Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Bibliothèque nationale de France

ΜΑΡΚΟΥ
ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ
ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ
ΤΩΝ ΕΙΣ ΕΑΥΤΟΝ
ΒΙΒΛΙΑ ιβ'.

MARCI
ANTONINI
IMPERATORIS
de rebus ſuis, *ſive* de eis qæ ad ſe *pertinere cenſebat*,
Libri XII,

Locis haud paucis repurgati, ſuppleti, reſtituti:

Verſione inſuper *Latinâ* novâ; *Lectionibus* item *variis*, *Locisq; parallelis*, ad marginem adjectis;
Ac *Commentario perpetuo*, explicati atqe illuſtrati;

Studio operâqe
THOMÆ GATAKERI
LONDINATIS.

CANTABRIGIÆ:
Excudebat *Thomas Buck*, celeberrimæ Academiæ Typographus.
Anno Dom. MDCLII.
Venеunt ibidem per Antonium Nicolſon, *Bibliopolam.*

Viris eruditione pariter ac pietate præſtantiſsimis amicísq; ſibi conjunctiſsimis,

In Academia

CANTABRIGIENSI

ad Sacroſanctæ Theologiæ Doctoratûs gradum evectis;

D. ANTONIO TUCKNEY,

Coll. Emmanuelis,

D. JOANNI ARROWSMITH,

Coll. S. Joannis,

D. THOMÆ HILL,

Coll. S. Trinitatis,

Præfectis;

Operis hujus edendi Avtoribus & Promotoribus præcipuis;

In animi benevoli gratíq; teſtimonium, ac monumentum,

Id ipſum, qicqid eſt, jure merito inſcribit dedicátqe

THOMAS GATAKERUS,

In Academia eadem Collegii qondam *Joannenſis* alumnus, *Sidnejenſis* Socius.

PRÆLOQIUM,

In qo de Disciplina Stoica, cum Sectis aliis, Peripatetica & Academica Vetere, Epicurea verò præcipuè collata; déqe eorum, qi hanc secuti sunt, qæ supersunt, Senecæ, Epicteti, Marci nostri cumprimis, scriptis disseritur: Operisqe hujus totius ratio atqe institutum exponitur.

SToicam *Disciplinam*, præ cæteris Philosophorum priscorum Sectis ad dogma Christianum proximè accessisse, è nostris qi censuerint, non desunt. Et Josephus qidem Judæus, ubi *vitæ suæ* rationem denarrat, de *Pharisæorum*, qam apud suos αἵρεσιν ἀκριβεστάτην fuisse [a] Pavlus pronunciat, qámqe horum uterqe, & Josephus & Pavlus, aliqando sectatus fuerat; [b] ἡ Φαρισαίων, inqit, αἵρεσις τῇ Στωϊκῇ παρὰ Ἕλλησι λεγομένῃ πλησιόν ἐστι τῇ παρ' Ἕλλησι Στωϊκῇ λεγομένῃ. *Pharisæorum Secta ei est affinis, qæ Græcis Stoica nuncupatur.* Hieronymus verò noster verbis planè disertis; [c] *Stoici*, inqit, *nostro dogmati in pleriscqe concordant.* Et in multis qidem convenire, ambigi non potest, si qis instituti utriusqe καὶ τῆς θεωρητικῶν regulas legésqe secum invicem contulerit: in pluribus etiam, opinor, qàm Secta alia ulla; qum nulla, credo, comperta sit, qæ pietatis ac virtutis studium exercitiúmqe avt pluris faciat, avt altiùs evehat, avt fortiùs spiret, avt acriùs urgeat, avt penitiùs inculcet, avt enixiùs provehat.

[a] Pavl. apud Lucam, *Act.* 26. 5.
[b] Joseph. in *Vita sua, de Bello Judaic.* libris *subjuncta.*
[c] *In Esaiam Comment. cap.* 11.

Hoc qo clariùs elucescat, de Sectis eminentioribus qibusdam cum ista collatis videbitur. Atq; hîc mitto Pythagoræ, [d] mysticam an magicam dixerim, disciplinam, cujus rudera duntaxat & λείψανα disjecta jam supersunt. *Avreum* enim *carmen*, qod hujus nomine prostat, ejusdem esse notæ censent eruditi cum Phocylidæ *Monitorio*, suppositititium utrumqe. Sed nec in ullo numero habendam existimem, avt Cynicorum affectatam illuviem, fœdáqe in propatulo etiam perpetrata [e] χειρουργήματα; (qos [f] *à Stoicis tunicâ tantùm distare*, havd ritè pronunciâsse videtur Satyricus

[d] Videatur *Pythagoræ Vita*, apud Laert. l. 8. & ab Iamblico conscripta, *cap.* 13, 14. 23, 24. necnon *Iamblichi vita*, apud Evnap. in *Vit. Sophist.*
[e] De qo videri poterit, nî pudor prohibeat, Dio Prus. *orat.* 6. in *Diogen.* sive, *de Tyran.* & Laert. *l.* 6. in *Diogen.* qo loco vim vocabuli non affecutum Ambros. Camald. Interpretem, non est mirum, qum H. Stephanus præterierit.
[f] Juvenal. *Sat.* 13.

ricus, qum illi [g] obscœnitates istiusmodi, sordésque etiam, [h] tanqam à natura humana alienas, sint aversati:) avt Academiæ etiam Novæ ἀκαταληψίαν, qæ cùm sensibus tam externis qàm & internis fidem omnem detrahat, [i] mentísque pariter atqe corporis oculos penitus revellat, hominem nec rationis particeps esse animal patitur.

Ad illos accedo, qi Philosophiam nobis excultiorem dederunt, Scholásqe freqentiores, ampliores, illustriores habuerunt. Ex his sunt, qi è Platonis Gymnasio prodiêre, *Academici Veteres*, & Peripatetici: qos, qia [k] *nominibus* solis *locísqe* (cùm *Academiam* alteri, *Lycæum* alteri tenerent) à se invicem *divisi*, *rebus* interim *conveniebant*, unà junxisse, compendio dabitur. Inter istos cumprimis emicuit Aristoteles. Is in scientiis disciplinísqe omne genus tradendis, *Logicâ*, *Rhetoricâ*, *Poëticâ*, *Politicâ*, *Oeconomicâ*, *Ethicâ*, *Physiologiâ* [l], ad [m] miraculum usqe tantum præstitit, ut plus illi hac in parte totus eruditionis humanioris circulus debeat, [n] qàm priscorum, non dico uni alteri alicui, sed eis, qorum saltem ad ætatem hanc scripta perennârunt, etiam universis. Nam qòd * *Platonem* hujus Magistrum, familiæqe illius utriusqe parentem, *excipere* solent, qi huic alioqi primas deferunt; havd advertisse satìs videntur, Platonem non tam in disciplinis tradendis, qàm in sui temporis [o] Sophistis, sub persona Socratis, defricandis, ludendis, traducendis, refellendis, horum phaleris detrahendis, fucis detergendis, tricis exolvendis, operam maxima ex parte collocâsse. Unde natum, ut in *Dialogis* plerisqe, per anfractuosas disceptationum ambages, artificio singulari sibi invicem implicatas & innexas, in immensum ferme protractâ dissertationis serie, veri certíqe sitiens lector, nisi qòd dictionis amœnitate, inventionis varietate, structuraeq; elegantiâ, qæ fessum interim reficiant, dum delinitur detinetur, logis longis ac lacinios penè delassatus, cùm [p] qod pro certo statuatur nihil occurrat, in qo pedem figat, nec jam animi pendens, opinatione dubitationéqe omni depositâ,

firmus

[g] Proinde Zeno ἀδήμιον κηρὸς τῷ κυνικῷ ἀναισχυντίᾳ, à Cratete defecit. Laert. *l.* 7.

[h] Τὸ καθῆκον πάντως ἐν τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων ἐφεύρηται· καὶ εἴ τινι ἄλλῳ, καὶ τούτῳ μόνῳ ζώων γωρίζεται. Epictet. *dissert.* l. 4. & per totum *cap.* 11. qod his verbis clavditur, Πᾶσα ἀναγκαίως ἀπὸ τινος ἀνθρωπικῆς φύσεως· αὐτὴ δ' ἐγγύς ἐστι τῇ μὴ ἀνθρωπικῇ εἶναι. *Naturâ homo mundum & elegans animal est.* Senec. *epist.* 92.

[i] Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 5. & *l.* 2. *c.* 20. & Senec. *ad Lucil. ep.* 88.

[k] Cicer. *Academ. l.* 1.

[l] *Musicam, Mathematicam, Medicam* non adjicio, qia perisse videntur, qæ de his scripsisse discimus ex Laërtii laterculo: sed nec Metaphysicam; qia nomen priscis illis ignotum; aliúdqe planè sonat τὰ μετὰ τὰ φυσικά.

[m] *Talem esse unum hominem miraculosum est potiùs, qàm humanum.* Averroës in *Proœm. Physic.*

[n] *Aristoteles meo judicio in Philosophia prope singularis.* Cicer. *Academ. l.* 4.

* *Aristoteles, excepto Platone, Philosophorum princeps.* Cicer. *de finib. lib.* 1. *Aristot. longè omnibus (Platonem semper excipio) præstans ingenio & diligentiâ.* Idem *Tusculan. lib.* 1.

[o] *Sophistas è Platone intelligimus lusos à Socrate.* Cicer. *de finib. lib.* 2.

[p] *Platonis in libris nihil affirmatur; & dum in utramque partem multa disseruntur, de omnibus qæritur, nihil certi dicitur.* Cicer. Academ. *lib.* 1.

firmus consistat, ac securus acquiescat, vix avt nè vix qidem tandem deprehendere qeat.

Aristotelem itaqe seligemus, qi in eis, qæ ad mores formandos, vitæqe rationem ritè instituendam pertinent, (de his enim jam agimus) reliqorum nomine sententiam ferat. Is post Platonem, cum agmine utroqe dicto, in tres classes *Bona* dispescit universa, *animi*, *corporis*, & qæ *extra horum utrumqe* consistunt, vitæ hujus adminicula. Qamvis avtem *animi bona præstantissima* esse censeat, & *per se* maximè esse *expetenda* concedat; tanti tamen posteriora duo ista facit, tantúmqe [q] ad sortem beatam constituendam momenti viriúmqe eis tribuit, ut [r] virum virtute licèt universâ instructum, sed alteris illis orbatum ac destitutum, *beatorum* numero eximat, præsertim [s] si in adversa graviora, calamitatésqe insigniores inciderit; ista siqidem, ubi incursaverint, *beatitudinem*, qanqam [t] *mutatu havd facilem*, [u] *intercidere* tamen, *abrumpere* & *corrumpere* prorsus.

At Stoici, adeò nihil hanc in partem efficaciæ corporeis externisq; istis permittebant, ut præ animi illis nec in *bonorum malorúmve* censu collocanda censerent; sed pro rebus *mediis* prorsus haberent, qæ in nevtram partem momenti multum conferrent: cùm [a] *nihil bonum* statuerent, *nisi qod pium, justum, humanum, honestum foret*; *nihil malum, nisi qod impium, injustum, inhumanum, inhonestum* existeret. Proinde *miserum* esse *insipientem, iniqum, improbum, impium* qemqe, qantumcunqe, qæ aliis habentur, *bonis, corporeis exterísqe instructus suffultúsqe vitam exegerit*; [b] *beatum* contrà *bonum piúmqe* qemlibet, qantumcunq; *malis*, qæ cæteris reputantur, *obstrictus divexatúsqe ævum transegerit*. Hunc deniqe solùm *sapere*, verè *liberum* esse, *sui compotem, numini charum, cujus sub tutela curáq, cùm perpetim agat,*

[q] Τὴν εὐδαιμονίαν οὐ πολλῶν ἀγαθῶν συνπίπτειν. Aristot. *Ethic. Magn. l. 1. c. 2.* Πέφυκε γὰρ ὁ εὐδαίμων τῶν ἐν σώματι ἀγαθῶν, καὶ τῶν ἐκτὸς, καὶ τῆς τύχης. Idem *Ethic. Eudem. l. 6. c. 13. Multi & magni Philosophi hæc ultima bonorum juncta faciunt; ut Aristotelcs, qi virtutis usum cum vitæ perfecta prosperitate conjunxit.* Cic. *de fin. l. 2.*

[r] Ἄνευ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν οὐκ ἐνδέχεται εὐδαίμονα εἶ). Arist. *Eth. Mag. l. 2. c. 8.* [s] ὁ μακάριός γε, ἐν Πειραμικαῖς τύχαις πεσὼν. Arist. *Eth. Nicom. l. 1. c. 10.* Οἱ δὲ περιχαρῆ καὶ τῶν δυσχερῶν μεγάλων πεπονθότα εὐδαίμονα εἶ) φάσκοντες, ἐὰν ἦ ἀγαθὸς, ὅλον λέγουσι. Idem *Magn. l. 6. c. 13.* [t] Οὐκ ἀμετάβολος. [u] Θλίβει καὶ λυμαίνεται τὸ μακάριον. Ibid. Idem *Eth. Nicom. l. 1. c. 10.* [a] Τῶν ὄντων, τὰ μὲν ἀγαθὰ εἶ)· τὰ δὲ κακά· τὰ δὲ οὐδέτερα. ἀγαθὰ μὲν τὰς ἀρετὰς· κακὰ δὲ τὰ ἐναντία· οὐδέτερα δὲ, ἃ μήτε ὠφελεῖ, μήτε βλάπτει, οἷ ζωὴ, ὑγιεία, ἡδονὴ, κάλλος, ἰσχὺς, πλοῦτος, δόξα, εὐγένεια. Laërt. *l. 7. Zenon.* Μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν, ὅτιδὴν ᾖ βάρβαρος φιλοσοφία. Clemens Alex. *strom. l. 5.* Mox post nonnulla ejusdem notæ interjecta, ταῦτα Φρυλλᾶσιν οἱ Στωϊκοί. *Unum bonum est, qod honestum est: cætera falsa & adulterina bona sunt.* Sen. *Epist. 71. Nihil est bonum nisi qod honestum est.* Idem *Epist. 120.* Sed & Ambros. noster, idem *Scripturam asserere, Offic. l. 1. c. 3. Media, sive indifferentia vocamus, qæ nec bona, nec mala, morbum, dolorem, paupertatem, exilium, mortem.* Sen. *ep.* 82. [b] *Virtus ad vitam beatam per se ipsa satis est.* [Hac prædito] *adjice cæcitatem, debilitatem, dolores continuos & graves, non fit miser, qem tam multa mala in miserum vitam non transferunt, nec ex beato qidem eluunt.* Sen. *epist. 91.*

solùm

solùm posse [c] *securum malíque omnis metu immunem* degere, utpote [d] *cui mali nihil aut viventi aut morienti obtingere permissurus is sit*, [e] *cui ipse regendum se totum permiserit: nec posse itaque fieri, ut vel sorte beatâ unqam excidat, vel in calamitates ullas ejusmodi incidat, qæ beatitudinem incidendo miserum faciant.* Et hæc qidem fuêre Stoicorum dogmata, in qibus qatenus tam Peripateticos, qàm & Academicos veteres transcendebant, eò ad regulam populo Christiano præscriptam illis utrisqe propiùs utiqe accesserunt.

Etiamsi autem concedere neqeam, qod post [f] Antiochum [g] Cicero, post Ciceronem [h] Augustinus, ab istis illos *vocabulis* tantùm *discrepantes rebus* interim *convenisse*, cùm hoc apud [i] Ciceronem Cato nervosè ac luculenter satìs refellere videatur; nolim tamen diffiteri, qod Orator celeberrimus ille, [k] *honestum* saltem *inter hos certamen* fuisse, cùm *omnis* esset *de Virtutis dignitate contentio*; hoc tantùm interesset, qòd partes *primas* alteri, alteri *totas* integrásqe *Virtuti* concederent. Cæterùm Epicuri hortulos cum Zenonis porticu, *Voluptatis* Magistros cum *Virtutis* patronis, molles cum rigidis, discinctos & dissolutos cum altè cinctis, arctè strictis committi & in certamen descendere, [l] indignissimum planè videtur, & à ratione omni alienum non immeritò habeatur. Nec defuere tamen istud qi tentarent: ídqe, qod mirum magìs minúsqe ferendum, ex eis etiam, qi Stoicis nomen dederant, horum saltem in classe locum ambiebant. Sed qid in hunc sensum proferatur, audiamus, ab eo qi Stoicus ipse haberi volebat.

[m] *Non est*, inqit, *qòd putes magnum, in qo dissidemus.* Exiguum scilicet spatiolum interjectum fuerat, qod utrosqe à se invicem dispesceret, cùm *Virtuti* illi *totum* deferrent, *Voluptatem* isti pro *bono* vel *summo*, vel *solo* etiam haberent.

Sed, [n] *Qam*, inqit, *virtuti legem dicimus, ille dicit voluptati.* At Stoici *Virtuti legem non dicunt, à virtutis norma legem accipiunt* ipsi. Nec si eadem suis qæ & illi in nonnullis præcipiunt,

[c] Διὸ πρὸς φοβηθῆτε τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐν ἀνθρώποις; ἀλλὰ πρὸς μὲν τὸν Καίσαρα συμμετρίαν ἔχομεν ἐν ἀσφαλεῖ, δεδοικότας, καὶ ἀνεπαφρονήτως, καὶ δεδοικότας ἐν ὑπερβολῇ· τὸ δὲ τῶν θεῶν, ἔχειν πεποιθὼς καὶ πάντα καὶ ἀεὶ καὶ ἡμᾶς ἐξαρήσεται. λυπῶν καὶ φόβων; Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9.

[d] Ἐν τούτῳ διανοεῖσθαι δεῖ ἀληθὲς, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι, οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα. Socrat. apud Plat. in *Apol. Pro certissimo habeatur, qod dicturus sum. Nec cuiqam bono qicqam mali evenire potest, nec vivo nec mortuo, nec unqam res eorum à Deo negligentur.* Cic. ex Plat.. *Tusc. l.* 1. & Epictet. *dissert. lib.* 3. *c.* 26. ecqid hæc, qàm qæ Solomon Parœm. 1. 33. & Paulus Rom. 8. 28. [e] Ἄγε δή μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ πεπρωμένη Ὅποι ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος· Ὡς ἕψομαί γ' ἄκνος. Cleanthes. ὅτι πάντος ἐνιπτέον ταῦτα. Epictet. *enchir. c.* 52. *diss. l.* 3. *c.* 22. *Duc me parens, celsíqi dominator poli, Qocunqe placuit: nulla parendi mora est; Assum impiger.* Sen. *epist.* 107. [f] Cicer. *de Deor. nat. lib.* 1. [g] Cicer. *de finib. lib.* 4. [h] Augustin. *de Civit. Dei. lib.* 9. *c.* 4. [i] Cic. *de fin. lib.* 3. [k] Cicer. ibid. *lib.* 2. [l] χαλεπὸν, ἐλευθέρῃ γυναικὶ πρὸς πόρνην μάχη. *durum res, Matronæ cum meretrice contestatio.* Menand. apud Cyril. *adversus Julian. lib.* 7. [m] Senec. *de Vit. beat. c.* 13. [n] Senec. *ibid.*

ideo

ideo non longè à ſe invicem diviſi exiſtunt. Ecqis *Medicum* à *Philoſopho* non diſtare multùm dixerit? Eadem tamen ſuis in victu vitáqe communi præcipiunt iſti, præſcribunt illi. Medicorum principem & parentem avdiamus. [o] Πόνοι, inqit, σῖτα, ποτὰ, ὕπνοι, ἀφροδίσια· πάντα μέτρια. *Labores, eſcæ, potiones, ſomni, venerea; moderata ſunto omnia.* Ecqid aliud Philoſophus, ſive Stoicus, ſive Epicureus etiam, ſive alius qilibet? ſed aliis planè rationibus, & diverſis prorſus, ſinguli. [p] *Finem* aiunt, *dare appellationem*, & *in re ethica formæ rationem habere.* Iſtic ergò verè uſurpatur, qod diverbio vulgari dicitur,

[q] Χωεὶς τὰ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὁείσματα.

Fines Myſorum ſunt Phrygúmqe diſſiti.

nec ſecus [r] *Medici & Philoſophi, Epicurei & Stoici* fines ſunt diviſi. Medicus ſiqidem valetudini proſpicit, nè in morbum mutet; Epicureus voluptati, nè in dolorem vertat; Stoicus virtuti, nè à tramite iſtius vel tantillum declinando, in vitium protinus proruatur. Toto deniqe, qod ajunt, cœlo á ſe invicem ſunt diſſiti, qorum alteri *Virtutem*, tanqam Reginam legitimam, Principem juſtam, cui cætera concedant omnia, in faſtigio ſummo collocant; *Voluptatem* huic vix in famulitium etiam admittunt, qæ vel ad pedes ſubſerviat, vel à tergo ſubſeqatur; alteri *Virtuti* de Principatu dejectæ *Voluptatem* ſubſtituunt, [s] cui in ſolio regali ſedenti, ancillulæ inſtar, aſtet illa, hoc duntaxat officium ſuum ducens, Dominam in avrem admonere, caveat, ne qid perficiat, à qo dolor aliqis oriatur.

Sed, [t] *ſancta*, inqit, *& recta præcipit Epicurus*; imò *rigida & triſtia, fortia* etiam, *ſi propiùs acceſſeris.*

Et propiùs igitur accedamus, qò penitius & accuratiùs introſpiciamus. ídqe eò lubentiùs, qia [u] multos monet Orator hac offuciâ allectos Epicureas partes ſeqi, qia *recta & honeſta* ipſum plurimùm facere putant.

Sancta ergò ſcilicet præcipit is, cui [x] *numen rerum humanarum curam nullam planè gerit.* cui [y] πρᾶγμα ὁ θεὸς, ὅτε αὐτὸς ἔχει, ὅτε ἄλλοις παρέχει. [z] *negotii qicqam Deus nec ipſe habet, nec alteri exhibet.* qod impii illi olim fæcibus ſuis immerſi infixíqe Judæi, [a] *Deus nec beneficio nec maleficio qenqam eſt affecturus*; [b] *nec propitius eſſe, nec iraſci cuiqam poteſt.* qi deniqe, utì gloriantur aſſeclæ ipſius, [c] *pri-*

[o] Hippocrat. *epidem. l. 6. ſect. 6. § 5.* & ex Hipp. Galen. *Hortat. c. 6.*

[p] Οὗ ἕνεκεν τὸ τέλος. Ariſtot. *Ethic. l. 3. c. 7.*

[q] Strabo *geogr. l. 12.*

[r] Χωεὶς τὰ φιλοσόφων καὶ ἰατρῶν, ὥσπερ τινων Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὁείσματα. Plut. *de valetud. præcept.* qod idem de *Vatibus* & *Philoſophis* uſurpavit Damaſcius in *Vit. Iſidori*, à Svida adductus, qem ex Photio alibi reſtitutum damus.

[s] Videatur Cleanthis pictura apud Cicer. *de fin. lib. 2.*

[t] Senec. *ubi ſuprà epiſt. 33.* & alibi.

[u] Cic. *de fin. l. 1.*

[x] *Semota à rebus noſtris, ſejunctáq; longé; Nec bene pro meritis capitur, neqe tangitur irá.* Lucret. *l. 1.*

[y] Senec. ἀποκολοκυνθ. τὸ μακάριον καὶ ἄφθαρτον, ὅτε αὐτὸ πράγματα ἔχει, ὅτε ἄλλῳ παρέχει· ὥσε ὅτε ὀργαῖς, ὅτε χάρισι συνέχεται. Epicur. apud Laert. *lib. 10.*

[z] Cicer. *de nat. Deor. lib. 1.*

[a] Zeph. 1. 12.

[b] Cicer. *in Piſon.*

[c] Lucret. *de rer. nat. lib. 1.*

mus adversus numen cœleste oculos attollere est *avsus*, [d] *omnêmque funditus* (qantùm in ipso fuerat) *religionem sustulit.*

Recta verò ab eis qænam, avt qorsum qis expectet? *qi* [e] *amicitiam, fidem, justitiam, virtutem ullam, nisi* [f] *proprii vel emolumenti, vel oblectamenti intuitu, nec colant, nec colendam censeant;* (*cùm* [g] *nihil horum per se bonum, suíque caussâ expetendum existiment;*) *qi* [h] *honestum ipsum inanem sine re subjecta sonum, nec tam solidum, qàm splendidum nomen pronunciant; qin* [i] *nec flagitio, facinore, scelere ullo, qod voluptatem conciliet, lucellúmve pariat, propter se abstinendum statuunt, (cùm* [k] *hujusmodi nihil ex se malum reputent) nisi supplicii,* [l] *damni, mali alicujus insecuturi metu coërceantur; nec à numine hoc (à qo iram vindictámve ob istiusmodi qicqam, vel expectare, vel formidare vanitatis & superstitionis nomine, non damnant tantùm, verùm etiam derident) sed* [m] *ab hominum conscientia, qi ab iniqa & scelesta perpetrantibus pœnas exigere, ac vindictam sumere, sive pro avtoritate publica, sive pro viribus privatis valent; hos avtem* [n] *latendi fiducia nulla possit unqam haberi.*

Sed pergamus, & *rigida* ac *tristia* ista Epicurea videamus, ut [o] *imperitorum scil. errore sublato*, ex horum patrono intelligamus, *ea qæ voluptuaria, delicata, mollis habetur disciplina, qàm gravis, qàm continens, qàm severa sit.* [p] Epicurus ergò ipse τοὺς ἀκολάστους καὶ ἀκρατεῖς castigat & damnat, qi *voluptatis specie objectâ allecti, præsentium deliciarum blanditiis deliniti, cupiditatéque enormi corrupti & occæcati, luxuriis ac libidinibus constringendos se temerè tradunt, nec qid porrò eventurum sit, qos morbos, qos dolores excepturi sint, provident.*

Verùm qo fundamento istos reprehendat, extrema hæc satìs liqidò produnt. [q] *Luxuriam* utiqe *severus* iste, *per se, avt propter se reprehendendam non putat:* siqidem [r] *Voluptas omnis*, inqit, *bonum est:* (ità nec ex turpissima re ulla perceptam excludit) Et, [s] *si ea,*

[a] Cicer. *de nat. Deor. l.* 1.
[b] *Qia hæc benevolentiâ conciliant, & qod aptissimum est ad qietè vivendum, caritatem.* Torqat. apud Cic. *de fin. l.* 1.
[c] *Qia tutiorem vitam & voluptatem efficiunt pleniorem.* Idem *ibid.*
[d] Nè justitiam qidem rectè qis dixerit per seipsam optabilem; sed qia jucunditatem afferat. Idem *ib.* τὰς ἀρετὰς διὰ τὴν ἡδονὴν αἱρεῖσθαι, ἃ δι' αὐτάς. Epicur. apud Laërt. *lib.* 10. *Nihil justum esse naturâ, & crimina vitanda esse, qia metus vitari non possit.* Sen. *ep.* 97
[e] Torq. *ubi sup.*
[f] *Nihil tam turpe, qod hominum conscientiâ remotâ non facturus videatur.* Cic. *de fin. lib.* 2. Vide Sen. *sup.*
[g] ἡ δικαία ἢ καθ' ἑαυτὴν κενόν· ἀλλ' ἐν τῷ κτᾶσθαι φόβον, εἰ μὴ λύσει ὑπὲρ τῶν πάντων ἐφεστηκότας κολάσεις. Epicur. apud Laërt.
[h] *Plus* hinc *in ipsa injuria detrimenti est, qàm in eis rebus emolumenti, qæ injuriâ patiuntur.* Torqat. *ubi sup.*
[i] ὃν ἔστι δ' λάθρᾳ τι ποιῆσαι πεπεῖσθαι ὅτι λήσει, κἂν μυριάκις ὑπὸ τῶν πάντων λανθάνῃ· μέχρι γὰρ καλασροφῆς ἄδηλον εἰ μὴ λήσει. Epicur. apud Laërt. *Eleganter Epicurus, Potest nocenti contingere ut lateat, latendi fides non potest.* Sen. *epist.* 97.
[k] *Tuta sceleri esse possunt, secura non possunt.* Senec. ipse *ibid.*
[l] Torqat. apud Cicer. *de finib. l.* 1.
[m] Torqat. *ibid.*
[n] Torqat. idem *ibid.* & Cicer. *de finib. lib.* 2.
[o] Πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν. Epicur. apud Laërt. *lib.* 10.
[p] Epicur. in κυρίας δόξας Cicerone interprete, *de fin. lib.* 2. Εἰ τὰ πονηρὰ φῦλ' ἦν τοῦ ἀσώτου ἡδονῶν ἔλυε τὸν φόβον τῆς διανοίας, τάς τε φυσεώρων καὶ θανάτου καὶ ἀλγηδόνος, ἔτι τε τὸ ταῦρος φῦλ' ὑπερβολῶν ἐπίδυσεν, ὅτι ἂν πρὸς εἰχρῶν ὅτι μεμφαίμεθα οὐκ εἶχεν, παντοχόθεν ἐμπλησθήσοις φῦλ ἡδονῶν, καὶ ἐκλιμόθεν μήτε τὸ ἀλγεῖν, μήτε τὸ λυπεῖσθαι ἔχοντι, ὅπερ ὄζι τὸ κακόν. Laërt. *lib.* 10.

inqit,

inqit, *qæ ſunt luxurioſis efficientia voluptatum, liberarent eos Deorum & mortis & doloris metu, docerêntqe, qi eſſent fines cupiditatum, nihil eſſet eorum qod reprehenderem, cùm undiqe complerentur voluptatibus, nec haberent ulla ex parte avt dolens avt ægrum, avt malum.* Ità nec luxurioſos ob eam cavſsam reprehendit, qia luxuriosè vivant; probat potiùs ac collavdat, qia voluptatibus omni ex parte complentur; modò cætera caveant, qorum primum qidem & præcipuum eſt, ut omnem numinis è mentibus metum excutiant. Qâ ergò ratione caſtigat aſotos iſtos damnátqe Epicurus? qia utiqe [t] *Voluptates*, qas immodicè ſectantur iſti, *Voluptatem* ipſam *multis modis conturbant & corrumpunt*, dum iſtis procurandis & proſeqendis, [u] *in morbos graves, in damna, in dedecora incurrunt, ſæpe etiam legum judiciorúmqe pœnis obligantur.* Hæc ſcil. *rigida*, hæc *ſevera*, hæc *triſtia* ſunt, qæ ſuis præcipit Epicurus. Voluptatibus vel fœdiſſimis, vel obſcœniſſimis indulgeant, totóſqe ſe dedant, concedit; caveant duntaxat, nè uſu an abuſu immodico, vel morbum contrahant, vel facultates profundant, vel infamiam attrahant, vel legibus indicta in ſe arceſſant ſupplicia.

Sed temperantes, ſobrii, bonæqe frugis fuiſſe referuntur, ex eis, qi *Voluptatis* tamen *patroni* ac *magiſtri extitêre*, eámqe pro *bono ſummo* habuerunt. [x] Gloriatur utiq; Epicurus ipſe, *aſſe non toto ſe paſci; Metrodorum, qi nondum tantùm profecerit, toto.* [y] *diffluere ſe corpuſculi voluptate profitetur, aqâ & pane veſcentem, epuláſqe ſumptu magno comparatas deſpicere ac deſpuere:* [z] *aqam & polentam ſi habuerit, Jovi ipſi de felicitate controverſiam facturum:* [a] *ſummam enim iſta voluptatem exhibere, ubi indigentiâ affectus ea qis ſumſerit,* [b] *nec minorem voluptatem ex victu tenuiſſimo, & contemtiſſimis eſcis & potionibus percipi, qàm ex rebus ad epulandum exqiſitiſſimis, ubi qicqid dolorem creat, eis ſublatum fuerit.*

Et Evdoxo qidem, qi Epicuro prior, de *Voluptate* huic gemina tenuiſſe & tradidiſſe videtur, [c] *temperantiæ & ſobrietatis in victu inſignioris teſtimonium perhibet Ariſtoteles luculentum. qâ etiam* [d] *vitæ ratione fidem dogmati ſuo eſt ampliorem conſecutus; utpote qi* [e] *non affectu vitioſo, avt partium ſtudio, ſed judicio incorrupto*

[t] Τὰ πινῶν ἡδέων ποιητικὰ πολλαπλασίως ἀπαφέρει τὰς ὀχλήσεις τῶν ἡδονῶν. Epicur. *ibid.*

[u] Torq. apud Cicer. *de finib. lib.* 1. Senec. *epiſt.* 18.

[x] Βρυάζω τῷ χρῖ τὸ σωμάτιον ἡδεῖ, ὕδατι καὶ ἄρτῳ χρώμενος καὶ τυροῦ παῦρον ἐπιπολυτελείας ἡδονᾶς. Epicur. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.

[y] Ἐλοίμως ἔχειν καὶ τοῦ Διὸς ὑπὲρ εὐδαιμονίας ἀγωνίζεσθαι, μᾶζαν ἔχων καὶ ὕδωρ. Idem apud eundem, ſed vitiatus, & ſic reſtituendus. qam vocem ἀσελείας notat. Clem. Alex. *ſtrom. l.* 1. ac ampliùs intendit & extendit Seneca *Epiſt.* 110. *Faciamus*, inqit, *oro te, etiamſi iſta defuerint.* Et ipſe *Epiſt.* 25. *Intra hæc qiſqis deſiderium ſuum clauſit, cum ipſo Jove de felicitate contendat.*

[a] Καὶ μᾶζα καὶ ὕδωρ τῶν ἀκροτάτων δίδωσιν ἡδονῶν, ἐπειδὰν ἐνδέων τις αὐτὰ προσενέγκηται. Epicur. *ibid.* [b] Idem apud Ciceron. *de finib. lib.* 2. Οἱ λιτοὶ χυλοὶ ἴσην πολυτελεῖ διαίτῃ τὴν ἡδονὴν φερέρουσιν, ὅταν ἅπαν τὸ ἀνιαρὸν ἐξαιρεθῇ. apud Laërt. *lib.* 10. [c] Διαφερόντως ἐδόκει σώφρων εἶναι. Ariſtot. *Ethic. lib.* 10. *cap.* 1. [d] Ἐπιστεύοντο δὲ λόγοι, διὰ τὸν τοῦ ἤθους ἀρετήν. Ibid. [e] οὐχ ὡς φίλος τῆς ἡδονῆς.

[f] & *veritatis vi victus* [g] *de principatu pro voluptate ſententiam tuliſſet.* de Epicuro verò ambigi non immeritò poteſt; qem Timochares narrat, non *aſſem nec totum*, ſed [h] *minam* integram *in victum diurnum qotidie impendere ſolitum*, ídqe [i] ipſum alibi de ſe eſſe profeſſum. Aliud itaqe fuiſſe videtur, qod ex uſu communi, aliud qod per exercitium peculiare factitabat. [k] *Certos* utiqe *habebat dies, qibus maligné famem extingueret, viſurus an aliqid deeſſet ex plena & conſummata voluptate, vel qantum deeſſet, & an dignum qod qis magno labore penſaret.* ſive, qibus tanqam [l] *ad palum exerceretur, nè imparatum fortuna deprehenderet,* & [m] *ut contra injurias fortunæ inter ejuſdem beneficia firmaretur.* Hoc per intervalla feciſſe videtur, qod Evdoxus forſan jugiter. Victum avtem tenuem ſimplicémqe, qa de cavſſa lavtiori ac multiplici, perpetim uſurpatæ præſertim, præferendam exiſtimet, rationes ab ipſo proditas habemus. Et primo qidem loco, [n] *non ob luxum ipſum avt intemperantiam*, [o] qam *nec propter ſe fugiendam*, utì [p] *nec temperantiam propter ſe expetendam*, definiat; ſed *ob moleſtias graves, qæ indè provenire poßint.* Qia nimirum ex largiore ac lavtiore victu jugiter habito, ingentes in re familiari excitantur tempeſtates, qibus, dum epulandi modus nullus adhibetur, facultates funditus exhavriuntur, & *patrimonia* integra, qaſi [q] *pilæ in modum convoluta*, [r] *ovi ſorbilis inſtar*, ità penitus *deglutiuntur*, ut rerum omnium egeſtas ſumma protinus conſeqatur. Sed nec in re familiari tantummodo tam gravia iſthinc emergunt, ſed & in corpore ipſo, [s] qod eſt illis *boni malíqe omnis*, qia *voluptatis & doloris*, utì mox videbitur, *ſedes præcipua.* [t] *Conſequntur enim*, inqit, *magni dolores eos, qi voluptatem ratione ſeqi neſciunt:* dum [u] *qæ deſiderantibus alimenta erant, onera fiunt plenis*; [x] *multóſqe morbos multa faciunt fercula*; & [y] *miſerabilior ex cruditatibus qàm ex fame enaſcitur macies*; eæ deniqe crapulam ebrietatémqe ſequntur [z] *capitis vertigines*, oculorum ſuffuſiones, *cerebri æſtuantis verminationes*, artuum reſolutiones, corporis totius affectus moleſtiſſimi, [a] qos ſi vel præſentiſcerent homines, vel prævíſos haberent,

[f] ὅπως ἔχειν καλ' ἀλήθειαν. *Ibid.*
[g] συνηρεῖσθαι περὶ τοῦ ἀνυσίμου τῇ ἡδονῇ. *Ibid. lib.* 1. c. 12.
[h] Μνᾶν ἀναλίσκειν ἡμερησίαν εἰς τὸν τραπεζαν. Laërt. *lib.* 10.
[i] In *epiſt. ad Leontium meretriculam, & ad diſciplinæ ſuæ obſervantes Mitylenæos philoſophos.*
[k] Senec. *epiſt.* 18. ex Epicuri *ad Polyænum epiſt.*
[l] Idem *ibid.*
[m] *Ibid.*
[n] ὃ δ' οὐ τοῦτο, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀκολουθοῦντα οὐ πᾶσι δυσχρῆ. Epicur. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.
[o] Torqat apud. Cicer. *de finib. lib.* 1.
[p] Idem *ibid.*
[q] Σφαῖραν ἀπέδειξε τὴν παχυωπίαν καὶ πάντα ἀτυμωρήτως ἄπαντα κατεμάσησατο. Alexis *Cnidiâ*, apud Athen. *lib.* 4.
[r] Ὥσπερ ὄὸν τις φορῶν, ὅπως σωθήσεται, κἀξεκύκησε.
[s] Videantur, qæ apud Cicer. ex Epicuro *de finib. lib.* 2. pavlò pòſt exhibèntur.
[t] Torqat apud Cicer. ex Epicuri ſententia, *de finib. lib.* 1.
[u] Senec. *epiſt.* 95.
[x] Idem *ibid.*
[y] *Ibid.*
[z] *Ibid.*
[a] Εἰ τῷ μεθύσκεσθαι πρότερον τὸ κεφαλαλγὲν Παρεγίνετ' ἡμῖν, ὧδ' ἂν εἷς ἤνθον ποτε Περίστο πλεῖον τῷ μερείᾳ· νυνὶ δ' τὴν τιμωρίαν ὃ προσδοκῶντες τῆς μέθης ἴσχειν, προχέομεν τὸν ἀκρατῆ πάντα. Alexis *Phryge.* Et in eandem mentem Clearchus *Corinth.* Εἰ τοῖς μεθυσκομένοις ἑκάστης ἡμέρας, Ἀλγεῖν συνέβαινε τὴν κεφαλὴν πρὸ τοῦ πίειν τὸν ἄκρατον, ἠμὶν ἐδεὶς ἔπινεν ἄν· νυνὶ δ' πρότερον μετὰ πόνου τὴν ἡδονὴν προλαμβάνοντες ὑστερεμὲν τἀγαθῶ. Habet utrumqe Athenæus in *Dipnoſophiſtis*, hoc *lib.* 1. illud *lib.* 15.

haberent, negat ille apud Comicum Græcum, futurum, ut luxui vinolentiæque, avt toties, avt tantopere indulgerent. Adhæc proſpectum hac ratione volebant, cùm ipſe, tum & ipſius aſſeclæ, *ut* [b] *cùm in ipſa ſecuritate animus ad difficilia ſe præparâſſet, nunqam expaveſcerent, qod ſæpiùs experti, priùs didicerant, minúſq; moleſtè id perferrent, ſi neceſſitas incideret, cui antè aſſueverant.* Porrò ut experiundo addiſcerent, [c] *qàm exiguum naturæ ſatisfaciat, qantúmqe ex iſtis voluptatis percipi poßit,* [d] *ubi indigentiâ affectus qis ſumſerit ea.* Deniqe ut [e] *ex victu lautiore voluptas plenior* accreſceret, cùm [f] *voluptates uſus rarior commendare* atqe [g] *intendere ſit natus*; freqentior avtem, & continuus magìs multò ſenſum contrà obtundere atqe hebetare conſveverit. ac proinde aſſiduam eſcæ delicatioris uſurpationem [h] *ſumtûs qàm oblectamenti amplius habere* pronunciant. [i] Acriores utiqe ad res placitas intermiſſas revertimur: eſuíqe [k] *lenocinium* eſt *antecedens* eſuries, ut liberationis *muneri metus.* [l] *Cibi* itaqe *condimentum famem* Socrates dicebat, *potionis ſitim.* qemadmodum avtem ille [m] *ad cœnam veſpertinam famem ſe obſonare* ajebat *ambulando:* Epicurus itidem [n] *ad epulas* inſecuturas *appetitum vehementiorem,* [o] *famem maligniùs extinguendo, aucupabatur,* qòamplior ex lavtitiis haberetur voluptas. Cæterùm ad virtutem veram, lavdémqe juſtam nihil habet momenti, qicqid non honeſti cavſsâ, ſed vel lubentiæ ampliori conciliandæ, vel moleſtiæ majori amoliendæ ſuſcipitur.

Ità *rigida, ſevera, triſtia* vidimus; *fortia* videamus. *Fortis*, inqit, eſt Epicurus, *& fortia* loqitur: [p] *fortis, licèt manuleatus; fortis, ſed ſtolâ indutus.* Ecqa re fortis? Qia non prudenter tantùm, ſed & fortiter agit. Etiamſi enim [q] *Voluptatem omnem in ſe bonum, dolorem omnem in ſe malum* cenſeat; [r] *bono* tamen *qandóqe tanqam malo utitur, & malo* viciſſim *tanqam bono;* [s] prout expedire *vel non expedire viſum fuerit.* [t] *ſiqidem & voluptatibus qibuſdam qandóqe ſe abſtinet, ob moleſtias, qas admiſſæ eſſent parituræ;* [u] *& labores doloréſqe graviores etiam ac diuturnos nonnunqam ſponte lubénſqe ſuſtinet, qò voluptatem indè ampliorem deinceps conſeqatur:* ([x] *iſtius* enim

[b] Sen. *epiſt.* 18. ὡς ἐν τύχῃ ἀφόβως παρασκευάζει. Epicur. apud Laert. *lib.* 10.
[c] Epicur. apud Senec. & Laert. *ibid.*
[d] Epicur. apud Stob. *ſup.*
[e] Torqat. apud Cicer. *de finib. lib.* 1.
[f] Juven. *ſat.* 11.
[g] Τῶν ἡδέων τὰ σπανιώτατα γινόμενα μάλιστα τέρπει. Democrit. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.
[h] ὑπὸ γὰρ Γαλλικοῦ τὸ τέρψις μὴ ἐκ ἔνεστι, πολυτέλεια δέ. Alexis *Amante.* ſive, Δαπάνη παρέσεται, ἡδονὴ δ' οὐδεμία ἔσται. Idem *Mentiente.* Athen. *l.* 10.
[i] *Acriores ſunt morſus intermiſſæ libertatis, qàm retentæ.* Cic. *Offic. l.* 2.
[k] Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 11.
[l] Cicer. *de finib. lib.* 2.
[m] Cicer. *Tuſcul. l.* 5. ὄψον συνάγειν πρὸς τὸ δεῖπνον. Laert. *lib.* 2.
[n] Τοῖς πολυτελέσιν ὀκ διαλειμμάτων προσερχομένοις κρεῖττον ἡμᾶς διατίθησι. Epicur. apud Laert. [o] Sen. *epiſt.* 18. [p] Idem *epiſt.* 33. & *de Vit. beat. c.* 13. [q] Πᾶσα ἡδονὴ διὰ τὸ φύσιν ἔχειν οἰκείαν, ἀγαθόν· καὶ ἀλγηδὼν πᾶσα, κακόν. Epicur. apud Laërt. *l.* 10. [r] Χρώμεθα τῷ ἀγαθῷ κατά τινας καιρὸς ὡς καλῷ· τῷ δὲ καλῷ τὸ ἐμπαλιν ὡς ἀγαθῷ. *Ibid.* [s] Τῇ συμμετρήσει καὶ συμφερόντων καὶ ἀσυμφόρων βλέψει ταῦτα πάντα κέλευοντες. [t] Ἔστι γὰρ ὅτε πολλὰς ἡδονὰς ὑφορώμεθα, ὅταν πλείον, ἡμῖν τὸ δυσχερὲς ἐκ τούτων ἕπηται. [u] Καὶ πολλὰς ἀλγηδόνας ἡδονῶν κρείττους νομίζομεν ἐπειδὰν μείζων ἡμῖν ἡδονὴ παρακολουθῇ, πολὺν χρόνον ἀνασχόμενα τὰς ἀλγηδόνας. Idem, *ibid.* [x] Τοῦτο γὰρ χρεὼν ἄπασι προφέρομεν. *Ibid.*

conſeqendæ gratiâ univerſa & patrare & perpeti diſertè profitetur) qod non prudentis duntaxat, ſed & fortis eſt.

Verùm non eſt illico *fortis* pronunciandus, qicunqe aſperi avt adverſi qicqam ſubire ſuſtinuerit. Alioqi *fortes amantes* cum [a] Naſone prædicemus, vel *amentes* etiam; qorum illi libidinis œſtro perciti, nihil non laborioſum ſuſtinent ultronei; illi per mentis errorem arrepti abreptíqe, in nihil non periculi plenum [b] citra formidinem ullam proruunt. *Fortis* fuerit [c] Mutium agens maleficus, qi *tunicâ præſente moleſtâ*, in focum ardentem manum ultrò immittit. *Fortes* fuerint, qi [d] *vitæ tædio, qam vitæ genere inqietam ſibi fecerint ipſi, ad mortem confugiunt*; adverſus qos [e] Epicurus ipſe pronunciat: *fortiùs* facturi, cenſente Epigrammatario, ſi [f] refugerit ille, [g] ſuſtinerent iſti. *Fortes* contrà, qi [h] vitæ cupidine nimiâ, cruciatûs & tormenti nihil ſubire ac perpeti recuſent, [i] non tam qò *vitam ulteriùs protollant*, qàm *qò mortem diutiùs protrahant*. *Fortis* fuerit Mœcenas, [k] *mollitie* infamis, ſi carmen illud horridum ex vero animi ſenſu emiſit;

[l] *Debilem facito manu,*
Debilem pede, coxâ:
Tuber aſtrue gibberum;
Lubricos qate dentes.
Vita ſi ſupereſt, bene eſt:
Hanc mihi, vel acutam
Subde, ſuſtineo, crucem.

[m] *ſuffigas*, inqit, *licèt, & acutam ſeſſuro crucem ſubdas. eſt tanti vulnus ſuum premere, & patibulo pendere diſtrictum, dum differat id, qod eſt in malis optimum, ſupplicii finem.* *Fortis* demum fuerit, qicunqe dura pertulerit, qò vel naturæ neceſſitatibus urgentibus ſatisdet, vel affectui vitioſo alicui gratum faciat. [n] *Cauſſa*, ajunt, *non pœna, martyrem facit.* nec fortem arguunt perpeſſiones ipſæ, ſed perpetiendi rationes. Ille duntaxat *fortis* jure cenſetur, [o] qi *honeſti cauſſâ* iſtiuſmodi ſtrenuè pertulerit. Nunqam avtem *honeſti cauſſâ* qicqam perpeti ſuſtinuerit, cui *honeſtum* ipſum, voluptate ſemotâ, vel pro nihilo, vel pro re nihili habetur, utpote qod [p] *umbram neſcio qam* meram reputat, cui ſolidi nihil ſubſit;

[a] *Amor lib. 1. eleg. 9.*

[b] *Mente lapſi, mortem non metuunt.* Senec. *epiſt. 36.*

[c] *In matutina nuper ſpectatus arena Mutius, impoſuit qi ſua membra focis, Si patiens fortíſqe tibi durúſqe videtur, Abderitanæ pectora plebis habes.* Martial. *lib. 10. ep. 25.*

[d] Senec. *ep. 24.*

[e] Idem *ibid.*

[f] *Nam cùm dicatur, tunicâ præſente moleſtâ,* Ure manum, *plus eſt dicere,* Non facio. Martial. *ubi ſup.*

[g] *Rebus in anguſtis facile eſt contemnere vitam: Fortiter ille facit, qi miſer eſſe poteſt.* Idem *lib. 11. ep. 57.*

[h] *Optat ultima malorum, & qæ pati graviſſimum eſt, vitæ longioris mercede.* Senec. *epiſt. 101.*

[i] Θάνατον, ὃ βίον μακρότερον ποιεῖν. Plut. de ſer. num. vindict. *Qid hujus vivere eſt? diu mori.* Senec. *epiſt. 101.*

[k] *Apparet mollem fuiſſe, non mitem.* Sen. *epiſt. 114.* cujus de eodem videri poteſt cenſura, cùm *ibi*, tum & *epiſt. 19.* & *epiſt. 92.*

[l] Apud Sen *epiſt. 101.*

[m] Senec. *ibid.*

[n] Avguſt. *in Pſal. 34.* & *epiſt. 167.*

[o] Καλῶ ἕνεκα ὁ ἀνδρεῖος ὑπομένει καὶ ποιεῖ τὰ κατὰ τὴν ἀνδρείαν. Ariſtot. *ethic. l. 3. c. 7.*

[p] Torqat. apud Cicer. *de fin. lib. 1.*

qíqe

qíqe [a] *fortitudinem ex rei natura nullam* eſſe exiſtimat, niſi qòd *utilitatis ratione dura tolerantur.*

Sed *fortia* tamen Epicurus loqitur, extántqe hujus revera qædam vaniloqæ magìs qàm magnanimæ voces. *Sapientẽ* utiq; ſuum affirmat, [b] *etiamſi torqeatur beatum fore*; imò, [c] *ſi in Phalaridis tauro peruratur, exclamaturum, Qàm ſuave, qàm dulce hoc eſt? qàm hoc non curo?* Se verò decumbentem ſpiritúmqe extremum trahentem, [d] *ſupremum eundem & beatiſsimum vitæ diem agere* profitetur, [e] *cùm tanti veſicæ viſcerũmqe morbi cruciatúſqe adeſſent, ut nihil ad eorum magnitudinem poſſet accedere.* [f] *compenſatam enim cum ſummis torminibus lætitiam, qam ex inventorum ſuorum memoria capiebat.*

Cæterùm, [g] *non qid dicat qis, ſed qid ſentiat, refert.* Et iſta qidem is dicere poterat, cui [h] *unum bonum honeſtum, unum malum turpitudo*; cui [i] *nihil bonum malúmqe ſit, niſi bonus malúſqe animus*; cui [k] *virtus ſola ad vitam beatam ſufficit*, & [l] *ipſa per ſe ſatìs eſt*; cui per cruciatus qoſcunqe, qantoſcunqe [m] *de ſorte beata nihil defringitur*, nihil decedit, nihil deperit; cùm *virtus*, nec [n] *ad rotam* unà *aſcendere*, nec *ad equleum* unà deſcendere, defugiat; nec ad [o] *tunicam incendialem* admotam, avt indutam etiam deſerat, ſed in ea comes individua adhæreat, & [p] *per ignes* illos ipſos, qi corporis membra depaſcunt & abſumunt, *colluceat.* his principiis imbutum iſtiuſmodi proloqi fas eſt, qum decretis dicta ſint conſentanea, nec à dogmate ſermo diſſentiat. Ecqis verò eſt adeò avt mentis impos, avt ſenſûs communis expers, qi hæc ex animi ſententiâ protuliſſe, aut proferre potuiſſe credat eum, qi [q] *Voluptatem* ſtatuit eſſe *ſummum bonum, dolorem* & cruciatum *ſummum malum*, [r] *omnéſqe*, etiam *animi voluptates & dolores, ad corporis voluptates & dolores pertinere* contendit; qi negat [s] *gavdere qenqam niſi propter corpus*, avt [t] *animi gavdium eſſe ullum, niſi qod à corpore oriatur, & ad corpus referatur*; qi deniqe diſertè profitetur, [u] *nec intelligere qidem ſe poſſe, ubi ſit, avt qid ſit ullum bonum, præter illud, qod ſenſibus corporeis, ex cibis potionéqe, formarum aſpectu, avrium delectatione, & obſcœnâ voluptate percipiatur.*

[x] *Non eſt*, inqit poeta, *beatus, eſſe ſe qi non putat.* aſtipulatur Epicurus; nec, *qi non beatum ſe putat*, dixiſſe contentus, [y] *qi non beatiſsimum ſe judicat*, dixit. Qî avtem, non jam, *beatum*, dico, *putare*

[a] Τὴν ἀνδρείαν φύσει μὲν γίνεσθαι, λογισμῷ δὲ τὴν συμφέρουσαν.
Epicur. apud Laërt.

[b] Ἐὰν φαλαρίδος ταῦρος ᾖ ὁ σοφὸς, εἰδὼς αὐτὸν εὐδαίμονα. Idem *ibid.*

[c] Idem, apud Cicer. Tuſcul. *l.* 2. & *l.* 5. & Senec. *epiſt.* 66.

[d] Μακαρίαν ἐγνῳς καὶ ἅμα τελευτῶν τὸν ἡμέραν τὴν βίου ἐγράφατο τοῦτο. Epicur. *ep. ad Idomen.* Laert. *l.* 10. Cicer. *Tuſc. l.* 2. & *de fin. l.* 2. Sen. *ep.* 66. & 92.

[e] Παρῆσαν τὰ φαρμακολυθέντα καὶ συνεγερικὰ πάθη, ὑφ' ὧν ἦν ἀπολειπόμενα τὰ ἐν ἑαυτοῖς μεγέθη. Ibid.

[f] Ἀντιπαρετάττετο δὲ τὴν τότε εἰς τὸ κατὰ σῶμα χαῦσιν, ὑπὸ τῆς περὶ τὸ χεγενόντων ἡμῖν διαλογισμῶν μνήμης. *Ibid.*

[g] Senec. *epiſt.* 9.

[h] Idem *de vit. beat. c.* 4.

[i] Idem *ibid.*

[k] *Ibid. c.* 16.

[l] Idem *ep.* 92.

[m] Ibid.

[n] Cicer. *Tuſc. lib.* 5.

[o] Tertull. ad Nat. *l.* 1. *c.* 18.

[p] Senec. *de benef. l.* 6. *c.* 4. [q] Epicuri dogma apud Laërt. *lib.* 10. & Cicer. *de finib l.* 1, & 2. [r] Cicer. *de fin. l.* 2. [s] Torqat. *ibid. l.* 1. [t] *Ibid. l.* 1, & 2. [u] Οὐ γὰρ ἔγωγε ἔχω τί νοήσω τἀγαθὸν, ἀφαιρῶν τὰς διὰ χυλῶν ἡδονὰς, τὰς δι' ἀφροδισίων, καὶ τὰς δ' ἀκροαμάτων, καὶ τὰς διὰ μορφῆς. Epicur. *l. de fin.* apud Laërt. *l.* 10. & Cic. *de fin. l.* 2, & *Tuſc. l.* 3. [x] Poëta neſcio qis, apud Senecam *epiſt.* 9. [y] Epicur. *ibid.*

putare, ſed *beatiſſimum* etiam *judicare* ſe poterat, cùm non in *ſummo* tantùm *malo*, ſed in ſummi mali gradu ſupremo, qo altiorem avt intenſiorem dari poſſe negat, verſatum ſe profitetur?

Sed diutiùs in hara hac, non qidem purganda, ſed luſtranda hæſimus. ab ea ad porticum, avræ liberiori ac ſalubriori captandæ, & contrà, qàm de ſe olim [a] Cynicus Lacædæmone Athenas proficiſcens, ἐκ τῆς γυναικωνίτιδος εἰς ἀνδρωνῖτιν, *à fœminis ad* [b] *viros*, *à mulierculis ad* [c] *mares*, tranſeamus.

Apud Stoicos ergò omnia, à veris ſaltem Epicureis illis, diverſa; imò eis adverſa plané.

Numen iſti *cæleſte* [d] *rerum humanarum curam gerere*; *nec univerſi tantummodo*, *ſed hominum etiam ſingulorum*, *& rerum qoqe ſingularum*; *rebus humanis præſtò eſſe*, [e] *generíqe humano*, *non ad bona verè ſic dicta duntaxat*, *ſed & ad vitæ hujus commoda & adminicula ſuppetias ferre*. *Deum* itaqe *ante omnia* [f] *colendum*, [g] *ad omnia invocandum*, [h] *per omnia cogitandum*, *in omnibus* [i] *agnoſcendum*, *&* [k] *comprobandum*, [l] *de omnibus laudandum & celebrandum*; [m] *huic uni in omni negotio ſimpliciter obſeqendum*, [n] *ab ipſo*, *qicqid obvenerit*, *animo promto ac lubenti excipiendum atqe amplexandum*; [o] *nihil melius*, [p] *nihil convenientius*, [q] *nihil conducibilius*, [r] *nihil opportunius avt tempeſtivius*, *qàm id qicqid exiſtat*, *qod ipſe voluerit*, *exiſtimandum*; [ſ] *qocunqe ducere viſum fuerit*,

[a] ἐκ τῆς ἀνδρωνίτιδος εἰς τὸν γυναικωνῖτιν. Diogen. Laërt. *lib. 6.*

[b] ἡ ἀνδρωδεστάτη αἵρεσις Στωικὴ. Laërt. *l. 6.* in *Antiſten. Stoici virilem ingreſſi viam.* Sen. *de conſtant. ſap. c. 1. Stoicorum rigida & virilis ſapientia.* Idem *ad Helv. c. 12.*

[c] *Tantum inter Stoicos & cæteros ſapientiam profeſſos intereſſe, qantum inter fœminas & mares.* Idem *de conſtant. c. 1.*

[d] Epictet. *diſſert. l. 1. c. 12.* & *c. 14.* & *c. 16.* Marc. *l. 2.* § 11. & *l. 6.* § 43.

[e] Marc. *l. 1.* § 17. & *l. 9.* § 27. & § 40.

[f] Τί ἀρκεῖ ἄλλο, ἢ θεὸς μὲ σέβειν καὶ εὐφημεῖν, ἀνθρώπους ἢ εὐποιεῖν. Marc. *l. 5.* § 33.

[g] ἐφ' ἅπασι ἢ θεὸς ἐπιμελῆ. Idem *l. 6.* § 23. καὶ πᾶν καὶ τὸ μικρότατον ἅπτω ποιεῖν. Idem *l. 3.* § 13.

[h] ἐπὶ παράξεως ἐπὶ παράξιν μεταβαίνῃ σωὶ μνήμῃ θεῦ. Idem *l. 6.* § 7.

[i] ὅτε γὰρ ἀνθρώπινόν τι ἄνευ τῆς ἐπὶ τὰ θεῖα συναναφορᾶς ἓν παράξεις, ἄτε ἔμπαλιν. Idem *l. 3.* § 13.

[k] Τοῖς θεοῖς σύμφωνον· ἐπαινοῦντα ὅσα ἐκεῖνοι διανέμουσι καὶ διατετάχασιν. Idem *l. 6.* § 16. Ἐγώ σοι ὑπὲρ ἀσφάλειαν τάττων παρὰ τὸν ἄνθρωπος ἀπολογήσομαι. Epictet. *l. 2. c. 16.*

[l] Ποτὲ γὰρ ἔγὼ ἡμάρτανον, νῶν ἢ ὰκ ἔπ' ἀγαθοῖς τῷ θεῷ. Idem *l. 4. c. 4.* Ἐφ' ἑκάστῳ ἦν ἐν κόσμῳ γινομένων, ἐφ' ὃν ἔδει ἐκκομιάσαι τὸν παρόντα, ἐν δύο τις ἔχῃ, δύναμίν τε συναρμοστικὴν ἦν χαρακτῆρα, καὶ τὸ εὐχάριστον. Idem *l. 1. c. 6.* & apud Stob. *tom. 1. l. 1. c. 4.* ex qo emaculandi codices Epicteti. Idem *lib. ejuſd. cap.* 16. poſt recenſita varia providentiæ divinæ apoteleſmata, Τοῦτα, inqit, τίς ἐξαρκεῖ λόγος ὁμοίως αὐτὰ ἐπαινεῖν, ἢ παρέχειν ἑαυτὸν εἰ γὰρ νῦν ἐλθόμην, ἄλλο τί ἔδει ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν τὸ θεῖον, καὶ εὐφημεῖν, καὶ ἐπεξέρχεσθαι τὰς χάριτας ἐπὶ ἔδει καὶ σκάπτοντας, καὶ ἀροῦντας, καὶ ἐσθίοντας, ᾄδειν τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν; Μέγας ὁ θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέχει ὄργανα ταῦτα, δι' ὧν τὰ χρῆν ἐργασόμεθα. Μέγας ὁ θεὸς, ὅτι χεῖρας ἔδωκεν, ὅτι κατάπωσιν, ὅτι κοιλίαν, ὅτι αὔξεσθαι ἀλληθότως, ὅτι καθεύδοντας ἀναπνεῖν. ταῦτα ἐν ἑκάστῳ εὐφημεῖν ἔδει καὶ τὸν μέγιστον καὶ θειότατον τὸν ὕμνον ἐφυμνεῖν· ὅτι τὴν δύναμιν ἔδωκε τὴν παρακολουθητικὴν τούτων, καὶ ὁδῷ χρηστικήν. Et qæ ſequntur his gemina, homine Chriſtiano qovis non indigna; Chriſtum modò donatum nobis adjeciſſet.

[m] Ἐγὼ ἔχω τινὶ ὑπολειπόμενον, τινὶ πείσεσθαι δεῖ, τῷ θεῷ. Epictet. *diſſert. l. 4. c. 12.* Ἑκὼν σεαυτὸν τῇ καθόλου συνεπίδωσ, παρέχων συννῆσαι, ὅτιπερ ποτὲ βούλεται. Marc. *l. 4.* § 33.

[n] Ἀρεσκόμενος τοῖς ὑπὸ τῆς ὅλων συνεφερομένοις. Idem *ibid.* § 25. ἀσπαζόμενος ἓξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα πάντα. Idem *l. 3.* § 4. Ἁπλῶς μηδὲν ἄλλο θέλε, ἢ ἃ ὁ Θεὸς θέλει. Epictet. *l. 2. c. 17.* Περιπεπλάτειαχά μοι τῶν ὁρμῶν τῷ θεῷ· ἃ ἐκεῖνος θέλῃ, καὶ ἐγὼ θέλω· ἃ ἐκεῖνος ὰ θέλει, κἀγὼ ὰ θέλω. Idem *l. 3. c. 26.* & *l. 4. c. 7.*

[o] Κρεῖττον γὰρ ἡγοῦμαι, ὃ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγὼ. Idem *ibid.*

[p] Μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον καὶ ἁρμοδιώτερον; Marc. *l. 7.* § 57.

[q] Συμφέρει ἐκεῖσε, ὃ φέρει ἐκεῖσε ἡ τῶν ὅλων φύσις. Idem *l. 10.* § 20.

[r] Καὶ τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει. Ibid.

[ſ] Τῷ θεῷ ἑπόμενον ἀρέσκειν. Marc. *l. 12.* § 27. & 31. Πρόσκεισαι διάκονος καὶ ἀκόλουθος ἐκείνῃ, συνορμῶ, συνορέγομαι, ἁπλῶς συνθέλω. Epict. *l. 4. c. 7.* Cleanthis votum, huic toties repetitum; *Ench c 52. diſſert. l. 2. c. 17.* & *c. 23. l. 3. c. 22.* & *l. 4. c. 4.*

[t] *citra*

[t] *citra tergiversationem aut murmurationem, sponte sequendum;* [u] *locum stationémque, quemcunque is assignaverit, strenuè tuendum, enixè tenendum,* etiamsi *mortem millies oppetere oporteret.*

Hæc de *Numine* Stoici, & erga Numen affectu: de *Homine* quid, & officiis adversus congenerem sibi præstandis?

Hunc & [a] *corditùs diligere, &* [b] *curare,* [c] *& sustinere,* [d] *injuriâque omni (ut quæ* [e] *impietatis etiam notam inurat) abstinere, &* [f] *beneficentiâ prosequi,* [g] *nec sibi soli genitum censere se, aut vivere, sed* [h] *in commune bonum ac beneficium* [i] *cunctis, prò facultate viribúsque, semet exhibere;* [k] *re ipsâ, reíque bene gestæ conscientiâ, (*[l] *nec hac etiam ipsâ quadantenus reputatâ) citra* [m] *vestem, aut* [n] *mercedis spem,* [o] *commodive proprii intuitum, contentum agere,* [p] *à beneficio uno præstito ad aliud transire,* [q] *nec unquam benefaciendo defetiscì;* [r] *sed vitæ telam, tanquam vivendi fructus hic sit, benefactis sibi invicem continenter annexis ità totam pertexere,* [s] *ut nusquam interveniat* [t] *hiatus ullus vel minimus;* [u] *beneficii loco, quòd benefecerit habentem;* [x] *sibíque profuisse existimantem, si alii cuiquam usui esse potuerit;* [y] *nec extra se proinde quicquam vel laudis humanæ vel lucelli, aut aucupantem aut expetentem.* Adhæc [z] *nihil mentis cultu antiquius,* [a] *nihil honesti studio potius aut pretiosius habere:* [b] *ab eo* deniqe, *quod officii sui esse nôrit,* [c] *nullâ vel vitæ, nedum alius rei cujuspiam, cupi-*

[t] *Optimum est Deum, à quo omnia proveniunt, sine murmuratione sequi. malus miles est, qui Imperatorem gemens sequitur.* Sen. *epist.* 107.

[u] Ἡν ἂν χώρᾳν ἢ τάξιν ἐχειν εἰσης, μνειάμης ὑποθανεῖται πρότερον ἢ τουτην ἐγκαλαλεῖψαι. Epict. *l.* 3. *c.* 24. post Socrat. in Platon. *apolog.*

[a] Ἰδιον τὸ ἀνθρώπε ὑπὸ καρδίας φιλεῖν τοὺς ἀνθρώπους. Mor. *l.* 7. § 12. καὶ ἐννοεῖν αὐτοῖς, ὡς φύσει φίλοις. Idem *l.* 9. § 29.

[b] Καὶ κήδεσθαι αὐτῶν. Idem *l.* 9. § 18.

[c] Ἀνέχεσθαι αὐτῶν. Idem *l.* 5. § 33. [d] Καὶ ἀπέχεσθαι αὐτῶν. Idem *ibid.* [e] Ὁ ἀδικῶν ἀσεβεῖ. Idem *l.* 9. § 1. [f] Καὶ συμπνεῖν. Idem *l.* 5. § 33. [g] Καλεσικεύασε τὰ λογικὰ ἀλλήλων ἕνεκεν· τὰ μὲν ἧττον τοῖς ἡγεμόνικον ἐν τῇ τῶ ἀνθρώπε φύσει τὸ κοινωνικὸν ὄρα. Idem. *l.* 7. § 55. [h] Ἄρκειται ἡ φύσις λογικὴ, τὰς ὁρμὰς ὅπῃ τὰ κοινωνικὰ ἔργα μόνα ἀπευθύνεσα. Idem *l.* 8. § 5. [i] Πάντα νικήσεις. Idem *l.* 3. § 4. [k] Ἄρκει ἡ παρῶσα πρᾶξις κοινωνική. Idem *l.* 9 § 6. ἑαυτῷ ἀρκεῖς δικαιοπραγῶν. Idem *l.* 7. § 28. [l] Οὐδὲ ὅ,τι ὁ πεποίηκεν. Idem *l.* 5. § 6. *dedisse dum daret, oblitus* Senec. *de benef. l.* 2. *c.* 6. [m] Οὐ δεόμενος ἀνθρώπε μάρτυρος. Marc. *l.* 3. § 5. *In omnibus factis re, non teste, moveri.* Cicer. *de fin. l.* 2. [n] Μισθὸν γὰρ ἀνθρώπων τὸν ἄνθρωπον φιλεῖ, καὶ Ἐπίκερον. Plutarch. *de amor. prol.* [o] Καλαληπλικῶς δεδόναι, ὥστε ἐξ αὐτῆς τῆς πράξεως εὐθὺς ἀπειληφέναι πᾶν τὸν καρπόν. Marc. *l.* 9. *fin.* [p] Ἐνὶ τέρπε καὶ παρεσαναπαύε, τῷ ἀπὸ πράξεως κοινωνικῆς μεταβαίνειν ἐπὶ πρᾶξιν κοινωνικήν. Idem *l* 6. § 7 & *l.* 5. § 6. [q] Καὶ μὴ κάμνῃν. Idem *l.* 7. § 74. [r] Τὸ ζῆν ἀπολαύειν, συνάπλοια ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ ἀγαθόν. Marc. *l.* 12. § 29. [s] Ὥστε μήτε τὸ βραχύτατον διάσημα ἀπολείπηται. Idem *ibid.* [t] Ἧπερ γὰρ πρᾶξίς σε μὴ ἔχει πῶ ἀναφορᾶν, εἴτε παρεκλῶς, εἴτε πόρρωθεν, ὅπῃ τὸ κοινωνικὸν τέλος, αὕτη διασπᾷ ἢ βίον. Idem *l* 9. § 23. [u] Ἄνθρωπος εὐεργετικὸς πεφυκὼς ὁπόταν τι εὐεργετικὸν, ἢ ἄλλως εἰς τὰ μέσα συνεργητικὸν πρᾶξῃ, πεποίηκε φύσις ὃ κατεσκεύασεν, καὶ ἔχει τὸ ἑαυτῶ. Idem *l.* 9. *fin.* [x] Ὠφελέμενος, ἐν ᾧ ὠφελεῖ. Ibid. § 74. [y] Ὅταν σὺ ἓν πεποιηκὼς ᾖ, καὶ ἄλλος ἓν πεπονθὼς, τί σε ζητεῖς τέτων, ὥσπερ δι μωροὶ, τὸ καὶ δόξαι ἓν πεποιηκέναι, ἢ τὸ ἀμοιβῆς τυχεῖν; *Ibid.* [z] Τὸ ἐν σοι κεφάλαιον τιμᾶν, τὸ τοῖς ἄλλοις χρώμενον, καὶ ὑφ' ἃ ὁ σὸς βίος διοικεῖται. Idem *l.* 5. § 21. Πρὸς τέτῳ μόνῳ εἶναι ἀρκεῖ, καὶ τέτον γνησίως θεραπεύειν. Idem *lib.* 2. § 13. [a] Μηδὲν κρεῖττον ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ δικαιοσύνης, ἀληθείας, σωφροσύνης, ἀνδρείας, &c. τέτων τἄλλα πάντα μικρότερα καὶ εὐτελέστερα. Idem *l.* 5. § 21. Τί πλέον καλαλείπεται; τὸ χρῆσθαι τῷ ἰδίαν καλασκευῇ κινεῖσθαι καὶ ἴσχεσθαι. Idem *lib.* 6. § 16. [b] Ἐγὼ τὸ ἐμαυτῶ καθῆκον ποιῶ· τὰ ἄλλα με ἃ θέλει σᾷ. Idem *lib.* 6. § 22. Ὅπ ἂν τις ποιῇ, ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι. Idem *lib.* 7. § 15. Μνημονεύσας, ὅτι ἀγαθόν σε εἶναι δεῖ, καὶ τί τὸ ἀνθρώπε φύσει ἀναγκαῖον, πρόχειρον τῦτο ἀμελαγρεπτί. Idem *lib.* 8. § 4. [c] Μηδὲ κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι ἢ ζῆν ἢ τεθνᾶναι ἄνδρα, ὅτι τι καὶ μικρὸν ὄφελος, ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράτῃ, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθᾶ ἔργα, ἢ κακᾶ. Idem ex Platon. *apol. l.* 7. § 44.

* * *

dine

dine abducendum, nullâ mortis, cruciatúſve ullius, nedum damni aut detrimenti, formidine abigendum, ſe permittere.

Hæc *Stoicorum* ſunt *decreta* & *præcepta*, & ipſorum principiis qidem planè congruentia, *ſancta, recta, ſevera, fortia; pietatem, caritatem, humanitatem, magnanimitatem* ſpirantia: qibus priora illa, qæ ſunt ſaltem verè Epicurea, nihil ſapiunt, nihil ſonant minús.

Sed adverſus Stoici nominis profeſſores objiciuntur, *raritas, hypocriſis, defectio, defectus.* de ſingulis videbitur.

Ac primo qidem loco *raritas* ſub animadverſionem venit. Pavciores utiqe omni ævo reperiri, qi diſciplinam hanc ſunt amplexati, qàm qi ad ſectas alias ſeſe applicuerunt. Et hac revera in parte triumphant ſplendidè, atqe efferunt ſeſe Epicurei, qi [a] Epicurum tot amicos & ſectatores nactum gloriantur, ut *nec urbes integræ eos capere* poſſent. agnoſcítqe, qi in Torqato Epicurum oppugnat Cicero, [b] *populum, qi vim maximam, avtoritatem minimam habet, cum Epicuro facere.*

Nec reverà qicqam iſtic mirandum occurrit. Notum eſt Stratonis Phyſici illud, [c] *Plures eſſe qi lavari, qàm qi ungi velint.* hoc eſt, ad thermas plures itare qàm ad palæſtras. [d] *Semitæ utiq; arctiori atqe aſperiori pavciores inſiſtunt; latiore & leviore confertim inceditur.* [e] *Multitudo numerum habet; pondus non habet.* Calculi ubiqe numeroſiores ſunt qàm gemmulæ. Diverbium vetus eſt, [f] *Plures mali.* [g] *Turba peſsimi indicium eſt.* [h] *eximia, raritate commendat natura.* [i] *nec unqam cum rebus humanis tam feliciter eſt actum, ut meliora pluribus placerent.*

Verùm ſicut in diſciplinam hanc ſe pavciores dedêre; ità ab eadem hac ad alias, Epicuream præſertim, complures deſciverunt, cùm ab aliis ad hanc rari deprehendantur tranſiiſſe.

Nec hoc certè qàm illud mirum magís. Celebre ſatìs eſt Arceſilai illud, qi percunctanti, cur à ſectis aliis ad Epicureos tam freqentes deficerent, non contrà viciſſim ab his ad illos, reſpondit, *Qia è viris Galli fiunt, non avtem è Gallis viri.* Gallorum nomine non gentem aliqam, ſed Cybeles myſtas, qi teſtâ Samiâ reſecti, virilitatem exuebant, volens intelligi. nos noſtris familiari magìs dicterio diceremus, *Qia* [l] *è gallis capi fiunt, non è capis viciſsim galli.* Nec gnarum minùs, qod Caliſtoni meretriculæ Socrates, glorianti Philoſopho præferendam ſe, ipſum enim ſuorum neminem ad ſe pellicere poſſe, cùm ipſa illius ſectatores pleroſqe

[a] Φίλοι τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ὡς μηδ' ἂν πόλεσιν ὅλαις μετρεῖσθαι. Laërt. *lib.* 10.

[b] Cicer. *de fin. lib.* 2.

[c] Πλείους εἶναι τοὺς λάβρους ἢ τοὺς ἀλείφεσθαι βουλομένους.

[d] Matth. 7. 13, 14.

[e] *Multi ſunt, & qis numeret? ſtateram profer, appende: vide contra pavca grana quantam paleam leves.* Avg. *in Pſal.* 39.

[f] Πλείους κακοί. Bias. Avſon. *Lud.* 7. *ſap.*

[g] Senec. *de Vit. beat. c.* 2.

[h] Idem *ep.* 42.

[i] Idem *de Vit. beat. c.* 2.

[l] Ἐκ τοῦ δ' ἀνδρῶν Γάλλοι, ἢ ὃ Γάλλων ἄνδρες ἐγίνοντο. Laërt. *lib.* 8.

[l] Varro *de re ruſtic. l.* 2. *c.* 7. & *l.* 3. *c.* 9.

plerosqe ad se, si id vellet, traducere valeret; [a] *Probabile admodum esse qod dicat: ipsam enim ad declivia homines deorsum propellere, cùm ipse contrà ad ardua sursum impellat.* Ad voluptatem utiqe proclivis est via; ad virtutem [b] acclivis semita. cùm avtem *ingenium humanum* ex vitio innato sit sponte suâ propensum ac [c] *proclive à labore ad libidinem*, ecqid mirum complures, itineris tædio devictos, hac desertâ, ad illam transcurrere.

Sed ex eis etiam qi in disciplinæ hujus professione perstiterunt, extitisse havd pavcos, qi à dogmate, qod mordicùs tamen tenebant, & enixè interim tuebantur, vitæ rationem diversam & aversam planè instituerint atqe institerint, cùm ex studio vitæqe instituto Epicurei, avt aliud qid potiùs qàm Stoici jure censerentur, adversus Stoicos, post [d] Lucianum, qi hoc nomine sectam hanc passim insectatur, ab aliis pariter intorqetur.

Nec est scil. hæc nova nupérve nata, sed antiqa qerimonia, in secta unaqaqe repertos, * *citharis*, [e] *lyris*, [f] *tubis*, *lituis* compares, qæ *eorum* utiqe, *qæ aliis modulantur, canunt, crepant, personant*, [g] *nihil qicqam avdiunt, percipiúntve ipsa.* Et in aliis sectis, non Stoicâ solâ, [h] compertum est deprehensos, qod ex Pacuvio Macedo, *homines ignavâ operâ, & philosophâ sententiâ*; sive, qod ex Epicteto Favorinus, [i] *Verbis tenus Philosophos, factis procul.* Qin & inter nominis Christiani professores, qod Scriptores qoqe sacros & confessos & conqestos legimus, comparuêre, qi [k] *Numinis notitiam, qam dictis jactitabant, factis abdicarent*; qi [l] *pietatis, cujus larvam gerebant, vim virtutémqe abnuerent*, qi [m] *gratiam divinam in lasciviam verterent*; *qi* [n] *libertatem Christianam neqitiæ improbitatísqe velamentum facerent*; [o] *libertatémqe aliis pollicerentur, cùm in corruptelæ servitio agerent ipsi.* nec ex horum tamen moribus de religione Christiana sententiam ferre, æqum fuerit, qum politiæ Christianæ isti, nec viva, nec vera, nedum sana, avt integra membra jure censeantur, sed φύματα potiùs mera [i] ἢ ἀποσήματα, ut cum Marco nostro loqar, sive [q] *vomicæ* & *carcinomata*, ut de suis Avgustus. Havd est incelebre Cratetis illud, [r] *In malo Punico etiam probo, granum putre aliqod*; Varronis itidem,

[a] Καὶ μάλα γε εἰκότως· σὺ μὲν γὰρ ὅπῃ τῷ κρατάντι αὐτὸς πάντας ἄγεις, ἐγὼ δ' ὅπῃ τὸ ἀρετῇ ἦκον βιάζομαι. ὀρθία δ' ἡ ἄνοδος, καὶ ἀπάδης τοῖς πολλοῖς. Æl. *hist. Var. l.* 3. *c.* 32.

[b] Prov. 15. 24.

[c] Terent. *Andr.* 1. 1.

[d] In *Vitarum avctione, de sectis, Micyllo*, alibi.

* Κιθάρας μὲν διαφέρειν, τοῦ ἀπαδεῖν λέγοντας, ἢ πιττάκιον δέ. Diog. Laërt. *l.* 6.

[e] Ὅμοιόν τι πάσχειν τοὺς λύρας, αἳ καλῶς φθεγξάμεναι οὐκ ἀκούσιν. de Peripateticis Cleanthes. Laert. *l.* 7.

[f] Σάλπιγγα Antisthenem vocabat Diogenes: αὐτὸς γὰρ οὐκ ἀκούειν φθεγγόμενος μέγιστον. Dio Prus. *orat.* 8.

[g] Μήτε ἀκούειν, μήτε αἰσθάνεσθαι. Laërt. *l.* 6.

[h] Gellius *Noct. Attic. l.* 13. *c.* 8.

[i] Ἀνὰ τὸ στόμα μέχρι τοῦ λέγειν. Idem *l.* 17. *c.* 19.

[k] Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται. Paul *ad Tit.* 1. 16.

[l] Ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι Idem *ad Tim. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 5.

[m] Τὸν τῆς θεοῦ χάριν μεταθέντες εἰς ἀσέλγειαν. Jud. *epist. v.* 4.

[n] Ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας ἐλευθερίαν. Petr. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 16.

[o] Ἐλευθερίαν ἄλλοις ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς. Idem *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 19.

[p] Marc. *l.* 2. § 16.

[i] Idem *l.* 4. § 28.

[q] Sveton. *l.* 2. *c.* 85.

[r] Ἐν βοιᾷ καλῇ σαπρὸν πυρὸν κόκκον. Laërt. *lib.* 6.

[a] *Nec in ſegete bona nullum ſpicum neqam* reperiri. In agro Dominico qoqe [b] *zizania* ſteriléſqe, non *ſuccreſcunt* tantummodo, ſed [c] *dominantur* etiam aliqando avenæ: ex qibus tamen de ſegete tota judicari iniqiſſimum fuerit.

Qod deniqe præſcribitur, inſigniores etiam pleroſqe non per omnia decretis præceptíſqe ſuis conſentanea præſtitiſſe, ſed à norma reguláqe, qam fixerant ipſi, in nonnullis declinâſſe.

Ecqem, qæſo, mihi dabis, ex eis etiam qi ſunt Ἰουδαῖοι Χριστιανοὶ, qi ab ea, qam profitetur, vitæ inſtituendæ ratione non qandóqe declinet. Ex eis inter hos fuerat, [c] qi *columnæ* & *exiſtimabantur* & revera exiſtebant, cujus ingenua vox illa, [d] *In multis offendimus omnes*; ſive, *impingimus univerſi.* ad qæ verba Beda noſter, *Non*, Offenditis, dixit; *ſed*, Offendimus, *inqit*; *&* In multis *præmiſit*; Omnes, *ſubjunxit*. Ex eiſdem & qi illud, [f] *Si dixerimus, qod peccatum non habemus, decipimus nos,* (dum [g] *peccantium* utiqe *numero excipimus*) *nec penes nos eſt veritas.* [h] *Nec*, habuimus, (inqit Avguſtinus) *Sed*, habemus, *dixit*; *ne de vita præterita*, (qæ *per ignorantiam* variáſqe indè enatas *cupiditates* tota exacta eſt) *dictum qis ſuſpicetur.* Ex apoſtolis ipſis, qi Chriſtum proximè acceſſerant, qiqe lateri ejuſdem comites individui adhæſerant, ut reliqos mittam, nec de proditore qicqam dicam; [i] *primi* & [i] *noviſſimi*, agmen qi ducit, & qi clavdit, utriuſqe etiam firmati jam, [k] nævi aliqi in tabulis ſacris proditi extant: ut apud exteros qoſvis diſciplinæ etiam ſeveriſſimæ profeſſores, ſectæqe exactiſſimæ ſectatores, à dogmate aliena nonnunqam deprehendi, minùs mirum videri debeat. Oraculi vicem meritò ſibi vendicat Æſchyli illud,

[l] Ἀμῥτάνει τι καὶ σοφὸς σοφώτερος.

Sapiente qi plùs ſapiat, eſt cùm labitur.

Stoici certè præceptis decretíſqe ſuis, [m] non tam qid ipſi valerent, avt aſſecuti jam eſſent, qàm ad qid contenderent, modíſqe omnibus elaborandum atqe enitendum cenſerent, deſignatum volebant. qod & idem de ſe [n] Apoſtolus liberè ingenuéqe profitetur.

Veruntamen ex eis qi ſectæ hùjus in diſciplinam ſeriò ſedulóqe ſeſe dederunt, per ſingulas qaſqe fere ætates reperti ſunt, qi fide dignorum Scriptorum ſuffragiis conſenſu conſono atteſtantibus, ità dogmata ſua factis conſentaneis conſignata, decretáqe vitæ inſtituto

Varro *Leg. Mæn.* apud Nonium, in *Spicum.*

[b] ζιζάνια. Matth. 13. 25. 27. de qa voce alibi diximus.

[c] De ſeculo ſuo, Salvian. *de Dei gubern. lib.* 3. *Præter pauciſſimos qoſdam, qi mala fugiunt, qid eſt aliud penè omnis cœtus Chriſtianorum, qàm ſentina vitiorum?*

[d] Οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι, Paul. *ad Galat.* 2. 9.

[d] Πολλὰ πταίομεν ἅπαντες. Jacob. 3. 1.

[e] Beda *in 3 Jac. epiſt.*

[f] Ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν. Joan. *ep.* 1. *c.* 1. *v.* 8

[g] De Phariſæo Luc. 18. 15. Bern. *de grad. humil. & ſuperb. Dum in ſe ſingulariter exultat, aliis arroganter inſultat; & ſe ſolum decipit, qem ſolum excipit, dum alios damnat.*

[h] Avg. in 1. Joan.

[i] Matth. 10. 2.

[i] 1. Cor. 4. 9. & 15. 8, 9.

[k] Gal. 2. 11. Act. 15. 39.

[l] Stob *tom.* 2. *tit.* 3.

[m] *Non dicebant, qemadmodum ipſi viverent, ſed qemadmodum vivendum eſſet.* Sen. *de vit. beat. c.* 18.

[n] Οὐχ ὅτι ἔλαβον, ἢ ἤδη τετελείωμαι· διώκω δὲ, εἰ καὶ καταλάβω. Paul. *ad Phil.* 3. 12. 14.

inſtituto æqabili fere comprobata exhibuerint, ut nominis etiam Chriſtiani profeſſoribus pleriſqe pudorem incutere, ruborem ſuffundere meritò qeat. In his fuere, poſt Zenonem, cui teſtimonium dat inſigne Athenienſium pſephiſma, qo [a] *virtutis ac temperantiæ nomine*, eò qòd [b] *vitâ ſuâ eis qæ diſſerebat congruente cunctis in exemplum expoſitâ, ad optima qæqe qoſqe incitaret*, [c] *imagine æreâ, coronâ aureâ donandum*, [d] *ſepulcrum ſumptu publico extruendum*, [e] *piláſqe duas, qarum utrique teſtimonium iſtud incideretur, erigendas*, decernitur: poſt hunc, inqam, alióſqe qi in Schola hac eidem ſucceſſerant, emicuêre viri magni, diſciplinâ iſtâ imbuti, virtutis maſculæ imagines vivæ vivacéſqe, conditionis eminentioris ratione, Scriptorum nobilium calamis celebrati, (ut Philoſophiam diſertè profeſſos præteream) Cato Uticenſis, Thraſeas Pætus, Helvidius Priſcus, & Marcus cumprimis Antoninus, qi iſta commentandi occaſionem nobis præbuit.

Verùm à diſciplina ipſa, ad eos, qi eam ſcriptis ſuis illuſtrârunt, hos præſertim qos reliqos habemus, tranſeamus. Ex eis præcipui fuerant Zeno & Chryſippus: qorum alter Stoam primus condidit; unde & Straboni, [f] ὁ τῆς Στωικῆς αἱρέσεως ἀρχηγέτης· & Galeno, [g] ὁ πατὴρ ὁλοσχερῶς τῆς τῶν Στωικῶν αἱρέσεως *ſectæ Stoicæ totius princeps patêrqe*; & Balbo apud Ciceronem, [h] *Stoicorum pater*, dicitur. alter eandem adeò ſtrenuè felicitérqe [i] *ſuffulſit*, ut de eo dictum fuerit,

[k] Εἰ μὴ γὰρ ἦν Χρύσιππος, οὐκ ἂν ἦν Στοά.

Chryſippus nî fuiſſet, nec Stoa foret.

Et complura qidem uterqe reliqit ſcripta: alter iſte [l] *uſqe ad ſeptingenta qinqe* συγγράμματα, ſive [m] *opuſcula*: cùm [n] Epicuri πολυγραφίαν æmularetur, [o] qem tamen aſſecutum negant; cùm [p] *ad* [q] *volumina ter centena uſqe* iſte pertigerit, qorum qodlibet utiqe συγγράμματα complura complectebatur: alioqi Chryſippum πολυγραφίᾳ non æqâſſet, nedum ſcriptorum numeroſitate anteceſſiſſet. Cæterùm par ſcripta utriuſqe fatum ſunt experta. nec Zenonis ſiqidem, nec Chryſippi, qin nec ſeculi priſci illius è Stoa cujuſqam ſcriptum ullum integrum ad tempora noſtra perennavit. Superſunt fragmenta duntaxat, ἀποσπάσματα, apud Plutarchum, [r] qi paſſim exagitat; Galenum, [s] qi plerumqe oppugnat; Laërtium, [t] qi ſimpliciter recitat; Ciceronem, [u] qi in partem utramqe diſceptat.

[a] ἀρετῆς ἕνεκα καὶ σωφροσύνης. pſephiſma apud Laërt. *l.* 7.

[b] ὡς τὰ βέλτιστα, παράδειγμα τὸν ἴδιον βίον ἀνθεὶς ἅπασιν, ἀκόλαστον οὐδὲν τοῖς λόγοις, παρῴκμακε.

[c] εἰκόνι χαλκῇ, χρυσῷ στεφάνῳ.

[d] οἰκοδομῆσαι τάφον δημοσίᾳ.

[e] ἐγγράψαι τὸ ψήφισμα στήλαις δύο.

[f] Strab. *geogr. lib.* 14.

[g] Galen. *de dôgmat. Hippocr. & Platon. l.* 2. *c.* 6.

[h] Cicer. *de nat. Deor. l.* 3. de *Zenone*, non *Cleanthe*, uti inadvertentiâ, an memoriâ, lapſus Lipſius, *manuduct. ad Stoic. philoſoph. diſſert.* 11.

[i] *Qi ſulcire putatur porticum.* Cic. *Acad. l.* 4.

[k] Laërt. *l.* 7.

[l] Idem *ibid.*

[m] Ità malim vertere, eo ſenſu, qo *poſt mortem opera, non opuſcula penſanda*, dixit Sidonius *l.* 8. *ep.* 4. qàm cum Lipſio, *volumin.*

[n] Ex Carneade, Laërt. *l.* 10. [o] Πάνυ ἀφρολλόμενος πολλῶν βιβλίων. de Epicuro, Laërt. [p] Καὶ πρὸς τριακοσίοις εἰσί. Laërt. *ibid.* [q] Κυλινδροί, *volumina*, qæ *cylindri* figuram convoluta referebant. vocabulum notiorte eâ vix alibi repertum. [r] In *Stoic. repugnant. de commun. notitiis: & de paradox.* [s] *In libris de dogmat. Hippocrat. & Platon.* [t] *Lib.* 7. *in Zenone.* & *Chryſip.* [u] In *Academ. Tuſcul. de finib. & de natur. Deor.*

PRÆLOQUIUM.

Citerioris ævi ſuperant ex eis qi diſciplinam hanc ſunt affectati, qorum diſſertationes commentationéſqe ad manus noſtras pervenerunt, Seneca, Epictetus, & Marcus noſter iſte.

Ætatis ratione Senecæ locum primum tribuo: qem dignitate tamen æſtimationéqe verâ è duobus illis alterutri poſthabendum exiſtimem. [a] Habet ille revera multa eximia, utilia, fortia, ſublimia; & arguta, ſubtiliáqe complura; éſtqe dignus admodum, qi non ab humanioris literaturæ tantùm, ſed à Theologiæ etiam ſtudioſis, ſedulò qidem, ſed judicio atqe examine juſto adhibito, legatur. Verúm non eſt unius ejuſdémqe ubiqe coloris; nec per omnia conſtat ſibi. Neqe verò vitam attingo; qam Caſſius tamen arrodit, [b] *tanqam à dogmate præceptionibúſqe qàm maximè diſſentaneam:* de ſcriptis ago. In his, [c] qàm fœdè Clavdio, dum apud ſuperos, ex mente etiam Neronianâ, [d] *morabatur*; nec huic duntaxat, ſed & in gratiam illius, ejuſdem mancipio, [e] *licentiæ intolerandæ maſtigiæ*, Polybio, adulatur? qem tamen è vivis exemtum, [f] dictione Satyricâ & ſarcaſticâ, vernilitatis prægnate, acerbiſſimè proſcidit, & publicè ſubſannandum propinavit. De animæ corpore excedentis ſtatu, qàm repugnantia ſtatuit? dum τῇ ἐσυθέσει δυκεύων, nunc [g] in ſedes cœleſtes integram ſubvehit, nunc [h] in flatum halitúmve merum diſpergit, tædæqe inſtar, materiâ, qâ alebatur, abſumptâ, deficientis prorſus extingvit. Epicurum eſt ubi accuſat, increpat, deprimit, damnat, ut [i] *degeneris & humillimæ mentis, apud qem voluptas imperat hominem*, [k] *voluptatis Magiſtrum* ipſum, ſcholam, [l] *voluptatis officinam*, nuncupat. Eſt contrà, ubi (qo Lucilio ſuo forſitan hujus affeclæ, qem [m] *Virorum optimi* titulo ſubinde cohoneſtat, gratum faciat) eundem non excuſat tantùm, ut qi [n] *immeritus malè audiat & infamis ſit*; ſed comprobat etiam & collavdat, ut qi [o] *ſancta & recta* præcipiat, *& ſi propiùs acceſſeris*, triſtia. Deniq; qod *in* [p] Chryſippo & [q] Zenone non ſemel reprehendit, contráqe id [r] qod ipſe præcipit,

[a] *Multæ in eo claræ q; ſententiæ; multa etiam morum gratiâ legenda. multa in eo probanda, multa etiam admiranda ſunt; eligere modò curæ ſit.* Fabius *inſtit. l.* 10. c. 1.

[b] Παύλα ἐναντιώτερα, ὅις ἐφιλοσόφει ποιῶν ἐλέγχθη. Dio Caſſ. *l.* 61. in Jo. Xiphilin. *excerptis.*

[c] In *Conſolatorio ad Polybium.*

[d] *Morari* eum *inter homines deſiiſſe*, productâ primâ ſyllabâ jocabatur. Sveton. *lib.* 6. c. 33.

[e] Cùm in ſcena Pantomimus illud protuliſſet, Ἀφόρητός ἐστιν εὐτυχῶν. μαστιγίας, omnium oculos in Polybium hunc defixos tulit Dio Caſſ. *l.* 60.

[f] In Συνκολακωνθώσει.

[g] *Ad Lucil. epiſt.* 102. *ad Polyb. conſol. c.* 28. *ad Marc. conſol. c.* 25. *ad Helv. c.* 17.

[h] *Ad Lucil. epiſt.* 54. cùm morti proximus videretur.

[i] *Ad Lucil. epiſt.* 42.

[k] *Epiſt.* 18.

[l] *Epiſt.* 9.

[m] *Epiſt.* 13. & 21. & 48. & *qæſt. natur. præfat. l.* 1.

[n] *De vit. beat. c.* 13.

[o] *Ibid.*

[p] *Chryſippi acumen nimìs tenue retunditur, & in ſe ſæpe replicatur: etiam cùm agere aliqid videtur, pungit, non perforat.* Sen. *de ben. l.* 1. c. 4. *Chryſ. penes qem ſubtile acumen eſt, totum librum ſuum his ineptiis replet.* Ibid. c. 3.

[q] *Libet ridere ineptias Græcas; qas qamvis mirer, (mirere Lipſ.) nondum excuſſi. non vis ſeveriùs loqi, nec morituro riſum movere? adverſus mortem tam minuta jacularis? ſubulâ leonem excipis? acuta ſunt iſta qæ dicis. nihil eſt acutius ariſtâ. qædam inutilia & inefficacia ipſa ſubtilitas reddit.* de Zenone. Idem *epiſt.* 82.

[r] *Pro veritate ſimplicius agendum eſt. Ibid. At qi ingenia ſanare, & officiorum memoriam ingerere volunt, ſeriò loqantur, & magnis viribus agant.* Idem *de benef. l.* 1. c. 4.

præcipit, [a] ingenii acumini nimiopere indulgens, ad ſubtilitates rei vacuas non rarò delabitur, & argutiolis leviuſculis, frigidis etiam ineptíſque aliqoties ludit. Neqe tamen hæc, qæ, nec primus, nec ſolus, dixi, ſed me priores, & eruditione & judicio cum primis pollentes, ità ſumi velim, qaſi [b] à Senecæ lectione (qem tyronibus ſtudioſis de Scriptoribus eligendis legendíſqe conſultus, inter alios commendare conſveverim) abſtentum qenqam, atqe abſterritum, avt qò de viri tanti (qem eruditi qíqe indolis ingeniíqe acerrimi nomine ſuſpiciunt, imitandum etiam propoſuiſſe ſibi videntur havd pavci) magnitudine juſtâ qicqam detractum eam: ſed qò oſtendam, à virilitate illa Stoicis peculiariter ab ipſo etiam adſcriptâ (qam Chryſippus qoqe ſubtilitate nimiâ enervâſſe, eidem ipſi [c] cum aliis incuſatur,) deſciviſſe; nec duobus illis alteris (Epictetum & Marcum dico) avt ſcripto, avt facto etiam, parem ſeſe præſtitiſſe: qi in ſorte diverſa, vel adversâ etiam qàm maximè, in [c] ſervitii gradu infimo alter, ſummo alter in imperii faſtigio, poſiti; diſciplina hæc qanti ſit, qantúmqe in ſtatu qovis poſſit, tum præceptionibus ſanctiſſimis virtutis genus omne ſpirantibus, tum & vitæ formâ ad decreta ſua accuratè compoſitâ, uberrimè demonſtrârunt. Et noſter qidem (prout & [d] Epictetus eo prior, [e] cujus ex commentariis profeciſſe ſe profitetur) ſui per omnia ſimilis, *ſeriúſqe* ac *ſeverus* (qod [f] ille poſcit, licèt ipſe non ſervaverit) ubiqe deprehenditur.

Deniqe, ut ad illud revertar, qod in pagina liminari ex Hieronymo monueram, ad diſciplinam noſtram qod horum utriuſqe ſcriptis monitíſqe propiùs accedat, in exterorum priſcorum, qæ hodie extant, monumentis, nihil reperiri, fidenter pronunciari poſſe exiſtimem. Certè qæcunqe Dominus ipſe Chriſtus in con-

[a] *Rerum ponderа minutiſſimis ſententiis frangit.* Fabius. *inſtit. l.* 10. *c.* 1. Iniqiùs tamen illi, neſcio, qi apud Gellium (An Agellium, qod Lipſ. mauult) *Noct. Attic. l.* 12. *c.* 2. *Res atqe ſententiæ, avt inepto inaníqi impetu, avt ut levè & qaſi dicaci argutiâ*, &c. Moderatius Eraſmus, *præfat. ad Sen. Habent nonnihil veri, qæ doctiſſimi ſcriptores de illo pronunciârunt. ſubinde ludit in Græculos, & interdum abſqe cauſſa. Naſonem aliqoties attingit, qod indulſerit ingenio ſuo, at magis ipſe indulget ingenio ſuo in oratione proſa ac ſeriis argumentis, qàm Ovidius in poematibus plerunqe ludicris. Jam hoc ipſum, qod in Seneca cum primis lavdatur, corruptum eſt. Inſectatur mores hominum liberè falséqe; ſed non ſemper in loco; interdum immodicè; tum aliqoties affectatiùs, iiſqe modis, ut non ità multùm abſit à ſcurrilitate. qædam vitia ſic deſcribit, dum inſectatur, ut videatur ridere potiùs qàm odiſſe, atqe doceat magis qàm deteſtetur. qin ubiqe plurimus videtur jocorum affectator, etiam in rebus maximè ſeriis, in qibus optarim illum aliqanto longiùs abeſſe ab ineptia, obſcœnitate, vitióqe ſcurrilitatis.* Hæc inter alia Eraſmus. mitto enim ea, qæ cùm Marci patris ſint, Lucio filio, nomine communi deceptus, aſcribit. Lipſius denique ipſe, qi adverſus priores duos illos Senecam defendere latagit, in Judicio ſuper Senecam, ejúſqe ſcript. *Ego Senecam universè admiratione magis qàm lavde proſeqendum arbitror. in partibus aliqid eſſe, qod cenſeas, avt cui ſuccenſeas, non nego. Sanè decidit interdum, avt à ſe mutat: ut in jocis avt dictis, qàm ineptus alibi, ſive affectatus eſt? in lavdibus, vituperiis, ſine modo?* &c. [b] Qod apud Gellium cenſores rigidi atqe importuni illi, *Cujus libros attingere nullum pretium operæ ſit. Noct. lib.* 12. *c.* 2. [c] Notant eundem hoc nomine Plutarchus, Galenus, alii. [c] Δοῦλος Ἐπίκτητος ὁ γλωμίων, καὶ σφόδρα ἀνάπηρος, Καὶ πενίᾳ σύντροφος. Leonid. *epitaph.* Epict. [d] *Epict. verus ac Severus Stoicus & Stoicorum vel maximus.* Herodes apud Gellium *l.* 1. *c.* 2. *Philoſophorum maximus.* Favorinus *ibid. l.* 17. *c.* 19. [e] *Marc. lib.* 1. § 7. [f] Seneca *de benef. l.* 1. *c.* 4. & *epiſt.* 82.

cionibus

cionibus collationibúsqe ſuis Hiſtoriæ Evangelicæ inſertis intextíſqe, de [a] *mali cogitatione etiam abſtinenda*, de [b] *affectibus vitioſis ſupprimendis*, de [c] *ſermone otioſo non inſuper habendo*, de [d] *animo cumprimis excolendo*, & [e] *ad imaginem divinam effingendo*, de [f] *beneficentia ſimpliciſſimè exhibenda*, de [g] *injuriis æqanimiter ferendis*, de [h] *admonitione & increpatione cum moderatione cautionéqe accurata exercendis*, de [i] *rebus qibuslibet, adeóqe vitâ ipsâ, ubi res ratióqe poſcit, nihili habendis*, de aliis deniqe pleriſqe [k] *pietatis*, [l] *caritatis*, [m] *æqitatis*, [n] *humanitatis officiis* [o] *qam exqiſitiſſimè obeundis exeqendíſqe*, præcepta dedit; apud noſtrum hunc eadem, perinde acſi illa lectitâſſet ipſe, in diſertationum commentationúmqe harum congerie inſperſa paſſim, nec ſine vehementia & vivacitate inſigni, qæ in præcordia ipſa penitiùs penetret, atqe in animo infixos altiùs relinqat aculeos, inculcata ſubinde, Lector qivis ſedulus advertet, ingenuus agnoſcet.

[a] Matth. 15. 19.
[b] Matth. 5. 22, 28.
[c] Matth. 12. 36.
[d] Matth. 5. 20. & 6. 33.
[e] Matth. 5. 45, 48.
[f] Matth. 6. 1, 3.
[g] Matth. 5. 39.
[h] Matth. 18. 15, 16.
[i] Luc. 14. 26, 33.
[k] Matth. 22. 37.
[l] Matth. 22. 39.
[m] Matth. 7. 12.
[n] Matth. 5. 44. Luc. 10. 37.
[o] Matth. 5. 19, 20.

Sed iſta forſitan dixerit qis, qorſum aliunde, ab extero præſertim, eóqe fidei Chriſtianæ adverſo, petantur? qum è pagina ſacra, in qa proſtant, poſſint promtiùs haberi, & à Magiſtri ipſius ore profecta, cùm imperii avtoritate potiore præcipiantur, tum & obſeqii neceſſitate arctiore percipiantur.

Cui ego præſcriptioni poſſim verbulo occurrere; pari utiqe ratione rejici poſſe omnes in univerſum ab eruditis piiſqe concinnatas Inſtrumenti ſacroſancti utriuſqe enarrationes: ut eodem tandem deveniatur, qo proceſſerant apud nos havd ità pridem, par ferè geminum, cerebri certè parùm ſani uterqe; qorum alter præter paginam ſacram nihil avt legebat, avt lectitandum cenſebat; alter, poſtqam Anachoretæ cujuſpiam inſtar, cum ſuis domi ſuæ ſe concluſerat, librorum (qam pro hominis privati ſorte cenſúqe amplam ſatis habebat) ſupellectilem omnem, Bibliis ſacris exceptis, foco accenſo, flammis abſumendam tradidit; nevter ſanè, avt fundo juſto, avt exemplo bono, & qod imitatione ſuâ dignum ſobrius qis ſanúſqe ſentiat.

Verùm enimvero ratione non unâ utilis eſſe poterit noſtri hujus in his, cum animadverſione ſeria conjuncta, lectio ſedula.

Primò, qod qæ in Sermonibus Dominicis (qorum Capita præcipua duntaxat, σωτόμως plerunqe apud Scriptores ſacros extant delibata & digeſta) ſummatim ferè propoſita habemus, iſtic latiùs diducta, fuſiùs explicata, magnâ argumentorum inſignium varietate firmata, illuſtrata, ingeſta, inculcata, ad vitæ uſum communem

communem accommodata habeantur. qod ut eſt ſcriptis aliis cum iſto commune, ità in hoc genere havd pavcis iſtud præcellit.

Tum nec illud levis eſt momenti, qòd dogmatis Chriſtiani æqitas rationi etiam ipſi conſentanea deprehenditur, dum ab ipſis etiam extraneis & adverſariis comprobata & collavdata demonſtratur. [a] *Grave eſt*, ponderíſque non exigui (ut Iſidorus Ægyptius) *teſtimonium ab inimicis profectum.* Et, (qod Dio Pruſæus) [b] *Encomium ab eis, qi non ſuſcipiunt, & ſuſpiciunt tamen, palàm eſt illius*, ſive perſonæ, ſive diſciplinæ, *lavdem eſſe præſtantiſſimam.* Non neſciebat hoc Apoſtolus, cùm ab [c] exterorum inſcriptionibus ſcriptíſque, ei qod afferebat & promulgabat, dogmati aſſerendo, teſtimonia advocabat. Nec parùm idcirco præcepti documentíque Dominici æqitati ac [d] *rationabilitati* (ſi ità loqi licuerit) apud qoſvis vindicandæ formandæque conduxerit, qòd ab homine extero, nec nomini Chriſtiano favente (cùm nec myſterii noſtri gnarus eſſet, nec fidei rationes aſſeqeretur) tanta tamen cum vehementia, argumentíſque tam validis, commendata ac confirmata habuerimus. [e] *Qis non intelligat*, (inqit gravis Avtor) *bonam eos habuiſſe cavſſam, qi eam apud medios judices obtinere potuerunt?* qid eam dixerit qis, qæ apùd averſos & adverſos etiam, ubi [f] hoſtes ipſi judices conſident, obtineat?

Adhæc divina in iſtis relucet & providentia & benignitas, qòd in homine à ſe dilapſo imaginem ſui non intercidere omnino & aboleri prorſus paſſus eſt, ſed ſcintillulas qaſdam aſſervavit reliqas; qas & diſciplinis variis excitavit, & ad miraculum uſqe evexit: partim, qò ſocietati humanæ conſervandæ ac continendæ proſpiceretur; nè [g] efferati prorſus homines, belluarum ritu, in exitium mutuum proruerent univerſi; qum [h] *abſqe diſciplina nulla homine truculentior avt immanior ſit bellua:* partim, qò *Numini* [i] *dignoſcendo*, [k] & *indagando*, his adminiculis adjuti, poſſent operam dare; qæ ſi vel contemtim, vel neglectim haberent, [l] ἀναπολόγητοι planè haberentur. Verum eſt proculdubio Claravallenſis illud, [m] *Imaginem divinam uri poſſe, exuri non poſſe.* [o] *Imaginem* certè animæ rationali primitus impreſſam funditus eradere, [o] *facem* in mente hominis cœlitùs accenſam penitus extingvere, nec vitioſitas humana, nec malignitas diabolica valuêre: (tertium qiddam, [p] *flammas gehennales* adjecit ille) qam inter ruinas & incendia

[a] Σεμνὴ γὰρ ἡ παρὰ τῶν ἐχθρῶν μαρτυρία. Iſidor. Peluſ. *l.* 2. *epiſt.* 228. & *l.* 3. *ep.* 335.

[b] Τὸ γὰρ [μὴ] ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ πεμώντων ἐγκώμιον, ἆθλον ὡς ἡδίστης ἐπαίνου ἀκούειν. Dio Pruſ. *orat.* 51.

[c] Act. 17. 23, 28.

[d] Λογικὴ λατρεία. Rom. 12. 1. ἕπεσθαι τῷ λόγῳ καὶ τῷ Θεῷ. Marc. *l.* 12. § 31.

[e] Avg. *ep.* 170.

[f] Devt. 32. 31.

[g] Μηδὲν ἀσεβέστερον ἀνθρώπου, μηδὲ ὠμότερον, ὅταν ἄπαξ ὑποθηγωθῇ. Polyb. *hiſt. l.* 1. & *legat.* 122.

[h] Ὁ ἀνθρωποθηρεύτης μὴ τυχὼν, ἀγριώτερον γίνεται πάντων, ὅσα γῆ τρέφει. Plato *de legib. l.* 6.

[i] τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ. Rom. 1. 19. & v. 21. γνόντες τὸν Θεόν.

[k] ἐλπίδας τε ἀναλαμβάνειν καὶ τὸν κτίσαντα αὐτὸν ἐπιζητεῖν. Act. 17. 27.

[l] Rom. 1. 20.

[m] Bern. in *annunc. ſerm.* 1.

[n] Gen. 1. 27. & 9. 6.

[o] Prov. 20. 27. Rom. 2. 15. *Imago in gehenna ipſa uri poterit, non exuri; ardere, non deleri.* Bern. *ubi ſup.*

* * * *

Christianos; cùm à religione Christianâ alieni qoqe, argumentis etiam validissimis adjectis, hæc eadem pia, justa, æqá, rationi rectæ consentanea, naturáeqe humanæ congruentia censuerint; nec eam nobis magnanimitatem avt æqanimitatem præstare fidem veram, ad qam ratio illos, recta qidem, nec renata tamen & recocta adhuc, perduxerit. Insignis igitur Scriptorum istiusmodi usus, apud Christianos etiam, nomine non uno, vel ista qæ diximus, vel istis paria, seriò perpendenti, liqidò comperietur.

Illud interim observatu non indignum fuerit, aliâ ratione Epicteti, aliâ Marci monumenta fuisse ad nos transmissa. Epicteti siqidem [a] ab ore differentis excepta, Arriani operâ sunt scripto tradita, eisdem ipsis, qantum assequi poterat, qibus ille differebat verbis. qo modo à Domino Christo, dum in terris inter mortales agebat, habiti sermones, (cùm [b] nihil ipse scripsisset) [c] ab audientibus memoriter conservati, Evangelistarum calamo, sed Spiritu Sancto assistente, & linguâ qidem aliâ, Græcâ utiqe, cùm is Syriacâ usus fuerit, sunt evulgati. Id qod tam de Enchiridio, qàm de *Dissertationum* libris, ex *Epistola* ejusdem *ad Masgalenum*, cui scriptum illud dedicabat Arrianus, licèt jam perierit, constare testatur, qi eam vidit, Simplicius. At Marci *dissertationes* & *commentatiunculas* istas, ex ipsius *Adversariis* desumta liqet. qo modo Regis Sapientissimi *Paræmiarum* partem non exiguam ab Ezechiæ Regis amanuensibus ex ipsius avtographis fuisse descriptam, docet *Capiti* 25°. præfixum lemma. In more namqe habebat Vir iste summus, studiis philosophicis, sive domi, sive militiæ agebat, intentus, qæ inter meditandum succurrebant, chartis, qas ad hos usus jugiter præstò habebat, illinere: nullâ rerum ipsarum serie continuâ constanter observatâ; sed pro locorum temporúmqe, qibus vel ab ipso concipiebantur, vel aliunde in mentem memoriámqe se ingesserant, ratione digesta. patet hoc ex locis alicubi, qibus scripserat, nominatim designatis; cujusmodi sunt *libris*, vel *primo* & *secundo* adnexa, vel *secundo* potiùs *tertióqe* (ut ego reor) præfixa lemmata, de qibus suo loco [d] differuimus. Indè natum est, ut neqe sibi invicem cohæreant pleraqe (qanqam *Liber primus* uno qasi filo perpetuo totus pertexitur) eadémqe sæpiùs iterata reperiantur, prout mentem sæpius pulsabant: nec succinctè tantùm, sed succisè qoqe repræsentata reperiantur complura; (prout in Ciceronis *ad Atticum* aliósqe

[a] Ὅσα ἤκουον αὐτὸν λέγοντα, ταῦτα αὐτὰ ἐπιφέρεσθαι αὐτοῖς ὀνόματα, ὡς ὅτις τε ἦν, γραφόμενα. Arrian. *præfat. ad dissert.*

[b] Fictitiæ sunt enim *literæ* amœbææ *Agbari ad Christum, Christi ad Agbarum*, qomodo & *Senecæ ad Paulum*. qarum meminere tamen Evseb. *hist. Eccles. l.* 1. *c.* 13. & Hieron. in *Scriptor. Eccles. catalog.*

[c] Καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι. Luc. *præfat. Evang.*

[d] Cui adjectum velim, ex perpetuo dictionis contextu, tot temporum variorum res singulas complexo, domi potiùs per otium, qàm militiæ sub pellibus agenti *Librum primum* confectum conscriptúmqs videri.

aliósqe *Epiſtolis*, Græca, formularúmqe uſitatarum havd pavca) qod ad rei ipſius notæ ſatis ac familiaris memoriam refricandam & reficiendam ſuffecerat; cùm ad uſum privatum maximè deſtinarentur. qin & ἀνέφαλα, & qaſi abruptè inchoata nonnulla. qod & de Serpentis ad Evam dictione prima prout à Moſe refertur, opinantur [a] Interpretes qidam eruditi. Indè aliis obſcuriora multa, & de dictionis vel ſenſu vel ſcopo divinationes incertæ; cùm vel qæ adnotantis mens, vel qæ adnotandi occaſio fuerit, conjicere difficile admodum exiſtat. ſed & de locis variis, qaſi vel mutilatis vel depravatis ſuſpiciones fruſtrà conceptæ, de lectione qaſi non ſincera & genuina vel integra ſolicitationes admiſſæ, immutationes tentatæ; cùm non aliter ſe habeant, qàm ab Avtoris ipſius calamo primitùs prodierint. Verùm de iſtis, in *Commentario*, prout occaſio dabitur, ampliùs videbitur.

[a] De hoc videri poterunt Tremellius & Junius; ſed inprimis Piſcator.

Atqe hæc qidém ſuffecerint, cùm de *Stoica diſciplina* ipſa, tum & de eis hanc amplexis & ſecutis, qorum ad nos ſcripta pervenêre; Marco præſertim noſtro, cujus impræſentiarum denuo edendi conſilium inſtitutúmqe pavcis expoſitum ubi dederim, in limine Lectorem non ſum diutius detenturus. Anni itaqe ultra qadraginta jam exceſſerunt, ex qo, dum apud Juris noſtratis Profeſſores ac ſtudioſos in Hoſpitio Lincolnienſi, qod eſt in ſuburbano Londinenſi ſitum, agentes Præconis Evangelici munus ſuſtinebam, in Marci Imperatoris ſcriptum hoc, à Viro doctiſſimo, & in negotio hoc exercitatiſſimo Gul. Xylandro Baſileæ iteratò cum Græcis aliis qibuſdam editum, inter codices à manu ſecunda (qod ajunt) venum expoſitos, incideram. Hoc nactus, per vacationem à munere publico avtumnalem, ex Juſtitio ſolenni intercedente obvenientem, otium aliqod adeptus, dum ruri ago, cùm diligentiùs evolviſſem, adeò meditationibus ac præceptionibus pietatem, gravitatem, caritatem, magnanimitatem, virtutis nullum non genus ſpirantibus, à capite ad calcem uſqe conſtipatum reperi, ut nec poſſem non perlecto ſummopere affici, nec lectione repetitâ etiam affectui ſatisfacere; cùm nihil in hoc genere apud exterum qenqam (Epicteto uno excepto; qo nec inferiorem, niſi qòd ille amplior eſt, Marcum noſtrum cenſuerim) eximium magìs legiſſe meminiſſem. Cùm avtem in multis vitiatum, mutilatum, lacerum, luxatum animadverterem, nec Verſionem Xylandria-

nam Græcis commodè satis respondere, de recensione pariter & versione novâ instituendâ animum subibat cogitatio. Hæc meditanti ad manus venit scripti ejusdem editio altera Lugdunensis, à qa subsidium aliqod sperabam: sed frustra: cum Xylandriana ea, qâ usus fueram, inqinatiorem ac corruptiorem deprehenderem. jam avtem ex viri doctiss. cujus *Versio* scripti hujus *Anglicana* pòst prodiit, D. Merici Casavboni *prolegomenis* Editioni Græcæ à se nuper adornatæ præfixis, è Xylandri priore Tigurina (cujus in Basileensis *Præfatione* mentionem ipse facit, qamqe nisi in Viri Doctiss. manibus, cùm me comiter invisisset, qod in *Prolegomenis* illis ipse commemorat, nunqam oculis usurpavi) expressam edoctus sum. Cùm avtem codicum penuriâ laborarem, partim ex ingenio, partim ex Svida scriptoribúsqe aliis, qi ex libris his nonnulla lavdaverant, partim eruditorum qorundam, qibuscum necessitudinem avt familiaritatem aliqam habebam, consilio opéqe usus, loca qæ vitii qoqo modo suspecta videbantur, restituere annitebar. Qumqe in Viri Illustriss. D. Cl. Salmasii *commentariis* nullo non literaturæ humanioris genere refertissimis, Marci nonnulla secius, qàm in eis, qos penes me habebam, codicibus expressa offendissem; unde editionem aliam aliqam secutum suspicabar; amici communis interventione usus, (aliter enim compellare ignotum planè verecundia prohibebat) Virum Clariss. per literas consulebam, qibus tum qid molirer significabam, tum & de locis tam illis, qos ab ipso aliter qâm avt Basileensis, avt Lugdunensis habebat, exhibitos repereram, qàm aliis etiam, ad qos hæsitabam, ménsqe tunc temporis suggerebat, nec conjecturis de qibusdam propriis celatis, sententiam illius censurámqe sciscitabar. Is pro eximia, qâ cumprimis pollet humanitate, inter cætera, in hæc verba ingenuè rescripsit. *In tam utili ad vitæ præcepta scripto, & ad imbuendos virtute illâ forti & humanorum contemptrice animos, qam ponere operam destinas, summopere lavdo. Editum illud scivi lingvâ Anglicanâ à Merico Casavbono, sed ultra nihil. qid enim præstiterit, præ illius lingvæ ignorantia havd etiam scire mihi licuit. Hoc tamen mihi pronunciare certò posse videor, satis operæ esse in illo opere perfectè absolvendo qæ non solùm duos, sed etiam plures fabros distineat. ità spissa est materia, vix multis cuneis evincenda, vix optimis runcinis dedolanda. Havd alium puto avtorem ex antiqitate Græca corruptiorem ad nos, injuriâ tem-*

porum

porum, fortean etiam hominum, qi eum interpolârunt, transmissum. Ubiqe hiatus, & lacunæ, qæ tamen solidum mentiantur. Transpositiones etiam multis locis commissæ ab hominibus, uti videtur, sciolis, qi sententias plerumqe minutis punctiunculis Stoico more signatas non capiebant. Præter ea, qæ observâsti, atqe in schedam mihi missam conjecisti, alia toto passim opere vitio laborant. & qædam ex his tibi impertienda duxi, ut locum expleant eorum, qæ à te proposita dissolvere non potui. Hæc vir summus ille; qi & liberaliter admodum mecum, homine peregrino, nec de nomine etiam, opinor, antè noto, egit; cùm non de eis duntaxat, qæ qæsieram, sed de aliis qoqe, qæ inter ea disqirenda occurrebant, nec reqisitus, animi sui sensum ultroneus impertiretur; adjectâ insuper invitatione humanissimâ, qâ ad alia qælibet ulteriùs operam præstare promptum, *tempúsqe* eo fine *negotiis aliis suffuraturum, nec imputaturum* profitebatur. Et de aliis qidem, pollicitatione tam liberâ, tam largâ animatus, per literas alteras Virum Clarissimum sum percontatus. Verùm per subitaneam illius occasionibus qibusdam Lugduno-Batavorum in Gallias susceptam profectionem, (sive literis meis ad manus illius non pervenientibus, sive ab ipso ad acceptas responsione in reditum dilatâ: simul per amici communis, cujus interventu usus fueram, è partibus istis demigrationem, sponsionis repetendæ opportunitate sublatâ) factum est, ut à Viro Celeberrimo nihil ampliùs acceperim. Illud obiter monere visum est, *Editione Argentinensi* usum se scribere, sed qæ cum *Basileensi* per omnia convenire visa sit. Præter hunc operâ usus sum Viri Eruditissimi, lingvarúmqe peritissimi D. Arnoldi Bootii, Doctoris Medici, qi vir qantus in his sit, *Animadversionum Sacrarum* opus elaboratissimum uberrimè testatur. Is pro animi propensione, & humanitate singulari, sæpiùs consulenti non deerat. Sed nec Virum Doctissimum, nec comitatis nomine illorum alterutri postponendum, D. Patricium Junium fas est mihi hîc præteritum, qi & conjecturas mihi suas communicavit; sicut & ipse illi viciſſim meas; & ubi ad Conventum Vestmonasterienſem evocatus fueram, in partibus illis occurrentem non semel de Antonino edendo solicitabat. Ab his avtem aliisqe, qorum scripta pervolutaveram, qicqid accepi, suo cujusqe loco mentione factâ, animo liberrimo lubentissimóqe acceptum cuíqe gratanter fero.

Versione

Verſione ſiqidem jam confectâ, de *Annotationibus* ſuccinctioribus porrò adjiciendis cogitare primò ceperam. pòſt de *Commentario* juſto & ampliore etiam, qo Scriptum tam inſigne dignum valde videbatur. Huic conficiendo inter curas operáſqe paſtorales, qibus per annos ultra qadraginta eodem loci, qò ab Hoſpitio dicto tranſieram, jugiter diſtrictus inſudavi, niſi qòd ante ſexennium morbo gravi correptus, ad tempus aliqod intermittere, tum reverſus denuo remittere aliqid, demum incidere ferè prorſus, coactus fuerim) inter horas ſubſecivas, qæ & rariores intervenerant, & per intervalla diductiora redierant, dum intendo, in molem eam opus iſtud excreviſſe animadverteram, ut de evulgando ſpem omnem abjicerem; ſiqidem, contrà qàm in Flacciano illo, *urceus inſtitui* cùm cepiſſet, *rotâ currente, amphora exiit*; expertus utiqe, Bibliopolæ & Typographi noſtri, qàm ægrè aliqid etiam minoris negotii in hoc genere ſuſcipiant. Verùm cùm annos apud me delituiſſet havd pavcos, amicorum tandem qorundam flagitatione freqente, qi & edendum poſcebant, & de impenſa ad id perficiendum proſpectum iri, fiduciam faciebant, eorum in manus qod confeceram totum contradidi, pro ipſorum optione, vel premendum, vel prelo ſubjiciendum, & in lucem publicam (qod ab illis jam eſt effectum) emittendum.

Ipſe in hoc opere qid præſtiterim, præſtare ſaltem conatus ſim (dextréne ac feliciter, an ſeciùs alii viderint) ſic habeas. Primo locò; poſt Scriptorum variorum, tam antiqioris qàm & ævi recentioris de *Marco* Scripti hujus Avtore *elogia* & *encomia*, déqe *Scripto* hoc ipſo *teſtimonia* & *judicia*; Marci *contextus Græcus* exhibetur, (niſi ſi, dum affectus imponit, ſpes fallat) vitiis mendíſqe, qibus antè paſſim ſcatebat, havd pavcis ſublatis, repurgatior; lacunis, qibus hiabat, ſuppletis aliqot, integrior; loco motis qibuſdam ad ſedes proprias revocatis, aptiùs havd pavlò concinnatus & compoſitus; interpunctionibus neceſſariis, & ſectionibus, ſive paragraphis, (utì Juriſtæ loqi ſolent) commodis (qod Lugdunenſis infeliciùs pavlò primus tentaverat) accuratiùs qàm antea, pro dictionis ſenſu genuino interſtinctus, pro materiæ ſubjectæ ratione diſtinctus: ad marginem adſcriptis lectionibus variantibus, locíſqe parallelis, in qibus ſententiæ, formulæ, voculæ, vel eædem, vel geminæ, reperiuntur, ut nec ad *Commentarium* ampliorem in ſingulis

gulis qibúſqe recurrere neceſſum eſſet; & Marcus ex Marco ipſo, vel explicatus, vel illuſtratus, haberetur. Adjecta eſt *Verſio Latina* nova, ad Græcum contextum eo, qo ſuperiùs eſt dictum, modo reſtitutum, accommodata. Seqitur *Commentarius* in Scriptum totum perpetuus, in qo Verſionis à prioribus diſcrepantis, mutationis, ſuppletionis, commiſſionis, diſtinctionis, expunctionis cujuſqe ratio redditur; *verſionibus* etiam atqe *annotationibus* antegreſſis, prout occaſio ſe tulerat, examini ſubjectis, & pro ea, qæ probabilis tunc videbatur, ratione, vel admiſſis, vel rejectis: formulæ Marco uſurpatæ, ex aliis, vel Græcis, vel Latinis, (nam & ex ſermone Latino hominem Romanum, licèt Græcè ſcribentem, mutuari non eſt inſolens) ſacris etiam nonnullæ Scriptoribus explicantur. Sententiæ & dogmata ex aliorum itidem, vel conſentientium, vel diſſentientium & diſſidentium etiam, ſive ſcriptis, ſive dictis, ſive moribus factíſqe, vel firmantur, vel illuſtrantur. ad eos, eorúmqe loca, à qibus, & è qibus, Marcus mutuo ſumſerit, avt excerpſerit qicqam, qantum aſſeqi datum eſt, digitus intenditur. de hominibus locíſqe, qorum mentio alicubi occurrit, ex monumentis hiſtoricis, qæ in manibus habentur, prout in horum etiam ruderibus ruſpando deprehendi qicqam poterat, lux aliqa datur. Sacræ denique paginæ periochæ formulæqe nonnullæ, prout occaſio intervenerat, obiter, vel è Marco ipſo, vel aliunde enarratæ, aliorum qoqe Scriptorum emendatæ inſuper complures repræſentantur. In his avtem qamvis diligentiâ aliqâ ſim uſus, multa tamen ſedulitatem meam ſubterfugiſſe nullus ambigo; plura qoqe reſtare, qæ cùm vel mihi forſitan ſine cavſsa ἀνίατα ſint viſa, vel dextrè minùs tentata avt curata fuerint, medici peritioris manum opémqe reqirant. Nihil in hoc genere, vel in alio ullo, prodit, cui non aliqid (meis qibúſqe plurimum, ſat ſcio) adjecto opus ſit. latus amplúſqe ſatis adhuc patet iſtîc campus, in qo ingenia feliciora, cum lavde fructúqe ſe exerceant. In meis his interim ſiqid præſtitum ſit, qod vel Theologiæ ſacræ candidatis, vel literaturæ humanioris ſtudioſis, vel aliis etiam qibuſcunqe uſui eſſe poterit, laboris in eis ſuſcepti inſumtíqe merces ampla ſatis futura eſt. Siqid avtem vel iſtîc, vel in Opere toto, (qod eveniſſe ſæpenumero ſuſpicor ipſe) humanitùs admiſſum occurrerit, qod notam ſeqiorem ſeveriorémve mereri jure videbitur, Lectorem humanum rogatum pervelim,

ut nè ſtricto jure agere volupe ſit, ſed [a] ſortis memor humanæ, humanitatíſque (prout in Schola loqi amant) ſuæ qoqe ſibi conſcius, utpote qi, [b] *homo cùm ſit, humani nihil à ſe alienum* cenſere avt ſentire debeat, pro humanitate, qâ ingenitâ, qâ inſitâ, humaniter ignoſcat. Iſtam enimvero *diſſertatiunculam*, mente, ratione non unâ minùs validâ, oculo à ſenio caligante à lema lippiente; manu tam à frigore, (cùm nec rigens ignem propinqiorem ſuſtineam; qod nôrunt probè, qi me familiariter habent) qàm à morbo, tremulâ, (cùm ad manum amanuenſis nullus exiſteret) non tam concinnabam, qàm conſarcinabam, conſcribillabam magìs qàm conſcribebam, in agri Surrejenſis pago Urbi natali adſito Rotherienſi, menſe Januario, hyeme ſæviente, cui & gemina altera, [c] *ætatis* & *invaletudinis*, (qæ [d] rariùs ſejunctæ reperiuntur) acceſſerat; Anno à Virginis Θεοφόρυ καὶ Θεοτόκυ conceptu ſalutifero (ſecundùm computandi ritum vulgò receptum) Milleſimo ſexcenteſimo qinqageſimo primo; Ætatis propriæ, non tam currentis, qàm decurrentis & devergentis, ſeptuageſimo octavo.

[a] Τὸ μιμνῆσθαι ἀμαρτεῖν ὄντως ὑπὲρ ἀνθρώπων, καὶ μέτα Θεῦ. Gregor. Naz. *orat.* 15

[b] Terent. *ſe punient.* 1. 1.

[c] Χειμῶνα τῦ βίυ, ſenectutem dixere, Pythagoras, apud Laert. *l.* 8. Ariſtoteles in *Chriis*, Eratoſthenes, & Patrocles, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 117.

[d] — πῶς ἔχει, Μυλέπστ' ἐρώτᾳ τῦτ' ἐπεὶν γέρων τ' ἦλθες, ἢ χαῦν πν'· ἴδι δ' ἐυθὺς, ὅτι καπῶς ἔχει. Philem. apud Stob. & Maxim. *collectan. c.* 41. Τὸ γῆρας ὅτιν αὐτὸ νόσημα. Apollodor. *Senectus ipſa morbus eſt.* Ter. *Phorm.* 4. 1. Senec. ad illud Virgilii ex *georg. lib.* 3. *ſubeunt morbi, triſtiſque ſenectus. morbos & ſenectutem unà ponit; non immeritò: ſenectus enim inſanabilis morbus eſt. epiſt.* 108.

M. VERVS AVRELIVS ANTONINVS
IMPERATOR ET PHILOSOPHVS.

MAΡΚΟΥ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

Τῶν εἰς ἑαυτὸν Βιβλίον α'.

1. AB avo meo Vero accepisse agnosco, moris esse candidi, & ab iracundia alieni.

§ 2. A fama memoriáq; genitoris mei, modestam simul ac masculam indolem.

§ 3. A matre, pietatis studium, & largiendi promptitudinem: nec à malo patrando tantùm, sed cogitando etiam, continere. tum victu simplici, qíq; ab opulentorum more ac instituto abscedat qàm longissimè, contentum esse.

§ 4. A proavo, qòd publicas exercitationes adierim; qódq; bonis præceptoribus privatim sim usus; & qòd in res istiusmodi impensè erogandum intellexerim.

§ 5. Ab educatore, ne in certamine eqestri Prasinæ, avt Venetæ factioni néve in gladiatorio Thraci avt secutori favtor fierem: ut labores sustinerem; minimo contentus agerem; operi manus admoverem: negotiis alienis me nevtiqam immiscerem; nec delationem facilis ullam admitterem.

§ 6. A Diogneto, ne rebus inanibus studium impenderem: néve eis fidem adhiberem, qæ à præstigiatoribus magísque de incantationibus, déq; dæmonibus averruncandis, aliísq; ejusmodi imposturis dicuntur: ne coturnices ad pugnam alerem, néve rebus istiusmodi animum adjicerem: útq; liberè dicta æqanimiter sustinerem. eidem debeo, qòd philosophiæ me addixerim; qódq; [1] Bacchium primum, tum [2] Tandasidem, & [3] Marcianum avdiverim: qòd dialogos, puer adhuc, conscripserim; qódq; pro stratis grabatulum ac pellem expetiverim; cæteráq; institutionis Græcanicæ adminicula.

1. ΠΑΡΑ τοῦ πάππου Οὐήρου, τὸ ἠθικὸν καὶ ἀόργητον.

§ 2. Παρὰ τῆς φήμης καὶ μνήμης τῆς περὶ τὸν γεγενημένον, τὸ [a] αἰδήμον, καὶ [b] ἀρρενικόν.

§ 3. Παρὰ τῆς μητρὸς, [c] τὸ θεοσεβὲς καὶ [d] μεταδοτικόν· καὶ ἐφεκτικὸν οὐ μόνον τοῦ κακοποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐπὶ ἐννοίας γίνεσθαι τοιαύτης· ἔτι δὲ τὸ λιτὸν ἐπὶ τῷ δίαιταν, καὶ πόρρω τῆς πλουσιακῆς διαγωγῆς.

§ 4. Παρὰ τοῦ προπάππου, τὸ μὴ [e] εἰς δημοσίας διατριβὰς φοιτῆσαι· καὶ τὸ ἀγαθοῖς διδασκάλοις χρῆσθαι· καὶ τὸ γνῶναι, ὅτι εἰς [f] τὰ τοιαῦτα δεῖ σπένδειν ἀναλίσκειν.

§ 5. Παρὰ τοῦ τρόφεως, τὸ μήτε Πρασιανὸς, μήτε Βενετιανὸς, μήτε παλμυλάριος ἢ [g] σκυτάριος γενέσθαι· καὶ τὸ [h] φερέσωνον, καὶ ὀλιγοδεεῖς, καὶ αὐτουργικόν· καὶ τὸ [i] ἀπολύτως ἔχειν, καὶ [k] τὸ [l] δυσωπρόσδεκτον διαβολῆς.

§ 6. Παρὰ Διογνήτου, τὸ ἀκενόσπουδον· καὶ τὸ [m] ἀπιστικὸν τοῖς ὑπὸ τῶν περιερχομένων, καὶ γοήτων περὶ ἐπῳδῶν, καὶ περὶ δαιμόνων ἀποσωμπῆς καὶ τῶν τοιούτων λεγομένοις· καὶ τὸ μὴ [n] ὀρτυγοτροφεῖν, μηδὲ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐσπουδάσθαι· καὶ τὸ ἀνέχεσθαι παῤῥησίας· καὶ τὸ οἰκειωθῆναι φιλοσοφίᾳ· καὶ τὸ ἀκοῦσαι, πρῶτον μὲν [o] Βακχίου, εἶτα [p] Ταυδάσιδος, καὶ [q] Μαρκιανοῦ, καὶ τὸ γράψαι διαλόγους ἐν παιδί· καὶ τὸ σκίμποδος καὶ δορᾶς ἐπιθυμῆσαι, καὶ ὅσα τοιαῦτα τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐχόμενα.

§ 7. Παρὰ Ῥουστικοῦ, τὸ λαβεῖν φαντασίαν [r] τοῦ χρῄζειν διορθώσεως καὶ θεραπείας

a Confer. l. 6. § 48. l 9. § 19.
b L 2. §. 5.
c L. 6. §. 30.
d Inf. § 14.
e τὸ μὲν, vel, τοὺς εἰς. Mer.
f τοὺς τοιούτους. f. Jun.
g σκευοτάριος Lipſ. & Gr.
h L. 5. § 5. & l. 9. § 12
i L. 3 § 5.
k L. 6. § 30.
l δυσπροσδ.
m ἐπις. Suid.
n ὀρτυγοκοπεῖν. Suid.
o Εὐτυχίου. forſ.
p Ἀνδρώνος. Caſ.
q Μαικιανοῦ. forſ.
1 Eutychium, f.
2 Andronem, f.
3 Mœcianum, f.
r L. 7 § 12.

§ 7. A Rustico, qòd in eam cogitationem devenerim, morum correctione curaBπείας

πείας τῆς ἤθους· καὶ [a] τὸ μὴ ἐκτρεπῆναι εἰς ζῆλον σοφιστικὸν, μηδὲ [b] τῇ συγγράφειν περὶ τῶν θεωρημάτων, ἢ παρηγορικὰ λεγόμενα διαλέγεσθαι, ἢ [c] φαντασιοπλήκτου ἀσκητικὸν, ἢ [d] ἐπιδεικτικὸν ἄνδρα ὀπιδεικνύειν· καὶ τὸ ἀποσχῆναι [e] ῥητορικῆς καὶ ποιητικῆς, καὶ [f] ἀστειολογίας· καὶ τὸ ὡς ἐν [g] στολῇ καθ' ὅδιον περιπατεῖν, μηδὲ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν· καὶ τὸ τὰ ὑπομνήματα ἀφελῶς γράφειν, ὅθεν τὸ ὑπ' αὐτοῦ τότε ἀπὸ Σινουέσσης τῇ μητρί μου γραφὲν· καὶ [h] τὸ περὶ τοὺς χαλεπήναντας καὶ πλημμελήσαντας εὐπρόσοδος καὶ [i] εὐδιάλλακτος, ἐπιδὴν τάχιστα αὐτοῖς ἐπανελθεῖν ἐθελήσωσι, διακεῖσθαι. καὶ τὸ ἀκριβῶς ἀναγινώσκειν, καὶ μὴ ἀρκεῖσθαι περιγραφῇ [k] ὁλοχερῶς, μηδὲ τοῖς [l] θελαλοῦσι ταχέως συγκατατίθεσθαι· καὶ τὸ ἐντυχεῖν τοῖς Ἐπικτητείοις ὑπομνήμασιν, ὧν ὁ οἰκοθεν μετέδωκε.

tionéq; indigere me: qódq; ad æmulationem ambitionémq; Sophisticam nullus declinaverim, vel de theorematibus aliqid conscribendo, vel oratiunculas hortatorias declamando, vel exercitia obire operásq; edere potis speciem præbendo, qò ad stuporem ac admirationem mei homines traherem. qòd rhetoricæ item, poeticæ'qe, & dictionis elegantioris studiis abstinuerim. ne togatus intra ædes obambularem, névé ejusmodi alia, qæ fastum resiperent, facerem. epistolas etiam simpliciter scriberem, ad normam scil. earum qas Sinuessâ ad matrem meam idem ipse dederat. adhæc ut placabilis & reconciliatu facilis essem, adversus eos, qi offensionis cavissam dederint, avt deliqerint aliqid, simulátqe illi in gratiam redire vellent. porrò ut accuratè legerem, nec comprehensione summariâ contentus essem; nec garrulis qibusvis temerè assentirer. huic deniqe debeo, qod Epicteti commentarios legerem, qorum is è domo suâ copiam mihi fecit.

§ 8. Παρὰ Ἀπολλωνίου, τὸ ἐλεύθερον καὶ [m] ἀναμφιβόλως εἰκῇ βάδιον· καὶ [n] πρὸς μηδὲν ἄλλο ἀποβλέπειν, μηδ' ἐπ' ὀλίγον, ἢ πρὸς τὸν λόγον· καὶ τὸ [o] ἀεὶ ὅμοιον, ἐν ἀλγηδόσιν ὀξείαις, ἐν ἀποβολῇ τέκνου, ἐν μακρᾷ νόσῳ· καὶ τὸ ὅτι παραδείγματος ζῶντος ἰδεῖν ἐναργῶς, ὅτι δύναται [p] ὁ αὐτὸς σφοδρὸς καὶ [q] ἀνειμένος· καὶ τὸ ἐν τοῖς [r] ἐξηγήσεσι μὴ δυσχερεστικόν· καὶ τὸ ἰδεῖν ἄνθρωπον [s] σαφῶς ἐλάχιστον τοῦ ἑαυτοῦ καλῶν ἠγάμενον τὴν ἐμπειρίαν, καὶ τὴν ἐντέχειαν τὴν περὶ τὸ παραδιδόναι τὰ θεωρήματα· καὶ τὸ μαθεῖν πῶς δεῖ λαμβάνειν τὰς δοκούσας χάριτας παρὰ φίλων, μήτε [t] ἐξηπωμένον διὰ ταῦτα, μήτε ἀναισθήτως παραπέμποντα.

§ 8. Ab Apollonio, ut liber essem; firmúmqe ac certum citra fluctuationem omnem consilii ingeniiqe tenorem retinerem: neqe aliud qicqam, vel minimum, præter rationem solam, intuerer: ut idem semper essem, in doloribus acerrimis, in liberorum amissione, in morbis diuturnis. adhæc, qòd in ipso, tanquam in exemplari vivo, evidenter cernere licuit, posse eundem, prout occasiones se dabant, & vehementissimum & remissum esse. sed & qòd in disciplinis tradendis nevtiqam morosè se gereret: qódqe hominem viderim, qi peritiam suam & in theorematibus tradendis solertiam, bonorum suorum minimum existimare se, palàm faceret. ab isto didici, & qo modo beneficia, qæ dicuntur, ab amicis accipere oporteret, ut nec acceptis obnoxius fierē, nec citra sensum tamen omnē transmitterē.

§ 9. Παρὰ Σέξτου, τὸ [u] εὐμενές· καὶ τὸ παράδειγμα τῆς οἴκης τῆς πατρογονικῆς· καὶ τὴν ἔννοιαν τοῦ [w] κατὰ φύσιν ζῆν· καὶ τὸ [x] σεμνὸν ἀπλάστως· καὶ τὸ συνετικὸν τῆς φίλων κηδεμονικῶς· καὶ τὸ

§ 9. A Sexto, benevolum erga alios affectum: familiæ affectu paterno administratæ specimen: de vita naturæ convenienter instituendâ cogitationem: gravitatem item nevtiqam personatam: & sedulam amicorum

[a] Infr. § 16. & l. 6. § 30.
[b] τὲ f.
[c] Inf. § 9. 11. & l. 9. § 12.
[d] ἐνεργ. Xyl.
[e] Inf. § 17.
[f] l. 3 § 5. ἀστρολογ. Xyl & Lug.
[g] στολῇ Svid.
[h] Inf. § 15.
[i] εὐαναδιάλακτος Svid. εὐδιαλλάκτως Xyl.
[k] L. 5. § 36. & l. 9. § 3.
[l] θεῖ [αὐτῶν] vel θεῖ [ἄλλων] λαλ. Xyl.
[m] L. 3. § 9. & l. 9 § 7.
[n] Inf § 16. & l. 3. § 6. & l 2. § 16.
[o] Inf. § 16. & l. 11. § 21.
[p] Inf § 16.
[q] L. 4. § 26.
[r] σοφῶς F. Jun.
[s] τούτας Jun.
[t] L. 3. § 4. & l. 9 § 11. & l. 11. § 9.
[u] Inf. § 17. & l. 3. § 4. & l. 4. § 49 & l. 5. § 29 & l. 7. § 55. & l. 10. § 15. & l. 12. § 32.
[w] Lib. 2. § 5. & l. 9. § 29.

corum obſervationem: & imperitorum, eorúmqe qi citra conſiderationem opinione merâ ducuntur, tolerationem: & mores quibuſvis accommodatos, ità ut qamvis conſvetudo ipſius adulationem omnem ſvavitate vicerit, in veneratione tamen eiſdem ipſis eodem ipſo tempore non minùs extiterit. adhæc dilucidam ac methodicam cùm inventionem, tum & diſpoſitionem, decretorum ejuſmodi, qæ ad vitam rectè inſtituendam conducerent. qódqe nec iracundiæ, nec perturbationis alîus alicujus, indicium exhibebat; ſed cùm affectibus immunis prorſus exiſteret, ad affectum genuinum erat tamen propenſiſſimus: favere promptus, ſed ſine ſtrepitu: variéqe, citra oſtentationem, eruditus.

§ 10. Ab Alexandro Grammatico, increpationibus abſtinere; nec probrosè excipere, ſi qis barbarum qid, vel ſolœcum, vel abſonum protulerit, ſed illud tantùm, qod dici debuerat, dextrè proponere; ídqe ſub ſpecie vel reſpondendi, vel calculum dictis contribuendi, vel de re ipſa, non avtem de dictione, unà diſpiciendi, vel per aliam aliqam iſtiuſmodi ſcitam, ſed qæ obliqè facta ſit, commonefactionem.

§ 11. A Frontone, ut ſcirem, qæ invidentia, verſutia, ſimulatio tyrannidem conſeqatur: qódqe ut plurimùm qi patricii nobis nuncupantur, ab affectu genuino alieniores exiſtant.

§ 12. Ab Alexandro Platonico, nè crebrò, néve niſi neceſſitate adactus, avt dicto avt ſcripto ſignificem alicui, non vacare me: néve hoc modo ſub negotiorum diſtinentium prætextu officia ea, qæ vitæ hujus neceſſitudo à nobis exigit, ſolens deſeram.

§ 13. A Catulo, ne inſuper haberem amicorum qerimonias, etiamſi ratio earum nulla ſubeſſet, ſed in ſtatum ipſos priſtinum reſtituere anniterer: ut præceptores promptè impenséqe prædicarem; qod de Domitio atqe Athenodoto refertur; liberóſqe meos affectu ſincero proſeqerer.

§ 14. A fratre meo [i] Severo, famili-

ἀνεκλικὸν ἦθος ἰδιωτικὸν· καὶ τὸ [a] ἀθεώρητον τῆς ὀιομένων· καὶ τὸ πρὸς πάντας [b] εὐάρμοστον, ὥστε κολακείας μὲν πάσης πολλῷ κατυπερέχειν τῇ ὁμιλίαν αὐτῆς, ἀλλ' ἐκείνοις τοῖς αὐτοῖς ἐκείνοις παρ' αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἔχειν. καὶ τὸ καλλιλογικῶς καὶ [c] ὁδῷ ἐξαιρετικόν τε καὶ τακτικὸν τοῦ εἰς βίον ἀναγκαίων δογμάτων· καὶ τὸ μηδὲ ἔμφασίν πω ὀργῆς, ἢ ἄλλου τινὸς πάθους παρασχεῖν, ἀλλὰ ἄμα μὲν ἀπαθέστατον εἶναι, ἅμα δὲ φιλοστοργότατον· καὶ τὸ εὔφημον, καὶ τοῦτο ἀφθόνῳ· καὶ τὸ πολυμαθὲς [d] ἀνεπαφάντως.

§ 10. Παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ γραμματικοῦ, τὸ ἀνεπίπληκτον· καὶ τὸ [e] μὴ ὀνειδιστικῶς ἐπιλαμβάνεσθαι τοῦ βαρβάρου, ἢ σολοικόν τι, ἢ ἀπηχὲς ἐκφενεγκαμένων, ἀλλ' ἐπιδεξίως αὐτὸ μόνον ἐκεῖνο, ὃ ἔδει εἰρῆσθαι, παραφέρεσθαι, ἐν τρόπῳ ἀποκρίσεως, ἢ συνεπιμαρτυρήσεως, ἢ συνδιαλήψεως περὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος, ἐγχὶ περὶ τοῦ ῥήματος, ἢ δι' ἑτέρας τινὸς τοιαύτης ἐμμελοῦς παρυπομνήσεως.

§ 11. Παρὰ Φρόντωνος, τὸ ἐπισκῆψαι, ὅια ἡ τυραννικὴ βασκανία, καὶ ποικιλία, καὶ ὑπόκρισις· καὶ ὅτι ὡς ἐπίπαν οἱ καλούμενοι ἔτοι παρ' ἡμῖν εὐπατρίδαι, [f] ἀσυγγενέστεροί πως εἰσί.

§ 12. Παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ πλατωνικοῦ, τὸ μὴ πολλάκις, μηδὲ χωρὶς ἀνάγκης λέγειν πρός τινα, ἢ ἐν ἐπιστολῇ γράφειν, ὅτι ἀσχολός εἰμι· μηδὲ διὰ τοιούτου τρόπου συνεχῶς παραιτεῖσθαι τὰ κατὰ [g] τὰς πρὸς τοὺς συμβαίνοντας σχέσεις καθήκοντα, προσαγορεύων [h] τὰ προσῆκοντα πράγματα.

§ 13. Παρὰ Κατύλλου, τὸ μὴ ὀλιγώρως ἔχειν φίλου ἀγανακτοῦντός τι, κἂν τύχῃ ἀλόγως ἀγανακτοῦντος, ἀλλὰ πράως ἐπιτρέπειν καὶ ἐπικαθίστασθαι ἐπὶ τὸ σύνηθες· καὶ τὸ περὶ τοὺς διδασκάλους ἐκθύμως εὐφήμως, ὅια τὰ περὶ Δομιτίου καὶ Ἀθηνοδότου ἐπομνημονευόμενα· καὶ τὸ περὶ τὰ τέκνα [i] ἀληθινῶς ἀγαπητικόν.

§ 14. Παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου [k] Σεουήρου τὸ

[a] τῆς ἀθεωρήτου Salm. τοῦ ἀθεωρήτως ὀιομ. f.
[b] L. 6. § 16. B.
[c] L. 3. § 11. & l. 5. § 25. & l. 6. § 17. 26.
[d] Sup § 7. & l. 7. § 67. & l. 9. § 29.
[e] Inf. § 16. & l. 11. § 13. 18.
[f] Inf. § 13.
[g] L. 3. § 1. & l. 8. § 27. & l. 11. § 18.
[h] Inf. § 15. & l. 6. § 11.
[i] Sup. § 11.
[k] Ουήρου Scal. & Salm.
[l] An, Vero.

[a] L. 6. § 30. φιλοίκειν, καὶ φιλάληθες, καὶ [a] φιλόδικαον· καὶ τὸ δι' αὐτὸν γνῶναι Θρασέαν, Ἑλβίδιον, Κάτωνα, Δίωνα, Βρῦτον, καὶ φαντασίαν λαβεῖν πολιτείας ἰσονόμου, καὶ ἰσότιμα καὶ ἰσηγορίαν διοικουμένης, καὶ βασιλείας πρώτιστα πάντων μάλιστα τῶν ἐλευθερίαν ἀγαπώντων· καὶ ἐπ' ἀνθρώπων· καὶ ἐπ' αὐτῷ τὸ ἀμελές, καὶ ὁμότονον ἐν τῇ τιμῇ τῆς φιλοσοφίας· καὶ τὸ εὐποιητικόν, καὶ τὸ [b] εὐμεταδοτον· καὶ τὸ εὐελπι, καὶ τὸ πατρικὸν φρονεῖν τοὺς ὑφ' ἑαυτῷ φιλεῖσθαι· καὶ τὸ ἀνεπίκριτον πρὸς τοὺς κατηγοροῦντας· καὶ τὸ μὴ δεῖσθαι σοφισμοῦ τοῦ φίλους αὐτῷ πρὸς τοῦ τί θέλει, ἢ τί ὁ θέλει, ἀλλὰ δῆλον εἶναι.

[b] Sup. § 3. 4. l. 6. § 48.

[c] Παρὰ Κλ. M. Mer. Παρὰ M. Salm. [d] φείφορον Lug & Mer. παρέφ. Xyl. & Jun. l. 2. § 7. [e] Sup. § 12. & l. 9. § 3. 39. [f] L. 9. § 12. [g] φεφείσει [h] L. 12. § 13. [i] L. 7. § 69. [k] φρονιστικὸς L. 11. § 18. [l] Sup § 7. & l. 7. § 26. [m] L 7. § 12. [n] χαρ. Sup. § 7. & L. 3. § 5. [o] L. 3 § 5. 15. & l. 11. § 9. [p] L. 6. § 30. & l. 8 § 1. [q] L. 5. § 2. [r] L. 6. § 30. [s] Sup. § 8.

§ 15. [c] Παρέκλησις Μαξίμῳ, τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ, καὶ χρῆναι μηδὲν [d] πείφορον εἶναι· καὶ τὸ εὔθυμον ἔν τε ταῖς ἄλλαις [e] φεισάσαις, καὶ ἐν ταῖς νόσοις· καὶ τὸ εὔχρατον τῶν ἤθους, καὶ μειλίχιον, καὶ γενναῖον, καὶ [f] [g] χιλίως κατορθωτικὸν τῶν πραγμάτων· καὶ τὸ φάντας αὐτῷ πιστεύειν, περὶ ὧν λέγοι, ὅτι ἅτινα φρονεῖ, καὶ περὶ ὧν πράττοι, ὅτι ὁ καλῶς [h] φέρηται· καὶ τὸ θαυμάσιον, καὶ ἀνέκπληκτον, καὶ [i] μηδαμῆ ἐπιφρόμενον, ἢ ὀκνεῖν, ἢ ἀμηχανεῖν, ἢ κατηφεῖν, ἢ [k] σφαλερεῖς, ἢ φάλιν δυμέμφιμον, ἢ ὑφορώμενον· καὶ τὸ εὐεργετικὸν, καὶ τὸ [l] συγγνωμονικόν· καὶ τὸ ἀψευδές, καὶ ἀδιαστρόφως μᾶλλον ἢ [m] διορθουμένης φαντασίαν παρέχειν· καὶ ὅτι ἅτε ῥᾴδιον ἂν ποτέ τις ὑφορᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ, ἅτε ὑπέμενεν ἂν κρείττονα αὐτῷ αὐτὸν δοκιμάζειν· καὶ τὸ [n] εὐχαριεντίζεσθαι.

§ 16. Παρὰ τοῦ πατρὸς, τὸ ἤμερον, καὶ [o] μνημονικὸν ἀσυλεύτως ἐπὶ τοῖς ἐξητασμένοις κριθέντων· καὶ τὸ [p] ἀκενόδοξον περὶ τὰς δοκούσας τιμάς· καὶ τὸ [q] φιλόπονον, καὶ εὐδιάλεκτος· καὶ [r] τὸ ἀκουστικὸν ἔχοντων τι κοινωφελὲς εἰσφέρειν· καὶ τὸ ἀπαραπτώτως εἰς τὸ κατ' ἀξίαν ἀπονεμητικὸν ἐπίστασθαι· καὶ τὸ [s] ἔμπεφον, τοῦ μὴ

ares diligere; veri juſtíque rationem habere. item qòd per eundem Thraſeam, Helvidium, Catonem, Dionem, Brutum nôſſe ceperim; & qòd imaginem animo conceperim ſtatus popularis, in qo per æqualitatem juríſque æqabilitatem res adminiſtrentur; regníque, in qo ſubditorum libertate nihil antiqius habeatur. ab eodem item didici, ſimpliciter vivere; in philoſophiæ cultu conſtanter perſiſtere; promptè benefacere, impensè largiri; ſpes bonas fovere; de amicorum dilectione nihil ambigere. qin & qòd ſi qorum mores minùs probaret, palàm id præ ſe ferret; nec, qid vellet nollétve, familiaribus conjectu difficile foret; adeò aperto erat pectore.

§ 15. A Maximo, mei compotem eſſe; nec ulla in re tranſverſum abripi. ſed & animo bono eſſe, cum in morbis, tum & in aliis caſibus adverſis; moribus eſſe probè temperatis, ſvavibus, verendis: negotia objecta citra qiritationem conficere. adhæc qòd ità ſe gerebat, ut fidem qibuſvis faceret; qæcunq; diceret, ex animi ſententia dixiſſe; qæcunq; faceret, animo havd malo feciſſe. tum qòd nihil admirabatur, ad nihil obſtupeſcebat; nuſqam feſtinus, avt ſegnis erat; nuſqam perplexus, avt dejectus, avt ringi ſolitus: nec rurſus iracundiæ, avt ſuſpicionibus deditus. adhæc qòd benefacere promptus, & ignoſcere. qòd verax; qódq; hominis ejuſmodi ſpecimen dare videretur, qi perverti neſciret potiùs, qàm qi corrigi unqam opus haberet. qòd nemo qiſqam inventus ſit, qi vel contemptui ab illo haberi ſe exiſtimaret, vel præſtantiorem ſe illo opinaretur. deniqe qòd urbanitatis lavdem nevtiqam affectâverit.

§ 16. A patre manſvetudinem, & in rebus accuratè jam decretis conſtantiam immotam. qòd in honoribus, qi habentur, iſtis, gloriæ inani nihil conceſſerit; qòd laboribus ferendis cùm libens, tum & aſſiduus, ſe dederit. qòd eos avdire promptus fuerit, qi adferre qid poterant, qòd in in publicum conduceret: qódqe nemo illum abducere qiverit, qin pro merito ſuo unicuiqe rependeret. qòd probè noverat, ubi vehementiùs,

tiùs ubi remiſſiùs agere opus eſſet; qòd ab adoleſcentium amoribus coercuerat ſe. qòd civiliter admodum ſe geſſit. qòd amicis vel cœnandi ſecum, vel abſtinendi optionem liberam permittebat, nec peregrè euntẽ comitari, niſi ipſis allubeſceret, neceſſe erat: qòd affectum adversùs ſe pariter ſemper deprehendebant, etiamſi occaſione aliqâ impediti, eum nevtiqam eſſent comitati. qòd in conſiliis, qid facto opus eſſet, accuratè perqirendo conſtanter inſiſtebat, nec ſpecie rerum obviâ qâvis acqieſcens, indagationem incidebat. qòd etiam amicorum retinendi ſtudioſus; nec faſtidio mutans, nec inſanè diligens. qòd in ſtatu qocunqe ſorte contentus, vultúqe ſerenus. è longinquo futuri præſagus; & de minimis qibúſqe citra tumultum providus. acclamationes omnémqe adulationem reprimere: imperio qæ neceſſaria erant, ſeduló cuſtodire; ſumptus cavtè attemperare; de rebus iſtiuſmodi ſugillantes patienter ſuſtinere. nec in Deis colendis ſuperſtitioſus, nec in hominibus, avt muneribus, avt blanditiis avram captans popularem; ſed in rebus qibúſqe ſobrius, ſolidus, nuſqam ineptus, avt novitatis ſtudioſus. Porrò qòd ad vitam commodiùs tranſigendam conducentibus rebus, qarum copiam illi dapſilem ſors ſuppeditabat, citra faſtum, nec liberè tamen minùs, utebatur; ut & præſentibus ſimpliciter frueretur, neqe abſentiâ multùm deſideraret. qòd nemo illum avt ſophiſtam, avt vernaculum, aut ſcholaſticum dixerit; ſed virum maturum, conſummatum, adulatione ſuperiorem, rebus & propriis & alienis adminiſtrandis idoneum. adhæc qòd verè philoſophantes in honore habebat, cæteris nihil exprobrabat. in congreſſibus facilis, & feſtivus, nec ad faſtidium id tamen. corporis ſui curâ tam probè attemperatâ, ut nec vitæ avidus videretur, avt elegantiæ ſtudioſus, nec neglectui tamen id haberet; ſed per ſuam ipſius diligentiam efficeret, ut medicorum pharmacis fomentiſve externis qàm minimè indigeret. qod maximum eſt, qòd citra invidentiam eis concedebat, qui

χεία ἐντάσεως, πῶς δὲ ἀνέσεως· καὶ τὸ παῦσαι τὰ περὶ τοὺς ἔρωτας τῆς μειρακίων· καὶ ἡ κοινονημοσύνη· καὶ τὸ ἐφείδεσθαι τῶν φίλοις μήτε συνδειπνεῖν αὐτῷ πάντως, μήτε συναποδημεῖν ἐπάναγκες· [a] ἀεὶ δὲ ὅμοιον αὐτὸν καὶ ἀλαμβάνεσθαι ὑπὸ τῆς ἀπὸ χρείας πρὸς ἀπολειφθέντων· καὶ [b] τὸ ζητητικὸν ἀκριβῶς ἐν τοῖς συμβαίνουσιν, καὶ [c] ἐπίμονον, [d] ἀλλ' ὃ τὸ [e] προαπτέον τῆς ἐρεύνης [f] ἀρκεσθεὶς ταῖς προχείροις φαντασίαις· καὶ τὸ διατρητικὸν περὶ φίλων, καὶ μηδαμῶ ἀψίκοον, μηδὲ ὀπιμανές· καὶ τὸ αὐτάρκες ἐν παντί· καὶ τὸ φαιδρὸν· καὶ τὸ πόρρωθεν προνοητικόν· καὶ περὶ ἐλαχίστων προδιοικητικὸν [g] ἀτραγῴδως· καὶ τὸ τὰς ἐπιβοήσεις, καὶ πᾶσαν κολακείαν ἐπ' αὐτῶ [h] σαλῆναι· καὶ τὸ φυλακτικὸν ἀεὶ περὶ ἀναγκαίων τῇ ἀρχῇ, καὶ ταμιευτικὸν τῆς χορηγίας, καὶ ὑπομενετικὸν τῆς ἐπὶ τοιούτων [i] τονῶν κατηπάτεως· καὶ τὸ [k] μήτε θεοὺς δεισιδαίμονα, μήτε θεὸν ἀνθρώπους δημοκοπικὸν, ἢ [l] ἀρεσκόμενον, ἢ ὀχλοχαρὲς, ἀλλὰ [m] νήφοντα ἐν πᾶσι, καὶ βέβαιον, καὶ μηδαμῶ ἀποτεμόκαλον, μηδὲ καινοτόμον· καὶ τὸ τοῖς εἰς [n] εὐμάρειαν βίω φέρουσί τι, ὧν ἡ τύχη παρέχει δαψιλείαν, χρηστικὸν ἀτύφως ἅμα καὶ ἀπροφασίστως, ὥστε παρόντων μὲν ἀνεπιτηδεύτως ἀπολαύειν, ἀπόντων δὲ μὴ δεῖσθαι· καὶ τὸ μήτε ἄνπνα εἰπεῖν, μήτε ὅπ[o] σοφιστὴς, μήτε ὅτι οἰκογενὴς ἀγροικόν, μήτε ὅτι χλιαστικὸς, ἀλλ' ὅτι ἀνὴρ πέπειρον, τέλειον, ἀνολακκόν, ἀπροστάτευτα δυνάμενον καὶ περὶ ἑαυτῶ καὶ ἄλλων. πρὸς τέλειος ὢν καὶ τὸ τιμητικὸν περὶ ἀληθῶς φιλοσοφέντων, τοῖς δὲ ἄλλοις [p] μὴ ἐξουσιαστικόν. ἔτι δὲ τὸ εὐόμιλον, καὶ εὔχαρι ἐν κολακόρως· καὶ τὸ τῆς ἰδίας σώματος ἐπιμελητικὸν ἐμμέτρως, ὥστε οὐκ ἄν τις φιλόζωον, ὥστε πρὸς καλλωπισμὸν, ὥστε μὴν ὀλιγώρως· ἀλλ' ὥστε διὰ τὴν ἰδίαν προσοχὴν, εἰς [q] ὀλίγιστα [r] ἰατρικῶν χρήζειν ἢ φαρμάκων καὶ ὑποθημάτων [s] ἐκτός. μάλιστα δὲ τὸ εὐπροσχορητικὸν ἀδιασκώπτως τοῖς

[a] Sup. § 8.
[b] L. 6. § 30.
[c] ἐπίμονον ἄλλως ὃ πρ. Mer.
[d] ἀλλ' ὃ τὸ, Πρ. Caſ. ἀλλ' ὃ πρῶτα πρ. Boot. & Lug. καὶ ὅπ ὃ πρ. f.
[e] ὃ προαπτέον Jun.
[f] ἀρκεσθέντα Jun.
[g] L. 11. § 3.
[h] συσυλ. Xyl.
[i] πνῶν
[k] L. 6. § 30.
[l] L. 5. § 5.
[m] L. 4. § 28.
[n] L. 4. § 3.
[o] Sup. § 7. & l. 6. § 30.
[p] Sup § 10.
[q] ὀλίγα πάνυ. Svid.
[r] ἰατρικῶν. Svid.
[s] ἐντὸς καὶ ἐκτός. Svid.

τοῖς δυναμένοις τινα κεκτημένοις, ὅτου τῷ φερομένῳ, ἢ [a] ἀφ' ἑαυτῷ ἐξ ἰσοτείας νόμων, ἢ ἐθῶν, ἢ ἄλλων τινῶν [b] πραγμάτων· καὶ συσπουδαστικὸν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστοι κατὰ τὰ ἴδια προσηκόμενα εὐδοκιμῶσι. πάντα δὲ κατὰ τὰ πάτρια προέσθαι, [c] ἀφ' αὐτοῦ τούτου ὀπτηδεύων φαίνεσθαι, τὸ τὰ πάτρια φυλάττειν. ἔτι δὲ τὸ μὴ εὐμεταπτώτου καὶ [d] ῥιπτασικὸν, ἀλλὰ καὶ τόποις, καὶ πράγμασι τοῖς αὐτοῖς ἐνδιατριπτικόν· καὶ τὸ μὴ τοῦ παραξυσμοῦ τῆς κεφαλαλγίας, νεαρὸν εὐθὺς καὶ ἀκμαῖον πρὸς τὰ συμβάντα ἔργα· καὶ τὸ μὴ εἶναι αὐτῷ πολλὰ τὰ ἀπόρρητα, ἀλλὰ ὀλίγιστα καὶ ἀναγκαιότατα, καὶ ταῦτα ὑπὸ ἀφ' ἑαυτοῦ μόνου· καὶ τὸ ἔμφρον καὶ μεμετρημένον ἔν τε θεωρείαις ἐπιτελέσει, καὶ ἔργων κατασκευαῖς, καὶ ἀναθολαῖς, καὶ τοῖς [e] τοιούτοις ἀνθρώποις, [f] πρὸς αὐτὸ δὲ τὸ δέον προχωρῆναι [g] ἀδορκότερον, ἢ πρὸς τὰ ὑπὸ τοῖς πρώτοις εὐδοξίαν. [h] ἀκ[ὶ]ρεῖ λύσεως. [i] ἀγχιφιλοκοδόμου· ἢ περὶ τὰς ἐδωδὰς ὀπτιότητος, ἢ περὶ ἐδωδίμων ὑφὰς καὶ χρόας, ἢ περὶ σωμάτων ὥρας· ἢ [k] ἀπὸ [l] χωρεῖν [m] σολῆ, ἀνάγκασα ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως, [n] καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐν Λανουβίῳ τὰ πολλά· τῷ [o] τελώνῃ ἐν Τύσκλοις [p] παραιτεμμένῳ ὡς ἐχρήσαλο, καὶ πᾶς [q] ὁ τοιούτος τρόπος. εἴδὲν ἀπιτεῖς, εἴδὲ μὴ ἀδυσώπητον, εἴδὲ λάβρον, εἴδὲ [r] ὡς ἂν τινα εἰπεῖν πρέπει, ἕως ἱδρῶτος· ἀλλὰ πάντα διειλημμένα λελογίσθαι, ὡς ὑπὸ σχολῆς, ἀπαρέγχυτος, τεταγμένος, ἐρρωμένως, [s] συμφώνως ἑαυτοῖς. ἐφαρμόσεις δ' ἂν αὐτῷ τὸ περὶ τοῦ Σωκράτους μνημονεύόμενον, ὅτι καὶ ἀπέχεσθαι καὶ ἀπολαύειν ἐδυνάτο τούτων, ὧν πολλοὶ πρός τε τὰς ἀποχὰς ἀδυνάτως, καὶ πρὸς τὰς ἀπολαύσεις ἐνδοτικῶς ἔχουσι. τὸ δὲ ἰσχύειν καὶ [t] ἐπικαρτερεῖν καὶ ἐννήφειν ἑκατέρῳ, ἀνδρὸς ἔστιν ἄρτιον καὶ ἀήττητον ψυχὴν ἔχοντος, οἵᾳ ἐν τῇ νόσῳ τῇ Μαξίμου.

§ 17. Παρὰ τῶν θεῶν, τὸ ἀγαθὸς

in facultate aliquâ claruerunt, ſive oratoriâ, ſive legum vel morum, vel aliarum qarumvis rerum notitiâ: ſed & operam illis conferebat ſuam, ut pro eis, qibus maximè præcellebant, dotibus, exiſtimationem ſinguli ſuam conſeqerentur. qòd, cùm ſecundùm majorum inſtituta omnia exeqeretur, ne hoc qidem affectaverat, ut majorum inſtituta præcisè obſervare videretur. qod nec dimoveri proclivis, nec divagari ſed cum locis, tum & rebus eiſdem, immorari conſvetus. qòd poſt capitis, qibus affici ſolebat, dolores, recens ſtatim vegetúſqe ad conſveta munera redibat. qòd arcana haud multa, ſed pavca admodum & rariſſima habebat; eáq; qæ ad rempublicam duntaxat pertinerent. prudentiam item & moderationem, in ſpectaculis exhibendis, fabricis extruendis, congiariis largiendis, aliíſqe iſtiuſmodi; utpote cùm is eſſet, qi non ad celebritatem ex rebus à ſe geſtis acqirendam, ſed id duntaxat qod facto erat opus, reſpiceret. non illi intempeſtivus balneorum uſus; non ædificandi ſtudium inſanum, non de victu, non de veſtium textura tincturâve, non de ſervitiorum ſpecie exqiſitâ curioſitas. toga, qâ Lorii utebatur, à villa inferiore comparata: Lanuvii tunicatus plerunqe in Tuſculano, ſed qod excuſare ſolebat, pænulatus. totius deniq; vitæ facies hæc fuerat. nihil immite; nihil immodeſtum, nihil vehemens, avt de qo uſurpari poſſet, qod ſolet vulgò dici, *Ad ſudorem uſqe:* ſed qaſi per otium cum conſideratione matura, placidè, compoſitè, ſtrenuè, conſentaneè ſibi invicem diſpoſita univerſa: ità qadrabat in illum, qod de Socrate perhibetur, qòd & abſtinere & frui rebus eis nôrat, qibus pleriqe nec per infirmitatem abſtinere, nec frui citra intemperantiam poſſunt. poſſe autem in altero tolerantem, in altero temperantem ſe præſtare, illud verò verè viri eſt animo conſummato invictóqe planè præditi. deniqe qomodo in Maximi ægrotatione ſe geſſerit.

§ 17. Deis acceptum fero, qòd bonos avos,

[a] πλὴν ἀφ'. [b] πρ. [ἐμπειρίαν] Jun. [c] Sup. 7. 9. [d] l. 7 § 60 [d] L. 5. § 5. [e] τοιούτοις [ἢ] ἀνθρώποις π. Xyl. τοιούτοις τοῖς ἀνθρώποις Mer. τοιουτοτρόποις, ἀνθρώποις π. α. τ. Boot. τοιδιστρόποις πρ. α. τ. vel τοιούτοις· ἄνθρωπος ἢ πρ. α. τ. δ. Salm. [f] δεδραχότες f. Mer. δεδορκῶς Salm. [g] L. 4. § 25. [h] l. 5. § 3. [h] l. 9. § 12. [h] l. 10. §. 11, 12. [h] ἀκ ἀωρεῖ Lug. [i] L. 60. § 30 [k] ἐπιχώριος, vel ἐπὶ Λωρείᾳ Sal. ἀπό. [l] Λωρείᾳ Lug. [m] σολῆ Lug. [n] χιτῶν ἐν Sal. [o] φελόγνῃ Sal. [p] παραιλεμμένου Sal. [q] ὁ τρ. τοι. Boot. [r] L. 6. § 30. [s] l. 9. § 12 [t] Sup. § 8. [t] l. 6. § 30. [t] ἐπικαρί. vel ἐγκ. f. [u] τος ἅιος f.

avos, bonos parentes, bonam ſororem, bonos præceptores, bonos familiares, neceſſarios, amicos, bona omnia ferè habuerim. tum qòd adversùs neminem eorum temerè aliqid deliqerim, etiamſi ità affectus fuerim, ut, ſi occaſio incidiſſet, ejuſmodi aliqid admiſiſſem. cæterùm numinis beneficio factum eſt, qòd nulla ex rerum concurſu occaſio contigerit, qæ affectum illum proderet. ab eiſdem fuit, qòd apud avi concubinam non ſim diutiùs enutritus: qòd ætatis florem indelibatum ſervaverim, nec ante tempus juſtum virilitatis ſpecimen dederim, ſed ultra etiam qàm opus erat, id facere diſtulerim. qòd principi patríq; eidem ſubditus fuerim, qi me à faſtu omni alienũ redderet; fidémqe faceret, poſſe in aula ità degi, ut nec ſatellitio, nec veſtitu inſigniore, nec funalibus ſtatuíſq; iſtiuſmodi, atq; apparatu conſimili opus ſit: ſed poſſe eum, qui rebus præeſt, ità contrahere ſeſe, ut ad privati ſpeciem proximè accedat, nec propterea tamen, vel demiſſiùs, vel remiſſiùs ſe gerat in eis, qæ pro republica ad morem imperatorium ſunt exeqenda. qòd fratrem eum nactus ſim, qi ad curam mei agendam ſuis moribus me extimularet, qíq; ſimul honore affectúq; erga me ſuo animum mihi oblectaret. qòd liberi mihi neq; ingenio tardi, nec corpore diſtorti obtigere, qòd progreſſus non fecerim ampliores in rhetorica, poeticâ, ſtudiíſq; aliis ejuſmodi, qæ me forſan præpeditum detinuiſſent, ſi in eis me feliciter profeciſſe ſenſiſſem. qòd nutritios meos ad honores, qòd expetere ipſi videbantur mihi, maturè evexerim, nec ſpe diſtulerim, cùm juvenes adhuc eſſent, deinceps id facturum me. qòd Apollonium, Ruſticum, Maximum nôrim. qòd de modo vitæ naturæ convenienter agendæ, claras ſatìs ac freqentes eas, cogitationes in animo habuerim: ut, qantùm ad Deos attinet, ac ſuggeſtiones, adjutationes, inſpirationes ab ipſis profectas, nihil obſtet omnino, qo minùs juxta naturæ præſcriptum confeſtim vivam, niſi ipſe tandem in culpa

πάππους, ἀγαθὺς γονέας, ἀγαθὴν ἀδελφὴν, ἀγαθὺς διδασκάλους, ἀγαθὺς οἰκείους, συγγενεῖς, φίλους, [a] σχεδὸν ἅπαντα χρήν. καὶ ὅτι περὶ ὀλίγα αὐτῶν [b] παρέπεσεν πλημμελῆσαί τι, καὶ τοι [c] διάθεσιν ἔχων τοιαύτην, ἀφ' ἧς, εἰ ἔτυχεν, καὶ ἐπραξά τι τοιοῦτο· τῆ δὲ Θεῶν ἢ εὐτοιΐα τὸ μηδεμίαν συνδρομὴν πραγμάτων γενέσθαι, ἥτις ἐμελλέ με ἐλέγξειν. καὶ τὸ μὴ πλέον ἐντραφῆναι παρὰ τῇ πάλλακῇ τῇ πάππου· καὶ τὸ τὴν ὥραν διασῶσαι· καὶ τὸ μὴ [d] πρὸ ὥρας ἀνδρωθῆναι, ἀλλ' ἔτι καὶ ὑπιλαβεῖν τὴν χρόνιν· τὸ ἄρχοντι καὶ πατρὶ ὑποταχθῆναι, ὃς ἐμελλεν πάντα τὸν τύφον ἀφαιρήσειν με, καὶ εἰς ἔννοιαν ἄξειν τὸ, ὅτι [e] δύνατόν ἐστι ἐν αὐλῇ βιῶναι, μήτε δορυφορήσεων χρήζοντα, μήτε ἐνδύτων σημειωτῶν, [f] μήτε λαμπάδων, καὶ ἀνδριάντων τοιῶν δὲ πόνων, καὶ τῆ ὁμοίᾳ κόμπῳ. ἀλλ' ἕξεσιν ἐγγυτάτω ἰδιώτου συσέλλειν ἑαυτὸν, καὶ [g] μὴ διὰ τοῦτο ταπεινότερον ἢ ῥαθυμότερον ἔχειν πρὸς τὰ ὑπὸ τῆ κοινῶν ἡγεμονικῶς πραχθῆναι δόξαντα. τὸ ἀδελφῆ τοιάδε τυχεῖν, δυναμένη [h] μὲ διὰ ἤθους ἐπεγεῖραί με πρὸς ἐπιμέλειαν ἐμαυτῆς, ἅμα δὲ καὶ πιμῇ καὶ σοργῇ ἐυφραίνουσά με· τὸ παιδία μοι ἀφυῆ μὴ γενέσθαι, μηδὲ χρὶ τὸ σωμάτιον διάσκεφα· [h] τὸ [i] μὴ ἐπὶπλέον με πρόκοψαι ἐν ῥητορικῇ, καὶ ποιητικῇ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπ' ἐμοῦ ἂν ταῦτα ἐν οἷς ἴσως ἂν καταβραδύνειν, εἰ ἐμαυτὸν ἐυδόκουν πρόβλεπα. τὸ φθάσαι, τοὺς ὑφ' ἐμὲ ἐν ἀξιώμασι καλέσαντα, ἃ δὴ ἐδόκουν μοι ἐπιθυμεῖν, καὶ μὴ ἀναβαλέσθαι ἐλπίσι, τῆ κμὴ, ἐπεὶ νέοι ἔτ' ἦσαν, ὕστερον αὐτὸ πρᾶξειν. τὸ γνῶναι [l] Ἀπολλώνιον, Ῥοῦστικον, Μάξιμον. τὸ φαντασθῆναι πρὸ τῆ [m] χρὶ φύσιν βίᾳ [n] ἐναργῶς καὶ πολλάκις, ὁποῖόν τίς ἐστι ὥστε ὅσον ἐπὶ τοῖς Θεοῖς, καὶ παῖς ἐκεῖθεν διαλύσασι καὶ [o] συλλήψεσι, καὶ [p] ἐπινοίαις, ἀμηδὲν κωλύειν [q] ἤδη χρὶ φύσιν ζῆν με, ἢ ἀπολείπεσθαι ἔτι τούτῳ περὶ τὴν ἐμὴν αἰτίαν, καὶ σχεδὸν τὸ μὴ

[a] [ἀγαθὰ] γ. f.
[b] παρέπεσε Lug.
[c] L. 11. § 18.
[d] πρὸς Lug.
[e] L. 5. § 16.
[f] -δῶν Lug.
[g] μὴ Δία Lug. [Δία μὴ] διὰ Mer. μὴ διὰ τ. f.
[h] Sup. § 7.
[i] μηδὲ Lug.
[k] με.
[l] Sup. § 8. 7. 15.
[m] Sup. § 9.
[n] ἐνεργ. Mer.
[o] L. 9. § 40. & l. 12. § 14.
[p] ἐπιπνοίαις Mer.
[q] ἢ δὴ Lug.
[r] L. 2. § 9. & l. 3. § 12. & l. 4. § 49. & l. 5. § 34. & l. 6. § 17. § 8. & l. 8. § 35. & l. 9. § 11. & l. 10. § 32. & l. 11. § 9. & l. 12. § 8. 26.

μὴ διατρῖβειν τὰς ἐκ τῆς Θείων ὑποθήκης, καὶ μανουργὸν διδασκαλίας· τὸ [a] ἀνθρῶπόν μοι τὸ σῶμα ὅπως τοσοῦτον ἐν τοιούτῳ βίῳ· τὸ μήτε Βενεδίκτης ἅψασθαι, μήτε Θεοδότου· ἀλλὰ καὶ ὕστερον ἐν ἐρωτικοῖς πάθεσι γενόμενον ὑγιᾶναι· τὸ χαλεπαίνοντα πολλάκις Ῥουσίκῳ, μηδὲν πλέον ποιῆσαι, ἐφ' ᾧ ἂν μετέγνων· τὸ μέλλουσαν νέαν τελευτᾶν τὴν τεκοῦσαν, ὅμως οἰκεῖόν μοι ἐμὲ τὰ τελευταῖα ἔτη· τὸ ὁσάκις ἐβουλήθην ὀπίσω χρῆσαί τινι πενομένῳ, καὶ οὐκ ἐπελαθόμην· καὶ τὸ [b] μηδέποτε ἀκοῦσαί με, ὅτι οὐκ ἔστι μοι χρήματα, ὅθεν γένηται· καὶ τὸ αὐτῷ ἐμοὶ χρείαν ὁμοίαν, ὡς παρ' ἑτέρου μεταλαβεῖν, μὴ συμπεσεῖν· τὸ τὴν γυναῖκα τοιαύτην ἔχειν, ὅτῳ μὲν πειθήνιον, ὅτῳ δὲ φιλόστοργον, ὅτῳ δὲ ἁφελῆ· τὸ ὀπτασιῶν βοηθήματα εὑρεῖν, ἄλλα τε, καὶ ὡς μὴ πλύνειν αἷμα, καὶ μὴ ἰλιγγιᾶν, καὶ [c] τότε ἐν Καϊήτῃ ὥστε [d] χρῆσαι. [e] ὅπως τε ἐπιθύμησα φιλοσοφίας, μὴ ἐμπεσεῖν εἴς τινα σοφιστὴν, μηδὲ ἀποκαθῆσαι [f] ἐπὶ τοὺς συγγραφεῖς, ἢ συλλογισμοὺς ἀναλύειν, ἢ περὶ τὰ μετεωρολογικὰ καλαγίνεσθαι. πάντα γὰρ ταῦτα θεῶν βοηθῶν καὶ τύχης δεῖται.

[a] L. 6. § 29.

[b] L. 9. § 11. 27.

[c] τότε ἐν K. ὡς προσχρῆσαι. vel, τότε τε ἐν K. συντυχῆσαι. Sal.

[d] χρήσῃ f. Xyl. χρήσει Boor. χρησμὸν, Lug. χρυσῇ Mer.

[e] [τὸ] ὅπως τε ἐπ Sal. τὸ ὅπως ἐπ. f.

[f] -θῆσαι Lug. θῆς f.

fim, qi Deorum ſubmonitiones, & tantùm non claras præceptiones nevtiqam obſervem. qòd in vita, qalis ea fuerit, corpus mihi tam diu perduraverit. qòd nec Benedictam, nec Theodotum attingerem: ſed & poſtea, ex affectibus amatoriis, qibus correptus fueram, ad ſanitatem redierim. qòd cùm Ruſtico ſæpe ſuccenſerem nihil ultrà admiſerim, cujus pœnitere me poſſet. qòd mater mea, qamvìs juvenis eſſet deceſſura, mecum tamen noviſſimos ætatis annos tranſegerit. qòd, qotieſcunqe animus fuit pavperi alicui, avt aliâs indigo, opem ferre, nunqam reſponſum eſt, non ſuppetere nummos mihi, unde id fieret: qódq; nulla mihi unqam talis neceſſitas obtigerit, ut ab alio ſumere cogerer. qòd uxor ejuſmodi mihi obvenerit, tam obſeqens, tam amans, tam ſimplex. qod eâ fuerim illorum copiâ inſtructus, qi ad liberos educandos mihi idonei exiſterent. qòd per inſomnia remedia mihi fuerint indicata, cùm alia, tum adverſus ſangviniis excreationem & capitis vertiginem; qod & Cajetæ aliqando factum eſt. qòd cùm philoſophandi cupiditas inceſſiſſet, non in ſophiſtam aliqem inciderim, nec commentariis evolvendis, vel ſyllogiſmis reſolvendis, vel meteorologicis diſcutiendis, tempus deſes contriverim. etenim iſta omnia Diis adjutoribus ac Fortunâ indigebant.

Τὰ ἐν Κουάδοις παρὰ τὸν Γρανοΐαν

Qæ apud Qados ad Granuam

ΒΙΒΛΙΟΝ β'.

LIBER II.

[a] Ἔωθεν προλέγειν ἑαυτῷ, συντυχήσομαι περίεργῳ, ἀχαρίστῳ, ὑβριστῇ, δολερῷ, βασκάνῳ, ἀκοινωνήτῳ. πάντα ταῦτα συμβέβηκεν ἐκείνοις [b] παρὰ τὴν ἄγνοιαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ. ἐγὼ δὲ τεθεώρηκὼς τὴν φύσιν τοῦ ἀγαθοῦ, ὅτι καλὸν, καὶ τοῦ κακοῦ, ὅτι αἰσχρὸν, καὶ τὴν αὐτοῦ τοῦ ἁμαρτάνοντος φύσιν, [c] ὅτι

[a] Ἔωθεν Xyl.

[b] Inſ. § 13. & l. 3. § 11. & l. 7. § 22. 26. & l. 11. § 18.

[c] L. 3. § 4. 11. & l. 7. § 22. & l. 9. § 22. & l. 12. § 26.

Anè prædicere memento tibi, Hodiè futurum eſt, ut rem habeam cum curioſo aliqo, ingrato, protervo, doloſo, invido, illiberali obveniunt illis iſta omnia à bonorum malorúmqe inſcitiâ. ego verò, cùm & naturam boni nôrim, qòd honeſtum, malíqe, qòd inhoneſtum ſit, ipſámqe adeò delinqentis naturam, qòd congener

congener mihi sit, non tam qòd sangvinis seminisque ejusdem, qàm qòd mentis ac portionis divinæ mecum particeps; nec lædi posse me ab horũ ullo compertum habeo; (neq; enim inhonestâ re aliqâ me qisqam involverit) sed nec succensere congeneri possum, eúmve odisse. siqidem ad mutuas operas nati sumus; qo modo pedes, manus, palpebræ, dentium superiorum inferiorúmqe ordines. adversari itaq; sibi invicem præter naturam: adversantis est avtem succensere & aversari.

§ 2. Qicqid sum, constat id omne carunculâ, animulâ, & parte principante. proinde mitte libros. nec distrahere ampliùs: (nihil obstat, qò minùs hoc facias) sed tanqam qi jam statim moriturus sis, carnes istas contemnas. cruor est, & officula, & reticulum ex nervis, venulis arteriisque contextum. Qin & animam considera, qalis sit. Spiritus est, sive aer, nec is semper idem, sed qi jugiter efflatus denuò resorbetur. tertium restat, pars illa principatum gerens. tu ergò sic tecum: senex es: partem tui principem servire ulteriùs ne siveris; sed nec motibus à communione humana alienis raptari, nec qicqam, qod fato destinatum tibi fuerit, vel jam ascitum aversari, vel futurum pavere.

§ 3. Deorum opera providentiæ plena sunt. nec qæ fortunâ fiunt, absq; naturæ ope proveniunt, avt sine connexu implexúq; rerum earum qæ providentiâ dispensantur. indè profluunt omnia. accedit & necessitas qædam, & totius mundi, cujus tu pars es, utilitas. illud est avtem parti unicuiqe bonum, qod universi fert natura, qódq; ad eandem conservandam conducit. porrò conservant mundum hunc, sicut elementorum, ità & concretorum ex his mutationes. Ista tibi sufficiant: decretorum vice jugiter sint. librorum verò sitim pelle; ut nè murmurans moriaris, sed verè propitius, Deóq; ex animo gratus.

μοι συγγενὴς, ἐχὶ αἵματος ἢ σπέρματος τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ νοῦ, καὶ θείας ἀπομοίρας μέτοχος, ἔστε βλαβῆναι ὑπό τινος αὐτῶν δύναμαι· ἀμφοῖν γάρ με ἐδεὶς ἀπεικάλλει. ἔστε ὀργίζεσθαι τῷ συγγενεῖ δύναμαι, ἔστε ἀπέχθεσθαι αὐτῷ. συγγόνιμος γὰρ πρὸς σωτηρίαν, ὡς πόδες, ὡς χεῖρες, ὡς βλέφαρα, ὡς οἱ τοῖχοι ἢ ἄνω καὶ κάτω ὀδόντων. τὸ οὖν ἀντιπράττειν ἀλλήλοις παρὰ φύσιν, ἀντιπερισπαστικὸν ἢ τὸ ἀγανακτεῖν καὶ ἀποστρέφεσθαι.

§ 2. Ὅ, τί ποτε τοῦτό εἰμι, σαρκίον ἐστὶ καὶ πνευμάτιον, καὶ τὸ ἡγεμονικόν. ἄφες τὰ βιβλία· μὴ πέσθαι. ἀλλ' ὡς ἤδη ἀποθνήσκων, τῶν μὲν σαρκίων καταφρόνησον· λύθρου καὶ ὀστέα, καὶ πλοκάμιον, καὶ νεύρων, φλεβίων, ἀρτηριῶν πλεγμάτιον. θέασαι δὲ καὶ τὸ πνεῦμα ὁποῖόν τι ἐστίν· ἄνεμος· ἐδὲ ἀεὶ τὸ αὐτὸ, ἀλλὰ πάσης ὥρας ἐξεμέμυον, καὶ πάλιν ῥοφούμενον τέταρτον ἔστι τὸ ἡγεμονικόν. ὧδε ἀπονοήθηθι· γέρων εἶ· μηκέτι τοῦτο ἐάσῃς δουλεῦσαι· μηκέτι καθ' ὁρμὴν ἀκοινώνητον νευροσπασηθῆναι· μηκέτι τὸ νῦν μεμερισμένον, ἢ πρὸς ἓν συνᾴδειν, ἢ μέλλον ἀποδύεσθαι.

§ 3. Τὰ τῶν Θεῶν προνοίας μεστά· τὰ τῆς τύχης οὐκ ἀνευ φύσεως, ἢ συγκλώσεως, καὶ ἐπιπλοκῆς τῶν προνοίᾳ διοικουμένων. πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ· προέστι δὲ τὸ ἀναγκαῖον, καὶ τὸ τῷ ὅλῳ κόσμῳ συμφέρον, οὗ μέρος ἐστὶ. φέρει δὲ παντὶ τῇ φύσεως μέρει ἀγαθὸν, ὃ φέρει ἡ τοῦ ὅλου φύσις, καὶ ὃ συνέχει αὐτὴν ἐστὶ σωτικόν. σώζεσι δὲ κόσμον, ὥσπερ αἱ τῶν στοιχείων, ἕτως καὶ αἱ τῶν συγκριμάτων μεταβολαί. τούτοις σοι ἀρκείτω, ἀεὶ δόγματα ἔχων. ἡ δὲ βιβλίων ἀφαίρει ῥίψον, ἵνα μὴ γρύζων ἀποθάνῃς, ἀλλὰ ἵλεως ἀληθῶς, καὶ ἀπὸ καρδίας εὐχάριστος τοῖς θεοῖς.

[d] Inf. § 4. & l. 5. § 27. & l. 12. § 26.
[e] L. 4. § 7. 8. & l. 11. § 18.
[f] L. 5. § 22. & l. 7. § 26.
[g] L. 3. § 4. & l. 4. § 3. & l. 5. § 16. & l. 7. § 55. & l. 8. § 56. & l. 11. § 18.
[h] L. 7. § 13. 19.
[i] Inf. § 16. & l. 7. § 24.
[k] L. 3. § 16. & l. 6. § 32. & l. 12. § 3.
[l] Inf. § 3. et l. 3. § 14.
[m] Inf. § 7. et l. 4. § 3. 26.
[n] -ται f. L. 3. § 14. l. 9. § 29.
[o] Inf. § 5. 11. l. 3. § 12. l. 7. § 29.
[p] L. 3. § 3. l. 8. § 37.
[q] L. 5. § 33. l. 6. § 15.
[r] ἐστιν. f.
[s] Inf. § 6.
[t] L. 3. § 3. l. 7. § 55. l. 11. § 19.
[u] L. 3. § 5. l. 7. § 72. l. 9. § 9. 23.
[x] L. 3. § 5. 16. l. 6. § 16. l. 7. § 3. 29. l. 12. § 19.
[y] Inf. § 5. l. 3. § 4. 16.
[z] ἀποδείσονται f.
[a] L. 4. § 27. l. 6. § 10. 38. l. 7. § 9.
[b] L. 3. c. 16.
[c] Inf. § 17. l. 4. § 26. l. 6. § 36. l. 8. § 23. l. 9. § 39.
[d] L. 4. § 9. l. 10. § 28.
[e] Inf. § 12. l. 5. § 8. l. 8. § 50. l. 12. § 23.
[f] Inf. § 4. 14. l. 9. § 39. l. 10. § 6.
[g] L. 6. § 44. l. 10. § 20. l. 12. § 23.
[h] L. 4. § 46. l. 6. § 15. l. 7. § 18. 25.
[i] L. 3. § 13.
[k] Sup. § 2.
[l] L. 3. § 3. et l. 8. § 18. l. 9. § 37.
[m] Inf. § 17. L. 5. § 33. l. 8. § 45. l. 9. § 3. l. 12. § 36.
[n] 14. 48.

§ 4. [a] Μέμνησο ὅτι πόσα ταῦτα ἀναβάλλῃ, καὶ ὁπόσακις περιθεσμίαν λαβὼν τῶν παρὰ θεῶν ἡ χρεία αὐτῶν [b]. δεῖ ὃ ἤδη ποτε αἰδεσθῆναι, τίνος [c] κόσμου μέρος εἶ, καὶ τίνος [d] διοικοῦντος τὸν κόσμον [e] ἀπαρρησίαστος ὑπῆρξε· καὶ ὅτι [f] ὅρος σοι περιγεγραμμένος τῷ χρόνῳ, ᾧ ἐὰν [g] εἰς τὸ μὴ [h] ἀπαντιάσας χρήσῃ, οἰχήσεται, καὶ οἰχήσῃ, καὶ οὐδεὶς ἐκ ἥξεται.

§ 5. Πάσης ὥρας φρόντιζε σθαρρῶς, [i] ὡς Ῥωμαῖος, καὶ [k] ἀρρένως, [l] τὸ ἐν χερσὶ μετὰ τῆς ἀκριβοῦς καὶ [m] ἁπλάστου σεμνότητος, καὶ φιλοσοφίας, καὶ ἐλευθερείας, καὶ δικαιοσύνης ποιεῖσθαι· καὶ [n] σχολὴν συντήρει ἀπὸ πασῶν τῶν ἄλλων φαντασιῶν ποιεῖσθαι. ποιεῖς δή, ἂν [o] ὡς ἑκάστῳ τῶν βίων ἐπάνεισιν ἀπονεμῇς, [p] ἀπολογισμὸν πάσης ἐννοίας, καὶ ἐμπαθοῦς ἀποφροσύνης ἀπὸ τοῦ [q] λογικοῦ λόγου, καὶ ἀποκρίσεως, καὶ φιλαυτίας, καὶ [r] δυσαρεστήσεως πρὸς τὰ συμμεμοιραμένα. ὁρᾷς [t] πόσα ὀλίγα ἐστὶν, ὧν κρατήσας τις, δύναται [u] εὔροον καὶ θεοφιλῆ βιῶσαι βίον; καὶ γὰρ οἱ θεοὶ πλέον οὐδὲν ἀπαιτήσουσι τὸν τοῦτα φυλάσσοντα.

§ 6. [x] Ὑβρίζε, ὕβριζε [y] αὐτῷ, ὦ ψυχή· τῆς δὲ τιμῆσαι σεαυτὴν [z] ἐκέτι καιρὸν ἕξεις. [a] ἕν γὰρ ὁ βίος ἑκάστῳ, [b] ἔτος δέ σοι σχεδὸν πεπλήρωται, μὴ ἀναδυομένῃ σεαυτῇ, ἀλλ' [c] ἐν τῇ τῶν ἄλλων ψυχῇ πεθυμένῃ τὴν σὴν [d] εὐμοιρίαν.

§ 7. [e] Περισπᾷ τί σε τὰ ἔξωθεν ἐμπίπτοντα· καὶ σχολὴν παρέχῃ σεαυτῷ τοῦ περισσοῦ μανθάνειν ἀγαθόν τι, καὶ παύσου [f] ῥεμβόμενος. ἤδη δὲ καὶ τὸν ἕτερον [g] περιφορὸν φυλακτέον. λήρων γὰρ καὶ διὰ περιόδων, οἱ κακοῦντες τὸν βίον, καὶ [h] μὴ ἔχοντες σκοπὸν, ἐφ' ὃν πᾶσαν ὁρμὴν καὶ καθάπαξ φαντασίαν ἀποθύνουσιν.

§ 4. Memento, quamdiu ista distuleris, & qoties opportunitates à Diis tibi oblatas neglexeris. tandem advertas oportet, cujusnam mundi pars sis, & cujusnam mundi rectoris propago. sed & præscriptum esse tibi temporis terminum: qod nisi ad animum serenandum accommodaveris, avolaturum est illud, te simul abrepto, nec deinceps rediturum.

§ 5. Cura hæc jugiter incumbat tibi, ut qicqid in manibus est, strenuè peragas, prout Romanum, virúmqe decet, cum exqisita, nec accersita tamen, gravitate, humanitate, libertate, justitiâ: animúmq; interim ab aliis omnibus cogitationibus abducas. abduces avtem, si tanqam vitæ tuæ noviſſimam, actionem unamqamq; peregeris; temeritate omni liberam, & declinatione per affectus vim à rationis dictamine; simulatione itidem, & amore sui, eorúmq; qæ à numine destinata sunt aversatione. Vides, qàm pavca sint, qæ siqis tenuerit, prosperam ac divinam propemodum vitam degere detur. siqidem & dii ipsi nihil amplius exigent ab eo, ista qi obſervaverit.

§ 6. Ignominiâ, ignominiâ, inqam, te afficis, ô anima. honorem avtem tibi tuum vindicandi, havd erit ampliùs opportunitas. fugit enim unicuiq; brevis ætas. ea verò tibi propè confecta est, dum tui ipsius reverentiam nullam habes, sed in aliorum animis felicitatem tuam collocas.

§ 7. Nè te distrahant, qæ extrinsecus obveniunt tibi; sed otium tibi præstes, qo boni aliqid addiscas, & huc illuc ferri desinas. cæterùm & alia hîc hallucinatio cavenda est. nugas siqidem agunt actuosi havd pavci, dum vitam agendo conterunt, sed scopum, ad qem conatus suos cogitationésq; omnes dirigant, sibi propositum nullum habent.

§ 8. [i] Παρὲξ μὲν τὸ μὴ ἐφικάνειν, τί

§ 8. Vix, avt nè vix qidem qisqam,

[a] L. 3. § 14. [b] τοῖς Lug. An. Sup. 3. l. 4 § 14 l. 8. § 7. [c] L. 6. § 1. 5. [d] Sup. § 1. [e] Inf § 6. l. 4. § 17. 28. l. 6. § 49. [f] μὴ εἰς τὸ [g] L. 8. § 28. [h] ὁ Ῥωμ. Cas. L. 6. § 44. [i] L. 1. § 2. l. 3. § 5. l. 4. § 3. [k] L. 3. § 12. l. 6. § 2. l. 7. § 17. 29. [l] L. 1. § 9. l. 9. § 29. [m] L. 3. § 4. [n] Sup. § 2. Inf. § 11. l. 3. § 12. [o] Inf. § 13. 16. l. 3 § 4. l. 4. § 2. l. 12. § 20. 24. [p] κρείττονος Lug. [q] Sup. § 2. [r] L. 3. § 4. [t] l. 6. § 39. [u] L. 4. § 3. l. 10. § 8. [x] L. 5. § 34. l. 7. § 67. l. 10. § 6. [y] Ὑβρίζεις, vel, ὕβριστε [z] Inf. § 16. [a] Sup. § 4. βραχὺς Sal. εἰς Bor. φύγει. f. [b] Sup. § 2. l. 5. § 31. l. 10. § 15. [c] L. 6. § 40, 41. l. 12. § 4. [d] L. 5. § 36. [e] Μὴ περισπῶ σε Sup. § 2. 4. l. 4 § 3. 26. & l. 8. § 1. [f] L. 3. § 4. l. 4. § 22. [g] περιφορ. Jun. L. 1. § 15. [h] Inf. § 16 l. 10. § 37. l. 11. § 20. [i] Inf. § 13. l. 3. § 4. l. 4. § 18. L. 7. § 55.

ideo

ideo infeliciter agere deprehenſus eſt, qia in alienis animis qid ageretur non animadverterit. cæterùm qi animorum ſuorum motus non attendunt, hi verò infeliciter agant, neceſſe eſt.

§ 9. Horum meminiſſe ſemper oportet: qæ univerſi, qæ tua natura ſit; qomodo hæc ad illam affecta, qalíſq; pars qalis univerſi exiſtat: qòd etiam nemo ſit, qi prohibere te poſſit, qò minùs ea facias dicáſq; ſemper, qæ naturæ illi, cujus pars es, conſentanea fuerint.

§ 10. Philoſophicè Theophraſtus, in peccatis inter ſe conferendis (prout vulgò conferri ſolent) dicit; graviora eſſe qæ per cupidinem, qàm qæ per iram admittuntur. etenim, qi iraſcitur, cum dolore qodam & contractione animi occultâ à rationis tramite declinare videtur: qi verò per cupidinem delinqit, qia voluptate vincitur, intemperantior qodammodo, & in peccando effœminatior videtur. rectè igitur, nec indignè philoſopho, pronunciavit, amplioris eſſe criminis, qod cum voluptate, qàm qod cum dolore admittitur. atqe omnino alter ei ſimilior exiſtit, qi prior læſus, doloris ratione ad iraſcendum adigitur: cùm is ſponte ſuâ ad lædendum feratur, qi ad perpetrandum qidqam cupidine ducitur.

§ 11. Ita qæq; facias cogitéſq; oportet, ut qi confeſtim è vita hac poſſis diſcedere. humanis avtem excedere, ſiqidem Dii ſunt, nihil eſt grave. neq; enim malo ulli illi involvent te. ſi verò, vel nulli ſunt, vel nullam rerum humanarum curam gerunt, qid attinet tandem vivere in mundo vel Deorum, vel providentiæ inani? cæterùm & ſunt illi, & res humanas curant: & ne in ea, qæ verè mala ſunt, incidat qiſqam, in ipſius arbitrio prorſus poſuere. reliqorum ſiqid malum exiſteret, & de hoc utiq; pariter proſpexiſſent, qò in ipſo ſitum foret, in iſtud qoq; ne incideret. at verò, qod hominem deteriorem non facit, vitam hominis deteriorem efficere qî poſſit? nec imprudens avtem, nec prudens

ἐν τῇ ἄλλῃ ψυχῇ γίγνεται, ὃ ῥᾳδίως τις ὄψοιτο κακοδαιμονῶν· τοὺς δὲ τοίς τῆς ἰδίας ψυχῆς κινήμασι μὴ παρακολουθοῦντας, ἀνάγκη κακοδαιμονεῖν.

§ 9. Τῶν ἀεὶ δεῖ μεμνῆσθαι, πῆς ἡ τῆ ὅλων φύσις, καὶ τίς ἡ ἐμὴ, καὶ πῶς αὕτη πρὸς ἐκείνην ἔχουσα, καὶ [a] ὁποῖόν τι μέρος, ὁποίᾳ τοῦ ὅλε ὅσα, καὶ ὅτι [b] οὐδεὶς ὁ κωλύων τὰ ἀκόλουθα τῇ φύσει, [c] ἧς μέρος εἶ, πρόσεινέ τε ἀεὶ καὶ λέγειν.

§ 10. Φιλοσόφως [d] ὁ Θεόφρασος ἐν τῇ συγκρίσει τῆ ἁμαρτημάτων, ὡς ἂν τις [e] κοινότερον τὰ τοιαῦτα συγκρίνειε, φησὶ, βαρύτερα εἶ τὰ καθ' ἐπιθυμίαν πλημμελήματα τῶν καθ' ὀργήν. ὁ μὲν γὰρ θυμούμενος μετά τινος λύπης καὶ ἀλεληθέως συσολῆς φαίνεται τῆ λόγου ὑποφερόμενος· ὁ δὲ καθ' ἡδονὴν ἁμαρτάνων, ὑφ' ἡδονῆς ἡττώμενος, ἀκολασότερός πως φαίνεται, καὶ θηλύτερος ἐν τοῖς ἁμαρτήμασι· ὀρθῶς ἂν καὶ φιλοσοφίας ἀξίως ἔφη, μείζονος ἐγκλήματος ἔχεσθαι, τὸ μεθ' ἡδονῆς ἁμαρτανόμενον, ἢ τὸ μετὰ λύπης. ὅλως τε ὁ μὲν προπετεστέρῳ μᾶλλον ἔοικε, καὶ διὰ λύπην ἠναγκασμένῳ θυμωθῆναι· ὁ δὲ, αὐτόθεν πρὸς τὸ ἀδικεῖν ὥρμηται, φερόμενος ἐπὶ τὸ πρᾶξαί τινα καθ' ἐπιθυμίαν.

§ 11. [f] Ὡς ἤδη δυνατὸν ὄντος ἐξιέναι τοῦ βίου, οὕτως ἔχεσθαι ποιεῖν καὶ διανοεῖσθαι. τὸ δὲ ἐξ ἀνθρώπων ἀπαλλαγῆναι, [h] εἰ μὲν θεοί εἰσιν, οὐδὲν δεινόν· καὶ γὰρ σε οὐκ ἂν ποιήσαιεν· [i] εἰ δὲ εἰ μὲν οὐκ εἰσὶν, ἢ οὐκ ἐπιμελοῦνται, [k] τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῷ θεῶν, ἢ προνοίας κενῶς; ἀλλὰ [l] καὶ εἰσὶ, καὶ [m] μέλει αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπείων· καὶ τοῖς μὲν καθ' ἑαυτὸν ἅπασιν ἐπὶ τοῖς ἀνθρωπείοις, [n] ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἔθεντο· τῶν δὲ λοιπῶν εἰ τι κακὸν ἦν, καὶ τοῦτο ἂν προέδοσαν, ἵνα ἐπὶ πάντα τὸ μὴ ποιεῖν ἀνθρωπον, πῶς ἂν τοῦτο βίον ἀνθρώπε χείρω ποιήσειεν; [o] ὅτε δὲ κατ' ἀγνοίαν, ὅτε εἰδήσα

[a] L. 5. § 24. l. 12. § 32.
[b] L. 1. § 17. l. 3. § 12. l. 5. § 10. 29. 34. l. 6. § 17. 58. l. 10 § 32. 33. l. 11. 39
[c] Sup. § 3. 4.
[d] -λόσοφος Lug. An.
[e] L. 6. § 45.
[f] Sup. § 2. 5. l. 5. § 29. l. 6. § 30. l. 7. § 29. 69.
[g] L. 3. § 3.
[h] L. 9. § 28.
[i] εἰ ὃ ἔτι Lug. An. εἰ ὃ ἤτοι f.
[k] L. 6. § 10.
[l] L. 12. § 28.
[m] L. 1. § 17. l. 6. § 44. & l. 9. § 11. 27
[n] L. 8. § 55. 56. l. 9. § 40.
[o] L. 10. § 7.

μὴ, μὴ δυναμένη ὑ φυλαξαῖσ, ἢ ὀλιγω-
[a] L. 6. § 1. [b] L. 12. § 12. [c] L. 4. § 39. L. 5. § 10. [d] L. 6. § 33. & l. 9. § 1. [e] L. 6. § 34. [f] L. 7. § 64. L. 8. § 1. l. 12. § 23. [g] L. 3. § 10. l. 4. § 3. 14. 32, 33. l. 5. § 23. l. 6. § 36. l. 7. § 10. 19. l. 8. § 18. l. 9. § 29. l. 11. § 21. 32. [h] L. 3. § 6. l. 6. § 13. [i] L. 4. § 48. l. 5. § 10. 12. 33. l. 12. § 27. 31. [k] L. 12. § 33. [l] L. 6. § 59. l. 8. § 53. l. 9. § 34. l. 10. § 13. 19. [m] [χαρίζοι-ται.] f. ἀφαιρεῖν. Lug. An. [n] L. 3. § 11. l. 4. § 21. l. 10. § 18. l. 11. § 2. 16. [o] L. 4. § 5. l. 9. § 3. l. 10. § 36. [p] Infr. § 17. [q] L. 11. § 23. [r] Sup. § 3. [s] Θεὸς ὠν-

σάσῃς ταῦτα, [a] ἢ σὺν ὅλων φύσις παρεῖ-
δεν ἂν· [b] ὅτε ἂν πλημμέλημα ἦμαρτεν, ἤτοι
παρ' ἀδυναμίαν, ἢ παρ' ἀτεχνίαν, ἵνα τὰ
ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ [c] ἐπίσης τοῖς τε ἀγα-
θοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς κακοῖς πεφυρμένως
συμβαίνῃ· θάνατος δέ γε καὶ ζωή, δόξα καὶ
ἀδοξία, [d] πόνος καὶ ἡδονή, πλοῦτος καὶ πενία,
[e] πάντα ταῦτα ἐπίσης συμβαίνει ἀνθρώ-
ποις τοῖς τε ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς, [f] ἅτε
καλὰ ὄντα, ἅτε αἰσχρά· ἔτ' ἄρ' ἀγαθὰ,
ἅτε κακὰ ὄντι.

§ 12. Πῶς [g] πάντα ταχέως ἐναφανί-
ζεται, τῷ μὲν κόσμῳ αὐτὰ τὰ σώματα, τῷ
δ' αἰῶνι αἱ μνῆμαι αὐτῶν; ὁποῖά ἐστι τὰ αἰ-
σθητὰ πάντα, καὶ μάλιστα τὰ ἡδονῇ ἑλκόν-
τα, ἢ τῷ πόνῳ φοβοῦντα, ἢ [h] τῷ τύφῳ
διαβεβομένα· πῶς [i] εὐτελῆ καὶ εὐκατα-
φρόνητα, καὶ ῥυπαρὰ, καὶ εὐφθαρτα, καὶ [k] νε-
κρὰ, νοερᾷς διαμέσως ἐρισάναι. [l] τί ἐστιν
ἕκαστον ὧν αἱ ὑπολήψεις καὶ αἱ φωναὶ, τὴν εὐ-
δοξίαν [m]· τί ἐστι τὸ ἀποθανεῖν· καὶ ὅτι ἐάν τις
αὐτὸ μόνον ἐπίδῃ, καὶ [n] τῷ μετεισμῷ τ' ἐννοί-
ας διαλύσῃ τὰ ἐμφανιζόμενα αὐτῷ, ἐκεῖ
ἄλλο τι ὑπολήψεται αὐτὸ εἶναι ἢ [o] φύσεως
ἔργον. [p] φύσεως δὲ ἔργον εἴ τις φοβεῖται,
[q] παιδίον ἐστί· θέατρόν ἐστι ὁ μόνον φύσεως
ἔργον ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ [r] συμφέρον αὐτῆς·
πῶς ἅπτεται [s] θεῶν ἀνθρωπος, καὶ κατὰ ποίαν
μέρος, καὶ [t] ὅταν πῶς [u] ἔχῃ [x] διακέηται, τὸ
τῶν ἀνθρώπων τοῦτο μόριον.

utique, sed præcavere avt corrigere impotens, universi natura neglexit ista; nec errorem tam immanem admisisset unqam, sive per impotentiam, sive per imperitiam, ut bona ac mala, bonis malisque ex æqo hominibus, nullo facto discrimine, contingere pateretur. atqi mors, & vita, honor & ignominia, dolor & voluptas, opes & pavpertas, ista omnia bonis pariter malisq contingunt, cùm nec honesta ea nec inhonesta sint. nec bona itaq; nec mala sunt.

§ 12. Facultatis rationalis est, considerare, qàm velociter evanescant omnia, in mundo corpora, in ævo eorundem etiam memoria: cujusmodi sint omnia qæ sub sensum cadunt; horúmqe ea maximè, qæ vel voluptate alliciunt, vel dolore percellunt, vel cum fastu celebrantur; qàm vilia, qàm contemnenda, qàm sordida, caduca, mortua sint. qinam ii sint, qorum opiniones vocésque claritatem largiuntur. qid sit ipsum mori; qódq; siqis rem ipsam per se intueàtur, cogitationéqe ab illa submoverit ea omnia, qibus tanqam larvis horrendis instructa imaginationi nostræ se objicit, nihil esse aliud comperiet qàm opus naturæ. opus avtem naturæ ullum qisqis expavescit, puer est. verùm enimverò mori non est opus tantùm naturæ, sed qod eidem & conducat. ejusdem deniq; facultatis fuerit, considerare, homo Deum qomodo, & qâ sui parte contingat; qóq; pacto habitura se sit pars ista, ubi corpore soluta fuerit.

§ 13. Οὐδὲν ἀθλιώτερον τοῦ πάντα
κύκλῳ ἐπιπεριερχόμενα, καὶ [y] τὰ ὑπὸ γῆς
φησιν, ἐρευνῶντος, καὶ [z] τὰ ἐν ταῖς ψυ-
χαῖς τοῦ πλησίον δι' ἀτεκμάρτου ζητοῦν-
τος, μὴ αἰσθομένου δὲ, ὅτι ἀρκεῖ θεῷ μό-
νῳ [a] τῷ ἐνδον ἑαυτοῦ δαίμονι ἕπεσθαι, καὶ τού-
τον γνησίως θεραπεύειν. θεραπεία δὲ αὐ-
τοῦ [b] καθαρὸν παθῶς διατηρεῖν, καὶ εἰκαι-
ότητος, καὶ δυσαρεστήτου τῆς πρὸς τὰ ὑπὸ
[c] θεῶν καὶ ἀνθρώπων γινόμενα. τὰ μὲν γὰρ

§ 13. Nihil homine illo miserius est, qi omnia undiqe pervagatur, & cùm ea qæ subter terram sunt, qod ille ait, scrutatur, tum qæ in animis alienis, conjecturâ nititur indagare; nec intelligit interim sufficere sibi, ut cum eo, qem intra se gerit, genio versetur, eúmq; legitimè colat. colet avtem, si affectibus immunem custodierit, & temeritate alienum, nec offensum re aliqâ, qam vel Dii vel homines egerint. qæ enim

σάσῃς Lug. An. L. 12. § 2. [t] π' ε' ὅ. [u] ἔχον. Bot. [x] διακῆται, vel, διαχέηται p. διάκειται Bot. [y] Pindarus apud Platon. Theætet. L. 11. § 1. [z] Sup. § 8. [a] Infr. § 17. L. 3. § 3. 5. 7. 16. l. 5. § 27. l. 12. § 26. [b] [τῶν] κ. Svid. Sup. § 5. Inf. § 16. [c] Θεὲ Svid.

Dii

Dii agunt, virtutis nomine, veneranda; qæ homines, cognationis ratione, ſunt amica; ſed & modo qodam miſeranda qandoqe, ob bonorum malorúmq; ignorationem. nec ſanè defectus hic minor eſt illo, qi alba & nigra internoſcere prohibet.

§ 14. Etiamſi ter mille annos victurus eſſes, & totidem inſuper myriadas, illud tamen meminiſſe debes, nec ullam aliam vitam ab ea, qàm degit, amittere qenqam; nec aliam ab ea, qàm amittit, degere. eodem ergò redit longiſſimum ætatis ſpatium, cum eo qod eſt breviſſimum. præſens ſiqidem tempus eſt omnibus æqale: & qod amittitur ergò, æqale eſt omnibus. eadémq; ratione id qod amittitur, momentaneum tantùm eſſe conſtat. neq; enim avt præteritum, avt futurum amittere qis poteſt. nam qis cuiqam id, qod non habet, abſtulerit? horum itaq; duorum meminiſſe oportebit: alterius nimirum, qòd omnia ab æterno conſimilia fuerint, & in orbem ferantur: itaq; nihil intereſſe, per centum, an per ducentos, an per tempus interminatum, eadem qis viſurus ſit. alterius verò, qòd is qi qàm diutiſſimè vixerit, & is qi qàm celerrimè mortuus fuerit, tantundem vitæ prorſus amittit uterq;. præſens ſiqidem duntaxat uterqe tempus amittit, cùm hoc duntaxat habeat, nec amittere poſſit qis, qod non habet.

§ 15. In opinione ſita ſunt omnia: docent hoc, qæ à Monimo dicta ſunt. horum avtem utilitas comparebit, ſi qis qæ feſtivè ab illo conſcripta ſunt, qatenus veritatem habent patrocinantem, admiſerit.

§ 16. Contumeliâ ſe afficit anima humana: inprimis, qando abſceſſus & qaſi ſtruma mundi, qantum in ipſo eſt, evadit. abſceſſionem enim facit à natura, in cujus parte aliqâ reliqorum omnium cujuſq; natura continetur, qi re aliqâ obveniente offenditur. deinde cùm vel hominem qemcunq; averſatur, vel lædendi conſilio adverſatur alicui. hujuſmodi ſunt avtem iraſcentium animæ. tertiò contumeliâ ſe afficit, cùm voluptati vel dolori ſuccumbit. qartò, cùm

ἐκ θεῶν αἰδέσιμα δι' ἀρετάς· τὰ δὲ ἐξ ἀνθρώπων [a] φίλα διὰ συγγένειαν· ἔστι δ' ὅτε καὶ [b] τρόπον τινὰ ἐλεεῖνά, [c] διὰ ἄγνοιαν ἀγαθῶν καὶ κακῶν· ἐκ ἐλάττων [d] ἡ πήρωσις αὕτη τῆς τὰ διακρίνειν τὰ λευκὰ καὶ [e] μέλαινα.

§ 14. [f] Κἂν τετράκις ἔτη βιῶσθαι μέλλῃς, καὶ τοσαυτάκις μύρια, ὅμως μέμνησο, ὅτι οὐδεὶς ἄλλον ἀποβάλλει βίον, ἢ τοῦτον ὃν ζῇ· οὐδὲ ἄλλον ζῇ, ἢ ὃν [g] ἀποβάλλει. εἰς τ' αὐτὸ οὖν καθήκοντα τὰ μήκιστον τῷ βραχυτάτῳ. τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον [h] [εἰ] καὶ τὸ ἀπολλύμενον, [i] ἐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀποβαλλόμενον ἔτως ἀκαριαῖον ἀναφαίνεται. [k] ἔτε γὰρ τὸ παρῳχηκὸς, ἔτε τὸ μέλλον ἀποβάλλοι ἄν τις. οὐ γὰρ ἐκ ἔχει, πῶς ἄν τις τοῦτο ἀπῇ ἀφέλοιτο; τέτων οὖν ἀεὶ μνημονευτέον· ἑνὸς μὲν, ὅτι [l] πάντα ἐξ αἰδίου ὁμοειδῆ, καὶ ἀνακυκλούμενα, καὶ [m] οὐδὲν διαφέρει, πότερον ἐν ἑκατὸν ἔτεσιν, ἢ ἐν διακοσίοις, ἢ ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ τὰ αὐτὰ τις ὄψεται· ἑτέρου δ', ὅτι καὶ [n] ὁ πολυχρονιώτατος, καὶ ὁ τάχιστα τεθνηξόμενος, τὸ ἴσον ἀποβάλλει. [o] τὸ γὰρ παρὸν ὀκ μόνον, ἐπεὶ στερίσκεσθαι μέλλει, [p] ὅσον γε ἔχει καὶ τοῦτο μόνον· καὶ οὐ μὴ ἔχει τις ἃ οὐκ ἀποβάλλει.

§ 15. Ὅτι [q] πᾶν ὑπόληψις. [r] δῆλα μὲν γὰρ τὰ ἀφὸς [s] τὸν Κυνικὸν Μόνιμον λεγόμενα· [t] δῆλον δὲ καὶ τὸ χρήσιμον τοῦ λεγομένου, ἐάν τις ἅπτηται τοῦ νόσιμον μέχρι τοῦ ἀληθὲς ἔχοντος.

§ 16. [u] Ὑβρίζει ἑαυτὸν ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ, μάλιστα μὲν ὅταν [x] ἀπόστημα, καὶ οἷον φῦμα, τοῦ κόσμου, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, γένηται. τὸ γὰρ ἀποχωρίζειν τινὶ τῶν γινομένων, ἀπόστασις ἐστι τῆς φύσεως, ἧς ἐν μέρει, ἐκάστη τῶν λοιπῶν φύσεις περιέχονται· ἔπειτα δὲ, [y] ὅταν ἀνθρωπόν τινα ἀποστραφῇ, ἢ καὶ ἐναντία φέρηται, ὡς βλάψασα, διαὶ εἰσὶ αἱ τῶν ὀργιζομένων. τρίτον ὑβρίζει ἑαυτὸν, [z] ὅταν ἥττηται ἡδονῆς, ἢ πόνου. τέταρτον, [a] ὅταν ὑπο-

[a] Sup. § 1. l. 3. § 4.
[b] L. 7. § 26.
[c] Sup. § 1.
[d] L. 4. § 29.
[e] μέλανα.
[f] L. 3. § 10. l. 4. § 47. 50. l. 9. § 28. 33. l. 12. § 26.
[g] [ἂν] ἀποβάλλῃ Svid.
[h] delet Svid.
[i] ἓν f.
[k] L. 6. § 32.
[l] L. 4. § 32. l. 6. § 37. 46. l. 7. § 1. l. 9. § 28. 35. l. 10. § 27. l. 11. § 1. l. 12. § 24.
[m] L. 4. § 15. l. 9. § 37. l. 12. § 35.
[n] L. 4. § 50. l. 9. § 33.
[o] L. 12. § 3.
[p] ὅσπερ vel, ὡσαύτως
[q] L. 3. § 9. l. 4. § 3. 7. l. 7. § 14. l. 8. § 40. 47. l. 9. § 32. l. 11. § 18. l. 12. § 8. 22. 26.
[r] δηλοῖ f.
[s] τὸν Κυνικὸν Μονίμου f.
[t] δηλοῖ f.
[u] Sup. § 7.
[x] L. 4. § 29. l. 8. § 34. l. 9. § 23. l. 11. § 8.
[y] Sup. § 1.
[z] Inf. § 17. l. 3. § 4. l. 11. § 19.
[a] Inf. § 17. l. 18. 19.

ὑποκείνηται, καὶ ὑπὸ πλάνης, καὶ ἀναλύσεως τῶν σοιχείων, ἢ λέγω. πέμπτον, ὅταν πράξίν τινα ἔσυτῆς καὶ ὁρμὴν, ἐπ' ἀδέλον σκοπὸν ἀφίῃ, ἀλλὰ εἰκῇ, καὶ ἀπροσκολουθήτως ὅπως ἐνεργῇ· δέον καὶ τὰ μικρότατα, κατὰ τὸν ἐπὶ τὸ τέλος ἀναφορὰν γίνεσθαι τέλος δὲ λογικῶν ζώων, τὸ ἕπεσθαι τῷ τῆς πόλεως καὶ πολιτείας τῆ πρεσβυτάτης λόγῳ καὶ θεσμῷ.

§ 17. Τὸ ἀνθρωπίνε βίε, ὃ ὁ μὲν χρόνος, στιγμή· ἡ δὲ ὑσία, ῥέουσα· ἡ δὲ αἴσθησις, ἀμυδρά· ἡ δὲ ὅλε τοῦ σώματος σύγκρισις, εὐσηπής· ἡ δὲ ψυχὴ ῥόμβος· ἡ δὲ τύχη, δυσέκβρτον· ἡ δὲ φήμη, ἄκρισον. σωελόντι δὲ εἰπεῖν, πάντα, τὰ μὲν τοῦ σώματος, ποταμός· τὰ δὲ τῆς ψυχῆς, ὄνειρος καὶ τύφος· ὁ δὲ βίος, πόλεμος καὶ ξένης ἐπιδημία· καὶ ἡ ὑσερόφημία δὲ, λήθη. τί οὖν τὸ παραπέμψαι δυνάμενον; ἓν καὶ μόνον φιλοσοφία. τοῦτο δέ, ἐν τῷ τηρεῖν τὸν ἔνδον δαίμονα ἀνύβριστον, καὶ ὑπὲρ ἡδονῶν καὶ πόνων κρείσσονα, μηδὲν εἰκῇ ποιοῦντα, μηδὲ ψευδομένως καὶ μεθ' ὑποκρίσεως, ἀνενδεῆ τοῦ ἄλλον ποιῆσαί τι, ἢ μὴ ποιῆσαι· ἔτι δὲ τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα δεχόμενον, ὡς ἐκεῖθεν πόθεν ἐρχόμενα, ὅθεν αὐτὸς ἦλθεν· ὅπερ πᾶσι δεῖ τὸν θάνατον ἱλαρῷ τῇ γνώμῃ ἀπεκδέχεσθαι, ὡς ἂν ἄλλο μὴ ἢ λύσιν τῶν σοιχείων, ἐξ ὧν ἕκαστον ζῴων συγκρίνεται. εἰ δὲ αὐτοῖς τοῖς σοιχείοις μηδὲν δεινὸν ἐν τῷ ἕκαστον ἁπλῶς εἰς ἕτερον μεταβάλλειν, διὰ τί ὑπόπτως τὴν τῶν πάντων μεταβολὴν καὶ διάλυσιν; κατὰ φύσιν γάρ· ἐδὲν δὲ κακὸν κατὰ φύσιν.

simulat, ac fictè vel falsò agit qicqam, loqitúrve. qintò, qoties actionem avt conatum ſuum ad nullum certum ſcopum deſtinat, ſed temerè agit, & neſcia ipſa, qid velit. cùm etiam minutiſſima qæqe ità ſint agenda, ut ad finem ipſum referantur. finis avtem animantium rationis participum hic eſt, ut civitatis ac politiæ antiqiſſimæ rationi legibúſq; obſeqantur.

§ 17. Vitæ humanæ tempus, punctum eſt: materia, fluida: ſenſus, obſcurus: corporis univerſi fabrica, putreſcere prona: anima, vaga: fortuna, res imperveſtigabilis: fama, res incerta: & ut verbo dicam, omnia, corporis qidem, fluvius; animæ verò, ſomnium & fumus: vita, militia, & hoſpitis in peregrino mora: fama poſthuma, oblivio mera. qidnam eſt ergò, qod hominem deducere & tranſmittere poſſit? res ſola & unica eſt, philoſophia. ea avtem in hoc conſiſtit, ut genium qis ſuum interim conſervet integrum, contumeliâ ac læſione omni immunem, voluptate ac dolore omni ſuperiorem, nihil temerè avt fictè ſimulatéq; agentem, ſibi ſufficientem, cùm ut alii faciant avt nè faciant qid, opus nil habeat: porrò qæcunq; eveniunt ac deſtinantur ſibi ità excipientem, tanqam indè obvenientia, unde venerit ipſe: mente denique propitiâ placidâq; mortem ipſam expectantem, tanqam elementorum eorum diſſolutionem, ex qibus animal unumqodq; conſiſtit. ſi avtem elementis ipſis nihil grave contingit, qod in alterum unumqodq; eorum jugiter tranſmutatur, cur corporis univerſi mutationem ac diſſolutionem metuat avt ſuſpectam qis habeat? ſecundùm naturam qippe fit. nihil eſt avtem malum, qod eſt naturæ conſentaneum.

Τὰ ἐν Καρνύντῳ ς'. Qæ Carnunti.

[a] Sup. § 7. [b] Sup. § 5. [c] L. 1. § 8. l. 3 § 6. l. 9. § 23. [d] L. 3. § 12. 16. l. 4 § 12. [e] l. 12. § 31 [e] L. 3. § 11. l. 4. § 3, 4. 23. l. 6. § 44. l. 12. § 36. [f] L. 10 § 11. [g] L. 3. § 10. l. 4. § 26. l. 5. § 24. l. 6. § 36. [h] L. 5. § 33. [i] Ibid. [k] σύγκρισις, Jun. [l] ῥόμβος, [m] L. 4. § 3. Xyl. [n] L. 4 § 43. l. 5. § 23. l. 6. § 15. [o] L. 6. § 31. [p] L. 10. § 31. l. 12. § 24. 27. [q] L. 3. § 10. l. 4. § 3. 19. l. 7. § 10. [r] Sup. § 13. [s] Sup. § 16. L. 8. § 8. [t] Sup. § 5. [u] Sup. § 16. [x] L. 4. § 29. [y] Sup. § 3. l. 8. § 23. l. 10. § 5. [z] Sup. § 3. l. 4. § 48. l. 5. § 33. [a] L. 5. § 10. l. 9. § 3. [b] L. 4. § 5. l. 7. § 32. 50. l. 8. § 25. [c] L. 8. § 18, 20. l. 10. § 7. [d] L. 4. § 37. [e] Sup. § 12. [f] L. 6. § 1. 33. l. 10. § 7. l. 11 § 34. [g] νέστῳ Lug.

NOn eſt hoc tantùm nobis cogitandum, ſingulis diebus abſumi vitam, minorémq; ejuſdem ſupereſſe portionem: ſed & illud reputandum, qòd, ſi qis diutiùs vitam protraxerit, incertum ſit, utrùm mentis vires pariter idoneas ſit habiturus ad rerum intelligentiam, & ad contemplationem eam qæ ad rerum divinarum humanarúmq; peritiam contendit. nam ſi delirare ceperit, perſpiratio forſan, & nutritio, & imaginatio, & appetitus, & iſtiuſmodi reliqa, nevtiqam deficient. ea verò vis, qâ ſeſe uti poſſit, & officii ſui numeros omnes abſolvere, & qæ animo conceperit diſtinctè explicare, & de hoc ipſo, an mortem ſibi conſciſcere debeat, conſiderare, & ejuſmodi univerſa, qæ rationem probè ſubactam deſiderant, hæc, inqam, vis jam prorſus extincta jacebit. Feſtinandũ itaque, non hâc ſolâ ratione, qia mortem propiùs per momenta ſingula acceditur, ſed hâc inſuper, qia rerum cogitatus & intellectus ante mortem nos ſæpenumero deſtituit.

§ 2. Etiam iſtud eſt obſervatu non indignũ, qod ea qoq; qæ à naturâ genitis ſuperveniunt, gratiam ſuam qandam & venuſtatẽ obtinent. qemadmodum panis cùm coqitur, particulas qaſdam diffindi cernimus. attamen interciſa & hiantia iſta, qamvìs ab artis piſtoriæ inſtituto aliena, decoris ſpeciem qandam præ ſe ferunt, & comedendi deſiderium ſuo modo irritant. ficus qoq; ubi plenè maturuerint, dehiſcunt. ſed & in olivis præmaturis, illud putredini vicinum, gratiam peculiarem qandam baccæ conciliat. ſpicæ itidem deorſum vergentes, & leonis ſupercilium, & aprorum ab ore diffluens ſpuma, multáq; alia iſtiuſmodi; qæ ſeorſim ſiqis intueatur, ſunt venuſtate omni procul; qia tamen rebus naturalibus adnaſcuntur, & ornatũ illis adjiciunt, & contemplantium qoq; animos afficiunt. proinde, ſiqis animum ac cogitationem nôrit altiùs defigere in ea qæ in univerſo

Ὁ Τηλ τοῦτο μόνον δεῖ λογίζεσθαι, ὅτι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπαναλίσκεται ὁ βίος, καὶ μέρος ἔλαττον αὐτοῦ κατάλειπεται· ἀλλὰ καὶκεῖνο λογιστέον, ὅτι εἰ ὁπλέον βιώη τις, ἐκεῖνό γε ἄδηλον, εἰ ἐξαρκέσει ὁμοία αὖθις ἡ διάνοια πρὸς τὴν σωστικὴν τῶν πραγμάτων, καὶ τῆς θεωρίας τῆς συντεινούσης εἰς τὴν ἐμπειρίαν τῶν τε θείων καὶ τῶν ἀνθρωπείων. ἐὰν γὰρ παραληρεῖν ἄρξηται, τὸ μὲν [a] διαπνεῖσθαι, καὶ τρέφεσθαι, καὶ φαντάζεσθαι, καὶ ὁρμᾶν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, ἐκ ἐνδείσει· τὸ δὲ [b] ἑαυτῷ χρῆσθαι, καὶ [c] τοὺς τῶν καθηκόντων ἀριθμὸς ἀκριβῶν, καὶ τὰ φαινόμενα διαρθροῦν, καὶ περὶ αὐτῶν τῶν, [d] εἰ ἤδη ἐξακτέον αὐτὴν, ἐφιστάνειν, καὶ ὅσα τοιαῦτα λογισμῶ συγγεγυμνασμένα πάνυ χρήζει, [e] πρόαποσβέννυται· χρὴ οὖν [f] ἐπείγεσθαι, ἀ μόνον [g] τῇ ἐγγυτέρω τοῦ θανάτου ἐκάστοτε γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τῶν ἐννοήσεων τῶν [h] πραγμάτων καὶ τῶν παρακολουθήσεων προαπολήγειν.

[a] L.6.§ 16.
[b] L.5.§21. l.7. § 55.
[c] L.1.§ 12. l.6.§ 26.
[d] L.5.§.29.
[e] L. 12. § 15.
[f] L.2.§4.6.
[g] [διὰ] τὸ Jun.
[h] L.6.§ 36. l. 8. § 50.

§ 2. Χρὴ καὶ τὰ τοιοῦτα παραφυλάττειν, ὅπ καὶ [h] τὰ ἐπιγινόμενα τοῖς φύσει γινομένοις, ἔχει τ εὐχαρι καὶ ἐπαγωγὸν, οἷ ἄρτα ὀπωριμῶν παραῤῥήγνυταί πνα μέρη· καὶ ταῦτα ἔν τὰ διέχοντα ὥτως καὶ πρόπων πνὰ ὡδὶ τὸ ἐπάγγελμα τῆς ἀρτοποιΐας ἔχοντα, ὀπωρίζει πως, καὶ παθυμίαν ποιεῖ τῷ ζῶντι ἰδίως ἀνακινεῖ. πάλιν τε τὰ σῦκα, ὁπότε ὡραιότατά ὄτι, κέχηνεν. καὶ ἐν ταῖς ὀρυπετέσι [i] ἐλαίαις, αὐτὸ τὸ ἐγγὺς τῆ σήψει, ἰδίόν τι καλλοπ τῷ καίρῳ προσπίπτουσιν. οἱ σάλαχες ἢ κάτω νεύοντες, καὶ τὸ τῶ λέοντος ὀπισθύνιον, καὶ ὁ ἀφ' συῶν ἐκ τῶν στόματος ῥέων ἀφρὸς, καὶ πολλὰ ἕτερα, καθ' ἰδίαν εἴ τις σκοποίη, πόῤῥω ὄντα τοῦ εὐειδοῦς, ὅμως διὰ τὸ τοῖς φύσει γινομένοις ἐπακολουθεῖν, συνεπιχαίρει, καὶ ψυχαγωγεῖ. ὥστε εἰ τις ἔχοι πάθος καὶ ἔννοιαν βαθυτέραν περὶ τὰ ἐν τῷ ὅλῳ γινόμενα.

[i] πετέσι Lug. -πεπεσι Xyl.

γινόμενα, χρεὼν ὃν ἔχῃ δόξει αὐτῷ καὶ ἅμα καὶ ἐπακολουθήσειν συμβαινόντων ἡδέως πως διασυνίσασθαι. ἅττως ἂν καὶ θηρίων ἀληθῆ χαράγματα, ἔχ ἧσσον ἡδέως ὄψεται, ἢ ὅσα γραφεῖς καὶ πλάσται μιμήμασιν δεικνύουσιν. καὶ γραῦς καὶ μόσχου τινὰ καὶ ὥρᾳν, καὶ τὸ ἐν ἡλικίαις ἐπαφρόδιτον, τοῖς ἑαυτοῦ σώφροσιν ὀφθαλμοῖς ὁρᾶν δυνήσεται. καὶ πολλὰ τοιαῦτα ἐ παντὶ πᾶσα, μόνῳ δὲ τῷ πρὸς τὴν φύσιν, καὶ τὰ ταύτης ἔργα γνησίως ἀκειωμένῳ b προσπεσεῖται.

a πᾶσιν Mer.

b προσπεσ.

§ 3. Ἱπποκράτης c πολλὰς νόσους ἰασάμενος, νοσήσας ἀπέθανεν. οἱ Χαλδαῖοι πολλῶν θανάτους προηγόρευσαν· εἶτα καὶ αὐτὸς τὸ πεπρωμένον κατέλαβεν. d Ἀλέξανδρος, καὶ Πομπήιος, καὶ Γάιος Καῖσαρ, ὅλας πόλεις ἀρδὴν τοσαυτάκις ἀνελόντες, καὶ ἐν παρατάξει πολλὰς μυριάδας ἱππέων καὶ πεζῶν καταβαλόντες, καὶ αὐτοὶ ποτε ἐξῆλθον τοῦ βίου. Ἡράκλειτος, περὶ e τῆς τοῦ κόσμου ἐκπυρώσεως τοσαῦτα φυσιολογήσας, ὕδατος τὰ ἐντὸς πλεονασθέντα βολβίτου καταχρισθέντος ἀπέθανεν. Δημόκριτον μὲν οἱ φθεῖρες, Σωκράτην δὲ ἄλλοι φθεῖρες ἀπέκτειναν. τί ταῦτα; f ἐνέβης, ἔπλευσας, κατήχθης· ἔκβηθι. g εἰ μὲν ἐφ' ἕτερον βίον, οὐδὲν θεῶν κενόν, οὐδὲ ἐνταῦθα. εἰ δὲ ἐν ἀναισθησίᾳ, παύσῃ πόνων καὶ ἡδονῶν ἀνεχόμενος, καὶ h καταδεύων τοσούτῳ χείρονι i τοῦ ἀγγείου. k ἢ πρέπει τὸ ὑπηρετοῦν τῷ μὲν θείᾳ καὶ l δαίμονι, τὸ δὲ m γῇ καὶ λύθρῳ.

§ 4. n Μὴ κατασείῃς τὸ ὑπολειπόμενον τοῦ βίου μέρος ἐν ταῖς πρὸς ἑτέρων φαντασίαις, ὁπόταν μὴ πρὸς ἀναφορὰν ὁτί τι κοινωφελὲς ποιῇ. o ἅττοι γὰρ ἄλλα ἔργα ἕτερα, τυτθέσι, φαντάζόμενος τί ὁ δεῖνα πράσσει, καὶ τίνος ἕνεκεν, καὶ τί λέγει, καὶ τί ἐνθυμεῖται, καὶ τί τεχνάζει, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ποιεῖ p ἀπορρέμενος τῆς τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ εὐθυπορήσεως. q χρὴ μὲν ἔν γε τῷ εἰκῇ καὶ μάτην ἐν τῷ εἱρμῷ τῆ φαντασίαν πε-

hoc fiunt, nihil ferè etiam in eis, quæ qasi appendicis cujusdam loco res naturales consequuntur, deprehendet, qod non etiam cum oblectatione qadam huic ipsi commendare sese videatur. qin & idem ferarum rictus veros havd minore cum voluptate contuebitur, qàm pictorum fictorúmve arte per imitationem expressos. tàm vetulæ item vetulíve maturitatem qandam ac decorem, qàm & qicqid in pueris venustatis animum allicientis deprehenditur, castis oculis spectare poterit. deniq; contingunt multa hujusmodi, quæ non cuivis sunt grata, sed illi duntaxat qi adversùs naturam operáq; ejusdem animum habuerit probè conciliatum.

§ 3. Hippocrates, ubi multos sustulerat morbos, morbo tandem & ipse sublatus est. Chaldæi, cùm multorum mortem prædixissent, morti demum & ipsi concesserunt. Alexander, Pompeius, C. Cæsar, cùm tot urbes funditùs evertissent, tot hominum myriades in prælio cecidissent, ipsi qoq; tandem vitâ excesserunt. Heraclitus, de mundi conflagratione cùm prolixè disseruisset, aqâ intercute viscera distentus, stercoréq; oblitus bubulo, interiit. Democritum pediculi; Socratem etiã pediculi, sed alíusmodi, sustulerunt. qorsum ista? navem conscendisti, navigâsti, appulisti: egredere. si ad vitam alteram; nihil, nè ibi qidem, numinis est inane. sin sensu caritурus es, desines voluptatibus ac doloribus distineri; desines vasi tanto deteriori inservire. an non enim præstantius est id qod inservit? cùm alter mens & genius, alter limus & sanies sit?

§ 4. Qod superest vitæ reliqum, nè conteras in cogitationibus de rebus alienis, nisi qid ad communem utilitatem spectaverit; puta, cogitando, qid iste vel ille agat, & qorsum hoc vel illud agat, qid loqatur, qid cogitet, qid machinetur, & cætera. etenim operis alieni observatio, à mentis propriæ custodiâ cogit evagari. oportet itaqe in cogitationum serie frustraneum & superfluum omne declina-

re:

c L. 4. § 48. l. 6. § 47. l. 7. § 19. l. 8. § 25.
d L. 4. § 32. 48. l. 6. § 24. 47. l. 8. § 31.
e L. 10. § 7. l. 11. § 1.
f L. 2. § 3. l. 12. § 36.
g L. 2. § 11.
h L. 2. § 2. l. 11. § 19.
i L. 10. § 38.
k ὥσῳ δεῖ τὸ ἑτ'. Bot. ὅσῳ π. Mer.
l, vel ἢ [ἢ] π. τ. ἱ; f. γ. κ..
l L. 2. § 13.
m L. 2. § 2.
n L. 2. § 8. 13.
o ἅττοι γ. α. ε. 5. Boot. ἅττοι γ. α. ε. vel, ἢ γὰρ τὰ α. ε. πίρησις f. vide Not.
p L. 2. § 7. l. 4. § 22.
q L. 2. § 5. 16.

re: curioſum avtem & malignum multò magís. aſſvefacere verò te debes, ut ea duntaxat cogites, de qibus ſiqis ſubitò te reqiſiverit, qid nunc in animo verſas? liberè ſtatim reſpondere qeas, iſtud vel illud. unde palam fiat extemplò, eſſe omnia apud te ſimplicia, benevolâq; animalis ſicut ſocialis, & cogitationes omnes neglectim habentis, qæcunq; voluptatem avt luxum ullo modo reſpiciant; avt æmulationem etiam, avt invidentiam & ſuſpicionem, avt aliud qidlibet, de qo proloqi pudeat, hoc te vel illud in animo habuiſſe. Vir ità compoſitus, qò minùs in optimorum numero cenſeatur, jam nihil eſt, cùm deorum ſacerdos ac miniſter qidam exiſtat, eóq; qod intra ſe gerit, numine ritè utatur. qòd hominem ùtiq; præſtet intaminatum voluptatibus, dolore omni illæſum, contumeliâ intactum, improbitatis nè ſentientem qidem; certaminis præſtantiſſimi, ne ab affectu ſcilicet ullo ſubvertatur, athletam; juſtitiâ penitùs imbutum; ex animo prorſus amplexantem qæcunq; ex lege divina illi attributa contigerint. qi rarò admodum, nec citra magnam aliqam atqe in commune utilem occaſionem advertat, qid alius qiſpiam dicat, faciat, cogitet. ſuis enim duntaxat agendis intentus eſt; ſibíqe ab univerſo deſtinata cogitat aſſidué. & illa qidem honeſta præſtat, iſta optima eſſe perſvaſum habet. ſors enim unicuiqe aſſignata, & conducit ei, & in eum finem eſt eidem collata. meminit etiam, cognatum eſſe rationale omne: & naturæ ipſius humanæ rationem ab unoqoqe hoc exigere, ut hominum qorumvis curam habeat. porrò nec à qibuſlibet exiſtimationem eſſe capeſſendam, ſed ab eis tantùm, qi naturæ conſentaneam vitam agunt. qi ſeciùs vivunt, qales ſint domi, qales foris, qomodo noctu, qomodo interdiu ſe gerant, qales cum qalibus volutentur, in memoria habet. itáq; lavdem illorum nihili pendit, qi nè ſibi qidem ipſis placent.

εἰσαθυ, πολὺ δὲ μάλιστα τὸ ἀφίεργον, καὶ κακόηθες· καὶ [a] ἐθιστέον ἑαυτὸν, μόνα φαντάζεσθαι, ὡς ἂν εἴ τις ἄφνω διαμερισθείη, τί νῦν διανοῇ; μηδ' παῤῥησίας ἀφορμὴν ἂν ἀποκρίνασθαι, ὅτι τὸ, καὶ τὸ· ὡς ἐξ αὐτῆς, εὐθὺς ἅπλα ἔῃ); ὅτι πάντα [b] ἁπλᾶ καὶ [c] εὐμενῆ, καὶ [d] ζῷα κοινωνικὰ, καὶ ἀμελῶντα ἡδονικῶν, καὶ καθάπαξ ἁπολαυστικῶν φαντασμάτων, καὶ φιλονεικίας τινος, καὶ βασκανίας καὶ ὑποψίας, καὶ ἄλλα τινος, ἐφ' ᾧ ἂν ἐρυθριάσειας ἐξηγέμενον, ὅτι ἐν νῷ αὐτὸ εἶχες. ὁ γάρ τοι ἀνὴρ ὁ τοιοῦτος, [e] ὃν ἔτι ὑπερθέμενον τὸ ὡς ἐν ἀείοις ἤδη εἶναι, ἱερεύς τις καὶ ὑπηρέτης θεῶν, χρώμενον καὶ [f] τῷ ἐνδον ἱδρυμένῳ αὐτῷ, ὃ παρέχεται τὸν ἄνθρωπον [g] ἀχραντον ἡδονῶν, ἀτρῶτον ὑπὸ παντὸς πόνου, πάσης ὕβρεως ἀνύπαφον, πάσης ἀναίδητον πονηρίας, ἀθλητὴν ἄθλου τοῦ μεγίστου, τοῦ ὑπὸ μηδενὸς πάθους καταβληθῆναι, δικαιοσύνῃ [h] βεβαμμένον εἰς βάθος, [i] ἀσπαζόμενον μὲν ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα πάντα· μὴ πολλάκις ᾖ, μηδὲ χωρὶς μεγάλης καὶ κοινωφελοῦς ἀναγκης φαντάζόμενον, [k] τί ποτε ἄλλο λέγει, ἢ φράσει, ἢ διανοεῖται. [l] μόνα γὰρ τὰ ἑαυτοῦ πρὸς ἐνέργειαν ἔχει, καὶ [m] τὰ ἑαυτῷ ἐκ τῶν ὅλων συγκλωθόμενα διηνεκῶς ἐννοεῖ· κἀκεῖνα μὲν καλὰ παρέχῃ, [n] ταῦτα ᾗ ἀγαθὰ ἕξει πέφυκεν. [o] ἡ γὰρ ἑκάστῳ νεμομένη μοῖρα συνεμφέρεταί τε καὶ συνεμφέρει· μέμνηται ᾗ, καὶ ὅτι [p] συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν· καὶ ὅτι [q] κήδεσθαι μὲν πάντων ἀνθρώπων, κατὰ τὴν ἀνθρώπου φύσιν ἔσται· δόξης δὲ οὐκ ἐστὶ περὶ πάντων ἀνθρώπων ἀποδεκτέον, ἀλλὰ τῶν [r] ὁμολογουμένως τῇ φύσει βιούντων μόνον· οἱ δὲ μὴ ὅπως βιοῦντες, [f] ὁποῖοί τινες ὅτοι τε καὶ ἔξω τῆς οἰκίας, καὶ νυκτὸς καὶ μεθ' ἡμέραν, οἷοι μεθ' οἵων φύρονται, μεμνημένος διατελεῖ. [t] ὁ τοίνυν οὐδὲ τῆς περὶ τῶν τοιούτων ἐπαίνου ἐν λόγῳ τίθεται, ὅτου οὐδὲ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀρέσκονται.

[a] Inf. § 12. l. 12. § 4.
[b] L. 11. § 15.
[c] Inf. § 12. l. 6. § 47. l. 9. § 10.
[d] L. 5. § 16. 30. l. 9. § 9.
[e] L. 8. § 12.
[f] Sup. § 3. Inf. § 5, 6, 7. 16. l. 2. § 13. 17.
[g] L. 2. § 16, 17.
[h] L. 5. § 16. l. 10. 34.
[i] L. 2. § 2. Inf. § 16. l. 4. § 1. 23. 25. 26. l. 10. § 11. l. 12. § 1. 3. 11.
[k] L. 2. § 8. 13.
[l] L. 7. § 67.
[m] L. 2. § 5.
[n] L. 10. § 1.
[o] L. 4. § 10. 23. l. 5. § 8. l. 10. § 20. l. 12. § 23.
[p] L. 2. § 1. Inf. § 11.
[q] Inf. § 6. l. 9. § 3. l. 10. § 6.
[r] L. 1. § 9.
[f] L. 9. § 18. 27. l. 10 § 13. l. 11. § 18.
[t] L. 6. § 57. l. 8. § 52, 53. l. 9. § 27.

§ 5. Μήτε [a] ἀκόσμως ἐνέργει, μήτε [b] ἀκοινώνητως, μήτε [c] ἀνεξέταστως, μήτε [d] ἀνθῃχόμβως· μήτε [e] κομψεία τὴν διάνοιάν σε κνηωπιζέτω· μήτε πολυῤῥήμων, μήτε [f] πολυπράγμων. ἔσο ἐπὶ ᾧ ϐ ὁ ἐν σοὶ θεὸς ἔχῳ [h] σεμνότατης ζώης· [i] ἄῤῥενος, καὶ σεσϐύτε, καὶ πολιτικῆς, καὶ Ῥωμαίε, καὶ ἄρχοντος, ἀνατεταχότος ἑαυτὸν, ὅτος ἂν εἴη τις [k] σεμνέγων τὸ ἀνακλητικὸν ἐκ τοῦ βίε * εὐλυτως· μήτε ὅρκε δεόμβως, μήτε [m] ἀνθρώπε τινος μάρτυρος. * ἐν ᾧ [o] τὸ φαυλρὸν, καὶ τὸ ἀσεσδὲς τῆς ἔξωθεν ὑπηρεσίας, καὶ [p] τὸ ἀσεσδὲς ἡσυχίας, ἣν ἄλλοι παρέχεσιν. [q] ὀρθὸν ὅμως δεῖ χεῖ, ἢ μὴ ὀρθόμβον.

§ 5. Neq; invitùs qicqam agas, neq; ſocietatis communis immemor, nec niſi re probè priùs exploratâ, aggreſſus, nec affectibus abreptus. ſed nec ſenſus tuos exornet ſermonis elegantia; nec dictionis multæ fueris, nec negotii multi avidus. faxis verò, ut qi in te reſidet Deus, præſes ſit animantis maſculi, ætate provecti, reipub. ſtudioſi, Romani, principis; qi ità ſe compoſuerit, ut qi promptus decedere, claſſicum duntaxat, qo è vita avocetur, expectet. qíq; nec juramento proprio, nec alîus cujuſqam teſtimonio opus habeat. porrò vultus adſit hilaris; animúſq; ità comparatus, ut nec externo aliqo indigeas miniſterio, nec tranqillitate ea, qam ab aliis ſuppeditari neceſſe ſit. ſuffultum eſſe oportet.

rectum deniqe, non ſurrectum ac

§ 6. [r] Εἰ μὲν κρεῖττον ἐυρίσκεις ἐν τῇ ἀνθρωπίνῳ βίῳ δικαιοσύνης, ἀληθείας, σωφροσύνης, ἀνδρείας, καὶ καθάπαξ τοῦ [s] ἀρκεῖσθαι ἑαυτῇ τὴν διάνοιάν σε ἐν οἷς [t] τὸν λόγον τὸν ὀρθὸν παρέσοντί σε παρέχοντα, καὶ ἐν τῇ ἐμϐρμένῃ, ἐν τοῖς ἀπροαιρέτως ἀπονεμομένοις· εἰ τέτε, φημὶ, κρεῖσσόν τι ὁρᾷς, ἐπ' ἐκεῖνο ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τραπόμενος, τοῦ ἀρίστε ἐυρισκομένε ἀπόλαυε. εἰ δὲ μηδὲν κρεῖττον φαίνοιτο ἑαυτῷ τῇ ἐνιδρυμένῃ ἐν σοὶ δαίμονι, καὶ τῇ ἰδίᾳ ὁρμαῖς ὑποτεταχότι ἑαυτῷ, καὶ ταῖς φαντασίαις [u] ἐξεταζομένῳ, καὶ [x] τῇ πιθανοτάτῃ πίστει, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, ἑαυτὸν ἀφειλκυκότι, καὶ [y] τοῖς θεοῖς ὑποτεταχότι ἑαυτὸν, καὶ [z] τῇ ἀνθρώπων προνοήσει· εἰ [a] τέτε πάντα τὰ ἄλλα μικρότερα καὶ εὐτελέστερα ἐυρίσκεις, [b] μηδενὶ χώρει δι' ἄλλο ἑτέρῳ, πρὸς ὃ ῥέψας ἅπαξ καὶ ἀποκλίνας, οὐκ ἔτι [c] ἀσφαλοστάτως τὸ ἀγαθὸν ἐκεῖνο τὸ ἴδιον, καὶ τὸν σὸν προπομπὸν δικαίως ἀνταποδώσεις. ἁρμόζει γὰρ τῷ λογικῷ καὶ * κοινωνικῷ ἀγαθῷ, ὃ δὴ μεῖζον ὑπὲρ ἕτερόν τι ἐστὶν, οὔτε τῷ σώματι προσήκον, οὔτε τῷ σώματος ἕπεσθαι, οὔτε τῷ πολλῶν ἔμπνουν, οὔτε τῷ ἀρχαῖς, οὔτε πλούτῳ, οὔτε ἁπλῶς ἡδονῇ. πάντα ταῦτα, καθ'

§ 6. Si qid in vitâ humana deprehenderis præſtabilius juſtitiâ, veritate, temperantiâ, fortitudine; &, ut uno verbo abſolvam omnia, animo ità affecto, ut in eis, qæ ſecundùm rationis dictamen peragenda ſunt, ſibimet ipſi, in eis qæ citra conſilii proprii opem obveniunt, fato acqieſcat. ſi qid, inqam, præſtantius hoc adverteris, eô te vertas, eodémq; tanqam bono præſtantiſſimo, qô fruaris, toto animo fac incumbas. ſin præſtabilius nihil offenderis, genio in te collocato, cùm ità fuerit comparatus, ut motus ſuos omnes ſibi ſubjecerit, & viſa qæq; diligenter exploret, & à ſenſuum affectionibus, qod Socrates dicebat, ſeſe abſtraxerit; Deis avtem ſe regendum permiſerit, hominibúſqe qibuſvis curam lubens impendat. ſi animo ſic affecto inferiora vilioráq; cætera omnia deprehendis, nulli alii rei cuiqam locum concedas, ad qam animo devergente ſi inclinaveris qicqam, bonum illud proprium & peculiariter tuum qô minûs liberè colas præferáſqe, obſtabit. bono ſiqidem rationali & publicum ſpectante nihil extraneum ex-adverſum conſiſtere fas eſt; vulgi, puta, exiſtimationem, principatus, divitias, avt vitam voluptuariam. horum enim qiſqam ſi

vel

[a] L. 5. § 1.
[b] L. 2. § 2.
[c] Inf. § 6. l. 8. § 2. l. 10. § 37.
[d] L. 2. § 2. l. 10. § 36.
[e] L. 1. § 7. 15. Inf. § 8.
[f] L. 1. § 5. l. 4. § 24.
[g] Sup. § 3. l. 12. § 26.
[h] L. 5. § 27.
[i] L. 2. § 5.
[k] L. 9. § 3. l. 11. § 3. 20.
* εὐλύτως f. ut Inf. § 7. & l. 8. § 33. Inf. § 16.
[m] L. 7. § 67. l. 9. § 29.
* ἐν Boot. ἐνι f. vel ἐνῇ
[o] L. 10. § 12.
[p] L. 4. § 29. l. 7. § 16. l. 11. § 1.
[q] L. 7. § 12.
[r] Inf. § 7.
[s] L. 5. § 14, 15, 16. l. 9. § 26.
[t] L. 2. § 13. 17. Sup. § 3, 4, 5. Inf. § 7. 16.
[u] Sup. § 5.
[x] L. 5. § 26. l. 6. § 51. l. 7. § 55.
[y] L. 4. § 31. 34. l. 10. § 14.
[z] Sup. § 4.
[a] L. 7. § 72.
[b] L. 1. § 8.
[c] L. 2. § 16.
* πολιτικῷ ut L. 7. § 72. l. 10. § 2. l. 11. § 21.
[d] L. 1. § 8. l. 2. § 16.

vel minimum adjungere visum fuerit, prævalebit confestim, & abripiet te. at tu simpliciter liberéque id quod præstantius est eligito, eíq; strenuè adhæresci to. præstat autem id quod conducit. itaq; si conducere tibi videbitur, qatenus ratione præditus es, retineas; sin, qatenus animatus es tantùm, repudies; judiciúmque, qò minùs externâ rerum facie speciéque corrumpatur, integrum servare curæ sit, qò rerum examen exqisitiùs instituas.

§ 7. Nihil unqam in pretio pro utili habeas, qod eò te adigat, ut fidem fallas, modestiam deseras, oderis qenqam, suspectum habeas, execreris, simules, appetas qicqam, qod parietes circumjectos velamentáque desideret. qi enim mentem genisúmq; eundem suum, & virtutis hujusce ritus sacros, cæteris omnibus antetulerit, is tragœdiam nullam excitat, non ingemiscit, non solitudine, non freqentiâ opus habet: qod est maximum, victurus est, mortis nec appetens, nec metuens. qin nec tantillum interesse censebit, spatio temporis prolixiore an contractiore animâ suâ corpore inclusâ utatur. utpote qi, si statim demigrandum fuerit, perinde promptus sit decedere, ac aliud qid agere, qod modestè & decorè agi oporteat. hoc autem unum per vitam totam cavet religiosè, ne mens sibi qicqam eorum subterfugiat, qæ animantis rationalis & civilis propria sunt munera.

§ 8. In hominis castigati atq; expurgati animo, nihil suppurati, nihil impuri, nihil subdoli offendas. neqe verò vitam hujus non consummatam fatum unqam abruperit. perinde ac si tragœdum dixerit qis ante fabulam peractam scenâ cessisse. qin nec servile qippiam in eodem avt affectatum deprehendas, avt addictum, avt abscissum, avt qod censuram refugiat, avt qod latebras reqirat.

§ 9. Facultatem opinatricem venerare. in hoc enim sita sunt omnia, ut menti tuæ nulla insit cogitatio, qæ vel naturæ, vel animantis ratione præditi conditioni non sit

ὡς ἐν ὀλίγον ἐναρμόζῃ δόξῃ, κατεκράτησεν ἄφνω, καὶ ἀφήνεγκεν. σὺ δέ, φημι, ἁπλῶς καὶ ἐλευθερίως ἕλε τὸ κρεῖττον, καὶ [a] τοῦτο ἀντέχου. κρεῖττον δὲ τὸ συμφέρον, [b] εἰ μὲν τὸ ὡς λογικῷ, τοῦτο τήρει· εἰ δὲ τὸ ὡς ζώῳ, ἀπόφηναι, καὶ * ἀπύφως φύλαττε πλὴν κείσιν μόνον, ὅπως ἀσφαλῶς πλὴν ἐξέτασιν ποιήσῃ.

[a] L. 4. § 32.
[b] L. 10. § 2. l. 12. § 31.
* ἄπυφον f. L. 2. § 12. l. 6. § 13.

§ 7. [d] Μὴ τιμήσῃς ποτὲ ὡς συμφέρον σαυτοῦ, ὃ ἀναγκάσει σέ ποτε πλὴν πίστιν παραβῆναι, πλὴν αἰδῶ ἐγκαταλιπεῖν, μισῆσαί τινα, ὑποπτεῦσαι, καταράσασθαι, ὑποκρίνασθαι, ἐπιθυμῆσαί τινος [e] τοίχων καὶ παραπετασμάτων δεομένου. ὁ γὰρ τὸν ἑαυτοῦ [f] νοῦν καὶ δαίμονα, καὶ τὰ * ὄργια τῆς τούτου ἀρετῆς σεσεβόμενος, [h] τραγῳδίαν οὐ ποιεῖ, οὐ στενάζει, [i] οὐκ ἐρημίας, οὐ πολυπληθείας * δεήσεται· τὸ μέγιστον, ζήσει, * μήτε δίωκων, μήτε φεύγων· [m] πότερον δὲ ἐπὶ πλέον διάστημα χρόνου τῷ σώματι σὺν ἐχομένῃ τῇ ψυχῇ, ἢ ἐφ' ἔλαττον χρήσεται, οὐδὲν ὅλως αὐτῷ μέλει. [n] καὶ γὰρ ἤδη ἀποχωρίσασθαι δεῖ, ἕτοιμος [o] ἐκ τοῦ εὐλύτου ἀπόφασιν, [p] ὡς ἄλλο τι τῶν αἰδημόνως καὶ κοσμίως ἐνεργεῖσθαι δυναμένων ἐνεργήσειν· τοῦτο μόνον παρ' ὅλον τὸν βίον ἐυλαβούμενος, τὸ τὴν διάνοιαν [q] ἔν τινι πρὸς οἰκείων νοερῶν πολιτικῶν ζώων * ξυνῳδῇ γενέσθαι.

[d] Inf. § 8. 16. l. 10. § 9.
[e] Sup. § 3. 5.
[f] * ἔργα Lug. ἔργα Annot.
[h] L. 5. § 28. l. 9. § 19.
[i] Sup. § 4, 5.
[m] Inf. § 8. 16. * δεήσεται Lug. * [τὸν θάνατον] m. f. L. 9. § 3.
[n] Inf. § 12.
[o] L. 2. § 14.
[p] Inf. § 8. l. 7. § 49. l. 10. § 1.
[q] L. 2. § 11.
Sup. § 5.
L. 6. § 2.
Sup. § 6.

§ 8. [r] Οὐδὲν ἂν ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ κεκολασμένου καὶ ἐκκεκαθαρμένου πυῶδες, οὐδὲ μιαρὸν μεμολυσμένον, οὐδὲ ὕπουλον εὕροις· [t] οὐδὲ ἀσυνέλικτον τὸν βίον ἂν τις θάνοι ἢ πεπλασμένην κατάλαμβάνει, [u] ὡς ἂν τις εἴποι τῶν τραγῳδῶν, ἀφ' οὗ τελέσαι καὶ διαβραμπῆσαι, ἀπαλλάξεσθαι. ἔτι δὲ οὐδὲν οὕτω, [x] οὐδὲ κομψὸν, οὐδὲ σεσοβδεδεμένον, οὐδὲν [y] ἀπεχθισμένον, οὐδὲ ὑπεύθυνον, οὐδὲ [z] ἐμφωλεῦον.

[r] * πρόπω Lug.
[t] L. 9. § 3.
Sup. § 7. l. 5. § 31. l. 7. § 69. l. 8. § 32. l. 10. § 1. l. 11. § 1, 3.
[u] L. 12. § 36.
[x] Sup. § 5. l. 4. § 51.
[y] L. 8. § 34.
[z] Sup. § 7.

§ 9. [a] Τὴν ὑποληπτικὴν δύναμιν σέβου. [b] ἐν ταύτῃ τὸ πᾶν, ἵνα ὑπόληψις τῷ ἡγεμονικῷ σου μηκέτι ἐγγίνηται ἀνακόλουθον * τῇ φύσει, καὶ τῇ τοῦ λογικοῦ ζώου κατασκευῇ.

[a] L. 5. § 21. l. 6. § 16. l. 11. § 1.
[b] L. 2. § 15.
* -δος Lug.

[a] L. 4. § 49. l. 7. § 55.
[b] L. 7. § 31.
[c] L. 7. § 31. 67. l. 10. § 11. l. 12. § 27. 31.
[d] L. 2. § 5.
[e] L. 2. § 14.
[f] L. 4. § 3. l. 6. § 36. l. 8. § 21. l. 12. § 32.
[g] L. 4. § 3. 19. l. 5. § 33. l. 7. § 6. l. 8. § 21. l. 9. § 30.
[h] L. 2. § 12. l. 6. § 13. l. 7. § 68. l. 10. § 18. l. 11. § 2. 16. l. 12. § 8.
[i] L. 9. § 34. l. 12. § 2.
[k] L. 4. § 21.
[l] L. 10. § 11.
[m] L. 1. § 9.
[n] L. 6. § 3.
[o] L. 2. § 16.
[p] L. 2. § 12.
[q] L. 9. § 25.
[r] L. 12. § 18.
[s] L. 9. § 11. 42.
[t] L. 2. § 3. l. 4. § 23.
[u] L. 4. § 26. l. 7. § 34.
[x] L. 2. § 1.

ἄνθη ἢ ἐπαγγέλλεται [a] ἀφεσπωσίαν, καὶ [b] πρὸς ἀνθρώπους οἰκειότητα, καὶ [c] πρὸς τοὺς θεοὺς ὁσιότητα.

§ 10. Πάντα οὖν ῥίψας, [d] τοῦτα μόνον τὰ ὀλίγα σύνεχε· καὶ ἔτι συμμίμνησο, ὅτι [e] μόνον ζῇ ἕκαστος τὸ παρὸν τοῦτο, τὸ ἀφειμένον τὰ δὲ ἄλλα, ἢ βεβίωται, ἢ ἐν ἀδήλῳ. μικρὸν μὲν οὖν ὁ ζῇ ἕκαστος, [f] μικρὸν δὲ τὸ τῆς γῆς γωνίδιον ὅπου ζῇ· [g] μικρὸν δὲ καὶ ἡ μετὰ πάσης ὑστεροφημία, καὶ αὕτη δὲ κατ' ἀλαδοχὴν ἀνθρωπαρίων τάχιστα τεθνηξομένων, καὶ ἐν οἷς οὔτε ἑαυτοὺς, ὅστε γε τὸν πρόπαλαι τεθνηκότα.

§ 11. Τοῖς δὲ εἰρημένοις παρασήμασιν ἓν ἔτι προσέστω, [h] τὸ ὅρον ἢ ὑπογραφὴν ἀεὶ ποιεῖσθαι τοῦ ὑποπίπτοντος φαντάσματος, ὥστε αὐτὸ ὅποῖόν ὅτι κατ' οὐσίαν [i] γυμνὸν, ὅλον δ' ὅλων [k] διῃρημένως βλέπειν, καὶ τὸ ἴδιον ὄνομα αὐτῷ, καὶ τὰ ὀνόματα ἐκείνων ἐξ ὧν συνεκείθη, καὶ εἰς ἃ ἀναλυθήσεται, λέγειν πρὸ ἑαυτοῦ. [l] ἐδὲν γὰρ οὕτως μεγαλοφροσύνης ποιητικὸν, ὡς τὸ ἐλέγχειν [m] ὀρθῶ καὶ ἀληθείᾳ ἕκαστον φαῦλον τῷ βίῳ ὑποπίπτοντων δυνάμεως, καὶ τὸ ἀεὶ ὅτως εἰς αὐτὰ ὁρᾶν, ὥστε συνεπιβάλλειν ὁποίῳ τινὶ τῷ κόσμῳ, ὁποίαν τινὰ τοῦτο χρείαν παρεχόμενον, [n] τίνα μὲ ἔχει ἀξίαν ὡς πρὸς τὸ ὅλον, τίνα δὲ ὡς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, [o] πολίτην ὄντα πόλεως τῆς ἀνωτάτης, ἧς αἱ λοιπαὶ πόλεις ὥσπερ οἰκίαι εἰσίν· [p] ποῖός τις, καὶ ἐκ τίνων συγκέκριται, καὶ [q] πόσον χρόνον τὴν φύσιν παραμένειν τοῦτο, τὸ [r] τοῦ φαντάσματος μοι νῦν ποιεῖν. καὶ [s] τίνος ἀρετῆς πρὸς αὐτὸ χρεία, οἷον ἡμερότητος, ἀνδρείας, ἀληθείας, πίστεως, ἁφελείας, αὐταρκείας, καὶ λοιπῶν. δὲ δεῖ ἑφ' ἑκάστῳ λέγειν, [t] τοῦτο μὲ φόβου δεῖ ἥκει, τοῦτο ἢ [u] κατὰ τοῦ συλλῆξιν, καὶ τοῦ συμμιγνυμένου σύγκλωσιν, καὶ τοῦ τοιούτου σωτάξιν τε καὶ τύχων. τοῦτο ἢ [x] παρὰ τοῦ συμφύλου καὶ συγγενοῦς καὶ

consentanea. postulat autem ista, ut nihil temerè statuamus, ut hominibus benevoli, Deisq; obsequentes simus.

§ 10. Missis itaque rebus cæteris, pavca ista apud te habeas. memineríque insuper, unumqémque præsens tantummodo ætatis spatium, qod puncti instar obtinet, vivere: reliqum tempus vel jam exactum, vel in incerto planè situm. exiguum est itaque, quod vivit qisque; exiguus & telluris, in qo vitam agit, angulus: exiguum qiddam, qæ & diutissimè prorogatur, posthuma fama; eáqe homuncionum morti celerrimè concedentium, qi nè seipsos qidem probè nôrint, nedum jam olim defunctum qempiam, successionibus propagata.

§ 11. Eis qæ dixi monitis salutaribus, istud unum adjectum sit: ut definitio sive descriptio fiat semper rei illius qæ sub cogitationem cadit; qò ipsa per se nuda ex natura sui, eadémq; integra, per partes sui universas, qale qid sit, distinctè possis dijudicare; útque apud te perpendas, & qodnam sit nomen ejus, qæqe eorum ex qibus constat, & in qæ futurum est ut resolvatur denuò, nomina. nihil enim perinde magnanimitatem ingenerat, atque expeditè veréq; discutere posse unumqodqe eorum qæ in vita contingunt; eadémqe sic intueri semper, ut mentem simul subeat, qali mundo qalem usum hoc præbeat, qamnam universi respectu dignitatem obtineat; qamnam, hominem qod attinet, qi civem agit civitatis supernæ illius, cujus reliqæ civitates istæ qasi familiæ existunt; qidnam sit, & ex qibusnam principiis consistat, & qamdiu durare natum sit, qod phantasiam mihi afficit impræsentiarum: qanam item virtute adversùs rem eam sit usus; mansvetudine puta, fortitudine, veritate, fide, simplicitate, frugalitate, an aliâ aliqâ. de singulis ergò rebus dicendum est; Hoc divinitùs venit; hoc à fati serie connexâ contextâqe, vel à concursu fortuitò istiusmodi: hoc à contribuli, congenere, sodale;

qi

qi ipſe qidē qid naturæ ſuæ conſentaneum ſit neſcit. cæterùm ego, cùm nôrim, ideo adversùs illum benevolè juſtéqe me gero, juxta ſocietatis legem à natura latam. interim tamen in mediis iſtis pro rei cujuſq; æſtimatione rationem ejuſdem habeo.

§ 12. Si rationi rectæ obſecutus, id qicqid eſt, qod jam inſtat, ſedulò, ſtrenuè, placidè egeris, nec extra opus inſtitutum acceſſorium aliqid reſpexeris; ſed genium tuum purum integrúmqe ſervaveris, ac ſi illum ſtatim redditurus eſſes: huic, inqam, ſi adhæſeris, nihil ulteriùs expectans, nihil fugitans; ſed qod præ manibus eſt juxta naturæ dictamen agere, & in dictis qibúſqe animo heroico veritatem liberè proloqi contentus; proſperè planè victurus es. hoc avtem qin facias, qi impediat, nullus eſt.

§ 13. Qemadmodum chirurgi inſtrumenta & ferramenta ſua ad curationes ſubitaneas ſemper habent ad manum: ità tu dogmata in promptu apud te habeas, qorum ope res cùm divinas tum & humanas dignoſcas; & rem qamqe, etiam leviſſimam, ità peragas, ut qi memineris duo iſta eſſe invicem connexa. neqe enim, homines qod ſpectat, qicqam rectè egeris ſine habito ad res divinas reſpectu; nec vice versâ.

§ 14. Nè diutiùs evageris. neqe enim futurum eſt, ut commentarios tuos perlegas, avt Romanorum ac Græcorum priſcorum res geſtas, avt ex avtoribus variis excerpta, qæ, qò in ſenectute uſui tibi eſſent, repoſuiſti. ad finem itaqe feſtina, & ſpes vanas mittens, ſi rationem tui ullam habes, tibi conſule; qod licet.

§ 15. Neſciunt qàm variæ ſignificationis ſint vocabula iſta, furari, ſerere, emere, qieſcere, qid facto opus eſt videre, qod qidem non oculis corporeis, ſed viſu qodam aliuſmodi efficitur.

§ 16. Corpus, anima, mens. corporis ſenſus ſunt, animæ affectus, mentis decreta.

καὶ κοινωνεῖ, ἐλεγκτῶς μέντοι ὅπως αὐτῷ καὶ φύσιν ὀφίλει. ἀλλ' ἐγὼ εἰμὶ ἀγνοῶ. διὰ τοῦτο [a] χρῶμαι αὐτῷ κατὰ τὸν τῆς κοινωνίας φυσικὸν νόμον, * ἔννους, καὶ δικαίως· ἅμα μέν τοι [c] τοῦ κατ' ἀξίαν ἐν τοῖς μέσοις συνεχάζομαι.

§ 12. Ἐὰν [d] τὸ παρὸν ἐνεργῇς, [e] ἑπόμενος τῷ ὀρθῷ λόγῳ ἐσπουδασμένως, ἐρρωμένως, [f] εὐμενῶς, καὶ μηδὲν παρεμπόρδιμα, ἀλλὰ [g] τὸν ἑαυτοῦ δαίμονα καθαρὸν ἐπόμενα τηρῇς, [h] ὡς ἐὰν καὶ ἤδη ἀποδοῦναι δέοι· ἐὰν * τοῦτο σωζάπῃς, [k] μηδὲν προσμένων, μηδὲ φεύγων, ἀλλὰ τῇ παρούσῃ, κατὰ φύσιν ἐνεργείᾳ, καὶ τῇ ὧν λέγεις καὶ φθέγγῃ, ἡρωϊκῇ ἀληθείᾳ ἀρκούμενος, εὐζωήσεις· [l] ἔστι δὲ οὐδεὶς ὁ τοῦτο κωλύσαι δυνάμενος.

§ 13. Ὥσπερ οἱ ἰατροὶ ἀεὶ τὰ ὄργανα καὶ σιδήρια πρόχειρα ἔχουσι πρὸς τὰ αἰφνίδια τῆς θεραπευτικῆς· οὕτω [m] τὰ δόγματα σὺ ἕτοιμα ἔχε πρὸς τὸ τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα εἰδέναι, καὶ [n] πᾶν καὶ τὸ μικρόταλον ὅτω ποιεῖν, ὡς τῆς ἀμφοτέρων πρὸς ἄλληλα συνδέσεως μεμνημένον. οὔτε γὰρ ἀνθρώπινόν τι [o] ἄνευ τῆς ἐπὶ τὰ θεῖα συναναφορᾶς εὖ πράξεις, οὔτε ἐμπαλιν.

§ 14. [p] Μηκέτι πλανῶ· οὔτε γὰρ τὰ ὑπομνήματά σε μέλλεις ἀναγινώσκειν, οὔτε τὰς τῆς ἀρχαίων Ῥωμαίων καὶ Ἑλλήνων πράξεις, καὶ τὰς ἐκ τῶν συγγραμμάτων ἐκλογάς, ἃς εἰς τὸ γῆρας σαυτῷ ἀπετίθεσο. [q] σπεῦδε δὴ ἐπὶ τέλος, καὶ τὰς κενὰς ἐλπίδας ἀφεὶς, [r] σαυτῷ βοήθει, εἴ τί σοι μέλει σαυτοῦ· ὡς [s] ἔξεστιν.

§ 15. Οὐκ ἴσασι, πόσα σημαίνει τὸ κλέπτειν, τὸ σπείρειν, τὸ ὠνεῖσθαι, τὸ ἡσυχάζειν, τὸ ὁρᾶν τὰ πρακτέα, [t] ὃ δὴ ὀφθαλμοῖς γίνεται, ἀλλ' ἑτέρᾳ τινὶ ὄψει.

§ 16. [u] Σῶμα, ψυχὴ, νοῦς· σώματος αἰσθήσεις, ψυχῆς ὁρμαὶ, νοῦ δόγματα.

[a] L. 6. § 23. l. 8. § 29. 43.
* εὐμενῶς Jun.
[c] L. 6. § 46.
[d] L. 4. § 32. l. 6. § 3.
[d] L. 2 § 5 l. 8. § 2. 32. 36. 44. l. 9. § 1. 6. l. 12. § 1. 3.
[e] L. 10. § 12. l. 12 § 31.
[f] Sup. § 3. l. 4. § 25.
[g] L. 2. § 16.
[h] L. 2. § 5.
* τούτῳ. Mer.
[k] Sup. § 7.
[l] L. 1. § 17. l. 6. § 58. l. 7. § 16. l. 9. § 11.
[m] L. 2. § 3. l. 4. § 3. l. 6. § 48. l. 12. § 24.
[n] L. 12. § 29.
[o] L. 6. § 7. 23. l. 7. § 68.
[p] L. 2 § 2. 3. 7.
[q] L. 2. § 4. 6. l. 4. § 17. 26. l. 6. § 17.
[r] L. 5. § 36.
[s] L. 2 § 2. l. 5. § 2. l. 8. § 8. 55. l. 12. § 1.
[t] L. 10 § 26. l. 11. § 12.
[u] L. 2. § 2.

τὸ μὲν [a] τυφοῦσθαι φαντασικῶς, καὶ ἧσθαι βοσκημάτων· τὸ δὲ [b] γαυροπαστεῖσθαι ὁρμητικῶς, καὶ ἧσθαι θηρίων, καὶ ἧσθαι ἀνδραγαθίας, καὶ Φαλαρείδου, καὶ Νέρωνος· * τὸ [δὲ] τὸν νοῦν ἡγεμόνα ἔχειν ὑπὲρ τὰ φαινόμενα καθήκοντα, καὶ ἧσθαι θεὸς μὲν νομιζόντων, καὶ ἧσθαι τῷ παιδίσκα ἐγκαλλωπιζόντων, καὶ ἧσθαι * ποιούντων, [c] ἐπειδὰν κλείσωσι τὰς θύρας. εἰ δὲ [d] τὰ λοιπὰ κοινά ἐστι πᾶσι τὰ εἰρημένα, λοιπὸν τὸ ἴδιόν ἐστι τοῦ ἀγαθοῦ, [e] φιλεῖν μὲν καὶ ἀποδέχεσθαι τὰ συμβαίνοντα, καὶ [f] συγκεκλωσθάσθαι αὐτῷ· ὃ τὸν δὲ ἔνδον ἐν τῷ σήθει ἱδρυμένον δαίμονα μὴ φύρειν, μηδὲ θορυβεῖν ὄχλῳ φαντασιῶν, ἀλλὰ [h] ἵλεων διατηρεῖν, κοσμίως [i] ἑπόμενον ὡς θεῷ, [k] μήτε φθεγγόμενόν τι παρὰ τὰ ἀληθῆ, μήτε ἐνεργάλλα παρὰ τὰ δίκαια. [l] εἰ δὲ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ πάντες ἄνθρωποι, ὅτι ἁπλῶς καὶ αὐθημόνως καὶ εὐθύμως βιοῖ, [m] ὅτε χαλεπαίνει τινὶ τούτων, [n] ὅτε παρεμπέπτωκε ἡ ὁδὸς ἡ ἀγώνιος ὅτι τὸ τέλος τοῦ βίου, ἐφ' ὃ δεῖ ἐλθεῖν καθαρὸν, ἥσυχον, [o] ἔνλυτον, [p] ἀσπαστὸν τῇ ἑαυτοῦ μοίρᾳ [q] συναρμοσμένον.

[a] L. 5. § 33. l. 6. § 16. 28.
[b] L. 2. § 2.
* Vide Not.
* [πάντα] π. Lug. αἰσχρὸν ὀπίσω] π. Xyl. [ὀπίσω] π. f.
[c] Sup. § 7. 8.
[d] L. 12. § 31.
[e] Sup. § 4.
[f] L. 2. § 3.
[g] Sup. § 3, 4, 5, 6.
[h] L. 12. § 3.
[i] Sup. § 12. l. 12. § 31.
[k] L. 6. § 47. l. 12. § 1. 3. 29.
[l] Sup. § 5. l. 7. § 62.
[m] L. 2. § 1. l. 5. § 32.
[n] L. 1. § 16. l. 11. § 8. l. 12. § 1. 14.
[o] Sup. § 5. 7.
[p] L. 10. § 28. l. 7. § 68.
[q] L. 4. § 23.

viſorum imagines admittere, etiam pecudum commune eſt: affectibus tanqam fiduciis agitari, atq; abripi, feris qoq; competit, & effœminatis, & Phalaridi, & Neroni, & Deos negantibus, & patriam deſerentibus, & poſtqam fores ſibi occluſerint, qidlibet perpetrantibus. Si cætera ergò eorum, qi jam dicti ſunt, communia fuerint, reſtat, ut viri boni hoc ſit peculiare, in eis qæ officii ſui eſſe videbuntur, mentis ductum ſeqi, & fatis volventibus caſus vitæ intextos lubenter amplexari; genium verò intra ſe in pectore ſitum, nec polluere, nec viſorum congerie perturbare; ſed placidum ſervare; huic tanqam Deo, decenter obſeqi; nihil à veritate alienum proloqendo, nihil à juſtitiæ ratione devium exeqendo. Qòd ſi nemo illi fidem adhibuerit, qòd ſimpliciter, modeſtè, tranqillè degat, neqe id à qoqam ægrè ferre, avt à via ea, qæ ad vitæ finem ducit, ideo divertere: ad qem par eſt accedere purùm, pacatum, promptum, ſponte ſuâ fato ſuo ſeſe accommodantem.

ΒΙΒΛΙΟΝ Δ'. LIBER IV.

[a] L. 10. § 38.
[b] L. 7. § 64.
* ἐσήκει Jun.
[c] L. 3. § 4. 16.
* ὑποτεθ. Jun.
* προκείμενα Xyl. προηγούμενα f. vel προηγημένα.
[d] L. 5. § 20. l. 6. § 50. l. 11. § 37.
[e] L. 6. § 50 l. 7. § 58. 68. l. 8. § 32.
[f] L. 10. § 31.

ΠΟΘ' [a] ἔνδον [b] κυκεῦον, ὅταν καὶ φύσιν ἔχῃ, ὅτως * ἔσηκε πρὸς τὰ συμβαίνοντα, ὥστε [c] ἀεὶ πρὸς τὸ δυνατὸν καὶ διδόμενον μεταπίθεσθαι ῥᾳδίως. ὕλῃ γὰρ * ἀποτελεσμένῃ ἀδεμίαν φιλεῖ· ἀλλὰ ὁρμᾷ μὲν πρὸς τὰ * ἡγούμενα [d] μεθ' ὑπεξαιρέσεως, [e] τὸ δὲ ἀνθεστηκὸς ὕλῃ ἑαυτῷ ποιεῖ· [f] ὥσπερ τὸ πῦρ, ὅταν ἐπικρατῇ ἧσσ ἐμπτόντων, ὑφ' ὧν ἂν μικρός τις λύχνος ἐσβέσθη· τὸ δὲ λαμπρὸν πῦρ, τάχιστα ἐξωκειώσατο ἑαυτῷ τὸ ἐπιφερόμενα, καὶ κατηνάλωσεν, καὶ ἐξ αὐτῆσ ἐκείνων ἐπὶ μεῖζον ἦρθη.

QÆ intra nos pars principatum obtinet, ubi ſecundùm naturam habuerit ſe, adversùs ea qæ contingunt ità eſt comparata, ut ad id qod poteſt & conceſſum eſt, facilè ſe transferat. neq; enim de materia certa ulla ſolicita eſt: ſed ad ipſa etiam præpoſita cum exceptione fertur: & qicqid eorum loco adverſi ſe ingerit, id pro materia, in qa exerceat ſe, habet: qemadmodum ignis validior, ubi ea, vel obvia facta, vel injecta, corripuerit, qæ lucernam exilem citò extinxiſſent, accommodat ſibi & abſumit, & ex eis ipſis incrementa capit.

§ 2.

§ 2. Nihil operis eſt fruſtra temeréve exeqendum, neq; aliter qàm ut artis regulis qàm exactiſſimè reſpondeat.

§ 3. Receſſus ſibi reqirunt multi multos, villas agreſtes, litora, montes. iſtiuſmodi loca & ipſe plurimùm ſoles appetere. hoc avtem totum vulgarium cum primis eſt hominum. cùm liceat, qocunq; ipſe voluerís tempore, in teipſum ſecedere. nuſqam enim avt qiètior avt otii amplioris cuiqam receſſus datur, qàm in ſuam ipſius animam. præcipuè, ſi qis ea intra ſe repoſita habuerit, qorum contemplatione ſummam extemplò tranqillitatem conſeqatur. tranqillitatem eam dico, qæ in animi probè compoſiti ſtatu conſiſtit. hoc itaq; receſſu jugiter uſus, te renova. habeas avtem penes te brevia qædam & principalia documenta, qæ ſtatim ubi ſuccurrerint, omnem animi moleſtiam eluere tibi poſſint, remittántq; te nihil ægrè ferentem eorum, ad qæ reverteris. ecqid eſt enim, qod ægrè ferre debeas? nunqid hominum improbitatem? perpendens tecum dogma illud, homines alterum alterius cavſsâ natos eſſe; tum æqanimitatem eſſe juſtitiæ portionem; porrò invitos delinqere; deniq; qàm multi, ubi inimicitiis exercendis, ſuſpicionibus fovendis, odiis, litigiis, vitam exegiſſent, tandem defuncti & in cineres redacti ſint, deſine tandem tibi moleſtiam faceſſere. At univerſi ipſius adminiſtratio, & indè obvenientia, ægrè tibi faciunt. reduc tibi in memoriam diſjunctivum illud, avt numinis providentiâ, avt atomorum concurſu conſtant univerſa: vel ea etiam argumenta, qibus liqidò demonſtratur, mundum iſtum civitatis inſtar obtinere. Verùm tangunt angúntq; te ea qæ corpus attingunt. at tu conſidera, mentem tuam ubi ſemel agnitâ vi propriâ, ſubduxerit ſeſe, ſpiritui ſive leniter ſive aſperè moto nevtiqam immiſceri. qibus adjicias licet &, qæ de dolore ac voluptate avdieris aliqando, & aſſenſu tuo comprobaveris. Sed gloriolæ cupido forſan te torqet, cogita qàm citò oblivione ſepeliantur omnia,

§ 2. Μηδὲν ἐνέργημα [a] εἰκῇ, μηδὲ ἄλλως ἢ [b] κατὰ διαῤῥήσεις συμπληρωτικὰς τῆς τέχνης ἐνεργείσθω.

§ 3. Ἀναχωρήσεις * αὐλοῖς ζητῆσιν, ἐγχωρίας, καὶ αἰγιαλὰς, καὶ ὄρη· εἰωθὰς δὲ καὶ σὺ τὰ τοιαῦτα μάλιστα ποθεῖν. ὅλον δὲ τοῦτο ἰδιωτικώτατόν ἐστιν, ἐξὸν ἧς ἂν ὥρας ἐθελήσῃς εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρεῖν. οὐδαμοῦ γὰρ ἥσυχιώτερον, ἢ ἀπραγμονέστερον ἀνθρώπῳ ἀναχωρεῖ, ἢ [c] εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν· μάλιστ' δὲ, ὅστις ἔχει ἔνδον τοιαῦτα, εἰς ἃ ἐγκύψας, ἐν πάσῃ [d] εὐμαρείᾳ εὐθὺς γίνεται· τίνων δὲ εὐμάρειαν λέγω ἐδὲν ἄλλο, ἢ εὐκοσμίαν. [e] σωφρόνως οὖν δὸς σεαυτῷ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, καὶ [f] ἀνανέα σεαυτόν. [g] βεβαίαν δὲ ἕξῃ καὶ σοι χειμένην, ἃ εὐθὺς ἀπαντήσασα, ἀρκέσει εἰς τὸ πᾶσαν * αὐτίκα * ἀποκλύσαι, καὶ ἀποπέμψαί σε, [h] μὴ δυσχερείνοντα ἐπείνοις, ἐφ' ἃ ἐπανέρχῃ. [i] πῶς γὰρ δυσχεραίνεις; τῇ τοῦ ἀνθρώπου κακίᾳ; ἀναλογισάμενος τὸ κρίμα, ὅτι [k] τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκεν γέγονεν· καὶ ὅτι [l] τὸ ἀνέχεσθαι, μέρος τῆς δικαιοσύνης· καὶ ὅτι [m] ἄκοντες ἁμαρτάνουσι· καὶ [n] πόσοι ἤδη διεχθρεύσαντες, ὑποπτεύσαντες, μισήσαντες, διαδεδεπδέντες [o] ἐκλέπτουσι, τετέφρωνται· παύου ποτέ. ἀλλὰ καὶ [p] τοῖς ἐπὶ τοῦ ὅλων ἀπονεμομένοις συγχαίνεις. ἀναπεωσάμενος τὸ διεζευγμένον, [q] ἤτοι πρόνοια, ἢ ἄτομοι, ἢ ἐξ ὅσων ἀπεδείχθη, ὅτι [r] ὁ κόσμος αὐτὸς πόλις. ἀλλὰ τὸ σωματικόν σε ἅψεται. ἔτι * ἐννόησας ὅτι [s] οὐκ ἐπιμίγνυται λεπτὸς ἢ [t] προσχὼς κινούμενον πνεύματι ἢ διάνοια, ἐπειδὰν ἅπαξ ἑαυτὴν ἀπολάβῃ, καὶ γνωείσῃ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν, καὶ λοιπὸν ὅσα ῥεῖ πόνα καὶ ἡδονῆς ἀκήκοας, καὶ συγκαλέθα. ἀλλὰ τὸ δοξάριόν σε * θελασσώσει. ἀποδὸν εἰς [u] τὸ τύχον τῆς πάντων λήθης, καὶ

[a] L. 2. § 5.
[b] L. 8. § 32.
* αὐτοῖς
[c] L. 7. § 59.
[d] L. 1. § 16.
[e] L. 6. § 11.
[f] L. 7. § 2.
[g] L. 2. § 5. Sup. § 3.
* ἀνίαν Xyl.
[h] L. 5. § 9.
* ἀπολύσ. Jun.
[i] L. 12. § 12. 24.
[k] L. 2 § 1. l. 3. § 4.
[l] L. 5. § 33.
[m] L. 7. § 22. 63. l. 11. § 18.
[n] L. 7. § 58.
[o] Inf. § 48.
[p] L. 8. § 17.
[q] Inf. § 27.
[r] L. 2. § 16. Inf. § 4. 23.
* ἀνάπαυσον Lug.
[s] L. 5. § 26.
* ἄφιστ. Jun.
[t] L. 2. § 7.
[u] L. 2. § 17. Inf. § 19. 32, 33. 35 l. 5. § 33. l. 8. § 37. l. 9. § 30.

a. τὸ

[a] Inf. § 50. l. 7. § 35.
[b] Inf. § 33 l. 5. § 33.
[c] L. 2. § 17. l. 8. § 52, 53. Inf. § 16.
[d] L. 9. § 18.
* συμμεῖν
[e] L. 9. § 30.
[f] L. 8. § 24. l. 10. § 17.
[g] L. 3. § 10.
[h] L. 6 § 59. l. 7. § 62. l. 8. § 53.
[i] L. 7. § 28.
[k] L. 2. § 2.
[l] Inf. § 32. l. 6. § 26.
[m] L. 8. § 3, 4.
[n] L. 2. § 5. l. 3. § 5.
[o] L. 3. § 13.
[p] L. 5. § 19. l. 9. § 15. l. 11. § 11.
[q] L. 8. § 47.
[r] L. 2. § 12 l. 7. § 23. 25.
* μεταβαλεῖ Jun.
[s] Inf. § 48. l. 6. § 56. l. 7. § 18.
[t] L. 8. § 6. l. 9. § 19. l. 10. § 7.
[u] L. 2 § 15.
[x] L. 7. § 8. l. 9. § 8.
* νοερὸν
[y] L. 2. § 16. Sup. § 3.
[z] L. 3. § 4.
[a] L. 9. § 8.
[b] L. 5. § 13.
[c] L. 11. § 35.
[d] L. 5. § 4. 13.

a τὸ χαῖρον τοῦ ἐφ' ἑκάτερα ἀπείρου αἰῶνος, καὶ b τὸ κενὸν τῆς ἀπηχήσεως, καὶ c τὸ ἐυμετάβολον καὶ d ἀκέλευστον τῆς * ἐφ' ἡμῖν δοκοῦντων, καὶ e τὸ σεμνὸν τοῦ τόπου ἐν ᾧ περιγράφεται. f ὅλη τε γὰρ ἡ γῆ σημεῖον, καὶ g ταύτης πόσον γωνίδιον ἡ κατοίκησις αὕτη; καὶ ἐνταῦθα πόσοι, καὶ h ὁποῖοί τινες οἱ ἐπαινέσομενοι; λοιπὸν ἓν i μέμνησο τῆς ἀναχωρήσεως τῆς ἐς τοῦτο τὸ ἀρθείδιον ἑαυτοῦ· καὶ περὶ παντὸς k μὴ σπῶ, l μηδὲ καθεντείνε, ἀλλὰ ἐλεύθερος ἔσο, καὶ m ὅρα τὰ πράγματα n ὡς ἀνήρ, ὡς ἄνθρωπος, ὡς πολίτης, ὡς θνητὸν ζῶον. Ἐν ᾧ τοῖς o προχειροτάτοις εἰς ἄ ἐγκύψεις, τοῦτα ἔστω τὰ δύο. ἓν μέν, ὅτι p τὰ πράγματα ἅπτεται οὐ τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἔξω ἕστηκεν ἀπερεμνῆτα· q αἱ δὲ ἐνοχλήσεις ἐκ μόνης τῆς ἔνδον ὑπολήψεως. ἕτερον δέ, ὅτι r πάντα ταῦτα ὅσα ὁρᾷς, ὅσον οὐδέπω * μεταβαλεῖ, καὶ ἔκπυρα ἔσται· καὶ f ὅσων ἤδη, μεταβολαῖς αὐλὸς πεφυτεύκαμεν, συνεχῶς διανοοῦ. t ὁ κόσμος, ἀλλοίωσις· u ὁ βίος ὑπόληψις.

§ 4. Εἰ x τὸ * νοερὸν ἡμῖν κοινὸν καὶ ὁ λόγος καθ' ὃν λογικοὶ ἐσμεν κοινός· εἰ τοῦτο, καὶ ὁ προστακτικὸς τῶν ποιήσεων, ἢ μὴ λόγος κοινός· εἰ τοῦτο, καὶ ὁ νόμος κοινός· εἰ τοῦτο, πολῖται ἐσμεν· εἰ τοῦτο, πολιτεύματός τινος μετέχομεν· εἰ τοῦτο, y ὁ κόσμος ὡσανεὶ πόλις ἐστί. τίνος γὰρ ἄλλου φήσει τις z τὸ ὅλον ἀνθρώπων φῦλον κοινοῦ πολιτεύματος μετέχειν; ἐκεῖθεν, ἀπ' ἐκείνης τῆς κοινῆς ταύτης πόλεως, καὶ αὐτὸ τὸ νοερὸν καὶ λογικὸν καὶ νομικὸν ἡμῖν, ἢ πόθεν; ὥσπερ γὰρ a τὸ γεῶδές μοι ἀπό τινος γῆς ἀπομεμέρεισται, καὶ τὸ ὑγρὸν ἀφ' ἑτέρου στοιχείου, καὶ τὸ πνευματικὸν ἀπό τινος πηγῆς, καὶ τὸ θερμὸν καὶ πυρῶδες ἐκ τινος ἰδίας πηγῆς. b (οὐδὲν γὰρ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἔρχεται, ὥσπερ c οὐδ' εἰς τὸ μὴ ὂν ἀπέρχεται)· οὕτω δὴ καὶ τὸ νοερὸν ἥκει πόθεν.

§ 5. d Ὁ θάνατος τοιοῦτος, οἷος γά-

qámq; vaſtum chaos infiniti ævi utrinq; conſiſtat: tum qàm inanes planè applavſus iſti; qàm mutabile & judicii expers faventium vulgus; qàm anguſto deniqe ſpatio lavs iſta terminetur. ſiqidem & terra tota puncti inſtar habet; hujúſqe ipſius angulus qàm exiguus incolitur; iſtîc autem agentium qota pars, & hi qales ſunt, qi te celebraturi ſint? proinde, memento tandem in particulam iſtam ſecedere: & cum primis, cave diſtraharis, cave obnitaris. liber eſto potiùs, réſqe ipſas intuere, ut vir, ut homo, ut civis, ut animal mortale. Iſta autem duo præ reliqis ad manum tibi ſint maximè, ad qæ jugiter intendas. alterum, qòd res ipſæ animam non attingunt, ſed extrinſecùs immotæ manent: moleſtiæ autem ab opinione ſola proveniunt. alterum verò, qòd univerſa qæ hîc vides, mox ſunt mutatura, nec futura ampliùs. ſed & perpende tecum, qàm multarum rerum mutationibus interfueris ipſe. alteratione mundus conſtat, opinione vita.

§ 4. Si intellectus nobis communis eſt, etiam ratio qâ rationales dicimur communis eſt. ſi ratio, etiam ea qæ qid agendum, qid omittendum præſcribit, ratio communis eſt. ſi hæc, lex qoq; communis eſt. hoc ſi conceditur, cives ſumus: & hoc dato, politiæ alicujus participes: & ex conſeqenti, civitatis inſtar mundus eſt. ecqam enim aliam excogitaverit qiſqam politiam, cujus univerſum genus humanum ſit particeps? unde ergò nobis intellectu, ratione, atq; adeò lege agere poſſe, niſi indè, à communi illa civitate? ſicut enim qicqid in me terreum exiſtit, à terra aliqa mihi pro parte mea obvenit; qicqid humidum, ab elemento diverſo; qicqid aëreum, à fonte ſuo aliqo; qicqid calidum & igneum item à fonte aliqo peculiari: (nihil enim avt ex nihilo provenit, avt ad nihilum redit) ſic & intellectus alicunde manat.

§ 5. Tale qiddam mors eſt, qale nativitas;

vitas; naturæ utrumq; mysterium est. ex eisdem elementis concretio illîc, in qæ istîc resolutio. nihil omnino, cujus qenqam pudeat: cùm nihil subsit, qod animali intellectu prædito non congruat, vel constitutionis ejusdem rationi repugnet.

§ 6. Ab ejusmodi hominibus fieri istiusmodi necesse est. siqis aliter vult esse, idem ficum succo acri carere velit. illud interim omnino memineris, brevi futurum, ut vestrum uterqe defungatur: tum paylò pòst nè nomina qidem utriusqe superfutura.

§ 7. Opinionem tolle, tollitur simul & qerimonia illa, læsus sum. hoc sublato, tollitur damnum omne.

§ 8. Qod hominem ipsum sese deteriorem non facit, nec vitam illius fecerit deteriorem; sed nec damno avt interiore avt exteriore affecerit.

§ 9. Commodi sui cavsâ natura facere hæc cogitur.

§ 10. Cogitâ, etiam justè contingere, qicqid contingit, id qod si sedulò observaveris, facilè deprehendes; non ex connexione duntaxat necessaria, sed ex ratione justa conseqi universa, & tanqam ab eo, qi pro dignitate cuiqe suum tribuit, provenire. hoc itaqe, prout cepisti, observare pergas; & qicqid feceris, bonum te præstes, qomodo bonus qis propriè dicitur. in omni actione tua serves istud.

§ 11. Tu nè ea opineris, qæ is avtumat, qi contumeliâ te afficit; vel etiam qæ ille avtumare te vult. verùm res ipsas, qomodo verè se habeant, cogites.

§ 12. Duo ista in promptu tibi semper sunt habenda: alterum, nihil ut facias, nisi qod partis regere legémqe dare natæ ratio suggesserit, idqe ad generis humani utilitatem. alterum, ut in partem diversam transeas, siqis affuerit, qi te corrigat, & sententiam tibi mutet. veruntamen sententiæ mutatio ista niti semper debet probabilitate aliqâ, vel justum esse, vel in publi-

νεσις, [a] φύσεως μυστήριον, [b] σύγκρισις ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων * εἰς ταὐτὰ. ὅλως δὲ [c] ἐκ τῶν ἐφ' οἷς ἄν τις αἰσχυνθείη. ἀ γὰρ ἄλογα τὸ ἐξῆς τῷ νοερῷ ζώῳ, ἐδὲ ἄλλα τὸν λόγον τῆς ἄλλης συλλήψεως.

§ 6. Ταῦτα ὅπως ὑπὸ τῶν τοιούτων πέφυκε γίνεσθαι [d] ἐξ ἀνάγκης· ὁ δὲ τοῦτο μὴ θέλων, θέλει [e] τὴν συκῆν ἐπὶν μὴ ἔχειν. ὅλως δ' ἐκεῖνο μέμνησο, ὅτι [f] ἐντὸς ὀλιγίστου χρόνου καὶ σὺ καὶ ὁ τεθνήξεσθε· καὶ μὴ βεσχὴ ὃ ἐδὲ ὄνομα ὑμῶν ὑπολειφθήσεται.

§ 7. [h] Λέγε τὴν ὑπόληψιν, ἄρτι τὸ, βέβλαμμαι. ἄφες τὸ βέβλαμμαι, ἄρτι ἡ βλάβη.

§ 8. [i] Ὁ χείρω αὐτὸν ἑαυτοῦ ἀνθρώπου ἐ ποιεῖ, οὐδὲ κατὰ βίον αὐτὸν χείρω ποιεῖ, [k] οὐδὲ βλάπτει, ὔτε ἔξωθεν, ὔτε ἔνδοθεν.

§ 9. [l] Ἠναγκασμένη ἡ τὰ συμφέροντα φύσις οὕτω ποιεῖν.

§ 10. [m] Ὅτι πᾶν τὸ συμβαῖνον, δικαίως συμβαίνει· ἂν ἀκριβῶν * παραφυλάξῃς, εὑρήσεις. [n] ἀ λέγω μόνον καὶ τὸ ἐξῆς, ἀλλ' ὅτι καὶ τὸ δίκαιον, καὶ [o] ὡς ἂν τινὶ ἀπονέμοντα τὸ καθ' ἀξίαν. παραφύλαττε οὖν ὡς ἤρξω· καὶ ὅ, τι ἂν ποιῇς, σῶν τούτῳ ποίει, σωὶ τὸ * ἀγαθὸς ἕκαστος καθ' ὃ φύσιν ἴδιον ἀγαθός. τοῦτο ἐπὶ πάσης ἐνεργείας σῶζε.

§ 11. [p] Μὴ τοιαῦτα ὑπολάμβανε, ἃ ὁ ἀδικῶν χρίνει, ἢ ἃ σε κρίνειν θέλεται· ἀλλ' ἴδε αὐτὰ, οἷά καθ' ἀλήθειάν ἐστι.

§ 12. Δύο πάντας [r] ἑτοίμους ἔχειν δεῖ· τὸν μὲν, ὡς πρὸς [s] τὸ πρᾶξαι μόνον, ὅσα ἂν ὁ τῆς βασιλικῆς καὶ νομοθετικῆς λόγος ὑπολάλλῃ, ἐπ' ὠφελείᾳ ἀνθρώπων. τὸν δὲ [t] πρὸς τὸ μεταθέσθαι, ἐὰν ἄλλος τις παρὰ διορθῶν καὶ μετάγων ἀπὸ τινος ὑπόνοιας. τὸν μέντοι μεταγωγὸν, ἀεὶ ὑπὸ τινος πιθανότητος ὡς [u] δικαίου, ἢ * κοινα-

[a] L. 2. § 12.
[b] L. 5. § 4.
[* χὴ διάλυσις] εἰς f.
[c] Inf. § 42. l. 2, § 11.
[d] L. 8. § 14.
[e] L. 8. § 15.
[f] L. 7. § 22.
[g] L. 5. § 33. Inf. § 33. l. 8, § 25.
[h] L. 7. § 14 l. 8. § 40. 47. 49.
[i] L. 7. § 64.
[k] L. 2. § 1.
[l] L. 2. § 3. l. 3. § 4.
[* ἐφεχὰ f. * ἢ φ. f.
[m] L. 3. § 4.
[* -βῶς
[n] Inf. § 45. l. 6: § 38.
[o] L. 7. § 31 l. 10, § 25.
[* τῷ Lug.
[p] Inf. § 18.
[q] L. 3. § 14.
[r] L. 3. § 13.
[s] L. 2. § 16. l. 3. 12. 16.
[t] L. 6. § 21. 30. l. 7. § 12. l. 8. § 16.
[u] L. 10. § 12.
[x] L. 7. § 5.

φελὴς γίνεσθαι ἢ κ) τὰ παραπλήσια τοιαῦτα μόνον ἔξ) δεῖ, ἀλλ' ὅπ [a] ἡδὺ ἢ [b] ἔνδοξον ἐφάνη.

§ 13. [c] Λόγον ἔχεις; ἔχω. τί οὖν ὲ χρᾷς; [d] τίθει γὰρ τὸ ἑαυτῷ ποιοῦντ⊖, [e] τί ἄλλο θέλεις;

§ 14. Ἐνυπόστος, [f] ὡς μέρος [g] ἐξαφανισθήσῃ τῷ γεννήσαντι· μᾶλλον δὲ [h] ἀναληφθήσῃ εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ τὸν σπερματικὸν καὶ μεταβολήν.

§ 15. Πολλὰ λιβανωτοῦ βωλάρια ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βωμοῦ, τὸ μὲν πρωτοπεσὸν, τὸ δὲ ὕστερον· [i] διαφέρει δ' οὐδέν.

§ 16. Ἐντὸς δέκα ἡμερῶν [k] θεὸς αὐτοῖς δόξῃς, οἷς νῦν θεοὺς καὶ θήρια⊖, ἐὰν ἀποκάμψῃς ὀπὶ τὰ δόγματα, καὶ τὴν αἰδῶ τοῦ λόγου.

§ 17. Μὴ ὡς μύρια μέλλων ἔτι ζῆν. [l] τὸ χρεὼν ἐπίρρητ⊖· [m] ἕως ζῇς, ἔξεστιν, ἀγαθὸς γένου.

§ 18. [n] Ὅσῳ τις [o] ἀσχολίᾳ κρείττονι, ὁ μὴ βλέπων, τί ὁ πλησίον εἶπεν, ἢ ἔπραξεν, ἢ διενοήθη· ἀλλ' [p] ἑαυτὸν τί αὐτὸς ποιεῖ, ἵνα αὐτὸ τοῦτο δίκαιον ᾖ, καὶ ὅσον, * ἢ καὶ τὸν * ἀγαθὸν μὲν * αἱρεῖσθαι ἦθος * φεύγεσθαι, ἀλλ' [q] ὅτι τῆς γραμμῆς τρέχειν ὀρθὸν, μὴ διαῤῥηγνύμενον.

§ 19. Ὁ περὶ τὴν ὑστεροφημίαν ἐσπουδικὸ⊖, ἰδὲ φαντάζεται, ὅτι ἕκαστος τῶν μεμνημένων αὐτὸς τάχιστα καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖται· εἶτα πάλιν καὶ αὐτὸς ὁ ἐκεῖνον διαδεξάμενο⊖, [r] μέχρι καὶ πᾶσα ἡ μνήμη ἀποσβῇ διὰ ἐσπουδικῶν καὶ σβεννυμένων φερομένα. ὑποθὸς δ' ὅτι καὶ ἀθάνατοι μὲν οἱ μεμνησόμενοι, ἀθάνατ⊖ δ' ἡ μνήμη· [s] τί ἔν τοῦτο πρὸς σέ; καὶ ἐλθὲ λόγῳ, ὅπι πρὸς τὸν τεθνηκότα; [t] ἀλλὰ πρὸς τὸν ζῶντα, τί ὁ ἔπαινο⊖, πλὴν ἄρα δ' [u] ἀκαιρολαβία τινα; * πύρες γὰρ νῦν ἀκαίρως τὴν φυσικὴν δόσιν, ἀλλὰ τινὸς * ἐχόμενον λόγε λοιπόν.

§ 20. Πᾶν τὸ καὶ ὁπωσοῦν καλὸν, ἐξ ἑαυτοῦ καλὸν ὄν, καὶ [x] ἐφ' ἑαυτῷ καλὸ-

[a] L. 5. § 1.
[b] L. 11. § 16.
[c] L. 5. § 28. l. 11. § 39.
[d] L. 6. § 22.
[e] L. 5. § 6. l. 7. § 73.
[f] L. 2. § 3.
[g] L. 2. § 12.
[h] Inf. § 21. 23. l. 6. § 24. l. 10. § 7.
[i] L. 2. § 14. Inf. § 47.
[k] Sup. § 3.
[l] L. 2. § 4.
[m] L. 8. § 22. l. 10. § 16.
[n] L. 2. § 8. Inf. § 24.
[o] εὐχολ.
[p] Inf. § 25. l. 5. § 34. l. 7. § 55. 67.
* καὶ ἀγ. Jun. Δεῖ, κ. τ. Lug.
* Ἀγάθωνα Xyl. Lug.
* μὴ νωθείας Jun. V. N. Inf. § 28.
* φριττέπιθος Boot.
[q] L. 3. § 14. l. 8. § 57. l. 10. § 11.
[r] L. 3 § 10.
[s] L. 2. § 17.
[t] Sup. § 3.
[u] Inf. § 51.
* παρεὶς, vel παεῖς f. παρεόντες Boot.
* ἐχόμενο⊖ f. ἐχόμενο λόγον. Λοιπὸν, πᾶν Boot.
[x] L. 5. § 34. l. 9. § 31.

cum utile, vel aliud hujusmodi, id ad quod transitur, non autem quod jucundum aut glorioſum exiſtat.

§ 13. Ratione præditus es? Sum. cur ergò eâ non uteris? hæc enim ſi quod ſuum eſt fecerit, ecquid eſt amplius quod reqiras?

§ 14. Tanqam pars univerſi hujus, extitiſti. in id quod produxit te evaneſces. vel potiùs mutatione qâdam interveniente in rationem ſeminalem recipieris.

§ 15. Multæ thuris glebulæ in ara eadem; alia citiùs, alia ſeriùs decidit: citiùs autem an ſeriùs, nihil intereſt.

§ 16. Intra decimum diem Deus illis ipſis videberis, qibus nunc pro bellua & ſimia haberis, ſi ad decreta rationiſque cultum te retuleris.

§ 17. Tu nè tanqam annorũ millia aliqot adhuc victurus, rem geras inſtat fatum. dum vita ſuppetit, dum datur, bonus eſto.

§ 18. Qantum is otii lucratur ſibi, qi non animadvertit, qid proximus qis dixerit, egerit, cogitaverit; ſed qid ipſe tantùm agat, qò id juſtum ſit piúmque; nec, ut Agatho loqitur, mores nigros qod reſipiat. non eſt itaqe circumſpiciendum, ſed lineæ inſiſtendum, per qam citra evagationem omnem rectâ curras.

§ 19. Qi de fama poſthuma ſolicitus eſt, non cogitat fore, ut unuſqiſque eorum qi ipſius meminerint, mox fato ſit conceſſurus; & qi huic ſucceſſerit, ipſe pariter; donec tandem memoria omnis prorſus per ſuſpicientes eoſdémqe mox extinctos protelata, & ipſa prorſus extingvatur. finge, verò & immortales, qi tui meminerint, memoriámqe tui & ipſam immortalem fore, qid hoc ad te tamen? nec ad mortuum jam dico, ſed ad ſuperſtitem ipſum lavs qid facit? niſi forſan ratione diſpenſationis cujuſdam. omittis enim intempeſtivè id qod in te natura poſuit, dum ab aliorum interim ſermonibus pendes.

§ 20. Bonum etiam qalecunqe, ex ſe bonum exiſtit, & in ſeſe terminatur, nec

nec partem ſui ullam lavdem habet, itaqe lavdando nec melius, nec deterius efficitur. atq; hoc de eis qoqe dico, qæ vulgari ſermone bona dicuntur: putà, de rebus corporeis artiúmqe operibus. qod eſt igitur verè bonum, id nihilo ulteriùs indigebit, non magìs qàm lex, qàm veritas, qàm benevolentia, qàm modeſtia. ecqid enim horum vel lavde fit bonum, vel corrumpitur vituperio? ſmaragdus num deterior fit, niſi lavdatur? qid avrum, ebur, purpura, pugio, floſculus, arbuſcula?

§ 21. Animæ ſi perennant, qomodo eas ab æterno ceperit aër? qomodò verò, qæ ab ævo tam immenſo in ea condita ſunt, corpora terra capit? ſicut enim hîc corpora, ubi ad ſpatium aliqod temporis in terra permanſerint, mutata & diſſipata, cadaveribus aliis locum concedunt: ità & animæ, in aërem tranſlatæ, ubi aliqandiu ibi perſtiterint, mutantur, fúnduntur, ſuccenduntur, in ſeminalem univerſi rationem receptæ: locúmqe hoc pacto faciunt aliis intra ſedes eaſdem inſuper recipiendis. hoc reſpondere licebit, ſi pro conceſſo ſumatur, animas corporibus eſſe ſuperſtites. qin & reputanda eſt non ſepultorum tantùm hoc modo corporum multitudo, ſed & animalium, qæ qotidie tum à nobis, tum à beſtiis, comeduntur. qàm ingens enim horum turba abſúmitur, & in veſcentium viſceribus hâc ratione qaſi ſepelitur? & tamen capit hæc omnia locus iſte, dum partim in ſangvinem, partim in aëriam, igneámq; naturam tranſmutantur. qænam eſt iſtîc veritatis notitia? elicitur ea per diſtributionem rei in materiam & formam.

§ 22. Noli divagari; ſed in omni conatu tuo juſtitiæ ratio habeatur, in omni viſo intellectus integer fervetur.

§ 23. Qicqid tibi convenit, ô Munde, convenit & mihi. nihil mihi immaturum vel ſerum eſt, qod eſt tibi tempeſtivum. fructûs inſtar id eſt omne mihi, qod tempeſtivum eſt tuis horis. ô Natura, ex te omnia, in te omnia, ad te omnia. dicat ille poëtarum: ô charum mihi civem, ô Athenas, ô Jovis urbem! tu verò nobis dicere non pigebit: ô charum mihi civem, ô Mundum!

λύσει, ὐκ ἔχον μέρος ἑαυτοῦ ἢ ἢ ἕτερον. ἔτι γοῦν χεῖρον ἢ κρεῖττον γίνεται τὸ ἐπαινούμενον. τοῦτο φημι ἢ ὅτι τῶν καινοτέρων καλῶν λεγομένων· οὐ ὅτι τῶν ὑλικῶν, ἢ ὅτι τῶν τεχνικῶν καὶ σκευασμάτων. τὸ δὲ ὄντως καλὸν * πρὸς χρείαν ἔχει, ἢ μᾶλλον ἢ νόμος, ἢ μᾶλλον ἢ ἀλήθεια· ἢ μᾶλλον ἢ εὐνοια, ἢ αἰδώς. τί τούτων διὰ τὸ ἐπαινεῖσθαι καλόν ἐστιν, ἢ ψεγόμενον φθείρεται; [b] σμαράγδιον χεῖρον γίνεται * ἑαυτοῦ ψεγόμενον, ἐὰν μὴ ἐπαινῆται; τί δὲ χρυσὸς, ἐλέφας, πορφύρα, μαχαίριον, ἀνθύλλιον, δενδρύφιον;

[a] L. 6. § 2.

* [ὑ] πνεύματι. πνεῦμα

[b] L. 7. § 15.

* [ὐχ] ἑ. Lug.

§ 21. Εἰ διαμένουσιν αἱ ψυχαὶ, πῶς αὗται ἐξ αἰῶνος χωρεῖ ὁ ἀὴρ; πῶς ὁ ἢ γῆ χωρεῖ τὰ ἀπ' ἐκ τοσούτων αἰῶνος θαπτόμενα σώματα; ὥσπερ γὰρ ἐνταῦθα, [c] ἢ τούτων * πρὸς ἰῶ τινα ὑποδιαμονὴν μεταβολὴ ἢ διάλυσις χώραν ἄλλοις νεκροῖς ποιεῖ· ἕτως αἱ εἰς τὸν ἀέρα μεθιστάμεναι ψυχαί, ὑπὸ ποσὸν συμμείνασαι μεταβάλλουσι, ἢ χέονται, ἢ [d] ἐξάπτονται, [e] εἰς τὸν ἀπ' ἄλλον ἀναπνευστικὸν λόγον ἀναλαμβανόμεναι, ἢ τοῦτον τὸν πρῶτον χώραν ταῖς * προσγινομέναις παρέχωσι. τοῦτο δ' ἂν τις ὑποκείνασθαι, ἐφ' ὑποθέσει * τῇ τὰς ψυχὰς διαμένειν. χρὴ δὲ μὴ μόνον ἐνθυμεῖσθαι τὸ πλῆθος τῶν θαπτομένων ἤτοι σωμάτων, ἀλλὰ ἢ τὸ τῶν ἐνθέσεις ἡμέρας ἐσθιομένων ζώων, ὑφ' ἡμῶν τε ἢ τῶν ἄλλων ζώων. ὅσος γὰρ ἀεὶ θυμὸς καταναλίσκεται, ἢ ἕτως πως θάπτεται ἐν τοῖς τῶν τρεφομένων σώμασι, ἢ ὅμως διέχεται ἡ χώρα * αὐτῶν, διὰ τὰς ἐξαμαυρώσεις, διὰ τὰς εἰς τὰ ἀερώδες ἢ πυρώδες ἀλλοιώσεις. πῆς ὅτι τοῦτο ἡ ἱστορία τῆς ἀληθείας; [f] διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν, ἢ εἰς τὸ αἰτιῶδες.

[c] L. 2. § 3. l. 6. § 15.

* [μ] πόσιμον τινα f.

[d] L. 12. § 5.

[e] Sup. § 14 l. 6. § 24.

* τῷ ποιοῦν

* σῶ Lug.

§ 22. Μὴ ἀπορρέμβεσθαι, ἀλλ' ὅτι πάσης ὁρμῆς [h] τὸ δίκαιον ἀποδίδοναι ἢ [i] ἐπὶ πάσης φαντασίας σώζειν τὸ καταληπτικόν.

* αὐτὰ f.

[f] L. 2. § 12. l. 7. § 29. l. 8. § 11. l. 12. § 10. 18. 29.

[g] L. 2. § 7. l. 3. § 4.

[h] Sup. § 18. inf. § 32.

[i] L. 5. § 36. l. 7. § 54.

§ 23. [k] Πᾶν μοι συναρμόζει, ὃ σοὶ εὐάρμοστόν ὄτι, ὦ κόσμε. [l] οὐδέν μοι πρόωρον, οὐδὲ ὄψιμον, τὸ σοὶ ἔυκαιρον πᾶν μοι καρπὸς, ὃ φέρουσιν αἱ σαὶ ὧραι, ὦ.

[k] L. 3. § 4. 16. l. 6. § 39. 44, 45. l. 7. § 57.

[l] L. 10. § 20. l. 11. § 13. l. 12. § 35.

ὦ φύσις· ἀ ἐκ σοῦ πάντα b, ἐν σοὶ πάντα, c εἰς σὲ πάντα. Ἐκεῖνο μὲν φήσει, πόλι φίλη Κέκροπος· σὺ δ' οὐκ ἐρεῖς, ὦ d πόλι φίλη Διός;

§ 24 e Ὀλίγα προῖσαι, f φησιν, εἰ μέλλεις εὐθυμήσειν. * μή ποτε ἀμεινον ἢ τ' ἀναγκαῖα πράττειν, καὶ h ὅσα ὁ τῆς φύσει πολιτικοῦ ζώου λόγος αἰρεῖ, καὶ ὡς αἱρεῖ. τοῦτο γὰρ ἃ μόνον ποιῶ διὰ τοῦ κάλλους πράττειν εὐθυμίαν φέρει, ἀλλὰ καὶ ποιῶ ἀπὸ τῆς ὀλίγα πράττειν. τὰ πλεῖστα γὰρ ὧν λέγομεν καὶ πράττομεν, ἐκ ἀναγκαία ἐστί, ἐὰν τις περιέλῃ, i εὐσχολώτερος καὶ ἀπραγμονέστερος ἔσῃ. ὅθεν δεῖ καὶ παρ' ἕκαστα ἑαυτὸν ἐπεξιέναι, μή τι τοῦτο ἐκ τῶν ἀναγκαίων; Δεῖ δὲ μὴ μόνον πράξεις τὰς μὴ ἀναγκαίας περιαιρεῖν, ἀλλὰ καὶ φαντασίας· ὅπως γὰρ ἂν αἱ πράξεις περιέλκουσαι ἐπακολουθήσουσι.

§ 25. Πείρασον, πῶς σοι χωρεῖ καὶ ὁ τῷ ἀγαθῷ ἀνθρώπῳ βίος, τῷ k ἀρεσκομένῳ μὲ τοῖς ἐκ τῶν ὅλων ἀπονεμομένοις, l ἀρκούμενῳ δὲ τῇ ἰδίᾳ m πράξει δικαίᾳ καὶ n διαθέσει εὐμενεῖ.

§ 26. Ἐώρακας ταῦτα; ἴδε καὶ τοῦτα. σεαυτὸν o μὴ ταράττε. p ἁπλοῦν σεαυτόν. ἀμύνεταί τις; q ἑαυτῷ ἀμύνεται. συμβέβηκέ σοι τι κακῶς; r ἐκ τῶν ὅλων ἀπ' ἀρχῆς σοι συγκαθειμάρτο, καὶ σωνεχλώθετο πᾶν τὸ συμβαῖνον· τὸ δ' ὅλον, s βραχύς ὁ βίος· t κερδάντεον τὸ παρὸν σωὶ εὐλογιστίᾳ καὶ δίκῃ. u νῆφε x ἀνειμένως.

§ 27. Y Ἢτοι κόσμος διατεταγμένος, ἢ κυκεὼν συμπεφορημένος μέν, ἀλλὰ κόσμος. ἢ ἐν σοὶ μὲν πῦ κόσμος ὑπάρξαδαι δύναται, ἐν δὲ τῷ παντὶ ἀκοσμία; καὶ ταῦτα, ὅπως z πάντων διακεκριμένων καὶ διακεχυμένων καὶ a συμπαθῶν.

§ 28. b Μέλαν ἦθος, θῆλυ ἦθος, ἀγελιοκελὲς ἦθος, c θηριώδες, βοσκηματῶδες, παιδαριῶδες, βλακικόν, κίβδηλον, βωμολόχον, καπηλικόν, τυραννικόν.

§ 29. Εἰ d ξένος κόσμῳ, ὁ μὴ

pestates tuæ, ô Natura, ferunt. à te omnia sunt, in te consistunt, ad te redeunt. *O urbs amica Cecropis*, inqit ille: tu verò non dicturus es, *O urbs amica Jovis*.

§ 24. *Pauca agas*, inqit, *si tranquillus esse cupis*. an non præstiterat dixisse, quæ necessaria sunt agas, quæq; animantis civilis ratio dictat, & qo modo dictat. istud enim non eam duntaxat, quæ bona agendo, sed & eam, quæ pauca agendo comparatur, tranquillitatem producit. pleraq; enim eorum quæ dicere & facere consvevimus, cùm necessaria non sint, si amputaverimus, à negotiis multò vacabit magis, minúsque perturbata futura est nobis vita nostra. oportet itaq; ad singula sibi suggerere, an non istud ex earum numero est, quæ non sunt necessaria? nec actiones tantùm, sed cogitationes etiam minùs necessariæ sunt recidendæ. siqidem id agendo fiet, ut nec actiones consequantur supervacaneæ.

§ 25. Periculum facito, qomodo procedat tibi vita viri boni. eum dico, qi rebus ab universo sibi assignatis acquiescit, & propriâ actione, quæ justâ, affectione, quæ benevola sit, contentus agit.

§ 26. Illa vidisti? & ista vide. nè te conturbes. simplicem te præstes. peccat aliqis? sibi peccat. boni aliquid tibi obvenit? ab initio tibi, qicqid contingit, ab universo destinatum & fato certo assignatum est. huc summa redit; brevis est vita: qod instat tempus lucrandũ est, considerate justéq; agendo. in animo remittendo sobriè te geras.

§ 27. Mundus vel est ordine justo dispositus, vel miscela temeraria, congesta qidem ea, sed ut mundus sit tamen. qid enim? fieríne potest, ut in te mundus qidã sit & dispositio concinna, in universo verò inconcinnitas mera? idq; rebus omnibus ità qanqã discretis ac diffusis, conspirantib⁹ tamen.

§ 28. Mores nigri, effœminati, præfracti, belluini, pecuini, pueriles, stolidi, subdoli, scurriles perfidi, tyrannici.

§ 29. Si peregrinus in mundo est, qi

ignarus

a L. 6. § 36. l. 10. § 1.
b L. 8. § 50.
c Sup. 14. 21. l. 8. § 18.
d Sup. § 3.
e L. 3. § 11.
f Democritus.
* μηδὲν ἀμ. τῶ ἀν. Xyl.
g L. 11. § 19.
h L. 9. § 10. 12.
i Sup. § 18. l. 12. § 2.
k L. 2. § 16. l. 3. § 4.
l L. 1. § 16. Sup. § 13.
m L. 3. § 16. l. 7. § 66.
n L. 3. § 3. 12. l. 7. § 3.
o L. 7. § 16. l. 9. § 32.
p L. 7. § 31. l. 10 § 9.
q L. 9. § 4. 20. 38.
r L. 2. § 3. l. 5. § 3. l. 8. § 23. 27.
s L. 2. § 17.
t L. 2. § 4. l. 6. § 2. l. 8. § 44.
u L. 1. § 16. l. 6. § 31.
x L. 1. § 8.
y Inf. § 45. l. 6. § 10. l. 9. § 39. l. 12. § 14.
z L. 6. § 38.
a Inf. § 40.
b Sup. § 18.
c L. 5. § 11. l. 9. § 39.
d Inf. § 44. 46. l. 8. § 15. 49.

ignarus eſt eorum, qæ in mundo exiſtunt: perinde certè in mundo peregrinus eſt, qi ignarus eſt rerum qæ in eodem geruntur. profugus, qi rationem civilem fugit. cæcus, qi mentis oculos clavſos habet. mendicus, qi alterius cujuſqam indiget, neq; apud ſe habet, qicqid ad vitam conducat. abſceſſus mundi, qi abſcedit, ſeqe à naturæ communis ratione ſejungit, dum eis qæ contingunt offenditur. hoc enim, qicqid eſt, profert eadem, qæ à te protulit. abſciſſus civitatis, qi animam propriam à rationalium reliqorum anima, qæ una omnium eſt communis, abſcindit.

§ 30. Iſte ſine tunica philoſophatur; ille ſine libro: alius qiſpiam ſæminudus. panes, inqit, cùm deſint, rationi tamen inſiſto. mihi verò, inqit alter, cùm nec ex diſciplinæ exercitio qi præberi ſolet, commeatus ſuppetat, perſiſto tamen.

§ 31. Qam didiciſti artem, eam diligito, eidémqe acqieſcito. qod avtem vitæ reliqum eſt, ità exigito, ut qi Diis tua omnia ex toto animo commiſeris; nulliqe homini vel ſervum vel tyrannũ te exhibeas.

§ 32. Cogita, verbi gratiâ, tempora ſub Veſpaſiano acta, eadem prorſus omnia, qæ nunc ſunt, deprehendes. nuptias contrahentes, liberos tollentes, ægrotantes, defungentes, militantes, feriàs agentes, mercaturam exercentes, agros colentes, adulationi deditos, arroganter pervicaces, ſuſpicionibus indulgentes, inſidias ſtruentes, mortem aliqorum expetentes, de rerum ſtatu præſente qiritantes, opes congerentes, conſulatûs, regnive appetentes. ità tranſiit, nec jam uſqam eſt illorum vita: Rurſus ad Trajani tempora te tranſferas. eadem denuo cuncta comperies. iſtorum qoq; vita morte jam commutata eſt. pari modo tempora alia notâ peculiari aliqâ deſignatâ, vel etiam gentes totas, contemplare; fimúlq; conſidera, qàm multi cùm in rebus iſtiuſmodi enixè ſe contendiſſent, pavlò pòſt occiderint, & in elementa ſua reſoluti

γνωρείζων τὰ ἐν αὐτῷ ὄντα, ἐχ' ἥττον ξένος, ἢ ὁ μὴ γνωρείζων τὰ γιγνόμενα· [a] φυγὰς, ὁ φεύγων τὸν πολιτικὸν λόγον· [b] τυφλὸς, ὁ καταμύων τῷ νοερῷ ὄμματι· [c] πτωχὸς, ὁ ἐνδεὴς ἑτέρου, ἢ μὴ πάντα ἔχων παρ' ἑαυτοῦ τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. [d] Σπῆσμα κόσμου, ὁ ἀφιστάμενος, ἢ χωρίζων ἑαυτὸν τοῦ τῆς κοινῆς φύσεως λόγου, διὰ τοῦ δυσαρεστεῖν τοῖς συμβαίνουσιν. [e] ἐκείνη γὰρ φέρει τοῦτο, ἣ ἢ σὲ ἤνεγκεν· [f] ἀπόσπασμα πόλεως ὁ τὴν ἰδίαν ψυχὴν τῆς μιᾶς λογικῶν ἀποκλίζων, ἓ μίας ὄσης.

§ 30. Ὁ μὲν χωλὸς χιτῶνος φιλοσοφεῖ, ὁ δὲ χωλὸς βιβλίου, ἄλλος * ὥτις ἡμίγυμνος. ἄρτους οὐκ ἔχω, φησὶ, ἢ ἐμμένω τῷ λόγῳ· ἐγὼ δὲ προφάσεις τὰς ἐκ μαθημάτων οὐκ ἔχω, ἢ ἐμμένω.

§ 31. [h] Τὸ τεχνίον, ὃ ἔμαθες φίλει, τούτῳ προσαναπαύου. [i] τὸ δὲ ὑπόλοιπον τοῦ βίου διάξελθε, ὡς [k] θεοῖς μὲν ὁπτεσχόφως τὰ σεαυτοῦ πάντα [l] ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, ἀνθρώπων δὲ μηδενὸς * [m] μήτε πρόσγνουν, μήτε ἄλλον ἑαυτῷ καθιστάς.

§ 32. [n] Ἐπινόησον λόγῳ χρῆναι τοὺς ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ γαμοῦντας * ταῦτα πάντα· γαμοῦντας, παιδοτροφοῦντας, νοσοῦντας, ἀποθνήσκοντας, πολεμοῦντας, ἑορτάζοντας, ἐμπορευομένους, γεωργοῦντας, κολακεύοντας, [o] αὐθαδιζομένους, ὑποπτεύοντας, ἐπιβουλεύοντας, ἀποθανεῖν τινας εὐχομένους, γογγύζοντας ἐπὶ τοῖς παροῦσιν, ἐρῶντας, ἐπιθυμοῦντας, ὑπατείας, βασιλείας ἐπιθυμοῦντας. ἠκοῦν [p] ἐκείνῳ μὲν ὁ τέτων βίος, οὐκ ἔτι ἀδαμοῦ. Πάλιν ἐπὶ τοὺς χρόνους τοῦ Τραϊανοῦ μετάβηθι· πάλιν τὰ αὐτὰ πάντα. [q] τέθνηκε καὶ ἐκεῖνος ὁ βίος. ὁμοίως καὶ τὰς ἄλλας ὁπηχφὰς χρόνων καὶ ἐθνῶν ὅπη δεώρει καὶ βλέπε, [r] πόσοι κατεντεθέντες, μὴ μικρὸν ἔπεσον, καὶ [s] ἀνελύθησαν εἰς τὰ στοιχεῖα.

[a] L. 10. § 25.
[b] L. 12. § 1. 13.
[c] L. 2. § 17. l. 3. § 5. l. 10. § 1. l. 11. § 1.
[d] L. 2. § 16.
[e] L. 2. § 3.
[f] L. 8. § 34. l. 9. § 23. l. 11. § 8.
[g] L. 9. § 8.
* ὥτις f.
[h] L. 5. § 19. l. 6. § 7. 43.
[i] L. 8. § 1. l. 7. § 46. 56.
[k] L. 3. § 6. Inf. § 34.
[l] L. 3. § 4.
* -νὶ Lug. An.
[m] L. 7. § 66. l. 11. § 18.
[n] L. 2. § 14. l. 7. § 1.
* ταὐτὰ, vel τὰ αὐτὰ
[o] L. 12. § 27.
[p] Sup. § 3. 19. l. 7. § 8.
[q] L. 8. § 25. 31.
[r] L. 3. § 3. Sup. § 3.
[s] L. 5. § 4. l. 7. § 50. l. 8. § 18.

καὶ μάλιστα δὲ ἀναπολητέον ἐκείνους, ὃς αὐτὸς ἔγνως [a] καινὰ ἀπωμένους, [b] ἀφέντας ποιεῖν τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἰδίαν καταστάλλειν, καὶ τοῦτο [c] ἀφορίξ ἔχεσθαι, καὶ [d] τούτῳ ἀρμόζεσθαι. ἀναγκαῖον ἦν ὧδε τὸ μεμνῆσθαι, ὅτι καὶ [e] ἡ ὀπτροφὴ [f] καθ' ἑκάστην ἀφεῖξαι, [g] ἰδίαν ἀξίαν ἔχει καὶ συμμετρίαν. οὕτως γὰρ [h] ἂν ἀποδυσαπήσεις, ἐὰν μὴ ὀπὶ πλέον ἢ προσῆκεν ἀεὶ τὰ ἐλάττω καταγίνῃ.

§ 33. [i] Αἱ πάλαι συνήθεις λέξεις, γλωσσήματα νῦν. οὕτως ὧν καὶ τὰ ἐνόματα τῶν πάλαι πολυθρυλήτων, νῦν σχόσον τινὰ γλωσσήματά ἐστιν, Κάμιλλος, Καίσων, Οὐόλεσος, Λεοννάτος, καὶ ὀλίγον ὕστερον Σκιπίων, καὶ Κάτων, εἶτα καὶ Αὔγουστος, εἶτα καὶ Ἀδριανὸς, καὶ Ἀντωνῖνος. [i] ἐξίτηλα γὰρ πάντα, καὶ [k] μυθώδη ταχὺ γίνεται· ταχὺ δὲ καὶ παντελὴς λήθη κατέχωσεν. καὶ ταῦτα λέγω ὅτι περὶ θαυμαστῶς πως λαμπρύνων. οἱ γὰρ λοιποὶ ἅμα τῷ ἐκπνεῦσαι, [l] ἄϊστοι, ἄπυστοι. τί δὲ καὶ ἔστιν ὅλως ἀθάνατον; [m] ὅλον κενόν. [n] τί οὖν ὄφελος, περὶ ὃ δεῖ σπουδὴν εἰσφέρεσθαι; ἓν τοῦτο, [o] διάνοια δικαία, καὶ πρᾶξις κοινωνική, καὶ λόγος ἀληθὴς μήποτε διαψεύσασθαι, καὶ διάθεσις [p] ἀσπαζομένη πᾶν τὸ συμβαῖνον, ὡς [q] ἀναγκαῖον, ὡς [r] γνώριμον, ὡς [s] ἀπ' ἀρχῆς τοιοῦτος, καὶ πηγῆς ῥέον.

§ 34. [t] Ἐκὼν σεαυτὸν τῇ κλωθοῖ συνεκδίδου, παρέχων αὐτὴν ἅπασι ποιεῖν ὅτι ποτε πρόσφορον βάλῃ.

§ 35. [u] Πᾶν ἐφήμερον καὶ τὸ μνημονεῦον, καὶ τὸ μνημονεύόμενον.

§ 36. Θεώρει διηνεκῶς, * πάντα [x] κατὰ μεταβολὴν γινόμενα * γίνεται· καὶ ἐθίζε ἑαυτοῦ, ὅτι [y] ἐστὶν ὅτως φιλεῖ ἡ τῶν ὄντων φύσις, ὡς τὰ τὰ ὄντα μεταβάλλειν, καὶ ποιεῖν νέα ὅμοια. σπέρμα γὰρ πρόσφορον πάντων τὸ ἐκ τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐσομένου. [z] σὺ δὲ μόνα σπέρματα * φαντάζει, τὰ εἰς γῆν,

[a] Sup. § 3.
[b] Sup. § 19. l. 9 § 26.
[c] L. 3. § 6. l. 8. § 5.
[d] L. 5 § 14. l. 8. § 7. 45.
[e] L. 8. § 19. l. 10. § 11.
[f] L. 8. § 32.
[g] L. 3. § 11. Sup. § 22.
[h] L. 5. § 9.
[i] L. 3. § 10. sup. § 19
[k] L. 8. § 25. l. 12. § 27.
[l] Odyss. α. v. 242. L. 6. § 47.
[m] Sup. § 3. 19.
[n] L. 6. § 47.
[o] Sup. § 18. 22. Inf. § 37. 48.
[p] L. 3. § 4. 16.
[q] L. 2. § 3.
[r] Inf. § 44.
[s] L. 6. § 38.
[t] L. 3. § 4. 6. Sup. § 31. l. 7. § 46. l. 10. § 8. 11. 14. 28.
[u] Sup. § 19. Inf. § 48. l 3. § 10. l. 8. § 21. 25. l. 9. § 14.
* [ὅπ] vel [πῶς] π. vel mox
[x] L. 7. § 18. 25. l. 9. § 3 x. 33.
* γίνεσθε
[y] L. 7. § 23. l. 8. § 6. l 10. § 34.
[z] L. 7. § 30. l. 10. § 26.
* φαντάζῃ.

sint. illi verò cum primis sunt memoriâ recolendi, qos ipse nôris aliqando se rebus inanibus distinuisse, cùm id interim facere, quod conditioni propriæ consentaneum erat, huic firmiter inhærere, eodémq; contentum esse, neglexerint. illud etiam istîc meminisse oportet, in actione unaqaqe eam, qæ adhibetur, curam, pro rei dignitate ac congruentiâ esse attemperandam. ità fiet, nè qando fastidio corripiaris, si in rebus minoris æstimationis, non diutiùs, qàm par est, fueris occupatus.

§ 33. Qæ fuerunt usitata qondam vocabula, glossematum loco nunc habentur. pari modo & eorum, qi qondam celeberrimi fuerunt, nomina, qasi glossemata qædam nunc facta sunt: Camillus, Cæso, Volesus Leonnatus: pavlò pòst Scipio, & Cato: tum Avgustus etiam: dein Hadrianùs, & Antoninus. evanida enim sunt omnia, citóqe fabularum instar obtinent; mox & oblivione prorsus obruuntur. atqe hæc de eis dico, qi cum admiratione hòminum aliqando claruerunt. cæteri enim statim atq; expiraverint, ignoti ac nè fando qidem avditi fiunt. porrò qidnam est hoc ipsum memoriam æternam consequi? mera vanitas. ecqid est igitur, in qod studium conferre par sit? unum hoc, ut mens sit justa, actio socialis, dictio mentiri nescia, affectio qicqid contigerit amplecti prompta, ut necessarium, ut familiare, ut à principio fontéq; istiusmodi profluens.

§ 34. Fato sponte tuâ te dedas; ei permittens, qibuscunq; libuerit reb⁹ te destinet.

§ 35. Dieculæ ferè unius sunt, & qod commemorat & qod commemoratur.

§ 36. Hoc jugiter considera, omnia ista qæ fiunt, mutatione fieri. & assvesce te cogitationi isti, nihil æqè diligere universi naturam, ac ea qæ jam existunt mutare, & ex eis sic mutatis nova germina refingere. seminis enim rationem habet qandam qicqid est, ad id qod ex eodem futurum est. etenim semina ea sola opinari, qæ in terram

ram uterumque dejiciuntur, plebeium eſt nimis.

37. Jam jam moriturus es: necdum ſimplex es, imperturbatus, poſſe extrinſecus lædi ſuſpicione immunis, cunctis propitius, juſtè agere uniçam prudentiam ratus ?

§ 38. Mentes illorum intuere, & ſtudia etiam, qalia fugiant, qalia proſequantur.

§ 39. In alterius mente malum tuum non eſt ſitum. ſed nec in mutatione & alteratione corporis animam ambientis. ubi ergò? in ea nimirum parte tui; qæ de malis opinatur. iſta malum nihil opinetur, & bene ſe habitura ſunt omnia. etiamſi, qod huic proximum eſt, corpuſculum ſecetur, uratur, ſuppuretur, putreſcat, qieſcat tamen pars ea qæ de iſtis opinatur. hoc eſt, nè cenſeat avt malum avt bonum eſſe, qod viro malo bonóq; pariter poteſt obvenire. qicqid enim & ſecundùm naturam & præter eandem viventi ex æqo contingit, id ipſum neqe ſecundùm neqe præter naturam eſt.

§ 40. Cogita jugiter, mundum eſſe animalis unius inſtar, qod materiam unam, animámqe unam obtineat: item qomodo ad ſenſum hujuſce, unum & illum, omnia referantur: unóq; qaſi impetu ferantur univerſa, & ad omnia producenda cooperentur; qis denique rerum connexus & contextus ſit.

§ 41. *Animula es cadaver geſtans*; aiebat Epictetus.

§ 42. Nihil mali eſt rebus mutationem ſubeuntibus, ſicut nec eis qæ mutatione interveniente conſiſtunt.

§ 43. Flumen qoddam & torrens rapidus, eſt ævum, ex eis qæ hîc fiunt conſiſtens. ſimul enim atqe comparuerit qicqam, abripitur; & aliud qidem abripitur, illud verò denuo inferetur.

§ 44. Qodcunq; contingit, tam conſvetum támqe notum eſt, qàm avt roſa vetuſtate, avt poma autumno.

ἢ μίσησαν καλαζομόμενα· τοῦτο γὰρ ἰδιωτικόν.

§ 37. [a] Ἤδη τεθνήξη, καὶ οὔπω ὅτε ἁπλοῦς, ὅτε ἀτάραχος, ὅτε [b] ἀνύποπτος τοῦ βλαβῆναι ἂν ἔξωθεν, ὅτε [c] ἵλεως πρὸς πάντας, ὅτε τὸ φρονεῖν [d] ἐν μόνῳ τῷ δικαιοπραγεῖν πθέμθον ;

§ 38. [e] Τὰ ἡγεμονικὰ αὐτοῦ διάβλεπε, καὶ * τοὺς φρονίμους, [f] οἷα μὲ φαύγουσιν, οἷα ἃ διώκουσιν.

§ 39. [g] Ἐν ἀλλοτρίῳ ἡγεμονικῷ κακὸν σὸν οὐχ ὑφίσαται· ἐὰν * μὲ ἔν τινι ἕξωθεν καὶ ἑτεροώσει τοῦ περιέχοντος. ποῦ δῶ ; [h] ὅπου τὸ περὶ κακῶν ὑπολαμβάνον σοι ἔξι. [i] τοῦτο δῶν μὴ ὑπολαμβανέτω, καὶ [k] πάντα ἕξει [l] καλῶς τὰ ἐγγυτάτω αὐτῷ τὸ σωμάτιον, τεμνόμθον, καιόμθον, διαπύσκηται, σήπηται, ὅμως τὸ ὑπολαμβάνον περὶ τούτων μόριον, ἡσυχαζέτω. * τοιοῦτόν ἐστι, [m] κενούτω μήτε κακόν τι ἔθ, μήτε ἀγαθὸν, ὃ ἐπίσης δύναται κακῷ ἀνδρὶ καὶ ἀγαθῷ συμβαίνειν· ὃ γὰρ * καὶ παρὰ τὴν φύσιν βιῶναι ἐπίσης συμβαίνει, ἢ τε τῶτο κατὰ φύσιν ἐστὶν, ἢ τε φίλα φύσιν.

§ 40. [n] Ὡς ἓν ζῶον τὸν κόσμον, [o] μίαν ἐσίαν, καὶ [p] ψυχὴν μίαν ἐπέχον, συνεχῶς ἐπινοεῖν· καὶ πῶς [q] εἰς αἴθησιν μίαν τὰ τῶτα, πάντα ἀναδίδοται· καὶ [r] πῶς ὁρμὴ μία πάντα πράσσει· καὶ πῶς πάντα πάντων τῶν γινομένων συναίτια· καὶ δι' ἃ πῶς [s] ἡ σύνησις καὶ συμπάρυσις.

§ 41. [t] Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρὸν, ὡς Ἐπίκτητος ἔλεγεν.

§ 42. [u] Οὐδέν ἐστι κακὸν, τοῖς ἐν μεταβολῇ γινομένοις· ὡς οὐδὲ ἀγαθὸν ἐν μεταβολῇ ὑφισαμένοις.

§ 43. [x] Ποταμός τις ἐν τῶν γινομένων καὶ ῥεῦμα βίαιον, ὁ αἰών. [y] ἅμα τι ὀφθὲν ἕκασον, καὶ παρενήνεκται, καὶ ἄλλο φερόμθον, τὸ δὲ ἐνεχθήσεται.

§ 44. Πᾶν τὸ συμβαῖνον ὅτως [z] σύνηθες καὶ [a] γνώριμον, ὡς τὸ ῥόδον ἐν τῷ ἔαρι,

[a] Sup. § 17. *l.* 10, § 1.
[b] *L.* 2. § 17. *L.* 7. § 53. *l.* 10. § 12.
[c] *L.* 8. § 26. *l.* 11. § 13.
[d] Sup. § 25.
[e] *L.* 9. § 18. 27.
* τὰς φρονίδας *f.*
[f] *L.* 7. § 34. *l.* 10. § 13.
[g] *L.* 8. § 55, 56. *l.* 9. § 4. 38.
* μὴ
[h] *L.* 9. § 15.
[i] *L.* 2. § 15. Sup. § 7.
[k] *L.* 10. § 1.
[l] *L.* 7. § 68.
* τετέσι Xyl.
[m] *L.* 2. § 11. *l.* 11. § 11. 18.
* [τῷ παρὰ φύσιν] καὶ
[n] *L.* 5. § 8.
[o] *L.* 7. § 9. *l.* 12. § 30. 32.
[p] *L.* 6. § 14. *l.* 9. § 8.
[q] Sup. § 27.
[r] *L.* 6. § 42.
[s] *L.* 6. § 38, 39. *l.* 8. § 23.
[t] *L.* 9. § 24. *l.* 10. § 33.
[u] Sup. § 5. *l.* 7. § 23. *l.* 9. § 21. *l.* 11. § 17.
[x] *L.* 2. § 17. *l.* 7. § 19.
[y] *L.* 5. § 23. *l.* 6. § 15.
[z] Sup. § 32. *l.* 7. § 1. *l.* 9. § 14.
[a] Sup. § 29. *l.* 7. § 29. 66. 68.

εἰ, καὶ ὁπόσα ἐν τῷ θέρει· τοιοῦτον γὰρ καὶ νόσος, καὶ θάνατος, καὶ βλασφημία, καὶ ἐπιβουλή, καὶ ὅσα [b] τοὺς μωροὺς εὐφραίνει ἢ λυπεῖ.

[b] L. 5. § 23. 36. l. 7. § 73. l. 11. § 13.

§ 45. [c] Τὰ ἑξῆς ἀεὶ τοῖς πρηγμασμένοις οἰκείως ἐπιγίνεται· οὐ γὰρ δίον καλαείθμοσίς τις ὄζειν ἀπηρτημένως, καὶ μόνον τὸ καπναγκασμένον ἔχειν· ἀλλὰ [d] συμφέρεια ἔυλογος· καὶ ὥσπερ [e] συντέτακται συνηρμοσμένως τὰ ὄντα, ὅπως τὰ γινόμενα οὐ διαδοχὴ φιλῶ, ἀλλὰ θαυμασιόν τινα οἰκειότητα ἐμφαίνει.

[c] Sup. § 27. 40.
[d] L. 6. § 10.
[e] L. 5. § 8. l. 7. § 9.

§ 46. Ἀεὶ τοῦ Ἡρακλειτείου μεμνῆσθαι· ὅτι [f] γῆς θάνατος ὕδωρ γενέσθαι, καὶ ὕδατος θάνατος ἀέρα γενέσθαι, καὶ ἀέρος πῦρ, καὶ ἔμπαλιν. μεμνῆσθαι δὲ καὶ [g] τοῦ ὅπλανθανομένου ἢ ἡ ὁδὸς ἄγει· καὶ, ὅτι ᾧ μάλιστα διηνεκῶς ὁμιλοῦσι λόγῳ, τῷ τὰ ὅλα διοικοῦντι, τούτῳ διαφέρονται· καὶ [h] ὃν καθ' ἡμέραν ἐγκυροῦσι, τοῦτο αὐτοῖς ξένον φαίνεται· καὶ, ὅτι [i] οὐ δεῖ ὥσπερ καθεύδοντας ποιεῖν, καὶ λέγειν· καὶ γὰρ τότε δοκοῦμεν ποιεῖν καὶ λέγειν· καὶ, * ὅτι οὐ δεῖ * παίδας τοκέων, ὧν τοῦτ' ἔστι, κατὰ φιλόν, καθόπερ παρειλήφαμεν.

[f] L. 7. § 47. l. 9. § 28. l. 10. § 11.
[g] L. 2. § 7.
[h] Sup. § 29. l. 12. § 1.
[i] L. 6. § 31.

* ὅτι δ' π' τ' [μεμνῆσθαι] ὅ· κ' ψ' τελέσει, κ' π. Sal. ὅ. ὁ δ' ὡς π' τ' κ' ψ' κ' τοκ' ω' f.
* πυθαγορείως [μεμνῆσθαι] Boot.

§ 47. Ὥσπερ εἴ τίς σοι θεῶν εἶπεν, [k] ὅτι ἄυριον τεθνήξῃ, ἢ πάντως εἰς τεῖτιον, ἐκ ἔτ' ἂν παρὰ μέγα ἐποίει, τὸ εἰς τεῖτιον μᾶλλον, ἢ ἄυριον, εἰ γὰ μὴ ἐχάτως ἀγχυνὴς εἶ. [l] πόσον γὰρ ἔζει τὸ μεταξύ; ὅπως [m] καὶ τὸ εἰς πολλοστὸν ἔτος μᾶλλον, ἢ ἄυριον, μηδὲν μέγα ἡγῇ νόμιζε.

[k] L. 10. § 8.
[l] Inf. § 50.
[m] L. 5. § 24.

§ 48. Ἐννοεῖν συνεχῶς· [n] πόσοι μὲ ἰατροὶ ἀποτεθνήκασι, πολλάκις τὰς ὀφρῦς ἐπὶ τῷ ἀρρώστων συνάψαντες· [o] πόσοι ἢ μαθηματικοὶ, ἄλλων θανάτους, ὡς τι μέγα προειπόντες· [p] πόσοι δὲ φιλόσοφοι, περὶ θανάτου ἢ ἀθανασίας μυρία διαλεγάμενοι· [q] πόσοι ἢ ἀνδρεῖοι, πολλοὺς ἀποκτείναντες·

[n] L. 3. § 3.
[o] L. 8. § 25.
[p] L. 6. § 45. l. 7. § 19. l. 8. § 25.
[q] L. 3. § 3.

re, avt æstate fructus. tale qiddam & morbus, & mors, & calumnia, & insidiæ, & qicqid fatuos homines vel exhilarat, vel contristat.

§ 45. Subseqentia antecedentibus aptè semper annectuntur. neq; enim rerum enumeratio simplex est à se invicem discretarum, qæ necessitate tamen qadam contineantur; sed rationi consentanea connexio; & qemadmodum ea qæ in mundo existunt, concinnè admodum certo inter se ordine componuntur: ità & qæ fiunt, non succession nudam, sed admirabilem qandam concinnitatem præ se ferunt.

§ 46. Dictum illud Heracliti in memoria semper habeatur; *terræ mors est, aqam fieri; aqæ mors est, aërem fieri; aëris verò, ignem fieri:* & è converso. illius qoq; meminisse profuerit, qi qô via duceret, oblitus est. qódqe pleriq; à ratione illa dissentiunt, qâ cùm vel maximè conversantur jugiter, qâqe universa administrantur, & peregrina eis videntur, qibus qotidie occurrunt. item nihil tanqam per somnum agendum, dicendúmve. siqidem dormientes qoqe multa agere, & dicere videmur. sed nec puerorum instar qicqam agendum, hoc est, ex mera traditionis ratione, qia à parentibus sic accepimus.

§ 47. Qemadmodum si Deorum qis prædiceret tibi, avt cras, avt summum perendiè, moriturum te, havd in magno poneres, nisi animi esses abjectissimi, perendiè potiùs qàm crastino mori. qantulum enim interesset? pari modo nec magni qicqam existimes, ad millesimum annum potiùs, qàm ad crastinum diem.

§ 48. Crebrò apud te reputa, qot medici sint mortui, qi super decumbentes, tanqam conclamatos jam, supercilia contraxerint: qot mathematici, qi aliorum fata, qasi magnum qid esset id posse, prædixerint: qot philosophi, postqam de morte & immortalitate tam multa disseruissent: qot strenui bellatores, cùm multos trucidâssent:

qot

qot tyranni, poſtqam vitæ neciſq; poteſtatem, tanqam extra mortis aleam poſiti, diro cum faſtu exercuerant: qot etiam urbes, ut ſic dicam, intermortuæ ſint; Helice, Pompeii, Herculanum, aliæq; innumerabiles. Percurre itidem qoſcunqe noveris ipſe, qi vice freqenti, alii alios ubi ſepelierant, & ipſi tandem elati ſunt: qámq; exiguo hæc omnia tempore contigerint. horum ſumma huc redit, ut humana omnia ſemper ſic aſpicias, tanqam qæ diurna & vilia ſint: qod enim heri mucus fuerat, cras ſalſura fit avt favilla. útq; temporis ideo punctum hoc inſecabile naturæ convenienter tranſigas, ac propitius decedas; perinde ac oliva maturitatem adepta ceciderit, naturam qæ protulit collavdans, arboríq; è qa prodiit, gratias agens.

§ 49. Promontorii par eſto, cui fluctus jugiter cùm allidantur, ipſum tamen conſiſtit, undarúmqe circumfuſum ſibi æſtum compeſcit. Infelicem me, inqit ille, qòd mihi iſtud contigerit. imò, felicem me, qòd etiamſi contigerit, nil doleam tamen, nec avt præſentibus frangar, avt futura reformidem. accidere enim ejuſmodi qid cuivis poterat: at non qivis citra animi ægritudinem caſum ejuſmodi tuliſſet. qamobrem ergo illud infelicitatis potiùs, qàm felicitatis iſtud loco habetur? num illud hominis infortunium dicis, qod naturæ humanæ nevtiqam adverſatur? avt naturæ humanæ adverſari qicqam dixeris, qod ſecundùm ejuſdem voluntatem contingit? qid avtem ea velit, non eſt ut nunc diſcas. nunqid caſus ullus prohibeat te, juſtum eſſe, magnanimum, temperantem, prudentem, temeritate, errore immunem, modeſtum, liberum, avt aliud qid eorum, qæ ubi affuerint, natura humana ſua obtinet univerſa? memineris deinceps, qoties inciderit qicqam qod ad triſtitiam impellat te, decreto hoc uti: Non eſt infelix caſus iſte, ſed fortiter ferre hoc felicitatis eſt.

πόσοι ὁ τύραννοι, ἐξουσίᾳ ψυχῶν μὴ δεινῇ φρυάγμαλθ', ὡς ἀθάνατοι, κεχειμάδι· πόσαι ὁ πόλεις ὅλαι, ἵν' ἔτως εἴπω, [a] τεθνήκασιν, Ἑλίκη, καὶ Πομπήϊοι, καὶ Ἡρακλανον, καὶ ἄλλαι ἀναρίθμητοι. ἔπειθι ὁ καὶ [b] ὅσους οἶδας, ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ, [c] ὁ μὲν θάπτον κηδεύσας, εἶτα [d] ἐξετάθη, ὁ ὁ ἐκεῖνον. πάντα ὁ ἐν βραχεῖ· τὸ γὰρ * ὅλα καταδεῖν ἀεὶ τὰ ἀνθρώπινα ὡς [e] ἐφήμερα· καὶ [f] εὐτελῆ· καὶ ἐχθὲς μὲν [g] μυξάριον, αὔριον δὲ [h] τάριχθ', ἢ [i] τέφρα· [k] τὸ ἀκαριαῖον ὅσον τοῦτο τοῦ χρόνου [l] κατὰ φύσιν διελθεῖν, καὶ [m] ἵλεων καταλῦσαι· ὡσανεὶ ἐλαία πέπειρθ' ῥυομένη ἔπεσεν, εὐφημοῦσα τὴν ἐνεγκοῦσαν, καὶ χάριν εἰδυῖα τῷ φύσαντι δένδρῳ.

§ 49. Ὅμοιον εἶναι τῇ ἄκρᾳ, ἢ διηνεκῶς τὰ κύματα προσρήσσεται· ἡ ὁ ἕστηκα, καὶ ἅδει αὐτὴν κοιμίζεσθαι τὰ φλεγμήναντα τοῦ ὕδατθ'. Ἀτυχὴς ἐγὼ, ὅτι τοῦτό μοι συμβέβηκε· ἀμενῶν· ἀλλ' εὐτυχὴς ἐγὼ, ὅτι [n] τότε μοι συμβεβηκότθ', ἄλυπθ' διαπελῶ, ὅτε οἷόν παρόντθ' φαντάζομαιθ', ὅτε ὀπὸν φοβέμενθ'. συμβῆναι μὲν γὰρ τοιοῦτο παντὶ ἐδύνατο· ἄλυπθ' δὲ ὁ πᾶς ὀπὶ τούτῳ ἂν διετέλεσεν. διὰ τί οὖν ἐκεῖνο μᾶλλον ἀτύχημα, ἢ τοῦτο εὐτύχημα; λέγεις ὁ ὅλως ἀτύχημα ἀνθρώπου; ὃ οὐκ ἔστιν ἀποτέλεσμα τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου; ἀποτέλεσμα ὁ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου εἶναί σοι δοκεῖ, ὃ μὴ [o] παρὰ τὸ βέλτιστα τῆ φύσεως αὐτῆ ὄζει; τί οὖν τὸ βέλτιστα, μεμαθήκαμεν; [p] μήτε [οὖν] τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο κωλύσειε δίκαιον εἶναι; μεγαλόψυχον; σώφρονα; ἔμφρονα; [q] ἀπερίσπαστον; [r] ἀδιάφθορον; ἀδάμονα; ἐλεύθερον; τ' ἄλλα, * ἃ συμπαρέντων ἡ φύσις ἡ τῶν ἀνθρώπων [f] ἀπέχει τὰ ἴδια. μέμνησο λοιπὸν ὀπὶ παντὸς τοῦ εἰς λύπην σε προσαγομένου, τούτῳ χρῆσθαι τῷ δόγματι.

[a] L. 10. § 18.
[b] Sup. § 3.
[c] Inf. § 50. l. 8.
[d] § 25.
[e] Sup. § 3.
* ὅλον Mer.
[f] Sup. § 35. l. 9.
§ 14.
[g] L. 2. § 12. l. 6. § 36.
[h] L. 6. § 13.
[i] L. 5. § 33.
[k] L. 12. § 27.
[l] L. 5. § 24.
[m] L. 1. § 9.
[n] L. 9. § 40.
[o] L. 5. § 1.
[p] L. 5. § 29. l. 11. § 9.
[q] L. 3. § 9. l. 5. § 9.
[r] L. 2. § 17.
* ὧν σ.
[f] L. 8. § 32. l. 9. § 42. l. 11. § 1.
* ὅπ ἐχὶ.

* ἐχ' ὅπ τοῦτο ἀτύχημα, ἀλλὰ τὸ φέρειν αὐτὸ γενναίως, εὐτύχημα.

§ 50. [a] Ἰδιωτικὸν μέν, ὅμως δὲ ἀνυπακόη βοήθημα πρὸς θανάτου καταφρόνησιν, εἰ ἀναπόληπτος ἦν [b] γλίχους ἐνδιατριβόντων τῷ ζῆν· τί δὲ ὧν αὐτοῖς πάνυ, ἢ τοῖς ἀφεῖσι; πάντως ποῦ ποτε κεῖνται, * Καδικιανὸς, Φάβιος, Ἰουλιανὸς, Λέπιδος, ἢ εἴ τις τοιοῦτος, [c] οἳ πολλοὺς ἐξήνεγκαν, εἶτα ἐξηνέχθησαν. [d] ὅλον μικρὸν ὅσον τὸ διάστημα, καὶ τοῦτο δι' ὅσων, καὶ [e] μετ' ὀλίγων ἐξαυλιζόμενον, καὶ ἐν ὁποίῳ σωματίῳ [f] μὴ ἄν ὡς περίγραμμα. βλέπε γὰρ ὀπίσω τὸ ἀχανὲς τοῦ αἰῶνος, καὶ τὸ πρόσω ἄλλο ἄπειρον. ἐν δὴ τούτῳ, [h] τί διαφέρει ὁ τρισήμερος τοῦ τριγηρήτου.

§ 50. Vulgare qidem hoc est, efficax tamen ad mortem contemnendam adminiculum, si eos recolas qi vitæ avidi fuerint eidem diu immorati. qid enim amplius illis, qàm immaturè defunctis contigit? Omnino jacent alicubi defuncti & illi, Cadicianus, Fabius, Julianus, Lepidus, avt si qis alius hujusmodi, qi postqam multos extulerant, efferebantur & ipsi. exiguum enim omnino intercedit spatium; idqe per qot molestias, cum qibus hominibus, in qali corpusculo exantlatum? nè ergo pro re momenti alicujus habeto. si enim ævi præteriti immensitatem adverteris & futuri itidem infinitatem, qid tandem distabit, triduanus qi fuerit, ab eo qi secula tria transegerit?

§ 51. [i] Ἐπὶ τὸν σύντομον αἰεὶ τρέχε· σωτομος δὲ ὁ κατὰ φύσιν. ὥστε [k] κατὰ τὸ ὑγιέστατον, πᾶν λέγειν καὶ πράσσειν. ἀποδιδόασι γὰρ ἡ τοιαύτη πρόθεσις, κόπον, [l] ἐρατείας, καὶ φάσεις [l] οἰκονομίας, καὶ [m] κομψείας.

§ 51. Viâ compendiosâ semper incedas. compendiosa est ea, qæ secundùm naturam est. in omni nimirum cùm dictione, tum actione veri rectiq; curam habere. etenim propositum istiusmodi molestiis, militiâqe, sed & dissimulatione omni atque ostentatione immunem præstabit.

ΒΙΒΛΙΟΝ ε'.

LIBER V.

[a] Ὄρθρου [a] ὅταν δυσκόλως ἐξεγείρῃ, πρόχειρον ἔστω, ὅτι ὀπὶ ἀνθρώπου ἔργον ἐγείρομαι· [b] ἐπ' ἂν δυσκολαίνω, εἰ πορεύομαι ὀπὶ τὸ ποιεῖν, ὧν ἕνεκεν γέγονα, καὶ ὧν χάριν πρόσηγμαι εἰς τὸν κόσμον; ἢ ὀπὶ τοῦτο κατασκευάσομαι, ἵνα κατακείμενος τοῖς σφυματίοις ἐμαυτὸν θάλπω; ἀλλὰ τοῦτο ἥδιον. [c] πρὸς τὸ ἥδεσθαι ὧν γέγονας; ὅλως δὲ πρὸς ποιεῖν, ἢ πρὸς ἐνέργειαν; [d] βλέπεις τὰ φυτάρια, τὰ στρουθάρια, τὸν μύρμηκας, τὰς ἀράχνας, τὰς μελίσσας, τὸν καθ' αὐτὰς συγκοσμέσας κόσμον; σὺ * δὲ θέλεις [e] τὰ ἀνθρωπικὰ ποιεῖν; [f] οὐ τρέχεις ὀπὶ τὸ κατὰ σὴν φύσιν; ἀλλὰ δεῖ καὶ ἀναπαύεσθαι.

[a] Rise when you are unwilling to get up, let this be ready at hand, that I am rising to do the work of a man. Am I displeased then because I am going to do those things for the sake of which I was born, and for which I was brought into the world? Or was I made for this end, that I should lie basking myself in the sun? But this is more pleasant. Dost thou think then that those things are pleasant "for which thou wast born?" or in general, that pleasure is more suitable than exertion? Dost thou not see how little plants, sparrows, ants, spiders, bees, perform their several parts in the order of the universe? and art thou unwilling to perform the duties of a human being? Why dost thou not run to do those things which are according to thy nature? But is it necessary to refresh also? It is necessary however. Nature has fixed limits to this too, as she has fixed limits to eating and drinking. And you exceed these limits, you exceed what is sufficient. But in your acts it is not so; you do not now do the things which are in accordance with your nature as far as you can; for you do not spare yourself, you do not allow yourself time for refreshment beyond what is necessary, but you go on to what you are not fit for. You are not moved to action in your own particular nature, but you are carried away to things foreign to your nature.

[a] L. 8. § 12.

[b] L. 6. § 33.

[c] L. 4. § 12. l. 7. § 73. l. 8. § 2. 19. l. 9. § 42.

[d] Inf. § 6. l. 10. § 8.

* [δὲ] Sf.

[e] L. 6. § 33. & 8. § 26.

[f] L. 6. § 33.

opus eſt, inqis. Eſt fateor; ſed qieſcendi modum etiam natura præſcripſit. præſcripſit & edendi atqe bibendi. tu verò ultra modum, ultra id qod ſufficit, in iſtis procedis. cæterùm in agendo ſecùs te geris. & intra id qod poteras, contines te. etenim verè temet non diligis. alioqi naturam tuam, qæ qe illa vult, diligeres. ſiqidem artes ſuas qi diligunt artifices, earundem operibus etiam intabeſcunt, illuvie inediâqe affecti. tu verò naturam tuam minoris æſtimas, qàm tornator tornaturam, avt hiſtrio hiſtrioniam, avt avarus argentum, avt ambitioſus gloriolam. & iſti enim, ubi rebus hiſce addicti fuerint, nec cibum, nec ſomnum capere magìs expetunt, qàm iſta, ad qæ tam enixè feruntur, promovere: cùm tibi actiones ſocietatem humanam ſpectantes ſordeant magìs, qàm ut pari induſtriâ dignæ cenſeantur.

§ 2. Qàm facile eſt imaginationem omnem vel turbulentam vel inconvenientem ità amoliri & abſtergere, ut in ſumma ſtatim tranquillitate conſiſtas?

§ 3. Nullum avt ſermonem avt actionem indignum te cenſeas, qi naturæ fuerit conſentaneus. neqe avertat ab eo te, qæ ſeqi poſſit, qorumlibet hominum reprehenſio, avt vituperatio. ſed ſi dictu factuve honeſtum fuerit, indignum te nè exiſtimes. habent enim illi mentem propriam, proprióqe ducuntur impulſu: qæ tu noli attendere, ſed rectâ perge, naturæ tum propriæ, tum & communi obſecutus. eadem enim eſt harum utriuſqe via.

§ 4. Per ea qæ naturæ ſunt conſentanea incedo, donec occumbens tandem conqieſcam, eô expirando, unde ſpiritum qotidie haurio, eóqe recidendo, unde & ſeminium mei pater, & ſanguinem mater, & lac nutrix collegit; unde qotidianum per tot annos cibum potumqe accepi; qod calcantem, & ad tam varios uſus eo abutentem me ſuſtinuit.

§ 5. Acumen tibi non eſt, qod ſit ad-

δεῖ. ἔδοκα καὶ τοῦτο μόριόν ἐστι φύσις. ἔδοκα μέν τοι καὶ τοῦ ἐσθίειν, καὶ πίνειν· καὶ ὅμως σὺ, ὑπὲρ τὰ μέτρα, ὑπὲρ τὸ ἀρκοῦντα περιχωρεῖς. [a] ἐν τοῖς περὶ ξεσι δὲ οὐκ ἔστι, μὴ ἐντὸς τοῦ δυνατοῦ. ἃ γὰρ φιλεῖς σεαυτόν. ἐπεί τοι καὶ [b] τῷ τῶν φύσιν ἄν σε, καὶ [c] τὸ βέλτιστα ταύτης ἐφίλεις. [d] ἄνοιγε τε τὰς τέχνας ἕως φθὰν φιλοῦντες, συγκατατήκονται τοῖς καθ' αὐτὰς ἔργοις, ἄλουτοι καὶ ἄσιτοι. σὺ τῶν φύσιν τὴν σαυτοῦ ἐλάσσον τιμᾷς, ἢ ὁ τορνευτὴς τὴν τορνευτικὴν, ἢ ὁ ὀρχηστὴς τὴν ὀρχηστικὴν, ἢ ὁ φιλάργυρος τὸ ἀργύριον, ἢ ὁ κενόδοξος τὸ δοξάριον καὶ ἕτοι, ὅταν [e] περὶ πάσσωσιν, οὔτε φαγεῖν, οὔτε κοιμηθῆναι θέλουσι μᾶλλον, ἢ ταῦτα σωσάυξειν πρὸς ἃ φέρονται. σοὶ δὲ αἱ κοινωνικαὶ πράξεις ἐυτελέστεραι φαίνονται, καὶ ἧττον ἀσεβὴς ἄξιαι;

§ 2. Ὡς ἔυκολον, [f] ἀποσβῆναι καὶ [g] ἀπαλεῖψαι πᾶσαν φαντασίαν τὴν ἀχλυηρὰν, ἢ ἀνοίκειον, καὶ ἐυθὺς [h] ἐν πάσῃ γαλήνῃ εἶναι;

§ 3. [i] Ἄξιον ἑαυτὸν κρίνε παντὸς λόγου καὶ ἔργου· καὶ [k] μή σε παρεισάτω ἡ * ἐπακολουθοῦσά τινων μέμψις ἢ * λόγου. ἀλλὰ [l] * ἐκεῖνα πρᾶξαι, ἢ εἰρῆσθαι, μὴ σεαυτὸν ἀπαξίου. ἐκεῖνοι [m] γὰρ, ἴδιον ἡγεμονικὸν ἔχουσι, καὶ ἰδίᾳ ὁρμῇ χρῶνται· [n] ὃ σὺ μὴ προσέχε, μηδὲ σοὶ ἐυθείας πέφυκε, [p] ἀκολουθῶν τῇ φύσει τῇ ἰδίᾳ καὶ τῇ κοινῇ· μία δὲ ἀμφοτέρων τούτων ἡ ὁδός.

§ 4. Πορεύομαι δὴ τῇ [q] φύσιν, μέχρι πεσὼν ἀναπαύσωμαι, πνεύσας τὸν τοῦτον, [r] ἐξ οὗ καθ' ἡμέραν ἀναπνέω, πεσὼν δὲ ἐπὶ τοῦτο, ἐξ οὗ καὶ [s] τὸ σπερμάτιον ὁ πατήρ μου συνέλεξε, καὶ τὸ αἱματῶδον ἡ μήτηρ, καὶ τὸ γαλακτῶδες ἡ τροφὸς, [t] ἐξ οὗ καθ' ἡμέραν τοσούτους ἔτεσι βόσκομαι, καὶ ἀφροδισιάζομαι, ὃ φέρει με πατοῦντα, καὶ εἰς τοσοῦτο ἀποχρεωμένον ἑαυτῷ.

§ 5. [u] Δειμάτιόν σε οὐκ ἔχουσι θαυμάσαι;

[a] Inf. § 31.
[b] L. 8. § 26.
[c] L. 4. § 49.
[d] L. 4. § 31. l. 11. § 5.
[e] L. 12. § 3.
[f] L. 4. § 3. l. 8. § 47. l. 12. § 22. 25.
[g] L. 7. § 29. l. 11. § 16. 19.
[h] L. 7. § 33. l. 12. § 22.
[i] L. 11. § 16. l. 12. § 17.
[k] L. 1. § 16. l. 4. § 25. l. 6. § 2.
* ὀπισθολύσσα Jun.
* λόγος Jun.
[l] L. 12. § 17.
* εἰ κ.
[m] Inf. § 25. l. 8. § 56.
[n] L. 7. § 55.
[o] L. 8. § 57. l. 10. § 11.
[p] L. 6. § 14. 16. l. 9. § 2.
[q] L. 4. § 4. 21. l. 6. § 15. l. 7. § 50.
[r] L. 2. § 2.
[s] L. 10. § 26.
[t] L. 10. § 7.
[u] L. 7. § 52. 67. l. 8. § 8.

μάσαι; ἔστω· ἀλλὰ ἕτερα πολλά, ἐφ' ὧν ὀκ ἔχεις εἰπεῖν, ἃ γὰ πέφυκα. ἐκεῖνα
[a] L. 8. § 29. l. 9. § 11. l. 10. § 32. ἂν παρέχοι, [a] ἆρα ὅλα ἐστὶ ἔν σοι, τὸ
[b] L. 1. § 16. ἀκίβδηλον, τὸ σεμνὸν, τὸ [b] φερέπονον,
[c] L. 1. § 5. τὸ ἀφιλήδονον, τὸ ἀμεμψίμοιρον, τὸ [c] ὀλιγοδεὲς, τὸ εὐμενὲς, τὸ ἐλεύθερον, τὸ
* -γη ἀπέλαυνον, τὸ ἀφύλαρον, τὸ μεγαλεῖον. ὀκ αἰδάνει, * πόσα ἤδη παρέχεσθαι δυ-
νάμενον, ἐφ' ὧν ἀδεμία ἀφυΐας καὶ ἀνεπιτηδειότητος πρόφασις, ὅμως ἔτι
[d] L. 9. § 37. κάτω μένεις ἑκών; ἢ καὶ [d] γογγύζειν,
[e] L. 4. § 50. καὶ [e] γλιχρεύεσθαι, καὶ κολακεύειν, καὶ
[f] L. 11. § 14. τὸ σωμάτιον καλλιπάσθαι, καὶ [f] ἀρεσκεύ-
* πορευέσθαι Lug. εσθαι, καὶ * πορπορεύεσθαι, καὶ τοσαῦτα
[g] L. 1. § 16. ῥιπάζεσθαι τῇ ψυχῇ, διὰ τὸ ἀφυ-
ῶς κατασκάζειν, ἀναγκάζῃ; ὦ, μὰ τὸν Δία. ἀλλὰ τούτων μὲν πάλαι ἀ-
πηλλάχθαι ἐδυνάσθου· μόνον σὺ, εἰ ἄρα
* -σκη, vel σκεδὸς [μέλλεις] ὡς βραδύτερον, καὶ δυσπαρακολουθη-
τότερος καταγινώσκεδς *, καὶ τοῦτο σὺ
* ναθεία f. νωθρεία. Lug. An. ἀσκεπτέον, μὴ παρενθυμεμψώμεθα, μηδὲ
ἐμφιλήδονδεῖν τῇ * νοθείᾳ.

mirationi cuiqam. multa tamen ſunt alia, de qibus dicere neqeas, non eſſe te ad ea aptum natum. hæc itaqe præſta, qæ in te omnino ſunt ſita, animum ſincerum, gravem, laborum tolerantem, voluptatum abſtinentem, ſorte contentum, pavcorum indigum, mitem, liberum, luxu alienum, ſerium, ſublimem. an non intelligis qàm multa præſtare cùm jam poſſis, ad qæ inhabilitatis naturalis avt ineptitudinis nullus ſuppetit prætextus, ſpontè tamen in eis inferior adhuc perſiſtis? num & per conditionis naturalis defectum aliqem obmurmurare, reſtrictum eſſe, adulari, corpuſculum tuum incuſare, aſſentari, oſtentare te, animo tantopere jactari, cogeris? neqaqam, per Jovem; ſed his omnibus jam olim licuit tibi eſſe immunem. hoc tantummodo nomine ſi notari poteras, qòd tardiori hebetioríqe ingenio natus ſis, exercitatione vitium iſtud corrigere conandum fuerat, hebetudinem tuam neq; inſuper habendo, neqe in eadem tibi complacendo.

§ 6. Ὁ μὲν τίς ἐστιν, ὅταν τι δεξιὸν φέρῃ τινὰ φαίδρᾳ προθυμίᾳ καὶ
* ἀλλὰ f. vel, ἀλλ' ὡς λογίσηται ταύτῃ τῷ χαρίσασθαι· ὁ δὲ πρὸς
[h] L. 7. § 73. l. 9. § 42. τοῦτο μὴ ἐθέλει προθυμεῖσθαι, * ἄλλως μέν τοι παρ' ἑαυτῷ, ὡς φέρει λόγος διανοεῖται, καὶ οὐδὲν ὃ πεποίηκεν. [h] ὁ δέ τις πρόσωπον τινὰ ἀφῃρέθη ὃ πεποίηκεν· ἀλλὰ ὅμοιός ἐστιν ἀμπέλῳ βότρυα
[i] L. 4. § 13. ἐνεγκούσῃ καὶ [i] μηδὲν ἄλλο προσεπιζη-
τούσῃ, μὴ τὸ ἄπαξ τὸν ἴδιον καρπὸν
[k] Sup. § 1. l. 10. § 8. ἐποποιήσασα. [k] ἵππῳ δρόμων, κύων
ἰχνεύσας, μέλισσα μέλι ποιήσασα, ἄν-
θρωπος δ' εὖ ποιήσας, ἐπι βοᾶ-
[l] L. 6. § 7. l. 11. § 4. l. 12. § 29. ται, ἀλλὰ [l] μεταβαίνει ἐφ' ἕτερον, ὡς
ἄμπελος ὅτι τὸ πάλιν ἐν τῇ ὥρᾳ
τῶν βότρυα ἐνεγκεῖν. ἐν τούτοις οὖν
δεῖ εἶναι, τοῖς τρόπον τινὰ ἀπαρακο-
[m] Inf. § 16. λουθήτως αὐτὸ ποιοῦσι; ναί· ἀλλ' αὐ-
[n] L. 11. § 15. τὸ τοῦτο, δεῖ παρακολουθεῖν. [m] ἴδιον γάρ, φησι, τοῦ κοινωνικοῦ, τὸ αἰσθάνεσθαι ὅτι κοινωνικῶς ἐνεργεῖ, καὶ μὴ δι' ἃ, [n] βέλε-
ται καὶ τὸ κοινωνὸν αἰσθάνεσθαι. ἀληθὴς μέν ἐστι

§ 6. Eſt, qi ubi gratum qid alicui fecerit, beneficium imputare proclivis ſit: eſt, qi etiamſi imputare havd ità proclivis ſit, pro debitore tamen apud ſe habet eum cui benefecit, qídq; fecerit, novit. eſt &, qi, qid fecerit, qodammodo nè novit qidem; ſed viti ſit ſimilis, qæ racemum ubi tulerit, fructúmq; ſibi proprium ſemel dederit, nihil ulteriùs reqirit. ſicut equs, ubi cucurrerit, canis venatus fuerit, apes mel confecerit; ità iſte, ubi benefecerit, non clamore proſeqitur, ſed ad aliud ejuſmodi opus ſe transfert; qemadmodum vitis ad racemos alios denuo ſuo tempore producendos. in horum ergò numero eſſe oportet, qi qid faciant, ipſi qodammodo nè intelligunt qidem? ità plané. At hoc ipſum, inqis, qid agas, intelligere neceſſarium eſt. eſt enim ſocietatis legem colentis proprium hoc, ut ſentiat ſe ſecundùm legem illam agere; útq; velit etiam, per Jovem, eum qocum ſic agit, id perſentiſcere. Verum eſt, fateor, qod

qod dicis. Veruntamen, qod jam dictum est, si seciùs ceperis, ex eorum numero futurus es, qorum priore loco memineram. siqidem & illi rationis specie qadam probabili abducuntur. tu avtem, si id qod dixeram rectè intelligere volueris, noli metuere, nè hac de cavsâ benefaciendi occasionem ullam sis omissurus.

§ 7. Athenienssium votum erat, *Plue, plue, chare Jupiter, super Athenienssium arva & prata.* avt nihil omnino precari, avt hoc modo simpliciter & ingenuè precari par est.

§ 8. Cujusmodi illud est, qod dici solet, *Æsculapium* huic vel illi *coordinâsse*, ut eqitet, ut frigidâ proluatur, ut discalceatus incedat: ejusmodi qiddam est, & qod huic vel illi coordinavit universi natura, ut morbo teneatur, corpore mutiletur, liberos amittat, avt aliud tale qippiam. siqidem & ibi *coordinavit* illud, sensum hunc habet, acsi diceretur, hoc ad illud ordinavit, tanqam qod ad ejusdem sanitatem conducat: atq; istîc pariter, qicqid unicuiqe contingit, ad illud ordinatur qodammodo qod fato congruum exisstat. atq; hinc est qod ea convenire nobis dicimus: qomodo lapides qadratos in mœnibus avt pyramidibus convenire dicunt artifices, cùm sibi invicem scitè composîti coaptantur. omnino enim una qædam est rerum omnium compages. & qemadmodum ex cunctis corporibus mundus iste, qô corpus ejusmodi sit, consummatur; ità ex cavssis universis, qô cavssa sit ejusmodi fatum conficitur. intelligunt hoc qod dico etiam rudissimi qiqe. dicunt enim, *tulit hoc illi*, sors nimirum. hoc itaqe illi ferebatur; istúdq; illi coordinabatur. proinde ità excipiamus ista, qomodo ea solemus, qæ Æsculapius præceperit. multa siqidem & in illis aspera sunt, qæ sanitatis spe tamen libenter admittimus. ejusmodi itaq; qiddam videatur tibi, eorum qæ naturæ communi visa sunt, perfectio & consummatio, cujusmodi est valetudo tua.

ὃ λέγεις· τὸ ᾗ νῶν λεχθὲν * παρεκδέχῃ, διὰ τοῦτο ἔσῃ εἷς ἐκείνων, ὧν πρότερον ἐπεμνήσθην. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι λογικῇ τινι πιθανότητι ἀποχρῶνται. ἐὰν δὲ θελήσῃς σωθῆναι τί ποτέ ἐστι τὸ λεχθὲν, μὴ φοβοῦ, μὴ παρὰ τοῦτο παραλιπῇς τι ἔργον κοινωνικόν.

* [ὧν] π.f.

§ 7. Εὐχὴ Ἀθηναίων, ὗσον, ὗσον, ὦ φίλε Ζεῦ, κατὰ τῆς ἀρούρας τῆς Ἀθηναίων καὶ τῶν πεδίων. ἤτοι ἃ δεῖ εὔχεσθαι, ἢ ἁπλῶς καὶ ἐλευθέρως *.

* -θείως Cas.

§ 8. Ὅτι οἷόν ἐστι τὸ λεχθὲν, ὅτι συνέταξεν ὁ Ἀσκληπιὸς τούτῳ ἱππασίαν, ἢ ψυχρολουσίαν, ἢ ἀνυποδησίαν· τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ, συνέταξεν, τούτῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις νόσον, ἢ πήρωσιν, ἢ ἀποβολὴν, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων. καὶ γὰρ ἐκεῖ τὸ συνέταξεν, τοιοῦτον τι σημαίνει, ἔταξε τοῦτο πρὸς τοῦτο, ὡς καταλληλον εἰς ὑγίειαν· καὶ ἐνταῦθα τὸ συμβαῖνον ἑκάστῳ τέτακταί πως πρὸς αὐτὸ καταλληλον εἰς τὸ εἱμαρμένον. ἴσως γὰρ καὶ αὐτὰ συμβαίνειν ἡμῖν λέγομεν, ὡς καὶ τοὺς τετραγώνους λίθους ἐν τοῖς τείχεσι, * ἢ ταῖς πυραμίσι συμβαίνειν ὀι τεχνῖται λέγουσι, σωαρμόζοντας ἀλλήλοις τῇ πυκνῇ σωθέσει. Ὅλως γὰρ ἁρμονία ἐστὶ μία. καὶ ὥσπερ ἐκ πάντων τῶν σωμάτων ὁ κόσμος τοιοῦτον σῶμα συμπληροῖ τῳ; ἴσως ἐκ πάντων τῶν αἰτιῶν ἡ εἱμαρμένη τοιαύτη αἰτία συμπληροῖ τῳ. νοοῦσι γὰρ ὃ λέγω, καὶ οἱ τέλεον ἰδιῶται. φασὶ γάρ, τοῦτο ἔφερεν αὐτῷ ἐκεῖνον τοῦτο τούτῳ ἐφέρετο, καὶ τοῦτο τούτῳ συνετάχθη. λεχθήσεται δὴ αὐτὰ, ὡς ἐκεῖνα * ὁ Ἀσκληπιὸς συνετάξει. πολλὰ γοῦν καὶ ἐν ἐκείνοις ἐστὶ τραχέα· ἀλλὰ ἀσπαζόμεθα τῇ ἐλπίδι τῆς ὑγιείας. τοιοῦτόν τί σοι δοκεῖτω, ἄνυσις καὶ συντέλεια τῆς τῇ κοινῇ φύσει δοκούντων, οἷς ἡ σὴ ὑγίεια.

* ἃ, vel [ἀ] ἃ

[a] L. 3. § 4. l. 4. § 10. 33. l. 6 § 16 l. 10. § 20. l. 12. § 23.

[b] L. 4. § 23. l. 6. § 44, 45. l. 7. § 57. l. 9. § 39.

[c] L. 4. § 27.

[d] L. 4 § 40.

[e] L. 6. § 44. l. 10. § 6. 20. l. 12. § 23.

[f] Inf. § 9.

καὶ ὅτως ἀποδέξασθαι πᾶν τὸ γινόμενον, κἂν
[a] L. 2. § 3. l. 10. § 1. ἀπηνέστερον δοκῇ, διὰ τὸ ἐκεῖ ἄγειν, [a] ὑπὲρ τοῦ τοῦ κόσμου ὑγίειαν, καὶ τοῦ τοῦ Διὸς εὐοδίαν καὶ εὐπραγίαν. ἃ γὰρ ἂν
* τινὸς f. * τοῦτο ἔφερεν, εἰ μὴ τῷ ὅλῳ συμφέρει. ἐπεὶ γὰρ ἡ τυχοῦσα φύσις φέρει τι, ὃ μὴ τῷ διοικουμένῳ ὑπ' αὐτῆς καταλλήλον ἔστι. ἔχεις καὶ δύο λόγους
[b] L. 6. § 44. 49. [b] φέρειν χρὴ τὸ συμβαῖνόν σοι. καὶ ἓν μὲν, ὅτι σοι ἐγίνετο, καὶ σοι συνετάττετο, καὶ πρὸς σέ πως εἶχεν, [c] ἄνωθεν
[c] L. 4. [26. l. 8. § 23. l. 10. § 5. ἐκ τῶν πρεσβυτάτων αἰτίων συγκλωσθάμενον. καὶ ἕτερον ὅ, ὅτι [d] τῷ τοῦ ὅλου διοικοῦντι τῆς εὐοδίας, καὶ τῆς
[d] L. 2. § 3. l. 8. § 5. συντελείας, καὶ μὴ διὰ, τῆς συμμονῆς αὐτῆς αἰτίου ἔστι. πηρῶται γὰρ τὸ ὁλόκληρον, ἐὰν καὶ ὁπῶν διακόψῃς τῆς συναφείας καὶ συνεχείας, ὥσπερ ἐπὶ μορίων, ὅτω
[e] L. 4. § 29. l. 10. § 25. L. 11. § 8. ὃ καὶ ἐπὶ τῶν αἰτίων. [e] διακόπτεις δὲ ὅσον δήπου σοι, ὅταν δυσαρεστῇς, καὶ πρόπον τινὰ ἀναιρῇς.

[f] Inf. § 10. [g] L. 6. § 29. l. 7. § 70. [h] L. 4. § 32. [i] L. 9. § 29. [k] L. 6. § 11. 12. [l] L. 7. § 27. [m] L. 4. § 3. [n] L. 10. § 36. [o] Sup. § 8. * ὑπαδείξεις Boot. ὑπαδείσεσε, vel ὑπαδείσῃ τῶ π. Sal. ἐπὶ δείσει [εἰς] τὸ π. vel ὑπ[ο]δείξεις [ῦ] τὸ π. f. [p] L. 4. § 31. l. 6. § 12. [q] L. 6. § 30. l. 10. § 2. l. 11. § 20. * ἢ f. [r] L. 8. § 12. * φῦτο Xyl. [s] L. 4. § 49. [t] L. 4. § 3. Inf. § 34. l. 10. § 6. [u] L. 3. § 5. l. 7. § 4.

§ 9. [f] Μὴ σκυβάλευε, [g] μηδὲ ἀπαυδᾷν, μηδὲ [h] ἀποδυσπετεῖν, [i] εἰ μὴ κάλαπτικνῶταί σοι τὸ ἀπὸ δογμάτων ὀρθῶν ἕκαστα πράσσειν· ἀλλὰ [k] ἐνκρουσθέντα, πάλιν ἐπανιέναι, καὶ [l] ἀσμενίζειν εἰς τὸ πλεῖω ἀνθρωπικώτερα, καὶ [m] φιλεῖν τοῦτο, ἐφ' ὃ ἐπανέρχῃ· καὶ μὴ ὡς πρὸς [n] παιδαγωγὸν τὴν φιλοσοφίαν ἐπανιέναι· ἀλλ' ὡς [o] οἱ ὀφθαλμιῶντες πρὸς τὸ ἀποπλάσσειν, καὶ τὸ ὠόν, ὡς ἄλλῳ πρὸς καταπλασμα, ὡς πρὸς καταπόνησιν· ὅτως γὰρ ἔδει * ὑπαδείξει τὸ πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ, ἀλλὰ [p] πρεσπαπαύσῃ αὐτῷ. μέμνησο δ' ὅτι [q] φιλοσοφία μόνα θέλει ἃ ἡ φύσις σου θέλει· σὺ δ' ἄλλο ἤθελες * ἢ καὶ φύσιν. [r] τί γὰρ τούτων πρεσπνέστερον; ἢ γὰρ ἡδονὴ ἢ δια * τοῦ σφάλλει; σκόπει δὲ καὶ εἰ πρεσπνέστερον μεγαλοψυχία, ἐλευθερία, ἀπλότης, εὐγνωμοσύνη, ὁσιότης. αὐτῆς γὰρ φρονήσεως τὸ πρεσπνέστερος ὅταν τὸ [s] ἀπταιστον, καὶ [t] ἔυρυθμον ἐν πᾶσι [u] τῆς ἀκολουθητικῆς καὶ ὀπτημονικῆς δυνάμεως ἐνθυμηθῇς.

eo démq; modo, qicqid evenerit, qamvis asperius visum fuerit, libens admittito, qandoquidem ad mundi integritatem Jovisque prosperitatem atque felicitatem ferat. neq; enim tulisset is, nisi ad universi bonum contulisset. cùm nec natura qælibet qicqam ferat, qod non ei mundo, qi ab ipsa administratur, congruens existat. ità duplici ratione diligas oportet, qicqid evenerit tibi. alterâ, qod tibi natum, & tibi coordinatum, & ad te qodammodo affectum est, à cavsis antiqissimis retro tibi contextum. alterâ, qod universi gubernatori prosperitatis & consummationis, atq; adeò permansionis ipsius procurandæ ex parte cavssa sit. mutilatur enim integrum ipsum, si qid vel minimum abscindas à connexione & continuitate, ut partium universi, ità & cavssarum. abscindis avtem, qantum in te est, qando molestè fers aliqid, tollísqe qodammodo.

§ 9. Noli ægrè ferre, avt animum despondere, avt stomachari, si juxta decreta recta agere volenti, haud perinde semper successerit. verùm, ubi excussum aliqando te senseris, regredere, pluribúsq; pro officii humani ratione gestis contentus sis, atque illud, ad qod regrederis, fac diligas. nec, tanqam ad pædagogum, ad philosophiam redeas; sed qomodo ad ovum & penicillum, qi oculis laborant, qomodo ad emplastrum alius, alius ad perfusionem, confugit. ità nihil deerit ulteriùs, qod rationis obsequelæ conciliet te, sed eâ sponte tuâ acquiescens. illud avtem memineris, philosophiam ea sola velle, qæ natura tua ipsa velit. tu verò aliud aliqid velis, qàm qod naturæ tuæ convenit? ecqid enim istis blandius fuerit? voluptas avtem nonne hâc ratione nos fallit? sed vide, gratiórne sit magnanimitas, liberalitas, simplicitas, æqanimitas, sanctitas. ipsâ verò prudentiâ qid gratius compereris, cùm facultatem intelligentiâ scientiâq; in te præditam ejusmodi cogitaveris, qæ nusqam impingat, sed in omni re prosperè feratur? § 10.

§ 10. Res quidem ipsæ adeò sunt abditæ, ut philosophis havd pavcis, nec vulgaribus eis, omnino percipi nil posse visum sit qin & Stoicis perceptu difficiles admodùm videntur. ésq; reverâ assensus noster omnis labilis & mutabilis. ubinam enim gentium est, qi sententiam, falsus qandóqe, non mutaverit? ad subjecta jam ipsa si transieris, qàm caduca, qàm vilia sunt? qæqe etiam cinædo, scorto, latroni in possessionem cedere possint. mores avtem eorum, qibuscum degis, si adverteris, tales esse comperies, ut etiam gratissimum qemlibet vix sustineas, ut nè adjiciam seipsum etiam vix sustinere qenqam. in hujusmodi itaqe caligine ac sorde, tantóqe materiæ, temporis, motuum, rerúmqe motarum fluxu, nihil possum comminisci, qod æstimatione studióve dignum videatur. contrà potiùs solari se qemqe par fuerit, dissolutionem sui naturalem operiendo, morémqe interea havd gravatè ferendo, dum duobus hisce acqiescit prorsùs; altero nimirum, nihil obtingere sibi posse, qod non sit universi naturæ consentaneum; altero, in sua esse potestate situm, ut nihil faciat præter genii Deíqe sui voluntatem. hanc enim transgredi qi cogat, nullus est.

§ 11. Qam ad rem animâ nunc utor meâ? hoc te jugiter interroga, simúlq; te percontare; Ecqid mihi nunc versatur in parte mei illa, qæ principalis dici solet? avt cujusnam ego nunc animam gero? num pueruli? num adolescentuli? num mulierculæ? num tyranni? num jumenti? num belluæ?

§ 12. Cujusmodi sint qæ plerisq; bona videntur, hinc licet deprehendere. si qid eorum qæ reverâ bona sunt mente qispiam conceperit, puta, prudentiam, temperantiam, justitiam, fortitudinem, ista, inqam, si animo præconceperit, non sustinebit adjectum huic avdire qicqam, qod non rei bonæ probè congruat. at verò qæ vulgò pro bonis habentur, ubi animo præconce-

§ 10. Τὰ μὲν πράγματα ἐν τοιαύτῃ πρόπον τινὰ ἐγκαλύπτει ὄντα, ὥστε φιλοσόφοις ἐκ ὀλίγοις ἀδὲ τοῖς τυχοῦσιν ἔδοξε μὴ πεπιπάσαν ἀκατάληπτα εἶναι; πλὴν αὐτοῖς γε τοῖς Στωικοῖς δυσκατάληπτα δοκεῖ. καὶ πᾶσα ἡ ἡμετέρα συγκατάθεσις, μεταπτωτή· ποῦ γὰρ ἡ ἀμετάπτωτος; [a] μέχρι τίνων ἐπ' αὐτὰ τὰ ὑποκείμενα, ὡς [b] ὀλιγόχρονα, καὶ [c] σύντελῆ, καὶ [d] δυμάρια ἐν κλίνῃ καναίδι, ἢ πόρνῃ, ἢ λῃσοῦ ἕξη. καὶ τοῦτο ἔτι δὲ [e] τὰ σφῶ συμβιόντων ἤθη, [f] ὧν μόλις ὄζει καὶ τοῦ χαλεπώτατα ἀναφέρω, ἵνα μὴ λέγω, ὅτι καὶ [g] ἑαυτόν τις * μόγις ὑποψία ἐν τοιούτῳ ὢν ζόφῳ, καὶ [h] ῥύπῳ, καὶ τοιαύτῃ * ῥύσει τῆς τε ὑσίας, καὶ τοῦ χρόνου, καὶ τῆς κινήσεως, καὶ τῶν ῥεόντων, τί ποτ' ὄζει τὸ ἐντιμᾶσθαι, ἢ τὸ ὅλως σπουδάζεσθαι δυναμένου, ἀλλ' ἐπινοῶ· τοὐναντίον γὰρ δεῖ ἀφορμᾶσθαι ἑαυτὸν [i] ἀφεμένειν τῇ φυσικῇ λύσει, καὶ [k] μὴ ἀχάλλῃ τῇ διαφθορᾷ, ἀλλὰ τούτοις μάνοις [l] ἀφεσεαπαυέσθω· ἐνὶ δὲ τῷ, ὅτι [m] ἀδὲν συμβήσεταί μοι, ὃ ὐκ ἐστὶ τῇ ὅλων φύσει ὄζον. ἑτέρῳ δ', ὅτι [n] ἐξεσί μοι μηδὲν ἀφεύσειν ἀφ' ἐμὸν [o] θεὸν καὶ δαίμονα. [p] ἐδεὶς γὰρ ὁ ἀναγκάσων τοῦτον ἀφεσθῆναι.

§ 11. Πρὸς τί ποτε ἄρα νῦν χρῶμαι τῇ ἐμαυτοῦ ψυχῇ; παρ' ἕκαστον τοῦτο ἐπανερωτᾶν ἑαυτόν, καὶ [r] ἐξετάζειν, τί μοί ὄζει νῦν ἐν τούτῳ τῷ μορίῳ, ὃ δὴ ἡγεμονικὸν καλοῦσι; καὶ τίνα ἄρα νῦν ἔχω ψυχήν; [s] μὴπ παιδίου; μὴπ μειρακίου; μὴπ γυναικαρίου; μὴπ τυράννου; μὴπ κτήνους; μὴπ θηρίου;

§ 12. [t] Ὁποῖά τινα ὄζει τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα ἀγαθά, καὶ ἐνθένδε λάβοις· εἰ γάρ τις ἐπινοήσειεν ὑπάρχον τά τινα ὡς ἀληθῶς ἀγαθά, οἷ φρόνησιν, σωφροσύνην, δικαιοσύνην, ἀνδρείαν, ἐκ ἂν ταῦτα περιπνοήσας, ἔτι ἀκοῦσαι συνθοίη * π. τὸ τῷ ἀγαθῷ καὶ ἐφαρμόσει· τὰ δὲ γε τοῖς πολλοῖς φαινόμενα ἀγαθὰ περιπνοήσας.

[a] L. 8. § 22.
[b] L. 7. § 1.
[c] L. 4. § 48.
[d] L. 2. § 11. l. 4. § 39.
[e] L. 9. § 3.
[f] L. 10. § 36.
[g] L. 8. § 53.
* μόλις Lug.
[h] L. 9. § 14.
* ῥύσει Inf. § 23. L. 6. § 15.
[i] L. 2. § 17. Inf. § 33. l. 9. § 3.
[k] Sup. § 9.
[l] L. 6. § 12.
[m] Sup. § 8. l. 8. § 4. l. 12. § 26.
[n] L. 2. § 2. l. 3. § 14.
[o] L. 3. § 3. Inf. § 27.
[p] L. 2. § 9.
[q] L. 8. § 2. l. 10. § 24. 37. l. 12. 19. 33.
[r] L. 12. § 37.
[s] L. 4. § 28. l. 9. § 39.
[t] L. 2. § 12. Inf. § 33.
* π. τῷ ἀγαθῶν ὄφ ἐφ. Sal. π. ὄφ τῷ α' ἐπ. ἐ. f.

νοήσας τις, ἐξακέσεται, καὶ ῥᾳδίως δέξεται, ὡς οἰκείως ἐπλεγμένον τὸ ἄσμο τοῦ κωμικοῦ εἰρημένον. ἔτως καὶ οἱ πολλοὶ φαντάζονται τὴν διαφορὰν. ἐ γὰρ ἂν * τοῦτο μὴ ἐ προσέκοπτεν καὶ ἀπηξίου τὸ δὲ δὴ τοῖς πλέτε καὶ τῆ πρὸς τρυφὴν ἢ δόξαν συνεργημάτων παρεσκόμεθα, ὡς ἐκκεκμένως καὶ ἀστείως εἰρημένον. πρόϊθι οὖν καὶ ἐρώτα, εἰ τιμητέον καὶ ἀγαθὰ ὑπολητέον τὰ τοιαῦτα, ὧν προεπινοηθέντων, οἰκείως ἂν ἐπφέροιτο, τὸ τὸν κεκλημένον αὐτὰ, ἄσμο τῆς εὐπρεπείας ἕκ ἔχειν ὅποι * χέσῃ.

§ 13. [a] Ἐξ ἀπιῶδους καὶ ὑλικοῦ συνέστηκα; [b] ἐδέτερον ἢ τέτων εἰς τὸ μὴ ὂν φθαρήσεται· ὥσπερ ἐδὲ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ὑπέστη. ἐκοῦν [c] καταταχθήσεται πᾶν μέρος ἐμὸν χτὶ μεταβολῇ εἰς μέρος τι τοῦ κόσμε· καὶ πάλιν ἐκεῖνο εἰς ἕτερον μέρος τῦ κόσμε μεταβαλεῖ· καὶ ἤδη εἰς ἄπειρον. χτὶ τοιαύτῃ ἢ μεταβολῇ κἀγὼ ὑπέστην, καὶ οἱ ἐμὲ γεννήσαντες, καὶ ἐπαινόνη εἰς ἄλλο ἄπειρον. ἐδὲν γὰρ κωλύει ἕτως φάναι, κἂν [d] χτὶ προνόᾳ πεπερασμένας ὁ κόσμος διοικῆται.

§ 14. Ὁ λόγος καὶ ἡ λογικὴ τέχνη [e] δυνάμεις εἰσὶν ἑαυτῶν ἀρκέμεναι, καὶ τοῖς καθ' ἑαυτὰς ἔργοις. ὁρμῶνται μὲν ἔν ἀπὸ τῆς οἰκείας ἀρχῆς· [f] ὁδεύκασι ἢ πρὸς τὸ προκείμενον τέλος. καθὸ κατορθώσεις αἱ τοιαῦται προσέξις ὀνομάζονται, ἀπὸ τῆς ὀρθότητος τῆς ὁδοῦ σημαίνεσαι.

§ 15. Οὐδὲν τέτων ῥητέον ἀνθρώπῳ, [h] ᾧ ἀνθρώπῳ, καθὸ ἀνθρώπος, ἐκ ἐπιβάλλει. ἐκ ἔστιν ἀπαιτήματα ἀνθρώπε, ἐδὲ ἐπαγγέλεται αὐτὰ ἡ τῦ ἀνθρώπε φύσις. ἐδὲ τελειότητες εἰσὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπε φύσεως. ἐ τοίνυν ἐδὲ τὸ τέλος ἐν αὐτοῖς ἔχει τῷ ἀνθρώπῳ κείμενον, ἐδὲ συμπληρωτικὸν τῦ τέλες τὸ ἀγαθόν. ἔτι εἴ τι τέτων ἦν ἐπιβάλλον

* [ἐπὶ] τέτων, vel ἐπ' ἐκείνων m. f.
* - τι τέδε· ἐπὶ δὲ f.

* θήσῃ Boot.
[a] L. 2 § 2. l. 6. § 32.
[b] L. 4. § 4.
[c] L. 2. § 3. l. 6. § 15. l. 7. § 18. 25. l. 8. § 18. l. 9. § 28.
[d] L. 10. § 7. l. 11. § 1.
[e] L. 4. § 13. 25. l. 7. § 18. l. 8. § 7. l. 11. § 1.
[f] Inf. § 34. L. 8. § 60.
[g] L. 4. § 18. 51.
[h] L. 8. § 12. 26.

perit qis, avribus æqis accipiet, faciléqe admittet, tanqam aptè adjectum id, quod à comico qandoqe dictum eſt, ità etiam vulgus hominum differentiæ iſtius habent aliqam notitiam. alioqi enim non offenderet & tanqam dictu indignum repudiaretur, ſi de illis enunciaretur; cùm de divitiis eíſqe fortunæ bonis qæ ad luxum pompámve ferunt, tanqam aptè ſcitéqe dictum, admittamus. Eas nunc & qæras licet, utrùm in honore habendæ, avt in bonis cenſendæ ſint res hujuſmodi, qibus animo priùs conceptis illud commodè poſſit adjici, homini iſtis inſtructo præ opulentia ſua *non ſuppetere, ubi ventris onus deponat.*

§ 13. Formâ conſto & materiâ. harum nevtra in nihilum interibit, qemadmodum nec ex nihilo proceſſit. omnis ergò pars mei, mutatione interveniente, in mundi partem aliqam pro ratione ſui redigetur. & hæc rurſus in aliam mundi partem mutabit: & ſic in infinitum. mutationis avtem hujuſmodi operâ & ipſe extiti, & qi me genuerant, atqe ità retro in aliud infinitum. nihil enim vetat, qo minùs hoc dicam, etiamſi ſecundùm periodos finibus certis terminatas mundus iſte digeratur.

§ 14. Ratio árſqe ipſa rationalis, facultates ſunt, qæ ſibi operibúſqe ſuis ipſæ ſufficiunt. à ſuo itaqe cientur prodeúntqe principio; at ad propoſitum ſibi finem rectâ proficiſcuntur. unde & rectè factorum appellationem ſortitæ ſunt actiones iſtiuſmodi, qâ viæ rectitudo ſignificetur.

§ 15. Nihil horum hominis eſſe dicendum eſt, qod non ad hominem qâ homo eſt, pertinet. iſta enim nec ab homine exiguntur, nec pollicetur ea natura humana, nec ad eam perficiendam ferunt. nec proinde in iſtis conſiſtit, avt naturæ humanæ finis, avt bonum aliqod qod ad finem hunc conficiendum conducat. tum ſiqid iſtorum ad hominem pertineret, hominis

hominis non eſſet ea deſpectui habere, eiſque ſeſe opponere. nec lavde dignus haberetur, qi iſtis minùs indigentem ſe præſtiterit. imò nè bonus qidem vir eſſet, qi ſibi horum alicui interdixerit, ſiqidem ea verè bona exiſterent. atqi contrà, qò qis horum hiſque ſimilium plura ſibi detraxerit, avt ab aliis detracta æqanimiter ſuſtinuerit, eò melior meritò cenſetur.

§ 16. Talis futura eſt mens tua, qalia ea ſunt qæ creberrimè cogitaveris. imbuitur enim cogitationibus anima. imbue ergò illam cogitationibus iſtiuſmodi. verbi gratiâ; ubicunq; vivere, ibidem & bene vivere licere. in avla verò vivere licere: ergò & in avla bene vivere dari. & rurſus, cujus gratiâ qidqe conditum eſt, ad id agendum eſſe conditum; ad qod avtem agendum conditum eſt, ad id ferri: ad qod fertur verò, in eo finem ſuum ſitum habere: in qo avtem finis rei cujuſq; ſitus eſt, eodem utile bonúmqe ejuſdem conſtare. bonum itaqe animantis ratione præditi, ſocietas eſt. ad hanc enim natos eſſe nos, ſuprà demonſtratum eſt. an non enim liqet planè, deteriora qæqe præſtantiorum gratiâ eſſe condita, præſtantiora ſui invicem? præſtant avtem inanimatis qidem animata; ex animatis verò qæ ratione ſunt prædita.

§ 17. Qæ fieri neqeunt ſectari, inſanum eſt. fieri avtem non poteſt, qin iſtiuſmodi qædam improbi agant.

§ 18. Nihil cuiqam contingit, qin à natura habeat, ut id ferre poſſit. aliis eadem contigere, qi vel caſuum ſuorum ignari, vel animi magni ſpecimen dare cupidi, immoti illæſíqe manſerunt. indignum eſt avtem ignorantiam & arrogantiam prudentiâ plus poſſe.

§ 19. Res ipſæ nullâ ratione animam attingunt; neqe aditum ullum ad eam habent; neqe mutare eam, avt movere poſſunt. ipſa ſola ſeſe mutat movétqe. qa-

τῷ ἀνθρώπῳ, ἐκ ἂν [a] τὸ ἀπροφρονεῖν αὐτῶν, καὶ [b] καταξανίσασθαι, ἀπαλλάλον ἐστῖ. ἐδὲ ἐπαινετὸς ἦν, ὁ ἀπροσδεῆ τούτων ἑαυτὸν παρεχόμενος. εἰδ' ἂν ὁ ἐλαπτωτικὸς ἑαυτῷ ἔν τινι τούτων, ἀγαθὸς ἐστῖ, εἶτα ταῦτα ἀγαθὰ ἐστῖ. νῦν δ' [c] ὅσῳ ἂρ πλείω τις ἀφαιρῶν ἑαυτῷ τούτων, ἢ τοιούτων ἑτέρων, ἢ καὶ ἀφαιρούμενά* τ τούτων ἀνέχηται, τοσῷδε μᾶλλον ἀγαθός ἔζι.

§ 16. [d] Οἷα ἂν πολλάκις φαντασθῆς, τοιαύτη σοι ἔσται ἡ διάνοια· [e] βάπτεται γὰρ ὑπὸ τῶν φαντασιῶν ἡ ψυχή· βάπτε ὖν αὐτὴν, τῇ συνεχείᾳ τῶν τοιούτων φαντασιῶν· οἷς, ὅτι [f] ὅπου ζῆν ἔζιν, ἐνεῖ, καὶ ἓν ζῆν. ἐν αὐλῇ δὲ ζῆν ἔζιν· [g] ἔστιν ἄρα καὶ ἓν ζῆν ἐν αὐλῇ· καὶ πάλιν, ὅτι [h] ὅπου ἕνεκεν ἔκαστον κατεσκεύασται *, ἐκεῖ ὁ ὁ κατεσκεύασται, ἐκεῖ τοῦτο φέρεται· ἐκεῖ ὁ φέρεται δὲ, ἐν τούτῳ τὸ τέλος αὐτῶ· ὅπου δὲ τὸ τέλος, ἐνεῖ καὶ τὸ συμφέρον, καὶ τ' ἀγαθὸν ἑκάστου. [i] τὸ ἄρα ἀγαθὸν τοῦ λογικοῦ ζώου, κοινωνία. ὅτι γὰρ [k] πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν, πάλαι δέδεικται. ἢ ἐκ ἦν ἐναργὲς, ὅτι [l] τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν, τὰ δὲ κρείττω ἀλλήλων; [m] κρείττω δὲ τῶν μὲν ἀψύχων, τὰ ἔμψυχα· τῶν δὲ ἐμψύχων τὰ λογικά.

§ 17. Τὸ [n] τὰ ἀδύνατα διώκειν, μανικόν· [o] ἀδύνατον ὂν τὸ * τοὺς φαύλους μὴ τοιαῦτά τινα ποιεῖν.

§. 18 [p] Οὐδὲν ἀδεκὶ συμβαίνει, ὃ ἐκ ἐκείνῳ πέφυκεν φέρειν αὐτῷ. ἄλλῳ τὰ αὐτὰ συμβαίνει, καὶ ἤτοι ἀγνοῶν ὅτι συμβέβηκεν, ἢ ἐπιδεικνύμενος μεγαλοφροσύνην [q] εὐσταθεῖ, καὶ ἀκαίκωτος μένει. [r] δεινὸν ἓν ἄγνοιαν καὶ ἀρέσκειαν ἰχνῶν τῆς φρονήσεως.

§ 19. [s] Τὰ πράγματα αὐτὰ ἅπτ' ὀπωσοῦν ψυχῆς ἅπτεται· [t] ἐδὲ ἔχει εἴσοδον πρὸς ψυχήν· [u] ἐδὲ βέλτιον, ἐδὲ κινῆσαι ψυχὴ δύναται. [x] βέπει ὂ καὶ κινεῖ αὐτὴ ἑαυτὴν

[a] Inf. 31. L. 8. § 8. l. 10 § 8.
[b] L. 8. § 39.
[c] L. 10. § 33.
* - νός
[d] L. 7. § 3. l. 12. § 1.
[e] L. 3. § 4.
[f] L. 8. § 45. l. 10. § 33.
[g] L. 1. § 17. l. 8. § 9.
[h] L. 6. § 16. 40. l. 7. § 55. l. 8. § 12.
* [πρὸς τὴν κατεσκεύασεν.] π.
[i] Sup. § 6. Inf. § 34. l. 6. § 7. l. 7 § 74. l. 9. 42.
[k] L. 2 § 1. l. 7. § 5.
[l] Inf. § 30. l. 7. § 55. l. 11. § 10.
[m] L. 6. § 23.
[n] L. 6. § 50. l. 11 § 18. 33.
[o] Inf. § 28. l. 9. § 42. l. 12. § 16.
* ἐκ. Lug.
[p] L. 8. § 46. l. 10. § 3.
[q] L. 6. § 10. l. 11. § 9.
[r] L. 8. § 48.
[s] L. 4. § 3.
[t] L. 8. § 41. l. 11. § 6.
[u] L 6 § 52. l. 7. § 16.
[x] L. 6. § 8.

πὼ μάνη· καὶ ὅσων ἂν κριμάτων καταξιώσῃ ἑαυτῷ, τοιαῦτα ἑαυτῇ ποιεῖ τὰ προσφερόμενα.

[a] L. 2. § 1.

§ 20. [a] Καθ' ἕτερον μὲν λόγον ἡμῖν ἐστιν οἰκειότατον ἄνθρωπος, καθ' ὅσον [b] ἐυεργετητέον αὐτοὺς καὶ ἀνεκτέον· καθ' ὅσον δὲ ἐνίστανταί τινες εἰς τὰ οἰκεῖα ἔργα, [c] ἓν τι τῶν ἀδιαφόρων μοι γίνεται ὁ ἄνθρωπος, οὐχ ἧσσον ἢ ἥλιος, ἢ ἄνεμος, ἢ θηρίον. [d] ὑπὸ τούτων δὲ ἐνέργεια μέν τις ἐμποδισθείη ἂν ὁρμῆς δὲ καὶ διαθέσεως, οὐ γίνεται ἐμπόδια [f] διὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν, καὶ τὴν περιτροπήν· μετατίθησι γὰρ καὶ μεταδίδωσι πᾶν τὸ τῆς ἐνεργείας κώλυμα εἰς διάνοια εἰς τὸ προσαγόμενον· καὶ ἀπὸ ἔργου γίνεται τὸ τοῦ ἔργου τοῦτο ἐφεκτικόν· καὶ ἀπὸ ὁδοῦ, τὸ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐνστατικόν.

[b] Inf. § 33.
[c] L. 6. § 32. l. 8. § 56.
[d] L. 8. § 32. 41.
[e] L. 3. § 12. Inf. § 34 l. 10. § 33 l. 11 § 9.
[f] L. 4. § 1.

§ 21. [g] Τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τὸ κεφάλαιον τίμα· ἔστι δὲ τοῦτο, τὸ πᾶσι χρώμενον, καὶ [h] πάντα δίκαιον· ὁμοίως δὲ καὶ [i] τὸ ἓν σοι τὸ κεφάλαιον τίμα· ἔστι δὲ τοῦτο, τὸ [k] συνήθη ὁμογενές. καὶ γὰρ ὅπῃ σε [l] τοῖς ἄλλοις χρώμενον, τοῦτό ἐστι, καὶ ὁ σὸς βίος ὑπὸ τούτου διοικεῖται.

[g] Inf. § 33.
[h] L. 6 § 5. 9.
[i] L. 3. § 9 l. 6. § 14 16. l. 12. § 1. 19.
[k] L. 6. § 14.
[l] L. 3. § 1. l. 7. § 55.

§ 22. [m] Ὁ τῇ πόλει μὴ ὄφελος βλαβερὸν, οὐδὲ τὸν πολίτην βλάπτει· ὑπὸ πάσης τῆς τοῦ βεβλάφθαι φαντασίας τοῦτον ἐπάγω τὸν κανόνα. εἰ ἡ πόλις ὑπὸ τούτου μὴ βλάπτεται, οὐδὲ ἐγὼ βέβλαμμαι. εἰ δὲ ἡ πόλις βλάπτεται [n], μὴ ὀργιστέον τῷ βλάπτοντι τῇ πόλιν. * τί τὸ παροφώλιον.

[m] Inf. § 33 l. 6 § 44. 54. l. 8. § 55. l. 10. § 6.
[n] L. 2. § 1. l. 7. § 26.
* [ἀκλιτέον δὲ] five, [ἀλλὰ ἀκλ.] τί Inf. § 28. L. 10. § 4. l. 11. § 13.

§ 23. Πολλάκις ἐνθυμοῦ, [o] τὸ τάχος τῆς περιφορᾶς τῶν ὑπεξαγωγῆς σχεδὸν ὄντων τε καὶ γινομένων. [p] οὕτω γὰρ οὐσία ὀφθαλμοῖς ἐν ῥευστικῇ [q] φύσει, καὶ [r] αἱ ἐνέργειαι ἐν συνεχέσι μεταβολαῖς, καὶ τὰ αἴτια ἐν μυρίαις [s] ἕξεσιν, καὶ σχεδὸν [t] οὐδὲν ἑστὼς, καὶ τὸ παρεγγὺς *. τὸ δὲ [u] ἄπειρον τῶν τε παρωχημότων καὶ μελλόντων ἀχανὲς, [x] ᾧ πάντα ἐναφανίζεται. πῶς οὖν οὐ

qualia autem decreta fuerint, quibus ipsa in se locum dederit, talia facit sibi adventitia quæque.

§ 20. Aliâ quidem ratione nobis conjunctissimus est homo; quatenus officii est nostri juvare illos ac sustinere. at quatenus in actionibus debitis obsistunt nobis quandoque, hac ratione inter res medias etiam mihi censetur homo, nihilo minùs quàm aut sol, aut ventus, aut bellua. hæc enim omnia actum impedire mihi possunt. Verùm conatûs aut affectûs impedimentum non datur, exceptionis atq; circumversionis beneficio. circumvertit enim mens transfértq; effectionis impedimentum omne ad id quod est potius. ità fit, ut & quod opus meum hoc inhibet, ad opus conducat; & ad viam conferat, quod viæ initæ obstabat.

§ 21. Eorum quæ mundus complectitur, quod præstantissimum est colito. hoc est autem illud, quod cæteris omnibus utitur, quod reliqua omnia administrat. pari modo & quod in te præstantissimum est, colito. hoc est autem, quod superiori illi affine est. istud enim est, quod cæteris in te omnibus utitur; & à qo vita tua gubernatur.

§ 22. Quod civitati non est noxium, nec civi nocet. hanc ad ea omnia regulam adhibe, qibus nocere tibi posse videbitur. si civitati ab hac re nihil nocetur, nec mihi: qin & etiamsi civitati nonnihil indè nocumenti accederet, nè sic qidem succensendum esset civitatem lædenti, sed ostendendum in qo delinqat.

§ 23. Sæpe cogita, qanta cum celeritate abripiantur & subtrahantur, qæ sunt fiúntqe universa. est enim rerum natura instar fluvii cujusdam, qi in jugi sit fluxu. effectiones verò mutationibus continuis, & cavssæ ipsæ conversionibus innumeris subjacent. nec qod consistat ferè qicqam est. cogita itidem vastum istud utrinqe adjacens præteriti ac futuri temporis immensum, qo conduntur universa. qî igitur non

pro

pro fatuo meritò habeatur, qi istis vel inflatur, vel cruciatur, vel de re aliqa, qæ ad spatium perbreve molestiam exhibeat, qiritatur, qasi diu id fiat.

§ 24. Memineris & naturæ universæ, cujus particulam exiguam admodum obtines; & ævi universi, cujus spatium breve & momentaneum tibi assignatum est; & fati, cujus qantilla es particula?

§ 25. Peccat qis aliqid adversùs me? ipse viderit: propriam habet dispositionem, operationem propriam. ego nunc habeo, qod nunc habere me vult rerum natura; facióqe qod nunc me facere vult natura mea.

§ 26. Qæ principatum ac dominium obtinet pars animæ tuæ, immota maneat, ad levem vel asperum carnis tuæ motum: nec se carni immisceat, sed circumscribat sese, & intra membrorum limites coerceat affectiones istas. qòd si aliâ ratione se ad mentem subvexerint, qatenus nempe ea corpori unita est, tunc sensui, cùm à natura sit, non est obnitendum, sed sistenda partis principalis censura, nè de his tanqam avt bonis avt malis sententiam ullam ferat.

§ 27. Cum Deis vivendum. hoc avtem faciet, qi animum exhibuerit ità jugiter affectum, ut rebus sibi destinatis acqiescat; faciátq; qæcunq; genius ille voluerit, qem sui particulam à se avulsam Jupiter cuiqe attribuit, præsidem ducémqe eidem futurum. hic avtem cujusqe mens est & ratio.

§ 28. Num succenses ei qi hircum olet? num ei, cui halitum gravem os emittit? qid enim fecerit? ejusmodi os huic, illi alæ sunt, ut fieri neqeat, qin tale qid ab utroqe se proferat. at homo, inqis, ratione præditus est, potéstqe si advertat, dignoscere qid delinqat. Bene tibi sit. proinde, tu qoqe ratione cùm sis præditus, rationali facultate tuâ eandem in illo excitato, errorem ostendito, commonefacito. siqidem

a μωρὸς, ὁ ἐν τούτοις φυσώμενος, ἢ πτώμενος, ἢ χαλεπαίζων, ὡς ἔν τινι χρόνῳ καὶ ὀλιγὸν ἐνοχλήσαντι;

a L.4.§ 44.

§ 24. Μέμνησο τῆς συμπαθοῦς οὐσίας, b ἧς ὀλίγιστον μετέχεις, καὶ τῆς σύμπαντος αἰῶνος, ἔ c βραχὺ καὶ d ἀπρεπεῖον σοι διάστημα ἀφώρισται, καὶ τὸ εἱμαρμένης, ἧς πόσον εἶ μέρος;

b L.2.§9.l.12. § 32. c L.4.§ 26. d L.4.§ 48.l. 11.§ 18.

§ 25. e Ἄλλος ἁμαρτάνει * τι ἐὰν ἐμέ. ὄφεται. f ἰδίαν ἔχει διάθεσιν, ἰδίαν ἐνέργειαν. g ἐγὼ νῦν ἔχω, ὅ με θέλει νῦν ἔχειν ἡ κοινὴ φύσις, καὶ h πράττω ὅ με νῦν πρᾶξαι θέλει ἡ ἐμὴ φύσις.

e L.4. § 26.l. 11.§ 13.l.12. § 26. * τις Xyl. f Sup. § 3. g L.4.§ 34.l.7. § 57. h L.6. § 22.

§ 26. Τὸ ἡγεμονικὸν καὶ κυριεῦον τῆς ψυχῆς σε μέρος, i ἀπρεπτον ἔστω, ὑπὸ τῆς ἐν τῇ σαρκὶ λείας ἢ τραχείας κινήσεως· καὶ k μὴ συγκινείσθω, ἀλλὰ περιγραφέτω * αὐτὸ, καὶ περιοριζέτω l τὰς πείσεις ὑπαίνας ἐν τοῖς μορίοις. ὅταν δ' ἀναδιδῶνται χατ' ἄ ἑτέραν συμπάθειαν εἰς τὴν διάνοιαν, ὡς ἐν σώματι ἡνωμένῳ, τότε πρὸς μὲν τὸ αἴσθησιν, φυσικὸν ἔσται, οὐ πρεπτέον ἀνπεθάνειν· m τὸ δὲ ὑπόληψιν, ἢ ὡς περὶ ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ, μὴ προσλιέτω τὸ ἡγεμονικὸν ἐξ αὐτοῦ.

i L.4.§ 3.Sup. § 19. k L.7.§16.67. l.10.§ 24. * αὐτὸ f. L.7. § 68. l L.3.§6.l.7. § 55.l.8.§ 26. m L.4.§ 8.l.7. § 14.

§ 27. n Συζῆν θεοῖς· συζῇ δὲ θεοῖς ὁ συνεχῶς δεικνὺς αὐτοῖς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν o ἀρεσκομένην τοῖς ἐπινεμομένοις, p ποιοῦσα δὲ ὅσα βούλεται ὁ δαίμων, ὃν ἐκάστῳ q προσάπτει καὶ ἐπιγαμόνα ὁ ζεὺς ἔδωκεν, r ἀπόσπασμα ἑαυτοῦ· ἔστι δὲ τοῦτο, ὁ ἑκάστου νοῦς καὶ λόγος.

n L.10.§ 1.l. 12. § 5. o L.2.§ 17.l.3. § 6.l.7 §54. p Sup.§ 10. q L. 3. § 5. r L.2.§ 4.l.12. § 26.

§ 28. s Τῷ γράσωνι μήτι ὀργίζῃ; μήτι τῷ ὀζοσόμῳ ὀργίζῃ τί σοι ποιήσει; τοιοῦτον στόμα ἔχει, τοιαύτας μάλας ἔχει t ἀνάγκη τοιαύτην ἀποφορὰν ἀπὸ τοιούτων γίνεσθαι. ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος λόγον ἔχει, φησί, καὶ δύναται συνιδεῖν ἐφιζάνων τί πλημμελεῖ· ἔξ σοι γένοιτο· τοιγαροῦν u καὶ σὺ λόγον ἔχεις, κίνησον λογικῇ διαθέσει, λογικὴν διάθεσιν· x δείξον, ὑπόμνησον· εἰ γὰρ ἐπαίει,

s L. 11. § 15. t Sup. § 17. u L.4.§ 13.l. 11. § 39. x Sup. § 22.l. 6.§27.l.8. § 59.l.9.§ 11.l. 10.§4.l.11. § 13.

ἐπαίει, θεραπεύσεις, καὶ οὐ χείρα ἐργῆς· [οὔτε τραγῳδὸς, οὔτε πόρνη.]

enim te avdiverit, ſanâſti eum, nec irâ ampliùs opus jam erit. [Nec tragœdus, nec ſcortum.]

§ 29. Ὡς ἐξὸν ἤδη ζῆν διανοῇ, ἔστως ἐπαύσθαι ζῆν ἔξεστιν. ἐὰν ὅ μὴ ἐπιτρέπωσι, τότε καὶ τοῦ ζῆν ἔξιθι· ἔστω μέντοι, ὡς μηδὲν κακὸν πάσχων. * καὶ καπνός ὅτι, ἀπέρχομαι. τί αὐτὸ θεῶγμα δοκεῖς; μέχρι δέ με τοιοῦτον ἐδὲν ἐξάγει, μένω ἐλεύθερος, καὶ ἡδείς με κωλύσει ποιεῖν ἃ θέλω· θέλω δὲ ἃ τῇ φύσει τῇ λογικῇ, καὶ κοινωνικοῦ ζώου.

§ 29. Qo modo vivere cogitas vitâ mox exceſſurus, eodem, ſi volueris, vivere jam licet. ſin id minùs permiſerint, qibuſcum hîc degis, exeas licèt è vita; ità tamen, nè tanqam mali qid paſſus. ſi fumus moleſtus eſt mihi, diſcedo. cur hoc momenti alicujus eſſe videatur? interim verò dum nihil me ad educendum me adigit, liber maneo; utpote qem nemo prohibere poſſit, qo minùs faciam qæ velim; velim avtem, qæ animantis ratione imbuti & ad ſocietatem nati naturæ ſunt conſentanea.

§ 30. Ὁ τοῦ ὅλου νοῦς κοινωνικός. πεποίηκε γοῦν τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν· καὶ τὰ κρείττω ἀλλήλοις συνήρμοσεν. ὁρᾷς πῶς ὑπέταξε, συνέταξε, καὶ τὸ κατ' ἀξίαν ἀπένειμεν ἑκάστοις, καὶ τὰ κρατιτεύοντα εἰς ὁμόνοιαν ἀλλήλων συνήγαγε.

§ 30. Univerſi mens communionis mutuæ amans eſt. itaqe deteriora qæq; præſtantiorum cavſâ fecit: præſtantiora ſibi invicem conciliavit. vides ut res ſingulas ordine juſto ſubdiderit, congeſſerit, pro dignitate ſua ſuum cuiq; attribuerit, præſtantiſſimas mutuo ſibi invicē conſenſu devinxerit.

§ 31. Πῶς διακεῖσαι μέχρι νῦν θεοῖς, γονεῦσιν, ἀδελφοῖς, γυναικὶ, τέκνοις, διδασκάλοις, τροφεῦσι, φίλοις, οἰκείοις, οἰκέταις· εἰ δυνὸς πάντας σοι μέχρι νῦν ὅτι τὸ μήτέ τινα βλάψαι ἐξαίσιον, μήτε εἰπεῖν. ἀναμιμνήσκου δὲ, καὶ δι' ὅλων διελήλυθας, καὶ ὅσα ἤρκεσε θεωρεῖναι· καὶ ὅτι πλήρης ἤδη σοι ἰσοτία τοῦ βίου, καὶ τελεία ἡ λειτουργία· καὶ πόσα ὤπταὶ καλά· καὶ πόσων μὲν ἡδονῶν καὶ πόνων ὑπερεῖδες· πόσα δὲ ἐνδόξα παρεῖδες· ἐς ὅσους ὢ ἀγνώμονας εὐγνώμων ἐγένου.

§ 31. Recole tecum, qo modo te hactenus geſſeris erga Deos, parentes, fratres, conjugem, liberos, præceptores, educatores, amicos, familiares, famulos; nunqid hactenus adversùs horum aliqem, qod minùs deceat, qicqā vel facto, vel dicto etiam admiſeris. recole qoq; qæ tranſegeris negotia, qibuſq; ſuſtinendis ſuffeceris. cogita & vitæ tuæ hiſtoriam jam eſſe conſummatam, muneréq; tuo te jam defunctum. recole itidem, qot præclara videris; qot voluptates ac dolores ſpreveris; qot pro glorioſis habita neglectui habueris; qot improbis deniqe æqum te exhibueris.

§ 32. Διὰ τί συγχέουσιν ἄτεχνοι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαὶ ἔντεχνον καὶ ἐπιστήμονα; τὴν ἐν ψυχῇ ἐντεχνίαν καὶ ἐπιστήμην; ἣ εὐθὺ ἀρχὴν καὶ τέλος, καὶ διὰ παντὸς τοῦ αἰῶνος τὸν διὰ τῆς οὐσίας διήκοντα λόγον, καὶ τὰς εἱμαρμένας περιόδους τεταγμένας οἰκονομοῦντα τὸ πᾶν.

§ 32. Qorſum arte inſtructum ac peritum qenqam rudes animæ imperitæqe conturbent? verùm qænam eſt anima perita artéqe inſtructa? Ea qæ principii finiſque rerum eſt gnara, rationiſque illius qæ res omnes permeat, ac per ævum omne ſtatis periodis univerſum hoc adminiſtrat.

§ 33. Ὅσον ἤδη πῶ σποδὸς ἢ σκέλετος, καὶ ἤτοι ὄνομα, ἢ ἐδὲ ὄνομα·

§ 33. Cinis jamjam futurus es, avt oſſa nuda; nomenqe tantùm, vel nè nomen qidem.

a L. 4. § 31.
b L. 3. § 7. l. 11. § 18.
c L. 2. § 11. l. 11. § 3.
d L. 8. § 47.
e L. 2. § 11, 12, & ei f.
f L. 4. § 50.
g L. 1. § 16. l. 2. § 9. l. 8. § 48.
h L. 1. § 9. l. 3. § 4. Sup § 16. l. 6. § 14.
i Sup. § 16.
k L. 8. § 59.
l Sup. § 8. l. 9. § 1.
m L. 9. § 9.
n L. 1. § 17. Sup. § 11. l. 6. § 48. l. 10. § 37.
o L. 2. § 14.
p L. 3. § 8.
q Sup. § 15.
r Sup. § 1.
s L. 7. 65.
t L. 2. § 1 l. 3. § 16. l. 6. § 35.
u L. 19. § 18. l. 8. § 3.
x L. 4. § 40.
y Sup. § 13.
z Sup. § 21.
a Lib. 4. § 48.
b L. 12. § 27.
c L. 4. § 6; l. 6. § 13.

qidem tui, ſuperfuturum eſt. nomen avtem ipſum nihil eſt aliud qàm ſonitus inanis & echo qædam. qin & illa ipſa, qæ in hac vita tanto habentur in pretio, vana ſunt, putida, exilia, canicularum inſtar invicem rixantium, avt puerulorum ſecum invicem litigantium, & ridentium modò, mox plorantium. Cæterùm fides, modeſtia, juſtitia, & veritas, Ad cœlum, à terra longè latéqe patente, ſeſe contulerunt. ecqid igitur reſtat qod te iſtîc detineat? ſiqidem res ſenſui ſubjectæ, mutari pronæ, & conſiſtere neſciæ; ſenſus ipſi hebetes & imagines falſas admittere proclives: animula ipſa, exhalatio à ſangvine emiſſa: apud eos, qi iſtiuſmodi ſint, celebrem eſſe, inane qiddam. qin ergò expectas placidus, vel extinctionem tui, vel tranſlationem? iſtius tempus donec obvenerit, qid ſuffecerit, niſi ut Deos colas celebréſqe, hominibus benefacias, ſuſtineas eos eiſdémqe abſtineas; memineríſqe ea omnia, qæ extra corpuſculi animulæ qe tuæ terminos conſiſtunt, nec tua eſſe, nec in poteſtate tua ſita?

[a] τὸ δὲ ὄνομα, φόφος καὶ ἀπήχημα· [b] τὰ δὲ ἐν τῷ βίῳ πολυτίμητα, [c] κενὰ, καὶ σαθρὰ, καὶ [d] μικρὰ, καὶ [e] κυνίδια διαδακνόμενα, καὶ [f] παιδία φιλόνεικα, γελῶντα, εἶτα ταχὺ κλαίοντα. πίστις δὲ καὶ αἰδὼς, καὶ δίκη, καὶ ἀλήθεια, [g] πρὸς ὄλυμπον, ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης. τί οὖν ἔτι τὸ ἐνταῦθα κατέχον; εἰγε [h] τὰ μὲν αἰσθητὰ, εὐμετάβλητα, καὶ [i] ἀχ ἑστῶτα· τὰ δὲ αἰσθητικὰ, [k] ἀμυδρὰ καὶ εὐαπάτητα· αὐτὸ δὲ τὸ ψυχάριον, [l] ἀναθυμίασις ἀφ' αἵματος· [m] τὸ δὲ εὐδοκιμεῖν φάσκα τοιούτοις, κενόν.* [n] τί δὲ πάρεστιν; [o] ὕπνος καὶ ἐγρήγορσις; [p] ἢ εἴτε σβέσιν εἴτε μετάστασιν. ἕως δὲ ἐκεῖνης ὁ χαιρὸς ἐφίσταται, τί [q] ἀρκεῖ; τίς δ' ἄλλο ἢ [r] θεοὺς μὲν σέβειν καὶ εὐφημεῖν· [s] ἀνθρώπους δὲ εὖ ποιεῖν καὶ [t] ἀνέχεσθαι αὐτῶν καὶ ἀπέχεσθαι· ὅσα δὲ ἐκτὸς ὅρων τοῦ χρεάσιμος, καὶ τοῦ πνευματικοῦ, ταῦτα μεμνῆσθαι [u] μήτε σὰ ὄντα, μήτε ἐπὶ σοί;

[a] L. 4. § 3. [b] L. 4. § 32. [c] L. 9. § 36. [d] L. 6. § 36. [e] L. 7. § 3. [f] L. 9. § 24. [g] Heſiod. l. 1. v. 195. [h] L. 2. § 17. l. 6. § 4. 14. [i] Sup. § 23. [k] L. 2. § 17. [l] L. 4. § 3. [m] L. 4. § 33. * τί δὲ π' ἴλ' [n] Sup. § 10.] [o] L. 2. § 3. [p] L. 7. § 32. [q] Sup. § 14. [r] L. 6. § 10. 30. [s] L. 5. § 20. [t] Sup. § 20. [u] L. 12. § 3.

§ 34. Proſperè tibi res tuæ ſunt perpetuò proceſſuræ, ſi ritè incedere potueris, rectâqe methodo & opinari & agere. communia ſunt animæ ratione præditæ ſive hominis ſive alîus alicujus animantis duo iſta: alterum, qod ab alia re nulla poſſit impediri; alterum, qod in animis affectione actionéqe juſtâ bonum ſuum ſitum habeat, nec ultra hæc qicqam appetere neceſſe habeat.

§ 34. Δύνασαι ἀεὶ [x] εὐροεῖν, εἶγε καὶ [y] ὁδεύειν, εἶγε καὶ [z] ὁδῷ ὑπολαμβάνειν, καὶ πρᾶσσειν * δύο ταῦτα κοινὰ, τῆτε τοῦ θεοῦ, καὶ τῆ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ παντὸς λογικοῦ ζώου ψυχῆ· τὸ [a] μὴ ἐμποδίζεσθαι ὑπ' ἄλλου· καὶ τὸ [b] ἐν τῆ διακαϊκῆ διαθέσει καὶ πρᾶξει ἕξειν τὸ ἀγαθὸν, καὶ [c] ἐντεῦθεν τὸν ὁρεξιν ἀπολήγειν.

[x] L. 2. § 5. [y] Sup. § 14. [z] L. 1. § 9. *-σαιεν. ſ. [a] Sup. § 20. [b] Sup. 16. [c] L. 4. § 20. l. 9. § 31.

§, 35. Si nec avt vitioſitas hæc mea ſit, avt effectum vitioſitatis meæ; nec communitas eâ læditur, cur de re iſta ipſe differor? communitatem avtem qid læſerit?

§ 35. Εἰ [d] μήτε κακία ἐστὶ τοῦτο ἐμὴ, μήτε ἐνέργεια τις κακίαν ἐμοὶ, [e] μήτε τὸ κοινὸν βλάπτει, τί καὶ περὶ αὐτῆ διαφέρομαι; [f] πῆς δὲ βλάβη τῆ κοινῆ;

[d] Sup. § 25. l. 7. § 22. l. 9. § 4. [e] Sup. § 22. [f] L. 8. § 55.

§ 36. Nè imaginatione ullâ temerè abripiaris: ſed opis tuæ indigis, prout potes & par eſt, opem feras. nec ſi in rebus mediis hiſce detrimentum ſuſtinuerunt, ideò lædi eos exiſtimes. nihil enim mali ſubeſt. ſed qemadmodum ſenex diſcedens alumni turbinem poſcebat, cùm turbinem tamen, hoc eſt, ludicrum qiddam, eſſe meminiſſet:

§ 36. Μὴ [g] ὁλοχερῶς [h] τῆ φαντασίᾳ συναπάγεσθαι· ἀλλὰ [i] βοηθεῖν μὲ κατ' δύναμιν καὶ [k] κατ' ἀξίαν· κἂν εἰς τὰ μέσα ἐλαττῶνται, μὴ μέν τοι [l] βλάβῃ αὐτὸ φαντάζεσθαι, καλὸν γὰρ * ἔθος· ἀλλ' ὡς ὁ χόρων ἀπελθὼν τὸν τοῦ θρέπτα ῥόμβον ἀπῄτει, μεμνημένος ὅτι ῥόμβος ἦτος

[g] L. 9. § 3. [h] L. 4. § 22. l. 7. § 43. [i] L. 6. § 30. [k] L. 3. § 11. [l] Sup. § 35. * ἔθεν f

* γένηται καλὸν Xyl.
[a] L. 9. § 29.
[b] L. 4. § 44.
* ἐ·π· ἐυμ. Sal. γένοιο ἄν, ὁ· κ· ἐυμ· Boot.
* - ληφθεὶς S. & B.
* ἀνθρωπε, τὸ ἦ ἔυμ· ὁ· κατ· S.
[c] L. 7. § 17.
* - δοὶ τρόπῳ Sal.

ὅτως ἦν κ ὦδε. ἐπεί τοι * γένη καλῶν δὴ τῶ ἐμοὶ ὄλων· ἄνθρωπε, ἐπελάθε τί τωῦτα ἦν; ναί. ἀλλὰ τέτοις τὰ εἰωθότα. [a] διὰ τῦτ' ἦν κ σὺ [b] μωρὸς γένη; * ἐγενόμην ποτὲ, ὁπωσδήποτε καταλειφθεὶς, *, * ἔυμοιρος ἄνθρωπος. τὸ ἦ [c] ἔυμοιρος, ἀγαθῶ μοῖραν σεαυτῷ ὑπονέμεις· ἀγαθὰ ἦ μοῖρα, ἀγαθαὶ * ὥρα ψυχῆς, ἀγαθαὶ ὁρμαὶ, ἀγαθαὶ πράξεις.

ità & istîc te geras. ad rostra ubi declamitans fueris, an oblitus es, homo, hæc qidnam sint? memini fatìs, inqis; verùm ea sunt, in qibus isti pretium studiúmqe ponunt. num ergò & te fatuum esse necesse est, qia illi sunt? qocunqe loco deprehensus, felix futurus sis. felix est avtem qi sortem sibi bonam comparaverit. sors verò bona si qid sit qæras, ea moribus bonis, motibus bonis, bonis deniq; actionib⁹ constat.

ΒΙΒΛΙΟΝ ς'. LIBER VI.

[a] Inf. § 5. L. 7. § 23.
[b] L. 2. § 11. l. 10. § 7.
[c] L. 3. § 11. Inf. § 8.
[d] L. 1. § 16. l. 4. § 25. l. 5. § 3. Inf. § 7. l. 8. § 2.
[e] L. 7. § 44, 45, 46.
[f] L. 3. § 7. l. 10. § 8.
[g] L. 8. § 32. l. 9. § 6.
[h] L. 2. § 5. l. 3. § 12.
[i] L. 3. § 11. l. 5. § 36. l. 7. § 29, 30.
[k] L. 5. § 23. Inf. § 15.
[l] L. 8. § 25. l. 10. § 7.
* -αθήσεται Lug.
[m] L. 2. § 4. Sup. § 1. l. 10. § 25.
[n] L. 7. § 15, 65.
[o] L. 8. § 26, 42.
[p] L. 4. § 31.

[a] Τῶν ὅλων οὐσία, εὐπειθὴς, κ εὐτρεπὴς· [b] ὁ ἦ ταύτῃ διοικῶν λόγος ἀδεμίαν ἐν ἑαυτῷ αἰτίαν ἔχει τοῦ κακοποιεῖν. κακίαν γὰρ ἐν ἔχει, οὐδὲ π κακῶς ποιεῖ, οὐδὲ βλάπτεται τι ὑπ' ἐκείνου. [c] πάντα ἦ κατ' ἐκεῖνον γίνεται, κ τελαίνεται.

§ 2. Μὴ διαφέρῃ, πότερον ῥιγῶν, ἢ θαλπόμενος· τὸ ὀφείλον ποιεῖς· κ πότερον νυσταζων, ἢ ἱκανῶς ὕπνου ἔχων· [d] κ πότερον κακῶς ἀκούων, ἢ εὐφημούμενος· κ [e] πότερον ἀποθνήσκων, ἢ τελείων τὰ ἀλλότριον. [f] μία γὰρ καὶ βιωτικῶν τελείων κ αὕτη ὁδὸς, καθ' ἣν κ ἀποθνήσκομεν. [g] ἀρκεῖ ὅταν κ ἐπὶ τούτῃς [h] τὸ παρὸν εὖ θέσθαι.

§ 3. [i] Ἔπου βλέπε μηδενὸς τελείωματος μήτε ἡ ἰδία ποιότης, μήτε ἡ ἀξία, παραπεχέτω σε.

§ 4. Πάντα τὰ ὑποκείμενα [k] τάχεα μεταβάλλει, κ [l] ἤτοι ἐκθυμιάσεται*, εἴτε ἥνωται ἡ οὐσία, ἢ σκεδασθήσεται.

§ 5. [m] Ὁ διοικῶν λόγος οἶδε πῶς διακείμενος, κ τί ποιεῖ, κ ἐπὶ τίνι ὕλης.

§ 6. [n] Ἄριστος τρόπος τῆς ἀμύνεσθαι. [o] τὸ μὴ ἐξομοιῦσθαι.

§ 7. Ἐπὶ [p] τέρπε κ τρέφαναπ-

Niversi materia obsequens est & parere prompta. mens rectrix ejusdem, nullam in se maleficii cavssam habet; cùm malitiam in se nullam habeat; neqe malefacit cuiqam, nec à qoqam læditur. secundùm hanc verò fiunt & perficiuntur universa.

§ 2. Pari loco habeas, frigore rigens, an calore fotus, qod est officii tui, feceris. item utrùm dormituriens, an somni satur; malè avdiens, an collavdatus; moriens itidem, an aliud qid agens. nam ex vitæ hujus officiis, hoc est etiam, qòd morimur. & in hoc ergò sufficit, qod præ manibus est ritè disponere.

§ 3. Introspice, cavéqe nè rei cujusqam qalitas dignitásve propria te fugiat.

§ 4. Præsentia hæc omnia qàm citissimè mutabuntur; & vel in exhalationem abibunt, (siqidem unita sit rerum omnium substantia) vel dissipabuntur.

§ 5. Novit mens universi rectrix, qomodo se habeat, qid faciat, & in qa materia versetur.

§ 6. Optimus injuriam ulciscendi modus est, inferenti nè sis similis.

§ 7. Hoc uno te oblecta, in eóqe acqiesce,

qieſce, ut ab una, qæ communitatem juvet, actione, ad alteram tranſeas, numinis memor.

§ 8. Pars animæ principalis ſe ſuſcitat, ſe vertit; ſe facit, qualem ipſa voluerit; qæ q; contingunt qælibet, talia ſibi videri facit, qalia ipſa voluerit.

§ 9. Secundùm univerſi naturam perficiuntur ſingula. neqe enim ſecundùm aliam ullam, qæ vel exteriùs contineat, vel interiùs contineatur, vel extra etiam qaſi appenſa ſit.

§ 10. Univerſum avt eſt cinnus qidam rerum, nunc concurſu fortuito invicem implexarum, mox diſſipatarum denuò; avt eſt compages rerum in unum ordine juſto convenientium, qæ providentiâ regatur. ſi priùs illud, qid eſt, qod deſiderem in temeraria miſcela colluvieqe iſtiuſmodi ulteriùs commorari? avt cur aliud qicqam mihi curæ ſit, qàm ut qoqo modo in terram redigar? qorſum etiam perturbor? qicqid enim egero, ſuperveniet aliqando diſſipatio. ſin qod poſterius eſt poſitum, rectorem veneror, eodémqe fretus, firmus animi conſiſto.

§ 11. Siqando à rebus circumſtantibus per vim qandam adactum perturbari te ſenſeris, citò ad te redi, nec plus qàm neceſſe eſt, ab animi tenore congruo recede. tenoris enim ſervandi valentior fies, ad eum jugiter recurrendo.

§ 12. Si novercam ſimul matrémqe haberes, etiamſi & illam coleres, ad iſtam tamen freqentiſſimè te reciperes. harum inſtar habeant apud te, avla & philoſophia. ad hanc ſæpiùs accede, hac acqieſce, cujus ope, cùm qæ ibi occurrunt tibi futura ſunt toleratu facilia, tum & ipſe in eis toleratu facilis.

§ 13. Qemadmodum de obſoniis atqe eduliis ejuſmodi cogitare licet, hoc piſcis eſſe cadaver, hoc avis, hoc ſuis: ac rurſus, de falerno, eſſe uvulæ ſuccum; de purpura, eſſe oviculæ capillos concyhlii cruore tinctos: qæ ſi ſexipharmacum, tenia ſpectatis ſanguine conſpersa: qæ

παύε, τῷ ἀπὸ τοιᾶδε ἕξεως κοινωνικῆς [a] μεταβαίνειν ὅτι τοιᾶδε ἕξιν κοινωνικὴν, [b] σωὶ μνήμη θεῦ.

§ 8. [c] Τὸ ἡγεμονικὸν ὅτι, τὸ ἑαυτὸ ἐγείρον καὶ τρέπον, καὶ ποιοῦν τὲ ἑαυτὸ οἷ ἂν καὶ θέλῃ, [d] ποιοῦν δ' ἑαυτῷ φαίνεται πᾶν τὸ συμβαῖνον, οἷ αὐτὸ θέλει.

§ 9. [e] Κατὰ τὴν τοῦ ὅλων φύσιν ἕκαστα περαίνεται. ἢ γὰ κατ' ἄλλην τίνα φύσιν, ἤτοι ἔξωθεν τοιέχουσαν, ἢ ἐμφυομένην ἔνδον, ἢ ἔξω ἀπηρτημένην.

§ 10. [f] Ἦτοι κυκεὼν, καὶ ἀπτεμπλοκὴ, καὶ σκεδασμὸς· ἢ ἕνωσις καὶ τάξις, * προνοια. [g] εἰ μὲν δὴν τὸ πρότερον, τί καὶ ὀπαδυμῶ εἰκαίῳ συγκρίματι, καὶ φυρμῷ τοιούτῳ ἐνδιατρίβειν; τί δ' μοι καὶ μέλει ἄλλο τινὸς, ἢ τοῦ ὅπως ποτε * ἀλῶ γένεσθαι; τί δ' καὶ ταραχοῦμαι; [h] ἥξει γὰ ἐπ' ἐμὲ ὁ σκεδασμὸς, ὅ, τι ἂν ποιῶ· εἰ δ' διατρέφει ὅτι, [i] σέζω καὶ [k] ἐυσεβῶ· καὶ διαρρῶ [l] τῷ δοικοῦντι.

§ 11. Ὅταν ἀναγκασθῇς [m] ἀπὸ τῶν προειρημένων διονοεῖ διαλαραχθῆναι, [n] ταχέως ἐπανίθι * εἰς ἑαυτὸν, καὶ μὴ πλεῖον τὰ ἀναγκαῖα ἐξίσαυε τῆς ῥυθμοῦ· ἔσῃ γὰ ἐγκρατέστερος τῆς ἁρμονίας, τῇ συνεχῶς εἰς αὐτὴν ἐπανέρχεσθαι.

§ 12. Εἰ μητρυιάν τε ἅμα εἶχες καὶ μητέρα, ἐκείνην τ' ἂν ἐθεράπευες, καὶ ὅμως ἡ ἐπανόδος σοι πρὸς τὴν μητέρα σύνεχῆς ἐγίνετο. τοῦτο σοι νῦν ἔστιν ἡ αὐλὴ, καὶ φιλοσοφία· ὧδε πολλάκις [o] ἐπανίθι, καὶ [p] παραναπαύε ταύτῃ, δι' ὧν καὶ τὰ ὀνήσοντα φαίνεται, καὶ οὐ ἐν αὐτοῖς ἀνεκτὰ φαίνῃ.

§ 13. Οἷον δὴ, τὸ [q] φαντασίαν λαμβάνειν ὅτι ἰχθύος ὦψον, καὶ τοιούτων ἑκάστων· ὅτι νεκρὸς ὄρνιθος, ἢ χοῖρος· καὶ πάλιν, ὅτι ὁ Φάλερνος, χαλκείου ὅτι συρίγγιον· καὶ [r] ἡ πορφύρα, τριχία προβατίου αἱματίῳ κόγχης βεβαμμένα·

καὶ

[a] L. 5. § 6.
[b] L. 3. § 13. Inf. § 23.
[c] L. 5. § 14. l. 11. § 1.
[d] L. 3. § 9. l. 5. § 19. l. 7. § 14. l. 12. § 25.
[e] Sup. § 1. 4.
[f] L. 4. § 27.
* [καὶ] πρ.
[g] L. 2. § 11.
* Iliad. v. 99.
[h] L. 7. § 46.
[i] L. 5. § 21. 33.
[k] L. 5. § 18.
[l] Sup. § 5. 9.
[m] L. 1. § 12. l. 11. § 9.
[n] L. 4. § 3. Inf. § 12.
* πρὸς Lug. An.
[o] Sup. § 11.
[p] L. 5. § 9. 10.
[q] L. 3. § 11. Sup. § 3. Inf. § 14. L. 7. § 29, 30.
[r] L. 9 § 34.

καὶ

καὶ ὑπὸ τῆς τῶν συνουσιῶν, ἐντεύξεις θεραπείας, καὶ μετὰ πνεύματος ἀποσμῶν
[a] μυξαρίων ἔκκρισις· * ὅταν δὲ αὐτοὶ εἶσιν αἱ φαντασίαι καθικνούμεναι αὐτῆς τῆς πραγμάτων καὶ διεξιοῦσαι δι' αὐτῆς, ὥστε ὁρᾶν ἁπανταχόθεν. [b] ἔστως δεῖ παρ' ὅλον τὸν βίον ποιεῖν, καὶ ὅπως λίαν ἀξιοπρόσκλητα πράγματα φανταζώμεθα, [c] ἀπογυμνοῦν αὐτὰ, καὶ τὴν εὐτέλειαν αὐτῆς καθορᾶν, καὶ τὴν ἰσορροπίαν, * ὑφ' ἣν σεμνύονται, θεωρεῖν· [d] δεινὸς γὰρ ὁ τῦφος παραλογισμός· καὶ ὅταν δοκεῖς μάλιστα περὶ τὰ σπουδαῖα κατατείνειν, τότε μάλιστα κολακεύει. ὅρα γοῦν ὁ Κράτης, τί περὶ αὐτῆς τῆς Ξενοκράτους λέγει.

§ 14. [e] Τὰ πλεῖστα οὖν ἡ πολυθρύλητα θαυμάζει, εἰς γενικώτατα ἀνάγοντα, τὰ ὑπὸ ξέσεως ἢ φύσεως συνεχόμενα, λίθους, ξύλα, συκᾶς, ἀμπέλους, ἐλαίας· τὰ δὲ ὑπὸ τῆς ὀλίγῳ μετριοτέρων, εἰς τὰ ὑπὸ ψυχῆς, οἷ, ποίμνας, ἀγέλας· τὰ δὲ ὑπὸ τῆς ἔτι χαριεστέρων, εἰς τὰ ὑπὸ λογικῆς ψυχῆς, ἐμπόροι καθολικῆς, ἀλλὰ καθ' τεχνικὴ, ἢ ἄλλως πως ἐπιρρεπὴς, ἢ τῷ φιλόν, τὸ πλῆθος ἀνδραπόδων κακῶν ἄθυμα. [f] ὁ δὲ ψυχικῶ λογικῶ [g] καθολικῶ καὶ πολιτικῶ τιμῶν, ὑδὲν ἔτι τῆς ἄλλων ἐπιστρέφεται· πρὸ ἁπάντων δὲ τῶν ἑαυτοῦ ψυχῶ [h] λογικῶς καὶ κοινωνικῶς * ἔχουσαν, καὶ κινούμενον διαπάζειν, καὶ [i] τῷ ὁμογενεῖ εἰς τοῦτο [k] συνεργεῖν.

§ 15. [l] Τὰ μὲν ἀπεύδει γίνεσθαι, τὰ δὲ ἀπεύδει γεγονέναι, καὶ τοῦ γινομένου δὲ ἤδη τι ἀπέσβη· [m] ῥύσεις καὶ ἀλλοιώσεις, ἀναγκαῖα [τὸν ἀπειρον αἰῶνα] τὸν κόσμον ἀνανεοῦσι, ὥσπερ ἡ τοῦ χρόνου διηνεκὴς φορὰ νέον ἀεὶ παρέχεται *. ἐν δὴ τούτῳ [n] τῷ ποταμῷ, [o] τί ἂν τις τούτων τῆς σεβασθέντων ἀξιώσειεν, [p] ἐφ' ᾧ σπουδάσαι ἄξιόν ἐστιν; ὥσπερ εἴ τις τῶν παρατρεχόντων στρουθίων φιλεῖν ἄρξαιτο· [q] τὸ δὲ ἤδη ἐξ

[a] L. 4. § 48. * ὅταν, vel ᾗ.
[b] L. 10. § 26. l. 11. § 2.
[c] L. 2. § 12. l. 10. § 9. l. 12. § 8. * ἐφ' f.
[d] L. 2. § 12. l. 3. § 6.
[e] Sup. § 13.
[f] L. 3. § 9.
[g] L. 5. § 21. l. 12. § 30. 32.
[h] L. 5. § 29. * ἔχουσαν f. Inf. § 16.
[i] L. 5. § 21.
[k] Inf. § 42.
[l] L. 5. § 23. Sup. § 4.
[m] L. 2. § 3. l. 7. § 25.
* -τα [τὸν ἀπειρον αἰῶνα.]
[n] L. 2. § 17. l. 7. § 19.
[o] L. 5. § 10.
[p] L. 5. § 23.
[q] L. 4. § 43.

ctos; de coitu, esse intestini frictionem, mucique cum convulsione quadam excretionem: cogitationes enim istæ ità res ipsas attingunt, easdémque pervadunt, ut quænam eæ sint, penitiùs per hoc cernere detur. ad eundem modum per vitam totam agendum est, ut res eas etiam, quæ comprobatu dignissimæ videbuntur, prorsus denudemus, vilitatémque earum intueamur, & tollamus eam, qâ evehi solent, narrationis pompam omnem. gravis enim impostor fastus est; & tum maximè effascinat; cùm circa ea qis versatur, quæ studio digna videntur. Vide igitur, de Xenocrate ipso Crates qid dixerit.

§ 14. Eorum quæ vulgus hominum admiratur, pleraque ad generalissima rerum capita referuntur, quæ vel formâ merâ vel naturâ continentur; qalia sunt lapides, ligna, ficus, vites, oleæ: quæ avtem moderatiores pavlò suspiciunt, ad ea referuntur, quæ animâ sunt prædita, veluti greges & armenta. quæ verò politiores adhuc afficiunt, ad ea pertinent, quæ animâ continentur rationali, non qidem universali illâ, sed qâ artium cultrix, aliásve solers existit, avt qâ merè talis, ut servitiorum turbam possidere. cæterùm qi animam rationalem universalem ac civilem veneratur, is reliqis rebus omnibus insuper habitis, in hoc præcipuè incumbit, ut animam in eo statu suam conservet, qo rationi ac communioni consentaneè se habeat gerátque, & congeneri suo cuilibet, ut hoc ipsum præstet, operam itidem mutuatur suam.

§ 15. Qædam fieri properant, qædam fuisse: & illius etiam qod fit, aliqid jam abscessit. fluxus & mutationes mundum perpetim renovant, sicut temporis successio nunqam intermissa ævum interminatum exhibet novum subinde. in hoc igitur flumine, in qo consistere non datur, qorsum qis horum sic præterlabentium qicqam in pretio habeat, perinde ac si avicularum prætervolantium aliqam diligere qis inciperet, cùm ea è conspectu

ctu ſtatim abſceſſerit. hujuſmodi res eſt & vita cujuſque, qaſi exhalatio nempe qædam à ſangvine orta, & ab aëre ſpiritûs attractio. qale enim qiddam eſt aërem ſemel traxiſſe, mox reddere, qod momentis ſingulis facimus; tale qiddam eſt & totam illam reſpirandi facultatem, qam heri & nudiuſtertius in ortu acceperas, eò redonare, unde primò havſeras.

§ 16. Non eſt æſtimatione multâ dignum, avt perſpirari, qod & plantarum eſt; avt reſpirare, qod & pecudum & belluarum eſt; avt à ſenſibus rerum imagines impreſſas admittere; avt ab affectibus ſigillarium inſtar impelli; avt gregatim convenire; avt nutriri: hoc enim perinde eſt atqe alimenti qod eſt ſuperfluum excernere. ecqid eſt igitur, qod pretio aliqo dignum ſit? num plavſibus excipi? neqaqam. itaqe nec lingvarum ſtrepitu excipi. qid enim ſunt aliud vulgi acclamationes, qàm lingvarum ſtrepitus? ità cùm & gloriolam miſſam feceris, qid tandem ſupererit pretio dignum? hoc unum, opinor, ſecundùm conditionis ſuæ rationem, moveri ſeq; ſiſtere, hoc eſt, ad qod ſtudia reliqa, artéſqe nos ducunt. omnis enim ars ad hoc collimat, ut qicqid producit, ad opus illud aptum ſit, ad qod productum eſt. ſiqidem hoc vinitor qi vites colit, hoc qi eqos domat, hoc qi canes curat, intendit. qin & puerorum inſtitutiones & diſciplinæ ad qid aliud contendunt? iſtîc ergò reperitur qod in pretio ſit habendum. atqe hoc bene ſi habuerit, nihil aliud qod acqiras, opus erit. non tu deſines tandem in pretio alia multa habere? nec liber itaqe futurus es, nec tibi ſufficies, nec perturbationibus immunis eris. etenim neceſſe erit invidere, æmulari, eos ſuſpectos habere, qi his privare te poſſunt, eis ſtruere inſidias, qi id, qod tu tanti æſtimas, poſſident. omnino neceſſe erit macerari te, ubi horum tibi aliqid defuerit; & de Diis etiam ſæpenumero conqeri. at contrà mentem propriam ſi in veneratione ac honore habueris, & tibi gra-

ὀφθαλμῶν ἀπελήλυθεν. τοιοῦτον δή τι καὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ ἑκάστου, οἷς [a] ἡ ἀφ' αἵματος ἀναθυμίασις, καὶ [b] ἡ ἐκ τῶν ἀέρος ἀναπνοὴ. ὁποῖον γάρ ἐστι τὸ ἅπαξ ἑλκῦσαι τὸν ἀέρα καὶ ἀποδοῦναι, [c] ὅπερ παρέχεσον τοιοῦτόν ἐστι καὶ [d] τὸ τῶν πάσαν ἀναπνευστικὴν δύναμιν, ἣν χθὲς καὶ πρώην ἀποτεχθεὶς ἐλήφθης, ἀποδοῦναι ἐκεῖ, ὅθεν τὸ πρῶτον ἔσπασας.

[a] L. 5. § 33.
[b] L. 2. § 2.
[c] L. 8. § 54.
[d] L. 5. § 4.

§ 16. * Τίμιον, ὅτε τὸ [e] διαπνεῖσθαι, ὡς τὰ φυτὰ· ὅτε [f] τὸ ἀναπνεῖν, ὡς τὰ βοσκήματα καὶ τὰ θηρία· ὅτε [g] τὸ τυπώσεσθαι καὶ φαντασίαν· ὅτε τὸ [h] νευροσπαστεῖσθαι καθ' ὁρμήν· ὅτε τὸ [i] συναγελάζεσθαι· ὅτε τὸ τρέφεσθαι· τοῦτο γὰρ ὅμοιον πῶς [k] ἀποκρίνειν τὰ περιττώματα τῆς τροφῆς. τί οὖν τίμιον; τὸ κροτεῖσθαι· οὐχί. [l] ἐκοῦν ἐστὶ τὸ τῶν γλωσσῶν [m] κροτεῖσθαι· αἱ γὰρ παρὰ πᾶσι πολλῶν εὐφημίαι, [n] κρότος γλωσσῶν. ἀφίκας οὖν καὶ τὸ δοξάριον. τί καταλείψεται τίμιον δοκῶ μοι, τὸ κατὰ τοῦ ἰδίαν κατασκευὴν κινεῖσθαι, καὶ * ἴσχειν, ἐφ' ὃ καὶ αἱ ἐπιμέλειαι ἄγουσι καὶ αἱ τέχναι. [o] ἡ τε γὰρ τέχνη πᾶσα τοῦτο σκοπεῖται, ἵνα τὸ κατασκευασθὲν ἐπιτηδείως ἔχῃ· πρὸς τὸ ἔργον πρὸς ὃ κατεσκεύασται· ὅ τε φυτουργὸς ὁ ἐπιμελούμενος τῆς ἀμπέλου, καὶ ὁ πωλοδαμνης, καὶ ὁ τῶν κυνῶν ἐπιμελούμενος, τοῦτο ζητεῖ. αἱ δὲ παιδαγωγίαι, αἱ διδασκαλίαι ὅτι τί ποτε θέλουσιν; ὧδε οὖν τὸ τίμιον. καὶ τοῦτο μὲν ἂν εὖ ἔχῃ, ἀδεὲς σοὶ ἄλλων πρόνοιάν σεαυτῷ. [p] ὑ παύσῃ καὶ ἐπὶ πολλὰ πημῶν; ὅτ' οὖν ἐλεύθερος ἔσῃ, ὅτε αὐλάρκης, ὅτε ἀπαθής. ἀνάγκη γὰρ φθονεῖν, ζηλοτυπεῖν, ὑφορᾶσθαι τοὺς ἀφελέσθαι ἐκεῖνα δυναμένους, ἐπιβουλεύειν τοῖς ἔχουσι τὸ πεμπόμενον· ὑπό σε· ὅλως πεφύρθαι ἀνάγκη τὸν ἐκείνων τινος ἐνδεῆ· πρὸς ἃ δὲ πολλὰ καὶ τοῖς θεοῖς μέμφεσθαι. [q] ἢ δὲ τῆς ἰδίας διανοίας αἰδὼς καὶ τιμὴ, σεαυτῷ τε [r] ἀρε-

* Ὡς τ. Φ. τ. ω. τ. S. Bas. & Lug.
[e] L. 3. § 1..
[f] L. 8. § 54.
[g] L. 3. § 16.
[h] L. 2. § 2. Inf. § 29.
[i] L. 9. § 9 39.
[k] L. 9 § 39.
[l] L. 8. § 52.
[m] L. 4. § 3. l. 5. § 33.
[n] L. 3. § 16. Sup. § 14.
* ἴσχειν Sup. § 14.
[o] L. 5. § 14.
[p] Inf. § 41. l. 9. § 1.
[q] L. 3. § 9. l. 12. § 1.
[r] L. 8. § 53.

σὸν σε ποιήσει, καὶ τοῖς κοινωνικοῖς [a] εὐάρμοστον, καὶ τοῖς θεοῖς σύμφωνον, τοιοῦτον, [b] ἐπαινοῦντα ὅσα ἐκεῖνοι διανέμουσι καὶ διαπεράσαι.

§ 17. [c] Ἄνω, κάτω, κύκλῳ, φορὰ τῶν στοιχείων. ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κίνησις ἐν ἐδαμίᾳ τούτων, ἀλλὰ θειότερόν τι, καὶ [d] δι' ὁδοῦ [e] δυσεπινοήτῳ προϊοῦσα [f] εὐοδεῖ.

§ 18. Οἷόν ἐστιν, ὃ ποιοῦσιν; τοὺς μὲν ὅλη τοῦ αὐτοῦ χρόνου, καὶ μεθ' ἑαυτῶν ζῶντας ἀνθρώπους εὐφημεῖν ἢ θέλουσιν· αὐτοὶ δὲ καὶ τῶν μεταγενεστέρων εὐφημηθῆναι, ὡς ὅστις εἶδόν ποτε, ἢ ἔφυσαν, πολλοῦ ποιοῦνται. τοῦτο δὲ ἐγγύς ἐστι τῷ λυπηθῆναι ἄν, ὅπ ἐχὶ καὶ οἱ προγενέστεροι πρὸς σε λόγους εὐφήμους ἐποιοῦντο.

§ 19. [h] Μὴ εἴ τι αὐτῷ σοι δυσκατάπονητον, τοῦτο ἀνθρώπῳ ἀδύνατον νόμιζε. ἀλλ' [i] εἴ τι ἀνθρώπῳ δυνατὸν καὶ οἰκεῖον, τοῦτο καὶ σεαυτῷ ἐφικτὸν νόμιζε.

§ 20. Ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ ὄνυξι [k] κατέδρυψέ τις, καὶ τῇ κεφαλῇ * ἐρράγης, πληγὴν ἐποίησεν. ἀλλ' ὅτε ὑποπτεύομεθα, ὅτε προσκόπτομεν, ὅτε ὑφορώμεθα ὕστερον, οὐ διὰ τοῦτο· καί τοι φυλαττόμεθα, οὐ μέν τοι ὡς ἐχθρὸν, οὐδὲ μετ' ὑποψίας, ἀλλὰ μετ' εὐκλίσεως εὐμενοῦς. [l] τοιοῦτόν τοι γενέσθω, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς μέρεσι τοῦ βίου πολλὰ παρεισδυομένοις ἡμῖν οἷς [m] προσγυμναζομένων. ἔξεστι γάρ, ὡς ἔφην, ἐκκλίνειν, καὶ μηδὲν ὑποπτεύειν, μηδὲ ἀπέχθεσθαι.

§ 21. [n] Εἴ τίς με ἐλέγξαι, καὶ ἀποδεῖξαί μοι, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνω, ἢ πράσσω, δύναται, χαίρων μεταθήσομαι· ζητῶ γὰρ τὴν ἀλήθειαν, ὑφ' ἧς οὐδεὶς πώποτε ἐβλάβη. βλάπτεται δὲ ὁ ἐμμένων ὅτῳ τῆς ἑαυτοῦ ἀπάτης καὶ ἀγνοίας.

§ 22. Ἐγὼ * δὲ ἐμαυτοῦ [o] καθῆκον ποιῶ· [p] τὰ ἄλλα με οὐ προσπο· ἧπι-

[a] L. 1. § 9.
[b] L. 5. § 8.
[c] L. 9. § 28.
[d] Sup. § 14.
[e] Inf. § 22.
[f] L. 7. § 53. l. 8. § 7.
[g] L. 3. § 10. l. 8. § 44.
[h] L. 12. § 6.
[i] L. 8. § 36. 46.
[k] L. 12. § 16. * προσεφαγὴς An. Lug. ἀφαγὴς, vel ἐναφαγὴς, vel ἐπαφαγὴς f.
[l] L. 4. § 3. Inf. § 26. 27. l. 7. § 22. 38. l. 10. § 6.
[m] L. 10. § 31.
[n] L. 4. § 12. Inf. § 38. l. 8. § 16. l. 10. § 12.
* τὸ f.
[o] L. 5. § 25. l. 7. § 15. 19.
[p] L. 2. § 7.

tum id te faciat, & communioni accommodum, & Diis consentientem, dum qæcunqe illi attribuunt ac constituunt, lavdas.

§ 17. Sursum, deorsum, in orbem feruntur elementa. virtutis verò motus nullâ harum viâ fertur. sed divinius est qiddam, viâqe havd facili apprehensu progrediens, prosperè semper procedit.

§ 18. Qale, qæso, hoc est, quod faciunt homines? eos, qi eodem secum tempore vivunt, lavdare cùm renuant; ipsi à posteris, qi eos nec nôrint unqam nec viderint, celebrari plurimi faciunt. hoc avtem idem est propè, ac si qis contristaretur, qia homines prisci encomiis eum non sint prosecuti.

§ 19. Noli, siqid tibi fuerit effectu difficile, opinari ideo, hominem nullum id posse. Sed siqid fuerit, qod possit qisqam, hominisqe sit munus, id te qoq; assequi posse existimes.

§ 20. Inter exercendum, siqis ungvibus lancinaverit, avt capite allisо plagam impegerit, nullam indignationis notam edimus, nec offendimur, nec tanqam insidiatorem deinceps suspectum hunc habemus. cavemus tamen nobis ab eo qantum possumus, sed nec tanqam ab hoste, avt tanqam suspicaces, verùm ità, ut animo placato declinemus tantùm. eodem planè modo & in reliqa nos vita geramus. nè advertamus illis animum, qæ ab eis, qi nobiscum in vita qasi committuntur, hujusmodi nobis multa contingunt. licet enim illos cavere & declinare citra suspicionem ullam avt odium.

§ 21. Si qis convincere me poterit, palámq; mihi facere, qod in re ulla minùs rectè vel sentiâ vel me geram, læto lubentíqe animo mutabo. sector enim veritatem, à qa nemo unqam læsus est. læditur verò, qi in errore suo & ignorantia persistit.

§ 22. Ego, qod mei est officii, exeqor. reliqa me nevtiqam solicitum habent. avt enim

enim ſunt in anima, avt rationis expertia, avt aberrantia, viæ qe neſcia.

§ 23. Animantibus, adeóq; omnibus in univerſum rebus ac ſubjectis rationis exortibus, utpote ratione præditus ipſe qi ſis, magno liberóqe utaris animo. homines verò, cùm rationis ſint tecum participes, tanqam ſocietate tibi conjunctos, habeas. in cunctis verò opem divinã advoces: nec intereſſe exiſtimes, qamdiu hæc factur⁹ ſis. ſuffecerint enim ſic exactæ vel horæ tres.

§ 24. Alexander Macedo, ejuſdémqe mulio, ſimul ac mortui fuerant, ad idem planè redacti ſunt. vel enim in eaſdem mundi rationes ſeminales recepti, vel in atomos pariter ſunt diſſipati.

§ 25. Cogita tecum, qot intra noſtrûm unumqemqe, tam in corpore, qàm & in anima, uno eodémqe temporis momento ſimul fiant. ità fiet, nè miraculo ſit, ſi plura multa, vel cuncta potiùs qæ fiunt, in hoc uno, qem mundum utiqe vocamus, univerſo, ſimul producantur.

§ 26. Si qis te rogaverit, Antonini nomen, qomodo ſcribatur, nunqid cum vocis intenſione elementa ſingula proferres? qid igitur? ſi iraſcuntur tibi, num tu viciſſim illis ſuccenſebis? & non potiùs literas ſingulas placidè enumerare perges? proinde & iſtîc pari modo memineris, officium omne qaſi numeris qibuſdam abſolvi: qibus obſervatis, oportet te nec perturbatum, nec indignationem indignatione penſantem, ſed rectâ pergentem perficere qod præ manibus eſt.

§ 27. Crudele qiddam eſt, non permittere hominibus, ut ad ea ferantur, qæ ad ſe pertinere ſibíqe conducere opinantur. atqi hoc tu illis qodammodo non permittis facere, cùm peccare illos ægrè fers. feruntur enim prorſus, cùm peccant, ad ea de qibus ipſi ſic opinantur. Verùm res, inqis, aliter ſe habet. tu itaqe illos doce, errorémq; illis oſtende, ſed abſqe iracundiâ.

§ 23. [a] ἄψυχα, ἢ ἄλογα, ἢ [b] πεπλανημένα, καὶ [c] τὴν ὁδὸν ἀγνοοῦντα.

§ 23. Τοῖς μὲν ἀλόγοις ζῴοις καὶ καθόλου πράγμασι καὶ ὑποκειμένοις, [d] ὡς λόγον ἔχων, λόγον μὴ ἔχουσι, χρῶ μεγαλοφρόνως καὶ ἐλευθέρως. τοῖς δὲ ἀνθρώποις, [e] ὡς λόγον ἔχουσι, χρῶ κοινωνικῶς. [f] ἐφ' ἅπασι δὲ θεὸν ἐπικαλοῦ· καὶ [g] μὴ διαφέρου πρὸς τὸ πόσῳ χρόνῳ ταῦτα πράξεις· ἀρκοῦσι δὲ καὶ τρεῖς ὧραι τοιαῦται.

§ 24. [h] Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν, καὶ ὁ ὀρεωκόμος αὐτοῦ ἀποθανόντες εἰς τὰυτὸ κατέστησαν· [i] ἤτοι γὰρ ἐλήφθησαν εἰς τὸν αὐτὸν τοῦ κόσμου σπερματικὸν λόγον· ἢ διεσκεδάσθησαν ὁμοίως εἰς τὰς ἀτόμους.

§ 25. Ἐνθυμοῦ πόσα καθ' ἑαυτὸν ἀκαριαῖον χρόνον ἐν ἑκάστῳ ἡμῶν ἅμα γίνεται σωματικὰ ὁμοῦ καὶ ψυχικά· καὶ οὐ θαυμάσεις, εἰ πολὺ πλείω, μᾶλλον δὲ πάντα τὰ γινόμενα ἐν [k] τῷ ἑνί τε καὶ συμπαντί, ὃ δὴ κόσμον ὀνομάζομεν, ἅμα ἐνυφίσαται.

§ 26. Ἐάν τίς σοι περιάλλῃ, πῶς γράφεται τὸ Αντωνίνου ὄνομα, μήτε [l] καλεπενθενόμενος περὶ ἕκαστον τῶν στοιχείων; τί δέ; ἐὰν ὀργίζωνται, μήτε ἀντοργιῇ; μήτε ἐκ ἐξαριθμήσῃ περαίως, περιὼν ἕκαστον τῶν * γραμμάτων; ὅτως δῶ καὶ ἐνταῦθα μέμψοι, ὅτι [m] πᾶν καθῆκον ἐξ ἀριθμῶν τινων συμπληρῶται. τούτους δεῖ τηροῦντα, καὶ μὴ θορυβέμενον, [n] μηδὲ τοῖς δυχεραίνουσιν ἀντιδυχεραίνοντα, [o] περαίνειν ὁδῷ τὸ προκείμενον.

§ 27. * Πῶς ὠμόν ἐστι, [p] μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς ἀνθρώποις ὁρμᾶν ἐπὶ τὰ φαινόμενα αὐτοῖς οἰκεῖα καὶ συμφέροντα. καί τοι τρόπον τινὰ ἐ συγχωρεῖς αὐτοῖς τοῦτο ποιεῖν, ὅταν ἀγανακτεῖς ὅτι ἁμαρτάνουσι. φέρονται γὰρ πάντως ὡς ὀπὶ οἰκεῖα καὶ συμφέροντα αὐτοῖς. ἀλλ' ἐκ ἔχει ὅτως. ἐκοῦν [q] Νόμισκε, καὶ [r] μείκνυε [s] μὴ ἀγανακτῶν.

[a] L. 7. § 38.
[b] L. 9. § 42.
[c] L. 3. § 15.
[d] L. 4. § 13. l. 5. § 36.
[e] L. 5. § 16. 30.
[f] Sup. § 7. l. 9. § 40.
[g] L. 9. § 33.
[h] L. 3. § 3.
[i] L. 4. § 14. l. 7. § 32.
[k] L. 4. § 40. l. 5. § 8.
[l] L. 4. § 3.
* γραμμάτων Xyl.
[m] L. 3. § 1.
[n] Sup. § 20. Inf. § 21. 30. l. 5. § 31.
[o] L. 5. § 34.
* Πῶς [ἐκ] ὠμόν, vel Ὠμόν πως ε.
[p] Inf. § 50. l. 7. § 58.
[q] L. 11. § 18.
[r] L. 10. § 4.
[s] L. 11. § 13.

§ 28. Θάνατ[ος] [a] ἀνάπαυλα αἰσθητικῆς [b] ἀνατυπίας, καὶ ὁρμητικῆς [c] νευροσπασίας, καὶ διανοητικῆς διεξόδου, καὶ [d] τῆς τοῖς σάρκα λειτουργίας.

§ 29. Αἰσχρὸν ὅτι, ἐν ᾧ βίῳ [e] τὸ σῶμά σοι μὴ ἀπαυδᾷ, ἐν τούτῳ [f] τὴν ψυχὴν προαπαυδᾶν.

§ 30. Ὅρα μὴ ἀποχρωσωθῇς, μὴ βαφῇς· γίνεται γάρ. τήρησον * ἑαυτὸν [h] ἁπλοῦν, ἀγαθὸν, ἀκέραιον, σεμνὸν, [i] ἀκόμψον, τοῦ δικαίου φίλον, θεοσεβῆ, εὐμενῆ, φιλόστοργον, ἐρρωμένον πρὸς τὰ πρέποντα ἔργα. [k] ἀγώνισαι, ἵνα τοιοῦτος συμμείνῃς [l], οἷόν σε ἠθέλησε ποιῆσαι φιλοσοφία. [m] αἰδοῦ θεούς, [n] σῴζε ἀνθρώπους. [o] βραχὺς ὁ βίος· εἷς καρπὸς τῆς ἐπιγείου ζωῆς, διάθεσις ὁσία, καὶ πράξεις κοινωνικαί. [p] πάντα, ὡς Ἀντωνῖνος μαθητής· τὸν ὑπ' αὐτοῦ κατὰ λόγον πρεπόντως ἑπόμενον ἐκείνῳ, καὶ τὸ ὁμαλὲς πανταχοῦ, καὶ τὸ ὅσιον, καὶ τὸ * εὐόδιον τοῦ προσώπου, καὶ τὸ μειλίχιον, καὶ τὸ [q] ἀκενόδοξον, καὶ τὸ πρὸς τὴν κατάληψιν τῶν πραγμάτων φιλότιμον· καὶ [r] ὡς ἐκεῖνος οὐκ ἄν τι ὅλως παρῆκεν, μὴ πρότερον εὖ μάλα κατιδών, καὶ σαφῶς νοήσας· καὶ ὡς [s] ἔφερεν ἐκεῖνος τὸν ἀδίκως μεμφόμενος, [t] μὴ ἀντεμέμφετο· καὶ ὡς οὐ ῥᾳδίως ἔπειθεν· καὶ ὡς * διαβολὰς οὐκ ἐδέχετο· καὶ ὡς ἀκριβὴς ἦν ἐξετασὴς ἠθῶν καὶ πράξεων· καὶ [y] οὐκ ὀνειδιστής, οὐ φοβερὸς, οὐχ ὑποπτος [z], οὐ σοφιστής· καὶ ὡς [a] ὀλίγοις ἀρκούμενος, οἷς οἰκήσει, σφυμνῇ, ἐσθῆτι, ἐδέσμασι, ὑπηρεσίᾳ· καὶ ὡς [b] φιλόπονος, καὶ μακρόθυμος· καὶ ὅτι * μόνῳ ἐν τῷ μέχρι ἑσπέρας διὰ τὴν λιτὴν δίαιταν, μηδὲ τοῦ οὐρῆσαι τὰ ἀναγκαῖα παρὰ τὴν συνήθη ὥραν χρῆζον· καὶ [c] τὸ βέβαιον καὶ ὅμοιον ἐν ταῖς φιλίαις αὐτοῦ· καὶ τὸ [d] ἀνέχεσθαι ἀντιβαινόντων παῤῥησιαστικῶς τὰς γνώμας αὐτοῦ, καὶ [e] χαίρειν εἴ τις δεικνύοι κρεῖττον· καὶ ὡς [f] θεοσεβὴς χωρὶς δεισιδαιμονίας· ἵν' ᾖ ἔτως συνυπάρχοντα σοι ἔλθῃ ἡ τελευταία ὥρα, ὡς ἐκείνῳ.

§ 28. Mors finem imponit sensuum impressioni, & affectuum impulsui, & mentis discursui, & obeundo circa carnem ministerio.

§ 29. Turpe est in vitæ tuæ instituto, prius animam tibi deficere, quàm corpus deficiat.

§ 30. Cave nè in mores Cæsareos transeas, nè inficiaris. Solet enim hoc fieri. itaque serva te simplicem, bonum, integrum, gravem, serium, justi amantem, pium, placidum, affectu genuino præditum, in officio præstando strenuum. contende, talis ut persistas, qualem facere te philosophia volebat. Deos verere, homines tuere. brevis est vita. fructus unus hic terrestris vitæ istius, dispositio pia, actióque beneficа. Tanqam Antonini discipulus, fac qæcunq; facis. imitare constantem illius in rebus ritè gestis tenorem, in cunctis æqabilitatem, pietatem, vultûs serenitatem, comitatem, gloriæ inanis contemptum, in rebus indagandis studium; útque nihil omnino præterierit, priusqam sedulò considerâsset & liqidò perspexisset: útque tulerit immeritò reprehendentes, nec eos vicissim redarguerit. ut nihil enixè avt festinè moliebatur: ut delationes non admiserit. ut morum actionúmqe accuratus explorator fuerit; non conviciator, non meticulosus, non suspicios, non sophista. ut pavcis contentus, tecto nempe, strato, veste, victu, servitio: ut laborum amans, irasci tardus, eodem loci ad vesperam usqe, diætæ tenuis beneficio, manere potis; nec excernere, nisi tempore consveto, necesse habens. adhæc constantiam & æqabilitatem in amicitiis colendis. útque sententiis ipsius liberè se opponentes sustinuerit; gavisus etiam, si qis melius qicqam proferret. deniq; ut citra superstitionem fuerit religiosus. hæc, inqam, imitare, ut probè conscio tibi, sicut illi olim, superveniat hora novissima.

§ 31.

[a] L. 9. § 21.
[b] L. 3. § 16. Sup. § 16.
[c] L. 2. § 2.
[d] L. 3. § 3.
[e] L. 1 § 17.
[f] L. 5. § 9. l. 12. § 15.
[g] L. 5 § 16.
* -τον Lug.
[h] L. 7 § 31.
[i] L. 3. § 5.
[k] L. 10. § 8.
[l] L. 5. § 9.
[m] L. 5. 21. 33. l. 7. 31.
[n] L. 5. § 20. 36. l. 7. § 46.
[o] L. 2. § 4. 17.
[p] L. 1. § 16.
* εὐδιον Xyl.
[q] L. 1. § 16.
[r] Ibid.
[s] L. 11. § 13. 18.
[t] Sup. § 14.
[u] L. 1. § 16. l. 10. § 12.
[x] L. 1. § 5.
[y] L. 1. § 16.
[z] Ibid.
[a] Ibid.
[b] Ibid.
* μόνον ἐν τῷ [αὐτῷ] μ. Cas.
[c] Ibid.
[d] Ibid.
[e] Sup. § 21.
[f] L. 1 § 3.
[g] L. 2. § 11. l. 5. § 29.

§ 31. Expergiſcere, téq; revoca. & ſomno excuſſo, ubi intellexeris, ſomnia mera fuiſſe, qæ te conturbabant, iſta vigilans jam denuo intuere, qo modo illa es intuitus, qæ in ſomniis vidiſti.

§ 32. Ex corpuſculo atqe anima conſto. corpuſculo indifferentia ſunt omnia. neq; enim res diſtingvere novit. menti verò indifferentia ſunt, qæcunq; non ſunt peculiaria ejuſdem opera. hæc omnia in poteſtate ſua ſita habet: & ex his etiam ea ſola ad eam pertinent, qæ circa id qod in manibus jam eſt, verſantur. futura enim & præterita illius opera, & ipſa eidem jam ſunt indifferentia.

§ 33. Nullus eſt pedi avt manui præter naturam labor, dum pes qod pedis eſt, manus, id qod manûs eſt, faciat. pari modo nec homini qâ homo eſt, labor ullus eſt præter naturam, dum id qod hominis eſt, faciat. ſi avtem præter naturam illi non eſt, nec malum eſt ei.

§ 34. Qantâ voluptate perfunduntur etiam latrones, cinædi, paricidæ, tyranni?

§ 35. Nonne vides, ut artifices mechanici, etiamſi hominibus imperitis qadantenus concedant, artis tamen ſuæ rationem nihilominus enixè adversùs illos tueantur, nec ab ea qicqam abſcedere ſuſtineant? num ferendum ergò, architectum medicúmve artis ſuæ rationem pluris facere, qàm hominem ſuæ, qæ eſt illi cum Diis ipſis communis?

§ 36. Aſia, Evropa, orbis ſunt anguli. mare qodvis orbis guttula; Athos mons, ejuſdem glebula; tempus inſtans omne, punctum ævi. parva omnia, caduca, evanida. proveniunt indidem univerſa, à mente communi illa vel directè profecta, vel per conſeqentiam neceſſariam; etiam rictus leonis, & venena, & noxium qidvis, ſicut ſpina, & lutum, qæ rerum illarum ſpecioſarum ac pulcrarum appendices ſunt. noli ergò iſta ab eo qem colis

§ 31. [a] Ἀνάνηφε καὶ ἀναπαλαῦ σεαυτόν· καὶ [b] ἐξυπνισθεὶς πάλιν καὶ ἐννοήσας, ὅτι [c] ὄνφεσί σοι ἠνώχλει, πάλιν ἐγρηγορὼς βλέπε τοῦτα, ὡς ἐκεῖνα ἔβλεπες.

[a] L. 7. § 2. [b] L. 4. § 46. [c] L. 2. § 17.

§ 32. [d] Ἐκ σωματίε ἐμὶ καὶ ψυχῆς. τῷ μὲν ἓν σωματίῳ πάντα ἀδιάφορα· οὐδὲ γὰρ δύναται διαφέρεσθαι. [e] τῇ δὲ διανοίᾳ ἀδιάφορα, ὅσα μὴ ἔστιν αὐτῆς ἐνεργήματα. ὅσα δέ γε αὐτῆς ἔστιν ἐνεργήματα, [f] ταῦτα πάντα ἐπ' αὐτῇ ἔστιν. καὶ τέτων μέν τοι, [g] ἃ πρεὶ μόνον τὸ παρὸν περιγματεύεται. [h] τὰ γὰ μέλλοντα καὶ παρωχημότα ἐνεργήματα αὐτῆς, καὶ αὐτὰ ἤδη ἀδιάφορα.

[d] L. 2. § 2. l. 5. § 13. [e] L. 5. § 20. l. 7. § 58. [f] L. 5. § 14. [g] L. 3. § 12. l. 7. § 54. [h] L. 12. § 1.

§ 33. Οὐκ ἔστιν ὁ πόνος τῇ χειρὶ, οὐδὲ τῷ ποδὶ παρὰ φύσιν, μέχρις ἂν ποιῇ ὁ ὦος * τὸ ἔργον ποδὸς, καὶ ἡ χεὶρ τὰ ἔργα χειρός. ὕτως ἓν [i] οὐδὲ ἀνθρώπῳ ὡς ἀνθρώπῳ παρὰ φύσιν ἔστιν ὁ πόνος, μέχρις ἂν ποιῇ τὰ ἔργα ἀνθρώπε. [k] εἰ δὲ παρὰ φύσιν ἐστὶν αὐτῷ ὃ ποιεῖ, οὐδὲ κακὸν ὃ ἔστιν αὐτῷ.

* τὸ Lug. [i] L. 5. § 1. [k] L. 2. § 17. Sup. § 1.

§ 34. [l] Ἡδοναὶ ἡδοναὶ ἦσαν λῃσταὶ, κίναιδοι, παρρικίδαι, τύραννοι.

[l] L. 2. § 11. l. 5. § 10. l. 9. § 1.

§ 35. [m] Οὐχ ὁρᾷς πῶς οἱ βάναυσοι τεχνῖται ἁρμόζονται μὲν ἄχρι τινὸς πρὸς τοὺς ἰδιώτας, οὐδὲν ἧσσον μένουσι τὴν τέχνην καὶ τὸν λόγον τὸν τέχνης, καὶ τέτε ἀποζῆναι ἐκ τέτε δύνανται; ὃ δεινὸν, εἰ ὁ ἀρχιτέκτων, καὶ ὁ ἰατρὸς μᾶλλον αἰδέσιμα ἔσται τὰ τῆς ἰδίας τέχνης λόγε, ἢ [n] ὁ ἀνθρώπῳ τὰ ἑαυτοῦ, ὃς αὐτῷ κοινός ἐστι πρὸς τοὺς θεούς.

[m] L. 4. § 31. l. 5. § 1. 32. [n] L. 11. § 5.

§ 36. Ἡ Ἀσία, ἡ Εὐρώπη, [o] χωρία τῆς κόσμε· πᾶν πέλαγος, σταγὼν τῆς κόσμε· Ἄθως [p] βωλάριον τῆς κόσμε· πᾶν τὸ ἐνεστὼς τῆς χρόνε, [q] στιγμὴ τῆς αἰῶνος. [r] πάντα μικρὰ, εὐτρεπῆ, [s] εὐαφανιζόμενα· [t] πάντα ἐκεῖθεν ἔρχεται, [u] ἀπ' ἐκείνε τῆς κοινοῦ ἡγεμονικοῦ ὁρμήσαντα *, ἢ κατ' ἐπακολέθησιν. καὶ [x] τὸ χάσμα ἓν τῆς λέοντος, καὶ τὸ δηλητήριον, καὶ πᾶσα κακοπραγία, ὡς γ' ἄκανθα, ὡς βόρβορος, ἐκείνων [z] ἐπιγεννήματα τῆς σεμνῶν καὶ καλῶν. μὴ ἓν αὐτὰ ἀλλότρια τέτοις, ἕ σε-

* - τος f.

[o] L. 4. § 3. l. 8. § 21. [p] L. 12. § 32. [q] L. 2. § 14. l. 3. § 16. [r] L. 4. § 48. [s] L. 2. § 12. [t] L. 2. § 3. [u] L. 7. § 75. l. 9. § 28. 39. [x] L. 3. § 2. [y] L. 8. § 50. [z] L. 3. § 2.

βεις, φαντάζῃ· ἀλλὰ [a] τῷ πάντων πυνθάνῃ ὁπηλογίζῃ.

§ 37. [b] Ὁ τὰ νῦν ἰδὼν, πάντα ἑώρακεν, ὅσα τε ἐξ ἀϊδίου ἐγίνετο, καὶ ὅσα εἰς τὸ ἄπειρον ἔσται. [c] πάντα γὰρ ὁμογενῆ, καὶ ὁμοειδῆ.

§ 38. Πολλάκις ἐνθυμοῦ [d] τὴν ὅλην σύνδεσιν πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ σχέσιν πρὸς ἄλληλα. πρόσωπον γάρ πως πάντα ἀλλήλοις ἐπιπέπλεκται, καὶ πάντα κατὰ τοῦτο φίλα ἀλλήλοις ὄντι. καὶ γὰρ ἄλλῃ ἐξῆς ὄντι τοῦτο, διὰ τὴν τοπικὴν * κένωσιν καὶ σύμπνοιαν, καὶ [e] τὴν ἕνωσιν τῆς οὐσίας.

§ 39. [f] Οἷς συγκεκλήρωσαι πράγμασι, [g] τούτοις σωφρόνιζε σεαυτὸν· καὶ [h] οἷς συνέλαχας ἀνθρώποις, [i] τούτους φίλει, ἀλλ' ἀληθινῶς.

§ 40. [k] Ὄργανον, ἐργαλεῖον, Σκεῦος πᾶν, εἰ [l] πρὸς ὃ κατεσκεύασται ποιεῖ, ἓν ἔχει. καὶ τοι ἐκεῖ ὁ κατασκευάσας ἐνωχλῶν· ὅτι ἢ τῆ τοῦ φύσεως σωεχομένων, [m] ἐνδὸν ὄντι, καὶ παραμένει ἡ κατασκευάσασα δύναμις· καθὸ καὶ μᾶλλον [n] αἰδεῖσθαι αὐτὴν δεῖ καὶ νομίζειν, [o] ἐὰν τὸ βέλτιστα τούτης ἔχῃς καὶ δεξαγαγῇς, ἔχει σοι πάντα τῆ νοῦν ἔχειν ἢ ὅπως καὶ τῷ παντὶ τῆ νοῦν τὰ ἑαυτῆ.

§ 41. [p] Ὅ, τι ἂν τῆ ἀπροαιρέτων τοιοῦτόν σοι ἀγαθὸν, ἢ κακὸν, ἀνάγκη τῆ τῶν πεπραγότων τοῦ τοιούτου κακοῦ, ἢ τῷ ὑποπεσόντι τοῦ τοιούτου ἀγαθοῦ μεμφασθαί σε θεοῖς, καὶ ἀνθρώποις ἢ μισῆσαι τοὺς αἰτίους ὄντας, ἢ [q] ὑποπτευομένους ἔσεσθαι, τῆς ὑποτεύξεως, ἢ τῆς πεπραγότος· καὶ ἁμαρτάνομεν ἢ πολλὰ, διὰ τὸν πρὸς ταῦτα διαφορᾶν· ἐὰν ἢ [r] μόνα τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ καὶ κακὰ * κινῶμεν, ὑδεμία αἰτία καταλείπεται, [s] ὅτε θεῷ ἐγκαλέσαι, ὅτε πρὸς ἄνθρωπον σῆναι σταίη πολεμίᾳ.

§ 42. [t] Πάντες εἰς ἓν ἀποτέλεσμα συνεργοῦμεν, οἱ μὲν εἰδότως

aliena opinari: sed rerum universarum originem tecum perpende.

§ 37. Qi præsentia vidit, cuncta vidit, tum qæ ab æterno fuere, tum qæ in æternum futura sunt. cuncta enim & cognata sunt & uniformia.

§ 38. Perpende tecum jugiter rerum omnium, qæ in mundo sunt, connexionem mutuam, qámque ad se invicem affectionem habeant. sunt enim omnia qodammodo sibi invicem implexa, atq; eâ ratione sibi invicem amica. alterum enim alterius consequens est, & per connexionem localem, & per conspirationem mutuam, & per materiæ continuitatem.

§ 39. Qibus destinatus es rebus, eis te accommoda; & qibuscum vivere sortitus es, homines eos, ídque veraciter fac diligas.

§ 40. Organum, instrumentum, vas qodlibet, si id ad qod conditum est facit, bene se habet. ibi tamen opifex, qi condiderat, jam abiit. at in eis, qæ à natura continentur, intus est, ibíq; residet, qæ ea condiderat, vis. proinde magìs illam vereri oportet; existimandúmque tibi, si secundùm illius voluntatem te habueris degeríq;, omnia tibi ex animi sententia se habere. sic autem & universo ex animi sententia sui habent se sua.

§ 41. Siqid eorum, qæ extra arbitrium tuum sunt, bonum malúmve esse præsumpseris, necesse erit, ut ubi istiusmodi vel in malum incideris, vel bono excideris, Deos incuses, oderis homines, qi horum alterutrius tibi vel autores fuerint, vel etiam fore suspicaris. qin & multa iniqè agimus, dum ad ista contendimus. at si ea sola, qæ arbitrii sunt nostri, bona maláqe censuerimus, nulla jam supererit amplius cavssa, aut Deum incusandi, aut inimicitias adversùs hominem qenqam gerendi.

§ 42. Ad unum eundémque effectum operã conferunt universi suam, alii scientes

ac

[a] L. 3 § 11. l. 4. § 33. l. 8. § 23.
[b] L. 2 § 14. l. 11. § 1.
[c] Inf. § 46. l. 9. § 35.
[d] L. 4. § 40. 45. l. 7. § 9.
* κίν. Xyl. σύνυησιν f. l. 4. § 34.
[e] L. 4. § 40.
[f] L. 4. § 23. 25. l. 5. § 8. l. 8. § 23.
[g] L. 3. § 16. l. 4. § 34.
[h] L. 10. § 36.
[i] L. 7. § 22. 31.
[k] L. 9. § 42. l. 10. § 38.
[l] Sup. 16. l. 5. § 16.
[m] L. 3. § 3. 4, 5, 6. 16.
[n] L. 2. § 6. Sup. § 15.
[o] L. 9. § 1. 16.
[p] Sup. § 16. l. 9. § 1. l. 12. § 31.
[q] L. 4. § 37.
[r] L. 3. § 6, 7.
* κρινῶμεν.
[s] L. 10. § 1.
[t] L. 4. § 40.

ac intelligentes, alii effectionis inſcii. qo modo dormientes qoq; Heraclitus, opinor, operarios eſſe dixit, & ad ea qæ in mundo aguntur, operas conferre. alius verò alio modo operam confert. ex abundanti verò & is qi qiritatur, & qi in adverſum nititur, & qi ea qæ fiunt, tollere conatur. nam & ſic affectis mundus opus habebat. proinde cogita tandem, qorum in numerum te referas. ſiqidem rector ille univerſi omnino te probè utetur, téqe in operariorum operáſq; mutuas conferentium partem recipiet. tu verò cave pars ejuſmodi ſis, qalis in fabula vilis & ridiculus verſus ille, cujus meminit Chryſippus.

§ 43. Nunqid Sol pluviæ munus ambit, avt telluris Æſculapius? qid ſidera ipſa, nonne diverſa qamvis ſint, ad unum tamen idémq; efficiendum operas mutuas conferunt?

§ 44. Siqid de me eíſq; qæ mihi ſunt obventura Dii conſuluerint, omnino bene conſuluerunt. etenim conſilii expertem Deum nec cogitare facile fuerit. ut avtem malè mihi facerent, ecqid eos impelleret? ecqid enim vel illis ipſis, vel univerſo, cujus præcipuè curam gerunt, indè accederet? qod ſi de me ſpeciatim nihil conſuluerint, at de rebus univerſi ſaltem omnino conſuluerunt; qib⁹ & mea cum conſecutione neceſſaria cohæreãt, amplecti hæc debeo eíſq; acqieſcere. ſin de nulla prorſus re conſilia ineunt, qod tamen impium eſt credere, qorſum tunc immolemus, ſupplicemus, juremus, alia faciamus, qæ facimus ſinguli, tanqam ſi Deos præſentes & converſantes nobiſcum habeamus: at ſi de nulla re, inqam, noſtra conſilia ineunt; qidni egomet mihi conſulam? mihi avtem deliberatio competit, de eo qod conducat mihi. conducit verò unicuiqe, qod eſt conſtitutioni & naturæ ipſius conſentaneum. porrò natura mea rationalis & civilis eſt: civitas & patria, qâ Antoninus, Roma; qâ homo, mundus. hiſce civitatibus qæ utilia, & mihi ſunt bona.

καὶ παρακολουθητικῶς, ὁι δ' ἀνεπισάτως *. ὥσπερ καὶ τοὺ καθεύδοντας, δίμαι, ὁ Ἡράκλειτος ἐργάτας λέγει, καὶ συνεργοὺς τῶν ἐν τῷ κόσμῳ γινομένων. ἄλλος, ὃ καθ' ἄλλο συνεργεῖ· [a] ἐκ περισσίας δ' [b] καὶ ὁ μεμφόμενος, καὶ ὁ ἀντιβαίνειν πειρώμενος, καὶ ἀναιρεῖν τὰ γινόμενα. καὶ γὰρ [c] τοιούτοις ἔχρηζεν ὁ κόσμος. λοιπὸν ὅων σύνες εἰς τίνας ἑαυτὸν καταστάσεις· ἐκεῖνος μὲν γὰρ πάντως σοι καλῶς χρήσεται [d] ὁ τὰ ὅλα διοικῶν, καὶ παραδέξεταί σε εἰς μέρος τι [e] τῶν συνεργῶν καὶ συνεργητικῶν. ἀλλὰ σὺ μὴ τοιοῦτο μέρος γένῃ, ὃς ὁ σύντελὴς καὶ γελοῖος στίχος ἐν τῷ δράματι, ὃν Χρύσιππος μέμνηται.

§ 43. [f] Μήτι ὁ ἥλιος τὰ τοῦ ὑέτου ἀξιοῖ ποιεῖν, μήτι ὁ Ἀσκληπιὸς τὰ τῆς καρποφόρης; τί δὲ τοὺς ἀστέρας ἕκαστον, ἑνὶ ὄντι διαφόρους, συνεργοὺς δὲ πρὸς τὸ αὐτό;

§ 44. [h] Εἰ μὲν οὖν ἐβουλεύσαντο περὶ ἐμοῦ καὶ τῶν ἐμοὶ συμβῆναι ὀφειλόντων οἱ θεοὶ, καλῶς ἐβουλεύσαντο· [i] ἄβουλον γὰρ θεὸν ῥᾴδιον οὐ πονηρεῦσαι· [k] κακοποιῆσαι δὲ με διὰ τίνα αἰτίαν ἔμελλον ὁρμᾷν; τί γὰρ αὐτοῖς, ἢ τῷ κοινῷ, ἃ μάλιστα προνοοῦνται, ἐκ τούτου προσεγένετο; εἰ δὲ μὴ ἐβουλεύσαντο κατ' ἰδίαν περὶ ἐμοῦ, πρὸς γε τῶν κοινῶν πάντως ἐβουλεύσαντο, οἷς [l] κατ' ἐπακολούθησιν καὶ ταῦτα συμβαίνοντα, [m] ἀποδέχεσθαι καὶ στέργειν ὀφείλω. εἰ δ' ἄρα πρὸς μηδενὸς βουλεύονται, πιστεύειν μὴν ἔχω ὅσιον, ἢ μηδὲ θύωμεν, μηδὲ εὐχώμεθα, μηδὲ ὀμνύωμεν, μηδὲ τἆλλα πράττωμεν, ἅπερ ἕκαστα ὡς πρὸς παρόντας καὶ συμβιοῦντας τοὺς θεοὺς πραττόμεθα. εἰ δὲ ἄρα περὶ μηδενὸς [n] τῶν καθ' ἡμᾶς βουλεύονται, ἐμοὶ [o] ἔξεστι περὶ ἐμαυτοῦ βουλεύεσθαι· ἐμοὶ δὲ ὅτι σκέψις περὶ τοῦ συμφέροντος. [o] συμφέρει δὲ ἑκάστῳ, τὸ κατὰ [p] τὴν ἑαυτοῦ κατασκευὴν καὶ φύσιν. ἡ δὲ ἐμὴ φύσις λογικὴ καὶ πολιτική· [q] πόλις καὶ [r] πατρὶς, ὡς μὲν Ἀντωνίνῳ, Ῥώμη, ὡς δὲ ἀνθρώπῳ, ὁ κόσμος. [s] τὰ δὲ πόλεσιν ἓν πᾶσιν ὠφέλιμα, μόνα ἔστι μοι ἀγαθά.

§ 45.

* -σήτως ſ.

[a] L. 7. § 56.
[b] L. 8. § 35. l. 10. § 28.
[c] L. 9. § 42.
[d] Sup. § 1. 5.
[e] Sup. § 14. l. 7. § 19.
[f] L. 4. § 27.
[g] L. 9. § 9.
[h] L. 3. § 4. l. 7. § 41. l. 9. § 28.
[i] L. 2. § 11.
[k] Sup. § 1.
[l] L. 5. § 8.
[m] L. 3. § 16.
[n] L. 9. § 28.
[o] Sup. § 16. 40.
[p] L. 2. § 16. l. 3. § 11.
[q] L. 12. § 1.
[r] L. 2. § 5.
[s] L. 4. § 23. l. 5. § 22.

[a] L. 5. § 8.

§ 45. [a] Ὅπα ἐκάςῳ συμβαίνει, πῶπε τῷ ὅλῳ συμφέρει· ἤρκει τοῦτο· ἀλλ' ἔτι ἐκεῖνο, ὡς ἐπίπαν ὄφελ παραφυλάξας, ὅσα ἀνθρώπῳ * ἢ ἑτέροις ἀνθρώποις. [b] κοινότερον ἢ νῦν τὸ συμφέρον ὅτι τῶν μέσων λαμβανέσθω.

* ἢ f.

[b] L. 2. § 9.

§ 46. * Ὅπερ παρίσταταί σοι τὰ ἀμφὶ τῷ θεάτρῳ καὶ τοῖς τοιούτοις χωρίοις, ὡς [c] ἀεὶ τὰ αὐτὰ ὁρώμενα, καὶ τὸ ὁμοειδὲς, παροκροῦσι τὴν θέαν ποιεῖ· οὕτω καὶ ὅλε τὸ βίε πάσχειν. [d] πάντα γὰρ ἄνω κάτω τὰ αὐτὰ, καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν. μέχρι πίνος ἔν;

* Ὥσπερ Lug. Ὅπερ Xyl.

[c] L. 2. § 14. Sup. 37.

[d] L. 7. § 1. l. 9. § 28.

§ 47. Ἐννόει συνεχῶς [e] παντοίες ἀνθρώπες, καὶ παντοίων μὲ ἐπιτηδευμάτων, παντοδαπῶν ἢ ἐθνῶν, τεθνεῶτας· ὥςε καπέναι τὸ μέχρι Φιλιστίωνος, καὶ Φοίβε, καὶ Ὀξυγανίωνος. μέπει νῦν ἐπὶ τὰ ἄλλα φῦλα. ἐκεῖ ἢ μεταβαλεῖν ἡμᾶς δεῖ, ὅπε τοσῦτοι μὲ δεινοὶ ῥήτορες, τοσῦτοι ἢ [f] σεμνοὶ φιλόσοφοι, Ἡράκλειτος, Πυθαγόρας, Σωκράτης· τοσῦτοι ἢ ἥρωες πρότερον· τοσῦτοι ἢ ὕστερον στρατηγοὶ, τύραννοι· ἐπὶ τέτοις ἢ Εὔδοξος, Ἵππαρχος, Ἀρχιμήδης, ἄλλαι φύσεις ὀξεῖαι, μεγαλόφρονες, φιλόπονοι, παυσύρχοι, [g] αὐθάδεις, αὐτῆς τῆς ὑπηκόε καὶ ἐφημέρε τῶν ἀνθρώπων ζωῆς χλευασταί, οἷ Μένιππος καὶ ὅσοι τοιοῦτοι. ὦδε πάντων τέτων ἐννόει, ὅτι [h] πάλαι κεῖνται. τί ἔν τοῦτο [i] δεινὸν αὐτοῖς; τί καὶ τοῖς [k] μηδ' ὀνομαζομένοις ὅλως; [l] ἓν ᾧδε πολλοῦ ἄξιον, τὸ [m] μετ' ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης [n] εὐμενῆ τοῖς ψεύσης καὶ ἀδίκοις διαζῆν.

[e] L. 3. § 3. l. 4. § 48.

[f] L. 7. § 19.

[g] L. 10. § 9.

[h] Inf. § 56.

[i] L. 7. § 23.

[k] L. 4. § 33.

[l] L. 2. § 17. l. 4. § 33.

[m] L. 3. § 16.

[n] L. 3. § 11. l. 9. § 11. l. 11. § 9. 18.

§ 48. Ὅπαν εὐφράναι σεαυτὸν θέλῃς, [o] ἐνθυμοῦ τὰ προτερήματα τῶν συμβιόντων. οἷ μὲ, τοῦ μὲ, τὸ δραστήριον· τοῦ ἢ [p] τὸ αἰδήμον· τοῦ ἢ τὸ [q] εὐμεταδοτον· ἄλλε ἢ ἄλλό τι. οὐδὲν γὰρ οὕτως εὐφραίνει, ὡς τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀρετῶν ἐμφαινόμενα τοῖς ἤθεσι τῶ συζώντων, καὶ ἀθρόα ὡς οἷόν τε συμπίπτοντα. δὸ καὶ [r] πρόχειρα αὐτὰ ἐκτέον.

[o] L. 5. § 31.

[p] L. 1. § 2.

[q] L. 1. § 3. 14.

[r] L. 3. § 13.

§ 45. Quæcunq; unicuiq; contingunt, universo conducunt. hoc sufficere poterat. sed & illud adjiciatur, quod in universum observatione habitâ deprehendes, qicquid alicui conducit, etiam aliis conducere. conducibilis verò vocabulum in sensu communi nunc sumatur, cùm de rebus mediis adhibetur.

§ 46. Quemadmodum afficere te solent ea quæ in theatro locisq; ejusmodi repræsentantur, ut eadem semper uniformiter exhibita, spectandi satietatem pariant: eodem modo & in vita tota sis affectus. universa enim sunt sursum deorsum eadem, & ex eisdem. quousq; igitur?

§ 47. Istud jugiter cogita, omnis generis, omniúmq; tam studiorum, quàm & nationum, homines, mortem obiisse. descende hoc modo usq; ad Philistionem, Pbœbum, Origanionem. tum ad alias classes te transfer. eò nimirum nos concedere oportet, qò tot oratores diserti, tot philosophi verendi, Heraclitus, Pythagoras, Socrates; tot heroes prisci; tot hos secuti imperatores, tyranni: Evdoxus insuper, Hipparchus, Archimedes; alia acuta, sublimia, industria, versuta, arrogantia ingenia: ipsi vitæ hujusce caducæ & in dieculam durantis subsannatores, qualis Menippus, illiúsqe similes. hos omnes jam olim occubuisse memineris. at ecqid indè illis mali? ecqid & illis, qorum nè nomina qidem supersunt? unicum ergò istîc est, qod sit plurimi faciendum, ut veritatem justitiámq; colens ipse, cum mendacibus injustísq; benevolè degas.

§ 48. Oblectare te siqando libuerit, virtutes eorum, qi tecum vivunt, cogita; hujus industriam, illius modestiam, alterius liberalitatem, alterius aliam aliqam. nihil enim animum oblectat magìs, qàm virtutum imagines in moribus eorum qi unâ degunt nobiscum exerentes se, & qàm fieri potest confertissimè, mentis oculis se ingerentes in promptu itaq; esto tibi istiusmodi.

§ 49.

§ 49. Nunqid qòd tot pondo, non avtem trecentorum sis, ægrè fers? nec itaqe, qòd tot annos, non avtem plures, victurus sis, ægrè feras. Sicut enim staturæ, sic & temporis, qantum assignatum est tibi, tanto contentus sis oportet.

§ 50. Aliis qæ justa sunt, persvadere annitamur. Sed invitis etiam facito, qod justitiæ ratio exegerit. qòd siqis vi adhibitâ obstiterit tibi, tu ad æqanimitatem & tranqillitatem te transfer, eóq; qod obstat ad virtutis alterius exercitium fac utare. memineris etiam, qòd cum exceptione opus aggrediebare, nec id appetebas, qod fieri non potest. qid ergò? conatum istiusmodi. hunc avtem assequeris, etiamsi ea qæ conatus fueras, non fiant.

§ 51. In actione aliena ambitiosus bonum suum situm opinatur: in passione sua voluptuarius: in actione sua vir prudens.

§ 52. Licèt de re hac vel illa nihil opinari, atque ità animi perturbationem omnem effugere. neqe enim habent in se res ipsæ vim ullam judicia nostra eliciendi.

§ 53 Assvesce eis qæ ab alio dicuntur animum seduló adhibere, & qantum poteris dicentis animo penitus intersse.

§ 54. Qod examini non conducit, nec api conducit.

§ 55. Si gubernatori nautæ, medico ægroti maledicerent, ecqem alium avscultarent? avt qo modo exeqerentur illi, qod navigantibus salutem pareret, ægrotantibus sanitatem?

§ 56. Qàm multi eorum, qibuscum in mundum intraveram, ex eodem jam excesserunt?

§ 57. Avrigine affectis mel amarum videtur; à cane rabido morsis, aqa formidabilis: contrà pueris pila pulcrum qid. qare igitur cuiqam succenses? an minùs

§ 49 Μὴ συγχαίνεις, ὅτι * τεσσῶν δὲ πέντε λιτρῶν εἶ, καὶ ὁ τριακοσίων; ἄτω δὴ καὶ ὅτι μόχθει * τοσῶν ἢ ἐπὶ πλεῖον θ. [a] ὥσπερ γὰρ τῆς ὑσίας, ὅσον ἀφωρισταί σοι χέρνης, ἄτως καὶ [b] ὑπὶ τῆ χρόνε.

§ 50. [c] Πειρῶμεν πείθειν αὐτές. [d] πρᾶξις ἢ καὶ πρὸς ἀκόντων, ὅταν τῆς δικαιοσύνης ὁ λόγ θ ἄτως ἄγῃ. ἐὰν μέν τοι βίᾳ τις προσχώμεν θ ἐνίσῃται, [e] μετάβαινε ὅπὶ τὸ εὐάρεσον καὶ ἀλυπον, καὶ συγχῶ εἰς ἄλλην ἀρετὴν τῆ κωλύσει· καὶ μέμνησο ὅτι [f] μετ' ὑπεξαιρέσεως ὁρμῆς, * ὅτι καὶ [g] τὸ πρὸς ἀδυνάτων ἐκ * ὀρέγε. πέν θ ἓν; τῆς * τοίας δὲ πέν θ ὁρμῆς. τέτε ἢ τυγχάνεις, * ἐφ' ὅις προήχθημεν *, τέτε * γίνε θ.

§ 51. [h] Ὁ μὲν φιλόδοξ θ ἀλλοτείαν ἐνέργειαν ἴδιον ἀγαθὸν ὑπολαμβάνει· ὁ ἢ φιλήδον θ, [i] ἰδίαν πεῖσιν [k] ὁ ἢ νῶν ἔχων, ἰδίαν πρᾶξιν.

§ 52. [l] Ἔξεσι πρὸ τέτε μηδὲν ὑπολαμβάνειν, καὶ μὴ ὀχλεῖσθαι τῆ ψυχῆ· [m] αὐτὰ γὰρ τὰ πράγματα ἐχ ἕχει φύσιν ποιητικὴν τῆς ἡμετέρων κρίσεων.

§ 53. [n] Ἔστιν σεαυτὸν πρὸς * τὸ ὑφ' ἑτέρε λεχθὲν * γίνεσθ ὁ ἀπαρενδυμήτως, καὶ ὡς ὅιόν τε ἐν τῆ ψυχῆ τὸ λέχοντ θ γίνε.

§ 54. [p] Τὸ πῇ σημαίνει μὴ συμφέρον, ὅδὲ τῆ μελίσῃ συμφέρει.

§ 55. Εἰ κυβερνῶν θ * οἱ ναῦ θ, ἢ ἰατρεύον θ * οἱ κάμνοντες κακῶς ἔλεγον, ἄλλῳ τινὶ ἂν προσεῖχον; ἢ πῶς αὐτὸς ἐνεργοίη, τὸ τοῖς ἐμπλέσι σωτήριον, ἢ τὸ τοῖς θεραπευομένοις ὑγιεινόν;

§ 56. [q] Πόσοι μεθ' ὧν εἰσῆλθον εἰς τὸν κόσμον, ἤδη ἀπεληλύθασιν;

§ 57. Ἰκλείεσι τὸ μέλι πικρὸν φαίνεται· καὶ λυσσοδήκτοις τὸ ὕδωρ φοβερόν· καὶ παιδίοις τὸ σφαιρίον καλόν. [r] τί ἓν ὀργίζομαι; ἢ δοκεῖ σοι ἔλαττον

* τοσῶνδε πενῶν

* τοσῶνδε

[a] L. 8. § 7.

[b] L. 2. § 4.

[c] L. 3. § 11.

[d] L. 11. § 9.

[e] L. 4. § 1. l. 7. § 18.

[f] L. 5. § 20. * καὶ ὅτι

[g] L. 5. § 17. * ὠρέγε * τοιᾶσδε πνὸς * [εἰ] ἐφ' Xyl. [κεῖν] ἐφ' f. * -θης f. * [μὴ] γ. vel -τ' [ἢ] γ.

[h] L. 2. § 7.

[i] L. 3. § 6. l. 10. § 33.

[k] L. 5. § 15. 34, 35. l. 9. § 16.

[l] L. 5. § 2. l. 7. § 2. 14.

[m] L. 5. § 19.

[n] L. 7. § 4. 30. * πῇ vel -ὁμῆνον

[o] L. 10. § 8.

[p] L. 5. § 22.

* -νῶντα Cant. * ονῖα Cant.

[q] L. 4. § 3. Inf. § 59.

[r] Sup. 26, 27. l. 8. § 14. l. 11. § 18.

ἰηρύειν τὸ διεφθαρμένον, ἢ τὸ χολίου τῷ ἰκτεριῶντι, καὶ ὁ ἰὸς τῷ λυσσοδήκτῳ;

[a] L. 2. § 9.
[b] L. 5. § 8.

§ 58. [a] Κατὰ τὸν λόγον τῆς σῆς φύσεως, βίᾳ σε οὐδεὶς κωλύσει. [b] ὡδὶ δὲ τὸν λόγον τῆς κοινῆς φύσεως, οὐδέν σοι συμβήσεται.

[c] L. 4. § 3. l. 7. § 62. l. 9. § 27.
[d] L. 10. § 19.
[e] L. 2. § 12. l. 3. § 10.
[f] Sup. § 56.

§ 59. [c] Ὅσοι εἰσὶν, οἷς θέλουσιν ἀρέσκειν, καὶ [d] δι' ἃ κεκινήμεθα, καὶ δι' ἃ ἐνεργοῦμεν· ὡς [e] ταχέως ὁ αἰὼν πάντα καλύψει, καὶ [f] ὅσα ἐκάλυψεν ἤδη.

posse putas mentis errorem, qàm apud arqatum bilem, apud lymphaticum virus?

§ 58. Qo minùs secundùm naturæ tuæ rationem vivas, nemo te coegerit. præter rationem verò naturæ communis nihil tibi contigerit.

§ 59. Perpende tecum, quales sint qibus placere cupis, & qarum rerum potiùndi cavsâ id velis, qibúsqe officiis ista demerearis. item qàm citò ævum omnia condet, qótq; etiam res jam condiderit.

ΒΙΒΛΙΟΝ ζ'

LIBER VII.

[a] Inf. § 58.

[b] L. 2. § 14. l. 6. § 17. 46.
[c] L. 8. § 15. l. 12. § 26.
[d] L. 8. § 6.
[e] L. 6. § 37.
[*] συνήθη καὶ.
[f] L. 5. § 11. Inf. § 23. l. 12. § 24.
[g] L. 8. § 1.
[*] ὡς f.
[h] L. 6. § 52.
[i] L. 5. § 19.
[k] L. 3. § 5. Inf. § 12.
[l] L. 4. § 3.
[m] L. 6. § 31.
[n] L. 12. § 29.
[o] Inf. § 48. l. 9. § 24.
[p] L. 4. § 3.
[q] L. 5. § 33.
[*] μενὰς,
[r] L. 11. § 22.
[s] L. 2. § 2.
[t] L. 4. § 25. l. 8. § 5. 43.

Τί ὄντι κακία; τοῦτ' ἔστιν, [a] ὃ πολλάκις εἶδες· καὶ ἐπὶ παντὸς ὧν τῷ συμβαίνοντος παρέχειν ἔχει, ὅτι τοῦτό ὄζαν ὁ πολλάκις εἶδες. [b] ὅλως ἄνω κάτω τὰ αὐτὰ εὑρήσεις, [c] ὧν μεσαὶ αἱ ἱστορίαι αἱ παλαιαὶ, αἱ μέσαι, αἱ νῦν συγγνωσταὶ· ὧν νῦν μεσαὶ αἱ πόλεις, καὶ οἰκίαι· [d] ἐδὲν καινόν· [e] πάντα [*] καὶ συνήθη [f] ὀλιγοχρόνια.

§ 2. Τὰ δόγματα πῶς ἄλλως δύνατα νεκρωθῆναι, ἐὰν μὴ αἱ κατάλληλαι αὐτοῖς [g] φαντασίαι σβεσθῶσιν; [*] ὡς δυνατόν ἀναζωπυρεῖν ἐπί σοί ὄζι· [h] δύναμαι, φησὶ τοῦτο ὃ δεῖ ὑπολαμβάνειν. εἰ δύναμαι, τί ταράσσομαι; [i] τὰ ἔξω τῆς ἐμῆς διανοίας ἐδὲν ὅλως πρὸς τὸν ἐμὲ διάνοιαν· τοῦτο πάθε, καὶ [k] ὀρθὸς εἶ. [l] ἀναβιῶναί σοι ἔξεστιν· [m] ἴδε πάλιν τὰ πράγματα, ὡς ἑώρας [n] ἐν τάχει· τοῦτο γὰρ τὸ ἀναβιῶναι.

§ 3. [o] Πομπῆς κενοσπουδία, ὀπὴ σκήνης δράματα, ποίμνια, ἀγέλαι, [p] διαδρεψμοὶ, [q] κυνιδίοις ὀστάριον ἐῤῥιμμένον, ψωμίον εἰς τὰς τῶν ἰχθύων δεξαμενὰς [*], μυρμήκων ταλαιπωρίαι, καὶ ἀχθοφορίαι, [r] μυϊδίων ἐπτοημένων διαδρομαὶ, [s] στιλπνὰ νοερὰ πανσεμνεύματα. χρὴ ὃν ἐν τούτοις [t] εὐμενῶς μὲ καὶ μὴ φρυαπτόμενον ἐξάναι. παρακολουθεῖν

Quid est vitiositas? hoc, qod sæpe vidisti. in omni casu occurrat idem, hoc est qod sæpe vidi. omnino sursum deorsum eadem deprehendes, qibus refertæ sunt historiæ priscæ, mediæ, præsentes; qibus civitates atq; familiæ scatent. nihil est novi. consveta & caduca sunt omnia.

§ 2. Dogmata in te aboleri qo modo poterunt, nisi cogitationes bis congruæ extingvantur? qas resuscitare tibi, qoties libuerit, licet. possum de re ista, qod oportet, opinari. Si possum, qid perturbatur mihi animus? nihil qicqam ad mentem faciunt, qæ extra mentem sunt sita. hoc modo sis affectus, & rectus consistis. reviviscere tibi licet. res ipsas intuere prout priùs vidisti. hoc est enim reviviscere.

§ 3. Pompæ studium inane, fabulæ scenicæ, greges, armenta, velitationes, catulis projectum osficulum, offula in piscinam immissa, formicarum ærumnæ & bajulationes, musculorum perteritorum discursus, sigillaria verticillis cita. hoc genus sunt externa cuncta. in his igitur benevolum placidúmqe consistere par est, non avtem insolescere: intelligere

ligere nihilominus, tanti qemqe esse, qanti illud est in qo studium posuerit.

§ 4. In sermone, eis qæ dicuntur; in conatu omni, eis qæ fiunt animum advertere oportet: & in altero qidem, qid designetur; in altero verò, qorsum referatur, considerandum.

§ 5. Sufficítne ad istud mens mea, necne? si sufficit, eâ tanqam instrumento ab universi natura mihi dato ad hoc efficiendum utor, si non sufficit, avt opus illi concedo, qi me meliùs id efficere potest, nisi aliter ad officium meum pertinuerit; vel qod possum facio, eo adscito qi mentis meæ operâ usus id possit, qod ad societatem humanam est hoc ipso tempore tempestivum ac utile. qicqid enim, vel per me, vel cum alio fecero, ad id duntaxat tendere fas est, qod est societati utile & congruum.

§ 6. Qàm multi qi celebres admodum olim extitêre, oblivioni nunc sunt traditi? qàm multi etiam eorum, qi istos celebraverant, jam olim penitus aboliti sunt?

§ 7. Avxilii nè te pudeat. hoc est enim tibi propositum, ut qod est muneris tui facias, qomodo militi in dimicatione murali. qid ergò, si ad propugnaculum ascendere solus, qia clavdus es, neqeas, ab altero verò adjutus possis?

§ 8. De futuris solicitus nè sis. accedes enim ad ea, si ità necesse fuerit, ratione instructus eâdem, qâ nunc ad præsentia uteris.

§ 9. Omnia sunt sibi invicem implexa, & vinculo qodam sacro sibi invicem sic devincta, ut nihil alterum ab altero sit alienum. coordinantur enim simul, eundémq; mundum cohonestant. etenim & mundus unus, & Deus unus est in omnibus, & materia una, & lex una; ratio nempe animantium intelligentium omnium communis; & veritas una: siqidem

μέν τοι, ὅτι [a] τοσόυτῳ ἀξιος ἕκασός ὅστις, ὅσῳ ἀξιᾳ ὅτι τοῦτο φρὶ ὃ ἐσπόδακεν. [a] L. 5. § 16.

§ 4. [b] Δεῖ χρὴ λέξιν παρακολουθεῖν τοῖς λεγομένοις, καὶ καθ' ἑκάστην ὁρμὴν νοεμένοις. καὶ [*] ὅπῃ μὲν τῷ ἑτέρῳ, εὐθὺς ὁρᾶν, [c] ὅπῃ τινα σκόπον ἡ ἀναφορά. ὅπῃ δὲ τῷ ἑτέρῳ, φυλάσσειν, τί τὸ σημαινόμενον. [b] Inf. § 30. l. 6. § 53. [*] Vide Not. [c] L. 2. § 16.

§ 5. Πότερον ἐξαρκεῖ ἡ διάνοιά μου πρὸς τοῦτο, ἢ ὡς εἰ μὲν ἐξαρκεῖ, χρῶμαι αὐτῇ πρὸς τὸ ἔργον, ὡς ὀργάνῳ παρὰ τῆς ὅλων φύσεως δοθέντι. εἰ δὲ μὴ ἐξαρκεῖ, ἤτοι ἀναχωρῶ τοῦ ἔργου τῷ δυναμένῳ κρεῖττον ἐπιτελέσαι, ἐὰν ἄλλως τοῦτο μὴ καθήκῃ· ἢ πρόσω ὡς δύναμαι; [d] προσπαραλαβὼν τὸν δυνάμενον καὶ προῆκόντως τῆς ἐμῆς ἡγεμονικῆς ποιῆσαι [e] τὸ εἰς τὴν κοινωνίαν νῦν καιρίον καὶ χρήσιμον. [f] ὅπερ γὰρ ἂν δι' ἐμαυτοῦ, ἢ σὺν ἄλλῳ τῳοῦν, ὧδε μόνον χρὴ συντείνειν, ὃ εἰς τὸ κοινῇ χρήσιμον καὶ εὐάρμοστον. [d] Inf. § 7. [e] Inf. 54, 55. [f] L. 8. § 2. l. 9. § 23.

§ 6. [h] Ὅσοι μὲ πολυύμνητοι γεγόνασιν, ἤδη λήθῃ παραδέδονται; ὅσοι δὲ τούτους ὑμήσαντες, πάλαι ἐκποδών; [g] L. 4. § 12. [h] L. 3. § 3. 10.

§ 7. [i] Μὴ αἰσχύνου βοηθούμενος· πρόκειται γάρ σοι ἐνεργεῖν [k] τὸ ὑπὸ Καλλου, ὡς φασιόν, ἐν τειχομαχίᾳ· τί οὖν ἐὰν σὺ μὲν χαλεπαίνων ἐπὶ τοῖς ἅπαξιν ἀναβῆναι μόνος μὴ δύνῃ, σὺν ἄλλῳ δὲ δυνατὸν ἢ τοῦτο; [i] Sup. § 5. l. 10. § 12. [k] L. 10. § 25.

§ 8. [l] Τὰ μέλλοντα μὴ ταραττέτω. [m] ἥξεις γὰρ ἐπ' αὐτά, ἐὰν δεήσῃ, [n] φέρων τὸν αὐτὸν λόγον, ᾧ νῦν χρὸς τὰ παρόντα χρᾷ. [l] L. 8. § 36. l. 12. § 1. 3. [m] Inf. § 46. [n] L. 12. § 9.

§ 9. [o] Πάντα ἀλλήλοις ἐπιπέπλεκται. καὶ ἡ σύνδεσις ἱερά, καὶ σχεδὸν οὐδὲν [p] ἀλλότριον ἀλλήλοις· [q] συγκατατέτακται γάρ, καὶ [r] συγκοσμεῖ τὸν αὐτὸν κόσμον. [s] κόσμος τε γὰρ εἷς καὶ θεὸς εἷς διὰ πάντων, καὶ οὐσία μία, καὶ [t] νόμος εἷς, [u] λόγος κοινὸς πάντων τῶν νοερῶν ζώων, καὶ [x] ἀλήθεια μία. εἴγε [o] L. 6. § 38. [p] L. 9. § 1. [q] L. 5. § 8. [r] L. 4. § 23. [s] Inf. § 48. [t] L. 4. § 40. [t] L. 2. § 16. [u] L. 4. § 4. [x] L. 9. § 1.

καὶ τελειότης μία ἐκ ὁμογενῶν, καὶ τοῦ αὐτοῦ λόγου μετεχόντων ζώων.

[a] L. 2. § 12. Inf. § 19.
[b] L. 4. § 14.
[c] Sup. § 5.

§ 10. [a] Πᾶν τὸ ἔνυλον, ἀναφανίζεσθαι τάχιστα τῇ τοῦ ὅλων οὐσίᾳ· καὶ πᾶν αἴτιον, [b] εἰς ἣν τῶν ὅλων λόγον τάχιστα ἀναλαμβάνεται· καὶ [c] παντὸς μνήμην τάχιστα ἐγκαταχώννυται τῷ αἰῶνι.

[d] L. 1. § 9. l. 9. § 9.

§ 11. Τῷ λογικῷ ζώῳ ἡ αὐτὴ πορεῖα [d] κατὰ φύσιν ἐστὶ, καὶ κατὰ λόγον.

[e] L. 3. § 5. Sup. § 2.

§ 12. [e] Ὀρθός, ἢ ὀρθούμενον.

[f] L. 9. § 9. [g] L. 2. § 1.

§ 13. Οἷόν ἐστιν ἐν ἡνωμένοις τὰ μέλη τοῦ σώματος, τοῦτον ἔχει ὁ λόγος [f] ἐν διεστῶσι τὰ λογικά, [g] πρὸς μίαν πνοὴ συνεργίαν κατεσκευασμένα. μᾶλλον δέ σοι ἡ τούτου νόησις παραστήσει, ἐὰν πρὸς ἑαυτὸν πολλάκις λέγῃς, ὅτι [h] μέλος εἰμὶ τοῦ ἐκ τῶν λογικῶν συστήματος. ἐὰν δὲ διὰ τοῦ ῥωσικοῦ [i] μέρος ἐθέλῃς ἑαυτὸν λέγειν, ὅπως ἀπὸ καρδίας φιλεῖς τοὺς ἀνθρώπους· ὅπως σε καταλαμβανικῶς * [k] συμφέρει τὸ συγγενεῖν· ἔτι ὡς πρέπον αὐτὸ ψιλὸν ποιεῖς, ὅπως ὡς [l] αὐτὸν ἓν ποιῶν.

[h] L. 8. § 7. l. 10. § 6.
[i] L. 2. § 3, 4.
* -λικτικως L. 9. § 42.
[k] L. 8. § 26.
[l] Inf. § 74. l. 11. § 4.

§ 14. Ὁ θέλει, ἔξωθεν παραπιπτέτω τοῖς παθεῖν ἐκ τῆς * παραπτώσεως ταύτης δυναμένοις. [m] ἐκεῖνα γὰρ, ἐὰν θέλωσι, μεμψέσθω τὰ πάθοντα. [n] ἐγὼ δέ, ἐὰν μὴ ὑπολάβω ὅπερ κακὸν τὸ συμβεβηκὸς, ὅπερ βέβλαμμαι. [o] ἔξεστι δέ μοι μὴ ὑπολαβεῖν.

* παραπτωσεως. Aug. An.
[m] Inf. § 16. 33. l. 8. § 28.
[n] L. 4. § 7. l. 6. § 8.
[o] L. 6. § 52.

§ 15. [p] Ὅπερ ἂν τις ποιῇ ἢ λέγῃ, [q] ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι. ὡς ἂν εἰ ὁ χρυσὸς, ἢ [r] ὁ σμάραγδος, ἢ ἡ πορφύρα τοῦτο ἀεὶ ἔλεγεν, * ὅ, τι ἂν ποιῇ, ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ σμάραγδον εἶναι, καὶ τὸ ἐμαυτοῦ χρῶμα ἔχειν.

[p] L. 8. § 5.
[q] L. 4. § 20.
* ὅτι ἂν τις π.
[r] L. 5. § 19. l. 8. § 29. 40.

§ 16. [s] Τὸ ἡγεμονικὸν, αὐτὸ ἑαυτῷ ἀρκούμενον *: οὐδ, λέγω, ἐὰν φοβῇ * ἑαυτὸ * εἰς ὀδυρμίαν. εἰ δέ τις ἄλλο αὐτὸ φοβῆσαι ἢ λυπῆσαι δύναται, ποιείτω. αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ ὑπολήψεται [t] ἃ πρέπει εἰς τοιαύτας ὑφὰς. [u] τὸ σωμάτιον, μὴ πάθῃ τι, αὐτὸ

* -χλεῖ;
* -βεῖ;
* [ἐὰν λυπεῖ;] εἰς ἐπ. [ἐὰν κινεῖ;] Boot. [ἐὰν ἄγει] εἰς ὀδυρμίαν Salm.
[s] L. 5. § 26.
[t] Inf. § 33. l. 8. § 28.
[u] τὸ σωμάτιον, μὴ πάθῃ τι, αὐτὸ

& perfectio una animantium ſibi invicem congenerũ, ejuſdémq; rationis participum.

§ 10. Materiale omne, in univerſi ſubſtantiam qàm celerrimè evaneſcit: cavſſale omne, in univerſi rationem non minùs citò reſorbetur; memoria deniqe rei cujuſq; pari celeritate in ævo qaſi defoſſæ ſepelitur.

§ 11. Animali ratione prædito eadem actio eſt, & ſecundùm naturam, & ſecundùm rationem.

§ 12. Avt rectus, avt erectus ſis.

§ 13. Qomodo ſe habent in continuis corporis membra, eodem ſe habent in diſſitis qæ ratione ſunt prodita. ad mutuas enim rei eidem conficiendæ operas conferendas nata ſunt utraqe conſideratio hæc animum tuum magìs attinget, ſi te freqenter ſic allocutus fueris, Membrum ſum ego compagis iſtiꝰ qæ ex ratione præditis componitur. ſin partẽ duntaxat eſſe te dixeris, homines ex animo nondum diligis; hoc ipſum benefacere per ſe nondũ oblectat te: adhuc tanqam qod fieri deceat tantùm facis, nondũ perinde acſi tibi ipſi benefacias.

§ 14. Qicqid voluerit, eis extrinſecùs accidat, qæ caſibus iſtiuſmodi affici poſſunt. ipſa enim, qæ affecta ſunt, conqerantur, ſi velint. ipſe niſi malum cenſuero id qod contingit, nondum ſum læſus. in me avtem ſitum eſt, nihil tale opinari.

§ 15 Qicqid vel fecerit vel dixerit qiſqam, probum eſſe me oportet. havd aliter, qàm ſi avrum avt ſmaragdus avt purpura ità jugiter diceret, Qicqid fecerit dixeritve qiſqam, ſmaragdum eſſe me oportet, nitorémqe meum retinere.

§ 16. Mens an non ipſa perturbat ſe? verbi gratiâ, an non ipſa in formidinem, in mœſtitiam impellit ſe? alius qis ſi terrefacere eam avt contriſtari poſſit, faciat. in ipſius voluntate ſitum eſt, ut nè ad motus iſtiuſmodi opinando ſe commoveat. corpuſculum nè qid patiatur, ſibi curæ

curæ habeat, si possit; & qando patitur qicqam, conqeratur. animula verò, qæ timet, qæ dolet, qæ super his omnino aliqid opinatur, nihil horum patietur, nisi si eam ipse in judicium istiusmodi demiseris. nullius rei alterius per se indiga est mens, nisi ipsa sibi indigentiam creaverit. eadémqe ratione & perturbatione & impedimento omni immunis, nisi ipsa se perturbaverit avt impediverit.

§ 17. Felicitas est bonus genius, sive mens bona. qid igitur facis hîc, ô phantasia? facesse hinc, per deos, utì accessisti: nihil enim opus te habeo. more antiqo accessisti. nec succenseo tibi tamen. facesse tantùm.

§ 18. Cur mutationem qis metuat? ecqid enim fieri potest absqe mutatione? ecqid avtem avt gratius avt familiarius universi naturæ? ipse num balneo uti poteris, ni ligna mutationem subeant? num nutriri, ni edulia itidem mutentur? nunqid aliud utile qicqam perfici, nisi interveniente mutatione? an non vides simile qiddam esse & mutationem tui, nec universi naturæ minùs necessarium?

§ 19. Per mundi substantiam, tanqam per torrentem, corpora transeunt universa, ipsa universo, prout membra sibi invicem nostra, coalita & eidem cooperantia. qot Chrysippos, qot Socrates, qot Epictetos jam dudum absorpsit ævum istud? idem tibi de qovis tum homine, tum re succurrat.

§ 20. Hoc unum me solicitum habet, neqid ipse faciam, qod hominis conditio vel minùs velit, vel secus velit, vel nunc nolit.

§ 21. Instat tempus, qo tu omnium oblitus eris; instat, & qo omnes tui.

§ 22. Hominis est, etiam eos qi offendunt diligere. hoc fiet, si unà succurrat tibi, tum esse tibi cognatos, tum inscios invitósq; peccare: adhæc, pavlò post

μεεμνήτω, εἰ δύναται, ϰ) λεγέτω, εἴ τι παθχει· τὸ δ' ψυχάριον, τὸ φοβέμενον, τὸ λυπάμενον, τὸ ὦδε τύτων ὅλως ὑπολαμβάνον, ἐάτν μὴ πάθῃ· * ϰ) ἔξεις * αὐτὸ εἰς ϰρίσιν τοιαύτην. [a] ἀνεγσθήτος ὅτιν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, τὸ ἡγεμονικόν, ἐὰν μὴ ἑαυτῷ ἐνδειαν ποιῇ. ϰ) ταυτὰ δ' ϰ) ἀτάραχον, ϰ) [b] ἀνεμπόδιστον, ἐὰν μὴ ἑαυτὸ ταράσσῃ ϰ) ἐμποδίζῃ.

* εἰ ϰ) ἄξεις, vel παράξεις, αὐτὸ Salm.
* αὐτῷ Xyl.
[a] L. 3. § 5. l. 11. § 1.
[b] L. 5. § 20.

§ 17. [c] Εὐδαιμονία ἐστὶ, [d] δαίμων ἀγαθὸς, ἢ ἀγαθὸν *. τί ἦν σοὶ ὧδε ποιεῖς, [e] ὦ φαντασία; ἀπέρχε, * ϰατὰ θεὸς σοι, ὡς ἦλθες· ἐ γὰρ χρήζω σε. ἐλήλυθας δ' ϰ) τὸ ἀρχαῖον ἔθος. ϰ) ϰ) ὀργίζομαί σοι· μόνον ἄπιθι.

[c] L. 5. § 36.
[d] L. 10. § 13.
* -δὸν [ἡδεμονικόν.]
[e] Inf. § 29.
* [ποῦς] τ. θ. σὺ Lug. An.

§ 18. Φοβεῖταί τις μεταβολήν; [f] τί γὰρ δύναται χωρὶς μεταβολῆς γενέσθαι; [g] τί δὲ φίλτερον ἢ οἰκειότερον τῇ τοῦ ὅλων φύσει; σὺ δ' αὐτὸς λόσασθαι δύναται, ἐὰν μὴ τὰ ξύλα μεταβάλῃ; τροφῆναι δ' δύνασαι, ἐὰν μὴ τὰ ἐδώδιμα μεταβάλῃ; ἄλλο δ' τι τοῦ χρησίμου δύναται συντελεσθῆναι χωρὶς μεταβολῆς; ϰ) ϰ οὐχ ὁρᾷς σὺν, ὅτι ϰ) αὐτὸ τὸ σὲ μεταβαλεῖν ὅμοιόν ἐστι, ϰ) ὁμοίως [h] ἀναγκαῖον τῇ τοῦ ὅλων φύσει;

[f] L. 4. § 3. 40. Inf. § 25. l. 8. § 6. l. 9 § 19.
[g] L. 8. § 35. l. 9. § 21.
[h] L. 2. § 3.
[i] Sup. § 10. l. 4. § 43. l. 5. § 23. & l. 9. § 29.

§ 19. [i] Διὰ τ' τ' ὅλων οὐσίας, ὡς διὰ χειμάρρου διεϰπορεύεται πάντα τὰ σώματα, [k] τῷ ὅλῳ συμφυῆ ϰ) συνεργὰ, ὡς [l] τὰ ἡμέτερα μέρη ἀλλήλοις. [m] πόσους ἤδη ὁ αἰὼν Χρυσίππους, πόσους Σωϰράτης, πόσους Ἐπικτήτους ϰαταπέπωϰεν; τὸ δ' αὐτὸ ϰ) [n] ἐπὶ παντὸς ὑπονοεῖν σοι ἀνδρώπου τε ϰ) πράγματος προσπιπτέτω.

[k] L. 6. § 41.
[l] L. 2. § 1. Sup. § 13.
[m] L. 4. § 48.
[n] L. 4. § 50.
[o] L. 2. § 7. l. 6. § 22. l. 8. § 1.
[p] Sup. § 2. l. 4. § 23. l. 5. § 25.

§ 20. [o] Ἐμὲ ἓν μόνον φοβεῖται, μήτι αὐτὸς ποιήσω, ὃ ἡ ϰατασϰευὴ τοῦ ἀνδρώπου ϰ) θέλει, ἢ ὡς ϰ) θέλει, ἢ [p] ὃ νῦν ϰ) θέλει.

[q] L. 4. § 19. Inf. § 34. l. 8. § 21.
[r] Inf. § 26. l. 8. § 8. 26. l. 9. § 27.

§ 21. [q] Ἐγγὺς ϰ) ἡ στὴ τοῦ παντὸς λήθη. ἐγγὺς δ' ἡ παντὸς τοῦ σε λήθη.

[s] L. 2. § 1. l. 3. 4 11.

§ 22. [r] Ἴδιον ἀνδρώπου φιλεῖν ϰ) τὸς πταίοντας. τοῦτο δ' γίνεται, ἐὰν συμφυσπάσῃ σοι, ὅτι ϰ) [s] συγγενεῖς, ϰ) [t] δι' ἄγνοιαν, ϰ) [u] ἄϰοντες ἁμαρτάνουσι, ϰ) ὡς [x] μετ' ὀλίγον

[t] L. 2. § 1. l. 3. § 11.
[u] Inf. § 63. l. 4. § 3.
[x] L. 4. § 3.

γον ἀμφότερα τεθνήξεται, καὶ σοὶ πάντων, ὅτι [a] ἐκ ἔβλαψέ σε [b] ὁ γὰρ τὸ ἡγεμονικόν σε χεῖρον ἐποίησεν, ἢ σφόδρα ἴδιον.

[a] L. 2. § 1.
[b] L. 9. § 38.

§ 23. [c] Ἡ τῶν ὅλων φύσις, ἐκ τῆς ὕλης ὑσίας, [d] ὡς κηροῦ, νῦν μὲν ἱππάριον ἔπλασε· συγχέασα δὲ τοῦτο, εἰς δένδρου φύσιν ἐνεχρήσατο τῇ ὕλῃ αὐτοῦ, εἶτα εἰς ἀνθρωπάριον, εἶτα εἰς ἄλλο τι· [c] ἔχρασον δὲ τούτων πρὸς ὀλίγιστον ὑπέστη. [f] δεινὸν δὲ ὐδὲν τὸ διαλυθῆναι τῷ κιβωτίῳ· ὥσπερ οὐδὲ τὸ συμπαγῆναι.

[c] Sup. § 18. Inf. § 25. L. 4. § 36.
[d] L. 6. § 1.
[e] Sup. § 1. l. 10. § 34.
[f] L. 4. § 42. l. 6. § 47. l. 8. § 20.

§ 24. [g] Τὸ ὀλίγιστον τῆς προσώπου ἡδονῆς παρὰ φύσιν, ὅταν [h] πολλάκις * ἐναποθνήσκειν ἢ πρόχυμα, * ἢ τὸ τελευταῖον ἀπορρέσθαι, ὥστε ὅλως ἐξαφθῆναι μὴ δύνασθαι. ἐαυτῷ γε τούτῳ παρακολουθεῖν πειρῶ, ὅτι παρὰ τὸν λόγον. εἰ γὰρ καὶ ἡ συναίσθησις τῆς * ἀμαρτάνειν διαφέσεται, [i] τίς ἔτι τοῦ ζῆν αἰτία;

[g] L. 2. § 1. Sup. § 22. Inf. § 60. 65.
[h] L. 11. § 18.
* γίγνηται] ἐναποθνήσκει, καὶ τὸ πρὸ τελ. ἀ. Boot.
* εἰ Mer.
* -τῆς [μὴ] ἁ. Mer.
[i] L. 9. § 2. l. 10. § 8.

§ 25. [k] Πάντα ὅσα ὁρᾷς, ὅσον οὔπω μεταβαλεῖ ἡ τὰ ὅλα διοικοῦσα φύσις, καὶ ἄλλα ἐκ τῆς ὑσίας αὐτῆς ποιήσει, καὶ πάλιν ἄλλα ἐκ τῆς ἐκείνων ὑσίας, ἵ [l] ἵνα ἀεὶ νεαρὸς ᾖ ὁ κόσμος.

[k] Sup. § 23.
[l] L. 6. § 15. l. 8. § 50. l. 10. § 7. l. 12. § 23.

§ 26. [m] Ὅταν τις ἁμάρτῃ τι εἰς σέ, εὐθὺς ἐνθυμοῦ τί ἀγαθὸν ἢ κακὸν ὑπολαβὼν ἥμαρτε. τοῦτο γὰρ ἰδὼν, [n] ἐλεήσεις αὐτὸν, καὶ [o] οὔτε θαυμάσεις, [p] οὔτε ὀργισθήσῃ. [q] ἤτοι γὰρ καὶ αὐτὸς τὸ αὐτὸ ἐκείνῳ ἀγαθὸν ἔτι ὑπολαμβάνῃς, ἢ ἄλλο ὁμοιοειδές. [r] δεῖ οὖν συγγινώσκειν. [s] εἰ δὲ μηκέτι ὑπολαμβάνεις τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ καὶ κακὰ, ῥᾷον [t] εὐμενὴς ἔσῃ τῷ παροφῶντι.

[m] L. 11. § 18.
[n] L. 2. § 13.
[o] L. 8. § 14.
[p] L. 5. § 28.
[q] L. 10. § 30. l. 11. § 18.
[r] L. 1. § 15
[s] L. 2. § 1.
[t] L. 11. § 13. Inf. § 52. 63.

§ 27. [u] Μὴ τὰ ἀπόντα ἐννοεῖν, ὡς ἤδη ὄντα· ἀλλὰ τῶν μάλιστα προφόντων τὰ δεξιώτατα ἐκλογίζεσθαι, καὶ τούτων χάριν ὑπομιμνήσκεσθαι, πῶς ἂν ἐπεζητεῖτο, εἰ μὴ παρῆν, ἅμα μέντοι φυλάσσε, μὴ διὰ * τοῦ ἄγαν [x] ἀσμενίζειν αὐτοῖς, ἐθίσῃς ἐκλιμαίν αὐτὰ ὥστε ἐάν ποτε μὴ παρῇ ταραχθήσεσθαι.

[u] L. 3. § 12. Sup. § 7. l. 8. § 32. 36.
* τὸ Lug. An.
[x] L. 5. § 9.

utroſque veſtrûm morti conceſſuros: præ omnibus deniqe, nihil eos te læſiſſe. neq; enim mentem tuam deteriorem facere poſſunt, qàm priùs fuerat.

§ 23. Univerſi natura ex communi rerum omnium materia, tanqam è cera, nunc equleum effingit; qem mox denuo diffingit, ejuſdémq; materiâ ad arborem producendam abutitur; tum ad homuncionem, dein ad aliud qidpiam. horum avtem qodlibet ad breve temporis ſpatium ſubſiſtit. iſtis avtem, ſicut arcæ, diſſolvi nihilo magìs moleſtum eſt, qàm compingi primò fuerat.

§ 24. Torvitas vultûs eſt valde præter naturam. ubi ei ſæpiùs aſſveverit qis, immori ſolet; vultúſq; decor ità indè extingvitur, ut denuo reaccendi omnino neqeat. ex hoc ipſo avtem intelligas licèt eſſe præter rationem. Siqidem enim ità vultum qis obfirmaverit, ut peccati ſenſus omnis avfugerit, qorſum homo ſic affectus vitam protrahat ampliús?

§ 25. Quæcunqe vides, univerſa mox eſt mutatura univerſi rectrix natura, aliáqe ex eorum materia effectura, & ex horum rurſus alia, ut mundus perpetim renovetur.

§ 26. Cùm adverſùs te qicqid peccaverit qis, conſidera ſtatim, qid bonum malúmve eſſe ratus id egerit. hoc enim perſpecto, miſereberis illius, nec avt miraberis, avt ſuccenſebis. forſan enim vel idem illud, qod ille, vel aliud qidpiam ejuſmodi, ipſe pariter cum illo bonum eſſe opinaris. hoc ſi fuerit, & illi te ignoſcere oportet. ſin ejuſmodi nec bona nec mala cenſueris, ex errore animi delinqentẽ æqanimiter feras.

§ 27. Nam tam qæ deſunt tibi, qàm qæ adſunt, cogita. ex his avtem ſelige qæ gratiſſima ſunt tibi, qo reputes tecum qanto cum ſtudio ea, ni jam adeſſent, tibi reqireres. cave tamen interim, nè, dum iſtis lubenter acqieſcis, eo in pretio habere aſſveſcas te, ut ſiqando deeſſe conitgerit, turberis.

§ 27.

§ 28. In temet convolutus esto. mens etenim rationalis ità est naturâ comparata, ut sibi sufficiat ipsa justè agens, & hoc ipso nacta sibi tranquillitatem.

§ 29. Imaginationes absterge: affectuum motus compesce: tempus præsens circumscribe: dignosce, qicqid vel tibi, vel alii cuiqam contingit. rem subjectam qámqe divide & partire in formam & materiam. horam novissimam cogita. qod alteri peccatum est, ibi ubi extitit, relinqe.

§ 30. Eis qæ dicuntur, animum simul intende: in ea qæ fiunt faciúmtve, mente altiùs descende.

§ 31. Exorna te simplicitate, modestiâ, affestu adversùs res medias indifferenti. genus humanum dilige. Deo obsequere.

--certâ, inqit ille, decurrunt omnia lege. qid verò si elementa sola? meminisse sufficerit, lege certâ pleraq; ferri, avt pavcis saltem duntaxat exceptis.

§ 32. Mortem qod attinet, sive fuerit dissipatio, sive in atomos redactio, sive exinanitio; vel est extinctio, vel translatio.

§ 33. De dolore sic habeas. si ferri non potest, interimit: si diutiùs duraverit, ferri potest. mens interim opinionis ope tranquillitatem servat suam; nec deterior qicqam indè fit pars animi princeps. corporis verò membra, qæ dolore sunt afflicta, ipsa si qid possunt, de eo statuant.

§ 34. Qod ad gloriam, animos eorum, à qibus ea expetitur, considera, qales existant, & qalia tum fugiant, tum & sectentur. illud itē dispice, sicut arenarum cumuli alii aliis superingesti priora abscondunt; perinde in vita contingere, ut antegressa à succedentibus qàm celerrimè abscondātur.

§ 35. Platonis dictum. Cui igitur animus sublimis fuerit, qíq; & tempus omne, & substantiam omnem contempletur; nunqid huic magnum qiddam putas posse

§ 28. [a] Εἰς αὐτὸν συνειλοῦ. [b] φύσιν ἔχει τὸ λογικὸν ἡγεμονικὸν, ἑαυτῷ ἀρκεῖσθαι δικαιοπραγοῦντι, καὶ παρ' αὐτὸ τοῦτο [c] γαλήνην ἔχοντι.

§ 29 [d] Ἐξάλειφον τὴν φαντασίαν. [e] σῖσον τὴν ὀρεκτικὴν. [f] περίγραφον τὸ ἐνεστὼς τοῦ χρόνου. [g] γνώθι τὸ συμβαῖνον, ἢ σοι, ἢ ἄλλῳ. [h] δίελε καὶ μέρισον τὸ ὑποκείμενον, εἰς τὸ αἰτιῶδες καὶ ὑλικόν. [i] ἐννόησον τὴν ἐχάτην ὥραν. [k] τὸ ἐκείνῳ ἁμάρτημα, ἐκεῖ καταλιπε, ὅπου ἡ ἁμάρτια ὑπέρη.

§ 30. [l] Συμπαρεκτείνειν τὴν νόησιν τοῖς λεγομένοις. [m] εἰσδύεσθαι τὴν ἕως εἰς τὰ γινόμενα καὶ ποιοῦντα.

§ 31. [n] Φαίδρυνον σεαυτὸν ἁπλότητι καὶ αἰδοῖ, καὶ τῇ πρὸς τὸ ἀνὰ μέσον ἀρετῆς καὶ κακίας ἀδιαφορίᾳ. [o] φίλησον τὸ ἀνθρώπινον γένος. [p] ἀκολούθησον θεῷ. -ἐκεῖνος μέν φησιν, ὅτι [q] πάντα νομισ[τ]. * ἔστι εἰ * δαίμονα τὰ στοιχεῖα· ἀρκεῖ δὲ μεμνῆσθαι, ὅτι τὰ πάντα νομισὶ ἔχει, ἢ * δυλίαν ὀλίγα.

§ 32. Περὶ θανάτου· * εἰ σκεδασμὸς, ἢ ἄτομοι, ἢ κένωσις, [r] ἤτοι σβέσις, ἢ μετάστασις.

§ 33. Περὶ πόνου· [s] τὸ μὲν ἀφόρητον, ἐξάγει· τὸ δὲ χρονίζον, φορητόν· καὶ [t] ἡ διάνοια τὴν ἑαυτῆς γαλήνην σῴζει * ἀπόλυψιν διατηρεῖ, καὶ [u] ὃ χεῖρον τὸ ἡγεμονικὸν γίγνεται· [x] τὰ δὲ κακώματα μέρη ὄντα τοῦ πόνου εἰ τι δύναται, φράττε ἀυτῷ ἀποφαίνεσθω.

§ 34. Περὶ δόξης· [y] ἴδε τὰς διανοίας αὐτῶν, οἵαι, καὶ οἷα μὲν φεύγουσι, οἷα δὲ διώκουσι. καὶ ὅτι * ὡς αἱ σῖνες ἄλλαι ἐπ' ἄλλαις ἐπιφορήμασι κρύπτουσι τὰ πρότερα· ὕτως ἐν τῷ βίῳ, τὰ πρότερα ὑπὸ τῶν ἐπενεχθέντων τάχιστα ἐκαλύφθη.

§ 35. Πλατωνικόν· a * ᾧ δὲ ὑπάρχει διάνοια * μεγαλοπρεπὴς *, καὶ [b] θεωρία παντὸς μὲν χρόνου, πάσης δὲ οὐσίας, * ἆρα οἴει τούτῳ μέγα τι δοκεῖν

[a] L. 4. § 3. l. 6. § 11. l. 8. § 48.
[b] L. 5. § 14. l. 6. § 51.
[c] L. 2. § 4. l. 8. § 28.
[d] Sup. § 17. l. 9. § 7.
[e] L. 2. § 2.
[f] L. 3. § 12. l. 6. § 32.
[g] L. 4. § 29. l. 6. § 3. l. 8. § 46.
[h] L. 4. § 21.
[i] L. 2. 5. 11.
[k] L. 9. § 20. 38.
[l] Sup. § 4.
[m] L. 6. § 3.
[n] L. 4. § 26. l. 11. § 15.
[o] L. 3. § 9. l. 6. § 39. Sup. § 22. l. 11. § 16.
[p] L. 10. § 11. l. 12 § 27. 31.
[q] L. 3. § 11. l. 4. § 26. l. 6. § 33.
* τὶ δὲ καὶ εἰ μόνα Mer. ἔστι [μᾶλλον] εἰ δαίμονα Boot.
* δαιμόνια Xyl.
* ἢ δὴ λίαν Xyl. εἰ μὴ λ. Boot.
* ἢ Xyl. Mer.
[r] L. 5. § 33. l. 6. § 24. Inf § 49. l. 8. § 25. 58. l. 10. § 7.
[s] L. 10. § 3.
[t] L. 5. § 2. Inf. 68.
* ὡσὰν
[u] Inf. § 64. L. 4. § 7.
[x] Sup. § 15.
[y] L. 3. § 4. l. 4. § 38. l. 6. § 59. l. 9. § 18. 27.
[z] Sup. § 21. l. 4. § 14. 19. l. 5. § 33.
[a] *Plato polit. l. 6.*

* Μ. ἔν * -νοία * φράττα [b] L. 4. § 48. 50. l. 6. § 36, 37. l. 9. § 30. l. 10. § 17. * εἶναι τε οἴει.

[ἢ] τὸν ἀνθρώπινον βίον; ἀδύνατον, ἢ
[a] L. 6. § 47. δ' ὅς. ἐκεῖνο γὰρ [a] θάνατον ἀ δεινόν τι ἡγήσεῃ ὁ τοιοῦτος; οὐκοῦν γε.

[b] Arrian. l. 4. c. 6. § 36. Ἀντισθενικόν. [b] βασιλικόν, [*] μὴ εὖ ποιεῖν, κακῶς ἀκούειν.

[*] ἓν μὴ πρ. vel πρ. μ' ἓν

§ 37. Αἰσχρόν ἐστι, τὸ μὲν πρόσωπον ὑπήκοον ἔχειν, καὶ σχηματίζεσθαι, καὶ κατακοσμεῖσθαι ὡς κελεύει ἡ διάνοια, αὐτὴν δ' ὑφ' ἑαυτῆς μὴ σχηματίζεσθαι καὶ κατακοσμεῖσθαι.

[c] Eurip. Bellerophon. L. 11 § 6. [d] L. 6. § 20. 22. § 38. [c] Τοῖς πράγμασιν γὰρ [d] ἐχὶ θυμοῦσθαι χρεών.

Μέλει γὰρ αὐτοῖς ὀδέν.

§ 39. Ἀθανάτοις τε θεοῖς καὶ ἡμῖν χάσματα δίδου.

[e] Eurip. Hypsipyl. [f] L. 11. § 34. [*] τὸν Plut. § 40. [e] Βίον [f] θερίζειν, ὥστε κάρπιμον σάκχον.

Καὶ [*] τὸ μὲν εἶδε, [*] τὸ δὲ μή.

[g] L. 11. § 6. [*] ἐμοῦ Lug. § 41. [g] Εἰ δ' ἠμελήθην ἐκ θεῶν καὶ παῖδ' [*] ἐμοὶ,

[h] L. 6. § 4. l. 12. § 5. [h] Ἔχει λόγον καὶ τοῦτο. (δίκαιον.

[i] Aristoph. Acharn. § 42. [i] Τὸ γὰρ ἓν μετ' ἐμοῦ καὶ τὸ

[k] L. 5. § 36. § 43 [k] Μὴ συνεπθρηνεῖν, [l] μὴ

[l] Inf. § 69. σφύζειν.

[m] Plato Apolog. § 44. Πλατωνικά. [m] Ἐγὼ δὴ τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀνθείποιμι· ὅτι ἐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ ὄιει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν, ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅστις τι καὶ σμικρὸν ὄφελος· ἀλλ' οὐκ

[n] L. 3. § 6, 7. l. 6. § 2. ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν ὅταν πράττῃ, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ.

[o] Plato ibid. § 45. [o] Οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ, ἧς ἂν τις αὐτὸν τάξῃ ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι, ἢ ὑπ' ἀρχοντος ταχθῇ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον, μήτε θάνατον, μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ.

[p] Plato Gorg. [*] ἢ τοῦ § 46. [p] Ἀλλ', ὦ μακάριε, ὅρα μὴ ἄλλο τι τὸ γενναῖον, καὶ τὸ ἀγαθὸν, [*] ἢ τὸ σώζειν τε καὶ σώζεσθαι. μὴ γὰρ τοῦτο μέν, τὸ ζῆν ὁσονοῦν χρόνον, τόν γε ὡς ἀληθῶς ἄνδρα, [*] ἑκτέον ἐστὶ, καὶ

videri hominis vitam? Fieri, inqit, non poteſt. Neqe mortem igitur grave qid reputabit. Minimè veró.

§ 36 Antiſthenis illud. Malè avdire, cùm benefacias, regium eſt.

§ 37. Indignum eſt, vultum animo obſeqentem, pro ejus imperio conformare & componere ſemet; ipſum avtem animum ad ſuiipſius arbitrium non conformari & componi.

§ 38. *Nam nevtiqam hominem rebus iraſci decet!*

Nil qippe curant ipſæ.

§ 39. *Diis læto exemptis ac nobis gavdia dones.*

§ 40. *Spicas velut frugiferas, ſic vitam meti:*

Vt hic ſit, ille non ſit.

§ 41. *Si me meóſq; liberos Dii negligant,*

Hujus etiam conſtat ratio.

§ 42. *Æqum bonúmqe à me eſt.*

§ 43. *Lamentantibus nè collamentevris, neve commovearis.*

§ 44. Platonis iſta. Ego huic reſponſum hoc, juſtúmqe illud, referrem. Parùm rectè cenſes, mi homo, ſi hominem, qi vel ullius ſit uſûs, exiſtimas mortis vitæq; diſcrimen in numero aliqo habiturum; nec hoc duntaxat conſiderаturum, id qod agit, juſtum an injuſtum, hominiſq; probi an improbi ſit.

§ 45. Ejuſdem. Sic enim ſe revera habet, viri Athenienſes; qocunq; loco ſemet collocaverit qis, ſtatum eum ſibi optimum ducens, avt à principe fuerit collocatꝰ, eum hunc tueri (utì mihi videtur) oportet, etiãſi cum diſcrimine conjunctum id ſit, nec ullius rei cujuſqam, nè mortis qidem, præ eo qod eſt turpe, rationem habere.

§ 46. Ejuſdem. Verùm, ô bone vir, illud videris, annon aliud qid generoſum eſſe bonúmqe exiſtat, qàm ſervare & ſervari. neq; enim hoc eſt, qod, vir verè qi ſit, tantopere expetere debeat, ut temporis

tantundem

tantundem vivat; neq; vitæ oportet avidum esse; sed istis Deo dimissis, & mulierculis etiam fide adhibitâ, fieri non posse ut fatum qisqam qoqo modo effugiat; hoc deinceps ei perpendendum, qomodo tempus hoc, qo victurus sit, qàm optimè exigat.

§ 47. Astrorum cursus contemplare, tanqam unà cum illis circumactus. elementorum etiam mutationes mutuas animo jugiter revolve. istiusmodi enim cogitationes vitæ hujus terrestris sordes expurgant.

§ 48. Præclarum est & Platonis illud. Qin & de hominibus sermonem instituentem, contemplari oportet, qasi de specula qadam desuper, terrestria qoq; ista, per cœtus, exercitus, agriculturas, nuptias, inducias, ortus, mortes, fori tumultus, loca deserta, barbarorum gentes várias, festa, funera, nundinas, miscelam omnigenam, mundúmqe ex rebus contrariis conflatum & instructum.

§ 49. Præterita recole, tótq; imperiorum mutàtiones. indè licet & futura prospicere. ejusdem enim generis omnino futura sunt; nec possunt eorum qæ nunc fiunt modulum transgredi. proinde par est, per annos qadraginta vitam perlustrare humanam, atq; per annorum decem millia. qid enim ampliùs is visurus?

§ 50. *Retróqe meant, qæ terra dedit*
Iterum ad terram: ac qod ab æthero
Venerat ortu, cœleste poli
Repetit templum.--

avt hoc est atomorum invicem implexorum dissolutio, avt elementorum sensus expertium dispersio.

§ 51. *Potu, cibóqe, atq; id genus cupediis*
Cursum moramur, cita mors nè nos obruat.
Divinitùs at spirantem avram
Pati necesse est cum labore & lacrymis.

§ 52. Est qisqam te luctæ peritior. at vide nè liberalior, nè modestior,

ἢ φιλοψυχητέον, ἀλλ' [a] ἐπιχέαντα περὶ τέτων τῷ θεῷ, καὶ πεισθέντα τοῖς γυναιξὶν, ὅτι [b] τῷ εἱμαρμένῳ * ἀδεὶς ἂν ἐκφύγοι, τὸ ἐπὶ τέτῳ σκεπτέον, τίνα ἂν τρόπον, [c] τῶν τόν, ὃν μέλλει χρόνον βιῶναι, ὡς ἄριστα βιώῃ.

§ 47. [d] Περισκοπεῖν [e] ἄστρων δρόμους, ὥσπερ συμπεριφερόμενα· καὶ [f] τὰς ἀλλοιοχείων εἰς ἄλληλα μεταβολὰς συνεχῶς ἐννοεῖν. Ἀποκαθαίρουσι γὰρ αἱ τέτων φαντασίαι τὸν ῥύπον τῶν χαμαὶ βίων.

§ 48. Καλὸν τὸ τοῦ Πλάτωνος· καὶ δὴ καὶ ἀνθρώπων τοὺς λόγους ποιέμενον, δεῖ σκοπεῖν καὶ τὰ ὑπήκοα, ὥσπερ ἄνωθεν, καὶ ἀγέλας, στρατεύματα, γεωργία, γάμους, διαλύσεις, γεννήσεις, θανάτους, δικαστηρίων θόρυβον, ἐρήμους χώρας, βαρβάρων ἔθνη ποικίλα, ἑορτὰς, θρήνους, ἀγορὰς [h] τὸ παμμιγὲς, καὶ τὸ [i] ἐκ τῶν ἐναντίων συγκεκομμένον.

§ 49. [k] Τὰ προγεγονότα ἀναθεωρεῖν· [l] τὰς τοσαύτας τῶν ἡγεμονιῶν μεταβολὰς ἔξεστι καὶ τὰ ἐπόμενα προεφορᾶν. [m] ὁμοειδῆ γὰρ πάντως ἔσται, καὶ οὐχ οἷόν τε ἐκβῆναι τῶν ῥυθμῶν τῶν νῦν γινομένων. ὅθεν καὶ [n] ἴσον, τὸ τεσσαρακοντα ἔτεσιν ἱστορῆσαι τὰ ἀνθρώπινα βίον, τῷ ἐπὶ ἔτη μύρια. τί γὰρ πλέον ὄψει;

§ 50. Καὶ [o] τὰ [p] ἐκ γῆς μὲν φύντα, εἰς γαῖαν [q] τὰ δ' ἀπ' αἰθερείου βλαστόντα γένη, εἰς * αἰθέριον πάλιν ἦλθε πόλον. [r] ἢ τοῦτο διάλυσις τῶν ἐν τοῖς ἀτόμοις ἀντεμπλοκῶν, * καὶ τοιοῦτός τις σκορπισμὸς τῶν ἀπαθῶν στοιχείων.

§ 51. [Καὶ] [s] σίτοισι καὶ πότοις, καὶ * μαγγανεύμασι
Παρεκτρέποντες * ὀχετὸν, ὥστε μὴ θανεῖν.
Θεόθεν ὃ πνέον[ι] ἔρον (τοις.
[t] Ἀνάγκη τλῆναι κἀμάτοις ἀνιδύρ-

§ 52. [u] Καὶ γαλιώτερος * ἀλλ' ἅμα καὶ κοινωνικώτερος, καὶ αἰδημονέστερος,

[a] L. 4. § 31. 46 l. 12. § 1.
[b] Sup. § 8. Inf. § 51. L. 6. § 10.
* ἀφ' ἂν ἐκ
[c] L. 4. § 31. Inf. § 56. l. 8. § 1. l. 12. § 3.
[d] L. 8. § 26. l. 11. § 1.
[e] L. 11. § 27.
[f] L. 4. § 46. l. 9. § 28.
[g] L. 8. § 26. l. 9. § 30. l. 12. § 24.
[h] Sup. § 3.
[i] Sup. § 9.
[k] L. 6. § 46, 47.
[l] L. 8. § 31. l. 10. § 27.
[m] L. 6. § 37.
[n] L. 2. § 14. l. 12. § 35.
[o] Eurip. Chrysip.
[p] L. 5. § 4. l. 9. § 9. l. 10. § 7.
[q] L. 4 § 21 l. 6. § 15.
* ὑράνιον Clem.
[r] Sup. § 32.
* ἢ, vel. [ἢ] καὶ
[s] Eurip. id. Supplic.
* μαγγεύμασι Eur. cod. μαγεύμασι Plut.
* ὄλεθρον Grot.
[t] Sup. § 46.
[u] L. 5. § 5.
* -κώτερος [σπ ὃ δὴ πρ'] f.

[a] Inf. § 54.
[b] Sup. § 26.

[c] L. 1. § 17. l. 5. § 3. 14. l. 6. § 2.
[d] L. 12. § 23.
[e] Inf. § 74.
[f] L. 6. § 17.
[g] L. 10. § 12.
[h] L. 5. § 16. l. 10. § 32.
[i] L. 2. § 11. l. 3. § 12.
[k] L. 6. § 2. 32.
[l] L. 5. § 27 l. 10. § 6. 11.
[m] Sup. § 28. l. 4. § 33.
[*] παρόσῃ
[n] L. 4. § 22. Inf. § 55. l. 8. § 7.
[o] L. 2. § 8. l. 5. § 3.
[p] L. 8. § 60.
[q] Inf. § 56. l. 8. § 1.
[r] L. 5. § 16.
[s] L. 5. § 30.
[t] Sup. § 13.
[u] L. 3. § 4. Inf. § 67. l. 9. § 23. l. 11. § 37.
[x] L. 3. § 6. Inf. § 64.
[y] L. 3. § 16. l. 5. § 26. l. 11. § 1.
[z] Inf. § 67.
[a] L. 2. § 2. l. 11. § 20.
[b] L. 5 § 21. Inf. § 68. l. 10. § 38.
[c] L. 3. § 9. l. 4. § 49. Sup. § 54.
[d] L. 5. § 14. 34. l. 6. § 26. l. 10. § 11, 12.
[e] L. 9 § 42. l. 11. § 1.
[f] Sup. § 46.
[g] L. 6. § 42.

ἐδ' [a] εὐτελεστέρως ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσιν, ἐδὲ [b] εὐμενέστερος πρὸς τὰ τῶν πλησίον παραρτήματα.

§ 53. [c] Ὅπου ἔργον ἐπιτελεῖσθαι δύναται κατὰ τὸν [d] κοινὸν θεοῖς καὶ ἀνθρώποις λόγον, ἐκεῖ ἐδὲν δεινόν· ὅπου γὰρ [e] ὠφελείας τυχεῖν ἔξεστι, [f] διὰ τῆς εὐοδήσεως, καὶ κατὰ τὸν καταλλήλως πορεύεσθαι ἐνεργείας, ἐκεῖ ϛ. ἐδεμία βλάβη ὑποπτεύεται.

§ 54. [h] Παντα χῆ καὶ διηνεκῶς [i] ἔξεστί σοι ἔξαι, καὶ [k] τῇ παρούσῃ [l] συμβάσει θεοσεβῶς εὐαρεστεῖν, καὶ τοῖς παροῦσιν [m] ἀνθρώποις κατὰ δικαιοσύνην πορεύεσθαι, καὶ τῇ [*] ὕσῃ φαντασίᾳ ἐμφιλοτεχνεῖν, [n] ἵνα μήτε ἀκαταλήπτου παρεισρυῇ.

§ 55. [o] Μὴ πειρᾶσθαι ἀλλότρια ἡγεμονικὰ· ἀλλ' ἐκεῖ βλέπε [p] κατ' εὐθύ, [q] ὅπου τί σε ἡ φύσις ὁδηγεῖ, ἥτε τῶν ὅλων, διὰ τῶν συμβαινόντων σοι, καὶ ἡ σὴ, διὰ τῶν πρακτέων ὑπὸ σου. [r] πρακτέον δὲ ἑκάστῳ τὸ ἐξῆς τῇ καθεσκευῇ κατεσκευάσθαι δὲ τὰ μὲν λοιπὰ τῶν λογικῶν ἕνεκεν, ὥσπερ καὶ ὅλα πάντα ἄλλα, [s] τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν, [t] τὰ δὲ λογικὰ ἀλλήλων ἕνεκεν. τὸ μὲν οὖν πρωηγούμενον ἐν τῇ τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῇ, [u] τὸ κοινωνικόν ἔξι· δεύτερον δὲ, [x] τὸ ἀνένδοτον πρὸς τὰς σωματικὰς πείσεις. [y] λογικῆς γὰρ καὶ νοερᾶς κινήσεως ἴδιον [z] πεφυκέναι ἑαυτῷ, καὶ μήποτε ὑπᾶδαι μήτε αἰσθητικῇς μήτε ὁρμητικῇς κινήσεως· ζωώδεις γὰρ ἑκάτεραι. [a] ἡ δὲ νοερὰ ἐθέλει πρωτοπεύειν, καὶ μὴ καταχρατεῖσθαι ὑπ' ἐκείνων· δικαίως γε. [b] πέφυκε γὰρ χρῆσιν πᾶσιν ἐκείνοις. τρίτον ἐν τῇ λογικῇ κατασκευῇ [c] τὸ ἀπρόπτωτον καὶ ἀνεξαπάτητον. τούτων δὲ ἐχόμενον τὸ ἡγεμονικὸν [d] εὐθεῖα περιόντω, καὶ [e] ἔχει τὰ ἑαυτοῦ.

§ 56. [f] Ὡς ἀποτεθνηκότα δεῖ καὶ μέχρι νῦν βεβιωκέναι, [g] τὸ λοιπὸν ἐκ τοῦ περιόντος, ζῆσαι κατὰ φύσιν.

nè ad casus qosvis obseqentior, nè adversùs aliorum errata placidior.

§ 53. Ubicunqe effici poterit opus ullum secundùm rationem eam, qæ mortalibus est cùm Diis ipsis communis, nihil ibi potest esse grave. ubi enim fructum conseqi licet actionis prosperè fluentis, & juxta conditionis propriæ naturam progredientis, nulla ibi supereſt damni suspicio.

§ 54. Omni loco omníqe tempore, in te situm est, & casu præsenti piè acqiescere, & cum hominibus præsentibus secundùm jus fásqe versari, & visa præsentia peritè explorare, neqid incompertum clam subrepat.

§ 55. Nolito aliorum mentes circumspicere, sed eò rectâ intuere, qò natura te ducit; natura, inqam, universi, in eis qæ tibi contingunt, & tua etiam, in eis qæ tibi sunt agenda. illud avtem est unicuiq; agendum, qod est conditioni ipsius consentaneum. porrò, condita sunt, reliqa qidem rationalium gratiâ, qemadmodum & in re omni alia, deteriora præstantiorum; rationalia verò sui invicem. itaqe in hominis natura primum ac præcipuum est societatem colere; secundum, corporis affectionibus nevtiqam succumbere. est enim hoc motus rationalis & intellectualis proprium, circumscribere semet, & nec sensus nec affectus motibus unqam superari: animalis enim uterqe est. vis avtem intellectualis principatum sibi vendicat, nec ab eis in ordinem redigi patitur. jure qidem. etenim intellectus natus est eis omnibus uti. tertium in natura rationali est, lapsu & seductione immunem esse. his igitur adhærens mens rectâ procedat, habétqe qicqid suum est.

§ 56. Tanqam vitâ jam functus, ejusdémqe munere defunctus planè, qod reliqum est tanqam ex abundanti, naturæ convenienter fac vivas.

§ 57.

§ 57. Id ſolum diligas, qod obvenit, & à fato deſtinatum eſt tibi. ecqid enim magis eſt congruum?

§ 58. In omni caſu eos ob oculos habeas, qibus eadem cùm contigiſſent, ægrè tulerunt, pro infveto habuerunt, qiritati ſunt. at ubi tandem jam illi? nuſqam plané. cur tu igitur horum ſimilis eſſe velis? avt cur non potiùs motus alienos eis relinqas, qi his alios afficiunt, & afficiuntur ipſi; ipſe totus in hoc intentus, qo modo caſibus iſtiuſmodi utare? etenim rectè uti poteris; virtutiſq; materiam tibi ſuppeditabunt. tu tantùm attende tibi, atq; in omni actione tua bonum præſtare te velis deniq; in utroq; horum memineris, medium qiddam eſſe illud, circa qod actio verſatur.

§ 59. Introſpice te. intus eſt boni fons, qi perenniter ſcatebit, ſi jugiter foderis.

§ 60. Corpus etiam fixum eſſe oportet, ut nec motu, nec geſtu temerè jactetur. qale enim in vultu ſpecimen ſui exhibet mens, dum ſcitè eum atqe decenter componit; tale qiddam & in toto corpore exigitur. cæterùm iſta citra affectationem ſunt obſervanda.

§ 61. Ars vivendi eſt luctatoriæ qàm ſaltatoriæ ſimilior. cùm in hoc ſit poſita, ut adversùs contingentia improviſa in procinctu ſemper qis ac immotus conſiſtat.

§ 62. Crebrò tecum perpende, qaléſnam ſint à qibus probari & prædicari velis, qaliq; ſint mente præditi. ità neq; avt incuſabis eos, ubi impingunt inviti, nec approbationem eorum expetes, ſi opinionis affectuúmqe fontes qos habeant, perſpexeris.

§ 63. *Omnis anima*, inqit ille, *veritate privatur in vita.* qin & juſtitiâ pariter, & temperantiâ, & æqanimitate, & hujuſmodi qâvis virtute. hoc jugiter meminiſſe cumprimis neceſſarium eſt. eris enim erga omnes mitior

§ 57. *Μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον καὶ συγκλωθούμενον. [a] τί γὰρ ἁρμοδιώτερον; * L. 3. § 4. Sup. § 54. [a] L. 4 § 23.

§ 58. Ἐφ' ἑκάστῳ συμβάματος ἐκείνους ᾧπερ ὁμοίως ἔχειν, [b] ὅτι τὰ αὐτὰ συνέβαινεν, ἔπειτα ἠχθοντο, ἐξεριζόντο, ἐμέμφοντο· νῦν δὲν ἐκεῖνοι ᾧ; ἀδικεῖ. τί δὲ καὶ σὺ θέλεις ὁμοίως; μὴ [c] τὰς μὲ ἀλλοτρίας ῥοπὰς καταλιπεῖν τοῖς πράσσουσι καὶ πραττομένοις; [d] αὐτὸς δὲ ᾧπερὶ τὸ πῶς χρῆσθαι αὐτοῖς ὅλῳ γίνεσθαι; χρήσῃ γὰρ καλῶς, καὶ [e] ὕλην * σε ἕξεις μόνον * προσέχε, καὶ [f] θέλε σεαυτῷ καλὸς εἶναι, ὑπὲρ παντὸς δὲ φαίνεις· καὶ μέμνησο * ἀμφοτέρων, ὅτι καὶ * διάφορον ἑφ' ἕ ἡ ᾧρεξις. 33. 34. [b] L. 4 § 3. 32. l. 11. § 6. 18. [c] L. 6. § 27. l. 9. § 26, 27. [d] L. 6. § 50. Inf. § 68. [e] L. 4. § 1. * σοι f. * προσεχε καὶ θ. ε. [f] Sup. § 15. Inf. § 67. * [ἐπ'] ἀμφ. f. * διαφ. L. 6. § 32.

§ 59. Ἔνδον βλέπε, ἔνδον [h] ἡ πηγὴ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ἀεὶ ἀναβλύειν δυναμένη, ἐὰν ἀεὶ σκάπτῃς. [g] L. 8. § 28 l. 10. § 38.

§ 60. Δεῖ καὶ τὸ σῶμα πεπηγέναι, καὶ μὴ διερρῖφθαι, μήτε ἐν κινήσει, μήτε ἐν ἕξει. [i] οἵα γάρ πως ἡ διάνοια, συνετὴν αὐτὸ καὶ εὐσχήμονα συντηροῦσα, τοιοῦτο καὶ ὅλως τὸ σωμάτιον ἀπαιτητέον. πάντα δὲ ταῦτα [k] σὺν τῷ ἀνεπιπλεύτῳ φυλακτέα. [h] Inf. § 62. l. 8. § 51. [i] Sup. § 24. l. 11. § 15. [k] L. 1. § 16.

§ 61. [l] Ἡ βιωτικὴ τῇ παλαιστικῇ ὁμοιοτέρα ἢ τῇ ὀρχηστικῇ, κατὰ τὸ πρὸς τὰ ἐμπίπτοντα καὶ ἑτοίμῳ καὶ ἀπλῶς ἑστάναι. [l] L. 11. § 1. l. 12. § 9.

§ 62. Σωεχῶς ἐφιστάναι, [m] τίνες εἰσὶν ἔτι ὑφ' ὧν μαρτυρεῖσθαι θέλεις, καὶ πίνα ἡγεμονικὴ ἕξιν. ὅτε γὰρ μέμψῃ [n] τοῖς ἀκουσίως πλαίνουσιν, ὅτε [o] ὀμμαρτυρήσεως δεήσῃ, * εἰ βλέπων εἰς [p] τὰς πηγὰς τῆς ὑπολήψεως ἧκε ὁρμῆς αὐτῆς. [m] L. 4. § 3. 38. l. 6. § 59. [n] Inf. § 63. l. 11. § 18. l. 12. § 12. [o] L. 3. § 4, 5. * εἰς βλέπων f. vel, εἰ βλέπεις [p] Sup § 59.

§ 63. [q] Πᾶσα ψυχὴ ἄκουσα, φησὶν, στέρεται ἀληθείας· [r] ἕπως δὲν καὶ σωφροσύνης, καὶ δικαιοσύνης, καὶ εὐμενείας, καὶ παντὸς τοῦ τοιούτου. ἀναγκαιότατον δὲ τὸ μνημονεύειν τοῦτο μεμνῆσθαι· [s] ἔσται γὰρ πρὸς πάντας πραότερος. [q] *Plato Sophiſt.* [r] Sup. § 62. [s] Sup. § 26.

§ 64. Ἐπὶ μὲ παντὸς πόνε, φέρειν ἕτοιμον εἶναι, ὅπ [a] οὐκ ἀμεινόν, [b] οὐδὲ τὴν διάνοιαν τὴν κυβερνῶσαν χείρω ποιεῖ· οὔτε γὰρ καθὸ ὑλική ἐστιν, οὔτε καθὸ κοινωνική, διαφθείρει αὐτήν· ὀπὶ μέν τοι καὶ πλείστων πόνων, καὶ τὸ τῦ Ἐπικούρε σοι βοηθείτω, ὅπ [c] οὔτε ἀφόρητον, οὔτε αἰώνιον, ἐὰν σὺ ὅρων μνημονεύῃς, καὶ [d] μὴ προσδοξάζῃς· κἀκεῖνα ὑ μέμνησο, ὅπ πολλὰ πόνῳ τὰ αὐτὰ ὄντα, καταδάνει δυσχερῆ νόμιζα. ὧδε τὸ νυστάζειν, καὶ τὸ καυματίζεσθαι, καὶ τὸ ἀνορεκτεῖν· ὅταν οὖν τινι τούτων δυσαρεστῇς, λέγε ἑαυτῷ, ὅπ [e] πόνῳ ὑπέδωκας.

§ 65. Ὅρα [f] μήποτε τοιῦτον πάθῃς πρὸς τοὺς ἀπαιδεύτους, οἷοι οἱ * ἄνθρωποι πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

§ 66. Πόθεν ἴσμεν, εἰ πλαύτης Σωκράτης, καὶ διάθεσιν κρείττων ἴδ· ἐ γὰρ ἀρκεῖ, εἰ Σωκράτης ἐνδοξότερον ἀπέθανεν, καὶ ἐπιχειρηματικώτερον τοῖς σοφισταῖς διελέγετο, καὶ καρτερικώτερον ἐν τῷ πάγῳ διενυκτέρευεν, καὶ [g] τὸν Σαλαμίνιον κελευθεὶς ἄγειν, γενναιότερον ἔδοξεν ἀνπζῆναι, καὶ ἐν τοῖς ὁδοῖς ἐβραδυπόρει· ὥσε ἔ καὶ μᾶλις ἂν πις * ἐπιστήσειεν, εἰ ὄντως ἀληθὴς ἴδ· ἀλλ' ἐκεῖνο δεῖ σκοπεῖν, ποίαν πνὰ τὴν ψυχὴν εἶχε Σωκράτης, καὶ εἰ ἐδύνατο [h] ἀρκεῖσθαι τῷ [i] δίκαιῳ εἶναι τὰ πρὸς ἀνθρώπους, καὶ ὁσίῳ τὰ πρὸς θεούς, [k] μήτε εἰκῆ πρὸς τὴν κακίαν ἀγανακτῶν, μηδὲ μάτην δουλεύων τισὶ, ἀγρόικα, [l] μήτε τὴν ἀπονενομένων ὑπ τὸ ὅλον ὡς ξένον τι δεχόμενον, ἢ [m] ὡς ἀφόρητον ὑπομένων, [n] μήτε τοῖς τῦ σαρκιδίε παθήσεσιν ἐμπαρέχων συμπαθῆ ἢ νέν.

§ 67. Ἡ φύσις οὐχ ὕτως συνεκέρασε * τῷ συγκρίματι, ὡς μὴ ἐφεῖσθ ὁ περιποιεῖσθαι ἑαυτόν, καὶ τὰ ἑαυτῦ ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθ. Ρᾴδιον γὰρ ἐνδέχε θεῖον ἄνδρα γενέσθ, καὶ τοῦ μηδενὸς γνωρισθῆναι· τέτο μέμνησο ἀεί· καὶ ἔτ ἐκεῖνο, ὅπ ὀλιγίστοις πεῖται τὸ εὐδαιμόνως βιῶσαι·

§ 64. In dolore omni hoc præsto sit, nec turpem eum esse, nec mentem gubernatricem facere deteriorem. neqe enim eam, avt qatenus materiale qiddam, avt qatenus societatis est studiosa, corrumpit. in plerisqe verò horum Epicuri illud tibi adsit, nec intolerandum, nec æternum esse, si terminorum memor fueris, nec opinionem adjeceris. illud etiam memineris, multa tædio nos afficere, qæ non advertimus eandem cum dolore rationem habere, verbi gratiâ, dormitare, qando vigilare libet, æstu affici, fastidio laborare. qoties ergò horum aliqid ægrè fers, dic tibi, dolori succumbere te.

§ 65. Cave erga inhumanos sic afficiaris, qomodo ipsi erga homines solent.

§ 66. Unde constat nobis Socratem clarâ fuisse reliqisq; præstantiore indole? neq; enim hoc sufficit, qòd mortem glorioſissimè oppetebat; avt qòd cum sophistis acutissimè differebat; avt qòd in frigore summo patientissimè sub dio pernoctabat; avt qòd Salaminium illum sistere jussus, resistere generosissimè malebat; avt qod per compita fastuosè incedebat; qod tamen an verum fuerit, meritò dubitaveris. verùm illud considerare oportet, qo modo affectam animam habuerit Socrates. utrùm hoc contentus agere poterat, qod in rebus humanis justus, in divinis pius existeret, nec malitiæ cujusqam frustra indignatus, nec cujusqam inscitiæ assentatus, nec ab universo assignatum qicqam, avt tanqam peregrinum qid excipiens, avt tanqam intolerandum sustinens, nec caruncullæ affectionibus mentem passus coaffici.

§ 67. Non ità commisit natura compagem tui, ut tibi neqeas terminos figere, & qæ tui sunt muneris per te exeqi. omnino enim fieri potest, ut divinus homo qis sit, & ignotus tamen cunctis degat. hoc semper memineris; sed & illud, pavcissimis ad beatè vivendum opus esse.

qódq;

[a] L. 2. § 1. 11. l. 11. § 18.
[b] L. 4. § 8. l. 9. § 42.
[c] Sup. § 33. l. 10. § 3.
[d] L. 8. § 49.
[e] Sup. § 55. l. 11. § 18.
[f] L. 5. § 31. l. 6. § 6. 26. Sup. § 15.
* ἀπάνθ' f.
[g] Plato Apolog.
* ἄπις' f.
[h] L. 4. § 13. 25. l. 6 § 14. Sup. § 28.
[i] L. 11 § 20. l. 12. § 1.
[k] L. 4. § 31. Sup. § 1.
[l] L. 4. § 29. 44. Inf. § 68.
[m] L. 8. § 46.
[n] L. 5. § 26. l. 10. § 24.
* [σι] τ σ' f. τὸ σὺ συγκριμάπον Salm.
[o] Sup. § 55. l. 11. § 1.
[p] L. 3. § 4, 5. l. 10. § 9.
[q] L. 2. § 5.

qódq; etiamsi desperes dialecticæ avt naturalis scientiæ peritiam, nihil esse tamen quod animam despondeas, qasi liber & modestus fieri neqeas, & communitatis cultor, & obseqens Deo.

§ 68. Vi omni immunem, in summa animi hilaritate, vitam transigere licet, etiamsi qæ libuerit adversùs te vociferentur homines universi, etiamsi massæ istius corporeæ coalitæ & circundatæ tibi membra feræ discerpant. qid enim obstat, qo minùs inter hæc omnia mens tranqillam se servet, de rebus circumstantibus verè judicet, objectísq; commodè utatur? ut judicium occurrenti ac irruenti rei cuivis dicat, Hoc es revera, etiamsi opinione aliusmodi esse videaris. usus dicat eidem, Te qærebam. etenim semper mihi præsens res omnis materiam præbet virtutis rationalis & socialis, artísq; prorsus vel humanæ vel divinæ exercendæ. siqidem qicqid contingit, vel ad hominem spectat vel ad Deum, nec avt novum est, avt tractatu difficile, sed familiare & facile.

§ 69. Hoc in se habet morum perfectio, qod diem omnem tanqam novissimum exigit, nec avt festinat, avt torpescit, avt simulatè qicqam agit.

§ 70. Dii, immortales cùm sint, non ægrè ferunt tamen, qod per ævum tam immensum ipsos oporteat omnino, tot talésq; qi sint, improbos jugiter sustinere. imò, qod amplius est, omnimodam horum curam gerunt. tu verò, qi mox es desiturus, malos tolerando defetiscris? ídq; cùm ex eorum ipse sis numero.

§ 71. Ridiculum est malitiam cùm tuam, qod potes, non effugias, fugere te velle, qod non potes, alienam.

§ 72. Qicqid intellectualis socialísq; facultas, nec ad intellectum nec ad usum socialem facere deprehenderit, idipsum inferius se meritò judicat.

§ 73. Ubi bene tu alicui feciśti, & beneficio ille affectus est, qid stultorum instar

καὶ [a] μὴ ὅτι ἀπήλπισας διαλεκτικὸς καὶ φυσικὸς ἔσεσθαι, διὰ τοῦτο ἀπογνῷς καὶ [b] ἐλεύθερος, * καὶ αἰδήμων, καὶ [c] κοινωνικὸς, καὶ [d] εὐπειθὴς θεῷ.

§ 68. [e] Ἀρκούσης διαζῆται ἐν πλείστῃ θυμηδίᾳ, κἂν πάντες καταβοῶσιν ἄπνοα βέλοντα, κἂν τὰ θηρία διασπᾷ τὰ μελύδρια τοῦ ἐνειληθέντος μόνα τάδε φυσήματα. [f] εἰ γὰρ κωλύει ἐν πᾶσι τούτοις τὴν διάνοιαν σώζειν ἑαυτὴν ἐν γαλήνῃ, καὶ [g] κρίσει περὶ ἕκαστα τῶν προσπιπτόντων ἀληθεῖ, καὶ [h] χρήσει τῶν προσπιπτόντων ἑτοίμῃ; ὥστε τὴν μὲν κεῖσιν λέγειν τῷ προσπίπτοντι [i] τοῦτο ὑπάρχεις κατ' οὐσίαν, κἂν κατὰ δόξαν ἀλλοῖον φαίνῃ· τὴν δὲ χρῆσιν λέγειν τῷ προσπίπτοντι, σὲ ἐζήτουν· [k] ἀεὶ γάρ μοι τὸ παρὸν, ὕλη ἀρετῆς λογικῆς καὶ πολιτικῆς, καὶ τὸ σύνολον τέχνης ἀνθρώπου ἢ θεοῦ. πᾶν γὰρ τὸ συμβαῖνον, [l] θεῷ ἢ ἀνθρώπῳ ἐξοικειωθῆναι, καὶ [m] οὔτε καινὸν, οὔτε δυσμεταχείριστον, ἀλλὰ [n] γνώριμον καὶ εὐοδές.

§ 69. Τοῦτο ἔχει [o] ἡ τελειότης τοῦ ἤθους, [p] τὴν πρόσωπον ἡμέραν ὡς τελευταίαν διεξάγειν, καὶ [q] μήτε σφύζειν, μήτε νωθρᾶν, [r] μήτε ὑποκρίνεσθαι.

§ 70. Οἱ θεοὶ ἀθάνατοι ὄντες, [s] ἐφ' ὅσῳ αἰῶνι δείσει αὐτοὺς πάντας ἀεὶ τοιούτων ὄντων καὶ τοσούτων φαύλων ἀνέχεσθαι· προσέτι δὲ καὶ [t] κήδονται αὐτῶν παντοίως. σὺ δὲ [u] ὅσον οὐδέπω λήξειν μέλλων, [x] ἀπαυδᾷς; καὶ ταῦτα, [y] ἐν οἷς αὐτὸς τῶν φαύλων;

§ 71. Γελοῖόν ἐστι τὴν μὲν ἰδίαν κακίαν μὴ φεύγειν, [z] ὅ καὶ δυνατόν ἐστι· τὴν δὲ [a] ἀλλοτρίαν φεύγειν, ὅπερ ἀδύνατον.

§ 72. [b] Ὁ ἂν ἡ λογικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις εὑρίσκῃ [c] μήτε νοερὸν, [d] μήτε κοινωνικὸν, εὐλόγως [e] καταδέεστερον ἑαυτῆς κρίνει.

§ 73. [f] Ὅταν εὖ ποιήσῃς τινὰ, καὶ ἄλλος εὖ ποιῶν δῷς, μὴ ἐπιζητεῖς τοῦτον

[a] L. 5. § 5. l. 8. § 8.
[b] L. 4. § 49. l. 8. § 1.
* -θεῖος Mer.
[c] Sup. § 55.
[d] L. 3. § 6. 9.
[e] L. 4. § 39.
[f] Sup. § 33. l. 8. § 28.
[g] L. 8. § 47.
[h] L. 10. § 32.
[i] L. 3. § 11.
[k] L. 4. § 1. Sup. § 58.
[l] L. 3. § 13.
[m] Sup. § 1. 66.
[n] L. 4. § 33. 44.
[o] L. 3. § 7, 8.
[p] L. 2. § 11. Sup. § 56.
[q] Sup. § 43. L. 1. § 15.
[r] L. 8. § 5.
[s] L. 9. § 11. 27.
[t] L. 9. § 27.
[u] L. 8. § 5.
[x] L. 5. § 9. l. 12. § 15.
[y] L. 11. § 18.
[z] L. 8. § 55.
[a] L. 8. § 4. l. 9. § 42.
[b] L. 3. § 8. l. 4. § 2.
[c] L. 8. § 2.
[d] L. 11. § 37.
[e] L. 3. § 6.
[f] L. 5. § 6. l. 9. § 42.

τείτην περὶ ταῦτα, ὥσπερ [a] οἱ μισθοὶ, τὸ καὶ [b] δόξαι ἓν πεποιηκέναι, ἢ τὸ ἀμοιβῆς τυχεῖν;

tertium qippiam ultra hæc quæras, puta, benefici hominis existimationem, aut beneficii accepti remunerationem?

§ 74. Οὐδεὶς κάμνει ὠφελούμενος· ὠφέλεια δὲ πρᾶξις κατὰ φύσιν. [c] μὴ οὖν κάμνε [d] ὠφελούμενος, ἐν ᾧ ὠφελεῖς.

§ 74. Emolumentum capiendo nemo defatigatur. atqui emolumentum est actio omnis naturæ consentanea. noli ergò defatigari emolumentum in eo capiendo, quod alteri præstas.

§ 75. Ἡ τοῦ ὅλου φύσις ὅτε τὸν κοσμοποιΐαν ὥρμησεν· νῦν ἤτοι [e] πᾶν τὸ γινόμενον κατ' ἐπακολούθησιν γίνεται, ἢ * ἀλόγιστα καὶ τὰ κυριώτατα τοῦ ὄντος, ἐφ' ἃ ποιεῖται ἰδίαν ὁρμὴν τὸ τοῦ κόσμου ἡγεμονικόν. εἰς πολλά σε [f] γαλιωτέρον ποιήσει, τοῦτο μνημονεύσῃς.

§ 75. Ad mundum condendum universi natura olim se intendit. nunc verò, aut quicquid fit, consequentiæ necessariæ lege certâ producitur, aut principalia etiam illa, ad quæ mundi mens peculiariter intenta est, ratione nullâ gubernantur. in multis tranquilliorem fecerit te, hoc in memoria si habueris.

[a] L. 4. § 44.
[b] L. 8. § 1.
[c] L. 5. § 6. l. 6. § 29.
[d] Sup. § 13. 53.
[e] L. 6. § 38. l. 9. § 1. 28. l. 10. § 5.
* τὰ λογικὰ καὶ κ. vel, ἀλογιστικὰ, τὰ κ. Mer.
[f] Sup. § 68.

ΒΙΒΛΙΟΝ Η'. LIBER VIII.

Καὶ τοῦτο πρὸς [a] τὸ ἀκενόδοξον φέρει, ὅτι ἂν ἐπὶ λύσασθαι τὸν βίον ὅλον, ἢ τὸν γε ἀπὸ νεότητος φιλόσοφον βεβιωκέναι· ἀλλὰ πολλοῖς τε ἄλλοις, καὶ αὐτὸς σεαυτῷ δῆλος γέγονας, πόρρῳ φιλοσοφίας ὤν· πέφυρσαι δὲ ἔν. ὥστε τὴν μὲν δόξαν τὴν τοῦ φιλόσοφος κλήσασθαι, ἐκπί σοι ῥᾴδιον· ἀντιγωνίζεται δὲ καὶ ἡ ὑποθεσις· εἰκῇ δῶν ἀληθῶς ἐργάσῃ ὧν κεῖται τὸ πρᾶγμα, τὸ μὲν, [b] τί δόξεις, ἄφες. ἀρκέσθητι δὲ, εἰ καὶν [c] τὸ λοιπὸν τοῦ βίου, ὅσον δύνασαι * ἡ σὴ φύσις θέλει βιώσειν *· κατανόησον ἓν τί θέλει, καὶ [d] ἄλλο μηδὲν παρεμπόδιζε. πεπείρασαι δὲ [e] πολλὰ πόσα πλανηθεὶς, εὑρεῖν ἔνθα τὸ εὖ ζῆν· ἐκ ἐν συλλογισμοῖς, ἐκ ἐν πλούτῳ, ἐκ ἐν δόξῃ, ἐκ ἐν ἀπολαύσει, ἐνθαμοῦ· πῆ ἔν ἐστιν; [f] ἐν τῷ ποιεῖν, ἃ ἀνθρώπου φύσις· πῶς δῶν ταῦτα ποιήσει * ; ἐπὰν ἔ δόγματα ἔχῃ, ἀφ' ὧν αἱ ὁρμαὶ καὶ αἱ πρᾶξεις. πόθεν ciat? si decreta nactus sit, à qibus appetitiones actúsq; istiusmodi profluant. quænã, inqis,

HOc etiam ad inanis gloriæ studium minuendum conducit, qòd vitam totam, eam saltem qæ à juventute hactenꝰ transiit, non potes præstare philosophicè ductam. siquidem cum aliis havd pavcis, tum & tibiipsi compertum est, à philosophia longè te abesse. conturbatæ sunt itaq; rationes tuæ: neq; adeò avt facile est tibi philosophi existimationem comparare; & vitæ etiam institutum adversatur. proinde si verè perspexisti, in qo res ipsa sita sit, missâ existimatione, in hoc duntaxat incumbe, ut vitæ qod supereſt, qantulumcunq; id fuerit, pro naturæ tuæ ductu ac dictamine transigas. tu itaq; illa qid velit, intuere, nec te aliud qicqam molestum habeat. etenim expertus jam es, per qàm multa divagatus, vitam bonam beatámq; nusqam inveneris; non in syllogismis, non in divitiis, non in gloria, nec in voluptate, nec ullibi. in qonam consistit? in eis faciendis qæ exigit natura humana. at hæc qomodo qis faciat? si decreta nactus sit, à qibus appetitiones actúsq; istiusmodi profluant. quænã, inqis,

[a] L. 1. § 16.
[b] L. 7. § 73. l. 10. § 11.
[c] L. 7. § 46. 56.
* [ὡς] ἢ f.
* -σεις. Boot.
[d] L. 2. § 7. l. 7. § 20.
[e] L. 12. § 1.
[f] L. 7. § 54. 55, 56.
* -σει [τις] f.
[g] L. 3. § 13. l. 7. § 2.

inqis, decreta? de bonis malisque, ut nihil nimirum homini bonum censeat, qod non justum, temperantem, fortem, liberalem faciat; nihil malum, qod non istis contrarium.

§ 2. In omni actione interroga te, qomodo ista mihi sese habet? num futurum est, ut ejus pœniteat me? propè adest tempus, qo moriturus sum, omniáqe mihi transitura. qid ergò expeto ulteriùs, qàm ut illud qod impræsentiarum ago, opus sit animantis rationalis, socialis, eadémq; cum Deo ipso lege agentis.

§ 3. Alexander, Cajus, Pompejus, qid ad Diogenem, Heraclitum, Socratem? isti siqidem res ipsas perspectas habebant, formásq; earundem & materias. atq; hoc modo instructæ erant mentes horum. illis verò, cùm ea nevtiqam perspecta haberent, de qàm multis solicitos esse necesse fuit? qàm multis rebus inservire?

§ 4. Eadem nihilominus facturos memineris, etiamsi tu te ruperis.

§ 5. Inprimis nè commovearis. obveniunt enim secundùm rerum naturam universa: ipse avtem pavlò pòst, nullus, nusqam futurus es, qomodo & Hadrianus, & Avgustus. tum rem ipsam penitiùs intuitus, eam in se considera. simul memineris, probum esse te oportere. qod avtem hominis à te natura exigit, hoc constanter facito, qódqe justissimum videbitur, loqitor; placidè duntaxat, modestè, citráqe dissimulationem.

§ 6. Universi natura boc solenne habet; qæ istic existunt illò transferre, res mutare, hinc tollere, illic deponere, omnia vices has subeunt: usitata sunt omnia, ut metuendum non sit, neqid novi emergat. Siremps deniq; omnibus de istis lex.

§ 7. Natura omnis sese prosperè procedente acqiescit, prosperè avtem procedit rationalis natura, ubi in cogitando nec falsò, nec incertò assentitur, impulsus suos ad opera, qæ societatem juvent, sola dirigit, appetitiones & aver-

δόγματα; [a] τὰ περὶ ἀγαθῶν, καὶ κακῶν. ὡς [b] ἐδένὸς μὲ ἀγαθὸν ὄντ' ἀνθρώπῳ, ὃ οὐκ ποιεῖ δίκαιον, σώφρονα, ἀνδρεῖον, ἐλεύθερον *, ἐδενὸς δ' κακὸν, ὃ οὐκ ποιεῖ τ' ἀναντία τοῖς εἰρημένοις.

§ 2. [c] Καθ' ἑκάστὼ προῆξιν ἐρώτα σεαυτὸν, πῶς μοι αὕτη ἔχει; μὴ [d] μεταγνόσω ἐπ' αὐτῇ; [e] μικρὸν καὶ τέθνηκα, καὶ πάντ' ἐκ μέσου. [f] τί πλέον ἐπιζητῶ, εἰ ὅ τὸ παρὸν ἔργον ζῶε [h] νοερῶ, καὶ κοινωνικῶ καὶ ἰσονόμε θεῷ;

§ 3. [i] Ἀλέξανδρος δὲ καὶ Γάϊος, καὶ Πομπήϊος τί πρὸς Διογένη, καὶ Ἡράκλειτον, καὶ [k] Σωκράτω; [l] οἱ μὲν γὰρ εἶδον τὰ πράγματα, καὶ τὰς αἰτίας, καὶ τὰς ὕλας, καὶ τὰ ἡγεμονικὰ ὧν αὐτῶν * ταυτά· ἐκεῖ δὲ ὅσων πραγμάτων; καὶ [m] δουλεία πόσων;

§ 4. Ὅτι [n] οὐδὲν ἧττον τὰ αὐτὰ ποιήσεσι, κἂν σὺ διαῤῥαγῇς.

§ 5. Τὸ πρῶτον, [o] μὴ ταράσσε. [p] πάντα γὰρ κατὰ τὸν ὅλε φύσιν· καὶ [q] ἐπὶ λίγε χρόνε οὐδεὶς ἔσῃ, ὥσπερ οὐδὲ Ἁδριανὸς, οὐδὲ Αὔγυστος. ἔπειτα [r] ἀτενίσας εἰς τὸ πρᾶγμα, ἴδε αὐτὸ, καὶ συμμιμνησάμενος, ὅτι [s] ἀγαθόν σε ἄνθρωπον εἶναι δεῖ, καὶ [t] τί τοῦ ἀνθρώπε ἡ φύσις ἀπαιτεῖ, πρᾶξον τοῦτο [u] ἀμεταστρεπτί· καὶ εἰπὲ, ὡς δικαιότατον φαίνεταί σοι· μόνον [x] εὐμενῶς, καὶ αἰδημόνως, καὶ [y] ἀνυποκρίτως.

§ 6. [z] Ἡ γὰρ ὅλων φύσις τοῦτο ἔργον ἔχει, τὰ ὧδε ὄντα ἐκεῖ μεταπλάσαι, μεταβάλλειν; ἆραι ἔνθεν καὶ ἐκεῖ φέρειν. [a] πάντα ἕρπει· * ἐκ ὥστε φοβηθῆναι, [b] μὴπ κενόν· [c] πάντα συνήθη· ἀλλὰ καὶ [d] ἴσα αἱ ἀποκρίσεις.

§ 7. [e] Ἀρκεῖται πᾶσα φύσις ἑαυτῇ εὐοδοῦσα· φύσις δ' λογικὴ εὐοδεῖ, [f] ἐν μὲν φαντασίας, μήτε ψεύδεῖ, μήτε ἀδήλῳ συγκαταθεμένη· ἔ τὰς ὁρμὰς ἐπὶ ὅπ τὰ κοινωνικὰ ἔργα μόνα ἀποδύνεται· [h] τὰς ὀρέξεις δὲ καὶ ἐγκλίσεις

[a] Inf. § 14.
[b] L. 2. § 11.
* -θέειον Mer. L. 7. § 67.
[c] L. 5. § 11.
[d] Inf. § 10.
[e] L. 7. § 70. Inf. § 34.
[f] L. 5. § 3. 6.
[g] L. 6. § 2. l. 10. § 1.
[h] L. 7. § 72.
[i] L. 9. § 29.
[k] L. 7. § 66.
[l] L. 5. § 32. Inf. § 5. l. 9. § 25.
* ταῦτα Mer. τοιαῦτα Xyl.
[m] L. 9. § 29. 40. l. 10. § 19.
[n] L. 7. § 71. l. 12. § 26.
[o] L. 4. § 3. l. 5. § 23. l. 9. § 29. 37.
[p] L. 5. § 8. 10.
[q] Sup. § 2.
[r] Sup. § 3. l. 4. § 3.
[s] L. 7. § 15.
[t] L. 5. § 3. l. 7. § 55.
[u] L. 3. § 6. l. 4. § 32. l. 10. § 12. l. 11. § 9.
[x] L. 7. § 3.
[y] L. 7. § 69.
[z] L. 7. § 18. 23.
[a] L. 4. § 3. l. 5. § 23.
* ὥσε ἐκ f.
[b] L. 7. § 1. l. 9. § 35.
[c] L. 4. § 44.
[d] Inf. § 6.
[e] Inf. § 45. l. 5. § 1. 4. 34.
[f] L. 5. § 36. l. 7. § 54.
[g] L. 5. § 16.
[h] L. 6. § 50, 51.

σεις.

σεις πλὴ ἐφ' ἡμῖν μόνον πεποιημένη.

[a] L. 2. § 17. l. 3. § 4.
[b] L. 2. § 3. 4.

a τὸ ὑπὸ τῆς κοινῆς φύσεως ἐπονεμόμενον πᾶν ἀποδεχομένη· b μέρος γὰρ αὐτῆς ἐστιν· ὡς ἡ τοῦ φύλλου φύσις τῆς τοῦ φυτοῦ φύσεως, πλὴν ὅτι ἐνταῦθα μὲν ἡ τοῦ φύλλου φύσις μέρος ἐστὶ φύσεως λογικῆς καὶ ἀναισθήτου, καὶ ἀλόγου, καὶ ἐμποδίζεσθαι δυναμένης· ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου φύσις,

[c] L. 7. § 13.
[d] L. 5. § 20. 34.
[*] ἢ γε Mer.
[e] Sup. § 6.
[f] L. 6. § 49.

c μέρος ἐστὶ d ἀνεμποδίστου φύσεως καὶ νοερᾶς καὶ δικαίας· * εἴγε e ἴσους καὶ κατ' ἀξίαν τοὺς f μεριστοὺς χρόνους, ὑσίας, αἰτίᾳ, ἐνεργείας, συμβάσεως, ἐκάστοις ποιεῖται σκοπεῖν ἔξεστιν, μὴ εἰ τὸ πρὸς τὸ ἓν ἴσον εὑρήσεις ὅλῃ παντὸς

[*] -τῶ & Mer.

ἀλλὰ εἰ συλλήβδην τὰ πάντα * τοῦ ὑπὲρ ἀθρόα τὰ ἕτερα.

[g] L. 3. § 14.
[h] L. 2. § 17. l. 5. § 15.
[i] L. 4. § 3.
[k] L. 2. § 1. l. 9. § 42.
[l] L. 3. § 4. l. 7. § 22. 70.
[m] L. 5. § 16.
[*] σὺ Lug.
[n] Sup. § 2. l. 12. § 16.
[o] L. 6. § 45.

§ 8. g Ἀναγινώσκειν οὐκ ἔξεστιν· ἀλλὰ ὕδειν ἀνείργειν ἔξεστιν· ἀλλὰ h ἡδυπόνων καὶ πόνων καθυφίεσθαι ἔξεστιν· ἀλλὰ i τῆς δόξης ὑπεράνω εἶναι ἔξεστιν· ἀλλὰ k ἀναισθήτοις καὶ ἀχαρίστοις μὴ συμβάλλειν, ὡσαύτως l κήδεσθαι αὐτῶν ἔξεστιν.

§ 9. Μηκέτι σε μηδεὶς ἀκούσῃ κατατεμφομένου m τῶν ἐν αὐλῇ βίων, μηδὲ * τῶν σαυτοῦ.

§ 10. n Ἡ μετάνοιά ἐστιν ὀπίλησίς τις ἑαυτῷ, ὡς o χρήσιμόν τι παρῃκότος· τὸ δὲ ἀγαθὸν χρήσιμόν τι δεῖ εἶναι, καὶ ἐπιμελητέον αὐτῷ τῷ ἀγαθῷ καὶ καλῷ

[p] Inf. § 39. l. 5. § 15.

ἀνδρί· p οὐδεὶς δ' ἂν καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἀνὴρ μετανοήσειεν, ἐπὶ τῇ ἡδονῇ τινα παρεικότι· ὅτε ἄρα χρήσιμον, ὅτε ἀγαθὸν ἡδονή.

[q] L. 3. § 11.
[r] L. 4. § 21.

§ 11. q Τοῦτο τί ἐστιν αὐτοκαθ' ἑαυτὸ τῇ ἰδίᾳ κατασκευῇ; r τί μὲ τὸ ὑσιῶδες αὐτῷ καὶ ὑλικόν· τί δὲ τὸ εἶδος· τί δὲ ποιεῖ ἐν τῷ κόσμῳ· πόσον δὲ χρόνον ὑφίσταται.

[s] L. 5. § 1.
[t] L. 5. § 16. l. 7. § 55.
[u] L. 5. § 15. Inf. § 26. 45, 46. l. 9. § 23.
[x] L. 5. § 9.

§ 12. s Ὅταν ἐξ ὕπνου δυσφόρως ἐγείρῃ, ἀναμιμνήσκου, ὅτι t κατὰ τὸν κατασκευὸν σε δεῖ, καὶ u κατὰ τὸν ἀνθρωπικὸν φύσιν, τὸ πρᾶξαι κοινωνικὰς ἀποδιδόναι· τὸ δὲ καθεύδειν, κοινὸν καὶ τῶν ἀλόγων ζώων· ὃ δὲ κατὰ φύσιν ἑκάστῳ, τοῦτο οἰκειότερον καὶ προσφυέστερον, καὶ διὰ x καὶ προσηνέστερον.

factiones ad ea sola, quæ in nobis sita sunt, adhibet, à rerum natura deniq; quicquid assignatum fuerit, amplectitur. hujus enim pars est, ut folii natura pars naturæ est arboris. hoc tantùm interest, quod ibi folii natura pars est naturæ sensûs rationísq; exortis, & impedimento obnoxiæ. cùm hominis natura pars sit naturæ impediri nesciæ, rationalis, justæ. hæc autem & tempora, & materiam, & formam, & facultates, & casus ex æquo distribuit singulis qibúsq; pro uniuscujusq; dignitate. id quod deprehendere licebit, si non seorsim unum aliquod in re ulla consideraveris, sed istius omnia cum alterius alicujus confertim sumptis contuleris.

§ 8. Adeò es illiteratus, ut nec legere possis. at potes contumeliâ abstinere, potes voluptate & dolore superiorem te præstare, potes gloriolam nihili facere, potes stupidis & ingratis non succensere, imò & illorum curam gerere.

§ 9. Nemo, aut vitam avlicam, aut tuam etiam, insimulantem te avdiat.

§ 10. Pœnitentia est suiipsius reprehensio qædam, ut qi utile aliqid omiserit. bonum autem qódq; necessariò etiam est utile; qódq; est ejusmodi, id viro bono probóque curæ esse oportet. at neminem virum bonum probúmq; pœnituerit, qòd voluptatem unqam ullam omiserit. neq; utile itaqe, neqe bonum voluptas est.

§ 11. Hoc qidnam in se est ex constitutione suâ? qænam illius substantia sive materia? qæ forma? qid in mundo facit? qamdiu consistit?

§ 12. Qando somnum gravatim excutis, reminiscere, & conditioni tuæ & naturæ humanæ consentaneum esse, ut actiones ad communitatem conducentes edas, cùm dormire etiam brutis animantibus commune sit. qod autem est naturæ cujusq; consentaneum, hoc & familiarius, & aptius, & jucundius est utiqe.

§ 13.

§ 13. Assiduè, in omni, qantum potes, viso menti oblato, considera, qænam ejus natura, ad mores qid faciat, qid in se habeat veritatis.

§ 14. Ubi qenqam conveneris, statim tu tecum, Iste qænam habet de bonis malisque decreta? qi enim de voluptate ac dolore, & efficientibus utriusque, vel de fama & ignominia, morte & vitâ, decreta istiusmodi habeat, si hujusmodi fecerit, nihil mihi mirum novúmque videbitur. simul & hoc succurret, necessariò facere illum qæ facit.

§ 15. Memineris, æqè turpe esse mirari qenqam tanqam de re insveta, qod ea mundus, qorum ferax est, profert; ac mirari qenqam, qòd ficus ficus ferat, avt mirari medicum, qòd qis febricitaverit, gubernatorem, qòd ventus adversus flaverit.

§ 16. Memineris, æqè tibi liberum esse sententiam mutare & corrigenti parere, atqe in re cepta ulla persistere. etenim & hæc tua est operatio, utpote qæ juxta intentionem judiciúmqe tuum, atq; adeò ex animi etiam tui sententiâ perficiatur.

§ 17. Si tui istud est arbitrii, cur facis? sin alterius, qem incusas? atomos, an Deos? insani utrumqe est. neminem igitur est incusandum. siqidem enim potes, rem ipsam corrige. sin minùs, qid tibi qeri profuerit? nihil avtem est agendum frustra.

§ 18. Nihil, qod moritur, mundo excidit. istîc avtem si manet ac mutat, istîc & in sua, qæ & mundi & tui eadem sunt, elementa resolvitur. atqe hæc qoqe mutant, nec murmurant tamen.

§ 19. Ad opus aliqod natum est unumqodq; puta, equs, vitis: qid miraris? sol etiam ipse, Diiq; reliqi ad opus aliqod extitere. tu ergò ad qid? nunqid ad oblectandum te? cogita tecum an sensus communis id ferat.

§ 20. Natura rei cujusqe rationem habet; tam finem, qàm ortum & durationem, qod attinet: qemadmodum & is qi

§ 13. Διηνεκῶς καὶ ὅλῃ πάσῃ εἰ δόιόν τε φαντασίας, [a] φυσιολογεῖν, παιδολογεῖν, διαλεκτικεύεσθαι. [a] L. 10. § 9.

§ 14. [b] Ὦ, ἂν ἐντυγχάνῃς, εὐθὺς σωτῆρ προλεγε· ἔστω τίνα δόγματα ἔχει [c] περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν; * ἢ γὰρ περὶ ἡδονῆς καὶ πόνου καὶ τῶν ποιητικῶν ἑκατέρου, καὶ περὶ δόξης, ἀδοξίας, θανάτου, ζωῆς τοιάδε * τινὰ δόγματα ἔχειν, [d] ἐὰν θαυμαστὸν ἢ ξένον μοι δόξει, ἐὰν * τὰ δέ τινα ποιῇ· καὶ μεμνήσομαι, ὅτι [e] ἀναγκάζεται ὅτως ποιεῖν. [b] L. 7. § 62. l. 9. § 18. l. 11. § 18. [c] Sup. § 1. l. 7. § 26. * ἢ γ'. Lug. εἰ Cas. ἢ καὶ f. vel ὁ γ'. * [γὰρ] τινα δὲ ἔχων f. [d] L. 6. § 27. Inf. § 15. l. 9. § 42. * [τάδε τινὰ [e] L. 4. § 6. l. 6. § 57. l. 10. § 30.

§ 15. * Μέμνησο, ὅτι, [f] ὥσπερ ἀλγεῖν ξενίζεσθαι, εἰ ἡ συκῆ σῦκα φέρει, ὅτως ὃ εἰ ὁ κόσμος τάδε τινὰ φέρει, ὧν ἕνεκα φορός· καὶ ἰατρῷ ἢ καὶ κυβερνήτῃ, ἀλγεῖν ξενίζεσθαι, εἰ πεπύρεχεν ὅτος, ἢ εἰ ἀντίπνοια γέγονεν. * Μιμνήσκομαι Lug. [f] L. 4. § 6. l. 12. § 16.

§ 16. Μέμνησο, ὅτι καὶ [h] τὸ μεταπίθεσθαι καὶ ἕπεσθαι τῷ διορθοῦντι, ὁμοίως ἐλευθερόν ἐστι. * σὺ γὰρ ἐνέργεια κατὰ τὸν * σὸν ὁρμὴν καὶ κρίσιν, καὶ δὴ καὶ κατὰ νοῦν τὸν σὸν πεφυνομένην. [g] L. 4. § 29. l. 12. § 1. 13. [h] L. 4. § 12. * σὴ Lug. * σὸν Idem.

§ 17. Εἰ μὲν ὑπὸ σοί, τί αὐτὸ ποιεῖς; εἰ δ' ἐπ' ἄλλῳ, [i] τίνι μέμφῃ; τοῖς ἀτόμοις, ἢ τοῖς θεοῖς; ἀμφότερα μανιώδη. [k] ἀδενὶ μεμπτέον. εἰ μὲν γὰρ δύναται, διόρθωσον τόδε τὸ πρᾶγμα αὐτός· εἰ δὲ τοῦτο μὴ δύνασαι, πρὸς τί ἔτι σοι φέρει τὸ μέμφεσθαι; [l] εἰκῇ γὰρ οὐδὲν ποιητέον. [i] L. 4. § 3. l. 12. § 24. [k] L. 12. § 12. [l] L. 2. § 5. l. 3. § 4. l. 4. § 2.

§ 18. [m] Ἔξω τοῦ κόσμου τὸ ἀποθανὸν οὐ πίπτει· εἰ ὧδε μένει καὶ [n] μεταβάλλει, ὧδε καὶ [o] διαλύεται, εἰς τὰ ἴδια στοιχεῖα ὄντα τοῦ κόσμου καὶ σά. καὶ αὐτὰ δὲ [p] μεταβάλλει, καὶ [q] οὐ γογγύζει. [m] L. 4. § 23. Inf. § 50. [n] L. 5. § 13. [o] L. 4. § 32. Inf. § 25. [p] L. 2. § 17. l. 9. § 19. [q] L. 2. § 3.

§ 19. [r] Ἕκαστον πρός τι γέγονεν, ἵππος, ἄμπελος· τί θαυμάζεις; καὶ ὁ ἥλιος * ἐρεῖ, πρὸς * τι ἕτερον γέγονα, καὶ οἱ λοιποὶ θεοί. σὺ ἓν πρὸς τί; τὸ ἡδέσθαι; ἴδε εἰ ἀνέχεται ἡ ἔννοια. [r] L. 5. § 1. * ἄρα πρὸς τι f. * τί δ' γέγονε Lug.

§ 20. [s] Ἡ φύσις ἐσόμενα ἐκάστοις, οὐδέν τι ἔλαττον τῆς ἀπολήξεως, ἢ τῆς ἀρχῆς τε καὶ διεξαγωγῆς, ὡς ὁ [s] L. 2. § 4. l. 6. § 49.

[a] L.7 §23.l.9. § 17.l.10.§ 5. l.12. § 23. 36.

ἀναβαλλων τὸ σφαῖραν· [a] τί ἓν ἀγαθὸν τῷ σφαιρίῳ ἀναφερομένῳ, ἢ κακὸν καταφερομένῳ, ἢ κῆ. πεπωκότι; τί ὃ ἀγαθὸν τῇ φυσαλλίδι συνεστώσῃ, ἢ κακὸν διαλυθείσῃ; τὰ ὅμοια ὃ κῆ ὁπὶ λύχνου.

* Ἔκτεινον Lug. Στρέφον Annot. L.3.§11.Sup. §11.l.11.§17. * σάντες, κῆ ἐπιπνεῦσαι f. L.9. § 2. [b] L.3.§10.l.7. §6.l.10.§34. [c] L.3 §10.l.6. § 36. [d] L.4.§3.l.11. §18. [e] L.3. § 4. Inf. §53. [f] L.4.§3.l.10. §17. [g] L.4. § 32. l. 9. § 22. [h] L. 5. § 10. l. 9. §6. [i] L.7. § 4. l. 10. § 8. [k] L. 9. § 26. [l] L. 4. § 17. [m] L. 10. § 6. [n] L. 2. § 17. [o] L. 6. § 36. [p] L.5.§10.Inf. § 37.l.9.§ 14. [q] L. 4.§32,33. 50. Inf. § 31. 37.l.9.§30.l. 10. § 27. 34. [r] Inf. § 37. * A. Φ. εἶτα A. K. A. εἶτα κ. π' π' Sal. [s] L.4. §48. l. 10. § 31. * χάρεξ Lug. Ἴκρεξ f. [t] L. 9. § 29. [u] L.4. §35.48. l.9. § 14. [x] L. 5. § 33. [y] L. 7. § 32.

§ 21. * Ἔκτεινον, κῆ θεάσαι διόν ἐστι, γηράσαν ὃ οἷ γίνεται, νοσῆσαν ὃ, * φορνεῦσαν· [b] βραχύβιον ὃ κῆ ὁ ἐπαινῶν κῆ ὁ ἐπαινόμενος, κῆ ὁ μνημονεύων, κῆ ὁ μνημονεύόμενος· ὡσαύτως ὃ κῆ [c] ἐν χωνίᾳ τάτε τῷ κλίματος, κῆ [d] ἐδὲ ἐνταῦθα πάντες συμφωνοῦσι, κῆ [e] ἐδὲ αὐτός τις ἑαυτῷ· κῆ [f] ὅλη ὃ ἡ γῆ στιγμή.

§ 21. Inverte corpus tuum, atqe inſpice, qale ſit, ubi ſenuerit; qale ſit, ubi morbidum fuerit; qale ſit, ſpiritum ubi efflaverit. brevis avtem eſt vitæ & qi celebrat, & qi celebratur; & qi commemorat pariter, & qi commemoratur. adhæc & in plagæ iſtius angulo duntaxat id geritur; ubi etiam neqe omnes inter ſe conſentiunt, neq; qiſqam ſibi. deniq; terra omnis puncti inſtar habet.

§ 22. [g] Περίεχε [h] τῷ ὑποκειμένῳ, ἢ τῷ δόγματι, ἢ τῇ ἐνεργείᾳ, ἢ * τῷ σημαινομένῳ. [i] δικαίως ταῦτα πάσχεις· [k] μᾶλλον ὃ θέλεις ἀγαθὸς ἄνειμι γενέσθαι, ἢ σήμερον εἶναι.

§ 22. Animum adverte præſenti vel decreto, vel facto, vel dicto. meritò hæc pateris, qi bonus mavis cras fieri, qàm eſſe hodie.

§ 23. Περάσω π; [l] περάσω ἐπ' ἀνθρώπων ὠφελείαν ἀναφέρων· συμβαίνει τί μοι; [m] δέχομαι, ὅλη τὸν θεὸν ἀναφέρων, κῆ [n] τ' πάντων πηγὴν, ἀφ' ἧς πάντα τὰ γινόμενα συμπνεῖ.

§ 23. Facio qicqam? ità facio, ut ad homines juvandos referam. contingit mihi qicqam? ità excipio, ut ad Deos referam, fontémqe rerum omnium, à qo, qæcunqe fiunt, ordine præſtituto derivantur.

§ 24. Ὀπῖόν σοι φαίνῃ τὸ λέεσθαι; ἔλαιον, ἱδρὼς, ῥύπος, ὕδωρ, γλοιώδες, πάντα σικχαντά. [o] τοιοῦτον πᾶν μέρος τοῦ βίου, κῆ πᾶν ὑποκείμενον.

§ 24. Ipſum lavari qale qid tibi videtur? oleum, ſudor, ſordes, aqa, ſtrigmentum; putida omnia tale qiddam eſt & vitæ pars qævis, & materia ſubjecta qælibet.

§ 25. [p] Λάκιλλα Οὐῆρον· εἶτα Λάκιλλα· Σέκουνδα Μάξιμον· εἶτα Σέκουνδα. Ἐπύγχανος [q] Διότιμον. εἶτα Ἐπύγχανος. * Φαυστίναν Ἀντωνῖνος· εἶτα Ἀντωνῖνος. ταυτὰ πάντα· Κέλερ Ἀδριανόν· εἶτα Κέλερ. [r] οἱ ὃ δρυμεῖς ἐκεῖνοι, ἢ περγωσικοὶ, ἢ τεπυφαμένοι, πῶς; οἵ, δρυμεῖς ἅ, * Χιάρεξ κῆ [s] Δημήτριος ὁ Πλατωνικὸς, κῆ Εὐδαίμων, κῆ εἴ τις τοιοῦτος. [t] πάντα ἐφήμερα, τεθνηκότα πάλαι· [u] ἔνιοι μὲ ἤδη ἐπ' ὀλίγον μνημονευθέντες· οἱ ὃ εἰς μύθους μεταβαλόντες· οἱ ὃ ἤδη ὧν μύθων ἐξίτηλοι· τούτων ἓν μάνθανε, ὅτι [x] δεήσει ἤτοι σκεδασθῆναι τὸ συγκριμάτιόν σε, ἢ σβεσθῆναι τὸ

§ 25. Lucilla Verum extulit; mox & Lucilla ipſa elata eſt. Secunda Maximum; mox & Secunda Epityncanus. Diotimum; mox & Epityncanus. Antoninus Favſtinam; mox & Antoninus. Celer Hadrianum; mox & Celer. hujuſmodi ſunt omnia. qin & ſolertes illi, avt futurorum præſcii, avt faſtu inflati, ubinam jam ſunt? ſolertes, inqam, qales Charax, Demetrius Platonicus, Evdæmon, & ſi qis alius ejuſmodi. omnia caduca ſunt, & jam olim morte ſepulta ſunt. alii nec brevem ſui memoriam ſunt conſecuti; alii in fabulas abierunt; alii etiam è fabulis evanuerunt. horum ergò memineris, avt compagem tui diſſipatum iri, avt extinctum ſpiritum,

ſpiritum, avt migraturum, atqe alibi iri diſpoſitum.

§ 26. Homini volupe eſt, qæ hominis propria ſunt, facere. proprium avtem eſt hominis, contribuli ſuo benevolum eſſe, ſenſuum motus inſuper habere, viſa probabilia diſcernere, univerſi naturam, eáq; qæ ſecundùm hanc fiunt, contemplari.

§ 27. Affectiones ſinguli qiqe tres habent; unam, ad cavſſam ambientem, alteram, ad cavſſam divinam, à qa proveniunt omnibus omnia; tertiam, ad eos qibuſcum in hac vita verſatur.

§ 28. Dolor avt eſt corpori malum. qod ſi ſit, corpus id cenſeat. avt animæ. at illi licet etiam inter dolores ſerenitatem ſuam tranqillitatémq; ſervare, nec opinari malum eſſe. omne enim judicium, & impetus, & appetitus, & averſatio intus eſt; qò mali nihil aſcendit.

§ 29. Imaginationes dele; ſæpe tecum ſic loqendo, In poteſtate mea nunc ſitum eſt, ut nulla in hac anima exiſtat improbitas, nulla cupiditas, nulla omnino perturbatio: ſed ut omnibus qalia reapſe ſint perſpectis, pro exiſtimatione ſua ſingulis utar. memento poteſtatis hujus à natura tibi tributæ.

§ 30. Et in ſenatu, & apud qemlibet privatim, curæ ſit modeſtè potiùs qàm diſertè loqi. ſano verò apud omnes ſermone utare.

§ 31. Avgvſti avla, uxor, filia, nepotes, privigni, ſoror, Agrippa, cognati, familiares, amici, Arius, Mæcenas, medici, popæ, avla tota morti conceſſit. tum ad alia te transfer; mortémqe cogita, non unius hominis, ſed gentis totius, Pompejorum puta. nec illud minùs, qod tumulis inſcribi ſolet, *Ultimus hic generis ſui.* dein reputa tecum, qàm anxiè egerint horum anteceſſores, ut ſucceſſorem aliqem ſibi ſuperſtitem relinqerent: cùm neceſſe tamen fuerit, ut aliqis tandem ultimus

πνεῦμά πον, ἢ μεταϛῆναι, ϗ ἀλλαχῆ καταχθῆναι.

§ 26. [a] Εὐφροσύνη ἀνθρώπε*, ποιεῖν [b] τὰ ἴδια ἀνθρώπε. ἴδιον ϑ ἀνθρώπε [c] εὔνοια πρὸς τὸ ὁμόφυλον, [d] ὑποφόρησις πρὸς αἰδημόνων κινήσεων, [e] ἀπάτειοις πρὸς πιθανῶν φαντασιῶν, [f] ἐπιθεώρησις τῆς πρὸς ὅλων φύσεως, ϗ πρὸς κατ' αὐτὰ γινομένων.

§ 27. Τριῶν ϗ σχέσεις· ἡ μὲ πρὸς τὸ αἴτιον τὸ προκείμενον· ἡ ϑ πρὸς τὴν θείαν αἰτίαν, [h] ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσιν πάντα· ἡ [i] ϑ πρὸς τοὺ συμβιῶντας.

§ 28. Ὁ πόνος ἤτοι τῷ σώματι κακόν· [k] ἐκεῖν ἀποφαινέϑω· ἢ τῇ ψυχῇ· ἀλλ' [l] ἐξεστιν αὐτῇ τὴν ἰδίαν [m] ἀϑείαν ϗ [n] γαλήνην διαφυλάσσειν, ϗ [o] μὴ ὑπολαμβάνειν ὅτι κακόν. πᾶσα γὰ κρίσις, ϗ ὁρμὴ, ϗ ὄρεξις, ϗ ἔκκλισις, [p] ἔνδον· ϗ [q] ἐνδὲν κακὸν ὧδε ἀναβαίνει.

§ 29. [r] Ἐξάλειφε τὰς φαντασίας, συνεχῶς σεαυτῷ λέγων· [f] γνῶ ἐπ' ἐμοί ἐϛιν, ἵνα ἐν ταύτῃ τῇ ψυχῇ μηδεμία πονηρία ᾖ, μηδὲ ἐπιθυμία, μηδὲ ὅλως ταραχή τις· ἀλλὰ [t] βλέπων πάντα ὁπόϑ' ἐϛιν, [u] χρῶμαι ἑκάϛῳ κατ' ἀξίαν. μίμησο ταύτης [x] τῆς ἐξουσίας ϗ φύσιν.

§ 30. Λαλεῖν, ϗ ἐν συγκλήτῳ, ϗ πρὸς πάνϑ' ὁντινοῦν κοσμίως, [y] μὴ φαυλισμανῶς [z] ὑγιεῖ * λόγῳ χρῆσθαι.

§ 31. [a] Αὐλὴ Αὐγέϛε, γυνὴ, θυγάτηρ, ἔγγονοι, πρόγονοι, ἀδελφὴ, Ἀγρίππας, συγγενεῖς, οἰκεῖοι, φίλοι, Ἄρειος, Μαικήνας, ἰατροὶ, σύται, ὅλης αὐλῆς θάνατος· εἶτα ἐπὶ τὰς ἄλλας, μὴ καϑ' ἑνὸς ἀνθρώπε θάνατον, οἷ Πομπήϊον. κἀκεῖνο ϑ τὸ ἐπιγραφόμενον τοῖς μνήμασιν, ἕκαϛος * τῶ ἰδίε γένες· ἐπιλογίζεσθαι, πόσα ἐπαϑάνοσαν οἱ πρὸ αὐτῆς, ἵνα διάδοχόν τινα καταλίπωσιν, εἶτα, [b] ἀνάγκη ἕκαϛόν τινα

[a] L. 6. § 7. l. 7. § 13.
* -πω, f.
[b] L. 5. § 15, 16.
[c] L. 4. § 37. l. 7. § 22. l. 11. § 1. l. 12. § 30.
[d] L. 5. § 26.
[e] Sup. § 7. l. 5. § 36. l. 6. § 3.
[f] L. 7. § 47, 48.
[g] L. 1. § 12.
[h] L. 2. § 3. 17.
[i] L. 11. § 18. l. 12. § 26.
[k] L. 7. § 16, 33.
[l] 5. § 2. 26. l. 7. § 68.
[m] L. 2. § 4.
[n] L. 7. § 28.
[o] Inf. § 47, 48.
[p] L. 7. § 59.
[q] Inf. § 41. 48.
[r] L. 7. § 29.
[f] L. 7. § 5. 54. Sup. § 8.
[t] L. 3. § 11. Sup. § 11.
[u] L. 3. § 11. l. 11. § 18. 37.
[x] L. 5. § 5.
[y] L. 3. § 5.
[z] L. 4. § 51.
* -εῖ [ᾷς] f. Ὑγ. λόϛ' χρ' αὐλὴ A. Boot.
[a] Sup. § 25. Inf. § 37.
* τὰ ἄλλα f.
* -απον Lug. An.
[b] L. 4. § 50.

γινέσθαι· πάλιν ὧδε ὅλης γένους θάνατον.

exisseret. atq; hîc rursus gentis totius mortem considera.

[a] L. 4. § 2. 25, 26. l. 12. § 35, 36.

§ 32. [a] Σωμπλέκειν δεῖ τὸν βίον, καὶ μίαν πρᾶξιν· καὶ [b] εἰ ἑκάστη τὸ ἑαυτῆς παρέχει ὡς οἷόν τε, ἀρκεῖσθαι· ἵνα ᾖ [c] τὸ ἑαυτῆς ἀπέχη, [d] μηδὲ εἷς σε κωλῦσαι δύνασθαι. ἀλλὰ φήσεταί τι ἔξωθεν; μηδὲν εἰς γε τὸ δικαίως καὶ σωφρόνως καὶ εὐλογίστως· [e] ἄλλο δέ τι ἴσως ἐνεργητικὸν κωλυθήσῃ; ἀλλὰ [f] τῇ πρὸς αὐτὸ τὸ κώλυμα εὐαρεστήσει, καὶ τῇ ἐπὶ τὸ δεδόμενον εὐγνώμονι μεταβάσει εὐθὺς ἄλλη πρᾶξις ἀντικαθίσταται, [g] ἐναρμόσασα εἰς τὴν σύνθεσιν, περὶ ἧς ὁ λόγος.

§ 32. In singulis actionibus vitam componere oportet; ut si unaqæque quantum datur, quod suum est tulerit, in eo acquiescas: qo minùs avtem ferat, qicqid suum est, prohibere nemo poterit. sed exterius aliqid obstabit? nihil qicqam, qo minùs justè, sobriè, consideratè in ea te geras. sed alius alicujus facultatis fortassis effectus impedietur. atqi dum impedimentum ipsum placidè fers, & ad id quod datur æqo animo te transfers, alia statim prioris vice actio emergit, qæ ad eam, de qa sermo instituitur, vitæ compositionem non minùs aptè conducat.

[b] L. 6. § 2. 32. l. 4. § 54. l. 9. § 6.
[c] L. 4. § 49.
[d] L. 2. § 9. l. 5. § 10.
[e] L. 5. § 20. Inf. § 41. l. 10. § 12.
[f] L. 4. § 1. l. 6. § 50.
[g] Inf. § 35.

[h] L. 1. § 16.
[i] L. 3. § 5. 7. 16. l. 10. § 14.

§ 33. [h] Ἀπύρωτος μὴ λαβεῖν, [i] εὐλύτως ἢ ἀφεῖναι.

§ 33. Sic accipe, nè fastuosus fias; sic possîde, ut dimittere proclivis sis.

[k] L. 4. § 29.
[l] Inf. § 43.
[m] L. 2. § 16. l. 3. § 8.
[n] L. 9. § 23.

§ 34. Εἴ ποτε εἶδες χεῖρα ἀποκεκομμένην, ἢ πόδα ἢ κεφαλὴν ἀποτεθειμένην, χωρὶς τοῦ ποτε ἀπὸ τοῦ λοιποῦ σώματος κειμένην, [k] τοιοῦτον ἑαυτὸν ποιεῖ, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, [l] ὁ μὴ θέλων τὸ συμβαῖνον, καὶ [m] ἀποχίζων ἑαυτὸν, ἢ [n] ὁ ἀκοινώνητόν τι πρᾶσσων. ἀπέρριψαί ποτε ἀπὸ τῆς κατὰ φύσιν ἑνώσεως· ἐπεφύκεις γὰρ ὁ μέρος· ἐνῶσαι σεαυτὸν ἀπέκοψας. ἀλλ' ὧδε κομψὸν ἐκεῖνο, ὅτι [p] ἔξεστί σοι πάλιν ἑνῶσαι σεαυτόν· θεὸς ἄλλῳ μέρει οὐδενὶ θεὸς ἐπέτρεψεν, χωλανθέντι καὶ διαχυθέντι, πάλιν συνελθεῖν. ἀλλὰ σκέψαι τὴν χρηστότητα, [*] ἣ τετίμηκε τὸν ἄνθρωπον. καὶ γὰρ ἵνα τὴν ἀρχὴν μὴ ἁπτόμενος ἀπορραγῇ ἀπὸ τοῦ ὅλου, ἐπ' αὐτῷ ἐποίησε καὶ ἀπορραγέντα πάλιν ἐπανελθεῖν, καὶ συμφῦναι, καὶ τὴν τοῦ μέρους τάξιν ἀπολαβεῖν ἐποίησεν.

§ 34. Si qando manum abscissam vidisti, vel pedem, avt caput etiam amputatum, & seorsim alicubi à reliqo corpore situm; talem planè se facit, qantum in ipso est, qi abscindit sese, dum vel id qod contingit non vult, vel adversùs societatis jus aliqid perpetrat. revulsum qodammodo abjecisti te aliqò ab ea qæ secundùm naturam est unione. pars enim naturâ fueras: nunc verò temet abscidisti. cæterùm istîc illud scitum est, qod unire te denuo licet. hoc avtem nulli alii parti est à Deo concessum, ut revulsa semel & præcisa denuo coalescat. Verùm benignitatem ejus considera, qâ hominem cohonestavit: cùm & in ipso posuerit, nè primitùs ab universo revelleretur, & facultatem tribuerit, ubi fuerit revulsus, redeundi denuóqe coalescendi, & partis ordinem, qem tenuerat, recuperandi.

[p] L. 11. § 8.

[*] ἣ Lug.

[q] τῆς τῶν λ' φύσεως Xyl. ἣ ἅλων φ' f.
[r] L. 6. § 42.

§ 35. Ὥσπερ ταῖς ἄλλαις δυνάμεσιν ἕκαστος ἡμῶν λογικῶν ὢν ὅτιν [q] ἡ ἡμῖν λογικῶν φύσις, ὅτως καὶ ταύτην παρ' αὐτῆς εἰλήφαμεν. ὃν τρόπον γὰρ ἡ ἐκείνη πᾶν τὸ ἐνιστάμενον καὶ ἀντιβαῖνον διαπεραίνεται, καὶ καταλύεται εἰς τὴν ἐνοῦσαν, καὶ μέρος ἑαυτῆς ποιεῖ, ὅτως καὶ [r] τὸ λογικὸν ζῶον

§ 35. Sicut reliqas facultates rationalium unusqisqe ferè ab universi natura accepit; ità hanc nos ab eadem facultatem accepimus: qod qemadmodum illa qicqid obstat & renititur, in usum suum circumvertit, & in fato disponit, atqe ità partem sui facit; ità & animal rationale, ex impedimento

omni

mni materiam creare sibi possit, eóque ti ad illud quod intenderat, quodcunque andem id fuerit.

§ 36. Ne confundat te vitæ tuæ tolius cogitatio: neque animo simul comlectere, quot qualésque molestias supervenuras esse tibi verisimile sit. sed ad præsenium unumqodque interroga te, qidnam ac in re est, quod subiri avt sustineri neat? confiteri namque erubesces. tum coita tecum, nec quod futurum est, nec quod ræteritum est, sed id semper duntaxat od præsens est, molestiam tibi facessere. minuetur avtem istud, si seorsim per se ircumscriptum dederis, mentémque redargueris, si nè huic qidem soli tolerando suffecerit.

§ 37. Nunqid etiamnum Veri tumulo assidet Panthea; avt Pergamus? nunqid Hadriani Chabrias, avt Diotimus? ridiculum foret. verùm, si assiderent, nunqid ipsi hoc sentirent? avt si sentirent, nunqid illos juvaret? avt si eos juvaret, nunqid hi immortales futuri essent? annon & istis destinatum est, ut primò seneſcant, tum moriantur? ecqid ergò facerent illi, mortuis istis? fœtor est hoc omne, & sanies in sacco.

§ 38. Si acutè cernere vales, acumine tuo utere, inqit ille, in rebus eis, qæ sapientiam maximè exigunt.

§ 39. In animantis rationalis constitutione virtutem nullam video, qæ justitiæ se opponat: at voluptati qæ opponat sese, continentiam video.

§ 40. Si opinionem tuam ab eo, qod vexare te videtur, semoveris, ipse in tutissimo mox consistes. qis ipse? ratio. at non sum ratio. esto, ratio itaque nè vexet se. siqid avtem aliud tibi malè habet, idipsum de hoc ipso, si poterit, opinetur.

§ 41. Sensûs impeditio, malum est naturæ animalis. motûs impeditio itidem ejusdem est malum. est & aliud qod

δύναται πᾶν ἰώλυμα ὕλιω ἑαυτῆ ποιεῖν, καὶ χρῆσθαι αὐτῷ ἐφ' οἷς ἂν καὶ ὥρμησε.

§ 36. [a] Μὴ σε συγχείτω ἡ τοῦ ὅλου βίου φαντασία· μὴ συμφερόντως ἐπίπονα ὅσα καὶ ὅσα πιθανὸν * ἐπιγενήσεσθαι· ἀλλὰ καθ' ἕκαστον τῶν παρόντων ἐφ' ἑαυτὸν, [b] τί τῆς ἔργου τὸ ἀφόρητον καὶ ἀνύποιστον· αἰσχυνθήσῃ γὰρ ὁμολογοῦσα· ἔπειτα ἀναμίμνησκε σεαυτὸν, ὅτι [c] οὔτε τὸ μέλλον, οὔτε τὸ παρῳχηκὸς βαρεῖ σε, ἀλλὰ ἀεὶ τὸ παρόν. [d] τοῦτο δὲ καταμιικρύνεται, ἐὰν αὐτὸ μόνον περιορίσῃς, καὶ ἀπελέγχῃς τὴν διάνοιαν, εἰ πρὸς τοῦτο φιλὸν ἀντέχειν μὴ δύναται.

§ 37. Μήτι γὰρ ἀδιαφθόρῳ τῇ τοῦ * κυρίᾳ σωφρονῇ Πάνθεα, ἢ Πέργαμος; τί δὲ τὸν Ἀδριανοῦ, * Χαρείας ἢ [e] Διότιμος; γελοῖον τί δ' εἰ παρεκάθηντο, ἕμελλον αἰσθάνεσθαι; τί δ' εἰ ἠσθάνοντο, ἕμελλον ἡδύνεσθαι; τί δ' εἰ ἥδοντο, ἕμελλον ἔτι ἀθάνατοι ἔσεσθαι; [f] ἃ καὶ τέτταρες γερόντισσαι μὴ γεραιὰς καὶ γερόντας γενέσθαι ἔτυχον, εἶτα ἀποθανεῖν; τί δὲν ὕστερον ἕμελλον ἐκεῖνοι ποιεῖν τούτων ἀποθανόντων; [g] γεράσιον * πᾶν τοῦτο, καὶ λύθρον ἐν θυλακίῳ.

§ 38. [h] Εἰ δύνασαι ὀξὺ βλέπειν, βλέπε * κρίνων, φησὶ, σοφωτάτοις *.

§ 39. Δικαιοσύνης κατεξανασπικλὴν ἀρετὴν ἐχ' ὁρῶ ἐν τῇ τοῦ λογικοῦ ζώου κατασκευῇ. [i] ἡδονῆς δ' ὀρῶ, τὴν ἐγκράτειαν.

§ 40. [k] Ἐὰν ἀφέλῃς τὴν σὴν ὑπόληψιν περὶ τοῦ λυπεῖν σε δοκοῦντος, αὐτὸς ἐν τῷ ἀσφαλεστάτῳ ἔσηκας· τίς αὐτός; ὁ λόγος. ἀλλ' ἐκ εἰμὶ λόγος. ἔστω. ἐχέτω [l] ὁ μὲ λόγος αὐτὸς ἑαυτὸν μὴ λυπείτω· εἰ δέ τι ἄλλο σοι κακῶς ἔχει, [m] ὑπολαμβάνετω αὐτὸ περὶ αὑτοῦ.

§ 41. [n] Ἐμπόδισμὸς αἰσθήσεως, κακὸν ζωϊκῆς φύσεως. ἐμπόδισμὸς ὁρμῆς, ὁμοίως κακὸν ζωϊκῆς φύσεως. ἔστι δέ τι ἄλλο ὁμοίως

[a] L. 7. § 8.
* ἐπιγενήσεσθαι
[b] L. 7. § 14. Inf. § 46.
[c] L. 2. § 15.
[d] L. 11. § 2.
* Κύρα Lug. Ann. εἴρα Sal.
* χαρείας Xyl. Mer.
[e] Sup. § 25.
[f] Sup. § 25.
[g] L. 2. § 2. l. 3. § 3. Sup. § 24.
* σοὶ f. L. 9. § 36.
[h] L. 10. § 12.
* Κείτων, vel Ζήνων f. Sal.
* - φώτα. Xyl. τοῖς Sal.
[i] L. 5. § 15.
[k] Sup. § 28. Inf. § 47.
[l] L. 7. § 16. l. 11. § 20.
[m] Sup. § 28.
[n] Sup § 32.

ὁμοίως ἐμποδιστικὸν καὶ κακὸν τῆς φυτικῆς καταστάσεως. ὅπως τοίνυν ἐμποδισμὸς νῷ, κακὸν νοερᾶς φύσεως. πάντα δὴ ταῦτα, ἐπὶ σεαυτὸν μετάφερε. πόνῳ, ἡδονὴ ἅπτεταί σε; [a] ὄψεται ἡ αἴσθησις. ὁρμήσαντι ἔνστημα ἐγένετο; [b] εἰ μὲν ἀνυπεξαιρέτως ὥρμας, ἤδη ὡς λογικῷ κακόν· εἰ δὲ τὸ κοινὸν λαμβάνεις, ὅπερ βέβλαφε, οὐδὲ ἐμπεπόδισαι. [c] τὰ μέν τοι τοῦ νῷ ἴδια οὐδεὶς ἄλλῳ εἰωθεν ἐμποδίζειν· [d] τοῦτο γὰρ οὔτε πῦρ, οὔτε σίδηρος, οὔτε τύραννος, οὔτε βλασφημία, οὐκ ὅπερ ἄπτεται· [e] ὅταν γένηται σφαῖρος, κυκλοτερὴς μένει.

§ 42. Οὐκ εἰμὶ ἄξιος [f] ἐμαυτὸν λυπεῖν· οὐδὲ γὰρ οἶμαι πώποτε ἑκὼν ἐλύπησα.

§ 43. Εὐφραίνει ἄλλον, ἄλλο· [h] ἐμὲ δέ, ἐὰν [i] ὑγιὲς ἔχω τὸ ἡγεμονικὸν, [k] μὴ ὑποστρεφόμενον, μήτε ἀνθρώπου τινα, [*] μήτε τῶν ἀνθρώποις συμβαινόντων· ἀλλὰ [l] πᾶν εὐμενέσιν ὀφθαλμοῖς [*] ὁρῶν]α καὶ δεχόμενον, καὶ [m] χρώμενον ἑκάστῳ καθ' ἀξίαν.

§ 44. [n] Τὸν [*] δὲ τὸν χρόνον σεαυτῷ χάρισαι· [o] οἱ πολλοὶ ὑστεροφημίαν μᾶλλον διώκουσιν, ἢ λογίζονται, ὅτι ἄλλοι τοιοῦτοι μέλλουσιν ἐκεῖνοι εἶναι, οἷοί εἰσιν ἕτοι ὡς βαρεῖται· κἀκεῖνοι δὲ θνητοί. τί δὲ ὅλως φροντὶς σὲ, ἂν ἐκεῖνοι [p] φωνάς τοιαύτας ἀποχῶσιν, ἢ ὑπόληψιν τοιαύτην περί σε ἔχωσιν.

§ 45. [q] Ἆρόν με καὶ βάλλε ὅπου θέλεις. ἐκεῖ γὰρ ἕξω [r] τὸν ἐμὸν δαίμονα ἵλεων, τοῦτ' ἔστιν, [s] ἀρκούμενον εἰ ἐχοι καὶ ἐνεργοίη κατὰ τὸ ἐξῆς [t] τῇ ἰδίᾳ κατασκευῇ· [u] ἆρα τοῦτο ἄξιον, ἵνα δὲ αὐτὸ κακῶς με ἔχῃ ψυχὴ, καὶ χεῖρον ἑαυτῆς ᾖ, ταπεινουμένη, ὀρεγομένη, [*] συνδυομένη, πτοουμένη; καὶ τί εὑρήσεις τούτου ἄξιον;

§ 46. [x] Ἀνθρώπῳ δέοντι συμβαίνειν τι δύναται, ὃ οὐκ ἔστιν ἀνθρωπικὸν σύμπτωμα· οὐδὲ βοΐ, ὃ οὐκ ἔστι βοϊκόν· οὐδὲ

vegetativam conditionem pariter impediat, ésq; malum ejusdem mentis qoqe perinde impeditio, naturæ intellectivæ malum est. hæc jam tu omnia ad te transferas. dolor, voluptas attingit te? viderit sensus. aliqid molienti tibi obstitit qippiam? si citra exceptionem moliebaris, jam tuum, qâ rationalis, malum est. at, si id qod communiter fieri solet, tibi proponebas, nondum avt læsus es, avt impeditus etiam. mentis utiq; propria qæ sunt, nemo alius impedire solet. hanc enim nec ignis, nec ferrum, nec tyrannus, nec vituperium, nec aliud qidlibet attingit, ubi facta fuerit sphæræ instar, teres tota atqe rotunda.

§ 42. Indignum censeo, ut me ipse vexem, qi neminem unqam volens vexârim.

§ 43. Alia oblectant alios. me verò, si mentem sanam habuerim, qæ nec hominem qenqam, avt humanum qicqam aversetur; sed qicqid obvenit, oculo benigno aspiciat excipiatqe, & pro sui existimatione singulis utatur.

§ 44. Hoc ipsum, qod jam adest, tempus tibimet fac impertias. qi famam posthumam affectant potiùs, non cogitant, alios qosdam ejusmodi fore posteros illos, quales isti sunt, qos nunc gravatim ferunt. sed & utriq; sunt mortales. qid avtem tuâ interest, si vocibus istiusmodi adstrepuerint illi tibi, avt existimationem hanc vel illam de te habuerint.

§ 45. Tolle me, & qocunq; libuerit projice. etenim illîc qoqe genium meum habiturus sum propitium placidúmqe; hoc nempe contentum, si pro conditionis suæ officio habere se ageréqe possit. num hoc tanti est, ut hac de causa anima mea malè se habeat, ac deterior fiat, dum deprimitur, extenditur, confunditur, consternatur. ecqid reperiam, qod tanti sit?

§ 46. Nihil homini cuiqam contingere potest, qod non humanus sit casus; nec bovi, qod non bovis sit; nec

viti

[a] Sup. 28. 40.
[b] L. 4. § 1. l. 5. § 20.
[c] Sup. § 31. Inf. § 47.
[d] Sup. § 28. l. 11. § 36.
[e] Inf. § 48. l. 11. § 12. l. 12. § 3.
[f] L. 7. § 16. Inf. § 47.
[h] L. 6. § 34. l. 10. § 10.
[i] Sup. § 26.
[k] L. 10. § 35.
[l] Sup. § 34.
[*] μήτε [π] Lug. An.
[m] Sup. § 7, 8. l. 4. § 25. l. 7. § 3.
[*] ὁρῶν f.
[n] Sup. § 29.
[o] L. 4. § 17. 26.
[*] ἤδη f.
[p] L. 2. § 17. l. 4. § 19.
[q] L. 4. § 3. l. 5. § 33.
[r] L. 10. § 15. 23. 33.
[s] L. 2. § 13. l. 3. § 5. 7. 16.
[t] Sup. § 7. l. 9. § 26.
[u] L. 5. § 16.
[x] L. 9. § 37.
[*] συνδρομένῃ f. vel, συνχυσμένῃ
[x] L. 5. § 18. Sup. § 36.

viti, qod non vitis sit, nec lapidi, qod non lapidis ipsius sit. Si ergò contingit id cuique, qod & usui & naturæ ejus est consentaneum, qid est, ægrè qod feras? neqe enim qicqam tibi tulisset natura communis, qod ferri non posset.

§ 47. Siqa te angit res externa, non est ea ipsa, qæ molestiam facessit tibi, sed tuum ipsius de re ea judicium. hoc avtem statim delere in te situm est. siqid verò in interna animi dispositione te angit, qis prohibere potest, qo minùs opinionem tuam corrigas? pari modo, si anxium te habet, qia hoc avt illud qod rectum tibi videtur, non facis, cur non facere potiùs qàm angi velis? sed obstat, inqis, valentius aliqid. nihil est ergò qod anxius sis. neq; enim non agendi cavssa in te est. sed nec vivere tanti est, ni id fiat. excede ergò è vita æqo animo, qo modo excederes si id agere daretur, simul etiam obstantibus ipsis propitius.

§ 48. Memineris, inexpugnabilem fieri mentem, qando in se contracta, ipsa se contenta manet, dummodo nil faciat qod ipsa nolit, tametsi non ratione, sed obstinatione merâ instructa sit. qid ergò futurum est, si ratione in consilium adhibitâ consideratè de re aliqâ sententiam tulerit? propterea arx est qædam mens perturbationibus immunis. neqe enim aliud ullum habet homo hoc validiùs communitum præsidium, ad qod ubi confugerit, in nullius potestatem possit deinceps venire. hoc qi non videt, imperitus; qi videt, nec eò recipit se, infelix est.

§ 49. Nihil ulteriùs tecum reputa, qàm qod visa primariò renunciaverint. nunciatur tibi, hunc vel illum tibi conviciatum. hoc nunciatum est. non & illud læsum esse te. video, puerulum ægrotare. hoc video. at periclitari, non video. hoc igitur modo in primò visis consiste semper, nec ampliùs qicqam eis à te intus adjicias, & nihil tibi accidit, qod commoveat te. vel

ἀμπέλῳ, ὃ ἐκ ὄζης ἀμπελικόν· ἐδὲ λίθῳ, ὃ ἐκ ὄζει λίθῳ ἴδιον. a εἰ δ' ὧν ἑκάστῳ συμβαίνει, ὃ καὶ b εἰωθεν, τί φέρειν, τί ἂν δυσχερές; c ἢ γὰρ ἀφόρητόν σοι ἔφερεν ἡ κοινὴ φύσις.

§ 47. d Εἰ μὲ διά τι τῶν ἐκτὸς λυπῇ, ἐκ ἐκεῖνό σοι ἐνοχλεῖ, ἀλλὰ τὸ σὸν περὶ αὐτῶ κείμα· e τοῦτο δ' ἤδη ἐξαλεῖψαι f ὅτι σοι ὄζιν. εἰ δ' λυπεῖ σέ τι τῶν ἐνῶ τῇ σῇ διαθέσει, τίς ὁ κωλύων διορθῶσαι τὸ δόγμα; ὅμως δ' κὴ εἰ λυπῇ, ὅτι ἐχὶ * τὸ δέ τι ἐνεργεῖς ὑγιές σοι φαινόμενον, τί ἐχὶ μᾶλλον ἐνεργεῖς, ἢ λυπῆς; ἀλλὰ ἰσχυρότερόν τι ἐνίσταται· h μὴ ἦν λυπεῖ· ἡ γὰρ φύσις σε ἡ αἰτία τοῦ μὴ ἐνεργεῖσθαι. ἀλλὰ ἐκ ἄξιον ζῆν, μὴ ἐνεργοῦντα τότε. i ἅπτει ὧν ἐκ τοῦ ζῆν ὑμᾶς, * ἢ καὶ ὁ ἐνεργῶν ἀποθνήσκει, ἅμα k ἴλεως τοῖς ἐνισταμένοις.

§ 48. Μέμνησο, ὅτι l ἀκαταμάχητον μέκετα τὸ ἡγεμονικὸν, ὅταν m εἰς ἑαυτὸ συσταφὲν n ἀρκεθῇ ἑαυτῷ, o μὴ ποιοῦντι ὃ μὴ θέλει, p κἂν ἀλόγως διατάξεται. τί ὧν q ὅταν καὶ μετὰ λόγου πεπεισμένου κέκτηται πεῖ πιθ; διὰ τοῦτο ἀκρόπολίς ὄζιν r ἡ ἐλευθέρα παντὸς διάνοια· οὐδὲν γὰρ ὀχυρώτερον ἔχει ἄνθρωπος, ἐφ' ὃ καταφυγὼν s ἀνάλωτος λοιπὸν ἔσται· ὁ μὲ ὧν μὴ ἐνεργῶς τοῦτο, ἀμαθής· ὁ δὲ ἐνεργῶς καὶ μὴ προσδεχόμενος, ἄτυχής.

§ 49. t Μηδὲν πλέον σαυτῷ λέγε, ὧν αἱ προηγέμεναι φαντασίαι ἀναγγέλλουσιν· ἠγγελῇ, ὅτι ὁ δεῖνά σε κακῶς λέγει· u ἠγγελῇ τοῦτο. τὸ δ', ὅτι βέβλαφε, ἐκ ἠγγελῇ· βλέπω, ἅπερ νοσεῖ τὸ παιδίον; βλέπω. ὅτι δ' κινδυνεύει, ἐ βλέπω. ὅτως ὧν μήτε ἀεὶ ὅτι πρὸ προτῶν φαντασιῶν, κὴ μηδὲν αὐτὸς ἐνδοθεν ἐπίλεγε, κὴ ἓν σοι γένηται

μιθλον

a L. 10. § 3. l. 11. § 13.
b L. 12. § 26.
c L. 6. § 19. l. 7. § 66.
d L. 4. § 7, 8. l. 5. § 26.
e Sup. § 29.
f L. 6. § 52. l. 7. § 2. 14.
g L. 9. § 11. l. 12. § 25.
* τόδε
h Sup. 32. 42. 45.
i L. 5. § 29.
* ἢ f.
k L. 2. § 3.
l Sup. § 41.
m L. 7. § 28.
n Sup. § 7.
o L. 5. § 29. l. 10. § 33.
p L. 11. § 3.
q L. 5. § 18.
r L. 1. § 9.
s L. 11. § 36.
t L. 7. § 64.
u L. 4. § 7, 13.

μᾶλλον δὲ ἐπίλεγε, ὡς [a] γνωρίζων ἕκαστα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ συμβαινόντων.

[a] L. 4. § 29. l. 7 § 29. 66.

§ 50. Σίκυος πικρός· ἄφες. [b] βάτος ἐν τῇ ὁδῷ· ἐκκλινον. ἀρκεῖ. μὴ προσεπείπῃς, τί δὴ καὶ γέγονε ταῦτα ἐν τῷ κόσμῳ; ἐπεὶ καταγελάσεται σοῦ ἀνδρώπου φυσιολόγου, ὡς ἂν καὶ σοῦ τέκτονος καὶ σκυτέως γελασθείης, καταγινώσκων, ὅτι ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ [c] ξύσματα καὶ προσπρίσματα καὶ κατατμήματα τούτων ὁρᾷς· καί τοι ἐκεῖνοί γε ἔχουσι πῶς αὐτὰ ῥίψωσιν· ἡ δὲ τῶν ὅλων φύσις, [d] ἔξω αὐτῆς ἔχει, ἀλλὰ τὸ θαυμαστὸν τῆς τέχνης ταύτης ἐστίν, ὅτι περιειλημένη ἑαυτῇ, πᾶν τὸ ἔνδον διαφθειρόμενον καὶ γῆρας καὶ ἄχρηστον [e] δοκοῦν, εἰς ἑαυτὴν μεταβάλλει, καὶ ὅτι [f] πάλιν ἄλλα νεφὰ ἐκ τούτων αὐτῇ ποιεῖ· ἵνα μήτε ὕσης, ἔξωθεν χρήζῃ, μήτε ὅπως ἐκβάλῃ τὰ σαπρότερα προσδέηται· ἀρκεῖται ἕν καὶ χώρᾳ τῇ ἑαυτῆς, καὶ ὕλῃ τῇ ἑαυτῆς, καὶ τέχνῃ τῇ ἰδίᾳ.

[b] L. 6. § 36. [c] L. 3. § 2. [d] L. 4. § 23. Sup. § 18. [e] L. 7. § 25. [f] L. 7. § 23.

§ 51. [g] Μήτε ἐν ταῖς προθέσεσιν ὀκνηρεύειν· μήτε ἐν ταῖς ὁμιλίαις φύρειν· [h] μήτε ἐν ταῖς φαντασίαις ἀλᾶσθαι· μήτε τῇ ψυχῇ καθάπαξ σωιέλκεσθαι, ἢ ἐκθόρνυσθαι· μήτε ἐν τῷ βίῳ ἀσχολεῖσθαι. [i] κλείνουσι, κρεμνοῖσι, καταῤῥῆξις ἐλαύνουσι. τί ἂν ταῦτα πρὸς τὸ τὴν διάνοιαν μένειν καθαρὰν, φρενήρη, σώφρονα, δικαίαν; οἷς [k] εἴ τις παρεσὸς πηγὴ διαυγεῖ καὶ γλυκείᾳ, βλασφημοίη αὐτὴν, ἢ ἐθέλοι παύεσθαι πίπτουσα ἀναβλύουσα. [l] κἂν πηλὸν ἐμβάλῃ, κἂν κοπρίαν, τάχεσι διασκεδάσει αὐτὰ καὶ ἐκκλύσει, καὶ [m] ἀδαμῶς βαφήσεται. πῶς ἂν [n] πηγὴν ἀένναον ἔχοις, καὶ μὴ φρέαρ; φύσι σεαυτὸν πάσης ὥρας εἰς ἐλευθερίαν, [o] μετὰ τοῦ ἐυμειλίου, καὶ ἁπλοῦς, καὶ αἰδημόνως.

[g] L. 3. § 16. [h] L. 7. § 66. Sup. § 13. [i] L. 7. § 68. Sup. § 28. [k] Sup. § 1. l. 3. § 4. l. 7. § 15. [l] L. 12. § 1. [m] L. 6. § 30. [n] L. 7. § 59. [o] L. 11. § 9. 13.

§ 52. [p] Ὁ μὴ εἰδὼς ὅτι ἔστι κόσμος, οὐκ οἶδεν ὅστις ἐστίν. ὁ δὲ μὴ εἰδὼς πρὸς ὅ, τι πέφυκεν, οὐκ οἶδεν ὅστις ἐστίν, οὐδὲ τί ἐστι κόσμος. ὁ δὲ ἕν τι τούτων ἀπολιπὼν, οὐδὲ πρὸς ὅ, τι αὐτὸς πέφυκεν εἶπεν.

[p] L. 4. § 29.

adjicias potiùs aliqid, ut qi rerum omnium, qæ in mundo isto contingunt, naturam perspectam habeas.

§ 50. Amarus est cucumis: mitte. vepres in via: declina. sufficit. nè pergas dicere, *Qare autem in mundo ista sint?* ludibrio enim futurus es homini scientiæ naturalis perito, perinde ac fabro avt sutori, si huic vitio verteres, qòd eorum qæ conficit ramenta ac segmenta in officina ejus cerneres. & illi tamen qò projiciant habent, cùm universi natura nihil extra se habeat; sed, qod in hac ejus arte maximè mireris, cùm se certis terminis circumscripserit, qicqid intra se corrumpi, senescere, ac inutile fieri videtur, in semet convertit, aliáqe ex his ipsis nova producit; adeò ut nec materiâ extraneâ opus habeat, nec qò putrefacta projiciat, desideret. ità contenta manet & loco suo, & materiâ suâ, & arte sibi propriâ.

§ 51. Nec in actionibus langvidus; nec in congressibus turbidus sis; nec in cogitationibus vagus; nec animâ præceps abreptus & temerè exiliens; nec in vita multis implicitus negotiis. occidunt, concidunt, diris te devovent. qid hæc obstant, qominùs mentem serves puram, prudentem, sobriam, justam? qemadmodum siqis fonti astans limpido ac dulci, conviciis eum incesserit, at ille nihilominus laticem potui accommodum fundere non cessat. qin & si lutum qis fimúmqe injecerit, dispergetcitò diluétqe eum, nec eodem inqinabitur. qomodo ergò fieri potest, ut fontem perennem in te, non puteum, habeas? si usu assiduo libertatem cum æqanimitate, simplicitate, modestiâ qasi nativam tibi reddideris.

§ 52. Qi nescit esse mundum, ubi sit nescit. qi nescit ad qid natus sit, nec qis ipse, nec qid mundus sit, novit. qi avtem in horum alterutro deficit, nec ad qid ipse natus sit, dicere potest:

qalis

qalis ergò tibi videtur is, qi vanos hominum eorum plausus vel aversatur vel avcupatur, qi nec ubi sint, nec qi sint ipsi, nôrunt?

§ 53. Num in votis habes ab eo lavdari, qi intra horulæ spatium ter semet execratur? num ei studes placere, qi nec sibi ipse placet? avt qomodo sibi placet, qem omnium ferè, qæ facit ipse, pœnitet?

§ 54. Curæ tibi deinceps sit, non tam cum aere ambiente te conspirare, qàm menti cuncta ambienti consentire. neq; enim minùs vis illa intellectualis ubiqe diffusa est & permeat cuivis exposita qi attrahere eam potest, qàm aeria cuilibet qi respirationis est compos.

§ 55. Generatim malitia mundo non obest. particulatim nec alteri cuiqam. huic tantùm est noxia, cui concessum est ab ea immunem esse, qandocunq; id ipse voluerit.

§ 56. Arbitrio meo ex æqo res indifferens est arbitrium vicini mei, atq; animula avt caruncula ejus. etiamsi enim qàm maximè alter alterius cavsâ mutuò nati simus, mentium tamen nostrarum cuilibet peculiaris sua constat potestas. alioqi vicini mei malitia malum me faceret: id qod Deo non est visum, nè alieni arbitrii esset miserum me facere.

§ 57. Sol defundi videtur, & ubiqe qidem diffunditur, nec effunditur tamen. illa enim diffusio est extensio tantùm. itaqe ab extendendo radii ejus nomen sortiti sunt. cujusmodi verò res sit radius, perspicere licet, si per angustum aliqod foramen lumen à Sole profectum in domicilium tenebricosum subingredi videris. rectâ enim procedit, & refringitur qodammodo, ubi corpus aliqod solidum occurrerit, qod aërem ultrà non admittit. ibi avtè consistit, & nec delabitur, nec decidit. talem ergò mentis solutionem & diffusionē

τὶς ὖν φαίνεταί σοι [a] ὁ τὸν ἧλ κρότεντων ἔπαινον φεύγων * ἢ δίων, [ἢ] ὃι ἐσὶ ὅπως εἰσὶν, ὅτε ὃι πίνες εἰσι γινώσκουσι;

§ 53. [b] Ἐπαινεῖσθαι θέλεις ὑπὸ ἀνθρώπε, τεὶς τ᾽ ὥρας ἑαυτῷ καταρωμένυς; ἀρέσκειν θέλεις ἀνθρώπῳ, [c] ὃς ὐκ ἀρέσκει ἑαυτῷ; [d] ἀρέσκει ἑαυτῷ, ὁ μετανοῶν ἐφ᾽ ἅπασι χρὴν ὃις ποιάσει;

§ 54. Μηκίτι μόνον [e] συμπνεῖν τῷ περιέχοντι ἄρει, ἀλλὰ ἤδη καὶ [f] συμφρονεῖν τῷ περιέχοντι πάντα νοερῷ· ἐ γὰρ ἧσσον ἡ νοερὰ δύναμις πάντη κίχυται καὶ διαπροίτικε τῷ ἀσθασαι δυναμυόμ, ἢ ὁ ἀερώδης τῷ ἀναπνεῦσαι δυναμυόμ.

§ 55. Γενικῶς μὲν, ⁵ ἡ κακία ἐδὲν βλάπτει τὸ κόσμον· ἡ δὲ τὶ μέρος, [h] ἐδὲν βλάπτει τὸ ἕτερον. [i] μόνῳ δ᾽ βλαπτερά ὅτι τύτῳ, [k] ᾧ ἐπιτρέπεται καὶ ἀπαλλάχθαι αὐτῆς, ὁπόταν προσῆτ᾽ ὅπως θελήσῃ.

§ 56. [l] Τῷ ἐμῷ προαιρετικῷ τὸ τῦ πλησίον προαιρετικὸν ὑπόσης ἀδιαφορόν ὄξιν, ὡς καὶ τὸ πνεύματων ὠτῶν, καὶ τὸ σαρκίδιον. καὶ γὰρ εἰ ὅτι μάλιστα [m] ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν, ὅμως τὸ ἡγεμονικὸ ἡμέτερ ἕκαστον [n] τῶν ἰδίαν κυείαν ἔχει· ἐπεί τοι [o] ἔμελλεν ἡ τοῦ πλησίον κακία ἐμῦ κακὸν εἶ· [p] ὅπερ ὐκ ἐδόξε τῷ θεῷ, ἵνα μὴ ἐπ᾽ ἄλλῳ ἢ τὸ ἐμὲ ἀτυχεῖν.

§ 57. [q] Ὁ ἥλιος καταχεῖσθαι δοκεῖ, καὶ παντη γε κέχυται, ἐ μὴν ἐγκέχυται· ἡ γὰρ χύσις αὕτη τάσις ὄξιν ἀκτῖνες γᾶν αἱ αὐγαὶ ὠτῶν, ἀπὸ τῦ ἐκλείνεσθαι λέγονται. ὁποῖόν δέ τι ὄξιν ἀκτὶς, ἴδοις ἂν εἰ διά τινος στενοῦ εἰς ἐπισκιασμένον ὅικον τὸ ἀφ᾽ ἡλίυ φῶς εἰσδυόμενον θεάσαιο. γίνεται γὰρ [r] κατ᾽ εὐθὺ, καὶ ὥσπερ διαρεῖται δὴ πρὸς τὸ στερέμνιον, ὅτι ἂν ἀπαντήσῃ, διέξοδον τὴν ἐπέκεινα ἀέρα· [f] ἐνταῦθα δὲ ἔστη, καὶ ἐ κατώλισθεν, ἐδὲ ἔπεσε. τοιαύτῃ ἔν τῶ λύσιν καὶ διάχυσιν τῆς

[a] Sup. § 44.
* ἢδίων. Xyl. Lug. ἢ δώκων f. L. 11. § 11.
[b] L. 3. § 4. l. 4. § 3.
[c] L. 5. § 10.
[d] L. 6. § 16. Sup. § 10.
[e] L. 6. § 16. l. 9. § 8.
[f] L. 9. § 1. l. 10. § 21.
[5] L. 5. § 35.
[h] L. 2. § 1. l. 4. § 7.
[i] L. 9. § 4.
[k] L. 2. § 11. l. 7. § 71. l. 10. § 13.
[l] L. 5. § 20. l. 6. § 32.
[m] L. 2. § 1. Inf. § 59.
[n] L. 5. § 3. l. 12. § 3.
[o] L. 2. § 1. l. 5. § 35.
[p] L. 2. § 11.
[q] L. 12. § 30.
[r] Inf. § 60.
[f] L. 10. § 33.

τῆς διανοίας ἢ χεὶ, μισδαμῶς ἐκχυσιν, ἀλλὰ τάσιν, καὶ [a] πρὸς τὰ ἀπαντῶντα κωλύματα, μὴ βίαιον μηδὲ ῥάγδαιαν τὴν ἐπέξοσιν ποιεῖσθαι· μηδὲ μὲν καταπίπτειν, ἀλλὰ ἱστάναι, καὶ ἐπιλάμπειν τὸ δεχόμενον. αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ σεμνύσει ἡ αὐγῆς, τὸ μὴ παραπέμπειν αὐτήν.

[a] L. 6. § 50. l. 8. § 32. l. 10. § 12.

§ 58. Ὁ θάνατον φοβούμενος, ἤτοι ἀναισθησίαν φοβεῖται, ἢ αἴσθησιν ἑτεροίαν. ἀλλ' [b] εἴτε ἐκεῖ αἴσθησις, οὐδὲ κακῶν σὺ αἰσθήσῃ· εἴτε ἀλλοιοτέραν αἴσθησιν κτήσῃ, ἀλλοῖον ζῷον ἔσῃ, καὶ τοῦ ζῆν οὐ παύσῃ.

[b] L. 7. § 32. Sup. § 25.

§ 59. [c] Οἱ ἄνθρωποι γεγόνασιν ἀλλήλων ἕνεκεν. [d] Νίδασκε οὖν, ἢ φέρε.

[c] Sup. § 56. l. 9. § 1.

§ 60. Ἄλλως βέλος, ἄλλως νοῦς φέρεται· ὁ μέν τοι νοῦς, καὶ ὅταν συλλαμβάνηται, καὶ ὅταν πρὸς τὸν σκοπὸν φέρεται, [e] φέρεται καθ' εὐθὺ ἐφ' ὃν * κεῖται, καὶ ἐπὶ τὸ προκείμενον.

[d] L. 5. § 28. l. 9. § 11.

[e] L. 6. § 16. Sup. § 57.

§ 61. [f] Εἰσέρχεσθαι εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἑκάστου· παρέχει * δὲ καὶ ἑτέρῳ παντὶ εἰσέρχεσθαι εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἡγεμονικόν.

[f] L. 9. § 17.

* ἔστιν ἢ ἔστιν Boot. ἔστιν [καὶ] εἰσὶ· καὶ δὲ [περυκαν] f. * ἔχειν Boot.

esse oportet, non effusionem utique, sed extensionem, qæ q; adversùs obvia qælibet impedimenta non violentam & impetuosam collisionem adhibeat, nec etiam decidat, sed consistat, & illustret qicqid eam admiserit. privabit enim semet splendore illius, siqis eam non transmiserit.

§ 58. Qi mortem formidat, vel sensûs extinctionem, vel aliusmodi aliqem sensum formidat. atqi, si sensum nullum prorsus habueris, nec mali qicqam sensurus es; sin sensum aliusmodi, animal aliusmodi futurus es, nec vivere desines.

§ 59. Homines alter alterius cavssâ nati sumus. itaqe avt doce, avt sustine.

§ 60. Aliter sagitta, aliter mens fertur. mens enim tam cùm cavet, qàm cùm considerat, rectâ fertur, nec minùs ad scopum sibi propositum tendit.

§ 61. In mentem alterius cujusq; descende; sed & in tuam ipsius descendere qemlibet patere.

ΒΙΒΛΙΟΝ θ'. LIBER IX.

[a] L. 2. § 1. l. 8. § 59.

Ὁ Ἀδικῶν, ἀσεβεῖ. [a] τῆς γὰρ μιᾶς ὅλων φύσεως κατεσκευάσατο τὰ λογικὰ ζῷα ἕνεκεν ἀλλήλων, ὥστε ὠφελεῖν μὲν ἀλλήλους κατ' ἀξίαν, βλάπτειν δὲ μισδαμῶς, ὁ [b] τὸ βούλημα τούτου παραβαίνων, ἀσεβεῖ δηλονότι εἰς τὸν πρεσβύτατον θεῶν. ἡ γὰρ τῶν ὅλων φύσις, ὄντων ὄντι φύσις. [c] τὰ δὲ γινόμενα πρὸς τὰ ὑπάρχοντα πάντα οἰκείως ἔχει· ἔτι δὲ καὶ ἀληθῆ αὐτὰ ὀνομάζεται καὶ τῶν ἀληθῶν ἁπάντων πρεσβύτατα εἰσίν. ὁ μὲν οὖν ἑκὼν ψευδόμενος ἀσεβεῖ, καθόσον ἐξαπατᾷ ἀδικεῖ· ὁ δὲ ἄκων, καθόσον διαφωνεῖ τῇ τῶν ὅλων φύσει, καὶ καθόσον

[b] L. 6. § 40.

[c] L. 7. § 9.

I Injustè agit, impiè agit. cùm enim universi natura animalia rationalia sui invicem gratiâ condiderit, ut sibi invicem prosint, nec ullâ ratione sibi invicem obsint, qi naturæ placitum hoc violat, impiè prorsus agit adversùs numinum omnium antiqissimum. etenim universi natura, rerum est omnium natura. omnia avtem qæ existunt necessitudine qâdam mutuâ sunt sibi invicem conjuncta. sed & eadem, qæ natura, veritas qoqe nuncupatur; éstqe prima omnium qæ vera sunt, cavssa. itaq; qi sciens volens mentitur, impiè agit, in qantum fallendo injustè agit; qi nolens nescisse, in qantum universi naturæ dissentit, & in qantum mundi ordinem pulchrè compositum infringit, dum

dum mundi naturæ adverſatur. adverſatur enim, qi, qantum in ſe eſt, ad ea qæ veritati adverſa ſunt, fertur. à natura ſiqidem ſubſidia jam olim acceperat, qibus neglectis factum eſt, ut falſa à veris nunc dignoſcere neqeat. Qin etiam, qi voluptates, tanqam qæ ſint bonæ, ſectatur, dolores, tanqam qæ mala ſint, fugit, impiè hic qoqe agit. neceſſe eſt enim, ut is qi ſic affectus fuerit, de rerum natura ſæpe conqeratur, qaſi ea bonis maliſqe præter meritum utriuſqe aliqid attribuat; cùm mali ſæpenumero voluptatibus diffluant, eiſq; rebus, qibus eæ comparantur, abundent; boni contrà in dolore verſentur, atq; in caſus ejuſmodi, qi dolorem ſolent parere, incidant. adhæc, qi dolorem timet, eorum aliqid timebit, qæ in mundo neceſſariò futura ſunt. hoc eſt autem impium. & qi voluptatem ſectatur, injuriam inferendo non abſtinebit. hoc autem apertè impium. oportet autem, ad qæ rerum natura ex æqo ſe habet, (nec feciſſet utiqe utraqe, niſi ad utraqe ſe ex æqo haberet) adversùs hæc eadem eum pariter eſſe ex æqo affectum, qi naturæ ductum ſeqi deſiderat, qo naturæ conſentire poſſit. qicunqe ergò adversùs dolorem & voluptatem, vel mortem & vitam, vel gloriam & ignominiam, ad qæ rerum natura ex æqo ſe habet, non ex æqo afficitur, impiè hunc agere liqidò conſtat. per hoc autem qod dicitur univerſi naturam iſtis ex æqo uti, intelligo iſta ex æqo evenire ex ſerie qadam rerum prodeuntium ſibiq; invicem ſuccedentium juxta antiqiſſimum qendam providentiæ motum, qo à principio illa ad hanc rerum omnium ordinationem & adornationem ſe contulit, cùm rationes qaſdam rerum futurarum apud ſe concepiſſet, & facultates qaſdam exiſtentiarum, tranſmutationum, & ſucceſſionum iſtiuſmodi fœcundas diſcreviſſet.

§ 2. Gratius eqidem foret, ut priùs defungeretur qiſpiam, qàm mendacitatem, ſimulationem, luxum, faſtum deli-

ἀκοσμεῖ, μαχόμενος τῇ τῆ κόσμε φύσει· μάχεσθαι γὰς ὁ ὅπῃ τ' ἀναντία τοῖς ἀληθέσι φερόμενος παρ' ἑαυτόν. ἀφορμὰς γὰ παρειλήφει πρὰ τῆς φύσεως, ὧν ἀμελήσας ἐχ ὅιός τέ ἐςι νῦν [a] διακείνειν τὰ φαῦλα ἀπὸ τῆ ἀληθῶν καὶ μᾶλ[b] ὁ τὰς ἡδονὰς ὡς ἀγαθὰς διώκων, τὰ ὀφλήματα ὡς κακὰ φεύγων, ἀσεβεῖ. [c] ἀνάγκη γὰς τὸν τοιῦτον, μέμφεσθαι πολλάκις τῇ κοινῇ φύσει, ὡς παρ' ἀξίαν τι ἀπονεμούσῃ τοῖς φαύλοις καὶ τοῖς πεπαιδαίοις. διὰ τὸ πολλάκις τὰ μὲ φαύλες ἐν ἡδοναῖς εἶ), καὶ τὰ ποιητικὰ τέκτων κλᾶσθαι· τὰ δ' πεπαιδαίκς, πόνῳ, καὶ τοῖς ποιητικοῖς τέκτε παρεμπίπτειν. ἔτι δ' ὁ φοβέμενος τὰ πόνες, φοβηθήσεταί ποτε ἢ ἐπιμέλειάν τι ἐν τῷ κόσμῳ. τῦτο δ' ἤδη ἀσεβές. ὅτε διώκων τὰς ἡδονὰς, [d] ἢ ἀφέξεται τῆ ἀδικεῖν. τῦτο δ' ἐναργῶς ἀσεβές. χρὴ δ' περὶ ἃ ἡ κοινὴ φύσις ὁπίσης ἔχει (ἃ γὰρ ἀμφότερα ἐποίει, εἰ μὴ περὶ ἀμφότερα ὁπίσης εἶχετο περὶ τᾶτα καὶ [e] τὰ τῇ φύσει βελομένε ἕπεσθαι, [f] ὁμογνώμονας ὄντας, [g] ὁπίσης διακεῖσθαι. ὅστις ἂν περὶ πόνες καὶ ἡδονὰς, ἢ θάνατον καὶ ζωὴν, ἢ δόξαν καὶ ἀδοξίαν, ὅις ὁπίσης ἡ κοινὴ ὅλων φύσις χρῆται, αὐτὸς ἐκ ὁπίσης ἔχει, δῆλον ὡς ἀσεβεῖ. λέγω δ' τὸ χρῆσθαι τούτοις ὁπίσης πρὸ κοινὴ φύσιν, ἀντὶ τῆ χρὶ τὸ [h] συμβαίνειν ὁπίσης χρὶ τὸ ἐξῆς γινομένοις, καὶ ὁπηνομένοις ὁρμῇ τινι [i] ἀρχαίᾳ τῆς περιοίκεως, [k] καθ' ἣν ἀπό τινος ἀρχῆς ὥρμησεν ὅτι πρόσε πρὸ διακόσμησιν, συλλαβέσα τινας λόγυς τῶν ἐσομένων, καὶ δυνάμεις γενίμυς ἀφορίσασα, ὑποστάσεών τε, καὶ μεταβολῶν, καὶ διαδοχῶν τοιάτων.

[a] *L.* 8. § 26.
[b] *L.* 2. § 11.
[c] *L.* 6. § 16. 41.
[d] *L.* 11. § 18.
[e] *L.* 3. § 12. *l.* 6. § 55. *l.* 10. § 15.
[f] *L.* 8. § 54. *l.* 10. § 21.
[g] *L.* 11. § 16.
[h] *L.* 2. § 11. *l.* 6. § 34.
[i] *L.* 11. § 20.
[k] *L.* 7. § 75. Inf. § 28.

§ 2. Κρειττόν γὲ ἦν ἀνδρὸς [l] ἀγωγὴν φαθυμίας, καὶ πάσης ὑποκρίσεως καὶ τρυφῆς καὶ τύφε γενέμε-

[l] *L.* 3. § 8.

νον ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθεῖν. τὸ δ' ἓν
[a] Inf. § 37. a κορεσθέντά γε τύπων [b] ἀποπνεῦσαι
[b] L. 5. § 4. δεύτερον πλοῦς, * ἢ περιρῆξαι περισ-
*] περιρ' ἢ περισ. Lug. καθῆσαι τῇ κακίᾳ. καὶ ὅπου σε ὑδὲ ἡ
πεῖρα πείθει φεύγειν ἐκ τῆς λοιμῆς; λοι-
μὸς γὰρ διαφθορὰ διανοίας, πολλῷ γε
μᾶλλον ἢ τοῦ περικεχυμένου τύ-
του πνεύματος διάδηλος δυσκρα-
σία καὶ ζοφώη. ἄνθρ μὲν γὰρ ζώων λοι-
μοὺς, καθὸ ζῶά ἐστιν· ἐκεῖνα δ' ἀνθρώ-
πων, καθὸ ἄνθρωποί εἰσιν.

§ 3. Μὴ καταφρόνει θανάτου, ἀλ-
[c] L. 2. § 3. λὰ [c] εὐαρέστει αὐτῷ, ὡς καὶ τούτου ἑνὸς
[d] L. 2. § 17. ὄντος, ὧν [d] ἡ φύσις ἐθέλει. οἷς γάρ ἐστι
τὸ νεάσαι, καὶ τὸ γηρᾶσαι, καὶ τὸ αὐξῆσαι,
καὶ τὸ ἀκμάσαι, καὶ ὀδόντας, καὶ γένειον,
καὶ πολιὰς ἐνεγκεῖν, καὶ σπεῖραι, καὶ κυ-
οφορῆσαι, καὶ ἀποκῦσαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ
φυσικὰ ἐνεργήματα, ὅσα αἱ τοῦ σοῦ βίου
[e] L. 3. § 7. l. 6. § 2. ὧραι φέρουσιν, [e] τοῦτο καὶ τὸ διαλυ-
θῆναι. τοῦτο οὖν ἓν χρὴ ἄνθρωπον ὄντα
[f] L. 3. § 7. l. 10. § 14. λελογισμένον, [f] μὴ ἐξολοφυρῶς, μηδὲ
ὠσπερῶς, μηδὲ ὑφρεφάνως πρὸς τὸν
[g] L. 5. § 36. θάνατον ἔχειν· ἀλλὰ [h] περιμένειν ὡς
[h] L. 2. § 17. [i] μίαν τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν· ὡς νῦν
L. 5. § 10. [i] L. 2. § 12. l. 4. § 5. περιμένεις, πότε ἐμβρυον ἐκ τῆς γα-
στρὸς τῆς γυναικός σε ἐξέλθῃ, ὕστως ἐκ-
δέχεσθαι πρὸ ὥρας ἐκ τῆς ψυχείου
τὸ σὲ τῆς ἐλύτρου τούτου ἐκπεσεῖται. εἰ
[k] L. 4. § 50. δὲ καὶ [k] ἰδιωτικὸν παράπτωμα ἀφιλάρ-
γυρον θέλεις, μάλιστά σε εὔκολον πρὸς
τὸν θάνατον ποιήσει, ἢ ὅπίσασις ἢ ὁπὸ
[l] L. 8. § 22. [l] τὰ ὑποκείμενα, [m] ὧν μέλλεις ἀφί-
[m] L. 6. § 27, 28. σεσθαι, καὶ [n] μεθ' ὅσων ἠθῶν ἐκεῖ ἔσῃ
[n] L. 4. § 50. * ἢ ἐμπεφυρμένη. [o] περιτρόπεσθαι μὲν γὰρ
*] ἢ [ψυχὴ] f. αὐτοῖς οὐκ ἔστι θεῖ, ἀλλὰ καὶ [p] κάθεσθαι καὶ
[o] L. 2. § 11. l. 6. § 26, 27. φάσις φέρειν· μεμνῆσθαι μέντοι ὅτι [q] ἐκ
[p] L. 3. § 4. [q] L. 10. § 36. l. 11. § 9. ἀπ' ἀνθρώπων ὁμοδογματόντων σοι ἢ
ἀπαλλαγὴ ἔστω. τοῦτο γὰρ μόνον, εἰ ἦν ἄρα,
*] αὐτὰ f. ἀνθεῖλκεν ἂν καὶ εἶχεν ἐν τῷ ζῆν,
εἰ συζῆν ἐφέρετο τοῖς τὰ * τοιαῦτα δό-
γματα πεπεποιημένοις. νῦν δὲ ὁρᾷς,
[r] Inf. § 9. ὅτι ὁ κόπος ἐν τῇ διαφωνίᾳ τῶν συμβιώ-
σεως, ὥστε εἰπεῖν, θᾶττον ἐλθοῖς, ὦ θάνατε, μή ποτε καὶ αὐτὸς [r] ἐπιλάθωμαι ἐμαυτοῦ.
[s] L. 5. § 25. 35. § 4. [s] Ὁ ἁμαρτάνων ἐαυτῷ ἀμαρ-

bâſſet. ſecundus autem ab hoc gradus, horum ſatur ſaltem ut emori præoptet, qàm improbitati immorari. an nondum experientia tibi ipſa ſvadet, ut è peſte iſta profugias. peſtis eſt enim, mentis corruptio, & pernicioſa qidem magìs ea, qàm aeris hujus circumfuſi intemperies & alteratio ejuſmodi. hæc enim animalium, qâ ſunt animalia; illa hominum lues eſt, qâ ſunt homines.

§. 3. Mortem noli contemnere, ſed animo lubenti excipe, tanqam ex eorum qæ natura vult, numero qod ſit. cujuſmodi enim res eſt, adoleſcere, ſeneſcere, creſcere, adultum eſſe, barbatum eſſe, dentire, caneſcere, ferere, prægnantem eſſe, parere, aliáq; id genus opera naturalia, qæ vitæ tuæ ſecum ferunt ætates, ejuſmodi planè res eſt & diſſolvi. hominis eſt igitur conſiderati, nec temerariè, nec impetuosè, nec faſtuosè adversùs mortem ſe gerere: ſed tanqam opus naturale, eam præſtolari, qo modo nunc præſtolaris, donec uxoris tuæ utero fœtus prodeat: ità expectanda eſt hora, qâ animula tua involucro iſti excidet. ſi avtem vulgare vis pharmacum, qod cor tamen attingat, morti facilem cumprimis præſtabit te, ſi conſideraveris res ſubjectas à qibus morte divelleris, moréſqe hominum qales ſint, qibus anima tua ulteriùs non immiſcebitur. etiamſi enim offendi eis te nevtiqam oportet, ſed curare eos, placidéq; ferre; meminiſſe tamen licuerit, qod ab hominibus havd idem tecum ſentientibus diſceſſurus es. hoc enim ſolum, ſiqid aliud, nos retraheret & in vita retineret, ſi cum eadem ſentientibus vitam degere daretur. nunc avtem vides, qanta moleſtia ex diſſenſu mutuo eorum qibuſcum vivitur, oriatur. ut dicere liceat, *Properè accedas ô mors; negando etiam ipſe obliviſcar mei.*

§. 4. Qi peccat, ſibimet ipſi peccat qi

qi injustè agit, sibi nocet, dum malum se facit.

§ 5. Sæpenumero contingit ut injustè agat, tam qi non facit aliqid, qàm & qi facit.

§ 6. Sufficit præsens existimatio certa, & actio præsens communicativa, & affectio præsens casum omnem à prima rerum omnium cavsâ provenientem lubenter excipiens.

§ 7. Imaginationes absterge; motus compesce; appetitionem extingve; mentem in potestate sui contine.

§ 8. In animantia irrationalia, anima una distribuitur; in rationalia verò anima una intellectiva dispertitur. qemadmodum & terrestrium omnium una est terra; unâq; luce cernimus omnes, & aere uno spiramus, qotqot visûs vitæq; participes sumus.

§ 9. Qæcunqe aliqid in commune participant, ad id qod est generis ejusdem secum promptè feruntur. ad terram mole suâ fertur terrestre qodvis; in idem confluit humidum omne; & aereum itidem qodcunqe. ut necesse sit vi aliqâ intercludi ea, id nè faciant. sursum fertur ignis ob ignem elementarem. cum omni verò, qi istic est, igni adeò simul accendi proclivis est, ut materia omnis siccior pavlò incendi prompta admodum sit, eò qòd minùs sibi admixtum habeat, qod incendium prohibeat. proinde & qicqid naturæ intellectualis est in commune particeps, ad sibi cognatum pariter, vel multò magis etiam, promptè fertur. qò est enim rebus aliis præstantius, hoc est promptius. ei qod sui generis est commisceri & cum eo qodammodo coalescere. hinc apud irrationalia existunt examina, armenta, pullorum educationes, & qasi amores qidam. etenim istis animæ insunt; itaqe in subjecto præstantiori vis illa congregativa intensior reperitur, qàm in stirpibus, lapidibus, avt lignis. hinc & in rationalibus, respublicæ, amicitiæ, familiæ, concilia; item belli tempάνει. [a] ὁ ἀδικῶν ἑαυτὸν ἀδικεῖ, κακὸν ἑαυτὸν ποιῶν. [a] L. 8. § 55. l. 11. § 18.

§ 5. Ἀδικεῖ πολλάκις ὁ μὴ ποιῶν τι, ὑ μόνον ὁ ποιῶν τι.

§ 6. [b] Ἀρκεῖ ἡ [c] παροῦσα [d] ὑπόληψις καθαληπτικὴ, καὶ ἡ παροῦσα [e] ὁρμὴ κοινωνικὴ, καὶ ἡ παροῦσα διάθεσις [f] εὐαφεστικὴ πρὸς πᾶν τὸ * παρὰ τὸν ἀπὸ τῆς αὐτῆς συμβαῖνον. [b] L. 8. § 7. 22. l. 7. § 54. l. 12. § 3. [c] L. 6. § 2. [d] L. 8. § 26. [e] Inf. § 23. [f] L. 3. § 6. * παρὸν f.

§ 7. [g] Ἐξαλεῖψαι φαντασίαν ἐπισπασμὸν ὁρμῆς σβέσαι ὄρεξιν ἐφ' ἑαυτῷ ἔχειν τὸ ἡγεμονικόν. [g] L. 7. § 29.

§ 8. [h] Εἰς μὲν τὰ ἄλογα ζῶα, μία ψυχὴ διήρηται· [i] εἰς ἃ τὰ λογικὰ μία νοερὰ ψυχὴ μεμέρισται. ὥσπερ καὶ [k] μία γῆ ἐστὶν ἁπάντων τῶν γεωδῶν, καὶ [l] ἑνὶ φωτὶ ὁρῶμεν, καὶ [m] ἕνα ἀέρα ἀναπνέομεν, ὅσα ὁρατικὰ καὶ ἔμψυχα πάντα. [h] L. 4. § 40. l. 12. § 30. [i] L. 4. § 4. l. 7. § 9. [k] Inf. § 9. [l] L. 8. § 57. l. 12. § 30. [m] L. 8. § 54.

§ 9. [n] ὅσα κοινῆ πνεῦμα μετέχει, πρὸς τὸ ὁμόφυλον σπεύδει. [o] τὸ γεώδες πᾶν ῥέπει ἐπὶ γῆν, τὸ ὑγρὸν πᾶν * σύῤῥυν, τὸ ἀερῶδες ὁμοίως, ὥστε χρήζειν τῶν διερρηγότων καὶ βίᾳ. τὸ πῦρ ἀναφέρεται μέν, διὰ τὸ στοιχειῶδες πῦρ. πασὶ δὲ πυρὶ ἐνταῦθα πρὸς τὸ συνεξάπτεσθαι ἕτοιμον ὕπως, ὥστε καὶ πᾶν τὸ ὑλικὸν τὸ ὀλίγῳ ξηρότερον, εὐέξαπτον ᾖ), διὰ τὸ ἔλαττον ἐγκεκρᾶσθαι αὐτῷ τὸ κωλυτικὸν πρὸς ἔξαψιν. καὶ τοίνυν [p] πᾶν τὸ κοινῆς νοερᾶς φύσεως μέτοχον, πρὸς τὸ συγγενὲς ὁμοίως σπεύδει, ἢ καὶ μᾶλλον. ὅτῳ γὰρ ὄντι κρεῖττον πρὸς τὰ ἄλλα, τοσούτῳ καὶ πρὸς τὸ συγκιρνᾶσθαι τῷ οἰκείῳ καὶ συγκεῖσθαι ἕτοιμότερον. εὐθὺς γὰρ [q] ἐπὶ μὲ τῶν ἀλόγων εὑρέθη σμήνη, καὶ ἀγέλαι, καὶ νεοσσοτροφίαι, καὶ οἷς ἔρωτες. ψυχαὶ γὰρ ἤδη ἦσαν ἐνταῦθα, καὶ τὸ συναγωγὸν ἐν τῷ κρείττονι ἐπιτεινόμενον εὑρίσκετο, οἷον ἔντε ἐπὶ φυτῶν ἰῶν, οὔτε ἐπὶ λίθων, ἢ ξύλων. ἐπὶ δὲ [r] τῶν λογικῶν ζώων, πολιτεῖαι, καὶ φιλίαι, καὶ οἶκοι, καὶ σύλλογοι, καὶ ἐν πολέμοις [n] L. 5. § 4. l. 7. § 50. [o] Sup. § 9. * ἐπὶ τὸν ῥᾶν f. Lug. An. [p] L. 5. § 16. 30. l. 12. § 26. [q] L. 6. § 16. [r] L. 11. § 18. Inf. § 23. l. 12. § 30.

μοις σωθῆναι καὶ ἀνοχαί. ὅπου γὰρ ἧσσόν ἐστι κρεῖττόνων, καὶ ἐκδικητικώτερον πρόπου πως ἕνωσις ὑπέρχει, διὰ [a] ὅτι καὶ ἧσσον ἄστρων. ὥστε εἰ ὅτι τὸ κρεῖττον ἐπανάβασις συμπάθειαν, [b] καὶ ἐν διεστῶσιν ἐργάσασθαι ἐδύνατο. ὅρα δὲ τὸ νῦν γινόμενον. [c] μόνα γὰρ τὰ νοερὰ νῦν [d] ἀπολέλειπται τῆς πρὸς ἄλληλα αἰσθήσεως καὶ συννεύσεως, καὶ τὸ σύρρουν ὧδε μόνον ὁ βλέπεται. ἀλλ' ὅμως καί τοι φεύγοντες ταῦτα καταλαμβάνονται. κρατεῖ γὰρ ἡ φύσις. [e] ὄψει γὰρ ὁ λέγω παραφυλάσσων. [e] θᾶσσον γοῦν ἔυροι τις ἂν γεώδες τι μηδενὸς γεώδους προσαπτόμενον, ἢ ὧν ἄνθρωπον [f] ἀνθρώπῳ ἀπειλημμένον.

[a] L. 6. § 43. l. 11. § 27.
[b] L. 7. § 13.
[c] L. 11. § 18. 20.
[d] Sup. § 3.
[e] L. 12. § 30.
[f] L. 8. § 34.

pore fœdera, & induciæ. qin & in præstantioribus adhuc, licèt modo qodam à se invicem dissitis, in astris nempe, unio tamen qædam exiſtit. ità sortis præstantioris eminentia etiam in distantibus affectionem ad se invicem mutuam producere valuit. vide interim qò res redierit. sola enim rationalia mutui hujus in se invicem studii ac consensûs nunc sunt oblita: confluxúsque ille apud ista sola non cernitur. veruntamen, fugiant licèt hoc homines, undiq; occupantur. prævalet enim natura. observando avtem id, qod loqor, comperies. faciliùs enim qis terreni qippiam terrenæ rei nulli adjunctum reperit, qàm hominem ab homine omni prorsus sejunctum.

§ 10. [g] Φέρει καρπὸν, καὶ ἄνθρωπος, καὶ θεὸς, καὶ ὁ κόσμος· ἐν ταῖς οἰκείαις ὥρεσι ἕκαστα φέρει. εἰ δὲ ἡ συνήθεια κυρίως * τέτροφεν ὅτι ἀμπέλῳ καὶ ἧσσι ὁμοίων, ἀδὲν τοῦτο· [h] ὁ λόγος δέ, καὶ κοινὸν, καὶ ἴδιον καρπὸν ἔχει· καὶ γίνεται ἐξ αὐτοῦ τοιαῦτα ἕτερα, οἷόπερ καὶ αὐτός ἐστιν ὁ λόγος.

[g] L. 4. § 24.
[h] L. 5. § 28. l. 8. § 59.

§ 10. Fructum fert & homo, & Deus, & mundus. & in propria tempestate fert horum unumqodqe, etiamsi avtem usus formulam hanc loqendi viti ac similibus præcipuè attribuerit, nihil tamen hoc obstat, qo minùs & de illis dicatur. ratio verò fructum habet & communem & proprium. oriuntúrq; ex ea alia ejusmodi, cujusmodi ipsa est ratio.

§ 11. [i] Εἰ μὲν δύνασαι, μεταδίδασκε· εἰ δὲ μή, μέμνησο, ὅτι [k] πρὸς τοῦτο ἡ ἐυμένειά σοι δέδοται· καὶ [l] οἱ θεοὶ δὲ ἐυμενεῖς τοῖς τοιούτοις εἰσίν· εἰς ἔνια δὲ καὶ συνεργοῦσιν, εἰς ὑγίειαν, εἰς πλοῦτον, εἰς δόξαν· ὥστε εἰσὶ χρηστοί. [m] ἔξεστι δὲ καὶ σοί· εἰ θέλεις, [n] τίς ὁ κωλύων.

[i] L. 5. § 28. l. 8. § 59.
[k] Inf. § 42.
[l] L. 7. § 70. Inf. § 27.
[m] L. 5. § 5. l. 8. § 8.
[n] L. 3. § 12. l. 8. § 47.

§ 11. Peccantem, si potes, meliora doceto. si minùs, memineris, hoc fine clementiam tibi datam esse. & Dii avtem adversùs tales clementer se gerunt. in qibusdam etiam opem eis porrigunt suam, ad sanitatem nempe, divitias, gloriam consequendam adeò benigni exiſtunt. idem & tibi licet facere. avt dicas, qis te prohibeat.

§ 12. [o] Πόνει, μὴ [p] ὡς ἀθλιος, μηδὲ ὡς ἐλεεινὸς ἢ [q] θαυμάζεσθαι θέλων. ἀλλὰ μόνον ἓν θέλε, κινεῖσθαι καὶ ἴσχεσθαι, [r] ὡς ὁ πολιτικὸς λόγος ἀξιοῖ.

[o] L. 1. § 5. & l. 5. § 5.
[p] L. 1. § 15. 16.
[q] L. 1. § 7.
[r] L. 4. § 24. Sup. § 8.

§ 12. Laborem sustine, non ut miser, nec qo miserationi vel admirationi sis aliis. sed hoc unum velis, ità moveri motúmve fiſtere, prout ratio civilis exigit.

§ 13. Σήμερον ἐξῆλθον πάσης πειρασίας· μᾶλλον δὲ ἐξέβαλον πᾶσαν [f] πεῖραν· [t] ἔξω γάρ μου ἦν, ἀλλὰ [u] ἔνδον ἐν τῇ ὑπολήψει.

[f] Sup. § 3.
[t] L. 4. § 3.
[u] L. 10. § 38.

§ 13. Hodie molestiâ me omnia exemi. vel potiùs molestiam à me omnem abjeci. neqe enim extra, sed intra me, in opinione mea exiſtebat.

§ 14. Πάντα * ταῦτα, [x] συνήθη μὲν τῇ πείρᾳ· [y] ἐφήμερα δὲ τῷ χρόνῳ. [z] ῥυπαρὰ δὲ τῇ ὕλῃ· [a] πάντα νῦν, ὅια ἐπ' ἐκείνων ἃς κατεδαφίζομεν.

[x] L. 4. § 44.
[y] L. 4. § 48.
[z] Inf. § 36.
[a] L. 2. § 14.

§ 14. Eadem sunt omnia, usu familiaria. tempore diaria, materiâ sordida. præsentia omnia, qalia apud illos qos sepelivimus.

§ 15.

§ 15. Res ipſæ foris apud ſemet conſiſtunt; nec de ſe qicqam avt nôrunt ipſæ, avt narrant nobis. qid ergò de eis pronunciat? mens.

§ 16. Non in paſſione, ſed actione ſitum eſt, rationalis ac civilis animantis bonum malúmq;: qo modo nec virt[a] vitiúmve illius in paſſione, ſed in actione conſiſtit.

§ 17. Lapidi projecto nihil eſt mali, qòd deorſum feratur; qòd ſurſum, nihil boni.

§ 18. Mentes hominum penitiùs introſpice. videbis, qos judices pertimeſcas; quales etiam de ſemet judices ſint.

§ 19. In tranſmutatione univerſa exiſtunt. tu qoqe in jugi alteratione, & corruptione qadam verſaris; & mundus tecum univerſus.

§ 20. Qod alteri delictum eſt, apud eum relinqendum eſt.

§ 21. Actionis terminatio, intentionis avt opinationis ceſſatio, mors eidem eſt qædam. veruntamen nihil in ſe mali habet. ad ætates tranſi, puerilem putà, adoleſcentiam, juvenilem, ſenilem. & harum mutatio omnis mors eſt qædam. ſed nunqid grave? tranſi rurſus ad ætatem ſub avo, tum ſub matre, mox ſub patre tranſactam: cúmqe alias havd pavcas differentias mutationéſq; deprehenderis, interroga te, ecqid in his grave ſit. pari igitur modo nec grave qicqam in vitæ totius terminatione, ceſſatione, mutatione.

§ 22. Recurrito ad mentem tuam, ad univerſi, ad delinqentis cujuſvis. ad tuam, ut ipſam juſtam exhibeas: ad univerſi, ut recorderis, cujuſnam ſis pars: ad delinqentis cujuſvis, ut conſideres, inſcius an conſultò deliqerit; cogitéſq; ſimul eſſe tibi cognatum.

§ 23. Sicut ipſe es ad cœtum civilem complendum conſtitutus: ità actio tua qævis ad vitam ejuſmodi conſummandam referatur. qæcunqe igitur actio tua ad finem hunc vel immediatè vel mediatè

§ 15. [a] Τὰ πράγματα ἔξω θυρῶν ἑστηκεν, αὐτὰ ἐφ' ἑαυτῶν, μηδὲν μήτε εἰδότα περὶ * αὑτῶν, μήτε ἀποφαινόμενα. [b] τί οὖν ἀποφαίνεται περὶ αὐτῶν; τὸ ἡγεμονικόν.

§ 16. [c] Οὐκ ἐν πάθει, ἀλλ' ἐνεργείᾳ τὸ [d] τῆς λογικῆς πολιτικῆς ζώου κακὸν καὶ ἀγαθόν· οὗπερ ἐστὶ καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ κακία αὐτοῦ ἐν πάθει, ἀλλὰ ἐνεργείᾳ.

§ 17. [e] Τῷ ἀναῤῥιφέντι λίθῳ οὐδὲν κακὸν τὸ κάτενεχθῆναι, οὐδὲ ἀγαθὸν τὸ ἀνενεχθῆναι.

§ 18. [f] Διέλθε ἕως εἰς τὰ ἡγεμονικὰ αὐτῶν, καὶ ὄψει ⟨τίνας κρίνειν φοβῇ, [h] ὅταν καὶ περὶ * αὐτῶν ὄντας κρίνῃς.

§ 19. [i] Πάντα ἐν μεταβολῇ. καὶ [k] αὐτὸς σὺ ἐν διηνεκεῖ ἀλλοιώσει, καὶ κατά τι φθορᾷ· καὶ [l] ὁ κόσμος δὲ ὅλος.

§ 20. [m] Τὸ ἄλλου ἁμάρτημα, ἐκεῖ δεῖ καταλιπεῖν.

§ 21. [n] Ἐνεργείας ἀπόληξις, ὁρμῆς, * ὑπολήψεως παῦλα, καὶ οἷον θάνατος, [o] οὐδὲν κακόν. μίπθι νῦν ἐπὶ ἡλικίαν, οἷον ἐπὶ παιδικὴν, πρὸ τῆς μειρακίου, πρὸ νεότητος, τὸ γῆρας· καὶ [p] τούτων πᾶσι μεταβολὴ, θάνατος· μὴ δεινόν; μίπθι νῦν ἐπὶ βίον τὸν ὑπὸ τῷ πάππῳ, εἶτα ὑπὸ τῇ μητρὶ, εἶτα ὑπὸ τῷ πατρὶ· καὶ ἄλλας δὴ πολλὰς διαφορὰς καὶ μεταβολὰς καὶ ἀπολήξεις εἰσιόντα, ἐπερώτα σεαυτὸν, μὴ δεινόν. οὕτως τοίνυν οὐδὲ [q] ἡ τοῦ ὅλου σου βίου λῆξις, καὶ παῦλα, καὶ μεταβολή.

§ 22. [r] Τρέχε ὀπὶ τὸ σεαυτοῦ ἡγεμονικὸν, καὶ τὸ τοῦ ὅλου, καὶ τὸ τούτου. τὸ μὲν σεαυτοῦ, ἵνα [s] γένῃ δικαιικὸν αὐτὸ ποιήσῃ· τὸ δὲ τοῦ ὅλου, ἵνα συμμνημονεύσῃς [t] τίνος μέρος εἶ. τὸ δὲ τούτου, ἵνα ὀπτήσῃς [u] πότερον * ἄγνοιᾳ, ἢ γνώμῃ, καὶ ἅμα λογίσῃ ὅτι [x] συγγενές.

§ 23. Ὥσπερ αὐτὸς σὺ [y] πολιτικοῦ συστήματος συμπληρωτικὸς εἶ, οὕτως καὶ [z] πᾶσα πρᾶξίς σου συμπληρωτικὴ ἔστω ζωῆς πολιτικῆς. * ἥτις ἐὰν μὴ ἔχῃ τὴν ἀναφορὰν, εἴτε πρόσχωρος, εἴτε

[a] L. 4. § 3.
* αὐτῶν
[b] L. 4. § 39.
[c] L. 6. § 51.
[d] Sup. § 8, 9.
[e] L. 8. § 20.
[f] L. 7. § 62. l. 8. § 61.
[g] L. 5. § 32.
[h] L. 3. § 4. l. 8. § 53.
* αὑτῶν
[i] L. 5. § 23. l. 7. § 18.
[k] Inf. § 21.
[l] L. 4. § 3.
[m] L. 7. § 29. Inf. § 38.
[n] L. 12. § 23.
* [καὶ] ὑπ'
[o] L. 2. § 17. l. 11. § 34.
[p] Sup. § 19. l. 11. § 35.
[q] L. 7. § 23. l. 8. § 20.
[r] L. 5. § 3. l. 8. § 7. 22.
[s] L. 3. § 16.
[t] L. 2. § 3, 4.
[u] L. 11. § 18.
* ἀγνοίᾳ
[x] L. 2. § 1.
[y] Sup. § 9. l. 4. § 4.
[z] L. 2. § 16.
* ἥτις ἐὰν νῦν Lug. ἥτις & νῦν delet An.
[a] L. 11. § 19.

πόῤῥωθεν

πρόῤῥωθεν ὅπῃ τὸ κοινωνικὸν τέλος, αὖτη [a] διαπερᾷ τὸν βίον, καὶ ἐκ ἑᾷ ἕνα ἕπεσθαι, καὶ σασιώδης ὄξιν, ὥσπερ ἐν δήμῳ ὁ τὸ καθ' αὐτὸν μέρος διῃρημένος. ἀπὸ τ τοιαύτης * συμφωνίας.

§ 24. [b] Παιδίων ἔριδες, καὶ παίγνια, καὶ [c] νεκυδάπια νεκρὰς βαστάζοντα, ὧδε ἐνεργέστερον ἐπιδεικνύμενα τὸ τῆς νεκύιας.

§ 25. [d] Ἴθι ὅπῃ τ ποιότητα τ αὐτῆς, καὶ ἀπὸ τ ὑλικὴν αὐτὸ ἀφελὼν θεάσαι· εἶτα καὶ [e] τὸν χρόνον ἐπιδόσιμον, ὅσον πλεῖον ὑφίσασθαι πέφυκε τοῦτο [f] τὸ ἰδίως ποιόν.

§ 26. Ἀνέτλης μυρία, διὰ τὸ μὴ [h] ἀρκεῖσθαι τῷ σῷ ἡγεμονικῷ * ποιεῖν τ ταῦτα ὅσα κατεσκεύασας· * ἀλλὰ [i] ἄλλοις.

§ 27. Ὅταν ἄλλος ψέγῃ σε, ἢ μισῇ, ἢ τοιαῦτά τινα ἐπιφωνῶσιν *, [k] ἔρχου ὅπῃ τὰ ψυχάρια αὐτῶν, διελθὲ ἔσω, καὶ ἴδε ποῖοί τινες εἰσίν· ὄψει, ὅτι [l] οὐ δεῖ σε τούτοις τ ποτε ἀρέσκειν· [m] εὐνοεῖν μέν τοι αὐτοῖς δεῖ· [n] φύσει γὰρ φίλοι. καὶ [o] οἱ θεοὶ δ' παντοίως αὐτοῖς βοηθοῦσι, [p] δι' ὀνείρων, διὰ μαντειῶν, πρὸς ταῦτα μέν τοι, [q] περὶ ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται.

§ 28. * Ταῦτά ὅτι τὰ τοῦ κόσμου [r] ἐγκύκλια, [f] ἄνω κάτω, [t] ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα. καὶ [u] ἤτοι ἐφ' ἕκαστον ὁρμὴ ἡ τοῦ ὅλου διάνοια· ὅτου εἰ ὄξιν, ἀποδέχου [x] τὸ ἐκείνης ὁρμητόν. * ἢ ἄπαξ ὥρμησε, τὰ δὲ λοιπὰ καθ' ἑπακολούθησιν. καὶ * τί ἐν πίνι. πρόπον γὰρ πινα * ἄτομοι, ἢ ἀμερῆ· τοῦ ὅλου, [y] εἰ τις θεὸς, ἓν ἔχει πάντα· εἶτε τὸ εἰκῇ, [z] μὴ κατ' εἰκῆ. [a] ἤδη πάντας ἡμᾶς γῆ καλύψει· ἔπειτα καὶ [b] αὐτὴ μεταβαλεῖ· καὶ εἰς ἄπειρον μεταβαλεῖ· καὶ πάλιν ἐκεῖνα εἰς ἄπειρον. [c] ταῖς γὰρ ἐπιῤῥοπαῖς τῶν μεταβολῶν καὶ ἀλλοιώσεων ἐνθυμούμενός τις, καὶ [d] τὸ τάχος, πάντως ὀλιγωρήσει.

[a] L. 2. § 2. l 4. § 29.
* ἀσυμφ. Sal.
[b] L. 5. § 33. l. 7. § 3.
[c] L. 4. § 41.
[d] L. 7. § 29, l. 10. § 26.
[e] L. 3. § 11. l. 10. § 9.
[f] L. 10. § 7. l. 12. § 30.
[g] L. 4. § 32. l. 10. § 33.
[h] L. 5. § 14. 15, 16.
* ποιεῖ τινα Arg. ποιεῖντι Lug.
* ἀλλ' ἀλλοῖα Boot. Ἀλλ' ὅταν ἄλλος Sal.
[i] Inf. § 37.
* νώσῃ f.
[k] Sup. § 18. Inf. § 34.
[l] L. 4. § 3.
[m] L. 7. § 22.
[n] L. 11. § 9.
[o] Sup. § 11.
[p] L. 1. § 17.
[q] Inf. § 40. l. 11. § 10.
* τὰ αὐτὰ Mer. Sup. § 14.
[r] L. 4. § 32.
[f] L. 2. § 14.
[t] L. 7. § 1.
[u] Inf. § 35.
[x] L. 6. § 36.
* ἢ
* ἔν τι γίνεται τ' Boot. τὶ ἐν τινι Sal. V. N.
* ἄτομα Sal. f.
ἢ ὀτ [κὴ] ἀμ. f. Inf. § 39.
[y] L. 2. § 11.
[z] L. 6. § 44. l. 12. § 20.
[a] L. 6. § 59.
[b] L. 2. § 17.
[c] L. 7. § 34.
[d] Inf. § 29. 32, 33.

non tendit, ità vitam tuam divellit, nec unam eandémque esse patitur, & est seditiosa, perinde ac in populo ille, qi factionis suæ homines à consensione istiusmodi in partes trahit.

§ 24. Puerulorum rixæ, & ludicra; & animulæ cadavera gestantes; ut vehementiùs afficiat qod in Mortualibus exhibetur.

§ 25. Formæ qalitatem animo adi; & à materia abstractam contemplare: tum & tempus tecum definito ad qod plurimùm res sic affecta perdurare possit.

§ 26. Innumera perpessus es, qia non didicisti mente tuâ contentus esse agente ea ad qæ condita est, sed ad alia eadem abuteris.

§ 27. Ubi te alii vituperaverint, vel oderint, vel ejusmodi aliqid oblocuti fuerint, adi animulas eorum, penitiùs introspice cujusmodi sint. facilè videbis, nihil esse qod te angat, qicqid illi de te judicent. bene velle tamen illis oportet. sunt enim naturâ amici. qin & Dii ipsi omnimodam illis opem ferunt, per insomnia, per vaticinia, etiam in eis ad qæ feruntur illi.

§ 28. Eadem planè sunt mundana omnia, sursum deorsum, à seculo ad seculum, in orbem redeuntia. mens autem universi vel ad singula qæq; se promovet. qod si fuerit, ad qod illa se promoverit, tu excipe. vel semel operi se admovit; reliqa verò per consequentiam necessariam à primis illis ità profluunt, ut serie qâdam continuâ unum qiddam constituant. vel atomi & corpora indivisibilia pro rerum principiis habenda erunt. deniq;, si qis Deus est, omnia bene se habent. sive temerè ferantur; tu nè temerè feraris, mox futurum est ut tellus nos omnes condat: dein & ipsa in alia mutabitur: & ista in infinitum mutabuntur: & ista rursus in infinitum. siqidem qi mutationes & alterationes fluctuum instar sibi invicem supervenientes, & vicissitudinum harum celeritatem consideraverit, næ ille mortale qicqid est despectui habebit.

§ 29.

§ 29. Torrentis eſt inſtar rerum natura; omnia ſecum abripit. qàm viles avtem ſunt & mucci pleni, etiam politici iſti, &, ut ipſis videtur, philoſophicè ſe gerentes homunculi? id agas, ô homo, qod nunc te poſcit natura. aggredere, qatenus tibi datur. nec circumſpice, nunqis adſit, qi advertat. nec Platonis rempublicam expecta. verùm ſufficiat tibi, ſi vel parùm admodum res proceſſerit; nec vel hoc ipſum parvum qiddam exiſtimaveris. nam dogmata hominum qis mutaverit? & tamen abſq; his mutatis, qid aliud ſupererit, niſi ingemiſcentium, dum obſeqium ſimulant, ſervitus. age nunc, & Alexandrum, Philippum, Demetrium Phalereum mihi refer. viderint illi, an qid natura communis poſcat, nôrint, & ad hujus dictamen ſeſe inſtituerint. ſin tragicè ſemet oſtentârint, qi ad illorum imitationem me addixit? ſimplex qiddam & modeſtum eſt philoſophiæ opus. noli me ad faſtum inſolentem abducere.

§ 30. Intuere deſuper armenta innumerabilia, & ritus innumerabiles, & navigationis omne genus, in procellis, in tranqillo mari, & rerum præteritarum, præſentium, decedentium differentias. conſidera & vitam qæ ſub aliis olim eſt acta, qæ poſt te erit tranſigenda, qæ'qe apud gentes barbaras jam agitur. & qàm multi ſint, qi nec nôrint nomen tuum; qàm multi, qi mox ejuſdem obliviſcentur; qàm multi, qi cùm te nunc lavdent, mox vituperaturi ſint. qod deniqe, neq; memoria, neq; gloria, neqe ejuſmodi qicqam æſtimatione illâ dignum eſt.

§ 31. Mentis tranqillitas tibi ſit in eis, qæ ab externa cavſsa proficiſcuntur. juſtitiæ ratio in eis qæ ab interna efficiuntur. hoc eſt; intentio tua actióq; omnis hunc ſolum ſibi finẽ propoſitum habeat, ut ad ſocietatem humanam qod conducat fecerit, utpote qod naturæ tuæ conſentaneũ exiſtat.

§ 32. Supervacanea multa, qæ mole-

§ 29. [a] Χειμάῤῥους ἡ πᾶν ὅλων αἰτία· πάντα φέρει· ὡς [b] εὐτελῆ ὄντ᾽ καὶ τὰ πολιτικὰ ταῦτα, καὶ, ὡς ὄιεται, φιλοσόφως * θεωρητικὰ ἀνθρώπια, * μυζῶν μεσά; ἄνθρωπε, [c] τί ποτε ποίησον, ὃ νυῦν ἡ φύσις ἀπαιτεῖ· [d] ἔμπνεον, ἐὰν διδῶται, καὶ [e] μὴ θέλε, εἴ τις εἴσεται· μηδὲ πὼ Πλάτωνος πολιτείαν ἔλπιζε· ἀλλὰ [f] ἀρκοῦ, εἰ τὸ βραχύτατον ποήσεις καὶ τέτε αὐτῶ πὼ ἔκβασιν, ὡς ἐ μικρόν τί ὄτι, διανοοῦ. [g] δόγμα γὰρ αὖ πῶς τὶς μεταβάλλει; χωρὶς δ᾽ δογμάτων μεταβολῆς, τί ἄλλο, ἢ [h] δουλεία στενόνταν, καὶ πειθεσζ ποιπομένων. ὕπαγε νυῦν, καὶ [i] Ἀλέξανδρον, καὶ Φίλιππον, καὶ [k] Δημήτριον τὸν Φαληρέα μοι λέγε. ὄψομαι, εἰ [l] ἕἵδον, τί ἡ κοινὴ φύσις ἤθελε, καὶ ἑαυτὸς ἐπαιδαγώγησαν. εἰ δ᾽ [m] ἐτεραγώνισαν, [n] ἀδεὶς με καταλαβεῖν μιμεῖσθαι. ἄπαν ὄτι καὶ [o] αἰσχρὸν τὸ φιλοσοφίας ἔργον. μή με ἄπαγε ὅπ᾽ [p] σεμνοτυφίαν.

§ 30. [q] Ἄνωθεν ὑπεθεωρεῖν ἀγέλας μυείας, καὶ τελετὰς μυείας, καὶ * πλὴν παντοῖον ἐν χειμῶσι καὶ γαλυίαις, καὶ διαφορὰς γινομένων, συγγινομένων, ὑπογινομένων. [r] ἐπινόει δ᾽ καὶ τὸν ὑπ᾽ ἄλλων πάλαι βεβιωμένον βίον, τὸν μετά σε βιωθησόμενον, καὶ τ᾽ νυῦν ἐν τοῖς βαρβάροις ἔθνεσι βιούμενον. καὶ [s] ὅσοι μὲ ἐδὲ ὄνομά σε γνώσεσθαι, [t] ὅσοι δ᾽ τάχιστα ἐπιλήσονται, [u] ὅσοι δ᾽ ἐπαινοῦντες ἴσως νυῦν σε τάχιστα ψέξουσι· καὶ ὡς * ὅτε ἡ μήμη ἀξιόλογόν γε, [y] ὅτε ἡ δόξα, ὅτε ἄλλο τι τὸ σύμπαν.

§ 31. [z] Ἀταραξία μὲν, ὡς τὰ ἀπὸ τῆς ἐκτὸς αἰτίας συμβαίνοντα. δικαιότης δ᾽, ἐν τοῖς παρὰ πὼ ἐκ σοῦ αἰτίαν ἐνεργουμένοις· τυτέστιν, ὁρμὴ καὶ πρᾶξις, [a] καταλήγουσα ἐπ᾽ αὐτὸ τὸ κοινωνικὸς πρᾶξαι, ὡς τοῦτό σοι κατὰ φύσιν ὄν.

§ 32. Πολλὰ ὠφελοῦσι παρελεῖν ἢ ἐν-

[a] L. 2. § 17. & l. 7. § 19.
[b] L. 2. § 12. l. 4. § 48.
* -φυς Lug. An.
* -άπαα
[c] L. 8. § 16. 44.
[d] L. 8. § 32.
[e] L. 8. § 1.
[f] L. 5. § 9.
[g] L. 8. § 4.
[h] Inf. § 40.
[i] L. 8. § 3.
[k] L. 8. § 25.
[l] L. 8. § 3.
[m] L. 3. § 7. l. 5. § 28.
[n] L. 5. § 36. l. 7. § 58.
[o] L. 1. § 2.
[p] L. 1. § 9.
[q] L. 7. § 48. l. 12. § 24.
* πλὴν Xyl.
[r] L. 7. § 49.
[s] L. 3. § 10. l. 8. § 21.
[t] L. 4. § 19.
[u] L. 3. § 4. l. 4. § 3.
[x] L. 4. § 3. 19.
[y] L. 6. § 16.
[z] L. 7. § 54. Sup. § 6.
[a] L. 4. § 20. l. 5. § 34. Sup. § 23.

οχλήσαντων σοι δύναται, [a] ὅλα ὅσα τῇ ὑπολήψει σου κείμενα· καὶ περιλύσεις ἑαυτὸν πολλῆς εὐρυχωρίας, ἂν προσβλέπῃς ἅπαντα τὸν κόσμον ὡς ἕν σῶμα· [b] ἢ ὅλον κόσμον περιλήψεται τῇ γνώμῃ, καὶ τὸ ἴδιον αἰῶνα περιοήσει, καὶ πόσῳ τάχει μέρος ἑκάστου μεταβολῆς [c] ταχεῖαν μεταβολὴν ὑπενοήσει, ὡς [d] βραχὺ μὲν τὸ ἀπὸ γενέσεως μέχρι διαλύσεως, [e] ἀχανὲς δὲ τὸ πρὸ τῆς γενέσεως, ὡς καὶ τὸ μετὰ τοῦτο διάλυσιν ὁμοίως ἄπειρον.

[a] L. 2. § 15. l. 11. § 18.
[b] L. 7. § 35.
[*] [πρὸ] τὸν
[c] Sup. § 19. 28. Inf. § 33.
[d] L. 5. § 24.
[e] L. 4. § 3.

§ 33. Πάντα, ὅσα ὁρᾷς, [f] τάχιστα φθαρήσεται· καὶ τῶν ὁρώντων αὐτὰ ὁπόσοι φθείρονται αὐτοὶ ὑπολύοντες, τάχιστα καὶ αὐτοὶ φθαρήσονται· καὶ [h] ὁ ἐκπαγήρως ἀποθανὼν εἰς ἴσον κατασταθήσεται τῷ πρεσβύτῃ.

[f] Sup. § 28. 32.
[g] L. 8. § 25.
[h] L. 2. § 14. l. 4 § 50.

§ 34. [i] Τίνα τὰ ἡγεμονικὰ τούτων, καὶ περὶ ὅτια ἐπιτηδάκασι, καὶ δι' ὅτια [*] φιλοῦσι καὶ τιμῶσι. γυμνὰ νόμιζε τὰ ψυχάρια αὐτῶν. ὅτε. δοκοῦσι βλάπτειν φέροντες, ἢ ὠφελεῖν ἐξυμπάντες, [k] ὅσον ὄνησις.

[i] Sup. 18. 27.
[*] φιλοῦσι Lug.
[k] L. 11. § 18.
[l] L. 4. § 3. l. 8. § 18.

§ 35. Ἡ ἀποβολὴ ἓν ἄλλο, ἐστὶν, ἢ [l] μεταβολή· [m] τούτῳ τῷ χαίρει ἡ φύσις ὅλων φύσις, [n] καθ' ἣν πάντα καλῶς γίνεται. [o] ἐξ αἰῶνος ὁμοειδῶς ἐγίνετο, καὶ εἰς ἄπειρον τοιαῦτ' ἔσται. [p] τί οὖν λέγεις, ὅτι ἐγίνετό τε πάντα, [*] ὁ καὶ πάντα ἀεὶ κακῶς ἔστι, καὶ [q] ἐδυνήθη οὐδεὶς δύναμις ἐν τοσούτοις θεοῖς ἐξευρέσθαι ποτὲ ἢ διορθώσασα παῦσαι, ἀλλὰ κατακέκειται ὁ κόσμος ἐν ἀδιαλείπτοις κακοῖς συνέχεσθαι;

[m] L. 7. § 18.
[n] L. 4. § 45.
[o] Sup. § 28.
[p] L. 12. § 5.
[*] καὶ ὅτι
[q] L. 10. § 7.

§ 36. [r] Τὸ σαπρὸν τῆς ἑκάστου ὑποκειμένης ὕλης, ὕδωρ, κόνις, ὀστάρια, [s] ῥάσος· ἢ πάλιν, πῶρος γῆς τὰ μέταλλα, καὶ ὑποστάθμαι ὁ χρυσὸς, [*] ὁ ἄργυρος, καὶ [t] τριχία ἢ ἐδῶς, καὶ αἷμα ἡ πορφύρα, καὶ τὰ ἄλλα πάντα τοιαῦτα. καὶ [u] τὸ πνεύματικὸν δή, ἄλλο τοιοῦτον· καὶ [x] ἐκ τούτων εἰς πάντα μεταβάλλον.

[r] Sup. § 14. l. 5. § 33. l. 11. § 2. 17.
[s] L. 8. § 37.
[*] [καὶ] ὁ
[t] L. 6. § 13.
[u] L. 2. § 2.
[x] Sup. § 28. l. 10. § 1.
[y] Sup. § 2. 26.
[z] L. 2. § 3. l. 5. § 5.
[a] L. 5. § 23. Inf. § 39.
[b] L. 7. § 1.
[c] L. 12. § 19.
[d] L. 7. § 29.

§ 37. [y] Ἄλις τῆς ἀθλίας βίου, καὶ [z] γογγυσμοῦ, καὶ πθικισμοῦ. [a] τί ταράσσῃ; [b] τί τούτων καινόν; [c] τί σε ἐξίστησι; [d] τὸ αἴτιον; ἴδε αὐτό. ἀλλ' ἡ ὕλη;

stiam tibi pariunt, præcidere, cùm in opinione tua tota sita sint, animúmq; angustiis exemptum plurimùm dilatare poteris, si mundum totum & seculum in qo degis, mente complexus fueris, & rei cujusqe sigillatim transmutationem celerem consideraveris, qámq; exiguum temporis spatium inter ortum ejusdem & interitum intercedat; cùm & immensum sit quod ortum præcesserit, & interminatum pariter, quod interitum sit consecuturum.

§ 33. Corrumpentur brevi, qæcunq; vides: corrumpentur brevi, & qi corrumpi hæc vident. & qi senectute extremâ confectus moritur, in eundem statum redigetur cum eo, qi immaturus obiit.

§ 34. Animulas hominum nudas intuere, ut videas, quales mentes gerant, qibus rebus studeant, & qarum cavsâ alios diligunt ac honorent. tum qando vel vituperando obesse, vel lavdando prodesse cuiqam videntur, qanto cum fastu id faciant.

§ 35. Nihil est aliud amissio qàm mutatio. hac avtem gavdet natura, qæ nihil non rectè facit. ab æterno ista pariter facta sunt; & in æternum alia ejusmodi fient. ecqis ergò dixerit omnia & facta fuisse, & semper factum iri mala? nec penes Deos, qi tot fuerint, potentiam extitisse corrigendi ista, qo minùs mundus ad mala ista addiceretur, qibus perpetim teneretur implicitus?

§ 36. Qàm putida est subjecta rei cuiq; materia? aqa, pulvis, ossicula, sordes. avt rursus, calli terræ, marmora; sedimenta, avrum, ac argentum; pili, vestis; sangvis, purpura; & ejusmodi alia qævis. etiam qod formæ rationem obtinet, & ipsum aliud qiddam istiusmodi est; & ex aliis in alia transit.

§ 37. Jam satìs est est vitæ calamitosæ, & obmurmurationis, & nugarum. qid perturbaris? ecqid in his novi? qid te tandem percellit? num forma? hanc vide. num materia?

teria? & hanc. extra hæc avtem nihil eſt. qin erga Deos itaq; tandem aliqando ſimplicior meliúſque affectus ſis. perinde habet annis centum an tribus iſta nôris.

§ 38. Siqis deliqerit, penes ipſum eſt malum. fortaſſis avtem nec deliqit.

§ 39. Vel ab una mente, qaſi fonte communi, tanqam uni corpori ſuperveniunt univerſa: nec partem oportet de eis conqeri, qæ à toto fiunt. vel atomi obtinent, nec aliud eſt qicqam qàm cinnus & diſperſio temeraria. qid ergò perturbaris? num menti dices, mortua es, corrumperis, egeris, armentitia es, pecudis inſtar paſceris, in feram belluam tranſiiſti.

§ 40. Avt nihil poſſunt Dii, avt poſſunt. ſi nihil poſſunt, cur precaris? ſi poſſunt, cur non hoc potiùs ab eis prece poſcis, neqid horum cupias, neqid de horum ullo anxius ſis, qàm ut horum qicqam vel eveniat vel non eveniat? ſiqidem enim omnino hominibus opem ſuam conferre poſſunt, etiam ad hæc poſſunt. ſed dices fortaſſe, Deos iſta in poteſtate tua poſuiſſe. an non ergò potiùs fuerit eis qæ in poteſtate tua ſunt cum libertate uti, qàm ad ea qæ extra poteſtatem tuam ſunt, cum ſervitute animíqe abjectione anxiè ferri? qanqam qis dixerit, Deos nobis opem non conferre ad ea etiam qæ in nobis ſita ſunt? iſta ergò Deos prece poſcere incipias; videbis qid futurum ſit. orat hic, qomodo fiet, ut illius mulierculæ concubitum obtineam? tu ora, qomodo fiet, ut illius concubitum nè concupiſcam? alter, qomodo illius imperium abjiciam? tu, qomodo ut nè abjicere opus habeam? alius, qomodo filiolum nè amittam? tu, qomodo nè amittere metuam? huc, inqam, omnino vota verte tua, & vide qid futurum ſit.

§ 41. Ego, cùm decumberem, inqit Epicurus, non de corporis affectionibus cum eis, qi inviſebant me, colloqia habebam, nec iſtiuſmodi ſermonibus illos alloqebar, verùm eis, qæ circa rerũ naturam

ὕλη; ἴδε αὐτῷ. ἔξω ὑτέρων ἁδὲν ὄζιν. ἀλλὰ χὴ ϖρὸς τοὺ θεὸς ἥδη ποτὲ ἁπλέ-
στερος χὴ χρησότερος * γένε. [a] ἴσον τὸ ἐχά-
τὸν ἔτεσι, χὴ τὸ ϖεισὶ ταῦτα ἰσορῆσαι.

§ 38. [b] Εἰ μ῀ ἥμαρτεν, ἐκεῖ τὸ κακόν. [c] τάχα δ' ὐκ ἥμαρτεν.

§ 39. Ἦτοι [d] ἀπὸ μιᾶς ϖηγῆς νοερᾶς ϖάντα, [e] ὡς ἑνὶ σώματι, [f] ὐ-
συμβαίνει· χὴ [g] ἃ δεῖ τὸ μέρ῀ τοῖς ὅλ῀ τοὺ ὅλε γινομένοις μέμφεσθαι ἢ [h] ἄτομοι, καὶ ἁδὲν ἄλλο, ἢ [i] κυ-
κεὼν καὶ σκεδασμός. [k] τί ὄῳ τα-
ρήσῃ; [l] τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, τέ-
θνηκας, ἔφθαρσαι, * ϑοικείνῃ, [m] συναγε-
* λάζει, * βόσκῃ.

§ 40. Ἦτοι ἁδὲν δύναῃαι οἱ θεοὶ, ἢ * [ϑελόϖτα] δύνανται. εἰ μ῀ ἔν μὴ δύναῃ, τί ἔυχῃ; εἰ ὃ δύναῃ, διὰ τί ὐχὶ μᾶλλον ἔυχῃ, διδόναι αὐτὲς, [n] τὸ μήτε φοβεῖσθαί τι τέϖτων, μήτε ἐϖι-
θυμεῖν τινὸς τέϖτων, μήτε λυπεῖσ῀ ὅλ῀ τι-
νος τέϖτων, μᾶλλον * τῷ μὴ ϖαρεῖναί τι τέϖτων, ἢ * τῷ ϖαρεῖναι; ϖάντως γ῀ εἰ δύ-
ναῃ συνεργεῖν ἀνθρώϖοις, χὴ εἰς ταῦτα δύναῃ συνεργεῖν. ἀλλὰ ἴσως ἐρεῖς, ὅτι ὁ ἐϖ' ἐμοὶ αὐτὰ οἱ θεοὶ ἐϖοίησαν. εἶτα, ἃ χρεὼν ἦν χρῆσθαι τοῖς ἐϖί σοι μετ' ἐλευ-
θερείας, ἢ [p] ϖαφέρεσ῀ ϖρὸς τὰ μὴ ὅτ' ἐϖί σοι μ῀ [q] ἀκινδύνως καὶ ταϖεινότη῀ ; τίς δέ σοι εἶϖεν, ὅτι ἐγὼ χὴ [r] εἰς τὰ ἐφ' ἡμῖν οἱ θεοὶ συλλαμβάνουσιν; [s] ἄρ-
ξαι γοῦν ϖαρὰ τέτων εὔχεσθαι, χὴ ὄψει. ἔτ῀ εὔχαται, ϖῶς κοιμηθῶ μετ' ἐκείνης; σὺ, ϖῶς μὴ ἐϖιθυμήσω τοὺ κοιμηθῆναι μετ' ἐκείνης; ἄλλ῀, ϖῶς σερηθῶ ἐκείνε; σὺ, ϖῶς μὴ χεί-
ρω τοὺ σερηθῆναι; ἄλλ῀, [t] ϖῶς μὴ ἀϖοβάλω τὸ τεκνίον; σὺ, ϖῶς μὴ φοβηθῶ ἀϖοβαλεῖν; ὅλως ὥῳ ἐπίσχε-
ϕον τὰς εὐχάς, χὴ ϑεώρει τί γίνεται.

§ 41. Ὁ Ἐϖίκερ῀ λέγει, ὅτι ἐν τῇ νόσῳ ὐκ ἦσαν μοι αἱ ὁμιλίαι ϖρὸς τὰς ἐμϕύτ῀ σωματίε ϖαθῶν, ὐδὲ ϖρὸς τὰς εἰσίοντας τοιαῦτά τινα, ϕησὶν, ἐ-
λάλεν· ἀλλὰ τὰ ϖροηγέμενα φυσιο-

* ἐγένε Xyl. γλυσὺ Lug.

[a] L. 3. § 7. l. 6. § 23.

[b] Sup. § 4. l. 12. § 26.

[c] L. 11. § 18. l. 12. § 16.

[d] L. 2. § 3. l. 6. § 36.

[e] L. 4. § 40.

[f] L. 5. § 8.

[g] L. 2. § 3.

[h] Sup. § 28.

[i] L. 4. § 27.

[k] Sup. § 37.

[l] L. 4. § 28. l. 5. § 11.

* τί λέγεις; τῷ ἡγ. Sal.

* ϑοικείνει. Mer. -νεις vel -νῃ f.

[m] L. 6. § 16.

* λάζῃ Lug.

* [τεϑνειῶσαι] β. Inf. § 40.

* π ϑράσει Lug. An.

[n] L. 4. § 49.

* τῦ

* τῦ

[o] L. 2. § 11.

[p] Sup. § 27.

[q] L. 8. § 3.

[r] L. 1. § 17. l. 12. § 14.

[s] L. 6. § 23.

[t] L. 10. § 35. l. 11. § 33, 34.

λογῶν διετέλεν, καὶ πρὸς αὐτὴν τοῦτο ὧν, πῶς [a] ἂν διάνοια συμπαλαμᾶσα τῷ ἐν τῷ σωματίῳ τοιούτων κινήσεων ἀταράκτει, τὸ ἴδιον ἀγαθὸν πρᾶττα. διὸ καὶ τοῖς ἰατρείοις ἐμπαρεῖχον, φησί, καὶ παρεσκεύαζον, * ὡς τι ποιοῦσιν, ἀλλ' ὁ βίος * ἤρετο ἐν καλῶς. * ταῦτα ἂν ἐμοὶ νῦν, ἐν νόσῳ, ἐὰν νοσῇς, καὶ ἐν ἄλλῃ τινὶ [b] περίστασει. τὸ γὰρ μὴ ἀφίστασθαι φιλοσοφίας ἐν οἷς διάκεισαι τοῖς περιπίπτουσι, μηδὲ τῷ ἰδιώτῃ * καὶ φυσιολόγῳ [c] συμφυγαρεῖν, πάσης αἱρέσεως κοιτὸν, [d] πρὸς μόνῳ * τῷ ταῦτα περασομένῳ ἔχειν, καὶ τῷ ὀργάνῳ δι' οὗ περάσει.

§ 42. Ὅταν τινος ἀναισχυντίᾳ προσκόπῃς, εὐθὺς πυνθάνου σεαυτῷ, [e] εἰ δύναται ἐν τῷ κόσμῳ ἀναίσχυντοι μὴ εἶναι; ἐ δύναται. [f] μὴ ἐν ἀπαίτει τὸ ἀδύνατον. εἷς γὰρ καὶ οὗτός ἐστιν ἐκείνων τῶν ἀναισχύντων, ὃς ἀνάγκη ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς πανούργου, καὶ ἐπὶ παντὸς τοῦ ὑπέχειν ἀμυστάνοντος, ἔχω σοι προφέρειν. ἅμα γὰρ τῷ ἐπιστῆσαι, ὅτι τὸ γένος τῶν τοιούτων ἀδύνατόν ἐστι μὴ ὑπάρχειν, [g] ἐυμενέστερον ἔσῃ πρὸς τὸν καθ' ἕνα. ἔυχρηστον ἢ καὶ τοῦτο εὐθὺς ἐννοεῖν, [h] ἅπαν ἔδωκεν ἡ φύσις τῷ ἀνθρώπῳ ἀρετῶν πρὸς τοῦτο τὸ ἁμάρτημα. ἔδωκε γάρ, ὡς ἐπιφάρμακον, πρὸς μὲν τὸν ἀγνώμονα τὸν προφύτα, πρὸς δ' ἄλλον, ἄλλῳ τινὰ δύναμιν. ὅλως δ' [i] ἔξεστί σοι μεταδιδάσκειν τὸν πεπλανημένον. πᾶς γὰρ ὁ ἁμαρτάνων, ἀφαμαρτάνει τοῦ προκειμένου, καὶ [k] πεπλάνηται. [l] τί δὲ καὶ βέβλαφας; εὑρήσεις γὰρ μηδένα τούτων πρὸς ὃν παροξύνῃ, [m] πεποιηκότα τι τοιοῦτον, ἐξ οὗ ἡ διάνοιά σε χειρῶν ἔμελλε γίνεσθαι. [n] τὸ δὲ κακόν σε καὶ τὸ βλαβερὸν, ἐντοῦθα πᾶσαν τὴν ἕξιν ἔχει. [o] τί δὲ κακόν, ἢ [p] ξένον γέγονεν, εἰ ὁ ἀπαίδευτος τὰ τῶν ἀπαιδεύτων πράττει; [q] σκόπει μὴ σαυτῷ μᾶλλον ἐγκλητέον ὀφείλῃς, ὅτι ἐ προσεδόκησας τοῦτον τοῦτο ἁμαρτήσεσθαι.

[a] L. 5. § 26.
[*] φρυάττεσθαι Sal. L. 7. § 3.
[*] ἤρετο Boot.
[*] ταὐτὰ
[b] Sup. § 13.
[*] μὴ φυσ. vel, καὶ [μὴ] φ. vel, ἀφυσ. f. L. 10. § 9.
[c] L. 7. § 43.
[d] Sup. § 6.
[*] [ἐν] τῷ
[e] L. 6. § 4. l. 8. § 15.
[f] L. 5. § 17. l. 7. § 71. l. 11. § 18. 33.
[g] L. 1. § 9. l. 4. § 37. l. 7. § 63.
[h] L. 3. § 11. Sup. § 12. l. 10. § 33.
[i] L. 8. § 59. Sup. § 11.
[k] L. 6. § 22.
[l] L. 8. § 49. 55.
[m] L. 2. § 1. l. 5. § 35. l. 7. § 22.
[n] L. 4. § 39. l. 8. § 56.
[o] L. 11. § 13.
[p] L. 12. § 16.
[q] L. 10. § 4.

prius meditatus fueram, differebam. atque in hoc præcipuè incumbebam; quò mens, etiamsi motuum in corpusculo istiusmodi particeps unà, imperturbata consisteret nihilominus, bonúmque suum retineret. sed nec medicis ità præbebam me, ut efferrent sese, quasi magni quid agerent. sed vita mihi etiam tunc quàm optimè agebatur. eadem tu, quæ ille, sive in morbo, si contigerit, sive in alio qovis casu adverso, feceris. etenim hoc est sectæ cujusvis commune, in casibus qibuscunque à philosophia non absistere; nec cum plebeiis hominibus naturæ rerum imperitis unà nugari: sed rei tantùm præsenti agendæ intendere, & instrumento per quod fiat.

§ 42. Qando alterius cujuspiam impudentiâ offenderis, statim sic percontare te, Fieríne ergò potest, ut impudentes in mundo nè sint? non potest. tu itaque quod non potest, nè poscas. est enim hiè impudentium illorum unus, qos in mundo esse necesse est. idem in promptu tibi sit, de fravdulento, infido, delinqente qolibet: ubi enim recordatus fueris, fieri non posse, qin existat hoc genus hominum, mox erga singulos mitiùs te habiturus es. utile est admodum & ut apud te cogites ecqam homini virtutem natura dederit adversùs hoc vitium. dedit enim ea, tanqam antidotum, adversùs stolidum mansvetudinem; adversùs alium, aliam aliqam facultatem. omnino verò licet tibi deceptum meliùs edocere. qisqis enim delinqit, à propositò aberrat & deceptus est. tum tibi qid is obfuit? nihil enim horum, qibus succenses, qenqam fecisse deprehendes, qod mentem tuam deteriorem reddat. tuum verò malum damnúmque in hoc solo consistit. ecqid avtem mali avt insveti fit, si ineruditus, qæ ineruditi sunt, fecerit? tu vide, annon te potiùs incusare debeas, qòd non expectaveris fore, ut hoc ille delinqeret; qódqe

qódqe cùm ratio occaſiones tibi juſtas ſuppeditet cogitandi, probabile eſſe illum hoc eſſe admiſſurum, tum tamen hoc oblitus, admiſiſſe illum admiraris. præcipuè verò qando, tanqam infidum avt ingratum aliqem incuſas, in temet cenſuram converte. peccatum enim proculdubio eſt eſt tuum, ſive qod hominem ſic affectum credidiſti fidem tibi ſervaturum, ſive beneficiũ cùm dares, qod non abſolutè dediſti nec tanqam qi totum actionis tuæ fructum jam ſtatim percepiſſes. qid enim ampliùs velle debebas, ubi homini benefeceras? annon hoc ipſum tibi ſufficit? qod eſt naturæ tuæ congruum ubi qid feceris, tum facti iſtiuſmodi mercedem qæris? hoc eſt perinde ac ſi oculus viſus mercedem poſcat, avt pedes inceſſus. qemadmodum enim membra iſta ad munus aliqod obeundum condita ſunt, qod ubi pro conditionis ſuæ ratione obierint, qicqid ſuum eſt adepta ſunt; ad eundem & homo cùm ad benefaciendum natus ſit, ubi beneficum qippiam avt qod in commune conducat, egerit, illud fecit ad qod conditus eſt, & qod ſuum eſt obtinuit.

σὺ μὲν γὰρ ἡ ἀφορμὰς ἐκ τῆ λόγε ἔσχες πρὸς τὸ ἐνθυμηθῆναι, ὅτι εἰκός ὄζι τοῦτον τοῦτο ἁμαρτήσεσθαι, καὶ ὅμως ἐπιλαθόμενος [a] θαυμάζεις εἰ ἥμαρτηκε. μάλιστα δ' ὅταν ὡς ἀπίστῳ, ἢ ἀχαρίστῳ μέμφῃ, εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφε. πρόδηλος γὰρ σὸν τὸ ἁμάρτημα, εἴτε πρὸς τοῦ τοιούτου τὴν διάθεσιν ἔχοντος ὑπίδυσας, ὅτι τὴν πίστιν φυλάξει, εἴτε τὴν χάριν ὀφλὰς, [b] μὴ καταλήψιμα ὠνὰς ὠνὴσας, μηδὲ ὥστε ἐξ αὐτῆς τῆς πρᾶξεως εὐθὺς ἀπειληφέναι πάντα τὸν καρπόν. [c] τί γὰρ πλέον θέλεις, ἢ ἐν ποιήσας ἄνθρωπον; [d] ἐκ ἀρκεῖ * σοι; καὶ φύσιν τὴν σὴν τί ἐπεργάζῃ; τέτε μισθὸν ζητεῖς; ὡς εἰ ὁ ὀφθαλμὸς ἀμοιβὴν ἀπῄτει, ὅτι βλέπει· ἢ οἱ πόδες, ὅτι βαδίζουσιν. ὥσπερ γὰρ ταῦτα πρὸς τόδε τι γέγονεν, * ὥσπερ [f] καὶ τὴν ἰδίαν κατασκευὴν ἐνεργῆται * ἀπέχει τὸ ἴδιον· ὅπως καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐυεργετικὸς πεφυκὼς, ἐπὶ πάσι τι ἐυεργετικὸν, ἢ ἄλλως εἰς τὰ μέσα συνεργετικὸν πρᾶξῃ, [h] πεποίηκε πρὸς ὃ κατεσκευάσθη, καὶ ἔχει τὸ ἑαυτῦ.

[a] L. 7. § 26. l. 8. § 14, 15.
[b] L. 5. § 6. l. 7. § 13.
[c] L. 7. § 73.
[d] L. 8. § 32.
* σοι, [ὅτι] κ. f.
[e] L. 2. § 1.
* ὅσπερ
[f] L. 6. § 40.
* ἔχουσι Lug. An.
[g] L. 8. § 7. 12.
[h] L. 5. § 16. l. 6. § 16.
[i] L. 4. § 49. l. 7. § 55.

LIBER X.

ΒΙΒΛΙΟΝ ι'.

ECqando futura es, ô anima, bona, ſimplex, una, nuda, corpore te ambiente diluci-dior? ecqando diſpoſitionem dilectioni & affectui genuino deditam deguſtabis? ecqando futura es plena, rei nullius indiga, nihil deſiderans ulteriùs, nihil expetens vel animatum vel inanime, qo frui tibi volupe ſit, neqe tempus, in qo diutiùs fruaris, neqe locum, avt regionem, avt cœli blandam temperiem, avt hominum amicam ſocietatem, ſed ſtatu præſenti acqieſces, & præſentibus oblectabere qibuſq;, & ἀλλὰ [i] ἀρκεσθήσῃ τῇ παρούσῃ κατασκευῇ, καὶ [k] ἡδήσῃ τοῖς παροῦσι. πᾶσι, καὶ

[a] Σὴ ποτὲ ἔρ', ὦ ψυχὴ, ἀγαθὴ, καὶ [b] ἁπλῆ, καὶ μία καὶ [c] γυμνὴ, [d] φανερωτέρα τῇ περικειμένῳ σοι σώματι; χαύσῃ ποτὲ ἔρᾳ τῆ φιλητικῆς καὶ * σεμνητικῆς διαθέσεως; ἔσῃ ποτὲ ἔρᾳ [e] πλήρης, καὶ [f] ἀνενδεὴς, καὶ ἐδὲν ὅπι ποθοῦσα, μήτε [g] ἐμψύχε, μήτε ἀψύχε, πρὸς ἡδονὴν ἀπολαύσεις; [h] μήτε χρόνε, ἐν ᾧ ὅπι μακρότερον ἀπολαύσεις; μήτε τόπε, ἢ χώρας, ἢ ἀέρων εὐκρασίας; μήτε ἀνθρώπων εὐαρμοστίας; [k] μήτε συμφυσίσεις.

[a] L. 4. § 37. Inf. § 7. l. 11. § 18. l. 12. § 1.
[b] L. 6. § 30.
[c] L. 11. 27.
[d] L. 12. § 2, 3.
* σεμνητικῆς
[e] L. 3. § 8. l. 5. § 3.
[f] L. 2. § 17. l. 3. § 5. l. 11. § 1.
[g] L. 11. § 37.
[h] L. 3. § 7.
[i] L. 7 § 54. l. 8. § 2. l. 9. § 6.
[k] L. 3. § 4. l. 4. § 23.

συμπαίσεις σεαυτῷ ὅτι πάντα σοι πάρεστι, [a] πάντα σοι εὖ ἔχει, καὶ [b] θεοφιλῆ θεῶν πάρεστι, καὶ [c] εὖ ἕξει ὅσα φίλον αὐτοῖς, καὶ [d] ὅσα μέλλουσι δώσειν [e] ἀπὸ σωτηρίας τῆς τελείας [f] ζώου, τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ δικαίου, καὶ καλοῦ, καὶ [g] γονίμου πάντα καὶ συνέχοντος, καὶ περιέχοντος, καὶ περιλαμβάνοντος [h] διαλυόμενα εἰς γένεσιν ἑτέρων ὁμοίων; ἔσῃ ποτὲ ἆρα τοιαύτη, οἷα [i] θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις ὕστω [k] συμπολιτεύεσθαι, ὡς [l] μήτε μέμφεσθαί τι αὐτοῖς, μήτε καταγινώσκεσθαι ὑπ' αὐτῶν;

§ 2. Παρατήρει [m] τί σε ἡ φύσις ὀπίζηται, ὡς [n] ὑπὸ φύσεως μόνον διοικουμένου. εἶτα ποιεῖ αὐτὸ καὶ περίεσο, εἰ μὴ χεῖρον μέλλει διατίθεσθαί σε ἡ ὡς ζώου φύσις. ἔξῃς δὲ περιληπτέον, τί ἀπίζηταί σε ἡ ὡς ζώου φύσις. καὶ πᾶν τοῦτο περιληπτέον, εἰ μὴ χεῖρον μέλλει διατίθεσθαι, ἢ ὡς ζώου λογικοῦ φύσις. ἔστι δὲ [p] τὸ λογικὸν εὐθὺς καὶ πολιτικόν· τούτοις δὴ κανόσι χρώμενος, μηδὲν περιεργάζου.

§ 3. [q] Πᾶν τὸ συμβαῖνον, ἤτοι ἕπεσθαι συμβαίνει, ὡς πέφυκας αὐτὸ φέρειν, ἢ ὡς ὁ πέφυκας αὐτὸ φέρειν. εἰ μὲν ἓν συμβαίνει σοι ὡς πέφυκας φέρειν, μὴ δυσχέραινε· ἀλλ' ὡς πέφυκας φέρε. εἰ δὲ ὡς μὴ πέφυκας φέρειν, μὴ δυσχέραινε· φθαρήσεται γάρ σε ἐπαναλῶσαν. μέμνησο μέντοι ὅτι [r] πέφυκας φέρειν πᾶν, ὡς ἐὰν τῇ ὑπολήψει ὀρθὴ τῇ σῇ φορητὸν καὶ ἀνεκτὸν αὐτὸ ποιῶσι, καὶ φαντασίαν τοῦ συμφέρειν ἢ καθήκειν σεαυτῷ τοῦτο ποιεῖν.

§ 4. [f] Εἰ μὲ σφάλλεται, διδάσκειν [t] εὐμενῶς, καὶ [u] τὸ παρορώμενον δεικνύναι. εἰ δὲ ἀδυνατεῖς, [x] σεαυτὸν αἰτιᾶσθαι, ἢ μηδὲ σεαυτόν.

§ 5. [y] Ὅ,τι ἂν σοι συμβαίνῃ, τοῦτό σοι ἐξ αἰῶνος προκατεσκεύαζετο· καὶ ἡ ὁπλοκὴ τῶν αἰτίων [z] συνέκλωσε, τό τε σὸν ὑπόστασιν ἐξ αἰδίου, καὶ τοῦτο σύμβασιν.

§ 6. [a'] Εἴ τε ἄτομοι, εἴ τε [*] φύσει Xyl. φύσις f. l. 11. § 18.

[a] L. 4. § 39.
[b] L. 3. § 11.
[c] L. 6. § 41.
l. 7. § 41. l. 9. § 28. l. 12. § 5.
[d] L. 3. § 4.
[e] L. 2. § 3. l. 5. § 8.
[f] L. 4. § 40.
[g] L. 4. § 23. Inf. § 14.
[h] L. 7. § 23. 25.
[i] L. 5. § 27.
[k] L. 3. § 11. l. 4. § 3. l. 12. § 36.
[l] L. 6. § 41. l. 12. § 12. 24.
[m] L. 3. § 6. l. 5. § 9.
[n] Inf. § 33.
[o] L. 3. § 6.
[p] L. 9. § 9. 16. 23.
[q] L. 7. § 33. 64.
[r] L. 8. § 46.
[f] L. 5. § 28. l. 9. § 11.
[t] L. 11. § 18.
[u] L. 11. § 13.
[x] L. 9. § 42.
[y] L. 5. § 8. l. 7. § 75.
[z] L. 3. § 4. 11. 16.
[a'] L. 9. § 28. 39.

perſvaſum habitura es, cuncta tibi adeſſe, cuncta tibi bene ſe habere; ſed & à Deis provenire, benéque habitura, qæcunq; ipſis concedere viſum eſt, & qæcunq; conceſſuri ſunt, utpote qæ ad ſalutem faciant animantis perfecti, probi, juſti, honeſti, qod cuncta iſta, qæ ut alia ſimilia indidem oriuntur, diſſolvuntur, generet, contineat, ambiat, complectatur? ecqando ità affecta futura es, qò cum Deis hominibúſque ità verſeris, ut nec eos qicqam inſimules, neqe ab eis ipſe condemneris?

§ 2. Obſerva, qid natura tua exigat, qatenus à natura mera regitur. atq; id facias & admittas, niſi natura tua, qâ es animal, inde deterior futura ſit. tum obſerva, qid natura, qâ es animal, expoſcat. & hoc qicqid eſt, concede tibi, niſi natura tua, qâ es animal rationale, deterius indè ſe habitura ſit. qod eſt avtem rationale, protinus eſt & civile. his regulis uſus, nihil ulteriùs fategeris.

§ 3. Qicqid contingit, vel ità contingit, ut id ferre natus ſis, vel ut non ſis. ſi contingit ità, ut ferre natus ſis, nè gravatim te habeas, ſed prout natus es, feras. ſin ità contingat, ut ferre non natus ſis, nec ſic qidem graveris; ubi enim te abſumpſerit, & ipſum concidet. memineris tamen, naturâ eſſe comparatum te, ad qidlibet ferendum, qod in opinione tua ſitum eſt, ut tolerabile faciat, vel conducere tibi, vel officii eſſe, ut illud facias, cenſendo.

§ 4. Siqis fallitur, docendo comiter huic errorem ſuum indica. avt hoc ſi neqeas, te culpa, vel nec te etiam.

§ 5. Qicqid tibi contingit, ab æterno deſtinatum eſt tibi. cavſarúmq; ſeries ſibi invicem implexarum tui ipſius ſubſiſtentiam cum caſu illo ab æterno conglomeravit.

§ 6. Sive atomi obtinent, ſive natu-

ra

ra regit universa; hoc primò statuatur, partem esse me universi à natura administrati. deinde, necessitudine me qadam partibus generis ejusdem esse conjunctum. siqidem ista recordatus; qatenus pars sum totius, nihil ægrè feram ab universo mihi attributum. neqe enim parti potest esse noxium, qod universo conducit. neqe habet qicqam universum, qod non sibi conducat. cùm hoc naturæ omnes in commune sortiantur: mundi verò natura & hoc ampliùs obtineat, qòd à nulla cavsa externa cogi possit, ut sibi ipsi noxium qicqam producat. ubi ergò meminerim, partem esse me universi istiusmodi, futurum est, ut qicqid evenerit, gratum mihi acceptúmqe sit. in qantum verò necessitudine qadam ejusdem generis partibus conjunctus sum, nihil facturus sùm, qod communionis jus violet: sed cognatorum potiùs rationem habebo, omnémqe conatum meum ad id dirigam, qod in commune conducat, & ab eo qod est huic contrarium, abstinebo. his ità peractis, vita prospera mihi fluat necesse erit. qemadmodum civi illi vitam prosperè fluere qivis existimet, qi in actionibus qæ civitatis secum ejusdem consortibus utiles sint, & qicqid civitas ipsi attribuerit, gratanter

§ 7. Universi partes, qotqot, inqam, mundi ambitu continentur, corrumpi necesse est. corruptionis nomine alterationem intelligo. hoc avtem, cùm sit necessarium, si & malum illis fuerit, cum universo sanè seqiùs ageretur, cùm partes ejus in alteratione freqenti agerent, & ad corrumpendum multifariam essent comparatæ. nunqid avtem dicemus, avt naturam ipsam instituisse partes suas malo afficere, & ità condidisse, ut in malum incidere non nata tantùm essent, sed in malum etiam necessariò inciderent? avt clam ipsâ istiusmodi factas esse? nevtrum est verisimile. sin, misso qis naturæ nomine, ità nata esse dicere voluerit, vide

σεις, σεῦτον κείδω, ὅτι [b] μέρ⊖ εἰμὶ τῦ ὅλυ [c] ὑπὸ φύσεως διοικεμένυ. ἔωπα, ὅτι [d] ἔχω πως οἰκείως σεὸς τὰ ὁμογενῆ μέρη. τέτων γὰ μεμνημέν⊖, καθότι μὲ μέρ⊖ εἰμι, [e] οὐδὲν ἀυσαρεσήσω τῇ ὀκ τῦ ὅλυ ὑπονεμομένων. [f] ὠφέλιμον γὰ βλαβερὸν τῳ μέρει, ὅ τῳ ὅλῳ συμφέρει. [g] ὃ γὰ ἔχει τὸ ὅλον, ὃ μὴ συμφέρει ἑαυτῷ. πασῶν μὲ φύσεων κοινὸν ἔχυσῶν τοῦτο· τῆς δὲ τοῦ κόσμυ σεφυλαφύσης, τὸ μηδὲν [h] ὑπό τιν⊖ ἔξωθεν αἰτίας ἀναγκάζεσθαι βλαβερόν τι ἑαυτῇ γενέσθαι. κ) μὴ δὴ τὸ μεμνῆσθαι, ὅτι [i] μέρ⊖ εἰμὶ ὅλυ τοῦ τοιύτυ, [k] ἐυαρεσήσω παντὶ τῷ ἀποβαίνοντι. καθόσον δ' [l] ἔχω πως οἰκείως σεὸς τὰ ὁμογενῆ μέρη, [m] ἐπὶ σεφέξω ἀκοινώνητον· μᾶλλον δ' [n] σχάσομαι τῆς ὁμογενῶν, κ) [o] σεὸς τὸ κοινῇ συμφέρον πᾶσιν ὁρμὼ ἐμαυτοῦ ἄξω, κ) [p] ἀπὸ τ' ἐναντίυ ἀπάξω. τέτων δ' ὅτω φραινομένων, ἀνάγκη τὸν βίον [q] ἐυροεῖν· ὡς ἂν κ) [r] πολίτε βίον ἔυρυν ἐπιγνόησειας, σεσιόντ⊖ διὰ σεφέξεων τοῖς πολίτως λυσιτελῶν, κ) ὅσῳ ἂν ἡ πόλις ὑπονέμῃ, τοῦτο ἀσπαζομένυ.

[b] L. 2. § 3, 4.
[c] Sup. § 2.
[d] L. 7. § 22.
[e] Inf. § 11. l. 5. § 27.
[f] Inf. § 20. l. 6.
[g] Inf. § 33. l. 8. § 55.
[h] Inf. § 7.
[i] L. 2. § 9. l. 4. § 14. l. 8. § 7.
[k] L. 7. § 54. 57.
[l] L. 7. § 13.
[m] L. 8. § 23.
[n] L. 3. § 4.
[o] L. 9. § 31.
[p] L. 2. § 2.
[q] L. 2. § 5.
[r] L. 6. § 45.

obeundis constanter perrexerit, acceperit.

§ 7. Τοῖς μέρεσι τοῦ ὅλυ, ὅσα, * φημὶ, σεφέχεται ὑπὸ τοῦ κόσμυ, [f] ἀνάγκη φθείρεσθαι. λεγέσθω δ' τοῦτο σημαντικῶς [t] τοῦ ἀλλοιοῦσθαι. [u] εἰ δὲ (φημὶ) κακόν τε, κ) ἀναγκαῖόν ὄζι τὸ ὠτοῖς, ὡς ἂν τὸ ὅλον καλῶς διεξάγοιτο, δῆ μερῶν εἰς * ἀλλοτείωσιν ὄντων, κ) σρὸς τὸ φθείρεσθαι διαφόρως κατεσκευασμένων. [x] πότερον γὰ ἐπεχείρησεν ἡ φύσις αὐτὴ τὰ ἑαυτῆς μέρη κακὰ, κ) σεσπωκὼ τῷ κακῷ, κ) ἐξ ἀνάγκης ἔμπωτα εἰς τὸ κακὸν σοιεῖν, ἢ ἔλαθεν αὐτὴν τοιάδέ τινα γινόμενα; ἀμφότερα γὰς ἀσόπυα. εἰ δέ τις κ) ἀφέμενο⊖ τῆς φύσεως, κατὰ τὸ σεφυκέναι τῶτα ἐξηγεῖτο, κ)

[t] delet Lug. An.
[u] L. 2. § 3. l. 9. § 19.
[x] L. 4. § 3, 4, 5.
[u] L. 9. § 21. l. 12. § 23.
* ἀλλοίωσιν Xyl.
[x] L. 2. § 11. l. 9. § 35.

καὶ ὡς γελοῖον, ἅμα μὲ φάναι [a] περιφυήναι τὰ μέρη τοῦ ὅλου μεταβάλλειν, ἅμα δὲ ὡς ἐπί τινι τῶν [b] θαυμάζειν, ἢ [c] δυσχερῶς φέρειν; ἄλλως τε, καὶ [d] τῆς διαλύσεως εἰς [*] ταῦτα γινομένης, ἐξ ὧν ἕκαστον συνίσταται. [e] ἢ τοι γὰρ σκεδασμὸς στοιχείων ἐξ ὧν συνεκείθη, ἢ τροπὴ, [f] τοῦ μὲ τερεμνίου εἰς τὸ γεῶδες, τοῦ δὲ πνευματικοῦ, εἰς τὸ ἀεροῦδες. ὥστε καὶ ταῦτα [g] ἀναληφθήναι εἰς τὸν τοῦ ὅλου λόγον, εἴτε [h] κατ' περιόδον [i] ἐκπυρωμένου, εἴτε [k] αἰωνίοις ἀμοιβαῖς ἀναπεμπόμενα· καὶ τὸ τερέμνιον δὲ, καὶ τὸ πνευματικὸν μὴ φαντάζου ἀπὸ τῆς ῥύσεως. πᾶν γὰρ τοῦτο ἐχθὲς καὶ τεῖτιον ἡμέρων, [l] ὅτε ἐν ψυχῇ σταῖον καὶ [m] ἑλκομένη ἀέρος τὸ ἐπιῤῥοὴν ἔλαζεν. τοῦτο οὖν ὃ ἔλαζε, μεταβάλλει, ἐχ ὅ ἡ μήτηρ ἔτεκεν. οὑτῶθι δ', ὅτι ἐκεῖνό σε λίαν φορτικλέκει [n] τὸ ἰδίως ποιῶ, ἐδὲν ὄντι δίκαιος πρὸς τὸ νῦν λεγόμενον.

§ 8. Ὀνόματα δεμνίου σαυτῷ ταῦτα, ἀγαθὸς, αἰδήμων, ἀληθὴς, ἔμφρων, σύμφρων, ὑπέρφρων, μὴποτε μετονομάζῃς, καὶ ἀπολλύεις ταῦτα τὰ ὀνόματα, καὶ ταχέως ἐπάνιε ἐπ' αὐτά. μέμνησο δὲ, ὅτι τὸ μὲ ἔμφρον, ἐβέλετό σοι [o] σημαίνειν [p] τὴν ἐφ' ἕκαστα διαληπτικὴν ἐπίσασιν, καὶ [q] τὸ ἀπαρενθύμητον· τὸ δὲ σύμφρον, [r] τὴν ἐκέσιον ἀπόδεξιν τῶν κατὰ τῆς κοινῆς φύσεως ἐπινεμομένων· τὸ δὲ [s] ὑπέρφρον, τὴν ὑπέρλασιν τοῦ φρονήσεως μοείε [t] ὑπὲρ λείαν ἢ τερπνὴν κίνησιν τῆς σαρκὸς, καὶ τὸ δοξάριον, καὶ τὸν θάνατον, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἐὰν δὲν διατηρῇς σαυτὸν ἐν τούτοις τοῖς ὀνόμασι, [u] μὴ γλιχόμενος τῶ ὑπ' ἄλλων καὶ ταῦτα ὀνομάζεδαι, ἔσῃ ἕτερος, καὶ [x] εἰς βίον εἰσελεύσῃ ἕτερον. τὸ γὰρ ἐπὶ τοιοῦτον ἔῃ, ὅιος μέχρι νῦν γόνας, καὶ [y] ἐν βίῳ τοιούτῳ σπαραλωδὴς καὶ μολύνεδαι, λίαν ὄζιν ἀναιδὴτε καὶ

[a] L. 8. § 18. l. 9. § 19.
[b] L. 8 § 15.
[c] L. 2. § 17. l. 3. § 16.
[d] L. 2. § 17. l. 4. § 5.
[*] ταὐτὰ
[e] L. 6. § 4. 24.
[f] L. 17. § 50.
[g] L. 4. § 14.
[h] L. 5. § 13.
l. 11. § 1.
[i] L. 3. § 3.
[k] L. 7. § 25.
[l] L. 5. § 4.
[m] L. 6. § 15.
[n] L. 9. § 25.
[o] L. 8. § 22.
[p] L. 8. § 7. 26.
[q] L. 6. § 53.
[r] Sup. § 6. Inf. § 11.
[s] L. 5. § 25.
[t] L. 5. § 26.
[u] L. 6. § 2. l. 8. § 1.
[x] L. 7. § 2.
[y] L. 4. § 32.

qàm ridiculum ſit, ut qi dicat univerſi partes mutare natas, idem hoc ipſum mutare illas, tanqam qod præter rerum ipſarum naturam contingat, miretur & ægrè ferat: præſertim, alia ut mittam, cùm in eadem ipſa reſolvatur unumqodqe, ex qibus conſtiterat. avt eſt enim elementorum, ex qibus concretum fuerat, diſſipatio, avt converſio, qicqid eſt ſolidi in terram, qicqid aërii eſt in aërem; ut & iſta in univerſi rationem redigantur, ſive illud certo temporis ſpatio revoluto deflagret, ſive viciſſitudinibus perpetuis jugiter renovetur. qin & ſolidum illud avt aëreum nè cogites, qod ab ortu primo extitit. hoc enim, qod nunc habes, omne heri ac nudiuſtertius ab alimentis aëréqe attracto influxit. hoc ergò mutat, qod pòſt acceptum eſt, non qod mater primò peperit. qanqam ponatur, illud ipſum te valde addicere huic peculiariter ſic affecto, nihil tamen obſtabit, qo minùs verum ſit qod jam dictum eſt.

§ 8. Nomina tibi ubi ſumpſeris iſta, boni, modeſti, veracis, prudentis, unanimis, magnanimi, cave neqando tranſnomineris, & amittas denuò nomina iſta; celeritérq; (ſiqid tale contigerit) ad ea revertaris. memineris avtem, prudentis nomen tibi denotare ſingularum rerum conſiderationem, animadverſionémqe ſedulam. unanimis nomen, exceptionem eorum omnium ſpontaneam, qæ à natura communi fuerint aſſignata. magnanimi verò, ſubvectionem mentis ſupra omnem lenem aſperúmve carnis affectum, ſupra gloriolam, ſupra mortem, & ejuſmodi univerſa. Intra nomina igitur iſta ſi te continueris, nec ut alii his te titulis cohoneſtent concupiveris, alius jam futurus es, qàm pridem fueras, aliámqe inituras vitæ rationem. etenim talis perſiſtere, qalis hactenus fueris, & in vita iſtiuſmodi fœdè volutari ac diſcerpi, hominis eſt ſenſûs expertis planè

vitæ qe

vitæ qe nimis avidi, nec beſtiariis illis abſimilis, qi ſemiadeſi, vulneribus ſanieqe oppleti, in diem craſtinum tamen reſervari ſupplicant, iiſdem ungvibus morſibúſqe iidem ejuſmodi planè objiciendi. tu verò in nomina pavca hæc inde te. & ſiqidem in illis perſiſtere potes, perſiſtas, tanqam in fortunatorum inſulas qaſdam trajectus; ſin excidere, nec ſtatum tueri poſſe te ſenſeris, in angulum aliqem, ubi poſſis aliqid, avdacter te conferas; vel etiam è vita omnino diſcedas, nec iratus tamen, ſed ſimpliciter, liberè, modeſtè, hoc unum duntaxat in vita memoratu dignum executus, qòd è vita ſic exieris. ad nominum avtem iſtorum recordationem, multùm conducet meminiſſe Deorum, qódqe nolunt illi ratione præditos ipſis adulari, ſed ſimiles ipſis fieri. meminiſſe &, ficum eſſe qæ ea qæ ficûs ſunt facit; canem, qæ canis; apem, qæ apis; & hominem pariter, qi qæ hominis.

§ 9. Mimus, bellū, terror, torpor, ſervit[o], decreta illa ſacra tua caveas, ni expungent qotidie, qæcunq; è ſtudioſa rerum naturæ contemplatione concepta in mente recondis. oportet avtem unumqodqe ità & conſiderare & agere, ut & activa facultas conſummetur, & contemplativa ſimul exerceatur, & fiducia ex certa rei cujuſqe ſcientia orta ſervetur, latens qidem, nec abſcondita tamen. tunc enim ſimplicitate, tunc gravitate frueris; tunc rei cujuſq; notitiâ diſtinctâ, qid ex natura ſua exiſtat, qem locum in mundo habeat, qàm diu duratura ſit, ex qibus conflata ſit, qibus poſſit obvenire, qi dare eam & avferre poſſint.

§ 10. Aranea muſcam ubi ceperit, ſe effert tanqam magni qid egerit; alius ubi lepuſculum; alius, ubi reticulo apuam ceperit; alius, ubi apros; alius ubi urſos; alius ubi Sarmatas, nam & iſti, qi hos capiunt, qid latronibus diſtant, ſi mentes ac decreta utrobiq; ſpectaveris?

φιλοψύχε, καὶ ὁμοίε τοῖς ἠμιθρώτοις θηρίοις, ὅι τινες μεσοὶ τραυμάτων καὶ λύθρε, ὧδε κἀκεῖσε ὅμως [a] εἰς τὸ αὖθις φυλαχθῆναι, παρεσπασμένοι τοῖσδε τοῖς αὐτοῖς ὄνυξι καὶ δήγμασιν. ἐμβίβασον ἂν σεαυτὸν εἰς [b] τὰ ὀλίγα ταῦτα ὀνόματα. κἂν μὲν ἐπ' αὐτῇ μένειν δύνῃ, [c] μένε, ὥσπερ εἰς μακάρων νήσους μεθορισμένος. ἐὰν δ' ἄδηλον ᾖ ὅτι ἐκπίπτῃς, καὶ ὃ θεικραλεῖς, ἄπιθι δαρδῶν εἰς γωνίαν τινὰ, ὅπου κρατήσεις· ἢ καὶ παντάπασιν [d] ἔξιθι τ' βίε, μὴ ὀργιζόμενος, ἀλλὰ ἁπλῶς καὶ ἐλευθέρως, καὶ αἰδημόνως, [e] ἕν γε τοῦτο μόνον πεφάξας ἐν τῷ βίῳ, τὸ ὕπως ἐξελθεῖν. πρὸς μέντοι τὸ [f] μεμνῆσθαι τ' ὀνομάτων, μεγάλως συλλήψεταί σοι, τὸ μεμνῆσθαι θεῶν, καὶ ὅπ ὡς ἂ κολακεύεσθαι ὅτοι θέλεσιν, ἀλλὰ ἐξομοιοῦσθαι ἑαυτοῖς τὰ λογικὰ πάντα· καὶ ἔτι, τίνα μὲν συκᾶν τὰ συκᾶς ποιοῦσιν, τὸν δ' κύνα, τὰ κυνὸς, & τίνα δ' μέλισσαν, τὰ μελίσσης, [h] τὸν δ' ἄνθρωπον, τὰ ἀνθρώπε.

§ 9. * Μίμε, * πόλεμε, ποία, νάρκη, δυλεία, καθ' ἡμέραν ἀπαλείφεται σε τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα δόγματα, * ὁπόσα [i] * ὁ φυσιολογητὸς φαντάζη καὶ ὧδε παρέμπτωσις· ἵνα δ' πᾶν [k] ὅτῳ βλέπειν καὶ προέχειν, ὥστε καὶ τὸ πρακτικὸν ἅμα συντελεῖσθαι, καὶ ἅμα τὸ θεωρητικὸν ἐνεργεῖσθαι, καὶ τὸ ἐκ τῆς περὶ ἑκάστων ὑπογίνεσθαι [l] ἀνθαδὲς σώζεσθαι [m] λανθάνον, [n] ἐκ καὶ κρυπτόμενον. [o] * πότε γὰρ ἁπλότητος ἀπολαύσεις, * πότε δ' σεμνότητος, * πότε δ' [p] ἐφ' ἑκάστε γνωρίσεως, [q] τί τέ ἐστιν καθ' ἑαυτὸν, καὶ τίνα χώραν ἔχει ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ [r] ἐπὶ πόσον πέφυκεν ὑφίστασθαι, καὶ ἐκ τίνων συγκέκειται, καὶ τίσι δύναται ὑπάρχειν, καὶ τίνες δύνανται αὐτὸ διδόναι τε καὶ ἀφαιρεῖσθαι.

§ 10. [s] Ἀράχνιον μῦαν θηρᾶσαι μεγαφρονεῖ, ἄλλος δὲ λαγίδιον, ἄλλος δ' σαγήνῃ ἀφύας, ἄλλος δ' σφῆκας, ἄλλος δ' ἄρκτους, ἄλλος Σαρμάτας. ἆρα δὲ λῃσταὶ, ἐὰν τὰ δόγματα ἐξετάζῃς;

[a] L. 4. § 15. 47. 50.
[b] L. 2. § 5.
[c] L. 6. § 30.
[d] Inf. § 32 l. 8. § 47.
[e] L. 6. § 2.
[f] L. 3. § 11.
[g] L. 5. § 1.
[h] L. 8. § 26.
* Λοιμὸς, Xyl.
* πόλεμος, * πόσα Mer.
[i] L. 8. § 13.
* ἀφυσιολογήτως f. L. 9. § 41. Inf. § 31.
[k] L. 8. § 26, 27.
[l] L. 6. § 47.
[m] L. 7. § 67.
[n] L. 3. § 7, 8.
[o] Sup. § 1.
* πότε f.
[p] L. 7. § 29.
[q] L. 3. § 11.
[r] L. 9. § 25.
[s] L. 8. § 43.

§ 11. [a] Πῶς εἰς ἄλληλα πάντα μεταβάλλει, θεωρητικὴ μέθοδος κ[ρ]ῆσαι. καὶ [b] διηνεκῶς πρόσεχε, καὶ συγγυμνάζου περὶ τοῦτο τὸ μέρος. [c] ἔστιν γὰρ ἅτερα μεγαλοφροσύνης πρόσωπα· ἐξεδύσατο τὸ σῶμα, καὶ ἐννοήσας, ὅτι [d] ὅσον οὐδέπω πάντα τοῦτα καταλιπεῖν ἀπόνται ἐξ ἀνθρώπων δεήσει, [e] * ἀνῆκεν ὅλον ἑαυτὸν, [f] δικαιοσύνῃ * μὲν εἰς τὰ ὑφ' ἑαυτῷ ἐνεργήματα, ἐν ᾧ τοῖς ἄλλοις συμβαίνει, τῇ δὲ ὅλων φύσει. § τί δ' ἐρεῖ τις, ἢ ὑπολήψεται περὶ αὐτοῦ, ἢ προέξει καθ' αὑτόν, οὐδ' εἰς νοῦν βάλλει. Δι' τούτοις [h] ἀρκούμενος αὐτὸς, [i] δικαιοπραγεῖν τὸ νῦν προκείμενον ἐφ' ᾧ [k] φιλεῖν τὸ νῦν ἐπιγενόμενον ἑαυτῷ [l] ἀσχολίας ᾗ πάσας, καὶ σπουδὴν ἀφῆκεν· καὶ ἔστιν ἄλλο βέλτιον, ἢ [m] εὐθεῖαν παραίνεσιν [n] διὰ τῶν νόμου, καὶ εὐθεῖαν φρόνησιν [o] ἕπεσθαι τῷ θεῷ.

§ 12. [p] Τὶς ὑπονοίας χρεία, ἢ παρὸν σοφὸν τί δεῖ προχείρους καὶ ἐπὶ συμπροᾶς, συμβάλλειν, [r] * μεταστρεπτὶ ταύτην χωρεῖν· ἐὰν δὲ μὴ συμπροᾷς, ἐπέχειν, καὶ [s] συμβούλοις τοῖς ἀρίστοις χρῆσθαι· [t] ἐὰν δὲ ἕτερόν τινα πρὸς ταῦτα ἀντιβαίνῃ, προϊέναι καὶ τὰς παρούσας ἀφορμὰς λελογισμένως, [u] ἐχόμενον τοῦ φαινομένου δικαίου· ἄριστον γὰρ καταντυγχάνειν τούτῳ. ἐφεῖταί τοι ἢ γε ἀποπλοῦσις ἀπὸ τούτου *. ἔστω, ἡρεμαῖόν τι καὶ ἄμα [x] εὐκίνητον ᾖ, καὶ [y] φαιδρὸν ἅμα καὶ σωφρονικὸς, [z] ὁ τῷ λόγῳ καὶ πᾶν ἑπόμενον.

§ 13. Πανδάνεσθαι ἑαυτὸν, εὐθὺς ἐξ ὕπνου γινόμενον, [a] μήτι διοίσει σοι, ἐὰν ὑπὸ ἄλλου ἀνθρώπου τὰ δίκαια καὶ καλῶς ἔχοντα; ἢ διοίσει, μήτι ὀπτανεῖται, ὅτι ἅτοι οἱ ἐν τοῖς πρὸς ἄλλων ἐπαίνοις καὶ φόβοις φρυαττόμενοι, [b] ταῦτοι μὲν ὑπὸ τὴν κλίνης εἰσὶ, τοιοῦτοι δὲ καὶ τραπέζης, διὰ δὲ ποιοῦσιν, [c] διὰ δὲ φεύγουσιν, διὰ δὲ κλέπτουσιν, διὰ δὲ ἁρπάζουσιν, ἃ χρῆσθαι καὶ πᾶσιν, ἀλλὰ τῷ πιστοτάτῳ ἑαυτοῦ μέρει, [d] ᾧ χαίνει, ὅταν θέλῃ, πίστις, αἰδὼς, ἀλήθεια, νόμος, [e] ἀγαθὸς δαίμων;

§ 11. Methodo contemplativa instructus sis, qâ perspectum habeas, qomodo cuncta in se invicem mutent. huic jugiter attende, & in hac parte temet exerce. nihil enim ad animi celsitatem confert magis. corpus exuit, qi sic affectus est, reputánsq; secum, mox esse sibi, relictis his omnibus, ab hominibus discedendum, totum sese permittit, justitiæ, in eis qæ ab ipso fiunt; universi naturæ, in eis qæ obveniunt ipsi. qid avtem alius qispiam de ipso sive dicat, sive existimet, avt adversùs ipsum faciat, nè cogitat qidẽ. utpote qi duobus hisce etiam contentus sit, qicqid impræsentiarum agit, justum præstare, & qicqid impræsentiarum sibi obvenit, diligere: negotiis verò studiísq; reliqis omnibus missis, nihil aliud velit, qâm rectâ juxta legem proficisci, rectâq; proficiscentem Deum ipsum seqi.

§ 12. Ecqis suspicionis usus est, cùm qid fieri oporteat considerare præsto sit? & siqidem id perspexeris, placidè ac constanter eâ progredi; sin minùs, consistere, & optimos qosq; in consilium adhibere; deniq; si aliud qippiam, qo minùs eâ procedas; obstiterit, prout occasiones præsentes se obtulerint, considerate progredi, ei qod justum tibi visum fuerit, adhærendo? hoc enim assequi, ut justè agas, optimum est: nec nisi ab hoc aberrando excideris. qietum qiddam, & agile tamen, alacre pariter & compositum est, qisqis rationi per omnia obsequitur.

§ 13. Somno excusso statim percontare te, nunqid tuâ interierit, si justa bonáqe ab alio aliqo fiant. nihil interierit. nunqid oblitus sis, quales isti, qi de aliis lavdandis vituperandísqe tantopere se efferunt, in lecto sint, quales ad mensam, qæ faciant, qæ fugiant, qæ sectentur, qæ suffurentur, qæ rapiant ad se, non manibus pedibúsqe, qod dici solet, sed parte sui pretiosissimâ, qâ, ubi libuerit, consequi liceat fidem, modestiam, veritatem, legem, genium deniq; bonum.

§ 14.

[a] Sup. § 1. l. 9. § 32, 33.
[b] L. 4. § 36. l. 8 § 21.
[c] L. 3. § 11.
[d] Inf. § 15. l. 7. § 70.
[e] L. 4. § 34. Sup. § 8.
* ἀνῆκε Lug. An.
[f] L. 3. § 16.
* μὴ Lug.
[g] L. 3. § 5. l. 6. § 1.
[h] L. 7. § 28.
[i] L. 12. § 1, 2.
[k] L. 5. § 27. l. 9. § 6.
[l] L. 4. § 18 l. 12. § 2.
[m] L. 5. § 3.
[n] L. 2. § 16 l. 12. § 1.
[o] L. 7. § 31.
[p] L. 4. § 37. l. 7. § 53.
[q] Inf. § 33.
[r] L. 8. § 5.
* [καὶ] ἀμ. Boot.
[s] L. 7. § 7.
[t] L. 6. § 50. l. 8. § 32.
[u] L. 4. § 12. l. 8. § 4.
* τούτου Boot.
[x] L. 4. § 12. l. 6. § 21.
[y] L. 3. § 5.
[z] L. 3. § 12.
[a] L. 4. § 18 l. 6. § 32. l. 8. § 56.
[b] L. 3. § 4. l. 9 § 18. Inf. § 19. l. 11, § 18.
[c] L. 4. § 38.
[d] L. 8. § 55.
[e] L. 7. § 17.

§ 14. Cuncta danti pariter ac recipienti naturæ, homo probè institutus ac modestus dicet, *Da quod vis; repete quod vis.* nec elatus hoc dicet, sed obsequens tantùm, & benevolo adversùs eam affectu.

§ 15. Exiguum est quod superest vitæ tuæ. vive tanqam in monte. nihil enim interest hîc an illîc, siqis ubicunqe in orbe, tanqam in urbe, degat. viderint, nôrintqe homines, hominem verum, qi naturæ convenienter vivat. sin non sustinent, occidant. hoc enim satius est, qàm ità vivere, uti ipsi vivunt volúntve.

§ 16. Nè ulteriùs occupere totus, differendo qalis vir bonus sit, sed enitendo ut ipse sis.

§ 17. Ævi totius, & naturæ totius cogitatio tibi crebrò occurrat. qódqe particularia omnia, substantiam qod attinet, milii sunt instar; tempus qod attinet, terebri circumvolutio.

§ 18. Rerum præsentium unamqamq; advertendo, considera eam jam dissolutam, & in mutatione & qasi putrefactione qadam, avt dissipatione, constitutam, sive ut mori qodammodo nata sit.

§ 19. Cogita, qales sint homines vescentes, dormientes, coeuntes, excernentes, alia ejusmodi agentes. rursus, qales, ubi inflantur, efferuntur, irascuntur, tanqam in sublimi siti aliqos increpant. pavlò avtem antè, qàm multis & qâ mercede, inserviebant; & pavlò pòst, qo in statu futuri sunt.

§ 20. Confert cuiqe, qod fert cuiqe natura universi. & tum confert, qando illa fert.

§ 21. Amat imbrem tellus. amat & almus æther. amat & mundus facere qicqid futurum est ut fiat. dico itaqe mundo ipse, *ecqid tu amas? idem ipse amo.* annon illud ità & fit & dicitur vulgò, *Amat*, hoc vel illud *fieri*.

§ 22. Vel istîc vivis, & vitæ huic jam assvevisti; vel forìs vadis, & hoc volebas;

§ 14. Τῇ [a] πάντα διδούσῃ καὶ ἀπολαμβανούσῃ φύσει, ὁ πεπαιδευμένος καὶ αὐθήμων λέγει· [b] δὸς ὃ θέλεις· [c] ὑπολαβὲ ὃ θέλεις. λέγει δὲ τοῦτο [d] ἐκ μεγαλοφρονύμου, ἀλλὰ πειθαρχῶν μόνον καὶ εὐνοῶν αὐτῇ.

§ 15. [e] Ὀλίγον ὄντι τὸ ἀπολαπόμενον τοῦτο. [f] ζῆσον ὡς ἐν ὄρει. [g] ἔστιν γὰρ διαφέρει ἐνταῦθα ἢ ὧδε, ἐάν τις πανταχῇ, [h] ὡς ἐν πόλει, τῷ κόσμῳ. ἰδέτωσαν, ἱστορησάτωσαν οἱ ἄνθρωποι [i] ἄνθρωπον ἀληθινὸν [k] κατὰ φύσιν ζῶντα. εἰ μὴ φέρουσιν, ἀποκτεινάτωσαν. [l] κρεῖττον γάρ, ἢ οὕτω ζῆν.

§ 16. Μηκέθ' [*] ὅλως περὶ τοῦ ὁποῖόν τινα δεῖ ἢ ἀγαθὸν ἄνδρα διαλέγεσθαι, ἀλλὰ [m] δεῖ τοιοῦτον.

§ 17. [n] Τὸ ὅλου αἰῶνος, καὶ τῆς ὅλης οὐσίας συνεχῶς φαντασία, καὶ ὅτι πάντα τὰ κατὰ μέρος, ὡς πρὸς [o] τὸν τρόπον οὐσίαν, κεγχραμίς· ὡς ὁ [p] τροπὰς χρόνου, τερπάνη τροπορροή.

§ 18. Εἰς ἕκαστον δεῖ ἀποκειμένου ἐφίστασθαι, [q] διανοεῖν αὐτὸ ἤδη διαλυόμενον, καὶ ἐν μεταβολῇ, καὶ ὅτι σήψει ἢ σκεδάσει γινόμενον, ἢ καθότι ἕκαστον πέφυκεν, [r] ὥστε ἐνθύμιον.

§ 19. [s] Οἷοί εἰσιν ἐσθίοντες, καθεύδοντες, ὀχεύοντες, ἀποπατοῦντες, τὰ ἄλλα. εἶτα οἷοι ἀνδρονομέμενοι, καὶ γαυριῶντες, ἢ χαλεπαίνοντες, καὶ ἐξ ὑψηλῆς ὑποπλήττοντες· πρὸ ὀλίγου δὲ [t] ἐδούλευον πόσοις, καὶ [u] δι' ὅτα· καὶ [x] μετ' ὀλίγον, ἐν [*] τοιούτοις ἔσονται.

§ 20. [y] Συμφέρει ἐκεῖσε, ὃ φέρει ἐκεῖσε ἡ τοῦ ὅλων φύσις. καὶ [z] τότε συμφέρει, ὅταν ἐκείνη φέρει.

§ 21. [a] Ἐρᾷ μοι ὄμβρου γαῖα· ἐρᾷ δὲ ὁ σεμνὸς αἰθήρ· [b] ἐρᾷ δὲ ὁ κόσμος ποιῆσαι τὰ ἐν μέλλοντι γίνεσθαι. λέγω ἔν τῷ κόσμῳ, ὅτι [c] σοι συνεργῶ. μὴπω δὲ οὕτω καὶκεῖνο γίνεται καὶ λέγεται, ὅτι [d] φιλεῖ τοῦτο γίνεσθαι;

§ 22. Ἦτοι ἐνταῦθα ζῇς, καὶ ἤδη [e] ἐθίκας· ἢ ἔξω ὑπάγεις, καὶ τοῦτο ἤθελες·

[a] Sup. § 1. *L.* 4. § 23.
[b] *L.* 3. § 6. *l.* 4. § 31.
[c] *L.* 8. § 33.
[d] *L.* 9. § 3.
[e] *L.* 2. § 2. 6. Sup. § 11.
[f] Inf. § 22, 23.
[g] *L.* 8. § 45.
[h] *L.* 4. § 3, 4.
[i] Sup. § 8.
[k] Sup. § 2.
[l] *L.* 9. § 2.
[*] ὅλως
[m] *L.* 4. § 17.
[n] *L.* 7. § 35. *l.* 11. § 1.
[o] *L.* 4. § 3.
[p] *L.* 5. § 14.
[q] Sup. § 7.
[r] *L.* 4. § 48. *l.* 9. § 21.
[s] Sup § 13.
[t] *L.* 8. § 3.
[u] *L.* 6. § 59.
[x] *L.* 3. § 3. *l.* 4. § 48. *l.* 8. § 37.
[*] ὁπτίοις f.
[y] *L.* 4. § 23.
[z] *L.* 11. § 13.
[a] Evripid.
[b] *L.* 7. § 18. 25.
[c] *L.* 9. § 1.
[d] *L.* 9. § 35.
[e] *L.* 12. § 6.

ἢ ἀποθνήσκεις, καὶ [a] ἀπελειτούργησας. παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν· ἐκεῖν' εὐθύμει.

[a] L. 12. § 36.

§ 23. Ἐναργὲς ἔστω ἀεὶ τὸ, ὅπ τοιοῦτο [*] ἐκεῖνο ὁ ἀγρός ἐστι· καὶ πῶς [b] πάντα ὅσα τοιαῦτα ἐνθάδε τοῖς ἐν ἄκρῳ τῷ ὄρει, ἢ ὅπου θέλεις. ἄνυπνος γὰρ εὑρήσεις τὰ τοῦ Πλάτωνος· [c] σηκὸν ἐν ὄρει, φησὶ, [*] περιαλλόμενον· [καὶ βάλανον βλήματα.]

[*] τί [π, οὖ] ἐκ f.
[b] Sup. § 15.
[c] Plato *Theaet.*
[*] τὸ τεῖχος] om.

§ 24. [d] Τί ἔστί μοι τὸ ἡγεμονικόν μου· καὶ ποῖόν τι ἐγὼ αὐτὸ ποιῶ νυνί· καὶ [e] οὗ ἐστί ποτε αὐτῷ νυνὶ χρῶμαι. μήτε κενὸν νοῦ ἔστι· μήτε ἀπόλυτον καὶ [f] ἀπεσπασμένον κοινωνίας· [g] μήτε συστετηκὸς καὶ ἀνακεκραμένον τῷ σαρκιδίῳ, ὥστε [h] τέτῳ συνεξαπτεσθαι.

[d] L. 5. § 11.
[e] L. 12. § 33.
[f] L. 5. § 8.
[g] L. 7. § 66. 67.
[h] L. 5. § 26.

§ 25. [i] Ὁ τὸν κύριον φεύγων, δραπέτης. κύριος δὲ ὁ νόμος· καὶ ὁ παρανομῶν, δραπέτης, ἅμα καὶ [k] ὁ λυπούμενος, ἢ ὀργιζόμενος, ἢ φοβούμενος, [*] ὃ βούλεταί τι γίγνεσθαι, ἢ γίνεσθαι, ἢ γενέσθαι, ἢ [l] ὧν τὰ πάντα διοικοῦντος τεταγμένων, ὃς ἔστι νόμος [m] ἐν πᾶσιν, ὅσα ἐκάστῳ [n] ἐπιτάττει. ὁ ἄρα φοβούμενος, ἢ λυπούμενος, ἢ ὀργιζόμενος, δραπέτης.

[i] L. 4. § 10.
[k] L. 7. § 7.
[*] ὅπ β' f.
[l] L. 6. § 1. 5.
[m] L. 4. § 10.
[n] L. 7. § 7.

§ 26. [o] Σπέρμα εἰς μήτραν ἀφεὶς, ἀπεχώρησε, καὶ λοιπὸν ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα ἐργάζεται, καὶ ἀποτελεῖ βρέφος· [p] ἐξ οἵου, οὗ; πάλιν τροφὴν διὰ φάρυγγος ἀφῆκε, καὶ λοιπὸν [q] ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα αἴσθησιν καὶ ὁρμὴν τὸν ὅλον ζωὴν καὶ ῥώμην, καὶ ἄλλα (ὅσα καὶ οἷα;) ποιεῖ. [r] ταῦτα οὖν τὰ ἐν τοιαύτῃ ἐγκαλύψει γινόμενα θεωρεῖν, καὶ πῶ δύναμιν ἔστως ὁρᾷν, ὡς καὶ [s] πῶ βέβηκαν, καὶ πῶ ἀνωφερῆ, [t] ὁρῶμεν, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' ἐχ ἧττον ἐναργῶς.

[o] L. 4. § 48.
[p] L. 6. § 13.
[q] Inf. § 38.
[r] L. 4. § 36. L. 7. § 29. 30. L. 9. § 25.
[s] L. 12. § 30.
[t] L. 3. § 15. l. 11. § 12.

§ 27. Συνεχῶς ἐπινοεῖν, πῶς [u] πάντα τοιαῦτα, οἷα νῦν γίνεται, καὶ πρόσθεν ἐγένετο καὶ [x] ἐπινοεῖν γνησόμενα, καὶ [y] ὅλα δράματα καὶ σκηναὶ ὁμοειδεῖς, ὅσα ἐν πείρᾳ τῆς σῆς, ἢ τῆς

[u] L. 2. § 14.
[x] L. 7. § 49.
[y] L. 6. § 44.

vel moreris, & munere defunctus es: præter ista nihil restat. bono itaque sis animo.

§ 23. Illud tibi semper constet, ejusmodi qiddam agrum esse, cujusmodi est locus alius qilibet. eadémq; esse omnia istîc agentibus, qæ eis, qi in montium verticibus, vel in litorum crepidinibus, vel alibi ubicunque volueris, versantur. palam enim invenies Platonis illa, *Urbis muro, ut cavlæ septo circundatus.*

§ 24. Qidnã est mihi nunc mens mea? vel qalem ego eam præsto? ad qidnam eâ jam utor? nunqid est intellectu vacua? nunqid à societate communi soluta & revulsa? nunqid carunculæ ità agglutinata & permixta, ut cum illa mutetur unâ?

§ 25. Qi dominum fugit, fugitivus est. dominus avtem est lex. ergò qi legem transgreditur, fugitivus est. idem est & qi ideo angitur, vel irascitur, vel metuit, qod secus, qàm ipse velit, avt factum sit, avt fiat, avt futurum sit eorum qicqam, qæ ab universi rectore sunt constituta, qi est ipse lex unicuiq; qod suum est tribuens. fugitivus est igitur, qi metuit, vel angitur, vel irascitur.

§ 26. In uterum semen qi misit, abscedit. hoc alia deinceps excipiens natura, fœtum fabricat & absolvit; ex qali qalem? alimentum rursus mater per gulam demittit; qod alia insuper cavsa ubi exceperit, sensum, motúmq;, adeóq; vitam ac vires & alia (qot ea numero & qalia?) conficit. hæc, tantâ licèt involvantur caligine, contemplari oportet, facultatémq; ità intueri qæ ista facit, prout vim eam cernimus, qâ vel deorsum, vel sursum corpora feruntur, non oculis qidem externis, sed nec minùs clarè tamen.

§ 27. Cogita tecum jugiter, qalia nunc sunt omnia, talia priùs actitata; cogita & talia futura esse. propone tibi ob oculos, fabulas totas scenásq; uniformes, qæcunqe vel ex notitia tua, vel ex-

ex hiſtoria antiqa cognita habueris; avlam Hadriani totam, totam Antonini, illam item Philippi, Alexandri, Crœſi. ejuſdem planè modi fuerunt omnia illa, niſi qòd per alios agebantur.

§ 28. Hominem de re ulla dolentem, atqe ægrè ferentem qicqam, ſimilem habe porcello, qi dum mactatur, calcitrat & vociferatur: cujuſmodi eſt & qi decumbens tacitè ſolus ſecum ſortem deplorat ſuam. conſidera & fato nos illigatos teneri: & rationali animali ſoli datum eſſe, ut eis qæ eveniunt, ſponte obſeqi poſſit; cùm ſeqi ipſum omnibus ſit neceſſarium.

§ 29. Conſideratâ ſeorſim, qam inſtituis, re omni, percontare te, num ideo mors gravis habenda ſit, qia eâ te privet.

§ 30. Ubi peccato alicujus offenderis, tranſlatione factâ perpende tecum, annon ipſe ejuſmodi aliqid pecces. puta, argentum in bonis habendo, vel voluptatem, vel gloriolam, vel aliud iſtiuſmodi. hoc enim ſi adverteris, ira ſtatim tibi excidet. præſertim, ſi ſuccurrerit unà, cogi hominem. qid enim faceret? avt, ſi poteris, tu illum vi illâ expedias.

§ 31. Satyrionem ubi videris Socraticum, Evtychem cogita vel Hymenem. & Evphratem ubi videris, Evtychionem cogita vel Sylvanum. & Alciphrone viſo, Tropæophorum cogita; & Xenophonte, Critonem vel Severum. & temet ubi reſpexeris, Cæſarum aliqem. & in qolibet cogitando, geminum ei qempiam. tum mentem tibi ſubeat, Ubi nunc ſunt illi? nuſqam ſané: avt ubi tandem? ità enim perſpectum jugiter habebis, humana omnia fumum ac nihil eſſe, præſertim, ſi ſimul fueris recordatus, qicqid ſemel mutârit, per ſpatium temporis infinitum non eſſe ampliùs futurum. tu verò ſpatii illius qantulum occupas? cur ergò tibi non ſufficit ſpatium hoc tam breve, prout te decet, tranſigere? qàm pulcram bene agendi materiam occaſionémqe ſubterfugis?

προεσβυτέρας ἰσοείας ἔγνως, προὶ ὁμιλιῶν πάθεσθαι· οἷς [a] αὐλὴ ὅλη Ἀδριανῆ, ἢ αὐλὴ ὅλη Ἀντωνίνε, ἢ αὐλὴ ὅλη Φιλίππε, Κρίσε· πάντα δὲ ἐκεῖνα τοιαῦτα ἦν, μόνον δ' ἑτέρων. [a] L. 8. § 25. 31.

§ 28. Φαντάζε πᾶντα τὸν ἐφ' ἁπτῷ λυπερόμενον, ἢ δυσαρεστοῦντα, [b] ὅμοιον τῷ δυομένῳ χοιριδίῳ, ἀπολακτίζοντι ἢ κεκραγότι. * ὅμοιον ἢ ὁ οἰμώζοντι ἐπὶ πολὺ κλινιδίε μόνῳ σιωπῇ τὸν ἔνδεσιν ἡμῶν· ἢ ὅτι μόνῳ τῷ λογικῷ ζώῳ δέδοται, τὸ [c] ἑκουσίως ἕπεσθαι τοῖς γινομένοις. [d] τὸ δὲ ἕπεσθαι ψιλὸν, πᾶσιν ἀναγκαῖον. [b] L. 11. § 18. l. 12. § 27. * ὅμοι Θ.

§ 29. Κατὰ μέρος ἐφ' ἑαυτῷ ὧν ποιεῖς ἐρεσάνων, ἐρώτα σεαυτὸν, [e] εἰ ὁ θάνατος δεινὸν διὰ τοῦτο φέρειν. [c] Sup. § 8. [d] L. 2. § 3. l. 4. § 42. [e] L. 12. § 31.

§ 30. Ὅταν προσκόπτῃς ὅτι πονηρὸν ἁμάρτημα, εὐθὺς μεταβὰς, ὑπολογίζε, [f] τί παρόμοιον ἁμάρτανες· οἷς, ἀργύριον ἀγαθὸν ἐν κείνοις, τίνι ἡδονῇ, ἢ τὸ δοξάριον, ἢ κατ' εἶδος. τούτῳ δὲ ὑπεβάλλων, ταχέως ὑπολήσῃ τῆς ὀργῆς· συμπάθησον δὲ, ὅτι [g] βιάζεται· [h] τί γὰρ ποιήσει; ἢ [i] δύναται, ἄφελε αὐτῷ τὸ βιαζόμενον. [f] L. 7. § 26. l. 11. § 18. [g] L. 5. § 28. l. 8. § 14. [h] L. 12. § 16. [i] L. 9. § 11.

§ 31. Σατύρωνα * ἰδὼν Σωκρατικὸν, φαντάζε ἢ Εὐτυχῆ, ἢ Τιμένα. ἢ Εὐφράτην ἰδὼν, Εὐτυχίωνα, ἢ Σιλουανὸν φαντάζε· ἢ Ἀλκίφρονα, Τροπαιοφόρον φαντάζε· ἢ Ξενοφῶντα ἰδὼν, Κρίτωνα ἢ Σεβῆρον φαντάζε. ἢ εἰς ἑαυτὸν ἀποβὰν, τῶν Καισάρων τινὰ φαντάζε, ἢ ἐφ' ἑκάστε τὸ ἀνάλογον. εἶτα συμπροσκοπτέτω σοι. [k] ποῦ ἔν ἐκεῖνοι; ἀδαιμοῦ· ἢ * ὀπωδήν. ἕως γὰρ συνεχῶς θεάσῃ τὰ ἀνθρώπινα, [l] καπνὸν, ἢ τὸ μηδέν· μάλιστα ἐὰν συμμνημονεύσῃς, ὅτι [m] τὸ ἅπαξ μεταβολὴν ἠκέτ ἔσαι ἐν τῷ ἀπειρῳ χρόνῳ. σὺ δὲ ἐν πίνι; τί δ' ἐκ [n] ἀρκεῖ σοι [o] τὸ βεβιῶσθαι τοῦτο κοσμίως διαπεφθῆσαι; [p] ὅλων ὕλων ἢ ἀπόθεσιν φεύγεις; τί γὰρ δεῖ πάντα ταῦτα qid enim ſunt aliud hæc omnia, * - ίωνα f. [k] L. 7. § 58. l. 8. § 25. 31. l. 12. § 27. * ὅπως δή; [l] L. 2. § 17. l. 12. § 33. [m] L. 4. § 3. [n] L. 6. § 2. l. 9. § 6. [o] L. 4. § 26. [p] L. 7. § 58. 68.

ἄλλο, πλὴν [a] γυμνάσματα λόγε [b] ἐφεφρότ⊖ ἀκριβῶς καὶ [c] φυσιολόγως τὰ ἐν τῷ βίῳ; μένε ἔν, μάχου· ἐξοικείωσις σαυτῷ καὶ παῦτα· [d] ὡς ὁ ἐρρωμένο⊖ στόμαχο⊖ πάντα ἐξοικεῖ, [e] ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ, ὃ,τι ἂν βάλῃς, φλόγα ἐξ αὐτῦ καὶ αὐγὴν ποιεῖ.

§ 32. [f] Μηδενὶ ἐξέστω εἰπεῖν ἀληθεύονπ περὶ σε, ὅτι οὐχ ὃ ἁπλῦς, ἢ ὅτι οὐκ ἀγαθός· ἀλλὰ φαινέτω, ὅστις τύτων π περὶ σε ὑπολήψε⊖· [h] πᾶν ὃ τοῦτο ὅτι σοι. [i] τίς γὰρ ὁ κωλύων ἀγαθὸν εἶναι καὶ ἁπλῦν; σὺ μόνον κεῖνον [k] μηκέτι ζῆν, εἰ μὴ τοιῦτ⊖ ἔσῃ. οὐδὲ γὰρ αἱρεῖ λόγ⊖ μὴ τοιῦτον ὄντα.

§ 33. [l] Τί ὅτι τὸ ὅπῃ ταύτης τῆς ὕλης δυνάμενον καὶ τὸ ὑμέτερον προαχθῆναι; ἢ ῥηθῆναι; ὅ,τι γὰρ ἂν τοῦτο ᾖ, [m] ἔξεστιν αὐτὸ προάξαι ἢ εἰπεῖν. καὶ μὴ προφασίζε, ὡς κωλυόμεν⊖· ἃ προέτρεψεν παύσῃ [n] σένων, πρὶν ἢ τῦτο παθεῖν, ὅτι [o] οἷόν ὅτι τοῖς ἡδυπαθῦσιν ἡ τρυφή, τῦτό σοι τὸ ὅπῃ τῆς ὑποβαλλομένης καὶ ὑποπιπτύσης ὕλης [p] ποιεῖν τὸ οἰκεῖα τῇ τοῦ ἀνθρώπε κατασκευῇ· [q] ἀπόλαυσιν γὰρ δεῖ ὑπολαμβάνειν, πᾶν ὅ ἔξεστι καὶ πρὸς ἰδίαν φύσιν ἐνεργεῖν. [r] πανταχῦ δ' ἔξεστι· τῷ μὲν ἓν κυλίνδρῳ, ἃ πανταχῦ δίδοται φέρεσθαι πρὸς ἰδίαν κίνησιν, οὐδὲ τῷ ὕδατι, οὐδὲ πνεί, οὐδὲ τοῖς ἄλλοις, ὅσα [f] ὑπὸ φύσεως ἢ ψυχῆς ἀλόγε διοικεῖται· τὰ γὰρ διείργοντα καὶ ἐνιστάμενα πολλά· [t] νῦς δ' καὶ λόγος διὰ παντὸς τ' ἀντιπίπτον⊖ ὅπως πορεύεσθαι δύναται, ὡς πέφυκε, καὶ ὡς θέλει. τοιῦτον τὸν ῥᾳστώνην πρὸ ὀμμάτων τιθέμεν⊖ καὶ ἐπ' ἐμοὶ ἐνεχθήσεται ὁ λόγ⊖ διὰ παντός, ὡς πῦρ ἄνω, ὡς λίθ⊖ κάτω, ὡς κύλινδρ⊖ καὶ πρανές, [u] μηκέτι μηδὲν ἐπιζήτει· τὰ γὰρ λοιπὰ ἐγκώμματα ἤτοι τ' σωματικὰ ὄζει [x] τ' νεκροῦ, ἢ [y] χωεὶς ὑπολήψεως, καὶ τ' ἀπὸ τ' λόγε ἐνδόσεως, [z] ἃ προαύῃ, [a] οὐδὲ ποιεῖ κακὸν οὐδὲ πᾶν· ἐπεὶ τοι καὶ [b] ὁ πάσχων

qàm mentis, qæ, hac in vita qæ contingunt, naturam eorum rimata, accuratè perſpexerit, exercitationes. perſiſte ergò, dum & iſta tibi familiaria effeceris, qo modo ſtomachus robuſtus cuncta ſibi accommodat, igníſqe validus, qicqid ingeſſeris, flammam indè ac fulgorem edit.

§ 32. Nulli liceat verè de te dicere, non eſſe te ſimplicem, avt non eſſe te bonum. ſed mentiatur, qiſqis horum qicqam de te opinatus fuerit. hoc avtem totum in te ſitum eſt. qis enim te bonum ſimplicémvè eſſe prohibuerit? tu tantùm ſtatuas, nec ulteriùs vivere, qàm talis futurus ſis. neq; enim ratio id poſcit, nî talis ſis.

§ 33. Ecqid eſt, qod de materia iſta rectiſſimè vel fieri vel dici poſſit? qicqid enim hoc fuerit, vel facere idipſum, vel dicere licet, nec obtendas, impediri te. antè ingemiſcere non deſinas, qàm eò te adegeris, ut qod voluptuarius hominibus eſt luxu diffluere, hoc tibi fuerit de ſubjecta qaqe oblata tibi materia ea facere, qæ humanæ conſtitutioni conveniant. etenim pro oblectamento eſſe tibi debet, qicqid ſecundùm naturam tuam agere tibi datur. datur avtem hoc ubiqe. ſiqidem cylindro qidem non conceditur, ut motu proprio ubiqe feratur; ſed nec aqæ, nec igni, nec alii rei cuiqam, qæ à natura mera, vel anima regitur irrationali. qæ enim coerceant & obſiſtant, multa ſunt. verùm mens & ratio per obſtantia qælibet, prout nata eſt, & prout vult ipſa, procedit. tu ergo ob oculos iſtud habens, rationem per omnia facilitate ferri eâdem planè, qâ ignis ſurſum, lapis deorſum, per declive cylindrus, nihil qæras ulteriùs. reliqa enim obſtacula, vel ſunt corporis, qod cadaveris inſtar habet, vel opinione, & rationis inclinatione ſemotâ, non infringunt, avt mali qicqam efficiunt. alioqi ea qi patitur,

malus

[a] L. 6. § 20.
[b] L. 8. § 26.
[c] L. 10. § 9.
[d] Inf. § 35.
[e] L. 4. § 1.
[f] L. 11. § 13.
[g] L. 12. § 1.
[h] L. 5. § 5.
[i] L. 8. § 32. Inf. § 33.
[k] Sup. § 8.
[l] Sup. § 12. 31.
[m] Sup. § 32. l. 11. § 9.
[n] L. 9. § 26.
[o] L. 6. § 51.
[p] L. 5. § 16. l. 6. § 16. 40.
[q] L. 6. § 7. l. 8. § 26. 43. l. 11. § 16.
[r] L. 7. § 54. l. 8. § 45. l. 11. § 7.
[s] Sup. § 2.
[t] L. 5. § 10. 20. l. 8. § 7. 32. 41.
[u] L. 7. § 73. l. 8. § 2.
[x] L. 4. § 41. l. 12. § 33.
[y] L. 4 § 7. 11.
[z] L. 8. § 56, 57.
[a] L. 8. § 28.
[b] L. 8. § 55.

malus fieret. atqi in aliis qidem operibus omnibus ità se habet, ut qicqid alicui horum mali contigerit, deterius illud faciat, qòd eo afficitur. istîc verò, si ità dicere licuerit, præstantior fit homo ac laude dignior, dum eis qæ objiciuntur, rectè utitur. in summa memineris, civem indigenam nihil lædere, ni civitatem lædat: civitatem nihil lædere, nî legem lædat. horum avtem, qæ infortunia dicimus, nihil legem lædit. qod avtem legem non lædit, nec civitatem, nec civem læserit.

§ 34. Qi decretis veris imbutus est, hunc dictum brevissimum & è trivio arreptum qodlibet commonere sufficerit de mœrore metûve pellendo. qale illud est,

Sternit humi frondes alias vis aspera venti:
Ast alias natura parat, qæ vere virescent.
Sic hominum genus est: hic nascitur, occidit ille.

foliola sunt & filioli tui; foliola sunt & homunciones isti, qi tanto cum strepitu, tanqam fide digni, alios celebrant, vel è contrario diris devovent, vel clam vituperant & subsannant. foliola itidem, qi famam tui posthumam excepturi sunt. ista enim omnia verno tempore prodeunt; dein ventus ubi straverit, sylva horum vice novâ alia profert. commune avtem omnium est, breve existendi spatium. at tu omnia, tanqam æterna futura, fugis appetísve. mora parvula, & lumina tibi condentur: eûmqe qi te extulerit, alius aliqis lugebit.

§ 35. Sani est oculi, cernere visibilia qævis, nec dicere, *Viridia velim.* hoc etenim lippientis est. sed & avditûs ac olfactûs est sani, ad sonos odoréve qosvis percipiendos promptû esse. & stomachi valentis, adversùs edulia qævis pariter se habere; sicut molã ad omnia, ad qæ molenda conta τέφιμα ὁμοίως ἔχειν, ὡς μύλλῳ πρὸς πάντα ὅσα ἀλέσσαι κατεσκεύ-

αὐτὸ, κακὸς ἂν ἐυθὺς ἐγένετο. ἐπὶ γῆν ἧλ ἄλλων κατασκευασμάτων πεπτων, ὅ,τι ἂν κακόν τινι αὐτῆλ συμβῇ, ὧδε τοῦτο χεῖρον γίνεται αὐτὸ τὸ πάθος· ἐντεῦθα ὢ, εἰ δεῖ εἰπεῖν, ϗ
[a] κρεῖττων γίνεται ὁ ἄνθρωπος, ϗ
[b] ἐπαινετώτερος, [c] ὀρθῶς χρώμενος τοῖς πρασσομένοις. ὅλως ὢ μέμνησο, ὅτι
[d] ἡ φύσει πολίτου οὐδὲν βλάπτει, ὃ πόλιν οὐ βλάπτει· οὐδέ γε πόλιν βλάπτῃ, ὃ νόμον οὐ βλάπτει· τέτων ὢ ἓν καλουμένων ἀκληρημάτων οὐδὲν βλάπτει νόμιον. ὃ τοίνυν νόμον οὐ βλάπτει, οὔτε πόλιν, οὔτε πολίτην.

[a] L. 4. § 1.
[b] L. 5. § 15.
[c] L. 7. § 68. l. 8. § 29.
[d] L. 5. § 22.

§ 34. Τῷ * δεδεγμένῳ ὑπὸ ἧλ ἀληθῶν δογμάτων, ἀρκεῖ ϗ τὸ βεβηλότατον, ϗ ἐν μέσῳ κείμενον εἰς ὑπόμνησιν ἀλυπίας ϗ ἀφοβίας. οἷλ,

[e] Φύλλα τὰ μέν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δὲ θ' ὕλη
Τηλεθόωσα φύει, ἔαρ ὃ' ἐπιγίγνεται ὥρη·
Ὡς ἀνδρῶν γενεὴ, ἣ μὲ φύει, ἣ δ' ἀπολήγει.

[f] φυλλάριον ὢ ϗ τὰ τεκνία σου· ϛ φυλλάρια ὢ ϗ πάντα τὰ ἐπιβοῶντα ἀξιεπίσως, ϗ ὀπισημαίνοντα, ἢ εἰ ἧλ ἐναντίων κατορώμενα, ἢ ἡσυχῇ ψέγοντα, ϗ χλευάζοντα· φυλλάρια ὢ ὁμοίως, ϗ
[h] τὰ δυσδιεξόδευτα πάντα ὑπερεφημίαν· πάντα γὰ πάντα ἔαρ ὀπίζεται ὥρη· εἶτα ἄνεμος καταβέβληκεν· ἔπειθ' ἣ ὕλη ἕτερα ἀντὶ τέτων φύει.

* Δεδηγμ. Xyl. & Lug. δεδευμ. L. 3. § 4.

[e] Homer. Iliad. ξ. v. 147.

[f] L. 11. § 34.
[g] L. 5. § 36. l. 8. § 21.
[h] L. 4. § 19.
[i] L. 7. § 23. 25.

[k] τὸ ὢ ὀλιγοχρόνιον κοινὸν πᾶσιν· ἀλλὰ σὺ πάντα, ὡς αἰώνια ἐσόμενα, φεύγεις, ϗ θλώκεις. [l] μικρὸν ϗ καταμύσεις. [m] τὸν ὢ ἐξενεγκόντα σε ἤδη, ἄλλος θρηνήσει.

[k] L. 5. § 10.
[l] L. 7. § 70. l. 8. § 2. 5.
[m] L. 4. § 50.

§ 35. Τὸν ὑγιαίνοντα ὀφθαλμὸν πάντα ὁρᾶν δεῖ τὰ ὁρατὰ, ϗ μὴ λέγειν, τὰ χλωρὰ θέλω· τοῦτο γὰ ὀφθαλμιῶντός ἐστι. ϗ τὴν ὑγιαίνουσαν ἀκοὴν, ϗ ὀσφρησιν εἰς πάντα δεῖ τὰ ἀκουστὰ ϗ ὀσφρητὰ ἑτοίμως ἔχειν. ϗ
[n] τὸν ὑγιαίνοντα στόμαχον πρὸς πάν-

[n] Sup. § 31.

ασμ

ασαι· καὶ τοίνυν [a] τῷ ὑγιαίνοντι διάφορον πρὸς φάγη δεῖ τὰ συμβαίνοντα ἑτοίμως ἔχειν. ἢ ὃ λέγουσα, [b] τὰ τεκνία σωζέσθω, καὶ πάντες ὅ,τι ἂν φορέξω ἐπαινείτωσαν· ὀρθῶς ὅτι τὰ χλωρὰ ζητοῦσι, καὶ ὀδόντες τὰ ἁπαλά.

§ 36. [c] Οὐδείς ἐστιν ἕτως εὐπόλμως, ὃς ἀποθνήσκοντι ἢ παρεσκέυονται τινες ἀσπαζόμενοι τὸ συμβαῖνον κακόν. ἀστεῖος καὶ σοφὸς ἴσως. μὴ τὸ φαινόμενον ἔσται τις ὁ καθ' αὐτὸν λέγων; ἀναπνεύσω μέν ποτε [d] ἀπὸ τούτου τοῦ παιδαγωγοῦ. χαλεπὸς μὲν ἐδενὶ ὑμῶν ἦν· ἀλλὰ ἠσθανόμην, ὅτι ἡσυχῇ καταγινώσκει ἡμῶν. ταῦτα μὲν ἦν ὅτι τοῦ ἀστείου. ἐφ' ἡμῖν δὲ πόσα ἄλλα ὅτι, καὶ ἃ πολὺς ὁ ἀπαλλαγιῶν ἡμᾶς. [e] τοῦτο ἦν ἐννοήσεις ἀποθνήσκων, καὶ εὐκολώτερον ἐξελεύσῃ, λογιζόμενος, ὅτι τοιούτους βίους ἀπέρχομαι, ἐν ᾧ αὐτοὶ οἱ κοινωνοὶ, ὑφ' ὧν τὰ τοσαῦτα ἠγωνισάμην, ἠυξάμην, ἐφρόντισα, αὐτοὶ ἐκεῖνοι ἐθέλουσί με ὑπάγειν, ἄλλως πως τυχὸν ἢ τούτου ῥᾳδίως ἐλπίζοντες. τί ἂν ἔχοι τις ἀντέχεσθαι τοῦ ἐνταῦθα μακροτέρας διατριβῆς; [f] μὴ μέντοι διὰ τοῦτο ἔλαττον εὐμενὴς αὐτοῖς ἄπειθι, ἀλλὰ [g] τὸ ἴδιον ἔθος διαπόζων, [h] φίλος, καὶ εὔνους, καὶ [i] ἵλεως, καὶ μὴ πάλιν ὡς ἀποπαπόμενος· ἀλλ', ὥσπερ ὅταν τοῦ εὐθανατοῦντος [k] εὐκόλως τὸ ψυχάριον ἀπὸ τοῦ σώματος ἐξιλεῖται, τοιαύτῃ καὶ τῷ ἀπὸ τούτων ἀποχώρησιν δεῖ γίνεσθαι· καὶ [l] τούτοις ἡ φύσις συνῆψε, καὶ συνέκρινεν. ἀλλὰ νῦν διαλύει; διαλύομαι, ὡς ἀπὸ οἰκείων μέν, ἀ μὴν [m] ἀνθελκόμενος, ἀλλ' ἀζιάσεως· [n] ἐν γὰρ καὶ τοῦτο τῶν κατὰ φύσιν.

§ 37. [o] Ἔθισον ἐπὶ παντὸς, ὡς οἷόν τε, τοῦ προσανόμενα ὑπὸ πνος, ἐπιζητεῖν καὶ σωτόν, [p] ἔστος τοῦτο ἐπί τινα φέρει; ἀρχὴ δὲ ἀπὸ σωτοῦ, καὶ [p] σωτὸν πρῶτον ἐξέταζε.

§ 38. Μέμνησο, ὅτι [q] τὸ νευροσπαστὸν ἐστὶν ἐκεῖνο, [r] τὸ ἔνδον ἐγκεκρυμμένον· [s] ἐκεῖνο ῥητορεία, ἐκεῖνο ζωὴ,

dita est. pari igitur ratione & mentis est sanæ, ad obvenientia qæq; idoneam esse. qæ verò dixerit, *Liberos mihi salvos velim; &, Omnes qicqid fecero laudent, velim*; oculi est instar viridia poscentis, vel dentium tenella postulantium.

§ 36. Nemo qisqam adeò felix est, cui morienti non adstabunt aliqi, qi præsenti lætentur malo. bonus sapiénsqe fuerit, annon ad extremum futurus est qi de illo dicat, *Respirabimus jam tandem à padagogo isto. non erat reverà asper nostrè cuiqam: sensi tamen, tacitè illum damnâsse nos.* hæc igitur de viro bono. at nos qod attinet, qàm multa sunt alia, ob qæ à nobis liberari desiderent havd pavci? hoc si inter moriendum cogitaveris, libentiùs discedes; cùm ità tecum rem putaveris, Ex ea vita discedo, in qa ipsi ejusdem mecum participes, pro qibus tam multa exantlavi, supplicavi, procuravi, illi, inqam, ipsi elatum me optant, tanqam qi levamen forsan hinc aliqod sperent. cur ergò diutiùs istîc moram trahere qis cupiat? nec propterea tamen minùs illis propitius discedàs, sed moris tui tenax, amicus, benevolus, mitis. qin rursùs, nec tanqam vitæ avulsus, sed, prout eis, qibus mortis felicitas qædam obtigit, animula à corpore leniter exolvitur, talis & tua ab istis etiam esto discessio. eis enim te natura annexuit & conjunxit. at nunc disjungit. disjungor itaq; tanqam à necessariis, non abstractus tamen, sed sponte discedens. nam & hoc ex eis est, qæ sunt secundùm naturam.

§ 37. Solenne tibi sit, in cujusqe (qoad ejus fieri potest) actione omni, apud te qærere, *Istud iste qo fine facit?* à temet avtem avspicare, téqe primo loco scrutare.

§ 38. Memento illud qod te velut fidiculis citat, esse intra te reconditum qiddam. illud est svadela, illud vita, illud

[a] L. 8. § 43.
[b] L. 9. § 40.
[c] L. 5. § 10. l. 9. § 3.
[d] L. 5. § 9. l. 11. § 18.
[e] L. 4. § 50.
[f] L. 5. § 10.
[g] L. 7. § 15.
[h] L. 7. § 22.
[i] L. 2. § 3.
[k] L. 3. § 5.
[l] L. 6. § 39.
[m] L. 3. § 5.
[n] L. 2. § 12. 17.
[o] L. 2. § 16. l. 7. § 4.
[p] L. 3. § 5. l. 5. § 11.
[q] L. 2. § 2.
[r] L. 7. § 59. l. 8. § 28.
[s] L. 12. § 33.

(ſi fas dicere) homo eſt. nè cùm illo junctim contempleris unqam circumjectum, vaſis inſtar, conceptaculum hoc, & inſtrumenta hæc undiq; ex eodem efficta. ſunt enim aſciæ ſimilia iſta. hoc tantùm intereſt, qòd agnata ſint. ſiqidem membrorum iſtorum, abſq; forma qæ ea cieat ſiſtátqe, non magìs uſus eſt, qàm radii textrici, avt ſcriptori calami, avt avrigæ flagelli.

[a] ἐκεῖνο, εἰ δεῖ εἰπεῖν, ἀνθρωπ@ μηδέποτε συμπεφαντάζε [b] τὸ φρεικεάμενον [c] ἀγγειῶδες, κ) τὰ ὀργάνια ταῦτα τὰ φρεπεπλασμένα. ὅμοια γάρ ὄζι σκεπάρνῳ μόνον ὃ διαφέρονλα, καθότι φρεσφυῆ ἔζιν. ἐπεί τι ὁ μᾶλλον π τέτων ὄφελός ὄζι τ μοίων, χωεὶς [d] τ κινήσης. κ) ἰχέσης αὐτὰ αὐτὰς, ἢ τ κορκίδ@ τῇ ὑφαντείᾳ, κ) τῷ καλάμῳ τῷ γλάφοντι, κ) τῷ μασηῖ τῷ ἡνιόχῳ.

[a] L. 12. § 3.
[b] L. 12. § 2, 3.
[c] L. 3. § 3.
[d] L. 5. § 21. l. 7. § 55. Sup. § 26.

LIBER XI.

ΒΙΒΛΙΟΝ ια'.

HÆ ſunt animæ ratione prædítæ proprietates. ſe cernit, fingit, artátqe, ut lubet, qalémqe vult ipſa, facit: fructum, qem profert, ipſa carpit. cùm arborum fructus, qódq; iſtis in animalibus reſpondet, alii carpant. finem ſemper ſuum aſſeqitur, ubicunqe conſtiterit vitæ terminus. neq; enim ſic ſe habet, qo modo in ſaltando avt in fabulam agendo aliiſqe ejuſmodi, in qibus ſiqid incideris, actio tota fit mutila; ſed in qacunqe parte, & ubicunqe deprehenſa fuerit, qod præceſſit plenum prorſus & perfectum ſibi facit: ut dicere liceat, *Ego qæ mea ſunt, omnia habeo.* adhæc mundum totum pervagatur, &, qod ambit hunc, vacuum, figurámqe ejuſdem contemplatur, & in ævi immenſitatem ſe porrigit, & univerſi per intervalla certa renovationem comprehendit & conſiderat; vidétqe ſimul, qòd nihil novi viſuri ſint poſteri noſtri, ſicut nec ampliùs qicqam viderunt anteceſſores noſtri, ſed ità fit qodammodo, ut qadraginta annos qi egerit, mentem modò aliqam habuerit, & res geſtas animadverterit, ex uniformitatis ratione, & præterita omnia & futura viderit. propria ſunt animæ rationalis & iſta; proximos diligere, veracem, verecundam eſſe, nihil ſibi præ-

ΑΛ' ἴδια τῆς λογικῆς ψυχῆς· [a] ἑαυτὼ ὁρᾷ, [b] ἑαυτὼ διαθρεῖ, ἑαυτὼ ὁποίαν ἂν βέλητα ποιεῖ, [c] τὸν καρπὸν ὃν φέρει αὐτὴ καρπῶται (πολ γὰρ τ φυτ καρπὲς, κ) τὸ ἀνάλογον ὅπ τ ζώων, ἄλλοι καρπῶνται) [d] τοῦ ἰδίε τέλες τυγχάνει, ὅπε ἂν τὸ τοῦ βίε πέρας ὀπιςῇ. [e] ἐχ ὥσπερ ὀρχήσεως κ) ὑποκρίσεως κ) τ τοιέτων ἀτελὴς γίνε) ἡ ὅλη φρᾶξις, ἐὰν π ἐγκόψῃ· ἀλλ' ὀπ παντὶς μέρες, κ) ὅπε ἂν καταληφθῇ, [f] πλήρες κ) ἀφεσδὲς ἑαυτῇ τὸ φρετεθὲν ποιεῖ· ὥςε εἰπεῖν, [g] ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά. ἔτ ὃ [h] φρεέρχεται τὸν ὅλον κόσμον, κ) τὸ φρὶ αὐτὸν κενὸν, κ) τὸ χῆμα αὐτᾶ, κ) [i] εἰς τὸ ἀφρισίαν τῶ αἰῶν@ ἐκτείνε), κ) [k] τὸ φρισδικὸν παλιγγενεσίαν τ ὅλων ἐμφρελαμβάνει, κ) φρενοεῖ, κ) θεωρεῖ, ὅτι [l] ἐδὲν νεώτερον ὄψονται ὁι μεθ' ἡμᾶς, ἐδὲ φρεπότερον εἶδον ὁι φρὸ ἡμῶν. ἀλλὰ [m] χόπον τινὰ ὁ τεσσαρακονταέτης, ἐὰν νᾶν ὁπωσονῦν ἔχῃ, πάντα τὰ γεγονότα, καὶ τὰ ἐσόμενα ἐώρακε [n] κατὰ τὸ ὁμοειδές. ἴδιον δὲ λογικῆς ψυχῆς, καὶ [o] τὸ φιλεῖν πρὸ πλησίον, καὶ ἀλήθεια, κ) αἰδὼς, κ) τὸ [p] μηδὲν ἑαυτῆς φρεπ-

[a] Inf. § 12.
[b] L. 6 § 8.
[c] L. 9 § 10.
[d] L. 3. § 8.
[e] L. 12. § 36.
[f] L. 2. § 17. l. 3. § 5.
[g] L. 4. § 29. 49.
[h] L. 7. § 35. l. 9. § 30.
[i] L. 10. § 31.
[k] L. 9. § 28. l. 10. § 7.
[l] L. 6. § 37. l. 7. § 1.
[m] L. 2. § 14. l. 12. § 35.
[n] L. 7. § 49.
[o] L. 6. § 16. l. 8. § 26.
[p] L. 3. § 9. l. 5. § 21.

μᾶν, ὅ ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ νόμῳ ὅτως ἀρ' ἐ-
[a] L. 10. § 1. L. 12. § 1. δὲν διήνεγκε λόγῳ ὀρθοῦ, καὶ [a] λόγῳ δικαιοσύνης.

§ 2. Ὡς δῆς ἐπιτερπῶς, καὶ ὀρχήσεως, καὶ παγκρατίᾳ καταφρονήσεις, ἐ-
[b] L. 10. § 18. ἂν τῶν μὲν ἐμμελῆ φωνῶν [b] καταμε-
ίσῃς εἰς ἕκαστον ἡμῶν φθόγγον, καὶ καθ' ἕνα κινθῇ σεαυτοῦ, εἰ τέτε ἥττων εἶ·
[c] L. 8. § 36. [c] διατεθρύπησε γάρ. ὅτι ὃ ὀρχήσεως τὸ ἀνάλογον ποιήσας καθ' ἑκάστην κί-
νησιν ἢ σχέσιν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὅτι τοῦ παγκρατίε. ὅλως ὧν χωρὶς ἀρετῆς,
[d] L. 3. § 11. καὶ ἐπ' ἀρετῆς, μέμνησο [d] ὅτι τὰ κατὰ μέρος τρέχειν, καὶ τῇ διαιρέσει αὐτῶν
εἰς καταφρόνησιν ἰέναι· τὸ δ' αὐτὸ καὶ
[e] L. 6. § 13. l. 10. § 26. [e] ὅτι ἐπὶ τὸν βίον ὅλον μετάφερε.

[f] Sup. § 1. l. 2. § 5. 11. [*] [δεῖ] ἀπ'. f. [g] L. 5. § 33. l. 8. § 25. [h] L. 8. § 48. l. 9. § 53. [i] L. 3. § 1. [k] L. 1. § 16.

§ 3. Οἷα ἐστὶν ἡ ψυχὴ [f] ἡ ἕτοιμος, ἐὰν ἤδη [*] ἀπολυθῆναι δέῃ τοῦ σώμα-
τος, καὶ [g] ἢ ἥτοι σβεσθῆναι, ἢ σκεδα-
σθῆναι, ἢ συμμεῖναι; τὸ δὲ ἕτοιμον τοῦ-
το, ἵνα ἀπὸ ἰδικῆς κρίσεως ἔρχῃ, [h] μὴ κατὰ φιλῶ παρατάξιν, ὡς οἱ Χρι-
στιανοί, ἀλλὰ [i] λελογισμένως, καὶ σε-
μνῶς, καὶ ὥστε καὶ ἄλλον πεῖσαι, [k] ἀ-
τραγῴδως.

[l] L. 7. § 13. 74. [m] L. 5. § 6.

§ 4. Πεποίηκά πω κοινωνικῶς; [l] ὠφέλημαι. τοῦτο ἵνα ἀεὶ μοι πρόχειρον ἀπαντᾷ· καὶ [m] μηδαμοῦ παύε.

§ 4. Nunquid feci, qod in commune conducat? beneficium hoc ipso accepi. hoc tibi semper succurrat: nec desinas unqam.

[n] L. 4. § 31. l. 6. § 35. [o] Sup. § 1. l. 8. § 26. Inf. § 12. [p] L. 5. § 16. Inf. § 20.

§ 5. Τίς σε [n] ἡ τέχνη; ἀγαθὸν εἶναι· τοῦτο δὲ πῶς καλῶς γίνεται, ἢ ἐκ θεωρημάτων, [o] ἧς μοῖραι τῆς τοῦ ὅλε φύσεως, [p] ἧς δὲ καὶ τῆς ἰδίας τοῦ ἀνθρώπε κατασκευῆς;

§ 5. Qam artem profiteris? bene vivendi. hoc qo modo meliùs fit, qàm documentorum ope, qorum alia sint de universi natura, alia de hominis conditione propria.

[q] L. 4. § 29. l. 7. § 58. [r] L. 12. § 36. [s] Tragic. N. Q. apud Arrian. Epictet. l. 1. cap. 24. [t] L. 7. § 41.

§ 6. Πρῶτον αἱ τραγῳδίαι παρήχθησαν ὑπομνηστικαὶ τοῦ συμβαίνον-
των, καὶ ὅτι [q] ταῦτα ἔτω πέφυκε γίνε-
σθαι, καὶ ὅτι οἷς ἐπὶ τῆς σκηνῆς ψυχαγω-
γεῖσθε, τέτοις μὴ ἀχθεσθε [r] ὅτι ἐν μείζονος σκηνῆς. ὁρᾶτε γάρ, ὅτι ἔτω δεῖ πάν-
τα περαίνεσθαι, καὶ ὅτι φέρουσιν αὐτὰ καὶ οἱ κακοῤῥίζοτες, [s] Ἰὼ Κιθαιρών. καὶ λέγει δὲ πνα ὑπὸ τῶν τὰ δράματα ποιούντων χρησίμως. ὅσον ὃ ἐκεῖνο μάλιστα·

[t] Εἰ δ' ἐμελήθη ἐκ θεῶν καὶ παῖδ'

(ἐμοὶ,

ferre, qod & legis est proprium. ità inter rectam rationem & justitiæ rationem nihil interest.

§ 2. Cantilenam jucundam, saltationem, pancratium contemnes, si voce concinnâ in sonos singulos divisâ, de his sigillatim te percontatus fueris, *Num istud me victum habet?* erubesces enim id fateri. de saltationis motibus gestibúsque singulis, de pancratio itidem, si gemina feceris, futurum est ut pari modo adversùs hæc afficiaris. itaq; virtute solâ exceptâ & virtutis actionibus, in reliqis omnibus ad particulas seorsim consideratas recurrere memento, ut ab harum disjunctione res ipsas contemptum eas. hoc avtem ipsum & ad vitam totam transferas.

§ 3. Qalis est anima ea, qæ parata est jam statim, si oportuerit, è corpore emigrare, & vel extingvi, vel dispergi, vel permanere? ità paratam dico, ut à judicio peculiari promptitudo hæc profluat, non ab obstinatione mera, pro Christianorum more: ut mortem obeas considerate, compositè, citra tumultum, qò & aliis idem svadere possis.

§ 4. Nunqid feci, qod in commune conducat? beneficium hoc ipso accepi. hoc tibi semper succurrat: nec desinas unqam.

§ 5. Qam artem profiteris? bene vivendi. hoc qo modo meliùs fit, qàm documentorum ope, qorum alia sint de universi natura, alia de hominis conditione propria.

§ 6. Primò tragœdiæ invectæ sunt, qæ casuum & eventuum homines commonefacerent, qò & ista sic fieri nata monerentur; nec qibus in scena oblectarentur, ea in scena majori, gravatim sustinerent: cùm viderint non posse hæc aliter transigi, & qod perferant ea etiam illi qi exclamant, *Eheu, Citharon.* & revera dicuntur à dramaticis poëtis utiliter nonnulla. qale illud est imprimis;

Si me meósq; liberos Dii negligunt,

Hujus

Hujus etiam conſtat ratio. Et rurſus, *Nam nevtiqam hominem rebus iraſci decet.* Et,

Spicas velut frugiferas, ſic vitam meti.

& cætera qæ ſunt ejuſmodi. Tragœdiæ ſucceſſit vetus comœdia, qæ libertate magiſtrali inſtructa, nec obliqâ ſed diſertâ oratione uſa, faſtum dejicere non ineptè ſatagebat: qo fine & Diogenes ex his qædam adhibuit. conſidera & qæ deinceps fuerit media comœdia, & qorſum tandem introducta ſit nova, qæ in inimicum artificium pavlatim defluxit. (nam & ab iſtis utilia dici nonnulla, nemo eſt qi neſciat.) ſed & qo ſpectet totum hoc poeſios hujuſmodi & fabularum agendi inſtitutum.

ὅπως ὁλὴ ἡ τοιαύτης ποιήσεως καὶ δραματουργίας πρὸς τίνα ποτὲ σκόπον ἀπέβλεψε.

§ 7. Qàm liqidò compertum habes, nullum aliud vitæ inſtitutum ad philoſophandum magìs eſſe idoneum, qàm hoc in qo jam verſaris?

§ 8. Ramus à ramo cui proximè adhæſit abſciſſus, non poteſt non à ſtirpe totâ abſcindi. ad eundem modum ergò & homo ab homine qovis reſciſſus, communitate totâ excidit. porrò ramum alius abſcindit; homo verò ſe ipſe à proximo ſuo ſeparat, dum eum odit & averſatur: nec advertit interim, qòd unà ſemet à ſocietate civili totâ abſciderit. veruntamen hoc à ſocietatis hujuſce conditore Jove indultum ſibi habet, qòd ei liceat denuo coaleſcere, cui priùs adhæſerat, & ad univerſi complementum locum recuperare ſuum. qanqam hoc freqentiùs ſi fiat, diſſociatio iſtiuſmodi & difficiliùs reſarcitur, & reſtitutio ægrè procedere conſvevit. omnino deniqe non pariter ſe habent ſurculi duo, qorum alter à prima germinatione cohæſit, & cum ſtirpe reliqa conſtanter qaſi conſpiravit; alter poſt abſciſſionem inſertus eſt: qem plantarum cultores dicere ſolent, *confruticari* qidem, ſed non *configurari*.

§ 9. Qi ad rationis rectæ normam

[a] Ἔχει λόγον καὶ τοῦτο. — καὶ πάλιν, Τοῖς πράγμασιν οὐ θυμοῦσθαι. Καὶ, — a *Ibid.* § 38.

[b] * Βίᾳ θεάζειν, ὥστε κάρπιμον στάχυν. καὶ ὅσα τοιαῦτα. μὴ ὁ τῶν τραγῳδίαν ἢ ἀρχαία κωμῳδία παρήχθη, [c] παῤῥησιαστικὸν παῤῥησίαν ἔχουσα, καὶ τῆς ἀτυφίας ἐκ ἀχρήστως δι' αὐτῆς τῆς εὐθυῤῥημοσύνης ὠφελημήσουσα· πρὸς ὅτι τι καὶ Διογένης ταυτὶ παρελάμβανε. μὴ ταῦτα τις ἡ μέση κωμῳδία, καὶ λοιπὸν ἡ νέα πρὸς τί ποτε παρείληφται, * ἢ κατ' ὀλίγον ὑπὸ τῶν ἐκ μιμήσεως φιλοτεχνίαν ὑπορρύη, ὅπισθον. ὅτι μὲν λέγεται καὶ ὑπὸ τούτων τινὰ χρήσιμα, ἐκ ἀγνοεῖται. ἀλλὰ ἡ ὅλη — b *Eurip. Hypſip.* *Ibid.* § 40. * *Βίον* c *Inf.* § 18. * ἢ

§ 7. Πῶς ἐναργὲς προσπίπτει, τὸ μὴ ἐν ἄλλῳ βίῳ ὑποθέσιν εἰς τὸ φιλοσοφεῖν ἄπτως ὑπηνδέσιον, ὡς ταύτῃ ἐν ᾗ νῦν ὢν τυγχάνῃς;

§ 8. [d] Κλάδῳ τῷ προσεχῶς κλάδος ὑποκοπεὶς, ἐ δύναται μὴ καὶ τοῦ ὅλου φυτοῦ ὑποκκόφθαι. ὕτω δὴ καὶ [e] ἀνθρώπῳ, ἑνὸς ἀνθρώπου ἀποχθεῖς ὅλης τῆς κοινωνίας ἀποπέπτωκε. κλάδον μὲν ἕν ἄλλος ἀποκόπτει· [f] ἄνθρωπος ὃ αὐτὸς ἑαυτὸν τῷ πλησίον χωρίζει, μισήσας καὶ * ὑποχαφείς· ἀγνοεῖ ὃ ὅτι καὶ τοῦ ὅλου πολιτεύματος ἅμα ἀποτέτμηκεν ἑαυτόν. πλὴν ἐκεῖνό γε δῶρον τοῦ συνησαμένου τῶν κοινωνίαν Διός. ἔξεστι γὰρ πάλιν ἡμῖν συμφῦναι τῷ προσεχεῖ, καὶ πάλιν τοῦ ὅλου συμπληρωτικοῖς * γίνεσθαι. πλεοναάκις μέντοι γινόμενον τὸ κατὰ τῶν τοιούτων διαίρεσιν, δυσένωτον καὶ δυσαποκατάστατον προχωρεῖν ποιεῖ. ὅλως τε ἔοικε ὁμοίως ὁ κλάδος ὁ ἀπὸ ἀρχῆς συμβλαστήσας, καὶ σύμπνους συμμείνας, τῇ μετὰ τῶν ὑποκοπέντων αὖθις ἐγκεντισθέντι· ὅ, τι ποτε λέγουσι οἱ φυτουργοί, * ὁμοσαμιεῖν μὲν, μὴ ὁμοσθγματεῖν δέ. — d *L.* 2. § 16. 1. 8. § 34. e *L.* 5. § 8. f *L.* 4. § 29. *Inf.* § 9. 20. * *ὑποχαφείς* * *-ρώματος* *Jun.* * ὁμοσαμιεῖν, vel ὁμοιοπαθεῖν *Boot.* ὁμοσωματεῖν *Salm.* ὁμοχρωματεῖν *f. L.*

§ 9. Οἱ ἐνιστάμενοι προῖόντι σοι κατὰ τὸν

ἢ ὀρθὸν λόγον, ὥσπερ [a] ἀπὸ τῆς ὑγιοῦς πορείας ἀποτρέψαι σε ἐ δυνήσονται), ὅ-
[b] L. 3. § 11. l. 6. § 47. 50. τως [b] μηδὲ τῆς πρὸς αὐτοὺς εὐμενείας ἀπροαίρετως· ἀλλὰ φύλαττε ἑαυτὸν ἐπ'
[c] L. 5. § 18. ἀμφοτέρων ὁμοίως, μὴ μόνον ὅπως [c] τῆς εὐσταθοῦς κείσεως καὶ πορείας, ἀλλὰ καὶ
[d] L. 7. § 26. 56. 65 l. 9. § 11. 42. ὑπὸ [d] τῆς πρὸς τοῦτο κωλύειν ὑπομενόντας, ἢ ἄλλως δυσχεραίνοντας πραότη-
[e] Inf. § 18. τος, καὶ γὰρ [e] τοῦτο ἀδυνατεῖς, τὸ χαλεπαίνειν αὐτοῖς, ὥσπερ [f] τὸ ὑποπίπτειν τῇ
[f] L. 10. § 12. πορείᾳ, καὶ ἐνδώσαι καταπλαγέντα· ἀμφότερα γὰρ ὅμοια καὶ λιποτάκτου, ὁ μὲν
[g] L. 10. § 25. [g] ὅλην ἐκστρατείαν, ὁ δὲ [h] ἀλλοτριωθεὶς πρὸς τὴ
[h] Sup. § 8. Inf. § 20. φύσει [i] συγγενῆ, καὶ [k] φίλον.
[i] L. 2. § 1.
[k] L. 9. § 27. § 10. Οὐκ ἔστι χείρων ἐπιτήδευμα φύσις τέχνης. καὶ γὰρ αἱ τέχναι τὰς φύσεις μιμοῦνται· εἰ δὲ τοῦτο, ἡ πασῶν τῶν
ἄλλων τελεωτάτη καὶ φιλοπονωτάτη φύσις, ἐκ ἂν ἀπολείποιτο τῆς τεχνικῆς
[l] L. 7. § 55. εὐμηχανίας. [l] πᾶσαι δὲ γε τέχναι τῶν χειρόνων ἕνεκεν τὰ κρείττονα ποιοῦσιν· ἐ-
[m] L. 5. § 16. κεῖ καὶ [m] ἡ κοινὴ φύσις· καὶ δὴ ἔνθεν μὲν γένεσις δικαιοσύνης, ἀπὸ ἣ πάν-
[n] Inf. § 16. l. 9. § 27. της αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ ὑφίστανται· ἃ γὰρ πρηδήσεται τὸ δίκαιον, ἐὰν ἤτοι [n] δια-
[o] L. 3. § 9. φερώμεθα πρὸς τὰ μέσα, ἢ [o] ἐνεξαπάτητοι καὶ εὐπαθῶπαι καὶ [p] μετανθρω-
[p] L. 5. § 10. πικοὶ ὦμεν.
[q] L. 4. § 3. § 11. Εἰ [q] μὲν ἔρχεταί σοι τὰ περάγματα, ἃ ὧν αἱ διώξεις καὶ φυγαὶ σε θο-
[r] L. 4. § 39. ρυβῶσι, ἀλλὰ πρόπον τινὰ αὐτὸς ἐπ' ἐκεῖνα ἔρχῃ· [r] τὸ γὰρ κείμενον τὸ περὶ αὐ-
[s] L. 9. § 15. τὴν, ἡ ψυχαζέτω, [s] κἀκεῖνα μένει ἀζήμιωτα, καὶ [t] ὅτε διώκων ἔτε φεύγων ὀρθώσῃ.
[t] L. 9. § 1.
[u] L. 8. § 41, 48. § 12. [u] Σφαῖρα ψυχῆς αὐτοεικὴς, ὅταν μήτε ἐκτείνηται ὀπί π, μήτε ἔσω συστρέχῃ, μήτε συστέλλῃ, ἀλλὰ φῶς λάμπηται, [x] ᾧ τὴν
[x] L. 3. § 15. [y] L. 8. § 26. [z] Sup. § 1. * αὐτῆ. ἀλήθειαν ὁρᾷ [y] τὴν παύτων, καὶ [z] τὴν ἐν * αὐτῇ.
[a] L. 5. § 25. 32. [b] L. 10. § 1. 32. § 13. [a] Καταφρονήσει με τίς; ὁρ-
[c] L. 4. § 37. l. 7. § 26. Sup. § 9. φεται. ἐγὼ δὲ ὄψομαι [b] ἵνα μήπ καταφρονήσεως ἄξιον πραχθῶν ἢ λεγθὲν
ἐνεσκωμμα μισήσει; ὄψεται. ἀλλὰ ἐ-
γὼ [c] εὐμενὴς καὶ ἕνεκα παντὸ, καὶ τούτῳ

progredienti obsistunt tibi, sicut à rectè agendo avertere te neqeunt, ità nec benevolum erga illos affectum excutiant tibi. sed ad utrumq; horum teneas te, ut & in judicio actionéqe constanti persistas, & in mansvetudine erga illos, qi vel impedire te conantur, vel alio modo qopiam molesti tibi sunt. etenim tam hoc imbecillis est animi, succensere istis, qàm ab actione desistere, & consternatum succumbere. uterqe enim ex æqo stationis desertæ reus est, & qi metu perculsus, & qi naturâ cognatum sibi atqe amicum fuerit aversatus.

§ 10. Nulla natura arte inferior est. naturam enim imitantur artes. hoc si datur, seqetur, naturam eam qæ est consummatissima, cæteràsque omnes in se complectitur, artificis solertiæ nevtiqam concedere. atqi in artibus omnibus deteriora qæqe præstantiorum gratiâ fiunt? à communi ergò natura hoc idem fit: atqe hinc sanè justitia oritur: ab hac verò reliqæ nascuntur virtutes. neqe enim qod est justum æqúmqe servabitur, si vel ad res medias anxiè feramur, vel deceptu faciles & temerarii & inconstantes fuerimus.

§ 11. Si, qarum persecutio & fuga perturbat te, res eæ ad te non accedunt, sed ad illas ipse qodammodo accedis, cùm ipsæ interim immotæ maneant; judicium proinde tuum de eis qiescat, eâsqe nec. proseqeris ampliùs, nec fugies.

§ 12. Uniformis prorsus est animæ sphæra, cùm nec ad exterius qicqam se extendit, nec cum eodē ullo intùs concurrit, nec considit & comprimitur; sed lumine illo illustratur, qo veritatē, tum rerum omnium cæterarum, tum & in ipsa sitam, cernit.

§. 13. Contemnit me qisqam? ipse viderit. ego mihi cavebo, neqid contemptu dignum vel egisse vel dixisse deprehendar. odit me qisqam? ipse viderit. at ego mitis esse ac benevolus cuiq; pergam; & huic etiam

etiam ipsi, errorem ostendere promptus; neqe id contumeliosè, neqe ut qi patientiam ostentare cuipiam, sed ingenuè, benignè, qo modo Phocion ille, nisi si simulatè agebat. interiùs enim ità affectum esse oportet, ut ipsi Dii videant, hominem esse te, qi nihil qicqam indignè ægréve ferat. qid enim tibi mali contigerit, modò qod naturæ tuæ conveniat, id ipse facias? annon amplecteris, qod universi naturæ nunc est tempestivum, cùm homo sis ad hoc compositus positúsqe, ut id fieri, qocunqe tandem modo, velis, qod in commune conducat?

§ 14. Qi se invicem contemnunt, iidem & sibi invicem assentantur: qíqe se invicem transcendere cupiunt, sibi invicem se submittunt.

§ 15. Qàm putidus & insincerus est, qi dicit, *Ego simpliciter tecum agere statui*. qid facis, mi homo? qid prædicere opus est? res ipsa appareat, fronti inscriptam statim oportuit vocem hanc, in oculis ipsis relucere statim, qomodo animus se habeat: sicut in amantis oculo cuncta statim dignoscit amasius. talem planè verum simplicem bonúmqe oportet esse, qalis is qi hircum olet; ut qi astiterit, simulac accesserit, velit, nolit ipse, protinus persentiscat. simplicitatis verò affectatio tortuosa est. amicitiâ lupinâ nihil est fœdius. hoc omnium maximè fugias. vir bonus, simplex, benevolus ità in oculis gerit hæc, ut nevtiqam lateat.

§ 16. Optimè vivendi facultas hæc est in anima sita, si adversùs res indifferentes indifferenter se habeat. indifferenter avtem se habebit, si divisim & integrè earum unamqamqe consideraverit; simúlqe recordatus fuerit, qòd nihil horum cogere nos potest, ut hoc vel illud de ipso opinemur; nec accedit ad nos, sed qiescit; nos avtem sumus, qi judicia de his proferimus atqe nobis ipsis inscribimus, cùm nec inscribere in nobis situm sit, & si clan-

αὐτῷ· ἔτιμος [a] τὸ παροροώμενον δεῖξαι, ἢ [b] ἐνδιδηκῶς, ἢδὲ ὡς κατεπδεικνύμενος ὅτι ἀνέχομαι, ἀλλὰ γνησίως καὶ χρήσως, διος ὁ Φωκίων ἐκεῖνος, εἰ γε μὴ ψευδεπολέιτο· τὰ [c] ἔσω γὸ δεῖ τοιαῦτα εἶναι, καὶ ὑπὸ τῶν θεῶν βλέπεδαι ἀνδρωπον [d] ψευδῆ μηδὲν ἀγαναπλήκτως διαπεφιλόνικον, μηδὲ δεινεπαθῆντα. [e] τί γάρ σοι κακὸν, εἰ αὐτὸς νῦν * ποιεῖ τὸ [ὄν] τῇ φύσει σε οἰκεῖον; [f] ἢ δέχῃ τὸ νῦν τῇ ὅλων φύσει εὐκαιρον, [g] ἄνδρωπος τεταγμένος ψευδὲς τὸ γένεδαι δι' ὅτε δὴ τὸ κοινῇ συμφέρον;

§ 14. [h] Ἀλλήλων καταφρονῆντες, ἀλλήλοις [i] ἀρεσκεύοντες, καὶ ἀλλήλων ὑπερέχειν δέλοντες, ἀλλήλοις ὑποκαπτλίνονται.

§ 15. Ὡς σαπρὸς καὶ κίβδηλος, ὁ λέγων, ἐγὼ προήρημαι ἁπλῶς σοι προσφέρεδαι; τί ποιεῖς ἄνδρωπε; τοῦτο ἐ δεῖ προλέγειν. * αὐτῆ φανήσε. [k] ὅπ τῷ μετώπῳ γεγράφδαι ὀφείλει εὐθὺς ἡ φωνή. * τοιοῦτον ἔχει, εὐθὺς ἐν τοῖς ὄμμασιν ἐξέχει· ὡς ἡδὺ ἐρασῶν ἐν τῷ βλέμματι πάντα εὐθὺς γνωρίζει ὁ ἐρώμενος. τοιοῦτον ὅλως δεῖ τ' ἁπλοῦν καὶ ἀγαθὸν εἶναι, [l] ὥς γε ἀσωνα, ἵνα [m] ὁ σωφρονῶν, ἅμα τῷ προσελθεῖν, δέλει ἐ δέλει, εὐδηλος ἔσται· ἡ ἁπλότης * σκαλιὰ ἔχει· κλὴν ἔζιν αἴσχιον λυκοφιλίας. παντων μάλιστα τοῦτο φεῦγε. ὁ ἀγαθὸς, καὶ [n] ἁπλοῦς, καὶ εὐμοιρὴς, ἐν τοῖς ὄμμασιν ἔχειν ταῦτα, καὶ ἀλανθάνει.

§ 16. Κάλλιστε * ἡ ζωὴ, [o] δύναμις αὐτῇ ἐν τῇ ψυχῇ, ἐὰν [p] πρὸς τὰ ἀδιάφορα ἀδιαφορῇ· ἀδιαφορήσει δ', ἐὰν [q] ἕκαστον αὐτῶν θεωρῇ διηρημένως καὶ ὁλικῶς· καὶ μεμνημένος, ὅτι [r] οὐδὲν αὐτῶν τὸν πόλιν ἔχει αὐτῇ ἡμῖν ἐμποιεῖν, [s] οὐδὲ ἔρχεται ἐφ' ἡμᾶς· ἀλλὰ [t] τὰ μὲν ἀπρεμεῖ· [u] ἡμεῖς δ' ἐσμὲν, οἱ ταῖς περὶ αὐτῶν κρίσεις γινώντες, καὶ οἷον γράφοντες ἑαυτοῖς [x] ἐξὸν μὲν μὴ γράφειν, [y] ἐξὸν δ' κἄν τε λά-

[a] L. 5. § 22. l. 10. § 4.
[b] Inf. § 18. l. 6. § 30.
[c] L. 12. § 2.
[d] Inf. § 18. l. 6. § 26.
[e] L. 6. § 27. l. 9. § 42.
* ποιεῖς Mer.
[f] L. 4. § 23.
[g] Inf. § 20. l. 5. § 8.
[h] L. 4. § 32.
[i] L. 5. § 5.
* αὐτὸ f.
[k] L. 7. § 60.
* ὀπῖον f. vel, τ' ἔχεις
[l] L. 5. § 28.
[m] L. 5. § 6.
* σκαλιωῖ Xyl. σκαιὰ Boot. σκαμβὴ Sal.
[n] L. 7. § 31.
* διαζῆν f.
[o] L. 7. § 3. l. 8. § 8. Sup. § 9.
[p] L. 2. § 11. l. 6. § 32. l. 9. § 1.
[q] Sup. § 2.
[r] L. 9. § 15.
[s] Sup. § 11.
[t] L. 4. § 3.
[u] L. 5. § 19.
[x] L. 6. § 52.
[y] L. 5. § 2.

[a] L. 10. § 11. 15.

δη, ευθυς εξαλειψαι. οπ a ολιγε χρονε εσαι ἡ τοιαυτη προσοχη, καὶ λοιπὸν πεπαυσαι ὁ βιος. τί μέντοι δύσκολον καλῶς ἔχειν ταῦτα; [b] εἰ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν ὄφει, χαῖρε αὐτοῖς, καὶ ῥάδια * ἔσω σοι· εἰ δὲ παρὰ φύσιν,

[b] L. 8. § 26. l. 10. § 33. * f. ἔσαι

[c] L. 10. § 2.

[c] ζήτει τί ὄφει σοι κατὰ σαυτὸν φύσιν. καὶ [d] ὅπῃ τοῦτο ἀποβήσεται, κἂν ἀδόξον ᾖ· [e] παντὶ γὰρ συγγνώμη τὸ ἴδιον ἀγαθὸν ζητοῦντι.

[d] L. 4. § 12. l. 5. § 3.

[e] L. 6. § 27.

[f] L. 3. § 11.

[g] L. 9. § 36.

[h] L. 8. § 18. l. 12. § 24.

[i] L. 8. § 21. l. 10. § 19.

[k] L. 4. § 42.

[l] L. 8. § 27.

[m] L. 2. § 1.

§ 17. [f] Πόθεν ἐλήλυθεν ἕκαστον, καὶ [g] εἰς τίνων ἕκαστον συγκρίνεται, καὶ [h] εἰς τί μεταβάλλει, καὶ [i] οἷόν ἐσαι μεταβάλλον, καὶ ὡς [k] ἐφ' ἓν κακὸν πείσεται.

§ 18. [Καὶ] πρῶτον, [l] τίς ἡ πρὸς αὐτὸς μοι σχέσις. καὶ ὅπι [m] ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν. καὶ κατ' ἕτερον λόγον, προστεθείμην αὐτὸς γέροντα, ὡς κριὸς ποίμνης, ἢ ταῦρος ἀγέλης. ἄνωθεν δὲ ἐπιδεῖ, ὑπὸ τῶν, [n] εἰ μὴ ἄτομοι, [o] φύσις ἡ τὰ ὅλα διοικοῦσα. εἰ τοῦτο, [p] τὰ χείρονα τῶν κρειττόνων ἕνεκεν· [q] ταῦτα δὲ ἀλλήλων.

[n] L. 9. § 39.

[o] L. 10. § 6.

[p] Sup. § 10.

[q] L. 5. § 16.

Δεύτερον δέ, [r] ὁποῖοί τινες εἰσὶν ὅταν τῆς τραπέζης, ἐν τῷ κλινιδίῳ, τἆλλα. μάλιστα δέ, [s] ὅταν ἀνάγκας δογμάτων κριθῶσι ἔχωσιν· καὶ αὐτὰ δὲ ταῦτα [t] μεθ' ὅτι τύφου ποιοῦσι.

[r] L. 3. § 4.

[s] L. 8. § 14.

[t] L. 9. § 34.

Τέλος, ὅτι εἰ μὲ ὀρθῶς ταῦτα ποιοῦσιν, ἀ δεῖ συγχεραίνειν· εἰ δ' ὐκ ὀρθῶς, * δηλονότι [u] ἄκοντες καὶ [x] ἀγνοοῦντες. [y] πᾶσα γὰρ ψυχὴ ἄκουσα στέρεται, ὥσπερ τῆς ἀληθοῦς, οὕτως καὶ τῆς [z] καθ' ἀξίαν ἑκάστῳ προσφέρεσθαι. ἄχθονται γοῦν ἀκούοντες ἄδικοι, καὶ ἀγνώμονες, καὶ πλεονέκται, καὶ καθάπαξ ἁμαρτητικοὶ πρὸς τὸν πλησίον.

* δήλον ὅτι

[u] L. 7. § 62.

[x] L. 2. § 1.

[y] L. 7. § 63.

[z] L. 8. § 29.

Τέταρτον, ὅτι καὶ [a] αὐτὸς πολλὰ ἁμαρτάνεις, καὶ [b] ἄλλῳ * τοιούτῳ εἶ. καὶ εἴ τινων τῶν ἁμαρτημάτων ἀπέχῃ, ἀλλὰ [c] τό γε ἕξιν ποιητικὸν * ἔχεις, εἰ καὶ διὰ δειλίαν, ἢ δοξοκοπίαν, ἢ τοιοῦτό τι κακὸν ἀπέχῃ τῶν ὁμοίων ἁμαρτημάτων.

[a] L. 7. § 26.

[b] L. 7. § 70.

* - λως f.

[c] L. 1. § 17. * ἔχεις

Πέμπτον, ὅτι [d] οὐδὲ εἰ ἁμαρτάνουσι κατείληφας. πολλὰ γὰρ κατ' [e] οἰκονομίαν

[d] L. 9. § 38.

[e] L. 4. § 51.

culum irrepserint, statim obliterare: quódq; ad breve admodum tempus opus futurum est cavtelâ hac; tum vita terminabitur. ecquid est avtem in his difficile? siquidem enim naturæ congrua sunt, eis oblecta te, & facilia futura sunt. sin præter naturam, investiga, quid sit naturæ tuæ congruum, & ad hoc te accinge, etiamsi minùs gloriosum sit. venia enim cuiq; habenda est, qi bonum suum sectatur.

§ 17. Cogita tecum, unde prodierit unumqodqe, & ex qibus consistat, & in qid mutet, & ubi mutaverit, quale futurum sit, & qod mutando mali nil patitur.

§ 18. De eis qi adversùs te delinqunt cogita: Primò, quàm relationem ad illos habeas. qódq; alteri alteri⁹ cavsâ nati sumus: tu avtem speciali qadam ratione etiam illis præfectus, ut gregi aries, armento tavrus. qin & altiùs rem repete: vel atomos obtinere, vel naturam universa disponere. hoc si est, deteriora constat præstantiorum cavsâ esse condita, præstantiora sui invicem.

Secundò cogita, quales sint ad mensam, in lectulo alibi. præsertim verò, qas à decretis intùs sitis necessitates perpetiantur: quantâqe cum prudentiæ opinione hæc ipsa, in qibus delinqunt, agant.

Tertiò, qòd, si hæc rectè faciunt, ægrè ferre non oportet: sin minùs, nolentes utique & nescientes agunt. omnis etenim anima, prout veritate privatur invita, sic etiam erga qemqe pro dignitate cujusq; gerendi se peritiâ. itaqe injustos, ingratos, avaros, vicinis injurios dici se non sustinent.

Qartò, qòd & ipse multa peccas, & aliàs ejusmodi es planè, quales illi sunt. atqe etiamsi peccatis qibusdam abstineas, habes tamen intra te habitum talia perpetrare proclivem, licèt vel ignaviæ, vel famæ, vel alius alicujus ratione à peccatis paribus te cohibeas.

Qintò, qòd nec an peccaverit etiam, nostri satis. multa enim per dispensationem

nem geruntur. atq; omnino multa priùs edocearis oportet, qàm de facto alieno certi qicqam ſtatuere poſſis.

Sextò, qando qàm maximè indignaris, vel ægrè fers, memineris momentaneam eſſe vitam humanam, omnéſqe nos brevi componendos fore.

Septimò, non eſſe actiones aliorum, qæ nos conturbant; ſunt enim hæ in mentibus ipſorum ſitæ: ſed opiniones tantùm noſtras. iſtas igitur tolle, miſſóqe de re ipſa, tanqam grave qiddam ſit, judicio, ira protinus evaneſcet. ſed qomodo tollam? reputando nihil tibi inhoneſtum contigiſſe. niſi enim malum id ſit duntaxat qod inhoneſtum eſt, neceſſe futurum eſt, ut & tu multa pecces, & latro, vel qidlibet etiam, fias.

Octavò, cogita qantò graviora patiamur ex iracundia ac mœſtitia, qàm de iſtis concipimus, qàm ex eis ipſis, qorum cavſsâ ſuccenſemus & angimur.

Nonò, manſvetudinem inſuperabilem eſſe, ſi genuina fuerit, non perſonata & fucata. qid enim fecerit tibi, qi vel maximè contumelioſus eſt, ſi manſvetè adversùs illum te gerere perrexeris, & ſi occaſio tulerit, placidè illum admonueris, & eodem ipſo, qo te lædere molitur, tempore qietus ipſe hominem meliora docueris; *Noli ſic agere mi fili; ad alind nati ſumus. mihi qidem noceri neqit. ſed ipſe læderis, mi fili.* monſtraveris etiam ſcitè, & generatim oſtenderis, nec apes ità ſe gerere, nec eorum ullum, qæ gregatim agere nata ſunt, animantium. qin neqe irriſoriè faciendum hoc, neqe contumelioſè, ſed cum genuino amoris affectu; neqe animo qaſi attacto & exulcerato, neqe tanqam in ſcholà, neqe ut aſtanti alicui ſis admirationi, ſed ità ſemper, ut cum ſolo agas, etiamſi alii forſan circumſtiterint nonnulli.

Capita novem iſta in mente repoſita habeas, tanqam dona qædam à Muſis accepta; atq; incipias tandem homo eſſe,

μίαν γένεσιν· καὶ ὅλως πολλὰ δεῖ προϊτέρων μαθεῖν, ἵνα τὶς περὶ ἀλλοτρίας πράξεως καταληπτικῶς τι ἀποφήνηται.

Ἕκτον, ὅτι [a] ὅταν λίαν ἀγανακτῇς, [a] L. 7. § 58.
ἢ καὶ δυσπαθῇς, [b] ἀκαριαῖον ὁ ἀνθρώπου βίος, καὶ [c] μετ' ὀλίγον πάντες [b] L. 4. § 48.
[d] ἐξετάθημεν. [c] L. 12. § 21.
[d] L. 4. § 3.

Ἕβδομον, ὅτι [e] οὐκ αἱ πράξεις αὐθαδῶς ἐνοχλοῦσιν ἡμῖν· [f] ἐκεῖναι γὰρ εἰσὶν ἐν τοῖς ἐκείνων ἡγεμονικοῖς· ἀλλὰ [g] αἱ ἡμέτεραι ὑπολήψεις· [h] ἆρον γοῦν, καὶ θέλησον ἀφεῖναι τὼ ὡς πρὸς δεινοῦ κείσιν, καὶ [i] ἀπῆλθεν ἡ ὀργή. πῶς οὖν αἴρω; λογισάμενος, ὅτι [k] οὐκ αἰσχρόν. ἐὰν γὰρ μὴ [l] μόνον ᾖ τὸ αἰσχρὸν κακόν, [m] ἀνάγκη καί σε πολλὰ ἁμαρτάνειν, καὶ λῆσιν καὶ παντοῖον γίνεσθαι. [e] Sup. § 11. [f] L. 5. § 25. [g] L. 7. § 16. [h] L. 4. § 7. [i] L. 5. § 22. [k] L. 2. § 1. [l] L. 2. § 11. [m] L. 9. § 1.

Ὄγδοον, [n] ὅσῳ χαλεπώτερα ὀπφέρουσιν αἱ ὀργαὶ καὶ λύπαι αἱ ὑπὲ τοῖς τοιούτοις, ἤπερ αὐτά ἐστιν ἐφ' οἷς ὀργιζόμεθα καὶ λυπούμεθα. [n] L. 7. § 24.

Ἔνατον, ὅτι [o] τὸ εὐμοιρεῖν ἀνίκητον, ἐὰν γνήσιον ᾖ καὶ μὴ [p] σεσηρὸς, μηδὲ ὑποκρισις. τί γάρ σοι ποιήσει ὁ ὑβριστικώτατος, ἐὰν διατελῇς [q] εὐμοιρῶν ἐυπρῷ, καὶ, εἰ ἔστιν ἔτυχε, πραΰς πυρρίχης καὶ [r] μεταδιδάσκης εὐχερῶν παρ' αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὅτε κακὸν ποιεῖν σε ἐπιχειρεῖ; μὴ τέκνον· [s] σπεῦδε ἄλλο περύκαμμον. [t] ἐγὼ μὲν ἐὰ μὴ βλαβῶ, [u] σὺ δ' βλάπτῃ, τέκνον. καὶ [x] δεικνύναι εὐαφῶς καὶ ἐλικῶς, ὅτι τοῦτο ἔστως ἔχει, ὅτι [y] δὲ μέλιστα αὐτὸ ποιοῦσιν, ἀδ' ὅσα συναγελαστικὰ πέφυκε· δεῖ δὲ [z] μήτε εἰρωνικῶς αὐτὸ ποιεῖν, [a] μήτε ὀνειδιστικῶς, ἀλλὰ φιλοσόργως καὶ ἀδήκτως * τῇ ψυχῇ· καὶ [b] μὴ ὡς ἐν σχολῇ, μηδὲ ἵνα ἄλλος θαυμάσῃ· ἀλλ' * ἤτοι πρὸς μόνον, καὶ ἐὰν ἄλλοί τινες παρεστήκωσι. [s] Sup. § 13. [t] L. 1. § 15. [q] L. 3. § 11. [r] L. 5. § 28. [s] L. 2. § 1. [t] L. 10. § 33. [u] L. 9. § 4. [x] L. 10. § 4. [y] L. 9. § 9. [z] Sup. § 13. [a] L. 1. § 10. 16. [b] L. 10. § 36. * - πρὸς f. * ἀεὶ τοι Mer. ἀεὶ ὡς Xyl.

Τέτων τῶν ἐννέα κεφαλαίων μνήσω, ὡς δῶρά τινα Μουσῶν δοθέντα ἐλπφῶς, καὶ [c] ἀρξαί ποτε ἄνθρωπος εἶναι, [c] L. 10. § 1. l. 12. § 1.

ὡς

[a] L. 4. § 31. ἕως ζῇς· [a] φυλακτέον ἡ ὀπὴ τῷ ὀργίζεσθαι αὐτοῖς, τὸ κολακεύειν αὐτούς· ἀμφότερα γὰρ ἀκοινώνητα, καὶ πρὸς βλάβλιν φέρει. πρόχειρον ἡ ἐν

[b] Sup. § 9. ταῖς ὀργαῖς, ὅπ[b] ἐγὼ τὸ δυμεῖσθαι ἀνδρικὸν, ἀλλὰ τὸ πρᾶον καὶ ἥμερον, ὥσπερ ἀνθρωπικώτερον, ἅτως καὶ ἀρρενικώτερον, καὶ ἰσχυρὸν καὶ νεύρων καὶ ἀνδρείας τάτῳ μέτεσιν, ἐγὼ τῷ ἀναισθησίαν καὶ δυσαρεστῆνπ. ὅσῳ γὰρ ἀπαθέσ τῆτο οἰκειότερον, τοσάτῳ καὶ δυνάμει. ὥσπερ τε ἡ λύπη ἀδενῆς· ἅτως καὶ ἡ ὀργή. ἀμφότεροι γὰρ τέτρωνται, καὶ

[c] L. 7. § 64. [c] ἐνδεδώκασιν.

ira, imbecillis eſt animi. utraqe enim vulnus accepit, & ſuccubuit.

dum vivis. Veruntamen ex æqo cavendum, ſicut nè iraſcaris eis, ità etiam nè aduleris. utrumqe enim ſocietatis jus violat, & ad damnum tendit. adversùs iram verò præſtò ſit illud; iraſci havd virile eſſe; ſed manſvetum placidúmqe animi affectum, ut humanius qiddam, ità & maſculum magís. atq; is certè, qi ità affectus eſt, robur animi nervóſq; & fortitudinem penes ſe habet, non avtem is qi indignatur & offenditur, qò enim propiùs hoc ad immunitatem ab affectibus omnem prorſus, eò etiam ad potentiam propiùs accedit. qemadmodum avtem triſtitia, ſic &

[d] L. 5. § 17. * ἀξιῶν μὴ

[e] L. 7. § 71.

[f] L. 6. § 27.

Εἰ δὲ βέλει, καὶ δέκατον παρὰ τοῦ μουσηλέτε δῶρον λάβε· ὅπ[d] τὸ * μὴ ἀξιῶν ἀμβρτάνειν τοῦ φαύλες μανικόν. [e] ἀδυνατε γὰρ ἐφίεται· τὸ δὲ συγχωρεῖν ἄλλοις μὴ ἔτι τοιάτοις, ἀξιῶν δὲ μὴ εἰς σὲ ἁμβρτάνειν, [f] ἄγνωμον καὶ τυραννικόν.

Qod ſi volueris, etiam decimum à Muſarum præſide donum accipe. velle, improbi nè peccent, inſaniæ eſt. id enim qod fieri non poteſt, appetit. tum concedere, ut adversùs alios tales ſint, ſed nè in te peccent poſtulare, & ſtolidum eſt & tyrannicum etiam.

[g] Sup. § 16.

[h] L. 4. § 24.
[i] L. 9. § 23.
[k] L. 2. § 16.

§ 19. Τέταρτος μάλιστα ὑπὸ τῶν ἡγεμονικῶν παραφυλακτέον διανοιῶν, καὶ ἐπιδιὴν φωράσῃς, ὃ ἀπαλλήπτον, ἐπιλέγοντα ἐφ' ἑκάστῳ ἅτως· τῆτο τὸ φάντασμα [h] ἐκ ἀναγκαῖον· τῆτο [i] λυπηρὸν κοινωνίας· τῆτο [k] ἐκ ὑπὸ σαυτῦ μέλλεις λέγειν· τὸ γὰρ μὴ ἀφ' ἑαυτῦ λέγειν ἐν τοῖς ἀποπωτάτοις νόμιζε. τέταρτον δέ ἐςι, καθ' ὃ σεαυτῷ * ὀνήσεις, ὅπ τῆτο [l] ἥκιστα ὲςὶ καὶ κατακεκλινόμενόν ἐν σοι [m] θειοτέρῳ μέρει τῇ ἀπιμωτέρᾳ καὶ [n] ἐνεργῇ μοίρᾳ τῇ τῷ σώματι ὑπηκόῳ καὶ ταῖς τέτε παχείαις ἡδοναῖς.

§ 19. Mentis affectiones qatuor potiſſimùm ſunt jugiter cavendæ, & ubi deprehenſæ fuerint, confeſtim inducendæ, de ſingulis earum ſic cenſendo: cogitatio iſta non eſt neceſſaria; iſta ſocietatis inimica; iſtud non à te dicturus es. aliqid enim non à teipſo dicere, in rerum abſurdiſſimarum numero habeto. qartum eſto, qicqid conſcientia tibi dictaverit, fore per illud, ut pars tui divinior devicta ſuccumbat viliori, corpori nempe mortali ejúſqe craſſis voluptatibus.

* σωσειδήσῃς f.
[l] L. 3. § 3.
[m] L. 12. § 19.
[n] L. 4. § 41.

§ 20. Τὸ μὲ πνευμάτιόν σε, καὶ τὸ πυρῶδες πᾶν ὅσον ἐγκέκραται, καίτοι φύσει ἀναφερῆ ὄντα, ὅμως πιθόμενα τῇ τῶν ὅλων διατάξει, συγκρατεῖται ἐνταῦθα ἐπὶ τᾶ συγκειμάτᾳ· καὶ τὸ γεῶδες ἡ τὸ ἐν σοὶ πᾶν, καὶ τὸ ὑγρὸν, καί τοι καταφερῆ ὄντα, ὅμως ἐγήγερται καὶ ἕςηκε τῶν ἐκ ἑαυτῶν φυσικῶν χώρων. ἅτως ἄρα καὶ τὰ στοιχεῖα ὑπακέει τοῖς ὅλοις, [o] ἐπιδὰν πε κατα-

§ 20. Qicqid aëreum & igneum immixtum eſt tibi, etiamſi naturâ ſurſum feratur, utrumq; ut tamen univerſi diſpoſitioni obſeqatur, in maſſa compoſita iſtic detinetur. qicqid itidem in te terreum & aqeum exiſtit, etiamſi naturâ deorſum vergat, attollitur nihilominus, & ſtationem occupat non ſuam. uſqeadeo etiam elementa univerſo obtemperant, dum ibi, ubi per vim diſpoſita ſunt,

[o] L. 3. § 5.

manent,

manent, donec diſſolutionis ſignum detur. an non iniqum eſt ergò, mentem tantùm tuam immorigeram eſſe, nec ſtatione ſuâ acquieſcere? & huic tamen nihil violentum injungitur, ſed ea ſola qæ ei ſecundùm naturam ſunt. nec ſuſtinet tamen, ſed in contrarium fertur. motus enim omnis ad injurias, luxus, dolores, formidines, nihil eſt aliud, qàm à natura defectio. qin & mens, qoties eventum aliqem ægrè fert, ſtationem tunc ſuam deſerit: ad æqanimitatem enim & pietatem eſt condita, non minùs qàm ad juſtitiam. ſiqidem & iſta ad communionem tuendam faciunt; imò actionibus juſtis antiqiora ſunt.

§ 21. Cui non unus idémqe ſemper vitæ ſcopus eſt, hic unus idémqe per vitam totam eſſe non poteſt. non eſt ſatis qod dixi, niſi illud etiam adjeceris, qalis ſcopus hic eſſe debeat. qemadmodum enim opinio eadem non eſt de omnibus qæ vulgò hominum qoqo modo bona videntur, ſed de certis qibuſdam, communibus nempe: ad eundem modum & ſcopum illum qi eſt civilis & communioni congruus proponi oportet. qi enim ad iſtum conatus ſuos omnes direxerit, is actiones ſuas omnes ſibi ſimiles præſtabit, & hoc modo ſemper idem futurus eſt.

§ 22. Murem agreſtem & domeſticum cogita. hujúſqe pavorem ac trepidationem.

§ 23. Socrates plurimorum decreta *lamias* appellabat, puerulorum terriculamenta.

§ 24. Lacedæmonii in ſpectaculis ſuis, peregrinis in umbra ſedilia collocabant, ipſi ubicunqe obtigerat, conſidebant.

§ 25. Perdiccæ accerſenti excuſabat ſe Socrates; *nè peſſimo*, inqit, *exitio peream, cùm gratiam collatam referre nequeam.*

συν βίᾳ, μὴ ὄντα, μέχρις ἂν ἐκεῖθεν πάλιν τὸ εὐδόσιμον ἡ διαλύσεως σημήνῃ. [a] ὁ δεινὸν ἦν μόνον τὸ νοερὸν σε μέρος ἀπᾴδὲς ἔῃ καὶ ἀγανακτεῖν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ; καί τοι [b] ἐδέν γε βίαιον τέτῳ ὑπέπεσεν. ἀλλὰ μόνα, * κατὰ φύσιν ὄζιν αὐτῷ· ὁ μὴ τι αὐθέλεια, ἀλλὰ ἡ ἐναντίαν φέρεσθαι. ἢ γὰρ ὅτι τὰ ἀδικήματα καὶ τὰ ἀκολασήματα, καὶ ταῖς λύπαις, καὶ ταῖς φόβοις κίνησις, ὐδὲν ἄλλο ὄζιν, ἢ [c] ἀφίσταμένε τῆς φύσεως. καὶ ὅταν δέ τινι τῶν συμβαινόντων δυσχεραίνει τὸ ἡγεμονικὸν, [d] καταλείπει καὶ τότε τὴν ἑαυτοῦ χώραν. πρὸς [e] ἰσότητα γὰρ καὶ [f] θεοσέβειαν κατεσκεύασαι, ἐκ ἧττον ἢ πρὸς [g] δικαιοσύνην· καὶ γὰρ [h] ταῦτα ἐν εἴδει ὄζι τῆς εὐκοινωνησίας, μᾶλλον δὲ [i] πρεσβύτερα τῆς δικαιοπραγημάτων.

§ 21. Ὦ μὴ [k] εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ὄζιν ἀεὶ τοῦ βίε σκοπὸς, ὅτος [l] εἷς καὶ ὁ αὐτὸς δὲ ὅλε τε βίε ἔῃ· ὁ δύναλαι· ὐκ ἀρκεῖ τὸ εἰρημένον, ἐὰν μὴ κἀκεῖνο προσθῇς, ὁποῖον ἔῃ δεῖ τοῦτον τὸν σκοπόν. ὥσπερ γὰρ ἐχ ἡ παντῶν τῆς ὁπωσοῦν πλείοσι δεκένων ἀγαθῶν ὑπόληψις ὁμοία ὄζιν, ἀλλ' ἡ τῆς τοιῶνδέ τινων, τατέστι τῶν κοινῶν· ὕτω καὶ τὸν σκοπὸν δεῖ [m] τὸν κοινωνικὸν καὶ [n] πολιτικὸν ὑποτίθεσθαι· ὁ γὰρ εἰς τοῦτον πάσας τὰς ἰδίας ὁρμὰς ἀποδύνων, πάσας τὰς προσέξεις ὁμοίας ἀποδώσει, καὶ κατὰ τοῦτο [o] ἀεὶ ὁ αὐτὸς ἔσῃ.

§ 22. Τὸν μῦν τὸν ὀρεινὸν, καὶ τὸν χαμαικόδον, καὶ [p] τὸν πόην πτοίαν τότε καὶ διασόβησιν.

§ 23. Σωκράτης καὶ τὰ τῶν πολλῶν δόγματα, λαμίας ἐκάλει, [q] παιδίων δείματα.

§ 24. Λακεδαιμόνιοι τοῖς μὲ ξένοις ἐν ταῖς θεωρίαις ὑπὸ τῇ σκιᾷ τὰ βάθρα ἐπίθεσαν· αὐτοὶ δὲ ἔτυχαν ἐκαθέζοντο.

§ 25. Τῷ Περδίκκᾳ [r] ὁ Σωκράτης ᾤκει τ' μὴ ἔρχεσθαι παρ' αὐτὸν, ἵνα, ἔφη, μὴ τῷ κακίῳ ὀλέθρῳ ὑπόλωμαι, τατέστι, μὴ ἓν παθὼν ὁ συνήθως ἀντιποιήσω.

[a] L. 9. § 9.
[b] L. 5. § 9.
[*] [ἄ] κ.
[c] Sup. § 8.
[d] Sup. § 9.
[e] Sup. § 4. 6.
[f] L. 7. § 66.
[g] L. 9. § 1.
[h] Sup. § 13.
[i] L. 9. § 1.
[k] L. 2. § 7. 16.
[l] L. 1. § 8.
[m] L. 5. § 16.
[n] L. 9 § 23.
[o] Inf. § 27.
[p] L. 7. § 3.
[q] L. 2. § 12. l. 4. § 44. l. 7. § 68.
[r] L. 7. § 66.

* Ἐπικυρείων f.

§ 26. Ἐν τοῖς τ* Ἐφεσίων γεγράμμαι, ὑπόμνημα ἔκτητο, συνεχῶς ἀναμιμνήσκεσθαι τῶν παλαιῶν τινος τὰ ἀρέσκοντα πεποιημένων.

§ 26. In ſcriptis Epicureis præcipitur, ut in mente ac memoria ſemper habeamus antiqorum aliqem eorum, qi virtutem coluerint.

a L. 7. § 47.

§ 27. Οἱ Πυθαγόρειοι, ἔωθεν [a] εἰς τὸν οὐρανὸν ἀφορᾶν, ἵν' ὑπομιμνησκώμεθα τῶν [b] ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως τὸ ἑαυτῶν ἔργον διανυόντων, καὶ τῆς τάξεως, καὶ [c] τῆς καθαρότητος, καὶ τῆς γυμνότητος. οὐδὲν γὰρ περικάλυμμα ἄστρου.

b Sup. § 21 l. 9. § 9.

c L. 10. § 1. l. 12. § 2.

§ 27. Pythagorei manè cœlum ſuſpicere præcipiebant, qò eorum commoneamur, qæ eundem perpetuò curſum ſervant, eodémq; modo peragunt opus ſuum; útq; ordinem eorundem obſervemus, & puritatem, & nuditatem. aſtri ſiqidem velamentum nullum eſt.

§ 28. Οἷος ὁ Σωκράτης τὸ κώδιον ὑπεζωσμένος, ὅτε ἡ Ξανθίππη λαβοῦσα τὸ ἱμάτιον ἔξω περῆλθε· καὶ ἃ εἶπεν ὁ Σωκράτης τοῖς ἑταίροις αἰδεσθεῖσι καὶ ἀναχωρήσασιν, ὅτε αὐτὸν εἶδον ὕπτως ἐσκαλμένον.

§ 28. Cogita Socrates qi fuerit pelle ſuccinctus, qando Xanthippe veſte ipſius ſumptâ foras ſe proripuerat. qæ'qe amicis ſuis dixerit, pudore ſuffuſis pedémqe retrahentibus, cùm ſic indutum illum conſpicarentur.

§ 29. Ἐν τῷ γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν, ἐπὶ σεαυτὸν ἄρχεις, πρὶν ἀρχθῆς. τοῦτο πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ βίῳ.

§ 29. Nec in ſcribendo, nec in legendo aliis præcipias, niſi priùs præceptum fuerit tibi: in vita multò magis ſic ſe habet.

d Tragic. N. Q. Philo de bonis libert.

§ 30. [d] Δοῦλον πέφυκας, ὦ μέστεσί σοι λόγοι. (λον κῆρ.

§ 30. *Cùm liber haud ſis, jus loqendi non habes.*

e Homer. Odyſſ. 1. v. 413.

§ 31. ---[e] Ἐμὸν δ' ἐγέλασσε φίλον κῆρ.

§ 31. *--- at cor carum mihi riſit.*

f Heſiod. Oper. lib. 1. v. 184.

§ 32. [f] Μέμψονται δ' * ἀρετῶ χαλεποῖς βάζοντες ἔπεσσιν.

§ 32. *Dura ſuos fundendo inceſſent verba parentes.*

* deg τοῦ Heſ.

§ 33. Σῦκον χειμῶνος ζητεῖν, [g] μαινομένου τοιοῦτος [h] ὁ παιδίον ζητῶν, ὅτε ἔκ ἔστι δίδοτον.

g L. 5. § 17. Sup. § 18.

h L. 9. § 40.

§ 33. Inſani eſt, ficum hyeme qærere. aſſidet huic, qi puerulum requirit, cùm non ampliùs conceditur.

§ 34. Καταφιλοῦντα τὸ παιδίον, ἔλεγεν ὁ Ἐπίκτητος, ἔνδον ὑποφθέγγεσθαι, [i] ἄυριον ἴσως ἀποθανῇ. δύσφημα ταῦτα; [k] οὐδὲν δύσφημον, ἔφη, φυσικῷ πόνῳ ἔργου σημαντικόν· ἢ καὶ τὸ σάχυας [l] θερισθῆναι, δύσφημον.

i L. 10. § 34.

k L. 2. § 17.

l L. 7. § 40.

§ 34. Filiolum deoſculanti præcipiebat Epictetus, intus apud ſe diceret, *Cras forſan moriturus eſt.* at malè ominata ſunt iſta. mali ominis nihil eſt, qod munus naturale ullum deſignat: alioqi ſpicas etiam demeti, infavſtum fuerit.

§ 35. Ὄμφαξ, σαφύλη, σαφὶς, [m] πάντα μεταβολαί, [n] οὐκ εἰς τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' εἰς τὸ νῦν μὴ ὄν.

m L. 9. § 21.

n L. 5. § 23. o L. 4. § 4.

§ 35. Uva acerba, matura, paſſa; mutationes ſunt omnia iſta, non in id qod non eſt, ſed in id qod nondum eſt.

§ 36. Ληστὴς προαιρέσεως οὐ γίνεται, τὸ τοῦ Ἐπικτήτου.

p L. 8. § 41.

§ 36. *Voluntatis latro nullus eſt*, inqit Epictetus.

§ 37. Τέχνην ἔφη [q] δεῖ τὸ συγκαταθέσθαι εὑρεῖν. καὶ ἐν τῇ [r] δεῖ τὰς ὁρμὰς τοῦτο τὸ προσεκτικὸν φυλάσσειν, ἵνα [s] μεθ' ὑπεξαιρέσεως, ἵνα [t] κοινωνικῶς, ἵνα [u] κατ' ἀξίαν. καὶ [x] ὀρέξεως

q L. 7. § 54.

r L. 8. § 7.

s L. 4. § 1.

t L. 7. § 72.

u L. 8. § 29.

x L. 10. § 1.

§ 37. Artem aſſenſum præbendi inveniendam idem monebat. & conatus ità cohibendos eſſe, ut cum exceptione fiant, ut ſocietatis jus ſpectent, ut pro rei cujuſq; dignitate adhibeantur. & appetitu qidem

qidem abstinendum prorsus; aversationem verò in re nulla adhibendam, qæ nostri juris non sit.

§ 38. Non est itaqe, inqit, de re vulgari certamen, sed de eo, utrum insaniamus, nécne.

§ 39. Socratis dictum. Qid vultis? rationalium, an irrationalium animas habere? rationalium. qorumnam rationalium? sanorum an pravorum? sanorum. qare ergò non qæritis? qia jam habemus. cur ergò pugnatis & contenditis invicem?

μὴ πεπτάσαν ἀπέχεσθαι· [a] ἐκκλίσει ὃ πρὸς μηδὲν ἧσσ' ἐκ ἐφ' ἡμῖν χεῖσθαι.

§ 38. Οὐ περὶ τοῦ τυχόντος ἔν, ἔφη, ὅζιν ὁ ἀγὼν, ἀλλὰ περὶ τοῦ [b] μαίνεσθαι, * εἰ μή.

§ 39. Ὁ Σωκράτης ἔλεγε· τί θέλετε; λογικῶν ψυχὰς ἔχειν, ἢ ἀλόγων; λογικῶν. τίνων λογικῶν; [c] ὑγιῶν ἢ φαύλων; ὑγιῶν. τί * ἔν ζητεῖτε; ὅτι [d] ἔχομεν. τί ἔν μάχεσθε καὶ διαφέρεσθε;

[a] L. 10. § 25.
[b] L. 5. § 17.
* ἢ μή.
[c] L. 10. § 35.
* ἔν [ἐ] Xyl. Lug.
[d] L. 4. § 13. l. 5. § 28.

LIBER XII.

ΒΙΒΛΙΟΝ ιβ.

STa omnia, qæ per ambages assequi contendis, jam consequi potes. nî tibi ipse invideas. hoc autē fiet, si præteritum omne missum feceris, futurum omne providentiæ divinæ permiseris, & qod præsens est tantùm ad pietatis ac justitiæ normam direxeris: ad pietatis normam, dum qicqid destinatur tibi diligis; cùm & tibi hoc natura tulerit, & huic te: ad justitiæ, dum liberè & sine ambage ulla qæ vera sunt proloqeris, & qæ legi consentanea ac pro rei cujusqe dignitate sunt, facis: nec impediverit te, qo minùs sic te geras, avt aliena sive vitiositas, sive opinio, sive sermo, avt sensus etiam cingentis te massæ istius carneæ. viderit enim id qod patitur. si igitur, cùm in exitu ferè jam sis, missis cæteris omnibus, id duntaxat, qod in te principatum gerit & divinum est, in pretio ac honore habueris; nec hoc metueris, nè vivere desinas aliqando, sed nè secundùm naturam vivere tandem occipias; mundo, qi te protulit, dignum te præstabis, desinésqe in patria tua peregrinus esse, eáqe qæ qotidie eveniunt tanqam inopinata admirari, & ex hac vel illa re suspensus teneri.

Ἅ ντα ὑπεῖνα ἐφ' ἃ [a] σπεύδεις εὐχῇ ἐλθεῖν, [b] ἔξεσι σοι ἤδη ἔχειν δύνασαι, ἐὰν μὴ σαυτῷ φθονῇς· τοῦτο δέ ὅζιν, ἐὰν [c] πᾶν τὸ παρελθὸν καταλίπῃς, καὶ [d] τὸ μέλλον ἐπιτρέψῃς τῇ προνοίᾳ, καὶ [e] τὸ παρὸν μόνον ἀπαθύνῃς [f] πρὸς ὁσιότητα καὶ δικαιοσύνην. ὁσιότητα μέν, ἵνα [g] φιλῇς τὸ ἀπονεμάθυνον· [h] σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε, καί σε τέτῳ· δικαιοσύνην δέ, ἵνα [i] ἐλευθέρως καὶ χωρὶς σκαιπλοκῆς [k] λόγῃς τε τ' ἀληθῆ, καὶ πράξῃς τὰ [l] κατὰ νόμον, καὶ [m] κατ' ἀξίαν. [n] μὴ ἐμποδίζῃ δέ σε, μήτε [o] κακία ἀλλοτρία, μήτε [p] ὑπόληψις, μήτε φωνὴ, μηδὲ μέν [q] αἴσθησις τῶν σαρκιδίων. [r] ὄψεται γὰρ τὸ πάθος. ἐὰν δέ [f] ὅτε δύνηται πρὸς ἐξόδῳ γένῃ, πάντα τὰ ἄλλα καταλιπὼν, μόνον τὸ ἡγεμονικόν σου, καὶ [t] τὸ ἐν σοὶ θεῖον πιμήσῃς, καὶ * τὸ μὴ πτύσεσθαί ποτε ζῆν φοβηθῆς, ἀλλὰ τόνε [x] μηδέποτε ἀξιώσῃς κατὰ φύσιν ζῆν ἐν ἀνθρώπῳ [y] ἀξίῳ τῶν [z] γεννήσαντος κόσμε, καὶ πάσης [a] ξένῳ ὢν [b] τῆς παιδείας, καὶ [c] θαυμάζων ὡς ἀπροσδόκητα [d] τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα, καὶ [e] χρειώδη ἐν τῷδε καὶ τῷδε.

[a] L. 8. § 1.
[b] L. 3. § 14. l. 8. § 55.
[c] Inf. § 2. l. 6. § 32.
[d] L. 7. § 8. 46.
[e] L. 3. § 12.
[f] L. 11. § 29.
[g] L. 3. § 16.
[h] L. 5. § 8.
[i] L. 7. § 31.
[k] L. 3. § 16.
[l] L. 10. § 11.
[m] L. 11. § 37.
[n] L. 5. § 34.
[o] L. 5. § 35.
[p] L. 5. § 3.
[q] L. 7. § 15.
[r] L. 7. § 68.
[f] L. 7. § 16.
[t] L. 6. § 2.
[u] L. 2. § 12.
* μὴ τὸ π' L. 3. § 3.
[x] L. 10. § 1.
[y] Inf. § 5. 14.
[z] Inf. § 26.
[a] L. 4. § 29.
[b] L. 6. § 44.
[c] L. 8. § 15.
[d] L. 4. § 46.
[e] L. 9. § 26.

§ 2. [a] Ὁ Θεὸς πάντα τὰ ἡγεμονικὰ, γυμνὰ τοῦ ὑλικοῦ [b] ἀγγείων καὶ [c] φλοιῶν καὶ καθαρμάτων ὁρᾷ, μόνῳ τῷ ἑαυτοῦ νοερῷ μόνων [d] ἅπτεσθαι τῶν ἐξ ἑαυτοῦ εἰς ταῦτα [e] ἐῤῥυηκότων καὶ ἀπωχετευμένων. ἐὰν δὴ καὶ σὺ τοῦτο ἐθίσῃς ποιεῖν, [f] τὸ πολὺ περισπασμὸν σεαυτοῦ περιορήσεις. ὁ γὰρ μὴ δὲ τὰ περιεστῶτα χρεώδη ὁρῶν, ἵππε γε ἑστῶτα, καὶ οἰκίαν, καὶ δόξαν, καὶ τῶν τοιούτων περίοδον καὶ σκηνὴν θεώμενος, [*] ἀχλήσεται.

§ 3. [h] Τρία ἐστὶν ἐξ ὧν συνέστηκας, σωμάτιον, πνευμάτιον, νοῦς. τούτων τὰ μὲν λοιπὰ [i] μέχρι τοῦ ἐπιμελεῖσθαι δεῖν, σά ἐστι· τὸ δὲ τρίτον μόνον [k] κυρίως σόν. [*] ὃ ἐὰν χωρίσῃς ἀπὸ σεαυτοῦ, τουτέστιν, ἀπὸ τῆς σῆς διανοίας, [l] ὅσα [*] ἄλλα ποιοῦσιν ἢ λέγουσιν, [*] ἢ [m] ὅσα αὐτὸς ἐποίησας ἢ εἶπας, καὶ [n] ὅσα ὡς μέλλοντα παρέσεσθαι [*], καὶ ὅσα [o] τὰ περικείμενά σοι σωμάτιον, ἢ [p] τοῦ συμφύτου πνευμάτιου, ἀφοσίωτα φώσεσιν, καὶ ὅσα ἡ ἐξωθεν περιῤῥέουσα αἴνιγμα ἁλίσεται, ὥσπερ [q] τοῦ συνεμπλεκομένου ἐξηρμένην καθαρὸν τὴν νοερὰν δύναμιν [*] ἀπόλυτον, ἐφ' ἑαυτῆς ζῆν, [r] ποιοῦσαν τὰ δίκαια, καὶ [s] θέλουσαν τὰ συμβαίνοντα, καὶ [t] λέγουσαν τ' ἀληθῆ, ἐὰν χωρίσῃς, φημὶ, τοῦ ἡγεμονικοῦ τούτου τὰ προσπεπτωκότα ὑπ' [u] ἀφροσπαθείας, καὶ [x] τοῦ χρόνου τὰ ἐπέκεινα, ἢ τὸ παρῳχηκὸς τε, ποιήσῃς τε σεαυτὸν, ὃν [o] ἐμπεδόκλῆς,

[y] Σφαῖρῳ [*] κυκλοτερὴς [*] μονῇ περιήθει χαίρων.

μόνον τε ζῆν ἐπιμελετήσῃ [z] ὃ ζῇς, τουτέστι, [a] τὸ μεταξὺ, δυνήσῃ τοῦ μέχρι τοῦ ἀποθανεῖν [b] εὐπαρόδευτον, ἀταραξίᾳ τε καὶ εὐγενῶς, καὶ [c] ἵλεως τῷ σεαυτοῦ δαίμονι διαβιῶναι.

§ 4. Πολλάκις ἐθαύμασα, πῶς ἕκαστον ἑαυτὸν [d] πλεῖον παντὸς φιλεῖ, τῶν δ' ἑαυτοῦ περὶ αὐτοῦ ὑπολήψιν ἐν ἐλαχίστῳ λόγῳ τίθεται, ἢ τῶν ἄλλων. ἐὰν γάρ τινα θεὸς ὀπαδὸν, ἢ δαίμονα ἔμφρονα, καὶ ἐκτὸς, μηδὲν

§ 2. Mentes omnes, vasis hiisce corporeis, & corticibus, & sordibus Deus denudatus intuetur. solâ enim mente suâ, illas à sese demanantes & derivatas, attingit. hoc idem tu si feceris, multâ temet molestiâ liberabis. qi enim circumjectam sibi carnem non respexerit, nec de vestitu, domicilio, fama, avt apparatu instructúque reliqo cogitando, negotium ullum facesset sibi.

§ 3. Tria sunt, ex qibus constas, corpusculum, animula, mens. horum priora duo hactenus sunt tua, utpote qorum cura commissa est tibi. tertium tantummodo propriè tuum est. proinde si à te, hoc est, à mente tua sejunxeris, qæcunqe alii dicunt faciúntqe; & qæcunqe ipse aliqando dixeris feceríqe; & qæcunqe te tanqam futura conturbant, & qæcunqe vel circundati tibi corpusculi, vel huic coalitæ animulæ, arbitrii tui non sunt; denique qæcunqe externa rerum vertigo jugis volvit, ità ut mens tua rebus fato obvenientibus exempta, pura ac libera apud se vivat, justa faciens, destinata volens, ac vera proloqens. si à mente, inqam, tua hæc sejunxeris, qæ ex affectu vehementiore ei adhærere solent, & temporis qicqid vel præteritum vel futurum est; feceríqe te talem, qalis mundus hic Empedocli dicitur,

Orbis habens instar jugi vertigine gaudens.

illúdq; tantummodo, qod vivis, hoc est, qod impræsentiarum adest, vivere sategeris; poteris tandem, qod supereſt vitæ tuæ, ad mortem usqe, tranqillè, generosè, genióqe tuo propitius transfigere.

§ 4. Sæpenumero sum miratus, qî fiat, ut cùm sese præ cæteris omnibus diligat unusqisqe, suam tamen de se exiſtimationem minoris faciat, qàm alienam. itaqe si vel Deus vel præceptor prudens qis astans præceperit cuiqam, nè

qid

[a] L. 11. § 13.
[b] L. 10. § 38.
[c] Inf. § 8.
[d] L. 2. § 12.
[e] L. 2. § 1. Inf. 26.
[f] L. 2. § 2. 7.
[g] Inf. § 3. L. 10. § 1. 38.
[*] συχολ. f. ut L. 4. § 18.
[h] L. 2. § 2.
[i] L. 5. § 33. l. 10. § 2.
[k] L. 10. § 38.
[*] δὲ
[l] L. 4. § 18.
[*] ἄλλοι
[*] καὶ
[m] L. 6. § 32.
[n] L. 7 § 7.
[*] - ουσι σε
[o] Sup. § 2.
[p] L. 2. § 2.
[q] L. 4. § 26.
[*] [καὶ] ἀπὸ
[r] L. 10. § 12.
[s] L. 2. § 17.
[t] L. 3. § 12.
[u] L. 5. § 1.
[x] Sup. § 1.
[y] L. 8. § 41.
[*] Σφαῖρ' ὡς Salm.
[*] δίνῃ περιηκὶ Idem.
[z] L. 2. § 14. l. 3. § 10.
[a] L. 8. § 44.
[b] L. 7. § 46. 56.
[c] L. 3. § 16.
[d] L. 2. § 6.

qid apud se cogitet mentéve agitet qod non simul ac conceperit proferat, nè ad dieculam qidem id sustineret. ità proximos magìs, qid de nobis sentiant, veremur, qàm nosipsos.

§ 5. Qî fit, ut Dii, qi pulcrè ac cum singulari erga genus humanum amore disposuerunt universa, hoc unum neglexerint, curare nempe, nè homines, boni cumprimis, qíqe freqentissima cum ipsis qàsi commercia habuerint, atqe per opera pia sacráqe ministeria qàm maximè familiares ipsis extiterint, ubi semel defuncti sunt, non existerent ampliùs, sed omnino extingverentur? hoc verò siqidem sic se habet, pro certo scias, aliter facturos eos fuisse, si aliter fieri oporteret. Si enim justum erat, & fieri poterat; & si juxta naturam, id natura protulisset. vel hinc ergò, qòd aliter se habet, si aliter saltem se habet, compertum habeas, fieri non oportuisse. vides enim, qòd in hujus rei indagatione de jure cum Deo disceptas. non avtē de jure cum Deo disceptaremus nisi optimi illi ac justissimi forent. qi sunt avtem istiusmodi, nihil in mundi dispositione injustè atqe irrationabiliter neglectum insuper habuissent.

§ 6. Illis etiam assvesce, qæ fieri posse desperas. nam & sinistra manus, cùm ad alia opera per desvetudinem inepta sit, frænum qàm dextra validiùs tenet; qia huic operi assvevit.

§ 7. Cogita qalem te, tum corpore, tum animâ, à morte deprehendi oporteat: vitæ etiam hujus brevitatem; ævi retrorsùm prorsumqe vastitatem immensam: materiæ denique cujusqe imbecillitatem.

§ 8. Formas corticibus nudatas contemplare: actionum item intentiones: qid dolor; qid voluptas; qid mors; qid gloria: qis cuiqe molestiarum avtor: qo modo nemo ab alio qopiam impediatur: qòd denique opinione constant omnia.

§ 9. In decretorum usu, pugili, non gladiatori similem esse te oportet. iste

δὲν καθ' ἑαυτὸν ἐνθυμεῖσθαι ἢ διανοεῖσθαι, [a] ὃ μὴ ἅμα γε γινώσκων ἐξοίσει, ἁδὲ πρὸς μίαν ἡμέραν τοῦτο ὑπομένει· ὅτω πολὺ πέλας μᾶλλον αἰδήμεθα τί ποτε περὶ ἡμῶν φρονήσουσιν, ἢ ἑαυτός.

[a] L. 3. § 4.

§ 5. Πῶς ποτε πάντα καλῶς ἢ φιλανθρώπως διατάξαντες οἱ θεοί, τοῦτο μόνον παρεῖδον, τὸ ἐνίους τῶν ἀνθρώπων ἢ πάνυ χρηστὰς, ἢ πλεῖστα πρὸς τὸ θεῖον ὥσπερ συμβόλαια δεδωκότας, ἢ ὅσῳ πλεῖστα δὴ ἔργων ὁσίων ἢ ἱερουργιῶν [b] συνήθεις τῷ θείῳ γενομένους, ἐπειδὰν ἅπαξ ὑποθάνωσι, μηκέτι αὖθις γίνεσθαι, ἀλλ' εἰς τὸ παντελὲς [c] ἀπεσβηκέναι; τοῦτο γὰρ εἴπερ ἢ ὅτως ἔχει, ἕν ἴσθι, ὅτι [d] εἰ [ὡς] ἑτέρως ἔχειν ἐδέει, ἐποίησαν ἄν. εἰ γὰρ δίκαιον ἦν, ἦν ἂν ἢ δυνατόν. ἢ εἰ κατὰ φύσιν, ἤνεγκεν ἂν αὐτὰ ἡ φύσις. ἐπεὶ δὲ τὰδε μὴ ὅτως ἔχειν, εἰ γὰρ ἔχ ὅτως ἔχει, πειράσθω σοι τὸ μὴ δεῖσθαι ὅτω γίνεσθαι. ὁρᾷς γὰρ ἢ αὐτὸς, ὅτι τοῦτο παραζητῶν δικαιολογῇ πρὸς τὸν θεόν. ὑπ' ἂν δ' ὅτω διαλεγώμεθα τοῖς θεοῖς, εἰ μὴ ἄφρονες. ἢ δικαιότατοί εἰσιν· [c] εἰ δὲ τοῦτο, ὑπ' ἂν τι παρεῖδον ἀδίκως ἢ ἀλόγως ὑπολαμβάνον τῶν ἐν τῇ διακοσμήσει.

[b] L. 5. § 27. l. 10. § 1. Inf. § 23.
[c] L. 4. § 21.
[d] L. 9. § 35.
[c] L. 7. § 41.

§ 6. [f] Ἔθισε ἢ ὅπα ἀποχινώσῃς. ἢ γὰρ ἡ χὴρ ἡ ἀφαιρεῖ πρὸς τὰ ἄλλα διὰ τὸ ἀνέθιστον ἀρχὴς ἔσα, τοῦ χαλινοῦ ἐῤῥωμενέστερον ἢ ἡ δεξιὰ κρατεῖ· τοῦτο γὰρ [g] ἔθισεν.

[f] L. 6. § 19. & l. 10. § 22.
[g] L. 10. § 22.

§ 7. [h] Ὁσιῶν δεῖ καταληφθῆναι ὑπὸ τοῦ θανάτου ἢ σώματι ἢ ψυχῇ, [i] τῶν βραχύτητα τοῦ βίου, [k] τῶν ἀχάνειαν τοῦ ὀπίσω ἢ πρόσω αἰῶνος, [l] τῶν ἀδενείαν πάσης ὕλης.

[h] L. 2. § 11. l. 3. § 5. l. 11. § 3.
[i] L. 5. § 24.
[k] L. 4. § 3. 48.
[l] L. 9. § 33. 36.

§ 8. [m] Γυμνὰ τῶν φλοιῶν θεάσασθαι τὰ αἰτιώδη· [n] τὰς ἀναφορὰς τῶν πρόξεων· [o] τί πόνος· [p] τί ἡδονή· [q] τί θάνατος· [r] τί δόξα· [f] τίς ὁ ἑαυτῷ ἀρκολίας κύριος· πῶς [t] ἐθέλει ὑπ' ἄλλων ἐμποδίζεται· [u] ὅτι πάντα ὑπόληψις.

[m] Sup. § 2.
[n] L. 10. § 37.
[o] L. 7. § 33.
[p] L. 5. § 26.
[q] L. 7. § 33.
[r] L. 6. § 16.
[t] L. 9. § 26.
[u] L. 5. § 34.

§ 9. [x] Ὅμοιον δ' [y] δεῖ ἐν τῇ τῶν δεγμάτων χρήσει, [x] παγκρατιαστῇ, ἢ χὶ μο-

[u] L. 2. § 15.
[x] L. 7. § 6.

νομάχῳ· ὁ μὲν γὰρ τὸ ξίφος, ᾧ χρῆται, ἁπλοῦν παρέσχεται, καὶ οὐκ ἀναμένει· ὁ δὲ τὴν χεῖρα [a] ἀεὶ ἕτοιμον ἔχει, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ συρρῆξαι αὐτὴν δεῖ.

[a] L. 7. § 8.

§ 10. * Τοιαῦτα [b] τὰ φαινόμενα ὁρᾶν, [c] διαιρεῖν εἰς ὕλην, αἰτίαν, ἀναφορὰν.

* Ποῖα αὐτὰ
[b] L. 2. § 12.
[c] L. 7. § 29.

§ 11. Ἡλίκην ἐξουσίαν ἔχει ἄνθρωπος, [d] μὴ ποιεῖν ἄλλο, ἢ ὅσα μέλλει [e] ὁ θεὸς ἐπαινεῖν, καὶ [f] δέχεσθαι πᾶν, ὃ ἂν νέμῃ αὐτῷ ὁ θεός.

[d] L. 8. § 29.
[e] L. 10. § 1.
[f] Sup. § 1. 3.

§ 12. Τὸ ἐξῆς τῇ φύσει, [g] μήτε θεοῖς μεμπτέον· [h] οὐδὲν γὰρ ἑκόντες ἢ ἄκοντες ἁμαρτάνουσι· μήτε ἀνθρώποις· [i] οὐδὲν γὰρ ἑκόντες. ὥστε [k] ἐνδενὶ μεμπτέον.

[g] L. 3. § 4.
[h] L. 2. § 11.
[i] L. 7. § 62.
[k] L. 8. § 17.

§ 13. Πῶς [l] γέλοιος καὶ [m] ξένος, [n] ὁ θαυμάζων ὁπηνῆ τῶν ἐν τῷ βίῳ γινομένων;

[l] L. 8. § 15.
[m] Sup. § 1.
[n] L. 1. § 15.

§ 14. [o] Ἢτοι ἀνάγκη εἱμαρμένη, καὶ πρόνοια ἰλάσιμος, ἢ φυρμὸς * εἰκαιότητος ἀπερισπάστου. εἰ μὲν οὖν ἀπροσκόπτου ἀνάγκη, τί ἀντιβαίνῃς; εἰ δὲ πρόνοια ὑπιλεχομένη τὸ ἱλάσκεσθαι, [p] ἄξιον αὐτὸν ποίησον [q] τῆς ἐκ θεῶν βοηθείας. [r] εἰ δὲ φυρμὸς ἀνηγεμόνευτος, ἀσμένιζε, ὅτι ἐν τοιούτῳ τῷ κλύδωνι αὐτὸς ἔχεις ἐν σαυτῷ τινὰ νοῦν ἡγεμονικόν. καὶν σὲ παρενέγκῃ ὁ κλύδων, παρεγκρεμάσθω τὸ σαρκίδιον, τὸ πνευμάτιον, τἄλλα. [s] τὸν γὰρ νοῦν οὐ παροίσει.

[o] L. 4. § 27. Inf. § 24.
* ἀκαιότητος Lug. --ώτατος Ann.
[p] Sup. § 1.
[q] L. 9. § 40.
[r] L. 9. § 28.
[s] Sup. § 3. l. 3. § 16.

§ 15. Ἡ τὸ μὲν τοῦ λύχνου φῶς μέχρι σβεσθῇ, φαίνει, καὶ πρὸς ἀνγὴν ἐκ ἀποβάλλει· [t] ἢ ἐν σοὶ ἀλήθεια καὶ δικαιοσύνη, [u] καὶ σωφροσύνη περισωσθήσεται;

[t] L. 6. § 29. l. 7. § 70.
[u] L. 3. § 1.

§ 16. Ἐπὶ τοῦ φαντασίαν ἐπιφέροντος, ὅτι ἥμαρτε * · τί δὲ οἶδε, [x] εἰ τοῦτο ἁμάρτημα; εἰ δὲ καὶ ἥμαρτεν, ὅτι [y] κατέκρινεν αὐτὸς ἑαυτόν. καὶ ὅτως ὅμοιον τοῦτο τῷ [z] καλαδρύπτειν πρὸς ἑαυτὸν ὄψιν, ὅτι [a] ὁ μὴ θέλων ἢ φαῦλον ἁμαρτάνειν, ὅμοιος τῷ μὴ θέλοντι ἢ συκῆν ὀπὸν ἐν τοῖς σύκοις φέρειν, καὶ τὰ βρέφη κλαυθμυρίζεσθαι, καὶ ἢ ἵππον χρεμετίζειν, καὶ καὶ ὅσα ἄλλα ἀναγκαῖα. [b] τί δὲ πάθῃ ἢ ἕξιν ἔχων τοιαύτην; εἰ δὲν γρηγορεῖ, [c] ταύτην θεραπευτέον.

* -τέ [πως]
[x] L. 9. § 38.
[y] L. 8. § 10.
[z] L. 6. § 26.
[a] L. 4. § 6.
[b] L. 8. § 14.
[c] L. 10. § 30.

enim enſe, quo utitur, poſito, ſtatim interficitur. ille autem manum ſemper præſto habet, quâ vibratâ duntaxat opus eſt.

§ 10. Res ipſas quales ſint intuere, in materiam, formam, finem dividendo.

§ 11. Quanta eſt hominis potentia, in cujus ſitum eſt arbitrio, ut nihil faciat, niſi quod Deus ipſe comprobaturus eſt, & quicquid Deus illi aſſignaverit, libens excipiat?

§ 12. Quicquid naturæ conſentaneum contingit, de eo nec Dii ſunt incuſandi; nihil enim vel ſponte vel inviti peccant: nec homines: nihil enim & ipſi ſponte. nulli ergò ſunt incuſandi.

§ 13. Quàm ridiculus & peregrinus eſt, qi qicqam eorum qæ in vita hac fiunt, miratur?

§ 14. Aut eſt neceſſitas fatalis, & ordo inviolabilis, aut providentia placabilis, aut confuſio temeraria, & rectoris orba. ſi neceſſitas inviolabilis, qorſum renitteris? ſin providentia, qæ placari poſſit, auxilio divino dignum te præſta. ſi deniqe confuſio rectoris orba, ſat habe, qòd in æſtu iſtiuſmodi rectricem qandam intra te mentem habes. qòd ſi te æſtus corripuerit, carunculam, animulam, cætera alia abripiat: mentem duntaxat nè abripiat.

§ 15. An cùm lucernæ lumen, uſqedum extingvatur, luceat, nec ſplendorem amittat ſuum; tu admiſſurus es, ut in te veritas, juſtitia, temperantia ante extinctum temet extingvatur?

§ 16. Ubi obrepſerit tibi cogitatio, peccâſſe aliqem, hæc tu tibi, Unde novi, an peccatum hoc ſit; aut ſi peccavit, an peccati ipſe ſe reum peregerit? hoc enim perinde eſt, acſi faciem ſibi dilacerâſſet: tum illud memineris, eum qi improbos delinqere non vult, parem eſſe illi, qi ficum in ficubus ſuccum acrem gerere; & infantes vagire, & equm hinnire, aliáq; ejuſmodi qæ neceſſaria ſunt, nolit. qid enim fecerit, qi ſic affectus fuerit? hunc tu, ſi tantùm poſſe te putas, ſana. § 17.

§ 17. Nî decorum ſit, nè feceris; nî verum ſit, nè dixeris. ad iſta enim duo ſemper intentio tua tendat.

§ 18. Conſidera ſemper, qid illud ſit, qod cogitationem tuam afficit; curæ qe ſit tibi hoc ipſum in formam, materiam, finem, & tempus, intra qod deſiturum ſit, diſtingvendo explicare.

§ 19. Sentias tandem aliqando, aliqid eſſe in te præſtantius ac divinius eis qæ affectus in te excitant, & qaſi fidiculis qibuſdã diſtrahunt te. qæ mihi nunc dicas tibi mens eſt? num metus? num ſuſpicio? num libido? num aliud aliqid iſtiuſmodi?

§ 20. Primò vide, neqid temere, avt abſqe certo aliqo fine. ſecundò, nè ad ullum alium finem, qàm qi ſocietati conducat, referatur.

§ 21. Cogita tecum, brevi fore, ut nec ipſe ullus uſqam futurus ſis, nec qicqam eorum qæ vides, nec horum qiſqam qi nunc vivunt. omnia enim mutare ac verti & interire nata ſunt, ut nova alia ſerie perpetuâ producantur.

§ 22. Omnia in opinione ſita ſunt: & hæc ipſa in te. qandocunq; ergò volueris, opinionem tolle, & ſicut promontorium prætervecto tranqillitas, ſic ſtabilia tibi futura ſunt omnia, & ſinus æſtu immunis.

§ 23. Operatio unaqæqe, qæ tempore ſuo deſinit, nihil indè mali patitur, qia deſiit: nec avtori ejus, ceſſationis hujus ratione, mali qicqam contingit. pari ergò modo actionum omnium complexio, qæ vita dicitur, ſi tempore ſuo deſierit, nihil indè qicqam mali patitur, qia deſiit. nec qi tempore opportuno ſeriem hanc terminavit, malè ideo afficitur. tempus avtem & terminum aſſignat natura: eaq; qandoqe peculiaris, ut in ſenectute ſit; ſemper verò communis, cujus partibus aſſiduè mutantibus novus perpetuò vegetúſqe mundus permanet univerſus. bonum avtem ſemper ac tempeſtivum eſt, qod univerſo conducit. proinde vitæ ceſſatio

§ 17. [a] Ἐι μὴ καθήκει, μὴ ποιήσῃς· [b] εἰ μὴ ἀληθὲς ἔστι, μὴ εἴπῃς· ἡ γὰρ ὁρμή σου ἔστω *.

[a] L. 5. § 3.
[b] L. 3. § 16.
* Vid. Not.

§ 18. Εἰς τὸ παρὰ μικρὸν ὁρᾶν, [c] τί ἐστιν αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ τὴν φαντασίαν σοι ποιοῦν, καὶ [d] ἀναπτύσσειν διαιροῦντα, εἰς τὸ εἶδος, εἰς τὸ ὑλικὸν, εἰς τὴν ἀναφοράν, εἰς τὸν χρόνον, ἐντὸς ὃν πεπαύσεται αὐτὸ δεήσει.

[c] L. 3. § 11.
[d] Sup. § 8. 10.

§ 19. Αἰδὼς ποτὲ, ὅτι [e] κρεῖττόν τι καὶ δαιμονιώτερον ἔχεις ἐν σεαυτῷ, τῶν τὰ πάθη ποιούντων, καὶ καθάπαξ [f] ἥδη νεκρωσάντων σε. ἔστί μου νοῦς ἢ διάνοια; μὴ φόβῳ; μὴ ὑποψίᾳ; μὴ ἐπιθυμίᾳ; μὴ ἄλλό τι τοιοῦτον;

[e] L. 5. § 21.
[f] L. 2. § 2.
[g] L. 5. § 11.

§ 20. Πρῶτον, τὸ [h] μὴ εἰκῇ, μηδὲ ἄνευ ἀναφορᾶς. δεύτερον, τὸ [i] μὴ ἐπ' ἄλλό τι, ἢ ὅπερ τὸ κοινωνικὸν τέλος τὴν ἀναγωγὴν ποιεῖσθαι.

[h] L. 2. § 16.
[i] L. 5. § 16.

§ 21. Ὅτι [k] μετ' ὀλίγον, οὐδεὶς ἐσόμεθα ἔσῃ, οὐδὲ τόπων τι ἀλλ' νῦν βλέπεσεις, οὐδὲ τόπων τις ἥδη νῦν βιέντων. [l] πάντα γὰρ μεταβάλλειν καὶ τρέπεσθαι καὶ φθείρεσθαι πέφυκεν, [m] ἵνα ἕτερα ἑτέροις γίνηται.

[k] L. 9. § 28.
[l] L. 7. § 23.
[m] L. 7. § 25.

§ 22. Ὅτι [n] πάντα ἡ ὑπόληψις καὶ [o] αὐτὴ ὅτι σοι. [p] ἄρον δόξαν, ὅταν θέλῃς, τὴν ὑπόληψιν, καὶ, ὥσπερ κάμψαντι τὸν ἄκρον [q] γαλήνη, σωθήσῃ πάντα, καὶ κόλπος ἀκύμων.

[n] Sup. § 8.
[o] L. 6. § 52.
[p] L. 8. § 40.
[q] L. 5. § 2.

§ 23. Μία καὶ ἵππων ἐνέργεια καὶ κυνὸς παιδικῆς, [r] οὐδὲν κακὸν πάσχει, καθὸ πέπαυται· οὐδὲ ὁ ποιήσας καὶ ποιήσειν τοῦτο, κατ' αὐτὸ τοῦτο, καθ' ὃ πέπαυται, κακόν τι πέπονθεν. ὁμοίως ἐν τῷ ὅλῳ τὸ παυσῶν καὶ ποιήσειν σύστημα, ὅπερ ἐστὶν ὁ βίος, ἐὰν ἐν καιρῷ παύσηται, [s] οὐδὲν κακὸν πάσχει κατ' αὐτὸ τοῦτο, καθ' ὃ πέπαυται· οὐδὲ ὁ καλὰ ποιήσας [t] ἐν καιρῷ τὴν εἱρμὸν τοῦτον, κακῶς διατέθη. [u] τὸν δὲ καιρὸν καὶ τὸ ὅρον διδοῦσιν ἡ φύσις, ποτὲ μὲν καὶ ἡ ἰδία, ὅταν ἐν γήρᾳ, πάντως δὲ ἡ τῶν ὅλων· [x] ἧς τὰ μέρη μεταβαλλόντων, [y] νεαρὸς εἶεὶ καὶ ἀκμαῖος ὁ σύμπας κόσμος διαμένῃ. [z] καλὸν δὲ ἀεὶ πᾶν καὶ ὡραῖον τὸ συμφέρον τῷ ὅλῳ, ἡ ἓν καθάπαξ τὸ βίου ἐκμόχθῳ

[r] L. 9. § 21.
[s] L. 5. § 29.
[t] Inf. § 35.
[u] Inf. § 36. L. 6. § 20.
[x] Sup. § 21.
[y] L. 7. § 25.
[z] L. 4. § 23. l. 5. § 8.

ἐκείνῳ [a] ὁ κακὸν μέ, ὅτι οὐδὲ αἰσχρὸν εἴληφε καὶ ἀποφεύγετον, καὶ [b] ἐκ ἀκοινώνητον· ἀγαθὸν ἦ, εἴληφε [c] τῷ ὅλῳ καίριον, καὶ [d] συμφέρον, καὶ συμφερόμενον. ἅτω γὰρ καὶ θεοφόρητο, [e] ὁ φερόμενος ἐπὶ ταὐτὰ θεῷ, καὶ ἐπὶ ταὐτὰ τῇ γενέσει φερόμενος.

§ 24. Τρία ταῦτα ἐλεῖ προχείρα ἔχειν· ὅτι μὲν ὧν ποιεῖς, εἰ [f] μήτε εἰκῇ, μηδὲ ἄλλως ἢ ὡς ἂν [g] ἡ δίκη αὐτὴ ἐνήργησεν· ὅτι ἢ πρὸ ἔξωθεν συμβαινόντων, ὅτι [h] ἤτοι κατ' ὀπτυχίαν, ἢ [i] κατὰ φρόνησιν· [i] ἅτε ἢ τῇ ὀπτυχίᾳ μεμπτέον, [k] ἅτε τῇ προνοίᾳ ἐγκλητέον. δεύτερον, τὸ [l] ὁποῖον ἕκαστον ἀπὸ [*] σπέρματος, μέχρι ψυχώσεως, καὶ ἀπὸ ψυχώσεως, μέχρι τοῦ τὼ ψυχὼ ἀποδοῦναι, καὶ [m] ἐξ οἵων ἡ σύγκρισις, καὶ [n] εἰς οἷα ἡ λύσις. τρίτον, [o] εἰ ἄνω μετέωρος ἐξαρθεὶς κατασκέψαιτο τὰ ἀνθρώπεια, καὶ τὴν ποικιλοτροπίαν ὅση κατανοήσειε· συνιδὼν ἅμα, καὶ ὅσον τὸ περιοικοῦν, ἐναερίων καὶ ἐναθερίων· [καὶ] ὅτι ὁσάκις ἂν ἐξαρθῇς, [p] τ' αὐτὰ ὄψει, [q] τὰ ὁμοιδῆ, [r] τὰ ὀλιγοχρόνια, ὅτι τούτοις [f] ὁ τύφος.

§ 25. [t] Βάλε ἔξω τὴν ὑπόληψιν, σέσωσται· τίς ὃν ὁ κωλύων ἐκβάλλῃ;

§ 26. Ὅταν δυσφορῇς ἐπί τινι, ἐπελάθου σοῦ, ὅτι [u] πάντα κατὰ τὸν ὅλον φύσιν γίνεται· καὶ σοῦ, ὅτι [x] τὸ ἁμαρτανόμενον ἀλλότριον. καὶ ὅτι τούτοις τοῦ, ὅτι [y] πᾶν τὸ γινόμενον ἔτως ἀεὶ ἐγίνετο, [z] καὶ γενήσεται, καὶ νῦν πανταχοῦ γίνεται· τοῦ, [a] ὅση ἡ συγγένεια ἀνθρώπου πρὸς πᾶν τὸ ἀνθρώπειον γένος· [b] ἡ γὰρ αἱματία ἢ σπερματία, ἀλλὰ νοῦ κοινωνία. ἐπελάθου δὲ καὶ τοῦ, ὅτι [c] ὁ ἑκάστου νοῦς θεὸς, καὶ [d] ὁμοίθεν ἐρρύηκε· τοῦ, ὅτι [e] οὐδὲν ἴδιον οὐδενός· ἀλλὰ καὶ τὸ τεκνίον, καὶ τὸ σωμάτιον, καὶ αὐτὸ τὸ ψυχάριον [f] ὁμοίθεν ἐλήλυθεν· σοῦ, ὅτι [g] πάντα ὑπόληψις· σοῦ, ὅτι [h] τὸ παρὸν μόνον ἕκαστος ζῇ, καὶ τοῦτο ἀποβάλλει.

§ 27. Σωρεύειν ἀναπολεῖν, [i] τὸν

[a] L. 2. § 11. l. 8. § 1.
[b] L. 7. § 72.
[c] L. 10. § 20, 21.
[d] L. 2. § 3.
[e] Sup. § 5. l. 7. § 53.
[f] Sup. § 20.
[g] Sup. § 1.
[h] Sup. § 14.
[i] L. 8. § 17.
[k] Sup. § 12.
[l] Sup. § 10. 18.
[*] σπέρματος, vel ἀσπόρματος. f L. 10. § 26.
[m] L. 3. § 11.
[n] L. 11. § 17.
[o] L. 7. 48. 49.
[p] L. 9. § 28.
[q] L. 6. § 37.
[r] L. 7. § 1.
[f] L. 6. § 13.
[t] Sup. § 22.
[u] L. 5. § 8.
[x] L. 4. § 26.
[y] L. 7. § 1.
[z] L. 8. § 4.
[a] L. 3. § 4.
[b] L. 2. § 1.
[c] L. 5. § 10.
[d] Sup. § 1, 2.
[e] L. 2. § 3.
[f] L. 4 § 23.
[g] Sup. § 22.
[h] L. 2. § 14.
[i] L. 7. § 58.

non est malum cuiqam, qia nec inhonestum: siqidem nec optionis sit nostræ, nec communitatis legibus adversetur. imò bonum est; siqidem universo tempestivum, eidémq; conducens & continuum. ità numine divino fertur, qi eâdem, qâ Deus, viâ fertur, mentéq; suâ ad eadem fertur.

§ 24. Tria hæc in promptu habenda sunt. in eis qæ agis, neqid frustra, avt secùs fiat, qàm jus ipsum fecisset. in eis verò qæ extrinsecùs eveniunt, vel fortè fortunâ qodqe vel providentiâ obvenire. atqi nec de fortuna conqerendum est, nec providentiam incusandum. secundum, qalenam unumqodqe sit à satione usqe ad animationem, ab animatione usqe ad animam emissam. item ex qibus conflatur, & in qænam resolvitur. tertium, si in sublime subvectus res humanas despiceres, ubi varietatem earum qanta esset perspexisses, simúlq; uno conspectu comprehenderes, qantum undiqaq; aëriorum & ætheriorum sedes suas habeat, qòd qotiescunqe subvectus esses, eadem semper occurrerent. ejusdem enim generis sunt omnia, & ævi brevis. & de his tamen insolescimus.

§ 25. Opinionem ejice; salvus es. ejicere avtem ecqis impediat?

§ 26. Qando molestè fers qicqam; oblitus es, omnia secundùm universi naturam fieri. item peccatum alterius nihil ad te. adhæc, qicqid fit, ità semper factum, sempérqe futurum, & nunc etiam ubiqe fieri. porrò, qæ homini cuivis cum toto genere humano intercedat cognatio. neqe enim tam sangvinis avt seminis, qàm mentis exiftit communio. oblitus es, & mentem cujusqe Deum esse, & divinitùs defluxisse. &, nihil esse cujusqam proprium; sed & filiolum, & corpusculum, & animulam ipsam indè prodiisse. sed &, opinione constare cuncta. & qod tempus deniqe præsens tantum cuiqe & vivitur, & amittitur.

§ 27. Eos apud te crebrò recolas, qi

de

re aliqa vehementer indignati fuerint, qi vel in summa gloria, vel in insigni miseria, inimicitia, fortunâ qalibet extitere. tum scisscitare, *ubi ista nunc sunt omnia?* fumus utiqe sunt, & cinis, & fabula, vel nè fabula qidem. succurrat tibi simul & qicqid est ejusmodi, qalé est Fabius Catulinus in agro, Lucius Lupus & Stertinius Bajis, Tiberius Capreis, & Velius Rufus; omnisqe omnino cum existimatione in re ulla eminentia. qãmqe vile sit omne in qod studium tantopere impenditur. qantóq; sit philosophiæ magìs consentaneum in oblata sibi materia justum, temperantem, Deis obseqentem se simpliciter præstare. fastus dein de fastus contemptu inflatus omnium est maximè intolerabilis.

§ 28. Interrogantibus, ubi Deos conspicatus, avt unde esse compertum habens, hos ità veneraris, responsum sit. Primò etiam visu percipi possunt. deinde, animam meam, cùm nullus unqam viderim, in honore tamen habeo. pari igitur ratione & Deos, cùm eorum potentiam jugiter experiar, propterea & esse compertum habeo & veneror.

§ 29. In hoc vitæ salus sita est, ut unumqodqe qid sit in universum discernas; qidqe materiæ, qid formæ habeat. atq; ex animo totò justa facias, & vera dicas. qid enim supereſt, nisi vitâ frui, bonum bono ità adnectendo, ut nè minimum qidem intervallum bono vacuum relinqatur.

§ 30. Unum solis est lumen, licèt parietibus, montibus, aliis innumerabilibus dispescatur: una materia communis, etiamsi corporibus peculiaribus affectionibus distinctis innumerabilibus dispescatur: una anima, etiamsi naturis innumerabilibus, & circumscriptionib⁹ peculiaribus dispescatur. una anima rationalis, etiamsi dirimi videatur. aliæ ergò rerũ dictarum particulæ, formæ nempe & materiæ sensûs expertes, necessitudinis vinculo non connectuntur sibi invicem. & ista tamen mens universi continet, & facultas illa, cujus vi eodem

ὀλίγ᾽ τινι λίαν ἀγαναπτήσαντας, [a] τοῦ ἐν μεγίστῃς δόξαις, ἢ συμφορᾷς, ἢ ἔχθρεσις, ἢ ὁποιασῦν τύχαις ἀκμάσαντας. εἶτα ἐρισάνθω, [b] ὧδε νυῖ πάντα ἐκεῖνα; [c] καπνὸς, καὶ [d] ἀποδὸς, [e] καὶ μῦθος, ἢ ἐδὲ μῦθος· συμπεσσπάτω δὴ καὶ τοιοῦτον πᾶν, οἷ, Φάβιος Κατυλλῖνος ἐν ἀγρῷ, καὶ * Λοῦπος Λοῦπος, καὶ Στερτίνιος ἐν Βαΐαις, καὶ Τιβέριος ἐν Καπρίαις *, καὶ Οὐήλιος Ῥοῦφος, καὶ ὅλως ἡ περὶ ὑπῶν [f] μεγαλοδοξία διαφερέτω. καὶ [g] ὡς ἐυτελὲς πᾶν τὸ καταντλούμενον. καὶ ὅσῳ φιλοσοφώτερον, [h] τὸ δὴ τῆς δοθείσης ὕλης ἑαυτὸν δίκαιον, σώφρονα, [i] θεοῖς ἑπόμενον ἀφελῶς παρέχειν. ὁ γὰρ * ὧδε ἀτυφία * τύφου τυφόμενος, πάντων χαλεπώτατος.

§ 28. Πρὸς τοὺς ὀπιζητοῦντας, ποῦ ὀφθῶν τοὺς θεοὺς, ἢ πόθεν καταλειπόμενοι ὅτι [k] εἰσὶν, ἔπειτα σέβεις; πρῶτον μὲν καὶ ὄψει ὁρατοί εἰσιν. ἔπειτα μέντοι ὐδὲ τὴν ψυχὴν τὴν ἐμαυτοῦ ἐώρακα, καὶ ὅμως [l] τιμῶ. ἔτως ἔν καὶ τοὺς θεὸς, ἐξ ὧν τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἐμφύσετε παρῶμαι, ἐκ τούτων ὅτι τε εἰσὶ καταλαμβάνω, καὶ αἰδοῦμαι.

§ 29. [m] Σωτηρία βίου, [n] ἕκαστον δὲ ὅλης αὐτὸ τί ἔστιν ὁρᾶν, τὶ μὲ αὐτῇ τὸ ὑλικὸν, τὶ δὲ τὸ αἰτιῶδες· [o] ἐξ ὅλης τ᾽ ψυχῆς [p] τὰ δίκαια ποιεῖν, καὶ τἀληθῆ λέγειν· τί λοιπὸν, ἢ [q] ἀπολαύειν τῇ ζῆν, [r] συναπτόντα ἄλλο ἐπ᾽ ἄλλῳ ἀγαθὸν, ὥστε [s] μηδὲ τὸ βραχύτατον διάστημα ἀπολείπειν;

§ 30. [t] Ἓν φῶς ἡλίου, κἂν [u] διείργηται τοίχοις, ὄρεσιν, ἄλλοις μυρίοις· [x] μία οὐσία κοινὴ, κἂν διείργηται ἰδίοις σώμασι μυρίοις. [z] μία ψυχὴ, κἂν φύσεσι διείργηται μυρίαις, καὶ ἰδίαις περιγραφαῖς. [a] μία νοερὰ ψυχὴ, κἂν διανεμεῖσθαι δοκῇ· τὰ μὲ ἄλλα μέρη τῆς εἱρημένων, οἷον πνεύματα καὶ ὑποκείμενα, ἀναίσθητα καὶ ἀνοικείωτα ἀλλήλοις· καί τοι κἀκεῖνα * τῶν νῶν σωμένει, καὶ [b] τὸ * ἕ-

[a] L. 3. § 3.
[b] L. 10. § 31.
[c] L. 2. § 17.
[d] L. 4. § 48.
[e] L. 8. § 25.
* Λέκιες Xyl. Mer.
* - φρέαις
[f] L. 9. § 34.
[g] L. 2. § 12.
[h] L. 7. § 58. 67.
[i] L. 10. § 11.
* ὁπὶ, vel
* - φίας
[k] L. 2. § 11.
[l] L. 3. § 9.
[m] L. 7. § 2.
[n] Sup. § 18.
[o] L. 3. § 4.
[p] Sup. § 1. 3.
[q] L. 3. § 6.
[r] L. 5. § 6.
[s] L. 3. § 13.
[t] L. 9. § 8.
[u] L. 8. § 33.
[x] L. 4. § 40.
[y] L. 9. § 25.
[z] Inf. § 32.
[a] Sup. § 26.
* τὸ μὲν f.
[b] L. 10. § 16.
* ἐπὶ τοῦ f.

πητα αὐτὰ βελτίω. διάνοια δὲ ἰδίως [a] ὅτι τὸ ὁμόφυλον γίνεται, καὶ [b] σωίζεται, καὶ διέρχῃ τὸ κοινωνικὸν πάθος.

§ 31. Τί ὑπόζητεῖς; τὸ διαγίνεσθαι; ἀλλὰ τὸ αὐξάνεσθαι; τὸ ὁρμᾶν; τὸ αὔξεσθαι; τὸ λήγειν αὖθις; τὸ φωνῇ χρῆσθαι; τὸ διανοεῖσθαι; [c] πῶ τούτων πόθος σοι ἄξιον δοκεῖ; εἰ δὲ ἕκαστα [d] εὐκαταφρόνητα, πρόσιθι ὅτι τελευταῖον, τὸ [e] ἕπεσθαι τῷ λόγῳ [f] καὶ τῷ θεῷ. ἀλλὰ [g] μάχεσθαι τῷ τιμᾶν ταῦτα, τὸ ἄχθεσθαι,* ἢ [h] διὰ τὸ τεθνηκέναι στρήσεταί τις αὐτῆς.

§ 32. [i] Πόσον μέρος τοῦ ἀπείρου καὶ ἀχανοῦς αἰῶνος ἀπομεμέρισται ἑκάστῳ; [k] τάχιστα γὰρ ἐναφανίζεται τῷ ἀϊδίῳ. [l] πόσον δὲ τῆς ὅλης οὐσίας; πόσον ἢ [m] τῆς ὅλης ψυχῆς; [n] ἐν πόσῳ ἢ [o] βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἕρπεις; πάντα ταῦτα ἐνθυμοῦσθαι, μηδὲν μέγα φαντάζεσθαι, μὴ τὸ [p] ᾗ ὡς μάλιστα ἡ σὴ φύσις ἄγει, πιεῖν, [r] πάσχειν ἢ, ὡς ἡ κοινὴ φύσις φέρει.

§ 33. [s] Πῶς ἑαυτῷ χρῆται τὸ ἡγεμονικόν· [t] ἐν γὰρ τούτῳ τὸ πᾶν ἔξις· τὰ δὲ λοιπὰ, εἴτε περαίρετά ἐστιν, ἢ ἀπεραίρετα, [u] νεκρὰ καὶ [x] καπνός.

§ 34. Πρὸς θανάτου καταφρόνησιν ἐγκρατικώτατον, ὅτι καὶ [y] οἱ τῶν ἡδονῶν ἀγαθὸν καὶ τὸν πόνον κακὸν κείνοντες, ὅμως τούτου κατεφρόνησαν.

§ 35. [z] Ὦ, [a] τὸ εὔκαιρον μόνον ἀγαθὸν, καὶ [b] ᾧ τὸ πλείους καὶ ἔλαττον λόγον ἐξόν φρόντιζε ἀποδοῦναι τῷ ὀλιγοτέρους, ἐν ἴσῳ ὄντι, καὶ [b] τὸν κόσμον θεωρῆσαι πλείονι ἢ ἐλάττονι χρόνῳ ἢ διαφέρει, τούτῳ ἐξὸν ὁ θάνατος φοβερόν.

§ 36. [c] Ἄνθρωπε, [c] ἐπολιτεύσω [d] ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει; [c] πῶ σοι διαφέρει εἰ πέντε ἔτεσι; τὸ γὰρ κατὰ τοὺς νόμους, ἴσον ἑκάστῳ. τί οὖν δεινὸν, εἰ τῆς πόλεως ἀποπέμπει σε οὐ τύραννος, οὐδὲ δικαστὴς ἄδικος, ἀλλ' [f] ἡ φύσις, εἰσαγαγοῦσα; ὅσον εἰ κωμῳδὸν

[a] L. 3. § 11.
[b] L. 9. § 9.
[c] L. 3 § 6. 16.
[d] L. 2. § 12.
[e] L. 3. § 12.
[f] Sup. § 27.
[g] L. 9. § 1.
* εἰ
[h] L. 10. § 28.
[i] L. 5. § 24.
[k] L. 5. § 23.
[l] L. 5. § 24.
[m] L. 6. § 14.
[n] L. 3. § 10.
[o] L. 6. § 36.
[p] L. 6. § 58.
[q] L. 10 § 2.
[r] L. 10. § 14. 21.
[s] L. 10. § 24.
[t] L. 3. § 9.
[u] L. 2. § 12.
[x] L. 10. § 31.
[y] L. 9 § 41.
[z] Sup. § 23.
[a] L. 8. § 2.
[b] L. 9. § 37. Inf. § 36.
[c] L. 10. § 1.
[d] L. 3. § 11.
[e] Sup. 35.
[f] L. 8. § 20.

loci feruntur. intellectus verò adversùs contribulem ſuum peculiariter afficitur, eidémque conſociatur, nec poteſt communionis appetitus prorſus revelli.

§ 31. Qid expetis? num exiſtere? nūm ſentire, movere, creſcere, denaſci? an rurſus voce uti, cogitare? ecqid horum tibi deſideratu dignum videtur? ſi ergò contemptu digna ſatis iſta videntur omnia, ad illud perge, qod ultimum reſtat, Deo nempe ac rationi obſeqi. atqi inſtituto huic repugnat, ſiqis ægrè ferat, qòd iſtis morte privandus ſit.

§ 32. Qantulâ pars infiniti ac immenſi ævi unicuiqe aſſignatur? ab interminato enim qàm celerrimè abſorbetur. qantula item totius materiæ? qantulum & animæ univerſæ? in qantula etiam telluris totius glebulâ repis? hæc omnia cùm cogitaveris, nihil magnum reputa, hoc ſolo excepto, ut ea facias ad qæ natura tua te ducit, ea ſuſtineas qæ natura communis infert.

§ 33. Vide, qo modo ſe mens utatur tua. in hoc enim ſunt omnia. reliqa, ſive arbitrii tui ſint, ſive non ſint, cadavera ſunt & fumus.

§ 34. Nihil magìs ad mortem contemnendam incitaverit, qàm ſi conſideres, etiā eos qi voluptatem in bonis, dolorem in malis habent, eam tamen contempſiſſe.

§ 35. Cui illud tantummodò qod tempeſtivum eſt, bonum habetur; nec intereſſe putat, plures an pavciores rationi rectæ conſentaneas actiones ediderit, mundúmqe longiori an breviori temporis ſpatio contemplatus ſit; huic nec mors formidabilis eſſe poterit.

§ 36. In hac magna civitate verſatus es, homo. qid tuâ refert, ſi qinqe duntaxat annos? etenim qod ſecundùm leges fit, id omnibus æqale eſt. ecqid igitur grave pateris, ſi te non tyrannus, nec judex iniqus, ſed natura, qæ induxit, emittat: perinde ac ſi hiſtrionem

prætor

rætor qi conduxerat, è ſcena dimitteret. ed actus fabulæ qinqe nondum abſolvi. recte dicis. cæterùm in vita etiam tres actus fabulam integram faciunt. terminat enim hanc, qi ejuſdem olim componendæ cùm fuerit, nunc & diſſolvendæ avtor eſt. nevtrum avtem horum à te eſt. diſcede ergò propitius. nam & qi te dimittit, propitius eſt.

ἀπολύει [a] τῆς σκηνῆς ὁ σφαλεὼν ῥαπτης. ἀλλ' οὐκ εἶπον τὰ πέντε μέρη, ἀλλὰ τὰ τρία· καλῶς εἶπας· [b] ἓν μέν τοι τῷ βίῳ τὰ τρία ὅλον τὸ δρᾶμά ἐστι. τὸ γὰρ τέλειον ὀκεῖνο ὁρίζει, [c] ὁ ποτὲ μὲν τῆς συγκείσεως, νυνὶ δὲ τῆς διαλύσεως αἴτιος· σὺ δὲ ἀναίτιος ἀμφοτέρων· [d] ἄπιθι οὖν ἵλεως· καὶ γὰρ ὁ ἀπολύων ἵλεως.

[a] L. 11. § 6.
[b] L. 9. § 37.
[c] L. 11. § 20.
[d] L. 2. § 3.

Finis duodecim librorum Antonini.

Τέλος τῶν τοῦ Ἀντωνίνου ιβ' βιβλίων.

De
Marco Vero Avrelio Antonino
Imperatore
Elogia & Judicia.

Svidas *in* Μάρκος.

Μάρκος ὁ καὶ Ἀντωνῖνος βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὁ ἐπαινετὸς καὶ πάνυ φιλόσοφος.

Idem.

Μάρκος, βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὃν ἐκπλήττεσθαι σιωπῇ μᾶλλον, ἢ ἐπαινεῖν ῥᾴδιον. ἐκ παιδὸς γὰρ ἤδη τῆς ἡλικίας, εὐσεβῆ τε καὶ ἡσύχιον βίον ἐπασκήσαντος, ὅτε καὶ ἤρξε, καὶ ὅτε καθ' ἡδονὴν τερπεὶς τὸ πρόσωπον ὤφθη πώποτε. ἐπαινεῖ δὴ φιλοσόφων τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς· καὶ ὧν ἄρα ἐκείνων μιμητὴς, ὁ μόνον καὶ τὰ τῶν δογμάτων ἐπιτηδεύσας, ἀλλὰ καὶ καὶ τὰ τῶν μαθημάτων σύλληψιν. τόν τε γῆν ἰδιώτου βίον ἐν ἰσηρείᾳ πολλοῖς Ῥωμαίοις ἐβίω, ὡδὲν τῇ εἰσποιήσει τὸ γένος ἀλλοιωθείς· καὶ ἐπεὶ παρῆλθεν εἰς τὰ ἡγεμονίαν, καὶ μοναρχίαν ἐξηγόμενος, καὶ τὰ ἄκρατον δυναστείαν καρτερήσας, πρὸς ὠμότητα ἀλαζονείαν ὑπῆχθη πώποτε· ἀλλ' ὧν ἐλεύθερος καὶ ἀβάναυσος ἐν τοῖς ἐυεργετήμασι, ἀγαθὸς δὲ καὶ μέτριος ἐν ταῖς τῶν ἐθνῶν διοικήσεσι.

Idem de eodem.

Μάρκος βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὁ εὐσεβὴς ἐπικληθείς· δοὺς εἶχε μὲν καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἁπάσας· καὶ ἄειτα δὴ ἁπάντων τῶν ἐν κράτει γνωμῶν τινι ἦρξε· πλεῖστον δὲ ἐν ἐυεργασίᾳ διῆγεν. --- αὐτὸς μὲν γὰρ πάντων μὲν ἁμαρτημάτων ἀπείχετο· τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα, καὶ μάλιστα τὰ γυναικὸς, ἔφερε, καὶ ὅτε ἐπολυπραγμόνει, ὅτε ἐκόλαζεν. ἀλλ' εἰ μὲν τις χρηστόν τι ἔπραττεν, ἐπῄνει καὶ ἐχρῆτο ἐς ἐκεῖνο αὐτῷ· τῶν δὲ ἑτέρων ὁ πρᾶξαι τι ἐθέλοι. λέγων, ὅτι ποιήσει μὲν τινι ἀνθρώπους ὁποίους βούλεται ἔχειν, ἀδύνατόν ἐστι· τοῖς δὲ δή ἔστι, χρήσεται, ἐς ὅ,τι ἂν τις αὐτῶν τῷ κοινῷ χρήσιμος εἶναι, χρῆναι. ἔτη δὲ πεντήκοντα καὶ μῆνας δέκα, ἡμέρας τε καὶ ζήσας, καὶ ἐφ' ἔτη ἡμέρας τε καὶ αὐταρχήσας, ὁμοίως διὰ πάντων ἐγένετο, καὶ ἐν ὀδενὶ ἠλλοιώθη· ἀγαθὸς δὲ ἦν, καὶ ὀδὲν προσποιητὸν εἶχε. πάμπολλα χαίρει καὶ νῦν παιδείας ὠφελήθη ἐν ῥητορικοῖς λόγοις καὶ φιλοσοφίας ἀσκηθείς· πλεῖστον δὲ ὅμως νῦν τῆς φύσεως ἐξήρθη. λέγει καὶ ἄλλως μυρίους ἐπαίνους εἰς αὐτὸν ὁ Δίων.

Dio Caſſius hiſt. Rom. l. 71. ex Joan. Xiphilini epitome.

Ὁ μὲν Μάρκος, ἄειτα δὴ πάντων τῶν ἐν κράτει τινὶ γνωμῶν ἄρξας, ἔτως μετήλλαξεν, εἶχε μὲν γὰρ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς, πλεῖστον δὲ ἐν ἐυεργασίᾳ διῆγεν· αὐτὸς μὲν γὰρ ἀπάντων τῶν ἁμαρτημάτων ἀπείχετο, καὶ ὅτε ἐκὼν ὅτε ἀκὼν ἐπλημμέλει· τὰ δὲ δὴ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα, καὶ μάλιστα τὰ τῆς γυναικὸς, ἔφερε, καὶ ὅτε ἐπολυπραγμόνει, ὅτε ἐκόλαζε. καὶ εἰ μὲν τις χρηστόν τι ἔπραττεν, ἐπῄνει καὶ ἐχρῆτο ἐς ἐκεῖνο αὐτῷ, ὧν δὲ ἑτέρων ὁ πρᾶξαι τι ἐθέλοι. καὶ ὅτι ὁ πρᾶξαι τι ἐθέλοι, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς πάντα ἔπραττε, πρόδηλον. ἔτη γὰρ ὀκτὼ καὶ πεντήκοντα, καὶ μῆνας δέκα, ἡμέρας τε εἴκοσι καὶ δύο ζήσας καὶ τούτοις πρό τε τοῦ Ἀντωνίνου συχνὸν χρόνον ὑπάρξας, καὶ αὐτὸς ἐννέα καὶ δέκα ἔτη, καὶ ἐνδεκα ἡμέρας αὐταρχήσας, ὁμοίως διὰ πάντων ἐγένετο, καὶ ἐν ὀδενὶ ἠλλοιώθη. ὥστως ὡς ἀληθῶς ἀγα-

δὸς ἀνὴρ ἦν, καὶ οὐδὲν φορτικὸν εἶχε. πάμπολλα μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ παιδείας ὠφελήθη, ἔν τε τοῖς ῥητορικοῖς, ἔν τε τοῖς ἐκ φιλοσοφίας λόγοις ἀσκηθείς· --- πλεῖον δὲ ὅμως ἀπὸ τῆς φύσεως ἐξήρθη· καὶ γὰρ φρὴν εὐείνοις ὁμιλῆσαι, ἰκμερῶς πρὸς ἀρετὴν ὥρμητο. τοῖς τε γὰρ συγγενέσι πᾶσι, πολλοῖς καὶ δυνατοῖς πλησίοις τε ὢσιν, ἕτω τι ἐπ πᾶσι ὢν ἤρεσεν, ὥσθ' ὑπὸ πάντων ἀγαπᾶσθαι· καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Ἁδριανοῦ, ὅτι μάλιστα εἰς τὸ χρηστὸν ποιητὸς, ἐκ προφερόντως. Ἑλληνικῶν τε καὶ Λατίνων, ῥητορικῶν τε καὶ φιλοσόφων λόγων αἰεὶ διετέλεστο.

Herodianus histor. l. I.

Τῷ βασιλεύοντι Μάρκῳ, ἀρετῆς μὲν πάσης ἐμέλεν αὐτῷ· λόγων τε ἀρχαιότητος μὲν ἐρασὴς, ὡς μηδενὸς μήτε Ῥωμαίων μήτε Ἑλλήνων ὑπολείπεσθαι. ὁμιλοῖ δὲ ὅσα καὶ εἰς ἡμᾶς ἦλθεν, ἢ λεχθέντα πρὸς αὐτοῦ ἢ γραφέντα. παρεῖχε δὲ καὶ τοῖς ἀρχομένοις ἑαυτὸν ὁπλικῶς καὶ μέτριον βασιλέα, τοῦ δὲ φθονοῦντος δεξιούμενος, κωλύων τε τοὺς ἀεὶ αὐτὸν δορυφόρους ἀποπλέειν τοὺ ἐντυγχάνοντας· μόνος τε βασιλέων φιλοσοφίαν ἀ λόγοις, ἀλλὰ δογμάτων γνώσεσι, σεμνῶς δὲ ἤθει, καὶ βίῳ σώφρονι, ἐπισώσατο· πολύ τε πλῆθος ἀνδρῶν σοφῶν ἤνεγκεν, ἢ ἦν ἐκείνῃ καιρῶν φορά. φιλεῖ γάρ πως αἰεὶ τὸ ὑπήκοον ζῆλος τῆς τοῦ ἄρχοντος γνώμης βίου.

Τὰς δυνατέρας ἐν ὥρᾳ γιγομένας ἐξέδοτο ἀνδράσι τῆς συγκλήτου βουλῆς τοῖς ἀρίστοις, ἃ τοῖς γένους μακρᾶς διαδοχῆς εὐπατρίδας, ἄλλα τοὺ πλούτου θηλυκοῦ λαμπρὸν, κοσμίους δὲ τὸν τρόπον, καὶ σώφρονας τὸν βίον, μαλθακὰς αὐτῷ γιγνέσθαι θέλων· ταῦτα γὰρ μόνα ψυχῆς ἴδια, καὶ ἀναφαίρετα κτήματα.

Τελευτήσαντος δὲ Μάρκου ἐπιδὴ διεφοίτησεν ἡ φήμη, πᾶν τε τὸ παρὸν στρατιωτικὸν, καὶ τὸ δημῶδες πλῆθος ὁμοίως πένθει κατέσχετο· οὐδέ τις ἰδὼν ἀνθρώπων τὸν ὑπὸ Ῥωμαίων ἀρχὸν, ὃς ἀδακρυτὶ τοιαύτῳ ἀγγελίαν ἐδέχθη· πάντες δὲ ὥσπερ ἐκ μιᾶς φωνῆς, οἱ μὲν πατέρα χρηστὸν, οἱ δὲ ἀγαθὸν βασιλέα, γενναῖον δ' ἕτεροι στρατηγὸν, οἱ δὲ σώφρονα καὶ κόσμιον ἄρχοντα ἀνεκάλουν· καὶ οὐδεὶς ἐψεύδετο.

Aristides oratione in Regem.

Ἀλλ' ἐμοί γε δοκεῖ τὰ καλῶν ἔχειν, ἐν ἑορτῇ καὶ ἐν ἱερομηνίᾳ, μεμνῆσθαί τι καὶ λέγειν, ὡς τοῦ θείου καὶ φιλανθρώπου βασιλέως. ἐγὼ γὰρ δὴ δέος γε, μὴ ἐπαινεῖν αὐτὸν προελόμενοι, ἔπειτα ὑπορήσωμεν λόγων, ἀλλὰ μὴ τὰ τοιαῦτα ἢ τὰ ὑπάρχοντα τῷ βασιλεῖ, ὥστε μηδένα εἰπεῖν ἀξίως ἂν δυνηθῆναι περὶ αὐτῶν. Ἐγὼ δ' ὅτε χρόνου πλῆθος ἱκανὸν, ὅτε λόγου οὐδένα ὁρῶ τοῦ βασιλέως ἄξιον, οὐδὲ * ὅσις [* ὡς τις f.] αὐτὸν ἱκανῶς ἐγκωμιάσαι δυνήσεται.

Ἓν μὲν ἓν τοῦτο πρῶτον καὶ μέγιστον ὑπάρχει λέγειν περὶ αὐτοῦ, ὅτι καὶ πρότερον ἢ καθῆσθαι εἰς τὴν ἀρχὴν, ἄξιος τῆς βασιλείας ἦν. --- εἴτε γὰρ φόβῳ τῷ πρὸς αὐτὸν, εἴτε αἰδοῖ τοῦ κρείττονος, εἴτε γνώμῃ τῇ βελτίστῃ καὶ δικαιοτάτῃ συγχωρεῖν οἶονται δεῖν, πῶς ἂν ἐξ ἁπάντων τούτων φανερὸν, ὅτιπερ ἐχρῆν ἦν ὁ βασιλεύς.

Τὸν γὰρ μαθήματα ἃ χρῆν, καὶ παιδευθέντα, καὶ μηδενὸς τῶν καλῶν ἀμελήσαντα, μηδὲ ἀμαθῆ γενόμενον, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσι καλλικοσμήσαντα τὴν ψυχὴν, εἰκὸς ἦν πάσης ἔξω γενέσθαι ἁμαρτίας. τοιγοῦν τοῦ παιδείαν, καὶ ὁ βασιλεὺς παιδευθεὶς, καὶ πάντων τῶν καλλίστων μεταλαχὼν, τῷ μὲν καὶ ἀπὸ φύσεως ὑπαρξάντων αὐτῷ, τῷ δὲ καὶ ὑπὸ παιδείας γενομένων, ἃ μέσως, οὐδ' ὥσπερ τοῖς ἄλλοις ποσὶν, ἀλλὰ πρὸς εὐβουλίαν ἐνέγκε, ἵν' μέγα ὄφελος τῇ βασιλείᾳ καὶ πρὸς ταῦτα καλλιεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἦ πάντα διοικῆσαι πένοια καὶ διαπρᾶξαι, καὶ τέτον ἐκόσμησεν εἰς τὸ βασίλειον θρόνον, τὸ δικαιότατον, καὶ ὁσιώτατον βασιλέων. --- ὡς ἂν ἐμπειρότατος βασιλέων, καὶ γνώμην περέχων, --- ὅτως ἐξηγεῖται καὶ διέπει τὸ τῆς ἀρετῆς, ὅπως χρὴ τρόπον· τὸν εὐσέβειαν μὲν καὶ δικαιοσύνην, ἔτι δὲ σωφροσύνην, καὶ ἐγκράτειαν, καὶ φρόνησιν, καὶ τὸν ἄλλων κοσμῶν γε ἀρετῶν ἥρ-

ξαλο

ξαλο μ̃ γὰρ ὥσπερ προσήκει, ἀπὸ εὐσεβείας διεξῆλθε ἢ κ̀ διὰ τ̃ ἄλλων μερῶν τ̃ς ἀρετ̃ς. τίς μ̃ γὰρ δικαιοσύνης; τίς ἢ φιλανθρωπίας; τίς ἢ τ̃ς ἄλλης ἀρετ̃ς τοσαῦτα διήγαλε κ̀ τοιαῦτα, ὅσα κ̀ [ὅια] ὁ βασιλεὺς δ̃ε ἐξήνεγκα;

Ὁ δ' ἐπέδειξεν, ὅτι κ̀ ἰδιώτ̃ ὄντα κ̀ βασιλέα δίον γε ὄζι τ̃ αὐτὸν διὰ τέλους ἔ). τοιοῦτον μὲν πρὸ τ̃ς βασιλείας παρέχων ἑαυτὸν, ὥστε δικαίως ἀξιωθ̃ναι ταύτ̃ς· ἐν δὲ τ̃ῖ βασιλείᾳ, οὐκ ἐκπλὰς ἑαυτ̃ῖ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ νῷ κ̀ τρόπῳ χρώμ̃ν.

Verùm videnda integra oratio, qam, ad Commodum deflexione factâ, ſic clavdit.

Σὰ ἢ, ὦ πᾶ γναῖε γναίων, κατ' ἴχν ἒι βαίνειν τ̃ πατρός. τοῦτο γὰρ ὡς γ' ἐν βραχεῖ πλεῖστον εἰρήσω.

Idem oratione in Romam.

Ὅ γε μὰ νυ ἄρχων μέγας, ὅσον ἀγωνιστὴς καθαρὸς, τοσοῦτον ὑπεραίρει τοὺ πρὸ αὐτ̃ [κ̀] τ̃ πατέρα, ὅσον, εἰ' εἰπεῖν ῥᾴδιον, ἕτερος αὖτος καθαίρει· κ̀ δ̀ φαίη τις ἂν δικαιοσύν κ̀ νόμιμον ἔ) τοῦτο ὡς ἀληθῶς, ὅ,π κείνφεν δ̃ε.

Idem in Panegyrica Cyzicena de Marci imperio.

Ἄξιον ἢ κ̀ τ̃ς τύχης ἕνεκα ὑμῶν σωθ̃ναι· ἐπεγέφαθε μ̃ γὰ τ̀ ἀεὶ ὃν εἰς ἐκεῖνον τ̀ χρόνον βασιλέων· ἦκεν ἢ ὑμῖν τὸ ἔργον πρὸς τέλ ἐν τοῖς δὲ τοῖς καιροῖς, οἱ τὰ καλῶν αὖ κάλλιστα εἰλήχασι, κ̀ ὑπὲρ ὧν δικαίως ἂν χαρεισάμενον τοιοῦτον ἔσηκὸς εἶη τοῖς θεοῖς, ἐπφθήσ ῥᾴδιον ὢ μείζον ἐξευρεῖν.

Στρατηγὸ μ̃ στρατηγὺς ἤδη ἐν κινδύνοις προσείλοντο· κ̀ πόλις ἀλλήλας ἐπὶ καιρῶν παρέλαβον· κ̀ βασιλεῖς πρὸς βασιλέας φιλίας κ̀ συνθήκας ἐποιήσαντο, κ̀ ὅτοι τ̃ς χρείας ὡς τὰ πολλὰ ὑπηθέντες, κ̀ μίχρι τότε κοινωνίας ἴσμεν γνωρίμους. Βασιλεὺς ἢ ἑκὼν, βασιλέα δὲ προσείλετο ἑαυτ̃ῖ πρὸ ὅλων, κ̀ μόν πρὸ ἐκ τ̃ῦ παντ αἰῶν, ἐκ ἀρχ̃ προσλαβεῖν μᾶλλον ἐζήτησε, ἢ βασιλέα προσλαβεῖν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἔσι. ὃ κ̀ πρὸ εἰς μνήμ ἡκόντων ἐν λόγῳ θαυμασότα, κ̀ πᾶσαν τ̀ συγγνώμ τε κ̀ παιδείαν ἔχει συλλαβόν, κ̀ ὅτ' ἰδιώτης ὑδεὶς δύναται σιωπᾶν, πόλις τε ἅπασα κ̀ γένη ἅπαντα ἀνθρώπων ἐκπέπληκται.

Idem Palinodiâ in Smyrnam reſtavratam.

Τοῖς τε παντὰ ἀείσοις βασιλεῦσιν πάσας πόλις ὑφ' ἑαυτοῖς ἔχεσι τ̀ χιλίσ οἰκίσαι φιλοτιμίαν εἶχε· τ̃ τε πόλει τὸ διὰ τότων ἀνεγορθ̃ναι, κ̀ τοιούτε ἀρχηγέτας ὀπηδ̀φαθ̃ναι, τ̀ συμφορὰν εἰς εὐφροσύνην μετάλαβε. πρότερον μ̃ γὰ Θησέα κ̀ Ἀλέξανδρον ἡδόμ̃ν· ἢ μὰ ἔ ἐν Ἕλλησιν ὄιμαι, φιλανθρωπότα ὄν· ἢ ἢ συμπάντων βασιλέων μάλισα δὴ θαυμαδέντα τ̃ς εἰς τὸν πολέμους τόλμης ἕνεκα. νυῖ δ' ἐπ λαμπροτέρους κ̀ μείζονας οἰκισὰς προσελαύομ̃ν· ὅις πᾶσα μὰ γ̃ κ̀ θάλαπα ὑπήκοος, ἐκ πατέρων τε κ̀ ἐξ ὧν αὐτοὶ προσκέκτ̃σθαι, σοφίας δὲ κ̀ δικαιοσύνης, κ̀ ἀληθείας, κ̀ χρησότ ἐκ ἔλαφον, εἰ μ̀ κ̀ πλέον ἢ ἐν τοῖς ὅπλοις ἰχύ προείσι.

Philoſtratus in vitis Sophiſtar. l. 2. in Philiſco.

Ἀντωνῖν δ' υἱ̃ αὐτοκρά ὁ τ̃ φιλοσόφ παῖς.

Idem in Herode.

Ἐπαίδαζε μὲν ὁ αὐλοκρά Μάρκ προσὶ Σέξτον ἢ ἐκ Βοιωτίας φιλόσοφον, θαμίζων αὐτῷ, κ̀ φοιτῶν

φοιτῶν δὴ συνεχῶς, ἔστε ἡ ἥκων ἐς τὴν Ῥώμην, ὁ Λούκιος ἠσθάνετο τὸν αὐτοκράτορα τοῦτον, Ποῖ βαδίζει, καὶ ἐπὶ ὅτῳ καὶ ὁ Μάρκος, καλόν, ἔφη, καὶ γηράσεσθαι τὸν ἄνδρα· εἰμὶ γὰρ ὡς Σέξτου τοῦ φιλοσόφου, μαθησόμενος ἃ ὕπω οἶδα. καὶ ὁ Λούκιος ἐξάρας τὴν χεῖρα ἐς τὸν οὐρανὸν, ὦ Ζεῦ, ἔφη, ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς γηράσκων ἤδη δέλτον ἐξαφάμενος ἐς διδασκάλου φοιτᾷ, ὥσπερ οἱ παῖδες· ὁ δὲ ἐμὸς βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, δύο καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἀπέθανεν.

Ibid.

Ὁ Μάρκος φύσει δημοτικώτερος. *Quo loco, & Herodem Sophistam qâ patientiâ Marcus tulerit, refert.*

Idem in Theodoto.

Περὶ ὃν καὶ τὸ Ἀθηναίων νεώτερον ἔσπευσε δηλῶσαι τοὺς ἐκ βασιλέως μυείαις. καὶ ἐ τοῦτό γε λόγου ἄξιον· ἐ γὰρ πάντες οἱ ἐπιβατεύοντες τοῦ θρόνου τούτου, λόγου ἄξιοι· ἀλλ' ὅτι τοὺ μὲν Πλαπωνείους, καὶ τοὺ ἀπὸ τῆς σοφῆς, καὶ τοῦ Περιπάτου, καὶ * αὐτὸν Ἐπίκτητον [* αὖτις Ἐπικούρου] προσέταξεν ὁ Μάρκος τῷ Ἡρῴδῃ κρῖναι· ἢ ὃν ἄνδρα τοῦτον, ἀπὸ τῆς πρὸ αὐτοῦ δόξης αὐτὸς ἀπέκλινε τοῖς νέοις, ἀγωνιοῦντα πολιτικῶν προσώπων λόγων, καὶ ῥητορικῆς ὄφελος.

Idem in Hermogene.

Ἑρμογένης τε ἐπὶ γεγονὼς, ἐφ' ὅτῳ μάλα τρόπῳ τῆς τῶν σοφιστῶν δόξης, ὡς καὶ Μάρκῳ βασιλεῖ ἐπιδεῖξαι ἐρωτᾷ ἀκριβάσεως. ἐδίδαξε γὰρ δὴ τὸ ἀκριβάσιν αὐτὸς ὁ Μάρκος· καὶ ἦδη μὲν διαλεγόμενος, ἐθαύμαζε τὸ χαριέντιον, δωρεὰς δὲ λαμπρὰς ἔδωκεν.

Idem in Aristide.

Ὀνησιφῶντα δὲ καὶ τὸν Ἀριστείδου τοῦ Σμύρνης, οὐκ ἀλαζόνα ἔπαινος, ἀλλὰ δημότατός τε καὶ ἀληθέστατος. τὴν γὰρ πόλιν ταύτην ἀφανισθεῖσαν ὑπὸ σεισμῶν τε καὶ χασμάτων, ὅτῳ τρόπῳ ἀνελοφύσατο πρὸς τὸ Μάρκου, ὡς τῇ μὲν ἄλλῃ μονῳδίᾳ, θαμὰ ἐπιστενάξαι τὸν βασιλέα, ὅτι δὴ τῷ, ζέφυροι ἐρήμῳ αὐτῷ καταπνέουσι, καὶ δάκρυα τῷ βιβλίῳ ἐπιχέαι --- Καὶ ἐ φημὶ ταῦτα ὡς οὐκ ἂν καὶ τοῦ βασιλέως, ἀνοικίσαι τὴν ἀπολωλεῖαν πόλιν, ὡς ἔσαν ἐθαύμασεν· ἀλλ' ὅτι αἱ βασιλικοί τε καὶ πατρῷοι φύσεις, ὡς προσεγείρῃ αὐτοὺς ξυμβολία καὶ λόγου, ἀναλάμπουσι μᾶλλον, καὶ πρὸς τὸ ποιεῖν ἓν ἅπερ ἂν ὁρμῇ φέρονται. *Eundem quàm familiariter Marcus habuerit, ibid. vide.*

Ibid. in Adriano.

Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους, ὃς ὁ αὐτοκράτωρ Μάρκος Ἀδριανὸν ἐθεράπευε μυστηρίων ἑνεκα, ἐκράτει μὲν ἤδη τοῦ τῆς σοφιστῶν θρόνου ὁ ἀνὴρ οὗτος. ἐν μέρει δὲ ὁ Μάρκος τῆς τῶν Ἀθηνῶν ἱερείας [ἐπέθει] μηδὲν τοὺ ἐκείνου σοφίαν, ἀγνοῆσαι. καὶ γὰρ δὴ ἐπέταξεν αὐτὸν τοῖς νέοις, ἐκ ἀκριβάσει βασανίσας, ἀλλὰ ξυνθέμενος τῇ πρὸ αὐτοῦ φημῇ. --- ἀγαθοῖς αὐτὸν ὁ αὐτοκράτωρ ὅτι μέγα ἦρε δωρεαῖς τε καὶ δώροις. καλῶ δὲ δωρεὰς μὲν, τοὺς τε σιτήρεις, καὶ τὰς προεδρίας, καὶ τὰς ἀτελείας, καὶ τὸ ἱεροῦσθαι, καὶ ὅσα ἄλλα λαμπρύνει ἄνδρας· δῶρα δὲ χρυσὸν, ἀργύριον, ἵππους, ἀνδράποδα, καὶ ὅσα ἑρμηνεύειν πλοῦτον ὧν αὐτόν τε ἀνέπλησε καὶ γένος τὸ ἐκείνου πάντας.

Galenus de Theriaca ad Pisonem.

Τὸν θεῖον Μάρκον καὶ ἡμεῖς οἴδαμεν ἐνθέσμως τοῦ βασιλεύοντα, καὶ ἀκριβῶς ἑαυτὸν διὰ τοὺ σύνεσιν τῇ συγκράσει τοῦ σώματος παρακολουθήσαντα.

Idem

Idem de libris suis.

Ἐπορεύθην δὲ ἐξ ἀνάγκης. ἐλπίζων δ' εὑρέσθαι παραπήσεως. ἦκουον γὰρ εἶναι τὸν ἕτερον αὐτῶν τὸν πρεσβύτερον, εὐγνώμονά τε καὶ μέτριον, ἡμερόν τε καὶ πρᾶον, ὃς ἐμαλεῖτο δὲ ἀρχῆς Βῆρος, &c.

Idem lib. de se ipso.

Χρηστόν τε ὄντα καὶ φιλάνθρωπον αὐτὸν ἐδυνήθην πεῖσαι μὴ ἀπολείπειν με ἐν τῇ Ῥώμῃ.

Marcellus in Regillæ Epitaph.

Καὶ βασιλεὺς Διὶ πατρὶ φυλῷ καὶ φρήτρῃ ὁμοίως.

Athenæus Dipnosophistarum l. 1.

Ὁ πάνυ ἄριστος βασιλεὺς Μάρκος.

Zosimus histor. l. 1.

Ἐντεῦθεν ἄνδρες ἀγαθοὶ ἡγεμονίαν παραλαβόντες, Νερούας τε καὶ Τραϊανὸς, καὶ μετὰ τοῦτον Ἁδριανὸς, ἔτι δὲ Εὐσεβὴς Ἀντωνῖνος, καὶ οἱ ἀπ' ἀδελφῶν σωφρονεῖς Βῆρος καὶ Λεύκιος, πολλὰ τῇ λελωβημένων ἐξίωσαν διορθώσεως· καὶ ἐ μόνον, ἃ παρ' εἶχον ἀπολωλοκότες ὅι πρὸ αὐτῆς ἀνεκτήσαντο, ἀλλὰ καὶ πάνυ τῆς ἐκ ὄντων προσέθεσαν.

Julianus in Symposio.

Ἔδοξε δή πως ὁ Μάρκος, τά τε ἄλλα θαυμάσιός πως ἦν, καὶ σοφὸς διαφερόντως, ἃ τε δίκαια διαγινώσκειν λέγειν θ' ὅσα χρὴ, καὶ σιγᾶν ὅσα κρεῖττον.

Justinianus in Novellam. tit. 22.

Τοῦτο δὴ ἓν μὲν ἀρξάμενος, καὶ φιλοσοφώτατος ἐθέσπισε Μάρκος.

Ibid. tit. 108.

Ὁ φιλόσοφος ἐν βασιλεῦσι Μάρκος.

Lucius apud Justinum apologiâ 1.

Οἷς προσῆκοντα εὐσεβεῖ αὐτοκράτορι, υἱεῖ φιλοσόφου Καίσαρος πατρὶ, υἱεῖ τῇ ἱερᾷ συγκλήτῳ κείμενος, ὦ Οὐρβίκιε.

Justinus apologiâ 2. ad Adrianum, Antoninum Pium, Marcum, & Lucium.

Εὐσεβεῖς, καὶ φιλόσοφοι, καὶ φύλακες δικαιοσύνης, καὶ ἔρασταὶ παιδείας ἀκούετε πάντα χῶ.

Melito lib. ad Imperatorem apud Evsebium hist. Eccles. l. 4. c. 26.

Σὲ δὴ καὶ μᾶλλον περὶ τούτων τῶν αὐτῶν ἐκείνοις ἔχοντα γνώμην, καὶ πολὺ γὰρ φιλανθρωπότερον καὶ φιλοσοφότερον, πεπείσμεθα πάντα πράττειν, ὅσα σε δέομεθα.

Athenagoras in legatione pro Christianis, ad M. Antoninum, & Commodum.

Αὐτοκράτορσι Μάρκῳ Αὐρηλίῳ, καὶ Λευκίῳ Αὐρηλίῳ Κομμόδῳ, Ἀρμενιακοῖς, Σαρματικοῖς, τὸ δὲ μέγιστον φιλοσόφοις· τὸ πρᾶον ὑμῶν καὶ ἥμερον, καὶ τὸ πρὸς ἅπαντα εἰρηνικὸν καὶ φιλάνθρωπον θαυμάζοντες,

τες, οἱ μὲν καθ' ἕνα ἰσονομεῖσθαι· αἱ δὲ πόλεις πρὸς ἀξίαν τῆς ἴσης μετέχουσι τιμῆς· καὶ ἡ σύμπασα οἰκουμένη ὑμετέρα συνέσει βαθείας εἰρήνης ἀπολαύουσιν. —— Τί δαὶ δεῖ πρὸς ὑμᾶς πάντα λόγον κινοῦντας, ἢ ποιητὰς μνημονεύειν, ἢ καὶ ἑτέρους διόξας ἐξετάζειν;

Ἴστε δὴ καὶ ὑμεῖς ταῦτα ἀξιολογώτερον, ὡς ἂν ἐν πᾶσι, καὶ ὑπὲρ πάντας τοῖς παλαιοῖς συγγινόμενοι.

Οἶδα γὰρ, ὅτι ὅσον σωφρονεῖτε καὶ ἰσχύϊ τῆς βασιλείας πάντων ὑπερέχετε, τοσοῦτον καὶ τῇ πᾶσαν παιδείαν ἀνειδέναι πάντων κρατεῖτε· ὥστε καθ' ἕκαστον παιδείας μέρος καλοῦθ' ἕλεις, ὡς ἐξ οἱ ἐν αὐτῆς μέσον ὑπολεμόμενοι.

Ὑμεῖς δὲ, ὦ πάντα ἐν πᾶσι φύσει καὶ παιδείᾳ χρησοὶ, καὶ μέγιστοι, καὶ φιλάνθρωποι, καὶ τῆ βασιλείας ἄξιοι.

Jo. Zonaras annal. tom. 2.

Ἦν μὲν ὁ Μάρκος ἀδεννὴς τὸ σαρκίον, ἠσχόλαζε δὲ τοῖς λόγοις ἔτος, ὥστε καὶ αὐτοκράτωρ γεγόμενος, ἐκ ἠθέλησε ἐς διδασκάλου φοιτᾶν, ἀλλὰ Σέξτῳ συνεφιλοσόφει, τῷ Βοιωτῷ, καὶ Ἑρμογένει τῷ ῥήτορι συνωμίλησε, μᾶλλον δὲ ἀνεποιεῖτο τοὺς Στοϊκούς.

Οὕτω δὲ καὶ σωφρόνως καὶ ἐγκρατῶς ἦρχεν, ὥστε καὶ ἐν πολεμίοις πολέμοις μήτε τι θυμοειδὲς πρὸς τοὺς στρατιώτας εἰπεῖν, μήτε τι φόβῳ ποιῆσαι.

Ὅτε δὲ μὴ πολέμοις ἦν σχολάζων, ἐδίκαζε, καὶ τοῖς ῥήτορσι πρὸς ὕδωρ λέγουσι πλεῖον ἐγχεῖσθαι τὸ ὕδωρ ἐκέλευεν, ἵν' ἔχοι πάντοθεν τὸ δίκαιον ἀνειδέναι. ἦν δὲ καὶ φιλόπονος, ὡς καὶ νυκτὸς δικάζειν· καὶ ἀδὲν ἐν παρέργῳ ἔτ' ἐποίει, ἔτ' ἔγραφεν, ἔτ' ἔλεγε· μὴ δεῖν νομίζων τὸν αὐτοκράτορα ἐν παρέργῳ πεσεῖν μηδὲ τυχόν· καὶ ταῦτα σώματος τυχὼν ἀσθενοῦς.

Ἄρξας ἦρξε μετὰ λαξεν. —— Ἰδοὺ δὲ καὶ φύσει ἀγαθὸς ἀνὴρ, πλεῖστα δὲ καὶ ἐκ παιδείας βελτίων ἐγένετο. ὁ μέν τοι ἄξιος τῆς ἀρετῆς ἐυδαιμόνησεν. ἐνθεῦθεν δὲ μᾶλλον θαυμάσειεν ἂν τις αὐτὸν, ὅτι ἀλλοκότοις, καὶ ἐξαισίοις χρησάμενος πράγμασιν, αὐτός τε ἀνεγένετο καὶ τὴν ἀρχὴν διεσώσατο.

Constantin. Manasses in annal.

Οὗτος ἐν πάσῃ τέθεαπτο σοφίᾳ καὶ παιδεύσει·
Καὶ χάρισι τῆς ἀρετῆς κατάκομος ὑπῆρχε·
Καὶ πάσαις κατηγλάϊσο τοῦ ἀρετοῦ ἰδέαις·
Διὸ καὶ προσεφέρετο πᾶσι σοφοῖς ἐνήμως·
Καὶ σωσχέσιν ἤρδετο τῶς μεγαλοδωρείαις.

Adrianus apud Jul. Capitolinum in Marco.

Ab Adriano Annius Veriſſimus vocatus eſt:

Ad qem locum Iſ. Caſavbonus.

Antè dicebatur Annius Verus. Hadrianus juſſit dici Annium Veriſſimum. qare? πρὸς τὸ τῶ Ῥωμαίῳ ῥῆμα τοῦτο ἔννοιαν, inqit Dio. hoc eſt, qod eſſet veritatis amantiſſimus & tenaciſſimus; magnum rectæ indolis argumentum, & animi verè generoſi.

Jul. Capitolinus in Marco.

Marco Antonino in omni vita philoſophanti viro, & qi ſanctitate vitæ omnibus principibus antecellit, &c. Erat enim ipſe tantæ tranqillitatis, ut vultum nunqam mutaverit mœrore vel gavdio. Philoſophiæ deditus Stoicæ, qam & per optimos qoſqe magiſtros acceperat, & undiqe ipſe collegerat.

Qamvis eſſet conſtans, erat etiam verecundus: erat frugi ſine contumacia, verecundus ſine ignavia, ſine triſtitia gravis.

In imperio ità civiliter ſe geſſit, ut lenitatem Pii nemo deſideraret.

Dabat totum ſe philoſophiæ, amorem civium affectans.

Cum populo non aliter egit, qàm eſt actum in civitate libera.

Fuit per omnia moderatiſſimus, in hominibus deterrendis à malo, invitandis ad bona, remunerandis copiâ, indulgentiâ liberandis; fecitqe ex malis bonos, ex bonis optimos. Cùm igitur in amore omnium imperâſſet, atqe ab aliis modò pater, modò frater, modò filius, ut cujuſqe ætas ſinebat, & diceretur, & amaretur, octavo-decimo anno imperii ſui, ſexageſimo & primo vitæ, diem ultimum clavſit. tantúſqe illius amor die regii funeris claruit, ut nemo illum plangendum cenſuerit; certis omnibus qòd à diis commodatus, ad deos rediîſſet. Deniq; priuſqam funus conderetur, ut plerique dicunt, (qod neqe antea factum fuerat, neqe poſtea) Senatus populúſqe non diviſis locis, ſed in una ſede propitium Deum dixit.

Tantùm ſanè valet boni principis vita, ſanctitas, tranqillitas, pietas, ut ejus famam nullius proximi decoloret invidia. Deniqe Antonino, cùm ſuos mores ſemper teneret, neqe alicujus inſuſurratione moveretur, non obfuit gladiator filius, uxor infamis; Deúſqe etiam nunc habetur.

Vir tantus & talis, ac diis vitâ & morte conjunctus.

Vulcatius Gallic. in Avidio Caſſio.

*Antoninum hoc nomine (Dialogiſtæ) ſignificans; qi tantùm enituit in philoſophia, ut iturus ad bellum Marcomannicum, timentibus cunctis nè qid fatale proveniret, rogatus ſit, non adulatione, ſed ſeriò, ut philoſophiæ præcepta ederet. nec ille * timuit, * [renuit Caſ.] ſed per ordinem paræneſeon, id eſt, præceptionum, per triduum diſputavit.*

Avidius Caſſius apud eundem, & epiſtolâ ad generum ſuum.

Marcus homo ſanè optimus, qi dum clemens dici cupit, eos patitur vivere, qorum ipſe non probat vitam.

Marcus Antoninus philoſophatur, & qærit de elementis, & de animis, & de honeſto ac juſto; nec ſentit pro republica.

Idem in Opilio Macrino.

Marcus nomen illud ſanctum (Antoninorum) vitæ genere auxiſſe videtur, Verus autem degenerâſſe.

Avrel. Victor in Breviario.

Iſte virtutum omnium, cœleſtiſque ingenii extitit; ærumniſque publicis qaſi defenſor objectus eſt. Etenim niſi ad illa tempora natus eſſet, profectò, qaſi uno lapſu ruiſſent omnia ſtatûs Romani.

A principio vitæ tranquilliſſimus, ut ab infantia vultum nec ex gavdio nec ex mœrore mutaverit.

Philoſophiæ ſtudens, literarúmqe Græcarum peritiſſimus.

Conſtat tantùm Marco ſapientiæ, lenitudinis, innocentiæ ac literarum fuiſſe, ut is Marcomannos cum filio Commodo petiturus, philoſophorum obteſtantium vi circumfunderetur, nè ſe expeditioni avt pugnæ priùs committeret, qàm ſectarum ardua & occulta explanaviſſet. ità incerta belli, ejus ſalute, doctrinæ ſtudiis metuebantur: tantúmqe illo imperante floruere artes, ut illam gloriam etiam temporum putem.

Qod de Romulo ægrè creditum eſt, omnes pari ſenſu præſumſerunt; Marcum cœlo receptum eſſe.

Evtropius hiſt. Rom. l. 8.

Marcus Antoninus, qem facilius qis admirari qàm lavdare poſſit.

A principio vitæ tranqilliſſimus, adeò ut in infantia qoqe vultum neqe ex gavdio neqe mœrore mutaverit. Philoſophiæ deditus Stoicæ: ipſe etiam non ſolùm vitæ moribus, ſed etiam eruditione philoſophus. tantâ admiratione adhuc juvenis, ut eum ſucceſſorem paraverit Adrianus relinqere.

Hic cum omnibus Romæ æqo jure egit; ad nullam inſolentiam elatus eſt, imperii faſtigio.

Cùm igitur fortunatam rempublicam, & virtute & manſvetudine reddidiſſet, obiit imperii anno xviii, vitæ Lxi, & omnibus certatim adnitentibus, inter deos relatus eſt.

Æl. Spartianus in Severo.

Sed ut omittamus adoptivos, nè nobis Antonini Pius & Marcus, numina reipublicæ occurrant.

Qi Marco felicius fuiſſet, ſi Commodum non religiſſet hæredem?

Peſcennius apud eundem.

Amavit de principibus Avguſtum, Veſpaſianum, Titum, Pium, Marcum; reliqos fœmineos vel venenatos vocans.

Flavius Vopiſcus in Caro.

Romana reſpub. Domitiani vulnerata immanitate, per Nervam atqe Trajanum vſqe ad Marcum ſolito melior.

Idem in Avreliano.

Sed ex his, optimi, ipſe Avguſtus, Flavius Veſpaſianus, Titus, Cocceius Nerva, Divus Trajanus, Divus Adrianus, Pius & Marcus Antonini.

Manlianus

Manlianus Statianus apud eundem in Probo.

Si rectè cogitemus, non nobis Avrelianus, non Alexander, non Antonini, non Trajanus, non Clavdius, requirendi ſunt, omnia in uno principe conſtituta ſunt; rei militaris ſcientia, animus clemens, vita venerabilis, exemplar agendæ reipub. atque omnium prærogativa virtutum.

Gordianus ſenior referente Jul. Capitolino.

Scripſit præterea, quemadmodum Virgilius Æneïdos, Statius Achilleïdos, & multi alii Iliados, ità etiam ille Antonineïdos; hoc eſt, Antoninum Pium, & Antoninum Marcum, verſibus diſertiſſimis; libris triginta, vitam illorum, & bella, & publicè privatímque geſta perſcribens.

Æl. Lampridius in Anton. Diadumeno.

Ut ſcirent omnes Antoninos pluris eſſe quàm deos, ac trium principum amorem, quo ſapientia, bonitas, pietas conſecrata ſit; in Antonino pietas, in Vero bonitas, in Marco ſapientia.

Idem in Heliogabalo.

Compenſationem ſibi lector faciet, cùm legerit Auguſtum, Veſpaſianum, Titum, Trajanum, Adrianum, Pium, & Marcum, contra hos prodigioſos tyrannos.

Alex. Severus Imper. referente Æl. Lampridio.

Antoninorum nomen, vel jam numen potiùs, quale fuerit, meminit veſtra clementia. ſi pietatem, quid Pio ſanctius? ſi doctrinam, quid Marco prudentius?

Diocletianus referente Jul. Capitolino.

Eum vosipſi, ſacratiſſime Imperator Diocletiane, inter numina veſtra, non ut cæteros, ſed ſpecialiter veneramini; ac ſæpe dicitis, vos vitâ & clementiâ tales eſſe cupere, qualis fuit Marcus; etiamſi in philoſophia, nec Plato eſſe poſſit, ſi revertatur in vitam.

Conſtantinus Imper. referente Æl. Lamprid.

Quod [Antoninorum nomen] tu Conſtantine ſacratiſſime, ità veneraris, ut Marcum & Pium inter Conſtantios Clavdiósque, velut majores tuos, aureos formaveris, adorans virtutes veterum, tuis moribus congruentes, & tibi amicas charáſque.

Ammianus Marcellinus rerum geſt. lib. 21.

Marci illius diſſimilis principis verecundi.

Tertullianus apologet. cap. 5.

Marcus Avrelius graviſſimus Imperator.

Quales ergò leges iſtæ, quas adversùs nos ſoli exequuntur impii, injuſti, turpes, truces, vani, dementes? quas nullus Pius, nullus Verus impreſſit?

Pavlus Oroſius hiſtor. l. 7. c. 17.

Marcus Antoninus graviſſimus ac modeſtiſſimus Imperator.

Joan. Bapt. Egnatius de Rom. princip. lib. 1.

Quam læta felixq; ſucceſſio optimis; piis, philoſophis, imperatoribus, referendis! nam hic eâ ingenii bonitate, hic virtutibus excelluit, ut exemplum deſit. & ea temporum calamitas affuit, ut ſolus ærumnis publicis obſtiterit. niſi enim hic profuiſſet majeſtas Romani nominis facilè tum concidiſſet. --- Feliciſſimus certè princeps, niſi hæredem Commodum reliquiſſet.

Clavdianus de Honorii conſulatu 4.

Non tantis patriæ ſtudiis ad templa vocatus,
Clemens Marce redis. --- Et mox: --- *omne tonantis*
Obſequium Marci mores potuêre mereri.

Avſonius in Cæſaribus.

Poſt Marco tutela datur, qi ſcita Platonis
Fecit ad imperium, patre Pio melior.

Joan. Aventinus annal. Bojor. l. 2.

Marcus Avrelius Antoninus Pius, antè Annius dictus, ſapientiſſimus graviſſimúſque principum; omni virtutum genere ſe exercuit: literarum ſtudio, nemini Græcorum Romanorúmqe ſecundus. qamobrem philoſophus & cognominatus eſt, & fuit.

Admodum clemens & civilis erga omnes, adeuntium cuivis dextram placidè dabat: Tranqillitati ſummæ ſucceſſerat, qo manifeſta fiunt rerum humanarum volumina, ſæviſſima tempeſtas: cui divinitùs Marci prudentia conſtantiáqe objecta eſt. niſi hiſce virtutibus præditus rector contigiſſet, de Romano imperio actum fuiſſet.

Conradus Urſpergenſ. in Chron.

Hic omnes virtutes, & cœleſte habebat ingenium, & in calamitatibus publicis factus eſt qaſi defenſor. et ſi in illis temporibus ipſe non fuiſſet, ſine dubio gloria Romana periiſſet.

Martinus Polonus, in ſupputationibus.

Iſte optimus fuit.

Philippus Bergom. ſupplement. Chron. l. 8.

Marcus Antoninus, qi & Verus, cognomento Philoſophus: qem certè ob ejus præſantiſſimam virtutem, lavdare plurimùm licet. qippe qi ad nullum rei eventum unqam ſe extulit. tantæ enim fuit ſoliditatis, ut ejuſdem vultûs, qamvis fortunâ adversâ, ſemper fuerit habitus. literarúmqe ſemper ſtudioſus; & qàm maximè philoſophiæ. nec propterea ipſa philoſophia illum à rebus imperii & bellicis retardavit. propterea ità diligebatur amabatúrqe, ut ſacrilegi nomen incurreret, qi imaginem ejus domi non haberet. --- Et omnibus acclamantibus inter deos relatus eſt.

Warnerus

Warnerus Rolevinkus faſciculo temporum.

Hic bonus & victorioſus fuiſſe deſcribitur. Dicitur qòd tantæ ſeveritatis & conſtantiæ fuerit, qòd ad nullum eventum unqam vultum mutaverit, ſive ex lætitia, ſive ex mœrore, &c. dum adhuc eſſet puer. Tantæ fuit humanitatis, ut qâdam vice, cùm jam exhavſto ærario nihil haberet qod militibus daret, nulli volens eſſe moleſtus, magìs elegit vaſa aurea & ornamenta uxoris, & alia ſupellectilia vendere, qàm ſenatum, vel provincias prægravare. ſed victoriâ habitâ, & illa recuperavit, & provinciis tributa relaxavit.

Jo. Carion, Chron. lib. 13.

Princeps optimus fuit, ſapiens, juſtúſqe, modeſtus, beneficus, amans, & intelligens doctrinarum.

Fra. Petrarcha, de officio & virtutibus Imperatoriis.

Adde his M. Avrelium Antoninum longè ſapientiſſimum. eum dico, qi philoſophicum maluit qàm Cæſareum nomen.

Idem in libro Avguſtali.

Fuit enim magnus philoſophus, ſanctitate vitæ omnibus præponendus; nunqam mutans vultum. qi virtantæ virtutis, poterat dici felix, ſi uxorem Favſtinam, & filium Commodum non habuiſſet.

Lilius Gyraldus, hiſtoriæ de poëtis dialog. 3.

Fuit hic unus inter Cæſares omnes æqiſſimus, ac optimus, expreſſum illud certè in eo eſt, qòd à philoſophis qæri ſolet, cur ex optimis parentibus peſſimi plerunq; filii naſcantur. Nam qò M. Antoninus melior & juſtior, eò filius Commodus immanior & ſceleratior.

Sebaſt. Munſterus, Coſmograph. lib. 2.

Fuit M. Antoninus vir omnium virtutum, & ſanctitate vitæ præcipuus, cœleſtíſqe ingenii; in omni vita philoſophiæ deditus.

Pandulph. Collenutius in panegyrico Maximilian.

Ipſe rerum omnium ſator, à qo princeps terrarum gubernaculis imponitur, --- feſſas res humanas pro ſapientiæ ſuæ luce, bonos interdum principes indulgendo ſublevat, erigit, ſolatur, fovet. Sic Octavium poſt civilium bellorum lacrymas dedit: ſic Veſpaſianum poſt Nerones; poſt Domitiani crudelitatem Trajanum & Antoninos; poſt Commodi furores Severum; poſt Heliogabali veſaniam, Alexandrum: ſic alios plures qaſi diſtinguendis malorum principum ordinibus, ſedandiſqe reipub. fluctibus moderatores dedit.

Hæ virtutes (pietas, prudentia, juſtitia, manſvetudo, magnitudo animi, clementia, liberalitas) Auguſtum conſecrârunt; Trajanum, Antoninos, omnéſqe bonos principes, cœleſtes planè viros effecerunt.

Joan.

Joan. Botterus de illustr. politia l. 1. cap. 20.

M. Aurelius in imperio constitutus, nihil magis aut timuit, aut deprecatus est, quàm avaritiæ infamiam, quam ut deterrimum malum, & imperii labem detestatus semper fuerat.

Jo. Bodinus de repub. lib. 6.

Quis Aurelio Imperatore moderatiùs unquam se gessit?

Ibid. lib. 4.

Commodum Imperatorem Aurelii patris virtus amabilem fecit: etsi patri omnino dissimilis esset.

Bapt. Fulgosus memorabilium lib. 2. c. 5.

Legitur Antoninum philosophum, propter doctrinam, virtutémque in eam veniſſe existimationem majestatémque, ut eo imperante ferrent palàm, Platonis impletum esse verbum, quo dicebat; Tum orbem terrarum feliciter habiturum cùm contigisset, ut philosophi rerum potirentur:

Idem l. 3. c. 2.

Fiduciæ ingentis verbum, sed non majoris tamen, quàm illius virtus, & morum sanctitas requireret. quod dixit, *Non ità nos cum diis hominibúsque gerimus, ut Avidius unquam bello vincere nos deberet.*

Ibid. lib. 5. c. 1.

Omnes clementiâ atque humanitate, M. Antoninus philosophus Imperator longè superat.

Ibid. l. 8. c. 7.

M. Antoninus phil. Imp. ultra publicas curas quas nunquam deseruit (cujus rei argumentum est, quòd diu paratum tenuit Romanum imperium) plurimùm studii literis impendit, cùm de philosophia vel scriberet vel disputaret. itaque ejus dicta scriptáque, inter philosophos eo tempore magni facta fuerunt.

Cæs. Baronius annal. tom. 2. ad annum 164.

Quod in philosophia Stoicos sectatus esset, sic se vultu, animóque compositum esse monstravit, ut nec tristibus & adversis doleret, nec jucundis & prosperis lætaretur.

Rich. Dinothus de rebus & factis memorabilibus l. 8. c. 4.

M. Antoninus adeò philosophiæ studiis addictus fuit ut Stoicorum præcepta perfectè didicerit; in aliarum sectarum placitis, non segniter versatus. ità ut Philosophus peculiari inter Imperatores cognomine fuerit vocatus.

Seth. Calvisius in opere chronologico.

Marcus Imperator ipse philosophus & philosophis deditus, eos Romam evocat & stipendiis fovet.

Gul.

Gul. Canterus novar. lection. l. 7. c. 1.

Marcus Avrelius Antoninus Imperator optimus, atqe idem philoſophus tantus, ut hoc meruerit proprium cognomen.

Juſt. Lipſius monit. politic. l. 1. c. 8.

M. Antonino Philoſophi cognomen hæſit, qòd ſupra alios in eo ſtudio deditus eſſet. Stoicam etiam ſectam profeſſus: & qis tamen vità melior, imperio mitior, avt felicior dabitur?

Iſ. Caſavbonus ad Athen. dipnoſophiſt. l. 13. c. 8.

M. Antoninus Imperator, re, & nomine philoſophus.

Idem ad Perſii ſatyr. 1.

Sapientiſſimus ille Imperator Marcus ὁ ἐν βασιλεῦσι φιλοσοφώτατος.

Idem ad Capitolini Marcum.

Vir ille divinus, neqe ſatis unqam vel cognitus, vel laudatus. Optimus, nec ambitioſus princeps.

Sapientiſſimus princeps, jam indè à puero philoſophans.

Cl. Salmaſius ad Capitolini Marcum.

Princeps optimus, in cujus vita, ac moribus nihil fictum avt ſimulatum.

Princeps Philoſophus, Stoïcæ philoſophiæ plurimùm deditus: plurimus in philoſophiæ ſtudiis.

Meric. Caſavbonus præfat. in verſionem Marci Anglicanam.

Antoninus, opum ac magnitudinis ſecularis ratione, hoc Solomone longè major, qo regnorum plurium magnorum (avſim dicere) dominus, qàm opidorum per totum regnum magnorum Solomon fuerat. Bonitatis verò ac ſapientiæ nomine, ab omnibus dum viveret in ea æſtimatione honoréqe habitus, qâ nemo unqam vel ante ipſum, vel, qòd novimus, poſt ipſum fuerit.

Ad Antonini illuſtris hujuſce laudem nunqam intermoriturum dictum ſit, prout ſcripſerat vixiſſe.

Hæc igitur Antonini laus eſto, prout dixerat ſcripſerátqe vixiſſe: meditationes illi actiones erant, cum ſententiis actionibus conveniebat.

Nunqam ità conſpirârunt ſcriptores in tribuendo cuiqam qæcunqe poterant bonitatis, integritatis, innocentiæ, cujuſvis denique tituli apud Ethnicos ſpecioſiſſimi teſtimonia. Celebrant illum non tantùm ut principem optimum, ſed ſimpliciter atqe abſolutè, ut hominem optimum, & philoſophum optimum omnium qi unqam extiterunt. Eſtqe hoc ipſius peculiare encomium; qòd cùm ità prædicetur, citra exceptionem ullam prædicatur. Si qid adverſus illum in vulgus ſparſum fuerit, tanqam rumorem merum commemorant, non tanqam apud ullos fide dignos fidem meruerit.

De hoc Scripto.

Svidas *in* Μάρκος.

Οὗτος ἔγραψε τὸν ἴδιον βίον διαλόγοις ἐν βιβλίοις ιβ'.

Anonymus quidam εἰς βιβλίον Μάρκου, quod ex vetustis membranis exhibuit Cl. Salmasius ad Vulcatii Cassium.

Εἰ λύπης κεφτέειν ἐθέλῃς,
Τὴν δὲ μάκρεσιν ἀναπύσσων
Βίβλον, ἐπέρχεο ἐνδυπέως.
Ἧς τῶν γνώμῃσι ὀλίγῃσιν
Ῥεῖά κεν ὄψεαι, ἐσομένων,
Ὄντων, ἠδὲ παροιχομένων
Τερπώλην ἀνίην τε
Καπνὸν μηδὲν ἀρῳοτέρην.

Nicephorus Callist. histor. Eccles. l. 3. c. 31. incertum tamen de hoc an alio aliqo.

Πλὴν γε εἰδέναι χρεών, ὡς ὁ Μάρκος Ἀντωνῖνος ἔτος ἓν βιβλίον παιδείας τῷ παιδὶ Μάξῳ συντάξει πάσης κοσμικῆς ἐμπειρείας καὶ παιδείας μεῖζον.

Themistius in Philadelpho.

Οὐδέ σοι προσδεῖ τῆς Μάρκου παραγγελμάτων, εἰδ' εἶπε χρῆσον ὁ δεῖνα τῆς αὐτοκρατόρων ῥήμα προσήκατο.

Jo. Carion. chronic. l. 3.

Extat M. Antonini liber de seipso, qi recens editus est. in eo libro sunt commonefactiones, de virtutibus principi necessariis, de justitia, de beneficentia, de patientia in ferendis injuriis.

Ibid.

Marcus in libris de vita sua.

Lilius Gyraldus de poëtis histor. dialog. 3.

Dignus & [ut inter poëtas connumeretur] Marcus Antoninus, Pius cognomento, Philosophus. cujus licèt versus non legerim, tantæ tamen eruditionis, & doctrinæ fuit, ut meritò cum his laudandus sit.

Ejus certè librum græcè scriptum, legi. cujus titulus Μάρκου Ἀντωνίνου ἐν ἑαυτὸν. *ex qo variam illius & multiplicem sapientiam facilè colligere possumus.*

Gul. Canterus novar. lect. l. 7. c. 1.

Duodecim conscripsit de officio suo libros; maximæ pietatis, humanitatis, temperantiæ, eruditionis, aliarum rerum præclararum testes plenissimos: Et cum qibus multorum philosophorum operosa præcepta collata meritò sordere possint.

Just.

Juſt. Lipſius ad Tacit. annal. l. 1.

Marcus Antoninus in libris Vitæ ſuæ.

Idem in Saturnal. l. 2. c. 24.

Antoninus Imperator in Vita ſua.

Iſ. Caſavb. in Jul. Capitolini Marcum.

In primo avreolorum Marci librorum.
Res humanas, non ridere, ſed ritè ſuo pretio æſtimare ſolitus hic vir ſapientiſſimus.
Hoc ille nos docet divinis illis ſuis libris; non enim mihi tempero, qin mellitiſſimi doctoris verba adſcribam.

Idem in Baronii annales exercit. 1. § 10.

Multa in hanc ſententiam ſcribit M. Antoninus Imperator in ſuis illis divinis libris.

Idem in Perſii ſatyr. 1.

Quam ſententiam Imperator Marcus iis, qæ de ſe ſcripſit, ſæpe inſeruit.

Ibid. in ſatyr. 2.

Antoninus in tertio eorum qæ de ſcripſit.

Et in ſatyr. 3.

Spectat eódem ſapientiſſimum Marci præceptum.

Cl. Salmaſius ad Capitolini Pium.

Marcus Antoninus de vita ſua. Et mox: *Locus Marci Philoſophi inſignis eſt.*

Idem ad ejuſdem Marcum.

Marcus in vita enumerans omnes per qos, avt in literis, avt in vita & moribus profecit.

Annotator Lugdunenſis.

Marci Philoſophi ſcriptio abſciſſa & horrida eſt, ſed firma & potens, qæ ſapit Imperatorem, & in qa multa ſilentur qæ ſuppleri oporteat. Vtitur vocibus planè ſuis, qas rarò apud alios avtores invenias.

Jo. Rualdus in vit. Plutarch. c. 5.

M. Antoninus, in primo avreolorum librorum, qos de vita ſua compoſuit.

Admiſſa & omiſſa in prægreſſis nonnulla, qæ ſunt momenti alicujus, ſic poterunt reſtitui.

In Præloqio.

* * * *pag.* 1. *lin.* 9. *beneficum* l. 11. *teſtem* * * * 2. *p.* 1. *l.* 11. inſtituerint; titulo habitúqe duntaxat ſpeciem Stoicam præferentes, cum

In Contextu Græco.

Pag. 6. *lin.* 20. ς πρὸς ibid. f δε- *p.* 7. literæ g h m &c. ſunt minùs ritè diſpoſitæ: ſed Lector intelligens ſeriem juſtam facilè dignoſcet. *p.* 21. *l.* 1. ὅτι τί *p.* 22. *l.* 15. ὄχλῳ φαυλασιῶν *p.* 23 *l.* 13. πάσῃ ἐυμαρεία *p.* 24. *l.* 28. ἢ μὴ, *p.* 33. § 49. *l.* 19. μάθηκας. *p.* 37. § 8. *l.* 20. ταυ. *p.* 45. *l.* 17. τί δ' ἄλλο *p.* 57. *l.* 4. ἧψ ἐᾗ *p.* 59. § 5. *l.* 8. μαι, *p.* 79. § 49. *l.* 2. φαυλασίαι *p.* 81. § 56. *l.* 3. πνδμάπον *p.* 83. *l.* 23. εἴχε) *p.* 84. *l.* 3. προηρῆσθ *p.* 85. § 9. *l.* 23. λίθων *p.* 86. § 11. *l.* 7. * εἰ εἰπὲ marg. * ἢ *l.* *p.* 92. *l.* 4. ἴδιον § 42. *l.* 25. χείρων *p.* 99. § 18. *l.* 1. ὑποκειμλθων *p.* 101. § 30. *l.* 8. ἢ εἰ δύ- § 31. *l.* 14. μελαβαλὸν *p.* 104. § 37. *l.* ult. ἐξέταζε. *p.* 113. § 21. *l.* 8. τετίσι

In Verſione Latina.

P. 4. 2. § 22. *l.* 3. noceri. *p.* 45. § 34. *l.* 4. præditæ, ſive Dei, ſive *l.* 7. animi *p.* 60. § 13. *l.* 3. prædita *p.* 62. § 27. *l.* 1. Non tam *lin.* ult. tigerit *p.* 64. § 39. *l.* 1. *leto p.* 70. *l.* antepen. qonam ergò *p.* 74. § 25. *l.* 3. Secunda. Epirynchanus Dioti- *p.* 89. *l.* 19. qis *p.* 97. § 9. *l.* 2. tua, nî caveas, *p.* 109. *l.* 3. cupiam *p.* 110. *l.* ult. nôſti *p.* 116. *l.* 3. denudatas *p.* 120. *l.* 5. & congruum

In Elogiis.

R. 4. *p.* 1. *l.* 29. ὁ τοιοῦτος *p.* 2. *l.* penult. ἐνδέσμως S 2. *p.* 2. *l.* 30. Qid M.

Annotationes in Titulum.

ΜΑΡΚΟΥ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ Αὐτοκράτορος] De *Marco Antonino* Imperatore τῆς συγγραφῆς iſtius, utì Svidas vócat, avtore, qi ab Antonino Pio Adriani juſſu adoptatus, nominis id adeptus eſt, cùm ex patris aviq; paterni, *Annius Verus*, ex proavi materni nomine, *Catilius* antè diceretur, videndi cum primis Jul. Capitolinus, & Dio Caſſius à Joanne Xiphilino in compendium redactus; Ariſtides etiam Rhetor *oratione* εἰς βασιλέα, & in *Panegyrica Cyzicena*. Philoſophiæ, Stoicæ cum primis, ſeriò deditum, etiamſi illi nulli dicerent, commentarii iſti, qos præ manibus habemus, cumulatiſsimè teſtarentur; de qibus conſuli poterunt Gvil. Canterus *novar. lection. l.7. c.* 1. Cl. Salmaſ. *annot. ad Ful. Capitol. Marc.* Iſ. Caſavbon. in *Commentar. ad Perſ. Sat.* 1. Meric. deniqe Caſavbon. (τὸ παίδιον τὸ παιδίον) *in Prolegom. ad verſionem ſuam Anglicanam.*

Τῶν εἰς ἑαυτόν] *de vita ſua*, Scaliger, Lipſius, Salmaſius, Xylander; Svidam forſan ſecuti, qi τὸν ἰδίον βίον διαγωγὴν Marcum aſſerit ſcripſiſſe. qanqam aliud eſt *vitam* ſuam ſcribere, aliud *vitæ inſtitutum deſcribere*. Caſavbonus, *de ſe*. ità fuerit εἰς ἑαυτόν, *de ſe*; qo modo εἰς αὐτὸν, *de eo*. Lucæ, *Act. c.* 2. *v.* 25. & Pavlo *ad Epheſ. c.* 5. *v.* 32. εἰς Χριστὸν, καὶ εἰς ἐκκλησίαν, *de Chriſto, & de Eccleſia*. qò facit & & qod de Marco noſtro Svidas, Λέγει καὶ ἄλλως μυρίους ἐπαίνους εἰς αὐτὸν ὁ Δίων. & qod *ad* Latinum ſic uſurpari qandoq; monent Critici noſtri. Plavto *Aulul.* 3. 5. *Nimis lepidè fecit verba ad parſimoniam*. pro, *de parcimonia*. & Symmacho, *lib.* 4. *ep.* 56. *Poſtquam vos ad virtutem verba feciſtis*. i. e. *de virtute*. nec ſpernenda forſan Caſavboni filii argutia, qi exponi poſtulat ex Apuleii dicto illo in *de Socratis Deo*: *Invenies in rationibus multa profuſa, & in ſemet nihil, in ſui, dico, dæmonis cultum*. Canterus, qod non improbem, *de officio ſuo*, h. e. de eis, qæ *ad ipſum* ſe ſpectare ac pertinere, ſive officii ſui eſſe ducebat: ego laxiùs tamen malim, *de rebus ſuis*, qo modo Pavſanias in *Attic.* Τὰ μὲν εἰς Τολμίδην, ταῦτα ἐπιωθούμενον ἔνια. Et in *Corinth.* de Meduſa, τὰ δὲ ἄλλα εἰς αὐτὴν, ὅσον ἐμνήσθην. *de Tolmidæ rebus iſta accepimus &, aliæ res ejus dictæ ſunt*. Et de Avgea *Elian.* 1. Οἱ ὑποσημαίνοντες τὰ εἰς αὐτὸν, &c. *Qui res illius attollunt, non Elei, ſed Helii*, i, e. Solis *filium fuiſſe dicunt*. & Evnapius de ſe in *Proæreſ.* Τὰ εἰς αὐτὸν θεὸν καὶ θεσπεσίας τύχης ἀγνοεῖσθαι. *Agnoſcit ſcriptor ipſe res ſuas divinæ providentiæ haud expertes fuiſſe*. Addere liceat & alteram conjecturam, licèt præ priore illa minùs placeat; poſſe τὰ εἰς αὐτὸν eſſe, *qæ propter ſe, in ſui gratiam, in uſum ſuum* deſcripſerat, & in adverſaria miſerat. qo modo εἰς αὐτὸν V. C. Ludovicus de Diev poſſe accipi exiſtimat, Arabémq; accepiſſe docet, apud Lucam *Evang. c.* 16. *v.* 16. *Propter ipſam, in gratiam ipſius*: & Pavlus Apoſt. *ad Tim. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 10. dixit, εἰς τοῦτο κοπιῶμεν. *hujus rei gratiâ laboramus*. Alii viderint: Cæterùm Lilius Gyraldus *de Poetis l.* 8. titulum his verbis conceptum legiſſe ait; M. Αντωνίνου ὑπὲρ καθ' αὐτόν. tanqam iſta tantùm excerpta ſint qædam ex eis *qæ apud ſe in* uſum ſuum repoſita habebat. & τὰ καθ' αὐτὸν ea nuncupantur, qomodo Syneſii *Dionem* inſcriptum volunt, περὶ τῆς καθ' αὐτὸν, vel καθ' ἑαυτὸν (qod Vulgati codices κατ' αὐτὸν præferunt) διαγωγῆς. Themiſtius in *Philadelpho*, τὰ Μάρκου παραγγέλματα, i. e. *Marci præcepta*, nuncupâſſe videtur. niſi fortè ad illa reſpexit *præcepta philoſophiæ*, qæ *per ordinem parœneſeon, qotidiano ſuorum convitio efflagitatur*, ut cum Fabio loqar, anteqam expeditionem Marcomannicam iniret, *per triduum* à Marco noſtro *diſputata* refert Vulcatius in *Avidio Caſſio*: vel etiam ad *Inſtitutionis Imperialis librum*, qem πάσης κοσμικῆς ἐμπειρίας καὶ παιδείας μεῖζον, *ſeculari peritiâ, & eruditione omnimodâ refertum*, Commodo filio reliquiſſe avtor eſt Nicephorus Calliſt. *hiſt. Eccleſ. l.* 3. *c.* 31.

Βιβλία ιβ'] Ità Svid. ἐν βιβλίοις ιβ'. qæ tamen diſtributio operis in *libros duodecim*, utrùm à Marco ipſo fuerit, an ab aliis, qi poſteà in unam congeriem coacta digeſſerunt, qæ ab illo per varias occaſiones concepta, ſparſimq; chartis commiſſa fuerant, (qod in Solomonis *paræmiis* factum novimus) ambigi poteſt non immeritò: atq; in iſtam partem mihi mens propendet magis.

Annotationes in librum I.

§ 1.
Ἀφ' τοῦ πάππε] Verbum ἔμαθον, avt aliqid tale ſubintelligendum, & iſtic, & in ſequentibus qibuſdam tmematiis, monet Guil. Xylander. itaq; vertit, *Ab avo didici*, Suidâ forſan avtore; qi qædam iſtinc delibans, vocabulum illud interſerit. Ego potiùs, qod latiùs pateat qidpiam ἔλαβον, avt εἶχον, *accepi, habui* cùm ſequantur non pavca, qibus ἔμαθον illud competere neqeat. vel etiam fortaſſe pro argumento, de qo agitur, vario, varia ſubſtituere commodum fuerit vocabula.

Οὑήρε] *Avus Annius Verus, cujus in domo eduatus eſt.* Jul. Capitol.

Καλόηθες] *Placidos mores.* Xyl. Ego *candidos malim*; ut τὸ καλόηθες τῇ κακοήθει opponatur, qod *malignitatis* ſignificationem obtinet. Vocabulum alibi non memini legiſſe.

§ 2. Τῆς μνήμης τοῦ γονήως] *A memoria genitoris.* Eodem cum avo is cùm nomine, tum & cognomine gavdebat, *Annius Verus* itidem dictus. Capitol. *A memoria* verò *genitoris* dixiſſe videtur, qòd in ætate minori patrem amiſerit; utì ex eodem colligere licet: itaque recordando potiùs perdiſcere adultior jam poterat, qæ apud patrem puer adhuc vidiſſet, qàm in ea ætate ità in animum defigere, ut penitiùs eis, qaſi imbueretur. Κέντρον ἢ ἡ μνήμη πρὸς τὰ ἴσα. Gregor. Naz. *in Maccab.*

Τὸ αἰδήμον καὶ ἀρρενικόν] De Marco pariter Capitol. *Sanè qamvis eſſet conſtans, erat tamen verecundus.* Et rurſus, *Erat frugi ſine contumacia, verecundus ſine ignavia, ſine triſtitia gravis.* De Catone pariter Saluſt. in *Catilin. Cum ſtrenuo virtute, cum modeſto pudore certabat.*

§ 3. Τῆς μητρὸς] *Mater Domitia Calvilla.* Capitol. eadem & *Lucilla* eidem pòſt dicitur: & *Domitia Lucilla*, Spartiano in *Did. Julian.*

Θεοσεβές] Ità Timotheus ab Evnice matre aviâq; Loïde pietatem havſiſſe perhibetur, Lucæ, *Act. c.16. v.1.* & Pavlo, *ad Tim. epiſt. 1. c.4. v.6.* & *epiſt.2. c.1. v.5.* & *c.3.v.15.* commemorantur & à Luca αἱ σεβόμεναι γυναῖκες. *Act. c.13. v.50.* Pronior nimirum cùm ad religionem, tum & ad ſuperſtitionem, ſexus ille ſeqior. Perſius, *Sat.2.v.31.*

Ecce avia, avt metuens Divûm matertera——

& *Sat.5.v.93.*

Dum veteres avias tibi de pulmone revello:

De Antonino Pio à qo adoptatus, exqiſitiùs pavlò l.6. § 30. ὡς θεοσεβὴς; χωρὶς δεισιδαιμονίας.

Καὶ μεγαλόδωρον] qod Apoſt. *ad Tim. epiſt. 1. c. 6. v. 18.* εὐμετάδοτον ἴδῃ, *largiri promptum.* & Marc. *infr.* § 14.

Καὶ τοῦ ὅπῃ ἐννοίας ἁμάρτῃς τοιαύτης] *Abſtinere non à perpetrando tantùm, ſed ab intendendo malum.* Caſ. meliùs Xyl. *à cogitando.* qod ampliùs eſt. poteſt enim cogitare qis, qod non intendat tamen. Vide § 9. Idem valent, ὅπῃ ἐννοίας τινος γίνεσθαί τινα, ἔννοιάν τινος γίνεσθαί τινι, & ἐννοεῖν τι περὶ τινὰ, *cogitare aliqid aliqem.* Eſt avtem hoc ſanè religionis peculiare cum primis, cogitatorum etiam religionem habere. Tertullian. *in apolog. c.36.* dogma Chriſtianum referens; *Malè velle, malè facere, malè dicere, malè cogitare de qoqam, ex ægo vetamur.* Et Minutius in *Octav. Apud nos & cogitare, peccare eſt.*

Nam ſcelus intra ſe tacitum qi cogitat ullum,
Facti crimen habet.—— Juvenal. *Sat. 13.v.209.*

impurâ ſcil. *mente, licèt purâ manu:* ut Apul. in *apolog.* Qin &, qod Thales, avtore Laërtio, qærenti, Εἰ λήθει θεὸς ἀνθρωπον ἀδικῶν, reſpondit, Ἀλλ' οὐδὲ διανοούμενον. *Nec cogitata numen latere poſſunt.* Idémq; cum primis diſcendum proponit Epictetus, *diſſert. l. 2.c.14.* Μαθεῖν δεῖ πρῶτον τοῦτο, ὅτι ὑπὸ θεός· καὶ προσνεῦσαι πρὸς ὅλων· καὶ οὐκ ἔστι λαθεῖν αὐτὸν, ἃ μόνον ποιεῖν ἐπιχειρεῖ, ἀλλ' οὐδὲ διανοούμενον, ἢ ἐνθυμούμενον. Socrates (Xenophonte referente, *memorab. lib.1.*] πάντα θεοὺς εἰδέναι τά τε λεγόμενα, καὶ πρακτόμενα, καὶ τὰ σιγῇ βουλόμενα. & Juſtinus, *apolog. 2.* Θεὸν ἀδύνατον λαθεῖν τι, ἃ μόνον πρακτόμενον, ἀλλὰ καὶ βουλόμενον. Nimirum ut Clemens Alex. *pædag. l. 2. c. 10.* Λήσεται ἴσως τὸ αἰδητὸν φῶς τις· τὸ δὲ νοητὸν, ἀδυνάτον ὄντι λαθεῖν. ἢ, ὡς Ἡράκλειτος, τὸ μὴ δυνῶν ποτε πῶς ἂν τις λάθοι; imò, πῶς ἂν τι λάθοι; Qod Iſidorus Peluſ. *l.4.ep.47.* Τὸν ἀκοίμητον ὀφθαλμὸν οὐδεὶς λήσει. οὐδὲν λήσει. Siqidem, *Nihil Deo cluſum eſt. intereſt animis noſtris; & cogitationibus mediis intervenit.* Senec. *epiſt.83.* qò reſpexerit forſan Minutius in *Octav.* ubi dixit: *Deus avtor omnium, ac ſpeculator omnium, à qo nullum poteſt eſſe ſecretum, tenebris intereſt; intereſt cogitationibus, qaſi alteris tenebris.* Vide *l.6,* § 30. & *l.12* § 2.

Τὸ λιτὸν καὶ πρὸ δίαιταν] Lavdat & in Marco pariter Ariſtides, εἴτε εὐκολίαν, καὶ δίαιτης εὐτέλειαν. Eam Chriſticolis commendat & Clemens Alex. *pædag. l. 2. c. 12.* his verbis. Περσόηκεν πίνειν λιτότητα ἀπαιτοῦσης τοῦ χειρὸς λαβρύνεσθαι. τῷ ὄντι γὰρ ἡ λιτότης ἀκωσωίης φερμηδεῖται, ἐξισοῦσα τὰς πλεονεξίας, καὶ διὰ τῆς τυχόντων τῷ ὑπὸ τῆς ἀφειτῶν κομιζομένῃ χρείαν. τὸ γὰρ λιτὸν, ἢ καὶ τέκνωμα ἐμφαίνει, ἐκ ἐξέχει, οὐδὲ κατὰ πτογλῶσσαν ἢ τυπτῶσαν· ὁμαλὸν ἢ ὅλον, καὶ λεῖον, καὶ ἴσον, καὶ ἀπέρειτον, καὶ ταύτῃ ἰκανὸν ὄζειν. qo loco forſan pro τυπτῶσαν Clemens τυφῶσαν ſcripſerat. Vide qæ de Pertinace ex Herodiano pòſt pavlò exhibentur.

Τῆς πλουσιακῆς διαγωγῆς] Πλουσιακὸς dictum eadem

dem analogiâ, qa Ἀγοραῖος, pro qo vulgò Ἀγοραῖκὸς dicitur, *ad divites pertinens*, ſive *divitibus ſolennis & familiaris*. Neque enim H. Stephano, qi idem qod πλούσιος, vel πλούταξ potiùs, eſſe vult, poſſum aſſentiri: malimque *opulentos*, qàm *opulentiam*, cum Xyl. & Caſ. *comitante*, ſive *conſequente*, vertere. Eſt enim à πλοῦτος, non à πλοῦτος, efformatum. Διαγωγὴν avtem πλουσιωτέλη Marcus dixit, qod δεῖμα πλουσιωτὸν Plutarchus *de avarit.* pompam illam epularum ſumptuoſam ac magnificam, qæ apud ditiores exhiberi ſolet. At Alexis apud Athenæum *lib.* 13. πλουσιωτὴν κακὸν etiam *mollitiem* dixit verſibus illis, qos Caſavbonus feliciùs qàm Stephanus reſtituit.

§ 4. Τῷ προπάππῳ] *Proavus paternus, Annius Verus; maternus, Catilius Severus.* Capitol. illum opinor hîc voluit.

Τὸ μὴ εἰς δημοσίας διατριβὰς φοιτῆσαι] τὸ μὲ εἰς δημοσίας, ſive τὸ εἰς δημ. &c. negativâ prorſus expunctâ legit Meric. Caſavb. ductus illis præcipuè Jul. Capitolini verbis; *Frequentavit & declamatorum ſcholas publicas.* Qod eſt idem prorſus cum eo, qod de ſe Marcus iſtîc. De PertinaceHerodianus *lib.* 2. "Οὗτω γὰρ μέτριος καὶ ἰσόπτιμος ἦν, ὡς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἤδη μειράκιον ὄντα, μήτε εἰς τὸ βασίλειον αὐλὴν ἀναγαγεῖν, ἀλλ' ἔν τε τῇ πατρῴᾳ μένειν οἰκίᾳ, καὶ εἰς τὰ ἐγχώρια φοιτῶντα διδασκαλεῖα καὶ γυμνάσια, ἰδιώτου δίκην, ὁμοίως τοῖς λοιποῖς παιδεύεσθαί τε καὶ πάντα πράττειν, ὁθούνεκα τύραννον ἢ πομπὴν παρεχόμενον βασιλικήν.

"Οτι εἰς τὰ τοιαῦτα δεῖ ἐκτενῶς ἀναλίσκειν] ἐκτενῶς ἀναλίσκειν poteſt eſſe, vel *promptè, alacriter*; ſic enim Heſych. Ἐκτενῶς, προθύμως· vel *ſtudioſè, vehementer*: Svid. ἐκτενῶς, ὁλοψύχως. vel *impensè, prolixè*. Pollux, ἐκτενῶς, ἀφιλοτίμως· qod & pro ἐκτενῶς Phrynicus ſubſtitui monet. Vult certè Marcus fieri contrà planè qàm in Scoptica illa Cratetis Thebani, qam Laërtius exhibet, Ephemeride;

Τίδει μαγείρῳ μνᾶς δέκ', ἰατρῷ δραχμήν·
Κόλανι τάλαντα πέντε, συμβόλῳ κοπρῶν·
Πόρνῃ τάλαντον, φιλοσόφῳ τριώβολον.
Coquo minas decem, medico drachmam ferat;
Talenta quinq; ſcurra, fumum conſulens;
Scortum talentum, philoſophus triobolum.

avt qam ſuo ſeculo fieri ſolitum non ſine ſtomacho monet Juvenalis *Sat.* 7. qo loco, poſt impenſas in ædificia extruenda exornandáq; immenſas enarratas, hæc ſubjicit:

Quanticunq; domus, veniet qi fercula doctè
Componit, veniet qi pulmentaria condit.
Hos inter ſumptus, ſeſtertia Quintiliana,
(Ut multum) duo ſufficient. res nulla minoris
Conſtabit patri qàm filius. cui hic ſcil. erudiendo conducitur. Hâc avtem ratione ſe tutabatur Ariſtippus, qòd à diſcipulis pecunias mercedis loco vel exigeret, vel acciperet ſaltem notatus: ἀργύριον λαμβάνειν εἰπών, οὐχ ἵνα αὐτὸς χρῆται, ἀλλ' ἵνα εἰδῇ, εἰς τίνα δεῖ χρῆσθαι τοῖς ἀργυρίοις· refert Laërtius *lib.* 2. Qin & de Alexandro Gramm. pariter Ariſtides: τῆς μὲν τοι τέχνης οὐκ ἠξίωσέ τι λαμβάνων· ἐδόκει γὰρ αὐτὸ λυσιτελεῖν τοῖς νέοις μαθημάτων ἕνεκα τολμᾶν προϊέσθαι. Et Libanius in *apolog.* Τὸ μὲν δοῦναι, ῥᾳδυμοτέρους ποιεῖ· τὸ δὲ ἐξεῖναι παροῖκα λαβεῖν, ἐᾶν προθύμως ἐπαναγκάζει λαμβάνειν. ὧν γάρ τις ἀθύμως τιμᾷ, τούτων οὐκ ἀλγεῖ μὴ κλώμενος. Nec incelebre illud à Philoſtrato lavdatum Damiani Sophiſtæ dictum, cùm mercede data nevtiqam Vulgari, Ariſtidem, Adrianúmque Rhetores avdiviſſet, Πολλῷ ἥδιον ἐς τοιαῦτα δαπανᾷν παιδικά, ἢ ἐς καλὰς τε καὶ καλάς, ὥς φασί τινες. Lavdantur Principes hoc nomine, Alexander Macedo, qi præterqam qod in Philoſophos Anaxarchum, Xenocratem, Calliſthenem, alios, munificus admodum extitit, in unam illam Stagiritæ animalium hiſtoriam octingenta talenta dicitur contuliſſe. ut Athenæus *dipnoſoph. l.* 9. Veſpaſianus, qi licèt alioqi pecuniæ avidior, *ingenia & artes vel maximè fovit, primúsq; è fiſco Latinis, Græcísq; Rhetoribus annua centena conſtituit:* Sveton. *l.* 10. *c.* 18. Antoninus Pius, qi *Rhetoribus & Philoſophis per omnes provincias & honores & ſalaria dedit.* Capitol. in *Pio.* qod & ab Alexandro Severo, qem poſt Marcum noſtrum ſummè ſuſpiciendum Svidas cenſet, & *continuatum & dilatatum*, avtor eſt Lampridius. Marcus ipſe, qi & Philoſophos omne genus ἐπὶ μυείαις profitentes Athenis inſtituit, utì ex Luciano & Philoſtrato, *ad Capitolini Pium* docet Clar. Salmaſius. Nec tacendi videntur, avt M. Scavrus civitatis princeps, qi *Lutatium Daphnidem Grammaticum* IIIMDCC (vel ut Budæus, *de aſſe* CCCMDCC) *ſeſtertiis emerat, pretio hominis in ſervitio geniti maximo ad hanc diem*, inqit Plinius *l.* 7. *c.* 39. qanqam à Q. Catulo, & *ducentis millibus nummûm emptum, ac brevi manumiſſum*, apud Svetonium habetur *de illuſtr. Gram. c.* 3. Avt Leo Macelles, qi cùm annonam Evlogio Philoſopho dari præcipienti, dixiſſet Evnuchus qidam, in milites potiùs iſta eſſe inſumenda, reſpondit; "Εἰδε γένοιτο ἐπὶ τῶν ἐμοῦ χρόνου, ὥστε τὰ ἅμα στρατιώταις εἰς τοὺς διδασκάλους παρέχεσθαι. *Utinam meis id temporibus contingeret, ut militum ſtipendia ad doctores transferrentur.* Svidas, Cæterùm nolim omiſſum, qod doctiſs. Patr. Junius, pro εἰς τὰ τοιαῦτα, ſuſpicatur εἰς τοὺς τοιούτους legi debere: utrumvis ceperis, eodem redibit: *in iſtiuſmodi*, vel *homines inſtituentes*, vel *inſtituta* ipſa.

§ 5. Τοῦ προφέως] *Educatorem ſuum mortuum* flevíſſe Marcum, refert Capitolinus. Verùm is qis fuerit, nullus dicit. Vide *infrà ad* § 8.

Μήτε πρασιανὸς, μήτε βενετιανὸς] Avrigarum factiones *Praſina* & *Veneta*, à veſtium, qas habebant, coloribus ſic nuncupatæ, de qibus videndi Tertullian. *de ſpectac. c.* 9. Caſſiodor. *Var. l.* 3. *epiſt.* 51. & Onuphr. *de Lud. Circenſ. c.* 10. De L. Vero Marci conſorte, Capitol. *Amavit & avrigas, praſino favens, & Volucri ego Praſino avrcum ſimulachrum fecc-*

rat, qod ſecum portabat. at Venetæ contrà Vitellium, qi *qoſdam de plebe, qòd Venetæ factioni clarè maledixerant, interemit.* Sveton. *l.9.c.14.* Marcus qòd hiſce ſe nevtiqam immiſcuerit, educatori ſuo, qiſqis is fuerat, acceptum refert. Plinius min. *l.9.epiſt.6.* de Circenſibus, populóq; ad eos ſpectandos confertim jugitérq; confluente locutus; *Si tamen,* inqit, *avt velocitate egorum, avt hominum arte traherentur, eſſet ratio nonnulla: nunc ſavent panno, pannum amant: & ſi in ipſo curſu, medióq; certamine, hic color illuc, ille huc transferatur, ſtudium favóq; tranſibit, & repentè agitatores illos, qos procul noſcitant, qorum clamitant nomina, relinqent. tanta gratia, tanta avtoritas in una viliſſima tunica; mitto apud Vulgus, qod vilius tunica eſt; ſed apud qoſdam graves homines.*

Παρμυλαείῳ ἢ σκυλάείῳ] Παρμυλαείῳ, *Parmularius.* Mevrs. in *Gloſſar.* & Παρμυλαείῳ, ὄνομα κύειον. Svidas. qod idem & de Βενέλιανὸς pronunciat. falſus uterq;. Eſt enim Παρμυλαείῳ, *Parmularius,* literâ aſperiore in leniorem immutatâ, ut κοείαννον, *coriandrum,* κολίανδρον; *farcimen,* φαγκίμωνες; *barca,* βάλκα; *cardinalis,* καρδιναείῳ; κείσαρ, κλίσαρ, *clibanus;* λείειον, *lilium;* γαργαρεῶν, γαργαλεῶν, *gurgulio;* μορμύρων, *myrmillo;* nec eſt proprium perſonæ, ſed ſectæ ſtudiiq; vocabulum; ſicut reliqa qæ iſtîc ſimul recenſentur. *Parma,* ſive *parmula,* & *ſcutum,* inter arma gladiatoria, illa Thracum, iſtud Samnitum; utì ex Feſto & Livio docet Lipſius in *Saturnal. lib. 2.c. 9.* & *c. 11.* Martialis magnitudine maximè diſcrepâſſe docet, *l.14.epigr.213*

Hæc qæ ſæpe ſolet vinci, qæ vincere rarò,
Parma, tibi ſcutum pumilionis erit.

& Nonius: *Parma ſcutum breve.* Qanqam Parmæ militares benè magnæ videantur fuiſſe. Polybius *de diſciplin. Rom.* Πεζεφερὴς δ' ἔστι τὸ θῶραξ, τείπεδον ἔχει τὸν διάμετρον. Et de Velitibus Livius *l.* 38. *Hic miles tripedalem parmam habet.* Σκουτάείῳ, *Scutarius.* Xyland. & Σκυλάείῳ, *ſcutarius, ſcutatus.* Mevrs. in *Gloſſar.* eandem ſcripturam agnoſcit & Svidas in Πρασινός. qod ſi ſeqimur, alterius factionis ſtudium deſignabitur, cui *ſcutum* parmæ loco fuerit. Verùm Lipſius hîc, non σκυλάείῳ, ſed σκουτάείῳ legit, ubi ſuprà *c.* 24. Ità *Parmularius,* qi Thracibus, *ſecutorius,* ſive *ſecutorianus, qi ſecutoribus favebat;* de qibus videri poterit Lipſius idem *ibid. c.7.* Martialis *l.9.epigr.70.*

Vincentì parmæ cùm ſua turba favet.

Mos avtem Parmularios nuncupatos ex Svetonio diſcimus; qi *l. 12. c. 10. patremfamiliâs qendam, qòd Thracem Myrmilloni parem, munerario imparem dixerat,* refert à Domitiano *canibus objectum cum hoc titulo, Impiè locutus Parmularius.* Ad qod facinus reſpexit in *Panegyr.* Plinius, ubi dicit; *Fam qàm libera ſpectantium ſtudia? qàm ſecurus favor? nemini impictas, ut ſolebat, objecta, qòd odiſſet gladiatorem. nemo ſpectator ſpectaculum factus, miſeras voluptates unco & canibus expiavit.* Marcus ergò nulli gladiatorum factioni addictus: contrà planè qàm filius, imperii paterni, non & inſtituti, hæres; qi, ut Lampridius, *gladiatoribus convixit, & gladiatorem ſeſe perfectum exhibuit: Secutoribus* cum primis tam impensè favens, ut (Dione avtore) eorundem armaturâ uteretur, & inter triumphalia nomina geſtiret avdire, Περσικὸν Σεκυτόρων· qa de voce videatur, poſt Lipſium & Scaligerum, V.Cl. Salmaſius *in Lamprid.*

Τὸ αὐτουργικὸν] *manibus propriis operari;* ſive *operi manus ipſummet admovere,* ſuisq; id nonnunqam manibus exeqi, qod alienis, ſi vellet, poterat. De Danao Lucianus *dialog. marin. 6.* Σκληραγωγεῖ τὰς θυγατέρας, καὶ αὐτουργεῖν διδάσκει. Catonis majoris τὸ αὐτουργίαν prædicat Plutarchus, μὴ πάνυ ἐπιτερπῶς ἐργάζεσθαι ſoliti. De Qintio Dictatore apud Svidam avtor innominatus: τὸν αὐτουργὸν ἡγεμόνα βίον. Pacatus *panegyr. Theodoſ. Detrahit laudem patientiæ inopia: majoris exempli eſt labor ſine neceſſitate.* Lavs ea Trajani apud Svidam, ex avtore incerto: Καὶ ἐθέλειν ἐξίσα πάντα τοῖς ἄλλοις τέκνα ποιεῖσθαι. At verò mollitiem hominum, qi alienis ad omnia manibus utuntur, ſalſè tetigit Cynicus, qi (referente *l. 6.* Laërtio) ex his qendam à famulo calceari conſpicatus, dixit, ὅπως μακάριός εἶ, ἂν μή σε καὶ ὑπομύξῃς τοῦτο ὁ ἕτερος προσθέντι σοι τὰς χεῖρας. *Nondum ſat beatus es, niſi te alter etiam emungat* (non, utì Eraſmus reddidit, *abſtergat*) *qod ſi mancus fueris, futurum eſt.* id qod de Ariſtagora ſuſpicata eſt Gorgo puella Lacœna, qem cùm idem factitare animadverteret, ad patrem (Cleomenes is erat) converſa, Πάτερ, inqit, ὁ ξένος οὗτος χεῖρας οὐκ ἔχει. *Pater, hoſpes iſte manibus caret.* Plut. in Apophth. Itaq; adulatoriè nimis Conſtantino Panegyriſta; *Deceat te, Imperator, hoſtem ferire? imò non deceat laborare.* De Imperatore nimirum cenſuit, qod de Deo ſenſit, qi Ariſtotelis nomen præfert, Avtor *de Mundo c. 6.* Μὴ αὐτουργὸν εἶναι μήτε κάλλον μηδὲ εὐχρηστον αὐτουργεῖν τὰ ὑπὸ γῆς· τοῦτο γὰρ οὐδὲ ἀνθρώπων ἡγεμόσιν ἁρμόττειν, πάντη καὶ τῆς τύχης ἐφίεσθαι πεφυκόσιν. Qod Apuleius ſic *Non ut orbem manibus ſuis inſtruxerit: talis qippe humilitas dejecti & minùs ſublimis officii; nec cum homine qidem convenit qi ſit pavlulum conſcientiæ celſioris, qalis militiæ principes, & Curiæ proceres, & urbium ac domorum rectores, ut id ſuis manibus factum velit, qod ſit curæ levioris.* Atqi de Deo nos aliter docent literæ ſacræ, etiam τὰ ὑπὸ γῆς αὐτουργεῖν non dedignari prorſus; etiamſi ad plurima exeqenda creaturarum miniſterio utatur. Qin & apud Homerum (qi id Heroibus ſuis dedecori non eſt futurum opinatus) αὐτουργὸν ἥρωες, ſúntq; αὐτοδάκονοι, ut Evſtathius monet *ad Iliad. 1.* αὐτουργῶν Ulyſſes, & Achilles ipſe; αὐτουργῶν deprehenditur ab Ulyſſe Laërtes. qod obſervat Ælianus *hiſt. var. l 7. c. 5.* eo utiqe ſemet exercent opere, qod in Cyro minore admiratus eſt Lyſander apud Xenophontem in *Oeconomico*; & qo nihil

nihil regale magis huic visum refert in *Catone majore* Cicero, agri nempe colendi studio. De Pittaco notum est ex nænia muliebri, sive ἐκ τῆς ᾠδῆς ἐπιμυλίᾳ, uti appellant Athenæus *l.* 14. Eustath. *ad Odyss. ι.* & Pollux *l.* 7. *c.* 33. § 8. (apud quem tamen *l.* 4. *c.* 7. § 1. ἐπιμύλιος ᾠδὴ perperam est editum, quod *Carmen seculare* interpres reddidit) quam, dum molam versabant, quò laboris tædium tollerent, mulierculæ sibi accinebant. Eam Plutarchus in 7. *sapientium symposio* nobis hanc exhibet. Ἄλει, μύλα, ἄλει· καὶ γὰρ Πιττακὸς ἀλεῖ, μεγάλας Μιτυλλίας βασιλεύων. Inde Theodorum Scholasticum objurgandi ansam arripit Isidorus Peluſiota *lib.* 1. *epist.* 470. Αὐτὸς μὲν ἐφύσειστον ἤγνῳ πᾶσαν χειρόμυτον ἐργασίαν· ὁ Μιτυλληναῖος δὲ Πιττακὸς, καίτοι βασιλεὺς ὤν, τὸν μύλωνα ἠσκήρει, καὶ ἐναργῶς γυμνάζομενος, καὶ τῷ τροφίμῳ ἐργαζόμενος. ubi vitiosè μύλωνα codices: nec sanius interpres, *pistrinum manibus suis extruebat.* imò, *in pistrino ipse operas obibat, simul sese & exercens, & labore suo de victu prospiciens sibi.* Nam quod Theod. Zvingerus Theatri *vol.* 19. *l.* 2. *tit. de Mola,* Pittacum tradit molæ encomium conscripsisse, quod ἐπιμύλιον nuncupârit, quo autore dicat nescio. apud Ælianum, quem certè lavdat *var. hist. l.* 14. nihil ejusmodi comparet. queritúrq; Pictorius ad Marbodeum *de gemmis,* molæ laudes poetam nullum celebrâsse. De Romanis priscis Seneca, *ad Helviam, c.* 10. *Scilicet majores nostri, quorum virtus etiam nunc vitia nostra sustentat, infelices erant, qia sibi manu suâ parabant cibum.* Et mox: *Scilicet minùs beatè vivebat Dictator noster, qi Samnitum legatos audit, cùm vilissimum cibum in foco ipse manu suâ versaret.* Manium Curium Dentatum dubio procul intelligit: quanqam Consul ille, non Dictator. *Cibum vilissimum* quem dicit, ῥυσυλλίδας fuisse refert, ex Magacle *de Viris illustribus,* Athenæus *l.* 14. & Plutarchus *in Apophth.* id est, *rapa,* ut ex *Annalibus* Plinius *l.* 19. *c.* 5. *rapum,* inqit, *torrentem in foco inventum.* Historiam tangit & Cicer. *de repub. l.* 3. à Nonio lavdatus; & in *Catone majore.* Nec peccare puto Athenæum, (quod Petr. Victorius censet, *Var. lect. l.* 10. *c.* 5.) cùm Sabinos dicit, qos Samnites illi. potest enim fieri, nec est vero absimile, Sabinos Samnitibus in ea legatione junctos fuisse: cùm ex L. Flori *epitome Livianâ lib.* 11. compertum sit, Curium istum, tam Samnitibus cæsis, quàm & Sabinis victis & in deditionem acceptis, bis eodem anno triumphâsse.

Δυσπρόσδεκτον διαβολῆς] leg. δυσπρόσοδον. De Antonino Pio *l.* 6. § 30. ὡς διαβολὰς ἐκ ἐδέχετο. De Trajano itidem Dio. διαβολαῖς ἥκιστα ἐπίστευε. Caii Caligulæ inter imperii exordia memoratu dignum dictum, facto etiam consignatum, à Svetonio *l.* 4. *c* 15. refertur. *Libellum de salute sua oblatum non recepit, contendens nihil sibi admissum cur cuiqam invisus esset; negavítq; se delatoribus aures habere.* Præclarum & illud Domitiani, ab eodem in literas relatum, si in tenore cepto is perstitisset, quod *fiscales calumnias, magnâ calumniantium pœnâ repressit; adjectâ voce illâ memorabili,* PRINCEPS QUI DELATORES NON CASTIGAT, IRRITAT. De Marco nostro, qi hîc constans, Capitolinus, *Suffragatoribus non citò credidit, sed semper diu qæsivit quod erat verum. Qin & calumniis quadruplatorum intercessit, appositâ falsis delatoribus notâ: delationésq; qibus fiscus augeretur, contempsit.* Optimè Menander à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 42. adductus, & post Stobæum ab Antonio *meliss. l.* 1. *c.* 53. & à Maxim. *collect. c.* 10.

Ὅστις γ' διαβολαῖσι πείθηται τυχὸν,
Ἢτοι πονηρὸς αὐτὸς ὢν τοιοῦτος τρόπος,
Ἢ παιδάπασι παιδικὴν γνώμην ἔχει.
Qi mentem addicit credulam calumniis,
Aut ipse est pravis inquinatus moribus,
Aut certè ingenio nil supra puerum valet. Grot.

§ 6. Διογνήτῳ] *Operam pingendo sub Diogneto magistro dedit.* Capitol. Verùm de Diogneto isto pictore, an philosopho, an utroq; etiam, videndi Jos. Scaliger, *comment. ad Evseb. Chron.* & Cl. Salmas. *ad Capitol.* Philosophum certè Marcus ipse nullus appellat; potuítq; Marcum ad philosophiæ studium impellere, monitáq; istiusmodi eidem suggerere, etiam qi philosophiam non esset professus. qanqam nec pingendi artificium qicqam impedit, qo minùs & philosophiam profiteretur, eadem saltem imbutus fuerit, cùm inter disciplinas liberales *pictura* olim haberetur; unde de Hilario Bithyno Evnapius in *Prisco* περὶ τοῦ καθαροῦ τῆς ἄλλης παιδείας καὶ γεαφικῆς ὅτω φιλοσοφήσαι, ὥστε καὶ ἐπιδύηκει ἐν ταῖς ἐκείνε χερσὶν ὁ Εὐφράνωρ. qæ verba Hadr. Junius sic reddidit: *In arte pingendi adversùs liberalium artium vacuos ità philosophatus est, ut appareat in illius manibus non esse extinctum Euphranorem.* cùm debuisset potiùs sic vertere; *Qi præter ingenuam, sive liberalem, reliqam disciplinam, in pictura qoq; ità versatus est, ut per ejus manus Euphranor adhuc supersse videretur.* τὸ καθαρὸν τῆς παιδείας, est ἡ καθαρὰ παιδεία, *ingenua sive liberalis disciplina.* φιλοσοφεῖσθαι, *studere, exercerì, in studio, exercitiove aliqo versari.* Evphranor pictor nobilissimus, fictórq; idem ex Plinio notus satis, qi *lib.* 34. *c.* 8. & *lib.* 35. *c.* 11. videri poterit. Cæterùm in Hilario superstes, qa ratione dicatur, ex Fabio meliùs quàm ex Plinio discas. Is *Instit. l.* 12. *c.* 10. *Euphranorem admirandum fecit, quòd & cæteris optimis studiis inter præcipuos, & pingendi fingendíq; idem mirus artifex fuit.* qod idem planè de Hilario Evnapius.

Τὸ ἀνενόχλητον] Citat qædam hinc Svidas sub vocabulo isto. Plut. *de commun. notion. c.* 17. Τίς ἂν ἐξήλωσε τὴν ἀνενόχλητον ταύτην περίνοιαν, καὶ κενόσπουδον ἐπιμέλειαν; ἢ δὲ ἐπὶ τοῖς μικροῖς σπουδὴ μέμφιν φέρει. Aristid. in *Panathen.* Si autem ἐπὶ μικροῖς, certè ἐπὶ κενοῖς multò magis. possunt enim μικρὰ esse, etiam qæ κενὰ protinus non sunt. Sunt autem κενὰ sive *vana* & *vacua,* & hoc nomine indigna in qibus studium

collocetur, vel τὰ τῆς παιδιᾶς καὶ γέλωτος *res ludicræ*. qo nomine Laco qidam Atheniẽses notabat, qos dicebat, μεγάλα ἁμαρτάνειν, τὰν σπουδὰν εἰς τὰν παιδιὰν καὶ γελοιότητα. Plut. *de glor. Athen.* sive ὁ σωφρονεῖν τὰν πόλιν καὶ τοσαύτης σπουδῆς παίζειν. Idem *Sympos. l.7 c.9.* qi & rectè subjungit; Τῷ γὰρ ὄντι παίζουσα δεῖ παίζειν. Et Cato Major dicere solebat, τὰς παιδίζουσας ἐν τοῖς γελοίοις, ἐν τοῖς παιδικοῖς ἔστιν καὶ ἀγελαίοις. Idem in *Apophth.* Itaq; Isocrat. *ad Demon.* § 23 μήτε σπεῦδε τὰ γελοῖα σπουδάζειν μήτε σπεῦδε τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοίοις χαίρειν. Vel etiam τὰ παιστικὰ καὶ μάταια, qæ licèt seria sint, fructus tamen & emolumenti *inania* existunt. qales ματαιοτεχνίαι illæ, qas commemorant damnántq; simul, Galenus, *hortat. c.6.* & Fabius, *instit. l.2. c.21.* ὧν τὸ τέλος ἀβιωφελές, ut Isidorus Pel. *lib 3. epist. 185.* qãsq; nihil esse aliud, qam χρόνου παραναίλωμα, Ælianus pronunciat, *var. hist lib.1 c.17.* sed & *tristes* illæ *ineptiæ*, utì Cæcilius apud Senec. *epist. 113.* & *nugæ difficiles*, ut Martialis loqitur, *l.2. epigr. 86.* qas Senecca idem (licèt eisdem ipse indulgentior pavlò, & in qibus Chrysippus nimius fuisse videtur) tantopere exagitat toties, *epist. 45 & 48. & 49. & 88. & 106. & 111.* & *de benef. l.5. c.12.* Vide *lib. 4. § 32.* καινὰ σπουδάσας. Optimè Plut. *de commun. notit. c. 4.* Ἄλλῳ γὰρ οὐδενὶ φιλοπόνῳ τὸν κυβευτικὸν εὐφοίζουμον ἐν τοῖς ἔργοις ὄντα πολλάκις, ἢ τῷ τὸν μὲν εἰς εὐπραξίαν ποιεῖν καὶ ἀδιαφόρως, τὸν δὲ ἕνεκα τοῦ συμφέροντος καὶ λυσιτελοῦς.

Τὸ ἀπισπικὸν] Rectè: nec cur ἀπισθίλικὸν legisse Xylandrum velit Mericus noster, cavssam ullam video: etiamsi τὸ πισθίλικὸν infrà § 15. legatur. at Svidæ codices istinc omnino corrigendi, qi ὀπισθίλικὸν perperam exhibent: nam qòd vir eruditus admitti posse existimat; & παρὰ τὸ ἐφιστάνειν ἤτοι ὀπίσω deducit, qasi eis Marcus ex parte saltem animum adjecerit; nec Grammatica ratio id patitur, qæ παρὰ τὸ ἐφίστασθαι τὸ ὀπίσωθεν, (non τὸ ὄπισθεν, qod ab ὀπίσω oritur,) & ὀπισπικὸν deducit: nec præter tantùm, sed contra prorsus, avtoris ipsius mentem esse videtur. Οὐδὲ γὰρ μάγων σωφρόνων καὶ γοήτων ὁ Μάρκος χαίρειν ἐῴησεν. Joan Xiphilin. in *M. Anton.* Neq; enim magorum consvetudini aut præstigiis deditum fuisse Marcum qisqam meminit. & ipse etiam hoc loco id apertè diffitetur. qa ratione subnixus Xiphilinus idem fabulam illam refutatum it à Dione allatam, de pluviis in aqarum penuria insigni, Arnuphis magi procuratione impetratis, de qibus infrà ad hujusce libri calcem dicetur. Qin & scripturam receptam probat Jos. Scaliger *in Eusseb.* qi & *ad Dionis Claudianiq; vanilogen-* *iam confodiendam, non posse telum testimonio hoc efficacius inveniri* avtumat, *siqis omnem industriæ suæ vim intendat. Cui enim*, inqit, *potiùs qàm ipsi Marco de se scribenti, Magis nunquam fidem adhibuisse, & ab eorum vanitate ipsum avertisse Diognetum?* Accedit qod Paulus in *Digest. l. 48. tit. 19. de pœnis, lib. 30. Marcum*, ait, *rescripsisse, in insulam relegandos, qi aliqid facerent, qo leves hominum animi superstitione numinis terrerentur.* qod Modestini nomine lavdat Is. Casavb. *ad Capitol.* Christianos avtem qòd hoc loco à Marco notatos Mericus existimat, fieri potest reverâ ut ad illos etiam spectet illud περὶ δαιμόνων ἀποπομπῆς; de qibus Tertull. *apolog. c. 32. Dæmonas adjurare consvevimus, ut illos de hominibus exigamus.* Latiùs tamen se extendere Marci verba, & ad Ethnicas superstitiones pertingere, etiam pater ipsius ὁ μακρείτης censet. Verùm de istis utcunq; se res habuerit, τὸ ὀπισθίλικὸν, cùm sit planè vox navci, nullâ ratione hîc admitti meretur: nec cur scriptura recepta avt mutetur, avt solicitetur, qicqam comparet. Xylandri lapsum geminum habes *infrà*, § 11 ὀπισθίου.

Περὶ δαιμόνων ἀποπομπῆς] Hujus generis est superstitiosus mos ille, qo æris tinnitu luminaribus cœli laborantibus, utì rebantur ipsi, succurrere solebant. Alex. Aphrodis. *problem. l. 1. p. 46.* Κρεῖσσόν ἐστι χαλκὸν κροτεῖν, ὡς τοὺς δαίμονας ἀπελαύνοντες δίκην κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον οἱ φοβῆσες ἐκ ὑπερβολῆς τῆς γῆ ἀποῤῥοίας ἀναδυσμοὶς, κωλυόμενοι τῷ φυλλοβολίῳ. Pariq; ratione *Manes exigi* prodit Naso *Fast. lib 5.*

Rursus aqam tangit, Temesæaq; concrepat æra,
Et rogat ut tectis exeat umbra suis.
Cùm dixit novies, Manes exite paterni,
Respicit; & purè sacra peracta putat.

Cui gemina planè Papicolarum superstitio, qi campanis tintinnabulisq; pulsis dæmonas abigi credunt, Vide Pavl. Girland. *de fortileg.* & Hier. Magium *miscell. l.4 c.14.*

Ὀρτυγολεσφεῖν] At Svidas non ὀρτυγολεσφεῖν, sed ὀρτυγοκοπεῖν hîc legit. Id ludi genus Græcis familiare designat: de qo consuli possunt Svidas *ibid.* à Leopardo *l.1.c. 5.* emendatus: Aristophanis Scholiastes *ad aves*, ab eodem lavdatus: & Pollux *lib. 9. c. 8.* à Mevrsio *de lud, Græc.* adductus. Meminere Plato in *Alcibiad. 1.* Plut. *de legend. poet.* & Athen. *dipnosoph. l. 11.*

Περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδῆς] *rebus istiusmodi deditum*, sive *addictum*, eisq; nimiopere affectum esse. Vide *ad l.4. § 19.*

Τὸ ἀνέχεσθαι παῤῥησίας] De Marco Capitol. *Moderatè nonnullorum cavillationes ferebat: malè loquentium dictis, vel literis, vel sermone, respondebat.* & de Marco Lucióq; pariter: *Adepti imperium ità civiliter se ambo egerunt, ut lenitatem Pii nemo desideraret, cùm eos Marullus sui temporis mimographus cavillando impunè perstringeret.*

Βακχεῖα] *Bacchius* iste qis fuerit, nusqam comperio. neq; enim qenqam hoc nomine inter illos reperio, qibus Marcus noster in disciplinam se dedisse perhibetur: Εὐτυχὴς forsan ipse scripserit; qod in Βακχεῖα, literis fugientibus an confusis, per excriptorum erro-

rem

rem transierit. *Eutychius Proculus Siccensis* certè inter Grammaticos Latinos, qibus Marcus usus est, à Capitolino ponitur. Verùm in re tam incerta qid statuas certi? Vide *l.* 10. § 31.

Ταυδίωνος] Depravatum esse etiam nomen istud Casavbonus *ad Capitol.* censet, & suspicatur *Andronem* posse reponi, qo *Magistro Musico ac Geometrâ* usus est Marcus. De *Basilide* havd minùs forsitan probabilis conjectura fuerit; qem Marco *præceptorem* qoq; extitisse, ex Evsebio avtores sunt Georgius Monachus, & Marianus Scotus.

Μαρκιανῆ] Qod si conjecturis indulgere libuerit, istic nihilominùs oboriri possit suspicio, pro *Marciano Metianum* substituendum; de qo Capitol. *Studuit & juri, audiens L. Volusium Metianum.* Ea porrò mutatio proclivior fuerit, si cum Casavbono, non Metianum, sed Mæcianum legerimus. *ex leg.* 17. *de jure patronatus.* ut τὸ Μαρκιανῆ ἀντὶ τοῦ Μαικιανοῦ irrepserit, deflexione planè leviss imâ.

Τὸ γεωμέτρου διαλόγους] Ingenii scil. & calami exercitandi cavsâ. Alioqi tangit hominem Epictetus apud Arrian. *l.* 2. *c.* 1. qi hoc tanqam re magnâ gloriabatur, Ἰδὲ πῶς διαλόγους συντίθημι. *Ecce qomodo dialogos componam.* Hinc avtem *Dialogistam* Cassio Marcum dictum, referente Vulcatio, avtumat Casavb. in *not. ad Vulcat.* Vide *ad* § 7.

Ἐν παισὶ] *In puerili ætate*, Xyland. sive, *puer cum essem.* phrasis insolens; nec illecta tamen. De Maximino Herodianus, *l* 6. Περίεργον μὲν ἐν παιδὶ ποιμένων, &c. pro qo Lucianus etiam ἐν παισὶ dixit, in *Necyomantia.* Ἐγὼ γὰρ ἄρχι μὲν ἐν παισὶν ἦν. qanqam ibi ἐν παισὶν εἶ) potest verti, *inter pueros versari, è puerorum numero esse.* Sed eodem planè modo Philostratus ἐν μειρακίῳ dixit *in Hermocrate Sophista*, ὡς μηδὲ δάκρυον ἐπ' αὐτῷ τῷ Καλλιστῷ ἀφεῖναι ἐν μειρακίῳ ἀποθανόντι. *ut nec lacrymam emitteret Callisto ad mortem illius in adolescentia defuncti.* Observavit & Casavbonus ad Athenæi *l.* 13. *c.* 8. Τὸ παῖς pro ἡλικία παιδικὴ usurpatum ab Hermesiana-ete Colophonio in *Elegia* illa qam *in Leontium* meretriculam composuit, ubi inter alia de Hesiodo,

Πόλλ' ἔμαθεν, πάσης ὃ λέγων ἀνεμνήσατο βίβλους
Ἄγνων, ἐκ παίδων ἀνδρὸς ἀριδείκτου.

& in Praxinoë apud Theocritum *Idyll.* 15.

Ἵππου κῆν τὸν ψυχρὸν ὄφιν ταμάλιστα δεδοίκω
Ἐκ παιδός.——

qod Marc. *Evang. c.* 9. *v.* 21. παιδιόθεν. *à puero*, i. *à puerili ætate.* Favl. *ad Timoth. ep.* 2 *c.* 3. *v.* 15. ἀπὸ βρέφους dixit. Plato Hipp. maj. ἐκ παίδων ἐκ παίδων ἐξορμῶμαι. qomodo Lucianus etiam, plurali usus numero, cùm de Demonacte solo, & Longinus in *de Fine*, apud Porphyrium in *Plotini vita*, cùm de se solo loqeretur. sed & qod ἐκ μειρακίου Epicurus dixit, in epist. ad Idomeneum apud Laërt. *l.* 10. verbis illis Σὺ δ' ἀξίως τῆς ἐκ μειρακίου παιδεύσεως πρὸς ἅπαντα καὶ φιλοσοφίαν, &c. id *ab adolescentia*, Cicero *de finibus l.* 2. *Sed tu, ut dignum est tuâ erga me & philosophiam voluntate ab adolescentia susceptâ*, &c. Aliud tamen phrasis illa, ex *puero*, apud Sidonium sonare videtur, ubi dixit *l.* 8. *ep.* 6. *Audivi eum adolescens, atqs adhuc nuper ex puero.* hoc est, cùm nuperrimè ex *ephebis excessissem.* ut Ter. *Andr.* 1. 1. vel, ut Cicer, *ad Brut. adolescentulus & penè puer.* Sidon. ipse *l.* 9. *ep.* 14. *adolescens, vel penè adhuc puer.* ut ex illic eam vim obtineat, qam in illis *Expræfectus, Exadvocatus*, &c. nec puerilem ætatem includat, sed excludat potiùs.

Σκίμποδος καὶ δοκοῦς] i. *Pro stratis grabatulum & pellem, cæteráq; Græcanica instituta; eorum nempe qi à Philosophis Stoicis instituebantur.* Casavb. *ad Pers. Sat*, 3. *v.* 53. faciunt huc qæ de Marco nostro Capitolinus: *Duodecimum annum ingressus habitum philosophicum assumpsit & deinceps tolerantiam; cùm studeret in pallio, & humi cubaret, vix avtem, matre agente, in strato pellibus lectulo cubaret.* qæ verba de *lectulis lucubratoriis, qibus pelle instratis philosophi studebant*, exponunt Casavb. & Salmas. de qibus vide sis illum *ad Sveton. l* 2. *c.* 78. Plenâ manu, vel etiam ὅλῃ τῇ δυλάκῳ congerentem, cui ego acervo adjiciam tantùm illud Gellii ex *Noct. Attic. l.* 19. *c.* 10. de Corn. Frontone; *Offendimus eum cubantem in scimpodio Græciensi; circum undiq; sedentibus multis doctrinâ, aut genere, aut fortunâ nobilibus.*

Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς] qam & παιδείαν Ἑλληνικὴν, Plut. in *Alex.* de Barsene.

§ 7. Ῥωσῖνα] *Avdivit, & præcipuè, Junium Rusticum, qem & reveritus est & sectatus, qi domi militiæq; pollebat, Stoicæ disciplinæ peritissimum, cum qo omnia communicavit publica privatáq; consilia.* Capitolin. Alius ergò iste à Junio Rustico, cujus meminit Plutarch, *de curiositat.* qémq; Svetonius *l.* 12. *c.* 10. à Domitiano cæsum narrat, qòd Pæti Thrasææ & Helvidii Prisci lavdes edidisset, appellassétq; eos *sanctissimos homines.* Stoicus tamen uterqe; unde priorem illum, qem & Plinius Arulenum, Regulus ille, ex Modesti elogio, *bipedum omnium nequissimus, Stoicorum simiam*, per contumeliam appellabat. Plinius *lib.* 1 *ep.* 5.

Τοῦ χρῆζειν διορθώσεως] Qâ nimirum opus habent & præstantissimi qiqe; unde & Basilius Cæsar. *epist.* 77 poscit à suis, χρήμασι, εἴ τι σφάλεσιν, διορθώμεθα. ἐν ἀρετῇ γὰρ, inqit, μυρίοις ἐφάμιλλοι ὄντες ἀλλήλοις, ἀνθρωποι ὄντες, καὶ ἐν σαρκὶ ζῶντες. Seneca, *epist* 6. *Intelligo non emendari me tantùm, sed transfigurari: nec hoc promitto jam avt spero, nihil in me superesse, qod mutandum sit. qid ni multa habeam qæ debeant corrigi, qæ extenuari, qæ attolli? & hoc ipsum argumentum est in melius translati animi, qòd vitia sua, quæ adhuc ignorabat, videt. qibusdam ægris gratulatio fit, cùm scipsos ægros esse senserunt.* Epictet. apud Stob. *vom* 2 *tit.* 1. Ἐκ βλεπομένου δὲ εἶ); πρῶτον πίστευσον, ἐπι κακὸς εἶ. Vide *ad lib.* 11. § 39.

Ζῆλον σοφιστικόν] qem exagitat passim apud Platonem Socrates ille Sophistomastix: de qo & Plutarc. Τὸν δὲ τύφον, ὥσπερ χιτῶνά τινα φιλοσοφίας εἰς τοὺς σοφιστὰς ἀποσκεδάσας, &c. *lib. de Socrat. genio.* Vide *lib.* 7. § 66. Hoc avtem genus hominum Dio Prus. qi & ipse tamen Sophista avdit; nunc *Pavonibus* confert; *orat.* 12. Ταὼς ποικίλος, δόξῃ καὶ μαθηταῖς ἐπαγόμενος, οἷς πλεῖστοις. nunc *Spadonibus libidinosis*: *orat.* 4. Ὅπου ἂν δὲν διαφέρει σοφιστὴς ἀνδρώπε εὐνέχε ἀκολάσε. τέτων γὰρ φασιν οἱ ἀσελγέσλοι, ἄνδρες εἶναι καὶ ἐρᾶν τῆς γυναικῶν, καὶ συγκαθεύδειν αὐτοῖς, καὶ ἐνοχλεῖν, γίγνεται δὲ ἄδεν πλέον, ἀλλ' ἂν τύς τε νύκλας καὶ τὰς ἡμέρας σωῶσιν αὐτοῖς· καὶ παρὰ τοῖς σοφισαῖς πολλὰς εὑρήσεις γυναικοκοίλας ἀμαθεῖς, πολὺ κάκιον πλανωμένας ἐν τοῖς λόγοις, ἢ τὸν Ὀδυσσέα φησὶν Ὅμηρος ἐν τῇ Θαλάσσῃ, καὶ πρόσθεν εἰς ἕβδε ἂν ἀφικέσθαι ὥσπερ ἐκεῖνος, ἢ γένοιτο ἀνὴρ ἀγαθὸς λέγων τε καὶ ἀκέων.

Μηδὲ τῶ σωγχάρειν] leg. forsan, μηδὲ τὸ σωγχ. alioqi contra Marci mentem sensus futurus est, si articulum τῶ ad ἐκπαγῆναι, qod proximè præcessit, retuleris. neq; enim probare possum, qod ad *φαντασίαν* λαβεῖν referre videtur Cl. Casavb. malim cum Mer. filio, qi sic legisse videtur, μηδὲ τῷ συγγράφειν neq; *conscribendo*, vel neq; *ut conscriberem*. nisi forte an τῶ fuerit ἀντὶ τῶ ὡς.

Ἡ προτρεπτικὴ λογικὴ διαλέγεσθαι] Colligit hinc Casavb. *ad hist. Rom. pœnituisse Marcum scripti* illius *dialogis comprehensi*, cujus meminerat *supra* § 6. qòd id genus scriptionis multa habeat *φαντασιόπληκτα*, & *ad ostentationem comparata*. Citátq; idem sic Marci verba, Παρὰ Ρ. τὸ λαβεῖν φαντασίαν τῶ χρῄζειν προτρεπτικὰ λογικὰ μὴ διαλέγεσθαι. Viderint alii. Certè aliud est exercitationis cavisâ, aliud ostentationis & æmulationis, argumentum aliqod tractare. ut nè adjiciam, illud in ætate puerili factum, cùm adolescentis jam studia istîc attingantur.

Φαυλασιοπλήκλως ἀσκητικὸν] Φαυλασιοπλήκλως, Vocabulum, opinor, ἅπαξ λεγομένον. qod nusquam certè alibi legisse commeminerim. Φαυλασιοπλήκτως ἐπιδείκνυσθαι est *cum eo apparatu, eóq; ostentationis studio aliqid moliri atq; edere, ut in stuporem & admirationem summam spectantes audientésve conjiciat*. Ità φαυλασία hîc eandem significationem obtinet, qam apud Lucam habet *Act. c.* 25. *v.* 23. ubi Agrippa Rex, conjuge Reginâ comitante, μετὰ πολλῆς φαυλασίας, i. *cum pompa insigni, speciosóq; admodum, sive splendidissimo, apparatu*, avditorium ingressus dicitur. Sed & apud Polybium, cujus vocabula solens usurpat Evangelista, in *Excerpt. l.* 16. de P. Scipione à Carthagine debellatâ reverso, μεγάλῃ τῇ σωτηρίᾳ τῶν φαυλασίαν περὶ τὸν ἄνδρα, *magnam speciem ejus pompa habuit*. qem locum adducit Cl. Casavbonus in *notis ad N. T.* Cui adjici possunt & illa à Camerario lavdata; ex Posidonii narratione de Athenione apud Athenæum *l.* 5. ἄδενὸς ἄδε Ῥωμαίων ἐν τοσαύτῃ φαυλασίᾳ καὶ λαμπρότητι τῆς Ἀσιανῆς, *tanto cum apparatu*, vel *tanta cum ostentatione*. ex Hippocrate, περὶ εὐσχημ. ποιέειν δὲ χρὴ τὰ μηδὲν αὐτῷ περιεργῶς, μηδὲ μετὰ φαυλασίης· *nihil curiosè, vel ostentatoriè facere*. ex Aristotelis *Rhetor. l.* 3. *c.* 1. Ἅπαντα ταῦτα φαυλασίαν ἔχει· *hæc omnia ad pompam & speciem tantùm faciunt*. inde Clementi, *Pædag. l.* 3. *c.* 1. κόλλυθ φαυλασιαστικὸν, *forma, sive decor ostentatorius, sive ostentationi expositus*. Et φαντάζεσθαι verbum, apud Herodotum *l.* 7. ubi Artabanus Xerxi, τὰ ὑποκόκκυλα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, ἅδε ἐᾷ φαντάζεσθαι· neq; *patitur efferre & ostentare se* qomodo plumis expansis pavi solent. Sed & τὸ ἐμφαυλαζόμενον Marco nostro *l.* 2. § 12. Vim vocabuli optimè explicabit nobis Dio *de Regno*, ubi Tyrannos ait θαυματοποιεῖν σὺ ἐκπλήττει φαινομένους, *qasi miracula edant, cum aspicientium stupore visendos se præbere*; & ampliùs adhuc, si pro φαινομένους, φαυλαζομένους dixisset. De exercitiis avtem ad ostentationem adhibitis Epictetus in *dissertat. l.* 3. *c.* 12. Τὰς ἀσκήσεις ἃ δεῖ διὰ τῆς παρὰ φύσιν καὶ παραδόξων ποιεῖσθαι· ἐπεί τοι τῆς θαυματοποιῶν ἄδέν διοίσομεν οἱ λέγοντες φιλοσοφεῖν. Δύσκολόν ὄζι γὰ καὶ τὸ ὑπὲρ χοινίκα πεινᾶν· καὶ ἃ μόνον δύσκολον, ἀλλὰ καὶ ὑπερκίνδυνον. τότε ἕνεκα δεῖ καὶ ἡμᾶς μελετᾶν, ὑπὲρ χοινίκα πεινᾶν, ἢ φοίνικα ἱσάνειν, ἢ ἀνδριάντας περιλαμβάνειν; ἁδαμῶς· ἂν ἔσι τὸ δύσκολον πᾶν καὶ ὑπερκίνδυνον, ὑπομένειν πρὸς ἄσκησιν· ἀλλὰ τὸ φέρειν τὸ προκείμενον ὑπονοεῖσθαι· τί δ' ὄζι τὸ προκείμενον ὑπονοεῖσθαι; ὁρέξει καὶ ἐκκλίσει ἀκωλύτως ἀναφερόμενον. Qod avtem dicit, ἀνδριάντας περιλαμβάνειν, Diogenem Cynicum notare videtur, qi *gelu cuticis rigentibus, statuas æneas inspectante populo circumjectis brachiis amplecti* solebat. Laërt. *l.* 6. Καὶ Θέρους μὲν ὅτι φάμμε ζεσῆς ἀκυλινδεῖτο χειμῶν ὢ ἀνδριάντας περιελάμβανε παγλαχόθεν ἑαυτὸν σωιασκῶν. Itaq; vanitatem hominis perstringens Plato, cum aliqandò περιχρυσίζομενον. id est, *gelidâ undiq; perfusus* in turba media consisteret, miseranti populo, εἰ βέλεσθε, inqit, αὐτὸν ἐλεῆσαι, ὑπόσχετε. *Si misereri vultis illius, discedite*. Sed & alii hac ratione tolerantiæ gloriam ambiebant; uti ille apud Plut. in *apoph. Laconic.* cui Spartanus, ἂν ἀλγεῖν, *dolorem inde percipere ullum neganti*, τί ἔν μέγα ποιεῖς; *qid ergò*, inqit, *magni facis?* Subjungit avtem prioribus illis Epictetus: Ὅσα τῷ σώματι προσάγεται ὑπὸ τῆς γυμναζόντων αὐτὸ, ἐν μὲν τῷ δέ τι ῥέπει πρὸς ὄρεξιν καὶ ἔκκλισιν, εἰ μὴ ἂν καὶ αὐτὰ ἀσκητικά· ἂν δὲ πρὸς ὑπόδειξιν, ἔξω νευδικόν ὄζι, (qod Plut. ἔξω βλέπον dixit; vide *ad l.* 9. § 29. eanqam leg. forsan, ἔξω νευδικόπες ὄζι, *sunt ejus qi extra prominet*, Volph. ut cum sequentibus cohæreat aptiùs) καὶ ἄλλό τι θηριωμένε, καὶ θεατὰς ζητοῦντος τοῦ ἑαυτῆς ὡς μεγάλα ἀνθρώπε. Concludit dèniq; dissertationem suam Apollonii cujusdam monito, ὅτι ὅταν θέλῃς σωτῆ ἀσκῆσαι,

σω, ἀλλῶν πόλε καὶμαλῶ, ἐφέλκυσαι βρόγχον ψυχροῦ, καὶ ἔκπλυσον, καὶ μηδενὶ εἴπῃς. Apollonii verò iſtius, qiſqis is fuerit, (vix enim crediderim eſſe, de qo proximè Marcus) dictum, videtur librariorum incuriâ perveniſſe ad nos minùs ſincerum. nec ſatis animo facit illud, ἐφέλκυσαι βρόγχον ψυχροῦ. cogitabam aliqando βρόγχον illud expungendum, vel etiam uſum forſan Apollonium verbo βεγχθίσαι, qod αὐτὶ τοῦ ῥοφῆσαι poſitum in *problemat.* Ariſtoteli tributis *l.7. q.3.* verbis illis, τὸ μὴ πίνειν, ἀλλὰ καὶ βεγχθίσαι. ut dixiſſe potuerit, ἐφλκύσας βρόγχθισον ψυχροῦ. Verùm Etymologo, qem Favorinus tranſcripſit, Βρόγχος eſt ὀλίγον πόμα. & Heſychio, Βρόγχος, ῥόφημα, opinor. *Sorbitio*, pro eo qod ſorbetur. hoc ſi admiſerimus, nihil mutato erit opus. *Frigidæ*, inqit, *aliqantulum ſorbillando ſumas, & nemini dixeris.* Epictetus ipſe *lib. ejuſdem c.* 14. Ὅλαν τις ὕδωρ πίνῃ, ἢ ποιῇ τι ἀσκητικὸν, ὅτι πάσης ἀφορμῆς λέγει αὐτὶ πρὸς πάντας, Ἐγὼ ὕδωρ πίνω. διὰ τοῦτο ὕδωρ πίνεις, διὰ τὸ ὕδωρ πίνειν; ἄνθρωπε, εἴ σοι λυσιτελεῖ πίνειν, πίνε· εἰ δὲ μὴ, γελοῖος ποιεῖς. εἰ δὲ συμφέρει σοι, καὶ πίνεις, σώπα. Οὕτως. ἐκ ἀρκεῖ τὸ μηδὲν ἀλγεῖν, ἂν μὴ καὶ μύσσῃς; Qin & vitium hoc corrigens, *enchir. c.* 45. Μηδ' ἂν ὕδωρ πίνῃς, ὅτι πάσης ἀφορμῆς λέγε, ὅτι ὕδωρ πίνεις. καὶν ἀσκῆσαί ποτε πρὸς πόνον θέλῃς, σεαυτῷ, καὶ μὴ τοῖς ἔξω, μὴ τὸν ἀνθρωπίναν ἀφελαμβάνε· ἀλλὰ [καὶ] ὅλων ποτε σφοδρῶς, ἐπίπασαι ψυχροῦ ὕδατος, καὶ ἔκπλυσον, καὶ μηδενὶ εἴπῃς. ἐπίπασαι ψυχρῷ ὕδατος hîc dixit, qod illic ἐφέλκυσαι βρόγχον ψυχροῦ. qanqam iſtîc non tam moderationis, qàm tolerantiæ exercitium inſinuari videtur, cùm de expuendo, non demittendo illud ſubjiciat. qomodo hydropicos qi curant, aqâ illos os colluere permittunt, qam demittere tamen prohibent. De ſtatuis amplexandis qid voluerit, ex ſupra dictis patet ſatis. Qod eò magìs moneo, qia Simplicius iſtîc ab Epicteti mente qàm longiſſimè aberravit. Vide Ariſtid. *in Eteon. ad l.* 9 § 29. vide & *lib.* 9. § 12.

Εὐδαιμόνικον] ut εὐποιητικὸν, *infrà* § 14. ſed ἐνδυμητικὸν, Xyland. optimè, opinor. ἐνδυμητικὸν ἀνδρα ἐπιδείκνυσι, bifariam poteſt intelligi: vel de eo, qi *occupatiſſimum* eſſe ſe ſimulat, & qi *multis variisq; negotiis diſtineatur:* vel de eo qi *virium roboriſq; corporis oſtentandi gratiâ ſeſe exercet.* Nos anglicè ſic diſtingvimus, ut alterum dicamus, **A man of action**, hoc eſt, *actuoſum*; alterum, **An active man**, qaſi *activum* dixeris. Prioris generis fuit Attalus ille, de qo Martial. *l.* 1. *epigr.* 80

Semper agis cauſſas, & res agis, Attale, ſemper:
Eſt, non eſt qod agas, Attale, ſemper agis.

de qo eodem videndus & idem *l.* 2, *epigr.*7. Sed & Juridicus ille, de qo feſtivè Chavcerus noſter in *fabulis* ſuis qas *Cantuarienſes* indigitavit,

A buſier man then he no where there nas:
And yet he ſeemed buſier then he was.

Notat vitium hoc Seneca *epiſt.*62. *Simulant occupationes, & augent, & ipſi ſe occupant.* Notat & Marcus noſter, *infrà* §. 12. ubi morem tangit qorundam, qi, vel cùm ad ſuos ſcriberent, vel ab eis convenirentur, occupationes & negotia prætendere ſolenne habebant. Ad poſterius pertinet, qod de ſtudio athletico verbis proximis dixerat: qò eodem & iſta referri poſſunt. De Marco ſiqidem in iſtis qoq; non infeliciter verſato, ex Caſſio Xiphilinus, Τοσαύτη ἐυεξία ἀπ' ἀρχῆς χρησάμενος, ὥστε καὶ ὁπλομαχεῖν, καὶ σὺς ἀγρίους ἐν θήρᾳ καταβαλεῖν ἀπὸ ἵππου. Et Capitol. *Amavit pugilatum, luctamina, & curſum: & aucupatus, & pilâ apprimè luſit, & venatus eſt. Sed ab omnibus his intentionibus ſtudium eum Philoſophiæ abduxit, ſeriúmq; & gravem reddidit.* De Conſtantio majore Libanius *orat* 3. Οὐ γὰρ ὠήδη δεῖν καθήμενος τρυφᾶν, ἀλλ' ἐυδὺς ἀπὸ χαλινῆς ἐνδρὸς ἐδείκνυτο. Mox de Conſtantino: Ἀεὶ ποδὸς ἔρωτας λῦε τάς τε χεῖρας καὶ τὸν λογισμόν· καὶ ὅτε ἡμέρας φανείσης, ὅτε νυκτὸς ἐπιλάθοιτο, ἔχει τὶς ἂν εἰπεῖν, ὅπ ἔλαγεν, ἢ σωμαφοτέρων, ἢ πάντως γε θατέρου.

Τὸ ἀποτυδαι ῥητορικῆς, καὶ ποιητικῆς] Zeno certè Stoicus, avtore Laërtio *l.*7. dicere ſolebat, μηδὲν εἶναι τῆς ποιήσεως ἀλλοτριώτερον ποδὸς καλλιλογίαν ἢ ὀπσιμὴ. qin & idem non *rhetoricam* ſolùm, ſed & *dialecticam* ſugillâſſe videtur, cùm diceret, Ἐοικέναι τὰς διαλεκτικὰς λόγους τοῖς ἀραχνίοις, ἃ καὶ τι δοκοῦντα τεχνικὸν τι ἐμφαίνειν, ἀχρησά ὄζιν. Denique, ſi Caſſio Sceptico ab eodem adducto fides, πᾶν ἐγκύκλιον παιδείαν ἀχρηςον ἀπέφαινεν, *artium liberalium orbem integrum inutilem prorſus pronunciavit:* nec Seneca ipſe hac in parte à Zenone longè diſceſſiſſe videtur: qem videas licèt *epiſt.* 88. prolixiùs iſta differentem. qanqam εὐχρηςεῖν καὶ τοῖς ἐγκυκλίοις μαθήμασι, dixit Chryſippus; nec id omnino diffiteri avſus eſt Seneca. Cæterùm Marcus, cùm iſtîc, tum & *infrà* § 17. gratulatur ſibi, qòd vel ab iſtis abſtinuerit, vel havd magnos in eis progreſſus fecerit, utpote qæ animum à gravioribus magísq; neceſſariis avocaturæ fuiſſent.

Ἀστειολογίας] Ἀσρολογίας. Xyland. Seneca *epiſt.* 88. *Venio nunc ad illum, qi cæleſtium notitiâ gloriatur, &c.* Et Gregor. Naz. *in Hieron.* Ταῦτα (philoſophiæ utiq; præcepta ſalubria) πῦρ συλλογισμοὶ καὶ πῦρ γραμμαὶ, καὶ τὸ κεκμηκέναι ποδὸς τοὺς ἀστέρας, εἶρ' ἃ μακρῷ ποθλιμῶσι τὶς ὑψηγόνων; Ἐκεῖνο ἐνδυμητέον, ὅτι σωματοῦλον μὲ πάντων, ἢ χωμετρούμενον, ἢ ἀστρονομούμενον, ἀδὲν ἂν ὁ βίος ἡμῶν παρὰ τοῦτο ὠφελησειε, ὅτι μὴ καὶ τὰ πάντα λυθήσεται. Ego tamen nihil iſtîc movendum cenſuerim: qùm ἀστειολογία, *Sermonis elegantiam* ſive *feſtivitatem* indicet: cujus ſtudium cum Rhetorica ac Poetica aptiſſimè conjungitur. Seneca *epiſt.* 75. ubi orationem, qam Philoſopho vult convenire, deſcribit: *Non delectent verba noſtra, ſed proſint: ſi tamen contingere eloqentia non ſolicito poteſt, aut ſi parata eſt, & parvo conſtat, aſſit, & res pulcerrimas proſequatur. ſit talis, ut res potiùs qàm ſe oſtendat. aliæ artes ad ingenium totæ pertinent:*

hâc

hîc animi negotium agitur. Verùm, *eloquentiam* ut aliqâ ex parte admittat, *feſtivitatem* certè illam ſive *urbanitatem*, qæ facetiis jocisq; plurimùm conſtat, qámq; in oratore probant lavdántq; dicendi magiſtri, in philoſopho Stoicorum gens ſevera vix ferat. Siquidem illi, ut Laërt. in *Zenon.* Αυσηρός φασιν εἶ πάντας τοὺ σπουδαίους, τὸ μήτε αὐτοὺς πρὸς ἡδονὴν ὁμιλεῖν, μήτε παρ' ἄλλων τὰ πρὸς ἡδονὴν προσδέχεσθαι· καὶ ἄλλως ὃ εἶ αὐστηρὸν, παρεμπλησίως λεγόμενον τῷ αὐστηρῷ οἴνῳ, ὃν πρὸς μὲν φαρμακοποσίαν χρῶνται, πρὸς ὃ πρόπινον ἐ πάνυ. Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. αὐστηρὸν λέγεσθαι τὸν σπουδαῖον, καθ' ὅσον ἔστε πρόσφορός τινὶ, ἔστε πρόσεστι τὸν πρὸς χάριν λόγον. Itaq; Epictet. *Enchir. c.* 34. ubi characterem typúmq; certum delineat, qem in congreſſibus ac conventibus obſervari poſtulat, § 13. Ἀπέχου ὃ καὶ τὸ γέλωτα πολὺν· ὀλιθρὸς καὶ ὁ τρόπος εἰς ἰδιωτισμόν, καὶ ἅμα ἐχθρὸς πῶ αἴδω πῶ πρὸς σε σφ πλησίον ἀνίσχυσι. Marcus ipſe *l* 3. § 5. Μήτε κομψεία τῶ δεινοτέρου σε καλλωπίζετω.

Τὸ μὴ ἐν στολῇ κατ' οἶκον περιπατεῖν] *domi neq; veſtitu, neq; aliis hujusmodi rebus utendum.* Xyl. quod meritò notat Annotator Lugdunenſis. *Qaſi verò*, inqit, *domi nudum ambulare oporteat. tu verte, ne domi ſtolâ fœminea, vel talari, qale eſt Syrma Citharœdorum & Scenicorum, utaris. id enim eſt ſtola.* Fuit reverâ ſtola veſtis muliebris. unde illud Tullii in Antonium *Philipp.* 2. *Sumpſiſti virilem togam, qam ſtatim muliebrem ſtolam reddidiſti.* Et Petronii illud de cinœdo; *Qid ille alter, qi togæ virilis die ſtolam ſumſit?* ità enim reſtituenda trajectione vitiata dictio. Fuerit & *Citharœdorum* ac *Scenicorum Syrma*; (qanqam *Syrma* propriè non tam veſtis ipſa, qàm pars veſtis oblonga, qæ ſolum verrit, *cauda* qibusdam, noſtris **train** dicta, avt ejuſmodi ſaltem, qalis illa:) at fœmineo amictu, & citharæ dico avt Scenico multò minùs, nec domi, nec foris indutum conſpici Marcum noſtrum ullo modo oportebat. *Stolam* itaq; (ut nihil dicam de Medorum *ſtola* peculiariter ſic dicta, qam deſcribit Xenophon *pæd. l.* 8.) laxiùs noſter hîc uſurpâſſe videtur, pro *toga*, ſive prolixiore qavis veſte, qâ induti in publicum procedere ſolebant. Aliam enim *domeſticam* veſtem habebant plerique, qi notæ ſaltem alicujus erant, aliam *forenſem.* Cicero *de finibus l.* 2. *Avt ut veſtitum, ſic ſententiam habeam, aliam domeſticam, aliam forenſem.* Cato in *carmine de moribus*, apud Gellium *l.* 11. *c.* 2. *Veſtiri in foro honeſtè, mos erat; domi, qod ſatis erat.* Plutarchus *Syllâ*; ἐδῆτα ὃ ἄλλο μὲν οἰκείων, ἄλλην ὃ εἰς ἀγορὰν προσῆκόν. *Veſtem aliam, cùm domi maneret, aliam cùm ad forum procederet.* Sveton. *l.* 9 *c.* 8. de Vitellio. *Subitò à militibus è cubiculo raptus, ità ut erat in veſte domeſtica, Imperator eſt conſalutatus.* De Maximo & Balbino Imper Herodianus, Ἀπαξέσι τοὺς πρεσβύτας, προεῤῥίξαντες ὃ ἀς εἶχον πρὸς τοῖς σώμασιν ἐδήτος. λιτὰς ἄτε οἶκοι διατρίβοντες. *Senem utrumq; corripiunt, Luceratisque veſtibus qas gerebant, vilioribus ſanè, utpote domi ſe continentium,* &c. De Hunnis Ammian. *hiſt. l.* 31. *Nec eſt alia illis domeſtica veſtis, alia forenſis.* Itaq; tam domi forenſi veſte uti, curioſitatis ac faſtus, qàm foris domeſtica, ruditatis ac ruſticitatis fuerit. Romanis *Forenſis Toga.* Nonius *Toga à tegendo dicta, veſtimentum, qo in foro amicimur,* qòd & *Tectum* dictum antiqis tradit idem ex Titinnii *Geminâ*; (ità reſtituente Lud. Carrione *antiq. lect. l.* 1. *c.* 11.)

--ſi rus
Cum ſcorto inſtituit ire, claves illicò
Abſtrudi jubeo, tecti nè ſit copia.

id eſt, *Togæ ruſticæ*, inqit Nonius: nimis forſan de ſuo liberalis. ſiquidem *togam*, qam in foro, ſive foris, geſtare ſolebant, Romani (qod Baytius *de re veſt.* obſervat) ubi domum redierant, componere & ſeponere conſveverant: niſi ſi qi faſtuoſiores forſan fuerant. Hoc avtem qod à Ruſtico accepiſſe ſe Marcus ſcribit, potuiſſe & à Pio patre, obſeruat Clariſſ. Caſavb. qem & *viſum ab amicis cum privatis veſtibus,* (id eſt, *ſine toga, tunicatum tantùm, avt, ſi frigus eſſet, pœnulatum*) *& domeſtica qædam gerentem*, refert Capitolinus. Verto itaqe, *ne togâ indutus intra ædes obambularem.* narrat enim de ſe Marcus, non præcipit. Nec illud prætereundum pro ἐν στολῇ Svidam hîc, ἐν στολίῳ legere. qod *veſtem philoſophicam* H. Stephanus eſſe vult, *ad ſtolæ inſtar talarem.* Amictus certè iſtiuſmodi uſum, tanqam faſtus gravitatisqe affectatæ indicium, in Phariſæis notat D. Chriſtus, re eiſdem plánè cum Marco verbis; θέλόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν. *qi ſtolis*, ſive *togis*, veſtibus prolixis ad talos demiſſis, induti, libenter *obambulant.* Marc. *c.* 12. *v.* 38. & Luc. 20. *v.* 46. Faſtus itidem, ſed & mollitiei ſimul, Flaccus *epod.* 4. in Mena Pompeii Magni liberto.

Vidésne ſacram metiente te viam,
Cum bis ter ulnarum togâ,
Ut ora vertat huc & huc euntium
Liberrima indignatio.

hujus Cicerò itidem in Catilini aſſeclis. *Pexo capillo nitidos, manicatis ac talaribus tunicis,* (ità Nonius, *triſtis*, meritò exerto, reddit) *Velis amictos, non togis.*

Τὰ ἐπιστόλια ἀφελῶς γράφειν] Seneca *epiſt.* 75. Lucilio conqerenti, qòd minùs accuratè ſcriberet: *Qalis ſermo meus eſſet, ſi unà ſederemus avt ambularemus, illaboratus & facilis; tales eſſe epiſtolas meas volo, qæ nihil habeant accerſitum, nec fictum.* Philoſtratus item *de charactere epiſtolico*; Ἔχειν ὃ τὸ εὐσχημον ἐν τῷ μὴ ἐσχηματίσθαι. Εἰ γὰ σχηματισθήσεται, φιλοπαιθὲς δόξομεν· φιλοπαιδία ὃ ἐν ἐπιστολῇ μεμφομένοις. Qin & idem ex Regibus Marcum aſſerit in hoc ſcriptionis genere primas tuliſſe: πρὸς γὰ, inqit, τῷ κεκριμένῳ τῶ λόγε, καὶ τὸ ἐμφανὲς τῶ ἤθους ἐντετύπωται τοῖς γράμμασι. *Siquidem præter limatum*

in

in verbis judicium, (qod de Fabiano Senec. *ep.* 100. *Electa verba sunt, non captata.) morum etiam constantiæ ac stabilitatis indicia in literis illius elucent.*

Ἐυαναχλήτως ϗ εὐδιαλέκτως] Locum hunc citat, sed miserè depravatum, Svidas, in vocabulo, ἐυαναχλήτως, qod ille exiliter & jejunè nimis συμπαθῶς interpretatur. est vocabulum à re militari petitum. Siquidem τὸ ἀναχλητικὸν, *classicum* dicitur illud, *qo à pugna vel fusorum prosecutione milites revocantur.* quinquam Xenophon etiam de canibus indagatoriis usurpavit in κυνηγετικῷ verbis istis; τὰ δ' ὀνόματ' αὐτοῖς πόθεν βραχέα, ἵνα ἐυαναχλητα ᾖ. *ut revocatu faciles sint.* Hoc est; qæ ad venantis vocem signúmve datum à fera persequenda facilè revocentur. ἐυαναχλήτως itaq; ἔχειν, ut Svidas habet, sive διακεῖσθαι, ut Marcus istic, is dicitur, *qi ad classicum illud exaudiendum promptus*, ad pugnam intermittendam sponte suâ proclivis est: qualis Laco ille de qo ad *l.* 3. § 5. tralaticiè verò, qi ad simultates privatas deponendas solvendásque facilem sese exhibet, & εὐδιαλλάκτως pariter qod pro εὐδιαλέκτως Xylander in *annot.* reposuit. etsi in contextu *alloqii facilitatem exhibendam* verterit. Cæterùm Svidæ codices ἐυαναδιδάκτως exhibent. qòd, si verbum istiusmodi alicubi legeretur, pro ἐυαναλλάκτως irrepsisse crederem. interim Xylandri emendationi acquiesco. Ἐυαναχλήτως itaque ϗ εὐδιαλλάκτως διάκειται, qi sunt *reconciliatu faciles.* qibus opponuntur δύσκολοι Aristoteli *Ethic. l.* 4. *c.* 5. dicti, qi ad offensiones & dissentiones solvendas difficiliùs adducuntur. De re ipsâ præceptum habemus dominicum, Luc. *c.* 17. *v.* 3, 4. ἐὰν ἁμάρτῃ εἰς σε ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ· ϗ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ, &c. Sed & Dionis Prus. monitum non aspernandum *Orat.* 38. Μὴ πάσῃμεν ὅμοιόν τι τοῖς ἄφροσι τῶν πωλῶν, οἵ τινες αὐθάδεις ὄντες, ϗ δεινῶν μάτην ὀργίζεσθαι τοῖς πωλοῦσιν ἢ τοῖς μητρῶσιν, ϗ ὀλίγου κατατήκεσθαι ῥᾳδίως. Denique, ut Seneca *Agam.*

Det ille veniam facilè, cui veniâ est opus.

Ἐπειδὴν τάχιστα αὐτοὶ ἐπανελθεῖν ἐθελήσωσι] τάχιστα istud non agnoscunt Svidæ codices, & est forsan superfluum. neqe enim tam redeundi in illis, qi læserant, qàm in gratiam recipiendi, in læso, celeritas est, qæ in laudem eidem cedit.

Καὶ τὸ ἀκριβῶς ἀναγινώσκειν] ἀκριβῶς *accuratè, diligenter*, singula pensitando. Cui opponitur mox τὸ ὁλοχερῶς ᾆδειν, qando *summatim capita duntaxat delibantur & levitèr percurruntur.* Ad Marci mentem planè Fabius *instit. l.* 10. *c.* 1. *In lectione certius judicium. Lectio enim libera est, nec actionis impetu transcurrit: sed repetere sæpiùs licet, sive dubites, sive memoriæ affigere velis.* repetimus *autem & tractamus, & ut cibos mansos ac propè liquefactos dimittimus qò faciliùs digerantur. ità lectio non cruda, sed multâ iteratione mollita, & velut confecta, memoriæ imitationique tradatur.* Et mox; *Sed diligenter, ac penè ad scribendi solicitudinem, legendum est.*

Καὶ μὴ ἀρκεῖσθαι ᾆδεινοῦ λα ὁλοχερῶς] *neqs omnino considerationem summariam satis putandum.* Xyl. *perceptionem*, malim. nam editor Lugdun. cur sincerum vas incrustare, vel corrumpere potiùs voluerit, *considerationem accuratam*, pro *summaria* substituendo, nisi Marci mentem invertere & pervertere prorsùs curæ habuit, ariolari nullus possum. Quinquàm τὸ ὁλοχερῶς in alio planè, qàm qo Marcus hîc usus est, imò contrario prorsus significatu usurpatum, haud rarò deprehendo. Dioscoridi siquidem *lib.* 5. *c.* 82. ὁλοχερῶς σωθλάσαι, uti Marcel. Virgil. vertit, est *penitùs contundere*: sive, ut idem *lib. eodem c.* 92. εἰς ὁλοχερέσταλα μέρη θλάσαι, *in minutissimas partes conterere*, sive *confringere.* ut ὁλοχερέσταλα μέρη sint, qæ λεπτομερέσταλα idem alibi; & ὁλοχερῶς κοπέντα *l.* 2 *c.* 90. qæ λελεπτοκοπωμένα, *l.* 5. *c.* 85. Veruntamen eodem, qo hic, sensu apud Clementem Alex. reperias, *Strom. l.* 7. Ἀκάθαρτα κρέατα, ὅσα ὀγκηλεῖ κῦδ, μυρυκισμὸν ἢ ὃκ ἀνάγει. τινὰ γὰρ τοῦ αἱρετικὰς ἐνδείκνυται, ἐνόμαπ μὲν παχέα ϗ ὑπὲ ὀπτὰ βεβηκότας· τῶν ἢ ὅλ λογίων ἀκριβῆ σαφήνειαν λεπτυρεῖν ϗ καλαλεαίνειν ἐξαδενεῖλας· πρὸς ἢ ϗ τὰ ἔργα δικαιοσύνης ὁλοχερέστερον, ἢγὲ ἀκριβέστερον, μετερχομένους· εἴγε ϗ μετέλθοιεν. qo loco, qemadmodum & apud Marcum istic, τὸ ἀκριβέστερον ϗ τὸ ὁλοχερέστερον sibi invicem opponuntur. τὸ ἀκριβῶν ϗ τὸ λεπτυργεῖν, tanqam σωφάνιμα, ὃκ παραλλήλα ponuntur: cùm apud Dioscoridem aliter prorsùs se habeant. Itaq; ὁλοχερὴς ᾆδεινόησις est *perceptio summaria & superficiaria*, qæ generatim & confusè facta sit, cui ἀκριβὴς ἀνάγνωσις apud Marcum nostrum, λεπτυργία qoq; apud Clementem, qâ singula qæqe etiam minutiora, inter legendum, expenduntur, adversatur. Ità in Sexti Empir. illis *Pyrrhon. hypothes. l.* 1. *c.* 13. ὡς ἂν ὁλοχερέστερον εἴπωμεν. ὁλοχερέστερον εἰπεῖν est *generaliùs* & minùs distinctè *loqi.* ità etiam τὸ ὁλοχερῶς πρὸ κατὰ μέρος ἀντιτίθεται, apud Polyb. *l.* 2. ποτὲ μὲν κατὰ μέρη, ποτὲ δ' ὁλοχερῶς συμπιπλόντων. Et Epicurus apud Laërt. *l.* 10. in *Epist. ad Herodot.* Τοῖς μὲν διαπλυθοῖς ἔκαστα ἅπ' ἀεὶ φύσεως ἡμῖν ἀναλεξαμένοις ἐξακριβῶν, μηδὲ τὰς μείζους ἅπ' ὠπτεταλμένων εἰκόνας διαφθεῖρ, ἐπιτομὴν τῆς ὅλης πραγματείας, εἰς τὸ καλαγεῖν ἅπ' ὁλοχερεστάτων ἐξῶν τὸν μνήμιλν, ἱκανῶς αὐτοῖς παρεσκεύασα. Et mox: Καὶ δὴ ϗ τὰ κατὰ μέρος ἀκρίβωμα πᾶν ἐξευρήσεται, ἅπ' ὁλοχερεστάτων τύπων ἐμπεδειληλυθότων ϗ μνημονευομένων. qi locus nostrum cum primis illustrat. Siquidem accuratæ fusioríque rerum tractationi epitomen summa rerum capita tantùm complectentem opponit, sive κεφαλαιώδεστατα ἐπιτέλμπωμα, ut ipse loquitur. Aliter paulò, nec multò secùs tamen, τὸ ὁλοχερῶς

Marcus

Marcus usus videtur *lib.* 4. § 36. & *lib.* 9. § 3.

Μηδὲ τοῖς φειλαλοῦσι ταχέως συγκατατίθεσθαι] φεὶ [ἄλλων], vel φεὶ [αὐτῷ] λαλοῦσι, Xyland. ut vel de *calumniatoribus*, vel de *ardelionibus*, qos Græci φειλαυτολόγους, cavtio data intelligatur. Verùm retineri potest istud φειλαλεῖν, ut *blaterones*, garruli, nugacésque designentur. Aristoph. *concinnatr.*

Μὴ φριλογεῖν.—

Idémq; de Evripide in *Nebulis*, si Laërtio *l.* 2. in *Socrate* credimus, [Εὐριπίδης δ' ὁ τὰς τραγῳδίας ποιῶν [τὰς φριλαλούσας, ἅτις ἐστὶ τὰς σοφὰς. atq; ità Svidas adductis etiam Marci ipsius verbis. φριλαλοῦσιν. ἀντὶ τοῦ φριλογοῦσι, φλυαροῦσι. Hinc πειλαλήμαλα, vocabulum eidem restituendum, in Καταγλωσσισμαλα, pro qo perperàm ibi φριλαλήμαλα legitur. Sic enim Etymologus: σωμύλμαλα, φριλαλήματα. & Svidas alibi, Κομψὸν, φρίτραινον, φρίλογον. Cui suffragatur & qod Scholiastes *ad Sophoclis Antigon.* Κόμψα, φριλάλει· κομψὰς γὰρ ἔλεγον, ὡς νῦν ἡμεῖς φροπαίρους καὶ πολυλάλους φαμὲν. qæ novissima laudans D. Heinsius, in *ad Cor. ep.* 1. *c.* 13. *v.* 4. φροπίρους καὶ φριλάλους legit. Inde & Aristophani in *Ranis*, Ἀφριλάλητος. qod Schol. pessimè, ὡς εἰδότα λαλεῖν, est interpretatus. Vide Gellium *l.* 1. *c.* 15. meliùs Svidas ὃν ὃς ἂν τις περιλαλήσει. *qem loqacitate vel superare vel compescere nullus possit.*

Τὸ ἐντυχεῖν] *qòd inciderim.* Casaub. meliùs forsan, *nactus sim*; cum non casu fortuito, sed amici hominis Marci commodo prospicientis, benificio an officio, commentariorum illorum compos sit factus. qo sensu & ἐντυγχάνειν pro *adipisci* usurpatur. Verùm Xyl. vertit, *qòd commentarios legerim.* nec spernenda ea versio. siquidem γράμματ ἐντυγχάνειν est *scriptum legere.* Apud Herodianum *l.* 4. Antoninus Severi filius, κελεύει Μακρίνῳ ἐπιστεῖλαι καὶ ἐδικάσαμεν, ἐντυχεῖν τοῖς γράμμασι, καὶ εἴ τι ἐπιεικὲς εἴη, δηλῶσαι αὐτῷ. *Macrinum jubet, ubi fecesserit, literas ad se datas sibiq; in manum traditas, privatim legere, & si qid contineant, qod properato opus sit, id sibi indicare.* atq; ità accipere licuerit etiam in illis Dioscorid. in *præfat. Oper.* Παρακαλῶ δέ σε, καὶ πρὸς ἐντυγχάνοντας τοῖς ὑπομνήμασι. *qi commentarios istos lecturi sint*, tam potest verti, qàm, *qi in eosdem inciderint, vel eosdem nacti fuerint.*

Τοῖς ἐπικτήτειοις ὑπομνήμασι] Ità in operis *proœmio* indigitat Arrianus ipse *dissertationes Epicteti*, qas diligentiæ illius debemus. Idémq; qod havd perindè vulgò innotescit, *Enchiridion* qoq; concinnavit ex ejusdem *dictis collectaneis*, qod ex *epistola* ad Massalenum qendam, cui commentarium illum inscripsit, constare monet Simplicius in *prolegomenis* ad eundem. Verùm periisse videtur *epistola* illa, unà cum Philosophi ipsius *vita*, qam & prolixè descripsisse Arrianum eundem ex eodem avtore discimus: qi cum Epicteto superstes fuisse videatur, & post obitum ejusdem tum *dissertationes dictaq; collectanea*, tum & *historiam* illam conscripsisse, havd fit probabile, qòd Svidas refert, Epictetum ipsum ad Marci imperium pertigisse. Vide *ad l.* 7. § 19. & *l.* 8. § 31.

§ 8. Ἀπολλωνίῳ] *Usus est & Apollonio Chalcedonio (Chalcidensi*, Salmas. & Casavb. qanqam & Evseb. χαλκιδώνιον. *) Stoico Philosopho.* Jul. Capitolinus. qi & in imperatoriam dignitatem jam adscitum ad domum Apollonii discendi cavsâ ventitasse testatur. De eodem idem in *Pio*: *Cùm Apollonium, qem Chalcide acciverat, ad Tiberianam domum, in qa habitabat, vocâssct, ut ei Marcum Antoninum traderet, atq; ille dixissct, Non magister ad discipulum debet venire, sed discipulus ad Magistrum; risit eum, dicens, Facilius fuit Apollonio à Chalcide Romam venire, qàm à domo sua in palatium: cujus avaritiam etiam mercedibus notavit.* Qin & Lucianus eundem à Demonacte Cynico perstrictum meminit, cùm de ipso accomitatu ejus ad Imperatorem proficiscentis, per ludibrium diceret, *En Apollonium & Argonautas ejus*: quasi vellus avreum petiturus, hoc est, qæstûs cavsâ, se ad avlam regiam conferret. Hunc avtem Apollonium *Nicomediensem* Dio cur dicat, alii disputant. Ac fieri potest ut *Arriani* nomen interciderit, qem & *Philosophum* vocat Evsebius, & *Nicomediensem* fuisse testatur, & inter Marci nostri magistros recenset. Cæterùm Apollonius idem hîc esse videtur, qem Epiphan. *l.* 2. *tom.* 1. *har.* 56. Ἀνλωνίτην ἐπίσκοπον vocat, & à qo Bardesanem de fide deserenda frustra solicitatum refert.

Ἀναμφιβόλως ἀνύβδολον] De hoc ipso, inter alia, loco, cùm clarissimum virum dominum Cl. Salmasium, cui ob operam in hoc opere defungendo lubentissimè ac candidissimè præbitam, plurimùm debere me semper agnoscam, per epistolam consuluissem, is in hæc verba responsum dedit; Τὸ ἀναμφιβόλως ἀνύβδολον. *Hominis est qi certo semper proposito & consilio res agit; qi non fluctuat in deliberatione sua, nec qicqam incertis fortunæ casibus eorum qæ acturus est committit: qod qi faciunt, κυβδεύειν τοῖς πράγμασι Græci eos dicunt.* τὸ ἀνύβδολον igitur in eo est, *qi nihil aggreditur, nisi cujus certus est futurus eventus.* κυβδεύειν ἐν τῷ βίῳ Græci dicunt, *qi vitam suam periculis exponunt.* Κύβδευειν & κύβον ἀναρρίπτειν πολέμου, *ille dux vel Imperator dicitur, qi prælium cum hoste committit, de exitu securus, qem fortunæ commendat. Incertus auctor apud Svidam*: Τὸ τραπεζοῦ ἀδηλότατα ἔχοντος κύβον ἀναρρίψαι πολέμου ποιήσει. *Polybius apud eundem*: Οἱ μὲν ἀλογίστως καὶ μανικῶς φασιν εἶναι, τὸ παραβάλλεσθαι καὶ κυβδεύειν τῷ βίῳ. *qod ipse exponit*, Παραλόγως τι πράττειν καὶ ῥιψοκινδύνως. (qibus adjici potest, qod Svidas idem: Κυβδεύειν, κύβον, εἰς κίνδυνον προτιθέναι. μὴ παραβάλλεσθαι, (καὶ) κυβδεύειν τῷ βίῳ. Et rursus, Ἐγκυβεύειν τοῖς πράγμασι, τὸ ῥιψοκινδύνως τι πράττειν, καὶ ἐπιλέγειν, ἐρρίφθω κύβος.

ϛ΄. qod tamen ad τὸ κυβευτὸν, κυβείας τὸ ὀπὶ κεφαλῆς ῥίπτειν, rectiùs ille retuliſſet) *qi certâ itaq; ratione omnia agere inſtituit, is* τὸ ἀκύβδολον *habet.* Κυβεία *etiam* ἀνθρώπων *eodem ſenſu uſurpatur ab Apoſtolo eo loco qem notâſti.* (ſimul enim de loco illo *Epheſ c.4. v. 14.* qæſieram) *puerorum enim ætas improvida, qi nondum certæ rationis uſum habent, paulo momento huc & illuc impellitur.* κυβείαν ἀνθρώπων *Apoſtolus appellat actiones hominum temerarias & fortuitas, qæ nullo certo conſilio explicantur. Veteres tamen* κυβείαν πανουργίαν *interpretati ſunt. qod minùs placet. nam de* πανουργίᾳ *ſequitur ſtatim. Eò referenda hæc Suidæ gloſſa.* Κύβεια, πανουργία. *Interpres qoq; Arabs exponit,* خديعة *qod eſt fallacia & aſtutia, certè in ludo teſſerario,* Τῶν κύβων. *ut veteres iis ludebant, non ſolùm fortuna locum habebat, ſed etiam ars, cùm id qod malè ceciderat ex teſſerarum jactu, arte corrigebant; ut ex Platone & aliis auctoribus explicavimus ad hiſtoriam Auguſtam.* Hæc vir ille illuſtriſsimus. Cujus verbis noviſſimis & illud adjici poteſt, non artem ſolam in jactibus diſponendis, ſed fravdem etiam in procurandis, in eo ludi genere frequenter nimìs intervenire : qò & Apoſtolus forſan reſpexerat. Eô certè loci, more ipſi non inſolente, ῥητορικῶς πάνυ, metaphoras, tanqam teſſellas qaſdam, orationi ſuæ varias intexuit. prima eſt à puerulis ducta, qos pomis, crepundiis, rebus leviculis qibuſvis pellicias facilè & traducas qò ipſe velis. altera à navibus, qæ ἀνδμάπσοι, & *juſto ſine pondere labant,*

Pérq; mare inſtabiles nimiâ levitate feruntur,

ut Naſo *Metam. l. 2.* tertia, poſteriorem hunc ſi admittimus ſenſum, ab aſtutiâ ac fravdibus aleatorum, qibus ludi ignaris avt improvidis facilè imponunt; prout Lyſandri dictum celebre illud docet, qod qidam tamen Philippo Maced. ut Ælianus *l. 12. c. 7.* alii Dionyſio majori, ut Plutarchi nom. avtor *de Alex. l. 1.* tribuunt; Τὸς μὲν παῖδας κύβοις καὶ ἀστραγάλοις, τοὺς δ' ἄνδρας ῥήμασι καὶ ὅρκοις ἐξαπατᾶν δεῖν. Plut. in *apoph.* & in *Lyſand.* & *Sympoſ. l. 9. c. 20.* & Dio Pruſ. *orat. 74.* itaq; κυβείαν, Eraſmus *verſutiam*; Avguſtinus *illuſionem* reddidit. *de Civit. Dei, l. 22. c. 18.* Apoſtolus ipſe forſitan per πανουργίαν expoſitum volebat. Ad eum avtem Apoſtoli locum reſpexiſſe videtur Clemens Alex. in *hortat.* ubi myſteria exotica appellat, μανικὴ ἀνθρώπων ἀπίστων σοφιστεία, καὶ πλάνης ἀκρότης κυβευτικὴ. qæ verba noviſſima cùm excriptorum incuria exciderint, ex Evſebio *præparat. l. 1. c. 5.* Clementi ſunt reſtituenda. Verùm de loco Apoſtoli viderint eruditi. Marci mentem qin vir literatiſſimus clariſſimè explicaverit, ambigi vix poteſt.

Περὸς μηδὲν ἄλλο βλέπειν] Vide *ſuprà ad §. 7.* ex Epictet *l. 3. c. 12.* Idem *Enchir. c. 50.* Ζωκράτης ὅπως ἀπεκλέδη, ὀπὶ πάντων προσώπων ἑαυτὸν, μηδενὶ ἄλλῳ προσέχων, ἢ τῷ λόγῳ.

Μηδ' ἐπ' ὀλίγον] Vide *ad l. 3. § 6.* Syneſ. *de provident.* Ὡς ὅταν ἡ ὀδὼν ἡ πρώτη ῥίζα καταβραχὺ διεξοῦσα, προϊοῦσα πλέον ἀεί τι πυκνοῖ, καὶ τιλοῦσα καλαυτῶσιν εἰς πλεῖσον τὸ ἀνθικέμβιον· ὅπως ἴδοι τις ἂν καὶ ὀπὶ μᾶλλον νέων γινόμβρον, καὶ τὸ σμικρὸν εἰς διαφορᾶν, πλεῖσον ἀφίσησι προϊοῦσας.

Ἀεὶ ὅμοιον] Vide *infrà ad § 16.* Senec. *epiſt. 20. Maximum hoc eſt & officium ſapientiæ, & indicium, ut ipſe ubiq; par ſibi idémq; ſit.* De Marco noſtro Dio. *l. 71.* Ὅμοιος δὲ πάντων ἐγένετο, καὶ ἐν ὑδενὶ ἠλλοιώθη. qod eſt illi argumentum, ὅτι ὐ προσποιητῶς, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς πάντα ἔπρατε. ὅτως, inqit, ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸς ἀνὴρ ὢν, καὶ ὑδὲν προσποιοῦν εἶχε. De eodem Svidas. Ἐκ πρώτης γὰρ ἥδε τῆς ἡλικίας εὐσταθῆτε καὶ ἡσύχιον βίον ἐσκησιαμβύω, ὅτε καὶ δὲ, ὅτε καὶ ὑδορῶ προσπεσὼν τὸ πρόσωπον ὤφθη πώποτε. Capitolin. item, *Erat ipſe tantæ tranquillitatis, ut vultum nunqam mutaverit mœrore vel gavdio.* Et Avrel. Victor. *A principio tranquilliſſimus, adeò ut ab infantia* (*in infantia* qoq; Evtrop.) *vultum nec ex gavdio, nec ex mœrore mutaverit.* Cui geminum de Socrate marito ſuo Xanthippe dictum refert Ælian. *l. 9. c. 7.* Ὡς ὅμοιον ὢν τὸ τῦ Ζωκράτες πρόσωπον, καὶ προϊόν[τ]ι καὶ ἐπανιόν[τ]ι καὶ ἐν τῆς οἰκίας, καὶ ἐπανιόν[τ]ι ἀεί, φησῖν. qod de eodem Epictet. *diſſert. l. 3. c. 5.* Τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἀεὶ καὶ ἀνοφέρειν καὶ εἰσφέρειν. & *l. 1. c. 25.* ἓν ἔχων πρόσωπον ἀεὶ διετέλει. Plinius *l 7 c. 19. Feruntq; Socratem clarum ſapientiâ, eodem ſemper viſum vultu, nec avt hilaro magìs avt turbato.* Hinc Seneca *epiſt. 104.* ubi Socratem *ſenem perpeſſitium, per omnia aſpera* (quæ & recenſet qàm plurima) *jactatum dixerat* : *Hæc,* inqit, *uſq; eò animum Socratis non moverunt, ut nè vultum qidem moverint. illam mirabilem laudem & ſingularem uſq; ad extremum ſervavit: non hilariorem qiſqam, non triſtiorem Socratem vidit. æqalis fuit in tanta inæqualitate fortunæ.* Idémq; *de ira l. 2. c. 6. Qid indignius, qàm ſapientis affectum ex aliena pendere neqitiâ? deſinet ille Socrates poſſe eundem vultum domo referre, qem domo extulerat.* De Socrate tamen Hieronymo fidem non faciunt. Sic enim *adv. Pelag. l. 3. Eundem ſemper vultum habere non poſſumus, qod de Socrate falsò Philoſophi gloriantur, qantò magìs animum?* Eraſm. in *Annot.* ad eund. *Is agelaſtos eſt dictus, ſemper eodem vultus habitu, nec alio fuit, cùm ebiberet cicutam, qàm qo ſolebat vinum bibere.* De Alexandro Mammææ filio, Lampridius; *Fronte ſemper pari, & lætus ad omnia.* De ſe tale qidpiam pollicetur Flaccus *ad Florum, l. 2. epiſt. 2.*

——*ego utrùm*
Nave ferar magnâ an parvâ, ferar unus & idem.

Qnqam de Marco Dio refert, qòd Favſtinæ uxoris mortem ἰσχρῶς ἐπένθησε, *vehementiùs luxerit:* πλέον ἢ προσῆκεν, *plusqam convenerat;* Julianus, qi hoc nomine Marcum notat in *ſympoſio.* & Capitolinus, qòd *educatorem ſuum mortuum fleverit;* unde *cùm ab aulicis miniſtris notaretur ab oſtentatione pietatis,* dixerit

Pius

Pius, *Permitte illi, ut homo ſit; neque enim vel philoſophia, vel imperium, tollit affectus.* ut in hoc ſaltem vel Apollonio, vel Socrati diſpar videatur. Verùm Dio de animi moderatione ſinceritatéq; minimè fucatâ, non de affectibus iſtiuſmodi, locutus videtur. Capitolino qì ſecum conſtare poſſit, ipſe viderit. Cæterùm Svidas, vel alius qis apud Svidam, Apollonio Tyanenſi tribuit, qæ de Chalcidenſi Marcus iſthic, in Ἀεὶ. Ἀεὶ χρὴ τὸν σοφὸν εἶναι ὅμοιον, ἐν ἀλγηδόσιν ὀξείαις, ἐν ἀποβολῇ τέκνων, ἐν μακραῖς νόσοις. ὅιος δὴ Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς. Ad qem locum Portus mirum in modum, ſed incaſſum, ſe torquet.

Ἐπὶ παραδείγματος ζῶντος] Ennodius, *l. 1. ep. 1. Domi habes, unde adhortationis meæ viva ſumas exempla.* Qam avtem vim habeant *viva exempla* iſta, docet Seneca *Epiſt. 6. Plus tibi*, inqit, *viva vox, & convictus, qàm oratio proderit. in rem præſentem venias oportet. primùm, qia homines amplius oculis qàm auribus credimus. deinde qia longum eſt iter per præcepta, breve & efficax per exempla. Zenonem Cleanthes non expreſſiſſet, ſi eum tantummodò audiſſet. Vitæ ejus interfuit, ſecreta perſpexit, obſervavit illum, utrùm ex formula ſua viveret. plus Plato ex moribus qàm ex verbis Socratis traxit. Metrodorum, & Hermachum, & Polyænum, magnos viros, non ſchola Epicuri, ſed contubernium fecit.* Itaq; Ariſtides in *Alex. Epitaph.* ex Platone, *Phædr.* concludit, Παιδιὰν εἶναι δοκεῖν τὰ ἐν τοῖς γράμμασι, πρὸς τὰς ὁμιλίας αὐτὰς τὰς σοφῶν ἀνδρῶν.

Ὅτι δύναται ὁ αὐτὸς σφοδρότατός τε εἶναι, καὶ ἀνεμπόδιστος] *poſſe eundem & vehementiſſimum eſſe, & remiſſum eſſe.* pro rerum ſcil. in qibus verſatur, varietate. qod de Pio infrà, § 16. De patre ſuo Gregor. Naz. in *epitaph.* Ἀλλ' ἦν ὁ αὐτὸς, ἡμέρας μὲν, εἰ καί τις ἄλλος· ὀργὰς δὲ, καὶ τὸ ἥμερον. δύο γὰρ τούτων ὡς τὰ πολλὰ μαχομένων ἀλλήλοις καὶ ἀντικαθισταμένων, ἁπλότητος καὶ πραότητος, καὶ τῆς μὲν τὸ ἥμερον ἐχούσης μᾶλλον, τῆς δὲ τὸ ἀφελκτικὸν δίχα τοῦ φιλανθρώπου, ἐκείνῳ σωφρόνως ἀμφοτέρας ὑφάπτειν μὲν, ὡς αὐτηρᾶς, μᾶλλον δὲ τῆς ἡμερότητος· ὑρίσαις δ', ὡς ἀφελκτικῆς, μᾶλλον δ' ἐντελείας.

Τὸ ἐν ταῖς ἐξηγήσεσι μὴ δυσχερανικὸν] *ut in percipienda doctrina me non morosum præberem.* Xyl. tanqam in differentes avdiendo morositatem eam notaret, qam in avditoribus havd pavcis obſervat multísqe exagitat Plut. *lib. de avdiendo.* at Caſ. cui aſſentior potiùs, *in diſciplinis tradendis morositate omni immunem* vult intelligi; utpote qi avdientium ac diſcentium, vel importunitate, vel incapacitate, nevtiqam offenderetur. Siqidem ut ex Philemone Comico Theophilus *ad Autolyc. l. 3.*

Χλεπὸν ἀκροατὴς ἀσυήετος καθήμενος·
Ὑπὸ γὰρ ἀνοίας ἔχ ἑαυτὸν μέμφεται.
Moleſta res eſt fatuus avditor ſedens:
Se namqe præſtupore non redarguit.

Vide *infr.* § 9. Τὸ ἀνεκπλὸν τῆς ἰδιωτείας.

Καὶ τὸ ἰδεῖν ἄνθρωπον σαφῶς] *Sed circumſpicerem de homine.* Xyl. ut cum clavſula priore cohæreat, qod non videtur. *exemplar verum hominis.* Caſ. ad verbum, *& qòd viderim hominem.* pro σαφῶς avtem σοφῶς legendum conjicit doctiſſim. Junius. utrumlibet conſtare poterit. vel qòd *manifeſtè* id is ſentire ſe oſtendebat, vel qòd *ſapienter* agebat, qòd id *ſentiret.*

Ἐλάχιστον ἦγε ἑαυτὸν κριτὴν ἡγεμόνων τῷ ἐμπειρίαν] Eodem ſenſu Heraclitus apud *Laërt. l. 9.* Πολυμαθίη νόον ἔχειν οὐ διδάσκει· Ἡσίοδον γὰρ ἂν ἐδίδαξε καὶ Πυθαγόρην. Qod Philoſophi dictum ab Ambroſio Camald. Laërtii interprete peſſimè acceptum; à Gellio, cujus codicibus jam diu exciderat, in *præfatione* operis adductum, reſtituit ſimul explicátqe Salmaſius *exercit. in Solin.* Apud Athenæum *diſpoſoph. l. 13.* ſeciùs pavlò ſic effertur; Πολυμαθῆ νόον ἔχειν, οὐ διδάσκει. qo loco etiam Hipponis Athei, & Timonis Phliaſii in eandem ferè ſententiam dictum refertur, qo pronunciatur, τῆς

Πολυμαθημοσυνὴς ἐκ ἔφη κενεώτερον ἄλλο. Clemens itidem *Stromat. l. 1.* ubi Platonis illud, tanqam ex *Demodoco*, qod in Ἐρασταῖς, legitur, (ubi Socrates πολυμάθειαν aliud à *philoſophia* eſſe multis contendit) adduxiſſet; Μὴ δὴ ἡγοῦ τὸ φιλοσοφεῖν λέγειν, ἢ τὰς τέχνας κυπτάζοντα ζῆν, οὐδὲ πολυμαθῆτα, ἀλλὰ ἀλλὸ τι. Subjungit, Ἡσιόδῳ, ὄιμαι, ὡς ἄρα ἤδη πολυμαθῆ νόον ἔχει ὁ διδάσκει καὶ Ἡράκλειτον. qi locus cùm ſit depravatiſſimus, ex M. S. Heſchælius legendo, ὡς ἄρα πολυμάθεια νόον ἔχειν, ex parte ſatis feliciter reſtituit; ſed mendum omnium fœdiſſimum intactum reliqit. legendum ergò, Πολυμάθεια, νόον ἔχειν ὁ διδάσκει. atq; ità fortaſſe etiam Athenæus ſcripſerat. Deniqe tanqam Democriti idem ferè lavdat Stobæus *tom. 2. tit. 4.* Πολλοὶ πολυμαθέες, νόον οὐχ ἔχουσι. qod apud noſtros vulgari dicterio eſt celebre, *Peritiſſimos qosqe non & prudentiſſimos eſſe.* **The greateſt clarks are not alwayes the wiſeſt men.** Cæterùm Apollonius bonorum ſuorum minimum cenſet, qod alii in ſe ſummum reputant: hi verò inane prorſus ac futile qiddam pronunciant. Vide *infr.* § 9. Τὸ πολυμαθὲς ἀνεπιφάντως. Optimè verò ſive Democritus, ſive Heraclitus (alterius enim dictum eſſe nullus ambigo, etiamſi nomen nullum adſcriptum extet) apud Stob. *tit.* 34. Πολυμαθίη κέρτα μὲν ὠφελέει, κέρτα δὲ βλάπτει τὸν ἔχοντα. ὠφελέει μὲν τὸν ἀξιὸν ἄνδρα· βλάπτει δὲ τὸν ῥηϊδίως φανεῦσα πᾶν ἔπος, καὶ ἐν παντὶ δήμῳ. Nec diſpar Ariſtippi illud, ὅτι πολυμαθίᾳ σεμνυνόμενοι· Ὥσπερ οὐχ ὁι πλεῖστα ἐδίοντες καὶ γυμναζόμενοι ὑμαίνεσι μᾶλλον τὰ δέοντα περιφερόμενοι· ἔτως οὐχ ὁι πολλὰ, ἀλλ' ὁι χρήσιμα ἀναγινώσκοντες, εἰσὶ σωφρονέστατοι. Porphyrius deniqe *de abſtinent. l. 1.* ἐκ ἔστιν ἡ εὐδαιμονικὴ ἡμῖν θεωρία, λόγων ἀθροισις, καὶ μαθημάτων πλῆθος, ὡς ἄν τις φήσειεν.--- ἔτω γὰρ οὐδὲν ἂν ἐκώ-

λυε

λυεν τοὺ πᾶν μάθημα συμφορᾶς, εἰ) εὐδαίμονας. γιῶ δ' ἐχ ὅπως πᾶν μάθημα ὃ συμπληροῖ τὴν θεωρίαν, ἀλλ' ἐδὲ τὰ περὶ τὴν ὄντως ὄντων, ἐὰν μὴ περσῇ, ἢ ἡ κατ' αὐτὰ φυσίωσις ἢ ζωή. Avdiant Chriſtiani, ab ore hominis nomini Chriſtiano infeſti, dogma ſanè Chriſtianiſſimum.

Πῶς δεῖ λαμβάνειν τὰς δοκούσας χάριτας] τὰς δοκούσας χάριτας, ſicut *infr.* § 16. τὰς δοκούσας τιμάς. & *l.* 4. § 3. Τῶν εὐφημεῖν δοκόντων. qia hoc loco multa vulgò habentur, qæ Stoici eo nomine nevtiqam dignanda cenſent. Ars eſt qædam in beneficiis dextrè tam accipiendis, qàm & largiendis. Plutarch. *de Socrat. genio:* Ἡ χάρις ὥχ ἥπλον δεωμένη τὸ λαμβάνοντος ἢ τὸ διδόντος, ἐξ ἀμφοῖν τελεῖται περὶς τὸ κρῖον. ὁ μὲ δεξάμενος, ὥσπερ σφαῖραν ἐυ φερομένην, κατέχρινεν ἀτελῆ πεσοῦσαν. Eandem imaginem aliò tranſtulit Plutarchus idem in *lib. de audiendo:* Ὥσπερ ἐν τῇ σφαιρίζειν τὸ βαλόντι δεῖ συνιέμενον εὐρύθμως φέρεσθαι τὸν δεχόμενον· ὅτως ἐπὶ τῆ λόγων δεῖ τις εὐρυθμία ἢ πρὸς τὸν λέγοντα, ἢ πρὸς τὸν ἀκροώμενον, ἂν ἐκείτερος τὸ πρέπον ὡπῷ φυλάττῃ. Seneca, *de benefic. l.* 2. *c.* 17. *Volo Chryſippi noſtri uti ſimilitudine de pilæ luſu: qam cadere non eſt dubium aut mittentis vitio, aut accipientis. tunc curſum ſuum ſervat, ubi inter manus utriuſqe, aptè ab utroqe & jactata & excepta, verſatur.* Lavdat hoc nomine Lacedæmonios apud Herodotum *l.* 4. Anacharſis, τέτταρσι ὄ εἴ) μένοισι σωφρόνως δόναί τε ἢ δέξασθαι λόγον.

Διὰ ταῦτα] D. Jun. vult ταύτας, χάριτας ſcil.

§ 9. Σέξτε] *Avdivit & Sextum Chæronenſem Plutarchi nepotem.* Capitolin. & Evtrop. ἀδελφιδῆν. Evſeb. τὸν ἐκ Βοιωτίας. Dio, Svidas & Philoſtrat. in *Herod.* Qæri forſan poſſit an idem ſit, qi Pyrrhonias opiniones ſcripto propugnat. negant in *Plut. vit. c.* 5. Rualdus, & *ad Hiſtor. Aug.* Salmaſius; qi & Sexto Afro iſtud tribui monent. negat & *ad hiſtor. eand.* Caſavbonus, qi *ad Laërt. vit.* tamen ſecùs ſtatuerat.

Οἶκια τὸ πατρονομούμενα] *domus ad arbitrium patrisfamilias inſtitutæ.* Xyl. qo ferè ſenſu Svidas. Πατρονομούμενοι, οἱ τοὺ παρὰ τῆ πατρῴων παραδεδομένοις νόμοις πρῶντες. niſi qòd hìc ad majorum jam defunctorum, illìc ad ſuperſtitum adhuc parentum leges vivitur. Ità certè Plato primos mortales ait, *de leg. l.* 3. Ἔθεσι ἢ τοῖς πατρικοῖς νόμοις ἐπομένους, *inſtitutis legibúſqe patriis vixiſſe.* móxqe ubi de Cyclopibus Homeri illud ex *Odyſſ.* 1. lavdaverat,

--θεμιςεύει ὄ ἕκαςος Παίδων ἠδ' ἀλόχων.--

à *patrio* hoc regimine *regium* dicit profluxiſſe, in qo ſcil. primo ætati honos ille deferebatur, διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν ἐν παιρὸς ἢ μητρὸς γεγονέναι, ὅις ἐπόμενοι, καθάπερ ὄρνιθες, ἀγέλαις ἐπέπιπτον, πατρονομούμενοι ἢ βασιλείαν πασῶν δημοπάτων βασιλεύομενοι. qem locum Svidas, opinor, explicare volebat. Verùm meliùs Caſavb. *domum patrio affectu gubernatam* intelligit: in qa Dominus domus, etiam qoad ſervos & famulos, non titulo tenùs tantùm, ſed re verâ, paterfamilias exiſtit. non eâ qidem ratione, qâ Martiali, *l.* 1. *ep.* 85. qia

Domúmqe & agros implet egitibus vernis,
Pater familiæ verus eſt Qirinalis:

Sed qâ Seneca ex majorum mente monet, *epiſt.* 47. *Vide,* inqit, *qam omnem invidiam majores noſtri dominis, omnem contumeliam ſervis detraxerint. dominum patrem familiæ appellarunt; Servos, qod etiam in mimis adhuc durat, familiares.* Verus ergò paterfamiliæ, qi & erga ſervos paterno more ſe gerit. Plinius *l.* 5. *ep.* 19. *Eſt mihi ſemper in animo, & Homericum illud, πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν, & hoc noſtrum, paterfamilias.* Tertull. *apologet. c.* 34. *Gratius eſt nomen pietatis, qàm poteſtatis: etiam familiæ magìs patres, qàm domini vocantur.* Cæterùm fruſtra vocantur, niſi nomini ſuo reipſa reſpondeant. Qalem avtem hic Marcus Sexti domum, tale Dionyſii regnum voluit eſſe Dio, σωφροσύνη ἢ δικαιοσύνη μετ' εὐμοιρίας πατρονομούμενον. Plut. *Dion.* Atq; hoc eſt qod in Ulyſſe ſuo celebrat Homerus *Odyſſ.* ϛ'. *v.* 47.

Τοῖς δ' ἔσαν βασιλῆες· πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν.

& *ibid. v.* 234. & ϛ. *v.* 12.

Λαῶν ὅισιν ἄνασσε· πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν.

His, qos rexit, mitis erat populis, patris inſtar.

Ad illud avtem Homeri oculum habuit Libanius *orat.* 14. ubi narrat ſe de Florentio Cilices qoſdam percontatum, εἰ μέμνηται πῶ περὶ Ὀδυσσέως εἰρημένων Ὁμήρῳ, ἢ ὅσις ἦν πρὸς τὸν Ἰθακησίους. ab eis reſponſum retuliſſe, his verbis, qæ qo mentem genuinam indicem, ſubjicio: ἢ λίαν ἔρασιν· ἢ ὅτε δεῖν ἡδέως, ὅτε πλήξειν. ubi δεῖν ἡδέως illud cum vitioſum eſſe avtumaret Vir doctiſſ. Feder. Morellus ἡδέως expuncto, ἥδεσθ subſtituit: vertítqe, *illi admodùm ſe meminiſſe dixerunt, & neqe opus eſſe lætari, neqe ferire.* qæ ſanè verba qid ſibi velint, Oedipo aliqo, qi explicet, opus eſt. mitto qod *ipſos meminiſſe* refert, lapſu gemino cum eo, qo εἰ μέμνηται antè verterat, *nunqid meminiſſent,* cùm de Florentio præſide ab ipſis Libanius, non de ipſis, qæſiviſſet. Tum an *non lætari opus* habebant, qi præfectum πρὸς τοὺ ἀρχομένους (Libanium avdis) ἥμερον βέλτιςόν τε, Ulyſſis inſtar, nacti eſſent. Verùm ſanus ac ſincerus eſt locus, qem vitii ſuſpectum vir doctiſſ. habuit, qi in Libanio & creberrimè, & turpiſſimè lapſus deprehenditur. de Florentio utiqe reſpondent Libanio, *illum admodùm meminiſſe;* (eorum ſcil. qæ de Ulyſſe à Poëta dicta ſunt) réqe ipſâ exhibere. *neqe* enim *avt vincire libenter, avt ferire* h. e. *nec in vincula conjicere, nec plectere qenqam proclivem eſſe.* ità τὸ δεῖν uſurpavit & Plato in *Cratylo*; ubi ἅπλειν & δεῖν, *nectere & vincire,* ſive *ligare,* idem

ſere

ferè esse affirmat. Qod autem in Ulysse Homerus, idem in Cyro prædicat apud Xenophontem *pæd. l.* 8. his verbis Chrysantas. Πολλάκις μὲν δὴ κἀγὼ ἄλλοτε κατενόησα, ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ. οἵ τε γὰρ πατέρες προνοοῦσι τῶν παίδων, ὅπως μήποτε αὐτοῦ ταράττωσι ὁπλέηλη. Κῦρος τέ μοι δοκεῖ νῦν συμβουλεύειν ἡμῖν, ἐφ' ὃν ἂν μάλιστα εὐδαιμονοῦντες διατελοίημεν. & Xenophon ipse, *lib. eodem*; ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀρχομένων πατὴρ καλούμενος. addit etiam, & à servis, καὶ εἰς τὸ διαλέγειν κατεσκευασμένων. Idem hoc de se, ad populum ipsum provocatione factâ, profitetur Tullius Rex, apud Dionysium Halicarn. *l.* 4. Πᾶσι τοῖς πολίταις, ὡς πατὴρ παῖσι γνησίοις αὐτὸς χρώμενος. Qodque ille de Cyro, de Antonino nostri patre Pausanias in *Arcadic.* Τοῦτον Εὐσεβῆ τὸν βασιλέα ἐπάλεσαν οἱ Ῥωμαῖοι, διότι ἐς τὸ θεῖον πρῶτα μάλιστα ἐφαίνετο χρώμενος· δόξῃ δὲ ἐμοὶ καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο Κύρου φέρεσθαι ἂν τοῦ πρεσβυτέρου, πατὴρ ἀνθρώπων καλούμενος. idem & in Justiniano celebrat Procopius *de structuris orat.* 1. & Arcadio commendat Synesius *de Regno.* Libanius, *orat.* 12. Ἐοικέναι δεῖ πατρὶ τὸν βασιλέα. Et Erasmus in *institut. princip. Bonus princeps non alio animo debet esse in suos cives, quàm bonus pater familiâs. in suos domesticos. quid enim aliud est regnum quam magna familia? quid Rex nisi plurimorum pater?* His opponuntur οἱ παραλαίνοντες τὰ πάτρια, καὶ δεσποτικωτέρας ἀρχὰς ὀρεγόμενοι. Aristot. *polit. l.* 5. *c.* 10. Hoc nomine Cambysem notabant Persæ, cùm dicerent, ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος· Καμβύσης δὲ δεσπότης. Κῦρος δὲ πατήρ. *Darium institorem esse*, qia nundinabatur omnia; *Cambysem* herum, qia asper & insolens; *Cyrum patrem*, qia mitis, bonus, benignus, beneficus. Herodot. *l.* 3. Optimè Th. Morus noster:

Legitimus immanissimis
Rex hoc tyrannis interest:
Servos tyrannus quos regit,
Rex liberos putat suos.

Putat? imò *habet.* pro liberis habet, & habet liberos. Idem: *Princeps pius nunquam carebit liberis:*

Totius est regni pater.
Princeps abundat ergò felicissimus
Tot liberis, quot civibus.

Καὶ τὴν ἔννοιαν] omisit Xyl. *propositum*, Cas. reddidit. *cogitationem*, oportuerat. Vide § 3.

Τοῦ κατὰ φύσιν ζῆν] Refert Laërt. *l.* 7. in *Zenon. Citiens.* Zenonem primum in *lib. de nat. homin.* statuisse, Τέλος εἶναι τὸ ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν· quod idem esse τῷ κατ' ἀρετὴν ζῆν. ὅπερ ἄγει πρὸς ταύτην ἡμᾶς ἡ φύσις. (quod & Cicero *Offic. lib.* 3. *Quod à Stoicis dicitur, convenienter naturæ vivere, id habet hanc, ut opinor, sententiam, cum virtute congruere semper.*) Eum secutum Cleanthem *lib. de volup.* Hecatonémq; & Posidonium *lib. de finib.* Verùm Jo. Stobæus *collectan. tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 5. Zenonem asserit τὸ τέλος dixisse, τὸ ὁμολογουμένως ζῆν. quod cùm posteriores deficientiùs dictum existimarent, Cleanthem primùm τὸ τῇ φύσει adjecisse. Subjicit autem ipse, ἰσοδυναμεῖν ταῦτα, τὸ κατὰ φύσιν ζῆν, καὶ τὸ καλῶς ζῆν, καὶ τὸ εὖ ζῆν. Retinuerunt istud deinceps Stoici. Noster *l.* 3. § 4. Τῶν ὁμολογουμένως τῇ φύσει βιόντων· quod Cicero *de finib. lib.* 3. *Congruenter naturæ convenienterq; vivere.* Senec. *epist.* 5. *Nempe propositum nostrum est, secundùm naturam vivere.* Et *de vit. beat. c.* 31. *Solemus dicere, summum bonum esse secundùm naturam vivere.* Philo Jud. *de migrat.* Τοῦτό ὅζι τὸ παρὰ τοῖς ἄλλοις φιλοσοφήσασιν εὐδαίμονον τέλος, τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν· γίνεται δ', ὅταν ὁ νοῦς εἰς τὴν ἀρετῆς ἀτραπὸν ἐλθὼν κατ' ἴχνος ὀρθὸς λόγῳ βαίνῃ, καὶ ἑπόμενος θεῷ, τὴν προσήκουσαν αὐτῷ διαμεμνημένος, καὶ πάσας ὁμοῦ καὶ παντελεῖς ἔρχοις τε καὶ λόγοις βεβαιούμενος. Idem vult esse, *secundùm naturam vivere, rectæ rationis semitam tenere, & Deum segi, mandatis ipsius per omnia obsequendo.* Vide *infrà ad* § 16. & *ad lib.* 2. § 9, & *lib.* 4. § 42. & *ad lib.* 5. § 3. 9.

Τὸ σεμνὸν ἀπολάσεως] Ità *l.* 2. § 5. μὴ σεμνόπηλος ἀπολάσεις. Vide notas ibi. Contrà L. Vero imperii cum Marco consorti, *callidam severitatis simulationem* impingit Jul. Capitolinus in *Marc.* Nec à nota saltem aliquâ hac in parte Marcum ipsum immunem evasisse idem indicat, dum refert *datum ei vitio, quòd & fictus fuisset, nec tam simplex quàm videretur, aut quàm vel Pius vel Verus fuisset.* Vero certè *simplicitatem* tribuit Alexander Severus, ubi Antoninorum virtutes peculiares commemorans, dixit; *Quid Pio sanctius? quid Marco prudentius? quid Vero simplicius? quid Bassiano fortiùs?* Lamprid. Qin & de Vero Capitolinus ipse in *Pio*: *Amavit tamen Antoninus Pius simplicitatem ingenii, puritatémq; vivendi: hortatúsq; est ut imitaretur & fratrem.* ubi *puritatem vivendi*, καθαριότητα, .i. *munditiem*, interpretatur Casaub. qæ vitio qandoq; affinis est. Verùm Capitolino de Vero secum convenire qî possit, viderint alii. mihi locus ille prior in Marco mendi suspectus est: nisi si ità accipi debeat, quòd ad Marci mores per tempus aliqod ille se specie saltem tenùs accommodaverit. ut fuerit qod in Senatoribus qibusdam Plinius perstringit, *lib.* 6. *epist.* 13. *temporaria gravitas, vel potiùs gravitatis imitatio.* eò inclinarem lubens, nisi ut vitium ingenitum avtor notâsset. Qod autem de Sexto Marcus hîc, de Liciniano qæstore pariter Sidonius Apollinar. *l.* 3. *epist.* 7. *Nihil affectatum simulatúmqe; vera potiùs severitas, qàm severitatis imitatio.* Vide *infrà ad* § 14. φιλάνθρωπος.

Τὸ σοφιστικὸν τῶν φίλων] *In consulendo amicis sagacitatem.* Xyl. ut σοφίζεσθαι hîc sit *conjectari*, & *conjectando sagaciter indagare*, qid qis velit, qóve opus habeat. Atq; ità Marcus usus est infrà, § 14. Μὴ δεῖσθαι σοφισμοῦ τοῦ φίλους. sed meliùs Cas. *Amicorum ingenia sedulò observare.* ut σοφίζεσθαι istîc sit *obser-*

observare, & *observando rationem alicujus habere*, ad ingenium ejusdem se accommodet. Etenim σχάζεσθαί τινες, est *rationem alicujus habere*. Galen. *de fractur. l.* 1. Ἐγὼ γδ, ὅταν μὴ παρὼν παρόντι συναναγινώσκω τι βιβλίον, ἀκριβῶς σχάζεσθαι δυνάμει τῆ μέτρῳ τῆς ἐξηγήσεως, ἀποβλέπων ἐκάστοτε πρὸς τὸν τὰ μανθάνοντα ἔξιν. ὅταν γ' ὑφορῶ πᾶσιν, ὅτε τὰ ἄκρα παρεσκεύασμένα, ὅτε τὰ χείρω σχάζομαι. τὸ μὴ γδ τοῖς πλείοσιν ἀσαφὲς ἔστω· τὸ δ' ἀνιᾶται χρηνίζοντας ἐν τοῖς συρέσιν. ἄκρον δ' ἐν ἥκιστα τ' μέσῳ ἔξιν ἐχόντων σχάζεσθαι. *In privata lectione accuratam prorsus habeo discentis rationem; in scriptis nec optimè nec pessimè imbuti, sed mediocrium tantùm rationem habeo.* Polybius *hist. lib*, 6. Ἡγε μὴ σύγκλητον πάλιν ἡ πληκαύτου ἔχουσα δύναμιν, ἐν τοῖς κοινοῖς πράγμασιν ἀναγκάζεται πρόσεχειν τοῖς πολλοῖς, καὶ σχάζεσθαι τὸ δῆμο. *Senatus multitudinem respicere, populiq; rationem habere cogitur.* Et mox; Ὁμοίως γε πάλιν ὁ δῆμος ὑποπτεύεσθαι δεῖ τὴν συγκλητον, καὶ σχάζεσθαι ταύτης ὀφείλων, καὶ κοινῆ καὶ κατ' ἰδίαν. *Populus Senatui obnoxius est, ejusdémq; rationem habere, sive eundem observare necesse habet.* Et rursus: Ὀφείλουσι δὲ ἀεὶ ποιεῖν οἱ δήμαρχοι τὸ δοκοῦν τῷ δήμῳ, καὶ μάλιστα σχάζεσθαι τῆς τότε βουλήσεως. *Id exeqi quod populo videbitur, ejúsque voluntati sese accommodare.* Marcus ipse *l.* 3. § 11. Τοῦ κατ' ἀξίαν συσχάζομαι. *Simul rationem habeo cujusque pro existimatione sua.* & *l.* 10. § 6. σχάζομαι τῶν ὁμογνῶν. *Cognatorum mihi rationem habeo.* & *l.* 8. § 3. ἡ φύσις ἐσχάσατο *natura uniuscujusque rei rationem habet, curam gerit.*

Κηδεμονικῶς] *Sedulò, studioſè, cum cura cautione; benevolâ & amicâ.* Polyb. ibid. Τοῦ μὲν ἐχθρῶς καὶ ἀκαλλωπίστως, τοῦ δ' φιλικῶς καὶ κηδεμονικῶς ἔχοντος. Inde oxymoron Clementis illud *Pædag. l.* 1. *c.* 8. Ἀλλ' ἁδὲ ἀλλότριον τοῦ σωτηρίου λόγου, κηδεμονικῶς λοιδορεῖσθαι. καὶ γδ καὶ τοῦτο τῆς θείας φιλανθρωπίας φάρμακον· εἰ δὲ λέξαι χρή, καὶ λοιδορεῖσθαι δεῖ. & *c.* 9. Νουθέτησις μὲν ἔν ὅτι, λόγος κηδεμονικὸς, νῦ ἐμπαιπτικός. Facetè Alexis *Midone* (referunt Athen. *l.* 15. & Eustath. *ad Odyss. ι'.*)

Ὁ πρῶτος εὑρὼν μὴ λυχνέχε θεμπαλεῖν
Τῆς νυκτὸς, ὦ τις κηδεμὼν ἦν δακτύλων.
Qi primus docuit cum laternâ incedere
Noctu, digitorum egregius curator fuit. Grot.

Καὶ τὸ ἀνεκλικὸν τῶν ἰδιωτῶν] *Facilitatem ergà privatos.* Xyl. parùm commodè. ἰδιῶν) enim, homines *imperiti*, qualis plebs esse plerumque solet. Sic Lucas *Act. c.* 4. *v.* 13. ἀγράμματοι καὶ ἰδιῶται. & Athenæus *l.* 4. ὁ σύλλεξα καὶ ἰδιώτης, σφόδρα καὶ ἀνθρώπινος. Sed & Chaldæo Paraphrastæ, & Judæis Doctoribus הדיוט iſtinc pro *vili, plebeio, rudi, literarum imperito.* Talium imperitiam & stoliditatem *sustinere* posse, artis laudisq; est haud infimæ. Pythagoras apud Stobæum *tom.* 2 *tit.* 19. Μεγάλης δεῖ παιδείας, τὸ ἀπαιδευσίαν δυνατῶς φέρειν. Vide *suprà* § 8.

Καὶ τὸ ἀθεωρήτου τῶν ὁμοιμόνων] Locus depravatus, & Xylandro conclamatus. Annotator Lugdun. *Interpretor*, inqit, *ut ea spectare non cuperem, qæ opinione tantùm constant.* ὀιεῶς *enim est opinari.* Est reverâ; sed ὁμόμνα pro *opinabilibus* vix, opinor, qisquam admiserit. Addit idem; *Vel, ut spectare non cuperem eos qi magnificè de se sentiunt.* ὄιημα *enim & ὄιησις apud Plutarchum, Laërtium, & Dionysium significat præsumptionem &* ὕπαρσιν, Mer. Calavb. Τῶν ὁμοιμόνων nomine τοὺς ἰδιώτας designari existimat. idémq; hîc de Sexto prædicare Marcum, qod Epictetus *Enchir. c.* 68. hisce verbis præcepit; Μὰ λέλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις περὶ τῶν θεωρημάτων. Qod genus vitii notans Cicero *de Orat. l.* 2. *Omnium autem*, inqit, *ineptiarum, qæ sunt innumerabiles, haud scio an ulla sit major, qàm illorum, qi solent quounque in loco, quounque inter homines visum est, de rebus, aut difficillimis, aut non necessariis argutissimè disputare.* Verùm id mihi animo insidere neqit, cùm in clavsula proximè antegressâ τῶν ἰδιωτῶν meminerit; nec verisimile videatur Marcum de eisdem prorsus agentem, verbulo tantùm unico interjecto, vocabulum alterum usurpâsse voluisse. Sed nec ex ipsis verbis, prout exhibentur, qî elici possit iste sensus, intelligo. Clariſs. Salmasius, οἱ ὁιόμνοι *sunt*, inqit, *qi res τῇ ὁιήσει, .i. opinione tantùm metiuntur. notum illud, Sapientis non esse dicere, Non putabam. non tantùm sic delicta sua multi excusant ac defendunt, sed etiam τὸ putabam in multis aliis locum habet. Putabam sic rem casuram, aut non putabam. Puto tamen locum hunc non vacare vitio. legendum fortasse,* καὶ τὸ ἀνεκλικὸν τῶν ἰδιωτῶν, καὶ τὸ ἀθεωρήτου τῶν ὁιομόνων. *i. e. Qi facilè ferret idiotas ac rerum imperitos; sed & inconsiderationem eorum, qi leviter res perpendunt, & solam ὄιησιν pro attentione & districtiori examinatione afferunt.* Conjecturam meam adjicere licuerit, à D. Salmasii vestigiis pavlùm admodum deflectendo, à sensu nihil, legerim, καὶ τῶν ἀθεωρήτως ὁιομόνων, *eósq; qi citra consideronem opinantur, & de rebus qibusvis temerè statuunt.*

Καὶ τὸ πρὸς πάντας εὐάρμοστον] Qod de se Apostolus *ad Cor. ep.* 1. *c.* 9. *v.* 20. Ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἄνομος (μὴ ἄνομος θεῷ ἀλλ' ἔννομος Χριστῷ) ἵνα κερδήσω ἀνόμους. ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν, ὡς ἀσθενὴς, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω. τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινας σώσω. & *c.* 10. *v.* 33. Πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. *In licitis omnibus nimirum omnibus placere & satisfacere satagebat; omnia factus omnibus; non amittendo fidem, sed ostendendo pietatem.* Gregor. Rom. *pastor. l.* 2. *c.* 5. & *regist. l.* 1. *ep.* 24. *Compassione misericordiæ, non simulatione fallaciæ.* Avg. *ad Hieron. ep.* 1. *Nunc ad licita condescendens, nunc à licitis se cohi-*

bens: nunc moralia docens, nunc myſtica diſſerens. Gilbert. *in Cant. Serm.* 27. qi videndi ulteriùs in locis adnotatis: ſed & Ireneus *adverſ. Valent. l.* 3. *c.* 5. & Oecumenius ex Chryſoſt. Theodoret. Phot. aliiſque *in ep.* 1. *ad Cor. c.* 9. Eſtque ſanè ars qædam, nec contemnenda, nec obvia paſſim, eóque laude dignior, qò plerumq; rarior comparet, accommodandi ſeſe gnaviter citra decori leges imminutas qibuſcunq;, ad ipſorum, qibus id datur, emolumentum procurandum, offenſionémve declinandam. qam & Marco *indulgentiæ* nomine tributam à Capitolino cenſet cl. Caſaubonus, & εὐαρμοσίαν τοῦ τρόπου interpretatur ex Platone *de Repub. l.* 3. Cæterùm iſta degenerat, & in vitium devergit, ubi in mores ſe induit, qæſtúsq; vel blanditiæ cavſâ adhiberur. qod genus hominum nunc Chamæleonti aſſimilatur, qi *colorem ſubinde mutat, reddítque qemcunq; proximè attingit.* Plin. *l.*8. *c.*33. & Solin. *c.* 43. Ità Plut. *de adulat.* Ὥσπερ τοῦ θηρίου, ὅσα πεφυκότα τὴν χρόαν τρέπειν, συναφομοιοῦται τοῖς ὑποκειμένοις χρώμασι καὶ χωρίοις, ἀλλοίοις χρώμασι, κἂν τύχῃ ὀικείοις, κοσμούμενον· nunc Polypos qi & *colorem mutat ad ſimilitudinem loci.* Plin. *l.* 9. *c.* 29. Ὥστε τὴν χροιὰν, αἷς ἂν πλησιάσῃ, πέτρας ὁμοίαν. Plut. *natur. qæſt.* 19. Vide & Lucian. *dialog. marin.* 5. indè Pindarus *ibid.* & *de animal. ſolert.* ab eodem adductus. Πολλὰ θηρὸς χρωὶ μάλιστα νόον προφέρων, πᾶσιν πολίεσσιν ὁμιλεῖ. ubi forſan tamen legendum, ὁμίλει· ut præcepti monitive rationem habeat; qale & Theognidis illud, eidem cùm ibidem, tum & περὶ πολυφιλίας, lavdatum:

Πελὸπεδος νόον ἴσχε πολύφρονος, ὃς πολὶ πίσυνος
Τῇ σφ ὁμιλήσῃ, τοῖς θ ἑδεῖν ἐφάνη.

qæ in Theognidis tamen, qas nunc habemus, *elegiis* aliter pavlò ſic concipiuntur,

Πελύπτε ὀργλὼ ἴσχε πολυτρόπου, ὃς πολὶ πίσυνος
Τῇ προσομιλήσῃ, τοῖς θ ἑδεῖν ἐφάνη.

Qam lectionem ſecutus eſt, qi in Philoſtratum Ægyptium, Philoſtrato Lemnio referente in *vit. Sophiſt. l.* 1. per παρῳδίαν iſtud tranſtulit;

Πελύπτε ὀργλὼ, ἴσχε Φιλοστράτου, ὃς Κλεοπάτρης
Νῶϊ προσομιλήσας, τοῖς θ ἑδεῖν ἐφάνη.

At contrà Phocylides;

Μηδ' ὡς πλεσφυὴς πολύπους χθὶ χῶρον ἀμείβει.

Ἰόης Tragic. apud Athen. *l.* 7.

Σπόγγῳ μελαγκίνητα πολύπων χροός.

Qin & de viro verè bono Gregor. Naz. *orat.* 27. Ὥστε θεῖόν τι πάθημα, καὶ τὸ τοῦ θεοῦ μιμεῖσθαι λέγειν, Ἐγὼ δέ εἰμι, καὶ ἂν ἀλλοίωμαι. ἴσως μεταπεσθήσεται, οὐδὲ μεταπεσθήσεται, οὐδὲ συμμεταπεσεῖται τοῖς καιροῖς καὶ τοῖς πράγμασιν, ἀλλοῖος ἄλλοτε μενόμενος, καὶ πολλὰς μεταλαμβάνων χρόας, ὥσπερ τὰς ἐκ πετρῶν οἱ πολύποδες, αἷς ἂν ὁμιλήσωσι. Verùm nullà imago vitioſum iſtud ἐκ κολάκων καὶ ἀφέδρων τὸ εὐάρμοστον depingat meliùs, qàm Plutarchi illa *lib. de adulat.* ab aqis deſumpta, qæ per fluxilem labilémqe, qam obtinent, naturam, vel vaſis cujuslibet concipientis, vel corporis immerſi cujusvis, figuram confeſtim induunt. Ὁ δὲ κόλαξ, inqit, ἅτε δὴ μίαν ἕξιν ἔχων μόνιμον, οὐδὲ ἑαυτῷ βίον ζητῶν αἱρετὸν, ἀλλ' ἑτέρῳ καὶ πρὸς ἕτερον πλάττων καὶ προσαρμόζων ἑαυτὸν, οὐκ ἁπλῶς, οὐδὲ εἷς, ἀλλὰ παντοδαπὸς ὤν καὶ ποικίλος, εἰς ἄλλον, ἐξ ἄλλου τύπου, ὥσπερ τὸ μεταμέλημα τοῦ ὕδατος, ἀεὶ καὶ μεταμορφούμενος τοῖς ὑποδεχομένοις. Vide *ad l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 43.

Κολακείας μὲν πάσης προτιμητέραν εἶ τὴν ὁμιλίαν αὐτῶν] Qod de Dexippo Sophiſta (opinor) apud Svidam neſcio qis: Ὁ αὐτὸς συμπότης καὶ συμπαιγνιώτης, ὅμως ἐπῄνεις ἐν σοὶ ἐν ταῖς ὁμιλίαις, ἡδέος ἦτορ τοῦ ἐπὶ χάρισιν θαυμαζομένου.

Ἀηδεστιμώτατον ἢ αὐτοῖς ἐκείνοις] De Bruto Cicero in *Oratore* § 35. *Admirabilis fama virtutum incredibilium, qæ ſpecie diſpares, prudentiâ conjunguntur. Quid enim tam diſtans, qàm à ſeveritate comitas? qis tamen unqam te aut ſanctior eſt habitus, aut dulcior? qid tam difficile, qàm in controverſiis dijudicandis ab omnibus diligi? conſeqeris tamen, ut eos ipſos, qos contra ſtatuis, aqos placatósque dimittas. ità efficis, ut cùm gratiæ cauſſâ nihil facias, omnia tamen ſint grata, qæ facis.* De Agricola Tacitus: *Nec illi, qod eſt rariſſimum, aut facilitas autoritatem, aut ſeveritas amorem deminuit.* Et Seneca *de beat. c.* 8. *Virum ſapientem* ait fore, in his qæ agit, *cum comitate magnificum.* De Marco pariter Capitol. *Philoſophia ſerium & gravem reddidit: non tamen prorſus abolità in eo comitate, qam præcipuè ſuis, mox amicis, atq; etiam minùs notis exhibebat.*

Καὶ ὁδῷ ἐξευρετικόν τε καὶ τακτικὸν] formula Marco noſtro admodum familiaris; *qâ certâ ratione methodóq;* aliqid inſtitutum deſignatur. ità ὁδῷ ὑποδεξάμενον. *l.* 5. § 34. & ὁδῷ περαίνειν. *l.* 6. § 26. & ὁδῷ καὶ ἀληθείᾳ ἐλέγχειν. *l.* 3. § 11. Epictet. *diſſert. l.*1. *c.*16. Deum ait dediſſe nobis τὴν διάνοιαν τὴν παρακολουθητικὴν τούτων, (externa vult) καὶ ὁδῷ χρησικήν. Ariſtides *palinod. in Smyrn.* Πάντα ὡς ὡσπερ ὁδῷ κεχωρηκέναι φαίνεται. Apud Plut. *de commun. notit. præfat.* Stoici qidam Arceſilaum Academicósq; appellant, λυμεῶνας τῆς ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ δογμάτων ὁδῷ βαδιζόντων ἀναιρετάς. Zeno Citt. apud Laërt. *l.* 7. Τὴν φύσιν εἶ πῦρ τεχνικὸν, ὁδῷ βαδίζον εἰς γένεσιν. qod Cicero de Nat. Deor. *l.* 1. *ad gignendum progredientem viâ.* & *ibid.* χωρεῖς τε αὐτῆς (de Dialectica loqitur). Οὐκ εἶ ὁδῷ ἐρωτᾷς καὶ ἀποκρίνεται· ubi Caſavb. ὁδῷ i. *viâ & ratione*, ut ſolet loqi Cicero. Sanè *viam & rationem* conjunxit Cicero in *Verrin.* 2. *viam & artem in Bruto.* Sed & in *de finib. l.*2. qi eſt locus huic geminus; *Omnis in qærendo, qæ viâ qadam & ratione habetur oratio,* &c. Confirmat avtem iſtinc Ruald. in *Plut. vit.* Sextum iſtum non eſſe Empiricum illum, qi diſciplinas omnes oppugnatum & everſum ibat.

Μηδὲ

Μηδὲ ἔμφασίν ποτε] qod Cicer. *de fato. ut nemo in eo libidinis vestigium viderit.* de Stilpone Megarico loqitur.

Ἅμα τε ἀπαθέστατον ἐῇ), ἅμα ὃ φιλοσοφρόνατον] Ità scil. exemplo suo ostendit Sextus, qod Seneca *de Clement. l. 2. c. 5. Secta Stoicorum, licèt apud imperitos malè audiret tanqam nimis dura, nullam benigniorem leniorémqe esse, nullam amantiorem hominum.* possèqe φιλοσοφίαν uberrimam etiam cum summa ἀπαθείᾳ consistere simul. Infandum interim facinus ac ridiculum simul patravit editor bonus ille Lugdunensis, qi ἀπεχθέστατον pro ἀπαθέστατον nobis hoc loco suppositit. dignúmqe patellâ operculum adjecit Annotator, cùm ἀπεχθὴς, qod propriè *odiosum* significat, hîc *odio vacuum* designare adnotavit. cum lectionis genuinæ hominem monere posset adjecta interpretatio. res scil. admiratione digna fuerit, esse hominem eundem & odio vacuum & ad amorem propensum. Verùm ut idem & affectuum perturbationibus cum maximè immunis, & ad amorem genuinum interim propensissimus existeret, miraculi propè loco haberi poterat. Siqidem ut vulgato dicterio dici solet,

Amare & sapere vix Deo conceditur.

Τὸ ἔυφημον καὶ τοῦτο ἀλόφωτί] qod *benè passim audiret, idqe sine strepitu* qum *nec ipse* scil. *sibi plauderet*, ut de Tacito Plin. *l. 9. ep. 14.* & aliorum plausus etiam nihil moraretur, sed supprimeret potiùs, qod de Servatore nostro Matthæus *c. 9. v. 30.* & Luc. *c. 5. v. 14.* Contrà qàm Cicero, qi cùm elogia & encomia ab aliis sedulò avcupabatur, & solicitè emendicabat, tum & suas ipse laudes aliis qibusqe materiis intercalares subinde facere gestiebat. qàm Crescens Cynicus, qem Justinus *apolog. 1.* non φιλόσοφον, sed φιλόλοφον, καὶ φιλόκομπον vocat. qanqam usu venit ferè, ut qod de Agricola Tacitus, *ipsâ dissimulatione famæ fama fiat avctior.* qod & Christo Domino contigisse monent Matth. *ibid. v. 31.* & Lucas *c. 5. v. 15.* De Catone Salust. in *Catalin. Esse, qàm videri, bonus, malebat: ità, qò minùs gloriam petebat, eò magìs adsequebatur.* Atqs hoc sensu τὸ ἔυφημον istîc interpres uterqe accepit, ac si τὸ ἔυφημον idem qod τὸ ἔυδοξον esset. In qorum & ego sententiam lubens concederem, si τὸ ἐυφημον uspiam ità usurpatum occurreret. Verùm cùm pro *favcntia*, id est, favstâ expetitione, avt honorificâ exisitatione, externis indiciis palam factâ, qæ solet aliis exhiberi, frequentissimè adhibeatur, nec hîc secùs à Marco sumptum existimem. eò magìs, qia *infr.* § 13. ità prorsùs accepit. itaqe verterim, *favere promptum, sed sine strepitu.* ut medium qendam affectum, candidum moderatúmqe simul, designet, qalem in avditore Plutarchus desiderat: μήτε ἄτρεπτον καὶ ἀτενῆ, ὑπήματος ἀκάλλε μεζὸν, μήτε ὀρρυῆ καὶ ἄμεα κινέοντα, μήτε φωνῶ ἐυηχέμονα μάρτυρα φιλησίοις περιέμβολον, ἀλλὰ σιγῇ καὶ βαρύτητι καταπλάσω καὶ σημαπομῷ δηρόμυθον δόξαν ὑσταθὲς καὶ βαθὸς ἔχοντος ἀνδρὸς· ὅτε οὖ πάλιν ἐλαφρὸν τινα καὶ ὀργεώδη, καὶ ῥῆμα καὶ συλλαβὴν ἐφισάμενον καὶ κεκραγότα. qi nec aliis lavdem meritam deferre, ubi occasio datur, detrectat, & eandem tamen exhibet sine partium studio, ac sine contentione avt vociferatione minùs decorâ. Horum avtem sensuum optionem liberam ego lectori relinqo.

Τὸ πολυμαθὲς ἀνεπιφάντως] *absqe ostentatione.* cui contrarium τὸ φανταστοπλήκτως ἐπιδείκνυσθαι καὶ ἐπιπλάττειν φαίνεσθαι, ut noster suprà § 7. & infrà § 16. τὸ ἐπιδεικτικὸν καὶ φανταστὸν, ut Casavbon. qi videndus ad illa Pers. *Sat. 1. v. 70.*

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?

At pulcrum est digito monstrari, & dicier, Hic est. id est, δακτυλοδειξίδες· ut Philo loqitur. Senec. *epist. 16. Non est philosophia populare artificium, nec ostentationi paratum.* Vide *supr.* § 8. τῷ ἐμπειρείαν, &c.

§ 10. Ἀλεξάνδρᾳ τῷ γραμματικῷ] *Usus præterea Grammatico, Græco, Alexandro,* &c. Capitol. De Alexandro isto vise sis in eundem Aristidæ Sophistæ *sermonem epitaphium.*

Τὸ ἀνεπίπληκτον] De Alexandro Aristides. Μόνῳ ὃ ἰδιώτας τε ὠκ ἤλεγχε, καὶ παρὰ τοῖς δεξιοῖς εἰς τὰ πρῶτα ἐθαυμάζετο.

Μὴ ὀνειδιστικῶς] Ità *l. 11.* § 13. τὸ παρρησιάζεσθαι δεῖξαι, ὠκ ὀνειδιστικῶς.

Παρυπομνήσεως] Qalem Socratis disciplinam lavdat Plutarch. *de adulat. & amic.* ὃς ὅτων ἀπρέπεια τοὺ νέους ἤλεγχεν, ὡς μηδ' αὐτὸς ἀπλλαξομένους ἀμαθίας, ἀλλὰ μετ' ἐκείνων διόμενος δεῖν ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ζητεῖν τὸ ἀληθὲς· Et *Platonic. qæst. 1.* λόγων ζητεῖν κοινῇ τῶ ἀληθείαν.

§ 11. Φρόντωνος] *A Frontone* qem cur *Frontinum* hîc M. Cas. vocare maluerit, nescio. aliter enim constanter historici omnes. Et Frontinus Rhetor Alexandri, qi post Marcum diu vixerat, præceptor fuit. De Marco Capitolinus: *Oratoribus usus est, --Latino, Frontone Cornelio: --Cui & statuam in Senatu petiit.* & Dio *l. 71.* ἐν τοῖς ῥητορικοῖς τὸν Φρόντωνα τὸν Κορνήλιον. qem eundem & *l. 69.* idem hoc elogio ornat; ὁ τὰ πρῶτα καὶ τότε Ῥωμαίων ἐν λόγοις φρόντων. Et Panegyrici Maximiniano dicti avtor; *Fronto Romanæ eloqventiæ, non secundum, sed alterum decus.* ut Ciceroni, qem primum omnes agnoscunt, non secundum sed parem velit. A *gravitate* lavdat Sidonius *l. 4. ep. 3.* qi & *Marcum Frontonem* appellare videtur, *l. 8. ep. 10.* cùm tamen *Marci Frontonis* alterius, *viri Consularis*, meminerit Gellius *l. 2. c. 26.* qi eodem tempore vixerit, nec nostro interim tacito, qem *Frontonem Cornelium*, qasi ab altero illo distingvendo, appellat, *l. 19. c. 8.* Eandem cum Sidonio *gravitatis* lavdem Frontoni huic tribuit & Hieronymus *epist.*

ad Ruſticum: qo loco, falſus eſt Eraſmus, (erroris ducem ſecutus forſan Joannem Sarisber. Policrat. *l.* 8. *c.* 14.) qod *Jul. Frontonem*, cujus meminit Juvenalis *Sat.* 1. *v.* 12. & præter Juvenalem Tacitus *hiſtor. l.* 1. & 2. ab Hieronymo deſignatum cenſet. *Siccitatis* nomine notat Macrobius, vel apud Macrobium Evſebius, *Saturnal. lib.* 5. *cap.* 1. *Quatuor ſunt*, inqit, *genera dicendi: copioſum, in qo Cicero dominatur; breve, in qo Saluſtius regnat: Siccum, qod Frontoni adſcribitur: Pingue & floridum, in qo Plinius ſecundus qondam, & nunc nullo veterum minor noſter Symmachus luxuriatur.* Dignitate Conſulari à Marco fuiſſe ornatum, avtor eſt Avſonius in *grat. act. Gratian.* Ex Frontonis ad Marcum Imper. epiſtolâ (uti videtur) ſive oratione aliqâ, citat hæc Chariſius *inſtit. grammat. l.* 2. *Mihi ſatis abundéqe honorum eſt, qos mihi cotidiano tribuis.* Nec illud omiſſum velim, videri Frontonem hunc adverſus Chriſtianos vel ſcripſiſſe, vel egiſſe, ex Minutio Felice, cujus hæc in *Octavio* verba; *Sic de iſto & tuus Fronto, non ut affirmator, teſtimonium fecit; ſed convicium, ut orator, aſperſit.*

Ἐπίσημα] *ut ſcirem.* Xyl. potiùs *ut conſiderarem, animadverterem.* eſt enim ab ἐφίσημι, non ab ἐπίσταμαι. Vide *ſupr.* § 6. ἀπιστικόν.

Ὅσα ἡ τυραννικὴ βασκανία, καὶ πανοῦργος, καὶ ὑπόκρισις.] Polyb. *hiſt. l.* 2. αὐτὸ γὰρ τεκμαίρομαι [τὸ πεφύκε] πᾶσι τοῖς ἀσεβεστάτοις ἐμφαίνειν, καὶ πάσας παρεῖληφε τὰς ἐν ἀνθρώποις ἀδικίας καὶ παρανομίας. Thyeſtes apud Senecam:

Ut nemo doceat fraudis & ſceleris vias,
Regnum docebit.--

&, *Ni bicunge tantùm honeſta dominanti licent,*
Precario regnatur.--

&, *--ſanctitas, pietas, fides,*
Privata bona ſunt: reges, qâ volunt, eant.

Scilicet, ut idem *Agamemn.*

Id eſſe regni maximum pignus putant,
Si qicqid aliis non licet, ſolis licet.

& Lepidus apud Saluſt. *Omnia retinendæ dominationi honeſta eſſe.* Cæterùm regnum illi cùm dicunt, tyrannidem intelligunt. Qum enim, ut Ariſtot. *polit. l.* 1. *c.* 2. Πρώτη καὶ θειοτάτη ἡ βασιλεία. *Regnúmqe res ſit inter Deos hominēſqe* (Ethnicum pro ritu ſuo loqentem habes) *pulcherrima.* Livius *l.* 2. unde & Plato *polit.* 9. pronunciat, ὡς παντὶ δῆλον, ὅτι πόλεως τυραννουμένης μιᾷ ἧκ ἔστιν ἐλευθεροτέρα, βασιλευομένης ἧ ἧκ εὐδαιμονεστέρα. nihil mirum, ſi (qod Polybius *l.* 6.) συμφιλοῦνται καὶ συγχωροῦσι πάντες οἱ μόναρχοι, καθ' ὅσον οἷοί τ' εἰσὶ, πρὸς τῆς βασιλείας ὀνόματι. ſi inqam, *monarchæ qivis*, tyranni qoqe qantum poſſunt, *ementito regni nomine abutantur.* Inter *tyrannum* interim, *regémqe* juſtum qantum interſit, nemo meliùs Dione Pruſ. docebit, *oratione* qæ *de Regno* eſt 1. & 3. & qæ eſt *de tyrannide*, 6. cui Syneſium adjungere licet *lib. de Regno*, & è recentioribus Eraſmum in *inſtitutione principis Chriſtiani.* Sed nec tyrannum qisqam accuratiùs depinxerit, qàm Plato id præſtitit, *politic. l.* 8. & 9.

Βασκανία] *tyrannicam invidentiam* dicit; ſive qâ illis invidetur.

De qa Statius *l.* 5. *Syly.* 1.

Qinam impacatâ conſanguinitate ligavit
Fortunam invidiámqe Deus?--

Et in eandem ferè mentem Tragicus in *Theb.*

Simul iſta mundi conditor poſuit Deus,
Odium atqe regnum.--

Et Attius apud Cicer. *Offic. l.* 3.

Multi iniqi atqe infideles regno, pauci ſunt boni.

Unde Lycus apud M. Senecam *Herc. fur.* 2. 2.

Ars prima regni eſt, poſſe te invidiam pati. & de Dionyſio Siculo tyranno, Corinthi agente, Juſtinus, *l.* 21. *Laborabat invidiam præteritorum, contemptu præſentium demere; expertus, qàm inviſa tyrannorum forent etiam ſine opibus nomina.* Sive etiam ipſam *tyrannorum invidentiam*, qâ illi cùm ſeſe invicem inviſos, tum & bonos qosvis etiam exoſos, habent. Siqidem ut Clavdian. *de Honor. Coſſ.* 4.

--Sors iſta tyrannis
Convenit, invideant claris, fortésqe trucident.

Ὑπόκρισις] *Hypocriſin* dicit *tyrannicam*, qâ illos cum primis diligere & in pretio habere ſe ſimulant, qos qàm maximè oderunt. Tiberius, de qo ampliùs infr. ad § 14. *nullam, ut rebatur, ex virtutibus ſuis magìs qàm diſſimulationem diligebat.* Tacit. *annal. l.* 4. De Domitiano itidem Caſſius, Ἀνθρώπων ἐφίλησε μὲν ἀληθῶς οὐδένα, πλὴν γυναικῶν πάνυ· ἐπλάσσετο δὲ ἀγαπᾶν ἀεὶ, ὃν δεῖ μάλιστα ὑποφόβου ἦθελεν· de qo eodem & eundem videas *ad lib.* 10. § 17. exempla, qibus id comprobatum dederit, habes apud Svetonium *l.* 12. *c.* 11. Sed & qâ cuncta *ſimulare ac diſſimulare* ſolenne habent, ubi id è re ſua eſſe putant. De Alexandro 6. Pontifice Romano, filióqe ejuſdem Valentino, (qem Nic. Machiavellus tanqam exemplar Principibus imitatu digniſſimum proponit, *de princip. c.* 11.) tradit Gvicciardinus, *hiſt. l.* 6. adeò ſimulatione ac diſſimulatione celebres, ſive infames potiùs, fuiſſe, ut qaſi proverbiali dicterio vulgò jactaretur, *Pontificem nunqam qod diceret, facere; Valentinum nunqam qod faceret, dicere.* Nec aliunde illud Sigismundi Cæſaris eſſatum; *Neſcit regnare, qi neſcit diſſimulare.* Æn. Sylv. *in Panorm. l.* 1. Elegantiſſimè vir illuſtriſſimus Dan. Heinſius *Herode act.* 2. *Sc.* 2.

Non tot receſſus abditos æther habet,
Non inferi, non terra, non totum mare,
Qot avla, qam deſerta vis recti fugit:
Impervia aliis ſemper eſt, ſemper ſuis.

Huic & ὑποκρισιν αὐλικὴν illam adjicere licet, καθ'

κἀδ' ἣν (inqit Julianus *epist.* 12. expertus ipſe forſan, nec ejusdem expers, ejeret licèt, qum Baſilium eâ ipsâ tam blandè compellet & ad ſe invitet, qem non poterat non odiſſe) ἐπαινοῦντες, μισοῦσι τηλικοῦτον μῖσος, ἡλίκον ἐδὲ τοὺ πολεμιωτάτους. & Polybius, *hiſt. l.* 4. Καινὸς γὰρ δὴ τις ἔυρηται τρόπος διαβολῆς, τὸ μὴ ψέγοντας, ἀλλ' ἐπαινοῦντας λυμαίνεσθαι τοὺ πέλας. ἔυρηται δ' μάλιστα κ τοῦτον τοιαύτη κακοηθείαι κ βασκανία κ δόλ@, ἐν ᾗ δεῖ τὰς αὐλὰς διατρίβοντων, κ τῆς τοιούτων τρὸς ἀλλήλους ζηλοτυπίας κ πλεονεξίας. Hoc eſt, qòd in *vita Agricolæ* Tacitus: *Peſſimum inimicorum genus, laudantes.*

Ἐυπαιδεύσι ἀσυρότεροι] De Tiberio Sveton. *l.* 3. *c.* 52. *Filiorum, neqe naturalem Druſum, neqe adoptivum Germanicum patriâ charitate dilexit.* Scil. ut Naſo *Metam. l.* 2.

Non bene conveniunt, nec in una ſede morantur
Majeſtas & amor.—

Certè qi iſtiusmodi hominum æmulationes fœdas dirásqe, qas cum natura ſibi conjunctiſſimis exercuere, qarum prægnans eſt omnis omnium ætatum, omniúmqe gentium hiſtoria, animo recoluerit, oraculi vicem obtinere meritò cenſebit, qod à Frontone noſter hîc ſe accepiſſe profitetur.

§ 12. Ἀλεξάνδρ τῦ Πλατωνικῦ] Plures hoc nomine tum philoſophos, tum Sophiſtas recenſet Svidas. Verùm noſter iſte an ex illis ſit, certò ſtatuere nullus habeo. Alexandri Cilicis Sophiſtæ inter cæteros meminit, de qo latiùs etiam Philoſtratus in *vit. Soph. l.* 2. qi πιλοπλάτων dictus fuerit. Platonem nimirum, ſi non dogmate, dictione ſaltem æmulatus videtur. unde declamantem ubi avdiverat qidam ex Herodis Attici Sectatoribus, τὸν μὲν πιλὸν ἔυρηκέναι dixit, τὸν δ' Πλάτωνα ζητεῖν. A Marco avtem accitum, *ab epiſtolis Græcis* eidem fuiſſe, avtor eſt Philoſtratus. qi & Favorini γνησιώτατον ἀκροατὴν extitiſſe eum ait. Favorinus avtem iſte in eorum albo cenſetur, qi & *philoſophi* ſimul & *ſophiſtæ* etiam habebantur. Fieri itaqe poteſt ut Alexander ille is ipſe ſit, qem hic Marcus *Platonicum* appellat. Meminit & Galenus *lib.* περὶ τῦ προγινώσκειν Alexandri cujusdam, qi eisdem temporibus Romæ vixerit, Damaſceni. Cæterùm iſtum ait γινώσκειν μὲν τὰ τῦ Πλάτων@, ἀλλὰ τοῖς Ἀριστοτέλους προσκεῖσθαι μᾶλλον· & φιλονεικείας nomine à plerisqe notatum. Ad priorem illum itaqe potiùs inclinaverim.

Ἡ ἐν ὀπισθογρ χάριν] non ineptè iſtud in Alexandrum illum conveniat, cujus operâ ad epiſtolas Marcus eſt uſus.

Ὅπ ἀσχολός εἰμι] Vide *ſuprà* § 7. Ἀσχολ@, ὁ μὴ εὐκαίρως. σχολὴ γὰρ ἡ ἐν τῇ λεγομένῃ σωτηρίᾳ εὐκαιρία. Svidas. qi & hæc ipſe Marci ſubjungit. Cicer. *ad Attic. l.* 1. *ep.* 11. *Vereor, ne putidum ſit, ſcribere ad te, qàm ſim occupatus.*

Τὰ κατὰ τὰς πρὸς τοὺ συμβιοῦντας σχέσεις καθήκοντα] Epictet. *Enchirid. c.* 29. Τὰ καθήκοντα ὡς ὁπίπαν τῖς σχέσεσι παραμετρεῖται. *Officia ut plurimùm pro relationibus & qalitatibus perſonarum* (qas invicem gerunt) *definiuntur.* Σχέσεις avtem, ſive *relationes* & affectiones mutuæ, vel ſunt naturales, vel adſcititiæ. Epictet. *diſſert. l.* 3. *c.* 2. διάτρεσός ἐστι τύπος, ὁ περὶ τὸ καθῆκον. ἃ δεῖ γὰρ μὴ ἔχει ἀπαθῆ, ὡς ἀνδρίαντα, ἀλλὰ τὰς σχέσεις τηρῦντα τὰς φυσικὰς κ ὑπαρχούσας, ὡς εὐσεβῆ, ὡς υἱὸν, ὡς ἀδελφὸν, ὡς πατέρα, ὡς πολίτην. qod idem habet & *lib.* 2. *cap.* 14. Cæterùm de his ampliùs vide ſis Simplicium in *Commentario ad Epicteti Enchiridium*, & Caſavbonum *ad Perſii Sat.* 3. *v.* 70. Sed & Marcum ipſum *infr. l.* 8. § 27. & *l.* 11. § 18.

Τὰ περιεστῶτα πράγματα] id eſt, ut Demoſt. *Olynth.* 1. ἅπ' ἂν ἡμᾶς περιῇ τὰ πράγματα. qæ avtem Marcus περιεστῶτα πράγματα, ea Plutarch. περιεστικὰ πράγματα dixit *de ſuperſtit.* Τοιαύτη μὲν ἐν τοῖς ἀβελτέροις κ περιεστικοῖς λεγομένοις πράγμασι κ χαυνότης ἡ δεισιδαιμονία· βελτίων δ' ἐδὲ ἐν τοῖς ἡδίοσι τῆς ἀθεότητος. Clemens ſimpliciter τὰ περιεστικά. Ità *Strom. l.* 7. τῆς ἀνδρείας, ſive *fortitudinis* munus inter cætera ſtatuit, τὸ περιεστικὰ ὑπομένειν. & *lib.* 5. Pios ſæpenumero ad virtutis exercitium Deo permittente, τοῖς περιεστικοῖς περιπίπτειν. denique *lib.* 4. ἓυ μάλα τοῖς περιεστικοῖς ἅπασιν οἷόν τε ἓν καλῶς χρῆσθαι τὸ γνωστικόν. Galen. in *hortat. ad art. c.* 2. περιστάσεις πραγμάτων dixit. Καὶν τῷ βίῳ μειζόνων ναυαγίων περὶ πολλὰς οἴκοις γινομένων, ἢ περὶ τὰ σκάφη κ τὴν θάλατταν, ἐκ ὀρθῶς γινώσκοντός ἐστιν, ὑπογράφειν ἑαυτὸν ἐν τοιαύταις περιστάσεσι πραγμάτων τυφλῇ δαίμονι, μηδ' αὐτῇ βεβαίως ἐσκευασμένῃ. Idem *de ſanit. tuend. l.* 2. *c.* 1. Πολλοῖς γὰρ ἤδη ἀνθρώπων μὴ περιστάσεως πραγμάτων ὁ βί@ κ βλάπτειν μὲν ἀναγκαῖον ἐστιν αὐτοῖς, ὑποσῆναι δ' ἐκ δυνατόν. inde βίος περιστικὸς, Origeni *adv. Celſum l.* 1. *Vita negotiis moleſtiisqe implicita*; cui opponitur ὁ ἀπολυτικός. Sed & Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* ex ſtoicorum ſenſu; Τῶν καθηκόντων τὰ μὲν ἀνδ περιστάσεως· τὰ δ' περιστατικὰ πράγματα itidem pro *negotiis* & *moleſtiis*. ità Ariſtophan. *ranis act.* 1. *ſcen.* 4.

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ πόνων κ πραγμάτων;
Qis in requem ex malis vult & moleſtiis?

Menander in *Agricola*, ab Ariſtoph. *Schol.* adductus *ad Plut. act.* 3. *Scen.* 2.

Ἐν πράγμασιν, ἐν μάχαις—
Moleſtiis in negotiis, in præliis.

Epicurus apud Laërtium, in *Epic.* & Senecam, in *Claud.* Πράγματα ὁ θεὸς, ὅτε αὐτὸς ἔχει, ὅτε ἄλλοις παρέχει. id eſt, vertente Cicerone *de Nat. Deorum lib.* 1. *Negotium Deus nec ipſe habet, nec aliis exhibet.* Eodem ſenſu & περιστάσεις dicuntur

cuntur. Vide *infrà* § 15. *l.* 6. § 11. & *l.* 9. § 13.

§ 13. Κατέλυε] Inter *Stoicos*, qos avdiverit, *Cinnam Catullum* ponit Capitolin. qo loco Catulum legi poſtulat Cl. Salmaſius.

Τὸ φοιτᾶν παρ' διδασκάλων ἀκαθύμως ἔυφημον] Senec. ep. 73. *Verè philoſophus præceptores ſuos veneratur & ſuſpicit, quorum beneficio illis ſe vitiis exuit.* Sive, *illis in vitia exiit*, altera lectio à Murero eſt, à Lipſio altera. Idémqe *epiſt.* 64. *Quidni ego magnorum virorum & imagines habeam, & natales colebrem? qid in illos honoris cauſſa ſemper appellem? Quam venerationem præceptoribus meis debeo, eandem illis præceptoribus generis humani, à qibus tanti boni initia fluxerunt. Si Conſulem videro aut Prætorem, omnia qibus honor haberi ſolet, faciam; eqo deſiliam, caput adaperiam, ſcmitá cedam. Qid ergo? M. Catonem utrumqe, & Lælium ſapientem, & Socratem cum Platone, & Zenonem Cleanthémqe in animum meum ſine dignatione ſumma recipiam? Ego verò illos veneror, & tantis nominibus ſemper aſſurgo.* Juvenal. *Sat.* 7. *v.* 206.

Dii majorum umbris tenuem & ſine pondere terram
Spirantésqe crocos, & in urna perpetuum ver,
Qi præceptorem ſancti voluere parentis
Eſſe loco--

Talis Marcus noſter, qi, ut Capitol. *Tantum honoris magiſtris ſuis detulit, ut imagines eorum aureas in larario haberet, ac ſepulcra eorum aditu, hoſtiis, floribus ſemper honorarct.* Talis & Alexander, qi, ut Plutarchus eſt avtor, Ariſtotelem præceptorem cum primis coluit, οὐχ ἧττον τοῦ πατρὸς ἀγαπῶν dictitans, ὃς μὲν ἐκεῖνον μὸν ζῶν, ἀλλὰ τοῦτον ὡς καλῶς ζῶν. Cui ſententiæ aſtipulatur & Ariſtoteles ipſe apud Laërt. his verbis. Τῶν γονέων τοὺς παιδεύσαντας ἐπιμοτέρους εἶ τ μόνον γεννηπάντων· τοὺς μὲ γὰ τὸ ζῆν, τοὺς ὃ τὸ καλῶς ζῆν παραχόδς. Et Plut. *adverſ. Colot.* Τὸ μὸν ζῆν οἱ γονεῖς μ τ θεῶν ἡμῖν ἔδωκαν· παρὰ ὃ τ φιλοσόφων λόγους ἢ νόμε σωθρὸν βιόυεθα, λόγον ὑπθυμιῶν κολακῆν λαβόντες, ἓν ζῆν. Et Ariſtides *pro Themiſtocl.* Τοῖς ὑπηρετήσασιν εἰς τὸν γάνεσιν, ἢ δι' ὧν ἀφθονον ἤλθομὸν εἰς φῶς, τέτοις τὸν πρώτην μετάσην χάριν ἡγόμεθα δεῖν ἔχειν, μ τοὺ ὑπὸ τέκνων θεότερε θεύς· εἰ τύνυν τοῖς γονεῦσι δι' αὐτὸ τὸ εἶ μόνον τοσαύτην ἔχομὸν χάριν, ἢ ὁμολογεμὸν ὀφείλειν χάρα πάντων χρεωβύτατα, πῶς ἂν ἐκείνοις πλέον τι πυθόχθαι χρὴ δοκεῖν, οἵ τινες ὑ τὸ ζῆν μόνον, ἀλλὰ τ σωτηρίας αἴτιοι κατέστησαν, ἀλλὰ ἢ βελτίες αὐτὸ χειρόνων ἐδίζον εἶ;

Τὸ φιλοτέκνον ἀληθινῶς ἀγαπητικόν] qod in eis rarius, qi ſunt in dignitatibus ſummis conſtituti. Sicut enim illi plerumqe ἀστοργότεροι, utì noſter monuit *ſuprà* § 11. Cicer. *ad Attic. l.* 7. *epiſt.* 2. *Filiolâ tuâ te delectari lætor, & probari tibi ſorgylò φυσικὸν* eſſe τὸν πρὸς τὰ τέκνα.

§ 14. Τοῦ ἀδελφοῦ μ Σεβήρε] Οὐήρε legendum aliqando ſuſpicatus eram ex Dione Caſs. & Jul. Capitolino, apud qos *Verus*, non *Severus*, Marci frater, adoptione tamen, non genere, (nam Ceionii Commodi filius hic fuit) & imperii conſors, toties occurrit. Qin & Joſ. Scaliger in *animadverſ. ad Euſeb.* & Cl. Salmaſius in *annot. ad Capitol.* ſic corrigendum uterqe cenſuit. Errorem conſimilem in Galeni, Theophili, Epiphanii, aliorúmq; ſcriptis, apud qos ἀντὶ τοῦ Βήρε, ἤτοι Οὐήρε, Σέβηρος, ἢ Σεβήρε, pro *Vero Severus* reperitur, obſervârunt Gulſtonus noſter, *ad Galen.* Scalig. *ad Euſeb.* Salmaſ. *ad Capitol.* Petav. *ad Epiphan.* Verùm cùm Verus ille vitæ impuriſſimæ, & flagitioſiſſimæ, moribus perditiſſimis ac profligatiſſimis fuerit; non video qî potuerit in tam fœtido fœculentóqe ſterqilinio virtutum iſtiusmodi ſeges ulla, nedum tam ampla, qàm iſtîc depingitur, deprehendi. *Claudium* itaq; *Severum* philoſophiæ Peripateticæ διασώτην, qem inter cæteros avdiviſſe Marcum noſtrum avtorem habemus Capitolinum, intellexiſſe fors fuerit. Eóq; magis hunc voluiſſe videri poſſit, qòd hujus ipſius, à qo tamen multa traxerit neceſſe eſt, nuſpiam alibi meminerit. Sed nec iſtud ſatisfacit, cùm nec qâ ratione *fratrem* illum appellaret, occurrat; & fratris qaſi germani & genuini infrà rurſus meminiſſe videatur § 17. alioqi, qid ſi pro ἀδελφῷ legamus φίλε? ut *amicus*, non *frater* indigitetur Severus iſte: qo modo Nabud Nathanides Solomonis *Regis amicus. Reg. l.* 3. *c.* 4. *v.* 5. Verùm iſtud potiùs Jun. Ruſtici fuerit; de qo vide ſis, qæ ex Capitolino *ſuprà* adduximus *ad* § 7. & qæ apud eundem de eodem ſequntur. Proinde caligine ſeptis undiq; nihil lucis cùm affulgeat, nihil certi renunciare datur. Ego itaq; ἐπέχω, & (qod in ambiguis ſolet) mihi *non liqere*, ingenuè profiteor. Addito tamen, potuiſſe Marci conſanguineum aliqem qi *proavi materni* utriuſq; communis (*Catilius Severus* dictus is, Capitol.) nomen geſſerit, *fratris* nomine deſignari. alii viderint.

Φιλοίκειον] De Vero Capitolinus, enumeratis omnibus ejus magiſtris in diverſo genere ſcientiarum, *Hos omnes*, inqit, *amavit unicè, atq; ab his invicem dilectus eſt.* Atqe hoc eſſe τὸ φιλοίκειον, qod á Fratre ſuo Vero didiciſſe Marcus profitetur, cenſet Salmaſ. *ad Capit.* ambigo tamen. Marci verò τὸ φιλοίκειον habemus à Capitolino his verbis, commendatum, dixerim, an perſtrictum? *Fam in ſuos tantâ fuit benignitate, ut cùm in omnes propinqos cuncta honoris ornamenta contulerit, tum in filium Commodum, & qidem ſceleſtum atqe impurum, citò nomen Cæſaris, & mox ſacerdotium, ſtatímqe nomen Imperatoris, ac triumphi participationem, & conſilatum.*

Φιλάληθες] *Simplicitatem* certè Vero tribuiſſe Severum, candémq; in illo adamâſſe Pium monuimus

mus *ſuprà ad* § 9. ſed & Capitolin. de eodem, *Erat*, inqit, *motum ſimplicium, & qi adumbrare nihil poſſet.* Verùm iſtud infirmitatis potiùs ἢ ἁπλότητος ἢ ὅτι ἀνυπόκριτος, qàm candoris ingenui ἢ φιλαληθείας fuerit. *nihil potuiſſe*, dicit; *nihil voluiſſe adumbrare*, non dicit. Siqidem idem eidem alibi impingit, (qòd & ſuprà notavimus) *callidam ſeveritatis ſimulationem* qâ nimirum per imperii initia, graviter ſe, & ad Marci mores egerit. Cæterùm *membrana tenuis, & bractata* tantùm (ut cum Seneca *epiſt.* 115. loqar) erat illa ſeveritas, cujus fucus facilè deprehendi poterat. nec perſonam illam diu ſuſtinuit; ſed ad ingenium indolémq; pravam citò deflexit. docuitq; verum eſſe, qod Gregorius Naz. *orat. in Jul.* 1. Ὡς ἁπλῆν προσποιητὸν, μόνιμον .i. *qæ ſimulata ſunt, diuturna eſſe non poſſe.* ut Ambroſius *de Offic. l.* 2. *c.* 22. Ego interim non video (qod & priùs monui) qomodo Capitolinus ſibi ipſe conſtet, qi in Vero modò *ſimplicitatem* prædicat, modò *callidam ſimulationem*, tanqam vitium illi ingenitum, notat. At Marcum hac ratione *pro Vero Veriſſimum* appellabat Adrianus. Caſs. & Capitol.

Φιλοδίκαιον] Verùm Pio an Marco (nam ambiguè locutus eſt) *fidem, non & amorem exhibuiſſe*, avtor eſt Capitolinus. Eſt avtem *fides juſtitiæ pars*; ut Cicero, *Offic. l.* 1. Cæterùm *fides* ab *amore* ſejuncta, φιλοδικία elogium nevtiqam meretur. Utrumq; avtem hoc & φιλάνθρωπος & φιλοδίκαιον interpres Anglic. (qâ ratione motus, mihi incertum) omiſit.

Θρασέαν] De Thraſeâ Pæto, Tacit. *annal. l.* 16. Dio Caſs. in *Neron.* & in *Dioclet.* Sveton. *l.* 6. *c.* 37. & *l.* 12. *c.* 10. Arrian. in *Epictet. diſſert. l.* 1. *c* 1.

Ἑλβίδιον] De Helvidio Priſco, Thraſeæ genero, Tacit. *ibid.* & *hiſtor. l.* 4. Dio Caſs. in *Veſpaſ.* Sveton. *l.* 10. *c.* 15. & *l.* 12. *c.* 10. Arrian. *l.* 1. *c.* 2. & *l.* 3. *c.* 26. & Plin. min. *l.* 9. *epiſt.* 23.

Κάτωνα, Δίωνα, Βροῦτον] De his, præter cæteros hiſtoricos, fuſiſſimè Plutarchus; qi ex profeſſo res geſtas horum omnium deſcripſit. Verùm qid cum heroibus iſtis L. Vero, homini *vitiorum Cajanorum, & Neronianorum, & Vitellianorum æmulo, & in pluribus Neroni?* Capitolini ſunt de Vero verba. Nero ſcil. alter Thraſeam Marco conciliaverit, & in notitiam ipſius eum inſinuaverit? Accedit, qod ex hîc poſitis videri poſſit, Marcum Lucio in diſciplinam qandoqe datum; & ab eodem, in eis, qæ referuntur iſtîc, aliqâ ſaltem ex parte, inſtitutum. Verùm repugnat planè ſententiæ huic, tum utriuſq; ætas, cùm Marcus Lucium anteceſſerit, utpote qi Pii filiam ideò duxerit uxorem, qòd Lucius, cui ab Hadriano deſtinata fuerat, impar ætate videbatur, filiámqe ſuam Lucillam nomine eidem Vero jam transnominato nuptum dederit: tum etiam qòd Lucius hic, poſt ſeptimum annum in familiam Avreliam traductus, *Marci moribus & avtoritate formatus* perhibetur. Vide Capitolinum in *Marco* (ſed à Salmaſio reſtitutum) & in *Vero*. Alius igitur eſt neceſſariò Marci frater reqirendus, in qem iſta poſſint competere.

Πολιτείας ἰσονόμου] Πολιτείαν ἰσόνομον & noſter iſtîc, & Plut. in *ſap. 7. ſympoſ.* appellat τὴν δημοκρατείαν. in qa ſingulis qibusqe civibus jus ex æqo competit. Ἰσονομίαν eandem appellat Herodotus; apud qem Otanes *l.* 3. Πλῆθος ἦ ἄρχον, πρῶτα μὲν ὄνομα πάντων κάλλιστον ἔχει ἰσονομίην. Eúmq; ſecutus Thucydides, qi *l.* 3. Οἱ ἐν τοῖς πόλεσι πρεσβύτεροι, μετ' ὀνόμου & ἐκόντες εὐφρεσύνης, πλήθος τε ἰσονομίας πολιτικῆς, καὶ ἀεισοκρατίας σώφρονα πρεσμένουσι, τὰ μὲν κοινὰ λόγῳ θεραπεύοντες, ἄθλα ἐποιοῦντο, &c. Qanqam avtem, ut Sen. *ep.* 30. *Prima pars æqitatis eſt æqalitas.* non immeritò tamen Plutarchus, Πασῶν ἀδικιῶν μεγίστην ἡγεῖται τὴν ὀχλικὴν ταύτην ἰσότητα, pronunciat, in *ſympoſ. probl. l.* 8. *c.* 2. &, *æqalitate iſtâ nihil inæqalius*; Plinius min. *l.* 2. *ep.* 12. Nec ſanè minùs veritati conſonum qicqam, qàm Lactantii illud *inſtit. l.* 5. *c.* 14. *Ubi non ſunt univerſi pares, æqitas non eſt.* Itaqe non infrunitè Lycurgus, monenti *democratiam* induceret, *Tu*, inqit, *eam primò domi tuæ inſtituas.* Plut. *ſap. ſympoſ.* & in *apoph.* qi & eo nomine eundem lavdat, *ſympoſ. probl. l.* 8. *c.* 2. qod *proportionem arithmeticam*, tanqam δημοκρατικὴν ἢ ὀχλικὴν, repudians, *geometricam* ejus loco in rempubl. à ſe efformatam induxit. Ἡ μὲν γὰρ, inqit, ἀριθμῷ τὸ ἴσον, ἡ δὲ λόγῳ τὸ κατ' ἀξίαν ἀπονέμει. Vide Caſavbon. *ad Sveton. l.* 2. *c.* 51. Poteſt tamen & πολιτεία ἰσόνομος à Marco dicta videri, *in qa juxta legum præſcripta jus cuiq; ex æqo redditur.* Ità Plinius in *panegyr. Trajano*: *Dicitur actori, atq; etiam procuratori tuo, In jus veni, ſeqere ad tribunal nam tribunal qoqe excogitatum principatui*, (ità Lipſ.) *eſt par cæteris. Sors & urna fiſco judicem aſſignat. eodem foro utuntur principatus & libertas. qæ præcipua tua gloria eſt, ſæpe vincitur fiſcus; cujus mala cauſſa nunqam eſt, niſi ſub bono principe.* Sed & de Marco ipſo Evtropius, *Hic cum omnibus Romæ æqo jure egit.* Cæterùm tale potiùs eſt regium regimen, qale verbis ſeqentibus depingit.

Τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀρχομένων] Clavdian. *in Stilicon.*

Fallitur egregio qiſqis ſub principe credit
Servitium, nuſqam libertas gratior extat.

Optimè itaqe Evripid. Ægeo à Stobæo lavdatus, *tom.* 2. *tit.* 47.

Ἀνδρὸς δ' ὅτ' ἐλεύθ ἢ πυρσαίνει δόμους κακόν.
Perferre regnum rege ſub bono juvat.

Certè Marcus noſter, ſi Capitolino credimus, *cum populo non aliter egit, qàm eſt actum ſub civitate libera.* Itaqe cùm pecunias ex publico ad bella gerenda à Senatu poſtularet, Ἡμεῖς γὰρ, inqit, ὅτως ἐλάβομεν

ἦθον ἔχοιμι, ὥστε κ) ἐν τῇ ὑμετέρᾳ οἰκίᾳ οἰκεῖμι. refert Caſſius. Qin & de eodem Ariſtides: Φιλαν-θρωπίᾳ γε μὴν τις μείζων ταύτης κ) φανερωτέρα, ἢ καὶ ἐπηκὸς ἅπαν τὸ ἀνήκοον, κ) ὑπὸ φόβου δεδιὸς μένον, πολλῶν ἤδη καὶ πικρῶν ἀπειλούντων κ) ὠπειλησάντων κ) πάσας τὰς πόλεις, εἴ τις φθέγξαιτό τι, ἐλαύνειν ἢ δεῖν ἔστε φρονῆσαί τι ἔστε εἰπεῖν δίον τε ὄν. ἀπηρημένης τῆς σώφρονος κ) δικαίας παῤῥησίας, τρέμοντος ἑκάστου σκιάν· ἀπήλλαξε τὸν φόβον τοῦτον, κ) ἐλευθέρωσε τὰς ἁπάντων ψυχάς, εὐλαβῆ κ) ὁλόκληρον ἀποδοὺς τῷ ἐλευθερίαν αὐτῆς. Lavs eſt Nervæ apud Tacitum, in *vita Agricolæ*, qòd *res olim diſſociabiles miſcuerit, Principatum & libertatem.* lavs eadem & Marco noſtro, hiſce avtoribus debetur.

Τὸ ἀμελὲς] *Curis vacuum*, Xyl. ad ſequentia refert M. Caſ. *tenorem conſtantem in philoſophiæ ſtudio æſtimationéque obſervare, curis diſtractionibúſque aliis neutiqam interruptum.* forſan tamen *corporis negle-ctum* Marcus voluit. Si tamen locus integer fuerit. ſiquidem τὸ ἀμελὲς alioqui in vitio plerumque ponitur. qin & infrà § 17. talem ſe habuiſſe fratrem prædicat, qi moribus ſuis πρὸς ἐπιμέλειαν ἑαυτοῦ excitaret ipſum.

Ὁμότονον ἐν τῇ τιμῇ τῆς φιλοσοφίας] De Pio certè Avr. Victor. *Adeò æqalis probísqe moribus, utì planè docuerit, eô demum fortunatas urbes fore, ſi regna ſapientiæ ſint.* Reſpexit ad celeberrimum Platonis illud, qod Oraculi vicem jam diu obtinuit, nunqam bene cum rebus humanis actum iri, aut civitates probè conſtitutas fore, πρὶν ἂν ἢ τὸ γένος φιλοσοφούντων ὀρθῶς γε κ) ἀληθῶς γένηται εἰς ἀρχὰς ἔλθῃ τὰς πολιτικὰς, ἢ τὸ τῶν δυναστευόντων ἐν ταῖς πόλεσιν ἔκ τινος μοίρας θείας ὄντως φιλοσοφήσῃ. *epiſt. 7. & polit. l. 6.* Ἐὰν μὴ, ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς τε κ) δυνάσται φιλοσοφήσωσι γνησίως τε κ) ἱκανῶς, κ) τοῦτο εἰς ταυτὸν ξυμπέσῃ δύναμις τε πολιτικὴ, κ) φιλοσοφία. Qod Hierocles *de Providentia l. 2.* apud Photium *cod. 252.* ſic expreſſit. Τὸν φιλοσόφους ἀρχούσας ταῖς πόλεσιν ἐφεστάναι, ἵνα λήξωσί ποτε τῶν κακῶν· κ) ὡς ἂν ἄν ποτε εὐδαιμονήσει πόλις, εἰ μὴ αὐτὴν διαγεφύρειαν οἱ τῷ θείῳ παραδείγματι χρώμενοι. Ex Juliani mente Gregorius Naz. *ſtilbit. 1.* Χρῆναι γὰρ φιλοσοφίαν κ) βασιλείαν, ὡς ὁ ἐκείνων λόγος, εἰς ταὐτὰ συνελθεῖν. Cicero *ad Quint. frat. ep. 1.* ſic extulit. *Tum deniq; fore beatas reſpublicas, ſi aut docti & ſapientes homines eas regere cepiſſent, aut qi regerent, omne ſuum ſtudium in doctrina ac ſapientia collocá ſſent. hanc conjunctionem videlicet poteſtatis ac ſapientiæ, ſaluti cenſuit civitatibus eſſe poſſe.* Juſtinus in *apolog. 2.* Ἔφη γάρ πε κ) τις τῶν παλαιῶν, Ἂν μὴ οἱ ἄρχοντες φιλοσοφήσωσι, κ) οἱ ἀρχόμενοι, οὐκ ἂν εἴη τὰς πόλεις εὐδαιμονῆσαι. de principibus ſubditísque ſimul pronunciavit, qod de illis ſolis Plato dixerat. præſumpſiſſe Platonem forſan exiſtimávit, principe philoſophante, idem & populum facturum. Ità certè de Numâ Plutarchus: Ἔναρχος ἐξιλύσηκε παράδειγμα κ) τεκμήριον τῆς Πλατωνικῆς φωνῆς, ἣν ὕστερος ἐκεῖνος ἐκ ὀλίγοις χρόνοις ἠκούσθη τοῦ ἐπόμενον ἀφεῖναι περὶ πολιτείας, ὡς μία κακῶν παῦλα κ) λύσις ἀνθρώποις ὄψιν ἔκ τινος τύχης θείας, εἰς ταὐτὸ δυνάμει φιλοσόφῳ βασιλικῷ συμπεσοῦσαν δυνάμαι, ἐγκρατῆ κ) ὑπερδέξιον τῆς κακίας τὸν ἀρετῇ κ) λόγῳ σπασάμενον. μανθάνω δὲ αὐτὸς ὁ σώφρων ὡς ἀληθῶς· μανθάνουσι γὰρ οἱ σωφρονοῦντες ὀλίγοι τὸν λόγον. τάχα δὲ ἀνάξιος τινος δεῖ φῆς τὰς πολλὰς, ὧν ἀπῆλθε αὐτοῦ κ) πρὸ ἀρετῆς ἐν ἐυδήλῳ παραδείγματι κ) λαμπρῷ τῷ βίῳ τοῦ ἀρχόντος, ἑκοῦσας σωφρονῆσαι κ) συσχηματίζεσθαι πρὸς αὐτόν. De Oſiride pariter Syneſius *de provident.* Καὶ πρεσβείαν ἔν Ὁσιρεως ἠξίωσε τιμῶν. παιδείαν γὰρ ἀρετῆς φίλον πηγὴ εἶναι. unde per Ægyptum totam eo regnante virtutem adeò floruiſſe, ὡς ἑοικέναι τὴν χώραν ἀρετῆς διδασκαλείῳ, ἢ παίδων πρὸς ἕνα βλεπόντων τὸν ἡγεμόνα, κ) ὁρώντων τε ἓν ὅ τι ὁρᾷεν, κ) λεγόντων ἓν ὅ, τι ἀκούοιεν. Idem Syneſius *ad Arcad. Imper. de regno:* Ὑπὲρ φιλοσοφίας ἓν ἤυγμαι· κ) εἴη γε τυχεῖν τῆς εὐχῆς, ὡς Πλάτων ἐυξάμενος ἔκ τύχησεν. Ἰδοιμί σε τῇ βασιλείᾳ πρόσειληφότα φιλοσοφίαν. Qod in Arcadio optaverat Syneſius, in Juſtiniano contigiſſe refert Apapetus in *paræn.* Ἐφ ἡμῖν ἀνεδείχθη τῆς εὐζωίας ὁ χρόνος, ὃν προεῖπέ τις ἤδη παλαιῶν ἐτῶν, ὅταν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσι· κ) δὴ φιλοσοφοῦντες ἠξιώθησε βασιλείας, κ) βασιλεύσαντες ἔκ ἀπέστητε φιλοσοφίας. Cæterùm qod ille videre optaverat, iſte vidiſſe ſe profitetur, id in Marco noſtro ab omnibus agnitum eſt. Huic etenim, Capitolino referente, *ſententia Platonis ſemper in ore fuit: Florere civitates, ſi aut Philoſophi imperarent, aut Imperatores philoſopharentur.* Nec in vita, qam in ore, minùs; qum, ut idem avtor eſt. *honoribus in ſe receptis, philoſophiæ operam vehementer dederit; tantúmqe in eo philoſophiæ ſtudium fuerit, ut adſcitus jam in Imperatoriam dignitatem, tamen ad Philoſophorum domos diſcendi cauſſâ ventitaret.* qod & Caſſius etiam his verbis affirmavit, Λέγεται κ) αὐτοκράτωρ ὢν, μὴ αἰδεῖσθαι, μηδὲ ὀκνεῖν ἐς διδασκάλου φοιτᾶν. Qin & conſpicatum hoc Lucium qendam, philoſophum & ipſum, ad cœlum manibus ſublatis, exclamâſſe refert Philoſtratus in *Herode*, & ex Philoſtrato Svidas, Ὦ Ζεῦ, ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς γηρᾷσκων ἤδη, πέλτην ἐξαφλάμυος, ἐς διδασκάλου φοιτᾷ ὥσπερ οἱ παῖδες; *Proh Jupiter, Romanorum Rex ſeneſcens jam, libro ad latus appenſo, ſicut pueri ſolent, ad præceptoris ædes itat!* Verùm tantum abeſt ut hoc ſibi Marcus dedecori putárit, avt à verè ſapientibus ei notam aliqam attraxerit, ut contrà ſtudium philoſophiæ conſtans & indefeſſum nomen illi celeberrimum conciliárit. Itaq; non immeritò forſan & Diocletianus, Capitolino referente, *vitâ & clementiâ talem ſe cupere, qalis fuerit Marcus, etiamſi philoſophiæ*

phiâ nec Plato esse possit, si revertatur in vitam. Qin & à Casaubono nostro ad Pers. Sat. 1. elogio honoratissimo planè amplissimóq; isto ornatur; *Sapientissimus ille Imperator Marcus,* ὁ ἐν βασιλεῦσι φιλοσοφικώτατος. In eam deniq; propter doctrinam virtutémq; existimationem venisse dicitur, ut eo imperante ferrent palam, *Platonis implctum esse verbum, qo dicebat, Tum orbem terrarum feliciter habiturum, cùm contigisset ut Philosophi rerum potirentur.* Fulgos. *memorab. l. 2. c. 5.* De Leone cognomine Sapiente, Baronius, *annal. tom. 10. ann. 911.* ubi orationem ejusdem qandam piam admodum ac eruditam recitaverat: *Ità planè cùm vel Philosophi Christiani regnant, vel reges philosophantur.* E nostris, De Henrico I. Gvilielmus Malmesbur. *l. 5. Fuerunt illi (ut verè confirmo) literæ, qamvis tumultuariè libatæ, magna supellex ad regnandi scientiam, juxta illam Platonis sententiam, qâ dicit, Beatam esse rempublicam, si vel Philosophi regnarent, vel reges philosopharentur.* Et de Jacobo Rege Andr. Dunæus, ἐν τῇ ἀξιώσει. Πέφυκε σωφθεῖν ὁμῶ, μεγάλη τε ἕξεσία καὶ φρονήσις ἵνα συζυγίας ἁδὲν γένοιτ' ἐν τῷ βίῳ μακαριώτερον. ὅς ὅταν εἰς ταυτὸν τῷ φρονεῖν τε καὶ σωφρονεῖν ἡ μεγίστη δύναμις ἐν ἀνθρώποις ξυμπέσῃ, τότε πολιτείας ἀρίστης, καὶ νόμων θεσπίσιων φύεται γένεσις, φησί που Πλάτων· Denique in hanc eandem mentem Doctores Hebræi: **אי'זהו אדם ראוי למלוך ואמר חכם או מלך שירדוש החכמה** *Ecqis homo est regno dignus? vel sapiens, vel rex sapientiæ studiosus.* Qanqam Platonis sententiam illam, tot avtoribus tantísque comprobatam, ridet exagitátqe multis apud Athenæum *dipnosoph. l. 5.* Masurius, Themistius etiam censuræ subjicere est avsus. Sic enim ille *ad Jovianum Imp. orat. 12.* Πλάτων μὲν ἔν, εἰ καὶ τἀλλα πάντα θεῖος καὶ ἀληθὴς, ἀλλὰ τοῦτόν γε ἀτεχνῶς ἀποκεκναισμένον φορήματα λόγον, ὅτι μὴ φεύτερον τὸ κακὸν λήξει τοῖς ἀνθρώποις, πρὶν ἂν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσιν. Mox Aristotelem Platoni opponens, qi dixerit è contrario, φιλοσοφεῖν μὲν τῷ βασιλεῖ, οὐκ ὅπως ἀναγκαῖον εἴη, ἀλλὰ καὶ ἐμποδών· τὸ δὲ φιλοσοφεῖσιν ἀληθινῶς ἐντυγχάνειν, ξυνειδέναι καὶ ξυνοικεῖν. hunc probans, ἔργων γὰρ ἀγαθῶν, inqit, πλὴν βασίλειαν ἐνέπλησεν, ἐγὼ ῥημάτων. qasi in verbis, non in factis philosophia consistat. Concludit ipse; Ἀγαπῶμεν δ', εἰ φανείη ποτε βασιλεὺς, οὐκ αὐτὸς αὐτουργῶν φιλοσοφίαν, τοῖς δὲ φιλοσοφοῦσιν ἀληθῶς ξυνειδὼς καὶ ὑπηκόῳ. Atqi à regibus sacræ philosophiæ, an theosophiæ, studium etiam codex divinus exigit, *Deut. c. 17. v. 16, 17.* Cæterùm, missis his, qæ hîc Marcus, qî possint Lucio competere, non video, cujus vita, tum principis, tum & privati, à philosophica disciplina fuit semper alieniissima.

Τὸ παιδικὸν περὶ τὸ ὑπὸ τῶν φίλων φιλεῖσθαι] Apud Livium *l. 22.* Acedux Hispanus; *vult libi: qisqe credi; & habita fides ipsam plerumqe obligat fidem.* Et Seneca, *epist. 3. Fidelem si putaveris, facies.* De amore pariter habeas. Imò idem de utroqe Plut. in *præcept. conjugal.* Ποιεῖ γὰρ καὶ τὸ πιστεύειν, δοκεῖν πιστεύεσθαι· καὶ τὸ φιλεῖν, φιλεῖσθαι.

Τὸ ἀνεπίκρυπτον] Verùm reverâ Capitolinus (qod & suprà non semel monuimus) ait fuisse *morum simplicium, & qi adumbrare nihil posset.* nec tamen eum esse existimo, de qo Marcus istîc. Certè fratrem suum, qisqis is fuerit, talem Marcus hîc depingit, qalem Achillem (puto) Ennius apud Gellium *lib. 19. cap. 8.* --*eo* ego, inqit, *ingenio*

Natus sum, amicitiam atqe inimicitiam in fronte promptam gerere. De Clearcho itidem Xenophon, *expedit lib. 2.* Τὸ ξυνὸν, τό τε φανερὸν αὐτῶν ἐν τοῖς πρόσθεν ἔφασαν φανερὸς. vid. *l. 11.* § 15.

Τὸ μὴ δεῖσθαι σχάσμα τοῦ φίλου αὐτῷ, ὡς τὸ τί θέλει, ἢ τί ἃ θέλει] Contrà prorsus qàm Domitianus, qi κρυπτήν Dioni Cassio prædicatur. & qàm Tiberius multò magis; qi sensus ità privatos obtegere est solitus, ut ancipiti eventu, qid expeteret, qid averseretur, ariolari suos necesse fuerit, & graviissimam sæpe officiis eis offensionem incurrerent, qibus potissimùm demereri se posse sperabant. Eum nobis sic Cassius *lib. 57.* depingit. Φύσει ὢν ἰδιωτικὴ ἀνέκειτο. ὥστε γὰρ ὧν ἐπεθύμει πρόσκαιρα ἐτύγχανε, καὶ ὧν ἐλεγχθεὶς, οὐδὲν ὡς εἰπεῖν ἐβάλετο· ἀλλ' ἐναντιωτάτως τῇ προαιρέσει τοῦ λόγου ποιούμενος, πάν τε ὃ ἐπόθει ἠρνεῖτο, καὶ πᾶν ὃ ἐμίσει προσεῖλετο· ὠργίζετό τε ἐν οἷς ἥκιστα ἐθυμοῦτο, καὶ ὑπεικὴς, ἐν οἷς μάλιστα ἠγανάκτει, ἐδόκει εἶ)· ἤλεγέ τε οὐδὲν, ὃς σφόδρα ἐκόλαζε, καὶ ἐχαλέπαινεν, ὅτις σωφρόνωσε· τόν τε ἔχθιστον ὡς οἰκειότατον ὄντα ἔσωζε, καὶ τῷ φιλτάτῳ ὡς ἀλλοτριωτάτῳ προσεφέρετο· τό τε σύμπαν, οὐκ ἦξίου τὸν αὐταρχοῦντα κατάδηλον ὂν φρονεῖ εἶ)· καὶ εἰ μόνα ταῦτ' ἔσχεν, ἀφύλακτος ἂν τοῖς εἰς πεῖραν αὐτῷ ἐλθοῦσιν ἦν· πρὸς γάρ τοι τὸ ἐναντιώτατον πάντα ἀναλαμβάνοντες, ὁπότε τῷ ἴσα τό τε μὴ βέλεσθαι δή τι αὐτὸν πᾶν ποθεῖν, καὶ τῷ ὀργίζεσθαί τινι τὸ μὴ ἐφίεσθαι ἐνομίζον. νυνὶ δ' ὠργίζετο, εἴ τις αὐτῷ σωτὴρ φανερὸς ἐγένετο· καὶ πολλὰς ἁδὲν ἄλλο σφίσιν, ἢ ὅτι σωτηρίσασθαι αὐτὸν, ἐγκαλέσαι ἔχων, ἀπέκλεινε. ὥστε χαλεπὸν μὲν ἦν αὐτῷ σώσειν τινὰ· πολλὰ γὰρ ἄττα πρὸς τὸ λεχθέν, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ βέλόμενον σωσαντες ὀι, ἐσφάλλοντο. ἧττον δ' σωσέναι· τῷ τε γὰρ ὑπιόντι αὐτὸν αὐτὸς καταφορᾶν, καὶ τότε καὶ ἀληθῶς αὐτῷ ὑπωπτεύετο. μόνῳ δ' ἔν, ὡς εἰπεῖν, ὅσῳ που ἀπιστότατον ὄντι, ἐλεγέτο, ὅς ἐτ' ἠγνόησε τῷ φύσιν αὐτὸς, ἐτ' ἤλεγξεν· ὅτω γὰρ, ὅτε πιστεύσαντες αὐτῷ ἠπατήθησαν, ὅτε ἐνδεξάμενοι νοεῖν ἃ ἔφασκεν, ἐμισήθησαν· πάνυ γὰρ πολὺ ὄχλον παρεῖχεν, εἴ τε τις ἐναντιοῦτο ὅς ἔλεγεν, εἴτε καὶ συναίρεσιτο. τὰ μὲν γὰρ ἀληθῶς ἠμύνετο, τὸ δὲ δοκεῖν βέλεσθαι, πάντως τε πᾶσι πρὸς ἑκάτερον·

ἐκάτερον ἐναπτυκίους εἶχε, καὶ διὰ τοῦτο, τοὺς μὲν τῆς ἀληθείας, τοὺς δὲ τῆς δοκήσεως ἕνεκα ἤχθαιρε. Sed & de Domitiano, Cassius idem, *lib.* 6, 7. Καί τοι καὶ τοῦτο δεινότατον ἔχων, ὅτι καὶ κολακεύειν ἤδελε, καὶ ἀμφοτέροις ὁμοίως ἤχθετο, καὶ τοῖς δεσπόσι, καὶ τοῖς μή· τοῖς μὲν, ὅτι δυσπόειν, τοῖς δὲ ὅτι κἀλαφρεύειν ἐδόκει.

§ 15. Παράκλησις Μαξίμε] *Maximus me adhortatus est.* Xyl. Verùm addititium videtur [κλῆσις] illud. lego, Παρὰ, ut suprá. atque ità citare comperio Il. Casavbonum *ad vitam Marci.* Legere tamen videtur Salmas. *ibid.* Παρὰ Κατύλε καὶ Μαξίμε. Sed cum *Catuli* suprà § 13. meminerit, qare denuò, præter morem suum, eundem reponeret, cavsam nullam video. minúsque jam placere sibi, qod olim voluerat, vir candidissimus profitetur. Meric. Cas. Παρὰ Κλ. Μαξίμε, à *Claudio Maximo. Cl. Maximus* inter *Stoicos* à Capitolino recensetur, qibus Marcus noster in disciplinam se dederit. Verùm nec viro clarissimo ea lectio probatur; qum nec in aliis citandis duplici nomine sit usus, παρὰ ἑήρε, παρὰ Διογνήτε, παρὰ Ῥυσίκε, παρὰ Σέξτε, παρὰ Φεύντωνος, παρὰ Κατύλε. *Ergò & hîc scripsit,* inqit, παρὰ Μαξίμε. *Et sic legendum censeo.* Cui accedit & *ad Capitolinum* Casavboni patris calculus, qi *solis cognominibus Catulum Maximúmqe* monet, *à Marco in hoc scripto nuncupatos.* Etiamsi avtem Μάξιμον Τύριον Evsebius in *canone chronico* (utì ex Georgio monacho patet, qi eundem transcripsit) inter Marci nostri præceptores collocaverit; unde & supplendus videtur Marianus Scotus, apud qem *Maximi* nomen intercidit, *Tyrii* remansit; vix adducor tamen ut credam qod Viri illustres Jos. Scaliger *notis in Evseb.* & Jac. Cappellus *histor. Eccles. cent.* 2. avtumant, *Maximum* hunc, *Tyrium* illum esse, cujus extant διαλέξεις, cùm iste qantus est, totus *Platonicus* esse videatur, illum *Stoicum* extitisse consentiunt avtores. Sed & *Tyrium* istum sub Commodo, non sub Marco, Romæ διαγέλασε Svidas prodiderit.

Τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ] *ut suo exemplo meipsum regerem.* Xyl. ad verbum, *se continere,* vel, *sui continentem,* sive *potentem esse,* ut Flaccus, *carm. l.* 3. *od.* 29. & Seneca, *ad Marc. c.* 20. vel etiam, *Sibi imperiosum,* ut Flaccus idem *Serm. l.* 2. *c.* 7.

Quinam igitur liber? Sapiens, sibi qi imperiosus.

Sic κρατεῖν τῆς χειρὸς apud Plutarchum Aristides. de Themistocle qem peculatus reum agebat, ex Tragico an Comico aliqo;

Σοφὸς μὲν ἀνὴρ, τῆς δὲ χειρὸς ἐ κρατῶν.

Sapiens qidem vir, sed manus non continens.

h. e. manum (à publico, sive alieno) continere ac cohibere havd potis. Et κρατεῖν ὀργῆς. Dionysius Halicarn. apud Stob. tom. 2. tit. 20. Ὅτι μεγάλης καὶ δοκούσης εἶναι καὶ ὄντος τοῦ κρατεῖν ὀργῆς, ἡ φρόνησις καὶ ἡ φυλακὴ τοῦ μὴ ἁμαρτεῖν μείζων. Ὀργῆς κρατεῖν dixit, qod ὀργῇ κατέχειν Menander.

Ὅσος τὸ κατέχειν δεῖ τῇ ὀργῇ πόνος;

Cohibere qantus impetus est iræ labor!

Rex sapientissimus, *Proverb. c.* 16. *v.* 32. *Potior est longanimis robustos & qi in animum suum imperium obtinet, expugnante civitatem.* Græc. Κρέσσων ἀνὴρ μακρόθυμος ἰσχυροῦ· ὁ δὲ κρατῶν ὀργῆς, καταλαμβανομένης πόλεως. Optimè, Siqidem, ut Plut. *de ira cohib.* Ἀνδρώπων μὲν κρατῆσαι, καὶ χείρεσι βελτόνων, ἔφησε· τὸ δ' ἐν ψυχῇ σῶσαι καὶ δυμὸν πρόπαιον, μεγάλης δεῖ καὶ νικητικῆς ἰσχύος. Socratis dictum est, à Stobæo relatum tom. 1. *l.* 2. tit. 7. μείζονα μὲν ἀρχὴν εἶναι τὴν βασιλείαν, ἀείσην δὲ τὸ ἑαυτοῦ ἄρχειν. & de Alexandro Plut. τὸ νικᾶν τοὺς πολεμίους, τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ βασιλικώτερον ἡγεῖτο. Seneca, *de Benef. l.* 5. *c.* 7. *Gentes facilius est barbaras impatientésqe alieni arbitrii regere, qàm animum suum continere, & tradere sibi.* &, *epist.* 75. *Hæc est absoluta libertas, in scipsum habere maximam potestatem. inæstimabile bonum est suum fieri.* Et, *epist.* 113. *Sibi imperare maximum est imperium.* Et, *qæst. nat. l.* 3. *Nulla major est victoria, qàm vitia domuisse. innumerabiles sunt, qi urbes, qi populos habuere in potestate; pavcissimi, qi se.* Horat. *Carm. l.* 2. *od.* 2.

Latiùs regnes avidum domando
Spiritum, qàm si Libyam remotis
Gadibus jungas, & uterqe Pœnus
Serviat uni.

Et Clavd. *de* 4. *Cons. Honor.*

--tunc omnia jura tenebis,
Cum poteris rex esse tui.--

Rectius enim is appellabitur Rex, (qi hoc præstiterit,) *qàm Tarqinius, qi nec se nec suos regere potuit.* Cic. *de fin. l.* 3. Dio Prus. *Orat.* 49. Τοῦτό γε ὄντως φιλοσόφε τὸ ἔργον, ἡ ὡσπερ ἀρχή. Τῷ δὲ τῶν ἀρχῶν ταύτην ἰσχυρῶς καὶ ἐσχρατῶς ἔχοντι, ὡς χαλεπὸν ἤδη καὶ συμπάντων ἀνδρώπων χρεῖττω γίνεσθαι. Et rursus, Ὁ τοίνυν φιλόσοφος ἀεὶ αὐτῷ ἐπάρχει· ἐ τῷ παντὶ χαλεπώτερον, ἢ συμπάντων μὲ ἑλλήνων, συμπάντων δὲ βαρβάρων βασιλεῦσιν. Vide *l.* 2. § 2. & *l.* 11. § 29.

Κατὰ μηδὲν παρίφορον] ità Basil. Verùm παρίφορον vox est navci. παρόφορον D. Junius vult. qod Xyl. etiam legisse videtur, qum *præcipitem* vertit. Est enim παρόφορος propriè qi *transversus abripitur*; eíqe optimè opponitur, qi in suo sui imperio se continet. ità Herodian. *l.* 8. de qibusdam qi fluvium tranare volentes in aqas unà cum eqis se dederant, παρενεχθέντες ἀπόλοντο. *Vi fluminis abrepti perierant.* inde ἡ παραφορὰ à torrente flumine transfatum, *l.* 5. § 23 & *l.* 12. § 14. ὁ καύσων παραφέρει, æstus *abripere,* dicitur. at Lugd. παρίφορον exhibet. qod secutus M. Casavb. *circumactum*

cumactum reddidit. atqe ità φριφερεῖς etiam usurpatur ab Apostolo, de hominibus instabilibus, qi cùm judicio certo nulli nitantur, ab aliis facilè circumaguntur, *ad Ephes. c. 4. v. 14.* κλυδωνιζόμενοι καὶ φερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ διδασκαλίας. metaphora ducta à navibus ἀνδραποδισις, uti priùs dictum, ad § 8. Sed prius illud magis arridet. Vide *l. 2. § 7.*

Ἐν τοῖς ἄλλοις φρισάσεσι] φρισάσεις istîc, ut Galeno supra ad § 12. adducto, pro *rebus* ejusmodi nos *circumstantibus*, qæ negotium nobis molestiámqe aliqam facessant. de qa vocabuli hujus significatione dicetur ulterius ad *l. 9. § 13.*

Τὸ εὐκρατον τῆς ἕξεως] *mores benè temperati.* sive *morum insigne temperamentum.* De Avfidio Cicero *ad famil. l. 12. ep. 37. Est autem ità temperatis modcratisque moribus, ut summa severitas, summa cum humanitate jungatur.* Idem de Lentulo *ad Attic. l. 4. epist. 6. Virum bonum, & magnum hominem, & in summa magnitudine animi, multâ temperatum humanitate.* Tractum videtur ab aëris constitutione temperata, qando nec æstu torret, nec vexat frigore. Æschines (hujus enim esse docent Laërt. Athen. alii) *Axiocho:* Οὔτε γὰρ χεῖμα σφοδρὸν, οὔτε θάλπος ἐγγίνεται, ἀλλ' εὐκρατος αἰὴν χεῖται, ἀπαλαῖς ἡλίε αἰγλῆσιν ἀναμυρόμενος. Potest & à vino aqâ mitigato. in qibus miscendis si justa ratio habita fuerit, (artis autem id esse docet Athenæus *l. 10.*) ἀφαιρήσει ἡ κρᾶσις τὸ οἶνος τὸ βλάπτον, ἡ σωσαιρῶσα τὸ χρήσιμον. Plut. *de leg. poet.* Inde οἶνος εὐκρατος, Polluci *l. 6. c. 3.*

Οὐ ῥᾳδίως κἀξεργασιμὸν ἦν περιεσομένων] *Ut qæ instituissem, expeditè, nec magnâ cum molestia perficerem.* Xyl. *Negotia, qæcunqe ea fuerint, cùm exqisitè, tum sine qiritatione, exeqi.* M. Casavb. Eóqe sensu τὸ καλῶς ῥᾳδίως usurpâsse Xenophon videtur, *memorab. l. 4.* Καίτοι γε τοσούτῳ τούτων ἐκείνων δυσκολώτερα φαίνεται, ὅσῳ ῥᾷον πλειόνων ἐπὶ ταῦτα παρασκευὴ δεομένων, ἐλάττους οἱ κατεργαζόμενοι γίγνονται. Thucydides etiam *l. 4.* Οὕτω τῇ παρέσῃ εὐτυχίᾳ χρώμενοι, οὐκ ἂν σφισι μηδὲν ἐναντίως, ἀλλὰ καὶ τὰ δίκαια ἐν ἴσῳ καὶ τὰ ὑποκείμενα μεγάλη τῇ ὁμοίως καὶ ἐνδεχομένῃ παρασκευῇ καλῶς ῥᾳδίως. Vide *l. 9. § 12.* Usurpatur & de cibis digerendis concoqendísqe: unde alimenta εὐκατέργαστα, *concoctu facilia*, & δυσκατέργαστα, *concoctu difficilia*, in medicorum scriptis frequentissima. & indè forsan mutuatum fuerit.

Πάντας αὐτῷ πιστεύειν] De Xenocrate Laërt. *l. 4.* Ἦν δὲ καὶ ἀξιόπιστος σφόδρα. ὥστε μὴ ἐξὸν, ἀνώμοτον μαρτυρεῖν, τότε μόνῳ συνεχώρουν Ἀθηναῖοι. *Tantæ apud suos fidei existimationem obtinuit, ut qod nemini cuiqam alioqi licitum, huic etiam injurato testimonium perhibere Athenienses permitterent.* Vide *ad l. 3. § 5.* Eâdem ferè apud eosdem avtoritate fidéqe pollebat Aristides: sed & apud Romanos Cato Uticensis. Unde factum, ut de rebus fide omni prorsus indignis παροιμιωδῶς diceretur, Τοῦτο μὲν οὐδὲ Κάτωνος λέγοντος πιστὸν ἔσται. *Hoc nec Catone prædicante fidem meretur.* Plut. *in Caton.* Malè avtem Xyl. istîc, *Dicebat sibi verba facienti*, &c. qasi hoc de se prædicâsse Maximus diceretur, qod tam à Maximi moribus qàm & à Marci mente alienum est.

Ὅτι ὁ καιρὸς παρῇη] Geminum de Jesu nostro elogium populi apud *Marc. c. 7. v. 37.* καλῶς πάντα πεποίηκε. Sed & de Davide dictum *hist. Regum l. 2. c. 3. v. 36. Populo rectum videbatur, qicqid rex fecerat.*

Τὸ ἀθαύμαστον καὶ ἀνεκπλησσον] alterum horum interpres Ang. omisit. Vide *l. 12. § 13.* Zenonis placitum est apud Laërt. *l. 7.* τὸν σοφὸν οὐδὲν θαυμάζειν. Qin & Zenone prior Democritus apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* Σοφίαν ἄθαμβον, ἀξίαν πάντων καὶ τιμιωτάτην, pronunciavit. Nec Democrito in hoc prorsus qicqam adversatur Heraclitus; Βλαξὶ ἀνθρώποις ἐπὶ παντὶ λόγῳ ἐπαΐουσι φιλεῖ. qod usurpat Plutarch. *de Poet. leg. c. 10.* & *de audiend.* Verùm illi moderantiús. At utroqe isto antiqior longè Pythagoras, Zenoni planè σύμφυτος, hunc sese ex philosophia fructum percepisse professus est, τὸ μηδὲν θαυμάζειν, *qòd nihil admirarctur*, sive *qòd nihil admiratione sua dignum duceret.* qod tamen perperam à qibusdem acceptum monet Plut. *de audiend.* Hinc Horat. *l. 1. epist. 6.*

Nil admirari propcres est una, Numici,
Soláqe, qæ possit facere & servare beatum.

Ex adversùm tamen Plato in *Theæteto:* Μάλα φιλοσόφου τοῦτο τὸ πάθος, τὸ θαυμάζειν· οὐ γὰρ ἄλλη ἀρχὴ φιλοσοφίας ἢ αὕτη· καὶ ἔοικεν ὁ τὼ Ἰριν Θαύμαντος ἔκγονον φήσας, οὐ κακῶς γενεαλογεῖν. Cui & Clemens Alex. calculum contribuit suum, *Stromat. l. 2.* Τῆς ἀληθείας ἀρχὴ, inqit, τὸ θαυμάζειν, ὡς Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ λέγει. καὶ Ματθαίας ἐν παραδόσεσι παραινῶν, Θαύμασον τὰ παρόντα· βαδιεῖται τοῦτον τὸν τῆς ἐπέκεινα γνώσεως ὁδοποιήσας. ἢ καὶ τῷ κατ' Ἑβραίους εὐαγγελίῳ, Ὁ θαυμάσας, βασιλεύσει, βασιλεύσας δὲ ἀναπαύσεται. Nec in hac parte à Magistro suo dissentiens Aristot. περὶ μὲν τὰ φυσικὰ, *l. 1. c. 2.* Διὰ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς τὰ πρόχειρα τῶν ἀπόρων θαυμάσαντες, εἶτα κατὰ μικρὸν προϊόντες, καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες. Et mox: Ἄρχονται μὲν οὖν διὰ τὸ θαυμάζειν πάντες. Verùm conciliari poterunt istæ, qæ ex diametro repugnare sibi invicem videntur, sententiæ; si de tirone philosopho, Platonis istud, de veterano sapientiæ jam apicem summum assecuto, priora illa acceperimus. Cyrus denique Persas suos ità instituisse refert Xenophon, *l. 8.* Ὡς μηδὲ μεταστρεφόμενοι φανερὸν εἶεν, ὡς οὐδὲν θαυμάζοιεν.

Καὶ μηδαμοῦ ἐπιχώριον, ἢ οἰκεῖον] qod *l. 7. § 69.* dixit,

69. dixit, μήτε σφύζειν, μήτε παρκᾶν.

Ἢ ἀμηχανᾶν] ἀμηχανεῖν propriè *in eis esse angustiis, è quibus nullâ ratione, nullâ machina expedire vel extricari te possis.* itaq; verto, *perplexum esse.*

Ἢ προστομῳδὸς] Suspecta vox. forsan προστομῳδὸς, ut gemina litera altera excriptoris vitio exciderit, qo modo in προστωθιοποιιζομένας, *l.* 4. § 16. Xyl. *neque mœstitiæ, neq; gaudii nimium.* Cas. *ridere,* vertit; sed ità ut *risûs excessum* designet. Mihi aliò inclinat animus. στομῳδεῖν est quod Latinis, *ringi,* vel etiam *dentibus renidere.* usurpatur plerumqe de *risu simulato,* qualis eorum, qui Græcis antiqis γναθμοῖς ἀλλοδαποῖς, recentioribus ξεναῖς παρειαῖς γελᾶν, utì Evstath. *ad Odyss. σ'. malis alienis ridere,* Latinis dicuntur, ut Flacco *Sat.* 3. *lib.* 2. vel etiam de *indignatione, dissimulata* qidem, sed qæ ifiusmodi oris habitu se prodat, qi cùm *risum,* vel *irrisionem præ se ferat,* ab animo tamen exacerbato proveniat. ità *ringi* Latinis, non simpliciter *irasci,* utì exiliter nimis Nonius, sed *tacitum stomachari, cùm aliud præ te feras,* utì Donatus, in Terentiano illo *Phorm.* 2. 2. ubi *risui vero* opponitur;

—*ille ringitur, tu rideas.*

Sidonius *carm.* 23. *v.* 87.

Multùm ringitur otiosa virtus.

Marcus noster *l.* 11. § 18. Τὸ ἐυμῤῥὲς ἀνίκητον, ἐὰν γνήσιον ᾖ καὶ μὴ στομῳδὲς, μηδὲ ὑποκρισις. *Si verum ac genuinum fuerit, non personatum & mentitum.* qale eorum, qi vultu orisqe habitu externo offensionis speciem nullam læsi proferunt, sed injuriarum despectum qendam præ se ferunt, cùm animus tamen intùs odiis occultis æstuet. Apud Svidam, Procopius, opinor, Ἐν τοῖς ἀνεκδότοις, Λίαν γὰρ ἐς αὐτὸν ἡ Θεοδώρα ἠγειλάνετο καὶ ἐστομῴει. *Valdè adversus eam exacerbata erat, & ringebatur.* ut sit istic προστομῴειν, sive στομῴειν πρός τι. *ad rem aliqam,* sive *ad occasionem aliqam ringi,* hoc est, vel exacerbari, vel renidere aliqem, ad risum qendam adscititium composito vultu, cùm animo tamen angeretur. id qod *affectationem caninæ æqanimitatis stupore formatam,* nuncupâsse videtur Tertull. *de Patient. c.* 2.

Καὶ τὸ συγγνωμονικόν] De Demonacte Lucianum vide ad *l.* 5. § 22. Præclara sanè Catonis majoris, referente Plutarcho, vox illa, Πᾶσιν δεῖ τοῖς ἁμαρτάνουσι χωρὶς ἑαυτῶ δ' εἶναι συγγνώμω. Cui gemina Plinii minoris ista, *l.* 8. *epist.* 22. *Optimum & emendatissimum existimo, qi cæteris ità ignoscit, tanqam ipse qotidie peccet; ità peccatis abstinet, tanqam nemini ignoscat.* Concinna & Senecæ illa, *de benef. l.* 1. *c.* 10. *Hoc tu cave, tanqam maximum crimen, nè admittas: ignosces tanqam levissimo, si admissum est.* &, *ad Mart. c.* 4. *Nec qicqam pulcrius existimo in fastigio collocatis, qàm multarum rerum veniam dare, nullius petere.* In qam ferè sententiam de Marco Dio Cass. *l.* 71. Αὐτὸς μὲν ἁπάντων σφῶν ἁμαρτημάτων ἀπεῖχετο, καὶ ὅτε ἑκὼν ὅτε ἄκων ἐπλημμέλει· τὰ δὲ δὴ σφῶν ἄλλων ἁμαρτήματα, καὶ μάλιστα τὰ τῆς γυναικὸς, ἔφερε, καὶ ὅτε ἐπολυπραγμόνει, ὅτε ἐνέλαζε. Cæterùm Stoicorum placitis ista adversari prorsus videntur. Censent siqidem illi ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* sapientes, ἐλεήμονας μὴ εἶναι. συγγνώμω τε ἔχειν μηδενί. Et Stob. Collectan. *tom.* 2. *tit.* 46. Φασὶ μηδέποτε συγγνώμω ἔχειν μηδενὶ, τὸν νοῦν ἔχοντα· καὶ δεόντως λέγειν τὸ μηδὲ συγγνώμω ἔχειν τοῖς ἁμαρτάνουσι. Hæc tum commemorat, tum & exagitat Cicero *Orat. pro Murœna. Fuit qidem summo ingenio vir Zeno, cujus inventorum æmuli Stoici nominantur. hujus sententiæ sunt & præcepta hujusmodi; sapientem gratiâ nunqam moveri; nunqam cujusqam delicto ignoscere. neminem misericordem esse, nisi stultum & levem. Viri non esse, neqe exorari, neq; placari.* Et mox: *Supplices aliqi veniunt, miseri & calamitosi? sceleratus & nefarius fueris, si qidqam misericordiâ adductus feceris. Fatetur aliqis se peccâsse, & ejus delicti veniam petit? nefarium est facinus, ignoscere; exorari, scelus; misereri, flagitium.* Et rursus sua illorum præceptis opponens. *Nihil ignoveris. Imò aliqid, non omnia. Nihil gratiæ causâ feceris. Imò nè resistito* [al. *persisto*] *gratiæ, cùm officium & fides postulabit. Misericordiâ commotus nè sis. sed tamen est etiam in dissolvenda severitate laus aliqa humanitatis.* Agnoscit, sed explicare ac mollire conatur Seneca *de clement. l.* 2. *c.* 5. *Scio malè audire apud imperitos sectam Stoicorum tanqam nimis duram. Objicitur enim illi, qod sapientem negat misereri, negat ignoscere. hæc si per se ponantur, invisa sunt. videntur enim nullam spem relinqere humanis erroribus, sed omnia delicta ad pœnam deducere. Qod si est, qid hâc sectâ durius, qæ dedisceere humanitatem jubet, portúmqe adversûs fortunam certissimum, mutuum auxilium eludit? sed nulla secta benignior leniórq; est, nulla amantior hominum, & communibus bonis attentior.* Et, *c.* 7. *At, qare non ignoscat, dicam. Venia est pœnæ meritæ remissio. ei igitur ignoscitur, qi puniri debuit. Sapiens autem nihil facit, qod non debet; nihil prætermittit, qod debet. Itaqe pœnam, qam exigere debet, non donat: sed illud, qod ex venia consequi vis, honestiore tibi viâ tribuit. Parcit enim sapiens, consulit, & corrigit. idem facit, qòd si ignosceret, nec ignoscit. goniam qi ignoscit, fatetur aliqid se, qod fieri debuit, omisisse. Aliqem verbis tantùm admonebit, pœnâ non afficiet, ætatem ejus emendabilem intuens: aliqem invidiâ criminis manifestè laboranteæ, jubebit incolumem esse; qia deceptus, qia per vinum lapsus: hostes dimittit salvos; aliquando etiam laudatos, si honestis causis pro fide, pro fœdere, pro libertate in bellum accincti sunt. Hæc omnia non veniæ, sed clementiæ opera sunt.* Verùm hæ sunt Stoicorum argutiolæ spinosæ, & subtilitates supervacaneæ, qas Marcus noster, solidior qàm subtilior, minùs curâsse videtur: imò meræ sunt, Senecâ ipso censente, λογομαχίαι. Sic enim ipse demum

ibidem.

ibidem. De verbo, ut mea fert opinio, qæstio est; de re quidem convenit. Sed de istis ampliùs, ad *lib.* 2. § 13. De Pio certè Capitolin. *Ad indulgentias promptissimus fuit.* Et, *His quos Adrianus damnaverat, in Senatu indulgentias petiit.* Idémque de Marco. *Fuit per omnia moderatissimus, in hominibus deterrendis à malo, invitandis ad bona, remunerandis copiâ, indulgentiâ liberandis: fecitque ex malis bonos, ex bonis optimos: moderatè etiam cavillationes nonnullorum ferens.* & rursus: *Erat mos iste Antonino, ut omnia crimina minori supplicio quàm legibus plecti solent, puniret: quamvis nonnunquam contra manifestos & gravium criminum reos inexorabilis permaneret.* Κἂν ἄρα συμβῇ τισι τῶν πεμωένων ἁμαρτεῖν, ἃ τὸ παθεῖν μὴ ἧττον δεινὸν νομίζουσιν, ἀλλὰ μὴ μείζω φρονηματοῦν, κέρδος πάντων· Aristid. de eodem. De Agricola Tacitus: *Omnia scire, non omnia exequi: parvis peccatis veniam, magnis severitatem commodare: nec pœnâ semper, sed pœnitentiâ sæpiùs contentus esse.* Vide infr. § 16. τὸ ἥμερον.

Καὶ ἀδιαστόφως μᾶλλον ἢ διορθωτῷ φαντασίαν παφέχειν] *magisque constantiam erroris securam, quàm erroris correctionem præ se tulisse.* Xyl. obscuriùs pavló. Hoc vult, Cùm sit prima felicitas, à recti norma nè minimùm qidem, vel discedere, vel distorqeri: secunda, siqis qoqo modo deflexerit, ὡς διορθώσεως χρήζειν, (ut ipse de se dixerat, supra § 7.) ad rectitudinis statum pristinum denuò reduci; qùm, *qod naturâ bonum est, neqe emendari, neqe corrigi se poscat*, ut *l.* 2. Arnobius; eam in Maximo rectitudinis firmitatem & stabilitatem extitisse, ut ope alterâ istâ nihil opus habuerit, τῷ διορθωτῷ ὃ λεχθήσεται, qod de Deo Aristot. *de mund. c.* 6. ità saltem *in bonum transfiguratus*, ut *nihil in eo supereesset, qod mutandum videretur*, ut Seneca, *epist.* 6. In qem eundem sensum & illa accipi possunt, qæ habentur *l.* 3. § 5. Ὀρθὸν ἂν εἴη χρὴ, καὶ ὀρθάμυον. Et *l.* 7. § 7. Ὀρθὸς, ἢ ὀρθάμυος. Neqe enim ἀδιαστροφίαν sive *pertinaciam* illam Marcus noster in Maximo avt offenderat, avt si offendisset, prædicaret; qâ nihil in natura sua magis lavdare ac probare palam profitebatur, portentum illud hominis, Cajus Caligula, ut Sveton. *l.* 4. *c.* 29. cùm nihil sit hâc magìs avt devitandum, avt detestandum; ab eâqe Marcus & ipse se cum primis abhorrere docebat, *l.* 6. § 21. & alios itidem seriò sedulóqe dehortetur, *l.* 4. § 12.

Οὔτε σωφέμενεν ἂν κρείττονα αὐτῷ αὐτὸν σωφολαβεῖν] Miranda de hominis præstantiâ aliorum omnium consensio, cui nemo qisqam deprehensus est, qi exæqare se avsus esset. Stupenda etiam, non suspicienda duntaxat, in tanta universorum existimatione, hominis modestia, qi neminem qenqam unqam neglectui avt despectui habuerit.

Καὶ τὸ εὐχαριεντίζεσθαι] Nec occurrere alibi vocem hanc existimo; & hoc loco mihi suspecta est plané. Siqidem χαριεντισμὸς sive urbanitas, parum distare videtur, vel ab ἀστειολογία, qam repudiat Marcus suprà § 7. vel à κομψεία etiam, qam non semel damnat *l.* 3. § 5. & 8. & *l.* 4. § 51. unde τὸ χαριεντίζεσθαι καὶ τὸ κομψεύεσθαι à Platone conjunguntur, *polit. l.* 4. εἰ ἔτι μᾶλλον χαριεντίζοιτο ὁ ταῦτα λέγων, κομψόμυθος. qin & Svidas τὸ καταφορτίζεσθαι exponit per χαριεντίζεσθαι. qod Marco itidem in vitio ponitur, *l.* 5. § 5. forsan tamen existimaverit qis, τὸ ἓν istud adjectum, urbanitatem ità condire posse, ut suo modo, suáqe tempestate adhibita, (qod non observant οἱ χαριεντιζόμυθοι ἐν μὴ χαριεντι καιρῷ, uti Dionys. Halic. in *Lysia* loqitur) etiam citra Stoicæ severitatis violationem ullam locum suum obtineat. qum τὸ εὐχαρι in Pio prædidicet ipse infr. § 16. Xyl. *liberaliter qoqe facetum esse.* qod tam à Maximi instituto, qàm & à Marci, puto, ingenio, aberat procul. Verùm ego Marco ipso avtore, τὸ εὐ χαριεντίζεσθαι rescribere non dubitem; atqe ità Marcum ipsum scripsisse, pignore etiam interposito, contendere avsim. τὸ χαριεντίζεσθαι certè in seqiorem partem usurpari, docent, cum ex Aristophanis illo, χαριεντίζεις (πίζῃ f.) καταπαίζεις ἡμᾶς καὶ βωμολοχεύῃ. apud Etymologum & Svidam; qi & χαριεντιζόμυθοι exponunt εὐτραπελόμυθοι, σκώπτοντες. tum & ex Glossario, ubi χαριεντίζεσθαι, *Carinari. Carinari* avtem in Isidori *Glossis* est *illudere.* Et *Carinantes* apud Festum, *probra objectantes*, sive *objicientes.* qibus accedit, qod *Carinare*, Servius *ad Æn. l* 8. *obtrectare.* adductis Ennii illis,

--neqe me decet hanc carinantibus edere chartis.

&, *Contra carinantes verba atqe obscœna profatus.* ubi in priore versu pro hanc, haic, sive hæc Merula; in altero, pro *atqe, aiqè*, sive, *æqè*, Castricomius legendum censet. porrò *Carinare à navium carinis dictum* vult Festus, an hujus mutilator Pavlus; *qod ut infima navis pars carina; ità sortis infimæ homines, qibus scommata id genus jacere usus esset.* at Jos. Scaliger, & hunc secuti Merula *ad Ennium*, & *ad Strabonem* Casavbonus, *carinari* Latinis eodem modo dictum statuunt, qo Græcis γαυλίζειν. nec indicant tamen unde nominis id tractum velint. à *Carinis* ne loco in urbe sic dicto; an à *navium carinis*, ut ad navtis usitata convitia respiciat, de qibus Flaccus ferm *l. Sat.* 5.

Tum pueri navtis, pueris convicia navtæ
Ingerere. nam Festo qæ tribuitur notatio nec navci est. ego sanè à χαριεντίζεσθαι ipso *carinari* vel deductum, vel corruptum, nullus ambigo.

§ 16. Τῷ πατρὶ] *Patrêmne* velit naturalem, *Annium Verum*, de qo suprà § 2. an adoptivum, *Antoninum Pium*, ambiget forsan qispiam. Verùm hunc potiùs designatum existimem, cùm qia ille, Marco nostro impube adhuc, excessisse videtur; ut ex Capitolino conjicere est, tum qiâ hæc eadem (ἁ

&

& magna ex parte ſunt principis potiùs, qàm privati hominis, virtutes) pleraqe ferè de Pio enunciata deprehenduntur *l.* 6. §. 30. idem ſtatuit & Caſavb. *ad Marci vitam.* Interim falſus eſt Theodoretus, ſi Pii gnatum Marcum exiſtimavit, qod verba ipſius ſonare videntur, *therapeut. l.* 9. ubi poſtqam de Hadriano dixerat, Καὶ Ἀντωνῖνος, inqit, ᾧ Βῆες ὁ ἐξ ἐκείνε. & Acciaolus, *Antoninus qi Hadriano ſucceſſit, qiqe ex eo genitus eſt Verus.* Marcum enim potiùs qàm Lucium deſignatum opinor, cùm eò loci, tum & operis ejuſdem *l.* 6. ubi Imperatorum Series ità degeritur, Ἀδριανὸς, ᾧ Ἀντωνῖν☉ ὁ πρῶτος, ᾧ Βῆες, ᾧ Κόμμοδος. Cæterùm de Vero nevtro verum eſt, ex *Pio* fuiſſe *genitum.*

Τὸ ἥμερον] De Pio, Capitolin. *Erat moribus clemens, ingenio placidus & mitis. Nulli acerbus, cunctis benignus.* Evtrop. Et Avr. Victor. *Adeò manſvetus, ut inſtantibus patribus, ad eos, qi contra eum conjuraverant, perſeqendos, compreſſerit qæſtionem. uſqe eò avtem mitis fuit, ut cùm ob inopiæ frumentariæ ſuſpicionem lapidibus à plebe Romana perſtringeretur, malverit ratione expoſitâ placare, qàm ulciſci ſeditionem.* Marcum pariter prædicat Gallenus in *comment. de libr. ſuis,* ἐυγνάμονά τε ᾧ μέτριον, ἥμερόν τε ᾧ πρᾶον. Clementiam Marci celebrat cum aliis & Capitol. Sed præcipuè Ariſtides & Dio. Ille *orat. in Regem*; Ὧν χδ, inqit, πλικῶτος ὁ Βασιλεὺς, ἡμερώτατ ᾧ ἐπιεικέα διενήνοχεν ἁπάντων βασιλέων. Iſte in *Marco*, ὅτω τι, inqit, καθαρὸς διὰ πάντων, ᾧ χρυσὸς, ᾧ ἐυσεβὴς ἐγένετο, ὡς ἔχειν τῇ βελῇ μηδένα τῶν Καισάρων συναριθμῶν τεθνάναι. Μὴ χδ γένοιτο, ἔφη, μηδένα ὑμῶν ἐπ' ἐμοὶ, μήτε τῇ ἐμῇ, μήτε τῇ ὑμετέρα ψηφῷ σφαγῆναι. ᾧ τέλ☉ ἔφη, ὅτι ἂν μὴ τότε τύχω, ἀπόδοσθαι πρὸς τὸν θάνατον. Unde in Senatu acclamatum ei refert Vulcat. in *Caſſ. Antonine pie, Dii te ſervent. Antonine clemens, Dii te ſervent.* Vide *ſuprà* § 15. Τὸ συγγνωμονικόν.

Μενελικὸν ἀσελγάντως ἐπὶ τῷ ἐξηλασμένως κειθέντων] Ità *l.* 6. § 30. Τὸ ὑπὲρ τῷ κατ' λόγον περιττυμένων ἔυτονον. Verùm cave iſtîc intelligas ἀδιαφορίαν illam, qam Cajum Imperatorem in ſe maximè probâſſe, ex Svetonio ſuprà monuimus, ad § 15. avt Neronis etiam pervicaciam, dixerim an præcipitantiam obſtinatam, cui illud Caſſio referente, ſubinde in ore, Περὶ ὧν ἂν ἅπαξ τι εἴπω, μηκέτι με αὖθις πύθῃ. Siqidem ut Seneca, *de benefic. l.* 4. *c.* 38. *Hoc verò ſuperbæ ſtultitiæ perſeverantia eſt, Qod ſemel dixi, qalecunqs eſt, fixum ratúmqs ſit.* Qomodo apud Antiphanem ille in *Gorgytho*, referente Athenæo *l.* 8.

Ἥτλόν γ' ἀποστῆλαι ἂν, ὧν περιελόμην,
Ἢ Κλεομέδων χλαῖνα περίοικ' ἂν κρανίον.

Nec ſtultitiæ tantùm, ſed & inſcitiæ proprium. Syneſ. *in calvit.* de plebe imperita: Καὶ χδ ἀμαθεῖς ὄντες, ἰσχυρογνώμονες εἰσὶ, ᾧ χαλεποὶ περιττὰ τῷ ἀπόπων περιλήψεων ὡς' ἂν τις τῷ παιδίων παραμυθῇ, ταχὺ πείται τὸ κώνειον. Verùm rationibus veris certisqe ſubnixam conſtantiam intelligit in rebus accuratè perpenſis, & veritati æqitatiq; conſentaneè conſtitutis. Rectè Seneca *epiſt.* 23. *Conſtituendum eſt qid velimus, & in eo perſeverandum. Nam illi, qi ex aliis propoſitis in alia tranſiliunt, avt nè tranſiliunt qidem, ſed caſu qodam tranſmittuntur, qomodo habere qidqam certum manſurúmve poſſunt?* Et, de *beat. c.* 8. *Fidens ſit animi: ſed fiducia ejus non ſine ſcientia ſit, non ſine conſtantia. ità maneant illi ſemel placita, nec ulla in decretis ejus litura ſit.* A conſtantia certè lavdat Pium Capitolinus; utì mox videbitur. Verùm de argumento iſto habetur elegans ſanè Epicteti diſſertatione apud Arrian. *l.* 2. *c.* 15. ubi inter alia hæc habet. Τοῖς κειθεῖσιν ἐμμένειν δεῖ, ὁ πάσιν, ἀλλὰ τοῖς ὀρθῶς. —— ὁ θέλεις τῷ ἀρχῷ ποιῆσαι ᾧ τὸν θεμέλιον, τὸ κεῖμαι σκέψαῦ, πότερον ὑμὲς ἢ ἐχ ὑμὲς, ᾧ ὅτω λοιπὸν ἐποικοδομεῖν αὐτῷ τῷ ἐυτονίαν, τῷ ἀσφάλειαν; ἂν χ σαπρὸν ᾖ ᾧ κατάπιπλον, ἐκ οἰκοδόμημά τ ἦν, ὅσον ἂν πλέονα ᾧ ὀμορέτερα ἐπιθῇς, τοσάτῳ θᾶττον καθενεχθήσεται. Vide *ad l.* 8. § 16.

Τὸ ἀκενόδοξον περὶ τὰς δοκάσας τιμάς] idem & *l.* 6. § 30. De Pio Victor. *Appetentiâ gloriæ carens & oſtentatione.* Qin &, Capitolino teſte, *menſes Septembrẽ atq; Octobrem* cùm *Antoninum atqe Fauſtinum* (ab ipſius uxorisq; ſuæ nominibus) *appellandos decreviſſet Senatus, id Antoninus reſpuit.* qanqam cæteroqin honoris ſibi ſuísve ab eiſdem oblatum delatúmqe, qod legitur, aſpernatus. Vide *infrà*, § 17.

Τὸ φιλόπονον] Verùm iſta potiùs Ælii Adriani lavs fuerit, de qo Victor: *Immenſi laboris: qippe, qi provincias omnes pedibus circumierit, agmen comitantium prævertens.* Sed & hanc lavdem etiam Marco tribuit Dio: Vide *infrà ad illa*, ὁ περιπέσῃ. Capitolinus item verbis illis: *Magno igitur labore, etiam ſuo, gentes aſperrimas vicit.*

Τὸ ἀκριτικὸν τῷ ἐχόντων τι κοινωφελὲς εἰσφέρειν] De eodem *l.* 6. § 30. Τὸ ἀνεχόδως ἀνθιζανόντων παῤῥησιαστικῶς τοῖς γνώμαις αὐτῶ, ᾧ χαίρειν, εἴ τις δεινούς βέλπον. Optimè Agamemnon *Iliad.* ξ'. *v.* 107.

Νῦν δ' εἴη, ὃς τῆς γ' ἀμείνονα μῆτιν ἐνίσσοι,
Ἢ νέ☉, ἠὲ παλαιός· ἐμοὶ δέ κεν ἀσμένῳ εἴη.

Sophocl. Antigon.

Ἄναξ, σέ τ' εἰκὸς, εἴ τι καίριον λέγει,
Μαθεῖν, σέ τ' αὖ τῶδ'· ἓν γὰρ εἰρῆσθαι δικαῖ.

Et rurſus:

Μὴ νῦν ἓν ἦδος μῶνον ἐν σαυτῷ φόρει,
Ὡς φῆς σὺ, κ' ὐδὲν ἄλλο, τῶτ' ὀρθῶς ἔχειν.
Ἀλλ' ἄνδρα, κἤν τις ᾖ σοφὸς, τὸ μανθάνειν
Πολλ' εὐχερῶς ὐδέν, ᾧ τὸ μὴ τείνειν ἄγαν.

Et denuò,

Καὶ τῷ λεγόντων ἓν, καλὸν τὸ μανθάνειν.

Et

Et ibid.

Εὖ σοι φρονήσας, ἓν λέγω· τὸ μανθάνειν
Δ' ἥδιστον ἓν λέγοντ', εἰ κέρδ' ἄξει.

Anacharsis apud Plutarchum in *Sympoſio*, cùm quæreretur, ecqid regem maximè illuſtrem faceret, reſpondiſſe dicitur, Εἰ μόνος φρόνιμος εἴη. *Si ſolus ſapuerit*. quod mihi videtur à ratione quàm longiſſimè diſſitum. Itaque malim, quod Stobæus exhibet *tom.* 2. *tit.* 48. Εἰ μὴ μόνος φρόνιμος εἴη. Si non ſolus ſapuerit. ſi ſapientiâ ſuâ non fuerit conſiſus nimis, dum ſe ſolùm ſapere exiſtimat. Qod de Tireſia Homer. *Odyſſ.* κ'. *v.* 495. de Scipione Cato apud Plut. in *apoſth.* Et *Polit.* de Chryſippo alii apud Laërt. *l.* 7.

Οἱ πέπυται· τοὶ δ' σκιαὶ ἀΐσσουσι.

Et Callimach. hymn.

Μοῦνος πεπνυμένος.

Qalis Creon depingitur à Strattide in *Phæniſſ.* apud Athen. *l.* 14.

Οὐδὲν σωίζετε πᾶσα Θηβαίων πόλις,
Οὐδέν πολε.——

Et à Sophocle in *Antigon.*

Οἱ πηλικοί δε χ' ἡδαξόμεσθα δὴ
Φρονεῖν πρὸς ἀνδρὸς πηλικοῦδ' ὃ τῷ φύσιν;

Siqidem, ut apud eundem Creontem filius patrem prudentior monet;

Ὅστις γὰρ αὐτὸς ἢ φρονεῖν μόνος δοκεῖ,
Ἢ γλῶσσαν ἣν ἓκ' ἄλλος, ἢ ψυχὴν ἔχειν,
Οὗτοι διαπτυχθέντες ὤφθησαν κενοί.

& Evripidis Æolo apud Stob. *tom.* 2. *c.* 22.

——τέτῳ δ' ἀνδρὶ μήτ' εἶναι φίλον,
Μήτε ξυνείναι, ὅστις αὐτάρκη φρονεῖν
Πέφυκεν, ἄλλως τὸς φίλους ἡγούμενος.

Ità qi ſolus ſapit; bis deſipit; dum aliorum conſilia reſpuit & deſpuit, aliorúmq; conſortia abſe abdicat. qibus duobus nihil poteſt eſſe principibus perniciosius. fit deniqe qod Plato *ad Dion. epiſt.* 4. & ex Platone Plut. *de adulat.* & in *præcept. polit.* αὐθάδεια ἐρημία ξυώικος. De Marco noſtro Capitol. *Semper ſanè cum optimatibus, non ſolùm bellicas res, ſed etiam civiles, priùſquam facerèt aliqid, contulit.* deniqe, ſententia illius præcipua ſemper hæc fuit, *Æquius eſt, ut ego tot & talium amicorum conſilium ſequar, quàm ut tot & tales amici meam unius voluntatem ſequantur.* Oprimè L. Æmylius apud Livium *l.* 44. *Non ſum is, qi non exiſtimem admonendos duces eſſe: imò eum, qi de ſua unius ſententia omnia gerat, ſuperbum judico magis quàm ſapientem.*

Τὸ ἀπαραγράπτως εἰς τὸ καθ' ἑξίαν ἀπενεμητικὸν ἤθους] De eodem *l.* 6. § 30. Ὡς ἀκριβὴς ὢν ἐξετασὴς ἠθῶν καὶ πράξεων. Capitol. *Fuit ſanè eâ conſtantiâ, ut ſeptenis & novenis annis in provinciis bonos præſides detineret.*

Τὸ ἐμπειρον, ποδ' μὲν χρεία ἐπιτάσεως, ποδ' ἢ ἀνέσεως] *Diligens agri cultor, mitis, largus; & omnia hæc cum menſura.* Capitol. Vide *ſuprà* qæ de Apollonio § 8. Seneca, *epiſt.* 89. *Impetus ex dignitate rei cujuſq; concipitur, proinde remiſſior acriórve, prout illa digna eſt peti.*

Τὸ πᾶσαι τὰ ἀεὶ περὶ ἐρωτικῆς μειρακίων] qibus ſcil. cùm Hadrianus, tum & Trajanus nimiopere addicti: utì ex Dione liqet & Capitolino. vide *infrà* § 17. Θεωδότε.

Ἡ κοινονομοσυνὴ] *qod utilitati publicæ omnes cogitationes impendebat.* Xyl. Κοινονομοσυνὴ vocabulum compoſitione novâ, vel à noſtro fabricatum, vel à ſuis receptum. hoc enim Stoicis familiare fuiſſe deprehendet, qi in eorum qæ ſuperſunt fragmentis verſatus fuerit, nova ſubinde prout uſus poſtulabat, compoſitionis Grammaticæ ope, comminiſci & procudere vocabula. Inſolens itaq; vox iſta; & rei propemodum inſolentis. Nam qod Paulus conqeritur *ad Philip. c.* 2. *v.* 21. Πάντες τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν. *Qæ ſua ſunt, plerique qærunt:* (qod *charitatis* eſſe negat idem Apoſt. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 13. *v.* 5. ὃ ζηλεῖ τὰ ἑαυτῆς) in ore ſubinde habentes, vel Davidicum illud *Pſal.* 4. *v.* 6. *Qis nobis commodi aliqid repræſentabit?* vel Theocriteum iſtud ex *Idyll.* 16.

Αὐτῷ μοί τι γένοιτο.——

Et qod Pindarus *Nem.* 1. Gregor. Naz. *in Julian. l.* 1 & Gregor. Presb. in *vit. Naz.* Τὸ οἰκεῖον πίζει πᾶν. τὰ δ' δημοφελῆς καὶ κοινὴ διαφέρουσ' ὀλίγη τοῖς καθ' ἕνα φέρουσι. Herodian. *l.* 2. hoc eſt, ut Taeit. *Annal l.* 17. *Privata cuiq; ſtimulatio, vile decus publicum.* Ità qod idem *ibid. peſſimum veri affectus venenum, ſua cuiq; utilitas.* Et qod Livius *hiſtor. l.* 20. *Privatæ res ſemper offecere, officiéntqe publicis conſiliis.* Dum, Ἐν βραχεῖ μὲν μοίρᾳ σκοπῶσι τὴν κοινῶν οἱ πλεῖστοι· τῷ δὲ πλείονι τὰ οἰκεῖα πρόσωσιν. ὥστε τῷ ἰδίῳ λανθάνειν τὸ κοινὸν ἀβρόως φθειρόμενον. Thucyd. *hiſt. l.* 1. &, qod Lyſias *adv. Philon.* Παρέντες τῷ τῆς πόλεως κοινὸν ἀγαθὸν, ὅπῃ τὸ ἑαυτῶν ἴδιον κέρδος ἦλθον, διὰ τὸ μὴ τὴν πόλιν, ἀλλὰ ἰσίαν, πατρίδα αὐτοῖς ἡγεῖσθαι.

Πόλει δ' ἄρχης, ὁ αὐτῷ δεῖς.

Evripid. *Heracl.* vide & Ariſtotel. *polit. l.* 2. *c.* 3. Eò igitur lavdabilior fuerit in Antonino κοινονομοσυνὴ iſta, qò in plerisq; rarior: qâ *potior* habetur *privatis vel rebus vel neceſſitudinibus reſpublica*, ut Liv. *l.* 24. &, *communia propriis præjudicant*, ut Bernard. *de temp. Serm.* 58. ἐγὼ τὰ ἴδια τῆς κοινῶν, ἀλλὰ τὰ κοινὰ τῆς ἰδίων προτιμητέον. Apollon. Tyan. *epiſt.* 66. Eam principi ſuo Clavdian. his verbis commendat, in *Honor. Coſ.* 4.

——*conſule cunctis,*
Non tibi: nec tua te moveant, ſed publica vota.

Eam certè in Pio cum primis prædicat Capitolinus his verbis: *Tantâ ſanè diligentiâ ſubjectos ſibi populos rexit, ut omnia & omnes, qaſi ſua eſſent, curaret. itaque provinciæ ſub eo cunctæ floruerunt. Ibid.* & in Catone, Lucanus *l.* 2.

——*urbi*

--urbi pater eſt, urbique maritus;
In commune bonus.--

In Galba, Plut. in *Galb.* Ὁ δὲ Γάλβας ἀεὶ μὲν ἀπλοῦς καὶ τοῖς ἰδίοις τὸ κοινὸν προέμενος. In Severo, Galenus *ad Piſon. de theriac.* Νομίζεται τὸ μέσον εἶδος τῆς βασιλείας μέσης, τοῦτο τὸ κοινῆς σωτηρίας. In Athenienſibus priſcis, Demoſth. *Olynth.* 3. Οὐ γὰρ εἰς ἀσέλγειαν ἐπεδίδοτο, αὐτοῖς τὰ τῆς πόλεως ἀλλὰ τὸ κοινὸν αὔξειν ἕκαστος ἤθετο δεῖν. In Lacedæmoniis cum primis, Plut. in *Lycurg.* Τὸ δὲ ὅλον, inqit, εἰδίζεν τοὺς πολίτας μὴ βάλεως μήτε ὑπήκους κατ' ἰδίαν ζῆν, ἀλλ' ὥσπερ τὰς μελίττας, περὶ τὸ κοινὸν συμφυεῖς ὄντας ἀεὶ, καὶ μετ' ἀλλήλων εἰλημένους περὶ τὸν ἄρχοντα, μικρᾶ δεῖν ἐξεστῶτας ἑαυτῶν ὑπ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ φιλοτιμίας, ὅλως ἴδιον τῆς πατρίδος. vide *l.* 7. § 4.

Cæterùm in diverſum abit & reclamat hîc Xylandro de vocabuli hujus interpretatione par illud in republica literaria honoratiſſimum, Iſaacus Caſaubonus & Clavd. Salmaſius, in eruditiſſimis ſuis *ad hiſtoriam Auguſtum commentariis.* Ille, *Propria*, inqit, *Marco vox eſt iſta, eruditiſſimo interpreti minùs intellecta. Sic autem appellat civilitatem, & virtutem illam, per quam cenſeri communi cum cæteris civibus jure ægo animo aliqis patitur. Herodianus vocat* τὸ μέτριον καὶ ἰσόμετρον. vide pòſt in Διατριβικὸν τῶν φίλων. Iſte pariter pro eo vult ſumi qem *communem ſenſum* vocat Juvenalis *l.* 3. *Sat.* 8. verbis iſtis;

Hæc ſatis ad juvenem, qem nobis fama ſuperbum
Tradit & inflatum plerumqe Nerone propinqo.
Rarus enim fermè ſenſus communis in illa
Fortunâ.

Significat, inqit, *modeſtam illam, moderatam, uſitatam, & ordinariam, ut ità dicam, hominis mentem, qæ in commune qodammodò conſulit, nec omnia ad commodum ſuum refert, reſpectúmqe etiam habet eorum cum qibus verſatur, modeſtè, modicéqe de ſe ſentiens.* Eodémqe refert uterqe qod in ſeqentibus adjicitur, tanqam vocabuli iſtius interpretamentum, de facilitate animi in concedendo amicis, nè ſe comitarentur, avt ſecum convivari cogerentur, ſi id ipſi nollent: qam & in Marco notat Galenus, qi in *comment.* περὶ τῆς περιμνώσκειν, φιλανθρωπίαν καὶ χρηστότητα ἐν τοῖς ἰδίοις βιβλίοις, μετειλῆφα καὶ ἐυνωμοσωλίαν, nuncupat. Juvenali Senecam adjungere licet, *ad Lucil.* ſuum *epiſt.* 105. *Odium ex offenſa ſic vitabis, neminem laceſſendo gratuitò: à qo te ſenſus communis tuebitur.* De Tho. Moro noſtro Eraſmus *epiſt. ad Ulr. Huttenum*, *Nemo minùs ducitur vulgi judicio: ſed ruſus nemo minùs abeſt à ſenſu communi.* Nec multùm diſtat qod Apoſtolus *ad Rom. c.* 12. *v.* 16. Μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. *Communem ſenſum* in Trajano hunc prædicat Plin. in paneg. *Non de tyranno, ſed de cive; non de domino, ſed de parente loqimur. unum ille ſe è nobis putat; nec minùs hominem ſe qàm hominibus præeſſe meminit.* In Marco Evtrop. *hiſt. Rom. l.* 8. *Hic cùm omnibus Romæ æqo jure egit: ad nullam inſolentiam elatus eſt imperii faſtigio.* Etiam poſt imperium collatum & ſuſceptum, τῷ αὐτῷ νῷ καὶ προσώπῳ χρώμενος. Ariſtid. *orat. in Marc.* De Clavdio Sveton. *l.* 5. *c.* 12. *In ſemet parcus atqe civilis, præ nomine Imperatoris abſtinuit*, nimios honores recuſavit. Sed *c.* 35. *non ſine nota aliqa, jactator civilitatis.* De Pio ipſo Jul. Capitolinus, *Imperatorium faſtigium ad ſummam civilitatem deduxit.* De Marco denique noſtro Capitolinus idem, *In imperio ità civiliter ſe geſſit, ut lenitatem Pii nemo deſideraret.* Et mox; *Cum populo non aliter egit, qàm eſt actum in civitate libera.* Déqe eodem Joan. Aventinus *annal. Boior. lib.* 2. *Admodum clemens & civilis erga omnes, adeuntium cuivis dextram placidè dabat.*

Καὶ τὸ ἐφεξῆς τοῖς φίλοις μήτε συνδειπνεῖν αὐτῷ πάντως] Lamprid. de Alexandro Severo: *Cum amicis tam familiariter vixit, ut communis eſſet eis ſæpe conſeſſus, iret & ad convivia eorum: aliqos avtem haberet qotidianos etiam non vocatos. qotidiani igitur illi convivæ imperatorum, etiam non vocati aderant, & adeſſe qodammodo cogebantur, qòd ſine illis eſſe non poſſet princeps.* non tenuit avtem hunc morem Marcus, ſed amicos liberabat hac neceſſitate veniendi, & gratiam illis faciebat ſecum convivandi, ubi ipſis collibuerat; Patrem Pium, ut hoc loco ipſe teſtatur, imitatus. qod ſeqiùs tamen interpretati ſunt qidam, & ad mores Marci arrogantes referre conati ſunt, qi faſtigium principis ſervare cuperet. *Dederunt crimini*, inqit Capitolinus, *qod aulicam arrogantiam confirmaverit, ſubmovendo amicos à ſocietate communi atqe à conviviis.* Salmaſ. *ibid.*

Μήτε συναποδημεῖν] dicere nimirum ſolebat, *Gravem eſſe provincialibus comitatum principis etiam nimis parci.* Capitol. Verùm Marcus hac ratione Pium prædicat profectionem communem amicis condonâſſe, ne illis ipſis gravis potiùs ac moleſtus officio minùs neceſſario exiſteret. qo nomine Marcum item commendat Galenus locis paulò ante adductis. Χρηστὸν τ' εἶναι, inqit, καὶ φιλάνθρωπον αὐτὸν ἐδυνήθη πεῖσαι καταλείπειν ἐν τῇ Ῥώμῃ με.

Ἀεὶ δ' ὅμοιον αὐτὸν καταλαμβάνειν ὑπὸ τῆς ἀλλοίας χρείας τινὰς ἀπολειφθέντων] M. Caſavb. de negotiis accipit, qæ cum neceſſaria aliqa occaſione interveniente, priusqam confici poſſent, abrumpere cogebatur, eundem illum, hoc eſt, pariter affectum, pariáqe ſentientem, ubi ad illa jamdiu intermiſſa rediret, ſemper deprehenderent. At Xyl. (cui accedo potiùs, ſvadente dictionis ipſius ſerie) de perſonis, amicis putà, familiaribus, miniſtris; qod etiam cum neceſſitate aliqa eum comitati non fuerant,

rant, avt etiam ob cavſſas neceſſarias, qo minùs id poſſent, ab ipſo, cùm aliqò proficiſceretur diutius forſan abfuturus, relicti, eundem tamen tam abſentes qàm præſentes experti ſint. Vitium illud notâſſe videtur crebrum nimis, à qo Pius immunis fuerit, qo abſentium amicorum rationem nullam avt exiguam ſaltem habere ſolent plerique, qos præſentes tamen colere cum primis præ ſe ferant. Qò trahit Athenæus *dipnoſoph. l.* 5. tritum ſermone vulgari illud, qod ille τὸν μισανθρωποτάτῳ δὴ παροιμιῶν indigitat,

Τηλοῦ φίλοι ναίοντες, ἂν εἰσὶν φίλοι.
Amici, amici non ſunt, qi degunt procul.

Et reverâ ſicut apud Romanos *lege Pompeiâ, ab honorum petitione abſentes ſubmovebantur*; Sveton. *l.* 1. *c.* 28. ità & pleriſqe, bonis etiam candidiſqe, abſentium benè meritorum qoqe oblivio qandoqe obrepit. Cæterùm qod in Pio Marcus hîc prædicat, Epicuri dogma vult eſſe Laërt. *l.* 10. qi ſapientem dixerit, hùncqe ſolum, χάειν ἕξειν φίλοις καὶ πάθοι καὶ ἀπᾶσιν ὁμοίως, διά τε ὀδύ. ὅτε μὴν πῆς χρεμᾶται, ἔνδα καὶ μύξει καὶ ὀιμώξει. deſcripſi & qæ ad præſens negotium nihil faciunt, qò loco malè habenti medelam tentarem. Sic vertit Ambroſ. Camaldun. *Gratiámqe amicis præſentibus æqè ac abſentibus habiturum ſapientem, ſolum, atqe item in itinere: qum tamen cruciatur, & ingemiſcet & ejulabit.* Verùm, qid hoc eſt, *in itinere gratiam habere?* avt qò ſpectat? tum qæ arena ſine calce? avt qàm bella commiſſura illa? *qum tamen cruciatur*, &c. qid enim iſtud ad gratiam amico habendam? eò, utì videtur, reſpexiſſe voluit, qod antè dictum fuerat, Κἂν στρεβλωθῇ δ' ὁ σοφὸς, ἔῃ αὐτὸν εὐδαίμονα. forſan avtem illud, διά τε ὁδύ, ad ſequentia pertinebat; ut ſenſus ſit, *etiam in itinere, ſi qem torqeri viderit, commiſeratione attactum, ſortem hominis deploraturum.* Sed reverâ prioribus illis poſtrema iſta ſic conjungenda avtumo, ut legatur; Κἂν στρεβλωθῇ δ' ὁ σοφὸς, ἔῃ αὐτὸν εὐδαίμονα· ὅτε μὴν στρεβλᾶται, ἔνδα καὶ μύξει καὶ ὀιμώξει. ità ſenſus erit, *ſapientem, etiamſi in tormentis qoqe conſtitutus beatus ſit, inter torqendum tamen ingemiſcere atqe ejulare.* μύξειν *ingemiſcere.* de Delphino Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 8. *c.* 2. ἔξω ὃ ζῷ πλωὺ χρόνον, μύζων καὶ σένων. atqe indè μυσμὸς, ὁ σεναγμός. Svid. tum ſubjungenda, μόνον τε χάειν ἔξειν τὸν σοφὸν &c. qæ ad præſens inſtitutum pertinent.

Καὶ τὸ ζηπτικὸν ἀκριβῶς-- καὶ ὀπτιμονον· ἀλλ' ἃ τὸ περαπέσῃ.] Ex conjectura adſcripſi, καὶ ὅπ ἃ περαπέσῃ, ejuſmodi aliqid exigente ſenſu, & dictionis ſerie. Verùm D. Bootius mavult, ἀλλ' ἃ πόλε περαπέσῃ. qod & Annotator Lugd. cenſuit. D. Jun. ἃ περαποδίδωμι & ἀρκοδέγλε. Illud avtem Merici, ὀπτιμονον ἄλλα, qod de *patientia* vult intelligi *in aliis audiendis*, ego concoqere non poſſum: ſicut nec, qod ex paternis commentariis adducit, ἀλλ' ἃ τὸ, Περαπέσῃ &c. acſi alterius cujuspiam dictum citaretur. De Pio pariter iterum Marcus *l.* 6. § 30. Καὶ τὸ περὶ καθάπαξ μεσγμάτων φιλόπμον· καὶ ὡς ἐκεῖνο ἂν ἄν τι ὅλως παρῇκεν, μὴ περίτεργον ἓν μάλα καθιδὼν καὶ σαφῶς νοήσας. Ubi vides & ſententiam eandem; & geminam huic, qam nos damus, ſeriem etiam dictionis. De eodem Jo. Xiphilin. Λέγεται δὲ ὁ Αντωνῖνος ζηπτικὸς γενέσθ, καὶ μηδὲ περὶ τὰ μικρὰ καὶ τὰ τυχόντα τῆς ἀκριβολογίας ἀφίεσθ· ὅθεν αὐτὸν οἱ σκώπτοντες καὶ κυμινοπρίστην ἐκάλεν. Nec hac in parte Pio diſpar Marcus; de qo Caſſius, Δικάζων τάς τε πίστεις καὶ τὰς ἀναπείσεις ὑπὶ μικρότερον ἐποιεῖτο, ὥστε παγχαλέπην τὸ δίκημον ἀκριβῶν. ——φιλόπονον δὲ καὶ ἀκριβῶς πάσι τοῖς τῇ ἀρχῇ προσήκουσι προσφέρεσθ· καὶ οὐδὲν ἐν παρέργῳ ὅτε ἔλεγεν, ὅτε ἔγραφεν, ὅτε ἐποίει· ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ περὶ τὸ βραχύτατον ἡμέρας ὅλας ἀνήλισκεν, ἂν ἀξιῶν τὸν αὐτοκράτορα ἐξ ὑπερβολῆς τι πράττειν. Pertinet avtem huc Platonis illud in *Phædon*. Ἐμοὶ δοκεῖ ὧδε περὶ τῶν τοιούτων, τὸ μὲν σαφὲς εἰδέναι ἐν τῷ νῦν βίῳ, ἢ οὐδυνατὸν εἶῃ, ἢ παγχαλεπόν τι. τὸ μέντοι περὶ τούτων λεγόμενα, ὧδε μὴ οὐκ παντὶ τρόπῳ ἐλέγχειν, καὶ προαφιέναι πρὶν ἂν παντελῶς σκοπῶν ἀπειπῃ τις, πάνυ μαλθακοῦ ἔῃ ἀνδρός.

Τὸ διατριπτικὸν δὴ φίλων.] *l.* 6. § 30. τὸ βέβαιον καὶ ὅμοιον ἐν ταῖς φιλίαις. De Auguſto Sveton. *l.* 2. *c.* 66. *Amicitias nec facilè admiſit, & conſtantiſſimè retinuit.* Et de Conſtantio Liban. *Orat.* 3. Εἰς μὲν τὸν δὴ ἐπιδεῖν καλὸν, ἥδιστος ἁπάς, ὡς εἰδὼς ἐξαλείφειν· ἥδ' ἀναλίσκων τὸ φίλτρον, ἀλλ' ὁπλίζων τῇ σωφροσύνῃ τὸν πόθον. Solonis id monitum, Φίλως μὴ ταχὺ κλῶ· ὡς δ' ἂν κλίσῃ, μὴ ἀποδέκεσθαι. Laërt. *l.* 1. De Pio Capitol. *Amicis ſuis in imperio ſuo non aliter uſus eſt, qàm privatus.* Et rurſus; *Convivia cum amicis & privata communicavit & publica. Frequentavit & ipſe amicorum ſuorum convivia.* Verùm hæc potiùs ad civilitatem referenda fuerint.

Καὶ μανίαμοὶ ἀλλήλοιν, μηδὲ ὀπμανίες] ſcil. *furor & faſtidium*, ſive *amor inſanus, & præpropera ſatietas*, apud animos verſatiles per vices obtinent, ſibíqs invicem ſuccedunt. ità Thamarem ſororem Amnon Davidis filius, qam pavlò antè inſanè deperierat, expletâ libidine, mox penitiſſimè eſt averſatus. *Hiſt. Reg. l.* 2. *c.* 13. *v.* 15. Πλωὺ γὰρ αἱ τῶν ἐρώντων καρδίαι, inqit Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10. καὶ σβέννυται μετανοίᾳ τὰ φίλτρα· τρέπεται γὰρ πολλάκις τὸ φιλεῖν εἰς τὸ μισεῖν, ὁπότε ἂν αἴσθηται τῆς κακοπαθείας ὁ χρόνος. Apud Senecam Tragœdum *Medea*, 3. 1.

Si qæris odio miſera qem ſtatuas modum,
Imitare amorem.——

Ità qod Plato *politic. l.* 8. Τῷ ὄντι τὸ ἆραι τὸ πολεῖν, μεγάλῳ φιλεῖ εἰς τἀναντίον μεταβολῇ ἀνάπαλιν. Hoc eſt qod in juvenibus notat Ariſtoteles

Rhetor. l. 2. c. 12. Οἱ νέοι ὑπ' εὐμετάβολοι καὶ ἀφίκοροι πρὸς τὰς ἐπιθυμίας καὶ σφόδρα μὲν ὀπιθυμοῦσι, ταχὺ δὲ παύονται. Est autem ἀφίκορον metaphoricè ab eis translatum, qi cibos statim, ubi minimum libârunt, satiati repudiant. Svid. ἀφίκορος, εὐμετάβολος, ἢ ὁ ταχέως καὶ ἅμα τοῦ ἀπλῶς κορεννύμενος. qi & Marci verba mox subjungens σωφρονικὸν δεῖ εἶ) περὶ τοῦ φίλους, καὶ μισθαμοῦ ἀφίκορον. Eum secuti interpretes ad Pii adversùs amicos affectum referunt: havd incommodè, qanqam potest etiam latiùs sumi, ut reliqum etiam vitæ institutum respiciat.

Τὸ αὐταρκὲς ἐν παυλί] ὡς ὀλίγοις ἀρκούμενον. *l. 6.* § 30. neqe enim assentior Xylandro vertenti, *In omnibus omnia sua in se reposita habebat.* nec ea mens Marci, isthic saltem. malim, vel *modico*, vel *sorte contentus.* Epicur. *ad Menæc.* Τὸ αὐτάρκειαν ὃ ἀγαθὸν μέγα νομίζομεν· οὐχ ἵνα πάντως τοῖς ὀλίγοις χρώμεθα· ἀλλ' ὅπως, ἐὰν μὴ ἔχωμεν τὰ πολλά, τοῖς ὀλίγοις χρώμεθα, πεπεισμένοι γνησίως, ὅτι ἥδιστα πολυτελείας ἀπολαύουσιν οἱ ἥκιστα ταύτης δεόμενοι.

Τὸ φαυλεῖν] τὸ εὐδιον τῶ φρεσὼτι. *ibid.*

Τῶν ἐλαχίστων φροντιστικόν] Nec in hoc Pio dispar Marcus, qi *cunabulis post puerorum lapsum culcitras subjici jussit. unde hodieq; rete prætenditur.* inqit Capitol. Ità *Philosophia* (ut apud Senecam *epist. 17.* Cicero) *& in maximis opitulatur, & ad minima descendit.* Verùm in Capitol. Salmasius pro *cunabulis, funambulis* legendum contendit; qem vise *sis ad Marci vitam.*

Καὶ πᾶσιν κολακείαν ἐπ' αὐτῶ ψιλοῦσι] συναλοῦσι Xyland. Verùm mutatu nihil opus: cùm & ψέλλειδς & ψιλοῦσι simplex, *comprimendi, reprimendiq.* significationem obtineat. ità medicis dicuntur pharmaca qædam κοιλίαν ψέλλειν, *ventrem supprimere*, ut Alexandro Aphrodisæo, an Tralliano (hoc enim vult Mercurial. *gymnast. l. 1. c. 11.*) in *præfat. problem.* idémq; alibi, ἅμα δ' ψιλόν· *cùm autem sanguis repressus fuerit.* De Alexandro Mammææ Lamprid. *Salutábatur autem nomine, hoc est, Ave Alexander: siqis caput flexisset, aut blandiùs aliqid dixisset, utì adulator vel abjiciebatur, vel ridebatur.*

Τὸ φυλακικὸν τῆ ἀναγκαίων τῆ ἀρχῆ] Hujus rei documentum esse potest, qòd *salaria multis subtraxit, qos otiosos videbat accipere, dicens, Nihil esse sordidius, qàm si rempublicam ii arroderent, qi nihil in eam suo labore conferrent.* Capitol. qi & de Marco: *In Largitionibus pecuniæ publicæ parcissimus fuit: qod laudi potiùs datur, qàm reprehensioni.*

Καὶ ταμιευτικὸν τῆς χρησίος] *Sumptus procurabat.* Xyl. *Impensarum ratiocinarium custodiebat.* Cas. qi & de *Imperii ratiocinario* accipit, qod apud se Pius habuerit. de qo & Capitol. *Rationes omnium provinciarum scivit & vectigalium.* indéqs *ωμιvοθείσιω* dictum, qòd in istis exigendis districtiùs ageret. Verùm de diverbii illius occasione suprà diximus. Malim & isthic τὸ ταμιευτικὸν τῆς χορηγίας, de *sumptuum erogatione moderandâ & attemperandâ*, qàm de redituum rationibus exquisitè conficiendis interpretari. Pium scil. in illis *condum* magìs qàm *promum* se exhibuisse.

Καὶ ἀστομφελικόν] Ità *l. 6.* § 30. τὸ μακρόθυμον καὶ ὡς ἔφερεν εἰπεῖν τοῦ ἀδίκους αὐτὸν μεμφομένους μὴ ἀνταμεμφόμενον.

Ἐπὶ σφῶν τοιούτων πονῶν] τόνον isthic *rigorem* significare vult Mericus. Verùm πόνων, non τονῶν, esset à τίνω· & *rigores* dicere durius pavlò videatur. Xylander πονῶν legit, cui calculum do, operarum mendum merum subesse opinatus.

Μήτε φρὶ τοὺς θεοὺς δεισιδαίμονα] Ità *l. 6.* § 30. de Pio: Θεοσεβὴς χωρὶς δεισιδαιμονίας.

Μήτε φρὶ ἀνθρώπους δημοκοπικόν] qod de eis usurpatur, qi muneribus ac viscerationibus populum demereri studio habent. Plut. *præcept. polit.* Τὸν μὲν ἓν λύκον ἔ φασι φρὶ ὦτων κρεμεῖν· δῆμον δ' καὶ πόλιν ὀκ φρὶ ὦτων ἀγειν δεῖ μᾶλλον· μὴ, καθάπερ φρὶ ἀγυμνάστων φρὶ λόγων, (leg. λόγως) λαβὰς αὐδσας καὶ ἀτέχνως ζητοῦντες ἐν τοῖς πολλοῖς τῆς γαστρὸς ἕλκωσιν, εὐωχοῦντες, ἢ τὰ βαλανεῖα διδόντες, ἢ πυρίτας τινας, ἢ μονομάχων θεάματα παρασκάζοντες ἀεί, δημαγωγῶσι, μᾶλλον δ' δημοκοποῦσι. δημαγωγία γὰρ διὰ λόγου πειθομένων ὄχλων· αἱ δ' τοιαῦται πιθανάδυσεις φρὶ ὄχλων, ὑδὲν ἀλόγων ζώων ἄγρας καὶ βυκολήσεως διαφέρουσιν. nec multò pòst idem genus hominum perstringens: Οὕτω ἀπάντων ἐρώτων ἱκρεόταλον ἅμα καὶ θειότατόν ἐστιν ὁ πόλεσι καὶ δήμοις πρὸς ἕνα δι' ἀρετὴν ἐγγινόμενον. αἱ δ' ὑπὸ θεάτρων, ἢ νεμήσεων, ἢ μονομάχων φιλοθήνυμοι τιμαὶ καὶ φιλοδημάδρυες, ἑτυμηκαῖς ἐοίκασι κολακείαις ὄχλων, ἀεὶ τῷ διδόντι καὶ χαριζομένῳ φερομενῶντων ἐφήμερόν τινα καὶ ἀβέβαιον δόξαν. δημοκοπίαν & δημαγωγίαν distingvit, ut illa sit populi favorem muneribus captantium, ista orationibus.

Νῆφον ὀν πᾶσι] *præcipuè sobrium.* Capitol. Verùm hoc restrictius. Apostolus *ad Timoth. ep. 2. c. 4. v. 5.* ζὺ δ' νῆφε ὲν πᾶσι. Et *ad Thessal. ep. 2. c. 3. v. 6.* χρηματοῦμεν καὶ νήφομεν. De Scipione Polyb. *l. 10.* ἀγχίνους καὶ νήφοντας. qod ob vocabuli insolentiam observo magis.

Παρόντων μὲν ἀνεπιθύμητος ἄπλετος, ἀπόντων δ' μὴ δῆθος] Ità pavlò pòst, καὶ μετέχειν, καὶ ἀπολαύειν ἐδυνατο. Qod de Aristippo ferè Laert. *l. 2.* Ἀπόλαυε μὲν γὰρ ἡδονῆς φρὶ παρόντων, ὰκ ἐπόθει δ' πάνω τοῦ ἀπόλαυσιν φρὶ ἀ παρόντων. Sensit nimirum, qod idem *ibidem*, ὅτι τὸ κρατεῖν καὶ μὴ ἡττᾶσθαι ἡδονῶν, ἄριστον, ἀ τὸ μὴ χρῆσθαι. De Aristippo tamen Flaccus *l. 1. epist. 17.*

Tentantem majora, ferè præsentibus æqum.

Qod Isocrates Demonico § 19. Χρῆσαι μὲν τοῖς παροῦσιν, ζήτει δ' τὰ βέλτιω. Ἀπερ-

Ἁπάντων ὃ μὴ δεῖδε] τότε γὰρ δεόμεθα, ὅταν διὰ τὸ μὴ παρεῖναι ἀλγῶμεν. Epicur. *ad Menæc.*

Καὶ τὸ μήτε ἄν τινα εἰπεῖν] rectè Xyl. *Nemo fuit, qi eum esse diceret.* id est, verè dicere posset: per opprobrium scil. neqe enim ἐγκωμιαστικὰ sunt qæ sequntur, ut eruditus interpres Anglicanus opinatur; Sed σκωπτικὰ potiùs καὶ διασυρτικά.

Μήτε ὅτι σοφιστής] Allusit ad ζῆλον σοφιστικόν, qem suprà attigerat, § 7. De eodem *l.* 6. § 30. ὁ σοφιστής. Et Capitolin. *Fuit vir formâ conspicuus, ingenio clarus,--Singularis eloqentiæ, nitidæ literaturæ, --& hæc omnia cum mensura, & sine jactantia.* Nam qòd vir doctissimus *Sophistæ*, avt *Scholastici* etiam nomen in meliorem partem hîc accipi lavdísqe loco haberi opinatus est, ab avtoris mente qàm longissimè aberravit.qòd & illud ex *l.* 6. planissimè adstruit. Marci sensum optimè explicabit Plutarch. de avdiend. ubi sophistarum ingenium praxínqe depingens; Ὁ μὲν γὰρ, inqit, Μελάνθιος, ὡς ἔοικε, ᾠδεῖ τῆς Διογένους τραγῳδίας ἐρωτηθείς, ἐκ ἔφη καταδεῖν αὐτὸν ὑπὸ τῆς ἀνομάτων ἐπιφερομένων αἱ ὃ τῆς πολλῶν διαλέξεις καὶ μελέτας σοφιστῶν, ἃ μόνον τοῖς ὀνόμασι παραπετάσμασι χρῶνται τῆς διανοημάτων, ἀλλὰ καὶ τῷ φωνῷ ἐπιμελείας ποιῇ καὶ μαλακότητι καὶ ῥᾳθύμοις ἐφηδύνοντες ἐμβακχεύουσι καὶ ἀφιφέρουσι τοὺς ἀκροωμένους, κενὴν ἡδονὴν διδόντες, καὶ κενωτέραν δόξαν ἀντιλαμβάνοντες. Clemens itaque *strom. l.* 1. Ἡ δὲ σοφιστικὴ, inqit, τέχνη, δυνάμις ἐστι φαντασικὴ, διὰ λόγων δοξῶν ἐμποιητικὴ ψυχῶν, ὡς ἀληθῶν. παρέχει γὰρ πρὸς μὲν παιδιὰ τῷ ῥητορικῷ· πρὸς τὸ ἀγωνιστικὸν ὃ τῷ ἐριστικῷ. ἀντικρὺς γὰρ ἂν ὁ Πλάτων κακοτεχνίαν προσεῖπεν τῷ σοφιστικῷ· ὅ, τε Ἀριστοτέλης ἐπόμβρον, κλεπτικόν τινα αὐτὸν ἀποφαίνεται· ἅτε τὸ ὅλον τῆς σοφίας ἔργον παιδιᾶς ὑφαιρουμένου, καὶ ἐπαγγελλομένου σοφίαν, ἣν οὐκ ἐπιστήσεν. ἐν βραχεῖ ὃ εἰπεῖν, καθάπερ τῆς ῥητορικῆς ἀρχὴ μὲν τὸ πιθανὸν· ἔργον ὃ, τὸ ὀπτικὸν εἴρημα· καὶ τέλος, ἡ πειθώ· ὅτου τῆς ἐριστικῆς ἀρχὴ μὲν, τὸ δόξαν· ἔργον ὃ τὸ ἀγώνισμα· καὶ τέλος, ἡ νίκη. τὸν αὐτὸν γὰρ τρόπον καὶ τῆς σοφιστικῆς ἀρχὴ μὲν τὸ φαινόμενον· ἔργον δὲ δηλόν· τὸ μὲν ἐκ διαλεκτικῆς, διεξοδικὸν φαινόμενον· τὸ ὃ ἐκ διαλεκτικῆς, ἐρωτητικόν· τέλος ὃ αὐτῆς ἡ ἔμπλεξις. Vide Platonem in sophista, qi totam illam dissertationem satis prolixam in hoc genus animalium definiendo insumpsit, cujus instituti rationem prodit nobis Plutarchus, insignem nimirum nugatorum istorum per Græciam eo seculo feracitatem, qi acceptâ à juventute potissimùm pecuniâ sapientiam edocturos sese pollicebantur, cùm nihil minùs qàm qod profitebantur præstarent. Sic enim ille *Platon. qæst.* 1. Καὶ γὰρ ὥσπερ ἐκ τύχης, τότε φορὰν συμβᾶσαν σοφιστῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· καὶ τούτοις δὲ νέοι πολὺ τελεῖν ἀργύριον, διήμασις ἐπλήττοντο, καὶ δοξοσοφίας, καὶ λόγων ζήλῳ, σχολὴν καὶ διατριβὰς ἀπεβάλλυς ἐν ἔρεσι καὶ φιλοπαιδίας ἄγοντες, κλῆρον ἢ καὶ χρήσιμον ἅπαν ὅπερ. Itaqe Dio Prus. *orat.* 4. Evnuchis istos confert, qos, ut illa apud Comicum, *aiunt mulierum esse amatores maximos, sed nihil posse*; saltem, siqid qàm maximè moliti fuerint, nihil procreare, est certo certius. Vide *suprà ad* § 7. & *ad l.* 9. § 29.

Μήτε ὅτι οἰκογενὴς ἀδράκλου] Οἰκογενὴς ad verbum, qi Hebræis יליד בית *Jerem. c.* 2. *v.* 14. qanqam Mericus noster glossema esse merum censet, qod è margine in textum irrepserit. Verùm de hoc alii viderint. Servi interim, ut Mosis Græcus interpres, *Genes. c.* 17. *v.* 13. vel sunt ἀργυρώνητοι, vel οἰκογενεῖς. eandem habes distinctionem apud Tragicum in *Oedipo Rege*; ubi opilio regius ἦν δ' ἄλλο, οὐκ ὠνητὸς, ἀλλ' οἰκοτροφεὶς. Hi Latinis *Vernæ, vernulæ, vernaculi*, qod hic noster usurpavit. De Macrino Capitol. *In vernaculis vel avlicis, tam impius, tam asper, ut servi illum sui non Macrinum dicerent, sed Macellinum.* Seneca de *benefic. lib.* 6. *cap.* 11. *Alter apud proximum circulatorem resedit, & dum vagus atqe erro vernaculis congregatur & ludit*, &c. Horum avtem, cùm sub oculos ipsorum educarentur parvuli, petulantiâ & procacitate oblectabant sese familiariter patroni. Talis ille, qi Senecæ *epist.* 12. *Non cognoscis me?* inqit. *Ego sum Felicio, cui solebas sigillaria afferre, Philositi villici filius, deliciolum tuum.* Martial. *l.* 14. *epigr.* 54.

Si qis plorater collo tibi vernula pendet,
Hæc qatiat tencrâ garrula sistra manu.

Et de Erotio *vernula* sua, sic enim appellat *l.* 5. *epigr.* 38. *Deflere non te vernulæ pudet mortem? ibid. ep.* 35.

Inter tam veteres ludat lasciva patronos,
Et nomen blæso garriat ore meum.

Seneca *de provident. cap.* 1. *Cogita filiorum nos modestiâ delectari, vernularum licentiâ; illos disciplinâ tristiori contineri, horum ali avdaciam.* Indè *vernæ procaces* dicti Horatio *Serm. lib.* 2. *Sat.* 6. & *vernilitas* ἀντὶ τῆς βωμολοχίας. Martial. *lib.* 1. *epigr.* 42.

Urbanus tibi, Cæcili, videris.
Non es, crede mihi. qid ergo? Verna es.

Et *l.* 10. *epigr.* 3.

Vernaculorum dicta, sordidum dentem,
Et fœda linguæ probra circulatricis.

Cicero *Bruto.* § 172. *Ego memini T. Tincam Placentinum, hominem facetissimum, cum familiari nostro Q. Granio dicacitate contendere. Sed Tincam, non minùs multa ridiculè dicentem, Granius obruebat nescio qo sapore vernaculo.* Ammianus *hist. l.* 17. *Julianum appellantes loqacem talpam, literionem Græcum, & huic congruentia plurima atqe vernacula jactantes.* De Vitellio Svetonius *l.* 9. *c.* 14. *Nullis tamen infensior qàm vernaculis & mathematicis.*

ticis. qam ſcripturam tamen ſolicitat Joſ. Scaliger, propugnat Juſt. Lipſius. De mancipiis pariter Senec *de Sap. conſtant. c.* 11. *Nos mancipiorum noſtrorum urbanitas, in dominos contumelioſa, delectat: eorum audacia ità demum ſibi in convivas jus facit, ſi cepit à domino.* Qòd autem ex Epicteto *differt. l.* 4. *c.* 2. ἥδιον τοῖς σωφροσι, ſive *officioſum atque obſequioſum* hominem, vir doctus hic deſignari exiſtimavit, nullâ id certè ratione niti videtur; cùm iſtud τὸν ἄρεσκον magis qàm *vernulam* ſapiat; & procacem potiùs, ac pro *vernularum* more leviculè ſe gerentem Marcus voluiſſe videatur; ſive ut Plautinâ lingvâ loqar, ex *Mil.* 4. 2.

Cavillatorem facetum magis qàm convivam commodum.

Meliùs certè Annot. Lug *dicaculus, quales ſunt vernulæ.*

Μήτε ὅτι σχολαστικὸς] *homo de ſchola*, Xyl. atque ità Cicero *de Orat. l.* 2. *homo de ſchola, atque à magiſtro, & Græcis litteris eruditus.* De Maximinis patre & filio Alexander Mammææ in *epiſt. ad matrem*, qam Capitol. in *Max. min.* exhibuit; *Sed timeo, nè ſoror mea Græcis munditiis erudita, barbarum ſocerum ferre non poſſit; qamvis ipſe adoleſcens & pulcer, & ſcholaſticus, ad Græcas munditias eruditus eſſe videatur.* Qo loco, *barbaro ſcholaſticus* opponitur, hoc eſt, cultu liberaliore ſtudiisq; imbutus literariis, prout cl. Cafavb. adnotavit. Verùm iſtic τῷ ἀνδρὶ πρεσβυτέρῳ, *i. viro maturo* ὁ σχολαστικὸς ἀντιδίδεται ut eum deſignet qi *in ſcholis ſub præceptore* adhuc *agat*, avt agere etiam opus habeat. indè Plutarcho *de audiend.* μελέτας σχολαστικὰς· qo loco notat, τοὺς ἤδη παιζόντων καὶ παυηγυειζόντων ἐν ταῖς σχολαστικαῖς μελέταις φωνὰς ἐπὶ τοὺ φιλοσόφους μεταχομίζοντας. Vel ejuſmodi etiam, qi *pro ſcholaſtico ſe venditet.* qod *in mundialibus ſcriptoribus* (ità avtor loqitur) *in epiſt. ad Salon.* reprehendit Salvianus. *Omnes*, inqit, *in ſcriptis ſuis cauſſas tantùm egerunt ſuas; & propriis magis laudibus, qàm aliorum utilitatibus conſulentes, non id facere adniſi ſunt, ut ſalubres ac ſaluti ferri, ſed ut ſcholaſtici ac diſerti haberentur.* Facítqe huc, qod ſeqitur, τὸ ἀναλλάκτον. Qin & *ſcholaſticus* qandoq; pro *declamatore* ſive *rhetore* adhibetur, qi in *ſchola*, tanqam in *ſcena*, confictas cauſſas controverſiásq; tractat, & ab *oratore* diſterminatur, qi in foro judiciario veras agit. Virgilius iſtorum diſciplinis vale-dicens;

Ite hinc inanes Rhetorum manipli; ite hinc
Inflata rore non Achaico verba;
Et vos, Sile, Albuti, Argitíq;, Varróqe,
Scholaſticorum natio madens pingvi,
Ite hinc, inanis cymbalon juventutis.

Tacitus, an Fabius, *de cauſſ. corrupt. elogent. At nunc adoleſcentuli noſtri deducuntur in ſcenas ſcholaſticorum, qi rhetores vocantur.* Eas mox ex Ciceronе, *ludum impudentiæ* nuncupat. additq; ſimul: *Deducimur in ſcholas, qibus non facilè dixerim, utrúmne locus ipſe, an condiſcipuli, an genus ſtudiorum plus mali ingeniis afferant. nam in loco nihil reverentiæ, ſed in qem nemo niſi imperitus æqè intrat. in condiſcipulis nihil profectûs, cùm pueri inter pueros, & adoleſcentuli inter adoleſcentulos pari ſecuritate dicant & audiantur. Ipſæ verò exercitationes magna ex parte contrariæ: —Svaſoriæ, & controverſiæ. —Sequitur autem ut materiæ abhorrenti à veritate declamatio qoq; adhibeatur.* In eandem ferè mentem Petronius in Satyric. iſtorum exercitamenta inſectando; *Hæc ipſa tolerabilia eſſent, ſi ad eloqentiam ituris viam facerent: nunc & verum tumore, & ſententiarum vaniſsimo ſtrepitu, hoc tantùm proficiunt, ut cùm in forum venerint, putent ſe in alium terrarum orbem delatos: & ideò ego adoleſcentulos exiſtimo in ſcholis ſtultiſsimos fieri, qia nihil ex eis qæ in uſu habemus, avt audiunt, avt vident; ſed piratas cum catenis in litore ſtantes, ſed tyrannos edicta ſcribentes, &c. —ſed mellitos verborum globulos, & omnia dicta factáq; qaſi papavere & ſeſamo ſparſa: qi inter hæc nutriuntur, non magis ſapere poſſunt, qàm bene olere, qi in culina habitant.* & qæ ſeq. Fabius ipſe deniq; *inſtitut. l.* 12. *c.* 11. *Nam ut de noſtris potiſsimùm ſtudiis dicam, qid attinet tam multis annis, qanqam in more eſt plurimorum (ut de iis, à qibus magna in hoc pars ætatis abſumitur, taceam) declamitare in ſchola? cùm ſatis ſit modico tempore imaginem veri diſcriminis, & dicendi leges comperiſſe, qod non dico, qia ſit unqam omittenda dicendi exercitatio; ſed qia non ejus ſpecie conſenescendum. cognoſcere enim, & præcepta vivendi perdiſcere, & in foro nos experiri potuimus, dum ſcholaſtici ſumus.* indè *ſcholaſticæ epiſtolæ* Plinio *l.* 9. *ep.* 2. qæ ficta habent argumenta, & exercendi ſtyli cavſâ exarantur, *Niſi fortè volumus ſcholaſticas tibi, atq; (ut ità dicam) umbraticas literas mittere.* Plinius idem *l.* 2. *ep.* 3. de Iſæo. *Diebus & noctibus nihil aliud agit, nihil audit, nihil loqitur. annum ſexageſimum exceſſit, & adhuc ſcholaſticus tantùm eſt: qo genere hominum nihil avt ſimplicius, avt ſincerius, avt melius, nos enim, qi in foro verisqe litibus terimur, multum malitiæ, qamvis nolimus, addiſcimus. ſchola & auditorium, & ficta cauſſa, res inermis & innoxia eſt.* At non ſunt tamen ejuſmodi iſta, qæ virum maturum, vel arguant, vel deceant. Eſt enim is, qalem Romanum ſapientem Fabius deſcribit, *inſtit. l.* 12. *c.* 2. *qi non ſeoretis diſputationibus, ſed verum experimentis, atqe operibus, ſe verè civilem virum exhibeat.* Marci interim mentem genuinam iſta niſi clariſſimè aperiant, ego nihil video. Neqe enim laudi, qod eruditus interpres Angl. exiſtimavit, ſed vitio, qod & annotator Lugd. obſervavit, vituperio ſaltem, *ſcholaſtici* nomen iſtic tribuitur. Qanqam reticere religio eſt, qod Epictet. habet *diſſert. l.* 1. *c.* 11. Ὁρᾷς ἤδη, ὅτι σχολαστικόν σε δεῖ γενέσθαι (τοῦτο τὸ ζῶον, ὃ πάντες καταγελῶσιν) εἶτα ἄρα θέλεις ἐπισκοπεῖν τὴν σε-

σωτῆ

αυτῶ δογμάτων ποιεῖσθαι; Hoc nimirum vocabulo vulgò perſtringebantur, qi ad ſtudia ſeveriora animum ſeriò advertebant. Verùm tamen qi Scholaſticis tricis totos ſe dederent, pro ſtolidis ſtultísq; idem habebat. Sic enim *l.* 3. *c.* 26. Ἄρχειν ἐκεῖνα τὰ τῆς χολαστικῶν καὶ τῆς μωρῶν.

Περιεῖναι δ' αὐτοῦ καὶ τῆς ἑαυτῶ καὶ ἄλλων] *Qi & ſeipſum regere & alios poſſet.* Xyl. & Caſ. contrà qàm Tarquinius ille, *qi nec ſe nec ſuos regere potuit:* ut Cicero *de fin. l.* 3. Vide *ſuprà ad* § 15. Verùm articulum τῆς expungere videntur illi, qod ego nolim. Verto, *& ſuis & aliorum rebus præfici dignus;* vel, *rebus & propriis & alienis adminiſtrandis idoneus.* Hoc eſt, qod Xenophon in *Oeconom.* Οἰκονόμε ἀγαθοῦ ἔργον ἐστὶ ἓν οἰκεῖν τὸν ἑαυτοῦ οἶκον. καὶ τὸν ἄλλα δὴ οἶκον, εἰ ἐπιτρέποι τις αὐτῶ, δυνοῖτ' ἂν, εἰ βέλοιτο, ἓν οἰκεῖν, ὥσωρ καὶ τὸν ἑαυτοῦ.

Τὸ τιμητικὸν τῆς ἀληθῶς φιλοσοφέντων] qibus *honores & ſalaria detulit.* Capitol. Vide *ſuprà ad* §. 4.

Τοῖς δ' ἄλλοις] Qales Epictetus olim dixerat philoſophos, ἄνευ τοῦ περᾶσθαι μέχρι τοῦ λέγειν, .i. *factis procul, verbis tenùs.* Gellius *noct. Attic. l.* 17. *c.* 19. de qibus feſtivè Iſidorus Peluſ. *l.* 5. *ep.* 28. Εἴ τις ἐν λόγοις φιλοσοφῶν, ἔργοις ἀφιλόσοφος ὀφθείη, εὐλόγως ἂν ὁ λόγος τὸν τοιοῦτον περιέστη. avt etiam qales Herodes Atticus dixerat, *nihil habere philoſophi, præter barbam & pallium.* Gell. ibid. *l.* 9. *c.* 2. de qibus Fabius *inſtit. l.* 1. in *præfat. Noſtris temporibus ſub hoc nomine maxima in plerisqe vitia latuerunt. non enim virtute ac ſtudiis, ut haberentur philoſophi laborabant; ſed vultum & triſtitiam, & diſſentientem à cæteris habitum, peſſimis moribus prætendebant.* Tales avtem, utì videri poſſit, nonnulli, imò non pavci etiam, ſub Marco obrepebant, Τῷ τῆς φιλοσοφίας σχήματι κατακρώμενοι, (ut Dionis in *Veſpaſ.* verbis utar) cùm philoſophiæ titulo vitia obtegerent ſua. Teſtis Dio idem in *Marco*, παμπληθεῖς, inqit, φιλοσοφεῖν ἐπιδόντος, ἵν' ὑπ' αὐτῶ πλείζωντι. Indè factum, ut *fama fuerit, qòd ſub Philoſophorum ſpecie qidam rempub. vexarent & privatos. qod ille tamen purgâſſe dicitur.* Capitol.

Οὐκ ἐξονειδιστικόν] Ità *l.* 6. § 30. Οὐκ ὀνειδιστής. *Apollonii* tamen *Chalcidenſis avaritiam mercedibus notavit.* Capitol. Vide *ſupr. ad* § 8.

Τὸ εὐμίλικον καὶ εὔχαρι ὁ κατακόρως] De Lacyda philoſopho pariter Laërtius *l.* 4. Ἀνὴρ σεμνότητος —εὔχαρις δ' ἄλλως καὶ εὐόμιλος. *Vir erat graviſſimus, in congreſſibus tamen facilis & feſtivus.* Idem de Pio Marcus, partem alteram qod attinet, dictione temperatâ: εὐχαρι, ὁ καλακόρως. *feſtivus, ſed non immodicè*, ſive *ad faſtidium uſque.* contrà qàm Cicero, de qo Plutarch. Ἡ δὲ σεμνὸ τὸ σκυθρωπὸν καὶ τὴν παιδιὰν ταύτην ἐκλειπτικὴν, ἀηδῆ καὶ νικὸν μᾶλ' ἐδόκει καὶ γλαφυρὸν· χρώμενος δ' αὐτῆ καλακόρως, πολλὰς ἐλύπει, καὶ καταπειθείας ἐλάμβανε δόξαν. *immodico urbanitatis abuſu multos offendit.*

Τὸ τῆς ἰδίας σώματος ὀπτιμαστικὸν ἐμμέτρως] Galen. *de valetud. conſerv. l.* 3. de Antonino Pio an Marco, Ὁ γὰρ, ὦν ἴσμεν, αὐτοκρατόρων ἑτοιμόταλα πρὸς τὴν τοῦ σώματος ὀπτμέλειαν ἀφικόμενος Ἀντωνῖνος, &c. De Socrate Xenophon *comment. l.* 1. Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ σώματος αὐτός τε ἐπεμέλει, τούς τε ὁμιλοῦντας ἐπῄνει. Viſe ſis qæ ſequntur.

Διὰ τὴν ἰδίαν περισκοπὴν, εἰς ὀλίγους ἰατρικῶν χρῄζειν] De Andronico Imperat. Nicetas Chon. *l.* 2. *c.* 13. Ἦν δὴ τὴν τοῦ σώματος φυλὴ εὐφυὴς, ἀγαθὸς τὸ εἶδος, ὀρθιος ἀναβάλλων, τὴν ἡλικίαν ὑφωϊκὸς, καὶ τῷ βαθεῖ γήρᾳ τὸν ὄλιν νεοειδὴς, ὑγιεινότατός τε ἀνθρώπων, ὅτι μηδ' ἐπιφοίτησιν ἀθεισῶν νῶν, καὶ ἀκεραίως ἔχων κοιλίας, ὡς ζωροπότης καὶ τένδης, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ὁμηρικοῦ ἥρωας, μᾶλιστα τοῖς ὁπλοῖς προσέκειτο τῇ πυρεί. ὅθεν δὴ ἐρυγγάνοντί τις αὐτὸν ἐθεάσατο. ἀλλ' εἰ πόλε πλημμελῶς εἶχε σωμάτων, πατημασίῳ μόγῳ τε καὶ νησείᾳ καὶ τῷ βραχέως ἐνοχλεῖν ἀπεκρύετο, ψαμμῷ ἄρτε καὶ ὕδατι καθέσθαι, κλινόσης τῆς ἡμέρας, ὀπτμεσῶν τὴν θεραπείαν τοῦ σώματος· ἀκεῖν ἐκ ἀντιδότῳ ἐχρήσατο πώποτε, εἰ μὴ ἅπαξ ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ εἰς τοῦτο τῆς ἰατρῶν τότε ἐποχρυπάντων ἐκούλα, φαιδρόν, εἰ καὶ μὴ δι' ἐνσκήψασιν καχέξιαν, ἀλλ' ἐν περφυλακῆς χρέον τὸ ἀνύσιμον χρεῶν περσσεύγκαδος φάρμακον. De Avreliano pariter Vopiſcus; *Convivium de aſſaturis maximè fuit. vino* [ruſſo, Salm] *rufo maximè delectatus eſt. medicum ad ſe cùm ægrotaret, nunquam vocavit; ſed ipſe ſe inediâ præcipuè curabat.* Et de Tiberio Sveton. *l.* 3. *c.* 68. *Valetudine proſperrimâ uſus eſt, tempore qidem principatûs penè toto, propè illæſâ: qamvis à trigeſimo ætatis anno arbitratu eam ſuo rexerit, ſine adjumento conſiliove medicorum.* Indè Tacit. *annal. l.* 6. *Ludere ſolitum* refert *medicorum artes, atqe eos qi poſt triceſimum annum ad internoſcenda corpori ſuo utilia vel noxia alieni conſilii indigerent.* qod tamen Plutarchus commemorans in *præcept. ſalubr.* Ὡς ἀνὴρ ἐξήκουλα γεγονὼς ἔτη, καὶ προλείναι ἰατρῷ χεῖρα, καλαζέλαστός ὄζι. qo loco fruſtra Lipſius σχιάκουλα legi poſtulat, qaſi vitiati ſint codices; cùm pari modo dictum illud avtor idem exhibeat in *libello de ſene politico*, nec ſcopus loci aliter legi permittat. fuerit itaqe ſcriptoris potiùs ἁμάρτημα μνημονικὸν, qàm excriptoris σφάλμα γραφικόν. Plato certè, *politic. l.* 3. Τὸ ἰατρικῆς δεῖσθαι, ὅτι μὴ τραυμάτων ἕνεκα, ἢ πινῶν ἐπιτιμων νοσημάτων ἀφιπσούλων, ἀλλὰ δι' ἀργίαν τε καὶ δίαιταν ὧδι διήλθομεν, (Cyrenaicam τρυφὴν καὶ Cicilicum πολυτέλειαν ὅλων καὶ Κοιλησύαν κόρον καὶ τῶν τοιούτων σίτων) ῥευμάτων τε καὶ πνευμάτων

εἴσω λίμνας, ἐμπαλαιωθήσας, φύσας τε καὶ καπάρες νοσήμασιν ἀνόμοια πάσχοις ἀναγκάζειν τοῦ σώματος Ἀσκληπιάδου, ὃν αἰσχρὸν δοκεῖ; Multùm hac in parte valet proba corporis ipsius conſtitutio. Philo *de vit. Moſ. l.* 1. Τὰ ἐνεκτικὰ περὶ σωμάτων καὶ πᾶσι τοῖς μέρεσιν ἐυκίνητα, φρονήσεων ἀπαλλάττει τοῦ ἀλείπτου, ἐδὲν ἢ βραχέα παρέχουσα περὶ εἰς ἐπιμέλειαν· ὥσπερ καὶ γεωργὸς τὰ ἐύβλαστα καὶ τὰ ἐυχυῆ δένδρα, βελτιώσεται δ' ἐωσπερ. Nec minùs tamen temperantia, ſeduláq, tutela. Seneca *epiſt.* 58. *Illud ſimul cogitemus, ſi mundum ipſum, non minùs mortalem quàm nos ſumus, providentia periculis eximit, poſſe tandem aliquatenus noſtrâ quoq providentiâ longiorem prorogari huic corpuſculo moram, ſi voluptates, quibus pars major perit, potuerimus regere & coercere.* Plato ipſe ad ſenectutem ſe diligentiâ pertulit. *Erat quidem corpus validum ac forte fortitus, & illi nomen latitudo pectoris fecerat: ſed navigationes ac pericula multum detraxerunt viribus: parſimonia tamen, & eorum quæ aviditatem evocant modus, & diligens ſui tutela, perduxit illum ad ſenectutem, multis prohibentibus cauſſis.* Huic & Gorgiam Leontinum adjungere licet, de qo Clearchus *vitarum l.* 10. referente Athenæo *dipnoſoph. l.* 12. Ὅτι δὲ τὸ σωφρόνως ζῆν, ἡδὺν ὀγδοήκοντα τὸν χρόνον ἐποίησεν.

Ἡ φαρμάκων καὶ ἐπιθημάτων ἐπιστήμη] Svidas, qi per præceptionis formulam, tranſcripſit iſta, vocibus duabus avctiorem dedit. ἐντὸς καὶ ἐκτὸς, ut illud ad *pharmaca*, iſtud ad *epithemata* referatur.

Τὸ παραχωρητικὸν ἀβασκάνως] Contrà qàm Dionyſius Siculus ille, de qo Plut *de tranqil.* ὃν ἡνίκα μέγιστος ἦν περὶ τότε τυραννῶν, ἀλλ' ὅτι φιλοξένου τοῦ πατρὸς μὴ βέλτιον ἤδει μηδὲν, μηδὲ πειθοῦς ἐν τῇ διαλέκτῳ Πλάτωνος, ὀργισθεὶς καὶ παροξυνθεὶς, τὸν μὲν εἰς τὰς λατομίας ἐνέβαλε, τὸν δὲ ἀπέδοτο πέμψας εἰς Αἴγιναν. Contrà qàm Hadrianus, de qo Caſſius, & ex Caſſio corrigendus Svidas; Φιλοτιμίᾳ τε ἁπλήστῳ ἐχρῆτο, καὶ κτίσματα καὶ τἄλλα πάντα καὶ τὰ βραχύτατα ἐπετήδευσε· καὶ ἐδὲν ὅ, τι μὴ εἰρηνικὸν, καὶ πολεμικὸν, καὶ βασιλικὸν, καὶ ἰδιωτικὸν εἰδέναι ἔλεγεν. ὃν τούτων ἕνεκα καὶ περὶ ἕν τινι προσκόντων, πολλὰς μὲν καθεῖλε, συχνὰς δὲ καὶ ἀπώλεσε. βελόμενος γὰρ πάντων ἐν παιδείαις, ἐμίσει τοὺς ἐν τινι ὑπερέχοντας. *profeſſores omnium ſemper, ut doctior, riſit, contempſit, contrivit; cúmque eis ipſis profeſſoribus & philoſophis, libris vel carminibus invicem editis, ſæpe certavit.* Capitolinus in *vita Hadriani*; qo loco & Favorini feſtivum dicterium refert, qi arguentibus amicis qòd Hadriano de verbo qodam reprehendenti ſine cavſa, ceſſiſſet; *Non rectè ſvadetis*, inqit, *qi non patimini me illum doctiorem omnibus credere, qi habet triginta legiones.* Idem tamen, Philoſtrato referente, tria iſta paradoxa dictitabat ſibi in vita contigiſſe; Γελάστης ὢν, ἐλλιμένιζεν· Εὐθήρατος ὤν, μοιχείας κρίνεσθαι· βασιλεὺς διαφέρεσθαι, καὶ ζῆν.

Ἢ τῶν ἐξ ἱστορίας νόμων, ἢ ἐθῶν, ἢ ἄλλων τινῶν παραδόσεων] transponenda illa τῶν τινὰ, legendúmqe τινὰ τῶν ἐξ ἱστορίας νόμων, liqet. Verùm & deeſſe vocula aliqua videtur, cui articulus prior innitatur. Itaqe ἐμπειρίαν poſt παραδόσεων ſupplet D. Junius: qi & ἱστορίας nomine non *hiſtoriam* vult intelligi, ſed *peregrinationem* & *locorum diſſitorum luſtrationem*. ego *notitiam* opinor qoqo modo acqiſitam. ità Marcus ipſe cepit *l.* 4. § 21. ἡ ἱστορία τῆς ἀληθείας. & *l.* 9. § 3. ἴσον τὸ ἕκαστον ἔτεσι, καὶ τὸ τρισὶ, ταῦτα ἱστορῆσαι. & *l.* 10. § 15. ἱστόρησαν, ἱστορησάτωσαν.

Οὐδ' αὐτὸ τοῦτο ἐπιτηδείων φάνεσθαι] nihil enim putidius affectationis affectatione, imitationisqe oſtentatione. Contrà verò qod Plut. *Sympoſ. l.* 1. *c.* 1. ἃ μόνον ἐχάπις ἀληθείας ἔστιν, ὡς φησι Πλάτων, μὴ ὄνλα δίκαιον, εἶ δοκεῖν, ἀλλὰ καὶ σωφέσεως ἄκρας, φιλοσοφίλα, μὴ δοκεῖν φιλοσοφεῖν. Vide *l.* 7. § 60. σοὶ τῷ ἀνεπιτηδεύτῳ.

Τόποις καὶ φράγμασι τοῖς αὐτοῖς ἐνδιαιτᾶσθαι] Seneca Lucilio *epiſt.* 69. *Mutare te loca, & de alio in alium transilire nolo. primùm qia tam frequens migratio, inſtabilis animi eſt. coaleſcere otio non potes, niſi deſinas circumſpicere & errare. ut animum poſſis continere, priùs corporis tui fugam ſiſte. deinde plurimùm remedia continuata proficiunt. interrumpenda non eſt qies.* Et *epiſt.* 2. *Ex his q.e mihi ſcribis, & ex his qæ audio, bonam ſpem de te concipio. non diſcurris, nec locorum mutationibus inqietaris. ægri animi iſta jactatio eſt. primum argumentum compoſitæ mentis exiſtimo, poſſe conſiſtere, & ſecum morari: nuſqam eſt, qi ubique eſt. nihil æqè ſanitatem impedit, qàm remediorum crebra mutatio. non venit vulnus ad cicatricem, in qo crebrò medicamenta tentantur. non convaleſcit planta, qæ ſæpè transfertur. nihil tam utile eſt, qod in tranſitu proſit.*

Ἔντε θεωρίων ἐπιτελέσει] Et iſtìc Marcus Pii æmulus, *Gladiatoria ſpectacula omnifariam temperavit: Et gladiatorii muneris ſumptui modum fecit. temperavit etiam Scenicas donationes.* Capitol.

Καὶ ἔργων κατασκευαῖς, καὶ δαπανωμαῖς] *in operum extructionibus, congiariiſque.* Xyl. illis ſiqidem *magnificentiam*, iſtis *munificentiam* ſuam Imperatores Romani oſtentare ac venditare ſolebant. Cæterùm vir doctiſſ. Patr. Junius *operum diſtributiones* mavult intelligi.

Καὶ τοῖς τοιούτοις ἀνθρώποις, περὶ αὐτὸ ἢ τὸ δέον περιχθῆναι δεδρικότος.] Xyl. legiſſe videtur: καὶ τοῖς τοιούτοις [καὶ] ἀνθρώπε περὶ αὐτὸ ἢ &c. Meric. καὶ τοῖς τοιούτοις· τοῖς ἀνθρώποις, &c. qi & δεδρακότος pro δεδρικότος legi poſſe ſuſpicatur. D. Boot. καὶ τοῖς τοιουτοτρόποις, ἀνθρώπε περὶ αὐτὸ τὸ δέον περιχθῆναι δεδρικότος· &c. ut genitivus ἀνθρώπε ab ἔμφρεσι, qod præceſſit, regatur. Salmaſ. καὶ τοῖς τοιούτοις. tum aliâ orationis facie, ἄνθρωπος ἢ περὶ

περὶ αὐτὸ τὸ Νέον πρ. Διδρικῶς. Vel etiam, ἢ τοῖς τοιούτοις. περὶ αὐτὸ τὸ Νέον, &c. ut suprà. De sensu satis constat: Moderatum fuisse Pium in iis omnibus exhibendis, qibus animi hominum plausúsque captari solent: hominémque ejusmodi qi respiceret ad id quod agi oporteret, non ad gratiam gloriámve qæ indè conseqeretur. De T. Aristone Plin. min. *l.* 1. *ep.* 22. *Ornat hæc magnitudo animi, qæ nihil ad ostentationem, omnia ad conscientiam refert: rectéque facti, non ex populi sermone mercedem, sed ex facto petit.* hoc est, quod Naso *Tristium l.* 5. *eleg.* 14.

--pretium cui virtus ipsa petitum.

Plinius idem ipse, *l.* 1. *ep.* 8. *Majore animo honestatis in conscientia qàm in fama reponitur.* Liberaliter satìs de se *ad Constantium* in *Claudio* Trebellius; *Testis est, tua conscientia, & vita mea, nihil unqam cogitâsse, dixisse, feciisse gratiosum.* De se id perhibenti fidem habeat, qi volet. Interim qod de Pio Marcus hîc, pro viri optimi charactere Epictetus habet, *dissert. l.* 3. *c.* 24. ἓκ ὅτι δ' ὅτι ἀνὴρ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, ἓδὲν ποιεῖ διὰ δόξαν ἕνεκα, ἀλλὰ διὰ πεπαῖχθαι καλῶς; Vide *lib.* 3. § 12. & *lib.* 9. § 42.

Οὐκ ἐν ἀωρεὶ λάσῃς] *Non utebatur alieno tempore balneis.* Xyl. qomodo illi, qi, ut Flaccus *l.* 1. *epist.* 6.

--crudi tumidique lavantur.

Pers. *Sat.* 3.

Turgidus hic epulis atque albo ventre lavatur,
Gutture sulphureas lentè exhalante mephites.

Et Juven. *Sat.* 1.

Pœna tamen præsens, cùm tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas.
Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus.

Vult laviisse semper horâ balneari, & sibi commodâ & iis qi circa ipsum. Casavb. ad Capitol. ἐν illud, qod exhibet Basil. omittit Salm. & Lugdun. retinet Casavb. ego vel expunxerim, vel, si retinere visum, ἀωρείᾳ legerim; qomodo Græc. *Psal.* 119. *v.* 146. περιέφθασα ἐν ἀωρείᾳ. Sed illud, puto, potius.

Οὐχὶ φιλοικοδόμους] ὀλίγοις ἀρκέμβῳ, οἷς ὀικήσει, τροφῇ, ἔδητι, τροφῇ, ὑπηρεσίᾳ. *l.* 6. § 30. De Augusto Sveton. *l.* 2. *c.* 73. *Instrumenti ejus & supellectilis parsimonia apparet etiam nunc, residuis lectis atque mensis, qorum plaraqe vix privatæ elegantiæ sunt. nè toro qidem cubuisse aiunt, nisi humili & modicè instrato.*

Οὐ περὶ τὰς ἐδωδὰς ἐπίνοιτης.] *non circa victum curiosus, aut studiosus. anxius,* Xyl. ἐπίνοια, ἐπιτήδευμα. Hesych. ἐπίνοητὴς, vox insolentior, qàm apud Marcum non pavca.

Οὐ περὶ σωμάτων ὥρας] *non de formæ corporis elegantia anxius.* Xyl. qem & Cas. seqitur. de Pio ipso uterqe accepit. ut sit idem qod priùs de eodem dixerat, ὁ περὶ καλλωπισμὸν τὸ ἰδίως σώματος ἐπιμελητικόν. Ego aliter prorsus velle existimo, nec idem (qod Marcus non solet) repetitum. Verto itaqe *non circa corporum*, id est, famulitii & servitiorum, *speciem.* σώματα enim pro *servis* sive *famulis* dicebant. Anthолog. *l.* 1. *c.* 12.

Σώματα πολλὰ τρέφειν, ἢ δώματα πολλ' ἀνεγείρειν,
Ἄγραπος εἰς πενίην ἐστὶν ἑτοιμοτάτη.
Corpora multa alere, ac simul ædes condere multas,
Multam ad pauperiem perbreve pandit iter.

Corpora. i.e. *Servos.* In eam mentem accipio Menandrianum illud qod ad *l.* 3. § 3. plenìus exhibebitur,

Αὐτῆς τε δόξης, ἢ κάλλει τῆς σωμάτων.

Harpocration in Πάνδημος, ex Nicandri *Colophoniac. l.* 6. ait Solonem σώματα ἀγορᾶσαι ἐυπρεπῆ, ἐπὶ στέγης ζῆσαι διὰ τοὺ νέους, &c. qo nomine à Philemone Comico in *Delphis* lavdatur, referente *l* 13. Athenæo. Aristoteles *Rhetor. l.* 1. *c.* 5. externam felicitatem constituit ἐν εὐδενείᾳ κλημάτων ἢ σωμάτων, μετ' ἀνδρείως φυλακτικῆς τε ἢ σωφρονικῆς τούτων. mox σωμάτων illud qasi explicans qid velit, ἀνδραπόδων, inqit, πλήθει, ἢ μεγέθει, ἢ κάλλει διαφερόντων. ut frustra sit Pollux, qi *l.* 3. *c.* 7. § 2. σώματα ἁπλῶς, inqit, ἓκ ἂν εἴποις, ἀλλὰ δοῦλα σώματα. Romanorum autem curiositatem, an luxuriem, in servitiis speciosissimis undiqe conqirendis, excolendis, disponendis, tangit inter cæteros, Juvenal. *Sat.* 5. *v.* 55.

Flos Asiæ ante ipsum pretio majore paratus,
Qàm fuit & Tulli census pugnacis, & Anci.
Et nè te teneam, Romanorum omnia Regum
Frivola.——nescit tot millibus emptus
Pauperibus miscere puer. Sed forma, sed ætas
Digna supercilio.——

Et Seneca *epist.* 95. *Transeo puerorum infelicium greges: qos post exacta convivia, aliæ cubiculi contumeliæ expectant. transeo agmina exoletorum, per nationes colorésque descripta, ut eadem omnibus levitas sit, eadem primæ mensuræ lanuginis, eadem species capillorum, neqis cui rectior est coma, crispulis misceatur. transeo pistorum turbam, transeo ministrorum, per qos signo dato ad inferendam cœnam discurritur. Dii boni! qantum hominum unius venter exercet?* Gregor. Naz. *de amor. pauper. orat.* 16. Παῖδας ἓ παρεσάναι τοὺ μὲν ἐν κόσμῳ ἢ ἐφεξῆς, ἀνέτως τὰς κομὰς, ἢ θηλυδρίας, ἢ τῇ χλ' περόσωπον κύρᾳ θελειργασμένους πλέον ἢ ὅσον συμφέρει, λίχνους ὀφθαλμοῖς κεκοσμημένους. τοὺ ἓ τὰς χιλιάχας ἐπ' ἄκρων δακτύλων ἐχούσας, ὡς βίον τε ἐυπρεπέσατα ἢ ἀσφαλέσατα· τοὺ ἓ ὑπὲρ κεφαλῆς ἄνεμον ταῖς ῥιπαῖς σοφιζομένους, ἢ ταῖς ἐκ χειρῶν αὔραις τὸ πλῆθος τῆς σαρκῶν ἀναψύχοντας.

Ἡ ἐπὶ χωρὶς σχολή] *locus iste,* siqis alius, inqit, clariss. Salmasius, *in hoc scripto corruptissimus.* Itaqe Mericus noster, lacunâ contextui suo interjectâ, ut depositum, consultò prorsùs omisit. Στολὴν pro *comitatu* Xylander accepit. Sed & Annotator

Lugdun. οἱ τόλ@ legi poſtulat. fruſtra. cùm de *veſtitu* agatur. Salmaſ. ad Capitol. ὑποχώρι@, legit. Caſavb. ἀπὸ χωρίου, retinet. de ſenſu utrique convenit, placuiſſe Pio veſtem τὸν ὑποχώριον, *indigenam*, non exoticam, ſive τὸν ἀπὸ χωρίου, hoc eſt, *qualis vulgò fiat*, & qidem ἀπὸ τῆς ἐπαύλεως, *è villa propria*, & *ferè de reditibus Lanuvinis*. ità Caſavb. *ad vitam Pii*. De Auguſto iſtiusmodi qiddam Sveton. *l.* 2. *c.* 73. *Veſte non temerè alia quàm domeſtica uſus eſt, ab uxore & ſorore & filia neptibúſque confecta.* De ſe Seneca, *de tranqill. cap.* 1. *Placet non ex arcula prolata veſtis, non mille ponderibus aut tormentis ſplendere cogentibus preſſa; ſed domeſtica & vilis, nec ſervata nec ſumenda ſolicitè.* De Pio Capitolin. *Viſus eſt ſanè ab amicis & cum privatis veſtibus.* &c. Cæterùm editio Lugdun. pro χαείς nobis Λωείς exhibet. Hoc ſi non ſit typothetarum mendum, qod ſuſpicari forſan qis poſſit, *Lorium* villam deſignat, in qa Pius & educatus, & verſatus plurimùm, cùm palatium ibi conſtruxiſſet, & tandem etiam defunctus eſt, avtore Capitolino. Hanc avtem ſeqendo lectionem, Salmaſius mavult, ἢ ὁπὶ Λωείς τολή· ut de *toga* accipiatur, qâ *in ſeceſſu Lorinæ villæ* uti ſolitus erat. eam togam ipſi veniſſe dicit ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως. de qa proximè videndum.

Ἀνάγκαι ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως] τὸ κάτω iſtud Caſavb. omittit. D. Boot. legit, διαγωγὴ ὁπὶ ἧσσ κατ' ἀγρὸν ἐπαύλεων. id eſt, *commoratio ruri in villis.* ut κατ' ἀγρὸν adjectum ſit, qò *villæ* iſtæ à *ſuburbanis* diſtingverentur. Conſtat avtem è Capitolino, Pium in agris atqe propriis fundis plurimùm vixiſſe, etiam poſtqam imperium tenuit. ἐπαυλὶς certè hîc, non *caſa*, ut Xyl. vertit, ſed *villa*. Philo in *vit. Moſis l.* 1. λείας ἢ πολλῆς ἄγαν ἐυπορήσαντες, ἔκ τε τῆς βασιλείας, καὶ ἧσσ ἰδιωτικῶν κατ' ἀγρὸς ἐπαύλεων. Idémqe *de vit. contempl.* τὸν μὲν ὃν ἀσφάλειαν αἱ ἐν κύκλῳ παρέχουσιν ἐπαύλεις τε καὶ κῶμαι. *Credidi aliqandò.* inqit clariſſ. Salmaſius, *vicum hoc nomine Romæ appellari, in qo vulgares togæ fiebant ac venum ibant. citerioris & ulterioris vici mentio apud Sextum. qidni & ſimiliter inferior & ſuperior ex ratione ſitûs? dicit igitur hunc Imperatorem, cùm Lorii eſſet, uſum eſſe vili ac vulgari togâ, qales venibant in vico inferiore Romæ. an potiùs ἢ κάτω ἐπαυλὶς villa aliqa ruſtica infra Lorium, ubi ejusmodi togæ fiebant? ἐπαυλὶς certè villam, & etiam pagum ſignificat. qicqid ſit, oportet vilem eſſe & vulgarem togam, non imperatoriam, qa in Lorii ſeceſſu utebatur. hæc enim exempla affert, ut oſtendat, ὃτι ὑπνοπτίλω fuiſſe φασὶ ἐδήτων ὑφὰς καὶ χρόας.*

Καὶ ἧσσ ἐν Λανυβίῳ] Caſavb. nihil mutat; & ad veſtis materiem refert, ſive locum unde ea petebatur, ut ſuprà viſum. At Salmaſius, *Notat*, inqit, *qibus in locis qem habitum uſurpare ſolitus fuerit*, itaqe lectionem duplicem proponit. vel ut legatur, ἀγρῶν ἐν Λ. τὰ πολλὰ, τῷ φελόνῃ ἐν Τ. π. ἐχρήσατο· velitqe Marcus *Sine tunica Lanuvii egiſſe Pium: more, ut videtur, antiqi Catonis, qi ſolo campeſtri accinctus, ſuper id togam accipiebat; & qidem etiam cùm prætor jus redderet, ut ex Val. Maximo conſtat l.* 3. *c.* 6. *&* Aſconio. *qod idem in Catone minore etiam Plutarchus notat, καταβὰς εἰς τὸν ἀγορὰν ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων, ἀφειπαμένου μὴ ἧσσ σωφρόνων.* Vel etiam ἐν χιτῶνι Λανυβίῳ τὰ πολλὰ, ſive χιτῶν ἐν Λ. τὰ π. *ut in ſola tunica ſeceſſum illum Lanuvinum tranſegiſſe dicatur; qomodo plerumqe Romani ruri ſolebant & in provinciis: Hinc tunicata qies, tam ſæpe Martiali commendata & laudata l.* 10. *ep.* 51. Hæc ille.

Ἐν Λανυβίῳ] *Lanuvium* Italiæ opidum juxta viam Appiam ſitum, de qo Strabo *l.* 5. ubi Λανούϊον prò Λανούϊνον Caſavbonus repoſuit. *In villa* interim *Lanuvina natum Antoninum Pium*, avtor eſt Capitolin. &, *è municipio Lanuvino ortum*, Victor Avrelius. qanqam Caſavb. in Capit. codices Manuſcriptos *Laviniâ* exhibere teſtatur, eundémqe locum exiſtimat deſignari, ubi avtor idem de Marco: *Ex Aſia & Syria reverſo, exinde Lavinium profectus eſt.* Certè *Lanuvium* & *Lavinium* idem eſſe utrumqe Joſ. Scaliger contendit, Car. Sigonio *ad Livii l.* 8. refragante, & renitente.

Τῷ τελώνῃ ἐν Τύσκλοις παραιτωμένῳ ὡς ἐχρήσατο] *Inter Lanuvinos plerumqe Tuſculano publicano utebatur, etiam deprecante.* Xyl. ut ad *comitatum* referatur. Annot. Lugd. *lego*, inqit, παραιτούμενο@. *qaſi excuſans & deprecans utebatur.* Salmaſ. τῷ φελόνῃ ἐν Τύσκλοις, an Τύσκλοις, παραιτωμένῳ ἐχρήσατο. *cùm in Tuſcos, an Tuſculanos, agros ſecederet, non jam tunicatus ibi agebat, ut Lanuvii, ſed penulam ſuperinducbat: qod cùm faccret, excuſabat tamen ſe, & qaſi veniam deprecabatur. hoc eſt, qod ait,* παραιτωμένῳ ἐχρήσατο. *Penula*, inqit Nonius, *eſt veſtis, qam ſupra tunicam accipimus. eâ adverſus pluviam maximè munire ſe ſolebant.* Juvenal. *Sat.* 5. *v.* 78.

--fremeret ſæva cùm grandine vernus
Juppiter, & multo ſtillaret penula nimbo.

Indè Varroni petitus jocus in *virga divina*, dum virtutis τὸ αὐτάρκες prædicat; *Non eſt qarenda homini, qi habet virtutem, penula in imbri.* contrà planè qàm Lucil. *l.* 15. qi *penulam per imbrem iter obeunti, ſapientiâ ipsâ utiliorem* eſſe pronunciat. certè etiam ſapienti, vel in imbre vel in frigore, Stoicis ipſis fatentibus, ſaltem εὐχρηστὸς futura eſt: qum ut Philo *de provident.* apud Evſeb. *præpar. l.* 8. *c. ult.* ὑστᾶ μὲν ὄντος ἀνάγκη τὸν σοφὸν, εἰ ἐν ὑπαίθρῳ δέοι, καταβρέχεσθ· βορέᾳ ἢ ψυχρῷ καταπνέοντος, ῥίγει παθόντα καὶ ψύχει. Sed & L. Galbæ, cuidam penulam roganti, *Non poſſum commodare, domi manco*; cùm cœnaculum ejus perplueret. alteri item

item ejusdem usum poscenti, *Non pluit? non est opus tibi: si pluit, ipse utar.* Refert Fabius *instit. l. 6. cap. 4.*

Καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος τρόπος] Xyl. qem & secutus est Mer.) cum seqentibus conjungit, dum sic reddit; *Omnibus in ejus moribus nihil inerat inhumanum.* Verùm præcedentia potiùs clavdere videntur. Itaqe D. Boot. legit, ᾗ πᾶς ὁ τρόπος τοιοῦτος. *Totius denique vitæ facies erat, qualem suprà depinximus.*

Ἕως ἱδρῶτος] *Suspecta* ista & *salebrosa* Xylandro. Sed immeritò. est dictum proverbiale, à medicis mutuatum, qo exercitii modum illi mensurámqe justam ac legitimam in affectibus qibusdam præscribunt. Memini V. cl. Tho. Plaisirum adolescente me sacræ Theologiæ apud Cantabrigienses nostros professorem, Apostoli verba *ad Hebr. c. 12. v. 6.* enarrantem ex Avtore medico (cujus nomen jam excidit) protulisse monitum aliqod istiusmodi, *Ad ruborem, non ad sudorem;* cùm Apostolus de fidelibus eo loci dicere visus sit, *Ad sudorem, non ad sanguinem.* Qò videri possit allusisse, qod de Diogene Cynico Laërtius, Xeniadæ, domini sui liberos exercuisse, ὀκ ἀθλητικῶς, ἀλλ' ἐρυθήματος χάριν ἢ εὐεξίας, *non athletico more, sed qantum ad ruborem bonámqe corporis habitudinem conduceret.* nisi qòd ἐρύθημα ibi colorem vivìdum valetudinis indicem potiùs designare doceat adjuncta εὐεξία. Hoc proculdubio Marcus hîc voluit, Pium nulla in re nimium fuisse. ità *lib. 6. § 29.* ὡς ἐπ' ἐλάχιστον ἔσπευδεν.

Οὐδὲν ἁπλοῦς] Indè forsan *Pius* dictus, qòd verè naturâ clementissimus; & nihil temporibus suis asperum fecit. Siqidem & *sub Adriano, cùm consiliis illius adesset, mitiorem sententiam semper ostendebat, & principatûs sui initio cùm multi accusarentur, & ad supplicium nominatim etiam deposcerentur, neminem tamen interfici passus est, cùm diceret, non oportere se principatum suum factis ejusmodi auspicari. Qin & deinceps, seditiones ubicunq; factas, non crudelitate, sed modestiâ & gravitate compressit.* Capitol. & Xiphil.

Συμφώνας ἑαυτοῖς] De eodem *l. 6. § 30.* Τὸ ὅμαλες παντα χῆ. & de Apollonio supr. § 8. Τὸ ἀεὶ ὅμοιον. Qod de historia Lucian. Χρὴ ὅμοια τὰ πάντα καὶ ὁμόχροα εἶναι, καὶ σωμάδον τῇ κεφαλῇ τὸ ἄλλο σῶμα, ὡς μὴ χρυσῆν μὲν τὸ κεφάλιον εἶναι, δόρατος δὲ πάνυ γελοίου ὀπὴ ῥαπῶν πόδεν, ἢ ἐκ δερμάτων σωρῶν συγκεκιμενόν, καὶ ἢ ἀπὸ διοσύνην, καὶ χιελύη περὶ τὰς κνήμας. De poemate Horat. in *art.*

Denique sit qodvis simplex duntaxat & unum:
Primo nè medium, medio nè discrepet imum.

& de persona idem,

——*servetur ad imum*
Qualis ab incepto processerit, & sibi constet.

De Stoica philosophia Cicer. *de finib. l. 5. Mirabilis est apud Stoicos contextus rerum. respondent extrema primis, media utrisq;, omnia omnibus.* De vita Senec. *epist. 20. Exigit philosophia, ut ipsa inter se vita unius, sine actionum dissensione, coloris sit.* Idémq; *ep. 23. Verum bonum unde subeat, interrogas? ex placido vitæ & continuo tenore. unam prementis viam.* Et, *ep. 31. Huc & illud accedat, ut perfecta virtus sit, æqualitas ac tenor vitæ per omnia consonans sibi.* Et, *epist. 120. Virtutem ostendit constantia, & omnium inter se actionum concordia; qando idem semper qis est, & in omni actu par sibi.* Et mox: *Magnam rem puta, unum hominem agere: præter sapientem autem nemo unum agit. cæteri multiformes sunt. modò frugi tibi videbimur & graves, modò prodigi & vani; alternis Catones, alternis Vatinii mutamus subindè personam, & contrariam ei sumimus, qam exuimus. hoc ergò à te exige, ut qalem institueris præstare te, talem usq; ad exitum serves.* Et, *ep. 35. Ante omnia hoc cura, ut constes tibi.* Hoc est qod Zeno voluit, cùm finem statueret, Τὸ ὁμολογουμένως ζῆν, .i. κατ' ἕνα λόγον καὶ σύμφωνον ζῆν. ut Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 4. § 5.* Vide suprà ad *§ 9.* Sed & *l. 11. § 27.* Ambros. *epist. 82. Vetus dictum est, Adsuesce unus esse: ut vita tua qandam picturam exprimat, eandem servans semper imaginem, qam acceperit.* Optimè Aristoteles, *Ethic. Nicom. l. 9. c. 4.* Ἔοικε δὲ, καθάπερ εἴρηται, μέτρον ἑκάστῳ ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ σπουδαῖος εἶναι. ἔοικε δὲ ὁμογνωμονεῖν ἑαυτῷ, καὶ μιᾷ ὀρέγεται καὶ πᾶσαν τὴν ψυχήν. De Adriano contrà Avr. Victor: *Varius, multiplex, multiformis, ad vitia atqe virtutes qasi arbiter genitus; impetus mentis qodam artificio tegens.* Et Æl. Spartian. *Idem severus, latus; comis, gravis; lascivus, cunctator; tenax, liberalis simulator; savus, clemens; & semper in omnibus varius.* De Avidio item Cassio Vulcatius: *Fuit his moribus, ut nonnunqam trux & asper videretur, aliqando mitis & lenis; sæpe religiosus, aliàs contemptor sacrorum; avidus vini, interim abstinens; cibi appetens, & inediæ patiens; veneris cupidus, & castitatis amator.* At de Epaminonda & & Agesilao Plutarch. *lib. de adulat.* Πλείστοις ὁμιλήσαντες ἀνθρώποις καὶ τόποις καὶ βίοις, τὸ θερμικὸν ἦθος οὐτοῦς παντα χῆ, καὶ σολῇ, καὶ διαίτῃ, καὶ λόγῳ καὶ βίῳ διεφύλαττον. Et de Platone; Ἐν Συρακούσαις, ὅτος ἐν Ἀκαδημίᾳ· καὶ θερὶς Διονύσιον, ὁι θερὶς Δίωνα.

Τὸ περὶ τοῦ Σωκράτους] De Socrate Xenophon *memorial. l. 1.* Αὐτὸς δὲ θερὶς τοῦτα (τὰ ἀφροδίσια) φανερὸς ἦν ὕτω παρεσκδασμένος, ὥστε ῥᾴδιον ἀπέχεδς τῶν ἡδέων τῶν καλλίστων καὶ ὡραιοτάτων, ἢ ὁι ἄλλοι τῶν αἰσχίστων καὶ ἀνοητοτάτων. θεὶ μὲν δὴ βρώσεως καὶ πόσεως καὶ ἀφροδισίων ὕπω κρατεσκδασμένος ἦν· καὶ ἦτο ἁδὲν ἂν ἧττον ἀρκέντως ἢ δὲς τῶν πολλὰ ἐπὶ τάπις περιμαλδουμένων, λυπεῖδς δὲ πολὺ ἔλαττον. Atqe hunc locum forsan præ oculis habuit Marcus, cùm ista scriberet.

Καὶ

Καὶ ἀπέχεσθαι καὶ ἀπολαύειν] Qod de ſe Apoſtolus *ad Philip. c. 4. v. 12.* Οἶδα δὲ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι, καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι. qod ſuprà, *παρόντων μὲν ἄφελεῖας, ἀπόντων δὲ μὴ δεῖσθαι.*

Τὸ δὲ ἰσχύειν καὶ ἔτι καρτερεῖν] ἔτι qid hîc velit, nullus video. ἐπικαρτερεῖν forſan ſcripſerat Marcus, vel qod uſitatius eſt, ἐγκαρτερεῖν, ut mox ἐνήφειν.

Οἷον ἐν τῇ νόσῳ τὸ Μαξίμῳ] Iſtud an ad ſuperiora reſpectum habeat, qod Xylander cenſuit, ambigi poteſt. commodè poſſe vix videtur. Ego itaq; tanqam diſtinctum qid poſui. De Demonacte Cynico refert Lucianus, qòd cùm cætera ἀπαθὴς planè videretur, *μόνον αὐτὸν Λιλία φίλα νόσῳ ἢ θανάτῳ· ὡς ἂν καὶ τὸ μέγιστον ἥσσηται ἐν ἀνθρώποις ἀγαθῶν, τὴν φιλίαν ἡγεμόνα.* Tale qippiam in Pio Marcus forſan adverterat. & οἷῳ forſan legendum fuerit.

§ 17. Παρὰ θεῶν] Piè Marcus noſter hîc divinæ procurationi plurima adſcribit, qæ fortunæ pleriq; ſolent tribuere.

Πάππος] *Avus paternus, Annius Verus* (de qo *ſupr.* § 1.) *maternus, Calviſius Tullus.* Jul. Capitol.

Γονέας] Vide *ſuprà ad* § 2, 3.

Ἀδελφὸν] *Habuit & ſororem natu minorem, Anniam Cornificiam.* Capitol.

Διδασκάλους] qorum *ſuprà* meminerat: § 5,6,7. &c. qibus & alios adjicere licet ex Jul. Capitolino. Origenes *ad Celſ. l. 3.* Καὶ Ἕλληνες δὲ φήσουσι, καὶ ἐν τοῖς νομιζομένοις εἶναι σοφωτάτοις, κτᾶσθαι πολλὰ πρὸς εὐτυχίαν εἶναι αἴτιον· οὗ χρὴ διδασκάλων τυγχάνειν, καὶ τὸ πειθήσεσθαι τοῖς κρείττοσιν ὄντων καὶ περὶ τὰς ἑαυτῶν αἱρέσεις διδασκόντων· καὶ χρὴ ἀναπεφῦσθαι τῆς ἐν βελτίοσι. πολλοῖς δὲ καὶ τὰ τῆς ἀναλγησίας τοιαῦτα γεγένηται, ὡς μηδὲ φαντασίαν ὑπολαβεῖν περὶ κρειττόνων λαβεῖν· ἀλλ' ἀεὶ καὶ ἐν τρόποις ἡλικίας, ἴσως ἐν παιδικοῖς ἔτι) ἀκολάστων ἀνδρῶν, ἢ ἀσώτων, ἢ ἐν ἄλλῃ τινὶ κωλυούσῃ τὸν ψυχὸν ἀναβλέψαι καλοδαιμονίᾳ. τὰς δὲ περὶ τούτων αἰτίας, πάντως μὲν εἰκὸς ἔστι) ἐν τοῖς τῆς προνοίας λόγοις πίπτειν· ὧν αὐτὰς εἰς ἀνθρώπους, ἐκ ἐυχερές. Vide ſectionis iſtius verba noviſſima, deprehendes eum Origenianis iſtis qàm ſaviſſimè concinere. De Platone Plut. in *Mario*: Πλάτων μὲν ἤδη πρὸς τῷ τελευτᾶν ἡγεμόνα, ὑμνεῖ τὸν αὐτὸς δαίμονα καὶ τὸν ψυχὸν, ὅτι τρόπον μὲν ἀνθρωπος, ἔπειτα Ἕλλην, ἐ βάρβαρος, ἀδὲ ἄλλοτον τῇ φύσει θεῖον γένοιτο πρὸς ἣ τύχοις, ὅτι τοῖς χωρίστοις χρόνοις ἀπλώτησεν ἡ γένεσις αὐτῶ. At Lactantius *inſtitut. l. 3. c. 18. Plato* aiebat *ſe* gratias agere naturæ; *Primùm* qòd homo natus eſſet, potiùs qàm mutum animal: deinde qòd mas, potiùs qàm fœmina; qòd Græcus, qàm Barbarus: poſtremò, qòd Athenienſis, & qòd temporibus Socratis. Qo contendit ipſe, immeritò tamen, Nunqam qicqam dictum eſſe in rebus humanis deliriùs. Idémq; *ibid. c. 19.* ubi Socratem acriùs, & in qibuſdam iniqiùs etiam paviò, perſtrinxerat; *In cujus temporibus natum ſe homo ſapiens gratulatur.* Qod autem in Platone tantopere exagitat Lactantius, id is à Socrate acceptiſſe videtur; qi, ut Dio Pruſ. *orat. 64.* Ἐπὶ πολλοῖς αὐτὸν ἐμακάριζε, καὶ ὅτι ζῷον λογικὸν, καὶ ὅτι Ἀθηναῖος. Socrates à Thalete; qi, ut Laert. *l. 1.* Ἔφασκε τριῶν τούτων ἕνεκα χάριν ἔχειν τῇ τύχῃ· πρῶτον μὲν, ὅτι ἄνθρωπος ἐγενόμην, καὶ ἐ θηρίον· εἶτα, ὅτι ἀνὴρ, καὶ ἐ γυνή· τέλος, ὅτι Ἕλλην, καὶ ἐ βάρβαρος. Poſtremum tantummodo de ſuo addidit Plato. Nec reticendum qod Judæi habent in preculis ſuis virorum peculiaribus: *Benedictus eſto, Domine Deus, qòd me virum creâſti, non mulierem: qòd Iſraelitam, non alienigenam.*

Σχεδὸν ἄπαυλα σχεῖν] ſupplendum, ἀγαθὰ, qod excidiſſe exiſtimem. ut ſit [ἀγαθὰ] σχεδὸν ἄπαυλα σχεῖν.

Τῶν θεῶν ἡ εὐποιία] Digna Chriſtiano qovis providentiæ divinæ, qâ factum fuerit, ut nè peccatis occuparetur, cùm peccare prona diſpoſitio non deeſſet, agnitio. Agnoſcit ipſe de ſe, qod Deus Abimeleco; *Ego te cohibui, nè peccares, Geneſ. c. 20. v. 6.* Habent his paria è noſtris; Bern. *de temp. ſerm. 79. Prima miſeratio* qod *à multis adhuc peccatis in ſeculo poſitum cuſtodivit. qis enim non videat, qòd ſicut in multis cecidi, ſic & in alia poteram cecidiſſe peccata, niſi omnipotens pictas conſervâſſet?* Qi & argumentum idem tractat fuſiùs, *de diverſ. ſerm. 13.* Auguſtin. homil. 23. *Hic multa commiſit, & multorum debitor factus eſt: ille gubernante Deo pauca commiſit. cui deputat ille, qod demiſit, huic & iſte deputet, qod non commiſit. Adulter non fuiſti in vita illa tua præterita, plenâ ignorantiâ? Hoc tibi dicit Deus tuus; Regebam te mihi, ſervabam te mihi, ut adulterium non commiteres. Svaſor deſuit? ut ſvaſor deeſſet, ego feci. Locus & tempus deſuit? & ut hæc deceſſent, ego feci. Affuit ſvaſor; non deſuit locus; non deſuit tempus: ut non conſentires, ego terrui. Agnoſce ergò gratiam ejus, cui debes & qod non admiſiſti. Mihi debet iſte, qod factum eſt & dimiſſum vidiſti: mihi debes & tu, qod non admiſiſti. Nullum eſt enim peccatum qod facit homo, qod non poſſit facere alter homo, ſi deſit rector à qo factus eſt homo.* Piiſſimè, & ad noſtri mentem pleniſſimè.

Περέπεσεν πλημμελῆσαί τι] Lugd. περέπεσε. qod probare non poſſum. Xyl. *qòd nihil deliqi.* pleniùs rectiùsq; Caſ. *qòd nihil temerè aut præcipitanter deliquerim.* περιπίπτω, procido, præceps feror. indè περιπετὴς, præceps: & περιπετῶς præcipitanter, temerè, inconſideratè. Vide *l. 3. § 9.* ἀπερίπλωτον. alioqi ſuſpicari qis poſſet, ſcripſiſſe Marcum περέφθασα. Sicut paviò inferiùs, τὸ φθάσαι τοῦ προφέρειν ἐν ἀξιώμασι καταῆσαι.

Μὴ πλέον ἐπεφυλῶσι παρὰ τὴν παλαικὴν τὸ πάππω] Siquidem *in domo avi sui Veri educatus est* in ætate teneriore, utì Capitol. docet. Pari avtem ratione gratulatur Alcmon Poeta sibi, in *epigrammate* (quod Alexandro Ætolo *exercit. in Solinum* Salmasius vindicat) apud Plut. *de exilio*, quòd origine Lydus cùm esset, Sardibus tamen diutius educatus non sit, ubi luscus forsan sacerdos, avt Gallus tympanotriba evasisset; sed Spartam nactus puerilis indolis formatricem, ubi Musarum disciplinis initiatus & enutritus fuerit.

Καὶ τὸ τῶ ὥρεω διασῶσαι] ὥρα *flos ætatis*, ut *Ver anni*. unde Periclis illud ab Aristotele *rhetor. l.* 1. *c.* 7. & *l.* 3. *c.* 10. lavdatum, Τῶ νεότητα τῶ ἀπολομβάνω ἐν πολέμω ὅτως ἠρανίθη ἐν τῆς πόλεως, ὥσπερ εἴπις τὸ ἔαρ ἐν τῶ ἐνιαυτῶ ἐξέλη. Tempestas nimiùm qàm lubrica, & lapsibus exposita. Præsertim ubi natalium splendor, status honestior, educatio delicatior, res lavtior, & forma venustior accesserint. Πολλοὶ γὰ διὰ τὸ κάλλος ὑπὸ τῶν τοῖς ὡραίοις παρακεκινηκότων διαφθείρονται. Socrates apud Xenophont. *memorial. l.* 4. Indè Juven. *Sat* 10.

I nunc, & juvenis specie lætare tuâ, quem
Majora expectant discrimina.——

Τὸ μὴ πρὸ ὥρεως ἀνδρωθῆναι] Lugd. πρὸς ὥρεως. perperam. Verùm aliud hîc ὥρα, ab eo quod suprà. ὥρα enim istîc, non tam *flos ætatis*, qàm ὁ καιρὸς, *tempus opportunum* & *idoneum* rei alicui vel aggrediendæ, vel absolvendæ. Timon Phliasius de Dionysio Heracleota, qi & Metathemenos dictus, qòd ætate devergente à secta Stoica ad Epicuream transiisset, apud Athen. *l.* 13.

Ἡνίκ' ἔχρῆν ἡδίων, νῦν δ' ἀρχετυ ἡδυώδης.
Ὥρη ἐρᾶν, ὥρη τε γαμεῖν, ὥρη τε πέπαυδε.

Ità Thalès, referente Stobæo *tom.* 2. *tit.* 68. Conjugium svadentem matrem elusit; natu minor cùm esset, ἔπω καιρός· *nondum tempus*: provectior factus, ἐπὶ καιρός· *non amplius tempus* esse, sive nuptiis *idoneam ætatem* jam præteriisse, respondendo. Beneficii ergò non contemnendi loco ducit Marcus, qòd non præmaturè se rebus venereis dederit. hoc est enim hoc loco τὸ ἀνδρωθῆναι, *virum fieri*, sive virilitatis specimen dare. qomodo γυναῖκα γίνεσθαι, *mulierem fieri*. Ità Democritus dicitur puellam, quam pridiè παρθένον, cùm nocte proximâ viriata esset, postridiè γυναικὸς nomine salutâsse. Laërt. *l.* 9. & Cicero objurgantibus qòd puellam virginem homo sexagenarius duxisset, *Cras*, inqit, *mulier erit*. Fabius *instit. l.* 6. *c.* 4. Clarissimè Hesych. Ἀνδρώσαις, συγκρούσῃς. &, Ἀνδρωσθέσαν, ἀνδρὶ συνεικήσασαν, διακριθεῖσαν i. e. *virum experta*, ut Flaccus; *devirginata*, ut Petronius. In hunc sensum usurpavit Hippocrates in *lib.* περὶ παρθενίων. Locus est insignis, sed ab Anutio infeliciter tentatus, & sub correctionis prætextu corruptus planè. Verba sic habent; Αἱ δὲ παρθένοι, ὁκόσην ὥρη γάμε παρανδρέωνται, τῦτο μᾶλλον πάσχυσι. ea contra editorum priùs omnium consensum solicitat vir doctissimus, & cui Medicorum pater princépsq; ille alioqi plurimùm debet, & ex Regio MS°. ὥραν rescribi postulat. Vertit avtem, *Virgines, qibus propè nuptiarum tempus instat ut viro conjungantur*. explicat in *Oeconomia*; *qæ ad nubiles annos & virilitatem prope accedunt. h. e. qæ propè sunt maturæ viro, & virilitatem avt maturam viro ætatem ingrediuntur*. Verùm primò, *virilitatem*, sive *virilem ætatem*, de virgine dictam nusqam deprehendi existimo. Tum ἀνδρῶσι Græcis, ubi de muliere usurpatur, non *viro maturam esse*, sed *virum experiri* significat. Porrò cùm ὁκόσην ὥρη γάμε dixisset, qid opus erat, ἐν τῶ θείω, qod idem prorsus valeret, τὸ παρανδρέμβναι, subjicere? qod concisa nimis respuit dictio Hippocratica. Deniq; aliud est ἀνδρῶσι, aliud παρανδρῶσι, utì mox indicabitur. Nihil igitur mutatum ego qidem velim, sed admissâ lectione jam olim receptâ, commatisq; notulâ duntaxat post γάμε, interstitâ, sic verterim. *Virgines qibus nubendi tempus adest, ni virum experiantur, affectui isti magìs fiunt obnoxiæ*. Atqe hanc esse genuinam Hippocratis mentem, è seqentibus planè perspicuum fit. Siqidem ubi incommoda ea recensuerat, qæ ex affectu illo virginibus jam *viro tempestivis*, ut Horatius loqitur, qas ἀνδρὸς ὡραίας Græci dicunt, obtingere consveverunt, remedii loco subjungit, Κελεύω δ' ἐγὼγε τὰς παρθένες ὁκύταν τὸ πεῖσιν παύσωσιν, ὡς τάχιστα ξυνοικῆσαι ἀνδράσιν· ἢν δὲ κυήσωσιν, ὑγιέες γίνεσθαι. εἰ δὲ μὴ, αὐτέαν ἅμα τῇ ἥβῃ, ἢ μικρὸν ὕστερον ἀλώσεται, ἐνίοτε μὴ ἀνδρωθῶσι. Præcipit sic affectis, ut qàm primùm nubant. siqidem indè futuram conceptûs spem; qi malo isti medeatur: qod nisi virum expertas affectaturum est probabile. ità τὸ ἀνδρωθῆναι est, Hippocrate ipso interprete, ἀνδρὶ συνοικῆσαι. τῷ ἀνδρῶσι verò, q. e. virum experiri, eodem avtore, opponitur τὸ παρανδρῶσι, h. e. *à viro præteriri, neglectim haberi*, & *viri*, sive *thalami*, ut Marcus, *nuptiarum*, ut Flaccus, *expertem esse*. & παρθένοι παρανδρέμβναι, qas ἀσημέρες ἔφη γάμων Anaxandrides dixit, referente *rhetor. l.* 3. *c.* 10. Aristotele. Nihil certius, nihil clarius.

Ἀλλ' ἔτι ἦ ἐπιλαβεῖν τὸ χρόνε] *Sed tempus expectavi*. Xyl. sed nec ἐπιλαβεῖν ejusmodi aliqem habet significatum; & ἔτι illud aliud prorsus innuere videtur. Rectiùs M Casaubonus. *Sed longiùs etiam, qàm necesse erat, distuli*. Ità ἐπιλαβεῖν τοῦ χρόνε erit de tempore, qod liberum datur, aliqid sumere, qo cùm possis frui, nolis tamen. Phrasis duriuscula, fateor, & insolens. Sed ea proculdubio Marci mens istîc, non qam Xyl. voluit.

Δωματίην ὄξυν ἐν αὐλῇ βάλλυτα] Ità *l.* § 16.

Δωμα-

Δωματὸν ἄρρ. καὶ ἓν ζῆν ἐν αὐλῇ· qem locum vide.

Ἐσθῆτων σημειωδῶν] sive σημειωδῶν, ut Lugd. qod uſitatius eſt, & eodem recidit. utrumqe enim veſtes notabiles & inſigniores ſive ſplendidiores deſignat. Hoc eo, qoniam, ut Jeſus noſter, *Luc. c. 7. v. 25.* Οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες, ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. Ἐσθῆτας σημειώδεις, inqit, Annotator Lugd. Vocat *imaginibus textas, pictas, palmatas, χρυσοσήμους, auro vel purpurâ clavatas.* De Avguſto Sveton. *l. 2. c. 73. Togis uſus eſt neqe reſtrictis, neqe fuſis; clavo nec lato, nec anguſto.* De Antonino Pio Capitol. *Viſus eſt ſanè ab amicis cum privatis veſtibus, & domeſtica qædam gerens.* Et de Alexandro Severo, Lamprid. *Gemmas de calceamentis & veſtibus tulit, qibus uſus fuerat Elagabalus. veſte albâ uſus eſt, nec avratâ, penulis togisque communibus.*

Μήτε λαμπάδων καὶ ἀνδριάντων τοιῶν δέ πνων] Juſt. Lipſius ad Tacit. *annal. l. 1. principatûs inſignia* intelligi vult, inter qæ *ignis prælatio.* Herodian in *Commodo* de Lucilla ſorore ejus, καὶ τὸ πῦρ περιεπόμπευσεν αὐτῆς. Et de Marcia ejusdem Concubina, πάντα ὑπῆρχεν, ὅσα σεβασῇ, πλὴν τοῦ πυρός. De Pertinace, Καθῆλθεν ἐπὶ τὸ σωφρόνιον, ὅτε τὸ πῦρ ἐάσας ἑαυτὸν περιπομπεῦσαι, ὅτε τ ἄλλο τῆς βασιλικῶν συμβόλων εἰς ὕψος ἀρθῆναι. Qibus addas licet & ex eodem de Nigro, καὶ περιπομποῦντος τοῦ πυρός. Eum *ignem lampadem* fuiſſe adfirmat ex hoc Marci noſtri loco; qarum uſum, ut *in Deorum cultu*, ſic & *in Imperatorum*, extitiſſe. Accedit huic & Annotator Lugdun. *Lampadas*, inqit, vocat, *qæ præferebantur Imperatoribus, ut ignis Regibus Perſarum.* Corippus de adventante Imperatore in theatrum,

--pranuncius antè
Signa dedit curſor, poſita de more lucerna.

Verùm Meric. Caſavbonus in adverſum contendit; *lampadésqe & ſtatuas* ſive *imagines* eodem refert, ad *ſimulacra* ſcil. *lampadas manibus geſtantia*, de qibus Lucret. *l. 2.*

Si non aurea ſunt juvenum ſimulacra per ædes
Lampadas igniferas manibus retinentia dextris,
Lumina noctúrnis epulis ut ſuppeditentur.

Et Lucretio prior, poetarum princeps, *Odyſſ. η. v. 100.* Alcinoi avlam deſcribendo,

Χρύσειοι δ' ἄρα κοῦροι, ἐϋδμήτων ἐπὶ βωμῶν
Ἕστασιν, αἰθομένας δαΐδας ἐν χερσὶν ἔχοντες,
Φαίνοντες νύκτας κατὰ δώματα δαιτυμόνεσσιν.

Ubi Evſtath. χρυσέους κούρους, ἀνδριάντας exponit. Ideò aytem Marcum τῶν δέ πνων adjeciſſe, *ut à vulgaribus, qæ in ædibus plebeiis etiam plerisqe reperiuntur, imagines hasce diſtingueret.* Ego verò inter ſummos iſtos viros arbitrum me nevtiqam interponam: aliorum, uter Marci mentem attigerit propiùs, per me judicium fuerit.

Ἐγγυτάτω ἰδιώτου συστέλλειν ἑαυτόν,] De Marco Capitol. *Adoptatus in avlicam domum, omnibus parentibus ſuis tantam reverentiam, qantam privatus, exhibuit. cráte haud ſecùs rei ſuæ qàm in privata domo parcus ac diligens; pro inſtituto patris volens agere, dicere, cogitare.* Et Ariſtid. *orat. in regem:* Ἐπέδειξεν, ὅτι καὶ ἰδιώτου ὄντα καὶ βασιλέα, οἷόν τε δεῖ τὸν αὐτὸν εἶ) διὰ τέλους. τοιοῦτον μὲν καὶ τῆς βασιλείας παραλαβὼν ἑαυτὸν, ὥστε δικαίως ἀξιωθῆναι ταύτης· ἐν ᾗ τῇ ὀκτωέτει ἑαυτὸν, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ τρόπῳ τε καὶ τρόπῳ χρώμενον. De Pio pariter Capitolinus; *Imperatorium faſtigium ad ſummam civilitatem deduxit. nec omninò qicqam de vitæ privatæ qalitate mutavit. vindemias privati modo cum amicis egit. qum ſibi & filiis honores peteret, omnia qaſi privatus fecit. qin & Senatui tantum detulit Imperator, qantum cùm privatus eſſet, deferri ſibi ab alio principe optabat.* De civilitate hac qam in Avguſto lavdat Sveton. *lib. 2. c. 51.* Vide Caſavbonum ibidem. Sed & qæ ſuperiùs ad § 16. κοινονομοσυνή.

Καὶ νὴ Δὰ τοῦτο ταπεινότερον] Lugd. νὴ Δία. Sed legendum, μὴ Δά. Sive ut M. Caſ. νὴ Δία μὴ Δὰ τοῦτο. Rem qod attinet; *nihilo demiſſior?* imò tantò major, tantò avguſtior. Siqidem, ut ſcitiſſimè, ſed & veriſſimè, Plinius in *panegyr. Cui nihil ad avgendum faſtigium ſupereſt, hoc uno modo creſcere poteſt, ſi ſe ipſe demittat, ſecurus magnitudinis ſuæ.* neqe enim ab ullo periculo fortuna principum longiùs abeſt, qàm humilitatis. De Pio Capitolinus, poſtqam *civilitatem* ejus deſcripſerat, útqe ſpecies imperatorias ſuperfluas à ſe amandaverat; *& tamen*, inqit, *ingenti avtoritate apud omnes gentes fuit.*

Ἀδελφεῖ] Marci fratrem hunc adhuc qærimus, nec reperire hactenus potuimus.

Δωαμῶν μὲν διὰ ἦθος ἐπεγείραί με] At tantùm ab eo abfuit Lucius, ut Marcum moribus ſuis ad rem bene gerendam excitaret; ut contrà *poſt illius obitum Marcus ſolus rempublicam tenuerit, multò melior & feracior ad virtutes: qippe qi nullis Veri jam impediretur avt ſimulatis callidæ ſeveritatis erroribus, avt his, qibus præcipuè diſplicebat Marco jam indè à primo ætatis ſuæ tempore, vel inſtitutis mentis pravæ, vel moribus.* Capitolin.

Τιμῇ καὶ σοργῇ ἐυφραινοντός με] *Honorem* qidem *Marco exhibuiſſe Lucium, ſi ſuſciperet, obſecutum, ut legatum proconſuli, vel præſidem imperatori* (ad qæ verba videndus Salmaſ.) avtor eſt Capitol. qi de *amore* tamen idem negare videtur.

Ἐν οἷς ἴσως ἂν κατεφθάν] Senec. *de brevit. vit. c. 14. Dubitare ſe Fabianus noſter aiebat, an ſatiùs eſſet nullis ſtudiis admoveri, qàm his implicari.* Ipſe Senec. *ibid. c. 13. De illis nemo dubitabit, qin operosè nihil agant, qi in literarum inutilium ſtudio detinentur.* Idémqe *epiſt. 88. Iſta liberalium artium conſectatio moleſtos, verboſos, intempeſtivos*

tempestivos, sibi placentes facit; & ideò non discentes necessaria, qia supervacua didicerunt. Vide *suprà ad* § 7.

Παιδία] *Filios* habuit *Verum*, qem septennem amisit; *Commodum*, cui imperium reliquit, patri per omnia dissimillimum; & *Antoninum* huic geminum, qi qadrimus est elatus; cùm tamen parem astrorum cursu Commodo Mathematici promisissent. *filias* plures, qarum Commodus tres superstites reliqit. Cass. Capitol. Lamprid. Vulcat. *Lucillam & sorores.* Lampr. in *Com. Fadillam.* Vulcat. nominat.

Μὴ ἀφυῆ, μηδὲ κατὰ τὸ σωμάτιον διάκειμα] Et fuit reverâ Commodus *formâ corporis justâ*, ut Lampridius, sed ingenio moribúsqe planè distortissimis.

Τὸ μὴ ἐπαλεῖν με ποιήσαι ἐν βιβλίοις καὶ πολιτικῇ] Τὸ μὴ Lugd. perperam. Vide *suprà* § 7. De re Musica perinde Philippus Macedo, qi filio, qem scitè admodum canere acceperat, *An non te tui pudet*, inqit, *qi nôris tam bellè canere?* Vide Stratonici dictum à Ptolomæo reprehensi, ad *l.* 4. § 31. Psaltæ item cujusdam ad Philippum, an Antigonum, ad *l.* 6. § 35.

Τοῦ μὴ ἐπεὶ νέοι αὐτοὶ ἦσαν] pro μὴ, με adscripsi, sensu exigente.

Ἀπολλώνιον] de qo suprà § 8.

Ῥέγινον] supr. §. 7.

Μάξιμον] supr. §. 15.

Τοῦ κατὰ φύσιν βίου] vide supr. ad § 9.

Ἐναργῶς] *Perspicuè.* Xyl. *efficaciter.* Cas. ἐνεργῶς. crebra apud avtores Græcos vocabulorum horum ab excriptoribus permutatio occurrit. Ego tamen istic nihil mutem.

Ἐπιψίας] *Cogitationes injectas.* Xyl. ἐπινοίας malim. atqe ità Cas. *inspirationes.*

Μηδὲν κωλύειν ἦδη] Lugd. ἢ δὴ. qod & ferri potest, qia ἤ alterum sequitur. Vide ad *l.* 2. § 9.

Τὰς ὑπὸ τῶν θεῶν προμήνυσις καὶ μονονουχὶ διδασκαλίας] Plato *Philebo*, philosophiam esse ait, θεῶν εἰς ἀνθρώπους δόσιν. Cicero, *Tuscul. l.* 1. *Philosophia qid est aliud, nisi, ut Plato ait, donum, ut ego, inventum Deorum?* Senec. *epist.* 90. *Deorum immortalium munus est, qòd vivimus; philosophiæ, qòd bene vivimus. itaqs tantò plus nos huic qàm diis, qantò majus bonum est bona vita qàm vita, pro certo deberemus, nisi ipsam dii philosophiam tribuissent.* Hæc eò retulerim, qòd διδασκαλίας noster dicit: προμήνυσις verò pro occasionibus singulatim *suggesta* intellexerim. Hinc formulæ illæ apud Homer. *Iliad.* τ'. v. 485. & Ψ'. v. 270.

——θεὸς ἐμβάλε θυμῷ.

& *Odyss.* τ'. v. 10.

——τὸ δ' ἐνὶ φρεσὶν ἤμβαλε δαίμων.

Ità in sacra pagina de Artaxerxe Memore Esdras c. 7. v. 27. *Indidit eam animo Regis rem Deus.* & Nehemias *c.* 2. *v.* 12. & *c.* 7. *v.* 5. *Indidit Deus meus animo meo.* Vide ad *l.* 2. § 11. προμήνυσις verò καὶ διδασκαλία ità distingvere videtur, ut illæ per signa qædam obscuriora, istæ per indicia clariora, qasi diserte præcipiendo qid facto opus sit, procedant. Galen. *de optim. sect. c.* 11. ex Empiricorum sententia: Τὰ καλαμβανόμενα, ἃ μὴ αἰσθήσει καταλαμβάνεται, ὡς τὸ ἔρδειν· ἃ δ' ὑπομιμνήσκει, ὡς τὰ διὰ σημείων τινῶν καταλαμβανόμενα. ἐνδεικτικῶς δὲ ἢ δι' ἐν καταλαμβάνεται· ὑπόμνησιν δὲ ἀπὸ τῆς ἐνδείξεως, apertè distingvit.

Τὸ ἀνθιγιεῖν μοι τὸ σῶμα] Αὐτὸς μὲν γὰρ ἀδενὶς λίαν τῷ σώματι. Dio. *Habuit enim corpus valetudinarium.* qod studio intentiori Capitolinus adscribit. *Tantum*, inqit, *operis & laboris studiis impendit, ut corpus afficeret, atqs in hoc solo pueritiæ ejus reprehenderetur.* Sed & Cassius, Ἐκ τῆς πολλῆς, inqit, ἀσχολίας τε καὶ ἀσκήσεως ἀδενέστατον τὸ σῶμα ἔχει· καί τοι τοιαύτη ἐνεξία ἀπ' ἀρχῆς χρησάμενος, ὥστε καὶ ὁπλομαχεῖν, καὶ ὡς ἀγελαῖος ἐν θήρᾳ καλασκαλεῖν ἀπὸ ἵππου. Et mox; Οὔτε ἐρρῶσθαι, καὶ κακοῖς πλείστοις παρὰ πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, πλὴν ὑγιεινίαν προσέπεσον. qæ postrema illustrant, qod adjecit hîc Marcus, ἐν τῷ τοιούτῳ βίῳ. Nec tacendum qod apud Svidam scriptor innominatus, ubi de Marci corpore imbecilliori dixerat, subjungit, Καὶ τοῦτο ἐξ ἀδενεστάτου καρδιακωτάτου ὑπάρξαι. Tribuit avtem hoc Cassius theriaci, qod qotidiè sumebat, beneficio. De qo videri poterit Galenus, qi hunc Marci morem diligentiùs narrat, *de antidot. l.* 1. *c.* 1.

Μὴ ἄπλαθος] ἄπλεθος eo sensu, qo Apostolo *ad Cor. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 1. Καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι. Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10. Μηδὲ μὴν ἄπλεθαί πῃ πλὴν γαμετῆς τὸ παράπαν τῆς ἑαυτῆς γυναικός. *Prov. c.* 6. *v.* 29. Οὐκ ἀθῳωθήσεται πᾶς ὁ ἁπλούμενος αὐτῆς. *qisqis eam attigerit, haud futurus est insons.* de uxore aliena. Eadem mente ἅπτειν & ἁπτάνειν usurparunt. Plut. *Alex.* Παρθενίων τε προσεπλάμβανε καλῆς καὶ ἐλευθέρας ἄπλαθος γυναικός. ——ἀλλ' Ἀλέξανδρος ὅτε τούτων ἐθιγεν, ἅτε ἄλλων ἔγνω γυναῖκα πρὸ γάμου, πλὴν Βαρσίνης.

Βενεδίκτης] Ex pallacis avlicis videtur ista fuisse.

Θεοδότου] ex numero exoletorum iste. Vide *supr.* § 16.

Τὸ χαλεπήναντα Ῥησίνῃ, μηδὲν πλέον προέξαι, ἐφ' ᾧ ἂν μετέγνων] Faciunt huc, Abigajelis Davidem Nabali infensum mitigantis interpellatio, Regisqi ipsius tum mulierculæ, tum & Deo ipsi eo nomine benedicentis acclamatio, *Historiæ Reg. l.* 1. *c.* 25. *v.* 31, 32, 33. Atqi hoc est, qod Apostolus monet, *ad Ephes. c.* 4. *v.* 26. Ὀργίζεσθε, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. de qo loco alibi diximus.

Μέλλουσαν νέαν τελεσθῆναι πρὸ τεκεῖσθαι] Obiisse videtur,

videtur ex Capitolino, Marci mater, anteqam filius imperium Pio defuncto adiret: qâ tamen ætate fato concesserit, incertum.

Οἰκῆσαι μετ' ἐμοῦ τὸ τελδλεῖα ἔτη] Capitol. *Ab Adriano adoptatus, jussúsque in Adriani privatam domum migrare, invitus de maternis hortis recessit.*

Ὅτι ἐκ ἔστι μοι χρήμαλα] Qòd nec defuerit unqam, unde aliqid poscenti se subveniret; nec eò fuerit redactus, ut ab aliis flagitare cogeretur, pro magno ducit beneficio. Agnoverat nimirum illud Servatoris nostri; Μακάριόν ἐδι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν. *Act. c. 20. v. 35.* & qod optimum qemqe censere Gregorius Naz. asserit *orat. pro pauper.* Τὸ εὐποιεῖν τῶ πάσχειν ἡμιώτερον καὶ θεοπρεπδέσ̣τερον κέρδος ἔλεγε.

Τῇ γυναῖκα τοιαύτῃ] *Habuit uxorem Annam Faustinam consobrinam suam.* Capitol. Et reverâ, qalis istic depingitur uxor, numinis donum, havd è minimis, havd è multis, censeri meritò possit. Verùm an ejusmodi Marci nostri Faustina extiterit, licèt Pii filia, Marcus ipse viderit. Certè si vera narrant Cassius & Capitolinus, nihil minùs illa fuerit.

Τὸ ὀπτασιῶν τροφῶν εἰς τὰ παιδία εὐπορῆσαι] Ità Philippus Macedo *epist. ad Aristotelem.* Ἴδι γεγονῦῖα μοι υἱόν· πολλῷ ἂν τοῖς θεοῖς χάριν ἔχω, ἔχ ὅτως ὀπὶ τῇ γένεσει τῦ παιδός, ὡς ὀπὶ τῷ κτ' αὐτὸν σῳῶ ἡλικίαν αὐτὸν γεγονέναι. ἐλπίζω γὰ αὐτὸν ὑπὸ σῦ τραφέντα καὶ παιδευθέντα ἄξιον ἔσεδαι καὶ ἡμῶν καὶ τῶν ἀφ' ἡμῶν πραγμάτων διαδοχῆς. *Filium mihi genitum scias; qo nomine Diis gratias ago, non tam proinde, qia natus, qàm qòd cum nasci contigerit temporibus vitæ tuæ. Spero enim fore, ut à te edoctus eruditúsqe, dignus evadat, qi & nobis, & rebus à nobis susceptis succedat.* Refert Gellius *l. 9. c. 3.* Commodum autem Marcus & *suis præceptis, & etiam magnorum atqe optimorum virorum operâ erudire conatus est. habuit literatorem Græcum, Onesicratum; Latinum, Capellam Aristium: orator ei Anteius Sanctus fuit. Sed tot disciplinarum magistri nihil ei profuerunt.* Lamprid.

Τὸ δ' ὀνειράτων βοηθήματα] De remediis istiusmodi per insomnia indicatis superstitiosa multa in *sermonibus sacris* Aristides; sed & Cicero *de divinat. l.* 1. tangit & noster, *l. 9.* § 27.

Καὶ τέτε ἐν Καιήτῃ ὥσπερ χρήσῃ] locus mutilus; qod & Xylander monuit. *forsan,* inqit *in notis, ὥσπερ χρήσῃ qomodo utaris.* At in versione, *sicut Chræsæ:* ac si loci alicujus nomen proprium esset. qò inclinat & Mericus; sed ut viri, non loci, appellatio sit, & χρύσῃ legatur. qasi dicat Marcus; *Cajetæ, qæ in regione Campana maritimum est opidum, se Deis vota facientem, fausta retulisse;* prout & *Chrysæ Phœbi sacerdoti olim contigerat supplicanti* παρὰ Σίνα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης. *Il. α'.* Eruditus vir D. Bootius χρήσει legendum suspicatur: χρῆσις idem qod χρησμὸς, ut χρηματισμὸς interdum pro χρηματισμὸς dicitur. ut sensus sit, *qem admodum sibi divinitùs remedia ad qosdam morbos monstrata fuerunt, ità etiam cùm Cajetæ aliqandò agens versaretur in periculo alicujus morbi alteriúsve casûs, auxilium, qo cum depelleret, ostensum fuisse, idqe tanqam oraculo, cùm aliâs in ea urbe oracula nulla edi solerent.* Idem ferè vult Annotator Lugd. qi legit, καὶ τῦτο ἐν Κ. ὥσπερ χρησμόν. ac vertit, *Hócqe Cajetæ, tanqam oraculum qoddam.* Clariss. Salmas. *sine aliqo* Θεσπέσιῳ (qales Marcus istic loqitur) ὀνείρῳ *sanum fieri locum vix posse* censet. *conjecturam* tamen *duplicem* adjungit. legendum scil. vel, καὶ τάτε ἐν Καιήτῃ εὐτυχῆσαι, ut *loci* meminerit, in qo monitum illud à numine acceperit: vel, καὶ τῦτο ἐν Καιήτῃ, ὡς θεοχρήσαι, ut & *remedii* præcepti mentio fiat, qod *circumlinere* sibi aliqid jussus sit. In re tam ambigua ipse statuere nihil avsim.

Ὅπως τε ἐπεδύμησα] [τὸ] ὅπως τε ἐπεθ. sic ut in præcedentibus passim. Salmas. forsan, τὸ, ὅπως ἐπεθ. ut τε ex τὸ factum sit.

Ἀποκαθῆσαι ὀπὶ τῦ συγγεγραφέναι] Lugd. Ἀποκαθίσαι. forsan Ἀποκαθῆδε· usitatiùs autem ὀπὶ τοῖς συγγεγραφόσι diceretur. Sed & Thucydides *l.* 1, καθίζεδε ὀπὶ τῇ ἐρίδι, dixit. Epictet. *dissert. l. 2. c. 6.* ὃκ ἦν τοσάτε, τοσάτων μὴ ἀκμικόσαι, τοσάτε ὃ γεγραφέναι, τοσάτῳ ὃ χρόνῳ παρεκαθικέναι γεγονότι ὃ πολλῶ ἀξίῳ. Verùm Ἀποκαθῆδε, qo Marcus hic usus videtur, disertius est vocabulum. Significat enim *desidem & ignavum assidere.* Pollux *l. 3. c. 24.* inter *ignaviam* ac *desidiam* denotantia vocabula, Ἀποκαθῆδε & Ἀποκαθίζεδε collocat. Vetus Edictum Censorium ex Svetonio *de clar. Rhetor.* à Gellio *l. 15. c. 11.* exhibitum: *Renunciatum est nobis, esse homines, qi novum genus disciplinæ instituerunt; ad qos juventus in ludum conveniat: eos sibi nomen imposuisse Latinos Rhetoras: ibi homines adolescentulos totos dies desidere.* hoc est, qod Marcus, Ἀποκαθῆδε.

Θεῶν βοηθῶν καὶ τύχης δεῖται] Expressisse videtur, qod Plato *de leg. l.* 4. & ex Platone Maximus Tyr. *orat.* 3. & Stobæus tom. 2. *tit.* 58. Θεὸς μὲν πάντα καὶ μετὰ θεῦ τύχη καὶ καιρός τ' ἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξυμπάντα. qanqam τύχης nomine *providentiam divinam* intelligere videtur, vel *casus* potiùs *fortuitos* rerúmqe contingentiam providentiâ divinâ dispositam & gubernatam. qomodo & Solomon Rex usurpavit, *Eccles. c. 9. v. 11.* qo loco, qod Plato τύχη καὶ καιρὸς, Solomon עת ופגע dixit. Stoici enim omnia fato fieri statuebant; & fortuita etiam qæ dicuntur, eodem referebant. Ità Aristoteles Rhetor. *l. 2. c. 19* § 8. Ἓν δ' ἀκολουθεῖ βέλτιον ἦθος τῇ εὐτυχίᾳ, ὅτι φιλόθεοί εἰσι, καὶ ἔχυσι ἐλπὶς τὸ θεῖον πως πεισθέντες, διὰ τὰ γιγνόμενα

μῆνα ἀγαθὰ ὑπὸ τῆς τύχης. Vide & Marcum *l.* 3. § 11. Plinius minor. *lib.* 4. *epist.* 8. *Sed nimirum quæ sunt in manu hominum, & mihi & multis contigerunt. illud verò, ut adipisci arduum, sic etiam sperare nimium est, quod dari non nisi à Diis potest.*

Τὰ ἐν Κυάδοις] Ambigi potest, utrùm ad antecedentia lemma istud, an ad subsequentia pertineat. Ex usitata siquidem formula, si antegressa spectaret, dicendum videatur, τάδε ἐν Κυάδοις· *apud Quados* ista; concepta nimirum, vel conscripta sunt. Illud autem, Τὰ ἐν Κυάδοις. hoc est, *Quæ apud Quados*, agenti scil. concepta & conscripta; tituli præfixi potiùs, quàm subjunctæ clavsulæ significationem præ se fert. Atque in hanc partem hoc in loco M. Casaubonus accepisse videtur; in libro proximo exeunte illam alteram secutus. Ipse interim eâ disceptatione in medio relictâ, ad hunc locum libro primo terminum dare nihil qicqam dubitavi: cùm & huc usque seriem qandam continuam, qæ hîc planè incidit, avtor ipse tenuerit, miscelam deinceps meram exorsus; & sectiuncula illa ipsa, à qa liber secundus in hactenus excusis inchoatur, ad proximè præcedentia respectum habeat satis clarum.

Κυάδοις] *Qadi* Germaniæ populus, de qibus Ptolemæus *geogr. l.* 2. & Tacitus in *tractatu de morib. German.* Adversùs istos Marcomannis junctos non sine prospero successu bella gessisse Marcum nostrum, avtores sunt Dio Cassius & Jul. Capitolinus. Sed & Lucian. in *pseudomanti*, cujus hæc sunt verba, ὅτε θεὸς Μάρκος ἤδη τοῖς Μαρκομάνοις καὶ Κυάδοις συνεπλέκετο. Eam expeditionem celebriorem reddiderunt Christianorum suppliciis impetrati cœlitùs imbres, cùm exercitus siti ferè confectus jam esset. Meminere Tertull. *ad Scapul.* & *in apolog. c.* 5. & ex eodem atqe Apollinario Evseb. *hist. Eccles. l.* 5. *c.* 5. & *Chron. l.* 1. & 2. Niceph. Callist. *l.* 4. *cap.* 12. Zonar. *Annal. tom.* 5. Xiphilinus in *Marc.* Oros. *hist. l.* 7. *c.* 15. Otho Frising. *chron. l.* 3. *c.* 25. Jo. Aventin. *annal. Boior. l.* 2. alii. qanqam istud Cassius, Arnuphis Ægyptii, vel Juliani, ut apud Svidam alius nescio qis, Magicis procurationibus, Marci ipsius precibus Capitolinus, moribus pietatíqe Clavdianus, Christiano nomini iniqiores, adscribant. Videatur Scalig. *ad Evseb. chron.* & Xiphilin. *supr. ad* § 6.

Ad Librum II.

§ 1. Ὥσθεν προλέγειν] *dei*, (ut *l.* 3. § 1.) χρὴ, *memini*, (ut *l.* 8. § 13.) vel tale qid, subintelligendum. qod cùm in scriptis istiusmodi est freqentissimum, cum nostro istic cum primis familiare. Cæterùm Xyl. ἐώσθε legit, vertítqe, *solebat is sibi prædicere.* Sed monentis potiùs qid velit, qàm qid assveverit narrantis, dictio videtur. qin nec in persona tertia, qam dicunt Grammatici, de se Marcus loqi assoler.

Συντάξομαι φειέργω, ἀχαείσω] Seneca, *de ira l.* 2. *c.* 10. *Placidus sapiens & æqus erroribus, non hostis, sed correptor peccantium, hoc qotidiè procedit animo; Multi mihi occurrent vino dediti, multi libidinosi, multi ingrati, multi avari, multi furiis ambitionis agitati. Omnia ista tam propitius aspiciam, qàm ægros suos medicus.*

Παρὰ τὴν ἄγνοιαν] crebertimè istud inculcat noster, utì in locis collatis videre licet, vide *infr.* ad § 13. Sed & Epictetum latiùs idem differentem, *l.* 1. *c.* 18. & *c.* 28. Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 8. *Mali sunt ignoratione recti & boni.*

Ἐγὼ δὲ πεθεωρηκώς] Ità *l.* 3. § 11. ἀλλ' ἐγὼ ἐκ ἀγνοῶ. qod & urget vehementiùs, dilemmate usus. *l.* 7. § 26. Vel inscitiâ rerum pari & ipse laboras; & pariter affecto ignoscendum: vel perspicaciâ majore imbutus es; & caliganti æqior esse debes. Vide & *infr. ad* § 13.

Τῶν φύσιν τὸ ἀγαθὸν, ὅτι καλὸν, καὶ τὸ κακὸν, ὅτι αἰσχρόν] Imò solum illud bonum, hoc solum malum esse. Sic enim statuunt Stoici, apud Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Hecato *de bonis l.* 3. & Chrysip. *de honesto*; Μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶναι· καὶ τὸ πᾶν ἀγαθὸν καλὸν εἶναι· καὶ ἰσοδυναμεῖν τῷ καλῷ τὸ ἀγαθόν. & Seneca, *epist.* 76. *Unum est bonum, quod honestum.* De Helvidio Prisco Tacit. *hist. l.* 4. *Doctores sapientiæ secutus est, qi sola bona, qæ honesta; mala tantùm, qæ turpia; potentiam, nobilitatem, cæteráqe extra animum, neqe bonis, neqe malis annumerant.* Vide *infr. ad* § 11.

Συγγενὴς, ἀλλ' αἱματικὸς καὶ σπερματικὸς τὸν αὐτόν] Ità *l.* 12. § 26. Ὅσῃ ἡ συγγένεια ἀνθρώπου πρὸς πᾶν τὸ ἀνθρώπειον γένος. ἃ γὰρ αἱματίῳ καὶ σπερματίῳ, ἀλλὰ νοῒ κοινωνίᾳ. Non hac duntaxat, avt præcipuè ratione: sed & istâ tamen. Paulus Apost. apud Lucam *Act. c.* 17. *v.* 26. Ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων. Et Lactant. *instit. l.* 6. *c.* 10. *Si ab uno homine, qem Deus finxit, omnes orimur, certè consanguinei sumus.* Itaqe τὸ μισεῖν

χόνον hîc ſubintelligendum, cujus freqens paſſim Ellipſis. Xenoph. expedit. *l.* 3. Οὐδένα γὰρ ἀνθρωπον ἡγεμόνα, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε. *Hominem Dominum nullum, ſed Deos ſolos adoratis.* Ità ſupplet Chriſtus apud Matth. *Evang. c.* 4. *v.* 10. Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. quod omiſſâ particulâ illâ Moſes dixerat, *Deut. c.* 6. *v.* 13. *Dominum Deum tuum adorabis, eidémque ſervies.* Pavlus *ad Rom. c.* 4. *v.* 9. Ὁ μακαρισμὸς οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν, ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; *Beatificatio iſta ad circumciſos (ſolos) an & ad præputiatos pertinet?* Quod Caſtellio, cùm minùs adverteret, perperam reddidit; *Hæc beatitudo in circumciſionem ne cadit, an potiùs in præputium?*

Ἀλλὰ νοῦ] Syneſ. *de providenc.* Ἔστι δὲ ἡ μία ψυχῶν καὶ σωμάτων συγγένεια. ἐκ γὰρ τοῦ τὴν αὐτὴν ἐπὶ γῆς ἐκφῦναι γονέων, τοῦτο προσήκει ψυχαῖς, ἀλλὰ τὸ ἐκ μιᾶς ῥιζώσεως πηγῆς· qi tamen fontes, unde deriventur animæ, duos ſtatuit; terreſtrem alterum, alterum cœleſtem; indè Oſiridi, Typhoni hinc animam contigiſſe. At contrà Lucret. *l.* 2. & Lucretio πάμφηρος Lactant. *inſtitut. l.* 6. *c.* 10. eodem, qò Marcus iſtîc collineans; *Si ab uno Deo,* inqit, *inſpirati omnes & animati ſumus, qid aliud qàm fratres ſumus? & qidem conjunctiores, qòd animis, qàm qi corporibus.* itaq; non errat Lucretius, cùm dicit;

Denique cœleſti ſumus omnes ſemine oriundi:
Omnibus ille idem pater eſt.---

Subjungit Lact. noſtro conſentiens: *Ergò pro belluis immanibus habendi ſunt, qi hominibus nocent. --Ob hanc enim neceſſitudinem germanitatis docet nos Deus, malum nunqam facere, ſemper bonum.* Idémq; *l.* 5. *c.* 8. ex Cicerone *de legib. l.* 1. *Sicut unâ eádémq; naturâ, mundus omnibus partibus inter ſe congruentibus cohæret ac nititur: ſic omnes homines inter ſe naturâ confuſi, pravitate diſſentiunt; nec intelligunt ſe eſſe conſanguineos, & ſubjectos omnes ſub unam candémque tutelam. qod ſi teneretur, Deorum profectò vitam homines viverent.*

Καὶ θείας ἀπορροίας μέτοχον] Θεία ἀπόρροια i. e. *portiuncula divina,* ὁ νοῦς, i. *mens,* ſive *anima rationalis* hîc dicitur. ſicut infrà § 4. τὸ τὸν κόσμον διοικοῦν ἀπόρροια. & *l.* 5. §. 27. τὸ Διὸς ἀπόσπασμα. de qibus, ſuis locis dicetur. Eadem Epictet. diſſert. *l.* 1. *c.* 1. Τοῦ Διὸς μέρος. Senecæ *epiſt.* 92. *Dei pars eſt.* & *de otio ſapient. Divini ſpiritûs pars ac veluti ſcintilla qædam.* Horat *Serm. l.* 2. *Sat.* 2.

——*divinæ particula auræ.*

qò modo Ammianus, tanqam ex Phyſicorum ſententia, *l.* 21. *Sol mens mundi noſtras mentes ex ſeſe, velut ſcintillulas, diffunditat.* Et Manilio Aſtron. *l.* 2.

——*pars ipſa deorum eſt.*

Plutarch. *qæſt. Platonic. l.* 1. Ἡ δὲ ψυχὴ νοῦ μεταλαχοῦσα καὶ λογισμοῦ, ἐκ ἔργου δεῖ τοῦ θεοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ μέρους, καὶ ὂν αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἐξ αὐτοῦ γέγονε. Saniùs Auguſtinus, *epiſt.* 157. *Animam, Dei non particulam eſſe, ſed creaturam.* & *de anim. orig. lib.* 1. *c.* 4. & *l.* 3. *c.* 3. *ab illo, non de illo factam.* qem & amplius viſe ſis *de civit. Dei l.* 13. *c.* 24. Tertull. *de reſurrect. c.* 7. *Deus animæ ſuæ umbram, ſpiritûs ſui auram, oris ſui operam, viliſſimo alicui commiſerit?* Animam loqitur humanam corpori inditam. Pulcerrimè Gregor. Naz. Auguſtino ſenſu conſentiens, qamvis modo loqendi diſpar, *apologet.* § 33. Περὶ ψυχῆς ἡ σπουδὴ, τῆς ἐκ θεοῦ καὶ θείαν, καὶ τῆς ἄνωθεν συγγενείας μετέχουσαν, καὶ πρὸς ἐκεῖνο ἐπειγομένης, εἰ καὶ τῇ χειρὶ συνεῴθη. Modeſtiſſimè Epiphanius, in *ancorat.* § 55. Οὔτε μέρος θεοῦ λέγομεν εἶναι τὰς ψυχὰς, ὅτε ἀλλότριον τοῦ ἐμφυσήσαντος. (ità enim legendum avtumo, qod ἐμφυτήσαντος vulgò legitur) πῶς γὰρ τὸ λεπτὸν τοῦτο νοεῖται θεῷ μόνῳ ἔγνωσται. Sed & Syneſius *epiſt.* 105. τὸν νοῦν indigitat πρὸς ἐν τῇ ψυχῇ μοῖραν τοῦ θείου.

† Οὔτε βλαβῆναι ὑπό τινος ἀνθρώπου δυνάμενα] Argumentum à noſtro crebriùs repetitum, utì in collatione indicatum, noſtris etiam non inſolens, qi lædi neminem, niſi à ſeſe, poſſe contendunt. Habes à Joanne Chryſoſt. fusè pertractatum, Edit. Savill. *tom.* 7. *orat.* 2. cujus titulus; Ὅτι τὸν ἑαυτὸν μὴ ἀδικεῖν παρασκεύαζε δεῖ ἀνθρώπου. Inter exteros verò Maximus Tyrius *diſſertationem* eadem de re ingenioſam admodum inſtituit, numero 2am. qâ & Socratis dictum illud celeberrimum lavdat, à Platone in *apolog.* poſitum, à Plutarcho *de tranqill.* ab Epicteto *enchiridio extremo,* & *diſſert. l.* 1. *c.* 29. & *l.* 3. *c.* 23. à Clemente *Strom. l.* 4. repoſitum, à Thraſea etiam apud Dionem in Nerone uſurpatum. Ἐμὲ γὰρ Ἄνυτος καὶ Μέλητος ἀποκτεῖναι μὲν δύανται, βλάψαι γε οὐ δύανται. *Me Anytus & Melitus occidere qidem poſſunt, ſed lædere non poſſunt.* In eundem hunc ſenſum & Dominus noſter de ſuis apud Lucam *Evang. c.* 21. qibus etiamſi prædiceret, fore ut morte ipſâ multarentur (καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν § 16.) ſubjicit tamen, nihil indè ad ipſos damni, nè vel minimum qidem, rediturum. καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται. *nec capillus è capite veſtri cujusqam periturus eſt.* v. 18. οὐ γὰρ δήμιος, inqit Maximus, ἀγωνᾷ ἀνδρεῖ ὑπὸ πονηρῷ βλαβῆναι. qod Plato; οὐ γὰρ θεμιτὸν ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι. *nege enim fas fuit, ut vir bonus qispiam ab improbo qoqam lædatur.* Vide ad *l.* 9. § 4. Itaq; cum noſtro conſentiens planè Joan. Chryſoſt. *in Matth. orat.* 87. Εἰ δὲ οὐδὲν πάσχεις δεινὸν, πόθεν ὀργίζῃ τῷ μηδέν σε διαθέντι κακόν; *Si mali nil pateris, cur ei ſuccenſes, qi te malo non affecit?* Julianus denique *de Cyniſm. orat.* 2. Κἂν τις ἕτερος ἔχῃ πρὸς αὐτὸν κακοήθως, δίκαιος, πολλοὶ πρὸς θεούς. ἐκείνῳ μὲν ἐκ ἔστιν ἐγκλεῖσαι· οὐδὲ

ἀδὲ γὰ βλαβερὸς· αὐτὸς δὲ αὐτὸς, βαρύτιλον ἐπιθεὶς τίμημα τῷ τοῦ κρείττονος ἄγνοιαν, ἔρημος τῆς ἐκείνῳ προσασίας.

Ἀιχρῷ γάρ με οὐδεὶς περιβάλλει] αἰσχρῷ περιβάλλειν, ut & κακῷ περιβάλλειν, *infrà* § 11. metaphora ab amictu sumpta, qi corpori circumjicitur, qóq; corpus ipsum involvitur. qalis illa Psaltæ *Psal.* 109. *v.* 18, 19. ἐνεδύσατο κατάραν ὡς ἱμάτιον. —ἠμπίσθητο αὐτῷ ὡς ἱμάτιον, ὃ περιβάλλεται. *turpi*, inqit, *aliqo nemo me involverit.* qia virtutem scil. nemo eripere cuiqam potest, in qa sola τὸ καλὸν, & in cujus solius privatione τὸ αἰσχρὸν Stoici collocant. Λέγουσι γὰ μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶ· εἶ γὰ τοῦτο ἀρετή. Laërt. *Zenon.* & Senec. *de vit. beat. c.* 22. *Sapientibus noſtris unum bonum eſt virtus.* &, *de conſtant. c.* 5. *Unum malum illis eſt turpitudo.* Vide Cicer. *Parad.* 1. qi & idem *ad Attic. l.* 10. *ep.* 4. *Nihil eſſe bonum, niſi qod honeſtum: nihil malum, niſi qod turpe ſit.* itaqe τὸ αἰσχρῷ περιβάλλειν, & τὸ κακῷ περιβάλλειν, Marco noſtro idem sunt. Maximus Tyr. *orat.* 2. Ἀδικία ἐστὶν ἀφαίρεσις ἀγαθοῦ. τὸ γὰ ἀγαθὸν τί ἂν εἴη ἄλλο ἢ ἀρετὴ; ἡ γὰ ἀρετὴ ἀναφαίρετον. οὐκ ἀδικηθήσεται τοίνυν ὁ τὴν ἀρετὴν ἔχων· ἢ οὐκ ἔστιν ἀδικία, ἀφαίρεσις ἀγαθοῦ. οὐδὲν γὰ ἀγαθὸν ἀφαιρετὸν, οὐδὲ ὑπόλοιπον, οὐδὲ ἐλεητὸν, οὐδὲ λυπηρόν. Eodémq; Chryſoſtomus, in argumento hoc, telo pugnat. Telephus Accianus apud Macrob. *Saturn. l.* 6. *c.* 1.

—*nam ſi regnum à me fortuna atq; opes*
Eripere qivit, at virtutem non qiit.

Λυπεῖ γὰ σωφρόνους οὐ γίνεται. Epictetus apud noſtrum *l.* 11. § 36. *Prædo virtutis nullus eſt.* Itaq; Maximus: Ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος καταγελάσεται γέλωτα ἀκραιφνῆ, ὁρῶν τοὺς ἀδίκους ἐπ' αὐτὸν ὁρμωμένους ἀσελγῆ, θορυβώδεις τὸ σῶμα, σκῶληκας δ' οὐδέν. ἀλλὰ καὶ ἀπιμαζόντων ἐκείνων, βοήσεται τὸ τοῦ Ἀχιλλέως, *Iliad.* Σ. 604.

—φεύγω δ' ἐπιμῆδε Διὸς αἶσαν.

καὶ ἀφαιρεμένων τὰ χρήματα, φοβήσεται ὡς παῖδια καὶ ἁρπαγὰς ἀφαιρεμένους. καὶ ὑποδανεῖται, ὡς ὑπὸ πυρετοῦ καὶ λίθου, οὐδὲν ἀναγκαῖον φεύγειν τοὺς ὑποκλίνοντας. Senec. *de conſtant. ſap. c.* 5. *Injuria propoſitum hoc habet, aliqem malo afficere: malo autem ſapientia non reliqit locum. unum enim malum illi eſt turpitudo: qæ introire eò, ubi jam virtus honeſtúmqe eſt, non poteſt. injuria ergò ad ſapientem non pervenit. nam ſi injuria alicujus mali patientia eſt; ſapiens autem nullius mali eſt patiens; nulla ad ſapientem injuria pertinet.* Vide ad *l.* 8. § 1.

Οὔτε ὀργίζεσθαι τῷ συγγενεῖ δυνάμενε, ὅτε ἀπέχθεσθαι αὐτῷ] Epictet. *Enchirid. c.* 42. Πᾶν πρᾶγμα δύο ἔχει λαβάς, τὸν μὲν φορητὸν, τὸν δ' ἀφόρητον. ὁ ἀδελφὸς ἐὰν ἀδικῇ, ἐντεῦθεν αὐτὸ μὴ λάμβανε, ὅτι ἀδικεῖ. οὔτε γὰ λαβή ἐστιν αὕτη πρᾶγματος· ἀλλὰ ἐκεῖθεν μᾶλλον, ὅτι ἀδελφὸς, ὅτι συνέτροφος, ἢ λέγε αὐτὸ, καθ' ὃ φορητόν ἐστιν. Idem *diſſert. l.* 3. *c.* 10. Οὐκ ἔστι πῶς μοι προσενεχθῆναι τὸν ἀδελφόν. ἐ. ἀλλὰ τοῦτο μόνῳ ἐκείνῳ ὑπάρχει. ἐγὼ δ' ὡς ἂν προσενεχθῇ αὐτὸς, ὡς δεῖ χρήσομαι τοῖς πρὸς ἐκεῖνον. τοῦτο γὰ ἐμόν ἐστι, ἐκεῖνο δ' ἀλλότριον· τοῦτο οὐδεὶς κωλύσει διάπαντι· ἐκεῖνο κωλύσει. vide *l.* 5. § 22.

Γεγόναμεν πρὸς σωφρόνων] Qod *l.* 4. § 3. τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν. & *l.* 8. § 56. Οἱ ἄνθρωποι γεγόνασιν ἀλλήλων ἕνεκεν. & *l.* 5. § 16. πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν. & *l.* 7. § 13. πρὸς μίαν τινὰ σωφρόνων. Vide *infrà ad* § 2. Senec. *de ira l.* 1. *c.* 5. Homo in adjutorium mutuum generatus eſt. & epiſt. 95. *Natura nos cognatos edidit, cùm ex eiſdem & in eadem gigneret. hæc nobis amorem indidit mutuum, & ſociabiles fecit: illa æqum juſtúmq; compoſuit: ex illius conſtitutione miſerius eſt nocere qàm lædi: & illius imperio paratæ ad juvandum manus. iſte verſus & in pectore & in ore ſit:*

Homo ſum: humani nihil à me alienum puto. Ter. *Heaut.* 1. 1. *Habeamus in commune, qòd nati ſumus: Societas noſtra lapidum fornicationi ſimillima eſt; qæ caſura, niſi invicem obſtarent; hoc ipſo ſuſtinetur.*

Ὡς πόδες] Ideò, πᾶν τὸ ὑπόπτων ἐξ ἀνάγκης ἀρετὴν ἔχει τοῦ πόδος. Ariſtot. *de animal. inceſſ. c.* 8. & *hiſt. anim. l.* 1. *c.* 5. & *problem. l.* 10. *q.* 18. & 23. Hierocles Ἐν τῷ περὶ φιλαδελφίας apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 81. Οἱ ἀδελφοὶ τρόπον τινὰ τὰ αὐτοῦ μέρη τυγχάνουσιν, ὥσπερ οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ τὰ σκέλη, καὶ αἱ χεῖρες, καὶ τὰ λοιπά. ὥσπερ ἂν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ αἱ χεῖρες, οὕτω ἕκαστον ἰδίαν ψυχὴν καὶ νοῦν λαβόν, οὐκέτι ἂν τὰ λοιπὰ πάσῃ μηχανῇ διὰ τὴν εἰρημένην κοινωνίαν, τῷ μηδ' αὐτὰ τὸ ἴδιον ἔργον διά τε ἓξ παρέχειν καλῶς δίχα τῆς τῶν ἑτέρων παρουσίας· ὅτω δὴ καὶ ἡμᾶς ἀνθρώπους γε ὄντας, καὶ τὴν ψυχὴν (forſan ψυχὴν μίαν. Vide *ad l.* 4. § 4. *annot.* 1. & § 29. *annot. ult.* & *l.* 9. § 8. & *l.* 12. § 30.) ὁμολογοῦντας ἔχειν, μηδὲν πεφυκέναι σαφῶς, ὥσπερ τοῦ δένδρου φερόντων τοῖς ἀδελφοῖς. καὶ γὰ οὖν καὶ πλεῖόν τι περὶ τὰ μέρη συλλαμβάνειν ἀλλήλοις ἀδελφοὶ πεφύκασιν. ὅτε γὰ ὀφθαλμοὶ μὴ ὁρῶσιν ἀλλήλους παρόντες παρόντα, καὶ χεὶρ σωθρόζεται παρούσῃ χειρὶ παρθσα· ἢ δ' ἀδελφῶν σύμπραξις ἀλλήλοις πολυχρονέστερα πώς ἐστι· περιπίπτει γὰρ τὰ κοινῇ διαφέροντα, καὶ διεσκόπτες πάμπαν, μέγα δ' ὑπάρχειν ἀλλήλοις ὄφελος, καὶ μυρίον ἢ τὸ διάστημα. Ità enim locus ille inſignis, ſed fœdiſſimè vitiatus, ex parte ſaltem reſtitui poterit. Baſil Cæſ. epiſt. 68. Ἀκριβῶς εἰδότες, ὅτι πλέον ἡμεῖς τῆς ἑνὸς ἑκάστου τῶν ἀδελφῶν ὑπηκοΐας δεόμεθα, ἢ ὅσον οὐ ἑτέρα τῶν χειρῶν τῆς ἑτέρας. ἐπεὶ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ σώματος ἡμῶν καθασκευῆς, τὸ ἀναγκαῖον τῆς κοινωνίας ὁ κύριος ἡμᾶς ἐδίδαξεν· ὅταν πρὸς αὐτὰ τοῦτο ἀποβλέψωμεν τὰ μέλη ἡμῶν, ὅτι ἓν ἑαυτῷ

ἑαυτῷ πρὸς ἐνέργειαν αὐτάρκες. ὅτε γὰρ ἂν πάνυ ἀσφαλῶς βαδίσειε, μὴ σωυπουργεῖ τοῦ ἑτέρου· ὅτ' αὖ ὀφθαλμὸς ὑγιὼς ἴδοι, μὴ κοινωνὸν ἔχων τὸν ἕτερον, καὶ μετ' αὐτοῦ συμφώνως πρὸς ἅπαντα τοῖς ὁρατοῖς, καὶ ἀκοὴ ἀκριβεστέρα, ἢ δ' ἄμφοιν τοῖν πόροιν τὸν φωνὴν δεχομένη· καὶ ἀντίληψις κρατιστέρα τῇ κοινωνίᾳ τῶν δακτύλων. καὶ ἁπαξαπλῶς ἁδὲν ὅτε τῶν ἐκ φύσεως, ὅτε τῶν ἐκ προαιρέσεως κατορθωμάτων ὁρᾷ, ἀνὰ τὰς τῶν ὁμοφύλων συμπνοίας ἐπιτελούμενον. Cæterùm de uſu finéq; Marcus, de neceſſitate Baſilius loqitur.

Ὡς χεῖρες] De manibus Galen. *de uſu part. l.* 1. Σύμμαχον ἑτέρᾳ τὴν ἑτέραν ἡ φύσις ἐποίησε. τούτῳ ἄρα καὶ πρὸς ἀλλήλας νενεύκασιν· ἀλλήλων γὰρ ἕνεκα γεγένηνται. Indè nata proverbialia illa Menandrianum apud Gnomologum;

Ἀνὴρ γὰρ ἀνδρὶ, καὶ πόλις σώζει πόλιν·
Χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλός τε δάκτυλον.
Servat virum vir, civitatem civitas:
Digitum lavátque digitus, & manum manus.

Epicharmeum apud Æſchinem in *Axioch.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 10.

Ἀ χεὶρ τὰν χεῖρα νίπτει· δὸς π, καὶ π λάμβανε.
A manu manus lavatur: da qid, & qid accipe.

qanqam qod Stob. νίπτει, Æſch. νίζει habet. Eraſm. & Grot. νίζει malunt. ut ſit, *A manu manus friçatur.* ſive ut vulgò efferri ſolet, *Manus manum fricat.* Denique Evripideum illud in *Heraclid.*

——μᾶς γὰ χειρὸς ἀθενὴς μάχη.
Invalida pugna eſt, una qam gerit manus.

Virgilius an Septimius in *Moreto:*

Admovet indè manus operi, partitus utrique:
Læva miniſterio, dextra eſt intenta labori.
Hæc rotat aſſiduis gyris, & concitat orbem.
Interdum feſſæ ſuccedit læva ſorori,
Alternátque vices.——

Ὡς βλέφαρα) qæ ad oculi tegmen & tutelam amicè conſpirant.

Ὡς οἱ σοίχοι τῆς ὀδόντων] qi veluti in mola *caſillus* & *meta*, mutuas ſibi invicem operas jugiter præſtant.

Τὸ ἓν ἀνθιπρέφειν ἀλλήλοις παρὰ φύσιν] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 31. *Illud ante omnia cogita, fœdam eſſe & execrabilem vim nocendi, & alieniſſimam homini, cujus beneficio etiam ſæva manſueſcunt.* Apud Xenophontem *commentariorum l.* 2. Socrates fratres duos diſſidentes his verbis alloquitur. Νῶν μὲν ὅτω διάκεισθε, ὥσπερ εἰ τὼ χεῖρε, ἃς ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ συλλαμβάνειν ἀλλήλοιν ἐποίησεν, ἀφεμένω τούτου, πειρῶντο πρὸς τὸ διαπονεῖν ἀλλήλω· ἢ εἰ τῶ πόδε θεία μοῖρα πεποιημένω πρὸς τὸ συνδρομεῖν ἀλλήλοιν, ἀμελήσαντε τούτου, ἐμποδίζοιεν ἀλλήλω. οὐκ ἂν πολλὴ ἀμαθία εἴη καὶ κακοδαιμονία τοῖς ἐπ' ὠφελείᾳ πεποιημένοις ἐπὶ βλάβῃ χρῆσθαι καὶ μὴν ἀδελφώ γε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐπὶ μείζονι ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν, ἢ χεῖρε καὶ πόδε, καὶ ὀφθαλμώ, καὶ τἆλλα ὅσα ἀδελφὰ ἔφυσεν ἀνθρώπου.

§ 2. Σαρκία δεῖ, καὶ πνευμάτιον καὶ τὸ ἡγεμονικόν] Eandem diſtributionem habes ſæpiùs repetitam. *l.* 3. § 16. & *l.* 6. §. 32. & *l.* 12. § 3. Idem ferè aliis verbis Apoſt. *ad Theſſal. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 23. Τὸ πνεῦμα, καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ τὸ σῶμα. qo loco τὸ σῶμα eſt qod Marco hìc σαρκία· ἡ ψυχὴ, qod πνεύμάτιον· τὸ πνεῦμα, qod τὸ ἡγεμονικόν.

Ἄφες τὰ βιβλία] Vide *infrà ad* § 3. ſed & Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 4.

Μηκέτι σπῶ] Ità *l.* 4. § 3. ὡς παῖδὸς μὴ σπῶ, μηδὲ κατεῖπε. qod eleganter admodum ſic expreſſit Perſ. *Sat.* 5. *v.* 154.

En qid agis? duplici in diverſum ſcinderis hamo.
Hunccine an hunc ſequeris? ſubeas alternus oportet
Ancipiti obſequio dominos; alternus oberres.

Οὐ δέδοται] *Non datum eſt.* Xyl. at Lugd. *Non licet.* nam qòd Νὲ ſtude, reddidit Annotator Lugd. &, μηκέτι σπούδαζε, mavult legi; à Marci mente alienum eſt. M. Caſ. *Non eſt futurum. non dabitur.* qod exponi vult ex illis *l.* 3. § 14. Μηκέτι πλανῶ. ὃ γὰρ τὰ ὑπομνήματά σε μέλλεις ἀναγνώσκειν, &c. *Noli te fallere. neqe enim futurum eſt ut Commentariorum tuorum & excerptorum, vel alienorum de antiqitus geſtis rebus ſcriptorum, evolvendi & perlegendi copia tibi ſuppetat.* & eſt reverâ probabilis ſatis expoſitio. Videatur tamen an non forſan ἐρωτηματικῶς legi debeat, ὃ δέδοται; *annon datur? annon eſt in poteſtate tua poſitum,* ut hoc facias? hoc eſt, ut diſtractione & perturbatione omni immunem te reddas. Ità *l.* 4. § 1. τὸ δυνατὸν καὶ διόρθωσον. & *l.* 9. § 29. ὅρμησον, ἐὰν δύνῃ. Epictet. *diſſert. l.* 3. *c.* 26. δίδοταί σοι τοῦτο; & ἐφ' ὅσον ἂν δύνῃ τις, καὶ ἐφ' ὅσον ἂν δίδηται· & Rufus Thraſeæ apud eundem *l.* 1. *c.* 1. ὃ θέλεις μελετᾷν, ἀρκεῖσθαι τῇ δεδομένῃ; hinc δόσις φυσικὴ. *l.* 4. § 19. qâ nimirum

——*natura beatis*
Omnibus eſſe dedit, ſiqis cognoverit uti.

Clavd. *in Ruffin. l.* 1. Occurrit nimirum objectioni vulgari illi, de qa Seneca, *epiſt.* 104. eodémqe planè, qo Seneca, modo occurrit. *Totiens,* inqit hic, *mihi occurrunt iſti, qi non putant fieri poſſe, qicqid facere non poſſunt, & aiunt nos loqi majora, qàm qæ natura humana ſuſtineat. At qantò ego de illis meliùs exiſtimo? ipſi qoq; hæc poſſunt facere; ſed nolunt. Deniqe qem unqam iſta deſtituere tentantem? cui non faciliora apparuere in actu? non qia difficilia ſunt, non audemus; ſed qia non audemus, difficilia ſunt.* Qem vide ampliùs *ad l.* 6. § 19. Eodem planè ſenſu Hebræi Doctores in *Patrum dictis c.* 3. § 15. רשות נתונה *Poteſtas data eſt.* τοῦ αὐτεξουσίου ſcil.

Λύθεσσ] Ità *l.* 3. § 3. γῆ καὶ λύθεσσ. & *l.* 8. § 37.

§ 37. χάσων πᾶν τοῦτο, καὶ λύθρον ἐν θυλάκῳ. Eustath. *ad* Il. ζ. λύθρον, ὁ τοῦ αἵματος μιασμὸς ἀναμεμιγμένος τῇ κόνει· *cruor pulveri commistus.* dictum à λύω, unde & λύμα, τὸ καθάρμα· per theta scribi, ut à λύσσον distingvatur. Eadem ferè & *ad Il.* λ. & *ad Odyss.* χ. Utrumqe avtem, & λύθρος & λύθρον dici monet idem *ad Il.* ϕ. pleniùs pavlò Heracleo in *Schol. ad Il.* υ. Τὸ μὴ κονιορτὸν καὶ ἱδρῶτος ἀνθρώπειον αἷμα, λύθρος καλεῖται· *sanguis pulveri & sudori commistus.* itaqe de athletis usurpat Clem. Alex. *Strom. l.* 2. Verùm istîc potiùs est Marco idem qod ἰχὼρ αἱματόεις, Oppiano κυνηγ. *l.* 2. *v.* 279. *sanies cruenta.* σῆψις δ' αἵματος, ἰχώρ. Clem. Alex. *protrept.* qanqam *cruorem* vult tantum & *sangvinem* ipsum: sed qem ad rei vilitatem exprimendam sic nuncupat.

Κεκρύφαντον] *reticulum* malim cum Xylandro, qàm cum H. Stephano *peplum.* tum qia κροκύφαντον τῷ κεκρυφάλῳ idem statuit Evstath. *ad Iliad.* χ. tum qia seqitur mox, ἐκ ὑδρῶν, φλεβίων, ἀρτηριῶν πλεκτόν. κροκύφαντον avtem dictum vult Schol. *ad Aristoph. Vesp.* ὅτι διὰ κρόκης ὑφαίνεται. Ex qo Svidas corrigendus, apud qem perperam legitur, ὅτι διὰ κρόκου ὑποφαίνεται. Verùm illis omnibus constanter, contrà qàm nostro, κροκύφαντος formâ masculâ dicitur. *Reticuli* verò nomine, nec *omentum*, licet id Polluci ὑδρῶν πλέγμα dicatur; nec *cutem* ipsam, cum Merico nostro, designari istîc existimo; sed *contextum* illum integrum, (cute tamen non exclusâ prorsus; siqidem τὸ δέρμα ἐκ φλεβῶν καὶ ὑδάτων, καὶ ἀρτηρίας, *cutis* etiam ex istis consistit, Aristot. nom. *de spir. c.* 5.) qi per corpus totum permeat, *venarum, nervorum, arteriarum* intercursantium, sibiqe invicem implexorum, qo corporis moles qasi continetur & constringitur: ὃ δὴ καὶ περιεκτείνουσι τῷ τοῦ κύτους πλέγματι· inqit Plato in *Timæo*, ad qæ verba forsan & Marcus respexerit, ubi πλεγμάτιον idem nuncupat. de eo loco videri poterit Galenus in explicatione eorum qæ *in Platonis Timæo medicè* sunt dicta.

Ἄνεμος] *Anima* ergò *ventus* sive *spiritus* & *flatus* Stoicis: qod confirmat Laërt *l.* 7. & Plut. *de Philos. placit. l.* 4. *c.* 3. Ità Marcus denuò, *l.* 6. § 14. ὅτον ἡ ἀφ' αἵματος ἀναθυμίασις, καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἀέρος ἀναπνοή. Qin & Tertull. *de anim. c.* 5. *Et Stoicos allego, qi spiritum dicunt animam: penè nobiscum. penè*, inqit: non prorsus. nec hoc tamen, qasi nostri non & *spiritum* dicant, ex Salomone *Eccles. c.* 12. *v.* 7. & aliis: sed qia aliâ ratione sive *spiritum* sive *flatum animam* nos dicimus; non tanqam aëreum qiddam sit, ut Marcus istîc, qalis spiritus ille qem spirando trahimus; sed *spiritum*, qia propriam qandam habet *naturam corporis expertem, & mundanæ molis elementis omnibus excellentiorem substantiam*, ut Avgustin. epist. 28. *flatum*, qia *Deo est insufflante* creata, ut ex Mose *l.* 1. *c.* 2. *v.* 7. idem *de Civit. Dei l.* 13. *c.* 24. qo etiam loco, nè Stoicis calculum dare suum videretur, qi de substantia divina mentem saltem derivatam tradiderunt, subjungit: *sicut avtem nos possumus non de nostra natura, qà homines sumus, sed de isto aëre circumfuso qem spirando & respirando ducimus ac reddimus, flatum facere, cùm sufflamus: ità omnipotens Deus non de sua natura, neqe de subjacente creatura, sed etiam de nihilo potuit facere flatum, qem corpori hominis inserendo inspirâsse vel insufflâsse commodissimè dicitur, incorporeus incorporeum, sed immutabilis mutabilem, qia non creatus creatum.* Lactantius certè contrà planè qàm Marcus hîc, *de opific. Dei c.* 17. *Animam qi ventum putant, hoc falluntur, qòd ex aëre spiritum ducentes vivere videamur. Varro itaqe definit: Anima est aër conceptus ore, defervefactus in Pulmone, tepefactus in corde, diffusus in corpus. hæc apertissimè falsa sunt. Anima non est aer ore conceptus: qia multò priùs gignitur anima, qàm concipi aer ore possit.* Et hoc contrà qàm Stoici, qi à partu animam in corpus insinuari statuebant; qod & Lactant. *ibidem* monet; & Plut. *de Stoic. contradict. c.* 38. Vide *l.* 12. § 24. Attamen in *Carminibus* Orpheo attributis dicitur, τῷ ψυχῷ ἐν τῷ ὅλῳ εἰσέρευσι, ἀναπνεόντων φερομένῳ ὑπὸ τοῦ ἀνέμων. Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 5. Latinis etiam *Animus & Anima* περὶ τὸν ἄνεμον. Serv. *ad Æn. l.* 1. & Pseudo-Cypr. *de dupl. Martyr.* Qin & *animas ventis tribui* multis docent, Joan. Zinzerling. in *promulsi. critic.* & Mevrs. *critic. Arnob. l.* 1. *c.* 3. ad illa Arnobii; *Nunqid suas animas expiraverunt venti? Animam* enim dictam, *qod corpus animat*, ut Pseudo-Avgust. in *defin. orthod. c.* 20. & *de spir. & anim. c.* 9. præposterum est planè; cùm contrà hoc ab illo ducî dicíqe manifestum sit. Vide ampliùs ad *l.* 5. § 4.

Πάσης ὥρας] *in horas.* Xyl. & § 5. *Singulis horis.* idem. *Singulis horarum momentis.* Cas. *omni tempore, jugiter.* ut *l.* 8. § 53. Hinc tractum illud in tibicines, sive subulones dicterium, cujus *l.* 8. meminit Athenæus:

Ἀνδρὶ μὲν αὐλητῆρι θεοὶ νόον οὐκ ἐνέφυσαν·
Ἀλλ' ἅμα τῷ φυσᾷν καὶ νόος ἐκπέταται.
Est tibicinibus mens cœlitus indita nulla:
Nam simul ac inflant, avolat illa simul.

Ἐξεμέσθων] Ità Maro *Æn. l.* 9. *v.* 354.

Purpuream vomit ille animam.--

idem enim ipsum in morte semel fieri, qod in respiratione fit jugiter, vult Marcus noster, *l.* 5. § 4. sicut avtem *animam evomere*, ità *spiritum expuere* dixere. Seneca *de ira l.* 3. *c.* 43. *Jam ipsum spiritum expuimus interim, dum trahimus.* qæ tamen verba aliter distingvit Lipsius. Idem (si idem, nam Marco potiùs tribuunt hqvd pavci) in *Thyeste v.* 244.

Ferro peremptus spiritum inimicum expuat.

& *Troad. v.* 1168.

ubi hanc anilli expuam loci moram.

Unde & in *Herc. Oetæo v.* 1467. Jo. Zinzerling. *promulſ. c.* 14. vocabulum idem reſtituendum contendit, pro eo quod *expulit* vulgò legitur,

Ictus ſagittis qi tuis vitam expuit.

Varro, ἐξαγαγὼν· *Andromeda vincta & propoſita ceto, non debuit patri ſuo, homini ſtupidiſſimo, in eo expuere vitam?* Val. item Flaccus *Argonaut. l.* 3. *v.* 97.

--purpuream ſingultibus expuit auram.

quod Statius *Thebaid. l.* 5. *v.* 262. *animam ſingultare* dixit:

Somineces pueri trepidas in limine vitæ
Singultant animas.--

Epiphanius verò in *Ancorat.* § 76. etiam *mentem expuere* dixit verbis illis: Οἱ λέγοντες, ἡμεῖς ὃ χείρω νῦν ἔχομεν, (*Corinth. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 16.) τὸν αὐτῶν νῦν ἔχον, καὶ οὐκ ἐξεπτύκασιν.

Cæterum *purpuream animam vomere* dixit Maro pro eo quod Homerus, αἷμ' ἐμέων, *ſanguinem vomens* dixerat *Iliad. ó. v.* 11. itaque Servius notat *ſecundùm eos dictum, qi volunt ſanguinem eſſe animam: cùm alibi aliorum opinionem ſegatur, qi dicunt ſpiritum eſſe animam: ut eſt,*

--in ventos vita receſſit.

Καὶ πάλιν ῥοφύμβιον] quod ψυχορρόφειν uno vocabulo dici poſſit, quanquam id alio ſenſu uſurpari monet Svidas, ἀντὶ τοῦ τὸν ψυχὸν ἐκπίνειν. pro *animam*, id eſt, *ſanguinem, exorbere.* quomodo Ariſtoph. in *nebul.* de cimicibus, qos Corinthios, cùm κόρεις vellet, per jocum nuncupat:

Δάκνει δ' ἐξέρποντες οἱ Κορίνθιοι,
Καὶ τὸν ψυχὸν ἐκπίνει.

Hinc autem delirium Stoicum de animæ natura refutantem Plutarchum *de commun. notit. c.* 41. vide ad *l.* 3. § 16. Quod autem dicit καὶ πάλιν ῥοφύμβιον, id in *ænigm.* 72. de utre ſic extulit ſympoſius:

Non ego continuò morior, dum ſpiritus exit:
Nam redit aſſiduè; quamvis & ſæpe recedat.

Ὃ δὲ ἐπινοήσητε] forſan ἐπινοήσητε, *animadvertite, conſidera.* niſi ſi ἐπινοεῖσθε hoc ſignificatu reperiatur alicubi. nam contrarium prorsùs paſſim obtinet.

Γέρων εἶ] Senec. *ep.* 76. *Perge Lucili, & propera, nè tibi accidat, quod mihi, ut ſenex diſcas: imò ideò magis propera, quoniam id nunc aggreſſus es, quod perdiſcere vix ſenex poſſis.* Et, *epiſt.* 19. *Si potes, ſubduc te iſtis occupationibus: ſin minùs, eripe. Satis multum temporis ſparſimus; incipiamus in ſenectute vaſa colligere, in freto viximus; moriamur in portu.* Et, *ep.* 68. *Utinam quidem hoc propoſitum ſegi olim fuiſſet animus tibi: utinam de vita non in conſpectu mortis ageremus. Sed nunc quoque non moremur. quod facere ſolent, qi ſeriùs exeunt & volunt tempus celeritate reparare, calcar addamus: Et quando, inquis, tibi proderit illud, quod in exitu diſcis, aut in quam rem? in hanc, ut exeam melior.* Præclarè Epicurus ipſe, *epiſt. ad Menæc.* Μή τε νέος τις ὢν μελλέτω φιλοσοφεῖν· μήτε γέρων ὑπάρχων, κοπιάτω φιλοσοφῶν. ἅτε γὰρ ὥρας ἐδεὶς ὄζει, ἅτε πάρωρος, πρὸς τὸ κατὰ ψυχὴν ὑγιαίνον. Ὁ δὲ λέγων, ἢ μήπω τὸ φιλοσοφεῖν ὑπάρχειν ὥραν, ἢ παρεληλυθέναι τὴν ὥραν, ὅμοιός ἐστι τῷ λέγοντι, πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μὴ παρεῖναι τὴν ὥραν, ἢ μηκέτ' εἶναι. [τὴν ὥραν Clem.] ὥστε φιλοσοφητέον καὶ νέῳ [νεωτέρῳ Cl.] καὶ γέροντι· τῷ μὲν ὅπως γηράσκων νεάζῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν [χαρὰν f.] ἧς γεγονότων· τῷ δ', ὅπως νέος ἅμα καὶ παιδεία ἦ, διὰ τὸν ἀφοβίαν τῶν μελλόντων. Refert Laërtius vit. *lib.* 10. & Clemens, *ſtrom. l* 4. vide ad § 4.

Μηκέτι τοῦτο ἐάσῃς δουλεῦσαι] *mentem*, inqit, *nè patiaris ſervire:* vel *corpori* nimirum, vel *cupiditatibus.* Ἡ γὰρ νοερὰ ἐθέλει πρέπτειν καὶ μὴ καταχρατεῖσθαι, μήτε αἰσθητικῆς, μήτε ὁρμητικῆς κινήσεως. Noſter *l.* 7. § 55. hoc eſt autem δουλεῦσαι· ᾧ γάρ τις ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται. Petr. *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 19. Itaque noſter *infrà* § 16. Ὑγιεῖ ἑαυτὸν ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχή, ὅταν ἡσυχῇ ἡδονῆς ἢ πόνου. τοῦτο γὰρ ἥττωσθαι ὄζει καὶ κατακλινομένου τοῦ ἐν σοὶ θειοτέρου μέρους τῇ ἀπιστέρᾳ καὶ θνητῇ μοίρᾳ τῇ τοῦ σώματος, καὶ ταῖς τούτου παχείαις ἡδοναῖς. Idem *l.* 11. § 18. *Extrema* autem *eſt ſervitus, cùm animæ vitiis deditæ rationis propriæ poſſeſſione ceciderint.* Boeth. Conſol. Et, ἀνδραποδωδέσατοι, οἱ ταῖς ἡδοναῖς δουλεύοντες. Iſidor. *Pel. l.* 2. *ep.* 147. Itaque Joan. Chryſoſt. *tom.* 8. *orat.* 13. Εἰ τις κρατεῖ μοῦ ἀνθρώπου, δουλεύει ᾧ πάθεσιν, ἐγὼ γ' ἂν πάντων ἀνθρώπων δουλικώτερον εἴποιμι. Et Clemens Alex. *Strom. l.* 2. Τὸ ὑποπεσεῖν καὶ παρεχωρῆσαι τοῖς πάθεσιν, ἐράστη δουλεία. Κακίαν γὰρ παρὰ κακίοις δεσπότοις δουλείαν. Socrates apud Xenoph. *memorial. l.* 4. Hoc voluit Seneca ubi dixit, *ſibi ſervire, graviſſima ſervitus eſt. Proœm. l.* 3. *quæſt. nat.* Qi & idem, *epiſt.* 65. *Quem in hoc mundo locum Deus obtinet, hunc in homine animus: quod eſt illi materia, id nobis corpus eſt. Serviant ergò deteriora melioribus.* Plato *Phædon.* Ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ δοκῇ ψυχὴ καὶ σῶμα, τῷ μὲν δουλεύειν καὶ ἄρχεσθαι ἡ φύσις παρέχεται, τῇ δὲ ἄρχειν καὶ δεσπόζειν. ἢ ὃ δοκεῖ σοι, τὸ μὲν θεῖον ἔοικεν ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πεφυκέναι, τὸ δὲ θνητὸν ἄρχεσθαι καὶ δουλεύειν;--καὶ δὴ τῷ μὲν θείῳ καὶ ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ καὶ μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως καὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ, ὁμοιότατον ἔφη) ψυχὴν τῷ δ' ἀνθρωπίνῳ καὶ θνητῷ καὶ ἀνοήτῳ καὶ πολυειδεῖ καὶ διαλυτῷ, καὶ μηδέποτε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον αὖ ἔφη) σῶμα. Viſe noſtrum ulterius *l.* 3. § 3. & *ad l.* 8. § 3.

Καθ' ὁρμὴν ἀκοινώνητον] L. 6. § 16. κατ' ὁρμὴν ſimpliciter. & *l.* 3. *c.* 16. ὁρμητικῶς. ὁρμὴν ἀκοινώνητον, *vim non communem*, vertit Iſ. Caſaub. *ad*

ad Perſ. Sat. 5. eámqe intelligit, qæ, ut Perſius, *--extrinſecus intrat & nervos agitat.* Xyland. *alieno impetu raptari.* atqe eſt illud reverâ, τὸ νδρεσσυσεῖσθαι· de qo mox dicetur. Verùm ὁρμὴ ἀκοινώνητος videtur potiùs *motus*, ſive *impetus*, avt *impulſus* ejusmodi denotare, *qi à naturæ communis generiſve humani communione ac commoditate alieni ſint.* qod & Mer. Caſavbonus advertiſſe videtur, qi *affectus motúsqe neutiqam ſociabiles* vertit. Inculcat enim Marcus paſſim, eſſe hominem ζῶον κοινωνικὸν *l.* 3. § 4. & *l.* 5. § 16. 30. & *l.* 9. § 9. actiones ejuſdem motúsqe exigit, ut ſint ὁρμαὶ καὶ πορείξεις κοινωνικαὶ *l.* 9. § 23. & *l.* 11. § 37. damnat ubiqe τὸ ἀκοινώνητον. *l.* 3. § 5. *l.* 7. § 72. *l.* 9. § 9. 23. & *l.* 11. § 8. denique *l.* 7. § 55. Περσκλέον, inqit, ἐκάστῳ τὸ ἑξῆς τῇ καλασκδῇ κατασκδάσει ὃ τὰ λογικὰ ἀλλήλων ἕνεκεν. τὸ δὲ πεσηγόμενον ἐν τῇ τῆς ἀνθρώπου κατασκδῇ, τὸ κοινωνικὸν ὄζη. vide *ſuprà ad* § 1.

Νδρεσσυσθῆναι] *neuroſpaſtorum more impelli*, & in diverſa motu alieno moveri. Vocabulum à noſtro ſæpe uſurpatum; utì ex locis collatis patere poterit; tractum à *ſigillaribus* ſive *neuroſpaſtis*, qæ cùm per ſe ἀκίνητα exiſterent, verticillis qibusdam nervísqe movebantur. horum meminit & noſter *l.* 7. § 3. dum res ludicras contemptúqe digniſſimas recenſet; ad qem locum de eis uberiùs & opportuniùs dicetur. De uſu vocabuli ad rem Ethicam tralati videatur Caſavbonus *ad Perſii* illud *Sat.* 5. *v.* 128.

Te nihil impellit, nec qicqam extrinſecus intrat,
Qod nervos agitet?--

qod ex Horatio expreſſum monet, qi *Serm. lib.* 2. *Sat.* 7.

Tu mihi qi imperitas, aliis ſervis miſer, atqe
Ducceris ut nervis alienis mobile lignum.

vel ex Platone potiùs ab utroqe deſumptum; cujus hæc verba, *legum l.* 1. Τὰ πάθη ἐν ἡμῖν οἷς νευρα ἢ μηχανδοί τινες ἐνθσι, σπωσί τε ἡμᾶς, καὶ ἀλλήλοις ἀνθέλκουσιν, ἐναντίαι ὖσαι, ἐπ' ἐναντίας πρόξεις. Hinc & Tertulliano *adv. Valentin. c.* 18. *ductus ſigillarius. A qa*, inqit, *occultò nihil ſentiens ejus, & velut ſigillario extrinſecus ductu, in omnem operationem movebatur.* Et *motus ſigillarius* eidem, *de anima, c.* 6. *velut ſigillario motu, ſuperficiem intus agitante.* Gellius, in Favorini *adversùs Genethliacos* diſſertatione, *l.* 14. *c.* 1. comprehensâ; *Ut planè homines, non, qod dicitur,* λογικὰ ζῶα· *ſed ludicra & videnda qædam* νδρεσσυσεῖα *eſſe videantur, ſi nihil ſuâ ſponte, nihil arbitratu ſuo faciunt; ſed ducentibus ſtellis & avrigantibus.* vide *ad l.* 10. § 37. Qod avtem hoc loco dixit Marcus, κατ' ὁρμὴν ἀκοινώνητον νδρεσσυσεῖσθαι, ipſe optimè explicat *l* 3. § 5. ubi vetat, ἐνορᾶν μήτε ἀκοινώνητον, μήτε ἀνθελκόμενον. hoc eſt enim τὸ νδρεσσυσεῖσθαι, qod ἀνθέλκειν ὡσανεὶ νδρεῖς πσιν, ut Plato. Dio Pruſ. *orat.* 30. μέλια πάθη ἔχειν ἐν ἑαυτῇ, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ὥσπερ τέτρωσι δεῖ κατατείνεσθαι καὶ σφβλᾶσθαι.

Μηκέτι τὸ εἱμαρμένον, ἢ παρὸν δυσχεραίνειν] hoc eſt, qod Rufus ſuprà apud Epictetum, ἀρκεῖσθαι τῷ δεδομένῳ. & *l.* 3. § 4. ἀσπάζεσθαι τὰ συμβαίνοντα καὶ ὑπομένειν. qod avtem hîc μὴ δυσχεραίνειν, idem *infrà* § 5. μὴ δυσαρεστεῖν, dixit.

Ἢ μέλλον ὑποδύεσθαι] *vel impendens, ſubterfugere.* Xyl. qem & Mer. ſeqitur. at ὑποδύεσθαι, eſt *ſubire*; qod eſt *ſubterfugiendi* verbo prorsùs adverſum. forſan ergò ὑπεκδύεσθαι legerant; qod eſt *clam elabi.* verùm non eſt iſtud in cujusqam poteſtate ſitum, ut effugiat τὸ εἱμαρμένον· ſed nec τὸ μέλλον ὑπεκδύεσθαι commodè ſatis diceretur. malim ergò, ὑποδείσασθαι, *nec futura pavere*; ὑποδὺς enim ὑποφοβῶ. Svid.

§ 3. Τὰ τῆς θεῶν προνοίας μεστά] Ἄκλον καὶ θεὸν ὧδέ ὑπονόησα φάδιον. Infrà *l.* 6. § 44. qalem tamen fingebant ſibi Epicurei.

Τὰ τῆς τύχης ἐκ ἄνευ φύσεως καὶ συλλώσεως] *non ſine natura avt conſilio*, etiam *fortuita* qæque. itaqe Ariſtot. phyſic. *l.* 2. *c.* 6. Ἔστι τὸ αὐτόματον καὶ ἡ τύχη αἴτια, ὧν ἂν ἡ νῆς γένηται αἰτία, ἢ φύσις, ὅταν καὶ συμβεβηκὸς αἴτιόν τι γένηται τέτων αὐτῆ. Et *c.* 5. Ὅσα τε διὰ διανοίας, καὶ ὅσα διὰ φύσεως περαχθείη, ὅταν καὶ συμβεβηκὸς γένηται, διὰ τύχης φαμὲν εἶναι. Ità τὸ ὑποκείμενον, ſive ſubjectum caſus fortuiti cujusvis eſt, vel à natura, vel à conſilio profectus actus aliqis. Caveſſàm verò rerum omnium primam ſummámqe ſi ſpectemus; illius providentiâ diriguntur ac gubernantur, etiam qæ maximè fortuita videntur. qod de ſorte ipſa, qâ nihil incertius, rex ſapientiſſimus pronunciat, *Prov. c.* 16. *v.* 33. Deum ergò, ac diſpoſitionem divinam ſi ſpectemus, qod Senec. *de provid. c.* 5. *veniunt cuncta, non incidunt.* qod & idem Marcus mox.

Συλλώσεως καὶ ἐπιπλοκῆς] Vide ad *l.* 3 § 11. σύλλωσιν, & § 16. συλλώδομῶ.

Πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ] Ità de prima principéqe mente, *l.* 6. § 36. πάντα ἐκεῖθεν ἔρχεται. de providentia divina *l.* 8. § 27. ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσι πᾶσι. Vide & *l.* 9. § 35. de fato Liban. *orat.* 31. μείζω τε καὶ ἐλάττω, πάντα ἐκεῖθεν. Apoſtolus pariter de Deo, *ad Rom. c.* 11. *v.* 36. Ἐξ αὐτῦ, καὶ δι' αὐτῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Et *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 18. Τὰ δὲ πάντα ἐκ τῦ θεῦ. Lavdat itaqe cum primis Chryſippus Homericum illud, *Il. ο. v.* 109. de Jove enunciatum;

Τῷ ἔχεθ' ὅπλισιν ὔμμι κακὸν πέμπησιν ἐκάστῳ,
Ἢ ἀγαθόν.--

Pendet ab hoc, qodcunqe malúmve bonúmve qibúsqs
Immiſſum fuerit.--

Plut. *de Stoic. contrad. c.* 47. qanqam ἢ ἀγαθὸν illud apud Homerum non habetur, ſed videtur eſſe Chryſippi; cui non infreqens illud, Homericis à ſe lavdatis de ſuo aliqid liberaliùs adjicere.

Περίεσι ἢ κ̀ ἀναγκαῖον] *Neceſſarium*, & qoad nos: qia *hanc rerum conditionem mutare non poſſumus*, ut Seneca *epiſt.* 107. & qoad Naturam ipſam qoqe, ſi Stoicis credimus, *qæ aliter non poteſt*, ut noſter hìc *l.* 4. § 9. tum qia *artifex materiam mutare non potuit, ut* Seneca *de provident. c.* 5. tum qia *nec aliter univerſi commodo conſuli*, ut Chryſippus *de natur. l.* 2. apud Plut. *de Stoic. contradict. c.* 31. & *de commun. notit. c.* 13. Vide *infrà* ad § 11.

Τὸ τῷ ὅλῳ κόσμῳ συμφέρον] Qæ ſibi invicem adverſa ſunt, ad totius tamen bonum & incolumitatem conſpirant & conducunt. Τῶν ἐναντίων ἡ φύσις γλίχεται, κ̀ ὐκ ἄνευ τούτων ἀποτελεῖν τὸ σύμφωνον. Ariſtot. nomine avtor *de mundo c.* 5. qem latiùs hoc *ibidem* proſeqentem viſe ſis. Sen. *epiſt.* 107. *Contrariis rerum æternitas conſtat.* Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 12. Διέταξεν ὁ θεὸς θέρος ἵνα κ̀ χειμῶνα, κ̀ φορὸν κ̀ ἀφορίαν, κ̀ ἀρετὴν κ̀ κακίαν, κ̀ πάντας τοὺς τοιούτους ἐναντιότητας ὡσὲρ συμφωνίας τοῦ ὅλων. De malis, & malitiâ etiam ipſâ, Chryſipp. *de juſtit. l.* 1. Κακίαν ἢ κακόλογε ὄρα, ὅτε ἀνιαρόν ἔξιν, ὡς ἔχει καλῶς ἀρθρώσαι· & *de diis l.* 2. Ὅτι τὰ κακὰ ὑπόκειται κ̀ τὸν Διὸς λόγον· ἤτοι ὅτι κολάσεις, ἢ κατ' ἄλλην ἔχεσίν πως πρὸς τὰ ὅλα οἰκονομίαν· Et *de natur. l* 2. Γίνεται κ̀ ἡ κακία πως κ̀ τὸν φύσεως λόγον· κ̀ ἴν' ὕτως εἴπω, ὐκ ἀχρήσως γίνεται πρὸς τὰ ὅλα. Refert Plut. de Stoic. contradict. *c.* 31, 32. qi ſubjungit tamen Δεινὸν τοῦτο, τὸ κ̀ γίνεσθαι τῶν κακίαν κ̀ κολάζεσθαι κ̀ τὸν τοῦ Διὸς λόγον. Non abhorrent tamen etiam noſtri. Avguſtinus apud Proſp. *ſent.* 140. ex *Civit. Dei l.* 11. *c.* 18. unde & Proſper corrigendus. *Nullum Deus vel angelorum vel hominum crearet, qem malum futurum eſſe præſciſſet, niſi pariter nõſſet, qibus eos bonorum uſibus commendaret, atqe ità ordinem ſeculorum tanqam pulcerrimum carmen, etiam ex quibuſdam qaſi antithetis honeſtaret.* Videri poſſunt, qæ de eodem argumento habet idem *ibid. c.* 22. Idem *de Geneſ. ad lit. l.* 11. *c.* 9. à Petro Longobard. *ſent. l.* 2. *diſt.* 21. § 1. lavdatus. *Cur eos creavit, qos tales futuros eſſe præſciebat? qia ſicut prævidit, qid mali eſſent facturi, ſic etiam prævidit, de malis factis eorum, qid boni eſſet ipſe facturus.* Et in *Enchir. c.* 96. *Qamvis ea qæ mala ſunt, in qantum mala ſunt, non ſint bona: tamen ut non ſolùm bona, ſed etiam ſint & mala, bonum eſt. Nam niſi eſſet hoc bonum, ut eſſent & mala, nullo modo eſſe ſineretur ab omnipotente bonos. cui proculdubio qàm facile eſt qod vult facere, tam facile eſt qod non vult eſſe non ſinere.* Videatur Magiſter *Sent. l.* 1. *diſt.* 46. § 4. — 10. Avg. idem deniq; *adv. Jul. l.* 5. *c.* 3. *Non enim qenqam malorum Deus temerè ac fortuitò creat, avt qid de illis boni operetur ignorat, cùm & hoc ipſum bonum operetur, qòd in eis humanam creat naturam, & ex eis ordinem ſeculi præſentis exornat.* Vide *ad l.* 5. § 8.

Οὐ μέρος εἶ] Ità paſſim noſter. Vide *infrà ad* § 9. & *ad l.* 7. § 13.

Παρὰ ἢ φύσεως μέρει ἀγαθόν] Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 10. § 20.

Σώζεσι ἢ κόσμον αἱ μεταβολαί] Elegantiſſimè Avtor *de mund. c.* 5. Τῶν ὁπὶ μέρους, τὰ μὲν γίνεται, τὰ ἢ ἀπόλλυται, τὰ ἢ φθείρεται κ̀ οὐ μὲν γενέσεις ἐπαναστέλλουσι τὰς φθορὰς· αἱ ἢ φθοραὶ κατέχουσι τὰς γενέσεις. μία ἢ ἐκ πάντων περιεχόντων σωτηρία διατελεῖ, ἀντιπαριστάμενον ἀλλήλοις, κ̀ τότε μὲν κρατοῦντα, τότε ἢ κρατούμενον, φυλάττει τὸ σύμπαν ἄφθαρτον δι' αἰῶνος. Maxim. Tyr. *diſſert.* 25. Ἃ ἢ ἡμεῖς καλοῦμεν κακὰ κ̀ φθοράς, κ̀ ἐφ' οἷς ὀδυρόμεθα, ταῦτα ἡ τεχνίτις καλεῖ σωτηρίαν τοῦ ὅλου· μέλει γὰρ αὐτῷ τοῦ ὅλου. τὸ ἢ μέρος ἀνάγκη κακῶς ἔχειν τοῦ ὅλου. qem & vide ulteriùs *ad l.* 4. § 46. Tertull. *de pallio c.* 2. *Diverſa in unum; ex demutatione diverſa ſunt. Denique diverſitatis diſcordiam vices fœderant. ità mutando crit mundus omnis, qi & diverſitatibus corporatus, & vicibus temperatus.* Idem *apologet. c.* 48. *Lux gotidie interfecta reſplendet, & tenebræ pari vice decedendo ſuccedunt. Sidera defuncta reviviſcunt. Tempora ubi finiuntur, incipiunt. Fructus conſumuntur, & redeunt. Certè ſemina, non niſi corrupta & diſſoluta, fœcundiùs ſurgunt. omnia pereuntdo ſervantur: omnia de interitu reformantur.* Et *de reſurr. c.* 12. *Reverâ fœnore interitu, injuriâ uſurâ, damno lucro, univerſa conditio recidiva eſt. Qodcunq; convenerit, fuit: qodcunqe amiſeris, nihil non iterum eſt. Omnia in ſtatum recidunt, cùm abſceſſerint: omnia incipiunt, cùm deſierint. ideò finiuntur, ut fiant. nihil deperit, niſi in ſalutem.* Vide noſtrum, *l.* 5. § 8. & *l.* 6. § 15. & *l.* 8. § 18. & *l.* 12. § 23.

Τῶν ἢ πρὸ βιβλίων δίψαν βίβλον] Ità *ſuprà* § 2. Ἄφες τὰ βιβλία. Iſidorus Sophiſta Damaſcio referente, apud Photium *codic.* 242. Βιβλίων τὸν ὁμαδὸν παρῃτεῖτο, πολυδοξίας μᾶλλον ἄχθος ὄντα, ἢ πολυνοίας. *Librorum copiam repudiabat, tanqam opinionis magis qàm mentis augendæ inſtrumentum.* Senec. *de tranq. c.* 9. *Qò mihi innumerabiles libros & bibliothecas, qarum dominus, vix totâ vitâ ſuâ indices perlegit? onerat diſcentem turba, non inſtruit: multòqe ſatius eſt paucis te avtoribus tradere, qàm errare per multos.* Idem *ad Lucil. epiſt.* 45. *Librorum iſtic inopiam eſſe qeris. non refert qàm multos, ſed qàm bonos habeas. qi qò deſtinavit pervenire cupit, non per multa vagatur. non ire iſtud, ſed errare eſt.* & *ep.* 88. *At enim delectat artium notitia multarum. Tantum itaq; ex illis retineamus, qantum eſt neceſſarium. an tu exiſtimas reprehendendum, qi ſupervacua uſu ſibi comparat, & pretioſarum rerum pompam in domo explicat; non putas eum, qi occupatur in ſupervacua literarum ſupellectile? Plus ſcire velle qàm ſit ſatis, intemperantiæ*

rantiæ genus eſt. & *ep.* 2. *Illud vide, nè iſta lectio multorum autorum, & omnis generis voluminum, habeat aliqid vagum & inſtabile. certis ingeniis immorari & innutriri oportet, ſi velis aliqid trahere, qod in animo fideliter ſedeat. nuſqam eſt qi ubiqs e'. In peregrinatione vitam agentibus hoc evenit, ut multa hoſpitia habeant, nullas amicitias. idem accidat neceſſe eſt eis, qi nullius ſe ingenio familiariter applicant, ſed omnia curſim & properantes transmittunt. non prodeſt cibus, nec corpori accedit, qi ſtatim ſumptus emittitur. nihil æqè ſanitatem impedit, qàm remediorum crebra mutatio. non venit vulnus ad cicatricem, in qo crebrò medicamenta tentantur. non convaleſcit planta, qæ ſæpe transfertur. nihil tam utile eſt, qod in tranſitu proſit. diſtrahit animum librorum multitudo: itaqs cùm legere non poſſis quantum habueris, ſat eſt habere qantum legas. ſed modò, ingis, hunc librum evolvere volo, modò illum. Faſtidientis eſt ſtomachi, multa deguſtare: qæ ubi varia ſunt & diverſa, inqinant, non alunt. probatos itaqs ſemper lege: & ſi qando ad alios divertere libuerit, ad priores redi.* Epict. *diſſert. l.* 1. *c.* 26. Νῦν ὃ μὴ δυνάμενοί τινες τὸν ψωμὸν καθαπίνειν, σωτάξεις ἀναρρίζουσες, ἐπιβάλλουσαι ἑαυτοῖς. διὰ τοῦτο ἐμέσιν, ἢ ἀπεπέψιν. Et Polyb. *hiſt. l.* 3. Ἀγνοοῦσι παραλήσιόν τι πάσχοντες τοῖς λιχνοῖς τῆς διαπεψεως. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι πάντων ὑπογλύμμοι τῆς παρασκευῆς, ὥστε καὶ τὸ παρὸν ἡδονὴν ἀληθινῶς ὑπολαύσει τῆς βρωμάτων, ὅτ' εἰς τὸ μέλλον ὠφέλιμον ἐξ αὐτῆς τοῦ ἀνάδοσιν καὶ πρόφασιν νομίζονται, πᾶν ὃ τἐναντίον. ὅτε τοῦ ἀνάγνωσιν τὸ παραπλήσιον ποιοῦντες, ὅτε τῆς παραυτίκα διαγωγῆς ἀληθινῶς, ὅτε τῆς εἰς τὸ μέλλον ὠφελείας σχολάζοντες.

Ἴλεως ἀληθῶς] Ità *l.* 4. § 48. ἵλεων καταλῦσαι. & *l.* 5 § 33. Τί ὁ Θεμιστοκλῆς ἵλεως, & *l.* 8. § 47. ἅπαξ εὐμενὴς καὶ ἵλεως. & *l.* 12. § 36. ἵλεως ἅπαξ. De Socrate Plato in *Phædon.* & ex Plat. Plut. *de malit. infelic.* καὶ ὃς λαβὼν, (cicutæ poculum, qo interiit, vult) καὶ μάλα ἵλεως, —μάλα εὐχερῶς καὶ εὐκόλως ἐξέπιε. De Cephiſodoro à vulnere moribundo, Plut. idem *de Socrat. genio*; Τῷ Πελοπίδᾳ τὸν δεξιὸν ἐνέβαλε, καὶ τὸν ἄλλως ἀπαυσάμενον ἅμα, ἵλεως ἐξέπνευσε. Apul. *de Philoſoph. Fam ille diem mortis ſuæ propitius, nec invitus expectat.* Senec. *epiſt.* 30. *Magna res eſt hæc & diu diſcenda, cùm adventat hora illa inevitabilis, æqo animo abire.* & *ep.* 61. *Ecne mori eſt libenter mori.* Vide *l.* 3. § 5. ἕλυτ☉.

Εὐχάριστος τοῖς θεοῖς.] qod eleganti ſimilitudine expreſſit *l.* 4. § 48. Ὥσπερ ἐλαίᾳ σπείρας ἡσυχάζων, ἐπιπίλευ, εὐφημάσας τὸν ἐνεστῶτα, καὶ χάριν εἰδῶς τῷ φύσαντι ἀνδρί. Præclariſſimè in hanc ſententiam Clemens *Strom. l.* 4. Ἀπολιπὼν δὲ τὸν ὕπνον καὶ τὴν κλίνην, καθάπερ καὶ τὸν χιτῶνα, ἀναστὰς ἐγείρεται τὸν ὑπνωτικὸν καὶ τὸν κλινικὸν, καὶ τὸν χιτῶνα τὸν ἀναγκαῖον ἐνδύεται· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν βίον ἀπολιπὼν ἐπὶ τὴν ἀθανασίαν ἐπείγεται. ἐὰν μὲν ὀπίσω κατ' ἐλπίδα ἀφορμὴν ὑποτρεφόμενος· εὐχαριστήσας μὲν ἐπὶ τῇ παροικίᾳ, εὐλογῶν δὲ ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ. Sed & Epict. *diſſert. l.* 2. *c.* 18. Τί δ' ὁ νόμος ὁ θεῖος; τὰ ἴδια τηρεῖν, τὰ ἀλλοτρίων μὴ ἀνθιποιεῖσθαι· ἀλλὰ διδομένοις μὲν χρῆσθαι, μὴ διδομένων δὲ μὴ ποθεῖν· ἀφαιρουμένου δέ τινος, ἀποδιδόναι εὐλύτως, καὶ αὐτόθεν χάριν εἰδότα, ὅτι ἐχρήσαντο χρόνῳ. & *l.* 3. *c.* 26. Οὐχὶ ἐκεῖνός σε εἰσήγαγεν, ὡς συμπολιτεύσοντα ἑαυτῷ καὶ σωφρονίζοντα περὶ ὀλίγου; ἀ θέλεις ἔν, ἕως δέδοταί σοι, θεασάμενον τὸν πομπὸν καὶ τὸν πανήγυριν, εἶτα ὅταν σ' ἐξάγῃ, πρόθυμον προσκυνήσαντα, καὶ εὐχαριστήσαντα ὧν ἤκουσας καὶ εἶδες; Vide & qæ Epict. idem *l.* 3. *c.* 5. *ad l.* 6. § 30. repræſentranda.

§ 4. Μέμνησο ἐν πόσα ταῦτα ἀναβάλλῃ] *diſtulcris iſta.* Xyl. rectè. Sincerum enim vas incruſtant, Lugdunenſis editor, dum ἀναβάλλῃ exhibet; annotator, dum ἀναβάλλεις ſubſtituit. Democritus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Τὸ ἀεὶ μέλλειν ἀτελέας ποιεῖ τὰς πράξεις. *Cunctatio jugis actiones imperfectas facit.*

Ἀεὶ δ' ἀμβολίργὸς ἀνὴρ ἄτησι παλαίει.

Dilator nunqam non conflictabere damnis.

Heſiod. *oper. l.* 1. & ex Heſiodo Epict. *l.* 2. *c.* 18. Epicurus apud Stob. *ibid. tit.* 16. Γεγένημαι ἅπαξ, ὃς οὐκ ἔστι γλυκέως· δεῖ τὸν αἰῶνα μηκέτ' εἶναι· σὺ δὲ τῆς αἰωνίου οὐκ ὢν κύριος, ἀναβάλλῃ τὸν χρόνον· ὁ δὲ πάντων βίος μελλησμῷ παραπόλλυται. *Semel nati ſumus: bis naſci non licet. ſed ſiniri ævum neceſſe eſt. Tu verò cùm nec craſtini ſis dominus, tempus (qod datur) tempeſtivum differs, ità cunctorum vita cunctatione differtur.* Dum ut Manil. *l.* 4.

Victuros agimus ſemper, nec vivimus unqam.

ſcitéqs ac feſtivè Flaccus *epiſt.* 2.

——*qi rectè vivendi prorogat horam,*
Ruſticus expectans dum defluat amnis. at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.

Senec. *epiſt.* 45. *Multos ipſa tranſit vita, dum vitæ inſtrumenta conqirunt. nullius non vita ſpectat in craſtinum. qid in hoc ſit mali qæris? infinitum. non enim vivunt, ſed victuri ſunt. omnia differunt. etiamſi attenderemus, tamen nos vita præcurreret: nunc verò cunctantes, qaſi aliena tranſcurrit, & ultimo die finitur, omni perit.* Idem *de vit. brev. c.* 9. *Maxima jactura vitæ, dilatio eſt. illa primum qemqe extrahit diem: illa eripit præſentia, dum ulteriora promittit. maximum vivendi impedimentum eſt, expectatio, qæ pendet ex craſtino. perdis hodiernum. qod in manu fortunæ poſitum eſt, diſponis: qod in tua, dimittis. qò ſpectas? qò te extendis? omnia qæ ventura ſunt, in incerto jacent, protinus vive.* Spectant horſum Martialis illa toties reperita, qibus ille tamen ad vitam ἀπολαυστικὴν ſuos neqiter inſtigat, monita; *l.* 1. *ep.* 16.

Non eſt, crede mihi, ſapientis dicere, Vivam:
Sera nimis vita eſt craſtina: vive hodie.

Et *l.* 5. *ep.* 60.

Cras te victurum, cras dicis, Postume, semper.
Dic mihi, cras illud, Postume, quando venit?
Cras vives: hodie jam vivere, Postume, serum est.
Ille sapit, qui sqis, Postume, vixit heri.

&, *Quam vivere, cùm sciat, moratur? ibid. ep.* 21.
&, ---*properat vivere nemo satis. l.* 2. *ep.* 90.
& *l.* 8. *ep.* 44.

Titulle, moneo, vive semper: hoc serum est.
Sub pædagogo ceperis licèt, serum est.
At tu, miser Titulle, nec senex vivis.

Vide ad § 2: χρόνον ἔτι. Nigrinus pariter, referente Luciano, Παρήνει τοῖς σωφρονεῖν, μὴ ἀναβάλλεσθαι τὸ ἀγαθὸν, ὅσῳ τοὺς πολλοὺς πιεῖν, περιθεσμίας ὁρίζομένους ἑορτὰς, ἢ πανηγύρεις, ὡς ἀπ' ἐκείνων ἀρξομένους τοῦ μὴ ψεύσασθαι, καὶ τὰ δέοντα ποιῆσαι. ἀξία γὰρ ἀμέλητον εἶναι τῷ περὶ τὸ καλὸν ὁρμῇ. *Præcipiebat auditoribus suis nè bonum differrent, id quod multi faciant; præstituentes sibi diem certum aliquem, festum puta solenne conventúmve celebrem, ad quem nihil amplius mentiri, eáque quæ oporteat exequi incipiant. postulabat enim ut semotâ cunctatione omni, quod honestum esset, aggrederentur.* Sed & dilationem geminam tangens taxánsque Gregorius Naz. *orat. de Bapt.* Τί τοῦ καὶ τὸ σκέπτῃ, καὶ περιφασίζῃ περιόδοις ἐν ἀμαρτίαις; μᾶλλον τὸ φῶτα· τὸ πάσχα μοι πρωΐτερον· τῷ πεντηκοστῇ ἐνδέξομαι. Basilius Cæs. exhort. *ad Bapt.* Τί ὀκνεῖς, καὶ βαλλῃ, καὶ διαιτᾶσθαι; πείρασις διὰ βίου; καταπόντος μέχρι γήρως; πέρυσι, τὸν παρόντα χειμῶν ἐξεδέχου· νῦν πάλιν, ἀναμένεις τὸν ἐπόντα. ὅρα μὴ ἐυρεθῇς μεροτέρας τῆς ζωῆς τὰς ὑποχρίσεις ποιούμενος· ἃ δ' ἔδρασας, τί τέξεται ἢ ἐπαῖσαι μὴ ὑπαγγέλλει τοῦ μὴ σοί. Epictetus denique *enchir. c.* 50. Ἂν πίνῃς ἀναιλήσῃς, καὶ ῥαδιουργήσῃς, καὶ ἀεὶ ὑπερθέσεις ἐξ ὑπερθέσεων ποιῇς, καὶ περιθέσεις ἐπὶ περιθέσεων, καὶ ἡμέρας ἄλλας ἐπ' ἄλλαις ὁρίζῃς, μεθ' ἃς περιέξεις σεαυτῷ, λήσεις σεαυτὸν ἁμαρτάνων, ἀλλ' ἰδιώτης διατελέσεις καὶ ζῶν καὶ ἀποθνήσκων. Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 22.

Ὁποσάκις περιθεσμίαν λαβὼν, ὁ χρὰ αὐτῆς] *Nihil adest*, inqit Xylander, *ad quod illud* αὐτῆς *referri possit.* itaque mutila esse suspicatur ista. Sed immeritò. Adest enim ad quod referatur, περιθεσμία collectivè sumpta. éstque transitio à numero ad numerum haud infrequens. Sic enim Pythagoras in *aur. carm.*

Βελτίω δ' ἔρχου, ὅπως μὴ μωρὰ πάληται.

Eurípid. *Helen.*

---ὅστις ἐκ παιρὸς χρηστὸν γεγὼς,
Εἰς ταυτὸν ἥλθε τοῖς τεκοῦσι τοὺς τρόπους.

Synes. in *laud. Calvit.* Ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ παροιμία σοφόν· πῶς δ' ἐγὼ σοφὸν, φεῦ ὦν Ἀειστέλαις φησὶ, ὅπ παλαιᾶς εἰσὶ φιλοσοφίας ἐλλιπαλείμματα; &c. Liban. *in Florent. orat.* 14. Διαφθείρει δ' ἡδὲ νεολαίαν ὡς ἐγὼ πολλάκις ἤδην δ' ἐμίλλων εἰς ἔργον ἄγουσαν, ὁμωμότας ἐν αὐτῇ τὰ πάντα εἶναι σοφίσιν. Epiphan. *hæres.* 67. § 4. Αἱ ἐλπίδες αἱ καλλίους, διδυμαί πνι. πυρέσσοντι, πικραὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν φαίνονται. Dio, an Xiphilinus, in *Severo*: Δεῖσθαι πολλῆς κατρέας, ἐς ἣ λίμνη μεγάλης ἐκπαγῆναι. Marcus ipse *l.* 4. § 50. ἢ εἴ τις τοιοῦτος, ὃν πολλὰς ἐξήνεγκαν. & *l.* 5. § 6. ubi dixerat. ὃ δέ τις πρόπον τινὰ ἐδὲ ὅλεγν. --&, ἄνθρωπος δ' ἐκπεπτώκας. Subjungit, ἐν τούτοις ὃν εἶ δεῖ. Virgil. *Æn. l.* 8.

Fulmen erat, toto genitor qæ plurima cælo
Dejicit in terras.--

Terent. Evnuch. 1. 2.

--eunuchum dixti velle te,
Qia solæ utuntur his reginæ.--

Et in prologo.

Si qisqam est, qi placere se studeat bonis
Quàm plurimis, & minimè multos lædere;
In his poeta hic nomen profitetur suum.

Cicer. pro Milone: *Si tempus est ullum hominis necandi, qæ multa sunt.* In sacra pagina, Rex Psaltes *Psalm.* 127. *v.* 5. de liberis agens, qos sagittis superiùs contulerat: *Beatus vir ille, qi pharetram suam istis impleverit: non confundentur, ubi cum adversariis suis in porta disceptabunt.* Et *Psalm.* 140. *v.* 9. *Nè concedas improbo desiderium ipsius; cogitationem scelleratam ejus nè provehas: aliogi efferent illi sese.* Rex Parœmiastes *c.* 24. *v.* 24. *Dicentem improbo; Justus es, execrabitur populus:-- corripientibus verò illos, pulcrè erit.* Pavlus deniqe *ad Timoth. epist.* 1. *c.* 2. *v.* 15. Σωθήσεται δὲ διὰ τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ. &c. qod posterius membrum non ad *liberos*, utì Hieronymus voluit *ad Salvin.* & *adv. Jovin l.* 1. *q.* 1. sed ad *mulieres* ipsas referendum esse, claret per se satìs, & ab interpretibus plerisque tum antiqioribus tum & recentioribus agnoscitur. Nihil itaque opus, cum Annotatore Lugd. pro αὐτῆς istîc αὐτοῖς reponere: *non uteris*, inqit is, *illis, qæ in aliud tempus differs.* imò, *non uteris occasionibus & opportunitatibus ad ista tibi divinitùs concessis.* Vide *l.* 4. § 29. Neqeo tamen manum de tabula, nisi & si Petri illud ex *epist.* 2. *c.* 3. *v.* 1. cùm tam geminum sit Marci huic, qàm est ovum ovo, lac lacti, adjecero: ταύτην ἤδη δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολὴν, ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν. *Secundam hanc epistolam scribo, in qibus*, vel, *qibus, mentem sinceram vobis monitione repetitâ suscito.*

Τὸν κόσμου μέρος ἐστὶ] Idem ferè *suprà* § 3. & *infrà* § 9. & *l.* 10. § 6. Vide *ad l.* 3. § 4. & Casavb. *ad Pers. Sat.* 3. *v.* 72.

--humanâ qâ parte locatus es in re.

Τὸν διοικήσαντος τὸν κόσμον ὑπόρροια] secundùm partem potiorem dictum hoc, mentem videlicet, qam θείαν ὑπόμοιρον superiùs dixerat, § 1. Ità Sapientiâ Pseudo-Solomoni, sive is Philo, ut veteres qidam, sive alius qis fuerit, dicitur. *c.* 7. *v.* 15.

ἀπόῤῥοια τῆς τῦ παντοχράτορος δόξης. Et Clemens Alex. in *hortat.* Πᾶσιν γὰρ ἁπλῶς ἀνθρώποις, μάλιστα δὲ τοῖς ἀεὶ τοῦ λόγου ἐνδιατρίβουσιν, ἐνέστηκέ τις ἀπόῤῥοια θεϊκή. Idémque *Strom. l.* 5. ex Platonis ſententia; ἡ νῦν ἐν τῇ ψυχῇ θείας μοίρας ἀπόῤῥοιαν ὑπάρχειν.

Ὅρος ἐστὶ σοι ἀπεγεγραμμένος τῦ χρόνε] Ità Job. *c.* 7. *v.* 1. *Annon eſt tempus præfinitum homini?* id enim עבא deſignat, à re militari tractum vocabulum. atque ità reddidit Junius *ibid. c.* 14. *v.* 14. Idem *c.* 14. *v.* 5. *Præciſi ſunt dies hominis: & penes Deum numerus menſium ejus: ipſe terminos vitæ illius conſtituit, quos tranſgredi nequeat.* Fuſcus apud M. Senecam *Svaſor.* 2. *Statuta naſcentibus in finem vitæ dies eſt.* L. Senec. *ad Marc. conſol. c.* 20. *Fixus eſt cuique terminus; manebit ubi poſitus eſt; nec illum aut diligentia aut gratia promovebit.* Idémque *Herc. fur.*

Certo veniunt ordine Parcæ:
Nulli juſſo ceſſare licet,
Nulli ſcriptum proferre diem.

Vide *ad l.* 8. § 20. & *l.* 12. § 23.

Ὦ, ἐὰν εἰς τὸ μὴ ἀπαυθεάσαι χρήσῃ] Legendum tranſpoſitis voculis, ᾧ ἐὰν μὴ εἰς τὸ ἀπαυθεάσαι χρήσῃ, vel, ᾧ ἐὰν εἰς τὸ ἀπαυθεάσαι μὴ χρήσῃ. Vulgaris ſiquidem lectio avtoris menti ex diametro eſt adverſa. Eſt avtem τὸ ἀπαυθεάζειν, αἰθρίαν ἤτοι εὐδίαν ἄγειν, *ſerenare*, ſive *nubibus diſcuſſis ſerenitatem inducere*: cui opponitur συννεφεῖν, quod eſt τὰ νέφη συνάγειν, *nubes cogere* & obducere, ſive obnubilare. docet id Svidas ex Ariſtophanis iſto;

--τί γὰρ ὁ Ζεὺς ποιεῖ;
Ἀπαυθεάζει τὰς νεφέλας, ἢ συννεφεῖ;
--*Jupiter qid nunc agit?*
Cœli faciem ſerenat, anne obnubilat?

ἔστι γὰρ ἡ αἰθρία ἡδὺν ἄλλο πλὴν ἀπὸ νεφέλης καὶ ἀνόμιχλος, ἀπάλη ἅτε τῇ ὁμίχλῃ. Avtor *de Mund. ad Alex. c.* 3. De mentis ſerenitate Marcus noſter hîc uſurpavit; eodem qo de Superis ſenſu Lucret. *l.* 2.

--*prob ſancta Deûm tranquillâ pectora pace,*
Quæ placidum degunt ævum, vitámque ſerenam!

Et de ſole, ſed nimium quàm ſoli tribuens, Plinius *l.* 2. *c.* 6. *Hic cœli triſtitiam diſcutit; atque etiam humani nubilâ animi ſerenat*: id eſt, ἀπαυθεάζει. Sicut contrà *caligare* Pacuvius de triſtitia dixit, in Atalanta,

Quid iſtuc? voltum quæ caligat triſtitas?

ità legè, pro eo qod apud Nonium perperam editur, *alligat triſtitias*. qo loco legendum & *Triſtitas* (non *Triſtitias*) *pro triſtitia*. & διαθολὴν Apollonius apud Philoſtratum *l.* 1. *c.* 5. de vino, διαθολῶν τὸν ἐν τῇ ψυχῇ αὐθέρα. *Sudum ac ſerenum mentis obturbare*, ſive *turbidum ac nubilum reddere*. Et Boethius *conſolat. l.* 1. *c.* 7.

Nubila mens eſt,
Hæc ubi regnant.

Et de vultu qidam apud Gellium *l.* 1. *c.* 2. *Ac ne oris quidem aut vultûs ſerenitatem Stoici hominis unquam ullâ poſſe ægritudine obnubilari.* Deniqe αἰθρίαν ἢ γαλήνην eodem ſenſu in eodem argumento uſurpavit Marcus, *l.* 8. § 28. Miror avtem qid editori Lugdunenſi in mentem venerit, ut qæ Xyl. rectè verterat, *Qod qidem tempus ſi non impenderis tranquillitati animi parandæ*; corrumpere voluerit ſic reddendo, *Qod q. t. ſi otioſus intra parietes conſumpſeris*. Verùm non uno in loco bonum ille Xylandrum noxâ iſtiuſmodi afflixit.

Ὀιχήσεται καὶ ἀπιχήσει] Senec. *de vit. brev. c.* 9. *Clamat ecce maximus vates, & velut divino furore inſtinctus, ſalutare carmen canit;*

Optima qæqe dies miſeris mortalibus ævi
Prima fugit.——

qid cunctaris? inqit, qid ceſſas? niſi occupas, fugit: cùm occupaveris, tamen fugiet. itaqe cum celeritate temporis, utendi velocitate certandum eſt. velut extorrente rapido, nec ſemper caſuro, citò havriendum eſt. & *ad Lucil. epiſt.* 108. *Egregium illud Virgilii;*

--*fugit irreparabile tempus.*

Et, *Optima qæqe dies--* &c.
Prima fugit--

Nunqam dies dicit ire, ſed fugere: qod currendi genus concitatiſſimum eſt. qid ergò ceſſamus nos ipſi concitare, ut velocitatem rapidiſſimæ rei poſſimus æqare? Vigilandum eſt: niſi properamus, relinqimur. agit nos, agitúrqe velox dies. inſcii rapimur. omnia in futurum diſponimus; & inter præcipitia lenti ſumus.

Καὶ οὐδὲις ἔχ ἥξεται] Cicero *de finib. l.* 2. *Non poteſt eſſe ſæpiùs dies, qi ſemel fuit.* Lucret. *l.* 1.

--*fugit irrevocabilis ætas.*

Et Virg. *Georg. l.* 3.

--*fugit irreparabile tempus.*

Et Æneid. *l.* 10.

--*breve & irreparabile tempus*
Omnibus eſt vitæ.
--ut, *Stygis irremeabilis unda.*

Eidem *l.* 6. Ovid. *art. l.* 3.

--*eunt anni more fluentis aqæ.*
Nec qæ præterìit, curſu revocabitur unda:
Nec qæ præteriit, hora redire poteſt.

Avſon. *epigr.* 13.

Nec revocare potes, qi periere, dies:

Auguſtin. *in Pſalm.* 38. *Momentis tranſvolantibus cuncta rapiuntur: torrens rerum fluit: nihil de præterito revocatur.* Seneca *epiſt.* 123. *Fluunt dies & irreparabilis vita decurrit.* Et *de vit. brev. cap.* 8. *Nemo reſtituet annos; nemo iterum te tibi reddet: ibit, qâ cepit, atas, nec curſum ſuum revocabit aut ſupprimet.* Avdaciùs paulò, deniqe, Phædrus *fab.* 89.

--*tempus*

——*tempus elapſum ſomet*
Non ipſe poſſit Juppiter reprehendere.

Qod autem illi de *tempore* in univerſum, de *occaſione*, qæ eſt, ut Cicero *de invent. l.* 5. *pars temporis habens in ſe alicujus rei idoneam faciendi aut non faciendi opportunitatem*, havd minùs aptè dici poteſt. Poſidipp. *anthолog. l.* 4. *c.*. 14. εἰς Καιρὸν ἄγαλμα.

Ἡ δ' ὀνομ' ἐστ' ὄνειρος ἀναπλάσασ' ἀλαζόνος.
Νὴ Δία, τἀξύπιθεν πρὸς τί φαλακρὸν πέλει;
Τὸν γὰρ ἅπαξ πλουσίοισι παρεδρεύσαντά με ποσὶν,
Οὔπις ἔτ' ἰμείρων ἀρέξεται ἐξόπιθεν.

Calliſtratus item *imagin.* 6. Ἡ κατὰ τοῦ μετώπου κόμη· τὰ δ' ὄπιθεν πλοκάμων ἐλεύθερα. ἔπι πρεσβυτῶν μὲν αὐτοῦ, λαθεῖν ῥᾴδιον· παρελθόντα δ', ἢ ἤδη παραγμάτων ἀκμὴ σωτεξέρχεται, καὶ ἐκ ἔστιν ὀλίγῳ ῥιπθένια λαθεῖν τὸν καιρόν. Salubriter ergò Gregor. Naz. Δεῖ μὴ πρόσθεν τὸν καιρὸν, ἢ πάλιν τυχεῖν ἀμήχανον.

§ 5. Φέρπεζε σιδαρᾶς] *enixè curato.* Caſ. ut cùm φέρπεζε conjungatur. at Xyl. *ut fortiter peragas.* tanqam ſi ad πράττειν, qod ſequitur, referatur. & huc potiùs accedo.

Ὡς Ῥωμαῖος καὶ ἀνδρῶν] Caſavb. *ad Perſ. Sat.* 1. adductis iſtis noſtri verbis, in qibus tamen, Ὁ Ῥωμαῖος legit, (qod γραφικὸν an μνημονικὸν σφάλμα fuerit, incertum eſt) *Mollia*, inqit, *facta, dictáque nec Romano nec maſculi ſpiritûs viro conveniunt.* Noſter *infrà l.* 3. § 5. Ὁ ἔν σοι θεὸς ἔτω πρεσβύτης ζαὶ ἀρρενος καὶ Ῥωμαῖος. & *l.* 4. § 3. Ἐλεύθερος ἔσο, καὶ ὄρα τὰ πράγματα, ὡς ἀνήρ. Vide & Gilbert. Cognatum *adag.* Ἀνὴρ Ῥωμαῖος· & Gvil. Xylandrum *ad Plut. Paul. Æmylium.* Caſſiodor. *l.* 2. *ep.* 3. *Vixit inter nos, non conſvetudine peregrinâ; ſed gravitate Romanâ.* Nec *gravitatis* tantùm, ſed *ſtrenuitatis* nomine prædicantur *Romani.* unde Cordi Cremutii illud, qi C. Caſſium *Romanorum ultimum* dixit. Tacit. *l.* 4.

Τὸ ἐν χερσί] i. e. τὸ παρὸν, *id qod in manibus*, vel *præ manibus eſt.* ut *infrà l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 2. Livius, *l.* 4. *Cùm tantum belli in manibus eſſet.* & *l.* 26. *omittere id qod in manibus erat, bellum coegerunt.* Plin. min. *l.* . *ep.* . *Non vacat, qia vindemiæ in manibus.* Senec. *de benefic. l.* 4. *c.* 1. *Nihil tam neceſſarium, aut magìs cum cura dicendum, qàm qod in manibus eſt.* Plavt, Bacchid. 4. 3. *Reddidi patri omne aurum, mihi qod fuerat præ manu.* Atqi eſt reverâ Τὸ παρὸν μάνον *in manu noſtra.* Senec. *ſupr. ad* § 4. *de brev. vit. c.* 9. *Qod in manu fortunæ poſitum eſt, diſponis; qod in tua, dimittis.* Qod autem ἐν χερσὶ hîc Maucus, Pindarus τὸ πρὸ ποδὸς, & τὸ παρὲ ποδὸς dixit. Vide *ad l.* 4. § 21. qod Terent. *Adelph.* 3. 3. *qod ante pedes eſt*, dixit: *Iſtuc eſt ſapere, non qod ante pedes modò eſt*
Videre, ſed etiam illa, qæ futura ſunt.

Ἁπλότης σεμνότητος] commendat *gravitatem ſimplicem* ac *genuinam*; cui opponitur ἡ καλάπλαστος βαρύτης, ut Plut. *de avdiend.* qam & σεμνότητα παλαιφύλλου, Iſocrates in *Archidamo*; ὑπόπλασον τῆς σεμνότητος ὑπόκεισαι, Clemens dixit, *pædag. l.* 3. *c.* 11. i. e. *gravitas ficta*, ſive *vultûs ſeveritas aſſimulata*, ut Ammian. *l.* 14. ſive *callida ſeveritatis ſimulatio*, ut Capitol. in *Marc.* qâ *nihil ineptius* pronunciat Petronius. ità *frontem aſſeverare*, dixit Apuleius, *metamorph. l.* 8. i. e. *fictæ ſeveritatis perſonam inducere*, ut Caſſiod. *l.* 1. *ep.* 4. ità enim malim, qàm *inducere*, qòd vulgati exhibent. De Sexto *ſuprà l.* 1. § 9. τὸ σεμνὸν ἁπλάστως. De P. Craſſo Cicero in Bruto § 282. *Erat ſine arrogantia gravis, & ſine ſegnitie verecundus.* De Perſeo Rege contrà Polybius apud Svidam, κατὰ τὴν ὑπόφασιν ἔσχεν ὑποκωφότερον. *Vultûs ſpeciem præ ſe ferebat ad ſeveritatem compoſitam.* Vide *ad l.* 3. § 2. Et de Ariſtippo Tertullian. *apolog. c.* 46. *Ariſtippus in purpura ſub magna gravitatis ſuperficie nepotatur.* Plut. in *Pericle.* Τὸν δὲ τὸ Περικλέους τοῦ σεμνότητα, δοξοκομπίαν τε καὶ τῦφον ὑποκαλοῦντας, ὁ Ζηλέων παρεκάλει καὶ αὐτὸς τὴν τοιαύτην δοξοκομπεῖν, ὡς τῆς πρεπούσης αὐτῷ καλῶν ὑποποίησιν τινα λεληθότως ζῆλον καὶ σωφροσύνην.

Ἂν ὡς ἑκάστῳ τῷ βίῳ ἑκάστου πρᾶξιν ἀπόδῳς.] Pulcerrimum plurimíq; momenti mundi. qod & *infrà* denuò inculcatur, § 11. Ὡς ἤδη δεδωκὼς ὄντος ἐξιέναι τοῦ βίου, ὅτως ἕκαστα ποιεῖν καὶ διανοεῖσθαι. Et *l.* 3. § 12. Ἐὰν τὸ παρὸν ἀπόδῳς ἐπιθυμοῦντι, ἐρρωμένῳ &c. καὶ τὸν ἑαυτοῦ δαίμονα κυβερνήτην ἕξεις τηρῆς, ὡς εἰ καὶ ἤδη ἀποδόναι δέοι. Et *l.* 7. § 29. ἀνύποσον τῷ ἑκάστου ὥρᾳ. In eandem ſententiam Zalevcus in *legum* ſuarum *proœmio*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 42. Δεῖ ἕκαστον παρ' ἑκάστου πρᾶξιν δεῖ συνοικεῖν τὸν τῆς τελούσης καιρὸν, ὡς δὴ παρόντα. ὅπω γὰρ ἂν μάλιστα τῷ καλῷ καὶ τῷ δικαίῳ φρονεῖ. Seneca *epiſt.* 114. *Qicqid facies, reſpice ad mortem.* Idémq; de ſe *epiſt.* 61. *Hoc animo tibi hanc epiſtolam ſcribo, tanqam cùm maximè ſcribentem mors evocatura ſit. paratus exire ſum.* Vide & *ad. l.* 3. §. 12.

Ἀπὸ τοῦ αἰρέντος λόγου] ἀπὸ τοῦ κρείττονος λόγου. *à meliore ratione.* reſcribi poſtulat Annot. Lugd. nam interpres uterq; τοῦ αἱρέντος illud inſuper omnino habuit. Verùm nec mutandum qicqam, & vertendum, *à diſtante ratione*, ſive *à rationis diſtamine.* Uſitatum eſt λόγος αἱρεῖ. i. e. ἀξιοῖ, *diſtat, poſcit, exigit.* Vide *ad l.* 4. § 19. Reſtituenda vox eadem apud Epictetum *enchir. c.* 50. ubi διαφορᾶλα λόγου, ἀντὶ τοῦ αἱρᾶλα, perperam legitur. Vide *ad l.* 3. § 4.

Συμμειρακιώδη] qod *l.* 3. § 16. συγκλωδύμενα.

Ὁρᾷς ὡς ὀλίγα] Antiſthenes apud Laërt. *l.* 6. Τὸ ἀρετὸ τοῦ ἔργου ἕνεκα, μήτε λόγων πλείστων δεόμενον, μήτε μαθημάτων. Hinc Alexandro Diogenes

ogenes apud Dionem Pruſ. *orat.* 4. Καὶ σὺ, ἐπειδὴ ὥπω πέφυκας, ἐὰν τύχῃς ὀπισαμβύα ἀνδρὸς, ἱκανή σοι ἔπι μία ἡμέρα, πρὸς τὸ σωιδεῖν τὸ παρᾶγμα καὶ τὼ τέχνω, καὶ ὧδε ἔτι δήσῃ ποικίλων σοφισμάτων ἢ λόγων. Senec. *epiſt.* 106. *Pauci ſunt opus eſt ad mentem bonam literis.* Et *epiſt.* 94. *Infinita, inquis, præcepta ſunt. Falſum eſt: nam de maximis & neceſſariis rebus non ſunt infinita. tenues autem differentias habent, quæ exigunt tempus, loca, perſonæ. ſed his quoque dantur præcepta generalia.* Fabius *inſtitut. l.* 12. *c.* 11. *Brevis eſt inſtitutio vitæ honeſtæ beatæq; ſi credas. (credas* f. ſiquidem in voluntate plurimum poſitum contendit*) longam enim facit operam, quod repugnamus.* De Antonio Niceph. Calliſt. *hiſt. eccleſ. l.* 8. *c.* 40. Γεμμαῖα δὲ μὴ μαθὼν, ὧδὲ τὸν εἰδότα λὰ θαύματος εἶχε. νῦν δ' ἀγαθὸν, ὡς γεμμάτων πρεσβύτερον καὶ σφῶν τινῶν εὑρετὴν, μᾶλλα ἐπῄνει. μηδὲ γὰρ ἔξω τούτων ἀνάσκλιν, τῇ νοῦ ἐῤῥωμένως ἔχοντι. Vide *l.* 7. § 66.

Εὗρεν καὶ θεοῦ βιῶσαι βίον] ἔυρεν βίον dixit, & iſtîc, & *l.* 10. § 6. pro *vita beata, proſpera, in qua omnia ex voto ſuccedant & quaſi fluant*; metaphora ab eis quæ ſecundo flumine feruntur. Ità Stoici reliqui. Jo. Stob. eclog. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 5. Zenonem ait εὐδαιμονίαν finiviſſe εὐροιαν βίου· câq; definitione uſos etiam Cleanthem, Chryſippum, corúmque poſteros. Chryſippus certè ὡς ἐπὶ τέλων, referente Laërtio *l.* 7. in *Zenon. Citt.* Εἶναι δ' αὐτὸ τοῦτο τὸν τοῦ εὐδαίμονος ἀρετὴν καὶ εὔροιαν βίου, ὅταν πάντα πράττηται κατὰ τὴν συμφωνίαν τοῦ παρ' ἑκάστῳ δαίμονος πρὸς τὴν τοῦ ὅλου διοίκησιν βούλησιν. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 4. Οὐκ ἄλλως τὸ εὖρουν καὶ ἀπαθὲς ἀναγίνεται τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ ἐν ὀρέξει μὴ ἀποτυγχάνοντι, ἐν ἐγκλίσει δ' μὴ ἀκκλίνοντι. Et mox: Ἡ ἀρετὴ τοιοῦτόν ἔχει τὴν ἐπαγγελίαν, εὐδαιμονίαν ποιῆσαι, καὶ ἀπάθειαν, καὶ εὔροιαν. Indè verbum εὐρεῖν iſtis oppidò quàm familiare. Vide *infrà ad l.* 5. § 34. & *l.* 10. § 6.

Θεοειδῆ] i. e. θεοειδῆ. *Vitam divinam, divinæ parem.* Ità Homer. *Odyſſ.* ζ'. *v.* 121. & θ'. *v* 576. νῆς θεοειδὴς, *mens divina, Deo ſimilis.*

——καί σοιν νόος ὄξὶ θεοειδὴς.

& θυμὸς θεοειδὴς. *Odyſſ.* τ'. *v.* 365. *animus divinus*; ---θεοειδέα θυμὸν ἔχοντα.

& Apollon. *Argonaut l.* 2. ἄνδρες θεοειδεῖς, *homines divini, Deo ſimiles*, in illis;

Ζεὺς αὐτὸς τὰ ἕκας' ὀπιδέρκεται· ὧδέ μιν ἄνδρες
Λήθομεν ἐμπεδον, ὅι τε θεοειδέες, ὧδὲ δίκαιοι.

Et Marco perinde βίος θεοειδὴς, *vita divina, ei quæ deorum eſt par prorſus.* Vide hac in parte typhum Stoicum *ad l.* 3. § 7.

§ 6. Ὑβειζε, ὕβειζε αὐτὸν, ὦ ψυχή] Prava ſanè dictio, depravatáq; proculdubio lectio. neque enim è fæce hominum qiſquam, nedum Marcus noſter, ut *ipſa ſeſe contumeliâ afficiat, animam* ſanus hortetur ſuam. legendum, vel ὕβεισις, vel, quod malim, ὑβείζων, ut corripientis, non adhortantis ſit. Nam quòd lectionem receptam ſecutus, quaſi εἰρωνικῶς dictum M. Caſavb. accipit, mihi nevtiqam vero ſimile videtur. Marcus ſiquidem nuſquam ironiis uſus deprehenditur. Plato *de legib. l.* 5. Τιμᾷ δ' τὸν ψυχὸν αὐτῶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἡμῶν ὧδεὶς ὀρθῶς· δοκεῖ δέ. qo loco, & qibus rationibus animas ſuas contumelioſè habeant pleriqe, cùm honorare videantur, multis differit docétqe; qo modo & noſter *infrà* § 16.

Εὖ γὰρ ὁ ἕκαστος ἐνάσῳ] M. Caſavb. legendum avtumat, Εὖ γὰρ ὁ βίος ἑκάστῳ [παρ' ἑαυτῷ] vel etiam, repetito qod mox ſeqitur, [αἰδήμονί ἑαυτόν.] ut ſenſus ſit, *felicitas cujusqe pendet à ſeſe*; vel, *felicitas cujusqe in eo conſiſtit, ut reverentiam ſui habeat.* Verùm nec video, qomodo verba ipſa hunc ſenſum exhibere poſſint: & proclivior mihi ac germanior emendatio futura videtur, ſi legamus, prout ad marginem ex conjectura adſcripſimus; φάγει γὰρ ὁ βίος ἑκάστῳ. Perſ *Sat.* 5. *v.* 153.

Vive memor leti. fugit hora: hoc qod loqor indè eſt.

Naſo *Faſt. l.* 5.

Tempora labuntur, tacitiſq; ſeneſcimus annis;
Et fugiunt fræno non remorante dies.

& *Amor. l.* 1. *el.* 8.

Labitur occultè, fallitq; volatilis ætas:
Et celer admiſſis labitur annus equis.

i. e. qàm concitatiſſimè ac contentiſſimè fugit. Itaq; *Metam. l.* 10. ſubjungit, idem planè locutus,

Et nihil eſt annis velocius——.

& *el.* 11. *Dum loqor, hora fugit.——*

Qod Horat. *Carm l.* 1. *Ode.* 11.

——dum loqimur, fugerit invida
Ætas: carpe diem, qàm minimùm credula poſtero.

Silius *bell. Pun. l.* 15,

——currit mortalibus ævum;
——fugit hora, rapitq;
Tartareus torrens.——

Pulcerrimè Anacreon. *carm.* 4.

Τροχὸς ἅρμασιν γὰρ ὅμοιος,
Βροτοὺς τρέχει κυλινδεὶς.
Rota nam velut curulis,
Properat volucris ætas.

Sen. Herc. fur.

Properat curſu vita citato:
Volucríque die rota præcipitis
Vertitur anni.

Idémque, ſi idem utriusq; avtor, *epiſt.* 99. *Reſpice celeritatem rapidiſſimi temporis: cogita brevitatem hujus ſpatii, per qod citatiſſimi currimus.* Qin & *ad Marc. Conſol. c.* 10. qod ad noſtri mentem proximè accedit: *Rapina rerum omnium eſt; (miſeri, neſcitis?) & fuga, vivere.* Vide *ſuprà ad* § 4. διήκουσε τοῦ. Hoc ſi minùs placuerit, habeas D. Arn. Boctii ingenioſam ſanè, nec temerè aſpernandam, conjecturam, ut legatur; Εἷς γὰρ ὁ βίος ἑκάστῳ· *Unica enim*

enim est uniciuiq; vita: nec altera ulla, istîc saltem, expectanda. Epicurus suprà. Γερόνακῶ ἄπαξ· διὸς ἢ ἄκ ἐστι γλυκέως;

Nec nasci bis posse datur. —— Silius *l.* 15.

id quod Evripides voluit, ubi dixit in *Alcest.*

Ψυχῇ μιᾷ ζῆν, ἃ δυσὶν ὀφείλομεν.

Unam agere vitam, non duas nobis datur.

Qem & in *supplic.* idem pluribus conqestum suprà monuimus. Verba ipsa, qia ad lectionem istam illustrandam cum primis faciunt, exhibere istîc nevtiqam pigebit.

Ὄιμοι· τί δῆ βεβλοῖσιν ἄκ ἔστιν τὸ δε,
Νέοις δὶς εἶ), ἢ γέροντας οὖ πάλιν;
Ἀλλ' ἐν δόμοις μὴ λῦ τι μὴ καλῶς ἔχῃ,
Γνώμαισιν ὑστέραισιν ἐξορθώμεθα.
Ἀιῶνα δ' ἄκ ἕξεσιν. εἰ δ' ἥβῃ νέοι
Δὶς ἢ γέροντες, εἴ τις ἐξημάρτανεν,
Διπλᾶ βίᾳ λαχόντες, ἐξορθώμεθ' ἄν.

id est, vertente Grotio:

Prob fata: cur non est datum mortalibus
Duplici juventâ, duplici senio frui?
Intra penates siqid habet incommodè,
Fas seriore corrigi sententiâ:
Hoc vita non permittit. at qi bis foret
Juvenis senéxqe, siqid erratum foret
Priore, id emendaret in cursu altero.

Idémqe *ibid.* ——τῶτο γὰρ μόνον βροτοῖς
Ὄυκ ἔστ' ἀνάλωμ' ἀνθρωπὲν λαβεῖν,
Ψυχὴ βεβλεία χρημάτων δ' εἰσὶν πόροι.
--*unicum mortalibus*
Hoc est, semel qod perditum recipi negit,
Hæc vita: reliqa copia est reparabilis.

εἰσὶ δέ τινες, οἳ τὸν παρόντα μὴ βίον ἢ ζῶσιν· ἀλλὰ παρασκάζουσ' πολλῇ ἀσελγείᾳ, ὡς ἕτερόν τινα βίον βιωσόμενοι, ἢ τὸν παρόντα καὶ ἐν τούτῳ ἀπολειπόμενοι ὁ χρόνος ὀίχεται. Antiphon. apud Stob: *tom.* 2, *tit.* 16. ubi leg. forsan ἀπειδόμενοι. Gesn. παραλειπόμενοι. Qibus adjici possunt & Bionis errorem hunc corrigentia illa ex *Idyl.* 5.

Εἰ μὲ γὰρ βίοτω διπλόον χρόνον ἀμῖν ἔδωκεν,
Ἢ Κρονίδας, ἢ Μοῖρα πολύτροπος, ὡς' ἀνύεδς
Τὸν μὲ ἐς εὐφροσύναν καὶ χάρματα, τὸν δ' ἐνὶ μόχθῳ,
Ἦν τύχα μοχθήσαντι πολὺ ὕστερον ἐσθλὰ δέχεδς·
Εἰ δ' θεοὶ κατέδωσαν ἕνα χρόνον ἐς βίον ἐλθεῖν
Ἀνθρώποις, καὶ τὸν δ βραχὺν καὶ μίονα πάντων,
Ἐς πόσον, ὦ δειλοί, κάμάτῳ κ' εἰς ἔργα πονεῦμες;
Nam si vivendi nobis geminata dedisset
Tempora seu Fatum, seu Juppiter, esset ut ævi
Altera lætitiæ pars, altera dicta labori,
Responsura qies tandem sudoribus esset.
Sin vitæ spatium miseris mortalibus unum
Concessere Dei, modicóqe id fine coercent,
Qid juvat in tristes animos impendere curas?

Grot. Itaqe Lucian. *de merced. conduct.* τίνα ἄλλον ὁ ματαιὸς ἐμαυτῷ βιώσομαι βίον, τὸν παρόντα τοῦτον ἄλλῳ βεβιωκώς; Attamen, ut scitè Martial, *l.* 10. *epigr.* 23.

Ampliat ætatis spatium sibi vir bonus: hoc est
Vivere bis, vitâ posse priore frui.

Cæterùm clariss. Salmasius lectionibus hisce omnibus præfert; βραχὺς ὁ βίος ἐκάστῳ. qomodo Hippocrates *aphorism.* 1. Sed & Marcus ipse *l* 4. § 26. Ego in medio ista lectori relinqo.

Οὗτος δέ σοι γέρων δῆνυσαι] qod *suprà* § 2. dixerat; γέρων εἶ. tanqam ipse se alloqatur. Et *l.* 10. § 15. ὀλίγον ὅτι τὸ ὑπολειπόμενον ἦτο.

Μὴ αἰδεμόνα σεαυτόν] De Catone Plutarchus in *Apophtheg.* Μάλιστα ἢ νόμιζε δεῖν ἕκαστον αἰδεῖσθαι ἑαυτόν. μηδὲν γὰρ ἑαυτοῦ μηδέποτε χωρὶς εἶναι. Unde emendandus Stobæus, *tom* 2. *tit.* 31. apud qem pro μηδένα, μηδὲν legitur. Theophrast. *ibid.* Αἰδοῦ σεαυτόν, ἢ ἄλλον ἂκ αἰσχυνθήσῃ. Musonius itidem: Αἰδοῦς παρὰ πᾶσιν ἀξίως ἔσῃ, ἐὰν πρῶτον ἄρξῃς σεαυτὸν αἰδεῖσθαι. Omniúmqe optimè Democritus: Φοῦλον, κἂν μόνος ἦς, μήτε λέξῃς μήτε ἐργάσῃ. μάθε ἢ πολὺ μᾶλλον πᾶσι ἄλλων σεαυτὸν αἰσχύνεσθαι. Idémqe *ibidem tit.* 46. Μηδὲν τι μᾶλλον τοῦ ἀνθρώπους αἰδεῖσθαι ἑαυτὸν· μηδὲ τι μᾶλλον ἐξεργάζεσθαι κακόν, εἰ μέλλοι μηδεὶς εἰδήσειν, ἢ εἰ πάντες ἄνθρωποι. ἀλλ' ἑαυτὸν μάλιστα αἰδεῖσθαι, καὶ τοῦτον νόμον τῇ ψυχῇ καθεστάναι, ὥστε μηδὲν πειθῆναι ἀνεπιδέκτον. Qod Isocrat. *ad Demonic.* Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας, ἔλπιζε λήσειν. καὶ γὰρ ἂν τοῦ ἄλλους λαθῇς, σαυτῷ γε συνειδήσεις. Qid autem proderit non habere conscium, habenti conscientiam? Ex Seneca Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 24. At verò, ut Diphilus, si Stobæo *tit.* 24. referenti, Philistio, si Maximo *c.* 40. fides;

Ὅστις γὰρ αὐτὸς αὑτὸν ἐκ αἰσχύνεται
Συνειδὼς' αὑτῷ φαῦλον διαπεπραγμένῳ,
Πῶς τόν γε μηδὲν εἰδότ' αἰσχυνθήσεται;
Qi non veretur ipse semet, conscius
Sibi mali facinoris, qod commiserit,
Hic qomodo alios nescios reverebitur? Grot.

Vide *l.* 12. § 4. & Galenum *ad l.* 10. § 9.

§ 7. Πρίασθαί τί σε τὸ ἐξωθεν ἐμπέπλοκε] Scriptura mendi manifesta. Meric. Cas. transpositâ unâ voculâ legere videtur, Τί ἀπειπᾷ σε; *cur te distrahant?* &c. Ego malim, restitutâ qæ excidit negante particulâ, (qia sequitur κὴ) [Μὴ] ἀπειπάτω σε &c. *nè distrahant* &c. qod & Xylandrum secutum video. Sic. *l.* 8. § 1. ἄλλο μηδὲν ἀπειπάτω. Et *l.* 4. § 3. Ἀλλὰ τὸ δεξιάν σε ἀπειπάσει. Et *l.* 7. § 20. Ἐμὲ ἢν μόνον ἀπειπᾷ. Basil. Cæsar. *in Psal.* 45. Τίς γὰρ μεμιγμένῳ τὸ τῷ κόσμῳ, κὴ ἐμβαδύων τοῖς ἀπειπασμοῖς τῆς σαρκὸς, δύναται πᾶς τῷ θεῷ λόγοις προσέχειν, κὴ τῇ ἀκριβείᾳ τῶν πιλικούτων θεωρημάτων ἀρκεῖν; Interpretes Græci *Eccles. c.* 1. *v.* 13. τὸ ענין reddunt ἀπειπασμόν· Latinus. *distentionem*, eò qòd *in varias solicitudines mens hominis distenta lanietur.* Hieron. Vide *suprà* § 2. μηκέτ' ἀπω.

Καὶ χαλῶ πάρεχε σεαυτῷ] κὴ, ἀντὶ τῶ ἀλλὰ. copulativa

copulativa loco adverſativæ. Sic in *Evang.* Matth. c. 12. v. 43. Ζητῶν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει. *requiem quærit, ſed non invenit.* & c. 16. v. 4. Γενεὰ πονηρὰ σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ. *generatio prava ſignum requirit: verùm ſignum illis non dabitur.* Luc. c. 4. v. 2. καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις· καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν, ὕστερον ἐπείνασεν. *Nihilque per dies illos comedebat: ſed eis conſummatis poſtèa eſuriit.* & c. 20. v. 19. Καὶ ἐζήτησαν ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας· καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν. *Quærebant manus ei injicere; verùm à populo metuebant ſibi.* Act. c. 7. v. 42, 43. Μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι; --- καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολόχ. *Num victimas hoſtiáſque obtuliſtis mihi? ---Sed Molochi tabernaculum bajulâſtis.* Plato *Theætet.* adducendus *infrà ad* § 13. πᾶσαν πάντη φύσιν ἐρευνωμένη ἡμῖν ἐφάνη ὅλη, εἴς τε ἡμᾶς ἐγγὺς οὖσα αὐτὴ συγκαθειμένη. *Omnem ubique univerſi totius naturam perſcrutanti; verùm ad eorum quæ ſunt propè, nihil ſeſe demittenti.* Senec. *epiſt.* 57. exhibendus *ad lib.* 4. § 21. *Permeare non poſſe, & ſtatim ſpargi.* pro, *ſed ſtatim ſpargi.*

Παῦσαι ῥεμβόμενος] Sic *l.* 4. § 22. Μὴ ἀπορέμβεσθε. & *l.* 3. § 4. πάλιν ἀπορέμβεσθε. ῥέμβεσθε & ἀπορέμβεσθε à *re inſtituta*, vel etiam *abſque certa re ulla inſtituta, temerè huc illuc divagari.* Jo. Chryſoſt. *in epiſt.* 1. *ad Timoth. homil.* Τοῦ νοῦ πολλάκις ἀλλαχοῦ ῥεμβομένου, ἢ χεὶρ αὐτόματος ἕλκεται. *Mente ſæpenumero alibi divagante, ſponte interim movetur manus.* Plutarch. *de curioſit.* Δεῖ δὲ μὴ καθάπερ πετόμενον ἀνάγωγον, ἔξω ῥέμβεσθαι τοῦ σώματος, ἀλλ' ἀποπεμπομένους ὑπὸ τῆς ψυχῆς ἐπὶ τὰ πράγματα, σωτυγχάνειν αὐτοῖς ταχὺ καὶ διαγγέλλειν· εἶτα πάλιν ἐντὸς εἴσω πρὸ λογισμῷ, καὶ προσέχειν αὐτοῖς. Idémque eodem, qo noſter hîc ſenſu, qi à corpore ad animum tranſtulit, *de commun. notit. c.* 13. Νήφων γὰρ ὑδὲ εἰς δεῖ πρὸς ἀρετὴν, ἀλλὰ ῥεμβόμεθα πάντες ἀχμονῦντες καὶ κακοδαιμονῦντες. Expreſſit avtem pulcrè, qod noſter hîc, Senec. *de tranqill. c.* 12. *Circumcidenda eſt concurſatio,* [*circumcurſatio* potiùs] *qualis eſt magnæ partis hominum, domos, & theatra, & fora pererrantium, alienis ſe negotiis offerunt, ſemper aliqid agentibus ſimiles, horum ſi aliqem exeuntem domo interrogaveris; Quò tu? qid cogitas? reſpondebit tibi; Non mehercule ſcio: ſed aliqos videbo, aliqid agam. ſine propoſito vagantur, quærentes negotia: nec quæ deſtinaverunt, agunt; ſed in quæ incurrerunt. Inconſultius illis vanúsque curſus eſt: qualis formicis per arbuſta repentibus; quæ in ſummum cacumen, deinde in imum, inanes aguntur.* Idémq; *epiſt.* 95. *Vita ſine propoſito vaga eſt.* i. e. ῥεμβὸς, ut Marcus *infrà* § 17. Vitam avtem iſtiuſmodi graphicè itidem depingit nobis Ennius in *Iphigenia* à Gellio *l.* 19. *c.* 10. lavdatus, qem à Scriverio, Salmaſióq; emaculatum reſtitutúmq; exhibemus.

Otio qi neſcit uti, plus habet negotii,
Otii minùs, qàm cùm eſt negotium in negotio.
Nam cui qod agat inſtitutum eſt, is nullo negotio
Id agit; ſtudet ibi, mentémq; atq; animum delectat ſuum.
Otioſo in otio animus neſcit, qid qidem velit.
Hoc ità eſt, neq; nunc domi nos, neq; nunc militiæ ſumus.
Imus huc, hinc illuc: cùm illuc ventum eſt, ire illinc lubet.
Incertè errat animus; præter propter vita vivitur.

h. e. ut vir clariſſ. εἰκῇ βίᾳ ται.

Τὸ ἑτέραν φαντασίαν φυλάξαι] D. Jun. παραφορὰν mavult: qomodo de Maximo *l.* 1. § 15. dixerat, κατ' μηδὲν παράφορον. παραφορὰ reverà *mentis errorem, halucinationem, delirium, deſipientiam* creberrimè denotat: unde & à Garrhæo pro *leviori mentis emotione*; & à Fœſio, pro *graviore* etiam in medicorum libris ſumi obſervatum eſt. Cæterùm & ἀπιφορὰν nihilo minùs pro *errore, mentísque obturbatione* uſurpari Budæus teſtimoniis havd paycis comprobat. inter qæ illud eſt ex Græcis Solomonis interpret. *Eccles. c.* 2. *v.* 12. ἰδεῖν σοφίαν καὶ παραφορὰν καὶ ἀφροσύνην. Et rurſùs ibid. *c.* 2. *v.* 2. τοῦ γέλωτα εἶπα παραφορὰν· *riſum reputavi errorem.* Vulg. qibus & adjici poteſt illud, *c.* 7. *v.* 26. γνῶναι ἀσεβῆ ἀφροσύνην καὶ παραφορὰν. itaq; nihil forſan mutandum fuerit.

Μὴ ἔχνιες σκοπῶν] *Infrà* § 16. inter ea, qibus anima contumeliam ſibi facit, hoc ponit, Ὅταν παρέξειν τινα ἑαυτὸς καὶ ὁρμὴν ἐπ' ἀδήνα σκοπὸν ἀφῇ. Perſ. *Sat.* 3. *v.* 60.

Eſt aliqid qò tendis, & in qod dirigis arcum?
An paſſim ſeqeris corvos teſtâque, lutóq;,
Securus qò pes ferat, atqe ex tempore vivis?

Metaphora ἀπὸ τῆς ἄσκοπα τοξαζόντων, ut Lucian. in *Toxari.* qod nos dicimus, **to ſhoot at rovers**, ſeu **at randome.** Vide Caſavbon. *ad Perſ.* & *infrà ad* § 16. & *ad l.* 10. § 37.

§ 8. Παρὰ τὸ μὴ ἐφιστάνειν, τί ἐν τῇ ἄλλῃ ψυχῇ] Cohibere vult τὸ ἀλλοτριοεπίσκοπον, utì Petrus loqitur, *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 15. ut iſtîc, ſic *infrà* § 13. & *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 18. & *l.* 7. § 55.

Τὰς ἢ τῶν τῆς ἰδίας ψυχῆς κινήμασι μὴ παρακολουθοῦσας] *Qi ſuiipſius animi motibus non obſequitur.* Xyl. imò, *qi motus non aſſequitur.* qod & M. Caſavbonum obſervâſſe video. παρακολουθεῖν, ſicut & ſimplex ἀκολουθεῖν, eſt eorum, qæ dicuntur avt aguntur etiam, *ex animadverſione obſervationéq; diligenti, intelligentiam conſeqi.* Id unico tantùm, cùm freqentiſſimum ſit, ex Galeni ſcriptis loco firmatum fuerit, qem *ad l.* 5. § 5 *infrà* exhibebimus. Qin & Xyl. ipſe τὸ παρακολουθεῖν *intelligere* vertit. *l.* 7. § 24. Et Sextus Empir *adv. diſciplin. l.* 1. *c.* 13. duo iſta ἐκ τοῦ παραλλήλου poſuit: Ποῦ γὰρ

γὰρ τις δύναται πρὸς ὀφρυωμένων γραμματικῶν Ἡρακλειτον σωιέναι, ἢ Πλάτωνι παρακολουθῆσαι; Indè Marco *l.* 5. § 9. ἡ παρακολουθητικὴ καὶ ὑπομνηματικὴ δύναμις. Vide & *l.* 7. § 4.

§ 9. Τίς ἡ τῶν ὅλων φύσις, καὶ τίς ἡ ἐμή] Vide *suprà ad l.* 1. § 9. Laërt. Zenon. *Citt.* Φύσιν δὲ Χρύσιππος μὲν ἐξακόσει, ἢ ἀκολούθως δεῖ ζῆν, τόν τε κοινὸν, καὶ ἰδίως τὴν ἀνθρωπίνην. Ὁ δὲ Κλεάνθης τὴν κοινὴν μόνην ἐνδέχεται φύσιν, ἣ ἀκολουθεῖν δεῖ, καθ' ἣν τὸν ὑπὸ μέρος. Conciliat utrumque Marcus noster, qi idem planè utrumque statuit esse, *juxta naturam propriam & juxta communem vivere.* Vide *l.* 5. § 3.

Καὶ ὁποῖόν τι μέρος ὁποίῳ τὸ ὅλον] Vide *suprà ad* § 3. & Casavbon. *ad* illud *Persii Sat.* 3. v. 12.

--qem te Deus esse
Fussit, & humanâ quâ parte locatus es in re.

Οὐδεὶς ὁ κωλύων] hoc passim inculcat, *bonam mentem nihil impedire posse.* Ità *l.* 1. § 17. μηδὲν κωλύειν κατὰ φύσιν ζῆν. & *l.* 3. § 12. δύνει ὁ τοῦτο κωλύσαι δυνάμενος. & *l.* 4. § 49. μήτι κωλύσειε δίκαιον εἶναι, μεγαλόψυχον, σώφρονα, ἔμφρονα; &c. & *l.* 5. § 29. δύνεις με κωλῦσαι πιστὸν εἶναι. & *l.* 6. § 58. κατὰ λόγον τῆς σῆς φύσεως βιῶν σε δύνεις κωλῦσαι. & *l.* 9. § 10. εἰπέ τίς ὁ κωλύων. & *l.* 8. § 47. τίς ὁ κωλύων διορθῶσαι τὸ δόξαν; & *l.* 12. § 25. τίνα δυνάμενον τίς κωλύσει ἐπιβάλλειν; & aliis verbis *l.* 8. § 41. τὰ τοῦ νοῦ ἴδια οὐδεὶς ἄλλος εἰώθεν ἐμποδίζειν. Et *l.* 11. § 9. Οἱ ἐνιστάμενοι σοφιοῦνταί σοι κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ἀπὸ τῆς ὑμῶν προφάσεως ὑποστρέψαι σε οὐ δυνήσονται. Et *l.* 12. § 8. οὐδεὶς σοῦ ἄλλα ἐμποδίζεται· quod & ipsum *l.* 5. § 34. & *l.* 10. § 32. Νοῦς καὶ λόγος δεῖ παντὸς τοῦ ἀντιπίπτοντος ὅπως παραιτοῦ δύναται, ὡς πέφυκε, καὶ ὡς θέλει. Hoc est autem verè liberum esse. Epict. *dissert. l.* 1. *c.* 12. Ἐλεύθερός ἐστιν, ᾧ γίνεται πάντα κατὰ προαίρεσιν, καὶ ὃν οὐδεὶς δύναται κωλύσαι. Et fastuosiùs, vixqe piè satìs idem *ibid. c.* 1. τίνα προαίρεσιν ὁ θεὸς νικῆσαι δύναται;

Ἧς μέρος εἶ] Idem *suprà* § 3. & 4. & *infrà* § 16. Apud Laërtium Zenon. *Citt.* Chrysippus *de finibus:* Μέρη δέ εἰσιν αἱ ἡμέτεραι φύσεις τῆς τοῦ ὅλου.

§ 10. Φιλοσόφως ὁ Θεόφραστος] *Philosophicè Theophr.* Xyl. rectè. φιλοσόφως· id est, φιλοσοφίας ἄξιως. utì ipse se Marcus mox explicat. itaqe ut cum Annot. Lugd. φιλόσοφον ὁ Θεόφραστος legamus, qod svadeat nihil est. nec est commoda satìs loqendi formula.

Ὡς ἂν τις κοινότερον τούτων συγκρίνειε] *qatenus ex communiore hominum sensu & sententiâ vulgari ista qis inter se contulerit.* Ità Senec. *epist.* 59. *Permitte mihi uti verbis publicis, nec illa ad significationem Stoicam revoca.* & *epist.* 82. *Malè nunc sic accipe, qemadmodum à populo dici solet.* Hoc autem ideò Marcus istic, qia Stoici *peccata omnia paria* prorsùs esse statuebant. Eodem modo *l.* 6. § 45. κοινότερον δὲ νυνὶ τὸ συμφέρον ὑπὸ τῶν μέσων λαμβανέσθω. Contrà *l.* 4. § 10. καθὸ γενόμενα ἰδίως.

Βαρύτερα τὰ κατ' ὀργὴν ἁμαρτήματα] Idem multis contendit Aristoteles *Ethic. Nicomach. l.* 7. *c.* 6. nimirum, ὅτι ἧττον αἰσχρὰ ἀκρασία ἡ τῶν θυμῶν, ἢ ἡ μετ' ὀργῆς ἁμαρτάνειν· καὶ ὅτι αἰσχίων ἡ περὶ ὀργὰς ἀκρασία, τῆς περὶ τὸν θυμόν.

Ὁ γὰρ θυμὸς μετὰ τινος λύπης] Ità Aristot. ubi priùs ἡδεῖς ὑφείζει λυπήσας· ὁ δ' ὀργὴ ποιῶν πᾶς, πιεῖ λυπήσας· ὁ δ' ὑφείζων, μεθ' ἡδονῆς. Et Rhetor. *l.* 2. *c.* 2. Ἔστω δὴ ἡ ὀργὴ, ὄρεξις μετὰ λύπης τιμωρίας φαινομένης, &c. & *ibid. c.* 5. Ἡ ὀργὴ μετὰ λύπης.

Ὀρθῶς ἔν] Ità qod Flaccus *Serm. l.* 1. *Sat.* 1.

Qeis paria esse ferè pr. duxit peccata, laborant,
Cùm ventù ad verum est: sensus morésqs repugnant,
Atqe ipsa utilitas, justi qoqe mater & æqi.

Τὸ μεθ' ἡδονῆς [Hoc argumento contendit Septimius noster, gravioris esse reatûs, adulterium perpetrâsse, qàm pœnarum metu abnegâsse Christum. *de pudicit. lib. extremo. Urget nos dicere rei indignitas, contaminata potiùs corpora revocabis qàm cruentata? qæ pœnitentia miserabilior, titillatam prosternens carnem, an verò laniatam? qæ justior venia in omnibus cavssis qam voluntarius, an qam invitus peccator implorat? nemo volens negare compellitur; nemo nolens fornicatur. nulla ad libidinem vis est, nisi ipsa: negat, qod libet, cogi. negationem porrò qanta compellunt ingenia carnificis, & genera pœnarum? qis magìs negavit, qi Christum vexatus, an qi delectatus, amisit? qi cùm amitteret, doluit; an qi cùm amitteret, risit?*

Ὁ δὲ περιπλημμελῶς] Ἐπὶ φαινομένῃ γὰρ ἁμαρτίᾳ ἡ ὀργή ἐστιν. Aristot. *Ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 8. & *Eudem. l.* 4. *c.* 6. Itaqe qod ex Aristarcho Athenæus *dipnosoph. l.* 13. ex Chæremonis *Thersite* Svidas; ex Menandri *Olynthia* Zenobius *param.* à Demosthene etiam, vel qisqis is est, in *orationis adversùs Nexaram* ingressu ipso, usurpatum;

Οὐχ ὡς ὑπάρχων, ἀλλὰ πρωρέμβου.
Ut non qi prior incipiat, sed se vindicans.

iratus qisqe facere videtur, qod facit. hoc autem excusationis defensionisqe satìs justæ speciem præ se ferre videtur. Demosth. idem ipse, ἀνεπίφθονον αὐτῷ πρωρεῖν τὴν ὑπάρχουσαν. Plato *Gorg.* δικαίως χρῆσθαι τούτοις (armis scil. viribúsqe) ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἀδικίας, ἀμυνομένους, μὴ ὑπάρχοντας. Belisarius apud Procop. *Vandalic. l.* 2. necessarios adoriri coactus, ἔχομαι τῷ κακῷ παροξυνόμενος τοῖς ἀνδράσι· ἀλλ' ἀμυνόμενοι ἐς τὸν κίνδυνον καθιστάμεθα. Thucyd. *l.* 2. δικαιοῦντες τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι, διότερ καὶ ἐπῆσαν. Ideo & Aristoteles ubi suprà, *intemperantiam iracundiâ*, non ὀξύτητα tantùm, sed & ἀδικωτέραν pronunciat.

Φερέμβου

φδόμῳ ὑπὸ τὸ προῄξαί τινα κατ' ἐπιθυμίαν] pessimo consilio ista à superioribus avulsa cum periocha seqente commisit editor Lugd. qâcum nihil commune habent.

§ 11. Ὡς ἤδη δυνατὸν ἐξιέναι τοῦ βίου] Vide *supra ad* § 5. & *infr. ad l.* 3. § 8. Ex Pythagoræ præceptis illud erat, ζωὴν ὁσημέραι τὸ σῶμα τοῦ δεσμοῦ. (leg. τὸν σωμάτων δεσμόν. qod alii, τὸ σώμα δὲ σωμδεδυκὸς ἔχειν) eo significans, ὡς ἐπιθυμίαν ἔχῃ τοῦ τελευτᾶν· ἡ δὲν ἀεὶ συνεσπδυασμένης τὸν καιρὸν ἀφιμένην τῆς ἐκεῖ πορείας. Porphyr. apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 40. Senec. *epist.* 93. *Non ad cum diem me aptavi, qem ultimum mihi spes avida promiserat, sed nullum non tanqam ultimum aspexi.* & *epist.* 101. *Sic formemus animum, tanqam ad extrema ventum sit. nihil differamus: qotidiè cum vita paria faciamus. Vita nostra non prominеat, sed in se colligatur.*

Ἐξιέναι τοῦ βίου] qod ἐξιέναι τοῦ ζῆν, & ἐξελθεῖν simpliciter. *l.* 5. § 29. Plin. *l.* 3. *cp.* 9. *Videtur voluisse exire de vita, cùm defendi non posset.*

Ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθεῖν] Plato *apolog.* οἵᾳ ὑποδημῆσαι, ὁ θάνατος· Et Plut. *ad Apollon.* Ἀποδημία περιέοικεν ὁ θάνατος, ἡ τῇ εἰς κοινὸν πατρίδα πορείᾳ. qi & Socratem dixisse perhibet, παιγνιῶδες εἶη τὸν θάνατον, ἥτοι τῷ βαθυπλούτῳ ὕπνῳ, ἢ ὑποδημίᾳ μακρᾷ καὶ πολυχρονίῳ, &c. Joan. ὁ χρυσορρήμων de *statuis orat.* 5. Τί ποτέ ὅτι θάνατος; ὑποδημία πεφυκυῖα· ὕπνου μακρότερος τοῦ σωιδες. Simocrat. *epist.* 25. Ἐπὶ μακρὰν ὑποδημίαν οἱ τεθνηκότες ἐστάλησαν. De Proteo philosopho Marcellinus *histor. l.* 29. *cùm mundo digredi statuisset.* Et de Constantio *l.* 22. *mundo citius digressurum.* De Demonacte Lucian. πάντων ὑποχείριον, ἀπιέναι τοῦ βίου. Tertull. *de patient. c.* 9. *Profectio est, qam mortem putamus.* Hieron. *ad Salvin. Sic extulit, ut eum profectum crederes, non amissum. Non emori, sed emigrare.* Idem *in Nepotian.* ut de Metello Velleius *hist. l.* 1. *de vita migrare potiùs qàm mori.* Et, *abiit, non obiit.* Ambros. de Theodos. *Mors siqidem migratio est.* Cicer. *Tusc. l.* 1. *aut finis, aut transitus.* Senec. *epist.* 65. imò, *non finis, sed transitus.* Cyprian. *de mortal. Non est exitus, sed transitus.* qomodò Christus apud Joan. *sap.* 13. *v.* 1. μετέβασεν αὐτὸν τὸν θάνατον κελεῖ, uti observant Jo. Chrysost. & Theodoret. Et *exitus* tamen, sed sensu suo; qomodo ἔξοδος dicitur, Lucæ *c.* 9. *v.* 31. & Petro *epist.* 2. *c.* 1. *v.* 15. *Excessus* scil. *de corpore*, ut Tertull. *de resurr. c.* 43. Itaqe qod dubitanter Senec. *ep.* 63. *Fortasse qem putamus perîsse, præmissus est.* Sed avdentiùs *epist.* 99. *Qem putas perîsse, præmissus est.* Et *ad Marc. c.* 19. *Dimisimus illos; imò consecuturi præmisimus.* Fidentissimè nostri; nec immeritò, firmiore fulcro subnixi; *Præcesserunt, non decesserunt.* Avg. *de diverss. serm.* 43. *præmissi, non amissi.* Idem *epist.* 6. & 120. Clavdam locum hunc Cypriani monito in *orat. de mortal. Non sunt lugendi fratres nostri accersione dominicâ de seculo liberati; cùm sciamus eos non amitti, sed præmitti, recedentes præcedere; ut proficiscentes & navigantes desiderari eos debere, non plangi.* Vide & *infrà ad* § 17. & *l.* 11. § 3.

Κακῶς γάρ σε ἂν ἀφελήσειεν] Consimili phrasi *supra* dixerat, § 1. αἰσχρῶς γάρ με ἕδεις περιβάλλει. Deum avtem neminem posse malo afficere statuunt Stoici, qia ipse bonus. Noster *l.* 6. § 1. Ὁ τοῦ ὅλων ὑσίαν δοικῶν λόγος, ἀδεμίαν ἐν αὐτῷ αἰτίαν ἔχει τοῦ κακοποιεῖν. κακίαν γὰρ οὐκ ἔχει, οὐδέ τι κακῶς ποιεῖ· οὐδὲ βλάπτεταί τι ὑπ' ἐκείνου. Est revera Deus non ἀγαθὸς duntaxat, sed μόνος ἀγαθός. Matth. *c.* 19. *v.* 17. qod Hermes Trismeg. *Pœm. c.* 6. Τὸ ἀγαθὸν ἐν οὐδενί, εἰ μὴ ἐν μόνῳ τῷ θεῷ· μᾶλλον δὲ τὸ ἀγαθὸν αὐτός ἐστιν ὁ Θεός. Et Tertull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 6. *Bonus naturâ Deus solus. qi enim qod est sine initio habet, non institutione habet illud, sed naturâ.* Meliùs multò qàm Senec. *epist.* 95. *Dii immortales nullam didicere virtutem, cum omni editi; & pars naturæ eorum est, esse bonos.* Porrò *cùm Deus optimus, diabolus pessimus, non magìs à bono aliqid mali, qàm à malo boni aliqid potest editum videri.* Tertull. *de patient. c.* 5. Porphyrius item, *de abstin. ab esu animant. l.* 2. Δεῖ ἐμπεδῶς πιστεῦσαι, ὅτι ἔστι τὸ ἀγαθὸν βλάπτειν ποτέ, ἔστι τὸ κακὸν ὠφελεῖ. ἡ γὰρ θρόμπτης, ὡς φησὶ Πλάτων, τὸ ψύχειν, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον· οὐδὲ τὸ δίκαιον τὸ βλάπτειν· τὸ γὰρ ἐναντία ποιεῖ τὸ αὐτὸ οὐκ ἂν ποτε γένοιτο. δικαιότατον γὰρ ὅτι φύσει πάντων τὸ θεῖον, ἐπεὶ οὐδὲ ἂν ἦν θεῖον. Senec. *epist.* 95. *Quæ causa est Diis benefaciendi natura. errat, si qis putat illos nocere velle: non possunt. nec accipere injuriam qeunt, nec facere. Lædere etenim lædique conjunctum est. Summa illa ac pulcerrima omnium natura, qos periculo exemit, nec periculosos qidem fecit.* Et *de ira l.* 2. *c.* 27. *Qædam sunt, qæ nocere non possunt, nullámqe vim nisi beneficam & salutarem habent: ut Dii immortales, qi nec volunt obesse, nec possunt. natura enim illis mitis & placida est, tam longè remota ab aliena injuria, qàm à sua. Itaqe Deos nemo sanus timet. furor est enim metuere salutaria.* Idem *de benef. l.* 4. *c.* 19. Cavtè tamen, & *cum grano salis*, qod dicitur, ista admittenda. Nam ut Senec. idem *epist.* 95. *Hi nec dant malum, nec habent: Cæterùm castigant, & coercent, & pœnas irrogant, & aliqando specie mali puniunt.* Itaqe Deus & ob majestatem suspiciendus, & ob bonitatem verendus, & ob justitiam etiam formidandus est. Qi & (qia justus) qod Tertull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 2. *tunc maximè est optimus, cùm tibi non bonus. sicut sol tibi, etiam qando non putas, optimus & utilis; & cùm acrior & infestior, rationi tamen suæ par est.* Verùm Marcus istic *malum* Stoico more pro *vitio* accepit, qod illis *solum malum*, non *summum* tantùm.

mantúm, in qem ſenſum & Jacobus Apoſt. *c.* 1. *v.* 13. dixit: Ὁ θεὸς ἀπείραστός ἐστι κακῶν· πειράζει δ' αὐτὸς οὐδένα.

Ἢ ἢ εἰ π] Ex conjectura adſcripſi, εἰ ἢ ἤτοι. at Annot. Lugd. vult εἰ ἢ ἔτι, *ſi jam non ſunt.* vel, ἤτοι, inqit, *certè non ſunt.* Verùm ſenſus proclivis eſt, *ſi verò, vel non ſunt, vel nulla eis de nobis eſt cura.* ἤτοι, & ἢ apud Marcum paſſim ſibi invicem reſpondent.

Τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῷ θεῶν, ἢ προνοίας κενῆς] In eandem ſententiam *l.* 6. § 10. Τί δ' ὀπιθυμῶ εἰκαίῳ συγκρίματι καὶ φυρμῷ τοιούτῳ ἐνδιατρίβειν;

Ἀλλὰ καὶ εἰσὶ] *Eſſe Deum*, ſive *Deos*, ut ille pro ſuo ritu loqui amat, unde conſtet, vide *l.* 12. § 28.

Καὶ μέλει αὐτοῖς ἢ ἀνθρωπείων] Obſervat Briſſon formulam illam receptam (utpote quæ è naturæ ipſius penetralibus prodierat) qâ *Deos eſſe* proclamabant. *Eſt cœleſte numen. Es magne Jupiter.* Manlius apud Liv. *l* 8. & *l.* 3. *Pro ſe quisque, Deos eſſe, & non negligere humana, fremunt.* Ità conſtanter Stoici. Qò magis miror Theophilum Antioch. *ad Autolyc. l.* 2. dicere; Ἔνιοι μὲν τῆς Στοᾶς ἀσεβῆλαι καὶ τὸ ἐξ ὅλης θεὸν εἶναι· ἢ εἰ καὶ ἔστι, μηδενὸς φασι φροντίζειν τὸν θεὸν, πλὴν ἑαυτοῦ. in qa ſententia etiam Chryſippum affirmat cum Epicuro planè conſenſiſſe. Cæterùm in adverſum prorſus Stoici unanimiter concedunt, & contendunt etiam acerrimè adverſus Epicureos, qos hoc nomine perſtringunt & oppugnant paſſim. Senec. *præfat. ad qæſt. nat. l.* 1. *Nec hæc intra vulgum dementia eſt;* (ἄνοιαν & Theophilus nuncupat) *ſapientiam qoqe profeſſos contigit. Sunt qi putent ſibi ipſis animum eſſe, & qidem providum ac diſpenſantem ſingula, & ſua, & alienа: hoc autem univerſum, in qo nos qoqe ſumus, expers eſſe conſilii, & aut ferri temeritate qadam, aut naturâ neſciente qid faciat.* At non ſic οἱ ἐν τῆς στοᾶς. Ἄβελον γὰρ θεὸν οὐδὲ ὀπινοῆσαι ῥᾴδιον· inqit noſter *l.* 6. § 44. Epictetus *diſſert. l.* 1. *c.* 12. ubi varia aliorum de diis judicia retulerat, primum aſſerentium, μηδ' εἶναι τὸ θεῖον· ſecundum, εἶναι μὲν, μὴ προνοεῖν δὲ μηδενός· tertium, εἶναι, καὶ προνοεῖν, ἀλλὰ μόνων καὶ ἐφ' ἡμῖν· quartum, καὶ ἐπὶ γῆς, καὶ ἐπ' οὐρανίων, (ἀνθρωπίνων, leg. ex Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 6.) εἰς κοινὸν δὲ μόνον, καὶ οὐχὶ δι' κατ' ἰδίαν ἑκάστου. ultimo loco illud, qod Stoicorum eſt, Ulyſſis apud Homerum verbis, à Socrate alicubi uſurpatis proponit, ὅτι οὐδέ σε λήθω κυβερνῶν. Verùm legendum κυβερνῶν, tam ex Stobæo, qàm & ex Homero. Sic enim Minervæ Ulyſſes *Iliad.* ν'. *v.* 278.

——ἦ τέ μοι αἰεὶ
Ἐν πάντεσι πόνοισι παείσασαι· οὐδέ σε λήθω
Κυβερνῶν.——

ubi Euſtath. ex priſcorum ſententia; κυβερνῶν, ὁ ὅτι, κατ' νῦν κυβερνῶν καὶ διαλογιζόμενον. Et certè de Socrate Xenophon *memorial. l.* 1. Σωκράτης δὲ πάντα μὲν ἡγεῖτο θεοὺς εἰδέναι, τά τε λεγόμενα, καὶ πρασσόμενα, καὶ τὰ σιγῇ βουλευόμενα· πανταχοῦ δὲ παρεῖναι, καὶ σημαίνειν τοῖς ἀνθρώποις περὶ τῶν ἀνθρωπείων πάντων. Qin & Socrates idem in Platonis *Phædone*; Τὸ δὲ γέ μοι δοκεῖ εὖ λέγειν, τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺ ἐπιμελουμένους, καὶ ἡμᾶς τοὺ ἀνθρώπους ἐν τῶν κτημάτων τοῖς θεοῖς εἶναι. Et *de legib. l.* 10. qem locum ob oculos videtur habuiſſe Epictetus, cùm ſuperiora illa differeret, qandoqidem ibi etiam variæ illæ & recenſentur & refutantur ſententiæ, Ἀλλ' οὐδὲν τάχ' ἂν ἴσως εἴη χαλεπὸν ἐνδείξασθαι τοῦτό γε, ὡς ἐπιμελεῖς σμικρῶν εἰσὶ θεοὶ, οὐκ ἧττον ἢ τῶν μεγίστων διαφερόντων. ἤκουον γάρ που, καὶ παρὰ τοῖς νυνὶ δὴ λεγομένοις, ὡς ἀγαθοί γε ὄντες πάσαν ἀρετὴν, τὴν τῶν πάντων ὑπεμέλειαν οἰκειοτάτην αὑτῶν ἴσασι κεκτῆσθαι. Et pòſt: Οὐκοῦν δὴ τά γε ἀνθρώπινα πράγματα τῆς τε ἐμψύχου μετέχει φύσεως ἅμα, καὶ θειοτάτου αὐτὸ ὄζει πάντων ζώων ἀνθρωπος. θεῶν γε μὴν κτήματα φαμὲν εἶναι πάντα ὅσα ὄντως ζῶα, ὥσπερ καὶ τὸν ὅλον. πῶς γὰρ οὔ; ἢ δὴ τεύχη σμικρὰ ἢ μεγάλα τις φήσει ταῦτα εἶναι τοῖς θεοῖς. ἀδύνατον γὰρ τοῖς κεκτημένοις ἡμᾶς ἀμελεῖν ἂν εἴη προσῆκον, ὑπεμελέστατοι γε ὄντες καὶ ἀρίστοις. Deniqs in Epinom. hoc pro fundamento ſtatuitur; Ὡς εἰσὶ θεοὶ, ὑπεμελόμενοι πάντων, σμικρῶν καὶ μειζόνων. Verùm de iſtis, qia eos advocârat Epictetus, ad Stoicos redeamus. Epictetus loco ſuperiùs adducto : Εἰ μὴ εἰσὶ θεοὶ, πῶς ὀζὶ τέλος, ἕπεσθαι θεοῖς; εἰ ἢ εἰσὶ μὲν, μηδενὸς δ' ὑπεμελόμενοι, καὶ ὅτω πῶς ὑγιὲς ἔστιν; ἀλλὰ καὶ ὄντων, καὶ ὑπεμελομένων, εἰ μηδεμία διάδοσις εἰς ἀνθρώπους ὀζὶν ἐξ αὐτοῦ, καὶ νὴ Δία γε καὶ εἰς ἐμὲ, πῶς ἔτι καὶ ὅτως ὑγιές ὀζι; Senec. *de benef. l.* 6. *c.* 23. *Cogitavit nos antè natura qàm fecit: nec tam leve opus ſumus, ut illi potuerimus excidere.* Naturæ nomine *Deum* vult. Ipſe ſe explicet, *epiſt.* 95. *Deus ipſe humano generi miniſtrat; ubiqe & omnibus præſtò eſt.* Et mox : *Nunqam ſatis perfectum erit, niſi qalem debet Deum mente conceperit, omnia habentem, omnia tribuentem, beneficia gratis dantem.* Et rurſum: *Primus eſt Deorum cultus, Deos credere. deinde reddere illis majeſtatem ſuam, reddere bonitatem, ſine qa nulla majeſtas eſt: ſcire, illos eſſe qi præſident mundo, qi univerſa vi ſuâ temperant, qi humani generis tutelam gerunt, interdum curioſi ſingulorum.* Qo loco cave, *interdum* illud aliter qàm pro *interim* accipias. In eandem, ſed pleniùs, ſententiam Avguſt. *Confeſſ. l.* 3. *c.* 11. *Bonus omnipotens ſic curat univerſos tanqam ſingulos, ſic ſingulos tanqam ſolos.* Et Gregor. Rom. *in Job. l.* 25. *c* 19. *Sic intendit ſingulis, acſi vacet à cunctis; & ſic ſimul intendit omnibus, ac ſi vacet à ſingulis.* Qod preſſiùs Ariſtides in *Panathen.* πάντων, ὡς μίαν ἑκάστων, ἐφιεὶς. Nec eleganter minùs è noſtris qidam, [Barn. Potter in *conc. funebr.* & Georg. Hacvil.

Hacvil. *in Pſal.* 102. *v.* 2.] qi providentiam divinam ſimilem dixerunt εἰκόνι τεχνικῶς πάνυ γεγραμμένῃ, τῇ τοῦ παντὸς πάντας ὁράσῃ, ut Gregor. Naz. *orat in Athan. epitaph.* hoc eſt, *imagini eo artificio concinnatæ, ut in aſtantium unumqemque oculos defigere videatur*; imò ſic aſtantium unumqemque intueri videatur, acſi ipſum ſolummodo intueretur. Balbus denique ex Stoicorum ſententia, (nam de Chryſippo, qem hac ipsa de cavſsa taxat Plutarchus, tanqam qi numen κινόπαιδλον faciat, dicetur *ad. l.* 7. § 32.) apud Ciceron. *de nat. Deor. l.* 2. *Nec verò univerſo generi hominum ſolùm, ſed etiam ſingulis à diis immortalibus conſuli & provideri ſolet.* Vide *ad l.* 1. § 4. 17. & *l.* 6. § 30.

Ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἔθεντο] Humanis viribus nimium qantum hac in parte Stoici videntur tribuiſſe: ſed nec iſti ſoli. Cicero *Paradox.* 2. ex Stoicorum mente: *Nemo poteſt non beatiſſimus eſſe, qi eſt totus aptus ex ſeſe, qiqe in ſe uno ſua ponit omnia.* Et *ad Luc. famil. l.* 5. *ep.* 13. *Hanc laudem ſapientiæ ſtatuo eſſe maximam, non aliunde pendere; nec extrinſecus aut bene aut malè vivendi ſuſpenſas habere rationes.* Senec. *epiſt.* 31. *Unum bonum eſt, qod beatæ vitæ cavſsa & firmamentum eſt, ſibi fidere.* Excuſatius hoc forſan, ſi eo ſenſu ſumeretur, qo Plato dixit in *Epitaph.* Ὅτῳ γὰρ ἀνδρὶ εἰς ἑαυτὸν ἀνήρτηται πάντα τὰ θεῶν εὐδαιμονίαν φερόντα, ἢ ἐγγὺς τούτου, ἢ μὴ ἐν ἄλλοις ἀνθρώποις αἰωρεῖται, ἐξ ὧν ἢ ἓν, ἢ κακῶς προξάλλων πλανᾶται ἡνίκα καὶ τὸ ἐκείνῳ, τούτῳ δεῖται παρεσκεύασται ζῆν, —δεῖ τὸ αὐτῷ πεπιθέναι. id eſt, vertente Cicerone *Tuſcul. l.* 5. § 36. *Nam cui viro ex ſeipſo apta ſunt omnia, qæ ad beatè vivendum ferunt, nec ſuſpenſa aliorum aut bono caſu aut contrario, pendere ex alterius eventis & errare coguntur; huic optimè vivendi ratio comparata eſt; —qòd ſemper in ſeipſo omnem ſpem reponat ſui.* Qanqam religioſius Julian. *in Conſtant. orat.* 2. Ὅτῳ ἀνδρὶ εἰς τὸν θεὸν ἀνήρτηται πάντα, &c. *Cui viro ex Deo apta ſunt omnia,* &c. Verùm ulteriùs progreditur Seneca, non ut *hominum* tantùm *opes opcráṁqe*, ſed ut *numinis* etiam opem excludat. *Turpe eſt*, inqit, *etiamnum Deos fatigare. qid votis opus eſt? fac te ipſe felicem.* Et rurſus, *Hoc eſt ſummum bonum; qod ſi occupas, incipis Deorum eſſe ſocius, non ſupplex. Qomodo, inqis, iſto pervenitur? Tutum iter eſt, jucundum eſt, ad qod natura te inſtruxit. dedit tibi illa, qæ ſi non deſerueris, par deo ſurges.* & *epiſt.* 41. *Facis rem optimam, & tibi ſalutarem, ſi, ut ſcribis, perſeveras ire ad bonam mentem. qàm ſtultum eſt optare, cùm poſſis à te impetrare? non ſunt ad cœlum elevandæ manus.* &c. Idem tamen *epiſt.* 10. *Votorum tuorum veterum licèt Diis gratiam facias; alia de integro ſuſcipe: roga bonam mentem, bonam valetudinem animi; deinde corporis.* Hoc eſt qod Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 356.

Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano.

qi ſubjicit tamen *v.* 363.

Monſtro qod ipſe tibi poſſis dare. Semita certè
Tranqillæ per virtutem patet unica vitæ.

Et Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 18.

Hæc ſatis eſt orare Jovem, qi donat & auſert,
Det vitam, det opes: æqum mi animum ipſe parabo.

Sed & Cotta Academicus apud Ciceronem *de Nat. Deor. l.* 3. *extremo*; qo loco latiùs iſta differuntur: *Judicium hoc omnium mortalium eſt, fortunam à Deo petendam, à ſeipſo ſumendam eſſe ſapientiam.* Et rurſus; *Atqe hoc qidem omnes mortales ſic habent; omnem commoditatem proſperitatémqe vitæ à diis ſe habere: virtutem autem nemo unqam acceptam Deo retulit.* Impiè planè, falſóqe. Qanqam in eandem ferè mentem Syneſ. *de provident.* Μηλέτ' ἔν. ἐγκλεῖ τοῖς θεοῖς, ὅτι σοὶ μὲν ἐθέλης, λιμάρμῳ σώζεσθαι. οὐτὸς γὰρ τις ἕκαστος ἑαυτῷ τὰ τοιάδε (τὸ εὐδαίμονος εἶναι) ταμίας, ἀγαθὸς εἶναι βελόμενος. Pium magìs qod Marcus *l.* 9. § 40. etiam ad iſta manum nobis ſuam numen porrigere. In qam ſententiam & Seneca ipſe *epiſt.* 41. *Bonus vir ſine Deo nemo eſt. an poteſt aliqis niſi ab illo adjutus exurgere? ille dat conſilia magnifica & erecta. in unoqoqe bonorum virorum,*

Qis Deus incertum eſt, habitat tamen Deus.

(qod non ex *Naſon. metam.* utì Lipſius opinatur; ſed ex *Maronis Æn. l.* 8. ſumptum eſt) niſi qòd in ambiguo reliqiſſe videtur, de numine ipſo divino, an de animo humano cœlitùs indito, qem & cum noſtro *Deum* familiariter appellat, intelligi hæc voluerit. Vide *l.* 5. § 10. Certè, qod Plut. *de Stoic. contradict. c.* 27. ex fundamentis à Stoico etiam dogmate deſumptis: Εἰσὶν ὁ θεὸς ἀρετὴν μὲν ἀνθρώποις ἀλλὰ τὸ καλὸν αὐθαίρετόν ἔστι· πλοῦτον δὲ καὶ ὑγίειαν χωρὶς ἀρετῆς ἀνθρώποις· ὧν ὠφελεῖ. *Deus ſi non virtutem hominibus largiatur, ſed eam ſibi ipſi tribuant mortales; opes verò corporisqe valetudinem citra virtutem largiatur; næ ille hominibus nihil qicqam prodeſt.* Veriſſimum nihilominus, qod noſter *infrà l.* 8. § 56. & *l.* 9. § 40. *Non eſſe in alius cujusqam poteſtate, ut malum miſerúmve qenqam faciat.* Οὐδεὶς γὰρ ὁ παραξεῖναι ἀναγκάζων, nemo ſiqidem eſt, *qi cogere qenqam poſſit, ut recti bonìqs rationem tranſgrediatur. l.* 5. § 10. nec verum certúmve minùs, *Nullius cujusqam felicitatem ab aliorum dictis, factis, perpeſſionibus pendere:* qod & Marcus *infr.* § 17. eis verbis voluit; ἀνενδεὲς τοῦ ἄλλον ποιῆσαί τι, ἢ μὴ &c.

Μὴ δυναμένῳ ὃ] Obſervat Mer. Caſavb. tectè tangere iſtic, & ex parte corrigere Marcum, Stoicum dogma qoddam minùs pium, & potentiæ divinæ imminutivum, qo cenſebant illi ideo bona maláq; externa hæc qibusvis ex æqo obvenire, qòd Deus aliter iſta diſponere neqibat. Ità Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 1. Ὡς ἓν ἦν ἄξιον, τὸ περίπτον

ἀπάντων καὶ μυριοῦσθαι οἱ θεοὶ μόνον ἐφ' ἡμῖν ἐποίησαν· τὴν μὲν ὄρεξιν καὶ τὴν ἀφορμὴν τοῖς φαντασίαις, τὰ δ' ἄλλα οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἄρα γε ὅτι οὐκ ἠθέλομεν; ἐγὼ μὲν δοκῶ, ὅτι εἰ ἐδωκάμεν, καὶκεῖνα ἂν ἡμῖν ἐπέτρεψαν· ἀλλὰ πάντως οὐκ ἐδωκαντο. Senec. *epiſt.* 58. *Mittamus animum ad ea quæ æterna ſunt; miremur in ſublime volitantes rerum omnium formas, Deúmque inter illa verſantem & providentiam, quemadmodum quæ immortalia facere non potuit, qia materia prohibebat, defendat à morte, ac ratione vitium corporis vincat.* Et *de benef. l. 2. c. 29. Quicquid nobis negatum eſt, dari non potuit, ——magna accepimus, majora non cepimus.* Vide *ſuprà ad* § 3. ποιήσεσι δὲ καὶ ἀναγκαῖοι.

Δόξα καὶ ἀδοξία] *Famam & infamiam in mediis* ponit. Vide *ad l. 4.* § 19. Stoici ἀτυφόν φασιν εἶναι τὸν σοφόν. ἴσως γὰρ ἔχει ποῖός τε τὸ ἔνδοξον καὶ ἄδοξον. Laërt. *l. 7.* in *Zenon.* & ex Laërtio corrigendus Svidas, qi pro τὸ, τὸν exhibet.

Πόνος καὶ ἡδονή] Gregor. Nyſſ. *orat. catachet.* 8. Ἐκεῖνο τῇ φύσει μόνον ἔξιν ἀγαθὸν, ἧς ἡ αἵρεσις ἐκ ἐφάπτεται καὶ μόνον ἐκεῖνο κακὸν, ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἀναστοίωσις. πόνοις δὲ καὶ ἡδοναῖς τὸ καλὸν καὶ τὸ κακὸν κεῖνται, τῆς ἀλόγου φύσεως ἴδιόν ἔξιν, ἐφ' ὧν τὰ ἀληθῶς καλὰ ἢ κλαυσόμεθα, διὰ τὸ μὴ μέλειν αὐτοῖς νῦν καὶ διανοίας, χώραν ἐκ ἔχει.

Πάντα τοῦτα ἐπίσης συμβαίνει τοῖς τε ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς] Idem hominum ſapientiſſimus, *Eccles. c. 9. v. 2. Omnia juſtis & ſapientibus, quæ aliis omnibus, contingunt; & unus idémque eſt bonis atque malis eventus.* Cuivis poteſt accidere, qod cuiqam poteſt. P. Syrus apud Senec. *de tranqill. c. 11.* & *ad Mart. conſol. c. 9.* Senec. ipſe *ibid. c. 17. Moveret hoc me, ſi eſſet cuique pro moribus fortuna, nunqam mala bonos ſeqerentur. Nunc video exempto diſcrimine, & eodem modo; malos bonósque jactari.* Nimirum, ut Hieron. *adverſ. Jovin. l. 2. q. 4. In eodem mari navigantibus eadem tranqillitas eſt, eadem tempeſtas.* Piè prudentérque Avguſt. *de Civit. Dei lib. 1. cap. 8. Placuit divinæ providentiæ præparare in poſterum bona juſtis, qibus non fruentur injuſti; & mala impiis, qibus non excruciabuntur boni. iſta verò temporalia bona & mala utrisque voluit eſſe communia, ut nec bona cupidiùs appetantur, qæ mali qoqe habere cernuntur; nec mala turpiter evitentur, qibus & boni plerumqe afficiuntur.* qibus gemina ferè habet Gregorius Rom *paſtor. l. 3. c. 1.* Hom. *Odyſſ. ζ. v. 188.* apud Stob. *ſerm. 1. l. 1. tit. 3.* reponendus:

Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ὅλβον ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν
Ἐσθλοῖς, ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν ἑκάστῳ.

Divitias pariter juſtisqe malisqe ſupremus
Jupiter ipſe ſui pro numinis arbitrio dat. Grot.

Οὔτ' ἄρ' ἀγαθὰ, ὅτε κακά] Concludit hinc, externa iſta nec in *bonorum*, nec in *malorum* eſſe numero habenda, qia promiſcuè poſſunt vel *bonis* vel *malis* contingere. Iſocrat. *ad Demon.* § 32. Τοσούτῳ κρείττων δημοσιῶν χρημάτων, ὅσῳ ἐκείνων μὲν τοῖς φαύλοις μέτεστι, ταύτης δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδιώατον μεταλαβεῖν. Vult ille bonum iſtud præſtantius eſſe, Stoici *ſolum & ſingulare.* Senec. *epiſt. 71. Summum bonum eſt, qod honeſtum eſt. & qod magis admireris, unum bonum eſt, qod honeſtum eſt.* Cætera *falſa & adulterina bona ſunt.* qod & latiùs proſequitur *epiſt. 76. & 85.* Idem *epiſt. 120. Hæc duo (bonum & honeſtum) apud alios diverſa, apud nos tantùm diviſa. iſta duo qidem facimus, ſed ex uno. nihil eſt bonum, niſi qod honeſtum eſt. qod honeſtum, eſt utiqe bonum. Bonum putant aliqi eſſe, qod utile eſt. itaqe hoc & divitiis, & eqo, & vino, & calceo nomen imponunt: tanta eſt apud illos vilitas boni, & adeò uſqe ad ſordida deſcendit. Nihil nobis bonum videtur, qo qis & malè uti poteſt. Vides autem divitiis, nobilitate, viribus qàm multi malè utantur.* & *epiſt. 117. Id medium atqe indifferens (hoc eſt, nec bonum nec malum) vocamus, qod tam malo contingere qàm bono poteſt; tanqam pecunia, forma, nobilitas.* Et *epiſt. 87. Qod bonum eſt, bonos facit: fortuita bonum non faciunt. ergò non ſunt bona.* qod idem & Cicero *Paradox. 1. Potéſtne bonum cuiqam malo eſſe? aut poteſt qiſqam in abundantia bonorum ipſe eſſe non bonus? atqi iſta omnia talia videmus, ut etiam improbi habeant, & obſint probis.* Et rurſus *ibidem*; *Verum eſt ergò, qod contemptiſſimo cuique contingit, bonum non eſſe.* E noſtris Baſil. Cæſar. *in Pſal. 1.* Τέτων δὲν ἔστιν ἀγαθὸν τῇ ἑαυτοῦ φύσει, ἃ μόνον καθότι ῥᾳδίαν ἔχει τὴν πρὸς τὰ ἑαυτῶν περιγραπτὴν, ἀλλ' ὅτι μηδὲ ἀγαθὸς δύναται τοὺς κεκτημένους ἀποτελεῖν. Avguſtin. *concion. ſolenn. 236. Bona ſunt iſta, unde facias bene; non qæ te faciant bonum. non qæ bonum faciant, ſed unde bonum fiat.* Vide *l. 4.* § 39. & *l. 5.* § 10. & *l. 8.* § 1.

§ 12. Πάντα ταχέως ἐναφανίζεται] Ità *l. 4.* § 14. Ἐναφανιδήσῃ τῷ χρόνῳ. & *l. 6.* § 9. Πᾶν τὸ ἔνυλον ἐναφανίζεται τάχιστα τῇ τοῦ ὅλου οὐσίᾳ. & *l. 9.* § 33. Πάντα ὅσα ὁρᾷς ταχέως φθαρήσεται, καὶ οἱ φθορεῖς αὐτὰ ἐπιδόντες ταχέως καὶ αὐτοὶ φθαρήσονται.

Ἡ τοῦ τύφου διαβεβωμένα] Ità *l. 6.* § 13. Δεινὸς γὰρ ὁ τύφος παραλογισμός. Vide & *l. 12.* § 24.

Ὧν αἱ ὑποβολίμεις καὶ αἱ φοναὶ, τῶν εὐδοξιῶν] ſupplendum, παρέχουσι, χαίζονται, aut aliud ejuſmodi. Iſta enim malim, qàm cum Annot. Lugd. ἀφαιροῦσι, *auferunt.* niſi ſi utrumqe, qod & poteſt, ſupplere libuerit. Vide *infrà* § 17. & *l. 3.* § 4.

Τὰ ἐμφανταζόμενα αὐτῷ] *qibus, tanqam laruis horrendis, inſtructa mors imaginationi noſtræ ſemet objicere aſſolet.* Senſuum prægnans vocabulum. Vide *l. 1.* § 7. φαντασιοπλήκτως. Ità Epictet. *diſſert.*

ſert. l. 2. c. 6. Ποίαν δυσκολίαν ἔχει, τὸ ῥιφύμβριον φθαρῆναι; τὸ δὲ φθεῖρον ἢ μάχαιρά ἐστιν, ἢ τροχός, ἢ θάλασσα, ἢ κερμὶς, ἢ πύρεττος. τί σοι μέλει, πόσα ὁδὸν κατιβῇς εἰς ᾅδου; ἴσου πᾶσαί εἰσιν. εἰ δὲ θέλεις ἀκῦσαι τ' ἀληθῆ, σωτοωτέρα, ἣν πέμπει ὁ πύρεττος. ἀλλ' οὐδὲ πύρεττος ἐξ μησί τινα ἔσφαξε· πυρετὸς δὲ καὶ ἐνιαυτὸν πολλάκις. λόφος δοὶ ταῦτα πάντα, καὶ κόμπος κενῶν ὀνομάτων. qibus gemina habet & l. 4. c. 7. Quod autem de morte iſtic Marcus, de rebus qibuſvis externis idem *infrà l. 6.* § 13. ὅτως δεῖ παρ' ὅλον τὸν βίον ποιεῖν, καὶ ὅσα λίαν ἐξιοπεύτατα πράγματα φαντάζεται, ὑπομιμνῆσκειν αὐτὰ, καὶ πρὸς ἰσοτίαν, ἐφ' ᾗ σπουδάζετε, φέρειν. Plutarch. de exil. τότων (ὧν ἡ φύσις οὐδὲν ἔχει καλὸν, ἀλλὰ ὅλον καὶ πᾶν τὸ λυπεῖν ἐν κενῆς δόξης ἀναπλάσμασι) δεῖ, καθάπερ τοῖς παιδικοῖς τὰ φοβερὰ προσωπεῖα παιδίοις, ἐγγὺς καὶ ἅπτεσθαι καὶ ἀναστρέφοντας ἐπιζώμνυσι καταφρονεῖν, ὅτως ἐγγὺς ἁπλοῦς καὶ συρεῖσθαι τὸν λογισμὸν, τὸ σαθρὸν καὶ τὸ κενὸν καὶ τετραγωνισμένον ἀποκαλύπτειν. Senec. ep. 24. *Illud ante omnia memento, demere rebus tumultum, ac videre qid in qaque re ſit: ſcies nihil eſſe in iſtis terribile, niſi ipſum timorem. qod vides accidere pueris, hoc nobis qoqe majusculis pueris evenit. illi qos amant, qibus aſſueverunt, cum qibus ludunt, ſi perſonatos vident, expaveſcunt. Non hominibus tantùm, ſed & rebus perſona demenda eſt, & reddenda facies ſua. Qid mihi gladios & ignes oſtendis, & turbam carnificum circa te frementium? tolle iſtam pompam, ſub qa lates, & ſtultos territas. mors es, qam nuper ſervus meus, qam ancilla contempſit. qid tu rurſus mihi flagella & eculeos magno apparatu explicas? qid ſingulis articulis ſingula machinamenta, qibus extorqeantur, aptata, & mille alia inſtrumenta excarnificandi particulatim hominis? pone iſta, qæ nos obſtupefaciunt. jube conticeſcere gemitus, & exclamationes, & vocum inter laccrationem eliſarum acerbitatem. nempe dolor eſt, qem podagricus ille contemnit, qem ſtomachicus ille in ipſis delicüis perfert, qem in puerperio puella perpetitur.* Et epiſt. 14. *Timetur inopia; timentur morbi; timentur qæ per vim potentioris eveniunt. ex his omnibus nihil magis nos concutit, qàm qod ex aliena potentia impendet. magno enim ſtrepitu & tumultu venit. naturalia mala, qæ retuli, inopiæ atqe morbi, ſilentio ſubeunt, nec oculis, nec auribus qidqam terroris incutiunt. ingens alterius mali pompa eſt: ferrum circa ſe & ignes habet, & catenas, & turbam ferarum, qam in viſcera immittat humana. cogita hoc loco carcerem & cruces, & equleos, & uncum; & adactum per medium hominem, qi per os emergat, ſtipitem; & diſtracta in diverſum actis cruribus membra; illam tunicam alimentis ignium & illitam & intextam; qicqid aliud præter hæc, commenta ſævitia eſt. non eſt itaqe mirum, ſi maximus hujus rei timor eſt, cujus & varietas magna, & apparatus terribilis eſt, nam qemadmodum plus agit tortor, qò plura inſtrumenta doloris expoſuit; ſpecie enim vincuntur, qi patientiâ reſtitiſſent: ità ex his, qæ animos noſtros ſubigunt & domant, plus proficiunt, qæ habent qod oſtendant. illæ peſtes non minùs graves ſunt; famem dico & ſitim, & præcordiorum ſuppurationes, & febrem viſcera ipſa torrentem. Sed latent. nihil habent, qod intendent, qod præferant. hæc, ut magna bella, aſpectu paratáqe vicerunt.* Idem qæſt. nat. c. 59. *Contemne mortem, & omnia, qæ ad mortem ducunt contempta ſunt; ſive illa bella ſunt, ſive navſragia, ſeu morſus ferarum, ſeu ruinarum ſubito lapſu procidentium pondera. numqid ampliùs facere poſſunt, qàm ut corpus ab anima reſolvant? hæc nulla diligentia vitat, nulla felicitas domat, nulla potentia evincit.* Et ibid. l. 6. c. 32. *Qid ad me qàm ſint magni, qibus pereo? ipſum perire non eſt magnum.* Vide *ad l. 7.* § 68.

Φύσεως ἔργον] Ità *l.* 11. § 34. φυσικὸν ἔργον. *l.* 4. § 5. φύσεως μυσήριον. Et *l.* 9. § 3. φυσικὸν ἐνέργημα. Senec. in *qæſt. natur. l. 6. c. 32. Mors* naturæ *lex eſt: mors tributum, officiúmqe mortalium.*

Παιδίον δέ] Senec. *ep.* 110. *Talis eſt animorum noſtrorum confuſio, qalis Lucretio viſa eſt.* (*l.* 2.)

Nam veluti pueri trepidant, atqe omnia cæcis
In tenebris metuunt: ità nos in luce timemus
[*Interdum, nihilo qæ ſunt metuenda magis, qàm*
Qæ pueri in tenebris pavitant, fingúntqe futura.]

Qid ergó? non omni puero ſtultiores ſumus, qi in luce timemus? & epiſt. 36. *Denique finem faciam ſi hoc unum adjecero, nec infantes,* [fatuos. f.] *nec pueros, nec mente lapſos timere mortem: & eſſe turpiſſimum, ſi eam ſecuritatem nobis ratio non præſtat, ad qam ſtultitia perducit.* Vide eundem ſuprà ex *epiſt.* 24. & de *Conſtant. c. 4. ad l. 8.* § 48. Vide & ad *l. 4.* § 3. ὡς ἀνὴρ Epictet. *diſſert. l. 3. c. 24.* Πρὸς ταῦτα τοῦ θεῶν εἰς τὴν πόλιν ταύτην εἰσηγμένος, καὶ ἤδη σοι ἀνδρὸς ἔργον ὀφείλων ἀπλεκτος, πτήσας ὑποπτεῖς καὶ μέμφῃ, καὶ ἀποθηλύνει κλαίουσα γυναικα μωρά; ὅτως οὐδέποτε παύσῃ παιδίον ὢν νήπιον; ἵνα δὲ μὴ ὅτι ὁ τὰ παιδία ποιῶν, ὅσῳ φρονιμώτερος, τοσούτῳ γελοιότερος; Vide *l.* 11. § 23. Idem *ib. c.* 19. ὅτω καὶ αὐξηθέντες φανώμεθα παιδία. παῖς γὰρ ἐν μυσηροῖς, ὁ ἄμουσος· ἐν γραμματικοῖς, ὁ ἀγράμματος· ἐν βίῳ, ὁ ἀπαίδευτος.

Καὶ συμφέρον αὐτῇ] qia ſcil. rerum natura rerum mutationibus iſtis conſtat; ut ſup. § 3. Et ſicut Muſa rhetor, referente M. Senec. *præfat. controv. l.* 5. de nobis, *Mortibus vivimus*; ità mortibus mundus renovatur vigétqe, utì noſter *lib.* 6. § 15.

Πῶς ἄπλετα θεῷ ἄνθρωπος, καὶ πῶς τὰ αὐτοῦ μέρη] Pendent à ſuperioribus iſta; ut novam iſtinc ſectiunculam ordiri nevtiqam ſit conſentaneum.

Hæc enim quæ sequuntur, ex eorum sunt numero, quæ Marcus nobis diligentiùs consideranda in periocha ista proponit: qâ nimirum parte homò Deum attingat, &c. neque enim opus est, ut receptam cum Anton. Lugd. lectionem solicitemus, & ἀντιφέροντες legamus, θεὸς ἀνθρώπῳ. quanquam & Marcus *l.* 12. § 2. de Deo, μόνῳ τῷ ἑαυτῷ νοερῷ μόνῳ ἄπτεσθαι ἐξ ἑαυτοῦ, &c. Plut. Numâ, ὃν ἐφάπλεως θεὸς διώκειν ἄλλως ἢ νοήσει. Dionysius ὠφελιμαῖος de elocut. nomin. c. 1. Τοῖς ἀφθέγκτοις καὶ ἀγνώστοις ἀφθέγκτως καὶ ἀγνώστως συναπτόμεθα, κρείττονι πάντως καὶ ἡμᾶς λογικῆς καὶ νοερᾶς δυνάμεως καὶ ἐνεργείας ἕνωσιν. Epictet. *differt. l.* 1. *c.* 3. Δύο ταῦτα ἐν τῇ γνώσει ἱκανῇ ἐγκαλλαβεῖν, τὸ σῶμα κλῶ, κοινὸν πρὸς τὰ ζῶα, ὁ λόγος ἢ ἢ νοῦς, ἴδιον πρὸς τοὺς θεούς. De anima rationali Galen. in *hortator. c.* 2. Ὦ, μόνῳ τῷ ἐν ἡμῖν κοινωνέμενον θεοῖς. Et *ibid. c.* 7. Τὸ δὴ τῶν ἀνθρώπων γένος, ᾧ πάντες, ὅσοι κοινωνοῦσι θεοῖς τε καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις, τοῖς μὲν καθόσον λογικόν ἐστι, τοῖς δὲ καθόσον θνητόν. βέλτιον ἂν εἴη τῆς πρὸς τὸ κρεῖττον κοινωνίας ἀπολαυόμενον, ἐπιμελουμένους παιδείας. οἷς τυγχάνοντες, τὸ μέγιστον τῶν ἀγαθῶν ἕξομεν. Porphyr. apud Evseb. *præparat. Evangel. l.* 3. *c.* 9. Ψυχὴ μὲν ἐν λογικὴ καὶ ἀθάνατος, καὶ νοῦς ἀπαθὴς ἐν ἀνθρώπῳ φύσει, ἓν μοι δοκεῖ λέγειν εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν στοιχεῖον θεοῦ, καθόσον ἄϋλον καὶ ἀσώματος, νοερόν τε καὶ λογικὴ πᾶν ἐᾶν συνίσκειν, ἀρετῆς ἕξει καὶ σοφίας δεκτικόν. Festivè Clem. *Strom. l.* 3. de homine; Ἔοικεν δ' ὅμως, Κενταύρῳ θεσταλικῷ πλάσμασι, ἐκ λογικοῦ καὶ ἀλόγου συγκείμενος, ψυχῆς καὶ σώματος· ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα, γλῶ τε ἐρίζεται, καὶ σπεύδει εἰς γλῶ. τέτακται δ' ἡ ψυχὴ πρὸς τὸν θεὸν, ἢ γε διὰ τῆς φιλοσοφίας τ' ἀληθοῦς πειρᾶται δοκεῖν.

Καὶ ὅταν πῶς ἔχῃ διακέηται] Xyl. *præterea quomodo afficitur eo tactu pars illa.* Verùm versionis rationem nullam dat, unde qid legerit ariolemur. M. Casavb. legit διαχέηται vertitque, *quomodo pars ea afficitur, qando diffundi videtur.* addit & conjecturam alteram, legi posse, ὅταν πῶς ἔχει ἢ διάκειται, ut posterius vocabulum sit prioris ἐξηγητικὸν, vel à Marco ipso, vel à glossematario aliqo. D. Boot. ὅταν πῶς ἔχον διάκειται. *quomodo se habeat & afficiatur pars ista.* Ego malim, transpositis vocibus locisque suis redditis, qò sensus constet, καὶ πῶς ἔχῃ ὅταν διάκηται, *quomodo se habeat anima, ubi permeaverit, sive perrigerit,* ad Deum ipsum nimirum, vel ad locum eum, qicunque ille tandem fuerit, sibi divinitùs destinatum, postqam à corpore sejuncta fuerit; εἰς τὸν οἰκεῖον ἱδρυθεῖσα τόπον, uti Æschines in *Axiocho.* vel etiam cum Merico, ὅταν διαχέηται, sed sensu diverso; *ubi diffusa & dissipata fuerit,* corporis nimirum compage solutâ. Marcus lucem præfert, qi *l.* 4. § 21. ὅπῃ ποτὲ συμπνεύσασα μεταβάλλοι καὶ χέοιτο. Senec. *ep.* 88. *Innumerabiles sunt qæstiones de animo. unde sit; qalis sit; qando esse incipiat; qàm diu sit; an aliunde aliò transeat, & domicilium mutet, ad alias animalium formas aliàsqe conjectus: annon ampliùs qàm semel serviat, & emissus vageatur in toto: utrùm corpus sit, annon sit; qid sit facturus, cùm per nos aliqid facere desierit: qomodo libertate suâ usurus, cùm ex hac effugerit cavea: an obliviscatur priorum, & illic nôsse se incipiat, cùm de corpore abductus in sublime secesserit.* Varias autem hac in parte Stoicorum sententias (neque enim satis ipsis inter se convenisse videtur) apud Lipsium legas licet, *Physiolog. Stoic. l.* 3. *cap.* 14. Ambiguè nostrer ubique ferè. Sed & Seneca, & Socrates ipse; uti ostendemus ad *lib.* 4. § 16. Salmas. interim titulum fuisse ista suspicatur tractatûs alicujus, qi jam perierit, insequentis.

§ 13. Καὶ τὸ νέρθεν γᾶς, φησὶν, ἐρευνῶν] Pindari verba sunt, à Socrate in Platonis *Theæteto* de genuino philosopho usurpata, cujus verba *infrà ad l.* 11. § 1. sunt exhibenda. Usurpârunt & post Socratem ex Platone Porphyr. *de abstin. animal. l.* 1. Galen. *hortator. ad artes c.* 1. Clemens Alex. *Strom. l.* 5. Et ex Clem. Evseb. *præpar. Evang. l.* 13. *c.* 13. Theodoret. *therap. l.* 12. Verùm aliter illi omnes qàm nostrer istîc; qi non virtuti, sed vitio dat, qòd istorum curiosi homines, vitæ mentisque suæ inspiciendi ac discutiendi negligentiores existant. Pari ferè modo artes illas, qæ *liberales* vulgò dicuntur, exagitat Seneca *epist.* 88. *Metiri me geometres docet latifundia. potiùs doceat, qomodo metiar, qantum homini sit satis. Numerare docet me Arithmetica, & avaritiæ commodare digitos. potiùs doceat, nihil ad rem pertinere istas computationes: non esse feliciorem, cujus patrimonium tabularios lassat: imò qàm supervacua possideat, qi infelicissimus futurus est, si qantum habeat, per se computare cogatur. Qid mihi prodest scire agellum in partes dividere, si nescio cum fratre dividere? qid prodest colligere subtiliter pedes jugeri, & comprehendere etiam siqid decempedam effugit, si tristem me facit vicinus potens, & aliqid ex meo abradens? Doces me, qomodo nihil perdam ex finibus meis? at ego discere volo, qomodo totus hilaris amittam.* Et reverâ, ut Augustin. *Confess. l.* 5. *c.* 4. leviusculè inflexus. *Dubitare stultum est, qin fidelis homo, qamvis nec saltem septentrionis gyros noverit, melior sit, qàm mensor cœli, & numerator siderum, & pensor elementorum, & negligens sui.* cùm ille, *tui,* dixerit, Deum allocutus.

Τὰ ἐν τοῖς ἧσσον πλησίον ψυχαῖς διὰ τεκμάρσεως ζητοῦντος] Vel physiognomonias notat, qi ex indiciis externis de aliorum ingeniis conjecturam facere profitentur: vel innatum illud generi humano vitium perstringit, qo in alienos affectus cordisque recessus intimos induere sese plerique gestiunt; *curiosum genus ad cognoscendam vitam alienam, desidiosum*

ſam ad corrigendam ſuam, ut ſcitè Avg. *confeſſ. l.* 10. *c.* 2.

Πρὸς μόνῳ τῷ ἔνδον] Opportunum itaque hîc monitum illud Homericum *Odyſſ. Σ. v.* 392.

Ὄφρ' ἴστι τοι ἐν μεγάροισι καμόντ' ἀγαθόν τε τέτυκται.

quem verſum Socrates præ omnibus ſemper rebus ſibi cordi eſſe dicebat, ut Gellius ſcripſit *noct. Attic. l.* 4. *c.* 6. eidémque in ore crebrum fuiſſe, tradidit Demetrius Byzantius, utì Laërt. *l.* 2. qò à naturæ rerum aliarum phyſicâ ſpeculatione abduceret homines ad ethicæ ſive moralis philoſophiæ ſtudium, qâ animum cujusque proprium diſcurrendi, dignoſcendi, corrigendi, perpoliendi, modus methodúſque commonſtratur. qin & eo fine uſurpatum, à Diogene, prodit Diocles apud Laërt. *l.* 6. in *Menedem. Cynic.* ab Ariſtippo, Evſeb. *prapar. Evang. l.* 1. *c.* 5. Lavdant & Plutarch. in *præcept. Salub.* & *de Commun. notit. c.* 10. Sext. Empir. *de philoſoph. l.* 1. *c.* 1. & *l.* 10. *c.* 1. Dio Pruſ. *orat.* 40. Optimè Plut. *de Curioſ.*

Τί τ' ἀλλότριον, ἄνθρωπε βασκανώτατε,
Κακὸν ἐξυθρικεῖς, τὸ δ' ἴδιον παρορᾷς;
μετάθες ἔξωθεν, καὶ μετάστρεψον εἴσω τὼ πλυνοσκοπύλω.

Τῷ ἔνδον ἑαυτῦ δαίμονι] *Mentem* cujusque nunc *dæmonem*, nunc & *Deum* dicit. Sic *l.* 3. § 3. Ὁ μὲν γὰρ νοῦς καὶ δαίμων. & § 16. τὸν ἔνδον ἐν τῷ στήθει ἱδρυμένον δαίμονα. & *l.* 5. § 27. ὁ δαίμων, ὃν ἑκάστῳ συνεστάτω καὶ ἡγεμόνα ὁ Ζεὺς ἔδωκεν. & *ibid.* § 10. τὸν ἐμὸν θεὸν καὶ δαίμονα. & *l.* 3. § 5. ὁ ἐν σοὶ θεός. Plato in *Timæo*: Τὸ δὴ θεῖον τὸ κυριώτατον παρ' ἡμῖν ψυχῆς εἶδος διανοεῖσθαι δεῖ τῇ δὲ, ὡς ἄρα αὐτὸ δαίμονα θεὸς ἐκάστῳ δέδωκε τοῦτο. ὃ δὴ φαμὲν οἰκεῖν μὲν ἡμᾶς ἐπ' ἄκρῳ τῷ σώματι, τοῖς δὲ τῷ ἐν ἀέρᾳ συγγένειαν ὑπὸ γῆς ἡμᾶς αἴρειν, ὡς ὄντας φυτὸν, οὐκ ἔγγειον, ἀλλ' ἀέριον.

Καὶ τοῦτον γνησίως θεραπεύειν] Plato *Timæo* poſt ſuperiora illa: Τὸν δὴ ἀεὶ θεραπεύοντα τὸ θεῖον, ἔχοντά τε αὐτὸν εὖ μάλα κεκοσμημένον τὸν δαίμονα ξυνοίκιον ἐν αὑτῷ, διαφερόντως εὐδαίμονα εἶναι. θεραπεία δὲ δὴ πάντῃ παντὸς μία, τὰς οἰκείας ἑκάστῳ τροφὰς καὶ κινήσεις ἀποδιδόναι· τὰς δ' ἐν ἡμῖν θείῳ ξυγγενεῖς εἶναι κινήσεις, αἳ δὴ παντὸς διανοήσεις καὶ περιφοραί· Apul. *de Socrat. gen.* *Si cotidiana eorum æra diſpungas, invenies in rationibus multa prodigè profuſa, & in ſemet nihil, in ſui, dico, dæmonis cultum.* Et Senec. *epiſt.* 41. *Sacer intra nos ſpiritus ſedet, malorum bonorúmque noſtrorum obſervator & cuſtos. hic prout à nobis tractatus eſt, ità nos ipſe tractat.*

Καθαρὸν πάθος] τοῦτον κ. τ. Svidas in Εἰκαῖον. qi & mox θεῦ pro θεῶν. Affectus autem Stoicos prorsùs ſuſtuliſſe, nulli non notum.

Καὶ εἰκαιότητι] Εἰκαῖον, μάταιον, ἀνωφελές. Svid. adductis Marci verbis hiſce.

Φίλα δὲ συγγένειαν] Eam nimirum, de qa *ſuperiùs* § 1. Sed & *l.* 9. § 27. φύσει γὰρ φίλοι. Et *l.* 11. § 8. φύσει συγγενῆ καὶ φίλον.

Τέρπον τινα ἐλεεινά] Ità *l.* 7. § 26. *ubi qis in te peccaverit, cogita ſtatim apud te, qid illud fecerit, qod bonum malúmve ratus, id culpæ admiſerit:* τοῦτο γὰρ ἰδὼν ἐλεήσεις αὐτόν. *hoc enim perſpecto, miſereberis hominis*, qòd tali nimirum opinione imbutus ſit. Et ſunt reverâ improbi homines ὄντα μᾶλλον ἢ φθόνε ἄξιοι, (contrà qàm de rebus ſuis Andocides *orat. de reditu.*) *miſeratione potiùs qàm indignatione digni. Nam ſicuti corporum langvor, ità vitioſitas qidam eſt qaſi morbus animorum. cùm itaque ægros corpore minimè dignos odio, ſed potiùs miſeratione judicemus, multò magìs non inſeqendi, ſed miſerandi ſunt, qorum mentes omni langvore atrocior urget improbitas.* Boeth. *Conſol. phil. l.* 4. *c.* 4. Et Hilar. *in Pſal.* 118. § 7. *Sanctus qiſqe cùm cæditur, non humilitatis ſuæ qi cæſus eſt, ſed inſolentiæ ejus qi cædit, miſeretur: ut à veſano filio pater, ut ab amente ægroto medicus contumeliam paſſus, dolorem, non ex eo qod perpeſſus fucrit, ſentit; ſed ob id, qod ille qem ſanum eſſe cuperet, injuriam ſibi veſanus intulerit.* Libanius itidem *orat.* 12. Τὸν παραφερόμενον ἄνθρωπον, ὃ κολάζειν νόμος, ἀλλ' ἐλεεῖν, καὶ πειρᾶσθαι τέχνῃ τῇ περὶ ἰατρῶν ἐπανορθοῦν. ὁρᾷς γὰρ τύπτοντα τὸν μαινόμενον, ὁρᾷς ἕλκωμα νόσῳ ποιήσαντα, τῷ νόσον καταγορεῦ. Stoicis autem improbi omnes amentes habentur. Ità Epictetus *diſſert. l.* 1. *c.* 18. Πεπλάνηται περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. χαλεπαίνειν ἂν δεῖ αὐτοῖς, ἢ ἐλεεῖν αὐτούς; qaſi diceret, iſtud potiùs. Et Marcus *l.* 7. § 25. δεῖ ἓν συγγινώσκειν· *ignoſcere oportet.* Sed & *l.* 1. § 15. τὸ συγγνωμονικὸν, à Maximo, qi & Stoicus ipſe, didiciſſe ſe profitetur. Verùm cavtè iſtîc & cum reſtrictione aliqa, πρόπον τινα ἐλεεινά, id eſt, *modo qodam miſeranda* dixit, nè in dogma Stoicum peccare videatur, qod ſtatuit ἐλεᾶν δὲ πάθος, καὶ συμπαθὲς ἄλογον, *miſericordiam eſſe ægritudinem ſive perturbationem, contractionémque animi, à ratione alienam.* itaque τοὺς σοφοὺς ἐλεήμονας μὴ εἶναι· *Sapientes non eſſe miſericordes.* Laërt. *lib.* 7. in *Zenone.* de qo & Lactant. *inſtit. lib.* 3. *c.* 22. *Illud ſatis eſt ad coarguendum hominis errorem, qòd inter vitia & morbos miſericordiam ponit.* Cicero *orat. pro Muren.* ex Zenonis ſententia, *cujus inventorum æmuli ſint Stoici, Neminem miſericordem eſſe, niſi ſtultum & levem.* cùm Plato & Ariſtoteles contrà docuerint, *Viri boni eſſe miſereri.* Qin & Evripid. contrà prorſus qàm Stoici, in *Antiopa* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3.

Ἔνεστι δ' οἴκτῳ, ἀμαθίᾳ μὲ ἁδαμῶ,
Σοφοῖσι δ' ἀνδρῶν. καὶ γὰ ἐν ἀζημίαν
Γνώμαν ἐνεῖναι τοῖς σοφοῖς λίαν σοφόν.
Non imperiti motus eſt miſereſcere,

Sed eſt viri ſapientis, noxæq; imminet,
Cùm ſapere ſeſe qi putant, ſapiunt nimis.

Et Senarius Græcus,

Ἀνελεῆς πονηρὸν καλόν ἐστι μαλακόστομον.
Miſereſcere haud ſcit impii cordis rigor.

Nec inclebre, aut inſcitum, Phocionis illud apud eundem, *tit.* 1. Οὔτε ἐξ ἱεροῦ βωμὸν, ὅτε ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀφαιρετέον τὸν ἔλεον· *Nec è templo aram,* (ad quam miſeris & vexatis receptus ſit;) *nec ex vita humana tollendam miſericordiam.* Iſtâ ſiquidem ſublatâ, qod Plinius *l.* 7. *c.* 19. *Exit hic animi tenor aliqando in rigorem qendam torvitatémq; naturæ duram & inflexibilem, affectúsque humanos adimit.* Verùm Stoicorum dogma iſtud Seneca clariſſimè explicat, *de clement. l.* 2. *c.* 4, 5. *Miſericordiam plerique ut virtutem laudant, & bonum hominem vocant miſericordem: hæc autem vitium animi eſt. Eſt enim vitium puſilli animi, ad ſpecim alienorum malorum ſuccidentis. itaque peſſimo cuique familiariſſima eſt.* Et mox: *Miſericordia eſt ægritudo, ob alienarum miſeriarum ſpeciem. ægritudo autem in ſapientem virum non cadit.* Deniq; *c.* 6. *Miſericordia vitium eſt animorum, nimis miſeriæ faventium: qam ſigis à ſapiente exigit, propè eſt, ut lamentationem exigat, & in alienis funeribus gemitus.* Porrò iſta, qia durius aſperiúsque dicta videri poterant, mitigare conatur idem *ibidem*, ubi ſubjicit, *c.* 5. & 6. *Sapiens ergò non miſeretur; qia & ſine miſeria animi non ſit. Cæterùm omnia, qæ qi miſerentur, dolentes faccrent, hic libens & alacri vultu faciet. Succurret alienis lacrymis, non accedet: dabit manum navfrago, exuli hoſpitium, egenti ſtipem: donabit lacrymis maternis filium, & catenas ſolvi jubebit, & ludo eximet; & cadaver etiam noxium ſepeliet. at faciet iſta tranquillâ mente, vultu ſuo. Ergò non miſerebitur ſapiens, ſed ſuccurret, ſed proderit, in commune auxilium natus ac publicum bonum, &c.* Itaq; Plut. *de tranqill.* Ἔνιοι γὰρ φιλοσόφων καὶ τὸν ἔλεον ἀφέντες ἀπαθεῖς ἀνθρώπους γενέσθαι, ὡς καλὸν τῷ βοηθεῖν, καὶ συμπαθεῖν καὶ συνεπιδόναι τοῖς πλησίον ὄντι· ὃ δὲ μεῖζόν ἐστιν, ἀδὲ αὐτῆς ἀμβλυνόντων καὶ διακειμένων φαύλως τὸ ἥδιον ἀδυνατοῦντες ἀδυμεῖν καὶ δυσφορεῖν ἐάσιν, ἀλλὰ διεστραμμένοι πρὸς λύπης τὸ κοινὸν. Scilicet talem volunt eſſe ſapientis affectum, qalem noſtri *miſericordiam divinam* prædicant. Qi, ut avtor libri *de patient.* ſub Auguſtini nomine, ſive Hugo is de S^o. Victore, ſive alius qis eſt, *c.* 1. *Zelat ſine aliqa moleſtia, iraſcitur ſine aliqa perturbatione, miſeretur ſine aliqo dolore, patiens eſt ſine ulla paſſione. Si, tanqam noſtra, illa cogitamus, in illo nulla ſunt.* Videatur Anſelm. *proſolog. c.* 8. & Thom. Aqin. *ſumm. l.* 1. *q.* 21. *a.* 3. Qin & Avg. ipſe *de morib. Eccles. Cathol. l.* 1. *c.* 27. *Quare illa omnia, qibus hujuſcemodi malis incommodiſve reſiſtitur, qi officioſè atqe humaniter præbent, miſericordes vocantur, etiamſi ſapientes uſqe adeò ſint, ut jam nullo animi dolore turbentur. nam qis ignoret ex eo appellatam eſſe miſericordiam, qòd miſerum cor faciat condolentis alieno malo?* Qanqam reverâ *miſericordia* potiùs dicta, *qòd cordi ſit aliena miſeria.* Zanch. *de natur. Dei, l.* 4. *c.* 4. *q.* 1. Verùm pergit Avg. *Et qis non concedat ab omni miſeria liberum eſſe debere ſapientem, cùm ſubvenit inopi, cùm veſtit nudum, cùm peregrinum tecto excipit, cùm oppreſſum liberat, cùm denique humanitatem ſuam uſqe ad ſepulturam porrigit mortuorum? etiamſi id faciat mente tranqillâ, nullis aculeis doloris inſtinctus, ſed adductus officio bonitatis, miſericors tamen vocandus eſt. huic enim nihil obeſt nomen, cùm abſit miſeria.* Verùm & ea Græco vocabulo abeſt. qod & Zanchius obſervavit, itaqe de nomine tantùm controverſia eſt. Veruntamen mox Stoicos obliqè perſtringens, qibuscum tamen de re ipſa conſentire planè videtur; *Stulti verò*, inqit, *cùm miſericordiam qaſi vitium devitant, qia officio ſatis moveri nequeunt, ſi nec perturbatione commoventur, congelaſcunt potiùs rigore inhumanitatis, qàm rationis tranqillitate ſerenantur. Itaqe multò prudentiùs Deus etiam ipſe miſericors dicitur: qi qemadmodum dicatur, reſtat intelligere iis, qi ſeſe idoneos religione ſtudióq; præſtiterint.* Vides, uti Senecæ gemina ferè, qoad ſenſum, loqatur; de vocabuli uſu duntaxat Senecæ nevtiqam concedens. Nam qod *retract. l.* 1. *c.* 7. de ſapientibus qod hîc dictum eſt, *non ſic accipiendum* monet, *qaſi definierit, in hac vita eſſe tales ſapientes, qandoqidem non, cùm ſint; ſed etiamſi ſint, dixerit.* Nec hoc à Stoico dogmate abhorrere prorſus videtur, qi, *qis ſapiens ſit, avt fuerit*, inqit Cicero *Academ. l.* 4. *nec ipſi ſolent dicere.* qíqe *ſapientem*, vel ſapientis ideam potiùs, *talem nobis delineant, qalem nemo mortalis eſt unqam conſecutus*, ut idem *de amicit.* Ἔστι γὰρ ἐκεῖ ἀδαιμονῆσαι γῆς, ἀδὲ γέγονεν, ut Plut. *de Stoic. contradict. c.* 13. Qanqam avdentiùs Senec. *de ſapient. conſtant. c.* 7. *Non eſt, qod dicas, ità ut ſolet, hunc ſapientem nostrum nuſqam inveniri. non fingimus iſtud humani ingenii vanum decus, nec ingentem imaginem falſæ virtutis concipimus, ſed qalem confirmamus, exhibuimus & exhibemus.* Non te certè, Seneca, qod & ipſe alibi fateris. Ad veritatem propiùs acceſſere illi, qi (Stobæo referente *collectan. tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8.) κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους σοφόν τινα γεγονέναι νομίζεσι· hoc eſt, *primis temporibus*, ante lapſum nimirum primævum, *ſapientem exiſtimant qendam extitiſſe.* Verùm hæc utcunqe ſe habeant, patet hinc interim, cur noſter iſtîc oratione ſuſpenſâ uſus, τρόπον τινὰ, non ἁπλῶς, ἐλεεινὰ dixerit.

Δι' ἄγνοιαν] Vide *ſupr.* § 1. & *l.* 11. § 18. Polyb. *hiſt.* 12. Δεῖ τοῖς μὲν κατ' ἄγνοιαν παραπίπτουσι, διδόναι συγγνώμην· τοῖς δὲ κατ' αἵρεσιν, ἀπαραλλάκτως ἔχειν. Sic Perſ. *Sat.* 3.

—*caret culpâ, neſcit qid perdat.*—

Verùm

Verùm in istis distinctiones qasdam adhibet Aristotel. *Ethic. l.* 3. *c.* 1. primò siqidem distingvit περὶ τῆς ἀγνοίας. Ἀγνοεῖ μὲν ἕν πᾶς ὁ μοχθηρὸς, ἃ δεῖ πράττειν, καὶ ὧν ἀφεκτέον· καὶ διὰ τὴν τοιαύτην ἁμαρτίαν ἄδικοι καὶ ὅλως κακοὶ γίνονται. τὸ δ' ἀκούσιον βέλτιον λέγειν, ὅταν εἴ τις ἀγνοεῖ τὸ συμφέρον· ἡ γὰρ ἐν τῇ προαιρέσει ἄγνοια, αἰτία τῷ ἀκουσίῳ, ἀλλὰ τῆς μοχθηρίας. διὸ ἡ καθόλου φέρονται γὰρ διά γε ταύτην· ἀλλ' ἡ κατ' ἕκαστα, ἐν οἷς καὶ περὶ ἃ ἡ πρᾶξις· ἐν τούτοις γὰρ καὶ ἐλεεῖν καὶ συγγνώμη· ὁ γὰρ τούτων τι ἀγνοῶν, ἀκουσίως πράττει. Secundò distingvit inter τὸ δι' ἄγνοιαν, καὶ τὸ ἀγνοοῦντα πράττειν. Ἕτερον ᾖ, inqit, ἔοικε καὶ τὸ δι' ἄγνοιαν πράττειν, τῷ ἀγνοοῦντα πράττειν. ὁ γὰρ μεθύων ἢ ὀργιζόμενος, οὐ δοκεῖ δι' ἄγνοιαν πράττειν, ἀλλὰ διά τι τῶν εἰρημένων· οὐκ εἰδὼς ᾖ, ἀλλ' ἀγνοῶν. Clemens Marco σύμφωνα planè *Strom. l.* 4. Κἂν μισῶσι τὸν ἐλεγχόν τινες, ὅτι ἐν οἷς τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν, δικτέον τῆς ἁμαρτίας τὴν γνώμην αὐτῶν. Epictet. *l.* 1. *c.* 28. Τί γὰρ λέγεις αὐτῇ, ὅτι πεπλάνηται τὰ λοίπα περὶ τῶν μεγίστων; οὐχὶ δ' ἐᾶσον μᾶλλον ἐλεεῖς, ὡς τὸν τυφλὸν ἐλεεῖμεν, ὡς τὸν χωλὸν, ὅτι τοὺς τὰ κυνάρια τίκτουσι τυφλωμένους καὶ ἀποκεχωλωμένους; Obiter monendum, apud Svidam hinc restitui posse vocem ἐλεᾶν, qæ periochen istam recitanti in Δαίμων, excidit; sicut & in seqentibus negativa.

Οὐκ ἐλάττων ἡ πήρωσις αὕτη] qâ laborant ii, qos πεπηρωμένους περὶ ἀρετὴν Philosophus dixit, *Ethic. l.* 1. *c.* 9. Hæc est illa sive πήρωσις sive τυφλότης, non corporis, sed *mentis cæcitas*, de qâ & noster *infrà l.* 4. § 23. τυφλὸς, ὁ καλαμύων τὸ νοερὸν ὄμμα· qam & sacra pagina passim tangit. Esai. *c.* 6. *v.* 9, 10. & *c.* 42. *v.* 18, 19. Matth. *c.* 13. *v.* 13, 15. & *c.* 15. *v.* 14. Joan. *c.* 9. *v.* 39, 40. & *c.* 12. *v.* 40. Luc. *Act. c.* 28. *v.* 26, 27. Pavl. *ad Ephes. c.* 4. *v.* 18. Petr. *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 9. Joan. *Apoc. c.* 3. *v.* 17. Eam Marcus non immeritò corporeâ illâ nihilo minorem, imò majorem deteriorémq; multò, pronunciat. Καὶ γὰρ ἔστι, τὸ κυνιώτερον ἦθος ἐν αὐτοῖς, διάνοιαν πεπήρωται, ἧς βαθὺ σκότος ἀφεγγωσία κατέχει. Philo *de provident.* apud Evseb. *præpar. Evang. l.* 8. *c.* 14. Ἄγνοια γὰρ χαλεπωτέραν τῆς ἐν τῷ σώματι πήρωσιν ὑπομένουσα τὴν ψυχὴν, πάντων ἁμαρτημάτων αἰτία γίνεται. Idem *de ebriet.* Epictetus etiam *dissert. l.* 1. *c.* 18. ubi eandem, qam Marcus hîc, cavsam agit: Ἀλλ' ἐκεῖνον τὸν πεπλανημένον καὶ ἐξηπατημένον περὶ τῶν μεγίστων, καὶ ἀποτετυφλωμένον, ὃ τῶν ὄψιν τῶν διανοητικὴν τῶν λαμπρῶν καὶ μελάνων, ἀλλὰ τῶν γνώμην τὴν διανοητικὴν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν μὴ ἀπολλυμένην. πῶς οὐκ ἀνάξιόν τοῦτο; καὶ ἐκείνῳ ὅμοιον· τοῦτον ἕν τὸν τυφλὸν μὴ ἀπολλύναι, καὶ τὸν κωφόν; μεγίστη γὰρ βλάβη ἡ τῶν μεγίστων. Flaccus *l.* 1. *epist.* 10.

Non qi Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aqinatem potantia vellera fucum,
Certiùs accipiet damnum, propiúsve medullis;
Qàm qi non poterit verum distingvere falso.

Contrà Antonius Didymum ob cæcitatem corpoream tristiùs pavlò se habentem, cùm tamen mentis acumine cumprimis polleret, *Miror*, ait, *prudentem virum ejus rei dolere damno, qam formicæ & muscæ & culices habent; & non lætari illius possessione, qam Sancti soli & Apostoli meruerunt.* Ex qo pervides, (Hieronymi sunt *ad Castrutium*) qod multò melius sit spiritu videre, qàm carne; & illos oculos possidere, *in qos peccati festuca non possit incidere.* Vide *l.* 3. § 14.

§ 14. Τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον· εἰ μὴ τὸ ἀπολλύμενον ἦν ἴσον· καὶ τὸ ἀπεβαλλόμενον ἔστω ἀκαιρότερον ἀναφαίνεται] Corrupta ista esse monitu nihil opus. corrigere forsan havd ità proclive fuerit. Svidas in Ἀκέραιον (pro qo tamen, Ἀκαιρότερον substituendum esse liqet) sic habet: Τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον· καὶ τὸ ἀπολλύμενον οὐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀπολλύμενον ἔστω ἀκαιρότερον φαίνεται. Qid si legerimus? Τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον· καὶ τὸ ἀπολλύμενον ἦν ἴσον· καὶ τὸ ἀπεβαλλόμενον ἔστω ἀκαιρότερον ἀναφαίνεται. ab avtoris mente certè ista nevtiqam discedunt: hoc enim vult; *Nihil refert, vitam qis diutissimè protrahat, an brevissimè defungatur. idem siqidem prorsus est, qod uterqe istorum tum superando vivit, tum moriendo amittit; atqe idipsum punctum temporis insecabile duntaxat. qm enim tempus præsens idem utrique sit, nec amitti possit nisi qod in præsentiarum habetur; idem necesse est id sit, qod uterqe moriendo amittit. Illud autem est insecabile qiddam. & hoc igitur.* Ità *l.* 12. § 26. Τὸ παρὸν μόνον ἕκαστος ζῇ, καὶ τοῦτο ἀποβάλλει. Communicavi conjecturam hanc meam viro clariss. D. Salmasio, qi de aliis locis reqisitus, pro liberalitate sua, & de isto sententiam suam responso inseruit. cui probari cùm videam, non jam ampliùs pro mera conjectura habeo.

Εἰς ταὐτὸ ἕν κατίσταται] Ità *l.* 9. § 33. Καὶ ὁ ἐχαλογήρως ἀποθανὼν εἰς ἴσον κατασταθήσεται τῷ ὡρῴρῳ. Sen. *qæst. nat. l.* 6. *c.* 32. *Hæc omnia feres constanter, si cogitaveris nihil interesse inter exiguum tempus & longum. horæ sunt qas perdimus. puta dies esse, putá menses, puta annos: perdimus illos, nempe perituros. qid, oro te, refert, num perveniam ad illos? fuit tempus, & avidissimos sui deserit. nec qod futurum est, meum est, nec qod fuit: in puncto fugientis temporis pendeo: & magni est modicum fuisse.* eleganter Lælius ille *sapiens dicenti cuidam, Sexaginta annos habeo: Hos, inqit, dicis sexaginta, qos non habes? nè ex hoc qidem intelligimus incomprehensibilis vitæ conditionem & sortem temporis semper alieni, qòd annos annumeramus amissos.* Qæ postrema favere possent superioris clavsulæ lectioni vulgatæ, qam Mer. Casavb. etiam admisit, εἰ μὴ τὸ ἀπολλύμενον ἐν ἴσον· ut *tempus præteritum, qod jam amis-*

ſum eſt, inæqale eſſe concedatur, cùm longius his, illis brevius extiterit: ſi id Marci illatio ullo modo patereretur. Verùm is illud tantùm amitti, qod habetur, contendit: & utrumq; *inſecabile* eſſe concludit, & qod amittitur & qod habetur.

Ἀκαριαῖον] *Infrà* § 17. Τὸ ἀνθρωπίνῳ βίῳ ὁ χρόνος σημεῖον. & *l.* 3. § 10. Μόνον ζῇ ἕκαστος τὸ παρὸν τοῦτο τὸ ἀκαριαῖον· τὰ δ' ἄλλα ἢ βεβίωται, ἢ ἐν ἀδήλῳ. Senec. *de brev. vit. c.* 10. *Singuli tantùm dies, & hi per momenta præſentes ſunt.* & *ibid. In tria tempora vita dividitur; qod eſt, qod fuit, qod futurum eſt. Ex his qod agimus breve eſt, qod egimus certum, qod acturi ſumus dubium.* Et in hoc igitur ſenſu verum eſt, qod Poeta neſcio qis, apud eundem. *ibid. c.* 2.

Exigua pars eſt vitæ, qam nos vivimus.

qod eſſe ex Menandri *plocio* traductum, unde iſtud Stobæo *tom.* 2. *tit.* 108. laudatur,

Μικρόν τι τοῦ βίου καὶ στενὸν ζῶμεν χρόνον,

docet Janus Rutgerſius. *Var. lect. l.* 4. *c.* 17.

Ὃ γὰρ ἂν ἔχει, πῶς ἂν τις τοῦτο αὐτῷ ἀφέλοιτο] Hinc proverbialia illa, Plavt. *Aſinar. act.* 1. *ſcen.* 1. *v.* 79. —— *maximas nugas agis.*

Nudo detrabere veſtimenta me jubes.

Téne ego defravdem, cui ipſe nihil eſt in manu? Apul. *fabul. Mileſ. l.* 1 *Qid viatori de ſumma pauperie latrones auferre poſſunt? an ignoras, inepte, nudum nec à decem paleſtritis deſpoliari poſſe?* Joannes ille oris avrei *in Matth. homil.* 83. *nec à centum.*

Ἢ οὐκ ἀκούεις, inqit, τῆς παροιμίας λεγούσης, ὅτι τὸν πένητα καὶ γυμνὸν οὐδὲ ἑκατὸν ὁμοῦ συνελθόντες δύνανται ἀποδῦσαί ποτε.

Πάντα ἐξ ἰδίας ὁμοιότητος] Ità *l.* 6. § 37. Πάντα ὁμωνυμίᾳ καὶ ὁμοιότητι. & § 46. ἀεὶ τὸ αὐτὸ καὶ τὰ ὁμοιότητες. & *l.* 9. § 35. ἐξ αἰῶνος ὁμοιότης ἐγίνετο, καὶ εἰς ἄπειρον τοιαύτη ἕτερα ἕξει. & *l.* 7. § 1. πάντα συμβαίνει, καὶ οὐδὲν καινόν. & *l.* 12. § 26. πᾶν τὸ γινόμενον ἔστιν ἀεὶ ἐγίνετο, καὶ γενήσεται, καὶ νῦν πανταχοῦ γίνεται. Idem tractat argumentum & *l.* 4. § 32. & *l.* 10. § 27. Lucret. *l.* 3.

——*eadem ſunt omnia ſemper.*

Ἀνακυκλέμενα] Sic *l.* 9. § 28. Ταῦτά ὅτι τοῦ τοῦ κόσμου ἐγκύκλια, ἄνω κάτω, ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα. Ariſtot. *Phyſic. l.* 4. *c.* 14. & *Problem. l.* 17. *q.* 3. Καθάπερ φασὶ, κύκλον εἶναι τὰ ἀνθρώπινα. qo loco & Alcmæonis illud feſtivum commemoratur, τοὺς ἀνθρώπους διὰ τοῦτο ἀπόλλυσθαι, ὅτι οὐ δύνανται τῷ ἀρχῷ τῷ τέλει προσάψαι· hoc eſt, ἀναγκάζεσθαι πάλιν ἐπὶ τὸ ἀρχὴν, καὶ συνεχῶς ποιεῖν. itaqe *circulationem* iſtam intelligendam de rebus, non numero, ſed ſpecie iiſdem recurrentibus. & Plato *Timæo*: τοῦτο ἅμα πᾶν, οὗ πρόχειρα παραμυθία, γίγνεται. Senec. *epiſt.* 24. *Nullius rei finis eſt: ſed in orbem nexa ſunt omnia: fugiunt ac ſequntur. diem nox premit, dies noctem: aſtas in autumnum deſinit, autumno hyems inſtat, qæ vere compeſcitur. omnia tranſeunt, ut revertantur. Velut in orbe avt pilâ, motu ordo mutatur, & qæ ſegebantur præcedunt, & qæ occidebant oriuntur; omnia, qomodocunqe ierint, in idem revertuntur.* Idem *de benef. l.* 5. *c.* 8. Tertull. *de reſurr. c.* 12. pòſt ſuperiùs exhibita *ad* § 3. *Totus hic orbis revolubilis rerum, &c.* Tacit. *annal. l.* 3. *Rebus cunctis ineſt qidam velut orbis.* Et Avrel. Victor. in *Aurelian. Cuncta in orbis modum vertiginibilqe accidere, qod rursum naturæ vis ferre neqeat ævi ſpatio.* ità reſtituit ſententiam optimam, peſſimè habitam Cl. Salmaſius *ad Spart. Sever.* Sophocl. *Trachin.* Ἐπὶ πᾶμα γὰρ χαρὰ πᾶσι κυκλοῦσιν, ὥσπερ ἄρκτοι τροφάδες κελαδοῦσι. Et Ariſtot. *Ethic. l.* 1. *c.* 10. Τὰς τύχας πολλάκις ἀνακυκλεῖσθαι περὶ τοὺς αὐτούς.

Οὐδὲν διαφέρει] *Nihil*, inqit, *refert per breve aliqod temporis ſpatium, an in perpetuum iſta videris.* qare? qia nimirum, ut *l.* 6. § 36. Ὁ τὰ νῦν ἰδὼν, πάντα ἑώρακεν, ὅσα τε ἐξ ἀϊδίου ἐγένετο, καὶ ὅσα εἰς τὸ ἄπειρον ἔσται. πάντα γὰρ ὁμοφυῆ καὶ ὁμοειδῆ. Ità *l.* 9. § 37. Ἴσον τὸ ἑκατὸν ἔτεσι, καὶ τὸ τεσσαράκοντα ταῦτα ἰσχύσαι. & *l.* 12. § 35. Τὸν κόσμον θεωρῆσαι πλέονι ἢ ἐλάσσονι χρόνῳ, οὐδὲν διαφέρει. Ità qod Senec. *ep.* 101. *Nihil interceſt inter diem & ſeculum.* Vide & *l.* 3. § 7. & *l.* 7. § 49. Menander *ſuppoſititio*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

——τὸν εὐτυχέσταλον λέγω,

Ὅστις θεωρήσας ἀλύπως, Παραμένων,
Τὰ σεμνὰ ταῦτ' ἀνῆλθεν, ὅθεν ἦλθεν ταχύ·
Τὸν ἥλιον, τὸν κοινὸν ἀέρα, ὕδωρ, νέφη,
Πῦρ. ταῦτα κἂν ἑκατὸν ἔτη βιώσεται,
Ὄψει παρόντα· κἂν ἐνιαυτὸν σφόδρ' ὀλίγως.
Γεμιώτερα τούτων ἕτερα οὐκ ὄψει ποτέ.

i. e. vertente Grotio,

——*hunc credo feliciſſimum,*
Qi cùm ſpectârit, Parmeno, placidè Deûm
Auguſta dona, redit citò unde venerat:
Jubar, ingam, ſolis publicum, nubes, aqas,
Ignem. namqe annos qamvis centum vixerit,
Eadem videbit: ſitq, licèt ævi brevis;
Tamen iſtis nihil eſt conſpicari pulcrius.

Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 16. conqerenti exuli qòd Athenas non videret: Πότε ἦν Ἀθῆναι πάλιν ὅλον, καὶ τὸν ἀκρόπολιν; τάλας οὐκ ἀρκεῖ σοι, ἃ βλέπῃς καθ' ἡμέραν; χρεῖττόν τι ἔχεις ἢ μεῖζον ἰδεῖν τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης, τῶν ἄστρων, τῆς γῆς ὅλης, τῆς θαλάσσης;

Ὁ τάχιστα τεθνηξόμενος] Deprehenditur vox eadem hæc *l.* 3. § 10. de qa liceat mihi bona cum venia diſſentire ab Henr. Stephano, licèt rerum Græcarum peritiſſimo; qi τεθνήξομαι vult eſſe *futurum ſecundum*, ſive *paulò pòſt futurum*, ut Grammatici vulgò nuncupant, à θνήσκω: eósqe notat, qi thema fingunt inavditum, τεθνήκομαι nimirum, cujus futurum ſit τεθνήξομαι. Qum tamen nevtrum horum neceſſarium ſit ad vocabuli iſtius analogiam ſtatuendam.

dam. Siquidem, ut monet Evſtathius *ad Iliad. μ.* *more Syracuſanis familiari, ex præteritis præſentia ſæpenumero formantur.* Sic κέκλημαι κεκλήγω, πέπαμαι πεπλήγω, ἕσηκα ἑσήκω, τέθνηκα τεθνήκω. Sicut ergò ἑσήκω ἑσήξω, & in media voce, ἑσήξομαι. Unde Sopater *epiſt. ad Hemeter.* apud Stob. *tom. 2. tit. 46.* Τίς ἔν ὅτῳ χρὴ ζημιώδη λόγον τεθράρθων, ὃς χρὴ πᾶσιν τύχῃ τῇ πραγμάτων μεταίτιον ἀσφαλῶς ἑσήξεται; & Marcus *l. 10. § 36.* ἀδεὴς ὄξιν ὅτως εὐπρόσωπος, ᾧ ἐπιθυμήσουσι ἃ παρεσήξονται πῖνες ἀσπαζόμενοι τὸ συμβαῖνον καλόν. Ità τεθνήκω τεθνήξω. Unde Marcus *l. 7. § 22.* ὡς μετ' ὀλίγον ἀμφότεροι τεθνήξετε. (ut τεθνήξω illud in Ariſtoph. *Acharn.* cur ſit Stephano ſuſpectum, nihil ampliùs exiſtat. qod & apud Svidam avtor innominatus.

Τοῖς ἢ ἐπίσειε φόβον, ὡς αὐτίκα τεθνήξοντες.] Et in voce media τεθνήξομαι. *l. 4. § 37.* Ἥδη τεθνήξῃ. Et *ibid. § 47.* Εἴ τίς σοι θεῶν εἶπεν, ὅτι αὔριον τεθνήξῃ. unde participium τεθνηξόμενος, qo noſter etiam non ſemel uſus eſt. Clemens *Strom. l. 4.* Ὑπακούων τῶν ἐπιπλάσεως βιώσεταί τε, καὶ ἐὰν δέῃ, τεθνήξεται· ὅσῳ ἂν εἴη διὰ βιωτὸν ζωοτροφῆσαι. Qod & Tatian *adv. Græc.* θεὸν μόνον (Deum vult) ἀφανῆ καὶ ἀόρατον, ἃ πειθήσομαι, τεθνήξομαι ἢ μᾶλλον. Lucian. *Antholog. l. 1. c. 12.*

Ὡς τεθνηξόμενος, ἅπερ σῶν ἀγαθῶν ἐπόλαυε·
Ὡς ἢ βιωσόμενος, φείδετο σῶν πλεόνων.

§ 15. Πᾶν ὑπόληψις] Et πάντα ὑπόληψις. Nihil iſtis apud noſtrum crebriùs occurrit. ità *l. 11. § 8. 22. 26. & l. 4. § 3.* Ὁ βίος ὑπόληψις. & *l. 3. § 9.* Ἐν ταύτῃ τὸ πᾶν. Senec. *epiſt. 78.* *Omnia ex opinione ſuſpenſa ſunt.--tam miſer eſt qisque, quàm credit.* Vide *ad l. 8. § 47.*

Δῆλα] Δηλοῖ, forſan; *oſtendunt, probant hoc.* Ità de Marco noſtro Herodianus: δηλοῖ ἢ ὅσα χρὴ εἰς ἡμᾶς ἦλθεν, ἢ λεχθέντα πρὸς αὐτὸν, ἢ γραφέντα. Mendum par apud Theophr. tollas licet, *de cauſſ. plant. l. 6. c. 27.* Τὸ φυτὸν τοῦτο ζημιοῦν μᾶλλον ἢ ἄλλων. δῆλον (leg. δηλοῖ) ὃ ἡ ζενοφυλλία, καὶ ἡ μικροκαρπία, καὶ ἡ χρόα τοῦ καρποῦ. πάντα γὰρ [illegible]τα ξηρότητος.

Τὰ πρὸς τὸν κυνικὸν Μόνιμον λεγόμενα] De *Monimo* Cynico Diogenis ac Cratetis Sectatore, Laërt. *l. 6.* qænam avtem vel ad iſtum vel adversùs iſtum ſcripta (ità enim verba, prout habentur, ſonant) Marcus hîc reſpexerit, mihi tam incertum eſt, qàm qod eſt incertiſſimum. M. Caſavboni interim ſententiam hactenùs probo, ut Monimi ipſius ſcripta deſignari exiſtimem. non tamen ut in eis per *dialogiſmum* ſub aliena perſona iſtud Monimo dictum dicatur, cùm Monimi ipſius dogma fuerit. Itaqe legendum literulâ unicâ immutatâ, τὰ πρὸς τῷ κυνικῷ Μονίμα λεγόμενα, *qæ à Monimo Cynico dicta ſunt.* neqe enim eſt, qod de Syntaxi ambigat qisqam, cùm familiaris admodum ea ſit. Sic enim, præter Herodianum ſuperiùs adductum, Homerus *Iliad. α. v. 159.*

Τίμιον ἀρνύμενοι——
Πρὸς Τρώων.---

id eſt, παρὰ τῶν Τρώων. *Schol. Pœnas ſumentes, vel exigentes, à Trojanis.* Et *Odyſſ. ζ'. v. 207.*

--πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες.
Omnes enim à Jove ſunt.

Et Clemens *Strom. l. 1.* κολάζονται πρὸς τῶν νόμων οἱ τούτων αἴτιοι. *Horum avtores à lege puniuntur.* Et Sophocles,

--ἐπαίνου τεύξεται πρὸς γὰρ ἐμοῦ.
--*à me certè laudem feret.*

Et apud Tragicum Caſſandra, referente Plutarcho in *præcept. polit.*

Καὶ πρὸς παιδόντων, κἂν κακοῖσι κειμένων
Σοφὴ κέκλημαι· πρὶν παθεῖν ἢ μαίνομαι.
Ab his, qi in ipſa inciderunt jam mala,
Sapiens perhibeor: mala nondum expertis, furens.

Cæterùm ad Pyrrhonios ſive Scepticos inclinâſſe Monimus videtur. qanqam enim admittere illum in familiam iſtam Sextus Empiricus renuit; idem tamen inter τοὺς τὸ κριτήριον ἀνελόντας· id eſt, *cos qi veritatis dijudicandæ medium certum ſuſtulerint;* Monimum Canem recenſet, *lib. 1. adv. Logic. c. 2.* eúmqe aſſerit, τῇ σκιαγραφίᾳ ἀπεικάσαι τὰ ὄντα, τοῖς τε κατ' ὕπνους ἢ μανίαν φερομένοις ταῦτα ὁμοιῶσαι· id eſt, *ea qæ ſunt, picturæ adumbratæ conſuliſſe, noſtras eorundem perceptiones, eis qæ dormientibus aut mente captis ſe ingerunt, geminas prorsùs cenſuiſſe.* Qin & dogma ejus qod fuerit, clariùs indicat avtor idem *adv. coſd. l. 2. c. 1.* Μόνιμος ὁ Κύων τύφον εἶπε τὰ πάντα· ὅθεν ὅτινάς ὅτι φησὶ μὴ ὄντων, ὡς ὄντων. *Monimus Canis typhum eſſe dixit omnia.* (nam Hervetus cur *typhonem* pro *typho* ſubſtituerit, nihil erat) *id eſt avtem opinio eorum qæ non ſunt, ac ſi eſſent revera.* qod aliis verbis Xenophanes dixit ab eodem *loco ſuperiore, & Pyrrhon. hypotyp. l. 2. c. 4.* adductus.

Αὐτὸς ὅμως ἐκτόπιδι· δόκος δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται.
Certi aliqid nemo novit; ſed opinio cuncta eſt.

nec immeritò vana opinio *typhi* nomine nuncupata eſt. ἡ γὰρ ὑπόληψις τῆς γνώσεως φυσιοῖ καὶ τύφῳ ἐμπίπλησιν· ut Clem. *Strom. l. 1.* ex Apoſt. *ad Cor. ep. 1. c. 8. v. 1, 2.* Lucem hinc obiter claram medelámqe dabimus certiſſimam Menándri verbis à Laërtio ex *Eqiſone* (non ex *Cithariſta*, qod fruſtra Cl. Caſavb. ariolatus eſt) adductis, qæ viros inſignes inaniter hactenùs torſerunt. Ea in Laërtii codicibus ità exhibentur:

Τὸ γὰρ ὑπολειφθὲν τῦφον εἶ πᾶν ἔτη.

Qod Ambroſ. Camald. vertit;

Nam cuncta faſtum dixit eſſe cætera.

præter peram, ſcil. *aut tres etiam*, qas habere dixerat, *peras*. Verùm id ſeriem orationis non pati cùm adverteret

verteret Grotius in *excerpt.* is hoc modo definxit:

Τὸ γὰρ καταληφθὲν τυφλὸν εἶναι φασιν ἔφη.

ac si mens esset;

Cæcum esse dixit omne quod præsumitur.

& tanquam *Lavernionem* perstrictum vult à Comico philosophum. Ac felici quidem in priore vocabulo conjecturâ usus est: τῦφον in τυφλὸν quod mutavit, fefellit divinatio. Legendum ergò Sexto præeunte,

Τὸ γὰρ καταληφθὲν τῦφον εἶναι φασιν ἔφη.

Typhum esse dixit omne quod præsumimus.

id est, *opinionem meram certitudinis inanem.* nec aliud ferè, verba si spectemus, Marcus hîc. τὴν κατάληψιν. nam mentem si attendimus, aliud planè. Quæri igitur potest quomodo Marco cum Monimo, Stoico cum Sceptico convenire qeat: cùm certitudinem nulla secta aut exertiùs professa sit, aut enixiùs propugnaverit, quàm Zenonia & Chrysippea. Verùm hoc vult Marcus, ea, quæ à Monimo sunt adhibita ad dogma suum de *opinione mera* statuminandum, ostendere simul, multum imò totum ferè in hoc consistere, qibusnam qisque opinionibus imbutus fuerit. Vide *infr.* § 17. ὀνείρως καὶ πάρεργα.

Εἴ τις ἀπὸ τοῦ νόσιμον μέχρι τοῦ ἀληθοῦς δέχηται] *Si qis qod ab illo suaviter ac jucundè dictum est, catenùs amplectatur, qatenus est veritati consentaneum.* Qod ideò dictum, qia Monimus, Laërtio teste, γέγραφε παίγνια σπουδῇ λεληθυῖα μεμιμημένα, id est, *ludicra qædam scripsit, qibus seria subessent.* Id qod & de Socrate Galen. *de usu part. l.* 1. *c.*

Αὐτη γὰρ ἡ Σωκράτους μοῦσα, μιμνύειν ἀεὶ τὰ σπουδῇ ἐν μέρει παιδιᾶς. Qin & de Diogene in *Cynismo* Julian. Imper. Μὴ τοίνυν τι παίζοντα, ὅσα ἔπαιξε, ταῦτα αὐτὸν ἐσπουδακέναι νομίσωμεν· ἔστι μὲν γάρ τι καὶ ἐν ἐκείνοις ἃ ἄσκησιν. Senec. *epist.* 58. ubi de ideis Platonicis differuerat; *Qid,* inqis, *ista subtilitas mihi proderit? Si me interrogas; nihil. Sed qemadmodum ille cælator oculos diu intentos ac fatigatos remittit, &, ut dici solet, pascit: sic nos animum aliqando debemus relaxare, & qibusdam oblectamentis reficere. Sed ipsa oblectamenta opera sint: ex his qoqe, si observaveris, sumes qod fieri possit salutare. hoc ego facere soleo: ex omni natione, etiamsi à philosophia longissimè aversa est, eruere aliqid conor, & utile efficere.* cur autem τὸ ἡδὺ loco τοῦ νόσιμον legi voluerit Annot. Lugd. nullus assequor; præsertim cùm τὸ νόσιμον ductâ à reditûs ad suos jucunditate metaphorâ idem significare agnoscat.

§ 16. Τὸ βλάπτειν ἑαυτὸν ἡ ψυχή.] ità *supr.* § 6. Τὸ βλάπτεις, τὸ βλάπτεις αὐτὸν, ὦ ψυχή.

Ἀπόσημα καὶ οὐ φῦμα τοῦ κόσμου] Ità *l.* 4. § 23. Ἀπόσημα κόσμου, ὁ ἀφιστάμενον, καὶ χωρίζων ἑαυτὸν τοῦ τῆ κοινῆς φύσεως λόγου. Eum, qi vel sorti suæ ab universi Domino assignatæ non acqiescit, vel hominem aliqem sibi congenerem aversatur, *apostemati* sive *abscessui* confert. Galen *therapevtic. ad Glavcon. l.* 2. Ἀποσήματα vocant Medici τὰς φλεγμονὰς ἐκείνας, ἐν αἷς ἀλλήλων ἀφίστανται τὰ πρόσφατα ἀλλήλων φλεγμαίνοντα σώματα. Φύματα verò idem *ad Epidem. l.* 6. definit, τοὺς περὶ φύσιν ὄγκους τυπώδεις ἄνω τῆ ἔξωθεν αἰτίας μονωθέντας· μάλιστα δὲ τοὺς πρὸς τὸν ἐπιπολῆς τόπον ἐπαιρομένους· ὑπὸ γοῦν τῇ γῇ φυομένων sic dictos. licentiùs tamen ista qandoqe sumuntur: & τὸ φῦμα ἀντὶ τοῦ ἀποσήματος usurpatur. hinc in historia illa celebri sive Promethei Thessali, ut Plut. *de adul.* & Simplic. *in Aristot. Physic. l.* 2. sive Jasonis Pheræi, ut Cicer. *de nat. Deor. l.* 3. Et Valer. Max. *l.* 1. *c.* 8. (nam Phaleræum perperam exhibent codices Pliniani *l.* 7. *c.* 50.) qod Græci illi φῦμα, Latini *vomicam, tuber* dixit Sen. *de benef. l.* 2. *c.* 19. prout & Celsus φύματα *tubercula* vertit, *l.* 5. *c.* 18. § 13, 16, 17.

Ἧς ἐν μέρει] Vide *sup.* ad § 9.

Ἐπ' ὀλέθρῳ σκοπὸν] Vide *supr. ad* § 7. & *ad l.* 10. § 36. Basil. Cæsar. *orat.* 24. Καί τοι πόσα ἔχει λόγου, κυβερνήτου μὲν ἐκ εἰκῆ τοῖς πνεύμασιν ἐριζέναι, ἀλλὰ πρὸς ὅρμας εὐθύνειν τὸ σκάφος· καὶ τοξότου κατὰ σκοπὸν βάλλειν· καὶ μὴν δὴ καὶ χαλκοτύπου τινὰ ἢ τεκτονικὸν ὄντα τοῦ κατὰ τέχνην ἐφικέσθαι τέλους· ἡμᾶς δ' ἐκ τούτων ἅπαντων ὑπολείπεσθαι, πρὸς γε τὸ σωτήριον ἀμαυροὺς τοῦ ἡμετέρου; ὃ γὰρ δὴ πᾶσι χειρωνακτοῦσι τέλος τὰ ἔργασίας, τοῦτο ὁ ἀνθρωπίνου βίου σκοπός ἐστι, πρὸς ὃν ἀφορῶντα πάντα ποιεῖν καὶ λέγειν χρὴ, τὸν γε μὴ τοῖς ἀλλοτρίοις πραγματικεύειν μέλλοντα. ἢ ὥσπερ ἂν εἴποιμι ἀτεχνῶς καὶ περὶ πλοίου τοῦ ἀνεμώδους, ὑδενὸς ἡμῖν τοῦ ἐπὶ πᾶσι τὰ ψυχῆς διάπλουν κατεζευγμένου, ἀλλὰ καὶ τὸν βίον ἄνω καὶ κάτω φερομένου. Senec. *epist.* 95. *Hæc nemo faciet qemadmodum debet, nisi habuerit qò referat. proponamus oportet finem summi boni, ad qem nitamur, ad qem omne factum nostrum dictumqe respiciat. veluti navigantibus, ad aliqod sidus dirigendus est cursus. Vita sine proposito, vaga est.* & *ep.* 71. *Ignoranti qem portum petat, nullus suus ventus est.* Hæc à navigantibus translata sunt. Metaphora, qâ noster hîc usus est, à *sagittariis* est desumpta; de qibus Seneca idem *epist.* 71. *Scire debet qid petat ille, qi sagittam vult mittere; & tunc dirigere & moderari manu telum: errant consilia nostra, qia non habent qò dirigantur.* Et *ep.* 94. *Qi jaculari discit, destinatum locum captat, tum manum format ad dirigenda qæ mittit.* Et Aristot. *Ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 11. Ἆρ' οὖν καὶ πρὸς τὸν βίον ἡ γνῶσις τοῦ τέλους μεγάλην ἔχει ῥοπὴν· καὶ καθάπερ τοξόται, σκοπὸν ἔχοντες, μᾶλλον ἂν τυγχάνοιμεν τοῦ δέοντος. Et Evdem. *l.* 1. *c.* 2. Δεῖ ἅπαντα τὸν δικαίως ζῆν καὶ τῶν ἐντὸς περιέχεσθαι, θέσιν τινὰ σκοπὸν τοῦ καλῶς ζῆν, πρὸς ὃν ἀποβλέπων, ποιήσεται πάντας τοὺς περὶ βίου λόγους· ὡς τό γε μὴ συντετυχέναι τὸν βίον πρός τι τέλος, ἀφροσύνης πολλῆς σημεῖον ἔστι. Itaqe Cicero, *de finib. l.* 1. *Qid est in vita tantopere qærendum, qàm qis sit finis, qod extremum, qod ultimum, qò sint omnia bene vivendi, rectèqe faciendi consilia referenda?*

referenda? Et Marcus eremit. *de leg. spir.* § 54. Ὁ ἀσκόπως ὁδοιπορῶν, μετανοπνήσει.

Εἰκῇ.] *temerè*, hoc est ἄνευ ἀναφορᾶς, ut *l.* 11. § 20. *citra respectum habitum ad finem aliquem certum.* Epictet. *l.* 3. *c.* 23. Ἕκαστον γὰρ τῶν γινομένων ὑφ' ἡμῶν, ἐν μὲν ὂν μηδὲν ἀναφερομένον, εἰκῇ πεπόμφθαι. ἐὰν δ' ἐφ' ᾧ μὴ δεῖ, διεσφαλμένως.

Καὶ ἀπαρακολουθήτως] *nullâque consequentiâ.* Xyl. Sed hoc esset ἀνακολούθως potiùs. *Sine justa ratiocinatione & consideratione, ad finem communem consequatur, necne.* Cas. παρακολουθεῖν *intelligere, intelligendo assequi vel consequi.* ἀπαρακολουθήτως igitur ἐνεργεῖν, est *facere aliquid, nescius qid agas, aut qid velis.* Sicut ἀπαρακολουθήτως ἐυ ποιεῖν, ità bene facere cuiquam, *quasi nescias, aut non advertas qid agas. l.* 5. § 6.

Δέον γὰρ τὰ μικρότατα κατὰ τὸ τέλος ἀναφορὰν γίνεσθαι] Siquidem ut noster ipse *l.* 9. § 22. Ἡ τις πρᾶξις μὴ ἔχει τὸν ἀναφορὰν, οὕτω διαπᾷ τὸν θεόν. *Omnis actio, quæ ad finem debitum respectum,* vel propinquum vel remotum saltem, *non habuerit, vitam nostram quasi in partes distrahit,* sibique minimè per omnia consentientem reddit. Plutarch. *de profect. indic.* Καὶ γὰρ ἁρμασιάν τινα καὶ δρυγγὸν οἰκοδομῶν ὁ διαφέρει ξύλον τὸ τυχὸν, ἢ λίθον ὑπβαλεῖν χρῄζων, ἢ σήλην ὑποθεῖναι παραπεσοῦσαν ὑπὸ μήματος, διὰ ποιῶσιν οἱ φῶλοι, πᾶσαν ἐργασίαν καὶ πρᾶξιν, ὡς ἔπυχα, συμφορύντες εἰς ταυτὸ καὶ σωρεύοντες· ἀλλ' ὅταν πρεσκόπτοντες, ὅτι ἥδη, καθάπερ ἱερεῖ τινι οἰκοδομήματος καὶ βασιλικῇ τέχνῃ κεκρότηται χρυσέα κρηπὶς, ὑφ' ἣν εἰκῇ πρεσίενται τὴν γινομένων, ἀλλ' ὅλῃ ὑπὸ σάθμης τῷ λόγῳ πρεσάγεσι καὶ πρεσαρμόττουσιν ἕκαστον.

Καὶ τὰ μικρότατα] Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 11. Κανόνα εὑρόντες, ἀπαραβάτως χρώμεθα, δίχα αὐτῷ μηδὲ τὸν δάκτυλον ἐκλείνοντες. Julian. Imper. *orat.* 1. Νόμος ὅτι παλαιὸς παρὰ τοῖς πρόσθε φιλοσοφίαν ἀνθρώποις φήσαντος ὅτωσι κείμενον, ἅπαντας πρὸς τὸν ἀρετὴν καὶ πρὸς τὸ καλὸν βλέπουσαν, ὑπτιάζειν ἐν λύσοις, ἐν ἔρσοις, ἐν ξυνεσίοις, ὑπὸ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς κατὰ βίον ἄκροις καὶ μείζοσι τῷ καθ' ἡμᾶς πάντως ἐφίεσθαι. ubi Petav. pro ἄκροις, μικροῖς substituit. at Svart. *anabibl. l.* 3. *c.* 17. ἄκροις retinendum contendit, & tenuissima quæque & exilia maximè eo vocabulo vult designari.

Τὸ ἕπεσθαι τῇ τῆς πόλεως καὶ πολιτείας τῇ προσβυτάτης λόγῳ καὶ θεσμῷ] Orbem, *urbis* ac *civitatis* instar habere vult: in qa homines universi, cives cùm sint, civitatis istius legibus ac institutis conformiter per omnia agere ipsos oporteat. Hanc autem iconem, quæ pulcerrima est sanè, frequenter admodum usurpat. Ità *l.* 3. § 11. ἀνδρώπους. πολίτας ἔχῃ πόλεως τῆς ἀνωτάτης, ἧς αἱ λοιπαὶ πόλεις, ὥσπερ οἰκίαι εἰσίν. & *l.* 4. § 3. Ὁ κόσμος οἰκεῖται πόλις. & *ibid.* § 23. Διὸς πόλις. & *l.* 6. § 44. πόλις καὶ παιδίς μοι, ὡς ἀνθρώπῳ, ὁ κόσμος. & *l.* 12. § 36. ἀνθρωπε, ἐπιλήθου ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πολει. Ad nostri planè mentem Epictet. *dissert. lib.* 1. *c.* 12. Πάντα ἓν ταῦτα ὁ κόσμος καὶ ἀγαθὸς ἐπεσκεμμένος, τῶν αὖτε γνώμῃ ὑποστέταχε τῇ διοικοῦντι τὸ ὅλα· καθάπερ οἱ ἀγαθοὶ πολῖται τῷ νόμῳ τῆς πόλεως. Idémque *l.* 3. *c.* 24. Τίς οὖτος ὑπατεύπεμφεν; ὁ ἡγεμών, ἢ ὁ βασιλεὺς, ἢ ὁ πόλεως νόμος. δεῖ γάρ με ἀεὶ τῷ νόμῳ πειθεσθαι ἐν παντί. Chrysippus *de finib. l.* 1. à Laërtio *lib.* 7. in Zenon lavdatus: Ἴσον ἔζι τὸ κατ' ἀρετὴν ζῆν, τῷ κατ' ἐμπειρίαν τῆς φύσει συμβαινόντων ζῆν· μέρη γάρ εἰσιν αἱ ἡμετέραι φύσεις τοῦ τοῦ ὅλου. διόπερ τέλος γίνεται τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν· ὅπερ ἔζι κατ' ἀρετὴν ἅπασι, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν ὅλων, ἧς ἐνεργεῖται ὧν ἀπαγορεύει ὁ νόμος ὁ κοινὸς, ὅπερ ἔζιν ὁ ὀρθὸς λόγος διὰ πάντων ἐρχόμενος, ὁ αὐτὸς ἐν τῷ Διὶ καθηγεμόνι τούτῳ τῆς τῶν ὄντων διοικήσεως ὄντι. Vide *ad l.* 10. §. 1. Avtor *de Mundo c.* 6. ubi de politiæ humanæ ratione ac instituto pluribus differuerat; ὅτως εὐνομητέον καὶ περὶ τὸν μείζονα πόλεως, λέγω δὴ τὸν τόνδε τὸν κόσμον. νόμος μὲν γὰρ ἡμῖν ἰσονομίης ὁ θεὸς, ἧς μίαν εὐσεβέουσιν ἅπαντες ἄνθρωποι· κρείσσων δ' ὅμως καὶ βεβαιότερος τῆς ἐν κύβοισιν ἀναγεγραμμένων· ἡγεμόνα δὲ ἀνίνητος αὖτε καὶ ἐμμελὴς, ὁ σύμπας διοικονομεῖ διάκοσμον ἠέρα καὶ γῆν, &c. Et Philo *de Joseph.* Ἡ μὲν γὰρ μεγαλόπολις, ὅδε ὁ κόσμος ἔζι, καὶ μιᾶς χρῆται πολιτείας καὶ νόμῳ ἑνί. λόγος δὲ ἔζι φύσεως, προστακτικὸς μὲν ὧν προκτέον, ἀπαγορευτικὸς δ' ὧν οὐ ποιητέον. αἱ δ' κατὰ τόπους αὖται πόλεις, ἀφορίζαι τε εἰσὶν ἀριθμῷ, καὶ πολιτείαις χρῶνται διαφέρουσαις, καὶ νόμοις ἐκ τοῖς αὐτοῖς. Vide *l.* 7. § 9. & *l.* 11. § 20.

§ 17. Ὁ μὲν χρόνος σημεῖόν ἐζιν] Σημεῖον χρόνου, Græcis & *punctum temporis*, Latinis, pro spatio angustissimo dixere: utì observat Donatus *ad Terent. Phorm.* 1. 4. translatione à Mathematicis factâ, qibus σημεῖόν sive σημεῖον id dicitur ὃ μέρος ὐδέν· ut Euclid. *element. l.* 1. § 1. idcóqe est insecabile, nec pro qanto habetur. Eóqe sensu noster hîc; Τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ὁ μὲν χρόνος σημεῖόν. & *l.* 6. § 36. πᾶν τὸ ἐνεστὼς τοῦ χρόνου, σημεῖόν τοῦ αἰῶνος. Ità Plut. *de puer. educ.* Σημεῖόν χρόνου, πρὸς ὁ βίος. & Senec. *epist.* 49. *Punctum est quod vivimus; & adhuc puncto minus:* quod à Simonide forsan acceptum est. illius enim Plutarchus dictum hoc in *Consol. ad Apollon.* refert: ὅτι τὰ χίλια καὶ τὰ μύρια ἔτη, σημεῖόν τις ἔζιν ἀόριζος, μᾶλλον δὲ μόριόν τι βραχύτατον σημείου. Qod avtem illi σημεῖον, id est, *punctum*, Jo. Chrysost. *in epist. ad Philip. orat.* 2. ῥοπὴν, id est, *momentum*, dixit. Ῥοπή ἔζιν ἅπας ὁ βίος. ὡς μία γὰρ ῥοπή, φησὶν, ὁ πᾶς ἡμῖν αἰὼν πρὸς τὸν αἰῶνα τὸν ἄπειρον. Vide *suprà, ad* § 14. & *infr. ad l.* 5. § 24. & *l.* 6. § 36.

Ἡδὲ ἀσία, ῥέουσα] *L.* 5. § 35. Τὰ αὐθητὰ σύμελάζηλα, καὶ ἔχ ἑστῶτα. De Stoicis Plut. *de commun. notit. c.* 39. Συγχωρεῖσιν ἔτι, τὰς μὲν ἐν μέ-

μει

ρει πάσας ὑσίας ῥεῖν καὶ φέρεσθαι, τὰς μὲν ἐξ αὐτῆς μεταθείσας, τὰς δ', ποθὲν ἐπιοῦσαι προσδεχομένας· ὅις δ' περί εισι καὶ ἅπασιν ἀεικινήτοις ἢ πλήθεσι, τυπτα μὴ διαμένειν, ἀλλ' ἕτερα γίνεσθαι ταῖς εἰρημέναις προσθήκαις, ἐξαναλισκομένης τῆς ὑσίας λαμβανομένης· αὐξήσεις δ' καὶ φθίσεις, ἃ κατ' ὀλίγον ὑπὸ σωπῆς λανθανούσας γενικῶς, τὰς μεταβολὰς ταύτας λέγουσι φύσεις δ' καὶ φθορὰς μᾶλλον αὐτὰς ὀνομάζεσθαι προσῆκον· ὅτι τὰ κατὰ θεσῶτας εἰς ἕτερον ἐκβαίνοντα· τὸ δ' αὔξεσθαι καὶ τὸ μειοῦσθαι, πάσῃ σώματός ἐστιν ὑποκειμένῳ καὶ διαμένοντι. Qid Platonici? Maxim. Tyr. *dissert.* 28. Πᾶν σῶμα ῥεῖ καὶ φέρεται ἀξέως, ἰχνεύεται ὀλίγῳ, ἄνω καὶ κάτω. νυνὶ μὲν ἐκ νηπότητος εἰς ἥβην ὀδοιπορεῖ, νυνὶ δ' ἐξ ἥβης εἰς γῆρας ὑπονοσεῖ καὶ ὑποχωρεῖται. Senec. *epist.* 58. *Quæcunq; videmus ac tangimus, Plato in illis non numerat, quæ esse propriè putat. fluunt enim, & assiduâ diminutione atque adjectione sunt. nemo nostrûm idem est in senectute, qi fuit juvenis: nemo est manè, qi fuit pridie. ego ipse dum logor mutari ista, mutatus sum.* Et mox: *De homine dixi, fluidâ materiâ & caducâ, & omnibus obnoxiâ casibus. Mundus quoque æterna res & invicta, mutatur, nec idem manet.* Nec dissentiunt etiam Epicurei. Lucret. *l.* 4.

Dico igitur rerum effigies, tenuésque figuras
Mittier ab rebus summo de corpore earum:
Quæ quasi membranæ summo de cortice rerum
Dereptæ volitant ultro citróq; per auras.

Et *lib.* 2.

Nam certè fluere atque recedere corpora rebus
Multa, manus dandum est.——

Et *lib.* 5.

Principio omnibus à rebus, quascunque videmus,
Perpetuò fluere ac mitti fatcare necesse est
Corpora.——

Et mox:

Usque adeò omnibus ab rebus res quæque fluenter
Fertur, & in cunctas dimittitur undiq; partes.
Nec mora nec requies interdatur ulla fluendi.

Indè Claudian. *in Mallii Coss.*

——*sempérque fluentis Materiæ.*——

Ἡ δ' ἀδιάκοπος ἀμυδρεῖ] Ità *l.* 5. § 35. Τὰ δ' ἀδιάκοπα ἀμυδρεῖ, καὶ ὑπαρχυπόπτα.

Ἡ δ' ὅλη τοῦ σώματος σύγκρισις, ἐυσηπτος] *Corporis totius fabrica, putrescere apta,* sive *putredini obnoxia.* Σύκρασις Junio magis placet, pro eo qod συγκρισις exhibetur. utrumlibet, Marco etiam autore, legas, qi *l.* 7. § 66. Ἡ φύσις ὐκ ἔστω σωσεκέρασε τὸ συγκριμάτον σε. Æschines Axiocho: Τῆς συγκρίσεως ἅπαξ διαλυθείσης, καὶ τῆς ψυχῆς εἰς τὸν οἰκεῖον ἱδρυθείσης τόπον. Vide & Epicharmum *ad l.* 7. § 40. sed & *l.* 3. § 11. ἐκ τίνων συνέκειται. & *l.* 4. § 5. ubi vox eadem, πύγκρισις ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων. In eandem cum Marco istîc mentem, Senec. *ad Marc. c.* 11. *Putre ipsa fluidúmq; corpus: ex infirmis fluidísque contextum: ipso situ & otio iturum in tabem.* Vide *ad l.* 4. § 5. Itaqe non *suillo* tantùm *generi*, qod dixere veteres, ut Varro *de re rustic. l.* 2. *c.* 4. Cicero *de finib. l.* 5. Plin. *hist. natur. l.* 8. *c.* 51. Stoici qidam, Plutarch. *Sympos. l.* 5. *c* 10. Cleanthes; Clemens *Strom. l.* 7. Chrysippus; Cicer. *de nat. Deor. l.* 2. & Porphyr. *de animal. non comed. l.* 3. avt piscibus duntaxat; qod Philo Jud. *lib. de mund. opific.* sed & animantibus qibusvis (humano etiam generi) *animam, nè putresceret corpus, pro sale datum,* havd absurdè dici poterit. Plavt. *Trinumm. Act.* 5. *Sc.* 4.

——*nos homunculi,*
Salillum animæ, qam cùm extemplo amisimus, &c.

Ad qem locum interpretes: *Vasculum salis sumus, i. e. corpuscula animata: qia corpora sunt animarum vascula; anima verò corpori salis vice. qemadmodum enim carnes pecudum, si diu serventur sine sale, putrescunt: ità & corpora, efflatâ animâ, putore corrumpuntur.* Scitè itaqe Plut. *Sympos. l.* 5. *c.* 10. Τὸ ἅλας τῆς σωμάτων τὰ νεκρὰ διατηρῶν ἄσηπτα καὶ μόνιμα πολὺν χρόνον, ἀνιπτάμενον τῷ θανάτῳ καὶ ὐκ ἐᾷ παντελῶς ἐξολέσθαι καὶ ἀφανισθῆναι τὸ ὑγρόν. ἀλλ' ὥσπερ ἡ ψυχὴ, θειότατον ὂν τῶν ἡμετέρων, τὸ ζῶα σωίζει καὶ ῥεῖν ὐκ ἐᾷ τὸν ὄγκον· ὅτως ἡ τῶν ἁλῶν φύσις τὰ νεκρὰ παραλαμβάνουσα, καὶ μιμουμένη τὸ τῆς ψυχῆς ἔργον, ἀντιλαμβάνεται φερομένων ἐπὶ πολὺ φθορᾶ, καὶ κατεῖ καὶ ἵστησιν. &c.

Ἡ δὲ ψυχὴ ῥέμβος] Ità restituit Xyland. cùm antè ῥόμβος legeretur. ῥέμβος, *vagus,* sive *divagatio.* nam & abstractè sumitur. Plut. *de exil.* πολὺ ἄλλο καὶ ῥέμβον. indè ῥεμβεῖς. *supr.* § 7. καὶ ὑπερῥεμβεῖς, *infr. l.* 4. § 22. Casavbonus tamen *ad Adriani vitam,* ῥόμβος legit; sed *vagam* exponit, ex Athenasii illo, ὡς πολλὰ ῥεμβομένη.

Ἡ δ' τύχη δυσέκμαρτον] *Fors, conjectu difficilis:* ob casûs fortuiti incertitudinem nimiam. Itaq; τύχῃ dixere Anaxagoras & Stoici, ἄδηλον αἰτίαν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ. Epicurus, ἀσύστατον αἰτίαν προσκόπτοις, χρόνοις, πράγμασι. Plut *de placit. philos. l.* 1. *c.* 29. & Philo *de constit. Princ.* ἡ τύχη ἀβέβαιον καὶ ἀίδρυτόν τι πρᾶγμα. Theophrastus denique, referente Plutarcho *ad Apollon.* Ἄσκοπος ἡ τύχη, καὶ δεινὴ παρελθεῖν τὸ προπεπονημένα, καὶ μεταῤῥῖψαι τὴν δοκοῦσαν εὐημερίαν, ὀθένα κυμοῦ ἔχουσα τακτόν. & Plut. ipse *de poet. leg. c.* 7. in hoc *Fortunam Fatúmqe, τύχῃ καὶ εἱμαρμένῃ,* convenire, qòd in utroqe τὸ ἀσυλλόγιστον ἡμῖν τῆς αἰτίας exiſtat.

Ἡ δ' φήμη ἄκριτον.] Ità *l.* 4. § 3. Τὸ ἐυμετάβολον καὶ ἄκριτον τῆς εὐφημεῖν δοκούντων. *Fama,* inqit, *est judicii expers qiddam.* Siqidem, ut Senarius antiqus habet,

Ὄχλος ὄχλος ἐστὶν, ὃν ἔχει δ' νοῦν.
Res nempe valida turba est, sed mentis carens.

Ab

Ab istiusmodi ergò profecta, pérq; eorum ora volitans fama, nil mirum, si fuerit, ut Virgilius cecinit Æn. *l.* 1.

Tam ficti pravique tenax, quàm nuncia veri,

avt recti etiam dilavdatrix. Vide *supr.* § 12.

Τὸ μὲν τὸ σῶμα Θ, πλαμός.] Ità *l.* 4. § 43. πλαμός τις ἡ ῥεῦμα βίαιον, ὁ αἰών· & *l.* 5. § 23. Ἡ μὲν οὐσία, οἷ πλαμὸ, ἐφ ἑλίσσει ῥόῳ· & *l.* 6. § 15. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ πολαμῷ. Sicut avtem his in locis res humanas & corporeas *fluvium* quendam, qia in perpetuo sunt fluxu; ità easdem alibi, ob fluxûs illius cursum rapidissimum, χειμάῤῥων etiam, i. e. *torrentem* appellat. *l* 7. § 19. Διὰ τῆς ἅλλων οὐσίας ὡς διὰ χειμάῤῥου διακορεύεται πάντα τὰ σώματα. & *l.* 9. § 25. Χειμάῤῥους ἡ τῶν ὄντων αἰτία. Senec. *ep.* 58. *Corpora nostra rapiuntur fluminum more.* Et ex Origen. *in Psal.* 1. Methodius *orat. de resurr.* apud Epiphan. *hæres.* 64. § 14. Οὐ κακῶς πλαμὸς ὠνόμασεν τὸ σῶμα, διότι ὡς ποῖς τὸ ἀπειρὲς, τάχα οὐδὲ δυῶν ἡμερῶν τὸ ὡραῖον ὁσοκείμενον ταυτόν ἐστιν. Cæterùm etiam τὰ τῆς ψυχῆς *fluminis* instar habere Heraclitus censuit, si Numenio fides. Sic enim is *de bono l.* 1. apud Evseb. *præpar. Evang. l.* 15. *c.* 17. de Heraclito locutus, Βελόμενός γὲ ἐμφανίσαι, ὅτι αἱ ψυχαὶ ἀναθυμιώμεναι ροεραὶ ἀεὶ γίνονται, ἔφασαν αὐτὰς πῆς πολαμοῖς, λέγων ὅτως· Πολαμοῖσι τοῖσιν αὐτοῖσιν ἐμβαίνουσιν ἕτερα καὶ ἕτερα ὕδατα ἐπιῤῥεῖ. καὶ ψυχαὶ δ' ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ ἀναθυμιῶνται. Vide *ad l.* 4. § 37. Arnold. Bonavallens. *de op.* 6. *dier. c* 7. *Aquarum nomine hominum generationes intelligè; quæ sicut de fonte in rivum, de rivo in fluvium labuntur: ità homines de conceptu in partum, & de infantuli ætate in senium ingrato volumine properant & decurrunt.* Verùm Marcum nostrum avtumo Platonis illa in *Timæo* respexit, qibus animas ait in ortu primo εἰς σῶμα ἐπιῤῥυτὸν καὶ ἀπόῤῥυτον inditas & innexas. & mox de eisdem, αἱ δ' εἰς πταμὸν ἐνδεδέσθαι πολλαὶ, &c. ubi *corpus* disertè *flumen* appellat. Vide ad *l.* 10. § 28.

Τὰ δ' τῆς ψυχῆς ὀνείρους] Homer. *Odyss. λ. v.* 221.

Ψυχὴ δ' ἠΰτ' ὄνειρος ἀποπταμένη πεπότητο.

Avolat illa, velut somnium qæ fallit, imago.

Ità *l.* 6. § 31. ὅτι ὀνείρῳ σοι ἠνώχλει. *Vana*; scil. *qasi per somnum visa*, animos afficere solent humanos, & dormientibus velut illudere. Refert Laërt. *l.* 6. ex Hecatonis *Chriarum l.* 1. Metroclem, postqam Crateti in disciplinam se dederat, commentaris suis in ignem missis, dixisse,

Τά δ' ἐς ὀνείρων ῥηθέντων φαντάσματα.

Hæc somniorum sunt imaginacula.

Qin & Evripide um illud ex *Iphigen. Tauric.*

Ψεῦδεῖς ὀνειρε χαίρετ' οὐδὲν ἦσθ' ἄρα.

Valete vana, nil eratis, somnia.

de vanis animi affectibus ac perturbationibus, usurpârunt, tum Clem. Alex. in *protrept.* tum & Plut. *de profect. indic.* qem exhibebimus *infrà ad l.* 6. § 31. Optimè Basilius Cæsar. *epist.* 42. Τὰ ἀνθρώπινα ταῦτα σκιᾶς ὄζει ἀμυδρότερα, καὶ ὀνείρων ἀπαλλάττοντα· & qæ sequntur. Plutarc. ipse eam, qam istîc de rebus divinis notitiam **habemus**, *insomnii* rationem obtinere asserit. In *tract. de El. Delph.* ὡς ὃ νῦν ἐν τῷ καλύπτῳ τῶν ἐνυπνίων τὸν Θεὸν ἀνεπαλλάττεις· & in *Erotic.* Δῆλοι δὲ ὡς διὰ τῶν ἐνυπνίων ἡ ψυχὴ ἐκκαθίζεται καὶ τέθηπε τὸ κάλλιστον καὶ θειότατον.

Ἀμφὶ δ' ὀλόεντα φιλόφρονα χεῦεν ὄνειρα. Maxim. Tyr. animi totam in hoc corporis domicilio degentis vitam. *dissert.* 28. Ὡς ἄρα ὁ ἐν γῇ βίος ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς ὀνείρατι ἔοικε μακρῷ καὶ πολυτελεῖ. cóqe illam de Epimenide fabulam refert.

Καὶ τύφΘ.] τύφος hîc qod alibi καπνὸς, *l.* 10. § 31. & *l.* 11. § 27. Est enim τύφΘ κυρίως idem qod καπνὸς, *fumus*; etiamsi pro *fastu* frequentiùs καὶ μεταφορᾷ usurpetur. indè notat Evstath. *ad Odyss. β'.* τυφογέροντας καὶ τυφεδανὲς *senes* σκωπτικῶς nuncupari, sive qòd ob peritiam variam experientiâ longâ multiplicíq; congisitam fastuosiùs plerumq; gerere se soleant; sive, διὰ τὸ δεῖν ἤδη τύφεσθαι ἤτοι νεκρικῶς καίεσθαι τοὺς τοιούτους, qasi *jam in fumum daricos, concrematis* nimirum *cadaveribus, oporteat.* De Socrate Plut. lib. *de Socrat. Dæmon.* Τὸν δὲ τύφον, ὥσπερ τινα καπνὸν φιλοσοφίας, εἰς τοὺς σοφιστὰς ἀποσκεδάσας. Et Apollon. *Argonaut. l* 2. . de apibus agens, qod & Xylander observavit,

——ὀπίσσω δὲ λιγυυόεντι

Καπνῷ τυφόμεναι πέτρης ἔχας ἀΐσσουσιν.

Ubi Schol. καπνῷ τυφόμεναι, ἀντὶ τοῦ καπνιζόμεναι. sed & terra Troica Evripidi in *Hecub.* dicitur, καπνῷ τυφωθεῖσα κατερείπειν. Potest tamen Marcus hîc, ad Monimi placita, cujus pavlò antè meminerat, respexisse, qi τύφον καὶ ὄνειρον πάντα ἓν pronunciaverat. Vide *supràd* § 15. *Sapientiæ Solomonis* avtor *c.* 2 *v.* 2. Καπνὸς, ἡ πνοὴ ἐν ῥισὶν ἡμῶν. καὶ ὁ λόγος, σπινθὴρ ἐν κινήσει καρδίας ἡμῶν. Et Lucret. *l.* 3. ——*naturam animai*

Dissolvi, ceu fumus in altas aëris auras.

Ὁ δὲ βίΘ, πόλεμος] Ità vulgò vertunt illud Jobi *c.* 7. *v.* 1. *Militia est vita hominis (super terram.* Certè Christiani hominis vita, in sacris literis, tanqam *jugis militia* passim prædicatur. Vide Pavlum *ad Ephes. c.* 6. *v.* 12. Petrum *epist.* 1. *c.* 2. *v.* 11. Jacob. *c.* 4. *v.* 1. Minut. *Octav.* Quòd corporis humana vitia sentimus & patimur, non est pœna, militia est. Cyprian. *l.* 1. *ep.* 5. *Adhuc in sæculo fumus, adhuc in acie constituti.* Chrysost. *in Act. orat.* 15. Ἀγών ἐστιν ὁ παρὼν χρόνος. πόλεμός ἐστι καὶ μάχη. Et in 1. *ad Thess hom.* 3. Πολέμει καιρὸς, πᾶς ὁ τῆς εἰς χριστὸν. Et *in Genes. orat.* 3. Διηνεκὴς ἡμῖν ἐστιν ὁ πόλεμΘ, καὶ ἀνακωχὴν οὐδέποτε ἔχων. Avg. *adv. Julian. l.* 4. *c.* 16. *Nullum sine bello intestino*

teſtino diem ducis. Epictetus ipſe *diſſert. l.* 3. *c.* 24. Στρατεία τὸ χῆμα. Στρατεία τίς ἐστιν ὁ βίος ἐκεῖνος, καὶ αὕτη μακρὰ καὶ ποικίλη. Et Hierocles περὶ φιλαδελφίας apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 81. Ὅλως ὁ ἀνθρώπειος, ὡς βίος ἡμῖν κινδυνεύει μακρός τις ἐστὶ καὶ πολυετὴς πόλεμος. Senec. *epiſt.* 96. *Vivere, militare eſt.* & *epiſt.* 51. *Nobis quoque militandum eſt: & quidem genere militiæ, quo nunquam quies, nunquam otium datur.* Et *de provident. c.* 5. *Optimum quemque militare & operas edere.*

Καὶ ξένη ἐπιδημία] In Senecæ *excerpt. Morieris. peregrinatio eſt vita. multùm cùm deambulaveris, domum redeundum eſt.* Hoc & ſacra pagina ſubinde inculcat. Apud Moſem *l.* 1. *c.* 47. *v.* 9. Jacobus Patriarcha Pharaoni: *Dies annorum peregrinationis meæ ſunt centum triginta anni: pauci malique fuerunt dies annorum vitæ meæ; neque attigerunt dies annorum vitæ patrum meorum, quibus illi ſunt peregrinati.* ad quem locum Auguſt. *q.* 156. *incolatus dicitur ſanctorum vita.* David Rex, Pſalm. 39. *v.* 12. *Peregrinus ſum iſtic & inquilinus, prout & majores omnes mei.* hoc eſt, πάροικοι καὶ παρεπίδημοι. ut Petrus Apoſtolus *epiſt.* 1. *c.* 2. *v.* 11. alluſione habitâ ad ſortem ipſorum, qibus epiſtolam ſuam inſcripſerat, tunc temporis παρεπιδήμων. Argutiùs tamen forſan, quàm ſolidiùs Hieronym. *de terr. promiſſ. Sancti terræ Judaicæ non habitatores, ſed accolæ & peregrini; ubique terræ habitatores peccatores intelliguntur.* Optimè & accommodatiſſimè ad rem præſentem Pavlus Apoſt. *ad Corinth. epiſt.* 2. *c.* 5. *v.* 6, 8. Εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου.—εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. Quem locum reſpiciens Bernard. *de conſider. ad Eugen. l.* 5. *Repatriâſſe erit hoc; exiſſe de patria corporum in regionem ſpirituum. ipſa eſt Deus noſter, maximus ſpiritus, maxima manſio ſpirituum beatorum: à quo interim abſumus dum iſtic ſumus.* Vide *ſupr. ad* § 11.

Ἡ ὑστεροφημία ὃ λήθη.] rationem, cur *oblivionem* dixerit *famam ſuperſtitem*, petas licet, ex *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 35. & *l.* 7. § 5. 10. Solomon itidem *Eccles. cap.* 1. *v.* 11. *Nulla eſt præteritorum memoria: nec etiam poſteriorum quæ futura ſunt, ulla futura eſt apud eos qi in poſterum ſunt, memoria.*

Παραπέμψει δωρεάν] Metaphora, vel à *deductione honorifica*, vel à *funebri pompæ & exequiarum ſolennitate* traducta. De Platone Laërt. *lib.* 3. Ἐτάφη δ' ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ, καὶ παρεπέμφθη πανδημεὶ πρὸς αὐτόν. *Una*, inqit, *eſt virtus, quæ magnificè transmittere poteſt, non ad rogos, ſed ultra rogos, ad poſteros.* quomodo de ſe Ennius, apud Cicer. *Tuſc. l.* 1.

Nemo me lacrymis decoret, nec funera fletum
Faxit. cur? volito vivu' per ora virûm.

Et Naſo *Ponti l.* 3. *eleg.* 2.

Corpora debentur mœſtis exanguia buſtis:
Effugiunt ſtructos nomen honorque rogos.
Occidit & Theſeus, & qi comitavit Oreſtem;
Sed tamen in laudes vivit uterque ſuas.

Et Maro Æn. *l.* 10.

——*ſed famam extendere factis,*
Hoc virtutis opus.——

Senec. *epiſt.* 93. *Laudemus itaque & in numero felicium reponamus eum, cui quantulumcunque temporis contigit, benè collocatum eſt. Vidit enim veram lucem; non fuit unus è multis. & vixit, & viguit.—qid quæris, quamdiu vixerit? vixit ad poſteros usque; tranſiliit, & ſe in memoriam dedit.* Nec *ad poſteros* tantùm, ſed *ad Superos* etiam: Maro Æn. *l.* 6.

—ardens evexit ad æthera virtus.

Flaccus *carm. l.* 3. *Od.* 2.

Virtus recludens immeritis mori
Cœlum, negatâ tentat iter viâ; &
Spernit humum fugiente pennâ.

Silius *bel. Pun. l.* 3. *—ire per ora*
Nomen in æternum pavcis mens ignea donat,
Quos pater æthereis cœleſtûm deſtinat oris.

Et *l.* 15. Sub perſona virtutis:

Me cinctus lavro perducit ad aſtra triumphus.

Manil. *Aſtron. l.* 1.

An ſortes animæ, dignatâque nomina cœlo,
Corporibus reſoluta ſuis, terrâque remiſſa
Huc migrant ex orbe, ſuúmque habitantia cœlum,
Æthereos vivunt annos, mundique fruuntur.

Lucan. *l.* 9. de Pompeio:

At non in Pharia manes jacuere favilla;
Non cinis exiguus tantam compeſcuit umbram:
Proſiluit buſto, ſemiuſtâque membra relinquens
Degenerémque rogum, ſequitur convexa Tonantis,
Quà niger aſtriferis connectitur axibus aër.
Quóque patet terras inter Lunæque meatus
Semidei manes habitant, quos ignea virtus
Fecit, & æternos animam collegit in orbes.

Senec. *Herc. Oct. Act.* 4. *Scen.* 4.

Sed locum virtus habet inter aſtra.

Et *Act.* 5. *Scen.* 4 Hercules. *—virtus mihi*
In aſtra, & ipſos fecit ad Superos iter.

Ibid. *Scen.* 2.

Non eſt gemendus, nec gravi urgendus nece,
Virtute qiſqis abſtulit fatis iter.
Æterna virtus Herculem fieri vetat.

Et *Scen.* 5.

Nunqam Stygias fertur ad undas
Inclyta virtus. vivite fortes;
Nec Lethæos ſæva per amnes
Vos fata trahent; ſed cùm ſummas
Exiget horas conſumpta dies
Iter ad Superos gloria pandet.

Evripid. *Andromach.*

Οὐ τοι λέγω σοῦ δαιμόνων
Ἀνδρῶν ἀφαιρεῖται χόρῳ·

Ἄ δ' ἀρετὰ καὶ θανοῦσι λάμπει.
Quod reliquum bonis
Post mortem supereſt, nulla abolet dies.
Virtus incolumis poſt cineres micat. Grot.

Idem Temen. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. & Sext. *adv. Gram. c.* 13.

Ἀρετὴ δ', κἂν θάνῃ τις, οὐκ ἀπόλλυται·
Ζῇ δ' ἐκ ἔτ' ὄντος σώματος. κρείσσων δ'
Ἅπαντα φῶτα σωθανόνθ' ὑπὸ χθονός.
Virtus, & ubi quis interit, non interit;
Sed vivit & poſt corpus. at ſiquis malus
Intereat, ejus cuncta ſub terram cadunt. Grot.

Præclarè Socrates apud Platonem *Phædone:* Εἰ μὲν γὰρ ἦν ὁ θάνατος τὸ παντὸς ἀπαλλαγὴ, ἕρμαιον ἂν ἦν τοῖς κακοῖς ἀποθανοῦσι, τὸ δὲ σώματος ἅμα ἀπαλλάχθαι, καὶ τὴν αὐτῆς κακίας, μετὰ τῆς ψυχῆς. νυνὶ δὲ ἐπειδὴ ἀθάνατος φαίνεται οὖσα, ἄλλη ἂν εἴη αὐτῇ ἄλλη ἀποφυγὴ κακῶν, ἢ δὲ σωτηρία, πλὴν τὸ ὡς βελτίστην τε καὶ φρονιμωτάτην γενέσθαι. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἔχουσα εἰς ᾅδου ἡ ψυχὴ ἔρχεται, πλὴν τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς· ἃ δὴ καὶ λέγεται μέγιστα ὠφελεῖν ἢ βλάπτειν τὸν τελευτήσαντα εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκεῖσε πορείας. Senec. *epiſt.* 98. *Egregiè Metrodorus in epiſtola ad ſororem, Mortale eſt omne mortalium bonum. de his loqitur bonis ad quæ concurritur. nam illud verum bonum non moritur. certum eſt ſempiternúmque, ſapientia & virtus. hoc unum contingit immortale mortalibus.* & *epiſt.* 93. *Vis ſcire qid inter hunc interſit vegetum contemptorémque fortunæ, functum omnibus vitæ ſtipendiis, atque in ſummum bonum evectum, & illum cui multi anni tranſmiſſi ſunt? alter poſt mortem qoque eſt, alter ante mortem periit.* Itaque Antiſthenes dicere ſolebat, τοὺς βουλομένους ἀθανάτους εἶναι, δεῖν ζῆν εὐσεβῶς καὶ δικαίως. & Pindarus *Olymp.* 8.

Ἀΐδα τοι λάθεται Ἀρμένα πράξας ἀνήρ.
Orci obliviſcitur, Quisquis congrua geſſerit.

Atque hæc quidem de virtute vera veriſſimè dicta fuerint. Cæterùm qod de *jure juſtitiâque* Cicero *Offic. lib.* 3. § 69. Veræ germanæque virtutis *ſolidam miſeri* illi & *expreſſam effigiem nullam tenebant, umbrâ & imagine ſolâ efferebantur.*

Τηρεῖν τὸν ἔνδον δαίμονα ἀνύβριστον] *animum* ſive *mentem* vult, qam & *dæmonem* ſive *genium* ſuprà dixerat, § 13. & qomodo contumeliâ afficiatur, monuerat § 16. Sic *l.* 3. § 16. τὸν ἔνδον ἐν τῷ οἴδατι ἱδρυμένον μὴ φύρειν, &c. vide ad *lib.* 6. § 30. Dio Pruſ. *orat.* 4. Ὁ ἴδιος ἑκάστῳ νοῦς, ὅτις ὄζει δαίμονι τῷ ἄρχοντος ἀνδρός. Sed & Plat. in *Philebo*, ἀδελφὸς κέκληκε μυθικῶς, τοῦ τὸν θεὸν τὸν ἔνοικον αὐτοῖς, τὸν λόγον, διαφθείροντας καὶ μαίνοιλας, τὸ ὅσον ἐφ' αὐτοῖς, ἐν τῇ τῶν παιδῶν οἰκειώσει. Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10.

Ἀσινῆ ἡδονῶν καὶ πόνων κρείσσονα] qod *l.* 3. § 4. ἀξιαμάχητον ἡδονῇ, ἀσκητὸν ὑπὸ παντὸς πόνου. Senec. *epiſt.* 75. *Non cupiditas nos, non timor pellet: inagitati terroribus, incorrupti voluptatibus, nec mortem horrebimus, nec Deos.*

Ἀνενδεῆ τοῦ ἄλλου ποιῆσαί τι, ἢ μή] Ità *l.* 10. § 1. πλήρης καὶ ἀνενδεής. contrà qàm, ὁ μὴ ἔχων παρ' ἑαυτῷ πάντα τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. *l.* 4. § 20. Vide Platon. in *Epitaph. ſupr. ad illa* § 11. ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν.

Τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα] Signatè dictum. uti & *l.* 3. § 4. τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα πάντα. & *l.* 7. § 66. τὰ ἐπὶ ἧσιν ἅπαντα ἀπονεμόμενα. & *lib.* 6. § 16. ὅσα ἐκεῖνοι διανέμωσι. qia nimirum πάντα νομοῖ. ut *infrà l.* 7. § 31. καὶ ὑπὸ τύχης ἀπονεμόμενον τὸ κατ' ἀξίαν. *l.* 4. § 10.

Ὡς ἐκεῖθέν ποθεν ἐρχόμενα, ὅθεν αὐτὸς ἦλθεν] Vide *ſupr. ad* § 3.

Ἵλεως τῇ γνώμῃ ἀπειμένα] Ità *l.* 5. § 33. τί ἂν ἀπειμένοις ἵλεως; vide *ſupr. ad* § 3. At qomodo hoc præſtitit Cato tuus, Seneca? qem tantopere ſuſpicis, & de qo tamen, *epiſt.* 24. *Impreſſit deinde mortiferum corpori vulnus. qo obligato à medicis, cùm minus ſanguinis haberet, minus virium, animi idem, jam non tantùm Cæſari, ſed ſibi iratus, nudas in vulnus manus egit, & generoſum illum contemptorémque omnis potentiæ ſpiritum, non emiſit, ſed ejecit.*

Λύπη ἧσι στοιχείων] Mors στοιχείων λύσις· ut contrà γένεσις ſive *ortus*, ἐκ ἧσι στοιχείων σύγκρισις. *l.* 4. § 5. Sic *l.* 7. § 50. ἢ διάλυσις ἧσι ἐν τοῖς ἀτόμοις ἀντεμπλοκῶν, ἢ καὶ σκορπισμός τις ἧσι ἀπαθῶν στοιχείων. qod *l.* 8. § 25. σκεδασθῆναι τὸ συγκριθὲν dixit; mortémque στοιχείων ἐξ ὧν συνεκρίθη σκεδασμόν. *l.* 10. § 7. Ità Epicharm. apud Plut. *ad Apollon.* Συνεκρίθη καὶ διεκρίθη. *Concretum eſt*, in ortu ſcilicet; & *diſcretum eſt*, in interitu nempe.

Ἔκαστον εἰς ἕτερον διηνεκῶς μεταβάλλειν] *alterum in alterum mutando transire.* Vide *l.* 5. § 13. Ità *l.* 8. § 18. καὶ αὐτὰ δὲ μεταβάλλει, καὶ ἕτερα ζύζει. Vide & *l.* 10. § 7.

Τπόπτευται] *ſiniſtrè ſuſpicetur.* Xyl. *metuat.* Caſ. havd incommodè uterqe. nam ὑφορώμενον, ὑποπτεύων, φοβούμενον. Heſych. ὑποπτᾶς ergò tam φοβεῖσθαι, qàm ὑποπτεύειν. ſiqidem ſuſpicionis pediſeqa ſolet eſſe formido. Vide *l.* 4. § 37. & *l.* 7. § 53. & *l.* 10. § 12.

Κατὰ φύσιν] Ità *ſuprà* § 12. φύσεως ἔργον. & *l.* 10. § 36. ἡ φύσις λαλεῖ & *l.* 9 § 3. ἐν τοῦτο, ὧν ἡ φύσις ἐθέλει. Ità & Ariſtot. *phyſ. l.* 5. *c.* 6. Ἐπὶ γενέσεως ἡ καὶ φθορᾶς ὁ αὐτὸς λόγος· ἔστε γὰρ ἡ μὲν γενεσις κατὰ φύσιν, ἡ δὲ φθορὰ παρὰ φύσιν· τὸ γὰρ γηρᾶν κατὰ φύσιν· pari ratione καὶ τὸ τελεύτᾶν. Itaque Joan. Chryſoſt. *de ſtatuis* 5. Εἰ δὲ τοὺς τελευτῶντας ἀλγεῖς, ἀλγεῖ διὰ τοὺς ἐδίονλας καὶ διὰ τοὺς πίνοντας. ὥσπερ γὰρ τοῦτο φυσικὸν, ὅτω κάμνοντι καὶ λυπεῖσθαι σε καὶ ἀφύσεως· λυπεῖσθαι σε δὲ καὶ τὰ τῆς πονηρᾶς προαιρέσεως.

Οὐδὲν

Οὐδὲν ἧττον κατὰ φύσιν] Ita *lib.* 11. § 34. Οὐδὲν λύσιμον φυσικοῦ πάθους σημεῖον. & *l.* 6. § 33. Εἰ παρὰ φύσιν ἐν ἔστιν, ἐξ ἧττον.

Τὰ ἐν Καρνάντῳ] De inſcriptionibus iſtiuſmodi vide quæ *ad finem libri primi* adnotavimus. Lugd. Καρνάτῳ· ſicut & Avrelii Victoris codices, in *breviario*, *Carnuto*. Verùm illud, opinor, potius. Eſt autem Καρνοῦς, Καρνοῦντος, ut Ptolemæus *geograph. l.* 2. ſive Καρνοῦντον, ut Marcius hìc, quod ad Latinorum *Carnuntum* propiùs accedit; *Pannoniæ* opidum, cujus meminit & Plinius *hiſt. nat. l.* 4. *c.* 12. & *l.* 37. *c.* 3. & Ammian. *hiſt. l.* 30. qi *Illyriorum* tamen opidum dicit: ad qod Marcum noſtrum triennio iugiter militum delectum habuiſſe, cùm bellum Marcomannicum præ manibus haberet, avtor eſt Oroſius *hiſtor. l.* 7. *c.* 15. & Evtropius; *Cùm apud Carnuntum*, inqit, *jugi triennio perſeverâſſet, bellum Marcomannicum confecit.* Qin & Dio Caſſius (an Jo. Xiphilinus?) in M. Antonino narrat, eundem, cùm per totam ferè vitam bello illo implicitus teneretur, τὸ Παιονίαν ὁρμητήριον, *Pæoniam pro ſtativis*, ſive *pro eo loco, in qo copias ſuas contineret, & ex qo in adverſarios excurſiones ſubinde faceret*, habuiſſe. Verùm apud Dionem avt Παννονίαν legendum fuerit, avt *Pæoniam* avtor pro *Pannonia* acceperit; qomodo Seb. Munſterus *coſmogr. l.* 4. de Hungaris agens, *Pannones* aſſerit olim *Pæonas* dictos; & Gvil. Xylander apud Strabonem *Pæoniam* cum *Pannonia* confundit; cùm tamen Strabo ipſe *geogr. l.* 7. diverſas has eſſe longéq; à ſe invicem diſtitas tum regiones, tum gentes, diſertè ſtatuat. Ego prius illud lubentiùs admiſerim, librarii ſubeſſe culpam, qi lapſu calami proclivi, pro *Pannonia Pæoniam* exhibuerit: (niſi ſi à Xiphilino erratum eſt) non ſolùm, qia *Pæonia* (cùm Axio flumini adjacens, & Macedoniæ contermina, ejuſdémq; etiam portio habita fuerit, ut Homer. in *Bœot.* Juſtin. *l.* 7. Liv. *l.* 45. Strabonis è *l.* 7. *excerpt.* Caſſius ipſe *l.* 49.) ſitus non patitur, ut eo fine uſui eſſe Marco potuerit adverſùs gentes illas Iſtri accolas militanti: verùm etiam qòd *Pannoniam* poſteà avtor idem tanqam ſedem exercitûs Marciani commemorat. cui accedit, qòd Capitolinus narrat in *Marco*, *Marcum Pannonias, Marcomannis, Sarmatis, Vandalis, ſimul etiam Quadis extinctis, ſervitio liberâſſe*; & in *Vero compoſito, in Pannonia bello, in urbem deſtinatum eſſe*. Illud denique palmarium argumentum in hac cauſa fuerit, qòd Caſſius idem, non ille operâ alienâ contractus, ſed integer *hiſtor. l.* 49. (qo loco ſe poſt patrem etiam *Pannoniæ* præfuiſſe commemorat) Græcorum qorundam, qi commiſcebant iſta, errorem ipſe refert, rejicit, refellit. Ex eorùm avtem numero fortean Herodianus fuerit, qi Marcum ſcripſit ἐν Παιονίᾳ, in morbum noviſſimum, unde & obiit, incidiſſe. Sed & Philoſtratus is, qi ſophiſtarum vitas deſcripſit. Iſte ſiqidem in *Herode* de Marco agens; Ἐκάθητο, inqit, ἐς τὴ Παιόνια ἔδρη, ὁρμητηρίῳ τῷ Σιρμίῳ χρώμενος. & rurſus; μὴ τὰ ἐν τῇ Παιονίᾳ. qo utroqe loco *Pannoniam* eſſe intelligendam docent, & Marci hiſtoria, & *Sirmium* ipſum *Pannoniæ inferioris* opidum, utì teſtantur Ptolemæus *l.* 2. & Plinius *l.* 3. *c.* 25. cùm *Probi* Imperatoris *natalibus*, ut Æl. Vopiſcus; tum & *Marci obitu*, qi ſpiritum ibi havſit noviſſimum, utì Tertullian. *apolog. c.* 25. factum illuſtrius. Nec tacendum, qod Strabo *l.* 7. *Segeſticam Pannoniorum urbem* dicet eſſe, εὐφυὲς ὁρμητήριον τοῦ πρὸς Δακὰς πολέμου, *locum idoneum & opportunum admodum, unde Daci bello impetantur*. qi & ipſi ex Strabone vicini fuiſſe videntur gentibus illis, qas ſubegiſſe Marcus perhibetur. *Carnunti* ergò apud *Pannonios* agens Marcus horum nonnulla commentatus eſt: non *inter ſtrepitus Baianos fremitúsqe balnearios, aut clamores vociferationésq; Circenſes*, qod tanqam magnum qiddam de ſe prædicat Seneca *epiſt.* 56, & 83. ſed inter motus bellicos, ac tumultus militares, philoſophiæ ſtudiis ſeriò ſedulóqe deditus.

Ad Librum III.

§ 1. Ἀλλ' ἐκάστῳ ὑμέραν ἀναλίσκεται ὁ βίος] Flaccus *epiſt.* 2. *l.* 2. *Singula de nobis anni prædantur euntes.* *Anni*, inqit ille: imò & *dies, horæ, momenta* ipſa. *Singuli dies aliqid ſubtrahunt viribus.* Senec. *ep.* 26. & Memor, ſi Scaligero credimus, non Seneca certè, *Octaviâ* 2. 2.

Florem decoris ſinguli carpunt dies.

Qod de *viribus* ille, de *decore* iſte, de *vita* Marcus. Sed & Seneca *ad Lucilium ep.* 24. *Memini te illum locum aliqando tractâſſe, non repentè nos in mortem incidere, ſed minutatim procedere. Qotidie morimur. qotidie enim demitur aliqa pars vitæ: & tunc qoqe cùm creſcimus, vita decreſcit. uſqe ad heſternum, qicqid tranſiit tempus, periit. hunc ipſum, qem agimus, diem cum morte dividimus. Qemadmodum clepſydram non extremum ſtillicidium exhavrit, ſed qicqid ante dc fluxit:*

fluxit: ſic ultima hora, qâ eſſe definimus, non ſola mortem facit, ſed ſola conſummat. tunc ad illam perveni-mus, ſed diu venimus. & *epiſt.* 120. *Vide in quanta cæcitate mens noſtra ſit. Hoc quod futurum dico, cùm maximè ſit, & pars ejus magna jam facta eſt. nam quod viximus tempus, eo loco eſt, qo erat antequam vixi-mus. erramus autem, qi ultimum timemus diem: cùm tantundem in mortem ſinguli conferant. non ille gradus laſſitudinem facit, in qo deficimus; ſed ille profitetur. ad mortem dies extremus pervenit, accedit omnis. carpit nos illa, non corripit.* & *epiſt.* 4. *Ex qo natus es, duceris.* Vide eundem *ad Marc. c.* 20. *ad l.* 9. § 21. Manil. *Aſtron. l.* 4.

Naſcentes morimur, finiſque ab origine pendet.

Morus noſter:

Nugamur, mortémque procul, procul eſſe putamus:
At mediis latet hæc abdita viſceribus.
Scilicet ex illa, qâ primùm naſcimur, horâ,
Prorepunt junctoque vitáque mórsque pede.
Partem aliquam furtim qâ ſe metitur, & ipſam
Surripit è vita quælibet hora tuâ.
Paulatim morimur: momento extinguimur uno:
Sic oleo lampas deficiente perit.
Ut nihil interimat, tamen ipſo in tempore mors eſt:
Qui nunc, interea dum loquimur, morimur.

hoc eſt noviſſimum, qod Flaccus *l.* 1. *Od.* 11.

——dum loquimur, fugerit invida Ætas——

& Perſ. *Sat.* 5. *v.* 153.

Vive memor leti: fugit hora, hoc qod logor inde eſt.

& qod in Camilli Aqilei *epitaphio* legitur,

Illa eadem vitam qæ inchoat, hora rapit,

Expreſſum è Senecæ illis in *Herc. fur.* 3. 3.

Et carpſit hora vitam, prima qæ dedit.

Qòd ſe ex illo qisqe incipit mori, ex qo in ipſo agi ceperit ipſa mors, id eſt, vitæ detractio, profectò ex qo eſſe incipit in hoc corpore, in morte eſt. qid enim aliud ſingulis momentis agitur, donec ea conſummata mors, qæ agebatur, impleatur, & incipiat jam tempus eſſe poſt mortem, qod cùm vitâ detraherectur, erat in morte? Avg. *de civit. Dei. l.* 13. *c.* 10.

Μέρος ἕλαττον αὐτῆς καταλείπεται] Avg. *de Civit. Dei l.* 13. *c.* 10. *Qicqid temporis vivitur, de ſpatio vivendi demitur; & qotidie minus minúsqs reſtat.* Idem *de verb. Dom. ſerm.* 17. & *de temp.* 113. *Cùm creſcunt pueri, qaſi accedunt illis dies, & neſciunt qia minuuntur: & ipſa eſt falſa computatio. creſcentibus enim decedunt potiùs dies qàm accedunt. conſtitue enim homini nato, verbi gratiâ, 80 annos: qicqid vivit, de ſumma minuit.* Idem latiùs proſequitur *& de Verb. Dom. Serm.* 1. Gregor. *moral. l.* 13. *c.* 27. *Ipſa ſuis augmentis vita ad detrimenta impellitur: & indè deficit, unde proficere videtur.*

Ἄδηλον, εἰ ἐξαρκέσει ἡ διάνοια] Nempe, ſi morbo mens ſepelitur, ut Apul. in *apolog.* avt, ut Tertull. *de anima*, prodigitur. *Phrenitis*, inqit, *mentem prodigit.* Ideò vult maturiùs ſtudiis bonis incumbendum, qia nec vitæ prolixoris certitudo; & hæc etiamſi prorogetur, incidere poſſint, qæ intelligentiæ vim vigorémqs imminuant, imò uſum liberum ſuperſtiti etiam penitus tollant.

Τὸ μὲν διαπνεῖσθαι] *Spirare.* Xyl. *reſpiratio.* M. Caſ. verùm aliud longè eſt τὸ διαπνεῖσθαι, qod à Marco ipſo etiam *plantis* tribuitur, & ἀπὸ τοῦ ἀναπνεῖν diſertè diſtingvitur *infrà l.* 6. § 15. Ariſtot. *problem. l.* 1. *q.* 21. Ὅσῳ ἧττον ἐν θώρακι ἀναπνοὴ, τοσοῦτο ἐν τῷ σώματι διαπνοὴ διὰ τῶν ἀρτηριῶν. Idémqs (ejusdem ſaltem nomine; ſunt enim qi Alexandro potiùs accenſeant) *de ſpiritu c.* 5. Τὸ δὲ θέρμα ἐκ φλεγὸς καὶ ὕδατος καὶ ἀρτηίας. ——ἐξ ἀρτηίας δὲ, ὅτι διαπνοὴν ἔχει. qam ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς avtor idem diſterminat. *ibid. c.* 4. Galenus itidem *commentar. in Hippocrat. de diæt. ſalubr.* ubi illud Hippocr. *aphor.* 18. *ſect.* 1. adduxerat. Ὀξέες καὶ φθινοπώρου στάσιν δυσφορώτατα φέρουσι, χειμῶνος ῥῆξιν, ἦρος ὕστερον. Ex *aphor.* 15. rationem dicti ſubjungens, Αἱ κοιλίαι, inqit, χειμῶνος καὶ ἦρος θερμότατα φύσει. (qæ verba ſunt Hippocratis) διότι τὸ περιέχον ψυχρὸν ὂν ἐναπτύεται σεσαγὲν, καὶ καλακλείει τὸ ἔμφυτον θερμὸν ἐν τῷ βάθει τοῦ σώματος· ἐν δὲ τῷ θέρει διαφορεῖται μὲν τοῦτο διὰ τῆς διαπνοῆς· διὰ τῆς ἀναπνοῆς δὲ ἕλκεται τὸ περιεχόμενον θερμὸν· ὀνομάζω δὲ ἀναπνοὴν μὲν, τὴν διὰ τοῦ στόματος ἔξω τε καὶ εἴσω φορὴν τοῦ πνεύματος· διαπνοὴν δὲ, τὴν διὰ ὅλου τοῦ σώματος ὁμοίως γιγνομένην. Idémqe explicatiùs ὑγιεινῶν *l.* 1. *c.* 12. Τὸ μὲν δὴ λεπτότατον περίττωμα βραδίως ἐκκρίνεται, πρός τε τῆς ἐμφύτου θερμότητος εἰς ἰδέαν ἀτμοῦ λυόμενον, ὑπό τε βιαίας κινήσεως ἀθρόως ἐκπιμπλάμενον. ὀνομάζεται δὲ τὸ μὲν ἕτερον ἐκκριθὲν ἱδρώς· τὸ δὲ ἕτερον, ὅδὲν ἔχον ὄνομα, ὅτι δὲ γινώσκεται τοῖς πολλοῖς, ἅτε τὴν εὐπρεπῆ ὑπὸ λεπτότητος, ἀδηλον αἰσθήσει διαπνοὴν κέκληται πρὸς αὐτῆς τῆς φορᾶς· καὶ τὴν ἀδηλον αἰσθήσει διαπνοὴν ἐκκρίνεταί τι καὶ τοῦ παχυτέρου περιττώματος. Ἀναπνοὴ ergò *reſpiratio*, qæ pulmonum operâ perficitur, qâqe aer ſive ſpiritus externus iſte per os, tanqam per oſtium aliqod, introducitur, emittitúrqe denuo. διαπνοὴ ſive *perſpiratio*, qâ non ſpiritus tantùm illi per arterias diſtribuuntur, ſed vapor qaſi qidam illis diffunditur (qomodo Moſchio, referente Tertulliano, *de anima c.* 15. *animam* dixit *per totum corpus ventilari*) idémqs per poros ſive meatus qoſdam obſcuros occultâ qadam ratione latenter exhalatur. qod & Avguſt. obſervavit *de ver. relig. c.* 40. Vide & Galenum eundem *in Hippocr. aphor. l.* 2. § 28. Hinc εὔπνους τόπος, & εὐπνεῦν σῶμα. Ariſtoteli *problem. l.* 2. *q.* 10. Εὔπνους ὁ τῆς κεφαλῆς τόπος. *facilè perſpirabilis eſt capitis locus.* qod indè confirmat, τῷ μανὸν εἶναι, qòd *cutem raram habeat.* Et mox. *q.* 10. Ὁ τόπος ἀραιὸς καὶ ἰχνώδης διὰ σὰρκα καὶ φύσιν. Idem *l.* 1. *q.* 53. & *l.* 5. *q.* 34.

(qo loco eadem, ſed vitiata, reponuntur, ex priore loco corrigenda:) ὥσπερ γὰρ ἡ πόλις ὑγιεινὴ καὶ τόπος εὔπνους· ὅτω καὶ σῶμα τὸ εὔπνουν. hoc eſt, τὸ εὖ διαπνεόμενον. & *l.* 8. *q.* 4. ἕξις ἕνωσις καὶ εὐδιοδία. Sicut apud Theophraſtum *de cauſſ. plant. l.* 1. *c.* 17. εὐδιοδία καὶ εὔπνοα itidem conjunguntur. ità enim legendum, non εὐδηλα, quod Gazam fefellit, Jul. Scalig. jamdudum monuit. *Ibid. l.* 38. *q.* 3, & 4. ἡ εὔπνοια εὐχρειαν ποιεῖ. ſed & εὐδιάπνευ-eidem *de part. anim. l.* 3. *c.* 9. Διὰ μαλακότητα γὰρ τοῦ χελωνίου, εὐδιάπνευν γίνεται τὸ ὑγρόν. Idem ergò ferè eſt de ſpiritibus ac vaporibus uſurpatum διαπνοὴ, quod de cibis alimentisque craſſioribus ἀνάδοσις, vel διαφόρησις. qanqam hæc etiam eodem ſenſu, qo & διαπνοὴ, ſumitur. Unde Budæo explicante, ὅι εὐδιαφόρητοι ſunt ὅι ῥᾳδίως διαπνεόμενοι. qibus opponuntur ὅι δυσδιάπνοοι. Theophr. *de cauſſ. plant. l.* 1. *c.* 2. διὰ τὸ μὴ εὐξήρανθαι ἔτι τῇ πυκνότητι τῆς πόρου· διὸ καὶ δυσδιάπνοοι. Ex priùs dictis autem διαπνοὴ duplex elicitur; altera, qâ ſpiritus ſive vapores illi per totum corpus diffunduntur; altera, qâ pars eorundem ſuperflua & excrementitia per poros ſive meatus exteriores extruditur. utramq; unico vocabulo τοῦ διεκπνεῖν complexus eſt Theophraſt. *de cauſſ. plant. l.* 2. *c.* 17. Cùm autem unà cum materia illa ſupervacanea etiam qod eſt utile & conducibile ex parte ſenſim exhalet, ídqe copioſiùs, ubi pori ſive meatus illi laxiores extiterint; id qod noxam ſæpenumero inſignem parit, unde interitus etiam qandoqe conſequitur; hinc factum eſt ut τὸ διαπνεῖσθαι *pro perire* & *interire* qoq; uſurpetur; cujus exempla alibi daturi ſumus. Monet iſtud Galen. *in Hippocr. aphor. l.* 1. § 15. Οὐδεὶς ὄζειν, ὃς ἃ φησὶ διαπνεῖσθαι τὰ τῶν ζώων σώματα, τῇ διὰ τῶν ἀδήλων αἰσθήσει διαπνοὴν πόρων. Et mox: Τὸ μὲν πέρας διάπνοος, ἃ τὰ τέλεια μόνον, ἀλλὰ καὶ παντὸς ὁμοίμοιρος ἐκείνοις, διαφορὰν ἅμα τοῖς τέλειοις τῶν ἐν τῷ ζώῳ, καὶ τὰ κατὰ φύσιν ἐν αὐτῷ περιεχόμενα, κατὰ πάντα τῶν ἰατρῶν ὀνειμαζομένων ἄδηλον ἀναπνοήν. Spectátque eodem ejuſdem monitum illud ὑγιεινῶν *l.* 2. *c.* . ubi de frictionum ſpeciebus agens; Βλάπτοιεν δ' ἄν, inqit, ἧττον τὸ ῥῆμα, ὅσῳ τὸ σκληρὸν τε καὶ πυκνὸν ἐκπερισπώμενα· ὅτως γὰρ ἂν εἴη δυσδιάβατον. ὡς εἴγε καὶ διαπνεῖσθαι τὸ τοιοῦτον καλῶς ἠδύνατο, σκληρότατον αὐτὸ καὶ πυκνότατον ἀπεργαζόμεθα. νυνὶ δ' ἐπειδὴ περὶ ἄμφω χρὴ παρασκευάζεσθαι καλῶς αὐτὸ, καὶ τοῦ τῆς ἔνδοθεν περιττωμάτων διαπνοῆς, καὶ τῆς τῶν ἔξωθεν ὁμαλύνοντος βίας, ἄριστον ἂν εἴη τὸ μέσον ἑκατέρων τῆς ὑπερβολῶν. εἰ δ' ἄρα ποτὲ μὴ φυλάττοιτο τοῦτο, βάλλιον τὸ σκληρότερόν τε καὶ πυκνότερον, τοῦ μαλακωτέρου καὶ ἀραιοτέρου. τὸ μὲν γὰρ τῆς διαπνοῆς ἐλλιπὲς, ἐπανορθώσασθαι γυμνασίοις οἷόν τε. τὸ δὲ τῆς ἑτέρας διαθέσεως ἐνεπρέσαν ὑπὸ τῆς ἔξωθεν αὐτῶν, κατ' ἐπανόρθωσίν τινα ἑτέραν ἐπιμίαν ἔχει, καὶ προήσεσιν αὐτοῦ βλάβη τις ἡ μικρὰ, διαφορημένων πολλάκις, ἃ τῆς περιττωμάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς τροφῆς. Qanqam recentiores qidam medici ità diſtingvunt iſta, ut inutilis materiæ *perſpirationem*, utilis verò *diffluationem* indigetent. Nec illud ſilendum διαπνοῆς occaſione hujuſce anſam arripuiſſe Sanctorium qendam Juſtinopolitanum novam *Staticæ* dictæ *Medicinæ* rationem comminiſcendi; qam libro peculiari, qem *Statigomaſtiga* inſcripſit, demolitum ivit Hippolytus Obicius Ferrarienſis. Sed nec, qod Plato in *Timæo* aliam qandam διαπνοὴν ſtatuiſſe videtur, qâ aër exterior per meatus occultos in corpus ſe inſinuet, qò ſufficiatur id qod expiratione abierit. Διὸ δὴ, (inqit, nimirum, ὑπ κενὸν ᾠδὲν) τὸ τῆς σηπεδῶν καὶ τοῦ πνεύμονος ἔξω μεθιὲν τὸ πνεῦμα, πάλιν ὑπὸ τοῦ περὶ τὸ σῶμα ἀέρος, εἴσω διὰ μαγῶν τῆς σαρκῶν δυσμὴν καὶ περιλαννουμένου, γίνεται πλῆρες. ὥθεν δὲ ἀπερεπόμενος ὁ ἀὴρ, καὶ διὰ τοῦ σώματος ἔξω ἰὼν, εἴσω τὸν ἀναπνοὴν περιωθεῖ, κατὰ τὸν τοῦ σώματος, καὶ τῆς μικτήρων δίοδον.

Τὸ δὲ ἑαυτοῦ χρῆσθαι] Senec. *epiſt.* 58. *Multis iners vita ſine uſu jacuit ſui.* Et *ep.* 60. *Vivit is, qi ſe utitur. qi verò latitant & torpent, ſic in domo ſunt, tanqam in conditivo. horum licèt in limine ipſo nomen marmori inſcribas; mortem ſuam anteceſſerunt.*

Τὰς τοῦ καθήκοντος ἀριθμὰς ἀκριβῶν] Ità *lib.* 6. § 26. Πᾶν καθῆκον ἐξ ἀριθμῶν τινων συμπληροῦται. Laërt. *l.* 7. in *Zenone:* Καλὸν δὲ λέγεσι τὸ τέλειον ἀγαθὸν, παρὰ τὸ πάντας ἀπέχειν τοὺς ἐπιζητουμένους ἀριθμοὺς κατὰ τὴν φύσεως, ἢ τὸ τέλειον σύμμετρον. Stob. *excerpt. tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 3. § 8. Κατόρθωμα δ' ἔστι) λέγεσι καθῆκον πάντας ἐπέχον τοὺς ἀριθμὸς, ἢ τέλειον καθῆκον. Qod Cicer. *Offic. l.* 3. *Illud autem officium, qod rectum iidem appellant, perfectum atqe abſolutum eſt, & ut iidem dicunt, omnes numeros habet.* & *de fin. l.* 3. *Quæ nos recta, aut rectè facta, illi autem appellant κατορθώματα, omnes numeros virtutis continent.* & *de divinat. l.* 1. § 23. *Qidqam eſſe poteſt caſu factum, qod omnes in ſe habet numeros veritatis?* Senec. *ep.* 71. *Idem eſſe dicebat Socrates veritatem & virtutem. qomodo illa non creſcit, ſic nec virtus qidem. habet numeros ſuos, plena eſt.* & *epiſt.* 115. *Non poteſt qiſqam niſi ab initio formatus, & totâ ratione compoſitus, omnes exeqi numeros, ut ſciat, qando oporteat, & in quantum, & cum qo, & qomadmodum.* Plinius deniq; min. in *panegyr. Omnes comitatis numeros obibat.* Qòd autem virtuti ac veritati *numeros* attribuunt, tractum à *numeris ſaltatoriis* cenſet cl. Caſaubonus; ſiqidem Latini ſolent pro ὀρχεῖσθαι dicere, *in numerum exultare:* ut Lucret. *l.* 2.

Ludunt, in numerúmqe exultant ſanguine læti.

vel *ad numerum moveri.* Perſius *Sat.* 5. *v.* 122.

Hæc miſcere nefas; nec cùm ſis cætera foſſor,
Tres tantùm ad numeros ſatyrum movcare Bathylli.

ubi

ubi *foſſor*, imperitus, inſipiens. *Satyrum moveri, ſive ſaltare ad tres numeros Bathylli*; Δὶς ἢ τρὶς καλῶς ὀρχήσασθαι καὶ Βάθυλλον· *duos aut tres ſtaticulos ex arte facere & perfectè*. Idem & apud Ciceronem ſimile *parad.* 3. *Hiſtrio ſi paulò ſe movit extra numerum, aut ſi verſus pronunciatus eſt ſyllabâ unâ brevior aut longior, exibilatur & exploditur: in vita, quæ omni geſtu modulatior, omni verſu aptior eſſe debet, ut in ſyllaba te peccare dices?* Hæc pleraque *ad Perſ.* Caſavb. At Lipſius *palæſtræ* peculiare vocabulum eſſe contendit in *motibus illis & formatione flexúque membrorum*: atque indè formulam hanc deſumptam. Ità Demetrius Cynicus, apud Senecam *de benefic. lib.* 7. *c.* 1. *Magnus luctator eſt, non qi omnes numeros nexúsque perdidicit, qorum uſus ſub adverſario rarus eſt; ſed qi in uno ſe aut altero bene & diligenter exercuit.* In eandem ſententiam Fabius *inſtit. lib.* 12. *c.* 2. *Palæſtrici doctores illos, qos numeros* (ità Lips. *nervos*, malè) *vocant, non idcirco diſcentibus tradunt, ut iis omnibus qæ didicerunt in ipſo luctandi certamine utantur; ſed ut ſubſit copia illa, ex qa unum aut alterum, cujus ſe occaſio dederit, efficiant.* Juvenal. de muliere ad palum ſe exercente, *Sat.* 6. *v.* 250.

Atqe omnes implet numeros.--

De Ameſia ſentia cavſſam ſuam apud populum agente Val. Max. *l.* 8. *c.* 3. *Partésqe omnes ac numeros defenſionis, non ſolùm diligenter, ſed & fortiter executa*, ità reſtituit ex Manuſcriptis St. Pighius, qod priùs, *Motúsqe omnes ad nervos*, legebatur. Qod autem iſtic πάντας τοὺς ἀριθμοὺς ἀκριβεῖν, ἢ ἐπέχειν, id Lucianus πάσας τὰς γραμμὰς ἀπηκριβωμένας dixit, in *imaginib.* Καλλίστη μὲν, ἢ πάσας τὰς γραμμὰς ἀπηκριβωμένη. tranſlatione *à pictura* petita, cui manus noviſſima ità eſt admota, ut nihil ampliùs deſiderari poſſit.

Τὸ προφωνούμενα διαρθρῶν] *qæ animo concepit, in ordinem collocare.* Xyl. *imaginationes ſubitaneas corrigere.* Caſ. qod eſt διορθῶν. malim, *animo præconcepta diſtinctè explicare.* Ariſtot. *Ethic. l.* 1. *c.* 7. δεῖ γὰρ ἴσως ἑαυτοῦ πῶσαι προῆτον, εἶτ' ὕστερον ἀναγράφειν. δόξειε δ' ἂν παντὸς εἶναι προαγαγεῖν καὶ διαρθρῶσαι τὰ καλῶς ἔχοντα. Idem ἡμῖν μὲν τὰ φυσικὰ. *l.* 2. *c.* 6. εἰ μὴ καλῶς διαρθρῶσιν οἱ λέγοντες. & *l.* 1. *c.* 5. σαφῶς μὲν ἃ διήρθρωται. Metaphorâ ductâ *à re phyſica, fœtûs* ſcil. *in utero dearticulatione*, vel etiam *ab arte obſtetricia*, in qa mulieres ejus gnaræ *artus* infantis recens editi *explicant, confingunt*, & *ad ſitum figurâmqe debitum componunt.* in ſcriptis autem Hippocraticis τὸ διορθῶν & τὸ διαφθεῖρειν librariorum incuriâ crebrò invicem permutantur.

Εἰ ἤδη ἐξακτέον αὐτόν] *utrùm educere atqe exigere ſe oporteat*, è vita ſcil. Ità & Clemens uſurpavit, *Strom. l.* 4. de hæreticis qibusdam, qi martyrio ſe ultrò objiciebant, ὑπεπλήσσοντες τῷ θανάτῳ· Τούτους ἐξάγειν ἑαυτοῦ ἀμαρτύρους, λέγομαι, καὶ ἀμύητα κολάζοντας. qo loco τὸ ἀμαρτύρους (qod obiter adnotamus) non eſt cum λέγομαι, (utì Sylburgius putavit) ſed cum ἐξάγειν ἑαυτοὺς conjungendum. *dicimus eos ità ſibi mortem accerſere, ut martyres tamen non ſint, nec martyrium obire dici debeant.* ἃ γάρ, inqit, τὸν χαρακτῆρα σώζουσι τοῦ μαρτυρίου τοῦ πιστοῦ. Vide *ad l.* 11. § 3. & mox ex Cl. Heinſii reſtitutione: Ἀντίκα ἔυλογον ἐξαγαγεῖν τὸ ἀποδιδόν συγχωρῆσαι καὶ οἱ φιλόσοφοι, εἰπεῖν τοῦ φράσαντος ὅτω παρίσωσιν αὐτὸν, ὡς μηκέτι ἀπολελειφθαι αὐτῷ μηδὲ ἐλπίδα τοῦ φράξεως. Vide *l.* 8. § 47. Philoſophi iſti cum primis ſunt Stoici. iſtorum enim hoc eſt dogma, licere, imò oportere, qandoqe è vita ſeſe educere. & ἔυλογον ἐξαγωγὴν eam nuncupabant, *cùm juſta cavſſa*, qam illi cenſebant, *demigrandi daretur.* ut Cic. *Tuſcul. l.* 1. Jo. Stob. *Collectan. tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 4. § 8. Φασὶ δέ ποτε καὶ τὴν ἐξαγωγὴν ἐκ τοῦ βίου τοῖς σπουδαίοις καθήκοντος καὶ πολλὰς τρόπους. Pleniùs planiúſque Laërt. in *Zenone*. Ἐυλόγως τέ φασι ἐξάξειν ἑαυτὴν τὸν βίον τὸν σοφὸν, ὑπὲρ πατρίδος, καὶ ὑπὲρ φίλων, κἂν ἐν σκληροτέρᾳ γίγνηται ἀλγηδόνι, ἢ πηρώσεσιν, ἢ νόσοις ἀνιάτοις. Senec. *epiſt.* 70. *Sapiens vivit, qantum debet, non qantum poteſt. videbit ubi victurus ſit, cum qibus, qomodo, qid acturus.*-- *Si multa occurrunt moleſta & tranqillitatem turbantia, emittit ſe. nec hoc tantùm in neceſſitate ultima facit, ſed cùm primùm illi ceperit ſuſpecta eſſe fortuna. nihil exiſtimat ſuâ referre faciat finem an accipiat.* Et *epiſt.* 17. *Si neceſſitates ultimæ incidcrint, exiliet è vita, & moleſtus ſibi eſſe deſinet.* Idem *epiſt.* 58. *Itaqe de iſto feremus ſententiam, an oporteat faſtidire ſenectutis extrema, & finem non opperiri, ſed manu facere. propè eſt à timente, qi fatum ſegnis expectat: ſicut ille ultra modum deditus vino eſt, qi amphoram exiccat, & fœcem qoqe exorbet. de hoc tamen qæremus, pars ſumma vitæ, utrùm fax vitæ hæc ſit, an liqidiſſimum ac puriſſimum qiddam; ſi modò mens ſine injuria eſt, & integri ſenſus animum juvant, nec defectum & præmortuum corpus eſt. plurimum enim refert, vitam aliqis extendat an mortem. at ſi inutile miniſteriis eſt corpus, qid ni oporteat educere animum laborantem? & fortaſſe paulò antè qàm debet faciendum eſt, nè cùm fieri debeat, facere non poſſis. & cùm majus periculum ſit malè vivendi, qàm citò moriendi, ſtultus eſt qi non exigui temporis mercede, magnæ rei aleam redimit.* Et mox: *non relinqam ſenectutem, ſi me totum mihi reſervabit; totum autem ab illa parte meliore. at ſi ceperit concutere mentem, ſi partes ejus convellere, ſi mihi non vitam reliqerit ſed animam; profiliam ex ædificio putrido ac ruenti. Morbum morte non fugiam, duntaxat ſanabilem, nec officientem animo: non afferam mihi manus propter dolorem. Sic mori, vinci eſt. hunc tamen ſi ſciero perpetuò mihi eſſe patiendum; exibo;*

non propter ipſum, ſed qia impedimento mihi futurus eſt ad omne propter quod vivitur. imbecillus eſt & ignavus, qi propter dolorem moritur: ſtultus, qi doloris cauſſâ vivit. Cato apud Cicer. *de finib. lib. 3. Sed cùm ab his (qæ ſecundùm naturam ſunt) omnia proficiſcantur officia: non ſine cauſſa dicitur, ad ea referri omnes noſtras cogitationes, in his & exceſſum è vita, & in vita manſionem. in qo enim plura ſunt, qæ ſecundùm naturam ſunt, hujus officium eſt in vita manere: in qo autem ſunt plura contraria, avi fore videntur, hujus officium eſt, è vita excedere. ex qo apparet, & ſapientis aliqando eſſe officium, excedere è vita, cùm beatus ſit; & ſtulti manere in vita, cùm ſit miſer.* Hanc autem ſententiam, qæ & Chryſippea eſt, exagitat Plut. *de commun. notit. c. 10. & c. 29.* Qod pro fundamento ſubſternitur, ità Stobæus expreſſit, πῶς καθήκει ἢ τοῖς ἀφεῖ τὸ καθῆκον, μετρεῖσθαι τῷ τε ζῆλῳ ἢ τὸν θάνατον. Vide *inſr. lib. 5. § 29* Sed & Lipſ. *manuduct. l. 3. cap. 22.* Dogma ipſum exagitavit & Ter. Varro in *Satyra Menippea*, cui titulus Περὶ ἐξαγωγῆς· unde pavcula adhuc ſuperſunt fragmina, qæ argumenti totius guſtum dent aliqem. Refutavit feliciter ſatis Alexander Aphrodiſſ. in *libello*, qo differit εἰ αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν, oſtenditqe ex ipſorum principiis ἄλογόν τε ἢ ἄτοπον ὅλως, τὸν εὔλογον ὀνομαζομένην τὸν ἐξαγωγήν. Πῶς εὔλογος, inqit, ἐξαγωγὴ τοῦ τὸν ἀρετὴν ἔχοντα, ἐν μακρῷ βίῳ ὄντα; ὡς γὰρ ἄτοπον τὸ λέγειν τὸν Δία ἐθέλειν ἀποθανεῖν· ὅπως ἄτοπον ἢ τῷ σπάνιον τύτῳ μακαρίως ζῶντα (avdis faſtûs Stoici verba; de qo *ad § 7.*) ἑαυτὸν ἐξάγειν εὐλόγως τύτε τὸ βίε. τὸ γὰρ μήτε παρόντος τινὸς καλοῦ, μήτε προσδοκωμένου, τῆς τε ἐκείνης εὐδαιμονίας σχεῖν αὐτὸν ποιεῖ, τὸν βίον ἀπολιπεῖν, ἢ αὐτὸν τὸν ἀρετὸν, βλάπτει, θαυμάσιον, ἢ τῷ λόγῳ μαχόμενον. πῶς γὰρ εὔλογον τὸν ἀρετὸν τῶν ὑποβάλλειν τῷ σοφῷ; ὃν δὲ γὰρ ὥσπερ ὅτῳ ἄλλων τινὸς, ὅτῳ ἢ ἢ εὐδαιμονίας εὔλογον ἄλις ἔχειν. ὧδεις γὰρ κύριος εὐδαιμονίας ἢ ἀρετῆς. εἰς ἄπειρον γὰρ τῷ τελῶν ὄρεξις· ἢ ἢν ἐπ' ἄλλό τι αὖ τῷ ἢ ἀναφορά. Ità abſurdum eſſe dogma contendit; utpote qod nec rationi ipſi, nec ipſorum etiam principiis conſentaneum exiſtat. éſtqe reverâ pietati veræ religioniqe ſanæ prorsus adverſum. Agnoſcunt hoc & exteri. Socrates apud Platonem *Phædone*: ὡς ἔν. τινι φρουρᾷ ἐσμὲν οἱ ἄνθρωποι ἢ οὐ δεῖ αὐτὸν ἑαυτὸν ἐκ τύτε ἐξαγειν, οὐδὲ ἀποδιδράσκειν. Et tanquam ex Africani perſona Cicero *de repub. l. 6.* apud Macrob. *in Scip. ſomn. l. 1. c. 13. Piis omnibus retinendus animus eſt in cuſtodia corporis; nec injuſſu ejus à qo ille eſt vobis datus, ex hominum vita migrandum eſt; nè munus aſſignatum à Deo defugiſſe videantur.* Idem ipſe *Tuſc. l. 1. Vetat dominans ille in nobis Deus, injuſſu hinc nos ſuo diſcedere.* Et in *Caton. Vetat Pythagoras injuſſu imperatoris, id eſt, Dei, de præſidio & ſtatione vitæ decedere.* Apul. *de philoſoph. Sapiens corpus non relinqet invito Deo. nam etſi in ejus manu eſt mortis facultas, & qamvis ſciat ſe terrenis relictis conſecuturum eſſe meliora, niſi perpetiendum iſtud lex divina decreverit, accerſere tamen eum mortem non debere.* Plura habes apud Lipſ. *manuduct. l. 3. c. 23.* & *in Tacit. hiſt. l. 2.* E noſtris eleganter Lactant. *inſtitut. l. 3. c. 18. Si homicida nefarius eſt, qia hominis extinctor eſt: eidem ſceleri obſtrictus eſt, qi ſe necat; qia hominem necat: imò verò majus eſſe id facinus exiſtimandum eſt, cujus ultio Deo ſoli ſubjacet. Nam, ſicut in hanc vitam non noſtra ſponte venimus; ità rurſus ex hoc domicilio corporis, qod tuendum nobis aſſignatum eſt, ejusdem juſſu recedendum eſt, qi nos in hoc corpus induxit, tam diu habitaturos, donec jubeat emitti. Et ſi vis aliqa inferatur, æqâ mente id ferendum eſt, cùm extincta innocentis anima inulta eſſe non poſſit; habeamúsqe judicem magnum, cui ſoli vindicta integra ſemper eſt.* Piè item admodum diſcitéqe Avguſt. *de Civit. Dei l. 1. c. 27. Hoc dicimus, hoc aſſerimus, hoc modis omnibus comprobamus, neminem ſpontaneam mortem ſibi inferre debere, velut fugiendo moleſtias temporales, nè incidat in perpetuas: neminem propter aliena peccata; nè hoc ipſo incipiat habere graviſſimum proprium, qem non polluebat alienum: neminem propter ſua peccata præterita, propter qæ magis hâc vitâ opus eſt, ut poſſint pœnitendo ſanari: neminem velut deſiderio vitæ melioris, qæ poſt mortem ſperatur; qia reos ſuæ mortis poſt mortem vita non ſuſcipit. reſtat una cauſſa, propter qam ſe qis occidat, nè in peccatum irruat, vel blandiente voluptate, vel ſæviente dolore. hanc ſi admittimus, cur non baptizatis ſuademus, ſe illicò interimant? tunc enim tempus eſt cavendi omnia futura peccata, cùm omnia ſint deleta præterita. porrò hoc ſi qis putat, non dico, deſipit, ſed inſanit. hoc ergò qis nefas eſt dicere, nefas eſt profectò ſe occidere. nam ſi hoc ſponte faciendi nulla juſta cauſſa eſſe poſſet, proculdubiò juſtior qàm illa non eſſet, qia verò nec illa eſt, ergò nulla eſt.* Videndus idem in *epiſt. 61.* & ſub ejuſdem nomine, niſi Eraſmum fefellerit, Hugo Victor. *de patient. c. 13.* qi his verbis concludit: *ſi paricida eò ſceleratior, qàm qilibet homicida, qia non tantùm hominem, verùm etiam propinqum necat; & in ipſis paricidis, qantò propinqiorem qisqe peremerit, tantò judicatur immanior; ſine dubio pejor eſt, qi ſe occidit, qia nemo eſt homini ſeipſo propinqior. Et qomodo innocens judicabitur, cui dictum eſt, Diliges proximum tuum, tanqam te, ſi homicidium committit in ſeipſo, qod prohibetur in proximo?* Vide Epictetum, & noſtrum ipſum, *l. 5. § 10. & l. 9. § 3.*

Ἐφισέλειν] Epicurus apud Senec. *epiſt. 26. Meditare, utrùm commodius ſit, vel mortem transire ad nos, vel nos ad eam.* Et de viro ſapiente ipſe *epiſt. 70. Cùm primùm illi ceperit ſuſpecta eſſe fortuna, diligenter circumſpicit, nunqid illo die deſinendum ſit.*

fit. Plin. min. *l.* 1. *epist.* 22. *Impetu quodam & instinctu currere ad mortem, commune cum multis: deliberare verò, & causas ejus expendere, utque suaserit ratio, vitæ mortisque consilium suscipere vel ponere, ingentis est animi.* Deliberationem ea de re seriam instituit Tullius Marcellinus apud Senecam *epist.* 77. *cogitationem* & *consultationem* Titus Aristio apud Plin. *epist. supradictâ.* Verùm hoc delirus & mente motus, vel per morbum, vel per ætatem, inqit Marcus, jam non potest.

Περιαποσβέννυται] Ità *l.* 12. § 15. περιαποσβέσεται. de qo Lucretii illud usurpari poterit, *l.* 3. *Mortua cui vita est propè jam vivo atque videnti.* atque hoc est, qod Seneca *de tranq. c.* 3. *Ultimum malorum censet, ex vivorum numero excedere, antequam moriare.*

Χρὴ ἓν ἐπείγεσθαι] Vide Senec. *ep.* 76. *ad lib.* 2. § 2.

Τῷ ἐγγυτέρω τοῦ θανάτου ἐφέστηκε γίνεσθαι] D. Jun. f. διὰ τό. Verùm τῷ cum verbo infinito idem valet ac διὰ τό. Alex. Aphrodiss. *problem. l.* 1. *q.* 36. τῷ τὸν περὶ αὐτὸν ἀέρα πυθέσθαι. i. e. διὰτί. *eò qòd aër eis circumfusus afficitur.* Theophr. *de causs. plant. l.* 1. *c.* 16. Μεγάλας ἐνδέδωκε διαφορὰς ἔχειν οἱ καρποὶ, τῷ ξυλώδεις, ἢ χάλεις, ἢ ξηρεῖ, ἢ λιπαρεῖ τὴν φύσιν ἔχειν. *eò qòd vel lignosi, vel terrei, vel sicci, vel pingues sint naturâ.* Idem *ibid. l.* 6. *c.* 5. Εἰ μὴ ἀέρα καὶ τοῦ πόρου ἐνδοῦναι ἄν τις αἰτιάσαιτο, τῷ μὴ ἁρμόττειν. *nisi si qis poros in caussa esse existimaverit, eò qòd minùs sint congrui.* qem locum frustra solicitat cl. Jul. Scaliger. & *c.* 14. Ἐπεὶ καὶ τὰ γ' ἐν τοῖς ἁλμώδεσι φυόμενα, τῷ ἔχειν ἁλμυρίδα τινὰ, οὐκ ἄλογον, —ἵνα καὶ εὐχυλώτερα καὶ βελτίω γίνεσθαι. *eò qòd salsedinem qandam habeant.* Atqs hæc de Syntaxi. Sententiam qod attinet; Avg. *de Civitate Dei l.* 13. *c.* 10. *Ex qo qisqe in isto corpore morituro esse ceperit, nunqam non in eo agitur, ut mors veniat. Hoc enim agit ejus mutabilitas toto tempore vitæ hujus, ut veniatur in mortem. nemo qippe est, qi non ei post annum sit, qàm ante annum fuit, & cras qàm hodie, & hodie qàm heri, & nunc qàm paulò antè propinqior. ut omnino nihil sit aliud tempus vitæ hujus, qàm cursus ad mortem.* Senec. *ad Marc. c.* 20. *Habebit qisqe, qantum illi dies primus adscripsit. ex illo qo primùm lucem vidit, iter mortis ingressus est, accessitqs fato propior: & illi ipsi qi adjiciebantur adolescentiæ anni, vitæ detrahebantur. —qò facilius obrepat mors, sub ipso vitæ nomine latet: incrementa ipsa si bene computes, damna sunt.* Idémqe *epist.* 120. *Qotidie propiùs ab ultimo stamus; & illò unde nobis cadendum est, hora nos omnis impellit.*

Nam vita morti propior est qotidie. Phædrus *fab. l.* 4. Qod Poeta recentior pluribus sic extulit:

Velut secundo vecta navis flumine
Sensim propinqat littori: sic indies
Vivendo morti appellimur propinqius.

Hinc Gregor. Rom. *l.* 6. *epist.* 26. *Vita nostra navigationi est similis. is namqs qi navigat, stat, sedet, jacet, vadit, qia impulsu navis ducitur. ità ergò & nos sumus, qi sive vigilantes, sive dormientes, sive tacentes, sive logentes, sive ambulantes, sive qiescentes, sive volentes, sive nolentes, per momenta temporum qotidie ad finem tendimus.*

§ 2. Τὰ ἐπιγινόμενα] qæ & ἐπιγενήματα dicuntur, *l.* 6. § 36. *Qæ rebus eis, qas vel natura vel ars ex intentione primaria producit, aut casu aut necessariò etiam, sed præter intentionem utriusqe superveniunt aut interveniunt.* Maxim. Tyr. *dissert.* 25. Καθάπερ ἐν ταῖς τῶν τεχνῶν χειρουργίαις, τὰ μὲν ἢ τέχνη φερομενικῶς δρᾷ, συναρμοσθῆναι τοῦ τέλους, τὰ δ' ἕπεται τῇ χειρουργίᾳ, ἃ τέχνης ἔργα, ἀλλ' ὕλης πάθη, σπινθῆρές τε ἐξ ἀκμονος, καὶ βαθεῖαι αὐλακώσεις, καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλης πάθος, ἀναγκαῖον μὲν τῇ ἐργασίᾳ, ἃ φερομενικὸν δὲ τοῦ τεχνίτου· ὥσπω ἀμέλει καὶ ὅσα φεῦ γλυκὺ πάθη γίνεται, ἃς καλοῦμεν κακῶν ἀνθρωπίνων ἐμβολὰς, ἐνταῦθα ἡγητέον εἶναι τῶν τέχνων, ἢ μὲν τοῦτο τῆς ὕλης δημιουργίας ὥσπερ τινὰς ἐπωδὰς καὶ ἀναγκαίας φύσεις. qod idem ferè Philo *de provident.* (habes apud Evsebium *præpar. l.* 8. *c. ult.*) Αἱ τῶν στοιχείων μεταβολαὶ ταῦτα γεννῶσιν, ἃ φερομενικὰ ἔργα φύσεως, ἀλλ' ἐπόμενα τοῖς ἀναγκαίοις, καὶ τοῖς φερομενικοῖς ἐπακολουθοῦντα. Idémqs *ibid.* ad Marci mentem aptissimè: Ὅσα δὲ ὁμοιοτροπα ἐπακολουθήματα, οὐκ ἔργα φύσεως φερομενικὰ, φυσικοῖς δ' ἐπισυμβαίνοντα ἔργοις, ἃ μὲν ἀλλὰ παρέχει τινὰ καὶ ταῦτα χρείαν ἀναγκαίαν τοῖς φερομενικοῖς.

Ἄρτος ἐπιθυμῶ] *Cùm panis pinsitur.* Xyl. at *panis* non pinsitur, sed *far* vel frumentum ad panem. Varro *de ling. Lat. l.* 4. *Pilum, qod eo far pinsunt. id ubi fit, pistrinum.* & *de re rustic. l.* 1. *c.* 63. *Far, qod in spicis condideris per messem, promendum hyeme, ut in pistrino pinsatur & torreatur.* Idem Nonio lavdante, in ταφῇ Μενίππου. *Nec pistorem ullum nôsse, nisi eum qi in pistrino pinseret farinam.* Sed nec *farina* pinsitur, sed *far*, unde *farina* fiat. *far* ergò rescribendum. Sic enim & idem *ibidem* ex *de vita P. R. l.* 1. *Nec pistoris nomen erat, nisi ejus qi ruri far pinsebat.* Verto itaqe, *panis cùm cogitur.* nec sum insscius Græcis aliud ἕψειν, aliud ὀπτᾶν sonare. Ex Philochoro Athen. *l.* 14. de Athenienssibus, Τὰς ὥρας θύοντες οὐκ ὀπτῶσιν, ἀλλ' ἕψουσι τὰ κρέα. contrà planè qàm Hebræis indictum, cùm agnum Paschalem immolarent, Exod. *c.* 12, *v.* 9. Diogenes etiam eodem *l.* 8. referente, qærenti uter piscis præstaret, *congrus* an *lupus*, ὁ μὲν ἑφθὸς, ὁ δ' ὀπτὸς. qod nos Angli diceremus, **the one boiled, and the other broyled.** Itaqs si vocabuli Græci significatum peculiarem sequamur, *panes torrere* potiùs, qàm *coqere* diceremus.

& *fruges* qidem *toſtas* etiam Latini dicunt, utì & *far* ſuprà *torreri* Varro. Maro Æn. *l.* 1.

——*frugésque receptas*
Et torrere parant flammis & frangere ſaxo.

Verùm *panes*, ut nec *q inſere*, ſic variuſculè *torrere*, ut plurimùm *cogere* dicunt. Plin. *l.* 18. *c.* 11. *Panis varia genera*; —— *à coquendi ratione, ut furnacei, vel artoptitii, aut in clibanis cocti.* Varro *de vit. P. R. l.* 1. *Cocula, quæ coquebant panem, primùm ſub cinere, poſteà in furno.* Cato *de re ruſtic. c.* 74. *Panem depſtitium, ubi bene ſubegeris, defingito, coquitóq; ſub teſtu.* & *c.* 75. *Libum in foco caldo ſub teſtu coquito leviter.* & *c.* 76. *Placentam videto bene & otioſè percoquas.* Vocabulo etiam eodem, Nonio referente, uſus eſt Cicero, qo Xenophontis illud ex *Oeconom.* exprimeret, ἡ δὲ γῆ ὀπλῶτο ὑπὸ τῦ ἡλίυ, *terram ab ſole percoqi.*

Πρὸς μίαν τροφὴν ἡδέως ἀναπνεῖ] Ità Naſo *remed. l.* 2.

Non facilè eſuriens viſâ retinebere menſâ:
Et multùm ſaliens incitat unda ſitim.

alii, *multam*. qid ſi *nullam* legerimus? ut ſit ſenſus; *ſitim ſuſcitat, etiam ubi nulla priùs fuerit.*

Τὰ σῦκα, ὁπόταν ὡραιότατά ἒϛι, κάχρηϛα] Naturæ vi ſcil. ſed & artis ope nonnunqam, qæ ἐφευρεμὸς dicta, Theophraſt. *l.* 2. *c.* 9. *Ficetis caprificus permiſcetur. is culices parit, qi ad ficum adſitam volantes, morſúqe crebro ficuum ora* (an *coria*, ut Dalechamp.) *aperientes, atqe ità penetrantes, intus ſolem primò ſecum adducunt, cerealésque auras immittunt foribus apertis.* Plin. *hiſt. nat. l.* 15. *c.* 19. τὸ χάινειν autem & de *malis punicis* uſurpavit Caſſianus Baſſus, ſub Conſtantini Cæſaris nomine, ex Africano, *geopon. lib.* 10. *c.* 30. Ὥϛτε ῥοιὰς μὴ χάινειν.

Δρυπεπῆϛι ἐλαίαις] δρυπεπέϛι, Xyland. alii, δρυπετέϛιν. illud potius, ſi aut notationem reſpicimus, aut Grammaticis fidem adhibemus. dictas enim δρυπεπεῖς ſive ἐλαίας, ſive ἰχμάδας, παρὰ τὸ πέπλειν τὰϛ ἐν τῷ δένδρῳ πεπανομένας, monet Euſtath. *ad Il. β.* & *Odyſſ. μ.* & Svidas. at verò δρυπελεῖς, παρὰ τὸ πίπλειν, τὰϛ ὑπὸ δένδρα πιπλωκένας, ὡμὰς, Heſych. nec diſſentit Plinius *hiſt. nat. l.* 12 *c.* 27. *Drupa vocatur, priuſqam cibo maturaſit, jam tamen colorem mutans.* & *l.* 15. *c.* 1. *Quantò maturior bacca, tantò pingvior ſuccus, minúsqe gratus. optima ætas ad decerpendum inter copiam bonitatémqe, incipiente baccâ nigreſcere. noſtri vocant Drupas*, Græci verò *Drypetas*: vel, ut alii codices, *drypetidas*. Obiter reſtituenda in Theophraſt. de *cauſſ. plant. l.* 6. *c.* 11. vox δρυπεπεῖς, vel δρυπελεῖς ſaltem, ubi perperam in excuſis Venet. ὑδροπελεῖς, Lugd. δρυοπεπεῖς, legitur.

Τὸ ἐγχυθὲν τῇ σήψει] ἡ γὰρ ἡ δρυπεπὴϛ ἐν σήψει. Theophr. *de cauſſ. plant.*

Ἡδὺν τὸν κάλυκα] Senec. *epiſt.* 12. *Gratiſſima ſunt poma, cùm fugiunt. pucritiæ maximus in exitu decor eſt: deditos vino potatio extrema delectat, illa qæ mergit, qæ ebrietati ſummam manum imponit. qod in ſe jucundiſſimum omnis voluptas habet, in finem ſui differt. jucundiſſima eſt ætas devexa jam, non tamen præceps. & illam qoqe in extrema tegula ſtantem, judico habere ſuas voluptates: aut hoc ipſum ſuccedit in locum voluptatum, nullis egere.*

Οἱ σάχυες ὃ κάτω νέουϛες] qod eſt grandi- 10
tatis gravitatiſqe indicium. Plut. *de profect. indic.* Οἱ μὲν ἐν γεώργοιϛ ἧϛ ϛαχύων ἥδιον ὁρῶϛι τὰϛ κεκλιμένας καὶ νεύουϛας ὑπὸ γλοῦ, τὰϛ δ' ὑπὸ κυφότητοϛ αἰσχυνόμενας ἄνω, κενὰϛ ἡγένται καὶ ἀλαζόναϛ. ὅτω δὴ καὶ τῆϛ φιλοσοφεῖν βουλομένων νέων, οἱ μάλιϛα κενοὶ καὶ βάρεοϛ ὐκ ἔχοντεϛ, θεσμοὺϛ ἔχϛιν, καὶ ῥῆμα, καὶ βάδιϛμα, καὶ πρόϛωπον ὑποφαίνειαϛ καὶ ὀλιγωρείαϛ μεϛὸν, ἀφειδόϛηϛ ἁπάντων· ἀρχομένοιϛ δὲ πληρῶϛθαι καὶ ϛυλλέγειν καρπὸν ὑπὸ τῆϛ λόγου, τὸ ϛοβαρὸν καὶ φλοιώδεϛ ἀποθέντων. De vite pariter 20
Senec. *epiſt.* 41. *Vitem laudamus, ſi fructu palmites onerat, ſi ipſa ad terram, pondere eorum qæ tulit, adminicula deducit.* qò reſpexit forſan interpres Anglicanus, qi cùm *uvas* verterit, non ϛάχυας ſed ϛαφυλὰϛ legiſſe videtur. Ità Homer. de loco vitibus conſito, *Il. σ. v.* 561.

——ϛαφυλῆϛι μέγα βείθυϲαν ἀλωλή.

& de arboribus itidem pomiferis, *Odyſſ. τ. v.* 112.

——βείθηϲι δ' ἐνδρέα καρπῷ.

qod Lucret. *l.* 1.

——*creſcunt ipſæ, fructúqe gravantur.* 30

ſed & de papavere, *Iliad. δ. v.* 306.

Μήκων ὡϛ ἑτέρωϲε κάρη βάλεν, ἣτ' ἐνὶ κήπῳ
Καρπῷ βειδωλήϊ---

Segetem autem iſtiusmodi inter pulcerrima ſimul ac jucundiſſima ponit Tragicus neſcio qis apud Platon. *epiſt.* 1. verbis his:

Οὐ χρυϲὸϛ ἀγλαὸϛ ϲωνιώταλοϛ,
Ἐν θναϖῇ δυϲελπίϲῳ βίῳ,
Οὐδ' ἀδάμαϲ, οὐδ' ἀργύρα κλίναι,
Ἀνδρώπων δοκιμαζόμεν' ἀϲφαϖτεῖ ϖρὸϛ ὄψεις,
Οὐδὲ γαίαϛ εὐρυπέδου χόνιμοι
Βείδονϲεϛ αὐτάρκειϛ γύαι,
Ὡϛ ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὁμοφρόϲυμων νόηϲιϛ.

Vide *Pſal.* 64. *v.* 13.

Τὸ τῦ λέοντοϛ ὀπϖκωπίον] ὀπϖκωπίων nunc in *torvitatis* indicio. Ità de Leone uſurpavit Homerus *Iliad. p. v.* 136.

Παῶν δὲ τ' ὀπϖκωπίον κάτω ἔλκε) ὅϲτε κάλυπτων'
Lumina demiſſúmqe ſupercilium obnubebat.

50 de Harpalyco Theocritus *Idyll.* 24. *v.* 116.

——τὸν ἐϛ' ἀὖ πήλοϑι λάϐοντα
Θαρϖαλέωϛ πϛ ἔμεινεν ἀϵθλεύοντ' ἐν ἀγῶνι·
Τοῖον ὀπϖκωπίον βλοσυρῷ ἐπέκειτο προϲώπῳ.

——*procul gem contra nemo tueri*
Conſtans ſuſtinuit, grave cùm certamen obiret:
Tale ſupercilium torvæ incubuit faciei,

aliquan-

aliqando & in *gravitatis* ac *severitatis*. ità de Zenone Zenodotus apud Laërt. *l.* 7.

Ζήνωνα σὺ πολιῷ σεμνὸν ὑπισχνεῖσθαι.
Spectandus cano Zeno supercilio.

Cicero *pro P. Sext. Nam quid ego de supercilio dicam? quod tum hominibus non supercilium, sed pignus reipublicæ videbatur. tanta erat gravitas in oculo, tanta frontis contractio, ut illo supercilio respub. tangam Atlante cœlum niti videretur.* Ità τὸν τὰς ὀφρῦς ἀείροντα accipio in Diphili illis apud Athen. *l.* 2. ubi vini vim depingens, inter alia,

Τὸν τὰς ὀφρῦς ἀείροντα συμπείθειν γελᾶν,

De homine loqitur gravi & severo; non de trifti mœrorisque pleno, ut Victorius vult, *Var. lect. l.* 8. *c.* 1. quandoqe in *fastus* etiam & *superbiæ*. Plin. *hist. nat. l.* 11. *c.* 37. de *superciliis*: *Hæc maximè indicant fastum. Superbia aliubi conceptaculum, sed hic sedem habet. in corde nascitur, huc subit, hic pendet. Nihil altius simul abruptiúsque invenit in corpore, ubi solitaria esset.* Itaque Demetrius Phaler. referente *l.* 5. Laërtio; μὴ μικρὸν εἶναι μέρος τὰς ὀφρῦς. ὅλῳ γὰρ ὑπισχνεῖσθαι δύναιτο τῷ βίῳ. Est autem τὸ ὑπισχύνιον, (qod vocabulum H. Stephano excidisse mirum, cùm τὸ σκύνιον tamen meminerit) τὸ ἐπάνω τῆς ὀφρύων μέρος, ut Eustathius; τὸ ἐπάνω τῆς ὀφθαλμῆς ὀφρύδιον, ἢ τὸ μεσόφρυον, ut Hesych. vel etiam τὸ σωοφρύωμα τὸ μετώπιον, ut Heracleo Scholiastes; *oculis incumbens supercilium*, vel etiam *superciliorum in fronte commissura*. distinctiùs pavlò Pollux *l.* 2. *c.* 4. § 25. τὸ ὑπεράνω τῆς βλεφάρων, σκύνια· ὅθεν καὶ τὸ περὶ τὰς ὀφρῦς γέλιον, ὑπισκύνια. *qæ palpebris imminent, sive palpebrarum partes superiores*, σκύνια· unde ὑπισκύνια, *suggrundarum instar prominentes circa frontem superciliorum projectus*. quâ ratione Aristot. etiam *de part. animal. l.* 2. *c.* 15. τὰς ὀφρύας καὶ βλεφαρίδας οἷον γείσωμα esse dixit. Et Apul. *de dogmat. Plat. Superciliorum sepes præmuniunt oculos, nè desuper proruat, quod teneras visiones molleísque perturbet.* Ὀφρὺς *frons*: & indè Latina vox. non à *foraminibus oculorum*, ut Isidor. *orig. l.* 11. *c.* 1. avt *quòd in ea siti sint oculi, qi sunt qasi fores & fenestræ animi*; ut Jungus noster *in Psal.* 131. nec à φερνὶς, *quòd ea fronte contracta indicetur*, ut alii. Κύνιον, *cilium*. & hoc à Græcis deductum: non à *celando oculos*, ut Isidor. ubi suprà. avt à *cilendo*, id est, *movendo*, ut Balbus in Cathol. Gloss. Κίνιον, ὑπισκύνιον· imò σκύνιον potiùs. qod & *Scenam* dixisse Apuleium *Miles. l.* 11. avtumat Scipio Gentil. *parerg. l.* 1. *c.* 37. Vocabuli id, apud Prudent. in Romani martyrio, restituit Scalig. *Auson. lect. l.* 2. *c.* 1.

Cinos supinat, obvias offert genas.

qo loco Κίνος perperam legebatur. *Cinum* avtem, *cilium*, & *cilium*, inqit Herald. *adverss. l.* 1. *cap.* 4. σκύνιον *cilium*, ut νίτρον λίτρον, νυμφὴ *lympha*, τριχὴ *trichila*, si Scaligerum sequimur; nam reclamat Salmasius, atque hoc malo, quàm qod Gvichard. in *harmon. lingu.* à κοιλὶς, qod est tamen τὸ ὄνωθεν βλέφαρον Polluci. ὑπισκώνιον, *supercilium*. Plin. loco superiùs lavdato: *Extremum ambitum genæ superioris antiqi cilium vocavere: unde & supercilia. Episcynion* etiam è Latinis Tertull. usurpavit. *de pallio c.* 4. *Jamdudum censoriæ intentionis episcynio dispersa.* Aspectûs avtem in *Leone torvitas* non est decora minùs, quàm in homine vultûs *gravitas*. Itaque eos, qi hoc nomine Basilium notabant, perinde facere ait Gregor. Naz. in *epitaph.* ex qo mutuatus est Isidor. Pelus. *l.* 3. *epist.* 99. ὥσπερ ἂν τὸν λέοντα αἰτιῷτό τις, ὅτι βλοσυρὸν, ἀλλὰ μὴ πθήκειον, βλέπει.

Ὁ τῆς συῶν ὀπὸ τὸ σῶμα τῆς ῥέων ἀφρός] de eqo pariter, ac *cane*. indè tanta pictoribus solicitudo de spuma citè exprimenda. qo in conatu fortem arti tulisse supperias, Protogene canem, Nealce equm depingente, avtor est Plinius *lib.* 35. *c.* 10. quanqam istud Apelli adscribant Dio Prus. *orat.* 63. Et Sext. Empiric. *Pyrrhon. hypothes. l.* 1. *c.* 12.

Σωσιπτοσμεῖ] Vide qæ ex Avgustino adduximus ad *lib.* 2. § 3. sed & eundem *de vera religione c.* 40.

Ἡδέως πως διασωίσαιτο] *eleganter factum esse*. Xyl. ut vel ἀσείως legerit, vel ἡδέως eodem sensu ceperit. Glossar. Διασωίσημα, *constitvo, institvo*. potest tamen istîc & in *commendandi* sive *conciliandi* significatu sumi, qi τῷ σωίσαιτο solennis est. idqe secutus videtur Cas. qum vertit, *in qo oblectamentum ac volupe aliqid offendat*.

Ὅσα γεωφεῖς καὶ πλάστης μιμήμασι δεικνύουσιν] Aristotel. *politic. l.* 1. *c.* 4. Τῷ χαίρειν τοῖς μιμήμασι πάντας, σημεῖον, τὸ συμβαῖνον ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων. ἃ γὰρ αὐτὸς λυπηρῶς ὁρῶμεν, τούτων τὰς εἰκόνας τὰς μάλιστα ἠκριβωμένας χαίρομεν θεωροῦντες· οἷον θηρίων τε μορφὰς τῶν ἀγριωτάτων, καὶ νεκρῶν. Plutarch. *de poet. leg. c.* 12. Γεγραμμένην σαῦραν ἢ πίθηκον ἡδέως ἐσόπτρου θεώμεθα ἰδόντες· ἡδόμεθα καὶ θαυμάζομεν, οὐχ ὡς καλὸν, ἀλλ' ὡς ὅμοιον. Et mox: Τὸν βοῦν καὶ φόβον προκαλεῖται καὶ πιθήκων ῥᾴδιον καὶ θαλάττης κτύπον ἀκούοντες, ἐνοχλούμεθα· καὶ δυσχεραίνομεν· ἂν δέ τις πιθανῶς ταῦτα μιμῆται, καθάπερ Παρράσιος τὸν ὦν, καὶ Θεόδωρος τὰς προκλίας, ἡδόμεθα. καὶ νοσοῦσι μὲν ἄνθρωπον καὶ ὕπνον, ὡς ἑτέρᾳ θέαμα φοβερόν· τὸν δ' Αἰσχύλου τὸν φιλοκτήτου, καὶ τὸν Κλεανθοῦς καὶ Ἰοκάστην ὁμοίως φύσει καὶ ἀποδυσκόλως πεποιημένους ὁρῶντες, χαίρομεν. Idem de his gemina habet *Sympos. l.* 5. *c.* 1.

Γραῦς καὶ γέροντος ἀκμὴν τινα καὶ ὥραν] siqidem, præterqam qod de Agathone Evripides olim, ut Plut. in *Alcibiad.* & in *amator.* τῆς καλῶν καὶ τὸ μετόπωρον καλόν· est & in ipsa canitie speciosum qiddam; qam idcirco non minùs esse senibus decori, qàm adolescentibus vires ornamento, testatur Rex sapientissimus, *Paræm. c.* 20. *v.* 29. qo loco pro viribus sapientiam, qæ in ætate illa minùs viget, per-

peram ſubſtituerunt interpretes Græci, dum vertunt; Κόσμῳ νεανίας, σοφία· λόξα ἢ σωφροσυνέρων, πολιαί. Nec omittendum Chryſippi illud, qi inter virtutis opera ponit, *lib. de Jove*, τὸ ἐλεήμονας ἀπαρέσκειν ἀνθρώποις ἀναπαύσεως χάριν· qaſi τὸ ἐπιφερόμενον aliqid etiam iſtiuſmodi ſilicernis ineſſet. καὶ τὸ σωφρόνως ἀνθρώπους ἀναπαύσαι ὑποτρέμοντας σωφροσύνην. qod certè majus qiddam meritò duci poſſet, qàm σώφρονα ὀφθαλμοῖς τοιαύτην ὁρᾶν ἀνάπαυσιν. Utrumqe refert Plut. *de Stoic. Contradict. c.* 9. & *de commun. notit. cap.* 3.

Τὸ ἐν παισὶν ἐπαφρόδιτον] M. Caſ. qare πᾶσιν legere voluerit, cavſſam nullam video. rectè Xyl. *puerorum, amori aptum, florem.* ſive, *qicqid in pueris conſpici poteſt*, qod in ánimis impudicis fœdum accendere poſſit amorem. opponitur enim τὸ σῶν παίδων ἐπαφρόδιτον, τῇ σῇ χρείᾳ τὸν ὥρα.

Σώφρονα ὀφθαλμοῖς] Sophocles in prætura Periclis collega cùm prætereuntis pueri formam impenſiùs lavdâſſet, Pericles, Ὦ Σοφόκλεις, inqit, ἃ τὰς χεῖρας μόνον δεῖ καθαρὰς ἔχειν τὸν στρατηγόν, ἀλλὰ καὶ τὰς ὄψεις. Plut. *Pericl.* qod in *vitis Rhetorum* tamen Iſocrati ab eodem (ſi idem ſaltem eſt, qod ego nullus credo) tribuitur. id eſt, vertente Cicerone *offic. l.* 1. *At enim prætorem, Sophocles, decet, non ſolùm manus, ſed etiam oculos abſtinentes habere.* Et Valerio Max. latiùs diducente; *l.* 4. *c.* 3. *Prætoris non ſolùm manus à pecuniæ lucro, ſed etiam oculos à libidinoſo aſpectu continentes eſſe debere.* qod καθαρὰς ὄψεις Plutarch. id σώφρονας ὀφθαλμὰς noſter iſtîc. qod oculos tales habere illi, id Stobæus, ὄψιν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ. qi tamen τὸ τῆς σώφρονος vocabulum non omiſit prorſus. ità enim extulit *tom.* 2. *ſub tit.* 17. Ὦ Σοφόκλεις, τὸν σώφρονα στρατηγὸν ἃ μόνον τὰς χεῖρας, ἀλλὰ καὶ ὄψιν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ δεῖ. Nam qod Eraſm. *l.* 5. *in Peric. apoph.* 21. *linguam continentem* reddit, non video, qâ ratione motus id fecerit. Opponuntur avtem illis à Petro *epiſt.* 2. *c.* 2. *v.* 14. ὀφθαλμοὶ μεστοὶ μοιχαλίδος. qales notat, vetátqe Dominus apud Matth. *c.* 5. *v.* 28. Scilicet ut Clemens Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Περὶ γὰρ παντὸς τοῦ σώματος διαφθείρεται ὁ ὀφθαλμός. *Et impudicus oculus impudici cordis eſt nuncius.* Avg. *epiſt.* 109. videndus cum primis. Indè ſcitum illud Rhetoris cujuſdam, qi impudicum an impudentem qendam dixit, ἃ κόραις, ἀλλὰ πόρναις ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔχειν. Plut. *de verecund.* Luſit nimirum à vocabuli vario ſignificatu, qod & *puellam*, & *pupillam oculi* deſignat: qomodo & Cynicus, qi Didymoni medico adulterii nomine infami virginis cujusdam oculum curanti, Ὄρα, inqit, μὴ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς παρθένου ἰατρεύων, τὸν κόρον φθείρῃς. Laërt. *lib.* 6. in *Diogene.*

Οὐ παντὶ πιθανά] *non cuivis credibilia.* interpres uterqe. malim, *non cuivis grata*, gratiam, decorem, venuſtatem, voluptatem ſuprà inculcaverat. πιθανὸν, *gratum, blandum, lepidum, elegans.* hujusmodi enim cum primis ſunt perſvaſoria. unde dictum Ariſtoteli, τὸ κάλλῳ παντὸς ὀπτολίς συναπκώπτειν. Laërt. *l.* 5. Grammaticus qidam à Budæo lavdatus; Πιθανὸν κάλλῳ, τὸ ἡδὺ, καὶ τὸ πρὸς ὁρῶντας πεῖθον θαυμάζειν. Lucian. alicubi, πολὺ τὸ πιθανὸν καὶ ἐπαγωγόν· *blanditiæ multum & illecebræ.* Ariſtid. καλοὶ γὰρ ἔτι κόσμοι καὶ μᾶλλα πιθανοὶ τῷ πλήθει. *plebi grata.* Gregor. Naz. συλλ. 1. Καὶ ἦν λίαν ἀπάνθρωπον αὐτῷ τὸ φιλάνθρωπον, καὶ τὸ πιθανὸν βίαιον. De Phæace Plut. in *Alcib.* Ἐντελὴς γὰρ ἰδίᾳ καὶ πιθανὸς ἐδόκει μᾶλλον, ἢ φέρειν ἀγῶνας ἐν δήμῳ δυνατός. *blandus magis ac conventibus privatis idoneus, qàm forenſia certamina potis ſuſtinere.* de Alcibiade item. τῇ δὲ φωνῇ τὸ τραυλότερα ἐμπρέψαι, καὶ τῷ λάλῳ πιθανότερα παρασχεῖν, χάριν ἐπιτελοῦσαν. *linguæ blesitatem decuiſſe ſatis, & gratiam haud injucundam ſermoni præbuiſſe.* Ità capiendum opinor illud Apoſtoli *ad Coloſ. c.* 2. *v.* 4. μή τις ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πιθανολογίᾳ. *nè qis vos verbis blandis*, ſive *ſermonis blanditiâ ſeducat.* ut ſit idem ferè ἐν πιθανολογίᾳ παραλογίζεσθαι qod διὰ χρησολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατᾶσθαι eidem *ad Rom. c.* 16. *v.* 18. qanqam & ad dictionis elegantiam, & artificium rhetoricum referri poſſit: de qo Baſil. *in hexaem. orat.* 3. Ὅσῳ τὸ ἐν τοῖς σώφροσι κάλλος τὸ ἐπιεικὲς σεμνότερον· τοσοῦτον καὶ σῇ ἡμετέρων λόγων σοφίᾳ τοῦ ἔξωθεν τὸ διάφορον. οἱ μὲν γὰρ κατίσχναμένον τὸ πιθανὸν τοῖς λόγοις ἐπάγουσιν· ἐνταῦθα δὲ γυμνὴ τεχνασμάτων ἡ ἀλήθεια σεμνύεται. *Sublimitate ſermonum*, Vulg. interpres reddidit. *ſermone blando*, Bud. *fuco ſpecioſo rationis humanæ*, Vatabl. *ſermonis probabilitate*, Leo Jud. & Beza. qibus non repugnaverim prorsùs, qia πλεονεξία σωτέρως *verſ.* 2. præcelleret. malim tamen *ſermone plauſibili*, avt *perſvaſibili.*

Καὶ τὰ ταύτης ἔργα] *Et omnia ejus opera.* M. Caſ. ac ſi eſſet, καὶ τὰ παντὰ αὐτῆς ἔργα. qod non eſt neceſſe.

Περιπεσεῖται] leg. περιπεσεῖται· *multa ejuſmodi occurrent.* qod interpretes cùm non adverterent, clavſulam iſtam parùm commodè cum præcedentibus commiſerunt.

§ 3. Ἱπποκράτης] idem de medicis in genere. *l.* 4. § 48.

Πολλὰς νόσους ἰασάμενον] *qum multos ſanâſſet morbos.* Xyl. malim, *ſuſtiliſſet.* Celſ. *præfat. l.* 1. *qia non interſit, qid morbum faciat, ſed qid tollat.* Naſo *Ponti l.* 1. *eleg.* 4.

Tollere nodoſam neſcit medicina podagram.

Οἱ χαλδαῖοι] de prognoſtis gemina, *lib.* 8. § 25.

Ἀλέξανδρον καὶ Πομπήιον] de *regibus, imperatoribus, tyrannis* in genere itidem *l.* 4. § 48. & *lib.* 6.

l. 6. § 47. Basil. Cæs. in illud, *Attende tibi.* Περιβλέψαι τοὺ πρὸ σῦ ἐν τοῖς ὁμοίοις ἀφιφανείσις ἐξεταδένλαι. ποῦ οἱ τὰς πολιτικὰς δυναστείας περιβεβλημένοι; ποῦ οἱ δυσμαχώτατοι ῥήτορες; πῦ οἱ τὰς παντηύρξς διαπδένλες; οἱ λαμπροὶ ἱππεῖφοι; οἱ σρατηγοί; οἱ σατρέπαι; οἱ τύραννοι; ἃ πάντα κόνις; ἃ πάντα μῦδος; ἃκ ἐν ὀλίγοις ὀστέοις τὰ μεμιόσωκα τῆς ζωῆς αὐτῆ; Vide *l.* 6. § 22. Menander in *certamine cum Philistione an Philemone* à Jan. Rutgersio *var. lect. l.* 4. evulgato.

Ὅταν ἐδέναι θέλῃς σεαυτὸν ὅστις εἶ,
Ἐμβλεψον εἰς τὸ μνήμαθ', ὡς ὁδοιπορεῖς.
Ἐνταῦθ' ἔνεσιν ὀστέα κ) κέφη κόνις
Ἀνδρῶν βασιλέων, κ) τυράννων, κ) σοφῶν,
Καὶ μέγα φρονέντων ἐπὶ γένει κ) χρήμασιν,
Ἀυτῆς τε δόξη, κ) κάλλει τῆ σωμάτων·
Καὶ ἐδὲν αὐτοῖς τῆς δ' ἐπάρκεσε χρόνου.
Κοινὸν τὸν Ἅδδου ἔχουν οἱ πάντες βερτί.
Πρὸς ταῦθ' ὁρῶν γίνωσκε σαυτὸν, ὅστις εἶ.
Novisse si vis, qualis aut qisnam sies;
Hominum sepulcra, quæ secus viam, inspice.
His ossa, pulvis atq; inanis clavditur,
Regum, tyrannorum, & virûm sapientium,
Superbientûmque opibus & propagine,
Suâque gloriâ, atque formâ corporum.
Communis est dis omnibus mortalibus.
Hæc intuendo discito qualis sies.

Cur avtem τῆ σωμάτων *corporum* αὐτολεξεὶ malim qàm *corporis* cum Rutgersio & Grotio reddere, discas licet ex *annotatis ad l.* 1. § 16. τῶν σωμάτων ὥρας. certè antithesis illa inter αὐτῆ δόξαν, & τῆ σωμάτων κάλλ☉, sensum eum qem ibi posui, exigere videtur. alioqi per metri rationem nihil obstabat, qo minùs tam τῦ σώματος qàm τῆ σωμάτων dicere potuisset. Ὅλως πόλεις ἀρδῶν τοσαυτάκις ἀνελύθες, κ) πολλὰς μυριάδας καλακόψαντες.]

Ἡράκλει☉] de *philosophis* in genere pariter *l.* 4. § 48. & *l.* 6. § 47. & *l.* 7. § 19. & *l.* 8. § 25.

Περὶ τῆς τῦ κόσμυ ἐκπυρόσεως] Ità Laërt. *l.* 9. ex Heracliti sententia, Ἕνα ἕϊ) τὸν κόσμον, γενάδαί τε αὐτὸν ἐκ πυρὸς, κ) πάλιν ἐκπυρᾶδς καθ' πνας περιόδυς ἐναλλὰξ τὴν σύμπασι αἰῶνα. Ab Heraclito forsan Stoici. Vide Lips. *Physiolog. Stoic. l.* 2. *c.* 22, 23. nec nostri dissentiunt, nisi qòd *conflagrationem unicam* duntaxat agnoscunt. Vide Petr. *ep.* 2. *c.* 3. *v.* 7, 10, 12. & qæ congessimus in *Orat. de Noæ obedientia in Hebr. c.* 11. *v.* 7.

Ὕδατος τὰ ἔντος πληρωθεὶς] festivè; hominem qi de mundo igne absumendo primus dogma protulerit, ipsum aqâ interiùs *inundante oppletum*, diem extremum obiisse. *Aqâ oppletum* certè obiisse consentiunt pleriqe, ab aqa, qâ oppletus sit, non desunt qi negent. Siqidem, ut Laërt. *l.* 9. refert, pleriq; aqâ intercute cùm laboraret, à medicis aiunt qæsiviss e, εἰ δυνατὸν ἐξ ἐπομβείας αὐχμὸν ποιῆσαι, num ex diluvio siccitatem inducere possent. Atq; ità Plut. in *præcept. salubr.* qod cùm illi qid vellet non intelligerent, in boum stabulum condidisse se fimo circumqaqe obrutum, qo humorem, si id fieri posset, evaporaret. id cùm nevtiqam succederet, à morbo interiisse. Hermippus verò medicos percontatum esse, *numqis eorum compressis intestinis humorem educere valeret.* qod fieri posse negantibus, ad solem stercore bubulo oblitum, vel obrutum potiùs, ipsum se exposuisse. ità decumbentem, ab exiccato induratóqe fimo convulsis artubus diem obiisse, Tatianus; à canibus dilaceratum esse tradit Neanthes. Cæterùm Hippobotus & Aristo etiam, referente Sotione, hydrope curatâ, superstitem, alio nescio qo morbo interiisse, in scriptis suis sunt testati.

Δημόκριτον ὃ ὁι φθεῖρες] Atqi Laërt. *l.* 9. ex Hermippo, senio confectum duntaxat obiisse, cùm animâ penè defectâ panis è furno calidi vapore per triduum in vita se continuisset, qo Cerealibus superstes esset. de pediculis nè χρὺ qidem. cùm tamen *l* 1. Pherecidem juxta qosdam morbo fœdo hoc periisse: qod cùm epistola ipsius ad Thaletem data, tum & Aristoteles confirmat *hist. animal. l.* 5. *c.* 31. & *l.* 3. ex Philone & Myroniano de Platone idem retulerit, unde *Platonis pediculi*, in proverbium abierint. de aliis qi pari fato defuncti sint Plin. *hist. nat. l.* 11. *c.* 33. & alii. de Democrito nusqam legisse memini. Lucretius etiam contrà *l.* 3. & ex Lucretio Lactant. *institut. l.* 3. *c.* 18.

Denique Democritum postqam matura vetustas
Admonuit memorem motus languescere mentis,
Sponte sua leto caput obvius obtulit ipse.

déqe eodem Anton. *meliss. l.* 1. *c.* 58. (qo avtore tamen, nescio) ὅτι νοσήσας κ) λιθαίῳ ἀφιπεσὼν, ὡς εἰνέγκλεν, ἐδέν με, ἔφη, ἐξαπατήσει ἡ φιλοζωία, κ) ἐξήγαγεν ἑαυτὸν τοῦ βίυ. Qæ cum Laërtii narratione haud planè conveniunt. Cæterùm etiamsi diversa à se invicem de Democriti obitu tradant avtores isti, at à Marco istîc omnes dissentiunt.

Σωκράτη ὃ ἄλλοι φθεῖρες] *Falsum est*, inqit Xyl. itaqe subsitituit, *historiam* (uti ait) *secutus, Socratem cicuta absumpsit.* Verùm illud, ἄλλοι, Xylandrum monere poterat, de *aliusmodi pediculis* Marcum locutum, qi philosophum illum sustulerint. Anytum mirum nì & Melitum voluerit; qos *pediculos* non absurdè nominat, qasi animalcula vilissima, nulli prorsus usui, nisi hominibus infestandis & conficiendis. Nec abludit qod Epictetus *l.* 2. *c.* 9. Οἱ μὲν ἡμῶν μεγάλα θηρία εἰσὶν· οἱ δὲ θηρία καλοῦσι κ) μικρά, ἀφ' ὧν ὄζειν εἰκὸς, Λέων με κ) φαγέτω. Tyrannos & militares viros *leonibus, lupis*, animantibus feris, sed generosioribus avt robustioribus confert; sycophantas, delatores, & id genus hominum, *animalculis vilissimis*, sed noxiis, cujusmodi sunt *viperæ, vermiculi*, &c. De lenonibus paria Plavtus *Curcul. act.* 4. *sc.* 2.

Item

Item genus est lenonium inter homines, meo quidem animo,
Ubi muscæ, culicésque, pedésque, pulicésque.
Odio & malo & molestiæ bono usui estis nulli.

Ubi *pedes* pro *pediculis*, quod & Non. Marcellus ità alibi usurpatum monuit. Sed & de parasitis atq; adulatoribus festivè admodum Anaxilaus apud Athenæum *l.* 6:

Εἰσὶν ὃ κόλακες οἵτ' ἐχόντων ὀσίας
Σκώληκες· εἰς ἓν ἄκμηνον ἀνθρώπων τρόπον
Εἰσδὺς ἕκας & ἐσθίει καθήμενος,
Ἕως ἂν, ὥσπερ πυρὸν, ὑποδιείξῃ κενόν.
Ἐπεὶδ' ὁ μὲν λέπυρ' ὄζιν· ὁ δ' ἑτέρας ἥκνεῖ.

Adulatores, quos adulant, divitum
Sunt veluti vermes. namque in hominem simplicem
Se insinuando, huic assidentes exedunt,
Triticum ut granum, donec vacuefecerint.
Ità hic jam gluma est: ille alios admordicat.

Ἐνέβης, ἔπλευσας, κατήχθης· ἔκβηθι] *Navigationi vitam* confert: (quâ imagine usus est & Epictetus *Enchir. c.* 7. exhibendus *infrà ad* § 5. sed aliâ ratione) *mortem portui.* quomodo & Plut *de tranquill.* Ἐγὼ δὲ λιμένι, καὶ πάρεσιν ὑπανήξασθαι τὸ σώματος, ὥσπερ ἐφολκίδι μὴ ἀγεννῶς. Juncus itidem *lib. de senect.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 113. Δοκεῖ δέμοι ἐμβατηρίῳ αὐτῇ (ὅ, τε γέρων ὑποδαινών, καὶ ὁ νέος) ἐοικέναι τοῖς ἀγωνιζομένοις δρόμον, ἢ τοῖς πλέουσι· καὶ ὁ μὲν δεδιὼς τὸ μέγα πέλαγος, ὅσῳ ἔτι λέγω τὸν βίον, κατέρας ἐπί τινα λιμένα, τὸ κυβερνήτῃ κελεύσαντος, ἀπέβη τῆς νέως· ἢ πε διαξωνισάμενος ἐν τῷ σταδίῳ, καὶ τὸ στέφανε τυχών, ὑποτάττεται τοῖς ἀγῶσιν. ὃδ' ἕτερος ἐν μέσῳ τῷ πόρῳ τῆς θαλάττης διεφθάρη, μὴ διελθὼν τὸν προκείμενον αὐτῷ πλοῦν, ὥσπερ ἅπολλάκις ἔυξατο. ἵππε ἔχων ἐν τῷ σταδίῳ, κάλαπεσὼν, ἀσφάνωτος ἐξεκομίδη. Et Junco saniùs Seneca *epist.* 70. *Novissimè incipit ostendi publicus finis generis humani. Scopulum esse illum putamus, dementissimi? portus est, aliquando petendus, nunquam recusandus. in quem si quis intra primos annos delatus est, non magis queri debet, quàm qui citò navigavit. alium enim, ut scis, venti segnes ludunt ac detinent, & tranquillitatis lentissimo tædio lassant. alium pertinax flatus celeberrimè perfert. alios vita velocissimè adduxit, quò veniendum erat etiam cunctantibus: alios maceravit & coxit.* Vide eund. *ad Polyb. c.* 28.

Ἐνέβης] ἐμβαίνειν, *navem conscendere.* Apud Svidam autor innominatus; Ἐνέβη ὃ ναῦν ὑπερῶσιν τοῖς ἐπιέρεσι. Liban. *orat.* 11. Ὥστε τὰ μὲν ἀναστρώσαντες, (f. ἀναστάσαντες) τὰ δὲ ἀνακαλασάμενοι, ἐνέβαινον εἰς τὰς ναῦς ἐν ὀφθαλμοῖς Κυπρίων· τὰ παλαιὰ μὲν ὡς νεωρὰ φερόμενοι· τὰ δὲ ἀρὶ δεξάμενα τῷ τέχνῃ ἐν τῇ δέῃ ἀρχαίων ἀφέντες. *ut partim accelerando, partim restituendo, evexerint ad naves,* &c. Morell. imò, *ut hisce revulsis, illis substitutis, naves conscenderint.* de simulacris loquitur per fraudem subreptis.

Εἰ μὲν ἐφ' ἕτερον βίον] Ità de statu animarum post mortem ambigendo passim Marcus sermonem instituit. Vide *ad l.* 4. § 14. & *l.* 7. § 32. Sed & Plut. *ad Apollon. pag.* 190. quem, qia prolixiùs est in hoc argumento, transcribere piget. Sen. *epist.* 71. *Aut in meliorem emittitur vitam, lucidiùs tranquilliúsque inter divina mansurus: aut certè sine ullo futurus incommodo, naturæ suæ remiscebitur, & revertetur in totum.*

Παύσῃ πόνων] Gemina his habes *l.* 6. § 28. Θάνατος & πόνων ἀπόλυσις· ἀλλὰ καὶ κακῶν. unde τελευτὴ λυσίπονος Pindaro dicta. Plut. *ad Apollon.* & *ibid.*

Ἅπας γὰρ ὄντως ἄδην ἄπλετος νεκρῶν.
Nam morte functos nullus attingit dolor.

quod Æschylo tribuit Stob. *tom.* 2. *tit.* 121. & Sophocl. *Trachin.*

Τοῖς γὰρ θανοῦσι μόχθος οὐ προσγίνεται.
Nam morte functos nullus assequitur labor.

Lucret. *l.* 3.

Tu quidem, ut es lecto sopitus, sic eris ævi
Quod superest, cunctis privatus doloribus ægris.

Senec. *epist.* 24. *Moriar? hoc dicis, Desinam ægrotare posse; desinam alligari posse; desinam mori posse.* Cæsar apud Saluſt. in *Catilin. Mortem ærumnarum requiem, non cruciatum esse: eam cuncta mortalium mala dissolvere: ultrà neque curæ, neque gaudio locum esse.*

Καὶ ἡδονῶν ἀνεχόμενος] πόνων καὶ ἡδονῶν ἀνέχεσθαι, *dolores voluptatésque sustinere.* qasi non sit minor molestia istis, quàm illis distineri. Certè quomodo Terentiana illa parturiens, *Adelph.* 3. 4.

——*Miseram me, differor doloribus:*

eodem planè Plavtinus adolescens, gavdii prægnans, *Trucul.* 4. 1.

— *ut ego lætus sum, & lætitiâ differor!*

disertè Seneca *epist.* 39. *Quis hostis in quemquam tam contumeliosus fuit, quàm in quosdam voluptates suæ sunt? quorum impotentiæ atque insanæ libidini ob hoc unum possis ignoscere, quod quæ fecere, patiuntur.* Celebre est Antisthenis illud, Μαίνεσθαι μᾶλλον, ἢ ἡδέσθαι. *Insanire dctur potiùs, quàm voluptate affici.* Refert Laert. *l.* 5. & Sext. *comment. l.* 10. *c.* 2. 8 *Pyrrhon. hypothes. lib.* 3. *c.* 22. Hinc Clemen *Strom. l.* 5. & ex Clem. Eusch. *præpar. l.* 13. *c.* 13 Ἀνπσθένης ὃ μανῆναι μᾶλλον, ἢ ἡδεσθαι εἱρέτο Et ab eadem mente Senec. *epist.* 82. *Malè tibi est, malo, quàm molliter.* Sophocles itaq; jam senex, cùm ab eo quæreretur, num rebus Venereis adhuc uteretur, Εὐφήμει, inqit, ὦ ἀνθρωπε· ἀσμενέστατα μοι αὐτὸ ἐπέφυγον, ὥσπερ λυσσῶντά τινα καὶ ἀγριον δεσπότην ὑποφεύγων. *Bona verba, mi homo: libentissimè istinc, tanqam à domino agresti ac furioso profugi.* Plato *Polit. l.* 1. Cicer. *de senect.* Val. Max. *l.* 8. *c.* 13.

c. 3. Plut. *de avarit.* & *de ſene polit.* Clemens. *p.ed. l.* 2. *c.* 10. Stob. *tom.* 2. *tit.* 113. ubi videnda etiam Junci de eodem argumento diſſertatio. Quod autem ille ſenectuti beneficium tribuit, morti Marcus hîc, & qidem meritò magis, adſcribit. Spectat horſum Cratetis feſtivum illud, qod Laërt. *l.* 5. & Svid. in *Crat.* exhibent.

Ἔρωτα παύει λιμός· εἰ δ' μὴ, χείνῳ·
Ἐὰν δ' τέτοις μὴ δύῃ χρῆσθαι, βρόχος.
Fames amorem ſedat; aut ſaltem dies:
Si non medentur iſta, idem laqeus facit.

Λατρεύων ποσέτῳ χείρονι] Plut. *ad Apollon.* Ὁ μεπιλαχὼς δειότερον βίον μετείληφεν, ἀπαλλαγεὶς τῆς τε σώματος λατρείας, καὶ τῆς ἀπ' αὐτῶν ἕνεκα τέτων φορτίδων καὶ συμφορῶν. Et *ibid.* Τὸ γὰρ μὴ δεδεκάσθαι σαρκὶ καὶ πάθεσι ταύτης δλάγειν, ὑφ' ὧν καταπαύμενος ὁ φὼς τῆς δυητῆς ἀναπίμπλαται φλυαρείας, εὐδαιμόν τι καὶ μακάριον. qo loco & ex Platonis *Phædone*, ἀσχολίας καὶ φλυαρείας recenſet varias, qibus ſervitii hujus ratione obnoxia fit anima. Cujus illud inter alia: Μυρίας ἡμῖν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα. Vide Senec. *epiſt.* 65. *ſupr. ad l.* 2. § 2. vide & *infr. l.* 6. § 28. Sed & Gregor. Naz. *ad l.* 2. § 1. τῷ χείρονι σωμαδέν. & Tertull. *ad l.* 7. § 66. Hinc querulæ voces illæ gorundam apud Epicterum *diſſert. l.* 1. *c.* 9. ἐκεῖ ἀνεχόμεδα μὲ τὸ σωμάτιο τέτο δεδεμένοι, καὶ τοῦτο τρέφοντες, καὶ ποτίζοντες, καὶ ἀναπαύοντες, καὶ καθιέρντες, εἶτα δ' αὐτὸ συμπεφορβέμενοι τοῖσδε καὶ τοῖσδε. Ipſe apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 119. Θαυμασὴ ἡ φύσις, καὶ, ὡς φησι Ξενοφῶν, φιλόζωον. τὸ γὰρ σῶμα, τὸ πάντων ἀηδέστατον καὶ ῥυπαρώτατον, σέργομεν καὶ θεραπεύομεν. Εἰ γὰρ ἔδει πέντε μόνας ἡμέρας θεραπεῦσαι τὸ τῦ γείτονος σῶμα, ὐκ ἂν ὑπεμείναμεν. ὅρα γὰρ ὅσον ὄχλον ἔχει, ἕωδεν ἀναζύντα, πρίσειν τὸν ὀδόντας τὸν ἀλλοτρίως, καὶ τι τῆς ἀναγκαίων ποιήσαντα, ὑπονίζειν ἐκεῖνα τὸ μέρη. τῷ ὄντι δαυμασὸν ὅτι φιλεῖν πεφύκαμεν, ᾧ τοσαῦτα λειτεργήμαδ' ἑκάσην ἡμέρην. νάπῳ τινὶ τὸν δύλακον· εἶτα κενῷ. τί τότε βαρύτερον; ἀλλὰ δεῖ με ὑπηρετεῖν. διὰ τέτο μδόω, καὶ ἀνέχομαι λύων τὸ δύσχρηστον τέτο σωμάπιον, χερτύζων, σκέπων· ἕως αὐτὸς εἴπῃ, Ἄφες αὐτό ἤδη, καὶ μηκέτι πρᾶγμα ἔχε. ubi νάπῳ Gesnerus vertit, *ſarcio.* cùm *farcio* potiùs debuiſſet. hoc eſt enim, non illud, licèt uſitatum minùs, τὸ νάπω, qod & τὸ σάτω, infercio. Sed & iſtud forſan avtor ipſe uſurpaverit.

Τῷ ἀγγείῳ] corpus ἀγγεῖον ſive *vaſculum* appellat, qomodo σκεῦος Apoſtolus *ad Theſſal. epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 4. Neqe enim Eſtio noſtro *in decalog. leg.* 7. accedo, qi τὸ σκεῦος ſive *vas* vult eo ſenſu ibi accipi, qo apud Comicum ſumitur, in *Pœnul. act.* 4. *ſcen.* 2. ubi Milphio:

Facio qod manifeſtò mœchi haud fermè ſolent.
--refero vaſa ſalva.--

Ità *anima vas, corpus*, Lucretio *l.* 3.

--corpus, qod vas qaſi conſtitit ejus.

Cicer. *Tuſc. l.* 1. *Corpus eſt qaſi vas animi, aut aliqod receptaculum.* Idémqe *Lactant. l.* 7. *c.* 12. Vide & *l.* 10. § 38. & *l.* 12. § 2. M. Caſ. *domicilium* ſive *caſam* vertit; qod à Marci ſchemate longiuſculè abſcedit.

Ἡ ἀρίεσι τὸ ὑπηρετῆν] Xyl. *qinctiam qod ſervit, id ſupererit.* Verùm hoc Marcus hîc non aſſerit. in priore membro tanqam incertum poſuit. in poſteriore, qaſi non ſupereſſe dato, qid futurum tunc ſit, diſſerit. Locus eſt proculdubiò perperam habitus. Legendum opinor vel, ἃ ἀρίεσι, *qo illud qod inſervit præſtantius eſt:* vel, ἢ [ἃ] ἀρίεσι τὸ ὑπηρετῆν; *annon præſtantius eſt id qod inſervit?* firmare videntur, qæ ſequntur. Senec. *epiſt.* 65. *Major ſum, & ad majora genitus, qàm ut mancipium ſim meî corporis: qod eqidem non aliter aſpicio, qàm vinculum aliqod libertati meæ circundatum.* Vide & *infr. l.* 5. § 21. & *l.* 11. § 19. Verùm D. Boot. mavult, ὅσῳ δεῖ τὸ ὑπηρετῆν· & exponit, *qod inſervire debet.* ut τὸ λατρεύειν animo, τὸ ὑπηρετεῖν corpori adſcribatur. M. Caſavb. ὅσῳ ἀρίεσι τὸ ὑπ. *deſines vaſculo inſervire tantò deteriori, qantò id qod inſervit præſtantius exiſtit.* At clariſſ. Salmaſ. hæc mutilata ſuſpicatur; cùm in avtore iſto disjunctivum ἢ non reperiatur, qin præcedat ἤτοι. ex inſequentibus itaqe ſententiâ ſuppletâ, locum totum ſic reconcinnat, ἤτοι γὰρ ἄλλο ἔργον τέρη, ὁπόταν μὴ τῷ ἀναφορᾷ ὅτι τι κοινωφελὲς ποιῇ ἢ ἀρίεσι τὸ ὑπηρετῆν· *aut aliud qod agas, non habes, cùm relationem non facis ad aliqid in commune profuturum; aut qod ſervire debet in te dominatur.* ἀρίεσι τὸ ὑπηρετῆν, *ſuperiores fert, ſuperat.* Grammatici ἀρίειναι ἀρειμύειν interpretantur. unde ἀρίειναι τῆς πόλεως. & ἀρίεσις, ἀρειμύησις. Incertus avtor apud Svidam; ὅτε ἕτερος ἀρίεσις γραπτῷ δέρματι καὶ ἀμάχῃ παντάπασι. Accederem libens, niſi obſtaret, qod de animæ ſtatu poſt mortem ſermo inſtituatur. itaqe ἐπέχω, animúsqe inclinat potiùs ad ſententiam D. Bootii, ſi liberiùs refingendi detur licentia, ut legatur, ὅσῳ εἰκὸς ὑπηρετεῖν· *qod inſervire æqum eſſet.* viderint alii.

Νῦς καὶ δαίμων] Vide *ſuprà ad l.* 2. § 13.

Γῆ καὶ λύθρος] Vide *ad lib.* 2. § 2.

§ 4. Ἐν τοῖς ἀρὶ ἑτέρων φαύλασίαις] Curioſitatem coercet. ut *ſupr. l.* 2. § 8, 13.

Ἤτοι γὰρ ἄλλα ἔργα τέρη-- πτιεῖ διαῤῥέμβεδαι τῆ ἰδίᾳ ἡγεμονικῇ σφαιρήσεως] lego: ἢ τοι γὰρ ἄλλα ἔργα τήρησις, vel ἢ γὰρ τῦ ἄλλα ἔργα τήρησις. qanqam vir eruditus, qod ſuprà monuimus, antegreſſis iſta interſerit. At D. Bootius pro ἤτοι vult ἤδη legi. *dehortatur*, inqit, *ab inqiſitione in alienos mores. poterat aliqis qærere, qid in eo mali? occurrit, damnum eſſe præſentaneum; qia jam, eodem videlicet temporis ſpatio qo id facis, privaris ſive impedi-*

ris

τὸ ab alio opere. quod autem opus id ſit, mox declarat, ἡ τῶν ἰδίων ἡδεμονικὴ παρατήρησις. Verùm de iſtis aliorum judicium eſto.

Τετέσι, φανταζόμενος] συλοικοφανὲς ſive ἀκαλλιλλιον, καὶ ἀνακόλουθον eſſe videtur; quod locutionis genus apud avtores etiam celebriores occurrit quandoque, atque in hoc qaſi tumultuario & αὐτοσχεδιάσκῳ ſcribendi genere jure veniam mereatur: in pagina Stoica præſertim; cùm his Chryſippus *de rhetor. l.* 1. permiſerit, avtore Plutarcho *de Stoic. contradict. c.* 25. καὶ σολοικισμὸς, ἐφ' οἷς ἄλλοι ἂν αἰσχυνθείησαν μὴ ἐλάττους, etiam Solœciſmos eos admittere in ſcriptis ſuis, quorum alios haud paucos diſputaret. Verùm ſic Homer. *Il. β'. v.* 350.

Φημὶ γὰρ ἓν καλανεῦσαι ὑφορβίδεα κέρνιῶνα, &c.
Ἀσφάδλων ὀπάλξι, ἐναίσιμα σήματα φαίνων.

Et ibi Evſtath. ex Evripide

Πάλαι δέ σ' ἐξερωτῶσαι θέλων
Σχολή μ' ἀπεῖργε.-- & --πολλὰ δ'
Πάλαι προσκόψασ', ἃ πόνῳ πολλῷ με δεῖ.

Terent. *Eunuch. act.* 5.

P. *Cur ergò in his ego te conſpicor regionibus?*
T. *Vobis fretus.*-- Idémque
Nos omnes, qibus eſt alicunde objectus labor,
Omne quod eſt interea tempus, priusqam id reſcitum eſt, lucro eſt.

Hujusmodi videntur eſſe in ſacra pagina, illud Lucæ *Evang. c.* 22. *v.* 20. Τοῦτο τὸ ποτήριον, ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον. Illud item Joannis *Apoc. c.* 1. *v.* 5. Καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς, &c. & mox. τῷ ἀγαπήσαντι, καὶ λύσαντι ἡμᾶς, καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς. Sed & illud ejuſdem *Evang. c.* 1. *v.* 14. Καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρὸς, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. de qo tamen loco Beza videatur, qi prius membrum παρένθετον facit; & Heinſius ad Nonnum, qi cum Theophylacto πλήρη legit. Illud etiam Pavli *ad Coloſſ. c.* 3. *v.* 16. Ὁ λόγος τοῦ χριστοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτοὺς, &c. Syntaxin denique huic geminam habes & *l.* 4. § 48. ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ, ὁ μὲν ἕστηκε κιθαρίζουσα, &c. & *l.* 8. § 31. Αὐλεῖ Αὐγέτις, γυνὴ, θυγάτηρ-- ἅλις αὐλεῖν θάνατος. Verùm poteſt iſtîc, non parentheſis ab avtore, ſed metatheſis ſive tranſpoſitio ab excriptore, ſubeſſe. atque in hanc demum ipſe partem propendeo; totámque periochen ità exiſtimo & eſſe concipiendam, & à Marco ipſo fuiſſe conceptam: Μὴ χαταπίνῃς τὸ χαταλιπόμενον. τοῦ βίου μέρος ἐν ταῖς τῶν ἑτέρων φαντασίαις· τετέσι, φανταζόμενος τί ὁ δεῖνα ποιήσει, καὶ τίνος ἕνεκεν, καὶ τί λέγει, καὶ τί ἐνθυμεῖται, καὶ τί τεχνάζεται, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἡ γὰρ τῶν ἄλλων ἐργῶν τήρησις, ποιεῖ ἀπορρέμβεσθαι τῆς τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ παρατηρήσεως. Ità concepto, tam in proclivi ſunt omnia, qàm eſt imber cùm pluit.

Ποιεῖ ἀπορρέμβεσθαι] Ità *l.* 4. § 22. μὴ ἀπορρέμβεσθε. Vide *ad l.* 2. § 7.

Τὸ ἐπὶ τῷ μάτῳ] Vide *l.* 2. § 16.

Ἐν τῷ εἱρμῷ τῶν φαντασιῶν] *in cogitationum ſerie.* ubi ſcil. cogitatio cogitationem ſerit: prout uſu venire ſolet.

Περιίσασθαι] *fugere, & declinare.* Xyland. qo ſenſu Pavlum vult uſurpâſſe *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 16. verbis illis; τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περίϊ-σασο. qo loco & Latinus interpres Vulgatus ità vertit, *Devita:* ſicut & in illis *ad Tit. c.* 3. *v.* 9. Μάχας νομικὰς περίϊσασο. An antiqi tamen avtores ſic uſi fuerint, neſcire ſe profitetur. Cæterùm ex exteris, haud valdè antiqis tamen, loca ſuppeditant non pavca viri clariſſimi Iſaac. Caſavbonus *ad Athen. l.* 15. *c.* 5. & Andr. Dunæus *ad Joan. Chryſoſt. in epiſt. ad Tit. orat.* 6. & *ad Hebr. orat.* 38. qibus τὸ περιίσασθαι ſignificet, παραιτεῖσθαι, ἐκτρέπεσθαι, *Vitare, fugere, fugiendo declinare.* Ego tamen in locis illis ex Apoſtolo productis malim τὸ περιίσασθαι in *cohibendi*, ſive *coercendi* ſignificatione ſumere. qomodo Beza & Stephanus reddidêre. qum utrumqe utrobiqe monet Apoſtolus & Timotheum & Titum, ut *vanilogia profana* ille, *litigia legalia* iſte, in aliis potiùs *compeſcat*, qàm ut ipſe alteruter *devitet*. qod patet ex verbis ad Timotheum proximis *verſ.* 17. alioqi τῷ παραιτεῖσθαι vocabulo utitur, ubi virum ſanctum illum admonet, qid ipſi cavendum ſpernendúmqe velit. *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 7. & *epiſt.* 2. *c.* 2. *v.* 23. Oecumenius utramqe ſignificationem admittit, *in epiſt. ad Tim.* περιίσασο, ἢ παραιτοῦ, ἢ πειστῶς ἴσασο, εἰς τὸ παῦσαι καὶ κωλύσαι. Et *in ad Tit.* χαταξέλεγξις καὶ παραιτεῖσθαι. De Apoſtoli loco qid ſentiam dixi: de Marci loco iſto Xylandro non invitus conceſſerim. Verùm de iſtis alibi fuſiùs pleniúsqe ea diſſerui, qibus iſtîc recitandis commentarium iſtum neceſſariò minùs nolim oneratum.

Μόνα φαντάζεσθαι, περὶ ὧν εἴ τις ἄρνοιτο ἐπαινέσειεν] Vult nihil cogitari, qod proloqi pudeat pigeátve. cujus contrarium tangit notátqe in pleriſqe *l.* 12. § 4. Hoc avtem argumento ſani nihil honeſtíve Alcæum animo volutare Sappho concludi; qæ dicenti illi,

Θέλω τί τ' εἰπῆν· ἀλλά με κωλύει αἰδώς.
Dicere velim aliqid, præpedirat ni pudor.

reſpondit, (Ariſtotele referente *Rhetor. lib.* 1. *c.* 9. Scaligero *ad Cirin.* reſtituente,)

Αἰ δ' ἦχέ σ' ἐσθλὸν ἵμερος ἢ κωλῶν,
Καὶ μηδὲν εἰκῆ γλῶσσ' ἐμύκα κακὸν,
Αἰδὼς κεν οὐχὶ σ' εἶχεν ὄμματ',
Ἀλλ' ἔλεγες περὶ τῷ δικαίῳ.
At ſi boni qid cor tibi tangeret,
Nec turpe linguæ ſuggereret malum,
Audaciter absqe omni pudore
Prologereris honeſta qævis.

Qod avtem de cogitatis iſtîc Marcus noſter, de eiſdem

dem Marcus alter *Offic. l. 3. Vir bonus, non modò facere, sed nè cogitare quidem quidquam audebit, quod non audeat prædicare.* Qin & de consultis idem *lib. eod. Ea deliberanda omnino non sunt, in quibus est turpis ipsa deliberatio. atq; etiam in omni deliberatione celandi atque occultandi spes opinióq; removenda est.* De votis Persius, *Sat. 2. v. 3, &c.*

——non tu prece poscis emaci,
Quæ nisi seductis negeas committere Divis.
Haud cuivis promptum est, murmúrque humiléque susurros
Tollere de templis, & aperto vivere voto.

Contrà scil. quàm *bona pars procerum tacitâ quæ libat acerrâ*; &, *Labra movet metuens audiri——* ut Horat. *l. 1. epist. 16.* Itaq; Pythagoras suos monebat, μὴ φωνῆς εὐχεσθαι, i. e. *clarâ voce precari.* Οὐχ ὅτι τὸ θεῖον ᾐσθετο μὴ δικαίως ἅπαν ἡσυχῇ φθεγγομένων ἐπακούειν, ἀλλ' ὅτι δικαίως ἐβούλετο εἶναι τοὺς εὐχάς. Clemens *Strom. l. 4.* prope finem. Ità Seneca *epist. 10. Tunc scito esse te omnibus cupiditatibus solutum, cùm eò pervenеris, ut nihil Deum roges, nisi quod rogare possis palam. nunc enim quanta dementia est hominum? turpissima vota diis insusurrant: si qis admoverit aurem, conticescent, & quod scire hominem nolunt, Deo narrant.* Et mox: *Sic vive cum hominibus, tanquam Deus videat: sic loqere cum Deo, tanquam homines audiant.* Respexit horsum Macrob *Saturn. l. 1. c. 7.* ubi dixit: *Præceptum est philosophiæ: sic loqendum esse cum hominibus, tanquam dii audiant; sic cum diis, tanquam homines audiant.* Hinc Martial. *l. 1. epigr. 40.*

Si qis erit recti custos, imitator honesti,
Et nihil arcano qi roget ore deos.

De factis, vitâq; torâ, Seneca idem *epist. 43. Tunc felicem te esse judica, cùm poteris in publico vivere, cùm te parietes tui tegent, non abscondent; quos plerumq; circundatos nobis judicamus, non ut tutiùs vivamus, sed ut peccemus occultiùs. Remedicam ex qa mores æstimes nostros. Vix qenqam invenies, qi possit aperto ostio vivere. janitores conscientia nostra, non superbia, opposuit. Sic vivimus, ut deprehendi sit, subitò aspici. Quid autem prodest recondere se, & oculos hominum aurésque vitare? bona conscientia turbam advocat; mala etiam in solitudine anxia atque solicita est. Si honesta sunt quæ facis, omnes sciant: si turpia, qid refert neminem scire, cùm tu scias? Oh te miserum, si contemnis hunc testem.* Idémque *de vit. beat. c. 20. Populo teste fieri credam, qicqid me conscio* (excusi pessimè, *nescio*) *faciam.* Galen. *de affect. cur. c. 5.* Ἀνεφχθήτω σε ἡ θύρα διαπαντὸς τῆς οἰκίας σου· ἐξέστω τοῖς σωφρόσιν εἰσίεναι πάντα καιρὸν, ἵν' ἴσης ἧς παρασκευασμένος. διεῖν δὲ διαρρεῖν, ὡς ὑπὸ τῆς εἰσιόντων εὐσεβείας μηδενὶ κεκοινωνημένον ἀμάρτημα. ὡς δ' ἅπαντες ἐν οἷς προελθόντες εἰς τὸ δημόσιον ἅπαντα πειρῶνται προφέρειν κόσμια· οὕτω καὶ σὺ κατὰ τὸν ἴδιον οἶκον πρόφηθι. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν αἰδέμονες τοὺς ἄλλους [τοῖς ἄλλοις f.] ἀμβλύνας τὰ φαρμακεύειν, μόνες ἑαυτοὺς ἐκ αἰδοῦνται· σὺ δ' σαυτὸν αἰδοῦ μάλιστα, πεπαιδευμένος τὰ φάντα, Πάντων δὲ μάλιστ' αἰσχύνεο σαυτόν. De se denique fidenter satis, verè nécne ipse viderit, profitetur Apuleius in *apolog. Nihil unqam cogitâsse, qod cloqi non audеret; nullúmque suum factum vel dictum extare, de qo dissеrere publicè non possit.* Vide *ad lib. 1. § 3. & infrà § 7. & 15. & l. 6. § 16.*

Εἴ τις ἄφνω διανέῤῥηται] Facit huc Zenonis monitum illud: Πάντα προπαίδευε, ὡς ἀπολογισμοῖς ὀλίγου ὕστερον παιδαγωγοῖς. Galen. *de affect. cur. c. 4.* De viro bono ac justo Cicero apud Lactantium *l. 17. c. 24. Itaque talis vir, non modò facere, sed nè cogitare quidem qicqam audebit, qod non audeat prædicare.* Vide & qæ sequntur ibidem.

Ἀπολαυστικῶν φαντασμάτων] Vide *infrà ad § 6.* ἀπολαύειν.

Οὐκ ἔστι διδάσκαλος τοῦ ὡς ἐν ἀείστοις ἤδη εἶναι] Notat procrastinationem studii & conatûs ad optima enitendi, ut istîc, ità *l. 8. § 22.* verbis illis; Μᾶλλον δὲ θέλεις ἀγαθὸς ἄνευον γοῦν ἢ σήμερον εἶναι. Epictet. *Enchir. c. 50.* Ἐς ποῖον ἐπιχείρημα ἀναβάλλῃ, τὸ τῆς βελτίστων αἱρέσεων σεαυτὸν, καὶ ἐν μηδενὶ παραβαίνειν τὸν διαιρέτα λόγον; quo loco pro διαιρέτα, αἱρέτα legendum ex Marco monuimus, *ad l. 2. § 5.* Vide & Epicurum *epist. ad Menœceum, ad l. 2. § 4.*

Ἱερός τις] Stob. *tom. 1: l. 2. tit. 4. § 4.* de Stoicis, Λέγουσι δὴ καὶ ἱερέα μόνον εἶναι τὸν σοφὸν, φαῦλον δὲ μηδένα. Porphyr. *de abstinent. l. 2.* Ὁ ὄντως φιλόσοφος, τὰ ὑπὸ πᾶσιν θεοῦ ἱερός. Ità viri sancti qique in pagina sacra nuncupantur, Βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς τῷ θεῷ· *Apoc. 1. v. 6. & c. 5. v. 10.* &, ἱερεῖς τοῦ θεοῦ, *ibid. c. 20. v. 6.* &, ἱερατεῦμα ἅγιον καὶ βασιλικόν, Petr. *ep. 1. c. 2. v. 5, 9.* qod eodem recidit; ut eruditè docet Casaub. *ad Athen. l. 1. c. 9.*

Καὶ ὑπηρέτης θεῶν] Ità Epictet. *l. 3. c. 24.* Diogenes, τοῦ Διὸς διάκονος. Et viri boni, τοῦ θεοῦ διάκονοι καὶ μάρτυρες· *ibid. c. 26.* Et Galeno in *hortator. c. 2.* ὑπηρέται τινες καὶ ὑπηρέται τοῦ θεοῦ.

Τῷ ἔνδον ἱδρυμένῳ] Vide *ad l. 2. § 17.* & *infrà § 15.*

Πάσης ὕβρεως ἀνέπαφον, πάσης ἀναίδητον πανουργίας] Intactum à libidine, *inscium omnis malitiæ.* Xyl. ut ad ipsius affectum utrumque referatur, & libidine omni & malitiâ alieni. Cas. *immunem omni injuriâ*, sive *contumeliâ quam ipse sibi inferat*, ex *l. 2. § 16. incapacem mali illius, ab aliis* scil. *illati*: nevtrum satis arridet. Ego de *molitionibus alienis* utrumqe ceperim. ὕβρεως ἀνέπαφον, *injuriâ* sive *contumeliâ intactus.* Siqidem injuria ad sapientem non pervenit. Senec. *de constant. sap. c. 5. Nulla ad sapien-*

ſapientem injuria pertinet. majore enim intervallo à contactu inferiorum abductus eſt, quàm ut ulla vis noxia uſque ad illum vires ſuas perferat. Ibid. c. 4. ἀνάξιον πονηρίας, *improbitatis*, alienæ ſcil. *nè ſenſu quidem ullo affectus.* hoc eſt, adverſùs eam perinde affectus ac qi nè ſentiat qidem, πονηρίαν ſumit, qomodo ἀμαρτίαν Apoſt. *ad Hebr. c. 12. v. 4.* ὔπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε, πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι.

Ἀθλητῶν ἄθλα τὰ μεγίστα] Viros bonos, virtutisque ſtudioſos *athletas* nuncupari ſolenne eſt. Demoſt. *contr. Ariſtogit.* τῶν καλῶν ἔργων ἀθλητάς. Philo *de Joſeph.* Ἀθλητής εἰμι τῶν ἀδελήτων· ἐκεῖ γεγύμνασμαι πολλὰς κακοπαθείας, ἀλλόμενος, ξενιτεύων, ἐπιτίων, ἀναλισκόμενος, ἄχει καὶ λυπῆς ἐπιβαλλόμενος ὧν ἤκουσ' ἐγκλῶ. Idémq; πρὸς ἄθλων. Οἱ μὲν παρελθόντες ὡς εἰς ἱερὸν ἀγῶνα, ἀθληταὶ ἀρετῆς ἀνδρεῖσκοντο. Et monachos *aſcetas*, Ἀρετῆς ἀθλητὰς appellat Theodoret. *hiſt. l. 5. c. 20.* Epictet. *l. 1. c. 18.* ἐμοί γέ ἐστιν ὁ ἀνίκητος ἀθλητής· qem & *l. 2. c. 18.* contendens cum aliis athletis; χαῖρε, παράδοξε. οὐχὶ τοῦτο σώματος τάσις παίλας (πύκλας leg. niſi forſan per ludibrium ità nuncupare placuit) καὶ παγκρατιαστὰς, ἀλλὰ τοῦτο ὁμοίως αὐτοῖς τοὺς μονομάχους. Salſè Diogenes apud Laërt. *l. 6.* Περὶ μὲν τὰ παρρύτιον καὶ λακπίζειν ἀγωνίζεσθαι τοὺς ἀνθρώπους· πρὸς δὲ καλλιπάδιας ἀδέκα. Leo etiam Spartanus, referente Plutarcho, conſpicatus curſores circa carceres ſatagentes, alter alterum qi præverteret, Ὅσῳ μᾶλλον, inqit, οἱ δρομεῖς σπουδάζουσι πρὸς τὴν ταχύτητα, ἢ πρὸς τὴν δικαιοσύνης; Vide Platon. *cp. 4. ad l. 7. § 51.* Atqi, ut Philo de *provident.* apud Evſeb. *præpar. l. 8. c. 14.* Μαθέτωσαν ἢ καὶ ὅσοι ἐπ' εὐτονίᾳ πεφύσιωται, μὴ ὑφαυχεῖν, ἀπιδόντες εἰς τὰς τῶν ἀνημέρων καὶ ἀπιθάσων ζώων ἀμυθήτους ἀγέλας, αἷς ἰσχὺς καὶ ῥώμη συγγενέντα. τῶν γὰρ ἀτοπωτάτων ὄζιν, ὅτι ἀνείων ἀρετῆς, καὶ ταῦτα παρευημερούμενον ὑπ' αὐτῶν, ἄνθρωπον ὄντα σεμνύνεσθαι. Itaqe Ariſtot. *polit. l. 8. c. 4.* Τὸ καλὸν, ἀλλ' ὃ τὸ ἀνειῶδες, δεῖ προαγωνιζεῖν· ὃ γὰρ λύκῳ, ὃδὲ τῶν ἄλλων ἀνείων τι ἀγωνίσαιτο ἂν ὑπὲρ καλὸν κίνδυνον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνὴρ ἀγαθός. Et Senec. *ep. 124. Quid vires corporis aliis & exerces? pecudibus iſtas majores ferisque natura conceſſit. --Vis tu, relictis in qibus vinci te neceſſe eſt, dum in aliena niteris, ad bonum reverti tuum? Quid hoc eſt? animus ſcil. emendatus ac purus, æmulator dei, ſuper humana ſe extollens, nihil extra ſe ſui ponens.* En tibi Marci noſtri ἄθλον μέγιστον· ἐν ἄθλα μεγίστα ἀθλητῶν. Vin' tamen maximo iſto majus? Avdi Apoſtolum *ad Timoth. epiſt. 1. c. 6. v. 12.* Ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως· ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς. & *ad eundem, ep. 2. c. 4. v. 7.* Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι· τὸν δρόμον τετέλεκα· τὴν πίστιν τετήρηκα. λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος. & *ad Philipp. c. 3. v. 14.* κατὰ σκοπὸν διώκω, ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Habes certamen præclariſſimum, & in exitu feliciſſimum. Indè Patribus antiqis Chriſtiani omnes, martyres cum primis, *Dei, Chriſti, fidei, pietatis athletæ* dicti.

Τοῦ ὑπὸ μηδενὸς πάθους καταβληθῆναι] A luctatoribus tranſlatum vocabulum: de qo dicetur ampliùs, *ad l. 7. § 52.* Vide & *ad l. 7. § 61.* Acutiſſimè pariter atqe elegantiſſimè Joannes Chryſoſt. *in ad Epheſ. orat. 22.* Παλαίωμεν καὶ διαπαντὸς κατέχωμεν· ἂν παλαίοντες ἐξέλθωμεν, νενικήκαμεν. ἃ γὰρ ὡς ἐπὶ τῶν ἀθλητῶν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα. ἐκεῖ μὲν γὰρ, ἂν μὴ καταβληθῇς, ἃ νενίκηκας. ἐνταῦθα, ἂν μὴ καταβληθῇς, νενίκηκας, ἂν μὴ καταβληθῇς, κατέβαλες. εἰκότως. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀμφότεροι ὑπὲρ νίκης σπουδάζουσι, κἂν ὁ ἕτερος καταβληθῇ, ὁ ἕτερος στεφανοῦται. ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως· ἀλλ' ὁ διάβολος ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ἥττης σπουδάζει. ὅταν ἓν αὐτὸν ἀφέλωμαι τοῦτο ὑπὲρ οὗ σπουδάζει, ἐνίκησα. ἃ γὰρ ὥστε καταβαλεῖν, ἀλλ' ὥστε συγκαταβαλεῖν ἐπείγεται· αὐτὸς γὰρ ἤδη βέβληται, καὶ ἐν τῇ ἀπωλείᾳ ὄζιν· ὥστε ἂν μὴ καταβάλω, μὴ καταβληθῶ ἢ, νενίκηκα. Diogenes Olympionicam qendam conſpicatus in ſcortum qoddam oculos defixum, Ἴδε κεῖνον ἀρειμάνιον, ὡς ὑπὸ τυχόντος κορασίου τραχηλίζεται· *En arietem Martium, qomodo à vili puella proſternitur.* Laërt. *l. 6.* ſive, ut Plut. *de curioſ.* Ὁρᾶτε τὸν ἀθλητὴν ὑπὸ παιδισκαείου τραχηλιζόμενον· *Videte athletam ab ancillula eliſum.* Idémq; in Iſthmiis coronam victoribus tribui ſolitam, tanqam ſibi meritò magis debitam poſcebat. Πολλὰς γὰρ, ἔφη, ἀνταγωνισὰς νενίκηκα καὶ μεγάλας, ὧν οὐδὲν ταύτας ὄζι τὰ ἀνδρώπεδα, τὰ νῦν ἐνταῦθα παλαίοντα καὶ διασκοῦντα καὶ τρέχοντα· τῷ παντὶ ἢ χαλεπωτέρους, πνίγει, καὶ φυγὴ, καὶ ἀδοξία· ἔτι ἢ ὀργή τε, καὶ λύπη, καὶ ἐπιθυμία, καὶ φόβος, καὶ τὸ πάντων ἀμαχώτατον ἢ καὶ δυσμαχώτατον ἡδονή, ἥττονα καὶ μηδαμῶν, ἡδονὴν· ἣ οὐδεὶς ἔστε πῶ Ἑλλήνων, ὅστε πῶ Βαρβάρων ἄξιος μάχεσθαι καὶ ἀριστεῦσαι, τῇ ψυχῇ κρατήσας· ἀλλὰ πάντες ἥττηνται καὶ ἀπειρήκασι πρὸς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σύροι, καὶ Μακεδόνες, καὶ Ἀθηναῖοι, καὶ Λακεδαιμόνιοι, πλὴν ἐμοῦ. Dio Prul. *orat. 9.* Magnificè admodum & glorioſè te prædicas, ô Cynice, verùm cogita tecum, qàm turpe ſit, poſtqam hæc omnia ſuperaveris, à faſtu, qem Plato tibi non ſine caviſa objecerat, ſuperari; ut nè adjiciam, qàm miſerandum ſit, poſt iſta omnia concultata, diabolo mancipatum teneri.

Δικαιοσύνη βεβαμμένον εἰς βάθος] hoc eſt, qod Perſius *Sat. 2. verſ. penult.* dixit;

Compoſitum jus fáſq; animi, ſanctóſq; receſſus
Mentis, & incoctum generoſo pectus honeſto.

ubi incoctum pectus, animus non leviter tinctus co-

lore

ore virtutis, ſed perfectè, &, ut Græci dicunt, ἐς βάθος ac ἀδυσσοπιῶ βαφῇ. Thomas Mag. in *collect.* Δυσσοποὺς, ἢ εἰς βάθος βεβαμμένη βαφή. ità Marcus iſtic: Et Plut. *de Stoic. contradict. cap.* 5. διὰ Σάνδυς ἐξηκριβωμένους τοῖς φυσικοῖς λόγοις. Senec. *epiſt.* 36. *Perſeveret modò colere virtutem, perbibere liberalia ſtudia; non illa, qibus perfundi ſatis eſt, ſed hæc qibus tingendus eſt animus.* Et *nat. qæſt. l.* 1. *c.* 3. *Purpura, intereſt, qamdiu macerata ſuis-- ſæpius merſa ſit & excocta, an ſemel tincta.* Idémqe *epiſt.* 71. *Quemadmodum lana qosdam colores ſemel ducit, qosdam niſi ſæpius macerata & recocta non perbibit: ſic alias diſciplinas ingenia, cùm accepêre, protinus præſtant; hæc niſi altè deſcendit, & diu ſedit, animum non coloravit, ſed infecit; nihil ex his qæ promiſerat, præſtat.* Huic βαφῇ, qæ nunqam remittit, (unde ἀδυσσοποιὸς τε καὶ ἀναπόνιπτα Synesio, *ep.* 44.) contraria eſt ἀφυσυφὴ, ex eadem tinctorum officina vox petita. (qò & Clemens alluſit *Strom. l.* 1. ubi philoſophiam dicit εἰς παρασκευὴν τῆς ἀληθείας, *ad veritatis veræqe virtutis tincturam ſuſcipiendam* hominum animos præparare, προτυπῶσαι καὶ προϊούσαι τὸ ἦθος, *mores præfigurando & præſubigendo*, qomodo lana ad colores imbibendos præparatur.) αἱρετῆς autem ἀφυσυφὴ Fabius *inſtit. l.* 10. *c.* 2. Sic expreſſit: *Non ſufficit imaginem virtutis effingere, & ſolam, ut ſic dixerim, cutem, vel potiùs illas Epicuri figuras, qas è ſummis corporibus dicit effluere.* Hæc ferè Caſavb. ad Perſ. adjicias licet, opponi etiam huic καθ' ἁδυσσοπιῶ colorationem illam, qam à ſole contrahere obſervat in eodem ambulantes Cicero *de orat. l.* 2. in cute tantùm & ſuperficie corporis exteriore exceptam, non ulteriùs altiúsve in interiora penetrantem. ἃ γὰρ ἀναγκαῖον ἦν τὴν χρόαν μελάνων εἶναι πάντα μέλανα. *neqe enim neceſſe eſt, qi cutem nigram habent, reliqa omnia* (etiam interna) *pariter habere colorata.* Ariſtot. *de gener. animal. l.* 2. *c.* 2. qo loco Herodotum refutat, qi *l.* 3. Æthiopum genituram nigram eſſe dixerat. Ità Plato *epiſt.* 7. Οἱ ὄντως μὴ φιλόσοφοι, δόξας δ' ὑπεχομένοι, καθάπερ οἱ τὰ σώματα ὑπὸ τῆς ἡλίου ὑπεχωμένοι. Nec fileri digna ejuſdem illa *politic. l.* 4. qibus de fortitudine, ſed fuſiùs, gemina his, qæ de juſtitia ſtrictim Marcus hîc, differit; ἀκήν οἶδα ὅτι οἱ βαφεῖς, ἐπειδὰν βελτιῶσι βάψαι ἔρια, ὥστε εἶναι πορφυρᾶ, πρῶτον μὲν ἐκλέγουσι τῶν τοσούτων χρωμάτων μίαν φύσιν τὴν τῶν λευκῶν· ἔπειτα προπαρασκευάζουσιν ἐκ ὀλίγης παρασκευῆς πρασπεῖσαι ὅπως δέξων ὅτι μάλιστα τὸ ἄγγος· καὶ οὕτω δὴ βάπτουσι· καὶ ὃ μὲν ἂν τούτῳ τῷ τρόπῳ βαφῇ, ἀδυσσοπὸν γίγνεται τὸ βαφέν. καὶ ἡ πλύσις οὐκ ἄνευ ῥυμμάτων, ἔστε μὴ ῥυμμάτων δύναται αὐτῷ τὸ ἄγγος ἀφαιρεῖσθαι. ἃ δ' ἂν μὴ οἶσθα οἷα γίγνεται, ἐάν τε τις ἄλλα χρώματα βάπτῃ, ἐάν τε καὶ ταῦτα μὴ προπαρασκευάσας, ὅπη ἕκαστα καὶ γελοῖα; τοιοῦτον τοίνυν ὑπολάβε καὶ δύναμιν ἐργάζεσθαι καὶ ἡμᾶς, ὅταν ἐξελεγόμεθα τοὺς τραπώτας καὶ ἐπαοιδοὺς μουσικῆ καὶ γυμναστικῇ· καὶ μηδὲν οἷα ἄλλο μηχανᾶσθαι, ἢ ὅπως ἡμῖν ὅτι κάλλιστα τοὺς νόμους πειθόμενοι δέξοιντο, ὥσπερ βαφὴν, ἵνα ἀδυσσοποιὸς αὐτῇ ἡ δόξα γίγνοιτο καὶ περὶ δεινῶν καὶ περὶ τῶν ἄλλων, διὰ τὸ τὴν τε φύσιν καὶ τὴν τροφὴν ὀρθῶς ἐπιτηδεύειν ἐσχηκέναι· καὶ μὴ αὐτῇ ἐκπλύνοι τὴν βαφὴν τὰ ῥύμματα ταῦτα, δεινὰ ὄντα ἐκκλύζειν, ἥ τε ἡδονὴ, παντὸς χαλεπωτέρα δεινοτέρα ὖσα τοῦτο δρᾶν καὶ κοῦφα, λύπη τε καὶ φόβος καὶ ἐπιθυμία, παντὸς ἄλλου ῥύμματος. τὴν δὴ τοιαύτην δύναμιν καὶ σωτηρίαν διαπαντὸς δόξης ὀρθῆς ἀνδρείαν ἔγωγε καλῶ καὶ πίθανὰ. virtus itaqe ubi penitiùs hoc modo ſe in animum induerit, qod de Muſica Aphrodiſ. *problem. l.* 1. *q.* 121. qaſi σωκεῖ τῇ ψυχῇ καὶ φύσει καθίζει, ut Gregor. Naz. *orat.* 13. *animúsqe in ea qæ didicit, transfiguratur.* ut Senec. *epiſt.* 6. & 94. Et *ſicut lanarum colores, qibus ſimplex ille candor mutatus eſt, cîvi non poſſunt:* Fabius *inſtitut. l.* 1. *c.* 1. *nec illarum conchylia qisqam in priſtinum candorem revocet.* ità, *Difficulter eraditur, qod in hunc modum rudes animi perbiberunt.* Hieron. *ad Lætam.* Itaqe *adv. Rufin* idem: *Si literas didiciſſes, oleret teſta ingenioli tui, qo ſemel fuiſſet imbuta. lanarum conchylia nullæ aqæ diluunt.* Et de talibus Greg. Naz. pronunciat, ἐργωδέστερον ἐστὶ τὸ μεταπεσεῖν, ἢ γῆθεν ἀπ' ἀρχῆς ἀγαθόν. Alluſit eodem & Plutarch. cùm in *Dione* de Dionyſio diceret, τὴν βαφὴν ἐκ ἀνιέντα τῆς πορφύρας, ἐν πολλῷ χρόνῳ ἀδυσσοποὺς ὄσας καὶ δυσεκπλύτους. Attulit & Clemens *ſtrom. l.* 6. Καθάπερ γὰρ τοῖς ἐρίοις ἡ σὺμφυὴς τῆς βαφῆς ἐμμείνασα, τὴν ἰδιότητα καὶ παραλλαγὴν πρὸς τὰ λοιπὰ παρέχει ἕκαστα· ὅπως κἀπὶ τῆς ψυχῆς, ὁ μὲν πόνος παρῆλθε, μένει δὲ τὸ κακόν· καὶ τὸ μὲν ἡδὺ καταλείπεται, ἀναμάπαται δὲ αἰσχρόν. οὕτω γὰρ ἑκατέρας ψυχῆς χαρακτηριστικαὶ ποιότητες, ἀφ' ὧν γνωρίζεται. Qod non advertens eruditus interpres Hervetus, aliter longè accepit, qàm avtor ipſe voluerat, & ac ſi lana colore aliqo intincta & imbuta, ad alius eundem transferre diceretur, cùm ille tincturæ moram diuturnam poſt operam in macerando tingendóqe inſumptam deſignatam vellet. Alluſiſſe videtur Muſonianum illud à Gellio *l.* 16. *c.* 1. lavdatum. Ἂν τι πρᾶξῃς καλὸν μὴ πόνῳ, ὁ μὲν πόνος οἴχεται, τὸ δὲ καλὸν μένει· ἂν τι ποιήσῃς καλὸν μὴ ἡδονῆς, τὸ μὲν ἡδὺ οἴχεται, τὸ δὲ αἰσχρὸν μένει. Qod Cato in *oratione Numantiæ habita* ſic extulit. *Si qid vos per laborem rectè feceritis, labor ille à vobis citò recedet, benefactum à vobis, dum vivitis, non abſcedet. ſed ſiqa per voluptatem neqiter feceritis, voluptas citò abibit, neqiter factum illud apud vos ſemper manebit.* Vide *ad l.* 5. § 16. & *l.* 6. § 30. μὴ βαφῆς. & *l.* 10. § 34. τῷ δεδιδυμένῳ.

Ἀσσαζόμενον ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα]

τα] Ità *l.* 2. § 17. & *infr.* § 16. & *l.* 4. § 23, 25, 26. & *l.* 12. § 11. Vide & *l.* 4. § 31. ἐξ ὅλης τ' ψυχῆς.

Συσκιωθήμενα] Vide *infr.* § 11, 16. & *l.* 4. § 26, & 34.

Καθεῖνα μὲν καλὰ παρέχεται] Ità Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 10. Ἀρκεῖ μοι, ὧν ἔχω ἐξουσίαν. ταῦτά με δεῖ κάλλιστα παρασκευάσαι.

Ταῦτα ὃ ἀγαθὰ εἶ] πέπεισαι] ὡς ὑπὸ τῆς ἀείσης γνώμης ὑπειλήμμενα. Epictet. *Enchir. c.* 38. Ità Charidemus Dionis Pruſ. *orat.* 30. Τὰ μὲν θεῶν ἔργα, δῶρα καλῶς ὀνομάζει (Hom. *Il.* γ'. *v.* 65.) ὡς ἄπαυλα ἀγαθὰ ὄντα, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ γινόμενα. Expreſſit quod Apoſtolus *ad Rom. c.* 8. *v.* 28. Οἴδαμεν ὃ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν. Vel Ezechiæ potiùs regis illud, Eſaiæ *c.* 39. *v.* 8. *Bonum eſt, quod locutus es, verbum Domini.* bonum eſt, qicqid Deus vult, qi ſummè bonus niſi bonum velle non poteſt. Vide *ad l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 10. & *l.* 6. § 44. & *l.* 9. § 35. & *l.* 10. § 1.

Ἡ γὰρ ἐκείνῳ νεμομένη μοῖρα] τὴν εἱμαρμένην ſive *fatum* cum Stoicis noſter paſſim inculcat. Vid. *l.* 5. § 8.

Συνεμφέρεταί τι καὶ συνεμφέρῃ) locus mihi ſubobſcurus, eóque magìs qòd vocabula à Marco hîc uſurpata, niſi ſint, qod ſuſpicari forſan qis poſſit, vitiata, nuſquam alibi deprehendiſſe meminerim. Xyl. *Et conſtat aliunde, & ſecum aliud adfert.* Verſio textu ipſo etiam obſcurior. Tentemus an è Marco ipſo elicere poſſimus mentem ejus. *L.* 12. § 23. ἀγαθὸν ὄν, inqit, εἴπερ τῷ ὅλῳ καίριον, καὶ συμφέρον, καὶ συμφερόμενον. *Bonum eſt, ſiqidem univerſo opportunum & conducens, & collatum,* vel *congruum.* Et *l.* 10. § 20. Συμφέρει ἐκείνῳ, ὁ φέρει ἐκείνῳ ἡ τοῦ ὅλων φύσις. *Confert cuiqe, qod fert cuique natura univerſi.* Et *lib.* 4. § 9. ἐναγώνιος ἡ τὰ συμφέροντα τῇ φύσει τοῦτο ποιεῖν. *Cogebatur hoc facere natura conducibilis,* vel *natura ea qæ in commodum inferebat.* denique *l.* 5. § 8. formulas illas urget, à vulgari ſermone petitas, τοῦτο ἔφερεν αὐτῷ, *hoc illi tulit:* & τοῦτο τοῦτῳ ἐφέρετο, id eſt, συνετείνετο. *hoc illi latum,* id eſt, *præſcriptum eſt,* à medico nimirum, tanqam utile & ſalutare. &, de univerſi natura, imò Jove ipſo, ὑπ' ἂν τοιοῦτό τι ἔφερεν, εἰ μὴ τῷ ὅλῳ συνέφερεν· *non tuliſſet ejusmodi aliqid, niſi univerſo id contuliſſet.* Illud itaqe forſan & hîc voluit, *Et præſcriptum eſt,* à mundi nimirum adminiſtratore Deo; *& conducit etiam:* (ut idem ſit τὸ συνεμφέρει, qod τὸ συμφέρει) vel, *Et in nos infertur, & nos etiam ſecum fert;* eò nimirum qò deſtinamur. Senſum priorem ſecutus eſt M. Caſ. qi vertit, *& inevitabile eſt, & utile.* eodémqe faciunt, tum Marci ipſius verbà proximè antegreſſa, ταῦτα ὃ ἀγαθὰ εἶ] πέπεισαι. tum & Sophoclis illud, *Oedip. Colon.*

Τὸ φέρεσν δὴ θεὸ, καλῶς
Χὴ φέρειν.
Qod fata ferunt, id ferre decet. Grot.

ubi Schol. εἱμαρμένην παρειλήφει τοῖς ἐγνωσμένοις παρὰ θεῶν. φέρειν γὰρ, φησὶ, χρὴ τὸ ὑπὸ θεῶν εἱμαρμένον καλῶς. Ad poſteriorem illud Palladæ, in antholog. *l.* 1. *c.* 13. Et Stob. *tom.* 2. *tit.* 98.

Εἰ τὸ φέρον σε φέρῃ, φέρε κὴ φέρε· εἰδ' ἀναγκάζῃς,
Καὶ σαυτὸν λυπεῖς, κὴ τὸ φέρον σε φέρει.
Si te fata ferunt, ferto fertórque gravatim
Si fers, te crucias; nec minùs illa ferunt.

Vel ut Maximus exhibet *collectan. c.* 18.

Ὡς με θέλ' τὸ φέρον σε φέρῃ, φέρε· εἰ δ' ἀπιθήσῃς,
Καὶ σαυτὸν βλάψεις, κὴ τὸ φέρον σε φέρει.
Qò tua ferre volunt te fata, ferare. recuſas?
Te lædis; læſum ſic qoqe fata ferent.

Qod utrumqe in verſione ſua expreſſit elegantiſſimè Jo. Grotius;

Si qem fors agat atqe ferat, ferat atqe feratur:
Ni ferat, & feret hunc fors, magìs & feriet.

Nec unqam ſatìs prædicatum Cleanthis votum illud, qod ὑπὲ παντὸς φέρεσθαι vult eſſe Epictetus *Enchir. c.* 52.

Ἄγε δέ μ', ὦ ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ πεπρωμένη
Ὅποι ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος·
Ὡς ἕψομαί γ' ἄοκνος· ἢν δὲ μὴ θέλω,
Κακὸς γενόμενος οὐδὲν ἧσσον ἕψομαι.

Seneca ſic reddidit *epiſt.* 107. & ex Seneca Aug. de *Civit. Dei, l.* 5. *c.* 8.

Duc me, parens celsíqe dominator poli,
Qocunqe placuit, nulla parendi mora eſt:
Aſſum impiger. fac nolle, comitabor gemens:
Malíſqe patiar, qod bono licuit pati.

Vide *l.* 10. § 28. Addo tertiam D. Boot. interpretationem, qi τὸ συμφέρειν in *accommodandi* ſenſu hîc ſumit; ut hoc ſit qod Marcus velit, *fatum & nobis accommodari, & facere etiam ut noſmet ipſos eidem accommodemus.* in qam ferè ſententiam Marcus *l.* 4. § 23. Πᾶν μοι συναρμόζει, ὃ σοὶ εὐαρμοστὸν ὄζι, ὦ κόσμε. Et *l.* 5. § 8. Τὸ συμβαῖνόν σοι προσετυπώθετό σοι, καὶ πρός σε πως εἶχεν. Et *l.* 3. § 16. ἀβιάστως τῇ ἑαυτῆ μοίρᾳ συναρμοσμένον. Et *l.* 7. § 57. μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον καὶ συνκλωθόμενον. τί γὰρ ἁρμοδιώτερον; in hanc denique ſententiam qam proximè, *l.* 12. *c.* 1. σοὶ γὰρ τὸ ἡ φύσις ἔφερε, καὶ σε τύπτω. Tu qiſqis es, qamcunqe ex iſtis ipſe volueris, amplectare per me licet; avt potiorem aliqam, ſi comminiſci poſſueris.

Συγγενὲς πᾶν τὸ λογικὸν] λογικῶν appellatione Deum atqe Dæmonas ſimul cum hominibus intelligit. Iſtìc avtem conjunctionis illius tantummodo meminit, qæ ratione prædita invicem aſtringit omnia, alibi ſæpius nexum & conjunctionem cum univerſo mundo inculcat; ut *l.* 2. § 4. Caſavb. *ad Perſ. Sat.* 3.

Κἀλλεῖν μὲν πάντων] *aliorum,* inqit, *curam gerere, eſt naturæ conſentaneum.* Ità *infrà* § 6. τὸ ἀνθρώπων προνοεῖσθαι. & *l.* 9. § 3. κἀλλεῖν δεῖ. & contrà, *l.* 2. § 1. τὸ ἀπροβλέπτως πρὸς φύσιν. Impia itaqe, & humanitatem quaſi abjurantis & amolientis

molientis à se, Cajni vox illa, *Numqid ego custos sum fratris mei? Gen. c. 4. v. 9.* Ad qæ verba Joannes ille ὁ χρυσορρήμων *in Gen. orat. 19.* cum Marco nostro planè consentiens; Καί τοι εἶσοι κατ' ἀκολουθίαν ἀπαγγέλλοντα, καὶ κατὰ τὸν τῆς φύσεως νόμον, ἐγκλῖναι τε καὶ φύλακα εἶναι τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σωτηρίας. τοῦτο γὰρ ἡ φύσις ἐπέτρεπε. Et Ambros. *de Cajni & Abel. l. 2. c. 9. Recusat fraternæ munus custodiæ, quasi exors naturæ.* Contrà Julian. Imper. de se *epist. 12.* Ἐπεὶ καὶ ἐγκηρατὴς, οὐκ ὑπὲρ ἑαυτὸν μᾶλλον, ἢ καὶ ὑπὲρ ἅλλων ἁπάντων, ὡς εἰκὸς, ἐγκήρατος. De Demonacte Lucianus: Φίλος μὲν ἦν ἅπασι καὶ ἁπλοῦς, καὶ οὐδὲν ἔστιν ὅν τινα ἂν οἰκεῖον ἐνόμιζεν, ἀνθρωπίνου γε ὄντα. Ità Apostol. *ad Galat. c. 6. v. 10.* ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας. Facit huc & parabola illa Lucæ *c. 10.* quâ ostendit D. Jesus τὸν πλησίον ἡμῶν quemvis esse, cui, cùm ope nostrâ indigeat, subvenire possimus.

Δόξης δ' ἔχει τῆς παρὰ πάντων] Plato *Lachet.* ἐμοὶ μὲν γοῦν δοκεῖ ὁ ἔπαινος ὀρθὸς εἶναι, ὅστις ἀνδρῶν ἀξίων πρόσεισι. Hector apud Nævium,

Lætus sum laudari me abs te, pater, laudato viro.

Cicer. *Tusc. l. 4. § 67. & epist. famil. l. 5. ep. 12. & l. 15. ep. 6.* ubi subjungit: *Ea est enim profectò jucunda laus, quæ ab iis proficiscitur, qi ipsi in laude vixerunt.* Idémque Seneca explicans, *epist. 102. Cùm Tragicus ille apud nos ait; Magnificum esse laudari à laudato viro; laude digno, ait.* Et ibid. *Claritas, bonorum virorum secunda opinio est. vel laus est à bono bonis reddita.* & mox, *claritatem* à *gloria* distingvens; *Gloria multorum judiciis constat, claritas bonorum.* Itaque Lucilius *Sat. 14.* apud Nonium profitetur,

Paucis se malle & sapientibus esse probatum,
Ἢ πᾶσιν νεκύεσσι καὶ αφθιμένοισιν ἀνάσσειν.

Τῶν ὁμολογουμένως τῇ φύσει βιόντων] qod *naturæ convenienter vivere*, Flaccus, *l. 1. epist. 10.* & Cicero *Offic. l. 3.* Idémque *de Finib. l. 3. Congruenter naturæ convenientérque vivere.* & *Tusc. l. 1. Congruere naturæ, cúmque ea convenienter vivere.* Vide *ad l. 1. § 9.*

Οἱ δὲ μὴ ὅτως βιοῦντες, ὁποῖοι] Idem ferè *l. 9 § 18, 27. & l. 10. § 13. & l. 11. § 18.* Cicero *pro domo sua: Laudatio hominis turpissimi, mihi ipsi erat penè turpis.* Senec. *epist. 52. Quid lætaris, qòd ab hominibus iis laudaris, qos non potes ipse laudare?* Idem in *excerpt. Non potest ullam autoritatem habere sententia, ubi qi damnandus est, damnat. Malis displicere, laudari est.* Bern. *epist. 248. Non potest bonus non esse, qi bonis placet: nec minùs validum argumentum mihi videtur, qòd bonus sit, si malis è regione displiceat.* At editor Lugdun. hîc negativam omisit, in dictionis Marcianæ fravdem non ferendam.

Καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν] *noctúque & interdiu.* ità Marinus in Proculo *c. 3. ad l. 4. § 50.* repræsentandus; νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν. qo loco non erat, qod Heraldus *animad. in Iambl. c. 4.* Scripturam editam submoveret, & μεθ' ἡμέραν substitueret. etenim μεθ' ἡμέραν est *interdiu*, ut Marco istîc, ità aliis passim. Aristophan. *Pluto 4.3.*

Οἴμοι τάλας ἀποδύομαι μεθ' ἡμέραν.
Væ misero mihi, spolior istîc interdiu.

Demost. *in Midiam.* Καὶ γὰρ ἐχθρὸς ἦν, καὶ μεθ' ἡμέραν εἰδὼς ὕβριζεν. *& interdiu, sive ipsâ luce, sciens prudénsque contumeliâ afficiebat.* Polyb. *l. 1.* γενομένων ἢ πλειόνων ἀδικημάτων καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν. &, ποτὲ μὲν μεθ' ἡμέραν, ποτὲ δὲ νύκτωρ ὑπιφαινόμενον. Plut. in *Publicol.* Ὥστε μεθ' ἡμέραν τοὺς Ῥωμαίους ὁρῶντας &c. nihil tritius aut pervulgatius. Adjiciam tamen unum amplius locum ex Luciani *cataplo*, qia ad Marci mentem facit. ibi Lychnus sive *Lucerna*, Rhadamantho coram adversùs Megapentheum testimonium perhibens; Ἐγὼ τὰ μεθ' ἡμέραν μὲν οὐκ οἶδα· ἃ γὰρ παρῆν, ἃ δὲ νυκτὸς ἐποίει καὶ ἔπασχεν, ὀκνῶ λέγειν. Vide *l. 10. § 13.*

Οἷοι μεθ' ὧν φύγωσι] *ac qibus se hominibus admiscéant.* Xyl. Et potest reverâ ex necessitudinibus & familiaritatibus de hominum affectu conjectura sæpenumero havd vana fieri. juxta illud Phænicis Evripidei, qod lavdant Æschines *adversus Timarch.* Diodor. Sic *l. 12.* & Plin. min. *l. 4. ep. 27.*

Ὅστις δ' ὁμιλῶν ἥδεται κακοῖς ἀνὴρ,
Οὐ πώποτ' ἠρώτησα, γινώσκων ὅτι
Τοιοῦτός ἐστ' οἷοις περ ἥδεται συνών.
Si qis malorum pascitur consortio,
Inqirere ultrà parco; compertum habens,
Talem esse qemqe, qali amicitiâ utitur. Gror.

Cæterùm havd plenè satis Marci verba expressit is. pleniùs exactiúsque Cas. *qales cum qalibus volutantur*, sive commiscendo sese invicem fœdant & inqinant. Est enim metaphora à limo lutóve, qod è terra fit, humido aliqo commaceratâ. unde & φύρειν non est tantùm μίγνυειν, vel μαλάττειν, sed & μολυσσειν & φυρμὸς, ῥύπος, μίασμα, μολυσμός. Hesych. unde forsan & nostrum, qo Cas. usus est hîc, **mosle**. Vide *l. 7. § 67.*

Παρὰ τοῦτων ἔπαινον] Cicer. *de fin. lib. 2. Nihil est turpius quàm sapientis vitam ab insipientium sermone pendere.* Idémque *de Oratore perfect. § 41. Ego cùm à nostro Catone lavdabar, vel reprehendi me à cæteris facilè patiebar. Sic Socrates videtur testimonio Platonis aliorum judicia debere contemnere.* Senec. *epist. 52. Quanta dementia ejus est, qem clamores imperitorum hilarem ex auditorio dimittunt?* Apud eundem Epicurus *epist. 29. Nunquam volui populo placere. nam qæ ego scio, non probat populus; qæ probat populus, ego nescio.* Subjungit Seneca; *Idem hoc omnes tibi ex omni domo conclamabunt, Peripatetici, Academici, Stoici, Cy-*

nici. qis enim placere poteſt populo, cui placet virtus? malis artibus popularis favor quæritur. ſimilem te illis facias oportet. non probabunt, niſi agnoverint. conciliari niſi turpi ratione amor turpium non poteſt. Idem *epiſt.* 92. *Eleganter Demetrius noſter ſolet dicere, eodem loco ſibi eſſe voces imperitorum, qo ventre reddituos crepitus. Quid enim, inqit, meâ refert, ſurſum iſti an deorſum ſonent? Quanta dementia eſt vereri, nè infameris ab infamibus?* Epicuri illud ob oculos habuiſſe videtur Clemens, cùm iſta ſcriberet, *Strom. lib.* 1. Οὐ ποτε ἄρα ὀρεκτέον πῆς πολλοῖς ἀρέσκειν· ἃ μὲν γὰρ ἐκείνες εἰδείλω, ἐκ ἀσκέμβω ἡμεῖς. ἃ δ' ἡμεῖς ἴσμεν, μακρὰν ὄζι τῆς ἐκείνων διαθέσεως. qi locus cùm corruptelæ manifeſtus ſit, ità interpretari Herveto viſum, ac ſi pro ἐκείνες εἰδείλω, ἐκείνες ἥδει, vel ἐκεῖνοις ἀνδάνει legiſſet; Sylburg. ἐκείνες εἰδεῖμεν, ἀσκεῖν ſcil. reponendum poſſe exiſtimat, ut ſit, *qæ nos novimus illos exercere.* mihi nevtrum ſatisfacit. forſan potiùs, ἐκεῖνοι εἰδεῖεν, *qæ illi nôrint*, ut in membro altero, ἡμεῖς ἴσμεν, *qæ nos ſcimus.* Vide *l.* 4. § 3.

Οὐδ' αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀρέσκοντες] Vide *l.* 8. § 52, 53. Senec. *epiſt.* 9. *Niſi ſapienti ſua non placent. omnis ſtultitia laborat faſtidio ſui.* Et *de tranqill. c.* 2. *Unus effectus eſt vitii, diſpliccre ſibi.* & *epiſt.* 47. *Hoc habent inter cætera boni mores; placent ſibi & permanent. Levis eſt malitia, ſæpe mutatur, non in melius, ſed in aliud.* Ariſtot. item *Ethic. l.* 9. *c.* 4. Διαφέρονται ἑαυτοῖς ὅι φαῦλοι καὶ ἑτέρων μὲν ἐπιθυμῶσιν, ἄλλα δὲ βέλονται. Vide ſis cætera.

§. 5. Μήτε ἀκόσιος] Apud Ariſtotel. *Rhetor. l.* 2. *c.* 24. neſcio qis,

Ἐτὼρ γὰρ ἄλλε τοῖς κακῶς λελραικόσιν
Ἀκοσίως, δίκμον εἰς ὀργὴν πεσεῖν·
Οὐτ' αὖ' ἀναγκαθείς πε ἓν δεῖσι τινὶ,
Πεοσῆκόν ὄζι τῷ δ' ὀφείλεδς χάειν.

Si noſtra in illum ſœvia non rectè ferat,
Qi non ſuâ aliqid ſponte commiſit mali;
Nec qi coactus alteri benefecerit,
Ullum meretur aut honorem aut gratiam. Grot.

Vide *l.* 4. § 34. Auguſtinus *confeſſ. l.* 1. *c.* 12. & ex eodem Petr. Lomb. *ſentent. l.* 2. *diſtin.* 40. §. 2. & Proſper. *ſent.* 172. *Nemo invitus benefacit, etiamſi bonum eſt qod facit.* Idémque *in Joan. Evang. tract.* 43. *Qod qis invitus vel neceſſitate facit, non bene facit. Sapientem* verò *invitum nihil facere,* Stoicum dogma eſt. Cicero *paradox.* 5. *Soli hoc contingit ſapienti, ut nihil faciat invitus, nihil coactus.*

Μήτε ἀκοινόνητον] qod ubiqe damnat. Vide ad *l.* 2. § 2. Gregor. Naz. *in Baſil. epitaph.* Μήτε τὸ φιλόσοφον ἀκοινώνητον, μήτε τὸ φιλικὸν ἀφιλόσοφον. Senec. *de beat. c.* 20. *Sic vivam, qaſi ſciam aliis me natum: & naturæ rerum hoc nomine gratias agam.* & *ep.* 48. *Non poteſt qiſqam beatè degere, qi ſe tantùm intuetur, qi omnia ad utilitates ſuas convertit. alteri vivas oportet, ſi vis tibi vivere. Hæc ſocietas diligenter & ſanctè obſervanda eſt, qæ nos omnes omnibus miſcet, & judicat aliqod eſſe commune jus generis humani.*

Μήτε ἀνεξέταςος] Ità Baſil. Cæſar. *epiſt.* 44. ἀδὲν ἀνεξετάςως ποιεῖδς. Et *epiſt.* 54. Πάντα μᾶλλον λόγον, πᾶσαν ἢ πρᾶξιν καθήκουσαν πεπεισεμμένως ὑπτελεῖδς. Vide & *infr.* § 6. & *l.* 8. § 2. & *l.* 10. § 37. Idémque *in Eſajam.* & apud Simeon. Logothet. *orat.* 21. χρὴ ἕν, ὥσπερ δικασὴν, τὸν λόγον τῷ ἀνωτάτω χώρᾳ παρ' ἡμῖν λαχόντα, ἑκάτα κρίνειν καὶ ἐξετάζειν τά τε δεκτέα καὶ μὴ, καὶ συνκαταθέσεσι τῶν πραγμάτων, καὶ ταῖς ὁρμαῖς τῆς ψυχῆς μὴ ἀκριβῶς ὑπικρίσεως ὑπιχέσθαι. ἐνεξαπάτητος γὰρ ἕκασος, ἐν οἷς ὄζιν ἀπροόσκεπτος. Galen. *hortat. c.* 6. Iraqe ἐν τῷ μὴ ἀνεξετάτε, τὸ ἀπροσκόπτον καὶ ἀνεξαπάτητον γίγνεται, de qo Marcus *l.* 7. § 55. At contrà Apelles hæreticus referente apud Evſebium *hiſt. Eccles. l.* 5. *c.* 13. Rhodone, Μὴ δεῖν ὅλως ἐξετάζειν τὸν λόγον, ἀλλ' ἕκασον, ὡς πεπίσδκε διαιρεῖν. qod eſt prorſus interdicere homini, animal nè ſit rationale, ſaltem nè ratione, qâ eum conditor Deus inſtruxit, utatur. nec multùm abſcedunt avt ſuperſtitioſi Jvdæuli, qi, ut refert Hieronymus à ſancta fide in *Hebræomaſtig. l.* 2. *c.* 2. ex Moſis verbis *l.* 5. *c.* 17. *v.* 11. perperam acceptis, tradunt, qòd, *ſi ſapientes dixerint tibi, dextram eſſe ſiniſtram, vel contrà, credi ſervarique debeat:* avt ſupercilioſi Jeſuitæ, qi, referente Pavlo Soarpio in *Hiſtor. de Interdict. Pavli* 5. *adv. Venet. l.* 2. in *Regulis* Potavii relictis ann. 1606. *reg.* 3. aſſerunt, *Si Pontifex Romanus nigrum eſſe definierit, qod oculus album eſſe renunciaverit, avt vice versâ, illius definitioni eſſe acqieſcendum.* atqi hoc eſt etiam oculos hominibus eruere, non rationis tantùm uſum eripere.

Μήτε ἀνθελκόμενον] *neqe patere te retrahi.* Xyl. *nec cum reluctatione.* Caſ. Malim, *neqe affectibus abreptus.* qod Jacob. Apoſt. *c.* 1. *v.* 14. ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος. Et Marcus *infr.* § 15. ὁρμητικῶς νεύσαντας ὑμῶν. Eodem vocabulo uſus eſt Plato *leg. l.* 1. τὰ πάθη ἑπῶσί τε ἡμᾶς καὶ ἀνθέλκυσι. Vide *l.* 2. § 2.

Μήτε κομψεία] Ità § 8. ἀδὲ κομψόν. & *l.* 4. § 51. καὶ τῆς κομψείας. & ἄκομψον. *l.* 6. § 38. qæ ἀφὶ τὸ φιλοπαίκτε καὶ χαείεν usurpari monet Pollux *l.* 5. *c.* 45. Ariſtoph. *nubib.* 2. 1.

Πρῶτον μὲν ἦβ κομψὸν ἐν συνεσίᾳ.
Primò qidem ut ſis lepidus in congreſſibus.

Idem *avib.* 1. 3.

Μηγὼ νόημα κομψότερον ἤκουσά πω.
Noema nunqam avdiveram elegantius.

Ubi Schol. κομψεία, ἐλαφεία, ἀσειότης, *feſtivitas, urbanitas.* Evripid. apud Ariſtot. *Polit. l.* 3. *c.* 4.

Μή μοι τὰ κομψ', ἀλλ' ὧν πόλει δεῖ·
Speciosa mitte; prome qeis urbi eſt opus. Grot.

Ariſtot. *de Cœlo l.* 2. *c.* 13. κομψῶς μὲν, ὠς ἀλλ-

ὧς

ῶς δέ. *argutè quidem, haud verè tamen.* In sermonis autem elegantia aut festivitate studium poni Marcus alibi vetat. Vide *l.* 1. § 7. ἀστειολογίας. & *l.* 8. § 30. ψιλεφυῶς. Plato in *politic.* Κῶν διαφυλάξῃς τὸ μὴ σπουδάζειν ὑπὲ τοῖς ὀνόμασιν, πλησιώτερον εἰς τὸ γῆρας ἀναφανήσῃ φρονήσεως. Latiùs tamen extendit idem *epist.* 10. Τὸ δὲ βέβαιον καὶ πιστὸν καὶ ὑγιὲς, τοῦτο ἐγὼ φημι εἶναι τὴν ἀληθινὴν φιλοσοφίαν· τοὺς δ' ἄλλας τε καὶ εἰς ἄλλα τεινούσας σοφίας τε καὶ δεινότητας, κομψότητας ὄντως θρασυγλωττίας, ὀρθῶς ὀνομάζειν. Aliud est τὸ κομψόν *l.* 8. § 34. Senec. *ep.* 115. *Oratio vultus animi est: si circumtonsa est & fucata, & manufacta, ostendit illum quoque non esse sincerum, & habere aliquid fracti. non est ornamentum virile, concinnitas.* Sed de sententiarum potiùs ratione Marcus istìc. Cæterùm, μήτε κομψείαν τῶν διανοιῶν σε καλλωπίζετω, Xyl. cùm reddidit, *nè in cogitationibus tuis affectaris*; à Marci mente nimiùm quantum recessit. Διανοίας σχήματα, sive *figuræ sententiarum* rhetoricæ magistris qid sint, docet Fabius *instit. l.* 9. *c.* 1.

Πολυρρήμων] Epictet. *Enchir. c.* 32. § 1. Καὶ σιωπὴ τὸ πολὺ ἔστω, ἢ λαλείσθω τὰ ἀναγκαῖα, καὶ δι' ὀλίγων. Juvenal. *Sat.* 2. *v.* 14.

Rarus sermo illis, & magna libido tacendi.

Πολυσφάγμων] Vide *l.* 4. § 24. De sapientibus ex Stoicorum sensu Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Ἀσπασμούς τε εἶναι· ἐκκλίνειν γὰρ τὸ κωθώνιον. Plut. de *Stoic. contrad. c.* 16. ait, Chrysippum *vitarum l.* 4. τὸν σοφὸν λέγειν ἀσπασμούς τε καὶ ἱλαροπασμούς εἶναι· Verba Chrysippi; Οἶμαι γὰρ ἔγωγε τὸν φρόνιμον καὶ ἀσφάγματα εἶναι, καὶ ὀλιγοσφάγμονα, καὶ τὰ αὐτὰ πράττειν. ὁμοίως τῆς τε αὐτοσφαγείας, καὶ ὀλιγοσφαγμοσύνης ἀξίων ὄντων. Idem *lib.* de *diligend. propr. fc.* τῷ γὰρ ὄντι φαίνεται ὁ κατὰ τὴν ἡσυχίαν βίος ἀκίνδυνόν τι καὶ ἀσφαλὲς ἔχειν· ἢ πάνυ σφὼ πολλῶν διωκόντων τοῦτο σωιδεῖν. itaque Tertull. *de pall. c.* 5. non *Epicuros* tantùm, sed & *Zenonas, quietis magisterium* dicit. Quoquam Tigellinus impurus ille Neronis Palpo, apud Tacitum *annal. l.* 14. Stoicæ sectæ objicit, quòd *turbidos & negotiorum appetentes faciat.* Siracides *c.* 38. *v.* 26. Ὁ ἐλαττόμενος πρόξει αὐτὸ, σοφισθήσεται.

Ὁ ἐν σοὶ θεὸς] Mentem nunc *dæmonem*, ut *l.* 2. § 13. & *infr.* § 6. nunc & *Deum* dicit, ut hoc loco, sic *l.* 12. § 26. ὁ ἐνοικῶν σοὶ θεός. ibi plura vide.

Πρεσβύτης] Ità *l.* 5. § 27. πρεσβύτην καὶ ἡγεμόνα.

Ἄρρεν] Vide *lib.* 2, § 5. De Zenone apud Laërt. *l.* 2. Zenodotus:

Ἄρρενα γὰρ λόγον εὗρες——
Masculà enim verba invenisti—— vel
Masculam enim vitæ rationem tu reperisti.

Et Sen. *epist.* 33. *Totus contextus illorum virilis est.* Apud Persium *Sat.* 5. *v.* 144. *Masculam bilem*, id est, *Masculum animum criminis loco luxuria objicit juveni in suis castris militanti.* Casaub. ibi.

Ἀνατεταχότες] *qi se ità comparaverit.* Xyl. vel *composuerit.* ἀνατάξασθαι, συντρίψασθαι. Hes. & Svid.

Πεπειθῶν τὸ ἀνακλητικὸν] Translatum videtur à re militari: quod & Svidas censet, ubi locum hunc laudat, nisi quòd τὸ ἀνακλητικὸν illud esse *classicum* existimet, *quo eis πόλεμον οἱ ῥᾴθυμοι ἀνακαλοῦντες, ignaviores ad prælium in eundem incitantur*; cùm sit potiùs, ut Budæus, *quo receptui signum datur, & à pugna, fusorúmve prosecutione milites revocantur.* quomodo Plut. in *apoph. Lacon.* Ἄλλο ὅτι παρατάξεως τῷ πολεμίῳ τὸ ξίφος καταφέρειν μέλλων, ἐπεὶ τὸ ἀνακλητικὸν ἐσήμηνεν, ἐκέρι κατέσπευσε. quod idem & de Chrysanta Persa narrat, in *collatione Pelopidæ & Marcelli*, & in *capit. Rom. quæst.* 39. à Cyro eo nomine lavdato; ex Xenophont. *paed. l.* 4. Ità & Pollux *onomast. l.* 1. *c.* 9. § 19. ubi τὸ εἰς ἔφοδον opponit τῷ ἀνακλητικῷ. Et clariùs adhuc *l.* 11. *c.* 11. παρακελευστικὸν μέν, τὸ κατὰ τοὺς μάχης συμβολὰς· ἀνακλητικὸν δέ, τὸ ἐκ τῆς μάχης ἀνακαλεῖν. Ità Diodor. Sic. *l.* 17. *c.* 7. Ἀνεκαλέσατο τῇ σάλπιγγι τοὺς στρατιώτας. & Polyb. *l.* 1. ἀνακαλεῖσθαι τοὺς ἑαυτῶν παρήγγειλε τοῖς σαλπισταῖς· & Plut. in *Fabio*: Τῇ σάλπιγγι σημήνας ἀνάκλησιν. qod Synes. *in Calvit.* κελεύει ἀνακλητικὸν ἠχῆσαι τὰς σάλπιγγας. Sed & Longus *Pastoral. lib.* 4. de Caprario, cujus cantibus capræ assveverant: Πρῶτα μὲν ὀλίγον ἐνέπνευσε, καὶ αἱ αἶγες ἔστησαν, τὰς κεφαλὰς ἐρέμβυαν· εἶτα ἐνέπνευσε τὸ νόμιον, καὶ αἱ αἶγες ἐνέμοντο κάτω· αὖθις λιγυρὸν ἔδωκε, καὶ ἀθρόαι κατεκλίθησαν· ἐσύρισέ τε καὶ ὀξὺ μέλος, αἱ δὲ, ὥσπερ λύκῳ πρησίοντες, εἰς τὴν ὕλιν κατέφυγον· μεθ' ὁλίγον ἀνακλητικὸν ἐφθέγξατο, καὶ ἐξελθοῦσαι τῆς ὕλης, πλησίον ἦσαν, τῆς ποδῶν συνέδραμον. Sed & apud eundem *l.* 1. Dorcona pelle lupinâ invadentes canes ἀνακλήσει συρίγδει ἡμερῶσαι Daphnis fertur. Idémque *l.* 2. Λαβὼν τὸν σύριγγα, συρίζει χορὸν, ὡς ἐρῶν· ἐρωτικὸν, ὡς πείθων· ἀνακλητικὸν, ὡς ὀπίζοντα. Eodem respexit Epictetus *dissert. l.* 1. *c.* 29. Ἐὰν δὲ ὁ θεὸς σημήνῃ τὸ ἀνακλητικὸν, ὡς τῷ Σωκράτει, πείθεσθαι δεῖ τῷ σημαίνοντι, ὡς στρατηγῷ. Idem *l.* 3. *c.* 13. Ὅταν γὰρ μὴ παρέχῃ τὰ ἀναγκαῖα, τὸ ἀνακλητικὸν σημαίνει, τῷ θύρας ἤνοιξε, καὶ λέγει σοι, ἔρχου. Et *c.* 26. Τί οὖν, ἐὰν μὴ παρέχῃ τροφάς; πῶς γὰρ ἄλλο, ἢ ὡς ἀγαθὸς στρατηγὸς, τὸ ἀνακλητικὸν μοι σεσήμαγκε; πείθομαι, ἀκολουθῶ· ἐπιφωνῶ τὸν ἡγεμόνα, ὑμνῶν ἑαυτῷ τὰ ἔργα. Et *c.* 24. Ἂν μ' ἐκεῖ πέμψῃς, ὅπου κἀγὼ φύσιν ἔξω γυμνὴ ἀκ ἔστιν ἀνθρώπῳ, ἃ σοὶ ἀπελθὼν ἔξειμι· ἀλλ' ὡς σὺ μοι σημαίνοντος τὸ ἀνακλητικὸν, αἰδέσομαι ὅτι με χρείαν ἐκ ἔχεις. Potest & à re navtica sumptum videri. qâ imagine eâdem ferè in argumento eodem usus est Epictetus *Enchir. c.* 7. Καθάπερ ἐν πλῷ, τοῦ πλοίου καταπαιδεύσαντος, ἂν ἐξέλθῃς ὑδρεύσασθαι, ὁδοῦ μὲν παρέρχει, καὶ κοχλίδιον ἀναλέξῃ

ἀναλέξῃ ἢ Κολλέσιον, τετᾶδε [al. τάπεδε] ὃ δεῖ τῷ λάνοιαν ὅτι τὸ πλοῖον, ᾗ συνεχῶς ὑπερφέρεδε, μή τι σάγε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, ᾗ τότε πάντα ἐκεῖνα ἀφιέναι, ἵνα μὴ δεδευμένῳ εἰσβληθῇς, [ἐκβληθῇς vulg. perperam.] ὡς τὰ περίαπτα. ὕτω ᾗ ἐν βίῳ, ἐὰν διδῶται αὐτὶ βολβίε ᾗ κυχλιδίε γωναικήιον ᾗ παιδίον, ἀδὲν κωλύει. ἐὰν δ' ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, πρέχε ὅτι τὸ πλοῖον, ἀφεὶς ἐκεῖνα πάντα, μηδὲν ὑπερφόρμυρ· ἐὰν δ' γέρων ἦς, μηδὲ ἀπαλλαγῆς ποτε τῶ πλοίε μακρὰν, μήποτε καλέσυντος ἐλλίπῃς. Vide ad *l.* 9. § 3. & *l.* 11. § 20. qo loco, qod ἀνακλητικὸν istîc, ἐνδύσιμον idem dici videtur.

Ἔυλυτος] Citat Svidas è Marco ista, sed non explicat. Sic *infr.* § 7. ἐυλύτως ἄπεισι. & § 16. ἔυλυτον. Potest avtem τὸ ἔυλυτον istud à *vestitu* five *calceatu* transſlatum videri, qi qò minùs arctè astringitur, eò faciliùs exolvitur & exuitur. De Iphicrate Diodor. Sicul. *l* 15. Τὰς δ' ὑποδύσεις τοῖς στρατιώτις ἐυλύτους ᾗ κόφας ἐποίησε, τὰς μέχρι τῶ νυῦ ἰφικρατίδας ἀπ' ἐκείνε καλεμένους. Indè Luc. *c.* 3. *v.* 16. λύειν τὸν ἱμάντα τῶ ὑποδήματος. qem locum tractans, & moresuo in allegoriam trahens, Clemens *Strom. l.* 5. χρῆναι γὰρ τοὺ καθαιρεσιώτας, ἀπολύειν τῶ σώματος, ᾗ τ' τότε ἁμαρτημάτων τ' ἀυχῆ, ὥσπερ τῶ δεσμῶ τ' πόδα. Ità Lucret. *l.* 1.

--vita goqe omnis
Omnibus è nervis atqe offibus exoliätur.
--veluti cùm lubrica ſerpens
Exuit in ſpinis veſtem.--

Sicut idem *l.* 4. & *l.* 3.

--veſtémqe relinqere ut anguis,

Gavderet.-- de anima corpus exuente. De Diogene Cynico Epictet. *l.* 3. *c.* 26. ἐλεύθερος ἦν, ὅτι ἀπεβεβλήκει πάσας τὰς τῆς ἰλιείας λάβας· πάντα ἔυλυτα εἶχε, πάντα μόνον περιπεπτωκώς. *omnia appenſa tantùm, non adſtricta habebat.* Interpres enim doctiſſimus perperam reddidit; *Omnia à ſeipſo pendentia.* Potest & à *fructibus maturis*, qæ ſponte ſuâ decidunt, qum immatura valdiùs adhæreant. Theophr. *de cauſ. plant. l.* 5. *c.* 4. Πεπαυθεὶς γὰρ ὁ καρπὸς, αὐτόματος ὑπορρεῖ· περὶ δ' τὸ πεπανθῆναι, μᾶλλον ἰσχύει ᾗ περσήρτηται. Vide *l.* 12. § 3. Cicer. *de Senect. ſicut poma ex arboribus, ſi cruda ſunt, vi avelluntur, ſi matura & cocta, decidunt: ſic vitam adoleſcentibus vis aufert, ſenibus maturitas.* qod Senec. *epiſt.* 30. *Senectus leniter emittit, non repente avulſum vitæ, ſed minutatim ſubductum.* Vide *l.* 9. § 3. Aptiſſimè ad Marci mentem, Idem in *Oedip.* 4. 2.

Animam ſenilem mollis exolvit ſopor.

Contendi avtem possunt cum Marci istis Epicteti illa *dissert. l.* 2. *c.* 6. Ἀλλὰ χρυσάλλις μὴ πώλειν μέλλων τὸν πολέμιον, ἐπειδὴ τῆς σάλπιγγ ἤκουσεν ἀνακαλέσης, ἀνέχεται. ὕτω φορτικώτερον ἔδοξεν αὐτῇ, τὸ τῆ στρατηγῆ πρόσταγμα, ἢ τὸ ἴδιον ποιεῖν, ἡμᾶ δ' ὑδεὶς δέλει, ὑδὲ τῆς ἀνάγκης καλέσης, ἐυλύτως ὑπακοῦσαι αὐτῇ· ἀλλὰ κλαίοντες ᾗ στένοντες πάχρηλο ἃ πάχρηλα· & fortasse istîc etiam ἐυλύτως fuerat. vide *ad l.* 8. § 33. *l.* 9. § 3.

Μήτε ὅρκε δεδεμένῳ] Juramentum omne viro ejusmodi, qalem Marcus istîc delineat, variis rationibus nevtiqam necessarium videri possit. Ac primò qidem διὰ τὸ ἀξιόπιστον. qia, cùm veracem se jugiter ac constantissimè exhibuerit, etiam injurato à qibusvis fides adhibebitur. ᾗ γίγνεται τοιούτοις ἀνθ' ὅρκων ὁ τρόπος· ut Libanius *orat.* 28. In qam sententiam argutè Clemens *Strom. l.* 7. Τὸ ἀληθεύειν χρὴ τὸν ὅρκον, μὴ συμφωνίας τῆς χρὴ τὸ ἀληθὲς γίνεται· τὸ ἐυορκεῖν [ità Heinſ. qod vulg. ἐυρεῖν.] ἔν συμβαίνει χρὴ τοῦ κατόρθωσιν τοῦ ἐν τοῖς καθήκουσι. πᾶ τοίνυν ἔτι τὸ ὅρκε χρεία, τῷ χρὴ ἀκρον ἀληθείας βιῶντι; Clarius Isidor. Pelus. *l.* 2. *epiſt.* 148. Ὁ θεὸς ἐν βιόντων λόγος ὅρκε πιστότερος πᾶς πάντων θεὸ ἀκουόντων στεφανοῦται φήφοις. ἀκοῦν, εἰ πιστεύομεν βιλόμεθα, ἐν βιῶμεν. Sed & Pythagoras, sectatoribus suis præcipiebat, Μὴ ὀμνύειν θεὸς ἀσεῖν γὰρ αὐτὸν δεῖν ἀξιόπιστον παρέχειν. Laërt. *l.* 8. Qod Gregor. Naz. in *Iamb.*

Ὅρκον ᾗ φεῦγε πάντα. πῶς ἂν πείσομαι;
Λόγῳ, τρόπῳ τε τὸν λόγον πιστωμένῳ.

De Essenis Josephus *captiv. Jud. l.* 2. *c.* 12. πᾶν μὲν τὸ ῥηθὲν ὑπ' αὐτῶν ἰσχυρότερον ὅρκε· τὸ δ' ὀμνύειν αὐτοῖς ἀφίσασιν, χεῖρόν τι τῆς ἐπιορκίας ὑπολαμβάνουσιν. ἤδη γὰρ δὴ κατεγνωσμένος φασὶ τὸν ἀπεύορκον δίκᾳ θεῦ. Cicero *pro Balbo: Athenis aiunt, cùm quidam apud eos, qi sanctè gravitérqe vixisset, & testimonium publicè dixisset, & ut mos Graecorum est, jurandi causſâ ad aras accederet, unâ voce omnes judices, nè is juraret, reclamâsse.* Xenocrates is fuit, utì docet Laërt. *l.* 4. in *Xenocr.* Ἦν δ', inqit, ᾗ ἀξιόπιστος σφόδρα· ὥστε μὴ ἐξὸν ἀνώμοτον μαρτυρεῖν, τότῳ μόνῳ συνεχώρων Ἀθηναῖοι. Sed & Val. Max. *memorab. l.* 2. *c.* 10. qi hoc ipsum ubi retulerat, subjunxit; *Judices, qod sibimet ipsis post modum dicendæ sententiæ loco remissuri non erant, sinceritati ejus concedendum existimârunt.* Vide qæ de Maximo Marcus *l.* 1. § 15. Plavt. *Amphitr. Act. . Scen. .*

Nam injurato scio plùs credet mihi, qàm jurato tibi.

Ità qod apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 27. Æschylus;

Οὐκ ἀνδρὸς ὅρκοι πίστις, ἀλλ' ὅρκων ἀνήρ.

Dat fidem vir juramento, non juramentum viro.

five ut Grotius reddit,

--vir ſacramento fidem
Debet meveri, non ſacramentum viro.

Deinde, διὰ τὸ ἀσφαλὲς ᾗ τὸ ἀσφαλές. qia, cùm sit sponte suâ æqi bonique tenacissimus, juramento nihil opus habiturus sit, cujus religione ad officium suum præstandum adigatur. Etenim qemadmodum de legibus Demonax Cynicus apud Lucian. οἱ ἀγαθοὶ νόμων ᾗ δέονται, nimirum, πειθόμενοι ἑκουσίως διὰ

διὰ τὸν λόγον, ἃ ἄλλοι ἄκοντες διὰ τὸν νόμον. ὁἱ γὲ ἀληθῶς φιλοσοφοῦντες μόνοι ποιοῦσιν ἑκουσίως, ἃ ποιοῦσιν ἄκοντες ὁἱ λοιποὶ διὰ τὸν νόμον, ὥσθ' ὑπὸ πληγῆς κυνὸς ἢ γαλεοῦ ῥᾴθυμόν τινα ἥδονὴν ἀποτρεπόμενοι, καὶ ὡρμὴς τὸ δεινὸν ὑποβλέποντες. Xenocrates apud Plut. *adv. Colot.* & *de virt. moral.* Et Conſtantius Imper. *orat. pro Themiſtio:* Εἰ δυνατὸν ἦν πᾶσιν ἀνθρώποις φιλοσοφεῖν, τῆς ἐκ τῶν νόμων ἀνάγκης ὑκ ἂν ἦν χρεία. ὧν γὲ γνῶ διὰ τὸ μὲ ἀπέχοντα, ταῦτα ἂν ἑμίσουν ὑκ αἱρέσεως. Itaque Ariſtippus, Τί πλέον ἔχουσιν ὁἱ φιλόσοφοι, requiſitus, reſpondit, referente Laërtio; Ἐὰν πάντες ὁἱ νόμοι ἀναιρεθῶσιν, ὁμοίως βιώσομαι. *Eodem qo nunc vivunt modo victuros philoſophos, etiamſi leges omnes tollerentur.* Siquidem id ſuâ ſponte facient, quod legibus facere coguntur. De juramento pariter dici poterit; nihil iſtoc viro bono opus, qò ad id quod eſt officii ſui obeundum, vel impellatur, vel obſtringatur: quum ſponte ſuâ facturus ſit illud, quod alii vix etiam juramenti vinculis conſtricti exeqantur. Ità M. Fabius fugientibus cohortibus poſt Q. Fabium in prælio occiſum; *Hoc juráſtis*, inqit, *milites? fugientes vos in caſtra redituros? adeò ignaviſſimos hoſtes magìs timetis, qàm Jovem Martémqe per qos juráſtis? at ego injuratus aut victor revertar, aut prope te hìc, Q. Fabi, demìcans cadam.* Liv. *l.* 2. De Numa Livius idem *l.* 1. *Eâ pietate omnium pectora imbuerat, ut fides ac jusjurandum, propulſo legum ac pœnarum metu, civitatem regerent.* Cæterùm Fabium fides pietásqe in patriam etiam citra juramentum in officio continebant. Atqe hoc eſt quod Solon, ut Laërt. *l.* 1. Κλοκιαζόμενον ὅρκῳ πιστεύειν ἔχρη. Qanqam nec *injuratus* prorſus vir bonus: *ſacramento*, non vulgari tamen illo, adactus, ſed ſanctiore etiam, ſi qid in iſtis aliud alio ſanctius æſtimatur, qódqe facit, ut illius idcirco nullus indigeat. Senec. *epiſt.* 37. *Qod maximum vinculum eſt ad bonam mentem, promiſiſti virum bonum. Sacramento rogatus es.* & *epiſt.* 64. *Sapiens, aſſectatórqe ſapientiæ, velut ſacramento rogatus*, &c. Et *de vit. beat. c.* 15. *ad hoc ſacramentum adacti ſumus.* Cæterùm ego ſenſui, qem priore loco propoſueram, ἐμμένω. Tertiò denique (id qod Marcum iſtîc cum primis velle, nullus ambigo) διὰ τὸ αὐτάρκως καὶ ἀσφαλῶς· qia eo ſit animo câqe ſui fiduciâ, ut juramentum interponere nihil habeat neceſſe, ſi dicenti fides derogata fuerit; cùm ab aliorum de ſeſe opinionibus ac judiciis bonum ſuum ac beatitatem nevtiqam pendere perſvaſum habeat. qò ſpectat & qod ſegitur, ut nec juramentum proprium, ità nec teſtimonium alienum, ſic affecto, uſui (neceſſario ſaltem) futurum.

Μήτε ἀνθρώπου τινὸς μάρτυρος] Ità *l.* 7. § 62. μήτε ὑπομαρτυρήσεως δεήσῃ. Et *infr.* § 16. εἰ ὁ ὁπίσω μου ἐρεῖ, &c. *parùm penſi habiturum, etiamſi non ipſi fidem adhibuerint, talem eſſe reverâ, qalem præ ſe fert.* Τί δ' ἐρεῖ τις ἢ ὑποληφθεται περὶ αὐτῶ, ὅτ' εἰς νῶν βάλλεται. *lib.* 10. § 11. aliud eſt autem qod *lib.* 9. § 29. μὴ περιβλέπου, εἴτις εἴσεται.

Ἓν ὃ τὸ φαυλρόν] Vitioſa proculdubio ſcriptura. ambigua ſatìs emendatio. Eruditus Vir D. Boot. vult ἓν ᾧ, qaſi dicat: *hoc unum cum primis attendatur*, vel *agatur*. qomodo Apoſt. *ad Philip. c.* 3. *v.* 13. ἓν δέ. *Unum hoc* eſt qod ago, qod attendo. Ego exiſtimaverim legi poſſe, ἓν δὲ, vel, qia id forſan poetarum eſt peculiare, ἔνι ᾧ, ἀντὶ τοῦ ἐνεστι ᾧ, *inſit autem*, hujuſmodi, qam ſuprà delineaveram, animi conſtitutioni *alacritas* jugis καὶ αὐτάρκεια. Vel ſi cui minùs hoc arriſerit, qia moniti ſeu præcépti rationem præcedentia habent, ἐνῇ ᾧ, avt ἐνέστω ᾧ, *inſit autem*, avt *ineſto verò*, &c. Cæterùm aliorum arbitrium eſto. ego nihil ſtatuerim.

Τὸ φαυλρόν] Apul. in *apolog. Cæterùm Platonica familia nihil novimus niſi feſtum & lætum, & ſolenne & ſuperum & cæleſte.* Senec. *epiſt.* 60. *Talis eſt ſapientis animus, qalis mundi ſtatus ſuper Lunam; ſemper illîc ſerenum eſt.*

Ὀρθὸν ἓν ἔῃ χρὴ, ὐχὶ ὀρθέμβον] *Rectum igitur eſſe oportet, non autem erectum.* hoc eſt: qi *recto* ipſe per ſe jugiter conſiſtat *incedâtqe talo*, ut Horatius loqitur, *l.* 2. *epiſt.* 1. non qi lapſus, vel lapſabundus alienâ manu erigi opus habeat; qomodo de Hectore Homer. *Il.* η. *v.* 272.

--ὃ δ' ὕπτιος ἐξετανύσθη

Ἀσπίδι ἐγκεκαμὼς· ἀμφὶ δ' αὖλ' ὄρθωσεν Ἀπόλλων.

Et de Evryalo *Il.* ψ. *v.* 694.

Ὡς πλήγεὶς ἀνέπαλτ'· αὖταρ μεγάθυμος Ἐπειὸς

Χροὶ λαβὼν ὤρθωσε--

Sophocles *Oedip. Colon.*

Γέροντα δ' ὀρθοῦν, φλαῦρος, ὃς νέος πέσῃ.

Fruſtra, in juventa lapſus, erigitur ſenex.

Plutarch. *ad præfect. indoct.* ἔστε γὰρ πίπτοντός ἐστιν ὀρθοῦν, ἔστε διδάσκειν ἀγνοοῦντος. Neqe enim aut erigere alios idoneus eſt, qi ipſe cadit; aut docere, qi ipſe neſcit. Vide *ad l.* 1. § 15. Svid. Ὀρθὸς λέγεται καὶ ὀρθός. Μάρκος. Ὀρθὸν ᾧ (f. δεῖ) ἔῃ καὶ μὴ ὀρθέμενον. Verùm ſæpiùs iſtîc jam nominatus & deinceps nominandus, non ſine grati animi ſignificatione, D. Boot. aliorum hæc accipit. *Eſſet*, inqit, *plus qàm Stoica rigiditas, ἀναμαρτησίαν exigere à ſectatoribus ſapientiæ, cùm illa non niſi ipſis ſapientibus competat. deinde ſibi ipſi contradiceret, ut qi paſſim monet à peccatis qidem cavendum eſſe omni curâ & diligentiâ; ſin in aliqa prolabaris, reſurgendum eſſe, & meliora monſtranti obtemperandum.* Vide *l.* 4. § 12. & *l.* 5. § 9, 10. & *l.* 6. § 11, 21. & *l.* 8. § 16. *Qin & l.* 7. § 12. *iiſdem verbis, qæ hìc difficultatem pariunt, ſed ſenſu diverſo*, Ὀρθὸς, ἢ ὀρθέμβον. *Senſus itaque, ni fallor, hìc eſt.* Ὀρθὸς inter alia valet, qod Latinis *erectus* vel *ſurrectus*; τὸ ἱσάμβον καὶ ἄνω βλέπον, καὶ μὴ συγκεκυφὸς, ut

Græci Grammatici exponunt. Ità Xenoph. in *Sympoſ.* Μετὰ δὲ τοῦτο κύκλῳ εἰσηνέχθη πεῖμες ὀξιφῶν ὀρθῶν. Theophr. *l.* 5. *de cauſ. c.* 4. μᾶλλον τὸ τομὰν, ὅταν ὀρθὰ φαίνῃ, πολὺ ὕδωρ ἀφίησι. Lucian. περὶ τῆς ἐπὶ μισθῷ συνόντων, μηδ' ὅσα κρεμάζης ἔχων ὀρθός. Vult igitur Marcus, *è diſciplinæ ſuæ placitis, ut rectus inſiſtas, idque per te, ità ut externis veluti fulcris non indigeas: alioqui fore, ut ſemper verſeris in metu ruinæ, videlicet fulcris illis* (*honore, divitiis, liberis*, &c.) *in quæ te inclinabas, ac quibus te probè ſuffultum putabas, ſubductis; quod facillimè ac multis occaſionibus fieri poteſt.* igitur hæc verba nihil aliud volunt, quàm illud triſtiſſimum Stoicorum dogma, *Viro ſapienti debere omnem felicitatem intra ſeſe repoſitam eſſe, ità ut non pendeat à rebus externis, extra ipſius poteſtatem ſitis.* Itaque ſic interpretor, *Oportet ut ſtes erectus, non ut erectus tenearis ab aliis.* Vide Platon. in *Menex.* ſupr. *ad l.* 2. § 11. Marcus ipſe *l.* 7. § 2. Τοῦτο πάθε, ἵνα ὀρθὸς ᾖ. favent huic interpretationi, & antegreſſa illa, τὸ ἀνεξαρτήτως τῆς ἔξωθεν ὑπηρεσίας, &c. quibus adjungi poſſunt & Epicteti illa, *l.* 3. *c.* 24. Ταῦτα ἔχων ἀεὶ ἐν χερσὶ, καὶ χρείαν αὐτὸς παρὰ σαυτοῦ, καὶ πειρῶ πᾶσιν, οὐδέποτε δεήσῃ τοῦ παραμυθουμένου τὸ ἐπιρρωννύοντος. Ità fuerit, ſed à corpore ad animum traductum, quod de ſe Umbricius apud Satyricum *ſat.* 3. --*pedibus me*

Porto meis, nullo dextram ſubeunte bacillo.

§. 6. Εἰ μὲν κρεῖττον ἐνίσκεις] Ità Epictet. *lib.* 4. *c.* 9. Εἰ τινα ἄλλα τούτων μείζονα ζηλεῖς, πίει ὁ πιθὸς.

Ἀρκείσθω ἑαυτῇ] *ſuprà* § 5. teſte nullo, ope operâve nullâ indigens. Vide *l.* 9. § 26.

Καὶ ἐν τῇ εἱμαρμένῃ] Vide an non [ἐν] illud inducendum ſit: ut ſententia ſic procedat, ἀρκείσθω ἑαυτῇ, in eis quæ rationis ope adminiſtrantur, καὶ τῇ εἱμαρμένῃ, in eis quæ ἀναφαιρέτως contingunt vel decernuntur potiùs.

Τῷ δείσει ἐνεισκυμένῳ ἡδόμενε] Ità *l.* 12. § 29. dixit ἡδόμενον τῷ ζῆν. Senſuum prægnans dictio. Eſt enim ἡδόμενε, ſive *frui*, cum oblectatione quadam in re adepta prorſus acquieſcere. Ideo *mediis uti, fine frui* dicimur. indè tritum illud in ſchola Theologica, *peccatum in hoc omne conſiſtere, quòd aut fruimur utendis, aut utimur fruendis.* Videatur Auguſt. *de doctrin. Chriſt. l.* 1. *c.* 22, 32, 33. Et *de Trin. l.* 9. *c.* 8. & *l.* 10. *c.* 10, 11. & 83. *quæſt.* 30. Petr. Longob. *ſent. l.* 1. *diſt.* 1. & Thom. Aquin. *Sum. part.* 1. 2. *quæſt.* 11. *art.* 3, 4. Verùm Marco ipſo nemo meliùs τὸ ἡδόμενον iſtud nobis explicaverit. Is *l.* 10. § 32. ἡδόμενον, inquit, δεῖ ὑπολαμβάνειν, πᾶν ὃ ἔξεστι κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν ἐνεργεῖν· ἡδόμενον ſive *fruitionem oportet ducere, quicquid ſecundùm naturam ſuam exeqi datur.* hoc autem quomodo fiat, ibidem docet. nempe, cùm eo loco iſta nobis ſunt, ἐφ' ὅσον δέξῃ τοῖς ἡδυπαθοῦσιν ἡ τρυφὴ, quo *deliciæ & luxus ſunt hominibus voluptati deditis*, qui in ea nimirum ſummum bonum ſtatuunt, & quorum vita βίος ἡδόμενος dicitur Ariſtoteli *Ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 5. & *Eudem. l.* 1. *c.* 4. & ipſi ἡδόμενοι. *ibid. lib.* 2. *c.* 4. quo ſenſu & ἡδόμενα φαντάσματα, *ſuprà* § 4. quæ ἡδονικὰ *ibidem.* Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 13. *Viri officium eſt, inter alia, & beneficium dare. quæ ergò data? nè non det,* (q. d. nè officio ſuo deſit) *nè occaſionem benefaciendi perdat. vobis voluptas eſt, inerti otio aſſuefacere corpuſculum, & ſecuritatem ſoporis ſimillimam appetere, & ſub denſa umbra latitare, tenerrimiſque cogitationibus, quas tranquillitatem vocatis, animi marcentis oblectare torporem, & cibis potionibuſque intra hortorum latebram corpora ignaviâ pallentia ſaginare: nobis voluptas eſt dare beneficia, vel laborioſa, dum aliorum labores levent; vel periculoſa, dum alios è periculis extrahant; vel rationes noſtras aggravatura, dum aliorum neceſſitates & anguſtias laxent.*

Εἰ δὲ μηδὲν κρεῖττον φαίνεται] quod Flacc. *l.* 1. *ep.* 12. --*ſi cuncta putas unâ virtute minora.*

Τῷ ἐνισχυμένῳ ἐν σοὶ δαίμονι] Vide *lib.* 2. § 13.

Τοὺς φαντασίας ἐξεταζοντας] Explicat, quod ſuprà dixerat § 5. μήτε ἀνεξέταστος. Epictet. *l.* 3. *c.* 12. Ὡς γὰρ ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, ἀνεξέταστον βίον μὴ ζῆν· ἅπως ἀνεξέταστον φαντασίαν μὴ παραδέχεσθαι· ἀλλὰ λέγειν, ἔνθεξαι, ἄφες, ἴδω τίς εἶ, καὶ πόθεν ἔρχῃ· ὡς οἱ νυκτοφύλακες, δεῖξόν μοι τὰ σωθήματα· ἔχεις τὸ παρὰ τῆς φύσεως σύμβολον, ὃ δεῖ τὴν παραδεχθησομένην ἔχειν φαντασίαν; Cæterùm etiam ſupra miraculum omne cavtionem ἀκριβεστάτην idem proponit, *l.* 3. *c.* 2. Ἵνα μηδ' ἐν ὕπνῳ λάθῃ τις ἀνεξέταστος παρελθοῦσα φαντασία, μηδ' ἐν οἰνώσει, μηδὲ μελαγχολῶντος. quæ & eadem ferè habet *l.* 2. *c.* 17. quo loco, nec immeritò, iſtud poſcenti ſuccamat, Σὺ θεὸς εἶ, ὦ ἄνθρωπε· σὺ μεγάλας ἔχεις ὑποβολάς. neque enim reverâ natura humana fert iſta; ſed nec divina patitur.

Τῶν αἰδημόνων πειστέον, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγε, ἑαυτὸν ἀφελκυκότων] πειστέον Svidas τῷ πειθοῖ, id eſt, *ſuadelam, ſuaſionem* interpretatur. atque ità Xyl. iſtîc accepit, & *perſuaſionem* teddidit. Verùm πεῖσις, pro *morbo, affectu*, ſive *perpeſſione* qavis corporeâ, havd infreqens deprehenditur in medicorum aliorúmque etiam ſcriptis. Hippocrat. *de loc. in hom.* εἴ τις βάλεται τὸ σώματος ὑπολαβὼν μέρος κωφὸν ποιέειν τὸ σμικρότατον, πᾶν τὸ σῶμα αἰδήσεται τῷ πεῖσιν, ὁκοίη ἄν τις ᾖ. Galen. *de Sect. optim. c.* 10. § 18. ὑπὸ πάσης πείσεως, καὶ ὑπὸ ἀπλωνὸς πείσεως. *in hepatis & ſplenis affectibus:* ſive, *in hepate atque in liene affecto.* Alex. Aphrodiſ. *problem. l.* 1. *q.* 138. τυπικὴ γὰρ γίνεται τῶν ὑδρωπικῶν τῆς γλώττης πεῖσις. *eſt enim topica nervorum linguæ affectio.* Caſius *problem. q.* 59. ἡ χολερὰ πεῖσίς ἐστι τοῦ στόμαχου *Cholera ventriculi affectio*

fectio est. Marco etiam noſtro familiaris admodum ea vox. nam *l.* 7. § 55. πείσεις σωματικὰς, quas iſtîc αἰδημονικὰς, appellat. & *lib.* 5. § 26. τὰς πείσεις ἐν τοῖς μοείοις. & *lib.* 6. § 51. voluptuarium hominem dixit, ἰδίαν πεῖσιν, id eſt, *corporis ſui affectionem* ſive *paſſionem*, pro ſuo ſummo bono habere. Sed & apud Sextum Emperic. *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. ubi ex Stoicorum ſententia dicitur, τὸ ἡγεμονικὸν ἑτερεισθῆς κατ' πεῖσιν. Et ἰδίωμα πείσεως ἢ τῷ φαντασίαν· quam & τύπωσιν ἐν ψυχῇ rum loco habebant Stoici, Peripatetici non item. ex eorundem mente *ibidem* definit: de qa vide *infr.* § 16. reſtituenda eſt huic vocabulo ea ſignificatio: cùm Gentianus interpres *perſuaſionem* paſſim verterit. mutanda inſuper & corrigenda vox eadem apud Plut. *de irac. cohibend.* ubi πεῖσις ὁμοιοτὴ vulgò exhibetur, qod viros eximios Joan. Hartungum, Deſ. Eraſmum, Gilb. Cognatum in fraudem illexit, dum nunc *Obedientiam*, nunc *Perſuaſionem Homericam* vertunt, novúmque indè proverbium exculpunt: qum πείσῃ, non πεῖσις, legendum ſit, cùm ex Plut. eodem *de Loqac.* & Homero ipſo *Odyſſ.* υ'. *v.* 23. tum & ex Syneſio *de Calvit.* ubi dicit, πήρησον ἐυπείσῃ, φασὶ, τῷ καρδίαν. ità enim legendum, non ἐν πίσῃ, qod Beat. Rhenanum, & hunc ſecutum Hadr. Junium fefellit, qi ad *Piſca certamina* alluſum avtumabant. qum πείσῃ ibi, qomodo & in Homeri loco illo, unde iſtud avtores illi mutuati ſunt, χοινίην ἀλωρεῖον, id eſt, *funis anchoralis* ſit. qod & Pavl. Leopardus monuit *emend. l.* 15. *c.* 19. malè enim Eviſtathius πεῖσαν ibi τῷ πειθῷ interpretatur. meliùs Heracleonis *ſcholia*, qæ cùm ſint hoc loco fœdiſſimè depravata, ità reſtavranda ſunt. Ἐν πείσῃ, ἀντὶ τοῦ κατ' χώραν. ἐκ ἔστ ἦν ἐν κινήσει, ἀλλ' ἐν ἀσωμοῖς ἐμβύσει. Aſtipulatur Heſychius, qui Poetæ verba adducens, Πείσῃ, inqit, πείσματικῇ χώρᾳ. Et mox: Πείσματα, χοινία ἀπόγεια, φουμώσα. Talem nempe vult animi ſtatum, qalem deſcribit apud Plut. *de virt. moral.* neſcio qis verbis hiſce; qæ etiam, qo emaculem, libentiùs lavdo;

——ἠὖτε (ρη) vulgó.]
Ναῦς, ὅτις ἐν μεγάλῃ * ἀνέμῳ (ἀνέμῃ) βεβόλοις, [* ἀνέμῃ
Πνεῖ δ' ἔρις, ἡμῖν δ' ἐυκρατὲς τὰ πείσματα.

Verùm latiùs evagati ſumus: ad Marcum revertamur. Apud Platonem à Socrate ubi omnino uſurpetur vocabulum iſtud, nondum reperto. παθημάτων duntaxat αἰδημόνως, qod τοῖς πείσεσιν αἰδημοσύνῃ fortean æqipolleat, meminit Plato in *Timæo.* Itaque verba illa, ὡς Σωκράτης ἔλεγε, ad ſequentia potiùs referenda exiſtimo, deſignaríqe locum illum Platonis ex *leg. l.* 1. (unde & *ad l.* 2. § 2. qædam ſuprà delibavimus) ubi is ſub Hoſpitis Athenienſis perſona; poſtqam τὰ πάθη, ſive *affectus*, dixerat, *inſtar nervorum* vel *funiculorum* qorundam, *nos in diverſas partes alternis diſtrahere, nunc ad virtutem*, qæ ex altera; *nunc ad vitium*, qod ex altera parte ſit ſitum; ſubjungit, μιᾷ φησὶν ὁ λόγος δεῖν ἀεὶ ἕλξεων ξυνεπόμενον ἀεὶ, καὶ μηδαμῇ ἀποστρεφόμενον ἐκείνης, ἀνθέλκειν τοῖς ἄλλοις νεύροις ἕκαστον. ut ſit ἀφέλκειν hîc noſtro, qod ἀνθέλκειν ibi Platoni; qod & noſter forſan ſcripſerit. Illud tantùm inter Platonem Marcúmqe intereſſe poteſt; qòd ille *affectibus* nos virtutem versùs *attrahi*, & attrahentibus nos tradere totos voluerit; hic ab *affectibus* ipſis nos prorſus *abſtractos* velit, qos vitio-

Τοῖς θεοῖς ὑποτεταγότος ἑαυτὸν] Vide Cleanthis votum, *ad* § 4, Et Marcum *ſupr.* § 5. Epictet. *l.* 4. *c.* 3. Ἐλεύθερός γέ εἰμι, καὶ φίλος τῷ θεῷ, ἵν' ἑκὼν πείθωμαι αὐτῷ. πῶς δ' ἄλλον ἔχω νὸν ἀπροσκόπτως με δεῖ, ἃ σώματος, ἃ κλήσεως, ἃ ἀρχῆς, ἃ φήμης, ἁπλῶς ἀδουλεύτους.—ἐδὲν δύναμαι παρεμβῆναι πῶν ἐντολῶν αὐτοῦ.—τέτε τοῖς διατάγμασι ὑποτεταγμένον ἔχει δεῖ, ἃ τοῖς Μασσαλιῶν καὶ Καισαρος. ecqid pium magis?

Τῶν ἀνθρώπων φερικηδεμόνα] hoc enim exigit à nobis humana natura, ſive humanitas ipſa. Vide *ſupr.* § 4.

Τέτε πάντα τὰ ἄλλα μικρότερα καὶ εὐτελέστερα] Vide *l.* 7. § 72. Jo. Chryſoſtom. in *Matth. orat.* 49. alludens ad Chriſti illud *ibid. c.* 6. *v.* 33. καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Καὶ γὰρ προσθήκη ταῦτα ἐκείνων. ὥστε ἐυτελῆ ταῦτα καὶ μικρὰ, πρὸς ἐκεῖνα ἐξεταζόμενα, κἂν μεγάλα ᾖ. Ex Plătone Plut. *de util. ex inimic.* & *adv. Colot.* Ἅπας γὰρ ὁ χαλεπὸς γῆς καὶ ὑπὸ γῆν χρυσὸς, ὑπ' ἀνταξίου ἀρετῆς. Itaque Solonis illud ſemper ad manum, imò in mente habendum monet, cujus etiam in *lib. de profect. indic.* & *de trangill.* meminit; & Stob. integrum *tom.* 2. *tit.* 1. exhibuit; qo modo & in Theognidis monitis reperitur, *v.* 315.

Πολλοὶ μὲν πλουτέουσι κακοὶ, ἐσθλοὶ δὲ πένονται·
Ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς οὐ διαμειψόμεθα
Τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον· ἐπεὶ τὸ μὲν ἐμπεδόν ἐστι,
Χρήματα δ' ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλος ἔχει.
Dites ſæpe malique, bonóſque adfligit egeſtas:
At mihi virtutis muncra divitiis
Permutare nefas. manet uſqè immobilis illa:
At fluxas nunc hic, nunc habet alter opes.

qod Marcus etiam verbis mox ſequentibus adfirmat. Baſilius item Cæſar. *orat.* 24. & ex eodem Simeon Magiſt. *orat.* 1. Τὰ μὲν ἄλλα τῶν κτημάτων, ἃ μᾶλλον τῶν ἐχόντων, ἢ τὰ ὑπάρχοντα ἐστὶν, ὥσπερ ἐν πανδοκῇ κύκλῳ, τῇδε κἀκεῖσε μεταβαλλόμενα. μόνη ἡ κτημάτων ἡ ἀρετὴ ἀναφαίρετον, καὶ ζῶντι καὶ τελευτήσαντι παρομένουσα. Ὄλβον δὲ καὶ Σόλων μοι δοκεῖ φρονῶν τοῦ ἐυτυχεῖν εἰπεῖν, τὸ, Ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς οὐ διαμειψόμεθα, &c. Rectè omnino. Siqidem, ut Plato *Phædone*;

Νομίσματα μὲν μείζω παρὰ ἐλάττω καλλαλάπετα· ἐκεῖνο δὲ μόνον τὸ νόμισμα ὀρθὸν, ἀντὶ δὲ δεῖ πάντα ταῦτα ἀνέμβολά τε καὶ παρασκώμματα καλαλαλάπετα, φρύνησις.

Μηδενὶ χάσκειν δίδου ἑτέρῳ] χάσκειν δίδόναι, ἐγχωρεῖν, παραχωρεῖν, cedere, concedere, admittere, ἑαυτὸν ipso locum præbere. Ità usurpat apud Athenæum *dipnosoph. l.* 9. Posidippus in *Saltatricib.*

--τῷ κένῳ χάσκειν δίδω. *Vanitati da locum.* id est, vanus esto & pompaticus. Casavb. *ib. c.* 5. Aristides *ad Rhod. de concord.* ὃ δώσει χάσκειν τοῖς παροξυσμοῖς. *non dabit locum exacerbationibus*; hoc est, non admittet in se, eisve superatum & abreptum sese dabit. Liban. orat. 19. *pro saltatoribus adu. Aristidem:* καὶ μηδαμῶς δοῦναι χάσκειν αὐτῷ. *Et locum criminationi nevtiqam dediſſe.* Gregor. Naz. *orat.*

Οὐ χάσκειν δίδως ὀδυρμοῖς. *non das locum luctibus.* non luctui & lamentationi dedis te. Non absimilis phrasis, sed sensu pavlò diverso Pavlus, *epist. ad Ephes. c.* 4. *v.* 27. μήτε δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. *nec locum dederitis*, id est, ansam occasionémque præbueritis, vel *diabolo*, id est, *Satanæ*, ut Chrysostomus & plæriqe interpretes, vel etiam *calumniatori*, ut Erasmus. Et *ad Roman. c.* 12. *v.* 19. δότε τόπον τῇ ὀργῇ. *locum date*, id est, permittite, *iræ*, hoc est, vindictæ divinæ. Ità Chrysost. & ex eodem Theophyl. & Oecumen. συγχώρησον τῷ θεῷ ἐκδικῆσαι· τοῦτο γὰρ τὸ, δότε τόπον τῇ ὀργῇ. aliter itaqe illîc multò, qàm in Posidippi verbis, sumitur; qod vir doctissimus nevtiqam advertisse videtur.

Οὐκ ἐπ' ἀσφαλείας] Ità Apostol. *ad Corinth. ep. 1. c.* 7. *v.* 35. πρὸς εὐπάρεδρον τῷ κυρίῳ ἀπερισπάστως. De Cynico item Epictet. *lib.* 3. *c.* 22. Ἀπερίσπαστον δεῖ δεῖ ὅλον πρὸς τὴ διακονίᾳ τοῦ θεοῦ. qo etiam loco forsan ἀπερισπάστως scriptum fuerit. Qod autem hîc ἀπερισπάστως, idem *l.* 4. § 26. ἀπραξίᾳ dixit. Sed & Athenag. *de resurr. mort.* τέλος δὲ ζωῆς ἔμφρονος καὶ λογικῆς κρίσεως ἐκ ἂν ἁμάρτοι τις εἰπὼν, τὸ τούτοις ἀπερισπάστως συνδιαιωνίζειν, ὅς μάλιστα καὶ πρώτως ὁ φυσικὸς συμπαρομαρτεῖ τε θεωρίᾳ τοῦ ὄντος, καὶ τῷ ἐπείνῳ δεδουλωμένον ἀπαύστως ἐπαγγέλλεσθαι. Hæc de usu vocabuli sensum qod attinet. Optimè Epictet. *l.* 4. *c.* 2. Εἰ τοῦτο κρεῖττον, ὑπόδυσον αὐτόθεν ὅπου τοῦτο, μηδὲ σὲ ἀφειστάτωσαν οἱ ἕτεροι διαλογισμοί. δύνῃ γὰρ ἐπαμφοτερίζων δύνασθαι προκόπτειν. hoc est, qod Jacob. *epist. c.* 1. *v.* 8. Ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. Vehementiùs idem *ibid. c.* . Ἁπλῶς ἂν ἐπείνῃ μέμνησο, ὅτι ἐὰν ὁ ἔξω τῆς προαιρέσεως τῆς σαυτοῦ τιμήσεις, ἀπόλεσας τὸν προαίρεσιν. forsan, ὅτι εἰ ἐὰν ὅπερ, &c.

Ἀντικρυδῶς γὰρ τῷ λογικῷ καὶ πολιτικῷ δυνάμει, ἃ δὲ μὴ ἐστ' ὅπερ ἑτεροῖοῦς] ità lego; cùm codices excusi pro πολιτικῷ perperam ποιητικῷ habeant. Sic enim *l.* 7. § 72. ἡ λογικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις. & *l.* 10. § 2. ἔστι δὲ τὸ λογικὸν εὐδοὺς καὶ πολιτικόν. Vidé & *infrà* § 8. & *l.* 11. § 21. Est autem τὸ ἀντικρυδῶς vocabulum istîc ἐμφατικώτατον. hoc enim insinuat, nihil qicqam omnino dignum esse, qod ex-adversum virtuti etiam consideat, id est, qoqam modo cum ea in comparationem veniat, vel in collatione compareat. Liban. *orat.* 28. Τὸ μὴ εἶναί μοι τὸν ἀντικαθήμενον. *cùm nemo esset qi ex-adversum mihi consideret.* qo vocabulo & in vita sua non semel est usus, pro eo qod Apostolus τὸν ἀντικείμενον dixit, *ad Thess. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 4. tralatum à re bellica, copiísqe militaribus in conspectu hostium consistentibus; utì ex Xenophonte Budæus docet. cui adjici potest ex Zosimi *lib.* 2. illud, συχνὰς μὲν ἡμέρας ἀντεκαθέζετο τοῖς τραπέζαις. qanqam Libanius εἰς τοὺς καθέδρας, ἤτοι θρόνους, ἐν οἷς τοῖς λόγοις διατριβόντων καὶ ἐπιδεικνυμένων, *ad cathedras sive thronos orationes conficientium & specimen facultatis suæ exhibentium* respexisse videatur. Optimè Epictet. *l.* 1. *c.* 2. Ὁ γὰρ ἅπαξ εἰς τὸν βίον τῶν τοιούτων σκέψιν καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς ἀξίας συλλαβὼν καὶ ἀφορίζων, ἔγγυς ἔσται ἐπιλελησμένων τὸ ἴδιον προσώπου.

Πάντα ταῦτα] *hæc omnia.* Xyl. *horum qicqam* potiùs. suprà enim ἅπ' ὅπ ἔν dixit. ità כֹּל Hebræis. Ezec. *c.* 18. *v.* 11, 13. וְחוּא אֵת־כָּל־אֵלֶּה לֹא עָשָׂה *Etiamsi omnia ista non admiserit; sed in montibus comederit, vel uxorem proximi sui polluerit, &c. non est victurus,* אֵת־כָּל־הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה עָשָׂה *qia ex abominandis istis ullum patraverit.* אֵת־מֵאַחַד־מֵאֵלֶּה id est, *unum qodpiam ex eis. v.* 10. ità solvitur τὸ ἐναντοφανές. *Exod. cap.* 20. *v.* 10. in *lege Sabbataria* לֹא תַעֲשֶׂה־כָּל מְלָאכָה & Græc. οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον. *nè facito opus ullum*, sive *operis qicqam, in ea. Exod. c.* 34. *v.* 10. בְּכָל־הַגּוֹיִם ἐν παντὶ ἔθνει. Lat. *nec in ullis gentibus.* sive, *in ulla gente. Psal.* 147. *v.* 20. *non sic fecit* לְכָל־גּוֹי Græc. παντὶ ἔθνει. Lat. *omni nationi.* id est, *ulli.* Demosth. *in Mid. πάντα μᾶλλον ἢ ταῦτα λεκτέον. qidvis potiùs qàm ista dicendum.* Lat. interpres *Deut. c.* 5. *v.* 8. *Non facies tibi sculptile, neqe similitudinem omnium qæ in cœlo sunt.* id est, *ullius*, sive *cujusqam eorum qæ in cœlo sunt.*

Κἂν πρὸς ὀλίγον] Inter cætera profectûs in virtutis studio stadióqe indicia, ponit istud Plutarchus; Τὸ μηδὲν ἔτι μικρὸν ἡγεῖσθαι τῆς ἁμαρτανομένων, ἀλλ' ἐξολισθεῖσθαι καὶ προσέχειν ἅπασιν. ὥσπερ γὰρ, inqit, οἱ τὸ πλατῆσαι ἀπεινακότες, ἐν ᾧ δεῖ πάντα τὰ μικρὰ διαπηδήματα, μηδὲν διόμνυσι ποιεῖν μέγα τὸ μικρῷ τινι προσπεθέμενον, ἡ δ' ἐλπὶς ἑαυτῷ τὸ τέλος βαλλίζουσα τῷ πλάτῳ σωματίζει τὸν φιλοπλουτίαν· ὕτως ἐν τοῖς πρὸς ἀρετὴν προήμασιν, ὁ μὲν πολλὰ συγχωρῶν τῷ, τί γὰρ τὸ παρὸ τοῦτο; καὶ νῦν μὲν ὕτως, οὐδὲν ὃ βέλτιον, ἀλλὰ προσέχων ἑαυτῷ, κἂν εἰς τὸ μικρότατον ἡ καιρία ποτὲ τῆς ἁμαρτημάτων ἐνδῦσα συγγνώμην πείζηται, δυσ-

ἀναχρεῖς

ἀναγκῆς καὶ δυσκολαίνων, ἄλλος ὅζιν ἤδη τὸ καθαρὸν κτήμασιν ἑαυτοῦ, καὶ δεῖ ὀπισθεν ἀξιῶν ῥυπαίνειν. τὸ δὲ μιδὲν ὀιεῖς, κατ' Αἰσχύλον, μέγα, μηδ' ἔχειν, συχρεῖς πρὸς τὰ μικρὰ ποιεῖ καὶ ὀλιγώρας. Vide *supr. ad l.* 2. § 16. sed & *l.* 1. § 8.

Κατεκράτησεν ἄφνω] Tatian. Assyr. *adv. Græc. c.* 47. Τῶν γὰρ πονηρίας σύσασιν ἐοικυῖαν τῇ τῶ βεβρυτέτων ἀσεβημάτων ἴσμὸν ἅ τε διὰ μικρᾶς ἀφορμῆς τὸ πονηρὸν κραταιωθέντος. Epict. *diss. l.* 4. *c.* 3. Ὀλίγων γὰρ χρεία ὅτι πρὸς τὸ ἀπόλλυσθαι, τὸ πάντων ἀναιρετικὸν, μικρᾶς ὑποσροφῆς τῶ λόγω. ἵν' ὁ κυβερνήτης ἀναιρεθῇ τὸ πλοῖον, μικρᾶς χρείαν ἔχει ἡ αὐτῆς παρασκευῆς, ὅσης εἰς τὸ σῶσαι· ἀλλὰ μικρὸν πρὸς τὸν ἄνεμον ἂν ὑπιρέψῃ· [ὑπιρέψῃ. f. permiserit, non obverterit, ut Volph.] καὶν μὴ αὐτὸς ἐκὼν, ὑποπαρενδυμηθῇ δι', ἀπόλετο. τοιοῦτόν ὅζι τι καὶ ἐνδιάδε· μικρόν ἂν ὑπονυσάζῃς, ἀπῶλθε πάντα. Idémque *Enchir. c.* 50. Ὅπ παρὰ μίαν ἦπαν καὶ ἔνδοσιν, ἢ ὃ, ἢ ἀπόλυται πρόκοπή, ἢ σώζεται. Ità restituit Is. Casaubonus; qem non avdio tamen vertentem, *semel vitium esse & cessisse*, avt non, destruit qod perfectum est, vel servat. προκοπὴ siqidem *profectum*, non *perfectum* sonat. at qod perfectum est non proficit. Sed eâ forsan mente Laërt. *l.* 7. *Zenon.* Δοκεῖ ὃ αὐτοῖς μήτε τῶ διαφωνίαν ἀφίσασθαι φιλοσοφίας· ἐπεὶ τῷ λόγω τούτω προλείψειν ὅλον τὸν βίον, ὡς καὶ Ποσειδωνίῳ ἐν τοῖς προτρεπτικοῖς. qem locum tamen minùs sincerum existimo. Non dissimile his qod de pictura Aristid. πρὸς τοὺς ἐξορχισμένους· ἢ γραμμὴ σωθεῖσα τὸ πᾶν ἔσωσε. *linea una servata totum servat.* minùs enim clarè Canter. *linea observata totum absolvit opus.* Senec. *epist.* 85. *Si in nostra potestate non est, an sint affectus; nè illud qidem est, qanti sint. si ipsis permisisti incipere, cum causis suis crescent, tantique erunt, qanti fient. Adjice nunc, qòd ista, qantumvis exigua sint, in majus excedunt. nunqam perniciosa servant modum. qamvis levia initia morborum, serpunt; & agra corpora minima interdum mergit accessio. Illud verò cujus dementiæ est credere, qarum rerum extra nostrum arbitrium posita principia sunt, earum nostri esse arbitrii terminos? qomodo ad id finiendum satis valeo, ad qod prohibendum parùm valui? cùm facilius sit excludere, qàm admissa comprimere.* Et *epist.* 116. *Nullum vitium est sine patrocinio; nulli non initium est verecundum & exorabile: sed ab hoc latiùs funditur. non obtinebis ut definat, si incipere permiseris. imbecillis est primò omnis affectus: deinde ipse se concitat, & vires, dum procedit, parat: excluditur facilius qàm expellitur.* Aristot. *politic. l.* 6. *c.* 4. Ὀλίγον μὲν πονηρὸν παρεῖται· πολὺ ὃ γενόμενον ἐν ἐθισμοῖς μᾶλλον ὅζι. Marcus eremit. *de leg. spirit.* § 91. Τὰ μικρὰ ἁμαρτήματα ἐξυτελίζει ὁ διάβολος· ἄλλως γὰρ ὅτι μεῖζον κακὸν ἀγαγεῖν ἃ δύναται. Et § 128. Μὴ ἀφῇς ἀνεξάλειπτον ἁμαρτίαν, καὶν βεβρυτώτη τυγχάνῃ, ἵνα μὴ ὕστερον ὅτι μεῖζον κακὸν κατασύρῃ σε. Gregor. Naz. *orat.* 31. Τὸ κατὰ μέρος ὑφελκόμενον, ἀνεπαίσθητον μὲν τῷ πρὸς τὸ παρὸν ἔχει βλάβην, εἰς τὸ κεφάλαιον ἢ τῆς κακίας ἀπαλλαγή. Qi & in monitis ergò ad *Virgines, carm.* 4.

Μὴ μικρὸν ἐν κακῇ θείης ποτέ. μηδὲ τὸ μικρὸν
Τυφθεὶς ἀνιώσας, χρείοσιν ὕστερος κύρσοις.

Joannes ὁ χρυσορρήμων in *epist. ad Rom. orat.* 12. Τῶν ἀρχῶν φυλαπώμεθα, καὶ τὰ μικρὰ φάγωμεν καλά. τὰ γὰρ μεγάλα ὑπὸ τούτων τίκτεται. ὁ γὰρ καθ' ἕκασον ἁμάρτημα μαθὼν λέγειν, οὐδὲν παρὰ τοῦτο, κατὰ μικρὸν πάντα ὀπολεῖ. τοῦτο γὰρ τῶν κακίαν εἰσήγαγε· τοῦτο τὰς θύρας ἀνέῳξε τῷ λησῇ. τοῦτο τῆς πόλεως τὰ τείχη κατέβαλε, τὸ καθ' ἕκασον λέγειν, οὐδὲν παρὰ τοῦτο. οὕτω καὶ ὑπὸ τῶν σωμάτων τὰ μέγιστα αἱρέται νοσήματα, ὅταν τὰ μικρὰ καταφρονῆται. Idem *in Matth. orat.* 49. Μὴ τοίνυν λέγε, οὐδὲν παρὰ τοῦτο, οὐδὲν παρ' ἐκεῖνο. τοῦτο γὰρ, τοῦτο πάντα ἀπώλεσεν. Et rursus: Τὸ πάντων αἴτιον τῶν κακῶν τοῦτο, τὸ καὶ μικρὰ ταῦτα δοκεῖν εἶναι τὰ ἁμαρτήματα, καὶ διὰ τοῦτο ἀμελεῖται. Idem *ibid. orat.* 86. Διὸ χρὴ πάντα ποιεῖν, ὥστε τὰς ἀρχὰς τῶν ἁμαρτημάτων ἀναιρεῖν. μὴ γὰρ δὴ πρὸς τὴν φύσιν ἴδῃς τὸ ἁμάρτημα τοῦτο, ὅτι μικρὰ, ἀλλ' ὅτι μεγάλα γίνεται ῥίζα ἀμελημάτων. εἰ γὰρ καί τι καὶ θαυμαστὸν εἰπεῖν, ἃ τοσαῦτα δεῖ σπουδῆς τὰ μεγάλα πλημμελήματα, ὡς τὰ μικρὰ καὶ ἀνεπαίσθητα. ἐκεῖνα μὲν γὰρ αὐτὴ ἡ φύσις τῆς ἁμαρτίας ὑποτρέφειν παρασκευάζει· τὰ δὲ μικρὰ αὐτὴ τούτῳ εἰς ῥᾳδυμίαν ἐμβάλλει, καὶ ἐκ ἀφίσης ῥᾳθυμίας διαπαῆναι πρὸς τὴν αὐτῶν ἀναίρεσιν· διὸ καὶ ταχέως γίνεται μεγάλα καθ' ὑπερβολήν. τοῦτο καὶ ἐν τοῖς σώμασι συμβαῖνον ἴδοι τις ἄν·-- καὶ πάντα ὃ τὰ καλὰ ὀκ τότε ἴδοι τις ἂν γινόμενα. ὑδρὶς γὰρ ταχέως ἐπέρχεται καὶ ἀθρόον ὅτι τὴν κακίαν ἐπιφέρει. ἔχει γὰρ, ἔχει τινα σιδήρια ἐγκειμένα ἡμῖν ἡ ψυχὴ, καὶ πρὸς τὰ καλὰ αὖθις, καὶ ἀθρόον ἂν τοσοῦτον ἀναισχυντήσειεν, ὡς ὑφ' ἓν ἅπαντα βίψαι, ἀλλ' ἠρέμα καὶ κατὰ μικρὸν ὑπόλυται, ὅταν ἀμελῇ·-- ὑπὸ μὲν ἓν τῶν μικρῶν ὥστε τὰ μεγάλα εἰσάγει ὁ πονηρὸς δαίμων ἐμεῖν· ὑπὸ ὃ τῶν μεγάλων τὸ ὑπομανώσκειν, ἄλλως ταύτῃ μέθοδον ὀκ ἐλάττονα τῆς προτέρας εὑρών. Idem in *orat. de statuis* 19. Τὸ ὀλίγον τοῦτο ἀμελησὲν καὶ τὸ λοιπὸν ἅπαν καθαιρεῖ. πολλάκις γοῦν οἰκίας οἰκοδομήσαντες ἄνθρωποι, καὶ τὸν ὄροφον ὑποθέντες, μιᾶς κεραμίδος ὑποτενασχείσης μὴ ποιησάμενοι σωδὴν, ὁλόκληρον τὸν οἶκον ἀπώλεσαν. καὶ ὑπ' ἰματίων ὃ τὸ αὐτὸ τοῦτο συμβαῖνον ἴδοι τις ἄν. καὶ γὰρ ἐκεῖ μικρὸν ῥῆγμα γενόμενον, καὶ μὴ βαφὲν, πολὺ τὸ σῆσμα ἐποίησε. τοῦτο καὶ ὑπὸ τῶν χειμαρίων συμβαίνει πολλάκις· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι μικρᾶς ἂν ὑπολάβωσι μόνον εἰσόδους, ὁλόκληρον τὸ ῥεῦμα εἰσάγουσιν. Et *in ep.* 1. *ad Corinth. orat.* 8. ὑδρὶν μέσον κενὸν ἀφίσιν ἔδ), ὃ δὲ τὸ μικρότατον· ὁ γὰρ μικρὸν ὑποχωρῶν, καὶ πολὺ προϊὸν ὑποσήσεται· καὶ γὰρ τὸ σῶμα, ἂν μικρὰν ὑπὸ ξίφος διάσασιν. λέξι-

τω,

τω, διαφθείρεται. καὶ ἡ οἰκοδομὴ, κἂν μικρὸν διαχάῃ, καταλύεται· καὶ τῆς βίζης τὸ καλῶμα, κἂν μικρὸν ὑποκοπῇ, χένεν ἄχρηστον. ὥστε τὸ μικρὸν τοῦτο οὐκ ἔστι μικρὸν, ἀλλὰ σχεδὸν τὸ ὅλον ὄζιν. ὅταν οὖν μικρόν τι πλημμελήσωμεν, ἢ καὶ ῥαθυμήσωμεν, μικρὸν παρίδωμεν τὸ μικρὸν· ἐπεὶ ταχέως παρφθὲν τοῦτο μέγα γένεται. ὅτω καὶ ἰμάτιον ἀρχὴν λαβὸν ῥήγνυται καὶ ἀμεληθὲν, ὅλα τὰ ῥάσματα περιήλασε. καὶ ὄρεφος ὀλίγων καρφίων καλαπεπτώκοτων παρφθὲν, ὁλόκληρον τὸν οἶκον καταβέβηκε. τοῦτ' οὖν ἡμεῖς λογιζόμενοι, μηδέποτε τῶν μικρῶν καλαφρονῶμεν, ἵνα μὴ εἰς τὰ μεγάλα ἐμπέσωμεν. Jason Siracides *Soph.* c. 19. v. 1. ὁ ἐξυδενῶν τὰ ὀλίγα, κατὰ μικρὸν πεσεῖται. Qem locum lavdans Avgustin. *de Trinit. l.* 12. *c.* 11. *Non ad turpissima simul & semel prosilitur.* (qod Juvenal. *Sat.* 2. *v.* 83.

Nemo repentè fuit turpissimus.)

Sed qomodo coluber non apertis passibus, sed squamarum minutissimis nisibus repit: sic lubricus deficiendi motus negligentes minutatim occupat, & qi spernit modica, paulatim decidet. Idémqe *homil.* 42. *Vel levia, vel minuta nè contemnantur. de minutis guttis flumina implentur, per angustas rimulas insudat aqa, navis impletur; & si negligatur sentina, mergitur navis. Qid autem interest ad navfragium, utrùm uno grandi fluctu navis operiatur, an paulatim subrepens aqa in sentinam, & per negligentiam derelicta atqe contempta impleat navem atqe submergat?* Idem *epist.* 108. Et *in Joan. tract.* 12. *Etiam minuta si negligantur, occidunt. minutæ sunt guttæ, qæ flumina implent. minutæ sunt arenæ grana; multa tamen imposita premit & opprimit. hoc facit sentina neglecta, qod facit fluctus irruens. paulatim aqa per sentinam intrat, sed diu intrando & non exhaviendo mergit navem.* Videri non indignus idem *in orat. dominic.* & *in Psal.* 118. *conc.* 3. & *de divers. serm.* 12. & 34. & *in Psal.* 39. & Ruffin. *ibid.* Accedit qod de *peccatorum paritate* disserunt Stoici. Cicer. *Paradox.* 3. *Est peccare qasi transilire lineas. qod cùm feceris, culpa commissa est: qàm longè progrediare, cùm semel transieris, ad augendam transeundi culpam nihil pertinet.* Nec abnuit Demosthen. *Philipp.* 3. Τὸ γὰρ ἐυσεβὲς καὶ τὸ δίκαιον, ἂν τ' ἐπὶ μικρῷ τις, ἂν τ' ἐπὶ μείζονι παραβαίνῃ, τὼ αὐτὼ ἔχει δύναμιν. Certè qod Jo. Chrysost. *in Act. orat.* 24. Ἐν λύρᾳ παναρμονίῳ καὶ πηδίκῳ ἐσκιασμένῃ, ἂν ἀμεληθῇ τὸ τυχὸν, τὸ πᾶν ἠμέληται καὶ διέφθαρται. Clavdantur ista monito illo Hippocratico, qod tam in re *Ethica* qàm in *Medica* est obsservatu dignissimum, Μηδὲν εἰκῇ, μηδὲν ἀφορᾶν. *epidem. l.* 6. *c.* 7. § 17.

Ἑλοῦ τὸ κρεῖττον] Pythagoræ monitum; ἑλοῦ βίον ἄριστον· ἡδυὴ δ' αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει. Plut. *de sanit.* & *de tranqill.* & *de Exil.* Galen. *de affect. dignosc.* & *cur. c.* 6. Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Qod Senec. *de vit. beat. c.* 8. *Præceperunt veteres, optimam seqi vitam, non jucundissimam: ut rectæ ac bonæ voluntatis, non dux, sed comes voluptas sit.* Basil. Cæs. *orat.* 24. Μηδὲ ὅτι χαλεπὰ ταῦτα καὶ πόνε δώμασα, διὰ τοῦτ' ἀποκνήσωμεν· ἀλλ' ἀναμνησθέντες τὸ παραινέσαντος, ὅτι κρεῖττον μὲν ἄριστον Ἕλεσθαι προτρεπτέος, ἡδυὴ δὲ προσιόντα τῇ σωτηρίᾳ χρήσεται, ἐγχειρεῖν τοῖς βελτίοσι. Allusit eodem Niceph. Callist. *hist. Eccles. l.* 8. *c* 40. de Antonio Eremita agens, Εἰδὼς γε μὲν τὸν ἄριστον βίον τῇ σωτηρίᾳ ἡδυὴ ἐσόμενον, εἰ καὶ χαλεπός τις εἴη ταφεῖτα. Diogenes apud Laërt. *l.* 6. Δέον ὂν, ἀντὶ τοῦ ἀρχῆσαν πόνων τεύχ τ' φύσιν ἑλομένα, ζῆν εὐδαιμόνως, παρὰ τ' ἄνοιαν κακοδαιμονῆσα. καὶ τὸ αὐτῆς τ' ἡδονῆς ἡ καταφρόνησις ἡδυτάτη περιλεπτεῖσα· καὶ ὥσπερ οἱ συνεθιζόντες ἡδέως ζῆν, οὕτως ἐπὶ τἀναντίον μεταστάντες, ἥδιον αὐτῆς τ' ἡδονῆς καλαφρονῶσιν. vid. *l.* 12. § 6.

Καὶ τέτε ἀντέχε] Ità *l.* 4. § 32. ἀπορίξ ἔχε. Qod Paulus *ad Thess. epist.* 1. *c.* 5. *v.* 21. Πάντα δοκιμάζοντες, τὸ καλὸν κατέχετε. Clemens *Strom. l.* 1. ex nescio qo scripto. Γίνεσθε γὰρ δόκιμοι τραπεζῖται· τὰ μὲν ἀποδοκιμάζοντες, τὸ δὲ καλὸν κατέχοντες. Epictet. *Enchir. cap.* 50. Πᾶν τὸ βέλτιστον φανόμενον ἔτω σοι νόμος ἀπαράβατος. Vide Sect. proximam. Seneca *epist.* 16. *Plus operis est in eo, ut proposita custodias, qàm ut honesta proponas. perseverandum est,* &c. vide *l.* 10. § 8.

Κρεῖττον γὰρ τὸ συμφέρον] Plato *polit. l.* 5. Κάλλιστα γὰρ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον καλὸν, τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. Idem in *Alcibiad.* 1. multis differit, τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ συμφέροντα εἶναι. Cicero ex Posidonii sententia *offic. l.* 3. *Nunqam potest utilitas cum honestate pugnare.* Et mox: *Accepimus, Socratem solitum execrari eos, qi primùm hæc naturâ cohærentia, opinione distraxissent. cui qidem ità sunt Stoici assensi, ut qidqid honestum esset, id utile esse censerent; nec utile qidqam, qod non honestum.* vide *l.* 6. § 43.

Τὸ ὡς λογικῷ] Vide Marcum plenius de his sese explicantem *l.* 10. § 2.

Ἀπόφως φύλαττε τὸ κρῖσιν μόνον] *Judicium integrum retine.* Xyl. qi & clavsulam seqentem vertere neglexit. M. Cæs. *à conclusione ista species omnes externas & apparentias plausibiles diligenter arceto.* Vúltq; respexisse Marcum ad *typhum*, qem δεινὸν παραλογισμὸν appellat. *l.* 6. *c.* 12. Assentior. Veruntamen vertere malim, *judicium tantummodò à typho*, sive *pompâ externâ*, qâ fascinari solet & corrumpi, *immune servare curæ sit*, qo rerum istarum examen exqisitius instituas. addo etiam posse πόφος nomine τὸ ὄπιον, sive *opinationem vanam* intelligi; qo modo Monimum usurpâsse Sextus monuit ad *l.* 2. § 15. exhibitus. Cæterùm utrovis sensu ceperis, videtur ἄπυφον potiùs qàm ἀπόφως legendum. Basilius Cæsar. *orat.* 12. Ἐπειδή τι ἔχομεν παρ' ἑαυτοῖς κριτήριον φυσικὸν, δι' οὗ τὰ καλὰ τῆς πονηρᾶς

δι' ἃ ἀνεμνή

διακείνομαι, ἀναγκαῖον ἡμῖν ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν πρακτέων ἀρδὰς ποιεῖσθαι τῶν πραγμάτων τὰς διαφορὰς, καὶ οἷόν τινα διαιτᾶν, ἴσην καὶ δικαιοτάτην γνώμην τοῖς ἐναντίοις βραβεύοντα, πείθεσθαι μὲν τῇ ἀρετῇ, καθαιρεῖν δὲ τῶν κακίαν. οὗ πορεία καὶ σωφροσύνη παρά σοι κείσεται· καὶ ὑγιὴς πρακτέα σε ὁ νῦς πεπιεσμένῳ τὸ δικαιότερον· καὶ ἡ μὲν ἡδονὴ συνηρεῖ τῇ πορείᾳ· ὁ δὲ φόβος τὸ θεοῦ τῇ σωφροσύνῃ συνίσταται. ἐὰν μὲν οὖν καθαιρήσῃς τὸν ἁμαρτίαν, δῆλος εἶ νικήσας τὸν σωφρεσύνην, εὐθέως ἐπιήσω τὸν κείσιν τῶν πράγματος· ἐὰν δὲ τῇ ἡδονῇ δῷς τὸν ῥοπὴν, παρεμπέσῃ ἀφροσύνη καὶ ἁμαρτία, σκιὰν ἐποιήσω τὸ κείμα.

§ 7. Ὁ ἀναισχύνει σέ ποτε τὸν νοῦν παρεδεῖν] Justin. *apolog.* 2. Ἐκ παντὸς τρόπου, καὶ περὶ τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς, τὸν φιλαλήθη, κἂν θάνατον ἀπειλῆται, τὰ δίκαια λέγειν τε καὶ πράττειν αἱρεῖσθαι δεῖ. Polyb. *l.* 4. Ἀλλά μοι δοκοῦσιν οἱ γνήσιοι τῶν ἀνδρῶν, καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν οὐδέποτε τὸν πλείονα οὐδὲν ποιεῖσθαι τῶν καθήκοντος. Cicer. *Offic. l.* 1. *Nemo justus esse potest, qui mortem, qui dolorem, qui exilium, qui egestatem timet, aut qui ea quæ sunt contraria, aquitati anteponit.* Juvenal. *Sat.* 8. *v.* 80.

— *ambiguæ si quando citabere testis*
Incertæq; rei, Phalaris licèt imperet, ut sis
Falsus, & admoto dictet perjuria tauro,
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam vivendi perdere causſas.

Senec. *ep.* 88. *Fides sanctissimum humani pectoris bonum est, nullâ necessitate ad fallendum cogitur; nullo corrumpitur præmio. Ure, inquit, cæde, occide; non prodam: sed quò magis secreta quæret dolor, hoc illa altiùs condam.* Idémque *epist.* 76. *Vir bonus, quod honestè se facturum putaverit, faciet, etiamsi laboriosum erit; faciet, etiamsi periculosum erit. rursus quod turpe erit, non faciet, etiamsi pecuniam affert, etiamsi voluptatem, etiamsi potentiam. ab honesto nullâ re deterrebitur; ad turpia nullâ spe invitabitur.* Huc animosa illa nescio cujus in Evripidis *Telepho* verba; quæ Stob. *tom.* 2. *tit.* 13. exhibet.

Ἀλλ' εἰμενον, ὦδ' εἰ πέλεκυν ἐν χειρῶν ἔχων,
Μέλλοι τις εἰ τραχήλου ἐμβαλεῖν ἐμόν,
Σιγήσομαι, δίκαιά γ' ἀντειπεῖν ἔχων.
Non, si minante jam securigerâ manu
Cervix sub ictu staret, Agamemnon, mea,
Munitus æqo liberam vocem premam. Grot.

Illa etiam mulieris, sed virilia prorsus, apud Tragicum incertum verba:

Ἃ δ' ἐκπυθοῦσ τῆς ἐμῆς χρήζεις φρενὸς,
Οὐτ' ἂν καλύψαιμ', οὔτε κρατὸς ἐξ ἄκρας
Δεινὰς καθεῖσ πλοκὰς εἰς ἄκρας πόδας·
Πύθοιο δ' ἄν, εἰ ἐθέσμια πολλὰ προσβάλοις.
Quæ scisciari de meo vis pectore,
Non si cremes me, aut dente si ferri aspero
Seces ad imos vertice à summo pedes,
Non cuncta vincla si aggeras, intelliges. Grot.

Refert Clemens *Strom. l.* 4. qo loco & qamplurima constantiæ in hoc genere suspiciendæ exempla congessit: è qibus complura & Tertullianus habet in *epist. ad Martyr.* Vide & *ad l.* 6. § 48.

Τοίχων καὶ παραπετασμάτων δέμνιον] Plut. *Sympos. l.* 7. *c.* 5. Οὐδεμία γὰρ τοιούτων ἡδονῶν ὑπόκρυφός ἐστιν, οὐδὲ σκότος δεομένη, καὶ γὰρ τοίχων προδεδόντων, ὡς αἱ γυναῖκες λέγουσιν. Vide qæ ex Seneca suprà adduximus *ad* § 4. verba illa; Μόνα φαντάζεται, φησὶ, ὧν εἶπε ἄφρων ἐπανερήσῃ, τί νῦν διανοῇ; μὴ παῤῥησίας παρεγχθῆναι ἂν ὑποκρίναιο, ὅτι τὸ, καὶ τό. Facit huc qod Dominus noster apud Joan. *c.* 3. *v.* 20. Πᾶς ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς· &c. *Qui malè agit qisque, luccm odit.* Scilicet ut Seneca *ep.* 122. *Gravis malæ conscientiæ lux est.* Et Bernard. de *considerat. l.* 5. *Et turpium pœna Deus est. lux est enim. & qid tam invisum obscœnis flagitiosisque mentibus?* Siqidem ut Apostolus *ad Ephes. c.* 5. *v.* 12. Τὰ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν. *Turpe est ac pudendum etiam profari illa, qæ in occulto isti perpetrant.* Τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανεροῦται· πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον, φῶς ἐστι. *Omnia autem manifesta fiunt, cùm in lucem protracta ab eadem arguuntur. Et enim lux est, qæ res omnes conspicuas facit.* ità siqidem malim locum illum interpretari. ut τὸ φανερούμενον significatum transeuntem habeat, & πᾶν eidem in regimine substituatur; qàm cum Syro & Latino veteri interprete, qos Zanchius & Beza sequntur, *Omne qod manifestatur*, sive *conspicuum facit, lumen est*; ut τῷ πᾶν adjectum sit τὸ φανερούμενον. vel etiam, qod omnium minimè probandum videtur, cum Græco Scholiaste, cui Piscator adhæret, *Qicqid manifestum*, sive *conspicuum fit, lux est.* ut τὸ φανερούμενον non emanantis, sed immanentis significationem obtineat. Verùm ista eruditioribus dijudicanda & censenda dimitto. Hinc verò τὰ τῆς σκότους ἔργα, *tenebrarum opera*, peccata qælibet nuncupantur eidem Apostolo, *ad Rom. c.* 13. *v.* 12. & *ad Ephes. c.* 5. *v.* 11, 13. sed & τὰ νυκτὸς, *noctis, nocturna. ad Thessal. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 6, 7. improbósque, Job *c.* 24. *v.* 13. --17. ait *tenebras optare & aucupari, diem odisse, lucem matutinam pro umbra letali habere.* Itaqe ex illorum voto Horat. *lib.* 1. *ep.* 16.

——*pulcra Laverna,*
Da mihi fallere, da justum sanctúmq; videri,
Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.

Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τοῦ τοίχου προβέβλληται, καὶ τὰς οἰκίας, καὶ τὸ σκότος, ὅταν τι τοιοῦτον ποιῶσι, καὶ τὰ κρύφια πολλὰ ἔχουσι. τὸν δὲ κυνικὸν ἀντὶ τούτων δεῖ ἀντὶ τοῦ τοίχου ἔχειν τὴν ἰδίαν αἰδῶ. Sophocl. *Electr.*

——πῶς τόδ', εἰ καλὸν,
Τέργον σκότου δεῖ;
Siqidem est honestum opus hoc, qid est tenebris opus?

Qò & illud Martial. *l.* 11. *epigr.* 2.

——*regula morum,*
Qicqid & in tenebris non ſumus.——

Elegantiſſimè Tertullianus *apolog. c.* 1. *Quod verè malum eſt, nè ipſi quidem, qos rapit, defendere pro bono audent. Omne malum aut timore, aut pudore natura profudit. Denique malefici geſtiunt latere, devitant apparere; trepidant deprehenſi, negant accuſati; nè torti quidem facilè, aut ſemper, confitentur.* Qæ eadem ferè habet & *ad Nationes l.* 1. *c.* 1. Cæcilius apud Minut. *Honeſta ſemper publico gaudent, ſcelera ſecreta ſunt.* Plutarchus deniqe apud Stobæum *tom.* 2, *tit.* 6. ex *libro adverſùs voluptatem:* Τί δ' ὃ πάντων ὁρώντων ἀκριβέστερος, ἀλλὰ καὶ σαυτὸν αἰδούμενος φεύγεις, νυκτὶ καὶ σκότῳ τοῖς ἁμαρτήμασι πιστεύων τὸ λέγειν; ἡδὺς γὰρ ἦν καλῶν ἔργων σκότος ἀφελέσθαι, τὸ φῶς αὐτοῖς μαρτυρεῖν ἀφαιρούμενος· ἀλλὰ ὅλον ἅμα τὸν κόσμον ἥλιον ὄντα, πρὸς ἃ καταρθοῖ, βέλτιστ' ἄν. ἅπασα ἡ κακία ὀρθῶς ζημιοῦται φυλάττεται, σκέπτου προσεκτέον τὸ πάθος. Vide *infrà* § 8. & 16. & *l.* 10. § 9.

Τὸν ἑαυτοῦ νοῦν καὶ δαίμονα] Vide *ſuprà l.* 2. § 13.

Καὶ τὰ ὄργια τῆς τότε ἀρετῆς] *Sacra virtutis ejus.* Xyl. rectè. à myſteriis Ethnicis tranſlatio. ἔργια Lugd. edit. malè. nec meliùs *Annot.* ἔργα.

Τραγῳδίαν ἢ ποιεῖ] *Neqe tragicè ſe gerit,* qod πραγῳδεῖν dicit *l.* 9. § 29. codémqe videtur ſpectare, qod *l.* 5. § 28. dicit, ὅτε πραγῳδὸς ὅτε πόρνη. vel, *neqe tragicis de ſe materiam ſuppeditat.* Τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ τραγῳδία, ἢ ἀνθρώπων πάθη τεθαυμακότων τὰ ἐκτὸς, διὰ μέτρου τοιᾶδε ὑπαινιττόμενα; Epictetus *l.* 1. *c.* 4. *Qid enim aliud eſt Tragœdia, qàm metro qodam expreſſi, externa iſta admirantium hominum affectus?* Hoc avtem cùm non admittat iſte, qem hîc Marcus depingit, tragœdiæ argumentum fieri non poteſt.

Οὐκ ἐρημίας, ἃ πολυπλοκίας δέεται] malim cum Lugd. δήσεται. *Nec ſolitudine opus habebit;* qia *ubicunqe eſt, & qocunqe loco conſiſtit, ſibiipſi vacat, & ſuus eſt:* ut Senec. *epiſt.* 62. *Nec ullus hominum aviúmqe concentus interrumpit cogitationes bonas, ſolidásqe, & jam certas.* Idem *ep.* 56. Vel etiam, qia, qod ſuprà monuerat, *nihil faciat, qod aliorum conſcientiam aſpectúmqe refugiat.* Sed nec *multitudine*; cùm *nemine teſte aut ſpectatore indigeat,* ut *ſupr.* § 5. ſed *conſcientiâ ſit contentus ſuâ. ſupr.* § 6. & Senec. *ep.* 8. inſuper etiam ejusmodi ſit, *qi ſibi tutò credi poſſit;* contrà qàm *imprudentes, qorum nemo eſt, qi relinqi ſibi debeat.* idem *ep.* 10. Huc Antiſthenis illud, qi interrogatus, qid ex philoſophia lucri cepiſſet, reſpondit, Τὸ δύνασθαι ἑαυτῷ ὁμιλεῖν. *qòd poſſet ſecum, ubicunqe foret, converſari & colloqi.* Laërt. *l.* 6. Senec *qæſt. nat. l.* 4. *præfat. Turbam rerum hominúmqe deſiderent, qi ſe pati neſciunt. tibi tecum optimè convenit.* qanqam nec δέεται illud eſt incommodum prorſùs. Siqidem timent conſcientiâ ac freqentiam hominum vitántqe, qi parietibus eam excludere ſatagunt; qod ſuperiùs tetigerat. Solitudinem avtem pavorem infligere, nemini non eſt notiſſimum.

Ζήσει, μήτε διώκων, μήτε φεύγων] deeſſe aliqid nemo non viderit. & ſuſpicetur qis legendum μήτε διώκων [τι] μήτε φεύγων. qo modo *infrà* § 12. dixit, μηδὲν προιμένων, μηδὲ φεύγων. Verùm aliud eſt προιμένειν, aliud διώκειν. nec idem utrobiqe ſenſus eſt. vel etiam qo modo *l.* 11. § 11. ὅτε διώκων, ὅτε φεύγων, cùm de eis priùs egiſſet, qorum αἱ διώξεις καὶ φυγαὶ perturbant nos. Verùm, qia aliò qæ ſequntur ſpectant, malim, [τὸν θάνατον] μήτε διώκων, μήτε φεύγων. Commentarii vicem præſtabit, præter proximè hîc adjecta, *lib.* 9. *periocha* 3. Eſt qod Martial. *l.* 10. *epigr.* 47.

Summum nec metuit diem, nec optat.

Siqidem ità formatus eſt, ut *illi nec amor vitæ, nec odium ſit; nec vita tædio ſit, nec mors timori.* Senec. *epiſt.* 65. & 78. Iraq; *nec ſpe mortis patienter dolet nec tædio doloris libenter moritur. hunc fert, illam expectat.* Idem *ep.* 98.

Πότερον ὃ ὅτι πλέον διάστημα] Nihil, inqit, ſapienti intererit, diuturniorem an breviorem in corpore moram faciat. qia nimirum vitam ſemper perfectam & conſummatam habet: ut *infrà* § 8. & 12. & *l.* 10. § 1. Vide & *l.* 2. § 14. Chryſippus apud Plutarch. *de Stoic. contradict. c.* 23. Ὅτι παρὰ τὸν πλείονα χρόνον οὐδὲν μᾶλλον εὐδαιμονέστιν, ἀλλ' ὁμοίως καὶ ἴσης τοῖς τὸν ἐλαχίστον χρόνον εὐδαιμονίας μεταχοῦσιν. Et de *commun. notit. c.* 7. Ὅτι ἀγαθὸν ὁ χρόνος οὐκ αὐξει προσγινόμενος, ἀλλὰ κἂν ἀκαρὴς τις ὦσιν γένηται φρόνιμος, οὐδενὶ προσ εὐδαιμονίαν ἀπολειφθήσεται τὸν τὸν αἰῶνα χρωμένῳ τῇ ἀρετῇ, καὶ μακαρίως ἐν αὐτῇ καταβιοῦντι. cùm tamen idem alibi aſſerat; οὐδὲν εἶναι ἀρετῆς ὄφελος ὀλιγοχρονίου. Cicer *de finib. l.* 2. *Qi bonum omne in virtute ponit, is poteſt dicere, perfici beatam vitam perfectione virtutis. negat enim ſummo bono adferre incrementum diem.* Et *l.* 3. *Recta affectio, item convenientia, denique ipſum bonum, qod in eo poſitum eſt ut naturæ conſentiat, creſcendi acceſſionem nullam habet. Ut enim opportunitas non fit major productione temporis: ſic hæc, de qibus dixi, non ſunt temporis productione majora. Ob eámqe cauſſam Stoicis non videtur optabilior, nec magis expetenda beata vita, ſi ſit longa, qàm ſi brevis. Ut ſi cothurni lævus ſit, ad pedem aptè convenire, neqe multi cothurni pavcis anteponerentur, neqe majores minoribus: ſic qorum omne bonum convenientiâ atqe opportunitate finitur, nec plura pavcioribus, nec longinqiora brevioribus anteponentur.* Senec. *epiſt.* 101. *Mens ſtabilita ſcit, nihil intereſſe inter diem & ſeculum.* Et *epiſt.* 85. *Beata vita una eſt. in optimo illam ſtatu ponit qalitas ſua, non magnitudo. itaqe in ægo eſt longa & brevis,*

brevis, diffusa & angustior; in multa loca, multásque partes distributa, & in unum coacta. qi illam numero æstimat, & mensurâ & partibus, jam illi, qod habet eximium, cripit. Qid est autem in beata vita eximium? qòd plena est. finis, ut puta, edendi bibendique satietas est. hic plus edit, ille minus: qid refert? uterqe jam satur est. hic plus bibit, ille minus: qid refert? uterqe non sitit. Hic pluribus annis vixit, hic paucioribus: nihil interest, si tam illum multi anni beatum fecerunt, qàm hunc pauci. Idémqe *epist. 74. Summum bonum nec infringitur, nec augetur. in suo modo permanet, utcunqe fortuna se gessit. Sive illi senectus longa contigit, sive citra senectutem finitus est, eadem mensura summi boni est, qamvis ætatis diversa sit. Utrùm majorem an minorem circulum scribas, ad spatium ejus pertinet, non ad formam. licèt alter diu manserit, alterum statim obduxeris, & cum in qo scriptus est pulverem solveris, in eadem utrqe forma fuit. Qod rectum est, nec magnitudine æstimatur, nec numero, nec tempore: non magìs produci, qàm contrahi potest. Honestam vitam ex centum annorum numero in qantum voles corripe, & in unum diem coge; æqè honesta est.* & *epist. 78. Mors licèt immatura sit, licèt mediam præcidat ætatem; perceptus longissimè fructus est.* — *Scit tempore honesta non crescere.* Et *de benef. l. 5. c. 17. Ut prorogetur tibi dies mortis, nihil proficit ad felicitatem: qoniam morâ non fit beatior vita, sed longior.* Hinc illud è porticu non παράδοξον tantùm, sed παράλογον etiam, (ut Cleanthis in contrarium dictione utamur, ex Epicteti *dissert. l. 4. c. 1.*) sive ἄλογον planè καὶ ἄτοπον prorsus, ἔχ ὑπάρχειν ἀρετὴν τὸν Δία τὸ Δίου. Chrysippi verba sunt apud Plut. *de commun. notion. c. 29.* sive, τὸν θεὸν ἀγαθῶν εὐδαιμονίαν τῆς θείας εὐδαιμονίας μηδὲν διαφέρειν καὶ κατὰ μηδὲν αἱρετωτέραν εἶ), μήτε καλλίω, μήτε σεμνοτέραν τὸ τὸ Διὸς εὐδαιμονίαν τῆς θεῶν ἀνδρῶν. Idem apud Stob. *eclog. tom. 1. l. 2. tit. 3. § 8.* Sextius item apud Senecam *ep. 73. Fovem plus non posse qàm bonum virum.* Inculcat passim & Seneca ipse *epist. 59. Sapiens cum Diis ex pari vivit.* & *epist. 31. Dedit tibi natura illa, qæ si non deserueris, par Deo surges. hoc est summum bonum, qod si occupas, incipis Deorum esse socius, non supplex.* Verùm unde paritas ista? Indè nimirum, qia *Bonus tempore tantùm à Deo differt.* Idem *de provident. c. 1.* & *epist. 73. Jupiter qo antecedit virum bonum? diutius bonus est.* & *epist. 53. Qid inter te & Deos interfuturum sit, qæris? diutius erunt.* Et *de constant. Sap. c. 8. Sapiens, exceptâ mortalitate, similis est Deo.* At ista temporis avt diuturnitatis distantia ad virtutem avt beatitudinem nihil habet momenti, sed in æqilibrio prorsus rem ipsam relinqit. Siqidem, *Tantùm sapienti sua, qantùm Deo omnis ætas patet. magnique est artificis clausisse totum in exiguo.* Senec. *ep. 53.* Et *epist. 73. Qemadmodum ex duobus sapientibus qi senior decessit, non est beatior eo, cujus intra paucos annos terminata virtus est; sic Deus non vincit sapientem felicitate, etiamsi vincat ætate.* Et Cicer. *de nat. Deor. l. 2. E virtutibus vita beata existit, par & similis Deorum, nulla re, nisi immortalitate, qæ nihil ad bene vivendum pertinet, cedens cœlestibus.* Epictetus denique *dissert. l. 1. c. 12.* Κατά γε τὸν λόγον οὐδὲν χείρων ἐστὶν θεῶν, οὐδὲ μικρότερος εἰ. λόγῳ γὰρ μέγεθος οὐ μῆκει, ἀλλ' οὖ ἕνεκα κεῖνται, ἀλλὰ δόξασιν. Vah τῆς φλυαρίας, καὶ τῆς ἀσεβείας. Itaqe cavtè legendi isti; nec tantum illis tribuendum, ut pro divinis, qod à multis fieri solet, habeantur. Verùm ab istis vel deliriis ridendis, vel proterviis execrandis Marcus noster immunis videtur. Illud interim observatu non indignum in hoc dogmate de beatitudinis diuturnitate Stoicis gemina Epicurum etiam ipsum censuisse. Apud Laërt. *l. 9.* in *Select. Sentent.* Ὁ ἄπειρος χρόνος ἴσον ἔχει τῷ ἡδονῷ καὶ ὁ πεπερασμένος. Qod plenius Cicero *de finib. l. 2. Negat Epicurus diuturnitatem temporis ad beatè vivendum aliqid afferre: nec minorem voluptatem percipi in brevitate temporis, qàm si illa sit sempiterna.* Sive ut idem *lib. 1. nec majorem voluptatem ex infinito tempore ætatis percipi posse, qàm ex hoc percipiatur, qod videmus esse finitum.* Nec relatu indignum planè Themistii illud, qo Chrysippeum hoc vellicat, *orat. 12.* Χρύσιππος ἀχρεῖ τῶν ῥημάτων ἔοικε ἀνδρίζεσθαι, ταῦτον διὰπαντὸς φάσκων ἀνδρὶ σπουδαίῳ μίαν ἡμέραν, μᾶλλον δὲ καὶ μίαν ὥραν, πολλοῖς ἐνιαυτοῖς. οὐδὲ γὰρ ἰδιώτῃ φιλοσοφεῖν τὸ ἔργον, ἂν τις ἀρκέν ὑποπλάσει, καθάπερ ἀγαπητὸν ἐλλάμψασιν τὸν ἀρετὸν ἐνδοὺς ὑποσχεῖναι ἀνδρὶ δ'.

Ὦ λαοὶ ὑπιτετεφότες, καὶ τόσα μέμηλε, καὶ ᾧ πᾶσιν μὴ γλῶ, πᾶσιν δὲ θάλασσαν κοινωνεῖν ἀνάγκη θεῶν ἀγαθῶν, πῶς, ὦ βέλτιστε χρύσιππε, ἐ σωθήσῃ τὸν χρόνον καὶ ἔξω τῆς φύσεως; ὅσῳ γὰ ἐκεῖνο μακρότερον ποιεῖς, τοσούτῳ μακροτέραν ποιεῖς τὸν θεῶν ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν. Peripatetici planè in adversum ibant. Aristotel. *Ethic. l. 1. c. 7.* Μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ, οὐδὲ μία ἡμέρα· ἔτω δὲ οὐδὲ μακαρίου καὶ εὐδαίμονα, μία ἡμέρα, οὐδὲ ὀλίγας χρόνος. Verùm hoc illi, qia ad beatitudinem constituendam externa advocabant; qibus exui denuo & excidere daretur. qod Stoici omninò repudiabant.

Εὐλύτως ἄπεισιν] Ità *supr. § 5.* Εὐλυτός. Sen. *ep. 24. Vir fortis ac sapiens, non fugere debet ex vita, sed exire.* Et *ep. 54. Sapientis est exire, non ejici.* Qemadmodum avtem Marcus hic εὐλύτως ἀπέναι, ità Epictet. *l. 2. c. 6.* Εὐλύτως ἀπαλλάσσου.

Ὡς ἄλλο τι θεῶν καὶ κοσμίως ἐκβήσεσθε σωμάτων] Ut aliarum rerum, sic & mortis etiam dextrè obeundæ qasi ars & virtus qædam est peculiaris. Senec. *epist. 26. Egregia res est mortem condiscere.* & *epist. 30. Magna res est, & diu discenda*

ſcenda, cùm adventat hora illa inevitabilis, æquo animo abire. & *epiſt.* 62. *Antè ad mortem, quàm ad vitam præparandi ſumus.* & de *brevit. Vit. c.* 7. *Totâ vitâ diſcendum eſt mori.* & *epiſt.* 30. *Mortem venientem nemo hilaris excipit, niſi qui ſe ad illam diu compoſuerat. Itaque compone te,* inqit, *ad diem illum, quo remotis ſtrophis ac fucis, de te judicaturus es, utrùm loquare fortia an ſentias: numquid ſimulatio fuerit & mimus, quicquid contra fortunam jactaviſti verborum contumacium.-- Mors de te pronunciatura eſt.* Idem *epiſt.* 26. Et mox: *Supervacuum forſitan putas id diſcere, quo ſemel utendum eſt? hoc eſt ipſum quare meditari debeamus. Semper diſcendum eſt, quod an ſciamus, experiri non poſſumus.* & *epiſt.* 30. *Hoc philoſophia præſtat; in quocunque corporis habitu fortem, in conſpectu mortis hilarem lætúmque, nec deficientem, quamvis deficiat.-- Hoc facit Baſſus noſter. Eo animo vultúque finem ſpectat, quo alienum ſpectare nimis ſecuri eſſe putares.-- Videtur mihi proſequi ſe, & componere, & vivere tanquam ſuperſtes ſibi, & ſapienter ferre diſcidium ſui.* Vide *l.* 9. § 3.

Τοῦτο μόνον] Xylandrum non avdio cum ſequentibus iſta committentem. ſequor potiùs Caſavbonum, qi prioribus agglutinat.

Νεφρὸν πολιτικὸν ζῷον] quod *ſuprà* λογικὸν καὶ πολιτικόν. § 6.

Τρωτῇ] Annot. Lugd. τρόπῳ. atque ità prorſus accepit interpres uterque. Sed falſus uterque. τροπὴ ſiquidem hîc *fuga.* Cavet ἐν τροπῇ γνῶσις, *in fuga eſſe,* id eſt, *fugere, ſubterfugere.* metaphora ab eis qi τραπόμενοι, in prælio ſuperati *in fugam vertuntur.*

§ 8. Κεκολασμένα] *Caſtigati.* explicat vim vocabuli philoſophus *ethic. Nicom. l.* 3. *c.* 12. τὸ δὴ τοιοῦτον (τὸ μετρίας ἕξεις καὶ ὀλίγας τὰς ἐπιθυμίας, καὶ τὸ λόγῳ μηδὲν ἐναντιοῦσθαι) εὐτελεῖς λέγομεν καὶ κεκολασμένον. Marcum σύμφηφον habiturus, ſi pro moderatis affectibus, nullos ſubſtituere concedatur. Cæterùm hinc *Mimi* κεκολασμένη, pro *accurata & exquiſita victûs ratione* uſurpatur. Plut. in *Lycurg.* & Lucian. in *Hermot.* & ῥήτωρ κεκολασμένος, ὁ δεσμιλδμένος, καὶ ἡγριωμένος. Pollux *l.* 4. *c.* 3. & ἵππος κεκολασμένος τὴν γνάθον, ἵππος τὴν σταγόνα. & γαστὴρ κεκολασμένη *venter reſtrictus.* Liban. *orat.* 19. eſt autem metaphora à ſtirpibus vitibúsve ducta, qibus cùm flagella luxuriantia, aut ſarmenta ſuperflua demuntur, κολάζεσθαι, id eſt, *caſtigari* perhibentur. ità Theophraſt. *de cauſſ. plant. l.* 1. *c.* 21. δένδρα κολαζόμενα dicuntur, ὅις τὰ περιττὰ ἀφαιρεῖται, uti *ibid. c.* 17. id eſt, *qibus ſupervacua detrahuntur,* ut Columell. *l.* 4. *c.* 6. aliud eſt *corrigere,* & aliud rurſus *caſtrare*; qod utrumqe uſurpavit Cato *c.* 33. & ex Catone Plin. *l.* 17. *c.* 22. apud qem *porrigere* perperam legitur. Qin & Latinis *caſtigatum* dicitur, qicqid immodicâ omni luxurie atqe exuberante redundantiâ immune, intra decóri limites juſtos coerceetur & conſiſtit. Ità *pectus caſtigatum,* Naſo in *amor. l.* 1. *eleg.* 5.

Quàm caſtigato planus ſub pectore venter?

contrà qàm qod in eqo lavdat Maro *Georg. l.* 3.

Luxuriátque toris pectus.--

frons caſtigata, Statio *Sylvar. l.* 2. *poem.* 1.

Et caſtigatæ collecta modeſtia frontis.

juba caſtigata, eidem *Thebaid. l.* 9. de eqo;

Colla ſedent, nodis & caſtigata jubarum
Libertas.--

Carmen caſtigatum Flacco in *arte:*

--carmen reprehendite, qod non
Multa dies, & multa litura coercuit, atqe
Perfectum decies non caſtigavit ad unguem.

ambitioſa nimirum *recidendo ornamenta;* uti idem *ibidem.*

Πυῶδες] id eſt, σαπρὸν καὶ διεφθαρμένον. tale ſiqidem qiddam eſt τὸ πύον, ut Ariſtot. *de gener. animal. l.* 4. *c.* 8. qi ideo Empedoclem ἀκμεολογίας arceſſit, qòd τὸ γάλα πύον λευκὸν, *lac, pus candidum* dixerit, ſicut & *topic. l.* 4. *c.* 5. qod οἶνον ὕδωρ σεσηπὸς, *vinum, aqam putrefactam.* Ad animum tranſtulit, uti Marcus iſtic, ità Senec. *epiſt.* 68. *In pectore collectio & vomica eſt.* Eſt enim vomica materiæ purulentæ collectio. Idémqe *epiſt.* 80. *Horum, qi felices vocantur, hilaritas ficta eſt, aut gravis & ſuppurata triſtitia: & qidem gravior, qia interdum non licet palam eſſe miſeros; ſed inter ærumnas cor ipſum exedentes, neceſſe eſt agere felicem.* Horat. itidem. *Serm. l.* 1. *Sat.* 7.

--Regis Rupili pus atqe venenum.

pro livore & virulentia.

Ὑπνῳ] In Theſpeſii apud Plutarch. *de Inferis fabula,* dicuntur in animis ſceleratorum à Juſtitia mulctatis, ὀλὰς καὶ μώλωπας ἐμφύεσθαι. de hypocritis avtem boníqe ſimulatoribus feſtiva ſubjicit, qomodo Juſtitiæ ſatellites cum illis agant. Ὅσοι δὲ φοβήματα καὶ δόξαν ἀρετῆς περιβαλλόμενοι διεξιόσαν κακίᾳ λανθανούσῃ, τούτοις ὑπόπονος καὶ ὀδυνηρῶς ἠνιγμένον ἕτερον περιεζῶντες ἐκπρέπουσι τὰ ἔντος ἔξω τῆς ψυχῆς, ἰλυσπωμένους παρὰ φύσιν καὶ ἅμα καμπτομένους, ὥσπερ αἱ θαλάττιαι σκολόπενδραι κρυπτοῦσαι τὸ ἀγκιστρον ἐκπρέπουσιν αὐτάς. ἐνίας δὲ ἀναδέροντες αὐτῆς καὶ ἀναπτύοντες, ἀνεδείκνυσαν ἑωθίλας καὶ ποικίλας, ἐν τῷ λογιστικῷ καὶ κυρίῳ τῆς μοχθηρίας ἔχοντας.

Ἀσωλεῖ τὸν βίον αὐτῶν] Senec. *epiſt.* 32. *Conſidera, quàm pulcra res ſit, conſummare vitam ante mortem; deinde expectare ſecurum reliqam temporis ſui partem, in poſſeſſione beatæ vitæ poſitum: qæ beatior non ſit, ſi longior.* Idem *epiſt.* 98. *Ipſe vitæ plenus eſt, cui adjici nihil deſiderat ſuâ cauſſâ, ſed eorum qibus utilis eſt. liberaliter facit qòd vivit.* Et *epiſt.* 93. *Non ut diu vivamus, curandum eſt; ſed ut ſatis. Nam ut diu vivas, fato opus eſt; ut ſatis, animo.*

mo. Longa eſt vita, ſi plena eſt. impletur autem, cùm animus ſibi bonum ſuum reddidit, & ad ſe poteſtatem ſui tranſtulit. Qid illum octoginta anni juvant, per inertiam exacti? non vixit iſte, ſed in vita moratus eſt. —intereſt mortem ejus ex qo die numeres. At ille obiit viridis. ſed officia boni civis, boni amici, boni filii executus eſt; in nulla parte ceſſavit. licèt ejus ætas imperfecta ſit, vita perfecta eſt. Et mox: *Non ideo plures annos mihi accedere recuſaverim, nihil tamen ad beatam vitam defuiſſe dicam, ſi ſpatium ejus incideritur. non enim ad eum diem me aptavi, qem ultimum mihi ſpes avida promiſerat; ſed nullum non tanqam ultimum aſpexi. Qid me interrogatis, qando natus ſim? an inter juniores adhuc cenſear? habeo meum. Qemadmodum in minore corporis habitu poteſt homo eſſe perfectus: ſic & in minore temporis modo, poteſt eſſe vita perfecta. —Qæris qod ſit ampliſſimum vitæ ſpatium? uſqe ad ſapientiam vivere. qi ad illam pervenit, attigit non longiſſimum finem, ſed maximum.* Idem *ep. 77. Iter imperfectum erit, ſi in media parte, aut citra petitum locum ſteteris: vita non eſt imperfecta, ſi honeſta eſt. Ubicunqe deſines, ſi bene deſinis, tota eſt.* Et *epiſt. 101. Qi qotidie vitæ ſuæ ſummam manum impoſuit, non indiget tempore: —ſcit nihil intereſſe inter diem & ſeculum; —ſingulos dies, ſingulas vitas putat. qi hoc modo ſe aptavit, huic vita ſua qotidie fuit tota.* Contrà, ut idem *ibidem*; *Maximum vitæ vitium eſt, qòd imperfecta ſemper eſt, qòd etiam aliqid ex illa differtur.* Ex Epicuro idem *ep. 13. Inter cætera mala, hoc qoqe habet ſtultitia proprium, ſemper incipit vivere. —Qàm autem fœda eſt hominum levitas, qotidie nova vitæ fundamenta ponentium, novas ſpes etiam in exitu inchoantium? —qid turpius, qàm ſenex vivere incipiens?* Vide *l. 2. § 4. 11. & ſuprà § 7. & § 12. & l. 7. § 56, 69.*

Ὡς ἂν τις εἴποι τὸν τετραφδόν] Vide *l. 11. § 1. & l. 12. § 36.* Senec. *epiſt. 77. Qomodo fabula, ſic vita; non qàm diu, ſed qàm bene acta ſit, refert. nihil ad rem pertinet, qo loco deſinas, qocunqe voles deſine: tantùm bonam clauſulam impone.* Martial. *l. 8. ep. 77.*

Qi ſic vel medio finitus vixit in ævo,
Longior huic facta eſt, qàm data vita fuit.

Καὶ γὰ ὁ ἀγαθὸς ἀποκείλης πανόμφυ ὅτε δεῖ, σώζεται μᾶλλον, ἢ ἀποκρινόμφυ περὶ καιρόν. Epictet. *l. 4. c. 1.* Rectè Varro in *Modio. Non eos optimè vixiſſe, qi diutiſſimè, ſed qi modeſtiſſimè. Non enim vivere bonum eſt, ſed bene vivere.* Sen. *ep. 70.* At, *Nemo* (inqit idem *ep. 22.*) *qàm bene vivat, ſed qàm diu, curat: cùm omnibus poſſit contingere, ut bene vivant; ut diu, nulli.*

Ἀπερισπάσφον] Vide *l. 8. § 34.*

Ἐμφωλεύον] Philo *Allegor. l. 2.* Ὁ φαῦλος δοκεῖ εἶ τὸν θεὸν ἐν τόπφ, μὴ περιέχοντα; ἀλλὰ περιεχόμφον· ὃ χρεὼν ἢ εἶσιν ἀποκρύπτεσθαι, ὡς κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ἀκ ὄντος τοῦ αὐτόν, καθ' ὃ φωλεύειν λέγνωκεν. Tranſlatio eſt à *ſerpentum* uſu petita, qi in *ſpecus* ac *cavernas* abdere ſe ſolent. Expreſſit hoc graphicè Tertullian. *adv. Valentinian. c. 3. Abſcondat ſe ſerpens, qantùm poteſt; tantámqe prudentiam in latebrarum ambagibus torqeat; altè habitet, in cæca detrudatur; per anfractus ſericm ſuam evolvat, tortuoſè procedat, nec ſemel totus, luciſuga beſtia. Noſtræ columbæ domus ſimplex; etiam in cditis ſemper & apertis, & ad lucem. Nihil veritas erubeſcit, niſi ſolummodo abſcondi.* Seneca *epiſt. 97. Bona conſcientia prodire vult & conſpici, ipſas neqitia tenebras timet.* Vide *ſuprà § 7. & infrà § 15. & ad lib. 10. § 9.* λανθάνον, ἢ κρυπτόμφον.

§ 9. Τῷ ἀπολειπτικῷ ἀνάγκην σέβε] Vide *l. 5. § 21.*

Ἐν ταύτῃ τὸ πᾶν] Vide *l. 2. § 11, 15.* Epictet. *lib. 1, c. 11.* Ἐν ᾧ τοίνυν δεῖν ἐπὶ πάντων, τοῦτο ἔχειν τὸ ποιεῖν τι ἡμᾶς ἢ μὴ ποιεῖν. Senec. *ep. 78. Omnia ex opinione ſuſpenſa ſunt.*

Ἵνα ἀπόληψις τοῦ ἡγεμονικοῦ σε μηκέτι ἐγγένηται ἀνακόλουθον τῇ φύσει] M. Caſ. *neqid opinio tua in mente tua generet naturæ contrarium.* qaſi μήτι & ἐγγενηῖ legerit. Xyl. *ut pars tui principalis nihil unqam animo concipiat, qod eſt naturæ alienum.* Senſus in aperto eſt. Verborum, prout exhibentur, verſio havd item. Lugd. qod rarò ſolet, literulâ immutatâ omnia reddidit proclivia, dum ἀνακόλουθος legit, ἀπόληψις ſcil. *nè qa opinio ultrà menti innaſcatur*, vel *in mente excitetur, qæ naturæ nevtiqam conſentanea ſit.* Vide *l. 1. § 9.*

Αὐτη ἡ ἐπαγγέλεται] *Illius autem eſt munus.* Xyl. Malim, *poſtulat autem*, ſive *exigit iſta.* ἐπαγγέλλεται, παρεχωλεῖ, ἀξιοῖ. Svid.

Ἀπερισπασίαν] Ἀπερισπασίαν definit Zeno apud Laërt. *l. 7.* ἐπιστήμην τοῦ πότε δεῖ συγκαταθέσθαι ἢ μή. *Scientiam, qâ qis nôrit, qando aſſenſum adhibere vel inhibere oporteat.* Eſt igitur ἡ ἀπερισπασία, ſive ut *l. 4. § 49. & l. 7. § 55.* τὸ ἀπερίσπαστον, *à temeritate vacuitas*, ut Xylander, (qi περισπασίαν, qæ vox tamen vix, opinor, reperitur, idem eſſe monet cum eo, qod περπέτεια frequentiùs dicitur) hoc eſt, *à temerè aſſentiendi proclivitate ac præcipitantia immunitas.* Hinc Clitomachus apud Ciceronem in *Lucullo* 3 *Herculis qendam laborem exantlatum à Carneade, qod, ut feram & immanem belluam, ſic ex animis noſtris aſſenſionem, id eſt, opinationem & temeritatem, extraxiſſet.* hoc eſt autem τῆς ἀπολήψεως καταληπτικῆς, ut Marcus loquitur, *l. 9. § 6.* ταῖς φαντασίαις ἐμφιλοτεχνήσης, ἵνα μήτι ἀμυτάληπτον παρείσρυῇ· *l. 7. § 54. Sedulò caventis, nè qid minùs liqidò comprehenſum clàm ſurrepat:* ſive μήτε ψεύδεσθαι, μήτε ἀβλαβῶ συγκαταθέσθαι, *l. 8. § 7. nec falso, nec incerto aſſentientis:* qâ ratione & ἀπερισπάστως dicitur. Qanqam ſtrictiùs pavlò qandoqe

doque τὸ περιπίπτειν usurpâsse videntur Stoici, qi referente Plutarcho *de Stoic. contradict. c.* 49. τοὺς περισπευδόμους τῇ ἑτέρᾳ καὶ μὴ ἐπεχοντας, ἁμαρτάνειν λέγουσι· ἂν μὲν ἀδήλοις εἰκῇ, περιπίπτοντας· ἂν δὲ φανεροῖς, φαυλιζομένους· ἂν δὲ κοινῶς ἀκαταλήπτοις, δοξάζοντας. ubi rectè Petr. Valentianus *in Academic.* περιπίπτοντας reponit, pro eo quod περιστέλλοντας vitiosè legitur. emendationem adfirmo ex ipsius Chrysippi ἐν τῷ περὶ τοῦ Διὸς verbis, à Plut. *ibid. c.* 9. repræsentatis; qibus inter τὰ καθ' ἑαυτὰς ἔργα recenset ista, ἀνδρείως τὸν θάνατον ὑπομένειν, καὶ ἐγκρατῶς ἀναμένειν δυσθανατοῦσης ὑγιοῦς, καὶ ἀπερισπάστως ἀκοῦσαι τῶν τὰ τέλεα τέσσαρα μὴ εἰδότων τελέως. qo loco tamen liberiùs laxiúsque usurpari video τὸ ἀπερίπλοτον. Et disertiùs etiam in Stoicorum placitis à Stobæo coacervatis, *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. ubi τὸ περιπίπτειν exponitur, περὶ καλαλήψεως συγκαταθέσεις. Et in eundem sensum Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 1. Τίς θέλει ζῆν ἐξαπατώμενος καὶ περιπίπτων; qi locus Volphio negotium sine causa facessit. Fallitur ergò Budæus, (& Budæum secutus Stephanus) cùm ἀπερισπασίαν legit apud Laërtium, (tanqam sit à περισπάω, qod *impingere* significet) & ad *lapsum* in vitæ actionibus refert. Neqe enim τὸ περισπάτειν eo sensu usurpati exemplum ullum exhibetur. Stoicósqe palam est, tria ista, τὸ ἀπερίπλωτον, τὸ ἀδιάπλωτον, τὸ ἀπροσπάθειαν, ità solitos distingvere, ut τὸ ἀπερίπλωτον, ad ὑπόληψιν, sive *opinionem*, τὸ ἀδιάπλωτον, ad πεῖσιν, sive *actionem*, τὸ ἀπροσπάθειαν, ad πάθος, sive *perpessionem* referrent; dum *sapientem*, nec *falli*, nec *labi*, nec *lædi* posse contendebant. Videatur Stobæus *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 3. § 3, & 8. Marcus autem τὸ εὐεξαπάτητον καὶ περιπλωτικὸν καὶ μεταπλωτικὸν conjunxit. *l.* 11. § 9. Epictetus verò *l.* 2. *c.* 8. ista φιλοσόφῳ μὲν ἔργῳ facit, ὄρεξιν ἀναπόδαστον, ἔκκλισιν ἀπροσπάθειαν, ὁρμὴν κατήκουσαν, προθεσιν ἐπιμελῆ, συγκαθέσεις ἀπερίπλωτον. Idémqe *l.* 1, *c.* 4. hominis opus constituit in tribus hisce; ἐν ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει, ἵν' ἀναπόδακτος ᾖ· ἐν ὁρμαῖς καὶ ἀφορμαῖς, ἵν' ἀναμάρτητος· ἐν προθέσει καὶ ἐποχῇ, ἵν' ἀνεξαπάτητος.

Τὸν πρὸς ἀνθρώπους οἰκειωσιν] Vide *supr.* § 4.

Τὸν τοῖς θεοῖς ἀκολουθίαν] Vide *l.* 7. § 31, 67.

§ 10. Πάντα ἐν ῥίψαι] Vide *l.* 2. §. 7. Senec. *epist.* 17. *Projice omnia ista, si sapis, imò ut sapias; & ad bonam mentem magno cursu ac totis viribus, tende. Si qid est, qo teneris, aut expedi, aut incide.* Et *epist.* 5. *Qòd pertinaciter studes, & omnibus omissis hoc unum agis, ut te qotidie meliorem facias, probo & gaudeo; nec tantùm hortor ut perseveres, sed etiam rogo.* Et *epist.* 72. *Non cùm vacaveris, philosophandum est: omnia alia negligenda, ut huic assideamus. ——resistendum est occupationibus: nec explicandæ, sed submovendæ sunt. tempus qidem nullum est parùm idoneum studio salutari.* Et *epist.* 88. *Magna & spatiosa res est sapientia: vacuo illi loco opus est. ——Non dabit se in has angustias virtus. laxum spatium res magna desiderat. expellantur omnia: totum pectus illi vacet. ——ut habere possit liberum hospitium, supervacua ex animo tollenda sunt.*

Μόνον ζῇ ἕκαστος τὸ παρὸν τοῦτο τὸ ἀκαριαῖον] Vide *l.* 2. § 14, 17. & *l.* 12. § 3. Apud Ælianum *l.* 14. *c.* 6. Aristippus: Μόνον ἡμέτερον εἶναι τὸ παρὸν, μήτε τὸ φθάνον, μήτε τὸ προσδοκώμενον. τὸ μὲν γὰρ ἀπολωλέναι· τὸ δὲ ἄδηλον εἶναι, εἴτε ἔσται. Plut. *de commun. notion. c.* 37. Οὐκ ἔστι νῦν τὸ παρωχημένον καὶ οὐδέπω νῦν τὸ μέλλον. *Qod præterit, non est: qod futurum est, nondum est.* Avgustin. *Confess. l.* 11. *c.* 14. & *in Psal.* 38. Senec. *de brev. vit. c.* 10. *In tria tempora vita dividitur; qod est, qod fuit, & qod futurum est. ex his, qod agimus breve est; qod acturi sumus, dubium; qod egimus, certum. ——*Siqidem *singuli tantùm dies, & hi per momenta præsentes sunt.* Et mox: *Præsens tempus brevissimum est; adeò qidem, ut qibusdam nullum videatur. in cursu enim semper est; fluit, & præcipitatur. antè desinit esse qàm venit. nec magìs moram patitur, qàm mundus, aut sidera, qorum irreqieta semper agitatio; nunqam in eodem vestigio manet. solum igitur ad occupatos præsens pertinet tempus; qod tam breve est, ut arripi non possit; & idipsum illis, districtis in multa, subducitur.* Censorin. *de die natal. c.* 15. *Ævum est immensum, sine origine, sine fine, nec ad qemqam magìs hominem qàm ad alterum pertinet. hoc in tria dividitur tempora, præteritum, præsens, futurum: ex qibus præteritum initio caret, exitu futurum: præsens autem, qod medium est, adeò exiguum & incomprehensibile est, ut nullam recipiat longitudinem, neqe aliud esse videatur, qàm transacti futuriqe conjunctio; adeò porrò instabile, ut ibidem sit nunqam; & qicqid transcurrit, à futuro decerpit, apponitqe præterito.*

Ἐν ἀδήλῳ] Solomon *Eccles. c.* 10. *v.* 14. & *c.* 11. *v.* 2. *Eqis novit qid futurum sit?* Anacreon. *Carm.* 24.

Χρόνον ἔγνων, ὃν παρῆλθον·
Οὐ δ' ἔχω δραμεῖν, οὐ οἶδα.

Pittacus apud Laërt. Τί ἀφανές; τὸ μέλλον. Isocr. *ad Demonic.* τὸ μέλλον ἀόρατον. Plut. *adverss. Colot.* Ἄδηλον τὸ μέλλον. Seneca *ad Mart. c.* 23. *Omne futurum incertum est.* Pindar. *Olymp. Od.* 12.

Σύμβολον δ' ἔπι ὀπιχθονίων
Πιστὸν, ἀμφὶ πράξιος ἐσ-
-σομένας ἔυρε θεόθεν.

Horat. *Carm. l.* 3. *od.* 29.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus.

Μικρὸν μὲν ἕν ὁ ζῇ ἕκαστος] *Parvum* & concisum est admodum, hac ratione, *qod vivimus*; qia ad momenti τὸ ἀκαρὲς atqe *insecabile* restringitur. Verùm cæteroqi etiam havd longa avt diuturna esse vita

vita poteſt, etiamſi ortu obitúque, tanqam cancellis ſeptísque qibuſdam, eam definiamus, & ab illo ad iſtum pertingentem conſideremus. Vide *l.* 4. § 26. & *l.* 11. § 16. *conſiderat.* 6.

Μικρὸν ἢ τὸ τῆς γῆς γωνίδιον, ὅπου ζῇ] Ità *l.* 6. § 36. Ἡ Ἀσία, ἡ Εὐρώπη γωνίαι τοῦ κόσμου. Et *l.* 8. § 21. καὶ ἐν γωνίᾳ τούτῳ τοῦ κλίματος. & *l.* 12. § 32. ἐν πόσῳ βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἕρπεις.

Μικρὸν ἢ ἡ μικρὰ ὑστεροφημία] διὰ τὸ πάχος τῆς πάντων λήθης. *l.* 4. § 3. βραχύβιον γὰρ καὶ ὁ ἐπαινῶν καὶ ὁ ἐπαινούμενος, καὶ ὁ μνημονεύων, καὶ ὁ μνημονευόμενος. *l.* 8. § 21. Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 3. 19. & *l.* 7. § 6. Cicer. *de repub. l.* 6. in *Somn. Scip. Ipſi autem, qi de vobis loquuntur, qàm diu loquentur? qinetiam ſi cupiat proles illa futurorum hominum deinceps laudes uniuſcujusque noſtrûm à patribus acceptas poſteris prodere, tamen propter cluviones exuſtionésque terrarum, qas accidere tempore certo neceſſe eſt, non modò non æternam, ſed nè diuturnam qidem gloriam aſſeqi poſſumus.* Et mox: *Sed loqentur de te. Sermo autem omnis iſte, & anguſtiis cingitur iis regionum, qas vides, nec unqam de ullo perennis fuit; & obruitur hominum interitu, & oblivione poſteritatis extinguitur.*

§ 11. Τοῖς ἢ εἰρημένοις παρεσήμασι.] Xyl. *præceptis.* ac ſi παραλήμμασι, παρακελεύσμασι, vel παραινέμασι legiſſet. M. Caſ. *auxiliis.* eſtque reverâ παείσας *aſtare, adeſſe, auxiliari.* itaque qanqam παρέσημα hoc ſenſu nuſqam occurrat, fieri poteſt tamen, ut Marcus eo iſtîc uſurpaverit. ut παρασήματα hîc dixerit, qæ *infrà* βοηθήματα *l.* 4. § 50. qia τὸ παείσασθαι eſt βοηθεῖν. poteſt forſitan & *documentis* reddi. nam παρέσασιν, qod ejuſdem eſt originis, etiam pro *documento* ſumi qandoqe docet Budæus.

Γυμνὸν] Vide *ſupr. l.* 2. § 12. & *l.* 9. § 34.

Διῃρημένους] Vide *l.* 4. § 21.

Οὐδὲν γὰρ ὕτω μεγαλοφροσύνης πιπτικὸν] Idem *l.* 10. § 11. Vide Caſavb. *ad Perſ. Sat.* 3. *v.* 72.

Ὁδῷ καὶ ἀληθείᾳ] Vide *ad l.* 1. § 9.

Πολίτῃ ὄντα πόλεως τῆς ἀνωτάτης] Vide *ad l.* 2. § 16. & *ad l.* 4. § 3. & 23. & *l.* 6. § 44. In eundem ſenſum Epictetus *diſſert. l.* 2. *c.* 10. Πολίτης εἶ τοῦ κόσμου, καὶ μέρος αὐτοῦ. *Mundi civis, ejuſdémqe pars es.* Idémqe *l.* 1. *c.* 9. Τί ἄλλο ὑπολείπεται τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τὸ τοῦ Σωκράτους, μηδέποτε φῆσαι πρὸς τὸν πυνθάμενον, ποδαπός ἐστιν, εἰπεῖν, ὅτι Ἀθηναῖος ἢ Κορίνθιος, ἀλλ' ὅτι Κόσμιος; Qod Cicer. *Tuſcul. l.* 5. *Socrates cùm rogaretur, cujatem ſe eſſe diceret, Mundanum,* inqit. *totius enim mundi ſe incolam & civem arbitrabatur.* Et *de finib. l.* 4. ex Stoicorum ſententia: *Mundum hunc omnem, oppidum eſſe noſtrum. ut Cicceiis qi habitet, hunc omnem mundum ſuum municipium eſſe exiſtimet.* Diogenes pariter apud Laërt. *l.* 6. interrogatus unde eſſet, reſpondit Κοσμοπολίτης. de qo Epictet. *lib.* 3. *c.* 24. Πᾶσα γῆ παγὶς ἦν ἐκείνῳ· ἐξαίρετος ἢ ἀθηνία. Et Baſilius Cæſar *epiſt.* 41: ad Maximum Philoſophum, Σὺ ἢ πολίτευμα σεαυτὸν τῆς οἰκουμένης ἐποίησας. *Tu te mundi totius civem effeciſti.* Senec. *epiſt.* 68. *Sapienti rempub. ipſo dignam dedimus,* id eſt, *mundum.* Verùm ſint illi *mundani,* ſive *mundi cives.* hoc nos illis Chriſtiani libenter concedimus. At nos potiùs, qi *è mundo* nos eſſe diffitemur, Joan. *c.* 15. *v.* 19. & *c.* 17. *v.* 16. Sumus reverâ, qod Marcus iſtîc, τῆς πόλεως ἡμῶν ἢ ἀνωτάτης πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς. ut Paulus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20. *Municipium noſtrum in cœlis eſt.* Siqidem, ut Tatianus Aſſyrius *adv. Græc. c.* 33. κόσμε μὲν ἢ κατασκευὴ, κόσμ. τὸ ἢ ἐν αὐτῷ πολίτευμα, φαῦλον. Nobisqe, qod Seneca *epiſt.* 102. *Patria eſt, qodcunqe ſuprema & univerſa circuitu ſuo cingit.* ut verè liceat nobis Luciani illud in *Hermot.* uſurpare; Ὁρᾷς ὡς ἢ μάτλω, ἢδὲ ὦδε μικρῶν κάμνομεν, πολίτευμα ὑπερθυμοῦντες γλυκὺ ὅπως κλῆσις καὶ εὐδόκιμον πόλεως. liceat cum Anaxagora (Laërtio *l.* 2. referente) digito in cœlum intendentes dicere, Αὕτη παγὶς. *iſta nobis eſt patria, civitas iſta.* Siqidem Chriſtiani qiqe genuini ſunt ἐραγνοπολίτευτοι, ut Iſidorus Peluſ. *l.* 2. *epiſt.* 251. *cives* nimirum, τῆς ἄνω καὶ ἐπουρανίου Ἱερουσαλήμ, *ſupernæ cœleſtísqe illius Hieruſalemi, qæ eſt fidelium ſanctorúmqe univerſorum metropolis:* ut Apoſtolus *ad Galat. c.* 4. *v.* 26. & *ad Hebr. c.* 12. *v.* 22. ἐραγνοπόλεως nomine dignior longè, qàm Marci, qâ Antoninus, ut ipſe loqitur, *patria;* qam eo nomine inſignire Athenæo viſum eſt, *dipnoſoph. l.* 1. Rectè Philo *de agricult.* Πεφοικέναι, ὃ κατοικεῖν ἤλθομεν. τῷ γὰρ ὄντι πᾶσα ψυχὴ Σοφῶ, παγίδα μὲν ἐραγνον, γαῖαν ἢ ξένην ἔλαχε. Itaque cò reverturtur, ubi hinc recedunt, παγίδα μὲν τὸν ἐράγνιον χῶρον, ἐν ᾧ πολιτεύοντο, ξένον δὲ τὸν ἀείγειον, ἐν ᾧ παρῴκησαν, νομίζουσι. Idem *de lingu. confus.* Clemens denique *Strom. l.* 4. *extremo:* Λέγουσι γὰρ καὶ οἱ Στωϊκοὶ, τὸν μὲν ἐραγνον κυρίως πόλιν· τὰς ἢ ὑπὸ γῆς ἐνταῦθα κειμένας πόλεις· λέγεσθαι μὲν γὰρ, οὐκ εἶναι δέ. ἀσκαῖον γὰρ ἢ πόλις, καὶ ὁ δῆμος ἀσεῖόν τι σύγκριμα καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ὑπὸ νόμου διοικουμένων.

Τί ἐστι,—τὸ τοῦ φαντασίαν μοι νῦν ποιῆσαι] *Quid eſt, qod modò cogitationem animo meo attulit.* Xyl. *qid eſt, in qo defixa eſt nunc phantaſia mea.* Caſ. malim, *qid ſit, qod phantaſiam meam afficit impreſſionarium.* ut & ſententia continuetur, ad συγκατβάλλειν reſpiciens: & τὸ ποιῆσαι à ποιέω, non à ποιέω ducatur. Vide Aphrodiſſ. *ſupr. ad* § 1. & Marc. *l.* 12. § 18. qanqam & φαντασίαν ποιεῖν etiam dicitur. Nemeſian. *de nat. hom. c.* 6. Ex Stoicorum ſententia; φαντασίαν μὲν λέγοντες τὸ πάθος τῆς ψυχῆς, τὸ ἐνδεικνύμενον αὐτό τε, καὶ τὸ ποιητικὸν

πρόνοιας φαύλας. ὡς γὰρ ἐν τοῖς ἀδηπτείοις ἐγγίνεται πάθος, ὅταν ἀλόγιστα· ὅτω καὶ ἐν τῇ ψυχῇ, ὅταν ἐννοήσῃ· εἰκόνα γὰρ ἐν ἑαυτῇ δέχεται τὸ νοητὸν φαῦλον ἢ, τὸ προπικὸς τῷ φαντασίαν αὐδητήν. Utrovis modo ſumpſeris, eódem recidet.

Αὐταρκείας] *ex qa tetus ex me aptus ſum.* Xyl. Sed hoc laxum nimis; qum de virtute aliqa peculiari agatur. *Contentatione.* Caſ. ego, *frugalitate.* ità Polybius uſurpavit, Budæo referente; Ἄξιος ὁ ἀνὴρ ἐπαινεῖσθαί τε καὶ θαυμάζεσθαι, μάλιστα δὲ τῆς αὐταρκείας τοῦ βίου. *frugalitatis nomine cum primis.*

Τοῦτο μὲν παρὰ θεοῦ ἥκει] Ità *l.* 2. § 3. πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ. Vide & *l.* 8. § 20. & *l.* 9. § 1. & *l.* 10. § 1. Ἀπὸ θείας αἰτίας συμβαίνει πᾶσι πάντα. Idem *l.* 8. § 23. Exagitat Stoicos paſſim Plutarchus in libris *de Stoicis contradictionibus*, & *de communibus notitiis*; qòd etiam mala humana, bella, cædes, peſtes, & conſimilia (qæ illi tamen malorum loco non habebant) Deo adſcriberent, & divinitus contingere aſſererent. Verùm Stoicis hac in parte ſuffragium contribuit ſuum codex ſacer havd ſemel. Apud Eſaiam *c.* 45. *v.* 7. Deus ipſe: *Ego ſum, qi & lucem produco, & tenebras obduco; qi ſtatuo pacem, malúmqe creo. Ego Jova iſta omnia facio.* Jeremias, Thren. *c.* 3. *v.* 37, 38. *Ecqo dicente exiſtit qicqam, niſi Dominus id præceperit? Ex ore altiſſimi annon prodit, tam malum qodqe qàm & bonum?* Amos. *c.* 3. *v.* 6. *An erit malum in civitate, qod Jova non effecerit?* Itaqe ſicut de *bono* Pſalter, *A Domino factum eſt iſtud, Pſal.* 118. *v.* 23. Ità de *malo* pariter Vates: *A Domino extitit iſtud.* Hiſtoriæ Regum *l.* 3. *c.* 12. *v.* 24. Job ſanctus, tam prædonum manu abacto pecore, qàm & gregibus igne cœlitùs miſſo abſumptis, liberisqe ædium ruinâ turbine impulſarum oppreſſis; *Dominus*, inqit, *dedit*; *Dominus abſtulit.* Jobi *c.* 1. *v.* 21. Uxoriqe per animi impotentiam, cùm ulcere fœdo jam oppletus in cinere voluturetur, minùs ſana conſilia ſuggerenti; *Scilicet bonum à Domino acceperimus; & non malum etiam laturi ſimus? Ibid. c.* 2. *v.* 10. Deniqe Rex pius à maledico rabula convitiis impetitus: *Iſte*, inqit, *maledixit, qia Dominus edixit.* Reg. *l.* 2. *c.* 16. *v.* 12. Itaqe *Obmutueram*, ait, *ſilentiúmqe mihi indixeram, qia tu, Domine, illud feceras. Pſal.* 39. *v.* 9. Nec refragantur exteri. Homer. *Od. δ'. v.* 237.

Ζεὺς ἀγαθόν τε κακόν τε δίδοῖ.—
Ipſe bonúmqe malúmqe Jovis dat.—

Idémqe *Odyſſ. θ'. v.* 63.

—δίδιε δ' ἀγαθόν τε κακόν τε.
—*dabat ipſe bonúmqe malúmqe.*

& *Iliad. ο'. v.* 109.

Τῷ ἔχεθ', ὅππι κεν ὔμμι κακὸν πέμπτιμον ἐκήσῃ
Ἢ ἀγαθόν.—

Ità ſiquidem legit Chryſippus, ſecus qàm nunc habetur, à Plutarcho *de Stoic. contradict. cap.* 47. adductus.

Ipſe malum godcunqe bonúmve immiſerit ulli,
Acceptum huic fertur.—

Sophocl. *Ajace Lorar.*

Ξυὶ τῷ θεῷ πᾶς κ' γελᾷ κἀδύρεθ'.
Qivis dolet, vel ridet, ut viſum Deo.

Idémqe *ibid.*

Ἐγὼ μὲν ἓν κ' ταῦτα κ' τἀπὸ τοῦδε ἀεὶ
Φάσκοιμ' ἂν ἀνθρώποισι μηχανᾶν θεός.
Ego hæc & alia qæ accidunt mortalibus
Venire cuncta nutu dixerim Deûm.

Vide Epict. *l.* 3. *c.* 24 *ad l.* 2. § 16.

Κατὰ σύλληξιν κ' τὴν συμμιγουσῶν σύγκλωσιν] Ità *l.* 2. ἐκ ἄνωθεν φύσεως κ' συγκλώσεως, *ſupr.* § 4. & *infr.* § 16. συγκλωθόμενα. Alluſit ad Parcarum (qæ & indè Καλακλῶθες Homero dictæ *Odyſſ. ν'. v.* 197.) ſtamina ducentium & fata intexentium figmentum poeticum. Ità & *l.* 4. § 21. συγκαθείμαρτό σοι κ' συνεκλώθετο. Et *l.* 5. § 8. συνεκλώθετο. & *l.* 8. § 20. συμμιγήσεται. Seneca pariter *epiſt.* 107. *Qare impigri atqe alacres excipiamus imperia; nec deſeramus hunc operis pulcerrimi curſum, cui qicqid patimur, intextum eſt.* Figmentum avtem de Parcis illud avtor libri *de mundo*, qi ſub Ariſtotelis nomine proſtat, *c.* 7. Sic explicat: Τρεῖς μὲν αἱ μοῖραι, κ' τοῦ χρόνου μεμερισμέναι· νῆμα μὲν ἀτράκλε, τὸ μὲν, ἐξειργασμένον· τὸ δὲ, μέλλον· τὸ δὲ, ἀπερεφόμενον. τεταγμένως δὲ, κ' μὲν τὸ γεγονὸς, μία τῶν μοιρῶν, ἄτροπος· ἐπὶ τὰ παρελθόντα πάντα ἀτρεπτα ἔζη. κ' ἡ τὸ μέλλον, λάχεσις· εἰς πάντα γὰρ ἡ κ' φύσιν μέλει λῆξις. κ' ἡ τὸ ἐνεστὼς, κλωθὼ, συμφαίνουσα τε κ' κλώθουσα ἑκάστῳ τὰ οἰκεῖα. ταῦτα ἡ πάντα ἔζη, ἔκ ἄλλο τι, πλὴν ὁ Θεός. qod & Platonem dicere. Sed & Chryſippus apud Theodoret. *therap. l.* 6. Τῶν μὲν προηγουμένων, προηγασμένων ἐστὶ κ' συντελεσμένων ἀοίκητον· τῶν δὲ Εἱμαρμένων, εἱρομένων πάλαι, εἴτ' ἐξ ἀνθρώπων βουλήσεως, εἴτε κ' ἐξ ὅλης ἀνθρωπίνης αἰτίας· τὰς δὲ Μοίρας ὀνομάζω, ὑπὸ τῶν μεμελῶσθαι κ' καλλανεμμῶσθαί τινα ἡμῖν ἑκάστῳ· τὸν δὲ ἀειθαλῆ σὺν Μοιρῶν, τοῦ τρεῖς χρόνους παραδηλῶν, ὃν ὅλις κυκλεῖται τὰ πάντα, κ' δι' ὧν ἐπιτελεῖται· κ' Λάχεσιν μὲν κεκλῆσθαι, παρὰ τὸ λαγχάνειν ἑκάστῳ τὸ προσῳκειωμένον. Ἄτροπον δὲ, κ' τὸ ἀτρεπτον κ' ἀμεταθετον τῶν μεσισμῶν. Κλωθὼ δὲ, παρὰ τὸ συνκλώθεσθαι κ' συνειρεσθαι τὰ πάντα.

Σωτάξιν τε κ' τύχαι] Vide *ad l.* 1. § 17. *extremum. & l.* 7. § 31.

Συμφύλαι κ' συγγενεῖς] Vide *ſupr.* § 4.

Ἀγνοοῦντων] *ſuprà l.* 2. § 1.

Ἐγὼ δὲ κ' ἀγνοῶ] *Ibid.*

Χρῶμαι αὐτῷ] Marci dictum in hanc eandem ſententiam laudat Svidas in Marco. Ποιῆσαι μέν τινι ἀνθρώπων ὁπόσα βούλεται ἔχειν, ἀδύνατόν ἐστι· τοῖς δὲ δι' ἕστι προσήκει, ἐς ὅ, τι ἂν τις αὐτῷ τῷ κοινῷ χρήσιμον ᾖ, χρῆσθαι. Εὐ-

Ἐωιως] D. Junius mavult ἐυμθρῶς. Sicut *supr.* § 4. πάνλα ἁπλᾶ καὶ ἐυμθῆ. & *infr.* § 12. ἐυμενῶς. qibus addas licet, *l.* 6. § 45. ἐυμθῆ. Verùm nihil obstat, qo minùs ἔυνως istic retineatur. sicut *l.* 9, § 26. Ἐωιοεῖν μθύτοι αὐτοῖς δεῖ. etiamsi enim Phrynichus in *Atticismis*, ἐωιως ἔχειν dici vetet, ἐυμενῶς loco illius usurpari jubeat; non est tamen Marcus noster elegantiarum istiusmodi curiosus.

Κατ' ἀξίαν] Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 23. Ἀνὰ τὴν ἀξίαν ἐκάστῳ ἀποδίδωσιν. Vide *l.* 4. § 32. & *l.* 8 § 29, 43. Τῷ καλῷ, hoc est, *honesto*, sive *virtuti*, qod in solio majestatis collocabant, utpote qod *summum*, imò *solum*, *bonum* censebant, μεγίστην ἀξίαν, i. e. *maximam dignitatem*, sive, ut Stoicè loqamur, *æstimationem* tribuebant Stoici. Cætera omnia, etiamsi pro *adiaphoris* rebúsq; *mediis* ducerent, utpote qæ verè boni partem nullam obtinerent, qædam tamen ex eis in pretio atqe æstimatione aliqâ habebant, qæ ideò προηγμένα, vocabulo à Zenone excogitato, i. e. *producta*, ut Seneca *ep.* 74. *promota* sive *præposita*, ut Cicero *de finib. l.* 3. nuncupabant. Ideo avtem istis ἀξίαν πνὰ, i.e. *æstimationem pretiúmqe* aliqod tribuebant, ut Laërt *l.* 2. διὰ τὸ μέσων πνὰ δυνάμιν ἢ χρείαν ἔχειν, συμβαλλομένων πρὸς τὴν κατὰ φύσιν βίον. i.e. *qia mediam qandã vim usúmve haberent, ad vitam secundùm naturam agendam conducentem.* Ex istis rursus, Τὰ μὲν ἔχειν πολλὴν ἀξίαν, τὰ δὲ βραχεῖαν, *alia majoris æstimanda, alia minoris* censebant; ut Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 6. Et Seneca *epist.* 82. *Est & horum, qæ media appellamus, grande discrimen.* Atqe hoc est, qod Marcus, tum istic, tum alibi, τὸ κατ' ἀξίαν in rerum usu obsevandum inculcat. Illud interim obsevatu non indignum, Stoicos, cùm in vocabulorum usu, usqe ad ineptias etiam, non minutias tantùm, superstitiosi exisserent, sicut *promota* sive *proposita* illa, λημμὰ μὲν, ἀλλ' οὐκ αἱρετὰ, οἰκεῖα, ἀλλ' οὐκ ἀγαθά, χρήσιμα μέν, ἀλλ' οὐκ ὠφέλιμα, dici sanxerunt; qod ridet Plut. *de commun. notit. c.* 17. ità τὴν ἀξίαν, ubi de *adiaphoris* usurpatur, noluisse reddi, *dignitatem*, sed *æstimationem*; qâ voce usus est Cicero *de finib. l.* 3. vel *pretium*; qâ usus est Seneca *de vita beat. c.* 22. *Pretium qidem*, inqit, *aliqod erit; certè dignitas non erit.*

Συστέλλομαι] *Conjecturam facio.* Xyl. malim, *rationem habeo.* Vide Τὸ συγκεκλεῖσθαι, *l.* 1. § 9.

§ 12. Τὸ παρὸν] Vide *ad lib.* 6. § 2. Flacc. *carm. l.* 3. *od.* 29.

—*qod adest memento*
Componere æqus,—

Ἑπόμενον τῷ ὀρθῷ λόγῳ] Ità *l.* 10. § 12. Τῷ λόγῳ τῷ κοινῷ ἑπόμενον. Et *l.* 12. § 31. ἕπεσθαι τῷ λόγῳ καὶ τῷ θεῷ.

Καὶ μηδὲν παρεμπόρευμα] *Nege prater istud qod proposueris tibi, accessorium aliqid vel captaveris vel admiseris.* deesse videtur verbum aliqod, πιεῖν puta, vel ὀπτήσασθαι. Est avtem τὸ παρεμπόρευμα vox à re mercatoria tralata: significátqe propriè *negotiationem aliqam ei, qæ primariò instituitur, accedentem, vel incidentem etiam*; & ex consequenti, *lucrum è negotiatione istiusmodi acquisitum*; ut Budæus interpretatur. cui debemus qæ sequntur, ex Basil. *epist.* 73. de adversariis suis. Ἐμπορικὸν βίον μελαγχολῶμεν, παρεμπόρευμα ποιῆσαι τῷ ἡμετέραν διαβολήν. *Vitam mercatoriam sive nundinariam exercentes, negotiationi suæ isti accessoriam faciunt vestri obtrectationem.* Et ex Lucian. *de hist. conscrib.* Οἶμαί σε ἐν ὑπαθρείᾳ χαίειν μοι βαλόμενον, τὸ μόνον ποιητὴν ἀγαθὸν εἶναι τὸν Ὅμηρον, τῷ δώρῳ παρεμπόρευμα πεποιῆσθαι τὸν Δημοσθένην. *Videris mihi, cùm hoc unum proposuisses, ut ostenderes mihi Homerum bonum esse poetam, dono muneríve promisso accessorii, sive mantissæ, loco adjecisse Demosthenem.* qibus adjicias licet illud Clementis Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 10. qi de exercitiis agens; ubi dixerat, ἄλλοις ὁ παιδαγωγὸς εὐλάβειαν, ἀγερώχοις δὲ βασανίζουσιν, ἢ εἰς ἄσκησιν καπῆσαι. adjecit, εἰ δὲ μὴ σκαπάνης ἄφαυστοι, ἢ μὴ ἀθλονῆς τοῦτο παρεμπόρευμα οἰκονομικὸν γυμνασίου γεωργικοῦ. *prater exercitii, qod intenditur, beneficium, etiam rei familiari emolumenti aliqid accedit obiter.* Cæterùm D. Junius, nihil deesse apud Marcum opinatur, pro nomine duntaxat participium substitui debere, ut sit μηδὲν παρεμπορευόμενον· qid si verbum reponamus, παρεμπορεύῃ? qia seqitur ἀλλὰ τηρῇς. Est avtem τὸ παρεμπορεύεσθαι, qod Gregor. Naz. *orat. in Basil.* de Savle agens, qi dum asinos investigat in diadema incidit, τὸ πάρεργον, sive τὸ παρὰ τὸ ἔργον ἐμπορεύεσθαι dixit. Βασιλείαν εὗρατο μεῖζον τοῦ ἔργου τὸ πάρεργον ἐμπορευσάμενον. De sensu constat, qi idem futurus est, qocunqe ex dictis modo legerimus. Qod Marcus voluit, optimè expressit Clemens *Strom. l.* 4. ubi de gnostico agens, Οὐ πειρασόμεθα, inqit, εἴ τι λυσιτελὲς ἐξωθεν ἕπεται κέρδος ἢ ὑπόλασις αὐτῷ· ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ὄντως ὄντος ἐραστὴς ἐλκόμενον, καὶ πρὸς τὸ δέον ἀγόμενος, θεοσεβεῖ, ὅθεν καὶ εἰ καθ' ὑπόθεσιν ἐξουσίαν λάβοι παρὰ τοῦ θεοῦ περάσειεν τὰ ἀπαγορευόμενα, ἀπιμώρητός τε ὢν καὶ εἰ μισθὸν τὰ μακάρων ἀγαθὰ λήψεσθαι ἐπὶ ταῖς δὲ ἐπαγγελίαις παροξυνόμενος· ἀλλ' εἰ καὶ λήσεσθαι τὸν θεὸν ἐφ' οἷς πράττει, πεισθείη· ὅμως ἀδωσίλογον παρέξαι τι παρὰ τὸν λόγον τὸν ὀρθὸν ἐθελήσοι πατ' ἄν τὸ ὄντως καλὸν καὶ αἱρετὸν ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ ταύτην ἀγαπητὴν εἶναι ἅπασι ἑλόμενος. Vide *l.* 1. § 16. & *l.* 9. § 39.

Τὸν ἑαυτοῦ δαίμονα] Idem *infrà* § 16. Vide ad *l.* 2. § 14.

Καθαρὸν ἑστῶτα] Clemens *Strom. l.* 4. Εὐγενῆ καὶκεῖνο εἴρηται, Ἴδιον μὴ λυπρὸν, ἀλλὰ νοῦν καθαρόν. ἁγνεία γὰρ, οἶμαι, τελεία, ἡ μήτε νῶν καὶ μήτ' ἔργων καὶ μήτ' ἐνθυμημάτων, πρὸς ᾧ, καὶ μήτε λόγων εἰλικρίνεια, καὶ τελειότης, ἣ κατὰ τὸ ὑπόπτιον

ἀναμαρτησία. ἐστιν hæc revera καθαρότης ἐξωθεν, ut cum Marco loqamur, qam depingit Clemens. Cæterùm cùm ista in carne constitutis sit ἀνέφικτος planè, ideo rectè subjungit, ἐκεῖνο δ', ὅτι μου, ἀνθρώπου πάθαρσις, μελέτη καθ' ἡμέραν καὶ βεβαία.

Ὡς εἰ μὴ ἤδη ἀποθνήσκοι] Vide *ad l.* 2. § 5; 11. Epictet. *Enchir. c.* 22. Ὁ θάνατος καὶ ἡ ὀφθαλμῶν ἔστω σοι καθ' ἡμέραν, καὶ οὐδὲν ἀνθρώπινον ταπεινὸν ἐνθυμηθήσῃ, οὔτε ἄγαν ἐπιθυμήσεις τινός. Senec. *ep.* 101. *Qi hoc modo se aptabit, cui vita sua qotidie fuit tota, securus est.* Flacc. *carm. l.* 3. *od.* 29.

——ille potens sui
Lætúsqe deget, cui licet in diem
Dixisse, Vixi.——

Ἐὰν τοῦτο σωώσῃς] *Ità si perseveres.* Xyl. at Casaub. *si huic*, genio nempe tuo, *adhæseris.* acsi τούτῳ σωώσῃς legeris. σωώσειν pro *hærere* vel *adhærere* Theophrasto usurpatum *de plant. l.* 4. *c.* 9. Φύεται δ' καὶ ἕτερον ἐν τοῖς ἕλεσι καὶ τοῖς λίμναις, ὃ οὐ σωώσεται τῇ γῇ. *In lacubus ac paludibus nascitur, sed terræ non adhæret.* Ὡσπερ τῆς ῥιζῶν, οὐ καθ' ὕδατος ἐχόντων, πῖξιν οὐκ ἔχουσαι. ut de plantis istiusmodi Gregor. Naz. σηλιτ. 1.

Μηδὲν προιδόμενον] Senec. idem *ep.* 12. *Ille beatissimus & securissimus est sui possessor, qi crastinum sine solicitudine expectat.* Et *epist.* 1. *Sic fiat, ut minus ex crastino pendeas, si hodierno manum injeceris.* Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Οὕτως οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο ὀπίσω πλέον ποιήσει, οὐδὲ τὸν χρόνον, ὡς προσθήσοντα αὐτῷ μεῖζον ἀγαθόν· ἀλλ' ἐν αὐταρκείᾳ τῷ παρόντι καὶ γεγονότι ἤδη μένει. ὁ δὲ ἀγωνιάσει, μὴ τὸν πλείονα χρόνον προιδόμενον.

Εὐζώσεις] Aristot. *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 8. Σωώσει δὲ πρὸς λόγῳ, καὶ τὸ εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν τὸν εὐδαίμονα· ἄλλως γὰρ εὐζωΐα τις εἴρηται, καὶ εὐπραξία. Et Alex. Aphrodiss. *de virtut. sufficient.* Τὸ εὖ ζῆν, καὶ τὸ εὖ βιῶν, καὶ τὴν εὐζωΐαν, εὐδαιμονίαν φασὶν εἶναι. Et mox; Λέγεται εὖ ζῆν ὁ προῳμένος ἀρετῆς, καὶ ζῶν κατ' ἀρετὴν καὶ ἀφάπτων τῶν ἐν τῷ πράττειν πάντα ἡ εὐζωΐα ἀνθρώπῳ. ——ἐν ταῖς χρησιμαῖς πρὸς ἐνεργειῶν καὶ πράξεων ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡ εὐζωΐα. Itaq; εὐζωΐαν, qod est nostri peculiare vocabulum, est *felicem esse*, sive *felicem degere*, qod in virtute prorsus situm Marcus hîc statuit, contrà qam Aphrod. qi concludit ibidem; ὅτι ἐν αὐτάρκειᾳ ἀρετὴ πρὸς εὐζωΐαν τε καὶ εὐδαιμονίαν.

Οὐδεὶς κωλύσει] Vide *supr. ad l.* 2. § 9.

§. 13. Ὡσπερ οἱ ἰατροὶ ἀεὶ τὰ ὄργανα καὶ σιδήρια πρόχειρα ἔχουσι] Solebant Stoici suos monere, ut eorum qæ in scholis didicissent summa capita sic memoriæ infigerent, ut illa semper ad manum haberent, & ad omnem occasionem eis uterentur. hæc sunt, qæ προχείρα βοηθήματα Epictetus appellat, neqe alio fine *Enchiridium* ab illo, an ab alio qodam ipsius sectatore Arriano dixerit: forsan, ut ex Simplicio videtur, est scriptum, qod & nomen testatur, *Manuale*: nam *Pugionem* qi reddidere, ab avtoris mente aberrârunt prorsus. Itaqe Marcus hîc medicos & chirurgos imitandos dicit: & ut illi parata semper artis suæ instrumenta habent; ità in promptu habenda dogmata: prout Casavb. *ad Pers. Sat.* 3. observavit. Eodem allusit Epictetus locis à Casavbono *ibidem* indicatis; *dissert. l.* 1. *c.* 27. Τὰς προλήψεις ἐναργεῖς καὶ ἑτοιμολόγους καὶ προχείρους ἔχειν δεῖ. Et *l.* 3. *c.* 10. Ἑκάστῃ δυνάμεως, ὅταν ἡ χρεία παρῇ, προχείρως αὐτὸ ἔχειν δεῖ· ἐν ἀείσῳ, τὸ περὶ ἀείσου· ἐν βαλανείῳ, τὰ τοῦ βαλανείου· ἐν τῇ κοίτῃ, τὰ περὶ τῆς κοίτης. Verùm, qod Bernardus olim conqestus est, *de consider. l.* 2. *Sic se habent plerumqe mortalium corda. qod scimus, cùm necesse non est, in necessitate nescimus.* Per moniti istius utiqe inadvertentiam atqe incuriam.

Οὕτω τὰ δόγματα σὺ ἕτοιμα ἔχε] indè ἑτοιμότητας vocat (*l.* 4. § 3.) hujusmodi præcepta ad usum semper parata. Apud Senecam *de benef. l.* 7. *c.* 1. Demetrius Cynicus; *Plus prodesse, si pauca præcepta sapientiæ teneas, sed illa in promptu tibi & in usu sint, qàm si multa qidem didiceris, sed illa non habeas ad manum.* Idémqe, *Hæc utrâqe manu tenere proficientem jubet, nec usqam dimittere, imò affigere & partem sui facere, cáqe qotidianâ meditatione produci, ut suâ sponte occurrant salutaria, & ubiqe ac statim desiderata præstò sint.* Et Seneca ipse *epist.* 94. *Subinde reducendus es in memoriam: non enim reposita præcepta esse debent, sed in promptu.* Et hæc *Caus. ibid.*

Παῦν καὶ τὸ μικρότατον] Monitum avro, non avrichalco tantùm, contrà, minimè charum, ut in minimis etiam ac leviffimis qibusqe, qatenus nimirum rei subjectæ fert ratio, tam divini, qàm & humani officii respectus habeatur. Idem prorsus, licèt aliis verbis, Apostolus ad *Corinth. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 31; 32. Εἴτε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ πάντα ποιεῖτε. ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ. Sed & Epictetus, à qo Marcus forsitan sumpserit, *dissert. lib.* 2. *c.* 19. Εἰς τὸν Θεὸν ἀφορῶντας, ἐν πάντι μικρῷ καὶ μεγάλῳ. R. Joses. in *Pirke Aboth. c.* 2. § 12.

גַּל־מַעֲשֶׂיךָ יְהִיוּ לְשֵׁם שָׁמָיִם

Fiant opera tua omnia ob nomen cæli, i. e. propter Deum cœli Dominum fiant.

Τῆς ἀμφοτέρων πρὸς ἄλληλα συνδέσεως] Res divinæ ac humanæ, cùm qoad theoriam, tum & qoad πρᾶξιν sunt invicem conjunctæ. Minuc. in *Octav.* *Ità cohærentia, connexa, concatenata sunt ista; ut nec Homo qid sit, unde sit, qare sit, hoc ipsum explorare & eruere, sine universitatis inqisitione possimus; & nisi divinitatis rationem diligenter excusserit, nescias humanitatis.* qod Calvin. *instit. l.* 1. *c.* 1. *Multis*

Multis vinculis inter se ità connexæ sint cognitio Dei & cognitio noſtri, ut utra alteram præcedat, & ex ſe pariat, non facilè ſit diſcernere. De praxi Joann. *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 21. *Hoc mandatum à Deo habemus, ut qi Deum dilexerit, etiam fratrem ſuum diligat.* qi & crebrò ab alterius horum dilectione vel poſita vel negata, ad alterius vel ſtatuendam vel tollendam concludit.

Οὔτε ἀνθρώπινόν τι ἄνευ τῆς ἐπὶ τὸ θεῖον συναφορᾶς] Hoc eſt, qod & noſtri jugiter inculcant, In Deo, & propter Deum, hominem eſſe diligendum.

§ 14. Μηκέτι πλανῶ] *Non erra amplius.* Xyl. & M. Caſ. forſan meliùs, *Nè evageris diutiùs:* ut ſit idem hîc πλανᾶσθαι, qod ἀπορρέμβεσθαι, *ſupr.* § 4. utrumvis ſenſum verba ferent.

Τὰ ὑπομνηματά σου.] Deo ipſe ſe gratias agnoſcit debere, qòd non iſtis diuturniùs aſſederit. *l.* 1. § 17.

Ἃς εἰς τὸ γῆρας σαυτῷ ἀπογράδευσο] Commentarios, inqis, componis, multâqe ex antiqis ávtoribus excerpta congeris, qæ in ſenectute ſcil. evolvere cogitas, & ad vitæ tuæ uſum accommodare, cùm vita ipſa interim defluat, ad cujus uſum iſta comparas. Hoc eſt qod Cato major diſciplinam Iſocraticam ſuggillans dicebat, γηρᾷν παρ' αὐτῷ τοῦ μαθήματος, ὡς ἐπὶ ἄλλα χρησιμεύοντα τῶν τέχνων, καὶ λόγους ἐρέσσοντας. Plut. in *Cat.* Pari ratione Hermotimum ſuum ludos facit Lucianus. Cùm enim philoſophorum ſcriptis evolvendis ſectísqe ac ſententiis diſcutiendis tot annos aſſignâſſet, ut octogenarius neceſſariò priùs fuerit futurus, qàm veritatis cognitionem certam, ſi qando tamen, aſſeqi poſſet. Καὶ τίς, inqit, ἐγγυητὴς ὅτι σοι, ὅτι βιώσῃ τοσαῦτα; ἔπειτα ἐς πόσον ἔτι ἡ λοιπὸν χρόνον ἀπολαύσῃς αὐτοῦ, γέρων ἤδη, καὶ παντὸς ἡδέος ἔξωρος ὤν, καὶ τὸν ἕτερον πόδα, φασὶν, ἐν τῇ σορῷ ἔχων; εἰ μή τις ἄλλον βίον προγυμνάζῃς σαυτὸν, ὡς ἐς ἐκεῖνον ἐλθὼν, ἄμεινον διαγόροις, εἰδὼς ὅν τινα χρὴ βίον.

Σπεῦδε ἵνα εἰς τὸ τέλος] Senec. *ep.* 27. *Non qidem ceſſatur adhuc, ſed non feſtinatur. multum reſtat operis, in qod ipſe neceſſe eſt vigiliam, ipſe laborem tuum impendas, ſi effici cupis.* vel ut Lipſius legit; *Non qidem ceſſaturo, ſed feſtinaturo multum reſtat operis.*

§ 15. Οὐκ ἴσασι] Ab his verbis interpretes novum paragraphum exorſi, ſic vertunt: *Neſciunt qàm multa ſignificet vocabulum furari, &c.* Eam lectionem ſeqi ſi libuerit, habeas D. Bootii explicationem: Dicit idiotas nihil rectè intelligere; neqs *furtum*, qod de pecuniis ſolùm aliísq; talibus avdiunt, cùm majus ac pejus ſit *furtum*, aliqem in errorem conjicere, atqe ità veritatem *furari*: neſciunt qid ſit *fercre, emere*, cùm iſta in vitæ ac corporis ſubſidium data, iſti in longè alios uſus, ad ſatisfaciendum voluptatibus ſuis, atqe ad procudendas divitias: neſciunt qid ſit *qieſcere*, cùm illi non aliam nôrint *qietem*, qàm ſi à nulla re extrinſecus incidente turbentur, cùm vera *qies* non alibi qàm in animo qærenda ſit, ubi in mediis qoqe negotiorum atqe periculorum fluctibus manet imperturbata: non intelligunt qid ſit, *facere qæ agenda ſunt*, utpote qi omnia ex propriis commodis atqe affectibus metiantur. has avtem res dicit illos non perſpicere, qia utut oculis bene valeant, è mente tamen laborant, ad qam harum rerum dignotio pertinet. Confer. cum *ſect.* 33. *l.* 10. Hæc ille. Fieri poteſt tamen ut interpunctione locus laboret, & periodi nota, poſt ἐξ ἕξεσιν, qod præceſſerat, tollenda ſit. Qod ſi admiſerimus, ſenſu continuato ſententia ſic concepta fuerit, ὡς ἕξεσιν ἐκ ἴσασι, ut τὸ ἴσασι illud, participium, non verbum ſit, & Marci mens exiſtat iſta: *Id qod faciendi poteſtas eſt etiam neſcientibus, qàm varia ſint vocabulorum iſtorum ſignificata.* qaſi diceret: Poſſunt ſibi ipſis ad bene vivendum ſuppetias ferre, etiam qi Grammaticas de vocum ſignificatis præceptiuncvlas, vel Dialecticas etiam de eiſdem argutiolas minùs callent. Vide *ad l.* 1. § 6, 7. 17. & *l.* 5. § 5. & *l.* 7. § 67. & *l.* 8. § 8. & Senec. *epiſt.* 45, 48, 49. qi & Idem *epiſt.* 88. *Grammaticus circa curam ſermonis verſatur; &, ſi latiùs evagari vult, circa hiſtorias; jam ut longiſſimè fines ſuos proferat, circa carmina. qid horum ad virtutem viam ſternit? ſyllabarum enarratio, & verborum diligentia, & fabularum memoria, & verſuum lex ac modificatio? qid ex his metum demit, cupiditatem eximit, libidinem frænat?* Et inter alia multa, *epiſt.* 45. *Qid mihi vocum ſimilitudines diſtinguis, qibus nemo unqam, niſi dum diſputat, captus eſt? res fallunt. iſtas diſcerne.* & *epiſt.* 48. *Hoc mihi ab iſtis ſubtilibus præcipi malo, qid amico præſtare debeam, qid homini, qàm qot modis Amicus dicatur, & Homo qàm multa ſignificet.* Hoc eſt diſertè, qod iſtîc Marcus, ſi hoc modo concinnare libuerit. Ego tamen re in medio relictâ, Syntaxin receptam ſecutus ſum.

Ἑτέρῳ τινὶ ὄψει] *mentis* ſcil. *oculo.* qem *ſuprà* retigit *l.* 2. § 13. & *infr. l.* 4. § 29. Vide & *l.* 10. § 26. & *l.* 11. § 12. De iſto Pſaltes, *Pſal.* 119. *v.* 18. *Aperias oculos meos.* Et Chriſtus Pavlo, *Act. c.* 26. *v.* 18. ἀνοῖξαι ὀφθαλμὰς αὐτῶν. Et Pavlus *ad Epheſ. c.* 1. *v.* 18. πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ὑμῶν. De Livio Druſo. Val. Max. *l.* 8. *c.* 7. *Senem illum natura, cæcum fortuna potuit facere: at neutra interpellare valuit, nè non animo & videret & vigeret.* Plato in *Symp.* Ἡ τοι τῆς διανοίας ὄψις ἄρχεται ὀξὺ βλέπειν, ὅταν ἡ τῶν ὀμμάτων τῆς ἀκμῆς λήγειν ὀπτρεφῆ. Et Theodoret. *therapevt. l.* 1. χρεία τοίνυν ἡμῖν καὶ νοερῶν ὀμμάτων, εἰς τὸ τῶν νοητῶν καθαίνοσιν. καὶ καθάρσεως δεόμεθα τῆς σώμασι ὀφθαλμοῖς εἰς τὸ θεωρεῖν τῶν ὁρατῶν, ὕσω δίκης χρήζομεν πίστεως, εἰς τὸ ἐποπτείαν τῶν θείων· μᾶλλον δὲ ὥσπερ

ἀδιάλυτος δέσεσι φασὶ ὑπολαμβάνειν τὰ ὄργανα, ἔστω δὲ καὶ οὗ ἡ νοῦς δέσεσι πίστεως ὑπολαμβάνεσθαι τὰ θεῖα, καὶ τῶν τοιούτων δέξασθαι φυλακῆς βεβαίων.

§ 16. Σῶμα, ψυχή, νοῦς] Eandem habes distributionem *supra l.* 2. § 2. & *infra l.* 12. § 3. Parilis distributio & in sacris literis reperitur, *ad Thess. epist. 1. c. 5. v. 23.* σῶμα, ψυχὴ, πνεῦμα, qi & νοῦς *Rom. c. 7. v. 25.*

Τυπώσεις φαντασικὰς] Ità *l* 5. § 35. τὰ αἰσθητικὰ ἀμυδρὰ καὶ ὑποτετυπωτα. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* ex Chrysipp. *de anim. l.* 12. Φαντασία ἐστὶ τύπωσις ἐν ψυχῇ. νοεῖται δὲ ἡ φαντασία, ἡ ἀπὸ ὑπάρχοντος κατὰ τὸ ὑπάρχον ἐναπομεμαγμένη καὶ ἐναποτετυπωμένη καὶ ἐναποσφραγισμένη. qi tamen monet, ἃ δεκτέον τῷ τύπωσιν, οἱονεὶ τύπον σφραγῖδος. ἐπεὶ δυνάμενοί τινες ἐστὶ πολλὰς τύπους κατὰ τὸ αὐτὸ σῶμα τὸ αὐτὸ σχηνοῦσι. Apud Eusebium *praepar. l* 11. *c.* 17. Numenius *de bono l.* 1. ex Zenonis sententia; Διαπεπλῶ δὲ αὐτῷ (τῷ ψυχῷ) ἔστι, ὅτι τυπώσεσθαί γε φασιν ὑπὸ τοῦ ὄντος καὶ ὑπαρχόντων διὰ τὸ αἰσθητικὸν, καὶ παραδεχομένης τὰς τυπώσεις. Apud Suidam autor incertus; ἡ φαντασία παρὰ τῆς αἰσθήσεως λαμβάνουσα τὴν αἴσθησιν τοῦ τύπου, ἐν ἑαυτῇ τοῦτον ἀναπλάττει. eandem νῦν παθητικὴν Aristoteli dictam; νῦν μὲν ὡς ἔνδον ἔχουσα τὸ γινωσκόν, καὶ οἱονεὶ περιβολὴ ὥσπερ ἐκεῖνο ὑπεβάλλουσα· παθητικὸν δὲ, διότι μὴ τύπων καὶ ἐκ ἀφομοιώσεως. Sextus Empir. *adv. Logic. lib.* 1. *c.* 2. de Stoicis agens: Φαντασία ἔν ἐστι καθ' αὐτὸν, τύπωσις ἐν ψυχῇ. qo tamen loco de modo rei sententias corundem discrepantes subjungit. Et Plut. adversus eosdem differens *de commun. notit. c.* 41. Φαντασία τις ἡ ἔννοιά ἐστι· φαντασία δὲ τύπωσις ἐν ψυχῇ· ψυχὴ δὲ φύσει ἀναδυομένης, ἣν τυπωθῆναι μὲν ἐκ ἐρῶσιν διὰ μανότητα, δεξαμένην δὲ τηρῆσαι τύπωσιν ἀδυνατον. ῥεῦμα γὰρ ἂν τι μᾶλλον ὕδατος φερομένου διανοηθείη σήμαλα καὶ τύπως καὶ εἴδη διαφυλάττειν, ἢ πνεῦμα φερόμενον ἐν τοῖς ἄτμοις καὶ ὑγρότησιν, ἑτέρῳ δὲ ἔξωθεν ἐνδελεχῶς καὶ ὀργῷ καὶ ἀλλοτρίῳ πνεύματι κυμαινόμενον. Philo in *allegor. l.* 1. Τὸ ζῷον τὸ μὲν ζῶσι ἅπασι φορέτον, φαντασίᾳ καὶ ὁρμῇ· ἡ μὲν ἐν φαντασίᾳ συνίστατο, κατὰ τὸν ἐκτὸς προϊόντος τύπους νοῦ δι' αἰσθήσεως· ἡ δὲ ὁρμὴ τὸ ἀδελφὸν τῆς φαντασίας κατὰ τὸν τοῦ νοῦ τοπικὸν δύναμιν, ἣν τινας δι' αἰσθήσεως ἄπλετα τὰ ὑποκείμενα καὶ πρὸς αὐτὰ χωρεῖ, γλιχόμενον ἐφιέσθαι καὶ συλλαβεῖν αὐτό. Idem *ibid.* Τὸ ἡγεμονικὸν ἡμῶν πανδεχὲς ἔστι, καὶ ἔοικε κηρῷ πάντας τοὺς τύπους καλούς τε καὶ αἰσχροὺς δεχομένῳ. Et paulò pòst. Ὥσπερ ἐν τῷ κηρῷ δυνάμει μὲν εἰσι πᾶσαι αἱ σφραγῖδες· ἐνδελεχείᾳ δὲ μόνη ἡ τετυπωμένη· ἅτε καὶ ἐν τῇ ψυχῇ κατὰ φύσιν ὑπαρχούσῃ, πάντες οἱ τύποι πρὸς ἐλέγχονται δυνάμει· ἀποτελέσματα δὲ κρατεῖ ὁ εἷς ὑπαρχθεὶς ἐν αὐτῷ, ἕως μὴ ἀπαλειφθῇ ὑφ' ἑτέρου ἐναργέστερον καὶ ἐνδήλως μᾶλλον ἐπιχαράξαντος· Idémque *de numin. immutab.* Φαντασία δέ ἐστι τύπωσις ἐν ψυχῇ, ἃ γὰρ εἰσήγαγον ἐκάστῃ τῶν αἰσθήσεων, ὥσπερ δακτύλιός τις ἢ σφραγὶς ἐναπεμάξατο τὸν οἰκεῖον χαρακτῆρα· κηρῷ δ' ἔοικεν ὁ νοῦς, τὸ ἐναπαγεῖον δεξάμενος ἄκρως παρ' ἑαυτῷ φυλάττει, μέχρις ἂν τὸν τύπον λεάνασα λήθη ἢ ἀντιπαγῶν μνήμης, ἀμυδρὸν ἐργάσηται, ἢ παντελῶς ἀφανίσῃ. Τὸ δὲ φανὲν καὶ τυπῶσαν, τότε μὲν οἰκείως, τότε δὲ καὶ ὡς ἑτέρως διέθηκε τῷ ψυχῷ. qæ Philonis verba, tanqam è *lib. de mundo* sumpta, H. Stephanus thesavro suo, memoriâ lapsus, inseruit, ubi frustrà qæras. Origen. *ad Celsi. l.* 1. Τί ἄτοπον, τὰ τυπωθέντα τῷ ἡγεμονικῷ ἐν οἱῳδήποτε, δυνάμει αὐτὰ τυπῶν καὶ ὑπομνηστὰ τοῦ χρήσιμον τῷ ἐν ᾧ τυπωθῆναι; Qin & Aristoteles ipse, *de memor. c.* 1. ubi qærit qomodo res, qum obsint ipsæ, memoriâ comprehendi possint. τὸ φάντασμα δεῖν ὅμοιον, ὥσπερ τύπος, ἢ γραφή πως. Et rursus: Δῆλον γὰρ ὅτι δεῖ νοήσαι τοιοῦτόν τὸ γινόμενον διὰ τῆς αἰσθήσεως ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ τῷ μορίῳ τοῦ σώματος τῷ ἔχοντι αὐτὸ, οἷ ζωγράφημά τι, τὸ πάθος, ἔ φαμεν τὸν ἕξιν εἶναι μνήμης. ἡ γὰρ γινομένη κίνησις ἐνσημαίνεται οἷόν τύπον τινὰ τοῦ αἰσθήματος, καθάπερ οἱ σφραγιζόμενοι τοῖς δακτυλίοις. διὸ καὶ τοῖς μὲν ἐν κινήσει πολλῇ διὰ τὸ πάθος ἢ δι' ἡλικίαν ἔσται, ἃ γίνεται μνήμη, καθάπερ ἂν εἰς ὕδωρ ῥέον ἐμπίπτοντος τοῦ κινήσεως καὶ τῆς σφραγίδος· τοῖς δὲ διὰ τὸ ψύχεσθαι, καθάπερ τὰ παλαιὰ τῶν οἰκοδομημάτων, καὶ διὰ σκληρότητα τοῦ δεχομένου τὸ πάθος, ἐκ ἐγγίνεται ὁ τύπος.

Καὶ τῶν βοσκημάτων] Aristot. *de anim. l.* 3. *c.* 3. τῶν ἀνείων ἄνευ ὑπάρχει πίστις· φαντασία δὲ πολλοῖς. Et mox: τῶν ἀνείων ἐνίοις φαντασία μὲν ὑπάρχει· λόγος δὲ ὀ. Indè apud Laërt. *l.* 7. ex Stoicorum mente distributio illa: Φαντασιῶν αἱ μὲν λογικαὶ, αἱ δὲ ἄλογοι. λογικαὶ μὲν, αἱ τῶν λογικῶν ζώων· ἄλογοι δὲ, αἱ τῶν ἀλόγων. illas νοήσεις dici, has nomine peculiari carere.

Νοερὰ πνεύματα] Vide *ad l.* 2. § 2. *l.* 7. § 3. & *l.* 12. § 19.

Καὶ τῶν ἀνδρογύνων] *Androgyni* etiam Ciceroni dicti, *de divinat. l.* 1. qi (ut Livius *l.* 27. loqitur) *ambiguo inter marem & fœminam sexu suni nati.* Xyland. vel potiùs, qi *utriusque naturæ*, ut Plin. *l.* 7. *c.* 2, & 3. sive *utriusque sexûs*, qi & *Hermaphroditi* dicti. Gell. *l.* 9. *c.* 4. Verùm *ambigui sexûs* havd abs re Livius; qia *in his sic uterque sexus apparet, ut ex qo potiùs debeant accipere nomen, incertum sit.* Avguſt. *de civit. Dei l.* 16. *c.* 8. Διφυεῖς καὶ ἀνδρογύνους appellat Philostratus in *Favorino.* De hyæna Clemens Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 10. Οὐκοῦν οὐδὲ τῶν ὕαιναν μεταβάλλειν τῶν φύσιν πεπαύσεσθαί ποτέ; οὐδὲ γὰρ αἰδοῖα ἔχει τὸ αὐτὸ ζῶον ἄμφω, ἄῤῥεν καὶ θήλεως, καθάπερ φασί τινες, ἑρμαφρόδιτος τερατολογοῦντες, καὶ τρίτῳ τούτων μεταξὺ θηλείας καὶ ἄῤῥενος, ἀνδρόγυνον καινοτομοῦντες·

νοτομῆντες φύσιν. Tales tamen extitiſſe havd pavcos gentium omnium hiſtoriæ teſtantur. Cæterùm aliâ ratione ἀνδρόγυνον ab initio conditum Adamum fingunt Talmudiſtæ Judaici. bicorporem enim planè, & à parte qidem anteriore marem, à poſteriore fœminam, utriſqe qaſi glutino qodam per dorſi ſpinam ſibi invicem commiſſis, fabulantur extitiſſe. id qod partim ex *Geneſ. c. 1. v. 27.* partim ex *Hymn. 139. v. 5.* non juxta rei veritatem ac Spiritûs ſancti mentem piè ſimplicitérqe enarratis, ſed miſerè detortis, ridiculéqe atqe irreligiosè habitis elicitum eunt. de qo commento videri poterunt Moſes Majmonides in *perplexorum edoctore*, & Manaſſes Iſraelitides in *Conciliatore ad Geneſ. qaſt. 8.* eandem fabulam & ſub Ariſtophanis perſona in *Sympoſio* ſuo Plato, à qo & Mercurius Larvatus ille in *Pæmandro* mutuatus eſt, verbis iſtis propoſuit: Ἀνδρόγυνον γὰρ ἦν τότε μὸν οὖν καὶ εἶδος καὶ ὄνομα, ἐξ ἀμφοτέρων κοινὸν τό τε ἄρρεν καὶ θῆλυ· νυνὶ δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἢ ὄνειδει τὄνομα κείμενον. ὂν ὀνείδει, inqit, κείμενον, id eſt, probrosè nunc ſumitur nomen hoc. ſiqidem non solùm pro corpore portentoſo natis ſumitur, verùm etiam pro mollibus, effœminatis, imbellibus. Ἀνδρόγυνος, ἀθενὴς, ἀνίσχυρος. Heſych. Et Pollux de *cinædis* uſurpari docet, *l. 6. c. 30.* Ità Theodoret. *therapevt. l. 8.* de Baccho; Τωὶνις ὢν, καὶ θηλυδρίας, καὶ ἀνδρόγυνος. Et Clem. *pædag. l. 3. c. 2.* Ἀνέτρεψε τὴν Ἑλλάδα ἡ βάρβαρος φιλοκοσμία, καὶ ἡ ἀνδρόγυνος τρυφή. de Paride loqitur. Philo etiam *de vit. contempl.* (qo loco Platonis qoqe fabulam illam obiter tangit) Ἀνδρείαν μὲν τὴν μετὰ σωφροσύνης ἀρετὴν καὶ πολεμον καὶ κατ' εἰρήνην ἀφαιρούμενος, θήλειαν δὲ νόσον τῆς ψυχῆς ἀφορολογήτους· καὶ ἀνδρογύνους παρασπανίζων, ὃς ἐκβλὴ πᾶσι τοῖς περὶ ἀλκὴν ἐπιτηδεύμασι συγκροτεῖται. Qin & γυναίνδρας eosdem dictos reperio. Svidas. Γυναίνδρες, κίναιδοι. Ὁ γυναίνδρης τε καὶ μάλθων τύραννος. ἀντὶ τοῦ ἔκλυτος. Sed & Νῦν Valentinianum, qem Irenæus *ad Valent. c. 1. Maſculofœminam*, Tertullianus *adverſ. eoſdem c. 10. Fœminammarem* dixit. Inqe hanc partem cepiſſe Marcum iſtîc ex conjunctis & conſociatis manifeſtum ſit. Qanqam nolim eam interprete Anglicano redditum, *& monſtris, qales Phalaris Neróqe fuerant:* de iſtis ſiqidem diviſim loqitur, etiamſi in hoc ipſo conſentientibus, qod *nevroſpaſtorum* more moveantur. Cæterùm aliâ, & adversâ prorſus, ratione Androgynem dictam Amæſiam Sentiam refert Val. Max. *l. 8. c. 3.* qia *ſub ſpecie fœminæ virilem animum* gerebat. Cùm iſti planè contrà: qod elegantiſſimè notavit epigrammate qodam qo portenta hominum iſtiuſmodi perſtrinxit anonymus qidam, *Florilegii l. 2. c. 5.*

Ἀνέρας ἠρνήσαντο, καὶ ἐκ ἐγένοντο γυναῖκες·
Οὐ γὰρ ἀνδρες ἔζησαν, ἐπεὶ πάθον ἔργα γυναικῶν.

Οὐδὲ γυναῖκες ἔσαν, ἐπεὶ φύσιν ἔλαχον ἀνδρῶν. (qod de Evnuchis ſponteneis Epiphan. *l. 2. tom. 1. hær. 58. § 3.* ὅτε γὰρ ἄνδρες εἰσὶ, διὰ τὸ ἀφῃρημένον· ὅτε γυναῖκες διώκονται ἔτι, διὰ τὸ παρὰ φύσιν.) denique.

Ἄνερες εἰσὶ γυναιξὶ, καὶ ἀνδρόγυνοι εἰσὶ γυναῖκες. Ità Curio pater in *oratione* qadam, J. Cæſarem *omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem* appellavit. Sveton. *l. 1. c. 52.* Et de Verre Cicero *Verr. 2. Vir inter mulieres, inter viros muliercula.* Idémqe de Clodio *pro domo ſua: Impurus atqe impius, qi contra fas inter viros ſæpe mulier, & inter mulieres vir fuiſſet.* Vide & de Alcibiade qod Pherecrates *ad l. 4. § 3.* ὡς ἀνήρ. *Ad Roman. c. 1. v. 27.* Jo. Chryſoſtomus. Ἔστι ὑπολῦ ποιεῖν πάλιν ἄνδρας καὶ λοχαύενδε, ὅτ ἂν ἐπλήσθημεν θυμοῦ; ἀλλὰ χαλεπώτερα ἑαυτοὺς ἐργάσωνται, οἱ τὰ τοιαῦτα λυπῶντες. ὃ γάρ ὄζιν ἴσον, εἰς γυναικείαν μεταβυθεῖν φύσιν, καὶ μύοντα ἄνδρα ψυχὴν γυναῖκα· μᾶλλον δὲ μήτε τοῦτο, μήτε ἐκεῖνο.

Τὸ δὲ τὸν νῦν ἡγεμόνα] Iſta loco mota ac luxata, καὶ τυφλῷ δῆλον. Qid enim? *mentis rationísqe ductum* (juxta Solonis monitum apud Laërt. *l. 1.* Νῦν ἡγεμόνα ποιοῦ) *ſeqi atheos, in numen, in patriam impios, maleficos qosqe,* Marcus noſter unqam dixerit? Itaqe poſt illa, καὶ τὸ ἀνδρογυνίων, καὶ Φοιβάδος καὶ Νέρωνος, ſubjungendum immediatè, καὶ τὸ θεὸς μὴ νομιζόντων, καὶ τὸ παιδίδα ἐκγαταλειπόντων, καὶ τὸ [ὅπως] ποιούντων, ἐπειδὰν κλείσωσι τὰς θύρας. tum periodus nova inchoanda; & particulâ unicâ expunctâ, alterâ interjectâ legendum: Εἰ ἔν τὰ λοιπὰ κοινά ὄζι πρὸς τὰ εἰρημένα, λοιπὸν ἴδιόν ὄζι τὸ ἀγαθὸν, τὸ δὲ νῦν ἡγεμόνα ἔχειν ὑπὲ τὰ φανόμενα ἡδύποτα, καὶ φιλεῖν μόνα, &c. Marci mentem qiſqis fuerit aſſecutus, calculũ dare ſuum nullus detrectabit.

Καὶ ὅταν ποιούντων ἐπειδὰν κλείσωσι τὰς θύρας] Deeſſe aliqid liqidò conſtat. Annot. Lugd. πάντα reponit. Xylander in verſione ſua, *Nihil non turpe*, interſeruit. ut ſit, καὶ ὅταν [αἰσχρὸν ὂπὲν] ποιούντων. ego ſufficere opinor τὸ ὅπὲν· ut ſit, ὅταν [ὅπὲν] ποιούντων. *etiam eorum qi qidlibet*, ſive, *nihil non, perpetrant*, qodcunqe illud fuerit, *ubi foribus occluſis hominum conſpectum ſummoverint & excluſerint.* De iſtiuſmodi Apoſtolus *ad Epheſ. c. 5. v. 12.* Τὰ κρυφῆ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρὸν ὄζι καὶ λέγειν. Præclarum autem & opportunum hîc illud Epicteti monitum *diſſert. l. 1. c. 14.* Ὅταν κλείσητε τὰς θύρας, καὶ σκότον ἔνδον ποιήσητε, μέμνησθε μηδέποτε λέγειν, ὅτι μόνοι ἐσμέν· οὐ γὰρ ἐσμὲν, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔνδον ὄζι, καὶ ὁ ὑμέτερος δαίμων ὄζι· καὶ τίς τούτοις χρεία φωτὸς, εἰς τὸ βλέπειν τὰ ποιεῖτε; *Ubi forces clauſeritis, tenebrásqe vobis intrà feceritis, nolite dicere, ſolos jam eſſe vos: neqe enim eſtis: ſed & Deus intus eſt, & genius veſter* (hoc eſt, *mens* ipſa, ut Marcus mox) *intus eſt. qid autem lumine opus eſt iſtis, qo conſpiciant ea qæ perpetratis?*

Huc faciunt Senarii illi celebres; Menandri apud Clem. *Strom. l.* 5. Et Evſeb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. (qem Philemoni tamen tribuunt Juſtin. *de Monarch.* & H. Steph. in *Comic. fragm.*)

Ὁ γὰρ θεὸς βλέπει σε πλησίον παρών.

& apud Plutarch. *adverſ. Colot. c.* 9.

Πέλας γὰρ ἐσῶς ὁ θεὸς ἔγγυθεν βλέπει.

& apud veterem Gnomologum *tit.* 28.

Πάντη γάρ ὅστι, πάντα τε βλέπει θεός.

Adeſt ubique, nilque non ſpectat Deus.

Vide & *ſupr. ad* § 4. & 7. ſed & *ad l.* 1. § 3.

Φιλεῖν μὲν ἢ ἀποζῆν τὰ συμβαίνοντα] Vide *ſuprà* § 4. & *l.* 6. § 44. & *l.* 10. § 21. Seneca *epiſt.* 96. *Nihil unquam incidet, quod triſtis excipiam, quod malo vultu.*

Συγκλωθόμενα] Idem *ſuprà* § 4. Vide ad § 11. & *ad l.* 4. § 26.

Τὸν δὲ ἔνδον ἐν τῷ στήθει ἱδρυμένον δαίμονα] Vide *ad l.* 2. § 13. & 17. Pie Porphyr. *de abſtinent. l.* 4. ab Evſebio etiam *Præpar. l.* 4. *c.* 8. adductus, de pio quovis: Ὁ δ' αὐτὸς δὴ ἑαυτῷ προσῳκειωμένην τὴν διάνοιαν, ὡς ἐν τοῖς ἀληθινοῖς αὐτῆς ἀποκρύφοις ἱδρυται, καὶ τοῦ αἰωνίου βίου λήξεται καθαρὰν ὅλως ἐκεῖ συνοῦσαν. &c. ἱδρύεσθαι, ὥσπερ ἐν ἕδει, *In pii anima*, ſed & *in corpore, tanqam in delubro quodam, collocari atque habitare* vult *numen divinum*, quod & Apoſtolus inſinuat, ubi *Dei, Spiritûsque ſancti templa, ſanctos*, atque adeò eorundem *corpora*, nuncupat; *ad Cor. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 16. & *c.* 6. *v.* 19.

Εἰ δὲ ἀπιστεῖν] Vide *ſuprà ad* § 5.

Τῇ ἑαυτοῦ μοίρᾳ συμπροσμένον] Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 7. § 57.

Ad Librum IIII.

§ 1. Τὸ ἔνδον κυριεῦον] hoc eſt, τὸ ἡγεμονικόν. quod & προαιρέσιν appellat, *l.* 3. § 5. & *l.* 7. § 64. τὸν κυβερνῶσαν. & *l.* 4. § 12. τὸν βασιλικὸν καὶ νομοθετικόν. Stoici apud Laërt. *l.* 7. *Zenon.* Ἡγεμονικὸν δὲ εἶ τὸ κυριώτατον τῆς ψυχῆς. Cicer. *de nat. deor. l.* 2. *Principatum id dico, quod Græci* ἡγεμονικὸν, *quo nihil in quoque genere nec poteſt, nec debet eſſe præſtantius.*

Πρὸς τὸ σωματῶν καὶ διῃρθρωμένον μεταπίπτειν] Ita *l.* 5. § 20. ὥσπερ γὰρ καὶ μεδίσησι πᾶν τὸ τῆς ἐνεργείας κώλυμα ἡ διάνοια εἰς τὸ προηγμένον. Ὕλαν γὰρ ὑποτεταγμένην ἕκαστος φιλεῖ] *neque enim materiam aliquam ſibi propriam ſubjectam habet.* Xyl. *Nunquam enim certo alicui ſubjecto abſolutè ſeſe addicit & applicat.* Caſ. ad Marci mentem propiùs. quanqam ὑποτεταγμένην ὕλην poſſis reddere, *attributam & aſſignatam ſibi materiam.* at D. Junius vult ὑποτεταγμένην *ſubjectam ſibi materiam*, quod & Xyl. forſan legerit. Hoc eſt quod vult, de materia circa quam ſe exerceat non eſt ſolicitus; neque enim hoc in poteſtate ipſius ſitum eſt, eligere quam ipſe velit; ſed quomodo circa eandem ſe gerat. *materiam ergò aſſignatam ſibi nullam diligit*, qia *mediam* quidam eſſe novit; in hoc totus eſt, quomodo naturæ convenienter eâ uti poſſit, artémque ſuam in ea rite elaboranda exercere, Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Δεῖ γὰρ πάντως καί τινα ὕλην ἐπίτηδες φιλοτεχνεῖν, ἀλλ' ὡς ἐπιτήδειον, ἀποδεχόμενον, ἀλλ' ὅσα ἂν ᾖ ἐπιτήδειον, πρὸς αὐτὸν φιλοτεχνίαν ἐπιδεικνύοντα. ὅτως καὶ ὁ ὑφάντης, ἐκ ἕκαστα ποιεῖ, ἀλλ' ὅσα ἂν παρασκευάσῃ, πρὸς αὐτὸν φιλοτεχνεῖ. Hoc intereſt inter eam de qa Marcus hîc, cæterásque artes; qòd illæ certam aliqam materiam habent, circa qam verſantur; iſta nullam reſpuat. Syneſ. *de provident.* Βίῳ γὰρ ἕδεις, οἰκείῳ ἡμῶν· ἀλλοτρίως δὲ ἔξωθεν περικείμεθα· ἡμεῖς δὲ τὸ χρώμενον ἔνδοθεν, ἀμείνους καὶ χείρους αὐτοὶ ποιοῦντές τε καὶ δεικνύοντες, ἀγωνισταὶ ζώντων δραμάτων. τοῦτ' ἄρα ὥσπερ ἐδαῖτός ἐστιν αὐτὸς ἀμφίστευτος καὶ μεταμφίστευτος. Vide amplius *ad l.* 12. § 36.

Ὁρμῇ μετ' ἐξαιρέσεως] Hoc eſt, *cum exceptione*, qales illæ apud Senecam *de ſap. ſeceſſ. c.* 30. Epicuri; *Non accedet ad rempub. ſapiens, niſi ſiqid intervenerit.* Zenonis; *Accedet ad rempub. ſapiens, niſi ſiqid impedierit.* Verùm ad Marci mentem explicatiſſimè Seneca idem *de benefic. l.* 4. *c.* 34. *Sapiens ad omnia cum exceptione veniet, ſi nihil inciderit, qod impediat. Ideo omnia illi ſuccedere dicimus, & nihil contra opinionem accidere: qia præſumit animo, poſſe aliqid intervenire, qod deſtinata prohibeat. Imprudentium iſta fiducia eſt, fortunam ſibi ſpondere.* Cæterùm *ſapientis eſt* (ut idem *de tranqill. c.* 13.) *ſemper de fortuna cogitare, & ſibi nihil de fide ejus promittere. Navigabo, niſi ſiqid inciderit: &, Prætor fiam, niſi ſiqid obſtiterit: &, Negotiatio mihi reſpondebit, niſi ſiqid intervenerit. Hoc eſt, qare ſapienti nihil contra opinionem dicamus accidere. non illum caſibus hominum excepimus, ſed erroribus: nec illi omnia, ut voluit, cedunt, ſed ut cogitavit. In primis autem cogitavit, aliqid poſſe propoſitis*

positis suis resistere. Marcus *infrà l.* 5. § 20. Ὁρμὴς δὲ καὶ διαθέσεως ἡ γίνεται ἐμπόδια, διὰ τὴν ὑποξαίρεσιν καὶ ἀντιστροφήν. & *l.* 6. § 50. Μέμνησο, ὅτι μεθ' ὑποξαιρέσεως ὁρμᾷς. Vide & *l.* 11. § 37. Epictet. *Enchir. c.* 2. § 2. Μόνῳ γὰρ τῷ ὁρμᾶν καὶ ἀφορμᾶν χρῶ, κέρδει μέν τοι, καὶ μεθ' ὑποξαιρέσεως. qo loco vir doctiss. Hier. Volsius malè vertit, *cum diminutione.*

Πρὸς τὰ ἡγούμενα] *ad ea quæ proposita sunt.* Xyl. *ad ea quæ intendit & prosegitur.* Cas. Nevtrum satisfacit. neqꝫ enim ἡγεῖσθαι avt in *proponendi*, avt in *prosegendi* sensu usquam reperitur. forsan ex *l.* 5. § 20. τὰ προηγούμενα legendum fuerit, vel etiam τὰ προηγωμένα. *ad ea, quæ potiora videntur*; sive *ad præposita* etiam, ut ipsi loquuntur, *cum exceptione quadam fertur.* & ad ea multò magis, quæ nec ad istum qidem æstimationis gradum promoverint. Vide *ad l.* 3. § 11. κατ' ἀξίαν. Xyl. προκείμενα legisse videtur. ut *l.* 5. § 14.

Τὸ ὃ ἀντιλαμβάνεται ὕλην ἑαυτῷ ποιεῖ] ità *id qod offertur ei.* Xyl. *qicqid, contrà qàm intendebat, contingit.* Cas. qod ejus vice contrà immittitur, sive introducitur. ἀντεισάγειν· *in alterius vicem introducere.* Clemens *Strom. l.* 3, Μὴ ἀποδέχεσθαι γάμον καὶ παιδοποιΐαν, μηδὲ ἀντεισάγειν τῷ κόσμῳ δυσγχίσουλας ἑτέρας, μηδὲ ἐπιχορηγεῖν τῷ θανάτῳ τροφώ. Verùm strictiùs pavlò hoc loco, opinor, pro eo qod alterius vice ità introducitur, ut eidem adversetur: qomodo νόμον ἀντεισφέρειν, est *legem legi obrogare*, sive *qæ prioris loco obtineat, contrarium ferre.* Ità *l.* 7. § 58, & 68. & *l.* 8. § 31. Senec. *de provident. c.* 4. *Calamitas virtutis occasio est.* qod & *ibidem. c.* 2. 3, 4. fusissimè differit. Idem: *epist.* 85. *Sapiens ipse semper in actu est, non in effectu: tunc maximus, cùm illi fortuna se opposuit.* —*per totam vitam opus ejus extenditur. Ità nulla fortuna, nulla res, actus sapientis excludit. Id enim ipsum agit, qo alia agere prohibetur. ad utroslibet casus aptus est; bonorum rector, & malorum victor. Sic, inqam, se exercuit, ut virtutem tam in secundis, qàm in adversis exhibeat: nec materiam ejus, sed ipsam intuetur.* —*Tu illum putas premi malis? utitur. non ex ebore tantùm Phidias sciebat facere simulacra; faciebat ex ære. si marmor illi, si adhuc viliorem materiam obtulisses, fecisset qale ex illa fieri optimum posset. sic sapiens virtutem, si licebit, in divitiis explicabit; sin minùs, in paupertate: si poterit, in patria; si minùs, in exilio: si poterit, imperator; si minùs, miles: si poterit, integer; si minùs, debilis. qamcunqe fortunam acceperit, aliqid ex illa memorabile efficiet.* Qod Aristot. *Ethic. lib.* 1. *c.* 10. Τὸν γὰρ ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸν καὶ ἐμφερῆ πάσας εὐμοίρους τὰς τύχας εὐχερῶς φέρειν, καὶ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αἰεὶ τὰ κάλλιστα θεωρεῖν· καθάπερ καὶ στρατηγὸν ἀγαθὸν, τῷ παρόντι στρατοπέδῳ χρῆσθαι πολεμικώτατα, καὶ σκυτοτόμον, ἐκ τῶν δοθέντων σκυτῶν κάλλιστον ὑπόδημα ποιεῖν· τὸν αὐτὸν δ' ἄν τρόπον καὶ τὸν ἄλλους τεχνίτας ἅπαντας. Gregor. Naz. *orat.* 28. Ὁ φιλόσοφος εὐδοκιμεῖ τοῖς πάθεσιν, καὶ ὕλαν ἀρετῆς ποιεῖται τὰ λυπηρὰ καὶ τοῖς ἐναντίοις ἐγκαλλωπίζεται. Clemens *Strom. l.* 4. Θαυμάζειν δ' ἄξιον καὶ τοὺς Στωικοὺς, οἳ πάντες φασὶ, μηδὲν τῷ ψυχῷ ὑπὸ τοῦ σώματος διατίθεσθαι, μήτε πρὸς ἡδονὰν ὑπὸ τῆς νόσου, μήτε πρὸς ἀρετὴν ὑπὸ τῆς ὑγιείας· ἀλλὰ ἀμφότερα ταὐτὰ λέγουσιν ἀδιάφορα εἶναι. καί τι καὶ Ἰὼβ, ἐγκρατείας ὑπερβολῇ καὶ πίστεως ὑπεροχῇ, πένης μὲν ἐν πλούτῳ, ἄπαις δ' ἐξ ἐνδόξου, αἰχμητὴς δ' ἐκ καλοῦ, καὶ νοσερὸς ἐξ ὑγιεινοῦ γηγενὴς, ἡμῖν τί ὅτι παραδείγμα ἀγαθὸν ἀναγεγραμμένον· δυσωπῶν τὸν πειράσαντα, ἐυλογῶν τὸν πλάσαντα· φέρων ὅτῳ τὰ δώτερα, ὡς τὰ πρότερα· διδάσκων ἓν μάλα τοῖς φιλοσοφικοῖς ἅπασι δίον τε εἶναι καλῶς χρῆσθαι τὸν γνωσικόν. Vide *infrà* § 49. & *l.* 10. § 31.

Τὸ δὲ λαμπρὸν πῦρ τάχιστα ἐξωκείωσεν ἑαυτῷ τὰ ὑποφερόμενα] Hanc ob causam *Ignem*, cùm omnia absumat, (unde παμφάγα πυρός δίκαι, Philo. Vide ad § 21. & πᾶμα παμφάγα πυρός, Evripid. *Medeâ*) *feram* esse *animatam* censebant Ægyptii. Herodot. *l.* 3. Ἀιγυπτίοισι νενόμισται πῦρ θηρίον εἶναι ἔμψυχον· πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν, τὰ δ' ἂν λάβῃ· πλησθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς, συνεκπεσθήσκειν τῷ κατεσθιομένῳ. Hinc Agur Hebræus, inter ea qæ nunqam exaturantur, avt, *obe, jam satis est*, discere nata sint, *Ignem* commemorat, *Prov. c.* 30. *v.* 16. Et Plin. *hist. nat. l.* 2. *c.* 107. *Qæ est illa natura, qæ voracitatem in toto mundo avidissimam sine damno sui pascit?* Eâdem avtem, qâ istîc, imagine usus est Marcus & *l.* 10. § 30. Ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ, ὅ, τι ἂν βάλῃς, φλόγα ἐξ αὐτοῦ καὶ αὐγὴν ποιεῖ. Nec dissimili Plutarchus, licèt in argumento diverso, *de sene polit.* Τὸν φθόνον ἔνιοι τῷ καπνῷ παρεικάζουσι· πολὺς μὲν ἐν τοῖς ἀρχομένοις διὰ τὸ φλέγεσθαι περιπίπτων, ὅταν ἐκλάμπωσιν, ἀφανίζεται. Et in *politic. præcept.* Οὔτε πῦρ φησιν ὁ Ἀείσωπος καπνὸν ποιεῖν, ὅτε δόξαν φθόνον, ἵν' ἐυδὺς ἐκλάμψῃ καὶ ταχέως. Itaqe idem *de invid. & odio.* Αἱ μὲν οὖν εὐτυχημάτων ὑποδοχαὶ καὶ λαμπρότητες τὸν φθόνον ἀποσβεννύουσιν. Verùm diversâ planè in eadem materiâ Seneca *de provident. c.* 2. *Qemadmodum tot amnes, tantum supernè dejectorum imbrium, tanta medicatorum vis fontium, non mutant saporem maris, nec remittunt qidem; ità adversarum impetus rerum viri fortis non vertit animum. manet in statu; & qicqid evenit, in suum colorem trahit.* Epictet. *l.* 3. *c.* 20. Τετέστι τὸ τοῦ Ἑρμοῦ ῥᾳδίον. ἢ θέλεις, φησὶν, ἆλαι, καὶ χρυσοῦν ἔσαι. ἢ, ἀλλ' ὃ θέλεις, φέρε, κἀγὼ αὐτὸ ἀγαθὸν ποιήσω. —Κακὸς πατήρ; αὐτὸς· ἀλλ' ἐμοὶ ἀγαθός· κακὸς γείτων; αὐτῷ· ἀλλ' ἐμοὶ ἀγαθός· γυμνάζει με τὸ εὐγνωμον, τὸ ὑπομενές, φέρε νόσον, φέρε θάνατον, φέρε πενίαν, φέρε λοι-

δρείαν,

δειλαι, δίκλω δὲ ἡδ' ἐχόπων, πάντα ταῦτα τῷ βαθυλίῳ τῷ Ἑρμῇ ἀφέλιμα ἔσαι. τὸν θάνατον τί ποιήσεις; τί γὰρ ἄλλο, ἢ ἵνα σε χορμίσῃ; ἢ ἵνα δείξῃ τῷ ἔργῳ δ' αὐτὸ, τί ὅτιν ἄνθρωπος τῷ βουλόμαι τῆς φύσεως παρακολεθῶν; τῶν νόσον τί ποιήσεις; δείξω αὐτὴς τῶν φύσιν. διαπρέψω ἐν αὐτῇ, ἐυσαθήσω, ἐυεχήσω.-- τί ἔτ ἄλλο ζητεῖς; πᾶν ὃ ἂν θέλῃς, ἐγὼ αὐτὸ ποιήσω μανθάνειν, ἐυδαμονικὸν, σεμνὸν, ἐπιλωτόν. Evge, Epictete! erubescamus Chriſtiani.

Καὶ ἐξ αὐτῆς ἐκείνων ὅτι μεῖζον ἤρθη] Scil. ut Naſo *triſtium l.* 4. *eleg.* 3.

Quæ latet, inque bonis ceſſat, non cognita, rebus,
Apparet virtus, arguiturque malis.

Epictet. *l.* 1. *c.* 6. Ἡ τί ὅιει ὅτι Ἡρακλῆς ἂν ἀπέβη, εἰμὴ λέων τιθτος ἐγένετο, καὶ ὕδρα, καὶ ἔλαφος, καὶ σῦς, καὶ ἀδικοί τινες ἄνθρωποι; Sen. *epiſt.* 13. *Cicuta Socratem magnum fecit. Catoni gladium aſſertorem libertatis extorque, magnam partem detraxeris gloriæ.* Idem *de provid. c.* 3. *Magnum exemplum, niſi mala fortuna, non invenit.* De P. Popilio, Cicer. *pro domo ſua: Fortis & conſtans in optima ratione civis P. Popilius ſemper fuit: tamen ejus in omni vita nihil eſt ad laudem illuſtrius, quàm calamitas ipſa.* Et de Q. Metello: *Q. Metelli præclarum imperium in re militari fuit, egregia cenſura, omnis vita plena gravitatis: tamen hujus viri laudem ad ſempiternam memoriam temporis calamitas propagavit.*

§ 2. Μηδὲν εἰκῇ] Vide *lib.* 2. § 5. Plut. in pædag. Καλὸν γάρ τοι, μηδὲν εἰκῇ μήτε λέγειν, μήτε πράτθειν. Cicer. *Offic. l.* 1. § 10. *Omnis autem actio vacare debet temeritate & negligentiâ.*

Κατὰ θεώρημα συμπληρωτικὸν τῆς τέχνης] *Secundùm contemplationem, quâ artis defectus compleatur.* Xylo imò, *ut artis regulis undequaque pleniſſimè reſpondeat.* Vide *l.* 8. § 32. Ab *artificibus* tractum, qi etiam in minutiſſimis qibusque artis ſuæ & præcepta obſervant, & ſpecimen edunt. Ità Apelles ex lineæ unicæ ductu ſolo Protogeni innotuit. Plin. *l.* 37. *c.* 10.

§ 3. Ἀναχωρήσεις αὐτοῖς ζητοῦσιν] *Seceſſus ſibi quærunt, & ſolitudines.* Fruſtra. Avdi Baſilium Cæſar. *epiſt.* 1. Καταλιπὼν μὲν τὰς ἐν ἄστει διατριβὰς, ὡς μυείων κακῶν ἀφορμὰς, ἐμαυτὸν δ' ὅπου ἀπολιπεῖν ἠδυνήθην. ἀλλ' ὁμοίως εἰμὶ τοῖς ἐν θαλάσσῃ ὑπὸ τῆς κατὰ πλῶν ἀπειρίας ἀπολλυμένοις καὶ ναυπάγοις· οἱ τῷ μεγάθει τῶν πλοίων δυσχεραίνουσιν, ὡς πολὺν τὸν σάλον παρεχομένῳ, κἀκεῖθεν ὅτι τὸν λέμβον ἢ τὸ ἀκάτιον μεταβαίνοντες, πανταχῇ ναυτιῶσι καὶ ἀπορέντται· συμμετέρχεται γὰρ αὐτοῖς ἡ ἀπλία καὶ ἡ χολή. τοιοῦτον ἔν τι καὶ τὸ ἡμέτερον. τὰ γὰρ ἔνοικα πάθη συμφορήσαντες, παντάχῃ μετ' ἐμοίων δορυβῶν ἐσμέν· ὥστε οὐδὲν μέγα τῆς ἐρημίας ἀπονάμεθα ταύτης. Et Iſidor. Pel. *l.* 1. *epiſt.* 191. Ἡμεῖς τὰς πόλεις ὡς δορυβώδεις πεφεύγαμεν· καὶ δορύβους ὅτι τῆς ἐρημίας ἐυρήκαμεν. Baſilius quod dixit, Plutarchum imitatus videtur, cujus hæc ſunt, *de trangil.* Ἀλλ' ὥσπερ οἱ δειλοὶ καὶ ναυπηγοῦντες ἐν τῷ πλεῖν, εἶτα ῥᾴον οἰήματι διώξειν, ἐὰν εἰς γαυλὸν ἐξ ἀκάτου, καὶ πάλιν ἐὰν εἰς τριήρη μεταβῶσιν, οὐδὲν περαίνουσι, τῷ χολῷ καὶ τῷ δειλίαν συμμεταφέροντες ἑαυτοῖς· ὅτως οἱ τῆς βίου ἀπιμελαλήθεις ἐκ ἐξαίρεσι τῆς ψυχῆς τὰ λυπῶντα καὶ ταραττόντα. Senec. *epiſt.* 82. *Quid prodeſt ſeceſſiſſe, tanqam non trans maria nos ſolicitudinem cauſſæ perſequantur? qæ latebra eſt, in qam non intret metus mortis? qæ tam munita, & in altum ſubducta vitæ qies, qam non dolor territet? Quocunqe te abdideris, mala humana circumſtrepent. multa extrà ſunt, qæ circumeunt nos, qò aut fallant, aut urgeant multa intus, qæ etiam in media ſolitudine exæſtuent.*

Ἰδιωτικώτατην] ut *infr.* § 50. ἰδιωτικὸν, vulgare. atqe ità hîc verterim, *vulgarium cum primis hominum eſt.*

Εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρεῖν] Senec. *de Sap. ſeceſſ. c.* 27. *Proderit primò in ſeipſos ſecedere.* Νῦς μὲν γὰρ μὴ σκεδαννύμενος ὑπὸ τὰ ἔξω, μηδὲ ὑπὸ τῆς αἰσθητείων ὑπὸ τὸν κόσμον διαχεόμενος, ἐπάνεισι μᾶλλον πρὸς ἑαυτὸν, ὅ' ἑαυτῷ ὢν πρὸς τῷ τὸ θεῖ ἐννοιαν ἀναβαίνει. Baſil. Cæſar. *epiſt.* 1. *Non multùm autem ad hoc locus confert, niſi ſe ſibi præſtet animus, qi ſecretum & in occupationibus mediis, ſi volet, habebit. at ille qi regiones eligit, & otium captat, ubiqe, qo diſtringvatur, invenict.* Senec. *epiſt.* 104. *Qid prodeſt mare trajicere, & urbes mutare? ſi vis iſta, qibus urgeris, effugere, non alibi ſis oportet, ſed alius.* Idem ſcil. ut Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 11. *Cælum, non animum, mutant, qi trans mare currunt.* Vide *ad l.* 8. § 9.

Ἕτοιμον ἔχων τοιαῦτα] ὅτμιλα nimirum πρόχειρα καὶ ἕτοιμα, h. *in promptu & gaſi ad manum* ſemper in mente recondita, de qibus *l.* 3. § 13.

Εἰς ἃ ἐσκύψας] *ad qæ introſpiciens.* Sic *infr.* ἐν οἷς τοῖς πρόχειροτάτοις, εἰς ἃ ἐγκύψεις, &c. τὸ παρεγκύπτειν etiam eâdem notione uſurpavit Jacobus Apoſtolus *c.* 1. *v.* 25. Ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον. utrumqe autem, τό τε ἐγκύπτειν καὶ τὸ παρεγκύπτειν, *metaphoram* in ſe habet traductam ab eis qi *caput inclinant*, qò accuratiùs ac penitiùs intuentur rem aliqam, vel in locum aliqem introſpiciant.

Ἐν πάσῃ εὐμαρείᾳ εὐδὺς γίνεται] Seceſſus, inqit, iſte, qo in ſe ipſe qis ſecedit, ſéqe ipſe ac ſua luſtrat, ſeceſſuum omnium qietiſſimus ac placidiſſimus futurus eſt illi, qi pectus decretis atqe inſtitutis ejuſmodi inſtructum habuerit, qæ animum ſtatim tranqillum ac bene compoſitum conſtituant. Aliter affecti, nihil mirum, ſi, qod Plut. *de Curioſ.* τὸν ἴδιον βίον, ὡς ἀτερπέστατον θέαμα, θεωρεῖν ἐκ ἀναμένουσι, δεῖ ἀνακλάσαι τὸν λογισμὸν, ὡς φῶς,

φῶς, ἐφ' ἑαυτοῦ, ἢ ἀπεμαγαγεῖν. qum poſſit de illis dici, quod ex Evripidis *Philoctete* (ut Dio Pruſ. *orat.* 59. docet) avtor idem uſurpavit,

Δύσμορφα πάντα τἄνδον ὄξιν εἰσιδεῖν.

Sunt univerſa, quæ intus his, deformia.

Itaque, ἢ ψυχὴ αὐτῆ γέμουσα κακῶν παντοδαπῶν, ἢ φεύγουσα ἢ φοβερυθῆ τὰ ἔνδον, ἐκπηδᾷ θύραζε, ἢ πλανᾶται ἀεὶ τ' ἄλλότρια. Idem *ibid.*

Εὐμάρειαν λέγω ἤδεν ἄλλο, ἢ εὐκοσμίαν] obſervat Svidas εὐμάρειαν apud Marcum εὐκοσμίαν ſignificare. hunc locum in animo habuit. βίᾳ εὐμαρειά τις, utì Marcus ipſe, *l.* 1. § 16. ideo avtem per εὐμάρειαν qid iſtìc deſignatum velit, monet : qia eſt &, quæ qibusvis obtingere poteſt.

Σωεχῶς ἓν δίδε σεωυτῷ τοῦτο τῷ ἀναχώρησιν] *L.* 6. § 11. Ταχέως ἐπάνιθι εἰς ἑαυτόν. Senec. *epiſt.* 15. *Qicqid facies, citò redi à corpore ad animum.* Et *epiſt.* 25. *Tunc præcipuè in te ipſe ſecede, cùm eſſe cogêris in turba, ſi bonus vir, ſi qietus, ſi temperans es : alioqin in turbam à te recedendum eſt. iſtìc enim malo viro propiùs es.*

Ἀνανέα σεωυτόν] *renova te*; vel *renova memoriam tui*, corúmque quæ apud te habes repoſita. ut mox, ἀνανεωσάμενος. vel, *recrea te.* Sic enim *renovare* etiam Latinis in uſu pro *reficere* ſive *recreare.* Fabius *inſtitut. l.* 6. *c.* 4. de Riſu. *Triſtes ſolvit affectus, & animum ab intentione rerum frequenter avertit, & aliquando etiam reficit, & à ſatietate vel à fatigatione renovat.* Id Matius uno verbo *recentare* diceret. Nonius: *Recentari honeſtè poſitum pro novari (ſive, renovari) qod eſt Græcis* ἀνανεοῦσθαι. Matius:

Jam jam albicaſcit Phœbus, & recentatur.

ex qo forſan emendari poterit Alex. Trallianus *l.* 11. § περὶ περιπάτων. Λαμβανέτωσαν ἢ ῥοδίνου, ἢ ἀμυγδάλης, ψυχείζοντες ὡσαύτως, καθάπερ εἰώθασι ποιεῖν οἱ Ῥωμαῖοι τὸ καλέμβιον ῥαικεντάτον. leg. ῥεκεντάτον. ut ſit *Recentatum* idem qod τὸ ψυχρισθὲν, *qod refrigeratione renovatum* & qaſi *recens denuo factum* ſit. Qanqam & ῥαικεντάτον illud ferri poteſt, eodem commate, qo apud Svidam Ῥαίκτωρ, pro *Rectore*, ex Græcorum recentiorum ſcriptis legitur.

Βεβαίαν ἢ ἔτι] Vult illa, ſive *decreta* ſive *præcepta*, de qibus ſuprà (eò enim iſta referenda ſunt) *brevia* eſſe; qalia illa, inqit Caſavbon. *ad Perſ. Sat.* 3. qæ κομματικὰς λόγους appellant philoſophi.

Καὶ στοιχειώδη] *elementaria*, id eſt, *elementorum vicem obtinentia*; ut Xyland. ſive, *qæ elementa contineant doctrinæ univerſæ*; ut Caſavb. qid ſi *ſummaria* dixerimus? qæ rerum *ſummulas* comprehendant. Talia ſunt *decem* illa *verba* Domnica, utì Moſes appellat, *Deut. c.* 10. *v.* 4. qæ legis æternæ *Summulam* in ſe continent. Ariſtotel. περὶ μ. τὰ φυσικὰ *l.* 4. *c.* 3. Τὸ μικρὸν ἢ ἁπλῶν, στοιχεῖον λέγεται. ὅθεν ἐλήλυθε τὰ μάλιστα καθόλα στοιχεῖα ἔδη, ὅτι ἕκαστον αὐτῶν ἐν ὂν ἢ ἁπλοῦν, ἐν πολλοῖς ὑπάρχει.

Εἰς τὸ πᾶσαν αὐτὴν ὑποκλύσαι] *qæ totum perfundant animum.* Caſavb. Verùm τῆς ψυχῆς, id eſt, *animi* nulla in præcedentibus fit mentio; nec occurrit qicqam, qod τὸ αὐτὸ iſtud reſpiciat. Qin & ambigi poſſit, an ἢ ψυχὴ ὑποκλύζεσθαι dici poſſit citra ἀκυρολογίαν τινα. Ego itaque ad Xylandrum potiùs accedo, qi vertit, *Qæ omni te moleſtiâ liberent.* ut ἀνίαν, avt legerit, avt legendum ſaltem cenſuerit : qod & ipſe nullus ambigo. itaque reddiderim, *Qæ anxietatem omnem eluere & extergere valeant.* ὑπακλύζεται ἢ ψυχὴ, ὑποκλύζεται ἢ ἀνία. Liban. *vit. ſuâ* : ἐκ τε τῶ ῥᾳδίως τὸν λυπηθῆναι ὑπακλύζειν. D. Jun. ὑπολύσαι mavult; qod & *diſſolvere*, ſive *diluere*, vertas.

Τὸ κρίμα] κρίμα hîc, utì *l.* 5. § 19. & 47. & *l.* 8. § 4. idem eſt qod δόγμα. *ibid. l.* 9. § 29. *decretum*, prout Seneca reddit, *epiſt.* 95. ità κέκρικα, *decrevi* : Corellii Ruſi ad mortem ſponta-neam obſirmati vox, apud Plin. *l.* 1. *epiſt.* 12. qod de Didone Virgil. Æ*n. l.* 4.

Decrevitqe mori.——

& κέκριται, *decretum eſt.* Vide Epictet. *l.* 2 *c.* 15.

Τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκα] Vide *ſupr. ad l.* 2. § 1. Plato *ad Archyt. epiſt.* 9. Ὅτι μὲν ἂν ἡδιστον ᾖ ζῆν ἐν τῷ βίῳ, τὸ τὰ αὑτῆ φρόνειν, ἄλλως τε καὶ εἴ τις ἔλοιτο τοιαῦτα περᾶναι διὰ καὶ σὺ, σαφὲς πᾶσι δῆλον. ἀλλὰ καὶκεῖνο δεῖ σε ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι ἕκαστος ἡμῶν, ἐχ αὑτῷ μόνον γέγονεν, ἀλλὰ τῆς πατρίδος ἡμῶν τὸ μὲν τι ἡ παιδεία μεμέλεται, τὸ δέ τι ὁι γονῆς, τὸ δ' ὁι λοιποὶ φίλοι. Qod Cicer. *offic. l.* 1. *Non nobis ſolùm nati ſumus : ortûſque noſtri partem patria vendicat, partem parentes, partem amici.* Idémque *de finib. l.* 2. *Atqe, ut ad Archytam ſcripſit Plato, non ſibi ſoli ſe natum meminerit, ſed patriæ. ut perexigua pars ipſi relinqatur.* Latiùs multò Gregor. Naz. *orat. in Heronem*: Παντα χῆ γὸ τῷ κοῷ ἑαυτὸν καὶ τὸ κοινὸν συλλαμβάνειν, ψυχῆς δὲ τελεωτάτης τε καὶ φιλοσοφωτάτης ἐνόμιζεν' οὐδὲ γὸ ἑαυτῷ γεγωῆσθαι μόνον ἕκαστον ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν, ὅσοι τῆς αὐτῆς μετέχει φύσεως, καὶ παρὸ τὸ αὐτὸ, καὶ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς γεγόνασιν. Hoc eſt qod de Catone Lucan. *l.* 2.

Nec ſibi, ſed toti genitum ſe credere mundo.

Pulcrè Seneca *epiſt.* 48. *Conſortium rerum omnium inter nos eſt : nec ſecundi qicqam ſingulis, nec adverſi. in commune vivitur. Non poteſt qisqam beatè degere, qi ſe tantùm intuetur, qi omnia ad utilitates ſuas convertit: alteri vivas oportet, ſi vis tibi vivere. Hæc ſocietas diligenter & ſanctè obſervanda eſt, qæ nos omnes omnibus miſcet, & judicat aliqid eſſe commune jus generis humani.* Vide *ad l.* 1. § 16. κοινονοημοσύνη.

Τὸ ἀνέχεσθαι μέρος τῆς δικαιοσύνης] Ità *l.* 5. § 33. ἀνέχεσθαι καὶ ἀπέχεσθαι.

Ἀκουτε

Ἀκοντες ὁμαρτήσαν] Idem habet *l.* 7. § 22. & *l.* 11. § 18. cujus sententiæ rationem reddit, *l.* 7. § 63. & *l.* 8. § 14. ibi vide.

Διαδορατιζόντες] *Confossi.* Xyland. Malim, *velitantes, sese mutuò impetentes.* Δορατίζομαι, δόρασι μαχόμαι. Hesych. Et Salmas. *in Solin.* διαδορατίζειν, *hastis velitari:* ut διαξιφίζειν, *gladiis certare,* διακερατίζειν, *cornibus pugnare.* indè διαδορατισμοὶ, *velitationes: infrà l.* 7. § 3. Senec. *de brev. vit. c.* 20. *Interim dum rapiuntur & rapiunt, dum alter alterius quietem rumpit, dum mutuò sunt miseri; vita est sine fructu, sine voluptate, sine ullo profectu animi: nemo in conspicuo mortem habet.* Vide *ad l.* 7. § 22.

Ἐκτέταντται] *Extensi.* i. e. *mortui, defuncti, sunt.* & *infrà* § 48. εἶτα ἐξετάθη. *deinde ipse extentus,* i. e. *defunctus est.* & *l.* 11. § 16. ἡμεῖς δὲ ὀλίγον πάντες ἐξετάθημεν. *& paulò pòst omnes extendimur.* i. e. *defuncti jacemus.* Tractum à gestu sive conlocatione mortuorum, qibus non pedes tantùm, sed & corpus totum dirigitur atqe extenditur. Homer. *Il.* φ. *v.* 119. de Lycaone ab Achille cæso;

Κεῖτο ταθείς.—
Extensus jacuit. —

qod idem & de Harpalione dictum *Il.* ι. *v.* 655. & de Sarpedone *Il.* π. *v.* 485.

—κεῖτο τανυσθείς.

Eodem retulisse priscos Grammaticos & τὸ ὀρεχθῆναι, i. e. *porrigi,* docet Eustath. in illis *Il.* φ. *v.* 30.

Πολλοὶ μὲν βόες ἀργοὶ ὀρέχθεον ἀμφὶ σιδήρῳ
Σφαζόμενοι.—

ὀρέχθεον, inquit, ἀντὶ τοῦ ἀναιρέμενοι ὠρέγοντο, ἤτοι ἐξετείνοντο, ἢ κατὰ τὸν ποιητὴν εἰπεῖν, τανύοντο. Apollonius Argonavt. *l.* 1. *v.* 1040.

—πολεῖς δ' ἐπαρηρόνες ἄλλοι
Ἐκταδὸν.—

ἀντὶ τοῦ ἐκτάδην. qod vel à κλείνομαι, vel ab ἐκτείνομαι, analogiâ pariter favente, deduci potest. Phlegon. *de mirabil.* Τοσαῦτα εἰπόσα, παράδοξόν ἐστιν ἐγένετο νεκρὰ, ἐξετέτατό τε ὑπὸ τῆς κλίνης ἐμφανὲς τὸ σῶμα. Evripid. *Hippolyt. coronat.* de Phædra, postquam suspendio perierat:

Ὀρθώσατ' ἐκλείνοντες ἄθλιον νεκυΐ.
Miserum cadaver dirigendo extendite.

Et mox:

Ἤδη γὰρ, ὡς νεκρὸν, νιν ἐκλίνει δέμας.
Cadaveris nunc instar; illa extenditur.

Indè & Latinis *calces extendere,* de mortuis. Pers. *Sat.* 3. *v.* 105.

In pertum rigidos calces extendit.—

Et *extendere* simpliciter, pro *occidere.* Statius *Theb. l.* 1. *v.* 700. de Phœbo;

—*tu matris honori*
Terrigenam Tityon Stygiis extendis arenis.

extendis. i. e. ἐκλείνεις, κλίνεις· si Tornorupæum sequimur. nam & alia insuper Tityi *extensio* celebris habetur. Cæterùm sic de Arcentis filio à Mezentio occiso, Maro Æn. *l.* 9.

—*multâ porrectum extendit arenâ.*

Cui & geminum est illud Diodori *l.* 16. *extremo,* de Philippi Macedonis percussore Pausania, τὸν βασιλέα νεκρὸν ἐξέτεινεν. Moribundi item, sive animam agentis mortisque proximi positus formulâ eâdem exprimitur. de Alexandro ex sanguine copioso fusus emanante deliquium passo, Curtius *l.* 9. *c.* 5. *Linquæ animo Rex, & caligine oculis effusâ, veluti moribundus extendi.*

Τετέφρωνται] *in cineres redacti sunt,* sive *cinefacti sunt,* ut Lucretius loquitur *l.* 3. & ex Lucretio Nonius habet. respexit ad busta, de qibus ibi Lucretius. Sic *infrà* § 39. τείχεος, ἢ τέφρης. Allusit eò Bio Boristhenit. qi, Laërtio *l.* 4. autore, κατεγίνωσκε τῶν τοὺς ἀνθρώπους κλαιόντων μὲν, ὡς ἀναιδήτως παρακόντων δ', ὡς ἀλθαινομένους. clavsulam alteram interpres Ambrosius omisit prorsus, cùm qid vellet, assequi neqiret: Erasmus sic reddidit, *damnabat homines qi sic exurerent, qasi sensu vacarent; sic adurerent, qasi sentirent.* & ad bellatores ferro flammâq; omnia vastantes retulit. Verùm sensu nevtiqam idoneo. Forsan κλαικλαίοντας, vel ἐπικλαίοντας, fuerat. *damnabat eos, qi defunctos suos cremabant, ac si sensu vacarent; deflerent interim, ac si flammarum vim persentiscerent.* Porrò illud miraculo ferè deputari potest, qod fertur corpori reliqo in cineres redacto, dentes integros supersesse. Dio Prus. *orat.* 4. Ἀλλὰ καὶν ἐμφορήσῃ τις τὸν ἄνθρωπον, ὥσπερ τὸν ἡρακλέα φασὶν αὐτὸν ἐμφορῆσαι, μένειν αὐτοῦ τὰ δόγματα ἐν τῇ ψυχῇ· καθάπερ, οἶμαι, τῶν κλαικαιομένων νεκρῶν τοὺς ὀδόντας φασὶ μένειν, τἄλλα σώματος ἅπαντος ὑπὸ τοῦ πυρός. Plin. *l.* 7. *c.* 16. *Dentes tantùm invicti sunt ignibus, nec cremantur cum reliqo corpore.* Hinc Tertull. *de resurr. c.* 41. *Constat & dentes incorruptos perennare; qæ ut semina retinentur fructificaturi corporis in resurrectione.* Irà ista, ut cum Platone loqar in *Phædone,* ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν πρὸς ἄνθρ. & tamen, qod subjicit Plinius *ibidem; Iidem flammis indomiti, tabe cavantur pituitæ.*

Ἀνανεωσάμενος] qod suprà ἀναλογισάμενος. *tecum reputans, animóque revolvens,* sive *in memoriam reducens tibi.* ità Svid. Ἀνανεωσάμενος, ἀναμνησθεὶς, εἰς ἔννοιαν ἐλθών. Subintelligendum in clavsula rum membri hujus, tum & insequentium, πάντα πιστά. qod superiora clavserat, vel ejusmodi aliqid. alioqi suspensa futura est sententia, nec supperetet qippiam, in qod vel τὸ ἀνανεωσάμενος illìc, vel τὸ ἐννοήσας, καὶ τὸ ἀπιδὼν illìc se reclinet. nam qod Annot. Lugd. pro ἐννοήσας, ἐνθύμιον legi postulat, non satis fuerit, nisi & τὸ ἀπιδὼν pari modo immutaveris. nam qod illìc legere se profitetur, ἐμνήσθη, ὅτι ὁ θεὸς ἀνανεωσάμενος, Delium poscit natatorem.

Τὸ

Τὸ δεξιόγλωσσον] de qo & *infrà* § 27. qo modo autem huc faciat, docet apertiùs *l.* 11. § 18.

Ὅτι ὁ κόσμος ὡσανεὶ πόλις] *qòd mundus civitatis instar obtinet.* Et qid tum postea? Nimirum nos autem omnes ejusdem cives. nec civi incommodum qicqam debet videri, qod in civitatis commodum cedat. qo argumento non semel utitur Marcus. *infr.* § 4. & 23. & *l.* 5. § 22. & *l.* 6. § 44. & *l.* 10. § 6. Ejusmodi aliqid excidisse istic verisimile est. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ὅτι ὁ κόσμος οὕτως μία πόλις ἐστί. qod & frequenter inculcat. Minuc. in *Octav. Non possis pulcrè gerere rem civilem, nisi cognoveris hanc communem omnium, mundi civitatem.*

Λείως ἢ τραχέως] *Lævia* corpori grata sunt, *aspera* offendunt. Mens autem, inqit, nevri istorum se immiscet, si ad ea duntaxat, qæ sui sunt muneris, attenderit, & intra proprios sese cancellos circumscripserit. Senec. *ep.* 78. *Illud autem est, qod imperitos in vexatione corporis malè habet: non assveverunt animo esse contenti: multum illis cum corpore fuit. Ideò vir magnus ac prudens animum diducit à corpore, & multùm cum meliore & divina parte versatur: cum hac querula & fragili, qantum necesse est.*

Ἐπειδὴ ἅπαξ ἑαυτὸν ἀπολάβῃ] *cùm semel sese ipsam collegerit.* Xyl. *recollegerit.* Cas. Malim, *secesserit*, vel *abduxerit se*; ut ad recessus sive secessus illos, de qibus egerat, allusum sit. Marc. *Evang. c.* 7. *v.* 33. καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν. *Cùm à turba illum abduxisset.* Ubi tamen Vulg. *apprehendens*, ἐπιλαβόμενος. prout & Complut. exhibet.

Τὸν ἰδίαν ἐξουσίαν] de qa *l.* 5. § 14. & *l.* 7. § 28.

Τὸ τάλας τῆς πάντων λύπης] Vide *supr. l.* 2 § 17. & *infr.* § 19. 33.

Τὸ χάος τῶν ἐφ' ἑκάτερα ἀπείρων] Vide *infrà* § 41. Stoici apud Laërt. *l.* 7. *Zenon.* Τοῦ χάους, τὸν μὲν παρωχηκότα καὶ τὸν μέλλοντα, ἀπείρους. τὸν δὲ ἐνεστῶτα, πεπερασμένον.

Τὸ κενὸν τῆς ἀπορήσεως] Vide *infrà* § 33. & *l.* 5. § 33. & *l.* 6. § 16. Festivè Juvenal. *Sat.* 14. *v.* 156.

——*tunicam mihi malo lupini,*
Qàm si me toto laudet vicinia pago.

Τὸ ἐυμεταβόλον] Vide *infrà l.* 8. § 52. Cicer. *pro domo sua. Hoc in imperita multitudine est vitiosissimum, varietas & inconstantia, & crebra, tanqam tempestatum, sic sententiarum commutatio.* Senec. *epist.* 102. *Putas tu posse sententiam unam omnium esse? non est unius una.* Flaccus *Epist. l.* 1. *epist.* 1.

Iidem eadem possint horam durare probantes?

Καὶ ἄκριτον] Vide *l.* 2. § 9. & *l.* 9. § 18. Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Οὔτε τῷ συμφέροντος, οὔτε τῷ ἰδίᾳ, οὔτε τῷ κοινοῦ σωτῆρος, ὁ πολὺς· οὔτε ἐδῶν φαύλων καὶ ἀσείτου μείζονα ποιεῖσθαι λιμὸν ἀκρασίαν. Tacit. *annal. l.* 17. *Plebi non judicium, non veritas.* Cicer. *pro Planc.* Non *est consilium in vulgo, non ratio, non discrimen, non diligentia. non judicat semper populus; sed movetur plerunq; gratiâ, odit precibus. denique si judicet, non delectu aliqo, aut sapientiâ ducitur ad judicandum, sed impetu, & qadam etiam temeritate. ex opinione plurima, ex veritate pauca judicat.* Plin. min. *l.* 2. *ep.* 14. *Scito eum pessimè dicere, qi maximè ab his laudatur.*

Itaqe Asopodorus Muscus, cùm in proscenio consistens, tibicinem in scena canentem coronæ plavsu ingenti exceptum avdiret, Δῆλον, ὅτι μέγα κακὸν γέγονε. *Apparet*, inqit, *hinc, hunc hominem malum ingens admisisse.* ὡς ἂν ἄν ἄλλως ἐν τοῖς πολλοῖς ἐυδοκιμήσων· *acsi aliâs turbæ neutiqam probaretur*, inqit Athenæus, qi & refert *l.* 14. sed & Hippomachus gymnasta, cùm discipulo suo artis athleticæ specimen exhibenti populus freqens acclamâsset, virgulâ attactum his verbis corripuit; Ἀλλ' οὐ μὰ κακῶς, ἢ ἔχ ὡς ἐχθρῷ ἐποίησας, ὅθ' ὑπὸ ἐχθροῦ ἔμεινον γνώσῃ. ἃ γὰρ ἐπήνεσαν ἔστι τεχνικόν σε διαφθείρα. Ælian. *l.* 2. *c.* 6. qi & *l.* 14. *c.* 18. Hippomachi tibicinis factum geminum refert, dictúmqe; Κακῶς ἤυλησας· ἃ γὰρ ἂν ἔστοί σε ἐπήνεσαν. Phocion etiam Athenienses, cùm dicentem populus universus collavdâsset, & qasi uno ore applavsisset, ad amicos conversus, reqisivit ab eis, ἆρά μή που κακόν τι λέγων, ἐμαυτὸν λέληθα; *numqid perperam dictum incidi excidisset.* Antisthenes item Cynicus dicenti cuidam, Πολλοί σε αἰνοῦσι· *Collavdant te multi:* Τί γὰρ κακὸν πεποίηκα; *Ecqid*, inqit, *mali feci?* Laërt. *l.* 6. (qod tamen Demetrio Phalereo tribuit Brusonus *memorabil. l.* 3. *c.* 3.) Idémqe ab improbis qibusdam collavdatus; Ἀγωνιῶ, μήπι κακόν ἁρμοσαμι. *Vàm vereor*, inqit, *nè mali qippiam admiscrim!* ἡμεῖς γὰρ φαῦλον τὸν σπουδαῖον ἐπαινεῖν ἐσπουδάκαμεν. Isidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 220. *Neqe enim malus qispiam (& sunt plures mali) bonos laudare sustineat.* Itaqe Antagoras, an Antigenes, apud Anton. *meliss. l.* 1. *c.* 51. & Maxim. *Collect. c.* 41. Ὅταν ἐπαινῶσί με πολλοί, τότε νομίζω μωρὸς ἄξιος εἶναι· ὅταν ὀλίγοι, σπουδαῖος ἄνθρωπος. Qin & Anaxagoras, referente Aristotele, *ethic. Nicom. l.* 10. *c.* 9. Ὅτι οὐκ ἂν θαυμάσειεν, εἴ τις ἄτοπον φανείη τοῖς πολλοῖς· ἴσως γὰρ κεῖται τοῖς ἐυτυχοῦσι, τύπων ἀδιανόμους μόνον. Idémqe eodem *Eudem. l.* 1. *c.* 4. referente; interroganti improbo cuidam, Τίς ὁ εὐδαιμονέστατος, qisnam *esset felicissimus*; respondit, Οὐδείς, ᾧ τὸ νομίζεις· ἀλλ' ἄτοπος ἂν τις σοὶ φανείη (ubi forsan ἀλλ' ὃς legendum) *Nemo qisqam eorum, qem tu existimas; sed qi absurdus tibi videretur.*

Τῶν ἐφ' ἡμῖν δοκούντων] leg. τῷ ἐυφημεῖν δοκούντων. Sensu exigente. & bene δοκούντων adjecit; qasi vocibus illi favere videantur, non reverâ faveant. Sicut enim Seneca *epist.* 60. *nihil interesse*, dixit,

inter

inter amicorum vota & inimicorum odia; &, *parentum vota pro execrationibus haberi*, utpote quæ sint *eò inimicitiora, qò cessere feliciùs*: Siquidem, ut idem *epist.* 31. *Bono animo malè precantur.* ità Clemens Alex. *Strom. l.* 7. Ἡ παρὰ πολλῶν εὐφημία, δυσφημίας ἐστὶν διαφέρει. *Vulgi*, inquit, *encomia sæpenumero à vituperiis nihil distant*; quum & pravo sæpissime nitantur fundamento, eísque in quos conferuntur dedecori potiùs qàm decori existant. Aristides itaque cùm præter morem suum populo qædam indulsisset, & eo nomine magnopere ab eis efferretur; ὅτε μὲν, inqit, πῶς ἢ κἀγὼ ὑμῶν ἥρξα, φροντιλαιόμην· ἐπεὶ δ' πολλὰ παρὰ τοῖν κοινῶν καταφρονεῖται τοῖς κλέπταις, δεινὸς εἶ δοκῶ πολίτης· αὐτὸς μὲν ἂν ἀφύρομαι τῇ νυῖ τιμῇ μᾶλλον, ἢ τῇ πρόσθεν καθεστώσῃ· σωιζόμενα δ' ὑμῖν, παρ' ὅτις ἐνδοξότερόν ἐστι τὸ σώζειν τὰ δημόσια τὸ χαλεπώτερον τοῖς πονηροῖς. Vide *ad l.* 3. § 4.

Τὸ γενὸν τῶ πόπω, ἐν ᾧ σφιγξαφέται] Pari planè ratione adversùs famæ nominisque cupiditatem pugnat M. Cicero *de repub. l.* 6. in *Somnio Scipionis*; ubi Africanum Corn. Scipionem sic alloquentem inducit: *Tu qàm celebritatem sermonis hominum, aut qàm expetendam gloriam consequi potes? vides habitari in terra raris & angustis in locis: & in ipsis quasi maculis, ubi habitatur, vastas solitudines interjectas: hósque qi incolunt terram, non modò interruptos ità esse, ut nihil inter ipsos ab aliis ad alios manare possit; sed partim obliquos, partim aversos, partim etiam adversos stare vobis, à quibus expectare gloriam qidem nullam potestis.* tum ubi docuerat, *quanta pars terræ, vel pruinâ ità obrigeat, vel solis ardore torreatur, ut cultum ac incolatum respuat omnem*, concludit tandem; *Ex his ipsis cultis notisque terris, num aut tuum aut cujusqam nostrûm nomen, vel Caucasum hunc, qem cernis, transcendere potuit, vel illum Gangem transnare? qis in reliqis Orientis aut abeuntis solis ultimis, aut Aquilonis Austríve partibus tuum nomen audiet? qibus amputatis, cernis profectò, qantis in angustiis vestra gloria se dilatari velit.* Boethius item *Consol. l.* 2. *c.* 7. *Fama qàm sit exilis & totius ponderis vacua, sic considera. Omnem terræ ambitum ad cæli spatium, puncti constat obtinere rationem: id est, ut si ad cælestis globi magnitudinem conferatur, nihil spatii prorsus habere judicetur. Hujus igitur tam exiguæ in mundo regionis qarta ferè portio est, qæ à nobis cognitis animantibus incolatur. Huic qartæ, si qantum maria paludésque premunt, qantúmque siti vasta regio distenditur, cogitatione subtraxeris, vix angustissima inhabitandi hominibus area relinqetur. In hoc igitur minimo puncti qdam puncto circumsepti, atque conclusi, de pervulganda fama, de proferendo nomine cogitatis? At qid habet amplum, magnificúmque gloria, tam angustis exiguísque limitibus arctata? Adde qod hoc ipsum brevis habitaculi septum plures incolunt nationes, lingvâ, moribus, totius vitæ ratione distantes: ad qas tum difficultate itinerum, tum loqendi diversitate, tum commercii insolentiâ, non modò fama hominum singulorum, sed nè urbium qidem pervenire qeat. Vidésne igitur qàm sit angusta, qàm compressa gloria, qam propagare ac dilatare laboratis?* Vide & *l.* 9. § 30.

Ἡ γῆ στιγμή] Cicer. *Tusc. l.* 1. *Persvadent Mathematici terram in medio mundi sitam, ad universi cæli complexum, qasi puncti instar obtinere, qod κέντρον illi vocant.* Senec. *ad Marc c.* 20. *Terram hanc cum populis urbibúsqe, & fluminibus, & ambitu maris, puncti loco ponimus, ad universa referentes.* Idémqe *qæst. nat. præfat. l.* 1. *Punctum est istud, in qo navigatis, in qo bellatis, in qo regna disponitis.* Et rursus; *Hoc est illud punctum, qod inter tot gentes ferro & igni dividitur.* Macrob. *in Somn. Scip. l.* 2. *c.* 9. *Licèt apud nos Atlanticum mare, magnum vocetur, de cælo tamen despicientibus non potest magnum videri: cùm ad cælum terra signum sit, & punctum qod dividi non possit in partes.* Ammian. *hist. l.* 15. *Ambitus terræ totius, qæ nobis videtur immensa, ad magnitudinem universitatis instar brevis obtinet puncti.* Plut. *de exil.* ex Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. restitutus ac suppletus: Τί ἂν τῆς οἰκουμένης μέρος, ἢ τῆς γῆς ἁπάσης, ἕτερον ἑτέρα μακρὰν ὄξιν, ὡς ἐκπλεῖν ὑμᾶς τοὺς μαθηματικοὺς σημεῖα λόγου ἔχοντας ἀδιαιρέτα πρὸς τὸν ὄγκον; ἀλλ' ἡμεῖς ὥσπερ μύρμηκες ἢ μέλιτται, μυρμηκιᾶς μιᾶς ἢ κυψέλης ἐμπεσόντες ἀδημονοῦμεν καὶ ξενοπαθοῦμεν, οὐκ εἰδότες, οὐδὲ μεμαθηκότες οἰκεῖα τὰ πάντα ποιεῖσθαι καὶ νομίζειν, ὥσπερ ἔθει. Σημεῖον dixit, qod στιγμὴν Marcus, κέντρον Cicero, *punctum* Seneca, *signum* Macrobius, eleganter avtem uti ipse γῆς στιγμὴ, ità πάλαι σταγὼν, Marco dicitur, *l.* 6. § 36.

Γωνίδιον] Vide *l.* 3. § 10.

Ἐς τοῦτο τὸ ἀφρίδιον] in *cor* nimirum: de qo Plin. *hist. nat. lib.* 11. *c.* 37. *Ibi mens habitat.* (qanqam de *cerebro* idem *ibid. Hîc mentis est regimen.*) góqqe ejusdem domicilium statuebant Stoici. qos Plutarch. *de commun. notit. c.* 40. hoc nomine exagitat, qòd cùm ἀρετὰς, κακίας, τέχνας, μνήμας, φαντασίας, ὁρμὰς, πάθη, σώματα esse statuerent, τόπον πᾶσι τούτοις ἕνα τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ πόρον στιμιαῖον ἀπέλιπεν, ὅτι τὸ ἡγεμονικὸν συστέλλει τῆς ψυχῆς. Laërt. *l.* 7. in *Zenone*: Τὸ ἡγεμονικὸν εἶ ἐν τῇ καρδίᾳ. Plutarch. *de philosoph. placit. l.* 4. *c.* 5. ubi de Principalis loco agit. Πλάτων, Δημόκριτος, ἐν ὅλῃ τῇ κεφαλῇ. Ἐμπεδοκλῆς, ὁ Σικυώνιος καὶ τὸν μάνιγγα τῆς ἐγκεφάλου, ὡς ὀπισθεν ἔδρα λέγει. Ἡρόφιλος ἐν τῇ τῆς ἐγκεφάλου κοιλίᾳ, ἢ τις ὄξει καὶ βάσις. Παρμενίδης, ἐν ὅλῳ τῷ θώρακι, καὶ Ἐπίκαρμος. Οἱ Στωικοὶ πάντες ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, ἢ τῷ περὶ καρδίαν πνεύματι. Διογένης ἐν τῇ ἀρτηριακῇ κοιλίᾳ τῆς καρδίας, ἢ τις ὄξει πνεύματικὴ. Ἐμπεδοκλῆς, ἐν τῇ τοῦ αἵματος συστάσει· οἱ

ἢ, ἐν τῷ τραχήλῳ τῆς καρδίας· ὁι ἢ, ἐν τῷ περὶ καρδίαν ὑμένι. οἳ δὲ νεωτέρων δέ τινες, διήκειν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι τῶν διαφραγματος. Πυθαγόρας, τὸ μὲν ζωτικὸν, περὶ τὴν καρδίαν, τὸ δὲ νοερὸν ἐν τῷ κεφαλῇ. Hujus itaque potiùs fuerat, quàm Stoicorum, quod idem *ibid. c.* 21. Αὐτὸ δὲ τὸ ἡγεμονικὸν, ὥσπερ ἐν κόσμῳ, καθικεῖ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφαιροειδεῖ κεφαλῇ· Tertull. *de anim. c.* 15. *Christiani apud Deum de utroque deducimur, & esse principale in anima, & certo in corporis recessu consecratum.* Et mox: *Simul utrumque dilucet, & esse principale in anima, & in eo thesauro corporis haberi, ad quem Deus respicit;* (*corde* nimirum) *ut neque extrinsecus agitari putes principale istud, secundùm Heraclitum; neque per totum corpus ventilari, secundùm Moschionem; neque in capite concludi, secundùm Platonem; neque in vertice potiùs præsidere, secundùm Xenocratem; neque in cerebro cubare, secundùm Hipposratem; sed nec circa cerebri fundamentum, ut Herophilus; nec in membranulis, ut Strato & Erasistratus; nec in superciliorum meditullio, ut Strato Physicus; nec in tota lorica pectoris, ut Epicurus: sed quod & Ægyptii renunciaverunt ei, & ille versus Orphei vel Empedoclis; Namque homini sanguis circumcordialis, est sensus.* (versus is apud Etymologum, sed depravatior, in Αἷμα, apud Stob. *tom.* 1. *tit.* 40. ex Porphyrio *de Styge*, emendatior, reperitur;

Αἷμα γὰρ ἀνθρώποις φρονεῖν δόξι νόημα.)

etiam Protagoras, etiam Apollodorus & Chrysippus hæc sapiunt. Idem *de resurr. c.* 15. *Adeò non solùm anima transigit vitam, ut nec cogitatus auferamus à collegio carnis. Siquidem in carne, & cum carne, & per carnem agitur ab anima, quod agitur in corde. hanc denique carnis speciem, arcem animæ Dominus in suggillationem cogitatuum taxat,* Matth. *c.* 9. *v.* 4. *Sed etsi in cerebri, vel in medio superciliorum discrimine, vel ubi ubi philosophis placet, principalitas sensuum consecrata est, quod hegemonicon appellatur, caro erit omne animæ cogitatorium.* Cicer. *Tusc. l.* 1. § 18. *Aliis cor ipsum animus videtur. ex quo excordes, vecordes, concordésque dicuntur: & Nasica ille prudens bis Consul, Corculum; &*

Egregiè cordatus homo, Catus Ælius Sextus.

Empedocles animum esse censet cordi suffusum sanguinem. aliis pars quædam cerebri visa est animi principatum tenere. aliis nec cor ipsum placet, nec cerebri quandam partem esse animum; sed alii in corde, alii in cerebro dixerunt animi esse sedem & locum. Plato triplicem finxit animum; cujus principatum, id est, *rationem in capite, sicut in arce, posuit: & duas partes separare voluit, iram & cupiditatem; quas locis disclusit; iram in pectore, cupiditatem subter præcordia locavit.* A Timæo Locro sumpsit id Plato; cujus in *lib. de anim. mundi* hæc sunt. Τῶν ἀνθρωπίνας ψυχῶν τὸ μὲν λογικὸν καὶ νοερὸν— περὶ τὴν κεφαλὴν ἵδρυται μόριον, ὡς τἄλλα μέρεα τᾶς ψυχᾶς καὶ τῷ σώματος ὑπηρετεῖν τέτῳ, καθάπερ ὧν αὐτῷ τῷ σκάνει ἅπαντος· τῷ δ' ἀλόγῳ μέρεϊ, τὸ μὲν θυμοειδὲς, περὶ τὸν καρδίαν· τὸ δ' ἐπιθυμητικὸν, περὶ τὸ ἧπαρ. quod & in Timæo suo ipse fusiùs pertractavit. Vide ad *l.* 2. § 13. Sed & Galen. *de dogmat. Hip. & Plat. l.* 6. *c.* 2. & Apul. *de Plat. dogmat.* Suffragari Stoicis, Lipsio in Stoic. Physiol. *l.* 3. *c.* 18. existimatur Hippocrates; cujus ista ex libello *de corde* profert. Γνώμη δὲ ἡ τὸ ἀνθρώπῳ πέφυκεν ἐν τᾷ λαιῇ κοιλίᾳ, καὶ ἄρχει τᾶς ἄλλας ψυχᾶς. Is locus forsan & Sylburgium in eundem errorem induxit; qi in *notis ad Clem. Alex.* de Hippocrate idem affirmat. Verùm contrariam planè partem ex professo tenet & tuetur Hippocrates; (prout & Tertullianus verè dixit.) hæc enim ipsius ex tractatu *de sacro morbo* ipsissima sunt verba; Κατὰ ταῦτα νομίζω τὸν ἐγκέφαλον δύναμιν πολλὴν ἔχειν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. ὅπως γὰρ ἡμῖν δόξι ἅπ' ἀπὸ τοῦ ἠέρος γινομένων ἐρμώδης, ἢ ὑγιαίνων τυγχάνῃ. τῷ δὲ φρένησιν αὐτῷ ὁ ἀὴρ παρέχεται. ὁι δ' ὀφθαλμοὶ καὶ τὰ ὦτα, καὶ ἡ γλῶσσα, καὶ αἱ χεῖρες, καὶ οἱ πόδες, ὅια ἂν ὁ ἐγκέφαλος γινώσκῃ, τοιαῦτα ὑπηρετέουσι. γίνεται γὰρ παντὶ τῷ σώματι τῆς φρενήσιος, ὡς ἂν μετέχῃ τοῦ ἠέρος. ἐς δὲ τῷ σωίεσιν, ὁ ἐγκέφαλός ὄξιν ὁ διαγγέλλων. Et pavlò pòst: Διόπερ φημὶ τὸν ἐγκέφαλον εἶναι τὸν ἑρμηνεύοντα τῷ ξυίεσιν· αἱ δὲ φρένες ἅλλως ὄνομα ἔχουσι τῇ ψυχῇ κεκτημένον, καὶ τῷ νόμῳ, τῷ δ' ὅτι ἄκρη, οὐδὲ τῇ φύσει, οὐδὲ ὅιδά ἔγωγε, πόσα δύναμιν ἔχουσιν αἱ φρένες, ὥστε φρονέειν τε καὶ νοεῖν. ἐπεὶ αἰθάνονται γε κάκιστα πάντων ἐοῦσαι ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων· ἀλλὰ μάτην τοῦτο τὸ ὄνομα ἔχουσιν καὶ τῷ αὐτίκα· ὥσπερ τὰ περὶς τῇ καρδίῃ, ἃ ὧν ὦτα κέκληται, οὐδὲν εἰς τὴν ἀκοὴν ξυμβαλλόμενα. Λέγουσι δέ τινες, ὡς φρονέομεν τῇ καρδίῃ, καὶ τὸ ἀνιώμενον τοῦτό ὄξι, καὶ τὸ φρενήζειν. τὸ δὲ οὐκ ὀρθῶς ἔχει. ἀλλ' ἡ καρδίη αἰθάνεται τε μάλιστα καὶ αἱ φρένες. τῆς μὲν φρονήσιος ἑκατέρω μέτεστι· ἀλλὰ πάντων τουτέων ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν. Hæc prolixiùs pavlò transcribenda censui, qò, Hippocratis in controversia ista quæ fuerit sententia, liquidiùs posset innotescere. Nam *de corde libelli*, nec Galeno, nec Erotiano mentio ulla in recensione operum medici principis illius: itaque nec ad illum avtorem referendum statuit Anutius Fæsius, qo nemo qisquam de Hippocrate ampliora meritus videtur. Stoicorum verò non tam sententiam ridet Galenus, quàm frivola ac nugatoria prorsus à Chrysippo ad eam statuminandam adducta argumenta; quæ ille revelâ, cùm non immeritò exagitat, tum fusissimè etiam solidissimèque refutat, *de Hippocr. ac Platon. dogmat. l.* 2. Adducit & Stoicis consentientes Lipsius, Aysonium in *Monosyllab.*

Mens, quæ cœlesti sensu rigat emeritum cor. (*vis.*
Cor vegetum, mundi instar habens, animæ vigor &

Et Lucretium *l.* 3.

Consilium,

Consilium, quod nos animum mentémq; vocamus,
Idq; situm mediâ regione in pectoris hæret.

Adducit & Gregorium Nyſſenum Sylburgius; cujus in *orat.* 1. *in feſt. Paſch.* hæc ſunt: Ἔστι πῦ ὅτι τῶ νοῦ ἡ καρδία· ἐν ταύτῃ γὰ τὸ ἡγεμονικὸν ἔδη πεσθεται. Verùm Gregor. Nyſſ. *in lib. de opific. hom. c.* 12. & 14. oppugnat eos exagitátque, qi vel in corde vel in capite ſedem mentis conſtituunt, & per corpus totum diffuſam cõtendit. Δεῖξαι ἡμῖν ὁ λόγος πορεύθετο τὸ, μὴ μέρει πνὶ τῶ σώμα|τ& ἐνδεδέθαι τὸν νοῦν· ἀλλὰ πανλὸς καὶ τὸ ἴσον ἐφάπλεσθαι, καὶ ἀλλήλοις τῇ φύσει τῶ ὑπακεκμδὼ μέρες ἐργάζε|ται πρὸ κίνησιν. Et, Σιγάτω τίνων πᾶσα σοφιστικὴ μαλακολογία τῆς μελέτης πρὸ σωματικοῖς πρὸ νοητικὸ ἐπικλείσαντων ἐνέργειαν. ὧν οἱ μὲν ἐν καρδίᾳ τὸ ἡγεμονικὸν ἔδη τίθενται, διὰ τὸ δοκεῖν πως πρὸ μέσον τῶ πανλὸς σώμα|τ& ἐπέχειν χώραν αὐτό· ὡς τῆς θεωρετικῆς κινήσεως εὐκόλως ἐν τῶ μέσῳ πορεύεσθαι δύναμιν τὸ σῶμα, καὶ ὅπως εἰς ἐνέργειαν θεῖέσης. οἱ δὲ τῷ ἐγκεφάλῳ τὸν νῶν εἰδιατάττας φασίν· ὥσπερ ἀκρόπολίν πνα τῶ παντὸς σώματος πρὸ κεφαλὸ δεδομῆσθαι περὶ τῆς φύσεως λέγοντες ἐνοικεῖν ἢ ταύτῃ, καθάπερ πνα βασιλέα τὸν νῶν, ὅλον πσιν ἀγγελιαφόρεις, ἢ ὑπασπισῆς, πῆς αἰθηρίοις ἐν κύκλῳ δορυφορέμδον. In poſteriore hoc cenſu è noſtris colloçandi, Clemens Alex. *Pædag. l.* 1. *c.* 2. ἐνθρονίζεται δὲ ὁ λογισμὸς ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ. & *Strom. l.* 5. adductis Moſis verbis ex *Geneſ. c.* 2. *v.* 7. Ψυχὴν δὲ πρὸ λογικὸν ἄνωθεν ἐμπνεθῆναι ὑπὸ τῶ θεῶ εἰς πρόσωπον· ἐνταῦθα γὰ ἱδρῦσθαι τὸ ἡγεμονικόν. Ambroſ. *hexaem. l.* 6. *c.* 9. *Caput tanquam arcem, in qa regalis habitet ſapientia, juxta dictum propheticum. Ipſa ſiquidem mens, qaſi in aula imperiali illic locata eſt, ſecundùm plurimorum ſententiam, & maximè Solomonis.* Idem *de Noe & Arc. c.* 7. & loco ſuperiore: *Non immeritò igitur huic qaſi conſultori ſuo cætera membra famulantur, & circumferunt illud ſervili geſtamine ſicut numen, atqe in ſublime locatum vehunt. unde cenſoriâ poteſtate qò vult dirigit qorundam obſequia famulorum, & præcepta ſingulis obeunda decernit. Videas imperatori ſuo ſingula gratuito ſtipendio militare. alia portant, alia paſcunt, alia defendunt, & miniſterium ſuum exhibent; parent ut principi, ancillantur ut domino. indè velut qædam procedit teſſera, qam debeant pedes obire regionem; qæ militiæ munia manus conſummandis operibus exeqantur; qam venter abſtinendi vel edendi formam tenear diſciplinæ.* Syneſius item *de provid. orat.* 1. *infrà ad* § 22. exhibendus. Philonem enim quod attinet, qem Clementi σύμφωνον opinati ſunt Hæſchel. & Sylburg. nec qicqam hîc ſtatuit, & aliò potiùs, eódem nempe, qò Nyſſenus, inclinat. Siqidem in *lib. de ſacrif. Cain, & Abel*, ad qem locum illi digitum intendunt. Ubi ἐγκέφαλον ἢ καρδίαν nuſpiam altari impoſita legi dixerat: rationem ſubjungit, εἶγε ἐν τῷ ἑτέρῳ τέτων τὸ ἡγεμονικὸν ἐνωμολόγητω. *in altero*, inqit, *in utro*, non dicit. nec ambiguè minùs eadem de re loqitur, in *lib de Cajni inſidiis.* Vide *ad l.* 5. § 27. nam in *lib. de inſomn.* perſtringit eos, qi vel iſtam vel illam ei ſedem aſſignant. Ποῦ δὲ ἐμπεφάλκε νῆς αὐθῆς; ἆρα ὅτιον κεκλήρωται; Οἱ μὲν γὰ πὼ ἀκρόπολιν ἐν ἡμῖν ἀνιέρωσαν αὐτῷ τὴν κεφαλὴν, ἆρ' ἂν κ αἰσθήσεις λοχῶσιν· εἰκὸς ἔδη νομίσαι ἐγνὺς, ὅτι μεγάλε βασιλέως, ἐφεδρεύειν πὺ δορυφόρες. οἱ δ' ὑπὸ καρδίᾳ αὐτὴν ἀγαλματοφορεῖσθαι διανοηθέντες, γνωσιομαχῶσιν. Ipſe qid? *lib. de agricult.* Τὸ μὲν ἄτμητον ὅλον δι' ὅλων ἐαθὲν, ἐπεφημίσθη νῆς. *Mentem totam per totum corpus diffundi* affirmat: prout & Nyſſenus, ubi ex profeſſo argumentum hoc pertractat. unde forſan ſuſpicio oboriri poſſit, non eſſe Nyſſeni γνήσιον fœtum, *orationem* illam *penegyricam.* Jo. Chryſoſt. itidem *cordis ſedem* aſſignare animæ videatur, ſi fragmentum illud qod ex *oratione in Suſannam* Hæſchelius edidit, ſpectemus. Ἔστι γὰ, inqit, ἡ ψυχὴ κεκλεισθῶ παρθένῳ ἐν θαλάμῳ πνὶ, ἐν μέσῃ τῇ καρδίᾳ ἡσυχάζουσα, καὶ ὑπὸ ἧς πάντε αἰσθήσεων, ὥσπερ ὑπό πνων θεραπαινίδων δορυφορεμδύη. Verùm ipſe πῶς τῶ ἀκριβολήπτε *orat.* 5. nihil in hoc negotio certò ſtatui poſſe contendit. Ὅπως ἡμῶν ἔζην ἐν τῷ σώματι, ὐδὲ τῶτο ἴσμεν εἰπεῖν. τί γὰ ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν ὅπ παρεκλείνεται τῷ τῶ σώματος ὄγκῳ; σωμάτων γὰ ἴδιον τῶτο. ——ἀλλ' ὐκ ἔζην ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, ἀλλ' ἐν μέρει πνὶ σωιέχεται. ἱκαὶν ἀνάγκη νεκρὰ τὰ λοιπὰ ζίνεσθαι μέρη· τὸ γὰ ἄψυχον πάντως νεκρόν. ἀλλ' ὐδὲ τῶτό ἔζην εἰπεῖν· ἀλλ' ὅτι μὲν ἔζην ἐν τῷ σώματι ἴσμεν, τὸ δὲ πῶς, ὐκ ἴσμεν. Vide in eandem mentem & Lactant. *de opific. Dei c.* 16.

Μὴ απῶ] Vide *l.* 2. § 2. ſic *infrà* § 32. κενὰ απωμύρας.

Μηδὲ κωλεύειν] Nè vehementiùs contendas to. qemadmodum Naſo *Pont. l.* 1. *eleg.* 6.

Non libet in tales animum contendere curas.

vel etiam, *nè in adverſum contendas. nè obnitaris*, fato nimirum, ac diſpoſitioni divinæ. Sed illud potiùs. ut *infrà* § 32. πόσοι κατενλαδέντες. & *l.* 6. § 24. μὴπ κατενλειμύθυος. & *l.* 12. § 27. ὡς ἐντελὲς πᾶν τὸ κατενλειμύθυον.

Ὅρα τὰ πρόγμαλα] Sen. *epiſt.* 104. (ex Mar. *Æn. l.* 6.

Terribiles viſu formæ, letúmqe labórqe?
Minimè qidem, ſi rectis oculis intueri illa poſſit, & tenebras perrumpere. Multa per noctem habita terroris, dies vertit ad riſum. cur timeat laborem vir, mortem homo? & epiſt. 120. *Tanti putemus oculos intendere: jam apparebit, qàm brevia, qàm incerta, qàm tuta timeantur.* Vide *ad l.* 2. § 12. & *l.* 7. § 67.

Ὡς ἀνὴρ] qod *ſupr. l.* 2. § 5. ὡς ἄῤῥην. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 2. Pugil qidam cùm de vita periclitaretur, niſi membrum virile chirurgi manu abſcin-

abſcinderetur; ſvadente fratre philoſopho ut id fieri permitteret, recuſavit, obfirmatóque animo eſt mortuus. Percontante avtem qodam, qomodò id feciſſet, *ut philoſophus*, an *ut athleta*, reſponſum eſt, Ὡς ἀνήρ. *Ut vir.* Evripid. *Cyclope.*

——ἀλλ' ὅπως ἀνὴρ ἔσῃ.

——*ut vir ſis, vide.*

(qod uno verbo Hebræi הִתְאוֹשֵׁשׁ Eſajæ *c.* 46. *v.* 8. & Græci, ἀνδρίζεσθε. Apoſt. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 16. *v.* 13.) Idémqe *Philoctete*, à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 29. & Dione Pruſ. *orat.* 59. lavdatus, unde ſuppleri poteſt, qod Ariſtoteles omiſerat *ethic. Nicom. l.* 6. *c.* 8. & *Evdem. l.* 5. *c.* 8. contrà planè qàm Lambinus cenſuit,

Τὸν δὲ σῶσαν καί τι πρόσωπον πλέον
Τιμῶμεν, ἄνδρός τ' ἐν πόλει νομίζομεν.

qod μεταφέρων Dio, πολὺ δὲ φανερὸς, inqit, ἢ πλείονων ἁπλῶς τολμῶντας, χρεὼν τότε ἅπαντας δαιμάζειν, ἢ τῇ ὄντι ἀνδρας ἡγώμεθα. qaſi reliqui, nomine tenùs tantùm ſint *viri*. Cicero in *Bruto*, § 250. *Vidi Mitylenis nuper virum, atqe, ut dixi vidi planè virum.* Senec. *ep.* 98. *Reſtituamur, ut poſſimus dolores, qocunqe modo corpus invaſerint, perferre, & fortunæ dicere; Cum viro tibi negotium eſt; qære qem vincas.* Æmylius apud Livium *l.* 45. *Is demum vir erit, cujus animum nec proſpera flatu ſuo efferet, nec adverſa infringet.* Senec. item *de ſap. conſtant. c.* 1. *Tantum inter Stoicos & cæteros ſapientiam profeſſos intereſſe, qantum inter fœminas & mares, non immeritò dixerim.* Et mox: *Stoici virilem ingreſſi viam.* Et Lucian. de ſectis: Ἦκουον ἀπάντων λεγόντων, ὡς οἱ μὲν Ἐπικούρειοι φιλήδονοί εἰσιν· οἱ Περιπατητικοὶ δὲ, φιλόπλουτοι· οἱ Πλατωνικοὶ δὲ, φιλόδοξοι· ὧδε δὲ τῶν Στωικῶν πολλοὶ ἔφασκον, ὅτι ἀνδρώδεις. indè Laërt. *l.* 6. *initio.* Τὴν Στωικὴν ἀνδρωδεστάτην dixit. Qin & Arceſilaus interrogatus, qî fieret, ut ab aliis ſectis ad Epicureos multi deficerent, ab Epicureis nulli ad cæteros deſciſcerent, reſpondit, Ἐκ μὲν γὰρ ἀνδρῶν γάλλοι γίνονται· ἐκ δὲ γάλλων ἄνδρες οὐ γίνονται. *Qia ex viris Spadones* (qi & *evirati*) *ex ſpadonibus verò viri nevtiqam fiant.* De Xenocrate Laërt. *l.* 4.

Ὁ πάντα παντὶ Ξενοκράτης ἀνὴρ γεγώς.

Contrà de Antonio Plutarch. ἔνθα δὲ φανερὸν αὐτὸν ἐποίησεν, ἔτε ἄρχοντα, ἔτε ἀνδρωθέντα, ἔτε ὅλως ἰδίοις λογισμοῖς διοικέμενον. Ennius apud Cicer. *offic. l.* 1. § 61.

Vos etiam juvenes animos geritis muliebres,
Illáq; virgo viri.——

De Alcibiade Pherecrates, referente Athenæo, *lib.* 12.

Οὐκ ὢν ἀνὴρ δὴ Ἀλκιβιάδης, ὡς δοκεῖ,
Ἀνὴρ ἁπασῶν τῶν γυναικῶν ὄζει νυνί.
Nec vir putatus Alcibiades antehac,
Vir ſubitò factus fœminarum eſt omnium. Grot.

vel ad mentem forſan poetæ propiùs,

Nunc Alcibiades, cùm nè vir qidem ſiet,
Factus videtur mulierum vir omnium.

ut ſit oxymoron, omnium eſſe mulierum virum eum, qi nè vir qidem ſit. Vide ad *l.* 3. § 16. ἀνδρεγύνων. Verùm iſtud in ſenſum obſcœniorem dictum. Alexander Moloſſus, cùm in Italiam tranſiret, dixiſſe fertur, ſe qidem *ad Romanos ire, qaſi* ἀνδρωνῖτιν, *Macedonem iſſe ad Perſas, qaſi* γυναικωνῖτιν. Gell. *l.* 17. *c.* 21. Diogenes itidem Lacedæmone Athenas proficiſcens, in itinere qónam concederet percontanti, reſpondit, Ἐκ τῆς ἀνδρωνίτιδος εἰς τὸν γυναικωνίτιν. *Ex andronitide in gynæceum.* Qanqam & Spartanis ipſis *virilitatis* nomen ægrè ſatis & gravatim impertitus videtur. Siqidem interrogatus, ποῦ τῆς Ἑλλάδος ἴδοι ἀγαθοὺς ἄνδρας; *qânam in regione Græciæ viros bonos vidiſſet*, reſpondit, Ἄνδρας μὲν οὐδαμοῦ· παῖδας δὲ ἐν Λακεδαίμονι. *Viros qidem nuſqam: pueros avtem Lacedæmone.* Idémqe cùm in Olympia præco proclamaret, Νικᾷ Διάξιππος ἀνδρας. *Vincit viros Dioxippus.* ὁ μὲν δὴ ἀνδράποδα· ἀνδρας δὲ ἐγώ. *Ille verò*, inqit, *mancipia: at ipſe viros.* Laërt. *l.* 6.

Τὰ πράγματα ἔχ ἅπτεται τῆς ψυχῆς] Idem *l.* 5. § 19.

Ἀλλ' ἔξω ἔστηκεν ἀταρμῦντα] Ità *l.* 9. § 15. ἔξω θυρῶν ἕστηκεν. & *l.* 11. § 11. ἐκ ὀπίσω ἕστηκεν.

Αἱ δὲ ὀχλήσεις ἐκ μόνης τῆς ἔνδοθεν ὑποπτώσεως] Idem *l.* 8. § 47. nisi qod hîc ὑπόπτωσις, i. e. *opinio*, ut Senec. *epiſt.* 76. ibi πεῖσμα & δόγμα, i. e. *decretum*, ut idem *epiſt.* 95. dicitur. Cicero Stoicum agens *Tuſcul. l.* 3. *c.* 25. *Opinione turbamur. nam & metus opinio magni mali impendentis; & ægritudo eſt opinio magni mali præſentis; & qidem recens opinio talis mali, & in eo rectum videatur angi: id avtem eſt, ut is qi doleat, oportere opinetur ſe dolere.*

Πάντα τοῦτα ὅσα ὁρᾷς, ἔσσν ἤδη ποτὲ μεταβαλλει] Idem *l.* 7. § 23. Vide & *l.* 2. § 12. Seneca *epiſt.* 71. *Qid enim mutationis periculo exemptum eſt? non terra, non cœlum, non totus hic rerum omnium contextus, qamvis Deo agente ducatur. non ſemper tenebit hunc ordinem; ſed illum ex hoc curſu aliqis dies dejiciet. certis eunt cuncta temporibus: naſci debent, creſcere, extingvi. Qæcunqe vides ſupra nos currere, & hæc qibus innixi atqe impoſiti ſumus, veluti ſolidiſſimis, carpentur ac deſinent. nulli non ſenectus ſua eſt. inæqalibus iſta ſpatiis eódem natura demittit.*

Καὶ οὐκ ἔστι ἔσται] *non erunt ampliùs.* id ſcil. qòd priùs fuerant. Vide *l.* 11. § 35.

Ὁ κόσμος, ἀλλοίωσις] hoc eſt, ἐν ἀλλοιεῖ ἀλλοιώσει. ut *l.* 9. § 19. ità Plato in *Theæt.* τὸ πᾶν κίνησις, ἢ ἄλλο παρὰ τοῦτο οὐδέν. qod mox explicans, dicit, πάντα ἀεὶ κινεῖται· &, πάντα ἀεὶ γί-

γενεῖς. quod Hippocrates *de diæt. l.* 1. Ξυμμισγόμενα καὶ διακρινόμενα ἀλλοιοῦται. Vide *ad l.* 10. § 7. Tertull. *de pallio c.* 2. *Certè habitum vertere naturæ solius solenne munus est. fungitur & ipso mundus iste, quem incumbimus. metatio certè nostra, totum versiforme est. dies & nox invicem vertunt. Sol stationibus annuis, Luna modulationibus menstruis variat. Syderum distincta confusio interdum dejicit aliquid, interdum resuscitat. cœli ambitus, nunc subdivo splendidus, nunc nubilo sordidus: aut imbres ruunt, aut siqua missilia cum imbribus, dehinc substillum, & denuo sudum. Sic & mari fides insamis, dum & flabris æquè mutantibus, de tranquillo probum, de fluctris temperatum, & extemplo de decumanis inquietat. Sic & terram si recenseas temporatim vestiri amantem, propè sis eandem negare, memor viridem cùm conspicis flavam, mox visurus & canam. Cæteri quoque ejus ornatus figid, non aliud ex alio mutant, & montium scapulæ decurrendo, & fontium venæ cavillando, & fluminum viæ abhumando. mutavit & totus mundus aliquando, aqis omnibus obsitus. Sed & enatando rursus in forma: mutavit rursus orbis, alius idem.* Vise sis eundem argumentum idem pereleganter prosequentem, *de resurrect. carn. c.* 12. Vide & *l.* 2. § 3. & *l.* 8. § 6.

Ὁ βίος ὥσπερ πόλις] *Vita tota in opinione consistit.* quod *l.* 2. § 15. πᾶν ὥσπερ πόλις.

§ 4. Τὸ νοερὸν ἡμῖν κοινὸν] quod *suprà. l.* 3. § 4. συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν. Et adhuc plenius, *l.* 9. § 8. Εἰς τὰ λογικὰ ζῶα μία νοερὰ ψυχὴ μεμέρισται.

Ὁ κόσμος ὥσπερ πόλις] Idem *supr.* § 3. Vide ad *l.* 3. § 11. *Epictet. l.* 3. *c.* 24. ὅτι ὁ κόσμος οὗτος μία πόλις ἐστὶ καὶ ἡ ὕσια, ἐξ ἧς συμπέφυκεν, μία. Tertull. *apolog. c.* 38. *Unam omnium rempublicam agnoscimus mundum.* Cicer. *paradox.* 2. *Exilium non est eis terribile, qi omnem orbem terrarum unam urbem esse ducunt.*

Τίνος γὰρ ἄλλου ——κοινὸν πολίδιμαλος;] nullius certè alius homines indiscriminatim universi. at Christicolas alius, τοῦ ἐν τοῖς ἀέρασι· uti Pavlus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20.

Ἐκεῖθεν] de communi isto animarum rationalium fonte, idem ferè *l.* 9. § 8. hoc est, quod *l.* 2. § 4. dixerat, esse *mentem* cujusque τὸν τοῦ κόσμου διοικοῦντος ἀπόῤῥοιαν. *defluxum quendam mentis mundi gubernatricis.* Vide *infrà* § 40.

Ἀπὸ πηγῆς τινος] Arnob. *l.* 2. ex Stoicorum an Platonicorum sententiâ; *Uno ex fonte omnium nostrûm defluunt animæ.*

Οὐδὲν ἐκ τοῦ μηδενὸς ἔρχεται· ὥσπερ μηδὲ εἰς ἐκ τοῦ ἀπόντος ἔρχεται.] Ità *l.* 5. § 13. Contrà quam Evrip. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

——τὸ μηδὲν εἰς οὐδὲν ῥέπει.
——*nil quod erat, in nil abit.*

Atque Tertull. *adversus Hermog. Omnia ex nihilo edita, in nihilum perventura.* Pers. *Sat.* 3.

——*gigni*
De nihilo nihil; in nihilum nil posse reverti.

Philo *de mundo.* Ὥσπερ γὰρ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος οὐδὲν γίνεται, οὐδ' εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεται. ἐκ τοῦ γὰρ ἀδυνάτου ὀνόματος ἀμήχανόν ἐστι γένεσίς τί· τότε δὲ ἐξαπολεῖσθαι, ἀνήλυσον καὶ ἄπαυστον. Qi locus Ludov. Nagoralæ vitii suspectus habetur. itaque legi postulat pro ἀνήλυσον, ἀνήπυστον, & ἄπιστον pro ἄπαυστον. Ocellus Lucan. *de univers. c.* 1. § 11. Ἀμήχανον γὰρ τὸ ὂν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἀπολεῖσθαι, ἢ εἰς τὸ μὴ ὂν ἀναλυθῆναι. Epicurus pariter *epist. ad Herodotum* apud Laërt. *l.* 10. Πρῶτον μέν, ὅτι οὐδὲν γίνεται ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, πᾶν γὰρ ἐκ παντὸς ἐγίνετ' ἂν, οὐσπερμάτων γε οὐδὲν προσδεόμενον. καὶ εἰ ἐφθείρετο τὸ ἀδιαίρετον εἰς τὸ μὴ ὄν, πάντα ἂν ἀπώλλυτο τὰ πράγματα, ἐκ ὄντων εἰς ἃ διελύετο. Qod Lucretius Epicuri *mystagogus* & ἑρμηνεύς *lib.* 1.

Principium hinc, qojus nobis exordia sumet:
Nullam rem è nihilo gigni; nil posse creari
De nihilo.——

Et mox: *Nam si de nihilo fierent; ex omnibus rebus*
Omne genus nasci posset, nil semine egeret.

Sed & Democritus apud eund. *l.* 9. Μηδὲν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίγνεσθαι, μηδὲ εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεσθαι. Aristoteles etiam *physic. l.* 1. *c.* 4. Τὸ γιγνόμενον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίγνεσθαι ἀδύνατον. φαίνεται γὰρ ταύτης ὁμογνωμονοῦσα τῆς δόξης πάντες οἱ περὶ φύσεως. Et rursus *c.* 8. Κοινὴ δόξα τοῦ φυσικῶν, οὐδὲν γίγνεσθαι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος. & *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 3. Ὅ μάλιστα φοβέμενοι διετέλεσαν οἱ πρῶτοι φιλοσοφήσαντες, τὸ ἐκ μηδενὸς γίνεσθαι παρὰ τοῦτο. Atque huc pertinet, quod de priscis philosophis idem *Physic. l.* 1. *c.* 8. Οἱ καὶ φιλοσοφίαν πρῶτοι ζητήσαντες τῶν ἀληθείαν, ---πᾶσιν ἔστε γίνεσθαι τοῦ ὄντων οὐδέν, ἔστε φθείρεσθαι. neque enim simpliciter, aut produci aut corrumpi qicqam, ei negabant; sed nihil aut è nihilo produci, aut in nihilum evanescere; verùm substantiam ipsam semper manere, novis affectibus sibi invicem succedentibus, asserebant. qod & Aristot. ipse agnoscit, τοῦ μὲν τὰ φυσικὰ *l.* 1. *c.* 3. Τῶν δὴ πρώτων φιλοσοφησάντων οἱ πλείστοι τὰς ἐν ὕλης εἴδει μόνον φύσασθαι ἀρχὰς ἠξίωσαν πάντων. ἐξ ὧν γάρ ἐστιν ἅπαντα τὰ ὄντα, καὶ ἐξ ὧν γίγνεται πρώτων, καὶ εἰς ὰ φθείρεται τελευτῶν, τῆς μὲν οὐσίας ὑπομενούσης, τοῖς δὲ πάθεσι μεταβαλλούσης, τοῦτο στοιχεῖον καὶ ταύτην τὴν ἀρχὴν φασὶν εἶναι τῶν ὄντων· καὶ διὰ τοῦτο, οὔτε γίνεσθαι οὐδὲν ὀίονται, οὔτε ἀπόλλυσθαι, ὡς τῆς τοιαύτης φύσεως ἀεὶ σωζομένης. Itaque Cicero *de divinat. l.* 2. § 37. *Non ergò omnium interitus atque obitus natura conficit: & erit aliqid, qod aut ex nihilo oriatur, aut in nihilum subitò occidat. qis hoc physicus dixit unqam?* De posteriore membro Vide *l.* 11. § 35. Vide & *l.* 8. § 18. & *l.* 10. § 7.

§ 5. Ὁ

§ 5. Ὁ θάνατος τοιοῦτος, οἵᾳ γένεσις] Siquidem, ut Aristot. *de gener. & corrupt. l. 1. c. 3.* Ἐστιν ἡ θατέρᾳ γένεσις ἀεὶ, ὅτι τοῦ ἀτίου, ἄλλα φθορὰ καὶ ἡ ἄλλα φθορὰ, ἄλλα γένεσις. *Generatio unius, corruptio alterius; & corruptio unius, generatio alterius.* At Apollonius Tyan. *epist. 66.* Θάνατος ἀδεὶς ἀδενὸς, ἢ μόνον ἐμφάσει. καθάπερ ἀδὲ γένεσις ἀδενὸς, ἢ μόνον ἐμφάσει. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀσίας τραπὲν εἰς φύσιν, ἔδοξε γένεσις· τὸ δὲ ἐκ φύσεως, εἰς ἀσίαν κατὰ ταὐτὰ, θάνατος. ὅτε γὰρ ἀνοιχθὲν κατ' ἀλήθειάν τινος, ὅτε φθειρομένου ποτὲ μόνον ὄντος, ἀορίστου τε ὑστερον, τὸ μὲν διὰ παχύτητα τῆς ὕλης, τὸ δὲ διὰ λεπτότητα τῆς ἀσίας, ἔσης μὲν ἀεὶ τῆς αὐτῆς, κινήσει δὲ διαφερούσης καὶ σχήσει. Porphyrius apud Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 40.* ex Pythagoreorum sententia, Τὸν δικαίως ἀναιρεθέντα, ὡς ἐς τὸ ἀποθνῆσκον τεῖνον τὸν λόγον ἔχειν, ὃν ὁ χρυσῶν ἔχει ὡς ἐς τὸ χρυσούμενον. ἑκατέρων γὰρ ἓν τῆς ψυχῆς μεταβολὴ· τὸ μὲν εἰς σῶμα, γένεσιν· τὸ δὲ ἀπὸ σώματος, θάνατον.

Φύσεως μυσήριον] Ità *l. 2. § 12.* φύσεως ἔργον. Senecæ *excerpt. Morieris. ista hominis natura est, non pœna.*

Σύγκρισις ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων εἰς ταὐτά] deesse videntur voces aliquot, necessariò supplendæ, ut sensus sit integer. [καὶ διάκρισις] εἰς ταὐτά. vel ut *l. 10. § 7.* [καὶ διάλυσις] εἰς ταὐτά. Ità Aristot. *de gener. & corrupt. l. 1. c. 1.* Ζωιόντων καὶ διαγομβόων (τῶν στοιχείων) ἡ γένεσις συμβαίνῃ καὶ ἡ φθορά. Et *c. 2.* γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι συγκρινόμενα καὶ διακρινόμενα. Ibidémque Democritus & Levcippus, διακρίσει, καὶ συγκρίσει, γένεσιν καὶ φθορὰν, definiunt. Empedocli qoque, ὅτι φύσις ἀδενός ἔστιν, Ἀλλὰ μόνον μῖξίς τε διάλλαξίς τε μιγέντων. qod idem & τῶν μὴ τὰ φυσικὰ, *l. 4. c. 1.* reperitur, de qo tamen videatur Plutarchus *adv. Colot.* Epictet. *lib. 4. c. 7.* Ἀλλ' ἤδη καιρὸς ἀποθανεῖν. μὴ τραγῴδει τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εἰπὲ ὡς ἔχει. ἤδη καιρὸς τῶν ὑλῶν, ἐξ ὧν συνῆλθεν, εἰς οἰκεῖα πάλιν ἀναλυθῆναι. καὶ τί δεινόν; τί μέλλει ἀπόλλυσθαι τῶν ἐν τῷ κόσμῳ; τί ῥηθὲν καινὸν, παράλογον; Vide *l. 5. § 4. & 13.* & *infr. § 30.* & *l. 7. § 50.* & *l. 8. § 18.*

Ἐφ' ὧν ἂν τις αἰσχυνθείη] ἃ γὰρ τὸ πυρέττειν αἰσχρὸν, ἀδὲ τὸ ἀποθνήσκειν. Dio Prus. *orat. 33.* & Marc. *l. 12. c. 23.* ἡ κατάπαυσις τῶν βίων ἐ κακὸν, ὅπ ἀδὲ αἰσχρόν.

Οὔτε παρὰ τὸ ἔξης τῆ νοερῷ ζώῳ] qia scil. est θνητὸν ζῶον. *supr. § 3.* Itaque Anaxagoras, nunciatâ filii morte; ἤδειν, ὅτι θνητὸν ἐγέννησα υἱόν. Plut. *ad Apollon.* & *de manfuct.* vel, ut idem *de tranqil.* & Galen. *de dogm. Hippocr. & Plat. l. 4. c. 13.* ἤδειν θνητὸν γεννήσας. vel etiam ut Laërt. *l. 1.* qi liberos plures simul amissos refert, ἤδειν αὐτοὺς θνητοὺς γεννήσας. Et Ælian. *lib. 3. cap. 2.* ἤδειν θνητοὺς γεγεννηκότας. ubi tamen legendum γεγεννηκὼς, ex Dion. Prus. *orat. 37.* & Epictet. *dissert. l. 3. c. 24.* Cicer. *Tusc. l. 3. Sciebam me genuisse mortalem.* Val. Max. *l. 5. c. 10. Ego illum ex me natum sciebam esse mortalem.* At turpissimè ac sceleftissimè hominis monstrum merum Gallienus ille Imperatoris nomine indignus, qi (ut refert Trebellius,) ubi de Valeriano patre comperit, qòd à Persis captus esset, id qod philosophorum optimus de filio amisso dixisse fertur, *sciebam me genuisse mortalem*, de patre dixit Imperatorum pessimus, *sciebam patrem meum esse mortalem.* ità cùm patris miserias ludibrio haberet, non defuit tamen Annius Cornicula, qi eum qasi *constantem principem* lavdaret. Cæterùm, qod Sen. *epist. 99. Cui nasci contigit, mori restat.* & *epist. 30. Vivere noluit, qi mori non vult. vita enim cum exceptione mortis data est.*

Οὐδὲ παρὰ τὸν λόγον τῆς παρασκευῆς] qia, ἡ τῶ σώματος σύγκρισις ἕνωσις ἐστὶ. *l. 2. § 17.* Et, ut Epictetus *infr. § 41.* Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρόν. Senec. *ad Marc. c. 11. Mortalis nata es; mortales peperisti. putre ipsa fluidúmque corpus, & casibus morbisque repetita, sperâsti tam imbecillâ materiâ solida & æterna gestâsse?* Et mox: *Quid est homo? qodlibet qassum vas, & qodlibet fragile. jactatu, non tempestate magnâ, ut dissideris, est opus. ubicunque arietaveris, solveris. Quid est homo? imbecillum corpus & fragile, nudum, suapte naturâ inerme, alienæ opis indigens, ad omnem fortunæ contumeliam projectum: cùm benè lacertos exercuit, cujuslibet feræ pabulum, cujuslibet victima: ex infirmis fluidisque contextum; frigoris, æstûs, laboris impatiens: ipso rursus situ & otio iturum in tabem: alimenta metuens sua; qorum modò inopiâ, modò copiâ rumpitur: anxiæ sollicitæque tutelæ; precarii spiritûs & malè hærentis.* Plut. *ad Apollon.* Τί δὲ θαυμαστὸν, εἰ τὸ τρωτὸν τέτμηται, εἰ τὸ πικτὸν πέπικται, εἰ τὸ καυστὸν κέκαυται, εἰ τὸ φθαρτὸν ἔφθαρται; Auguftinus jam morti propinqus, acceptis cladibus, qæ per barbarorum incursiones passim contigerant, sapientis cujusdam sententiâ se consolabatur, dicens; *Non erit magnum, qod cadunt ligna & lapides, & moriuntur mortales.* Posidon. in *vit. Aug.*

§ 6. Ταῦτα ὕστερος] Abrupta ista; nec cum prioribus cohærentia, & ἀκέφαλα insuper. Monitum continent & munimentum adversùs injurias & contumelias ab improbis illatas: *Talia*, inqit, *ab istiusmodi perpetrari solenne est.* Senec. *Excerpt. Malè de te loquntur homines. sed mali. moverer, si judicio hoc facerent. nunc morbo faciunt. faciunt, qod solent. qibusdam enim canibus sic innatum est, ut non pro feritate, sed pro consuetudine latrent.* Ista autem cum præcedentibus malè conferruminavit editor ille Lugdunensis.

Ἐξ ἀνάγκης] *aliter nequeunt.* Gregor. Naz. *de pace orat. 3.* Κακῶς λέγουσιν, ὑπειδὴ κακῶς ἐκ ἔμαθον. Qod idem apud Laërtium *l. 2.* Socrates. Sed & Leotychides Aristonis Laco, apud Plut. in *apophth.* Οὐ θαυμάζω καλῶς γὰρ λέγειν ἐδεὶς ἂν

σωθῆναι. Senecæ excerpt. Malè de te loquuntur. Benè nesciunt loqui. Ità sup. § 3. Ἄκοντες ἁμαρτάνουσι. Et l. 8. § 12. ἀναγκάζονται ὅτως ποιεῖν. Et l. 10. § 29. βιάζεται. Pari modo ille apud Epicharmum in Hercul. furens se excusat, referente Eustrat. in Aristot. ethic. l. 3. c. 5.

Ἀλλὰ μὰν ἐγὼ ἀναγκαίως τὰ δὲ πάντα ποιέω.

Hæc ego ex necessitate facio, quæ facio, omnia. Grot. Neque tamen Zenonis servulo præscriptio ea proderat, qi cùm ob furtum à Domino castigatus, ἥμαρτόν μοι κλέψαι, in fatis sibi diceret fuisse, ut furaretur; respondit ille, Καὶ δαρῆναι in fatis iisdem fuisse & ut cæderetur. Sed nec Spartani servo, qi cùm inter flagella, subinde clamaret, Ἄκων ἥμαρτον, Invitus pecca i; regessit herus, Ἄκων τύπτω κὴ κολάζω. invitus ergò plectere. Vide ad lib. 7. § 63.

Θέλει τὰ συκᾶ ὀπὸν μὴ ἔχειν] Idem planè l. 12. § 16. affine qippiam & l. 8. § 15. Lactis autem sive liquoris ficulnei meminisse videtur; ὅτι συκῆς ὀπὸς πάντων δριμύτατος. ut Aristot. problem. l. 20. c. 18. sive, ut Plin. l. 23. c. 7. quoniam sici succus lacteus aceti naturam habet: itaque coaguli modo lac contrahit. qod aliter pavlò Dioscorid. l. 1. c. 149. πικτικός ἐστι γάλακτος, ὥσπερ ἡ πτισάνη ἢ τὸ πεπτὸν, ὥσπερ τὸ ἔξω. Sed & aliis dotibus havd pavcis succus is nobilis, qas apud eosdem videre licet. Ad Marci mentem Senec. de ira l. 2. c. 10. Non irascetur sapiens peccantibus. quare? quia scit neminem sapientem nasci, sed fieri. Scit pavcissimos omni ævo sapientes evadere. qia conditionem humanæ naturæ perspectam habet. nemo autem naturæ sanus irascitur. qid enim si mirari velit, non in sylvestribus dumis poma pendere? qid si miretur spineta sentesque non utili aliqâ fruge compleri? nemo irascitur, ubi vitium natura defendit.

Ἐν τοῖς ὀλιγίστοις χρόνοις καὶ σὺ κ) ὅτος τεθνήξεσθε] Ità l. 7. § 22. ωστ' ὀλίγον ἀμφοτέροις τεθνήξεται. Senec. de ira lib. 3. c. 42. Nulla res adversùs iram magìs proderit, qàm cogitatio mortalitatis. sibi qisqe, ut alteri, dicat; Qid juvat tanqam in æternum genitos iras indicere, & brevissimam ætatem dissipare? Qid ruimus in turbam? qid certamina nobis accersimus? qid imbecillitatis oblìti, ingentia odia suscipimus, & ad frangendum fragiles consurgimus? jam istas inimicitias, qas implacabili gerimus odio, febris avt aliud malum corporis vetabit geri. jam par acerrimum media mors dirimet. qid tumultuamur, & vitam seditiosi conturbamus? stat super caput fatum, & percuntis dies imputat, propiùsque ac propiùs accedit. istud tempus qod alienæ destinas morti, fortasse [havd] *citra tuam est. [*circa Lipsi.] Et rursus: Qin potiùs vitam brevem colligis, placidámque & tibi & cæteris præstas. qin potiùs amabilem te, dum vivis, omnibus; desiderabilem, cùm excesseris, reddis. Qid servo, qid domino? qid regi, qid clienti tuo iraseeris? sustine paullum. venit ecce mors, qæ nos pares faciat. Ridere solemus inter matutina arenæ spectacula, tauri & ursi pugnam inter se colligatorum; qos cùm alter alterum vexârit, suus confector expectat. Idem facimus. aliqem nobiscum alligatum lacessimus: cùm victo victoríque finis æqè maturus immineat. numqid ampliùs isti cui iraseeris, qàm mortem optas? etiam te quiescente morietur. perdis operam: facere vis, qod futurum est. Quietè potiùs pacatéque, qantulumcunque superest, transigamus. sive de ultimis supplicìis cogitas, sive de levioribus, qantulum est temporis, qò aut ille pœnâ suâ torqeatur, aut tu malum gavdium ex aliena percipies? jam ipsum spiritum expuimus interim, dum trahimus. dum inter homines sumus, colamus humanitatem: non timori cuiqam, non periculo simus. detrimenta, injurias, convitia, vellicationes contemnamus, & magno animo brevia feramus incommoda. dum respicimus, qod aiunt, versámúsque nos, jam mortalitas aderit. Pervulgatum est illud, ad qod ille respexit, qódqe Aristoteles exhibet, rhetor. lib. 2. c. 21.

Ἀθάνατον ὀργὴν μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν.

Iram cave immortalem mortalis geras.

Sive, ut Gnomolog. vetus;

Ἀθάνατον ἐχθρὸν μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν.

Mortalis odia nè gere immortalia.

Qod latiùs extulit Evripid. in Philoctet. apud Stob. tom. 2. tit. 20.

Ὡσπερ ὃ θνητὸν κ) τὸ σῶμ' ἡμῖν ἔφυ·
Οὕτω πρέπειν μοι δὴ τὴν ὀργὴν ἔχειν
Ἀθάνατον, ὅστις σωφρονεῖν ὑπίσταται.

Mortale qando corpus est homini datum;
Nec odia debet gerere immortalia,
Qisqis magistrâ sapere naturâ volet. Grot.

Romanis, ab Hetruscis missi de Tarqinio legati, apud Dionysium Halicarn. l. 5. Δεῖν ἀνθρώπους ὄντας, μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν φρονεῖν, μηδὲ ἀθανάτους ἔχειν τὰς ὀργὰς ἐν θνητοῖς σώμασιν. Et Marcio mater apud eundem lib. 8. ubi Deos etiam, per gravia atqe atrocia peccantibus iratos, muneribus precibúsque leniri dixerat, εἰ μὴ σὺ, inqit, ἀξιοῖς, τὰς μὲν τῶν θεῶν ὀργὰς θνητὰς εἶῃ, τὰς δὲ τῶν ἀνθρώπων, ἀθανάτους. Creon tamen apud Sophoclem in Oedip. Colon.

Θυμὸς γὰρ ἡμῖν γῆρας ὂν ἄλλο πλὴν θανεῖν.

Iræ senectus unica est, vitæ exitus.

Et ulteriùs etiam Phalaris epist. 51. Τῆς μὲν τῶν ἄλλων ἐχθρὰς ὅσοι τὴ κακὸν μὲ δεδράκασιν, ὡς περιγελᾷς, καὶν ὁπλαδοίμω· θνητὸν γὰρ ὄντας, ἀθάνατον ὀργὴν ἔχειν, ὡς φασί τινες, ὃ φρονεῖν ἐστι. τῆς μὲν τοι, Πιττάκου & εἰς ἑαυτὸν συμφορᾶς, ὃ μόνον ζῶν, ἀλλ' ἤδ' ἂν ὑποθανών, ὃ πᾶσι συμβαίνει τοῖς τετελευτηκόσιν, ὁπλαδοίμω.

Οὐδὲ ὄνομα ὑμῖν ὑπολειφθήσεται] Vide infr. § 33. & l. 8. § 25. Hesiod. oper. l. 1. v. 153.

Βίαιος

Βῆσαν ἐς ἐυρώεντα δόμον κρυεροῦ Ἀΐδαο,
Νώνυμοι. —

qo loco (ut obiter adnotem) ἐυρώεντα malim vertere, *situ obsitum*, qàm cum interpretibus, *latum*.

§ 7. Ἄρ' οὐ τοῦ ὠφελῆσαι, ὑπτια τὸ, βεβλαμμένου] Idem ferè *l.* 7. § 14. & *l.* 8. § 35. 41. 47. & *l.* 12. § 22. 25. Huc illud Menandri, apud Plutarch. *de tranquill.* & *de exil.* & apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 109

Οὐδὲν πέπονθας δεινὸν, ἂν μὴ προσποιῇ.
Nil passus es mali, ipse ni præ te feras.

Epictet. *Enchirid. c.* 29. Σὲ γὰρ ὁ βλάψει, ἂν μὴ σὺ θέλῃς. τότε γὰρ ἔσῃ βεβλαμμένος, ὅταν ὠφελοῦσαν βλάπτειδῇς.

§ 8. Ὁ χείρω αὐτὸν ἑαυτοῦ ἀνθρωπὸν ἃ ποιεῖ] qod *l.* 7. § 64. ἕδος τῷ διανοίᾳ τῷ κυβερνῶσαν χείρω ποιεῖ. qia scil. *Animus cujusque, is est qisque.* Cicer. *Somn. Scip.* Vide *l.* 2 §. 1.

§ 9. Ἀνάγκαστ'] Ità *l.* 2. § 3. Περίεσι δὲ τὸ ἀναγκαῖον. ibi vide. commation avtem hoc superioribus adfigit Cas. seqentibus præfigit Xyl. cùm nevtra satìs cohæret. dictionis series hiulca est, & deesse aliqid videtur. ad seqentia potiùs dicti mens vergit: ut rationes varias simul congerat, ob qas æqanimiter contingentia qæqe ferre oporteat; qia nempe necessaria, utilia, justa.

§ 10. Ὅτι πᾶν τὸ συμβαῖνον, δικαίως συμβαίνει] Ità solent excerpta sua, vel χρησταμαθείας, vel adnotata ordiri, Ὅτι τόδε, καὶ τόδε, ut videre est passim apud Photium, Evstathium, alios. Aliqando tamen pleniùs, Ἰσέον ὅτι, avt ejusmodi aliud qid, qale & istìc subintelligendum. Qod avtem *omnia qæ contingunt nobis, justè contingere* dicit, intelligendum est, qoad primam cavssam. Nec abhorret ab hoc philosophia Christiana, sed cumprimis inculcat. Psaltes *Psal.* 119. *v.* 139. *Justus es, Domine, justáqe sunt judicia tua.* & *v.* 75. *Novi, Domine; recta esse judicia tua; justéqe te afflixisse me.* Et *Psal.* 145. *v.* 17. *Justus est Dominus in omnibus viis suis, sanctúsqe in operationibus suis.* Vates etiam Jerem. *c.* 12. *v.* 1. etiamsi ægrè ferre videatur, qod bonis malè, malis bene sit; hoc tamen pro fundamento immoto prorsus substernit, *Tu, Domine, certè justus es.* Senec. *epist.* 107. *Quæcunqe fiunt, debuisse fieri putet; nec velit objurgare naturam.* & *epist.* 96. *Solet fieri. parum est. debuit fieri. decernuntur ista, non accidunt.* Galen. *in Hippocr. de fract. l.* 1. § 2. Ὅταν ἑκάστῳ παρέλθωμεν τὸ οἰκεῖον φυλάξαντες, δικαίως ἔχει τε καὶ διοικεῖται. οἰκεῖον δὲ ἕδεν ἄλλο παρὰ τὸ κατὰ φύσιν. ad Marci mentem aptissimè.

Κατὰ τὸ ἑξῆς] *secundùm rerum ac cavssarum* ἐπισυνάφειαν, sive *connexionem ac concatenationem* qandam, qam imaginabantur Stoici. Vide *infrà* § 45. & *l.* 6. § 38.

Ὑπό τινος ἀπενέμου τὸ κατ' ἀξίαν] nihil poterat piè magìs ac religiosè dici, qàm omnia provenire à cavssa qadam suprema, assignante qasi certâ lege cuiqe, qod ipsi maximè sit congruum. Vide *l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 25.

Σοὶ τὸ ἀγαθὸς εἶ] Syntaxis τῷ poscit. Sicut *l.* 7. § 66. ἀρκεῖδς τῷ δίκαιος εἶ). atqe ità Lugd. *Bonum* avtem fore dicit, si justè evenientibus se sponte summiserit. qod Cleanthes supra, *ad l.* 3. § 4.

Malúsqe patiar, qod bono licuit pati.

Καθὸ γενόμενοι ἁπλῶς ὁ ἀγαθὸς] *Virum bonum* dicit; non *qomodo omnes candidatos bonos viros dicimus, qomodo obvios, si nomen non succurrit, dominos salutamus:* ut Senec. *epist* 3. sed *perfectum, absolutum; qem malum facere nulla vis, nulla necessitas possit.* Idem *epist.* 34 Itaqe τὸ ἁπλῶς γενόμενον λεγομένῳ, *l.* 2. § 10. aliúdqe hìc τὸ ἴδιον, aliud τὸ ἰδιωτικὸν, *infrà* § 50. Fabius *instit. l.* 12. *c.* 1. cùm Oratorem *virum bonum* definivisset. *Ego secundùm communem loqendi consvetudinem sæpe dixi dicámqe perfectum Oratorem esse Ciceronem, ut amicos & bonos viros, & prudentissimos dicimus vulgò, qorum nihil nisi perfectè sapienti datur. Sed cùm propriè & ad legem ipsam veritatis loqendum erit, cum qæram oratorem, qem & ipse qærebat.*

§ 11. Μὴ τοιαῦτα ὠνολάμβανε] Senec. *de sap. constant. c.* 17. *Genus ultionis est, eripere ei qi fecit contumeliæ voluptatem. Solent dicere, Miserum me puto, non intellexit! adeò fructus contumeliæ in sensu & indignatione patientis est.* Tertull. *de patient. c.* 8. *Nempe idcirco qis te ladit ut doleas: qia fructus omnis lædentis in dolore læsi est. ergò cum fructum ejus everteris non dolendo, ipse doleat necesse est amissione fructûs sui.*

§ 12. Ἑτοιμότητος] i. e. δόγματα ἕτοιμα, ut *l.* 3. § 13.

Ὁ τῆς βασιλικῆς καὶ νομοθετικῆς λόγος] i. e. τὸ ἡγεμονικὸν, sive *mentis*, qam & τὸ κυριεῦον, *suprà* § 1. & τῷ κυβερνῶσαν, *l.* 7. § 64. vocat. Vide Ambros. *Hexaemer. l.* 6. *c.* 9. *suprà ad* § 3. Verùm nobis, *Unus est Rex idem & Legislator*, Jova. Esajæ *c.* 33. *v.* 22. cujus & legem νόμον βασιλικὸν Jacobus indigerat. *c.* 2. *v.* 8.

Μεταθέδς] Vide *ad l.* 1. § 15. 16. & *l.* 6. § 21. Notum illud Hesiodium *oper. l.* 1. *v.* 291.

Ὅυτος μὲν παγάειρος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει,
Φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα, καὶ εἰς τέλος εἰσορόωσα.
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται·
Ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
Ἐν θυμῷ βάλληται, ὁ δ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.

Ille qidem ante omnes, per se ipse qid utile, qid non,
Qi videt, & longè fines prospectat agendi:
Qi bene consultis didicit parere, secundus.
At qi consiliis pollet nihil ipse, nec audit
Svadentes alios, nullos homo vivit ad usus.

Ità vertit apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. & 4. Grotius; quem mirum αὐτῷ reposuisse denuo, cùm in Stobæo priùs αὐτὸς legeretur. præsertim cùm & in versione illud potiùs expresserit, & Hejnsium aydire potuerit, de scriptura gemina monentem *in notis ad Hesiodum*: ubi & hæc habet; ὁ αὐτὸς νοῶν πάντα, *est*, ὁ χρὴ πάντα αὐτὸς, τετῆσι, κατ' αὐτὸν, σοφὸς ὤν. Ὁ αὐτὸς νοήσας, *itaque dixit Hesiodus, hoc est, qi ipse; non autem*, ὁ αὐτῷ, *qi sibi, sapit*, juxta illud Evripideum:

Μισῶ σοφιστήν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.
Odi professum sapere, sibi qi non sapit.

à Stobæo *tom.* 2 *tit.* 3. relatum, à Ciceron. *famil. l.* 13 *epist.* 15. Lucian. in *apolog.* Plut. *de laten.* ab Alexandr. apud eundem in *Alex.* usurpatum. opponitur autem ὁ αὐτὸς νοήσας, τῷ διὰ ἑτέρου τινὸς νουθετήσεως σοφῷ γεγονότι. Eandem hanc lectionem confirmat Aristides rhetor, in *orat. Platon.* 1. non qidem ut vulgò legitur, sed ut à Photio exhibetur, *biblioth. cod.* 247. qi ubi Hesiodia illa recitaverat, subjungit: Πρῶτον μὲν ἔθετο τὸν αὐτὸν εὑρόντα τὰ βέλτιστα. ἔπειτον δὲ ἀμαθέα, τὸν ἥτε συνιέντα, ἥτε πειθόμενον. μέσον δὲ ἀμφοτέρων, ὥσπερ ἐν ἀριθμῶν ὄψεσι, τὸν τῷ συνιέντι πειθόμενα, τοῦτον χαίρω τοῦ νοήσαντος, ὅσῳ βελτίω τοῦ μὴτ' εὑρόντος, μήτε πειθόμενος. Et mox: Τὸν μὲν τοίνυν ἄνδρα, ὡς θεὸν καὶ θεῶν ἐγγὺς πρώτων καὶ κράτιστον μὲν ἔθελο, ὃς καὶ αὐτὸς πάντα νοήσει τὸν δ' ἀκούσαντα καὶ μαθόντα δεύτερον. Sed & Aristoteles *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 4. & Diogenes Laërt. *l.* 7. apud qem Zeno Hesiodi versiculos illos non sine nota aliqa refingit, ut dicatur,

Κεῖνος μὲν πανάριστος, ὃς ἓν εὐπόνῳ πείθηται.
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει.

Κρεῖττον γὰρ ἦν τὸν ἀκοῦσαι καλῶς συμβουλεύοντα τὸ λεγόμενον καὶ χρῆσθαι, τῷ δι' αὐτοῦ τὸ πᾶν συνοήσοντος. τῷ μὲν γὰρ ἓν μόνον τὸ συνιέναι· τῷ δ' ἓν πειθέσθαι προσεῖναι καὶ τὴν πρᾶξιν. Qod etiamsi Themistio *in orat. qinqennal.* placuisse video; mihi tamen eodem loco habetur, qo Zenonis ejusdem cavillum illud, qo Phocylidis monitum nemini non probatum eludere conabatur. (σης.

Μηδὲ δίκαιον συμάσῃς, φεῦ γ' ἀμφοῖν μῦθον ἀκούειν. de qo videri poterit Plutarch. *de Stoic. contrad. c.* 4. Verùm propiùs accessit Artabanus apud Herodot. *l.* 7. Ἴσον, inqit, ἐμεῖναι μοι κέκριται, φεύγειν τε ἓν, καὶ τὰ λεγόμενα χρῆσθαι ἐθέλειν πείθεσθαι. Cæterùm Hesiodo suffragatur prorsus Aristoteles *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 4. qo loco non primus tantùm versiculus ad avtoris mentem ritè efformatus reperitur; sed & qartus, qi hoc admisso, prout superiùs retulimus, emendandus fuerat, integer exhibetur. siqidem μήτ' αὐτὸς ibi legitur, qod μηδ' αὐτῷ apud alios, etiam qi mendum prius sustulerant, mendosè habetur. Gregorius etiam Naz. *epist.* 43. Ἀντάσπασαι δή, (τοῦτο γὰρ εἰπεῖν μέτριον.) εἰ μήτε αὐτὸς τοῖς σωφρονοῦσι τὸ δέον· ὃ τῆς σοφίας δεῖ μὴ ἑπομένῃ μειδίασε· μηδ' ἄλλῳ ἓν εὐπόνῳ καλοκαγαθήσεις· ὃ τῆς δευτέρας. Basil. Cæs. *orat.* 24. Εἰ μὲν οὖν σοφῶς ἐλέχθη τὰ λεγόμενα, τῆς δευτέρας τῆς ἐπαινουμένων ἐστὲ παρ' Ἡσιόδῳ τάξεως. εἰ δὲ μή, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν εἴποιμι δυσχερές· αὐτοὶ δὲ μεμνῆσθε τῆς ἐπῶν ἁπλότητος, ἐν οἷς ἐκεῖνος φησί· ἄμεινον μὲν εἶ τὸν παρ' ἑαυτῷ τὰ δέοντα ξυνορῶντα· ἐσθλὸν δὲ κἀκεῖνον, τὸν τοῖς παρ' ἑτέρων εὖ εἰσηγουμένοις ἑπόμενον· τὸν δὲ πρὸς οὐδέτερον ὀκνηρὸν, ἀχρεῖον εἶναι φησὶ πάντα. Jo. Chrysost. *in epist.* 2 *ad Cor. orat.* 18. Ὡσπερ γὰρ ἐκεῖνος ὁ τὰ συμφέροντα εἰπὼν, σοφός· ἔτως ἡμεῖς οἱ κατανεξάμενοι, καὶ αὐτοὶ σωφρόνως καὶ εὐγνωμοσύνης καρπωσάμεθα ἔπαινον. ubi, qod monet Dunæus noster, illum primæ notæ σοφὸν, hunc secundæ σωφρονοῦντα nuncupat. Cicero *pro Cluent. Sapientissimum esse dicunt eum, cui qid opus sit ipsi veniat in mentem: proximè accedere illum, qi alterius bene inventis obtemperet. in stultitia contrà est minùs enim stultus est is, cui nihil in mentem venit, qàm ille, qi qod stultè alteri venit in mentem, comprobat.* Minutius apud Livium *l.* 22 *Sæpe ego audivi, cum primum esse virum, qi ipse consulat, qid in rem sit: secundum eum, qi bene monenti obediat: qi nec ipse consulere, nec alteri parere sqit, eum extremi ingenii esse. nobis qoniam prima animi ingeniiqe negata sors est, secundam ac mediam teneamus, & cùm imperare discimus, parcere prudenti in animum inducamus.* Seneca item *de benefic. l.* 5. *c.* 21. *Moneri velle ac posse secunda virtus est.* sive ut scholia Manuscripta in codice meo, (nam & Lipsius locum mancum esse advertit) *Non moneri*, (hoc est, *monitu non indigere*) *prima virtus est: velle ac posse secunda.* Et mox: *Animus, qod paucis, sui rector, optimus: proximi sunt, qi admoniti in viam redeunt.* Tales esse nè pudeat pigeátve, Marcus vult istic; non qales Nicetas Constantinopolitanos suos describit in *Isaac & Alex. c.* 1. μητ' αὐτόδεν τοῖς ἐπαινετοῖς προσχωρῆσαι, μηθ' ἑτέρῳ πειθομένῳ εἰσηγουμένῳ τὰ λώονα. Facit huc Philippidæ Comici in *Ananeosi*, apud Stob. *tom.* 2. *tit* 1. illud;

Ὅτ' ἂν ἁμαρτάνῃς τι, χαῖρ' ἠπιώμενος.
Μάλιστα γὰρ οὕτω σώζεται τὸ συμφέρον.
Nè turpe vinci, siqid erraris, puta:
Hæc namqi vera est ad bonam frugem via. Grot.

Sophocl. *Antigon.* ——ἐγὼ δὲ φημὶ προσθήκην πολὺ,
Φῶτα τὸν ἀνδρα πάντ' ὀπίσσω πλέω·
Εἰ δ' ἓν (φιλεῖ γὰρ τοῦτο μὴ ταὐτὴ ῥέπειν)
Καὶ τῷ λεγόντων ἓν καλὸν τὸ μανθάνειν.
Hoc mî videtur, expedire plurimum,
Scientiâ plenus si qisqe existeret: (re)
Sin minus hoc, (namqe huc res haud nata est verge-
Bonum est à bene monente qvis discere. Grot.

Et *ibidem*:

Τοῦτ' ἓν γ' ἄνω, φέρτιστον ἀνθρώποισι γὰρ

Τοῖς

Τοῖς πᾶσι κοινὸν ὄζει τὸ ἁμαρτάνειν.
Ἐπεὶ δ' ἁμάρτῃ, κεἶνο & ἁκέτ' ἐς' ἀνὴρ
Ἄλλο & ἀλλ' ἄνολβο &, ὅστις ἐς κακὸν
Πεσὼν ἀκεῖται, μηδ' ἀκίνητος πέλει·
Αὐθαδία τοι σκαιότητ' ὀφλισκάνει.
Hæc ut modesto pectore evolvas, rogo:
Errare cunctis insitum mortalibus
At ille nec sine mente, nec vacuus spei,
Remedia qi receptat implicitus malis,
Nec pertinaciam addit errori suo. Grot.

Senec. *Agamemn.* 2. 2.

Remeemus illuc, unde non decuit priùs
Abire; sed nunc casta repetatur fides.
Nam sera nunqam est ad bonos mores via.
Qem pœnitet peccâsse, penè est innocens.

Andocides *orat. de reditu:* Καὶ ἐυτυχέσατοι μὲν, ὁι ἐλάχιστα ἐξαμαρτόντες· σωφρονέστεροι δ', ὁι ἂν τάχιστα μεταγνώσκωσι. Gregor. Naz. *in patr. fuum.* Τὸ μὲν μηδὲν ἁμαρτεῖν, ὄντως ὑπὲρ ἄνθρωπον, καὶ μόνε θεῦ. τὸ δ' ἐξαμαρτάνοντας ἐπιστρέφειν, ἀνθρώπων μὲν, ἀλλ' ἐπιεικῶν, καὶ τῆς σωζομένης μερίδος· τὸ γὰρ ἀδιεφάπτυτον, τῆς πονηρᾶς καὶ ἀντικειμένης ἐστὶ φύσεως, καὶ τῆ ὑπ' ἐκείνης ἐνεργεμένων. Idem in *Apolog.* κἂν εἰ τὸ πρῶτον τὸ λόγε μὴ σῴζοιεν, ἀλλὰ τό γε δεύτερον ἐκεῖνο, τὸ ἁμαρτάνοντας μεταπάγεσθαι. τὸ μὲν γὰρ ἀρρῶστησαι, τῆς κοινῆς φύσεως, καὶ τῆς ἀσθενείας τῆς ἀνθρωπίνης, ἢ πάντων ἅπτεται, καὶ τῆ λίαν ἰσχυρῶν τὸ σῶμα καὶ πρὸς διάνοιαν· τὸ δ' ἐξαπατᾶσθαι, καὶ εἰς ἀλλήλας ἐπανελθεῖν, τῦτο λογισμῦ, καὶ τῆς χάριτος. Idem *irenic.* 1. & *adv. Julian.* 2. Μέγα μὲν τὸ μηδὲ πρὸς ἀρχὴν τυχεῖν ἁμαρτάνοντας, ἢ μὴ τὰ μέγιστα ἐπτεσεῖν τὸ παντελῶς ἀναμάρτητον, ὑπὲρ ἡμᾶς ἀνθρωπίνων φύσιν ἔταξεν ὁ θεός· δεύτερον δ', ὡς ἐμοί γε δοκεῖ, τὸ πλάσαντάς τι καὶ παιδαγῶγησαι, ἐπανιέναι. Isidor. Pel. *lib.* 1. *ep.* 381. Κάλλιον μὲν τὸ μὴ ἁμαρτάνειν, καὶ πρὸς θεὸν ἔχον ἐγγύτατα· καλὸν δ' καὶ τὸν ἁμαρτόντα γνωσιμαχῆσαι, καὶ ταχέως ἐξαναστῆσαι τῶ πάθεος. Idémque *ibid. ep.* 435. Τὸ ἀναμάρτητον θεῦ μόνε, καὶ ἐν ἀνθρώποις ἐκ ὑπάρχει. τὸ δ' μηδενὸς ἐφάπτεσθαι πρὸς κτῆ γνώμης ἀδικημάτων, ἀνθρώπε ὄζιν ἐναγῶς· καὶ τὸ μὴ πολλοῖς ἐπιπλῆξαι πρὸς ἀκοσίων, ὑπείκον πρὸς ἐγγίσαι θεῷ βλαπομένων· καὶ τὸ ἧττον μὲν ἐκείνων, ῥᾴδιον δ' πολλοῖς, τὸ μὴ ὅτι μάλιστα ἐμμένειν τοῖς ἁμαρτήμασιν. Cyprian. *epist.* 3. *Primus gradus felicitatis est, non delinquere: secundus, delicta cognoscere. illa innocentia qæ servat; hac medela, qæ sanet.* Gregor. Rom. *in Job. l. 6. c. 17. Prima virtus peccata non perpetrare, sed vitare: secunda, perpetrata corrigere.*

Κοινωφελῆς] Vide *l.* 1. § 16. κοινωνημοσύνη. & *l.* 7. § 4.

Οὐχ ὅτι ἥδυ] Avg. *contr. Julian. l.* 5. *c.* 7. ubi illud Lucani *l.* 2. de Catone elogium retulerat.

In commune bonus: nullósqe Catonis in actus
Surrepsit, partémqe tulit sibi nata voluptas.

qoniam, inqit, & *qod non faciebat sine voluptate, non faciebat propter voluptatem.* Cicer. *Academ. l.* 4. § 140. *Virtus esse nulla potest, nisi sit gratuita. nam qæ voluptate, qasi mercede aliqâ, ad officium impellitur, ea non est virtus, sed fallax imitatio simulatióqe virtutis.* Senec. *de vit. beat. c.* 10. *Sapiens nihil voluptatis caussâ faciet.* Allusum est forsan ad Gorgiæ Leontini dictum, qi interroganti, πότε διαίτη χρώμενος ὄτως ἐμμελῶς καὶ μὴ ἀδυνάτως τοσῦτον χρόνον ζήσειεν, respondit, ὅδεν πόποτε ἡδονῆς ἕνεκα πρᾶξας. ex Clearcho *vitarum l.* 2. Athen. *dipnosoph. l.* 12. Apud Plut. in *Stoic. Contradict. c.* 18. Chrysippus ἐν τῆ περὶ πολιτείας, ὅδεν ἡδονῆς ἕνεκα πρᾶξειν, ὅδε παραινέσειν τοῖς πολίταις. Antisthenes verò suis præcepit, μηδὲ δίκτυλον ἐκλέγεσθαι πότε, ἕνεκα ἡδονῆς, *ut nè digitum quidem voluptatis caussâ unqam extenderent.* Theodoret. *therapeut. l.* 12. cujus illud item celebratur; Μανείλιν μᾶλλον, ἢ ἡδεῖλιν. *Furere malim, qàm voluptate perfundi.* Laërt. *l.* 7. Sext. Empir. *adv. Ethic. cap.* 2. & *Pyrrhon. hypoth. l.* 3. *c.* 23. Clem. *Strom. l.* 2. Theodoret. *therap. l.* 3. Gell. *l.* 9. *c.* 5. Veruntamen etiam Stoici ipsi in hanc partem secessionem qandoqe fecisse visi sunt. qod de Aristone Magistro suo festivè Eratosthenes apud Athen. *lib.* 7. τὸν τῆς ἡδονῆς καὶ ἀρετῆς μεσότοιχον διορύττοντες, καὶ ἀναφαινόμενοι παρὰ τῆ ἡδονῆ. Neqe tamen ullo modo admittendum, qod Epiphanii codices habent, *adv. hæres. l.* 3. *tom.* 2. *epilog.* § 9. Chrysippum statuisse τὸ τέλος πάντων τὸ ἡδυπαθὲς εἶναι. nec id sanè Epiphanius unqam dixerit. Verùm avt vitiata ista, & ἀπαθὲς pro ἡδυπαθὲς legendum; avt loco mota, & Diogeni Rhodio, cujus dogma proximè refert, qocum istud probè convenit, τὰ σύμπαντα συνίστασθαι ἐξ ἡδονῆς. *voluptate constare omnia*, tribuendum. Cæterùm in dogmatum priscorum illorum recensione Epiphaniana havd pavca istiusmodi, vel depravata, vel perperam relata occurrunt.

Ἡ ἔνδοξον] Contrà qàm illi, *qi nihil honestum esse putant, nisi qod in vulgus gloriosum.* Cicer. *Academ. l.* 4. Senec. *de beat. c.* 20. *Nihil opinionis caussâ, omnia conscientiæ facta.* Et *epist.* 113. *Nihil sit illi cum ambitione & famæ sibi placeat.* De T. Aristone Plin. min. *l.* 1. *ep.* 22. *Nihil ad ostentationem, omnia ad conscientiam refert.* Vide *l.* 1. § 16. & *l.* 5. § 3. & *l.* 6. § 2.

§. 13. Τί ἂν ὁ χρῶ;] Bern. *de bon. deser. & in Cant. serm.* 34. *Ipsis etiam bestiis bestialior est homo,* (hoc est, ut Simocat. *epist.* 13. τῶν ἀλόγων ἀλογώτερος) *ratione vigens & ratione non vivens.*

Τί ἄλλο θέλεις;] puta laudem, avt mercedem. ut *l.* 7. § 73. & *l.* 9. § 42. Vide & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 11.

§ 14. Ὡς μέρος] Vide *l.* 2. § 3.

Ἐναφανισθῆναι] Vide *l.* 2. § 12.

Ἀναλημφθῆναι] Verbum idem de Domino Jesu, sed sensu pavlùm diverso usurparur, Marc. *c.* 16. *v.* 19. Luc. & *Act. c.* 1. *v.* 2. 11. 22. Et indè ἀνάληψις, de ejusdem ascensione usurpata Luc. *Evang. c.* 9. *v.* 51. Verùm in istis τὸ ἀνὰ *subvectionis* significatum obtinet, ut rectè Beza; non *restitutionis*, uti Budæus & Erasmus de voce altera, sed ratione tamen haud eâdem uterque, censuerunt. quum Marco nostro *reditum* & *resumptionem* designet. qomodo & mors Salomoni *reditus* dicitur sive *receptio*, ubi *corpus* asserit *ad terram unde sumptum est, reverti, Spiritum ad Deum, à qo prodierit, recipi. Eccles. c.* 12. *v.* 7. Vide *l.* 7. § 49.

Εἰς τὸν λόγον ἀπὸ τοῦ σπερματικοῦ] id est, *Deum* ipsum; unde decisus, & cujus pars es. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* de Deo. ὥσπερ ἐν τῇ γονῇ τὸ σπέρμα ἐμπέχεται, ὕτω καὶ τοῦτον σπερματικὸν λόγον ὄντα τῇ κόσμῳ, &c. Vide & *infr.* § 21, 23.

§ 15. Τὸ μὲν πεπαιτέρωσεν, τὸ δ' ὕστερον] Vide *infr.* § 47, & 48, & 50. Senec. *epist.* 99. *Respice celeritatem rapidissimi temporis, cogita brevitatem hujus spatii, per qod citatissimi currimus. observa hunc comitatum generis humani eòdem tendentis, minimis intervallis distinctum, etiam ubi maximus videtur.* Et *epist.* 49. *non possunt longa intervalla esse, in ea re, qæ tota brevis est.*

§ 16. Ἐντὸς δέκα ἡμερῶν θεὸς αὐτοῖς δέξει] Novi esse videntur argumenti ista: nihil statuò tamen. Possunt avtem intelligi, vel de mutatione ac inetamorphosi illâ stupendâ, qam in sapiente suo prædicabant Stoici, & exagitat Plut. in *Stoic. paradox.* utpote qâ ὁ χθὲς ἔχθιστος ἅμα καὶ κάκιστος, τήμερον ἄφνω μεταβεβληκεν εἰς ἀρετὴν, καὶ γέγονεν ἐκ ῥυσοῦ καὶ ὠχροῦ καὶ λυγροῦ γέροντος, εὐσχεμὼν, θεοειδὴς, καλλίμορφος. ὁ κάκιστος πρὸ, δείλης δεκάτης ὁ κακοδαιμονέστατος ἐμπληκτος, καὶ ἀμαθὴς, καὶ ἀκόλαστος, καὶ ἄθλιος, καὶ πένης, καὶ ἄπορος, αὐθημερὸν ἀνίσατο καὶ βασιλεὺς, καὶ ὅλβιος γεγενὼς, σώφρων τε καὶ δίκαιος, καὶ βέβαιος, καὶ ἄδολος. ὁ γάνεια φύσας, ἐδ' ἥλιον ἐν σώματι νέῳ καὶ ἀπαλῷ, ἀλλ' ἐν ἀδένεϊ καὶ ἀπαλῇ ψυχῇ καὶ ἀνάνδρῳ καὶ ἀβεβαίῳ, νῦν τέλειον, ἄκραν φρόνησιν, ἰσόθεον μάθεσιν, καὶ ἀμετάπλωτον ἕξιν ἐφικνεῖται, καὶ ἐξαίφνης ἥρως τις, ἢ δαίμων, ἢ θεὸς ὁ πρὶν ἀπελὴς καὶ κακίστης ψυχρότατος. vel etiam de vulgi mutabilitate, καὶ ὡς τὰ εὐμεταβόλα φῦλ' εὐφημεῖν δοκέντων, *supr.* § 3. qibus hodiè qis bellua avt simia, eisdémqe rursus intra pavcos dies idem genius avt Deus. Ità Athenienfi populo, ut Aristoph. *equit.*

Ὁ νοῦν μὲν ἐδεὶς, αὔριον δ' ἐμοίγε.

Qi nullus hodiè, cras futurus summus est.

De Menedemo Laërt. *l.* 2. Τὰ μὲν πρῶτα καλεφρενεῖτο, κύων καὶ λίθος ἐπὶ τῷ Ἐρετείων δυκέων ὕστερον δ' ἐθαυμάσθη, ὥστε καὶ τὴν πόλιν ἐγχειρίσαι. Insigne avtem inconstantiæ popularis istius exemplum in Christi famulis sacra pagina suppeditat. Pavlus & Barnabas Lystris à populo *pro diis habiti humanâ formâ indutis*; Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις, κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς. iidem pavlò pòst λιθασθέντες, *lapidibus impetiti*, & pro mortuis jam habiti, extra urbem projiciuntur. Lucas *Act. c.* 14. *v.* 10, 18. Contrà Pavlus idem à Melitenis pro *homicida* vel *facinoroso* habitus, qem *Nemesis* ultrix à tergo insequeretur, dum viperam è manu pendentem conspicantur; mox tamen idem ab iisdem pro *numine* suspicitur, ubi bestiam absque læsione ulla excussam vident. μεταβαλλόμενοι ἔλεγον θεὸν αὐτὸν εἶναι. *Ibid. c.* 28. *v.* 4, 6. Meliùs avtem hîc Gvil. Xyland. *Intra decimum diem Deus videberis eis, qi te nunc bestiam & simiam putant, siqidem ad præcepta & venerationem mentis reflectas*, &c. qàm Mer. Casavb. qi è contrario sic extulit; *Intra decem dies Deus habeberis, qi, si ad dogmata rationisque venerationem redieris, nihilo te bruto mero avt simiâ præstantiorem censebunt.* Pro Xylandro calculum dabit Epictetus, cujus hæc sunt verba, *Enchir. c.* 23. qæ & Marcus forsan ob oculos habuit cum hæc scriberet, certè Marci menti explicandæ commentarium exhibent luculentissimum. Φιλοσοφίας ὀπιθυμεῖς; παρασκεύαζε αὐτόθεν, ὡς καταγελασθησόμενος, ὡς καταμωκησομένων σε πολλῶν, ὡς ἐρέντων, ὅτι ἄφνω φιλόσοφος ἡμῖν ἐπανελήλυθε, καὶ πόθεν ἡμῖν αὖτη ἡ ὀφρύς; σὺ δὲ ὀφρυῶ μὴδὲ μὴ φρῆς· ταῦτ' ἂ βελτίοσιν σοι φαινομένοις ὅτως ἔχου, ὡς νόμῳ τῷ θεῷ τεταγμένος εἰς τοῦτο τὸ χώρεον καὶ τάξιν. μέμνησο δὲ, ὅτι ἐὰν ἐμμείνῃς τοῖς αὐτοῖς, οἱ καταγελῶντές σε ποτέρωθεν, ἐπί σε ὕστερον θαυμάσονται· ἐὰν δὲ ἡττηθῇς αὐτοῖς, διπλῆν ποσολίψῃ καταγέλωτα. Vide *ad l.* 9. § 34. & *l.* 10. § 8. & *l.* 11. § 16.

§ 17. Μὴ ὡς μύρια μέλλων ἔτι ζῆν] Nec ista cum prioribus videntur cohærere. Nè, inqit, *tanqam annos innumerabiles victurus adhuc*, te geras: istud enim, avt ejusmodi aliqid necessariò supplendum est. Senec. *ad Marc. c.* 11. *Qantos tumultus hoc tam contemptum animal movet? in qantas cogitationes oblitum conditionis suæ venit? immortalia, aterna volutat animo, & in nepotes ac pronepotes disponit; cùm interim longa conantem mors cum opprimit.* Bernard. *ad Eugen. de consider. l.* 2. *Qi longiora sibi vitæ metitur tempora, nonne verè ingreditur iter exterminii, transiens vitæ terminos productiori solicitudine? indè est qòd homines in præsentia à se exules per oblivionem, in alia per inanem solicitudinem migrant secula. non profutura, imò nec futura. at prudens homo longioris vitæ non abducetur incerto.* Vide *infr.* § 32.

Τὸ χρεὼν ἐπείγεται] *Festinandum est: instat à tergo mors.* Senec. *ad Marc. c.* 10. τὸ χρεὼν, mors, naturæ debitum. Syneſ. *epist.* 12. εἰ μὴ τὸ χρεὼν ἐφεσπε-

ἔφθασε, *nisi mors præveniſſet.* Vide *l.* 2. § 4. & *l.* 6. § 30. & *infrà* § 26.

Ἕως ζῶ, ἕως ἔξεστι] Qod Apoſtolus *ad Galat. c.* 6. *v.* 10. ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθόν. & qod Petronianus ille, ſed ſenſu ſeqiore;

Ergò vivamus, dum licet eſſe bene.

§ 18. Ὅσῳ ἀσχολίαν] imò εὐσχολίαν. ità *infr.* § 24. εὐσχολώτερος. & *l.* 12. § 2. εὐσχολώτερον. Magnam ſibi tranquillitatem conciliat, qi aliena dicta, facta, cogitata non attendit. Contrà, ut Rex ſapientiſſimus *Prov. c.* 26. *v.* 17. *Prehendit avrihus canem, qi liti alienæ immiſcet ſe.* In ejuſmodi ergò homines qadrat diverbium à Zenobio ac Suida relatum, Ἀνδρὶ Λύδῳ πράγματα ἀπ' οὐ, ἀλλ' αὐτὸς ἐξελθὼν ἐπείλησε. *Lydo negotia cùm nulla eſſent, foras profectus conqiſivit.* Vide *ad lib.* 2. § 7. & *l.* 3. § 4.

Ἀλλὰ μόνον τί αὐτὸς πιεῖ] Vide *ad lib.* 2. § 8. 13.

Ἢ κἂν τὸν ἀγαθὸν] Xylandro libens accedo, qi pro ἀγαθὸν, Ἀγάθωνα ſubſtituit, cujus illud, τὸ μέλαν ἦθος, qod ſeqitur, fuerit. Annot. Lugd. ampliùs mutat, vúltqe, δεῖ κἂν τὸν Ἀγάθωνα. Verùm D. Junius ἀγαθὸν illud retinendum cenſet: totúmq; locum, utì mox dicetur, reconcinnat.

Μὴ μέλαν ἦθος περιλέπειν] *non circumſpicit nigros mores.* Xyl. *aliorum,* nimirum. Meric. ut activo ſenſu verbum accipiatur, atqe ità *l.* 7. § 55. Μὴ περιλέπου ἀλλότρια ἡγεμονικά. & *l.* 5. § 3. ἃ σὺ μὴ περιλέπῃ, ἀλλ' εὐθείαν πέραινε. Cæterùm D. Boot. mavult περιτρέπειν legi, ut reſpondeat τῷ πέφυκεν ὀρθὸν, qod mox ſeqitur. *Nè eorum inſtar, qi nigris ingeniis ſunt præditi, circumagaris, & obliqus ac tortuoſus incedas* D. Junius denique neqe de *Agathone,* neqe de *moribus nigris* iſtîc qicqam vult dici. Sic itaqe conjecturâ, ſanè probabili admodum, mutatione haud enormi, locum avtumat poſſe reſtitui, ut cum præcedentibus cohæreat; κἂν ὄσιον, κἂν ἀγαθὸν· μὴ μετ' εὐνοείας περιλέπειν, &c. *ut qod facit, ſit juſtum, & pium, & bonum: neqe cum pigritia & ſegnitie, ſive qod ſegnium ac pigrorum eſt, circumſpiciat, ſed rectâ procedat.* Qid ſi Xylandri lectione ex parte admiſſâ, ſic concinnaverimus? ἢ κἂν τὸν Ἀγάθωνα μὴ μέλαν ἦθος ᾖ. δεῖ δὲ μὴ περιλέπειν &c. Viderint alii.

Ἐπὶ τῆς γραμμῆς] *qaſi ad lineam ductam.* Sic Tertull. *adv. Marc. l.* 4. *c.* 17. *Lineæ inſiſtere,* pro in inſtituto perſiſtere ac permanere. & *adv. Hermog. c.* 39. *Lineis excidere.* pro, ab inſtituto & propoſito deerrare & divagari qod à re Geometrica tractum cenſet Hadr. Jun. *cent.* 6. *adag.* 75. à re Gymnica, Petr. Faber *agoniſt. l.* 2. *c.* 7. cui potiùs accedo.

Τρέχειν ὀρθὸν] Ità *l.* 5. § 14. καμπυλώσεις ὀνομάζοντες, τὴν ὀρθότητα τῆς ὁδοῦ σημαίνοντα. qod *l.* 8. § 57. κατ' εὐθὺ φέρεσθαι. & *l.* 10. § 11. εὐθεῖαν περαίνειν. Apoſtolus *ad Galat. c.* 2. *v.* 14. ὀρθοποδεῖν. ſicut Lucas, ſed citra metaphoram iſtiuſmodi, *Act. c.* 16. *v.* 11. & *c.* 21. *v.* 1. εὐθυδρομεῖν.

Μὴ πλαγίαν] *Non vagum.* Xyl. nunc in hanc partem, nunc in illam procurrentem, & incerto qodam animi æſtu jactatum & abreptum, & qaſi disjectum. qod in ſacris Scripturis occurrit toties, *neqe ad dextram neqe ad ſiniſtram,* i. e. nevtrobiqe *declinando. Deut. c.* 2. *v.* 27. & *c.* 5. *v.* 32. & *c.* 17. *v.* 11. 20. & *c.* 28. *v.* 14. *Prov. c.* 4. *v.* 25, 26, 27. *Joſh. c.* 1. *v.* 7. & *c.* 23. *v.* 6. *Reg. hiſt. l.* 1. *c.* 6. *v.* 12. & *l.* 2. *c.* 2. *v.* 19. 21. & *l.* 4. *c.* 22. *v.* 2. & *Annal. l.* 2. *c.* 34. *v.* 2. Eſaj. *c.* 30. *v.* 21. qia πρέχειν ἀρθὸν præceſſerat. Poteſt tamen ab oculorum affectione ſumptum eſſe; eâ nimirum, qam Galen. *comment. in Hippocr. prognoſt.* 1. ἵππον dici teſtatur, qando oculi ſunt ἀσήκωτοι, καὶ κινούμενοι διὰ παντός. id vitium aliqando inſitum, aliqando eſt adventitium. de iſto Hippocr. *prænot. Coac.* § 218. πονηρὸν καὶ τὸ τὰς ὀφθαλμὰς πλαγίας ἔχειν. hoc eſt, ὀφθαλμοὺς πλαγίους ἔχειν. Et huc alluſum fuerit, ſi περιβλέπειν retineatur.

§ 19. Ὁ περὶ τὴν ὑστεροφημίαν ἐπλουτικὸς] Retundi meritò digna vanitas illorum, qi de nomine ſuo propagando & ad poſteros tranſmittendo ſolicitè ſatagunt. nec tamen, qam ſui ſit memoriam relicturus, cùm & in honorem numinis & in bonum publicum conducat, incurioſum prorſus eſſe qenqam fas eſt. Optimè Plato *epiſt.* 2. Ἀναγκαῖον δή, ὡς ἔοικε, μέλειν ἡμῖν καὶ τὰ ἑπόμενα χρόνῳ· ἐπειδὴ καὶ τυγχάνομεν κατά τινα φύσιν, οἱ μὲν ἀνελεημοσυνέσθαι ἅδην φρονίζοντες αὐτῷ, οἱ δ' ἐπιθυμήσαντι, πᾶν πιθύντες, ὅπως ἂν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὖ ἀκούσωσιν. Verùm ἐπλουτικὸς περί τι, eſt rei alicui nimiopere addictum eſſe, ut ad eam qaſi attonitus & perculſus conſiſtas, avt ſaltem pro re eximia & admiratione dignâ habeas: qomodo erga famam poſthumam afficij eſt à ratione omni alienum. Socrates apud Platonem in *Phædone,* σωφροσύνην definit, τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπλουτικῶς, ἀλλ' ὀλιγώρως ἔχειν καὶ κοσμίως. *Cupiditatibus non eſſe vehementius addictum, ſed parvi pendere & modeſtè habere.* Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 6. *c.* 18. κτῆνον ἢ πᾶν ζῴων κοινὸν, τὸ περὶ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἡδονὴν ἐπλουτικὸς, τὴν ἀπὸ τῆς ὀχείας μάλιστα. Ibid. *l.* 9. *c.* 8. Οὕτω δὲ σφόδρα καὶ οἱ πέρδικες, καὶ οἱ ὄρτυγες ἐπλούτισται περὶ τὴν ὀχείαν, ὡς εἰς τὴν ἀφροδίσιας ἐμπίπτειν, καὶ πολλάκις καταζάνειν ὑπὸ τὰς κεφαλάς. qod Plin. *l.* 10. *c* 33. vertit; *Rabie qidem tantâ feruntur.* qomodo Flacc. *ſerm. l.* 2. *Sat.* 3.

Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emendo.

hoc eſt, ἐπλούτησε περὶ τὴν ἀνδριαντοποιίαν. Marcus ipſe *l.* 1. § 6. μηδὲ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπτοῆσθαι. *neqe rebus iſtiusmodi addictum eſſe.*

Ἕκαστος.

Ἐκεῖσε περὶ μεμνημένων] Vide *ad l.* 2. § 17. & *infrà* § 35.

Διὰ ἐφημερίδων] *Per ephemeridas inani famâ.* Xyl. ut de gloriam ambientibus dictum sit. non accedo. hunc enim jam rebus humanis exemptum præsumit. Melius Cas. *per admirantes.* alius est ὁ περὶ τῶν ὑστεροφημίαν ἐπιλογιζόμενος, *qi de fama posthuma laborat, & circa eam insanit quodammodo.* alii ὁι ἐπιλογιζόμενοι istic, *qi cum vitâ jam functum admirantur, celebrántque quasi cum stupore quodam.* Heraclitus apud Plut. *de leg. Poet.* Βλακὸς ἀνθρωπῷ ἐστὶ παιδὶ λόγῳ ἐπιλογίζεσθαι φιλεῖ. qod idem *lib. de audiend.* περὶ θαυμασιῶν esse ajt, *eorum qi nihil non admirari laudibúsque efferre solenne habent.*

Τί ἔν τοῦτο πρὸς σέ;] Senec. *epist.* 77. *Ad nos nihil pertinebit posterorum sermo.* Boeth. *Consol. l.* 2. *c.* 7. *Quid est, qod ad præcipuos etiam viros, qi virtute gloriam petunt, de fama post resolutum morte supremâ corpus attineat? nam si, qod nostræ rationes credi vetant, toti moriuntur, nulla est omnino gloria: cùm is, cujus ea esse dicitur, non extet omnino. Sin verò sibi mens bene conscia terreno carcere resoluta, cœlum libera petit, nonne omne terrenum negotium spernet, qæ se, cœlo fruens, terrenis gaudet exemptam?* Festivè lusit in hanc mentem, qisqis fuit, *Antholog. l.* 3. *c.* 6.

Ὀνομά μοι τί ἢ τόπος πατρὶς δέ μοι ἐς τί ἢ τόπος;
Κλεινὸς δ' εἰμὶ γένος. εἰ δὲ ἀφανεστάτη;
Ζήσας ἐνδόξως, ἔλιπον βίον. Εἰ δὲ ἀδόξως;
Κεῖμαι δ' ἐνδάδε νῦν. τίς τινι ταῦτα λέγεις;

Πρὸς τὸν ζῶντα τὸ ἔπαινος] siqidem, δόξα καὶ ἀδοξία, περὶ διαφόρων εἰσὶν. ut *supr. l.* 2. § 11. Deinde; ut Aristot. *ethic. l.* 1. *c.* 5. Δοκεῖ τὸ τιμᾶν ἐν τοῖς τιμῶσι μᾶλλον εἶναι, ἢ τῷ τιμωμένῳ. itaque non est οἰκεῖον π. Vide *infr.* § 20.

Δι' οἰκονομίαν τινά] hoc est. ὡς μὴ μόνον πρὸν ἕναι, ἀλλὰ καὶ ἀξιόπιστον φαίνεσθαι. Clem. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Itaque Julian. *de viduit. c.* 22. *Nobis necessaria est vita nostra, aliis fama nostra.* Et Avg. nom. *ad fratr. in erem. orat.* 52. *Conscientia nobis necessaria est, fama proximo: qi conscientiâ fidens famam negligit, crudelis est.* Verùm ut nostri mentem meliùs assequamur, dogma Stoicum περὶ δόξης καὶ ἐπαίνου, sive de *fama* & *laude*, penitiùs pavlò est introspiciendum. Illi, ut Laërt. *l.* 7. in *Zenone*, ἐν τοῖς ἀδιαφόροις, i. e. *in rebus mediis*, qæ nec bonæ nec malæ sunt, ista ponebant: qod & noster facit, *l.* 2. § 11. Verùm ἀδιάφορος illa cùm distingverent, in τὰ προηγμένα καὶ τὰ ἀποπροηγμένα, in *præposita & rejecta*, ut Cicero vertit: de qibus vide *ad l.* 3. § 11. in *præpositis*, i. e. *qæ æstimationem & pretium aliqod haberent*, ut Senec. *de beat. c.* 22. πρὸς εὐδοξίαν habebant. Cùm autem rursus *præposita* sive *præferenda* illa in tres ordines dispescerent, ut qædam *per se* præponenda dicerentur, qædam *propter usum*, qædam *propter utrumqe*; περὶ τῆς εὐδοξίας, *de bona fama*, in qo trium istorum ordine ei sedem tribuerent, inter se Stoici dissentiebant. Siqidem, ut Cicero *de finib. l.* 3. § 57. Chrysippus & Diogenes, *Utilitate detractâ, nè digitum qidem ejus cavssâ porrigendum esse dicebant*, (atque hoc est, qod Marcus hîc dixit, εἰ μὴ δι' οἰκονομίαν τινά) qi autem post eos fuerunt, cùm Carneadem sustinere non possent, *Propter se præpositam & sumendam* esse dixerunt, essèqe *hominis ingenui & liberaliter educati, velle bene audire, à parentibus, à propinqis, à bonis etiam viris*, idqe *propter rem ipsam*, non *propter usum*: dicúntqe, *ut liberis consultum volumus, etiamsi posthumi futuri sint, propter ipsos; sic futuræ post mortem famæ, tamen esse propter rem, etiam detracto usu, consulendum.* Verùm si cui otium & animus est, adeat Senecæ *epist.* 102. in qâ is de *claritate*, qam à *fama* secernit, utrùm *bonum* sit necne, argutiolis Stoicis adscitis, fusissimè disceptat. Dio qidem Prus. *orat.* 24. Ἐπεὶ τόγε ἐπαινεῖσθαι καθ' ἑαυτὸ ὑπὸ ἀνθρώπων, ὅτοι περ εἰσὶν οἱ πολλοὶ, ἢ τὸ δικαίως ἐν τοῖς τοιούτοις, ἢ τὸ ἡδέως ζῆν, οὐδὲν ἂν διαφέρει πρὸς εὐδαιμονίαν, τὸ μέλλειν, καὶ μηδὲν ἰσχύειν, καὶ ὀπτάνως ζῆν. Attamen, ut Galen. *therapeut. lib.* 7. *c.* 1. Ὁ γάρ τοι περὶ πολλῶν ἀνθρώπων ἔπαινος, εἰς μὲ χρείας τινὰς ἐπιτήδειον ὄργανον ἐνίοτε γίνεται τοῖς ζῶσιν· ἀποδυσώπησις δ' οὐδέν ὀνίνησιν, ὥσπερ οὐδὲ περὶ ζώντων ἐνίοις. Marcus ipse etiamsi havd multùm istud alioqi facere videatur, *l.* 3. § 16. & *infrà* § 51. hac tamen ratione, prout testatur Capitolinus, *Erat famæ suæ curiosissimus: & malè loqentium diris, vel literis vel sermone respondebat.* idémqe, *Nihil magìs timuit & deprecatus est, qàm avaritiæ famam: de qâ se multis epistolis purgat.* Nec silendum hîc Chrysippi illud in *lib. de rhetoric.* Οὕτω ῥηλοφάνησεν καὶ πολλαχοῦ τὸν σοφὸν, ὡς καὶ τὰ πλούτου ὄντος ἀγαθοῦ, καὶ τῆς δόξης, καὶ τῆς ὑγιείας. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 1. dum nimirum ad aliorum rationem captúmqe sese accommodat. estqi ista etiam οἰκονομία τις, ut Marcus hîc loqitur. Vide *ad l.* 11. § 18. Πολλὰ κατ' οἰκονομίαν γίνεται.

Πάρες γὰρ νῦν] Xyl. *Omitte enim naturæ minus huic tempori non conveniens, de qo suo loco erit differendum.* Verùm ista ex contextûs verbis qâ ratione erui possint non video. Lego itaq; παρεὶς. *omittis enim nunc & amittis*, πρὸς φυσικὸν δόντος *qod natura tibi concessit.* nimirum, ut qod tui est officii agas, tuâ solius conscientiâ contentus degas, omniáqe tua in te reposita habeas. ut *supra* § 3. 8. & *l.* 2. § 11. 13. & *infr.* § 29. sic *infr.* § 32. ἐφέντας ποιεῖν τὸ κατ' αὐτὸν ἴδιον καθαρόν, καὶ τέτῳ ἀρκεῖσθαι. & *lib.* 6. § 16. τὸ κατ' αὐτὸν ἴδιον καθαρὸν καὶ αὐτάρκη, καὶ ἴσιον. Vide *l.* 5. § 36.

Ἄλλο τινὸς ἐχόμενον λόγου λοιπόν.] lego, ἐχόμενος. *dum ab alterius sermone pendes.* nisi si placuerit cum D. Bootio legere; παρέντες, & ἐχομένου λόγον, *omittimus qod nostrum est, dum alterius rei,* qæ

qæ scil. parum ad nos facit, *rationem habemus*. Sensus, utrumvis admiseris, idem futurus est. Cæterùm λοιπὸν illud vult idem esse novæ periochæ initium; ut legi debeat, Λοιπὸν, πῶν τὸ ἡ ὁπωσοῦν καλὸν, &c. *Denique quicquid pulcrum est, ità ex se pulcrum est, ut aliena laus ei nihil adjiciat.* cui libens assentior. Siquidem pari modo Marcum bis usurpâsse *superiùs* § 3. deprehendo. quanquam & τὸ λοιπὸν satis crebrò etiam sententiam claudit. Sic Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Ζώπυρε λοιπόν. *Taceto deinceps.* Et Chrysost. *in Rom. orat.* 8. Δείξας τοίνυν ὅτι τῶν Ἀβραὰμ πάντα, ἡ τὸν Δαβὶδ ἐπῆρε λοιπόν, &c. Itaque distinctionem receptiorem in versione secutus sum.

§ 20. Πᾶν τὸ-- καλὸν ἐξ ἑαυτοῦ καλόν] Itaque Galen. *hortator. c.* 8. Τὸ ἀληθινὸν κάλλος ἀκριβῶς ἐξετάζεται αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ θεωρούντων ἁπάντων γυμνωθέν. Vide *l.* 6. § 40. & *l.* 9. § 31.

Οὐκ ἔχον μέρος τι ἑαυτοῦ τὸν ἔπαινον] Est enim ὁ ἔπαινος ἡδὺ ἔξω. ut *supr.* § 19.

Οὔτε γὰρ χεῖρον ἢ κρεῖττον τὸ ἐπαινούμενον] Gregor. Naz. *de pace orat.* 3. Ἐμὲ δ' οὐ μεθύοντες, ἢ δυσφημοῦντες, ὥσπερ οἱ βορβόρῳ μᾶλλον ἀναμιγνύμενοι, ἢ μύρῳ βόρβορον, οὐ τὰς πιότητας τῇ ὀπιμιξίᾳ συγχέοντες, ἵνα δυσχερῶ τοῖς μεθυσμοῖς· ἢ πολλοὶ ἂν κατέβδυσαν χύματα πρὸς ἐπαινέτας, εἰ μὴ βύπῳ τοῖς ἐπαίνοις εἰρήζοιτο. νυνὶ δ' οὐχ ὅτῳ τοῦτο ἔχει. πόθεν; ἀλλ' ὅσῳ εἰμὶ, τόσῳ μᾶλλον οὐ δυσφημοῦμαι οὐ θαυμάζομαι. Apud Plut. *de adulat.* Bio. Εἰ τὸν ἄγχον ἐμελλεν ἱκανοποιήσειν ἔνδοξον ποιεῖν οὐ ἔνυαρον, ἐκ ἂν ἁμαρτάνειν ἐδόκει, τοῦτο ποιῶν μᾶλλον ἢ σκάπτων οὐ φορτία ἔχων. ὃ τίνων ἕνεκ' ἄνθρωπος ἄτοπος ἂν εἴη ἐπαινῶν, εἰ τοῖς ἐπαινουμένοις ὠφέλιμός ἐστι οὐ πάμφορος. Verùm hoc rejicit, subjicitque Plutarchus: Ὁ μὲν γὰρ ἀγαθὸς ἐ γίνεται χείρων ἐπαινούμενος· ἄνθρωπον γὰρ τυφοῖ οὐ ἀπολλύουσιν οἱ ψόγοις οὐ παρ' ἀξίαν ἐπαινέντες. Cæterùm è contrario, *Virtutem laudatam crescere, & immensum calcar gloriam habere, nec parvas animo vires addere*; Naso monuit *Ponti l.* 4. *el.* 2. & *trist. l.* 5. *el.* 12. Sed hoc est, quod Marcus vult, nihil rei cujusquam bonitati, eo ipso quod lavdatur, vel accedere vel decedere.

Τὸ δὴ ὄντως καλὸν πινος χρείαν ἔχει.] Leg. τὸ δὴ ὄντως καλὸν [ὃ] πινος χρείαν ἔχει, sensu exigente & contextûs serie. nisi si ἐρωτηματικῶς legere placuerit, πίνος χρείαν ἔχει; *ecquâ re indiget?* Sed illud potiùs adjecta poscere videntur. τὸ ὄντως καλὸν Stoicis est *virtus* sola. Vide *ad l.* 2. § 1.

Σμαραγδίον γὰρ ἑαυτῷ χεῖρον] Annot. Lugd. negativam hîc fine causſa interſerit, qum oratio etiam in edit. Lugd. sit erotematica. σμαραγδίον avium diminutè dixit, ut & mox, μαχαίριον, δενδρύλλιον, ἀνθυλλιόν. & *l.* 2. § 2. & *l.* 7. § 3. ὀστέριον. *infr.* § 41. ψυχάριον. qualia ab Aristephane in *abylonis* usurpata Aristoteles monet *rhetor. l.* 3. *c.* 2. χυσιδάριον, ἱματιδάριον, λοιδορημάτιον, ὑοσημάτιον. eáque ὡς τὸ ἔλαττον ποιεῖν, *ad rem* qâ de agitur, *deprimendam & elevandam* conducere plurimùm. nec alio fine usurpat Marcus noster. Vide *infr.* § 48.

Εὐφυΐα] Vide *ad l.* 2. § 5.

§ 21. Χωρεῖ ὁ ἀὴρ] indè enim *animam* esse tenebant Stoici, *l.* 2. § 2. eodémque reverti. *l.* 7. § 50.

Πῶς ἢ ἡ γῆ] *Et quomodo terra.* Xyl. ac si quæstio proposita continuetur. cùm sit subjectio, & responsio, licèt interrogandi formulâ enunciata; quod & Cas. advertit. q. d. idem de animis in aërem emissis sentias, quòd de corporibus terrâ conditis.

Πρὸς ἥν τινα ὑπόδαμοσιν] *in alium, qualiscunque is fuerit, subsistendi modum.* Cas. quod nescio an vocabulum istud ferre possit. ego Xylandro assentior vertenti, *qum aliquandiu in terra delituêre*, vel *permansêre*. idem enim his verbis de animis, vult dicere, quod de corporibus mox illis, πρὸς ἥντινα ὑπόδαμοσιν.

Ἐπὶ ποσὸν συμμένασι] Animam corpore exutam *longævam* quidem, non *æternam* tamen aut *immortalem* prorsùs Stoici statuebant. Laërt. *l.* 7. in *Zenone*: Τὴν ψυχὴν μὴ δύνασθαι ὑπομένειν φθαρτὴν ἢ ἐῆ. Cic. Tusc. *l.* 1 §. 77. *Stoici vitæ usuram nobis largiuntur, tanquam cornicibus: diu mansuros (aiunt) animos, semper, negant.* Verùm nec hac in parte secum invicem conveniebant. Nam, ut Laërt. *ibid.* Κλεάνθης μὲν πάσας ὑπομένειν φησὶ μέχρις ἐκπυρώσεως. Χρύσιππος ἢ τὰς ἡδὺ σοφῶν μόνον. *Cleanthes universas ad mundi conflagrationem usque permanere: Chrysippus verò sapientum duntaxat.* Seneca tum saltem etiam beatorum animas interituras; *ad Marc. c.* 26. *Nos quoque felices animæ, & æterna sortitæ, cùm Deo visum erit iterum ista moliri, labentibus cunctis, & ipsi parva ruinæ ingentis accessio, in antiqua elementa vertemur.* Apud Eusseb. *præpar. l.* 15. *c.* 17. Numenius *de bono l.* 1. (quem cur, *de nostris*, appellet Lipsius *physiolog. Stoic. l.* 3. *c.* 11. Ubi horum plæraque retulit, ego nullus assequor) ex Stoicorum sententia; διαμένειν τὰς ἡδὺ ὑποθανόντων ψυχάς. Et mox: Τὴν ἢ ψυχὴν γηπτέν τε οὐ φθαρτὴν λέγουσιν· ἐκ εὐδὺς ἢ τοῦ σώματος ἀπαλλαγεῖσαν φθείρεσθαι, ἀλλ' ὑπομένειν τινὰς χρόνους καθ' ἑαυτήν. τὴν μὲν ἡδὺ σοφῶν, μέχρι τῆς εἰς πῦρ ἀναλύσεως ἡδὺ πάντων· τὴν ἢ ἡδὺ ἀφρόνων, πρὸς πόσους τινὰς χρόνους. Respexit horsum Dionysius Halicarn. (etiamsi leviculè nimis Lipsius, qi vel hoc argumento Stoæ vindicat, nisi fr Stoicus statim censendus, qisqis Stoicum dogma aliqod recenset.) ubi dixit, *antiq. l.* 8. Εἰ ἢ ἀφθαρτοι μέχρι τῶν παντὸς συγχύσεων αἱ ψυχαὶ ἠμῶν ἔσαι, καθάπερ οἴονταί τινες, ἢ χρόνου, μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν τινὰ ἡδὺ σωμάτων, ἐνδιαμένουσι, πλείσων μὲν αἱ ἡδὺ ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ἐλαχίστη ἢ

ἢ αἱ ἧσσ' κακῶν, &c. Respexit & Tacitus in *Agricola*, ab eodem adductus; (quem tamen nemo, opinor, Stoicum fuisse suspicabitur) ubi ait; *si, ut sapientibus placet, non cum corpore extinguuntur animæ Magnæ.* Nam quòd, ut Seneca *epist.* 57. *existimabant animam hominis magno pondere extritam, permeare non posse, & statim spargi, qia non fuerit illi exitus liber.* quod & Statius *Theb. l.* 6. de avri scrutatore montis ruinâ oppressi;

——*latet intus, monte soluto*
Obrutus, ac penitus fractum obductúmque cadaver
Indignantem animam propriis non reddidit astris.

Ridet ac refutat Senec. *ibid.* *Quemadmodum enim,* inqit, *flamma non potest opprimi: nam circa id diffugit, qò urgetur: quemadmodum aer verbere aut ictu non læditur; nec scinditur quidem: sic animus, qi ex tenuissimo constat, deprehendi non potest, nec intra corpus affligi: sed beneficio subtilitatis suæ, per ipsa, qibus affligitur, erumpit.* Servius verò, unde habeat, nescio, quod de Stoicis asseruit *ad Æneid. l.* 3. dicere eos *tam diu durare animam, quamdiu durat & corpus.* ideóque. *Ægyptios sapientiæ peritos, condita diutiùs reservare cadavera,* (quasi scil. à Stoa dogma istud arripuerint) *ut anima multo tempore perduret, & corpori sit obnoxia, nec citò ad alia redeat.*

Μεταβάλλεσι, καὶ χέονται, καὶ ἐξάπτονται] Non ergò usque ad ἐκπύρωσιν, sive *conflagrationem*, ut illi superiùs adducti, permanere vult Marcus noster: sed *solvi, immutari, refundi, redaccendi*, ut aliis succedentibus & subeuntibus qotidie locum faciant: prout de corporibus dixerat in terram resolutis. Atque hoc est fortasse qod Epiphanius voluit, ubi de Stoicis dixit. *l.* 1. *har.* 5. μεταγγισμὰς τε ψυχῶν καὶ μετενσωματώσεις ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα καθειμαρμένας σωμάτων, ἢ δ' ἂν πάλιν εἰσδύσας καὶ ἀνάπαλιν γονωθείς. Et ex Epiphanio Joan. Damasc. in *lib. de hæres. Stoici animum de corpore in corpus migrare volunt.* Qo nomine Pythagoreis adjungit Stoicos Lactantius *institut. l.* 3. *c.* 18. *Supersse animam post mortem Pythagorici & Stoici dixerunt: easque non nasci, sed insinuari in corpora, & de aliis in alia migrare.* Ambigit certè Seneca *epist.* 65. *Semel*, inqit, *hæc mihi videnda sint, an sæpe.* Verùm aliud longè hac in parte Stoicus noster hîc, quàm Pythagoras olim censebat. nec consentiunt sibi invicem in Stoicorum dogmate recensendo, avt Epiphanio Lactantius, cùm ille *animas* dicit ἐνάπαλιν γονᾶδις; iste, non *nasci*, sed *insinuari* duntaxat; avt etiam sibiipsi Epiphanius, in eo qod subjungit; μέρος δὲ θεῖ καὶ ἀθάνατον τῶ ψυχῶ ἠγῆνται qomodo enim *immortalem* statuunt, qam *nasci* sæpiùs contendunt? Utrumqe verò Stoicis falsò tributum ab Epiphanio asserit Dionys. Petavius. Habent tamen aliqid Stoici dogmati Pythagorico affine, qòd ex animarum materia qasi conflata & recocta novas procudi & produci statuunt. Verùm hac ratione, non magis *animæ* qàm *corpori immortalitatem* asserunt, non minùs *animæ* qàm *corpori corruptionem* & *mortalitatem* adscribunt. Atqe hac ratione forsan accipi voluit, qod, referente Luciano, Demonax Cynicus, interroganti, εἰ ἀθάνατος ἡ ψυχὴ, respondit, Ἀθάνατος, ἀλλ' ὡς πάντα. Vide *l.* 8. § 18. Tale qid & Oraculum apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1 *tit.* 4. de Animis;

Ἄλλο δ' ἐξ ἄλλης γονάων, ἠδ' ἀναβλαστῶν,
Ψυχὴ τοι γονίμη φύσεως ἐσπείρατο κοινοῖς.
Ex alio tamen est alius, sempérqe novatur,
Naturæ insinuans sese genitalibus arvis. Grot.

Servius interim, loco superiùs recensito, *Stoicos* ait *mediam viam secutos, cùm Plato animam perpetuam dixerit, & ad diversa corpora transitum facere statim pro meritis vitæ prioris: Pythagoras verò, non* μετεμψύχωσιν, *sed* παλιγγενεσίαν *esse dicat, hoc est, redire, sed post tempus.*

Ἐξάπτονται] *connectuntur.* Xyl. perperam. Verto, *accenduntur*, vel *succenduntur.* Senec. pariter *epist.* 54. *Nos qoqe, & accendimur, & extinguimur.* Allusum est ad eorum dogma, qi *animam ignem* statuebant. in qo censu cum aliis havd pavcis & Stoici. Plut. *de Philos. placit. l.* 4. *c.* 3. *de Animæ natura:* Οἱ ἀπὸ Ἀναξαγόρου ἀερειδῆ ἔλεγον. οἱ Στωικοὶ πνεῦμα θερμόν. Δημόκριτος πυρώδες σύγκριμα. Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 46. Ἀναξαγόρας, Ἀναξιμένης, Ἀρχέλαος, Διογένης, ἀερειδῆ. Οἱ Στωικοὶ, πνεῦμα νοερὸν, θερμόν. Παρμενίδης δὲ καὶ Πύθων, πυρώδη. Δημόκριτος, πυρώδες σύγκριμα. Λεύκιππος, ὁμοίως πυρώδες εἶναι. Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης, ἐξ ἀέρος. Ἵππων ἐξ ὕδατος. qo loco pro Πύθωνος leg. Ἵππασος. Sic enim Theodoret. *therapeut. l.* 5. Ἀναξιμένης καὶ Ἀναξίμανδρος καὶ Ἀναξαγόρας καὶ Ἀρχέλαος, ἀερώδη τῆς ψυχῆς τὴν φύσιν εἰρήκασιν· οἱ δέ γε Στωικοὶ, πνευματικὴν, πλείστε μετέχουσαν τῦ θερμῦ. Παρμενίδης δὲ καὶ Ἵππασος καὶ Ἡράκλειτος πυρώδη· ὁ δὲ Ἡρακλείδης, φωτοειδῆ· Ἐμπεδοκλῆς δὲ τεσσάρων τινῶν ποιοτήτων κρᾶμα, πυρώδες καὶ ἀερώδες καὶ πνευματικὸν καὶ πέμπτην τινὰ ἀκατονόμαστον· ὁ δὲ Ἐμπεδοκλῆς, μίγμα ἐξ αἰθερώδους καὶ ἀερώδους ὑσίας· Κριτίας δὲ, ἐξ αἵματος καὶ ἐξ ὑγροῦ. De Democrito etiam Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 2. πῦρ τι καὶ θερμὸν φησιν αὐτῶ εἶναι. Tertull. *de anima c.* 5. *Animam effingunt Hippasbus & Heraclitus, ex igni; Hippon & Thales, ex aqa; Empedocles & Critias, ex sanguine; Epicurus, ex atomis; Critolaus & Peripatetici ejus, ex qinta nescio qa substantia: Stoici penè nobiscum, spiritum prædicant*; verùm hunc igneum. Apud Laërt. *l.* 7. Zeno & Posidonius, Πνεῦμα ἔνθερμον εἶναι τὴν ψυχήν. Galen. *de anim. seq corp temperat. c.* 4. Stoicis animam esse κράσιν ἐν συμμετρίᾳ γε οὐδενὸς τῆς ἀερώδους καὶ πυρώδους ὑσίας. Cicer. *Tusc. l.* 1. *Zenoni Stoico animus ignis videtur.* Et *de natur. Deor.*

Deor. l. 3. Omnia Stoici solent ad igneam naturam referre; Heraclitum, opinor, secuti. Et mox: *Dicunt omnem vim esse ignem. itaque & animantes cùm calor defecerit, intcrire: & in omni natura rerum id vivere, id vigere, qod caleat.* Ità Chrysippus *de provid. l. 1.* Διόλου μὲν γὰρ ὢν ὁ κόσμος πυρώδης, ἐνθὺς καὶ ψυχή ἔστιν ἑαυτοῦ καὶ ἡγεμονικόν. Idémque de Sole pariter, qem ἔμψυχον καὶ πύινον, altrisque, quæ etiam *animata* censebat, *de natur. l. 3.* Οἱ δ' ἀστέρες ἐκ θαλάσσης μὲν τὸ ἡλίῳ ἀνάπλουτον. Qem idcirco hoc nomine exagitat Plut. *de Stoic. contrad. c. 38. & de commun. notit. c. 41.* qod cùm *animam* statuat τῇ περιψύξει καὶ πυκνώσει, ὅῳ σωμάσει τινί, hoc est, *infrigidatione, & condensatione, ferri instar, qod obfirmandi causſa, candens etiamnum, aqâ tingitur, produci*; unde & ψυχὴ παρὰ τὴν ψύξιν dictam. (vide *ad l. 12. § 24.*) idem tamen, ὅταν ἐκπύρωσις γένηται, ὅλον ζῆν καὶ ζῶον εἶναι, *tunc vivere cuncta atque animari dicat, cùm ignitio qasi qædam obvenerit*; itaque ποτὲ μὲν πνεῦμα, ποτὲ δὲ πνεῦμα περιψύχον, ἀεὶ δὲ ἐμψυχίας ποιεῖν, *nunc infrigidationem, nunc accensionem principium animationis constituere.* cúmque animam, qam πῦρ νοερὸν, i. e. *ignem intelligibilem* definit, περιψύχει τινὶ produci velit; torqueri posse in Chrysippum, qod Cleanthes olim respondit, narranti cuidam, vidisse se ἐγχέλυς ἐν ὕδατι θερμῷ ζώσας, *angvillas qæ in aqa calida degerent*; ἀνάγκη ἐν ψυχρῷ αὐτὰς ἐμφήσομεν, *In frigida igitur cogemus eas.* Sed & Porphyr. *ad Boethium de anima*, apud Evseb. *præpar. l. 15. c. 8.* Πῶς δὲ ἐκ ἀιθέρος γάμων, ὁ πνεῦμά πως ἔχειν αὐτὸν δοκοῦσι, ἢ πῦρ νοερὸν, τῇ περιψύξει καὶ οἷς βαφῇ τὸ ἄστρος ἀναφθὲν, ἢ σωμοθέν; Verùm de ignea animæ natura Stoicis consentiunt, Phurnutus, an Cornutus, *de Deis c. 3.* Καὶγὰρ αἱ ἡμετέραι ψυχαὶ πῦρ εἰσι. Varro *de ling. Lat. l. 4. Ignis à nascendo, qòd hinc nascitur omne: & qod nascitur, ignescit; ideò calet: ut qi denascitur, ignem amittit, ac frigescit.* Et ibid.

Ova parire solet genu' pennis condecoratum;
non animas, ut ait Ennius.

Indè venit, pullis divinitus insinuans se,
Ipsa anima: —

sive, *ut Zeno Citticus, animalium semen ignis, qi anima & mens; qi calor è cœlo, qia hîc innumerabiles & immortales ignes. Itaque Epicharmus Ennii de mente humana dicit;*

Istic est de Sole sumptus ignis, isqe mentis est.

Sic enim Scaliger restituit. Idémque Ennius in *Epicharmo* à Prisciano *l. 6.* prolatus:

Terra corpus est; at mentis ignis est.

Virgilius *Æn. l. 6.*

Igneus est ollis vigor, & cœlestis origo.

E nostris etiam Lactant. *de opific. Dei c. 8. eo* (capite scil.) *mens, & ignis ille divinus, tanqam cœlo, tegitur.* Cùm autem anima ignis haberetur, qo accenso homines vivere, extincto emori necesse existeret; enatum est hinc delirium illud, de qo Servius *ad Æn. l. 1. Grave nimirum esse, perire nævfragio, qia anima est ignea, & perire videtur in mari.* id qod tangit etiam Synesius in *epist. 3.* digitum simul intendens ad dictum qoddam Homericum, qod huc trahi solebat; *Odyss. δ. v. 511.*

Αἴας δ' ἐξαπόλωλεν, ἐπεὶ πίεν ἀλμυρὸν ὕδωρ.
Ajax disperiit, postqam bibit æqoris undam.

Εἰς τὴν ὅλην σπερματικὸν λόγον ἀναλαμβανόμενα.] Laërt. *l. 7.* in *Zenone*; de Stoicis agens: Δοκεῖ δὲ αὐτοῖς ἡ ψυχὴ αἰθερικὴ εἶναι τὸ συμφυὲς ἡμῖν πνεῦμα· φθαρτὴν δ' εἶναι· πᾶν δὲ τὸ ὅλον ἄφθαρτον, ἧς μέρη εἶναι τὰ ἐν τοῖς ζώοις. Qid clarius? Hinc tamen *immortalem esse animam* concludebat Pythagoras, referente Laërtio *l. 8.* Εἶναι δὲ πᾶν ψυχὴν ἀπόσπασμα τοῦ αἰθέρος· —ἀθάνατόν τε εἶναι αὐτήν· ἐπειδὴ καὶ τὸ ἀφ' οὗ ἀπέσπασται, ἀθάνατόν ἐστι. Numenius *de bono l. 1.* Εἶναι δὲ πᾶν ψυχὴν ἐν παντὶ ὅλῳ φασὶν, ὃ καλοῦσιν αἰθέρα· —τὰς δὲ λοιπὰς περιπεφυκέναι ταύτῃ. Et mox: Ἔνιοι δὲ πᾶν μὲν τὸ ὅλον αἰσθητὸν· τὰς δὲ λοιπὰς συμμίγνυσθαι ὅτι τελειότητι εἰς ἐκείνην. Videmus hîc, qis sit ille λόγος σπερματικὸς, de qo istic, & *supr.* § 14. & denuò *l. 6.* § 24. Unam scil. animam communem & universalem somniabant Stoici, unde reliqæ omnes essent qasi decisæ sive qæ reliqarum omnium fons qidam existeret; in qem etiam denuò qasi refunderentur. Vide *suprà* § 4. *infrà* § 23. & 34. & *l. 9.* § 7. Verùm Mercurius Ægyptius, referente Tertulliano *de anim. c. 33.* dicit, *animam digressam à corpore non refundi in animam universi, sed manere determinatam.*

Τοῖς περισωιοικιζομένοις] *adventantibus.* Xyl. *insuper excipiendis*, atqe intra sedem eandem recipiendis. Sed qoqo modo verteris, legendum videtur, περισσωιοικιζομένοις. nam Cas. dum vulgatam sequitur scripturam, Marci mentem minùs cepit. Parmendum apud Tatianum *adv. Græc. c. 29.* animadvertere licet. Πᾶς ὕλη καλὸν περισωμάτειν τὸν εἰς τοῦ μεμνῆσθαι βοήθειαν, καὶ μὴν τῷ θεῷ; leg. περισσωμάτειν. iterata litera scriptorem minùs cavtum fugerat. Qod avtem de animabus Marcus, idem de hominibus pariter Epictet. *l. 3. c. 26.* Ἐξελθεῖν δὲς ἄλλοις τόποις. δεῖ γὰρ ἐξ ἄλλως, καθάπερ καὶ οἱ ἐγένοντο, καὶ ἡγεμόνες ἔχειν χώραν, καὶ οἰκήσεις, καὶ τὰ ἐπιτήδεια. ἂν δ' οἱ περίοικοι μὴ ἐκδέχωνται, τί ἀπολείπεται;

Ἐφ' ἁρμόδιον τὸ τὰς ψυχὰς διαμένειν] Nihil itaque certi hîc statuit Marcus. Sed & ambiguè passim loqitur. *l. 3. § 3.* εἰ μὲν εἰς ἕτερον βίον. & *l. 6. § 24.* ἤτοι ἐληφθησαν εἰς τοῦ τοῦ κόσμου σπερματικὸς λόγους, ἢ διεσκεδάσθησαν εἰς τοῦ ἀτόμους. & *l. 7. § 32* ἤτοι σβέσις ἢ μετάστασις. qibus gemina habet, & *l. 7. § 50. & l. 8. § 25. 58. & l. 10. § 7.* Nec aliter Seneca, qi vestigium qâ fi-

gat

gat, incertum planè se prodit; nunc in hanc partem, nunc in alteram inclinans, prout argumenti, in qo versabatur, ratio trahere aut propellere videbatur. Polybium de fratre defuncto compellans, *c.* 28. *Nè inviderís fratri tuo: qie scit tandem tutus, tandem æternus est. fruitur nunc aperto & libero cælo: ex humili & depresso in eum emicuit locum, qisqis ille est, qi solutas vinculis animas beato recipit sinu. Erras: frater tuus non perdidit lucem, sed securiorem sortitus est. non reliqit ille nos, sed anteceſſit.* Helviam matrem de filii exilio mœrore plenam refocillans; *c.* 17. *Qalem me cogites, accipe. latum ac alacrem, velut optimis rebus. Sunt autem optimæ, qum animus —ad summa prorumpit, & pulcerrimo divinorum spectaculo fruitur, æternitatisqe suæ memor, in omne qod fuit, futurúmqe est omnibus seculis, vadit.* Marciæ de filii exceſſu dejectæ animum erigens *c.* 25. *Non est qòd ad sepulcrum filii tui curras. pessima ejus, & ipsi molestissima istic jacent, ossa cinerésqs: non magis illius partes, qàm vestes, aliáqe tegumenta corporum. Integer ille, nihilqe in terris relinqens, fugit, & totus exceſſit: paulúmqe supra nos commoratus, dum expurgatur, & inhærentia vitia situmqe omnem mortalis ævi excutit; deinde ad excelsa sublatus, inter felices currit animas; excipitqs illum cœtus sacer, Scipiones, Catonésqe, utiqe contemptores vitæ, & mortis beneficio liberi.* & qæ sequntur. Lucilio itidem ubi animum vult addere, & adverſùs mortis formidinem confirmare, *epist.* 102. *Cùm venerit dies ille, qi mixtum hoc divini humaniqe secernat, corpus hoc ubi inveni, relinqam: ipse me diis reddam. nec nunc sine illis sum, sed gravi terrenóqe detineor. per has mortalis ævi moras, illi meliori vitæ longioríqe proluditur. qemadmodum novem mensibus nos tenet maternus uterus, & præparat, non sibi, sed illi loco in qem videmur emitti, jam idonei spiritum trahere, & in aperto durare: sic per hoc spatium, qod ab infantia patet in senectutem, in alium naturæ sumimur partem. alia origo nos expectat, alius rerum status. nondum cœlum nisi ex intervallo pati possumus. Proinde intrepidus horam illam decretoriam prospice: non est animo suprema, sed corpori. Dies iste, qem tanqam extremum reformidas, æterni natalis est. Depone onus. qid cunctaris, qasi non priùs qoqe relicto, in qo latebas, corpore exieris? Hares, & reluctaris. tum qoqe magno nisu matris expulsus es. gemis, ploras. & hoc ipsum flere, nascentis est. sed tunc debebat ignosci. rudis & imperitus omnium veneras: ex materno viscerum calido mollíqe fomento, afflavit aura liberior. Nunc tibi non est novum separari ab eo, cujus antè pars fueris. æqo animo membra jam supervacua dimittes; & istud corpus inhabitatum diu pone. scindetur, obruetur, abolebitur. qid contristaris? ità solet fieri. pereunt semper velamenta nascentium. qid ista sic diligis, qasi tua? istis opertus es, Veniet, qi te revelet, dies, & ex contubernio fœdi atqe olidi ventris educat. Hinc nunc qoqe tu, qantùm potes, subvola: jam hinc altius aliqid sublimiúsqe meditare. Aliqando naturæ tibi arcana retegentur: discutietur ista caligo; & lux undiqe clara percutiet. tunc in tenebris vixisse dices, cùm totam lucem totus aspexeris: qam nunc per angustissimas oculorum vias obscurè intueris, & ta nen admiraris tam procul. qid tibi videbitur divina lux, cùm illam suo loco videris? hæc cogitatio nihil sordidum animo subsidere sinit, nihil humile, æternitatem proponere.* Vides, qàm magnanimè, qàm magnificè se effert, dum mulierculis solamina adhibet: dum Lucilium suum altiùs erigere conatur: dum Tyranni liberto fœdissimè adulatur: ὡς χθες ἀπεξαρέσεως ἀναμφισβήτως de istis pronunciat. Verùm, ut idem ille *epist.* 82. *Magna hæc verba excidunt, cùm mors propiùs accessit.* Vis igitur, qibus animam jam agens, rationibus ac cogitationibus ipse se fulciebat: & (si Lucretio saltem fidem adhibemus, qi de morti propinqis cecinit *l.* 3.

Nam veræ voces tum demum pectore ab imo
Ejiciuntur, & eripitur persona, manet res.)

Qid reverâ Seneca ipse hac in parte senserit? Audi Lucilium suum alibi sic alloqentem, *epist.* 54. *Uni morbo qasi assignatus sum. satis aptè dici suspirium potest. nullum mihi videtur molestius. aliud enim qicqid est, ægrotare est. hoc est animam agere. itaqe medici hanc, meditationem mortis vocant. facit aliqando spiritus ille, qod sæpe conatus est. Ego verò & in ipsa suffocatione non desii cogitationibus lætis ac fortibus acqiescere. Qid hoc est? inqam. tam sæpe mors experitur me? faciat. at ego illam diu expertus sum. Qando? inqis. antequam nascerer. Mors est, non esse. id, qod antè fuit: sed qale sit, jam scio.* (ita sunt distingvenda, qæ in excusis, serie continuatâ, sensu nullo bono, leguntur) *hoc erit post me, qod ante me fuit. Si qid in hac re tormenti est, necesse est & fuisse antequam prodiremus in lucem: atqi nullam sensimus tunc vexationem. Rogo, non stultissimum dicas, siqis existimet lucernæ pejùs esse cùm extincta est, qàm antequam accenderetur? nos qoqe accendimur, & extinguimur: medio illo tempore aliqid patimur: utringe verò alta securitas est.* Libet illud Tragici ex Phœnissis hîc usurpare,

Ὁ δ' Οἰδίπους πᾶν κἀπὸ τοῦ κλεῖν' ἀνίγμαλα;

& Homericum illud *Odyss.* π. v. 181.

Ἀλλοίὸς μοι, ξεῖνε, ἰφάνης νέον, ἠὲ πάροιθεν.

qantùm enim Seneca iste ab illo mutatus, qi de animæ immortalitate tam erectè, tam elatè differebat; tam disertè, tam clarè, tam fidenter pronunciabat? Etenim qid ista sunt aliud qàm qod Evripides *Troad.*

Τὸ μὴ θνῄσκειν πρὸ θανεῖν ἴσον λέγω.

Non esse natum, & mortuum esse, idem puto.

Qod Lucretius *l.* 3.

Respice item, qàm nil ad nos antacta vetustas
Temporis æterni fuerit, qàm nascimur, antè.

Hoc

Hoc igitur ſpeculum nobis natura futuri
Temporis exponit poſt mortem denique noſtram.

qod Plinius *hiſt. nat. l. 7. c. 55. Omnibus à ſupremo die eadem, qæ ante primum: nec magis à morte ſenſus ullus, aut corpori, aut animæ, qàm ante natalem.* qod ipſi deniqe in eadem *ad Marciam conſolatione* excidit, *c. 19. Mors nos in eadem tranquillitate, in qa anteqam naſceremur jacuimus, reponit.* Itaqe paſſim fluctuabundus, anceps, ambiguus. *epiſt. 63. Fortaſſe; ſi modò ſapientum vera fama eſt, recipitqe nos locus alius; qem putamus periîſſe, præmiſſus eſt.* Et *ep. 76. Si modo ſolutæ corporibus animæ manent, felicior illis ſtatus reſtat, qàm eſt dum verſantur in corpore.* Idem *epiſt. 117. Cùm de animarum æternitate diſſerimus, non leve momentum apud nos habet conſenſus hominum, aut timentium inferos, aut colentium.* Verùm iſta ipſe rejicit, ridet, pro fabulis habet, *epiſt. 82.* & *ad Marc. c. 19.* Imò ſomnii ferme loco ponit dogma hoc ipſum, ſive ὑπόληψιν potiùs. Ità enim *epiſt. 102. Quomodo moleſtus eſt jucundum ſomnium videnti, qi excitat: aufert enim voluptatem; etiamſi falſam, effectum tamen veræ habentem: ſic epiſtola tua mihi fecit injuriam. revocavit enim me cogitationi aptæ traditum, & iturum, ſi licuiſſet, ulteriùs. Juvabat de æternitate animarum qærere; imò mehercule credere. credebam enim facilè opinionibus magnorum virorum, rem gratiſſimam promittentium magis qàm probantium. dabam me ſpei tantæ.* —*ſubitò experrectus ſum.* Ità & à Stoicis ſuis ſecedit Seneca, dum *non probatis*, utì ipſe cenſet, *aſſentitur temerè*, tum & ad Scepticos inclinat, dum in qo inſiſtat, *nihil certi* habere profitetur. Qid divinus ille Plato, aut Socrates potiùs, qo nemo in hoc negotio aut fortiùs aut fidentiùs aut efficaciùs etiam verſatus videtur? Diſſertationem ſcil. uberrimam ſpecioſiſſimámqe in *Phædone* aggreſſurus his verbis præfatur: Ὡς μυθῶδες ἐγωγε ἐν τῷ παρόντι φαίνεται τὰ αὐτὰ τάδε ἃ φιλοσόφως ἔχειν, ἀλλ' ὅμως οἱ πάνυ ἀπιστοῦσι, φιλονείκως· καὶ γὰρ ἐκείνοις ὅταν περὶ τε ἀμφισβητῶσιν, ὅσον μὲν ἔχει περὶ ὧν ἂν ὁ λόγος ᾖ, ἐναντιάζωσιν, ὅπως ὃ ἃ αὐτοὶ ἔφαντο, ταῦτα δόξει τοῖς παροῦσι, τοῦτο περιυμάσσονται. καὶ ἐγώ μοι δοκῶ ἐκ τοῦ παρόντος τοσοῦτον μόνον ἐκείνων διοίσειν. ἐγὼ γὰρ ὅπως τοῖς παροῦσιν ἃ ἐγὼ λέγω δόξει ἀλιθῆ εἶναι, περιυμήσομαι, εἰ μὴ εἴη πάρεργον, ἀλλ' ὅπως αὐτῷ ἐμοὶ ὅτι μάλιστα δόξει, ὅπως ἔχειν· λογίζομαι καὶ, ὦ φίλε ἑταῖρε, (καὶ θέασαι εἰ πλουσκηπικῶς) εἰ μὴ τυγχάνει ἀληθῆ ὄντα ἃ ἐγὼ λέγω, καλῶς δὴ ἔχει τὸ πειθῆναι. εἰ δ' μηδὲν ὄφελος τελευτήσαντι, ἀλλ' ὅν γε τοῦτον χρόνον αὐτὸν τὸν περὶ θανάτου ἧττον τοῖς παροῦσιν ἀνιαρὸς ἔσομαι ὀλυρόμυθος· καὶ ἡ ἄγνοιά μοι αὕτη ἐ ξυμβατελεῖ (κακὸν γὰρ ἂν ἦν) ἀλλ' ὀλίγον ὕστερον ἀπολεῖται. Qid illa ejuſdem in *apologia* extrema? Ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις· ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἐρχόμεθα ἐπὶ ἄμεινον πράγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ. *Sed tempus eſt jam hinc abire, me, ut moriar, vos, ut vitam agatis: utrum autem ſit melius, Dii immortales ſciunt; hominem qidem ſcire arbitror neminem.* Cicer. *Tuſc. l. 1.* qi & ipſe in hoc argumento *probabilia tantùm conjecturâ ſeqi* ſe profitetur, *cùm ultrà qò progrediatur, qàm ut veriſimilia dicat non habeat; certa dicturos, qi & percipi ea poſſe dicunt, & ſe ſapientes eſſe profitentur.* Qò faciunt & qæ loco ſuprà dicto Socrates ille idem pavlò antè poſuerat: Τὸ γάρ τι θάνατον δεδίεναι, ἆρ' ἔστιν ἄλλο ὅτιοῦν, ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν. οὐδεὶς γὰρ οἶδε τὸν θάνατον, &c. Diſſertationem denique de argumento hoc ſuam; his tandem verbis (qod & Lactantio; *Inſtitut. l. 7. c. 8.* obſervatum) concludit, *Harum ſententiarum qæ vera ſit, Deus aliqis viderit.* qid ſunt autem, inqam, hæc omnia, niſi ignorantiæ hac in re propriæ ingenua confeſſio, claram ſatis & illorum perſtrictionem in ſe continens, qi certi aliqid de ea ſtatuerent? Nec ſunt aliuſmodi, qæ in Phædone Magnus idem ille de ſe, ad ſuos; Νῦν ὑμῖν ἔξεστιν, ὅτι παρ' ἀνδρὸς τε ἐλπίζω ἀρίξεσθαι ἀγαθοῦ· καὶ τοῦτο μὴν οὐκ ἂν πάνυ διημαρτάνω. ubi & de ſtatu animæ poſt mortem diſſertationem illam prolixam ſic clavdit: Καλὸν τὸ ἄθλον, καὶ ἡ ἐλπὶς μεγάλη. τὸ μὲν οὖν ταῦτα διισχυρίζεσθαι ὥστε ἐγχωρεῖν ὡς ἐγὼ διεληλύθα, οὐ πρέπει νῦν ἐχόντι ἀνδρί· ὅτι μέντοι τι ἢ ταῦτ' ἔστιν, ἢ τοιαῦτ' ἄττα, περὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπεὶ τοῦ ἀθανάτου γε ἡ ψυχὴ φαίνεται οὖσα, τοῦτο καὶ πρέπειν ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ἄξιον κινδυνεύσαι διισχυρίσασθαι ὅτως ἔχειν. καλὸς γὰρ ὁ κίνδυνος. Sunt enim utique & hæc, prout priora illa, optantis ſperantísqe potiùs, qàm ſpondentis ſtatuentísve, vera eſſe qæ opinatur: & in minore damno ponentis, etiamſi falſa avtumet. Scitè proinde Tertull. de anim. *c. 1. Adeò omnis illa tunc ſapientia Socratis, de induſtria venerat conſultæ æqanimitatis, non de fiducia compertæ veritatis.* Ità ſummi illi philoſophi, ſapientiæ nomine turgidi, animæ æternitatem vitámqe futuram, *fide dimidiatâ*, ut Minutius loqitur, credebant; & qaſi per nebulam iſta intuebantur; conjecturis meris atqe humanis ſuſpicionibus nitentes. At nos Chriſtiani λόγον βεβαιότερον, cui inſiſtamus, habemus, ut Petrus *epiſt. 2. c. 1. v. 19.* qibus *non caro & ſanguis*, ſed *Deus Pater, qi in cœlis eſt*, Matth. *c. 16. v. 17.* & *filius*, qi *in ſinu patris exiſtit*, Joan. *c. 1. v. 18.* & ſpiritus, qi τὰ βάθη τοῦ θεοῦ *ſcrutatur, ad Cor. ep. 1. c. 2. v. 10.* ea liqidò patefecerunt. Qo nomine nobis virtutis, veritatis, fidei, pietatis, ſanctitatis ſanctè colendi neceſſitas major incumbit; qi iſtarum præmia, fide certâ ſubnixi, ſpiramus. *Rom. c. 8. v. 24, 25.* & *Hebr. c. 11. v. 1.* nec *ſpes* nobis *incerti*, ut illis, qod *Senec. ep. 10.* Sed certiſſimi *nomen eſt boni. Rom. c. 5. v. 5.* Præſertim cùm illi, præmiorum iſtorum

istorum incerti, istis tamen etiam ad mortem usque illaborandum atque inhærendum censuerint.

Θάπτεται ἐν τοῖς τρεφομένων σώμασι] Allusisse videtur huc in dogmate Pythagorico explicando Ovidius *Metamorph. l. 15. v. 84.*

Heu, quantum scelus est in viscere viscera condi;
Congestóque avidum pingvescere corpore corpus?

Clariùs de Metio Suffetio Ennius *annal. l. 2.* apud Priscianum, *l. 6.*

Vulturis in sylvis miserum mandebat hemonem.
Heu, quàm crudeli condebat membra sepulcro?

Lucretius *l. 5.* de homine à feris dilcerpto ac depasto;

Pabula viva feris præbebat dentibus haustus,
Viva videns vivo sepeliri viscera busto.

Attius Atreo, apud Ciceron. *Offic. l. 1.*

Natis sepulcrum est ipse parens.

Naso de Tereo *Metamorph. l. 6.*

Flet modo, fœdè vocat bustum miserabile nati.

Lycophron. de Pelope:

Οὐ πάππαν ἐν γαμφαῖσιν ἐγκαλὰ ποτὲ
Ἕρμιννι ἑσπνὸς θεῖα ξιφηφόρος,
Ἄσαρκα μιχλας ἐτύμως ἔστιν τάφῳ,
Τὸν ὠλενίτῳ χόνδρον ἐνδαίξομαι.
Cujúsque avum quondam in molaribus suis
Hercynna Educa, quæ gerit fœcèfitam,
Fartim minutal frendicans, tumulo indidit,
Humeri vorax epulata cartilaginem. Scal.

Idem de cadaveribus à feris dilaniatis & devoratis:

Πολλῶν γὰρ ἐν σπλάγχνοῖσι τυμβεύθήσεται,
Βοῶθεὶς πολυσίτοισι κημπίων γνάθοις
Νήσεθμος ἑσμός.——
Nam plurimarum ventre funerabitur
Serratidentum fauce camparum abditum
Examen ingens.——

Et de Saturno:

Τύμβῳ γεγὼς κέντωρος ὠμόφρων σποροῦς.
Prolis sepulcrum triste semifœrus suæ. Jos. Scal.

De se Ignat. *ad Roman.* κολακεύσατε τὰ θηρία, ἵνα μοι τάφος γένωνται, καὶ μηδὲν καταλείπωσι τοῦ τὸ σώματός μου, ἵνα μὴ κοιμηθεὶς βαρύς τινι εὑρεθήσομαι. Val. Max. de Artemisia *l. 4. c. 6.* *Quid de illo inclyto tumulo loqare, cùm ipsa Mausoli vivum ac spirans sepulcrum fieri concupierit, eorum testimonio, qi eam extincti ossa potione aspersa bibisse traduni?* Apul. *fab. Miles. l. 5.* *At hîc jam tua est existimatio, utrùm fororibus pro tua cara salute solicitis adsentiri velis, & declinatâ morte nobiscum secura periculi vivere, an sævissimæ bestiæ sepeliri visceribus.* Qintilian. *declamat. 12.* *Æstuant adhuc intra pectus sepulta ventribus nostris cognata viscera.* Nicol. Clemang. *epist. 33.* *Patre in Scropharum alvis impiissimâ crudelitate sepulto.* Neotericus innominatus;

Alit cadaver alites, alit feras:
Vivum sepulcrum mortuo sic obtigit.

Prout & Andreas Cæsar *in Apocal. c. 16.* A canibus devoratos, *canum ventres viva sepulcra sortitos.* Qod Ὑρκανίαν ταφὼ, Diogenes dixit. Stob. *tom. 2. tit. 123.* eò qòd Hyrcanis id solenne in propinqis suis; qi & eo fine canes alebant, qos κυσὶν ἐνταφίους nuncupabant. Ex Onesicrito Strabo *geogr. l. 11.* Hâc ratione γύπες, ἔμψυχοι τάφοι Gorgiæ dicti: qem eo nomine perstringit Hermogen. *de ideis l. 1. c. 5.* & Dionys. Longin. *de sublim.* Venter item τάφος καὶ ταλαιπωρίας, non *bustum* avt *sepulcrum* tantùm, ut suprà, sed *Orcus* & *Tartarus.* Plut. *Conviv.* Τῷ γὰρ ὄντι τοῦτ' ἔστι τὸ μίασμα τῆς σαρκὸς ἡμῖν, καὶ ὁ τάρταρος, ὡς ἐν Ἅιδῃ, δεινῶν πυκνῶν ῥεύμάτων, καὶ πνεύματος ὁμοῦ καὶ πυρὸς συμπεφυρμένης, καὶ νεκρῶν ἀθείπλεως. *Ciborum conditura,* ἐνταφιασμός. Idem *de esu carn. orat. 1.* Ἡμεῖς δ' ὅπως ἐν τῷ μισοφόνῳ τεθῶμεν, ὥστε ὅλον τὸ κρέας προσαγορεύομεν, εἶτα ἅψασι πρὸς αὐτὸ τὸ ὅλον δρόμεθα, ἀναμιγνύντες ἔλαιον, ὄινον, μέλι, γάρον, ὄξος ἡδύσμασι ζυμακοῖς, Ἀραβικοῖς, ὥσπερ ὅπως νεκρὸν ἐνταφιάζοντες. Et Porphyr. *de abstinent. l. 2.* Ἦπου γε ὁ τῶ παιδὸς ἱερεὺς, αὐτὸς τάφος γίγνεσθαι νεκρῶν σωμάτων ἀποδύεται; Ità denique de Jona à balena absorpto Basil. Seleuc. *orat. 12.* ἦν Ἰωνᾶς ἐν ζώῃ τάφῳ φερόμενος, νηόδετον οἰκῶν δεσμωτήριον, ἐγκυκλίμνιον φάραγξι θανάτου χωρίον οἰκῶν, νεκρῶν πανδοχεῖον, ὁ ζῶντες, οἰκῶν ταφερὰ θανάτου μητέρα.

Καὶ ὅμως δέχεται ἡ χώρα αὖτη] forsan αὐτὴ, ut de *ventre* intelligatur: alioqi de terra sumendum fuerit. De *ventre* avtem festivè Diphilus in *Parasito* apud Athen. *l. 6.*

——ταλαιπωρότερον δὲν ὅτι γὰ
Τῆς γαστρὸς, εἰς ἣν πρῶτον ἂν πάντ' ἐμβάλοις,
Ἀλλ' οὐχ ἕτερον ἀγγεῖον. ἐν πήρᾳ φέρεις
Ἄρτους ἄν, ἀλλ' ὁ ζωμὸν, ἢ διαφθερεῖς·
Εἰς ασυείδη μάζας ἐμβαλεῖς, ἀλλ' ὁ φακὴν·
Οἰνάριον εἰς λάγηνον, ἀλλ' ὁ ἡδύσμον.
Εἰς πῶ θεοῖς ἐχθρὸν ὃ τούτῳ εἰσφορεῖς
Τὸ πάνθ' ἑαυτοῖς ὅδὲν ὁμολογούμενα.
——*nam certè ventre nihil est miserius:*
In illum cuncta conjicis: at in vas aliud
Idem non liceat: panem fers in mantica,
Jus non fers; aliter manticam corruperis:
In utrem villum immittis, non & carabum.
At in illum Diis invisum compingi solent
Etiam quæ inter se nil habent commercii. Grot.

Alius qidam:

Heu, quàm stupenda nos agit voracitas!
Qicqid ferarúmve, pecorísve pascitur,
Qicqid volucrium aerem pennis qatit,
Qicqid profunda piscium maria incolit,
Qicqid reponit terra frugum, fructuum,
Nostris id omne ut sepeliatur ventribus?

Seneca *epist. 89.* *Profunda & insatiabilis gula, hinc maria scrutatur, hinc terras, alia hamis, alia la-*
queis,

ęeis, alia retium variis generibus cum magno labore perſequitur. nullis animalibus, niſi ex faſtidio, pax eſt.

Δέχεται] indè αἱ τῆς χαρδὸς ἀξάμυναι Philo de agric. Ἡ δὲ πρὸς πᾶν σπίον τε καὶ ποτὸν ἄφεκτος ὁρμήσασα, τάτ' ἤδη ἐυτρεπισθέντα ὑπολέλειπται, καὶ πίειαν ἄληκτον καὶ ἄπαυστον ἴσχει τὴν ἀπόνητον, ὡς κἂν αἱ τῆς χαρδὸς ὑποπλησθῶσι ἀξάμεναι, μαργῶσαν ἔτι καὶ μαιμῶσαν τὴν ἀεὶ κενὴν ὑπεθυμίαν ἀπειλέπειν καὶ ἀπερισκέπτως, μή τί που παρερρυὲν λειψανον ἄφελον, ἵνα καὶ τοῦτο παμφάγος πυρὸς δίκην ὑπολιχμήσηται. Διὰ τὰς ἐξαιματώσεις] ad verbum, *ob ſanguificationes:* qia pars nimirum in ſangvinem convertitur. Alex. Aphrodiſſ. *problem. l. 1. q. 118,* Vegetativæ animæ operationes recenſens; τὰς πέψεις τὴν τροφῶν, καὶ τὴν χυμῶν τὰς μελαγχολὰς, καὶ τὰς ἐξαιματώσεις, καὶ ἀναδόσεις, τὰς θρέψεις, τὰς ὁμοιώσεις. Galen. *ad Glauc. l. 2.* Γεννᾶσι δ' ἡμῖν τὸ μελαγχολικὸν περίτωμα ἐν ἅπασι καὶ τὴν ἐξαιμάτωσιν, ἀνάλογον τῇ καὶ τὸν οἶνον πεπτικὴ. Et indè ἡ ἐξαιματωτικὴ, *ſangvinem generandi facultas.* Aphrodiſſ. *ibid. l. 2. q. 63.* Ἡ θερμὴ καὶ ὑγρὰ συμμίξεως χρᾶσις τὸ ἅπαν βλαστάνει τὴν ἐξαιματωτικὴν δύναμιν, ἣ φυλάσσει κατά πινας· ἡ δ' ἐξαιματωτικὴ, γονὴ τὴν ἐξαιμάτωσιν· ἡ δ' ἐξαιμάτωσις, δείκνυσι τὸ ἔργον, αὐτὸ τὸ αἷμα. Idem & αἱμάτωσις. Galen. *de dogmat. Hipp. & Plat. l. 8. c. 7.* Ἡ πέψις ἡ σιτίων, ἥτ' ἀνάδοσις, ἥθ' αἱμάτωσις, ἥτε θρέψις. Idémque, Αἱματοῦται ἡ τροφὴ καὶ τὸ ἅπαν. *In jecore alimentum in ſangvinem vertitur.* Scitè Clemens Alex. *pædag. l. 1. c. 6.* ut oſtendat ex ſangvine lac conſiſtere. Εἰ τοίνυν ἡ μὴ κατεργασία τῆς τροφῆς ἐξαιματοῦται, τὸ δ' αἷμα ἐκγαλακτοῦται, πεφυκὸς γίνεσθαι τὸ αἷμα τοῦ γάλακτος. Et mox, ut totam corporis humani fabricam ex ſangvine; καὶ δὴ τὸ καὶ χαρδὸς, τὸ μὲν πρῶτον ὑγρὸν ὄζει σύστασις γαλακτοειδὴς. ἔπειτα ἐξαιματωμένη σαρκὸς ἡ σύστασις αὐτὴ· πηγνυμένη δὲ ἐν τῇ ὑστέρᾳ ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ καὶ θερμοῦ πνεύματος, ὑφ' ὃ διαπλάσσεται τὸ ἔμβρυον, ζωογονεῖται. Vide l. 10. §. 25.

Εἰς τὸ ἀερῶδες ἢ πυρῶδες] ſcil. διὰ τῆς ἀτμίδων καὶ τῆς ἀναθυμιάσεων, *per vapores & exhalationes,* qorum illi ad *aëream,* an *ageam* potiùs, iſtæ ad *igneam* naturam propiùs accedunt. Vide Ariſtot. *meteor. l. 1. c. 3.*

Διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν καὶ εἰς τὸ αἰτιῶδες] hoc eſt, *in materiam & formam,* ut vulgò dicitur. De eadem hac diviſione monet & *l. 7. § 29.* & *l. 8. § 11.* & *l. 12. § 29.* addit tamen membrum tertium, τὴν διαφοράν, *l. 12. § 10.* & qartum etiam, τὸν χρόνον, *ibid. § 18.* Verùm iſta duo ſunt τῆς ἔξω τῶν ὑποκειμένων. duo illa tantùm τὰ συσταλτικὰ. Lactt. *l. 7. in Zenon.* Δοκεῖ δὲ αὐτοῖς ἀρχὰς εἶναι τῆς ὅλων δύο, τὸ ποιοῦν, καὶ τὸ πάσχον. τὸ μὲν ἓν πάσχον εἶναι τὴν ἄποιον οὐσίαν, τὴν ὕλην· τὸ δὲ ποιοῦν, τὸν ἐν αὐτῇ λόγον, τὸν θεόν. τοῦτον γὰρ ὄντα ἀίδιον διὰ πάσης αὐτῆς δεδημιουργεῖν ἕκαστον. Vide *l. 12. § 30.* Seneca *epiſt. 64. Dicunt Stoici noſtri, duo eſſe in rerum natura, ex qibus omnia fiant, cauſſam & materiam. materia jacet iners, res ad omnia parata, ceſſatura, ſi nemo moveat. cauſſa autem, id eſt, ratio, materiam format, & qocunqe vult, verſat: ex illa varia opera producit.* Et pòſt aliis verbis: *Nempe univerſa ex materia & ex Deo conſtant. Deus iſta temperat, qæ circumfuſa rectorem ſequntur & ducem. Potentius autem eſt qod facit, qod eſt Deus, qàm materia patiens Dei.* Lactant. *Inſtit. l. 7. c. 3. Stoici naturam in duas dividunt partes. unam, qæ efficiat; alteram, qæ ſe ad faciendum tractabilem præſtat. in illa prima eſſe vim faciendi; in hac materiam: nec alterum ſine altero eſſe poſſe.* Reliqa pavlò pòſt exhibebimus.

§ 22. Μὴ ἁπορρέμβεσθαι] Vide *ad l. 2. § 7. nè aberres, vel tantillum, aut ab æqitate in conatibus, aut à veritate in aſſenſionibus.*

Ἐπὶ πᾶσι ὁρμῆς τὸ δίκαιον ἐπιδείκνυσι] Vide Senec. *ep. 89. infr. ad § 32.*

§ 23. Πᾶν μοι συναρμόζει, ὃ σοὶ εὐάρμοστόν ἐστι, ὦ κόσμε] qia nimirum ipſe mundi pars ſum. Mundus autem Stoicis Deus ipſe. Vide *ad l. 10. § 21.* Plut. *de Philoſoph. placit. l. 1. c. 7.* Θεὸν καὶ κόσμον, καὶ ἀσέρας, καὶ τὴν γῆν λέγουσι· τὸν δ' ἀνωτάτω πάντων, νοῦν ἐν αἰθέρι. Epiphan. *hæreſ. præfat.* Στωικοὶ τὸν αἰσθητὸν τοῦτον κόσμον θεὸν νομίζουσιν. & *l. 1. hær. 5.* de eiſdem: Φάσκοντες εἶναι νοῦν τὸν θεὸν, ἢ παντὸς τοῦ ὁρωμένου κύτους, ἐσχατὸν τε φημὶ καὶ γῆς, καὶ ἄλλων, ὡς ἐν σώματι ψυχήν. Arius Didymus in *epitom.* apud Evſeb. *præpar. l. 15. c. 11.* Οἱ Στωικοὶ ὅλον τὸν κόσμον, σωὶ τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ, θεοπαραδύσει θεόν. Seneca *qæſt. nat. l. 2. c. 45. Vis Deum mundum vocare? non falleris. Ipſe enim eſt totum qod vides, totus operibus ſuis inditus, & ſe ſuſtentans vi ſuâ.* Idem *epiſt. 94. Totum hoc, qo continemur, & unum eſt. & Deus eſt: & ſocii ejus & membra ſumus.* Manil. *aſtronom. l. 1.*

Qâ pateat mundum divino numine verti,
Atqe ipſum eſſe Deum.——

Plin. *nat. hiſt. l. 2. c. 1. Mundum & hoc, qod nomine alio cœlum appellare libuit, cujus circumflexu teguntur cuncta, numen eſſe credi par eſt.* Pertinet huc Æſchyli illud, apud Clement. *Strom. l. 5.* & Evſeb. *præpar. l. 13. c. 13.*

Ζεὺς ἐστιν αἰθὴρ, Ζεὺς δὲ γῆ, Ζεὺς δ' οὐρανός·
Ζεὺς τοι τὰ πάντα, κἀ,τι τῶνδ' ἐστὶν ὑπέρτερον.
Æthera, tellúsqe, & poli arx eſt Jupiter:
Eſt cuncta; & iſtis qicqid eſt ſublimius.

Cui affine Ennii illud ex *Epicharmo* à Varrone lavdatum. *l. 4.*

Iſtic eſt is Jupiter, qem dico, qem Græci vocant

Aerem, qi ventus est, & nubes, himber postea,
Atque ex himbre frigus; ventus pòst fit, aer denuo:
Hæccè propter Jupiter sunt ista, qæ dico tibi.

Pertinent & Evripidis illa toties repetita, á Cicerone *de natura Deor. l. 2. § 65.* Plut. *de exil. ad princ. indoct. & physic. qæst. 29.* Lucian. *Jove Tragœd.* Athenag. *in legat.* Clem. Alex. *hortat. & strom. l. 5.* Eusseb. *præpar. l. 13. c. 13.* Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 3.* aliis.

Ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ, τὸν δ' ἀπειρον αἰθέρα,
Καὶ γῆν περιξ ἔχουσ' ὑγρᾶς ἐν ἀγκάλαις;
Τοῦτον νόμιζε Ζῆνα, τὸν δ' ὑπὸ Θεόν.

Quod Cicero licentiùs vertit;

Vides sublimè fusum immoderatum æthera,
Qi tenero terram circumvectu amplectitur,
Hunc summum habeto divûm, hunc perhibeto Jovẽ.

castigatiùs Grotius:

Sublime fusum cernis immensum æthera,
Cujus tenetur uvidis amplexibus
Terra? hoc putato numen, hoc perhibe Jovem:

Et ex Evripide Ennius in *Thyeste* (unde & ex Evripidis tragœdia cognomine fuisse desumpta, proclivis est conjectura) apud Cicer. *de nat. Deor. l. 2. & 3.* Apul. *de mund.* Festum in *sublime*:

——*adspice hoc*
Sublime candens, qem vocant omnes Jovem.

Uterqe Chrysippum expressit; qi, ut Cicero ibidem, *disputavit, Æthera esse eum, qem homines appellant Jovem.* Qod & Plato Comicus;

Ἀὴρ, ὃν ἄν τις ὀνομάσειε καὶ Δία.
Aer, qem nuncupare qis Jovem qeat.

Respexit eadem & Lucretius verbis versibúsq; illis *lib. 5.*

Denique jam tuere hoc, circum superáqe, qod omnem
Continet amplexu terram: qod procreat ex se
Omnia; qod quidam memorant; recipítq; perempta.

Cato apud Lucan. *l. 9.*

Jupiter est qodcunqe vides, qocunqe moveris.

Idem de *Deo* dogma Judæis Ethnici affingebant. cùm enim simulacra nulla admitterent, manus tantùm inter precandum cœlos versùs expanderent, *Cœlum eis* pro *numine* habere avtumabant. Diodorus Sic. *l. 40.* apud Photium *cod. 244.* de Mose Judæorum legislatore verba habens; Ἄγαλμα δὲ θεῶν τὸ σύνολον οὐ κατεσκεύασε, διὰ τὸ μὴ νομίζειν ἀνθρωπόμορφον εἶναι τὸν Θεόν· ἀλλὰ τὸν περιέχοντα τὴν γῆν οὐρανὸν μόνον εἶναι Θεὸν, καὶ τῶν ὅλων κύριον. Indè illud Juvenalis *Sat. 14.*

Nil præter nubes, & cœli numen adorant.

Cœli numen, i. e. cœlum ipsum, qod numen illis est. ut numina Deorum, pro Diis ipsis. qo modo de Judæis iisdem Petronius,

Et cœli summas advocet auriculas.

qanqam nec desunt, qi lumen legant. Sed ad exteros, Stoicos maximè, redeamus. Varro apud Avg. *de Civit. Dei l. 7. c. 6. Deum se arbitrari animam mundi: & hunc ipsum mundum esse Deum.* qæ verba explicans Augustinus: *Sicut hominem sapientem, cùm sit ex animo & corpore; tamen ab animo dicimus sapientem: ità mundum Deum dici ab animo, cùm sit ex animo & corpore.* Ea explicatio Augustiniana lucem dat verbis, cùm Chrysippi apud Ciceronem, ubi suprà; *Vim divinam in ratione esse positam, & universæ naturæ animo atque mente: ipsúmqe Mundum Deum dici, & ejus animi fusionem universam.* tum & Senecæ *qæst. nat. præfat. Qid est Deus? Mens universi. Qid est Deus? Totum, qod vides; & qod non vides, totum.* Atque hæc est διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν καὶ τὸ αἰτιῶδες, de qa *supr. § 21.* Distinctiùs pavlò Laërt. *l. 7.* in *Zenon.* Λέγουσι δὲ κόσμον περιχῶς αὐτόν τε τὸν Θεὸν, ἐκ τῆς ἀπάσης οὐσίας ποιὸν (sicut τῷ ὕλῃ ἄποιον contrà dicunt) ὃς δὴ ἄφθαρτός ἐστι καὶ ἀγέννητος, δημιουργὸς ὢν τῆς διακοσμήσεως· καὶ αὖτῷ δὴ τῷ διακόσμησιν ἅπαν ἀστέρων καὶ τέττων, τὸ συνεχὲς ἐξ ἀμφοῖν. Verùm sexfariam dicit Κόσμον, sive Mundum, ex Diodoro monet Jos. Scalig. qem vide sis *ad Manil. l. 5.* ubi inter cætera, Κόσμος ἔστιν ὁ διακοσμήσας πάντα· ἔοικε δὲ τοῦ ἡ περίνοια λέγεσθαι.

Οὐδέν μοι πρέσβυον, ἐδὲ ὄφιμον, τό σοι ἔυκαιρον] Propert. *l. 3. eleg. 3.*

Optima mors, parcâ qæ venit ipsa die.

i. e. τῇ προφωνήσει. Scalig. de cæteris singulis pariter. Ità *l. 11. § 13.* ἃ δέχῃ τὸ νῦν τῇ τοῦ ὅλου φύσει ἔυκαιρον;

Πᾶν μοι καρπὸς] Ità *l. 2. § 3.* Παντὶ δὲ φύσεως μέρει ἀγαθὸν, ὃ φέρει ἡ τοῦ ὅλου φύσις. & *lib. 10. § 20.* Συμφέρει ἑκάστῳ, ἃ φέρει ἑκάστῳ ἡ τοῦ ὅλων φύσις. καὶ τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνῃ φέρει. *καρπὸς* autem istìc pro *emolumento*, qod ex re qapiam provenit, ut fructus ex stirpe vel arbore. Ità Apostol. *ad Philip. c. 1. v. 22.* καὶ τοῦτό μοι καρπὸς ἔργου. *καρπὸς ἔργου*, qod *operæ pretium* Latinis. Vide *l. 6. § 30.*

Ὦ φύσις] qomodo *Mundum*, ità & *Naturam Deum* dicebant. Senec. *de benefic. l. 4. c. 7. Qid enim aliud est Natura qàm Deus, & divina ratio, toti mundo & partibus ejus inserta?* & *qæst. nat. l. 3. c. 45. Vis illum Naturam vocare? non peccabis. ex eo enim ex qo nata sunt omnia, cujus spiritu vivimus.* Ità isti (Lactantii sunt verba superiùs pavlò positis statim subjuncta) *uno Naturæ nomine res diversissimas comprehenderunt, Deum & Mundum, artificem & opus. dicúntqe alterum sine altero nihil posse; tanqam Natura sit Deus Mundo permistus. nam interdum sic confundunt, ut sit Deus ipsa mens Mundi, & Mundus sit corpus Dei.*

Ἐκ σοῦ πάντα, ἐν σοὶ πάντα, εἰς σὲ πάντα] Meliùs ista Apostolus noster de *Deo, ad Rom. c. 11. v. 36.* Ὅτι ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Vide *l. 12. § 26.* Pacuvius *Chryse* apud Varron. *ling. Lat. l. 4.* & Cicer. *de divinat. l. 1. & 2.*

Hoc

Hoc vide circum, supráque, qod complexu continet
Terram: noſtri cœlum memorant, Graii perhibent Æthera.
Quicquid eſt hoc, omnia id animat, format, auget, alit, creat,
Sepelit, recipítque in ſeſe omnia; omniúmque idem eſt pater.
Indidémque cadémque oriuntur, de integro cadémque occidunt.

Iſta enim cum primis illis connexa vult Joſ. Scalig. qæ Voſſius mavult adnecti verſiculo ejuſdem illi ex Nonio, & Varrone *ibid.* (*jugat.*

Mater eſt terra; ea parit corpus, animam æther ad-

Ἐν σοὶ πάντα] Ἐκτὸς γὰρ τοῦ παντὸς οὐδέν. εἰ γὰρ τὸ ὄξιν, ἐν τῷ παντί ὄξι. Ocellus Lucan. *de univerſ. c.* 1. § 8.

Ὦ πόλι φίλη Κέκροπος] Ex Tragœdo aliqo, de Civitate Athenienſi dictum.

Ὦ πόλι φίλη Διὸς] Mundum appellat Διὸς πόλιν. qomodo & Dio Pruſ. *orat.* 36. Τῆ Διὸς πόλιν μᾶλλον ἢ ὄικον, qippe cujus ipſe Rex ſit potiùs, qàm paterfamilias: etiamſi Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει ταύτῃ ἔστι τις καὶ οἰκοδεσπότης. Eſtqe reverâ illa Διόσπολις multò potiùs nuncupanda, qàm illa Ægyptiaca, de qa Stephanus Byzant. Verùm potiore adhuc jure, ἡ τοῦ θεοῦ πόλις illa, de qa Pſaltes *pſalm.* 87. *v.* 3. Apoſtolus *ad Hebr. c.* 12. *v.* 22. Joannes, *Apoc. c.* 3. *v.* 12.

§ 24. Ὀλίγα πράττε, φησὶν,] *dicere ſolent.* Caſ. *ait.* imò, *inqit ille, ait.* Qis aytem hoc dixerit, docet nos Senec. *de ira l.* 3. *c.* 6. *Proderit nobis illud Democriti ſalutare præceptum, qo monſtratur tranquillitas, ſi neqe privatim, neqe publicè multa, aut majora viribus noſtris egerimus.* Et *de tranqill. c.* 12. *Hoc ſecutum puto Democritum, ità ſæpiſſimè* (hoc eſt, volumen egregium, qod εὐθυμίας inſcripſit, ut Sen. *ibid. c.* 2. ab hoc monito exorſum) *Qi tranquillè volet vivere, nec privatim agat multa, nec publicè.* Græca integra exhibet Stobæus *tom.* 1. *tit.* 100. Τὸν εὐθυμεῖσθαι μέλλοντα, χρὴ μὴ πολλὰ πράσσειν, μητὲ ἰδίᾳ, μητὲ ξυνῇ, μηδ' ὅσα ἂν ἀφοσῇ, ὑπὲρ τε δυνάμιν αἰρεῖσθαι τῶν ἑαυτῷ καὶ φύσιν. Marcus noſter, *lib.* 3. § 5. Μητὲ πολυπράγμων, μητὲ πολυπεράγμων ἴσθι. Evripides pariter:

Ὁ πολλὰ πράσσων, ἐκ ἐν ἀσφαλεῖ βίᾳ.
Res agere multas, tuta vitæ haud eſt via. Lipſ.

Idémqe *Antiopâ:* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 58.

Ὅστις ὁ πράσσει πολλὰ, μὴ πράσσειν πλέον,
Μῶρος, παρὸν ζῆν ἡδέως ἀπραγμόνως.
Qi multa ſatagit, nulla ubi neceſſitas;
Qum ſuaviter; agens nil, vivat, deſipit.

Et in *Oenomao:*

Ὁ πλεῖστα πράσσων, πλεῖστ' ἁμαρτάνει βροτῶν.
Peccare qisqe plus ſolet, qò plus agit. Grot.

Verùm Democriti illud rejicit Plutarch. *de tranqill.* in ipſo ferè libri limine. Ὁ μὲν εἰπὼν, ὅτι δεῖ τὸν εὐθυμεῖν μέλλοντα, μήτε πολλὰ πράσσειν, μήτε ἰδίᾳ, μήτε ξυνῇ, πρῶτον μὲν ἡμῖν πολυτελῆ τὴν εὐθυμίαν κατέστησε, πλουσίου ὄντος ἀπραξίαν. ἔπειτα καὶ ψευδῆς ἐστι, τὸ εὐθυμεῖν τοὺς μὴ πολλὰ πράττοντας. δεῖ γὰρ εὐθυμοτέρους εἶναι γυμνέτας ἀνδρῶν, ἀγρεῖα τὰ πολλὰ συνέχοντας. ἐνίοις δ' ἂν τὸ μὴ πράσσειν αὐτὸ πολλάκις εἰς ἀθυμίαν καθίστησιν. Nec abs re Ennius in *Iphigenia*, apud Gellium *lib.* 19. *c.* 10.

Otio qi neſcit uti, plus habet negotii,
Otii mimus, qàm cùm eſt negotium in negotio.
Nam cui qod agat inſtitutum eſt, nullo negotio
Id agit, ſtudet ibi; mentem atqe animum delectat ſuum.
Otioſo in otio animus neſcit qid qidem velit.
Hoc ità eſt: neqe domi nunc nos neqe nunc militiæ ſumus.
Imus huc, hinc illuc, cùm illuc ventum eſt, ire illinc lubet.

Incertè errat animus; præter propter vita vivitur.

Ità verſus elegantes ſanè ſed miſerè deartuatos refingunt collatis ſymbolis viri clariſ. Hugo Grotius, Cl. Salmaſius. & Joan. Voſſius; qi Chori verba eſſe monet, qi militibus conſtabat Græcis, de otio ſuo, dum ob maris malaciam Avlide moram trahebant conqerentium. Sed & Marcus hîc Democriti præceptum refingit, & ad recti normam τεχνικῶς πάνυ defingit. Vide & *l.* 3. § 5.

Μήποτε ἀμείνων τὴν ἀναισθησίαν πράσσειν] Fruſtra Xylander, qem & Caſ. eſt ſecutus, iſta, dum Marci mentem non eſt aſſecutus, immutavit, & conjecturam ſuam in textum intulit, μηδὲν ἄμεινον τὴν ἀναισθησίαν πράσσειν. At Marcus; Democritus, inqit, *conſulit ei, qi tranqillum animi ſtatum obtinere vult, ut nè multa agat: at tu vide, nè ad hunc finem conducat potiùs, ut neceſſaria qis agat, & qæ conſtitutioni ſuæ ſunt accommoda.* Deeſt ὅρα, vel βλέπε, vel ejuſmodi qippiam: qod non animadverſum Xylandrum in fraudem induxit. Prout & ſimilis ellipſis ab Apoſtolo uſurpata, *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 25. in verbis illis; Ἐν πραΰτητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, μήποτε δῷ αὐτοῖς ὁ θεὸς μετάνοιαν, &c. *cum lenitate erudientem eos, expectando ſive experiendo, num aliqando Deus illis ſit reſipiſcentiam daturus;* non obſervata, vulgato interpreti impoſuit, anſámqe dedit vertendi, *Eis qi reſiſtunt, neqando Deus det illis pœnitentiam*, qaſi eo modo dictum ſit, qo illud Matth. *c.* 13. *v.* 15. μήποτε ἴδωσι καὶ σιωπῶσι καὶ ἐπιστρέψωσι· qum, ut rectè Iſidor. Pel. *l.* 2. *epiſt.* 270. μετανοίας ἐλπίδα, ἐκ ἀναίρεσιν ἐμφαίνει. Contrà planè, qàm in Eſajæ loco *c.* 6. *v.* 9. ab Evangeliſta prolato; in qo interpretando lapſus eſt è contrario bonus Iſidorus. qin & idem D. Jo. Leiſildum τὸν μαχαιρίτην fugiens, in cavſsa fuit, qod Apoſtoli verba illa interpretatus eſt de

oppositæ prorsùs voluntati divinæ in natura humana dispositione, quâ homines ità affecti sunt, ut respiscentiam dare parato numini renitantur. quod eò moneo, in eundem lapidem nè impingat quisquam denuò. Occurrunt ellipses huic geminæ in scriptis sacris apud Mosem *l.* 1. *c.* 3. *v.* 22. & *c.* 11. *v.* 4. & *c.* 42. *v.* 4. Matthæum Evang. *c.* 25. *v.* 9. Lucam *Act. c.* 5. *v.* 39.

Τ' ἀναλκαῖα περάσειν] Supervacuas & minimè necessarias occupationes rescindere monet, eisque duntaxat intendere, quæ aliquâ saltem ratione necessaria existant. quod monitum & rursus repetitum dat, *l.* 12. § 18. At nobis *in supervacuis*, non *subtilitas*, ut Senec. *epist.* 106. Sed *tempus*, imò *vita ferè tota*, ut idem *epist.* 49. & 88. *teritur*: dum, quod olim Agatho scitè dixit, apud Athen. *dipnosoph. l.* 5. & Clem. *Strom. l.* 5.

Τὸ μὲν πάρεργον, ἔργον ὡς, ποιούμεθα·
Τὸ δ' ἔργον, ὡς πάρεργον ἐκπονούμεθα.
Operosè id agimus, agere quod non est opus:
At in eo quod opus est, opera perfunctoria est. Gret.

Eodémque alludens Isidor. Pel. *l.* 5. *epist.* 108. Τὰ μὲν ἔργα, πάρεργα εἶῃ ἡγούμεθα· τὰ δὲ πάρεργα, ὡς ἀναλκαῖα, ἀνύομεν. Vide *infr. ad* § 21.

Λόγος αἱρεῖ] *ratio deligit.* Xyl. *mandat & injungit.* Cas. meliùs. λόγος αἱρεῖ, *ratio dictat, evincit, postulat, exigit.* Sic & *l.* 10. § 32. Οὐδὲ γὰρ αἱρεῖ λόγος, *neque enim ratio poscit.* & *l.* 2. § 5. Ἀπὸ τοῦ αἱροῦντος λόγου. *à ratione dictante, sive rationis dictamine.* Herodot. *l.* 2. Καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος ὥτως αἱρέει. *ratio ipsa dictat, evincit.* Gregor. Naz. apud Svidam: Καὶ ὁ λόγος αἱρεῖ, καὶ παῖναι περόκομμα. *ratio ipsa postulat.* Apud Plutarch. *Consol. ad Apollon.* Plato: Ὥσπερ ἐν πλώσει κύκων, ὡς τὰ πεπλωκότα πίθους τὰ ἑαυτῶν παράγματα, ὅπη λόγος αἱρεῖ βέλτιστ' ἔχειν. *prout ratio evincit optimè habiturum.* Et Plut. ipse *de commun. notion. c.* 19. Ἀξίαν γὰρ ἔχει τὴν μεγίστην, ὃ πολλάκις αἱρεῖ λόγος ἀντὶ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ περῶς. *ratio postulat.*

Ἀπὸ τοῦ κλῶς περάσειν εὐθυμίαν] Ità Plut. *de tranquill.* Δεῖ γὰρ μὴ πλήθει, μηδὲ ὀλιγότητι πραγμάτων, ἀλλὰ τῷ κλῷ καὶ τῷ αἴρεῖν τὸ εὔθυμον ὁρίζειν καὶ τὸ δύθυμον. τῆς γὰρ κλῶν ἡ παρέλκυσις ἧττον ἢ τῆς φιλων ἢ πράξις ἀνιαρόν ἐστι καὶ ταραχῶδες. Idémque *de sene polit.* Ubi Cani tibicinis dictum posuisset, ἀγνοεῖν τοὺς ἀνθρώπους ὅσῳ μᾶλλον αὐτὸν αὐλῶν ἢ ἕτερός τις ψυφαίνει λαμβάνειν γὰρ ἂν μισθὸν, ὃ δίδοται, τοῦ αὐλεῖν ἐθέλοντος. Subjungit; Ἆρα οὐκ ὀπνοῦμεν ἡλίκας ἡδονὰς αἱ ἀρεταὶ τοῖς χρωμένοις ἀπὸ τῆς κλῶν πράξεων καὶ τῆς κοινωνικῶν ἔργων καὶ φιλανθρώπων παραπολαύζουσι; ὃ καθὸ ἔφησαν, ὥσπερ αἱ εἰς ἄφρητα λεῖαι καὶ περισπεῖς κινούμεναι κινήσεις· ἀλλ' αὗται μὲν ὀισθῶδες καὶ ἀβέβαιον καὶ μεμιγμένον φυγμῷ ἔχεται· αἱ δ' ἐπὶ τοῖς κλοῖς ἔρωτες ὑπὸ τῶν Ἐνεπίδος χρυσῶν πτέρυξιν, ἀλλὰ τοῖς Πλατωνικοῖς ἐκείνοις καὶ ἐρωτικοῖς πλεκτοῖς ὅμοια, τὸν ψυχὸν μεγεθος καὶ φρόνημα μὴ γήθους λαμβάνουσαν ἀναφέρουσι.

Εὐσχολώτερος] *majore otio utetur.* Xyl. *otii multum lucrabitur.* Cas. Verto, *quietior*, vel *à negotiis quietior, futurus est.* Εὐσχολος, ἥσυχος, *quietus.* Et εὐσχολῶν, ἡσυχίαν ἄγων, ᾧ ἡ διάνοια ὑ διακαῖται. Vide Epict. *ad l.* 11. § 19. & *l.* 12. § 2. εὐσχολώτερος καὶ ἀταραχότερος ἔσῃ, pro eo quod initio dixerat, εὐθυμήσει.

Ἀλλὰ καὶ φαντασίας] resecari vult non actiones tantùm non necessarias, verùm & *cogitationes.* quomodo & *supr. l.* 3. § 4. Ità Dominus noster, non solùm πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, *verbum quodque otiosum*, Matth. *c.* 12. *v.* 36. Sed & *cogitationes vanas* ac *inanes*, amandandas monet. Jer. *c.* 4. *v.* 14.

Οὕτως γὰρ ἁδὲ πράξεις παρέλκυσαι ἐπακολουθήσουσι] radice nimirum ipsâ evulsâ. Siquidem, ut Augustin. *de persever. c.* 13. *Cogitantes agimus, quicquid agimus; & cogitantes loquimur, quicquid loquimur.* atque *ex cordis abundantia*, non *os* tantùm *loquitur*, Matth. *c.* 12. *v.* 34. Sed & *manus operatur.* Ibid. *cap.* 15. *v.* 19. Chrysippi dictum apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. τῶν διάνοιαν εἶῃ λόγων πηγήν. *orationis fontem esse cogitationem.* Verùm non *orationis* tantùm is, sed & *operationis fons* existit: itaque qui hunc custodierit, pro Solomonis monitu, *Prov. c.* 4. *v.* 23. etiam sermones actionésque suas in potestate habebit.

§ 25. Πείρασον, πῶς σοι χωρεῖ] Epictet. *l.* 4. *c.* 1. Πείρασόν γ' ἂν ἔστιν αἴρεσιν ἢ πείρασ. Et *l.* 2. *c.* 19. Τὸ πρώτιμον ἡσύχασον καὶ τοῖς ἡμέρας ἀείθμει, ἂς ἂν ὠρίσθης. καὶ ἡμέραν εἰώθειν ὁρίζεσθαι νῦν πρὸ ἡμέρας· εἶτα παρὰ δύο· εἶτα παρὰ τρεῖς. ἂν δὲ τριάκοντα παραλίπῃς, ὑπόθυσον τῷ Διῒ. ἡ γὰρ ἕξις ἐκλύεῖ τὸ πρώτιμον· εἶτα καὶ παντελῶς ἀναιρεῖται. σήμερον ἂν ἐλυπήθην, ἀλλ' αὔριον, ἀλλ' ἐφεξῆς ἡμίσυ καὶ τριμοίρου· ἀλλὰ περιέχω μνημόνων πινῶν ἐρεθισικῶν. γίνωσκε, ὅτι κομψῶς σοι δόξει.

Πῶς σοι χωρεῖ] *quomodo quadret.* Xyl. & Cas. malim, *quomodo procedat, quos progressus tecum faciat.* Apud Svidam historicus: ὃ χωρέντων αὐτῷ κατ' ἐπιθυμίαν πραγμάτων καὶ νῦν. *Cùm res illi ex animi sententia non procederent.*

Ἀρεσκομένου] Vide *l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 1.

Ἐκ τῆς ὅλων ξυνεπομένους] Vide *ad lib.* 7. § 31.

Ἀρκεσθήσῃ τῇ ἰδίᾳ πράξει] Vide *l.* 3. § 6. & *l.* 5. § 34. & *infr.* § 51.

§ 26. Ἐωρακας ἐκεῖνα] Antegressis ità annectit ipsum Cas. ut ad vitæ prioris fœciùs administratæ experientiam referatur. Ego potiùs monita superiùs data respicere opinor: ut *lib.* 3. § 11.

Ἁμαρτάνει τις; ἑαυτῷ ἁμαρτάνει] Ità *l.* 9. § 4. ὁ ἁμαρτάνων ἑαυτῷ ἁμαρτάνει. & § 38. Εἰ μὴ ἡμαρτεν,

ἥμαρτεν, ἐμοὶ τὸ κακόν· Itaque, τὸ ἄλλε ἁμάρτημα, ἐμοὶ δεῖ κολαπεῖν. *ibid.* § 20. Clem. *Strom. l.* 4. ἡ ἀκολασία ἐκ ἄλλε τινὸς ἂν δοξάζοιτο εἶναι κακὸν, ἢ τῦ ἀκολασαίνοντος.

Ἀπ' ἀρχῆς σοι συγκαθέιμαρτο] Vide *supr.* § 10. *l.* 3. § 11. & *infrà* § 34. Apud Lucianum Protesilaus in νεκρικοῖς. Ὃν γὰ ἐγὼ τότων αἴτιος, ἀλλ' ἡ Μοῖρα, ᾗ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἔτως ἐπικεκλῶσθαι. Ità passim Homer. de Ulysse. *Odyss. α. v.* 16.

Ἀλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἦλθε περιπλομένων ἐνιαυτῶν,
Τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ οἶκόνδε νέεσθαι.

Apud eundem Telemachus *Odyss. γ. v.* 208.

Ἀλλ' ἔ μοι πίσιον ἐπέκλωσαν θεοὶ ὀλέθρον.

Ulysses *ibid. λ. v.* 138. à Tiresia scisciatur,

——τὰ μὲν ἄρ τε ἐπέκλωσαν θεοὶ αὐτῷ.

Eumæus *ibid. π. v.* 64.

Πλαζόμενον· ὡς γάρ οἱ ἐπέκλωσεν τάδε δαίμων.

Alcinous *ibid. θ. v.* 579.

Τὸν γὰ θεοὶ μὲν τεῦξαν, ἐπεκλώσαντο δ' ὄλεθρον
Ἀνθρώποις, ἵνα ἦσι καὶ ἐσσομένοισιν ἀοιδή.

Achilles denique *Il. ω. v.* 525. qem locum laudat Plut. *de legend. poet. c.* 4. & *c.* 6. & in *consol. ad Apollon.*

Ὡς γὰ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
Ζώειν ἀχνυμένοις.——

Leo Imper. in *oraculis* apud Jan. Rutgers. *Var. lect. l.* 5. *c.* 8.

Σπύλον γὰ ὀφθεὶς ἐν πόλοις κεκλωσμένον.

Senec. *de benefic. l.* 6. *c.* 23. *Dii in prima illa constitutione, cùm universa disponerent, etiam nostra viderunt, rationémque hominis habuerunt. in nostras utilitates in principio rerum præmissa mens est, & is ordo mundo datus, ut appareat curam nostri non inter ultima habitam.* Idem *de provident. c.* 5. *Fata nos ducunt, & quantum cuique restet, prima nascentium hora disposuit. causa pendet ex causa. privata ac publica longus ordo rerum trahit. non incidunt cuncta, sed veniunt. Olim constitutum est, qid gaudeas, qid fleas. & quamvis magna videatur varietate singulorum vita distingvi, summa in unum venit.*

Βραχὺς ὁ βίος] Flaccus *serm. l.* 2. *Sat.* 6.

Dum licet, — vive beatus:
Vive memor quàm sis ævi brevis.——

R. Simeon in Pirke Aboth.

הַיּוֹם קָצֵר וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה׃

Dies brevis, & opus multum. Et Ben-Syræ magistro ob ætatem repellenti, *An nescis diem brevem, & opus multum esse?* Druss. in *apophth.* Hippocr. *aphor.* 1. Ὁ μὲν βίος βραχύς· ἡ δὲ τέχνη μακρή. Senec. *de brev. vit. c.* 1. *Major pars mortalium de naturæ malignitate conqeritur, qòd in exiguum ævi gignimur, qod hæc tam velociter, tam rapidè dati nobis temporis spatia decurrant; adeò ut exceptis admodum pavcis, cæteros in ipso vitæ apparatu vita deserituat. Inàè illa maximi medicorum exclamatio est; Vitam brevem esse, artem longam.* Et *c.* 16. *Tempus breve est & præceps: multóque fit brevius vitio nostro.* Vide *l.* 5. § 24. Βραχὺ καὶ ἀκατειλεῖον διάστημα. Zeno apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 96. Οὐδενὸς ἡμᾶς ὕπω πένεσθαι, ὡς χρόνε. Qod Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Μηδενὸς ἡμᾶς ὕπως δεῖ ἐνδεεῖς, ὡς χρόνε. Βραχὺς γὰ ὄντως ὁ βίος, ἢ ὃ τέχνη μακρὰ, καὶ μᾶλλον ἡ τὰς τῆς ψυχῆς νόσες ἰάσασθαι δυναμένη. Lucian *de sectis:* καὶ ὃ μισθένα κεμεῦν πεισέναι, εἰδότας ἀληθὲς τὸ τῦ Κώε ἰατρῦ, ὡς ἄρα βραχὺς μὲν ὁ βίος, μακρὰ δ' ἡ τέχνη. καὶ τοι ἐκεῖνος ἰατρικῆς πέρι ταῦτ' ἔλεγεν, ἐυμαθεστέρε περὶ μαθος. φιλοσοφία δ' καὶ μακρῷ τῷ χρόνῳ ἀνέφικτος, ὃ μὴ πάνυ τις ἐγρηγορὼς, ἀπενὲς ἀεὶ καὶ γοργὸν ἀπολέπων εἰς αὐτό. Itaque Philo *de vita contemplat.* Χρόνε δ' φείδεσθ' καλόν· ἐπειδὴ καὶ τὸν ἰατρὸν Ἱπποκράτην, Ὁ μὲ βίος βραχύς· ἡδὲ τέχνη μακρὰ. Seneca *de brev. vit. c.* 32. *Non multum accepit homo temporis, etiamsi totum illud sibi vindicat. Cui licèt nihil facilitate eripi, nihil negligentiâ patiatur excidere, tamen ad immortalium cognitionem nimis mortalis est.* & *epist.* 48. *Etiamsi multum supercesset ætatis, parcè jam dispensandum erat, ut sufficeret necessariis. nunc qæ demcntia est, supervacua discere in tanta temporis egestate?* Allusit ad Zenonis illud superiùs relatum. Et *epist.* 117. *Non tam benignum ac liberale tempus natura nobis dedit, ut aliqid ex illo vacet perdere. Ex hoc tempore tam anguste, & rapido, & nos auferente, qid juvat majorem partem mittere in vanum?* Contrà tamen Methodici (secta ea est medicorum) Galeno referente, *de sectis c.* 6. Τῷ γε βραχὺ εἶναι εἰπόντι τὸν βίον, τὸν δὲ τέχνην μακρὰν ὀπτιμῶσι· τἐναντίον γὰ ἄπαν, αὐτὸν μὲν βραχεῖαν εἶναι, τὸν δ' βίον μακρόν. Sed & Seneca ipse *de brev. vit. c.* 1. *Non accepimus brevem vitam, sed fecimus: nec inopes ejus, sed prodigi sumus. non exiguum temporis habemus, sed multum perdimus. satis longa vita, & in maximarum rerum consummationem largè data est, si tota bene collocaretur.*

Κρεανλέειν τὸ παρὸν] Vide *ad l.* 2. § 6. & *supr.* § 17. & *l.* 6. § 2. Plinius *epist.* 7. *l.* 3. *Sed tanto magis hoc qicqid est temporis futilis & caduci, si non datur factis; nam horum materia in aliena manu; nos certè studiis proferamus: & qatenus nobis denegatur diu vivere, relinqamus aliqid qo nos vixisse testemur.* Sen. *epist.* 49. *Infinita est velocitas temporis, qæ magis appareat respicientibus. Nam ad præsentia intentos fallit: adeò præcipitis fugæ transitus levis est. Punctum est qod vivimus, & adhuc punctò minus cujus brevitatem aliqando futuram cogitemus. Non solebat mihi tam velox tempus videri; nunc incredibilis cursus apparet: sive qia admoveri lineas sentio, sive qia attendere cepi, & computare damnum meum. Eò magis utique indignor; aliqos ex hoc tempore,*

quod sufficere nec ad necessaria quidem potest, etiamsi custoditum diligentissimè fuerit; in supervacua majorem partem erogare. Non vaco ad istas ineptias, ingens negotium in manibus est. *mors me sequitur, fugit vita. adversùs hæc me doce aliqid. effice nè ego mortem fugiam, vita me non effugiat.* Hoc est quod ἐξαγοράζειν τὸν καιρὸν, i. e. *occasionem*, sive *opportunitatem redimere*, dixit Apostolus *ad Ephes. c. 5. v. 16.* Plut. in *pædag.* Στισμὴ χρόνῳ πᾶς ὁ βίος ἐστί. ζῆν καὶ ὃ παραζῆν ἀφεῖκε παραζῆν dixit, quod Ennius Iphigen. apud Gell. *l. 19. c. 10.* à V. C. Salmasio *in exercit. Plinian.* restitutus;

——*præter propter vitam vivitur.*

Quod Senec. *de brev. vit. c. 9. Perdis hodiernum. quod in manu fortunæ positum est, disponis; quod in tua, dimittis.* Ità quod Plavt. Pseudol. 2. 3.

Certa amittimus, dum incerta appetimus: atque hoc evenit,

In labore atque in dolore ut mors obrepat interim.

Νῆφε ἀνιεμένῳ] Julian. Imper. *epist. 12.* Ἐν τῷ ἔξειν ἡμᾶς, ἀνειμένοις τε καὶ ἐκλύσεσιν καὶ ἀκολάστοις μὴ ταλαιπωρεῖσθαι. Et Gregor. Naz. *in Basilium.* Τὸν ἄνεσιν ἐκλῦσαι μὴ πεπόνθασι. hoc est, *frontem remittere, non resolvere. Multum autem interest, remittas aliqid, an solvas.* Seneca *de tranqil. c. 15.* Itaque Ambros. *offic. l. 1. c. 20. Cavendum, nè dum animum relaxare volumus, omnem harmoniam & quasi concentum solvamus.* Et Martin. Dumiens. *de morib. Sapiens animum habebit, aliquando remissum, nunqam solutum.* Valer. Max. *l. 8. c. 8. Otium industriæ subnecti debet, non quo evanescat virtus, sed quo recrectur.* Et Cicer. *Offic. l. 2. Ludendi modus qidam retinendus est, ut nè nimis omnia profundamus, elatique voluptate in turpitudinem dilabamur.* Quod de Musica præcipiebat Pratinas,

Μὴ σωίτονον Δώριε, μήτ' ἀνειμένον.

Intensior nec esto, nec solutior.

Ἀνειμένῳ] Vide *ad l. 5. § 1.* Senec. *de tranq. c. 15. Danda est remissio animis: nec in eadem intensione æqaliter retinenda mens, sed ad jocos revocanda. meliores acriorésque requeti surgent. ut fertilibus agris non est imperandum; citò enim exhaurict illos nunqam intermissa fœcunditas: ità animorum impetus assiduus labor frangit; vires recipient paulùm resoluti & remissi. nascitur enim ex assiduitate laborum, animorum hebetatio qædam & langvor.* Aristot. *ethic. l. 10. c. 4.* Πάντα τὰ ἀνθρώπεια ἀδυνατεῖ συνεχῶς ἐνεργεῖν. Ovid. *epist. 4.*

Quod caret alternâ requie, durabile non est:
Hæc reparat vires, membráque fessa levat.

Itaque *sapientis esse, remittere interdum aciem rebus gerendis intentum.* Avg. *de Music. l. 2. c. 14.* Siqidem ut Naso *Ponti. l. 1. el. 5.*

Otia corpus alunt, animus qoque pascitur illis:
Immodicus contrà carpit utrumqe labor.

Et Stat. *Sylv. l. 4.*

——*vires instigat, alitqe*
Tempestiva qies: major post otia virtus.

Hinc de *arcu lyráqe* imago illa tantopere celebrata. Dio in œconom. apud Stob. *tom. 2. tit. 62.* Αἱ ἀνέσεις παρασκευάσματα πόνων εἰσὶ καὶ τόξου, καὶ λύρας, καὶ ἀνθρώπου, ἀκμάζει δὲ ἀναπαύσεως. *Ibid. tit. 3.* Socrates: Ὁ βίος, ὥσπερ ὄργανον, ἀνέσει καὶ ἐπιτάσει ἁρμοστόμενος, ἡδὺς γίνεται. Democritus apud Anton. *melisf. l. 2. c. 45.* Ὡσαύτως ὄργανον ἄνεσιν καὶ ἐπίτασιν λαμβάνον, ἡδὺ γίνεται, οὕτω καὶ ὁ βίος. qod idem Plutarcho tribuit Maxim. *collectan. c. 32.* Verùm in *collectaneis* illis avtorum nomina sæpius permutata, confusa, depravata deprehendas. Plutarch. *in Pædag.* Ὁ βίος ἡμῶν εἰς ἄνεσιν καὶ παιδιὰν δέδοται, καὶ οὐκ ἀνάπαυσις ἦν πόνων ἄρτυμά ἐστι. (id qod idem in *Lycurg.* Παιδιὰ πόνοι ἥδυσμα. qo eodem schemate usus est & Aristot. *ethic. l. 9. c. 10.*) καὶ τὰ τόξα, καὶ τὰς λύρας ἀνίεμεν, ἵνα ἐπιτείνωμεν δυνησόμενοι. καθόλου σώζεται, σῶμα μὲν, ἐκδίαιτα καὶ πλησμόναι, ψυχὴ δὲ ἀνέσεσι καὶ πόνοις. Amasis apud Herodot. *l. 7.* Τὰ τόξα ὅταν κεκτημένοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται χρῆσθαι, ἐντανύουσι· ἐπεὰν δὲ χρήσωνται, ἐκλύουσι. εἰ γὰρ μὴ τὸν πάντα χρόνον ἐκλελαμμένα εἴη, ἐκρᾳγείη ἄν· ὥστε ἐς τὸ δέον ἂν οὐκ ἔχοιεν αὐτοῖσι χρᾶσθαι. οὕτω δὴ καὶ ἀνθρώπῳ κατάστασις, εἰ ἐθέλοι καθαπαξ διζεσθαι ἀεὶ, μηδὲ ἐς παιγνίδιον τὸ μέρος ἑαυτῷ ἀνιέναι, λάθοι ἂν ἐόντι μανεὶς ἢ ἐκπλήξιος ἡμέων. Gregor. Naz. *post redit. ex agro:* Ἐιωθά πως τοὺς πόνους ἀεὶ τοῖς τοιούτοις διαλύειν ἀνέσεσιν. ἐπεὶ μηδὲ νευρὰ φέρει τὸ σωίτονον ἀεὶ τεινόμενόν· καὶ δεῖταί τι μικροῦ τῆς γλυφίδος ἐκλύσεως, εἰ μέλλοι ταθήσεται πάλιν, καὶ μὴ ἄχρηστος ἔσεσθαι τῇ τέχνῃ, μηδὲ ἀνόνητος ἐν καιρῷ χρήσεως. Naso *epist. 4.*

Arcum ni cessès tendere, mollis erit.

Æsopus Phædri *l. 3. fab. 53.*

Citò rumpis arcum, semper si tensum habueris:
At si laxâris, cùm voles, erit utilis.
Sic lusus animo debet aliqando dari,
Ad cogitandum melior ut redeat tibi.

De Joanne Evangelista gemina his referunt Abraham Abbas apud Joan. Cassian. *collat. 24. c. 21.* Thom. Aqin. *sum. p. 2². 2æ. q. 168. a. 2.* & Hen. Herp. *specul. avr. in præcept. 3. serm. 2.* sed & de Antonio Eremitâ baliſtæ exemplum eodem trahente, Antonin. *sum. 2. par. 2. tit. 1. c. 23. § 1.* & Gvil. Pepin. *de confess. tract. 2. par. 3. c. 6.* ex *Vitis patrum.* Qod avtem ex adverso, Plut. *de sene polit.* Τόξου μὲν ἐπιτενόμενον ῥήγνυται. ψυχὴ δὲ ἀνιεμένη. Unde de Theophrasto Laërt. *lib. 5.*

Ῥήγνυσι σοφὸς τόξον ἀνιέμενον.

hoc est, ut Publius Syrus:

Arcum intensio frangit: animum remissio.

id de solutiore illa remissione capiendum est, quam vitandam cavendámqe hîc Marcus monet

§ 27. Ἥτις

§ 27. Ἡτοι κόσμος διατεταγμένος] Vide *infr.* § 45. & *l.* 2. § 3. Plin. *hist. nat. l.* 2. *c.* 4. *Quem κόσμον Græci nomine ornamenti appellaverunt, eum nos à perfecta absolutâque elegantia, mundum. nihil enim omnium rerum melius est mundo, nihil præstabilius, nihil pulcrius. utpote in quo universa ità constituta sunt, ut nequeat ad usum meliora esse potuerint, neque ad speciem pulcriora.* Cicero *de Nat. Deor. l.* 2. & Senec. *ad Helv. c.* 8. *Mundo nihil neque majus, neque ornatius, rerum natura genuit.* Avtor *de Mund. c.* 2. Κόσμος μὲν οὖν ἔστι σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν τούτοις φύσεων λέγεται δὲ καὶ ἕτερος κόσμος, ἡ τοῦ ὅλων τάξις τε καὶ διακόσμησις ὑπὸ θεοῦ τε καὶ διὰ θεὸν φυλαττομένη. & Evstath. *ad Il. α'.* Κόσμος ἡ τάξις ἐν τῷ κοσμῷ. ἀφ' ἧς καὶ ὁ πάντων ἀφελεκτικὸς, κόσμος, ὅτι αὐτὸν εὐτάκτως ἡ θεότοια ἔταξεν. Apul. *de mund.* *Mundus est ordinata ordinatio, Dei munere.* & rursus: *Quid mundo præstantius? Lauda, quam putas speciem: portio à te laudabitur mundi. admirare quam voles temperantiam, ordinationem, figuram. hic & per hunc illud quodcunque est, invenietur esse laudandum. nam qui, oro te, ornatum atque ordinatum videri potest, qui non ab ipsius exemplo imitatura sit ratio? unde κόσμος Græcè nomen accepit.* Tertull. *apolog. c.* 17. *Quod colimus, Deus unus est, qui totam molem istam cum omni instrumento elementorum, corporum, spirituum, verbo, quo jussit, ratione, quâ disposuit, virtute, quâ potuit, de nihilo expressit, in ornamentum majestatis suæ: Unde & Græci nomen mundo κόσμον accommodaverunt.* Greg. Naz. *de pace* 1. Κόσμος τε ὅτι ὑπὲρ λέγεται καὶ κάλλος ἀναφύσητον.

Ἡ κυκεὼν] *Cinnus.* Ità *l.* 6. § 10. Ἡτοι κυκεὼν καὶ ἀντεμπλοκὴ, καὶ σκεδασμός. qibus verbis κυκεὼν qid velit, explicat. & *l.* 9. § 39. κυκεὼν καὶ σκεδασμός.

Συμπεφορημένον μὲν, ἀλλὰ κόσμος] Vide Heraclitum *infrà.*

Ἐν σοὶ μέν πε κόσμος] *in te* scil. qi es *μικρὸς κόσμος πε.* (qomodo τὸν σμικρὸν κόσμον, τὸν ἄνθρωπον dixit Clem. Alex. in *hortator.* & *Mundi instar habere fabricam humani corporis*, Ambros. *hexam. l.* 6. *c.* 9.) & *majoris illius imaginem geris.* Macrob. *in Somn. Scip. lib.* 1. *c.* 12. *Idcò physici Mundum magnum hominem, & hominem brevem mundum esse dixerunt.* Si est ergò, inqit, in te fabricâque tui ordinata rerum dispositio, in mundo ipso multò magís. Siqidem, ut Tertull. *de resurr. carn. c.* 30. *Etsi figmentum veritatis in imagine est, imago ipsa in veritate est sui; necesse est esse prius sibi, quàm alii configuretur. de vacuo similitudo non competit; de nullo parabola non convenit.* Idem *adv. Hermogen. c.* 40. *Confusa res erat, nunc verò composita est. & vis ex compositis incomposita præberi? nulla res speculum est alterius non coæqualis. nemo se apud tonsorem pro homine mulum inspexit: nisi si, qi putat in hac extructione mundi dispositâ jam & comptâ, informem & incultam materiam respondere. qid hodie deforme in mundo? qid retrò speciatum in materia; ut speculum sit mundus materiæ? cùm ornamenti nomine sit penes Græcos Mundus, qomodò ornatæ materiæ imaginem refert? Nec materiæ certè mundus imago esse poterit, si compositus ille & exornatus, confusa verò & inornata istaz nec homo mundi, si in homine ordinata partium membrorúmque dispositio, in mundi compage nullo ordine legéve certâ disposita, sed commissa commistáque temerè universa.* Qanqam mundum non minorem, sed majorem imaginis divinæ ratione havd absurdè prorsùs dixit Gregor. Naz. *in Pasch. τὸν ἄνθρωπον ὁ δημιουργὸς, οἷόν πινα κόσμον ἕτερον ἐν μικρῷ μέγαν ὑπὸ χεῖρα ἔκτισε.* At verò Synes. *de provident.* 1. non *hominem* tantùm integrum, sed *caput hominis* ipsum *mundum minorem* indigetat, in qo *mens* tanqam *numen* qoddam resideat. Ἄνω μὲν ἐν ἀστέρες, κάτω δὲ κεφαλὴ σφαιροειδεῖς διεπλάσθησαν, ἵν' εἶεν δῆκοι ψυχῶν ἐν κόσμῳ κόσμοι μικροί. Respexit, opinor, id qod in philosophor. placitis Plutarchi nomine evulgatis, *l.* 4. *c.* 21. Stoicis perperam tribuitur; τὸ ἡγεμονικὸν αὐτὸ, ὥσπερ ἐν κόσμῳ, κατοικεῖν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφαιροειδεῖ κεφαλῇ. Qod avtem ille de *capite*, de *corde* Avson. *monostill.*

Cor vegetum mundi instar habens.—

Vide *supr. ad* § 3. Qomodò avtem Marcus istic illos perstringit, qi qem in semetipsis agnoscunt ordinem, ornatum, eundem mundo, cujus & ipsi sunt partes, negant: pari modo & Epicuri sectatores Senec. *præfat. qæst. nat. l.* 1. hoc ipso notat nomine, qòd cùm *animum* putent esse sibi ipsis, eúmqe *providum & singula dispensantem, universum* interim, in qo & ipsi sunt, *expers* esse *consilii ac temerè ferri* contendunt. Vide *ad l.* 2. § 11.

Ἐν ᾧ πάντ' ἀκοσμία;] Nihil minús. Avtor *de mundo.* Κόσμον δ' ἐτύμως τὸ σύμπαν, ἀλλ' οὐκ ἀκοσμίαν ὀνομάσας ἄν. Reverâ, ut Plut. *de anim. gener.* Ἀκοσμία δ' ἦν πρὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως. Erant siqidem primò omnia, ut Moses *l.* 1. *c.* 1. *v.* 2. תֹּהוּ וָבֹהוּ id est, ut Naso *Metam. l.* 1.

—*rudis indigestáque moles.*

Nec qicqam nisi pondus iners, congestáque eodem
Non bene junctarum discordia semina rerum.

Verùm *hanc Deus* (is est *melior potiórque natura* illa) *litem diremit, molem discrevit:* κἀντεῦθεν κόσμον ἡ πρὶν ἀκοσμία ἐλάμβανεν. ut Gregor. Naz. *περὶ ἐυταξίας.* Atqe hoc est qod Anaxagoras apud Laërt. *lib.* 2. Πάντα ὁμοῦ ἦν ὁμῦ. εἶτα νοῦς ἐλθὼν, αὐτὰ διεκόσμησε. Sive ut Timon in *Sillis*;

Πεῦλα συνεσφήκωσεν ὁμῦ τεθαρσαλέα προσόψει.

Et apud Hermiam in *Irrisor.* Ἀρχὴ πάντων ὁ νοῦς· καὶ ἔστιν ἄπτωτος καὶ ἀίδιος καὶ ἀκίνητος καὶ ἀνάπαυσις, καὶ διάκρισις

κρίσιν τοῖς μεμιγμένοις, καὶ κόσμον τοῖς ἀκόσμοις. Demonax Cynicus (referente Luciano in *vita ejusdem*. & Antonios, *meliß. l. 2. c. 76.*) differentibus quibusdam de mundi anima ac figura, Ὑμεῖς, inquit, ὦδε τὸ κόσμε πολυσχεδασμονεῖτε, ὦδε ὃ τῆς ἑνωτῆς ἀκοσμίας ἐ φρονπίζετε. Indè argumentum arripuit Dio, qo Dionysium ad virtutis studium impelleret, ὅπως διακοσμηθεὶς τὸ ἦθος εἰς ἀρετῶν λόγον, καὶ ὡς τὸ θειότερον ἀφομοιωθεὶς παράδειγμα τῶν ὄντων καὶ κάλλιστον, ᾧ τὸ πᾶν ἡγεμόνῳ πειθόμενον, ἐξ ἀκοσμίας κόσμ☉ ἔζι, πολλῷ μᾶλ εὐδαιμονίαν ἑαυτῷ μηχανήσηται, πολλῷ ὃ τοῖς πλήτας, ἡγούμενος βασιλῶς ἐκ τυφάννε. Plut. *Dion.*

Διακεκριμένων καὶ διακεχυμένων] Vocem harum priorem Lugd. omisit. qo id consilio incertum mihi. Sen. *qæst. nat. l. 7. c. 27. Tota hujus mundi concordia ex discordibus constat.* Et *epist. 107. Contrariis rerum æternitas constat.* Heraclitus apud Aristotelem *Ethic. l. 8. c. 1.* Τὸ ἀνάπαλιν συμφέρον· καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἁρμονίαν. Idémque apud Avtorem *libri de mundo c. 5.* Ξυνάψεις ἕλα καὶ ἁλὶ ἕλα. συμφερόμενον καὶ διαφερόμενον· σωζόμενον καὶ διῃδόμενον· καὶ ἐκ πάντων ἕν, καὶ ἐξ ἑνὸς πάντα. Et ex eodem Apuleius: *Sic totius mundi suorum instantia initiorum inter se impares conventus, pari nec discordante consensu Natura veluti Musicam temperavit. namque uvidis arida, & glacialibus flammida, velocibus pigra, directis obliqua, confudit; unúmque ex omnibus, & ex uno omnia, juxta Heraclitum constituit, &c.* Qod & Avtor idem *ibidem* variis à re politica, pictura, musica, grammatica imaginibus illustrat. Τὸ πολιτικῆς ὁμονοίας τὸ θαυμασιώτατον, ὅτι ἐκ πολλῶν μίαν, καὶ ὁμοίαν ἐξ ἀνομοίων ἀποτελεῖ διάθεσιν, ὑπὸ ἁρμονίᾳ καὶ πᾶσαν φύσιν καὶ τύχην. ἴσως ὃ καὶ τῶν ὑποτελεῖν τὸ σύμφωνον, ἐκ ἐκ τῶν ὁμοίων. ὥσπερ ἀμέλει τὸ ἄρρεν σωμάτων θῆλυ, καὶ οὐχ ἑκάτερον πρὸς τὸ ὅμοφυλον· καὶ τῶν πρὸς τὰ ὁμόνοιαν διὰ τῶν ἐναντίων σωῖφεν, ἃ διὰ τῶν ὁμοίων. ἔοικε ὃ καὶ ἡ τέχνη τῇ φύσει μιμεμένη τοῦτο ποιεῖν. ζωγραφία μᾶλ γὰ, λευκῶν τε καὶ μελάνων, ὠχρῶντε καὶ ἐρυθρῶν χρωμάτων ἐκμεξαμένη φύσεις, τὰς εἰκόνας τοῖς πρώτοις ἀπετέλεσε συμφώνες. μουσικὴ ὃ, ὀξεῖς ἅμα καὶ βαρεῖς, μακρές τε καὶ βραχεῖς φθόγγες μίξασα, ἐκ διαφόρεις φωνεῖς μίαν ἀπετέλεσεν ἁρμονίαν· γραμματικὴ δὲ, ἐκ φωνηέντων καὶ ἀφώνων γραμμάτων κρᾶσιν ποιησαμένη, τῇ ὅλῃ τέχνῃ ὑπ' αὐτῆς σωιεσήσατο. ὕτως ἓν καὶ πᾶν ἐκ ὅλων σύσασιν διὰ τῆς ἐκ τῶν ἐναντιωτάτων μὲν κράσεως μία διεκόσμησεν ἁρμονία. ξηρὸν γὰ ὑγρῷ, ὀβρὸν ὃ ψυχρῷ, βαρεῖ τε κοῦφον μιγὲν, καὶ ὁρᾶν ποιφερεῖ, τὸ ὅλον διεκόσμησε μία διὰ πάντων διήκουσα ἁρμονία, ἐκ ἐκ ἀμίκτων καὶ ἑτερείων τὴν σύμπαν κόσμον δημιεργήσασα, τάς τε ἐναντιωτάτας ἐν αὐτῷ φύσεις ἀλλήλαις ἀναγκάσασα ὁμολογῆσαι, καὶ ἐκ τούτων μηχαρησαμένη τῷ παντὶ σωτῆρίαν. Qæ Latinè ab Apuleio versa vide *ad l. 7. § 48.* Synes. *de insomn.* Ἔστι πε ὡς ἐν συγγενείᾳ τοῖς μέρεσι καὶ διχόνοια. ἐ γὰρ ἔζιν ὁ κόσμος τὸ ἁπλῶς ἕν, ἀλλὰ τὸ ἐκ πολλῶν ἕν· καὶ ἔστιν ἐν αὐτῷ μέρη μέρεσι πολεμήτερα καὶ μαχόμενα, καὶ τῆς στάσεως αὐτῆς εἰς τὸ τὰ παντὸς ὁμόνοιαν συμφωνέσης, ὥσπερ ἡ λύρα σύσημα φθόγγων ἔζιν ἀνπφώνων τε καὶ συμφώνων· τὸ δ' ἐξ ἀνπκειμένων ἕν, ἁρμονία καὶ λύρας καὶ κόσμε. Plut. *de amic. multit.* Ἡ ὦδὲ φλήμης καὶ φόρμιγγος ἁρμονία δ' ἀνπφώνων ἔχει τὸ σύμφωνον. Tertull. *apologet. c. 48.* [*Divina*] *ratio universitatem ex diversitate composuit, ut omnia æmulis substantiis sub unitate constarent, ex vacuo & solido, ex animali & inanimali, ex comprehensibili & incomprehensibili, ex luce & tenebris, ex ipsa vita & morte.* Et *de pallio c. 2. Mundus iste ex diversis substantiis officiisque constat. diversa in unum; ex demutatione diversa sunt. denique diversitatis discordiam vices fœderant. ità mutando mundus est, qi ex diversitatibus corporatus, & vicibus temperatus.* Ità est *rerum omnium*, utì idem mox *ibidem, distincta confusio.* Gregor. Naz. *in Julian. 1.* Πάντα διῆλε, καὶ σωέζησε, καὶ τὸ πᾶν τοῦτο κόσμον ἕνα ἐκ πλειόνων πεποίηκε.

Καὶ συμπαθῶν] Ità *l. 6. § 37.* φίλα ἀλλήλοις, καὶ σύμπνοιαν ἔχοντα. Manil. *Astron. l. 2.*

Totúmque alterno consensu vivere mundum.

De corpore humano pariter Hippocrates *de aliment.* Εὐῤῥοια μία. ξύμπνοια μία. ξυμπαθέα πᾶ ὅλομελέων πάντα. de qo videatur Galen. *de facult. nat. l. 1. c. 5. & l. 3. c. . de differ. febr. l. 2. de usu puls. l. 1. de caus. puls. l. 2. & de usu part. l. 1.* Vide *infr.* § 42. Apud Sextum Empir. *adv. Physic. l. 1. c. 2.* Philosophi qidam: Ἐπεὶ ἓν ὁ κόσμος σῶμά ἐζιν, ἤτοι ἡνωμένον ἐζὶ σῶμα, ἢ ἐκ διῃρημένων, ἢ ἐκ διεζώτων· ἔτε ἐκ διεζώτων, ἔτε ἐκ διῃρημένων, ὡς δείκνυμθ ἐκ πολλῶν καὶ ὠτὸν συμπαθειῶν, ἐξ ὧν συμφανὲς, ὅτι ἡνωμένον τι σῶμα κατέσκευε ὁ κόσμος. ὅτι μὲν γὰ οὐκ ἐκ διῃρημένων ἢ διεζώτων, ἃ συμπάσχει τὰ μέρη ἀλλήλοις· ὅτι ὃ οὐκ ἡνωμένων συμπάθεια τίς ἔζιν. ἡνωμένον τίνυν ἔζι σῶμα ὁ κόσμος.

§ 28. Μέλαν ἦθος] Ad *sectionem* 18. pertinere ista olim ariolabar, unde librariorum culpâ subducta fuissent: à Marco verò interpretamenti loco subjuncta qibus scil. explicatum ibat, qid μέλαν☉ ἦθος nomine designatum vellet, utpote qod latiùs ibi sumeret, qàm usus vulgaris pateretur, avt qàm Agatho, à qo ipse mutuatus esset, usurpaverat. qomodo *tyranni* nomen Seneca *de animo impotenti, cupido, delicato, epist. 114.* Vide *ad § 25.* Sed & *nigri* vocabulum hoc ipsum, *epist. 48. Per istud* (nugas tricásque dixerat) *philosophiæ sunt nigræ & turpes, infamésque, etiam ad album sedentibus, exceptiones.* Ità Xylander existimavit, qum verterit, *Mores nigri vocantur mores effeminati, &c.* Verùm

rùm fieri poteſt, quod & aliis placuiſſe video, ut πεισχὼ integram iſta conficiant, qâ Marcus ſcil. *mores* varios ſive diſpoſitiones atqe ingenia recenſuerit, qos ſtylo ſuo perſtringeret, vitandósqe moneret; *nigros* ſcil. *effœminatos, præfractos, belluinos*, &c. Sicut autem *candor* pro *ingenuitate* & *ſyncerítate*; & *mores candidi* pro *ingenuis, ſyncéris, integris, benignis, benevolis*. Ovid. *triſt. l.* 3 *eleg.* 6.

Qigè eſt in charis animi tibi candor amicis.

Idémqe *Pont. l.* 4. *el.* 14.

Tam felix utinam, qàm pectore candidus, eſſem.

& alibi. —*ſed ſunt tua pectora lacte,*
Et non calcatâ candidiora nive.

Horat. *epod.* 11.

Contráqe lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium.

& *epiſt.* 4.

Albi noſtrorum ſermonum candide judex.

& *Satyr.* 5.

—*animæ, qales neqe candidiores*
Terra tulit.—

Ità *mores nigri*, pro *malignis, improbis, malevolis* dicti. Salſè Solon, apud Laërt. *l.* 1.

Πεζυλαγμένον ἄνδρα ἔχειν,
Ὅεα μὴ κρυπτὸν ἔγχος ἔχων
Κραδίῃ, φαιδρῷ προσιέμεν προσώπῳ,
Γλώσσῃ δὲ δολόμυθον
Ἐν μελαίναις φρεσὶ γεγωνῆ.

Tu virum caveto gemje,
Abditum nè geſtet enſem
Corde, vultu dum te amico
Intuetur, & biſulcâ
Blandâ promit dicta linguâ
Mente ab intus nigricante.

Horat. *ſerm. l.* 1. *Sat.* 4.

—*abſentem qi rodit amicum;*
Qi non defendit alio culpante; ſolutos
Qi captat riſus hominum, famámqe dicacis;
Fingere qi non viſa poteſt; commiſſa tacere
Qi neqit, hic niger eſt.—

Et mox:

Hic tibi comis, & urbanus, libérqe videtur,
Infelo nigris.—

Ut rurſus ubi hominem induxit, ità amicum prædicantem, ut tamen interim tectè ſubdoléqe notam illi aliqam affigat;

—*hic nigræ ſuccus loliginis, hæc eſt*
Ærugo mera.—

De Sexto Clodio Cic. *pro Cæcin. Nec minùs niger, nec minùs confidens, qàm ille Terentianus Phormio.* Pindarum tamen *in Pythiis od.* 4. φρένας λευκὰς, ſive *alba præcordia*, pro *fatuis ſtolidísqe* poſuiſſe monet Hadr. Jun. *cent.* 3. *adag.* 32. qi fallitur tamen, qod φρένας μελαίνας, ſive *nigra præcordia*, pro *prudentiæ* argumento haberi opinatur, ubi Homerus eas Hectori tribuit, *Il.* ρ. v. 83. cùm *fortitudinis* ſint potiùs. neqe enim illa, ſed iſta eſt Hectoris laus. Indè proverb. ἐν λευκῶν ἀνδρῶν ὄφελος. *Candidorum virorum nullus eſt uſus.* qaſi imbelles illi plerumqe ac inutiles ſint. qalis Nireus,

—ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν,
Ἀλλ' ἐλαπαδνὸς ἐὼν—— *Il. β. v.* 673.

& Paris, cui ſcil. —χλοὸν
Εἶδος ἔπ', ἀλλ' οὐκ ἦν γε βίη φρεσὶν οὐδέ τις ἀλκή. *Il. γ. v.* 45.

Πεισμελὴς] ἦθος, *mores præduri, præfracti, rigidi, refractorii.* Ità Sophocl. *Ajac. Lorar.*

—πεισμελεῖς φρένες.

i.e. αἱ ἄγαν σκληραί. *Schol.* à *ferro* tranſlatum tragicus ipſe innuit, ubi mox ſubjungit,

—ὃς ἐκμαρτέρει,
Βαρεῖ σίδηρος ὡς.

Et in *Antigon.* ubi ingeniorum iſtiuſmodi exitum edocet:

Ἀλλ' ἴσθι τοι, τὰ σκληρ' ἄγαν φρονήματα
Πίπτει μάλιστα· κἠν τὸν ἐγκρατέστατον
Σίδηρον ὀπλὰν ἐκ πυρὸς θερισκελῆ,
Θραυσθέντα κἠ ῥαγέντα πλεῖν' ἂν εἰσίδοις.
Præfracti at animi plurimùm, ſcias velim,
Cadere aſſolent: & ipſa vis ferri igneis
Exacta flammis rigidi & intractabilis,
Diſcedit icta ſæpe, & in partes abit. Grot.

qanqam & de qibusvis rebus uſurpatur, qæ ſic exaruerunt, ut præduræ fiant. περὶ τὸ σπέλλειν. Poſſunt & πεισμελὲς ἦθος, *mores difficiles, moleſti & moroſi* dici. Siqidem πεισμελὴς Heſychio, non σκληρὸς tantùm, ſed & δυσχερὴς exponitur. Ità Theophr. *de cauſſ. l.* 2. *c.* 4. ὁ πεισμελὴς ἀνὴρ· cui opponitur, Ὁ εὐμαλὴς κἠ μαλακὸς, *ibid.* & *c.* 2. & Hippocr. *de Ulcer.* Φύρματα πεισμελῆ· *medicamenta moleſta, & aſpera.* ſive δύνασθαι κἠ ἐρεθίζειν σφόδρα. uti Galen. explicat, *ad Glauc. l.* 2. & Philochorus apud Athen. *l.* 14. καύματα πεισμελῆ, *æſtus ardoresqe graves & moleſti.* Cæterùm apud Menandrum à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 96. repræſentatum, πεισμελῶς φέρειν, non eſt *ægrè ferre*, qod cl. Caſavb. cenſuit, nec æqè, qod Geſnerus reddidit, ſed *obſtinatè* potiùs, ex priore vocabuli uſu, & *infracto* adverſùs fortunam animo, qod & Grotius advertit, & ipſa Comici dictio docet, ſi ponatur integra. ea enim ſic habet:

Πρὸς ἅπαντα δηλόν ὁ πένης δεῖ θράσματι,
Καὶ πάντας αὐτὸν καλαφρονεῖν ὑπολαμβάνει.
Ὁ γὰρ μετρίως πρόσπλων, πεισμελέστερον
Ἁπάντα τἀνιαρὰ, λαμπέλα, φέρει.
Mens timida ſemper pauperi eſt; atqe omnibus
Se ſuſpicatur eſſe deſpicatui.
At qorum res ſunt, Lampria, meliuſculæ,
Animo obſtinatiore perdurant mala. Grot.

Θηλειώδεις, βρεφυμανῶδες] Vide *ad l.* 5. § 11.

Παιδαριώδεις] *Viris qoqe puerilia ac mulebria ingenia ſunt.* Senec. *de ira l.* 1. *c.* 16.

§ 29. Εἰ δ'

§ 29. Ξένῳ κόσμε] qia τὰ κόσμε ξένα ipſi videntur. *infr.* § 46. Vide & *l.* 8. § 15. & *l.* 12. § 1. & 13. *Peregrini* enim videtur eſſe, qæ civitatis, in qa agit, ſint ſolennia, ignorare. Huc illud Luc. *c.* 24. *v.* 18. Σὺ μόνος παροικεῖς Ἰερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ; Itaqe & Petrus Apoſt. *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 12. pios perſecutionem à mundanis perpeſſos, (cùm ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔξειν, i. e. *in mundo* atqe à mundo, qi ipſos odio habiturus ſit, *afflictos fore* Dominus ipſe præmonuerit, in *Evangelio* Joan. *c.* 15. *v.* 18. & *c.* 16. *v.* 33.) vetat ξενίζεσθαι τῇ ἐν αὐτοῖς πυρώσει πρὸς πειρασμὸν γινομένῃ, ὡς ξένε αὐτοῖς συμβαίνοντος. Itaqi hac in parte, prout Marcus iſtîc, non vult Chriſtianos eſſe ξένες κόσμε. Alioqi ξένοι κόσμε καὶ παρεπίδημοι, *peregrini & inqilini mundi* iſtius, qoad vitæ rationem & inſtitutum, prædicantur pii omnes, ídqe illis laudi ducitur. Avtor *ad Hebr. c.* 11. *v.* 13. & Petr. idem *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 11. Joan. Chryſoſt. in *epiſt. ad Hebr. orat.* 24. Ἡ τρόπη ἀρετὴ, καὶ ἡ πᾶσα ἀρετὴ, τὸ ξένον εἶναι τὸν κόσμε τέτε καὶ παρεπίδημον, καὶ μηδὲν κοινὸν ἔχειν πρὸς τὰ ἐντεῦθεν πράγματα, ἀλλ' ἀπρτῆσθαι αὐτῆς, ὡς ξένον. vel ut alii, ὥσπερ ξένον.

Φυγὰς] ἀφεμένης idem *l.* 10. § 25. Philo *allegor. l.* 2. φυγὰς ὁ φαῦλος. *fugitivus vitioſus* qivis.

Τυφλὸς, ὁ καλαμύων τῷ νοερῷ ὄμματι] i. e. τῆς τῆς καρδίας ἐφθαλμοῖς. ut Pavlus *ad Eph. c.* 1. *v.* 18. ſive τῆς νοημάτων. ut idem *ad Cor. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 4. Ità Petrus, *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 9. τυφλὸς ὢν καὶ μυωπάζων. Unde diverbium Domino Chriſto uſurpatum; Matth. *c.* 15. *v.* 14. Ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν. τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. Et Pavlo *ad Rom. c.* 2. *v.* 19. τυφλῶν ὁδηγός. Et Angelo Eccleſiæ Laodicenæ Dominus Joannis *Apoc. c.* 3. *v.* 17. Οὐκ οἶδας ὅτι τυφλὸς εἶ. Vide *ſuprà ad l.* 2. § 14. Sophocles *Oedip. rege.*

Τυφλὸς τά τ' ὦτα, τήν τε νῆν, τά τ' ὄμματα.
Mentémque & aures cæcus eſt, & lumina.

Τῷ νοερῷ ὄμματι] Avtor *de mund. c.* 1. Ἡ γῆν ψυχὴ δὺ φιλοσοφίας λαβεῖσα ἡγεμόνα τὴν νῆν, καὶ θεῖφ ψυχῆς ὄμματι τὰ θεῖα κατιδεῖσα, &c. Vide *ad l.* 3. § 15.

Πτωχὸς] Ità de Eccleſiæ Laodicenæ Angelo, *Apoc. c.* 3. *v.* 18. πτωχὸς, καὶ τυφλὸς. *mendicus & cæcus.*

Ὁ ἐνδεὴς ἑτέρε] Vide *l.* 3. § 5. & *l.* 9. § 6. & *l.* 11. § 1. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 8. Εἰ μέ τις βλάψαι δύναται, ἐγὼ ἐδὲν ποιῶ· εἰ ἄλλον περιμένω ἵνα με ὠφελήσῃ, ἐγὼ ἐδὲν εἰμί. *Si me qis lædere poteſt; nihil ago; ſi alterius opem expectо, qi me juvet; nihil ſum ego.*

Ἀπέρημα κόσμε] Ità *l.* 2. § 16. Ἀπόρημα καὶ ἄβυσσος φῦλα τῦ κόσμε.

Ἐκείνη γὰρ φέρει τῦτο, ἢ καί σε ἤνεγκεν] Ità *l.* 12. § 1. Σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε, καί σε τέτῳ. τῦτο, cum τοῖς συμβαίνσι priùs dixiſſet. tranſitio á numero ad numerum, plurali ad ſingularem: ſicut vice verſâ ab hoc ad illum *l.* 2. § 4. Ità Plato *Hipp.* Καὶ πῶς ἂν οἱ ἑκόντες ἀδικῦντες, καὶ ἑκόντες ἐπιβελόμενοι, καὶ κακὰ ἐργασάμενοι, βελτίες ἂν εἶεν τῶν ἀκόντων, οἷς πολλὴ ἀνάγκη συγγνώμην εἶναι, ἐὰν μὴ εἰδώς τις ἀδικήσῃ, ἢ φῦσαν, ἢ ἄλλό τι κακὸν ποιήσῃ. Pavlus *ad Cor. epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 1. Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χριστῦ, καὶ οἰκονόμες μυστηρίων Θεοῦ. ὧδε λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. Sic & *ad Galat. c.* 6. *v.* 1. Ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ, καταρτίζεσθε τὸν τοιῦτον, σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. Saluſt. in Catilin. *Interea ſervitia repudiabat, cujus rei initio ad eum magnæ copiæ concurrebant.* Terent. *Eunuch.* 2. 1.

Adeóne homines immutarier ex amore, ut non cognoſcas eundem eſſe?

Idem. *Cujus maximè mos eſt conſimilis veſtrûm, hìc ſe ad vos applicant.*

Plavt. *Pſeud.* 3. 2.

Si qò hic gradietur, pariter progrediminor.
Manum ſi protollet, pariter proferto manum.

Uſum hujus enallages, qi & Hebræis familiaris (de qo videantur Fr. Jun. *ad Proverb. c.* 13. *v.* 1. & Jo. Druſ. *qæſt. l.* 3. *c.* 33.) in diſtributionibus ſolennem, monet M. Seneca *Svaſor.* 2. qi ubi Corn. Severi illud de militibus Romanis laydaverat,

---ſtratiqe per herbam,
Hic meus eſt, dixere, dies. ---

Illud, inqit, *Porcellus Grammaticus arguebat in hoc verſu, tanqam ſolœciſmum, qòd cùm plures induxiſſet, diceret, Hic meus eſt dies, non, Dies hic eſt noſter. & in ſententia optima accuſabat id qod erat optimum. ---nam qaſi proverbii loco eſt; Hic dies meus eſt. & cùm ad ſenſum retuleris, nè Grammaticorum qidem calumnia habebit locum. dixerunt enim, non omnes ſimul, ſed ſinguli ex his, Hic meus eſt dies.* Nec ſecùs in *Hiſtoria* ſacra *Reg. l.* 4. *c.* 5. *v.* 13. de Naemane, *Allocuti ſunt eum ſervi ejus, dicentes, Pater mi*, &c. i. e. horum qaſi ſeorſum ſinguli. Sic hoc loco τῦτο. i. e. τέτων ὡς συμβαινόντων ἕκαστον. Sed de iſtis alibi fuſiùs diſſeruimus.

Ἀπόχωσμα πώλεως] hinc illud *l.* 3. § 8. Οὐδὲν ἀπεχώσαμεν. Caſ. *qi in civitate ſeditionem ſuſcitat.* Xyl. *fruſtum à civitate amputatum.* ego malim, qo ùno verbo exprimam, inſolenti forſan uti vocabulo, qale & Marci ipſum eſt, ſed analogiâ câdem, qâ *abſceſſus*, formato, *abſciſſum civitatis*, vertere. Ejusmodi avtem hominem nunc *membro abſciſſo*, *l.* 8. § 34. nunc *ramo avulſo*, *l.* 11. § 8. nunc *civi ſeditioſo*, *l.* 9. § 23. Similem pronunciat. Qin & τὰ ἀποκαθάρματα vocabulum etiam de cive iſtiusmodi uſurpavit Plutarch. *in præcept. polit.* Δεῖ γὰρ ἔχειν

σφὸν μηδένα νομίζειν πλέπτειν, ἂν μή τις, ὅτῳ Λεπτίνου, ἢ Νάβις, ἢ Καπλίνας, νόσημα ἢ ἀπόστημα πλεύσας ἐγγένηται.

Μίαν ἔσιν] *Animam* totius *unam* ſtatuebant Stoici, cujus ſingulæ omnes qaſi membra eſſent. Vide *ſupr.* § 21. & *inſr.* § 40. & *l.* 9. § 8.

§ 30. Χωρὶς χιτῶνος φιλοσοφεῖ] *alius ſine toga philoſophatur.* Xyl. imò, *ſine tunica.* Ità Cynici. Salmaſ. ad Tertull. *de pallio. Græci generis omnes cùm tunicam, tum interulam ſimul indutui habebant, haud minùs quàm Romani ſub toga. Soli Cynici præter omnium Græcorum morem, tunicam non gerebant,* ſed interulam tantúm. Lucian. in *Cynico dialogo:* Τί ποτε, ὦ ἄνερ, πώγωνα μὲν ἔχεις καὶ κόμην, χιτῶνα δὲ οὐκ ἔχεις; Dio Chryſoſt. περὶ κρίματος *orat.* 72. Τὸς γε μὴν κυνίσκους ἐκείνους ἴσμεν ὄντας περὶ τῆς κυνικείων ἀσκήσεως ἀκριβοῦντας, ἐνίοτε καὶ ὑποδήσεσθαι· καταγελᾶσθαι δ' ἂν τύραννον, εἰ μὴ ὅπως ἐκπεδυσάμενος ἔσαι, ὡς ἀνεῖα τῷ κρίματι ἐπάρξοντος τῇ ἐρημίᾳ, ἂν μελαγχολίζοντας. ἐπειδὴν πυκ ἴδωσιν ἀχίτωνα ἐν ἱματίῳ, κομῶντα τῷ κεφαλῇ καὶ τὸ γένειον, ὐκ οἶδ' ὅτι τε εἰσὶ πρὸς τύτες ἡσυχίαν ἄγειν, ἐδὲ σιγᾶν πυθόμενος· ἀλλ' ἐρίσωσι, καὶ ἅπτεσθαι κωτιλάσωσι, καὶ ἐλοιδόρησαν, ἢ ἐνίοτε ἔλκειν ὑπελάβοιμι· καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι τῶν κυνικῶν φιλοσόφων ξυνηθές ἐσιν ἡ στολὴ αὕτη, καὶ τρόπον τινὰ ἀποδεδειγμένη. *Philoſophis,* inquit, *conſuetus hic habitus*; Cynicis nimirum non & cæteris. Et hæc illis cauſſa pallii duplicandi, qòd ſine tunicis eſſent. Unde Diogenem tunicam petentem juſſit Antiſthenes, πλύξαι δοιμάτιον. (Indè Teles apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94. de Metrocle jam Cynico: ἡμεῖς μὲν ζητοῦμεν παχὺ τρίβωνα ἐκεῖνον ἢ διπλώσας τὸν τρίβωνα φαίνει, τρόπον τινὰ δύο ἱμάτια ἔχων.) De Antiſthene Laërtius; τῷ ἱματίῳ ἐχρῆτο μόνῳ· qod ſcil. *tunicam non haberet.* idémque de Cynicis, τρίβωσι μόνοις χρῶνται· ἀχίτωνες itaque erant Cynici, & qi Cyniſmum profiteri volebant, tunicam deponebant. Vetus epigramma,

Ἑρμόδοτε τόδε δόγμα τὸ πάνσοφον· εἴτις ἀχαλκεῖ,
Μηκέτι πεινάτω, δεὶς τὸ χιτωνάριον.
Hermodoti ſapiens dogma hoc: ſi defecerit cui
Æs, poſitâ tunicâ, nè ampliùs eſuriat.

hoc eſt, ſi qis eſurit, & viam reperire vult, qâ non ampliùs eſuriat, depoſitâ tunicâ habitum Cynici capeſſat. perperam viri docti θεὸς χιτωνάριον accipiunt ibi pro *induere.* Hinc Juven. *Sat.* 13. *v.* 121.

——*& Stoica dogmata tantùm*
A Cynicis tunicâ diſtantia.——

qia Stoici tunicas, ut reliqi philoſophi, & Græci omnes geſtabant, qibus carebant Cynici. Hæc ibi ferè Salmaſ. & *ad Marci* noſtri *vitam* à Capitolino delineatam. qæ non advertit vir doctiſſimus Jo. Cameron. in *prælect. ad Matth. c.* 18. *v.* 15. ubi dixit, *Stoicos à Cynicis pallio diſtitiſſe.* à Satyrici Scholiaſte forſan *Vetere* deceptus, qi *Cynicos pallio uſos* negat. *pallium* enim utriqe Sectæ amictus ex æqo communis erat. Qin & Romanos priſcos ἀχίτωνας egiſſe, avtor eſt Gellius *l.* 7. *c.* 12. *Viri,* inqit, *Romani primò ſine tunicis togâ ſolâ amicti fuerunt.*

Χωρὶς βιβλίε] Vide *ad lib.* 2. § 2. Clemens *Strom. l.* 4. Ἔξεσι γὰρ τῷ καθ' ἡμᾶς πεπαιδευμένῳ καὶ ἀνὰ γραμμάτων φιλοσοφεῖν. Qin & è noſtris qidam de *librorum ſupellectile* interrogatus; *Fabricam mundi,* Creaturásqe eodem comprehenſas *librorum* vicem abundè ſibi ſupplere reſpondit. Τὸ ἐμὸν βιβλίον ἡ φύσις τῆς γεγονότων· καὶ πάρεσιν, ὅτε βέλομαι, τοῦ λόγυ ἀναγινώσκειν τὰ θεῖα. *Natura,* inqit, *rerum mihi liber eſt; in qo Dei oracula, ubi libuerit, legere licet.* Ex Evagrii ſcripto Nicephorus Calliſti *l.* 11. *c.* 43. Eum avtem qi hoc dixerat, Antonium is *Juſtum* appellat, qem alii cum Sozomene *Magnum*: qi & *hiſt. Eccl. l.* 1. *c.* 13. de eodem, γράμματα μὲν οὐδὲ ἠπίσατο, οὐδὲ ἐθαύμαζεν· ἀλλὰ νῷ ἀγαθῷ, ὡς προσβύτερον τῆς γραμμάτων, καὶ αὐτὸν τύπων εὑρετικὸν ἐπήνεσεν. *literas nec nôrat, nec ſuſpiciebat: Sed mentem bonam, tanqam eis antiqiorem, ipſámqe earundem inventricem collaudabat.*

Ἄλλως ὅπως] malim, ἀλλως ἔτος. *alius qispiam.* Ità Demoſth. *adv. Midiam:* ἄλλως ὅτοί τις ἀναιδὴς, &c. Liban. *orat.* 22. καί τις ἕτος ἕτερος.

Ἡμίγυμνος] De Cynicis Cyprian. *orat. de patient. Exerti ac ſeminudi pectoris inverecunda jactantia.* De Alcidamante Cynico Lucian. in *Sympoſ.* Ἐς τέλαφος καταβαλὼν ἑαυτὸν, ἔκειτο ἡμίγυμνος. Senec. *epiſt.* 62. *Demetrium virum optimum, mecum circumfero, & relictis conchyliatis, cum illo ſeminudo loqor, illum admiror.* At de eodem *ep.* 20. *Ego certè aliter audio, qæ dicit Demetrius noſter, cùm illum vidi nudum, qantò minùs quàm ſtramentis incubantem? tunc enim non præceptor veri, ſed teſtis eſt.* De Chriſtianis Cæcilius apud Minucium: *Purpuras deſpiciunt ipſi ſeminudi.* Cæterùm peculiari qâdam ratione *Cynici ſeminudi*; nimirum, *qia* (Cl. Salmaſii verba habes, *ad Tertull. pall.*) *partem pallii de ſub dextro humero ſuper ſiniſtrum rejicicbant; & ſic excluſo dextro, obvelato ſiniſtro erant: ità pallium Cynicum humerum lævum duplici textu tegebat, & dextrum nudabat, cùm commune in utroqe humero ſimplex ſederet.* Ammianus *in Cynicum antholog. l.* 2. *c.* 52. παχώνιον, ὡμιον ἐξω. indè ἐξωμὶς veſtis, qâ ei utebantur. Sextus Empir. *Pyrrhon. hypothes. l.* 1. *c.* 14. § 10. Καὶ ὁ μὲν Διογένης ὑπὸ ἐξωμίδος φαίνει ἡμεῖς δ' ὡς εἰώθαμεν. Et ab hac Cynici Ἐξωμίαι. Lucian. βίων πρᾶσει, de Cynico, ἕτος, ὁ τὸν πρέαν ἐξηρτημένος, ὁ ἐξωμίας. fruſtra eſt vir Cl. H. Stephanus, qum ad humerorum altitudinem refert. Indè

&

& de Cynicis Tatian. c. 41. Θατέρᾳ τῶν ὤμων ἐξαμελῶν. quem *nudum* scil. & *exertum*, ut Cyprianus, habebant.

Ἄρτυς ἐκ ἔχω] hoc vult. nihil impedire, qo minùs qiſpiam, etiam in ſumma rerum omnium indigentia, operam det philoſophiæ, in eâqe perſiſtat. Sen. *epiſt.* 17. *Licet ad philoſophiam etiam ſine viatico pervenire.* Legas ſis totam epiſtolam. Epictet. *Enchir. cap.* 11. § 1. Ἐὰν θεοκόλακα θέλῃς, ἄφρες τοὺ πιστὸς διαλογισμός· ἐὰν ἀμελήσῃς τούτου ἐμοῦ, ἔχ ἕξω διαφορᾶς. χρεῖσσον γὸ λιμῷ ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν ἐν ἀφθόνοις ταραχώδη. 10

Τροφὰς τὰς ἐκ μαθημάτων] *educationis bonæ inſtructionisqe alimenta.* Caſ. *Ex diſciplinis ſuis alimenta.* Xyl. huic potiùs accedo.

§ 31. Τὸ τεχνίον ὁ ἔμαθες, φίλε] Senarius proverbialis ab Ariſtophane in *Veſpis*, à Stratonico (ſed cum levi inflexione) apud Athen. *l.* 8. uſurpatus.

Ἔρρει τίς, ἢν ἕκαστος εἰδεῖν τέχνην. 20
Straton. Ἄρρει. Quod Cicero *Tuſcul. l.* 1.

Quam qiſqe nôrit artem, in ea ſe exerceat.

Horat. *l.* 1. *epiſt.* 14.

Quam ſcit uterqe, libens cenſebo, exerceat artem.

Apoſtolus ipſe *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 20, 24. Ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει, ἐν ᾗ ἐκλήθη, μενέτω παρὰ τῷ Θεῷ. 30

Τέτῳ περιπατείτω] Intra limites iſtius te contine: nec ad alias artes, aliáve ſtudia animum adjicias; eísve te intermiſceas. qod Apoſtolus appellat, τὰ ἴδια πράσσειν, *ad Theſſ. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 11. apelles ſutorem, qem *de crepidarum anſis* reprehendentem lubenti gratóqe animo pridiè avdierat, *de cruris efformatione* poſtridiè cavillantem monuit, *Nè ſutor ſupra crepidam judicaret.* qod & ipſum in proverbium venit. Plin. *hiſt. nat. l.* 35. *c.* 10. Martial. pariter *l.* 3. *epig.* 16. 40

--ſed tc, mihi crede, memento
Nunc in pellicula, cordo, tenere tua.

Alluſit ad proverbium; *Intra pelliculam ſuam ſe continere.* Stratonicus itidem Mynaco ſutori, de re Muſica ſecum diſceptanti, ὁ περιέχειν αὐτῷ ἔφη, ὅτι ἀνώτερον τῆς σφυρᾶς λέγει. *parum ſe facere, qid ille dicat, cùm ſupra talum loqatur.* Athen. *l.* 8. nam qod Mynacum *fabrum* opinatus eſt Eraſmus, & *ultra maſſeum* locutum à Stratonico dictum, in eo falſum eſſe ſummum illum virum, docet Leopard. *emero. l.* 10. *c.* 2. Qin & idem Ptolomæo de re cithariſtica litem intendenti, Ἕτερόν ἐστιν, ὦ βασιλεῦ, σκῆπτρον, ἕτερον δὲ πλῆκτρον. *Aliud eſt, inqit, ô Rex, ſceptrum, aliud autem plectrum.* Apelles etiam Megabyzo avlico, ut Plutarch. *de adulat.* Alexandro ipſi, ut Plin. loco ſup. memorato; de pictura diſſerenti; Ὁρᾷς τὸ παιδίον τοῦτο τὸν ὑπὸ μικρίδα τρίβοντα; πάνυ σοι περιέχει τὸν νῶν σκοπῶν, ὁ τὸν πορφύραν ἐθαύμαζε ὁ τὸ χρυσίον νῦν δὲ σε καταγνώσ, ὅτι ὧν ὁ μειράκιος ἀρξάμενος λαλεῖν. admonuit nempe *deriſui eſſe illum pueris, qi colores terebant.* Sed & Baſilius Cæſar: Demoſtheni Valentis imperatoris culinæ præfecto de re Theologica, ſed imperitè barbaréqe, cum Epiſcopo diſceptanti; ſubridens, Ἐθεασάμεθα καὶ Δημοσθένη ἀγράμματον. *Etiam Demoſthenem*, inqit, *illiteratum vidimus.* amplitúsqe ſuccenſenti; Σὺν θεῷ τῆς σῆς ἀμαθίας κατηγορεῖν. δογμάτων γὸ θείων ἐπαΐειν ὁ δύνασαι, βεβυσμένας ἔχων τὰς ἀκοάς. *Tuum eſt pulmentorum condituram curare; neqe enim dogmata potes avdire divina, qi avres ſordibus oppletas geris.* Narrat Theodoret. *Hiſt. Eccleſ. l.* 4. *c.* 19. Nec ſupprimi dignum illud Butleri noſtri medicinæ nomine celeberrimi, qem cum Juridicus qidam inſignis in convivio freqenti de re medica jactantiùs pavlò ſe efferens, ſubinde compellaret, qærerétqe inter alia, qonam in Galeni opere dictum qoddam inveniretur, reſpondit, *In decimotertio Henrici octavi*; alludens ad leguleis noſtris ſolennem legum capita citandi formulam. tanqam jure ſuo contentum, intráqe limites ejuſdem ſe continentem, in meſſem medicam falcem mittere, nevtiqam oportuerit. Verùm, contrà qàm Pindarus apud Plut. *de virt. mor.* & *de tranqill.*

Ἐν ἅρμασι μὲν ἵππος, ἐν δ' ἀρότῳ βοῦς·
Currum equs, aratrum bos trahat.
Optat ephippia bos piger, optat arare Caballus.

Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 14.

--nec qiſqam ferè, qam ſibi ſortem
Avt ratio dederit, avt fors objecerit, illâ
Contentus vivit; laudat diverſa ſeqentes.

Idem *Serm. l.* 1. *Sat.* 1. Ità:

Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.

Idem *ep.* 14. In hoc, qod nunc præ manibus habemus, negotio, id cum primis uſu venire, idem monet *l.* 2. *ep.* 1.

Navem agere ignarus navis timet: abrotonum ægro
Non avdet, niſi qi didicit, dare: qod medicorum eſt
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti doctiqe.--

Atqi ut Plut. de tranq. ὁ πάντα πάντων δεῖν. ἀλλὰ δεῖ τῷ Πυθικῷ χράσματι πειθόμενον, αὐτὸν καταμαθεῖν. ἔστα χρῆσθαι πρὸς ἓν ὁ πέφυκε, καὶ μὴ ἄλλον ἄλλοτε βίᾳ ζῆλον ἕλκειν, ὁ παραβαίνειν τὴν φύσιν. Vide *l.* 6. § 43. & *l.* 7. § 5.

Περιπατείτω] Apoſt. *ad Rom. c.* 2. *v.* 17. Ἰουδαΐζῳ ἐπονομάζῃ, καὶ ἐπαναπαύῃ τῷ νόμῳ.

Θεοῖς μὲν ἐπιτρέπειν τὰ σαυτοῦ πάντα] Socrates apud Platon. in *Criton.* & apud Epictet. *Enchir. cap. ult.* & *diſſert. l.* 1. *c.* 4. & *l.* 3. *c.* 22. Ἐν ταύτῃ τῇ θεοῖς φίλον, ταύτῃ κἀγὼ θέλω. Davida noſter; *Faciat me Dominus, qod illi placitum fuerit. Reg. hiſt. l.* 2. *c.* 15. *v.* 26. Cujus & monita paſſim pia iſtiusmodi, גול על-יהוה דרכך *Devolve ſuper Deum viam tuam. Pſal.* 37. *v.* 5. &

Pſal.

Pſal. 55. v. 22. הַשְׁלֵךְ עַל־יְיָ יְהָבֶךָ *Rejice ad Deum munus omne tuum.* Et Solomon filius; *Prov. c. 16. v. 3.* גּוֹל אֶל־יְיָ מַעֲשֶׂיךָ *Devolve ad Deum opera tua.* Et Petrus Apoſt. *ep. 1. c. 5. v. 7.* Πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιῤῥίψαντες ἐπ' αὐτόν. Vide *infr, ad §. 34.* Sed & Juvenal. *Sat. 10. v. 346. ad l. 5. § 7.*

Ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς] Phraſis Marco familiaris, ità *ſupr. l. 3. § 4.* ἀπαιτούμενον ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα. & *l. 12. § 29.* ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ δίκαια ποιεῖν, καὶ ταληθῆ λέγειν. & *l. 2. § 3.* ἀπὸ καρδίας ἐυχάρις. Quod idem in ſacra pagina toties occurrit. *Deut. cap. 6. v. 5. Diliges Dominum Deum tuum* בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ. ubi Græcus interpres; ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου. Sed & Lucas *Evang. c. 10. v. 27.* & Marc. *c. 12. v. 30.* At Matth. *Evang. c. 22. v. 37.* Ebraiſans magìs; ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ.

Ἀνθρώπων ὄντων μηδένος] Annot. Lugd. μηδένι. qorſum, qæſo?

Μήτε τύραννον, μήτε δοῦλον] Neque præter jus fásque quemdam opprimendo, neque præter decorem alicui inſerviendo. Illud Apoſtolus *ad Theſſ. ep. 1. c. 4. v. 6.* Τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Iſtud idem *ad Corinth. ep. 1. c. 7. v. 23.* Μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. Atque hoc forſan fuerit, quod Marcus voluit verbis illis, *l. 5. § 28.* ἄτε τραγῳδὸς, ἄτε πόρνη. Laxiùs *tyranni* nomine abuſus Seneca *ep. 114. Animus noſter modò rex eſt, modò tyrannus. rex, cùm honeſta intuetur, ſalutem ſibi commiſſi corporis curat, & nihil imperat turpe, nihil ſordidum: ubi verò impotens, cupidus, delicatus eſt; tranſit in nomen deteſtabile ac durum, & fit tyrannus.* Illud interim obſervetur, quæ hìc ſejuncta Marcus poſuit, *tyrannicè* nimirum *agere*, & *ſerviliter aſſentiri*, in eiſdem perſonis conjunctim frequentiſſimè deprehendi. De Pſevdoprophetis Judas Apoſt. *epiſt. v. 16.* Τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπερογκα. θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν. De ſui temporis Epiſcopis, Iſidor. Pel. *l. 2. ep. 125.* Ὡς τὰ πολλὰ, τὴν μὲν ἀρχὴν, τοῖς μὲν ἀπειλήσει, τοῖς δὲ ὑποσχέσεσι, τοῖς δὲ ὑπηρετῶν· καὶ τοῖς μὲν κακῶς ποιῶν, τοῖς δὲ χαρίζονται· τοῖς μὲν ἐπικείνται, τοῖς δὲ ὑποπεπλώκασι· καὶ φοβοῦνται μὲν τύχας, μισθὸν δὲ ὑπὸ τύχων. De Carthaginienſibus Plut. *præcept. polit.* Καρχηδονίων δήμῳ δεδοῦλωται τοῖς ἄρχουσι, βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις, ἀκρυπέστατον ἐν φόβοις, ἀχειρώτατον ἐν ὀργαῖς. De Perſei Regis avlicis, Livius *hiſt. l. 45. Servire regibus humiliter, aliis ſuperbè imperare aſſueti.* Et de turba in genere, *l. 24. Hæc natura multitudinis eſt; aut ſervit humiliter, aut ſuperbè dominatur.* Hinc illa Senecæ expoſtulatio, *de benef. l. 3. c. 28. Servum tu quemquam vocas, libidinis & gulæ ſervus, & adulteræ, imò adulterarum commune mancipium? negas tibi beneficium à ſervo tuo poſſe dari, cui oſculum alieni ſervi beneficium eſt? quæ eſt tanta animi diſcordia? eodem tempore ſervos deſpicis, & colis: imperioſus intra limen, atque impotens; humilis, fortis; & tam contemptus, quàm contemnens. neque enim ulli magìs abjiciunt animos, quàm qi improbè tollunt: nulliqe ad calcandos alios paratiores, quàm qi contumelias facere accipiendo didicerunt.* Ità quod Peripateticus qidam apud Procop. in *ineditis*. Τὰ ἐναπόπτυλα ἐν ἀνθρώπῳ φύσει ξυμβαίνει ἔχειν), ὥσπερ ἐν τῷ χαλκεύτων τὴν μίξει. qod & Marcus ipſe monüiſſe videtur. *l. 11. §. 14.*

§ 32. Ταῦτα πάντα] forſan ταυτὰ, ut mox, τὰ αὐτὰ. *eadem quæ nunc vides.* Vide *ad l. 2. § 14.*

Αὐθαδιζομένους] *jactabundos.* Caſ. hoc eſt, ἀλαζονευομένους. *præfractos ſe geſſiſſe.* Xyl. Malim, *arroganter pervicaces*, vel *contumaces.*

Ἀποθανεῖν τινας εὐχομένους] *mori optantes.* Caſ. qod Joannes *Apoc. c. 9. v. 6.* ἀποθανεῖν ἐπιθυμοῦσι dixit. & Xyl. *votis mortem vocâſſe.* Verùm aliud, opinor Marcus voluit. *aliorum mortem voto*, ſive *prece expetentes.* qod, optione datâ, non periſſe Salomonem, Deo gratum fuit. *Annal. l. 2. c. 1. v. 11.*

Οὐκ ἔτι ἁδρὰ] idem argumentum tractat, *l. 8. § 25. & 31.* Vide & *ſupr. § 3. & l. 7. § 58. & infr. § 33.*

Ἐπιγεγραὰς χρόνων] *periodos.* Caſ. περιγεγραὰς. Malim, *ſignaturas*, ſive *ſignationes*, eo ſenſu, qo Tacitus an Fabius *de cauſſ. corrupt. eloq. Primùm hoc rogabo, qos vocetis antiqos, quam oratorum ætatem ſignatione iſtâ determinetis:* ut ἐπιγεγραὰ χρόνων, ſint *tempora* regis alicujus imperio, avt ejusmodi notâ aliqâ inſigniore *deſignata.*

Κατεντεθέντες] *cùm ad ſummum contendiſſent.* Xyl. *Cùm hoc avt illud enixè contendiſſent.* Caſ: optimè. Vide *ſupr. § 3.* μηδὲ κατειλεῖνα.

Ἔπεσον, καὶ ἀνελύθησαν εἰς τὰ στοιχεῖα] qod Pſaltes *Pſal. 146. v. 4. Abſcedit ſpiritus; ad pulverem ſuum redit: eo ipſo die intercidunt omnia cogitata ejus.*

Κενὰ σπουδάσας] Vide *l. 2. § 2. ſuprà § 3.* μὴ σπῶ.

Ἀφενίας] ità *ſuprà § 19.* παείης δὲ ἀκαίρως τῶν φυσικῶν δόσιν.

Ἡ ὑπεροφὴ καὶ ἐκδίκως πρᾶξιν] ὑπεροφὴ hìc Marco, qod περίσοχὴ Epicteto *diſſert. l. 4. c. 12.* Τί ἐχὶ δίωκεῖ τῶν περίσοχῶν φυλάσσεις; σήμερον παῦσαι δέλω. τί ἔν; ἃ δεῖ περίσεχούλας ἔσω. τί ἔν κωλύει περίσεχούλας; μὴ γὰ ἐξαιρεῖτά τι μέρος τῶν βίᾳ, ἐφ' ὃ ἃ διατείνει τὸ περίσεχειν. Saltem περίσοχὴ illa jugis, via eſt ad ὑπεροφῶν talem qualem Marcus hìc præſcribit, præſtandam; qâ nimirum poſt feriam rei cujusque conſiderationem ad ſedulam debitámque

támque pro rei natura & dignitate circa eam se gerendi curam animus accingitur. Vide ad seqentia Senecam. Vide & *l.* 10. § 11. Qod avtem φερεσχλῶ Δηνακῆι Epictetus, id σωιέχειαν ὁπ τιλικὴν φερεσχῆς ἐν τῷ ἡγεμονικῷ appellat Hesychius noster *in ascetic. c.* 1. § 7.

Ἰδίαν ἀξίαν ἔχει ἡ συμμετρίαν] i. e. pro rerum, circa qas versatur, & in qibus exercetur, naturâ locóq; se gerit. Vide *l.* 1. § 6. Sic *l.* 3. § 11. ἅμα μέν τοι τὰ κατ' ἀξίαν ἐν τοῖς μέσοις συνεχάζομεν. Hoc est, qod Lucilius, referente Lactantio *institut. l.* 6. *c.* 5.

Virtus, Albine, est pretium persolvere verum
Qeis ni versamur, qeis vivimu', rebu' potesse.
Virtus est homini, scire id, qod qaque habeat res:
Virtus, qarendæ rei finem scire modúmqe:
Virtus, divitiis, pretium persolvere posse:
Virtus, id dare, qod reipsa debetur honori.

Senec. *epist.* 89. *Philosophiæ moralis pars prima est, inspectio suum cuique distribuens, & æstimans qanto qidqe dignum sit, maximè utilis. qid enim est tam necessarium, qàm pretia rebus imponere? secunda, de impetu: tertia, de actionibus. primum enim est, ut qanti qidqe sit, judices: secundum, ut impetum ad illa capias ordinatum temperatúmqe: tertium, ut inter impetum tuum actionémqe conveniat, ut in omnibus istis tibi ipsi consentias. tunc enim vita sibi concors est. ubi actio non destituit impetum; impetus ex dignitate rei concipitur, perinde remissus acriórve, prout illa digna est peti.*

Οὐκ ἀποδυσπετήσεις] *Non ægrè feres, animo concides.* Sic. *l.* 5. § 9. μὴ ἀποδυσπετεῖν.

Ἐὰν μὴ ὀπὶ πλέον ἢ προσῆκε πρὸς τὰ ἐλάσσω καταγίνῃ] *Si non pluris qàm par est, rem ullam feceris; vel plus qam dignum est, in ea studii posueris.*

§ 33. Αἱ πάλαι σωηθεῖς λέξεις, γλωσσήματα νῦν] Malè accepit ista Xylander, cùm vertit. *Usitata qondam vocabula, nunc interpretationis loco sunt.* Imò, interpretatione potiùs opus habent. Hinc Sext. Empiric. *adv. Grammat. l.* 1. *c.* 13. Διήνεγκε δ' οὐδὲν, ἢ βαρβάρῳ λέξεως ἑρμηνεύεσθαι γίνεσθαι, ἢ τῆς καὶ γλῶσσαν προσεγχειρίσεως, ὁμοίως ὄσης ἀσυνήθεις ἡμῖν. Et, *Qi glossemata interpretati sunt:* inqit Varro *de ling. Lat. l.* 6. Galenus in *glossario Hippocratico*, ità enim potiùs qàm *lexico* dixerim, cùm in ipso limine ipse Τῶν λέξιν à *glossa* distingvat: Ὅσα πάντα φησὶ ὀνόματα, ἐν μὲν τοῖς πάλαι χρόνοις ἦν σωήθη, νυνὶ δ' ἐκεῖ δεῖ, γλῶτται καλεῖσι. Fabius etiam *institut. l.* 1. *c.* 14. *Glossemata, voces minùs usitatas; glossas, lingvam secretiorem, interpretatur.* Dionysius Halicarn. *de compos. nomin.* Ἔστι τις ὀνομασία ποιητικὴ, γλωττηματικῶν τε καὶ ξένων καὶ τροπικῶν καὶ πεποιημένων, ὅις ἥδιστα ποιηταὶ χρῶνται. Idémqe in Thucydidis historia observat qædam γλωσσηματικὴν, καὶ ἀπηρχαιωμένα, καὶ δυσείκαστα τοῖς πολλοῖς. Plut. *de Isid. & Osirid.* Οὐ δεῖ δὲ θαυμάζειν τῶν ὀνομάτων τὸ εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ἀνάπλασιν. καὶ γὰρ ἄλλα μυρία τοῖς μεταμιγνυμένοις ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος συμπεπόνται, μέχρι νῦν παραμένει καὶ ξενίζεται παρ' ἑτέροις, ὧν ἐνια τῷ ποικίλῳ ἀνακαλυμμένῳ διαφάνεσιν ὡς βαρβαρίζουσι, οἱ γλῶτται τὰς τοιαύτας περιαγορεύουσες. Hoc ideò Plut. qia γλῶσσαν τῷ ὑπεξευμμένῳ διαλέκτου dixere, ut Evstath. *ad Il. a.* & γλώσσης, ὑπεκλυπίδος ὄσας τὰς βαρβάρων φωνὰς, Clem. *Strom. l.* 1. qas à *dialectis* idem ibidem disterminat. Atqe hinc ὁ γλῶσσαν λαλῶν, Apostolo *ad Cor. ep.* 1. *c.* 14. *v.* 4. i. e. *lingvâ barbarâ & peregrinâ*, ideóqe minùs intellectâ. cui ea de cavssa silentium indicit, *v.* 28. Ἐὰν μὴ ᾖ διερμηνευτής. i. e. *ni interpres adfuerit. Glossematis* avtem vox, qam ex nullo Græco scriptore afferri Hen. Stephanus asserit, apud nostrum hoc loco, nec semel usurpata, reperitur. Horat. *in arte poetic.* ad nostri mentem, & à rebus & personis ad sermones ac verba argumentatus. qemadmodum Marcus hîc ἀντιστρόφως à verbis ac sermonibus ad personas résqe ipsas:

Ursylvæ foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ità verborum vetus interit ætas;
Et juvenum ritu, florent modò nata vigéntqe.
Debemur morti nos nostráqe. sive receptus
Terrâ Neptunus, classes aquilonibus arcet,
Regis opus; sterilisqe diu palus aptáqe remis,
Vicinas urbes alit, & grave sentit aratrum:
Seu cursum mutavit iniqum frugibus amnis
Doctus iter melius. mortalia facta peribunt:
Nec dum sermonum stet honos & gratia semper.
Multa renascentur, qæ nunc cecidere, cadéntqe
Qæ nunc sunt in honore vocabula si volet usus,
Qem penes arbitrium est, & jus, & norma loqendi.

Vide *ad l.* 10. § 34.

Κάμιλλον] de qo videndus Livius *l.* 5. & 6. & Plutarch. qi *vitam* illius conscripsit.

Καίσων] Cæsonis nomine insignes plures exiterunt, è qibus Cæso Fabius, de qo Liv. *l.* 2. *Unus ille vir ipse Consul rempub. sustinuit;* &c. Cæso Qintius, legis Agrariæ, prout alter ille, oppugnatori de qo Liv. idem *l.* 3. *Unus impetus tribunitios popularésqe procellas sustinebat.* Dictos avtem *Cæsones à cæso matris utero, qi necatis matribus nati sunt, tradunt.* Plin. *hist. nat. l.* 7. *c.* 9. Et Val. Prob. *de nomin.* Unde & *Cæsaris* nomen ortum sumpsisse, sunt qi opinentur, ut Æl. Spartian. in *Æl. Vero* & Serv. *in Æn.* 10. aliis tamen in alia cuntibus.

Οὐάλεσος] Sævitiâ atqe immanitate insignis præ cæteris hoc nomine Volesius Messala; (ità Lipsi ex Tacit. *l.* 3.) de qo Senec. *de ira, l.* 2. *c.* 5. *Volesus nuper sub Divo Augusto proconsul Asiæ, cùm CC Cunâ die securi percussisset, incedens inter cadavera vultu superbo, qasi magnificum qiddam conspiciendúmqe feciſſet, Græcè proclamavit; O rem regi-*

am

am! Quid hic rex feciſſet? non fuit hoc ira, ſed majus malum & inſanabile.

Λεοννάτος] Λεοννάτος Svidæ; qi Philippo Macedoni ſangvine materno conjunctum refert fuiſſe, & ab eodem unà cum Alexandro filio, cui coætaneus erat, educatum, πότε φέρημα ὑπέρογκον, cùm *ingenio tumido admodùm* extitiſſe, tum & regiæ pompæ poſt mortem Alexandri æmulum. Leonatus item Curtio, qi unà cum Perdicca tutorem deſtinatum Alexandri filio ex Roxane futuro. *lib.* 10. § 7. Juſtino etiam, qi ab Athenienſibus tandem in prælio vulneratum obiiſſe, *lib.* 13. Verùm Diodoro Sicul. qi & exitum ejuſdem *l.* 18. narrat, Λεοννάτος, ſive *Leonnatus*, ut Marco hîc, dicitur. Sed & Arriano *de geſt. Alex. l.* 6.

Ἐξίτηλα] Vide *ſupr.* § 19.

Μυθώδη] Vide *l.* 8. § 25. & *l.* 12. § 27. alluſiſſe videtur ad temporum diſtinctionem Varronianam illam, qâ ea in ἄδηλον, μυθικὸν & ἱστορικὸν dividuntur. Vide Cenſorinum *de die natal. c.* 21. & Scalig. *annot. in Euſeb. Chron.*

Παντελὴς λήθη κατέχωσεν] *Lib.* 2. § 17. ἡ ὑστεροφημία λήθη. Alluſit interim πρὸς τὸ ἦθος σωμάτων κατάχωσιν, tanqam memoria ipſorum, ſicut corpora, qaſi terrâ congeſtâ & ſuperinjectâ obruta, unà cum eiſdem intercidiſſet. Vide *Pſalm.* 9. *v.* 7.

Ἄϊστοι, ἄπυστοι] Adſpexit Telemachi verba apud Homerum *Odyſſ. α'. v.* 242. de Ulyſſe patre, cujus de exitu nihil qicqam à qoqam reſciſcere poterat;

Οἴχετ' ἄϊστος, ἄπυστος.--

Ubi Euſtath. τὸν τελείως ἀφανῆ σημαίνει· πρὸς ὃ μηδὲν ἴσταταί τις, ὅτε αὐτὸς ἰδών, ἢ ἐξ γνώς ἀπὸ πύστεως ἤτοι μαθήσεως.

Τί ἡ κ) ἔστιν ὅλως τὸ ἀείμνηστον; ὅλον κενόν.] Idem vult hic à Marco dici Caſavb. *ad Perſ. Sat.* 1. qod eſt à Solomone antiqitus dictum

הֲבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הֶבֶל

Vanitas vanitatum; & omnia vanitas. qo ille & exordio & epiphonemate *Eccleſiaſten* ſuum & inchoavit & concluſit. contendit avtem Caſavbonus & cum exordio Perſiano illo,

--ô qantum eſt rebus inane!

Solomone verò prior Davida pater ejuſdem de homine ad Adæ protoplaſti Abelisque ſecundo geniti nomina alludens; אָדָם לְהֶבֶל דָּמָה *Adam Abeli comparatus eſt*, id eſt, *homo vanitati. Pſal.* 144. *v.* 4. & *Pſal.* 39 *v.* 6. כָּל־הֶבֶל כָּל־אָדָם *Totus Abel eſt omnis Adam.* id eſt, *qivis homo totum vanitas.* Græc. interpr. τὸ σύμπαντα ματαιότης πᾶς ἄνθρωπος. Poterat cum Marco noſtro vertere, ὅλον κενὸν πᾶς ἄνθρωπος. Xylander verò, qem & Mericus ſecutus eſt, iſta ità eſt interpretatus; *Qanqam qid eſt omnino cujus ſit memoria ſempiterna? omnia ſunt inania.* tanqam Marci dictum iſtud ei gemitum eſſet, qod Solomon idem habet, *Eccles. c.* 1. *v.* 11. *Neqe præteritorum eſt memoria, neqe futurorum etiam apud eorum poſteros erit.* Verùm Marci mentem nevter aſſecutus videtur. Neqe enim avt rerum humanarum in genere vanitatem notare in animo Marcus hîc habuit, ſed eam tantùm qæ in futura claritate deprehenditur: Siqidem, præter τὸ τῆς ὑστεροφημίας ἐξίτηλον, *famæ poſtumæ memoriam fugitivam & evanidam*, qam ſuprà tetigerat; etiam hoc dato, poſſe hominum rerúmqe ab eis geſtarum memoriam in ævum omne extendi, *merum inane* tamen qiddam futurum τὸ ἀείμνηστον illud. Ità *ſupr.* § 3. Τὸ κενὸν τῆς ἀπολήψεως. & *l.* 5. § 33. τὸ εὐδοκιμεῖν παρὰ τοιούτοις κενόν. Vide & *ſupr.* § 19. & *l.* 6. § 16.

Τί ἓν ὄζει, πρὸς ὃ δεῖ σπουδὴν εἰσφέρεσθαι; ἓν τοῦτο] qare ἓν τοῦτο; qia τοῦτο μόνον ὄζει τὸ παραπέμπεσθαι δωνάμενον. *l.* 2. § 17. qia ἓν τοῦτο πολλοῦ ἄξιον. *l.* 6. § 47.

Ὡς ἀναλκαῖον] Vide *l.* 2. § 3.

Ὡς γνώσιμον] Vide *infr.* § 44. & 46. Seneca *de tranqill. c.* 11. de viro forti ac prudente: *Eodem animi robore præſtabit, neqid ex his qæ eveniunt, ſubitum ſit. qicqid enim fieri poteſt, qaſi futurum proſpiciendo, malorum omnium impetus molliet. qi ad paratos expectantésqe nihil afferunt novi; ſecuris & beata tantùm ſpectantibus [ſperantibus f.] graves eveniunt. morbus enim, captivitas, ruina, ignis, nihil horum repentinum eſt. Sciebam in qàm tumultuoſum me contubernium natura cluſiſſet. totiens in vicinia mea conclamatum eſt; totiens præter limen immaturas exeqias fax cereúsqe præceſſit: ſæpe altiùs ruentis ædificii fragor ſonuit: multos ex his qos forum, curia, ſermo mecum contraxerat, nox abſtulit, & vinctas ad ſodalitium manus copulatas intercidit. mirer aliqando ad me pericula acceſſiſſe, qæ circa me ſemper erravcrunt?* Vide *ad lib.* 7. § 61.

Ὡς ἀπ' ἀρχῆς πειώπης κ) πηγῆς ῥέον] Ità *lib.* 2. § 3. πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ. Piè admodum Chariclemus apud Dion. Pruſ. *orat.* 30. Τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἅπαντα γέγονεν, ὡς ἔδοξε τῷ θεῷ. χρὴ ἡ μηδὲν ὧν ἐπείνῳ γιγνομένων χαλεπὸν ἡγεῖσθαι, μηδὲ δυσφορῶς φέρειν. Vide *ad l.* 10. § 1.

§ 34. Ἐκὼν σαυτὸν τῇ κλωθοῖ συνακολούθει] Vide Cleanthis votum *ad l.* 3. § 4. & Epicteti *ad l.* 7. § 41. Senec. *epiſt.* 37. *Qod maximum vinculum ad bonam mentem, promiſiſti virum bonum. Sacramento rogatus es, eadem honeſtiſſimi hujus, & illius turpiſſimi avtoramenti, verba ſunt, uri, vinciri, ferróqe necari. Ab illis qi manus arenæ locant, & eduat ac bibunt, qæ per ſangvinem reddant, cavetur ut iſta vel inviti patiantur: à te ut volens libénsqe patiaris. & epiſt.* 107. *Ad hanc legem animus noſter aptandus eſt: hanc ſeqatur, huic pareat. optimum eſt pati qod emendare non poſſis; & Deum, qo avtore cuncta proveniunt, ſine murmuratione comitari.*

mitavi. malus miles est qi imperatorem gemens sequitur. Paratos nos inveniat atqe impigros fatum. hic est magnus animus, qi se Deo tradidit: at contrà ille pusillus ac degener, qi oblectatur, & de ordine mundi malè existimat, & emendare mavult deos, qàm sc. Idem *ep.* 71. *Magnus animus Deo pareat; & qicqid lex universi jubeat, sine cunctatione patiatur.* Et *de provident. l.* 5. *Boni viri laborant, impendunt, impenduntur, & volentes qidem. non trahuntur à fortuna: sequntur illam, & æqant gradus. Si scîssent,* 10 *antecessissent.* Mox, ubi Demetrii vocem illam adjecit, *Hoc unum, Dii immortales, de vobis qeri possem, qòd non antè mihi voluntatem vestram notam feciſtis. prior enim ad illa venissem, ad qæ nunc vocatus adsum.* Subjungit; *Vultis liberos sumere? illos vobis sustuli. Vultis aliqam partem corporis? sumite. non magnam rem promitto. Citò totum reddam. Vultis spiritum? qid ni? nullam moram faciam, qò minùs recipiatis, qod dediſtis. à volente feretis, qicqid petieritis. qid ergò est? maluissem offerre, qàm tradere.* 20 *qid opus fuit auferre? accipere potuiſtis. Sed nè nunc qidem auferetis: qia nihil eripitur, nisi* * *retinenti:* [* *renitenti.* f.] *nihil cogor, nihil patior invitus: nec servio deo, sed assentio.* Idem *epist.* 61. *Da operam, nè qid unqam invitus facias. qicqid necesse est, futurum est. repugnanti, non volenti necessitas est, in volente necessitas non est. Ità dico, qi imperia libens excipit, partem acerbissimam servitutis effugit, facere qod nolit. Non qi jussus aliqid facit,* 30 *miser est, sed qi invitus facit. Animum componamus, ut qicqid res exigit, id velimus.* Et *epist.* 54. *Nihil invitus facit sapiens. necessitatem effugit, qia vult qod ipsa coactura est.* Itaq; qod Periander apud Avson.

Faxis, ut libeat, qod est necesse.

& ——*velis, qodcunqe necesse est.*

sed & pleniùs Martial. *l.* 10. *ep.* 47.

Qod sis, esse velis, nihilqe malis.

Παρέχων σωτηῆσαι] Vide *l.* 3. § 4. & § 11. & *supr.* § 29. & *l.* 10. § 14. 21. Senec. *de provident. c.* 5. *Qid est boni viri? præbere se fato.* Qin 40 & piè admodum, & supra qod ab Ethnico sperari poterat, Epictet. *Enchir. c.* 38. Δεῖ σαυτὸν εἰς τοῦτο κατατελαχέναι, τὸ θεόβουλος τῷ θεῷ, καὶ εἶκειν πᾶσι τοῖς γινομένοις, καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα, ὡς ὑπὸ τῆς ἀρίστης γνώμης ἐπιτελουμένοις. & dissert. *l.* 2. § 17. Μηδὲν ἄλλο θέλε, ἢ ἃ ὁ θεὸς θέλει, καὶ τίς σε κωλύσει; τίς ἀναγκάσει; πρὸς ὄρεξιν σε καὶ πρὸς ἔκκλισιν τῷ θεῷ χαρείσας· ἐκεῖνος κυβερνάτω· μετ' ἐκείνου τεταχθω, καὶ τῶ ἐπ' ἐκείνου 50 βουλομένω. *Deum* dicit, qod Marcus κυβερνᾶν· i. e. *fatum:* qia *fatum* Stoicis, avt *Deus* ipse, avt saltem *Lex Dei.* Senec. *qæst. nat. l.* 2. *c.* 45. *Vis illum Fatum vocare? non errabis. hic est ex qo suspensa sunt omnia; caussa caussarum.* & *de benefic. l.* 4. *c.* 7. *Hunc eundem & fatum si dixeris, non mentieris: nam cùm fatum nihil aliud sit, qàm series implexa caussarum, ille est prima omnium caussa, ex qa cæteræ pendent.* Idem rursus *de provid. c.* 5. *Ille ipse omnium conditor ac rector scripsit qidem fata, sed & sequitur. Semper paret, semel jussit.* Qæ dicta notat Lipsius ex opinione, qâ censebant Jovem *dictare;* (unde illud, *Fatur, & est fatum*) *Parcas* avtem (ut Capella *l.* 1.) *scribas ejus, ipsius decreta in æreas tabulas referre,* & *nat. qæst. l.* 2. *c.* 35. *Ordinem rerum fati æterna series rotat, cujus hæc prima lex est, stare decreto.*

Epictetus idem apud Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 7. Μὴ ζήτει τὸ τὰ γινόμενα γίνεσθαι, ὡς θέλεις· ἀλλὰ θέλε, ὡς τὰ γινόμενα γίνεται, καὶ εὐροήσεις· ità enim legendum, pro eo qod codices exhibent perperam nullóqe sensu, unde & interpres omisit prorsus, εὑρήσεις. atqe indè etiam corrigendi Epictteti codices impressi, qi *Enchir. c.* 13. unde Stobæus hæc decerpsit, exhibent etiam depravatiùs, qoad scripturam saltem, εὐποιήσεις. εὐροήσεις opponitur τῷ δυσροήσεις, qod *suprà* positum est. Emendationem confirmant Laërtii illa *l.* 7. in *Zen.* Εἶναι δ' αὐτὸ τοῦτο τέλος τοῦ εὐδαίμονος ἀρετὴν, καὶ εὐροΐαν βίου, ὅταν πάντα πράττηται κατὰ τὴν συμφωνίαν τοῦ παρ' ἑκάστου δαίμονος πρὸς τὴν τοῦ ὅλου διοίκησιν βούλησιν. Idem Epictetus & *dissert. l.* 3. *c.* 26. Ἐγὼ δ' ποτέ σ' ἠθέλων ἐκωλύθην, ὥστ' ἀναγκασθῆναι μὴ θέλειν. προσκαταστήσασθαι γάρ μοι τὴν ὁρμὴν τῷ θεῷ. θέλει τι; κἀγὼ θέλω. ἃ βούλεται; ἃ θέλω. καὶ τίς ἔτι με κωλύσει δυνατὸς παρὰ τὰ ἐμοὶ φαινόμενον, ἢ ἀναγκάσαι; ἃ μᾶλλον ἢ τὸν Δία. Ibid. Οὕτως ἐρίσησο καὶ ἐννόει, ὅτι ἐὰν τῷ θεῷ προσκαταθῇς τις ἑαυτὸν, θελήσεται ἀσφαλῶς. πῶς λέγεις προσκαθίθαξαι; ἵν' ὃ ἂν ἐκεῖνος θέλῃ, καὶ αὐτὸς θέλῃ, καὶ ὃ ἂν ἐκεῖνος μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ' αὐτὸς θέλῃ. πῶς ἂν τοῦτο γένηται; πῶς δὲ ἄλλως, ἢ ἐπεκτεμοῦμεν τὰς ὁρμὰς τοῦ θεοῦ καὶ τὴν διοίκησιν. & *l.* 1. *c.* 12. Πῶς ἂν ἐπύμην ἐγὼ ἐν παντὶ τῷ θεῷ; πῶς ἂν ἀναρεσίμην τῇ θείᾳ διοικήσει; πῶς ἂν ἡδυόμην ἐλευθερίᾳ; ἐλευθερος δὲ ἐστιν, ᾧ γίνεται πάντα κατὰ προαίρεσιν, καὶ ὃν ἀδεὴς διώκειν κωλύσει. τί οὖν; ἀπόνοια ἐστὶν ἐλευθερία; μὴ γένοιτο. μανία γὰρ καὶ ἐλευθερία; εἰς ταυτὸν ἦκ ἐρχετον. Ἀλλ' ἐγὼ θέλω πᾶν τὸ δοκοῦν μοι ἐπιζημιοῦν, κἂν ὑπονοῶν δοκῇ. Μαινόμενον εἶ, παραφρονεῖς. ἴσμεν οἶδας, ὅτι καλὸν ἡ ἐλευθερία ἐστὶ καὶ ἀξιολόγον; τὸ δ' ὡς ἔτυχέ με βέλεσθαι, τὰ δ' ὡς ἔτυχε δόξαντα γίνεσθαι, τοῦτο κινδυνεύει, ἀ μόνον οὐκ εἶ κακὸν, ἀλλὰ καὶ πάντων αἴσχιστον εἶ. πῶς δὲ ὑπὸ χαμαιλεόντων ποιεῖσθαι; βούλομαι γεφύρειν οὐ θέλω τὸ Δίωνος ὄνομα; ἀ. ἀλλὰ δύσκολοι θέλειν ὡς δεῖ γεφύρειν. τί ὑπὸ μυσικῶν; ὡσαύτως. τί ἐν τῇ κιθάρᾳ, ὅτι τέχνη τις καὶ ἐπιστήμη ἐστίν; εἰ δὲ μὴ, οὐδενὸς ἦν ἄξιον τὸ ὑπίσχεσθαί τι, εἰ πᾶς ἐκάστου βούλησιν προκρίνεσθαι. ἐν ταῦτα ἓν μόνον ὑπὸ τοῦ μεγίστου καὶ κυριωτάτου τῆς ἐλευθερίας, ὡς ἔτυχεν, ἐφεῖται μοι θέλειν, οὐδαμῶς. ἀλλὰ τὸ παιδεύεσθαι τοῦτέστι, μανθάνειν ἔκρισα ὅτου θέλειν ὡς γίνε-

γίνεται. πῶς ἢ γίνεται; ὡς διέταξεν αὐτὰ ὁ Πατήρων. Hinc Thymæridas apud Jamblychum in *vit. Pythag.* amico, qi discedenti tanqam fausta omnia precatus, dixerat, Ὅσα βέλῃ, παρὰ τῶν θεῶν γένοιτό σοι. *Dii tibi dent, qæcunqe velis.* regessit, εὑρήμει· ἀλλὰ βελόμην μᾶλλον, ὅσα μοι παρὰ τῶν θεῶν γένηται. *Bona verba, qæso. Velim ipse potiùs, qæcunqe dii dederint.* Hoc est qod Rufus Thrasæa in Epicteti *dissert. l. 1. c. 1.* Οὐ θέλεις μελέτᾳν ἀρτίως τὰ διδόμενα; *Non vis discere in eo, qod est tibi datum, acqiescere?* Sic è nostris Eli sacerdos, *Reg. hist. l. 1. c. 3. v. 17.* Κύριος αὐτὸς· τὸ ἀγαθὸν ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσει. *Dominus ipse est: faciat, prout ipsi bonum videbitur.* & *l. 2. c. 10. v. 12.* Joab imperator; Κύριος ποιήσῃ τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. *Faciat Dominus qod placuerit ipsi.* Judas Maccabæus, *Maccab. hist. l. 1. c. 3. v. 60.* Ὡς δ' ἂν ἡ θέλημα τοῦ ἐν οὐρανῷ, οὕτω ποιήσει. *Faciat Deus prout ipse volucrit.* Siqidem cœlum ibi pro Deo; sicut Matth. *c. 21. v.* 25. & Luc. *c.* 15. *v.* 21. Pii illi, *Act. c. 21. v. 14.* Τὸ θέλημα τοῦ κυρίου γινέσθω. *Fiat Domini voluntas.* Jesus Dominus prout suos Deum orantes docuit dicere; Γενηθήτω τὸ θέλημά σου. *Fiat voluntas tua.* Matth. *c. 6. v. 10.* & Luc. *c. 11. v. 2.* sic & ipse Patrem suum comprecatus, Matth. *c. 26. v. 39.* & Marc. *c. 14. v. 36.* Πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. *Veruntamen non qod ego volo, sed qod tu vis, fiat.* Vide, (inqit, Jo. Gerson. *consol. l. 2. c. 1.*) *utrum aqius sit, aut te voluntati divinæ conformando subdere, aut ut ipsa tuæ subserviat voluntati.* Sed & Seneca, sed idiomate suo, id est, naturali, locutus; *epist. 93. Utrum aqius judicas, te naturæ, an tibi parere naturam?* Respondeat Epictetus *dissert. l. 4. c. 7.* Ἀεὶ μᾶλλον θέλω τὸ γινόμενον· κρεῖττον γὰρ οὕτως, ὃ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγὼ θέλω. Et *l. 2. c. 7.* Ἄλλο γάρ τι θέλεις, ἢ τὸ ἄμεινον; ἄλλο δὲ τὸ ἄμεινον, ἢ τὸ τῷ θεῷ δοκοῦν; Augustinus item *epist. 149. Rectum est enim qicqid Domino placet. Et nos potiùs si nolumus qod ille vult culpandi sumus, qàm ille non rectè aliqid facere vel sinere existimandus est.* Itaqe qod Senec. *ep. 74. Placeat homini, qicqid Deo placuit. Sic enim homo ab humanis in divina dirigitur, cùm voluntati humanæ voluntas divina præfertur.* Aug. *in Joan. tract. 52.* Vide & *l. 10. § 14.*

Συνῆσαι] sicut & συγκλῶσαι καὶ συμπεῖραι, *innere*, sive *innectere* & *intexere*; tractum à fabulosis Parcarum fusis. Sic *infr. § 40.* Ὅσα τις ἡ σύνησις καὶ συμπέρασις. Epictet *dissert. l. 1. c. 12.* Σκέλος ἔν μοι γλοιῶδες πεπεριωμένον; ἀνθρώπου, ἕνα δι' ἓν σκεύδιον τῷ κόσμῳ ἐγκαλεῖς; ἢ ἐποίησεν αὐτὸ τοῖς ὅλοις; ἢ ἔφυσεν; ἢ ἔπλασεν; ἢ χαίρων παρεχωρήσας τῷ ἐλαχίστῳ καὶ ἀγενεκλήτῳ ἢ καὶ ἀνεπιστάτους τοῖς νόμοις τοῦ Διὸς διατελοῦντας, ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν τῶν Μοιρῶν παρόντων καὶ ἐπιλωβωμένων σε τῷ γένεσιν ὧδε σε καὶ διέταξεν; Vide *l. 3. § 11.* & *supr. § 26.*

§ 35. Πᾶν ἐφήμερον] Ità *l. 9. § 14.* Πάντα ἐφήμερα. Verùm istîc de personis, ibi de rebus: de hominibus ipsis hîc, ibi de humanis. de utrisq; Thucydides *l. 2.* ἐφήμερα τά τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως. Vide & *l. 8. § 25.* Allusum est autem ad animalculi illius historiam, de qo Aristot. *l. 5. c. 19.* Περὶ τὸν Ὑπανιν πόλεμον ζῶον πτερωτὸν, τετράπουν ζῇ καὶ πέτεται μέχρι δείλης· καλαφέρεται δὲ τῇ ἥλιῳ ὑπομαραίνεται, καὶ ἅμα δυομένῳ ἀποθνήσκει· βιοῖ ἡμέραν μίαν· διὸ καὶ καλεῖται ἐφήμερον. Et Ælian. *l 2. c. 4.* qi & vini fœcibus innasci tradit; Ζῶα ἐφήμερα ὅπερ κέκληται, λαβόντα τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ μέτρου τοῦ κατὰ τὸν βίον. Plin. *l. 11. c. 36. Ad Hypanim Ponti fluvium volucre qadrupes, nec ultra diem unum vivit, unde & Hemerobion vocatur.* De eisdem Cicer. *Tusc. l. 1. Ex bestiolis qæ unum diem vivunt, qæ horâ octavâ mortua est, provecta ætate mortua est; qæ occidente sole decrepita. confer nostram longissimam ætatem cum æternitate, in eadem propemodum brevitate, qâ illæ bestiolæ, reperiemur.* Plutarch. item *consol. ad Apollon.* Ἐπεὶ καὶ τῶν ζώων ἐνίων, ἄφρ ἱστοῦσι, φασὶ τὸν Πόντον γεννᾶσθαι, τὸ ζῆν ἔχειν ἡμερησίαν, ἕωθεν μὲν γηνόμενα, μέσης δ' ἡμέρας ἀκμάζοντα, δείλης δὲ γηρῶντα, καὶ τελευτᾶντα τὸ ζῆν, ἃ καὶ κρείττων ὢν ἂν τὸ καθ' ἡμᾶς πάθος, εἰσφρῆσαι τις ἀνθρωπίνη καὶ λογισμὸς ἑκάστοις ἐκεῖνα, καὶ ταὐτὸ δή πως γ' ἂν συνέπιπτεν; ὥστε τὸ μὲν μέσης τῆς ἡμέρας ἐκλελοιπέναι θρήνους παρέχειν καὶ δάκρυα, τὰ δὲ δημοσιεύεσθαι πάντως ἂν εὐδαιμονίζεσθαι. Indè ad hominem translatum; Evstath. ad illud *Odyss. q. v. 85.*

Νήπιοι, ἀγρειῶται, ἐφημέλια φρονέοντες·
Καλέονται ἐφήμερα ζώρια μίαν μόνον ἡμέραν ζῶντα. λέγεται δὲ τὸ ἐφήμερος καὶ ἐπὶ ἀνθρώπου. I. à Silenus apud Aristotelem in *Eudemo*, referente Plutarcho *ad Apollonium* genus humanum vocat Δαίμονα ὀλιγοβίου καὶ τύχης χαλεπῆς ἐφήμερον σπέρμα. Certè Gregor. Naz. *Carm. de natur. human.* ἐφημελὴς simpliciter pro hominibus posuit, ubi dixit;

——ἐμὲ σὺ πάμπαν
Γλώσσαν ἐφημελέων ἔκφυγες ἀφραδέων.

Sicut Homerus βροτοὺς sive mortales pro eisdem, ubi adjecto epitheto passim dicit, θνητοῖσι βροτοῖσι. & qod amplius est, Θνητοῖσι βροτοῖσι. Sed & Pindarus, teste Scholiaste *ad* illud Aristophan. *in Nubib.*

——τί με καλεῖς ὦ ἐφήμερε;
——*qid tu me vocas, homo?*

in illis, Ὦ πάλαι ἐφήμερε. Antipho apud Stob. *tom. 2 tit. 96.* Τὸ ζῆν ἔοικε φορᾷ ἐφημέρῳ· τὸ τε μῆκος τοῦ βίου ἡμέρα μιᾷ. ἐφήμερον igitur ἅπαν. i. e. totum genus humanum, qia βραχύβιον καὶ ὀλιγο-

χρόνιον, ob vitæ brevitatem, qasi animalculi illius instar, unius tantùm dici sint. Aliâ ratione ἐφήμερει καὶ ἡμερόβιοι dicuntur, qi *in diem vivunt*, de crastino nevtiqam soliciti. qo sensu Clemens *Pædag. l.* 1. *c.* 12. D. Christi præceptum illud Matth. *c.* 6. *v.* 34. Μὴ μεριμνᾶτε οὖν τῆς ἄυριον, explicans; ait Christiani hominis vitam esse βίον αὐτάρκη καὶ ἐφήμερον. Diogenémque ἡμερόβιον indè dictum avtor est ex Satyro *de viris illustr.* Hieron. *adv. Jovinian. l.* 2. & in partem seqiorem ità vocantur etiam, qi præsentia tantùm spectant, futuros interim rerum exitus minimè prospicientes. Svidas: Ἐφημέριοι βροτοὶ, καθημερινὰ εἰδότες, ἃ προφρώμενοι τὸ μέλλον. atqe ità accipiendum Homeri illud, ἐφημέρια φρονέοντες. de scenicis & palæstricis Neronianis Plut. in Galb. ἀνελώκησαν γὰρ οἱ πολῖται τῶν λεόντων ἐφήμερει καὶ σαυνεικοὶ τοὺς βίους ἄνθρωποι. qod Persius *Sat.* 3. *v.* 68. *ex tempore viveres, in diem vivere* Cicero *de orat. l.* 2. qi barbarorum esse hoc ait. *Si barbarorum*, inqit, *est in diem vivere, nostra consilia sempiternum tempus spectare debent.* At brutorum, Gregor. Naz. in *Julian.* 1. Οἷς τὸ ζῆν τοῦτο νομίζειν μόνον, καὶ ἂν ἐξισωθῆναι τῇ διανοίᾳ περὶ τὰ ἐκείνων, ἐδὲ εἶναί τινα νομίζουσι τῶν τῇ ὄψει βεβιωμένων λογισμὸν καὶ ἀνάδοσιν· ἀλλὰ ζῶσι βίον ἀλόγων, τὸ ποιεῖν ἡμέραν καὶ τὸ παρὸν ἀεὶ βιωσόμενοι.

Καὶ τὸ μιμητικὸν] Vide *suprà* §. 19. & *l.* 7. §. 5. Cas. ista qomodo cum seqentibus committis, videas licet, si otium est. Mihi Xylandri dispositio magis arridet.

§. 36. Πάντα κατὰ μεταβολὴν γινόμενα γίνεται] lèg. ὅτι πάντα—γίνεται. ut in membro proximè seqenti, ὅτι ἓν πᾶσι φιλεῖ.

Κατὰ μεταβολὴν] Ità *l.* 7. § 18. Τί γὰρ δυνατὸν χωρὶς μεταβολῆς γενέσθαι; Vide *ibid.* § 25. & *l.* 6. § 15.

Οὐδὲν ὅπως φιλεῖ ἡ τῶν ὅλων φύσις] Ità *l.* 7. § 16. Τί καὶ φίλτερον τῇ τῶν ὅλων φύσει; & *l.* 9. § 32. Χαίρει τούτῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις. Tertull. *de pall. c.* 2. *Certè habitum vertere naturæ totius solenne munus est.*

Ποιεῖν νέα ὅμοια] Ἵνα ἀεὶ νεαρὸς ᾖ ὁ κόσμος. *l.* 7. § 25.

Σπέρμα γὰρ τρόπον τινά] qia ipsum ex illo nascitur. Ità σπέρμα τῆς γενέσεως, τοῦ ὅλου dixit Hermes *ad Tatium* citante Stobæo *tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 14. Et παγγενεσπερμίαν τῶν στοιχείων, τοῦ φύσιν, Democritus & Leucippus, apud Aristot. *de cœlo l.* 3. *c.* 4. &

——*discordia semina rerum,*

Naso *Metam. l.* 1. sed & sensu adhuc latiore Plinius in *panegyr. Habet has vices conditio mortalium, ut adversa ex secundis, ex adversis secunda nascantur. Occultat utrorumque semina Deus; & plerumque bonorum malorúmque caussæ sub diversa specie latent.* Et Demosth. *pro Coron.* Ὁ γὰρ σπέρμα παρασχὼν, ὅθεν τῶν φυτῶν κακῶν ἔπεσε. *Qi semen*, i. e. caussam, occasionémve, *præbuit, is malorum indè enatorum avtor meritò habetur.* Hoc est qod Pavlus *ad leg. Aqil. l.* 22. *Pandect. l.* 9. *tit.* 2. *c.* 30. *Qi occasionem præstat, ipse damnum fecisse videtur.* Cicer. *Philip.* 2. *Ut igitur in seminibus caussa est arborum & stirpium: sic hujus luctuosissimi belli semen tu fuisti.* De Corinthiorum beneficentia Apostolus ad eosdem *ep.* 2. *c.* 9. *v.* 10. Ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν τὸ σπέρμα τῷ σπείροντι, καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσει, καὶ πληθυνεῖ τὸν σπόρον ὑμῶν, καὶ αὐξήσει τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν. Synesius etiam *ad Arcad. Imper. orat. de regno*: Ἐγὼ δ' ἂν δίκαιον εἶναι νομίσαιμι φρῶτας τῆς ἐμαυτῶ σπερμάτων τῆς βλάστης, εἴπερ σε πλάτωνα βασιλέα, τοιούτου τυγχάνοντα. Senec. *ep.* 120. *Natura nobis semina scientiæ dedit; scientiam non dedit.* & Cicer. *de finib. l.* 5. *In pueris virtutis semina, scintillulas igniculos videmus.* Naso *Trist. l.* 2

——*ludi qoque semina præbent*
Negitiæ.——

Τὰ εἰς γλῶ ἢ μήτραν καλαβαλλόμενα] indè σπέρμα καλαβολὴ, de Sara usurpatum Apostolo *ad Hebræos c.* 11. *v.* 11. de qo multa gratis argutantur interpretes, Piscator cumprimis. τὰ εἰς γλῶ καλαβαλλόμενα dixit, qomodo Chrysippus apud Laërtium in *Zenone*, ἐᾶ τὸ σπέρμα πνεῦμα διὰ τοῦ ὑσίου, ὡς ὄλον ἐκ τῆς εἰς τὸ γλῶ καλαβαλλομένων σπερμάτων, ἃ παλαιωθέντα ὑκ ἐπφύεται. qod de obscœnis Onanis æmulis, cur intelligi velit Lipsius *physiol. Stoic. l.* 3. *c.* 6. caussam nullam video. de humano reverà locutus fuerat; sed à Satorum seminio argumentum duxit, qo firmaret de illo qod dixerat. Vide *ad l.* 6. § 15.

§. 37. Ἥδη τεθνήξῃ] Vide *suprà*, § 12. & *l.* 2. § 6. & *l.* 10. § 1. Plut. Stoicas tricas ridens, *de commun. notit. c.* 37. ἔχως ἡμῶν, ὡς ἔοικε, γέγονε μὴ ἀρξάμενον τοῦ ζῆν καὶ τεθνήξεται, μὴ παυσόμενον.

Ἀνύποπτον τὸ βλακεῦσαι] Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 7. § 53. & *l.* 10. § 12.

§ 38 Τὰ ἡγεμονικὰ αὐτῶν διάβλεπε] Videri possit Marcus repugnantia planè præcipere; cùm *supr. l.* 2. § 8. & *infrà l.* 7. § 55. prohibeat, περιβλέπειν ἀλλότρια ἡγεμονικά, i. e. *aliorum animos intueri:* istic avtem illos eosdem considerare jubeat. Verùm ipse ista optimè conciliat, *l.* 3. § 4. ubi hoc vetat fieri, χωρὶς μεγάλης καὶ κοινωφελοῦς ἀνάγκης, *sine justa utilique caussa.* Non vult itaque ut aliorum animos sensúsque intimos indagemus, avt per meram curiositatem divagando, avt de nobis factisqs nostris qid senserint, sensúrive sint, solicitè cogitando: vult tamen, ut eosdem nobis ob oculos ponamus, qò minùs ipsorum opinionibus moveamur, & vel encomia captemus, vel vituperia curemus: cùm in eis

eis bonum noſtrum nevtiqam conſiſtat: quod ſubjungitur protinùs § 33.

Καὶ τοὺ φρονίμους] *& prudentes.* Xyland. ego ſuſpicor Marcum τὰς φροντίδας ſcripſiſſe, *& curas eorum.* eò magìs, qia ſequitur, διὰ φόβους, διάκους. Ità Perſius Satyram ſuam exorſus eſt:

O curas hominum!--

curæ avtem hominum in rebus fugiendis & expetendis maximè ſe produnt.

§ 39. Ἐν ἀλλοτρίῳ ἡγεμονικῷ κακὸν σὸν οὐχ ὑπίσατω] neqe ergò meliorem te, neqe deteriorem efficere poteſt opinio de te aliena.

Οὐδὲ μὲν ἐν τινι τοπῳ τοῦ περιέχοντος] οὐδὲ μὴν, leg. τὸ περιέχον avtem hîc *cœlum* intelligit Xylander. atqe ità τὸ περιέχον pro cœlo ſive aere ambiente crebrò ſumitur. Polyb. *l.* 1. Περὶ δὲ τὴν διάλαψιν καὶ τὸ περιέχον, ὅταν παραβάλωνται καὶ βιαιομαχῶσι, μεγάλοις ἐλαπτώμασι περιπίπτουσι. Theophraſt. *de cauſ. plant. l.* 1. *c.* 9. δεῖ γὰρ μὴ κριλεῖσις μηδὲ κωλύεσθαι τὴν κράσιν ὑπὸ τοῦ περιέχοντος. & *c.* 17. Ἐις πλείω γὰρ καὶ κατὰ μικρὰ μεμειγμένων τὴν ἀρχὴν, εὐκίνητα γίνεται τῷ περιέχοντι πρὸς βλάσιν. & Marcus, τὸν περιέχοντα ἀέρα, dixit *l.* 8. § 54. Hæc igitur, ſi Xyl. ſeqimur, Marci mens eſt futura, ab aëris ambientis ſtatu vario, etſi rerum aliarum bona malâve habitudo pendeat, qod in ſtirpibus Theophraſtus obſervat; at hominis, qâ hominis, non item. Multum ſanè valet aeris cœliqe ambientis affectio, & locorum indè profecta diſpoſitio, ad ingenii etiam indoliſqe humanæ, affectuum etiam ſtudiorúmqe varietatem producendam. Ità Virgil. *Georg. lib.* 1.

Verùm ubi tempeſtas & cœli mobilis humor
Mutavere vias;--
Verruntur ſpecies animorum & pectora motus
Nunc alios, nunc concipiunt alios.--

unde & Plin. *l.* 2. *c.* 6. *Solem, dum cœli triſtitiam diſcutit, ctiam humani nubila animi ſerenare,* dixit. Qin & Polybius *lib.* 4. de Arcadibus ſuis: ἡ δι' ἠθῶν αὐτοῖς τις αὐτοῖς παράπεται διὰ τὴν τοῦ περιέχοντος ψυχρότητα καὶ συνδιατιθεῖσα τὴν κατὰ τὸ πλῆθος ἐν τοῖς τόποις ὑπάρχουσαν, ᾧ συνεξομοιοῦσθαι πεφύκασι πάντες ἄνθρωποι κατ' ἀνάγκην. ἐ γὰρ δι' ἐπιλυ, διὰ δὲ ταύτην τὴν αἰτίαν καὶ τὰς ἐθνικὰς καὶ τὰς ὁλοχρόας διαιτήσεις πλεῖστον ἀλλήλων διαφέρειν, ἤθεσί τε καὶ μορφαῖς καὶ χρώμασιν, ἔτι δὲ ὀπτικοῖς ἀμάτων τοῖς πλείστοις. Cicero *Agrar.* 2. *Non ingenerantur hominibus mores tam è ſtirpe generis ac ſeminis, qàm ex iis rebus, qæ ab ipſa natura loci, & à vitæ conſuetudine ſuppeditantur, qibus alimur & vivimus.* & qæ ſequntur. nam argumentum hoc latiùs perſeqitur. Idem *de fato: Inter locorum naturas qantum interſit, videmus. alios eſſe ſalubres, alios peſtilentes: in aliis eſſe pituitoſos & qaſi redundantes, in aliis exiccatos atqe aridos: multáqe ſunt alia, qæ inter locum & locum plurimùm differunt. Athenis tenue cœlum; ex qo acutiores qoqe putantur Attici: Craſſum Thebis; itaqe pingues Thebani & Valentes.* Philo. *de provident.* apud Evſeb. *præpar. l.* 8. *c. ult.* de Græcia: Μόνη γὰρ ἡ Ἑλλὰς ἀνθρωπογονεῖ, φυτὸν ἐρίφιον, καὶ βλάσημα θεῖον ἠκριβωμένον, λογισμὸν ἀποπλῆσαι δικαιώματος ἐπιτήμης. τὸ δ' ἄπιον, λεπτότητι ἀέρος ἡ διάνοια πέφυκεν ἀκονᾶσθαι. διὸ καὶ Ἡράκλειτος ἐκ τοῦ σκοτεῖ φησιν, ἐ γῆ ξηρὴ, ψυχὴ σοφωτάτη καὶ ἀρίστη. Ego corpus potiùs ipſum intelligi exiſtimo, qod animam qaſi ambit. atqe ità etiam Cæſ. accepit. de hoc enim mox verba facit; de cœlo nihil. τὸν ψυχὸν τὸ σῶμα περιέχειν dicit; qomodo τὸ ζῶον, τὸν ψυχὸν ἐπέχειν, § 34. Sed & τὸ σῶμα τὸν ψυχὸν περιέχειν, *lib.* 3. § 7. Cæterùm & iſtîc qæri poterat, qomodo verum ſit, hominis malum à corporis ſtatu non pendere, qum pro corporis affectionibus variis animus etiam pariter affici videatur. Ariſtot. *Phyſiognom. cap.* 1. Ὅτι καὶ διάνοιαι ἕπονται τοῖς σώμασι, καὶ ἓκ εἰσὶν αὐτοὶ μεθ' ἑαυτῶν ἀπαθεῖς ὅσαι τοῦ τῶ σώματος κινήσεων, τοῦτο δὲ ἧλον πάνυ γίνεται, ἔν τε τοῖς μέθαις καὶ τοῖς ἀφροσείαις. πολὺ γὰρ ἐξαλλάττουσαι φαίνονται αἱ διάνοιαι ὑπὸ τοῦ τὸ σώματος παθημάτων. καὶ τἀναντίον ὃ τοῖς τῆς ψυχῆς παθήμασι τὸ σῶμα συμπάσχον φανερὸν γίνεται, οἷόν τε ἔρωτες, καὶ φόβοι τε, καὶ τὰς λύπας, καὶ τὰς ἡδονάς. Et rurſus *c.* 4. Δοκεῖ δέ μοι ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα συμπαθεῖν ἀλλήλοις· καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἕξις ἀλλοιωθὴν συναλλοιοῖ τὸν τὸ σώματος μορφὴν. πάλιν τε ἡ τὸ σώματος μορφὴ ἀλλοιωθὴν συναλλοιοῖ τὸν τῆς ψυχῆς ἕξιν. qod Lucil. *Sat. l.* 26.

Animo qi xgrotat, videmus corpore hunc ſignũ dare:
Tum doloribus confectum corpus animo obſiſtere.

Verùm reſpondebit Marcus nec iſta τὸν περαίρεσιν immutare, etiamſi operationem impediant. Vide *l.* 5. § 20. Vide & *l.* 10. § 1. & *l.* 12. § 2.

Ὅπερ τὸ ὑπολαμβάνον] id eſt, ὅπερ δύναμις ὑπολογιστική, de qa *l.* 3. § 9. ἐν τῷ ἡγεμονικῷ.

Τοῦτο μὴ ὑπολαμβανέτω] qod *ſupr.* § 7. ἔλεγον τὸν ὑπόληψιν, ἤρτα τὸ, βλάπτεσθαι.

Τοιοῦτόν ἐστι] leg. τοιοῦτόν ἐστι. atqe ità Xyl. cujus verſionem admiſit Lugdunenſis, ſed mendum retinuit.

Ὃ γὰρ καὶ τῷ καὶ φύσιν ἐστὶν ἐπίσης συμβαίνει] deeſt alterum diſtributionis membrum, ità ſupplendum; ὃ γὰρ [τῷ παρὰ φύσιν] καὶ τῷ κ.τ.ἑ. reſpondent enim duo hæc membra ſuperioribus illis, καλῷ καὶ ἀνδρὶ καὶ σπουδαῖῳ. Vide *ad l.* 2. § 11.

Οὔτε τοῦτο καὶ φύσιν ἐστὶν, οὔτε παρὰ φύσιν] Seneca, *epiſt.* 66. *Media qæ nihilo magìs ſecundùm naturam, qàm contra naturam ſunt.* Vide tamen ibidem eundem de iſtis ſubtiliùs pavlò argutiúsqe differentem ac diſtingventem.

§ 40. Ἐν ζῶον τὸν κόσμον] Syneſ. pariter *de*

insomn. ἐν ἑνὶ ζῴῳ τὸ κόσμῳ. Thales ἔμψυχον τὸν κόσμον primus dixisse videtur. Laërt. *l.* 1. Pythagoras item, κόσμον ἔμψυχον, νοερόν. Idem *l.* 8. & *l.* 7. in *Zenon.* Ὅτι ὁ κόσμος, καὶ λογικὸν, καὶ ἔμψυχον, καὶ νοερόν. Ex Chrysippi Apollodori, & Posidonii sententia. id indè probant, quia τὸ ζῷον τοῦ μὴ ζῴου κρεῖττον· ἔστιν ὁ τοῦ κόσμου κρεῖττον· ζῷον ἄρα ὁ κόσμος. *præstantius est animans non animante: at mundo nihil præstantius: mundus itaque est animal.* Et rursus; Τὸν ὅλον κόσμον ζῷον εἶναι ἔμψυχον καὶ λογικόν. Sed & Hermes *pæmand. c.* 10. Ὁ μὲν κόσμος θεῖον, ὁ δ' ἄνθρωπος δαίμονα θεῖον ζῷον καὶ τὸν κόσμον. Et Plato (qod Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 25.) τὸν κόσμον ζῷον ἔμψυχον ἔννουν τε dixit, eodem qo Stoici argumento usus. Verba hæc sunt in *Timæo.* Θέμις δ' ἂν εἴη ὅτ' ἔστι τοῦ ἀρίστου δρᾶν ἄλλο πλὴν τὸ κάλλιστον. λογισάμενος οὖν ἔυρισκεν ἐκ τῶν φύσει ὁρατῶν, οὐδὲν ἀνόητον τοῦ νοῦν ἔχοντος ὅλου ὅλῳ κάλλιον ἔσεσθαί ποτ' ἔργον· νοῦν δ' αὖ χωρὶς ψυχῆς ἀδύνατον παραγενέσθαι πρός. διὰ δὴ τὸν λογισμὸν τόνδε τῷ μὲν ψυχὴν, ψυχῇ δ' ἐν σώματι συνίστας, τὸ πᾶν συνετεκταίνετο, ὅπως, ὅτι κάλλιστον εἴη κατὰ φύσιν ἄριστόν τε ἔργον ἀπειργασμένος. ὥστε εἰ δὴ κατὰ λόγον τὸν εἰκότα δεῖ λέγειν, τόνδε τὸν κόσμον, ζῷον ἔμψυχον ἔννουν τε, τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ γενέσθαι προνοίαν. Hoc est, ut Cicero *de universo*: *Fas autem nec est, nec unquam fuit, quicquam nisi pulcerrimum facere eum, qi esset optimus. qum rationem igitur habuisset, reperiebat nihil esse eorum qæ natura cernerentur non intelligens intelligente in toto genere præstantius: intelligentiam autem nisi in animo, nullâ aliâ in natura posse reperiri. qo circa intelligentiam in animo, animum conclusit in corpore. Sic natus est opus illud effectum esse pulcerrimum. qam ob causam non est cunctandum profiteri, si modò investigari conjecturâ potest, hunc mundum animal esse, idqe intelligens, & divinâ providentiâ constitutum.* Idem *Timæum* suum sic clavdit. Θνητὰ καὶ ἀθανατὰ ζῷα λαβὼν, καὶ συμπληρωθεὶς ὅδε ὁ κόσμος, οὕτω ζῷον ὁρατὸν, τὰ ὁρατὰ περιέχον, εἰκὼν τοῦ νοητοῦ, θεὸς αἰσθητὸς (vel ut alii volunt εἰκὼν τοῦ νοητοῦ, θεὸς αἰσθητὸς,) μέγιστος καὶ ἄριστος τε καὶ τελεώτατος γέγονεν, εἷς οὐρανὸς ὅδε, μονογενὴς ὤν. Julian. *Orat.* 4. Ὁ σύμπας κόσμος ἓν δεῖ ζῷον, ὅλον δ' ὅλα ψυχῆς καὶ νοῦ πλήρες. τέλειον ἐκ μερῶν τελείων. Indè Nicephorus Gregoras *hist. l.* 4. *c.* 14. Ἓν γὰρ ὁ κόσμος σῶμα συμφυὲς, ἐκ μερῶν καὶ μελῶν, ὡς ὁ ἄνθρωπος, φύναι, συλλείπουσιν. Quinctiam animalis istius partes membráque fi vis, præcipua saltem, habebis apud Plutarchum *de facie Lunari*; *Solem cor*, *Lunam jecur*, *stellas oculos*, *Terram ventrem*, *Mare vesicam.* Seciùs pavlò qàm Sarapidis oraculum apud Macrob. *Saturn. l.* 1 *c.* 20.

Οὐρανὸς κόσμου κεφαλὴ, γαστὴρ δ' ἅλα πόντος,
Γαῖα δέ μοι πόδες εἰσὶ, τὸ δ' ὦπα ἐν αἰθέρι κεῖται,
Ὦμοι τε πλευραὶ, λαμπρὸν σέλας ἠελίοιο.

Mi cœlum caput est; mare venter, terra pedes sunt;
Sunt aures æther; oculus Sol omnituens est.

Qin & sexum, eúmqe geminum affignat Jarchas ex Indis sapientibus. Siqidem de mundo qærenti Apollonio respondebat. ζῷον τὸν κόσμον· ζωογονεῖν γὰρ τὰ πάντα· ἀμφοῖν, ἄρσενός τε καὶ θηλείας φύσεως· αὐτὸν γὰρ αὐτῷ ξυγγινόμενον, τὰ μητρός τε καὶ πατρὸς εἰς τὴν ζωογονίαν τελεῖν. Philostr. *l.* 3. *c.* 11.

Μίαν οὐσίαν] Ità *l.* 12. § 30. μία οὐσία κοινή. materia nimirum prima. Laërt. *lib.* 7. in *Zenon.* & Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 14. οὐσίαν δὲ φασι τῶν ὄντων ἁπάντων τὴν πρώτην ὕλην.

Ψυχὴν μίαν] qam & κοσμολυὴν vocat *l.* 6. § 14. & τὴν ὅλην. *l.* 5. § 30. & τὸ τοῦ κόσμου ἡγεμονικόν. *l.* 7. § 75 Vide *supr.* ad § 21. & 29. Laërt. *l.* 7. in *Zen.* Ἔμψυχον δὲ τὸν κόσμον, διότι ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ἐπεῖθεν ἴσης ἀποσπάσματος. Et *ibid.* Τὸν δὲ κόσμον οἰκεῖως καὶ νοῦν καὶ προνοίαν, εἰς ἅπαν αὐτοῦ μέρος διήκοντος τοῦ νοῦ, κατάπερ ἐφ' ἡμῖν τῆς ψυχῆς. Theophilus itidem *ad Autolyc. l.* 2. de Stoicis: Ἄλλοι δ' αὖτε δι' ὅλου κεχωρικὸς πνεῦμα, θεὸν δημιουργεῖ. Et Cleanthes apud Hermiam in *irris. philos.* Τῷ ψυχῷ δ' ὅλα τὰ κόσμια διήκειν· ἧς μέρος μετέχοντας ἡμᾶς ψυχᾶσθαι. Qin & Plato in *Cratylo* ex Anaxagoræ sententia, τὸν Δία, ὃν διὰ πάντων ἰόντα. Manil. *Astron. lib.* 2.

——*cum spiritus unus*
Per cunctas habitet partes, atque irriget orbem,
Omnia pervolitans.—— Et Maro Æn. *l.* 6.
Principio cœlum, ac terram, camposque liquentes,
Lucentemque globum Lunæ, Titaniaque astra,
Spiritus intus alit: totamque infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Spiritum autem hunc diserte *Deum* nuncupat (qod & Minutius in *Octavio*, & Salvianus *de provident. l.* 1. *c.* 1. advenêre) *Georg. l.* 4. verbis illis,

--*Deum namque ire per omnes*
Terrasque, tractusque maris, cœlumque profundum.

Pythagoreo etiam (Lactantio referente, *de ira Dei c.* 11.) *Deus mens est incorporalis, qæ per omnem rerum naturam diffusa & intenta, vitalem sensum cunctis animantibus tribuit. Spiritus per omnia, maxima, minima, æquali intentione diffusus.* Senec. *ad Helv. c.* 8. *Spiritus permeator universitatis.* Cleanthes apud Tertull. *apolog. c.* 21. Hinc illud Arati.

--μεστὴ δ' Διὸς πᾶσα μὲν ἀγυιὰ·
Πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραὶ· μεστὴ δὲ θάλασσα,
Καὶ λιμένες· πάντῃ δ' Διὸς ἐμπεπλήμεθα πάντες.

Et Maro, *Eclog.* 3. ——*Jovis omnia plena.*

Atqi Zenonem hoc nomine notat Tatianus *adv. Græc.* qòd secundùm illius rationes, ὁ θεὸς ἐν ἀμέρεσι τε καὶ σκιδναῖς καὶ ἀῤῥητοτάτοις γαστιγέπται. De Deo ipse: Πνεῦμά ὁ θεὸς, ἐ ξύλινον· διὰ τῆς ὕλης, πνεύματος δὲ ὑλικοῦ· καὶ δὴ ἐν αὐτῇ σχημάτων κατασκευάσης. Sed & de Stoicis Clemens in *hortat.* διὰ πάσης ὕλης, καὶ διὰ τῆς ἀτομωτάτης τὸ θεῖον διήκειν

ἥκειν λέγοντας. & *Strom. l.* 1. adjectâ etiam censurâ suâ: σῶμα ὅλης τὸν Θεὸν διὰ τῆς ἀπροτάτης ὕλης πεφοιτηκέναι λέγουσιν· ἃ γελῶς. & rursus *Strom. l.* 5. Φασὶ σῶμα εἶ) τὸν Θεὸν οἱ Στωικοὶ, καὶ πνεῦμα κατ' οὐσίαν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὸν ψυχικόν. quod utrumque ex sacris scriptis havsisse illos avtumat, Ἀλλ' ὅτι μὲν, inqit, διήκειν διὰ πάσης τῆς οὐσίας τὸν Θεόν φασιν· ἡμεῖς δὲ ποιητὴν αὐτὸν μόνον καλέμεν, καὶ λόγῳ ποιητήν. (qod & suprà Tatianus.) hoc avtem, Deum omnia permeare, ex eo, qod in *Sapientiæ Solomonis libro, c.* 7. *v.* 24. de sapientia dicitur, διήκει καὶ χωρεῖ διὰ πάντων, perperam accepto, traxisse, cùm non de æterna Dei, eadémque Deo, sapientiâ enunciatum id sit. Verùm, & de ista Prisci plerique sumunt; nec ab avtore isto sumpsisse sectæ illius conditores verosimile est, cùm sint eo dubio procul antiqiores. Cæterùm qòd *corpus* illi, havd sané. qangam & Tertullianum Deum corpus dixisse monet, simul & refellens, Avg. *de Genes. ad lit. l.* 10. *c.* 25. atqe ità reverâ ille *adv. Prax. c.* 7. *Quis negabit Deum corpus esse, etsi Deus spiritus est? Spiritus enim corpus sui generis.* Verùm *Corpus* ille (qod & Avgust. *ad Qodvult deum c.* 86. agnoscit) *Substantiam* intellexit. Sic enim *adv. Hermog. c.* 35. *Ipsa substantia corpus est rei cujusqe.* & *de carn. Christ. cap.* 11. *Omne qod est, corpus est sui generis. nihil est incorporale, nisi qod non est.* At qod *omnia permeare Deum* havd malé. Siqidem de se Deus ipse per Jeremiam vatem *c.* 23. *v.* 24. *Annon cœlum & terram impleo ipse.* Hieron. *ad Marcell. q.* 5. *In omnibus infusus, & circumfusus, ut cuncta penetret interior, & contineat exterior.* Et Hildebert. in *Symbol. Intra omnia, nec inclusus: extra omnia, nec exclusus.* Hinc celebre illud, qod Jo. Gerson habet *in Cantic. Mariæ Conc.* 3. & Trismegisto Alex. Halens. *part.* 1. *q.* 7. *m.* 1. Empedocli tribuit Jo. Tritenhem. *ad Cæsar. q.* 1. *Deum esse sphæram intelligibilem, cujus centrum ubiqe, circumferentia nusqam sit.* Contrarium fermè Jul. Scaliger Trismegisto asserit, sed explodit ipse, *de subtil. exerc.* 363. *Pigmentum fallax*, inqit, *Trismegisti illud*, Deus est cujus medium in centro, circumferentia ubiqe. *pessimè. namqe medium assignat infinito. & circumferentiam qi dat, finitum facit. tum si ubiqe erit circumferentia, erit etiam in medio. & idem fiet centrum cum circumferentia.* Et illud reverà potiùs aptiúsqe pigmentum an figmentum, infinitati divinæ depingendæ. Clemens ipse ex Pythagoræ sententia, qam & probare videtur, in *hortatorio*; Ὁ μὲν Θεὸς εἷς· χ' ὅπως ᾖ, οὐχ ὡς τινες ὑπονοοῦσιν, ἐκτὸς τοῦ διακοσμήσεως, ἀλλ' ἐν αὐτῷ ὅλῳ, ἐν ὅλῳ τῷ κύκλῳ ἐπίσκοπος πάσης γενέσεως, κράσις τῶν ὅλων· πάντων ποιητὴς, νοῦς, καὶ ψύχωσις τοῦ ὅλου κύκλου, πάντων κίνησις. qod ille Θεοῦ ἐπινοίᾳ, de Deo dictum contendit. Cæterùm Stoici ità universum hoc Deum permeare, ut numen cum mundo unum ξυναμφότερον constituerer. Vide *supr.* § 23. qod est à pietate Christianâqe disciplinâ alienum.

Εἰς αἴδηστν μίαν πάντα ἀναδίδοται] Vide *supr.* § 27.

Ὁρμὴ μία πάντα περάνει] Apostolus *ad Rom. c.* 8 *v.* 28. Πάντα συνεργάζονται· cooperantur omnia. & Marcus *l.* 6. § 42. Πάντες εἰς ἓν ἀποτέλεσμα συνεργοῦμεν.

Πάντα πάντων τῶν γινομένων σωματικὰ] Ità *l.* 5. § 8. σωματεία καὶ συνέχεια, ὡσπερ τῶν μερῶν, ἕτω καὶ τῶν ἁπάντων. Eleganti similitudine illustrat hoc Clemens, *Strom. l.* 1. Οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι οἱ καθέλκοντες τὸν ναῦν, ἃ πολλ' ἄπτα λέγουσι· ἔστι, ἀλλ' ἐν πολλῶν ἄπτον ἕν· ἐκ ἔστι γὰρ ἅπτου ἕκαστον τοῦ καθέλκοντος τὸν ναῦν, ἀλλὰ σὺν τοῖς ἄλλοις αἰτία καὶ συνεργός. τάχα δὲ καὶ τὸ σωματικὸν ἄπτον.

Οἷα τις ἡ σώτησις καὶ συμπάρυσις] qod alibi ἱερὰν σωτῆρα vocat. *l.* 7. § 9. καὶ σωτῆρα καὶ σωτῆρα ἔυλογον, *infrà* § 45. Vide & *suprà* § 27. & 33.

§ 41. Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρόν] Arnobius *l.* 2. *Quid sunt homines, nisi animæ corporibus iligatæ?* at Epicteto *homo est animula bajula*, sive *gestatrix cadaveris*, h. e. corporis. qod χωρὶς πνεύματος νεκρόν ἐστιν. Jacob. *c.* 2. *v.* 26. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 19. Τῷ νεκρῷ δὲ μὴ κόλλα ἑαυτὸν λάβε αὐτόν. Idémque *l.* 3. *c.* 10. *de corpore*; Τὸ ἐκ ἐμοῦ, τὸ φύσει νεκρόν. Et *ibid. c.* 22. Πῶς γὰρ μέγα ἢ ἀξιόλογον, τὸ φύσει νεκρὸν, ἡ γῆ, ὁ πηλός; Numen. *de bono l.* 1. apud Evseb. *præpar. Evang. l.* 15. *c.* 14. Ἐπεὶ γὰρ τὸ σῶμα ἅτε φύσει τεθνηκότα καὶ νεκρὰ, καὶ πεφορημένα, καὶ ἀεὶ ἐν ταὐτῷ μένοντα, ἆρ' οὐχὶ τοῦ καθέξοντος αὐτοῖς δεῖ; Heraclit. *ad Alcidam. ep.* 1. Ἡ ψυχὴ ἀερανόθεν καταλελῦσα, πεσεῖν ἄλλετο ῥέον σῶμα πεθνειὸς τοῦτο. Hermes *ad Tat.* apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 40. Ψυχὴ δὲ ἀνθρώπου ἀγεῖται τὸν τρόπον τοῦτον· ὁ νοῦς ἐν τῷ λόγῳ· ὁ λόγος ἐν τῇ ψυχῇ· ἡ δὲ ψυχὴ ἐν τῷ πνεύματι· τὸ πνεῦμα δὲ διοίκου (leg. διῖκον) διὰ φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν, καὶ αἵματος, κινεῖ τὸ ζῶον, καὶ ὡσπερ τρόπον τινὰ βαστάζει. Arnob. iterum *ubi suprà. Avdctis videre nos, qòd animarum nostrarum provideamus saluti, id est, nobis ipsis? quid enim sumus homines, nisi animæ corporibus clausæ?*

§ 42. Οὐδὲν κακὸν τοῖς ἐν μελαγολῇ] Vide *suprà* § 5. & *l.* 7. § 22.

§ 43. Πάλαμός τις καὶ ῥεῦμα βίαιον ὁ αἰών] Ità *l.* 2. § 17. τὸ τοῦ σώματος πάλαμος. & *l.* 6. § 15. ἐν δὴ τούτῳ τῷ πάλαμῳ. & *l.* 7. § 19. Διὰ τῆς τοῦ ὅλου οὐσίας, ὡς διὰ χειμάρρου, διεκπορεύεται πάντα. Naso *artis l.* 3.

—*eunt anni more fluentis aqæ.*

& *Metamorph. l.* 15.

—*assiduo labuntur tempora motu,*

Non secus ac flumen: nec enim consistere flumen,
Nec levis hora potest.—

Basil. *homil.* 24. Ποταμὸς ὁ βίος· πηγὴν, ῥέον ἐν δελεχῶς καὶ κύμασιν ἀλλήλοις παλιμμυρόμενον. Τὸ μὲν γὰρ παρέρρυσεν ἤδη, τὸ δὲ ἔτι παρεῖται. Augustin. *de Trin. l.* 4. *c.* 16. *Quasi fluvio quodam decurrit genus humanum.* Qin & Heraclitus apud Laërtium *l.* 9. ῥεῖν τὰ ὅλα ποταμῷ δίκην. Cujus & celebre admodum effatum illud, quod Heraclides Pont. *de allegor. Homer.* Sic extulit: Πολλοῖς τῆς αὐτῆς, ἐμβαίνουσί τε καὶ οὐκ ἐμβαίνουσιν· εἰσί τε καὶ οὐκ εἰσί. Aristot. ex parte explicat *polit. l.* 3. *c.* 2. Πέτεσθαι ἕως ἂν ᾖ τὸ μόνον τὸ αὐτὸ τῷ κατοικέντων, τὸν αὐτὸν δὲ φατέον πόλιν, καθάπερ ἀεὶ τὸν μὲν φθειρομένων λέγειν τοὺς αὐτοὺς, καὶ τὸν ὁμοίως καὶ ποταμὸν καὶ κρήνην τὰς αὐτὰς, καὶ τὸν ἀεὶ τὰ μὲν ἐπιγινομένους ῥεύματα, τὰ δὲ ἐπιξηραίνοντα. Plato in *Cratylo*: & indè Stobeus *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 24. Λέγει που Ἡράκλειτος, ὡς πάντα χωρεῖ, καὶ οὐδὲν μένει· καὶ ποταμῷ ῥοῇ ἀπεικάζων τὰ ὄντα, λέγει, ὡς δὶς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης. Plut *natur. quæst.* 2. Τὸ πηγαῖα καὶ ποτίμια ῥεύματα φερόμενα δεῖ καὶ νεοχυῆ· Ποταμοῖς γὰρ δὶς τοῖς αὐτοῖς οὐκ ἂν ἐμβαίης· ὡς φησὶν Ἡράκλειτος· ἕτερα γὰρ ἐπιῤῥεῖ ὕδατα. Et de *sera vindict.* ἢ λήσομεν εἰς τὸν Ἡράκλειτόν ἅπαντα παράγματα ποταμὸν ἐμβαλόντες, εἰς ὃν ἅ φησι δὶς ἐμβαῖναι, τῷ πάντα κινεῖν καὶ ἑτεροιοῦν τὴν φύσιν μεταβάλλασαν. Et ad nostri mentem aptissimè, *lib. de E I Delph.* Πολλαχοῦ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι δὶς τῷ αὐτῷ, καθ' Ἡράκλειτον· οὐδὲ θνητῆς οὐσίας δὶς ἅψασθαι κατ' ἕξιν· ἀλλ' ὀξύτητι καὶ τάχει μεταβολῆς σκίδνησι καὶ πάλιν συνάγει, προΐεσι καὶ ἄπεισι. Ὅθεν οὐδ' εἰς τὸ ἔπειτα φυλάττειν τὸ γιγνόμενον αὐτῆς, &c. Senec. *epist.* 58. *Corpora nostra rapiuntur fluminum more: quicquid vides, currit cum tempore. nihil ex his quæ videmus, manet. Hoc est quod ait Heraclitus*; In idem flumen bis non descendimus. *manet idem fluminis nomen, aqua transmissa est. Hoc in amne manifestius est quàm in homine. Sed nos quoque non minùs velox cursus prætervehit.* Verùm, ut Aristoteles *metaphys. l.* 3. *c.* 5. Ὁ Κρόπυλος Ἡρακλείτῳ ἐπετίμα εἰπόντι, Δὶς τῷ αὐτῷ ποταμῷ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι· αὐτὸς γὰρ ᾤετο, ἅπαξ.

Ῥεῦμα βίαιον] *torrens* etiam, atque ità *l.* 7. § 19. χειμάῤῥους. Ovid. *remed. l.* 2.

Flumine perpetuo torrens solet altiùs ire.

sed & rapidiùs. unde diverbium familiare, χειμάῤῥους δίκην. *torrentis in morem.* de eis usurpatum, qi ingenti impetu qasi provoluti, omnia secum corripiunt. Seneca pariter, *torrenti rapido* tempus assimilat, *de vit. brev. c.* 9. & Avg. *in Psal.* 38. *Torrens rerum fluit. cuncta rapiuntur.* Vide *ad lib.* 2. § 4.

Ἅμα τε γὰρ ἄφθη ἕκαστον, καὶ παρεπήνεκται] Quod de seminibus qibusdam Theophr. *de caus. plant. l.* 3. *c.* 7. ὡς φαίνεται καὶ ἅμα πίπτον ἀλλοιοῦται. Et de externis istis Joan. Chrysost. *tom.* 5. *orat.* 19. Ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται φύσιν· ὁμοῦ τε φαίνεται καὶ παραπέχει· ὁμοῦ κατέχεται, καὶ ἀποπλεῖ. Eleganti similitudine illustrat istud Marcus noster, *l.* 6. § 15. Ità, non de Marcello tantùm, aut de Cejonio Commodo, ut Adrianus apud Spartian. aut de Quintillo Claudii Imper. fratre; de omnibus in universum tum personis, tum rebus ipsis, verùm est Virgilianum illud, *Æn. l.* 6.

Ostendent terris hunc tantùm fata, nec ultra
Esse sinent.—

Jo. Chrysost. *in Oziam orat.* 4. Μὴ ἴσατέ τι τῶν ἀνθρωπίνων, ἀλλ' ὥσπερ τῶν ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται τὸν δρόμον· ὁμοῦ τε γὰρ ἐφάνη, καὶ σκιᾶς ἐυκολώτερον ἡμᾶς καταλιμπάνει. Et de tempore Basil. Cæsar. *de creat. orat.* 1. Συμφυὴς ἅπερ τῷ κόσμῳ, καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ ζώοις τε καὶ φυτοῖς, ἡ τοῦ χρόνου διέξοδος ὑπάρχει, ἐπειρομένη ἀεὶ καὶ παραῤῥέουσα, καὶ μηδαμοῦ παυομένη τὸν δρόμον. Ὃ δὴ καὶ ταύτης ὁ λόγος, ὃ τὸ μὲν παρελθὸν ἠφανίδη, τὸ δὲ μέλλον ἔπω πάρεστι, τὸ δὲ παρὸν, πεῖν γνωσθείη, διαδιδράσκει τὴν αἴσθησιν· τοιαύτη δέ τις καὶ τῶν γιγνομένων ἡ φύσις· ἡ αὐξανομένη πάντως, ἢ φθίνουσα, τὸ δὲ ἱδρυμένον καὶ κατάστασιν οὐκ ἐπίδηλον ἔχουσα.

Καὶ ἄλλο παραφέρεται, τὸ δὲ ἐνεχθήσεται] *& aliud subsequitur, mox item aliud succedet.* Xyl. *aliud succedit, & hoc etiam protinùs disparebit.* Cæl. qorum alter qare παραφέρεσθαι istic verterit *succedere*, alter *subseqi*, cùm in membro præcedente uterque *præterire* reddiderit, me later. ego malim, *aliud abripitur*, sive *tollitur, aliud statim infertur.* Παραφέρεσθαι *abripi.* Lucian. Ἂν πνα τῶν χειμῶνος ὁ ποταμὸς παραφέρῃ, ὠδεῖν καὶ τοῦτον ὑπὸ κεφαλὴν βάπτιζοντα. Plut. *de orac. defect.* in hoc ipso argumento. Τῶν χρόνων, καθάπερ ῥεύματος, ἕκαστον παραφερομένου. indè τὸ παράφορον *l.* 1. § 15. & τὸ πρὸς τῆς παραφορᾶς. *lib.* 5. § 23. Verùm qia non ἐνήνεκται, sed ἐνεχθήσεται in futuro dixerit, ideo ad Marci mentem propiùs existimo, ut reddatur, prout ipsa sonant vocabula, *& aliud* qidem qiddam *abripitur, illud verò* (qod utique priùs abreptum fuerat) *inferetur* denuo. ut in orbem velit res agi; &, qod in motu circulari fit, qæ abierint per vices denuo revertantur & redeant. Vide *ad l.* 2. § 14. ἀναπυλέμφεται & *ad l.* 9. § 28. ἐγκύκλια.

§ 44. Πᾶν τὸ συμβαῖνον ὅπως σωπῆσες καὶ γνώσιμον] Vide *supr.* § 29, 32. & *infr.* § 46. Senec. *epist.* 107. *Nihil horum insolitum, nihil inexpectatum est. offendi rebus istis tam ridiculum est, quàm qeri qòd spargaris in publico, aut inquineris in luto.* Usitata & usu familiaria jam facta, nec officiunt, nec afficiunt etiam. hinc Aristotel. *problem. lib.* 1. *q.* 45. Τὰ γὰρ σωπῆδη, ἐκπέφυκεν, ἀλλὰ σχεδὸν γίνεται.

§ 45. Σωφρο-

§ 45. Σωιάφεια ἔυλογος] *Lib.* 6. § 38. ἐπισωιάδεσις. & *l.* 7. § 9. σύνδεσις ἱερά. Vide *supra* § 40.

Σωιτέτακται] Vide *l.* 5. § 8.

§ 46. Γῆς θάνατος, ὕδωρ γένεσις] Inter Heraclitidogmata, apud Laërt. *l.* 9. Τῶν μεταβολῶν ὁδὸν ἄνω κάτω· τόν τε κόσμον γίνεσθαι κατὰ τοῦτον. πυκνούμενον γὰρ τὸ πῦρ ἐξυγραίνεσθαι, συνισάμενόν τε γίνεσθαι ὕδωρ· πηγνύμενον δὲ τὸ ὕδωρ, εἰς γῆν τρέπεσθαι· πάλιν τε αὐτὴν τὴν γῆν χεῖσθαι, ἐξ ἧς τὸ ὕδωρ γίνεσθαι. &c. Qod Ocellus Lucan. *de univers. c.* 1. § 14. Πῦρ μὲν εἰς ἓν συνδρόμουν, ἀέρα θατέρου, ἀὴρ δὲ ὕδωρ, ὕδωρ δὲ γῆν. ἀπὸ γῆς δὲ ἡ αὐτὴ πάλιν ὁδὸς τῆς μεταβολῆς, μέχρι πυρός, ὅθεν ἤρξατο μεταβάλλειν. Plut. *de E I Delph.* ἃ γὰρ μένον, ὡς Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος, ἀέρι γένεσις, καὶ ἀέρος θάνατος, ὕδατι γένεσις· ἀλλ' ἐπ' οὐδενὸς ἐπ' αὐτῷ ἴδιος ἂν. Vide *ad l.* 9. § 21. Eodem pertinent, qæ apud eundem, *de Orac. defect.* leguntur, ista; Ὥσπερ ἐκ γῆς ὕδωρ, ἐκ δὲ ὕδατος ἀὴρ, ἐκ δὲ ἀέρος πῦρ γινόμενον ὁρᾶται, τῆς οὐσίας ἄνω φερομένης· ὕτως ἐκ μὲν ἀνθρώπων εἰς ἥρωας, ἐκ δὲ ἡρώων εἰς δαίμονας, οἱ βελτίονες ψυχαὶ μεταβολῇ λαμβάνουσιν. &c. Idem *de prim. frigid.* Ἐπεὶ δὲ ἡ φθορὰ μεταβολή τις ἐστὶ πρὸς φθειρομένων εἰς τἀναντίον ἐνέργω, σκοπῶμεν, εἰ καλῶς εἴρηται τὸ, Πυρὸς θάνατος, ἀέρος γένεσις. Δηλοῖ γὰρ τὸ πῦρ, ὥσπερ ζῷον, ἢ βίᾳ σβεννύμενον, ἢ δ' αὐτὸ μαραινόμενον. ἡ μὲν ἐν σβέσει ἐμφανεστέραν ποιεῖ τὴν εἰς ἀέρα μεταβολὴν αὐτοῦ, &c. Maxim. Tyr. *dissert.* 25. Ὁρᾷς τὸν πάππον, ὦ οὗτος μὴν κομῆς φθορᾷ, τεκμαιρόμενος τῇ πρὸ ἐπόντων ὁδῷ, ἐγὼ δὲ σωτηρίαν, τεκμαιρόμενος τῇ πρὸ διαδοχῇ μελλόντων· μεταβολὴν ὁρᾷς σωμάτων καὶ γλυκύτητος, ἀλλαγὴν ὁδῶν ἄνω καὶ κάτω, κατὰ τὸν Ἡράκλειτον· καὶ αὖθις αὖ ζωῆς μὲν τὸν ἐκείνων βίον, (θάνατον leg. ex seqentibus liqet) ἀποθνήσκοντας δὲ τὸν ἐκείνων ζωήν. ζῇ πῦρ τῆς γῆς θάνατον, καὶ ἀὴρ ζῇ τὸν πυρὸς θάνατον· ὕδωρ ζῇ τὸν ἀέρος θάνατον, γῆ τὸν ὕδατος. διαδοχὴν ὁρᾷς βίων, καὶ μεταβολὴν σωμάτων, κυκεῶνα τῶν ὅλων. Verùm apud Clementem Alex. *strom. l.* 6. seciùs pavlò, sive Heracliti ista, sive ejusdem iisdem propinqa, leguntur; ψυχῇσιν θάνατος, ὕδατι γένεσις· ὕδατι δὲ θάνατος, γῇ γένεσις. ἐκ γῆς δὲ ὕδωρ γίνεται, ἐξ ὕδατος δὲ ψυχή. Qorum priora & Philo refert, multísqe explicat *lib. de mundi immortal.* ubi & ψυχὴν pro *aere* accepisse monet Heraclitum; *mortísqe* nomine μεταβολὴν, non ἀναίρεσιν designâsse. Inter alia, qibus ista enarrat, Τὰ στοιχεῖα, inqit, τοῦ κόσμου ταῖς εἰς ἄλληλα μεταβολαῖς, τὸ παραδοξότατον, δηλοῦντα ἀπαδανατίζεται, δολιχεύοντα ἀεὶ, (διαυλοδρομεῖν meliùs dixisset, prout & alibi locutus est) καὶ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἄνω καὶ κάτω συνεχῶς ἀμείβοντα. ἡ μὲν θερμάνσις ὁδὸς ἀπὸ γῆς ἄρχεται· πυκνοῦται γὰρ εἰς ὕδωρ μεταλαμβάνει τὴν μεταβολὴν· τὸ δὲ ὕδωρ ἐξατμιζόμενον εἰς ἀέρα, ὁ δ' ἀὴρ λεπτυνόμενος εἰς πῦρ. ἡ δὲ κατάντης ἀπὸ κεφαλῆς, συνίζοντος μὲν πυρὸς κατὰ τὴν σβέσιν εἰς ἀέρα· συνίζοντος δ', ὁπότε σωματοῦται, εἰς ὕδωρ ἀέρος. ὕδατος δὲ τὴν πολλὴν ἀναζωσιν κατὰ τὴν εἰς γῆν πυκνωσιν μεταβολήν. De eodem videri poterit & R. Moses Majmonides *de fundamentis legis cap.* 4. § 10, 11. Heraclitum autem vult Clemens hæc ab Orpheo sumpsisse, qi Heraclito prior cecinerit;

Ἔστιν ὕδωρ ψυχῇ, θάνατος δ' ὑδάτεσσιν ἀμοιβή·
Ἐκ δ' ὕδατος γαῖα, τὸ δ' ἐκ γαίης πάλιν ὕδωρ.
Ἐκ τοῦ δὲ ψυχὴ ὅλον αἰθέρα ἀλλάσσεσθαι.

Qibus subnecti non indigna, qæ ex Heracliti ejusdem sententiâ etiam Plut. *ad Apollon.* habet. Ἡ, φησὶν Ἡράκλειτος, Ταυτότ' ἐστὶ ζῶν καὶ τεθνηκὸς, καὶ τὸ ἐγρηγορὸς καὶ τὸ καθεῦδον, καὶ νέον καὶ γηραιόν· τάδε γὰρ μεταπεσόντα, ἐκεῖνά ἐστι, κἀκεῖνα πάλιν μεταπεσόντα, ταῦτα. Vide *ad l.* 2. § 3. & *l.* 5. § 8. & *l.* 8. § 18. & *l.* 10. § 19.

Καὶ τοῦ ἐπιλανθανομένου ἥ τις ὁδὸς ἄγει] Videtur vel ad historicum aliqid, vel ad dictum aliqod proverbiale respexisse, de homine ignaro, qò via, qam insistit, ducat. Accommodari potest, vel ad eos, qi nullo certo vitæ actionúmqe fine proposito sibi, temerè huc illuc divagantur. qemadmodum Senec. *epist.* 71. *Ignoranti qem portum petat, nullus suus ventus est.* Vide *l.* 2. § 16. Vel ad eos etiam qi ad bonum aliqod tendere sese opinantur, cùm ad exitium suum properiter eant. qalis fatuus ille, qem depingit rex sapientissimus. *Parœm. c.* 7. *v.* 22. *qi mœcham sequitur, tanqam bos, qi ad mactationem abit, aut tanqam stultus, qi ad cippum ducitur, vel tanqam avis, qæ ad laqeum festinat; nescius vitam suam peti.* Vide & *lib.* 6. § 20. τὸν ἀγνοοῦντα ὁδόν. Suboritur tamen ista pensiculatiùs recogitanti suspitio, locum havd esse satis integrum, & Heraclitum etiam istîc, qomodo & in seqentibus, dictum aliqod qasi διακυλοδενδρῖτος, ejusmodi fortean, qale de via sursum deorsúmqe ferente superiùs allatum est.

Ὧ, μάλιστα δυνατῶς ὁμιλοῦσι λόγῳ, τῷ τὰ ὅλα διοικοῦντι, τούτῳ διαφέρονται] Nec hæc absceduntlongè ab Heracliti illis, qæ Sextus Empiric. habet *adv. Logic. lib.* 1. *c.* 2. Διὸ ἕπεσθαι τῷ ξυνῷ τὸ λόγῳ ὃ ἐόντος ξυνοῦ, ζώσιν οἱ πολλοὶ, ὡς ἰδίαν ἔχοντες φρόνησιν· ἡ δ' ὁτιοῦν ἂν ἄλλο τι, ἀλλ' ἐξίστησι τοῦ τρόπου τῆς τοῦ παντὸς διοικήσεως. Διὸ καθ' ὅ, τι ἂν αὐτοῦ τῆς μήμης κοινωνήσωμεν, ἀληθεύομεν· ἃ δ' ἂν ἰδιάσωμεν, ψευδόμεθα. A ratione prima ac suprema, cujus numine reguntur, discrepant & dissentiunt, sive cùm eadem litigant, dum privatas rationes, ab universali & communi illa diversas, perperam assectantur.

Οἷς καθ' ἡμέραν ἐξωρᾶσι, ταῦτα αὐτοῖς ξένα φαίνεται] qod *l.* 12. § 1. dixit, θαυμάζων, ὡς

ἀπροσδόκητα, τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα. *tanqam peregrina & inuſitata habent ea, qæ qotidiè ſolent occurrere.* ideò eis offenduntur, primæque cavſſæ de illis litem intendunt. Hoc eſt fortaſſe Heraclíti illud apud Clem. *Strom. l. 2.* ἃ γὰρ φρονέουσι τοιοῦτα πολλοὶ, ὁκόσοι ἐλπιστοί εἰσιν. præſertim, ſi ὁκόσοις legas; qod & rectum exiſtimem. Vide *ſupr.* § 29. & § 44. & *l.* 8. § 15. Senec. *epiſt.* 107. *Id agendum eſt, neqe nobis inopinatum ſit: & qia omnia novitate graviora ſunt, hæc cogitatio aſſidua præſtabit, ut nulli ſis malo tyro.* Et mox; *Nihil miremur eorum, ad qæ nati ſumus: qæ ideò nulli qerenda, qia paria ſunt omnibus.* Idem *epiſt.* 91. *Inexpectata plus aggravant. novitas adjicit calamitatibus pondus. nec qiſqam mortalium non magìs, qod etiam miratus eſt, doluit. ideò nobis nihil improviſum eſſe debet, in omnia præmittendus eſt animus: cogitandúmqe, non qicqid ſolet, ſed qicqid poteſt fieri. ſota ante oculos ſortis humanæ conditio ponatur: nec qantum freqenter evenit, ſed qantum plurimùm poteſt evenire, præſumamus animo, ſi nolumus opprimi, nec ullis inuſitatis, velut novis, obſtupefieri. in plenum cogitanda fortuna eſt.* Idem *ad Marc. c. 9. Unde tanta nobis pertinacia in deploratione noſtri? qod nihil nobis mali, anteqam eveniat proponimus, ſed ut immunes ipſi, & aliis pacatius ingreſſi iter, alienis non admonemur caſibus, illos eſſe communes. tot præter domum noſtram ducuntur excqiæ: de morte non cogitamus. tot acerba funera: nos togam noſtrorum infantium, nos mălitiam, & paternæ hæreditatis ſucceſſionem animo agitamus. tot divitum ſubita paupertas in oculos incidit: & nobis nunqam in mentem venit, noſtras qoqe opes æqè in lubrico poſitas. qis unqam res ſuas, tanqam perituras, adſpexit? qis unqam noſtrûm de exilio, de egeſtate, de luctu cogitare ausus eſt? qis non, ſi admoneatur ut de iſtis, ut ſuis, cogitet, (* ità lego ex Schol. M S. *) tanqam dirum omen reſpuat, & in capita inimicorum, aut ipſius intempeſtivi monitoris, abire illa jubeat? neceſſe eſt itaqe magìs corruamus, qi qaſi ex inopinato ferimur. Non putavi futurum. Qicqam tu putas non futurum, qod multis ſcis poſſe fieri, qod multis vides eveniſſe?*

Cuivis poteſt accidere, qod cuiqam poteſt.

Ille amiſit Liberos: & tu amittere potes. ille damnatus eſt: & tua innocentia ſub ictu eſt. hic nos error decipit, hic effœminat, dum patimur, qæ nunqam pati nos poſſe prævidimus.

Ὥσπερ καθεύδοντας] hoc eſt, qod Ariſtoteles *de philoſoph. l.* 8. apud Euſeb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. καθεύδοντα ἐν ὕπνῳ, ζῆν εἰκῇ καὶ ἐμπλήκτως. Imò qod Heraclitus etiam, qem & iſtîc forſan Marcus in animo habuit, apud Sextum loco ſuperiùs memorato; Τὰς μὲν ἄλλας ἀνθρώπους λανθάνει, ὁκόσα ἐγρηγόρτες ποιοῦσιν, ὅκωσπερ ὁκόσα εὕδοντες, ἐπιλανθάνονται. Senec. *de provid. c.* 5. *Languida ingenia, & in ſomnum itura, vel in vigiliam ſomno ſimillimam.* Lucret. *l.* 3.

Qi ſomno partem majorem conteris ævi,
Et vigilans ſtertis, nec ſomnia cernere ceſſas,
Atqe animi incerto fluitans errore vagaris.

Itaqe non incommodè prorſus Xylander hîc: *vult perficiendum ſtrenuè, qod recto conſilio agendum ſuſceperimus; neqe in medio actu deſiſtendum aut titubandum. nam in ſomnis ſæpe imaginamur nobis aliqid agere, nihil tamen efficimus.* Homer. Iliad. χ. v. 199.

Ὡς δ' ὲν ὀνείρῳ ἃ δώματα φάσγοντα διώκειν,
Οὔτ' ἄρ' ὃ τὸν δώματα καφαλέσθαι, δὺ' ὃ διώκειν·
Ὡς ὃ τὸν ἃ δώματο μάρψαι ποσὶν, οὐδ' ὃς ἀλύξαι.

Oppian. *piſcat. l.* 2. de torpedine:

Οἷον δ' ὀρφναίοισιν ἐν εἰδώλοῖσιν ὀνείρων
Ἀνδρὸς ἀπυζομένοιο, καὶ ἱερμένου φέβεσθαι
Θρώσκει μὲν κραδίη, τὰ δ' γένεια πάλλομένοιο
Ἀσθμὴς ἅτε δεσμὸς ἐπειγομένοιο βαρύνει·
Τοίλλι γειοπέδῃσι τεχμάζεται ἰχθὺς νάρκη.

Maro *Æneid. l.*

Ac velut in ſomnis, oculos ubi languida preſſit
Nocte qies, neqicqam avidos extendere curſus
Velle videmur: & in mediis conatibus ægri
Succidimus, non lingua valet, non corpore notæ
Sufficiunt vires, nec vox, aut verba ſequuntur.

Vide Plutarch. *ad Præfect. indoct.*

Ὅτι δὲ δεῖ παῖδας τοκέων, ὧν τῦτ' ἔστι, κατὰ φιλὸν, καθόπ παρεληφαμὲν] Locus inſigniter depravatus, cujusqe medicinam penè deſperat peritiſſimus omnium, qos ego nôrim, iſtorum ſanandi artifex: clariſſimum Salmaſium, etiamſi nullus nominarem, qem velle deberem, agnoſcent mecum, qi in ſtudiis iſtis exercitati fuerint, ni ærugo mera candorem illis omnem exederit. Tentavit tamen is medelam dare, partim loco ſuo emota, qædam reſtituendo, partim ſupplendo, qod excidiſſe viſum, & in proximè præcedentibus havd ſemel occurrit, τὸ μεμνῆσθαι. ut ſic legatur, καὶ ὅτι δεῖ παῖδας τοκέων μεμνῆσθαι, ἃ κατὰ φιλὸν, τετέσι, καθόπ παρεληφαμὲν. Senſúsqe ſit, *Oportere pueros parentum meminiſſe, non ſimpliciter qidem, hoc eſt, qatenus vulgò nobis præcipitur.* nimirum parentum memoria hæc nobis debet ineſſe eo fine, ut ſciamus, qomodo illi ex hac vita abierunt, ità etiam nobis abeundum; avt aliqid ſimile. Cæterùm tentandi & nobis poſt Machaonem qoqe venia, ſpero, condonabitur. Qid ſi ergò ſic reſtituere velimus? ὅτι ἃ δεῖ [ὥσπερ] παῖδας, τετέσι, κατὰ φιλὸν, καθόπ δὴ τοκέων παρεληφαμὲν. *non oportere nos agere puerorum inſtar, hoc eſt, merè nudéqe,* abſqe juſto diligentíqe examine; *juxta illud,* qicqid tandem fuerit, *qod à parentibus noſtris accepimus.* ut κατὰ φιλὸν idem hîc Marco valeat, qod κατὰ φιλὸν πίστιν καὶ ἄλογον Origeni *adv. Celſ. lib.* 1. Velíſtqe rejici τὸν ματαίαν ἀναστροφὴν τῶν παρεσπαρμένων, ut Petrus loqitur, *epiſt.* 1. *c.* 1. *v.* 18. Occurrit itaqe exceptioni illi, qam benè monentibus rectioráqe monſtrantibus opponere ſolet vulgus hominum; Faciemus prout

fecere

fecere majores noſtri, & prout ab eiſdem nos accepimus. Sic enim Judæi idololatræ, Jerem. *c.* 44. *v.* 17. Sic Pontificii, non minùs etiam qàm illi eodem crimine innexi. Sic ethnici, primis Chriſtiani nominis temporibus, apud Clement. in *hortator.* Ἀλλ' ἐκ πατέρων, φασὶ, παραδεδομένον ἡμῖν ἔθος ἀναιρεῖσθαι οὐκ εὔλογον. Symmach. *l.* 10. *epiſt.* 43. *Sed majorum ſervandus eſt ritus.* Et Tibull. *l.* 2. *eleg.* 1.

—*fruges luſtramus & agros,*
Ritus ut à priſco traditus extat avo.

qibus regeri qid poſſit, conſulantur Clemens *ibid.* & Ambroſ. *epiſt.* 31. qâ Symmacho reſpondet: nam tranſcribere nimis prolixum fuerit. Optimè Juſtinus *apolog.* 2. Τὸν κατ' ἀλήθειαν εὐσεβεῖς καὶ φιλοσόφους μόνον τἀληθὲς τιμᾶν καὶ σέβειν ὁ λόγος παραγορεύει, παραλιμπάνειν δόξας παλαιὰς ἐξακολουθεῖν, ἂν φαῦλαι ὦσιν. Rectéque Theodoret. *therapeut. l.* 1. Ἀνδρῶν δέ γε σωφρονέντων ἴδιον, μὴ προσλήψει δικάζειν, μηδὲ ἕδεσι προσδεδέσθαι παχέσι, ἀλλὰ ζητεῖν τἀληθὲς καὶ τὸ χρήσιμον πάντοθεν ξυλλέγειν. qi & Socratis illud Critoni dictum ſubjungit; Ὡς ἐγὼ, ὃ μόνον νῦν, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ πείθομαι, ὅτι ἐμοὶ οὐδὲν ἄλλο πείθεται, ἢ τὸ λόγῳ, ὃς ἂν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνοιτο. Illud interim adjicere lubet, horſum etiam ſpectare videri, qod apud Plutarchum toties repetitum ex Heracliti dictis occurrit *de poët. leg. regul.* 10. & *de audiend.* Βλαξ ἄνθρωπος ἐπὶ παντὶ λόγῳ ἐπαίρεται φιλεῖ. monet enim, inqit Plut. μὴ παντὶ λόγῳ πλάγιον, ὥσπερ πνεύματι, παραδιδόναι ἑαυτὸν, ἀλλ' ἀπαυθαδιάζεσθαι, καὶ πολλὰ διακρούσασθαι πρὸς ἀλήθειαν, εἶτ' ὠφελίμως λεχθέντα. ut ſit idem cum Solomonis illo, *Parœm. c.* 14. *v.* 15. *Fatuus credit omni verbo.* Sive verum, ſive falſum; ſive utile, ſive noxium. Piſcat. vel etiam, *omni rei.* ut Jun. Qum *nihil magìs præſtandum ſit*, (ut Senec. *de ben. cap.* 1.) *qàm ne pecorum ritu ſequamur antecedentium gregem, pergentes, non qâ eundum eſt, ſed qâ itur. nec ulla res nos majoribus malis implicet, qam qòd ad rumorem componimur; optima rati ea, qæ magno aſſenſu recepta ſunt; qorúmqe exempla nobis multa; nec ad rationem, ſed ad ſimilitudinem vivimus. Ità, qod in ſtrage hominum magna evenit, cùm ipſe ſe populus premit, nemo ità cadit, ut non alium in ſe attrahat: primi exitio ſequentibus ſunt. hoc in omni vita accidere videas licet. Nemo ſibi tantùm errat; ſed alii erroris cauſſa & autor eſt. nocet enim applicari antecedentibus: & dum unusqisqe mavult credere, qàm judicare; nunqam de vita judicatur, ſemper creditur; verſátqe nos & præcipitat traditus per manus error; alienísqe perimus exemplis.* hoc eſt, κατ' ἰλὺν, καθὸπ κριθιλήφαμεν, πιστεύειν τε καὶ πιστεύειν. Cæterùm Marci mentem an attigerimus, aliorum eſto judicium. De ſenſu idem cenſet eruditſſimus D. Bootius. Verùm is pro πάντας τυκέων, legit πυθαγορείων, vel potiùs πυθαγορείας μιμεῖσθαι, qibus ſolenne fuit illud, Αὐτὸς ἔφα. *Ipſe dixit.* qod probarem pronus, niſi à ſcriptura vulgata recederet longiùs, & mutatione leviori negotium confici poſſe videatur. Cæterùm de Platone pariter Ariſtides *apolog. pro qatuorviris:* Εἴ τις τῇ Πλάτωνος δόξῃ περὶ πάντων ἰοιμεί ζοιτο,— πῶς ἐγὼ ληρήσει, μὴ προσεξετάζων, εἴ τι καὶ κατ' ἐξουσίαν λέγοι, ἀλλ' ὥσπερ παῖς, ἀρκεῖν τοῦθ' ὑπολαμβάνων, ὅτι φαίη Πλάτων; Marci mentem planè expreſſit.

§ 47. Ἄνειον τεθνήξῃ, ἢ πάντως εἰς τείτλω] *cras, aut ſummum perendiè moriturum te.* Cicer. *ad Attic. l.* 12. *epiſt.* 43. *Scies fortaſſe cras, ſummum perendiè.* Socrati par ferè monitum divinitùs datum refert Laërtius *l.* 2. qum enim in ſomnis qidam viſus eſt illi dixiſſe ex *Iliad. λ'. v.* 363. illud.

Ἥματί κεν τριτάτῳ φθίλον ἐείκοσιν ἵκοιο.

conjecit indè *perendiè moriturum ſe.* εἰς τρίτλω, inqit, ἀποθανοῦμαι. conjecturæ rationem, eâ qam Eraſmus dedit, probabiliorem è Nannio *miſcel. l.* 8. *c.* 36. & Caſavb. *ad* Laërt. petas licet.

Οὐκ ἐτ' ἂν παρὰ μέγα ἐποίης] Senec. *epiſt.* 93. *Nunqid feliciorem judicas eum, qi ſummo die muneris, qam eum qi medio occiditur? nunqid aliqem eſſe tam cupidum vitæ putas, ut jugulari in ſpoliario, qàm in arena malit? non majore ſpatio alter alterum præcedimus. mors per omnes it: qi occidit, conſequitur occiſum. minimum eſt de qo ſollicitiſſimè agitur. qid autem ad rem pertinet, qamdiu vites, qod vitare non poſſis?* Et *qæſt. nat. l.* 2. *c.* 59. *Omnes reſervamur ad mortem. totum hunc qem vides populum, qouſqe cogitas eſſe? citò natura revocabit & conflet. nec de re, ſed de die qæritur. eodem citiùs tardiúsve veniendum eſt. qid ergo? non tibi timidiſſimus omnium videtur, & inſipientiſſimus, qi magno ambitu rogat moram mortis? nonne contemneres eum, qi inter perituros conſtitutus, beneficii loco peteret, ut ultimus cervicem præberet? idem facimus. in omnes conſtitutum eſt capitale ſupplicium. magno æſtimamus tardiùs mori. Qid porrò prodeſt pavcos dies aut annos lucrifacere? Qid tanqam de magno detrimento times? nemo multum ex ſtillicidio poteſt perdere.* Idem *epiſt.* 37. & 70. Apud Platonem in *Phædon.* Socrates de eis, qi venenum haviſturi, moram aliqam ac dilationem experebantur; Εἰκότως τοῦτο ποιοῦσι· κερδανεῖν γὰρ οἴονται· καὶ ἐγὼ εἰκότως οὐ ποιήσω· οὐδὲν γὰρ οἶμαι κερδανῶν, ὀλίγον ὕστερον πιὼν, ἄλλο γε ἢ γέλωτα ὀφλήσειν παρ' ἐμαυτῷ, γλιχόμενός τε τοῦ ζῆν, καὶ φειδόμενος οὐδενὸς ἔτι ὄντος. At contrà Micyllus apud Lucianum in *Cataplo*; ὁ πάνυ μὲν ἡ τοῦ Κύκλωπος ἐκείνη εὐφραίνει σωρεὰ, τὸ ὑπολειφθῆναι, ὅτι πύματον ἐγὼ ἥξειν κατέδομαι. ἂν τε γὰρ θεωπιν, ἄντε πύματον, οἱ αὐτοὶ ἐόντες φρισσόμεσθα: Epict. *l.* 2. *c.* 1. Τί ἂν ἀγανακτεῖς, εἰ νῶν; εἰ γὰρ μὴ νῶν, ὕστερον. Vide *l.* 6. §. 10.

Τὸ-

Τὸ εἰς πολλοστὸν ἔτος μᾶλλον ἢ αὖριον, μηδὲν μέγα] Vide *l.* 10. § 8. & *supr.* § 15. Plut. *de sera vindict.* Ἐπεὶ τοῖς γε θεοῖς πᾶν ἀνθρωπίνης βίου διάστημα, τὸ μηδέν ἐστι· καὶ τὸ νῦν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν τριάκοντα, τοῦτον ἔστιν, οὗ τὸ δείλης, ἀλλὰ μὴ πρωΐ, χρεζλᾶν ἢ χρεμαντώσα τὸν πονηρόν· Et Zosim. *hist. lib.* 2. Πᾶς χρόνος τοῦ θείου βραχὺς ἀεί τε ὄντι καὶ ἐσομένῳ.

§ 48. Πόσοι μὲν ἰατροὶ] Vide *l.* 3. § 3. & *lib.* 6. § 45. & *lib.* 7. § 19. & *lib.* 8. § 25. Lucret. *l.* 3.

Hoc etiam tibi tute interdum dicere possis:
Lumina sis oculis etiam bonus Anci reliqvit,
Qi melior multis, qàm tu, fuit, improbe, rebus.
Indè alii multi reges, rerúmque potentes
Occiderunt, magnis qi gentibus imperitârunt.
Ille qoqe ipse, viam qi qondam per mare magnum
Stravit, itérqe dedit legionibus ire per altum,
Ac pedibus salsas docuit super ire lacunas;
Et contempsit aqis insultans murmura ponti,
Lumine adempto, animam moribundo corpore fudit.
Scipiades, belli fulmen, Carthaginis horror,
Ossa dedit terræ, proinde ac famul' infimus esset.
Adde repertores doctrinarum atqe leporum:
Adde Heliconiadum comites: qorum unus Homerus
Sceptra potitus, eâdem aliis sopitu' qiete est.
Denique Democritum, postqam matura vetustas
Admonuit memorem motus languescere mentis,
Sponte suâ leto caput obvius obtulit ipse.
Ipse Epicurus obit, decurso lumine vitæ,
Qi genus humanum ingenio superavit, & omnes
Præstrinxit stellas exortus ut æthereus Sol.

Lucretium, Epicureum hæc loqi memineris. Illud interim ὡς ἐν παιδιᾷ notetur, alluſiſſe videri primoribus hiſce verbis ad Achillis verba illa apud Poetarum principem *Iliad.* φ'. *v.* 107. qæ & Calliſthenem ſibi occinere ſolitum, ubi Alexandri animum abs ſe alienatum ſenſerat, qò adversùs mortis metum mentem ſibi obfirmaret, avtor eſt in *Alex.* Plutarchus,

Κάτθανε καὶ Πάτροκλος, ὅπερ σέο πολλὸν ἀμείνων.

Τὰς ὀρρῦς νεκρῶν σφῶν ἀρρωστούντων συναπάντωντες] contractis ſcil. in triſtitiæ gravitatiſque indicium ſupercilijs, morti propinqos ſignificare volebant ægrotos & pro conclamatis jam habendos.

Ἐξουσία ψυχῶν] qia nimirum jus habent vitæ & necis. Hinc faſtuoſum illud Pilati Joan. *Evang.* c. 19. *v.* 10. Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; At Diogenes Perdiccæ mortem, ni ad ſe accederet, minitanti, οὐδὲν μέγα. καὶ γὰρ κάνθαρις ἢ φαλάγγιον τοῦτ' ἂν ποιήσειεν. *Nihil*, inqit, *hoc magni, cum cantharis & phalangium, muſca & aranea, idem poſſint.* Laërt. *l.* 6. Theodorus pariter Cyrenæus Lyſimacho idem interminato, *Enimvero magnifica res tibi contigit, qia cantharidis vim aſſecutus es.* Refert Cicero *Tuſcul. l.* 5. & Val. Max. *l.* 6. *c.* 2. Vel, ut Seneca, *de tranqill. c.* 14. *Habes, cur tibi placeas: hemina ſanguinis in tua poteſtate eſt.*

Ὡς ἀθάνατοι] At Anaxagoras, renunciato morti addictum ſe à ſuis, Ἀρα κἀκείνων κἀμὲ πάλαι ἡ φύσις κατεψηφίσατο. *Eundem in utrumqe noſtrum jam olim natura calculum tulit.* Laërt. *l.* 2. Et Socrates pariter, dicenti, Θάνατόν σε κατέγνωσαν. *Morti te addixerunt.* κἀκείνων ἡ φύσις. *& ipſos natura.* Laërt. *ibid.* Ad Marci mentem Plin. *l.* 7. *c.* 7. *Tu, qi te Deum credis, aliqo ſucceſſu tumens, tanti* (lucernæ odore extinctæ) *perire potuiſti, atqe etiam hodie minoris potes.*

Πόσαι δὴ πόλεις ὅλαι] De urbibus opidísqe montium concurſu colliſis, terræ motu proſtratis, hiatu abſorptis, marísve incurſu haustis ſubmersísqe, videri poterit Plinius *hist. natur. l.* 2. *c.* 83, 84. 88, 91, 92. & Strabo *geograph. l.* 1. Ariſtotelis nom. *de mund. c.* 6. Τὰ ὑπὸ τῆς γῆς εὐσχεσθαι ὄντα, πολλὰς ἐτερείσεις καὶ πάθη ἀναδέδεκται· σεισμοί τε γὰρ ἤδη βίαιοι, πολλὰ μέρη τῆς γῆς ἀνέῤῥηξαν ὄμβροι τε κατέλυσαν, ἐξαίσιοι χειμάῤῥαγέντες· ὑπορρομοί τε κυμάτων καὶ ἀναχωρήσεις, πολλάκις καὶ ἠπείρους ἐθαλάττωσαν, καὶ θαλάττας ἠπείρωσαν· βιαί τε πνευμάτων καὶ πυρῶνων, ἔστιν ὅτε πόλεις ὅλας ἀνέστρεψαν· πυρκαιαί τε καὶ φλόγες, αἱ μὲν ἐξ ἀρχῆς ἀθρόαι φερόμεναι πρότερον, ὥσπερ φασὶν, ὑπὸ Φαέθοντος τὸ πρὸς ἕω μέρη κατέφλεξαν· αἱ δὲ πρὸς ἑσπέρας ἐκ γῆς ἀναβλύσασαι καὶ διαφθαρεῖσαι ἐν Αἰτνῃ κρατήρων ἀναῤῥαγέντων, καὶ ἀνὰ τὸν γλῶ φερομένων, χειμάῤῥοι δίκαι. Ariſtides περιφωνητικῷ Συμπαικῷ. Ἀκίνητον δ' οὐδὲν, φασὶ, φύσει ἐν ἀνθρώποις· ἀλλὰ καὶ γῆ θαλάττας δέχεται, καὶ θαλάττας ἠπείρους· καὶ πόλεις, αἱ μὲν χθὲς γῆς ἦσαν, αἱ δὲ τόδε ῥᾴδιόν τε καὶ πανταχοῦ ἰδεῖν ἀφανίζονται. Vide eundem de Smyrnæ clade in περιφωνητικῷ ἐπὶ Σμύρνῃ, de Rhodi in *Rhodiaca*. Tertull. *apolog. c.* 20. *Qod terræ vorant urbes, qod inſulæ maria fraudant, qod regna regnis compulſam,* &c. & *c.* 40. *Qantæ clades orbem & urbes ceciderunt? Legimus Hierannapen.* (leg. Hieran, & Anaphen; ex Strab. *l.* 10. Plin. *l.* 2. *c.* 87. & *l.* 4. *c.* 12. & Ammian. *l* 17.) & *Delon, & Rhodon, & Con inſulas multis cum millibus hominum poſſim abiiſſe. Sed & mare Corinthium terræ motus cibibit: & vis undarum Lucaniam Italiæ abſciſſam in Siciliæ nomen relegavit.* Qibus gemina habet & *adv. nation. l.* 1. *c.* 9. ubi tamen perperam pro *Delos*, *Delphos* legitur. Sed & *de pallio cap.* 2. ubi inter alia, *Inter inſulas nulla jam Delos, arenæ Samos; & Sibylla non mendax.* Alluſit ad Sibyllinum illud;

——καὶ Δῆλος ἄδηλος,
Καὶ Σάμος Σάμιος ἔσται.——

Seneca *nat. qæſt. 6. l.* 1. *Non homines tantùm, brevis & caduca res naſcimur, urbes oræ qe terrarum*

& littera, & ipsum mare in servitutem fati venit. & *l.* 3. *c.* 16. *Sunt abrupti in infinitum hiatus, qi sæpe illapsas urbes receperunt, & ingentem in alto ruinam condiderunt.* Itaqe mirum dixisse eundem, ubi incendium Lugdunense Lucilio suo narrat, *epist.* 91. *Terrarum vix unqam tam gravis & pernicios⁹ fuit motus, ut tota opida everterct. nunqam denique tam infestum ulli exarsit incendium, ut nihil alteri superesset incendio. Tot pulcerrima opera, qæ singula illustrare urbes, singulas possent, una nox stravit: una nox fuit inter urbem maximam & nullam. Denique diutius illam tibi periisse, qàm periit, narro.* Mirum, inqam, hoc Senecæ excidisse, vix unquam tam gravem & pernicios⁹ terræ motum extitisse, cùm ipse idem dicat loco superiùs nominato; *Asia duodecim urbes simul perdidit.* & in eadem ipsa epistola havd ità multò pòst subjiciat: *Quotes Asiæ; quotes Achaiæ* (ubi fortean, pro *quotes, qot*, legendum) *urbes uno tremore ceciderunt? qot opida in Syria? qot in Macedonia devorata sunt? Cyprum qoties vastavit hæc clades? qoties in se Paphus corruit? frequenter nobis enunciati sunt totarum urbium interitus. Et nos, inter qos frequenter ista nunciantur, qota pars omnium sumus?* Idem mox, *ibid. Omnium istarum civitatum, qas nunc magnificas ac nobiles audis, vestigia qoqe tempus eradet. Non vides qemadmodum in Achaia clarissimarum urbium jam fundamenta consumpta sint, nec qicqam extet, ex qo apparcat illas saltem fuisse? Non tantùm manu facta labuntur, non tantùm humanâ arte atqe industriâ posita vertit dies: juga montium diffluunt, totæ desidere regiones. Operta sunt fluctibus, qæ procul à conspectu maris stabant. Vastavit ignis colles, per qos cluccbat; eros⁹, & qondam altissimos vertices, solatia navigantium ac specula, ad humilem arenam deduxit. Ipsius naturæ opera vexantur, & idcò æqo animo ferre debemus urbium excidia. Casura omnia extant: omnibus exitus manet; sive interna vis flatúsqe præclusi violentè pondus, sub qo tenebantur, excusserint; sive torrentium in abdito vis obstantia effregerit; sive flammarum violentia compaginem soli ruperit; sive vetustas, à qâ nihil tutum est, expugnaverit minutatim; sive gravitas cœli ejecerit populos, & situs deserta corruperit. enumerare omnes fatorum vias, longum est: hoc unum scio; omnia mortalium opera mortalitate damnata sunt: inter peritura vivimus.* Adjici poterant his, ni fabulosa meritò haberentur, qæ de Atlantide insula Plato in *Timæo*, & ex Platone Philo *de mundo*: Ἡ δὲ Ἀτλαντὶς νῆσος, ἅμα Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ νυκτὶ, σεισμῶν ἐξαισίων καὶ κατακλυσμῶν ἀνομβρίων, δῦπα κατὰ θαλάττης, ἐξαφνης ἠφανίσθη. Sed & Tertullianus *apolog. c.* 40. *Memorat & Plato majorem Asiæ vel Africæ terram Atlantico mari ereptam.* & *ad nation. l.* 1. *c.* 9. *Vel qam Plato memorat majorem Asiâ aut Africâ in Atlantico mari mersam.* Et rursus, *de Pall. c.* 2. *In Atlantico Lybiam aut Asiam adæqans qæritur.* Qanqam & fabulosis istis aliqid etiam veri suberat. Siqidem qæ temporibus illis qasi demersa latebat, noviss⁹imis his emersit qodammodo, & in notitiam nostram se dedit, ultra mare Atlanticum, Lybiam aut Asiam, ut ille loqitur, adæqans terra, forsan etiam ἅμα Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, præsertim si utriusqe hujus qantum Platonis diebus innotuerat sumpserimus, certè *Europæo orbe potior insula*, ut cum Ammiano loqi fidenter licet.

Ἵν' ὅτω εἶπω, τεθνήκαμεν] Ità *l.* 10. §. 19. Ἕκαστον πέφυκεν ὥσθ' ἡσθήσεσθαι. Gregor. Naz. *ep.* 39. *ad Olymp.* Δεινὸν μὲν καὶ ἀνθρώπῳ θανεῖν· πολλῷ δὲ δεινότερον, πόλιν ἀποθανεῖν. Serv. Sulpitius (qod & Xyl. observavit) *in consolatoria ad Ciceronem epistola, qæ ad famil. l.* 4. *ep.* 5. habetur. *Ex Asia rediens, cùm ab Ægina Megaram versùs navigarem, cœpi regiones circumcirca prospicere; post me erat Ægina, ante Megara, dextra Piræus, sinistra Corinthus: qæ opida qodam tempore florentissima fuerunt, nunc prostrata & diruta ante oculos jacent. Cœpi egomet sic cogitare: Hem, nos homunculi indignamur, siqis nostrûm interiit aut occisus est, qorum vita brevior esse debet, cum uno loco tot opidorum cadavera projecta jaceant?* Et Sulpitium imitatus Ambrosius *ad Faustin. ep.* 8. *Doles qòd dudum florentissima repentè occiderit. Verùm hoc nobis commune est, non solùm cum hominibus, sed etiam cum civitatibus terrisqe ipsis.* nempe de Bononiensi veniens urbe, *à tergo Claternam, ipsam Bononiam, Mutinum, Rhegium derelinqebas; in dextra erat Brixillum; à fronte occurrebat Placentia, veterem nobilitatem ipso adhuc nimine sonans; ad lævam Apennini inculta miseratus, & florentissimorum qondam populorum castella considerabas, atq; affectu relegebas dolenti. tot igitur semirutarum urbium cadavera, terrarúmqs sub eodem conspectu exposita funera non te admonent unius, sanctæ licèt & admirabilis fœminæ decessionem consolabiliorem habendam? præsertim cum illa in perpetuum prostrata & diruta sint; hæc autem ad tempus qidem erepta nobis meliorem illic vitam exigat.* De Sodoma & Gomorrha pariter Tertullian. *de pallio c.* 2. *Hactenus Sodoma, & nulla Gomorrha, & cinis omnis, & propinqitas maris juxtà cum solo mortuum ivit.* ità ex M. S. restituit Cl. Salmas. *mortuum ivit.* i. e. mortua est. Allusit autem ad *maris mortui* appellationem. Insulas etiam *Tenon* & *Delon*, alteram *vivere* adhuc, alteram *non* item, dixit Antipater in *incerti epigr. anthol. l.* 1. *c.* 18.

Νῦν δὲ σὺ μὲν ζώεις, ἡ δ' ἐκάπ. τίς κεν ἐώλπει
Ὀφέλλειν Τυδέος Δῆλον ἐρημοτέρην;

qod tamen carmen Alphæo Mitylenæo tribuit Cl. Salmas. *ad Tertull. Pall.* *Vivere* autem qod dicitur, cur non & *mori* dicatur? aut qid est aliud *non amplius vivere*, qàm *mori*? Sicut autem urbes *mori* ità & *sepeliri* dicuntur. Mitto Maronianum illud *Æneid. l.* 2.

Inus-

Invadunt urbem somno vinóq; sepultam.

urbem enim pro incolis posuit: Incertus poeta in *Hectoris epitaph.*

——*cum qo sua Troia sepulta est:*
Conduntur pariter, qi periere simul.

De Cremona Tacitus *hist. l. 3. Cæterùm assidere sepultæ urbis ruinis, noxia tabo humus, haud diu permisit.* sed & *domum sepultam* Catullus, at aliâ ratione. ad *Manlium ep. 64.*

Tecum unà tota est nostra sepulta domus.

& qemadmodum *civitatum cadavera* illi, ità ex antiqis nescio qis earundem *sepulcra* dixit, *busta* Plinius, de Athenis, Mycenis, aliisqe urbibus jam dirutis ille epigr. hoc,

Hæ sunt, qas meritò qondam est mirata vetustas:
Magnarum rerum magna sepulcra vides.

Iste *l. 2. c. 93. Motus enim terræ sileantur, & qicqid est, ubi saltem busta urbium, (sepularum M. S.) extat.* Qin & qomodo Marcus *civitates mori* dixit, ubi devastantur: ità è contrario Aristides reviviscere easdem, ubi instavrantur denuo. Ἀιτῶ ϗ δέομαι (inqit Marco nostro, Commodóqe supplex pro Smyrna restituenda) ταύτῃ βοηθῆς τῇ πόλει χάριν, ὡς ἀναβιῶναι δι' ὑμᾶς. eandémqe ab eis restavratam, φοίνικος δίκην, ἀναβιώσασαν, *palinodiâ in eandem compositâ.* & *orat. in Romam:* Ἀλλ' ἀτεχνῶς κατὰ τὸν Παμφύλαν μῦθον, εἰ ἡ μὴ Πλάτων ἦν, οἱ ἀπὸ τῆς πυρᾶς ἤδη κείμεθα αἱ πόλεις, ὥστε τῆς παρ' ἀλλήλας ἕδρας ϗ τραχῆλος, ἀθρόαν ἐξέλαντο τὴν ἡγεμονίαν. ϗ ἐξαίφνης ἀνεβίωσαν. Historiam an fabulam Eris Armenii gente Pamphylii respexit, qam narrat Plato *polit. l. 10.* & à Platone mutuati Val. Maxim. *l. 1. c. 8.* Macrob. *in somn. Scip. l. 1. c. 2.* Clem. *Strom. lib. 5.* Æneas Gaz. *de anim. immortal.* ex Platone corrigendi noviſſimi duo, cum apud alterum ποδὸς pro ἠοῦς, apud alterum Ἀρμόντου pro Ἀριθμίου sit scriptum. Vide Leopard. *emend. l. 9. c. 2.* Cæterùm sicut urbibus etiam *mortem* Marcus, & *mortalitatem* Seneca suprà lavdatus; ità partibus qibusdàm corporis humani *immortalitatem* qandam & immunitatem à morte Plato tribuit in *Phædone*; Ἔνια δὲ μέρη τὰ σώματος ϗ ἐὰν σαπῇ, ὅσ' ἂν τε ϗ νεῦρα ϗ τὰ τοιαῦτα πάντα ὅμως, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνατά ἐστι. de cadaveribus loqitur Ægyptio more conditis. Qin & Tertull. *de resurr. c. 42. Nec gigantum autem antiqissima cadavera devorata constabit, qorum crates adhuc vivunt.* & mox: *Constat, non tantùm ossa durare, verùm & dentes incorruptos perennare; qæ ut semina retinentur fructificaturi corporis in resurrectione.* de dentibus certè Plinius *l. 7. c. 15. Dentes tantùm invicti sunt ignibus, nec cremantur cum reliqo corpore.* Subjicit tamen, *Idem flammis indomiti, tabe cavantur pituitæ. Vivere* itaqe in istis est perdurare, sive perennare, *mori* avtem corrumpi, deficere, destrui. *Moriendi* vocabulo usus est Marcus, qia de morte hominum differebat: *vitæ & immortalitatis* Plato & Tertullianus, qia animæ immortalis futuræ ille, ille carnis ad vitam resurrecturæ cavssam agebat.

Ἑλίκη] *Helice*, Achaiæ urbs, de qa Strabo *geogr. l. 1.* Βύρρα ϗ ϗ Ἑλίκη, ἡ μὲν ὑπὸ χάσματος, ἡ δ' ὑπὸ χύματος ϗ ἠφανίσθη. & *l. 8.* κατελύθη δὴ Ἑλίκη δυσὶν ἔτεσι πρὸ τῆς Λευκτρικῶν· ὑπὸ σεισμοῦ γὰρ τὸ πέλαγος κατέκλυσεν αὐτάς. qo loco ex Heraclide calamitatis illius, cùm historiam, tum & cavssam ab ira Neptuni fabulosam commemorat. Adjungit idem *l. 1.* & Buræ Bizonam Illyricam urbem, Ἧς κατεπόθη (inqit *l. 7.*) πολὺ μέρος ὑπὸ σεισμῶν. ut in priore loco lectionem receptam mutare nihil sit necesse, ut σεισμοῦ substituatur, cum eadem existat utrobiqe. Plin. *hist. nat. l. 2. c. 92. Helicen & Buram in sinu Corinthio pontus abstulit.* Senec. *natur. qæst. l. 6. c. 26. Illa vasta concussio, qæ duas suppressit urbes, Helicen & Burin, citra Ægæum constitit.* de qarum interitu, cùm Ephorum scripsisse, idem refert, *qæst. nat. l. 7. c. 16.* tum & Callisthenem cladem eam libro peculiari descripsisse. *Ibid. l. 6. c. 23.* & *l. 7. c. 5.* Ipse eodem trahit, qò Marcus istic, *l. 6. c. 32. Ego*, inqit, *perire timeam, cùm terra ante me pereat? Helicen Burimq; totas mare accepit. Ego de uno corpusculo timeam? Supra opida duo navigatur. duo avtem, qæ novimus, qæ in nostram notitiam memoria literis servata perduxit. qàm multa alia aliis locis mersa sunt? qot populos avt terra in se, avt mare includit?* Ovid. *Metamorph. l. 15.*

Si qæras Helicen, & Burin, Achaidas urbes,
Invenies sub aqis.——

Meminere etiam cladis istius Aristotelis nomine Avtor *de Mundo c. 4.* Aristoteles ipse *Meteorolog. l. 2. c. 7.* Diodor. Sicul. *l. 15.* Pavsan. in *Achaic.* Polyb. *hist. l. 2.* Evseb. *anno 1137.* Oros. *l. 3. c. 3.* Favorinus apud Stobæum *tom. 2. tit. 105.* qi ubi Simonidis illud retulisset, qod & è threnis ejusdem avtor idem seorsim commemorat, (éstqe locus alter ex altero supplendus) & attingit qoqe Dio Prus. *orat. 74.*

Ἄνθρωπος γὰρ ἐών, μύσπολε φήσης, ὅ, τι γένῃ ἢ ἄυσιον,
Μηδὲ ἄνδρα ἰδὼν ὄλβιον, ὅσσον χρέων ἔσσεται·
Ὠκεῖα γὰρ, ὠδὲ τανυπτερύγων μύας
Οὕτως, ὁ μετάσιος.

Clavsulæ illi, Μηδὲ ἄνδρα. Subjungit, ἀλλὰ μηδὲ οἶκον. ὥσπερ ἀμέλει ὁ ποιητὴς διεξέρχεται, τὴν τῶν Σκοπάδων ἀθρόαν ἀπώλειαν. ἤδη γὰρ ἡ πόλις, πρὸ τοῦ κατασεσόβησαν ἀνάκτορα χρόνοισιν αἰφνίδιον· αἱ μὲν ὑπὸ πυρός· αἱ δ' ὑπὸ σεισμοῦ· αἱ δ' ὑπὸ τῆς θαλάσσης ἐπελθούσης. πῦ μοι Ἑλίκη; κατεπόθη. πῦ Βῦρρα ϗ αὐτὴ κατεπόθη. δύο πόλεις Ἑλλωΐδες ἀπόλοντο, ὥσπερ πλέσσαι. qo loco ὁ ποιητὴς non est Homerus, ut Gesnerus est opinatus, sed Simonides, qi Scopadarum interitum ex ædium ruinâ (cui miraculo qodam ereptum Simonidem ipsum subductum referunt

ferunt. Cicero *de Orator. l.* 2. Val. Maxim. *l.* 1. *c.* 8. Fabius *l.* 11. *c.* 2. Svidas. alii) nec interitum tamùm deflevit, ſed res geſtas etiam (utí ex Theocrito *Idyl.* 16. videre eſt) carmine celebravit. neq; tamen ideò neceſſe abitror, cum Leopardo *emendat. l.* 10. *c.* 10. pro ἀμέλᾳ, ἐν μέλεσι reſcribere, qia melicus Simonides. qum ἀμέλει, *utique, verbi gratiâ*, poſſit commodè ſatìs conſiſtere. Philo itidem *lib. de Mund. immortal.* qi & Helicæ Buræ'qe tertiam addit Ægyram his verbis:

Κατὰ Πελοπόννησον φασι τρεῖς πόλεις,
Αἴγειραν, Βοῦραν τε, καὶ Ὑλίμηλον Ἑλίκην,
ἐυδαίμονας τὸ πάλαι γενομένας, πολλῇ τὴ πλάγιος
ὑπολυθεῖσαι φορᾷ. Verùm Ægiram Plinius illarum cladi ſuperfuiſſe ſignificat. Sic enim loqitur *hiſt. nat. l.* 4. *c.* 5. *Achaiæ opida, Helice, Bura; in qæ refugere, hauſtis prioribus, Sicyon, Ægira, Ægion, Erineos.* Nec ſubticendum, qod de Helice Ælian. *hiſt. animal. l.* 11. *c.* 19. Μελλέσης δ', inqit, οἰκέας καλαφρεῖς ἀναπεπᾶς ἔχουσιν ὅτε ἐν αὐλῇ μέσῃ, καὶ μή τι καλαὶ, καὶ φδάνεσι πλὴν κατασφερεῖν, καὶ ἐξοικίζοντων. τοῦτό τι καὶ φασιν ἐν Ἑλίκῃ γενέσθαι. πρὸ πέντε γὰρ ἡμερῶν τὸ ἀφανισθῆναι τὴν Ἑλίκην, ὅσοι μὲν ἐν αὐτῇ ἦσαν καὶ γαλαὶ, καὶ ὄφεις, καὶ σκολόπενδραι, καὶ σφονδύλαι, καὶ τἀλλα ὅσα ἦν τοιαῦτα, ἀδρὰν ἀνεξέπει τὴν ὁδὸν τὴν εἰς Κορίαν διαφέρουσι. ἐπεὶ δ' ἀνεχώρησαν τὰ σωζόμενα ζῶα, νύκτωρ γίνεται σεισμὸς καὶ σωτίζανει ἡ πόλις, καὶ ἐπικλύσαι τὸ πολὺ κύμα τῷ, ἡ Ἑλίκη ἠφανίσθη. Ammianus denique rerum geſtarum *l.* 17. ubi Nicomediæ urbium Bithyniæ matris cladem, qam Conſtantio rerum potito pertulit, miſerabilem pluribus deſcripſerat; *Fiunt*, inqit, *terrarum motus modis qatuor: aut enim braſmatiæ ſunt, qi bumum intùs ſuſcitantes, ſurſum propellunt immaniſſimas moles, ut in Aſia Delos emerſit, & Hiera, & Anaphe, & Rhodus, & Eleuſin in Bœotia. & apud Tyrrhenos, Vulcaniæ inſulæqe plures: vel climatiæ, qi limis ruentes & obliqi, urbes & ædificia, montésqe complanant: aut chaſmatiæ, qi grandiori motu pateſactis ſubitò voratrinis, terrarum partes abſorbent; ut in Atlantico mari, Europæo orbe potior inſula, & in Criſæo, Helice, & Bura, & in Ciminia Italiæ parte opidum Succuniense, ad Erebi profundos hiatus abacta æternis tenebris occultantur. Inter hæc tria genera terræ motuum myceniatiæ ſonitu avdiuntur minatorio, cum diſſolutis elementa compagibus ultrò adſiliunt, vel relabuntur conſidentibus terris. tunc enim neceſſe eſt velut taurinis reboare mugitibus fragores fremitúsqe terrenos.* Buræ atqe Helicæ exitii ratione pares facit Sardes Bianor *in epigram. anthol. l.* 1. *c.* 70.

Σάρδιες, αἱ τὸ πάλαι Τύγᾳ πόλις, αἱ τ' Ἀλιάττω,
Σάρδιες, ὑς βασιλῆ Πρυὶς ἐν Ἀσίδι &c.
Αἱ Κρίσω τὸ παλαι ν ὑπὸ νυσσόμεναι μέλαθρον,
Ὅλεον Παλλωνὶ ῥάμμα δεξάμεναι.

Νῦν ὦ ὅλαι λύσσιοι ἐς ἐν κακὸν ἁρπεδέισαι,
Ἐς βυθὸν ἐξ ἀχανὲς χάσμα δ' ἔλητε,
Βοῦρα καὶ εἰς Ἑλίκην κεκλασμέναι· αἱ δ' ἐνὶ χέρσῳ
Σάρδιες, ἐν βυθίαις εἰς ἓν ἐκεκάδετε τέλθῳ.

Sardibus obtigit hæc clades ſub Tiberii imperio: refert Strabo *l.* 12. ſed non ſolis. Plinius *l.* 2. *c.* 84. *Maximus terræ, memoriâ mortalium, exitit motus Tiberii Cæſaris principatu, duodecim urbibus Aſiæ unâ nocte proſtratis.* de numero, Tacito *l.* 2. cum Plinio convenit. Eviebius verò tredecim numerat & nominat, qarum una forſan reliqis celebris minús.

Καὶ Πομπήϊοι] *Pompeii* Campaniæ opidum, Plin. *l.* 3. *c.* 5. De hoc Senec. *nat. qaſt. l.* 6. *c.* 1. *Pompeios, celebrem Campaniæ urbem, in qam ab altera parte Surrentinum Sabianúmqe litus, ab altera Herculanenſe conveniunt, maréqe ex aperto conducîum amano ſitu cingit, deſediſſe terræ motu, vexatis qæcunqe adjacebant regionibus, avdivimus; & qidem diebus hibernis, qos vacare à tali periculo majores noſtri ſolebant promittere. Nonis Febr. fuit hic motus, Regulo & Virginio Conſulibus. & c.* 27. *Aiunt ſexcentarum ovium gregem exanimatum in Pompeiana regione.* Strictim Tacitus *annal. l.* 15. *Motu terræ, celebre Campaniæ opidum Pompeji, magnâ ex parte proruit.* Cæterùm & altera urbis iſtius clades nihilo minùs inſignis memoratur, de qâ infrà dicendi locus dabitur.

Καὶ Ἡρκλάνον] *Herculanum* etiam Campaniæ opidum, Plinio *ibid.* Seneca de Pompejorum motu locutus, loco ſuperiùs adducto: *Campaniam nunqam ſecuram hujus mali, indemnem tamen, & tutiens defunctam metu, magnâ ſtrage vaſtavit. nam & Herculanenſis opidi pars ruit, dubiéqe ſiant etiam qæ relicta ſunt. & ibid. c.* 26. ubi dixerat ex Calliſthenis ſententia, *inſulas eſſe certioris ſoli, urbésqe eò tutiores, qò propiùs ad mare accesſerunt. falſi*, inqit, *hæc eſſe, Pompeii & Herculaneum ſenſere.* De utroqe Dio Caſſius *l.* 66. in *Tito.* ubi Veſuvii montis incendium immane deſcripſerat; Καὶ πόλεις δύο ὅλας, τήν τε Ἡρακλέειον καὶ τοῦ Πομπηίους, ἐν διαφορᾷ τῇ ὁμίλῳ αὐτῆς κατεμόλυνε, κατέχωσε. Duplex ergò tum Pompeios, tum & Herculaneum clades afflixerat: à terræ motu altera, altera ab igne, qi è monte vicino eruperat. illa ſub Nerone contigit, iſta ſub Tito. prior Senecæ, Dioni poſterior memoratur. Marcus utram voluerit, ambigi poteſt. hanc magìs, opinor, qia poſt priorem illam revixiſſe qodammodo videtur, graviori malo reſervata. de hac certè Tertullianus *de pallio c.* 2. poſtqam Sodomæ ac Gomorrhæ cladem retulerat; *Ex hujuſcemodi nubilo & Tuſcia Vulſinios priſtinos deuſta, qò magìs de montibus ſuis Campania ſperet, erepta Pompeios.* Sed & *in apologet. c.* 40. *Vulſinios de cælo, Pompejos de ſuo monte perfudit ignis.* qod cum idem eiſdem planè verbis in ſcripto

adverſus

adversùs nationes l. 1. *c.* 9. reponatur; eo loci tamen vir doctissimus Jac. Gothofredus, cujus diligentiæ Tertulliani fœtum hunc postliminio receptum debemus, in codice M S. *Tarpeios*, non *Pompeios* legi testatur; idémque vocabulum in *Apologetico* restituendum contendit. ut Tarpe civitas Italiæ: cujus Stephanus Byzant. meminit, utrobique intelligatur, unde Ταρπήιον ὄρος, & gentilitium nomen Ταρπαῖος. id eò magis urget; primò, qia Pompejorum clades sub Nerone demum contigerit, cùm avtor de eis cladibus agere proposuerit, qæ disciplinâ Christianâ erant antiquiores. deinde qia terræ motu illa facta sit, cùm hæc, de qa Tertullianus, igne contigerit. Verùm & Tarpæ istius nomen obscurum satis videtur, nisi si qis montem Tarpeium huc transferre velit, qod *nisi per somnum* fieri posse Gothofredus ipse negat; nec clades hujus ulla istiusmodi scripto consignata deprehenditur. tum Pompejos non terræ motu tantùm prorutos, etiam igne perfusos, cineribúsque obrutos constat. potuítque Tertullianus memoriâ lapsus, posterioris etiam, inter multas alias, cladis alicujus mentionem feciſſe.

Ὁ μὲν πᾶπν κηδόσας] Sententia ἀναπόλαθος, qalem suprà obsservavimus, *lib.* 3. § 4. de argumento avtem hoc ipso paria habes, *infr.* § 50. & *l.* 8. § 23.

Ἔιτα ἐξεταθῆ] à gestu defunctorum tractum. Vide *supr. ad* § 3. Ἐκτέταται.

Πάντα ἢ ἐν βραχεῖ] ità *infr.* § 50. ὅλον μικρὸν ὄζι τὸ διάσημα. Vide & *supr.* § 15.

Τὸ γὰρ ὅλα καπδεῖν ἀεὶ] M. Casavb. τὸ γὰρ ὅλον καπδεῖν ἀεὶ, &c. q. d. *hæc est summa rei, ut humanas res semper intuearis, tanqam transitoria & vilia.*

Τὰ ἀνθρώπινα ὡς ἐφήμερα] Ità *lib.* 9. § 14. πάντα τοῦτο ἐφήμερον. & *supr.* § 29. πᾶν ἐφήμερον. Evripid. *Phœniss.* à Plut. *ad Apollon.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 105. lavdatus;

Ὁ δ' ὄλβος ὢ βέβαιος, ἀλλ' ἐφήμερος.

Fortuna fluxa est; vixqe durat in diem.

Et apud eundem Hecuba;

Τὸν πάντα δ' ὄλβον ἦμαρ ἓν μ' ἀφείλετο.

Qibus, altero alludi poterat ad Ephemeron, plantam sic dictam, si Nicandri Scholiastæ fides, διὰ τὸ ἕωθεν ἀναδιδόζ, τῇ δ' μεσημβρίᾳ τελειόζ, πρὸς ἑσπέραν δ' ἀφανιζόζ· vel, ut ego potiùs existimem, qod florem ferat, citò deciduum, ut vix in diem alterum duret. nec abludit Moses, qi *uno die totam vitam hominis concluſit*, ut Philippus presb. *in Job. l.* 1. dum genus humanum *herbæ campestri* comparat, *qæ manè succrescit, vespri succiditur. Psal.* 90. *v.* 5, 6. altero ad aliam eidem cognominem, indè dictam, ut *ad Dioscorid. c.* 700. ex Theophrasti sententia Herm. Barbarus, *qod intra diem jugulet:* sive, διὰ τὸ ἡμέραν ὅλην μὴ διάδζ ἐξαρκεῖν τοὺς πίονταζ αὐτὸ, vel φαγόνλαζ etiam. qemadmodum de Pharico Nicander ipse *l.* 2. *v.* 400.

——σνδὲ μονήρει

Πτισάνης ἀκτῖνι βαρυὸ κατενάρετο ἄνδρα.

indè Svidas, Ἐφήμερον διαπαίειν, τὸ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀναιρεῖν. Vide qæ ex Sophocle, Sosiphane, Evripide, aliísque pavlò superiùs retulimus.

Ἐχθὲς μὲν] heri id est, nuper, sive nuperrimè, qo sensu & Job. *c.* 8. *v.* 9. χθιζοὶ γὰρ ἐσμέν. *heri enim sumus.* & *Histor. Reg. l.* 2. *c.* 15. *v.* 20. Ἐχθὲς παρεγένεσθε. *heri*, id est, nuper, *accessisti.* Vide *ad l.* 10. § 7.

Μυξάριον] Piscem aliqem innui existimavit Xylander, qia τάριχος seqitur. itaqe vertit, *qod heri fuit piscis, cras erit Salsamentum aut cinis.* Nec mirum adeò crassè halucinatum Xylandrum, qum & Henr. Stephanus eundem errorem erraverit; qi in *Thesavro* suo apud M. Avrelium μυξάριον nomen piscis esse pronunciavit, *saperdam* forsan vel *ichthyocollam.* Verùm utrumqe aliud docere poterat Marcus ipse, qi *l.* 6. § 13. πῶς σωτηρίαν definivit, ἐντερίου παρήγησιν καὶ μετὰ πτῶ σπασμῶ μυξαίης ἔκκρισιν. *intestini affrictionem & cum convulsione qadam muci excretionem.* respexit dubio procul utrobíqe ad genituram humanam, qæ mucum referre videtur, qámqe R. Aqiba in Pirke Aboth, טפה סרוחה hoc est, ut Palladas in *anthology. epigr. l.* 1. *c.* 81. μιαρὰν ῥανίδα, sive *guttulam fœdam*, appellat. *limum* dixit Tertull. *de pudicit. c.* 6. *non ex seminis limo, non ex concupiscentiæ fimo:* &, *lacteas sordes*, Rigaltio refingente, idem *ibidem.* qo modo & Jobus honestiori pavlò usus imagine *cap.* 10. *v.* 10. sic Numen alloqitur, *An non* כחלב *sicut lac fudisti me; & tanqam caseum coagulâsti me?* Plin. *hist. nat. l.* 7. *c.* 7. *Miseret atqe etiam pudet æstimantem, qàm sit frivola animalium superbissimi origo.* Stoicis avtem diminuentis formulæ vocabula frequentia & familiaria, nemo non novit, qi in scriptis ipsorum est vel leviusculè versatus. ità apud cùm Marcum nostrum, tum & Epictetum creberrimè deprehendas, μυξάριον, ὀτάριον, ὀρίδιον, ὀρνιθάριον, στρθάριον, φυτάριον, ἀτχάριον, ἀνθρωπάριον, σωμάτιον, πλεσμάτιον, πνδμάτιον, αἰματίον, σαρκίον, σαρκίδιον, ἀνδύλλιον, δερμάτιον, & innumera ejusmodi. qæ eo fine illi usurpâsse videntur, qo ὑπὸ μέσων καὶ ἀδιαφόρων istorum contemptum qendam innuerent, qámqe ea súsqe déqe ipsi haberent, eis loqendi formulis subindicarent. Vide *supr.* § 20.

Τάριχος ἢ τέφρα] Ità de Protesilao Artayctes apud Herodotum *l.* 9. ὅτι τεθνεῶτι καὶ τάριχος ἐὼν δύναμιν τοιὴν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τίνειν. τάριχος propriè *salsamentum.* dubitavi aliqandò an *succidiam* verterem, qia de carnibus agitur, cùm *salsamentum* de piscibus præcipuè usurpetur. *Salsuram* malui, qia *succidiam* ad suillas carnes restringi,

ni, *salsura* à Columella, *l.* 8. *c.* 17. & *l.* 12. *c.* 53. latiùs extendi, animadverteram. Verto itaque, *salsura vel favilla*. Tertull. *de resurr. carn. c.* 27. *Sepulcra cellas promas dixit* (Esaias *c.* 26. *v.* 20.) *quia in cellis promis caro salita & usui reposita servatur, depromenda illinc suo tempore. proinde enim & corpora medicata condimentis sepulturæ, mausoleis & monumentis sequestrantur, processura indè cùm jusserit dominus.* Respexit Marcus ad mores ritúsque, qos circa defunctorum cadavera observabant Ægyptii, at cum Græcis pariter Romani; qorum alteri condiebant suorum corpora, alteri cremabant. Eustath. *ad Il.* α'. Ἕλληνες μὲν τοὺς νεκροὺς ἔκαιον, τὰ ὀστᾶ μόνα καταλέγοντες καὶ θάπτοντες εἰς μνήμας ἃς καλοῦσιν Αἰγύπτιοι δὲ τοὺς νεκροὺς ἐταρίχευον, ἵνα ὅλον τὸ σῶμα (an σῶμα) τὸ ποτὲ ζῶντες ἔχωσιν εἰς μνήμην ζῶντες. ità apud illos cadaver fit ταρίχος, id est, *salsura*, sive *mummia*, uti appellant recentiores Medicorum filii, ab Arabico *Mum*, id est *Cerâ*; qia ceromate etiam in eo negotio utebantur; apud istos τέφρα, id est, *favilla* vel *cinis*. De Ægyptiis Herodot. *l.* 3. à Stobæo etiam relatus *tom.* 2. *tit.* 121. Τὸν νέκυν ταριχεύσαι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ ἑρπετῶν κατεβρώθῃ. Et Sext. Empir. *Pyrrhon. hypothes. l.* 3. *c.* 24. Αἰγύπτιοι δὲ τὰ ἐντερα ἐξελόντες, ταριχεύουσιν αὐτά. qi & Persas ait, πίσσῃ ταριχεύειν. Ex Chrysippo Cicero *Tusc. l.* 1. § 108. *Condiunt Ægyptii mortuos, & eos domi servant: Persæ etiam cerâ circumlitos condiunt.* qod κηρώσαι Herodotus *l.* 1. dixit. Verùm *condiunt*, non *condiunt* legi postulat Victorius *var. lect. l.* 10. *c.* 6. Sic enim Herodotus; κηρώσαντες δὴ ὧν τὸν νέκυν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσιν. Hinc Plato in Phædon. Συμπεσὸν γὰρ τὸ σῶμα ᾗ ταριχεύθὲν, ὅσπερ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχευθέντες, ὁλόγα ὅλον μένει ἀωάχαυτον ὅσον χρόνον. Et Lucian. in *Necyomant.* apud inferos vidisse se in defunctorum congerie, τοὺς μὲν σφυρὰς τινας καὶ ἐυρωπώντας, καὶ ἀμφόλους, τοὺς δὲ νεκρεῖς, καὶ συνεσηκότας, καὶ μάλιστα τοὺς Αἰγυπτίων αὐτῶν, διὰ τὸ πολυφαρὲς τῆς ταριχείας. Indè ταριχευτὰ Diodoro Sic. *l.* 1. dicti, qi id muneris obibant. Qin & de Api bove, qem colunt Ægyptii, Nymphodorus Amphipolita *lib. de ritibus moribúsve Asianis*, à Clemente *Strom. lib.* 1. laudatus; Τὸν Ἄπιν τὸν ταῦρον τελευτήσαντα καὶ ταριχευθέντα, εἰς σορὸν ἀποτίθεσθαι. Unde *Sarapis*, qasi *Soroapis* dicatur. Et de Osiride Athenagoras in *legat.* sive *apolog. pro Christianis*: ἃ μόνον ὁ τάφος τῶν Ὀσιριδος δέδεκται, ἀλλὰ καὶ ταριχεία. *Osiridis apud Ægyptios, non sepulcrum tantùm, sed & conditura ostenditur.* Itaque apud Tacit. *histor. l.* 5. de Judæis, qod vulgò legitur, *Corpora condere, qàm cremare, è more Ægyptio. Condere* malim. Vide Mosen *l.* 1. *c.* 50. *v.* 2. Et Joan. *Evang. c.* 19. *v.* 39. Ad ritum cremandi alludens Marcus *supr.* § 3. ἐκτέτηκε, τετέφρωκε. De utroqe Lucian. adjectis etiam gentium aliarum ritibus aliis, in *dissert. de luctu*. Ὁ μὲν Ἕλλην ἔκαυσεν· ὁ δὲ Πέρσης ἔθαψεν· ὁ δὲ Ἰνδὸς ὑάλῳ περιχρίει· ταριχεύει δὲ ὁ Αἰγύπτιος. Qo loco (ut id obiter adnotem) ὑάλῳ nomine, nec, cum Erasmo, *adipem suillam*; & *stercus suillum* multò minùs; designari existimem; (qamvis alterum è duobus necessariò intelligendum censeat M. Casavb.) qum nevtrum horum usqam ità nuncupari comperiam. Sed nec assentiri possum Lilio Gyraldo, *de Var. sepult. rit.* pro ὕαλον, μύελον, qod *medullam* is interpretatur, legenti. ὕδωρ potiùs ex Gorrhæo, *electri sive succini genus, vitri instar, pellucidum*, intellexerim: qod & Plinius *l.* 37. *c.* 3. à Germanis *glessum* (**glas** nostrum agnoscas) indéqe *l.* 4. *c.* 16. *insulas*, qæ & *Electrides*, *Glessarias*, monuit appellari. *electrum* avtem sive *succinum* apud Indos copiosè haberi Ctesias prodit in *Indicis*; unde excerpta habes in Photio *cod* 72. Qanqam & vitro etiam inclusa cadavera suorum, χυλώσαντες, (id est, χύλῳ χρίσαντες, qod de Britannici corpore veneno sublati à Nerone factum refert Dio *l.* 61.) *cum calce*, sive *creta* priùs *illevissent*, vel τειχώσαντες (ut Diodor. Sic. *l.* 2. *c.* 15.) *ubi salsamenti instar condivissent*, asservare Solitos Æthiopes, avtor est *ibidem* Herodotus. idémqe narrans Strabo *l.* 17. Οἱ δ' ὅπου κατέχουσι περιχέαντες ὕαλον. & Diodor. *l.* 2. περιχώσαντες αὐτὸν πολλῷ ὑάλῳ. ità enim legendum, qod libri ὕλῃ perperam exhibent. qi & ex Ctesia subjicit, priùs avreâ, vel argenteâ, vel fictili, pro defuncti opibus statúqe, thecâ qadam, ad corporis dimensiones ac lineamenta accuratè effictâ, includi solita refert cadavera, qàm *vitro* sive *succino* perfunderentur. *Indorum* avtem nomine *Æthiopes* apud veteres veniisse, ut alios nè dicam, docebit Maronis illud de Nilo, qem ab Indis fluere ait, *Georg. lib.* 4.

Usqe coloratis amnis devexus ab Indis.

Videatur Jos. Scalig. *de emend. temp. l.* 7. in *Comput. Æthiop.* Sed &, ὡς ἔποικοι Ἰνδῶν Αἰθίοπες παρεάζουσι, *Æthiopas ab Indis ortos ac profectos, ritúsqe patrios retinuisse*, vulgò creditum ex Philostrato discimus in *vit. Apollon. l.* 6. *c.* 8. Verùm aliud est περιχλείειν, *includere*, aliud περιχρίειν, *inungere*, qod, ut *calci* sive *cretæ* convenire possit, *vitro* commodè sive *succino*, vix potest. qid si ergò, vel pro ὑάλῳ χύλῳ, vel pro περιχρίει περικλείει legatur, ut sit, vel *gypso oblinunt*, vel, *vitro includunt*? addam & aliam conjecturam, ὑάλῳ περιχέουσι, qàm ὕαλον περιχέουσι, qod Strabo habet, ritè dicitur. Qanqam si qi codices illud μυέλῳ exhiberent, leviculâ mutatione posset in μέλιτι defingi. melle avtem inuncta, qo diutiùs servarentur, cadavera, nemini ferè non est notissimum. De Assyriis Herodotus *l.* 1. Ταφὰς δὲ σφι ἐν μέλιτι. Lucret. *l.* 3.

Nam

Nam si in morte malum est, malis morsúque ferarum
Tractari; non invenio, qî non sit acerbum
Ignibus impositum calidis torrescere flammis;
Aut in melle situm suffocari; atque rigere
Frigore, cùm in summo gelidi cubat æquore saxi;
Urgerive superne obtritum pondere terræ.

Varro περὶ ταφῆς apud Nonium in *Vulgus: Quare Heraclides Ponticus plus sapit, qi præcepit ut combarerent; quàm Democritus, qi ut in melle servarent: quem si vulgus secutus esset, perearn, si centum denariis calicem mulsi emere possimus.* Plin. *hist. nat. l.* 23. *c.* 24. *Mellis natura talis est, ut putrescere corpora non sinat.* Idémque *l.* 7. *c.* 3. *Hippocentaurum Claudii Cæsaris principatu allatum illi ex Ægypto in melle vidimus.* Refert Xenophon. *Comment. Græc. l.* 5. Agesipolis Spartani regis *cadaver melle conditum*, qò Spartam reduceretur ad regalem sepulturam. Agesilai verò, per mellis penuriam, *cerâ obductum*, avtor est Plut. in *Agesil.* Silius avtem Italicus, qi varia itidem sepulturæ apud gentes varias genera *belli Punici l.* 13. recenset, à Ponti incolis ora suorum *murrhata*, id est, *myrrhâ condita, in longum ævum reponi* adfirmat. Cæterùm de Luciani loco viderint eruditiores: qibus & conjecturas hasce nostras liberè censendas libenter relinqimus. Qod avtem Marcus istîc, πάσχω ἢ πέφυκα, idem eidem, sed inverso ordine, *l.* 5. § 33. αὐδὲς ἢ σκέλεπις dicitur.

Τὸ ἀκμαιότον] Vide *ad lib.* 2. § 10. & *supr.* § 26.

Κατὰ φύσιν διελθεῖν] Vide *l.* 1. § 9. & 16. & *l.* 2. § 9.

Ἴλεως καλαῦσαι] Vide *l.* 2. § 3. καλαῦσαι dixit, qod ἀναλῦσαι Pavlus *ad Philippens. c.* 1. *v.* 23. Sed & Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9. Ὅταν ὁ θεὸς ἀπολύσῃ ὑμᾶς τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, τότε ἀναλύεθε πρὸς αὐτόν.

Ἐυφημῶσι] ità *l.* 2. § 3. εὐχάριστος. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. πείθομαι, ἀκολουθῶ, ἐπιδέχομαι τὸν παρόντα. Senec. *epist.* 30. *Jam verò si cui contigit, ut illum senectus leniter emitteret, non repentè avulsum vitæ, sed minutatim subductum, næ ille gratias agere Diis omnibus debet, qòd satiatus ad rejicim homini necessariam, lasso gratam, perductus est.*

§ 49. Ὅμοιον εἴ τῳ ἄκρᾳ] Similitudine eâdem usus est Attius, & ex Attio, cùm Papirius Pætus *ad Ciceronem*, tum & Cicero ipse *ad Pætum famil. l.* 9. *ep.* 16. *Illam Attii similitudinem non modo jam ad invidiam, sed ad fortunam transferam: quam existimo levem & imbecillem, ab animo firmo & gravi, tanqam fluctum à saxo frangi oportere.* Seneca alias item adjecit, *de constant. sap. c.* 3. *Quomodo quædam lapidum inexpugnabilis ferro duritia est, nec secari adamas, aut cædi vel deteri potest, sed incurrentia ultrò retundit: quemadmodum quædam non possint igne consumi, sed flammâ circumfusâ, rigorem suum habitúmque conservant. quemadmodum projecti in altum scopuli mare frangunt, nec ipsi ulla sævitiæ vestigia, tot verberati seculis ostentant: ità sapientis animus solidus est, & id roboris collegit, ut tam tutus sit ab injuria, qàm illa quæ retuli.* Idem *de vit. beat. c.* 27. Socratem sic loqentem inducit: *Duritia filicis nulli magìs, qàm ferientibus nota est; nec ulli magìs intelligunt, qanta sit virtus mea, qàm qi vires ejus lacessendo sensérunt. præbeo me, non aliter qàm rupes aliqa in vadoso (undoso, Lipsius) mari destituta, quam fluctus non desinunt undecunqe moti sunt verberare; nec ideò aut loco eam movent, aut per tot ætates crebro incursu suo consumunt.* Evstath. *ad Il* β'. *v.* 396. Ἰσέον ὃ ὅτι ἔστι ποτὲ τὸν στερεὸν ἄνδρα καὶ κυνδύοις ἀπεικάζουσι, πιθανῷ πρεσβεύσαι σκοπῷ εἰκάσαι, ὃν ἔστι ποτε κύματα λείπει.

Παντίων ἀνέμων, ὅταν ἔνθα καὶ ἔνθα γένωνται.

Atqe ità de Achivis Homer. *Il.* δ'. *v.* 618.

Ἶσον δὲ πυκνῇσιν ἀφεσταότες, οὔτε πέρην
Ἠιόεντος, μεγάλου, παλίσσυτος ἅλιος ἔσσα,
Ἧστε μάλα λιγέων ἀνέμων λαιψηρὰ κέλευθα,
Κύματά τε προχέοντα, τά τε πρόσθεν τε καὶ ὄπισθε
Ὡς Δαναοὶ Τρῶας μένον ἐμπεδον, οὐδὲ φέβοντο.

De Latini constantia Maro *Æn. l.* 7.

Ille velut pelagi rupes immota resistit:

(qem de Homero versiculum usurpavit Macrob. *Sat. l.* 6. *c.* 3.)

Ut pelagi rupes magno veniente fragore,
Qæ sese multis circumlatrantibus undis
Mole tenet: scopuli nequiqam, & spumea circum
Saxa fremunt, laterique illisa refunditur alga.

Et de Mezentii fortitudine *l.* 10.

Ille velut rupes, vastum qæ prodit in æqor,
Obvia ventorum furiis, expostáque ponto,
Vim cunctam atque minas perfert cœlique marísque,
Ipsa immota manet.——

Achelous apud Nasonem *Metamorph. l.* 9. *v.* 39.

Me mea descendit gravitas: frustráque petebar;
Haud secùs ac moles, qam magno murmure fluctus
Oppugnant, manet illa, suóque est pondere tuta.

De Andronico majore Nicephorus Gregoras *hist. Rom. l.* 8. *c.* 10. Πολλὰ γὰρ τὰ πεφυκότα εἰκόνας διαγλύπτειν χυκεῶν, ὅθεν ἂν διαθέσθαι νεῶλας ὁπωσοῦν εἰς ἐρεφῶν ἀπειρκτίας, καὶ μικρὰ πάντων ἐνδεῶν ἐφ' ἡμᾶς κινηθέντα, ὥσπερ ἂν φασι καταφράκτας Νείλῳ, μόνῳ αὐτὸς τὰς ἐμβολὰς εἰς σωστὸν ἀναδεχόμενος, ἐσώσε φερνίμασι, παρασπάσιος πρεσβεύειν, πολλῶν πρεσβευτικῶν κυμάτων, ἀκυμάντῳ μένοντα, &c. Nicetas Chon. in *Manuel. l.* 2. *c.* 1. Ἀλλ' ἀνδρὸς ἐντυχὼν τῷ διοικοῦντι, ἀπεικάσαι, ὡς εἰ τῇ προβόλῳ προσέβαλεν ἀπράκτῳ. Idem in *Alex. Man. c.* 13. de Theodosio Patriarcha; ὅτε γὰρ ἡ Ἀνθεσφόρια μεγαλειότης καὶ συμφασμὸς, ἐφ' ᾗ τῶν αὐτὸς λύγων ἐκπεφύκει δῶν κρυς

δυάμεις, ὧδ' αἱ ἀπειλαὶ διετάραξαν· ἀλλ' ἦν ἀτίνακλ(ον), ὡς ἐκεῖνο ὁ περίβολο(ς), περὶ ὃν ἀεὶ κῦμα ὀρθὸν ἵσαται, καὶ ἅλμη ἀειμυρμύρουσα· ὃ ὑπ' εἰς ἀφρὸν διαλύων, καὶ μακρὰ κλάειν ἐῶν τὴν ἠχέσαν θάλασσαν, ὅπ. τῆς αὐτῆς ἐσιέσθαι βύσσης. Et de Alemanno quodam milite, in *Isaac l. 2. c. 7.* Γεγηθὼς ἐπορθέετο, ἀτίνακλ(ον) καὶ πέτρα ἢ περίβολόν τινα τοῖς τῆ βαρβαρικῆ ἐκείνου ξυλλόγου βλήμασιν. De Roberto Comite Glocestrensi Henrici primi filio Gvilielm. Malmesbur. *histor. novell. l. 2.* Quamvis & Rex ipse & cuncti principes, magno annisu satagerent, Comitem in sua vota traducere,

Ille, velut pelagi rupes immota, resistens,
omnes eorum conatus, vel irritos fecit, vel rationabiliter compescuit. Gregor. Naz. *orat. 27.* Ὁ αὐτὸ δ' ἑαυτὸ πυθὴ τε καὶ φρίσσων τὸ κλυδὼν, ἐπειδὴ τῆ ἑξῆς ἐρᾷ, ἑξῆσαν ἔχει καὶ τὴν περὶ αὐτὸ περιδυμίαν, ὥστε θεῖόν τι πάσχων, καὶ τὸ τῆ θεῆ δυάσθαι λέγειν, ἐγὼ ὃ ὁ αὐτὸς εἰμὶ, καὶ ὐκ ἀλλοίωμαι. ἤκιστ' μετανοήσεται, ὧδὲ συμμετατεθήσεται τοῖς κυμ- 20
ασι καὶ τοῖς πρόσμασιν, ἄλλοτε ἄλλ(ον) γλυκύθυ(μον), καὶ πολλὰς μεταλαμβάνων χρόας, ὥσπερ τὰς ἐπὶ πετρῶν ὀι πολύποδες, οἷς ἂν ὁμιλήσωσι· μένει δ' ὁ αὐτὸς ἀεὶ, πάγι(ος) ἐν ᾧ πεπηγώς, καὶ ἐν στεφομένοις ἄστροφ(ος). πέτρα τις, ὅμως, ὡς ἐμβολὰς ἀνέμων τε καὶ κυμάτων, ὅτε πλαισωθῆν, καὶ διαπαύσα περὶ ἑαυτὸν τὰ περισπίλωτα. Idémque *orat. 28.* procellam describens: Ἡ μὲν θάλασσα ἀνέμω μεγάλω πνέοντος διηγείρετό τε καὶ ἐπορθέετο· πᾶν δ' κυμάτων τὰ μὲν πόρρωθεν ἀνισάμενα καὶ κατὰ μικρὸν κορυφούμενα, εἶτ' ἐλαπτόμενα περὶ τῆς ἀκτῆς ἐλύετο, τὰ δ' τοῖς γείτοσι πέτρας περισπίλωτα καὶ ὑποκρυόμενα, εἰς ἄχνην ἀφρώδη καὶ ψιλὴν ἐσκορπίζετο. ἔνθα χάλικες καὶ φυκία καὶ κήρυκες καὶ πᾶν ὄρεων τὸ ἐλαφρότατα ἐξωθεῖτο καὶ ἀπεπλύετο· ἔστι δ' καὶ ἡρπάζετο πάλιν ἀναχωρήσαντος τοῦ κύματος. αἱ δ' ἦσαν ἄσειστοι καὶ ἀτίνακλοι, ὧδέν γε ἧσσον ἢ λοχλῶντες ὄφεῖς, πλὴν ὅσον τοῖς κύμασι. moxubi similes in vita humana procellas emergentes narraverat; πᾶν πειραζομένων, inqit, ὅτι μὲν ἐδόκουν μοι ὡς τὰ κυφότατα καὶ ἄκνοα παρασύρεσθαι, καὶ ὧδὲ μικρὸν ἀντίσχειν πρὸς τὰς ἐπιρρίας· ὧδὲ γὰρ ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς στερρότητα καὶ βάρος λογισμῷ σώφρονι καὶ τοῖς περισπίλωσιν ἀντιβαίνοντος. Οἱ δ' ἐν πέτρα, τῆς πέτρας ἐκείνης ἄξιοι, ἐφ' ἧς βεβήκαμεν, καὶ ἢ λαμπρόμεθα, ὅσοι φιλοσόφω χαρίεντι λόγω, καὶ ὑπεραναβεβηκότες τὴν πᾶν πολλῶν ταπεινότητα, πάντα φέρουσιν ἀσείστως καὶ ἀπενάκλως, καὶ διαγελῶσι μᾶλλον ἢ ἐλεῶσι τοὺς σειομένους, τὸ μὲν ὑπὸ φιλοσοφίας, τὸ δ' ὑπὸ φιλανθρωπίας. Joan. Chrysost. *in Matth. orat. 84.* Οὕτω καὶ ἡ νίκη λαμπροτέρα γίνεται, ὅταν πάσχοντες πᾶν δρώντων φρονιμώτεροι γινώμεθα· ὃ καὶ μάλιστα ἰσχυρὸν τεκμήριον. ὅπω καὶ αἱ θαλάτται πέτρας, τῷ παίειν τὰ κύματα διαλύουσιν· ὅτω καὶ οἱ ἅγιοι πάντες ἀνεκηρύχθησαν, καὶ ἐστεφανώθησαν, καὶ λαμπρὰ τρόπαια ἔστησαν, τὴν ἀπεράμονα ταύτην νικῶντες νίκην. Indè proverbiale hemistichium;

——ὀχλεῖς μάτην με, κῦμ' ὅπως.

Cyprian. *epist. 3. Manere debet apud nos frater, fidei robur immobile; & stabilis atque inconcussa virtus, contra omnes incursus atque impetus oblatrantium fluctuum, velut petræ objacentis fortitudine ac mole, debet obsistere.* Huic aliam addere licet imaginem, havd minùs elegantem, ex Evripidis Antigone, exhibente Stobæo *tom. 2. tit. 116.*

Τίς γὰρ πέτρεον σκοπελὸν ὀτάζων δορὶ,
Ὀδυναισι δώσει;
Molem qis autem saxeam hastâ verberans,
Citat dolorem?

Cui non absimile Plavtinum illud *Curcul. 3. 1.*

Noli, amabo, verberare lapidem, nè perdas manum.

scil. saxum qi cædit, nec illud lædit, & noxam parit sibi.

Συμβῆναι μὲν γὰρ τὸ τοιοῦτον παντὶ ἐδύνατο] Geminum planè huic Antiphanis illud apud Stob. *tom. 2. tit. 108.*

Τὸ μὲν ἀτυχῆσαι, παντὸς εἶναί μοι δοκεῖ·
Ἀνδρὸς δ', ἐνεγκεῖν ἀτυχίαν ὀρθῶ τρόπῳ.
Namqe esse infortunatum cujusvis puto:
Adversa rectè tolerare, id verò viri. Grot.
Ἐνταῦθα ἀνὴρ γὰρ ἀνδρὸς ὄζι διάφερες,
Ἐν τῷ τό, τε κακὸν εὖ φέρειν, καὶ τἀγαθόν.
Hoc enim alio alius præstat, qòd constantiùs
Bonam malámqe didicit fortunam pati. Grot.

Philemon. *ibid.*

Ἂν γνῶς τί ἐς' ἄνθρωπος, εὐδαίμων ἔσῃ.
Τέθνηκέ τις· μὴ δεινὸν ἔστω τοῦτό σοι.
Κεκώφηκέ τις, ἢ κεκώφηκέ τις· ἠτυχηκέ τις·
Βέβηκέ τις· οἰμώζει τις· ἡ φύσις φέρει
Ἄπαντα ταῦτα. φεῦγε τὰς λύπας μόνον.
Si noveris homo qid sit, sat felix eris.
Interiit aliqis: nè sit cordolium tibi.
Hæc peperit, hæc non peperit: est alius miser:
Hic tussit: ille plorat: hæc fert omnia
Natura secum. tu tantùm luctu abstine. Grot.

Τοῦτο εὐτύχημα] --λέγω γὰρ καὶ τὸ δύσφορ', εἰ τύχοι
Καὶ' ὀρθὸν ἐξίοιλα, παντ' ἂν εὐτυχεῖν.

Ille apud Svidam, & Stobæum.

——qippe cuncta, qamvis tristia,
Rectè expedita, ritè fausta dixerim.

Itaqe Philemon:

Ἄνθρωπος ὢ δύπνιδεν ὐκ ἔς' ὧδε εἷς,
Ὦ, μὴ κακόν τι γένηται ἢ γνώσεται.
Ὁ ποιέων δ' ἐλάχιστον τὸ γενησόμενον,
Ἀμφότερον ἔτος, εὐτυχεῖ τε καὶ φρενεῖ.
Nullum invenire est usqiam mortalium,
Mala qi non sit sensurus, aut jam senserit.
At qi qod fert fortuna, qàm minimi facit,
Utrumqe, & sapiens hicce & fortunatus est.

Ὃ ὐκ ἔστιν ἀποτύγμα] ἀποτύμα, *frustratio aberratio,*

aberratio, ubi qis à fine scopóqe sibi propositó excidit, eúmqe nevtiqam assequitur. hoc itaqe loco naturæ humanæ ἁπτύσμα dicitur, qod ità eidem adversatur, ut impediat qo minùs finem sibi propositum assequatur. at hoc in natura huniana, inqit, nihil externum suâ vi potest efficere. neqe est itaqe istiusmodi aliqid pro infortunio hominis habendum. Hoc eodem argumento (utì refert Plut. *de tranqil.*) Metrocli Cynico occlusit os Stilpo Megarensis: potuitqe eo Marcus etiam hîc respexisse. Qum enim Metrocles illi filiæ suæ impudicitiam exprobraret, Ἐμὸν ἦν, inqit ille, ἁμάρτημα τὸ ὄζιν, ἢ ἐκείνης; & respondente Metrocle, ἐκείνης μὲν ἁμάρτημα, σὸν δ' ἀτύχημα· regessit ille: Πῶς λέγεις; ἐγὼ ἁμαρτήματα κ) διαπτώματά ὄζι; τὰ δ' διαπλώματα, ἐχ ὧν διαπλώματα, κ) ἁποτεύγματα; τὰ δ' ἁποτεύγματα, ἐχ ὧν ἁποτεύγματα ἀτυχήματα; Ità, inqit Plut. πρὸς λόγῳ κ) φιλοσόφῳ κενὸν ἐπέδειξεν ὕλαγμα τὸν τῆ Κυνικῆ ἐλασφημίαν. Refert & Laërt. *lib.* 2. idem objicienti cuidam, dicentiqe, ὡς καταιδόγοι αὐτόν· respondisse, ἃ μᾶλλον, ἢ ἐγὼ ταύτῃ κοσμῶ. *Non magis est illa mihi probro, qàm ego illi sum ornamento.* Atqe sensus verborum Marci iste cum seqentibus conspirat optimè, qibus interrogat an casus istiusmodi prohibere qenqam possint, qo minùs justus, magnanimus, reliqarúmqe virtutum cultor existat. Possunt tamen & aliâ ratione intelligi, ut *aberrationes* sive *frustrationes*, ἁποτεύγματα naturæ humanæ, negentur esse hujusmodi contingentia, qia præter naturam humanam ejusdémqe rationem nevtiqam contingant. Vide *supr.* § 33.

Τί ἓν τὸ βέλημα μεμάθηκας] Oratio defecta videtur. Itaqe Xyl. vertere neglexit. forsan sic distingvendum. Τί ἓν τὸ βέλημα; μεμάθηκας. *qidnam est igitur qod vult natura? didicisti* jam pridem; ipse satis nôsti. qid id avtem sit, in seqentibus indicat; sed & *l.* 5. § 1. Epictet. Enchir. *c.* 32. Τὸ βέλημα τῆς φύσεως καταμαθεῖν ὄζιν, ἐξ ὧν ἃ διαφερόμεθα πρὸς ἀλλήλους. Et *dissert. l.* 1. *c.* 17. τί ἓν θαυμαστὸν ὄζι; νοήσαι τὸ βέλημα τῆς φύσεως. Alex. Aphrodiss. *de beatit.* τὸ κ)' φύσιν, τὸ κ)' τὸ βέλημα τῆς φύσεως ἀκόλεθα.

Ἀπρόπλωτον] Vide *ad l.* 3. § 9.

Ἀδιάφθορον Sic *l.* 2. § 17. μηδὲν παίγνια διεφθαρμένως, κ) μετ' ὑποκρίσεως, *ut nihil ficti simulatique subsit*: & *supr.* § 33. λόγος ὃν μήποτε διαφθαρῇς. *Sermo mendacio omni immunis.* Istic avtem, τὸ ἀδιάφθορον, vel agendi, vel patiendi significatum habere possit: prout & *l.* 1. § 15. τὸ ἀδιάφθορες. Utrovis sumpseris, ad Stoicam disciplinam spectat. Siqidem illi, ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* aiebant, μὴ δοξάσειν τὸν σοφὸν, τετέρι φθορᾷ συγκαταθήσεσθαι μηδενί. Explicatiùs Stob. *tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 4. § 8. Λέγουσι δὲ μὴ φθορᾶς τὸν σοφὸν, ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἀληθεύειν. ἃ δὲ ἐν τῷ λέγειν τὸ ψεῦδος τὸ φθορᾶς ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐν τῷ διαφθορᾶς τὸ ψεῦδος λέγειν, κ) ὅτι ἀπάτη τῆς πλησίον. τῷ μὲν τοι φθορᾶ ποτὲ συγχέσεσθαι νομίζουσιν αὐτὸν κ)' πολλὰς τροπὰς ἀνάγκ συγκαταθέτεως κ) δὲ κ)' στρατηγίαν τῆς ἀνταπάλλων, κ) κ)' τὰ τῶν συμφερόντως προτρεφόμενον, κ) καθ' ἄλλας οἰκονομίας τοῦ βίου πολλάς. ψεῦδος δ' ὑπολαμβάνειν ἁδέποτέ φασι τὸν σοφόν. ἁδέποτε γὰ παρόπαν ἐκταλήψεσθαι πρὸς συγκαταθέσεως, διὰ τὸ μηδὲ δοξάζειν αὐτὸν, μηδ' ἀγνοεῖν μηδέν. Et *ibid.* ὅτε ἐξαπατᾶται, ὅτε ἐξαπατᾷ ἄλλον, ὅτε διαψεύδεται, ὅτε ἀγνοεῖ, ὅτε λανθάνει [αὐτόν τι, sive τι αὐτὸν,] ἑαυτὸν, ὅτε καθόλε ψεῦδος ὑπολαμβάνει. Verùm hoc est Dei solius, qi verè ἀψευδὴς solus, ut Pavlus *ad Tit. c.* 1. *v.* 1. cæterùm ut idem *ad Rom. c.* 3. *v.* 4. πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης. etiam Stoicorum sapientissimus.

[a] Α συμπαρόντων] leg. forsan, ὧν συμπαρόντων, *qæ si affuerint.*

Ἡ φύσις ἡ τῦ ἀνθρώπε ἀπέχει τὸ ἴδια] Ità *l.* 9. § 42. ἀπέχει τὸ ἴδιον. Et *lib.* 11. § 1. Ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά· phrasis emphatica, qâ non tantùm suum qod est assecutus qispiam indicatur, sed ità id omne qod suum ducit, plenum & integrum assecutus, ut in eo planè acqiescat, nec qicqam ampliùs requirat, utpote qum illud sibi sufficere existimet. Ità Matth. *c.* 6. *v.* 25. ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. & Luc. *c.* 6. *v.* 24. ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. interpretatur Theophylact. πᾶν ἀπέλαβον. *totam mercedem suam acceperunt; totam habent. totam consolationem vestram accepistis*; totam habetis. ut qòd ampliùs sperent expecténtve, sive præmii sive solatii, avt illi avt isti, nihil prorsus sit reliqum. & apud Marc. *c.* 14. *v.* 41. Ἀπέχει. Sufficit, qam versionem firmant Henr. Stephan. & Theod. Beza, adducto Anacreontico illo; Ἀπέχει. βλέπω γὰ αὐτόν. *Sat est, sufficit: ipsam enim video.* cui adjungit & Dursæus noster ex Sept. versione, Num. *c.* 16. *v.* 3. ἐχέτω ὑμῖν. qod mox *v.* 7. ἱκανόν ἐστιν ὑμῖν. *Sufficiat vobis.* Synes. *calvit.* Τούτοις (τοῖς ζωγράφοις) ἂν τις ἐκδῶ μοιχὸν ἢ κίναιδον ἐν πίνακι γράψαι, κομήτην ὑπολαβών, ἀπέχει τὸ πίταγμα. *habet totum id qod injunctum est*; *nihil ampliùs requirit.* Cui libens subjunxerim illud ejusdem de militia rapaci, ex *orat. de regn.* Ὅσις ἓν ἐμῷ τὴν μὲν ἀλλόφυλον ἐχθρὸν ἀπερύκει, αὐτὸς δ' ἁ τὰ μέτρια μοι χρῆται, ὅτος οὐδέν μοι δοκεῖ διαφέρειν κυνὸς, δ' αὐτὸ τοῦτο τοὺ λύκου ὡς πρᾶϊστόν διώκοντος, ἵνα αὐτὸς ὑπὸ σχολῆς κεραύζῃ τὸν ποίμνιον, δέον ἀπέχειν τῆς φυλακῆς τὸν μισθὸν τῷ ζηλακτοφορήμονι. ubi ἀπέχειν τὸν μισθὸν idem est, qod Lucæ Evangelistæ *c.* 3. *v.* 14. in Jo. Baptistæ responso ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις. His adjicere licebit, & illud Plutarchi in *Solone* (qod Sculter. qoqe advertit *exercit. Evang. l.* 2. *c.* 30.) ὁ γὰ ἐν γάμῳ πειρᾶν τὸ κηδὸν, ἃ τέκνων ἕνεκα, φίλος ὄζιν, ἀλλ' ἡδονῆς

ἡδονῆς, ἀχόμενος· γωνιᾶται· τὸν δὲ μισθὸν ἀπέχει, καὶ παῤῥησίαν αὐτῷ πρὸς τὸν γλυκόμενον ἐκ διαλέλοιπεν, ὅτι αὐτὸ τὸ γένεσθαι πεποίηκεν ὄνειδος. Et Athanasii (si is avtor est) illud *in serm. de semente.* ubi illos exagitat, qi qò nobili alicui viro se concilient, templum adeunt, ibíque conspicandos se præbent. πρόεχουσιν εἰς τὸν ἐκκλησίαν, ἵνα ἀνθρώπῳ δείξωσι τὸ πρόσωπον. ἐξῆλθεν ὁ σπείρων, σωεξῆλθεν ὁ ἀκανθῶν, καὶ ἀπέχει τὸν μισθόν· εἰ ἀνθρώπων ἦλθεν, ἀνθρώπων ἤρεσε. παρὰ θεοῦ ἐλθὲν ἔλαβεν· ὁ γὰρ ἐκείνῳ ἔδειξε τὴν διάνοιαν. Nec prætereiri digna hîc Dunæi nostri subtilitas, qi ad Apostoli illud *ad Philip. c. 4. v. 18.* ἀπέχω πάντα, καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι· Hæc tria, inqit, prorsus idem declarant: nam ἀπέχω πάντα, non est, *accepi omnia qæ misisti:* esset enim ταυτολογία qod subjungitur, δεξάμενος παρ' Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν· sed significat his verbis sibi abundè satisfactum esse. *Habeo*, inqit, jam *omnia* quæ velim, nihil ampliùs desidero, satìs supérque est. ità Pindarus *Isthm. 5.* In his, inqit, duobus est summa felicitas, εἷπις ἓυ πάσχων, λόγον ἐσθλὸν ἀκέοι. Hæc si habes, μὴ μάτασε Ζεὺς γλυκύς, πάντ' ἔχεις. hoc est qod Pavlus ἀπέχεις.

Οὐχ ὅτι τοῦτο ἀτύχημα, ἀλλὰ τὸ φέρειν αὐτὸ γενναίως, εὐτύχημα] Transponendum opinor, legendúmqe. ὅτι κ τοῦτο, sive ὅτι ἐχὶ τ. &c. Vide *supra ad* § 1. & *ad l. 7.* § 58. Epictet. *dissert. l. 2. c. 10.* ἐγὼ δὲ θάνατον, ἢ πόνον φοβεῖσθαι (ἢ καὶ πονηρόν) ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι πόνον ἢ θάνατον. lavdatur itaqe, qi dixit,

Οὐ καταθανεῖν γὰρ δεινόν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.
Neqe enim est mori miserum, sed turpiter mori.

sive ut Gnomologus extulit,

Τὸ γὰρ θανεῖν οὐκ αἰσχρόν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν,
Mors ipsa non est fœda, sed fœdè mori.

Tacitus Stoicorum placita tangens, *annal. l. 6:* *Neqe mala vel bona, qæ vulgus putet. multos qi conflictari adversis videantur, beatos; ac plerósqe, qanqam magnas per opes, miserrimos; si illi gravem fortunam constanter tolerent; hi prosperâ inconsultè utantur.* Bias apud Laërt. *l. 1.* Ἀτυχεῖ τις, τὸν ἀτυχίαν μὴ φέροντα. Senec. *Herc. fur. 2. 2.*

L. *Qemcunqe miserum videris, hominem scias.*

A. *Qemcunqe fortem videris, miserum neges.*

Vide Senecam Philosophum istud fusissimè disputantem, *epist. 66.* & *ep. 67.*

§ 50. Ἰδιωτικὸν] non ἴδιον, ut *supr.* § 8. sed κοινότερον, ut *l. 2,* § 10. argumentum *vulgare,* non Stoicorum *peculiare*, qi altiora spirant, & validioribus firmamentis adversùs vitæ hujusce cupidinem incedunt muniti. itaqe ἄτεχνον καὶ ἰδιωτικὸν conjunxit Hermog. *de invent. l. 2. c. 1.*

Τῶν γλίχρως συνδιατριψάντων τῷ ζῆν] γλίχρως συνδιατρίβειν τῷ ζῆν, non est simpliciter, qod Xylander avtumat, *diu vivere,* sive *vitam in longissimum tempus extrahere;* sed *vitæ qasi pertinaciter inhærere,* & ægrè gravatimqe ab ea divelli. hoc enim τὸ γλίχρως illud designat. Apud Svidam avtor innominatus: Ἀλλ' ἐγὼ τις ἄρα δυσαπάλακτος ἦν ὑπὸ τῆς τοιούτου, καὶ γλίχρως ἔτι εἰχόμην τῆς αὐτῆς ἀληθείας, ἅτε ὡς ἀληθῶς ὄναρ πλουτήσας. Est enim τὸ γλίχεσθαι, qod & Xylander ipse nos monet, ipsíumqe significatûs hujus τοῦ γλίχρως monere poterat, *lentum, tenáxqe;* ídqe τῆς γλίας τρόπον, *glutinis instar;* unde forsan & vocabulum istud ortum habuerit. itaqe τὸ γλίχεσθαι καὶ κολλᾶσθαι, tanqam συνώνυμα copulantur, ab Aristot. *problem. l. 2. q. 22.* & γλιχαδίζειν, *cunctari,* vel potiùs *lentum & tenacem esse.* Sunt itaqe οἱ γλίχρως ἐνδιατρίβοντες τῷ ζῆν, οἱ γλιχόμενοι τοῦ ζῆν, ut Aristot. loqitur *politic. l. 3. c. 4.* Δῆλον δ', ὡς καρτεροῦσι πολλοὶ καὶ παθεῖαν οἱ πολλοὶ τῆς ἀνθρώπου γλιχόμενοι τοῦ ζῆν· ὡς ἐνόσου τινὸς ἐυπαθείας ἐν αὐτῷ καὶ γλυκύτητος. qod ille γλίχεσθαι, Plato γλιχρῶς σπουδαίειν dixerat in *Critone:* Ὅτι ὁ γέρων ἀνὴρ μικρᾷ χρόνῳ τῷ βίῳ λοιπῷ ὄντος, ὡς τὸ εἰκός, ἐτόλμησας ὅπως γλιχρῶς σπουδαίειν τοῦ ζῆν, νόμιμα τοὺς μεγίστους παρεβαίνεις ἑκών; Affectum avtem, qem noster hîc notat, graphicè depinxisse videtur Plut. in lib. *de tranqill.* his verbis: Τὸν μὲν γὰρ ἀνόητον ὁ τοῦ θανάτου φόβος, ἐκ ὁ τοῦ ζῆν πόθος, ἀκριβέστατα τοῦ σώματος ποιεῖ προσπεπλεγμένον, ὥστε τὸν Ὀδυσσέα τῷ ἐρωτᾷν, διδοικότα τὴν χάρυβδιν ἐπανακαμπτίλλειν,

Ἐν δ' ἅτε μίμνειν ἄνεμος, ἔτ' ἐκπλεῖν ἐᾷ,
καὶ πρὸς ταῦτα δυσαρέστως, καὶ πρὸς ἐκεῖνα φειδωλῶς ἐχόντα. De Ulysse qod refert, habetur *Odyss. μ. v. 432.* Senarius est ex Æschyli *Philoctete,* proverbii vicem adeptus, qod ex Diogeniano discimus; & ab Aristæneto *l. 1. epist. 27.* usurpatus: in qo τὸ ἐκπλεῖν est à Grotii manu in *excerptis*, cùm vulgò πλεῖν tantùm legatur. Sin Plutarchi illa minùs placent, qia mortis formidini magìs qàm vitæ cupidini affectum illum tribuit, Antiphanes advocetur, cujus è *Geminis* ista apud Stob. *tom. 2. tit. 122.* leguntur:

——ὠδεὶς πώποτε,
Ὃς λέγοντ', ἀπέθανεν, ὑποθανεῖν προθύμως ὤν.
Τὸς γλιχομένους γὰρ ζῆν κολάσασα τὰς σκέλας
Ἀκονῖτις ὁ χάρων.——
——*nemo unqam here,*
Moriendo alacrem vitæ imposuit terminum:
Sed avidos vitæ pedibus Orcus detrahit
Restantes frustra.——

Vel Lucianus, qi in *Cataplo*, de tyranno qodam: Ἀπαυθάδης καὶ ἰσχνόφωνος· ὁ γὰρ δὴ δι' ὅπως, καθάπερ ἐξῷ τινι. προσέχεται τοῖς τοιούτοις ἡ ψυχή, καὶ ὃν ἐθέλει ἀπαλλάττεται ῥᾳδίως, ἅτε αὐτοῖς πάλαι προσπεπηγός. μᾶλλον γὰρ ὥσπερ ἄῤῥηκτός τις ἐστὶ καὶ δεσμὸς ὁ δεῦρο, ὃν δεδεμένοι ξυμβέβηκεν αὐτούς. qem & ampliùs ibidem vise sis. Spectat horsum & qod in Evangelio Luc. *c. 12. v. 20.* de locuplete illo dicitur, qi

opinione suâ spéque inani vitæ spatium sibi ad annos plures protelaverat, Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὸν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ. *Amens homo, nocte hâc ipsâ repetent à te animam tuam.* Siqidem, ut Casavb. *ad Theophr. charact. c.* 11. αἰτεῖν est *poscere à volente*; ἀπαιτεῖν, *à nolente.* Andocides περὶ καθόδου (an περὶ ἀδείας, ut ex Harpocrat. vult G. Canter. *nov. lect. l.* 8. *c.* 4.) Ταῦτ' ὑμᾶς, εἰ μὲν βούλεσθε αὐτῶ· εἰ δὲ μὴ βούλεσθε, ἀπαιτεῖ. De utrisque Seneca *epist.* 4, *Vitam multi sic complectuntur & tenent, quomodo qi à torrente rapiuntur, spinas & aspera. plerique inter mortis metum & vitæ tormenta miseri fluctuant; & vivere nolunt, & mori nesciunt.* De his Epictetus, Θαυμασοὶ ἄνθρωποι, μήτε ζῆν θέλοντες, μήτε ἀποθνήσκειν. Cui non dispar illud apud Cyprianum *de mortalit.* à satellite cœlesti non sine indignatione insigni infremendo emissum, *Pati timetis, exire non vultis: qid faciam vobis?* Hos itaque hisqe similes notat Marcus, vitæ simio plùs avidos καὶ φιλοψυχοῦντας, ideoqe omnibus modis medisqe satagentes, qò eam qàm diutissimè protelare possint. qò spectant & Evripidis versiculi, qos *l.* 7. § 51. sed mutilos Marcus exhibet. Vide *ad l.* 10. § 8.

Τί ἔν αὐτοῖς πλέον ἢ τοῖς ἀώροις;] In eadem planè conditione sunt, inqit, isti vitæ tantopere cupidi, etiamsi id qod tam enixè expetunt, fuerint assecuti, ut ad annos numerosos spiritum prorogârint. qâ illi ipsi, qi immaturo fato defunguntur. qare? primàm, qia nihil interest citiùs an seriùs è vita migraveris, cùm aliqando migrandum sit: cùm intervalli illius qod ab ortu ad obitum pertingit distantia, qæcunqe ea tandem fuerit, ad æternitatis utrobiqe adjacentia spatia rationem nullam obtineat. deinde, qia etiamsi qàm diutissimè vixerint, tamen *uvæ acerbæ instar*, ut Eliphaz *Jobi c.* 15. *v.* 33. avt *pomi immaturi, vitæ* qasi *avelluntur*: ut Senec. *epist.* 30. non *tanqam exeant de vita*, sed *tanqam extrahantur.* Idem *de brev. vit. c.* 11. Cicer. *de senect.* *Qasi poma ex arboribus, si cruda sunt, vi avelluntur; si matura & cocta, decidunt: sic vitam adolescentibus vis aufert, senibus maturitas.* Verùm vitæ cupido immoderata istos pariter se habere facit, senes an juvenes defungantur: qos itaqe ridens Luciani Diogenes; Τί ἔν ἄνθρωπε ἔτι λέγοι περὶ γήρως νέων, ὁπότε οἱ πλείστοι φιλόζωοι εἰσίν, ὡς ἔχοντι διώκειν τὸν θάνατον, ὡς ἔτι ἐν τῷ γήρᾳ κακῶν φάρμακον; denique qia mors eodem in statu utrumqi constituet. καὶ γὰρ ὁ ἐκατογήρως ἀποθανὼν ἐς ἴσον καθίσεται τῷ ὡραίῳ, *l.* 9. § 33.

Καθιλιανὸς] Corruptum credo nomen istud: forsan Καικιλιανὸς, *Cæcilianus*, vel Κατιδιανὸς *Catidianus* fuerit. Κατίδιος καὶ Κατιδιανὸς, ὀνόματα νέα. Svid. Qanqam longævus utrovis nomine nullus occurrit: Occurrit à priore illo parum deflexo, Καικίλιος Καλλισιανὸς, ubi Svidas habet, Κλαυδίνος, ut Casavbonus *ad Athen. l.* 6. *c.* 21. in hoc censu meritò collocandus, si (qod Svidas refert) ἐπὶ τῶν Σεβαστῶν Κοίσαρος, καὶ ἕως Ἀδριανοῦ, *sub Augusto Cæsare & ad Adrianum usqe* Cæcilius iste Siculus rhetor Romæ sophisticen an rhetoricen professus est: cùm inter utriusqe horum imperium seculum solidum intercedat.

Φάβιος] Inter μακροβίους, *Q. Fabium Maximum* commemorat Plinius *nat. hist. l.* 7. *c.* 48. qem 63 *annis Augurem fuisse* refert. Val. Max. *l.* 8. *c.* 13. *Q. Fabius Maximus duobus & sexaginta annis auguratûs sacerdotium sustinuit, robustâ jam ætate id adeptus: qæ utraqe tempora, si in unum conferantur, facilè seculi modum explevcrint,* Et Livius *hist. l.* 30. *Eodem anno Q. Fabius Maximus moritur, exactæ ætatis; siqidem verum est augurem duos & sexaginta annos fuisse, qod qidam avtores sunt.* Ità Livius ac Maximus, Plinio minus uno anno adscribunt.

Οἱ πολλοὶ ἐξωύεγκαν, εἶτα ἐξωύχθησαν] Ità *supr.* § 48. ὁ τὸν κηδώσας, εἶτα ἐξεταδύη.

Ὅλον μικρὸν ὄζει τὸ διάστημα] μικκὸν, Lugd. ab exemplari, an à typothetæ lapsu, incertum istud opinor. Vide *suprà* § 15. *&* 47. *&* 48. Senec. *epist.* 49. *Non possunt longa intervalla esse in ea re, qæ tota brevis est.*

Καὶ τοῦτο δι' ὅσων] Cicero ad Luceium, *famil. l.* 5. *epist.* 15. *In longa vita nihil est nisi propagatio miserrimi temporis.* Cæcilius *Plocio* (indè enim esse docet Nonius in *advenire*) à Cicerone in *Catone* relatus,

Diu vivendo multa, qæ non vis, vides.

Itaqe Avgustin. *de tempore* (utì vocant) *Serm.* 113. *Qid est diu vivere, nisi diu torqeri?* Illúdqe poetæ nescio cujus pro oraculo habet Seneca *de brev. vit. c.* 2.

Exigua pars est vitæ, qam nos vivimus.

Cæterùm omne spatium non vita, sed tempus est. Idémqe *epist.* 49. *Potest fieri, imò sæpe fit, ut qi diu vixerit, parùm vixerit.* & *epist.* 99. *Ex hoc tam exiguo temporis spatio, qod ætatem vocamus humanam, qantum lacrymæ, qantum solicitudines occupant? qantum mors, antcqam veniat, optata? qantum valetudo? qantum timor? qantum teneri, avt rudes, avt inutiles anni? dimidium ex hoc edormitur. adjice labores, luctus, pericula, & intelliges etiam in longissima vita minimum esse qod vivitur.* Martial. *lib.* 6. *epigr.* 70.

At nostri bene computentur anni,
Et qantum tetricæ tulere febres,
Avt langvor gravis, avt mali dolores,
A vita meliore separetur;
Infantes sumus, & senes videmur.

Senec. *epist.* proximè citatâ: *Hoc qod inter primum diem & ultimum jacet, si molestias æstimas, etiam puero longum; si velocitatem, etiam seni angustum.*

Luci-

Lucianus, Pueri qinqennis epitaphio, *Antholog. l. 3. c. 9.*

Ἀλλά με μὴ κλαίοις· καὶ γὰρ βιότοιο μετέσχον
Παύρης, καὶ πολλῶν ἔφθιτο κακῶν.
Nemo tamen me flere velit; qia tempora vitæ ut
Pauca tuli, vitæ sic mala pauca tuli.

Evripid. *Alceſtid.*

Ὁ βίος ἀληθῶς, ὁ βίος, ἀλλὰ ξυμφορά.
Havd vita verè eſt vita, calamitas mera eſt.

Idémq; apud Plut. *ad Apollon.* reſtituente Grotio;

Ὁ βίος γὰρ ὄνομ' ἔχει, πόνος δ' ἔργῳ πέλει.
Vita hæc vocatur vita, reverà eſt labor.

& Menand. *Citharift.* apud Plut. *de tranq.* Laërt. *l. 7. in Zenon.* & Stob. *tom. 2. tit. 98.*

Ἆρ' ὅτι συγγενές τι λύπη καὶ βίος·
Τρυφερῷ βίῳ σωφρὴν ἐναγωνιῶσα βίᾳ
Πάρεστιν. Ἀπόρῳ συγκλαγγηδόκει βίῳ.
Res ſunt cognatæ, vita & anxietudines.
Vitam ſequuntur mollem; vitæ fulgidæ
Non abſunt; vitæ conſeneſcunt pauperi.

Plinius deniqe *l. 7. c. 50. Incertum ac fragile nimirum eſt hoc munus naturæ, qicqid datur nobis: malignum verò & breve etiam in iis, qibus largiſſimè contingit, univerſum utiqe ævi tempus intuentibus. qid qod æſtimatione nocturnæ qietis, dimidio qisqe ſpatio vitæ ſuæ vivit? pars æqa morti ſimilis exigitur, aut pœnæ, niſi contingit qies. nec reputantur infantiæ anni, qi ſenſu carent, non ſenectæ in pœnam vivacis. tot periculorum genera, tot morbi, tot metus, tot curæ, toties invocata mors, ut nullum freqentius ſit votum. Natura verò nihil hominibus brevitate vitæ præſtitit melius.*

Καὶ μεθ' ὅτων] Vide *l. 5. § 10.* & *l. 9. § 3.* & *l. 10. § 36.* & adde piorum qærimonias illas *Pſalm. 120. v. 5, 6.* & *Pſal. 55. v. 6, 7.* & *Pſal. 57. v. 4.* & *Jerem. c. 9. v. 2, 3.*

Ἐξαυτλήμωον] A ſentina navis, qæ moleſtiæ multum exhibere ſolet exhavriendâ tractum, & eleganter hìc poſitum, ad vitam moleſtiis laboribúsqe creberrimis infeſtam deſignandam. Pari modo τὸ ἀυτλεῖν καὶ ἐξαυλεῖν uſurpatum alibi deprehendas. Æſchyl. *Prometh.*

Ἐγὼ δὲ πῶς παρῶσαν ἀυτλήσω τύχην.

Idémqe *ferè.*

Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα πλημόνως ἤντλουν κακά.

Evripid. *Creſphont.*

——ἄλλαι μύριαι
Τὸν αὐτὸν ἐξυτλήσαν, ὡς ἐγὼ, βίον.

Et in *Cyclope:*

Παπαῖ. τὸν αὐτὸν δαίμον' ἐξαυλεῖς ἐμοί.

Marinus in *Proculo c. 3.* Δεύτερος δὲ ἰσχὺς σωματικὴ, ἀπαθὴς μὲν ὢν τοῦ κάμνοντος καὶ ἄρρωστος δὲ καὶ ὑπὸ τῆς μοχθηρᾶς καὶ ἡμελημένης διαίτης, καὶ πάντων ἐκείνων, ὃς νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἐξυτλεῖ. qem locum fruſtra ſolicitat Heraldus in *Iambl. c. 4.* Vide *ad l. 3. § 4.* νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν. Plavt. *Amphitr.* (ſi Plavti ſaltem ea ſint) *Act. 4. Sc. 4. v. 20.* & Nonius Attio tribuit.

Fata iſtæc me premunt, pertolerarem vim tantam
cladésqe
Exantlarem impatibiles.——

Lucil. *Sat. l. 30.* apud Nonium;

Qantas qotq; modo ærumnas, qántóſqe labores
Exanclaris.——

Ennius *Andromach.*

Qantis cum ærumnis illum exanclavi diem?

Cicero *de divinat. l. 2. § 64.*

Tot nos ad Troiam belli exantlabimus annos.

Et apud eundem *Tuſcul. l. 2. § 20.* Attius *Trachin.*

O multa dictu gravia, perpeſſu aſpera,
Qæ corpore exanclavi, atqe animo pertuli!

Exanclare, ſive *exantlare*; utrovis enim modo ſcribas, ciccum havd interduis; idem eſt qod Græcis τὸ ἐξαυλεῖν. ut rectè Stephanus monuit: nec opus fuit, ut hâc rejectâ, aliam ei originem darent Turneb. *adverſ. lib. 3. c. 10.* & Camerar. *problem. cent. 5. q. 5.*

Μὴ ἔν ὡς πρᾶγμα] Oratio elliptica; forſan mutilata. Nè igitur mortem pro re difficili accipe. Xyl. & ſic *l. 5. § 29.* τί αὐτὸ πρᾶγμα δοκεῖς; malim tamen, Nè igitur vitam diuturniorem, tanqam rem alicujus pretii aut momenti habeas, aut enixiùs expetas. ut *ſuprà § 46.* & *l. 12. § 32.* μηδὲν μέγα. ——qid qaſi magnum, inqit ille apud Perſium *Sat. 5.*

Nempe diem donas?

qid itidem tu qaſi magnum qid poſcis, aut optas? Vide Senecam *infrà.* & *l. 6. § 9.* Ità Stoicus qidam Tullio Marcellino, (referente Senecâ *epiſt. 77.*) *Noli torqeri, tanqam de re magna deliberes. non eſt res magna vivere. Omnes ſervi tui vivunt, omnia animalia. Magnum eſt honeſtè mori, prudenter, fortiter. Mori velle, non tantùm prudens, & fortis, aut miſer, ſed etiam faſtidioſus poteſt.*

Βλέπε γὰρ ὀπίσω τὸ ἀχανὲς] Iſtud non ſemel inculcat Marcus; *ſuprà § 3.* & *l. 5. § 24.* & *l. 12. § 7.* Senec. ad *Marc. c. 20. Omnia humana brevia & caduca ſunt, infiniti temporis nullam partem occupantia. Terram hanc cum populis, urbibúsqe, & fluminibus, & ambitu maris, puncti loco ponimus. minorem portionem vita noſtra, qàm partem puncti habet, ſi tempori comparetur omni; cujus major eſt menſura qàm mundi, utpote cùm ille ſe intra hujus ſpatium toties remetiatur. qid ergò intereſt id extendere, cujus qantumcunqe fuerit incrementum, non multum abcrit à nihilo.*

Καὶ τὸ φεύγω ἄλλο ἄπειρον] Baſil. Cæſar. *epiſt. 60.* Κἂν ὅλον τις ἐλπὶ τὸν ἀνθρώπινον βίον, σμικρότατον διάσημα παντελῶς συγκρίσει ἐκείνῳ ἀπεφήνατο αἰῶνος τὸ ἐν ταῖς ἐλπίσιν ἀποκυμῶν. Philo *de Joſeph.* Ὠκύμοροι δ' εἰσὶ πάντες ἄνθρωποι καὶ ὁ μακροβιώτατος, ὀλιγοχρονιώτατος ἀνεξετάζοντος αἰῶνι.

Τί διαφέρει ὁ τεθνεὼς τῶ τριγερωνίω] Senec. *epist. 77. Nulla vita est non brevis. nam si ad naturam rerum respexeris, etiam Nestoris & Statiliæ brevis est; quæ inscribi monumento suo jussit, annis se nonaginta novem vixisse. & epist. 99. Omnes, quantum ad brevitatem ævi, si universo compares, & juvenes & senes in æquo sumus. minus enim ad nos ex omni ætate venit, quàm quod minimum esse quis dixerit. quoniam quidem minimum aliqua pars est: hoc quod vivimus, proximum nihilo est. Ibid. Qui consenuit, quantulo vincit infantem? propone profundi temporis vastitatem, & universum complectere. deinde hoc, quod ætatem vocamus humanam, compara immenso. Videbis quàm exiguum sit quod optamus, quod extendimus.* Πᾶς γὰρ ἅτις γε ὁ ἐπὶ παιδὸς μεχρὶ πρεσβύτου χρόνῳ πρὸς πάντα ἐλίγος τις ἂν εἴη. Plato *de repub. l.* 10. Τότε πολὺ διήνεγκεν ἢ μικρὸν, ὅδε διαφέρειν δοκεῖ πρὸς τὸν ἄπειρον ἀφορῶσιν αἰῶνα: καὶ γὰρ ὁ μακρότατος βίος ὀλίγος δὴ καὶ σμικρῷ πρὸς τὸν ἄπειρον αἰῶνα. Plut. *ad Apollon.*

Τῶ τριγερωνίω] Allusit ad ætatem Nestoris, qi via hominum secula degisse perhibetur: unde τριγέρων & τριγήνιος dictus. Athen. *dipnosoph. l.* 10. Πλεῖσον δ' ἐπὶ καὶ μῦθοι ἡρώων Νέστωρ ὁ τριγέρων, & epigramma *anthолog. l.* 3. *c.* 10.

——ἔθανεν γὰρ τριγέρων Πύλιος.

§ 51. Ἐπὶ τὸν αὐτόμον ἀεὶ τρέχε] Vide *l.* 12. § 1. Jactare solebant Cynici σωτηριωτάτω πρὸς εὐδαιμονίαν ὁδὸν reperisse se. Vide Cratetis *epist.* 6. Sed & epigrammatarius apud Laërt. *l.* 6. Diogenem prædicat solum ostendisse mortalibus ζωῆς ὅριμον ἐλαφρότατον. Quinquam, Galenus, *de errat. cur. ind. c.* 3. ῥᾴστην καὶ αὐτόμον ἐπ' ἀρετὴν ὁδὸν pro eo quod disciplinam Cynicam esse magistri hujus profitebantur; veriùs censuisse affirmat alios quosdam, qi σύντομον ἐπ' ἀλαζόνειαν ὁδὸν esse dixerunt. Quod autem Marcus *viam compendiosissimam* semper insistere consulit, aliud consilium suggerere videtur Julianus *de cynism. orat.* 2. qi prædicantibus hoc idem Pseudocynicis qibusdam, τὴν σύντομον ὁδὸν καὶ σύντονον ὑπὸ τὴν ἀρετὴν sese insistere. (quod & Plutarchus de professione Cynica in *Amatorio*, σωτόνον ὁμῶς καὶ αὐτόμον εὑρηκέναι πορείαν ἐπ' ἀρετήν) ὄφελον, inqit, καὶ ὑμεῖς τὴν μακρὰν ἀποβάδην. ῥᾷον ἂν δ' ἐκείνης ἤλθετε. ἂν ἴσε ὅτι μεγάλας ἔχουσι αἱ αὐτόμοι τὰς χαλεπότητας; ὥσπερ ἐν ταῖς λεωφόροις, ὁ μὴ τὴν αὐτόμον ἐλθεῖν δυνηθεὶς, ῥᾷον ἐκπεπλεῖσι τὴν κύκλῳ· ὅκεπ μόνοι τὸ ἀνάπαλιν ὁ κύκλῳ πορευθεὶς, ἔλθοι ἂν πάντως, καὶ τὴν ἐπίτομον. Cæterùm ille eos alloqebatur, qi nihil præstabant minùs, qàm quod profitebantur, cùm à virtutis sede, semitisque etiam ad eam ducentibus, qàm longissimè essent dissiti, viásque eas sectarentur quæ à virtute ipsa insistentes abducerent. deinde aliter se habet illic, qàm in itineribus corporeis, in qibus via compendiosissima est sæpenumerò prorsus intercluſa; cùm istic nulli sit nisi suo vitio suâque pravitate stoliditatéque obvallata. Qin & Julianus ipse ὁδὸν σώτομον eandem ibi agnoscit, qam & Marcus hic, τὴν κατὰ φύσιν.

Συντόμως ἢ ἡ κατὰ φύσιν] nimirum qia εὐθεῖαν περαίνει. *l.* 5. § 3. *rectâ incedit.* Via autem recta, eadem & brevissima. Optimè Veemelius noster *de leg. mor. l.* 1. *exerc.* 1. *Lex divina, lex recta.* Ps. 19 v. 8. *in Mathematicis linea rectissima, linea brevissima. Via itáque ad beatitudinem brevissima est legis divinæ, qæ est rectissima, observatio.*

Κατὰ τὸ ὑμέτερον] Ità *l.* 8. § 30. ὑμεῖ λόγῳ χρῆσθε. Vide & Platonem *ep.* 10. *ad l.* 3. § 5. adductum.

Πάσης οἰκονομίας] Vide *supr.* § 19. Εἰ μὴ δ' οἰκονομίαν τινά. & *l.* 11. § 18. πολλὰ κατ' οἰκονομίαν γίνεται. itaque Casavbono potiùs assentior, qi *dissimulationem*, qàm Xylandro, qi *rei familiaris curam*, reddidit.

Κομψείας] *Solicitudine*; Xyl. *ostentatione*, Cas. meliùs. siqidem κομψεία illâ, sive dictionis elegantiam, sive sermonis festivitatem designet, jactare se atqe ostentare soliti sunt, qi avram captabant popularem. unde κομψεύειν & pro *ostentare se*, & pro *adulari* etiam usurpatur. Hesych. κομψεύεται, κολακεύει. possis & *versutiam* vertere. Siqidem, ut Erotian. in *lexic. Hippocr.* Οἱ Ἀθηναῖοι τὴν πανουργίαν κομψείαν καλοῦσι, καὶ τὸ σφοδρὸν κομψόν. Vide *l.* 3. § 5.

Ad Librum V.

§ 1 Ὀρθρε] Idem tractat argumentum *l.* 8. § 12.

Ὧν ἕνεκεν γέγονα] *l.* 2. § 1. γεγόναμεν πρὸς σωτηρίαν.

Ἵνα καταπείμενοι τῆς ἡσυχίας πείσεις] Plut. *de tranqill.* adversùs Democriti sententiam differens, qâ negotiis abstinere se monet eum, qi vult tranquillè degere. Πρῶτον μὲν, inqit, ἡμῖν πολυτελῆ τὴν εὐθυμίαν καθίστησι, γινομένῳ ὄντων ἀπραξίας. οἷς ἀρρώστῳ, παραινῶν ἐκάστῳ,

Μέν' ὦ ταλαίπωρ' ἀτρέμας σοῖς ἐν δόμοις, i.e. *Mansas, miser, quietus in tuis*

ἀφιστέλ-

πρεσβέλλων τὸ σαρκίδιον. Verſiculus ſumptus eſt ex Evripidis *Oreſte*: qo & eodem fine uſus eſt in *lib. de Sene polit.* & *adv. Colot. c.* 8.

Πρὸς τὸ ἥδιον ἔν γέρονας;] Ità *l.* 8. § 19 Σὺ δὲν πρὸς τί; τὸ ἥδιον; ἴδε, εἰ ἀνέχεται ἡ ἔννοια. Cicer. Offic. *l.* 1. § 103. *Nege enim ità generati à natura ſumus, ut ad ludum jocúmque facti eſſe videamur; ſed ad ſeveritatem potiùs, & ad quædam ſtudia graviora atque majora.* Ariſtot. *Ethic. l.* 10. *c.* 6. ἄτοπον γε τὸ τέλος εἶ παιδιὰν· καὶ πεφυκέναι τὰ παίζειν χάριν· ἀσπάζειν ἢ καὶ πονεῖν παιδιᾶς χάριν, ἡλίθιον φαίνεται καὶ λίαν παιδικόν· παίζειν δ' ὅπως ἀσπάζηται, κατ' Ἀναξάρσιν, ὀρθῶς ἔχειν δοκεῖ. ἀναπαύσει γὰρ ἔοικεν ἡ παιδιά· ἀδυνατοῦντες δὴ συνεχῶς πονεῖν, ἀναπαύσεως δέονται. ἡ δὴ τέλος ἡ ἀνάπαυσις· γίνεται γὰρ ἕνεκα τῆς ἐνεργείας. Et mox: Βελτίω τε λέγομεν τὰ σπουδαῖα τῆς γελοίων, καὶ μᾶλλον παιδιᾶς, καὶ τὸ βελτίονος ἀεὶ καὶ μείζω καὶ ἀνδρώπῳ σπουδαιοτέραν πᾶσαν ἐνέργειαν.

Οὐ βλέπεις τὰ φυτάλια] Gemina his, *l.* 8. § 19. & *infr.* § 6.

Τὸν μύρμηκας] Ad *formicas* ablegat pigrum inertémque hominem & Solomon Rex *Proverb. c.* 6. *v.* 6, 7. & Flaccus, *Sat.* 1.

Parvula (nam exemplo eſt) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunque poteſt, atque addit acervo,
Quem ſtruit haud ignara ac non incauta futuri.

Maro item *Æneid. l.* 4. de eiſdem;

It nigrum campis agmen, prædámque per herbas
Convectant calle anguſto; pars grandia trudunt
Obnixè frumenta humeris; pars agmina cogunt,
Caſtigántque moras: opere omnis ſemita fervet.

Ariſtot *hiſt. animal. l.* 9. *c.* 38. Τῶν δ' ἐντόμων ζώων ἐργατικώτατα, τὸ περὶ μυρμήκων γένος, καὶ τὸ περὶ μελιττῶν· ἡ μὲν ἓν περὶ μυρμήκων ἐργασία πᾶσίν ἐστιν ἐπιπολῆς ἰδεῖν. καὶ ἀεὶ μίαν ἀτρεμοῦν πάντες βαδίζουσι, καὶ τὴν ὁδὸν τῆς τροφῆς καὶ ταμιείαν. [ποιοῦνται.] ἐργάζονται γὰρ καὶ ταῖς νυξὶ ταῖς παννυχίοις. Naſo *Metamorph. l.* 7. *v.* 658.

——parcum genus eſt patiēnsque laborum,
Quæſitique tenax, & quòd quæſita reſervet.

Vide Simocat. *epiſt.* 61.

Τὰς ἀφάχνας] Et de iſta Agur ὁ σοφὸς, in *Solom. Proverb. c.* 30. *v.* 27. *Aranea manibus prehendit.* id eſt, *pedibus*, inqit Junius, *qi utrinque ità conſtituti ſunt, ut patula hominum manus, ad tractanda fila, & eſcam retibus ſuis deprehendendam.* Plin. *hiſt. nat. l.* 11. *c.* 14. *Aranearum natura digna vel præcipuâ admiratione. genus eruditâ operatione conſpicuum. orditur telas. tantíque operis materiæ uterus ipſius ſufficit. tam moderato ungve, tam tereti filo, & tam æquali deducit ſtamina, ipſo ſe pondere uſus.* Vide qæ ſequuntur. Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 9. *c.* 39. Τρέφει μὲν (τὸ περὶ ἀραχνίων γένος) πρῶτον μὲν διατείναν πρὸς τὰ πέριξτα πανταχόθεν· εἶτα σημαίνεται ὑπὸ τῆς μέσης λαμβάνει δὲ τὸ μέσον ἰσχνῶς· ἐπὶ δὲ τέτοις ὥσπερ κρόκας ἐμβάλλει· εἶτα συνυφαίνει, &c.

Τὰς μελίσσας] Plin. *hiſt. lib.* 11. *c.* 5. *Apibus principatus, & præcipua admiratio. mella contrahunt: favos confingunt, & ceras: ad uſus vitæ laborem tolerant, opera conficiunt, rempublicam habent, conſilia privatim, ac duces gregatim: & quod maximè mirum ſit, mores habent: nihil novere niſi commune.* Ἔστι δὲ περὶ τὴν ἐργασίαν αὐτῶν καὶ τὸν βίον πολλὴ ποικιλία. Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 9. *c.* 40. Qem igitur vide ſis ibi. Sed & Maronem *Georg. l.* 4. canentem, *qâ illæ* ——*arte recentes*

Excudunt ceras, & mella tenacia figunt.

qi & *Æn. l.* 1. de Tyriis colonis urbem ſibi condentibus.

Qualis apes æſtate novâ per florea rura
Exercet ſub ſole labor; cùm gentis adultos
Educunt fœtus, aut cùm liquentia mella
Stipant, & dulci diſtendunt nectare cellas;
Aut onera excipiunt venientûm; aut agmine facto,
Ignavum fucos pecus à præſepibus arcent:
Fervet opus; redoléntque thymo fragrantia mella.

Τὸν καθ' αὑτὰς συγκοσμοῦσαι κόσμον] κόσμος hîc Marco *conſtitutio*. prout Heſych. κόσμος, κατάστασις ſive *politia*, qomodo apud Thucydidem Scholiaſtes κόσμον exponit πολιτείαν. Alio ſenſu Ariſtoteles, citante Galeno *de uſu part. l.* 1. dixit, ἅπαντα τὰ ζῶα κεκοσμῆσθαι τὸν ἐνδεχόμενον κόσμον. Verùm Marcus κόσμος vocabulum videtur eo libentiùs uſurpâſſe, qaſi non homo tantùm μικρός τις κόσμος exiſtat, ſed & animalcula illa μικρὸν κόσμον τινὰ, avt mundi ſaltem icunculam qandam, non politiam duntaxat, apud ſe habeant, qam & illa pro ſuo ingenio modulóque excolant. ut τὸν καθ' αὑτὰς κόσμον συγκοσμεῖν, ſit accingere ſe ad *mundi* partem eam, qæ ipſis aſſignatur, qaſi mundandam, id eſt, excolendam, qicqid in ipſis eſt, & ab ipſis exigitur, ad cum exornandum ac perficiendum, qaſi mutuâ qadam conſpiratione præſtare contendentes. ità *l.* 7. § 48. Τὸ παμμιγὲς, καὶ τὸ ἐξ ἐναντίων συγκοσμούμενον. poteſt & reddi, *ordinem ſuum*, ſive qi eſt illis attributus, cunctis operis excolentes. nam & in ea ſignificatione ὁ κόσμος uſurpatur. Sed priùs illud arridet magis. qia relationem reſpectúmqe, qem ad univerſi naturam res qæqe habent, Marcus paſſim inculcat. iſtò Xyl. inclinat. illò Caſ. ſic *infr.* § 5. τῷ ὑπ' αὐτῆς διοικουμένῳ καταλλήλου, κόσμῳ ſcil.

Τὰ ἀνθρωπικὰ ποιεῖν] alioqi nec homo qidem, hominis ſaltem nomine dignus, futurus. Marcus *infr. l.* 10. § 8. Ἕνεκα τῶν μὲν συκῶν, τὰ συκᾶς πεφυκέναι· τὸν δὲ κύνα, τὰ κυνός· τῶν δὲ μέλισσαι, τὰ μελίσσης· τὸν δὲ ἄνθρωπον, τὰ ἀνθρώπου. Vide & *l.* 6. § 33. Ariſtot. *Ethic. lib.* 10. *cap.* 6. Ἑκάστῳ δὲ ἡ κατὰ τὸν οἰκεῖον ἕξιν αἱρετωτάτη ἐνέργεια.

Ἀλλὰ δεῖ ϗ ἀναπαύεσθαι] Πάντα γὰρ τὰ ἀνθρώπεια ἀδυναλεῖ συνεχῶς ἐνεργεῖν. Aristot. *ethic. lib.* 10. *cap.* 4. & *ibid. c.* 6. Ἀδυνατοῦντες ἓν συνεχῶς πονεῖν, ἀναπαύσεως δέονται. Et *politic. l.* 8. *c.* 3. Ὁ γὰρ πονῶν δεῖται ἀναπαύσεως. διὰ τοῦτο δεῖ εἰσάγεσθαι χαιρεφυλακτοῦντας τῷ χρῆσιν, ὡς περιαγωγίας φαρμακείας χάριν. Hinc festivum illud Democriti, à Stobæo relatum, *tom.* 2. *tit.* 16. Βίῳ ἀνιόρταστος, μακρὴ ὁδὸς ἀπανδάτος. *Vita sine feriis, via longa absque diversoriis.* Senec. *epist.* 3. *Inter se ista miscenda sunt; & quiescenti agendum, & agenti quiescendum est. Cum rerum natura delibera. illa dicet tibi, se & diem fecisse & noctem.* Vide *ad l.* 4. § 26.

Ἔδωκε ϗ τέτῳ μέτρα ἡ φύσις] Rectè Hieron. *Potes hoc facere: sed non est hoc opus tuum.* Cicer. *Offic. l.* 1. § 103. *Ludo autem & joco, uti illis quidem licet: sed sicut somno, & quietibus cæteris, tum cum gravibus seriisque rebus satisfecerimus.* Dio in *chriis*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 34. Τῷ γελοίῳ, καθάπερ ἁλὶ, περισμῶς δεῖ χρῆσθαι. Aristot. *ethic. l.* 9. *c.* 10. Οἱ πρὸς ἡδονὴν ἁρκοῦσιν ὀλίγοι, ὅσπερ ἐν τῇ τροφῇ τὸ ἥδυσμα. Vide *ad l.* 4. § 21. E nostris Gabri. Barelet. in *quadrages. hebd.* 4. *serm.* 2. *Delectatio ad vitam, ut sal ad cibum. peccant mulieres, cùm jusculà nimis condiunt sale.* Et Thom. Aqin. *Sum. part.* 2ª. 2æ. *q.* 168. *a.* 4. *Parum de delectatione sufficit ad vitam pro condimento; sicut parum de sale sufficit in cibo.* Huc Dionysii Sophistæ illud: χρὴ τὸ μέλιτος ἁπρῷ δικτύλῳ, ἀλλὰ μὴ κοιλῇ χειρὶ γεύεσθαι. Philostr. *vit. Sophist. l.* 1. Flacc. *Sat.* 1.

Est modus in rebus; sunt certi denique fines,
Quos ultra citràque nequit consistere rectum.
Nec lusisse pudet; sed non incidere lusum.

Idem *epist.* 14. Ἡ φύσις ὥσπερ ὅρος ἑαυτῇ ϗ τοῖς σώμασι τέθεικε· ϗ δεῖ τὴν ἡδονὴν ζητεῖν ἕως τοῦ ἀλγεῖν τὸν δὲ γνῶσιν ὅπῃ τε ϗ φιλεῖν, ϗ ζῆν ἐθέλειν ἐντὸς τοῦ ὅρου. Man. Palæolog. *ad fil. præcept.* § 40. Et Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Ἀοικτεῖν γὰρ ἁβαμεῖ δεῖ, ἀλλ' ἔχεσθαι ὅρῳ ϗ μέτρῳ τοῖς πλείοσι. Optimè Senec. *epist.* 114. *Alter se plus justo colit, alter se plus justo negligit. tam hunc dicam peccare, quàm illum.*

Ὑπὲρ τὰ μέτρα] Casavb. *ad Athen. l.* 3. *c.* 29. *Vetus dictum est, non oportere ἡδύσμασι uti, seu ἐδέσμασι. hoc est, scitamentis tanquam edulis uti.* Nec illud minùs vulgatum, *Non esse medicamenta alimentorum instar adhibenda.* Siquidem τὰ φάρμακα, τὰ καθίζοντα τοὺς νοσήλους, ἐπιτελεῖ ϗ λυμαίνεται τοὺς ὑγιαίνοντας. Plut. *adv. Epicur.* Itaque Alcidamantem notat Aristoteles *rhetor. l.* 3. *c.* 3. ἂχ ὡς ἡδύσμασι χρησόμενον, ἀλλ' ὡς ἐδέσμασι, τοῖς ἐπιθέτοις. Damnatque Clemens *Strom. l.* 1. τὴν σκληρὰν τροφὴν, ὡς μὴ καλὴν, τὴν πλείω τοῦ τρεφόντος ἔχουσαν τὰ ἡδύσματα. hoc est, in qa πλέον ἡδύσματος ἢ ἐδέσματος existit. de lusu ac quiete, quæ sunt vitæ operisque condimenta, & lassitudinis indè contractæ aut oborientis saltem medicamenta qædam, idem dictum fuerit.

Οὐ γὰρ φιλεῖς σαυτόν.] Revera improbus nemo se verè amat. Ità (τὸ δὴ λεχθὲν, παρόδιον ὄν, ἁ παράλογον δέ. uti Cleanthes apud Arrian. *dissert. l.* 4. *c.* 1.) malus qivis cum primis φίλαυτος est, qod Plato docet *de leg. l.* 5. nec est verè φίλαυτος tamen. Siquidem, qod Græci interpretes habent, *Psal.* 11. *v.* 5. Ὁ ἀγαπῶν τὴν ἀδικίαν, μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. Et qod Rex sapientissimus *Paræm. c.* 8. *v.* 36. οἱ μισοῦντες τὴν σοφίαν, ἀγαπῶσι θάνατον. *Qi diligit iniqitatem, odit animam suam; qiqe odit sapientiam, diligit mortem.* Atqi, ut Clemens *pædag. l.* 3. *c.* 11. Πῶς σαυτὸν ἀγαπᾷς, ὃ μὴ φιλοζωεῖς; *qomodo se amat, qi vitam non diligit?* Optimè Augustin. *in Joan. tract.* 78. *Impius & diligere se dicitur, qoniam iniqitatem, qà iniqus est, diligit. & idem rursus odisse se dicitur, qoniam qod ei nocet, hoc diligit. odit ergò in se naturam, diligit vitium.* Ità, qod *affectu* (sed pravo) *amor est, effectu* (& hoc vero) *odium est.* Bernard. *de convers. c.* 4. Deniqe, qòd Marcus isthic, Non se amat, qi non amat bonum suum. bonum autem hominis est in bonis actibus versari. *lib.* 5. extremo.

Τὰς τέχνας ἑαυτῇ φιλοῦντες] Epictet. *l.* 2. *c.* 22. Περὶ ἃ τις ἐσπούδακε, φιλεῖ ταῦτα. Et Theodoret. *therap. lib.* 6. Ὁ χειροτέχνης ἀγαπᾷ τὸν τέχνιον, ϗ τοὺ πόνους ὅις συμπεκλήρωται. Canus tibicen (referente Plut. *lib. de sene polit.*) dicere solebat, ἀγνοεῖν ἀνθρώπους, ὅσῳ μᾶλλον αὐτὸν αὐλῶν, ἢ ἕτερος εὐφραίνει. λαμβάνειν γὰρ ἂν μισθὸν, ἁ διδόναι, τῷ ἀκούειν ἐθέλοντι. Qin & Evdoxus Mathematicus, eodem avtore in *Comment. adv. vitam Epicur.* Εὐχετο, παρασκὰς τῷ ἡλίῳ, ϗ καθαμαδὸν τὸ σῶμα τῷ ἀέρι, ϗ τὸ μέγεθος, ϗ τὸ εἶδος, ὡς ὁ Φαέθων, καλαφλεχθῆναι.

Συνκαταπίπτον) τοῖς κατ' αὐτὰς ἔργοις] Hoc est qod Evripides, in periocha illa toties lavdata, toties decantata, apud Plat. in *Gorg.* & in *Alcib.* 2. Arist. *rhet. l.* 1. *c.* 11. & *problem. l.* 18. *q.* 6. Plut. *de garrul.* & *Sympos. l.* 1. *c.* 4. & *l.* 2. *c.* 1. Gellius *noct. Attic. l.* 10. *c.* 22.

—λαμπρὸς ἐν
Τέτῳ δ' ἕκαστος, καὶ πρὸ τοῦ ἐπείγεται,
Νέμων τὸ πλεῖον ἡμέρας τέτῳ μέρος,
Ἵν' αὐτὸς αὑτῆς ἡ ψυχὴ * βέλτιστος ᾖ. * *al.* κρὰ

Hac re triumphat qisque, in hanc innititur, (πρὸς)
In hac diei maximam partem terit,
In qa ipse sentit maximè se excellere.

ità malim qàm cum Grotio in *excerptis* qi ἡ ψυχὴ legit,

Ut ipse sese evadat excellentior.

siqidem eam mentem avtoris fuisse, ex antiqis illis qi lavdârunt, scriptoribus, penitiùs intuenti liqebit.

qan-

quam nec inficior παροξύνει licere, eò etiam leviter immutando, quod & quidam ex eis quos citavimus fecerunt, non inconcinnè detorquere. Quod autem συγκεκλεισμένος Marcus hîc dixit, idem περίεστιγμένον frequentiùs dici solet, pro studio alicui ità esse addictum, non tantùm ut ab eo avelli quis neqeat, sed ut in eo etiam enixiùs & obstinatiùs *persequendo*, consumat & quasi *tabefaciat* sese. Synes. *de Calvit.* Δικλύλοι δ' ἤτοι σκαφίσι καὶ περιζολίοις ἀντὶ καλάμων τετείφαται· εἰ μὴ κάλαμον λέγοις ἀντὶ τοῦ γεφύρεως τὸ ἐν βάλει· τέτμ μὲν δὴ ὄδὲν θαυμαστὸν, εἰ μὴ περιστελήκασιν. Vide *l.* 10. § 23. μήτε περιστελικὸς. sed & σωστετυπέναι eodem sensu dictum Evripidi ab Aristotele lavdato *ethic. eodem. l.* 7. *c.* 2. & 5. & *magn. l.* 2. *c.* 11.

Κακὸς κακῷ δ' σωστέτηκεν ἡδονῇ.

Malus malo lubentia colliquitur.

hoc est, quod Lycorin suam afflatus Gallus apud Maronem *eclog. ult.*

——*hîc ipso tecum consumerer ævo.*

Aliud est quod Clemens *Strom. l.* 4. de muliere conjugata, Πᾶσα δὲ ἀνὴρ γυνὴ, ἥτις ἀνδρὶ σωτέτηκε, σωφρονεῖν ἐπίσταται. Expressit eleganter, quod Moses *l.* 1. *c.* 2. *v.* 24. דבק Matth. *c.* 19. *v.* 5. & Paulus *ad Ephes. c.* 5. *v.* 31. περικολλᾶσθαι dixit.

Ἄλλοτι καὶ ἄλλοτι] De Nicià pictore Plut. in *Comment. adv. vitam Epicur.* Οἱ φιλοχρήματοι ὥσπερ ἀργύριον τῇ πανούργῳ τέχνῃ ἔργον, ὥστε Νικίαν γράφοντα τὴν Νέκυιαν, ἐρωτᾶν πολλάκις τὸν οἰκέτην, εἰ ἐκείσηκεν. Idémque *lib. de sene polit.* Νικίας ὁ ζωγράφος ὅπως ἔχαιρε τοῖς τῆς τέχνης ἔργοις, ὥστε τὸν οἰκέτην ἐρωτᾶν πολλάκις, εἰ λέλουται καὶ πεπάσηται. Meminit & Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. De Archimede Plut. idem in *eod. contr. Epicur. Comment.* Ἀρχιμήδην δ' ἐν μὲν διαγράμμασιν ὑποκαθήμενον σωμάτειφον ὁ θεράπων ἕλκυσε. Ὁ δ' ὅτι τῆς κοιλίας ἔγγυθεν τὸ σῶμα ἐλκύσειε. Idémque *de sene polit.* Ἀρχιμήδην δὲ τῇ συνήθει περισκέμμονα ὑποκαίοντες βία, καὶ ὑποδούμενες, ἤλειφον οἱ θεράποντες. ὁ δ' ὅτι τὸ σῶμα μὴ ἀλλοιώσουσι διέγραφε τὰ σχήματα. Et in *vit. Marcel.* Οὐκοῦν δὴ ἀπιστοῦσι τοῖς περὶ αὐτοῦ λεγομένοις ἔοικεν, ὡς τῷ ὄντι οἰκείας δή τινος καὶ σπουδῆς ἀπολαύοντος ἀεὶ σεμνῶς, ἐλέλησε καὶ ὅτε καὶ θεραπείας σώματος. βίᾳ δὲ πολλάκις ἐλκόμενος ἐπ' ἄλυπα καὶ λουτρὸν, ἐν ταῖς ἐκφορεῖς ἔγραφεν σχήματα τῆς γεωμετρικῶν, καὶ τὸ σῶμα ἀλοιφαῖς ἔθηγε τῷ δακτύλῳ γραμμὰς, τοτὲ μὲν ἡδονῆς μεγάλης κάτοχος ὢν καὶ μεσολήπτος ἀληθῶς. De Carneade Philosopho gemina refert Val. Max. *l.* 8. *c.* 7. *Carneades laboriosus & diuturnus sapientiæ miles; siquidem nonaginta explctis annis, idem illi vivendi & philosophandi finis fuit; ità se mirificum doctrinæ operibus addixerat, ut cùm cibi capiendi caussâ recubuisset, cogitationibus inhærens, manum ad mensam porrigere oblivisceretur: sed cum Melissa, quam uxoris loco habebat, temperato inter studia non interpellandi, sed inediæ succurrendi officio, dexteram suam necessariis usibus aptabat.* Nec tacendum, qia istuc qàm maximè facit, artis operi immortui Archimedis illius fatum, de qo Marcellus in obsidione Syracusana, ejus operâ machinisque ad miraculum stupendis impeditus diu frustratúsque exclamavit; Ὄυ πανσόμεθα περὶς τὸν Γεωμετρικὸν τοῦτον Βριάρεω πολεμοῦντες; ὃς τὰς μὲν ναῦς ἡμῖν καθίζων περὶς τὸν θάλασσαν, πόλλων μετ' ὀλιγίστης ἐπιβέλκυσεν· τοὺς δὲ μυδικὰς ἑκατόνχειρας ὑφαίρει, τοσαῦτα βάλλων ἅμα βέλη καθ' ἡμῶν. Sed & Plut. in *Marcell.* Τῷ γὰρ ὄντι πάντες οἱ λοιποὶ Συρακόσιοι σῶμα τῆς Ἀρχιμήδους παρασκευῆς ἦσαν. ἦν δὲ κινοῦσα πάντα καὶ φέρουσα, ψυχὴ μία, &c. Perruptis siqidem tandem per vim Syracusis, dum artis studiis suæ nimiopere intentus persistit, nec hostem urbis compotem factum advertit, & à milite gregario occisus perhibetur. Plut *Marcel.* Ἐτυχε μὲν γὰρ αὐτός τι καθ' ἑαυτὸν ἀνασκοπῶν ὑπὸ διαγεγραμμαι & τῇ θεωρίᾳ δεδωκὼς ἅμα τήν τε διάνοιαν καὶ τὸν ὀφθαλμὸν περὶ Ῥωμαίων, ὁπότε τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως· ἄφνω δ' ἐπιστὰν αὐτῷ φαντάζεται καὶ κελεύει & ἀκολουθεῖν περὶς Μάρκελλον, ὃν ἐβούλετο πεῖν ἢ πλέσαι τὸ περίεμμα καὶ καλιεῖσαι περὶς τὸν ἀπόδειξιν· ὁ δ' ὀργισθεὶς καὶ ἀσασάμενος & τὸ ξίφος, ἀνεῖλεν αὐτόν. ἕτεροι μὲν δὴ φασὶν ἐπιστῶσαι μὲ ἐνθύμιον, ὡς ἀποκτενοῦσα, ξιφήρη τὸν Ῥωμαῖον· ἐκεῖνον δ' ἰδόντα δεῖσαι καὶ ἀνίσολεῖν ἀναμεῖναι βραχύ χρόνον, ὡς μὴ καλαλείπῃ τὸ ζητούμενον ἀτελὲς καὶ ἀθεώρητον· τὸν δὲ ἐ φροντίσαντα διαχρήσασθαι. Livius *hist. l.* 25. *Archimedem memoriæ proditum est, in tanto tumultu, quantum capta urbs in discursu dirigientium militum ciere poterat, intentum formis, quas in pulvere descripserat, ab ignaro milite quis esset interfectum.* Val. Max. *l.* 8. *c.* 7. *Dum animo & oculis in terram defixis formas describit, militi, qi prædandi gratiâ domum irruperat, stricto q. super caput gladio, qisnam esset interrogabat, nomen suum indicare non potuit. sed protracto manibus pulvere, Noli, inqit, obscero istum disturbare: ac proinde qasi negligens imperii Victoris, obtruncatus, sanguine suo artis suæ lineamenta confudit.* Cicer. *de finib. l.* 5. § 50. *Quem ardorem studii censetis fuisse in Archimede, qi dum in pulvere qædam describit, nè patriam qidem captam esse senserit.* De manuariis artificibus Liban. *orat.* 31. Αἱ μὲν δὴ χειρουργοὶ τέχναι, εἴτε ἄλλαι, καὶ οἱ τὸν χαλκὸν ἐλαύνοντες, ἀργυροῦν τε αὐτοὶ, καὶ ἀργυρίας ὅσοις περίκεινται ἄποροι διὰ τὸν ὕπνον, φαύλους δ' ἃ λίαν ὀπθυμοῦσι. De viro itidem contemplationibus divinis dedito Basil. Cæs. *epist.* 5. Ἐκεῖνο τοῦ καλλει φιλαμαθοῦς, καὶ ἐλλαμπόμενος, καὶ αὐτῆς φύσεως λήθην λαμβάνει, μήτε περὶς τροφῆς φροντίδα, μήτε περὶς περιβολαίων μέριμναν τοῦ ψυχικοῦ καθελκόμενος.

Ὁ φιλάργυρος τὸ ἀργύριον] οἱ χαλκεύοντες ἐ κυπιῶν

κοπιῶσιν, ut Plut. *de ſen. polit.* *qi pecuniis numerandis lucrandisque nunqam defatigatos ſe ſentiunt.*

Ὁ κενόδοξος τὸ δοξάειον] Themiſtocles poſt Miltiadis pugnam, victoriámque Marathoniam, ἐκ ἔφη με κοιμᾶσθαι, οὐδὲ ῥᾳθυμεῖν, τὸ Μιλτιάδου τρόπαιον. Plut. in *apophth.* & in *Themiſt.*

Ὅταν σφοδρότερον] *cùm vehementiùs iſtis addicti fuerint.* Vide *ad l.* 12. § 3.

Οὔτε φαγεῖν, οὔτε κοιμηθῆναι] Ità Diotima Socrati in *Platonis Sympoſ.* Τὰς νύκτας ἐφεῶν ἐμπεπλῆχθαι, καὶ ἔτυμος εἶ σὺ καὶ ἄλλοι πολλοί, ὁρῶντες τὸ παράπαν, καὶ ξυνόντες ἀεὶ αὐτοῖς, εἰ πως ἔτυγε ἦν, μήτ' ἐσθίειν, μήτε πίνειν, ἀλλὰ θεᾶσθαι μόνον καὶ ξυνεῖναι. De aleatoribus gemina Liban. *orat.* 31. Τίς πώποτε οἰκέτην ἔτως ἠνάγκασεν ἀγρυπνεῖν, ὡς ἐκεῖνο τὸ ἐρέθισμα τοὺς κεκυφότας τε καὶ μαχομένους ἀπεστέρησεν ὕπνου, πεῖσον μὲν ἀγορᾶς ἀμελεῖν, πεῖσον δὲ λεσχῶν ὑπερορᾶν ἤδη δέ του καὶ σχολῆς αὐτῆς· συνείρουσι γὰρ οἱ φιλόκυβοι νύκτας ἡμέρας ἄσιτοι καὶ ἄποτοι· καὶ ἥδονῆς ἡδονὴ φέλκει.

§ 2. Ὡς ἔυκολον ἀπώσασθαι καὶ ἀπαλεῖψαι πᾶσαν φαντασίαν] Vide *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 29. 47. & *l.* 11. § 16. 19. & *l.* 12. § 25.

Ἐν πάσῃ γαλήνῃ ἦ] ὥσπερ κέμφαντι τῷ ἄνεμον, ut eſt, *l.* 12. § 22.

§ 3. Μή σε παρεμπάτω] *Neque te avertat.* Xyl. vel *ſeducat.* ut ſit idem τὸ παρεμπεῖν, quod τὸ παραπείθειν, καὶ ὑπαγορεύειν. atque ità Homerus uſurpavit *Il. α.* υ. 555. ubi Jovi Juno,

Νῦν δ' ἀγνῶς δείδοικα κατ' φρένα, μή σε παρείπῃ
Ἀργυρόπεζα Θέτις.

hoc eſt, *nè te ſeduxerit, pellexerit.*

Ἐπακολουθοῦσα] *Conſeqentes.* Xyl. & Caſ. at D. Jun. ἐπικωλύουσα legi mavult. *prohibentes.* utrumvis conſtare poteſt.

Μέμφις] Senec. *epiſt.* 81. *Si gratum eſſe non licebit, niſi ut videar ingratus, ſi reddere beneficium non aliter quàm per ſpeciem injuriæ, potero; æquiſſimo animo ad honeſtum conſilium, per mediam infamiam tendam. Nemo mihi videtur pluris æſtimare virtutem, nemo illi eſſe magis devotus, quàm qi boni viri famam perdidit, nè conſcientiam perderet.* & *ep.* 113. *Non vis eſſe juſtus ſine gloria? at mehercule ſæpe juſtus eſſe debebis cum infamia. & tunc, ſi ſapis, mala opinio bene parta delectat.* Vide *l.* 6. §. 2.

Μέμφις ἡ λόγος] D. Jun. ἢ λόγος. quod valdè placet.

Ἃ σὺ μὴ πεισθήσῃ [Vide ad *l.* 2. §. 8.

Εὐθεῖαν πέραινε] *rectâ progrediaris, viâ rectâ inſiſtas.* ità *l.* 7. § 55. εὐθέα περαίνετω. & *l.* 10. § 11. εὐθεῖαν περαίνειν διὰ τὸ νόμε, καὶ εὐθεῖαν φρονοῦντι ἕπεσθαι τῷ θεῷ.

Ἀκολουθῶν τῇ φύσει τῇ ἰδίᾳ καὶ τῇ κοινῇ] Vide ad *l.* 1. § 9. Stoicis τὸ τέλος, i. e. *propoſitum, ſive ſummum bonum* eſt, τὸ τῇ φύσει ἀκολουθεῖν, ſive τὸ κατὰ φύσιν ζῆν. *naturæ ductum ſequi.* & *ſecundùm naturam vivere.* Verùm quæ ea natura eſſet, cujus ductum ſequerentur, in hoc havd ſatis ipſis inter ſe conveniebat, Siquidem ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Φύσιν μὲν χρύσιππος μόνὸ ἐξαίρει, ἢ ἀκολούθως δεῖ ζῆν, τοῦτ' ἔστι κοινῶς, καὶ ἰδίως τῷ ἀνθρωπίνῳ· ὁ δὲ Κλεάνθης τῷ κοινῷ μόνῳ ἐκδέχεσθαι φύσιν, ἢ ἀκολουθεῖν δεῖ, ἁπλῶς ἢ τῷ ὅλῳ μέρος. Marcus Chryſippum ſequitur, eodémque utramque *naturam*, & *univerſalem* & *humanam*, collimare & quaſi collinea-re, contendit. Vide *l.* 6. § 13.

§ 4. Ἀναπαύσομαι] Ità *l.* 6. § 28. Θάνατος ἀνάπαυλα. Charon apud Ariſtoph. in *Ran.*

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν καὶ πραγμάτων;
Quis ad requiem ex malis vult & moleſtiis?

Joan. *Apocal. c.* 14. *v.* 13. ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ τῶν κόπων. Herodian. *l.* 1. de Marco noſtro; νυκτός τε καὶ ἡμέρας ἐπισιώσας μιᾶς ἀνεπαύσατο. Tractum ab eo, quod *mortem ſomno* ſimilem perhibeamus. Naſo. *amor. l.* 2. *el.* 9.

Stulte, quid eſt ſomnus gelidæ niſi mortis imago?
Longa quieſcendi tempora fata dabunt.

Ἐναποπνεύσας] Vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 4. § 21. & *l.* 6. § 15. & *l.* 7. § 50. & *l.* 9. § 2. Ità Homer. θυμὸν ἀποπνείουσα dixit, *Il. δ.* υ. 524. & *ν'.* υ. 654. Eodémque ſenſu in ſacra pagina ἐκπνεῦσαι, Marc. *c.* 15. *v.* 35. 39. & Luc. *c.* 23. *v.* 36. quod Matth. *c.* 26. *v.* 50. ἀφίναι τὸ πνεῦμα. Joan. *c.* 19. *v.* 30. παραδιδόναι τὸ πνεῦμα. Latini pariter, *efflare animam*, dicunt. & apud Cicer. *Tuſcul. l.* 2. Attius in *Trachin.*

Frendens efflavit graviter extremum halitum.

Πεσὼν ἢ ὅπῃ τύχῃ] *In Senariis gnomicis:*

Γῆ πάντα τίκτει, καὶ πάλιν κομίζεται.
Tellus ut edit, ità reſumit omnia.

Plin. *hiſt. Natur. l.* 2. *c.* 63. *Terræ uni rerum naturæ partium, eximia propter merita cognomen indidimus maternæ venerationis. illa nos naſcentes excipit, natos alit, ſemélq; editos ſuſtinet ſemper; noviſſimè complexa gremio jam à reliqua natura abdicatos, tum maximè, ut mater, operiens.* Ennius item in *Epicharmo*, à Varrone relatus *de ling. Lat. l.* 4. & *l.* 8.

Quæ dedit, illa capit, neque diſpendi facit bilum.

de qo verſu videatur Joſ. Scaliger *ad Varron.* ſed & *infr. ad l.* 8. § 18.

Πατεῖται] indè *terram*, olim *teram*, volunt dici, *qod incedentium pedibus teratur.* Ælius, Varro *de ling. Lat. l.* 1. Iſidor. *orig. l.* 4. *c.* 1. Junil. *in Geneſ.* Honor. *in imag. mund. c.* 3. Hinc Ambroſ. *Epitaph. Theodoſ.* *Adhuc in terris es, quas teris. & in cœlo poſſides.* Et Etymolog. Βάτῳ, τῷ γῇ, Μεσσήνιοι. ità *Adarcatis* Ops à calcando, qod Hebræis דָּרַךְ dicitur. Fr. Jun. *in Tertull.* & אֶרֶץ terra eiſdem á רָעַץ Paræus *in Geneſ.* Verùm alii aliunde. Joſ. Scal. à Græco δάρος *tera, terra*, ut δῆς, δαδὸς, *tæda*, δάσκια, *teſqa.* H. Stephan. ab

ἔρος

ἔρεβ, ת præfixâ. Avenar. *Lexic.* & Gvichard. *Harmon. ling.* ab Hebraico אֶרֶץ *erets*. Schindler. *pentaglot.* ab Arabico תַּרְאָ *terra, lutum.* Canin. *Hellenism.* à Punico *ert, tera*, ut ἔρση *ros*, factâ metathesi.

§ 5. Δειμύτητά σου] *austeritatem tuam.* Xyl. *acumen* potiùs *ingenii*, & *sagacitatem*, M. Cas. Mercurium describens Galenus in *hortator. c.* 2. φαυλρὸς τὰς ὄψεις· δέδρκε γὰρ δριμύ· ubi aliud est δριμὺ δεδορκέναι, quàm δειμὺ βλέπειν Aristophani. Siquidem τὸ δειμὺ βλέπειν, Comico idem est, quod τὸ ὑπόδρα ἰδεῖν passim Homero: id est, *torvum tueri*: unde & δειμὺ βλέμμα Herodiano, *vultus torvus ac truculentus.* at δειμὺ δεδορκέναι Galeno, *acre* sive *acriter*, verùm μὴ φαυλότητος, *cum hilaritate* sive *festivitate* quadam, *intueri.* ut τὸ δειμὺ, tum τὸ σιωπᾶν illud designet, quod vocabulo isto Evripidem significâsse ex Aristophane Grammatico observat Evstath. *ad Odyss. γ'.* qo sensu & Herodianus dixit, δειμυτέρως ὡς πρὸς τὰς ἐννοίας ἔφη τοῦ ὑπὸ τῶν ἀναπλῶν ἀνδρώπους. tum etiam simul comprehendat τὸ ἠδὺ illud, quod Homeri seculum secutos Rhetores eo nomine nuncupâsse docet idem Evstath. *ad Iliad. λ.* qum τὰς ἐννοίας καὶ λέξεις illas δειμέας dicerent, οἷς γλυκύτης ἐπιλέγεται. Atqe ità Marcum hîc cepisse nullus ambigo. qod uno vocabulo expressisse havd facul fuerit. Julian. *orat.* 5. Christianos perstringens, ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ τοῖς πόλεσι πιθέσθαι μᾶλλον τὰ τοιαῦτα, ἢ τέρπεσι τοῖς κομψοῖς, ὧν τὸ ψυχάριον δειμὺ μὲν, ὑγιὲς δ' οὐδὲν ἔχει. Geminum avtem huic argumentum habes, *infr. l.* 7. § 52. & *l.* 8. § 8.

Οὐκ ἀδιάλη πάσα ἡδονὴ παρέχεσθαι δυνάμενον] Hoc est qod Joannes ille ὁ χρυσορρήμων passim inculcat, non tam ἀδιαφορίαν καὶ ἀοδυνείαν, quàm ῥαθυμίαν καὶ ὀλιγωρίαν obstare, qo minùs vitam rectè piéqe instituant plerique. *de Compunct. ad Demetr.* Apostolorum exempla ad imitationem proposita hoc prætextu repellentibus, qòd paria illis nevtiqam possint, Εἶτ' οὖν, inqit, νεκρὸν ἀναστῆσαι ἐκελεύομεθα, ἢ ὀφθαλμὸς ἀνοῖξαι τυφλῶν, ἢ κωφοῖσι λεπρὸς, ἢ χωλὸς ἀνορθῶσαι, ἢ δαίμονας ἐκβαλεῖν, καὶ τὰς ἄλλας τὰς τοιαύτας ἰάσεις νόσους, χωρὶς ἐν ἅγιᾳ τοῦ πνεύματος ταύτης ἡμῖν· εἰ δὲ πολιτείας ἐξέτασις προκειται νῦν, καὶ ψυχικοῖς ἐπίδειξις; ποῖον τοῦτο πρὸς ἐκεῖνον ἂν ἔχοι λόγον; καὶ γὰρ καὶ τὸ θείας ἀπόλαυσας χάριτος βαπτιζόμενον, καὶ πνεύματος μετέχειν, εἰ καὶ μὴ πρὸς τὸ τὰ σημεῖα ποιεῖν, ἀλλ' ὅσον ἀρκεῖ πρὸς τὸ πολιτείαν ἀρθῶς καὶ ἀκριβῶς λαβεῖν, ὥστε ῥᾳθυμίας μόνον τῆς ἡμετέρας ὄντων ἡ διαφορά. Et *in Genes. orat.* 14. Πολὺ τῆς ἐντολῆς τὸ ἀνεπαχθὲς· ἀλλὰ δεινὸν ἡ ῥᾳθυμία, ὥσπερ αὖτη καὶ τὸ εὐκολα, δύσκολα ἡμῖν φαίνεσθαι ποιεῖ· ὅτως ἡ πασθὴ καὶ ἡ ἀκηδία καὶ τὸ δύσκολα, εὐκολα ἡμῖν ἀπεργάζεται. Idem *in Psal.* 111. Τῷ δυσκολίαν ἔχειν ἡ περὶ ἐντολῶν φύσις, ἀλλ' ἡ περὶ πολλῶν ῥᾳθυμία ποιεῖν εἴωθεν. ὡς εἴ τις μετὰ ἀκριβείας ἔλεγχοι, κεφαλὴ καὶ ῥᾴστα αὐτὰ ὄφελεια ὄντα. Et mox: ἡ ῥᾳθυμία περὶ πολλῶν καὶ τὰ εὐκολα, δύσκολα ἀποφαίνει· ἡ δὲ σπουδὴ καὶ δυσκολώτατα, ῥᾴστα· Videantur plura *in Cor. ep.* 1. *orat.* 2. & 9. Et *ad Philip. orat.* 2. ubi illud crebrò ingerit, prout noster istîc, hóc vel illud non potes, at istud potes, &c.

Γλιχρεύεσθαι] *cunctari.* Xyl. malim *tenacem esse.* Vide *ad lib.* 4. § 44. γλίχρος, *tenaces.* Aristot. *Ethic. l.* 4. *c.* 1. Οἱ μὲν ἐν ταῖς τοιαύτας ἀφειμένοι, οἷς φειδωλοὶ, γλίχροι, κιμβικες, πάντες τῇ δόσει ἐλλείπουσι· Obiter vocabulum istud apud Laërtium restituemus. Il. *lib.* 4. de Lacyde. Τοῦτον φασὶ καὶ περὶ τῶν οἰκονομίαν γλυκύτατα ἐσχηκέναι· qod Ambrosius Camaldun. reddidit, *Aiunt illum & circa rem familiarem se fœdissimè habuisse.* Vigerus, *ad Eusebium, lepidissimè* mavult. Cæterùm tu me sponsore rescribito, γλιχρότατα ἐσχηκέναι. Sic enim de eodem ex Numenio Evsebius *præparat. lib.* 14. *c.* 7. Ἦν μὲν δὴ Λακύδης γλιχρότερος, καὶ πνα τρόπον ὁ λεγόμενος οἰκονομικός. *Erat is paulò sordidior. Vigerus. malim, tenacior.* nos diceremus, **somewhat near, and a great husband.** miror avtem virum eruditissimum vitiosam eam lectionem non animadvertisse, cùm Evsebium simul sub oculos haberet. nec possùm probare, qòd Οἰκονομικὸς literâ majusculâ præfixâ scribit, vúltqe certum aliqem eo tempore notissimum designari, qi ἀπὸ τῆς ἀκριβεστέρας οἰκονομίας οἰκονομικὸς vulgò nominabatur. Cùm revera Οἰκονομικὸς istîc appellativum, five epitheton commune sit; eúmqe designet, qi est *rei familiaris, dispensandæ, curandæ, tuendæ peritus*, vel *qi negotio huic additus est*, eidem sedulò intentus. De Polypo piscc Aristoteles *hist. animal. l.* 9. *c.* 37. Ὁ δὲ πολύπους, ἀνόητος μὲν ὅτι οἰκονομικὸς δ' ὅτι· πάντα γὰρ συλλέγει μὲν εἰς τὸν θαλάμιον, ἃ τυγχάνει κατοικῶν. Qod Plinius *l.* 9. *c.* 29. *Cùm alioqi bratum habeatur animal, in re qodammodo familiari callet. omnia in domum comportat.* nec de Lacydé aliter enunciatur.

Ἀρέσκεσθαι] *Sortem tuam improbare.* Xyl. at hoc esset potiùs δυσαρεστεῖν, καὶ οὐκ ἀρέσκεσθαι malim ergò ἀρεσκεύεσθαι, ut *lib.* 11. § 14. *assentari, blandiri.* qod est finitimum τῷ κολακεύειν, verùm honestiùs pavlò vocabulum. Sed nec mutari forsan qicqam necesse fuerit. Siqidem & τῷ ἀρέσκεσθαι hoc eodem sensu usus videtur Plutarch. in *pædagog.* ὁι μὲν τῶν περὶ ἀρεσκομένων ἡδέως κολακείας, εἰσὶ δὲ καὶ δεομένοις χαριζόμενοι φίλοις, indè οἱ ἄρεσκοι, οἱ πάντα πρὸς ἡδονὴν ἐπαινέντες, καὶ οὐδὲν ἀνιτείνοντες, ἀλλὰ δὶ εὐμενοι δέον ἀλυποι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἔῃ. Aristot. *Ethic. l.* 4. *cap.* 6. qi & τὸν ἄρεσκον τῷ κόλακι & accuratiùs distin-

distingvens, *ibid. l. 2. c. 7.* περὶ δὲ τὸ λοιπὸν ἡδὺ ἐν τῷ βίῳ, ὁ ὑφοβάλλων, εἰ μὲν ἥδεγος ἕνεκα, ἀρέσκου· εἰ δ' ὠφελείας τῆς αὐτῷ κόλαξ. ut commodum suum adulator sive Colax, oblectamentum alienum assentator sive blandus iste respiciat. Indè & ἀρέσκεια, ἐπίδοξις ἐκ ἐπὶ τῷ βελτίστῳ ἡδονῆς παρασκευαστική. Theophrast. *ethic. charact.* 5. ad quem Casavb. videndus. Cæterùm isto *blanditiæ* sive *comitatis blandæ* nomine adulationem suam obvelâsse quosdam, ex Anaxandride Comico monet Athen. *dipnos. lib. 6.* his verbis: Τούτῳ δὲ τῷ κολακείαν τινὲς, ἐπιφερόμενοι τένομα, ἀρέσκειαν προσαγορεύσι· ὡς καὶ Ἀναξανδρείδης ἐν Ζαμίᾳ,

Τὸ δὲ κολακεύειν, νυνὶ ἀρέσκειν ὄνομ' ἔχει.

Adulatio habet nunc nomen blanditiam.

De Pythagora Laërt. *l. 8.* Ἀπείχετο καταγέλωτος, καὶ πάσης ἀρεσκείας, οἵ σκωμμάτων καὶ διηγημάτων φορτικῶν. Quod avtem Cas. ad obsequia corpusculo præstanda refert, qò ipsius cupiditatibus satisfiat, minùs probabile videtur.

Περιφόδευς] *levem esse.* Xyl. adducens cùm Svidam exponentem τὸ περιφόδευς, προπετεῖν· & περιφόρειαν, βλακείαν καὶ προπετείαν, tum & illud Apostoli *ad Corinth. epist. 1. cap. 13. v. 4.* ἡ ἀγάπη ἐ περιφόδεται. quod ille interpretatur, *Charitas non est levis, aut nugax.* At verò bonus ille editor Lugdunensis, pro περιφόδευς, quod rectum fuerat, sed ipsi fortean minùs intellectum, προπερόδευς substituit. perperam omnino, & ex proprio, opinor, cerebro. Verùm mirum quantum dissideant à se invicem enarratores in vocabulo isto apud Pavlum Apostolum, vel interpretando vel explicando. Chrysost. ἐ προπετεύεται. *non est temeraria.* Vetus interpres, cui & Beza accedit, *Non agit perperam.* tanqam si à Latinis ea vox ad Græcos transierit. Syrus, *Non tumultuatur.* Tertull. *de patient. c. 12. Non protervum facit.* Erasm. *Non est procax.* Alii, *Non est inconstans.* Alii, *Non agit improbè.* Alii, *Non est fucata.* Alii, *Non adulatur.* Ego crediderim commodissimè posse verti, *Non effert se*; non est jactationi avt vanæ ostentationi dedita. Ità Græcus Schol. primo loco: Οὐκ ἀλαζονεύεται. Hesych. Περιφόρ, μὴ βλακείας ἐπιφερόμενος. περιφόδευται, κατὰ παίρεται. Svidas etiam, Περίφορος, ὁ μὴ βλακείας ἐπιφερόμενος. Idem tamen inter alia: Περιφόρεια, ὁ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν παραλαμβάνεται. Et Concil. Nicen. 2. *Can.* 15. Πᾶν γὰρ ὁ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν παραλαμβάνε, περιφόρειας ἔχει κατηγορίαν, ὡς ὁ μέγας ἔφη Βασίλειος. Reperiuntur avtem illa Basilii verba (si modo Basilii Cæsarienſis sint, & non potiùs Evstathii Sebastiensis, ut opinantur qamplùrimi, *ascetica* illa) *respons. part. 2. ad qæst. 49.* Ità illi à Basilio an Evstathio, iste, ut probabile est, à Clemente Alex. habuit. Is enim *pædag. lib. 3. c. 1.* Apostoli locum exponens: περιφόρεια, ingit, ὁ χαλλωπισμὸς περιπόπτου καὶ ἀκριβοῦς ἔχων ἔμφασιν. Verùm latiùs multò patet vocabuli hujus usus sensúsqe, qàm ut ad vestitum duntaxat, qo tamen etiam ἐναβρυνόμενοι solent ὁι ἀλαζόνες καὶ μὴ βλακείας ἐπιφερόμενοι, restringi debeat. Docet id Cicero *ad Attic. lib. 1. ep. 10. Ego avtem ipse*, inqit, *Dii boni, qomodo ἐνεπερφορόμην novo auditori Pompeio.* id est, qomodo me ostentavi, & qasi juveniliter jactavi, omnibus adhibitis fucis & ornamentis orationi meæ, qasi exultavi, & placere illi studui: inqit Petr. Victorius. Accedit qod Stephanus *de dialect. c. 16. § 1.* monet, Sophoclis Scholiasten, περπαίρει, κομψεύεται, interpretari, & περπερόδευς, κομψόδευς· apud qem περφορ & περφόδευς legendum, nulli potest esse ambiguum. Græcam id damus originem, malim cum Dunæo nostro à περὶ duplicato, qàm à περιφέρεσθαι cum Stephano derivare. Verùm plura de vocabulo isto qi voluerit, adeat pòst H. Steph. *thesaur.* Jo. Drus. *observ. l. 7. c. 7.* Muret. *var. lect. l. 14. c. 7.* Andr. Dunæum nostrum *notis ad Savilii Chrysost. in 1. Cor. 13.* Hejnsium deniqe, qi post ista à me adnotata prodiit, *exercit. sacr. ad 1. Cor. cap. 10.*

Ἐι ἄρα ὡς βραδύτερος καὶ δυσπαρακολουθητότερος καταγινώσκεις] avt leg. καταγινώσκη, avt supplendum verbulum aliqod, fortean, δύναται, ex clavsula proximè præeunte, avt μέλλεις, avt συμβαίνει, avt ejusmodi aliud qippiam. Est avtem ὁ δυσπαρακολούθητος, *qi difficulter rem propositam comprehendit & assequitur.* Sicut contrà εὐπαρακολούθητος, ὁ ὀξὺς εἰς τὸ πρᾶγμα καὶ ῥᾴων λῆψις. Hesych. *qi res facilè assequitur.* Svidas in χαῦος, ἄτως ἐμάλιστα τοὺς ἀμαθεῖς καὶ δυσπαρακολουθήτους. In *sectione* proxima, ἀπαρακολουθήτως ἔν ποιεῖν, dicuntur, qi qasi *nevtiqam assequntur, avt intelligunt*, hoc est, non attendunt prorsùs, id qod agunt. Et mox; Ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο δεῖ παρακολουθεῖν. *Sed necesse est illud ipsum qod fit nôsse, & intelligentiâ assequi*, sive αὐθέξ, ut statim ipse se interpretatur. Epictet. *lib. 1. cap. 5.* ὥστε μηδὲ παρακολουθεῖν, μηδὲ σωτέναι μηδέν. & *lib. 3. cap. 26.* ἤχλι δὲ τοῖς ἐναργῶς φαινομένοις παρακολουθεῖς; Galen. *de errat. dignos. & cur. cap. 1.* Ἔνιοι δ' ὅτως ἀγύμναστοι περὶ λόγους ὄντες, ὡς μὴ παρακολουθεῖν τοῖς ἀκούσιν ὑφ' ἡμῶν λεγομένοις (π. α. τ. ὑ. ἡ. λεγομένοις, leg. ut Marc. *l. 7. § 4.* παρακολουθεῖν τοῖς λεγομένοις) Idémqe *ibid.* mox; φαίνονται γὰρ ὄντως, καθάπερ οἱ ὄνοι τῆς λύρας, ὅτω καὶ αὐτοὶ μηδ' ὅλως, ὅτις εἶπεν, ἀκολουθήσαντες. Eodem sensu τῷ παρακολουθεῖν verbo usus est Lucas *Evangel. c. 1. v. 3.* Ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς. hoc est, *omnia ab initio usqe accuratè intelligentiâ assecuto.* qæ Evangelistæ verba contendit Budæus cum illis Demosthen. περὶ παραπρεσβ. ὁ τάτε πονηρεύματα εἰδὼς καὶ παρηκολουθηκὼς ἅπασι, κατηγορῶ. Et rursus; Ἐκεινο ὁ χαμὲς καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἐ μόνο

μόνον ἔυνεν καὶ πλέσιον ἄνδρες ἐπῆλθεν, ἀλλὰ καὶ παρηκολουθηκότα ἐξ ἀρχῆς τοῖς πεφγμασι. ut ſit & ἄνωθεν illîc, qod iſtîc ἐξ ἀρχῆς. Eodem ſenſu uſurpat Pavlus Apoſt. *ad Timoth. epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 6. ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας, ἣ παρηκολούθηκας. & *epiſt.* 2. *c.* 3. *v.* 10. Σὺ δὲ παρηκολούθησάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, &c. qo loco cur Eraſmi, *aſſectatus es*, malit doctiſſ. Scultetus, qàm Vulgatæ ac Bezæ, *aſſecutus es*, cavſſam nullam video ratio ſiqidem, qam aſſignat, havd eſt firma ſatis. *Ad ſeqendum atqe imitandum hortatur. at qomodo ſeqi poterit, qi jam aſſecutus dicitur?* reſponſio proclivis eſt. aliud eſt notitia & intelligentia, aliud uſu & actu aſſeqi: vel, ſi brevius vis, aliud noſſe, aliud poſſe. illud Timotheus jam aſſecutus erat, iſtud havd itidem adeptus. monet itaqe Apoſtolus, ut qæ de ſe nôſſet, ἵνα καὶ αὐτὸς μιμήσηται, ἢ ἐξ ἀκοῆς ἰσοφίσας, ea imitari adniteretur. Vide & *l.* 2. § 9. & *l.* 7. § 3, 4.

Μὴ παρενθυμεῖσθω] *Nè eam ſubinde cogitares.* Xyl. *nè câ nimiùm aſſiciaris.* Caſ. imò, *non negligens, non neglectim habens*, ſed qantum in te eſt, tarditatem hebetudinémqe tuam corrigere & ſanare contendens. παρενθυμεῖσθαι, *animum non advertere, negligere, neglectim habere.* de gubernatore Epicter. *l.* 4. *c.* 3. Κἂν μὲν αὐτὸς ἐκὼν, ὑποπαρενθυμηθῇ ἢ, ἀπώλετο· *Si vel parum neglexerit, animum non adverterit.* Marcus ipſe *l.* 6. § 20. πολλὰ παρενθυμούμεθα, *negligamus multa, non animadvertamus.* & *l.* 10. § 8. τὸ ἀπαρενθύμητον, *animadverſionem ſedulam, à negligentia & inadvertentia* immunem. & *l.* 6. § 50, πρὸς τῷ ὑφ ἑτέρου λεγομένῳ, γίνεσθαι ἀπαρενθυμήτως, *Sedulò attendere atqe animum adhibere eis qæ ab alio dicuntur.* Epict. *l.* 1. *c.* 2. Τί ἔν, ἐπειδὴ ἀφυὴς εἰμὶ πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν ταύτην ἕνεκα μὴ γένοιτο. Ἐπίκλητος χρείαν Σωκράτης οὐκ ἔχων· εἰ δὲ μή, ὁ χείρων, τοῦτό μοι ἱκανὸν ἔστιν. οὐδὲ γὰρ Μίλων ἔσομαι καὶ ὅμως οὐκ ἀμελῶ τοῦ σώματος· οὐδὲ Κρίσους· καὶ ὅμως οὐκ ἀμελῶ τῆς κλήσεως· οὐδ' ἁπλῶς ἄλλης τινὸς τῆς ἐπιμελείας, διὰ τὴν ἀπόγνωσιν τῆς ἀκρου, ἀφιέμεθα. Flacc. *epiſt.* 1.

Non poſſis oculo qantum contendere Lynceus;
Non tamen idcircò contemnas lippus inungi:
Nec qia deſperes invicti membra Glyconis,
Nodosâ corpus nolis prohibere chiragrâ.
Eſt qâdam prodire tenus, ſi non datur ultrâ.

Ità cum Graio noſtro lubens lego, non, qodam. qadamtenus ſaltem procedere & proficere licet.

Μηδὲ ἐμφιλονεικεῖν τῇ νωθείᾳ] leg. νωθείᾳ, vel ut Annot. Lugd. νωθρείᾳ. *neqe tarditate & inſciziâ, ſibi complacentem.* qod havd pavcorum vitium eſt. Vide Solom. *Prov. c.* 1. *v.* 22. Avg. in illud *Pſal.* 36. *v.* 3. *Noluit intelligere. Videtis, qia voluntati illud tribuit: ſunt qi volunt intelligere, & non valent: ſunt & qi nolunt intelligere; ideò non intelligunt.*

§ 6. Περίεργος λογισμὸς αὐτῷ τὸ χάριν λογίσασθαι] *Beneficium imputare.* qod ab exprobatione qadam havd multum diſtat. Juvenal. *Sat.* 6. *v.* 179. de uxore inſigniori,

Qæ tanti gravitas? qæ fama, ut ſe tibi ſemper
Imputet?

Martial. *l.* 5. *ep.* 82.

Non totam mihi, ſi vacabis horam
Dones, & licet imputes, Severe;
Dum noſtras legis exigisqe nugas.

& *l.* 2. *epigr.* 48.

Imputet ipſe Deus nectar mihi; fiet acctum;
Et Vaticani perfida vappa cadi.

Senec. *de benef. l.* 2. *c.* 17. *Multi ſunt tam pravæ naturæ, ut malint perdere qæ præſtiterunt, qàm recepiſſe, ſuperbi & imputatores.* & *l.* 6. *c.* 12. *Qædam qæ homines ſibi præſtant, aliis imputant.* Tria ſcil. Marcus beneficia collocantium genera ponit. primum eſt eorum, qi palàm imputant: ſecundum eorum, qi etiamſi id palam non faciant, apud ſe tamen tanqam de debito cogitant: tertium eorum, qi tantùm abeſt ut imputent, ut nè cogitent qidem.

Ἄλλως μύστι] f. ἀλλὰ vel ἀλλ' ὃς· niſi ſi illud ὡς ex linea proxima huc irrepſerit.

Ὡς περὶ χρεώστου διανοεῖται] At Senec. *de benefic. l.* 1. *c.* 2. *Demus beneficia, non fœneremus. dignus eſt decipi, qi de recipiendo cogitavit, cùm daret.* hoc eſt, qod Marcus hîc, ὡς περὶ χρεώστου διανοεῖται. Et mox: *Beneficiorum ſimplex ratio eſt: erogantur tantùm, non computantur. ſi reddet aliqid, lucrum eſt; ſi non reddet, damnum non eſt. Ego illud dedi ut darem. nemo beneficia in calendario ſcribit: nec avarus exactor ad horam & diem appellat. nunqam illa vir bonus cogitat, niſi admonitus à reddente. turpis fœneratio eſt, beneficium expenſum ferre.* Idem *l* 3. *c* 14. *Interitura eſt rei tantæ dignitas, ſi beneficium mercem facimus.* & *l.* 4. *c.* 3. *Beneficium virtutis eſt, & turpiſſimum id cauſſâ ullius rei dare, qàm ut datum ſit. ſe intueri & commodum ſuum, iſtud non eſt beneficium, ſed fœnus.* & *c.* 14. *Non eſt beneficium qod in qæſtum mittitur. hoc dabo, hoc recipiam; auctio eſt ut ait Ovidius,*

Qæ qia non licuit, non dedit, illa dedit:

Eodem modo, qi beneficium ut reciperet, dedit, non dedit. Et Cleanthes *ibid. l.* 6. *c.* 13. *Multum à beneficio diſtat negotiatio.* Dominus Chriſtus, Luc. *c.* 6. *v.* 35. Ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε, μηδὲν ἀπελπίζοντες. & *v.* 34. Ἐὰν γὰρ δανείζητε τοῖς ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; Οὐδὲ ἴδεν ὁ πεπίπκειν] Senec. *de benef. l.* 2. *c.* 6. *Qàm dulce, qàm pretioſum eſt, ſi gratias ſibi agi non eſt paſſus, qi dedit; ſi dediſſe, dum dat, oblitus eſt?* Chilo apud Avſon.

Tu bene ſi qid facias, non meminiſſe fas eſt.

Verùm quadrat ad hoc Domini Servatoris præceptum hyperbole elegantiſſimâ conceptum, Matth.

§ 6. v. 6. Ποιεῖν ἐλεημοσυνὴν, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου, τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου. *Facientis eleemosynam nesciat sinistra qid dextra faciat.* Ambrosius *offic. l.* 1. *c.* 30. qò & Evthymius inclinat, ità interpretatur, qasi dictum esset, *ut frater tuus, qi est tanqam dextra tua, qod facis nesciat.* Sic facias, ut *proxima nesciat uxor*, utì Persius loqitur. Meliùs Jo. Chrysost. *orat.* 19. Οὐ χείρες αἰνίττεται, ἀλλ' ὑπερβολικῶς αὐτὸ τέθεικεν. Εἰ γὰρ δύνατόν τε ἦν, φησι, καὶ σιωπὴν ἀγνοῆσαι, ἀφειδέστερον ἔστω σοι τοῦτο, κἂν αὐτὰς δυνατὸν ἦ τὰς διακονεμένας χεῖρας λανθάνειν· ἐκ, ὡς πένες φασιν, ὅτι τοῦ σκαιὸς δεῖ κρύπτειν ἀνθρώπους· πάντως γὰρ ἐνταῦθα λανθάνειν ἐπέλαβεν. Nam qod de *dextra*, qæ sit *amor divinus*, *sinistra*, qæ *favor humanus* existat, argutantur Hieronym. *in Matth.* Hilar. *ibid.* Avg. *in Psal.* 121. & *in* 1. *Joan. tr.* 6. & *de temp.* 60. Gregor. *in Job. l.* 3. *c.* 21. Theophylact *in Matth.* aliì; est merum ipsorum commentum. Rectiùs Clem. *Siro. l.* 4. Ἀλλ' ἴδε αὐτὸς ὁ ἐλεῶν, ὅτι ἐλεεῖ, γινώσκειν ὀφείλει. Aliud est qod Senec. *de benef. l.* 6. *c.* 8. *Beneficium aliqis nesciens accepit, nemo à nesciente.* Beneficium nisi sciens volénsqe dare neqit: verum beneficium qi dat, qoad beneficii præstiti imputationem, perinde affectus esse potest, acsi qid faciat fecerítve nescius sit. atqve hoc est, qod, post Christum nostrum, Marcus voluit. Geminâ planè mente Plato in *Theæteto*, de Philosopho genuino. Τοῦτον μᾶλλον αὐτὸν λελῆθεν, ἢ οἱ τῆς Θαλάττης λεχρίωνοι χόες. καὶ ταῦτα πάντα, ἴσθ' ὅτι ἂν ὅτιοῦν, ὅτιοῦν. ἴσθι γὰρ αὐτῷ ἀπέχεται τῆ εὐδαιμονίᾳ χάειν, &c. Optimè formulæ istius sensum expressit.

Ὅμοιός ἐστιν ἀμπέλῳ] ità mox: ὡς ἄμπελος.

Μηδὲν ἄλλο προσεπιζητοῦσι] Vide *ad lib.* 7. § 73.

Οὐκ ἐπιθοᾶται] qod Dominus Christus Matth. *c.* 6. *v.* 2. ὅταν ποιῆς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς.

Μεταβαίνει ἐφ' ἕτερον] Vide *l.* 6. § 7. & *l.* 11. § 4. & *l.* 12. § 29. Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 2. *Aliscunqe priorum eventus est, perseverа in alios conferre. Meliùs apud ingratos jacebunt. nè cessaveris; opus tuum perage, & partes boni viri exeqere. alium re, alium fide, alium consilio, alium præceptis salubribus adjuva.* & *l.* 4. *c.* 14. *Ad beneficium non adducit cogitatio avara, nec sordida, sed humana & libcralis, cupiens dare etiam cùm dederit, & augere novis ac recentibus vetera.* Hoc est qod suo mo[illegible], id est, Comico, Plavt. *Trinumm. Act.* 2. *Sc.* 2. *v.* 39.

Is probus est, qem non pœnitet qàm sit probus:
Benefacta benefactis aliis pertegito, nè perpluant.

Seriò magìs alius qispiam apud Plut. *de sene polit.* & *adv. vit. Epicur.*

Καὶ μήτι παυσώμεθα δρῶντες ἓν βεστίᾳ. Vide *l.* 7. § 73. Plin. *l.* 3. *ep.* 5. *Antiqiora beneficia subvertas, nisi illa posterioribus cumules.*

Ἐν τούτοις ἓν δεῖ εἶδ] Interrogantis tanqam ex aliena persona, esse volunt hæc verba, Xyl. & editor Lugd. affirmantis ac præcipientis ex sua Cas. illud malim, qia subseqentia, ναί. ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο, &c. subjectionis sive responsionis formam habent.

Ἀπαρακολουθήτως] *Sic ut non possint intelligi:* Xyl. imò potiùs, *sic qasi non intelligant ipsi.* ut in præcedentibus, ἵνα μὴ εἰδῇν. Sic *l.* 2. § 15. sed ratione diversâ ἀπαρακολουθήτως ἐνεργεῖν. Vide *supra ad* § 5. Δυσπαρακολουθητότερος.

Βάλλῃς καὶ τὸν κοινωνὸν αἰδέσῃς] Ità reverà beneficia conferenda, ὡς αἰδέσῃς, *ut sentiat sibi gratiam factam is cui benefit*, ut *infrà l.* 11. § 15. Verùm ut beneficii avtorem, qis is fuerit, dignoscat, nihil qicqam est necesse. Senec. *de benefic. l.* 2. *c.* 9. *Interdum & ipse qi juvatur fallendus est: ut habeat, nec à qo acceperit, sciat.* Exemplum subjicit Arcesilai, qi amici pavperis, sed pavpertatem per verecundiam dissimulantis, ac per ægritudinem decumbentis, pulvillo sacculum clam subjecit, ut qod desiderabat, inveniret potiùs qàm acciperet. Ctesibium hunc nominat Laërt. *l.* 4. Apellem Chium Plut. *de adul. & amic.* qem & fravde amicâ utiliqe deprehensâ, dixisse, Ἀρκεσιλάου τὸ παίγνιον, ille; Ἀρκεσιλάου τυπὶ τὸ κλέμμα, iste refert. *Ibid.* Plut. Τῇ τῶ φίλω χάριτι ὑπόδικλικὸν οὐδὲν ἐπεσιν· ἀλλὰ πολλάκις, ὥσπερ ἰατρὸς λαθὼν ἐπεμέσατσε, καὶ φίλῳ ὠφέλησεν ἐυτυχῶν ἢ διαλυσάμενος, ἀγνοοῦντι ὑπομελησείς. Sed ad Senecam redeamus paria Marco interrogantem. *Qid ergò? ille nesciet à qo acceperit? Primùm nesciat, si hoc ipsum beneficii pars est. Denique ille nesciet accepisse sc: ego sciam me dedisse. Parum est, inqis. Parum, si fœnerare cogitas. sed si dare, qo genere accipienti maximè profuturum erit, dabis. contentus eris te teste: alioqin non benefacere delectat, sed videre benefecisse. Volo, inqis, sciat. debitorem qæris. Volo utiqe sciat. Qid si illi utilius est nescire? si honestius? si gratius? non in aliam partem abibis? Volo sciat. Ità tu hominem non servabis in tenebris? Beneficia in acta non mitto. qid? ego illi sum indicaturus me dedisse, cùm inter prima præcepta & maximè necessaria sit, nè unqam exprobrem, imò nè admoneam qidem? hæc enim beneficii inter duos lex est, alter statim oblivisci debet dati, alter accepti nunqam.*

Τὸ δὲ νῦν λεγόμενον παρεκδέχῃ] *non intelligis.* Cas. sic ex Polybio Svidas, ἐκ ὀρθῶς τοῦ ἡμετέρους ἐκδέχῃ λόγους. i. e. *νοεῖς, ὑπολαμβάνεις.* Svidas. *excipe.* Xyl. ut sit παρεκδέχεσθε, idem qod ἐκδέχεσθε, *excipere.* nevtrum satìs arridet. ego conditionalem particulam deesse puto, [ἂν] παρεκδέχῃ, *si seciùs ceperis.* Ità enim significat τὸ παρεκδέχεσθε. Evsebius *hist. eccles. l.* 3. *c.* 39. Papiam narrat, τὰς ἀποστολικὰς παρεκδεξάμενον διηγήσεις, *ex relationibus Apostolicis seciùs acceptis*, commentitia multa tradidisse.

tradidiſſe. qod verbum & in H. Stephani theſaurum poterit immitti.

Ἐι ϑ' ϑέλεις σωϑῆναι] forſan σωϑέναι. *intelligere.* qanqam & σωϑῆναι eo ſenſu uſurpatum invenias. Ità enim Herodot. *l.* 5. Ἐγὼ μοι δοκέω σωϑῆναι τὸ ἐϑέλει λέγειν ἡμῖν τὸ χρηστήριον. Demoſth. *pro Coron.* ὅτε ὑμᾶς ὅιμαι μανϑάνειν, ὅτ' αὐτὸς ἐδυνάμην σωϑῆναι. ubi tamen qidam codices σωιϑέναι. Herodian. *lib.* 2. de Germanis. Ὡσπερ τὰ σώματα γυναικότατοι καὶ μεγάλοι εἰσὶν, ὅτω καὶ τὰς διανοίας παχεῖς, καὶ μὴ ῥᾳδίως σωϑῆναι δυνάμενοι, εἴτι μετὰ παιδαγωγίας ἢ ϑέλει λέγοιτο ἢ περὶτίθοιτο. Clemens *Strom. l.* 1. Ἀλλὰ καϑάπερ καὶ ἄνευ γραμμάτων πιστὸν ἔϑ' ὅμως φαμὲν. ὅτως σωϑῆναι τὰ ἐν τῇ πίστει λεγόμενα ἂν οἷόν τε μὴ μαϑόντα, ὁμολογοῦμεν. & *l.* 4. ὅτε τὰς ψυχὰς τὰς μὴ δύναπιν ἧσσ' ὁσίως βεβιωκότων, ὅτε τὰς κολάσεις ἧσσ' αἰσίνως καὶ ἀσελγῶς πεπολιτευμένων σωϑῆναι βέλονται. Et apud Svidam in *Sexto* avtor incertus, μηδὲ σωϑῆναι τὸ λεγόμενον συνηϑείς.

Μὴ φοβοῦ, μὴ παρὰ τοῦτο] forſan, μηδὲ παρὰ τοῦτο] *Nè metuas, neve hac de cauſsa opus aliqod ſociale omittas.* Veruntamen nihil temerè mutatum velim.

§ 7. Ὕσον, ὦ φίλε Ζεῦ] Indè Ζεὺς ὑέτιος, ὀμβρεῖ, idémqe Ὕης & Δεύς, & Ὕων dictus. Heſych. Ὕης, Ζεὺς ὄμβρειος. Ariſtot. nom. *de mund. c.* 7. Ὑέτιος ὑπὸ τῆς ὑετῆς καλεῖται. & Phurnut. *de Deis c.* 3. Παρά τισι δὲ καὶ Δεὺς καλεῖται, τύχα ἀπὸ τοῦ δεῖν τοῦ γένους. Lucian. *dialog Jov. & Gan.* Διὸς δ' ἐκ ἤκουσας ὄνομα, ὑδὲ βωμὸν εἶδες ἐν τῷ Γαργάρῳ τοῦ ὄρους; Pavſan. in *Attic.* meminit βωμοῦ ὀμβρίου Διός. Athenis verò refert eſſe γῆς ἄγαλμα, ἐπὶ δύσεσι ὕσαι δι τὸν Δία· εἴτε ὄμβρε δέησιν Ἀθηναίοις, εἴτε καὶ τοῖς πᾶσιν Ἕλλησι συμβαὶς αὐχμός. At de Ægypto Nilum allocutus Tibull. *l.* 1. *eleg.* 7.

Te propter nullos tellus tua poſtulat imbres;
Arida nec pluvio ſupplicat herba Jovi.

Et Schol. *ad Pindar. Pyth. od.* 4. Κορίνθιοι τὸν Νεῖλον φασὶν ὡς Παριανοί, Αἰγύπτιε Ζεῦ Νεῖλε, ἀναλογεῖν γὰρ τοῖς τοῦ Διὸς ὄμβροις τὸ τοῦ Νείλου ὕδωρ, καὶ ὥσπερ ἀνίσεσθόν τινα τοῦτον τῷ Διὶ εἶναι. Verùm Deus verus vivúsque ſolus eſt Ζεὺς ὑέτιος, non Nilus, non nubes ipſæ, non ulla apud extraneos in pretio habita Deunculorum mendacia atqe mendicabula. Vide Jerem. *c.* 14. *v.* 22. Job. *c.* 38. *v.* 25, 28, 34, 37. Pſal. 65. *v.* 10, 11, 12. Zecha. *c.* 10. *v.* 1.

Κατὰ τῆς ἀρέσεως ἧσσ' Ἀθηναίων] Exiſtimat Xylander improbare Marcum iſtîc commune illud & damnoſiſſimum vitium, qo pleriqe ea tantùm expetant, qæ ſibiipſis privatim proſint; nihil ſoliciti de communi bono: & Athenienſes notare, utpote qi injuſtè & illiberaliter ſuis tantùm agris pluviam & fertilitatem poſcerent, reliqorum hominum nullam rationem habentes. At contrà planè preces iſtiuſmodi probat Marcus, qibus homines non ſibi ſolis privatisqe ſuis rebus, ſed civitati reiqe publicæ univerſæ, in qa degunt, à numine faviſta proſperáqe comprecantur; qales fuiſſe monet Athenienſium illas. qos etiam in ſupplicationibus ſuis, non ſuæ tantùm regionis, ſed totius inſuper Græciæ; memores fuiſſe ex Pavſania ſuprà didicimus. Verùm qod Gregor. *in Job. l.* 18. *c.* 3. & Hieron. nom. *in Thren. c.* 3. *v.* 41. qæ indè conſtat Hieronymi non eſſe, qia ex Gregorio mutuantur. *Et oratione operatio, ut operatione fulcienda eſt oratio.* itaqe precibus opera ſunt adjicienda. & tam pro bono publico conatus adhibendi, qàm ſupplicationes concipiendæ. Habéntqe reverà locum hîc Menæcei pro patria ſe devoventis illa à Xylandro etiam lavdata, ex Evripidis *Phœniſſis*;

Ἐι γὰ λαβὼν ἔχοις ϑ', ὅ, τι δυνατὸς τις
Χρησὸν, δίελθοι τοῦτο, κ' εἰς κοινὸν φέροι
Παρξίδι, χιλῶν ἂν αἱ πόλεις ἐλασσόνων
Περῴμεναι, τὸ λοιπὸν εὐτύχιεν ἄν.
Si qis qs qantum qiverit boni, lubens
Patriæ offerat, donétqe publicæ rei;
Minus malorum civitates prenderet,
Et ampliores redderentur indies.

Siqidem, ut rectiſſimè Andocides *orat. adv. Alcibiad.* διὰ μὲν τοὺ ἧσσ' ἰδίων ἐπιμελουμένους ἥδεν αἱ πόλεις μείζως κακὰ πάσχουσι· διὰ δὲ τοὺ ἧσσ' κοινῶν, μεγάλαι καὶ ἐλευθέραι γίγνονται. Vide *ad l.* 1. § 16. & *l.* 7. § 4.

Ἢτοι ὁ δεῖ εὐχέσθαι, ἢ ὅπως ἁπλῶς καὶ ἐλευθέρως.] ἐλευθερίως legit Caſavb. *ad Perſ. Sat.* 2. qi & τὸ ἁπλῶς καὶ ἐλευθερίως εὔχεσθαι, orationem ſimplicem & liberalem opponi cenſet τῇ εὐχῇ ἐμπειρίᾳ i. e. *preci emaci*, ut Perſius loqitur: qam interpretatur, vel eam qæ habet conjunctum ſacrificium majoris alicujus victimæ, avt votum rei conſecrandæ; qod ſit velut pretium diis repenſum, ut ſit in emptione contrahenda; vel qæ toties fuit repetenda, & tam aſſiduè ac λιπαρῶς καὶ ἐντενῶς facienda, ut hoc ipſum pretii loco cenſeri poſſit; qia, ut ait Seneca, *Nulla res cariùs conſtat, qàm qæ precibus empta eſt.* Mihi videtur Marco, τὸ ἁπλῶς εὔχεσθαι, *orationis ſimplicitatem* qandam denotare, qalis illa Athenienſium formula, qæ generali qadam ac familiari ratione Jovem compellat, nec terminos illi rerum tribuendarum anxiè ſolicitéqe præſcribit. qalis itidem ea formula, qam amicis ſuis poeta qidam præſcripſit; à Platone in *Alcibiad.* 2. lavdata;

Ζεῦ βασιλεῦ, τὰ μὲ ἐσθλὰ καὶ ἐυχομένοις, καὶ ἀνεύχοις
Ἄμμι δίδε, τὰ δ' ἀεικὰ καὶ ἐυχομένοις ἀπαλέξοις.

vel, ut *Antholog. l.* 1. *c.* 31. habetur

——τὰ δ' ἀεικὰ καὶ ἐυχομένων ἀπερύκοις.
Tu Rex ſumme, dato nobis bona, ſiverogemus,
Seu noni at mala vel poſcentibus uſqe negato.

Sed & Laconum, qi ut Plato *ibidem*, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ

μοσίᾳ ἐνάσετε παρηπλησίαν εὐχλὼ ἐυχρῆσι, τὰ χρηλὰ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τοὺ θεὺς δίδοναι κελεύοντες ἐν σφίσιν αὐτοῖς. Unde & Jupiter Ammon dixerit, βέλεσθε αὐτῷ τὰν Λακεδαιμονίων εὐφημίαν ἔτι μᾶλλον, ἢ τὰ σύμπαντα τῆν ἑλλάδων ἱερά. Qin & Xenophon *de Socrate memorial. l.* 1. Ἠυχετο ὃ πρὸς τοὺ θεὺς ἁπλῶς τἀγαθὰ δίδοναι· ὡς τοὺ θεὺς κάλλιστα εἰδότας, ὁποῖα ἀγαθά ἐστι. Respexit eodem Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 346.

Nil ergò optabunt homines? si consilium vis,
Permittes ipsis expendere numinibus, qid
Conveniat nobis, rebúsque sit utile nostris.
Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt Dii.
Charior est illis homo, quàm sibi.——

Atque hoc est qod R. Simeon in *Pirke Abot. c.* 2.

§ 13. אַל תַּעַשׂ תְּפִלָּתְךָ קֶבַע

Orationem tuam fixam nè feceris. hoc est, nolis inter orandum terminos numini figere, legémque qid facturus sit, Deo præstituere; sed vota tua simpliciter, prout illi visum fuerit, præstanda ipsi permittito. At τὸ ἐλευθερίως εὐχεσθαι, sive *liberaliter* precari, (ità enim cum Xylandro malim, quàm cum Merico, *liberè*) est ejusmodi orationem adhibere, qæ alios etiam contribules, conterraneos, avt extraneos etiam nobiscum unà comprehendat, qalis ea est, qam hîc Marcus retulit, Attica supplicandi ratio: qalis itidem, qam Xylander hîc adducit, Persarum veterum, de qibus Herodot. *lib.* 1. apud qos lege sic cavebatur; ἑαυτῷ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἐδίη μόνῳ, ἃ δὲ ἐγγίνεται ἀρεσθαι ἀγαθά· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσησι κατεύχεται ἐν γίνεσθαι, καὶ τῷ βασιλεῖ· ἐν γὰρ δὴ τοῖς ἄπασι Πέρσησι καὶ αὐτὸς γίνεται. Sed liberalior his Christianorum litania. Pavlus *Timotheo epist.* 1. *c.* 2. *v.* 1. præcipit ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχὰς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων. Liberalissima verò omnium λειτουργία Judaica, si Philoni credimus, *de monarch. l.* 2. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων οἱ ἱερεῖς ὑπὲρ οἰκείων καὶ φίλων καὶ πολιτῶν αὐτὸ (αὐτῶν forsan) μόνον εἰώθασι τὰς τ' εὐχὰς καὶ θυσίας ἐπιτελεῖν. ὁ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεὺς, ἃ μόνον ὑπὲρ ἅπαντος ἀνθρώπου γένους, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς φύσεως μερῶν, γῆς, ὕδατος, ἀέρος καὶ πυρὸς, τάς τ' εὐχὰς καὶ τὰς εὐχαριστίας ποιεῖται, τὸν κόσμον, ὅσῳ ὀρθῶς τὰς ἀληθείας, παρεῖδε ἐν ἑαυτῷ νομίζων, ὑπὲρ ἧς ἱκεσίους καὶ λιτὰς εἰώθειν ἐξαμβλίζειν τὴν ἡγεμόνα, ποτνιώμενος τῆς ὀρεικῆς καὶ ὑλεω φύσεως αὐτὴ μεταδιδόναι τῷ ἡμιμόλῳ.

§ 8. Σωτάξειν ὁ Ἀσκληπιὸς τέτῳ] Σωτάττειν, *injungere, præcipere, præscribere*, qomodo ægrotis medici hoc vel illud sumendum. Plut. in *Pomp.* Ἐπειδὴ νοσῶντι σωτάξε κίχλας ὁ ἰατρός. qod in *apophth.* νοσῶντι κίχλας ὁ ἰατρὸς λαβεῖν προσέταξε. éstque vocabulum hoc freqentiús. Sed altero illo potiùs usus Marcus videtur, qo σώτα-ξιν ἢ σωτάγμα ποιῦν τι dissignaret. itaque verbo, qo Marci mentem exprimam, insolenti licèt vocabulo. *coordinavit.* alioqi σωτάττειν etiam simpliciter pro *præcipere* sumitur. Svid. Ζωτάξας, ἐπιτελέμενος. adductis ex Polybio istis; Ζωτάξας, ἐλεύσειν καὶ σπεύδειν ὅσον ἔχει δύναμεως.

Ὁ Ἀσκληπιὸς] Æsculapium medicinæ præsidem Deum per insomnia remedia sibi suggerere opinabantur. in qo argumento freqens admodum est Aristides in orationibus sacris. *Orat.* 1. ἀλλαχοῦ προσάττει ὁ θεός. & *ibid.* ἀσπίων ἐπιτάξει. & *Orat.* 2. ἀνυπόδητον προσελθεῖν, &c.

Σωτάξειν τέτῳ ἢ τὸ ὅλε φύσις νόσον] Ità *l.* 4. § 45. σωτέτακται ἡρμοσμένως τὰ ὄντα. & *l.* 6. § 16. ὅσα δὲ θεοὶ ἐπινέμουσι καὶ διατετάχασι. Verùm istic ad rem medicam respectum habet, qasi medicinæ rationem universa ista obtineant. Plato Sophist. Ἰατρικὴ τις ἢ κολαστική. Aristotel. *Ethic. lib.* 2. *c.* 3. Ἰατρικά τις ἢ παιδεία. Idémque *rhetor. lib.* 1. *c.* 14. Et Æneas Gaz. *de anim. immort.* Ἴασις ἢ κόλασις. *Medicina qædam est correptio divina.* Ambros. *in Psal.* 37. & Hieron. *in Ezech. Qæ putatur pœna, medicina est. sicut enim qædam datur cathartica, ut noxius humor qi inest corporibus, egeratur: sic & dominus dat calicem tormentorum meracissimum, ut qicqid fellis amaritudinisque est, auferat à peccatoribus, & pristinæ eos restituat sanitati.* Optimè Simplicius distingvit *in Epicteti Enchirid.* ad duo artis medicæ munera respiciens, vel ægritudinem profligandi, vel valetudinem sanitatémque conservandi; mala externa, calamitatésque omne genus esse, ἢ νοσημάτων θεραπείας, ἢ ὑγιεινόντων γυμνασίας, *vel ægrorum medicamina, vel sanorum exercitia.*

Καταλλήλον εἰς τὼ εἱμαρμένω] *ad fatum*, sive *fato, congruens & consentaneum.* Ità καταλλήλα φάρμακα, *medicamenta congruentia*, Dioscoridi. & προφαὶ τοῖς νοσῶσι καταλλήλοι, *alimenta ægrotantibus congruentia.* referente Budæo. & Marco noſtro φαντασίαι καταλλήλαι. *cogitationes* vel, *apprehensiones congruæ. l.* 7. § 2.

Ὡς καὶ τοὺ λίθος συμβαίνειν] Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 7. § 57. Ludit avtem hîc in ὁμωνυμία verbi συμβαίνειν, qod & *evenire* & *convenire* significat. Verùm de hoc usu vocabuli in re architectonica, nihil dum comperi. nisi qòd Fabius *institut. l.* 9. *c.* 4. *Fit sæpe*, inqit, *aspera & dura & dissoluta & hians oratio, si ad necessitatem ordinis sui verba redigantur. differenda igitur qædam & præsumenda; atque ut in structuris lapidum impolitorum, loco qo convenit, qidqe ponendum.* qod hîc *convenire*, alibi *congruere* dixit, eadem utrobique imagine usus: *Non enim ad pedes verba dimensa sunt. ideóque ex loco transferuntur in locum, ut jungantur qo congruunt maximè, sicut in structura saxorum rudium etiam ipsa enormitas invenit, cui applicari, & in qo possit*

poſſit inſiſtere. Svidas hæc ipſa Marci verba nobis exhibet ſub hoc titulo: (qod idem & apud Heſychium legitur) Συμβαίνοντα, συμφωνοῦντα. qo ſenſu apud eundem avtor innominatus: Τοῦτο δεῖ σκοπεῖν, εἰ συμβαίνει τοῖς λόγοις τὰ πράγματα. Et Syneſ. *epiſt.* 58. ἐνταῦθα ὃ ἡ γλῶττα τῇ γνώμῃ συνέβαινε. Et Ariſtid. *orat.* ὡς τὰ παραφθέγματα· Οὐ δ' ἀπαντεῖς, ἵππε μοὶ δρόμον, χῆμα ἢ τῆς κεφαλῆς ὄνε, πράγματα ἀλλ' συμβαίνοντα. Et Liban. *orat.* 28. μέτροις ἀδικῶν ἃ συμβαίνει τῷ νόμῳ. Jo. Chryſoſt. *in ad Cor. ep.* 2. *orat.* 30. ἔστι καὶ τὰ αὐτὰ φρονεῖν, καὶ μὴ ἐριπδεῖν, ὅταν ἐν τοῖς δόγμασι συμβαίνωσί τινες, ἐν ᾧ τοῖς περὶ ἀλλήλους διαφιδόσωσιν. Theodoret. item, *therap. l.* 5. fidem ad τὰ νοητὰ ſpeculanda neceſſariam contendit; ἐπειδήπερ ἀδὲ εἰκόνα ἐξεύρεν αὐτοῖς συμβαίνουσαν δίον τε. Idémque *l.* 11. de prædictionibus propheticis. Ἐξετάσατε τοίνυν τὰς τάδε περὶ γεγονυίας προρρήσεις. ἢν εὑρητε ἀληθεῖς, καὶ τοῖς πράγμασιν ἐναργῶς ξυμβαινούσας, δέξασδε ἀδεῶς ἐκεῖνα τὰ περὶ μελλόντων πεπεισμένα. & ante omnes hos Plato in *Protag.* Ἐγὼ μὲν ἔν καὶ δέομαι καὶ συμβουλεύω, συμβῆναι ὑμᾶς, ὥσπερ νῦν διαπαντὸς ἡμῖν συμβιβάζοντων εἰς τὸ μέσον. Æſchylus denique à Plutarcho in *Theſeo* laudatus,

——τοιῶδε τις συμβήσεται;
Τίν' ἀντιτάξω τῷδε; τίς φερέγγυος;

Ἁρμονία δὲ μία] Sext. Empir. *adverſ. Muſic. lib.* 6. *c.* 1. Καθ' ἁρμονίαν διοικεῖσδαι τὸν κόσμον. Vide *ad l.* 7. § 48.

Ὁ κόσμος τοιοῦτον σῶμα συμπληροῦται] Vide *l.* 4. § 40.

Ἐκ πάντων τῶν ἀπλῶν ἡ εἱμαρμένη] Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. *Nihil aliud eſt fatum quàm ſeries implexa cauſarum.* Vide *lib.* 6. § 37. & *l.* 7. § 8. & *l.* 10. § 4. Tacitus *annal. l.* 6. *Sed mihi hæc & talia audienti, in incerto judicium eſt, fatóne res mortalium & neceſſitate immutabili, an forte volvantur. qippe ſapientiſſimos veterum, qíque ſectam eorum æmulantur, diverſos reperies. ac multis inſitam opinionem, non initia noſtri, non finem, non denique hominem Diis curæ. ideo creberrima & triſtia in bonos, læta apud deteriores eſſe. Contrà alii, fatum quidem congruere rebus putant; ſed non & vagis ſtellis, verùm apud principia, & nexus naturalium cauſarum. ac tamen electionem vitæ nobis relinquunt, quam ubi elegeris, certum imminentium ordinem.* ——*nec plurimis mortalium eximi, qin primo cujuſque ortu ventura deſtinentur.* Epicureos & Stoicos deſignari apertiſſimum eſt.

Τοῦτο ἔφερεν ὥστε] Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 20. & *l.* 12. § 23.

Ὡς ἐκεῖνα ὁ Ἀσκλήπιος] leg. ὡς ἐκεῖνα, ἃ Ἀσκλήπιος, vel [ἃ] ὁ Ἀσκλ. συνιστάσει.

Πολλὰ γὰρ καὶ ἐν ἐκείνοις δεῖ τραχέα] Plato *Gorgiâ.* Ἆρ' οὖν τὸ ἰατρεύεσδαι ἡδὺ δεῖ, καὶ χαίρουσιν οἱ ἰατρευόμενοι; ἐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Ἀλλ' ὠφέλιμόν γε. Firmic. *de errore Gent. Morbo pro ſalute hominis ſolicita medicina ſe opponit: aſperi cibi, amari potus ingeruntur: & ſi convaluerit malum, ferrum & ignis adhibetur.* Ità Senec. *Agamemn.* 2. 1.

Et ferrum & ignis ſæpe medicinæ loco eſt.

Naſo *remed. l.* 1. *v.* 225.

Dura aliqis præcepta vocet mea: dura fatemur
Eſſe: ſed ut valeas multa dolenda feres.
Sæpe bibi ſuccos, qamvis invitus, amaros
Æger: & oranti menſa negata mihi eſt.
Ut corpus redimas ferrum patieris & ignem:
Arida nec ſitiens ora lavabis aqâ.
Ut valeas animo qicqam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore majus habet.

Prudent. *de Coron. hymn.* 10.

Horretis omnes haſce carnificis manus?
Num mitiores ſunt manus medentium,
Laniena qando ſævit Hippocratica?
Vivum ſecatur viſcus, & recens cruor
Scalpella tingit, dum putredo abraditur.
Putate ferrum triſte chirurgos mei
Inferre coſtis, qod ſecat ſalubriter.
Non eſt amarum, qo reformatur ſalus.
Videntur iſti carpere artus tabidos;
Sed dant medelam rebus intus vividis.

Qod Senec. *ad Marc. c.* 22. *Adjice lacerationes medicorum oſſa vivis legentium, & totas in viſcera manus demittentium, non ſimplici dolore pudenda curantium.* Tertull. in *Scorpiac. c.* 5. *Eſt hæc perverſitas hominum, ſalutaria excutere, exitioſa ſuſcipere, periculoſa qæqe medicamina vitare, mori denique citiùs qàm curari deſiderare.* (tranſpono, *peric. qæqe deſiderare, med. vit. mori d. c. q. c.* Vel ſic etiam; *med. vit. peric. qæqe deſ. mor. den. cit. q. cur.* at Rigalt. *periculoſa qærere, medica malè vitare,* &c.) *& eſt planè qaſi ſævitia, medicina de ſcalpello, déqe cauterio, de ſinapis incendio. non tamen ſecari, & inuri, & extendi, morderíqe idcirco malum, qia dolores utiles affert. nec qia tantummodo contriſtat, recuſabitur; ſed qia neceſſariò contriſtat, adhibebitur. horrorem operis fructus excuſat. ululans denique ille, & gemens, & mugiens inter manus medici, poſtmodum eaſdem mercede cumulabit, & artifices optimas prædicabit, & ſævas jam negabit. Et ſi martyria deſæviunt, ſed in ſalutem; licebit & Deo in vitam æternam per ignes & gladios & acerba qæqe curare.* Senec. *de provident. c.* 3. *Illud dico, iſta qæ tu vocas aſpera, qæ adverſa & abominanda, primùm pro ipſis eſſe qibus accidunt; deinde pro univerſis, gorum major Diis cura eſt, qàm ſingulorum. difficillimum videtur, qod primùm dixi, pro ipſis eſſe qibus eveniunt iſta, qæ horremus ac tremimus. pro ipſis eſt, inqis, in exilium projici, in egeſtatem deduci, liberos, conjugem efferre, ignominiâ affici, debilitari?*

si miraris, hoc pro aliqo esse, miraberis qosdam & igne curari, nec minùs fame ac siti. Sed si cogitaveris tecum, remedii causâ qibusdam & radi ossa & legi, & extrahi venas, & qædam amputari membra, qæ sine totius pernicie corporis hærere non poterant; hoc qoqe patieris probari tibi, qædam incommoda pro his esse, qibus accidunt. tam mehercules, qàm qædam qæ laudantur atqe appetuntur contra eos esse, qos delectaverunt; simillima cruditatibus, ebrietatibúsqe, & cæteris qæ necant per voluptatem. Idem *de ira lib. 1. c. 4. Qid ergo? non aliqando castigatio necessaria est? qidni? non enim nocet, sed medetur specie nocendi. qemadmodum qædam hastilia detorta, ut corrigamus, adurimus, & adactis cuneis, non ut frangamus, sed ut explicemus, elidimus: sic ingenia vitio prava, dolore corporis animíqe corrigimus. Nempe medicus primò in levibus vitiis tentat non multùm ex qotidiana consvetudine inflectere, & cibis, potionibus, exercitationibus ordinem ponere, ac valetudinem tantùm mutatâ vitæ dispositione firmare: proximum est, ut modus proficiat. Si modus & ordo non proficit, subducit aliqa & circumcidit. Si nè adhuc qidem respondet, interdicit cibis, & abstinentiâ corpus exonerat. Si fruſtra molliora cesserunt, ferit venam, membrísqe, si adhærentia nocent, morbúmqe diffunduat, manus affert. nec ulla dura videtur curatio, cujus salutaris effectus est.* Idémqe *de benefic. l. 5. c. 20. Beneficia multa tristem frontem & asperam habent; qemadmodum secare & urere ut sanes.* Simplicius *in Epictet. Cruciatus vehementissimos in morbis, etiam plebeii homines ultro admittunt, cùm se, mercede etiam medicis numeratâ, secandos urendósqe præbent. Si corporum medicinam exercentem, cúmqe urentem & secantem, atqe ipsos carnifices imitantem, non malum sed bonum dicimus, atqe adeò gratias agimus, & mercedem numeramus; cur in medicina Dei non acqiescimus?* Clemens *Strom. l. 1.* Οὐ γὰρ ὁ μὲν τοῦ σώματος νόσον ἐπάγων, ἐυεργέτης δόξει· ψυχῆς δὲ ἀδικίας ὁ περιῤῥήγνυ ἀπαλλάξειν ἃ μᾶλλον ἂν εἴη κηδεμών, ὅσῳπερ ψυχὴ σώματος ἐντιμότερον. ἀλλ' ἄρα τῆς μὲν τοῦ σώματος ὑγείας ἕνεκα, καὶ νομὰς καὶ καύσεις, καὶ φαρμακοποσίας ὑφιστάμεθα. καὶ ὁ ταῦτα πρεσβεύων σωτῆρι καὶ ἰατρὸς τε κηδεμὼν ἐκφανῶς παντί, ἐπὶ δυσμενείᾳ τῇ πρὸς τὸν πάσχοντα, ὡς δ' ἂν ὁ τῆς τέχνης ὑπαγορεύει λόγος· καὶ μέρη τινὰ ἀποτέμνων, ὡς μὴ τὰ ὑγιαίνοντα συνδιαφθείρειε αὐτῷ· τῆς δὲ ψυχῆς ἕνεκα οὐχ ὁμοίως ὑποστησόμεθα; &c. Et Theodoret. *therapeut. l. 1.* Οἱ μὲν τὸ σῶμα ἐκ βυθοῦ διακείμενοι, καὶ τὸν νόσον δυσφορήσει, καὶ τῆς ὑγείας ἱμείρουται, καὶ τοῖς ἰατροῖς ἕπονται, ἃ μόνον ἥπια προσφέρουσι φάρμακα, ἀλλὰ καὶ τέμνουσι, καὶ καίουσι, καὶ λιμοκτονεῖν κελεύουσι, καὶ πικρῶν τινῶν καὶ ἀηδῶν μεστὰς προσφέρουσι κύλικας· καὶ διὰ τοιαύτης ἀναιρεῖς ὀπιμελείας τὸν ὑγίειαν καρπούμενοι, μισοῦν τοὺς ὥσπερ ἀπεμιοῦντας ὁρῶσιν. Dionys. Halicarn. *epist. ad Pomp.* Οἱ ἰατροὶ τέμνουσι καὶ καίουσι τὰ διεφθαρμένα τοῦ σώματος, εἰς ὑγίειαν τὰ κατιόντα καὶ τὰς τομὰς φέροντες. Idémqe Deus, ut Nicephor. Gregor. *histor. Rom. l. 8. c. 18.* Ὅταν γὰρ ἐθέλῃ κολάζειν ὃς ἂν ἐθέλοι, παλαιῶν τε καὶ νέων ἁμαρτημάτων ποιεῖται ἔκπυσιν, ὅια σοφὸς ἰατρὸς, τομὴν καὶ καυτῆρα τοῖς δυσιάτοις ἐπάγει πληγάς. Porphyr. *de abstinent. l. 1.* Εἰ δ' ἕδει καὶ ἀλγηδόνας ὑπομένειν ἕνεκα τῆς ἀληθινῆς σωτηρίας, ἆρ' οὐκ ἂν ὑπεμείναμεν; ἃ γὰρ δι', ὅπερ νοσήματος τέρεδος δεῖ, πυοῤῥέοντες πάνθ' ὑπομένομεν, τεμνόμενοι, φοινισσόμενοι, καιόμενοι, πικρὰ φάρμακα πίνοντες, καθαιρόμενοι διὰ γαστρὸς, δι' ἐμέτων, διὰ ῥινῶν; καὶ ἢ τὰ ἐνδὸν χάειν νοσήματος, ὡς ἂν τὸν ὑπὲρ ἀθανασίας ἀγῶνα ἀθλοῦντες καὶ θεοῦ συνουσίας, πανθ' ὑπομένομεν εὐλόγως, εἰ καὶ μετ' ἀλγηδόνων ποιεῖ τὰς ὑπομονὰς ἐχεῖν; Cydonius *de mort. contemn.* Τί γὰρ κωλύει καὶ τοὺς ἰατροὺς τοῖς λόγοις τούτοις κακίζειν, οἳ τοῖς σώμασιν ὑπ' ἄλλως ἐπικαίουσι, καὶ σφᾶς αὐτοὺς καὶ ἐθίειν καὶ πάνειν καὶ ἄπλοῦς καὶ πάντα τρόπον χρῆσθαι τοῦ κάμνοντος ἀναπηδῶντες; ὅτι τοῦτον τὸν τρόπον ἡμᾶς λυπεῖν, καὶ μισθὸς μεγάλως τελοῦμεν, καὶ ἐυαρέσεως αὐτοί τε καὶ ὅτι ἡμετέρων μέλει, [ὀφελοῦμεν. Sejler.] Joan. Chrysost. *in Psal. 148.* Τὸν θεὸν ὁμοίως ἀνυμνεῖν χρὴ, καὶ κολάζοντα, καὶ ἀνιέντα κολάσεως. ἀμφότερα γὰρ κηδεμονίας, ἀμφότερα ἀγαθότητος· ὥσπερ ἦν ἰατρὸν ἡ τρέφοντα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄγχοντα λιμῷ, καὶ εἰς ἀγρὸν μόνον ἐξάγοντα, ἀλλὰ καὶ ὃν ὅτιοις που καθαχλεύοντα, καὶ ἀλείφοντα μόνον, ἀλλὰ καὶ καίοντα καὶ τέμνοντα θαυμάζομεν· εἰ γὰρ μὴ ἐναντία τὰ γινόμενα, ἀλλὰ πρὸς ἓν ὁρᾷ τέλος· ὕπω καὶ τὸν θεὸν ὑπὲρ ἁπάντων ἀνυμνεῖν χρή· καὶ πολλῷ πλέον, ὅσῳ ὁ μὲν θεὸς, ὁ δὲ ἄνθρωπος· καὶ ὅτι τὰ μὲν τούτων πολλάκις καὶ εἰς τἀναντίον ἐξέβη, τὰ δὲ τοῦ θεοῦ κατ' πρόνοιαν γίνεται σοφίας καὶ κηδεμονίας. Basil. Cæsar. *orat. 8.* Ὡς δυσχέρης ὁ ἰατρὸς, καὶ πόνος καὶ ἀλγηδόνας ἐμποιῇ τῷ σώματι· τῇ νόσῳ γὰρ μάχεται, ἀλλ' οὐ τῷ κάμνοντι· ὕπως ἀγαθὸς ὁ θεὸς, ὁ τὴν σωτηρίαν τῷ πονηρῷ διὰ μακρῶν κολάσεων διοικούμενος· καὶ γὰρ ἀποκτείνει, ζωοποιεῖ· καὶ δι' ὧν πατάσσει, ἰᾶται. καὶ πατάσσει μὲν σαρκὸς, ἵνα ἰαθῇ ψυχή. θανατοῖ δὲ ἁμαρτίαν, ἵνα ζήσῃ δικαιοσύνη. σὺ δὲ τῷ ἰατρῷ μὴ ὄφελε ἐγκαλεῖν, τὰ μὲν τέμνοντι, τὰ δὲ καίοντι, τὰ δὲ παντελῶς ἐξαιρέντι τοῦ σώματος. ἀλλὰ καὶ χρήματά που ὑποστελεῖς, καὶ σωτῆρος προσαγορεύσεις, ὅτι ἐν ὀλίγῳ μέρει τῶν νόσον ἴσησι, πολὺ εἰς ὅλον τὸ σῶμα τὸ πάθος διαχυθῆναι. ὅταν δὲ ἴδῃς πάλιν ἐπικαίοντα τοῖς ἐνοικοῦσιν, ἢ πλοῖον σύμπνουν καὶ θαλάσσης ἀναλυθὲν, καὶ τοῦ ἀληθινοῦ ἰατροῦ καὶ σωτῆρος γλῶσαν κινεῖν βλάσφημον οὐκ ἀνεῖς.

Τῆς ὑγιείας] Avg. *epist. 48. Dilectione, non odio flagellat nos Deus; non studio nocendi, sed desiderio sanandi.* ὁπὸ τὸ συμφέρον, εἰς τὸ μετάγειν

ϛεῖν τῆς ἀμότητος αὐτῆς, Apoſt. *ad Heb. c. 12. v. 10.* ἵνα ζήσωμεν, v. 9. & v. 11. Πᾶσα δὲ παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης.

Ἐπὶ τῷ τὰ κόσμε ὑγίειαν] Ideo ſubeunda vult æqo animo iſta omnia, qia ad univerſi bonum faciant. Ità Senec. *epiſt. 74. Nihil indignetur ſibi accidere; ſciátqe illa ipſa qibus lædi videtur, ad conſervationem univerſi pertinere, & ex his eſſe qæ curſum mundi officiúmqe conſummant.* Heraclit. *epiſt. 2. ad Amphidam.* Οὐκ ἴσασιν, ὅτι θεὸς ἐν κόσμῳ μεγάλα σώματα ἰατρεύει, ἐπαναισῶν αὐτῷ τὸ ἀμέτρον· τὰ θρυπτόμενα ἐνοποιεῖ· τὰ ὀλιθήσαντα ὑποφθὰς πίπτει· σωπᾷ τὰ σκιδνάμενα· φαιδρύνει τὰ ἀπρεπῶς καλείσῃ τὰ ληφθέντα· διώκει τὸ φθονερόν· φωτὶ μὲν ἀναλάμπει τὸ ζοφερὸν, πεφυτοῖ δὲ τὸ ἄπειρον· καὶ μορφοῖ μὲν ὑποβάλλει τοῖς ἀμόρφοις, ὅλεως δὲ ἀναπίμπλησι τὰ ἀναίθητα. διὰ πάσης γὰρ ἔρχεται τῆς οὐσίας, πλήτλων, ἁρμοζόμενος, διαλύων, πηγνὺς, χέων. τὸ μὲν ξηρὸν εἰς ὑγρὸν τήκει, καὶ εἰς λύσιν αὐτὸ καθίστησι· καὶ λιθάδας μὲν ἐκθυμιᾷ, παχύνει δὲ χαλαθέντα τὸν ἀέρα· καὶ συνεχῶς τὰ μὲν ἄνωθεν διώκει, τὰ δὲ κάτωθεν ἱδρύει. ταῦτα κάμνοντος κόσμε θεραπεία. Et Maxim. Tyr. *diſſert. 25.* Ἃ δὲ ἡμεῖς καλάμῳ καὶ φθορᾷ, καὶ ἐφ' ὅις ὀδυρόμεθα, ταῦτα ὁ τεχνίτης καλεῖ σωτηρίαν τῷ ὅλῳ· μέλῃ γὰρ αὐτῷ τῷ ὅλῳ· τὸ δὲ μέρος ἀνάγκη κακῶς ἔχειν τῷ ὅλῳ. Vide *ad l. 4. § 40.* In eandem ſententiam Epictet. *diſſert. l. 1. c. 12.* Σκέλος ἔν μοι γλαῦξ πεπρωμένον; Ἀνδράποδον· εἶτα διὰ ἓν σκελύδριον τῷ κόσμῳ ἐγκαλεῖς; οὐκ ὀπιδώσεις αὐτὸ τοῖς ὅλοις; ὃ χαίρων παραχωρήσεις τῷ δεδωκότι; οὐκ οἶδα, ἥλιον μέρος πρὸς τὰ ὅλα; τὸ δὲ μέρη τοῖς ὅλοις εἶναι ἔχει καλῶς. Idem *l. 4. c. 7.* Qi & *l. 2. c. 5.* Πῶς λέγεται τὴν ὀκτὸς πινακίδα κατὰ φύσιν; καὶ παρὰ φύσιν; ὡς ἂν εἰ ἀπόλυτοι ἦμεν. τῷ γὰρ ποδὶ κατὰ φύσιν ἔστι· ἐρῶ τὸ καθαρῷ ἔστι. ἀλλ' ἂν αὐτὸν ὡς πόδα λάβῃς, καὶ ὡς μὴ ἀπόλυτον, καθήξει αὐτὸν καὶ εἰς σπλὸν ἐμβαίνειν, καὶ ἀκάνθας πατεῖσαι, καὶ ἔσται ὅτε ἀποκοπῆναι χωρὶς τῶν ὅλων. τοιοῦτόν τι καὶ ἐφ' ἡμῶν νομίζειν δεῖ. τί εἰς ἄνθρωπος. εἰ μὲν ὡς ἀπόλυτον σκοπεῖς, κατὰ φύσιν ἔδει ζῆσαι μέχρι γήρως, πλουτεῖν, ὑγιαίνειν· εἰ δ' ὡς ἄνθρωπον σκοπεῖς, καὶ μέρος ὅλου τινὸς, δι' ἐκεῖνο τὸ ὅλον νῦν μέν σοι νοσῆσαι καθήκει, νῦν δὲ πλεῦσαι, καὶ κινδυνεῦσαι, νῦν δ' ἀπορηθῆναι, πρὸ ὥρας δ' ἔστιν ὅτε ἀποθανεῖν. Vide ſuperiùs pavlò Baſil. Cæſar. & Senec. *de provident. c. 3.* ſed & eundem, ſi lubet & otium eſt, operis *ejuſdem c. 5.* argumentum iſtud pertractantem. De corporis membris itidem Theodoret. *therapeut. l. 1.* Πᾶσαν μηχανὴν, inqit, ἐπινοῦσιν οἱ ἰατροὶ, ὥστε τὸ πάθος ἐξελάσαι, καὶ τὴν πρότερον τοῦ μέλους ἁρμονίαν ἀποδῦναι τῷ ἕλκει.

Τῶν τῆς Διὸς εὐνοΐαν καὶ εὐπροσηγορίαν] Hoc inter Stoicorum non παράδοξα tantùm, ſed παράλογα etiam meritò reputes, qòd malis hiſce etiam numinis divini felicitatem provehi ſomniabant. qanqam & ad gloriam divinam illuſtrandam conducere iſta, nec nos inficiamur. eôqe argumento ad mala fortiter, æqanimiter, alacriter toleranda, Dei ſervos invitant, inſtigant Apoſtoli, Joannes *Evang. c. 21. v. 19.* Pavlus *ad Philip. c. 1. v. 20.* Petrus *epiſt. 1. c. 4. v. 14.* Verùm mundum illi pro Deo habebant; qem & iſtîc deſignari ſeqentia docent. Vide *ad l. 4. § 23.*

Στέργειν χρὴ τὸ συμβαῖνον] ſuprà, ἀσπάζε πᾶν τὸ γινόμενον. ſic *l. 6. § 44.* ἀσπάζεσθαι καὶ στέργειν ὀφείλω. plus eſt τὸ στέργειν qàm τὸ ἀσπάζεσθαι· utì eò loci oſtendimus. Vide & *l. 6. § 49.* Ariſtot. *ethic. Eudem. l. 7. c. 10.* Ὥστε δεῖ στέργειν αὐτὸν πῶ πύχλω.

Συνκλωθόμενον] Vide *ſuprà ad l. 2. § 3.* & *l. 4. § 26.*

Τῆς συμμονῆς] Ità *l. 2. § 3.* σώζεσθαι δὲ κόσμον αἱ μελαζολαί.

Ἐαν καὶ ὅπῃ διακόψῃς] Lucan. *l. 6.*

——*à prima deſcendit origine mundi*
Cauſarum ſeries: atqe omnia fata laborant,
Si qidqam mutâſſe velis.——

Τῆς σωματείας καὶ συνεχείας] Vide *l. 4. § 40.* Manil. *Aſtron. l. 2.* de mundo:

Machina cognatis membris contexta——

Διακόψεις] Vide *ad l. 4. § 29.*

§ 9. Μὴ σκυθρώπαζε] *faſtidire.* Xyl. *ægrè ferre.* Caſ. proprie, *nauſeare.* qanqam Phrynich. in *vocab. Attic.* τὸ σκυθρώπομαι notat, ὡς τῷ ὄντι ναυτίας ἄξιον τέκνωμα. σκυθρὸς, ἀηδὴς, Heſych. ἀνόρεκτος, Svid. Plutarch. ab eodem lavdatus, *lib. de utilit. ex inimic. cap.* ὁι σκυθρωποὶ καὶ νοσώδεις, ὄρτυγι καὶ ὕδατι παραπλησίως ναυτιῶσιν. Vide *ad l. 10. § 34.*

Εἰ μὴ κατὰ πυκνὸν] qod *l. 9. § 29.* ἀρκεῖ, εἰ καὶ τὸ βραχύτατον πράσσοι. *Nè animum abjicias, ſi non confertim ſive jugiter tibi omnia ex voto & propoſito ſuccedant, ſed mediocribus etiam progreſſibus & interruptis etiam aliqoties contentus eſto.* Siqidem, ut Cicero *de orat. perfect. Prima ſeqentem, honeſtum eſt in ſecundis tertiísq; conſiſtere.*

Num poſſis oculo, qantum contendere Lyncæus;
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, qia deſperes invicti membra Glyconis,
Nodoſâ corpus nolis prohibere chiragrâ.
Eſt qoddam prodire tenus, ſi non datur ultra.

Flaccus *Epiſt. l. 1. ep. 1.* Qin & de ſe Sen. *de vit. beat. c. 17. Exigo à me, non ut optimis par ſim, ſed ut malis melior. hoc mihi ſatìs eſt, qotidie aliqid ex vitiis meis demere, & errores meos objurgare. non perveni ad ſanitatem, nè perveniam qidem. delinimenta magìs qàm remedia podagræ meæ compono; contentus, ſi rariùs accedit, & ſi minùs verminatur.* Qin &, ut Plutarch. *de profect.* Heſiodi illud,

Εἰ γάρ κεν ἐπὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρὸν καταθείῃς,
Καὶ θᾶμα τεθ' ἕρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.
Si quamvis modicum modico superaddere pergas,
Idq; iterum atq; iterum, magnus consurget acervus.

ὁ ὡρῶς ἀργυρίου μόνον ἀὐξησιν εἴρηται καλῶς, ἀλλ' εἰς ἅπασα ποιεῖ, μάλιστα δ' εἰς ἀρετῆς ἐπίδοσιν, πολὺ καὶ τελεσιεργὸν ἔθος τοῦ λόγου ὡρὸς ἀλήθειαν.

Ἀλλ' ἐκκρεμέσθω] quomodo Chrysippus ἐν τοῖς ὡρὶ ἀνομολογίας, à Plutarcho *de virt. mor.* laudatus: Τὰ ἐπιγινόμενα πάθη ἐκκρέει τοῦ λογισμοῦ εἰς τὰς ἐναντίας ὀρέξεις βιαίως ὡρωθούντων.

Πάλιν ἐπανίεναι] Vide *l.* 4. § 25. Habes axem Epicteti pulcerrimam de argumento isto dissertationem apud Arrian. *l.* 1. *c.* 25. qi & summatim *l.* 4. *c.* 9. Πρῶτον μὲν καταγνῶθι τὴν ῥυπαρίαν. εἶτα καλαγωγὸς μὲν ἀπαγωγὸς σεαυτοῦ, μισῇς δὲ πάθης τὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀλλὰ μάθε τὸ τῆς παιδοτριβῶν· πέπαικε τὸ παιδίον. ἀνασὰς; φησι, πάλιν πάλαιε, μέγεις ἂν ἰσχυροποιῆς. παιδάριόν τι καὶ σὺ πάθε. Hebræi doctores in codice *Sanhedrin*. *Qi discit legem, nec redit ad eam, similis est homini, qi serit, sed non metit.* Vide *l.* 6. § 10.

Ἀσμενίζειν εἰς τὰ πλείω] *ego animo plerag; humana ferre.* Xyl. at Cas. de actibus sive affectibus propriis interpretatur, qibus, pro humana infirmitate, crebrò sit expositus. neutrum placet. ἀσμενίζειν εἰς τὰ πλείω ἀνθρωπικώτερα, *est pluribus humaniter actis acquiescere, contentum esse.* qod de aliis censendis Flaccus *l.* 1. *Sat.* 3.

Æ qus compenset vitiis bona; pluribus hisce,
Si modò plura illis bona sunt, inclinet.—

qod Liban. *orat.* 4. δὲς τοῦ πλείονι τῶν βοσπυῦ, ἀσμενίζω, *contentum esse, libenter acquiescere.* Æschin. *ep.* 5. Ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἀσμενίζω τῇ συμφορᾷ· καὶ ὡρχή μοι δοκεῖ τὸ βίε ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς αὐτόθι πολιτείας. qod & mox interpretatus ipse, ὑπολαμβάνω, inqit, τὰ παρόντα. Marcus itidem *l.* 7. § 27. μὴ διὰ τὸ ἅπαξ ἀσμενίζειν αὐτοῖς· *nè dum istis libenter acquiescis.* indè ἀσμενιστὸν καὶ φιλητὸν, Clemen. Alex. *pædag.* *l.* 1. *c.* 3. & ἀσμενιστέον, *acquiescendum.* Hippocrati. Marcus ipse *l.* 12. § 14. ἀσμενίζε, gratum habe, contentus esto. & *l.* 7. § 27. διὰ τὸ ἅπαξ ἀσμενίζειν αὐτοῖς.

Ὡς ὡρὸς παιδαγωγὸν] i. e. ægrè & gravatim: qomodo ad pædagogum scholámve pueri commeant, qi ludum talarium literario præoptant. Vide *l.* 10. § 35. De Clearcho Xenophon *expedit. l.* 2. Τὸ ἐπίταγμα ἐκ εἶχεν, ἀλλ' ἀεὶ χαλεπὸς καὶ ὠμὸς ἦν. ὥστε διέκειντο ὡρὸς αὐτὸν οἱ στρατιῶται, ὥσπερ παῖδες ὡρὸς διδάσκαλον καὶ γὰρ ἐν φιλίᾳ μᾶλλον καὶ εὐνοίᾳ ἐποιοῦντο ἕκαστοι εἶχεν, &c. Ambros. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Ità sunt hæc ut pædagogi parvulis, amari videntur, acerbi & molesti, formidabiles verbere, libertatem lasciviendi negant, necessitatem disciplinæ exigunt, pueriles animos, nè luxu diffluant, terrore constringunt.* Persius de se *Satyr.* 3. *v.* 43.

Sæpe oculos, memini, tangebam parvus olivo;
Grandia si nollem morituri verba Catonis
Reddere, non sano multùm laudanda magistro,
Quæ pater adductis sudans audiret amicis.
Fure: etenim id summum, qid dexter senio ferret
Scire, erat in voto; damnosa canicula quantùm
Raderet; angustæ collo non fallier orcæ;
Nè qis callidior buxum torgere flagello.

Vide Persii *glossas*; & Turneb. *adversar. l.* 23. *c.* 22. Alioqi tanqam ad pædagogum, ad philosophiæ præceptorem accedere oportet, ut discamus, non ut oblectemur: μεμνημένοι, ὡς οὐκ εἰς θέατρον, οὐδὲ ᾠδεῖον, ἀλλ' εἰς σχολὴν καὶ διδασκαλεῖον ἀφικόμεθα. Plut. *de profect.* contrà qàm illi, qos, ut Seneca *epist.* 108. *Inqilinos philosophorum, non discipulos dixeris. qi veniunt ut audiant, non ut discant; sicut in theatrum voluptatis causſa ad delectandas aures, oratione, vel voce, vel fabulis ducimur. --qi cum pugillaribus veniunt, non ut res excipiant, sed verba: qæ tam sine profectu alieno discant, qàm sine suo audiant. --qibus philosophi schola diversorium est otii. nec id agunt, ut aliqa illìc vitia deponant, ut aliqam vitæ legem accipiant, ad qam suos mores exigant; sed ut oblectamento aurium perfruantur.* Ità assvescit animus delectare se potiùs qàm sanare: & *philosophiam oblectamentum facere, cùm remedium sit.* Idem *ep.* 117.

Ἀλλ' ὡς ὀφθαλμιῶντες] Vult nos ad philosophiam recurrere, tanqam laborantes ad medicinam, qæ dolorem mitiget, morbum amoveat. Nam qod Xylander annotat de præceptis salutaribus in promptu habendis, qod suprà *l.* 3. § 13. monuerat, est hìc planè ἀωρεσδίονυσον. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 23. Ἰατρεῖόν ἐστι τὸ φιλοσόφε σχολεῖον. ὃ δεῖ ἠδεθέντας ἐξελθεῖν, ἀλλ' ἀλγήσαντας. ἔρχεσθε γὰρ, ὃ ἔχ ὑγιεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν ὦμον ἐκπεφλεγικώς, ὁ δ' ἀπόστημα ἔχων, ὁ δ' κεφαλήν· εἶτ' ἐγὼ καθίσας ὑμῖν λέγω νουμάτια καὶ ὀπφωνημάτια, ἵν' ὑμεῖς ἐπαινέσαντές με ἐξέλθητε, ὁ μὲν τὸν ὦμον ἐκφέρων ὅτον εἰσῆλθεν, ὁ δὲ τὴν κεφαλὴν ὡσαύτως ἔχουσαν, ὁ δὲ τὸ σύριγγα, ὁ δὲ τὸ ἀπόστημα. & *ibid.* aliis insuper adjectis imaginibus. Φιλόσοφος δ' ἐπ' ἀκροάσιν παρακαλεῖ; * ἐγώ· ὡς ὁ ἠλιος ἄγει αὐτὸς ἐφ' ἑαυτὸν, ἢ τροφὴ, ὅτῳ δὲ καὶ ἔτος ἄγει τὸν ὠφελησόμενον. πῖος ἰατρὸς παρακαλεῖ, ἵνα τις ὑπὸ αὐτοῦ θεραπευθῇ; καὶ τοι νῦν ἀκήκοα, ὅτι καὶ οἱ ἰατροὶ παρακαλοῦσιν ἐν Ῥώμῃ· πολὺ δ' ἐμοῦ παρεκαλοῦντο. De philosophia Marcus, de philosopho Epictetus.

* *ità interpungo, qæ perperàm continuant codices Vulgati.*

Τὸ σπογγύδιον] *penicillum.* De spongiis Plinat. *histor. l.* 31. *c.* 11. *Mollissimum genus earum penicilli, oculorum tumores levant ex mulso impositi. iidem abstergendæ lippitudini utilissimi: cóque tenuissimos & mollissimos esse oportet. imponuntur spongiæ*

giæ ipſæ epiphoris ex poſca. Nec mutandus iſte Plinii locus, quod quidam volunt, ut legatur, *genus earum è quibus penicilli.* nam præterquam quod Pliniana Syntaxis id non patitur, lectionem receptam ex Celſo ſirmamus, qi *penicillum* docet *ſpongiolam* ejuſmodi dici, & huic uſui adhiberi. *de re medic. l. 6. c. 6. § 1. Neque ab ratione abhorret etiam penicillo potiſſimùm uti expreſſo; ſi levior impetus eſt, ex aquâ; ſi major, ex poſca.*

Καὶ τὸ ὠόν] Plin. *l. 29. c. 3. Ova per ſe infuſo candido oculis epiphoras cohibent, urentésque refrigerant. qidam pro aqua miſcent collyriis. infantibus contra lippitudines vix aliud remedium eſt.* Sed de multiplici ad oculos ovi uſu conſulatur Celſus, *l. 6. c. 6.*

Κατάπλασμα] Φάρμακα τὰ μὲν πιτὰ, τὰ δὲ χριτὰ, τὰ δὲ ἐπίπαστα. Evſtath. *ad Il. δ.* Verùm quartum genus, quod is omiſit, adjecit Scholiaſtes *ad Ariſtoph. Plut.* τὰ μὲν πιτὰ, τὰ δὲ χριτὰ, τὰ δὲ πατὰ, τὰ δὲ πλατά. πιτὰ ſunt, *quæ potantur;* χριτὰ *quæ inunguntur;* πατὰ ſive ἐπίπαστα, *quæ inſperguntur;* πλατὰ ſive κατάπλατα, *quæ illinuntur,* ungventis craſſiora: unde & καταπλατματα nuncupata ſunt.

Καταιόνησιν] *perfuſionem.* cujus in re medica uſus freqens & multiplex. Evſtath. *ad Odyſ. δ.* ex Athenæi *dipnoſ. l. 1.* Λύει δὲ κάματον καὶ ἡ καταιόνησις ἡ κατὰ κεφαλῆς. Theodoret *therapeut. l. 1.* de medicis inſanos curantibus. καὶ ῥυσμὰ προσφέρουσι, καὶ καταιονῶσι βίᾳ τὰς κεφαλάς. Et mox: Καὶ μὴν, ὡς ἀῤῥωστοῦντας καταιονήσωμεν, καὶ τὰ σωτήρια καὶ παιώνια προσενέγκωμεν φάρμακα. Et *l. 4.* Οὐκ ἀναυδῶμεν, ἀλλὰ τῇ ἀπαγγελίᾳ τὸν λόγον καταιονῶμεν τῆς ἀπιστίας τὸ πῦδος. Et *l. 6.* Καί τοι καὶ τοὺ ἰατροὺς ἐκείνους θαυμάζετε, οἱ ἀκ ἄλλοις προσφέρειν πὼ θερμασίαν κελεύουσιν, ἀλλ' αὐτὸ τῆς ἀμπεχόνης γυμνώμενοι, καὶ τὸν χιτωνίσκον διαδησάμενοι, τὸν σίδηρον μεταχειρίζουσι, καὶ τὸ τομὸν ἐπιφέρουσι, καὶ δυσοσμίας ἀνέχονται, καὶ τὰ ἰχῶρος ἀνέχονται τὰς ῥαφίδας, καὶ καταιονῶσι τῇ ἀπαγγελίᾳ, καὶ τὰ φάρμακα ἐπιπάσσουσιν, &c. Dio Pruſ. *orat. 17.* Τὰ γὰρ φλεγμαίνοντα τῶν σωμάτων, ἂκ ἐνδὺς ἐνέδωκε προὺς τὸ πρῶτον καταύνησιν, ἀλλ' ἂν συνεχῶς ποιῇ τις, ἐμαλάχθη καὶ ἕξιν ἔσχεν· ἂκὰν ὁμοίως καὶ τὸν ἐν τῇ ψυχῇ τῶν πολλῶν φλεγμονὸν, ἀγαπητὸν, εἴ τις δύναιτο προσῦναι, διηνεκῶς τῷ λόγῳ χρώμενος. qi locus, qum noſtrum cum primis illuſtret, à Nageorgo tamen ità eſt verſus, ut id minùs compareat, qum ἀγαπητὸν reddit, *rem gratam fecerit,* pro eo quod debuit, *ſuffecerit, ſufficiens fuerit, ſat habuerit, ſi crebris allocutionibus aliqid profecerit,* qomodò Marcus iſtîc, *nè ægrè ferat, ſi non confertim omnia ex voto proceſſerint;* & *l. b. 9. § 25.* ἀρκῶ, *contentus eſto, ſi vel pavulùm res proceſſerit.* Ità τὸ ἀγαπητὸν ſumitur in illo Epicuri dicto, apud Laërt. *l. 10.* Ζωσίμῳ δὲ (φασὶν) ὤνησε μὲν ὐδὲποτε ἀγαπητὸν δὲ, εἰ μὴ κ ἔβλαψεν. *Coitus, ajunt, nunqam prodeſt: ſat fuerit, ſi non obſit.* at bonus interpres Camaldunenſis, qod eſt illi ſolenne nimis, cum antegreſſis committens iſta ſic vertit, *neqe item oratoriæ daturum operam, dicens illam nihil qidem unqam profuiſſe, plurimùm verò etiam obfuiſſe.* Sed nec tempero mihi, extra oleas jam evagatus, qin & his proxima illa in verſione Ambroſiana attingam; *Probos qoqe amaturum ſapientem negat; neqe ſepulturæ curam habiturum: neqe à Deo amorem immitti Diogenes refert.* an Epicurum putamus tam exiſtimationis ſuæ prodigum fuiſſe, ut negaret *ſapientis eſſe probum qemqam diligere?* tum qorſum hîc *Diogenis* ſcita? Verùm interpunctio vitioſa forſan interpreti impoſuit. Laërtii dictio, voculas primores reſtituente Cl. Caſavbono, ſic ſe habet. τὸς τε ὁσίους κολάσειν· (qod vulgò ἔτε κολ. ὁσ. legitur) ἐλεῆσαι (σειν, malim) μὴν τοι, καὶ συγγνώμην τινὶ ἕξειν τῶν ἁμαρτάνων· ἐρασθήσεσθαι τὸν σοφὸν ὃ δοκεῖ αὐτοῖς· ὐδὲ ταφῆς φροντιεῖν· ὐδὲ διόπεμπτον εἶναι τὸν ἔρωτα, ὡς Διογένης ἐν τῷ ιβ φησίν. *Servos ſupplicio qidem affecturum: miſerturum tamen, veniam ipſorum qibuſdam habiturum, qi probi fuerint. amaturum ſapientem non exiſtimant: nec ſepulturæ rationem habiturum: nec amorem à Deo immitti: utì Diogenes* (qi Epicuri dogmata collegit) *l. 12. refert.* Cæterùm & iſta avt loco mota & tranſpoſita liqet, avt certè nullo planè ordine habito, per Satyram tumultuariè Laërtius Epicuri ſui placita congeſſit. qis enim non videt illa, ἐρασθήσεσθαι τὸν σοφὸν ὃ δοκεῖ αὐτοῖς· & ὐδὲ διόπεμπτον εἶναι τὸν ἔρωτα· qibus de ſepultura illud nullâ planè ratione interjectũ eſt, eodem prorſus pertinere?

Οὐδὲν ὀπδείζει τὸ πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ] locus, ut mihi videtur, mendi manifeſtus: emendatio havd perinde proclivis. leg. forſan, ὐδὲν ἔτ δέησει [εἰς] τὸ π. *nihil amplius opus erit, qod inducat te ad obſeqendum rationi.* vel etiam, ὐδὲν ὀπζητήσεις [ἢ] τὸ πειθ. *nihil amplius,* vel, *nihil aliud, deſiderabis, niſi ut rationi obſeqaris.* ἢ, pro εἰ μὴ, *niſi,* ut Joan. *c. 13. v. 10.* qod & Evſtath. obſervat in Νάϊαμ. Sic *l. 10. § 33.* μηκέτι μηδὲν ὀπζήτει. Nec abſcedit multùm D. Salmaſ. qi legendum cenſet, vel ὐδὲν ὀπδήσει σε πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ. vel ὐδὲν ὀπδήσῃ τῶ π. τ. λ. *non opus habebis, non indigebis rationi parere.* At D. Boot. ὀπδείξεις mavult. Sen. *epiſt. 103. Ipſam philoſophiam non debebis jactare:* & mox; *Licet ſupere ſine pompa.* atqe eò etiam Caſ. abit.

Ἀλλὰ προσαναπαύσῃ ὑπῷ] Ità *lib. 6. § 12.* καὶ προσαναπαύῃ ταύτῃ. de philoſophia itidem. Sed & de arte *lib. 4. § 34.*

Μόνα θέλει, ἃ ἡ φύσις σε θέλει] Hoc eſt qod Juvenal. *Sat. 14. v. 322.*

Nunqam aliud natura, aliud ſapientia dicit.

Veriſſimè, ſi conditam, non corruptam intelligas.

Vide *infr.* § 29. & *lib.* 1. § 9. & *lib.* 11. § 20.

Σὺ δ' ἄλλο ἤθελες ἢ κατὰ φύσιν] *Tu autem aliud quippiam volebas.* Xyl. *quàm illud* [scil. *quod est secundùm naturam.* M. Cas. erotematicè effert. *Tu aliud vis quàm quod est secundùm naturam?* forsan leg. ἄλλο ἤθελες ἢ κ. φ. quanquam & receptam lectionem retineri posse censet Salmas. *at tu aliud volebas, quod secundùm naturam non est.* Vide *l.* 8. § 10.

Τί γὰρ τούτων φορτικώτερον] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 13. *Non, ut quibusdam dictum est, arduum in virtutes & asperum iter est, plano adeuntur. Non vanæ vobis autor rei venio. facilis est ad beatam vitam via. multò difficilius est facere ista, quæ facitis. quid enim ejcte otiosius? quid irâ laboriosius? quid clementiâ remissius? quid crudelitate negotiosius? vacat pudicitia: libido occupatissima est. omnium denique virtutum tutela facilior est; vitia magno coluntur.* Idem hoc argumentum, ὅτι δυσκολώτερον μὲν τῆς ἀρετῆς ἡ κακία κεφότερον δ' ἢ ἥδιον τῆς χρηστῆς ἢ ἀρετῆ· inculcat pluribus in locis, plurimisque docet argumentis, Joan. Chrysost. *in Matth. cap.* 11. *v.* 28, 30. *orat.* 38. *ibid. orat.* 56. *in Colos. orat.* 8. *in Philipp. orat.* 14. *in Psal.* 124. alibi.

Ἡ γὰρ ἡδονὴ ἐγγὺς διὰ τοῦ σφάλλειν] leg. cum Xyl. διὰ τοῦτο σφ. qia φορτικώτερόν τι blandius quiddam esse videtur, cùm nihil minùs existat. Senec. *epist.* 8. *Et fera, & pisces ipse aliquâ oblectante decipitur.* Indè Platonis dictum, *Escam malorum esse voluptatem, quâ capiantur homines, ut hamo pisces.* Cicer. *de Senect.* Sed & Plavt. *Mercat.* 5. 3. tanquam sapientum dictum, hoc idem sic extulit.

Voluptas est malorum esca; quòd eâ non minùs homines, quàm hamo capiantur pisces.— (*nes,*

qui tamen versus, cum aliis eisdem adjunctis, in editionibus quibusdam nevtiqam comparent.

Τὸ ἀπλοῦστον] quod alibi τὸ ἀδιάπλωτον· aliud est enim τὸ ἀπερίπλωτον. *l.* 7. § 4. Vide *ad l.* 3. § 9.

Καὶ ἕυρεν] Vide *l.* 2. § 5. & *lib.* 4. § 3. & *infr.* § 34. & *l.* 10. § 6.

§ 10. Περὶ πάσιν ἀκαταλήπτα] *imperceptibilia*, sive, *imprensibilia.* Gellius *l.* 11. *c.* 5. & *l.* 14. *c.* 1. Laërtius *lib.* 9. Pyrrhonem ait primùm induxisse τὸ τῆς ἀκαταληψίας καὶ ἐποχῆς εἶδος. Eum paribus ferè passibus secutus est Arcesilaus. Siquidem & ipse asseruit, περὶ πάντων ἐπέχειν δεῖν· εἶναι γὰρ πάντα ἀκατάληπτα. Evseb. *præpar. l.* 14. *c.* 3. de qo videndus *ibid. c.* 4. & 5. Numenius Pythag. *l.* 1. *de Academic. à Plat. dissens.* Verùm is τὰ περὶ τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς ἀκαταληψίας δόγματα, Socrati, Platoni, Parmenidæ & Heraclito accepta ferebat: ut Plut. *adv. Colot. c.* 8. Et sanè celebre est Socratis illud, τοῦτο μόνον οἶδέναι, ὅτι οὐδὲν οἶδα. *nihil scire se nisi hoc unum, quòd nihil sciret.* Laërt. *l.* 2. Plut. *adv. Colot. c.* 5. & Lactant. *institut. l.* 3. *c.* 27. qi & *ibidem* adjicit; *Hinc Academiæ disciplina manavit; si tamen disciplina dici potest, in qa ignoratio & discitur & docetur.* Et *c.* 4. *Socrates cùmque secuti Academici scientiam sustulerunt, novámque non philosophandi constituerunt philosophiam.* Itaque Aristocles *de philos. l.* 8. apud Evseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. Ἐγὼ μὲν οὐδὲ φιλοσοφίαν ὀνομάζειν αὐτὸν, ἀναιρῶσάν γε τὴν τῶν φιλοσοφεῖν ἀρχάς. quanquam restrictiùs pavlò de se Socrates ipse apud Platon. in *Apolog.* & Lucian. *de sect.* Ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἴομαι εἰδέναι· *qæ non novi, nec nôsse opinor me.* At de Heraclito disertè Stob. *tom.* 2. *tit.* 21. ὅτι οὐδὲν ἑαυτὸν μηδὲν εἰδότα. *ideo juvenis cùm esset sapientiorem reliqis habitum esse, qòd se nihil scire, scire se profiteretur.* Cæterùm idem, ut Laërt. *l.* 9. νέον ὄντα φάσκειν μηδὲν εἰδέναι· τέλειον μέντοι γνόμενον πάντα ἐπίστασθαι. *juvenis cùm esset, nihil scire se; vir factus, nihil non nôsse dicebat.* De se Isidorus Pelus. *lib.* 3. *epist.* 241. Ἐγὼ γὰρ οἶδα σαφῶς, ὅτι οὐδὲν οἶδα. *Ego pro certo hoc novi, nihil me nôsse.* Nec abscedit multùm Apostolus, ubi dicit, *ad Corinth. epist.* 1. *c.* 8. *v.* 2. Εἴ δέ τις δοκεῖ εἰδέναι τι, οὔπω ἔγνω οὐδὲν καθὼς δεῖ γνῶναι. *Si qis opinatur nôsse se qicqam, nondùm is qicqam, prout nôsse debet, novit.* Anaxarchus verò istis longiùs progressus, μηδὲ αὐτὸ τοῦτο εἰδέναι, ὅτι οὐδὲν οἶδε. *nec hoc quidem scire aiebat se, qòd nihil sciret.* De Homero Senec. *epist.* 88. *Modò Stoicum illum faciunt, virtutem solam probantem, & voluptates refugientem; —modò Epicureum, laudantem statum qietæ civitatis, & inter convivia cantúsque vitam exigentis; modò Peripateticum, bonorum tria genera inducentem; modò Academicum, incerta omnia dicentem.* At certè Pyrrhonii, sive Sceptici, Academiæ novæ fundatores aut favtores, Homerum ipsum, nec Homerum solùm, sed Hesiodum, Archilochum, Evripidem, & antiqissimos fere qosqe vel poeseos, vel sapientiæ nomine celebratos, in partes suas attrahere satagebant: ut docet Laërt. in *Pyrrh.* De Homero videatur, qi Plutarchi nomine de eodem extat libellus. Exagitans istos Seneca idem *epist.* 88. *Avdi qantum mali faciat nimia subtilitas, & qàm infesta veritati sit. Protagoras ait, de omni re in utramqe partẽ disputari posse ex æqo; & de hac ipsa, an omnis res in utramqe partem disputabilis sit. Nausiphanes ait, ex his qæ videntur esse, nihil magis esse, qàm non esse. Parmenides ait, ex his qæ videntur, nihil esse in universum.* [*unum esse universum.* Lipsius.] *Zeno Eleates omnia negotia de negotio dejecit; ait nihil esse. Circa eadem ferè Pyrrhonii versantur, & Megarici, & Eretrici, & Academici, qi novam induxerunt scientiam, nihil scire. Hæc omnia in illum supervacuum studiorum liberalium gregem conjice. Illi mihi non profuturam scientiam tradunt: hi sjem omnem scientiæ eripiunt. Satiùs est supervacua scire, qàm nihil. Illi non præferunt lumen per qod acies dirigatur ad verum: hi oculos mihi effodiunt. Si Protagoræ credo, nihil in*

rerum

verum natura eſt, niſi dubium. Si Nauſiphani, hoc unum certum eſt, nihil eſſe certi. Si Parmenidæ, nihil eſt præter unum: ſi Zenoni, nè unum quidem. Quid ergò nos ſumus? quid iſta quæ nos circumſtant, aiunt, ſuſtinent? Tota rerum natura umbra eſt aut inanis aut fallax. Non facilè dixerim, utrùm magis iraſcar illis, qi nos nihil ſcire voluerunt; an illis, qi nè hoc quidem nobis reliquerunt, nihil ſcire. Eoſdem traducens & Epictetus *diſſert. l.* 1. *c.* 5. inter alia: Καταλαμβάνεις ὅτι ἐχέγγυος; ἔ, φησιν. ἐγὼ γὰρ ὅταν ἐν τοῖς ὕπνοις φαντάζωμαι ὅτι ἐχέγγυος. ἐδὲν ἂν διαφέρει αὕτη ἡ φαντασία ἐμοῦ ἐγρηγορότος; ἐδὲν ἔστι τοῦτο διαλέγομαι· καὶ πῶς αὐτῷ πύθῃ, ἢ ποῖον αὐτῷ σίδηρον πρεσβύτῃ, ἵν' ἀϊδητα, ὅτι νενέκρωται; ἀϊδανόμως ἔ, πρεσποιεῖται; ἐπ χείρων δῆ τῶ νεκρῶ. Vult ferro & igne cum iſtiuſmodi, non rationibus avt diſceptationibus agi. Et *l.* 2. *c.* 20: iſtorum profeſſionem deriſui habens, ità ſua proponentes & venditantes inducit; Ω ἄνθρωποι, συλλαμβάνεσθε, ὅτι ἐδεὶς συλλαμβάνεται· πεφάσατε ἡμῖν, ὅτι ἐδεὶς πεφάνται ἐδενί.—γίνωσκε, ὅτι ἐδὲν ὄφελος γνωσόν· —μάθε παρ' ἐμοῦ, ὅτι ἐδὲν ἐνδέχεται μαθεῖν. ἐγώ σοι λέγω τοῦτο, καὶ διδάξω, ἐὰν θέλῃς. Et *ibid.* poſtea indignabundus: Οἱ παλαίπωροι Ἀκαδημαϊκοὶ τὰς αἰδήσεις τὰς αὐτῶν ἀπολαβεῖν ἢ ἀποτυφλῶσαι ἐ δύναται, καὶ τοι τοῦτο μάλιστα ἐπαιδεύκοτες. τίς ἡ ἀτυχία; λαβών τις παρὰ τῆς φύσεως μέτρα καὶ κανόνας εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, ἐ προφιλοτεχνεῖ τούτοις προσθεῖναι καὶ προσεργάσασθαι τὰ λείποντα· ἀλλὰ πᾶν τἐναντίον, εἶτι καὶ ἐμοὶ γνωστικὸν τῆς ἀληθείας, ἐξαιρεῖν πειρᾶται καὶ ἀπολλύειν; Et denuo, non ſine ſtomacho: Ὦ μεγάλης ἀναισχυντίας καὶ ἀπονοίας. ἄνθρωπε, τί ποιεῖς; αὐτὸς ἑαυτὸν ἐξελέγχεις καθ' ἡμέραν, καὶ ἐ θέλεις ἀναφεῖναι τὰ ψυχρὰ ταῦτα ἀποχειρήματα; ἐδίωγε, ποῦ φέρεις τὴν χεῖρα; εἰς τὸ στόμα, ἢ εἰς τὸν ὀφθαλμόν; λυμῇ, ποῦ ἐμβαίνεις; πόσε τὴν κύστραν εἶπες λοπάδα, ἢ τὴν τορυλίνην ὀξύλιστον; Et feſtiviùs rurſum: Εἰ τις ἀνθρ ἄλλο ἡμῖν, εἰ καὶ ἔδει μὲ καθ' ἡμέραν ὑπ' αὐτῶ ἐνδέρεσθαι, ἐγὼ ἂν ἐφρέξλην αὐτόν. βάλε ἠλάδιον, παιδάριον, εἰς τὸ βαλανεῖον. ἔβαλον ἂν γάλιον, καὶ ἀπελθὼν κτ τῆς κεφαλῆς αὐτῶ κατέχεον. τί τοῦτο; φαντασία μοι ἐγένετο ἐλαίω ἀδιακρίτως ὁμοιοτάτη, νὴ τὴν σὴν τύχην. δὸς ὧδε τὴν πλατάνην. ἤνεγκα ἂν αὐτῷ χρῖσας παρηδίδα ὀξυχάρη. ἐκ ἤπορα τὴν πλατάνην; ναὶ, κύριε. τοῦτο πλατάνη δῆ. τοῦτο ἐκ ἐστιν ὀξύχαρον; τί μᾶλλον ἢ πλατάνη; λάβε καὶ ὀσφράνθητι· λάβε καὶ γεῦσαι. πόθεν ἴδωδας, εἰ αἱ αἰσθήσεις ἡμᾶς ψεύδονται; πρεῖς, τέτταρες ἢ συμβόλων εἰ ἔχον ὁμονοοῦντας, ἀπαλλαξάσ ἂν αὐτὸν ἐπίπαν ῥηνυμένου, ἢ μεταθέσ. νῦν δ' ἐναντιοφωνοῦσιν ἡμῖν, τοῖς μὲ παρὰ τῆς φύσεως διδαθεῖσι πᾶσι χρώμενοι, λόγῳ δ' αὐτὰ ἀναιροῦντες. Deinde, ubi demonſtrârit, qomodo iſti deliramentis hiſce ſuis omnem boni, mali, honeſti, turpis, decori, indecori diſtinctionem tollant, & ad flagitia ac ſacinora qævis non ſemitam, ſed viam ampliſſimam muniant; concludit tamen cinædis ipſis, qibuſcum & *l.* 1. *c.* 5. commiſerat, eſſe minùs ſanabiles: Πολὺ, νὴ Δία, μᾶλλον τοὺ κυνάδας ἐλπίσειέ τις ἂν μεταπείσειν, ἢ τοὺ ὑπὸ τοσοῦτον ὑποκεκωφωμένους καὶ ὑποτετυφλωμένους ὥσ πρὸ αὐτοὺ κακῶν. Qòd autem denunciat Epictetus ſe, ſi Scepticorum iſtorum alicui in ſervitutem daretur, olei loco garum, ptiſſanæ oxygarum exhibiturum; ità Colotes, ubi Socratem qaſi ἀκαλανθησίας patronum reum egerit, ἀντὶ σιτίων καὶ ἄρτων χόρτον προβάλλει, *panum eſculentorúmque loco fœnum apponit*; qæritqe ab eodem, πῶς εἰς τὸ σῶμα τὸ σῖτον, ἐκ εἰς τὸ ὖς, ἐντίθησιν, *qare in os potiùs qàm in aurem cibum ingerat.* Plut. *adv. Colot.* Qòd rurſus, ſe tribus qatuórve conſervis conſpirantibus adjutum, ità miſerum hominem ludificaturum, ut vel ad ſuſpendium vel dogma novum ſe conferat; id in Lacyde contrà planè contigerat; is enim à ſervulis ſæpe deluſus, (longior eſt fabula, qàm ut integram deſcribere animus ferat: ex Numenio apud Evſebium qi volet petat, *præpar. l.* 14. *c.* 6.) dum, anulum ſive clavem, qo omnia obſignabat, qâ immittere ſolebat, obſervato, qæ volebant è cellula ſurripiebant; cùm fravdem nullâ ratione deprehendere valeret, ad ἀκαλανθησίαν tandem miſellus adactus eſt. Servulorum aſtum, non effectum narrat Laërtius *l.* 4. ex Evſebio, qod obiter monitum velim emendandus: qod enim apud illum in editis habetur, Lacydem περὶ οἰκονομίαν γλυκυτάτας ἐσχηκέναι legendum eſt, non γλυκυτάτας, ſed γλιχοτάτας ἐσχηκέναι. docent, qæ ibidem ſtatim annectuntur. Firmant & Numenii illa apud Evſeb. Ἦν ὁ ὑπογλιχότερος, καί τινα τρόπον ὁ λεγόμενος οἰκουμενικὸς, ἐπὶ ὁ εὐδοκιμῶν παρὰ τοῖς πολλοῖς. Cæterùm de Scepticis iſtis eorúmqe placitis qi plura volet, adeat Laërt. *l.* 9. in *Pyrrhon.* Sext. Empir. *adv. diſciplin.* & *hypotheſ. Pyrrhon.* Plut. *adv. Colot.* Ciceron. *Academ.* Tertull. *de anim. c.* 17. Lactant. *inſtitut. l.* 3. Avguſtin. *contra Academic.* Petr. Valent. *Academic.* Lipſ. *Stoic. philoſoph. l.* 2. *c.* 4. De Deo interim Greg. Naz. *in Chriſti natal.* & rurſus *in Paſch.* Ἄπειρον τὸ θεῖον καὶ διαθεώρητον· καὶ τοῦτο πάντη καλανθησὸν αὐτῶ μόνον ἢ ἀπειρία. qaſi dixiſſet, καλανθησὸν μόνον, τὸ ἀκαλάνθητον ἔτι.

Αὐλοῖς γε τοῖς Στωικοῖς] qi cum primis ſe Academicis hac in parte opponebant: ideo τῆς ἐναργείας περιδικοι, *evidentiæ*, qæ eſt τῇ ἀκαλανθησίᾳ adverſa, *patroni ac propugnatores*, à Plutarcho dicti, *de commun. notit. c.* 39. (ubi malè codices excuſi ἐνδοξίας habent) & Chryſippus ab Ariſtocreonte in *epigrammate* (uti idem *de Stoic. contradict. c.* 1.) τὴν Ἀκαδημαϊκῶν φραγγελίδων κοπίδ'. *laqeorum ſive nexuum Academicorum ſeceſſpita.* alluſit ad Demoſthenis dictum illud, qo Phocionem orationum ſuarum κοπίδα appellare ſolebat. Plut. in *Phoc.* & in *polit. præcept.*

Δυσκαλάληπτα] Et Stoici ergò magna in incertitudine ac difficultate, an obscuritate, pleraque censent versari: unde & de Chrysippo jactare solebant, τοὺ πάντων ὁμῶ τῆ Ἀκαδημαικῶν λόγω εἰς τοὐτὸ συμφορηθῆναι, ὠκ ἀξίως ἄν προσαλεῖν, ὅις Χρύσιππος ἔγραψεν εἰς διαβολὰν τῆς αὐθάσεως. qod Plut. tamen ἢ ἀπειρίας, ἢ φιλαυτίας ἄν pronunciat, *de contradict. Stoic. c.* 6. fatetur tamen fuisse Chrysippum, τῆ αὐτῶ δοξάτων κατήγορον δεινότερον ἢ σωήγορον. Verùm non hoc Stoicis solis visum, sed & aliis. Avdiamus Lactantium *institit. l.* 3. *c.* 27. *Anaxagoras pronunciat circumfusa esse tenebris omnia. Empedocles angustas esse sensuum semitas, queritur; tanqam illi ad cogitandum rhedâ & quadrigis opus esset. Democritus qasi in puteo qodam sic alto, ut fundus sit nullus, veritatem jacere demersam. nimirum stultè, ut cætera. non enim tanqam in puteo demersa est veritas; qò vel descendere vel etiam cadere illi licebat: sed tanqam in summo montis excelsi vertice, vel potiùs in cœlo, qod est verissimum. qid enim est, cur eam potiùs in imum depressam diceret, qàm in summum levatam? nisi fortè mentem qoqe in pedibus, avt in imis calcibus constituere malebat potiùs qàm in pectore avt in capite.* Democriti dictum de veritate in fundo, sive in profundo demersâ, refert Cicer. in *Lucul.* Sen. *qæst. nat. l.* 7. *c.* 32. sed & Laërt. *in Pyrrhon. l.* 9. his verbis: Ἐπεῖ ὃ ἔδεν ἴσμεν· ἐν βυθῶ γὰρ ἡ ἀλήθεια. irà enim legendum ex sexto Empir. *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. qi κατ' ἀλήθειαν interpretatur id qod est à Democrito dictum: cùm utrobiqe tamen αὐτὴν corruptè habeatur. Differtissimè verò ex eodem *de Pyrrhon. hypothes. l.* 1. *c.* 30. ubi etiam in excusis ἔτεῆ legitur, & ἀντὶ τοῦ ἀληθεία à Democrito positum à Sexto dicitur. Optimè Aristoteles τῆς μὲ τὰ φυσικὰ *l.* 1. *min. c.* 1. Ἡ περὶ τῆς ἀληθείας θεωρία, τῆ μὲν χαλεπὴ, τῆ ὃ ῥᾴδια. σημεῖον ὅ, τὸ μήτε ἀξίως δύνασθαι τυχεῖν αὐτῆς, μήτε πάντως ἀποτυγχάνειν. Et mox debilitatem humani cavsatus ingenii: Ὡσπερ γὰρ αἱ τὰ τῶν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς τὸ φέγγος ἔχει τὸ μεθ' ἡμέραν ὅπως αἱ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὁ νῦς πρὸς τὰ τῆ φύσει φανερώτατα πάντων. Cicero apud Lactant. *l.* 3. *c.* 14. *Mihi autem, non modò ad sapientiam cæci videmur, sed ad ea ipsa, qæ aliqa ex parte cerni videantur, hebetes & obtusi.* Et *Academic. l.* 4. *Omnis cognitio multis est obstructa difficultatibus, eáqe ineest, & in ipsis rebus obscuritas, & in judiciis nostris infirmitas, ut non sine ea ipsa & doctissimi & antiqissimi invenire se posse qod cuperent diffisi sint.* Certè in plerisqe qod magnus ille Scaliger *de subtil. exerc.* 307. § 21. *Sicut à ciconia vulpes delusa, vitreum vas lambimus, pultem haud attingimus; rerum corticem potiùs qàm res ipsas apprehendimus.* Vide Balzium Cæsar. *epist.* 168.

Πέσα ἡ ἡμετέρα συγκατάθεσις μεταπίπτει] A Scepticorum dogmate ista haud longè abeunt. Sed nec qod Sen. *epist.* 65. *Fer ergò judex sententiam, & pronuncia, qis tibi verisimillimum videatur dicere, non qis verum dicat. id enim tam supra nos est, qàm ipsa veritas.*

Πῶς δὲ ἀμετάπτωτος] Qod Cicer *ad famil. l.* 9. *ep.* 2. *Qis est tam Lynceus, qi in tantis tenebris nihil offendat, nusqam incurrat?* Verùm nusqam ergò terrarum sapiens vester, nusqam qisqam verâ avt scientiâ avt virtute imbutus. Siqidem Stoici, ut Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 4. ἐπιστήμην, sive scientiam, definiunt, καταληψιν ἀσφαλῆ καὶ ἀμετάπτωτον ὑπὸ λόγου· *Comprehensionem firmam & immutabilem ratione innixam.* Vel, ἕξιν φαντασιῶν δεχτικὴν ἀμεταπτώτου ὑπὸ λόγου· *Habitum sive dispositionem phantasiarum receptivam, à ratione firmitatem eam habentem, ut non possit convelli,* sive *qam convellere ratio nulla possit.* Eámqe sapienti tribuunt suo, qem habere asserunt (Plutarchi sunt verba *de Stoic. paradox.*) νῦν τέλειον, ἄκρατον φρόνησιν, ἀδόξαστον ἐπιστήμην, καὶ ἀμετάπτωτον ἕξιν· *Mentem perfectam, prudentiam summam, scientiam opinatione immunem, habitum mutationis expertem.* Qos tamen exagitat avtor idem *de commun. notit. c.* 41. qod τὰς ἐννοίας ἀπεικάζουσι τιναὶς δεικνύμενοι νοήσεις, μνήμας ἢ μορφὰς καὶ σχήσεις τυπώσεις, τὰς ὃ ἐπιστήμας καὶ παντελῶσι πιστωτὰς, ὡς τὸ ἀμεταπτώτου καὶ βεβαίου ἐχούσας, εἶτα τούτοις ὑποτιθέναι βάσιν καὶ ἕδραν ὑπὸ ἀλιθήρους καὶ σκεδαστὰς καὶ φερομένους ἀεὶ καὶ ῥεούσης· qalem esse animam humanam asserunt. Vide *l.* 2. § 2. Interim potest hoc consistere, ut nemo sit prorsus ἀμεταπτώτου, nec tamen πᾶσα ἡμετέρα συγκατάθεσις μεταπτώτη· cùm possint ab eo certò comprehendi non pavca, qi de multò pluribus tamen incertus existat.

Ὡς ὁλιγόχρονα] *l.* 7. § 1. ὁλιγοχρόνια. sed & ὁλιγόχρονα. ut πολύχρονα, Theophr. *de cavss. plant. l.* 5. *c.* 25.

Εὐτελῆ] Ὡς πολὺ παιδὸς εὐτελέστερα. Jo. Chrysost. *ad Olymp. epist.* 13. & 17.

Ἐν κλήσει κυναλώ] Vide *l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 39. Sen. *epist.* 81. *Qod contemptissimo cuiqe contingere ac turpissimo potest, bonum non est. opes autem, & lenoni & lanistæ contingunt. ergò non sunt bona.* Evripides Αἰόλω, lavdatus à Plut. *de leg. poet. c.* 16. Athen. *dipnos. l.* 4. Sext. Empiric. *adv. Gramm. l.* 1. *c.* 13. Stob. *tom.* 2. *tit.* 5. & *tit.* 93.

Μὴ πλεῖστον εἴπῃς· ἄχι θαυμάζω θεὸν,
Ὃν χ' ὡ κάκιστος ῥᾳδίως ὑπήσατο.

Laudare Plutum parce: non veneror Deum,
Qi pessimorum sæpe fit possessio. Grot.

Hinc Plato *de legib. l.* 5. Πλούσιος δ' αὖ σφόδρα καὶ ἀγαθὸς, ἀδυνάτατον. Et Cicer. in *orat. Corneliana* 2. à seipso adductus in *Orat. perfect.* & à Fabio *institut. l.* 9 *c.* 4. *Nam neqe me divitiæ movent: qibus omnes Africanos & Lælios multi venalitiarii mercatoresqe*

catorésque ſuperârunt: nege veſtis aut cælatum aurum & argentum; qo noſtros veteres Marcellos Maximósque multi Eunuchi è Syria Ægyptóque vicerunt: neqe verò movent me ornamenta iſta villarum, qibus L. Paulum & Mummium, qi rebus his urbem Italiámqe omnem referſerunt, ab aliqo video perfacilè Deliaco aut Syro potuiſſe ſuperari.

Τὰ ἧσ συμβιόντων ἤδη] hinc illud, *lib.* 4. § 50. μηδ' ὅιων. Vide & *l.* 9. § 3. & *l.* 10. § 36.

Ὧν μόλις ἔστι καὶ τὸ χαριέστατα ἀνασχέσθαι] χαριεστάτῳ illud, vel ad eum referri poteſt cujus mores ferantur. *vix eſt etiam gratiſſimi & urbaniſſimi iſtorum mores ferre.* vel ad eum etiam, qi viventium unà mores ferat. qod *vix fecerit etiam qi gratiſſimè ac maxima cum comitate ſe geſſerit.* Sed illud potiùs. Vide *l.* 10. § 35.

Ἑαυτόν τις μόλις ἀνέχεται] Vide *l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 53. Senec. *epiſt.* 53. *Incredibilia ſunt qæ tulerim, cùm me ferre non poſſem.*

Ῥήσει τῆς τε ἀσίας καὶ τῆς χέρνης] leg. ῥάσει, vel ῥύσει, ut *infrà* § 24. ἥ τε ἀσία, οὗ ποταμὸς, ἐν δυνατῷ ῥύσει.

Πεφυκέναι τῷ φυσικῷ λύσιν] Vide *ſupr. l.* 3. § 1. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 9. Ἄνθρωποι, ἐνθένδε ἐνθένδε τὸν θεὸν· ὅταν ἐνεῖνον σημήνῃ καὶ ἀπολύσῃ ὑμᾶς ταύτης τῆς ὑπηρεσίας, τότε ἀπολύεσθε πρὸς αὐτόν· ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος ἀνάγκην ἐνοικοῦντες ταύτῃ τῷ χώρᾳ, εἰς ἣν ἐκεῖνος ὑμᾶς ἔταξεν· ὀλίγος ἄρα ὁ χρόνος ἔτος τῆς ἐνοικήσεως, καὶ ῥᾴδιον τοῖς ἄπω διακειμένοις. Apud Ciceron. *de repub. l.* 6. P. Scipioni dicenti, *Qid moror in terris? qin huc ad vos venire propero?* reſpondet Pavlus pater; *Non eſt ità. niſi enim, cùm Deus hic, cujus templum eſt omne qod conſpicis, iſtis te corporis cuſtodiis liberavit, huc tibi aditus patere non poteſt.*

Μὴ ἀφάλλειν τῇ διαιρέσει] Qod Eliæ forſan obrepſit. *Hiſtor. Reg. lib.* 3. *c.* 19. *v.* 4, 14. Jonæ certò, *c.* 4. *v.* 3, 9. Contrà Pavlus, qi etiamſi ad Chriſtum tranſmigrare qàm primùm cum primis cuperet, *ad Philip. c.* 1. *v.* 23. tamen, ut Avg. *in Joan. epiſt.* 1. *Serm.* 9. *patienter vivit; libenter moritur.* atqe ut Clem. *Strom. l.* 3. ἐνδείξατο σαφῶς, τῆς μὲν ἐξόδου τὸ σώματος, τοῦ πρὸς θεὸν ἀζάπης τελείωσιν ἔχῃ· τῆς δὲ ἐν σαρκὶ παρουσίας, τοῦ εὐχάριστον διὰ τοῦ σωθῆναι διομόλογον. ità enim locus ille reſtituendus videtur.

Οὐκ ἐπ' ἀλλοτρίοις φύσιν] vid. *l.* 2. § 3. & *ſup.* § 8.

Ἐξεστί μοι μηδὲν πρᾶξαι] Plut. *de tranqill.* ubi Menandri illud attulerat,

Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ζῶντα, τοῦτ' ἃ πείσομαι,

Subjungit ſtatim; Ἀλλ' ἔστιν εἰπεῖν ζῶντα, τοῦτο ἃ ποιήσω, ἃ φόβσομαι, ἃ ῥαδιουργήσω, ἃ ὑποστερήσω, ἃ ὑπερβαλοῦσα. τοῦτο γὰρ ἐφ' ἡμῖν κείμενον, ἃ μικρὸν, ἀλλὰ μέγα πρὸς εὐδαιμόνων πάρεσιν.

Θεὸν καὶ δαίμονα] τὸ ἡγεμονικὸν, ſive *mentem* vult, qæ nunc *Deum* ſive *numen*, nunc *Dæmonem* ſive *Genium* appellare conſvevit. Vide *ad l.* 2. § 13. & *lib.* 3. § 5. & *infr.* § 27. & *l.* 12. § 26. Clemens *Strom. lib.* 2. Ταύτῃ τοι καὶ Πλάτων ἐν φιλήβῳ, ἀθέσις κέκληκε μυσικῶς, τοῦ τὸν θεὸν τὸν ἔνοικον αὐτοῖς, τὸν λόγον, διαφθείροντας καὶ μιαίνοντας, τὸ ὄσον ἐφ' ἑαυτοῖς, ἐν τῇ ἧσ παθῶν οἰκειώσει.

Οὐδεὶς γὰρ ὁ ἀναγκάσων τοῦτον παραβαίνειν] Vide *l.* 2. § 9. & *l.* 10. § 32, 33. Pelagius *ad Demetriad.* qod ſub Hieronymi nomine proſtat: (illius enim eſſe conſtat ex Oroſii *apologet.* & Avguſt. *de grat. Chriſti l.* 1. *c.* 37.) *Neqe verò apertâ contra nos pugnat acie ſpiritus neqam; nec publicâ nobiscum fronte congreditur; ſed dolo vincit. ac fraude, noſtrâqe contra nos utitur voluntate. de conſenſu adverſariorum vires accipit, noſtróqe nos, ut dici ſolet, jugulat gladio. infirmus hoſtis eſt, qi non poteſt vincere niſi volentem. dat ille qidem conſilium; ſed noſtrum eſt vel eligere vel reſpuere, qod ſuggerit. non enim cogendo, ſed ſvadendo nocet: non extorqet à nobis conſenſum, ſed expetit.* Hieron. ipſe *in Matth. c.* 4. *v.* 6. *Diabolus, qi ſemper omnes cadere deorſum deſiderat, perſvadere poteſt, præcipitare non poteſt.* & *ibid. ad c.* 15. *v.* 19. *Diabolus adjutor & inventor malarum cogitationum eſſe poteſt; autor eſſe non poteſt.* Et *in Epheſ. c.* 4. *v.* 27. *Poteſtas diaboli non in illius temeritate, ſed in tui eſt voluntate. paratus irrumpere, oſtium pulſat: ſed tu niſi aperueris, ingredi non poteſt.* Avg. *hom.* 12. *Svadere diabolus & ſolicitare poteſt, cogere omnino non poteſt. dat ille conſilium; ſed noſtrum eſt vel eligere vel repudiare qod ſuggerit.* Et *de diverſ. Serm.* 20. *Etſi diabolus aliqando aliqid ſuggerit, conſentientem tenet, invitum non cogit.* & *in Pſal.* 91. *Habet ille aſtutiam ſvadendi, non poteſtatem cogendi.* & *in Joan. tract.* 12. *Non habet cogendi potentiam, ſed perſvadendi verſutiam.* Si avtem nec Spiritus neqam cogere poteſt, qis poterit? Hinc Herculis magnanimæ voces illæ in Evripidis *Syleo*, qas *ad l.* 8. § 38. exhibebimus. ibi plura vide ſis.

§ 11. Πρὸς τί ποτε ἄρα νῦν χρῶμαι] Gemina his *l.* 8. § 2. & *l.* 10. § 24, 37. & *l.* 12. § 19. iſta avtem, qæ periocham hanc ordiuntur, hinc avulſa, ſuperiori attexuerat Lugd. ille operis, non tam editor, qàm mutilator.

Τίνῳ ἄρα νῦν ἔχω ψυχῶ;] Vide *l.* 4. § 28. & *l.* 9. § 39.

Παιδίῳ] cui ſcil. ἤδος παιδιεῶδες. *l.* 4. § 28.

Γυναικαρίῳ] cui ἦθυ ἤδος. *ibid.*

Κτήνυσι, θηρίῳ] utpote cui ἤδος βοσκηματῶδες, ἢ θηριῶδες. *l.* 4. § 28. Sive cujus τὸ ἡγεμονικὸν βόσκεται, ἢ τεθηρίωται. *l.* 9. § 39. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 3. Ἀλλ' ἔχεις τι χρεῖττον τῆς σαρκιδίου. τί οὖν ἀφεὶς ἐκεῖνο, τούτοις προσέδησας; διὰ ταύτην τὴν συγγένειαν (qam cum animantibus corporis reſpectu habemus, ab ea qam mentis ratione cum.

cum Deo obtinemus) οἱ μὲν ἀποκλίναντες, λύκοις ὅμοιοι γινόμεθα, ἄπιστοι καὶ ἐπίβουλοι καὶ βλαβεροί· οἱ δὲ λέοσιν, ἄγριοι καὶ θηριώδεις καὶ ἀνήμεροι. οἱ πλείονες δ' ἡμῶν, ἀλώπεκες, καὶ ὡς ἐν ζώοις, ἀτιμότατα. τί γὰρ ὄζιν ἄλλο λοίδορος καὶ κακοήθης ἄνθρωπος, ἢ ἀλώπηξ, ἢ τι ἄλλο ἀπυχέστερον καὶ ταπεινότερον; ὁρᾶτε ἂν, καὶ προσέχετε, μήτι τούτων ὑποζῆτε τῶν ἀτιμοτάτων. Idem *lib.* 4. *c.* 5. Ἐπίσκεψαί σε τὸ ταμιεῖον· ἴδε τίνας δυνάμεις ἔχων ἐλήλυθας, μήτι τῶν θηριώδη, μήτι τῶν ρυπαρωτάτων. Et mox: ὑγιαίνεις ὄζιν, ὁ ὑπολαμβάνων τὸ εὔσημον, τὸ πιθανόν· ταῦτα γὰρ τὰ ἀνθρώπινα· τοῦ χαρακτῆρος ἐν τῇ διανοίᾳ, ὅτως καὶ ἐπὶ τῶν νομισμάτων, ἂν μὲν εὑρωμεν, δοκιμάζομεν· ἂν δὲ μὴ εὑρωμεν, ῥιπτέομεν. τί οὖν λέγεις, ὅτι ἄνθρωπός ὄζιν ὁ ὀρχίλος, ὁ μεμιμημένος; μὴ γὰρ ὀπὸ ψιλῆς μορφῆς κρίνεται τὰ ὄντων ἕκαστον. ἐπεὶ ἄτω λέγε καὶ τὸ κίρκινον, μᾶλλον ἔχει· ὀκ ἀρκεῖ ἢ ἡ ὀπὸς πτερυγαφή· ὀκὸν δὲ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἡ ῥὶς ἐξαρκεῖ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί. ἀλλ' ἂν τὰ δόγματα ἔχῃ ἀνθρωπικά. ὅτος ὀκ ἀκούει λόγκ, ὁ παρακολουθεῖ ἐλεγχόμενος, ὄνος ὄζί. τοῦτο τὸ αἰδήμον ὑπονενέκρωται, ἀζημίος ὄζι, πάντα μᾶλλον ἢ ἄνθρωπος. ὅτος ζηλεῖ, τίνα ἀπαντήσας λακήσῃ, ἢ δάκῃ, ὥστε ὠδὲ προβατον, ἢ ὄνος, ἀλλὰ τί ποτε ἄζιον θηρίον. Iamblych. *de temperant.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 5. Ὅλως γὰρ ἡ τῶν παθῶν ἄμετρος ἐπικράτεια, ὠδὲ ἀνθρώπους ἐφίσιν εἶναι τοῦ ἀνθρώπου· πρὸς ὃ τῶν ἀλόγων ἕλκει φύσιν, καὶ θηριώδη καὶ ἄτακτον. Origen. *in Ezech. orat.* 3. argutatus super illud Hebræorum אִישׁ אִישׁ quod tamen nihil aliud est illis, quàm est *Qisqis* Latinis. *Omnes homines nati sumus homines: sed non omnes homines, homines sumus. est homo homo; & est homo non homo. est homo jumentum, Psal. 49. v. 20. est homo serpens, Matt. c. 3. v. 7. est homo equus, Jer. c. 5. v. 8. homo exterius; jumentum, serpens, equus interiùs. is tantummodo est homo homo, & duplicat nomen hominis, qi tam secundùm interiorem hominem, quàm secundùm exteriorem homo est.* Clemens item *Strom. lib.* 4. Τὰς φιλῳδονὰς καὶ φιλοσωμάτους, καὶ θηρία μᾶλλον ἢ ἀνθρώπους, τοῦ παρομοιωθέντας τοῖς κλύσεσι, θηλυμανεῖς ἵππους. ὄνος ὑβρικὴς ὁ ἀκόλαστος· λύκος ἅρπαξ, ὁ πλεονέκτης· καὶ ὄφις ὁ ἀπατεών. Et Jo. Chrysost. *in Gen. orat.* 12. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ θεία γραφὴ πρὸς τὸ πάθη τὰ ἐνοχλοῦντα, ὅτω καὶ τὰς τοῦ ἀλόγων προσηγορίας, πολλαχοῦ ἡ καὶ τοῦ θηρίων, τοῖς λόγῳ τεθηριωμένοις ἐπιτίθησι. ποτὲ μὲν κύνας καλοῦσα διὰ τὸ ἀναίσχυντον καὶ ἰταμόν· (Esaiæ *c.* 56. *v.* 10.) ποτὲ δὲ ἵππους διὰ τὸ λάγνον· (Jerem. *c.* 5. *v.* 8.) ποτὲ δὲ ὄνους, διὰ τὴν ἀξυνεσύνην καὶ τὴν ἄνοιαν· (Psal. 49. *v.* 12.) ποτὲ δὲ λέοντας καὶ παρδάλεις, διὰ τὸ ἁρπακτικὸν καὶ πλεονεκτικόν· ποτὲ δὲ ἀσπίδας, διὰ τὸ δολερόν· (Psal. 140. *v.* 3.) ποτὲ δὲ ὄφεις καὶ ἔχεις, διὰ τὸν ἰὸν καὶ τὴν πονηρίαν· (Math. *c.* 3. *v.* 7.) &c. Senec. *epist.* 60. Hos, *ut ait Salustius, ventri obedientes, animalium loco numeremus, non hominum.* Et *epist.* 103. *Erras, si istorum tibi qi occurrunt, vultibus credis: hominum effigies habent, animas ferarum.* Τέρατα τῆς φύσεως, βαρβαρικὰ ἀνθρώπων: ut, ex Empedocle Theophylact. Bulgar. *epist.* 44. Faciunt huc Diogenis illa, nulli non memorata; qod in medio foro, mero meridie, inter turbas confertissimas, accensâ face, qid quæreret requisitus, respondit, Ἄνθρωπον ζητῶ. *hominem quæro.* qòd cùm homines ad se invitâsset, confluentes multos baculo abegit, simul dictitans, Ἀνθρώπους ἐκάλεσα, ἃ καθάπτατα. *Homines vocabam, non qisqilias.* qòd è balneo prodiens, ut Hecato in *chriis*, vel ab Olympia reversus, ut alii perhibent, quærenti an plurimi homines ibi essent, respondit, Πολὺς μὲν ὄχλος, ὀλίγοι δὲ ἄνθρωποι. *turba qidem multa; verùm homines pauci.* Laërt. *l.* 6. Qibus finitima habet & Joan. Chrysost. *tom.* 8. *orat.* 11. de Jeremia ex *c.* 6. *v.* 10. Ἐν μέσῳ πλήθει, ὥσπερ ἐρήμου παρόντος, ὅτως ἐβόα. Πρὸς τίνα λαλήσω; τί λέγεις; τοσοῦτον πλῆθος ὁρῶν, ἐρωτᾷς, πρὸς τίνα λαλήσεις; ναί, φησι· τὸ πλῆθος γὰρ σωμάτων ὄζιν, ἀλλ' ἃ πλῆθος ἀνθρώπων. ἀνθρώπους γὰρ τοὺς ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἃ δεῖ καλεῖν· ἃ γὰρ εἴ τις σῶμα ἀνθρώπου καὶ φωνὴν ἔχει, ὅτις ἄνθρωπος· ἀλλ' εἴ τις ψυχὴν ἀνθρώπου καὶ διάθεσιν ἔχει ψυχῆς. Et de Esaia, ex *c.* 50. *v.* 2. Εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἰουδαίων τὴν μεγάλην εἰσελθὼν τὴν πολυάνθρωπον, ἐν μέσαις ταῖς ἀγοραῖς ἑστὼς, τῷ δήμῳ πάντος αὐτὸν προσιόντος, ἦλθον, φησι, βόα, καὶ ὀκ ἦν ἄνθρωπος. Siqidem erant illi, ut idem *tom.* 5. *orat.* 19. Ἄνθρωποι μὲν τὸ ὄνομα, ὀκ ἄνθρωποι δὲ τὸ φρόνημα. Philemon. *Agyrtâ*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 2.

Ὦ πῶς πονηρόν ὄζιν ἀνθρώπου φύσις
Τὸ σωθῆναι; ἃ γὰρ ἄν ποτ' ἐβρέθη νόμῳ.
Ὅτι τι τοῦ ἄλλων διαφέρειν θηρίων;
Διαφέρει ἃδὲ μικρὸν, ἀλλὰ σήμαιν.
Πλάττ' ὄζι τἄλλα, τοῦτο δ' ὀρθὸν θηρίον.
Quàm prava tota est indoles mortalium,
Qæ cæterogi non egerct legibus?
Tun' credis hominem relliqis animantibus
Differre? nihilum distat; hoc dempto tamen,
Qod alia cùm sint prona, rectum animans homo est.

Grot. Eleganter Chrysost. in illud Psaltæ *Psal.* 49. *v.* 20. *Homo jumento compar factus est.* Serm. *de ascens. Dom.* Deterius est comparari jumento, quàm nasci jumentum. Nempe qia, ut Avg. *in Psal.* 103. *conc.* 4. *Qod illi natura est, homini crimen.* Vel, ut Bern. *de bon. deser. qod illis natura est, homini culpa.* Ideò Bern. idem *ibid.* & *in Cant. serm.* 34. *Ipsis etiam bestiis bestialior est homo, ratione vigens, & ratione non vivens.* Vide *l.* 10. § 8.

§ 12. Οὐκ ἂν τοῦτα προσεπινοήσας, ἢ τι ἀκόσμως δυυνθείη π. ὑπὸ τῷ ἀγαθῷ γὰ ἐναρμόσει.] Periocha tota ferè ista miserè disturbata, depravata, mutilata est. Itaque Xylandrum nihil istîc assecutum

sum, haud mirum est. legendum forsan, ἐκ ἂν τοῦτο προεπινοήσας, ἔπ᾽ ἀκοῦσαι δυνηθείη τι, ὅσῳ τῷ ὄντι ἐκ ἁρμόσει. *Siquis*, inqit, *eorum aliquod vere bona sunt*, puta justitiam, temperantiam, prudentiam, fortitudinem, *animo ac cogitatione præcepit, his semel mente præceptis nihil vel ipse subjungere, vel adjectum ab alio copiam audire sustinebit, quod non aptissimè cum boni natura consistat.* Membrum proximum, huic ἀντιστρέφον, lectionem hanc firmare videtur.

Τὸ ἀπὸ τῆς κωμικῆς] *à Comico dictum*: illud utique quod in periochæ hujus clavsulâ extremâ ponitur.

Οὐ γὰρ ἂν τοῦτο μόνον ἐ προσέκοπτεν καὶ ἀπηξιοῦτο᾽ τὸ ὃ ὅπι τῆ πλάστε] Lego, ἐ γὰρ ἂν τοῦτο μόνον [ἐπ᾽ ἐκείνων] ἐ προσέκοπτεν καὶ ἀπηξιοῦτο᾽ ὅπι δὲ τῆ πλάστε, &c. Sive ad Scripturam vulgatam propiùs accedendo, quod D. Salmasio visum magis, ἐ γὰρ ἂν ὅπι τόπων μόνον ἐ προσέκοπτεν, &c. forsan & sequentia tunc ità concepta fuerint. ἐ προσέκοπτεν καὶ ἀπηξιοῦτο τόδε᾽ ὅπι ὃ τῆ πλ. &c. *Alioqui*, inqit, *Comici istud non offenderet & ut indignum repudiaretur, si de bonis illis verè bonis enunciatum fuisset; contrà admitteretur & plausu exciperetur, tanquam commodè admodum ac urbanè dictum, ubi de divitiis cæteris bonis usurpatur, quæ bonorum loco vulgus hominum habet.*

Τὸν κεκλιμένον αὐτὸν, ἀπὸ τῆς εὐπορίας ἐκ ἔχω ὅπως χέσῃ] Cujusnam Comici istud sit, mihi haud liquet. Aristophanis forsan fuerit, cujus multa interciderunt. Hoc innuit, omnia apud illum nescio quem per summam opulentiam jam ità esse exornata & depicta, ut locus, in qo ventris onus deponatur, nullus supersit. Qomodo Aristippus, si Laërtio *l.* 2. credimus, vel Diogenes potiùs, si Galeno *in hortat. c.* 5. (Cynicam enim proterviam redolet magis, quàm urbanitatem Aristippeam) in locupletis cujusdam faciem inspuisse legitur, qod in ædibus omni ex parte splendidissimè exornatis locum, in qem sputum demitteret, nullum deprehenderet. Cæterùm D. Salmas. ἀπορίας mavult, ut à divite aliqo infelice & luxurioso in scena pronunciatum sit, qi dixerit, Se ἀπὸ τῆς ἀπορίας ἐκ ἔχειν ὅπως χέσῃ. qod à tali viro dictum populus pronis avribus & cum plausu accepit. at de prudente, avt justo, avt forti ac temperante non ità facilè diceretur, nec dictum cum favore & attentione avdiretur. Utrovis modo legeris, Aristophaneum illud in Concionatricibus resipit, ubi Praxagoræ maritus, Ἀλλ᾽ ἐν καθαρῷ τῷ ποῦ τις ἂν χέσαι τύχοι, *At in vacivo alicui ubi cacare dabitur?* D. Bootius verò legendum existimat, ὅπτε θήσῃ αὐτό. ut sit locupletis alicujus, cum illo Lucæ, *c.* 12. *v.* 17. conqerentis, non suppetere ampliùs, ubi opes suas reponat. qod de externis istis commodè satis dictum censeretur, eum qi ista possideat, præ nimia copia non habere, qid illis agat. at de verè bonis, justitia, temperantia, &c. enunciatum, ineptum planè etiam vulgo hominum haberetur. Hæc illi.

§ 13. Ἐξ εἰπώδους καὶ ὑλικοῦ] hoc est, *ex forma & materia*; ex anima & corpore. Vide *l.* 2. § 2. *l.* 4. § 21. & *l.* 6. § 32.

Οὐδέτερον τόπων εἰς τὸ μὴ ὄν] Vide *l.* 4. § 4. Jul. Scalig. *ad lib.* 1. *de plant. Si è nihilo nihil fieri potest; igitur id qod est aliqid, in nihilum reverti neqit. Par enim ratio creationis & corruptionis.*

Πᾶν μέρος ἐμόν] Vide *l.* 7. § 50.

Εἰς μέρος τι τοῦ κόσμου] Vide *l.* 8. § 18. & *l.* 10. § 7. Gregor. Nyssen. *orat. catechet. c.* 8. Λύεται τὸ αἰσθητὸν, ἐκ ἀφανίζεται. ἀφανισμὸς μὲν γὰρ, ἡ εἰς τὸ μὴ ὂν μεταχώρησις· λύσις δὲ ἡ εἰς τὰ τοῦ κόσμου στοιχεῖα πάλιν, ἀφ᾽ ὧν τὸ σύστασιν ἔσχε, διάλυσις. τὸ ὃ ἐν τούτοις ἡδύμενον ἐκ ἀπόλωλε, κἂν ἐπφθονῃ τῷ καταλιπόντι τῆς ἡμετέρας αἰσθήσεως.

Εἰς ἕτερον κόσμου μέρος μεταβαλεῖ] *mutabit*, i. e. mutatione interveniente, sive mutatum, transibit. μεταβάλλειν *mutare*, pro μεταβάλλεσθαι *mutari*. Sic Plato *polit. l.* 8. Ὅπ πᾶσα πολιτεία μεταβάλλει ἐξ αὐτῆς ἐχούσης τὰς ἀρχὰς, ὅταν ἐν αὐτῷ τούτῳ ἡ στάσις ἐγγένηται. Aristot. *polit. l.* 5. *c.* 1. ἐκ τίνων ἢ αἱ πολιτεῖαι μεταβάλλουσιν, —— καὶ ἐκ ποίων εἰς ποίας μάλιστα μεθίστανται. Et *ibid. c.* 3. κἂν εἰς ἄλλα ζῶα μεταβάλλοι μορφάς. &, μεταβάλλουσι δ᾽ αἱ πολιτεῖαι καὶ ἄνευ στάσεως. & *c.* 4. Μεταβαλεῖ γὰρ ἡ πολιτεία ἐκ δύο νεανίσκων στασιασάντων, &c. Theophrast. *de caussis plant. l.* 6. *c.* 10. Μεταβάλλειν ὑποκαθίσεως πάλιν συμβαίνει μὲν ὡσαύτως ἀσυνίως· καὶ ὑ μᾶλλον ὅταν ἡ θαλαττωθῇ, ἢ ἐπὶ τῆς τοῦ ἔτους ὀπωρινῆς παρεμπίπτῃ. qo loco & τὸ παρεμπίπτειν passivè pariter usurpatur. de vino loqitur. ità passim usurpat Marcus ipse; *l.* 2. § 17. *l.* 4. § 3. prope finem. & § 16. & *l.* 8. § 15. *Mutare* itidem Latinis passivè sumitur. Livius *l.* 5. *Annona nihil mutavit.* & *l.* . *Animi mutaverant.* Tertull. *de pallio c.* 2. *Mutavit & totus orbis aliquando.* &, *Mutavit rursus orbis, alius idem.* &, *Læta mutant.* &, *Lavdans orbem mutantem, qid denotas hominem?* & *c.* 3. *Chamæleon mutare totus, nec alius, valet.* μεταβάλλειν etiam simpliciter pro *sedem mutare, de loco in locum migrare.* Vide *ad. l.* 6. § 45. ἐκεῖ δὴ μεταβαλεῖν ἡμᾶς δεῖ. *eodem concedere, migrare nos oportet.*

Ἤδη εἰς ἄπειρον] Vide *l.* 2. §. 3. & *l* 6. § 15.

Καλὰ τοιαῦτα μεταβολὴ κἀγὼ ἀπέστω] Vide *l.* 4. § 5. & *l* 7. § 18.

Κἂν χρόνῳ ἀϊδιότης πεπερασμένας] etiamsi, inqit, mundus per finita qædam intervalla distolveretur, nec in æternum integer persisteret, generationis tamen & corruptionis series vel sic etiam in infinitum prorogaretur. Vide *l.* 10. § 7. Apud Laërt.

l. 7.

l. 7. *Zenon.* Stoici volunt, Deum mundi conditorem, χ᾽ χρόνων ποιὰς περιόδους, ἀναλίσκειν εἰς ἑαυτὸν τὴν ἅπασαν οὐσίαν, κ᾽ πάλιν ἐξ ἑαυτῆ γίνεσθαι. Indè περιοδικὰ illæ παλιγγενεσίαι quarum meminit Marcus *l.* 11. § 1. qásqe Philo *de mundo* his verbis oppugnat: Ἀμήχανον παλιγγενεσίαν τὸν κόσμον λαζεῖν, μυθικὸς ἐντετυφωμένος σοφισματικῇ λόγῳ, πάντων ἢ διαπεπνιθότων, ὅτι μὴ ἀλλων ἄλλοι πυρὸς, αὐτὸς ὑπ᾽ ἐνδείας. Tatian. *adv. Græc. c.* 41. Ἐκπύρωσιν ὑποδαίνειν χ᾽ κόσμους λέγει. ἐγὼ ἢ εἰσάπαξ. Et latiùs, ἔχ ὡς οἱ Στωικοὶ δογματίζουσι, κατά τινας κύκλων περιόδους γινομένων ἀεὶ κ᾽ ὁμοιουμένων ὅτι αὐτὰ, ἀκ ὀπί τι χρήσιμον· ἅπαξ ἢ ὅτι κ᾽ ἡμᾶς αὐτὰν πεπερασμένων, κ᾽ εἰς τὸ παντελὲς διὰ μόνων ὅτι ἀνθρώπων τὸν σύστασιν ἕξειν, χάριν κείσεως. Cæterùm non Stoicis solis hoc placuit, sed & longè ante Stoicam disciplinam enatam, Heraclito; qi ἐκπυρῶσιν τὸν κόσμον κατά τινας περιόδους ἀναλαμβάνειν, asserebat, avtore *l.* 9. Laërtio.

§ 14. Ὁ λόγος κ᾽ ἡ λογικὴ τέχνη] Non est assecutus Xylander, qid Marcus hîc vellet, cùm opinatus est id voluisse, qod Aristoteles *ethic. l.* 1. *c.* 1. & Plato *in Lachete*, non esse in rebus ad vitam humanam pertinentibus eam certitudinem atqe constantiam, qæ est in scientiis & artibus. Etenim aliud est prorsus, qod hîc Marcus monet, nec semel avt iterum tantùm alibi inculcat; rationem nimirum artémq; rationalem, (de qa *l.* 11. § 5. πῶς σε ἡ τέχνη; ἀγαθὸν ἔχει.) esse ejusmodi facultates, qæ sibi ipsis sufficiant, nec ullius rei extra se adminiculo opus habeant, vel ad opus suum exercendum, vel ad finem suum consequendum. Vide *l.* 4. § 40.

Κατορθώσεις] *rectas effectiones.* Cic. *fin. l.* 3. κατορθώματα Stoicis *rectè facta*; qibus opponuntur σολοικὰ κ᾽ σκολιὰ, sive ut Pers. *Sat.* 3. *v.* 51. *curvi mores*, qi ad rectè rationis obrussam non sunt exacti. Casavb. ad Pers.

Τῶν ὀρθότητα τῆς ὁδῆς] de qa *l.* 4. § 51.

§ 15 ὑπβάλλει] *homini, qà homo est, convenit.* Xyl. & Cas. malim, *ad hominem, qà homo est, pertinet*, sive *qod ad officium hominis spectat, qà homo est.* atqe ità mox Cas. vertit, ὧν ὑπβάλλον τῷ ἀνθρώπῳ. *ex eis esset, qæ ad hominem pertinerent.* Vide ad *l.* 7. § 7. Galenus *de optim. sect. c.* 11. Ἡ ὑπὲρ τοιαύτη κρίσις φιλοσόφοις, κ᾽ ἀκ ἰατροῖς ὑπβάλλει. *Judicium istiusmodi ad Philosophos, non ad Medicos pertinet.*

Οὐκ ἔστι ἀπαιτήματα ἀνθρώπῳ] Epict. *l.* 4. *c.* 5. ὑπόσκεψαί σε τὸ ταμεῖόν, ἵνα δυνάμεις ἔχων ἐλήλυθας. Ἵππῳ ἂν πότ᾽ ἀθλίος ὄζις; ὅταν ἢ φυσικῶν δυνάμεων στέρηται· ἀχ ὅταν μὴ δυνήται κοκκύζειν, ἀλλ᾽ ὅταν μὴ ζέχει. ὁ ἢ κύων, ἀχ ὅταν πέτεσθαι μὴ δυνήται, ἀλλ᾽ ὅταν μὴ ἴχνεύειν· μὴ πτ᾽ ἂν ἄπω κ᾽ ἀνθρώπῳ δυστυχὴς ὄζις, ἀχ ὁ μὴ δυνάμενος λέοντας πίγειν, ἢ ἀνδριάντας πελαμβάνειν· ὁ γὰρ πρὸς τοῦτο δυνάμεις πρὸς ἃ φύσεως· ἀλλ᾽ ἀπολωλεκὼς τὸ ἐυγνώμον, τὸ πιστόν. τοῦτον σωσελθόντας ἰδεῖν, εἰς ὅσα χρησὶ ἐλήλυθεν· ἀχὶ, μὰ Δία, τὸν φώτα, ἢ τὸν τεθνηκότα· ἀλλ᾽ ᾧ ζῶντι συμβεβήκει ὑπολέσαι τὰ ἴδια, ὁ τὰ παρεῶα, τὸ ἀγελαῖον, κ᾽ τὸ ἀνιδρὸν, κ᾽ τὸ παιδοκεῖον, κ᾽ τὸ δειλόεικον· τούτων γὰρ ἕκαστον ἴδιον τῷ ἀνθρώπῳ ὄζιν. & quæ sequuntur.

Ὑφορᾶσθαι] Vide *l.* 8. § 8. Longin. *de sublim.* ὅταν ὑπάρχει μέγα, ὁ τὸ καθαφρονεῖν ὅτι μέγα, ὅσῃ πλοῦτοι, τιμαὶ, δόξαι, τυραννίδες· κ᾽ ὅσα δὴ ἄλλα ἔχει πολὺ τὸ ἐξωθεν παρεισαγωγὸν ἐμβιον, ἐκ ἂν τῷ γε φρονίμῳ δόξειεν ἀγαθὰ ὑπερβάλλοντα, ὧν αὐτὸ τὸ καθαφρονεῖν ἀγαθὸν ὁ μέτριον. θαυμάζοι γᾶν πῆς ἐκείνων αὐτὰ μᾶλλον τοὺς δυναμένους ἔχειν, κ᾽ διὰ μεγαλοψυχίαν ὑποφορῶντας.

Καταξαίνεσθαι] Vide *l.* 8. § 39. omisit Xyl.

Οὐδὲ ἐπαινετὸς ἦν] At cum ptimis lavde dignus censetur, qi externa ista vel contempserit, & pro supervacaneis habuerit, vel honesti cavsſâ libens etiam à se abdicaverit. Epictet. *enchir. c.* 15. Ἂν ᾖ κ᾽ παρελθόντων σοι μὴ λάβῃς, ἀλλ᾽ ὑπεείδῃς, τότε ὁ μόνον συμπότης πῆς θεῶν ἔσῃ, ἀλλὰ κ᾽ σωφρόνων. ὕτω γὰρ πολὺν Διογένης, κ᾽ Ἡράκλειτος, κ᾽ οἱ ὅμοιοι, ἀξίως θαυμάζονται κ᾽ ἐλεύθεροι. Sen. *epist.* 18. (ex Maron. *Æneid.* 8.)

Aude hospes contemnere opes, & te quoqe dignum
Finge Deo——

Nemo alius est Deo dignus, qàm qi opes contempsit. Socrates apud Laërt. *l.* 2. & Xenoph. *memoral. l.* 3. τὸν ἐλαχίστων δεόμενον, ἐγγύτατα ἢ θεῶν.

Ἐλαπωλικὸς] Bona ista nevtiqam esse, indè probat, qia tum bonus neqaqam esset, qi se istis ulla ex parte privaret, séqe ab illis cohiberet: cùm boni ea sit ratio, ut qò majus ampliúsqe, eò etiam meliùs ac laudabilius sit. Eodem argumento adversus voluptatem depugnat Seneca *de vit. beat. c.* 14. *Voluptas nocet nimia: in virtute non est verendum, nè qid nimium sit. Non est bonum, qod magnitudine laborat suâ.* Et adversus iram, *de ira l.* 1. *c.* 13. *Quæ habenda sunt in bonis, qò majora, eò meliora & optabiliora sunt. Si justitia bonum est, nemo dicet meliorem futuram, si detractum ex ea fuerit: si fortitudo bonum est, nemo illam desiderabit ex aliqa parte deminuta. Ergò & ira, qò major, hoc melior. qis enim ullius boni accessionem recusaverit? atqi avgeri illam inutile est: ergò & esse, non est bonum, qod incremento malum fit.*

Ἡ ἀφαιρέμενόν τι τούτων ἀνέχηται] Omisit clavsulam hanc Latinus interpres. mendum scripturæ subesse liqet. leg. ἢ ἀφαιρέμενός τι. Tam sustinere æqanimiter damna rerum istarum, qàm ab eis se continere, virtutis est. Hoc est, vel plus hoc etiam qod Apostolus de Hebræis fidelibus, *c.* 10. *v.* 34.

34. Καὶ τὰ ἁρπαγὴ τῆς ὑπαρχόντων ὑμῖν μὴ χαρᾶς περιεποίησατε. Itaque Joannes ὁ χρυσορρήμων *in epist. 1. ad Thess. orat. 3.* Εἰκότως τοῦτον μᾶλλον θαυμάζομεν τὸν ἐπιρείας ἐυχαριστως φέροντα, ἢ τὸν ἐκόντα δόντα. Et *de statuis* 1. Τῷ δὲ ἐλεημοσύνῃ δόξαι, τὸ τοιούτοις περιπεσόντα πράγμασιν (de Jobi damnis verba facit) ἐυχαριστῆσαι τῷ θεῷ, πολλῷ μείζον δοκεῖ. ὁ γὰρ ἀφεὶς ἂν δι' ἐλεημοσύνην δῶρα, ἀλλὰ καὶ ἀφεὶς ἂν πάντα ἑτέρων ἀφαιρεθέντες ἐνεγκωμεν γενναίως, καὶ ταῦτα πολλῷ ἡμῖν φέρει τὸν καρπὸν, καὶ δικαιωτέρους ἢ ποιεῖ, καὶ πλείονα περιξενεῖ τὸν μισθόν. Et mox: Τῷ γὰρ ἐν πλούτῳ ζῶντα ποιεῖν ἐλεημοσύνην, τὰ πένητα ἀφαρπαγέντα χαιραίως ἐνεγκεῖν καὶ μετ' ἐυχαριστίας πολλῷ μείζον δοκεῖ.

§ 16. Οἷα ἂν πολλάκις φανταθῇς] Clemens *Strom. l. 4.* Ὁ ἄνθρωπος, καὶ τύπωσιν ἐγχαραττόμενον τῇ ψυχῇ, ὧν αἱρήσεται, χαρακτηρίζεται. Itaque Jeremias de Judæis *cap. 2. v. 5. Vanitatem sectando vani evaserunt.* Et Xylander in *præfat. ad Marc. Apud sani judicii homines tanti unumquemque fieri, quanti sunt eæ res pretii, in quibus is operam suam industriámque ponit.*

Βάπτεται γὰρ ἀπὸ τῆς φαντασίας ἡ ψυχή] Ità *l. 6. § 30.* μὴ βαφῆς. γίγνεται γάρ. Epictet. *l. 3. c. 3.* Οἷόν ἐστιν ἡ λευκάνη τὰ ὕδατος, τοιοῦτόν ἐστιν ἡ ψυχὴ ἧς ἡ αὐγὴ ἡ περιπίπτουσα τοῖς ὕδασι, τοιοῦτον εἰ φαντασίαι.

Ἔστι ἄρα καὶ ἓν ζῆν ἐν αὐλῇ] Pii 2. Papæ dictum à Platina refertur: *Ut in mare flumina omnia; sic vitia in magnas aulas influere.* De avla itaque Papali Bern. *ad Eugen. l. 4. Plures in eâ probavimus defeciſſe bonos, quàm profeciſſe malos.* Hinc Epigrammaticum cujuſdam (nomen enim non ſuccurrit) illud,

Paucos beavit avla; plures perdidit:
Sed hos qoque ipſos, qos beavit, perdidit.

Licet tamen etiam in avla, inqit Marcus, bene vivere. licet in avla Neronis etiam piè & Chriſtianè. *Philip. c. 4. v. 22.* neqe neceſſarium ideo prorſus, ut, qod *l. 1.* Lucanus,

—*exeat avlâ,*
Qi velit eſſe pius.—

De ſe Julianus in avla agens *epiſt. 12.* Ζωώσομεν ἀλλήλοις ὁ μὴ τῆς αὐλικῆς ἀνωφρίστεως μόνης, ἀλλὰ μὴ τῆς ἀλλήλοις περιπίπτοσις ἐλαθρείας. Vide *l. 1. § 17. & l. 8. § 9, 45.* Senec. *epiſt. 28. Bene vivere omni loco poſitum eſt. nam qid tam turbidum fieri poteſt qàm forum: ibi qoqe licet qietè vivere, ſi neceſſe ſit.* & *epiſt. 55. Non multùm ad tranqillitatem facit locus. animus eſt qi commendat omnia. Vidi ego in villa hilari & amœna mœſtos: vidi in media ſolitudine occupatis ſimiles.* & *epiſt. 104. Puta veniſſe te Athenas, puta Rhodum: elige arbitrio tuo civitatem: qid ad rem pertinet, qos illa mores habeat? tuos afferes.* & *epiſt. 51, Neminem Canopus eſſe frugi vetat.* Sic ergò componendus eſt animus, uti Flaccus *l. 1. epiſt. 11.*

Ut qocunqe loco fueris, vixiſſe libenter
Te dicas.—

ut qocunqe fueris, bene agere poſſis. Clemens *Strom. l. 1.* Ὡς ἐν πανίᾳ βίᾳ ὀρθῶς ὄντι βιῶν· ὕτω καὶ ἐν ἐρημίᾳ ἔσεσιν.

Οὗ χάριν ἕνεκεν ἕκαστον κατεσκεύασται· πρὸς ὃ δὲ καλεσκεύασται, πρὸς τοῦτο φέρεται] deeſt prioris membri clavſula poſterior, ità ſupplenda: οὗ χάριν ἕνεκεν ἕκαστος κατεσκεύασται, [πρὸς τοῦτο κατεσκεύασται] Vide *l. 6. § 16, 40. & l. 7. § 55.*

Ὅτι πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν πάλαι δέδεικται] *L. 2. § 1. & l. 3. § 4. & l. 4. § 3.* Sic & *l. 11. § 18.* ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν. Hierocles *de nupt.* apud Stob. *tom. 2. tit. 67.* Ἅπαν τὸ γένος ἡμῖν ἔφυ πρὸς κοινωνίαν. *Sic enim mihi perſpicere videor, ità natos eſſe nos, ut inter omnes eſſet ſocietas qædam, major autem, ut qiſqe proximè accederet: itaqe cives potiores ſunt qàm peregrini, & propinqi qàm alieni.* Cicer. *de amic.* Vide *l. 9. § 7.* Baſil. Cæſ. an Evſtath. Sebaſt. *regul. prolixior. ad qæſt. 3.* Τίς ἂν ὄναιτο, ὅτι μόνος ὢν καὶ κοινωνικὸν ζῶον ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀγελαστικὸν, καὶ ἄχρειον ἅπαν γε ὄντως ἰδίον τῆς φύσεως ἡμῖν, ὡς τὸ κοινωνεῖν ἀλλήλοις, καὶ χαίρειν ἀλλήλων, καὶ ἀγαπᾶν τὸ ὁμόφυλον.

Τὸ χείρω τῆς κρείττονος] Vide *infr. § 30. & l. 6. § 23. & l. 7. § 55. & l. 11. § 18.*

Κρείττω τῆς μὴ ἐμψύχων τὰ ἄψυχα] Ex Chryſippo Laërt. *l. 7.* Τὸ ζῶον τοῦ μὴ ζῶντος κρεῖττον. Plutarch. item *de Iſid. & Oſir.* Μηδὲν ἔμψυχον ἐμψύχου, μηδὲ ἀναίσθητον αἰσθανομένου κρεῖττον. ità enim legendum, contrà planè qàm ibi in vulgatis habetur, ἔμψυχον ἀψύχου. Hinc Avg. *de dua. ab. anim. contr. Manich. c. 3. & 4.* *Muſcæ animam Solis Lunæqe Luci; Muſcam* ipſam hac ratione *Soli* ipſi *Lunæqe* præferre videtur.

Τῶν δὲ ἐμψύχων τὰ λογικά] Plato *Timæo.* Οὐδὲν ἀνόητον τοῦ νοῦν ἔχοντος ὅλου ὅλου κάλλιον. Dionyſ. *de divin. nomin. c. 5.* τῆς ὄντων μὲν τὰ ζῶντα, τῆς δὲ ὅσα ζῇ, τὰ αἰσθητικὰ, καὶ τούτων τὰ λογικὰ ὑπερέχουσι.

§ 17. Τὸ τὰ ἀδύνατα διώκειν, μανικόν] *L. 6. § 50.* ἀδυνάτων ἂν ὀρέγῃ. Pindar. *Nem. od. 11.*

Ἀφροσίκτων ἐρώτων ὀξύτεραι μανίαι.

Et *od. 8.*

—κενεῶν ἐλπίδων χαυνὸν τέλος.

Gorgias *apolog. pro Palamed.* Μανία γάρ ἐστιν ἔργοις ἐπιχειρεῖν ἀδυνάτοις. Epictet. *l. 3. c. 24.* Τὰ μὲν δυνατὰ ἐφιέσθω, ἀνθρωπαδώδης καὶ ἡλίσιον, ξένε, δεσμαχθέντος. Bias etiam apud Laërt. *l. 1.* Νόσον ψυχῆς, τὸ περὶ ἀδυνάτων ἔρᾶν. Plut. *de tranq.* ἂν ἥκιστα πίνων εὐθυμίαν κωλύει τὸ μὴ συμμέτροις χρῆσθαι πρὸς τὰ ὑπερφυᾶ δυνάμεις ὀρεγόμενος, ὥσπερ ἰσίοις, ἀλλὰ μείζοσιν ἐφιεμένους ταῖς ἐλπίσιν.

ἐλπίσιν, εἶτ' ὑπερτιθέντας, αὐτοῖς δὲ λιμένας καὶ πύλας, ἀλλὰ μὴ τὴν αὐτὴν ἀξιοῦντας. ἐδὲ γὰρ ὁ πεζεύειν τῷ ἀέρι βαλόμενος, καὶ πᾶν βρῖ λαγὼ κυνηγετεῖν, δυσχερές ἐστιν· οὐδὲ πᾶν γένος καὶ σωμάτων ἐλάφους καὶ λαμβάνοντα, μηδὲ εἰς δρόμων ἐναντῖται μοχθηρὸς, ἀλλ' ἀξιοπιστία καὶ μοχθηρία τῆς ἀδυνάτους ἐπιχειρῆσαι. Vide *l.* 7. § 4.

Ἀδύνατον δὲ τὸν τὸν φαῦλος μὴ τινα τοῦτο πάσχειν.] Ità *l.* 11. § 18. Τὸ ἀξιεῖν μὴ ἁμαρτάνειν τὸν φαῦλον, μανικόν· ἀδύνατον γὰρ ἔφιστο. Vide & *infr.* § 28. & *l.* 9. § 42. & *l.* 12. § 16.

§ 18. Οὐδὲν ἔοικεν συμβαίνειν, ὃ ἔχει ἐκεῖνο πέφυκεν φέρειν αὐτῷ] transponendas opinor voculas duas; ὃ ἔχει ἐκεῖνο φέρειν πέφυκεν αὐτῷ. Vel immutandas potiùs, ut sic legatur; ὃ ἔχει ἐκεῖνῳ πέφυκεν φέρειν αὐτό· *nihil homini cuiquam contingit, quod ipsum is non natus sit ferre.* id est, quod non à natura habeat, ut ferre possit. neque enim interpretibus assentior, alteri, qi ad naturæ destinationem; alteri, qi ad ordinarios in rerum natura eventus refert: cùm ad ferendi potestatem à natura tributam respexisse Marcum subsequentia doceant, qibus alios eadem pertulisse monet, vel per ignorantiam, vel per ostentationem. Vide *l.* 8. § 46. & *l.* 10. § 3.

Ἢτοι ἀγνοῶν] Sive rei ipsius ignarus. neque enim nondum rescita quenquam movere possunt infortunia etiam gravissima. Hinc Evripidis illud *Antiopâ*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 99.

Φερνῶ δ' ὃ πάρω· καὶ τόδ' ἐ μικρὸν κακόν.
Τὸ μὴ εἰδέναι γὰρ ἡδονὴ ἔχει τινα
Νοσοῦντα· κέρδος δ' ἐν κακοῖς ἀγνωσία.
Intelligo quæ patior: haud leve hoc malum.
Quædam est voluptas abstrahi à sensu mali;
Interque damna quæstus ignorantia est. Grot.

Sivè etiam rei naturam non intelligens, avt qid indè possit ipsi mali vel molesti saltem obtingere. Ità Aristot. *ethic.* *l.* 3. *c.* 8. Ἀνδρεῖοι δὲ φαίνονται καὶ οἱ ἀγνοοῦντες. Et Epictet. *l.* 4. *c.* 7. Τί ποιεῖ φοβερὸν τὸν τύραννον; οἱ δορυφόροι, φησὶ, καὶ αἱ μάχαιραι αὐτῶν, καὶ οἱ ὑπὸ κοιτῶνα, καὶ οἱ ὑποκλείοντες τὸν εἰσιόντας. διὰ τί ἂν, ἂν παιδίον ἀπὸ φοραγάγης μὴ τῶν δορυφόρων ὄντα, ἐ φοβεῖται; ἢ ὅτι οὐ οἰεται τοῦτον τὸ παιδίον; ἂν ἔν τῶν δορυφόρων τις αἰδάνηται, καὶ ὅτι μαχαίρας ἔχουσιν, ἐπ' αὐτὸ ἦ τοῦτο φοβερόν ἐστιν, δῆλον ὑποδυνεῖν διά τινα σῖσιν, καὶ ζητῶν τὸν ἄλλα παιδεῖν αὐτὸ ἀνιόλως, μὴτι φοβεῖται τοὺς δορυφόρους; δῆλο γὰρ τοῦτο, δι' ὃ φοβεροί εἰσιν. ἂν δέ τις μὴτ' ὑποδυνεῖν, μήτε ζῆν θέλων ἐξ ἅπαντος, ἀλλ' ὡς ἂν δίδωται, φερόμενος αὐτῷ, τί κωλύει μὴ δεδοικότα φερόμενος αὐτόν; ἐδέν. Indè Sen. *epist.* 36. ubi submonuerat, nec infantes, nec pueros, nec mente lapsos, timere mortem, subjungit, *Esse turpissimum, si eam securitatem nobis ratio non præstat, ad quam stultitia perducit.*

Ἡ ὑπομονητικὸς μεγαλοφροσύνη] Senec, *epist.* 78. *Athletæ quantum plagarum ore, quantum toto corpore excipiunt? ferunt tamen omne tormentum gloriæ cupiditate. nec tantùm qia pugnant, ista patiuntur, sed ut pugnent. exercitatio ipsa tormentum est.* Tertull. *ad Martyr. epist. c.* 4. *Timebit forsan caro gladium gravem, & crucem excelsam, & rabiem bestiarum, & summam ignium pœnam, & omne carnificis ingenium in tormentis. Sed Spiritus contrà ponat sibi & carni, acerba licèt ista, à multis tamen ego animo accepta, imo & ultro appetita, famæ & gloriæ caussâ, nec à viris tantùm sed etiam à fœminis. Lucretia vim stupri passa, cultrum sibi adegit in conspectu propinqorum, ut gloriam castitati suæ pareret. Mutius manum suam dextram in ara cremavit, ut hoc factum ejus fama haberet. Minus fecerunt Philosophi: Heraclitus, qi se bubulo stercore oblitum exsiit: item Empedocles, qi in ignes Ætnæi montis desiliit; & Peregrinus, qi non olim se rogo immisit: cùm fœminæ qoqe contempserint ignes. Dido cùm post virum dilectissimum nubere cogeretur; item Asdrubalis uxor, qæ jam ardente Carthagine, nè maritum suum supplicem Scipionis videret, cum filiis in incendium patriæ devolavit. Regulus dux Romanus captus à Carthaginiensibus, cùm se unum pro multis captivis Carthaginiensibus compensari nollet, maluit hostibus reddi, & in arcæ genus stipatus, undiqe extrinsecus clavis transfixus, tot cruces sensit. bestias fœmina libens appetiit, & utiqe horridiores aspides serpentes, tauro vel urso, qas Cleopatra immisit sibi, nè in manus inimici perveniret. Sed mortis metus non tantus est, qantus tormentorum. Itaqe cessit carnifici meretrix Atheniensis, qæ conscia conjurationis, cùm propterea torqueretur à tyranno, & non prodidit conjuratos, & novissimè linguam suam comestam in faciem tyranni exuit; ut nihil agere se scirent tormenta, & si ultra perseverarent. Apud Lacedæmonios ante aram nobiles qiqe adolescentes flagellis affliguntur, astantibus parentibus, & propinqis, & ut perseverent adhortantibus. ornamentum enim & gloria deputabitur, majore qidem titulo, si anima potiùs cesserit plagis, qàm corpus. Omitto nunc gloriæ caussam. eadem omnia sævitiæ & cruciatûs certamina jam apud homines affectatio qoqe & morbus qidam animi conculcavit. qot otiosos affectatio armorum ad gladium locat? certè ad feras ipsas affectatione descendunt; & de morsibus & de cicatricibus formosiores sibi videntur. jam & ad ignes qidam se avtoraverunt, ut certum spatium in tunica ardente conficerent. alii inter venatorum taureas scapulis patientissimis inambulaverunt.* In eandem sententiam multa habet, & ex istis qædam repetita, in *apologet. c.* 50.

Εὐκαρδεῖ] *fortiter, constanter perfert.* Plut. *Lycurgo*: Οὔτε γὰρ φόβον ἔστε θυμὸν ἐγγίνεσθαι πεφυκέναι τοῖς ὑπὸ δικαιοφύλοις εἶναι ἔθεσιν, ἀλλ' εὐκαρδεῖ φέρημα μετ' ἐλπίδος καὶ θράσους. Idem in *Publicol.*

Publicol. de Horatio in Capitolii dedicatione, etiam *filii morte nunciatâ, perſiſtente:* Θαυμαστὸς ὁ ἀνὴρ τῆς ἐυσεβείας. Vide *ad l. 6. § 10.*

Δεινὸν ἦν ἄγνοιαν ἢ ἀρέσκειαν ἰσχυροτέρας ἢ εὐλαβήσεως] Senec. *epiſt. 76. Concupita vulgò & formidata, inconſulto impetu plerique calcârunt. Inventus eſt qi flammis imponeret manum, cujus riſum non interrumperet tortor;* (ſervus in domini ultionem Asdrubalis interfector, de qo Val. Max. *memor. l. 3. c. 8.* Juſtin. *hiſt. l. 44.* Liv. *hiſt. l. 21.* & rurſus Senec. *epiſt. 78.*) *qi in funere liberorum lacrymam non mitteret; qi morti intrepidus occurreret. amor, ira, cupiditas, pericula depoposcerunt. Quòd ſi hoc potuit brevis obſtinatio animi aliqo ſtimulo excitata; quantò magis virtus, qæ non ex impetu, nec ſubitò, ſed æqualiter valet, cui perpetuum robur eſt?* qem & ex *epiſt. 36. ſuprà* adductum viſe is: & ex *epiſt. 4. ad lib. 12. § 34.* Tertull. *ad martyr. c. 4. Igitur ſi tantum terrenæ gloriæ licet de corporis & animi vigore, ut gladium, ignem, crucem, beſtias, tormenta contemnant ſub præmio laudis humanæ; poſſum dicere, modicæ ſunt iſtæ paſſiones ad conſecutionem gloriæ cœleſtis, & divinæ mercedis. Tanti vitreum? quanti verum margaritum? qis non libentiſſimè tantum pro vero habeat erogare, quantum alii pro falſo? Hæc non ſine cauſſa Dominus in ſeculum admiſit, ſed ad nos, & nunc exhortandos, & in illo die confundendos, ſi reformidaverimus pati pro veritate in ſalutem, qæ alii affectaverunt pro vanitate in perditionem.*

§ 19. Τὰ παράγματα] Idem *ſupr. l. 4. § 3.* & *infr. l. 11. § 16.*

Οὐδὲ γράφαι, οὐδὲ κινῆσαι] Idem *l. 6. § 49.* & *l. 7. § 15.* & *l. 11. § 11, 16.*

Οἷων ἂν χρημάτων] Hoc eſt qod ſuprà ſæpiùs, in opinione judicióqe noſtro totum ſitum eſſe. *l. 2. § 15.* & *l. 3. § 9.* & *l. 4. § 3, 7.* & *l. 8. § 47.* & *l. 11. § 16.*

§ 20. Εὖ ποιητέον καὶ ἀνεκτέον] *Infr. § 33.* ἀνθρώπους ὄντας εὖ ποιεῖν, καὶ ἀνέχεσθαι αὐτῶν καὶ ἀπέχεσθαι. *Charitas vera eſt, amare qos toleras, tolerare qos amas.* Gregor. Rom. *in Job. l. 10. c. 5.* & *in Evang. hom. 35.* Epict. *lib. 3. c. 13.* Ἐπὶ πᾶσι, πυραὶ χωρῶν, ἀνεχόμενος· ἵνα αὐτὸς ὠφέλει· καὶ μὴ κατεξέρα αὐτῷ τὸ σαυτοῦ φλέγμα. Iſocrat. *Panathen.* Τοὺς πρέποντας καὶ δικαίως ὁμιλοῦντας τοῖς ἀεὶ πλησιάζουσι, καὶ τοὺς μὲν τῶν ἄλλων ἀπλοίας καὶ βαρύτητας εὐκόλως καὶ ῥᾳδίως φέροντας· σφᾶς δ' αὐτοὺς, ὡς δυνατὸν ἐλαφροτέρους καὶ μετριωπάτους τοῖς τρόποις παρέχοντας.

Καθ' ὅσον ὁ ἐνίσαντα] Ità *l. 8. § 41.* ὁρμήσαντι ἔνστημα ἐγένετο; & *lib. 11. § 9.* ὁ ἐνισάμενος.

Ἐν τῷ τῶν ἀδιαφόρων] Vide *l. 6. § 32.* & *l. 8. § 56.*

Ἐνέργειαι μέν τοι ἐμποδιζόμεναι] Vide *lib. 8. § 32.*

Ὁρμῆς καὶ διαθέσεως ἕνεκα γίνεται ἐμπόδια] Vide *l. 8. § 41.* & *l. 10. § 33.*

Διὰ τὰς ὑπεξαιρέσεις] de qa *lib. 4. § 1.* & *l. 6. § 50.*

Καὶ τὰς ἀποστροφάς] de qa *ibidem.*

Παρεισρέπει γὰρ καὶ μαθήσεσι] Ità Plut. *de tranqil.* Ἔξεσι γὰρ μαθήσεσιν αἱ τὰς τύχας ἐπὶ τὸ ἀβελτέρων.

Εἰς τὸ προηγούμενον] *ad ea qæ præceſſerunt.* Xyl. havd ſatis commodé. *ad illud qod intendit.* Caſ. ex mente forſan Marci, ſed non ad ſenſum vocabuli. malim, *ad id qod eſt potiùs.* Vide *ad l. 3. § 1.*

Περὶ ἔργα γίνεται τὸ τῷ ἔργῳ ἐφεκτικόν] Ità Pavlus *ad Philipp. c. 1. v. 12, 13.* Τὰ κατ' ἐμὲ μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, &c. eleganter avtem Marcus, illud ait ad opus noſtrum cum primis eſſe conducibile, qod opus ipſum impedit, illud ad viam perficiendam conferre cum primis, qod in via nobis obſiſtit. hoc enim τὸ περὶ ἔργα & περὶ ὁδὸν ſignificat: uti multis exemplis docent Budæus in *Comment.* & Dunæus noſter *ad Demoſth. de pace,* qæ ab illis petas licet. Indè Heſiod. *l. 2.*

Ἠὼς ἣ προτέρη μὲν ὁδὸν, προτέρῃ δ' ἣ γε ἔργα.

Aurora & confert ad iter, confert ad opúsqe.

Gregor. Naz. *in Cyprian.* Οὐδὲ γὰρ καὶ διὰ τὴν ἐναντίων τὰ ἐναντία οἰκονομεῖσθαι, ἵνα καὶ μᾶλλον θαυμάζηται.

§ 21. Τὸ κεφῆσον τίμιον] Diogenes [perperam Diotogenes in excuſis] Pythagoricus *de regno,* apud Stob. *tom. 2. tit. 48.* Δεῖ γὰρ τὸ ἄρειον ὑπὸ τοῦ ἀρείονος τιμᾶσθαι, καὶ τὸ ἡγεμονικὸν ὑπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦντος.

Τὸ πᾶσι κεχώμενον, καὶ πάντα δέπον] numen ſcil. τὸ τὸν κόσμον διοικοῦν. *l. 2. § 4.* & *l. 6. § 5.* ὁ διοικῶν λόγος. & § 42. ὁ τὰ ὅλα διοικῶν. & *infr. § 32.* ὁ οἰκονομῶν τὸ πᾶν. qod Senec. *epiſt 71. cuncta temperans Deus.* Manil. *l. 2.*

Infuſúmqe Deum cœlo terrísqe fretóqe.
Ingentem æquali moderantem fœdere molem.

Τῶν ἐν σοὶ τὸ κεφῆσον τίμιον] qod *ſuprà l. 3. § 9.* Τῷ ὑπολειπομένῳ διανοίᾳ σέβου. & *lib. 6. § 16.* ἡ τῆς ἰδίας διανοίας αἰδὼς καὶ τιμή. & *l. 12. § 1.* μόνον τὸ ἡγεμονικόν σου, καὶ τὸ ἐν σοὶ θεῖον τιμήσῃς. & *l. 7. § 55.* ἢ νοερὸν ἐθέλει προπηδῆσαι, καὶ μὴ καταπεπλῆχθαι. Cicer. *de repub. l. 6.* in *ſomn.. Deum te ſcito eſſe. Siquidem Deus eſt, qi viget, qi ſentit, qi meminit, qi prævidet, qi tam regit & moderatur, & movet id corpus, cui præpoſitus eſt, qàm hunc mundum princeps ille Deus: & ut ipſum mundum ex qadam parte mortalem Deus æternus, ſic fragile corpus animus ſempiternus, movet.* Senec. *epiſt. 65. Quem in hoc mundo locum Deus obtinet, hunc in homine animus: qod eſt illîc materia, id nobis corpus eſt. Serviant ergò deteriora melioribus.*

meloribus. Isocrat. *ad Demonic.* § 33. Μέτριον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ, νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι.

Τὸ ἐκείνῳ ὁμολογὲς] quod *l.* 12. § 1. τὸ ἓν σοι δεῖον. & *l.* 6. § 13. vice versâ, τὸ τῇ ψυχῇ ὁμολογὲς, *Deum.* Τῶ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν. Aratus in *phænom.* ab Apostolo lavdatus, *Act. c.* 17. *v.* 28. secundùm partem nimirum meliorem nostri.

Τὰ τοῖς ἄλλοις χεῖρω] Ità *l.* 7. § 55. πέφυκε γὰρ χρηστικὴ πᾶσιν ἐκείνοις. *aliis omnibus utitur;* sic etiam *l.* 3. § 1. τῷ ἑαυτῷ χρῆσθαι. Epictet. *dissert.* *l.* 1. *c.* 1. Τῶν ἄλλων δυνάμεων, ἀδρμίαν εὑρήσεις αὐτὴν αὑτῆς θεωρητικὴν· ἡ πίνων ἢ δὲ δοκιμαστικὴν, ἢ ἀποδοκιμαστικήν. ἢ γραμματικὴ μέχρι τίνος κέκληται τὸ θεωρητικόν; μέχρι τοῦ διαγνῶναι τὰ γράμματα. —αὐτὴ ἓν αὑτὴν θεωρεῖ τῆς αὐτῆς ἀδυναμῶς. ἀλλ' ὅταν μὲν ἀντιβλέφειν τῷ ἑταίρῳ δύνῃ, τότῳ τί γραπτέον, ἢ γραμματικὴ ἐρεῖ. πότερον ἢ γραπτέον τῷ ἑταίρῳ, ἢ γραμματικὴ οὐκ ἐρεῖ. καὶ ὡδὶ πῶς· μελῶν ὡσαύτως ἡ μουσική. πότερον δ' ἐχέον νιῶ ἢ καθαιρετέον, οὐκ ἐρεῖ. τίς ἓν ἐρεῖ; ἢ καὶ αὐτὴν θεωρῆσαι, καὶ τἆλλα πάντα. αὖτη δ' ἔστι τίς; ἡ δυνάμις ἡ λογική. μόνη γὰρ αὕτη καὶ αὑτὴν καθανοήσασα παρέλιπεν, τίς τέ ἐστι, καὶ τί δυνάμεται, καὶ πόσα ἀξία ἦσαν ἐλήλυθε, καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας. τί γὰρ ἔστιν ἄλλο τὸ λέγον, ὅτι χρυσία καλὰ ἐστι; αὐτὸ γὰρ ἃ λέγει. δῆλον, ὅτι ἡ χρηστικὴ δύναμις τῶν φαντασίαις. τί ἄλλο, τὸ μουσικὴν, γραμματικὴν, τὰς ἄλλας δυνάμεις διακεῖνον, δοκιμάζον, τὰς χρήσεις αὐτῶν καὶ τοὺς καιροὺς παραδεικνύον; ἄλλο. ὥσπερ ἓν ἦν ἀξιον, τὸ κρῆσιν ἁπάντων καὶ κινεῖσθαι οἱ θεοὶ μόνον ἐφ' ἡμῖν ἐποίησαν τὴν χρῆσιν τὴν ὀρθὴν τῶν φαντασίαις. τὰ δὲ ἄλλα, οὐκ ἐφ' ἡμῖν. Idem *l.* 2. *c.* 23. Ἄνθρωπε, μήτε ἀχάλκευτος ἴσθι, μήτε πάλιν ἀμυήτων τῶν κρειττόνων· ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν, καὶ ναὶ Δία, ὑπὲρ αὐτοῦ ζῆν, καὶ τῶν σιωπᾶν ἐσθ' αὐτὸ, ὑπὲρ καρπῶν ξηρῶν, ὑπὲρ οἴνου, ὑπὲρ ἐλαίᾳ εὐχαριστεῖσι τῷ Θεῷ. μέμνησο δ' ὅτι ἄλλο τί σοι δέδωκε κρεῖττον ἁπάντων τούτων, τὸ χρησόμενον αὐτοῖς, τὸ δοκιμάζον, τὸ ἀξίαν ἑκάστῳ λογιζόμενον. τί γάρ ἐστι τὸ ἀποφανούμενον ὑπὲρ ἑκάστης τούτων τῆς δυνάμεων, πόση τις ἀξία ἐστὶν αὐτῆς; μήτι αὐτὴ ἑκάστη ἡ δυνάμις; μήτι τῆς ὀρεκτικῆς τοῦ ἤκουσας λεγούσης τι περὶ ἑαυτῆς; μήτι τῆς ἀνεκτικῆς; —ἀλλ' ὡς διάκονοι καὶ ἄθλοι τέλαγμοι εἰσὶν ὑπηρέτειν τῇ χρηστικῇ τῆς φαντασίαν. —πῶς ἓν δυνατόν τις ἄλλη δύναμις κρείσσων εἶναι ταύτης, ἢ καὶ τῶν λοιπῶν διακόνοις χρῆται καὶ δοκιμάζει αὐτὴ ἑκάστα; —τίς γὰρ ἐκείνων οἶδε τίς ἐστιν αὕτη καὶ πόση ἀξία; τίς ἐκείνων οἶδεν, ὁπότε δεῖ χρῆσθαι αὐτῇ, καὶ πότε μή; τίς ἐστιν ἡ ἀνοίγουσα καὶ κλείουσα τοὺς ὀφθαλμὲς, καὶ ἀφ' ὧν ἃ δεῖ ὑποχέρουσα, τοῖς δ' ἀφεσάγουσα; ἡ ὀρεκτική; ὅ. ἀλλ' ἡ θεωρητική. τίς ἡ τὰ ὦτα ἀποκλείουσα καὶ ἀνοίγουσα; —οὐκ ἄλλη ἢ ἡ θεωρητικὴ δύναμις, —πότερον εἰπεῖν ἄμεινον, ἢ σιωπῆσαι, καὶ ἕτως ἄμεινον ἢ ἐκείνως, καὶ τοῦτο πρέπον ἢ ἐκεῖνο, καὶ τὸν χαλεπὸν ἐκάστῳ, καὶ τοῦ χρείαν, τίς ἄλλη λέγει ἢ ἡ θεωρητικὴ; —καὶ δύναται τὸ διακονοῦν χρεῖσσον εἶναι ἐκείνῳ ᾧ διακονεῖ; ὁ ἵππος τοῦ ἱππέως; ἢ ὁ κύων τοῦ κυνηγοῦ; ἢ τὸ ὄργανον τοῦ κιθαριστοῦ; ἢ οἱ ὑπηρέται τοῦ βασιλέως; τί ἐστι τὸ χαίρειν; πρεσβύτερος. τί ἐπιμελεῖται πάντων; θεωρητικός. τί ὅλον ἀναιρεῖ τὸν ἄνθρωπον, ποτὲ μὲν λιμῷ, ποτὲ δ' ἀγχόνῃ, ποτὲ δ' καὶ κρημνοῦ; θεωρητικός. εἶτα τούτῳ τί ἰσχυρότερον ἀνθρώποις ἕξις καὶ πῶς οἷόν τε τοῦ ἀκωλύτου τὰ κωλυόμενα;

Ὁ πὼς βίος ὑπὸ τούτῳ διοικεῖται] Vide de his plura apud Epictetum loco superiùs allato.

§ 22. Ὁ τῇ πόλει ὢν ἔστι βλαβερὸν] Habes his gemina, *infrà* § 35. *l.* 6. § 44, 54. *l.* 8. § 55. & *l.* 10. § 6.

Εἰ δὴ ἡ πόλις βλάπτεται, οὐκ ὀργιστέον τῷ βλάπτοντι τὴν πόλιν. τί γὰρ παροράμενον] Mutila esse hæc, res ipsa clamat. olim opinabar deesse negativam, εἰ δὴ ἡ πόλις ἃ βλάπτεται, οὐκ ὀργιστέον τῷ μὴ βλάπτοντι τὴν πόλιν. eo motus, quòd *infrà* dicitur § 35. τίς δὴ βλάβη τοῦ κοινοῦ; tanquam communitas ipsa lædi non possit. Jam sententiam muto, & postrema sic suppleo, οὐκ ὀργιστέον τῷ β. τ. π. [δεικτέον δὲ] sive, [ἀλλὰ δεικτέον] τί τὸ παροράμενον. quomodo *l.* 7. § 26. συμβῆναι ἔσῃ τῷ παροράντι. & *l.* 11. § 13. καὶ τούτῳ αὐτῷ ἕτοιμον τὸ παροράμενον δεῖξαι. ut dicat, etiamsi detur lædi civitatem, non esse lædenti succensendum, sed citra iracundiam commonstrandum errorem. De Demonacte Lucian. Τῶν μὲν ἁμαρτημάτων καθάπτεται. τοῖς δ' ἁμαρτάνουσι συγγίνωσκε. καὶ τὸ παράδειγμα παρὰ τῶν ἰατρῶν λῆψις λαμβάνειν, τὰ μὲν νοσήματα ἰωμένων, ὀργὴν δὲ πρὸς τοὺς νοσοῦντας ἢ χαλεμένων. Evripid. *Bellerophon.* Suidâ lavdante;

——τὸ μὲν νοσοῦντι συμφορᾷ κακόν.

Senec. *de constant. sap. c.* 13. *Quis phrenetico medicus irascitur? quis febricitantis, & frigida prohibiti maledicta, in malam partem accipit? hunc affectum adversùs omnes habet sapiens, quem adversùs ægros suos medicus: quorum nec obscœna, si remedio egent, contrectare, nec religias & effusa intueri dedignatur, nec per furorem sævientium excipere convicia. scit sapiens omnes hos quos togati purpuratique incedunt, valentes coloratósque, malè sanos esse: quos non aliter videt, quàm ægros intemperantes. itaque nè succenset quidem, frigid in morbo petulantiùs ausi sunt adversùs medentem.* Idémque *de irâ l.* 1. *c.* 15. *Corrigendus est itaque qui peccat, & admonitione, & vi, & mollitèr & asperè: meliórque tam sibi quàm aliis faciendus, non sine castigatione, sed sine ira. quis enim, cui medetur irascitur? & ibid. l.* 2. *c.* 9. *Non est irascendum erroribus. quid enim, si quis irascatur in tenebris parùm vestigia certa ponentibus? quid si quis surdis, imperia non exaudientibus? quid si pueris? quid si illis irasci velis qui ægrotant, senescunt, fatigantur? hac conditione nati sumus*

ſumus, animalia obnoxia non pauciorib⁹ animi qàm corporis morbis. Vide *ad l.* 2. § 1.

§ 23. Τὸ τάχ☉ τῆς παρεφορᾶς] τῶ χρόνω, καθάπερ ῥάμματι, ἕκαστα παρασύρεται☉. Plut. *de Orac. defect.* Gemina his habes *l.* 4. § 43. & *l.* 6. § 4, 15. & *l.* 7. § 18.

Οἷον ποταμὸς ἐν ἀϊδιεκεῖ ῥύσει] Vide *ad l.* 4. § 43. Flaccus, *Carm. l.* 3. *od.* 29.

—quod adeſt memento
Componere æqus, cætera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruſcum
In mare; nunc lapides adeſos,
Stirpésque raptas, & pecus, & domos
Volventis unà, non ſine montium
Clamore, vicinæque ſylvæ,
Cum fera diluvies quietos
Irritat amnes.—

Ἐν σωιεχεσι μεταβολαῖς] Vide *l.* 7. § 18, 25. & *l.* 10. § 18. & *l.* 11. § 35. πάντα μεταβολαί.

Ἐν μυείαις τροπαῖς] *l.* 8. § 6. πάντα τροπή.

Οὐδὲν ἑστὼς] ità *infrà* § 33. ξυμπεπλεγμένα καὶ ἀεὶ ἑστῶτα. Nalo *Metamorph. l.* 15.

—nihil eſt toto quod perſtet in orbe:
Cuncta fluunt.—

Auguſtinus *in Joan. tract.* 38. *In omnibus actionibus & motibus noſtris, & in omni prorſus agitatione creaturæ, duo tempora, præteritum & futurum. præſens quæro, nihil ſtat. quod dixi jam, non eſt, quod dicturus ſum, nondum eſt.* Hinc Plato Theæteto: ἔστι γὰρ οὐδέποτ' οὐδὲν, ἀεὶ δὲ γίγνεται. & Plut. *de EI. Delph.* Ἡμῖν μὲν γὰρ ὄντως τὸ ἦν μέτεστιν οὐδὲν, ἀλλὰ πᾶσα ἀνητὴ φύσις ἐν μέσῳ γίγνεσθαι καὶ φθορᾶς γιγνομένη φάσμα παρέχει καὶ δόκησιν ἀμυδρὰν καὶ ἀβέβαιον αὐτῆς· ἂν δὲ τῷ διάνοιαν ἐφεῖσις, λαβεῖν βυλόμενον, ὥσπερ ἡ σφοδρὰ πρόσῤῥαξις ὕδατος τὸ πάσχειν εἰς ταὐτὸ καὶ σωιᾶσαι διαῤῥέον ἀπόλλυσι τὸ προσλαμβανόμενον, ἅτω δὴ παθημάτων μεταβάλλοντα ἐκφύσει τῷ ἄγαν ἐνάργειαν ὁ λόγ☉ ἀποσφάλλεται, τῇ μὲν εἰς τὸ γιγνόμενον αὐτὸ, τῇ δ' εἰς τὸ φθειρόμενον, οὐδενὸς λαβέσθαι μόνου☉, οὐδὲ ὄντ☉ ὄντως διωκόμεν☉. Et mox: Μένει δ' οὐδεὶς, οὐδ' ἔστιν εἷς, ἀλλὰ γιγνόμεθα πολλοὶ πρὸ ἓν φάντασμα καὶ κοινὸν ἐπιωνύμιον, ὕλης προσεπιρρυήσης καὶ ἀπολειπούσης. Aliâ ratione Baſil. Cæſ. *orat.* 12. & Simeon *Cancellar. orat.* 21. ἔστε τὰ δεξιὰ καὶ προσιόντα τοῖς πολλοῖς, τὸ ἑξῆς καὶ μόνιμον ἔχει, ἔστε τὰ προαπολιπὼν ἤδη πραγμάτων καὶ κατοφῆ παγίως ἥδρασε· ἀλλὰ πάντα ὑάλῳ τινὶ καὶ κλόνῳ, καὶ μεταβολαῖς εὐδοκίμοις ὑποκείται. & quæ ſequuntur.

Οὐδὲν ἑξῆς, καὶ τὸ παρεγγὺς, τὸ δ' ἄπειρον] Vitioſa interpunctio, qæ & Xylandrum in fraudem induxit. leg. οὐδὲν ἑξῆς. καὶ τὸ παρεγγὺς τόδε ἄπειρον, &c. Conſule verſionem. Vide *l.* 4. § 3, 50. & *l.* 12. § 7.

Ὦ, πάντα ἐναφανίζεται] Vide *l.* 2. § 12. & *l.* 12. § 32.

Πῶς ἀμοιρὸς, ὁ ἐν τούτοις φυσάμεν☉, ἢ ἀπώλυτος] Vide *l.* 4. § 44. & *l.* 7. § 73. Horum autem ſtultitiam icone pulcrimâ depingit nobis Dion. Chryſoſt. *orat.* 67. Εἶτις εἴη τοιοῦτος ἄνθρωπος, ὃς ζῶν πρὸς τῷ αὐτῷ σκιᾷ, ὥστε ὀλιγωρίᾳ μὲν αὐτῆς ἐπαίρεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖσθαι βραχυτέρας δὲ γιγνομένης, λυπεῖσθαί τε καὶ ὀρθοῦσθαι τυπτανότερον, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳπερ ἂν ἐλάττων γένηται· ὁ πολύ γε ἂν εἴη τῶν Μαργίτῃ σοφώτερος. τῆς γὰρ αὐτῆς ἡμέρας, ὅτε μὲν λυπεῖτ' ἂν, ὅτε δὲ χαίροι· πρῶτα μὲν ἐπειδὴν ἴδῃ τὸ σκιὸν τὸ ἑωθινὸν πάνυ μακρὸν, ἅτε κυπαρίττιον, καὶ ἅτε ἐν τοῖς τείχεσι πύργων ὄρθιον μείζω, ὄλεθρον ὅτι χαίρει ἂν, ὡς αὐτὸς ἐξαπίνης γεγονὼς τοῖς Ἀλωιάδαις ἴσος· καὶ εἰς τὸ ἀγορὰν βαδίζοι ἄν, καὶ εἰς τὰ θέατρα, καὶ πανταχόσε τῆς πόλεως, ὅπως ἂν ὑπὸ πάντων βλέποιτο ἂν· πρὶ ἢ πλῆθος ἂν ἀγορᾶς ἄρχοιτ' ἂν συνθρωπότερος αὐτῷ γίγνεσθαι καὶ ἀναχωρεῖν. τὰς δὲ μεσημβρίας, ἀλγυνοῖτ' ἂν ὀφθῆναι ἀνθρώπῳ τινὶ, καὶ ἔνδον μένοι ἂν ἐγκλεισάμεν☉, ἐπειδὴ ἐν ποσὶ βλέπειν τὸ σκιὸν παρῇ· πρὶ δείλαιον ἢ ἀναλαμβάνοι αὐτὸν, καὶ γαυρότερος φαίνοιτο ἂν ἀεὶ πρὸς ἑωθινόν. πάνυ μοι δοκεῖς ἄτοπον διάθεσιν, καὶ ἄνδρα διαπλάττων ἠλίθιον. ἀκὴν ὁ τῇ δόξῃ προσέχων, οὐδέν τι βελτίων, ἀλλὰ πολὺ ἀθλιώτερος. πολλάκις γὰρ ἂν, πλείας μεταβολὰς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μεταβάλοιτο· καί τοι, ὥσπερ ἐπεῖν☉ ἐν τεταγμέναις ὥραις πίπτει, ἀλλὰ καὶ δείλης, καὶ ἕωθεν, οὐδὲν αὐτὸν κωλύσει μὴ δυσχερέσαντα ἄνθρωπον εἶναι, νυῖ μὲν φερέμβιον καὶ πτερύγων ὑγιλότερον ἢ πρὶ νεφῶν, ἂν τύχωσι μαρτυρήσαντες αὐτῷ τινες καὶ ἐπαινέσαντες, νυῖ δὲ συσελλόμβιον καὶ ταπεινόμβιον· πολὺ πλείας αὐξήσεις τε καὶ φθίσεις τῆς ψυχῆς αὐτῷ λαμβανούσης, ἐμοὶ δοκεῖ, ἢ τῆς σελήνης.

§ 24. Τῆς συμπάσης οὐσίας, ἧς ὀλίγιστον μέλ☉χεις] Vide *l.* 10. § 17. & *l.* 12. § 32. Senec. *epiſt.* 91. *Quota pars omnium ſumus?*

Βραχὺ καὶ ἀκμαιότατον διάκμα] Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 26, 48. & *l.* 11. § 18. ἀκμαιότ☉ ὁ ἀνθρώπιν☉ βίο☉. Diodor. Sicul. *hiſtor. l.* 1. Πάντες γὰρ ἄνθρωποι διὰ τὴν φύσιν ἀδένειαν, βίᾳ μὲν ἀκμαιοῦν τὰ μέρεα τῆ παλὸς αἰῶν☉, τετελευτήκασι δὲ πάντα τὸν ὕστερον χρόνον. Ariſtid. *in Eteon.* Βί☉ δὲ πᾶς ἀνθρώπιν βραχὺς, καὶ ὁ πολὺς πιν☉ ἄξι☉ εἰς ἀριθμὸ λόγου. ἀλλ' ἐάν τε Ἀργαθώνιον ἐάντε Τίθωνον λέγῃ τις, ἐάν τε τὸν τὰς τρεῖς γενεὰς διαρκέσαντα Νέστορα τὸν Νιλίου, πάντας τέτους χρόνου συνδεῖς, εὑρήσει ἔλαττον μέρος ὄντας τῆ παντὶς αἰῶν☉, ἢ ὅσον εἰπεῖν.

§ 25. Ἄλλ☉ ἁμαρτάνει τι εἰς ἐμέ] Xyl. legiſſe videtur, Ἄλλ☉ ἁμαρτάνει τις εἰς ἐμέ. *Peccat alius qis adversùm me.* Verùm lectionem receptam ſolicitare nihil eſt neceſſe; *Peccat qidpiam alius adverſùs me.* Ego, ſiqid eſſet mutandum, legerem for-

tiùs; Ἀλλ' ἁμαρτάνει. τί εἰς ἐμέ; *Peccat alius. quid hoc ad me? ipse viderit.* Verùm nihil moverim. *l.* 4. § 26. & *l.* 9. § 4. ἑαυτῷ ἁμαρτάνει *sibi peccat.* Epictet. *l.* 2. *c.* 13. Τί ἂν σοι μέλει περὶ τῆς ἀλλοτρίων; ἀκ ἐκείνε ἁμάρτημα; πῶς γὰρ ἔς δυνατον δ' ἄλλε μὴ ἕνεκα ἁμάρτημα, ἄλλε δὲ κακόν ἔ. ἢ ἔν ἀγωνίᾳ περὶ τῶν ἀλλοτρίων;

Ὄψεται] *Viderit ipse.* αὐτῷ μελέτω. qasi dicat, Qid ad me? sive, nihil id ad me pertinet. Sic Cic. *Acad. l.* 4. *Viderit hoc Epicurus.* Naso *Art. l.* 1.

Viderit Atrides,—— q. d. nihil ad me. cavssam ipse suam tueatur. & *l.* 3.

Viderit utilitas.—— q. d. utilitatem ipse nihil moror. Sic *l.* 8. § 41. & *l.* 9. § 27. & *l.* 11. § 13. & *l.* 12. § 1.

Ἰδίαν ἔχει λάθεσιν] *supr.* § 3. Ἴδιον ἡγεμονικὸν ἔχει.

Ἐγὼ γοῦν ἔχω ὅ με θέλει γοῦν ἔχειν] Hoc argumento compescit suos rex pius à viro neqam ac nefario maledictis impetitus. *Regum hist. l.* 2. *c.* 16. *v.* 12. *Sinite istum: Ipse enim maledixit, qia id Dominus edixit.* Vide *ad l.* 4. § 34.

Καὶ περάσω, ὃ με νῦν περάσειν] Ità *l.* 6. § 22. Ἐγὼ ὃ ἐμαυτοῦ κρατῆσον πιῶ. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 12. Ἐκεῖνοι μὲν πεῖσαι τὸ φαινόμενον αὐτοῖς· ἡμεῖς δ' ἐσμὲν ἕτοιμοι καὶ φύσιν ἔχουσι. Sen. *ep.* 103. *Tu ità cogita, qod ex homine periculum fit; ut cogites, qod sit hominis officium. alterum intucaris, nè lædaris; alterum, nè lædas. commodis omnium lateris, movearis incommodis: & memineris qæ præstare debeas, qæ cavere.* Verùm ista non ad Stoicam amussim exacta prorsus.

§ 26. Ὑπὸ τῆς ἐν τῇ σαρκὶ λείας ἢ τραχείας κινήσεως] i. e. à *voluptate vel dolore.* eadem periphrasis *supra l.* 4. § 3. λείως ἢ τραχέως κινωμένῳ. Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 1. Πόνῳ τί ὄντι; μορμολύκειον. σφῆλον αὐτὸ ἐκ κατάπληξε. τραχέως κινεῖ τὸ σαρκίδιον, εἶτα πάλιν λείως. ἂν σοι μὴ λυσιτελῇ, ἐν ὄψει ἡνοικται· ἂν λυσιτελῇ, φέρε. Senec. *de beat. c.* 15. *Quomodo hic potest Deo parere, & qicqid evenit bono animo excipere, nec de fato qeri, casuum suorum bonus interpres, si ad doloris voluptatúmqe punctiuncolas concutitur?* Vide *l.* 10. § 8.

Μὴ συγκρινέσθω] *Nè admittat persvasiones.* Xyl. tanqam si de principalis partis judicio agatur, qod in casibus istiusmodi inhibendum toties inculcat Marcus *l.* 4. § 39. & *l.* 8. § 28, 44. & *l.* 11. § 9, 16. & istic etiam in mox subjunctis, πρὸ τοῦ μὴ περιπλακῆναι. Verùm meliùs Cas. *nè immisceatur,* sive *nè immisceat se.* Vide *l.* 7. § 67. & *l.* 10. § 24.

Περιγραφέτω αὐτὸ] *Circumscribat eas.* Xyl. Verùm αὑτὸ potiùs legendum. atqe ità Cas. *circumscribat se.*

Τὰς πείσεις] *Persvasiones,* Xyl. *perpessiones,* vel *affectiones* potiùs; de qibus & *l.* 3. § 6. & *l.* 7. § 55.

Πρὸς τὰ ἀδύνατα φυσικῶς ἔσται ἡ περιφορὰ ἀνήκαλνεν] fruſtra enim id foret. Senec. *de ira l.* 2. *c.* 2. *Omnes enim motus, qi non voluntate nostrâ fiunt, invicti & inevitabiles sunt: ut horror frigidâ aspersis, ad qosdam ictus aspernatio, ad pejores nuncios subriguntur pili, & rubor ad improba verba suffunditur, seqitúrqs vertigo præruptа cernentes. qorum, qia nihil in nostra potestate est, nulla qò minùs fiant ratio persvadet. Sensum enim hominis nulla exuit virtus.* Idem *epist.* 85. & *epist.* 11. *Nullâ sapientiâ naturalia corporis aut animi vitia ponuntur. qicqid infixum & ingenitum est, lenitur arte, non vincitur. qibusdam etiam constantissimis in conspectu populi sudor erumpit, non aliter qàm fatigatis & æstuantibus solet: qibusdam tremunt genua dicturis: qorundam dentes colliduntur, lingva titubat, labra concurrunt. hæc nec disciplina, nec usus unqam excutit: sed natura vim suam exercet; & illos vitii sui etiam robustissimos admonet. inter hæc ruborem esse scio, qē gravissimis qoqe viris subitus offunditur. magìs qidem hoc in juvenibus apparet, qibus & plus caloris est, & tenera frons: nihilominus veteranos & senes tangit. --non accidit hoc ab infirmitate mentis, sed à novitate rei; qæ inexercitatos etsi non concutit, movet, naturali in hoc facilitate corporis pronos. nam ut qidam boni sanguinis sunt, ità qidam incitati & mobilis, & citò in os prodeuntis. Hæc nulla sapientia abigit. alioqin haberet rerum naturam sub imperio, si omnia craderet vitia. qæcunqe attribuit conditio nascendi, & corporis temperatura, cùm multùm se diúqe animus composuerit, hærebunt. nihil horum vitari potest, non magìs qàm arcessi. --nihil adversùs hæc sapientia promittit, nihil proficit: sui juris sunt; injussa veniunt, injussa discedunt.* Idem *c. ist.* 57. *Illius qoqe in qem jus fortuna perdidit, ferietur animus, mutabitur color. qædam enim nulla virtus effugere potest: admonet illam natura mortalitatis suæ, itaqe & vultum adducet ad tristitiam, & inhorrescet ad subita, & caligabit, si vastam altitudinem increpidine ejus constitutus despexerit. non est hic timor, sed naturalis affectio inexpugnabilis rationi.*

Τὸν δ' ὑπολιπὼν μὴ περιπλάθητω τὸ ἡγεμονικόν] In eandem sententiam Stoicus qidam apud Gellium *l.* 19. *c.* 1. eâdem ferè affectione, qâ Seneca *epist.* 57. in crypta Neopolitana, in procella vehementiori dum navigat, ipse correptus, ex Epicteti dissertationum ab Arriano digestarum, qi nunc non prostat, *l.* 5. *Visa animi, qæ φαντασίας Philosophi appellant, qibus mens hominis primâ statim specie accidentis animum rei petitur, non voluntatis sunt, neqe arbitraria, sed vi qadam suâ inferunt se hominibus. noscitandi probationes autem, qas συγκαταθέσεις vocant, qibus eadem visa noscuntur ac dijudicantur, voluntariæ sunt, fiúntqe hominum arbitratu. propterea cùm sonus aliqis formidabilis, aut cælo, aut ex ruina, aut repentinus nescius* [*ullius*] *periculi*

periculi nuncius, vel qid aliud ejusmodi factum; sapientis qoqe animum pavlisper moveri, & contrahi, & pallescere necessum est. non opinione alicujus mali perceptâ, sed qibusdam motibus rapidis & inconsultis, officium mentis atqe rationis prævertentibus. mox tamen ille sapiens ibidem τὰς τοιαύτας φαντασίας, visa istæc animi sui terrifica non approbat, hoc est, ὃ συγκατατίθεται ἀλλὰ περιπροδοξάζει, sed abjicit respuitqe: nec ei metuendum esse in his qicqam videtur. Atqe hoc inter insipientis sapientisqe animum differre dicunt, qòd insipiens qalia sibi esse primo animi sui pulsu visa sunt sæva & aspera, talia esse verè putat, & eadem incepta, qæ qasi jure metuenda sint; suâ qoqe assensione approbat, ἃ περιπροδοξάζει. Sapiens autem, cùm breviter & strictim colore atqe vultu motus est, ὃ συγκατατίθεται, sed statum vigoremqe sententiæ suæ retinet, qam de hujusce modi visis semper habuit, ut de minimè metuendis, sed fronte falsâ, & formidine inani territantibus. Seneca etiam *epist. 71. Non educo sapientem ex hominum numero, nec dolorem ab illo, sicut ab aliqa rupe nullum sensum admittente, submoveo. memini ex duabus partibus illum esse compositum. altera est irrationalis: hæc mordetur, uritur, dolet. altera rationalis: hæc inconcussas opiniones habet, intrepida est & indomita.*

§ 27. *Ζυζῆν θεοῖς*] L. 10. § 1. *θεοῖς συμπολιτεύεσθαι.* In sacra pagina itidem, הִתְהַלֵּךְ אֶת־הָאֱלֹהִים *Ambulare cum Deo.* de Enocho dictum, *Genes. c. 5. v. 24.* Aliud est, qod apud Minucium Octavius, de Deo: *Non tantùm sub illo agimus, sed cum illo, ut propè dixerim, vivimus.* Qanqam dictionem emollire avt deminuere nihil fuit necesse. ampliùs ac fidentiùs Paulus Athenis, referente Lucâ *Act. c. 17. v. 28.* ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν, καὶ κινούμεθα, καὶ ἐσμεν. Sed & Minuc. ipse alibi; *Non solùm in oculis ejus, sed & in sinu vivimus.* Verùm istud, inqam, aliud est ab eo qod hîc Marcus. istud enim necessitatis, illud voluntatis est.

Ἀεισκομμένῳ μὴ πῖς ὀπονεμοιμένοις] Vide *l. 2. § 17. & l. 3. § 16. & l. 4. § 33. & supr. § 8. & l. 10. § 11. & l. 12. § 11.*

Ὁ δαίμων] Vide *l. 2. § 13. & l. 3. § 12, 16. & supr. § 10. & l. 12. § 26.*

Ἀπάτασμα ἑαυτῆ] In eundem sensum *lib. 2. § 1.* ὀπόμισρα, & *§ 4.* ὀπόρροια, qo istîc ὀπάτασμα τῆ Διὸς, humana mens dicitur. Laërt. *lib. 7. in Zenon.* ex Stoicorum sensu; Ἐμψυχον δὲ τὸν κόσμον, δῆλον ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ἣν εἶπεν ἔσπασάσθαι. Epictet. *dissert. l. 1. c. 14.* Αἱ ψυχαὶ πῶς ἔστιν εἰσὶν ἐδιδάχθημεν καὶ σωαφεῖς πῶ θεῶ, ἄτε ἀπῆ μόρια ὄντα καὶ ἀπάτασμάτα. Et *l. 2. c. 8.* Θεῶν ἔργα κἀκεῖνά ἐστιν, ἀλλ' ὃ περιγέγραπται, οὐδὲ μέρη θεῶν. Ἀλλ' ὃ περιγέγραπται εἶ, σὺ ἀπάτασμα εἶ τῆ θεῆ· ἔχεις τι ἐν σαυτῷ μέρος ἐκεῖνο. Pythagoras apud Laërt. *l. 8.* Εἶναι δὲ πῶ ψυχῆ, ἀπάτασμα αἰθέρος. Cujus sententiam impugnans Cicero *de nat. Deor. l. 1. Pythagoras, qi censuit Deum animum esse, per naturam rerum omnium intentum & commeantem, ex qo nostri animi carperentur, non vidit distractione humanorum animorum discerpi & dilacerari Deum; & cùm miseri animi essent, qod plerisqe contingeret, tum Dei partem esse miseram, qod fieri non potest.* Philo *de insomn.* Ἐν ἀνθρώποις ὁ νῆς ἀπάτασμα θεῖον. Idémqe *de Cajni insid.* Πῶς γὰρ εἰκὸς βραχὺ ἄτως ὄντα τὸν ἀνθρώπινον νῆν μιμήσηται, ἢ καρδία βραχέσιν ὄγκοις ἐγκεφαλικμήνοις, μέγιδος ἠέρος καὶ κόσμε χαρῆσαι ποσῶτον, εἰ μὴ τῆς θείας καὶ εὐδαίμονος ψυχῆς ἀπάτασμα ἦν ὁ διαιρετός; Qod Manilius *astronom. l. 2.*

Qis cœlum possit, nisi cœli munera nôsset,
Et reperire Deum, nisi qi pars ipsa Deorum est?

Versum primum, utì vulgò concipitur, qid velit, non assequor. ego sic potiùs concipiendum censuerim,

Qis cœlum possit, nisi cœli munere, nôsse?

Cicer. *de divinat. lib. 1. A natura divina hausios animos & delibatos habemus.* Et *Tusc. l. 5. Humanus animus decerptus ex mente divina.* Et Manichæi disertè, referente Epiphanio *hæres. 66. § 9.* τὸν ψυχὸν μέρος θεοῦ εἶν, καὶ ἀπ' αὐτῆ ἀπασασθεῖσαν. cavtiùs pavlò Hermes in *Pœmandr. c. 12.* Ὁ νῆς ἐκ ἔστιν ἀποτετμημένος τῆς ἑνότητος τῆ Θεῆ, ἀλλ' ὥσπερ ἥπλωται, καθάπερ τὸ τῆ ἡλίε φῶς. Qod Philo *de Cajn. insid.* proximè post superiùs adducta; Τέμνεται γὰρ ἄδην τὰ θεῖα κατ' ἀπάρτησιν, ἀλλὰ μόνον ἐλλείπεται. Verùm nevter tamen cavtè satis. Vide *ad l. 2. § 1. & 4.*

§ 28. Τῷ γεφύροντι] ità restituit Xylander, cùm in membranis θεφύροντι reperisset. γεφύρων, ὁ γεφύρα ὄζων, ut Aristot. *problem. l. 4. q. 21. & l. 13. q. 9.* Sive ὁ κινάβρας ὄζων, ὥσπερ ὁ τράγος, ut de Cyclope Lucian. *in Galat.* unde & τραγομέλαν Aristophani in *pace*, qi, cum Gorgonio Horatiano, *hircum olet.* γράσος, qo vocabulo Marcus qoqe usus est *l. 9. § 36.* fœtor ille, qi *hirsutis*, ut est apud Horatium, *cubat gravis hircus in alis.* αὐτὸν ἡμῶν τὸν γράσον ἐκ ἐπαμύνει. De Persis Alexandri militibus pugnam inituri. Plut. in *apoph.* qo loco tamen H. Stephanus non γράσον, sed γράσον legit, & ἀλαλάσμον, sive clamorem ac vociferationem à militibus in congressione acierum edi solitum interpretatur, qi Vegetio *l. 3. c. 18.* & Ammiano *l. 16. c. 12. & l. 26. c. 10. & l. 31. c. 8. barritus* dicitur. Pollux *l. 2. c. 4. § 14.* ἡ ἐν τοῖς τράγοις δυσωδία, καὶ ἡ ἐν ταῖς μαχάλαις καινοφυὲς κληῖται, καὶ γράσος. Et Etymologus. Γράσος, ὁ ἐν τοῖς ἐρίοις τῆ περιδάπων σωματόμυξ ὄσπος, καὶ ἡ τῆ μαχαλῶν δυσωδία. Et Svidas è Marco

noſtro emaculandus; Τράγος, ἢ δυσαμία τῆς τράγου. καὶ τράγων ἄνθρωπος, ὁ δύσοσμος. τὸ γὰρ τράγου μὴ ὀρχίζου. leg. τοῦ τράγωνι μὴτε ὀρχίζης. locum enim iſtum dubio procul adduxerat. qem Xyl. etiam (qem Caſ. qoqe ſeqitur) ſic verterat; *Nè iraſcaris ei qi hircum olet, aut cui anima fœtet.* Ego verò ἐρωτηματικῶς legendum, vertendúmqe omnino cenſuerim. *Nunqid ei iraſceris, qi hircum olet? nunqiâ ei, cui anima fœtet?* Sicut in lana ſuccidiore ſordes contractæ gravem mittunt odorem, ità ex piloruin hirſutie ac ſudore crebrò ſordes in alis collectæ: qalis hircis cùm ſit familiaris, à lanis ad hircos, ab hircis ad homines tranſlata vox eſt. Ad Marci mentem pulcrè Gregor. Naz. Περὶ ἐυταξίας. Ἐνεῖχέ τι τῶν ἀλλαχοῦ δυσωδίας, ἢ ἔσης, ἢ δοκήσης, ὁ τοῦ πανδημοτικοῦ μύρου συγκεχυμένους, ἵνα μεταδῷς τέτῳ τῆς σῆς εὐωδίας. καὶ ἔσην ἐγκάτης ἰὸς ἢ καπία, ἵν' ὁμοῦ τοῦ πληγῶσι θελκτηδῆς ὀδμάς, ἢ καὶ διαφθορᾶς, καὶ διὰ τέτο ἢ σοι συγνώμη φάρμακον τὸ θεῖον ἢ ἀποκείνοντι· ἀλλ' εἰ μὲν εἶ δυνατὸς, καθαίνον θεράπευσον· εἰ δὲ μὴ, τό γε ἀσφαλὲς ἔχεις, ἐν τοῦ μενεῖν αὐτὸς τῆς μοχθηρίας μεταλαβεῖν. ὁσημή τίς ὄζαν ἀπὸ τοῦ τὸ ἐκείνης πάθος, ἢν ἀπελάσει τυχὸν τὸ σὸν εὐῶδες ὑφηνιόχησαν τυχὸν, ἂν ἐλέξω τι πιθανὸν ὑπὲρ τοῦ ὁμοτράπεζα καὶ συγγενοῦς συμπαθές. &c. Hinc meretricularum ſcommata illa, apud Athenæum *l.* 13. Θαῦμα ποῖον γράσσωνα παροιμάζει ἔρασθαι, ἐπεὶ τις αὐτὸν ἀρώτα τοῦ πεῖνεν, εἶπεν,

Ἀιγεῖ σωσικόμα τῶ Παμφίου.

Φεύγει σωσιδεπῖσα ποτὲ τράγοιο, δέρμα φορεῖνον, Λάκες, εἶπε, καὶ κατάπεργε. alluſit altera ad vocabulum αἰγὸς, qum *capram* ſignificet, qod Ægæi nomen includere videtur; altera ad τράγον, qod *hircum* deſignat, qaſi τράγε, hoc eſt, *hirce* diciſſet.

Τῷ ὀζοσόμῳ] Ità Lucian. *Anthолog. l.* 2. *c.* 14.

ὀζόσομος ἐξορκιστής.

——*cui ſcilicet ægris*

Fœcibus exuperat gravis halitus,——

Gutture ſulphureas lentè exhalante Mephites.

utì Perſ. *Sat.* 3. unde *guttur meditatorium efficitur latrinarum*, ut Hieron. *adv. Jovinian. l.* 2. dum nimirum,

Τὸ σῶμα καὶ σκηνὴν ταυτὸν ὄζει,

ut ille in *Anthолog.* loqitur. ut poſſint illi *ex veteri Stoicorum decreto* æqè *liberi crepitus atqe ructus* eſſe. utì Cicero ad Pætum ſuum jocatur, *lib.* 9. *epiſt.* 21.

Ἀνάγκη τοιαύτῃ ὀσφρεῖν] corpus ità affectum non poteſt non ejuſmodi odorem emittere: nec improbi animus talibus dogmatibus imbutus, non ejusmodi actiones, & operationes edere. Vide *ſupr.* § 17. & *l.* 11. § 18. & *l.* 12. § 16.

Ἔυ σοι γένοιτο] formula ironica: qâ & Epict. *l.* 2. *c.* 5. & alibi utitur. Sed & nos Angli; *well fare thee.* aliud eſt qod Xyl. *bene res habet.* Ἔυ ἔχει. *l.* 10. § 1.

Δεῖξον] Vide *ſupr.* § 22.

Εἰ γὰρ ἐπαίει, θεραπεύσεις] Ità Dominus Chriſtus, Matth. *c.* 18. *v.* 15. Ἐὰν σε ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σε.

Οὔτε τραγῳδὸς, οὔτε πόρνη] Iſta iſtîc qid velint, ego neſcire me fateor. cum ſeqenti periocha committunt plerique, ità vertit Xyl. ac ſi legiſſet, οὔτε ὡς τραγῳδὸς, οὔτε ὡς πόρνη, ὃς ἐξελθὼν ζῆν διανοῆ, οὕτω ἐνταῦθα ζῆν. Vertit enim, *Non ità hîc vivendum eſt tibi, ut tragœdo aut ſcorto, qi egrediens vivere cogitat.* qod ego planè qid ſit, non capio. M. Caſ. *ubi nec vociferator nec ſcortator futurus eſt.* [qi iſtud] *qomodo vivere ſtatuis, ubi ad locum ejuſmodi ſeceſſeris, ubi horum nevter exiſtat, ità iſtîc licuerit.* D. Salmaſ. ſic legit. οὔτε τραγῳδὸς, οὔτε πόρνη, ὡς ἐξελθόντε ζῆν διανοεῖται, οὕτως ἐνταῦθα ζῆν ἔξεστι. *neqe hiſtrio, neqe ſcortum ſcenicum ità in theatro vivere cogitant, ut inde excant. Sic & hîc etiam vivere licet.* Si tragœdus, inqit, & ſcortum, qi operam ſuam ſcenæ addixerunt, perpetuò in eo exercitio, qamvis turpi & infami vivere deſtinant, nec ab eo vitæ genere recedere cogitant; qid ni & liceat nobis manere in hac turbulenta vitæ rutuba? Avdeamus in loco penè conclamato & noſtram, licèt minùs dextram forſan, conjecturam interjicere. Qid ſi voluit Marcus, qod *l.* 4. § 31. μὴ τύραννον, μήτε δῆλοι qódqe Plato *epiſt.* 7. μήτε ἀπεχθάνεσθαι μάτην πεπεισθέντα, μήτε δὴ κολακεύοντά γε, ὑφηγεῖσθαι αὐτοῖς. Vide *l.* 11. § 18. Ità certè uſurpavit τραγῳδεῖν *l.* 9. *c.* 29. εἰ ὃ ἐτραγῴδησαν, οὐδεὶς με κατακέκρικε μιρεῖσθαι.

§ 29. Ὡς ἐξελθὼν ζῆν διανοῇ] Turpe & periculoſum eſt in eo ſtatu vivere, in qo nolis mori. Verùm nihil impedit, inqit Marcus noſter, qo minùs qiſqe in eo ſtatu vivat, in qo mori ac defungi deſiderat atqe in animo ſuo habet. Vide *ſupr. l.* 2. § 11. & *infr. l.* 11. § 3.

Ἐξελθὼν] *exiens*, è vita ſcil. ut *l.* 2. § 11. ἐξιέναι τοῦ βίου. pro *mori.* ἐξελθεῖν & ἀπελθεῖν ſimpliciter pro *mori.* Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 15. σωφρονήσω ἵνα ἐξέλθῃς. Liban. *Monod. in Daphn. Apoll. templ.* ὦ νυμφὶς πόνος, πλεκομένων ἤδη στεφάνων, ἀπελθόντος. nam qod M. Caſ. de *Seceſſione*, ſive ἀναχωρήσει intelligit, qalem *l.* 4. § 3. loqitur; mihi nevtiqam probandum videtur.

Τότε καὶ τοῦ ζῆν ἔξεσι] Ità *l.* 8. § 47. ἄπεστιν ὅτε τοῦ ζῆν. Stoicum hoc dogma, pietati parùm conſentaneum: de qo vide *ad l.* 3. § 1. Apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 1. Muſonius, opinor, ἐὰν μὴ ἐκποιῇ πνιγμὸν, κλύειν ἐν τῷ βίῳ· εἰ δὲ μὴ, ῥᾳδίως ἀπαλλάξεσθαι, ὥσπερ ἐκ παπηγύρεως, ὅτε καὶ τοῦ βίου. καθάπερ καὶ ἐξ οἰκίας, φησὶν ὁ Πίων, ἐξοικιζόμεθα, ὅταν τὸ ἐνοίκιον ὁ μισθώσας ἐκ κομιζόμενος

μιζόμενος, τὴν θύραν ἀφέλη, τὸν κέραμον ἀφέλη, τὸ φρέαρ ἐγκλείσῃ. ὅπου γὰρ ἐν τῷ σωματίῳ ἐξοικίζομαι, ὅταν ἢ μι δώσασα φύσις, τοῦ ὀφθαλμὸς ἀφαιρῆται, τὰ ὦτα, τὰς χεῖρας, τοὺς πόδας, οὐχ ὑφομαι· ἀλλ' ὥσπερ ἐν συμποσίῳ ἀπαλλάττομαι, ἡδέως ἀγαθαίνων, ὅτω καὶ ἐν τῷ βίῳ, ὅταν ἡ ὥρα ᾖ. ἄμεσα πορθμίδος ἔρυμα. qæ noviſſima cùm mendo nevtiqam vacent, aliis emendanda relinqo. Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ὦ, γὰρ ἔξεστιν, ὅταν θέλῃ, ἐξελθεῖν τῶν συμποσίων, καὶ μηκέτι παίζειν, ἐπ' ὅτος ἀνιᾶται μόνον, καὶ ὃ, ὡς παιδιᾷ παραμένει, μέχρις ἂν ψυχαγωγῆται; nec iſta vitii expertia, qod interpretem fugit, ſed emendatu ſatis proclivia. leg. ὡς παιδία, ut pueri, qi ludum, qamdiu volupe eſt, protelant, ubi tædio ceperit eſſe, incidunt. Vide eund. ipſum *l.* 1. *c.* 24. ad *l.* 8. § 44. Epicurus ipſe apud Ciceron. *de fin. l.* 1. *Dolores, ſi tolerabiles ſint, feramus: ſin minùs æqo animo è vita, tanqam theatro, exeamus.* Senec. *epiſt.* 98. de ſene neſcio qo: *Hic tam turpe putat mortem fugere, qàm ad mortem confugere. qid ergo? non, ſi ſuadebit res, exibit? qid ni excat? ſi nemo jam eo uti potcrit? ſi nihil aliud qàm dolori operam dabit?* & *epiſt.* 70. *Nil melius æterna lex fecit, qàm qòd unum introitum nobis ad vitam dedit, exitus multos.* Idémqe *epiſt.* 12. *Epicurus dixit:* Malum eſt in neceſſitate vivere: ſed in neceſſitate vivere, neceſſitas nulla eſt. *Qidni nulla ſit? patent undiqe ad libertatem viæ multæ, breves, faciles. agamus Deo gratias, qòd nemo in vita teneri poteſt. calcare ipſas neceſſitates licet.* Idem (ſi idem ſaltem) *Thebaid.* 1. 1.

Eripere vitam nemo non homini poteſt:
At nemo mortem.——

Plin. *hiſt. nat. l.* 28. *c.* 1. *Ex omnibus bonis, qæ homini natura tribuit, nihil melius tempeſtivâ morte: in câqe id optimum, qòd illam ſibi qiſqe præſtare poteſt.* Bacchi illud in Evripidis *Bacchis v.* 498.

Λύσει μ' ὁ δαίμων αὐτὸς, ὅταν ἐγὼ θέλω.

huc accommodat Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 17.

Ipſe Deus, ſimulátqe volam, me ſolvet. Opinor,
Hoc ſentit, Moriar, mors ultima linea rerum eſt.

Ὡς μηδὲν κακὸν πάσχων] Ità & Epictet. *l.* 1. *c.* 25. Μόνον μηδὲν βαρέμενος πάσει, μηδ' ὑπολαμβάνων ἐν κακοῖς εἶ). qia ſcil. nihil ineſt mali, avt in vitæ moleſtiis, avt in morte ipſa; cùm iſta omnia ſint adiaphora. *l.* 2. § 11, 12. & *l.* 4. § 5, 42. Epictet. *lib.* 3. *c.* 8. Ἀφεῖλεν αὐτῷ (ὁ Ζεὺς) τὸ εἶ) κακῶ. ἔξεσί σοι πάσχοντι ταῦτα εὐδαιμονεῖν. τὴν θύραν σοι ἤνοιξεν· ὅταν σοι μὴ παῖῃ, ἔξελθε, καὶ μὴ ἐγκάλει. Senec. *de Provident. c.* 2. *Cato, qâ exeat, habet.*

Καὶ καπνός ἔϛι, ἀπέρχομαι] *ac fumi inſtar abeat.* Xyl. nullo planè ſenſu. legendum, εἰ καπνός ἔϛι, ἀπέρχομαι. *Si me fumus* in loco aliqo, ubi verſari tunc contingit, *vexat*, maléqe habet, *diſcedo, exco.* Alluditur ad diverbium, qo tria notantur, qæ domo exigant, *fumus, ſtillicidium, & mulier rixoſa.* Vide Druſ. *Proverb. claſſ.* 2. *l.* 1. *adag.* 213. & Bern. *de diverſ. ſerm.* 14. Vide & *l.* 8. § 47. Emendationem ex Epicteto adfirmo, cujus iſta ſunt, *diſſert. l.* 1. *c.* 25. καπνὸν ποιήκεν ἐν τῷ οἰκήματι. ἂν μέτριον, μένω· ἂν λίαν πολύν, ἐξέρχομαι. τότε γὰρ δεῖ μεμνῆσθαι, ὅτι ἡ θύρα ἤνοικται. qod noviſſimum in ſuis ſubinde inculcat, *l.* 1. *c.* 9. & *c.* 24. & *l.* 2. *c.* 1. Et pavlò poſt ſuperiora illa: Ἀλλὰ πολύς μοι καπνὸς φαίνεται, τὸ ἐν γυάρεις οἰκεῖν. ἀποχωρῶ, ὅτι μ. οὐδεὶς κωλύσει οἰκεῖν· ἐκεῖνη γὰρ ἡ οἴκησις πανταχοῦ ἤνοικται. Lucem avtem, qaſi è fumo, fœnerabuntur iſta alii cuidam Epicteti loco, *l.* 4. *c.* 10. Ἀλλ' οὐχ ἕξω φαγεῖν. εἰ ὅτω πόλας ἐμοὶ, λιμῷ τὸ ἀποθανεῖν. ὅτος δ' ἔϛιν λιμῷ πάντων, ὁ θάνατος· αὕτη ἡ καταφυγὴ. διὰ τοῦτο οὐδὲν ἧσσ ἐν τῷ βίῳ χαλεπὸν ἔϛιν. ὅταν θέλῃς, ἐξῆλθες, καὶ ὁ καπνίζη. Et iſtic enim ab ædibus fumo infeſtis eadem eſt translatio.

Τί αὐτὸ πρᾶγμα δοκεῖς;] *qid hoc rei eſſe putas?* Xyl. imò, *cur hoc grave ducis,* (vitâ ſcil. diſcedere) avt tanqam moleſtum qiddam horreſcis? ità ſiqidem τὸ πρᾶγμα uſurpari docuimus ad illud ſuprà *lib.* 4. § 50. μὴ ἕν ὡς πρᾶγμα. ità Plato in *Sympoſ.* Ἐὰν δὲ φοβῇ, οὐδὲν δὴ πρᾶγμα. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 7. Ἀλλ' ἤδη καιρὸς ἀποθανεῖν. μὴ πραγμάτει τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εὐπρεπῶς ἔχει. ἤδη καιρὸς πῶ ὕλῃ, ἐξ ὧν συνῆλθεν, εἰς ἐκείνα πάλιν ἀναλυθῆναι. καὶ τί δεινόν; τί μέλλει ἀπόλλυσθαι ἐν τῷ κόσμῳ, τί γλυκὺ καπνὸν, παράλογον; & *l.* 2. *c.* 1. Ἂν μὴ λυσιτελῇ, ἡ θύρα ἤνοικται.—— πρὸς πάντα γὰρ ἠνοῖχθαι δεῖ τὴν θύραν, καὶ πρᾶγμα οὐκ ἔχειν. Senec. *epiſt.* 70. *Vita non ſemper retinenda eſt, non enim vivere bonum eſt, ſed bene vivere. Itaqe ſapiens vivit, non qantùm poteſt, ſed qantùm debet.—— Si multa occurrunt moleſta, & tranqillitatem turbantia, emittit ſe.—— nihil eſtimat ſuâ referre, faciat finem an accipiat, tardiùs fiat an citiùs. non tanqam de magno detrimento timet. nemo multum ex ſtillicidio poteſt perdere. citiùs mori, vel tardiùs, ad rem non pertinet: bene mori, vel malè, ad rem pertinet. bene avtem mori, eſt effugere malè vivendi periculum.* & *epiſt.* 17. *Si qid te vetat bene vivere, bene mori non vetat.* Sed de hoc vide ſis *ad l.* 3. § 1.

Οὐδείς με κωλύσει ποιεῖν ἃ θέλω] Vide *l.* 4. § 49. & *ſupr.* § 10, & *l.* 8. § 48.

§ 30. Ὁ τῶν ὅλων νόμος] Vide *ſupr.* § 21. & *l.* 6. § 1.

Τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἔνεγεν] *ſupr.* § 16.

Ὑπέταξε, συνέταξε] *ſupr.* § 8. & *l.* 3. § 4.

Τὰ κραπὶς διάθεσις εἰς ὁμόνοιαν] Vide *l.* 9. § 9.

§ 31. Πῶς πεφυσιώμεθα μέχρι νῦν θεοῖς, γυμνοῖς] Democritus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. Αἱ

μεγάλαι τέρψεις, ὑπὸ τῆς θεᾶς τὰ καλὰ τῶν ἔργων, γίνονται. Martial. *l.* 10. *epist.* 23. de M. Antonio.

Præteritósque dies, & totos respicit annos.
Nulla recordanti lux est ingrata gravísque:
Nulla fuit, cujus non meminisse velit.
Ampliat ætatis spatium sibi vir bonus: hoc est
Vivere bis, vitâ posse priore frui.

De aliis autem Marcus aliorúmque bene gestis *l.* 6. § 48. quod de se suísque illîc.

Μήτε τινὰ ῥῆξαι ἐξαίσιον, μήτε εἰπεῖν] *neminem unquam vel facto vel dicto læsisse.* Syntaxis gemina Homericæ illi *Odyss. σ. v.* 15.

Δαμόνι' ἤτέ τι σε ῥέζω κακὸν, ἤτ' ἀγορεύω.

Ὅσα ἤρκεσας ἀπομεῖναι] Hoc nomine Deo gratias agnoscit deberi, *l.* 1. § 17. διὰ τὸ ἀνυπομεῖναι τὸ σῶμα ὑπὸ τοσοῦτον ἐν τοιούτῳ βίῳ. *quòd laboribus tot tantísque exantlandis par fuerit, in corpusculo tam infirmo.*

Πλήρης ἤδη σοι ἡ ἡλικία τοῦ βίου] Vide *l.* 3. § 8. & *l.* 9. § 33. & *l.* 10. § 1. Lucret. *l.* 3.

Cur non, ut plenus vitæ convivа recedis?

De Pollio Stat. *Sylv. l.* 2. *Sylv.* 2. *v.* 127.

--dubio quem non in turbine rerum
Deprendet suprema dies; sed abire paratum,
Ac plenum vitæ--

Καὶ τελεία ἡ λειτουργία] Vide *l.* 12. § 36.

Ἀλγώμονας ἀνιαώμων] ità restituit Xyl. quod in membranis ἀλγώμων sensu planè adverso legebatur.

Θέλω ἢ κατὰ φύσιν] Vide *supr.* § 9.

§ 32. Διὰ τί συλλέγεσι] Anacharsis illud in Græcis, quos cæteroqui suspiciebat, quasi rationi minùs consentaneum notabat, ὅτι παρ' αὐτοῖς ἀγωνίζονται μὲν οἱ τεχνῖται· κρίνουσι δ' οὐ τεχνῖται. *quòd in certaminibus de peritis imperiti judicarent.* Quod respexit Tertullianus, *apolog. c.* 1. *Quanto magis, hos Anacharsis denotâsset imprudentes de prudentibus judicantes, quàm immusicos de musicis?* Horum ergò judicia peritum prudentémque qemlibet contemptim habere vult Marcus noster. Cui accedit Demetrius Cynicus, qi, ut Seneca *epist.* 91. dicere solebat, *eodem loco sibi esse voces imperitorum, qo ventre redditos crepitus.* Varro Margopoli:

--stultos contemnite docti.

Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 34.

Ἄτεχνοι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαί] rerum naturæ ac conditionis ignari. Avson. *lud.* 7. *sap.*

Bias Prienеus dixit; Οἱ πλεῖστοι κακοί.
Quod est Latinum; Plures homines sunt mali.
Sed imperitos scito, qos dixit malos.

Et mox:

Bias Prienеus dixit; Οἱ πλεῖστοι κακοί.
Latinè dictum suspicor, Plures mali.
Dixisse nollem. Veritas odium parit.
Malos sed imperitos dixi & barbaros,
Qi jus, & æquum, & sacros mores negligunt.

Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Εἶτα μισικὸς μὲν ὢν ἐπιτρέφεται αὐτῷ ὑποφαινομένῳ περὶ τῆς νήτης, εἶτ' ἀπατᾶται. ὑδρὲ γεωμετρικὸς, ἐν ἐπιχρίνῃ τοὺς ὑπ' κένσεις πρὸς τὸν κύκλον προσπίπτουσας μὴ ἴσας· ὁ δὲ τὰς ἀληθείας πεπαιδευμένος, ἀνθρώπους ἀπαιδεύτους ἐπιτρέφεται, ἐπικρίνοντές τι περὶ ὅσίας καὶ ἀνοσίας, καὶ ἀδίκου καὶ δικαίου; ὧ πολλῆς ἀδικίας καὶ πεπαιδευμένων. Vide reliqua. Idem *l.* 4. *c.* 5. Τί ἔν; θέλεις με καταφρονεῖσθαι; ὑπὸ τινων; ὑπὸ εἰδότων; καὶ πῶς καταφρονήσουσιν οἱ εἰδότες τὴν τροφὴν καὶ αἰδήμονα; ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἀγνοούντων; τί σοι μέλει; ἢ τινι τῶν ἄλλων τεχνίτῃ τῶν ἀτέχνων. Vide & eundem *ad l.* 9. § 26. ἀμαθεῖς autem ψυχαὶ, *animæ imperitæ*, pro hominibus imperitis. quod est Hebræis ac Hebraisantibus valde familiare. Vide *ad l.* 1. § 16. ubi σώματα, id est, *corpora*, pro *servitiis*. Moses *lib.* 2. *cap.* 1. *v.* 5. *Fuerúntque omnes animæ, qæ è Jacobi femore prodierunt, septuaginta animæ.* quod Stephanus apud Lucam *Act. c.* 7. *v.* 14. Græcam secutus versionem, ἐν ἑβδομηκονταπέντε ψυχαῖς. Idémque *c.* 27. *v.* 37. ἦμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ διακόσιαι ἑβδομηκονταέξ. Paul. *ad Rom. c.* 13. *v.* 1. Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. Nec abhorrent Latini. Tertull. *de anima c.* 13. *Enimvero qis non animæ dabit summam omnem, cujus nomine totius hominis mentio titulata est?* Qantas animas pascoait dives. *& animas salvas optat gubernator.* Cicer. *familiar. l.* 14. *epist.* 14. *Vos meæ charissimæ animæ, qàm sapissime ad me scribite.*

Ἡ εἰδῆσα ἀρχὴ καὶ τέλος] Vide *l.* 8. § 3.

Τὸν διὰ τῆς ὑσίας διήκοντα λόγον] Animam scil. œcumenicam, vel catholicam potiùs, de qa *supra* § 30. & *l.* 4. § 40. & *l.* 6. § 14.

Κατὰ περιόδους τεταγμένας] sive καιρὺς τεταγμένους, ut Apostolus *Act. c.* 17. *v.* 26. Vide tamen *supra* § 13.

Οἰκονομοῦντα τὸ πᾶν] Vide *supra* § 21.

§ 33. Σπυρὸς, ἢ σκελετός] *cinis, aut sceletus:* quod *supr. l.* 4. § 48. Τάφος, ἢ στέγα. ibi vide. Apud Plutarchum Antonius postridie de rerum summa cum Cæsare decertaturus ad cœnam suos jubet, περιθυμότερον ἐυωχεῖν· δῆλον γὰρ εἰ τοῦτο ποιήσουσιν αὔριον, ἢ διαφθαρήσεσθαι ἑτέροις ὑπερτήσουσιν, αὐτὸς ἢ κενοῦται σκελετὸς καὶ τὸ μηδὲν γλυμβῶ. Teles Pythagoricus, *de exilio*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. Ἡμεῖς μὲν καὶ ἰδεῖν καὶ ἁφαῖς ἀκριβῶς ὁι ἢ σκελετοδύσεις ἔνδον ἔχομεν, ὡς καλόν τι, καὶ ἐνέχυρα τοῦ νεκροῦ λαμβάνουσιν.

Ἦτοι ὄνομα, ἢ οὐδὲ ὄνομα] Vide *l.* 4. § 33. & *l.* 12. § 27. μῦθος, ἢ οὐδὲ μῦθος.

Ψόφῳ καὶ ἀπήχημα] *Lib.* 4. § 3. τὸ κενὸν τῆς ἀπηχήσεως. & *l.* 6. § 16. κρότος γλωσσῶν.

Κενὰ, καὶ σαπρὰ, καὶ μικρά] Vide *lib.* 2. § 12.

§ 12. & *l.* 6. § 13, 36. & *l.* 7. § 3. & *l.* 9. § 36.

——πρὸς Ὄλυμπον] Ex Heſiodi *oper. l.* 1. *v.* 195. de quarto agens ſeculo:

Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀπὸ χθόνος εὐρυοδείης
Ἀθανάτων μετὰ φῦλον ἴτην, αἰδῶ καὶ Νέμεσις.—— (πᾶσι,

Et Arat. *Phænom.*

Καὶ τότε μισήσασα Δίκη κείνων γένος ἀνδρῶν,
Ἔπλατ' ἐπ' ἠματίην.

qod Feſt. Avienus:

Sic juſta in populos mox Virginis inculpatæ
Exarſere odia, & cœlum pernicibus intrat
Diva alis. ——

& Cicero,

Deſcruit properè terras juſtiſsima virgo,
Et Jovis in regno, cœlique in parte reſedit.

Refert Lactantius, ſed ità in vulgatis, qaſi Ciceronem iſtud negare dicatur. *Sed non, ait Cicero, & Jovis in regno, &c.* cùm deberet eſſe, *ſed non, ut ait Cicero.* hoc, inqit, non eſt verum, qod Cicero dixit, Jovis in regno Juſtitiam reſidiſſe, cùm Jupiter ipſe injuſtiſſimè ſe geſſerit. De eodem hoc Naſo. *Metamorph. l.* 1. *v.* 129.

——*fugere pudor, verúmqe fidēsqe.*

& mox, *v.* 149.

——*& virgo cædè madentes*
Ultima cœlestûm terras Aſtræa reliqit.

Juvenalis itidem, *Sat.* 6.

——*ad ſupcros Aſtræa receſsit,*
Hac (pudicitiâ ſcil.) *comite; atqe duæ pariter fugere ſorores.*

Scilicet, ut Lactant. *inſtit. l.* 5. *c.* 5. *Hi planè intellexerunt, abeſſe juſtitiam à rebus humanis; eámqe finxerunt offenſam vitiis hominum, ceſsiſſe terrâ, in cœlúmqe migrâſſe.* Alluſit huc Val. Flaccus *Argonaut. l.* 2. de procellis cladibúsqe agens cœlitus immiſſis;

——*tunc flagitat iras*
In populos, Aſtræa Jovem, terrísqe relictis
Invocat aſsiduo Saturnia ſidera qeſtu.

Alluſit & Maro ipſe *Georg. l.* 2. ubi de agricolis dixit;

——*extrema per illos*
Juſtitia excedens terris veſtigia liqit.

Indè ludens Lucian. *in bis accuſato* τῷ Διὶ λίῳ inducit Jovem patrem nè in terram denuo mittatur deprecantem verbis illis: Αὖθις ἐς τὴν γῆν, ἵν' ἐξελαυνομένη πρὸς αὖθίς, δραπετεύω πάλιν ἐκ τοῦ βίου, τῷ ἀδικίαν ἐπιγελῶσαν ἐ φέρων; Cæterùm, Marco noſtro imperante, Δίκην καὶ αἰδῶ ἀποδοθῆναι κάδιστον εἰς ἀνθρώπους. *juſtitiam ac verecundiam ad homines regreſſas,* aſſerit Ariſtides *orat. in Romam.* Idémqe de Severi cum filio Antonino imperio cecinit Oppianus ἁλιευτ. β. prope finem,

---γὼ γάρ σε, Δίκη, θρέψειρά πολήων
Γινώσκω μερόπεσσι σωήστειρ' ἠδὲ σώοικον,
Ἐξ ἧς μοι κραίνοισι μέγαν θρόνον ἐμβεβαῶτες
Ἄμφω θεσπεσίος τε πατὴρ καὶ φαίδιμος υἱός.

Scripta enim hæc Severo ſuperſtite, etiamſi non antè defunctum jam publicata. Qin & idem planè futurum pronunciat Porphyr. *de abſtinent. l.* 3. ſi ad victum ſimplicem ac innoxium reduci poſſet genus humanum. Ἦ δῆλον, inqit, ὡς εὐδαιμονήσομεν· ἀδικίας μὲν ἐξοπεδηθείσης ἀπ' ἀνθρώπων, δικαιοσύνης δὲ πολιτευομένης καὶ παρ' ἡμῖν, καὶ δήμῳ καὶ ἐν ἠρανῷ. Cæterùm Didymus Cynicus apud Plut. *de orat. deſit.* Θαυμαστόν ἐστιν, εἰ πεσαύτης εἰς [ἡμᾶς] κακίας ὑποκεχυμένης, ἑ μόνον, ὡς πρέπειν Ἡσίοδ@, ἀιδῶς καὶ νέμεσις τὸν ἀνθρώπινον βίον ἀπολελοίπασιν, ἀλλὰ καὶ πρόνοια θεῶν συσκιάσασα μένη τὸ χρηστήριον παντελῶς ἔοικεν. Ità enim reſtituendum locum illum avtumo: niſi qis & ἀδὲν interjiciendum exiſtimet, ut ſit θαυμαστὸν ἀδέν· ea enim dubio procul Cynici mens eſt. Viſe Ammian. *l.* 22. *c.* 10. *p.* 239. & *l.* 25. *c.* 6. de Juliano. Viſe & ſis Hieronym. *adv. Pelagium l.* 3. *c.* 5. qem viduæ cuidam in epiſtola ad eam data adeò ſœdè adulatum refert, ut *juſtitiam, qæ eſſe jam non niſi in cœlo credatur, apud illam ſolam dicat invceniri in terris.*

Τὰ μὲν αἰδητὰ, ἐυμετάληπα,] ſuprà § 23.

Τὰ δὲ αἰδητήρια ἀμυδρὰ,] Vide *ad l.* 2. § 17, & *l.* 6. § 16.

Ἀναθυμίασις ἀφ' αἵματ@] Ità *l.* 6. § 15. ἣ ζωὴ ἐκμένει, ᾗ ἢ ἀφ' αἵματ@ ἀναθυμίασις, καὶ ἢ ἐκ τῶν ἀέρος ἀνάπνευσις.

Τὸ ἡ ἐυθυμεῖν παρὰ τοιούτοις κειμένοις] *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 3, 33.

Τί ἂν προσμένοις; ἥλεως τάχα] *Quid ergò aliud operiris, niſi vel* &c. Xyl. fruſtra legendum enim, τί ἂ προσμένοις &c. *Cur non propitio lubentíqe animo mortem expectas, ſive ea deſtructio eſt ſive demigratio?*

Εἴτε σβέσιν, εἴτε μετάσυσιν] Ambiguè loqitur iſtîc Marcus, utì ſæpe alibi. Vide *ſupr. ad l.* 4. § 21. ſed & *l.* 8. § 25. & *l.* 11. § 3.

Σβέσιν] ſic *l.* 4. § 21. ἐξάπλουν τιν. qia igneum qiddam animam exiſtimabant. Ignis avtem & accendi & extingvi dicitur.

Θεὸς μὲν σέβειν καὶ ἐυφημεῖν, ἄνθρωπος ἢ ἐυπιστεῖν] Eadem monita ſalutaria, *l.* 6. § 30. Vide ibi adnotata.

Ἀνέχεσθ αὐτῆς καὶ ἀπέχεσθ] Ità *l.* 4. § 3. τὸ ἀνέχεσθ μέρος δικαιοσύνης. & *ſuprà* § 20. ἐυποιητέον καὶ ἀνεκτέον. Epictetus ſolitus eſt dicere, (utì ex Favorini relatione Gellius, *noct. Attic. l.* 17. *c.* 19.) *duo eſſe vitia multò omnium graviſſima ac teterrima, intolerantiam & incontinentiam.* itaqe *futurum plerage impeccabilem, vitámqe victurum tranquilliſſimam, qi hæc duo verba cordi habeat, eágqe ſibi imperanda atqe obſervanda curet,* Ἀνέχου καὶ ἀπέχου. *Suſtine & abſtine.* Atqi Tertullianus etiam *incon-*

tinentiam ſub *intolerantia* comprehendit, *continentiam* ſub *tolerantia* contineri contendit. *de patient. c. 5. Ut compendio dictum ſit, omne peccatum impatientiæ aſcribendum. malum impatientia eſt boni. nemo impudicus, non impatiens pudicitiæ, & improbus probitatis, & impius pietatis, & inquietus quietis. ut malus unusquisque fiat, bonus perſeverare non potuerit.* Et *ibid. c. 15. Omnia Dei placita tuetur patientia.* &c.

Μήτε σὲ, μήτε ὑπὸ σοί] Evcher. in *orat. hortat.* Eſto tu, inqit, *tibi charior, quàm tua.* Verùm Marcus hîc iſta, & qicqid extra corpuſculi animulæq; fines conſiſtit, *tua* eſſe tibi negat. ſed & Lucilius apud Senecam *epiſt. 8.*

Non eſt tuum, fortuna quod fecit tuum.

& Publius Syrus,

Alienum eſt omne, qicqid optando venit.

ideo nimirum, qia, ut Lucilius idem,

Dari bonum quod potuit, auferri poteſt.

In eandem ſententiam Bernard. *de bon. deſer. Divitiæ iſtæ nec veræ, nec veſtræ ſunt. ſi veſtræ ſunt, vobiſcum auferte. Quod enim hîc relinquitur, non noſtrum ſed alienum eſt.* Ambroſ. *epiſt. 9.* Baſil. Cæſar. explicans illud Moſaicum, Περσέχε σαυτῷ· τετέχει, μήτε τοῖς σοῖς, μήτε τοῖς σεῖο inqit; ἀλλὰ σαυτῷ μόνῳ. ἄλλο γὰρ ἐσμὲν ἡμεῖς αὐτοὶ, καὶ ἄλλο τὰ ἡμέτερα, καὶ ἄλλο τὰ περὶ ἡμᾶς. ἡμεῖς μὲν ἐσμὲν ἡ ψυχὴ καὶ ἑνῶς· ἡμέτερον δὲ τὸ σῶμα, καὶ αἱ δι' αὐτῶν αἰσθήσεις· περὶ ἡμᾶς δὲ τὰ χρήματα, αἱ τέχναι καὶ ἡ λοιπὴ τῶν βίων κατασκευή. Cæterùm Epictetus nec reculam, nec corpuſculum etiam, tuum eſſe tibi conceſſerit. Siqidem, illud etiam explicans, qod Marcus hîc, μήτε ὑπὸ σοί, ſic infit, *diſſert. l. 1. c. 1.* Τί λέγει ὁ Ζεὺς ; Ἐπίκτητε, [ità diſtingvendum, ſecùs qàm in vulgatis] εἰ οἷόν τε ἦν, καὶ τὸ σωμάτιον ἄν σε, καὶ τὸ κτησείδιον, ἐποίησα ἂν ἐλεύθερον καὶ ἀπαρεμπόδιστον. νυνὶ δὲ μή σε λανθανέτω. τοῦτο σόν ἐστι σόν. Cui concinit & Pythagoras referante Stobæo *tom. 1. tit. 1.* Πέπεισο, μὴ ἔστ' σὸν κτῆμα, ὅσῳ μὴ ἐντὸς διανοίας ἔχεις. Epictetus idem *enchir. c. 1. § 2.* Τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ὅτι φύσει ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαρεμπόδιστα· τὰ δ' οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀσθενῆ, δοῦλα, κωλυτὰ, ἀλλότρια. ἐὰν οὖν τὰ φύσει δοῦλα ἐλεύθερα οἰηθῇς, καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἐμποδισθήσῃ, —μέμψῃ καὶ θεὸς καὶ ἀνθρώπους. ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰηθῇς σὸν εἶναι, τὸ δ' ἀλλότριον, ὥσπερ ὄντι, ἀλλότριον, οὐδείς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε, οὐδείς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινὶ, οὐκων ποιήσεις οὐδὲ ἕν, οὐδείς σε βλάψει, ἐχθρὸν οὐκ ἕξεις· οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ. Vide & Marcum ipſum *l. 12. § 3, 26.*

§ 34. Εὑρεῖν] Vide *l. 2. § 5. l. 10. § 6.* Epict. *diſſert. l. 1. c. 1.* εὐθυμοῦντα καὶ εὑρίσκοντα. & *c. 4.* εὑρέσεως καὶ ἀπαραλλάκτου βιώσεως. Ei opponitur τὸ δυσρεῖν. Epictet. *l. 1. c. 18.* Ὅπου τὸ πρῶτον καὶ μόνον εὔπορόν ἐστι τὸ κατορθοῦν ἢ ἁμαρτάνειν, τοῦ εὑρεῖν ἢ δυσρεῖν, τὸ ἀτυχεῖν ἢ εὐτυχεῖν. cùm res ſcil. ex voto & animi ſententia non ſuccedunt, non fluunt. ab eis tractum, qi æſtu adverſo conflictantur. Idem *l. 2. c. 17.* Θέλεις τὰ δυνατὰ, καὶ τὰ σοὶ δυνατά; τί ἂν ἐμποδίζῃ; διὰ τί δυσρεῖς; ἃ φύγεις τὰ ἀναγκαῖα; διὰ τί ἂν πλεονέκτεις τινί; διὰ τί δυσυχεῖς; διὰ τί θέλοντός σου τῇ, ἃ γίνεται, καὶ μὴ θέλοντι, γίνεται; ἀπόδειξις γὰρ μεγίστη δυσρείας καὶ κακοδαιμονίας.

Ὀφλεῖν] *ſuprà § 14.*

Ὀφῷ ἐπολαμβάνειν] *certam in opinando rationem methodúmqe obſervare.* Vide *ad l. 1. § 9.*

Καὶ περάσειν δύο ταῦτα] Diſtinctio plena poſt περάσειν eſt collocanda. qod & advertit Caſ. dum non attendit Xyl. ſententiam corrupit.

Καὶ παῦλος ζῴου λογικοῦ] hoc ideo, qia philoſophi λογικὸν ζῷον, ſive *animal ratione inſtructum* non homini ſoli, ſed Deo etiam, dæmonibus & heroibus genus commune conſtituebant; utì ex Plut. *de orac. ceſſat.* Xylander hîc monet.

Τὸ μὴ ἐμποδίζεσθαι ὑπ' ἄλλου] *ſupr. § 10. & 20. & l. 3. § 12. & l. 12. § 8.* Epictet. apud Stobæum *tom. 1. l. 2. tit. 7.* ex *enchirid. c. 13.* Νόσος σώματός ἐστιν ἐμπόδιον· προαιρέσεως δ' οὔ, ἐὰν μὴ αὐτὴ θέλῃ. χώλωσις σκέλους ἐστὶν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ οὔ· καὶ ἔχωσον ὃ ἔχεις ἐπὶ πᾶσι ἐμποδίζοντων ἄλλο τινὸς ἐμπόδιον, σὸν οὔ.

Τὸ ὄρεξιν ἀπολύειν] Vide *l. 4. § 37, 49. & l. 6. § 50. & l. 7. § 28. & ſuprà § 14.*

§ 35. Εἰ μήτε κακία ἐστί] Vide *ſuprà § 25.*

Μήτε τὸ καινὸν βλάπτεται] Vide *ſupr. § 22.*

Τίς ὁ βλάβη τοῦ καινοῦ ;] vide *l. 8. § 55.* Epictet. *diſſert. l. 4. c. 7.* Τί μέλλει ἀπόλλυσθαι ἐπὶ τῷ κόσμῳ ; ſi tibi vita etiam erepta fuerit ?

§ 36. Μὴ ὁλοχερῶς τῇ φαντασίᾳ συναρπάζεσθαι] Hoc velle videtur, nè in opem egenis afflictisve aliis qibusvis, qi ejuſdem indigent, ferendo, id ſtatim admittamus, qod imaginatio forſan nobis noſtra ad aſpectum primùm ſuggeſſerit : miſerum nimirum hominem illum eſſe, ſive mali aliqid illi obtigiſſe; unde & nos ipſi pariter afficiamur. id qod *l. 7. § 43.* dixit, μὴ συνεπιθλιβεῖν, μηδὲ σφύζειν. Epictet. *enchir. c. 16.* Ὅταν κλαίοντά τινα ἴδῃς πενθοῦντα ἢ ἀποδημοῦντα ἢ ἀπολωλεκότα τὰ ἑαυτοῦ, προσέχε μή σε ἡ φαντασία συναρπάσῃ, ὡς ἐν κακοῖς ὄντι αὐτῷ τοῖς ἐκτός. ἀλλ' εὐθὺς διαίρει παρὰ σεαυτῷ, καὶ λέγειν ἔχε προέχειρον, ὅτι τὸν τοιόνδε ἢ τοιάνδε λυπεῖ, ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ τούτων. locum integrum appoſui, qia minùs integer videtur, qò integritati reſtituam ſuæ. Excidiſſe aliqid Hier. Volfio ſuboluit : ſed in ſupplendo parùm feliciter verſatus eſt. in annotatis interſerit, ἄλλον γὰρ ἡ θλίβει. cujus rationem ſubjungit, ὅτι ἄλλο ἅπτεται. *Alium*, inqit, *non angit, qia non tangit.* ut ſit qod Comicus,

Facilè

Facilè omnes, cùm valemus, recta conſilia ægrotis damus.

Tu ſi hic ſis, aliter ſenties.

ſed & illis interjectis, adhuc clavdicabit ſententia. etſi interjiciantur, ſenſum alium multò magis idoneum, & Epicteti menti conſentaneum, redderent: qualem verſio ipſa repreſentare videtur. *Iſtud afficit, non caſus ipſe; alium enim non affligit,* [vel potiùs *non affligeret*] *ſed concepta de eo opinio.* Verùm ſuppleadum ampliùs ex Stobæo *tom. 2. tit. 115.* Ὅτι τοῦτον βλάπτει, ὃ τὰ συμβεβηκότα· ἄλλον γὰρ ἃ βλάπτει· ἀλλὰ τὰ δόγματα. qi & pro τοῖς ἐκτὸς legit ἀνθρώπῳ. & illa διαφέρει παρὰ σεαυτῷ omiſit prorſus. qæ & mihi ſuſpecta. Generaliùs pavlò Epictet. idem *diſſert. l. 4. c. 10.* Μὴ ὡς ἕτερόν τι ἐπάγειν τὸν φυσικὸν κανόνα, ἀφαιρεῖσθαι ἐν τῷ συγκαταθέσεως. Et *l. 2. c. 18.* Τὸ πρῶτον ὑπὸ τῆς βλάβης μὴ συναρπασθῆς, ἀλλ' εἰπὲ, ἔπεξελθέ μοι μικρὸν, φαντασία· ἄφες ἴδω, τίς εἶ, καὶ περὶ τίνων· ἄφες σε δοκιμάζω. Redonanda eidem eadem vox hæc *enchir. c. 20.* Ὄρεγε μήποτε ἰδών τινα ἀφαιρούμενον, ἢ ἄλλως ἐνδοκιμοῦντα, μακρείσης, ὑπὸ τῆς φαντασίας συναρπασθείς. pro eo qod codices perperam, συναφαρπασθείς. Sic enim ipſe mox *c. 21.* Ταμιεύου ἐν πρώτοις πειρῶ, ὑπὸ τῆς φαντασίας μὴ συναρπασθῆναι. Idem *enchir. c. 33.* à Stobæo *tom. 2. tit. 17.* Ex qo codices Epicteti emendandi; lavdatus: Ὅταν ἡδονῆς τινος φαντασίαν λάβῃς, ὅσῳ καὶ ἐπὶ σοὶ ἄλλων φαντασιῶν φύλαττε, μὴ συναρπάζῃ ταχέως· ἀλλ' ἀνάβαλλε σε τὸ πρᾶγμα. καὶ μικρὰν ἀναβολὴν αὐτὸς παρὰ σεαυτῷ λαβὼν, ὑπομνήσατον τὴν φαντασίαν, καὶ ὅς ἔχεις κανόνας καὶ πειρῶ κρατεῖν αὐτῆς ἡνιῶν. Ὁλοχερῶς] *omnino.* Xyl. ut ſit, Ὁλοχερῶς, ὁλοτελῶς· qomodo Svidas exponit. Sed cum συναρπάζειν conjungit, *nè in totum abripi nos ſuſtineamus;* cùm Bootius τῷ μὴ adhærere malit, *nè ulla ex parte abripi nos patiamur.* Ego ὁλοχερῶς iſtîc, ut & *l. 9. § 3.* ἀντὶ τοῦ προπετῶς, *temerè, temerariè* poſitum exiſtimem. ut ὁλοχερῶς συναρπάζειν idem ſit Marco, qod ταχέως συναρπάζειν Epicteto. re ſcil. ipſâ non ſatis ſedulò & accuratè perpenſâ. Vidè *ad l. 1. § 7. & l. 9. § 3.*

Ἀλλὰ βοηθεῖν χρὴ δυνάμιν] Ità Cicer. *Tuſcul. l. 4. Cur miſercare potiùs quàm feras opem, ſi id facere poſſis? an ſine miſericordia liberales eſſe non poſſumus? non enim ipſi ſuſcipere ægritudinem propter alios debemus, ſed alios, ſi poſſumus, levare ægritudine.* Et Plut. *de tranqill.* Ἔνιοι γοῦν φιλοσόφων (Stoicos notat) καὶ τὸν ἔλεον ψέγουσι πρὸς ἀπυχίας ἀνθρώπου γιγνόμενον, ὡς κωλῦον τοῦ βοηθεῖν, ἃ τὸ σώζειν καὶ σωτηρίδιόν τοῖς πλησίον ὄν. Qod autem in caſibus iſtiusmodi qoad alios obſervandum præcipit Marcus, idem & qoad nosipſos Epictet. *l. 1. c. 27.* Τετραχῶς αἱ φαντασίαι γίνονται ἡμῖν. ἢ γὰρ ὄντι πνα ἅπως, ὡς φαίνεται· ἢ οὐκ ὄντα, καὶ δοκεῖ φαίνεται· ἢ οὐκ ὄντι πνα ἅπως, ὡς φαίνεται· ἢ οὐκ ὄντα, καὶ δοκεῖ φαίνεται· λοιπὸν ἐν πᾶσι τούτοις ἐνέχειν ἔργον ὅτι τοῦ πιθανοῦ ἄμεμπτόν. ὅ, τι δ' ἂν ᾖ τὸ ἀλίσγον, ἐκείνῳ δεῖ παρεμβαίνειν τῷ βοηθείᾳ.

Κἂν εἰς τὰ μέσα ἐλαττῶνται, μὴ ἀλύτοι βλάβην] *Si in mediis iſtis* (qæ nec bona nec mala ſunt) *detrimenti aliqid ſuſtinuerint, nè eos lædi exiſtimes.* ἐλαττοῦσθαι eſt τὸ ἔλαττον ἢ τοι ἐλάττω φέρεσθαι, ſive ἔλαττον ἔχειν, ut Epictet. *l. 3. c. 15.* (qi locus & *ad l. 8. § 1.* allatus, cùm & illum illuſtrat, & cum eo qi hîc ſequitur Platonis ſororiat.) i. e. *minus conſequi, detrimentum damnúmqe aliqod ſuſtinere.* Siqidem is hoc eodem ſenſu τὸ ἐλαττοῦσθαι uſurpavit, *polit. l. 8.* Φοβοῦνται τάς τε ἀρχὰς καὶ τιμὰς καὶ πλοῦτον, καὶ ἀπολαύσεις ἐλαττοῦσθαι· ὥστε πρόσχημα μὴ ἔχειν. Et Dio Pruſ. Τίς γὰρ ἐλαττοῦσθαι ζημιούμενον, καὶ τῶν δικαίων ἥττων ῥᾳδίως ὑπομένειν, ὃ πολλαπλάσια ἄλλων ἐκτήσατο; & *orat. 64.* Τῆς γὰρ ὑμετέρας μετέξουσιν ἀρετῆς, καὶ τῶν αὐτῶν ἐλαττοῦμθοι. Alluſiſſe videtur Marcus ad illa Epicteti *l. 2. c. 10.* Ἀλλ' ὅπως τι σωματικὸν ἐλάττωμα ἢ εἰς κτῆσιν, ἐκεῖ ἡ βλάβη· ὅπως εἰς τὸν προαίρεσιν ἄδεμία βλάβη; Marcus ipſe *ſuprà § 15.* ὁ ἐλαττωτικὸς ἑαυτοῦ ἐν τούτοις, ἀγαθός· *bonus habetur, qi minùs ſibi in iſtis concedit.*

Κακὸν γὰρ ἔδος] forſan fuerit, κακὸν γὰρ ἄδεν· *nihil enim mali ſubeſt,* cùm iſta nec bona nec mala, ſed media ſint, qibus privantur illi. Poteſt tamen ferri iſtud, κακὸν ἔδος. Sic enim Plutarch. *dè exil.* Μὴ σκόπει τὰ νῦν λύκρια καὶ τὰς ὑπηθλιώσεις ἡμῖν εἰσιόντων, ἔθει πνὶ φαύλῳ περαινομένας πρὸς ἔκπληξον. Faciúntqe eodem qæ Epictetus habet loco ſuperiùs lavdato: Εἰ ἔδος ὄζει τὸ ἀλίσγον, πρὸς ἐκεῖνο τῶν βοήθειαν ἀνευρίσκειν πειρατέον. Τί ἂν πρὸς ἕδος ὄζειν εὑρίσκειν βοήθημα; τὸ ἐναντίον ἕδος· ἡμῖν ἰδιαζόντων λεγόντων, Τάλας ἐκεῖνος· ἀπώλετο ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἡ μήτηρ ἐξεκόπη· ἄκουσον ἡμῶν ἐναντίων λόγων· ὑπάσασον σεαυτὸν τούτων ἡμῶν φωνῶν· ἀντίδος τῷ ἔδει τὸ ἐναντίον ἔδος. Sed prius tamen illud magis placet.

Ἀλλ' ὡς ὁ γέρων] Fabellam aliqam ſeu hiſtoriolam reſpexiſſe videtur, de ſene, qi pueruli alumni ſui rhombum, ſive ludicrum aliqod, animi cavſâ poſcebat, non qòd ipſe expeteret, avt momenti alicujus eſſe duceret, cùm παιγνιώδές τι eſſe cognoſceret: ſed qò puſio ipſum beneficio aliqo affeciſſe ſe opinaretur. ità ſolemus nos ab infantulis noſtris ejuſmodi petere ludibundi, qò illi nobis gratificari videantur. eſt enim iſtîc ῥόμβος, qod & Salmaſ. monuit, non *rhombus*, utì Xyl. vertit, ſed puerilis *turbo*, qem & στρόμβον dixere. Hinc inter Bacchi infantuli crepundia, utì ex Orpheo Clemens in *protrept.*

Κῶνος, καὶ ῥόμβος, καὶ πύγγια κομπεσίγια,
Μῆλά τε χρύσεα καλά. &c.

Ἐπεί τοι γίγνη καλῶν ὑπὸ ἔμβολον] Xyl. *goniam boni aliqid fiat in roſtris.* tanqam ſi eſſet, ἐπεί τι γίνηται καλόν. Caſ. *qid facit*, avt *qorſum ſit clamor omnis ad roſtra iſte?* ut aliter etiam legiſſe videa-

videatur. Ego, etsi in loco suspecto, nihil muto; sed καλῶν illud pro participio habeo, non pro nomine. Verto itaque; *Quando ad rostra clamitans fueris*, sive honorem ac dignitatem aliquam avt tibi ipsi, avt cui faves cuipiam ambiendo, sive litem aliqam vel propriam vel alienam prosequendo. Verùm D. Salmas. καλὸς mavult: i. e. *splendidè vestitus & pulcer.* ut alludsum sit ad magistratus, qi pro rostris splendidè amicti concionem habebant. ἐμβολα. sive ἐμβολοι, *rostra:* locus in foro Romano, navium Antiatium, qas in pugna ceperant, rostris instructus; uti Livius *l.* 8. Περὶ τοῦ καλυμμένου ἐμβόλου εἰς πλῶ ἀφορᾶν. Polyb. *l.* 6. &, ἀναβὰς εἰς τοῦ ἐμβόλου. *ibid.* & apud Svidam avtor incertus, Τὸν δὲ παρακαλοῦντα πρὸς τὸν πόλεμον στρατηγὸν καλασπάσας ἀπὸ τοῦ ἐμβόλου, ἐποιεῖτο τοὺς λόγους. *Prætorem, qi populum ad bellum hortabatur, cùm detraxisset, verba ipse faciebat*, vel, *concionem ipse habebat.* qem locum Svidam de aciei genere, qod apud Tacticos ἔμβολον dicitur, perperam cepisse monuit & toties hîc nominandus mihi clarisș. Salmas.

Ἄνθρωπε, ἐπιλάθῃ] hoc tibi, inqit, occurrat, ubi in foro consistis, locum forsan honestiorem dignitatémve aliqam vel tibiipsi vel alii cuiqam enixiùs ambiens: *O homo, an istarum rerum conditionis oblitus es*, qòd ea, tanqam si boni qidpiam eis inesset, tam studiosè persequaris? sive, *Nescis, ô homo, qalia hæc sint?* pulcrum putas ac beatum magistratum capessere, ac pro rostris concionari, & affari populum?

Ναὶ· ἀλλὰ τούτοις προσκόπτομεν] Respondet, qasi ex ambientis persona: Agnosco revera esse ejusmodi, qalia tu suggeris; adiaphora scil. Verùm ea sunt, qæ isti in æstimatione cum primis habeant; qæq; ambiunt & affectant omnes.

Διὰ τοῦτ' ἔν γε σὺ μωρὸς γένῃ;] Regerit huic: *An ideo & te stultum fieri*, & inter stultos nomen tuum profiteri necesse est, qia stolidè sese illi habuerint? Qod in *Scolio* apud Athen. *l.* 15.

Σωὶ μοι μαινομένῳ μαίνεο, συνσωφρονήσω σώφρονι.
Tu velis mecum insanire, sano ego consipiam tibi.

Et Callias apud Clem. *Strom. l.* 6.

Φασὶ γὰρ μαινομένων
Χαίρειν μαίνεσθαι παῖδας.
Apud insanos omnibus ainnt
Esse insanire decorum. Grot.

Vide & Apollodorum *Adelph. ad l.* 9 § 3. Atqi ut Menelao Agamemn. apud Evripidem in *Iphigen. Aulid. v.* 406.

Συνσωφρονεῖν σοι βέλομ', ἀλλ' ἐ σωφρονεῖν.
Consipere, non confurere sum promptus tibi. Grot.
Consipere, non desipere tecum debeo. Lips.

Eodémque alludens Plut. de amico genuino;

Συνσωφρονεῖν γὰρ, ἀλλ' ἐ σωφρονεῖν ἔφυ.

Et ex Sophocle;

Οὐ γὰρ συνεχθεῖν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυ.

Καὶ νὴ Δία, συγκαλαρᾶσθαι καὶ συμφιλοκαλεῖν, ἢ συνομαρτεῖν, ἀλλὰ συβραδυργεῖν. Marcus ipse *supra* § 29. Εἰ δὲ ἐτερεγνώθησαν, ἀλλοὶ με καλακήρυκα μωρὸς avtem, i. e. *stultos supr. l.* 4. § 38. pronunciaverat eos omnes, qos res istiusmodi solent, εὐφραίνειν ἢ λυπεῖν, si concedantur & adsint, lætos; si negentur, tristes faceret.

Ἐγκύμων ποτὲ, ὅπου δήποτε καλαληφθεὶς, εὐμοιρος ἀνθρωπος] Locus morbi manifestus; sed cui citra codicum opem havd facilè medicina fiat. Mer. Casavb. illud ἐνεγκύμων ποτέ ad priora refert, côq; periocham vult clavdi. vertit itaqe, *Fueram qandoqe* [id sufficiat.] *In præfatione* sic παραφράζει; *Num & tu idcirco stultus futurus es? sufficit qòd tam diu etiamnum fueris.* Xyl. seqentibus conglutinat, redditqe; *Aliqando, utcunqe relictus, factus sum felix.* ut ὅπως δήποτε, non ὅπου δήποτε legendum fuerit. qod, si cui admittendum videbitur, malim; *Qi nunc nescio qo pacto neglectim habeor, fuit qando felicior eram, sortémque ferebam meliorem.* Ut verba sint indignè ferentis, aliis jam posthaberi se, cùm prælatus aliqando fuerit. qalis illa Menandriana apud Sext. Empir. *Pyrrhon. hypoth. l.* 1. *c.* 19.

Τί γὰρ ἐγὼ κατελειπόμην;

Verùm Casavb. καλαληφθεὶς, non καλαληφθεὶς legit, vertitq; *παραφερσικῶς, Mors me, ubicunqe venerit, deprehendat: ipse felix futurus sum.* Atqe ità Marcus *l.* 12. § 7. Οποῖον δεῖ καλαληφθῆναι ὑπὸ θανάτου. Et simpliciter Epictetus *l.* 3. *c.* 5. Τί θέλεις ποιῶν καλαληφθῆναι; videndus *ad l.* 6. § 30. Lectionem eam probat D. Boot. sed pro ἐγκύμων mavult γένοιο ἂν ποτέ. ut sit sensus; *Qocunqe loco deprehensus, felix fueris*, sive *esse poteris:* in tua est potestate situm, ut sis felix, qemadmodum *l.* 11. § 1. dicit, in mentis potestate situm esse, ut vitam sibi plenam ac consummatam efficiat, ὅπου ἂν καλαληφθῇ, *ubicunqe* vel *qandocunqe morte superveniente deprehensa fuerit.* Vel, γένῃ ποτέ. *Fias aliqando vir felix:* fac te felicem. istud tibi acqire, ut, qocunqe loco deprehensus fueris, felix sis. Hoc verò sensu admisso, à superioribus ista sejungenda sunt, ut periocha integram cum eis qæ sequntur conficiant. D. Salmas. denique sic concinnat, ut dialogismus prior continuari videatur. Ἐγκύμων ποτὲ εὐμοιρος. Ἄνθρωπε, σὺ δὲ εὐμοιρος, ὅπου δήποτε καλαληφθεὶς, ἀγαθὴ μοῖρα σεαυτῷ ἀπονέμαις· *Felix aliqando fui. Mi homo, tu verò felix, ubicunqe deprehensus, si bonam ipse tibi sortem feceris.* qod qomodo fiat, mox subjicit. Hoc est qod Plavt. *Trinum.* 2. 2.

Nam sapiens qidem pol ipse fingit fortunam sibi.

Cicer. in *paradox.* 5. *Nec est ulla res, qæ plus apud sapientem polleat qàm ipsius voluntas atqe judicium, cui qidem etiam, qæ vim habere maximam dicitur, Fortuna ipsa cedit, sicut sapiens poeta dixit;*

Suis ea cuique fingitur moribus.

A

At qis is poeta ſapiens? Forſan docebit id nos Saluſtius. Is etenim *orat. ad Cæſar. 1. Res*, inqit, *docuit id verum eſſe, quod in carminibus Appius ait,*

Fabrum eſſe ſuæ quemque fortunæ.

Sed & Corn. Nepos in *vita Attici*;

Sui cuique mores fortunam fingunt.

Et de Catone Livius *l. 39. In hoc viro tanta vis animi ingenii que fuit, ut quocunque loco natus eſſet, fortunam ſibi ipſe facturus fuiſſe videretur.*

Τὸ δὲ εὐμοιρος, ἀγαθὴν μοῖραν σαυτῷ ὑπονείμας] Iſtis avt corrigit Marcus ſententiam hominis, qi ideo felicitatem tribuebat ſibi, qòd in dignitate aliqa petenda res ex voto nonnunqam ſucceſſerant. avt exponit etiam clariùsque explicat, nè qis perperam accipiat, qid τῷ εὐμοιρος vocabulo intelligi velit. Εὐμοιρος, inqit, ſive *felix* (unde & *l. 2. § 6. εὐμοιρία felicitas*) is verè dicitur, qi μοῖραν ἀγαθὴν, id eſt, *ſortem bonam ſibi nactus eſt.* Sors avtem bona, non in mediis iſtis, ſed in bona mentis diſpoſitione, bonisque conatibus atque actibus indè profluentibus, conſiſtit. Vide *lib. 7. § 17.* In his etiam ἀγαθοὶ τρόποι pro ἀγαθοὶ τροποὶ reſcribendum monet D. Salmaſ.

Ad Librum VI.

§ 1. Τῶν ὅλων ὑσία ἑυπειθὴς καὶ ἑυτρεπὴς] *Univerſi materia eſt obſeqi ac fingenti parere prompta.* Verùm hoc in dubium vocat Seneca *qæſt. natur. l. 1. præfat.* ubi inter alia qærendum proponit; *Deus materiam ipſe ſibi formet, an datâ utatur? — Deus qicqid vult efficiat, an in multis rebus illum tractanda deſtituant; & à magno artifice pravè formentur multa, non qia ceſſat ars, ſed qia id, in qo exercetur, ſæpe inobſeqens arti eſt.* Idémque fidentiùs in adverſam partem, *de providen. c. 5. Qare Deus tam iniqus in diſtributione fati fuit, ut bonis viris paupertatem, vulnera, & acerba funera adſcriberet? non poteſt artifex mutare materiam. hæc paſſa eſt. qædam ſeparari à qibuſdam non poſſunt, cohærent, individua ſunt.* Scilicet Deum neſciebant illi materiæ avtorem, qam illi Deo ſuo coævam ſomniabant. nec mirum ſi inobſeqentem experiretur, in qam lege creandi jus nullum obtineret. Videatur *adversùs Hermogenem*, qi paria illis ſentiebat, Tertullianus.

Ὁ δὲ τοιοῦτος λόγος] Vide *ſupr. l. 4. § 40. & l. 5. § 21, 30. & infr. § 4.*

Οὐδεμίαν ἐν ἑαυτῷ αἰτίαν ἔχει τὸ κακοποιεῖν] Ὁ γὰρ θεὸς ἀπείραστός ἐστι κακῶν. Jacob. *c. 1. v. 13.* Vide *ad lib. 2. § 11.* Quomodo ergò, inqies, ipſe de ſe? Eſaiæ *c. 45. v. 7. Ego Dominus creans malum.* & Amos *c. 3. v. 6. An erit malum in civitate, qod Dominus non effecerit?* Reſpondet Baſil. Cæſar. *orat. 8.* κτίζει κακὰ τυτέοι, μεταχοσμεῖ αὐτὰ καὶ εἰς βελτίωσιν ἄγει· ὥστε ὑποδέμενα τὸ εἶναι κακὰ, πλὴν τῷ καλῷ φύσιν μεταβαλεῖν. ὥσπερ τὸ κλίζειν, *Pſal. 51. v. 10.* & *ad Eph. c. 2. v. 10.* οὐκ ἐν τῷ μὴ ὄντος παράγειν, ἀλλὰ τοὺ ὄντας μεταχοσμεῖν. Verùm reſpondet ſecundò, diſtinguendo de malis. Κακὸν, τὸ μὲν ὡς πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀΐδιον· τὸ δὲ ὡς πρὸς τὴν ἑαυτῆ φύσιν. τὸ μὲν οὖν ὡς φύσει κακὸν, ἐξ ἡμῶν ἤρτηται. κακὸν δὲ τὸ ἡμῖν ἐπίπονον καὶ ὀδυνηρὸν πρὸς τὴν αἴδιον ἕως τῦ φερνίμε καὶ ἀγαθῦ διαστε, πρὸς τὸ συμφέρον ἡμῖν ἐπάγεται. Et rurſus: Τὸ μὲν κυρίως κακὸν ἡ ἁμαρτία, ὅτῳ μάλιστα ὅτι τῆς τῦ κακῦ προσηγορίας ἄξιον, ἐκ τῆς ἡμετέρας προαιρέσεως ἤρτηται· τὰ δὲ λοιπὰ, τὰ μὲν ὡς ἀγωνίσματα, εἰς ἐπίδειξιν ἀνδρείας προβέβληται· τὰ δὲ, ὡς διορθώματα τῶν ἡμαρτηκότων ἐπάγεται· τὰ δὲ, ὡς παράδειγματα, ὅτι τῆ σωφρονεστέρας ποιῆσαι τὸν πρὸς ἁμαρτίαν ὀλισθήτες. Gregor. Rom. *in Job. l. 3. c. 6.* Neqe enim mala, qæ nullâ ſuâ naturâ ſubſiſtunt, à Domino creantur: ſed creare ſe mala Dominus indicat, cùm res bene conditas nobis malè agentibus in flagellum format; ut ea ipſa & per dolorem, qo feriunt, delinqentibus mala ſint; & per naturam, qâ exiſtunt, bona. *Unde & venenum, mors qidem eſt homini, ſed tamen vita ſerpenti.* Tertull. *adv. Marcion. l. 2. Qia mala dicuntur, & delicta, & ſupplicia, conditorem malorum intelligi volunt, ut malitiæ avtor renuncietur. Nos adhibitâ diſtinctione utriuſque formæ; ſeparatis malis delicti & malis ſupplicii, malis culpæ & malis pœnæ; ſuum cuique parti definimus avtorem, malorum peccati & culpæ diabolum, malorum pœnæ & ſupplicii Deum creatorem, ut illa pars malitiæ deputetur, iſta juſtitiæ mala condenti judicia adversùs mala delicta. de his ergò creator confitetur malis, qæ congruunt judici: qæ qidem illis mala ſunt qibus rependuntur: cæterùm ſuo nomine bona, qà juſta; & bonorum defenſoria, & delictorum inimica.* Ità Irenæus *adv. Valent. l. 4. c. 77. Mala eis in qos incidunt; bona qia ex Dei judicio procedunt.* Et Auguſt. *ep. 120 c. 19. Mala non peccata, ſed ſupplicia. Malum avtem malo non malè redditur: nam & ei cui redditur malum eſt, qia ſupplicium eſt; & ei à qo redditur bonum eſt, qia rectè factum ejus eſt.* Idem *ad Pelag. ep. l. 2. c. 7.*

Πάντα...

Πάντα κατ' ἐνέργειαν γίνεται] Vide *lib.* 2. § 2, 17. Vide & de passercula, de pilo, Domini nostri pronunciata, Matth. *c.* 10. *v.* 29, 30.

4. § 2. Κακῶς ἀκούων, ἢ ἐυφημούμενος] Vide *l.* § 25. & *l.* 5. § 3. & *infr.* § 7. & *l.* 7. § 36. & *l.* 8. § 2. & *l.* 10. § 11. Epictet. *enchir. c.* 49. Ὅσα προτίθεται, τύπτοις, ὡς νόμοις, καὶ ὡς ἀσεβήσων παραβησόμενος, ἔμμενε. ὃ, τι δ' ἂν ἐρῇ τις σοὶ σὺ, μὴ ὑπερέφου· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔτ' ὄζει σόν.

Μία τῶν βιωτικῶν πράξεων] Vide *l.* 3. § 7. Sen. *ep.* 77. *Quid? tu nescis unum esse ex vitæ officiis, & mori?*

Τὸ παρὸν εὖ θέσθαι] Hoc est quod noster passim inculcat; *l.* 3. § 10, 12. & *l.* 4. § 26. & *infr.* § 32. & *l.* 7. § 6. 29. & *l.* 8. § 2. Pittacus, τί ἄριστον; interroganti, respondit, τὸ παρὸν εὐπρεπῶς ποιεῖν. Laërt. *l.* 1. quod postea in proverbium abiit. Svidas. τὸ παρὸν εὐπρεπῶς ποιεῖν. παροιμία. qi & subjungit Platonis locum è *Gorgia*. Καὶ, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη μοι, κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον, τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, καὶ τοῦτο σπεύδοντα τὸ διδόμενον παρὰ σοῦ. Et Cratini ex Pylæa.

Ἀνδρὸς σοφοῦ γὰρ, τό γε παρὸν πρᾶξαι, ὡς καλόν,
Εἰς δύναμιν εὖ θέσθαι.—
Sapientis hoc opus est probè disponere,
Quod impræsentiarum adest.—

Apud Procopium *Gottic. l.* 1. Vitiges;

Ἐμὲ γὰρ τις παλαιὸς εἰσέρχεται λόγος,
Τὸ παρὸν εὖ θέσθαι, καλόν.

Basil. Cæsar. *in Esaj.* & ex eodem Simeon cancellar. *orat.* 21. Μὴ πολυπραγμόνει τὸ μέλλον, ἀλλὰ τὰ παρόντα πρὸς τὸ χρήσιμον διατίθεσο. Αἰσχρὸν γὰρ τὸν παρόντα καιρὸν προεμένους, ὕστερόν ποτ' ἀναπολεῖν τὸ παρελθόν, ὅτε οὐδὲν ἔσται πλέον ἀνιωμένοις. Basil. idem, *orat.* 24. Et Sim. *or.* 1. Apud Athenæum *l.* 10. incertus avtor;

Ἐπὶ τοῖς παροῦσι τὸν βίον διάπλεκε.
Vitam explica ex præsentibus rebus tuam.

Hesych. Τὸ παρὸν εὖ θέσθαι. παροιμία, ἧς καὶ Πλάτων ἐν Γοργίᾳ μνημονεύει. In adagii avtem illius expositione lapsum Erasmum restituit Stephanus. Spectant eodem Pindari illa; *Isth. od.* 8.

Τὸ δ' ἐσθλὸς ἄριστον αἰεί,
Χρῆμα πᾶν. ὀλίῳ δὲ καὶ
Ἐπ' ἀνδρὶ κρέμαται
Ἐλίσσων βιότου πόρον.

Et *Pyth.* 10.

Τῶν δ' ἕκαστος ὁρᾶσι,
Τυχὼν κεν ἀρπαλέαν χάριν φρενπίδα τὰν παρ' ποδός.
Τὰ δ' εἰς ἐνιαυτὸν ἀτέκμαρτον προνοῆσαι.

Aristippi etiam monitum apud Ælian. *l.* 14. *c.* 6. ἐφ' ἡμέραν τὸν γνάμιμον ἔχειν, καὶ αὖ πάλιν τῆς ἡμέρας ἐπ' ἐκείνῳ τῷ μέρει, καθ' ὃ ἕκαστος ἢ πράττει τι, ἢ ἀνοεῖ· μόνον γὰρ ἡμέτερον τὸ παρὸν, μήτε ὃ τὸ φθάνον, μήτε τὸ προσδοκώμενον. Senec. *epist.* 101. *Ille ex futuro suspenditur, cui irritum est præsens.* Denique qod Lucianus in Νεκυομαντείᾳ, ex Tiresia Menippo datum fingit consilium, Τοῦτο μόνον ἐξ ἁπαντος θεράπῃ, ὅπως τὸ παρὸν εὖ θέμενος, παραθεόμενος τὰ πολλὰ, καὶ μηδὲν ἐσπουδακώς.

§ 3. Ἔσω βλέπε] Aliud hîc, ἔσω βλέπε· aliud ἔνδον βλέπε *l.* 7. § 59. ibi vult hominem in mentem suam introspicere; istîc in rerum externarum naturam ipsam internam, missâ specie externâ. Vide *l.* 3. § 11. & *l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 29, 30.

Ἡ ἀξία] Vide *l.* 3. § 11.

§ 4. Πάντα τὰ ὑποκείμενα] *Omnia quæ subjecta sunt.* Xyl. *Substantiæ omnes.* Cas. Malim, *præsentia hæc omnia.* τὰ ὑποκείμενα, *præsentia.* qod *lib.* 9. § 33. Πάντα ὅσα ὁρᾷς. Vide *ad lib.* 8. § 24.

Τάχεα μεταβάλλει] Vide *l.* 5. § 13, 23, 33.

Ἡ τῶν ἐνδυομένων] Vide *l.* 8. § 25. & *l.* 10. § 7. Lugd. ἐνδυομενόντων. rarigam ab ἐνδυμίζομαι. qod nescio an legatur. ἐνδυμιάσεις, *in fumos, exhalationes, vapores abire.* qomodo ea solent, qæ adolemur. est ergò ἐνδυμιάσιστα Marco hîc, qod מְעַשְׁנִים Psaltes dixit, *Ps.* 37. *v.* 20. ubi Scripturam receptam cur solicitaret Piscator, nihil erat.

Εἴπερ ἥνωται ἡ ὕλη] *Siquidem compacta sit eorum substantia.* Xyl. ut de subjectis singulis intelligatur. at Cas. *si in unam eandémque substantiam redigenda sint omnia:* Vel, *si rerum omnium substantia sit inter se unita, & in unum compacta.* firmat simul & explicat Marcus ipse, § 9. ἡ ἕνωσις καὶ πύξις.

§ 5. Ὁ διοικῶν λόγος] *supr.* § 1. incertum est avtem, istâne ad priora illa pertineant, an aliò spectent, & seorsim ponenda fuerint. Illud Casavbono, hoc Xylandro placuit. qod & ipse secutus sum. De sensu convenit. Menti universi rectrici, qid de singulis faciat, & qo fine qidqe faciat, & qale id sit, in qo se vimqe suam exerceat, satis perspectum ac prospectum esse; etiamsi ista nos qàm creberrimè lateant.

§ 6. Ἄειστος τρόπος τῆς ἀμύνεσθαι] Avrea gnome. Diogenes interroganti, Πῶς ἀμυνοῦμαι τὸν ἐχθρόν; respondit, Αὐτὸς καλὸς καγαθὸς γενόμενος. Refert Plutarch. *de util. ex inimic.* qi & *de leg. poët. c.* 5. Πρὸς τὸν γεφύραν, Ποῖ τὸν πονηρὸν ἄγεις; ἵνα ἀγχόνην ὅπλον ἁ πονηρία, τρόπον τινὰ συνεξομοιοῦσα κολάζουσα τοῖς πονηροῖς, τὸ τῆς Διογένους παραθέσθαι ὄζειν. ἐρωτηθεὶς γὰρ ὅπως ἂν τις ἀμύναιτο τὸν ἐχθρόν· Αὐτὸς, ἔφη, καλὸς καγαθὸς γενόμενος. Atqe hoc est qod ille apud Comicum nescio qem (avtore eodem *de exil.* referente) q cùm de infelicitate sua qerentem amicum τῷ τύχῃ ἀμυνεῖσθαι jussisset, interogatus qâ ratione i

effectu

effectum daret, Φιλοσόφως, respondit. Qin & Epictetus apud Maximum *collectan. c.* 28. interrogatus, πῶς ἄν τις τὸν ἐχθρὸν λυπήσῃ· respondit, ἑαυτὸν παρασκεύαζων βέλτιστα πεφύτευν. Idémque Plut. *de util. ex inimic.* Σύ τοι διάρρησιν κακῶν, ἄξεσι γάρ, ἂν θέλῃς ἀνιᾶν τὸν μισοῦντα. Isidor. Pelus. *l.* 2. *ep.* 296. ἡδὲν ἔστω κολάζει τοὺ ὑβρισαὶς, ὡς τὴν ὑβριζομένων ἀνεξικακία· τὸ γὰρ ἀγανακτεῖν καὶ δυσχεραίνειν, τὰ ἀληθεῖς ἐστὶ τὰς ὕβρεις. τὸ δὲ καταγελᾶν αὐτῆς, τὰ μηδὲν σωιεσθέναι πονηρὸν, ὑπόδειξίς ἐστιν ἐναργεστάτη. Et *l.* 3. *ep.* 181. Δύο ταῦτα ὑβριζόμενον νόει· τί, τε μηδὲν ἔστω λυπεῖν τοὺ ὑβρισαὶς, ὡς τὰ τῆς ὑβριζομένων ἀνεξικακίαν· τί, τε ἔστως ἀμυνάσθαι αὐτοὺ μὴ δυνάσθαι, ὡς ἀρετὰ ἀσκοῦντα. Et mox, allato Diogenis dicto, superiùs memorato: ὁ τοίνυν ἀρετὰ καὶ ἀνεξικακίαν ἀσκῶν, κακείας τοῖς ἐχθροῖς δίδωσι πληγάς. ὁ δὲ καὶ συγγνώμην τοῖς ὑπὸ φθόνε βασανιζομένοις νέμων, καὶ εὐχόμενον αὐτοὺ ἀνενεχθῆναι ἐκ τῆς τοιαύτης μανίας, καὶ μὴ μόνον ἀμυνάσθαι μὴ ἐθέλων, ἀλλὰ καὶ συμπάσχων τοῖς ὑπὸ τῆς κακίας χειμαζομένοις, ἆρα τῷ ὄντι δοκεῖν ὁ εἰλικρινῶς φιλοσοφῆσαι δοκιμάζων. Vide Regem sapientissimum, *Paræm. c.* 25. *v.* 22. & Apostolum *ad Rom. c.* 12. *v.* 20.

Τὸ μὴ ἐξομοιοῦσθαι] Jasoni Medæa apud Euripidem;

Ἀλλ' ἐσμὲν, οἷ ἐσμὲν, ἐκ ἐρῶ κακὸν,
Γυναῖκες· ἔκαν χρὴ σ' ὁμοιοῦσθαι κακῷ,
Οὐδ' ἀντιτείνειν νήπι' ἀντὶ νηπίων.
Sumus quidem mulieres, qod sumus; malum
Haud dixerim. Similem te tamen fieri malis
Non decuit, aut fatuis fatua rependere.

Verùm versiculum primum Grotius in excerptis aliter distinxisse videtur, dum vertit;

Sumus mulieres, qale non dicam malum:
Sumus. Sed haud te decuit æquatum malis,
Dementiâ certare cum dementibus.

Marcus noster *lib.* 7. § 15. Ὅ, τι ἂν τις ποιῇ ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι.

——*ridiculum est enim*
Odio nocentis perdere innocentiam.

Dio apud Plut. Εἰ δ' ἡρακλείδης ἅπαξ καὶ κακὸς διὰ φθόνον, ὅτι καὶ Δίωνα δεῖ συμῷ διαφθεῖραι τῷ ἀρετῷ. τὸ γὰρ ἀνιπιμωρεῖσθαι, τῷ περιαλγεῖν, νόμῳ δικαιότερον ὠείδες, φύσει γινόμενον διὰ μιᾶς ἀδυνείας. Epictet. *l.* 2. *c.* 10. Ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἑαυτὸν ἔβλαψε, πρὸς ἐμέ τι ἄδικον ποιήσας, ἐγὼ ἐμαυτὸν μὴ βλάψω, πρὸς ἐκεῖνον ἄδικόν τι ποιήσας; Augustin. *in Psal.* 54. *Quid tibi prodest, qia exigis qas pertuliſti injurias? ultio te reficit? ergò de malo alieno gavdebis? passus es malum, ignosce, nè duo fitis mali.* Et *in Joan. ep.* 1. *tract.* 8. *Odit te inimicus. si odisti illum & tu, contrà reddis malum pro malo. qid facis reddens malum pro malo? unum ægrotum flebam, qi te oderat. jam duo plango, si & tu odisti.* Idem *epist.* 5. *Paratus igitur esse debet homo justus & pius, patienter eorum malitiam sustinere, qos fieri bonos qarit, ut numerus potiùs crescat bonorum, non ut pari malitiâ se qoqe numero addat malorum.* Apostolus *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τὸ κακὸ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν. Gvigo *meditat. c.* 15. *Qàm pulcra ars vincere in bono malum! contraria enim contrariis superantur. positus es qasi signum ad retundenda jacula inimici;* id est, *ad destruendum malum oppositione boni.* Senec. *de benef. lib.* 7. *c.* 31. *Vincit malos pertinax bonitas.* Et *l.* 1. *c.* 3. *Assiduitas meriti pertinacis cvincet.* Et *de ira l.* 2. *c.* 34. *Irascetur aliqis? tu contrà beneficiis provoca. cadit statim simultas ab altera parte deserta. nisi par non pugnat. Si utrinqe certabitur, ille est melior, qi prior pedem retulit: victus est, qi vicit.* Sallust. *Jugurth. Bono vinci satius est, qàm malo more injuriam vincere.* Val. Max. *l.* 4. *c.* 2. *Speciosiùs aliqantò injuriæ beneficiis vincuntur, qàm mutui odii pertinaciâ vincantur.* Vide *infr.* § 26. & *lib.* 7. § 68.

§ 7. Ἐνὶ τέρπε καὶ περισπάπαιν] Vide *l.* 5. § 34.

Μεταβαίνειν] Vide *l.* 5. § 6.

Σωὶ μνήμῃ θεῦ] Vide *l.* 3. § 13. & *infr.* § 23. Dignum qod referatur hîc, Epicteti illud *dissert. lib.* 1. *c.* 16: Εἰ γὰρ νῦν ἐλεγόμην, ἄλλο τι ἔδει ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν τὸ θεῖον καὶ εὐφημεῖν, καὶ διεξέρχεσθαι τὰς χάριτας; ἀκ ἔδει καὶ σκάπλοντας καὶ ἀρῶντας καὶ ἐσθίοντας, ᾄδειν τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν; μέγας ὁ θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέσχεν ὄργανα ταῦτα δι' ὧν πλὴ γλῶ ἐργασόμεθα. μέγας ὁ θεὸς, ὅτι χεῖρας δέδωκεν, ὅτι καταπότην, ὅτι κοιλίαν, ὅτι αὔξεσθαι λεληθότως, ὅτι καθεύδοντας ἀναπνεῖν. ταῦτα ἐφ' ἑκάστῳ ἐφυμνεῖν ἔδει, καὶ τὸν μέγιστον καὶ θειότατον ὕμνον ἐφυμνεῖν, ὅτι πλὴ δωρεὰν ἔδωκα πλὴ παρακολουθητικλὴ, καὶ ὁδῷ χρησικλῷ. Qid ille non feciſſet, si adjicere potuiſſet, *méyas ὁ θεὸς, ὅτι τὸν χρισὸν ἡμῖν δέδωκεν*; sed ulteriùs porrò avdire nè pigeat. Τί οὖν; ἐπεὶ οἱ πολλοὶ ἀπιστεπύφλωσε, ἀκ ἔδει πνὸ εἶ τὸν ταύτῃ ἐκπληρώντα πλὴ χάριν, καὶ ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν; τί γὰρ ἄλλο δυνάμαι γέρων χωλὸς, εἰ μὴ ὑμνεῖν τὸν θεὸν; εἰ γὰρ ἀηδὼν ἤμλν, ἐποίουν τὰ τῆς ἀηδόνος· εἰ κύκνος, τὰ τῆς κύκνε· νῦν δὲ λογικός εἰμι· ὑμνεῖν με δεῖ τὸν θεόν. ποιῶ αὐτό. οὐδ' ἐγκαταλείψω πλὴ τάξιν ταύτην, ἐφόσον ἂν δίδωτε. καὶ ὑμᾶς ὑπὲ πλὴ αὐτὴ ταύτην ᾠδλὴν παρακαλῶ. Contende cum istis qæ Psaltes regius habet, *Psal.* 34, & 103, & 104, & 145. Epictetus idem, referente Maximo *collectan. c* 52. Συνεχέστερον νόει τὸν Θεὸν, ἢ ἀναπνεῖ. qod sub Gregorii Naz. nomine Antonius *Melissi. l.* 1. *c.* 54. sic extulit; Μνημονευτέον Θεῦ μᾶλλον ἢ ἀναπνοῆς ἡμῶν. Rursúsqe idem apud Maxim. Ἀναγκαῖόν ὁ περὶ Θεῦ λόγος καθ' ἡμέραν, μᾶλλον

ἢ τὰ στοῖα. Idem denique apud Anton. Ἐὰν ἀεὶ μνημονεύῃς, ὅτι ᾧ ἐργάζῃ καὶ ψυχὴ ἢ σῶμα Θεὸς παρέσηκεν ἕφορος, ἐν πάσαις σε ταῖς φορεσδαχαῖς καὶ ταῖς πράξεσιν, ἃ μὴ ἁμάρτῃς, ἕξεις ὃ τὸν Θεὸν σιώπιον.

§ 8. Τὸ ἡγεμονικὸν ὅζι τὸ ἑαυτὸ ἐγεῖρον καὶ σπῶν] *Supr. l.* 5. § 14. & *l.* 11. § 1.

Ποιεῖν ὃ ἑαυτῷ φαίνεδαι πᾶν τὸ συμβαῖνον] Vide *l.* 3. § 9. & *l.* 7. § 2, 14.

§ 9. Κατὰ τὸν τῶν ὅλων φύσιν ἕκασα περαίνεται] *Supr.* § 1, 4.

§ 10. Ἦτοι κυκεών] Idem *l.* 4. § 27.

Ἕνωσις καὶ τάξις, φρόνοια] leg. [καὶ] φρόνοια.

Τί καὶ ὀπιδυμῶ εἰκαίῳ συγκρίματι] Ità *l.* 2. § 11. Τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ φορονοίας κενῆς

Ἄτα γίνεδαι] ἄῖα, γαῖα, *terra*. Porrò *in terram verti*, sive *terram fieri*, pro *mori*; ex consequenti. ità in sacra pagina. *Gen. c.* 3. *v.* 19. *in terram reverteris*, pro morieris. & *Eccles c.* 12. *v.* 7: *Et pulvis in terram, quod priùs fuerat, redierit.* & *Psal.* 22. *v.* 15. *In pulverem mortis reduces me.* & *Psalm.* 146. *v.* 4. *Quo die spiritus eorum recesserit, ad terram suam revertuntur.* Allusum monet Xyland. ad illud Menelai. *Iliad.* η. *v.* 99.

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισδε.

Vos in aqam & terram cunctos convertier opto.

Plut. *adv. Epic. vit.* Τὸ γὰρ ἀναιδηλεῖν τὸ λυδεῖν, (ità ex ipso superiùs Plutarcho restituto) καὶ μηδὲν ἧσσον ἡμᾶς τὸ ἀναιδηλεῖν, ὃν ἀναιρεῖ τὸ τῶ θανάτω λύειν, ἀλλ' ὥσπερ ὑπόδεξιν αὐτῆ φορεσπίδησιν· αὐτὸ γὰρ τοῦτό ὅζιν ὃ δέδοικεν ἡ φύσις,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισδε, τῶν εἰς τὸ μὴ φορεῖν μηδὲ αἰδανόμενον διάλυσιν τῆς ψυχῆς. Idem, ejusdem saltem nomine, *de Homeri vita* ac *poesi* differens, ait verbis hisce poetam σημαίνειν τῶν ἀνάλυσιν εἰς τὰ γλυπτικὰ σοιχεῖα τῶ πωτός. indè Xenophanem traxisse dogma suum illud, τὰς πρώτας ἀρχὰς εἶναι τὸ ὕδωρ καὶ τὴ γῆν. Et Alexand. Aphrodiss. *problem. l.* 1. *q.* 79. Τὰ νεκρὰ, inqit, σώματα, ξηρὰ καὶ ψυχρὰ πέφυκεν. itaque Homerum, cùm nôsset τὰ μὲν δύο σοιχεῖα φδείροντα, ὡς λεπτομερῆ καὶ καφόταλα, (ignem scil. & aërem) τὰ δὲ δύο (terram scil. & aquam) παραμένοντα εἶναι τοῖς νεκροῖς σώμασι· dixisse,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισδε. id est, ξηρόταδοι καὶ ψυχρόταδοι. ità siquidem legendum qod codices vulgati perperam exhibent, mendo manifesto; ξηρόταλοι καὶ ὑγρόταδοι. Simpliciùs Hesych. Ὕδωρ καὶ γαῖα γίνοισδε. διαλυδείητε, ἀποδάνοιτε. & Eustath. νεκρωδείητε, καὶ τὸ μὲν ζωογόνε πνεύματώδες θρυῶ σερηδείητε· γίνοισδε δὲ γῆ καὶ ὕδωρ, ἃ δὴ ἐναπομένει τοῖς νεκροῖς σώμασι. Subjungit tamen alios exponere, ἀντὶ τῶ ἀντισοιχειωδείητε (ἀντισοιχείωσιν autem loco suprà citato habet Aphrodiss.) τετέσιν εἰς τὰ ἑαυτέρα τῶν σοιχείων καὶ ἀπίνηλα καὶ ὑμῶν ὅμοια ἀναλυδείητε,

Ἥμισυ αὖδις ἕκασοι ἀπήορι.—

alios autem, duobus elementis hîc nominatis etiam duo reliqa comprehensa & subintelligenda; sicut in illo Hesiodi *oper.* 1. ubi ad Pandoram conficiendam,

Γαῖαν ὗδει φύρειν.— Vulcano injungitur.

nec alio sensu dixisse Xenophanem,

Πάντες γὰρ γαίης τε καὶ ὕδαπος ἐκγεγόμεδα.

In proverbium autem usu freqenti ac familiari deveniisse Homericum illud monent Grammatici. qo alluserit παρωδήσας Val. Cato in *diris*, observante Scaligero, ubi dixit,

Quamvis ignis eris, quamvis aqa, semper amabo.

Cæterùm Marcus hîc elementum unicum duntaxat expressit, terram: qomodo & Evripides, in illis ex Chrysippo à Cicerone mutuatis,

Reddenda est terræ terra; tum vita omnibus
Metenda ut fruges; sic jubet necessitas.

Est Evripidis in *Hypsipyle*, utì ex Stobæo discimus, *tom.* 2. *tit.* 108.

--κᾆτα δ' ἀχθοντας βεβηκὸς
Εἰς γᾶν φέροντες γᾶν· ἀναλκαίως δ' ἔχει
Βίον δεεῖζειν, ὥσε κάρπιμον σέχειν.

Vide *lib.* 7. § 40. & *l.* 11. § 6. Scribit interim Tullius ex Antiochi relatione, Carneadem solitum Chrysippum reprehendere, qòd Evripideum carmen illud lavdaret: negabat enim (qod & Plut. suprà) genus hoc orationis qicqam omninò ad levandam ægritudinem pertinere. id enim ipsum dolendum esse dicebat, qòd in tam crudelem necessitatem incidissemus. Illud adjecerim fieri posse, ut alius alicujus poetæ hemistichium fuerit, qod hîc Marcus usurpavit,

--ὅπως ποτε ἄῖα γίνεδαι.

Ἥξει γὰρ ἐπ' ἐμὲ ὁ σκεδασμὸς, ὅ, τι ἂν ποιῶ] Pindarus apud Plut. in *Marcell.*

Τὸ γὰρ πεφρωμένον
Οὐ πῦρ, ἃ σιδηρᾶν φλέξει τεῖχος.
Arcere namqe fata, nec
Ignis, nec ancus valet murus.

Archinus apud Clement. *Strom. l.* 6. Πᾶσι μὲν ἀνδρώποις ὀφείλεται δοδῆναι, ἢ πρότερον ἢ εἰς ὕσερον. Demosthen. *de Coron. ibid.* & apud Lucian. in *Demosth.* Πᾶσι γὰρ ἀνδρώποις τέλος τῶ βίω δάνατος, κἂν ἐν οἰκήσῳ τις αὐτὸν καδείρξας τηρῇ· δεῖ γὰρ τοὺ ἀγαδὲς ἄνδρας ἐγχειρεῖν μὲν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς καιροῖς, φέρειν δὲ, ὅ, τι ἂν ὁ δεὸς διδῷ ἕκασοις. qod ab Homero mutuatum, Clemens & Plut. *de Homero*, volunt, qi dixerit, *Il.* ζ. *v.* 488.

Μοῖραν δ' ὃ τινά φημι πεφυγμένον ἐμμεναι ἀνδρῶν,
Οὐ κακὸν, οὐδὲ μὲν ἐσλὸν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.

At nemo (fidens dico) fatum effugit unqam,
Esto malus, bonus esto; humano sanguine creatus.

Idem tanqam ex Achillis mente: *Il.* ι. *v.* 318.

Ἴσα μοῖρα μένοντι, καὶ εἰ μάλα τις πολεμίζοι.

Bellan-

Bellantémque manet ſors æqua domíque manentem.

& v. 320.

Κάτθαν' ὅμως, ὅτ' ἄεργος ἀνὴρ, ὅτε πολλὰ ἐοργώς.
Tam, cui nil geſtum eſt, obit, ac qui multa patravit.

quem verſum in ore freqentem habuiſſe Demonactem avtor eſt Lucianus.

Et *Iliad.* μ. v. 322. ſub Idomenei perſona;

Ὦ πέπον, εἰ μὴ γὰρ πόλεμον περὶ τόνδε φυλόσσεις,
Αἰεὶ δὴ μέλλοιμεν ἀγήρω τ' ἀθανάτω τε
Ἔσσεσθ', ἔτε κεν αὐτὸς ἐνὶ πρώτοισι μαχοίμην,
Οὔτε κέ σε κέλοιμι μάχην εἰς κυδιάνειραν·
Νῦν δ' (ἔμπης γὰρ κῆρες ἐφεστᾶσιν θανάτοιο
Μύριαι, ἃς οὐκ ἔστι φυγεῖν βροτὸν, οὐδ' ὑπαλύξαι)
Ἴομεν, ἠέ τῳ κῦδος ὀρέξομεν ἠέ τις ἡμῖν.

O pepo, ſi lætique exors, duræque ſenectæ
Vita foret, bellum ſubterfugientibus iſtis,
Non egidem aut acies primas ipſe inter obirem,
Nec celebranda tibi mandarem munera Martis.
Nunc cùm circumſtent nos mille pericula mortis
Extra etiam pugnas, & inevitabile fatum,
Ibimus, aucturi famam nobisve, aliiſve.

Unde Plutarchus etiam ſumpſiſſe vult Æſchylum illa;

Ἀλλ' ἔστε πολλὰ τραύματ' ἐν σέρνοις λαβὼν,
Θνήσκει τις, εἰ μὴ τέρμα σωτῆρα σχοῖ βίου·
Οὐτ' ἐν σέρνῃ τις ἥμενος παρ' ἑστίᾳ
Φθάνει τι μᾶλλον τὸν πεπρωμένον μόρον.
Non tela ſi gis pectus intra acceperit,
Morietur, avi fata niſi dent terminum:
Nec ad focum qis conſidens in ædibus,
Fatum hoc magìs ſibi deſtinatum effugerit.

In qam eandem ſententiam & Evripid. Ægeo, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 119.

——καταθανεῖν δ' ὀφέλεται
Καὶ τῷ κατ' οἶκος ἐκλὸς ἡμῶν πόνων.
——*morti eſt debitus,*
Etiam laborum immunis qi ſedet domi:

Et Simonides *ibid.*

Ὅ δ' οὖν θάνατος ἔφικε καὶ τὸν φυγόμαχον.

qod Flaccus *l.* 3. *Od.* 2.

Mors & fugacem perſequitur virum.
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus, timidóque tergo.

Tyrtæus, ut H. Stephanus, an Callimachus, ut Camerar. an Callinus, ut Stob. *tom.* 2. *tit.* 51.

Οὐ γάρ κως θάνατόν γε φυγεῖν εἱμαρμένον ἔστιν
Ἀνδρ', οὐδ' εἰ προγόνων ἦ γένος ἀθανάτων.
Πολλάκι δηϊοτῆτα φυγὼν καὶ δοῦπον ἀκόντων
Ἔρχεται· ἐν δ' οἴκῳ μοῖρα κίχεν θανάτου.
A fato nulli mortis ſit gratia; non ſi
Autores generis ſit numerare Deos.
Sæpe fugá clapſum circumſtridentia tela,
In lare privato, mors inopina rapit.

Solon apud Demoſth. *de legat. malè obit.*

Οὕτω δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἰκοδ' ἑκάστῳ·
Αὐλείους δ' οὐκ ἔτ' ἔχειν θύρας ἐθέλει σύρας.
Ὑψηλὸν δ' ὑπὲρ ἕρκος ὑπερθορεν, εὗρε δ' ἅπαντας,
Εἰ γέτις ἢ φεύγων ἐν μυχῷ ἢ θαλάμῳ.
Cujúsque irrumpit peſtis popularis in ædes:
Valvæ ferratæ nec prohibere valent.
Septum etiam ſublime ſuperſilit, atque latentem
Prendit, ſive habeat angulus aut thalamus.

Martial. *l.* 4. *epigram.* 60.

Nullo fata loco poſſis excludere, cùm mors
Venerit, in medio eſt Tibure Sardinia.

& Propert. *l.* 3. *eleg.* 16.

Ille licèt ferro cautus ſe condat & ære;
Mors tamen incluſum protrahit indè caput.

Vide *ad l.* 7. § 46. Auguſt. *de diverſ. ſerm.* 28. *Mors differri poteſt; auferri non poteſt.* Et *de Verb. Apoſt.* 18. *Mortem differunt iſta, non auferunt. Sed etſi tardiùs qis moritur, ideo non moritur?* Idem *de temp.* 74. *Qid autem ad rem pertinet, qamdiu vites, qod evitare non poſſis?* Senec. *epiſt.* 93. *Qid intereſt qàm citò exeas, unde excundum eſt?* *ibid.*

Vide *l.* 4. § 50.

Εὐσταθῶ] Verbum Stoicis familiare, qâ *conſtantem* illi & *immotum prorſus animi tenorem* deſignabant. eundem & εὐσταθείαν appellabant, & τὸ εὐσταθές. Vide *l.* 5. § 18. & Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 29. & *l.* 2. *c.* 5. & *l.* 3. *c.* 9, & *c.* 24. Ὁ γὰρ θεὸς πάντας ἀνθρώπους ἐπὶ τὸ εὐδαιμονεῖν, ἐπὶ τὸ εὐσταθεῖν ἐποίησε. qo loco tamen, prout & apud noſtrum, poteſt *ſtatus animi placidus & tranquillus* deſignari, qalis eſt æqoris in malacia. Καὶ γὰλλων ὕσα, καὶ εὐσταθὲς τὸ πέλαγος. Lucian. ideo & idem *l.* 2. *c.* 5. εὐσταθῶς καὶ ἀτυφώτως conjunxit: &, qod huic cognatum noſter, *l.* 12. § 22. σταθερῶ πάντα, καὶ κόλπῳ ἀνύμων.

Θαῤῥῶ τῇ διοικήσει] Pſal. 112. *v.* 7. de viro pio. *Stabile eſt cor ejus, confiſum in Domino.* hoc eſt, ἑστήκασι αἱ καρδίαι αὐτῶν, ut Græc. interpres, ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὸν κύριον· vel Marci noſtri verbis, εὐσταθεῖ καὶ θαῤῥεῖ τῷ κυρίῳ.

§ 11. Ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων] qæ *l.* 1. § 12. πρεσβυτικὰ πρόγματα. & § 15. πρεσβύσεις dixit.

Ταχέως ἐπανίδῃ] Ità *l.* 5 § 9. ἀνακυκλεῖται πάλιν ἐπανιέναι. Vide & ſectionem huic proximam.

Ἐπανίδῃ εἰς ἑαυτὸν] Ità de filio prodigo Dominus, Luc. *c.* 15. *v.* 17. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν, *ad ſemetipſum reverſus.* qaſi extra ſe poſitus antè fuiſſet, cùm cupiditatibus ac libidinibus abripiendum ſe præberet. Publ. Syrus:

Homo extra corpus eſt ſuum, cùm iraſcitur.

imò extra mentem potiùs: juxta illud Plut. *adv. iracund.*

Ὁ δὲ θυμὸς, καθ' ἣν φησιν ὁ Μελάνθιος,
Τὰ δεινὰ πρόσωπα τὰς ὄψεις μετοικίσας,
ἀλλ' ἐξοικίσας τελέως καὶ ἐκπλαγείσας. Sicuti contrà, ὁ λογισμὸς τὸ δίκαιον πράττει καὶ μένει, τῷ ὀργῷ καὶ τῷ θυμῷ ἐκπεσόντι πέμπτῳ. Idem *de prond.*

vid. divin. Qod & de reliqis etiam affectibus Chryſippus in *lib.* περὶ ἀνομαλογίας, referente eodem in *tract. de virt. moral.* Τὰ ἐπιγινόμενα πάθη, inqit, ἐκπίπτει τοῦ λογισμοῦ. idqe Menandri teſtimonio comprobat, cujus illa ſunt;

Οἵ μοι, τάλας ἐγώγε, πῇ ποθ' αἱ φρένες
Ἦμεν ἐκεῖνον ὅσαν ἐν τῷ σώματι
Τὸν καιρὸν, ἃ ταῦτ', ἀλλ' ἐκεῖν' αἰρεμοῦσι.
Eheu me miſerum, quamnam in partem corporis
Mens noſtra ſe proripuit illo tempore,
Cùm nimiùm vecors hæc ego illis prætuli? Grot.

Indè phraſis obtinuit, inqit Plut. *in collat. terreſtr. & aquatil.* περὶ ἧς παρεφερόμενον, μὴ ἔξω παρ' αὐτῆς, ἀλλ' ἐμπεπλωκέναι τῷ λογισμῷ. Vult itaque Marcus, ſicubi tale qid contigerit, càm celerrimè ut ad te redeas. Cicero *ad Attic. l. 7. ep. 3. Id qod animum induxerat, paviſper non tenuit; ſed citò ad ſe rediit.*

Ἔσῃ γὰρ ἐγκρατέστερος] Reſarciendo jugiter poſt remiſſiones atqe interturbationes animadverſas, validior evadet animi tenor. Ità oſſa confracta, ſi fuerint probè reſtituta, robuſtiora fiunt. Sed & *athleta, qicunqe magni ſpiritûs, nec projecit animum projectus; & qoties cecidit, contumacior ſurrexit.* Sen. *de benef. l. 2. c. 13.* Et *qæſt. nat. l. 3. præfat. Fideliſſimus eſt ad honeſta exhortatio tranſitus.* Et qod Plutarch. in *amator.* Ὡς ὁ ἥλιος ἐκ νεφῶν καὶ μετ' ὀμίχλων ἁρμότερος ἄστρων ἔρως μετ' ὀργὰς καὶ ζηλοτυπίας ἐρωμένῃ διαλλαγήσεται, ἡδίων καὶ ἀσφαλέστερος. Plavt. item *Amphitr. act. ſc. 2.*

Iræ interveniunt; redeunt rurſus in gratiam.
Verùm iræ ſi qæ fortè eveniunt hujuſmodi
Inter eos, rurſum ubi reventum in gratiam eſt,
Bis tantò amici ſunt inter ſe càm priùs.

§ 12. Ὧδε πολλάκις ἐπάνιθι] Senec. *epiſt.* 103. *Quantùm potes, in philoſophiam ſecede. Illa te ſinu ſuo proteget: in hujus ſacrario eris aut tutus, aut tutior.* Vide & *ſup.* § 10.

Περισκοπεῖν τοῦτο] Vide *l.* 5. § 9. & § 34. & *ſupr.* § 7.

§ 13. Νεκρὸς ἦτον ἰχθύον] *Cadaver piſcis.* Plut. *de eſu carn. l. 1.* Ἐγὼ δὲ θαυμάζω τινὰ πάθει καὶ ποίᾳ ψυχῇ πρῶτος ἄνθρωπος ἥψατο φύσει σώματι, καὶ τεθνηκότος ζῴου χείλεσι προσήψατο σαρκός. καὶ νεκρῶν σωμάτων καὶ εἰδώλων περιθέμενος τραπέζας, ὄψα καὶ προφὴν παρέθηκεν [ἐτόλμησε] τὰ μικρὸν ἔμπροσθεν βρυχώμενα μέρη καὶ φθεγγόμενα καὶ κινούμενα καὶ βλέποντα. Ità enim reſtituendum exiſtimo locum illum, qem aliter Stephanus. Νεκύες γὰρ κοπείων ἐκλελοίπασι, καθ' Ἡράκλειτον· κρέας ἅπαν νεκρὸν ὄζει, καὶ νεκρὸς μέρος. Idem *Sympoſ. l. 4. c. 4.* Indè νεκροκόσμοι μάγειροι eidem in libello ſuperiore dicti: & *in ſap. conviv.* Ὁ μαγεῖρος τάρταρός τις νεκρῶν πεπλεως. *Orcus* qidam *cadaveribus conſtipatus, venter* dicitur. Vide *ad l. 4. § 21.*

Χυλὸν αἵματος] ſive *ſanguis uvæ* ut Jacobus Patriarch. apud Moſem *l. 1. c. 49. v. 11.* & Moſes ipſe *l. 5. c. 32. v. 14.* i.e. αἷμα σταφυλῆς. ut Jaſon Siracid. *c. 39. v. 26.* & *c. 50. v. 15.* & *Maccab hiſt. l. 1. c. 6. v. 34.* At Caſſiodor. *Var. l. 12. ep. 4.* de vino acinatico, ſuo more laſciviens: *Hyemale muſtum, uvarum frigidus ſanguis, in rigore vindemiæ, cruentus liqor, purpura potabilis, violaceum nectar.* Ad noſtri mentem propiùs Heſiod in *Bucolic.* referente Fulgent. *mytholog. l. 3. c. 1.*

——βοτρύων δ' ἐρέουσιν αἵματι ἔντε.

Et propiùs adhuc Empedocles, ab Ariſtotele notatus, *Topic. l. 4. c. 5.* ab avtore etiam *problemat. natur.* ſub Plutarchi nomine *q. 2.* lavdatus, qi cum Empedocle vult πέψιν eſſe σῆψιν τινὰ,

---ἐν ξύλῳ σαπὲν ὕδωρ.

Eſt enim, ut ex Platone avtor idem *q. 5.* Ὁ χυμὸς ὕδωρ ἠθημένον διὰ φυτῶν. Itaque Athen. *dipnoſoph. l. 1.* Ἀφ' ὕδατος ὁ οἶνος φύεται. ὑδὲν γὰρ ἕτερόν ἐστιν οἶνος, ἢ ὕδωρ ὑπὸ ἀμπέλου πεπτωμένον. Et Nemeſ. *de natur. homin.* Ἀπὸ τῆς αὐτῆς νοτίδος, ἐν τῇ μὲν ἀμπέλῳ οἶνος σωίζεται, ἐν ᾗ τῇ ἐλαίᾳ τὸ ἔλαιον. Sext. Empir. *Pyrrhon. hypotheſ. l. 1. c. 14. § 1.* Ὕδωρ ἐν κισσοειδὲς, ἀναδιδόμενον εἰς τὰ δένδρα, ὅπερ μὲν γίνεται φοινὶξ, ὅπερ ἡ ἐλάδες, ὅπερ ἡ ἀμπελος, καὶ ἥδιστον, καὶ βοτρὺς, καὶ ἄλλων ἕκαστον. Epiphan. in *ancorat.* § 66. Ὁ ὑετὸς δένδρεσι καὶ φυτοῖς συμφυσιόμενος κατεργάζεται, ἕκαστον καρπὸν καθ' ὁμοιότητα ἕκαστον· καὶ ἐν μὲν τῇ ἐλαίᾳ ἔλαιον ποιεῖ γίνεσθαι· ἐν ᾗ ἀμπέλῳ οἶνος χρωίζεται· ἐν ᾗ συκῇ σῦκον γλυκαίνεται. Gregor. Nyſſen. *de homin. opific.* Τὸ γὰρ αὐτὸ ὑγρὸν, πικραίνεται ἐν τῇ ἀλμυρίδι, ἐν συκῇ ᾗ καὶ γλυκαίνεται· διὰ τῆς ἀμπέλου βότρυς καὶ οἶνος γίνεται. Ἀπὸ τῆς γῆς γὰρ τῆς ἀμπέλου τὸ ὑγρὸν ἐλκύσης, ὁ οἶνος σωίσεται, Jo. Chryſoſt. *in tit. Orat. 3.*

Τειχία περίβαλε] Plin. *hiſt. nat. l. 9. c. 47. Ut boves victum hominum excolunt; ità corporum tutela pecori debetur.* Hinc Demonax Cynicus, cùm adoleſcentem qendam ἐπὶ ἐυπαρύφου ſplendidè veſtitum, animadverteret de purpuræ laticlavio ſeſe efferentem, apprehensâ veſte, Τοῦτο, inqit, ὑμῖν τοι πρόβατα περίβολον ἐφόρει, καὶ οὐ περίβολον. Diogenes Canem forſan imitatus, qi adoleſcentulo cuidam puriter affecto priùs dixerat, ὦ παῖδιον, μειρακίου, ὀπίσθοτα δορᾶ σεμνυνόμενος. Refert Anton. *Moniſſ. l. 2. c. 74.* ubi dicti gratiam tollunt prorſus, & pro δορᾷ, ἀρετῇ ſubſtitutum eunt. In eandem mentem Sotades, (qod apud Stob. *tom. 2. tit. 22.* Maxim. *c. 56.* reperitur;)

Ἂν ἐυμάτῃς, ταῦτα πρὸ σκ περιβάπου εἶχεν.
Si veſte nites, at hanc priùs oves tulere.

Philo *de provident.* lavdante Evſebio *præpar. 8. c. ult.* Ἐδῆτές γε μὰν, προβάπων εἵνεκα, ὡς οἱ ποιηταί φασιν, ἀνθρωποι. Neotericus quidam;

Purpureis, te effers, qòd amictus veſtibus? ante
Te geſtavit ovis, cùm tamen eſſet ovis.
Sericeis, effers, qòd amictus veſtibus? ante
Te bombyx habuit; tum qoqe vermis erat.

Ἀπαπὶς κόγχης δεδαμμένα] indè *conchyliata* nuncupantur. De conchis iſtis, qorum ſanguine an ſanie, purpura tingitur, videantur Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 5. *c.* 15. Plin. *hiſt. nat. l.* 9. *c.* 36. & *ibid. c.* 38. & Ælian. *hiſt. animal. l.* 16. *c.* 1. Navmach. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94.

Ἐμοῖα δ' ἐναλίης ἐρυθαίνεται αἵματι κόχλε.
At, qo lana rubet, ſanguis de murice fluxit.

Et Lucian. in *Cataplo.* μακαρίζων ὅτι τῆς αἵματι βαφῆς ἐν τῇ Λακωνικῇ θαλάττῃ κοχλίδων. de tyranni purpura loqitur. Optat. *adv. Donatiſt. l.* 5. *Sic alba lana regalem tranſit in purpuram, qomodo catechumenus in fidelem: utiqe dum incipit eſſe qod non erat, deſinit eſſe qod fuerat.* (ità enim interſtingvenda ſunt iſta) *lana & colorem mutat, & nomen. & homo & vocabulum mutat, & mentem. Conſiderata ſunt effecta: retractanda ſunt efficientia. Dicis à te datum eſſe, qòd homo fidelis effectus eſt: ſi hoc totum eſt, dicat & operarius artifex purpuræ, qòd non*
——*admixto ſanguine piſcis, purpuram ſolo tactu conficiat.*

Ἐντεῦθεν παέφηνε] Huc Diogenis αὐτεργὸν illud, Εἶδε τὸ τῶν κοιλίαν ἦν παρασίτημα μὴ πεινῶν. Laërt. *l.* 6. ſive ut Plut. *de Stoic. contradict. c.* 18. ex Chryſippi *politia*, Εἶδε τὴν λιμὸν ὕπως ὑποσίτωσις τῆς γαστρὸς ἐδιωκόμενον. Et qod Socrates apud Xenophont. *memorab. l.* 1. de Critia, ὅτι εἶπον δοκοίη πάσχειν, ὑπὸ τυμῶν ἐνυδρίμῳ πρόσωπον, ὥσαφ τὰ ὑΐδια τοῖς λίθοις.

Μετά τινος ασυσμοῦ] Itaqe Hippocrates, referente Gellio *l.* 19. *c.* 2. Τὸ μίξιν ſive σύνοδον dixit eſſe μικρὸν ἐπιληψίαν. Eſt autem *epilepſia, φαντὸς τῆς σώματος ασυσμὸς, corporis totius convulſio* qædam. Galen. *de loc. affect. c.* 2. & Fæſius *ad Hippocr. de morb vulg. l.* 2. *tom.* 5. qanqam dictum illud Democrito tribuit Clem. Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 10. Eryximacho, Stob. *tom.* 2. *tit.* 6. qi & Democriti non abſimilem, aliam tamen, de eadem *ibidem* ſententiam refert, Σύνοδον ἀποπληξίαν μικρήν. *Apoplexiam* autem definit Celſus *l.* 3. *c.* 27. *reſolutionem nervorum totius corporis.* Et *Epilepſiâ graviorem* etiam pronunciat Gorrhæus. Cæterùm nec illud ſilentio prætereundum, qod contrà monent Oribaſius *collect. l.* 6. *c.* 38. & Aëtius *l.* 3. *c.* 8. Ὅτι καὶ πνεύματος ἐπιλήπτους ἔπαυσε τὸ μίσγεσθαι· qod illi, nec ſoli, elicuiſſe videntur ex Hippocratis verbis hiſce, *de morb. vulgar. l.* 6. *tom.* 5. § 25. Τὰς ἐπαυξίας νόσους, μίξις. qæ aliter tamen longè interpretatur Galenus.

Μυξαρὴν ἔκκρισιν] Vide *l.* 4. § 48. ἔχοντες μὸν μυξάδεον. indè per ſtuporem illud, *l.* 10. § 26. ἐξ ἕνα ἕξι;

Οἷαν δὴ οὗτοι] leg. vel, ὅιαι δὴ, vel οἵ δὴ, *qale qiddam*; ſive, *qemadmodum*; qia ὅτως ſeqitur.

Ἀπομυσσόμενον] Vide *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. Qod de dictione Longin. *de ſublim.* μὴ πνα μεγέθους φαντασίαν ἔχουσα, ἢ πολὺ περίσσευμα τὸ εἰκῇ περιαναπλατύόμενον, ἀκαπνοσταλάγμα ἢ, ἄλλως εὐφυέσκοπον χαῦνα, ὃν τοῦ ἐκπαίζειν τὸ περιεργεῖν ἐυχυέστερον. Et *ibid.* κἂν ἔκφυσον αὐτὸ περὸς αὐτὸς ἀναισχυντῆς, ἐν τῷ φοβερῷ κατ' ὀλίγον ὑπτιος εἰ περὸς τὸ ἐυκαταφρόνητον.

Ὑφ' ἧ σεμνύεται] ἐφ' ἧ potiùs. Vide *l.* 12. § 27.

Δεινὸς γὰρ ὁ τῦφος παραλογισής] Τῦφος, *typhus*, (qo vocabulo utuntur etiam inferioris ætatis ſcriptores Latini, Arnobius, Auguſtinus, alii) *pompa, faſtus*: qo nomine comprehenditur, qicqid rei alicui obrenditur, qò vel deſiderabilius, vel admirabilius, vel formidabilius videatur. *fucum*, Xyl. reddidit. & *offuſcium* reverà *faciunt*, ut cum Plinio loqar, repræſentationes iſtiuſmodi. Cæterùm aliud eſt τῦφος, aliud φῦκος, qod is forſan legerit. Philo *in decalog.* Οὐδὲν γὰρ ὄφελος ὁ μὴ κεκοσμῆσθαι τὸ γνήσια τῇ νόθοις παφυσιωμένοις, ἢ τἀληθῆ τῆς εἰκότος, ἃ φύσει μὲν κατεψεύσατο, παιδικὰς δ' ὑποβάλλει φαντασίας περὸς ἀπάτην ἐν πόλεσιν· ἕ ἢ ὁ πάντων ὑποβολοτάτῳ φύσει τύφος, ὃν τινες πεδήπασι ἢ περισκιώσι, τὰς κένας δόξας σεμνοποιοῦντες, διὰ χρυσῶν σεφάνων ἢ ἀλυσιγλίδων, ἢ πλήθος θεραπόντων ἢ ὀχημάτων, ἐφ' ὧν οἱ λεγόμενοι μακάριοι ἢ εὐδαίμονες μετάφερονται· &c. Ἐπιβολότατον dixit, qod Marcus δεινὸν παραλογισμόν. Vide *l.* 2. § 12.

Ὁ Κράτης] Crates iſte Athenienſis, an Thebanus, qi & Cynicus? hic opinor. Cæterùm Crates hic de Xenocrate qid dixerit, non reperio. Siqidem Xylander à Græcis receſſit, dum vertit, *qid de hoc Crates, qid Xenocrates dicat.* Videri poteſt ex antegreſſis Cynicum, ſuo, hoc eſt, canino more, Xenocrati factum objeciſſe, prout Diogenes objecerat aliqando Platoni, cùm illum tamen ὑπερφάτων extitiſſe aſſerat Laërt. *l.* 4.

§ 14. Τὰ πάσχα] eódem ſpectat hæc periocheq ò & prior illa.

Τὰ ὑπὸ ἕξεως ἢ φύσεως συνεχόμενα] *Si ſub habitu vel natura continentur.* Xyl. qi conditionalem cur interſereret, nihil erat: *comprehendi poſſunt ſub rebus merè naturalibus vel naturaliter affectis.* Caſ. potiùs, *qæ ab habitu vel natura continentur.* neqe enim ſunt hæc generum capita, qibus comprehenduntur; ſed formarum, qibus continentur, differentiæ. Cæterùm reqiri poteſt non immeritò, qomodo ligna avt lapides, ὑφ ἕξεως, i. e. *ab habitu* (hoc enim ῥυείως vox ea ſonat) *contineri* dicatur. Ἕξιν itaqe Galenus obſervat, præter uſitatiora illa ſignificata, dupliciter ſumi; aliqando pro *ſolidâ ipſâ corporis compage*, qâ partes fluidæ magis, continentur. ità *de febr. differ. l.* 1. indè ἑκτικὸς πυρετὸς, *febres hectica*

ἕξεις, nominis id adeptas vult, ὅτι τῶν ἕξιν τὰ σώματος αὐτῶν καλήλιφασιν· tum ἕξις qid significet, explicando, subjungit; ἔστω γὰρ εἰώθασιν ὀνομάζειν τὰ στερεὰ, τῆς ὑγρᾶς ἀντιδιαιρήματα. *ità vocant solidas corporis partes, qò ab humidis distingvant,* sive *in partium distributione humidis oppositas.* aliqando verò pro *spiritu* sive *forma,* qæ *partes rei cujusqe continet.* ità H. Stephanus avtor est eundem alibi ἕξιν definire, πνεῦμα συνέχον καὶ συγκρατοῦν τὰ μέρη, *spiritum illum, qi partes compingit & continet. spiritûs* avtem appellatione *formam* designari, alibi docemus. Vide *ad l.* 12. § 30. Sed & ἕξις πνευματικὴ eadem Philoni dicta *de mundi immortalit.* verbis illis; Ἀνθρακὶ μὲν ἔν ὄζει, πῦρ ἐν ὁσίᾳ γεώδει, ὃ τόπον ἕξεως πνευματικῆς περιάδυκε καὶ ἑλκομένη δι' ὅλης ἄχρι περάτων τετανύσθαι. Unde & ἑλικὴ ζωὴ ex Platonicorum sententia Nemesio, *de natura hom. l.* 2. Ζῆν μὲν λέγουσι καὶ πάντα ἄψυχα ἑκτικὴν ζωὴν, καθ' ὃ σωμάτων ὑπὸ τῆς ἁπλῆς ψυχῆς, τῆς ἕξεως (sive ut alii legunt εἰς τὸ ἕξ)) καὶ μὴ διαλύεσθαι. Et κυκλοτερεστέρων magis Philo, ἑλικὴ δυνάμεις νῦς, inqit, πολλὰς ἔχει δυνάμεις, ἑλικὴν, φυσικὴν, ψυχικὴν, λογικὴν, διανοητικήν. Et mox, Ἡ μὲν ἕξις κοινὴ καὶ τῆς ἀψύχου ὕλης, λίθων καὶ ξύλων, ἧς μετέχει καὶ τὰ ἐν ἡμῖν ἐσμοῦται, ὀστέα. Ἕξις igitur hoc in loco, vel *compagem corpoream vitæ inanem,* vel *formam* potiùs *meram,* sive *spiritum* ζωϊκῆς δυνάμεως, i. e. *facultatis vitalis* (strictiùs loqendo) exortem designaverit: qam ἑλικὴν ἕξιν, qasi *meram* ὕπαρξιν sive *existentiam,* Sextus nuncupat, & ἀπὸ τῆς φύσεως Marcus istîc distingvit. Siqidem in eandem planè mentem Sextus Empiric. *adv. Mathemat. l.* 8. *c.* 2. qo loco his gemina planè leguntur ista. Τῶν ἡνωμένων σωμάτων, τὰ μὲν ὑπὸ ἑλικῆς ἕξεως συνέχεται, ὡς λίθοι καὶ ξύλα· τὰ δ' ὑπὸ φύσεως, καθάπερ τὰ φυτά· τὰ δ' ὑπὸ ψυχῆς, τὰ ζῶα. Philo itidem *de numin. immutab.* gradus qosdam rerum naturalium constituens; Τῶν σωμάτων, inqit, ὁ μὲν ὅλων ποιητὴς, τὰ μὲν ἐνεδύσατο ἕξει, τὰ δ' φύσει, τὰ δ' λογικῇ ψυχῇ. idémqe de *mund. immortal.* disertiùs adhuc; Τῶν ἑνωσην μὲν ἀξεικότων, τῶν ξύλων μὲ καὶ λίθων ἕξιν, σαρκῶν τε καὶ ἀνδρῶν φύσιν, ψυχὴ δ' ζώων ἀπείρων, ἀνθρώπων δ' ἰδέαν καὶ λόγον. Vides omnino cum Marco istîc, ἕξιν *lignis & lapidibus,* φύσιν *satis stirpibúsqe* tribui: habésqe res qatuor, sed eas sibi invicem subordinatas, qibus compages omnis corporea continetur, partésqe ejusdem sibi invicem uniuntur; ἕξιν, φύσιν, ψυχὴ, νοῦν· ἕξιν λίθων, φύσιν φυτῶν, ψυχὴ ζώων, νοῦν ἀνθρώπων. eodem planè ordine, qo hîc Marcus. qin, nè qid desit eorum, qorum Marcus hîc meminit, subjungit, ἀρετὴν δ' σπερμάτων τελεωτάτην· qod est idem prorsus cum illo Marci, ὁ ψυχὴ λογικὴ καθολικὴ καὶ πολιτικὴ τιμᾶ. Adjici potest, qòd non Philo tantùm & Galenus dixere σπέρμα sive *semen* in φύσιν primò, tum in ζῶον transfire; id qod Aristoteles dixit, ζῆν τὸ πρῶτον φυτοῦ βίον, *de gener. animal. l.* 3. *c.* 2. sed & Stoici ipsi, τὸ σπέρμα *semen,* πνεῦμα *spiritum* esse: hunc in utero fotum, φύσιν primò; tum ab aëre refrigeratum, ψυχὴ fieri. ità σπέρμα ὑπὸ τῆς φύσεως, τὴν φύσιν ὑπὸ τῆς ψυχῆς distingvunt: & *semen* sive πνεῦμα volunt dici, donec in utero vitam vegetativam adeptum sit. Vide *ad l.* 10. § 26. & *l.* 12. § 24. Accedit & qòd Zeno ἕξιν sensu isto accepisse videtur, apud Laërt. *l.* 7. ubi dicit, Τὴν ψυχὴν δ' ἂν μὲ, ὡς ἕξιν κεχωρηκέναι, ὡς ἥλιὸ φησ' ὀσῶν καὶ φησ' νάρων· δι' ὧν ᾗ, ὡς νῦν, ὡς διὰ τῶ ἡγεμονικῶ. Vide *ad l.* 12. § 30. indè ἑλικῶς διαμένειν, Porphyrio dictum *de abstinent. l.* 4. Οὕτως γὰρ καὶ λίθε τροφὴν, τὸ αἴτιον τῶ συμμένειν εἶπεις ἂν καὶ τὸ (τῶ f.) ἑλικῶς διαμένειν· καὶ φυτῶ, τὴν διαπρέσαν ἐν τῷ αὐξῆν καὶ καρποφορεῖν· καὶ ζώε σώμασι, τὴν πρῶτον αὐτῶ τὴν σύστασιν. *Ea igitur,* inqit, *qæ vel formâ meră continentur, ut ligna & lapides; vel naturâ* (i. e. animâ vegetativâ ὑπὸ τὸ φύειν sic dictâ, unde φυτὰ *plantæ*) *ut ficus, vites, oleæ,* &c. Vide & Marcum ipsum *l* 10. § 2. ubi φύσιν μόνην ὑπὸ τῆς ζώε φύσεως distingvit. Non erat itaqe qòd vir summus in *ad Epictet. & Simplic. notis,* avt voces illas ἕξιν & ἑκτικὴν apud Philonem ac Clementem mendi suspectas haberet; & ἕσιν atqe ἑσικὴν rescribendum præscriberet; avt Philonis solius arbitraretur esse ἕξεως vocabulum hac ratione usurpatum, qm & Sexti, & Zenonis etiam, aliorúmqe itidem existere sit clarissimè demonstratum.

Τὰ δ' ὑπὸ ἧς ὀλίγῳ μετριωτέρων] *qæ subarctioribus aliqantò.* Xyl. & mox: *Siqa paulò plus haberent gratiæ:* perperam, & præter Marci mentem, ad res retulit, qod de hominibus dictum est. οἱ μετριώτεροι, *qi modestiores & moderatiores sunt.*

Ψυχὴν λογικὴν καθολικὴν] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 5. § 21. & *l.* 12. § 30, 32.

Ἔχουσιν καὶ κινουμένην] forsan ἴσχουσιν. ut *infrà* § 16. κινεῖσθ καὶ ἴσχεσθ. nam & ἴσχειν παθητικῶς qandoq; usurpatur. Arrianus de Indiæ fluminibus, Χειμῶνος ἴσχουσιν, ὀλίγοι τε γίνονται.

Τῷ ὁμογενεῖ συνδρᾶν] *Congeneri suo cooperatum,* vel homini, ut *l.* 2. § 1. vel Deo etiam, ut *l.* 5. § 21. de illis Xyl. intellexit, de isto Cas. ego utrumqe opinor respexisse.

§ 15. Τὰ μὲν σπαδὴν γίνεσθ] διὰ τί; ἵνα ἡ φειδοὰς ἀνύηται τῶ κόσμε. χρείαν γὰρ ἔχει, φησὶ μὲν ἐνεστώτων, φησὶ δ' μελλόντων, φησὶ δ' ἐνεστώτων. Epictet. *l.* 2. *c.* 1. Idémqe *l.* 3. *c.* 24. ἀνάγκη πρόσθέν τινα εἶναι καὶ παραχώρησιν ἄλλων [ἄλλων potiùs] ἄλλοις, καὶ τὰ μὲν διαλύεσθ, τὰ δ' ἐπιγίνεσθ, τὰ μὲν μένειν ἐν τῷ αὐτῷ, τὰ δ' κινεῖσθ. Ocellus *de univers.* Τὸ μὲν διαλλαγὴ γεγονότων, τὸ δ' γένεσις ἐπιγεγονότων. Empedocles apud Aristotel. *Physic. l.* 8. *c.* 1.

— ἢ μὲν ἓν ἐκ πλεόνων μεμάθηκε φύεσθ·
Ἠ, ἢ πάλιν διαφωίτος ἐνὸς, πλέον ἐκπελέθεσθ·

Τῇ

Τῇ μὲν γίγνονταί τε, καὶ ἐς σφίσιν ἔμπεδος αἰών·
Τῇ δ' διαλλάσσηλαι διαμοῖρές, ἠδ' ἅμα λήγει·
Τούτῳ δ' ἀεν ἔασιν ἀκίνητοι κατὰ κύκλον.

Vide *l.* 5. § 23. & *supr.* § 4.

Ἀναπεῖσι τὸν ἄπειρον αἰῶνα τὸν κόσμον] Loco mota sunt illa τὸν ἄπειρον αἰῶνα, ad seqentis clavsulæ extremum rejicienda, & post παρέχεται collocanda. *mutationes rerum orbem perpetuant, ut temporum successiones æviim æternum præstant.* Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 7. § 25. Naso *Metamorph. l.* 15.

Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu,
Non secus ac flumen. neque enim consistere flumen,
Nec levis hora potest: sed ut undâ pellitur unda,
Urgetúrque eadem veniens, urgétque priorem:
Tempora sic fugiunt pariter, paritérque sequuntur,
Et nova sunt semper. nam quod fuit antè, relictum est,
Fitque quod haud fuerat; momentáque cuncta novantur.

Τῷ πολεμῷ] Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23.

Τί ἂν τις ἐκπιμώσειεν] vide *l.* 5. § 10.

Ἐφ' ᾧ ζῆναι ἂν ἐξεστιν] Ità *l.* 5. § 23. ἠδὲν ἴσως. Παράγει γὰρ τὸ ζῆμα τὸν κόσμε τέτε. Pavlus *ad Cor. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 31. Et Joan. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 17. Ὁ κόσμος παράγεται καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτε. ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τε Θεε, μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

Τῶν παρεπεπλεγμένων σκιδίων φιλεῖν] Solomon *Proverb. c.* 23. *v.* 5. *An oculos tuos conjicies in ea nè sunt quidem? (in ea quæ mox non futura sunt.* Jun.) *nam omnino comparant alas divitiæ, instar aquilæ pernicissimæ, quæ cœlum versùs avolat.* ubi *oculos conjicere* idem esse Solomoni, qod Davidi *cor apponere*, *Psal.* 62. *v.* 12. monet Drus. *Prov. classi.* 2. *l.* 1. *Prov.* 105. Evripid. *Inone*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 105.

Τὸ πάντ]ρος δ' ὁ πλοῦτος.——

Et in *Meleagr. ibid. tit.* 75.

——πλοῦτε μὲν ὠκεῖα πτέρυξ.

Et Simonides in *nœniis* ab eodem lavdatus *tit.* 105.

Ὠκεῖα γὰ, καὶ τανυπτερύγε
Μοίρας ἔπος, ἀ μετάφρασις.

Plato in *Euthydem.* Ἀλλ' ἐσμὲν πάνυ γελοῖοι, ὥσπερ τὰ παιδία τὰ τὸν κορυδὸν διώκοντα· ἀεὶ ἐπιστρέφει ἐροῦσιν αὐτοῖς ὡτινιοῦν λόγοις, ὃν δ' ἂν ἁρπάσωσιν. Pulcrè Gvigo *meditat. c.* 5. § 14. *Vide quomodo capiatur anima rebus corporeis, & capta crucietur, utpote in puero. capitur enim viso passere: quem cùm acceperit, subjacet tot casibus, qot passer ipse. quomodo autem est tuta, priusquam talibus capiatur? ea enim quæ placent, tenent illam, ut possit adversis mulctari.* De homine humanisque rebus universis Gregor. Naz. *epitaph. in Cæsar.* Οὐ γὰρ ἐσμὲν ἀλλ' οὐκ ἐσμὲν, φάσμά τι μὰ κραδαῖνον, πλῆσις ὀρνέων παρερρυηκὸς, καὶς ἀπὸ δαλεύσης ἴχνος ἂν ἐχεσα, κόνις, ἄτμις, ἐωθινὴ δρόσος, ἄνθος χαμηλὸν φυὲν, καὶ χαμηλὸν μιανθέν.

Τὸ δ' ἥδη ἐξ ὀρθαλμῶν ἀπολάλυκεν] Ità *l.* 4. § 43. ἅμα τε γὰ ὤφθη ἔκλυσον, καὶ παρενλύσκλαι. Senec. *epist.* 104. *Alium modo transvolant, citiúsque quàm venerant, abeunt.* Gregor. Naz. *pro pauper.* Πιτὸν μηδὲν ἦναι ἐντεῦθα τοῖς ἀνθρώποις, μηδὲ πολυχρόνιον, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλος μεταβαλόμενα καὶ μεταλλοίλα, καὶ ἄνω καὶ κάτω φερόμενά τε καὶ περιτρεπόμενα, καὶ πρὶν ληφθῆναι ἀπόλλα καὶ φθαρῆλα. Et *in pascha*: πρὶν κραπαθῆναι φθαρῆναι, καὶ πρὶν νοηθῆναι διαλυθέντα. Hieronymus *in Esajæ c.* 38. *Omnis seculi felicitas, dum tenetur, amittitur. Imò, anteqam tenetur, elabitur.* Minut. *apolog.* Et Avgust. *in Psal.* 38. *Antè abeunt priusqam veniant: & cùm venerint, stare non possunt. agunt se, sequntur se, & non se tenent. nihil de præterito revocatur; nihil qod transiturum est, expectatur. nondum habetur, dum non venit; nondum tenetur, dum venerit. & est, & non est: nec esse possumus dicere, qod non stat; nec non esse, qod venit & transit.*

Ἡ ἀρ' ἅματος ἀναθυμίασις] Idem *l.* 5. § 33. In sacra pagina, *vita animalis sanguis* esse dicitur, & *in sanguine vita consistere.* Vide Mosen *l.* 1. *c.* 9. *v.* 4. & *l.* 3. *c.* 17. *v.* 11, 14. Τὸ γὰ ψυχικὸ ἀναθυμίασιν ἔχει), Heraclitus dixit. Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 2.

Ἡ τῶν ἀέρος ἀνάπνοησις] Ità *l.* 2. § 2. & *l.* 5. § 4. Esajæ *c.* 2. *v.* 22. *Nolite amplius homini fidere, cujus vita, ut flatus in naribus est. quantuli enim is est æstimandus?* Senec. *ad Marc. c.* 11. *Homo, anxiæ solicitæque tutelæ, precarii spiritûs, & malè inhærentis; quem pavor repentinus, aut item ex improviso sonus auribus gravis excutit.* Et Calvin. *institut. l.* 1. *c.* 11. § 4. *Terrenus homuncio singulis ferè momentis vitam exhalat.* Et mox: *Animam evanidam in singula momenta precariò trahimus.*

Ὅσῳ παρ' ἔκλυσεν πνεῦμα] Vide Empedoclis versus apud Aristot. *de respirat c.* 3. & Platon. in *Timæo.* Senec. *epist.* 54. *Invasit me repentè mala valetudo. suspirium aptè dici potest. brevis valde & procellæ similis impetus est. qis enim diu expirat? omnia corporis aut incommoda aut pericula per me transierunt: nullum mihi videtur molestius. qid ni? aliud enim, qicqid est, ægrotare est: hoc, est animam agere. itaque medici hanc meditationem mortis vocant. faciet aliqando spiritus ille, qod sæpe conatus est.* At qod Senecæ molestum, Marco nostro familiare, qasi assiduum qiddam videtur. Avg. *de orig. anim. lib.* 3. *c.* 4. *Præter alimenta solida & fluxa, unde est cibus & potus, hoc tertium nobis Deus alimentum circumfudit auvarum, qas ità carpimus, ut sine cibo & potu diu esse possimus; sine hoc tertio, qod nobis aura, quæ undiqe circumfusilit, spirantibus & respirantibus exhibet, nec exiguo temporis spatio possumus vivere. Sicut autem cibus & potus non solùm ingredi debet, verùm etiam per meatus ad hoc institutos egerendi sunt, nè utroqe le*

dant, vel non intrando, vel non exeundo: ità hoc tertium flabile alimentum, qia in nobis manere non ſinitur, nec immorando corrumpitur, ſed egeritur mox ut ingeritur, non alios, ſed eoſdem meatus, id eſt, os, aut nares, aut utrumqe, & qà intraret, & qà exiret, accepit. In teipſo proba tibi ipſe qod dico. emitte ſpiritum flando, & vide utrùm dures ſi non receperis: recipe reſpirando; & vide qas patiaris anguſtias ſi non rurſus emiſeris. hoc igitur facimus, qando utrem inflamus, qod facimus ut vivamus. niſi qòd tunc paulò plus ducimus, ut paulò plus emittamus, ut ſpiritum flabilem, id eſt, ventum in utrem implendum & extendendum non qietè ſpirandi & reſpirandi, ſed anhelandi impetu coarctemus. niſi ergò, qòd impendis ad utrem implendum, ad te itidem alendum aditu patefacto redierit, qid tibi, non ſolùm unde illum inflare, ſed unde tu poſſis vivere, remanebit? Hinc illud Epicharmi apud Clem. *Strom. l.* 5. Ἀι φύσες ἀνθρώπων, ὡσεὶ πεφυσημένοι. Vide & *l.* 8. § 54.

Πᾶσαν ἀποπνεύσειλὼ δυνάμιν ἀποδῶναι] Hinc eæ formulæ & in ſacris ſcriptoribus. ἀφῆκε τὸ πνεῦμα. *Spiritum emiſit.* Matth. *c.* 27. *v.* 50. &, παρέδωκε τὸ πνεῦμα. *Spiritum tradidit.* Joan. *c.* 19. *v.* 30. &, ἐξέπνευσε. *expiravit.* Marc. *c.* 15. *v.* 37 & Luc. *c.* 23. *v.* 46. Lucian. etiam in *votis*: ἀποφυσήσας τὸ ψυχάριον ἀπέπεμψε. *animâ efflatâ abiit.*

§. 16. Ὡς τὸ φυτὸν, τίμιον ἔστι τὸ διαπνεῖσθαι] Malè luxata & confuſa iſta: ſed reſtitutio proclivis. leg. Τίμιον, ἔστι τὸ διαπνεῖσθαι, ὡς τὸ φυτόν. *Æſtimatione dignum eſt, non perflari, qod & plantarum ſive ſtirpium eſt.* Τὸ διαπνεῖσθαι autem de ſtirpibus uſurpatum apud Xenophontem habemus in *Sympoſ.* Verbis hiſce à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 19. adductis; ab Athenæo etiam *l.* 11. laudatis; apud qem emendatiora, qàm in vulgatis Xenophontis codicibus, exhibentur: Δοκεῖ μὲν τοι μοι τὰ τῆδε ἀνθρῶν σώματα [συμπόσια ταῦτα, codices. malè.] τὸ αὐτὸ πάσχειν, ὅσαπερ καὶ τὰ τῆδε ἐν τῇ γῇ φυόμενα· καὶ γὰρ ἐκεῖνα ὅταν μὲν αὐτὰ ὁ θεὸς ἄγαν ἀθρόως ποτίσῃ, ἢ δυνατὰ ἐρυθεῖσα, διὰ τῶν αὐλιὰς διαπνεῖσθαι. Id Latinis *perflari* dicitur. Columella *l.* 4. *c.* 19. *Fructúsque ſummotus à terra, minùs putreſcit: & hoc uno modo perflatur ventis, qi nebulam & rorem peſtiferum celeriter adſiccant, multúmque ad defloreſcendum, & ad bonitatem vini conferunt.* & *c.* 18. *Quæ diſtinctio plus Solis & venti vitibus præbet.* & *c.* 7. *Nam & ſic faciliùs inſolatur humus, & fructus percoqitur, perflatúmque ſalubriorem habet.* Id qod Plin. *l.* 7. *c.* 21. de certo Vitis genere: *Melior ea vino, qando ſibi ipſa non obumbrat, aſſiduóque ſole coqitur, & afflatum magìs ſentit.* Διαπνοὴ in animantibus qid ſit, qidque ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς diſtet, ex Ariſtotele ac Galeno docuimus, *ad lib.* 3. § 1. Nec omittendum videtur, od Xenophon loco ſuperiùs adducto in collationis membro altero τῷ ἀναπνεῖν meminit, qaſi iſtud in animantibus τῷ διαπνεῖσθαι illi in arboribus reſpondeat. Οὕτω δ' ἂν ἡμεῖς, inqit, ἵν' μὲν ἀθρόον τὸ ποτὸν ἐξικνῆται, ταχὺ ἡμῶν καὶ τὰ σώματα καὶ αἱ γνῶμαι σφήγωνται, καὶ ὥσθ' ἀναπνεῖν, μὴ ὅπη λέγειν τι, δυνησόμεθα. Etiamſi verò τὸ διαπνεῖσθαι iſtud, qod hîc *ſtirpibus* tribuitur, diſtat multùm reverà ἀπὸ τῆς διαπνοῆς illius, qæ animantium peculiaris eſt; in hoc tamen conſentiunt, qòd ſpiritu ſive flatu qodam utrumqe perficitur, & qòd ad conſervationem τοῦ διαπνεουμένου, cujuscunqe generis illud fuerit, utrumqe conducat. Verùm præter διαπνοὴν illam externam, qæ ab avra liberiore ſtirpibus eis obvenit, qæ locis patentioribus ſuccreſcunt, aliam etiam internam nobis Theophraſtus inſinuat, qâ per ſingulas ſtirpis cujusqe partes, animæ, qam vegetativàm dicimus, virtute, ſpiritus qaſi vitalis qidam diffunditur, ejuſdémqe itidem pars excrementitia diſſipatur & diſpellitur. Is enim *de cauſſ. plant. l.* 5. *c.* 15. ubi de morbo qodam piceæ arbori familiari, qam δάδωσιν vocat, verba faciens hæc habet; Ἔοικε παραπλήσιον τὸ συμβαῖνον τοῖς ἐπὶ τοῖς ζώοις, ὅταν ἀποπνιγῶσιν· ἡ δυνάμεως γὰρ ἔλκειν τὸν πνεῦμα, διὰ ὅλως τῷ πνεύματι χρῆσθαι, διὰ τὸν σύμφραξιν καὶ τὸν πύκνωσιν, ἐκείνά τε ἀποπίπτουσι, καὶ αἱ πεύκαι. διὸ καὶ ἐν καιρῷ οἱ ὀρείπυροι τύπτουσι τὰ δένδρα. φασὶ γὰρ ἀποπνίγεσθαι τὸν πάλιν διὰ τὸν πύκνωσιν. πάντα γὰρ, ὡς ἔοικε, δεῖται πνεύματός τινος, ἢ μανότητος, ἢ πόρων. Et *l.* 6. *c.* 15. ἐπὶ πάντων γε δεδενδρωμένων, ἀπόλλυται τὰ δένδρα συμπιεζόμενα καὶ ἀδυναμίαν ἔχοντα διὰ τὸν πνεύματι. Qin & Jul. Scalig. *ad l.* 5. *c.* 20. ad illud Theophr. *c.* 15. de arboribus dictum ætate diuturnâ exareſcentibus, ὥσπερ ἀποπνιγόντων καὶ μαραινομένων· *Metaphora*, inqit, *eſt ab animalibus, qibus ſpirandi, atqe vitæ idem finis eſt, ac qanqam & πνεῖν plantæ; tamen utuntur beneficio διαπνοῆς. Omne enim vivens διαπνεῖται. calor enim vitalis eget in multis refrigeratione, in omnibus inſtauratione. inſtauratur autem cœleſti calore circumfuſo, qi ſeſe induit in omnia. Pereunt ergò plantæ qaſi ſuffocatæ, ubi πνεῦμα διόδον οὐκ ἔχει· pereunt itidem, qaſi expirantes, ubi copioſiùs illud ἐξαλμίζεται.* qod & ἀποπνοὴ τινα Theophr. dixit *l.* 2. *c.* 20. De ſeminibus qibuſdam Galenus περὶ τροφῶν δυνάμεως *l.* 1. *c.* 10. Πεεπωμαπικὰ ὑγρότητα τοῦτα ἔχει, καὶ διὰ τοῦτο μὴ τῶν συγκαμόντων ἀποπνεῖν αὐτοῖς ἀρῆσθαι, καταδευόντων δ' ἐν τόποις ξηροῖς ἐᾶσαι ἐν ἀρχῇ πλείονι, τὸ μὲν τὴν διαπνεῦσαι τῆς περιττῆς ὑγρότητος, τὸ δὲ τι πεφθῆναι, μέχρις ἂν ξηρανθῇ καὶ τροφιμωτέρα μεταχθῇ. (qo loco qod Galen. διαπνεῦσαι, Theophr. ἀποπνεῦσαι dixit *de cauſ. plant. lib.* 3. *c.* 7. ἐὰν ἐνδυθῇ ἀλοαθέντα τὰ σπέρματα ἐελτίω τῆς χρονιωθέντων, διὰ τὸ νέα τῆς ἔτους· ἀλλὰ δεῖ πνα λαβεῖν ἐν ἑαυτοῖς οἷς πέψαι καὶ δυνάμιν, ἀποπνέοντες

σματος τῆ ἀλλοιωσίᾳ.) ſeqitur apud Medicum; Ἀποῤῥεῖ γὰρ ἀπὸ πάντων φυτῶν τε καὶ σπερμάτων καὶ καρπῶν, ἐπειδὰν συγκομισθέντα κεῖται, ὡρῶτον μὲν ὅσον ἐν αὐτοῖς ὑδατῶδές τε καὶ λεπτὸν περίττωμα, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ αὐτῆς τι τῆς κατὰ φύσιν ὑγρότητος. Qin & qod διαπνεῖσθαι hoc ſenſu avtoribus ſuprà lavdatis, idem ἐξανεμᾶσθαι qibuſdam dici Theophraſtus idem avtor eſt in *hiſtor. plant. l.* 8. *c.* 10. ἐὰν πνεῦσις, inqit, μεγάλη καὶ πλείω χρόνον ἐπιγένηται, ξηραίνει καὶ ἀφαυαίνει· ὃ καλοῦσί τινες ἐξανεμᾶσθαι. qod Plin. *l.* 18. *c.* 17. *tunc enim exinaniunt grana.* qem locum Heſychius ob oculos habebat, qum ἐξανεμᾶσθαι, ξηραίνεσθαι exponeret. ipſe ἐξατμίζεσθαι dixit, *de cauſſ. plant. l.* 1. *c.* 1. qo loco ἐξηγητικῶς utrumqe conjunxit, διαπνεῖται καὶ ἐξατμίζεται. atqe hoc eſt qod de aëre ventis agitato Vitruv. *l.* 1. *c.* 6. *Vitioſis corporibus detrahit ſuccum, & efficit ea exiliora.* Eodem ſenſu acceperim ego & τὸ ἐξανεμᾶσθαι, qo loco de conceptu agens Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 10. *c.* 3. hæc habet: Εἰσὶ δέ τινες οἳ πάσχοσί τι τοιοῦτον, ὃ καλοῦσιν ἐξανεμᾶσθαι· δεῖ δὲ τὸ τοιοῦτον πάθος, ὅταν συγγένωνται τῷ ἀνδρὶ, ὅτε προσίεμέναι δοκοῦσι τὸ σπέρμα, ὅτε κύϊσκωσι· διὸ καὶ καλεῖται ἐξανεμᾶσθαι. etiamſi enim vir Maximus interpretetur *fruſtrari*; ſicut ματαιώματα ὠὰ dicuntur *ova irrita*: eodémque reſpexiſſe velit Maronem, cum *egas* dixit *vento gravidas* fieri: ipſum etiam philoſophum verbis illis *l.* 7. *c.* 4. ἀνδρικῶν γλωμῶν τ' ὑστερῶν, vim τῆ ἐξανεμᾶσθαι declarâſſe. aliqid tamen amplius cô loci hocce vocabulo ſubindicari ſaltem avtumo. cùm nec idem πάθος utrobiqe deſcribatur, ſed loco altero, qod congreſſum præcedat, altero verò, qod ſubſeqatur: & philoſophus ipſe verbis priùs adductis ſubjungat ſtatim; ἄπον δὲ τῶ πάθος ἡ ὑστέρα, ὅταν ἡ λίαν ξηρὰ. ἑλκύσασα γὰρ πρὸς αὑτὴν τὸ ὑγρὸν, ἀφίησιν ἔξω· τὸ δὲ κατασκελετεύεται. hoc eſt, qod Theophr. ξηραίνεσθαι καὶ ἀτασθαλίεται. Verùm de hoc alii viderint. Havd diſſimiliter certè Hippocrates τὸ ἐξαερᾶσθαι uſurpavit, *lib. de natur. puer.* ἐξαερᾶται γὰρ ὑπὸ τῆ ἀρέμα, καὶ τὸ πνεῦμα δι' αὐτῆ διδέη. de aqa loqitur: cui & ipſe, nec huic ſoli, ſed terræ qoqe *tranſpirationem* qandam ibidem tribuit. Siqidem rationem aſſignans, cur terræ inferiora hyeme caleſcant, πυκνοτέρη δέ ὅτιν ὑπὸ τούτε (ὑπ πιέζεσθαι ἐφ' ἑωυτῆ) καὶ ὀκ ἔχει διαπνοὴν ἀδρείην. Et mox de rebus congeſtis compreſsiſqe qibuſvis, ὑπὸ σφῶν αὐτῆ ἐκθερμαίνεται, καὶ ἐν τάχει κέρτα σήπεται. ἃ γὰρ λίεσι τὸ πνεῦμα δι' αὐτῆ, ὅτε πυκνῶν ἐόντων. Ità *perſpirationis* cùm defectus, tum & exceſſus, nocumentum tam animatis qàm & inanimatis inferre ſolet. Proinde, qia in *perſpiratione* iſta, ubi nimia fuerit, partes etiam utiles decedunt, & vis naturalis deperit, indè natum videtur, ut τὸ διαπνεῖσθαι, qod & antè monuimus, in *interitûs* ſignificatione non rarò uſurpetur. Ità de animantibus, Ariſtotel. *de anim. l.* 1. *c.* 5. Δοκεῖ γὰρ τἀναντίον μᾶλλον ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα σωίζειν· ἐξελθόσης γὰρ διαπνεῖται καὶ σήπεται. Et Plato *Phædon.* itidem de corpore: ᾧ προσήκει διαλύεσθαι καὶ διαπίπτειν καὶ διαπνεῖσθαι. de plantis Theophraſt. *de cauſ. l.* 6. *c.* 23. Τὰ μὲν ἓν τοιαῦτα πάντα, πεφαυσμένα εὐσηπότερα· τὰ δὲ ἀδενῆ, ταχὺ διαπνεῖται, καθάπερ τὰ ἴα. *citò evaneſcunt, evaporantur.* de fructibus Ariſtot. *problem. l.* 22. *q.* 17. ὅτι αἱ πλυνθίδες (caricas loqitur) διαπέπνευκα καὶ ἐξίκμακε μᾶλλον τῆ ὑγρῆ τὸ πλεῖον τῆ γλυκέος. de ſeminibus Chryſippus *phyſic. l.* 2. referente Laërt. *lib.* 7. in *Zenon.* πνεῦμα διὰ τῆ ὅσιαν τὸ σπέρμα, ὡς ὅλον ὂν, εἰς τὴν γῆν καταβεβλημένων σπερμάτων, ἃ παλαιωθέντα ὠκ ἔτι φύεται, διαπνευλικὰς αὐτοῖς τῆς δυνάμεως. alterum enim poſt φύεται, ὡς ὅλον, inducendum prorſus videtur, niſi ſiqis in διλονότι mutandum cenſuerit. Cæterùm aliis ego deſpiciendum libens propoſuerim τὸ διαπνεῖσθαι Clementi Alex. qid velit, qod dæmonibus ille tribuit, *Strom. l.* 7. qo loco τὸ διαπνεῖσθαι, καὶ ἐμπνεῖσθαι, καὶ περιπνεῖσθαι, καὶ ἀναπνεῖν à ſe invicem diſterminat, primúmqe dæmonibus, ſecundum aqatilibus, tertium inſectis, qartum animantibus pulmonum ope aerem attrahentibus aſſignare videtur. Mihí interim ſuſpicio oboritur, locum mendo nevtiqam immunem eſſe, legíqe debere πότερον διαπνεῖται, ὡς τὸ ἧ ὅλ ὑρυῶν, vel τὸ ἧ ὅλ δένδρων (non avtem τὸ ἧ ὅλ δαιμόνων) γένῳ. cò magìs, qia & ſtirpibus iſtîc Marcus τὸ διαπνεῖσθαι attribuat; nec veriſimile ſit à *dæmonibus* exorſum Clementem, cùm in reliqis gradatim ab inferioribus ad ſuperiora aſcendat, ab aqatilibus ad inſecta, ab inſectis ad animantia perfectiora. Viderint eruditi.

Τυπᾶσθαι] τυπᾶσθαι, ſive *impreſſionem qandam admittere* in ſe ab externis objectis, ſenſus tam exteriores, qàm & interiores dicuntur. indè ἀνυπότυπα αἰσθητικὰ. *infrà* § 26. & αἰσθητικὰ ἀνυπαρκτύπωτα. *l.* 5. § 33. Epictet. *lib.* 1. *c* 6. ὑπολαμβάνοντες τοῖς αἰσθητοῖς, τυπόμεθα ὑπ' αὐτῆ. Ex Chryſippo *de anim. l.* 12. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Φαντασίαν δέ ὅτι τύπωσις ἐν ψυχῇ, πνεῦσιν, ἀλλοίωσιν· ἃ γὰρ διὰ τέτου τὸ πάθος ἴσχει τύπον σφραγῖδος· ἐπεὶ ἀνένδεκτόν ὅτι πολλὰς τύπους ὑπὸ τὸ αὐτὸ γίνεσθαι· νοεῖται δὲ ἡ φαντασία ἡ ὑπὸ ὑπάρχοντος ὑπὸ τὸ ὑπάρχον ἐναπομεμαλαγμένη, καὶ ἐναπετετυπωμένη, καὶ ἐναπεσφραγισμένη.

Ναρκωσασθαι] & *infr.* § 28. ναρκωσασία ὁρμητική. Vide & *l.* 2. § 2. Τὰ ναρκώσασα ὄργανα κινεῖται μὲν καὶ πεπαυμένα τῆ τῆ ἀρχῆ τῆς κινήσεως ἐνδόντος τῆ μηχανῆ· κινεῖται δὲ ὠκ ἐπ' ἄπειρον· ἀ γὰρ ὅπισθεν ἔχει τὸν πηλὸν τῆς κινήσεως· ἀλλ' ἕως ἡ δοθεῖσα δύναμις ἰσχύει, καὶ ὠκ ἐκλύεται τῆ φερόδῳ. Syneſ. *de provident. l.* 1.

Κρότος γλωσσῶν] Ità *l.* 4. § 3. τὸ κενὸν τῆς ἀπηχήσεως. Vide & *l.* 8. § 52. κρότον γλωσσῶν

qod Marcus i. e. *ſtrepitum*, Evripides κόμπον, qaſi *ſtridorem* dixit; cujus hæc ſunt in *Hecuba*:

Ὡς εἰς τὸ μηδὲν ἤκομεν, φροντίσματα
Τὸ πρὶν περέντες ἡμεῖς ἐσμεν ἐξεμάθομεν,
Ὁ μὲν τις ἡμῶν πλησίοις ἐν δώμασιν,
Ὁ δ' ἐν πολίταις τίμιος κεκλημένος;
Τὰ δ' ἄδην' ἄλλως φροντίδων βεβλήμεθα,
Γλώσσης τε κόμπου. ——

Ut ad nihil devenimus jam, priſtino
Orbati faſtu? & interim inſolcſcimus?
Hic ade divite, civium ille plauſibus?
At hæc nihil ſunt aliud qàm curæ meræ,
Stridórque linguæ inanis.——

Τί κατεμείρεται τίμιον] Baſil. Cæſ. *epiſt.* 42. Τῷ ὄντι μόνον ἀσφαλὲς καὶ ἐπανετὸν τὸ σῶφρον καὶ ἀγαθόν. τοῦτο δέ ἐστιν ἡ παρὰ θεῶν τιμή. τὰ δὲ ἀνθρώπινα ταῦτα, σκιᾶς ἐστὶν ἐμυδρότερα, καὶ ὀνείρων ἀπατηλότερα. ἥτε γὰρ νεότης ἅμα ἡβώσῃ ἀνθοῦσα ὀξύτερον καταρρεῖ. καὶ ὥρα σώματος ἡ νόσῳ ἢ γήρᾳ μαραίνεται· καὶ πλοῦτος μὲν ἄπιστος, δόξα δὲ εὐσεβείᾳ ἀσταθὲς· εἴ τε δεῖ τὰς τέχνας διαπονήσεις τῷ χρόνῳ τούτῳ σωναπρίζοντα· ἀλλὰ καὶ τὸ πεπαιδεῦσθαι ἅπασιν οἱ λόγοι ἄχρι τῆς ἀκοῆς τιθέασι ἔχειν. ἀρετῆς δὲ ἄσκησις, ἡμῖν μὲν κτῆμα τῷ ἔχοντι, ἥδιστον δὲ θέαμα τοῖς ἐπιτυγχάνουσι· διὸ ἐπιμελούμενον ἄξιον σεαυτὸν κατασκευάζεις ἐπ' ἐπαγγελίαις ἀπεικαζούσαις ὑπὸ θεῶν ἀγαθῶν. Verùm de mercede iſta Marcus noſter an qicqam ſomniâverit etiam, incertum eſt. Vide *l.* 4. § 33. & *infr.* § 47.

Περὶς ὁ κατεσπάσας] Vide *l.* 5. § 16.

Ἀνάγκη καὶ φθονεῖν] Idem *infrà* § 41. Τί γὰρ θαυμαστὸν, εἴ τις νομίζει ἐπ' ἀγαθὸν μέγιστον, ἑτέρῳ μὴ παρεῖναι; Cato min. *Plut.*

Καὶ τοῖς θεοῖς μέμφεσθαι] *Ibid.* & *lib.* 9. § 1. μέμφεσθαι τῇ κοινῇ φύσει. Epictetus *enchir. c.* 3. Ἐπὶ τὰ φύσει ἄλλα ἐλεύθερα, οἷα ταῦτα, καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια ἐμποδιστικὰ, πενθήσεις, ταραχθήσῃ, μέμψῃ καὶ θεὸν καὶ ἀνθρώπους. ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰηθῇς σὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀλλότριον, ὥσπερ ἐστὶν, ἀλλότριον, οὐδείς σε ἀναγκάσει, οὐδέποτε, οὐδείς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινὶ, ἄκων πράξεις οὐδέν, ἐχθρὸν οὐκ ἕξεις, οὐδείς σε βλάψει.

Ἡ τῆς ἰδίας διανοίας αἰδὼς καὶ τιμή] Vide *l.* 2. § 6. καὶ αἰδημοσύνη σεαυτοῦ. & *l.* 3. § 9. τῷ ὑγιοληπτικῷ δώσομεν σέβας. & *l.* 5. § 21. ἅμα ἔν σοι τὸ κέρδος τίμα. Viſe & *l.* 3. § 4, & 7.

Σεαυτῷ τε ἀρεστὸν] Contrà qàm plerique homines, ὅσοι καὶ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀρέσκουσι. *l.* 3. § 4.

Ἐπαναπαύλια ὅσα ἐκείνοις διαμένει] utpote qæ ἀγαθὰ εἶναι πέπεισται. *l.* 3. § 4.

Καὶ διατετάχασιν] Vide *l.* 5. § 8.

§ 17. Ἄνω, κάτω] De aqa Demoſth. *adv. Calliclem.* ἢ μὴν ἂν εὐοδῇ, φέρεται κάτω· ἢ δ' ἂν ἐκπέσῃ τι, πλησίαζε ἀναγκαίως ἀναίρειν ἀνάγκη. Scilicet, Ὅταν τὸ ἐπιὸν μὴ ᾖ φέρεται εὐθύ. Ariſtot. *de Cœlo l.* 4. *c.* 3. ubi autem occurrit τὸ ἐμποδίζον τι, à via curſúque proprio declinat & deviat. Verùm non ſic ἡ τοῦ ἀρετῆς κίνησις, ea ſiquidem *rectâ ſemper procedit. l.* 5. § 14. ſive κατ' εὐθύ. ut *l.* 8. § 61. ea ubique εὐοδεῖ. Vide *l.* 8. § 6. Etenim, ᾧ σοφῷ εὐοδοῖ ἐστιν ἡ πρᾶξις. qod tanqam Solomonis citat Baſil. Cæſar. *in princip. Proverb.* καὶ πάντα ὅσα ἂν ποιῇ, κατευοδωθήσεται. *Pſalm.* 1. *v.* 3. Καὶ γὰρ ὅσαι φαντασίαι ἀσχολίας ποιητικαὶ, ταύτας ὁ κύριος παρεπέμψει· καὶ σώματι τόνον, καὶ ψυχῇ εὐθυμίαν, καὶ σωφροσύνων εὐμάρειαν, καὶ πρὸς ἅπαντα τὸν βίον εὐοδίαν, τοῖς τὰ πνεύματα τὰ θεοπρεπῆ ποιοῦσιν ὁδοῖς. Baſil. idem in *hexamer. orat.* 3. Ἰτὰ, Τῇ ἀρετῇ πᾶν ἄποιητον πέλαγος.

Invia virtuti nulla eſt via.

Εὐοδεῖν ergò, eſt εὐόδως πορεύεσθαι, ut Marcus ipſe *lib.* 1. § 17. *progreſſus bonos facere*, ſive *feliciter, proſperè, cum ſucceſſu bono progredi.* cui opponitur τὸ δυσοδεῖν, *malè, moleſtè, parùm ſecundè progredi.* Epict. *l.* 3. *c.* 19. ἐὰν ὅταν δυσοδῶμεν, αὐτοὺς αἰτιᾶσθαι. qod vocabulum haud temerè alibi reperias, & ἡ δυσοδία. δυσοδίαν τῷ λόγῳ παρέχειν καὶ δυσκολίαν, αἱ βυλαὶ καὶ πείσεις καὶ δίαιται ἐμπεδοῦσι. Plut. *de virt. moral.*

§. 18. Εὐφημεῖν ὁ Σέλσιον [Triplex notat in eiſdem pleriſque vitium; primò invidiam atque livorem, qòd coætaneis ſuis lavdem commeritam tribuere detrectant; dum qiſque, ut Flacc. *l.* 2. *ep.* 1.

——*niſi qæ terris ſemota ſuiſque*
Temporibus defuncta videt, faſtidit & odit.

tum iniqitatem; qòd εὐφημίαν eam, qam avcupantur ipſi, aliis denegant: in regulam æqitatis illam peccantes, qæ præcipit, ut *aliis faciamus, qæ nobis fieri velimus.* Matth. *c.* 7. *v.* 12. tertiò vanitatem; qòd à poſteris, qibus inviſi ignotíque fuerint, celebrari tantopere conenpiſcunt: cùm pari loco ſit, jam defunctum qod attinet, poſt obitum ab eis qi ſuperfuerint ipſis, qàm ante ortum ab eis qi multis ſeculis ipſos anteceſſerint, ſileri. Cicer. in *ſomn. Scip.* *Qid intereſt ab eis, qi poſtea naſcentur, ſermonem fore de te, cùm ab iis nullus fuerit, qi antè nati ſint, qi nec pauciores, & certè meliores fuerunt viri?* Vide *l.* 3. §. 10.

§ 19. Μὴ ἔτι αὐτῷ σοι δυσκολαίνῃλον] Senec. *epiſt.* 71. *Non putant fieri, qicqid facere non poſſunt: ex infirmitate ſua de virtute ferunt ſententiam. qid miraris, ſi uri, vulnerari, occidi, alligari juvat? aliquando etiam libet. luxurioſo frugalitas pœna eſt, pigro ſupplicii loco labor eſt; delicatus miſeretur induſtrii, deſidioſo ſtudere, torqeri eſt. eodem modo hæc ad qæ omnes imbecilli ſumus, dura atqe intoleranda credimus, obliti qàm multis tormentum ſit vino carere, aut primâ luce excitari. non iſta difficilia ſunt naturâ; ſed nos fluidi & enerves. magno animo de rebus magnis judicandum eſt: alioqi videbitur illarum vitium eſſe qod noſtrum eſt.* Idem *epiſt.* 116. *Occurres hoc loco mihi illâ publicâ contra Stoicos voce: Nimis magna promittitis; nimis dura præcipitis.* (qomodo illi

illi Joan. c. 6. v. 60. σκληρός ἐστιν οὗτος ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;] *nos homunciones fumus? omnia nobis negare non poſſumus. Scis quare non poſſumus iſta? quia nos poſſe non credimus. Imò aliud eſt in re, vitia noſtra, qia amamus, defendimus, & malumus excuſare illa, quàm excutere. Satis natura homini dedit roboris ſi illo utamur, ſi vires noſtras colligamus, ac totas pro nobis, certè non contra nos, concitemus. nolle in cauſſa eſt: non poſſe prætenditur.* Et *epiſt.* 98. *Quare deficimus? quare deſperamus? quicquid fieri potuit, poteſt.* Clemens Alex. *Strom. l.* 2. Ὅταν ὑστέρημα ᾖδειν ὁ νόμος λέγηται, ἵνα μή τινες ἔκπονον καὶ ἀπόχρη δὺν ᾖ σωσιν, ἔχ ὡς ὑστέρημα, ἀλλὰ τοῖς μὴ βεβιωμένοις ἀναλαβεῖν τὸν θεῖον ζυγὸν, τούτοις ὑστέρημα· τοῖς γὰρ ἀτόνοις καὶ ἀδυνατοῦσι, τὸ μέτριον ὑστέρημα δοκεῖ καὶ τοῖς ἀδίκοις ἀκροδίκημον, τὸ ἔμπαλλον. ὅσως γὰρ διὰ τὸ φιλικῶς πρὸς ἁμαρτίας ἔχειν ἢ συγγνώμη παρεισέρχεται, ἤτοι τὴν ἀλήθειαν, ἀπωλείαν ὑπολαμβάνει καὶ τὴν αὔξησιν, ἀπολομίαν καὶ ἀνελεῖν, τὸν μὴ συναμαρτάνοντα, μηδὲ συγκαταπίπτοντα. Et mox: Καίτοι εἰ μηδέπω ποιεῖν τὰ πρόσταττόμενα ὑπὸ τῶ νόμου δοκεῖ τε ἐξεῖ· ἀλλά τι σωφρονῆσες, ὡς ὑποδήγματα ἡμῖν ἔκκειται κάλλιστα ἐν αὐτῷ, πρέπειν καὶ αὔξειν τὸν ἔρωτα τῆς ἐλευθερίας δυνάμεθα· καὶ τῷ δ' ἀφελεῖμεθ' ἂν κτῆ δυνάμιν πρεσβυτέραν, τὰ μὲν πρόκαλήμματα, τὰ δὲ μιμήματα, τὰ δὲ ὑποτυπώματα. Vide & *ad l.* 2. § 2. & *ad l.* 7. § 2.

Ἀδυνάτων ὑπολαμβάνειν] Epiſtet. *l* 3. *c.* 14. Δύο τούτω ἐξελεῖν τὴν ἀνθρώπων, ὕπνον καὶ ἀπιστίαν. ἔπνος μὲν δὴ ὅτι, τὸ δοκεῖν μηδενὸς πρόσδεῖσθαι· ἀπιστία δὲ, τὸ ὑπολαμβάνειν, μὴ δυνάσθαι δεῖ εὑρεῖν σε, πόσων πέλεκήτων. qo loco, quod lapſu frequenti ac familiari apud ſcriptores iſtos contigit, pro εὑρεῖν εὑρεῖν perperam ſcribitur; docet id, quod ſequitur, πέντων πέλεκήτων, quæ εὕρεσιν iſtam impedire poſſint; de qo vocabulo vide *ad l.* 1. § 12. Hoc eſt, quod in Q. Sextio lavdat Seneca *epiſt.* 64. *Hoc egregium Sextius habet, quod & oſtendet tibi beatæ vitæ magnitudinem & deſperationem ejus non faciet. ſcies illam eſſe in excelſo, ſed volenti penetrabilem: ut illam admireris, & tamen ſperes.* Certè Sextium ipſum ἀπιστίας καὶ ἀνελπιστίας morbo iſto per initia laborâſſe avtor eſt Plutarchus in *lib. de profectûs indiciis*; Ὡς δι' ἀπιθείαν καὶ χρόνιον τὸ λόγῳ χαλεπῶς τὸ πρῶτον, ἐλίγου δεῖσαι καλαβαλεῖν ἐκ τινος δύσεως· adeò ut moleſtiâ ac difficultate rei propè devictus, parùm abfuerit qin animum deſpondens à tecto qodam præcipitem ſe dederit. ità enim malim avtoris verba reddere, qàm avt cum Xylandro, *de biremi qadam ſeſe in mare abjecerit*; vel cum Lipſio, *de nave in mare ſe præcipitaverit.* magis ſiqidem conſentaneum eſt in ædibus agentem, qàm navigantem cum moleſtia illa conflictatum. δύσεως Atticis idem. qod reliqis Græcis πρῶτον, *ſumma pars ædium.* Thomas Mag. *in Collect.* Δύσεως, ἢ πρῶτον. firmat id ex Evripidis *Phœniſſis*; ubi Antigone dicitur,

——μελάθρων ἐς δύσεις ἕρκατον,

in ſummam ædium partem conſcendiſſe, unde Argivum contueri exercitum poſſet. Accedit & Vetus Grammaticus apud Budæum: Δύσεις, Ἀττικῶς τὸ πρῶτον· τὸ δὲ κατώτατον, ξενικῶς λέγεται. Eô avtem magis idoneus Sextius, qi aliis animos adderet, cùm difficultates illas & expertus eſſet, & conſtanter pergendo perviciſſet. Dio Pruſ. *orat.* 16. Καίτοι τῆς λυπηρῶν ἔκτος, αὐτῷ τὸ συμβεβηκὸς, φησὶν ἔδ) δεινότατον καὶ μάλιστα ἄξιον λύπης· καὶ γὰρ τῆς φερόντων ἔκτος, ὃ φέρει, τῶτ' ἔδ) δοκεῖ βαρύτατον. ἔστι δὲ ἀδενὲς τοῦτο καὶ φαῦλα σύμπλοκ· τὸ γὰρ αὐτὸ ἕτερος λαβὼν ἂν ἰσχυρότερ, ῥᾳδίως ὄισει.

Ἐπ' ἀνθρώπῳ δυνατόν] Vide *l.* 8. § 44. Joannes ille avrei oris, multis in locis hoc inculcat, deeſſe hominibus non tam facultatem qàm voluntatem viros ſanctos imitandi, cùm illi nobis, ut de ſe Pavlus & Barnabas apud Lucam *Act. c.* 14. *v.* 15. & Jacobus *ep. c.* 5. *v.* 17. ὁμοιοπαθεῖς planè, ejusdémqe naturæ conſortes fuerint. Ideo etiam infirmitates eorundem, τότε πάθη καὶ τὰ παθήματα, eſſe ſcripto conſignata, ἵν' ὅταν παρακαλῶμεν ὑμᾶς (inqit, *de ſtatuis orat.* 1. *rat.* 7.) πρὸς τὴν ἐκείνων ἀρετήν, μὴ νομίζοντες διὰ τὴν τῶν κατορθωμάτων ὑπερβολὴν ἑτέρας αὐτοὺς μετεσχηκέναι φύσεως, ἀποκνήσητε πρὸς τὴν μίμησιν. Et mox: Πρὸς τὸ μὴ λέγειν ὑμᾶς εἰς τὴν αὐτὴν πολιτείαν παρακαλεῖσθαι, ὅτι ἐκεῖνοι φύσεως ἑτέρας μετέσχον, ἢ ἐκ ἦσαν ἄνθρωποι, διὰ τοῦτο ὁμοιοπαθεῖς λέγει, ὑπὸ τῆς τῶν παθῶν κοινωνίας δεικνύων αὐτοὺς ἀνθρώπους ὄντας καθ' ἡμᾶς. Οὔτε γὰρ οἱ παλαιοὶ δίκαιοι κτ' νόμον βιώσαντες, ὑπὸ δρυὸς ἦσαν πεπλασμένοι, οὐδ' ὑπὸ πέτρης. Clem. *Strom. l.* 2. ſed & Chryſoſt. *de compunct. ad Demetr.* ὑπὸ τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ ἔτοι μετέχομεν; ὑπὸ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ παρήχθησαν εἰς τὸν βίον ἡμῖν; ὑπὸ ταῖς αὐταῖς ἐτράφησαν τροφαῖς; ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἀνέπνευσαν ἀέρα; ὑπὸ παράγματα ἐκείνοις τοῖς αὐτοῖς; &c. Plin. min. in *panegyr.* *Meliùs homines exemplis docentur, qæ inprimis hoc in ſe boni habent, qòd approbant qæ præcipiunt, fieri poſſe.* Salvian. *ad Eccleſ. cathol. l.* 3. *Adjuvari ſe exemplis exoptat humana infirmitas, qò faciliùs ipſa etiam nunc faciat, qæ alios feciſſe antè cognoſcat. Dum admonetur avditu ætas omnis, fieri poſſe qod factum eſt.* Cypr. *ad Donat. l.* 2. *ep.* 2. Et, *Ex aliorum factis fieri poſſe credunt qod fortè dum putant fieri non poſſe, pigreſcunt.* Avg. *epiſt.* 134. Itaqe Bern. *de reſurrect. Serm.* 3. *Sermo qidam vivus & efficax, exemplum operis eſt; facilè perſvadens qod intendimus, dum factibile probat eſſe qod ſvademus.* Vide Avg. *de Civit. Dei l.* 5. *c.* 18. & Bern. *in Vigil. Petr. & Paul. de S. Clem. Rom. Pont. & in feſt. Andr. Serm.* 2. Vide & Marc. *l.* 12. § 11.

§ 20. Ὄνυξι κατέδυψέ τις] Epiſtet. *diſſert.*

l. 3. c. 15. Ἔιτα ἐν ἀγῶνι παροῦσαι ὄζιν, &c. unde & athletis ὀφθαλμοὶ παλαιωρυγμένοι, Galen. *hortator. c.* 11. & Pausan. in *Lacon. de pube Spartana:* Μάχονται ὑπὲρ χειρὸς, καὶ ἐμπηδῶντες λάξ, δάκνουσί τε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνορύττουσι. Philostrat. tamen *imagin. l.* 2. in *Arrichion* Καὶ σφυρῷ περιπαλαίσαι, καὶ τῷ χεῖρε περιβαλεῖν, περιόντα τὸ πλεῖν καὶ ἐπάλληλος ταυτὶ καὶ τὰ παίγνια ἔζειν ἔργα, πλὴν τὸ δάκνειν καὶ ὀρύττειν. aliis igitur saltem nec ista interdicta, unde καλλιστρίπλεκτος antagonistam non poterat non creberrimè contingere. qod Varro, *descobinari supercilia* dixit, apud Nonium, *ex Satyr. Væ victis. Pugiles spectatores, qi miserum putatis vinci, qæro à vobis, si adversarius supercilia mihi cestis descobinârit, num qis vestrûm sua mihi est daturus?* Ità Apollon. *Argon. l.* 2. *v.* 109.

Δρύψε δὲ τῷ βλεφάρων, γυμνὴ δ' ὑπελύετο ὀπωπή. Vide *ad l.* 12. § 16.

Καὶ τῇ κεφαλῇ ἐέραγεν] Mendum subesse suspicatur Annot. Lugd. περιέραγεν legit; & exponit, *caput capiti affringens.* qod minùs placet; qia à Scriptura vulgata longiùs abscedit. Ego, si qid mutandum videretur, ἐρέραγεν, vel ἐναράγεν legerim. & *capite collisus*, verterim. Verùm ἐρέραγεν forsan pro ἐνράγεν fuerit, qod apud Libanium in *vitæ suæ historia* reperitur. Τοῖς ἐν μέσῳ δὴ κύκλον λίθοις ἐνραγεῖσαν τῷ κεφαλῷ, δεικνύει τὸν ἐξέφαλον. Pausan. in Messen. Οἱ κριοὶ ἐπὶ τὸν βωμὸν αὐτομάτοι καὶ βίᾳ τὰ κέφαλα ἐναράξαντες, ἀπεθνήσκουσι. Qò alludsum putat à Diogene Cynico Petr. Faber, *agonist. l.* 1. *c.* 11. qando Olympionicam, κριὸν ἐρεμάνιον, i. e. *arietem Martium* dixit; referente Laërtio *l.* 6. qia luctatores nimirum arietino qodam more capita conferebant; frontésqe collidebant συννευόντες ὥσπερ οἱ κριοί. De Athletis Anacharsis apud Lucian. *de exercit.* καὶ τὰ μέτωπα συναράττουσιν, ὥσπερ οἱ κριοί. indè *arietare* dictum, pro *adversis frontibus concurrere*, sive *collidere*. qod de præliantium congressu usurpavit Sen. *de ira l.* 2. *c.* 3. *Magno imperatori, anteqam inter se acies arietarent, cor exiluit.* de nubium conflictu; *qæst. nat. l.* 5. *c.* 13. *Nubes resolvit modò ipsa arietatio, ut magnorum inter se corporum attritus.* (id qod Lucretio *l.* 6. ——*nubes*

Frontibus adversis concurrere——)

de dentium collisu; *de ira l.* 3. *c.* 4. *dentes inter se arietati.* de oppositionibus hominum mutuis; qò & Marcus istîc respexit; *epist.* 103. *Non arietant inter se, nisi in eodem ambulantes.* de fortuitis casibus, qibus corpora humana sunt obnoxia; *ad Marc. c.* 11. *factatu, non tempestate magnâ, ut dissiperis, est opus. ubicunqe arietaveris, solveris.* Apud Tertull. in *Scorpiac c.* 6. ubi de athletis agit; *pugni qassant, sulces arietant.* qo loco, *calvæ arietant*, legi vult Faber *agonist. l.* 2. *c.* 9. ego nihil mutandum existimem. de ædificiis terræ tremore commissis, Plin. *nat. hist. l.* 2. *c.* 82. *Innoxium, & cùm concurrentia tecta contrario ictu arietant; qoniam alter motus alteri renititur.* Qanqam nec arietum tantùm duntaxat est conflictatio illiusmodi, sed & tavrorum. Virg. *Æn. l.* 12.

Cùm duo converses inimica in prælia tauri
Frontibus incurrunt.——

Martial. *l.* 4. *epigr.* 35.

Frontibus adversis molles concurrere damas
Vidimus, & fati sorte jacêre pari.
Undeleves animi tanto caluêre furore?
Sic pugnant tauri; sic cecidêre viri.

Itaqe & istis pugiles conferri solent: De Amyco & Polluce decertantibus Apollon. *Argonaut. lib.* 2. *v.* 86.

Στάντε δ' βαλὸν ἀπωθεν ἀπωμόρξαντο μετώπω
Ἱδρῶ, ἅλις καμάτηςὺν ἀϋτμένα φυσιόωντε·
Ἀμφὶ δ' αὖτις συνόρεσαν ἐναντίοι, ἤϋτε ταύρω
Φορβάδος ἀμφὶ βοὸς κεκοτηότε δηϊάδοον.

De Hercule & Acheloo pariter colluctantibus Naso *Metam. l.* 9.

Digredimur pavllùm, rursúsqe ad bella coimus,
Inqe gradu stetimus, certi non cedere: erátqe
Cum pede pes junctus, totóqe ego pectore pronus
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.
Non aliter vidi fortes concurrere tauros,
Cùm pretium pugnæ toto nitidissima saltu
Expetitur conjux.——

De Hercule deniqe Antæóqe Lucan. *bell. Pharsl. lib.* 4.

Conseruere manus, & multo brachia nexu,
Colla diu gravibus multùm tentata lacertis,
Immotúmqe caput fixâ cum fronte tenetur.

Qanqam nec illud omissum velim qod Synesius commemorat *orat. de calvit.* circulatorem qendam vidisse τῆς κεφαλῆς τοὺ ῥάμφου ὑποδεξόμενον, διαμυείτιδος δεδιδαγμένῳ κριῷ, πόρρωθεν ἓν μάλα τὸν σίτυλον καλασείοντι. de qo planè dixeris, qod alibi Synesius, τὸ κρανίον ἀνειργάδος ἀντ' ὀϊὸς σίδηρον.

Οὔτε ὑποσημαινόμεθα] observat hîc Xylander τὸ ὑποσημαίνεσθαι in malam partem usurpatum, prout & apud Appianum ἐμφυλίων *l.* 5. de milite, qi ludis publicis in subsellia equitum ascenderat, verbis illis: ὁ δῆμος ὑποσημήνας *c. populus murmure indignitatem rei detestatus est*; vel *indignationem suam significavit & expressit.* cui adjici potest illud ex Polyb. *l.* 6. ὑποσημαίνεσθαι τὸ γινόμενον καὶ δυσαρεστεῖσθαι τοῖς παροῦσι. Vide *ad l.* 7. § 49. Epictet. in dem *enchir. c.* 24. Κόραξ ὅταν μὴ αἴσιον κεκράγῃ ——τούτων ἐμοὶ οὐδὲν ὑποσημαίνεται, ἀλλ' ἢ σωματίῳ μου, ἢ τῷ κλησιδίῳ μου, ἢ τῷ ἀγαθείῳ, ἢ τοῖς τέκνοις, ἢ τῇ γυναικί. ἐμοὶ δὲ πάντα αἴσια σημαίνεται, ἐὰν ἐγὼ θέλω. Cùm tamen plerumqe in partem meliorem accipiatur. Sicut Polyb. *l.* 1. Τὰ παρανόμως ὑπ' πράξεων ὑποσημαινόμενα. *actiones illegit*

legitimas acclamatione approbare, ſive acclamando approbationem illarum ſignificare. & l. 2. τὰ κρὸς ἡδονὴν σήμαια τῶν ἔργων ὑποσημαίνειν. Et rurſus; Τίς ἂν ἂν ὑποσημήναιτο καὶ θαυμάσειε τὸν προειρημένον ἐπὶ τούτοις ἡγεμόνα; Indè ὑποσημασία pro applauſu & acclamatione. Polyb. l. 6. Εἰκὸς μὲν τὸν τοιοῦτον ὑπὸ τῶν πλήθους ὑποσημασίας τυγχάνειν ἐυνοϊκῆς καὶ προσαπικῆς· τὸν δ' ἐναντία τούτῳ προστυγλας, καταγνώσεως καὶ προσκοπῆς. Cicer. ad Attic. lib. 1. ep. 13. Mirandas ὑποσημασίας ſine ulla paſtoritia fiſtula auferebamus. h. e. ſine ſibilo ullo, quod diſplicentiæ nota eſt.

Οὐτε προσκόπτομεν] neque offendimur. Xyl. atque ità τὸ προσκόπτειν aliquoties uſurpatum deprehendere eſt apud Novi inſtrumenti ſcriptores Θεοπνεύστους. Pavlus ad Rom. c. 14. v. 21. ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει ἢ σκανδαλίζεται. Et Petrus ep. 1. c. 2. v. 8. ὅτι προσκόπτουσι τῷ λόγῳ ſed & Polyb. l. 6. δυσαρεστεῖν καὶ προσκόπτειν, & δυσαρεσείως καὶ προσκόπτειν conjungit non ſemel. poteſt tamen verti, non irruimus, non impetum in eum facimus. ità enim ſumitur Matth. c. 7. v. 27. quo loco dicuntur procellæ turbinésque προσέκλασι τῇ οἰκίᾳ. Sed illud potiùs opinor. In gemina ferè cauſſa Senec. de benef. l. 6. c. 9. Quid eſt iniquius homine qi eum odit, à qo in turba calcatus, aut reſperſus, aut qò nollet impulſus eſt? Idem, ſed aliâ ratione, ab athletis exercentibus iram ſummotum ir. de ira l. 2. c. 14. Nec, cùm ira ſuadet, feriunt; ſed, cùm occaſio. Pyrrhum maximum præceptorem certaminis gymnici ſolitum ajunt his qos exercebat præcipere, nè iraſcerentur. ira enim perturbat artem, & qà noceat tantùm, non qà caveat, aſpicit. At Septimius noſter eâdem, qâ Marcus, ratione, niſi qòd agonothetam non antagoniſtam logitur, Scorpiac. c. 6. Qâ nulla ſunt prælia, nonnulla vulnera. (ità enim diſtinctim legendum claritatis gratiâ) pugni qaſſant, calces arietant, ceſtos dilaniant; nemo tamen agonis præſidem fugillaverit. ſed, qantum livores illi & cruores & vibices negotiantur, intendet. pyctes ipſe non qeritur dolere ſe; nam vult. corona premit vulnera, palma ſanguinem obſcurat; plus victoriâ tumet, qàm injuriâ. hunc tu læſum exiſtimabis, qem vides lætum? ſed nec victus ipſe de agonotheta caſum ſuum exprobrabit. Proinde fruſtrà fuit Anacharſis, qi Græcos mirari ſe dicebat, πῶς ποτὲ ἅμα ὑβριζόντων νομοθετοῦντες, τοὺς ἀθλητὰς τιμῶσιν ἐπὶ τῷ τύπτειν ἀλλήλους. neque enim eſt ὑβριστικόν τι pulſatio illa mutua, ſed virium ac virtutis peritiæque ſpecimen.

Πολλὰ παρενθυμούμεθα] idem de aliis ſentiamus. Xyl. nec aliter Caſ. verùm παρενθυμεῖσθαι eſt negligere, neglectim habere, non animum advertere. Vide ad l. 5. § 5. verto itaqe, neglectim habeamus, non advertamus. Qò facit Solomonis monitum Eccleſ. c. 7. v. 21. Ad omnia qæ de te dicuntur, (vel etiam adversùs te perpetrantur) μὴ θῇς καρδίαν σου, animum nè adhibeto, nè advertito. nec ſi famulum tuum tibi maledicentem audieris. Sed Davidis regis ad inſtar, Pſal. 38. v. 13, 14. Reg. l. 2. c. 16. v. 11, 12. Surdâ aure præterito. decus enim eſt homini injuriam illatam, non ulciſci, aut advertere; etiam, ſed præterire prorſus. Parœm. c. 19. v. 11. Ità Cato in balneo à qodam per imprudentiam percuſſus, veniam petenti, offensámque deprecanti, At ego percuſſum me non memini. Notúmqe ex Plutarcho Bionis illud, qod indicium ſuis dedit, qò in virtutis ſtudio profectus feciſſe ſe dignoſceret, ſi adversùs conviciantes ità affecti forent, tanqam ab eis avdiviſſent,

Ὦ ξεῖν', ἐπεὶ ἔτε κακῷ ἔτ' ἀφέσνι φωτὶ ἔοικας,
Οὐλά τε, καὶ μάλα χαῖρε· θεοὶ νύ τοι ὄλβια δοῖεν.

h. e. tanqam benignè ac benevolè compellati.

Τῶν δὴ προσγυμναζομένων] Senec. de ira l. 2. c. 8. Non alia qàm in lulo gladiatorio vita eſt, cum iiſdem viventium pugnantiúmqe. Et de provident. c. 4. Verberat nos, & lacerat nos fortuna? feramus. non eſt ſævitia, certamen eſt. Elegantiſſimè Epictet. l. 3. c. 20. Ἔστιν ὑπὸ πάντων ὠφελεῖσθαι, καὶ ὑπὸ τῶν λοιδορούντων· τί δ' ὠφελεῖ τὸν ἀθλητὴν ὁ προγυμναζόμενος; τὸ μέγεθος. καὶ ἕπως [ἕτος leg.] ἐμὲ προγυμνασῆς γίνεται· τὸ ἀνεκτικόν με γυμνάζει, τὸ ὀργίλον, τὸ πρᾶον. ἢ ἀλλ' ὁ μὲν τὴν χεῖρα κατάξας, καὶ δάκτυλον, καὶ τὸν ὀφθαλμόν με καταπήξων, ὠφελεῖ με, καὶ ὁ ἀλείπτης καλῶς ποιῶν λέγει, ἄριστον ὦ παῖ ἀμφοτέρως; καὶ ὅσῳ βαρύτερός ἐστιν ἐκεῖνος, πόσῳ μᾶλλον ὠφελοῦμαι ἐγώ; εἰ δέ τις πρὸς ὀργισθῆναι με γυμνάζει, οὐκ ὠφελοῦμαι; Eundem ex l. 2. c. 6. Vide ad l. 9. § 12. Sed & Tertull. Scorpiac. c. 6.

§ 21. Εἴ τις ἐλέγξαι] Cicero de fin. lib. 1. Certè pertinax non ero: tibiqe ſi mihi probabis ea qæ dicis, aſſentiar. Hieron. apolog. ad Pammach. Reprehenſores non avdio; ſeqor magiſtros.

Χαίρων μέλαθήσομαι] Vide l. 1. § 16. & l. 4. § 12. & l. 8. § 16. De Pio infrà § 29. Τὸ ἀνέχεσθαι ἀντιβαινόντων παῤῥησιαστικῶς τοῖς γνωμαῖς ἁπλῶς, καὶ χαίρειν εἴ τις δεινὸν κρεῖττον. Cicer. Tuſcul. l. 2. § 5. Nos refelli redarguíqe patiamur. qod hi ferunt animo iniqo, qi certis qibuſdam deſtinatis ſententiis qaſi addicti & conſecrati ſunt, eâqe neceſſitate conſtricti, ut etiam qæ non probare ſoleant, ea cogantur conſtantiæ cauſſâ defendere. Et Academ. l. 4. § 9. Plerique errare malunt, eâmqe ſententiam qam adamaverunt, pugnaciſſimè defendere, qàm ſine pertinacia, qid conſtantiſſimè dicatur, exqirere. Pulcrè Senec. de benefic. l. 4. c. 38. Non eſt levitas ab errore jam cognito diſcedere. hæc verò ſuperbæ ſtultitiæ perſeverantia eſt, Qod ſemel dixi, qalecunqe eſt, fixum ratúmqe ſit. Et Vincent. Victor. apud Avg. de orig. anim. l. 2. c. 16. Optimi eſt propoſiti, lavdandíqe conſilii, facilè ad verior.

traduci. Avg. ipſe ep. 110. *Turpe eſt mutare ſententiam, ſed veram & rectam. nam ſtultam noxiámve & laudabile & ſalubre eſt.* Eadem certè ingenui cujuſvis vox, parilis profeſſio. Ambroſ. *epiſt.* 31. *Nullus mihi pudor eſt, ad meliora transire.* Hieron. *in Eſaij. c.* 19. *Melius vcor etiam proprium errorem reprehendere, qàm dum erubeſco imperitiam confiteri, in errore perſiſtere.* Avg. cum primis; *epiſt.* 7. *Si qid vel incautiùs vel indoctiùs à me poſitum eſt, qod non ſolùm ab aliis, qi videre id poſſunt, reprehendatur, verùm etiam à meipſo; (qia & ego ſaltem poſtea videre debeo, ſi proficio) nec mirandum, nec dolendum eſt, ſed potiùs ignoſcendum atqe gratulandum, non qia erratum eſt, ſed qia improbatum.* Et in *retract. præfat. Neqe enim qiſqam niſi imprudens, ideo qia mea errata reprehendo, me reprehendet.* Idémqe *de anim. orig. l.* 4. *c.* 1. *Neqe enim negare debeo, ſicut in ipſis moribus, ità multa eſſe in opuſculis meis, qæ poſſint juſto judicio, & nullâ temeritate culpari.* Ludov. Vives *præfat. ad Avg. Civit. Ego me nevtiqam ægrè fero vel admoneri, vel etiam reprehendi: (meliorem mentem det Deus:) imò debere me multùm profitebor potiora ſuggerenti, & doctè atqe amicè ſuggerenti. nam & meipſum non pigebit mutare ſententiam, ſi vel ſtudium vel ætas alia docuerit meliora.* Eraſm. *in Cor. ep.* 1. *c.* 7. *Non gravatim à meipſo diſſentiam, ſi qis adferat qod ſit rectius, etiamſi ſit idiota qi doceat. Non enim etiam à minore qolibet refugienda vel dedignanda correctio.* Avg. *epiſt.* 19. Et de ſe *ep. qad.* apud Grot. *c.* 24. *q.* 3. *c.* 1. *Ego ſenex à juvene, & epiſcopus tot annorum à collega nedum anniculo, paratus ſum doceri.* Joan. Zinzerling. *promuſ. critic. Moneri candidè, caſtigari, ex errore in viam reduci, malè dicta obelo configi, ægrè nullus fero. imò in ære me ejus futurum profiteor, qiſqis candidè* hoc *fecerit.* Terentian. *de ſyll. c.* 2.

Corrigenda ſiqa ſanè viſa vobis hîc erunt,
Non ero ſtultè repugnans, aut amans pravè mea,
Qin ſtatim culpanda delens, præbeam rectis locum.

Præclarè denique Gregor. Nazian. Si Maximo credimus *collect. c.* 31. nam Epiphan. *hæreſ.* 64. § 43. ex Methodio *de reſurrect.* eadem planè adducit. Μεῖζον γὰρ ἀγαθὸν τὸ ἐλεγχθῆναι τῆς ἐλέγξαι νομίζω. ὅσῳ μεῖζόν ἐϛι, τὸ αὐτὴν ἀπαλλαγῆναι τῆς κακῆς τῆ ἄλλον ἀπαλλάξαι. Vide *ad l.* 10. § 37. Qod avtem hoc loco Marcus de ſe ſcripto pollicetur, idem & facto præſtitiſſe Capitolinus atteſtatur. *Erat,* inqit, *famæ ſuæ curioſiſſimus, reqirens ad verum qid qiſqe de ſe diceret, emendans qæ benè reprehenſa viderentur.* Verba ſenſuum prægnantia. *Reqirens,* inqit, *ad verum;* non qalis Gallicus ille, de qo Martial. *l.* 8. *ep.* 76.

Dic verum mihi, Marce; dic, amabo:
Nil eſt qod magìs audiam libenter;
Oras, Gallice, me, rogásqe ſemper.
Durum eſt me tibi, qod petis, negare.
Vero verius ergò qid ſit avdi:
Verum, Gallice, non libenter avdis.

& *emendans qæ benè reprehenſa.* Apellem ſcil. imitatus, qi, ut Plin. *hiſt. nat. l.* 35. *c.* 10. vitium in pictura à ſutore juſtè notatum emendavit, qem tamen poſtea ſine cavſſa juſta cavillantem non tulit.

Ζητῶ γὰρ τὼ ἀλήθειαν] Piè, modeſtè, ingenuè Avg. *de Trin. lib.* 2. *proœm. Nullus reprehenſor formidandus eſt amatori veritatis. etenim avt inimicus reprehenſurus eſt, avt amicus. Si ergò inimicus inſultat, ferendus eſt. amicus avtem, ſi errat, docendus; ſi docet, audiendus.*

Ὑφ' ἧς ἁβὲς πώποτε ἐϛλάζη] Menand. *Suppoſit.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 11.

Αὐ κράτιϛόν ἐϛι τ' ἀληθῆ λέγειν
Ἐν παντὶ καιρῷ· τῆϛ δ' ἐγὼ παρεγγυῶ
Εἰς ἀσφάλειαν τῷ βίῳ πλεῖϛον μέρος.
In re omni conducibile eſt qovis tempore,
Verum proloqier: idqe in vita ſpondeo
Securitatis eſſe partem maximam. Grot.

§ 22. Ἐγὼ ὃ ἐμαυτῷ καθῆκον ποιῶ] *Ego id qod eſt mei officii facturus ſum,* qicqid alii fecerint. Ità & *l.* 5. § 25.

Τὰ ἄλλα με ὐ θέλπει] *non cruciant, non diſtinent, non morantur.* Vocabulum Marco familiare. Vide *l.* 2. § 2. & 7.

Περιπλανῆσθαι] Vide *l.* 9. § 2. Ἐϛ τοῖς ἀληθείαις ἐπέτεινε, ὅτι δεῖ τὰ ἀγαθὰ σὺ ὁ ὁπιϛυχάνων εἶ, ἐκεῖνος ὃ ἀποπλάνηται, ἀδ' ἐνθυμῆ τί λέγωσι δεῖ σε. Epictet. *l.* 4. *c.* 6. Et Senec. *de ira l.* 1. *c.* 14. *Qantò humaniùs, mitem & pacatum animum præſtare peccantibus; & illos non perſeqi ſed revocare? errantem per agros ignorantiâ viæ, melius eſt ad rectum iter admovere, qàm expellere.* Et *ibid. Peccantes ergò qid habet cur oderit, cùm error illos in hujuſmodi delicta compellat? non eſt avtem prudentis errantes odiſſe: alioqin ipſe ſibi odio erit.* Vide *l.* 11. § 18.

Τῶ ὄντι ἀληθῆ] qam ſcil. Δυσεπινόητον ſuprà dixerat § 17.

§ 23. Χρὼ] Vult κατ' ἀξίαν πᾶϛι χρῆϛθαι. *l.* 3. § 11. & *l.* 5. § 36.

Ἐφ' ἅπαϛι ὃ θεὸϛ ὑπηκόοιϛ] Pium monitum, ſi Ethniciſmi πολυθεΐα reſecetur. Gregor. Naz. *apologet.* Τάξις ἀνάγκη, παντὸς ἀρχομένου ἀπὸ λόγου καὶ πράγματος, ἐπὶ θεὸν τε ἀρχεσθαι, καὶ εἰς θεὸν ἐπανάγεϛθαι. παρ' ἃ καλῶν ἅπας, καὶ ἄρχεται, καὶ εἰς τέλοϛ ἔρχεται. Idem *de pace orat.* 1. & in *Acroſtic.*

Ἀρχὴν ἁπάντων καὶ τέλοϛ πρῶτον θεόν.

Marcus erem. *leg. ſpirit.* § 45. Δεῖ πάσης τῆς πράξεως προηγεῖϛθαι τὸν προσεύχεϛθαι. Et *ibid.* § 3. Καταρχέτω σε πάσης προσθέσεως, ὁ κατάρχων παντὸς ἀγαθοῦ, ὅπως χρὴ θεὸν γένοιτο τὸ προκείμενον. Philo *de mund. immortal.* Ἐπὶ παντὸς ἀδύλου καὶ ἀπεδαῖϛ πράγματος θεὸν καλεῖν ἄξιον. Joan. Chryſoſt.

Chrysost. *tom. 8. orat. 15.* Μηδὲν μητὲ ποιῶμεν, μητὲ λέγωμεν, πρὶν ἢ τὸν Θεὸν καλέσαι καὶ παρακαλέσαι σωφρόνας ἡμᾶς ἐν χρείᾳ ἡμῖν ἀπάντων. & mox: Τὸν Θεὸν ἀεὶ παρακαλοῦντες μεσίτην ἡμῶν πρὸς τοὺς πραγμάτων ἀπάντων. Apud Platonem Timæus: Ἀλλὰ τοῦτο δή γε πάντες ὅσοι καὶ κατὰ βραχὺ σωφροσύνης μετέχουσιν, ἐπὶ πάσῃ ὁρμῇ καὶ σπουδῇ καὶ μεγάλῃ πράγματος Θεὸν ἀεί τε καλέσαι. Plato ipse epist. 8. Ἀπὸ γὰρ Θεῶν χρὴ πάντα ἀρχόμενον ἀεὶ λέγειν τε καὶ νοεῖν. Socratis præceptum apud Xenophont. in œconom. Πειρᾶσθε σὺν τοῖς Θεοῖς ἄρχειν παντὸς ἔργου. Theodectes apud Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 3.*

Ἀπὸ τῶν Θεῶν ἀρχοῦ ἢ ποιεῖσθ' ὁρᾶτον.

Epictet. *dissert. l. 2. c. 18.* Μέγας ὁ ἀγὼν ὅτι; θεῖον τὸ ἔργον· τῆς θείας μέμνησο. ἐκεῖνον ὑπερμάχου βοηθὸν καὶ παραστάτην, ὡς τὸν Διοσκόρους ἐν χειμῶνι ὁι πλέοντες. Vide & eundem *l. 3. c. 22.* Demosth. *epist. 1.* Παντὸς ἀρχομένου σπουδῆς λόγου καὶ ἔργου, ὑπὸ τῶν Θεῶν καταλαμβάνω τοῦτον εἶναι δεῖν. Cicer. *de legib. l. 2. §. 18. A diis immortalibus nobis agendi capienda primordia.* Idémque in *Vatin. Omnium rerum à diis immortalibus principia ducuntur.* In mente habuit Arati exordium;

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, τὸν οὐδέποτ' ἄνδρες ἐῶμεν
Ἄρρητον. ——

Qod & Theocrit. eidem coævus *Idyl. 17.*

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, καὶ εἰς Δία λήγετε, Μοῖσαι.

Ex qo & Virgil. *eclog. 3.*

Ab Jove principium, Musæ.——

Plin. min. in *Panegyr. Bene ac sapienter majores instituerunt, ut rerum agendarum, ità dicendi initium à precationibus caperetur. qòd nihil ritè, nihilque providenter homines sine Deorum immortalium ope, consilio, honore auspicarentur.* L. Cuspidius sic orditur Testamentum: (extat apud Fabricium *antiqit. l. 1.*) *Numine invocato, absque cujus nutu neque quicquam ritè inchoari, neque rectè perfici potest.* Siquidem, ut Menander;

Θεὸς σωτὴρ πάντα πιστὴ ῥᾴδια.
Οὐδὲν ἢ χωρὶς δαίμονος δέονται βροτοί.
Rem facilè quamvis peragit adjutor Deus:
Mortalis absque numinis ope nil valet.

Sive ut eleganter Gregor. Naz. in *jamb.*

Θεοῦ διδόντος ῥᾳδίην ἰσχύει φθόνος·
Καὶ μὴ διδόντος ῥᾳδίην ἰσχύει πόνος.
Volente, livor nil obstabit invidus:
Nolente, nil labor præstabit improbus.

Vide *supr. ad §. 7.*

Πρὸς τὸ πόσῳ χείρω] Vide *ad l. 3. §. 7. & l. 9. §. 33.*

§. 24. Εἰς ταὐτὸ κατέσταμεν] Ateas rex Scythia, ut Plut. in *scne polit.* sive Theras, ut idem (modò idem utriusque scripti pater extiterit) in *apophth.* nihil se *ab equisone suo* distare aiebat, *ubi otium ageret.* Marcus nihil Alexandrum à mulione suo, ubi diem uterqe suum obierit. *Κατ', inqit, loco, statúque mors utrumque constituit.* In *antholog. l. 3. c. 13.*

Μάνης ὅδ' ἀνὴρ ἦν, ζῶν ποτ'· νυνὶ δ' οὐδέν.
Ἶσον Δαρείῳ τῷ μεγάλῳ διώματος.

scilicet, πάντων μία κόνις. Lucian. in *dialog. defunct.* apud qem & Charon furore poetico correptus fundit illa:

Κάτθαν' ὁμῶς ὅ τ' ἄτιμος ἀνὴρ, ὅς τ' ἔλαχε τύμβου.
Ἐν δ' ἰῇ τιμῇ Ἰέσσ κρείων' Ἀγαμέμνων·
Θερσίτῃ δ' ἴσος Θέτιδος πάις ἠυκόμοιο.
Πάντες δ' εἰσὶν ὁμῶς νεκύων ἀμαλιὰ κάρηνα,
Γυμνοί τε ξυνοί τε κατ' ἀσφοδελὸν λειμῶνα.

Senec. *ad Marc. c. 11. Et qæ veneraris, & qæ despicis, una exæqabit cinis.* &,

Πάντες ἴσον νέκυες· ψυχῶν δ' ἐς Θεὸς βασιλεύει.
Κοινὸς χῶρος ἅπασι, πένησί τε καὶ βασιλεῦσι.

Phocylid. apud Stob. *tom. 2. tit. 19.*

Omnia mors æqat: solus Deus imperat umbris,
Et tam pauperibus sedes quàm ditibus una est. Grot.

Mors exæqat omnes. Sen. *ad Marc. c. 10.* & *de ira l. 3. c. 43. Quid servo? quid Domino? quid regi? quid clienti tuo iraseeris? venit ecce mors, qæ nos pares faciat.* Et *epist. 91. Impares nascimur, pares morimur: æqat omnes cinis.* Basil. Cæs. *orat. 3.* Ἔσχυλον ἐν τοῖς τάφοις, εἰ διώκησε διακρίναι, τίς ὁ δικαίτης, καὶ τίς ὁ δεσπότης, τίς ὁ πλούσιος καὶ τίς ὁ πλουσίου διάκονον, εἴ τίς σοι διώκησε, τὸν δεσμὸν, ὑπὸ τοῦ βασιλέως· τὸν ἰσχυρὸν, ὑπὸ τοῦ ἀδενοῦς· τὸν εὐφυᾶ, ὑπὸ τοῦ δυσειδοῦς. *Quis enim discernat species mortuorum? redoperi terram, & dic ibi quis dives, quis pauper sit. discerne inopes & potentes, si potes.* Ambros. *hexam. l. 6. c. 8. & de Naboth c. 1. Conditor ille juris humani, (inqit Senec. ibid.) non natalibus nos, nec nominum claritate distinxit, nisi dum sumus. ubi verò ad finem mortalium ventum est, Discede, inqit, ambitio: omnium qæ terram premunt, supremus lex esto.* Id qod Psaltes *Psal. 82. v. 6, 7. Ego dixi, Dii estis, & filii celsissimi vos omnes: attamen tanquam è plebe qilibet, pariter estis occubituri.* Plavt. *Trinum. 2. 4.*

——*verùm nos homunculi*
Salillum animæ qi cùm extemplo amisimus,
Æqo mendicus atqe ille opulentissimus
Censetur censu ad Acherontem mortuus.

Theodoret. *therapeut. l. 8.* de Cyro, Dario, Xerxe, Alaxandro, Vespasiano, Trajano, Hadriano, Antonino: Οὗτοι πάντες, ζῶντες μὲν ἦσαν πρεῖλεπτοι, καὶ τοῦ βαρβάρου ἐνίκων, καὶ μετὰ τὰς νίκας, πομπὰς ἐπετέλων καὶ ἑορτὰς ἐπειδὴ δ' ἐτελεύτησαν, οὐδὲν τῶν πολλῶν διαφέρουσιν. De Cræso Silius *lib. 13.*

Dives apud Superos: sed mors æqabat egenis.

Lucian. in *Necyomant.* de defunctis. Τὸ διαγινώσκειν ἔφασαν, ὃ πάνυ πρᾶον· ἅπαντες γὰρ ἀπηχνῶς ἀλλήλοις ἐγίνοντο ὅμοιοι, καὶ ὀστέων γε γυμνῶν ἐκεῖνοι

ἔνιοι δ' ἐν ἀλλήλοις ἁμαυροὶ καὶ ἄσημοι, καὶ ἡδὲν ἐπὶ πᾶσι παρ' ἡμῶν φυλάττωντες· ἀμέλει πολλῶν ἐν ταὐτῷ σκελετῶν κειμένων, καὶ πάντων ὁμοίων ὑπέρεν ἀφῆς ἑαυτὸν, ᾧ τινι διακρίναιμι τὸν Θρασέα ὑπὸ τῆς κλαπῆς Νηρέως, ἢ τὸν μεταίτην Ἶειν ὑπὸ τῆς Φαιάκων βασιλέως, ἢ Πυρρίαν τὸν μάγειρον ὑπὸ τῆς Ἀγαμέμνονος ὀδὲν γὰ ἐπὶ πᾶσι παλαιῶν γνωρισμάτων αὐτοῖς παρέμφυεν, ἀλλ' ὅμοια τὰ ὀστᾶ ἦν, ἄδηλα καὶ ἀνεπίγραφα, καὶ ὑπ' ἀδένος ἐπὶ διακένεσθ ἁπλάμενα. Et mox: Οἶμαί σε καὶ ἐπὶ τῆς σκιώδης πολλάκις ἐωρακέναι τοὺ πραγμὰς ὑποκριτὰς τότους, ἀφὰς τὰς χεῖρας ἐπὶ δράματος, ἄρτι μὲν Κρέοντας, ἐνίοτε ἢ Πειάμους γινομένους ἢ Ἀγαμέμνονας. καὶ ὁ αὐτὸς, εἰ τύχοι, μικρὸν ὕστερον, μάλα σεμνῶς τὸ τῆς Κέκροπος ἢ Ἐρεχθέως σῶμα μιμησάμενος, μετ' ὀλίγον οἰκέτης ἀφῆλθεν ὑπὸ τῆ πομπῆ κεκαλυσμένος. ἤδη δ' πάρας ἔχοντος τῆ δράματος, ὑποδυσάμενος ἕκαστος αὐτῶν τὸ χρυσόπαστον ἐκείνου ἐδῆτα, καὶ τὸ ἀφαιρεῖον ὑποθέμενος, καὶ μελαδὰς ὑπὸ πᾶσι ἐμβαπῆ, πένης καὶ ταπεινὸς ἀφίερχεται, ὰκ ἐτ' Ἀγαμέμνων ὁ Ἀτρέως, ἢδὲ Κρέων ὁ Μενοικέως, ἀλλὰ Πῶλος ὁ Χαιρηλέως Σενιδὸς ὀνομαζόμενος, ἢ Σάτυρος ὁ Θεογείτονος Μαραθώνιος. τοιαῦτα καὶ τὰ πᾶσ' ἀνθρώπων ἀφίγματα. Vide *l.* 11. § 6. Non incommodè igitur avt incongruè *calculis computatoriis* similes feruntur mortales, qi inter computandum obolum alter, alter talentum præfert, idémque nunc istius, nunc illius pro computantis arbitrio vicem sustinet; putatione demum finitâ, in eundem sacculum pyxidémve immissi, eodem planè loco numeróque habentur universi. qæ collatio pulcerrima, cùm à Polybio de vita avlica præcipuè fuerit usurpata, *hist. l.* 5. his verbis. Ὄντως γὰ, inqit, εἰσὶν ὅτι παραπλήσιοι τοῖς ἐπὶ πᾶσι ἀβακίοις ψήφοις. ἐκεῖνοί τε γὰ καὶ τὼν ψηφίζοντος βέλησιν, ἄρτι χάριεν, καὶ παραυτίκα τάλαντον ἰσχύσιν· ὅτε δὲ τὰς αὐλὰς καὶ τὸ τῆς βασιλέως νεῦμα μακάριοι καὶ παραπόδας ἐκεῖνοι γίνονται. ab interprete Latino eúmque secuto Bisciolâ est miserè depravata, pro *calculis putatoriis*, *suffragia* nobis supponentibus, dum sic reddunt, *Hi enim similes sunt suffragiis, qæ in publicis consiliis dari solent. nam, ut illic pro eorum gi consulunt voluntate, qæ modò ænea fuerunt, nunc aurea dantur, &c.* qæ à Polybii mente & verbis etiam longissimè abeunt.

Σπερματικὸς λόγος] Ex Stoicorum sententia Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Ἔστ δ' φύσις ἕξις ἐξ αὐτῆς κινουμένη καὶ σπερματικὸς λόγος, &c. Plut. item *de Philosoph. placit. l.* 1. *c.* 7. & Athenagor. *legat pro Christ.* Θεὸν πῦρ τεχνικὸν ὁδῷ βαδίζον ἐπὶ γενέσει κόσμε * ἐμφρονικὸν πάντας τοὺ σπερματικὸς λόγος, καθ' ὃς ἕκαστα καθ' εἱμαρμένην γίνεται. qo loco σπερματικοὶ λόγοι, sive *seminales rationes* pro ideis qibusdam sumi videntur, qales Plato imaginatus est in Deo. A qo nec abhorret Joan. Damasceni illud, ut *[illegible]* 13. Πάντων ἄπος, καὶ πάντων τοὺ λόγος σφ ὄντων, καὶ τὰς αἰτίας ἐν ἑαυτῷ σοφέχει. Vide *l.* 4. §. 14. & *l.* 7. § 32. & *l.* 8. § 25. & *l.* 10. § 7. Sen. *epist.* 71. *Aut in meliorem emittitur vitam, aut naturæ suæ remiscebitur, & revertetur in totum.* Servius *in Æn. l.* 3. *Romani cadavera comburebant, ut statim anima in generalitatem, id est, in suam rediret naturam.* qo loco cur *materiam* pro *natura* posucrit clariss. Casavb. *ad Baron. appar.* nescio.

* Ità leg. ex *Athen.* monuit *Lipsius*. Phys. Stoic. l. 1. c. 6.

§ 25. Πόσα κατ' τὸν αὐτὸν ἀκαιρίαν χρόνον] Si consideraveris, inqit, quàm multiplicia variáq; uno eodémque temporis momento in mundo minore tuo anima exeqatur, minùs miraberis Deum sive animam universi in mundo majore illo tam innumeris peragendis sufficere. à minore isto ad majorem illum ratiocinatur, sicut istìc; ità & *l.* 4. § 27. Vide & *supr.* § 4. Epict. *l.* 1. *c.* 14. Ἀλλὰ σὺ μὴ περὶ τῆς θείας διοικήσεως, καὶ περὶ ἐκείνε τ θείαν ὁμᾶ καὶ σφ ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἐνδυμείδης διώασαι, καὶ ὅμα μὲν αἰθηλικῶς ὑπὸ μυείων πραγμάτων κινεῖδς, ἅμα δ' διανοπλικῶς, ἅμα δ' τοῖς μὲ συγκαταθέλικῶς, τοῖς δὲ ἀναλυσικῶς ἢ ἐφελικῶς; τύπος τε τοσότος ἀφ' ἑτω πολλῶν πραγμάτων ἐν τῇ αὐτῇ ψυχῇ φυλέτλεις, καὶ ἀπ' αὐτῆ κινέμενος εἰς ὑπνοίας ὁμοειδεῖς ἐμπίπλεις τοῖς φρώτοις τεπηκόσι· τέχνας τε ἄλλας ἐπ' ἄλλαις, καὶ μήμας ὑπὸ μυείων πραγμάτων διασώζεις· ὁ δ' Θεὸς ὐχ οἷός τέ ὅτι πάντα ἐφορᾶν, καὶ πᾶσι συμπαρεῖναι, καὶ ὑπὸ πάντων τινὰ ἴσχειν διάδοσιν. Habet & Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 5. sed valde depravata.

§ 26. Μὴπ καλειπεινόμενος] omisit planè Xyl. *annon mente est in re defixa.* Cas. imò, *num cum vocis intensione, sive contentione, literas singulas proferres?* affirmatè interrogat, & interrogando negat. non ità proferres. qorsum enim? μὴπ, num. ut *l.* 5. § 28. & *infr.* § 42. κατειλείνειδς *intendere contendere vehementer.* ut *l.* 4. § 3. μηδὲ κατειλείνε.

Τί ἓν ἐὰν ὀργίζωνται] *de vocabuli Scriptura litem movcant*, &c. Cas. *siqi irascuntur.* Xyl. qasi hypothesin de nominis Scriptura non contineat his verbis, sed proposito suo accommodet. Verùm aliò trahit illud γραμμάτων, pro qo ille πρόσμύτων minùs necessariò substituit.

Πᾶν καθήκον ἐξ ἀειθμῆ τινων] Vide *ad l* 3. § 1. τοὺ τὲ καθήκονδος ἀειθμὲς ἀκριδεῖν.

Μηδὲ τοῖς δυσχεραίνουσιν ἀντιδυσχεραίνοντα] qod *l.* 5. § 33. ἀνέχεδς αὐτῆ καὶ ἀπέχεδς. Ità de Domino Christo Petrus *epist.* 1. *c.* 2. *v.* 23. ὃς λοιδορύμενος ὐκ ἀντελοιδόρει. Hoc est qod Paulus *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τὲ κακοῦ. Gvido Carthus. *meditat. c.* 1. *Cur rapis in te id qod in alio tibi displicet? iram scilicet. irascceris ergò, qia ille irascitur. imò jam tibi irascere, qia irascceris. Si ira ipsa tibi verè displiceret, non admitteres illam, sed fugeres*

fugeres & fugares. Et *cap.* 15. *Turbaris, qia ego turbatus sum. turbatus turbatum reprehendis. ego qidem corrigor, nec ampliùs hoc malum faciam. tu autem qid facies de hoc tuo vitio, qo non solùm mihi mederi non vales, sed nec ferre salutem potes?* Et *c.* 16. *Charitate, sapientiâ repletur frater, nec communicas. irâ, odio, furore repletur, nec evadere potes qin communices. insanus sanis indiget, qi eum vel fervent vel curent. Cogita, si omnes homines irâ semper & insaniâ urgerentur, qid tibi agendum esset. numqid ideo turbari deberes? cur ergò, cùm unus aliqando turbatur, turbaris? medicinam ei debes, non turbationem. qomodo enim insaniendo curetur?* Vide *supr.* § 6. & *infr.* § 30. & *l.* 7. § 65. & *l.* 11. § 18.

Περιάνειν ὁδῷ] Vide *ad l.* 1. § 9. & *l.* 4. § 18. & *l.* 5. § 3, & 14

§ 27. Πῶς ὠμόν ὄζι] imò, Πῶς ἐκ ὠμόν ὄζι; Sive Ὠμόν πως ὀζί. alterutrum Marcum scripsisse certissimum est. illud Cas. hoc Xyl. secutus est. Adi *lib. hujus* § 57.

Ἐπὶ τὰ φαινόμενα αὐτοῖς ἀπόπλα] Aristot. *topic. l.* 3. *c.* 1. Πάντα γὰρ τἀγαθὰ ἐφίεται. & latiùs *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 1. Πᾶσα τέχνη καὶ πᾶσα μέθοδος, ὁμοίως δὲ πρᾶξίς τε καὶ προαίρεσις, ἀγαθοῦ τινος ἐφίεσθαι δοκεῖ· διὸ καλῶς ἀπεφήναντο τἀγαθόν, οὗ πάντα ἐφίεται. Sed distinctiùs clariúsque, prout Marcus istîc; *ibid. l.* 3. *c.* 5. Πάντες ἐφίενται τοῦ φαινομένου ἀγαθοῦ, καὶ τοῦτο χρὴν πάντα πράττειν πάντες. Hoc est quod schola, *Nihil appetitur, nisi sub specie & ratione boni.* Epictet. *l.* 3. *c.* 7. Ὡς ἀδύνατόν ὄζι τὴν ψυδῆ φαντασίαν συγκατατίθεσθαι, καὶ ὑπὸ τοῦ ἀληθοῦς ὑπονεῦσαι· ὅπως ἀδύνατόν ὄζι τὴν, τοῦ φαινομένου ἀγαθοῦ ὀρέξηται. Et *l.* 4. *c.* 5. Φύσις αὕτη πάντων, τὸ διώκειν τὸ ἀγαθὸν, φεύγειν τὸ κακόν. τὸν ἀφαιρούμενον θατέρου, καὶ τοῦτο ἐπιφέροντα τῷ ἐναντίῳ, τοῦτον ἡγεῖσθαι πολέμιον, ὀπίζυλον, κἂν ἀδελφὸς ᾖ, κἂν υἱὸς, κἂν πατήρ. τοῦτο γὰρ ἀγαθοῦ συγγενέστερον οὐδέν. Idémque *l.* 1. *c.* 28. Ὅστις ἓν τούτῳ μέμνηται κωδαρῶς, ὅτι ἀνθρώπῳ μέρος πάσης πράξεως φαινομένου λοιπὸν, ἢ καλῶς φαίνεται, ἢ κακῶς· εἰ καλῶς, ἀνέλκυστός ὄζιν· εἰ κακῶς, αὐτὸς ἐζημίωται· ὁ δυόμενα γὰρ ἄλλῳ μὲν ἔοικε πεπλανημένῳ, ἄλλῳ δ' ὁ βλαπτόμενος· οὐδενὶ ὀργιστέον. Idem denique *enchir. c.* 41. & apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. ex qo quædam dantur emendatiora: Ὅταν τις κακῶς σε λέγῃ, μέμνησο ὅτι κακοῦσθαι αὐτῷ διόμενος πρέπει ἢ λέγει. ἐκ ὄζον τε ἓν ἀκολουθεῖν αὐτὸν τῷ σοι φαινομένῳ, ἀλλὰ τῷ ἑαυτῷ. ἀλλὰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται· τίς ἓν ἐξαπατᾶται; ἐκεῖνος. τίς ἓν βλάπτεται; ὁ ἐξαπατώμενος. Ὑπὸ τούτων ἓν ὁρμώμενος, πρέπως ἕξεις πρὸς τὸν λοιδοροῦντα· ὑποθέγγη γὰρ ἑαυτῷ, ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ. Vide *l.* 11. § 18.

Καὶ συμφέροντα] Epictet. *l.* 2. *c.* 22. Πᾶν ζῶον ἄλλῳ ὅτως ἀκείωται, ὡς τῷ ἰδίῳ συμφέροντι. ὃ, τὰν τοῦτο φαίνηται αὐτῷ ἐμποδίζειν, ἂν τ' ἀδελφὸς ᾖ τοῦτο, ἂν τε πατὴρ, ἂν τε τέκνον, ἂν τ' ἐρώμενος, ἂν τ' ἐραστὴς, μισεῖ, προσκάλλεται, κατηρᾶται. οὐδὲν γὰρ ὅτω φιλεῖν πέφυκεν, ὡς τὰ αὑτοῦ συμφέροντα. τοῦτο πατὴρ, καὶ ἀδελφὸς, καὶ συγγενὴς, καὶ πατρὶς, καὶ θεός. ὅταν ἓν εἰς τοῦτο ἐμποδίζειν ἡμῖν οἱ θεοὶ δοκῶσι, καὶ ἐκείνους λοιδορῶμαι. Vide sis qæ sequuntur, pulcerrima sanè: sed & qæ in eandem sententiam differit, *ejusdem libri cap.* 26.

Δίδασκε καὶ δείκνυε] Vide *l.* 5. § 22, 28. & *l.* 10. § 4. & *l.* 11. § 12. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 18. δεῖξον τῷ πάσχοντι, καὶ ὄψει πῶς ἀφίσαται τ' ἁμαρτήματα.

Μὴ ἀγαναπτῶ] Pulcrè Symmach. *l.* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens neqitia est, ut motu meo digna sit.* Vide *ad l.* 5. § 22.

§ 28. Θάνατος ἀνάπαυλα] Huc Charonis κήρυγμα apud Aristoph. *ranar.* 1. 4.

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν καὶ πρεσμάτων;
Qis ad reqiem ex malis vult ac molestiis?

Ἀιδιωτικῆς ἀνυπονοίας] Vide *supr.* § 16. & *l.* 3. § 15.

Νάρκωσις ἐφίας] Vide *l.* 2. § 2. & *l.* 3. § 15.

Διανοητικῆς δεξόδου] *Mentis erroribus.* Cas. *cogitationibus.* Xyl. discursui, malim.

Τῆς περὶ τὸν πέριξ λειτροφίας] Vide *l.* 3 § 3. σὰρξ, sive caro pro corpore; prout Apostolo *ad Philip. c.* 1. *v.* 22, 24.

§ 29. Τῷ ψυχῷ περιπαυσᾶν] Vide *ad l.* 3. § 1. περιαποσβέννυται. Sed & *l.* 12. § 15. Hoc est quod de gymnasta Galen. ὑμιναῦν *l.* 2. *c.* . Εἶναι διλεῖπε χρὴ τὸν γυμναζόμενον, ὅτε δυμικὸν, ὡς ἐπ περιδυμεῖσθαι γυμνάζεσθαι, καμύσης ἤδη τῆς δυνάμεως, ὅτ' ἄδυμον, ὡς ἀπαρρεῖσαι, ἐπ πονεῖν δυνάμενον. Idémque Plut. *de sen politic.* ὧν περιπ θήσει τὸ φιλάνθρωπον καὶ φιλόκαλον, καὶ περιπαυσᾶ τῆς φρ ἀναλγήτου ὀπιθυμίας ὁ φρ κακῶν ζῆλος, ὡς τοῦ περικλινοῦς μέρη καὶ θείας τῆς ψυχῆς ἐξιτηλότερα φρ παθητικῶν καὶ σωματικῶν ἐχέσης. ὅσα δὲ λέγειν καλὸν, καὶ ὑπομένειν τὰ λεγόμενα, ὡς κηδεμόνι ὄντι μόνον ἐκ κοπῶδες. Philo in *vit. Mos. l.* 1. Ὡς ἂν βραχεῖ τὸ σῶμα αὐτοῖς ἀπεγορεύειν, ὅτε καὶ τῆς ψυχῆς περιαπαλγήσης. Atqi hoc turpe nimis censet Marcus noster, animum concidere, dum corpori vires ullæ suppetunt. Vult itaque qod vulgò dici solet, *In actu moriendum.* Hoc enim præcipiunt Stoici. Senec. *epist.* 8. *Ubi præcepta illa vestra, qæ imperant in actu mori?* Et *de otio Sapient. c.* 1. *Certè Stoïci vestri dicunt; Usqe ad ultimum vitæ finem in actu crimus: non definemus communi bono operam dare, adjuvare singulos, opem ferre etiam inimicis, mente, manu.* (ità Lips.) *nos sumus, qi nullis annis vacationem damus; & qod ait ille vir disertissimus,* (Virg. Æn. *l.* 9.) *de Latinis,*

Canitiem galeâ premimus.——

nos sumus apud qos usqe eò nihil ante mortem otiosum

est.

est, ut si res patitur, non sit ipsa mors otiosa. Vide *l.* 7. § 73. Cicer. *de senect. Senectus non modò languida & iners non sit, verùm etiam sit operosa, & semper pro eis, quæ habet, viribus, agens aliqid & moliens.*

§ 30. Ὅρα μὴ ἀποκαισαρωθῇς] hoc est, *cave* nè postquam ad imperium adscitus fueris, instituti pristini vitæque philosophicæ oblitus, quasi Cæsarianus quidam efficiaris, & *in Cæsarum mores totus transeas.* quales autem Cæsares atque Imperatores Romani plerique extiterint, & quomodo sese in imperio gesserint, notius est, quàm ut dicto opus sit: & obliquè notat Marcus ipse, *lib.* 1. § 11. Certè de Marco Petrarch. *lib. de Imper. offic. Philosophicum maluit quàm Cæsareum cognomen.* Et Eutropius: *Ad nullam insolentiam elatus est imperii fastigio.* Et Capitolin. *Suos mores semper tenuit.* Sed omnium disertissimè Aristid. *orat. in Marc.* ubi Pausaniæ mores adversos planè describserat, Ὁ δ', inqit, ἐπέδειξεν, ὅτι καὶ ἰδιώτου ὄντα καὶ βασιλέα οἷόν τε ἦν τὸν αὐτὸν εἶναι· διὰ τέλους τυθὲν μὲν τοῦ τῆς βασιλείας περιόντα ἑαυτὸν, ὥστε δικαίως ἀξιωθῆναι ταύτης· ἐν ᾗ τὴν βασιλείαν οὐκ ἐκτήσατο ἑαυτῷ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ νῷ καὶ λόγῳ διῴκησε. Ἀποκαισαρῶθῆς vocabulum Marco confictum, prout *Charmidari* & *Recharmidari* Plauto, *Trinum. act.* 4. *Sc.* 2.

Proin tu te itidem ut Charmidatus es, rursum recharmida.

sicut enim *Recharmidari* Comico, est *in Charmidem reverti*; ità Ἀποκαισαρῶθῆς, pro eo quod est, in *Cæsarem converti, Cæsarem*, sive *Cæsarianum fieri, in mores Cæsarianos transire* Marco istîc noxiè dictum; sed eâdem analogiâ; quâ Ἀποταυρῶθῆς, *in carnem concrescere*, Aristot. *probl. l.* 1. *q.* 53, & *l.* 5. *q.* 34. quâ Ἀποθηριῶθῆς, *feram bestiam fieri*, Polybio *l.* 1. Et Epicteto *l.* 1. *c.* 5. quâ Ἀποδενδρῶθῆς, *in stirpis*, sive, *arboris naturam transire*; quod de eis Plotinus extulit qi facultati altrici excolendæ toti se dedunt: Svidas in Κόσμῳ. de Daphne in arborem conversa, Lucianus *hist. ver. l.* 1. de hedera usurpavit, Theophrastus *hist. plant. l.* 3. *c.* 18. *arborem fieri*, vertit Plinius *l.* 16. *c.* 34. & Ἀπαυτῶθῆς, *hederascere*, sive *hederam fieri*; his eisdem *ibidem.* & Ἀποπαππῶθῆς, *in pappos converti*; eidem Theophr. *l.* 7. *c.* 11. quâ Ἀποκολπῶθῆς, Avtori *de mundo c.* 3. quod *Sinuari*, Apuleius, sive, *in sinus absumi*; quâ Ἀπογεῶθῆς, *in terram redigi*, Philoni *de mund. immort.* Ἀπολιθῶθῆς, *in lapidem transire*, Aristot. *problem. l.* 24. *q.* 11. quod de Academicis Epictetus *l.* 1 *c.* 5. Ἀποπυρῶθῆς, *igniri*, Avtori *de mund. c.* 4. & ἀπανθρακῶθῆς, *in carbones redigi*, Lucian. *dial. marin.* 10. quâ denique Ἀποθεῶθῆς, *Deum fieri*; qo modo Amelius apud Theodoretum *therap l.* 2. ἀμέλει καὶ ἀναλυθέντα πάλιν Ἀποθεῶθῆς καὶ θεὸν εἶναι, ὅτῳ ἦν πρὸ τοῦ εἰς τὸ σῶμα καὶ τῶν σπερμάτων καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀχθῆναι. sive, *inter Deos referri*: qi Romanorum Imperatoribus honos haberi solitus. unde de nostro Lucianus in *Pseudomant.* Θεὸς Μάρκος ἤδη. & Tertullianus *apologet.* 34. *Maledictum est ante apotheosin Deum Cæsarem nuncupare.* allusit eò Seneca cùm Claudio illudens Ἀποκολοκυντώσαντα tanqam Ἀποθέωσιν dixit, idque tituli Satyræ suæ in ejusdem obitum conscriptæ dedit, ut Dio Cassius testatur *l.* 60. de qo videndus V. Cl. Hejnsius. Frustrà siquidem est hîc Xyl. cùm τῷ Ἀποκαισαρῶθῆς suspicatur significari, *imperio aut rerum summâ deponi.* qem tamen secutus est Jo. Mevrsius in *Lexic. Græcobarb.* ubi τὸ Ἀποκαισαρῶθῆς, adducto etiam Marci loco hoc ipso, *à Cæsaris dignitate dejici*, exponit. Sed & Annotator Lugd. *de Cæsaris statu dejici.* ut Ἀποκαισαρῶθῆς sit *imperium amittere*, ac *Cæsareatu quasi devestiri*; qomodo Ἀποπαρθενῶθῆς sive Ἀποπαρθενεύθῆς Hippocrati *de aer. loc. & aq.* est *virginitatem deponere*, sive *devirginari*, ut Petronius loqitur. & qomodo Ἀπολειτουργῆσαι Marco *l.* 10. § 21. *munere defunctum esse, & ab eodem jam cessare.* cùm eandem in istis τὸ ἀπὸ vim obtineat, qàm τὸ ἐξ huic finitimum in illis, ἐξυδατῶθῆς, *in aqam liqescere*, Dioscorid. *l.* 1. *c.* 88. ἐξελαιῶθῆς, *in oleum verti*, Theophrast. *de caus. plant. l.* 6. *c.* 9. & 11. ἐξαερῶθῆς *in aerem abire*, cùm eidem *l.* 1. *c.* 27. tum & Luciano *de mort. Peregr.* & Hippocrati *de nat. infant.* ἐκπυρῶθῆς, *igniri*, & *in ignem transire*: unde ἐκπύρωσις Stoica, qâ avtumabant illi fore, ut ignis tandem omnia absumeret, & in substantiam suam redigeret; qod εἰς ἑαυτὸ μεταδαγεῖν καὶ ἀναλαμβάνειν Plutarchus dixit, *de esu carn.* 1. & *de commun. notion. c.* 27. ἐξανδρῶθῆς, *virum fieri, in virum evadere*; Svid. qod idem ἀπανδρῶθῆς, in *virum evadere ex puero*, Clemens *Strom. l.* 1. *in virum ex fœmina converti*, dixit Theodorus in *Theolog. Orient.* ἐξανδραποδίζεσθαι, *ex libero in servitutem redigi*, Plutarch. *Anton.* ἀνθρῶθῆς denique, *Deum evadere*, Clem. *pædag. l.* 1. *c.* 12. nec aliâ ratione *uniones exaluminati*, pro *alumine tincti*, Plinio dicti *l.* 10. *c.* 35.

Μὴ βαφῇς] *nè mergaris & obruaris.* Xyl. imò *nè tingaris, nè inficiaris:* nè mores avlici *genuinum animi candorem obfuscent:* qod *inquinamentum combibere*, Septimius dixit, *de spect. ac. c.* 14.

'Ως ὅτε τίς τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικα μιήνῃ.'

ut Hom. loqitur *Il. Δ. v.* 141. i. ut Maro *Æn. l.* 12.

Indum sanguineo veluti violaverit ostro
Siqis ebur.——

qod nos diceremus, that pon be not stained. nam qod Græci μιαίνειν & βάπτειν, nos dicimus to staiu. Eum avtem Homeri locum respexit Plut. *de E I Delph.* ubi dixit, eâdem usus, qâ hîc metaphoricè Marcus, voce; Τὸ ἓν ἐλλιπαίνει καὶ καθαρόν. ἕτερα γὰρ μίξει πρὸς ἕτερον ὁ μιασμὸς· ὡς πε καὶ Ὅμηρος ἐλέφαντί τινα φοινικοπάμονι βαφῇ μιαίνεσθαί φησι· καὶ τὰ μιγνύμενα τῷ χρωμένων ὁτὲ βαφεῖς φθείρειν, καὶ φθορὰν τῷ μίξει ἐνομίζεσ-

Unde

Unde emaculandus avtor idem in *Sympos. l. 8. c. 5.* Πάντα τὰ μεμιγμένα τῶν ἀμίκτων ἐπισφαλέστερα πρὸς σῆψιν ὅτι· ποιεῖ γὰρ ἡ μίξις μάχλω, ἡ δὲ μάχη μεταβολῆς· μεταβολὴ δέ τις ἡ σῆψις. διὸ τὰς τε μίξεις τῶν χρωμάτων οἱ ζωγράφοι φθορὰς ὀνομάζουσι, καὶ τὸ βάψαι δηλῶσαι κέκληκεν ὁ ποιητὴς· μιλῶσαι legendum. Sicut & Latinis itidem *tingere, inficere*, & colore aliquo *tincta* dicuntur *infecta*. Idem in *Roman. problem. c. 26.* Μόνον ἓν τὸ λευκὸν, εἰλικρινὲς καὶ ἀμιγὲς καὶ ἀμίαντόν ὅτι βαφῆς καὶ ἀμίμητον. Sed & Porphyr. *de abstinent. l. 4.* Καὶ ὁ μολυσμὸς καὶ ἡ μίανσις ὅλου πρὸς μέρος ἑτερογλῶς πρὸς ἕτερον· καὶ μᾶλλον ὅταν δυσέκνιπτον γένηται. ὅθεν καὶ ὑπὸ τῶν βαμμάτων, ἃ δὴ διὰ μίξεων σωίζαντες, ἕδρας ἄλλα ἄλλῳ συμπλέκουσιν φασίν.

Ὡς δ' ὅτε τις τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μίγνυ·
καὶ ἔμπαλιν τὰς μίξεις φθορὰς οἱ ζωγράφοι λέγουσιν. ἡ δὲ σωτήρια τὸ ἀμιγὲς καὶ καθαρὸν, ἄφθαρτον καὶ ἀνηφανὲς καὶ ἀκήρατον. Eâdem hac metaphorâ usus est Marcus *l. 5. § 16.* ubi dixit; βάπτεται γὰρ ὑπὸ τῶν φαντασιῶν ἡ ψυχή. & *l. 3. § 4.* Sed in partem meliorem acceptâ, ubi de viro bono, ἀκμαιοτάτῃ βεβαμμένον εἰς βάθος. Vult ergò καθαρὰν μένειν διάνοιαν, ut *l. 8. § 48.* avt, ut mox sese ipse explicat, ἁπλῆν καὶ ἀκέραιον. Senec. *epist. 59. Illi difficile est. non enim inquinati sumus, sed infecti*, i. e. ἐ μεμιασμένοι, ἀλλὰ βεβαμμένοι.

Τίνεται γὰρ] scil. Vulgari dicterio dicitur, *Honores mutant mores*. Polybius (Svidâ citante] Πάντας μὲν γὰρ οἱ βασιλεῖς καὶ φίλους προσαγορεύουσι καὶ συμμάχους τοῦ κοινωνίσαντας τῆς αὐτῶν ἐλπίδων· καθιστάμενοι δὲ τῆς πρόξενον παραπλησίως ἐ συμμαχικῶς ἀλλὰ δεσποτικῶς χρῶνται τοῖς πιθομένοις (ità enim ista legendum avtumo). Ἀλλὰ ἐ δεῖ, φησὶ μὲν τῆς βασιλείας χρηστόν τι καὶ μέγιον ἴδιος ἐμφαίνειν ἑαυτὸν· βασιλέα δ' ἀποδειχθέντα, χαλεπὸν καὶ βίαιον εἶναι τοῖς ἀρχομένοις. inqit Aristides *orat in Marc.* Qi & vitium hoc notat in Pavsania Cleombroti F. Ὅς ὅτε μὲν ὤμων, ἐδιώκατο σωφρονεῖν· at imperator designatus, & cum imperio foris agens, ἐπελέλεστο μὲν τῆς ἄκρας, ἐπελέλειπτο δ' αὐτὸ· παντὶ δ' μᾶλλον ἐῴκει, ἢ ἀνδρὶ Σπαρτιάτῃ χαλεπὸς μὲν ὢν καὶ βίαιος τοῖς συμμάχοις· ἀκόλαστος δ' καὶ ὑβριστὴς περὶ πάντα· τυραννικὸς δ' περὶ τὸν τρόπον. Graphicè verò admodum idem χαρακτηρίζει Eripid. in *Iphigen. Aulidens.* sub persona Menelai Agamemnonem alloqentis: (λιον

Οἶδ', ὅτ' ἐσπέδαζες ἀρχὴν Δαναΐδαις πρὸς Ἰ-
Τῷ δοκεῖν μὲν ἔχει χρήζων, τῷ δ' βέλεσι θέλων,
Ὡς τυφεινὸς ἦς, ἁπάσης δεξιᾶς προσδιηγάνων,
Καὶ θέρος ἔχων ἀκλεὲς τῷ θέλοντι δημοσίῳ,
Καὶ δοὺς προύρησιν ἐξῆς πᾶσι, κ' εἰ μήτις θέλοι,
Τοῖς τρόποις ζημῶν πρίασθαι τὸ φιλότιμον ὀν μέσε.
Κᾆτ' ἐπεὶ κατέσχες ἀρχὰς, μεταβαλὼν ἄλλως τέρπεις, (φίλος,
Τοῖς φίλοισιν ἐμὸς τ' ἦσθα τοῖς πρὶν ὡς πρόσθεν

Δυσπρόσοδος, ἔσω τε κλιθρῶν πάντα· ἄνδρα δ' ἃ χρεών·

Τὸν ἀγαθὸν; πρόσωπα μεγάλα, τοῦ τέρπως μιθύσαι,
Ἀλλὰ καὶ βέβαιον ἔδει τότε μάλιστα τοῖς φίλοις,
Ἡνίκ' ἀφελεῖν μάλιστα δυνατός ὅτιν εὐτυχῶν.

Scis, puto, Trojam petentis principatum Græciæ
Velle cùm nolles videri, maximè velles tamen,
Ut modestus, & benignus, dexteras prensaveris.
Tunc tuæ semper patebant civibus cunctis fores.
His dabas responsa blandus, hos salutabas prior;
Moribus tibi quò parares gloriam in medio sitam.
Nunc sed imperii potito vertitur vitæ modus:
Non amicos nunc priores, ut solebas, diligis:
Durus inprimis adiri, nec fregens inter larem.
Non decet mutare mores magna curantem virum,
Cujus hoc magis probanda tunc amicis est fides,
Quò magis florens amicis adjuvandis sufficit. Grot.

Scilicet, qod Menander in *Gubernat.* à Prisciano *l. 18.* relatus.

Ἐπελάθετ' αὐτὸν ὅστις εἴη·
Oblitus est se ipse, qi esset.

(vide *l. 9. § 3.*) qod de Largio Macedone Plin. min. *l. 3. ep. 14. Superbus dominus & sævus, & qi* servisse patrem suum parùm, imò minimùm, meminisset. Ità, qod Martial. *l. 11. ep. 6.*

Ardua res hæc est, opibus non tradere mores.

Et Avgustin. *homil. 13. & conc. solenn. 205.* Apostoli illa *ad Tim. ep. 1. c. 6. v. 17.* Τοῖς πλουσίοις παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, respiciens: *Primus ac peculiaris divitiarum vermis est superbia.* Idémque *conc. solenn. 212. Morbus divitiarum est superbia. grandis animus, qi inter divitias isto morbo non tenetur. magnus dives est, & major divitiis suis, qi non ideo magnum se putat, qia dives est.* Οἱ γὰρ πολλοὶ, κἂν αὐτὸ μόνον αὖρα βραχεῖά τις ὑπολάβῃ πλουσίους, φυσῶσι καὶ πνέουσι μεγάλα, καθαλλόμενοι ἀδίκως ἀφανεστέρων, καθάρματα καὶ παρεισχλήματα καὶ γῆς ἄχθη, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἀποκαλῶσιν, ὥστε τὸ ἀκλινὲς τῆς εὐπραγίας ἐν βεβαίῳ παρ' αὐτοῖς ἔν μάλα σφριγιάμβοι, μηδὲ μέχρι τῆς ὑστεραίας ἴσως διαμένειν ἐν ὁμοίῳ. Philo *de vit. Mosis l. 1.* de talibus & Sosiphanes apud Stobæum *tom. 2. tit. 22.*

Ἂν δ' εὐτυχῶσι, μηδὲν ὄντες, εὐθέως
Ἴσ' ἀραιῷ φρονοῦσι·---
Si favorit fortuna, cùm sitis nihil,
Cœlo levatis capita.---

Pium itaqe illud Placillæ Imperatricis Theodosio conjugi datum monitum, Ἀεί σε, ὦ ἄνερ, προσήκει λογίζεσθαι, τί μὲν ἦσθα πάλαι, τί δὲ γέγονας νυνί. Theodoret. *hist. Eccles. l. 5. c. 18.* Vide *ad l. 10. §. 19.*

Τίμησον σαυτὸν ἁπλῶν, ἀγαθὸν] Vide *l. 2. § 17.* Pavlus Timotheo, *epist. 1. c. 5. v. 22.* Σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει. & Jacob. *c. 1. v. 27.* ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν, & Joan. *epist. 1. c. 5. v. 18.* τηρεῖ ἑαυτόν.

ξωστήν. Epictet. *l.* 2. *c.* 8. Τί δ' ὅτι ὁ μόνος σε κατεσκάωσεν, ἀλλὰ καὶ σοι μόνῳ ὑπίσθασι καὶ παρεκάθηντο, ἐᾶς τοῦτο ὁ μεμνήσῃ; ἀλλὰ καὶ καταγνώσεις τοῦ ὑπερορᾶν; εἰ δέ σοι φανόν τινα ὁ Θεὸς παρέθετο, ὅπως ἂν αὐτὸ ἡμέλεις; παρεγγυᾷ δὲ καὶ σεαυτὸν, καὶ λέγει, Τοῦτόν μοι φύλαττε τοιοῦτον, οἷόν πέφυκεν, αἰδήμονα, πιστὸν, ὑβλητὸν, ἀκαθάπληκτον, ἀπαθῆ, ἀταράχητον· εἶτα σὺ ἐ φυλάσσεις;

Ἄκομψον] Vide *l.* 3. § 5.

Ἀγώνισαι, ἵνα τοιούτῳ συμμείνῃς] Est hîc revera, si dextrè accipias, ὁ καλὸς ἀγὼν ille, qem decertare Timotheum hortatur Apostolus; decertâsse jam se testatur ipse. ἀγωνίζε, inqit, τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως. *epist.* 1. *c.* 6. *v.* 12. &, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι. *ep.* 2. *c.* 4. *v.* 7. neqe enim sine certamine jugi sedulóqe ad salutem pertingitur. ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν inqit Dominus; Luc. *c.* 13. *v.* 24.

—*labor ad nitendum intrare volenti.*

Silius *bell. Punic. l.* 15.

ἵνα τοιούτῳ συμμείνῃς] Ità *l.* 10. § 8. μήποτε μελουμένῃ καὶ πολυόψοις. Plin. min. *l.* 1. *ep.* 23. *Tuam personam tibi imponas: qæ sapienti viro ità aptanda est, ut perferatur.*

Αἰδοῦς θεός.] Numinis reverentia jure merito primas hîc obtinet, utpote qæ sit *sapientiæ*, non חחלת *principium* duntaxat, *Prov. c.* 9. *v.* 10. sed & ראשית *caput, principale*, ac *præcipuum*; *Prov. c.* 1. *v.* 7. imò *sapientia ipsa*; Job. *c.* 28. *v.* 28. & *summa totius. Eccles. c.* 12. *v.* 13. Itaqe exigenda vita cuiqe μὴ αἰδοῦς θεοῦ καὶ εὐλαβείας. Apostolus *ad Hebr. c.* 12. *v.* 32. atqe ut Silius *bell. Punic. l.* 15.

Idem justitiæ cultor, qæcunqe capesses,
Testes factorum stare arbitrabere divos.

Nam mihi pro certo constat, omnium mortalium vitam divino numine invisi. neqe bonum neqe malum facinus cujusqe pro nihilo haberi, sed ex natura diversa præmia bonos malósqe seqi. Salust. *ad Cæsar.* & Juvenc. *hist. Evang.*

Nil absente Deo loqimur: nil abdita clavsum
Pectoris antra tegunt. cernit Deus omnia præsens.

Prudent. *cathemer. hymn.* 2.

Speculator adstat desuper:
Qi nos diebus omnibus,
Actúsqe nostros prospicit,
A luce prima in vesperum.
Hic testis, hic est arbiter,
Hic intuetur, qicqid est,
Humana qod mens concipit:
Hunc nemo fallit judicem.

Avg. *de verb. Dom. orat.* 10. *Oculum in te non intendit suum, qi fecit tuum?* Plavt. *captiv.* 2. 2.

Est profectò Deus, qi qæ nos gerimus, audítqe & videt.

Is utì tu me hîc habueris, proinde tuum illic curaverit.

Bene merenti bene profuerit, malè merenti par erit. Boeth. *consol. l.* 5. *extremo: Manet etiam spectator desuper cunctorum præscius Deus, visionísqe ejus præsens semper æternitas cum nostrorum actuum futura qalitate concurrit, bonis præmia, malis supplicia dispensans. aversamini igitur vitia, colite virtutes. magna vobis est, si dissimulare non vultis, necessitas indicta probitatis, cùm ante oculos agitis judicis cuncta cernentis.* Avtor *Oculi moralis*, sive is Robertus Capito Lincoln. sive qis alius; *c.* 15. § 2. ubi Bernardi illud adduxerat; *Qovis loco, qovis angulo reverentiam habe angelo, qi te custodit, nè illo præsente facere avdeas, qod me præsente non avderes. Hic est*, inqit, *magni consilii Angelus, cui patens est omnis angulus. Unde qidam;*

Cùm qid turpe paras, qod me spectante rubores,
Cur, spectante Deo, non magìs indè rubes?

Vide *l.* 1. § 4. & *l.* 2. § 11. & *l.* 11. § 26. & *l.* 12. § 2.

Σῶζε ἀνθρώπους] Ovid. *Ponti l.* 2. *el.* 9.

Regia, crede mihi, res est succurrere lapsis:
Convenit & tanto, qantus es ipse, viro.

Conveniens homini est, hominem servare, voluptas:
Et melìùs nullâ qæritur arte favor.

Hac enim ratione fit, ut juxta paræmiam à Svida in literas relatam, ἄνθρωπῳ ἀνθρώπῳ δαιμόνιον efficiatur. Marcus noster, prout à Juliano in *Cæsaribus* inducitur, à Sileno interrogatus, Τί μᾶλλον ἐδόκει τῷ βίῳ τέλος εἶναι; respondit, Τὸ μιμεῖσθαι τοὺς θεούς. Et secundò qærenti, Τί ποτε ἐνόμιζεν εἶναι τὴν τοῦ θεοῦ μίμησιν. Ille rursus, Δεῖσθαι μὲν ἐλαχίστων, ἕν πιεῖν ὃ ὡς ὅτι μάλιστα πλείστις. Pythagoras verò, Æliano referente, *l.* 12. *c.* 59. δύο ταῦτα ἐν πᾶσι θεῶν τοῖς ἀνθρώποις δωρεῖται κάλλιστα, τό, τε ἀληθεύειν, καὶ τὸ εὐεργετεῖν· ἐοικέναι γὰρ τοῖς θεῶν ἔργοις ἑκάτερον. At Strabo *l.* 10. Ἐν μὲν εἶναι καὶ τοῦτο, τοὺς ἀνθρώπους τότε μάλιστα μιμεῖσθαι τοὺς θεούς, ὅταν εὐδαιμονῶσιν. μένον δ' ἐν λέγοι τις, ὅταν εὐδαιμονῶσιν, qo loco Xylander εὐδαιμονεῖν *numina rectè colere*, cur sit interpretatus, ego nullus assequor. Cicer. *de natur. deor. l.* 1. *Qoniam plurima homini ab homine vel commoda vel incommoda solent oriri; & Dei proprium est vel servare vel benefacere; idcirco qi in gravi periculo succurrit, qive ingenti qopiam afficit beneficio, qoniam Dei qasi vice fungitur, ei cui prodest, Deus dicitur extitisse.* Et Plin. *hist. nat. l.* 2. *c.* 1. *Deus est mortali juvare mortalem: & hæc ad æternam gloriam via. hic est vetustissimus referendi bene merentibus gratiam mos,* ut tales numinibus ascribant. Verùm novissima illa minùs pia. Piè Gregor. Naz. *orat. pro pauperib.* Γένοιτο τῷ πλουσίῳ τιμιώτερος, ὃν τῷ σωθῆναι χρηστότερος. γένοιτο τῷ ἀπιόντι θεὸς, τὸν ἔλεον θεῷ μιμησάμενος. ᾔδειν γὰρ ὅπως, ὡς τὸ ἓν πιεῖν, ἄνθρωπος ἔχει θεοῦ. Et *ad cives suos in angustiis constitutos*: dum præfectum ad clementiam & condonationem

tionem cohortatur. Μίμνεσθ δὲ τοῦτα θεῦ φιλανθρωπίαν· τοῦτο ἔχει μάλιστα θεῖον ἄνθρωπος τὸ εὖ ποιεῖν. ἔξεστί σοι θεὸν ἡγεῖσθαι μηδὲν ποιήσαντι. μὴ παρέλθῃ τὸν καιρὸν τῆς διώσεως. Quod ῥητορικώτερον paulò, liberiúsque Claudian. *de Honor. Coss.* 4.

Sis pius imprimis. nam cùm vincamur in omni
Munere, sola Deos æquat clementia nobis.

Vide *l.* 5. § 33.

Βραχὺς ὁ βίος] Vide *l.* 2. § 17. & *lib.* 4. § 17, 26.

Εἰς καρπὸς τῆς ὀθηγείας ζωῆς] *fructum vitæ appellat*, inqit Casavb. qem Philosophi dicunt *finem*. itaque qod de Heliogabalo Lamprid. *Eum fructum vitæ præcipuum existimans, si dignus atque aptus plurimorum libidini videretur.* Diodorus in simili sententia, *l.* 1. Ἡδολαμβάνων βασιλείας εὐδαίμονος τὲ τέλος, τὸ πάσης χρῆσθαι τῆς ἡδονῆς ἀνεπικωλύτως. *caussas vitæ* Juvenalis dixit, *Sat.* 6.

Et propter vitam vivendi perdere caussas.

Et Plin. *l.* 5. *epist.* 5. *Qui voluptatibus dediti quasi in diem vivunt, vivendi caussas quotidiè finiunt.* Et *l.* 1. *ep.* 12. de Corellio Rufo. *quanquam plurimas vivendi caussas habentem, optimam conscientiam, optimam famam, maximam autoritatem; præterea filiam, uxorem, nepotes, sorores; intérque tot pignora veros amicos.* Hæc *ad Lamprid.* Casavbon. quanquam, *caussas vivendi* in novissimo hoc de Corellio aliud planè quàm *finem* qi Philosophis dicitur, designare videtur. Notat Lucret. *l.* 3. hominibus συμποσιακοῖς solenne esse,

——*ubi discubuere, tenéntque*
Pocula plena manu,——
——*& inumbrant ora coronis,*

Ex animo ut dicant, brevis hic est fructus homillis. Ità illi *vitæ fructum*, πῶς ἐν ἡμέρᾳ τρυφῶ, ut Petrus loqitur, *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 13. existimant: at Marcus istîc, Διάθεσιν ὁσίαν καὶ φιλόξενις κοινωνικάς· hoc est, lingvâ nostrâ (Christianam volo) εὐσέβειαν καὶ ἀγάπην, *pietatem & charitatem*: sive ut Apostolus *ad Gal. c.* 5. *v.* 6. Πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. ità Pavlo illi nostro τοῦτο καρπὸς, τοῦτο κέρδος, Christo Domino suo, Christianisque fratribus suis, inservire; *ad Philipp. c.* 1. *v.* 21, 22. de qo loco videndus venerandus Airayus, qi solus interpretum videtur Apostoli mentem assecutus. Vide *l.* 4. § 24. & *l.* 12. § 29.

Πάντα ὡς Ἀντωνίνε μαθητής] De Marco nostro itidem Capitol. *Pro instituto patris volens agere, dicere, cogitare.* Pium vult uterque, cui in adoptionem ab Adriano datus est Marcus. Vide *l.* 1. § 16. ubi pleraque eadem, quæ istîc, deprehendas. De Tiberio pariter Strabo: Καὶ νῦν ὁ διάδεξάμενος υἱὸς ἐκείνου, (Augustum scil.) κανόνα τῆς διοικήσεως καὶ τῶν πραγμάτων ἐκεῖνον ποιεῖται. Et ipse de se Tiberius apud Tacitum *annal. lib.* 4. *Qui omnia facta dictáque ejus vice legis observem.* Verùm hoc eum ad speciem tantùm veteratorie, qò hominum animos sibi conciliaret, & ad tempus breve nimis, non constanter observâsse, ex Dione discas licet.

Τὸ ὑπὲρ τῶν κατὰ λόγον προσταττόμενον ἕυτονον] Ità *lib.* 1. § 16. τὸ μθυπνὸν ἀσαλεύτως ὑπὸ τῶν ἐξεταζομένως κριθέντων. ibi vide.

Τὸ ὁμαλὲς παντα χῆ] Ità *l.* 1. § 16. πάντα συμφώνως ἑαυτοῖς. Senec. *ep.* 74. *Virtus convenientiâ constat, omnia opera ejus cum ipsa concordant & congruunt.* Et *ep.* 20. *Maximum hoc est & officium sapientiæ & indicium, ut verbis opera concordent, ut & ipse utique par sibi idémque sit. observa itaque, numqid vestis tua domúsque dissentiant: numqid in te liberalis sis, in tuos sordidus: numqid cœnes frugaliter, ædifices luxuriosé. unam semel ad qam vivas regulam prende, & ad hanc omnem vitam tuam exæqa. Vitium est hæc diversitas, & signum vacillantis animi, & nondum habentis tenorem suum. qid est sapientia? semper idem velle, atque idem nolle: non potest cuiqam semper idem placere nisi rectum.* Et *de vit. beat. c.* 8. *Hoc modo una efficietur vis ac potestas concors sibi: & ratio illa certa nascetur, nec dissidens, nec hæsitans. quæ cùm se disposuit, & partibus suis consensit, &, ut ità dicam, concinuit, summum bonum tetigit. nihil enim pravi, nihil lubrici superest; nihil in qo arietet aut labet. qare audacter licet profitearis, summum bonum esse animi concordiam. virtutes enim ibi esse debebunt, ubi consensus atque unitas erit: dissident vitia.*

Τὸ ὅσιον] Hoc Antonino (si Pavsaniæ *in Arcad.* credimus) καὶ ἥ ἐς τὸ θεῖον τιμὴ, τὸ εὐσεβὲς. id est, Pii appellationem acqisivit. qanqam Capitolinus ex aliis alias appellationis hujusce caussas adducit. Eandem & Marco Svidas cum aliis tribuit. Vide ad *l.* 1. § 16. ἥμερον.

Τὸ εὐόδιον τῶ προσώπε] εὐδιον Xyl. rectè. *Vultu sereno.* Flacc. *carm. l.* 1. *Od.* 37. & *Fronte serenâ.* Martial. *l.* 7. *epigr.* 11. huic opponi videtur τὸ ὀπίκοτον τῶ προσώπε. *l.* 7. § 23.

Μὴ ἀντιμεμφόμενος] Vide supr. § 26. μὴ ἀντιδυσφοραίνοντα.

Ὡς ἐπ' ἐξὸν ἔσπευδεν] *nihil enixè aut festinè moliebatur.* utrumque enim designat τὸ σπεύδειν, sicut & τὸ ἐπείγειν (unde de Maximo Marcus *l.* 1. § 15. καὶ μεθαμᾶς ἐπειγόμενον.) & *festinè ad rem aliquam ferri.* Homer. *Il. Σ. v.* 293.

——τί με σπεύδουσα καὶ αὐτὴν Ὀρσύνεις.

Et Theognis; *v.* 401.

Μηδὲν ἄγαν σπεύδειν· καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.

& enixè in rem aliquam incumbere. Hesiod. *clyp. v.* 364.

Παντὶ μέρει σπεύδων.——

Et Theogn. idem *v.* 335.

Μηδὲν ἄγαν σπεύδειν· πάντων μέσ' ἄριστα.——

ut ſit iſtic, ὡς ἐπ' ὀδὲν ἔσπευδεν, quod *l.* 1. § 16. ὀδὲ ὡς ἂν τινα εἰπεῖν ποτε, ἕως ἱδρῶτος. Ariſtotel. *ethic. lib.* 4. *c.* 3. in charactere τῦ μεγαλοψύχυ, utrumque his verbis expreſſit: ὁ γὰρ σπεύδειν, ὁ σφὸδρα ὀλίγα σπεύδων ἔστε σωίτων, ὁ μηδὲν μέγα ἀξιόμων. De Conſtantio Liban. *orat.* 3. τοῖς μὲν χαμερῶς ὑπακόυσιν ὀξέως· ὁ μὲν τοι τῶ ὀξύτητα σὺν ταραχῇ πεμπομ. Mὴ σφέτερον ἓν μάλα καπηλὸν] Vide *l.* 1. § 16. Agapet. *paræneſ. ad Juſtinian.* § 42. Νανεχῶς ἀκροᾶσθαι δεῖ τῦ μὴ σφῶν σφαλμάτων κριτάς. Δυσκίνητος γάρ ἔστιν ἡ τῦ δικαίυ ἔυρεσις, ῥᾳδίως ἐκφεύγυσα τὸν μὴ λίαν σφοσέχοντας. Διαβολὰς ἂν ἐδέχετο] Vide *l.* 1. § 5. Ὀυ φοφοδεὶς] φοφοδὴς, δειλὸς, τῦ φόβυς φοβέρμ. Svid. *pavidus, qi ſtrepitus metuit.* ſive ut Maro *Æn. l.* 2.

Omnes qem terrent auræ, ſonus excitat omnis.

Et hunc imitatus Silius *l.* 6.

--qem ſonus omnis & aura
Exterret.--

imò cui ſtrepitus, ubi nullus eſt, videtur eſſe, ut Ἄπιστα γὰρ τῷ φοβυμένῳ φορεῖ.

Facilè anima metuens audit aut fingit ſonos.

qod de malè ſibi conſcio Eliphaz Jobi *c.* 15. *v.* 21. *ſonus pavoris auribus ejus jugiter inſonat.* ut Sophocles *Acriſio*, à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 8. lavdatus. indè pro *ſuperſtitioſo*, & *ſuſpicioſo*, ſive *meticuloſo nimisque cauto* uſurpatur. De Judæis *ad Diognetum* Juſtinus: Τόγε σφὸς τὰς βρώσεις αὐτῶν φοφοδεῖς, καὶ τῶ σφὸς τὰ σάββατα δεισιδαιμονίαν. Ὁι μὲν ἐν τῷ μέχρι ἑσπέρας] leg. ὃι μὲν ἐν τῷ [αὐτῷ] *m. v.* tantâ victûs tenuitate uſum, ut à mane ad veſperam loco eodem poſſet durare, ſine ulla alvum levandi, avt veſicam, niſi ſtatis horis, neceſſitate. Caſavbon. *ad Capitol. Pium.* Apud Etymologum *in* Σμερδαλέος mendum geminum, (qod & Sylburgium video obſervâſſe) ubi terribilia viſa dicit μεμίζειν τῶ φυχῶ τῦ ὁρώντων τῷ φόβῳ, καὶ μὴ ἐᾶν αὐτὼ ἐν τῷ μένειν. reponendum ἐν τῷ αὐτῷ μένειν. Qod avtem hîc Marcus de Pio, Dionem de Marco narrare refert, ſed memoriâ, puto, lapſus V. C. Salmaſius *ad Capitolini Pium.*

Χαίρειν, εἴ τις δικαίως κρεῖττον] Vide Marcum in hoc Pii æmulum; *ſupr.* § 21. Lavdat hoc & in Conſtantio Themiſtius *orat. qinqenn.* qi ubi Neſtoris conſilium Agamemnoni datum retulerat ex *Iliad. i. v.* 74.

Πολλῶν δ' ἀγρομένων, τῷ πείσεται, ὅς κεν ἀείσῃ
Βουλὴν βουλύσῃ.——

Sed & reprehenſionem ejusdem, *ibid. v.* 108.

--μάλα γάρ τοι ἔγωγε
Πολλ' ἀπεμυθεόμην.--

Subjungit ad Imperatorem verſo orationis filo; Σοὶ δ' ἂν ἔστι μέχρι γε νῦν, ὅσις ἂν ἔχοι σφοσενεγκεῖν, ὅτι χρησὸν ἑαυτῷ [ἑαυτὸ f.] συμβαλὼ σφοσφέρεντες παρακόπους. ἀλλ' εἰ [ἢ] χρὴ σαυτὸν σφοσλαβὼν τὸ δέον ἐξεῦρες, ἢ τὸ ἔργον ἐπάγεις τῷ παρ' ἄλλῳ καλῶς ἐυρημένῳ. Et de eodem Liban. *orat.* 3. ὧν μὲν αὐτὸς ἐυείσκει, τέτων τῶ βελτίω εἰς μέσον ἄγων· τὰς δ' ἀφ' πέλας συμβυλίας, ἂν αὐθαδείᾳ φαυλίζων, ἀλλ' ἔργῳ τὸν παλαιὸν λόγον βεβαιῶν, ὡς ἄρα καὶ τᾶτό γε φρονήσεως, τὸ τοῖς βελτίοσιν εἰδέναι τῶ ἥττον πείθεσθαι. Rectè. ſiqidem, qod Iſocrat. *de pace.* Πῶς ἂν ἀνθρωποι καλῶς δυνηθεῖεν, ἢ κρῖναι σφὸ τῆ γεγονημένων, ἢ βελτίωσθαι σφὸ τῆ μελλόντων, εἰ μὴ τῦ μὲν λίαν τῆ ἐναντιωμένων παρελλήλως ἐξεπίζοιεν, αὐτοὶ δ' αὐτοὺ κοινὰς ἀμφοτέροις ἀκροατὰς παρέχοιεν. Et apud Herodotum *l.* 7. Artabanus: Ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεισέων μὲν γνωμέων ἀντίκων ἀλλήλῃσι, ἂν ἔσι τῶ ἀμείνω αἱρεόμενον ἐλέγχῃς, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆσθαι· λεχθεισέων δ', ἔσι. ὥσπερ, τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἑωυτῦ ἀλαμινώσκομεν· ἐπεὰν δ' παραπέσφαμεν ἄλλῳ χρυσῷ, ἀλαμινώσκομεν τὸν ἀμείνω.

Θεοσεβὴς χωρὶς δεισιδαιμονίας [*religioſus citra ſuperſtitionem.* niſi ſi religioſum eo ſenſu accipi velimus, qo Nigidius apud Gellium *l.* 4. *c.* 9. in antiqo carmine,

Religentem eſſe oportet; religioſum nefas.

ut *religioſus* ſit is, qi nimiâ & ſuperſtitioſâ religione ſeſe alligaverat; qæ res vitio aſſignabatur. Qanqam vitio iſto laborâſſe cumprimis Romanos avtor eſt Polybius *l.* 6. ubi ſtatum Romanum cum Carthaginienſi componens, Μεζόνων δέ μοι δοκεῖ, inqit, διαφορὰν ἔχειν τὸ Ρωμαίων σφὸς τὸ θέλπον, ἐν τῇ σφὶ θεῶν διαλήφει· καί μοι δοκεῖ τὸ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὑνειδιζόμενον, τᾶτο σωέχειν τὰ Ρωμαίων πράγματα· λέγω δὴ τὴν δεισιδαιμονίαν. ἐπὶ τοσόντων γὰρ ἐπεραγῳδεῖται καὶ παρεισῆκται τᾶτο τὸ μέρος παρ' αὐτοῖς εἴς τε τοὺς κατ' ἰδίαν βίυς, καὶ τὰ κοινὰ τῆς πόλεως, ὥστε μὴ καταλιπεῖν ὑφολόγιον. Qin nec Marcum noſtrum hoc morbo immunem prorſus fuiſſe, cùm ex Capitolino in *Marco*, tum & ex Luciano in *Alexandro*, colligi poſſe videtur: niſi ſiqis gentis potiùs qàm regis vitium illud fuiſſe dixerit.

Ἵν' ὅτως ξυμνεισθῆτῳ σοι] par huic Ariſtippi votum, qi cùm ab eo qæreretur, qomodo Socrates diem obiiſſet, reſpondit, Ὡς ἂν ἐγὼ ἐυξαίμην, *prout ipſe optaverim.* Laërt. *l.* 2. nec diſpar Balaami arioli illud, apud Moſem *l.* 4. *c.* 23. *v.* 10. *Moriatur anima mea morte juſtorum; ſitqe finis meus, qalis illius eſt.* Intereſt, qòd Marcus Pio virâ compar eſſe deſiderat, nè morte ſit diſpar, ſed cùm vitæ retrò ſalubriter actæ conſcientiâ placidus defungi qeat: Balaam contrà morte compar eſſe piis ambit, cùm vitam eorundem æmulari ac ſectari recuſet: hoc eſt, ut poetaſter ille apud Capitol. de Macrino;

Impius & Felix ſic ſimul eſſe cupit;
Ut nolit pius eſſe, velit tamen eſſe beatus:

Qod

Quod naturâ negat, nec ratio patitur.

Siquidem, ut Iſidor. Peluſ. *l.* 1. *epiſt.* 468. Οὐδὲν ἄλλο ἕτερόν ἐστιν, ἢ θέλειν μὴ σωτηρίας τυχεῖν, μὴ θέλειν ἢ πιεῖν τὰ πρὸς αὐτὴν συμβαλλόμενα. Qualem autem quemque à morte deprehendi oporteat, optimè docet Epictet. *l.* 3. *c.* 5. Τί ποιῶν καταλαβεῖν ὀφείλει θάνατος τὸν γεωργὸν γεωργοῦντα καλαλαμβάνει, τὸν ναυτικὸν πλέοντα. σὺ τί θέλεις ποιῶν καλαληφθῆναι; τί ποτε γὰρ ποιοῦντά σε δεῖ καλαληφθῆναι; εἴ τι ἔχεις τότε κρεῖττον ποιῶν καλαληφθῆναι, ποίει ἐκεῖνο. ἐμοὶ μὲν γὰρ καλαληφθῆναι γένοιτο μηδενὸς ἄλλο ἐπιτελοῦντος, ἢ τῆς προαιρέσεως τῆς ἐμῆς, ἵν' ἀπαθὴς, ἵν' ἀπαλυτος, ἵν' ἀναναγκαστος, ἵν' ἐλεύθερος. ταῦτα ὑπομνήματα θέλω ἐυρεθῆναι, ἵν' εἰπεῖν δύνωμαι τῷ θεῷ, Μήτι παρέβην σε τὰς ἐντολάς; μήτι πρὸς ἄλλα ἐχρησάμην τοῖς ἀφορμαῖς, ἃς ἔδωκας; μήτι τοῖς αἰσθήσεσιν ἄλλως; μήτι τοῖς προλήψεσι; μήτι σοί ποτ' ἐνεκάλεσα; μήτι ἐμεμφάμην σοῖ τὰ διοικήσει; ἔπραττον, εἴ τι ὑπέλαβες, εἴ τι σημαίνεις· νῦν με θέλεις ἀπελθεῖν ἐκ τῆς πανηγύρεως; ἀπειμι. χάριν σοι ἔχω πᾶσαν, ὅτι ἠξίωσάς με συμπανηγυρίσαι σοι, καὶ ἰδεῖν ἔργα τὰ σὰ, καὶ τῇ διοικήσει σε συμπαρεκολουθῆσαί σοι. Ταῦτα με ἐνθυμούμενον, ταῦτα γράφοντα, ταῦτα ἀναγινώσκοντα καλαλάβοι ὁ θάνατος. His gemina habet & *l.* 4. *c.* 10.

§ 31. Ἀνάνηφε] *Reſipiſce*, ad mentis ſanitatem revertere: ab eis tranſlatum, qi ubi crapulam edormierint, veternúmque ex vini hauſtu copioſiore contraxerant, excuſſerint, ad priſtinum mentis ſtatum jam redeunt. Ità τὸ ἀνανήφειν uſus eſt Apoſtolus *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 26.

Ἀναχαλᾶ σεαυτὸν] Metaphora, ab eis, qi animæ deliquium paſſi, vel inclamatione, vel aliâ aliqâ ratione revocantur.

Ἐξυπνιθεὶς] *l.* 4. § 46. ἃ δεῖ ὥσπερ καθεύδοντας ποιεῖν καὶ λέγειν. *Excitandus è ſomno & vellicandus eſt animus.* Sen. *ep.* 20.

Ὄνειροί σοι ἠνόχλουν] Pari imagine uſus eſt Plut. de *profect. indic.* dum Stoicos ridet, qi hominem ſubitò καὶ ἐκ ἀκαρεῖ χρόνου è pravitatis ac ſtultitiæ altiſſimo gurgite, ad bonitatis ſapientiæque apicem celſiſſimum emergere ajebant: Ἂν δὲ ἅπαξ τινὶ, inqit, συμπέσῃ τὸ τῆς μελαγχολίας, καθαρθέντα φαῦλον, ἀνέρχεσθαι σφόδρα, καὶ περιιέναι, ἐκ τῆς ψυχῆς μεθεικότα τὰς χοιράδας ἀβελτηρίας καὶ ἀπάτας,

Ψαλδεῖς ὄνειροι χαίρετ' ἤδη ἔτ' ἄρτι.

τὸν ἀγνοήσειν αὐτὸν διαφορὰν ἐν αὐτῷ πεφυκότα γνωμῶν, καὶ φρόνησιν ἀθρόον ἐκλάμψαντα; Vide *l.* 2. § 17. Τὰ δὲ τῆς ψυχῆς, ὄνειροι.

§ 32. Τῇ δὲ διανοίᾳ ἀδιάφορα] corrupit hîc Xylandri verſionem editor Lugd. & mentem Marci pervertit planè, dum reddit, *rationi autem inter ea diſcrimen habetur.* cùm Xyl. Marci verba rectè explicans, *diſcrimen nullum* dixiſſet.

Πάντα ἐπ' αὐτῇ] Vide *ſuprà* § 8. & *l.* 5. § 13. & *l.* 11. § 1.

Περὶ μόνον τὸ παρὸν] Vide *ſuprà* § 2. & *l.* 3. § 12.

Τὰ γὰρ μέλλοντα] Senec. *epiſt.* 117. *Quis neſcit hoc ipſo non eſſe bonum id quod futurum eſt, quia futurum eſt? nam quod bonum eſt, utique prodeſt: niſi præſentia prodeſſe non poſſunt. Si non prodeſt, bonum utique non eſt: ſi prodeſt, jam eſt.* Vide *l.* 7. § 8. & *l.* 8. § 26.

§ 33. Οὐκ ἔστιν ὁ πόνος] Senec. *epiſt.* 121. *Nemo ægrè molitur artus ſuos; nemo in uſu ſui hæſit: ad hoc edita protinus faciunt.* Vide *l.* 5. § 1. & *l.* 8. § 26.

Τὸ τῶν πολλῶν] τὰ Lugd.

Οὐ ἔστιν, οὐδὲ κακὸν οὐκ ἔστιν] Lugd. οὐκ ὄζιν, οὐδὲ κακὸν οὐκ ἔστιν. forſan, οὐκ ἔστιν, οὐδὲ κακὸν ὄζιν. ut οὐκ poſterius in locum ὅ, qod eſt vitioſum, ſuccedat.

§ 34. Ἡλίκας ἡδονὰς ἥδησαν λῃσταὶ] Senec. *de vit. beat. c.* 7. *Voluptas etiam ad vitam turpiſſimam venit. & infelices quidam, non ſine voluptate, imò ob ipſam voluptatem ſunt.* & *c.* 8. *Quid, quòd tam malis quàm bonis voluptas ineſt? nec minùs turpes dedecus ſuum, quàm honeſtos egregia delectant?* & rurſus *c.* 10. *Quis ignorat pleniſſimos eſſe voluptatibus veſtris ſtultiſſimos quoque, & nequitiam abundare jucundis?* & *c.* 11. *Multos oſtendam voluptatibus obſeſſos, quos fateavis neceſſe eſt malos. hos eſſe in voluptatibus dices: nec tamen illis bene erit, quia non bono gaudent.* Ergò voluptas in adiaphoris Marco habetur. *l.* 2. § 11. & *l.* 9. § 1. Vide & *l.* 10. § 10. & *l.* 8. § 40. Cæterùm Plato in *Timæo* ità Ἡδονὴν καὶ εὐφροσύνην diſtingvit, ut ἡδονὴν μὲν τοῖς ἄφροσιν, εὐφροσύνην δὲ τοῖς ἔμφροσιν attribuat. Idem in *Philebo.* Ἐν ὕδρᾳ μείζους ἡδονὰς, ἢ πλείους εἶναι. & mox: Δῆλον, ὡς ἔν τινι πονηρίᾳ ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἀλλ' οὐκ ἐν ἀρετῇ, μεγίστας μὲν ἡδονὰς, μεγίστας δὲ καὶ λύπας γίγνεσθαι.

§ 35 Ἁρμόζονται μὲν ἄχει τινὸς πρὸς τὰς ἰδιώτας] *Reſpectu aliquo imperitiæ parùm diſtant.* Caſ. meliùs Xyl. *Uſque ad certum finem privatis hominibus ſe accommodant.* i. e. quadantenus illis concedunt, eisque ſe attemperant.

Ἀντέχοντα τοῦ λόγου τῆς τέχνης] Vide *ad l.* 4. § 31. qæ de Stratonico & Apelle. Pſaltes qidam ignobilis cùm apud Antigonum regem ſpecimen artis ederet, réxque nunc hanc, nunc illam chordam adſtringere moneret, indignatus ille, Μὴ γένοιτό σοι ὕπω κακῶς, ὦ βασιλεῦ, ὃς ἐμοῦ ταῦτα ἀκριβῶν μᾶλλον. Sive, ut Plut. (qi Philippo dictum conſtanter aſſerit, in *apoph. de adulat. de Alex. orat.* 2. *Sympoſ. probl. l.* 2. *c.* 1.) Ἵνα ἐμοὶ ταῦτα βέλτιον εἰδῇς. *Abſit*, inqit ὄρεξ, *tam malè tecum agatur, ut in iſtis me peritior exiſtas.* Ælian. *l.* 9.

l. 9. *c.* 36. Ità regibus etiam in artis ſuæ ratione concedere nefas habent artifices etiam infimi qique. Apollodorus itidem architectus, cùm de operibus ſuis apud Trajanum verba habenti, Hadrianus obſtreperet, Ἄπελθε, inqit, καὶ τοὺς κολοκυνθας γράφε· τέκτονι γὰρ οὐδὲν ἐπίσασαι. *Abi & cucurbitas pinge tibi: iſtarum enim rerum nihil nôsti.* Dio Caſ. *l.* 69. Οὕτως ἐφ' ἑκάστης ὕλης, τὸν ἔμπειρον τῆς ἀπείρου κρατεῖν πᾶσα ἀνάγκη. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. Idémque *l.* 4. *c.* 12. Ἐπεὶ τοι πᾶσα ἐπιστήμη καλαφερυπτική ἐστι τῆς ἀγνοίας καὶ τῶν ἀγνοούντων, καὶ ἀ μόνον αἱ ἐπιστῆμαι, ἀλλὰ καὶ αἱ τέχναι. φέρε οὖν θέλεις, σκυτέα, οὗ θέλεις τέλεναι· καὶ ἐπὶ πολλῶν καλαγελᾷ ὅσοι τὸ αὐτὸ ἔργον. Vide *l.* 5. §. 32.

Τὸν ἑαυτοῦ] Quænam arſeſt iſta propria hominis, qâ hominis? ſed quam cum Diis communem habet, Marcus ipſe docet *l.* 11. §. 5. ἀγαθὸν εἶναι· *bonum eſſe.*

§ 36 Γωνίαν] Ità *l.* 3. § 10. Μικρὸν τὸ τῆς γῆς γωνίδιον. & *l.* 4 § 3. Πόσην γωνίδιον ἡ κατοικουμένη. & *l.* 8. § 21. ἐν γωνίᾳ τέτευ τῶ κλίματος.

Σταγὼν τοῦ κόσμου] Apollonio quærenti *utra major eſſet, terra an mare*, reſpondit Iarchas Indus, *terram mari majorem: τὴν γὰρ θάλασσαν αὐτὴ ἔχει· quia terra mare continet.* ſcil. τὴν θάλασσαν λίμνην, *mare lacum eſſe* cenſuit; nonavtem τὴν οἰκουμένην νῆσον, *terram* potiùs *inſulam*, ut Strabo *l.* 1. quocum conſentiens & Plin. *l.* 2. *c.* 66. *tellurem præcinctam circumfluo mari.* & Ariſtot. *de mundo c.* 3. ἡ σύμπασα μία νῆσός ἐστι, κύκλῳ τῆς θαλάσσης περιρρεομένη. quod Mela. *c.* 1. *ambitur omnis Oceano.* at verò ὑγρὰν οὐσίαν, ſive *aqæ elementum*, terrâ longè majorem: καὶ γὰρ ἐκείνην τὸ ὕδωρ φέρει· *terram ſiquidem ab aqa ſuſtineri.* Ità ille aqei elementi maſſe partem minimam opinatus videtur, utpote qi ſubtus terram aquarum neſcio qas ſomniabat abyſſos, qibus ea qaſi ſupernataret, cùm *aqas* contrà *terra ſuſtineat*, ut rectè Plin. *l.* 2. *c.* 65. Verùm Marcus *guttulæ* inſtar obtinere vult ad mundi hujus univerſi ambitum; cui eleganter, ut γὴ σταγών, *l.* 4. §. 3. ità πέλαγος σταγών, hoc loco dicitur. Apud Eſajam itidem *c.* 40. *v.* 15. Numini divino collati populi univerſi, dicuntur eſſe, ὡς σταγὼν ἀπὸ κάδου, *ut gutta ſitulæ*, hoc eſt, inſtar guttulæ, qæ ſive inter effundendum deciderit, ſive poſt effuſum liqorem in fundo ſubſtiterit, de menſura juſta nihil minuitur: & *ut pulvis lancium*, (nam Græci ῥοπὴν ζυγὸς perperam reddunt) hoc eſt, inſtar pulviſculi, qi poſt aromata effuſa lanci adhæret, nec de juſto pondere tamen qicqam deperîſſe deprehenditur.

Ἄθως βωλάκιον] *l.* 12. § 32. ἐν πόρῳ βωλακίῳ τῆς γῆς ἔρπεις· τὸν πατρῷον βῶλον. i. e. *glebam patriam*, pro agro ſive fundo dixit Syneſ. *epiſt.* 38; & Apul. *Mileſ. l.* 1. *Hymettos Attica, & Iſthmos Ephyræa, & Tænaros Spartiaca, glebæ fertiles, æternùm libris felicioribus conditæ, mea vetus proſapia eſt.* Ità enim habet editio Colviana. *Tænaros*, inqam, non *Tenedos*: ut nihil opus ſit, qod Cl. Salmaſius voluit, *prolegom. in Solin.* pro *Spartiaca Sporadicam* ſubſtituere, cùm Tænaron in tractu Laconico agnoſcant Pauſanias & Stephan. *de urbibus. Athon* autem ideò forſan nominat Marcus iſtîc, qia tanqam magnum & ſtupendum qoddam commemorant Athon montem à Xerxe perfoſſum, cùm in Græciam trajiceret. qid enim magni perfoſſus Athos, ſi βωλάκιον fuerit, ſi glebulæ duntaxat rationem obtineat.

Σπυρὶ τῷ αὐτῷ] Vide *l.* 2. § 14, 17.

Ἐναφανίζεσθαι] Vide *l.* 2. § 12. & *l.* 4. §. 14. & *l.* 7. § 10. & *l.* 12. § 32.

Πάντα ἐκεῖθεν ἔρχεται] Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 4. § 23. Autor *de Mund. ad Alex. c.* 6. Ἀρχαῖός τις λόγος καὶ πάτριός ἐστι πᾶσιν ἀνθρώποις, ὡς ἐκ θεοῦ τὰ πάντα, καὶ διὰ θεοῦ ἡμῖν σωτήρια· ἐξημμένα ἦ φύσις, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν αὐτάρκης, ἑρμηνεῦσα τῆς ἐκ τέτε σωτηρίας. Qod Apoſtolus *ad Coloſſ. c.* 1. *v.* 16. 17. ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα. & mox: τὰ πάντα δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται· καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε. Et *ad Rom. c.* 11. *v.* 36. Ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα.

Τῆ κοινῆ ἡγεμονικῆ] qod *l.* 7. § 75. τὸ τῆ κόσμε ἡγεμονικόν. *anima univerſi.* Vide *l.* 4. § 40.

Ὁρμήσωσιν, ἢ κατ' ἐπακολούθησιν] forſan ὁρμήσωσιν. Vide *l.* 7. § 75. & *l.* 9. § 28. Vide & Briſonem *infrà ad* § 38.

Ἐπιζυήματα] Vide ad *l.* 3. §. 2. Ocellus Lucan. *de univerſ. c.* 1. § 8. Πάντα ἔχει τὸ πᾶν, τὰ μὲν ὡς μέρη, τὰ δ' ὡς ἐπιζυήματα. eadem & ἐπακολουθήματα Philo dixit libro *de provident.* cujus fragmentum, imò ὑπερμεγέθη bene magnum exhibuit Euſeb. *præpar. l.* 8. *c. ult.* ubi inter alia: Καὶ μὴν δὴ τὸ πῦρ φύσεως ἀναγκαιότατον ἔργον· ἐπακολούθημα δ' ἐστὶ καπνός· ἀλλ' ὅμως παρέχεταί τινα ὠφέλειαν ἔσν ὅτε καὶ αὐτός.

Καὶ τὸ δηλητήριον] Virgil. *Georgic. l.* 1.

Ille malum virus ſerpentibus addidit atris.

qaſi veneni expertes antè fuiſſent: qod & è noſtris nonnullis, ſed fruſtrà, placuiſſe videtur.

Πᾶσα κακοεργία] Vide *ad l.* 3. § 11. τέτο παρὰ θεοῦ.

Ἄναρθα] vide *l.* 8. §. 30. Joan. Chryſoſt. *in Geneſ. c.* 3. *v.* 18. ἀκάνθας vocat καλάμας ὑπομνήματα· non tamen qaſi ab initio iſta non fuerint, ut Auguſtinus cenſuit, *de Gen. contra Manich. l.* 1. *c.* 13. Saniùs idem ipſe *de Gen. ad liter. l.* 3. *c.* 18. *Ab initio creata, in ſuo genere utilia, & ad univerſi ornatum perfectionémque conducentia, pœnæ loco haberi, qòd in locis ab homine cultis frequentiora exiſterent.* neqe aliud Joan. voluit.

§ 37. Ὁ τὰ νῦν ἰδὼν] Idem argumentum tractat, *l.* 2. § 14. & *l.* 4. § 32. & *l.* 9. § 32. & *l.* 11. § 1. & *l.* 12. § 24, 35.

§ 38. Τῶ

§ 38. Τῶ ὀπισωίδεσιν] Ità *l.* 4. § 34. σωίνησις καὶ συμωίρωσις. & *ibid.* § 45. σωώφεια ἔυλογε. & *l.* 7. § 9. σωίδεσις ἱερά. Vide & Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. *ad l.* 5. § 8.

Πάνλα ἀλλήλοις ὑπαπλεκίλαι] Ità *l.* 7. § 9. πάντα ἀλλήλοις ὑπαλέκίλαι. Hoc eſt quod Briſo in Oeconomico à Stobæo adductus *tom.* 2. *tit.* 82. ὅπως ἔχει ποτ' ἄλλαλα τἀνθρώπινα πράγματα, καθάπερ καὶ τῶς ἀλύσεσιν τοὶ κρίκοι. πῶσι γὰ ἐξ ἀλλάλων ἄρτίωται, ἀλλάλοις τ' ἀκολαθέοντι, καὶ ἐνὸς ἐξ αὐτᾶ ἐλκωδέντος ὁπόκα δήποκα, τό τε ὅλον, καὶ τὰ ἐξ ἀρχᾶς ἀκολαθεῖ. καὶ τᾶ βίς ἢ περίμετρον ὁποῖαν ἂν βάλη ἐλέως, εὑρήσεις καὶ τὰ λοιπὰ ἐξ ἀνάγκας, καὶ τὰ ἑξῆς ἀλλάλοις ἐπόμενα.

Πάντα φίλα ἀλλήλοις] Ità *l.* 7. § 9. ἐδὲν ἀλλότριον ἄλλο ἄλλῳ.

Διὰ τῶ τυπικῶ κόνησιν] *per motum localem.* κίνησιν. Xyl. & Caſ. forſan, σωίνησιν, *connexionem. l.* 4. § 34.

Καὶ σύμπνοιαν] Vide *ad l.* 4. § 27. συμπαδῆ. Stoici apud Laërt. *l.* 7. in Zenon. Ἕνα τὸν κόσμον ἕῆ, καὶ τᾶτον πεφρασμένον· ἐν ᾧ τῶ κόσμῳ μηδὲν ἕῆ κενὸν, ἀλλ' ἡνῶσθαι αὐτόν· τᾶτο γὰ ἀναγκάζειν τῶ τῆς ἑξεμένων φύσεως τὰ ὀπίγεια σύμπνοιαν καὶ συντονίαν.

§ 39. Οἷς συγκεκλήρωται] Ità *l.* 4. § 26. συνεκλώσατο πᾶν τὸ συμβαῖνον.

Συναρμόζε ἑαυτόν] τί γὰ ἁρμοδιώτερον; *l.* 7. § 57. Vide & *l.* 3. § 16. & *l.* 4. § 34.

Φίλει, ἀλλ' ἀληθινῶς] quod Petrus *epiſt.* 1. *c.* 1. *v.* 22. φιλαδελφίᾳ ἀνυποκρίτῳ.

§ 40. Περὶ ὃ κατασκάζεται] Vide *l.* 5. § 16. Senec. *ep.* 76. *Quæ conditio rerum, eadem & hominum eſt. navis bona dicitur, non quæ pretioſis coloribus picta eſt, nec cujus tutela ebore cælata eſt, nec quæ fiſcis & opibus regiis preſſa eſt; ſed ſtabilis & firma, & junctúris aqam excludentibus ſpiſſa, ad incurſum ferendum maris ſolida, gubernaculo parens, velox, & conſentiens vento. gladium bonum dices, non cui deauratus eſt balteus, nec cui vaginâ gemmis diſtingvitur; ſed cui & ad ſecandum ſubtilis acies, & mucro munimentum omne rupturus. regula, non qàm formoſa, ſed qàm recta ſit, qæritur.* Apul. *de Deo Socratis. Æqè divites ſpectari debere, ut eqos mercamur. neqe enim in emendis eqis phaleras conſideramus, & baltei polimina inſpicimus, & ornatiſſimæ cervicis divitias contemplamur, ſi ex argento & auro & gemmis monilia variæ gazæ dependent, ſi plena artis ornamenta capiti & collo circumjacent; ſi fræna cælata, ſi ephippia fucata, ſingula aurata ſint. Sed iſtis omnibus exuviis amotis, equm ipſum nudum, & ſolùm corpus ejus & animum contemplamur, ut ſit ad ſpeciem honeſtus, & ad curſum vegetus, & ad vecturam validus. jam primùm in corpore ſi ſit*

Argutum caput, & brevis alvus, obeſáqe terga,

Luxuriétqe toris animoſum pectus honeſtis.

præterea, ſi duplex agitur per lumbos ſpina. volo enim non modò perniciter, verumetiam permolliter pervehat. Vide & Joan. Chryſoſt. *edit Savil. tom.* 7. *orat.* 2. Vide & Galen. *ad lib.* 4. § 19. ſed & *l.* 9. § 31.

Ἔχει δ' ὅπως καὶ τῶ παντὶ] de *homine qovis*, perperam cepit Xyl. de *univerſo*, ſive *univerſi rectore*, Caſ. rectè.

§ 41. Μέμφεσθέ σε θεοῖς] Idem *ſupr.* § 16. & *l.* 9. § 1. Epictet. *l.* 1. *c.* 27. Πέφυκεν ὁ ἄνθρωπος, μὴ ὑπομόνων ἀφαιρέτως τὰ ἀγαθὰ, μὴ ὑπομόνων ἀπειπεῖν τῶ καλῶ. εἶτα τὸ τελευτᾶον, ὅταν μήτε περίμαλα μεταθεῖναι δύνηται, μήτε τὸν ἐμποδίζοντα ὑπυφλῶσαι, (qo modo Ulyſſes Cyclopem) κάθηται, καὶ γένει, καὶ ὁ δυάβολος, λοιδορεῖ τὸν Δία, καὶ τοὺ θεοὺς τοὺς ἄλλους. prout impii illi, Eſajæ *c.* 8. *v.* 21. Idem *l.* 4. *c.* 7. Ἐάν τις ἐν τούτοις μόνοις ἡγήσηται τὸ ἀγαθὸν τῶ αὐτῶ καὶ συμφέρον τοῖς ἀπωλύτοις καὶ ἐφ' ἑαυτῶ, ἐλεύθερος ἔσαι, εὔρους, εὐδαίμων, ἀβλαβής, μεγαλόφρων, εὐσεβὴς, χάριν ἔχων ὑπὲρ πάντων τῶ θεῶ, μνάμης μεμφόμυθος μηδενὶ ἧς ἐφ' αὑτῶ ἡμομένων, μηδὲν ἐγκαλῶν. ἂν δ' ἐν τοῖς ἐκτὸς καὶ ἀπροαιρέτοις, ἀνάγκη κωλύεσθαι αὐτὸν, ἐμποδίζεσθαι, δυσλύειν τοῖς ἐκείνων ἔχεσιν ἐξέσαν, ἃ τεθαύμακε καὶ φοβεῖται· ἀνάγκη δ' ἀσεβῆ ἕῆ, ἅτε βλάπτεσθαι ὀιόμυθον ὑπὸ τᾶ θεᾶ καὶ ἄνισον, ὡς αἰεὶ αὐτῶ τὸ πλέον ἀπροαίρετον. Eadem prorſus dicit, qæ Marcus, ſed inverſo ordine, hoc loco.

Τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ καὶ κακὰ κινῶμυ] *bona & mala tractaremus.* Xyl. *ad ea inclinaverimus. Meric.* verùm leg. *κριμῶμυ. judicaverimus.* qo ſenſu ὑπεσήσις priùs dixerat, atqe ità Athen. *diſnoſoph. l.* 15. Οἱ δ' ἀρχαῖοι καὶ τοὺ θεοὺς ἀνθρωπομεθεῖς ὑπονοέμυθοι. *At priſci homines humanâ formâ præditos Deos exiſtimantes*, ſive, ut vulgò loqimur, *ſupponentes.* Tollemus obiter par mendum ex Ariſtotelis codicibus, *ethic. Eudem. l.* 7. *c.* 6. Ubi vulgò legitur; Καὶ τότῳ χρώμυοι κανόνι, κινοῦσι τὰ πρὸς τοὺς ἄλλους φιλίαν. leg. *κρίνουσι.* qod & Aretinus advertit, qi, *judicant*, vertit.

Διὰ τὰ περὶ ταῦτα διαφορὰν] *propter hanc rerum differentiam.* Xyl. *Si cum opinione differentiæ ad res iſtas inclinaverimus.* Caſ. Quaſi διαφορὰ τῶ ἀδιαφορῶν opponatur. Verùm Marco τὸ διαφέρεσθαι πρός τι, eſt *ad rem aliqam adipiſcendam*, vel ſimpliciter *ferri*, ut idem uſurpat *l.* 5. § 1. vel *cum ſolicitudine & animi anxietate ferri.* Vide *lib.* 9. § 27, & 38. Verto itaqe, *dum ad iſta contendunt.* non in eo ſenſu *contendendi* vocabulo ſumpto, qo διαφέρεσθαι περί τι, *de re aliqa contendere*, ſed qo πρός τι, *ad rem aliqam*, qam ſtudioſè proſequitur, *contendere* qis dicitur.

§ 42. Πάντες εἰς ἓν ἀποτέλεσμα συμπνεῦμυ] imò, non πάντες tantùm, ſed & πάντα. Συμπνεῦν-

τες ἓν· Apoſtolus *ad Cor. ep. 2. c. 6. v. 1.* Et, σὺνλα συνεργεῖ. *ad Rom. c. 8. v. 28.*

Οἱ μὲν εἰδότως καὶ παρακολουθητικῶς, οἱ δὲ ἀνεπισκέπτως] Xyland. *pars ſcientes & certo ordine, pars inſcii.* Videtur εἰδότες legiſſe. qanqam códem recidit, utrumlibet admiſeris. Verùm παρακολουθητικῶς, *intelligenter* potiùs, vel *intelligentes* etiam reddidiſſet. ἀνεπισκέπτως, *citra conſiderationem.* ἀνεπιγνώστως, *citra cognitionem.* hoc an illud legeris, ciccum havd intereſt: niſi qòd iſtud τῷ εἰδότως, illud τῷ παρακολουθητικῶς, potiùs reſpondere videatur. Bernard. *de grat. & lib. arb. Operatur Deus ſalutem ſuorum, aliquando per creaturam ſine ipſa, aliquando per creaturam contra ipſam, aliquando per creaturam cum ipſa. multa enim fiunt hominibus ſalubria per inſenſibilem, & item per irrationabilem creaturam: qæ idcirco dixi fieri ſine ipſa, qòd non qeat, intellectu carens eſſe vel conſcia. Multa qoqe multorum ſaluti utilia facit Deus per malos, ſive homines, ſive angelos, ſed qoniam invitos, ideo contra ipſos. nam dum nocere cupientes, juvant, qantum [qantumvis] aliis valeat utilis actio, tantum [tamen] ipſis perverſa nocet intentio. Porrò per qos & cum qibus operatur Deus, boni ſunt, vel angeli, vel homines: qia qod vult Deus & agunt pariter & volunt. nec ſunt operis tantùm miniſtri per effectum, ſed & operantis qodammodo ſocii per conſenſum.* Et mox: *Utitur ergò Deus in ſalutem ſuorum irrationabili item & inſenſibili creaturâ, tanqam jumento vel inſtrumento, qæ jam expleto opere, nuſqam erunt. utitur creaturâ rationali, ſed malevolâ, qaſi diſciplinæ virgâ, qam correcto filio in ignem projiciet, tanqam ſarmentum inutile. utitur & angelis & hominibus bonæ voluntatis, tanqam commilitonibus & coadjutoribus ſuis, qos peractâ victoriâ ampliſſimè muncrabit.* Syneſ. *epiſt. 57.* Αἱ κακοποιοὶ δυνάμεις ἐν κόσμῳ σωτελοῦσι μὲν τῇ θείᾳ τῆς προνοίας. κολάζουσι γὰρ τοὺς ἀξίους κολάσεως. εἰσὶ δ' ὅμως θεομισεῖς τε καὶ ἀποτρόπαιοι. ὃ δὲ διάκειται πῶς γνωμὴν ὁ πιωρὸς ἢ δαίμων ἢ ἄνθρωπος, ὡς λειτουργίαν ταύτην εἰσφέρων θεῷ· ἀλλὰ τῇ μοχθηρίᾳ τῆς φύσεως χαιζόμενος, τοῖς κοιναῖς συμφοραῖς ἐπεξέρχεται. Exemplum habes in Aſſyrio rege apud Eſajam *c. 10. v. 5, 7.*

Καὶ τοὺ καθεύδοντας] Etiam dormientes cooperari ad ea qæ in mundo geruntur, Heraclitum dixiſſe aſſerit. cùm tamen Heraclitus idem dixerit, referente Plut. *lib. de ſuperſtit.* Τοῖς ἐγρηγορόσιν ἕνα καὶ κοινὸν κόσμον εἶναι, τῶν δὲ κοιμωμένων ἕκαστον εἰς ἴδιον ἀποστρέφεσθαι. *Vigilantes in mundo uno eodémqe omnium communi, verſari; dormientes in ſuum cujusqe proprium neſcio qem concedere.*

Ἐκ περισσοῦ δὲ] *Supervacaneâ operâ.* Xyl. *qantum in ſe eſt.* Caſ. *abundè*, ſive *ex abundanti*, malim. Galen. *de opt. ſect. c. 18.* ἐκ περισσοῦ γὰρ ὅτι καὶ τοῦτο καλασκευάσαι, ὅτι ἀρκοῦσα ἡ κατάληψις τῶν παθῶν. *ex abundanti eſt, iſtud oſtendere.* ἐκ περισσοῦ, ſive *ex abundanti* agere dicitur, qi liberaliter, ultra id qod exigi poterat avt neceſſe fuerat, aliqid vel concedit, vel largitur, vel qocunqe modo facit. indè apud Rhetores, τὰ ἐκ περισσοῦ καλούμενα προοίμια, de qibus Hermogen. *de invent. l. 1. c. 3.* & ἐκ περισσοῦ προοιμιάζεσθαι, & ἐκ περισσοῦ λέγειν, *ibidem*; ubi alia ac graviora, qàm ea qæ objiciant, objicere poſſe ſe crimina alicui prætendunt. eodem ſenſu, ἐκ τοῦ περιόντος Marcus dixit *l. 7. § 56. Ex abundanti*, inqit, & iſtiusmodi homines ad mundi opus operam conferunt ſuam, qia fati effectum, dum eidem renituntur, illuſtrant.

Ὁ μεμφόμενος] *qi objurgat naturam; & Deos mavult emendare, qàm ſe.* Senec. *epiſt. 107.*

Καὶ ὁ ἀντιβαίνειν πειρώμενος] *Dum in bonum uſum malè facta vertuntur, ejus conſiliis militant, etiam qi ejus conſiliis repugnant.* Greg. Rom. *in Job. l. 6. c. 14.* ità Aſſyrius Eſaj. *c. 10. v. 6, 11. Deúsqe de cis qi faciunt qæ non vult, facit ipſe qæ vult.* Avg. *de corrept. & grat. c. 14.* Et *enchir. c. 100. Per eam creaturæ voluntatem qâ factum eſt qod creator noluit, implevit ipſe qod voluit. hoc enim ipſo, qòd contra voluntatem Dei fecerunt, de ipſis facta eſt voluntas ejus.* Vide *l. 8. § 35.*

Τῷ τοίνυν ἔχεσθαι ὁ κόσμος] Vide *l. 9. § 42.* Chryſipp. *de natur. lib. 2.* à Plutarcho relatus *de contradict. Stoic. c. 31.* & *de Commun notit. c. 13.* Ἡ κακία πρὸς τὰ λοιπὰ συμπλώματα ἔχει ὄργανα γίγνεται γὰρ αὐτή πως κατὰ τὸν τῆς φύσεως λόγον· οὐ γὰρ ἦν ἔτως εἰπεῖν, ἐκ ἀρχῆς γίγνεται πρὸς τὰ ὅλα· οὐδὲ γὰρ ἐν τἀγαθὸν ἦν. Vide *infr. ad illa*, ἐυτελὴς καὶ γελοῖος λόγος. Sed & Plato in *Theætet.* à Theodoreto etiam adductus *therap. lib. 12.* Ἀλλ' ὅτε ἀπόλυσις τὰ κακὰ δυνατόν· ἐναντίον γάρ τι τῷ ἀγαθῷ ἀεὶ εἶναι ἀνάγκη. Non neceſſarium prorſus, at conducibile tamen, nec noſtri negant. Lactant. *l. 5. c. 7. Virtutem aut cerni non poſſe, niſi habeat vitia contraria; aut non eſſe perfectam, niſi exerceatur adverſis. hanc enim Deus bonorum ac malorum voluit eſſe diſtantiam; ut qalitatem boni ex malo ſciamus, item mali ex bono: nec alterius ratio intelligi ſublato altero poteſt. Deus ergò non excluſit malum, ut ratio virtutis conſtare poſſet.* Avg. *enchir. c. 10. Ab hac ſummè & immutabiliter bonâ Trinitate creata ſunt omnia, & nec ſummè, nec æqualiter, nec immutabiliter bona, ſed tamen bona etiam ſingula. Simul verò univerſa valde bona; qia ex omnibus conſiſtit admirabilis pulcritudo. in qa etiam illud qod malum dicitur, benè ordinatum & ſuo loco poſitum, eminentiùs commendat bona, ut magìs placeant & laudabiliora ſint. neqe enim Deus omnipotens, rerum cui ſumma poteſtas, cùm ſummè*

mè bonus sit, illo modo sineret mali esse aliqid in operibus suis, nisi usque adeò esset omnipotens & bonus, ut bene faceret etiam de malo. Et *c.* 96. *Quamvis enim ea quæ mala sunt, in quantum mala sunt, non sint bona, tamen ut non solùm bona, sed etiam sint & mala, bonum est. nam nisi esset & hoc bonum, ut essent & mala, nullo modo sineretur ab omnipotente bono; cui proculdubio quàm facilè est quod vult, facere; tam facilè est quod non vult, esse non sinere. Melius ergò judicavit de malis bene facere, quàm mala nulla esse permittere.* Ibid. *c.* 27. Vide Petr. Lomb. *l.* 1. *dist.* 46.

Ἐκεῖνο πάντως σοι καλῶς χρήσεται] Disertè ac eleganter hoc differit Clemens *Strom. l.* 1. Αἱ τῆς ἀποστασίας βλαβαί τε καὶ ἐνέργειαι, μεσιναὶ ὄσαι, γίνονται μὲν ἐκ φαύλης διαθέσεως, καθάπερ καὶ οὐ νόσοι αἱ σωματικαί· κυβερνῶνται δὲ ὑπὸ τῆς καθόλου προνοίας ὑπὲ τὸ τέλος ὑμνούσης, κἂν νοσοποιὸς ᾖ ἡ αἰτία. μέγιστον γὰρ τῆς θείας προνοίας, τὸ μὴ ἐάσαι τὸν ἐξ ἀποστάσεως ἑκασίᾳ φυέσαν κακίαν, ἄχρηστον καὶ ἀνωφελῆ μένειν, μηδὲ μὲν χρῆσθαι πάντα ἐλεύθερον αὐτῷ γίνεσθαι. τῆς γὰρ θείας σοφίας καὶ ἀρετῆς καὶ δικαιώσεως ἔργον ἐστίν, ἐ μόνον τὸ ἀγαθοποιεῖν. φύσις γὰρ ὡς εἰπεῖν, αὕτη τοῦ θεοῦ, ὡς τοῦ πυρὸς τὸ θερμαίνειν, καὶ τοῦ φωτὸς τὸ φωτίζειν· ἀλλὰ κἀκεῖνο μᾶλλον, τὸ διὰ κακῶν ὑπονοηθέντων τινῶν, ἀγαθόν τι καὶ χρηστὸν τελοῦσι, καὶ ὠφελίμως τοῖς δοκοῦσι φαύλοις χρῆσθαι. Inculcat idem passim & Augustinus. *adv. Faust. l.* 16. *c.* 21. *Deus bene utitur etiam malis. epist.* 141. *Sicut mali, Dei bonis malè utuntur, dum non corriguntur; sic contrà Deus, etiam malis eorum bene utitur, ad justitiam suam & exercitationem suorum.* Et *epist.* 59. *Sicut illorum nequitiæ est, malè uti bonis operibus ejus; sic illius sapientiæ est, bene uti malis operibus eorum.* Idem *in Psal.* 54. *Nè putetis gratis esse malos in hoc mundo, & nihil boni de illis agere Deum. omnis malus aut ideo vivit, ut corrigatur; aut ideo vivit, ut bonus per illum exerceatur.* Et *in Psal.* 36. *Habet aliqem hîc usum peccator? habet. utitur illo Deus ad probandum justum. est quod de peccatore agatur. locus hîc ejus est ut palea in fornace artificis. ardet palea, ut aurum purgetur: Sævit impius, ut justus probetur.* Et *in Psal.* 77. *Utitur eis, qi bonus est, bene. i. e. convenienter & justè: sicut è contrà iniqi creaturis ejus bonis utuntur malè.* Et *in Psal.* 104. *Deus bene utitur malis operibus hominum: sicut illi contrà malè utuntur bonis operibus Dei. Et est ipsa illa mirabilis Dei bonitas; qia bene utitur etiam malis, vel angelis vel hominibus. cùm enim ipsi vitio suo mali sint, ille de malo eorum bene facit.* Idem *enchir. c.* 101. *Summè bonus non sineret fieri malè, nisi omnipotens etiam de malo facere posset bene.* Et *de continent. c.* 6. *Tanta est omnipotens ejus bonitas, ut etiam de malis possit facere bona, sive ignoscendo, sive sanando, sive ad utilitates piorum coaptando atq; vertendo, sive etiã justissimè vindicando. omnia namque ista bona sunt, & Deo bono atqe omnipotenti dignissima, nec tamen fiunt nisi de malis. quid igitur melius, quid omnipotentius eo, qi cùm mali nihil faciat, bene etiam de malis facit?* Possent & alia plura coacervari. Verùm ista forsan quibusdam nimia videbuntur. Chrysippus certè ipse gemina ferè his habet, *de Diis l.* 1. referente Plutarcho *de Stoic. contradict. c.* 33. Ὅτι τοῦτο (τὸ κακὸν) ὑπονόμευται πρὸς τὸν Διὸς λόγον, ἵνα ὑπὲ καλόσει, ἢ κατ' ἄλλο ἔχουσιν πρὸς τὸ ὅλα διοικομίαν.

Ὁ τοῦ ὅλα Στοικῶν] Vide *l.* 5. § 21, & *supra* § 5.

Τῶν σωφρόνων] ità *l.* 7. § 19. τῷ ὅλῳ σωφρονᾷ. & *infrà* § 43. σωφρονεῖς εἰς ταυτόν.

Οἷον ὁ εὐτελὴς καὶ γελοῖος σίχος] Locum hunc illustrat nobis Plut. *de commun. notit. adv. Stoicos c.* 13. adductis ipsis Chrysippi verbis, quæ in animo proculdubio Marcus habuit, cùm hæc scriberet. Ea ex *l.* 2. *de natura* sic habent: Ὥσπερ γὰρ αἱ κωμῳδίαι ὑπογράμματα γελοῖα φέρουσιν, ἃ καθ' ἑαυτὰ μὲν ὅτι φαῦλα, τῷ ὅλῳ ποιήματι χρεῖαν τινὰ παρεσπάσησιν, ἵνα φέρεσις ἐν αὐτῷ ἐφ' ἑαυτῆς τὴν κακίαν· τοῖς δ' ἄλλοις ἐπ ἀχρηστός ὄζειν. Interest tantùm, quod Marcus σίχον εὐτελῆ, Chrysippus ὑπόγραμμα φαῦλον, sed uterque γελοῖον, dixerit: ille ad hominem pravum, hic ad pravitatem hominis ipsam retulerit. Avdi tamen ex parte Plutarchi, quam subjunxit, censuram: Πρῶτον μὲν ἔν, inquit, τὸν κακίαν γεγενέναι καὶ τὸν τοῦ θεοῦ προνοίαν, ὡσπερ τὸ φαῦλον ὑπόγραμμα γέγονε καὶ τὸν ποιητὴν βέλτιον, πᾶσαν ὑπόνοιαν τῆς ἀτοπίας ἀφαιρέλλει. ἔπειτα δὲ τὸ μὲν φαῦλον ὑπόγραμμα τὸν κωμῳδίαν κοσμεῖ, καὶ σωζρονεῖ πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς, ἐφιεμένης τοῦ γελοίου ἢ κεχαρισμένου τοῖς θεαταῖς. ὁ δ' πατρῷος καὶ ὕψιστος καὶ δημόσιος Ζεὺς, καὶ ἀειστότεχνας, καὶ Πίνδαρον, ἐ διεῦμα δή τε μεγα καὶ ποικίλον καὶ πολυμαθὲς δημιουργῶν τὸν κόσμον, ἀλλὰ θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἄσυ κοινὸν σωνομισμούων μὲ δίκης καὶ ἀρετῆς ὁμολογημένως καὶ μακαρίως, τί πρὸς τὸ κάλλιστον τοῦτο καὶ σεμνότατον τέλος ἐδιέπτο λιπῶν καὶ ἀνδρφόνων καὶ πατροκτόνων καὶ τυράννων; (quod Marcus supr. τοῦτο τοιοῦτο ἔχρηζεν ὁ κόσμος) ἐ γὰρ ἦν τῷ θείῳ καὶ καλῷ ἢ κακία γένοτο ἐπεισόδιον. ἔτι τὸ μὲν φαῦλον ὑπόγραμμα τοῦ ποιήματος πολλοσημαντέον ὄζει, καὶ μικρὸν ἐπέχει παίδευσιν ἐν τῇ κωμῳδίᾳ χαλεῖον· καὶ ὅτε πλεονάζει τὰ τοιαῦτα, ὅτε τὴν εὖ τι ποιητὴς δοκοῦντα ἀπόλυσι καὶ λυμαίνεται τὸν χαρακτῆρα· τῆς δὲ κακίας ἀνυπέρβλητος πάντα πραγματα, καὶ πᾶς ὁ βίος ἐν ὑπὸ παρόδῳ καὶ ἀρχῆς ἄκρας κορωνίδος ἀξιωμονῶν καὶ ἐκπλήττων, καὶ ταραττόμενος, καὶ μηδὲν ἔχων μέσως καθαρὸν μηδὲ ἀνεπίληπτον (ὡς ἔστι λέγεσιν) εὔλογόν ὄζει δραμάτων ἁπάντων καὶ ἀτερπέσατον. Quanquam pro Chrysippo Marcóque multa forsan dici possent, si candidam saltem ac benignam interpretationem verborum utriusque admiserimus: verùm

ulteriùs de his impræsentiarum non lubet disserere. Illud tantùm adjiciam; in Plutarchi animadversione verba illa, παγῶ καὶ ὕσαι καὶ δεμίσι Ζεύς, vitiata videri. qid enim habet commune παγῶ καὶ ὕσαι; Et primâ qidem facie videri possit, leviculâ inflexione φρῶτος καὶ ὕσαι legendum. certè ὁ φρῶτος καὶ ὁ ἔφαι Deus pater nostris dicitur. Esaiæ *c.* 44. *v.* 6. & Joan. *Apocal. c.* 1. *v.* 17. & *c.* 2. *v.* 8. & *c.* 22. *v.* 13. Verùm locum istîc τὸ φρῶ καὶ ὕσαι qem habeat, non video. Itaqe malim Plutarcho ipso facem præferente legere, παγῶος καὶ σωτικὸς καὶ δεμίσι. Sic enim Plut. *de Stoic. contradict. c.* 29. Ὥστε περὶ τὸ Διὸς τὸ σωτῆρος, καὶ ἡγέτορος καὶ παγοῦ δίκης καὶ εὐνομίας.

§ 43. Μὴν ὁ ἥλιος] Lucian. itidem *de astrolog.* Τὰ ἔργα ἐκεῖνα αὐτέων διωείσατο, τῇ Ἀφροδίτῃ μὲν εἰπών, *Iliad.* ε. *v.* 429.

Ἀλλά σὺ γ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο.
τὰ δ' ἔσται πολέμοι,

Ταῦτα δ' Ἀριστοφῶντι καὶ Ἀθηνᾷ πάντα μελήσει. Gemino utitur argumento Plutarchus *in lib. de trang.* dum qorundam omnia ambientium vanitatem retundit. Ἀλλ' ἔνιοι, inqit, τοὺς μὲν Στωικοὺς οἴονται φεύγειν, ὅταν ἀκέσωσι τὸν σοφὸν παρ' αὐτοῖς, μὴ μόνον φρόνιμον καὶ δίκαιον καὶ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ καὶ βίπονον καὶ φαιδρὸν καὶ ποιητικὸν καὶ πλάσιον καὶ βασιλέα πρεσβυτερομόμφων· αὐτοὺς δ' πάντων ἀξιοῦσι τόπων. Καίτοι καὶ τῶν θεῶν ἄλλος ἄλλως ἔχων διώκομεν, ὁ μὲν Ἐνυάλιος, ὁ δὲ μουσῶος, ὁ δὲ κορδακῶος ἐπονομάζεται καὶ τὸν Ἀφροδίτιον ὁ Ζεύς, ὡς ἔ μετὸν αὐτῇ πολεμικῶν ἔργων, ἐπιγάμμους ἀποτέλλει καὶ θαλάμους. Et mox: Οὐ πάντα πάντων δοκεῖν ἀλλὰ δεῖ τῷ Πυθικῷ γράμματι πειθόμενον, αὐτὸν καταμαθεῖν· εἶτα χρῆσθαι πρὸς ἓν ὃ πέφυκε, καὶ μὴ πρὸς ἄλλον ἄλλοτε βίᾳ ζῆλον ἕλκειν καὶ παρεδίδεσθαι τῷ φύσει. Vide *ad l.* 4. § 27. sed & Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 22.

Διάφορα μὲν] Vide *ad l.* 9. § 9. Senec. *qæst. nat. præfat. l.* 1. *Occasus siderum atqe ortus, & tam diversas concordantium vias.*

§ 44. Εἰ δὲν] δὲν illud παρέλκειν videtur. est enim novi argumenti exordium. Vide *l.* 8. § 3.

Καλῶς ἐβαλλάσατο] Ità *l.* 3. § 4. Ταῦτα δ' ἀγαθὰ ἦν πέπεισμαι. & *l.* 9. § 28. Εὖ ἔχει πάντα. Vide & *l.* 7. § 41. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 24. Τῷ ὄντι καλῶς διοικεῖται τὰ ὅλα, εἰ μὴ ἐπιμελεῖται ὁ Ζεὺς μόνον τοῦ ἐαυτοῦ πολιτοῦ, ἵν' ὦσιν ὅμοιοι αὐτῷ· ἀλλὰ ταῦτα ἃ δεμιτὰ, ἀδιάφορα, ἃ ὅσια, εὐδυμιδίωσι. Et *c.* 26. Καὶ φρονήσει δὲ ἀγαθῷ ἃ λείπει ὁ μαθηματικός, οὐδὲ ἐρμείᾳ, οὐδὲ σκυλεύσῃ; τῷ δ' ἀγαθῷ λείψει; ὅτως ὁ θεὸς ἀμελεῖ μόνον αὐτοῦ ἐπιλευγμάτων, μόνον διακόνων, μόνον μαρτύρων; ὅς μόνοις χρῆται παραδείγμασι πρὸς τοὺς ἄπαιδεύτους, ὅτι καὶ ἔστι, καὶ καλῶς διοικεῖ τὰ ὅλα, καὶ ὅτι ἀνθρωπίνῳ ἀγαθῷ οὐδὲν ἔστι κακόν, οὔτε ζῶντι, οὔτε τεθνεῶτι. quæ novissima Socratis sunt ex Platon. *apolog.* mutuata. Vide *ad l.* 10. § 31.

Ἄβυλον δὲ θεὸν] Vide *l.* 2. § 11.

Ἀσυάζεσθαι καὶ χαίρειν] *amplecti & acquiescere.* hoc est enim τὸ χαίρειν, φιλεῖν καὶ προσπαυάζεσθαι, ut Marc. *l.* 4. § 31. Demosthen. *de coron.* Εἰ δ' φησιν ἐσθῶ, δειξάτω· κἀγὼ χαίρω, καὶ σιωπήσομαι. *acquiescam, & conticescam.* Isocrat. *ad Domonic.* Στέργε τὰ παρόντα. *præsentibus acquiesce, contentus esto.* Plut. *Antonio*; Νυνὶ δ' τὰ παρόντα χαίρομεν. *nunc rebus præsentibus contenti simus.* Polybius à Svida lavdatus: Νῦν δὲ, ἃ πρὸς ἡμᾶς δ' ὑπορκεῖν, τὰ παρόντα χαίρομεν. Incertus avtor apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 108.

Πάντων ἄριστον μὴ βιάζεσθαι θεούς·
Στέργειν δὲ μοῖραν.——
In cœlites vim non parare est optimum;
Sed amare fatum. Grot.

Et apud eundem *tit.* 109. Sophocles:

Στέργειν δ' ταμπησύνα, καὶ θεὸς φρένει,
Σοφὸν κυβεύτην, ἀλλὰ μὴ χαίνειν τύχῃ.
Amare oportet casus, ac disponere,
Non gemere sortem, ut alcatorem bonum.

Ità enim accipio illa, Σοφὸν κυβευτὴν, qomodo Flaccus dixit in *art.* ——*fidus Interpres*—— pro, *sicut fidus interpres.* & *l.* 1. *ep.* 2.

Rusticus expectans, dum defluat amnis—— pro, *Rustici instar est expectantis.* Vide *l.* 3. § 16. & *l.* 5. § 8. & *l.* 7. § 38. & *l.* 10. § 6, 11. Theodoret. denique *therap. l.* 1. Ἔκρισε θεὸς ἀνθρώπων, τέχνην μαθεῖν ἐθέλων τινὰ, φοιτᾷ μὲν τῷ διδάσκειν ἐπισταμένῳ, χαίρει δὲ τὰ προσφερόμενα παρ' ἐκείνου μανθάνοντα. Et mox: καὶ ὁ μὲν ἔχει θεὸς γνωρίμων τὴν γνῶσιν· ὁ δὲ χαίρει τὴν πίστιν. ubi malè vertit Acciaolus, *disciplinas colit, & fidei innititur:* cùm vertendum potiùs fuerit, *documentis acquiescit, & fide contentus est.* hoc est enim qod priùs dixerat, πίστει τοῖς λεγομένοις, καὶ ὐκ ἀντιλέγει τῷ διδάσκοντι. Et in syntaxi diversa, apud Isocrat, *in Panathen.* Ἀνάγκη χαίρειν τοῖς ἤδη συμβεβηκόσιν. *eis qæ jam obtigerunt acquiescere necesse est.* Idémq; *de pace.* ὁρῶσι δὲ ἡμᾶς ἃ χαίροντας ὅτις ἂν ἔχωμεν, ἀλλ' ἀεὶ τὰ πλείονος ὀρεγομένους. *non contentos, sive acquiescentes eis, qæ possidemus.* de Scopa Polybius Svidâ referente: ὐκ ἐχαίρε τοῖς παροῦσιν, ἀλλ' ἀκόρεστος ἦν. qod mox qasi interpretatus ipse, ὐκ ἀρκεθεὶς τούτοις, inqit. Lucianus item à Budæo adductus: εἰ δέ τις αὐθαιρέτως εἵλετο, χαίρειν δεῖ δίκαιον τοῖς ἐγνωσμένοις. *acquiescere eis qæ decreta & statuta sunt.* Et apud Svidam avtor innominatus: Ἐκεῖνος ὅτι μὲν διώκει χαίρειν ἠναγκάζετο τύπτων· *illis contentus esse cogebatur.* Liban. *orat.* 3. *de Alexandro*; οὐδὲν κεκινημένος, ᾧ χαίρειν ἄξιον, ἐπιχειρεῖ τῷ πλέονι. Greg. Naz. *in Julian. exact.* Ἀλλ' ἕκαστος ἐν ᾗ ἐκλήθη τάξει, ἐν ταύτῃ μενέτω, καὶν ᾖ τῶν χρείττονος ἄξιος· ἐν ᾧ χαίρει τῷ παρόντι, πλέον εὐδοκιμῶν, ἢ ἐν τῷ ζητεῖν, ἵν' ὐκ ἐλάσσῃ. Eodem sensu & τὸ ἀγαπᾶν

ἀγαπᾶν uſurpatur. Liban. *vit. ſuâ.* ὁμωμοκότι ἤδη τοῖς παρεῦσιν ἀγαπήσειν. *præſentibus contentum fore.*

Ἢ μηδὲ θύωμεν, μηδὲ εὐχώμεθα] Apul. *de Deo Socrat. Nullus*, inqis, *Deus rebus humanis intervenit. cui igitur preces allegabo? cui votum nuncupabo? cui victimam cædam? quem miſeris auxiliatorem, quem bonis fautorem, quem adverſatorem malis in omni vita cieboſ. quem denique, quod freqentiſſimum eſt, jurejurando arbitrum adhibebo?*

Ἔξεστι σοὶ ἐμὲ βαλδεῖν] καὶ φρονῆσαι τὴν ἀφροσύνην, ut Tatianus *contr. Græc.* Ità *l.* 9. § 28. μὴ καὶ σὺ εἰκῇ.

Κατὰ τὴν ἑαυτὸν κατασκήνωσιν] Vide *ſupr.* § 16, 40. & *l.* 5, § 16. & *l.* 9. § 28.

Πόλις καὶ πατρὶς, ὡς ἐμοὶ Ἀντωνίνῳ μοι ἡ Ῥώμη] Ità Cicer. *contr. Rullum* 2. *Roma communis patria omnium noſtrûm.* & Modeſtin. in *Pandect. l.* 50. *tit.* 1. *leg.* 33. *Roma communis patria noſtra eſt.* Seneca verò *ad Helv. c.* 6. de eadem, ſenſu havd pavlò latiore, ratione hominum ex omnibus locis terríſque eò confluentium, ibíque ſedes figentium ſuas; *Quæ velut communis patria poteſt dici.* qomodo de Italia Plinius *hiſt. nat. lib.* 3. *c.* 5. *Una cunctarum gentium in toto orbe patria.* Et Ariſtides *orat. in Romam*, ratione civitatis gentibus aliis communicatæ: Τὸ Ῥωμαῖον, ὦ πόλεως, ἀλλὰ γένους ὄνομα κοινὸν πᾶσι καὶ τοῦτο οὐχ εἷς τῶν πάντων, ἀλλ' ἀντίῤῥοπα πᾶσι τοῖς λοιποῖς. πολλοὶ γὰρ, inqit, ἐν ἑκάστῃ πόλει πολίται γεγένηνται, οὐχ ἧττον ἢ τῶν ὁμοφύλων, οὐδ' ἰδόντες πω τινὲς αὐτῶν τὴν πόλιν. τοσοῦτον ἐξηγόγετε τὸ τῆς πόλεως ὄνομα. Cicero *de legib. lib.* 2. *Ego meherculè municipibus omnibus duas eſſe cenſeo patrias, unam naturæ, alteram civitatis. ut ille Cato, cùm eſſet Tuſculi natus, in populi Romani civitatem ſuſceptus eſt. itaque cùm ortu Tuſculanus eſſet, civitate Romanus, habuit alteram loci patriam, alteram juris.* Tum, ubi in Atticis idem oſtendiſſet, unde & Evripides *Ione*,

——πατρὶς γῆ δ' Ἀθηναίων πόλις.

ſubjungit, *Sic nos & eam patriam dicimus, ubi nati; & illam, qâ excepti ſumus. Sed neceſſe eſt caritate eam præſtare, in qa reipub. nomen & univerſæ civitatis eſt. dulcis autem non multò ſecùs eſt ea qæ genuit, quàm ea qæ excepit. itaque ego eſſe hanc meam patriam prorſus nunqam negabo, dum illa ſit major, & hæc in ea contineatur.* Duplici ergo nomine *patria* Marco *Roma*, & ortûs ratione, & civitatis. nam & *Romæ natus eſt.* Capitol.

Ὡς ὦ ἀνθρώπω, ὁ κόσμος] Ità Theodorus Atheus, εἷς πατρίδα τὸν κόσμον. Laërt. *l.* 2. in *Ariſtip.* qod idem & alii. Vide *ad l.* 2. § 16. & *l.* 3. § 11. Herculis eſt apud Tragicum vox, à Plut. *de exil.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. lavdata:

Ἀργεῖος, ἢ Θηβαῖος· ὦ γὰρ εὐχομαι
Μιᾶς ἅπας μοι πύργος Ἑλλήνων πατρίς.
Argivus an Thebanus: haud unam mihi
Adſcribo; patria urbs eſt Graia qælibet.

Verùm latiùs patriam ſuam porrigit Crates Theban. apud Laërt. *l.* 6. in *Hipparchia:*

Οὐχ εἷς πάτρα μοι πύργος, ἀ μία τέγη·
Πάσης γᾶ χέρσος, καὶ πόλισμα καὶ δόμος
Ἕτοιμος ἡμῖν ἐνδιαιτᾶσθαι πάρα.
Mihi patria non urbs una, non una eſt domus.
Verùm qot urbes, qot domos tellus habet,
Totidem mihi ſunt æqa ad hanc vitam loca. Grot.

Sed & Socrates, de qo Plut. *ibid.* Ὁ γὰρ Σωκράτης βέλτιον, ἢ Ἀθηναῖος, οὐδὲ Ἕλλην, ἀλλὰ Κόσμιος ἔφη φάσας, ὡς ἂν τις Ῥόδιος εἴπειν, ἢ Κορίνθιος· ὅπου μηδὲ ξενίᾳ, μηδὲ ταινάρῳ, μηδὲ κεραυνίοις ἐνέκλεισεν ἑαυτόν. Subjungit Plut. ex Evripid.

Ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ τόνδ' ἀπείρονα αἰθέρα,
Καὶ γῆν πέριξ ἔχουθ' ὑγρᾶς ἐν ἀγκάλαις·
ἥτοι τῆς πατρίδος, ἡμῖν ὅροι εἰσίν. Senec. *epiſt* 102. *Primùm humilem non accipit patriam; Epheſum, aut Alexandriam, aut ſiqod eſt etiamnum freqentius incolis, latius tectis ſolum. illi patria eſt, qodcunqe ſuprema & univerſa circuitu ſuo cingit. hoc omne convexum, intra qod jacent maria cum terris, intra qod aer humana divinis ſecernens etiam conjungit, intra qod diſpoſita tot numina in actus ſuos excubant.* Democritus item apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. Ἀνδρὶ σοφῷ πᾶσα γῆ βατὴ· ψυχῆς γὰρ ἀγαθῆς πατρὶς ὁ σύμπας κόσμος. Qod Evripides *ibidem* lavdatus ex Muſonii *de exil.*

Ἅπας μὲν ἀὴρ αἰετῷ φοράσιμος·
Ἅπασα δ' ἀνδρὶ γλυκαίᾳ πατρίς.
Patet omne cælum præpeti Jovis alitis
Ità terra qævis patria eſt forti viro. Grot.

Et in eundem ſenſum Naſo *Faſt. l.* 1.

Omne ſolum forti patria eſt; ut piſcibus æqor,
Et volucri vacuo qicqid in orbe patet.

In Homeri epitaphio è veteri marmore à Falkenburgio *ad Nonni Dionyſiaca* repræſentato;

Πατρὶς ἐμοὶ χθὼν πᾶσα.——
Patria mî terra eſt omnis.——

De Chriſticolis Juſtin. *ep. ad Diognet.* Πᾶσα ξένη, πατρὶς ἐστιν αὐτοῖς· καὶ πᾶσα πατρὶς, ξένη. Diſtinctiùs, & ad Marci mentem proximè, Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; μέρος πόλεως, πρώτης μὲν τῆς ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων· μετὰ ταύτα δ' τῆς ὡς ἐγγύτα λεγομένης, ἣ τί ὄχι μικρὸν τῆς ὅλης μίμημα. Et *c.* 15. τῆς αὐτῆς πόλεως πολίτων, καὶ τῆς μεγάλης καὶ τῆς μιᾶς. Sed & Senec. *de otio ſap. c.* 31. *Duas reſpublicas animo complectamur; alteram magnam & verè publicam, qâ Dii atqe homines continentur; in qa non ad hunc angulum reſpicimus, aut ad illum, ſed terminos civitatis noſtræ cum ſole metimur; alteram cui nos adſcripſit conditio naſcendi. hæc aut Athenienſium erit, aut Carthaginienſium, aut alterius alicujus urbis, qæ non ad omnes pertinеat homines. qidam eodem tempore*

utrique

utrique reipublicæ dant operam, majori minoríque, quidam tantùm minori; quidam tantùm majori. E primo genere est Marcus noster.

Τὸ πᾶς πόλεσιν] Vide *l.* 5. § 22. & *infr.* § 45, 54.

§ 45. Τῷ ὅλῳ συμφέρει] Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 5. § 8.

Ὅσα ἀνθρώπῳ ἢ ἑτέρῃς ἀνθρώποις] leg. forsan, ἢ ἑτέρῃσι. hoc est, *ea quæ hominum alicui eveniunt, non universo tantùm, sed hominibus etiam aliis aliquo modo conducere.*

Κοινότερον] *Sed nunc vocabulum utilis accipiamus latiùs; ut etiam rebus mediis patcat.* Xyl. imò, τὸ συμφέρον, sive *conducibile, nunc vulgari modo accipiatur, quatenus de rebus mediis enunciatur.* ità *l.* 2. § 9. ὡς ἂν τις κοινότερον συγχρίνειε.. τὸ συμφέρον enim sive *conducibile* de rebus mediis dici Stoici vix concesserint. quæ illi χρήσιμα ἢ ἔυχρηστα esse aiebant, ἀλλ' οὐκ ὠφέλιμα. id est, *utilia*, sed non *conducibilia*. Vide *ad l.* 3. § 6, 11. & *l.* 8. § 7. Ità Porphyr. *de abstinent.* ubi Carneadis illa retulerat; Ἕκαστον γὰρ φύσει γεγονότων, ὅταν τὸ πρὸς ὃ πέφυκε καὶ γέγονε, τυγχάνῃ τέλους, ὠφελεῖται· subjungit, κοινότερον δ' τῆς ὠφελείας, ἣν ἐυχρηστίαν ἤτοι λέγουσιν, ἀλλοῖον.

§ 46. Ὅσοις προσίσχεται] ὅσῳ Xyl. legisse videtur. Lugd. ὥσπερ exhibet. προσίσχεται, *aliquando offendere, molestum esse, tædio afficere.* Ità Dionys. Halic. *de dictione Isocratica.* πᾶς ὁ περὶ ἁπάντων κόσμος πολύς ἐστι παρ' αὐτῷ, καὶ λυπεῖ πολλάκις τὸν ἄλλων κατασκευὴν, προσισάμενος τοῖς ἀκοαῖς. id est, *obsidens aures & offendens.* qod alibi dixit idem, κόπλων τὴν ἀκρόασιν. confirmat autem hoc disertè id qod à Marco hîc dicitur, tenorem unum eundémque visorum dictorúmve continuum, fastidium afferre. quanquam contrà Jo. Chrysost. *in ad Cor. ep.* 2, *orat.* 8. αὐτὴ ἡ καινοτομία πᾶσι προσίσχετο. *innovatio ipsa quoque offendebat.* Idem itidem *in ad Hebr. orat.* 8. de rudimentis pietatis Christianæ primis, quæ *lactis* nomine apud Apostolum designantur; Ὅρα γοῦν πῶς ἡμῖν ταῦτα προσίσχεται· (τοῖς τελείοις, utique) ἀλλ' ἐκείνοις ἔστερφεν, ὑδαμοῦ προσιπίμπλα αὐτοῖς. *Vide quomodo nos adultiores ista nunc offendant; cùm illos tamen rudiores tunc alerent, ipsos nevtiqam offendentes.* atque isto quidem sensu τὸ προσίσχεσθαι hîc sumi oportebat, si ὥσῳ legeremus. Verùm ὅσῳ malim; qia τῷτο seqitur; ut significet, hîc potiùs προσίσχεσθαι, *contingere, usu venire*, qomodo Plato in *Theætet.* ταῦτα ὑδὲ ὄναρ πρόσπιπτειν προσίσχεται αὐτοῖς. *Hæc eis nè in somnis quidem faccre usu venit.* Et Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Platonicum illud explicans, εἰς ἢ δεῖπνα καθίέναι ὑδὲ ὄναρ, φησὶ, προσίσχεται.

Ἀεὶ τὰ αὐτὰ] Qærit Aristot. *problem. l.* 21. *q.* 14. Διὰ τί τὰ αὐτὰ σιτεδιζομένοις τε ἡδέα φαίνεται, καὶ λίαν σιτεχῶς προσφερομένοις οὐχ ἡδέα. Summa solutionis est. ὅτι τὸ μὲν ἔθος ἔξιν δεκτικὴ ποιεῖ, ἡ πλήρωσιν· τὸ δὲ σιτεχῶς προσφέρεσθαι, πλησμονὴν δ' ἐπιθυμίαν, ἢ καθάρσιον. leg. ἢ expuncto, καθάρσιον ἀγγεῖον. & in proximis, pro ἔστι γάρ τι ἢ ἐπιθυμία. ἔστι γὰρ [καθάρσιον ἀγγεῖον] τι ἡ ἐπιθυμία. adfirmant seqentia: αἱ μὲν ἕξεις γυμναζόμεναι αὔξονται καὶ ἐπιδίδασι· τὸ δὲ ἀγγεῖα σαπόμενα ὑδὲν μείζω γίνεται. διόσῳ τὸ μὲν ἔθος, ὃν γυμνάσιον, αὔξει τὴν δεκτικὴν ἕξιν· τὸ δὲ συνεχῶς προσφερόμενον, σάπει μὲν καὶ πληροῖ τὴν ἐπιθυμίαν· εἰς πλήρωσίσις, ἐκπε προσίσχεσθαι. Plutarch. in *pædagog.* Μογωλία, καθάρσιον καὶν ἄλλοις ἅπασιν, ἐν ἀκόσμοσι καὶ δεσμοῖσι, πλήσμιόν τε καὶ προσαντές ὄζιν· ἢ δὲ ποικιλία τερπνόν. Isocrat. *ad Demon.* § 12. Τὰς ἐντυξεις μὴ πυκνὰς ποιοῦ τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς ἐπὶ τὸ αὐτὸ πλησμονὴ γὰρ ἁπάντων.

—μεταβολὴ πάντων γλυκύ.

Evripid. *Orest.* Idémque *Antiop.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 63.

Κόρος δ' πάντων, καὶ γὰρ ἐκ κενεώνων
Λέκτροις ἐν οἰκτροῖς εἶδον ἐκπεπλησμένους.
Δαιτὸς δ' πλησθεὶς τις, ἄσμενός τ' πάλιν
Φαύλῃ διαίτῃ προσέβαλεν ἥδιον σόμα.
Rerum satietas omnium est. turpes toros
Vidi sequentem, pulcra cui conjunx domi:
Et plenus epulis aliquis è vili cibo,
Novitate commendante, cepit gaudia. Grot.

Gregor. Naz. *de pace, orat.* 3. Τερφθῆς καὶ ὕπνε καὶ φδῆς κόρος ὄζι, καὶ τῶν αἰσίσεων, ὡς λέγεσι καὶ πλησμονὴ πάντων, ἃ δὲ ἀλγηδόνων μόνον, ἀλλ' ἥδη καὶ τῶν ἡδίσεων· καὶ πάντα εἰς ἄλληλα προσχωρεῖ τε καὶ προσκόπτει. In animo forsan habebat Pindari illud *Nem. od.* 7.

Κόρον δ' ἔχει καὶ μέλι, καὶ τὸ τερπνὸν ἄνθε' ἀοιδᾶς.

Vel Homeri illud *Il.* ν. v. 636. (σα.

Πάντων μὲν κόρος ὄζι, καὶ ὕπνου, καὶ φιλότητος,
Μολπῆς τε γλυκερῆς, καὶ ἀμύμονος ὀρχηθμοῖο.

vel etiam Moschi illud *idyll.* 4. v. 71.

—καὶ ἐυσεβσωίης κόρος ὄζι.

Idémque *de Theolog. orat.* 1. Οὐ τὸ μεμνῆσθαι διηνεκῶς κωλύω, τὸ θεολογεῖν δὲ ὑδὲ τὴν θεολογίαν, ὥσπερ (ὥσῳ f.) ἐυσεβὲς, ἀλλὰ τὴν ἀκμαίαν· ὑδὲ τὴν διδασκαλίαν, ἀλλὰ τὴν ἀμεσείαν· ἡ γὰρ μέλιτος πλησμονὴ καὶ κόρος ἐμετὸν ἐγκλίνει), καὶ ὥσῳ ὄντος μέλιτος. Alluxit ad Regis sapientissimi dictum, *Proverb. c.* 25. v. 16. *Mel si offenderis, qod satìs est comedas, nè saturatus illo, evomas rursus: Ità pedem tuum studiosè contineas ab ædibus vicini tui, nè satur tui cùm fuerit, odio te habeat.* scil. *Saturatus stomachus, non oblata solùm renuit, sed ingesta etiam rejicit.* Evcher. *in Gen. q.* 1. Itaque Salvian. *ep.* 1. *Gratiâ meorum rogatus utor interdum, sed tamen parcè, & apud paucos, nè gratiâ ipsâ ingratè utar.* In Petron. *fragm.*

Non uno contenta valet natura tenore,
Sed permutatas gaudet habere vices.

Taurus

Taurus amat gramen mutatâ carpere valle:
Et fera mutatis ſuſtinet ora cibis.
Ipſa dies ideo grato nos proluit hauſtu,
Quòd permutatis hora recurrit eqis.

Caſſiodor. *l.* 7. *ep.* 36. *Nemo dubitat, homines ſuâ varietate recreari: qia in continuatione rerum magnum mentibus eſſe conſtat faſtidium. dulcedo mellis, ſi aſſiduè ſumatur, horreſcit. Screna ipſa, qamvis magnopere deſiderentur, jugiter adepta ſordeſcunt.* & *l.* 2. *ep.* 3. *Ipſe qoqe annus temporum pater, qadrifariâ ſe diverſitate componit: nec deſiderium caperet, ſi novitatis gratiam non haberet.*

Τὰ ἀμφὶ τῷ θεάτρῳ] De Circenſibus Plin. min. *l.* 9. *ep.* 6. *Nil novum, nihil varium, nihil qod non ſemel ſpectâſſe ſufficiat. qò magis miror tot millia virorum tam pueriliter identidem cupere, currentes eqos, inſiſtentes curribus homines, videre.* Qi & ideo miratur, *non vulgus tantùm, ſed qoſdam qoqe graves homines, in re inani, frigidâ, aſſiduâ, tam inſatiabiliter deſidere.* Vide *ad l.* 7. § 3.

Καὶ τὸ ὁμοιοδὲς] Cicer. *de invent. l.* 1. *Omnibus in rebus ſimilitudo eſt ſatietatis mater.* Et Fabius *l.* 9. *c.* 4. *Virtutes etiam ipſæ tædium pariunt, niſi gratiâ varietatis adjutæ.* & mox: *Ex ſimilitudine tædium & ſatietas creatur.*

Πάλιν ἄνω κάτω] Alluſit ad Heracliti dogma illud apud Laërt. *l.* 9. Τὸν μέλαζολιὸν, ὁδὸν ἄνω κάτω. Vide *l.* 2. § 14. & *l.* 4. § 32. & *ſuprà* § 37.

Μέχρι τίνος ἔτι;] Apud Senecam *epiſt.* 77. Stoicus qidam: *Cogita, qamdiu jam idem facias. cibus, ſomnus, libido: per hunc circulum curritur.* ipſe *epiſt.* 24. *Qoſdam ſubit eadem faciendi videndique fatietas, & vitæ non odium, ſed faſtidium: in qod prolabimur, ipſâ impellente philoſophiâ, dum dicimus; Qouſqe eadem? nempe expergiſcar, dormiam, ſatiabor, eſuriam, algebo, æſtuabo: nullius rei finis eſt: ſed in orbem nexa ſunt omnia: fugiunt ac ſequuntur. diem nox premit, dies noctem: æſtas in autumnum deſinit; autumno hyems inſtat, qæ vere compeſcitur. omnia transeunt, ut revertantur. nihil novi video; nihil novi facio. ſit aliqando & hujus rei nauſea. multi ſunt, qi non acerbum judicent vivere, ſed ſuperfluum.* Idem *de tranqill. c.* 2. *Hoc qosdam egit ad mortem, qòd propoſita ſæpe mutando, in eadem revolvebantur, & non reliquerant novitati locum. faſtidio illis eſſe cepit vita, & ipſe mundus: & ſubit illud* * *rabidarum* [* *tabidarum*, Lipſ.] *deliciarum, Qouſqe eadem?* Lucret. *l.* 3. hoc argumento ſub Naturæ perſona mortis ſubeundæ æqanimitatem ſvadet, ſubituri qiritationem objurgat:

Qid tibi tantopere eſt, mortalis, qòd nimis ægris
Luctibus indulges? qid mortem congemis, ac fles?
Nam ſi grata fuit tibi vita anteacta priorqe,
Et non omnia pertuſum congeſta qaſi in vas
Commoda perfluxere, atqe ingrata interiere;
Cur non, ut plenus vitæ conviva, recedis?
Sin ea, qæ fructus cunqe es, pericre profuſa,
Vitâqe in offenſa eſt, cur amplius addere qæris;
Rursum qod pereat malè, & ingratũ occidat omne?
Nec potius finem vitæ facis atqe laboris?
Nam tibi præterea qid machiner inveniámqe
Qod placeat, nihil eſt. eadem ſunt omnia ſemper.
Si tibi non annis corpus jam marcet, & artus
Confecti langvent, eadem tamen omnia reſtant;
Omnia ſi peragas vivendo vincere ſec'la.

Et pavlò póſt:

Præterea verſamur ibidem, atqe inſumus usqe:
Nec nova vivendo procuditur ulla voluptas.

Qod idem Sen. *epiſt.* ſuperiùs memoratâ. *Ecqid habes propter qod expectes? voluptates qæ te morantur ac retinent, conſumpſiſti: nulla tibi nova eſt: nulla non jam odioſa ipſâ ſatietate. nihil tibi luxuria tua in futuros annos intactum reſervabit.* Iſte avtem jugis rerum tenor Chironem etiam immortalitatis tædio affecit, ſi Luciano *in νεκρικοῖς* credimus. Τὸ γὰρ ἓν δὴ, inqit, ἔγωγε ποικίλον τι, καὶ οὐκ ἀπλοῦν ἡγοῦμαι εἶναι· ἐγὼ γὰρ ζῶν ἀεὶ, καὶ ἀπολαύων τῶν ὁμοίων, ἥλιε, φωλεὸς, τροφῆς· αἱ ὧραι δὲ αἱ αὐταὶ, καὶ τὰ γιγνόμενα ἅπαντα, ἔξωθέν ἐστιν, ἅτε μηδὲν ἀκολουθοῦντα, ὥστε μηδὲν διαφέρειν ἐπαπλάσθαι γὰρ αὐτῷ· ὃ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ ἀεὶ, ἀνάγκη ἐν τῷ μεταχεῖν ὅλως, τὸ τερπνὸν εἶναι. vide *l.* 12. § 35.

§ 47. Τεθνεῶσας] vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 48, 50.

Φιλιστίωνος] *Philiſtionis* Nicæi Comici Socrati coætanei meminit Svidas. *Philiſtionis* Locri, qem & antiqum appellat, Plut. *ſympoſ. l.* 7. *c.* 1. & ex Plut. Gell. *l.* 17. *c.* 11. Et is forſan eſt, cui libros *de diæta*, qi Hippocratis nomen præferunt, à nonnullis adſcribi avtor eſt Galenus *in Comment. ad lib. de diæt. in morb. acut.* qiqe à Plinio inter eos, è qibus ſua delibavit, recenſetur.

Ἐκεῖ δὴ μελαγολεῖν ἡμᾶς δεῖ] Eò nos commigrare & concedere oporter, qò tot ante nos heroes, principes, tyranni, oratores diſerti, artifices periti, philoſophi tum graves, tum & rerum humanarum irriſores, conceſſerunt. *ad domum* ſcil. *viventi cuiqe deſtinatam.* ut Job. *c.* 30. *v.* 23. vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 48, 50. Senec. *epiſt.* 77. *Eò ibis, qò omnia eunt. qid tibi novum eſt? ad hanc legem natus es. hoc patri tuo accidit, hoc matri, hoc majoribus ante te, hoc omnibus poſt te. Series invicta, & nullâ mutabilis ope, illigat & trahit cuncta. qantus te populus moriturorum ſequetur, qantus comitabitur? fortior, opinor, eſſes, ſi multa millia tibi commorerentur. atqi multa millia hominum & animalium hoc ipſo momento, qo tu mori dubitas, animam variis generibus emittunt. tu avtem non putabas te aliqando perventurum ad id, ad qod ſemper ibas? nullum ſine exitu iter eſt.* Τὸν θάνατον avtem μελαγολιὼ Marcus dixit; qomodo μετάληψιν Plato *Phædone*: Ἥυχεσ γε τοῖς

τοῖς θεοῖς ἔξεστί τε καὶ χρὴ τὰ μεθοπίσω τῶν ἐνθένδε ἐκείσε εὐτυχῆ γίγνεσθαι. μεταβαλεῖν, mutare, sed & sedem mutare, de loco in locum migrare. Ità Aristoteles *hist. anim. l. 8. c. 12.* de gruibus, μεταβάλλουσιν ἐκ τῆς Σκυθικῆς εἰς τὰ ἕλη τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου. & de piscibus, οἱ μὲν ἐκ τοῦ Πόντου, ἢ εἰς τὸν Πόντον μεταβάλλουσι. indè μεταβολὴ pro *migratione*. Aristot. *ibid.* τὰ μὲν ἐκ τῆς ἐγγὺς τόπων πιέμφυα τοῖς μεταβολὰς, τὰ δὲ μὴ ἐκ τῆς ἐχόντων. Thucyd. *l. 1.* Μάλιστα δὲ τῆς γῆς ἡ ἀεὶσῃ ἀεὶ τὰς μεταβολὰς τῆς οἰκητόρων εἶχεν. Vide *ad l. 5. § 13.*

Φιλόσοφοι] Vide *l. 3. § 3. & l. 7. § 19.*

Στρατηγοὶ, τύραννοι] Vide *l. 3. § 3. & l. 4. § 32,48.* Tragicus à Plutarc. *ad Apoll.* laudatus:

Πῆ γὰρ τὰ σεμνὰ κεῖνα; πῆ δ' Ἀυδίης
Μέγας δυνάστης Κροῖσος, ἢ Ξέρξης βαρὺς
Ζεύξας θαλάσσης αὐχένˈ Ἑλλησποντίας;
Ἁπαντες αὖθις ἦλθον εἰς λήθης δόμους.
Ubi ille quondam fastus? ubi nunc Lydiæ
Dominator ingens Crœsus? & Xerxes grave
Qui ratibus æquor junxit Hellespontium?
Abripuit omnes orcus ad Lethes domum? Grot.

Εὐδόξου] Εὐδόξου Αἰσχίνα Κνιδίου, ἀστρολόγου, γεωμέτρου, ἰατροῦ, νομοθέτου. τοῦτον ἀντὶ τοῦ Εὐδόξου ἐνδοξον ἐκάλεν, διὰ τὴν λαμπρότητα τῆς οἰήσεως. Laërt. *l. 8.* qi & vitam ejus breviter descripsit. de eodem & Svidas. Strabo operis initio. Diodor. Sic. *l. 1.* Aristot. *ethic. Nicom. l. 1. c. 12. & l. 10. c. 2.* (qos libros ideo Nicomacho filio, non Aristoteli patri tribuere videtur Laërtius) Plut. *de Isid. & Osir.* in *Marcell.* & *adv. Colot.* & *adv. Epicur.* qo loco memorabile ejus votum commemorat: ἤυχετο, παρεσεὰς τοῦ ἡλίου, κὴ καλαμαδὸν τὸ σῶμα τῶ ἄστρω, κὴ τὸ μέγεθος κὴ τὸ εἶδος, ὡς ὁ Φαέθων, καλαφλεγῆναι. Senec. *quæst. nat. l. 7. c. 3.* Geil. *l. 17. c. 21.* Philostrat. *in Sophist.* Vitruv. *l. 9. c. 7, 9.* Petron. in *Satyr.*

Ἵππαρχος] *Hipparchus* Nicæus, insignis item Mathematicus, qem *consiliorum naturæ participem*, Plinius vocat, *hist. nat. l. 2. c. 12. & ibid. c. 26. nungam satìs laudatum; & qo nemo magìs approbaverit cognationem cum homine siderum, animásque nostras partem esse cœli.* Et mox: *eundem ausum, rem etiam Deo improbam,* (hominem loqi memineris potentiæ divinæ minùs gnarum, qàm vates sacer prædicat, *Psal. 147. v. 4.*) *annumerare poteris stellas, ac sidera ad nomen expungere,* (ità malim, qàm, *ad normam expangere;*) ——*cœlo in hæreditate cunctis relicto, si qisqam, qi cretionem eam caperet, inventus est.* De eodem Strabo *l. 1. & 2. &* Ptolom. in *astronomic.*

Ἀρχιμήδης] *Archimedes celeberrimus geometricâ & machinali scientiâ.* Plin. *l. 7. c. 37.* de qo vide cùm alios, tum Plut. ex *Marcell. vit. ad l. 5. § 1.* sed & qæ ille *ibidem* de eodem plura: qo loco inter alia refertur istius ad Hieronem arrogantissima vox illa, ὡς εἰ γῆν εἶχεν ἑτέραν, ἐλθὼν ἐν ταύτην, μεταβὰς εἰς ἐκείνην. vel ut Pappus in *mechan.* Δός μοι ποῦ στῶ, κὴ κινῶ τὴν γῆν. *Des ubi consistam, & dimoturus sum terram.* sive ut Lud. Vives *de art. corrupt. l. 5. Si alter foret terræ globus, se illum ad hunc tracturum, vel hunc ad illum impulsurum.* Cicer. *Tusc. l. 1. Astrorum conversiones motúsqe omnes qi animo vidit, is docuit similem animum suum ejus esse, qi ea fabricatus in cœlo esset. nam cùm Archimedes Lunæ, Solis, qinqe errantium motus in sphæram illigavit, effecit idem, qod ille, qi in Timæo mundum ædificavit, Platonis Deus, ut tarditate, celeritate dissimillimos motus una regeret conversio, qod si in hoc mundo fieri sine Deo non potest, nè in sphæra qidem eosdem motus Archimedes sine divino ingenio potuisset imitari.* de qo artificio vide Claudiani *epigram. 21.* De eodem autem Archimede videri possunt etiam Polyb. *hist. l. 8.* Diodor. *l. 5. c. 9.* Vitruv. *l. 9. c. 3.* Cicer. *Verrin. 4. pro Cluent. & Tusc. l. 5.* Athen. *l. 5. c. 7.* Synes. *de insomn.* Procl. *in Euclid. l. 2. c. 3.* Eustath. *ad Il. α'.* ubi ἑκατόγχειρον. & *ad Il. ε'.* ubi κεραυνοβόλον dictum refert. Rhemn. Fann. *de ponder.* & Pisid. apud Svid. in Δωίαμις.

Αὐδάδεις] *Contumaces.* Xyl. *peremptorii, fidentes.* Cas. *arrogantes,* malim. qanqam nec hoc satìs arridet, neqe enim in partem seqiorem usurpâsse videtur Marcus istic. vixqe est ut uno verbo exprimam, qod voluisse sentiam. *qi de inventis suis summopere placebat sibi.* Vide *ad l. 10. § 9.*

Χλιδωσῇ, ὃν Μένιππος] De *Menippo* Cynico Laërt. *l. 6.* Φέρει μὲν ἓν σπουδῆον ἐδίν. τὰ δὲ βιβλία αὐτῶ πολλὴ καλαγέλωτος γέμει, καί τι ἴσον τοῖς Μελεάγρου τῶ κατ' αὐτὸν χυουμένοις. Mitiùs tamen de Menippo Strabo *l. 16.* Ἐκ τῆς Γαδάρων ἦν Μελεάγρος κὴ Μένιππος ὁ σπουδογελοῖος. Hinc autem de Menippo Diogenes Polluci ab inferis reversuro in Luciani *mortualibus* mandata dans: Ἦν ποι ἴδῃς Μένιππον τὸν κυνᾶ, (ἕυρεις δ' ἐν αὐτὸν ἐν Κορίνθῳ κατὰ τὸ Κρανεῖον, ἢ ἐν τῷ Λυκείῳ, ἢ ἐν τοῖς ἀγοραίοις τῶν ἄλλων σοφῶν καλαγελῶντα) εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν, ὅτι σοι, ὦ Μένιππε, κελεύει ὁ Διογένης, ἢ σοι ἱκανῶς τὰ ὑπὲρ γῆς καταγελάσαι, ἥκειν ἐνθένδε πολλῷ πλείω σπουδογελασόμενον. & in *Dialogis*, eundem appellat Dialogus, Φοβερόν τινα κυνᾶ κὴ τὸ δῆγμα λαβρᾶον, ὅσῳ κὴ γελῶν ἅμα ἔδακνε. Porrò à Menippo isto, scripta χλιδωσικὰ κὴ σπουδικὰ *Menippea* dici solenne habent; ut Varronis *Satyræ*, & Luciani *dialogi*. Qin & libellos illos ipsos, qi illius nomine vulgò circumferebantur, ab aliis, Dionysio nempe Zopyróqe Colophoniis, sub Menippi persona fuisse compositos, non deesse qi tradant, Laërtius testatur.

Ἐν ὧδε πολλῇ ἄξιον] Vide *l. 4 § 32. & supr. § 16.* Dio Prus. *orat. 16.* Ἂν δ' ἐκεῖνο ἐνθυμη-

θῆς

δῆς, ὅτι μηδεὶς ὅλως τῶν βίᾳ χείνος, ἀλλὰ πάντες οἱ μακάριοι καὶ λίαν εὐδαίμονες δόξαντες εἶναι, τεθνήκασι· καίτοι πάρεσιν ἤδη τοῦτο τὸ πέρας, κἂν ἐπὶ πλεῖον ἔλθῃς τῆς βίᾳ· πολὺ λῆρον ἡγήσῃ καὶ μεγάλου εὐδαιμονίαν, τὸ νομίζειν ὅλως τι δεινὸν εἶναι τῷ γιγνομένων, ἢ μέγα, ἢ θαυμαστὸν, δίχα γε ἀνδρὸς, τῶν χρεὼν λύπης καὶ φόβου καὶ τῶν τοιούτων παθῶν διαγαγεῖν. Aristid. in *Eteon.* Οὐ δεῖ δὴ φιλοψυχεῖν; ἀδὲ τὴν εὐδαιμονίαν τούτῳ μετρεῖν, εἰ τις ὡς πλείστα ἔχε περίσματα, ἀλλ' εἴ τις τὸ μακρὸ γήρως ἀπόλαυσεν, ὅτα δὴ ὑπολαύειν εἰώθασιν ἄνθρωποι· ἀλλ' ἡγεῖδς τοῦτον κάλλιστ' ἔχειν, ὅστις τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ τῆς βίᾳ μῆκος ἐν τοῖς καλλίστοις ἐξέκαλυψε, καὶ ὅσπερ, ὡς ἂν ποιητὴς, πεδάντων ἀκούειν ἐπ καὶ ὁρᾶν, κατέλυσε τὸ δρᾶμα.

Εὐμβιῶν] Ità *l.* 3. § 11. εὐνῶς. & *l.* 9. § 11. μὴ εὐμβιείας. & *l.* 11. § 9, 18. μὴ εὐμβιείας καὶ πραότητος. & *l.* 7 § 22. φιλεῖν καὶ τοὺ πλάσντας. Vide & *l.* 9. § 27.

§ 48. Τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀρετῶν] Nihil tam eandoris ingenui proprium qàm virtutes, qas ipse habeas, in aliis etiam adamare: qum *in alio sua quemque natura delectet:* ut Plinius minor in *Panegyr.* & multò adhuc magìs, in aliis etiam suspicere, qibus ipse careas. Plin. idem *l.* 1. *ep.* . *Neque enim ego, ut multi, invideo aliis bonum, qo ipse careo: sed contrà, sensum quendam voluptatémque percipio, si ea quæ mihi denegantur, amicis video superesse.* & *epist.* 17. *Sciàs eum plurimis virtutibus abundare, qi alienas sic amat.* Hieron. *apolog. ad Pammach. Virginitatem in cælum fero; non qia habeam, sed qia magìs miror qòd non habeo. ingenua & verecunda confessio est, qo ipse careas in aliis prædicare.*

Τὸ συμμέτρον] Pavl. *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 19. συμμεταδότους εἶναι.

Περίκειρα] Vide *l.* 3. § 13.

§ 49. Ὅτι τοσῶνδε πνῶν λειπῶν εἶ] Qod de corporis pondere Marcus, de robore Tullius in *Caton. Nè nunc qidem vires desidero adolescentis; non plùs qàm adolescens etiam vires tauri aut elephantis desiderabam.* Objurgátque eos Senec. *de benef. l.* 2. *c.* 29. qi eis corporis dotibus non contenti, qas natura ipsis assignavit, *queruntur qòd magnitudine corporum non æquemus elephantes, velocitate cervos, levitate aves, impetu tauros; qòd sagacitate nos narium canes vincant; qòd acie luminum aquilæ, spatio ætatis corvi, multa animalia nandi facilitate.* Et de ætatis spatio rursus *lib. de brev. vit. c.* 1. *Major pars mortalium de naturæ malignitate conqeritur, qòd in exiguum ævi gignimur; qòd hæc tam velociter, tam rapidè dati nobis temporis spatia decurrant: adeò ut, exceptis admodum pavcis, cæteros in ipso vitæ apparatu vita distituat.* Et mox, vitium hoc non vulgi solius esse peculiare ostendens: *Indè Aristoteli cum rerum natura exigenti, minimè convenienc sapienti viro lis est: illam animantibus tantum indulsisse, ut qina aut dena secula edurent; homini in tàm multa ac magna genito, tantò citeriorem terminum stare.* Verùm Theophrasto, non Aristoteli qerelam hanc attribuit Cicero *Tusc. l.* 3. *Theophrastus moriens accusasse naturam dicitur, qòd cervis & cornicibus vitam diuturnam, hominibus tam exiguam dedisset.* Cùm Aristoteles contrarium potiùs statuat, *de gener. animal. l.* 4. *c.* 10. Πάντων γὰρ ὁ ἄνθρωπος πολείω ζῇ χείνον, πολὺ ἐλέφαντος, ὅσων ἀξιόπιστον ἔχομεν τὸν πέρεαν. fuerit itaque forsan Senecæ σφάλμα μνημονικόν. Pedonis gemina in *Mæcen. obit.* qerimonia:

Vivacésne magìs cervos decet esse paventes,
Si qorum in torva cornua fronte rigent?
Vivere cornices multos dicuntur in annos;
Cur nos angustâ conditione sumus?

De utriusqe & molis & ætatis mensura decreto numinis acqiescere qemqe Marcus hîc monet. certè de utraqe solicitum anxiúmve esse nec expedit, nec proficit. Τίς γὰρ ἡμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; Domini Christi verba sunt, Matth. *c.* 6. *v.* 27. qæ verba etiamsi de *statura* accipiant pleriqe; at de *ætate* intelligenda Andr. Dunæus noster contendit; eúmqe sensum verba facilè admittunt.

Τοσῶν ὧν ἐπῶν] Ità Bas. τοσῶνδε ἐπῶν. Lugd. τῶν expuncto. Ego, transposito malim τοσῶνδε τῶν, aut etiam τινῶν, ut in membro priore.

Ὅσον ἀρώεισαι] Vide *ad l.* 8. § 17. & *l.* 12. § 23.

Στέργεις] *Acqiescis eô contentus.* hoc est enim στέργειν τι, vel τινί. Vide *supr. ad* § 44. qo sensu & τὸ ἀγαπᾶν haud infreqens deprehenditur. Plato *Timæo.* Ἀλλ' ἐὰν ἄρα μὴ λέγωμεν, ἥσυον παρεχώμεθα εἰκότα, ἀγαπᾶν χρή. i. e. *contenti esse debetis, si probabilia dicentur.* Cicer. *de univers.* Lucian. in *Nycomant.* Ἐπειδὴν ὁ Ἀιακὸς ἀπομετρήσῃ ἑκάστῳ τὸν τόπον (δῆλον δὲ τὸ μέτριον καὶ πολέον πουδὸς) ἀνάγκη ἀγαπᾶν καταπεῖδς πρὸς τὸ μέτρον συμμέτρου· necesse est, ut eâ, qæ assignata est, mensurâ contentus jaccat. Idem in *Toxari.* Ἀλλ' ἐκ ἐκείνοι γε ἠγάπησαν, ἔτως ἀριθμοί. *non contenti fuerunt*, vel, *non sat habuerunt sic dimitti.* Phocion apud Plut. *in vit.* & in *apophth.* Εἶτα ἐκ ἀγαπᾷς, ὅτι μὴ Φωκίωνος ἀποθνήσκεις; *An non sat habes, qòd cum Phocione moriturus sis?* Isocrat. in *panegyr.* Ὥστε καὶ τοὺ ἀφειμένους μηκέτι τὴν ἐλευθερίαν ἀγαπᾶν, *non contentos esse libertate; non sat habere qòd liberi existerent.* Demosth. *Philip.* 2. τὰ παρόντα ἀγαπᾶν. *rebus præsentibus contentum fore.* qod aliâ syntaxi Lysias ἀγαπᾶν τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς· nec dispari significatu Hebræorum אָרַב adhibetur. *Psal.* 116. *v.* 1. אוֹרִבְתִּי *sat habeo.* Jun. indè ἀγαπητὸν ἐστὶ· *satis habendum.*

§ 50. Πειρᾶσθαι πείθειν αὐτούς] Xyl. superi-

ori

cri periochæ ista attexuit, vertitque, *ità & de tempore annitendum est nobis, ut persuadeamur*; ac si αὐτοὺς scriberetur. melius Lugd. *annitendum est nobis, ut persuadeamus iis cum quibus agimus.* Hoc, inquit, conemur: ulterius enim nil datur. Epict. *l.* 4. *c.* 6. Μὴ γὰρ δέδοταί σοι τοῦτο; (ἄλλως πεῖσον, ἵνα δοκῇς ἀγαθὸς καὶ καλὸς.) ἐκεῖνο μόνον σοι δέδοται, σαυτὸν πεῖσαι· καὶ οὔπω πέπεισας;

Περᾶτε δὴ καὶ ἀκόντων] *etiam invitis hominibus id agendum non est, quod justitiæ ratio jubet.* Xyl. quasi Marcus velit, quod ex Platone Cicero *ad Lentul. lib.* 1. *ep.* 9. *Tantùm contendere in republ. quantùm probare tuis civibus possis; vim neque parenti neque patriæ afferri oportere.* Cùm Marcus contrà planè moneat, ubi ad consensum in recto svasionibus alios adigere minùs valemus, etiam invitis ipsis & renitentibus id faciendum, quod justitiæ ratio exigere videbitur. Vide Josh. *c.* 24. *v.* 14, 15. Optimè ad Marci mentem Clemens *strom. l.* 4. Καὶ ἀκόντων τινῶν καὶ τὰ πλεῖστα ἐνισταμένων, κἂν κολάσεις ἐπαρθῇ τισι παρὰ τοῦ ἀνδρὸς, ἢ παρὰ τοῦ δεσπότου, φιλοσοφήσει ὅ τε οἰκέτης, ἥ τε γυνὴ· ναὶ μὰ καὶ ἀλαθῶς, κἂν πυρέσσῃ θάνατος ἀπειλῆται τέτῳ, καὶ ἐπὶ δημοσίᾳ ἄγηται, καὶ εἰς κινδύνους ἐμβάτης φιλάνθρωπος, φεύγει τῆς κλήσεως ἀπάσης κινδυνώδη, ἵνα ἀφέξεται τῆς θεοσεβείας ἕνεκα· ὅπως τι ἓν· ἀδὲ ἀπαυδήσει ποτὲ, ἢ μὰ γυνὴ φαύλῳ συνοικοῦσα ἀνδρὶ, ὃ δὴ ὑδὸς, ἐὰν φαῦλον ἔχῃ πατέρα, ἢ πονηρὸν δεσπότην ὁ οἰκέτης· τῆς ἀρετῆς ἐχόμενοι γλυκαίως. Vide *l.* 3. § 7. & paulò post *ibidem*: Ἴσμεν γὰρ καὶ παῖδας, καὶ γυναῖκας, καὶ οἰκέτας, πολλάκις, ἀκόντων πατέρων καὶ δεσποτῶν καὶ ἀνδρῶν, βελτίους γεγενέναι.

Περᾶτε δὴ] cùm antè περᾶν dixisset, transitio non à numero ad numerum tantùm, sed & à persona ad personam, qualis & *l.* 2. § 9. & *l.* 8. § 12, & § 31. & *l.* 10. § 35. ejusmodi in sacra pagina occurrunt crebrò. *Deut. c.* 12. *v.* 8. *Psal.* 16. *v.* 12. & *Psal.* 18. *v.* 32, 35. & *Ps.* 77. *v.* 1, 2. Luc. *Act. c.* 1. *v.* 3, 4. & *c.* 17. *v.* 2, 3. Paul. *ad Rom. c.* 8. *v.* 1, 2, 4. & *v.* 15. & *ad Cor. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 6, 7. & 9, 10. Ità etiam sumendum videtur illud Joannis *epist.* 2. *v.* 8. Βλέπετε ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ ἀπολέσωμεν ἃ εἰργασάμεθα, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβωμεν. itaque vetus interpres vertit, *nè perdatis, sed ut accipiatis.*

Συγχρῶ εἰς ἄλλην ἀρετὴν τῇ κωλύσει] Vide *lib.* 4. § 1. & *l.* 5. § 20. & *l.* 8. § 32, 35. & *l.* 9. § 11.

Μεθ' ὑπεξαιρέσεως] Vide *l.* 4. § 1. & *l.* 5. § 20. & *l.* 11. § 37.

Ὅτι καὶ δεδωκάτων ἐκ ἐρέγω] leg. καὶ ὅπ, & ἐρέγω· etiamsi ὀρέγῃ Xyl. maluisse videatur. Vide *l.* 5. § 17.

Τύτῳ δὴ συγχάνεις, ἐφ' ὃις περήχθημεν, ταῦτα γίνεται] deesse videtur aliqid, supplenda forsan conditionalis particula, ut sensus sit integer, [εἰ] ἐφ' ὃις περήχθημεν. Ità sensisse videntur interpretes. *Si id cujus causâ citatus es, consequaris.* Xyl. *Si id, cujus causâ fatus, inque mundum sum editus, factum fuerit.* Meric. *hoc est*, inquit ille, *ut desiderια mea omnia rationis imperio subjiciam.* Nevtrum satisfacit. Malim, adjectâ etiam negativâ [εἰ μὴ] ἐφ' ὃις περήχθημεν, ταῦτ' [ἂ] γίνεται· *nos quod nostrum est*, hoc est, conatos esse *consequimur, etiamsi ea ad quæ impulsi sumus, nevtiquam fiant*, neque exitum sortiantur conatus nostri. ὁρμὴν siquidem, id est, *actum* nostrum, non & *effectum*, quod in aliena potestate situm, nobismet ipsi proponebamus. Vel etiam personâ câdem continuatâ, κἂν ἐφ' ὃις περήχθης, ταῦτα μὴ γίνεται. *etiamsi ea quæ conatus sis, non fiant.* Vide *l.* 5. § 14. Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 6. ἀλλ' ἂκ ἐπέτυχες. μὴ γὰρ σὸν τοῦτο ἔργον ἦν.

§ 51. Ὁ μὲν φιλόδοξος, ἀλλοτρίαν ἐνέργειαν] Ambitiosus bonum suum extra se in alieno actu, favore, lavde, existimatione, positum habet. Vide *ad l.* 2. § 6.

Ὁ δὲ φιλήδονος, ἰδίαν πεῖσιν] Voluptuarius in sensu sive corporis affectione. ità πεῖσιν noster semper usurpat. ut *l.* 3. *c.* 6. & *l.* 9. § 16. ὡς κανόνι τῷ πάθει πᾶν ἀγαθὸν κρίνων, utì Epicur. *ad Menæc.*

Ὁ δὲ νοῦν ἔχων, ἰδίαν περᾶξιν] Studiosus verò sive sapiens in actione sua, non & in actionis eventu, ut monitum *supr.* § 48. vel in hominum etiam eorumvis approbatione. Vide *l.* 5. § 34. & *l.* 9. § 16. De populo Athenensi in *Panathen.* Aristides: Εὖ γὰρ πεῖν, ἂκ εὖ πάσχειν πεφυκέναι ἥδεται. Præclarissimè, & ad Marci mentem accommodatissimè, Clemens *strom. l.* 4. de verè pio: Ὁ δὲ ψιλῇ κλήσει, καθὸ κέκληται, ὑπακούων, ὅτε διὰ φόβον, ὅτε διὰ ἡδονὰς ἐπὶ τὴν γνῶσιν ἔρχεται, ὁ γὰρ φιλοσοφήσειν, εἴ τι λυσιτελὲς ἔξωθεν ἕπεται, κέρδος ἢ ἀπόλαυσις ὠπῷ· ἀγάπῃ δὲ τὸ ὄντως ὄντος ἐρασθεὶς ἐλκόμενος, καὶ περὶ τὸ θεῖον ἀγόμενος, θεοσεβεῖ. ὅθεν οὐδ' εἰ καθ' ὑπόθεσιν ἐξουσίαν λάβοι παρὰ τοῦ θεοῦ περᾶσαι τὰ ἀπηγορευμένα, ἀπιμώρητός τε ὢν· οὐδ' εἰ μὴ μισθὸν τὰ μακάρων ἀγαθὰ λήψεσθαι ἐπὶ τοῖς ἐπαγγελίαν περιελάσοι· ἀλλ' εἰ μὴ λήσεσθαι τὸν θεὸν ἐφ' ὃις περάσει πεισθείη· ὅπερ ἀδύνατον· περᾶξαί τι παρὰ τὸν ὀρθὸν ἐθελήσαι ποτ' ἂν, τὸ ὄντως καλὸν καὶ αἱρετὸν ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ ταύτῃ ἀγαπητὸν ἕξιν ἄπαξ ἐλόμενος. Nihil sanctius dici poterat, nihil sublimius.

§ 52. Ἕξεσι περὶ τίτε μισθὸν ὑπολαμβάνειν] Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 7. § 2. unde videtur aliqid, quod hîc deest, supplendum, nimirum, μισθὸν [ὃ μὴ δεῖ] vel μισθὸν [καλὸν] *nihil sectis quàm oportet*, vel *nihil mali opinari.* hoc enim satis est ad animum in tranquillo statu continendum.

Αὐτὰ γὰρ τὰ πρόσματα] Vide *l.* 5. § 19.

§ 53. Πρὸς τὸ ὑφ' ἑτέρε λεγομένῳ γίνεσθαι] vel

vel τῷ leg. vel λεχρῶον. Sed illud potiùs. ὡσὲ τὸ λεχρῶῳ γίνεδζ. ſicut ὡσὲ τῷ εἰρηνῴῳ λόγῳ ἐῆ). Plato in *Phædone.*

Ἀπαρενδυμήτως] *non negligendo, ſive, animum minùs advertendo & intendendo eis quæ dicuntur.* Sic *l.* 10. § 8. ἀπαρενδύμητον. Vide *ad l.* 5. § 5. Socrates apud Plat. in *Hipp.* Ἀεὶ ἐώθα, ἐπειδάν τις λέγῃ τι, ὡσεχέχειν τὸν νῶν, ἄλλως τε, ϗ ἐπειδάν μοι δόκῃ σοφὸς ἐῆ) ὁ λέγων.

Ὡς δίον τε ἐσ τῇ ψυχῇ τῶ λέγοντος] Hoc eſt, quod Plut. *de audiend.* τῇ ὡσεσοχῇ καταδύμηον εἰς τὸν νῶν τῶ λόγω. Et Origen. *ad. Celſ. l.* 1. εἰσελδεῖν εἰς τὸν τῆ λέξεων νῶν. Vide *lib.* 7. § 4, 30.

§ 54. Τὸ τῷ σμήνει] Vide *l.* 5. § 22.

§ 55. Εἰ κυβρνῶνται οἱ ναῦται, ἢ ἰατρεύονται οἱ κάμνοντες κακῶς ἔλεγον] Rectè monet Gvil. Canter. *var. lect. l.* 7. *c.* 1. leg. κυβερνῶντα, & ἰατρεύοντα. qod interpretes tum Lat. tum Angl. non advertentes, Marci mentem nevtiqam ſunt aſſecuti. *Si gubernatori,* inqit, *nautæ, medico ægroti, contradicere, maledicere, adverſari voluerint, unde aut à qo alio ſalutem illi, ſanitatem iſti ſperaverint?* Hos itaqe lubentes promptíqe avſcultant, eisqe obſequntur, qibus cor ineſt, & qibus ſalus ſuamet cordi eſt. Plato in *Criton.* Γυμναζομένῳ ἀνὴρ, ϗ τῶτο πράτων, πότερον παντὸς ἀνδρὸς ἐπαίνῳ ϗ λόγῳ ϗ δόξῃ τὸν νῶν ὡσέχει, ἢ ἑνὸς μόνε ἰατρε ϗ γυμναςε, ὃς ἂν τυγχάνει ἰατρὸς ἢ παιδοτρίβης ὤν; ἑνὸς μόνε. ἐκεῖν φοδεῖδζ χρὴ τὸν ψόγον, ϗ ἀσπάζεδζ τὸν ἐπαίνες ἢ ἑνὸς ἐκείνε, ἀλλὰ μὴ τὸν ἢ πολλῶν· Δηλαδή. ταύτῃ ἄρα χρὴ πρᾶκτέον ϗ γυμναςέον ϗ ἐδετέον γε ϗ ποτέον, ἢ ἂν τῷ ἑνὶ δοκῇ τῷ ἐπισάτῃ ϗ ἐπαΐοντι μᾶλλον, ἢ ἢ ξύμπασι τοῖς ἄλλοις. Καλῶς λέγεις. ἔκεν ϗ τ' ἄλλα ὅτως, ἵνα μὴ πάνλα διῶμεν. ϗ δὴ ὡσὶ τῆ δικαίων ϗ ἀδίκων, ϗ αἰσχρῶν ϗ καλῶν, ϗ ἀγαδῶν ϗ κακῶν, πότερον τῇ ἢ πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἕπεδζ, ἢ τῷ τε ἑνὸς, εἴ τις ἔστιν ἐπαΐων, ὃν δεῖ αἰσχύνεδζ ϗ φοδεῖδζ μᾶλλον ἢ ξύμπανλας τὸν ἄλλες. Τὸ ἑνὸς ἐκείνε δηλαδή. ἦν δ' ἐγώ, ὦ βέλπιςε, πάνυ ἡμῖν ὅτω φερυπτέον, ὅ,τι ἐρέσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ' ὅ,τι ὁ ἐπαΐων ὁ εἷς, ϗ αὐτὴ ἡ ἀλήδεια. Galen. *hortator. c.* 7. ὅτε νοσῶν, ἓν δ' ὅτι, τοῖς πολλοῖς ἂν ὑπισέλλας σαυτὸν, ἀλλ' ὀλίγοις δή τισιν ἐξ ἁπάντων, ϗ τέτων τοῖς ἰατρικωτάτοις· ἔτ' ἂν πλέων ἅπασι τοῖς συμπλέσιν, ἀλλ' ἐνὶ τῷ κυβερνήτῃ· εἰ δὴ καὶ τῷ σμικροτέτων, τεκτονι μᾶλ τεκτανόμῳ, ὑποδημάτων δὴ χείζων, τῷ σκυτοτόμῳ, πῶς ἂν ἦν, ἔνδα ὡσὶ πολλῶν ὁ ἀγὼν ἔζι, σωτῷ δίδως τῆς κρίσεως τὴν ἐξεσίαν, ἀγελόμῳ αὐτὴν τῆ σοφωτέρων ἢ χρ' σωτόν; In animo videtur habuiſſe Socratis illa apud Xenophont. *memorial. l.* 3. Ἐκεῖνο μὲν δή πε δίδα, ὅτι ἐν παντὶ πράγματι οἱ ἀνθρωποι τέτοις μάλιςα ἐθέλεσι πείδεδζ, ὅς ἂν ἡγῶνται βελτίος ἐῆ)· ϗ γὰ ἐν νόσῳ, ὃν ἂν ἡγῶνται ἰατρικώτατον ἐῆ), τέτῳ μάλιςα πείδονται· ϗ ἐν πλοίῳ οἱ πλέοντες, ὃν ἂν κυβερνικώτατον· ϗ ἐν γεωργίᾳ, ὃν ἂν γεωργικώτατον. vel etiam, qod ex Aſtygis perſona Xenophon ipſe, *Cyri inſtit. lib.* 1. Ὃν ἂν ἡγήσωνται ὡσὶ τὰ συμφέροντα ἑαυτοῖς φορτμώτερον ἑαυτῆ ἐῆ), τέτῳ ἄνδρωποι ὑπερηδέως πείδονται· γνοίης δ' ἂν ὅτι τῶδ' ὕτως ἔχει, ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς, ϗ δὴ ϗ ἐν τοῖς κάμνεσιν, ὡς ὡσεδύμως τὰ ὑπαρξόντα ὅ, τι χρὴ ποιεῖν κελεῦσι, ϗ ἐν θαλάτῃ ἢ, ὡς ὡσεδύμως τοῖς κυβερνήταις ὁι συμπλέοντες πείδονται. Ariſtonymus in *tomariis,* referente Stobæo *tom.* 2. *tit.* 3. Ἐν μὲν τῷ πλεῖν πείδεδζ δεῖ τῷ κυβερνήτῃ· ἐν ᾧ τῷ ζῆν τῷ λογίζεδζ ἑωυτῷ βέλπιον. Epictetus itidem *lib.* 3. *c.* 24. Ὅσις ἔν κατόλε τῶν ὡσὶ βίον ὑπισήμων κέκτηται, τί ἄλλο ἢ τέτον ἐῆ) δεῖ τὸν διαπότιν; πῆς γὰς ὄῖν ἐν νηῒ κυβερνήτης· διὰ τί; ὅτι ὁ ἀπειδῶν αὐτῷ ζημιῶται. Piè Ambroſ. *in Pſal.* 37. De Deo medico cœleſti ſummo, *Ipſi nos committamus, parati qo velit curari medicamento. nemo dicit medico corporis ſui qomodò curandus ſit. novit medicus qæ ſingulis vulneribus medicamenta conveniant. Si dixerit medicus medicinæ genus, qo curari ager debeat, & ille faſtidit, diſcedit medicus, ægrúmqe relinqit. vides eum qi curari velit, omni modo medico acqieſcentem.*

§ 56. Πόσοι μὲν' ὧν εἰσῆλδον] *Qot ante me è vita exierunt, qibuſcum ego unà intraveram?* Ità *lib.* 4. § 3. ὅσων ἤδη μεταδολαῖς αὐτὸς παρατετύχηκας; Cur ergò exire me moleſtè feram, cùm tot mecum nati unà, jam exierint? Xyl. εἰσῆλδον, dum *venerunt,* vertit, ſenſum pervertit.

§ 57. Ἰκτριῶσι τὸ μέλι πικρόν] Sext. Empir. *Pyrrhon. hypotheſ. l.* 1. *c.* 29. Οὐδεὶς τολμήσαι ἂν εἰπεῖν, ὅτι τὸ μέλι ὑ γλυκάζει τὸν ὑγιαίνοντας· ἢ ὅτι τὸν ἰκτεριῶντας ὑ πικράζει. Cavſſam reddit apud Svidam neſcio qis non de melle ſolúm: Τοῖς ἰκτεριῶσι πᾶς χυμὸς πικρὸς δοκεῖ, διὰ τὸ τὴν ὑγρότητα τὴν ὡσὶ τὴν γλῶτταν τέτον ἔχειν τὸν χυμόν. & diſertiùs de melle Alex. Aphrodiſi. *problem l.* 1. *q.* 101. Τὸ μέλι τὸ πᾶν γλυκύτατον, τοῖς ἰκτεριικοῖς πικρὸν φαίνεται· διότι χολὴ πικρὰν ἔχοσα πλεονάζοσαν ἐν παντὶ τῷ σώματι, ϗ ἐν τῇ γλώσσῃ. τὸ ἓν μέλι ἐδιόμορον τὴν ἰδιοσυγκρασίαν πικρὸν χυμὸν ἀνακινεῖ· ϗ ἡ γεῦσις λοιπὸν ἀνπλαμδανομένη τῆς πικρότητος τῆς χολῆς, φανταςίαν ποιεῖ τῶ νομίζεδζ τὸ μέλι πικρὸν ὑπάρχειν. Gregor. Naz. *de cathedr. Conſtantinopolit.* Οὐχ ὅτω δοκεῖς, φησὶ, τοῖς πολλοῖς, ἄνθρωπε, ἢ γῆ ἢ δοκεῖ τοῖς ἱλιγγιᾶσιν ἱσάναι, τοῖς δὲ μεθύσι νήφειν οἱ νήφοντες; ἀλλ' ὅτι ὀπὶ καρδίᾳ ϛαδίζειν ἢ φρενίτισι; τὸ μέλι ὑ πικρὸν ὄῖν ὅτε ϗ οἷς νομίζετο, νοσῶσί τε ϗ κακῶς διακειμένοις; ἀλλ' ὑ παρὰ τῶτο τὸ πρόγματα ὅτως ἔχει, ὡς δοκεῖ τοῖς πάσιν. Idémqe *de pace* 3. Ἡ αὐτὴ γῆ, ἔσιν ὅτε μὲν τοῖς ἐῤῥωμένοις, ϗ ὑ πιπτόσι· κινεῖται δ' τοῖς ἱλιγγ.

ὥσι ἢ ἀειπερπόμοις, τὸ τὴν ὀρφνίων παῖδες ὑπὸ τὸ ὀρόμνον βαίνοιεν.

Λυσσώκλοις τὸ ὕδωρ φοβερόν] *A cane rabioso morsus, ubi parùm occurſum eſt, ſolet aquæ timor naſci. ὑδροφοβίαν Græci appellant.* Celſus *l.* 5. *c.* 27. & Plin. *l.* 25. *c.* 2. *Inſanabilis ad boſcæ annos rabidi canis morſus, pavorem aquæ, potúſque omnis afferens odium.* qo tamen loco remedium è cynorrhodo mulieri in ſomnis indicatum narrat, qo deinceps complures ſervati ſint. Idémque è cane ipſo petitum remedium commemorat, *l.* 29. *c.* 5. *Eſt limus*, inqit, *ſalivæ ſub lingua rabioſi canis, qi datus in potu fieri hydrophobos non patitur. multò tamen utiliſſimè jecur ejus, qi in rabie momorderit, datur mandendum.* Mali rationem hanc, (ut omittam qæ longiuſculè petita Caſius habet in *problemat. q.* 23.) probabiliorem forſan veróqe propiorem aſſignet Aëtius *tetrab. l.* 2. *ſerm.* 2. *c.* 24. ideo aqam refugere ità affectos, qia in ea tanqam in ſpeculo, contuentur, vel vultum proprium deformiorem jam factum, vel canis ipſius, cujus imago menti obverſatur, ſpeciem. qi & eodem loci refert, philoſophum qendam hoc malo correptum generoſo animo obſtitiſſe, atqe aqam admiſiſſe, proverbiale illud ſibi accinentem, Τί κοινὸν κυνὶ καὶ βαλανείῳ *qid cani cum balneo?*

Καὶ παιδίοις τὸ σφαιρίον κυλόν] Sext. *Pyrrhon. hypoth. l.* 1. *c.* 14. § 4. Παισὶ μὲν γὰρ σφαῖρα καὶ πρόκοι διὰ παιδὸς εἰσιν. de *ſimia* pariter Pindar. *Pyth. od.* 2.

——κακὸς πις
Πίθων πάρεδρος παισὶν ἀεί.

Itaqe Attici κατ' ἐυφημισμὸν τινα *ſimias* καλλίας vocant: ut docet Svidas ex Dinarcho *orat. contra Pytheam.* Ὡσπερ οἱ τοὺς καλλίας ἐν τοῖς οἴκοις τρέφοντες. & Helladius apud Photium *cod.* 279. Ariſtot. *ethic. l.* 4. *c.* 2. Σφαῖρα μὲν γὰρ ἢ λίαν ὀξὺς ἢ καλλίστη, ἔχει μεγαλοφροσύνην παιδικὴν δῆρυ. ἢ δ' τάττε πικρὸν, μικρὸν καὶ ἀνελεύθερον.

Ἢ δοκεῖ σοι ἐλαττον ἰσχύειν τὸ διεφθαρμένον] Vide *ſuprà* § 27. & *l.* 8. § 14. & *l.* 9. § 40.

§ 58. Οὐδεὶς κωλύσει] Eadem hæc ferè, *l.* 5. § 10. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Ἔξεσί σοι παντὶ τῷ ἐπιθάνῃ χρῆσθαι τῇ φύσει. μή τις σε κωλύσει λυπᾶσθαι; ἀδύνατον. Vide *l.* 2. § 9. & *l.* 3. § 12.

Παρὰ τὸν λόγον τῆς κοινῆς φύσεως] Vide *l.* 2. § 21. ſed & Dominum Chriſtum Matth. *c.* 10. *v.* 29, 30.

§ 59. Οἱοί εἰσιν, οἷς θέλουσιν ἀρέσκειν] Idem monitum *l.* 4. § 3. & *l.* 7. § 62.

Δι' ὅτα συμβαίνουσιν] *Quænam ſint, qæ obſeqio ſuo aucupantur, & ut ſibi contingant atqe obveniant, hac ratione enituntur.* συμβαίνειν enim iſthic *obvenire contingere*; non autem *ſupereſſe*, qod Xylandrum fugerat. Dio Pruſ. *orat.* 4. poſt ea qæ *ad l.* 5. § 36. dedimus: αὐτομάτως αὐτῷ καὶ πόνῳ συμβαίνοντα. *ultro citra laborem ei obvenientia.* Arrianus verò an Epictetus *l.* 4. *c.* 5. in eadem ſententia verbo ſimplici uſus eſt. Ὅρα δ' ὅτων ἐν γίνηται· *conſidera qibus rationibus fiant*, i. e. *obtineantur, obveniant iſta.* Vide *l.* 10. § 19.

Καὶ διὰ ὅτων ἐνεργειῶν] qàm ſervilibus, fœdis, turpibus miniſteriis iſta ambiant, illos demercantur. Epictet. *diſſert. l.* 3. *c.* 17. Ἀγανακτεῖ τινι, ὅτι φιλόσοφος & εὐτυχεῖ, ἤδελες ἂν σὺ χεῖρα κινμαῖος; μὴ γένοιτο, φησὶν, ἐκεῖνη ἡ ἡμέρα. τί οὖν ἀγανακτεῖς, εἰ λαμβάνει τι ἀντ' ἐ πωλεῖ; τί μαχαίζεις τὸν διὰ τέτων, ἃ σὺ ἀπεδύχη, κλώμενον ἐκεῖνα; Idémque *ibid. c.* 26. Τίς δ' ἀνάβροτος ἦν χεῶν ἐρῶν & ἢ ἦν γερόντων ἢ ἐκείνας ἀπομύσσων & ἀποπλύνων &, ἢ ἀφεδικῦντος, ἢ ἅμα μὴ νοσέσας θεραπεύων & ὡς δῆλα, ἅμα δ' ἀποθανεῖν ἐυχόμενος ἢ ἰατρὸς διακείνων &, εἰ ἤδη θανασίμως ἔχοιν· ἢ πάλιν, ὅταν ἦρ ἦν μεγάλων τέτων ἢ σεμνῶν ἀρχῶν ἢ τιμῆ, τὰς χεῖρας ἦν ἀλλοτρίων δῆλον καθαρίῃ, ἵνα μηδ' ἐλαθέρων δῆλος ᾖ. Ammian. *hiſt. l.* 14. *Dici non poteſt qâ obſeqiorum diverſitate colantur homines ſine liberis Romæ.* Cicer. *Paradox.* 5. *An eorum ſervitus dubia eſt, qi cupiditate peculii nullam conditionem recuſant duræ ſervitutis? hæreditatis ſpes qid iniqitatis in ſerviendo non ſuſcepit? qem nutum locupletis ſenis non obſervat? loqitur ad voluntatem; qicqid denunciatum eſt facit: aſſentatur, aſſidet, muncrat, miratur. qid horum eſt liberi? qid denique non ſervi inertis?* ego malim repetitâ negativâ, *qid non denique ſervi, non inertis?* Horat. *Serm. l.* 2. *Sat.* 5.

——turdus
Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc
Res ubi magna nitet, domino ſenè dulcia poma,
Et goſcunqe ferat cultus tibi fundus honores,
Ante Larem guſtet, venerabilior Lare, dives.
Si qamvis perjurus erit, ſine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus; nè tamen illi
Tu comes exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.
Magna minórve foro ſi res certabitur olim,
Vivat uter locuples ſine gnatis, illius eſto
Defenſor: famâ civem cauſſâqe priorem
Sperne, domi ſi gnatus erit, fœcundáve conjux.
Quinte puta aut Publi, (gaudent prænomine molles
Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum.
Jus anceps novi, cauſſas defendere poſſum.
Eripiet qivis oculos citiùs mihi, qàm te
Contemptum caſſâ nuce pauperet. hæc mea cura eſt,
Nè qid tu perdas, neu ſis jocus. ire domum atqe
Pelliculam curare jube: ſis cognitor ipſe.
Perſta atqe obdura; ſeu rubra canicula findet
Infantis ſtatuas, ſeu pingui tentus omaſo
Furius hibernas cani nive conſpuet Alpes.

Senex orbus ille Plautinus in *Milite* 3. 1.

Quando habeo multos cognatos, qid opus ſit mihi liberis?
Nunc bene vivo & fortunatè, atqe ut volo, atqe animo ut lubet:

Mor

Mea bona meâ morte cognatis dicam, inter eos partiam.
Illi apud me edunt, me curant, viſunt qid agam, ecqid velim:
Priuſqam lucet, aſſiunt: rogitant, noctu ut ſomnum ceperim.
Eos pro liberis habeo. qin mihi mittunt munera.
Sacrificant? dant indè partem mihi majorem, qàm ſibi:
Abducunt ad exta: me ad ſe ad prandium, ad cœnam vocant.
Ille miſerrimum ſe retur, minimum qi miſit mihi.
Illi inter ſe certant donis. ego hæc mecum muſſito:
Bona mea inhiant: certatim dona mittunt & munera.

Fædiora ſunt, qæ Hieron. *ad Nepot.* etiam de Clericis qibuſdam. *Audio præterea in ſenes & anus abſqe liberis qorundam turpe ſervitium. ipſi apponunt matulam, obſident lectum, purulentiam ſtomachi & phlegmata pulmonis manu propriâ ſuſcipiunt. pavent ad introitum medici: trementibúsqe labiis, an commodiùs habeat, ſciſcitantur. & ſi paululum ſenex vegetior fuerit, periclitantur; ſimulatâqe lætitiâ, mens intrinſecus avara torquetur. timent enim nè perdant miniſterium. ô qanta apud Deum merces, ſi in præſenti prctium non ſperarent? qantis ſudoribus hæreditas caſſa expetitur? minori labore margaritum Chriſti emi poterat.*

Ὁ αἰὼν πάντα κεκάλυφεν.] ità *l.* 9. § 27. πάντας ἡμᾶς γῆ κεκάλυφεν.

Ad Librum VII.

§ 1. Τἰ ἔστιν ἡ κακία; τοῦτ' ἔστιν ὃ πολλάκις εἶδες.] Et mox: ὧν μέσῳ ἱστεῖαι, αἱ παλαιαὶ, αἱ μέσαι, αἱ νεώτεροι. Senec. *epiſt.* 97. *Erras, mi Lucili, ſi exiſtimas noſtri ſeculi eſſe vitium, luxuriam & negligentiam boni moris, & alia qæ objicit ſuis qisqe temporibus. hominum ſunt iſta, non temporum. nulla ætas vacavit à culpa. & fient, & facta ſunt iſta.* Et *de benefic. l.* 1. *c.* 10. ubi ſeculi ſui mores contaminatiſſimos acerbiùs pavlò proſcidiſſet; *Itaque ſic finiamus,* inqit, *nè in noſtro ſeculo culpa ſubſidat. hoc majores noſtri qeſti ſunt, hoc nos qerimur, hoc poſteri noſtri qerentur; everſos eſſe mores, regnare neqitiam, in dcterius res humanas & in omne nefas labi.* Ea eſt Flacci qerimonia, *carm. l.* 3. *ode.* 6.

Ætas parentum, pejor avis, tulit
Nos neqiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

At iſta, inqit ille, *ſtant loco eôdem, ſtabúntqe, paululum duntaxat ultro aut citro mota; ut fluctus, qos æſtus accedens longiùs extulit, recedens interiore litorum veſtigio tenuit. non expectant uno loco vitia; ſed mobilia, & inter diſſentientia tumultuantur, pellunt invicem fugantúrqe. Caterùm idem ſemper de nobis pronunciare debebimus, malos eſſe nos, malos fuiſſe; invitus adjiciam, & futuros eſſe. Erunt homicidæ, tyranni, fures, adulteri, raptores, ſacrilegi, proditores.* Et, *epiſt.* 97. *Omne tempus Clodios, non omne Catones feret.* Vide *ad l.* 8. § 15. ὧν φορεῖς ὁ κόσμος.

Ἄνω κάτω, τὰ αὐτὰ.] Vide *l* 4. § 32. & *l.* 5. § 46.

Οὐδὲν καινόν.] Solomon, *Eccleſ. c.* 1. *v.* 9. *Id qod fuit, idem eſt cum eo qod futurum eſt: & id qod factum eſt, idem cum eo qod fiet: neqe eſt novi qidqam ſub ſole. Eſtne aliqid de qo dici poſſit, Ecce hoc novum eſt? imò jam fuit per ſecula, qæ ante nos fuerant.* Tertull. *de reſurr. c.* 12. *Qodcunqe conveneris, fuit: qodcunqe amiſeris, nihil non iterum eſt.* Arnob. *l.* 1. *Novi fit nihil: vetera ſunt omnia, & nullis antiqitatibus inavdita.* Vide ad *l.* 2. § 3. vide & Senec. *epiſt.* 24. *ad l.* 6. § 44. Terent. *Eun. prolog.*

Nullum eſt jam dictum, qod non ſit dictum priùs,
Hoc argumento fabulas poeticas everſum it Palæphat. *de incredibil.* Ὅσα γὰρ εἶδόν τινες μορφαί εἰσι λεγόμεναι, αἱ νῦν οὐκ εἰσὶ, τὰ τοιαῦτα οὐκ ἐγένετο· εἰ καί τινα, καὶ ἄλλοτε ἐγένετο, καὶ νῦν γίνεται, καὶ αὖθις ἔσται. Lavdátqe illud Meliſſi & Lamiſci Samii, Ἔστιν ἃ ἐγένετο, καὶ νῦν ἔστι· qanqam illi forſan ſcripſerint: ἔστιν, ἃ ἐγένετο, νῦν καὶ ἔσται. De vitiis morbísqe pariter Diogenianus apud Plut. *ſympoſ. l.* 8 *c.* 9. Ἐκ τούτων νοσεῖται, ὅτις καὶ ζῶμεν· ἴδια δὲ ἀσθενείας νόσων οὐκ ἔστιν, ἀλλ' αἱ τούτων μοχθηρίαι πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς περὶ ταῦτα πλημμελοῦμεν τῇ φύσει ἐπιφαίνουσιν· καὶ τὰ τῆς ψυχῆς νοσήματα καὶ πάθη κοιλίαί τινες καὶ πάτριον ὁδὸν βαδίζει καὶ καινὸν οὐδὲν οὐδὲ τοῖς παλαιοῖς ἀνιστόρητον ἐξεύρηκε καρδίας εἶδος. Eódem accommodat & Sophoclis illa ex *Antigone*:

Οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, καὶ δεῖς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.

unde emendandus idem *de commun. notit. adv. Stoic. c.* 7.

Non iſta nunc dicrum vel nuper vigent,
Sed ævo ab omni: initia in occulto latent.

Πάντα καὶ συνήθη ὀλιγοχρόνια] leg. tranſpoſitis

vocabulis, π. σ. κ. ὀ. Vide *l.* 6. § 37. & *l.* 9. § 14. Item *l.* 5. § 10. & *infr.* § 23.

§ 2. Τὰ δόγματα] *Dogmata*, inqit, *aboleri non poſſunt, niſi phantaſiæ, unde ortum habent, fuerint extinctæ. φαντασίας* autem νοήσεις, id eſt, cogitationes intelligit; (ſic enim Chryſipp. apud Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* φαντασίαι λογικαί, ἢ ἀφ' λογικῶν ζώων, νοήσεις εἰσίν) ſive ὑπολήψεις, utì ipſe ſe in ſequentibus explicat.

Νεκρωθῆναι] ità νεκρῶσαι τὰς ἐπιθυμίας dixit Apoſt. *ad Coloſſ. c.* 3. *v.* 5. & νέκρωσιν παθημάτων, ut δεσμάτων Marcus, in ὀνειροκριτικοῖς Aſtrampſycus,

Νεκρὸς ὁρῶν, νέκρωσιν ἔξεις παθημάτων.

Ὡς δυνατὸν ἀναζωπυρεῖν] leg. ἃς, *φαντασίας* nimirum. in poteſtate, inqit, tua ſitum eſt phantaſias ſive opiniones veras rectásque, qas priùs animo conceperas, verùm, tanqam ſub cineribus igniculi, ſopitæ qodammodò & ſepultæ jacent, reſuſcitare ubi volueris. Ità Paulus Timotheum monet, *epiſt.* 2. *c.* 1. *v.* 6. ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ θεοῦ.

Δυώδεκα ἔτη τοῦτο ὁ δεῖ ὑπολαμβάνειν] Ità *l.* 6. § 52. Ἔξεστι καὶ τοῦτο μηδὲν ὑπολαμβάνειν. eſt autem ὁ δεῖ ὑπολαμβάνειν, idem ferè hîc, qod ὁσῷ ὑπολαμβάνειν. *l.* 5. § 34.

Τὰ ἔξω] Ità *l.* 4. § 3. τὰ πράγματα οὐχ ἅπτεται τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἔξω ἕστηκεν. idem & *l.* 5. § 19.

Τοῦτο πάθε, καὶ ὀρθὸς εἶ] Vide *ad l.* 3. § 5. & *infr.* § 12. Senec. *epiſt.* 71. *Da mihi adoleſcentem incorruptum & ingenio vegetum: dicet fortunatiorem ſibi videri, qi omnia rerum adverſarum onera rigidâ cervice ſuſtollit, qi ſuprà fortunam exſtat. non mirum eſt in tranqillitate non conſuti: illud mirare, ibi extolli aliqem, ubi omnes deprimuntur; ibi ſtare, ubi omnes jacent. qid eſt in tormentis, qid eſt in aliis qæ adverſa appellamus, malì hoc, ut opinor; ſuccidere mentem, & incurvari, & ſuccumbere: qorum nihil ſapienti viro poteſt evenire. ſtat rectus ſub qolibet pondere. nulla illum res minorem facit: nihil illi eorum qæ ferenda ſunt, diſplicet. nam qicqid cadere in hominem poteſt, in ſe cecidiſſe non qeritur: vires ſuas novit: ſcit ſe eſſe oneri ferendo.* Vide *ad lib.* 6. § 19. & *lib.* 7. § 67. & *l.* 8. § 46.

Ὡς ἐώρας] *qas antè vidiſti.* ἃς Xyl. non accedo. res, inqit, cùm eædem ipſæ maneant, tu eôdem modo intuere nunc, ubi vacillare te ſenſeris, qomodo antè ſpeculabaris, cùm de eis ritè judicabas. Sic *l.* 6. § 3. πάλιν ἐγρηγορὼς βλέπε.

Ἀναβιῶναι] *reviviſcere* qodammodo tibi licet, τῷ ἀναζωπυρεῖν τὰς φαντασίας, cogitationes illas, prout dixeram, reſuſcitando. Ità Apoſt. *ad Eph. c.* 5. *v.* 14. Ἔγειραι ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν. atque hoc eſt, μέρος ἔχειν ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ. Joan. *Apocal. c.* 20. *v.* 6. *partem habere ſuam in reſurrectione priore;* illâ nimirum, qâ οἱ νεκροὶ τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ ἀκούσαντες, ζῶσιν. Joan. *c.* 5. *v.* 25. Vide *l.* 6. § 31.

§ 3. Πομπῆς κενοσπουδίαι] Vana viliáqe varia coacervat; qibus paria geminâqe fermè vult ea eſſe pleraqe, qibus hominum vita conteri ſolet. conſimilia iſtis habuimus ſupr. *l.* 5. § 33. nec abſimilia prorſus *infrà* § 48. Plinius min. *lib.* 9. *ep.* 7. ubi vanitatem eorum exagitaverat, qi Circenſibus tantopere capiebantur, *Capio*, inqit, *aliqam voluptatem, qòd hac voluptate non capiar.* Vide *ad lib.* 6. § 44. Gregor. Naz. *adv. Arian.* Αἱ ὑ κάτω παρίδες αὗται, καὶ τὰ γένη ταῦτα τῆς φερσκαίρε ζωῆς ἡμῖν τῆς σκηνῆς γίγνε παίγνια. Et *in Cæſar. fr.* Πάντα ὁμῶ παιδιά τις ἐκείνῳ καὶ λῆρες ἦν, ὡρᾳῖς ἐν τόπο χρυσόμηλα, τὸ χρισαῦν καὶ εἶ) καὶ ἀναμάζεσθ. τὰ μὲν ἄλλα ὡς ὑπὸ σκιῆς καὶ ἀλλοις παίζεσθ πάγκα πληγυμένης τε καὶ καταλυομένης, πάγκα ὃ φθειρομένης βᾶον ἢ σωιζομένης· ὡς εἶ) ἰδεῖν ἐκ τῶν πολλῶν τῶ βίω μεταβολῶν, καὶ τῆς ἄνω καὶ κάτω μελαπιπλόσης εὐπειρίας· μόνον ὃ ἴδιον ἀγαθὸν καὶ παραμύθιον ἀσφαλῶς, τὴ εὐσέβειαν. & mox: τοιῦτος ὁ βίω ἡμῖν τ ζώντων φερσκαίρες, τοιῦτο τὸ ὑπὸ γῆς πάγνιον, ἐκ ὅτας ψυχάς, καὶ ψυχαῖς ἀναλυθῆναι. Vide *ad l.* 11. § 6. & *l.* 12. § 36.

Διαθρεπτισμοί] *velitationes, haſtiludia.* Xyl. rectè. nec cur vocabuli ſignificationem minùs intelligere ſe profiteretur, qicqam erat. διαθρεπτόμυοι, διθραυσμαχόμυοι. Heſych. & indè διθραυσμοὶ pro *velitationibus.* qia velites haſtis levioribus, five jaculis utebantur, utì videre eſt apud Liv. *hiſt. l.* 8. & *l.* 26 & *l.* 36 & Veg. *de re milit. l* 3. *c.* 16. Erant autem *velitationes*, vel *ſeriæ*, ut hoſtiles, præliorum qaſi præludia qædam, vel *ludicræ* ac exercitatoriæ, qibus tirones ad munia bellica idonei magìs redderentur. indè ad *concertationes* qaſvis tranſlatum eſt vocabulum *l.* 4. *c.* 3. διαθρεπτόμενοι. *ſeſe mutuò impetentes.*

Κυνιδίοις ὀσφέον ἐρρίμμυον] Ità Apoſtolus *ad Philip. c.* 3. *v.* 8. præ fide juſtitiáqe Chriſtiana, veráqe ac ſolida Chriſti notitia, σκύβαλα ἡγεῖται τὰ πάντα. qo loco σκύβαλα, qaſi κυσίβαλα dicta, ſi Grammaticos avdimus, vel ſunt *ſtercora*, peculiariter *canina.* Σκύβαλον, κόπρος. Heſych. τὸ δ' ἐντέρων ἐκβλιβόμυον. Etymolog. atqe ità accipiunt interpretes pleriqe. eodémqe facit qod Apul. *florid.* 2. qi Cratetem ait *rem familiarem abjecciſſe, velut onus ſtercoris, magìs labori qàm uſui.* vel etiam ea qæ *canibus projici* ſolent. Σκύβαλον, τὸ τοῖς κυσὶ βαλλόμυον, κυσίβαλόν τι ὄν. Svid. atqe ità uſurpavit Ariſto in *epigram. antholog. l.* 1. *c.* 33. ubi poëta avt literator aliqis, mures Opicos, nè codices ſuos corroderent, abigens, ad felicioris ac lavtioris alicujus ædes commigrare illos jubet, apud qem inventuri ſint, δεῖπνον συγχὺν ὑπὸ σκυβάλων, *cœnam frequentem largámqe ſatìs ab eis qæ canibus proficiuntur, reliqiis.* Verùm de vocabulo iſto, qòd latè patet, & nos latiùs alibi. Oſſium avtem canibus

bus projectorum meminit eò magis Marcus, qia ea rixam inter illos creare assolent. unde versus proverbialis,

Dum canis os rodit, socium, quem diligit, odit.

qod & Gregor. Naz. *epist. 22. ad Basil.* κυσὶ βρῶμα μεσὸν καὶ ἀλλήλων ὀπίζει. Indè Platonis illud, κυσὶν ὀστέον μινύειν, esse objecto canes inter se committere, in epigrammate qod in Alexin amasium suum composuisse à Laërtio Apulejóque perhibetur. de qo alibi diximus.

Ψωμὸν εἰς τοὺς ἀπὸ ἰχθύων δεξαμένας] leg. δεξαμβάς. *in piscinas.* Xyl. rectè. est enim δεξαμβὴ *agarum receptaculum* sive *conceptaculum*, aut etiam, si cum Frontino loqi libuerit, *conceptela.* ità enim legendum apud hunc autumo, *de Aquæductibus commentario. Irriguos agros, tabernas, cœnacula, & conceptelas*, pro qo in editis, *corruptelas*, corruptè legitur. indè δεξαμβαὶ, ὑδάτων δοχεῖα. Hesych. *aquarum conceptacula*; sive illa cisternæ, sive piscinæ fuerint. ità de Roma Strabo. *geogr. lib. 5.* ὥστε πᾶσαν οἰκίαν ὀχεῖον δεξαμβὰς ἔχειν. id est, *cisternas.* Alexand. *problem. lib. 1. q. 54.* Ἐὰν εἰς θερμὸν δεξαμβὴν καταλθῃ τις. *si quis in calidum lavacrum aut solium descenderit.* Et Galen. *method. medend. l. 10. c.* . τοὺ ὕπνος ἰσχνὰς ἑδὲις τολμᾷ βάπτειν εἰς τὴν ψυχρὰν δεξαμβήν. id est, κολυμβήθραν, *in piscinam.* Laërt. *l. 7.* in Zenon. Ἀκέσιν ᾧ, τὸ μεταξὺ τὸ τε φωνοῦντος καὶ τὸ ἀκούοντος, ἀέρος, πλημμύρα σφαιρειδῶς, εἶτα κυματίζεσθαι, ὡς κυματοῦται τὸ ἐν τῇ δεξαμβῇ ὕδωρ καὶ κύκλος γίνεσθαι ἐμβαλλομένης λίθου. Dabitur hinc genuina interpretatio loco cuidam Procopii ἐν τοῖς ἀνεκδότοις, cùm à lavdatore, tum ab editore secius accepto. narrans avtor ille Photii cujusdam à Justiniano in custodiam missi historiam: Τὰ μὲν πρῶτα, inqit, κεφαυγὼν εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου, παρὰ τὴν ἱερὰν τράπεζαν οἰκέτης (leg. ἱκέτης) καθῆστο. —— τὸ δὲ δεύτερον ἐς τῆς σοφίας τὸ ἱερὸν ἦκον, ἐς αὐτόν τε τὴν θείαν δεξαμβὴν ἐξαπναίως ἐκδύεται, ἵνα δὴ μάλιστα πάντων νενομίκασιν οἱ χριστιανοὶ σέβειν. qo loco Svidas δεξαμβὴν intelligit mensam sacram, τὴν τράπεζαν τὴν τὰ θεῖα δεχομένην· errore supino nimis. qum fugæ Photianæ geminæ mentio fiat à Procopio, prioris, qâ ad mensam sacram in Virginis Deiparæ templo confugerit; alterius, qâ ἐς τὴν δεξαμβὴν in Sophiæ sano se contulerit. Svidæ παράγραμμα istud advertit Nic. Alemannus, sed in aliud havd minùs crassum fœdúmqe incidit ipse, cùm δεξαμβὴν *emissarium* est interpretatus, & ἀντὶ τοῦ ὑπονόμου, pro *cloaca*, qam appellat Gregor. *in Evang. hom. 17.* accepit; hoc est, pro conceptaculo illo, in qod aqæ, postqam sacris perficiendis inservierant, defluebant. at qis *cloacam* illam, *sacram*, multò minùs *divinam*, diceret? qis *apud Christianos eam in maxima esse veneratione?* imò loci istius vilitatem à veneratione remotissimam insinuat Gregorius, cùm sacerdotes malos assimilat aqæ baptismatis, qæ peccata baptisatorum diluens, illos ad regnum cœleste mittit, & ipsa postea in *cloacam descendit.* est igitur Procopio ἡ θεία δεξαμβὴ nihil aliud, qàm ipse *fons sacer*, qem βαπτιστήριον & κολυμβήθραν patres prisci, Alemanno etiam agnoscente, passim nuncupant. Offulam in piscinas missam commemorat, qia hoc spectaculo sese oblectare solebant piscinarum domini, cùm ad escam immissam pisces accurrentes contuerentur. Ambitionem avtem luxúmqe veterum qorundam, in piscinis extruendis piscibúsqe alendis, ex Varrone solo satìs discere licet, *qi de re rustic. lib. 3. c. 17.* narrat, *Hirrium cùm circum piscinas suas ex ædificiis duodena millia sestertia caperet, eam omnem mercedem esci, qas dabat piscibus, consumpsisse.* Qin & de Hortensio idem *ibid. Non satìs erat illum non pasci piscinis, nisi eos ipse pasceret ultrò: ac majorem curam sibi haberet, nè ejus esturirent mulli, qàm ego habeo nè mei in Rosca esturiant asini: & qidem utrâqe re, & cibo & potione, cùm non paulò sumptuosiùs, qàm ego his, ministraret victum. ego enim uno servulo, bordeo non multo, aqâ domesticâ, meos multinumos alo asinos. ille primùm qi ministrarent, piscatores habebat complures: & ii pisciculos minutos aggerebant frequenter, ut à majoribus absumerentur. præterea salsamenta in eas piscinas emptitia conjiciebat, cùm mare turbaret.* Addìrqe: *Celeriùs voluntate Hortensii ex eqili educeres rhedarias, ut tibi haberes mulas, qàm è piscina barbatum mullum. nec minor cura ejus erat de ægrotis piscibus, qàm de minùs valentibus servis. itaqe minùs laborabat, nè servus æger, qàm aqam frigidam biberent sui pisces.* Ælian. *hist. animal. l. 12. c. 1.* refert in Myrensi Lyciæ sinu situm esse Apollinis templum, cui piscina sit adsita: τὸν ᾧ τῇδε τῇ θεῷ ἱερέα κρέα μόσχεια διαπαίειν ὑπὸ τῷ θεῷ δυομένων· καὶ ὄρφως δὴ καὶ τοὺ ἰχθύας ἀθρόως φοιτᾶν, ὁπόταν κλαγγὴς δαιτυμόνας· καὶ χαίρειν τοὺ δύοντας, καὶ τὴν τότων δᾶτα πεσεῖν ἔτι σφισὶν ὅπλον ἀγωνίᾳ. Idémqe *l. eôd. c. 30.* χειρήθεις ᾧ ἰχθῦς, καὶ ἥκοντες τῇ κλήσει, καὶ τροφὰς ἀσμένως δεχόμενοι, πολλαχόθι καὶ εἰσὶ, καὶ πέφανται. Qoniam avtem piscium istiusmodi ad signum datum offulámqe missam certatim facto concursu ludos sibi facere domini eorum solebant, ideò *piscinas* illas Varro dixit, *magis ad oculos, qàm ad vesicam pertinere.* Sed & τὰς τῆς γαστρὸς δεξαμενάς. id est, *ventris receptacula* Philo dixit. vide *ad l. 4. § 16.*

Μυρμήκων ταλαιπωρίαν καὶ ἀχθοφορίαν] Seneca de occupatis qibusdam, sed nullo fine certo sibi proposito satagentibus; *de tranq. c. 12. Inconsultus illis vanusqe cursus est: qalis formicis per arbusta repentibus, qæ in summum cacumen, deinde in imum inanes aguntur.*

Μυΐλίων ἐπλουμένων λαδρομαὶ] Ità de eisdem Horat. *serm. l. 2. sat. 6.*

Currere per totum pavidi conclave, magísque
Exanimes trepidare. —

qibus ille opes confert, earúmque usufructuarios. Vide *l. 11. § 22.*

Σιγιλλάεια νδρεσπασήμφια] Gloss. *figillari.* Νδρέσπασοι. forsan, *figillaria.* Νδρέσπασα. vel etiam, *figillarii.* Νδρεσπάσιγ. *Sigillaria*, sive *figilla*, parva sunt signa, icúnculæ sive imagunculæ. Macrob. *Saturn. l. 1.* ubi *Sigillariorum celebritatem Saturnalibus adjectam* dixerat, *c. 10.* subjicit, *c. 11. Quasi verò sapiens quisquam sigillaria, quæ lusum reptanti adhuc infantiæ oscillis fictilibus præbent, tentat officio religionis adscribere.* & in fine capitis, *sigilla* vocat, *quæ arte fictili fingerentur.* Sveton. *l. 5. c. 5.* de Clavdio: *Tiberius patruus petenti honores, consularia ornamenta detulit: sed instantiùs legitimos flagitanti, id solùm codicillis rescripsit, Quadraginta aureos in Saturnalia & Sigillaria misisse ei.* Senec. *epist. 12. Ego sum Felicio, Philositi villici filius, deliciolum tuum, cui solebas sigillaria mittere.* Tertull. *adv. Valent. c. 12. Ut autem tantum sigillarium extrinsecùs quoque inornarent.* Et *de orat. c. 12. Cùm perinde faciant nationes, adoratis sigillaribus suis residendo.* Arnob. *contr. gent. lib. 6. Deos esse sigillaria ipsa censetis. Sigilliola* eidem *lib. eod. In sigilliolis parvulis contrahere se Deos, & alieni ad corporis similitudinem coarctari: at verò in vastis porrigere se longiùs atque in maximitate producere.* Porrò sigillaria νδρεσπασήμφια, ut Marcus hîc, sive ἀγάλματα νδρέσπασα, ut Herodot. *l. 2.* & Lucian. *de Dea Syria*; sunt sigilla ità concinnata, ut nervorum sive verticillorum qorundam ope, pro tractantis arbitrio attracta citáque, modò in hanc, modò in illam partem moverentur, figurásque subinde varias exprimerent. Aristot. *de mund. c. 6.* ϗ ὅι νδρεσπάσαι μίαν μίευσιν ὅπασαπάμφοι, πυθοι ϗ αὐχένα κινέιδς ϗ χέιρα τὴ ζώε, ϗ ὄμον ϗ ὀφθαλμὸνς ἔχι δ' ὅτε πάντα τὰ μέρη, μετά τινος εὐρυθμίας. Qod Apul. *de mund. Etiam illi, qi in ligneolis hominum figuris gestus movent, qando filum membri qod agitare solent, traxerint, torqebitur cervix, nutabit caput, oculi vibrabunt, manus ad ministerium præstò erunt, nec invenustè totus videbitur vivere.* Erant ea plerumque lignea, ut Apul. hîc. Horat. item *serm. l. 2. sat. 7.*

—nervis alienis mobile lignum.

Verùm & argentea qandoqe. Petron. in *satyr. Larvam argenteam attulit servus, sic aptam, ut articuli ejus vertebræque locatæ in omnem partem flecterentur. hanc cùm super mensam semel iterúmque abjecisset, & catenatio mobilis aliqot figuras exprimeret,* &c. Marcus ad animi motus exprimendos imagine hinc ductâ freqenter est usus. Vide *ad l. 2. § 2.* & *l. 6. § 16.* Usus est & Clemens Alex. non semel. sic enim *strom. l. 2.* Νδρεσπασμένων ὑ ὑμῶν, ἀλύχων δίκλων, φυσικῆς ἐνεργείας, τότε ἀνάσιον παρέλκει, ὁρμή τε ἡ φερομένη τίτων· ϗ ἵνα ἐγὼ ἐννοῶ ζῶον τοῦτο, ἓ τὸ ὁρμητικὸν ἀνάγκη λέλοιχεν ὑπὸ τῆς ἔξωθεν αἰτίας κινήμφιον. Vide & eund. *ad l. 12. § 19.* Ista autem figillaria νδρεσπασήμφια inter res ludicras nec ullo in pretio atqe æstimatione habendas jure merito recensèt Marcus istîc. Itaqe Siracusanus ille in Xenophontis *symposio*, qi eis exhibendis vitam tolerabat, atqe hoc præcipuè gloriabatur, qòd hâc ratione stultis hominibus illuderet; ἔτι γὲ, inqit, τὰ ἐμὰ νδρέσπασα θεώμφιοι τέρφοί με. Solenne habebat, qocunqe terrarum veniret, καρπῶν μὲ ἐφθονίαν, φρενῶν ὑ ἀφοείαν, *fructuum copiam, mentis inopiam*, loci incolis comprecari.

Εὐμφώς] *placidè.* ità *l. 8. § 47.* ἁπλῶς ἀκ τῆ ζῆν εὐμφῶς. Sed ἀσμφῶς. *lubenter.* De verè Christiano Clemens *strom. lib. 4.* Ἀσμφέσπατα τὸ δὲ τῆ βίε ἀπολυθήσεσθαι· χάειν ἴσως ϗ τῷ τὴ αἰτίαν παρασομφῶ τῆς ἐνθένδε ἐξόδε, ϗ τῷ τὴ ὀπβολὴν τεχνασμφῶ ἐγνωκὼς, παρέφασιν εὐλογον λαβὼν, ἵν' ἀκ αὐτὸς παρέχν, ἑαυτὸν ὑπεξέξαι, ὡς ἔχι, τῷ μὲ δ' ὑσμφῶς, δ' ἀγάπης ὑ κυέφ. indè ἀσμφίζειν Marco, *l. 5. § 9.* & *infr. § 27.* Vide ad *§ 58.* ubi ἀσμφῶς Plutarchus, qod ἀπαπάσιως Herodotus dixerat.

Τοσάτε ἄξι ἔκασος] Vide *l. 5. § 16.*

§ 4. Κατὰ λέξιν] Vide *l. 5. § 53.* non est autem ϗ λέξιν hîc *verbatim*, utì interpretes opinati sunt: sed *in sermone*, sive *in oratione, inter logendum.* ut κὰ' ἑκάσην ὁρμὴν, *in omni conatu*, sive *molitione.* Sed nec ὁρμὴ ἑκάση, sed τοῖς γινομφίοις παρακολεθεῖν, non *omni conatui*, sive *proposito*, sed *in omni conatu* sive *proposito, eis qæ fiunt*, sicut *in sermone omni, eis qæ dicuntur, animum advertendum* monet.

Παρακολεθεῖν] qod *infr. § 30.* συμπαρεκλείειν τῷ νόησιν. Vide *ad l. 2. § 8.*

Καὶ κὰ' ἑκάσην ὁρμὴν] hæc est ἐπιστροφὴ illa κὰ' ἑκάσην πρᾶξιν, *consideratio* sive *actionis* sive molitionis cujusvis, de qa *supr. l. 4 § 32.* & *infr. § 30.*

Καὶ ἐπὶ μὲ τὸ ἕτερα] avt ista loco mota sunt, avt ὕστερον πρότερον Ὁμηρικῶς, ut ille loqitur, qæ ad membra priora pertinent, Marcus ipse subjunxit. itaqe in vertendo priùs dictorum ordinem seqi præoptabam.

Ἐπὶ τίνα σκόπον ἡ ἀναφορά] Vide *l. 2. § 16.* & *l. 10. § 37.*

Τί τὸ συμμενόμφιον] Varro *de ling. Lat. l. 4. Cùm uniuscujusqe verbi naturæ sint duæ, à qa re, & in qa re, vocabulum sit impositum. —Priorem illam partem, ubi, cur & unde sint verba, scrutantur, Græci vocant ἐτυμολογίαν: illam alteram περὶ συμμενομφίων,*

μαινομένων. Ità enim distingvenda dictio Varroniana.

§ 5. Πότερον ἐξαρκεῖ] Prudentissimum monitum, nè viribus nostris majora moliamur. Siquidem, ut Propert. *l.* 3. *eleg.* 7.

Turpe est, qod neqeas, capiti committere pondus:
Et pressum inflexo mox dare terga genu.

Jason Siracid. *Sapient. c.* 3. *v.* 21. Ὑψηλότερά σου μὴ ζήτει· καὶ ἰσχυρότερά σε μὴ ἐξέτασε qod Jun. vertit, *Difficiliora captu tuo nè qaeras temeré: & valentiora viribus tuis nè exqiras insipienter.* Phaëtonti Phœbus apud Evripidem à Clement. Alex. adductus *pædag. lib.* 3. *c.* 2. ex restitutione Grotiana;

Τῶν ἡνιῶν, παῖ, μὴ διχῇς ἄπειρος ὤν,
Μηδὲ ἀναδῇς τὸν δίφρον, ἐλαύνειν μὴ μαθών.
Ah parce habenas tangere ignarâ manu,
Currúsqe, fili, scandere eqstandi rudis.

Evpolis *Amicis*;

Οὐκ ἐσωφρόνησας, ὦ πρεσβύτα, τὴν χαράξασιν
Τηνδὶ λαμβάνων ἄφνω, πρὸς καὶ μαθεῖν τὸ ἱππικόν.
Pol, senex, parùm sapuisti, qi tam citò stipendium
Hoc eqestre sumpsisti, priusqam rectè eqitare dideras.

Flaccus in *art.*

Sumite materiam vestris, qi scribitis, aqam
Viribus, & versate diu, qid ferre recusent,
Qid valeant humeri.——

Spectat horsum Christi Domini monitum, Luc. *c.* 14. *v.* 28. de ædificare cogitante, ὅτι πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν, qòd primò considens sumptus secum reputat, num suppetat unde perficere possit; nè si posito fundamento fabricam absolvere neqiverit, ludibrio exponatur dicentium, Ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν, καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι. *Homo iste ædificare cœperat, verum perficere non valebat.* Νῦν δὲ μὴ δυνάμενοί τινες τὸν φαῦλον καταπίνειν, συντάξεις ἀγοράζοντες ἐπιβάλλονται ἐδίδειν. Διὰ τοῦτο ἐμέθυσιν, ἢ ἀπεστέρησιν· εἶτα φόβοι, καὶ ταπείνωσις, καὶ πυρετοί. Epictet. *l.* 1. *c.* 26. Qi & idem *enchir. c.* 59. Ἂν ὑπὲρ δύναμιν ἀναλάβῃς τι προσωπεῖον· καὶ ἐν τούτῳ ἠμεύνησας, καὶ ὁ ἐδύνασο ἐπλήρωσε, παρέλιπες. vide *ad lib.* 4. § 31. & *lib.* 5. § 17.

Παραχωρῶ τῷ ἔργα τοῦ δυναμένου] Ità Liodes *Odyss. φ.* v. 152. ubi arcum Ulyssem intendere frustrà tentaverat,

Ὦ φίλοι, ἢ μάλα ἐγὼ ταύω ——

vel utì Dionysius Metathemenus apud Athen. *l.* 10. sed sensu parùm honesto usurpans, extulit,

——ἃ δύναμαι ταύσαι· λαζέσθω ὃ καὶ ἄλλος.

Ἐὰν ἄλλος τοῦτο μὴ καθήκῃ] Ità Jason Sirac. loco priùs adducto, monito suo prudentissimo sanè illi, subjungit; Ἃ σοὶ παρέθηκε, τούτοις διανόει. Uterqe vult & Jason & Marcus, non deserendum esse id, qod est officii nostri, etiamsi ad effectum pro desiderio nostro perducere neqeamus. Siqidem in his obtinet, qod Naso *Ponti l.* 3. *el.* 4.

Denique opus nostræ culpetur ut undiqe curæ,
Officium nemo qi reprehendat, erit.
Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas:
Hac ego contentos auguror esse Deos.

Περισπαραλαβὼν τὸν δυσέμφορον] Plut. in *politic. præcept.* Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἔμπειρον ὄντα, δεῖ πρὸς ὃ χείρων ἑτέρου πέφυκας, αἱρεῖσθαι τοὺ μᾶλλον δυναμένους.

Εἰς τὸ κοινῇ χρήσιμον] Vide *l.* 1. *c.* 16. & *l.* 4. § 12. & *l.* 5. § 7.

§ 6. Ὅσοι μὲν πολυύμνητοι] Idem argumentum habes *l.* 3. § 3, 10. & *l.* 4 § 33, 48. & *infr.* § 10. & *l.* 8. § 21, 25.

Ὅσοι δὲ τότε ὑμνήσαντες] Scil. qi aliis immortalitatem æternitatémqe qandam encomiis suis scripto traditis & posteritati consecratis conciliare ac largiri profitebantur, etiam ex ipsis illis havd pavci oblivioni sunt traditi, memoriáqe illorum unà cum scriptis ipsis intercidit. Hoc est enim, qod poëtæ cumprimis, nec soli tamen, solent patronis, favtoribus, familiaribus suis polliceri. Theocrit. *Idyll.* 16.

Μισθὸν δ' μάλιστα τίειν ἱερὸς ὑποφήτας·
Ὄφρα καὶ ἐν εἰδύλιο κακρυμόλπος, ἐσθλὸς ἀκούσῃς,
Μηδ' ἀκλεὴς μύρηαι ὅτι ψυχᾷ Ἀχέροντος, &c.

Tibull. *l.* 1. *el.* 4.

Qem referunt Musæ, vivet; dum robora tellus,
Dum cœlum stellas, dum vehit amnis aqas.

Flaccus *carm. l.* 4. *Od.* 8.

Dignum laude virum Musa vetat mori:
Cœlo Musa beat.——

qi & argumentum idem *ode* proximâ fusè prosequitur. Naso *amor. l.* 1. *el.* 10.

Scinduntur vestes, gemmæ franguntur & aurum:
Carmina qam tribuent, fama perennis erit.

qem & vide sis qàm magnificè idem hoc prædicet, *ibid. el.* 15. Plinius major *præfat. nat. hist. Apion qidem Grammaticus, hic qem Tiberius Cæsar cymbalum mundi vocabat, cùm publicæ famæ tympanum potiùs videri posset, immortalitate donari à se scripsit, ad qos aliqa componebat.* De majore ipso minor *l.* 6. *ad Tacitum suum ep.* 16. *Video morti ejus, si celebretur à te, immortalem gloriam esse propositam. qamvis enim pulcerrimarum clade terrarum, ut populi, ut urbes, memorabili casu, qasi semper victurus occiderit; qamvis ipse plurima opera & mansura condiderit, multùm tamen perpetuitati ejus scriptorum tuorum æternitas addet. eqidem beatos puto, qibus Deorum munere datum est, aut facere scribenda, aut scribere legenda; beatissimos verò, qibus utrumqe.* Idomeni Epicurus: *Si gloriâ tangeris, notiorem te epistolæ meæ facient, qàm omnia ista qæ colis & propter*

propter quæ coleris. Refert Seneca *ep.* 21. Subjungitque. *numquid ergò mentitus est? quis Idomenea nôsset, nisi Epicurus illum suis literis incidisset? omnes illos magistanas & satrapas, & regem ipsum, ex quo Idomenei titulus petebatur, oblivio alta suppressit. Nomen Attici perire Ciceronis epistolæ non sinunt. nihil illi profuisset genus Agrippa, & Tiberius progener, & Drusus Cæsar pronepos: inter tam magna nomina taceretur, nisi Cicero illum applicuisset. Profunda supra nos altitudo temporis veniet, pauca ingenia caput exerent, & in idem quandoque silentium abitura oblivioni resistent, ac se diu vindicabunt. Quod Epicurus amico suo potuit promittere, hoc tibi promitto, Lucili. Habebo apud posteros gratiam; possum mecum duratura nomina educere. Virgilius noster duobus memoriam æternam promisit & præstat.*

Fortunati ambo, si quid mea carmina possunt;
Nulla dies unquam memori vos eximet ævo:
Dum domus Æneæ Capitoli immobile saxum
Accolet, imperiumque pater Romanus habebit.

De Nisо & Evryalo Æn. *l.* 9.

§ 7. Μὴ ἀλόγως βοηθῶμεν] Periochen superiùs proximam, à librario aliunde interjectam censet Xylander: qia quæ hîc dicuntur, eódem pertineant, qò priora illa § 4. & sunt reverà argumenti ejusdem & hæc & illa periocha. Verùm nihil obstat, qò minùs ità fuerint à Marco ipso digesta, qi prout in mentem nunc hæc nunc illa venerant, chartis illinere solenne habuit: quod & *infr.* § 14, & 16. animadvertere licebit. Rectè autem idem monet locum hîc habere Diomedeum illud, quod & in proverbium jam abiit, *Iliad.* κ.

Ζωή τε μὴ ἐρχομένω.

Usurpavit Plato *in Protag.* & Cicer. *famil. l.* 9. *ep.* 7. & *ad Attic. l.* 9. *ep.* 4. Sed & Aristot. *polit. l.* 3. *c.* 12. Τῷ γὴ ἑνὸς δι δύο ἀγαθοὶ βελτίες (agnoscis Salomonis illud, *Eccles. c.* 4. *v.* 9.) τῶτο γάρ ἔζι τὸ,

Ζωή τε μὴ ἐρχομένω.

Idémque *ethic. l* 8. *c.* 1. Ζωή τε μὴ ἐρχομένω, νοῆσαι καὶ θεωρῆσαι δυνατώτεροι. Et Cicer. *offic. l.* 2. *Omnis ratio & institutio vitæ, adjumenta desiderat.* Ità generaliùs acceptum jure probabitur, quod de animi virtute vîque corporis Sallustius in *Catilin. Utrumque per se indigens, alterum alterius auxilio eget.* de natura & arte Flaccus in *art.*

--alterius sic
Altera poscit opem res, & conjurat amicè.

Vide *ad l.* 2. § 1.

Ἐνεργεῖν τὸ ἐπιβάλλον] *id quod tibi incumbit, ad te pertinet,* tui est officii & muneris exequi. ità *l.* 5. § 25. ἃ ἀνθρώπῳ, καὶ ὁ ἄνθρωπός ἐζιν, ἃ ἐπιβάλλει. & *l.* 10. § 24. ὅσα ἑκάςῳ ἐπιβάλλει. *quæ unicuique conveniunt, ad eúmque pertinent.* Herodot. *l.* 4. Ἀπολαβόντες τῆς κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον: *Sortitam facultatum, quæ ad ipsos pertinebat, portionem.* dixerat enim superiùs, ἀπολάχετε τῆς κτημάτων τὸ μέρος. Et cum μέρος, Lucas *Evang. c.* 15 *v.* 12. Δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. *da mihi bonorum partem, quæ ad me pertinet.* Demosth. *de corona:* Τῆς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τύχης τὸ ἐπιβάλλον ἐφ' ἡμᾶς μέρος μετενηνεῦχθαι νομίζω τῇ πόλει. *fortunæ cum aliis nobis communis ratam atque ad nos pertinentem portionem tulisse.* Sed & μοῖραν ἐπιβάλλουσαν, Procop. *Gothic. l.* 1. καὶ τῷ Γότθεις ἐπιβάλλουσαν ἐν Γάλλοις μοῖραν λαβόντας. *acceptâ, quæ apud Gallos ad ipsos spectabat, portione.* Basil. Cæs. *in Psal.* 1. Ὁ μὲν ἐν τῷ βίῳ πυγχάνων, ἕπω μακάρισος, διὰ τὸ ἄδηλον τῆς ἐκβάσεως· ὁ δὲ συμπληρώσας τὸ ἐπιβάλλοντα, καὶ ἀναντρέπτῳ τέλει τῷ ζωῇ κατακλείσας, ἤδη ἀσφαλῶς μακαρίζεται. Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 13. Δεῖ μὲν μετέχειν πάντας, ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ὅσον ἑκάςῳ πρὸς τὸ αὐτῶν ἔργον. διὸ τὸν μὲν ἀρχικὴν τελείαν ἔχειν δεῖ τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν· τῶν δ' ἄλλων ἕκαςον, ὅσον ἐπιβάλλει αὐτοῖς· *quantum ipsis convenit, vel, ad ipsos pertinet.* & *l.* 2. *c.* 3. Ἥκιςα δὲ ἐπιμελείας τυγχάνει τὸ πλεῖςον κοινόν· τῶν δὲ ἰδίων μάλιςα φροντίζουσι· τῶν δὲ κοινῶν ἧττον, ἢ ὅσον ἑκάςῳ ἐπιβάλλει. *quantum ad unumquemque attinet.* & *l.* 7. *c.* 1. Ἑκάςῳ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιβάλλει τοσοῦτον, ὅσον περ ἀρετῆς καὶ φρονήσεως, καὶ τοῦ πράττειν κατ' ταύτας. *tantum ad unumquemque felicitatis contingit, quantum virtutis & prudentiæ.* Et *l.* 3. *c.* 4. καὶ τὸ κοινῇ συμφέρον σωζόμενον, καθ' ὅσον ἐπιβάλλει μέρος ἑκάςῳ τοῦ ζῆν καλῶς. *etiam publica utilitas homines in unum cogit, propterea quòd bene vivendi pars ad singulos pertinet.*

§ 8. Τὰ μέλλοντα μὴ ταραττέτω] Basil. Cæs. *in Esaj.* Μὴ πολυπραγμόνει τὸ μέλλον. τί γὰρ ὄφελος ἐκ τοῦ προλαβεῖν τῶν γινομένων; εἰ μὲν γὰρ ἀγαθὸν ἔσται τὸ ἐσόμενον, ἕξει, κἂν μὴ προγνῷς· εἰ δὲ λυπηρὸν, τί σοι τὸ κέρδος προσδαπανᾶσθαι τῇ λύπῃ; Ex Solonis mente Ausonius.

Certa si decreta sors est, quid cavere proderit?
Sive sint incerta cuncta, quid timere convenit?

Senec. *epist.* 74. *Si verò aliquod timetur malum, eò perinde, dum expectatur, quasi venisset, urgetur: & quicquid nè patiatur timet, jam metu patitur. quemadmodum in corporibus futuri languoris signa præcurrunt: quædam enim segnitia nervis inest, & sine labore ullo lassitudo & oscitatio & horror membra percurrens: sic infirmus animus, multò antequam opprimatur malis, patitur: præsumit illa, & ante tempus cadit. quid dementius autem, quàm angi futuris, nec se tormento reservare, sed accersere sibi miserias, & admovere, quas optimum est differre, si discutere non potes? vis scire, futuro neminem debere torqueri? quicunque audierit post quinquagesimum annum sibi patienda supplicia, non perturbatur, nisi*

& medium ſpatium transilierit, & ſe in illam ſeculo poſt futuram ſolicitudinem immiſerit. & epiſt. 24. Quid neceſſe eſt mala accerſere, & ſatis citò patienda cùm venerint, præſumere, ac præſens tempus futuri metu perdere? eſt ſine dubio ſtultum; qia quandoque ſis futurus miſer, eſſe jam miſerum. Item *ep. 98. Calamitoſus eſt animus futuri anxius, & ante miſerias miſer. nihil eſt nec miſerius, nec ſtultius, quàm prætimere. quæ iſta dementia eſt, malum ſuum antecedere?* Vide eundem *epiſt. 13.* & *ad l. 8. § 33.* & *l. 6. § 31.*

"Ηξεις γὰρ ἐπ' αὐτὰ, φέρων τὸν αὐτὸν λόγον] itaque eisdem, qibus nunc es, armis adverſus ea inſtructus. Vide *l. 12. § 9.*

§ 9. Πάντα ἀλλήλοις ἐπιπλέκεται] Vide *ad l. 6. § 38.* & *l. 10, § 4.*

Συμπάθεια ἑνὸς] Trahit huc σειρὰν χρυσῆν illam Homericam *Il. Θ. v. 19.* Ariſtides *orat. in Jovem;* Ἀπορρέουσι τῆς Διὸς τὰ πάντων παντὸς δυνάμεως ἔκαστα ἔχει, καὶ ἀτεχνῶς κατὰ τὸν Ὁμήρου σειρὰν ἅπαντα εἰς αὐτὸν ἤρτηται, καὶ πάντα ἐξ αὐτοῦ ἐξῆπται. πολὺ κάλλιον ἅπαν ἢ κατὰ χρυσοῦν τινὰ, καὶ εἴ τινα ἄλλην τις ἐπινοήσειεν. Vide *l. 10. § 5.* Greg. Naz. *de pace,* id eſt, Τοῖς τῆς εὐνοίας δεσμοῖς, ὁ τεχνίτης λόγος, τὸ πᾶν συνέδησε. Redonanda Clementi vox iſta, *ſtrom. l. 5.* Ζεῦξ, ἐχ ἡ σὺ ὅλων συνέσεως. leg. σύνδεσις. Vide *ad l. 12. § 30.*

Συγκατατέτακται] Vide *l. 4. § 45.* & *l. 5. § 8.*

Συγκοσμεῖ] Vide *infr. § 48.*

Κόσμος εἷς] Vide *l. 4. § 40.*

Νόμος εἷς] Vide *l. 2. § 16.* Clemens *ſtrom. l. 1.* Νομοθέτης εἷς, καὶ νόμος εἷς· ὁ γὰρ θεὸς ὁ, τὸ καὶ ἑνὸς, ὅ, τε τῆς φύσεως, ὅ, τε τῆς μαθήσεως νόμος εἷς.

Λόγος κοινὸς] Vide *l. 4. § 4.* & *infr. § 10.*

Ἀλήθεια μία] Vide *l. 9. § 1.* Julian. *de cyniſm. orat. 1.* Μία τέ ἐστιν ἀλήθεια, καὶ φιλοσοφία. & rurſus: ὥσπερ ἀλήθεια μία, οὕτω καὶ φιλοσοφία. Plut. *ſympoſ. l. 8. c. 9.* Ἀληθεύειν μὲν γὰρ ἁπλῶς· ψεύδεσθαι δ' ἀπειραχῶς, πανταχοῦ τὸ πρᾶγμα. Hinc illud; Πᾶν τὸ ἀληθεῦον σωφρονεῖν. Siquidem, ut Ariſtot. *περὶ ἑρμην. c. 19.* Ἀληθῆ ἀληθεῖ οὐκ ἐνδέχεται ἐναντίαν εἶναι, οὔτε δόξαν, οὔτε ἀπόφασιν. ἐναντία μὲν γὰρ αἱ περὶ τὰ ἀντικείμενα. περὶ ταὐτὰ δ' ἐνδέχεται ἀληθεύειν τὸν αὐτόν. ἅμα τε οὐκ ἐνδέχεται τὰ ἐναντία ὑπάρχειν τῷ αὐτῷ. Et *analyt. prior. l. 2. c. 2.* ἐξ ἀληθῶν οὐκ ἔστι ψεῦδος συλλογίσασθαι. Qin & qod de virtute idem *ethic. l. 1. c. 6.* Τὸ μὲν ἁμαρτάνειν, πολλαχῶς ὄζι· τὸ δ' κατορθοῦν μοναχῶς.

Βέλτιον μὲν γὰρ ἁπλῶς, παντοδαπῶς δ' κακόν. Et Plut. de virt. mor. Ἔκαστον ὧν περίπεμψον ἀεὶ, μοναχῶς μὲν κατορθοῦται, πλεοναχῶς δ' ἁμαρτάνει. τὸ μὲν γὰρ εὖ τὸν σκοπὸν, ἓν ὄζι καὶ ἁπλοῦν· ἀστοχῆσαι δ' ἄλλοτε ἄλλου, ἀφ' ἑκάστου τὸ μέγιστον ἢ πρωτοπλεόνως. idem de veritate, qæ & virtutis genitrix, qam cum virtute eandem (teſte Seneca ep. 71.) Socrates dixit, veriſſimum eſt. Ità Clem. Alex. *ſtrom. l. 1.* Μία ὄζιν ἡ ἀλήθεια· ὡς καὶ μία καὶ δυνάμει ὄζιν ἡ ἀρετή, καὶ ἓν τὸ εὐδαιμονεῖν. *Una eſt veritas: prout & virtus una; unáque felicitas, qam virtus facit.* Et *ibid.* Μία ἡ τῆς ἀληθείας ὁδός. *Veritatis via una eſt. At erroris multiplex.* Πολυχρεὶς γὰρ πλάνη τοῦ ψεύδους αἱ ἀπειρακί. Theodoret. *therapeut. l. 1.*

--velut ſylvis ubi paſſim
Palantes error certo de tramite pellit;
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum abit.--

Flacc. *l. 2. Sat. 3.* Sed Clementem avdiamus, qem tranſcriptum dare non pigebit. Μιᾶς οὔσης τῆς ἀληθείας· τὸ γὰρ ψεῦδος μυείας ἑτεροπαὲς ἔχει· καθάπερ αἱ Βάκχαι τὰ τοῦ Πενθέως διαφορήσασαι μέλη, αἱ τῆς φιλοσοφίας τῆς τε βαρβάρου τῆς τε Ἑλληνικῆς αἱρέσεις, ἑκάστη ὅσον ἔλαχεν, ὡς πᾶσαι συνεῖναι τὴν ἀλήθειαν· φωτὸς δ' ὄντος, ἀναπολῆ πάντα φωτίζεται. Et mox: Ὁ γὰρ αἰὼν τοῦ χρόνου τὸ μέλλον καὶ τὸ ἐνεστὼς αὐτὸν δὴ καὶ τὸ παρῳχηκὸς, ἀκριβείως [ἀκυρέως, vel -ιαίως.] συνίησι· πολὺ δ' πλέον δυνατωτέρα τοῦ αἰῶνος ἡ ἀλήθεια σωζειν τὰ οἰκεῖα σπέρματα, κἂν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐκπέσῃ γῆν. Denique; Ὁ δὲ τὰ δημιουργίας σωθεὶς αὖθις καὶ ἐνοποιήσας, τέλειον τὸν λόγον ἀκινδύνως ἓν ἴσθ' ὅτι κατόψεται τὴν ἀλήθειαν. Et *in cod. lib.* ὡς δ' ἑνὸς ὄντος τοῦ εὐδαιμονεῖν αἰτίαι πυγχάνουσιν αἱ ἀρεταὶ πλείονες ὑπάρχουσαι· καὶ ὡς τοῦ θερμαίνειν ὅτε ἥλιος, τότε πῦρ, βλαπτέον τε καὶ ἐδὴς· ὕτω μιᾶς ὔσης τῆς ἀληθείας, πολλὰ τὰ συλλαμβανόμενα εἰς ζήτησιν αὐτῆς. Rurſusque ad Stoicum dogma de virtutibus propiùs accedens; qæ qoniam luculentiora ſunt, fuſiùs exhibebimus. Εἰ γὰρ σκοπὸν μία, καὶ δυνάμει ὄζιν ἡ ἀρετή· ταύτῃ δ' συμβέβηκεν τέτοις μὲν τοῖς προέμασιν ἐγγενομένοις λέγεσθαι φρόνησιν· ἐν τέτοις δ' σωφροσύνην, ἐν τέτοις δ' ἀνδρείαν, ἢ δικαιοσύνην. ἀναὲ τὸν αὐτὸν ἓν λόγον καὶ μιᾶς ὔσης ἀληθείας, ἐν γεωμετρίᾳ μὲν γεωμετρείας ἀλήθεια, ἐν μουσικῇ δ' μουσικῆς, κἂν φιλοσοφίᾳ τῇ ὀρθῇ Ἑλληνικὴ εἴη ἡ ἀλήθεια. μόνη δ' ἡ ὑγεία αὕτη ἀληθεία ἀπαρεγχείρητος, ἣν παρὰ τοῦ ἰᾶτρὸς τοῦ θεοῦ παραδόμεθα. Fruſtrà igitur ſunt qi veritatem aliam Theologicam, aliam Philoſophicam eſſe volunt, qaſi alicubi aliqid verum eſſe poſſit, qod alibi falſum ſit. qam ſententiam, abſurdam ſanè & rationi adverſam, reſutantem, & contrariam ei demonſtrantem, vide ſis Caſmannum in *problem. marin.* ad finem *qæſt. 1a.* Sed qomodo ergò alia, & alia? Audi Clementem. Ὃν τρόπον φαμὲν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς δραχμῆς, τοῦ μὲν ναυκλήρου δοθείσης, λέγεσθαι ναῦλον· τοῦ δὲ τελώνου, τέλος· καὶ ὁμοίως ἐπὶ τοῦ σαθμιάρχου μισθὸν δὲ τοῦ διδασκάλου· καὶ τοῦ πεζοπόρου,

περίσκοπης ἀβρᾳδῶνα. Optimè Cicero *Academ. l. 4. Noſtra, inquies, ſola vera ſunt. certè ſola, ſi vera. plura enim vera diſcrepantia eſſe non poſſunt.* Et *de oratore l. 2. Plus uno verum eſſe non poteſt.* De *unica* interim *veritate* quæ arguntantur Scholaſtici, vide apud Alexandr. Halenſ. *part. 1. q. 15. m. 5.* & Thom. Aqin. *ſum. part. 1. q. 16. a. 6.*

§ 10. Ἐναφανίζεται] Vide *l. 2. § 12.*

Εἰς τὸν ἅπαντα λόγον] Vide *l. 4. § 14, 18.* & *l. 6. § 23.* & *ſupr. § 6.*

§ 11. Κατὰ φύσιν δὴ καὶ κατὰ λόγον] *Eadem,* inqit, *actio creaturæ rationalis eſt ſecundum naturam & ſecundum rationem.* qia nimirum de natura rationalis eſt, eſſe præditum ratione. Sen. *de vita beat. c. 8. Naturâ duce utendum eſt. hanc ratio obſervat, hanc conſulit. idem eſt ergò beatè vivere, & ſecundum naturam.* Sed & ex conſeqenti, idem ſecundum naturam vivere, & ſecundum rationem.

§ 12. Ὀρθὸς, ἢ ὀρθάκυβος] Xyl. ἐρωτηματικῶς legit: *Rectus, an qi erigatur?* qaſi dixeritꝫ cogita tecum, uter horum ſis, qi rectus ipſe conſiſtat, an qi ab alio erigi opus habeat. M. Caſavb. ut legiſſe videtur. vertit enim; *Rectus ipſe, non directus.* qomodo ferè legitur *l. 3. § 5.* Vide qæ ſunt ibi adnotata. Mihi hoc velle videtur, vel ut rectus conſiſtas ipſe. vel ſi labi contigerit, erigentis opem nè ſpernas. Vide *ad l. 1. § 7.* & *14.* & *l. 4. § 12.* Utriuſqe horum imaginem haud ineptam ſubminiſtrat Syneſius *in calvit.* Ὡς ἂν γεωργὸν πάλιν ἀπὸ τῆς ὁρμῆς ἅπαξ ὑγιαινόντων φυτῶν σωίσαντες, ὡς εἰς ὀρθὸν ἀρεῖς τε καὶ πέρυκεν, ὅσα μὴ πρὸς τοῦτο παρ' ἑαυτῶν ἐξιόμεν, κοινοῖς αὐτὰ καὶ χάραξιν ὑποδείσαντες. *Plantæ,* inqit, *qædam ſuapte vi ὀρθαί.* i. e. *rectæ creſcunt, aliæ qæ ſponte negueunt, arte & ope, ſive adminiculis ὀρθοῦσθαι.* i. e. *erigi neceſſe habent.*

§ 13. Ἐν ἡνωμένοις] Ἡνωμένα καὶ διεζευγμένα, de qibus tum hîc, tum & *l. 9. § 9.* Marcus noſter, ſic diſtingvit Sextus Empiric. *adverſ. Phyſic. l. 1. c. 2.* Τῶν σωμάτων τὰ μὲν ἔστιν ἡνωμένα, τὰ δὲ ἐκ συναπτομένων, τὰ δὲ ἐκ διεζευγμένων. ἡνωμένα μὲν ἔστιν, ἃ τὸ ὑπὸ μιᾶς ἕξεως κρατούμενα, καθάπερ φυτὰ καὶ ζῷα. ἐκ συναπτομένων δέ, τὰ ἐκ μὴ παραπεμμένων καὶ πρὸς ἓν τι κεφάλαιον νεύοντων σωιεσταῦται, ὡς ἁλύσεις, καὶ πυρσοὶ, καὶ νῆες· ἐκ διεζευγμένων δὲ, τὰ ἐκ διεζευγμένων καὶ οὐκέτι ἁπτομένων συγκείμενα, ὡς σταφὶς καὶ ποίμνια καὶ χορεῖα. Plutarchus itidem in *præcept. conjugal.* Τῶν σωμάτων φιλόσοφοι τὰ μὲν ἐκ διεζευγμένων λέγουσιν εἶναι, καθάπερ στόλον καὶ στρατόπεδον· τὰ δὲ ἐκ συναπτομένων, ὡς οἰκίαν καὶ ναῦν· τὰ δὲ ἡνωμένα καὶ συμφυῆ, καθάπερ δεῖ φῦλον ζώων ἔχεσθαι. Qod Pompon. *digeſt. l. 41. tit. 3. leg. 30. Tria genera ſunt corporum: unum, qod continetur uno ſpiritu, & Græcè ἡνωμένον vocatur; ut homo, lignum, lapis, & ſimilia: alterum, qod ex contingentibus ſe, hoc eſt, ex pluribus inter ſe cohærentibus conſtat, qod συνημμένον vocatur; ut ædificium, navis, armarium: tertium, qod ex diſtantibus conſtat; ut corpora plura, non ſoluta, ſed uni nomini ſubjecta; veluti populus, legio, grex.* Senec. *ep. 102. Qædam continua eſſe corpora, ut hominem: qædam compoſita, ut navem, domum, omnia denique qorum diverſæ partes junctura in unum ſunt coactæ: qædam ex diſtantibus, qorum adhuc membra ſeparata ſunt, tanqam exercitus, populus, Senatus. illi enim per qos iſta corpora efficiuntur, jure aut officio cohærent, naturâ diducti & ſinguli ſunt.*

Τὰ μέλη τοῦ σώματος] inculcat hoc Apoſtolus paſſim de Chriſticolis, qod Marcus hîc de omnibus in univerſum hominibus. *Ad Epheſ. c. 4. v. 4.* Ἓν σῶμα, καὶ ἓν πνεῦμα. & *ad Rom. c. 12. v. 5.* Οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, οἱ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη. item *ad Cor. ep. 1. c. 10. v. 17.* Ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν. & *c. 12. v. 12.* Καθάπερ τὸ σῶμα ἓν ἔστι, καὶ μέλη ἔχει πολλὰ, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἑνὸς πολλὰ ὄντα, ἓν ἔστι σῶμα· οὕτω καὶ ὁ Χριστός. (qo loco ὁ Χριστὸς, pro corpore Chriſti politico, non phyſico ſumitur, prout & *ad Gal. c. 3. v. 16.*) Καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, καὶ πάντες ἓν πνεῦμα ἐποτίσθημεν. & rurſus, *v. 27.* Ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέρους. Gregor. Naz. *orat. pro pauper.* Θεραπευτέον ἐστὶν ἧττον τὰ τοῦ πλησίον, ἢ ἐκείνῳ τὰ ἑαυτοῦ· πάντες γὰρ ἐσμὲν ἓν κυρίῳ καὶ μία κεφαλὴ πάντων, ἐξ οὗ τὰ πάντα, χριστὸς καὶ ὅπερ ἐστὶν ἀλλήλοις τὰ μέλη, τοῦτο ἔχομεν ἐκείνῳ, πᾶσαι ἀπαρχαί. Senec. *de ira l. 2. c. 31. Quid ſi nocere velint manus pedibus? manibus oculis? ut omnia inter ſe membra conſentiant, qia ſingula ſervari, totius intereſt: ità homines ſinguli parcent, qia ad cœtum geniti ſumus. Salva autem eſſe ſocietas niſi amore & cuſtodiâ partium non poteſt.*

Περὶς μίαν πνοὴ σωτηρίαν] Vide *ad l. 2. § 1.*

Μέλη εἰμὶ] Ità Sen. *95. Omne hoc qod vides, qo divina atqe humana conclusa ſunt, unum eſt; membra ſumus corporis magni.* Et Marcus paviter, *l. 4. § 40.* Ὡς ἓν ζῷον ὁ κόσμος. Vide & *ad l. 2. § 1, 3, 4, 9.* Verùm reſtringit hîc ad *συνημα λογικὸν.* Vide *ad l. 3. § 3. συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν.*

Ἐὰν δὲ διὰ τῶν ῥῳ στοιχείων μέρος] Verba illa διὰ τῶν ῥῳ στοιχείων gloſſema forſan fuerint. Μέλη autem & μέρη ità Marcus diſtingvit; ut μέλη animantibus duntaxat competat, μέρη etiam inanimatis. Aliter pavlò Strabo *l. 2.* qi non *animationis,* ſed *configurationis* ratione, iſtud ab iſto diſterminat; Ἡ καὶ μέλη τομὴ, inqit, ἢ ἄλλως καὶ μέρεσι διαφέρει, διότι ἡ καὶ μέλη, λαμβάνει προσηκόντως ἐγχείλη φυσικῶς, ὀρθότης τινὶ καὶ πίστει σημειώδει· καθὸ καὶ τοῦτο εἴρηται, (*Odyſſ. 1. v. 291.*)

Τὸν δὲ διαμελείσῃ ταμών· —ἢ δὲ ἀδρὴν ἔχει τιθήνην & accuratiùs Ariſtot. *hiſt. animal. l. 1. c. 1.* Τῶν ἐν τοῖς ζώοις μορίων, ἐνια μόνον μέρη, ἀλλὰ καὶ μέλη

μέλη καλεῖται. τοιαῦτα δ' ὄζιν, ὅσα τῆ μερῶν ὅλα ὄντα, ἕτερα μέρη ἔχει ἐν αὑτοῖς ἴδια· οἷ κεφαλὴ, ἡ σκέλος, ἡ χεὶρ, ἡ ὅλος ὁ βραχίων, ἡ ὁ θώραξ. ταῦτα γὰ αὐτὰ τέ ὄζι μέρη ὅλα, ἡ ἔσιν αὐτῆ ἕτερα μέρια. Membrum ergò unumquodque etiam pars eſt corporis; verùm non itidem è converſo.

Καλαπλικῶς εὐφραίνει] Imò καλαπλικῶς. vocabulum ſignatum. ità delectat, ut ulteriùs nihil reqiras. Vide *ad l.* 9 § 42. ubi vox eadem repetitur.

Εὐφραίνει τὸ εὐργελεῖν] Plut. *de vit. Epicur.* adverſùs Epicureos agens; Αὐτοὶ δή πε λέγουσιν, ὡς τὸ ἓν ποιεῖν ἥδιον ὄζι τῆ ἓν πάσχειν. Et *de philoſophorum convictu cum principibus*; Ἐπίκουρος, τῆ ἓν πάσχειν τὸ ἓν ποιεῖν, ἡ μόνον κάλλιον, ἀλλὰ ἡ ἥδιον εἶναί φησι. χαρᾶς γὰ ἁδὲν ἅπω γόνιμόν ὄζιν ὡς χάρις. ἀλλὰ σοφὸς ἦν ὁ τῶς Χάρισι τὰ ὀνόματα θέμενος, Ἀγλαΐαν ἡ Εὐφροσύνην, ἡ Θάλειαν· τὸ γὰ ἀγαλλόμενον ἡ τὸ χαῖρον ἐν τῆ διδόντι χάριν πλεῖόν ὄζι ἡ καθαρώτερον. διὸ τῆ πάσχειν ἓν ἀεὶ μένοντας πολὺ ἅμις, ἀεὶ δ' ἀγάλλονται τῆ ἓν ποιεῖν. Idem *de Socrat. gen.* Ποῖς γὰ ἅπω σκοπὸν βάλλοντα ἡ τυγχάνειν ἥδη, ἡ διαμαρτάνειν ἀνιαρὸν, ὡς ἀνδρὸς ἓν παθεῖν ἀξίε διὰ χάριτ' ἐφιέμενοι; Et in *Erotic. de amantibus.* "Ωστε χαίρειν τοῖς ἐρωμένοις διδένας, ὡς παρ' ἑτέρων ἃ χαίρουσιν αὐτοὶ λαμβάνοντες. De Chriſto Domino Gregor. Naz. *in bapt.* Δίδωσιν ἥδιον ἢ λαμβάνουσιν ἕτεροι.

Ὡς αὐτὴν ὑποιῶν] Phalaris *epiſt.* 17. Οὐ διδοῦναι χάριτας ὅιομαι δωρήμασι χαυδοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον παρ' αὐτῆ λαμβάνειν. Et *epiſt.* 119. qem locum libentiùs, qò emaculem, tranſcribo. Οὔτε νῦν παραδέδωκεν ὁ καιρὸς, μέμφασθε μὲ ὑμᾶς ὡς φιλτάτης, τοῦ πρώτης (πρὸ τῆ forſan) χρόνος μισθὸν ἀπαιτησάμενος· (ἀπαιτημένος. culpat enim qodammodo, qòd nihil priùs petierant.) εὐχαριστῆσαι δ' τῆ παρόντος, ἵνικα αὐτείδε, ἄφρ' ὑμεῖς μὴ ὅτε λαβόντες, δώσετε τοῖς ἀληθείαν· δέδεγμαι γὰ ὑμῆ χάριν πᾶν ἅπερ. ἐγὼ δ' ἃ μὴ τοσαύτης ἡδονῆς λήψομαι μᾶλλον, ἢ δώσω. τί γὰ ἂν εἴη φιλοπάρισι κάλλιον ἡ μεγαλοψυχότερον, ἢ δοκεῖν τοῦ ἑαυτῆ πολίτας εὖ ποιεῖν; Ariſtid. in *Panathen.* de populo Athenienſi: Εὖ γὰ ποιεῖν, ἡκ ἓν πάσχειν, πεφυκότες ἥδεσαν· ἡ μᾶδον ὠφέλειν αὐτοὺ τοὺς ἓν ποιῆσι τὸ ἐλλωνικὸν, ἀλλ' ἡκ αὐτοῦ δεῖν παρ' ἑτέρων μισθὸν τῆς ἀρετῆς λαμβάνειν· ἃ δ' ὅπ κέρδει φιλεῖν τοὺ δούλους αὐτός· ἃδέ γε μᾶλλον, ἢ τοὺ παῖδας ἡ γονέας ὅπ κέρδει φιλεῖν· ἀλλα ἡ μῆ ἦν ἀναλωμάτων σώζειν τοὺ ὡς ὑπὲς οἰκείων τὲς γνώμας διακειμένε. P. Syr. [*Beneficium dando accepit, qi digno dedit.*] Imò ſibi ipſi benefacit inqit Marcus, qi benefacit alteri; qia & is qi benefacit & is cui benefit, ejuſdem corporis membra ſunt. Siqidem manus cùm pedi benefacit, ſibi ipſi etiam benefacit in pede. atqe hoc eſt, qod *infrà* §. 74. ὠφελέμενος, ἐν ᾧ ὠφελεῖς. Et *l.* 11. § 4.

§. 14. Τοῖς παθεῖν ἐκ τῆς περιπλώσεως δυναμένοις] hoc eſt, corpuſculi mei membris. τοῖς μελυδρίοις τῆ φυρέματος τύτε, ut *infr.* § 68. Sive τοῖς κακωμένοις μέρεσιν, ut *l.* 8. § 28. cur autem Annot. Lugdun. τὸ περιπλώσεως hîc ſubmoveret, περιεπλώσεως ſupponeret, nihil erat, cùm τὸ περιπλέον. *infr.* § 68. reperiatur. fruſtrà & Xyl. de aliorum caſibus hæc accepit, qæ de corporis proprii affectionibus dicta ſunt.

Ἐκεῖνα μέμψεται τὰ παιδόντα] malim μέμψηται. *congerantur ea, ſi volucrint, qæ perpetiuntur.* Vide *infr.* § 15. & *l.* 8. § 28. Verùm mutato nihil opus. μέμψεται dictum fuerit, ut ὄψεται, *viderit. l.* 12. § 1.

Ἐγὼ ὃ] id eſt, τὸ ἡγεμονικόν. ut § 16. qod Xyl. cùm non animadverteret, Marci mentem hîc non cepit. Ità Cicer. in ſomn. Scip. *Mens cujusqe is eſt qisqe.* Apoſtolus, ſed ſenſu parùm diverſo, qia mentem pro parte regenita ſumit, *ad Rom. c.* 7. *v.* 17. ἓκ ἐγὼ (id eſt, ὁ νῦς μ. *v.* 25.) ἀλλ' ἡ ἐνοικοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.

Ἐὰν μὴ ὑπολάβω] Vide *l.* 4. § 7. Plut. *de tranqil.* Καθόλε δ', ἐπεὶ πᾶσ' ἀβλαβῆτον, τὰ μὲ φύσει τὸ λυπῆν ἡ βαρῶσ' ὀπφέρει, τὰ δ' πλεῖσα δόξῃ δυσχεραίνειν ἐθιζόμεθα ἡ μανθάνομεν. ἐκ ἄχρησόν ὄζι περὶ τύτων μᾶ ἔχειν ἀεὶ τὸ τῆ Μενάνδρε προφέρειν,

Οὐδὲν πέπονθας δεινὸν, ἂν μὴ ποιῆ.

τί γὰ περὶ σέ ὄζι, φησὶν, ἂν μήτε σαρκὸς ἅπτηται, μήτε ψυχῆς; περὶ δ' τὰ φύσει δοκοῦντα λυπεῖν, ἐκεῖνο τὸ Ευριπίδειον,

Οἴμοι, τί δ' ὄιμοι; θνητά τοι πέπονθαμεν.

ἁδεὶς γὰ ἅπω τῆ παθητικῆ καταφερομένη ἡ ὀλιγαρκοῦντος ἀντιλαμβάνεται λόγος, ὡς ὁ τῆς κοινῆς ἡ φυσικῆς ἀναίσχυντος ἀναμένων ποιῶν, ἢ διὰ τὸ σῶμα μεμισηκὼς ὁ ἄνθρωπος, μόνον τύτῳ τῆ πάχει λαβὼ δίδωσι, ἐν ᾧ τοῖς κυνικωτάτοις ἡ μετρίοις ἀσφαλὴς ἔσικεν. Hæc à Stoiciſmo havd procul abſunt. Idem *de exil.* τὸ λυπεῖσθαι ἡ ταπεινῦν ἑαυτὸν, ἐπὶ πάντα μᾶ ἄχρηστον ὄζι ἡ γνώμονι κενῶς ἡ ἀνοήτως. ὅτε δ' αὐτὸ τὸ πράγματα δίδωσιν ὑπὸ τῆ λόγε ὑπολαμβανόμενα ἡ ἀναπεφυσημένα πρὸς ἑαυτὸν εἰσπεῖν, ἁδὲν πάντων δεινὸν, ἂν μὴ προσπεσῆ, καμοῦμαι γελοῖον ὄζι, μὴ τῆς σαρκὸς πωδαγρικῆς, τί πέπονθε, μηδὲ τῆς ψυχῆς, εἰ δὲ τὸ σύμπλασμα τῶτο χείρων γέγονεν, ἀλλὰ τοῖς ἔξωθεν σωμαχθοῦσι ἡ σωμαχικῶς διακειμένοις χρῆσθαι τὰς λύπας. Verùm Marcus ad ea etiam qæ corpori læſionem inferunt, argumentum iſtud extendit.

§. 15. Ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι] Vide *l.* 4. § 18. & *l.* 6 § 22. & *l.* 8. § 5. Hæc illud Joſuæ decretum, *c.* 24. *v.* 15. alii qicqid fecerint, ſe cum familia ſua in recto Dei veri cultu perſeveraturos.

Ἡ ἡ πορφύρα] Vide de *purpura*, qæ ex Epicteto adducuntur *ad l.* 11. § 18.

Οὐ τὸ

Ὅ, τις ἂν ποιῇ] leg. ὅ, τι ἂν τις ποιῇ, ex membro præcedente.

§ 16. Τὸ ἡγεμονικὸν αὐτὸ ἑαυτῷ ἂν ἐνοχλεῖ ᾗ λέγω, ἂ φοβεῖ ἑαυτὸ εἰς ὀπτυμίαν.] manca hæc esse, ex seqentibus satis claret; nec qid possit suppleri, est adeò difficile conjectu. Verùm qi enunciativè capiunt, à Marci mente qàm longissimè recedunt. is enim passim inculcat, molestiam omnem, non à rebus externis, sed ab animo ipso & opinione de eis concepta, nobis obtingere: hoc est, mentem ipsam sese conturbare, solam sibi molestiam omnem facessere. Videantur qæ *suprà* § 14. & *l.* 4. § 7, 39. & *l.* 5. § 2. & *l.* 6. § 8, 52. & *infr.* § 68. & *l.* 8. § 40, 42, 47. & *l.* 9. § 13, 15. Itaqe D. Boot. per interrogationem concipi postulat: cui ego libens assentior; & qæ desunt, ità supplenda existimarem. ἂν ἐνοχλεῖ; ᾗ λέγω, ἂ φοβεῖ ἑαυτό; [ἂ λυπεῖ;] εἰς ὀπτυμίαν [ἂ κινεῖ; vel ἂν ἄγει;] sicut Galen. *de optim. sect. c.* 6. ἐὰν μὴ λυπῇ, ωδὲ εἰς αἴδησιν ἡμᾶς ἄγει. *Mens an non ipsa sese perturbat? exempli gratiâ: nonne scipsam terret? nonne tristitiâ afficit? nonne in cupiditates conjicit?* &c. vel etiam, αὐτὸ ἑαυτῷ ἂν ἐνοχλεῖ; ἂ λυπεῖ (ut sit hoc illius, ᾗ λέγω loco) ἑαυτό; ἂ φοβεῖ; &c. Sensum ipsum, qicqid de verbis fuerit, confirmant seqentia. ἐὰν μὴ ἑαυτὸ ταράσσῃ. Verba autem feliciùs pavlò videtur restituisse sic D. Salmasius. ᾗ ἂ φοβεῖ, ἂν ἄγει εἰς ἀθυμίαν. ἄγει εἰς ἀθυμίαν idem est ac si dixisset ἑαυτὸ λυπεῖ. nam ἀθυμία est λύπη, ut εὐθυμία *hilaritas*. unde εὐθύμει, *hilari sis animo*, ità *l.* 4. § 38. ἡ ὅσα τοῦ μωρὸς ἐυρραίνει ἢ λυπεῖ. ïstiusmodi aliqid supplendum ex seqentibus liqet, ubi hæc duo simul repetit, εἰ δέ τις ἄλλῳ αὐτὸ φοβεῖσαι ἢ λυπῆσαι δύναται, ποιείτω. & post, τὸ δὲ ψυχάριον τὸ φοβούμενον, τὸ λυπούμενον. confirmant eadem & sensum verborum Marci, qem asserimus genuinum. Si enim nihil aliud potest menti hisce modis molestiam facessere, ipsa sibi facessat necesse est, qandocunqe molestiâ aliqâ afficitur. Ità Epictet. *l.* 3. *c.* 19. Περαίρεσιν γὰρ ἄδην δύναται κωλύσαι ἢ ἑλάφου ἀπεραίρετον, εἰ μὴ αὐτὴ ἑαυτὴν. ἄδην ἄλλο ταραχῆς ἢ ἀκαταστασίας αὐτὸν ἔχειν ἢ δόγμα.

Αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ οὐδενὶ τρόπῳ ἂ τρέψει] *Ipsa enim sese* (si volet) *opinando non movebit istis motibus.*

Τὸ σωμάτιον μὴ πάθῃ τι] Vide *infr.* § 33. & *l.* 8. § 28.

Οὐ γὰρ ἔξεις αὐτὸ εἰς χρῖσιν τοιαύτην] Locus iste mihi planè depositus, absqe clariss. D. Salmasio fuisset, cui non ego magìs debeo, qàm Marcus ipse, is manum medicam fausto sydere admovit. Malè, inqit, Xylander ἀυτῷ pessimè locum hunc sic vertit, *Animo nullus metus, dolor, aut opinio horum accidere potest: neqe enim ei sunt habitus ad hæc.* Sic vertendum illi fuit; *Animula verò, qæ timet, qæ dolet, qæ super his omnino aliqid opinatur, nihil eorum patiatur, si non illam in hoc judicium demittas.* legendum igitur in Græcis, οὐδὲν μὴ πάθῃ, εἰ ἂν μὴ ἄξεις αὐτὸ εἰς κρίσιν τοιαύτην. vel, εἰ ἂ παρέξεις αὐτὸ εἰς κρ. τ. Nihil verius. Epictet. differt. *l.* 2. *c.* 6. Τίς γάρ σε ἀναγκάσει δύασθαι ὑπολαβεῖν τι, ὧν ἂ θέλεις;

Ἀπροσδεὴς] περὶ τῆς ἰδίας ἡγεμονικῆς αὐταρκείας, Vide *supr. l.* 5. § 14. & *infr. l.* 11. § 1.

Ἀνεμπόδιστον] Vide *l.* 5. § 20. Epictet. *l.* 2. *c.* 19. ὅτε πλάστὸς ὄζιν ἐφ' ἡμῖν, οὐδ' ὑγίεια, ὅτε δόξα, ὅτε ἄλλο τι ἁπλῶς, πλὴν ὀρθὴ χρῆσις φαντασιῶν. τοῦτο ἀκώλυτον φύσει μόνον, τοῦτο ἀνεμπόδιστον.

§ 17. Εὐδαιμονία ὄζι δαίμων ἀγαθὸς, ἢ ἀγαθόν] deesse vocabulum aliqod videtur, qod membrum posterius expleat. forsan [ἡγεμονικὸν] ἀγαθὸν, fuerat, in hoc enim Marco censente, τὸ πᾶν. Vide *ad l.* 2. § 15. idémqe eidem ὁ δαίμων iste. Vide *ibid.* § 17. & *l.* 10. § 13. qo loco ait τὸν νοῦν, ubi voluerit, ἀγαθὸν δαίμονα fieri. Nam M. Casavbono, τὸ ἢ ἀγαθὸν expungenti non accedo. Conjecturam meam firmat, qod ex Platone Clemens *strom. l.* 2. Αὐτὸς ὁ Πλάτων τὴν εὐδαιμονίαν, τὸ ἓν τὸν δαίμονα ἔχειν· δαίμονα δὲ λέγεσθαι, τὸ τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἡγεμονικόν. Cui gemina, ex innominato aliqo, ista Svidas exhibet: Ὅτι ὁ σωκράτης εὐδαίμων ὄζι. ὁ γὰρ ἓν τὸν δαίμονα ἔχων, σημαίνεσθαι δοκεῖ τῷ τὸ εὐδαίμονι ὀνόματι. εἰ δὲ δαίμων ἐφέστη ἡ ψυχῇ, κἀκεῖ ξενοκράτει δοκεῖ, εἴη ἂν εὐδαίμων, ὁ ἓν τῷ ψυχῷ ἔχων. ἓν δὲ τῷ ψυχῷ ἔχει ὁ σωκράτης. σωκράτης δ' ἦρα ὁ εὐδαίμων. Accedit & Pythagoræ scitum illud, εὐδαιμονεῖν ἄνθρωπον, ὅταν ἀγαθὴ ψυχὴ γεγένηται. Laërt. *lib.* 8. Apul. *de Deo Socrat. Nam qodam significatu & animus humanus, etiam nunc in corpore situs, Dæmon nuncupatur,* [Maro *Æn. l.* 9.]

—*Diine hunc ardorem mentibus addunt,*
Euryalet an sua cuiqe Deus fit dira cupido?

igitur & bona cupido animi, bonus Deus est. unde nonnulli arbitrantur, εὐδαίμονας *dici beatos, qorum Dæmon bonus,* id est, *animus virtute perfectus est. qem nostrâ linguâ, ut ego interpretor, poteris Genium vocare, qòd is Deus, qi est animus sui cuiqe, qanqam sit immortalis, tamen qodammodo cum homine gignitur.* Vide dissertationem hac de re Dionis Prus. *orat.* 23.

Τί ἔν ὧδε ποιεῖς, ὦ φαντασία;] Qid est opus imaginatione, sive opinatione, cùm mens ipsa qod suum est & fecerit & habuerit? Vide *ad periochen* proximè *superiorem* extremam: & *infr.* § 29.

Ἀπέρχου πρὸς ἃ ἔρχει] forsan [νῦ] πρὸς θεούς. atqe ità M. Casavb. nam Xyl. omisit; maléqe reddidit, ὡς ἦλθες. *unde venisti.* cùm vertendum fuerit,

erit, *ut venisti. faceſſe hinc, per Deos, ut venisti.* Sed nec fortaſſe νὴ particulâ illâ interjectâ opus fuerit. Siquidem D. Salmaſ. formulam uſitatam eſſe monet, τοῦ Θεός σοι, ſubavdi ὄμνυμι. eámque locutionem occurrere in *hemiambis* Anacreonteis, & in *diſſertationibus* Arriani. Ità certè Anacreon *carm.* 31.

Ἄφες με, τοῦ Θεός σοι,
Πιεῖν, πιεῖν ἀμυστί.

Arrian. in Epicteti *diſſert. l.* 3. *c.* 26. Παῦσαι, τοῦ Θεός σοι, ἐμπνίζων με τῇ ψυχῇ. Et *c.* 23. Παύσασθε, τοῦ Θεὸς ὑμῖν, κακὰ ὀνόματα καὶ πράγματα κατηγοροῦντες. & ad formulam Chriſtianam propiùs, *ibid. c.* 7. τὸν Θεόν σοι. qem locum corruptum fruſtrà ſuſpicatur Volſius. reſtituenda eadem, *c.* 22. ubi, τὸν Θεόν σε, vitiosè legitur; qod interpretem eundem, cùm non adverteret, in alia abduxit. & diversâ rurſus formulâ, ſed ellipſi eâdem, *l.* 3. *c.* 23. Θαυμαστὸς, κύριε, τῷ ἐμοί σοι σωτηρίαν. contractiùs etiam *l.* 2. *c.* 19. λέγε μοι, τοῦ Θεὸς, ὅτι πρόσωπον ἔλεγες. Si locus ſaltem integer fuerit. facit enim ſuſpectum, qod Gellius *l.* 1. *c.* 2. exhibet, λέγε μοι σὺ τοῦ Θεός. qod fortean fuerit, τοῦ Θεός σοι. qin integram qoqe idem extulit, *l.* 3. *c.* 10. ὀμνύω ὑμῖν πάντας Θεὸς, ὅτι προσέκοψε. Locus ergò ſincerus & integer eſt. nec ullâ ratione admittenda Annot. Lugd. interpolatio, ἀπέρχε πρὸς τοὺς Θεούς.

Οὐκ ὀργίζομαί σοι] Hoc enim dogmati Stoico adverſatur; non tamen & Chriſtiano, qod ὀργίζεσθαι καὶ μὴ ἁμαρτάνειν monet, *ad Epheſ. c.* 4. *v.* 26. Diogeni avtem Stoico, non Cynico (qod Eraſmum fugerat) de dogmate iſto diſſerenti, cùm adoleſcens qidam protervus, velut periculum facturus, an re præſtaret qæ docebat, in faciem inſpuiſſet, *Non qidem iraſcor*, inqit ille; *ſed dubito tamen an iraſci oporteat?* Narrat Seneca *de ira, l.* 3. *c.* 38. Fidentiùs Symmach. *l.* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens negitia eſt, ut motu meo digna ſit.*

§ 18. Τί δὲ διώκτου χρεὼς μεταβολῆς γίνεσθαι;] Vide *l.* 4. § 46. & *l.* 5. § 13. & *lib.* 6. § 15.

Τί διὰ φίλτερον] *infr.* § 21. & *l.* 4. § 36. & *l.* 9. § 32.

§ 19. Ὡς διὰ χειμάῤῥου] Vide *ad l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23. Avg. *in Pſal.* 38. *Momentis transvolantibus cuncta rapiuntur. torrens rerum fluit.*

Σωτερικὰ] Vide *l.* 6. § 41.

Ὡς τὰ μέρη] vide *l.* 2. § 1. & *ſupr.* § 13.

Πόσους ἤδη ὁ αἰὼν Χρυσίππους] vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 48. & *l.* 6. 47.

Πόσους Ἐπικτήτους] è ſuperis ergò exceſſerat jam Epictetus. Accedit qòd Gellius Herodi Attico, qi ſub Marco Rorueiat, æqalis ferè, de Epicteto, tanqam qi jamdudum deceſſerat, ità verba facit, *l.* 2. *c.* 18. *De Epicteto philoſopho nobili, recentior eſt memoria, qàm ut ſorbi, qaſi vilitcratum, debuerit.* Vide *ad l.* 1. § 7. & *ad l.* 8. § 31.

§ 20. Ἐμὲ ἓν μόνον φροντιστέον] *Hoc unum me ſolicitum habet.* ità τὸ φροντιστέον ſæpiùs uſurpat *l.* 2. § 7. & *l.* 6. § 22.. Eſtqe hoc qod profitetur cumprimis utile piúmqe, ſi ſolicitudo univerſa eo fine adhibeatur, nè qid unqam obrepat, qod officii ſui non ſit. vide *infr.* § 66. & *ad l.* 8. § 3. Sic *l.* 8. § 1. ἄλλο μηδὲν φροντιστέον.

§ 21. Ἔγγυς] Vide *l.* 4. § 16. Petrus *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 7. Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικε.

Ἡ σὴ προὶ πάντων λήθη] vide Solom. *Eccleſ. c.* 1. *v.* 11.

§ 22. Ἴδιον ἀνθρώπου φιλεῖν καὶ τοὺς πλησίους] Hoc eſt qod Avg. *in Joan tract.* 66. & *in concion. ſolenn.* 235. *Eſto medico ſimilis; qi odit morbum, amat ægrotum.* Ità Marcus etiam lapſos & errantes diligi vult. Amplius aliqid Chriſtus Dominus, non lapſos tantùm & errantes, verùm in nos ipſos delinqentes. Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν· εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς· καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς· προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς. Matth. *c.* 5. *v.* 44. Hinc Iſidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 259. Παρὰ μὲν ἀνθρώποις ἴσον ἔδοξεν εἶναι, τὸ εὐεργέτας μὲν ἀμείβεσθαι, καὶ ἐχθροὺς μὴ ἀμύνεσθαι. παρὰ δὲ τῇ θείᾳ φιλοσοφίᾳ τὸ μὲν ἀμείβεσθαι τοὺς εὐεργέτας κρατεῖ. τὸ δὲ ἀμύνεσθαι τοὺς ἐχθροὺς οὐχί· ἀλλὰ πάντη τῷ πρόσωπῳ ἀνεξικακεῖν, εἰδὲ δίον τε, καὶ εὐεργετεῖν. Contrà planè qàm Pindarus *Pyth. od.* 2. Φίλον εἶπ φιλεῖν· τοτὶ δ' ἐχθρὸν ἀν' ἐχθρὸς ἐὼν, λύκοιο δίκλιν ὑποθήσομαι, ἀλλ' ἄλλοτε πατέων ὁδοῖς σκολιαῖς. Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Cynicum inſtituens; Δαίρεσις δεῖ αὐτὸν, ὡς ὄνον, καὶ διαβέβλησθαι φιλεῖν αὐτοὺς τοὺς δαίροντας. De Chriſtianis Juſtin. *ad Diognet.* Ἀγαπῶσι πάντας, καὶ ὑπὸ πάντων διώκονται. Atqe hæc eſt reverà charitas ſincera, *amare qos toleras, tolerare qos amas*, ut Gregor. Rom. *in Evang. ſerm.* 35. Qin & Marcum ad eos etiam reſpexiſſe, qi adverſus nos ipſos fuerint injurii, qæ ſubjecit, oſtendunt. Vide *ad l.* 11. § 18.

Ὅτι καὶ συγγενεῖς] Vide *ad l.* 2. § 1. Hippias apud Platon. in *Protag.* Ὦ ἄνδρες οἱ παρόντες, ἡγοῦμαι ἐγὼ ὑμᾶς, συγγενεῖς τε καὶ ἐγγενεῖς καὶ πολίτας ἅπαντας εἶναι, φύσει, ἀ νόμῳ· τὸ γὰρ ὅμοιον τοῦ ὁμοίου, φύσει συγγενές ἐστιν.

Δι' ἄγνοιαν, καὶ ἄκοντες] vide *l.* 2. § 1. & *l.* 4. § 3. & *l.* 8. § 14. & *l.* 11. § 18.

Ὡς μετ' ὀλίγον ἁμαρτήσεσθαι πεφύκασι] Vide *ad l.* 4. § 6. & *infrà* § 58.

Οὐκ ἔβλαψέ σε] Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 9. § 38.

§ 23. Ἡ τοῦ ὅλων φύσις, ἐκ τῆς ὕλης οἰκείας, ὡς κηρὸν] Eleganti ſimilitudine hoc illuſtrat, non Lucianus ille, Epicuri de grege, ὁ χλιδωσὸς, ſed de ſchola Platonica Leo, (Byzantius fortean) utì ex Athen. *dipnoſoph. l.* 11. & Laërt. *l.* 3. in *Platon.* patet, in *dialogo*, qem *Alcedinem* inſcripſit, & inter

inter Luciani opuſcula, à qibus dictionis mollitie venâqe candidiore plurimùm diſcrepat, extat vulgò. Τὸ μὲν γὰρ τιθῆτο, inqit, καὶ τὰ παιδάρια τὰ παρ' ἡμῖν, τὰ πλάττειν ἐπιχωρία, πολὺν ἢ κηρὸν ὅταν λάβῃ, ἐμφίλως ἐκ τοῦ αὐτοῦ πολλάκις ὄγκου, μεταρρυθμίζει πολλὰς ἰδέας φύσεις. Eisdémq; plakè inſiſteus veſtigiis Plur. *ad Apoll.* Ὡς γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ δύναται τις πλάττων ζῶα συγχεῖν, καὶ πάλιν πλάττειν καὶ συγχεῖν, καὶ τοῦτο ἐν παρ' ἓν ποιεῖν ἀδιαλείπτως· ὅτω καὶ ἡ φύσις ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης, πάλαι μὲν τοὺς πατέρας ἡμῶν ἀνέπλασε· εἶτα συνεχῶς αὐτοῖς ἐγέννησε τοὺς παῖδας, εἶτ' ἄλλους ἐπ' ἄλλοις ἀνακυκλήσει· καὶ ὁ τῆς γονέσεως πόλεμος ἔσται ἀνελλιπὴς ἕως ἂν στῇ τις, καὶ πάλιν ἐξ ἐναντίας αὐτῷ ὁ τῆς φθορᾶς. Cui non abſimile quod Aphrodiſi. *probl. l. 1. q. 49.* Ὡς ὅταν ὁ ἀνδριαντοποιὸς τὸν χαλκοῦν ἵππον ἢ βοῦν, ἢ τι τοιοῦτον ζῶον χωνεύσας ἢ ἐλάσας, πλάσῃ ἄνθρωπον, ἢ ἕτερόν τι σχεδὸν, ἀπὸ εἴδους εἰς εἶδος μεταβάλλων τὸν ὕλιν. Luſûs autem puerilis illius, qo animalium icunculas è cera ſolent effingere, meminit & Lucianus in *inſomnio* verbis hiſce; Ὁπότε γὰρ ἀφεθείην ἐγὼ τῶν διδασκάλων, ἀποζέων ἂν τὸν κηρὸν, ἢ βοῦς, ἢ ἵππους, ἢ καὶ νὴ Δί' ἀνθρώπους ἀνέπλαττον. Demetr. Phaler. qi dicitur: Περὶ ἑρμηνείας. καθόλου δ', ὥσπερ τὸν αὐτὸν κηρὸν, ὁ μὲν τις κυνᾶ ἔπλασεν, ὁ δὲ βοῦν, ὁ δ' ἵππον· οὕτω καὶ πρᾶγμα ταυτὸν ὁ μὲν ἀποφαινόμενος καὶ κατηγορῶν φησιν. Et Fabius *inſtitut. l. 10. c. 5. Nec aliena tantùm transferre, ſed etiam noſtra pluribus modis tractare poſſumus, & ſententias eaſdem quàm numeroſiſſimè variare: velut eâdem cerâ aliæ atque aliæ formæ duci ſolent.* De cera ipſa Plinius min. *l. 7. ep. 9.*

Hæc lævis eſt cera, mollis cedénsque ſequatur
Si doctos digitos, juſſáque fiat opus;
Et nunc informet Martem, caſtámque Minervam;
Nunc Venerem effingat, nunc Veneris puerum.

vide *infrà ad* § 25.

Δεινὸν ἦν ἄρα τὸ ἀλυθῆναι τῷ κιβωτῷ] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 6. § 47. & *infrà* § 25. & 50. & *l.* 11. § 17. Ædeſius apud Eunap. in *Maximo*: Ἀλλὰ σὺ μὲν καὶ τῷ ψυχλῷ τῷδε ἐμοὶ ὃν ἀγνοεῖς τηλικαῦτας ἀκοὰς ἀκροώμενος· τὸ δὲ ἔργον αὐτῆς σωφρᾶς ὅπως διάκειται, τῆς χρηφώσης καὶ πίξεως ἀλαλυμένης εἰς τὸ σωτερδέν.

§ 24. Τὸ ὀπίκοτον τῆς φερσώπης λίαν παρὰ φύσιν, ὅταν πολλάκις ἐναποθνήσκειν ἢ φερσώπεια, ἢ τελωτῶν ἀποσβέσθαι] Periochen hanc miſerè mutilatam ac vitiatam eſſe, ſatìs indicant tam diſcrepantes à ſe invicem interpretum verſiones; qæ ejusmodi ſunt etiam, ut è verbis ſenſus illi, qos ipſi præferunt, nullâ artis grammaticæ ope elici poſſint. In textu Xyl. nihil mutat. Meric. duntaxat disjunctivæ loco conditionalem ſubſtituit: ſed nec ſic quidem citra vim inſignem, exprimitur ea, qam ipſe Marco affingit, ſententia. D. Bootius (cui ego aſſentiri maluerim) ſic effert: Τὸ ὀπίκοτον τῆς φερσώπης λίαν παρὰ φύσιν. ὅταν πολλάκις [γίγνηται,] vel etiam tranſpoſitione tantùm factâ, ἢ,) ἐναποθνήσκῃ· καὶ τὸ φερσώπεια τὸ τελωτῶν ἀποσβέσθαι, ὥστε ὅλως ἐξαφθῆναι μὴ δύνασθαι. *Torvitas vultûs eſt valdè præter naturam ubi ſæpius contigerit, immori ſolet; vultûsq; decor ità indè extinguitur, ut denuo omnino reaccendi nequeat.*

Τὸ ὀπίκολον τῆς φερσώπης] *Torvitas vultûs:* qò κότος ſive latens intus animus infeſtus atqe infenſus ſe prodit. huic opponi videtur, τὸ εὐδιον τῆς φερσώπης. *l. 6. c. 30.* Heſych. Ἐπίκοτα, ἐπίμομφα, ἃ πᾶς ἂν τις μέμψαιτο. Σοφοκλῆς, Ναυπλίῳ καὶ πλέονι. leg. Ναυπλίου καὶ πλέονι. ad diſtinctionem alterius ejusdem fabulæ eidem cognominis, qæ Ναύπλιος πυρκαὶς dicebatur. Ἐπίκοτον eſſe vult, qod iratum & infenſum jure faciat; at Marcus pro offenſione ſive infenſione animi, qæ in vultu indicium facere ſolet. Æſchyl. *Prometh. vinct.*

Ὁ δ' ἐπικότως ἀεὶ δεμνῷ ἄγναμπτον νόον.
At ille mentem infenſam pervicax gerens.

Περίσχημα] ἡ εὐπρέπεια τῆς φερσώπης, ut Jacob. Apoſt. *ep. c. 1. v. 11.* decor vultûs, qi triſtitiâ, iracundiâ, acerbitate animi, offenſione, indignatione non immutari tantùm & deturpari, ſed & tolli prorſus ſæpenumero ſolet. Seneca *de ira l. 2. c. 35. Non eſt ullius affectûs facies turbatior. pulcerrima ora fœdavit; torvos vultus ex tranquilliſſimis reddidit. liqit decor omnis iratos. qalem intrà putas eſſe animum, cujus extrà imago tam fœda eſt?* & *l. 3. c. 4. Nulli certè affectui pejor eſt vultus. ferarum minùs tetra facies eſt, etiam cùm venatorem ſuum ſemianimes morſu ultimo petunt, qàm hominis irâ flagrantis.* Hinc illud Naſonis de Niobe *Metam. l. 6.*

Et qantum ira ſinit, formoſa. ——

& de Procride *l. 7.*

Triſtis erat, ſed nulla tamen formoſior illâ
Eſſe poteſt triſti. tu collige qalis in illa,
Phoce, decor fuerit, qam ſic dolor ipſe decebat.

Imò, qod Marcus iſtic, dum affectus iſtiusmodi exprimere atqe induere vultus freqentiùs cogitur, uſu in naturam vertente, ità tandem decor ille extingvitur, ut nullâ reſtitui ratione poſſit. De Phariſæis ad ſuos Chriſtus, Matth. *c. 6. v. 16.* Μὴ γίνεσθε, ὥσπερ ὑποκριταὶ, σκυθρωποὶ· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν. qi locus iſtum mirificè illuſtrat. plùs enim eſſe videtur τὸ ἀφανίζειν τὸ πρόσωπον, qàm τὸ αἰσχύνειν καὶ ἀκυλλεῖν, utì ex Homero atqe Evſtathio Beza. Baſil. Cæſ. *ep. 1.* Ἔστω τῷ ταπεινῷ καὶ καλαβεβλημένῳ φρονήματι, ὄμμα συγκὸν καὶ εἰς γῆν σωνενεγκός. —ὥστε ἃ πιθανὸν οἱ πανθαυλεῖς καὶ ὑπηλάζουσιν, ταῦτα ἐκ τῆς αὐτομάτου ἡμῖν ὑποφαίνεσθαι. Nicoſtr. *de nupt.* apud Stob. *tom. 2. tit. 70.* Αἱ γὰρ δὴ ὧλαι αἱ χρησταὶ ἔχειν ἄν τι θελκτὸν τῆς κάλλους ἢ ψυχῆς· καὶ ἐκ ἐνὶ, ὅτε συμμένωσιν, ὅτε ὀργιζόμενον, ὅτε χολῶντα, τὸ φερσωπὸν φαιδρὸν

φαιδρὸν ἔχειν τε καὶ καθαρόν. εἰ δέ τις παῦρος καὶ χρυσίνης, ἐυδὺς ὠὼ καὶ τῷ ὀφθαλμῷ παρακλέπτει, καὶ δεινὸν δέδορκεν. ὅσις ἢ μαρία ἐυηθὴς, τοῖς κόραις καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀναπέπλαται. ὄνων ἐφθαλμοὶ καὶ παρειάπων τοιοῦτοι. ὁ ἢ συνάγων τὰς ὀφρῦς, σκαιὸς ὅδε καὶ ὅτῳ ἐπαυδεῖ ὐκ ἐρύθημα, ἀλλὰ σκότος τε καὶ νέφος, τότε τε ἡ ψυχὴ ἀθαμβῶς ἐυφραίνεται. qibus verbis extremis graphicè depinxisse videtur τὸ ὀπίσσοτον istud τῶ παρεσώπου. nos dicimus, a louring look. Vide *infr. ad* § 59. Sed nec minùs Sueton. *l.* 4. *c.* 50. in *Caio*. cui *frontem torvam* ubi tribuerat, *Vultum*, inqit, *naturâ horridum ac tetrum, etiam ex industria efferabat, componens ad speculum in omnem terrorem ac formidinem.* Cæterùm D. Salmaſ. iſta & luxata & perturbata ſuſpicatur: jungi ſic debere, Τὸ ὀπίσσοτον τῶ παρεσώπου λίαν παρὰ φύσιν, αὐτῷ γε τούτῳ παρακολουθεῖν πειρῶ, ὅτι παρὰ τὸν λόγον. atque hæc ſubſeqi poſt illa qæ ſuprà § 10. habebamus. Τῷ λογικῷ ζώῳ ἡ αὐτὴ πρᾶξις καὶ φύσιν ὄζιν καὶ καὶ λόγον. *Si in animali rationali eadem actio ſecundum naturam & ſecundum rationem; ira in vultu efferveſcens, qæ præter naturam eſt, etiam præter rationem.* Illud, ἢ τὸ τελευταῖον ἀπεσοβέθη, ὡς ὅλως ἐξαφθλιῶσι μὴ δυνάσθ. ad præcedentia § 22. cenſet idem pertinere, & de *lucerna* dici, qæ aliquando ſic extingvitur, ut poſſit iterum accendi, aliquando verò, ubi in totum oleo defecta eſt, ità extingvitur, ut denuo accendi neqeat. Suſpicatur ergò poſt exemplum *arculæ*, cui grave non eſſe dixit ſolvi, ut nec compingi, addidiſſe & ſimile de *lucerna*, (prout & *l.* 8. § 17. poſt exemplum *bullæ* idem fecit) cui non eſt grave extingvi, ut nec accendi, etiamſi eò modò extingvatur, ut non poſſit lumen ſuum recuperare. reliqa aliunde irrepſiſſe avtumat; qibus de medio ſublatis, periochen hanc antegreſſam cum proximè ſeqenti commodè cohæſuram. & ſunt revera ſectio 22ª. & 24ª. prout nos eas diſtinximus, ejuſdem planè argumenti.

Εἰ γὰρ καὶ ἡ σωαίδησις τῶ ἁμαρτάνειν διχῆ τέτακται] Mer. interſerit negativam, ut ſit τῶ [μὴ] ἁμαρτάνειν, & de innocentiæ confidentia intelligatur. Meliùs opinor, Xyl. *Nam ſi etiam ſenſus peccati nullus erit.* hoc eſt, nam ſi eò uſque in vultûs obfirmatione proceſſeris, ut jam peccati ſenſum omnem amittas, qid ampliùs tibi vivere proderit? Galen. *de differ. pulſ. lib.* 4. σφυσμὸν, inqit, appellant veteres, τὴν ἐν τοῖς φλεγμοναῖς γινομένην αὐτῷ τῷ κάμνοντι σωαίδησιν. Idémqe *therapeut. l.* 13. *c.* 1. Ἡ τις ἅμα τῇ φλογώσει καὶ πόνον ἔχει φέρει τὸ μόριον, ἡμῖν δ' ἀπλουστέρως, ὡσπερ τε κάμνοντ διὰ τῆς ἰδίως ὀνομαζομένης σωαισθήσεως. Ità medicis familiaris an peculiaris vox iſta videtur, affectionem illam denotans, qâ æger eorum qæ in corpore ſuo fiunt ſe habent, ipſe ſenſum obtinet. A corpore ad animum tranſtulit, ut Marcus hîc, ità & Epictet. *l.* 2. *c.* 11. Ἀρχὴ φιλοσοφίας σωαίδησις τῆς αὑτῶ ἀσθενείας καὶ ἀδυναμίας. Clemens generaliùs de utroqe pariter uſurpavit, *ſtrom. lib.* 1. Ευρετικὸν γὰρ καὶ ἐπινοητικὸν ἡ σωαίδησις, ἐπιβάλλειν παιδευθῆναι σωαίξει γὰρ τῷ ἐπιβαλλω, ἡ εἰς ἐπιστήμην σωάσκησις. Idem vult, ſed ſignificantiùs pavlò dictum, qod Gregor. Naz. *epitaph. in Patr.* Ευρετικὸν γὰρ τὸ πάθειν. & *ad cives ſuos in anguſt.* Τολμητὴν ποιεῖ τὸ ἀλγεῖν. Tunc ergò ἡ τῶ ἁμαρτάνειν σωαίδησις ὀιχεται, cùm crebro peccandi uſu, τυλῶται λοιπὸν ἡ ψυχὴ, *callum qaſi qendam contraxit animus,* ὥστε μηδ' ἐρυθριάνειν ὕστερον ὅτι ἁμαρτάνει, *ut deinceps nè pectare qidem ſe animadvertat.* Epictet. *l.* 2. *c.* 18.

Τίς ἔτι τὸ ζῆν αἰτία;] Vide *l.* 9. § 2.

§ 25. Παίζα ὅσα ὀρᾷς] De Catone Senec. *epiſt.* 71. *Qid ni ille mutationem reipub. forti & æqo patereturanimo? qid enim mutationis periculo exemptum? non terra, non cœlum, non totus hic rerum omnium contextus: qamvis Deo agente ducatur, non ſemper tenebit hunc ordinem; ſed illum ex hoc curſu aliqis dies dejiciet. certis eunt cuncta temporibus; naſci debent, creſcere, extingvi. qæcunqe vides ſupra nos currere, & hæc qibus innixi atqe impoſiti ſumus velut ſolidiſſimis, carpentur ac deſinent. nulli non ſeculus ſua eſt. inæqalibus iſta ſpatiis eódem natura demittit. qicqid eſt, non erit: nec peribit, ſed reſolvetur. nobis ſolvi perire eſt. proxima enim intuemur: ad ulteriora non proſpicit mens hebes, & qæ ſe corpori addixerit. alioqi fortiùs finem ſui ſuorúmqe pateretur, ſi ſperaret omnia illa ſic invitam mortémqe per vices ire, & compoſita diſſolvi, diſſoluta componi: in hoc opere æternam artem cuncta temperantis Dei verti.* Vide *ſupr.* § 23. & *lib.* 9. § 33.

Καὶ πάλιν ἄλλα.] Naſo *Metamorph. l.* 15.

Nil eqidem durare diu ſub imagine eadem
Credideram.——
Nec ſpecies ſua cuiqe manet: rerúmqe novatrix
Ex aliis alias reparat natura figuras.

Senec. *epiſt.* 30. *Qis geri poteſt, in ea conditione ſe eſſe, in qa nemo non eſt? prima enim pars æqitatis eſt æqalitas. Sed nunc ſupervacuum eſt naturæ cauſſam agere, qæ non aliam voluit legem noſtram eſſe, qàm ſuam. qicqid compoſuit, reſolvit: & qicqid reſolvit, componit iterum.*

Ἵνα ἀεὶ νεαρὸς] hoc eſt qod Maxim. Tyr. *orat.* 25. *ad l.* 4. § 40. διὰ τὸν τῶ ὅλε καιρὸν. Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 6. § 14. Ariſtot. *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 3. Ἵνα ἀεί τι τῆς ὄντων ὑπάρχητον, διὰ τί ποτ' ὐκ ἀνήλωται πάλαι καὶ φρᾴδον τὸ πᾶν; διὰ τὸ τὴν τῶδε φθορὰν ἄλλε τινὸς γένεσιν, καὶ τὴν τῶδε γένεσιν ἄλλε τινὸς φθορὰν, ἀπαυστον ἀναγκαῖον εἶναι τὴν μεταβολήν. Γένεσις γὰρ γένεσιν διαδεχομένη, καὶ φθορὰ φθορὰν ἀπαδυναπόδρατον βέλεται. Clem. *ſtrom. l.* 4. & Philo *de mund. immort.*

Mévet.

Μένει γὰρ ἐισαεὶ φθειρομένων ἄλλ' ἀν εἴδει, τερψισιν ὡς ἀληθῶς καὶ θεῖον ἔργον.

§ 26. Τί σιγᾶδον ἢ κακὸν ὑπολαβὼν] Vide *l.* 6. § 27, & *l.* 8. § 14. & *l.* 10. § 30. Epictet. *enchir. c.* 41. Ὅταν τις κακῶς ποιῇ, ἢ κακῶς σε λέγῃ, μέμνησο ὅτι καθήκειν αὐτῷ διόμυῳ ποιεῖ ἢ λέγει. ἐκ δίον τε ἦν ἀκολυθεῖν αὐτὸν τῷ σοι φαινομένῳ, ἀλλὰ τῷ ἑαυτῷ· ὥστε εἰ κακῶς αὐτῷ φρόνεται, ἐκεῖνο βλάπτει, ὅτι καὶ ἐξηπάτηται. καὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον ἂν τις ὑπολάβῃ ψεύδει, ἢ τὸ συμπεπλεγμένον βέβλαπται, ἀλλ' ὁ ἐξαπατηθείς. Ἀπὸ τούτων ἔκ ὀργισθήσῃ καὶ ἔσῃς πρὸς τὸν λοιδοροῦντα· ὀπισθέγγῃ γὰρ ἑκάστῳ, ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ.

Ἐλεήσεις] At hoc dogma Stoicum non admittit. Vide *ad l.* 2. § 13. Epictetus tamen etiam *l.* 1. *c.* 18. χαλεπαίνειν δεῖ αὐτοῖς, ἢ ἐλεεῖν αὐτές; & mox: ἔλεει αὐτὸν μᾶλλον.

Δεῖ ἂν συγγινώσκειν] Tu, inqit, avt eôdem, avt pari morbo laboras: igitur ignoscere debes gemina peccanti. Flaccus *l.* 2. *sat.* 3.

O major, tandem parcas, insane, minori.

Et Senec. *Agam.*

Det ille veniam facilè, cui veniâ est opus.

Siqidem ut Flaccus *l.* 1. *sat.* 3.

——*æqum est*
Peccatis veniam poscentem reddere rursus:

Itaque, qod Gvigo *meditat. c.* 15. *Non sit exactor vindictæ, qi petitor est veniæ.* Verùm ignoscere istud Stoæ adversatur. Vide *ad l.* 1. § 15. vide & *lib.* 11. § 18. & *ad lib.* 5. § 22. Demonactem.

Εἰ δὲ μωρέ] Dilemmate probat non irascendum peccanti. avt in eodem, inqit, errore versaris, & erranti ignoscas æqum est, nisi te ipse prædamnare voluer's: avt saniori uteris judicio, & propitius esse debes illi, qi falsi specie, recti ignarus abripitur. vide *ad l.* 2. § 1.

§ 27. Μὴ τὰ ἅπαντα ἐννοεῖν, ὡς ἤδη ὄντα] τὰ ἀπόντα, M. Casavb. *futura*; ut eôdem referatur, qò illud *suprà* § 7. Τὰ μέλλοντα μὴ ταραττέτω. Meliùs Xyl. *ea qæ absunt*, sive *qæ desunt tibi.* Hoc est enim qod vult Marcus, ut non tam qæ nobis desunt, animis nostris obversentur, qò illorum cogitatione ad sortis præsentis displicentiam aliqam impellamur, qàm de eis qæ adsunt, seriò cogitemus, qò in statu præsenti nostro acqiescamus libentiùs. Hinc reprehensio illa Evripidea in *Hippolyt.*

Οὐ σ' ἀρέσκει τὸ παρόν·
Τὸ δ' ἀπὸν φίλτερον ἡγῇ.

Et Avson. *idyll.* 15.

Spernimus in commune omnes præsentia.——

Manil. *l.* 4.

Nec qod habet, numerat; tantùm qod non habet, optat.

Liban. *orat.* 31. de avaris. Ἀρκεῖ δὲ αὐτοῖς ἅπαντα παρόντων ἀλλ' τὸ δ' ἄπον, ὅτι μὴ πάρεσιν, ὀδυνᾷ. Democritus itidem apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. Ἀριθμοῦνες ἅπαντα ἀπόντων ὀρέγονται· τὰ δὲ παρεόντα κερδαλεώτερα ἔοντα ἀμαλδύνουσιν. qi & contrà *ibid. c.* 17. Εὐδαίμων, ὁ μὴ λυπέομένῳ ἐφ' ὅτῳ ἐκ ἔχει, ἀλλὰ χαίρων ἐφ' ὅτῳ ἔχει. qod Epicteto tribuit Maxim. *collectan. c.* 28. Senec. *epist.* 74. *Qæris qare virtus nullo egeat? præsentibus gaudet; non concupiscit absentia.* Optimè Philemon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 16. & Maxim. *c.* 22.

Ἐὰν ὅτις ἔχωμεν, τούτοις δὲ μηδὲ χρώμεθα,
Ἃ δ' ἐκ ἔχομεν, ζητοῦμεν, ὧν μὴ δι' τύχην,
Ὧν ἢ δ' ἑαυτοῦ ἐσόμεθ' ἐστερημένοι.

Si qæ bonorum habemus, his non utimur,
Qæ non habemus, qærimus; his carebimus,
Nobismet ipsi dum nos, eis, dum fors negat.

Plut. *de tranqill.* Μανικὸν γάρ ὅτι τοῖς ἀπολλυμένοις ἀνιᾶσθαι, μὴ χαίρειν ἢ τοῖς σωζομένοις· ἀλλ' ὥσπερ τὰ μικρὰ παιδάρια, ἀπὸ πολλῶν πυρίων ἂν ἕν τις ἀφέληται τι, καὶ τὰ λοιπὰ φύντα περιείλαντα κλαίει καὶ βοᾷ· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡμᾶς ἐν ὀχληθέντας ὑπὸ τῆς τύχης, καὶ τἆλλα πάντα ποιεῖν ἀνόνητα ἐωμπῖς, ἀδυσχεροῦντας καὶ δυσφορῶντας. καὶ τί φήσει τις ἂν [ὃκ] ἔχωμεν ἢ ἢ ὃκ ἔχομεν; delenda enim negativa prior. Subjungit idem Arcesilai dictum. Οἱ πολλοί, inqit, ποιήματα μὲν ἀλλότρια καὶ γραφὰς καὶ ἀνδριάντας ὅτονται δεῖν ἀκριβῶς καὶ κατ' μέρος ἕκαστον ἐπιπορεύομενοι τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ ὄψει θεωρεῖν· τὸν δ' αὑτῶν βίον ἔχοντα πολλὰς ὑπ' ἀτρεπεῖς ἀναθεωρήσεις ἐῶσιν, ἔξω βλέποντες ἀεὶ, καὶ θαυμάζοντες ἀλλοτρίας δόξας καὶ τύχας, ὥσπερ μοιχοὶ τὰς ἑτέρων γυναῖκας, αὐτῶν ἢ καὶ τῶν ἰδίων καταφρονοῦντες.

Πῶς ἂν ἐπιζητεῖτο, εἰ μὴ παρῆν] Plut. ibid. Καὶ τοι καὶ τοῦτο μέγα πρὸς εὐθυμίαν ὄφελος, τὸ μάλιστα μὲν αὐτὸν ὑποσκοπεῖν, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν εὐθυμώμενον ἢ τέρπεσθαι μᾶλλον παρῆσιν, ἂν μὴ παρόντων αὐτῶν φαντασίαν λαμβάνωμεν· ἀναμιμνήσκοντες αὑτοὺς πολλάκις, ὡς πυθενόν ὄφελος ὑγείᾳ νοσοῦσι, καὶ πολεμουμένοις εἰρήνη· &c. καὶ τὸ στερεὸς γενόμενον, ὡς ἀνιαρόν. ὃ γὰρ τότε γίνεται μέγα καὶ πῆμον ἡμῖν, ὅταν ὑπόλωνται, σωζόμενον ἢ τὸ μηδὲν ὄφελον· ἄνευ γὰρ ἀξίας τὸ μὴ ἔχειν προστίθησιν· ὃ ἢ δεῖ κλάειν μᾶλλον ὡς μεγάλα, καὶ πρέμειν ἀεὶ λεπίστας, ὡς ὑπὲρ μεγάλων, μὴ στερηθῶμεν· ἔχοντας ἢ παρορᾶν καὶ καταφρονεῖν, ὡς μηδενὸς ἀξίων· ἀλλὰ χαίρειν μάλιστα ὅτι πρὸ χαίρειν καὶ ὑπολαύειν αὐτῶν, ἵνα καὶ τὰς ὑποβολὰς, ἂν συμπίπτωσι, ῥᾳότερον φέρωμεν. Idem *ad uxor. consol.* Καὶ δεινὸν ὄφελος ἑτέρους μὲν ἥδεως ἂν ἐλέσθαι τῶν σὺν τύχῃ, καὶ τότε παρόντος, ἐφ' ᾧ νῦν ἀνιώμεθα· σὲ ἢ ἐκκαλεῖν καὶ δυσφορεῖν παρῆσις, καὶ μηδὲ ἀπ' αὐτοῦ σὺ δύκροντος αἰσθάνεσθαι πλίκας ἔχει τὸ σωζόμενον ὠφελίας ἡμῖν· ἀλλ' ὥσπερ οἱ τῶν ἀκεφάλων καὶ μεμήρας Ὁμήρᾳ στίχως ὀκλέγοντες, τὰ ἢ πολλὰ καὶ μεγάλα τῆς παπομημένων ὑπερῳδῆς περιορῶντες, ὅτω ἐξαχρεῖν

χρίεσθαι καὶ συναφανίζειν τὸ βίω τὰ φαῦλα, τοῖς δὲ χρηστοῖς ἀνάρθρως καὶ συγκεχυμένως ἐπιβάλλουσαν, ὁμοίον τι τοῖς ἀνελαδέσεσι καὶ φιλαργύροις φάρμακον, οἱ πολλὰ συνάγοντες ἃ χρῶνται παρῶσιν, ἀλλὰ θρώσει καὶ δυσφορῶσιν ἀπολομένων. Et mox: Οὐ γὰρ ὅτι τοῦτα μεγάλα μὴ τοῖς στερροῖς ἀγαθὰ, μικρὰ ὄντα τοῖς ἔχουσιν.

Μὴ διὰ τὸ ἅπαξ ἀσμενίζειν] διὰ τὸ, Annot. Lugd. sed utrumvis consistet probè. ut διὰ, vel *per*, vel *propter* hîc significet; *dum istis libenter acquiescis*, sive, *istis delectando, & acquiescendo*; vel ἐὸ qòd *istis delectaris & acquiescis*. ego illud malim, ob ἑδύσης. Hesych. Ἀσμένιζει, χαίρει, ἀγάλλεται. Ἀσμένως, μετὰ χαρᾶς, ἡδέως, εὐκόλως, προθύμως, ἑκουσίως. Vide *ad l.* 5. § 9.

Ἐκπιᾶν αὐτὰ] Flaccus *lib.* 1. *epist.* 10.

Quemvis plùs nimio delectavere secundæ,
Mutatæ quatient. Si quid mirabere, pones
Invitus.—— Marci mentem expressit optimè.

Ὥσπερ ἐν ποτε μὴ παρῇ, προσχρήσεσθαι] Ità considerandæ nobis commoda ea, quæ ex præsentibus rebus decerpimus, nè tamen ergà has eo animo afficiamur, ut ex amissione earum perturbemur. Plut. *de tranqill.* Ὦ, ᾧ δίδωσι πρὸς τὸν τύχην ἀπλῶς καὶ ἀπρόσκοπως εἰπεῖν ὁ λογισμὸς,

Ἡδὺ μὲν, ἂν τι φέρῃς, ἁλίσκου δ' ἄχος, ἢν ἀπολείπῃς, τοῦτον ἥδιστα ποιεῖ χρῆσθαι τοῖς παροῦσι τὸ θαρραλέον, καὶ μὴ δεδιὸς αὖθις τὴν ἀποβολὴν, ὡς ἀφόρητον. Sen. *de vit. beat. c.* 20. *Ego divitias & præsentes & absentes æquè contemnam: nec si alicubi jacebant, iratior; nec si circa me fulgebunt, animosior, fortunam nec venientem sentiam, nec recedentem.* Flaccus *carm. l.* 3. *ode* 29. de Fortunâ;

Laudo manentem: si celeres quatit
Pennas, resigno quæ dedit: & meâ
Virtute me involvo; probámque
Pauperiem sine dote quæro.

§ 28. Εἰς αὐτὸν σωθεῖη] Ità *l.* 8. § 41. & 48. & *l.* 11. § 12. & *l.* 12. § 3. Τὸ ἡγεμονικὸν εἰς ἑαυτὸ συναφὲν, σφαῖρος κυκλοτερὴς καὶ αὐτοδὴς γένεται. Quod Plato *in Phædon.* Τὸν ψυχὸν αὐτὸν εἰς αὐτὸν ξυλλέξαι καὶ ἀθροίζειν. & rursus, σωηθῆτο σωμάτων αὐτὴ εἰς αὐτήν. & de Sarapione Damascius (opinor) apud Suidam: Συνάγων ἑαυτὸν ἀεὶ καὶ συναιρῶν, ὡς δίον τε πρὸς τὸ εἴσω καὶ τὸ ἀμερέστερον. Verùm Marcus cùm σωθεῖη dixit, *Erinacei* sive *Echini* imaginem in animo habuisse videtur,

Ὅς ἔυτ' ἂν ἄλλων θείων ὁρμὴ μάθῃ,
Στρόβιλον ἀμφ' ἑαυτὸν εἱλίξας δέμας,
Κεῖται δακεῖν τε καὶ διηγεῖν ἀνύχαις.

Qui simul ab aliis impetri se scit feris,
Denso sub orbe sentium corpus tegens,
Morsúque; ab omni tutus ac tactu jacet.

hoc est quod Marcus, *l.* 8. § 45. ἀκατανάχητον γένηται, neque enim Grotio accedere possum, qi postrema illa vertit,

Mordere & ultro tangere ignarus, jacet.

melius Campens. si metri rationem habuisset;

Sic jacet ut nec attingi nec morderi queat. Et Erasm.

Tutus jacet morsúque tactúque omnium.

Versus Ionis sunt Tragici in *Phœnice*; quos exhibent Plut. *in collat. terrestr. & aquat.* Athen. *dipnos. l.* 3. Schol. *ad Aristoph. equit.* & Zenobius in *proverb.* Ælian. *hist. animal. l.* 6. *c.* 54. Μέλλων δὲ λίσκεσθαι ἑαυτὸν σωθεῖσας, ἄληπτον ἐργάζεται. Oppian. item ἁλιεύτ. *l.* 1. *v.* 363.

Φοβεόμενος πυκινῆσιν ὑπὸ προβολῆσιν ὀκάνθης
Εἱλεῖται σφαιρηδὸν, ὑφ' ἕρκεϊ γῦρα φυλάσσων,
Ἔνδοθεν ἑρπύζων.——

Ità Plin. *l.* 8. *c.* 37. *Ubi sensere venantem, contracto ore, pedibus, ac parte omni inferiore, qâ raram & innocuam habent lanuginem, convolvuntur in formam pilæ, nè quid comprehendi possit præter aculeos.* Et Ambros. *hexamer. l.* 6. *c.* 4. *Echinus iste terrenus, quem vulgò hericium vocant, si quid insidiarum præsenserit, ipsinis suis clauditur, atque in sua se arma colligit, ut quicunque eum contingendum putaverit, vulneretur.* Indè natum proverbium,

Πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

Ars varia vulpi est, una echino maxima. Erasm. Facere huc videtur & Horatii illud *suprà* lavdatum,

Meâ virtute me involvo.

Ἑαυτῷ ἀρκεῖσθαι δικαιοπραγοῦντι] Vide *l.* 5. § 14. & *l.* 8 § 7. Sen. *ep.* 74. *Una hæc via est ad tuta vadenti, & externa despicere, & honesto contentum esse.* Idem. *ep.* 76. *Illud est quod imperitos in vexatione corporis malè habet; non assueverunt animo esse contenti.*

§ 29. Ἐξάλειφον τὴν φαντασίαν] Expunge, dele *phantasiam*, sive *imaginationem*: non omnem tamen, sed falsam & fallacem: Vide *l.* 6. § 13. & *suprà* § 2. & 17. & *l.* 8 § 29. & *l.* 9. § 7.

Στῆσον τὴν ὁρμὴν] Vide *l.* 2. § 2.

Περίγραψον τὸ ἐνεστὸς] Vide *l.* 6. § 2. & *l.* 8. § 31.

Δίελε] Vide *l.* 4. § 21.

Ἐννόησον τὴν ἐφάπτειν ὥραν] Vide *ad l.* 2. § 5. & *l.* 3. § 12. Basil. Cæsar. *orat.* 13. *de bapt.* Πρεσβύτης καὶ τὸν ἀρχόμενον τοῦ βίου, ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχειν τὸν τελευτήν. Senec. *ep.* 12. *Mors tam juveni ante oculos debet esse, quàm seni.* Epictetus *enchirid. c.* 22. Θάνατος καὶ φυγὴ, καὶ πάντα τὰ δεινὰ φαινόμενα πρὸ ὀφθαλμῶν ἔστω σοι καθ' ἡμέραν· μάλιστα δὲ πάντων ὁ θάνατος· καὶ οὐδὲν ἀνθρώπου ταπεινὸν ἐνθυμηθήσῃ, οὔτε ἄγαν ἐπιθυμήσεις τινός. Musonius apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. Οὐκ ἔστι τὸν ἐνεστηκυῖαν ἡμέραν καλῶς βιῶναι, μὴ προσθέμενον αὐτὸν ὡς ἐσχάτην βιῶναι. Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 24. ex Ciceronis *Verrin.* 4. *Semper ità vivamus, ut rationem reddendam nobis arbitremur; putemúsque nos momentis omnibus, non in aliquo orbis terræ theatro ab hominibus, sed desuper spectari ab eo,*

qui-

qi & judex & testis idem futurus est. Idem autem, ut Joan. Chrysost. *tom. 6. orat. 67.* Διὰ τοῦτο ἄδηλον ἡμῶν ἐποίησε τὸν τελευτὴν, ἵνα εὐδηλον ποιησώμεθα τὸν ἀναβλὸν καὶ τὸν ἀφύλακτον. hoc est; ut Avg. *homil. 13. Ultimum diem latere voluit, ut omnes observarentur.* Et qod Gregor. Rom. *in Job. l. 22. c. . Dies ultimus salubriter ignoratur, ut semper proximus esse credatur. Quomodo enim de die in diem differendo peccas, cùm extremum diem, an iste sit, nescias?* Avg. *epist. 145.* Senec. *ep. 61. Id ago, ut mihi instar totius vitæ sit dies. non tanqam ultimum rapio, sed sic illum aspicio, tanqam esse vel ultimus possit.* Idémque *epist. 114. Quicqid facies, respice ad mortem. Nulla res magis proderit, qàm cogitatio mortalitatis.* Idem *de ira l. 3. c 42. & ep. 12. Sic ordinandus est dies omnis, tanqam cogat agmen, & consummet atqe expleat vitam. Qui omnes dies, tanqam ultimum ordinat; nec optat crastinum, nec timet.* Idem *de brev. vit. c. 7.* Horat. *l. 1. epist. 4.*

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.

Martin. Dunienſ. in ethic. *Dies omnis pro ultimo habeatur.* Et Hieron. *in Matth. c. 24. Sic qotidie vivamus, qasi die illâ judicandi simus.*

Τὸ ἐκείνῳ ἁμαρτηθὲν] qod ab altero peccatum est, illi dimitte, cujus est, & ad qem pertinet. Idem *l. 9. § 20, 38. Sua vitia qisqe fugiat: nam aliena non nocebunt.* Gvigo *meditat. c. 2. § 7.*

§ 30. Συμπαρεκλείνειν] Vide *suprà § 4. & l. 6. § 3, 53.*

§ 31. Φαίδρωσον] Vide *l. 3 § 5. & l. 4. § 26.*

Φίλησον] Vide *suprà § 22. & l 3. § 9.*

Ἀκολάθησον θεῷ] Senec. *de vit. beat. c. 15. Sapiens semper habebit in animo illud vetus præceptum, Deum sejere.* Vetustissimum sané. Etenim Mosi tribuit Philo *de migrat. Abr.* Τέλος ἓν ὄζι καὶ τὸν ἱεροφάντην Μωσῆν, τὸ ἕπεσθαι θεῷ. Cæterùm alii aliis tribuunt. Pythagoræ Boëthius *consol. l. 1. c. 4. Instillabas auribus cogitationibúsqe meis Pythagoricum illud,* Ἕπου θεῷ. Homero etiam Stobæus *eclog. tom. 1. l. 2. tit. 3.* Ὅσσ' αἶψ' ἕξαθε μθὲ Ὄλυμπον ἐπάλμα,

——κατ' ἴχνια βαῖνε θεοῖο.

ab eo Pythagoram sumpsisse. Alicui è septem sapientibus Cicero *de fin. l. 4. Quæ sunt vetera præcepta sapientum, Deum seqi; se nosse, &c.* & Sosiades apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* Zenoni Epictetus apud Arrian. *dissert. l. 1. c. 20.* Τέλος ὄζι τὸ ἕπεσθαι θεοῖς. Vide *l. 10. § 11. & l. 12. § 27, 31.*

Πάντα νομιεῖ] hoc est, qod Manil. *l. 4.*

——*certâ stant omnia lege.*

Naso *metam. l. 3.*——*fatali lege geruntur.* Hemistichium videtur poetæ cujuspiam: ideo præmisit, ἐκεῖνος μέν φησι. avtor nimirum ille, qisqis fuerit. ut *l. 4. § 18.* qanqam Xyl. de Deo accipit, qasi is hoc dicat. illud malim cum M, Cas. Manil. idem *l. 1.*

Sed nihil in tota magis est mirabile mole,
Qàm ratio, & certis qòd legibus omnia parent.

Pindar. *Nem. od. 5.*

——πάτμος ὃ κείνει
Συγγενὴς ἔργων πέρι Πάντων.——

Senec. *de provid. c. 5. Scito omnia certâ & in æternum dictâ lege decurrere. non, ut putamus, incidunt cuncta, sed veniunt.* (qod in *Herc. fur. 2.*

Certo veniunt ordine Parcæ)

olim constitutum est, qid gaudeas, qid fleas. & *epist. 96. Decernuntur ista, non accidunt.* Idem *epist. 76. Virum bonum concedas necesse est, summæ pietatis erga deos esse. itaqe qicqid illi acciderit; æqo animo sustinebit. sciet enim id accidisse lege divinâ, qâ universa procedunt.* Et in *qæst. nat. l. 3. præfat. Qid est præcipuum? posse læto animo adversa tolerare; qicqid acciderit, sic ferre, qasi tibi volueris accidere. debuisses enim velle, si scisses omnia ex decreto Dei fieri.* Et *epist. 71. Magnus animus Deo paret, & qicqid lex universi jubet, sine cunctatione patiatur.* vide *ad l. 10. § 5.*

Ἔτι εἰ δαίμονα τὰ στοιχεῖα] locus corruptus; nec qi certò absqe codicum ope restitui possit. Xyl. ἔτι εἰ δαιμόνια τὰ στοιχεῖα. qòd si *divina sunt etiam elementa.* Cas. Τί δαὶ εἰ μόνα τὰ στοιχεῖα; *qid verò si elementa sola ferantur lege?* Boot. ἔτι [μᾶλλον] εἰ δαίμονα τὰ σ. *multò etiam magis, si permanent elementa.* Lectoris esto arbitrium, vel eligendi si qod ex istis libuerit, vel proferendi, si qid potuerit istis probabilius certiúsve eruere.

Ἡ δηλίαν ὀλίγα] Xyl. ἢ δι' ἀλίαν, sed suppletsimul qod deesse videbatur, avt admodum pavca [secus.] D. Boot. εἰ μὴ λίαν ὀλίγα. atqe ea proculdubio Marci mens; *pavca admodum fortunæ relinqi.* De viro certè sapiente Epicurus ipse in *sclect. sentent.* apud Laërt. *l. 10.* & Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 7.* Βραχεῖα σοφῷ τύχη παρεμπέπλει. τὰ δὲ μέγιστα καὶ κυριώτατα ὁ λογισμὸς διώκει, καὶ κατὰ τὸν συνεχῆ χρόνον διοικεῖ καὶ διοικήσει. hoc est, u Senec. *de constant. c. 15. Rarò sapienti interveni fortuna. Vis tu,* inqit, *fortiùs loqi, & illam ex tot submovere?* ut Cicer. *de fin. l. 2. Exiguam fortu nam intervenire sapienti: maximásqe ab eo & gravi simas res consilio ipsius & ratione administrari.* Vitruv. *præfat. l. 6. Pavca sapientibus fortuna tribucre. qæ autem maxima & necessaria sunt, animentísqe cogitationibus gubernari.* Itaqi Aristo in *ethic. magn. l. 2. c. 8.* Οὐ πλεῖστον νῦν καὶ λόγου ἐντοῦθα ἐλαχίστη τύχη· ἢ ὃ ἐλαχίστη τύχη, ἐ ταῦτα πλεῖστος ἐστί. De Deo ac providentia divi multò magis hoc sentire pium est, nihil esse qod lege divinâ exemptum. Eximunt tamen, ut pavc la, sed dubitanter, hîc Marcus, ità parvula & exig non pavci. Balbus ex Stoicorum sententia ap Cicer. *de nat. Deor. l. 2. Magna dii curant, pa va negligunt.* Evripid. apud Plut. *de leg. poet. c.*

Ζεὺς γὰρ τὰ μὲν πολλὰ ποιῶν φερονήζει βεσσῆς·
Τὰ μικρὰ δ' ἄλλοις δαίμοσιν παρεὶς ἐᾷ.
Námque id genus res Jupiter mortalium
Curat, minora cæteris linquit Deis. Grot.

Idémque; —σσῆς ἄγαν μὲν ἀσφάλει
Θεὸς· τὰ μικρὰ δ' εἰς τύχην ἀνεὶς ἐᾷ.
—*res enim summas Deus*
Tractat: minores ire, quà fors fert, sinit. Grot.

Laudat idem Plut. in *præcept. polit.* & in *lib. de iracund. coerc* subjungens tamen. Ἐγὼ δ' ἔτι τῇ τύχῃ μὲν οὐδὲν οἶμαι δεῖν ἐπιτρέπειν, οὐδὲ παφορᾶν τὴν νῦν ἔχουσαν· πεσεῖν δ' ἢ κρῆναι, τὰ μὲν γυμνικὰ, τὸ δ' ὀικέτας, τὸ δὲ φίλους, &c. ut Jupiter scil. Evripideus minora quædam diis minorum gentium. Stoicos interim notat in *scne polit.* quòd Jovem depingant, Εἰς πάντα παρενεργοῦντα καὶ πᾶσι καλαμιγνύμενα ἑαυτὸν. & *de commun. notit. c.* 17. quòd eidem tribuant, ἀνόητόν τινα φρόνησιν καὶ κενόσπουδον ἐπιμέλειαν. quod non intelligere se profitetur, qî possit cum Dei vel majestate vel beatitate consistere: ignarus interim ipse immensæ vel potentiæ vel prudentiæ divinæ. Chrysippus certè providentiæ numinis nihil prorsus qicqam subtrahit. Apud Plut. *ibid. c.* 30. ex *de natur. l.* 1. Οὐδὲ τελέως δεῖ σῆς μερῶν ἔχειν ἄλλως, ἀλλ' ἢ κατὰ τὸ θεῖον Διὸς βέλησιν· ἀλλὰ πᾶν μὲν ἐμψυχον ὅπως ἴσχυῃ καὶ ὅπως κινεῖσθαι πέφυκεν, ὡς ἐκεῖνο ἄγει, καὶ ἐκεῖνος ἐπιστρέφει, καὶ ἴσχει, καὶ διατίθησιν. Et apud eund. *de contradict. Stoic. c.* 30. Οὐδὲν γὰρ ἔξω ἄλλως σῆς κατὰ μέρος γινέσθαι, οὐδὲ τέλεσιν, ἢ κατὰ τὸν κοινὸν φύσιν, καὶ κατὰ τὸν εἱμαρμένης λόγον. Ὅπερ δὲ, inqit Plut. ἡ κοινὴ φύσις καὶ ὁ κοινὸς τῆς φύσεως λόγος, εἱμαρμένη καὶ πρόνοια καὶ Ζεὺς ἔστιν, οὐδὲ τὸν Ἀντίοχειαν λέληθε· παλαιὰ γὰρ ταῦτα δογματα ἐστὶ καὶ τὸ,

—Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή.

ex *Iliad. α'. v.* 5. Faciunt huc qæ Dominus ipse Christus, de *passerculo*, de *pilo. Matth. c.* 10. *v* 29, 30. qæ Petrus etiam Apostolus de Christi Domini ipsius cæde: apud Luc. *Act. c.* 2. *v.* 23. & *c.* 4. *v.* 28. Verùm non est animus ista ulteriùs prosequi. Marcus pauca forsan excipi posse avrumat. Chrysippus omnino nihil. Huic accedit & Epictet. *l.* 3. *c.* 24. ὃς γε οὐδὲ σῆς μικροτάτων πώς ἀμελεῖ. Addubitare tamen videtur Chrysippus *de essentia l.* 3. ubi de malorum origine qæstione instituta, Πότερον, inqit, ἀμελουμένων πάντων, καθάπερ ἐν οἰκίαις μείζοσι παραπίπτει τινὰ πάντα, καὶ πισὶ πυρὶ τινες, σῆς ὅλων ἓν οἰκονομουμένων; & sic Marcus istic. Vide *ad l.* 2. § 11. & *ad l.* 8. § 20.

§ 32. Εἰ σκεδασμὸς, ἢ ἄτμοι, ἢ κένωσις] Xyl. & Cas. pro εἰ leguntur ἢ. ut qinqe membra constituantur; Elementorum dissipatio, in atomos resolutio, annihilatio, extinctio, transmigratio. potest tamen retineri conditionalis, ut dicatur, *sive dissipatio, sive resolutio, sive annihilatio detur, omnino unum è duobus istis consegatur necesse est, ut vel extinguatur anima, vel transferatur.* sicut *l.* 5. § 33. εἴτε σβέσιν, εἴτε μετάστασιν. Conjunguntur avtem σκεδασμὸς & ἄτμοι *l.* 6. § 24. distingvntur *infrà* § 49. διάλυσις ἀντεμπλοκῶν ἀτμικῶν, & σκορπισμὸς στοιχείων. & *l.* 8. § 25. σκεδασμὸς, σβέσις, μετάστασις. & *l.* 11. § 3. σβεσθῆναι, ἢ σκεδασθῆναι, ἢ συμμεῖναι. quod distributioni tamen priori favet. Quàm ambiguus avtem in istis Marcus; sed & exteri plerique. vide *ad l.* 4. § 21.

Ἢτοι σβέσις, ἢ μετάστασις] Sen. *ep.* 65. *Mors qid est? aut finis est, aut transitus. nec desinere timeo; idem est enim qod non cepisse: nec transire; qia nusqam tam angustè cro. & epist.* 24. *Mors nos aut consumit aut emittit. emissis meliora restant, onere detracto. consumptis nihil restat: bona pariter, malaq; submota sunt. & epist.* 72. *aut in meliorem emittitur vitam, lucidiùs tranqilliùsqe in divina mansurus: aut certè sine ullo futurus incommodo naturæ suæ remiscebitur, & reuertetur in totum. & de provid. c.* 6. *Contemnite mortem, qæ vos aut finit, aut transfert.* Apud Plut. *consol. ad Apollon.* ex Platonis *apolog.* Socrates, παραπλήσιον ἔφη τὸν θάνατον εἶναι τῷ βαθυτάτῳ ὕπνῳ, ἢ ἀποδημίᾳ μακρᾷ καὶ πολυχρονίῳ, ἢ τρίτον φθορᾷ τινι καὶ ἀφανισμῷ τῆς τε σωματικῆς καὶ τῆς ψυχῆς· κατ' οὐδὲν δὲ τούτων κακὸν ἔφη.

§ 33. Τὸ μὲν ἀφόρητον ἐξάγει· τὸ δὲ χρονίζον φέρτὸν ἐστιν] Æschylus:

Θάρσει· πάντα γὰρ ἄκρον ἓκ ἔχει χρόνον.
Confide: tempus haud habet summus dolor.

Et Sophocl. *Philoct.*

Ὠκέα φοιτᾷ, καὶ ταχεῖ' ἀπέρχεται.
Acerrima accedit, fugit celerrima.

Æschyli avtem illud ubi lavdaverat Plut. *de leg. poet. c.* 17. subjungit, Τοῦτό ἐστι τὸ παρ' Ἐπικέρῳ θρυλλούμενον ἀεὶ καὶ θαυμαζόμενον, ὡς οἱ μεγάλοι πόνοι σωτήμως ἐξάγουσιν, οἱ δὲ χρόνιοι μέγεθος οὐκ ἔχουσιν. ὧν τὸ μὲν εἴρηκεν Ἀριστοφάνης, τὸ δὲ τῷ εἰρηκέναι παρακέκρυπται δεῖν. εἰ γὰρ μέγας καὶ σωτήριος ὁ παραμένων πόνος, οὐκ ἔστι μέγας ὁ παρευρύνων, οὐδὲ δυσκαρτέρητος. Epicurus in κυρίαις δόξαις, apud Laërt. *l.* 10. ὁ χρονίζει τὸ ἀλγοῦν σωνεχῶς ἐν τῇ σαρκὶ· ἀλλὰ τὸ μὲν ἄκρον τὴν ἐλάχιστον χρόνον παρέχειν· οὐδὲ τὸ πολυχρόνιοι σῆς ἀρρωστίαν ὑπερβάλλον ἔχουσι τὸ ἡδόμενον ἐν τῇ σαρκὶ, ὥστε τὸ ἀλγοῦν. Et rursus: Οἱ μεγάλοι πόνοι σωτήμως ἐξάγουσιν· οἱ δὲ χρόνιοι μέγεθος οὐκ ἔχουσιν· qod idem & ex Epicuro Plut. *de leg. poet. c.* 17. Cicer. *de fin. l.* 1. § 40. *Dolor in longinquitate levis, in gravitate brevis solet esse; ut ejus magnitudinem celeritas, diuturnitatem alleviatio consoletur.* Et *l.* 2. § 22. *Jam doloris medicamenta illa Epicurea, tanqam è narthecio promant; si gravis, brevis; si longus, levis.* & rursus, § 93. *Maximus dolor brevis est. summus dolor plures dies manere non potest.* Verùm

is cùm Epicuri ratiocinationem illam ridet exagitatque *ibidem*, tum & Epicurum nos eâ derisui habere contendit, *Tuscul. l. 2. § 44, 45.* Tertullian. *apolog. c. 45. Sic & Epicurus omnem cruciatum doloremque detretiat, modicum quidem contemptibilem pronunciando, magnum verò non diuturnum.* Sext. Empir. *adv. ethic. c. 5.* Πόνος ὁ μὲν ἀκρότατος, καὶ εἰ τὰ μάλιστα παρακολουθοῖ, ἀλλά τοί γε πρὸς ἀκρᾶς, ἀσφαλῶς τέρπον, δεμωτώσας, ἢ ἀναιρεῖ ἢ ἀναιρεῖται. ὁ δὲ μέσος καὶ παρέλκων, ἔστε παρ' ὅλον ἔζη τὸν βίον, ἔστε συνεχὴς τῇ φύσιν, ἀλλὰ πολλὰς διαναπαύσεις ἔχων καὶ ῥᾳστώνας, διηνεκὴς δ' ὤν, ἐκ ἂν παρέτεινε. μέτριος δ' ἔν ἔζι. Senec. *ep. 24. Dolor levis est, si ferre possum; brevis est, si ferre non possum.* & *ep. 78. Summi doloris intensio invenit finem. nemo potest valde dolere, & diu. Sic nos amantissima nostri natura disposuit, ut dolorem aut tolerabilem aut brevem faceret.* Et mox: *Vtrum vis? longum esse morbum, an concitatum & brevem? Si longus est, habet intercapedinem, dat resectioni locum: multum temporis donat: necesse est ut exurgat & desinat. brevis morbus ac præceps alterutrum facit; aut extinguetur, aut extinguet. quid autem interest, non sit, an non sim? in utroque finis dolendi est. hoc itaque solatium vasti doloris est, quòd necesse est desinas illum sentire, si nimis senseris.* & *ep. 30. nullum dolorem longum esse, qi magnus est.* & *ep. 94. Optimam esse doloris naturam, quòd non potest, nec qi extenditur, magnus esse; nec qi est magnus, extendi.* Idem *de provident. c. 6. Contemnite dolorem: aut solvetur, aut solvet.* At festivè Morus noster dilemma tam Marci quàm Epicuri eludit; qi cùm ex Epicuri mente ceciniſſet;

Dejiciat miseram tibi nulla molestia mentem;
Si longa est, levis est: si gravis est, brevis est.

subjungit statim tanquam ex suâ;

Dejicit hec miseram, prosternit & utraque mentem:
Longa nec ulla, levis: nec gravis ulla, brevis.

Vide *ad l. 8. § 58.*

Καὶ ἀπόλειψιν διατρεῖ] leg. ἀπόλειψιν. mens, inqit, nihil mali subesse opinetur, & tranquillitas inter cruciatus etiam acerbissimos constabit; cùm mens interim nihilo deteriùs se habeat. Vide *l. 5. § 2. & l. 6. § 52.* & *suprà § 2.* & *14.* & *l. 4 § 7.* & *infrà § 64.*

§ 34. Ὡς οἱ Λίβυες] Elegans similitudo, ab arenis, vel Libycis, vel maritimis, mutuata, qarum acervi cumulisce, sive ventorum sive fluctuum vehementiâ ac violentiâ adacti, alii aliis superveniendo, illos isti adoperiunt, obruúntqe. non absimilis translatio, *l. 9. § 28.* in voce ἐπικυματώσεις. nam & hanc de arenis illis usurpavit Plutarch. in Alex. εἰ λαβὲς ἐν ἀμμῳ βαθείᾳ καὶ ἀχανεῖ πορθμοῖοις ἐπιπέσοι νότος, ὡς σε καὶ πάλαι λέγεται θεὶς τὸν Καμβύσε σφαλὸν, ἀναστήσας ἵνα μεγάλῳ, καὶ κυμαπώσας τὸ πεδίον, μυειάδας ἀνθρώπων πάντα κατακλύσαι καὶ διαφθεῖραι. hi storiam habes Herodot. *l. 3.*

§ 35. Πλαταιικόν] ex *Politic. l. 6.* codicum discrepantiam habes ad marginem adnotatam.

§ 36 Ἀντισθενικόν] Ex Epicteti *dissert.* apud Arrianum *l. 4. c. 6.* qi ut Cyro dictum ab Antisthene perhibet. Verùm utri Cyro dictum? majori? at hunc omnino non attigit. minori? nec hunc forsan unqam vidit. nevtri, credo. sumptum existimo ex altero *librorum* an *orationum* Antisthenis, qibus *Cyri* nomen præfixit, in qo Cyro dicentem hoc aliqem induxerat. utriusqe & Laërt. *l. 6. c. 1.* Et Athen. *l. 5.* meminêre. Refert & Laërt. ut Antisthenis dictum, Βασιλικὸν, κελεύειν πειθομένοις, καιρῷ ἀκούειν. Verùm Alexandro Maced. tribuit Plut. in *apophth.* Βασιλικὸν ἔζιν, ἓν πειθομένοις, καιρῷ ἀκούειν. Usurpavit & Dio Prus. *orat. 47.*

§ 37. Αἰσχρὸν] turpe menti, cùm vultum componat, sese ipsam non componere.

§ 38. Τοῖς πρόγμασιν] Evripidis sunt ex *Bellerophonte*; ut docet Stob. *tom. 2. tit. 108.* integros exhibent cùm Stob. ipse, tum & Plut. *de tranq.* & *de Homer.*

Τοῖς πρόγμασιν γὰρ ἔχει θυμὸς χρεών·
Μέλει γὰρ αὐτοῖς ἁμόν. ἀλλ' ὁ τυγχάνων,
Τὰ πράγματ' ὀρθῶς ἂν παθὼν, πράσσει καλῶς.

Subjungit idem *de tranq.* ex Plat. *politic. l. 10.* Κυβεία γὰρ ὁ Πλάτων τὸν βίον ἀπείκασεν, ἐν ᾧ καὶ βαλεῖν δεῖ τὰ πρόσφορα, καὶ βαυλόλια, χρῆσθαι καλῶς τοῖς πεσοῦσι. τέτων δ' τὸ μὲν βαλεῖν, ἐκ ἐφ' ἡμῖν· τὸ δὲ πεσεῖν ὡς ἔτυχε δέχεσθαι τὰ γινόμενα παρὰ τῆς τύχης, καὶ νέμειν ἐκάστῳ τόπον, ἐν ᾧ καὶ τὸ οἰκεῖον ὠφελήσει μάλιστα, καὶ τὸ ἀβέλητον ἧττον λυπήσει παντὸς ὁπτυγχάνοντας, ἡμέτερον ἔργον ἔζιν, ἂν ἓν φρονῶμεν. Idémqe *ad Apollon.* Πάνυ καλῶς ὁ Πλάτων ἔοικε παραινεῖν, ἐν ταῖς τοιαύταις συμφοραῖς ἡσυχίαν ἔχειν, καὶ ὅπως ἐν πλόσει κύβων πρὸς τὰ πεπλωκότα πίπτοντας τὰ ἑαυτῶν πράγματα, ὅπη ὁ λόγος ἐρεῖ βέλτισ' ἔχειν. Socrates apud Stob. *tom. 2. tit. 103.* Πεπλάσθαι τινὶ ἔοικεν ὁ βίος· καὶ δεῖ ὥσπερ ψῆφόν τινα πίπτοντας τὸ συμβαῖνον. ἃ γὰρ ἔζιν ἀνωφελῆ βαλεῖν, ἐδὲ ἀναθέσθαι τοῦ ψῆφον. Epictet. *dissert. l. 2. c. 5.* Ἅπαντα ἀδιάφορα· ἡ δὲ χρῆσις αὐτῶν ἐκ ἀδιάφορος. πῶς ἂν τηρήσει τις ἅμα μὲν τὸ εὐπαθὲς καὶ ἀπαθὲς, ἅμα δὲ τὸ ἐπιμελὲς καὶ μὴ εἰκαῖον, μηδ' ἐπισεσυρμένον; αἱ ψῆφοι ἀδιάφοροι, οἱ κύβοι ἀδιάφοροι. πόθεν οἶδα τί μέλλει πίπτειν; τὸ πεσὸν δ' ἐπιμελῶς καὶ τεχνικῶς χρῆσθαι, τοῦτο ἤδη ἐμὸν ἔργον ἔζιν· ἔτω καὶ ἐπὶ τοῦ βίου. Terent. *Adelph. act. 4 sc. 7.*

Ità vita est hominum, qasi cùm ludas tesserâ:
Si illud qod est maximè opus, jactu non cadit,
Illud qod cecidit fortè, id arte ut corrigas.

Atqe hoc est, σοφὸν κυβευτὴν agere, imitari saltem; ut Sophocles apud Stobæum, *ad l. 6. § 44.* lavdatus.

Πρόγμα-

Περάγματαν γὰ ἀχὴ θυμῶδες] Dio Pruſ. *orat.* 74. Οἱ περιπαίοντες ἐν τοῖς ὁδοῖς, ἢ νὴ Δία ἐμπεσόντες εἰς πηλὸν ἢ βόθρον ἂν ὀργίζοιντο τοῖς λίθοις ἢ τῷ πηλῷ. τελέως γὰ ἂν ἦσαν ἀπόπληκτοι. δέον αὐτοὺ αὐτῶν διὰ τὸ μὴ προσέχειν. Verùm iram nonnullorum nihil qicqam ſubterfugit. Itaqe Plut. *de irac.* Θυμῷ δ' ἄδικον οὐδέν, οὐδ' ἀνεπιχείρητον· ἀλλ' ὀργιζόμεθα καὶ πολεμίοις καὶ φίλοις, καὶ τέκνοις καὶ γονεῦσι, καὶ θεοῖς, νὴ Δία, καὶ θείοις, καὶ ἀψύχοις σκεύεσιν. Unde Galen. *de affect. cur. c.* 5. ὅτι ὁ θυμὸς οὐδὲν ἀποδεῖ μανίας, ἐξ αὐτῆς ἤδη ὢν ποιοῦσιν οἱ θυμόμυροι, μαθεῖν ἔστιν. παίοντες γὰ, καὶ λακτίζοντες, καὶ κατατίζοντες ἱμάτια, καὶ θορυβώδες ἐμβλέποντες, ἅπαντα πετρίβουσιν, ἄχρι καὶ τοῦ καὶ θύρας καὶ λίθους καὶ κλεισὶν ὀργίζεσθαι, καὶ τὰ μὲν κατατρίβειν, τὰ δ' ἀκκεῖν, τὰ δ' λακτίζειν. Hoc autem nobis ab ipſa pueritia & infantia qodammodo inoleviſſe à nutricibus ipſis malè inſtitutis, conqeritur Epictet. *lib.* 3. *c.* 19. Νῦν δ' ἄλλως ὁρᾶν ἐξ ἀρχῆς ἐληλύθαμεν. εὐθὺς ἐκ παίδων ἡμῖν ὄντων ἢ πάτερ, ἐποτὲ προσεπλάσαμεν χάσκοντες, ἢ ἡμῖν ἐπέπταικεν, ἀλλὰ τὴν λίθον ἔτυπτε. τί γὰ ἐποίησεν ὁ λίθος; διὰ τοῦ τὸ παιδίον σε μαίαν ἔδει μέλαθραι αὐτόν;

§ 39. Ἀθανάτοις τε] Cujus epici iſta ſint, nondum comperi. Videntur parentis alicujus verba, filium ad rem probè ſtrenuéqe gerendam adhortantis. qibus gemina Solomonis illa *Proverb. c.* 23. *v.* 15, 16. & *c.* 27. *v.* 11.

Θεοῖς καὶ ἡμῖν] malim, θεοῖσι καὶ ἡμῖν, metri cauſsâ.

Χάρματα δίνης] Siqidem, *Filius ſapiens parentem exhilarat.* Solom. *Proverb. c.* 10. *v.* 1. & *c.* 15. *v.* 20. Menander apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 75.

Οὐκ ἔστ μείζων ἡδονὴ ταύτης πατρὶ,
Ἢ σωφρονοῦντα καὶ φρονοῦντ' ἰδεῖν τινα
Τῶν ἐξ ἑαυτοῦ.——
Major voluptas nulla genitori datur,
Virtute qàm ſi videat ac prudentiâ
Florere qemqam de ſuo exortum ſatu. Grot.

utì contrà rex idem ſapientiſſimus; *Prov. c.* 17. *v.* 21. *Qi ſtolidum gignit, gignit merum mærorem ſibi:* (ità malim, qàm cum Jun. *ad mærorem.* qod exilius & jejunè magìs dictum videri poſſit) *patérqe ſtulti non gaudebit.* qo loco non graviſurum eô modo vult accipi Druſ. *obſerv. l.* 1. *c.* 22. *qû illaudatum Buſirin* apud Virgilium Gellius *noct. Attic. l.* 2. *c.* 6. qem ibi viſe ſis. cæterùm interpres Anglicanus iſta prioribus ità connectit, ut eum qi rebus ipſis, ubi ex animi ſententia non ſucceſſerint, ſuccenſuerit, Diis hominibúsqe ludibrio fore dicatur. viderint alii.

§ 40. Βίον θεείζειν] Evripidis eſſe ex *Hypſipyle* avtor eſt Stob. *tom.* 2. *tit.* 108. integros habemus apud Stob. *ibid.* Plut. *ad Apollon.* (ex qo, qia emendatiſſimos exhibere videtur, plurimùm tranſcripſimus) Clem. *ſtrom. lib.* 4. & à Ciceron. verſos *Tuſc. l.* 3.

Ἔφυ μὲν ἐλεεῖς, ὅστις [1] ἐ πονεῖ βροτῶν,	[1] ἐκ ἀεὶ π.
[2] Θάπτει τε τέκνα, χ' ἅτερ' ὧν [3] κλαύ-	St.
σεται νέα,	[2] Θάψειεν.
Αὐτός τε [4] θνήσκει. [5] κἄστι δ' ἄχθον-	St.
ται βροτοὶ	[3] κλαῦσ πάλιν. St.
Εἰς γῆν φέροντες [6] γῆν. ἀναλκαίως δ'	[4] θνήσκειν.
ἔχει	St.
Βίον θεείζειν, ὥστε κάρπιμον τάχην,	St.
Καὶ τὸν μὲν εἶδ', τὸν δ' οὐ μέ. τί ταῦτα	[5] κ' ταδί'.
δεῖ	Pl.
Στένειν, ἅπερ δεῖ καπὰ φύσιν διαπρᾶξαι;	[6] πάλιν ἄν.
[7] Δεινὸν γὰ ἐδὲν τ' ἀναλκαίων βροτοῖς.	ἔχ' Pl.
Mortalis nemo eſt qem non attingit la-	[7] ἓ δεινὸν
bor,	ἐδέ. *Cl.*
Morbúsqe: multi ſunt humandi liberi,	ἓ δεινὸν ἐδέ.
Rurſus creandi: mórsqe eſt finis omni-	*Heinſ.*
bus,	
Qæ generi humano angorem neqicqam	
afferunt.	
Reddenda eſt terræ terra. tum vita	
omnibus	
Metenda, ut fruges: ſic jubet neceſſitas.	

ità Cicero. Vide *ad l.* 6. § 9. Epicter. diſſert. *l.* 2. *c.* 6. Τίνος ἕνεκα γίνονται σῦλαι; ἆχ ἵνα καὶ ξηραν θῶσιν; ἀλλὰ ξηραίνονται μὲν· ἆχ ἵνα ὑ καὶ θεειδῶσιν; ἓ γὰ ἀπόλυτοι γίνονται. εἰ δὲ μὴ ὑδατα εἶχον, εὐχῆς αὐτοὺ ἔδει, ἵνα μὴ θεειδῶσι μηδέποτε; τοῦτο δ' κατάρα ὄζει ὑπὸ ταχύων, τὸ μηδέποτε θεειδῆναι. ὅτως ἱερὸν, ὅτι καὶ ἐπ' ἀνθρώπων κατάρα ὄζει τὸ μὴ ἀποθανεῖν· ὅμοιον καὶ τὸ μὴ ξηραν θῆναι, μηδὲ θεειδῆναι. ἡμεῖς δ' ἐπειδὴ οἱ αὐτοὶ ἐσμὲν, ἅμα μὲν ὃς δεῖ θεειδῆναι, ἅμα δ' καὶ ὡσπερ τοῦτο παρακολουθοῦντες, ὅτι θεειζόμεθα, διὰ τοῦτο ἀγανακτοῦμεν· ὥστε γὰ ἴσμεν τίνες ἐσμὲν, ὅτε μεμελετήκαμεν τὸ ἀνθρωπικὸν, ὡς ἱππικὸς τὸ ἱππικόν.

Θεείζειν] eâdem uſus eſt tranſlatione Tragicus idem in *Oeneo*, ſive ut Grot. mavult, *Ino*; referente Stob. *tit.* 105. & Plut. itidem *ad Apollon.* ex parte:

Ἄναξ, πολλοῖς ὄζειν ἀνθρώπων κακά·	
Τοῖς δ' ἄρτι λήγῃ, τοῖς δ' κίνδυνος	[1] μόλοι. [1] μόλῃ St.
[2] Κύκλος γὰ αὐτὸς καρπίμοις τε γῆς	[2] Κύκλῳ γὰ
φυτοῖς,	ἕρπει κ. τ.
[3] Θνητῷ τε χλοεῦν τοῖς μὲν αὔξεται	[3] Θ. τ. γε-
βίος,	νεᾷ. St.
Τοῖς δ' φθίνει τε κἀπιθεείζει πάλιν.	

Regina, multos opprimunt homines mala:
Ab his recedunt, rurſus illis imminent.
Eunt in orbem, terra qas fruges parit,
Hominúmqe ſoboles. qippe pars ſurgens viret,
Pars jam metenda expectat exitii diem. Grot.

De Maxentio Nicephorus *l.* 7. *c.* 91. Ἐπὶ σμικρᾷ γὰρ προφάσει, τοὺς ὑπ' αὐτὸν δορυφόρους τοῖς δήμοις ἀνεῖς, μυρίον πλῆθος ἐθέριζεν. Levi de causſa, immiſſo ſatellitio, innumerabilem populi multitudinem demetebat. Vide & noſtrum *l.* 11. § 34.

Καὶ τὸ μὲν ἓν], τὸ ἓν μέν.] leg. τὸν μὲν, τὸν δὲ, cum Plut. Stob. Clem. Sic ſupr. τῆς μὲν, τῆς δὲ, ἀνθρώπους ſcil.

§ 41. Εἰ δ' ἠμελήθην] Ex incerto Tragico, ſed pietatis prægnans profeſſio. Gemina planè Epicteri illa, *diſſert. l.* 2. *c.* 16. his verbis Deum compellantis: Χρῶ μοι λοιπὸν, εἰς ὃ ἐὰν θέλῃς. ὁμοδωμονῶ σοι. ἵστις εἰμί. ἐδὲν παραιτοῦμαι τῶν σοὶ δοκούντων. ὅπου θέλεις, ἄγε. ἣν θέλῃς, ἐδῶτα πεῖθες. ἄρχειν μὲ θέλεις, ἰδιωτεύειν, μένειν, φάγειν, πεινᾶν, πολεῖν; ἐγώ σοι πᾶσι ἀπάντων τούτων πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ὁπολογήσομαι. Vide *l.* 11. § 6. & *l.* 12. § 5.

Καὶ παῖδ' ἐμὸ] Lugd. edit. καὶ παῖδ' ἐμοῦ. quod eódem recidit. qanqam illud malim. nam qòd Annotator, qi corrumpit ſæpius qàm corrigit, vult πολλὲς ἐμοῦ reſcribi, metri ratio reclamat.

§ 42. Τὸ γὰρ ἓν μετ' ἐμοῦ] Eſt Ariſtophanis ex *Acharn. act.* 2. qod in proverbialem loqendi formulam ceſſit. Ità uſurpârunt Cicer. *ad Attic. lib.* 6. *ep.* 1. & *l.* 8. *ep.* 8. & Clem. Alex. *ſtrom. l.* 6. Vide Pavl. Leopard. *emend. l.* 5. *c.* 25.

§ 43. Μὴ συνεπιθρηνεῖν] Epict. *l.* 3. *c.* 24. Τὸ ἄλλα περὶ φύσιν σοὶ κακὸν μὴ γίνεσθω· ἃ γὰρ συμπαπεινᾶδς πάρυκας, ἁδὲ συμπυχεῖν, ἀλλὰ συνδυχεῖν. De amico Plutarch. *lib. de diſcrim. amic. & adulat.*

Συνοπωφεσιεῖν γὰρ, ἐχὶ συμπεσεῖν ἔχυ.

Idémque *de exil.* Δεῖ τὸν περὶ ὧν φίλων καὶ ὧν βοηθέντων λόγον, παρηγορίαν ἓν, καὶ μὴ συμπαθείαν τῶ λυπουμένου. ἃ γὰρ συμπαχορούντων καὶ συμπεπθηνούντων. ὥσπερ χρῶν τραυμάτων, ἐν τοῖς ἀδηλήτοις, χρεῖαν ἔχομεν, ἀλλὰ παρέπεσπαζόντων καὶ δηδακόντων, ὅπ τὸ λυπεῖδς καὶ τὸ ταπεινὸν ἐμυτὸν, ὁπὶ παντὶ μᾶλ' ἄρχεπτον ὄξι καὶ γενόμενον κενῶς καὶ ἀνοήτως. ὅταν δ' αὐτὺ τὰ πράγματα δίδωσιν ὑπὸ τῆ λόγε φιλοφπενθέντα καὶ ἀναπαλυπθέντα πρὸς ἑαυτὸν ἐπεῖν,

Οὐδὲν πέπονθας δεινὸν, ἂν μὴ προσποιῇ, κομιδῇ γελοῖον ὄξι, μὴ τῆς σαρκὸς πεπονθένδς τί πέπονθε, μηδὲ τῆς ψυχῆς, εἰ δὲ τὸ σύμπλωμα τῶτο χείρων γέγονεν, ἀλλὰ τοῖς ἔξωθεν συναχθομένοις καὶ συναγωνιῶσι διδασκάλοις χρῆδς τῆς λύπης καὶ τὰ μὴ νοσοῦντα συνοσεῖν ἀναπάσω. uti ex Achæo idem *ad Apollon.* qo loco ſubjungit optimé.

Οὐ δεῖν προσπαίσαντας, καθάπερ παῖδας, ἐχομένους τῶ πλησίον βοᾶν, ἀλλ' ἐθίζειν τὸν ψυχὸν, ὅπ τύχοι γίνεδς περὶ τὸ ἰδιῶταί τε καὶ ἐπαναρθῆν τὸ πεσὸν τε καὶ νοσῆσαι, ἰατρικὴ θρηνῳδίαν ἀφανίζουσας. Gregor. Naz. *epiſt.* 28 *ad Eccebol.* ὃκ ἀρκεῖ τὸ συμπάσχειν μόνον ἃ παθοῦσιν· ἀλλὰ δεῖ πνθέσθαι καὶ φαρμάκε χρῆς τῶ πλησίον. Ariſtot. *ethic. l* 9. *c.* 11. Οἱ μὲν ἀνδράσεις τῶ φύσιν, ἐυλαβῆνται συλλυπεῖδς τὸν φίλες αὐπῆς· καὶν μὴ ὠφελέιν τῇ ἀλυπίᾳ τῶ ἐκείνοις γενομένῳ λύπην, ἐχ ὑσομένει. ὅλως τε συμπαθήνες ἃ προσέπεσι, δεῖ τὸ μηδ' αὐτὸς ἓν) θρηνπικός. γνώμαι δ' καὶ τισὶ τοῖς ἄνδρες, τοῖς συζενάζεσι χαίρεσι, καὶ φιλεῖσιν ὡς φίλες καὶ συμπαθῆντας. μιμέδς δ' ἐν ἅπασι δεῖ δηλονότι τὸν βελπίω. Ariſtippus itidem ſuis qibuſdam triſtitiâ mœſtitiâque ſeſe macerantibus; Ἀλλ' ἐγωγε ἦκω παρ' ὑμᾶς, ἐχ ὡς συλλυπέμδς, ἀλλ' ἵνα παύσω ὑμᾶς λυπεμένες. Ælian. *var. hiſt. l.* 7. *c.* 3. Qanqam permittit Epictet. *enchir. c.* 16. μέχρι μέν τοι λόγε συμπειθέρεδς καὶ συνεπιζενάζειν, ἢ uſus fuerit. Vide *ad l.* 11. § 18. κατ' ὀικονομίαν. Vide *ad l.* 5. § 36.

Μηδὲ σφύζειν] σφύζειν, *trepidare, concuti, palpitare*, inſigniter commoveri, ut indicio externo animi affectus ſe prodat. σφυζειν καὶ σφυγμὸς de ſpiritum in arteriis motu pulſúque naturali jam communiter uſurpantur. nec aliud qicqam intellexit Ariſtoteles *hiſt. animal. l.* 3. *c.* 19. ubi dixit; Σφύζει δὲ τὸ αἷμα ἐν ταῖς φλεψὶν, ἐν ἅπασι πάντα ἁμα τοῖς ζώοις. *venas* enim promiſcuè pro *arteriis* etiam dixere. Verùm monet Galen. *de dogmat. Hipp. ac Plat. l.* 6. *c.* . & in *prognoſt. Comment. l.* 1. & 3. à veteribus plerumqe aliud qiddam eis vocabulis deſignatum; nempe τῶ σφοδρὸν εἰς πυθμὴν ἦξι ἀρτηριῶν κίνησιν, ὡς καὶ ὀπλαδεῖν τῶ ἁφλῶ ὠθισμὸν ἓν) τῶν θρώσῳ τῶ κίνησιν. id eſt, *motum arteriarum adeò vehementem*, qalis in inflammationibus contingere ſoler, *ut ipſo aſpectu etiam, ante qam manu attingas, facilè poſſit deprehendi.* idqe ſ alibi demonſtrâſſe dicit, & oſtendit revera *de pul differ. l* 4. *c.* . & *de loc. affect. lib.* 2. & alibi Vide Anut. Fœſ. *œconom. Hippocr.* Indè tranſla tum eſt τὸ σφύζειν ad motum qemlibet ab affecti vehementia animíqe impotentia in corpore ſeſe ex rentem. Heſych. Σφύζει, πηδᾷ, φλεμαίνει. Apu Svidam Piſides;

Σφύζεις, Ἀχιλλεῦ, καὶ μεθύσκῃ τὰς φρένας.
Turges, Achilles, mentis haud compos tuæ.

Marcus, *infr.* § 69. μήτε σφύζειν, μήτε ναρκᾶ Hoc itaqe vult, qod *l.* 5. § 36. dixerat, μὴ ὅλο ρῶς τῇ φαντασίᾳ συναφπάζεδς. Motum avte iſtiusmodi χαρακτῆρα expreſſit in Agamemnonis perſona Homerus *Iliad.* χ'. *v.* 91. ab Epict *diſſert. l.* 3. *c.* 24. Ciceron. *ad Attic. l.* 9. *c.* 4. Chryſip apud Galen. *de dogm. Hip. & Plat. l.* *c.* 10. laudatus verbis hiſce:

Αἰνῶς γὰρ Δαναῶν ὦρσε δείδια· ὐδέ μοι ἵππο
Ἐμπεδὸν, ἀλλ' ἀλαλύκπμαι· καδίη δέ μοι ἐ
Σπιδέων ἐπιθρώσκᾳ, τρομέᾳ δ' ὑπὸ φόβημα γυ

§ 44. Ἐγὼ ἓν] Ex Platonis *apolog.* Vide a tem his gemina *l.* 3 § 6, 7. & *l.* 6. § 2.

§ 45. Οὐ ἐν τῃ αὐτὸν τάξη] Sumpte

hinc divinum illud planè, ingentem invictúmque prorsus spirans animum, Epicteti votum, qô sic numen affatur, *dissert. l. 3. c. 24.* Ἢν ἂν χώραν καὶ τάξιν ἐγχειρίσῃς, μυριάκις ἀποθανοῦμαι πρότερον ἢ ταύτην ἐγκαταλείψω. *Quemcunque mihi locum stationémve assignaveris, decies millies mortem oppetam ego, quàm ut eam deseram.* Idémque ex persona Socratis *l. 1. c. 9.* Γελοῖοί ἐστε, ὅτι τινες ἀξιοῦτε, εἰ μὴ με ὁ στρατηγὸς ὁ ὑμέτερος ἔταξεν εἴς τινα τάξιν, ὅπου δεῖ με τηρεῖν αὐτὸν, καὶ φυλάττειν, καὶ μυριάκις πρότερον αἱρεῖσθαι ἀποθνήσκειν, ἢ ἐγκαταλιπεῖν αὐτόν. εἰ δ' ὁ θεὸς ἔνταξίν τινι χώρᾳ καὶ ἀναπροσῇ καταστάξας, ταύτην ἐγκαταλιπεῖν δεῖ ἡμᾶς. qo loco avt δεῖ illud inducendum videtur, ut τὸ ἐγκαταλιπεῖν ad ἀξιοῦτε referatur: vel posterius membrum ἐρωτηματικῶς enunciandum: qanqam etiam sic suspensa manebit sententia.

§ 46. Ἀλλ' ὦ μακάριε] Ex Platon. *Gorg.* Καὶ ὁ φιλόψυχητέον.] Ità Pavlus Apost. *Act. c.* 20. *v.* 24. Ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τιμίαν ἐμαυτὴν, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν, ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου. Et pii illi martyres, de qibus Joannes *Apoc. c.* 12. *v.* 11. οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. hoc est, οὐκ ἐφιλοψύχησαν.

Ἐπιτρέψαντα σοὶ τούτων τῷ θεῷ] Vide *ad l.* 4. § 31.

Πισθώσῃ τῇς γυναιξὶν] lectionem hanc solicitat Xyl. qia scil. minimè muliebris hæc sententia videatur. Annot. Lugd. etiam τῇς γυναιξὶν avdacter deleri jubet. Verùm nihil movendum ex Platone liqet. súntqe etiam mulierculis decantata ista, *Fatum esse inevitabile; neminémque sibi destinatum ungam effugere valuisse.*

Οὐδεὶς ἂν ἀνήρ τοι] ἐμφατικώτερον pavlo Platonis codices, οὐδ' ἂν εἷς ἀνήρ τοι. Homer. *Il. Ζ. v.* 488. à Clem. Alex. adductus, *strom. l. 6.* & à Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 9.* & *l. 2. tit. 7.*

Μοῖραν δ' ἄ τινα φημὶ πεφυγμένον ἐμμεναι ἀνδρῶν,
Οὐ κακὸν, οὐδὲ μὴν ἐσθλὸν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.

Nemo nocens, nemo bonus has in luminis oras
Editus, evadet fati qod lege paratur. Grot.

Apud Clem. eundem Phanocles in *Amore*, sive *Pulcris*; Ἀλλά τοι μοιράων νῆμ' ἄλυτον οὐδέποτε ὄξιν
Ἐκφυγέειν, ὁπόσοι γλιῶ ἐποφρόμεθα.

Effugere at stamen fati irresolubile nulli,
Quotqot terræ alimur munere, posse datur.

Simonides apud Plut. *ad Apollon.* Ἀνθρώπων ὀλίγον μὲν χρῆμα· ἄπορμοι δ' μελαμβύνες· οἰδένι δὲ πάσῃ, πάντα ἀμφὶ πόντῳ· ὁ δ' ἄφυκτος ὁμῶς ἐπικρέμαται θάνατος· κεῖνα γὰ ἴσον λάχον μέρος, ὅτι τ' ἀγαθοὶ, ὅστις τε κακός. Vide quæ congesserunt de argumento hoc Clem. & Stob. locis superiùs memoratis, & Henr. Stephanus *l. 5. sched.* 13. sed & *ad l. 6.* § 10. Epictet. *l. 2. c. 6.* Ἀποθνήσκειν μέλλω. ἄνθρωποι δ' ἄλλοι ἀθάνατοι ἔσονται;

§ 47. Περισκοπεῖν ἄφρων δοκεῖς] Hæc etiam fortassis Platonis fuerint. Pythagoræ par monitum, *l.* 11. § 26. de qo & Synesius, *de provid. l. 2.* Ὅτοι Σάμιος Πυθαγόρας τὸν σοφὸν, ἀλλ' ἁδὲν τὸ θεάμονά φησιν εἶναι τῶν τε ὄντων καὶ γινομένων. ità enim rectè restituit Petavius, qod in diversam, vel adversam potiùs, mentem, ἀλλ' ἁδὲ θ-- antè legebatur. Anaxagoras sciscitanti, ἵς ἕνεκα αἰτίας τὰ πολλὰ περᾷται διανυκτερεύειν ὑπαίθριος, cur noctem toties sub dio ageret, respondit, τὸ τὸν κόσμον θεάσασθαι. *ut mundum specularetur.* τὰς χορείας καὶ περιφορὰς τῶν ἄστρων αἰνιττόμενος. inqit Philo *de mund. immortal.* Idem interroganti, Τίνος ἕνεκ' ἂν τις ἕλοιτο γλυκεῖαν μᾶλλον ἢ μὴ γλυκεῖαν, *cujusnam rei gratiâ qisqam natum se potiùs qàm non natum fuisse elegerit*, respondit, τὸ θεωρῆσαι τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν περὶ τὸν κόσμον τάξιν. *ut cœlum contemplaretur, ordinémqs elegantem universi.* Aristot. *ethic. Eudem l. 1. c. 5.* sive ut Laërtius avtem *l. 2.* qærenti qem in finem natus esset, respondit, Εἰς θεωρίαν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ οὐρανοῦ. *Ad Solem, Lunámque, ac cœlum contemplandum.* Sive ut Lactant. *instit. l. 3. c. 9.* qi & *Cœli ac Solis videndi caussâ tam magnum*, inqit, *esse credidit, videre cœlum & solem: ibid. & c. 12. Tanti visa est contemplatio cœli ac lucis ipsius, ut qascunque miserias libeat sustinere.* Sed & Clem. Alex. *strom. l. 4.* Τὸν καλαισθάνεσθαι τὸν ἀνθρώπου ὀρθὸν πρὸς τὴν οὐρανοῦ θέαν γεγονότα. Qod Naso *Metam. l. 1.*

Pronáque cùm spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cœlúmque videre
Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Qod tamen aliorsum trahit Galen. *de usu part. l. 3. c.* . qo loco & Platonis illud laudat; Ὡς ὁ θεὸς ἐστὶ τὸ ἄνω βλέπειν, ὅταν τις ὕπτιον αὐτὸν ἀνακλίνειε χαμαιμόλπου, ἀλλ' ὅταν τῷ νῷ τὴν τῶν ὄντων φύσιν ἐπισκοπῆται. Itaqe Apostol. *ad Rom. c. 1. v.* 20. Τὰ ἀόρατα τοῦ θεοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται. Sub Augustini nomine avtor *sermon. ad frater. in erem.* post Nasonis illud, nescio cujus meminit, à qo dum tyrannus qæreret & diceret, *Qare te Deus fecit?* respondit, *Ut contempler cœlum & cœlorum numina.* (*lumina* forsan) subjungitqe, *Qis fidelium plus dixisset, aut probabiliore argumento, nescio. factus enim homo est in terra, non ad terram, sed ad cœlum: & factus est de terra, non propter terram, sed propter cœlum.* Respexit forsan avtor ignobilis iste, ad Anaxagoræ illud superiùs memoratum; qod Lactantio tamen minùs satisfacit: Primùm, qòd *omne hominis officium in solis oculis posuit; nihil ad mentem referens, sed ad corpus omnia.* tum, qòd *rem maximam redegit ad minimum, duo sola deligendo, qæ sibi diceret in-*

tuenda. denique quòd *non autoris virtutem, providentiam, potentiam animo metitur, cujus opera miratur. quòd si,* inquit, *natum se esse dixisset, ut mundum intueretur; quanquam omnia comprehenderet, ac majori uteretur sono; tamen non implêsset hominis officium; quia quantò pluris est anima quàm corpus, tantò pluris est Deus quàm mundus; quia mundum Deus fecit & regit. Non ergò mundus oculis, quia utrumque est corpus; sed Deus animâ contemplandus est.* Vide *ad l.* 8. § 26.

Ὡσὰν συμπεριθέοντα] quod συμπεριπολῶντα, Philo *de monarch. ad l.* 11. § 1. exhibuit. tanquam mente suâ & cogitatione sidera in motu cursúq; suo rapidissimo illo comitatus & consecutus. neque est enim hoc arduum menti humanæ. Senec. *de benef. l.* 3. *c.* 20. *Corpora obnoxia sunt & adscripta dominis: mens quidem sui juris est. quæ adeò libera & vaga est, ut nec ab hoc quidem carcere, cui inclusa est, teneri queat, quò minùs impetu suo utatur, & in infinitum comes cœlestibus exeat.* Et *ibid. l.* 6. *c.* 23. *Vide animi quantum audeant, quemadmodum soli aut noverint deos, aut quærant, & mente in altum datâ divina comitentur.* Et *l.* 2. *c.* 29. *Animo nihil non eôdem, quò intendit, momento pervium est. sideribus velocior, quorum post multa sæcula futuros cursus antecedit.* Augustin. *in Joan. tract.* 20. *Celeritatem animi ipsius vide. Vide si non vehementior est scintilla animi cogitantis, quàm splendor solis lucentis. Solem orientem tu vides animo. ab oriente ad occidentem venturus est; jam ex alia parte cras oritur. ubi hoc fecit cogitatio tua, adhuc ille tardus est, & tu omnia peragrasti.* Vel vitæ suæ momenta tanquam unà cum cœlestibus, illis corporibus transvolantia considerans, quorum cursu dimensa sortimur mortales ejusdem interralla. Senec. *epist.* 12. *Tota ætas partibus constat, & orbes habet circumductos majores minoribus. est aliquis qui omnes complectatur & cingat. hic pertinet à natali ad diem extremum. est alter qui annos adolescentiæ excludit. est qui totam pueritiam ambitu suo adstringit. est denique ipse annus, in se omnia continens tempora, quorum multiplicatione vita consumitur. mensis arctiore præcingitur circulo: angustissimum habet dies gyrum: sed & hic ab initio ad exitum venit, ab ortu in occasum.* Hinc Columellæ monitum, *de re rustic. l.* 10.

Invigilate viri: tacito nam tempora gressu
Diffugiunt, nullóque sono convertitur annus.

Nec subtricendum, quòd Plato etiam in *Timæo,* τῶν ἐν ἡμῖν θείων καὶ τῶν παντὸς κινήσεις καὶ περιφορὰς eadem statuit. Vide *ad l.* 2. § 13.

Τὰς ἀπλᾶς στιχείους] Vide *ad l.* 4. § 46.

Ἀποκαθαίρεσι τὸν ῥύπον τῶν χαμαὶ βίων.] Sen. *epist.* 95. de philosophia. *Erras, si illam putas tantùm terrestres operas promittere: altiùs spirat. Totum,* inquit, *mundum scrutor, nec me intra contubernium mortale contineo, suadere vobis ac dissuadere contenta. magna me vocant, supráque vos posita.*

Nam tibi de summa cœli ratione Deúmque
Disserere incipiam; rerum primordia pandam.

ut ait Lucretius l. 1. — *Ista jam à formatione morum recesserunt: sed levant animum, & ad ipsarum quas tractant rerum magnitudinem attollunt.* Idem *epist.* 117. & *ep.* 79. *Tunc animus noster habebit quod gratuletur sibi, cùm emissus his tenebris, in quibus volutatur, non tenui visu clara prospexerit, sed totum diem admiserit; & redditus cœlo suo fuerit, cùm receperit locum, quem occupavit forte nascendi. Sursum vocant illum initia sua. erit autem illic etiam antequam hâc custodiâ exolvatur, cùm vitia disjecerit, purúsque ac levis in cogitationes divinas emicuerit.* Vide eundem, & *epist.* 65. vel Apostolum potiùs *ad Philip. c.* 3. *v.* 19, 20. & *ad Colos. c.* 3. *v.* 1, 2.

§ 48. Τὸ τοῦ Πλάτωνος] ubi Plato hæc habeat, mihi nondum succurrit.

Ἐπισκοπεῖν δεῖ καὶ τὰ ὑπήνεια] Non cœlestia tantùm suspici vult, sed inferiora etiam ista omnia, tanquam de specula, despici. quod est argumentum τῶν ὑπερκοσμίων Luciani. Vide Senec. *ad Marc. c.* 18. & Cyprian. *epist. ad Donat.*

Τὸ παμμιγὲς] Vide *ad l.* 4. § 27. sed & *l.* 12. § 24. τὸ παμμιγὲς autem, sive cinnum hunc non in Mundo tantùm, Menippus apud Lucianum in *Icaro-Menippo*, rerum in terris gestarum, qualem in Luna divertens conspicabatur, faciem depingens: Οὐ μὴν ἴσως εἰκαπίνως καὶ γάμοι· ἑτέρωθι δὲ δίκαι καὶ ἐκκλησίαι· καὶ ἕτερον δὲ μέρος ἐδυές τις ἐν γεωπόνων ἢ ποιητῶν ἄλλος ἐφαίνετο. καὶ πολεμοῦντας μὲν ἑώρων τοὺς Γέτας· πλανωμένους δὲ ὅτι τοὺς ἀμαξῶν τοὺς Σκύθας· γεωργοῦντας δὲ τοὺς Αἰγυπτίους. καὶ ὁ φοίνιξ δὴ ἐν ἐπιτάφιος· καὶ ὁ Κίλιξ ἐλήσδε· καὶ ὁ Λάκων ἐμαίνετο· καὶ ὁ Ἀθηναῖος ἐδημήγορε. ἁπάντων τέλος τῶν τοῦ αὐτοῦ μυουμένων χορόν, ὅθεν καὶ ἤδη ὀπυιέειν, ὁπόσις τις ὁ κυκεὼν ὅτου ἐφαίνετο Et Heraclitus apud eundem in βίων πράσει, sive vitarum licitatione: Ἔμπεδον ἀδὲν· ἀλλὰ κως εἰ κυκεῶνα πάντα συνελέοντα. Sed & in Homine mundo hoc minore, deprehendi idem monet Synesius *de regn.* Εὖ γὰρ ἴσθι τοῦτο, ὡς ἐκ ἁπλοῦ τινος χρῆμα, ἀλλὰ μυουμένης ἀνθρώπου· ἀλλὰ σωθήσεσθαι ὁ Θεὸς εἰς ἑνὸς ζῴου σύστασιν, ὅλον δὲ νάμασι παμμιγῆ καὶ πάμφωνον. In mundo itaquantò magis?

Τὸ ἐκ τῶν ἐναντίων συγκεκραμένον] Ità *supr* § 9. συγκατατέτακται γὰρ καὶ συγκοσμεῖ τὸν αὐτὸν κόσμον. Clemens *strom. l.* 1. Ἤδη δέ τινά ἐναντία τῇ φύσει ἔστι· ἀλλ' ἅμα γε ἁρμονία. ἔν τε ἀριθμοῖς ὁ ἄρτιος τῷ περιττῷ διαφέρει· ὁμολογοῦσι δ' ἅμφω τῇ ἀριθμητικῇ. ὡς σχήματα ὁ κύκλος, καὶ τὸ τρίγωνον, καὶ τὸ τετράγωνον, καὶ ὅλα δὴ σχημάτων ἀλλήλων διενηνοχότα· ἀτὰρ καὶ ἐν τῷ κόσμῳ πάντα τὰ μέρη σύμφωνα

κὰν διαφέρηται πρὸς ἄλληλα, τῷ πρὸς τὸ ὅλον οἰκειότητα διαφυλάττει. Senec. *quæst. nat. l. 7. c. 27. Non vides quàm contraria inter se elementa sint? gravia & levia sunt, frigida & calida, humida & sicca. tota hujus mundi concordia discordibus constat. non ad unam naturæ formam opus suum præstat, sed ipsâ varietate se jactat. alia majora, alia velociora aliis fecit: alia validiora, alia temperatiora: quædam autem eduxit è turba, ut singula & conspicua procederent; quædam in gregem misit.* Apul. *de mund.* *Mirum quibusdam videri solet, quòd, cùm ex diversis atque in se pugnantibus elementis mundi natura conflata sit, aridis atque fluxis, glacialibus & ignitis, tanto rerum divortio nondum sit ejus mortalitas dissoluta, quibus illud simile satisfaciet, cùm in urbe ex diversis & contrariis corporata rerum inæqualium multitudo concordat. sunt enim pariter dites & egentes, adolescentium ætas permixta senioribus, ignavi cum fortioribus, pessimi cum optimis congregati. aut profectò, quod res est, fateantur, hanc esse civilis rationis admirandam temperantiam, cùm quidem de pluribus una sit facta, & similis sui tota, cùm dissimilia membra sint, receptrixque sit naturarum ad diversa tendentium, & fortunarum per varios fines exitúsque tendentium. sic mare & fœmineum secum junguntur, ac diversus utriusque sexus ex dissimilibus simile animal facit: artésque ipsæ naturam imitantes ex imparibus paria faciunt. Pictura, ex discordibus pigmentorum coloribus, atris, albis, luteis & puniceis confusione modicâ temperatis, imagines his quæ imitatur similes facit. ipsa etiam Musica, quæ de longis & brevibus, acutis & gravioribus sonis constat, tam diversis & dissonis vocibus harmoniam consonam reddit.* &c. Et mox: *Æqualis quippe omnium diversitas, gravissimorum, levissimorum, ferventium, frigidorum, docente ratione naturæ, diversis licèt rebus, æqualitatem deferre concordiam, omnia parentis mundi amœnitatem æternitatémque reperit.* Quæ omnia sunt translata ex Aristotelis nomine *de mundo* inscripti libelli *cap.* 5. Vide *ad l.* 4. § 27.

§ 49. Τὰ προγεγονότα] Vide *l.* 6. § 46,47.

Ἔξεστι καὶ τὰ ἐσόμενα προφορᾷν] Vide *ad l.* 6. § 37. & *supr.* § 1. & *l.* 2. § 14. Plutarch. de E I Delphic. Μαντικὴ τέχνη ἐστὶ περὶ τὸ μέλλον ἢ παρόντων ἢ παρωχημένων. ἀδήνοις γὰρ ἀνθρώπου ἡ γένεσις, ἔστ' ἄλογος ἡ προγνωσις· ἀλλ' ἐπεὶ πάντα τοῖς γεγονόσι τὰ γιγνόμενα, τά τε γεγησόμενα τοῖς γιγνομένοις ἕπεται καὶ συμπίπτει, κἂν διέξοδον ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος παράινεσαν, ὁ τὰς αἰτίας εἰς τωτὸ σωιζειν τε πρὸς ἄλλα καὶ συμπλέκειν φυσικῶς ὑπισάμενος, οἶδε καὶ προλέγει τὰ τε ὄντα, τά τ' ἐσόμενα, πρότ' ἐόντα. uti Homer. *Il. α'. v.* 70. Vide *l.* 10. § 5. Verùm de solertia ac sagacitate non fatidica, sed politica, Plin. min *l.* 1. *ep.* 5. Mavricum prædicans: *Vir est gravis, prudens, multis experimentis eruditus, & qi futura possit ex præteritis providere.* Inter alias historiæ laudes, hanc non ultimam ponit Niceph. Gregoras *hist. Rom. lib.* 1. ὅτι προφήτας τέρπει τινὰ τοῦ μυθόλας ποιεῖ, ἐκ τῶν φθασάντων στοχαζομένους τὰ μέλλοντα· Polyb. *hist. l.* 6. Τὸ γὰρ γένος τῶν ἀνθρώπων ταύτῃ διαφέροντες τῶν ἄλλων ζώων, ἢ μόνοις αὐτοῖς μέτεστι νοῦ καὶ λογισμοῦ, φανερὸν, ὡς ἂν εἰκὸς παραγέγειν αὐτοὺς τοῦ προενθυμεῖσθαι διαφυλάττειν, καθάπερ ὑπὸ τῶν ἄλλων ζώων, ἀλλ' ὑπισταμένους τὸ γινόμενον, καὶ δυσφορεῖν τοῖς παροῦσι, προορωμένους τὸ μέλλον, καὶ συλλογιζομένους, ὅτι τὸ παραπλήσιον ἑκάστοις αὐτῶν συνυπάρξει. Cicer. *offic. l.* 1. § 11. *Inter hominem & belluam hoc maximè interest, quòd hæc tantùm, quantùm sensu movetur, ad id solùm quod adest, quodque præsens est, se accommodat, paululum admodum sentiens præteritum aut futurum. Homo autem, qia rationis particeps, consequentia cernit, principia & causas rerum videt, earúmque progressus, & quasi antecessiones non ignorat, similitudines comparat, & rebus præsentibus adjungit atque annectit futura; facilè totius vitæ cursum videt, ad eámque degendam præparat res necessarias.*

§ 50. Καὶ τὰ ὑπ γῆς] Evripidis ista sunt ex *Chrysippo.* qod ex Clemente Alex. *strom. l.* 6. didicimus. refert & Philo *de mund. immortal.* ex qo sic restituenda & disponenda sunt; accessione non contemnendâ insuper adavcta.

Χωρεῖ δ' ὀπίσω τὰ μὲν ὑπ γαίας
Φωτ' εἰς γαῖαν· τὸ δ' ἀπ' αἰθερίου
[1] Βλαστόντα γονῆς εἰς ἑρμνιον
Πόλον ἦλθε πάλιν· δύσις δ' ἔλυσεν
Τῶν γιγνομένων. διαιρινόμενον
Δ' ἄλλο πρὸς ἄλλο
Μορφὰν ἑτέραν ἐπέδειξε.
Retróque meant, quæ terra dedit
Iterum in terram: quod ab æthereo
Venerat ortu, cœlestè poli
Repetit templum. quæ sunt, horum
Nihil emoritur, sed secretum
Illud ab isto
Alia sub imagine paret.

[1] *ità* Grot. Βλαστάνοντα γῆς *Phil.*

Ità Grotius legit vertítque: nisi qòd pro ἑτέραν, qod Philo Cleménsque habent, ἰδίαν substituit, & propriâ reddit. mihi, illud retinere potius antiquúsque visum est: etiamsi Philonis codices uno loco istud exhibeant, qm uno ampliùs cum Clementis conveniant. Evripides idem in *supplic.* qod Moschionis nomen frustrà præfert, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 124.

Ὅθεν δ' ἔκυρσον εἰς τὸ σῶμ' ἀφίκετο
Ἐνταῦθ' ἀπελθεῖν, πνεῦμα μὲν πρὸς αἰθέρα·
Τὸ σῶμα δ' εἰς γῆν.
Et unde nostræ quodque naturæ est datum
Eò reverti. magnus æther spiritum,
Corpus recipiat terra.—— Grot.

Epicharmus apud Plut. *ad Apollon.* Συνερίδη καὶ διεκρίθη· καὶ ἀπῆνθεν ὅθεν ἦνθε πάλιν. γᾶ μὲν εἰς γᾶν, πνεῦμα δ' ἄνω. τί τῆσδε χαλεπὸν ἢ δεινὸν; ita enim concipi debent, qæ vitiata in vulgatis habentur. *Concretum est, & discretum est, eòdemque revenit, unde venit: ad terram terra, sursum spiritus. ecqid horum grave est? nihil, ecquam.* Lucret. *l.* 2.

Cedit enim retro, de terra quod fuit antè,
In terras: & quod missum est ex ætheris oris,
Id rursum cæli relatum templa receptant.

Solomon ipse *Eccles. c.* 12. *v.* 7. *Redítque pulvis ad terram, quod priùs fuerat: spiritus autem ad Deum, qui primò dederat.* Heraclit. *epist ad Amphidamant.* Ἐὰν ὁ φθαρεὶς ἀθέρμαντον γένηται τὸ σῶμα, δύσεται εἰς τὸ εἰμαρμένον. ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ δύσεται· ἀλλὰ ἀθάνατον ἔσα χεῖμα εἰς ἔρεμνὸν ἀναπλήσεται μετάρσιον. δέξονται δέ μιν αἰθέριοι δόμοι. Hinc de Sibylla prima fabulosum illud ex Sarapionis *Epicis* apud Clem. *strom. l.* 1. μηδὲ ἀποδανεῖσαν λῆξαι μαντικῆς καὶ τὸ μὲ εἰς ἄερα χωρῆσαι αὐτῆς μὴ τελευτῆσαι, τοῦτ' ἔστι τὸ ἐν φήμαις καὶ κλήδοσι μαντευόμενον· τὸ δ' εἰς γλῶ μεταβαλόντες σώματος, πάσης, ὡς εἰκὸς, ἀναφυείσης, ὅσα ἂν αὐτῇ ἐπενεχθῇ θρέμματα, ἀκριβῶς διὰ τῆς σπλάγχνων φερφαίνειν τὰ μέλλοντας ἄλλοσιν· τῷ ὃ ψυχῷ αὐτῆς εἶ); τὸ ἐν τῇ σελήνῃ φαινόμενον πρόσωπον. quod eò potiùs refero, qia lucem dat loco Plutarchi *de sera num. vindict.* ubi de Sibylla dicitur, ᾄδειν αὐτὰ ἅτε δὴ μελλόντων ἐν τῷ προσώπῳ τῆς σελήνης ἀφεφερυθέν. Vide *l.* 5. § 4. & *l.* 4. § 5, 14, 21, 23.

Ἢ τοῦτο διάλυσις καὶ τοιᾶτις τις σκορπισμὸς] leg. ἢ τοιᾶτος. vel, [ἢ] καὶ τ. Vide *supr.* § 32.

§ 51. Καὶ σίτοισι] Καὶ istîc superfluum videtur. versus sunt ex Evripid. *Supplic.* à Plutarcho etiam in *Consul. ad Apollon.* laudati; qô loco versículus proximè hos prægressus iste præfigitur;

Μισῶ δ' ὅσοι χρήζουσιν ἀλέγειν βίου &c.

sunt autem variè admodum in Evrip. cod. apud Marc. apúdqe Plut. concepti, qod est vitiatorum indícium satis clarum.

Σίτοισι καὶ πότοις καὶ μαγγανεύμασι] At Plut. Βρωτοῖσι καὶ πόλοῖσι καὶ μαγεύμασι. Evrip. cod.

Νωτοῖσι καὶ σφωμαῖσι καὶ μαυλεύμασι. ubi Brod. ῥωθροῖσι, *qietè, laboris fugâ.* qod meritò rejicit Canter. & Plutarcho adhæret. qem ità probat Grot. ut opinetur tamen esse potuisse, ῥόσμοισι καὶ σφωμαῖσι. qod mihi omnium minimè videtur verisimile; *morbis* enim vitam protelari, saltem horum ope uti homines ad mortem remorandam, qis dixerit? at Camer. ὄχοισι, vehiculis, legendum suspicatur. Ego vel Marcum seqar lubens, vel Plutarchum, qi ut verbulo differant, sensu conveniunt.

Καὶ μαγγανεύμασι] Evripid. cod. μαυλεύμασι, *oraculis*, qibus moniti casus futuros declinent. Brod. Plut. μαγεύμασι, *carmine.* Grot. ut ad curationes magicas referatur. ego nec Marci nostri μαγγανεύμασι spreverim. cùm & φίλτρα καὶ φάρμακα magica eô qoqe vocabulo usitatissimè designentur. Qanqam alio forsan sensu istîc accipi qeat, pro *scitamentis* nempe, sive *cupediis.* qomodo usus est Greg. Naz. *de amor. pauper. orat.* 16. ubi λιπαρεῖς τραπέζας καὶ τὰ μαγείρων καὶ ὀψοποιῶν μαγγανεύματα καὶ κομψεύματα, conjunxit. Et Plin. *l.* 10. *c.* 50. *Dedêre & Parthi coqis suos mores. nec tamen in hoc mangonio qicqam totum placet.* Vel latiori etiam sensu, pro artificio omni, qô corpus humanum accurari solet. Unde *Mangonum ars: & venalitiorum mangonia,* Plin. *l.* 21. *c.* 26. & *puerorum mangonisatio, ibid. l.* 32. *c.* 10. qâ pubem eorum retardari procurabant mangones, sicut artificiis & accurationibus his, ὅτι φιλόψυχοι senectutem & mortem etiam, qantùm poterant, ipsam. cæterùm & de magicis ac feralibus illis Plinius *l.* 28. *c.* 1. *Qis ista invenit ostenta? qis veneficia innocentiora effecit, qàm remedia? procul à nobis nostrísque literis absint ista. nos auxilia dicemus, non piacula.* Tum subjungit, qod Tragici mentem accedit prope; *Vitam qidem non adeò expetendam censemus, ut qoqo modo trahenda sit.*

Παρεκτρέποντες ὄχετον] *avertentes currum.* Xyl. qasi ὄχον legerit. nisi typothetarum mendum fuerit. *canalem, aut fluvii cursum.* Annot. Lugd. *cursum divertentes, metaphora ab his qi fluvios derivant & deflectunt.* Brod. ὄλεθρον mavult Grot. ego nihil mutem.

Θεόθεν ὁ πόνος ἦεν] Hæc aliunde sunt.

Καμάτοις ἀνοδύρτοις] *Laboribus luctu lachrymísque calentibus.* Xyl. *etiamsi miseriam nostram lugeamus* Cas. at qid si ἀνοδύρτοις, *minimè flendis aut lugendis,* verterimus? possit enim etiam oboriri suspicio, scripsisse Xyl. *carentibus* non *calentibus.* ut sit κάματοι ἀνόδυρτοι, *labores,* si cum Flacco loqamur, *illachrymabiles*; vel cô sensu qô *Plutonem* ille *illachrymabilem* dixit, *carm. l.* 2. *Od.* 14. *qos lugere flerèqe frustrà fuerit:* (τί γὰ ἐλαφρὸν ἔστ' ἐς ἄπρακτ' ὀδυρόμενον δυσεῖν καρδίαν;

Nam qid levat tandem mala,
Qassare corda luctibus?

Bacchylides apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 109.) vel qô fortes illos prisos Agamemnone priores *illacrymabiles* ignotósqe *l.* 4. *od.* 9. *qi minimè lugeantur*; sive *qi lugendi non sint,* sed strenuè alacritérqe perferendi. Senec. *ep.* 107. *Malus miles est qi imperatorem gemens sequitur.* Et *qæst. nat. l.* 3. *præfat. Flere, queri, ingemere; desciscere est.* qanqam & ἀνοδύρεσθαι est ὀδυρεῖν, κλαίειν, Svidæ. atqe indè poterit τὸ ἀνόδυρτον deduci.

§ 52. Καταβαπτιεῖς] *profusior.* D. Boot. ut sit

sit ἀπὸ τῦ καταβάλλειν *dependere, impendere, insumere.* qomodo Svidas ex Amipsiæ *mœchis*;

Καὶ σὺ μὲν ἦλθες, καββάλων τριώβολον.

id est, καταβαλών. indè καταβολή. Svidas idem, καθάπερ οἱ ἐραστὰς τὰς καταβολὰς ποιῦντα τῶν χρημάτων. Et Gregor. Naz. *de pace* 3. *ad l.* 4. § 20. πολλὰ ἂν κατέβαλον χρήματα. & sit sensus, *fieri potest, ut profusior sis; ut tamen nihilo liberalior eâ ratione existas. Falluntur enim,* qibus *luxuria specie liberalitatis imponit.* ut Tacit. *hist. l.* 1. & ut Plin. in *paneg. Ambitio, & jactantia, & effusio, & qidvis potiùs qàm liberalitas existimanda est, cui ratio non constat.* Itaqe Senec. *epist.* 121. *Non voco ego liberalem, pecuniæ suæ iratum. multum interest, utrùm qis dare sciat, an servare nesciat. multi sunt, qi non donant, sed projiciunt.* id est, καταβάλλυσι, sive καββάλλυσι, prout Hesiod. in *Theogon.*

Κάββαλ' ἐνὶ πόντῳ.

In mare projecit.

de talibus Tacit. libro superiùs indicato. *Perdere iste sciet, donare nescict.* Et Epicharmus apud Plut. in *Pelopid.* & *de garrul.*

Οὐ φιλάνθρωπος σύγ' ἐσ' ἔχεις νόσον, χαίρεις διδούς.

ità enim est concipiendum, ut versus consistat.

Liberalis haud es ipse: morbum habes, lubet dare. Ego malim καββαλικώτερος. qomodo mox κοινωνικώτερος. (ità enim scribendum, non κοινωνικούτερος) & cùm Xyl. *luctæ peritiorem* intelligi. nam καββάλιον pro *luctatore*, qod Xyl. avtumat dici, exemplo carere existimo. καβαλλεῖν *dejicere, prosternere*, de colluctantibus est freqentissimum: qos ait Galen. *in Hippocr. aphor.* 3. αὐτὸ τῦτο ἔργον ποιοῦσι καὶ τὸν βίον ἅπαντα, τῷ διατρίβειν ἐν γυμνασίοις τὸ καβαλλεῖν ἑτέρους ἕνεκα. Evstath. *ad Hom. Il. l.* v. 206. Τὸ καββάλλειν, ἢ ἁπλῶς ἀντὶ τῦ βάλλειν, ὅ ὅτι, ἔθετο· ἢ βασάξας ἄνω, εἶτα κατεπάθετο· ὅτω καὶ ὁ πάλαισις καταβάλλει τὸν ἀντίπαλον. itaqe artem istorum Galenus idem *lib. ad Thrasybul.* non tam γυμναστικὴν dici postulat, qàm καταβλητικὴν· sive, ut Lacones efferebant, καββαλικήν. qi &, inqit is, καββαλικώτερον ἑαυτὸν φασὶν εἶ) τὸν ἐν ταύτῃ τεθραμμένον, ἢ ἰσχυρέτερον. *in hoc studio enutritos, non validiores sese dicunt esse, sed prosternendi peritiores.* Atqe ità revera Spartanus qidam avtore Plutarcho in *apopth.* de antagonista suo, à qo in certamine superatus & prostratus fuerat, dixisse fertur; ὁ μὲν ἂν κρείσσων, ἀλλὰ καββαλικώτερος. *non est melior me avt fortior, sed dejiciendi sive prosternendi peritior.* Qò & respexisse Marcum illic, mihi probabile admodum videtur: qasi dixerit, Καββαλικώτερός σε ὄζί τις; vel, ἄλλῳ τίς ὄζι; est *aliqis te luctæ peritior*, sive corporis robore viribúsqe validior? at te benignior, avt modestior, &c. nè existat, hoc enim in te positum est: illud non item. vel, hoc si minùs extiterit, nihil est qòd ea in re, avt ille superiorem te esse sese glorietur, avt ipse ab ullo superari te dedecus ullum existimes. Qod Agesilaus aliqandò Persarum regem magnum prædicanti, Τί δ' ἐμοῦ γε μείζων ἀνεῖν@, εἰ μὴ καὶ δικαιότερος; Plut. de se lavdand. qòd contractiùs & λακωνικώτερον dici poterat, Τί μείζων, εἰ μὴ ἀμείνων; Plato *ep.* 4. Ἀνδρείᾳ μὲν γὰρ, καὶ τάχει, καὶ ῥώμῃ διενεγκεῖν, δόξειεν ἂν καὶ ἕτερος εἶ) πινῶν· ἀληθείᾳ δὲ καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ μεγαλοπρεπείᾳ, καὶ τῇ περὶ πάντα ταῦτα ἐυχρηστίᾳ, ξυμφάλη τις ἂν τῶν ἀνταποκριθήσεται τὰ τοιαῦτα τιμᾶν, εἰκότως δὲ ἄλλων διαφέρειν. περὶ τούτων δ' ὁ μέγιστός ὄζιν ἀγών. Nihil, opinor, ad Marci mentem aperiendam accommodatius dici potuit. Vide ad *lib.* 3. § 4. Epictet. *enchir. c.* 42. Οὗτοι οἱ λόγοι ἀσύναιλοι, ἐγώ σε πλουσιώτερός εἰμι. ἐγὼ σε ἄρα κρείσσων· ἐγώ σε λογιώτερος· ἐγὼ σε ἄρα κρείσσων. ἐκεῖνοι δὲ μᾶλλον σωματικοί· ἐγὼ σε πλουσιώτερος· ἡ ἐμὴ ἄρα κλῖσις τῆς σῆς κρείσσων· ἐγὼ σε λογιώτερος· ἡ ἐμὴ ἄρα λέξις τῆς σῆς κρείσσων. σὺ δέ γε ὅτε κλῖσις εἶ, ὅτε λέξις. Gemina habes *l.* 5. § 5. & *infr.* § 66. Adnotaverat nescio qis ad periochæ hujus caput verba hæc. ἐκ ἔστιν ἀρχὴ τῦτο, ἀλλὰ πρὸ ἀνωτέρω πρὸ πρὸ Πλατωνικῶν σωμαφές. qod in contextum postea cùm irrepsisset, nos denuo furcillavimus: eò magìs, qia etiam frivolum, falsum est, non alienum duntaxat.

Εὐτακτότερος ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσιν] Translatum à re militari, in qa de eis usurpatur, qi, qicqid obvenerit, ordinem non turbant, qicqid fuerit injunctum, citra tergiversationem avt querimoniam exequntur. Xenophon. *Cyri institut. lib.* 1. Εὐτακτότερος καὶ εὐπειθέστερος ποιεῖ. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, μεμνημένῳ@, πῶς τ' ὄζί, καὶ πόθεν ἐλήλυθε, καὶ ὑπὸ τίνῳ@ γέγονε, πρὸς μόνῳ τούτῳ ὄζί, πῶς τῷ αὐτῷ χάρειν ἐπιτηδεύσῃ· εὐτάκτως καὶ εὐπειθῶς τῷ θεῷ.

§ 53. Ὅπως ἔργον] Vide *l.* 5. § 3, 14.

Κοινὸν θεοῖς καὶ ἀνθρώποις λόγον] Vide *ad l.* 3. § 4. συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν.

Ὠφελείας τυχεῖν] ità *infr.* § 74. ὠφέλεια, πρᾶξις καὶ φύσιν. Et *l.* 11. § 4. πεπείκῳ π κοινωνικῶς; ἵκαν ὠφέλημοις;

§ 54. Παύλαχε καὶ δίκαιε] Vide *l.* 8. § 45. Senec. *Medea*, 2. 1.

Nusqam potest non esse virtuti locus.

Ἐπ' σοί ὄζι] Vide *ad l.* 2. § 11. ἐφ' αὐτῷ τὸ πᾶν· & *l.* 10. § 32.

Τῇ παρούσῃ συμβάσει] ità deinceps leg. καὶ τῇ παφούσῃ φαντασίᾳ.

Θεοσεβῶς εὐαρεστεῖν] Vide *ad l.* 6. § 2, 32. & *l.* 10. § 21. Epictet. *dissert. lib.* 3. *c.* 26. πῶς ἐφίστη καὶ ἐννοεῖ, ὅτι ἐὰν τῷ θεῷ φιλοκαλαπαίξῃ ἑαυτὸν, διελάσεται ἀσεβῶς. πῶς λέγεις φιλοκαλαπαίξῃ; ἵν' ὃ ἂν ἐκεῖνῳ@ θέλῃ καὶ αὐτὸς θέλῃ·

καὶ

καὶ ὃ ἂν ἐκεῖνος μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ' αὐτὸς θέλειν. Vide *infrà* § 56. Sen. *ep.* 74. *Placeat homini, quicquid Deo placuit.*

Ἐμφιλοτεχνεῖν] compositio duriuscula, sed gemina illi Epicteti *dissert. l.* 2. *c.* 20. ὁ φιλοτεχνεῖ &c. Sunt autem compositiones istiusmodi apud Stoicos nimiò quàm familiares. Vide Epictet. *l.* 2. *c.* 5. *ad l.* 4. § 1.

§ 55. Τὸ ἑξῆς τῇ φύσει] Vide *lib.* 5. § 16. & *suprà* § 53. ità *l.* 12. § 12. Τὸ ἑξῆς τῇ φύσει. Clem. Alex. *strom. l.* 1. φύσει δ' οὖν κοινωνικὰς καὶ δικαίους ὁ θεὸς ἡμᾶς ἐδημιούργησεν.

Τὰς σωματικὰς πείσεις] Vide *ad l.* 3. § 6.

Ἡ νοερὰ ἐθέλει φερομένην] Vide *ad l.* 2. § 2. ψυχῆς τάξις ἡγεμονικωτέρα. Plut. *adv. Epicur.* & in ista principatum obtinet τὸ ἡγεμονικὸν κατ' ἐξοχὴν sic dictum. Ἄτοπον δὲ τὸ κρεῖττον καὶ βελτίστατον ἔν τινι ἡττᾶσθαι χεῖρονος. Aristot. *ethic. magn. l.* 2. *c.* 6. Et *Eudem. l.* 5. *c.* 12. Ἄτοπον ἂν εἴη, εἰ τὸ χεῖρον ταύτης ὂν, κυριώτερον αὐτῆς ἔσται. Idémque *polit. l.* 1. *c.* 4. Τὸ ζῷον πρῶτον συνέστηκεν ψυχῆς καὶ σώματος· ὧν τὸ μὲν ἄρχον ὄντι φύσει, τὸ δ' ἀρχόμενον. δεῖ δ' σκοπεῖν ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσι μάλιστα τὸ φύσει, καὶ μὴ ἐν τοῖς διεφθαρμένοις. —— ἔστι δ' ἓν πρῶτον ἐν ζώῳ θεωρῆσαι καὶ δεσποτικὴν ἀρχὴν καὶ πολιτικήν. ἡ μὲν γὰρ ψυχὴ τοῦ σώματος ἄρχει, δεσποτικὴν ἀρχήν· ὁ δὲ νοῦς τῆς ὀρέξεως, πολιτικὴν καὶ βασιλικήν. Sallust. *bell. Catilin. Nostra omnis vis in animo & corpore sita est. animi imperio, corporis servitio magis utimur.* Tertull. *de bapt. c.* 4. *Spiritus dominatur; caro famulatur.* Et Avg. *homil.* 37. *Anima dominatur; caro servit: anima superior est; caro subjecta est.* Rectè itaque Hesych. in *ascetic. c.* 1. § 33. Μὴ ἀγνοείτω τὴν κυρίαν καὶ ἀθάνατον ἢ φθαρτὴ πηλὸς καὶ θέλω. Vide *infr. l.* 10. § 38.

Τὰ μὲν λοιπὰ τοῦ λογικοῦ ἕνεκεν] Vide *l.* 5. § 16. & Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 8.

Χρησικὴ πᾶσιν ἐπείνοις] Probat hinc mentis principatum Epictet. *l.* 2. *c.* 23. Vide *ad l.* 5. § 21. & *l.* 10. § 39. Clemens *strom. l.* 1. Ἐν μὲν γε ὅπλοις, καὶ τοῖς μαχίμοις ζώοις, δι' ἐμψύχων τε καὶ ἀψύχων, ψυχῆ τὸ πᾶσον δεῖ καὶ νῦς· ἐν ᾧ τοῖς τῆς ψυχῆς πάθεσιν, ὧν ἐπικρατοῦμεν τῇ ἀρετῇ, λογισμὸς ὅτι τὸ τακτικόν.

Τὸ ἀπερίσπαστον] Vide *ad l.* 3. § 9.

Εὐδία φαινέτω] Vide *ad l.* 10. § 11, 12.

Ἔχει τὸ ἑαυτῆς] ἀπέχει, forsan. quod est significantius, & Marco familiare. Vide *ad lib.* 4. § 49.

§ 56. Ὡς ὑποτεθνηκότα καὶ μέχρι νυῦ βεβιωκότα] Periochæ istius Senecâ meliorem interpretem frustrà quæsiveris. Sic ille *epist.* 12. *Sic ordinandus est dies omnis, tanquam cogat agmen, & consummet atque expleat vitam. Pacuvius qi Syriam usu suam fecit, cùm vino & illis funereis epulis sibi parentaverat, sic in cubiculum ferebatur à cœna, ut inter plausus exoletorum hoc ad symphoniam caneretur, βεβίωκε, βεβίωκε. nullo non se die extulit. hoc qod ille ex mala conscientia faciebat, nos ex bona faciamus, & in somnum ituri, læti hilaréque dicamus, Vixi, & qem dederat cursum fortuna peregi. crastinum si adjecerit Deus, læti recipiamus. ille beatissimus est & securus sui possessor, qi crastinum sine solicitudine expectat. qisqis dixit, Vixi, qotidie ad lucrum surgit.* Qod Flacc. *l.* 1. *epist.* 4.

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
Grata superveniet, qæ non sperabitur hora.

Idem Sen. *epist.* 101. *Sic formemus animum, tanqam ad extrema ventum sit. nihil differamus: qotidie cum vita paria faciamus.* Martial. *l.* 4. *ep.* 54.

Si sapis, utaris totis, Coline, diebus:
Extremúmque tibi semper adesse putes.

Evmolpus apud Petronium: *Ego sic semper & ubique vixi, ut ultimam qamque lucem, tanqam non redituram consumerem.* Vide *ad l.* 3. § 8.

Ἐκ τοῦ περιόντος] idem qod *lib.* 6. § 41. ἐκ περισσείας. *ex abundanti.*

§ 57. Μόνον φιλεῖν] hoc est, qod Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 1. ἀρκεῖσθαι τῷ δεδωκότι. Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 12. Vide & Democritum *suprà ad* § 27.

Τί γὰρ ἁρμοδιώτερον] Vide *ad l.* 4. § 18. & *l.* 10. § 20. Epictet. *l.* 2. *c.* 7. Ἄλλο γάρ τι θέλεις, ἢ τὸ ἅμεινον; ἄλλο δὲ τὸ ἅμεινον, ἢ τὸ τῷ θεῷ δοκοῦν; & *l.* 4. *c.* 7. κρεῖττον ὃ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγώ. malè ista cum seqentibus commisit Xyl.

§ 58. Οἷς τὰ αὐτὰ συνέβαινεν] Ità solatur se Merope in Evripidis *Cresphonte:* (Plut. exhibet in *Consol. ad Apollon.*)

Τεθνᾶσι παῖδες ἐκ ἐμοῦ μόνη βροτῶν,
Οὐδ' ἀνδρὸς ἐστέρημαι'. ἀλλὰ μύρια
Τὸν αὐτὸν ἐξιώτησαν, ὡς ἐγὼ, βίον.
Orbata natis mortuis, spolior viro,
Non sola ego hominum: mille sunt aliæ, qibus
Toleranda fuit hæc vita, qæ nunc est mihi. Grot.

Juvenal. *Sat.* 13.

——nec rara videmus
Qæ pateris: casus multis hic cognitus, ac jam
Tritus, & è medio fortunæ ductus acervo.

Itaque ut Menander:

Παραμύθιον τὰ κακὰ δ' ἑτέρων κακῶν.
Solari alienis ex damnis velis tua.

Siqidem ut Senec. *Troad.* 4.

Ferre qam sortem patiuntur omnes,
Nemo recusat.

Qem & vide ulteriùs id argumenti *ibidem* protelantem. Vide & *ad l.* 11. § 12. de Tragœdiarum usu. Facit huc Democriti techna illa, qâ Dario uxoris obitum impotentiùs simul ac obstinatiùs lugenti illusit. Spem faciebat regi posse se illam vitæ restituere, si res ad id perficiendum necessariæ suppeditarentur. re-

ge nihil non libentiſſimè ſuppeditaturum ſe pollicente; reliqua quidem omnia ſibi ſuppetere aiebat, unicum tantùm deeſſe. id qidnam eſſet percontanti, reſpondit, Ἐι τριῶν ἀπενθήτων ὀνόματα τῷ τάφῳ τῆς γυναικὸς ἐπιγράψειεν, εὐδὺς αὐτὴν ἀναζιώσειν. h. e. *Si uxoris tumulo tria tantùm nomina inſcriberet hominum, qi ſine luctu vitam exegiſſent, fore ſtatim ut reviviſceret illa.* Narrat Julian. Imperat. *epiſt.* 38. ἀπενθήτων autem nomine intelligo potiùs, *qi neminem luxiſſent*, qàm cum Gallo interprete, *qos nemo luxiſſet.* Subjungit enim Julianus Democritum, cùm rex μηδένα ἄνδρα, *virum nè unum* qidem iſtiusmodi reperiſſe poſſe ſe profiteretur, more ſuo ridentem ſubjeciſſe, Ἐπι, ὦ πάντων ἀποπώτατε θρηνεῖς ἀναίδην, ὡς μόνῳ ἀλγεινῷ τυγχάνῳ συμπλακείς, ὃ μηδὲ ἕνα τῶν πώποτε γεγονότων ἄμοιρον οἰκείων πάθους ἔχων εὑρεῖν; *Et tu, omnium ineptiſſime, non pudet lugere, qaſi ſolus malis iſtiusmodi conflictareris, cùm nè unum qidem ex omnibus qi unqam fuerint, reperire poſſis, cui ejuſmodi nihil gi qam obtigerit?* Interpretationem vocabuli confirmat & Lucianus in *vita Demonactis Cynici*, qem ille Herodi Attico filii mortem immoderatiùs lugenti, pari rechnâ illuſiſſe refert, τὸ παιδὸς τὸ εἰδωλον ἀναλαγεῖν pollicitum, εἰ μόνον αὐτῷ τρεῖς τινας ἀνθρώπους ὀνομάσειε μηδένα πώποτε πενθήσαντας. qod ille cùm præſtare neqiret, ſubjeciſſe Cynicum, Εἶτ', ὦ γελοῖε, μόνος ἀφόρητα πάσχειν νομίζεις, μηδένα ὁρῶν πένθους ἄμοιρον; Ità Juliano qi ἀπένθητος dicitur, idem Luciano πένθους ἄμοιρος nuncupatur. Nec inficetum Socratis illud, qod Plut. *ad Apollon.* ſic refert. Ἐι σωνενέγκαιμι εἰς τὸ κοινὸν τὰς ἀτυχίας, ὥστε δηλεῖσθαι τὸ ἴσον ἔκαστον, ἀσμένως ἂν τῶν πλείας τὰς αὑτοῦ λαβόντας ἀπελθεῖν. Herodot. *l.* 7. his verbis expreſſit: Ἐι πάντες ἀνθρωποι τὰ ἰκριὰ κακὰ εἰς μέσον συνενείκαιεν, ἀλλοξαῦς ξυλόμενοι τοῖσι πλησίοισιν· ἐκπύθοιεν ἂν ἐς τὰ ἴδια πάλαι κακὰ, ἀσσατέως ἔκαστοι αὐτέων ἀποφερέοντο ὀπίσω, τὰ ἐσενείκαντο.

Περὶ τὸ πῶς χρῆσθαι αὐτοῖς ὅλον γίνεται] Utile admodum documentum, ut non tam animo obturbemur de eis qæ nobis ſecius obtigerint, qàm cogitationem in hoc totam defixam habeamus, qomodo eventus illos adverſos probè utendo, in rem noſtram convertamus. Facit huc cumprimis totus ille Plutarchi tractatus *de utilitate ex inimicis capienda.* Sed & Maximi Tyrii *diſſert.* 35. Ὅτι δεῖ καὶ ἐκ τῶν πρεσβύτερων ὠφελεῖσθαι. Et Epicteti *l.* 3. *c.* 20. Ὅτι ἀπὸ πάντων τῶν ἐκτὸς ὅδιν ὠφελεῖσθαι.

Ὄναι σε ἔσχ] σοι, malim. Vide *ad l.* 4. § 1, 49. & *l.* 10. § 33. & *infrà* § 68. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Ἔξεσί σοι πάντα τῷ ἀποβάντι χρῆσθαι καὶ φύσιν· καὶ ἐξεῖς σε κωλύσαι δυώτατα. μακάρι ἔν μοι λέγε, Πῶς γένηται; πῶς ἀποβῇ; ὅπως δὲ ἂν γένηται, σὺ αὐτὸ θήσεις καλῶς, καὶ ἔσχ σοι τὸ ἀποβὰν εὐτύχημα.

Μόνον προέσχε, καὶ θέλε σαυτῷ καλὸς εἶ] Ni vitioſa ſit Scriptura; σαυτῷ καλὸς, i. e. *tibi bonus*, dicit, non eô ſenſu, qô Jaſon Siracid. *c.* 14. *v.* 5. Ὁ πονηρὸς ἑαυτῷ, τίνι ἀγαθὸς ἔσχ; *Qi ſibi nequam, cui bonus?* qô Pſaltes *Pſal.* 49. *v.* 18. *Cùm tibi benefeceris, collaudabunt te homines.* avt qô Euripides verſu illo celebratiſſimo, apud Platon. *Hipp. maj.* Cicer. *ad famil. l.* 13. *ep.* 15. Plut. *de latend.* in *Alex.* & *Caton. maj.* Lucian. *apolog.* Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. alios.

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.
Odi profeſſum ſapere, ſibi qi non ſapit.

Sed qô Apoſtolus dixit, *ad Rom. c.* 14. *v.* 22. Πίστιν ἔχεις; κατὰ σαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. *Fidem habes? habe apud te in conſpectu Dei.* i. e. ſis temetipſo Deóqe teſte contentus. μὴ πάμπαν, μηδ' ὀλιγόνδε. Epictet. *l.* 3. *c.* 23. qô Socrates in *Platonis Sympoſ.* tibicinam jubet, αὐλεῖν ἑαυτῷ, *ſibi canere.* Unde Iſmenias, eundémqe imitatus Julian. in *miſopog.* Ταῖς μέσαις ᾠδαῖς, καὶ ἐμαυτῷ, ex Antigenidis præceptoris monito, *qi populo minùs placentem juſſit, ſibi canere & Muſis.* Cicer. Bruto. qô Epictet. *l.* 4. *c.* 8. Σαυτῷ φιλοσόφησον. qi & *ibid.* de Evphrate, Καλῶς Εὐφράτης ἔλεγεν, ὅτι ὀπτολὺ ἐπειρώμην λανθάνειν φιλοσοφῶν, καὶ νῦν μοὶ, φησὶ, τοῦτο ὠφέλιμον· πρῶτον μὲν γὰρ ἥδειν, ὅσα καλῶς ἐπίνυ, ὅτι ἃ διὰ τοὺς θεατὰς ἐπίνυ, ἀλλὰ δι' ἐμαυτόν. ἤδιον ἐμαυτῷ καλῶς, κατεσθιόμενον ἔχον τὸ βλέμμα, τὸν πρεῖπολον· φάντα ἐμοὶ καὶ τῷ θεῷ. Greg. Naz. *ep.* 60. Τὰς μὲν πολλὰς ἔα χαίρειν, καὶ εἴ τι κολούει πῆσιν ἀεὶ δομιμάζουσας αὐτὸς δὲ σαυτῷ χρῶ συμβούλῳ καὶ τῷ θεῷ. Vide *infrà* § 67. & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 9. Xyl. *Studе, ut tibi ipſi in omnibus actionibus honeſtatem conſecutus videaris.* qem & Caſavb. ſequitur. Cæterùm, ut qod revera ſubeſſe ſentiam, liberè eloqar; hæc omnia præter Marci mentem prorſus exiſtere avtumo; locúmqe, qi trajectione laborat, ità operâ leviculâ reſtituendum. μόνον προέσχε σαυτῷ. καὶ θέλε καλὸς εἶ] ὅτι σαυτὸς ἢ προέσχες. formula familiaris in eis, qibus cavtio præcipitur, monitis. προέσχε σαυτῷ· & προσέχετε ἑαυτοῖς. Siracid. *c.* 29. *v.* 23. Luc. *Evang. c.* 17. *v.* 3. & *c.* 21. *v.* 34. & *Act. c.* 5. *v.* 35. & *c.* 20. *v.* 28. pro qo & Pavlus, ἔπεχε σαυτῷ, dixit, *ad Tim. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 16.

Καὶ μέμνησο ἡμαρτότερων, ὅτι καὶ διάφορον ἐφ' ᾧ ἡ πρᾶξις] leg. forſan, καὶ μέμνησο ἐπ' ἀμαρτόρων. ὅτι ἀδιάφορον, ἐφ' ᾧ ἡ πρᾶξις. in utriſqe avtem illis, hoc eſt, tum in illis ſibi dimittendis, qi ſecius ſe gerunt, tum & in rerum illarum, qæ contingunt, uſu, medium qiddam eſſe, nec bonum ſcil. nec malum, illud circa qod actio tua verſatur. Hæc ex conjectura non improbabili. nam interpretes qæ repræſentant, qomodo ex lectione, qam admittunt, elici poſſint, nullus video. Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Ἀι ὕλαι

ὅλαι ἀδιάφοροι. ἡ δὲ χρῆσις αὐτῆς ἂκ ἀδιάφορος.

§ 59. Ἔνδον βλέπε] Vide *ad lib.* 6. § 3.

Ἐνδὺν ἡ πηγὴ τῆς ἀγαθῆς] In mente scil. Plut. *de adulat.* Σπέρμα τῆς φρονήσεως ἡ διάθεσις· ἀρχὴ καὶ πηγὴ τοῦ βίου τὸ ἦθος. Idémque *de tranquil.* Διὸ τῶν πηγῶν τῆς εὐθυμίας ἐν αὐτοῖς ὄντων ἡμῖν ἐπιχαιρωμεν, ἵνα καὶ τὰ ἐκτὸς, ὡς ἀκίνδυνα καὶ φίλια, μὴ χαλεπῶς χορηγοῦσι συμφέρηται. Solomon Prov. c. 4. v. 23. *Præ omni custodia custodi cor tuum: indè enim prodit vita.* Vide *infrà* § 61. & *l.* 8. § 45. Epict. *enchir. c.* 46. Ἰδιότης σώσης καὶ χαρακτὴρ. ἐὰν ποτε ἐξ ἑαυτῆς προσδοκᾷ ὠφέλειαν ἢ βλάβην. φιλοσόφε σώσης καὶ χαρακτὴρ πᾶσαν ὠφέλειαν καὶ βλάβην ἀφ' ἑαυτῆς προσδοκᾷ. Senec. *ep.* 74. *Omnium bonorum vis & origo in ipsa est virtute. qid refert, an aqa decurrens intercipiatur atq; abeat, si fons ex qo fluxerat, salvus est?*

Ἀεὶ ἀναβλύειν δυναμένη, ἐὰν ἀεὶ σκάπτῃς] Alludit ad naturam fontium, qi qò altiùs fodias, crebriùs havrias, eò magìs ebulliunt & scaturiunt uberiús. Clem. Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 7. Τῶν φρεάτων ὅσα πέφυκε βρύειν, ἀπαναβλύζειν εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀναπηδᾷ μέτρον. qod ille ad liberalitatem transfert.

§ 60. Δεῖ καὶ τὸ σῶμα πεπηγέναι] Huc Chilonis illud monitum, Laërtii *l.* 1. Ἐν ὁδῷ μὴ στρώφασθαι. &, λέγουσα μὴ κινεῖν τὴν χεῖρα· μανικὸν γάρ. Plutarchi nom. avtor *de fort. Rom.* Τῆς μὲν ἀρετῆς φρόνημά τε τὸ βάδισμα, καὶ τὸ βλέμμα κατηφὲς· qod βλέμμα πεπηγὸς, cum noſtro, Epictetus dixit *l.* 2. *c.* 8. ὀφθαλμὸν πεπηγότα, in *Marco* Sophistâ Philoſtratus. Basil. Cæſar. *epiſt.* 1. Τὸ βάδισμα μηδὲ νωθρὸν, ὡς ἔκλυσιν τῆς ψυχῆς καταγορεῖν· μηδ' αὖ σφοδρὸν καὶ σεσοβημένον, ὡς ἐμπλήκτους αὐτῆς τὰς ὁρμὰς ὑποφαίνειν. Galenus in *hortator. c.* 2. Fortunæ aſſeclas depingit, θέσει τῇ δαίμονι συνθέοντας. at de Mercurii ſectatoribus, πάντες μὲν, κόσμιοι· inqit· ὁ θέσει δ', ὁ δὲ βοῶπις, ἀλλ' ἀλλήλοις μάχονται. Anacharſidem deſcribens Maxim. Tyr. *diſſert.* 15. Ἀνὴρ σοφὸς σοφίαν ὁ πολυρρήμονα, οὐδὲ λαλόν. ἀλλ' ἦν αὐτῆς τὸ κεφάλαιον, βίος ἀκριβὴς, καὶ γνώμη ὑγιὴς, καὶ λόγος βραχὺς, εὔσοχος, ἐοικὼς ὁ πλουσίῳ μισθοφόρῳ ὑποθεράποντι θεοῦ, ἀλλ' ὁπλίτῃ βαδίζοντι ἴσον, καὶ κινδυνεύοντι ἀσφαλῶς. Alexis apud Athen. *l.* 1.

Ἓν γὰρ νομίζω τοῦτο τῆς ἀνελευθέρου
Εἶναι, τὸ βαδίζειν ἀῤῥύθμως ἐν ταῖς ὁδοῖς,
Ἐξὸν καλῶς.——

Qod Plavt. *Pœnul.* 3. 1.

Liberos homines per urbem modico magìs pareſt gradu
Ire: ſervile eſſe duco feſtinatim currere.

Alex. Severus apud Lamprid. *Ingenuum currere niſi in ſacro certamine non debere.* Clem. Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Ἀνδρὸς γλυκέως σημεῖον ὀδὴν ἓν δεῖ περιφανὲς ἐν τῷ προσώπῳ μαλακίας· ἀλλ' ὀδὴ ὅλη ἑτέρῳ μέρει τοῦ σώματος· μὴ πίνων μηδὲ ἐν κινήσεσιν, μηδὲ ἐν σχέσεσιν ἐυρεθείη ποτὲ ἡ ἀγωμοσύνη τῆς ἀνδρείας. Vide Siracid. *cap.* 19. *v.* 26, 27.

Ἐπὶ τοῦ προσώπου] Ὥστε συμφαίνεσθαι τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν δι' αὐτοῦ. ut Galen. *hortat. c.* 2. Achil. Tat. *l.* 6. Ὁ νοῦς ἔμοι δοκεῖ λελέχθαι καλῶς ἀόρατον ὄντα φαίνεται τὰ ἀκριβῶς, ὡς ἐν κατόπτρῳ, τῷ προσώπῳ. Phraates apud Philoſtrat. in *vit. Apollon. l.* 2. *c.* 12. Πολλὰ μὲν ὀφθαλμοὶ τῆς ἀνθρωπίνων ἠθῶν ἑρμηνεύσεως· πολλὰ δ' ἐν ὀφρύσι καὶ παρειαῖς κεῖται, γνωναί τε καὶ θεωρεῖν. ἀφ' ὧν σοφοί τε καὶ φυσικοὶ ἄνδρες, ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ εἴδωλα, τοὺς νοῦς τῆς ἀνθρώπων διαθεῶνται. Cicer. *in Piſon.* Vultus ſermo quidam tacitus mentis eſt. & de Orator. *l.* 2. ſenſus animi plerumque indicant vultus. Tertull. *de reſurr. c.* 15. *Volutet aliqid animus, vultus operatur indicium: facies intentionum omnium ſpeculum eſt.* Vide *ſuprà* § 23. Apud Clem. Alex. *pæd. l.* 3. *c.* 11. Zeno adoleſcentis modeſti imaginem ſic delineat: Ἔστω κατηφὲς τὸ πρόσωπον· ὀφρὺς μὴ κατημμένη· μηδὲ ὄμμα ἀναπεπλασμένον· μὴ ὑπλιὸν ὁ τράχηλος· μηδὲ ἀνιεμένα τὰ τοῦ σώματος μέλη· ἀλλὰ τὰ μετέωρα ἐντόνοις ὁμοια * ὀρθόνει. [* ὀρθοτόνει. Arcer.] πρὸς τὸν λόγον ὀξύτης, καὶ κατοχὴ τῆς ὀρθῶς εἰρημένου. καὶ σχηματισμοὶ καὶ κινήσεις μηδὲν ἐνδιδοῦσαι τοῖς ἀσχολαίοις ἐλπίδος. αἰδὼς μὲν ἐπανθείτω, καὶ ἀβρενωσία. Ità Iſidor. Pel. *l.* 3. *ep.* 287. Ὥσπερ σύριγγι ὅτι τὸ πρόσωπον τῆς ἁγνείας τὰ σύμβολα φέρουσα, τοὺς τῆς ἀκολάστου ὀρῶντας κολάζει προσδοκίας· ὕπτιον καὶ σώφρον ψυχὴ ὅτι τὴν αἰδήσεων φέρουσα τῆς ἀρετῆς τὰ σωθήματα, τοὺς τῆς διαφθείρειν αὐτῆς τὸν ὥραν βουλομένων διεκπλεῖ ἐλπίδας. Et *ep.* 288. Ὄμμα γὰρ ἀναιδὲς, καὶ αὐχὴν μετέωρος, καὶ ὀφρύων συνεχὴς κίνησις, καὶ βάδισμα σεσεισμένον, &c. τεκμήριον ψυχῆς ὄντως αἰσχύνης, τοὺς ἀφανεῖς τῆς οἰκείων παθῶν χαρακτῆρας ἐντυπώσης τῷ σώματι. Vide *l.* 11. § 15. De Bruto Fabius *inſtitut. l.* 10. *c.* 1. *Scias cum ſentire qæ dicit.*

Σὺν τῷ ἀνεπαισθήτῳ] Huic opponitur τὸ καταγελαστικῶς εἰς τὸ σκυθρωπόν. ut Baſil. Cæſ. *orat.* 1. *de jejun.* qod in Phariſæis notat D. Chriſtus Matth. *c.* 6. *v.* 16. verbis illis: Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ὡς οἱ ὑποκριταὶ, σκυθρωποὶ· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. Eſt avtem elegans παρήχησις in vocibus illis, ἀφανίζουσιν, ὅπως φανῶσιν. unà cum latente itidem oxymoro; qale illud qod apud Lucam obſervavit Caſavb. *Act. c.* 5. *v.* 41. Ὅτι καταξιωθῆσαν ἀτιμασθῆναι. ſunt enim, ut καταξιῶσθαι & ἀτιμάζεσθαι, ità σκυθρωπὸν & ἀφανίζεσθαι, ſenſu planè contraria. non accedo tamen Baſilio, qòd τὸ ἀφανίζεσθαι ſic explicat, ἀφανίζε-

ἀφανίζει] τὸ πρόσωπον, ὅταν ἡ ἔνδον διάθεσις ἐπιπλάσῃ σχῆμα τῆς ἔξωθεν ὑποκρίσεως, ὥσπερ ὑπὸ παραπετάσματι τῆς φιλίας καλυπτομένη. vid. *sup. ad* § 23.

§ 61. Ἡ βιωτικὴ τῇ παλαιστικῇ ὁμοιοτέρα] *Artem vivendi luctatoriæ* magis quàm *saltatoriæ* similem esse dicit, primò, qia hoc est in utraqe illa principale, cavere nè dejiciaris, sed consistas jugiter: cùm in saltando, non tam de consistendo, quàm de gesticulando laboretur. Ità Apost. ad *Ephes. c. 6. v.* 11. πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι· ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη, &c. Et mox: *v.* 12. ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι. Vide *supr. ad* § 51. & Petr. Fabr. *agonist. l.* 1. *c.* 11. deinde etiam, qia in saltando staticulos & gesticulationes omnes præmeditatas apud se saltator habet, suóqe in illis exprimendis exhibendisqe artificio simul & arbitrio utitur. cùm in lucta ad adversarii technas conatúsqe attendere atqe accommodare se is qi luctatur, necesse habeat. qâ ratione & τῇ κυβιστικῇ ἡ βιωτικὴ confertur. Vide *supr. ad* § 38. aliâ autem ratione *saltatoriæ* dissimilem fecit artem vivendi, *lib.* 11. § 1. & *l.* 12. § 9. ibi vide sis.

Οὐ προεγνωσμένα] qæ ideo graviora videri solent, qia minùs prævisa sunt. siqidem *præmoniti præmuniti*; qòd vulgò dicitur. Bern. in *concion. solenn.* 33. & *de diversi. argum.* 37. &, *gravissa jacula minùs feriunt.* Gregor. Rom. *in Evang. hom.* 35. Et contrà, Ταραττει τὸ παρὰ γνώμην γεγονὸς, καὶ πολλὴν παρέχει ἀθυμίαν. Demosth. *Olynth.* 1. & Thucydid. apud Theophylact. *ep.* 30. Δυσκόλως τὸ φρόνημα τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον, καὶ πλέιστα παρὰ λόγον ξυμβαῖνον. Itaqe Senec. *ad Marc. c* 9. *Necesse est magìs corruamus, qi qasi ex inopinato ferimur. qæ multò antè prævisa sunt, langvidiùs incurrunt. hic nos error decipit, hic effœminat, dum patimur, qæ nunqam pati nos posse prævidimus. avfert vim præsentibus malis, qi futura prospexit.* & ep. 76. *Præcogitati mali mollis ictus venit.* Et *de tranq. cap.* 11. *Si non qicqid fieri potest, pro futuro habes, das in te vires rebus adversis, qas infregit, qisqis prior vidit.* Et *ad Helv. c.* 5. *Illis gravis est fortuna, qibus est repentina. facilè eam sustinere potest, qi semper expectat. nam & hostium adventus eos prosternit, qos inopinato occupavit: at qi futuro se bello ante bellum paraverunt, compositi & adaptati, primum, qi tumultuosissimus est, ictum facilè excipiunt.* Gregor. item *in Job. l.* 13. *c.* 8. *Improvidi dum mala qæ ventura sunt, prævidere nesciunt, tantò eis graviora fiunt, qantò ab eis inopinata tolerantur. firmis autem mentibus repentè adversa non veniunt, qia prius qam veniant, prævidentur.* Vide *ad* § 68. & *l.* 4. § 46.

§ 62. Ἀκουσίως πλείστα] *Etiam leges veniam concedunt, ex involuntate & necessitate delinqenti,* ut Tertullian. *apolog. c.* 45. Ξύγγνωμον γὰρ ὄζι τὸ ἀκούσιον. Cleon. apud Thucydid. *l.* 3. Et Athenienses in purgatione sui apud eundem *l.* 4. Πᾶν δ' εἰκὸς τῷ πολέμῳ καὶ δεινῷ τινι παραγγελλόμενον σύγγνωμόν τι γίγνεσθαι καὶ πρὸς τὸ θεῖον. καὶ γὰρ τῶν ἀκουσίων ἁμαρτημάτων καταφυγὴν ἔστι τοῦ βιαίου, παρανομίαν τε ὅτι τοῖς μὴ ἀνάγκη κακοῖς ὀνομασθῆναι, καὶ ὅτι τοῖς τῶν ξυμφορῶν τι τολμήσασι. Demosth. *pro coron.* Ἀδικεῖ τις ἑκών; ὀργὴ καὶ πρωεία κατ' αὐτοῦ. ἐξήμαρτέ τις ἄκων; συγγνώμη αὐτὸ τῆς πρωείας τούτῳ. Maxim. Tyr. *dissert.* 41. Ἐλεεῖται τὰ ἀκούσια· μισεῖται τὰ ἑκούσια. Aristoteles ipse *ethic. Nicom. lib.* 3. *c.* 1. ἐν μὲν τοῖς ἑκουσίοις ἔπαινοι καὶ ψόγοι γίνονται· ἐν ᾧ τοῖς ἀκουσίοις συγγνώμη, ἐνίοτε δὲ καὶ ἔλεος. & *lib.* 5. *c.* 8. Ἀδικεῖ μὲν οὖν καὶ δικαιοπραγεῖ, ὅταν ἑκὼν τις πράξῃ· ὅταν δ' ἄκων, οὔτε ἀδικεῖ, οὔτε δικαιοπραγεῖ· ἀδίκημα δὲ καὶ δικαιοπράγημα ὥρισται τῷ ἑκουσίῳ καὶ ἀκουσίῳ. ὅταν γὰρ ἑκούσιον ᾖ, ψέγεται· ἅμα δὲ καὶ ἀδίκημα τότε ὄζιν· ὥστε ἀδικόν τι ἔσται μὲν, ἀδίκημα δὲ οὔπω, ἐὰν μὴ τὸ ἑκούσιον προσῇ. eadem habet & *ethic. Eudem. l.* 4. *c.* 6. Verùm cùm in istis ἀκουσίοις vel ignorantia semper vel vis aliqa intercedat: ignorantiam qam facti vocant, intelligit Aristoteles; juris sive officii, vel veritatis saltem dogmatúmqe in qibus illud fundatur, Marcus noster. pariqe modo ille vim eam intelligit, qæ à principio externo infertur, ὥσπερ εἰ ἕτερός τις λαβὼν τὼ χεῖρα τὸ δεῖνα τύπτοι ἕτερον. iste eam, qæ ab interno proficiscitur ac profluit. Vide *l.* 8. § 14. & *l.* 10. § 30. & *l.* 11. § 18. Clemens autem *strom. l.* 1. ὅτε δὲ οἱ ἔπαινοι, ὅτε οἱ ψόγοι, ἔδ' αἱ τιμαὶ, ἔδ' αἱ κολάσεις, δίκαιαι, μὴ τῆς ψυχῆς ἐχούσης τὼ ἐξουσίαν τῆς ὁρμῆς καὶ ἀφορμῆς, ἀλλ' ἀκουσίᾳ τῆς κακίας ὔσης. ἐπεὶ δὲ φύσι ἁμαρτημάτων προαίρεσις καὶ ὁρμὴ κατήρχει· δι' ἁμαρτημένη δὲ ὑφολισθὶς ἐδ' ὅτε κρατεῖ, ἧς ἀγνοίας καὶ ἁμαθίας ὔσης ὁλιγωρεῖσθαι, εἰκότως αἱ κολάσεις. καὶ γὰρ τὸ πυρέσσειν ἀκούσιον· ἀλλ' ὅταν δι' ἑωυτόν τις καὶ δι' ἀκρασίαν πυρέσσῃ, αἰτιώμεθα τοῦτον. ὡς δὴ καὶ τῆς κακίας ἀκουσίᾳ ὔσης. ᾧ γὰρ αἱρεῖται τις κακὸν, τῇ δὲ ἀεὶ αὐτῷ ἡδονῇ σωματούμενος, ἀγαθὸν ὑπολαβὼν λιπεῖν ἡγεῖται. ὃν ὅπως ἔχοντα, τὸ ἀπαλλάττεσθαι τῆς τε ἀγνοίας, τῆς τε αἱρέσεως τῆς φαύλης καὶ ὑπερβάσεως, καὶ πρὸ τούτων τὸ μὴ συλλαμβάνεσθαι τοῖς ἀπατηλοῖς ἐπιθυμίαις σαυτασίαις, ὑπόκειται ἐφ' ἡμῖν. Ità & peccatum aliqo modo nevtiqam voluntarium facit, nec peccantem tamen ideo pœnæ merito liberat: qia nimirum non est ἁπλῶς ἀκούσιον, sed κατά τι tantùm, qatenus corrumpitur judicium ὑπὸ φθορᾶς καὶ φθορᾶς ἐν τῆς προπαιδείας ἐξυρτημένων, ut Marcus loqitur *l.* 12 § 3.

Οὔτε ὑπομαρτυρήσεως δεήσῃ] *neqe testimonio egebis, opus habebis*, interpres uterqe. malim, *neqe testimonium*, id est, approbationem, *ab illis petes.* ratio annexa, ab eorum dispositione interiore, huc trahit:

Ei-

Εἰ βλέπων] ſuſpenſa relinquitur, prout exhibetur, oratio, cùm deſit verbum ad quod conditionalis ſe recipiat. leg. ergò (opinor) εἰσβλέπων. nam ἀεὶ βλέπων, minùs placet. quod tamen lectione receptâ tolerabilius eſſet. vel εἰσβλέπεις, participium in verbum transmutando. ſed prius illud arridet magis.

§ 63. Πᾶσα ψυχὴ] Platonis eſſe Epictetus monet, à qo etiam lavdatur, *diſſert. l.* 1. *c.* 28. & *l.* 2. *c.* 22. Ex ejusdem *Protagora* ſumptum annotat Xyl. ubi tamen non comparet. Qæ ibi Plato, *ad l.* 11. § 18. dabimus. Cæterùm in *Sophiſt.* ſtatuit πᾶσιν ἀκούσιον ἁμαρτίαν εἶ). Aſtipulari videtur pervulgatum illud, *Nemo vult falli.* Epictet. *diſſert. lib.* 4. *c.* 1. τίς θέλει ζῆν ἐξαπατώμενος, σφαλλόμενος; Avg. *de verb. Ap. ſerm.* 30. *Quis eſt, qi velit decipi? da mihi hominem religioſum; non vult fallere: da impium, ſacrilegum; fallere vult, falli non vult. nolunt fallere boni; falli autem nec boni volunt, nec mali.* Idémque *Enchir. c.* 17. *Uſque adeò rationalis natura refugit falſitatem, & quantùm poteſt devitat errorem, ut falli nolint etiam qicunqe amant fallere.* Verùm qæri poteſt, qomodo verum hoc ſit, nullam animam veri notitiâ ſponte deſtitui: cùm Petrus Apoſtol. de impiis ac flagitioſis qibusdam dicat, Λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας. *Iſta illos veritas volentes fugit.* ſcilicet, qod Bernard. *de gradib. humil.* 2. *ut liberiùs peccent, libenter ignorant.* Et, qod Tertull. *apolog. c.* 1. *Non libet rectiùs ſuſpicari; non libet propiùs experiri. malunt neſcire, qia jam oderunt. nolunt ſcire pro certo, qod ſe neſcire pro certo ſciunt. idco & credunt qæ non probantur; & nolunt inqiri, nè probentur non eſſe, qæ malunt credidiſſe.* Verùm qod in ſchola dicitur, *neminem bonum qà bonum odiſſe*, ità *verum qà verum nemo averſatur*; etſamſi aliâ ratione, qatenus nimirum ſibi minùs illud expedire arbitratur, avt affectibus ipſius adverſari videtur, havd lubenter eidem aſſentiatur. Vide Thom. *ſum. part.* 1ª. 2æ. *q.* 29. *art.* 5. Cæterùm in Platonis ſententiam deſcendere videtur Clemens Alex. loco ſuperiùs ad § 62. indicato. Τὸ μὲν ἐψεύδεσθαι τῆς ἀληθείας, κακὸν ὄν· τὸ δὲ ἀληθεύειν καὶ τὰ ὄντα δοξάζειν, ἀγαθόν· τῶν δὲ ἀγαθῶν ἀκούσιος μὲν στέρησις ἀνθρώποις γέγονεν ἅπασιν, ἢ ὁμοίως, ἢ κλαπέντες, ἢ χρησθέντες, ἢ βιασθέντες, καὶ μὴ πισθέντες, ὁ μὲν δὴ πισθεὶς ἑκὼν ἤδη παραλέλοιπεν· κλέπτεται δὲ ὁ μεταπεισθείς· ὁπλασθήμενος ὅτι σὺν μὲν ὁ χρόνος, σὺν δὲ ὁ λόγος ἐξαιρήμενος λανθάνει· βιάζεταί τε πολλάκις ὀδυνῶν τε καὶ ἀλγηδόνων, φιλονεικίᾳ τε αὖ καὶ θυμοῦ, μὴ τὸ δοξάσαι· καὶ ἐπὶ πᾶσι χοντάζουσι, οἱ ἢ τοῦ ὑφ' ἡδονῆς κηληθέντες, ἢ τοῦ φόβῳ δείσαντες. Sed rem ipſam qod attinet nihil à noſtris alienum habet.

Οὕτως οὖν καὶ δικαιοσύνης] nemo, inqit, ſponte privatur, avt veritate, avt virtute, qod idem habet & *l.* 11. § 17. In hunc ſenſum conceptus eſt ſenarius ille, qem adducit, & ſimul etiam in hac parte refellit Ariſtoteles *ethic. l.* 3. *c.* 5.

Οὐδεὶς ἑκὼν πονηρὸς, οὐδ' ἄκων μάκαρ.
Nolens beatus nemo, nec ſponte eſt malus.

nec aliter intellexiſſe philoſophum docent, qæ ſubjungit ſtatim: Ἔοικε τὸ μὲν ψεῦδος, τὸ δ' ἀληθὲς, μανθάνειν καὶ κατὰ φύσιν ἐκόντων· ἡ δὲ μοχθηρία ἑκούσιον. Proinde accentum retrahere, qò τὸ πονηρὸς illud τὸ ὀπίσω καὶ ἀθλίως ſignificationem obtineat, utì vir doctiſſimus in *excerptis* poſtulat, præter mentem prorſus avteris forſan, præter ſenſum proculdubio citantis exiſtat. ut nè adjiciam, non deeſſe, qi pro mero Grammaticorum nugamento habeant illud de ſignificatione ab accentu retracto immutata, cùm tranſlationem accentûs eandem in aliis itidem vocabulis ab Atticis uſurpari animadvertant, citra ullam ſignificatûs immutationem. Vide Evſtath. *ad Iliad.* β. & H. Steph. *de dialect. c.* 25. Nec alio ſenſu Hercules apud Epicharmum ab Evſtratio citatum per furorem à ſe geſta excuſans inducitur, his verbis,

Ἀλλὰ μὰν ἐγὼν ἀναγκαίως τάδε πάντα ποιέω·
Οἶμαι δ' ὡς ἕδεις ἑκὼν πονηρὸς, οὐδ' ἅπαν ἔχων.
Hæc ego ex neceſſitate facio qæ facio omnia:
Quippe, ut credo, ſponte pravus nemo, avt calamitoſus eſt.

Vide *ſupr. ad* § 61. & *ad l.* 4. § 6. Sed & in eandem ſententiam citra ambiguitatem omnem diſertiſſimè Plato ipſe in Timæo; ubi cùm ſtatuiſſet, primò τὰ περὶ ψυχὴν νοσήματα διὰ σώματος ἕξιν γίνεσθαι· deinde νόσον ψυχῆς, ἀνοίαν εἶ)· tum ἀνοίας δύο γένη, μανίαν καὶ ἀμαθίαν· ſubjungit; ὁ νοσῶν καὶ ἄφρονα ἴσχων ὑπὸ τοῦ σώματος τὸν ψυχὴν, οὐχ ὡς νοσῶν, ἀλλ' ὡς ἑκὼν κακὸς, κακῶς δοξάζεται. Et mox: Καὶ σχεδὸν δὴ πάντα ὁπόσα ἡδονῶν ἀκρατία καὶ ὀνειδος, ὡς ἑκόντων λέγεται τῶν κακῶν, οὐκ ὀρθῶς ὀνειδίζεται. κακὸς μὲν γὰρ ἑκὼν οὐδείς. διὰ δὲ πονηρὸν ἕξιν τινὰ τοῦ σώματος καὶ ἀπαίδευτον τροφὴν ὁ κακὸς γίνεται κακὸς· παντὶ δὲ ταῦτα ἐχθρὰ, καὶ ἄκοντι παραγίγνεται. ità reſtituit H. Stephan. qod perperam κακὸν π ante legebatur. cui βεβαιωτέον do ego Galenum in *diſſertatione*, qâ probare contendit, *animam ſeqi temperaturam corporis c.* 6. lectionem eandem exhibentem. huic avtem lectionis genuinæ aſſertæ gratiam mutuam rependent Platonis codices; ex qibus pro ἐχόντων, ἑκόντων apud Galenum reponendum. Verùm Ariſtoteli contra Stoicos & Platonem ipſum ſuffragatur, Platonicus licèt ipſe, Maximus Tyr. *diſſert.* 41. νόσος ψυχῆς μοχθηρία· νόσος σώματος δυσυχία. ἑκάτερον ἢ μοχθηρία· ἑκάτερον ἢ δυσυχία.

§ 64. Οὐκ ἀγαθὸν] Vide *ad l.* 2. § 1, & 11. & *l.* 4. § 8. Heſiodi *oper. l.* 2. *v.* 309. à Socrate lavdatus apud Xenoph. *memorab. l.* 1.

Ἔργον

Ἔργον δ' ἐστὶν ὄνειδος —

Marcus autem istic de labore an de dolore agat, (πόνος siquidem vocabulum utrumque designat) ambiguum faciunt ea quæ sequuntur: & forsan utrumq; voluit.

Οὔτε ἀφόρητον, οὔτε αἰώνιον] Vide *suprà* § 33.

Καὶ μὴ προσδόξάζῃς] *opinionem nè adjeceris.* nihil amplius ex opinione tua adjeceris, quàm quod sensus ipse renunciaverit. προσδοξάζειν enim Marcus dixit, quod προσεπιδοξάζειν Epictetus, referente Gellio *l.* 19. *c.* 1. Vide *ad l.* 8. § 49. ubi Marcus ipse explicat, qid istic velit.

Πολλὰ πόνῳ τὰ αὐτὰ ὄντα, λανθάνει δυσχεραινόμενα] *occulto modo, sive clam & citra sensum nostrum, molesta sunt.* ità interpres uterque. at qomodo nec sentientibus molesta esse possunt? itaque interpunctione mutatâ, & post λανθάνει adhibitâ, verto, *multa quæ tædio nos afficiunt, non animadvertimus ejusdem esse cum dolore naturæ.* Sensum hunc confirmant verba illa novissima. Ὅταν ἓν τόπον τινὰ δυσαρεστῇ, λέγε ἑαυτῷ, ὅτι πόνῳ ἐναντίως· qòd antè forsan non adverteris.

Ὅτι πόνῳ ἐναντίως] hoc vult. molestiam nobis facessere multa, quæ laboris in se vim atque naturam habeant, etiamsi in eis minimè laborare videamur. hujus generis esse gravedinem, æstum, malaciam, navseam, & similia. itaque in istis etiam cùm animi tenorem remittimus, à labore nos superari. Ejusmodi qiddam est, quod habet Tertull. *de patient. c.* 5. *Impatientia sola matrix est ad omne delictum. atque ut compendio dictum sit; omne peccatum impatientiæ ascribendum. malum est impatientia boni. nemo impudicus non impatiens pudicitiæ, & improbus probitatis, & impius pietatis, & inquietus quietis.* Ità etiam qicrem ipsam, non minùs qàm laborem, sæpenumero molestam esse, & qietis qoqe impatientiâ laborare contingit. Plutarch. *de tranqil. ad l.* 4. § 24. laudatus: Ἐρίνυς δὲ καὶ τὸ μὴ πρᾶσσειν αὐτὸ πολλάκις εἰς ἀθυμίαν καθίστησιν. Ennius *Iphigen.* apud Gellium *l.* 19. *c.* 11.

Otio qi nescit uti, plus habet negotii,
Quàm negotioso cùm qis fuerit in negotio.

Nec dissimile qod Aug. *in Psal.* 84. *Pugnat contra nos qotidie fames & sitis; pugnat contra nos lassitudo carnis, pugnat somni delectatio, pugnat oppressio. vigilare volumus? dormitamus. jejunare volumus? esurimus & sitimus. stare volumus? defatigamur. qærimus sedere? si & hoc diu facimus, deficimus. qicqid nobis providerimus ad refectionem, illic rursus inveniemus defectionem. Esuriens cibo te reficere volebas: hoc age semper; hoc agendo, in eo, qod adhibueras ad refectionem, ibi invenies lassitudinem. multùm sedendo fatigatus eras; surgis, deambulando reficeris: persevera in eo qo reficeris; multùm deambulando lassaris: sedere iterum qaris. inveni mihi aliqid unde te reficias, ubi non, si perseveraveris, iterum desicias.* Et mox: *Si perseveraveris in eo qo te reficis, etiam morieris. Persevera in multùm manducando: ipsa res te interficiet. persevera in multùm jejunando; indè morieris. sede semper, ut nolis surgere, morieris indè. ambula semper, ut nolis qiescere, morieris indè. vigila semper, ut nolis dormire, morieris indè. dormi semper, ut nolis vigilare, morieris indè.*

§ 65 Οἷον οἱ ἄνθρωποι] imò ὅτι οἱ ἀπάνθρωποι. q. d. *Nè fis tu immiti animo etiam adversus immites ipsos:* nè id ipsum in te admittas, qod in illis damnare videri vis. Vide *ad l.* 6. § 6, 26. & *suprà* § 15. Affine monitum Senecæ illud *epist.* 103. *Tu ità cogita, qod ex homine periculum fit, ut cogites qid sit hominis officium. alterum intuere, nè lædaris; alterum, nè lædas.* Sed videndus omnino Epictetus, *dissertat. l.* 4. *c.* 5.

§ 66. Εἰ Σωκράτης ἐνδοξότερον ἀπέθανεν] Senec. *ep.* 13. *Cicuta Socratem magnum fecit.*

Ἐντρεχέστερον τοῖς σοφισταῖς διελέγετο] Qod ex Platonis *dialogis* passim apparet. De eodem Aristides *orat.* Πρὸς τὰ παρὰ Θεμιστοκλεῖ, Ὡς καὶ τοῦ σοφιστοῦ ἤλεγχε τὸν ἰδιώτην ὡς μάτην θρασυνόμενος. Et Theodoret. *therap. l.* 2. κωμῳδῶν αὐτοὺς διατέλει. Itaque qod de Ulysse Homerus *Iliad.* β'.

Οὐ πινὰ μὲν βασιλῆα καὶ ἔξοχον ἄνδρα ἐφείδει,
Τὸν δ' ἀγανοῖς ἐπέεσσιν ἐρητύσασκε παρασσύς·
Ὃν δ' αὖ δήμου τ' ἄνδρα ἴδοι, βοόωντά τ' ἐφέστα-
Τὸν σκήπτρῳ ἐλάσασκεν.— [σεν,

id ad Socratis morem se cum istis gerendi Maximus Tyr. transtulit; *dissert.* 16. Ἆρά σοι δοκεῖ, inqit, αὐτὸ τοῦτο, εἰ μὴ ὁ Σωκράτης τοὺς μὲν βασιλικοὺς καὶ ἐξόχους ἄνδρας ἀγανοῖς λόγοις ὑπερεώρα καὶ ὑποδεχόμενος, Τιμαῖόν τινα, ἢ Παρμενίδην, ἢ ἄλλον βασιλικὸν ξένον· ὃν δ' αὖ δήμου τ' ἄνδρα ἴδοι, βοῶντά τ' ἐφέστα, τοῦτον ἐλαύνων τῷ λόγῳ, Θερσύμαχόν τινα, ἢ Κεμμιχλέα, ἢ ἄλλον λωβητῆρα καὶ ἐπισκώπτοντα; Ità enim supplevit Cosm. Paccius, qod codices Græci mutilum exhibent.

Καρτερικώτερον δὲ τῇ πάγῳ διενυκτέρευεν] ad verbum, *in glacie pernoctabat.* hoc est, cùm gelu constricta esset terra, in frigore extremo. Πάγος, Ψύχος. Hesych. πάγος, *gelu, glacies;* ut πάχνη *pruina.* ejusdem originis vox utraque. Plut. *de prim. frigid.* πάντα παῦτα παντάπασιν ὑπὸ τῆς ψυχρότητος παγῶσα· διὸ καὶ πάγοι καλεῖνται. Cæterùm aliud constantiæ tolerantiæque in hoc ferè genere Socraticæ specimen à Scriptoribus celebratur: qod in bello ad Potidæam gesto factum commemorat Laërt. *l.* 2. Μεῖναι, inqit, νυκτὸς ὅλης ἐφ' ἑνὸς χώματος αὐτὸν φασι. Avtor est inter cæteros Plato *in sympos.* qi non tantùm νυκτὸς ὅλης, sed ἐξ ἑωθινοῦ μέχρις ἑσπέρας, καὶ πάλιν νύκτα, μέχρις ἕως ἐγένετο καὶ ἥλιος ἀνέσχεν. Id ipsum avtem Socratem non semel, sed sæpiùs egisse refert Favorinus: Ἑλλάδος ἐξ ἡλίου εἰς ἥλιον ἑστὼς ἀσταξέστερος ἢ φορέμων. Gell. *l.* 2. *c.* 1. *Stare solitus dicitur, per-*

stimsi-

tinaci ſtatu perdius atqe pernox, à ſummo lucis ortu ad ſolem alterum orientem, inconnivens, immobilis, iiſdem in veſtigiis, & ore atqe oculis eundem in locum directis cogitabundus, tanqam qodam ſeceſſu mentis atqe animi facto à corpore. Verùm de bello ad Potidæam qod narratur, Athenæus *l.* 5. in dubium revocat. Cæterùm qod Marcus hîc attingit, de *excubiis in Pago* (*Martio* forſan) freqentiùs habitis Caſ. intelligit.

Τὸν Σαλαμίνιον κελεύσειν ἄγειν] *Salaminius* iſte *Leo* dicebatur (neqe enim, qod interpretes ſenſiſſe videntur, *Salaminius* illi nomen fuerat) homo locupletiſſimus, ad qem comprehendendum, qò morte afficeretur, nulla juſta de cavſſa, Socrati unà cum qatuor aliis in mandatis dederant triginta tyranni penes qos ſumma rerum tunc Athenis reſidebat. Verùm is illorum juſſis obtemperare recuſabat. Meminêre Plato in *apolog.* & *epiſt.* 7. Æſchines *Axioch.* Laërt. *l.* 2. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. & *l.* 4. *c.* 7.

Ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐβρενθύετο] Alluſit ad Ariſtophaneum illud de Socrate in *Nubib.*

Ὅτι βρενθύεται ἐν ταῖσιν ὁδοῖς, καὶ τὼ ὀφθαλμὼ παραβάλλει.

Faſtuoſus per vias vadit, oculos circumferens.

qò & Plato in *ſympoſ.* reſpexit, ubi Socratis inceſſum, fugientibus ſociis poſt pugnam Potidææ commiſſam, deſcribens, Ἐμοί γε, inqit, ἐδόκει, ὦ Ἀριστοφάνες, τὸν σὸν δὴ τοῦτο καὶ ἐκεῖ διαπορεύεσθαι, ὥσπερ καὶ ἐνθάδε, βρενθυόμενος καὶ τὼ ὀφθαλμὼ παραβάλλων, ἠρέμα παρασκοπῶν καὶ τοὺς φίλους καὶ τοὺς πολεμίους. &c. qod ridet etiam exagitátqe Maſſurius apud Athen. *l.* 5. Βρενθύεται, ὑφηφανεύεται, μέγα φρονεῖ, ἐπαίρεται. Heſych. & Βρενθυόμενοι, ἐναβρυνόμενοι. Zonaras *annal. tom.* 3. in *Michaele*; Ὁ μὲν ἐν τοιούτοις, ὡς μέγα τι κατορθῶν ἐβρενθύετο. τοῖς δ' ἄλλοις ἀνοηταίνειν ἐκείνετο.

Πεισθεὶς ἢ καὶ μᾶλλον ἂν τις ὑπήκουσε] leg. ὑπήκουσε. qod & interpretes viderunt. neqe enim hoc ab adverſariis objectum Socrati, etiamſi animi magni excelſíqe ſpecimen dare qibuſdam videatur, Marcus tanqam verum admittere, ac non confictum potiùs, credi voluit. inceſſum ſcil. gravem & τὸ πεπαῖσθαι illud, de qo noſter *ſupr.* § 60. faſtum neſcio qem interpretabantur illi.

Ἀρκεῖσθαι τῷ λίχνῳ ἦθει] Hoc enim profitebatur Socrates in Platon. *apolog.* Ἐμοὶ μὲν θανάτου μέλει ἢ σοί; ὅπως τοῦτο μηδὲν ἄδικον μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τοῦτο δὲ τὸ πᾶν μέλει. Vide *ſuprà* § 20.

Μήτε τῷ ὑπονεμομένῳ] & hoc idem de ſe *ibid.* Τιμᾶν ὑπισχνοῦμαι καὶ τῷ θεῷ κρίνειν ὡς ἔμοιγε, ὅπου μέλλει ἐμοί τε ἄριστα ἕξειν καὶ ὑμῖν. Et mox: Κινδυνεύει γάρ μοι τὸ ξυμβεβηκὸς τοῦτο, ἀγαθόν γεγονέναι. Et rurſus: Οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ὑπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν· ἀλλά μοι δῆλόν ἐστι τοῦτο, ὅτι ἤδη τεθνάναι καὶ ἀπηλλάχθαι πραγμάτων, βέλτιον ἦν μοι. deniqe *Criton.* Εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ γιγνέσθω. qod lavdat Epictet. *enchir. c. ult.* & *diſſert. l.* 1. *c.* 4.

§ 67. Ἡ φύσις ἐκ ὅτου συνεκέρασε τὸ συγκείμενον] deeſſe aliqid in qod tranſeat illud τὸ συνεκέρασε, clarius eſt qàm ut monitu opus ſit. Xyl. videtur legiſſe, ἐκ ὅτου συνεκέρασε τὸ σύγκριμα, vel τὸ σύγκραμα. qm vertit *non ità confudit omnia.* Ego ſuſpicor pronomen σε intercidiſſe, cùm ſyllaba σε continenter iteratum occurreret, ut ſcriptum fuerit, ἐκ ὅτου συνεκέρασέ σε τὸ συγκρίμενον. *non ità te*, id eſt, mentem tuam, *natura corporis tui compagini commiſcuit.* Ariſtophanes *Pluto.* 4. 3.

Οὕτω πολυφόρῳ συγκεκέρασμαι δαίμονι.
Mali tam fœto ſum commiſtus dæmoni.

Hoc ſi cui minùs arriſerit, alteram habeat conjecturam; cohæſiſſe cum priore periocham iſtam, & ſic fuiſſe concepiam; [ὃ] ἡ φύσις ἐκ ὅτου συνεκέρασε. *qam* (mentem ſcil. ἕν, qò ſuperiora clauſerat) *natura*, &c. Cæterùm D. Salmaſii (qi nec prius illud improbat) ſi conjecturam alteram adjecerim, ut τὸ συγκριμάπον, vel τό σε συγκριμάπον, legatur, ea reliqis illis, opinor, præferenda videbitur. pro ſaliva ſua qisqe cenſeat. Tertull. *de reſurrect. carn. c.* 7. *Animam Deus inſeruit & immiſcuit carni; tantâ qidem concretione, ut incertum haberi poſſit, utrúmne caro animam, an carnem anima circumferat; utrúmne animæ caro, an anima appareat carni. Sed & magìs animam invehi atqe dominari credendum eſt, ut magìs Deo proximam.* Vide *l.* 10. § 24, & 36. συνιδὲ καὶ συνέκρινεν.

Καὶ ὑπὸ μηδενὸς γνωσθῆναι] De Democrito Laërt. *l.* 9. ex Demetrii *æqivocis*: Δοκεῖ δ' καὶ Ἀθηναίοις ἐλθεῖν, καὶ μὴ συνεθῆσαι γνωσθῆναι, δέξης καλοφρονῶν· καὶ εἰδέναι μὲ Σωκράτην, ἀγνοοῦντας δὲ ὑπ' αὐτῶν. ἦλθον γὰρ (φησὶν) εἰς Ἀθήνας, καὶ οὐκ ἔγνωκαν. de Socrate Epictet. *l.* 4. *c.* 8. & *l.* 3. *c.* 23. Οὕτως ἐλάνθανε παρὰ τοῖς πλείστοις Σωκράτης· καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν ἀξιοῦν φιλοσόφοις συνεθῆναι. Et Senec. *ep.* 79. *Quamdiu videbatur furere Democritus? vix recepit Socratem fama. qamdiu Catonem civitas ignoravit? reſpuit: nec intellexit, niſi cùm perdidit.* De Epicuro idem; *Vides Epicurum qantopere non tantùm eruditiores, ſed hæc qoqe imperitorum turba miretur? hic ignotus ipſis Athenis fuit, circa qas deliturat. multis itaqe jam annis Metrodoro ſuo ſuperſtes, in qadam epiſtola ait, nihil ſibi & Metrodoro inter bona tanta nocuiſſe, qòd ipſos illa nobilis Græcia non ignotos ſolùm habuiſſet, ſed pænè inauditos.* De Sarapione incertus avtor, (Damaſcius, opinor, qi Iſidori vitam conſcripſit) apud Svidam: Τοῦτον ἐπῄνεσαν φίλον ὁ Ἰσίδωρος· τὸν λαθόντα πάντας ἀνθρώπους ὅτι εὐσεβείᾳ τε καὶ ὅλῳ βίῳ φιλοσοφίᾳ, πλὴν αὐτῷ τῷ Ἰσιδώρῳ. τοσοῦτον δὲ τῷ ἀνδρὶ πρὸς τῷ ἀληθῶς τοῦτο τε καὶ λόγῳ, τοῦτο ἐν παροιμίᾳ λέγεσθαι ἐώσθοτ@,

ὄντος, ἔργῳ ὃ βεβαιωθέντος ὑπ' ἐκείνου, τὸ λαθὲ βιώσας, ὥστε μήτε πρὸ τότε ζώντων ἀνθρώπων, μήτε πρὸ νεωτέρων, μήτε πρὸ πρεσβυτέρων, ἐλπίσαιμι ἂν εἰδέναι ὃς λέγω. μήτε ἔγνω τις ἄλλῳ ὁμοῖον ἢν ὁ Ζαραπίων ἐκεῖνος· μήτε ἂν ἔγωγε νῦν ὑπομείνω, εἰ μή σοι ὁ αὐτὸς φιλόσοφος ὑπεδείξε τὸν Ζαραπίωνα τῷ λόγῳ. ὃ γὰρ ἔργῳ ποτὲ ἔσῃ πείσεσθαι αὐτὸν ἐντυχεῖν ἑτέρῳ ἀνδρί. Ità iſte (avtori ſi fidem habemus) ζῶν ἔ πνα ἀνθρωπίνων ζωὴν, ἀλλ' ἀτέχνως θείαν εἰπεῖν, ὅπως ἡμέλει τιμῆς τῆς παρ' ἀνθρώπων, ὥστε μήτε ὄνομα αὐτὸς ἦν τῇ πόλει, & quòd Flacc. *l.* 1. *epiſt.* 17.

—*nunc moriensque fefellit.*

Ἐν ἀλιμίνοις κεῖται] Vide *ad l.* 2. § 5. & *l.* 5. § 34.

Ὅτι ἀπόλαυσις διαλεκτικὸς] Vide *ad l.* 5. § 5. & *ſupr.* § 52. & *l.* 8. § 7.

Ἐλεύθερος] *liber.* Xyl. *liberalis.* Caſ. ἐλευθέριος. ſic *l.* 8. § 1.

§ 68. Ἀδιάσῳ διαζῆσαι] Et hæc forſan erant ſuperioribus connexa, copulativâ intercedente. [καὶ] ἀδιάσῳ διαζῆσαι. qaſi dicat, *nè deſperes qin poſſis, etiamſi nec dialecticus nec phyſicus fueris, & liber exiſtere, & modeſtus, & liberalis, & pius evadere, & à coactione omni immunis vitam transigere.*

Κἂν πάντες καταζώσιν] Eſt qi καταζώσιν legi malit, qòd πρὸ ἀδιάσῳ reſpondeat. alii viderint. ego nihil mutem.

Τὰ μελύδρια τὰ ὡρισθέντα] *corporeæ hujus molis membra.* Xyl. *ad l.* 12. § 1. Idem *l.* 4. § 39. τὸ ὡρισμένον. & *l.* 12. § 2, 3. τὸ ὡρισμένον dicitur. & μελύδρια iſta, ὄργανα ὡρισμένα. *l.* 10. § 38.

Φυράματος] φύραμα maſſa lutea, ſive γῆ ὑγρῷ φυραθεῖσα, ut Svidas; ex qa figulus vaſa fictilia conficit. Apoſtol. *ad Rom. c.* 9. *v.* 21. ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι σκεῦος &c. Et Plut. in *collat. terreſt. & agat.* de Alcedone, ὃ φυρῶσα πηλόν. Idémque in *ſympoſ.* Ἔτι δὲ μᾶλλον ἀρχιτέκτονα μέμψαιτ' ἂν ἡμῶν, ἔργον αὐτὸ μὴ ναῦν, μηδὲ οἰκίαν ὑποφαίνοντος, ἀλλὰ τρυπῆσαι ξύλα, καὶ φυσῆσαι πηλόν. Alluſit avtem hîc Marcus ad corporis humani qaſi ex maſſa ejusmodi coagmentationem. Eâdem uſus metaphorâ Moſes *Geneſ. c.* 2. *v.* 7. de creatione Adæ: *Finxit Deus hominem è limo terræ.* Et Job. *c.* 10. *v.* 9. *Tanqam argillam effinxiſti me.* ſed & apud Heſiodum Vulcanus Jovis juſſu ad Pandoram concinnándam, dicitur

Γαῖαν ὕδει φύρειν.—

Elegantiſſimè verò Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 1. corpus humanum dixit eſſe πηλὸν κομψῶς πεφυραμένον. *lutum affabrè maceratum.* Et Tiberium, pòſt Imperatorem, puerum adhuc, Theodorus Gadareus rhetoricæ præceptor, præſagio ſanè plùs nimiò feliçi ac veraci, πηλὸν αἵματι πεφυραμένον, *lutum ſanguine maceratum.* Sveton. *l.* 3. *c* 57. qod tamen Svidas, ab Alexandro Ægæo philoſopho Peripatetico, de Nerone, cui præceptor fuerat, dictum refert. Nota eſt & de Prometheo fabula, qem è luto corpus homini effinxiſſe fabulantur. unde ὁ Προμηθέως πηλὸς humanum genus Archilocho dictum verſibus his;

Ἦν κεῖ ἐνιαυτὸς, ᾧ ποτε πλωΐν,
Καὶ τὸν θαλάσσης, καὶ τὸ τετράπεν, ὅτινος
Ἐφθέγξεθ', ὡς ὁ πηλὸς ὁ Προμηθήϊος.

qos Clemens nobis exhibet, *ſtrom. lib.* 5. & ex Clem. Evſeb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. componítqe cum Homeri illis;

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

de qibus vide *ad l.* 6. § 10. ut avtem ille genus humanum *lutum Prometheum*, ità Columella *l.* 10, primos homines, *cretam Prometheam* dixit. Liban. *orat.* 31. Τὰ σώματα ἡμῶν, ὅσις μὲν ἔπλασεν, ἴσμεν ὅτι δὴ· ἔστω δή, εἰ δοκεῖ, Προμηθεὺς ὅτι δὴ μύτοι, ὡς τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ πάντα. Gregor. Naz. *orat. pro pauper.* Εἰκών τε εἰμὶ τοῦ θεοῦ, καὶ τῷ πηλῷ συμφύρομαι. Epiphan. *tom.* 1. *l.* 3. *hær.* 37. de Deo hominis lapſi miſerto; ἔδει τὸν ὄντως ὄπλα τεχνίτην, κεραμέως δίκην, ἐπιμελούμενον τοῦ ἰδίου πλάσματός τε καὶ ἄγγους, ἐπὶ πηλοῦ ὅλου, καὶ ὡς ὑπὸ ῥαγάδα ὑπόρρυμα γεγενότος, μὴ ἐάσαι ὅπως, ἀλλὰ μεταβαλεῖν εἰς τὸ ἀρχαῖον φύραμα. Eſaias *c.* 64. *v.* 8. ex *verſione Græca*, qæ LXX. dicitur, Κύριε πατὴρ ἡμῶν σὺ· ἡμεῖς ὁ πηλὸς· ἔργα χειρῶν σε πάντες. omiſerunt, qod præcipuè havd omiſſum oportebat, σὺ κεραμεύς· *tu pater noſter: nos lutum: tu figulus: nos manuum tuarum opus univerſi.* Nec inficetum Heſychii Hieroſol. ænigmaticum illud (apud Photium extat in *excerptis Cod.* 275.) in Davidem Θεοπάτορα (Matth. *c.* 22. *v.* 45.) Τῷ κεραμεῖ πατὴρ ὁ πηλός. *lutum figuli pater.* Eódem ſpectat, & qòd Apoſtolus *ad Cor. ep.* 2 *c.* 4. *v.* 7. corpora noſtra nuncupat σκεύη ὀστράκινα, *Vaſa teſtacea.* de qo videndus Gregor. Nyſſ. *orat. catechet. c.* 8. Qin & noſtris φύραμα dicitur corpus humanum. Joan. Damaſcen. *de fide orthod. lib.* 3. *c.* 49. Chriſtum Deum aſſumpſiſſe ait, σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ, ἀπαρχὴν τῶν ἡμετέρων φυραμάτων. Et Joannes Chryſoſt. *in Matth. Orat.* 1. eos refellens, qi Chriſtum aiebant, ὥσπερ διά τινος αὐλίσκου, per virginem duntaxat, *tanqam per fiſtulam aqam*, transiiſſe, εἰ τοῦτο ἦν, inqit, ἄλλη τίς ἐστιν ἐκείνη ἡ φάρξ ἢ τὰ φυράματα τὰ ἡμέτερα.

Ἐν χαλιῷ] Vide *l.* 4. § 39. & *l.* 8. § 28. Epictet. *l.* 2. *c.* 18. Ἄφες τὸν φόβον τοῦ θανάτου, καὶ φέρε ὅσους θέλεις βρόντας καὶ ἀστραπάς, καὶ γνώσῃ ὅσῃ χαλιῷ ἐστὶν ἐν τῷ ἡγεμονικῷ καὶ εὐδία.

Τοῦτο ὑπάρχεις κατ' ἐμέ] Sen. *ep.* 91. *Quicquid inciderit, ſciamus non eſſe tam magnum, qàm rumore jactetur.* Et *ep.* 110. *Vana ſunt iſta qæ nos*

movent, qæ attonitos habent. nemo noſtrûm qid veri eſſet, excuſſit, ſed metum alter alteri tradidit. nemo avſus eſt ad id qo perturbatur accedere, & naturam ac bonum timoris ſui nõſſe. itaque res falſa & inanis habet adhuc fidem, qia non coarguitur. Et *ep.* 104.

Terribiles viſu formæ, letúmque labósque:
egregiè Virgilius noſter, non re dixit terribiles eſſe, ſed viſu. id eſt, *videri, non eſſe. qid in iſtis eſt tam formidabile, qàm fama vulgavit? qid eſt, cur timeat labórem vir, mortem homo?* Vide *ad l.* 2. § 12. & *lib.* 4. § 3.

Σὲ ἐζήτην] Senec *epiſt.* 64. de Sextio: *In qacunqe poſitione mentis ſum, cùm lego hunc, libet omnes caſus provocare, libet exclamare: Qid ceſſas fortuna? congredere. paratum vides. illius animum induo, qi qærit ubi ſe experiatur, ubi virtutem ſuam oſtendat:*

Spumantémque dari pecora inter inertia votis
Optat aprum, avt fulvum deſcendere monte leonem.

libet aliqid habere qod vincam, cujus patientiâ exercear. Idem *de provid. c* 3. *Ignominiam judicat gladiator cum inferiore componi: & ſcit cum ſine gloria vinci, qi ſine periculo vincitur. pudet congredi cum homine vinci parato. alium circumſpicit, cum qo conferre poſſit manum.* Et *c.* 4. *Opus eſt ad notitiam ſui experimento. qid qiſqe poſſet, niſi tentando non didicit. itaque qidam ultrò ſe ceſſantibus malis obtulerunt, & virtuti ituræ in obſcurum occaſionem, per qam eniteſceret, qæſiêrunt. gaudent aliqando magni viri rebus adverſis, non aliter qàm fortes milites belli: ego Mirmillonem ſub C. Cæſare de raritate munerum avidi qerentem; Qàm bella, inqit, ætas perit! avida eſt periculi virtus; & qò tendat, non qid paſſura ſit, cogitat.* Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Κλιθέντα εἰς πνα τοιαύτην φαντασίαν εἰδέναι δεῖ, ὅτι ἐλήλυθεν ὁ καιρὸς τῆ ὑποδείξαι, εἰ πεπαιδεύμεθα. νέῳ γὰρ ὑπὸ σχολῆς ἀπιὼν εἰς παίσασιν, ὅμοιός ὅτι τῷ μεμελετηκότι συλλογισμὸς ἀναλύειν· κἂν τις ἔυλογον ὠμῷ προτείνῃ, λέγει, μᾶλλόν μοι παλεξωμένον κομψῶς προτείνατε, ἵνα γυμνασθῶ. κὴ ὁ ἀθλητὴ τὸν κέρας νεανίσκος δυσαφεσθην· ἃ βασάζει με, φησίν· ἔτός ὄξιν ευφυὴς νέος, ὁ ὠδίνων αὐτὸς ἐφ' ἑαυτῷ, κὴ λέγων, Ἐμοὶ γὼ πεῖσαι μὴ ἔρχεσθ τοιαύτῳ, ὁπόια τότῳ ἐλήλυθεν; ἐμὲ γὼ καταπεῖναι καθήμενον ἐν γωνίᾳ, ἡμιόμενον σφαναθῆναι Ὀλύμπια; πότε τις ἐμοὶ καταμελεῖ τοιῶτον ἀγῶνα; ὅτως ἔχειν ἔδει· πάντας ὑμᾶς. ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς Καίσαρος μονομάχοις, εἰσί τινες, οἳ ἀγανακτοῦντες, ὅτι πρὸς αὐτὸν προάγει, ἀφ' ἑλκύει, κὴ ἔυχονται τῷ θεῷ, κὴ προσέρχονται τοῖς ὁπηρέταις, δέομαι μονομαχῆσαι· ἐξ ὑμῶν δ' ἀδεὶς φανήσεται τοιῶτος; Atqi Diogenes, cùm in caſus qoſdam adverſos incidiſſet, Εὖγε, inqit, ἡ τύχη, ὅτι με ἀόρενος προέσηκας. Stob. *tom.* 2. *tit.* 106.

Ὕλη ἀρετῆς] Vide *l.* 4. § 1. & *ſupr.* § 58. Ità Gregor. Naz. *epiſt.* 57. Ὕλαν ἀρετῆς ποιήσωμεν τὴν ἀσθένειαν. Idémqe *orat.* 28. Ὕλαν ἀρετῆς ποιεῖται τὰ λυπηρά.

Scilicet adverſis probitas exercita rebus,
Triſti materiam tempore laudis habet.

Naſo *triſt. l.* 5. *el.* 5. *laudis*; qia virtutis, cui lava debita.

Θεῷ ἢ ἀνθρώπῳ ἐξοικεῖται] Qin & ad utroſqe hoſce ſpectat, avt ſpectare debet, qicqid molimur, Marco ipſo aſſertore, *l.* 3. § 13.

Οὔτε κρυερὸν] Senec. *epiſt.* 77. de viro ſapiente, *Vanas humanarum mentium formidines ſecurus audit, & dicit,*

——non ulla laborum,
O virgo, nova mî facies inopinâve ſurgit.
Omnia præcepi, atqe animo mecum antè peregi.
(Æneas apud Virgil. Æn. l. 6.)

tu bodie iſta denuncias: ego ſemper denunciavi mihi, & hominem paravi ad humana. at ſtultis & fortunæ credentibus omnis videtur nova rerum & inopinata facies. magna avtem pars eſt apud imperitos mali, novitas. Idem *ep.* 91. *Tota ante oculos ſortis humanæ conditio ponatur. nec qantum freqenter evenit, ſed qantum plurimùm poteſt evenire, præſumamus animo, ſi nolumus opprimi, nec ullis inuſitatis, velut novis obſtupefieri.* Vide *ſupr.* § 61.

Οὔτε δυσμεταχείριστον] Senec. *ep.* 104. *Nihil illi videtur grave, nihil aſperum, qod virum incurvet.* Vide *ſupr. ad* § 2.

§ 69. Ἡ τελειότης] Vide *lib.* 3. § 7. & *l.* 5. § 31.

Πᾶσαν ἡμέραν ὡς τελαίαν] Muſon. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. Οὐκ ἔστι τὴν εὐεσηκυῖαν ἡμέραν καλῶς βιῶναι, μὴ προθέμενον αὐτὴν, ὡς ἐφάπαξ βιῶναι. Vide *ad lib.* 2. § 11. & *ſuprà* § 29, 56.

Μήτε σφύζειν, μήτε ναρκᾶν] antitheſis obſervanda. Vide *ſupr.* § 43. ambigi tamen poteſt, an eôdem iſtîc, qò illîc, ſenſu uſurpetur τὸ σφύζειν. Svid. σφύζειν, ἐπείγειν. poteſt avtem *torpori*, ſive *ſtupori* opponi cùm *trepidatio*, (nam & iſtam ille tollit) tum & *motus concitatior*, ſive *incitatior* qivis, conſtabit ſatìs alterutra ſignificatio; nec utram ſumpſeris, multùm refert. Vide *l.* 1. § 15. Gregor. Naz. προὶ εὐταξίας. Μήτε νωθεῖς ὦμεν πρὸς τὸ καλὸν, μήποτε ὑπνώσωμεν· νωθεία γὰ ὕπνῳ σύζυγες· μήτε διάπυροι σὺν ἀλογίᾳ, ἵνα μὴ ἐκφερώμεθα· ἔν γέ τι πλοίοντες πάντως, ἢ κέντρων δεόμενοι διὰ τὴν νωθείαν, ἢ χρημιζόμενοι διὰ τὴν θερμότητα. ἀμφοτέρων δ', ὅσον χρήσιμόν ὅτι λαβόντες, τῆς μὲν τὸ φρᾶον, τῆς δὲ τὸν ζῆλον· ἀμφοτέρων, ὅσον ὅτι βλαβερὸν διαφυγόντες, τῆς μὲν τὸν ὄκνον, τῆς δὲ τὸ θράσος· ἵνα μήτε πρὸ ἐλλείποντι ὦμεν ἀκαφεῖς, μήτε πρὸ πεπαίδευμένοι κινδυνεύωμεν. ὁμοίως γὰ ἄχρηστα κὴ νωθρότης ἄκαφτος, κὴ θερμότης ἀπαιδεύτ@.

σθῆσθ· ἢ μὲ ἐκ ἐγκίζεσα τῷ καλῷ, ἢ ὃ ἀπ-ιστῆσα. quod autem istîc νωθρείαν, idem cum Marco νάρκην pavlò superiùs dixerat. Αἱ γὰρ ἀδεεῖς, καὶ πρὸς ἀρετὴν καὶ πρὸς κακίαν ὁμοίως ναθεῖς καὶ δυσκίνητοι, ἀλλ' ἑτέρωσε μέγα νεύσπω, ὅια τῶν ναρκώντων κινήματα, αἱ γυναῖκαι ὃ καὶ θερμαὶ φύσεις, λόγα μὲν αὐτὰς παιδαγωγοῦντος καὶ διδθύνοντος μέγα τι χρῆμα πρὸς ἀρετὴν· ὀπλειπόσης ὃ ὀπηρέμης καὶ λόσα, τὸ ἴσον εἰς κακίαν ἐνεῖσκοντα.

§ 70. Οἱ θεοὶ ὁ δυσχεραίνσιν] Efficaciſſimum ſanè & Chriſtiano qovis dignum ad pravorum hominum tolerantiam ſvadendam, à numinis divini exemplo deſumptum argumentum. Vide ad *l.* 9. § 27. & *l.* 8. § 8. & *l.* 9. § 11. Sed & Joan. Chryſoſt. *in Matth. c.* 6. *v.* 45. *orat.* 18. Tertull. *de patient. c.* 2. *Diſciplina cœleſtis Deum ipſum oſtendit patientiæ exemplum; jamprimum, qi* * *florem* [*rorem, al.] *lucis hujus ſuper juſtos & injuſtos æqualiter ſpargit; qi temporum officia, elementorum ſervitia, totius genituræ tributa dignis ſimul & indignis patitur ſimul occurrere; ſuſtinens ingratiſſimas nationes, ludibria artium, & opera manuum ſuarum adorantes, nomen, familiam ipſius perſequentes, luxuriam, avaritiam, iniquitatem, malignitatem qotidie inſoleſcentem, ut ſuâ ſibi patientiâ detrahat: plures enim dominum idcirco non credunt, qia ſeculo iratum tam diu neſciunt.* Cyprian. *de bon. patient. Patientiam magiſteriis cœleſtibus diſcimus. eſt enim nobis cum Deo virtus iſta communis. indè patientia incipit: indè claritas ejus & dignitas caput ſumit. origo & magnitudo patientiæ Deo autore procedit. diligenda res hominî, qæ Deo chara eſt: bonum, qod amat divina majeſtas, commendat. Qalis verò in Deo & qanta patientia, qòd in contumeliam ſuæ majeſtatis & honoris inſtituta ab hominibus profana templa, & terrena figmenta, & ſacra ſacrilega patientiſſimè ſuſtinens, ſuper bonos & malos æqualiter facit diem naſci, & lumen ſolis oboriri; & cùm imbribus terram rigat, nemo à beneficiis ejus excluditur, qò minùs juſtis ſimiliter & injuſtis indiſcretas pluvias largiatur. Videmus inſeparabili æqualitate patientiæ nocentibus & innoxiis, religioſis & impiis, gratias agentibus & ingratis, Dei nutu tempora obſeqi, elementa famulari, ſpirare ventos, fontes fluere, grandeſcere copias meſſium, fructus miteſcere vinearum, exuberare pomis arbuſta, nemora frondeſcere, prata florere. & cùm crebris imò continuis exacerbetur offenſis Deus, indignationem ſuam temperat, & præſtitutum ſemèl retributionis diem patienter expectat. cúmqe habeat in poteſtate vindictam, mavult diu tenere patientiam, ſuſtinens ſcil. clementer & differens, ut, ſi fieri poteſt, multùm malitia protracta aliqando mutetur, & homo in errorum & ſcelerum contagione volutatus, vel ſerò ad dominum convertatur.*

Τοσούτων φαύλων ἀνέχεσθε] Juſtiniano Imper. Praſini ſupplices, referente Theophane apud Alemannum in *notis ad Procop. l.* 9. Ἐπὶ εἰπομὴν θλιβόμενοι, μὴ ὀλιγανακτήσοι τὸ κράτος σε· τὸ γὰρ θεῖον πάντων ἀνέχεται. Theodoſio Liban. *orat.* 12. Τίνα γὰρ δὴ τὰ τῶν θεῶν; συγχωρῶμι τοῖς τὰ καθ' ἡμέραν ῥήματα ἐπ' αὐτοὺς ἀφιεῖσιν, ὅταν τι παρὰ τῶν πραγμάτων λυπῶν· καὶ τοι πολλάκις αὐτοὶ σφᾶς αὐτοὺς ἀπολύουσιν. ἀλλ' οἱ μὲν συκοφαντοῦσιν· οἱ δ' ἀνέχονται· καὶ διὰ τοῦτο πολὺ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. εἰ δ' ἐποντο πᾶσιν ἁμαρτήμασι δίκαι, σφόδρα ἂν ὀλίγον ἦν τὸ σωζόμενον. ὅσπις ἔν ἐστι κέναι βάλεται θεοῖς, ἀφιεὶς πιμωρίας χαίρετω μᾶλλον, ἢ λαμβάνων. Et clariùs adhuc *orat.* 13. Τί γὰρ δὴ τὸ τῶν θεῶν; ἄνωθεν μὲν ἅπαντα καθορῶσι καὶ ἀκοῦσι. ἐν δὲ τοῖς ὑπὸ γῆς καὶ λεγομένοις καὶ περιπτομένοις, ἀδικήματα πολλάγε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ ὅταν δι' αὐτοῦ ἄνθρωποι περῶσιν κακῶς, ἀδικοῦντές τε λέγεσι παρ' ἐκείνων, ἐμβλέποντες εἰς τὸν ὑεραιὸν, ἀδενὸς ἀπέχονται ῥήματος· εἶδον ἐγὼ πνας καὶ λίθους ἐπ' αὐτὸν ἀφιέντας. οἱ δ' ἐν τοιαύτῃ δυνάμει τοῦ λαβεῖν δίκην, εἰ βουληθεῖεν, ὄντες, ἃ βέλονται. εἰ δ' ἅπασιν εἴπντο τοῖς τοιούτοις αἱ δίκαι, πάντα ἂν ἦν καθ' ἡμέραν τῶν ἀπολυμένων πλέα· καὶ δὴ ἂν ἐξῆρκεν οἱ ζῶντες πρὸς τοὺς τάφους. νυνὶ δὲ καὶ αὐτῷ τούτῳ τὸ κρείττους εἶ δεικνύσι, τῷ μηδὲ δικαίῳ χρῆσθαι θυμῷ πολλάκις. vide *ad l.* 8. § 51.

Καὶ κάθηται αὐτῷ] Quod Chriſtus Dominus, Matth. *c.* 5. *v* 45. Τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. & Luc. *c.* 6. *v.* 35. Χρηστός ἐστι ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. Et Pavlus *Act. Apoſt. c.* 14. *v.* 15, 16. Εἰασε πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν· καίτοιγε ἀγαθοποιῶν, οὐρανόθεν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης καρδίας αὐτῶν. Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 1. *Non eſt qòd tardiores faciat ad bene merendum, turba ingratorum: nè Deos qidem immortales ab hac tam effuſa liberalitate ſacrilegi negligentéſqe eorum deterrent. utuntur naturâ ſuâ, incunctanterqe illos ipſos munerum ſuorum malos interpretes juvant. hos ſeqamur duces, qantùm humana imbecillitas patitur.* Et *l.* 3. *c.* 25. *Propoſitum eſt nobis ſecundum rerum naturam vivere & deorum exemplum ſeqi. ſi deos imitaris, da & ingratis beneficia. nam & ſcelcratis ſol oritur; & piratis patent maria.* vide tamen & eundem *ibid. c.* 28. Idem *l.* 7. *c.* 31. *Non eſt mihi relata gratia: qid faciam? qod Dii omnium rerum optimi autores, qi beneficia ignorantibus dare incipiunt, ingratis perſeverant.* Vide *l.* 9. § 11, 27.

Ὅσον ὀδέπω λήγειν μέλλων ἀπαιδᾶς] Eodem utitur argumento, *l.* 8. §. 5. Senec. *de ira l.* 3. *c.* 43. *Magno animo brevia feramus incommoda.*

Εἰς ὧν τῶν φαύλων] qod latro ad crucem ſocio ſuo, Luc. *c.* 22. *v.* 40. ἐν τῷ αὐτῷ κείμενοι

ἔον. Vide *l.* 11. § 18. Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 1. *Non eſt quòd tardiores faciat ad bene merendum turba ingratorum. nam primùm, nos illam augemus, deinde, nè deos quidem immortales ab hac tam effuſa benignitate ſacrilegi negligentésque eorum deterrent.*

§ 71. Τὸ μὴ ἰδίαν κακίαν μὴ φέρειν] vide Apoſt. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 7, --10. Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ἀλλ' ἐκ δὲ Ἡρακλῆς, ἢ ὃ δυνάμενα κακὰ θεῖρεν τὰ ἀλλότρια κακά; ἀλλ' ἐξὲ Θησεὺς, ἵνα τὸ τῆς Ἀπάτης κακὸν τὸ σωτὲ κάθαρσιν· ἐπεὶ θεν ἐκ τῆς Δανάης ἐκβαλε σὺν Περσεύσ καὶ Σκάρων, λύπην, φόβον, ὀπδυμίαν, φθόνον, ἐπιχαιρεκακίαν, φιλαργυρίαν, μαλακίαν, ἀπραξίαν.

Ὁ καὶ δυνάμιν] vide *l.* 8. § 55.

§. 72. Ὁ ἂν ἡ λογικὴ] vide *l.* 3. § 8. & *l.* 4. § 2.

Καταδεέστερον ἑαυτῆς] utpote quæ ad ampliora & præſtantiora ſit nata. Vide *l.* 3. § 6.

§ 73. Τί ἔτι ζῆλεῖς] Vide *ad l.* 5. § 6. Senec. *ep.* 76. *Oppone, quæ debentur; dic, Factum tuum matura ſequetur oblivio, & parùm grata exiſtimatio civium. reſpondebit tibi; Iſta omnia extra opus meum ſunt. ego ipſum contemplor; facere rectè pièque conienus.*

Ὡσπερ ὅτι μᾶλλον] *qibus famæ major ſivis eſt quàm virtuis.* Juvenal. *ſat.* 10. Vide *l.* 4 § 44. & *ad l.* 5. § 23. Sed qare ſtultos cenſet, qi lavdem expetunt? qia id volunt, quod in ipſis non eſt. Epictet. *l.* 2. *c.* 13. Ὅταν ἀγοντῶντα ἴδω ἄνθρωπον, λέγω, ἔστι τί ποτε θέλει; εἰ μὲν ἧπερ ἐκ ἐφ' αὑτῷ τι ἤθελε, πῶς ἂν ἔτι ἀγωνία; διὰ τοῦτο καὶ ὁ κιθαρῳδὸς, μόνῳ μοι δόξαν, ἐκ ἀγωνιᾷ· εἰς θέατρον δ' εἰσέρχομαι, κἂν λίαν ὑφῶν ᾖ, καὶ καλῶς κιθαρίζῃ. ἐ γὰ δέστι μόνον θέλει καλῶς, ἀλλὰ καὶ ἐνδοκιμῆσαι· τοῦτο δ' ἐκέτ ἔξιν ἐπ' αὐτῷ. Flacc. *l.* 1. *ep.* 16.

Vir bonus ac prudens dici delector ego ac tu.
Qi dedit hoc hodie, cras ſi volet, auferet idem.
Pone, meum eſt, inqit: pono, triſtisque recedo.

§ 74. Οὐδεὶς κάμνει ὠφελούμενος] At Themiſtocles Athenienſibus ipſum proſcindentibus; Τί κοπιᾶτε, ὦ ἄνθρωποι, πολλάκις ἐμ πόνοντες; Plut. *de laude ſui c.* 3. & *in præcept. polit.* & *in apophth.*

Ὠφέλεια δὲ] Vide *ſuprà* § 13, & 53.

Μὴ ἐν κάμνε] Apoſt. *ad Galat. c.* 6. *v.* 9. Τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκκακῶμεν. & *ad Theſſ. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 11. μὴ ἐκκακήσητε καλοποιοῦντες. Vide *ad l.* 5. § 6. & *l.* 6. § 29.

Ὠφελούμενος, ἐν ᾧ ὠφελεῖς] Senec. *de clem. l.* 1. *c.* 4. *Animus reipub. tuus eſt; illa corpus tuum. vides, ut puto, quàm neceſſaria clementia ſit. tibi enim parcis, cùm videris alteri parcere.* Avſon. *grat. act. Quartum hunc gradum novi beneficii tu, Auguſte, conſtituis, deferre tibi ipſi, quò alter ornetur.* Caſſiodor. *var. l.* 4. *c.* 24. *In lucrum cedant, quæ bene meritis conferuntur. & de ipſo munere magis acquiritur, cùm optimis digna præſtantur.* Ità P. Syrus;

Beneficium dando accepit qi digno dedit.

Sidonius *l.* 6. *ep.* 12. *Aliqis aliqem, ego illum præcipuè puto ſuo bono vivere, qi vivit alieno.* & Pacat. *paneg. Nullam majorem crediderim eſſe principum felicitatem, quàm feciſſe felicem, & interceſſiſſe inopiæ, & fortunam viciſſe, & dediſſe homini novum fatum. itaque imperatori propriam majeſtatem æſtimanti, non tam id ſuum videri debet, quod abſtulit, quàm quod dedit.* Greg. Naz *de bapt.* Εὐεργετεῖται, τῷ εὐεργεσίαν αὐτέμενος. Et Jo. Chryſoſt. apud Anton. *meliſſ. l.* 1. *c.* 29. Οὐκ ἓν ποιεῖ ὁ ἓν ποιῶν, ἀλλ' ἓν πάσχει αὐτὸς, καὶ εὐεργετεῖται μᾶλλον, ἢ εὐεργετεῖ. Noſtro planè conſentiens Clemens Alex. *ſtrom. l.* 2. Τῷ γὰ ὄντι εἰκὼν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος εὐεργετικός, ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς εὐεργετεῖται· ὥσπερ γὰ ὁ ἡλιοκράτης, ἅμα σώζει καὶ σώζεται. διὰ τοῦτο ὅταν τις αὐτοῦ τύχῃ, ἐ φησὶ τῷ διδόντι, Καλῶς ἔδωκας, ἀλλὰ, Καλῶς εἴληφας. ὅτω λαμβάνει ῥᾳδ ὁ διδὺς, διδοῦσι ᾗ ὁ λαμβάνων.

§ 75. Ἡ εὐλόγισα καὶ τὰ κυριώτατά ὄζιν] M. Caſ legendum contendit, ἢ τὰ λογικὰ καὶ κυριώτατά ὄζιν, vel etiam, ἢ ἃ λογικὰ, τὰ κυριώτατά ὄζιν. ut ſit ſenſus, *rationales creaturas eſſe objecta principalia, circa quæ peculiaris cura illa & providentia verſatur.* atque ità revera intelligendum Apoſtoli illud, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 9. *v.* 20. Μὴ πῶ βοῶν μέλει τῷ θεῷ; ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; Ego tamen nihil mutandum cenſeo. hoc enim velle videtur Marcus, Ad mundi hujus fabricam producendam ac conſtituendam, peculiari quodam motu, univerſi natura acceſſit. deinceps autem, vel quæcunque in eo contingunt, vi nexûs cujusdam & conſequentiæ neceſſariæ lege certâ tunc conſtitutæ eveniunt, vel principalia illa, ad quæ univerſi mens præcipuè & quaſi peculiariter ſeſe intenderit, nullâ ratione, ſed temerè diſpoſita fuerint. at hoc eſſet abſurdiſſimum, mentem univerſi, cùm ad iſta producenda ac conſtituenda peculiari motu proceſſiſſet, de futura diſpoſitione atque ordinatione legem nullam tuliſſe, ſed temerè ferenda caſui fortuito permiſiſſe. diſpoſuit ergó. hæc genuina Marci mens. nec aliud qicqam evincunt loca ad lectionis mutatæ firmamentum adducta ex *l.* 6. § 39. & *l.* 9 § 26. *edit. Caſ. l.* 6. § 44. & *l.* 9. § 28. diſtinctionis noſtræ. ſiquidem priore loco τὰ κοινὰ, non τὰ λογικὰ, ea eſſe dicuntur, ὧν οἱ θεοὶ μάλιστα πρόνοιαν ἔσχον, atque iſtis κατ' ἐπακολούθησιν συμβαίνειν cætera. poſteriore verò nuda ponitur diſtributio illa, Ἤτοι ἑκάστων ὁρμᾷ ἢ τῷ ὅλῳ διάνοια· ἢ ἁπᾶξ ὥρμησε, τὰ δὲ λοιπὰ κατ' ἐπακολούθησιν. Sicut & *l.* 6. § 35. de ratione præditis nè γὲ quidem. Ità Marcus pro conceſſo ſumit mentem univerſi, ſi ad primam rerum conſtitutionem ratione ac conſilio quodam deſtina-

deſtinato acceſſerat, ità cuncta diſpoſuiſſe ut à primis illis cavſſis ſuccedentia qæqe neceſſariâ qadam conſecutione profluerent. qod & iſtîc monitum voluit. Vide & *lib.* 10. § 6. Senec. *de beneficiis lib.* 6. *cap.* 23. *In prima illa conſtitutione, cùm univerſa diſponerent, etiam noſtra viderunt, rationémqe hominis habuerunt. ——etiamſi potiora illis ſunt, in qæ oriuntur, nos tamen in majora ituri juvant.* de ſyderibus loqitur.

Ad Librum VIII.

§ 1. Ὀῤῥω φιλοσοφίας ἂν] Epictet. *lib.* 2. *c.* 9. ὅπως ἐδὲ πῶ τῦ ἀνθρώπε ἐπαγγελίαν πληρῶσαι δωιάμθοι, ϖϱοϛλαμϐάνομθ μὴ πῶ τῦ φιλοσόφε, πλικῆτο ϖοϱτίον, ὀφεῖ τις δέκα λίτϱας ἄϱαι μὴ δωώμθ, τὸν τῦ Ἀιαντος λίθον ϐαϛάζειν ἤθελεν. Eum eundem vide & *l.* 3. *c.* 21.

Ἀντιγωνίζεται ὃ κ ἡ ὑϖόθεϛις] Repugnat res ipſa: ipſum vitæ tuæ inſtitutum opinioni iſti, qam de te habes tanqam qi philoſophus ſis, adverſatur, falſíqe te redarguit. vel qia aliis negotiis diſtrictus totus teneris, nec huic ſtudio totum te ſedulò jugitérqe dediſti, vel etiam qia affectibus etiamnum indulgere deprehenderis, eóqe à vero mentis animíqe cultu abeſſe te qàm longiſſimè prodis. Senec. *epiſt.* 59. *Exiguum temporis impendiſſe philoſophiæ, ſatìs abundéqe occupatis ſuit. leviter tam magnæ rei inſiſtimus. qemadmodum autem poteſt aliqis, qantum ſatìs ſit, adverſus vitia diſcere, qi qantum à vitiis vacat, diſcit? Atqi, non cùm vacaverìs, philoſophandum eſt: omnia alia negligenda, ut huic aſſideamus; cui nullum tempus ſatìs magnum eſt, etiamſi à pueritia uſqe ad longiſſimos humani ævi terminos vita protenditur.* Idem *epiſt.* 72. Galenus *de affect. dignoſc. & cur. c.* 3. cuidam ἀναμάϱτητον ſeſe opinanti. Ἀλλὰ σύ γε δεῦϱο ϖαϱεμπλήσθ ἐξαίφνης ὃκ ἴσθ ϖοτε γένοιο. ὅπε γὰϱ ὀι δ' ὅλε τῦ βίε ἀπάθειαν ἀσκήσαντες, ὃ ϖϱοδόντα τελέως αὐτῶ ἐφικέσθαι, ϖαλὺ δή ϖε μᾶλλον ὁ μηδέϖοτ' ἀσκήσας σύ. Et *c.* 4. Δεῖται γὰϱ ἀσκήσεως ἔϱγος ἡμᾶς χρόν ὅλε τῦ βίε, ϖϱὸς τὸ γενέσθ τέλεθ ἀνῆϱ. Vide Epictetum *enchir. c.* 35, & 36. (ubi perperam divulſis qæ arctiſſimè cohærebant, ex Epiro Rhegium fecerunt editores) & *diſſert. l.* 3. *c.* 15. unde mendoſa qædam in *enchir.* poſſunt emendari feliciùs, qàm eſt à Volfio aliſqe. id non advertentibus tentatum. Inter alia qæ cùm utrobiqe vitiata videantur, intacta prorſus, tanqam integra, præterierunt illi, hæc habet. Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ϖοιῶν, δωήσεσθαι φιλοσοφεῖν· δοκεῖς ὅτι δωάσαι ὡσαύτως ἐδίειν, ὡσαύτως ϖίνειν, ὁμοίως ὀϱγίζεσθαι, ὁμοίως δυσϱεϛεῖν. ità in *diſſertationibus* exhibentur: nàm in *enchiridio* & mutilata & inqinatiora lego, Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ϖοιῶν, δωήσεσθαι φιλοσοφεῖν; δοκεῖς ὅτι δωάσαι, (φιλοσοφεῖν ſcil. qod ἐκ τῦ κοινῦ ſubavdiendum) ὡσαύτως ἐδίειν, ὡσαύτως ϖίνειν, ὁμοίως ὀϱγίσθεις, ὁμοίως δυσϱεϛῶν; neqe enim avt iraſci avt tædio habere permittebant Stoici. ità *c.* 22. ϖϱόσχον, ἐν τοῖς χρ σαυτὸν, ἐκέϖ δεῖ σε ὅμοιον ἐν ὑδενὶ φαίνεσθαι, ὅϛις ϖαῖς. ſequitur: ἀϱχυϖνῆσαι δεῖ, ϖονῆσαι, νικῆσαί τινας ὀϖθυμίας, ἀϖελθεῖν ὑϖὸ τῦ ὀικείου, ὑϖὸ ϖαιδείας καταφϱονηθῆναι, ὑϖὸ τῦ ἀϖαντώντων καταγελασθῆναι, ἐν ϖαντὶ ἐλαττον ἔχειν, ἐν ἀϱχῇ, ἐν τιμῇ, ἐν δίκῃ, &c. Huc applicat dictum vulgare, qod inter adagia locum meritò ſibi vindicet, idem *l.* 4. *c.* 6. Νῦν ὃ ϖϱὸς ἄλλοις γίνεσθ λέγεις, ἄλλων ὀϖιμελεῖσθ. κ ϖολλοὶ ὃ τῦτο καλῶς λέγθσιν, ὅτ ἔϱγον ἔϱγῳ ἐ κοινωνεῖ. Et rurſus *c.* 10. Ἀλλὰ ϖϱῶτον δέλεις τὰ ϖλικαῦτα λαϐεῖν; κ ϖῶς δωάσαι; ἔϱγον ἔϱγῳ ἐ κοινωνεῖ. εἰ δ' ἐκεῖνα δέλεις, τῦτο ἄϱες· εἰ ὃ μὴ, ἔϛε τῦτο ἔξεις, ἔτ' ἐκεῖνα, ϖϱοϖεμϖόμθ ἐϖ' ἀμφότεϱα. Qod fuſiùs pavlò *enchir. c.* 1. § 4. Τηλικύτων ἐφιέμθ, μέμνησο ὅτι ὁ δεῖ ὑδὲ ϖεϱὶ ϖολλοῦ κεκινημθνον ἁϖλῶς ὡϛῶν· ἀλλὰ τὸ μὲν ἀφιέναι ϖαντελῶς, τὸ δ' ὑϖὸ ϖάθεσθ ϖϱὸς τὸ ϖαρόν. ἐὰν ὃ κ τῦτ' ἐθέλῃς, κ ἀϱχειν, κ ϖλετεῖν, τυχὸν μὲν, ἐσ' ὡϛῶν τύτων τῶξιν, διὸ τὸ κ τῶν ϖϱοτέϱων ἐφίεσθ· ϖάντως γε μὲν ἐκείνων ὑϖοτάξῃ, δ' ὧν μόνον ἐυδαιμονία κ ἐλευθεϱία ϖεϱίγνεται. Et *ibid. c.* 12. Ἴδι γὰϱ ὅτι ὁ ῥᾴδιον, κ τῶ ϖϱοαίϱεσιν τῶ σαυτῦ χρ φύσιν ἔχουσαν φυλάξαι, κ τὰ ἐκτός· ἀλλὰ τὸν ἕτεϱα ὀπιμελόμθον, τὰ ἑτέϱα ἀμελῆσαι, ϖᾶσα ἀναγκή. Qod Siracid. *c.* 38. *v.* 25. Ὁ ἐλαττόμθ ϖϱόξει, αὐτὸς σοφισθήσεται. Et Epictet. *c.* 36. edit. vulg. Ταῦτα ὁ μὴ συμφωνεῖ. ἵνα σε δεῖ ἄνθϱωϖον ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν εἶν. ἢ τὸ ἡγεμονικόν σε δεῖ ἐξεϱγάζεσθ τὸ σαυτῦ, ἢ τὰ ἐκτός. ἢ ϖεϱὶ τὰ ἔσω φιλοτεχνεῖν, ἢ τὰ ἔξω· τετάϛαι ἢ φιλοσόφε τάξιν ἐπέχειν, ἢ ἰδιώτε. In eam mentem Pythagor. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. χαλεϖὸν ϖολλοῖς ὀϱθῶς ἅμα τῦ βίε βαδίζειν. Et obſervat Cl. Caſavbon. apud Athen. *l.* 12. πῶ ϖϱάγματι opponi τῇ φιλοσοφίᾳ, id eſt, *vitam occupatam & ſolicitam philoſophiæ.*

Τί δέκες, ἄδοες] hoc qippe ſtultorum eſſe dixerat. *l.* 7. § 73. & *l.* 4. § 44. ſed & videri eſſe, qod non es, qid tibi proderit? *l.* 10. § 8. Socrates,

teſte Xenophonte *memorab. l.* 1. dicere ſolitus eſt, ὡς ἐν ἔστι καλλίων ὁδὸς ἐπ' εὐδοξίαν, ἢ δι' ἧς ἂν τις ἀγαθός τε γένοιτο καὶ μὴ δοκεῖν βούλοιτο. At Marcus hîc qid aliis videaris, miſſum prorſus vult facias, Æſchyli illud pervulgatum in Theb. imitatus;

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει.

Eſſe, haud videri, enim elaborat optimus.

Qod è tragico de Amphiarao prolatum, ad Ariſtidem corona tranſtulit. Plut. in *Ariſtid. vit. & Apoph.* qi & laudat *de poet. lag. c.* 13. De Iſidoro & de Marino etiam extulit Damaſcius in *vit. Iſid.* apud Phot. *bibl. cod.* 242. Catoni par elogium tribuit Saluſt. in *Catilin. Eſſe, quàm videri, bonus malebat.* qi ſubjungit tamen: *ità, qò minùs gloriam petebat, eò magìs adſequebatur.* qod ſuprà Socrates. De ſe Gregor. Naz. *adv. eos, qi ſedem Conſtantinopolitanam ambire ipſum inſimulabant.* Ἀλλ' ἅπω, φησὶ, δοκεῖ τοῖς πολλοῖς. τί δέ μοι διαφέρει, ᾧ τὸ εἶναι πλείων ὁ λόγος, μᾶλλον ἢ πᾶς; τοῦτο γὰρ ἡ κατέκρινεν, ἢ ἐδικαίωσεν, ἢ ἄλλον ποιοῦνται, ἢ μακάριον· τὸ δὲ δοκεῖν ἀδὲν πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ οὐδὲ ἕναρ ἀλλότριον. Et mox: Τὸ δοκεῖν ἔᾳ, ἂν μὴ ὑπάρχῃ, δεξόμεθα· ἵν' εἴπω τι καὶ ἀνθρώπινον· ἂν δὲ ἀντιπίπτῃ, χαίρειν ἐάσομεν, καὶ ἀδὲν τοῦ εἶναι μᾶλλον ἀφαιρήσομεν. De Socrate Epictetus *diſſertat. lib.* 4. *c.* 8. Ἀπόδειξιν, ἐν ἀρκέμβῳ τοῦ εἶναι φιλόσοφον· χαίρων ἦ, καὶ ὅτι μὴ δοκῶν, οὐδὲν ἤνικεστο. Qin & idem apud Platonem in *Gorgia*; Παντὶ μᾶλλον ἀνδρὶ μελετέον, ὅ τι δοκεῖν εἶναι ἀγαθὸν, ἀλλὰ τὸ εἶναι, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. Epictet. *enchir. c.* 24. Ἐάν ποτέ σοι γένηται ἔξω σωφρονῆσαι, πρὸς τὸ βουληθῆναι ἀρέσαι τινὶ, ἴσθι ὅτι ἀπόλεσας τὸν σώσιν. (ità malim pro ἔσασιν, quàm cum Volfio ἔνεσιν) ἀρκοῦ οὖν ἐν παντὶ, τοῦ εἶναι φιλόσοφος· εἰ δὲ καὶ δοκεῖν βέλει, τοῦ εἶναι σωτοῦ φαίνου, καὶ ἱκανὸς ἔσῃ. ubi tamen τοῦ εἶναι ſuperflua eſſe ſuſpicatur meritò Volfius. Eratoſthenem verò vitii illius, qod à Marco hîc tangitur, inſimulat Strabo *geograph. l.* 1. Μέσος ἦν, inqit, τοῦ τε βουλεμένου φιλοσοφεῖν, καὶ τοῦ μὴ θαρρήσαντος ἐγχειρίζειν ἑαυτὸν εἰς τὸν τοιοῦτον ταύτην, ἀλλὰ μόνον μέχρι τοῦ δοκεῖν φρονεῖν.

Εἰ καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ βίου, ὅσον δήποτε ἡ σὴ φύσις θέλει βιῶσειν] D. Boot. ὅσον δήποτε ἡ σὴ φύσις θέλει, βιώσεις. *Si reliqum vitæ, qantumcunqe natura tibi conceſſerit, transegeris.* emendationi aſſentior. Verùm mihi aliqid inſuper, qod deſit, ſupplendum eſſe videtur. Seqitur enim, κατανόησον ἔν τί θέλῃ. *conſidera ergò qid ea velit.* non qamdiu, ſed qomodo vivere te velit. unde liqet, de ea re monitum aliqod anteceſſiſſe. forſan ergò legendum fuerit, εἰ καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ βίου, ὅσον δήποτε, [ὡς] ἡ σὴ φύσις θέλει, βιώσεις. *Si reliqum vitæ, qantumcunqe id futurum ſit, prout natura tua vult, & à te exigit, transegeris.*

Οὐδαμοῦ εὗρες τὸ εὖ ζῆν] Contendit non immeritò Mer. Caſavb. Antonini iſta, cum Solomonis illis, *Eccleſ. c.* 1. *v.* 13. & *c.* 2. *v.* 1. —11. qibus per multa, imò univerſa ferè, qæ ſub ſole geruntur, pervagatus Rex, nuſpiam vitam beatam veréqe tranqillam deprehendiſſe ſe profitetur. qi tamen illud, οὐδαμοῦ, apud Marcum, qod & denuò repetitur, malim, *nuſpiam*, ſimpliciter, qam, *in iſtorum nullo*, vertiſſet. Adjici poteſt Severi Imper. illud; *Omnia fui, & nihil expedit.* Spartian. potiùs tamen, prout ab Avrelio refertur: *Ortus Lepti, humili patre, primò literis, deinde imbutus foro: qo parùm commodante, utì rebus arctis ſolet, dum tentat avt exqirit varia melioráqe, conſcendit imperium. ibi graviora expertus, laborem, curas, metum, & incerta prorſus omnia; qaſi teſtis vitæ mortalium, Cuncta, inqit, fui, conducit nihil.* Qod de Marco filius, de Severo pater ὁ μακαρίτης, *ad Spart.* Qatuor verbis complexus eſt integri libelli ejus (*finem ſolùm excipimus*) qi à ſapientiſſimo rege Solomone, *ſuper humanarum rerum vanitate, divinitus planè & θεοπνεύστως eſt compoſitus.* Finem meritò excepit; qem fruſtrà ſtatuit hîc Marcus, ἐν τῷ πιεῖν ἃ ἐπιζητεῖ ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις. qanqam haud ineptè prorſus, ſi *naturam* diceret, qalis eſt ab initio condita ac creata: jam enim corrupta & defecta, non valet ſuis viribus eò etiam adſpirare, in qo uno bonum ipſius verum ac ſyncerum conſiſtit. Meliùs itaqe Solomon, utpote θεοδίδακτος, ἐν τῷ Τὸν θεὸν φοβεῖσθαι, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάσσειν. *Vis*, inqit, *poſt hæc omnia ſummam rei? Deum revereare, & præcepta ejus obſerva: hoc eſt enim totum hominis. Eccles. c.* 12. *v.* 13. Epict. *l.* 3. *c.* 24. Τὰ ἀγαθὰ ἔξω μὴ ζητεῖτε· ἐν ἑαυτοῖς ζητεῖτε· εἰ δὲ μή, οὐχ εὑρήσετε. at qomodo apud ſe bonum iſtud offendet qis? ſubjungit; ὅλος πρὸς τὸν θεὸν τετραμμένος, καὶ τὰς ἐκείνου ἐντολὰς καὶ τὰ προστάγματα. ecqid aliud Rex ſapientiſſimus?

Ἐπὰν δόγματα ἔχῃ] Vide Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 11.

Ὃ οὐκ ἐᾷ ποιεῖ δίκαιον] *Bonum nihil eſt*, inqit, *niſi qod habentem bonum facit.* At de bonis, qæ dicimus, externis, verè Avg. *concion. ſolenn.* 236. *Omnia iſta bona ſunt; ſed unde facias bene, non qæ te faciant bonum. habeto bona, qæ te faciant bonum. bona ſunt qæ habes. eſto & tu bonus inter bona tua. eſto bonus manſurus inter bona peritura. erubeſce bonis tuis. noli eſſe malus in eis, nè pereas cum eis.* Vide *l.* 2. § 11. & Senec. *ep.* 76.

Ἐλεύθερον] *liberum.* at interpretes, *liberalem.* ἐλευθέριον. ſic *l.* 7. § 67.

Ὃ οὐκ ἐᾷ ποιεῖ πανοῦργα] Contrà, nihil malum eſt, niſi qod habentem malum atqe improbum facit: qod externa iſta non poſſunt. Vide *l.* 2. § 1.

§ 2. Μὴ μέλανοῦσο ἐπ' αὐτῇ] Epicharm. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1.

Οὐ μέλανοῦν, ἀλλὰ φρονοῦν χρὴ τὸν ἄνδρα τὸν σοφόν.

Cuncta

Cuncta ſapiens prævidebit; pœnitebit ſic nihil.
Plavt. *ſtich.* 1. 2. —*cotidie*
Pridie caveat, nè faciat, qod pigeat poſtridie.
& *Bacchid.* 4. 9.

Priùs te caviſſe ergò, quàm pudere æquum fuit.
Pindar. *Pyth. od.* 5. Προφάσιν eſſe ait, ὅπως Διὸς ἐλεύθερος δυγατέρες. Vult itaque nos Marcus eſſe Promethei non Epimethei liberos, nè Prophaſin, i. e. *excuſationem*, ſive *prætextum*, ſororem nobis adſciſcere neceſſe habeamus. Vide *infrà* § 10.

Μικρὸν, ἢ πένητα, ἢ πάντ' ἐν μέσῳ] Qod nos vulgari diverbio dicere ſolemus, *Ego cùm interii, totus mundus mihi intercidit.* Proſper, *ad uxorem:*

Etſi concluſo ſupereſſent tempora ſæclo,
Ut poſſet longos mundus habere dies:
Nos tamen occaſum noſtrum obſervare deceret,
Et finem vitæ qemq; videre ſuæ.
Nam mihi qid prodeſt, qòd longo flumina curſu
Semper inexhauſtis prona ferantur aqis?
Multa qòd annoſæ vixerunt ſecula ſylvæ?
Qódqe ſuis durant florea rura locis?
Iſta manent: noſtri ſed non manſere parentes:
Exigui vitam temporis hoſpes ago.

Avg. *de verb. Dom. ſerm.* 26. & *de* 10. *chord. c.* 2. & *homil.* 28. *Longè eſt qidem dies judicii: ſed uniuscujusqe hominis, dies ultimus longè eſſe non poteſt; qia brevis eſt vita, & vitæ brevitas incerta.* Vide *ad l.* 4. § 26.

Τί πολέον ὀπίζηΐ ῶ] Ità Gregor. Naz. *ad Epiſc.* 150. ἃ γὰρ ἄλλο τι ὀπίζηΐεμῳ. Vide *ad l.* 5. § 6. & *l.* 6. § 2. & *l.* 7. § 13. & *l.* 9. § 40. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. σὺ δ' ζηΐεις ἄπαλον ἀνδρὶ ἀγαθῷ μεῖζον τῶ καλὰ ἢ δίκαια πρᾶξιν; Plavt. *Amph.* 2. 2. *Virtus præmium eſt optimum.*

Ἰσονόμια θεῷ] qia nimirum φυσικὸς νόμ@ ille cujus meminit *l.* 3. § 11. ſive θεσμὸς, uti nuncupat *l.* 2. § 16. hominibus communis cum diis ipſis à Stoicis ſtatuitur. unde & hominem ſapientem, qi ad legis iſtius normam vitam exigit ſuam, nihilo faciunt minorem Deo ipſo. Epictet. *l.* 1. *c.* 16. Ὡς κατά γε τὸν λόγον, ὅδε χείρων τῶν θεῶν, ὅδε μικρότερος· λόγῳ γὰρ μέγεθος ἡ μίκει, ἀλλ' οὐ χρίνεται, ἀλλὰ δόγμασιν. Vide *ad l.* 3. § 7.

§ 3. Ἀλέξανδρ@ ἢ] Alexander verò. qaſi à prioribus penderet. ſed τὸ ἢ παφέλκειν videtur. ſicut τὸ ἤν. *l.* 6. § 44.

Τί περὶ Διογένη] Juvenal. *ſat.* 8.

Libera ſi dentur populo ſuffragia, qis tam
Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni?

Καὶ τὰ ἡγεμονικὰ δὲ αὐτῶν ταὐτά] lectionem hanc ſi admittimus, ſenſus erit, *Eadem erant mentes illorum:* ſive *per omnia ſibi invicem conſentiebant.* id qod ſapientum eſt, & rationis rectæ, qæ una eadémqs apud omnes eſt, avſpicium duxtúmqe aſſectantium. qum inſipientes & animi affectu & vitæ inſtituto, tum ſecum invicem, tum & à ſeipſis etiam diſſentiant. Cæterùm M. Caſ. ταῦτα legiſſe videtur: & G. Xyl. τυτῶτα, cùm vertit, *ità erant eorum mentes inſtructæ.* ejusmodi nimirum mentes habebant, qæ in rerum naturas acutiùs introſpicere, & ſagaciùs intromittere ſe poterant. hunc ſeqor. indè ergò factum, ut cùm rerum naturam perſpectam haberent, & cui uſui inſervirent, nec multis opus eſſe ſibi ad bene ac feliciter agendum intelligerent, nec avidiùs qicqam, qam par erat, appeterent.

Ἐκεῖ ἢ ὅσων χρήσιμα ἢ ἀλκία πόσων ;] Xyl. *ibi verò, qibus in rebus eſſet prudentia & ſervitus.* ut ad philoſophos illos, illorúmqe perſpicaciam referatur. M. Caſ. ad reges ac imperatores potiùs, qos priùs dixerat, retulit. in qo calculum ei lubens contribuo meum. Verùm qòd vertit, *qouſqe ſe extendebat error eorum, eouſqe eorundem & ſervitus,* non video qi poſſit cum avtoris verbis conſiſtere, niſi πόσων avt τοσούτων pro πόσων ſubſtituere libuerit. Mihi nihil movendum videtur. erotematicè tantùm concipiendum exiſtimo. Apud illos, cùm rerum naturam, ac per conſeqens uſum, non ritè aſſeqerentur, de qot rebus alioqi minùs neceſſariis, ſed qæ ipſis neceſſariæ viſæ ſunt, ſatagere illos neceſſe fuit; qótqe rerum ſeſe ſervituti addicere? Ἅμα γὰρ τῇ ἀρχῇ πολλὰ τὰ ἀναγκαῖα ἀναπεπλήκασιν. Teles *collat. divit. & paupert.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94. Notum eſt illud Philippi Macedonis, qi cùm qo loco deſtinaverat, caſtra ſtatuere, commodè non poſſet, qòd pabulum jumentis deſore diceretur: Οἰ@ ἡμῖν ὁ βί@ ὄξιν, inqit, εἰ ἢ πρὸς τὴν τῶν ὄνων κεκρὸν ὀφείλομεν ζῆν; *qalis vita noſtra eſt, qibus ad aſinorum opportunitatem ea eſt exigenda?* Refert Plut. in *apophth.* & in *præcept. polit.* ità aſinis etiam ac jumentis inſervire rex magnus neceſſe habebat; non paſtores tantùm avt bubulci: qos ità conqerentes induxit Sophocles, referente eodem in *Aglde;*

Τούτοις γὰρ, ὄντες δεσπότου δολούμεθα,
Καὶ τῶν δ' ἀνάγκη ἢ σιωπώντων κλύειν.
Famulamur iſtis, qi tamen domini ſumus,
Qamvis queantur, nos ea audire eſt opus.

Contrà non eſt vulgatum minùs Socratis illud, qi ut Laërt. *l* 2. cùm rerum venalium forum ac tabernas pertranſiret, dixiſſe fertur, Πόσων ἐγὼ χρείαν ἢ ἔχω; *Qàm multis ego nihil opus habeo?* vel, ut Cicer. *Tuſc. l.* 5. *cùm in pompa magna vis auri argentiqe ferretur, Qàm multa non deſidero? inqit.* Itaque illa neſcio cujus in ore crebrò habebat, qæ & à Clemente Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 10. lavdantur, ſed ità ut metri rationem non habuerit;

Τὰ δ' ἀργυρώμαθ' ὅσα, ἢ τε πορφύρα,
Εἰς τὸν τραγῳδὸν χρήσιμ', ἐκ εἰς τὸν βίον.
Argentea iſta vaſa & ipſa purpura,
Tragicam ad pompam faciunt, ad vitam nihil.

In qam ſententiam Plvtarch. *de avar.* ubi Scopæ

Thessali dictum commemoraverat, qi à vicino è domo sua rogatus qidpiam, quod is qi petebat, superfluum ipsi ac supervacuum esse dictitabat, respo dit, Ἀλλὰ μὴν τέτοις ἐσμὲν ἡμεῖς ἐυδαίμονες καὶ μακάριοι τοῖς ἀσκόποις, ἀλλ' οὐκ ἐμέγοις τοῖς ἀναγκαίοις. *At verò ista superflua & supervacanea sunt quæ nos divites ac beatos faciunt, non autem necessaria illa.* subjungit, istud videri πομπικὸν καὶ παντήγυειν μᾶλλον ἢ βίου ἐπανόρθωσιν, *pompam aut panegyrin potiùs, quàm vitam laudantis.* addítque felicitatem istiusmodi θεατῶν καὶ μαρτύρων, ἢ μηδὲν εἶναι, *aut nullam esse omnino, aut spectatorum, non dominorum esse;* certè absque illis nullam revera existere. Itaque κενοδοξία ista, quam hîc Marcus tangit, eadem ferè est cum ea qam Apostolus notat, *ad Rom. c. 13. v. 14.* ubi vetat, τῆς σαρκὸς προνοίαν ποιεῖσθαι εἰς ἐπιθυμίας. nec abludit ab hac multùm solicitudo illa, cujus Martham illam sedulam nimìs Christus insimulat, cùm ait, ὅτι μεριμνᾷ καὶ θορυβάζεται περὶ πολλά· ἑνὸς δέ ἐστι χρεία. Vide *l. 7. § 20. & l. 9. § 40.*

Δουλεία πόσων] De regibus Solomon, & ipse rex, *Eccles. c. 5. v. 9.* הֶלֶךְ לְשָׂדֶה וְעֹבֵד *etiam rex agro servus est.* dum eum scil. colendum necessariò curat. ut Chald. paraphr. & Rohobamo Solomonis filio atque in regno successori consiliarii seniores, *histor. Reg. lib. 3. cap. 12. ver. 9.* תִּהְיֶה עֶבֶד לָעָם הַזֶּה *servus sis oportet populo isti.* Siqidem, ut Augustin. *de Civ. Dei l. 19. c. 15. Etiam qi imperant, serviunt eis, qibus videntur imperare.* Itaque non immeritò pronunciavit Antigonus, πῶν βασιλείαν, ἔνδοξον εἶναι δουλείαν. *regnum esse nobilem servitutem,* Ælian. *l. 2. c. 20.* &, *magnam servitutem magnam esse fortunam;* Seneca *ad Polyb. c. 26.* cùm, *in maxima fortuna minima sit licentia,* ut Cæsar apud Sallustium in *Catilin.* Eódem facit & Senarius Græcus ille;

Εἷς ὅστις ὅλῳ οἰκίᾳ, ὁ δεσπότης.
Unus familæ servus, ipse adeò est herus.

Et Hebræorum doctorum illud; הַמַּלְכוּת חַיֵּי עַבְדוּת *Servitus est & regnum.* Ἀλλ' ἐμεῖνος μὲν μικροδούλως λέγε, τέτως δ', ὡς εἰσὶν ἄξιοι, μεγαλοδούλως. Epictet. *l. 3. c. 26.* Ità, qod idem *l. 4. c. 1.* τῷ ὁ δυύπατος τοῦ τοῖς πεπρωμένοις ἀδὲν διαφέρει. Vide *l. 10. § 19.* Sed &, qod multò gravius est, iisdem sæpenumero

——*intus & in jecore ægro*
Nascuntur domini.

qos alterni subeant oportet *Obsequio ancipiti.* Pers. *sat. 3. & 5.* & Ambros. *ep. 7. Intra se dominos habent: intra se servitium intolerabile patiuntur; tot dominorum, qot vitiorum servi.* Aug. *de civit. Dei l. 4. c. 3.* Unde Diogenis dictum; Τὸν μὲ οἰκέτας δεσπότας δυλεύειν· τὸν δ' φαύλης ἐπιθυμίας. Laërt. *l. 9.* & sicut de Roma Augst. *de civit. Dei l. 15. c. 4. Urbs victrix gentium, captiva vitiorum.* Ità de Romanis Cicer. *Verrin. 3. Judiciorum domini, cupiditatum servi.* ut nè illud adjiciam, qod Plin *in panegyr. Principes multi, civium domini, libertorum servi.* & qod Ambros. *ep. 7. Emunt sibi dominos, captivarum suarum captivi. Dabo* (inqit Sen. *ep. 47.*] *consularem aniculæ servientem: dabo ancillulæ divitem.* Itaque Democritus apud Stob. *tom. 2. tit. 6, & 7.* Ἔνιοι πόλεως μὲ κατέζεσι· γυναικὶ δὲ διαλύσει. Honestius tamen pavlò, qod de Persa Plut. *ad præfect. indoct.* Ὁ Πέρσων βασιλεὺς πάνυ ἠγάπα δῆλος, πολὺ τῆς ἑαυτῦ γυναικὸς, ἧς μάλιστα δεσπότης ὤφειλεν εἶναι. Et qod Cato major, de ingenuis legitimísque conjugiis si accipias; Πάντες ἄνθρωποι τοῦ γυναικῶν ἄρχειν· ἡμεῖς δὲ πάντων ἀνθρώπων· ἡμῶν δὲ αἱ γυναῖκες. Plut. *apoph.* vide *l. 2. § 2. & l. 9. § 38.*

§ 4. Ὅπ] principium ἀκέφαλον, sive abruptè exorsum. Hoc, inqit, animo tuo obversetur, vel præsto tibi ad manum & ad mentem sit, ubi hominum aut injuriis, avt flagitiis commoveri te senseris, eadem facturos, etiamsi tu te indignatione confeceris.

Κἂν σὺ διαῤῥαγῇς] *etiamsi tu rumparis.* Ità Demosthenes πρὸς στέφανε, Οὐδὲ ἂν σὺ διαῤῥαγῇς. Lucian. *Timon.* ὅπως οἱ κόλακες ἐκεῖνοι διαῤῥαγῶσι τῇ φθόνῳ. Et Evnap. Ædesio. Οἱ δὲ παρεσπασμένοι διαῤῥήγνυνται τῇ φθόνῳ. Maro *bucol. 7.* ——*invidiâ rumpantur ut ilia Codro.* & Martial. *l. 9. epigr. 99.*

Rumpatur, qisqis rumpitur invidiâ.

& *l. 8. epigr. 61.*

Livet Carinus, rumpitur, furit, plorat,
Et qærit altos unde pendeat ramos.

Non abs re ipsa itaque aberravit prorsus M. Cas. cùm pro more nostri idiomatis reddidit, *etiamsi tu te suspenderis.* qomodo & Epictet. *l. 2. c. 20.* ἀπάγξασθαι ἂν αὐτὸν ἐποίησα ῥηγνύμενον. Malim tamen Marci phrasin retentam. Siqidem, ut *invidiâ*, sic & *irâ, rumpi* dicuntur, qi excandescentiæ suæ indulgent nimìs. Epictet. *dissert. l. 1. c. 13.* Ὅταν ὁ θερμὸν ἀπήσιλος σε μὴ χαλκεύσῃ ὁ παῖς, ἢ χαλκοῦς χιλιαρώτερον ἐνέγκῃ, τὸ μὴ χαλεπαίνειν, μηδὲ ῥήγνυσθαι. de ebrio Basil. Cæs. *homil. 1.* λοιδορεῖται, τύπτει, ἀπειλεῖ, δύμυται, βοᾷ, διαῤῥήγνυται. Liban. *vit. sua:* Οἱ τὴ δέξη τοῦ ἐν τοῖς ἀρχεῖς ἐπηνύμενοι. Morell. *qi ex sententia magistratuum angebantur.* imò, *qi eorum qi in magistratu* constituti gloriâ, *dum invident, rumpuntur.* Plavt. *Bacchid. 4. 2.*

PA. *Sufflatus ille huc veniet.* PL. *diruptum velim.* Flacc. *l. 1. sat. 3.* *Rumperis & latras.*

De dolore pariter Cicer. *ad Attic. l. 7. ep. 12. Non detetreor periculo, sed dirumpor dolore.* & *l. 4. ep. 16. Unum omnia posse, dirumpuntur ii, qi me aliqid*

posse

posse dolucrunt. Eodem sensu τὸ διαφορίσθῆς usurpatum Lucæ *Act. c. 7. v. 54.* de qo alibi diximus. sed & *findi* Persio *sat. 3.*

---turgescit vitrea bilis:

Findor.--- i. e. ῥήγνυμαι τῇ χόλῃ, ἢ λαπῶ. Is. Catavb.

§ 5. Ὀλίγου χρόνου ἑδεὶς ἑδαμοῦ ἔσῃ] qod usitatiùs ac pleniùs ἐντὸς ὀλίγου χρόνου dicitur. qasi dicat, annon ad breviculum temporis spatium perperi potes? sicut Psaltes *Psal. 37. v. 10. adhuc pavlulum, & improbus non erit.* ità Marcus hîc; *Adhuc pavlulum, & ipse non eris.* qid avtem interest, tu an ille, tollaris? vide *l. 7. § 79.* At M. Cas. legisse videtur, ἑδεὶς ἑδαμοῦ ἔσαι. cùm vertit, *intra tempus brevissimum cuncta finem habitura sunt; nec cujusqam ultrà memoria erit.* qi & *Africanum* pro *Adriano* cur substituerit nescio, cùm & Basil. & Lugd. Ἀδριανὸς, exhibeant.

Περίεξον τὸν ἀμέλαστον] *ità ut ne nevtiqam à faciendo dimoveri avt revocari patiaris.* ità *lib. 10. § 12.* ἀμέλαστον τούτῳ χαρίεν. Clemens *strom. l. 5.* Μαθόντες ἢ ἄρα τὴς ἀληθείας τὸν ὁδὸν, ἐυσεβείαν βαδίζωμεν ἀμεταστρεπτί. Plato *de legib. l. 9.* Τὸς ἢ ἧττ κακῶν ξυνεσίας φεύγε ἀμέλαστον ἀεί.

§ 6. Μελιπόνεαι] Naso *met. l. 15.*

---cùm sint hæc forsitan illa,

Hæc translata illuc; summâ tamen omnia constant.

Μέλαθέλλει] Vide *l. 7. § 18, 23. & l. 9. § 33.*

Πάντα τρέπει] omisit clavsulam hanc interpres Angl. Naso *Met. l. 15.*

---omnia verti Cernimus.---

Sic. *l. 9. § 19.* πάντα ἐν μέλαβολῇ. Sed & ἐμφατικώτερον etiam in abstracto, ut istic, sic *lib. 11. § 35.* πάντα μέλαβολά. & *lib. 4. § 3.* ὁ κόσμος ἀλλοίωσις.

Οὐκ ὥσε ἐοικέναι, καί τι καινόν· πάντα σωπᾶται] transposita videntur ista, qibus rerum transpositionem alternatim fieri solitam describit Marcus: mihi sic collocanda videntur; πάντα τρέπει· πάντα σωπᾶται. ὥσε ἐοικέναι, καί τι καινόν. receptam lectionem Xyl. dum seqitur, Marci textum convellit & distrahit. vide *lib. 7. § 1, 58. & l. 9. § 35.*

Ἴσαι αἱ ἀπονεμήσεις] i. e. τὸ ἀπονεμόμενα, ut *l. 2. § 17. & infr. § 6.* qæ ex lege qasi qadam divina assignantur cuiqe, paria cadémqe sunt. Siqidem, ut Rex sapientissimus, *Eccles. c. 9. v. 2. Eadem omnibus eveniunt; justis, injustis; mundis, immundis; piis, impiis; summis, infimis.* &c. Et Senec. *ep. 107. ideo nulli querenda, qia paria sunt omnibus. nam etiam qod effugit aliqis, pati potuit. æqum avtem jus est, non qò omnes usi sunt, sed qod omnibus latum est.* vide *infr. § 43.* vel etiam ità sunt æqaliter proportione, non Arithmeticâ, sed Geometricâ distributa, ut unicuiqe id qod est ipsi congruum maximè & consentaneum attribuatur: ut *l. 5. § 30. & infr. § 7.*

§ 7. Ἀρκεῖται πᾶσα φύσις ἑαυτῇ ἐυοδοῦσα] Sufficit hoc naturæ sive creaturæ cuiqe, si munus sibi proprium ac peculiare exeqatur, bonum sibi congruum & consentaneum assequatur. Siqidem, ut philosophus, *ethic. Eudem. l. 1. c. 8.* Τὸ φύναι πάντα τὰ ὄντα ἐρίεθός ἑνός τινος ἀγαθοῦ, ἢκ ἀληθές. ἕκαστον γὰρ ἰσίᾳ ἀγαθῆ ὀρέγεται. & in hoc igitur acqiescit.

Φύσις ἢ λογικὴ ἐυοδεῖ] Ità natura rationalis tunc prosperè agit, cùm munia sibi propria & peculiaria obit, qalia sunt qæ istîc Marcus recenset. Nam ἐυοδία, ἐυπραξία. Hesych. vide *l 5. § 14, 34.* pro eo avtem qod ἐυοδεῖν Marcus istîc, ἐυοδοῦς dixit Joannes Apost *epist. ad Gaium* v. 2 περὶ πάντων ἔυχομαί σε ἐυοδοῦς ἢ ὑγιαίνειν, καθὼς ἐυοδοῦταί σε ἡ ψυχή.

Τὰς ὀρέξεις ἢ ἐγκλίσεις πρὸς ἐφ' ἡμῖν μόνον] Hoc est qod passim inculcat Epictet. *enchir. c. 1, & 2. differt. l. 1. c. 1. & 27. & l. 2. c. 13. & l. 3. c. 24. & l. 4. c. 1, 4, 10.* alibi. huc avtem plurimùm facit, qòd inter alia *l. 4. c. 1.* ἐλεύθερον sive liberum hominem eum definit, ᾧ αἱ ὁρμαὶ ἀνεμπόδιστοι· αἱ ὀρέξεις ἐπιδυτικαί· αἱ ἐγκλίσεις ἀπερίσπαστοι.

Ἴσῃ] ἴσῃε M. Cas. rectè: ut de natura universali, sive anima universi, cujus portio qædam anima hominis cujusvis est, intelligatur.

Ἴσως ἢ κατ' ἀξίαν τὴν μεσιτικὴν] ità *supr. § 5.* ἴσαι αἱ ἀπονεμήσεις. Verùm est æqalitas ista, ut Aristoteles loqitur, *Ethic. l. 5. c. 3.* ἢ κατ' τὸν λογισμὸν ἀναλογίαν. in qa τὸ καθ' ἀξίαν cumprimis ratio habetur. τὸ γὰρ δίκαιον ἐν τοῖς διανεμοῖς ὁμολογοῦσι πάντες καθ' ἀξίαν τινὰ δεῖν εἶναι. Plato *leg. lib. 6.* Διὸς γὰρ δὴ κρίσις ὅδε. τῷ μὲν μείζονι πλείω, τῷ δ' ἐλάττονι σμικρότερα νέμει, μέτρια δίδοὺς πρὸς τὸν αὐτῷ φύσιν ἑκατέρῳ.

Μὴ ἐπὶ τὸ πρὸς τὸ ἓν ἴσον ἐυρήσεις ἐπὶ πάντας, ἀλλὰ ἐὰν συλλάβῃς τὸ πάντα, τὰ δὲ πρὸς ἀθρίαν] divulsa vitiatáqe ista M. Cas. feliciter, mutatione levissimâ, restituit, legendo, τὸν πάντα τὰδε πρὸς ἀθρίαν τῷ ἑτέρῳ. Proportionis istius, inqit, æqalitatem deprehendas licet, non si unum aliqod in unoqoqe consideres; sed si istius qæqe, cum alterius cujusqam affectibus ac dotibus à natura eidem collatis universis simul sumptis contuleris. qod esse proportionis geometricæ monet philosophus *ethic. Nicom. l. 5. c. 3.* & Evdem. *l. 4. c 2.* Ἐν γὰρ τῇ γεωμετρικῇ συμβαίνει καὶ τὸ ὅλον πρὸς τὸ ὅλον, ὅπερ ἑκάτερον πρὸς ἑκάτερον. Itaqe Avg. *de ver. relig. c. 40. Tota simul consideranda sunt, si velimus rectè judicare.* Plinius *l. 4. ep. 14. Sapiens & subtilis* (rerum æstimator) *debet non diversis conferre diversa, sed singula expendere, nec deterius aliqid putare, qod est in suo genere perfectum.* Ità siqidem unumqodqe in suo genere perfectum exister patefier, nec muscæ avt culici magis qicqam deesse, qod ad muscæ culicísve naturam ac constitutionem pertineat, qàm

elephanti

elephanti avt leoni: Verúmque deprehendetur Plinianum illud, *l.* 11. *c.* 2. *Rerum naturam nusquam magìs, quàm in minimis, totam esse.* Siquidem de cunctis naturæ operibus dici potest quod de partibus humani corporis Hippocrat. *de loc. in hom.* Τῷ σώματι τὸ σμικρότατον πάντα ἔχει, ὅσαπερ καὶ τὸ μέγιστον. & rursus: ἐν τῷ σμικροτάτῳ πάντ' ἐνι τὰ μέρεα. In hanc mentem Galenus, *de usu part. l.* 17. extremo, ubi insignissimum illud summéque mirandum prædicaverat artificium, quod in humani corporis tabrica deprehenditur, Ἐναργῆ, inquit, τὰ τῆς φύσεώς ἐστι καὶ πάνυ τὰ ζῶα. μικρὰ γὰρ ἦν καὶ ἄνθρωπον ὠμολόγησε μόνον εἶναι ποσαυτάχη τέχνην, ὅσην ὁ πανταχόθεν ἐξηγήσατο λόγος, ἀλλ' ὅπου ἂν ἐθέλοις ἕτερον ζῶον, ἴσην ἐνδείξεται σοφίαν τε ἅμα καὶ τέχνην τὸν δημιουργόν· καὶ ὅσῳ γ' ἂν ᾖ μικρότερον, τοσούτῳ μεῖζον τὸ θαῦμα, καθάπερ ὅσοι διασκοπίζοντες ἐν μικροῖς σώμασι τοὺς δημιουργοί. Cui concinit & Plinius loco suprà memorato: *Restant*, inqit, *immensæ subtilitatis animalcula, nusquam alibi spectatiore naturæ rerum artificio.* In culice hic inflat, in pulice ille; videri dignissimus uterque: qibus & ex Plutarcho *de solert. animal.* formicam licet adjungas. ἀλλ' ἔστω μικρὸν ἡ φύσις ἔχει μειζόνων καὶ χαλεπωτέρων κρατοῦν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν σχολῇ καθαρᾷ πάσης ἔνεστιν ἀρετῆς ἔμφασις. Qin & Tertull. *de anima c.* 10. *Hoc magìs credas, si Deum recogites tantum artificem in modicis, quantum & in maximis.* Eundem vide sis *adv. Marcion. lib.* 1. *c.* 13, & 14. Ambr. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Mirabilis igitur natura in maximis: mirabilis etiam in minimis. Sicut enim non minùs plana camporum, quàm montium alta miramur; nec plùs altitudinem cedri stupemus, quàm vitis aut oleæ brevis fœcunditatem: ità non ampliùs miror elephantum, qia procerus est, quàm murem, qia terribilis elephanto est. est enim donata prærogativa quædam singulis creaturis, ut qibusdam privilegiis propriis fulciantur.* Avtor denique *qæstionum Vet. ac Nov. Test.* qæ Augustini nomine prostant, *qæst.* 123. *An qia præstantior est homo cæteris animalibus, idcirco illa imperfecta dicenda sunt? avt qia sancti angeli non sunt qod est Deus, imperfecti sunt? absit. omnia enim pro locis & gradibus suis firma & perfecta sunt, ut impleant id ad qod facta sunt.*

§ 8. Ἀναμνῆσαι ἐκ ἔξεστιν] Rectè ista Mer. Casavb. à superioribus, qibus vitiosè cohæserant, separavit; novæque hinc periochæ initium dedit. vide *lib.* 3. § 14. & *l.* 5. § 5. & *l.* 7. § 67.

Οὐκ ἔξεστι] *non est otium.* Cas. per negotia non licet. vel etiam, *non potes*, non datur. adeò forsan es rudis & illiteratus, ut nec legere qidem qeas. qanqam de vita avlica qod sequitur, si ad hanc periochen pertinet, à qa tamen Xyl. Lugd. Cas. ipse sejungunt, illi potiùs interpretationi favere videtur. forsan enim vitam avlicam cavsantem inducit, qasi per eam Scriptorum evolvendi facultas avt opportunitas negetur. Verùm aliò illud qod sequitur, pertinere videtur.

§ 9. Τὸν ἐν αὐλῇ βίον] vide *l.* 5. § 16. Flaccus *l.* 1. *epist.* 17.

Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum:
Stultus uterqe locum immeritum cavssatur iniqê.
In culpa est animus, qi se non effugit unqam.

Senec. *ep.* 50. *Dicimus, Non ego ambitiosus sum; sed nemo aliter Romæ potest vivere, non ego sumptuosus sum, sed urbs ipsa magnas impensas exigit. qid nos decipimus? non est extrinsecùs malum nostrum: intra nos est, in visceribus ipsis sedet.* Et *ep.* 55. *Non multùm ad tranqillitatem locus confert. animus est qi commendat omnia. vidi ego in villa hilari & amœna mœstos; vidi in media solitudine occupatis similes.* vide *l.* 4. § 3.

Μηδὲ τὸν σεαυτῦ] qasi dicat, sorte tuâ contentus agas. qod Apost. *ad Philipp. c* 4. *v.* 11. ἔμαθον ἐν οἷς εἰμι, αὐτάρκης εἶναι. nam qòd Lugd. exhibet, ἐλλὰ σὺ ἑαυτῦ, nec navci est.

§ 10. Ἐπίληψίς τις ἑαυτῦ] *pœnitentia*, inqit, *est suipsius reprehensio.* vide *l.* 12. § 16. ubi non reprehensio sui tantùm, sed condemnatio etiam dicitur. Ex Gallo Asinio, & Largio Licinio, Gellius *noct. Attic. l.* 17. *c.* 1. *Pœnitere tum dicere solemus, cùm qæ ipsi fecimus, avt qæ de nostra voluntate nostróqe consilio facta, ea nobis pòst incipiunt displicere, sententiámqe in eis nostram demutamus.* Plut. *de tranq.* ex Evripid. *Oresl.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 24.

Ἡ σύνεσις ὅτι σύνοιδα δεινὰ εἰργασμένος, οἷς ἔλκομαι ἐν σαρκὶ, τῇ ψυχῇ πόνῳ μεταμέλειαν, αἰμάσσουσιν ἀεὶ καὶ νύσσουσιν ἐναπολείπουσι· τοὺς μὲν γὰρ ἄλλας ἀναιρεῖ λύπας ὁ λόγος· πόνῳ δ' μεταδύοιαν αὐτὸς ἐργάζεται διακναμπτόμενος ὑπὸ ἀθυμίης τῆς ψυχῆς, καὶ κολαζόμενος ὑφ' αὐτῆς· ὡς γὰρ οἱ ῥιγῶντες, ἢ ἠπάλοις ἢ πυρετοῖς *διακαόμενοι [διακναιόμενοι Gesner. sed ità Galen *de affect. dign. & cur c.* 6. πυρετῷ διακαόμενοι.] τῷ ταῦτα παρόντων ἔξωθεν τὸ καῦμα κομᾷ ἢ κρύος μᾶλλον ἐνοχλέοντα, καὶ κάμνον ἔχουσιν· ὅτως ἐλαφρότερος ἔχει τὰ παρεὸν τὰς λύπας, ὥσπερ ἐξωθεν ἐπιφερομένας· τὸ δ' Οὐπις ἐμοὶ τῇ *ἄλλῳ ἐπαίτῳ, ἀλλ' ἐγὼ αὐτὸς, [*ἄλλων vulg. perperam] ὀπιθρλυίμενον· πῶς ἁμαρτανομένους ἐνδοθεν ἐξ αὐτῦ, βαρύτερον πιεῖ τῷ αἰρεῷ τὸ ἀλγεινόν.

Ὡς χρήσιμόν τι παρεικότος] Est tamen pœnitentia reprehensio sui, tam de malo admisso, qàm de de bono omisso. Verùm ad Marci propositum, membrum alterum sufficerat.

Ἀγαθὸν χρήσιμόν τι] Stoicum hoc dogma, nihil utile nisi qod bonum & honestum. Laërt. *l.* 7. *Zenon.* & Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. Πᾶν ἀγαθὸν συμφέρον ἐστὶ, καὶ λυσιτελὲς καὶ χρήσιμον. χρήσιμον, ὅτι χρείαν ὠφελείας παρέχεται. sive, ὅτι ἐν τῇ χρείᾳ ὠφέλιμον. Socrates apud Platon. *polit.*

lit. l. 5. Κάλλιστα γὰρ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον καλὸν τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. Idémque in *Alcib. 1.* Τὸ μὲν δίκαιον, καλόν· τὸ δὲ καλὸν, ἀγαθόν· τὸ δὲ ἀγαθὸν συμφέρει· τὸ δίκαιον ἄρα συμφέρον τέ ἐστιν. Cicer. *Offic. l. 2.* § 9, 10. *Summâ quidem autoritate philosophi, quicquid justum sit, id etiam utile esse censent: itémque quod honestum, idem esse justum. ex qo efficitur, ut, quicquid honestum sit, idem sit utile. in qo verbo lapsa consvetudo deflexit de via; sensímque cò deducta est, ut honestatem ab utilitate secerneret, & constitueret honestum aliqod, quod utile non esset: quâ nulla pernicies major hominum vitæ potuit afferri.* vide tamen hac de re porticûs argutiolas, *ad l. 3.* § 11. & *l. 6.* § 45.

Μεταμοήσειεν ἴσως τοῦ ἡδονῆς τινα παρεικέναι] indè probare vult voluptatem nec bonum esse, nec utile; qòd probus nemo de voluptate ulla neglecta omissâve, pœnitentiâ tangatur: ficut *l. 5.* § 15. idem indè concludit, qòd eandem despexisse ac spreviſſe laudi sæpe atqe decori habeatur.

§ 11. Τοῦτο τί δεῖν] vide *ad l. 3.* § 11.

§ 12. Ὅταν ἐξ ὕπνου] vide *ad l. 5.* § 1.

Κατὰ τὸν ἀνθρωπικὸν φύσιν] Cicer. *de fin. lib. 5. Apparet nos ad agendum esse natos. Itaqe appetit animus semper aliqid agere. Ibid.*

Καὶ ἐν τῷ ἔργῳ δοκεῖ τὸ ἀγαθὸν εἶναι καὶ τὸ εὖ. Aristot. *ethic. l. 1, c. 7.* vide *l. 9.* § 16.

Τὸ δὲ καθεύδειν κοινὸν καὶ μετὰ ἀλόγων ζώων] Aristot. *ethic. lib. 1. c. 13.* tanqam dictum vulgò jactatum refert, οὐδὲν διαφέρειν τὸ ἥμισυ τοῦ βίου τοὺς εὐδαίμονας τοῦ ἀθλίων. *nihil per vitam dimidiam distare felices infelicibus. qia nimirum vitæ pars dimidia edormitur.* Ὕπνος γὰρ, ὥσπερ τελώνης, τὸ ἥμισυ ἀφαιρεῖ τοῦ βίου. Aristo apud Plut. *de ign. & aq.* καὶ τὸν ἥμισυν ἡμῶν τοῦ βίου σωθιαιρεῖται χρόνον. Clem. Alex. *pædag. lib. 2. c. 9. Vitam nobiscum dividit somnus.* Senec. *epist. 117.* & ità, *dimidium ex hoc* (qod videmur vivere) *edormitur.* Idem *ep. 99.* (vide *ad lib. 4.* § 50.) Per somnum ergò nihil felices ab infelicibus distare dicit ex vulgi sententia Aristoteles: at Marcus istîc, nihil homines à jumentis. Siqidem, ἀρχὴ δοκεῖν ὁ ὕπνος τῆς ψυχῆς, ἢ λέγεται σπουδαία καὶ φαύλη. Aristot. *ibid.* & *c. 8.* Οὐδὲν ἀγαθὸν ἀποτελεῖ ὁ καθεύδων. Itaqe Plato *leg. l. 7.* Κοιμώμενος δὲ εἷς ἑκάστου ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος. καὶ γὰρ ἀναπνεῖ ὁ κοιμώμενος, ὥσπερ καὶ ὁ θανών. Evstath. *ad Il. Ψ.* & Plin. *præfat. hist. nat. Vita profectò vigilia est. Et revera plus vigilare, plus vivere est. Qid enim tam mortis simile qàm dormientis aspectus? qid tam vitæ plenum, qàm forma vigilantis?* Petr. Chrysolog. *serm. 24.*

Ὁ κατὰ φύσιν ἐνέργεια] vide *lib. 5.* § 9. Aristot. *hist. animal. l. 8. c. 1.* Τὸ κατὰ φύσιν, ἡδύ. & *c. 2.* Περισπᾶς ἐνέργεια τὸ κατὰ φύσιν.

§ 13. Φυσιολογεῖν, παιδολογεῖν, διαλεκτικεύεσθαι] Senec. *epist. 89. Philosophiæ tres partes esse dixerunt & maximi & plurimi autores: moralem, naturalem, & rationalem. prima componit animum; secunda rerum naturam scrutatur: tertia proprietates verborum exigit, & structuram, & argumentationes, nè pro vero falsa surrepant.* His ergò tribus monet uti Marcus, qatenus id commodè potest, ad unumqodqe, qod imaginatio suggesserit. At Xyl. ista cum seqentibus conjungit, qasi dixerit Marcus; *Ubi de natura, affectibus, aut aliis rebus differere cum qopiam contigerit,* &c. qam contextûs seriem verba ipsa nevtiqam admittunt. Lugd. avtem hoc loco periochas ità disposuit, ut Medeæ Absyrtum nobis representare voluisse videatur.

§ 14. Ἢ γὰρ περὶ ἡδονῆς] Lugd. ἢ γάρ. forsan ἢ καὶ. nam τὸ γὰρ ex proximo membro irrepsisse huc videtur.

Τοιαῦτα τινὰ δόγματα ἔχειν] leg. τοιαῦτα [γάρ] τινα δόγματα ἔχων. Sedi suæ cavillali restitutâ, & pro verbo substituto participio, orationis serie id poscente. potest & priore loco ὁ γὰρ legi, ut sententia continuetur sic, ὁ γὰρ περὶ ἡδονῆς καὶ λύπης &c. —*τοιαῦτα τινὰ δόγματα ἔχων. qi enim de voluptate ac dolore, & c. dogmata habet istiusmodi,* esse nimirum ista bona vel mala, non avtem adiaphora. Hæc Xyl. cùm non animadverteret à Marci mente istîc plurimùm aberravit. De hoc avtem subjecto, vide *lib. 6.* § 27. & *l. 7.* § 26, 61. & *supr.* § 1.

Ἀναλήψεται ὅπως ποιεῖν.] Ità *l. 10.* § 30. *βιάζεται. cogitur facere qod facit.* non à vi aliqa externa, sed à principio interno, falso nimirum dogmate, pravo perversóqe judicio. nec dissimili modo Lucil. apud Varron. *orig. Lat. l. 4.*

Vis est vita, vides, qæ nos facere omnia cogit.

qò tamen nevtiqam spectare cum Dousa censeo versiculum apud Gnomologum illum,

Βίος κελεύεται δ', ὡς βίᾳ ποεῖζεται.

Sive ut Grot. legit,

Βίος κέκληται δ', ὅτι βίᾳ ποεῖζθαι.

Vi qia paratur vita, vita dicitur.

vel potiùs,

Vi qia paratur victus, vita dicitur.

Cæterùm dilutè nimis, & præter Marci mentem Xyl. *cogitabo, ità opus esse fieri.* Vide *l. 4.* § 6. & *l. 6.* § 27, 57. & *l. 7.* § 62, 63. Certè Tertull. *de anim. c. 16. Id qod accidit ex serpentis instinctu, exinde inoloviſſe & coadoleviſſe in anima, ad instar jam naturalitatis, qia fiatim in naturæ primordio acciderit.* Et Bernard. *de grat. & lib. arb. Corruit homo de posse non peccare in non posse non peccare, amissâ ex toto consilii libertate. itémqe de posse non turbari, in non posse non turbari, amissâ ex toto complaciti libertate.* De populo suo Jeremias *c. 13. v. 23. An mutare potest Æthiops cutem*

suam?

ſuam? an pardus poteſt maculas ſuas? ei ſi hoc potuerint, etiam vos poſſetis benè facere, qi malè facere edocti eſtis. Et de Maſſilienſibus ſuis Salvian. *de provid. lib. 6. c. 14. Invueratâ in nobis malorum omnium labe, aliter jam non vitioſi eſſe non poſſumus, niſi ut omnino non ſimus.*

§ 15. Μέμνησο] Μεμνήσομαι. Lugd. edit. *cogitabo*, Xyl. qi antegreſſis annectit. Sed illud malo. ſicut *lib.* 2. § 4. & *mox* § 16. in priore autem μεμνήσομαι, nî vitioſum fuerit, tranſitus eſt à perſona ad perſonam. de qo *ad lib.* 6. § 50. diximus.

Ἀιχρὸν ξενίζεσθαι] Petr. *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος. Iſocaſius ſub Leone Magno Qæſtor, in judicio cùm ſiſteretur, monenti præfecto, videret qo in ſtatu conſtitutus eſſet, Ὁρῶ, inqit, κὴ ὁ ξενίζομαι, ὅτι ἄνθρωπος ὢν, ἀνθρωπίνας ἀφειπέμην συμφορᾶς. Zonaras *Annal. tom.* 3. vide *l.* 4. § 29. & *l.* 12. § 1.

Εἰ ἡ συκῆ σῦκα φέρει] Jacob. *epiſt. c.* 3. *v.* 12. Μὴ δύναται συκῆ ἐλαίας ποιῆσαι, ἢ ἄμπελος σῦκα; Et Dominus Chriſtus, Matth. *c.* 7. *v.* 26. Μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; ὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν, καρποὺς καλοὺς ποιεῖ· τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται. Luc. *c.* 6. *v.* 44. qia nimirum, ἕκαστον καρπὸν ἴδιον φέρει. Moſes *Geneſ. c.* 1. *v.* 11. vide *l.* 4. § 6. & *l.* 12. § 16.

Ὧν ὅτι φορός] Qid enim malis moribus in mundo provenit uberius? avt cujusnam rei, qàm impietatis, improbitatis, impuritatis, pravitatis, feracior eſt orbis univerſus? Plavt. *Trinum.* 1. 1.

——*mores mali*
Quaſi herba irrigua, ſuccrevere uberrimé.
Neque quicquam vile nunc eſt, niſi mores mali:
Eorum liceat meſſem metere maximam.

Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 2.

Seditione, dolis, ſcelere, atque libidine, & irâ
Iliacos intra muros peccatur & extra.

Juven. *ſat.* 13.

Quæ tam feſta dies, ut ceſſet prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quæſitum, & partos gladio vel pyxide nummos?

Vide in ſacra pagina ſanctorum querelas, *Pſal.* 12. & 14. Jer. *c.* 9. Mich. *c.* 7. &c. Itaqe Syneſ. *de provident.* 1. Ἐν γε τῷ τόπῳ τῶν κακῶν, ὁ θαυμαστὸν εἴη κακὸν, ἀλλὰ θαυμαστὸν, εἰ τι μὴ τοιοῦτον ἐντοῦθα· τοῦτο γὰρ μέτοικον καὶ ἀλλόφυλον. qomodo Diodor. Sicul. *l.* 18. παράδοξον ἔδοξεν, ὅτι εἰ γέρων τις παράλογον, ἀλλ' εἰ μὴ πᾶν δοκεῖ τὸ γινόμενον ἀνέλπιστον. Et Juvenal. *ſat.* prænotatâ:

Egregium ſanctúmque virum ſi cerno, bimembri
Hoc monſtrum puero, & miranti jam ſub aratro
Piſcibus inventis, & fœtæ comparo mulæ.
Rari quippe boni vix ſunt numero totidem, quot
Thebarum portæ, vel divitis oſtia Nili.

Ubi pro *miranti*, qidam *mirandis* legi volunt; ego (ſi qid mutandum fuerit) mutatione leviori *liranti* malim. Varro *de re ruſtic. lib.* 1. *c.* 29. *Tertiò cùm arant jacto ſemine, boves lirare dicuntur*; id eſt, *cùm tabellis additis ad vomeres, ſimul & ſatum frumentum operiunt in porcis, & ſulcant foſſas, qò pluviæ aqa delabatur.* vide & Plin. *hiſt. nat. l.* 18. *c.* 20.

§ 16. Τὸ μεταπίθεσθαι] *animi ſententiam mutare.* Ità Epictetus *diſſert. l.* 2. *c.* 15. homini ad ſe inediâ tollendum mente obſirmato, Εἰ μὲν ὀρθῶς ἔκρινας, ἴσθι συνδοξάζων· εἰ δ' ἀλόγως ἔκρινας, μεταθοῦ. Et Gregor. Naz. *ad Epiſcop.* 150. Οὐχ ἡ μετάθεσις τὸ αἰσχρὸν ἔχει· ἀλλ' ἡ τῆς κακῆς πίστεως, τῆς ἀπωλείας. indè Dionyſius Heracleota ὁ μεταθέμενος dictus, ut Laërt. *l.* 5. in Heraclid. & in Zenon. ὁ μεταθέμενος εἰς ἡδονήν. qia nimirum ἀνεπίφυτος ὑποδὺς ἡ ἀιστῆς γαστέρα καὶ ἀντιμελαμφιάσας, exutâ virtutis ſtolâ, adverſámque planè indutus, à Stoica ſecta jam ſenex ad Epicuream transilivit. de qo itaqe feſtivè Timon in *Sillis*;

Ἡνίκ' ἔχρην σύριττε, νῦν δ' ἄρχεις ἡδυπαθῶν.

Athen. *dipnoſoph. l.* 7. apud qem malè *transpoſitorem* vertit Dalechamp. cùm, *immutatum* potiùs reddere debuerit. qod & Caſavb. monuit. *ad Athen. l.* 10. *c.* 10. vide *ad l.* 4. § 12. & *l.* 6. § 11, 29. Cæteràm de vocabulo illo à ſcrupis calculisve luſoriis traducto fuſiùs alibi egimus.

Ἐπεὶ τῷ διορθῶσθαι ὁμοίως ἐλεύθερόν ἐστι] æqè liberum eſt, inqit, qódqe animum ingenuum nihilò magìs dedeceat, verum docenti, ubi erraverit qis, obſeqi, atqe rectæ viæ, ubi eam certo judicio elegerit, conſtanter liberéqe inſiſtere. Corrigere nimirum vult abſurdum qorundam errorem, qi *qod ſemel imbiberint, nolunt deponere*, (ut Cypr. *l.* 2. *ep.* 1.) *& pervicaciam conſtantiæ loco habentes, rectiora monenti parere ſervile ducunt ac illiberale.* Adverſus cujuſmodi homines ſeſe accingit & Epictetus loco ſuperiùs memorato. Ὅταν ἀκούσωσί τινες τῶν φιλόλογων, ὅτι βέβαιον εἶδει, κὴ ἡ μὲν σφυγμέρεσις ἐλεύθερον φύσει κὴ ἀναπάγκαστον· τὸ δὲ ἄλλα κωλυτὰ, ἀναγκαῖα, δοῦλα, ἀλλότρια, φαντάζονται, ὅτι δεῖ πάντη τὸ καθεστὼς ὑπ' αὐτῶν ἀπερεάστως ἐμμένειν. ἀλλὰ πρῶτον ὑγιὲς εἶδει διὰ τὸ κινεμένων. θέλω γὰρ εἶδει τόνος ἐν σώμασι, ἀλλ' ὡς ὑγιαίνοντι. ἂν δέ μοι φρενητικῶ τόνος ἔχων ἐνδεικνύῃς, κὴ ἀλαζονεύῃ ἐπ' αὐτοῖς, ἐρῶ σοι, ὅτι, ἄνθρωπε, ζήτει τὸν θεραπεύσοντα. τοῦτο κὰν εἰσὶ τόνοι, ἀλλ' ἀπονία. *Non enim, qia rigidum aliqid, ideo rectum; nec qia ſtupidum eſt, ideo ſanum*; Avg. *de civit. Dei l.* 14. *c.* 10. Verùm pergit Epictetus, & ubi pervicacium qorundam exemplà propoſuerat, ὡς ὃν ἔστι μεταθεῖναι, qi à re

re ſemel propoſita nullâ ratione adduci ſeſe patiantur, ex eis ait tandem ſe intellexiſſe, qidnam velit pervulgatum illud, Μοῖρ᾽ ἔτε φῦσαι, ἔτε ῥῆξαί ὄϛι quod Volph. cur mutandum cenſeat, nihil video. Mox: Κένευφε, inqit, ϗ γὰρ ὁι μαιρόμβροι. ἀλλ᾽ ὅσῳ βραδύτερον κείνοις τὸ ὂν ὄντι, τοσούτῳ πλείονος ἐλεξόμην ἄξιοι. -- ὧν ἀρκεῖ τὸ κεκινῆσθαι, ϗ τὸ μὴ μεταβάλλειν. ἔπει ὁι μανικοὶ τύποι, οὐχ ὑπερνοί. ὑποδυνεῖν θέλω, ἂν με τοῦτο ἀναλήσῃς. διὰ τί ἄνθρωπος τὶ ἐγένετο κάκεινα. ἐσώθλω ὅτι ὁ κέκεινας ἐμὲ ὑποδέξεται. Clavdit tandem diſſertationem his verbis. Ὥσπερ ἐν νοσοῦντι ϗ ῥᾳδιαλιζομένῳ σώματι, ποτὲ μὲν ὁπὶ ταῦτα, ποτὲ δ᾽ ἐπ᾽ ἐκεῖνα ῥέπει τὸ ῥεῦμα· ὅτω ϗ ἀσθενὴς ψυχὴ, ὅτω μᾶλλον κλίνῃ, ἄδηλον ἔχει. ὅταν ὃ ϗ τὸν ϖερσοῦ τῷ κλίματι τούτῳ ϗ τῇ φορᾷ, τότε γίνεσθαι τὸ κακὸν ἀξιοῦσθαιτιν ϗ ἀθεραπεύτιν. Itaque Syneſius *de regno*: Ὁ ὃ ὁπὶ τοῖς ἀμβλανομένοις ἰσχεργνώμων, ὁμογνώμων ϖολιτείαν ἀγνοίας, ἢ κερδαίνει γνῶσιν ὀκ μεταγοίας, ἀδὲ δεῖ τιν λόγων ἰατρῶν, ἀλλ᾽ ἐνὴρ ἂν φαίη σοφὸς, ὅτι κολάσεως. vide *ad l.* 1. § 16.

Σὺ γὰρ ἐνέρσεια χῇ τῷ σωῖ ὁρμῇ] Lugd. meliùs σῇ, & σήν. deeſſe tamen forſan videatur, κρικεῖ σοι, avt tale aliqid. *Sufficit tibi operatio tua juxta animi tui impetum judicium*que *& mentem ipſam peracta.* verùm diſtinctio interjecta integram faciet ſententiam. lego igitur, σὴ γὰρ ἐνέρσεια, χῇ τῷ σὴν ὁρμὴν &c. *tua enim eſt operatio & iſta, utpote intentioni tuæ conſentanea.* &c.

§ 17. Εἰ μὴ ὁπί σοι, τί αὐτὸ ϖοιεῖς;] Novam hinc periocham orditur & Anglus interpres & editor Lugdunenſis. poſsúntque revera aliò, quàm qò priora illa, referri. *Siquidem tui*, inqit, *eſt arbitrii aliqid facere vel omittere. cur facis qod non probas, ſive in qo non acquieſcis? ſin alieni*, non tui, eſt, *de aliis, ſive Deis, ſive atomis*, hoc eſt, rerum principiis, juxta Democritum & Epicurum, *fruſtrà gereris:* fruſtrà avtem facere aliqid, inſipientis, cum illis litigare, etiam inſanientis. vide *l.* 4. § 3. & *l.* 12. § 12, 24.

§ 18. Ἔξω τὸ κόσμε τὸ ὑποδυνὸν ἐ ϖίπτει] Lucret. *l.* 3.

Cedit enim rerum novitate extruſa vetuſtas
Semper: & ex aliis aliud reparare neceſſe eſt:
Nec qidqam in barathrum, nec tartara decidit atra.

Pythagoras apud Naſonem *Metam. l.* 15.

Non perit in tanto qidqam, mihi credite, mundo,
Sed variat mutátque vices: naſcíque vocatur,
Incipere eſſe aliud, qàm qod fuit antè; morique
Deſinere illud idem.——

Ennius Epicharmo de Terra apud Varron. *de ling. Lat. l.* 4, & 8.

Quæ dedit, illa capit, neqe diſpendi facit hilum.

Pacuvius *Chryſe*, de Æthere;

——omnia is animat, format, auget, alit, creat,
Sepelit, recipitqe in ſe omnia.

Maro itidem *Georg. l.* 4.

Scilicet huc reddi deinde, ac reſoluta referri
Omnia: nec morti eſſe locum: ſed viva volare
Sideris in numerum, atq; alto ſuccedere cœlo.

Ubi Servius: *Diſſolvi cuncta & redire rurſus in originem ſuam: nec morti. i. e. perditioni locum eſſe. nihil eſt enim, qod perire funditus poſſit, cùm ſit* τὸ πᾶν. *i. e. omne, in qod redeunt univerſa reſoluta. res avtem hæc qæ mors vocatur, non eſt mors; qippe qæ nihil perire faciat; ſed reſolutio.* Et Macrob. *in ſomn. l.* 2. *c.* 12. *Conſtat ſecundum veræ rationis aſſertionem, qam nec Virgilius ignoravit, nihil intra vivum mundum perire, ſed eorum qæ interire videntur, ſolam mutari ſpeciem: & illud in originem ſuam, atqe in ipſa elementa remeare, qod tale, qale fuit, eſſe deſierit.* Senec. *ep.* 36. *Cogita nihil eorum, qæ ab oculis abeunt, & in rerum naturam, ex qa prodierunt ac mox proceſſura ſunt, reconduntur, conſumi deſinunt iſta, non pereunt.* & mox: *Obſerva orbem rerum in ſe remeantium: videbis in hoc mundo nihil extingvi, ſed vicibus deſcendere ac reſurgere. æſtas abit; ſed alter annus illam adducit: hyems cecidit; referent illam ſui menſes: ſolem nox obruit, ſed ipſam ſtatim dies abigit. ſteliarum iſte decurſus, qicqid præterierit, repetit. pars cœli levatur aſſidué, pars mergitur.* Et *qæſt. nat. l.* 3. *c.* 9. *Nihil deficit, qod in ſe redit.* Et *de benef. l.* 5. *c.* 8. *Rerum natura nihil dicitur perdere, qia qicqid illi avellitur, ad illam redit: nec perire qicqam poteſt, qòd qò excidat non habet, ſed eòdem revolvitur, unde diſcedit.* Tatian. denique *adv. Græc.* Ὥσπερ γὰρ ὀκ ὢν, πρὶν ἢ γενέσθαι, τὸς ἥμιλλον ὀκ ἐγίνωσκον, μέγαν ὄ ἐν ὑποστάσει τῆς σαρκικῆς ὕλης ὑπῆρχον· γεγονὼς ὄ, ὁ μὲν πάλαι, διὰ τῆς γενέσεως, τὸ εἶ) πιπίσκομαι· τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁ γενόμενος, ϗ διὰ θανάτε μενεῖ ὢν, αὖθις τε μενεῖ ὀρώμενος, ἔσομαι πάλιν, ὥσπερ μὴ πάλαι γεγονὼς, εἶτα γενηθεὶς· κἂν πῦρ ἐξαφανίσῃ πᾶν τὸ σαρκίον, ἐξαλμιθεῖσαν τῷ ὕλῃ, ὁ κόσμος μεγώρηκεν· κἂν ἐν πολαμοῖς, κἂν ἐν θαλάσσαις ἐκδυπανισθῶ, κἂν ὑπὸ θηρίων διασπασθῶ, ταμείοις ἐναπόκρυμαι πλευσὶν διαφθαρῶ. qæ verba perperam diſtincta interpres peſſimè accepit. vide *l.* 4. § 4, 5, 23, 46. & *l.* 5. § 4. & *infr.* § 50.

Διαλύεται εἰς τὰ ἴδια] Lucret. *l.* 1.

Huc accedit, utì qæqe in ſua corpora rurſum
Diſſolvat natura, neqe ad nihilum interimat res.

Senec. *ep.* 71. *Qicqid eſt, non erit: nec peribit, ſed diſſolvetur. nobis ſolvi, perire eſt. proxima enim intuemur; ad ulteriora non proſpicit mens hebes.* vide *l.* 9. § 33.

ϗ αὐτὰ ὃ μεταβάλλει [Naſo *Met. l.* 15.

——omnia fiunt
Ex ipſis, & in ipſa cadunt. reſolutáque tellus
In liquidas rareſcit aqas: tenuatur in auras,
Aeráqe humor habet: dempto qoqe pondere rurſus

In

In superos aër tenuissimus emicat ignes.
Indè retrò redeunt: idémque retexitur ordo.
Ignis enim densum spissatus in aëra transit:
Hinc in aquas: tellus glomeratâ cogitur undâ.

Vide *l.* 4. § 40.

§ 19. Καὶ ὁ ἥλιος ἐρεῖ, πρὸς τί ἔργον γέγονα] ità Bas. at Lugd. ἐρεῖ πρὸς τί ἔργον γέγονε. *potest dicere cujus rei caussâ factus est.* Xyl. *de se dicet, alicujus gratiâ factus sum* Cas. qid si legas, καὶ ὁ ἥλιος ἄρα πρὸς τι γέγονε. *etiam sol utique alicujus rei gratiâ extitit.*

Καὶ οἱ λοιποὶ θεοί] Sidera nimirum, qæ animata esse putabant, & Deorum loco habebant. vide *l.* 9. § 35. & *l.* 12. § 18. Ità & sapientes Ægyptii, θεὸς εἶναι ἥλιον καὶ σελήνην. Laërt. *proœm.* & Pythagoras, ἥλιόν τε καὶ σελήνην, καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας, εἶναι θεούς. Idem *l.* 8. De sole Heraclit. *ad Hermodor. ep.* 1. Λίθοι, θεῶν μάρτυρες; ἔργα δεῖ μαρτυρεῖν, ὅτια ἡλίκα. νύξ αὐτῷ καὶ ἡμέρα μαρτυρέουσιν· ὧραι αὐτῷ μάρτυρες· γῆ ὅλη καρποφορέουσα μάρτυς· στελλούσης ὁ κύκλος ἐνέγκας, ἀφανισμὸς μαρτυρεῖα. Imò testimonium perhibent ista omnia solis conditori, non soli. vide *Psal.* 8. *v.* 1, 3. & *Psal.* 19. *v.* 1, 2, 6. & *Psal.* 74. *v.* 16, 17. & *Psal.* 104. *v.* 19. & *Act. c.* 14. *v.* 14. Vide tamen, si operæpretium id videbitur, *de sole* Apostatæ impii Juliani Imperat. *orationem* avtore dignam. Plato in *Cratylo*, à Theodoreto adductus *therapevt. l.* 3. Φαίνονταί μοι οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι οἱ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, τύτες μόνους ἡγεῖσθαι θεοὺς, ὅσπερ νῦν οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων, ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ γῆν, καὶ ἄστρα, καὶ οὐρανόν. ἅτε δὲ αὐτὰ ὁρῶντες ἀεὶ θέοντα δρόμῳ καὶ πλανώμενα, ἀπὸ ταύτης τῆς φύσεως, τῆς τοῦ θεῖν, θεοὺς αὐτοὺς ἐπονομάσαι. Clemens item in *protrept.* Οἱ μὲν γὰρ εὐθέως ἀμφὶ τὸν οὐρανὸν θεὸν ἀπεπλάνηνται, καὶ ὅλα μόνα περισκόπτες, τὸν αἰσθητὸν τὰς κινήσεις ὑποθεώμενοι, ἐθαύμασάν τε, καὶ ἐξεθείωσαν, θεοὺς ὀνομάσαντες τοὺς ἀστέρας· καὶ προσεκύνησαν ἥλιον, ὡς Ἰνδοὶ καὶ σελήνην, ὡς Φρύγες. &c.

Σὺ δὲν πρὸς τί τὸ ἥδεως;] vide *ad l.* 5. § 1. & *l.* 9. § 9.

§ 20. Ἡ φύσις ἐσόχασεν ἑκάστου] *natura finem suum habet in rei uniuscujusque fine.* Cas. ut στοχάζεσθαι hîc sit collimare. at Xyl. *consilium iniit.* ad Marci mentem propiùs, *rationem habet.* hoc est enim στοχάζεσθαι Marco istîc: ut *l.* 1. § 9. τὸ στοχαστικὸν τῆς φίλων. vide ibi adnotata. Tertull. *adv. Marc. l.* 2, *c.* 5. *Universa Deus disponendo præscivit, & præsciendo disposuit.* Cyprian. *epist.* 3. ubi Domini Servatoris illud ex Matth. *c.* 10. *v.* 29. lavdâssetnec passerculum qidem, qi assario dimidio veneat, citra Dei nutum ad terram decidere. *Cùm Christus nec minima fieri sine voluntate Dei dicat; existimat aliqis & summa & magna, aut non sciente, aut non permittente, in Ecclesia Dei fieri?* Trithem. *ad Cæsar. qæst.* 8. *Magna divinæ providentiæ commendatio, qæ non solùm hominum curam habet, sed avium qoqe minutarum.* Hieron. qidem *in Abacuc. c.* 1. *v.* 14. *Sicut in hominibus etiam per singulos Dei currit providentia; sic in cæteris animalibus generalem qidem dispositionem & ordinem cursúmqe rerum intelligere possumus.* v. g. *qomodo nascatur piscium multitudo & vivat in aqis, qomodo reptilia & qadrupedia oriantur in terra, & qibus alantur cibis? Cæterùm absurdum est ad hoc Dei deducere majestatem, ut sciat per momenta singula qot nascantur culices, qótve moriantur; qæ cimicum & pulicum, & muscarum sit in terra multitudo; qanti pisces in aqa natent; & qi de minoribus majorum prædæ cedere debeant. Non simus tam fatui adulatores Dei, ut dum potentiam ejus etiam ad ima detrahimus, in nos ipsos injuriosi simus, eandem rationabilium qàm irrationabilium providentiam esse dicentes.* At Bernard. *de grat. & lib. arb. Attingit illa* (sapientia divina) *à fine ad finem: hoc est, à maximo angelo usqe ad minimum vermiculum: ab ortu creaturæ usqe ad finem destinatum à creatore, sive in qem urget natura, sive qem accelerat caussa, sive qem concedit gratia; dum nihil horum evenit, qod non prout vult, potenti præordinet providentiâ. Attingit autem, non qidem mobili discursione, vel subjectæ creaturæ qasi officiali administratione, sed substantiali qadam & ubiqe præsenti fortitudine, qâ utique universa potentissimè movet, ordinat, administrat.* Adjici poterat qod de *capillis numeratis*, Christus, Matth. *c.* 10. *v.* 30. de *folio ab arbore cadente.* Bern. *conc. solen.* 8, & 99. Trithem. *ubi suprà.* vide *ad l.* 7. § 31. Senec. *qæst. natur. l.* 3, *c.* 29. *Sive animà est mundus, sive corpus; naturâ gubernante, ut arbores, ut fata, ab initio ejus usqe ad exitum, qicqid facere, qicqid pati debeat, inclusum est; ut in semine omnis futuri ratio hominis comprehensa est; totius enim corporis & sequentis ætatis in parvo occultóqe lineamenta sunt. Sic origo mundi, non minùs solem & lunam & vices sidcrum, & animalium ortus, qàm qibus mutarentur terrena, continuit.*

Τῆς ἀπολήξεως] Fuscus apud M. Senecam, *Suasor.* 2. *statuta nascentibus in finem vitæ dies est. Habebit qisqe qantum illi dies primus ascripsit.* L. Senec. *ad Marc. c.* 20. sic *lib.* 6. § 49. ἀπώλεια. & *l.* 12, § 23. ὅρον διδόναι. vide *l.* 2. § 4.

Ὡς ὁ ἀναβάλλων τὸν σφαῖραν] Sejungunt ista à superioribus G. Xyl. & M. Cas. mihi continuanda prorsus videntur. qemadmodum, inqit, qi pilam mittit rationem apud se habet, non tantùm qomodo motus ille ineatur, sed qà feratur, & qo loco terminetur; sive qà permeet pila, qò pertingat, ubi cadat; ad eundem modum natura consilium iniit, non de ortu tantùm, sed de obitu etiam, ac progressu cujusqe rei. Plautus alio, nec ab hoc ramen

men prorsùs abhorrenti, ſenſu, *Captiv. prolog.* *Enimvero Dî nos qaſi pilas homines habent.*

Τί ἓν ἀγαθὸν τῷ σφαιρίῳ] vide *l.* 4. § 42. & *l.* 7. § 23.

Τῇ πομφόλυγι] Notum eſt proverbium, *Homo bulla.* qod Varro retulit, *præfat. in libr. de re ruſt.* Apud Lucianum Charon Mercurio; ἐθέλω γάν σοι εἰπεῖν ὧνπερ ἕνεκάνα μοι ἔδοξαν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὁ βίος ἅπας αὐτῶν· ἤδη ποτὲ πομφόλυγας ἐν ὕδατι ἐθεάσω, ὑπὸ κρουνῷ πνι καταῤῥέοντι ἀνισαμένας; τὰς φυσαλίδας λέγω, ἀφ' ὧν συναγείρεται ὁ ἀφρός; ἐκείνων τίνων αἱ μὲν τινες μικραὶ εἰσι, καὶ αὐτίκα ἐκῤῥαγεῖσαι ἀπέπτησαν, αἱ δ' ἐπὶ πλέον διαρκέσι, καὶ περιφερόμεναι αὐτῆς ὑπ' ἄλλων αὖται ὑφαρπαζόμεναι, εἰς μέγιστον ὄγκον ἐξηντλαι, εἶτα μέντοι κἀκεῖναι πάντως ἐξερράγησάν ποτε· ἃ δὴ δόξαν τε ἄλλως ψυχῆς. ταῦτά ἐστιν ὁ ἀνθρώπων βίος· ἅπαντες ὑπὸ πνεύματος ἐμπεφυσημένοι, οἱ μὲν μείζους, οἱ δ' ἐλάττους· καὶ οἱ μὲν ὀλιγοχρόνιον ἔχουσι καὶ ὠκύμορον τὸ φύσημα, οἱ δὲ ἅμα τῷ ξυνῆναι ἐπαύσαντο· πᾶσι δ' ἦν ὑπορραγῆναι ἀναγκαῖον.

Ἐπὶ λύχνου] Senec. *epiſt.* 41. *Rogo, non ſtultiſſimum dicas, ſi qis exiſtimet lucernæ pejus eſſe cùm extincta eſt, qàm antequam accenderetur? Nos eoqe accendimur & extinguimur: medio illo tempore aliqid patimur. utrinqe verò alta ſecuritas eſt. qid refert utrùm non incipias, an deſinas? utriusqe rei hic eſt effectus, non eſſe.*

§ 21. Ἐκτρέψον] ἔστρεψον Lugd. edit. unde annot. Στρέψον. *convertito te.* Omnino præter Marci mentem. Qi vult non ut ipſe ſe convertat qis; ſed ut illud potiùs, in qo cogitationes defixas habet, non tam *convertat*, aut *circum vertat*, ut Caſ. qàm *invertat*, qò naturam ejus penitiùs introſpiciat & perſpectam habeat. Ariſtophan.

Ἔκστρεψον ὡς τάχιστα τὸν σαυτῆς τρόπον

Inverte qàm celerrimè mores tuos.

Ubi *Schol.* ὑπὸ μεταφορᾶς τῶν ῥυπαρῶν ἱματίων καὶ ἐκστρεφομένων. ἐκστρέψαι δ' ἱμάτιον, τὸ ἀλλάξαι τὸ ἔσω μέρος, ἔξω. Eadem & Svidas. vide *l.* 3. § 11. Verùm ibi de re qavis, iſtic de corpore humano, ipſóqe cumprimis cujuſqe proprio agere videtur. Boëth. *conſol. lib.* 3. *c.* 8. *Qòd ſi, ut Ariſtoteles ait, Lynceis oculis homines uterentur. ut eorum viſus obſtantia penetraret, nonne introſpectis viſceribus, illud Alcibiadis ſuperficie tenus pulcerrimum corpus, turpiſſimum videretur? igitur te pulcrum videri non tua natura, ſed oculorum ſpectantium reddit infirmitas. qi nimirum, ſi interiora intueri valerent, aliter planè cenſerent.* Alluſit ad vulpis maximè morem de qa Plut. in *Collat. aqat. & terreſtr.* Ἡ δ' ἀλώπηξ αἰλέσα, εὐθὺς ἐκστρέπεται· πέφυκε γὰρ δὶ' ἐντονίαν καὶ ὑγρότητα μετευκάλλειν τὸ σῶμα καὶ στρέφειν, ὥστε, ἂν ἐντὸς, ἐκτὸς γίνεσθαι, ὑποπίπτειν τὸ ἄγκιστρον. qanqam de ſcolopendra idem refert autor, idem *de ſera vindicta.* Τύπτει ἠνάγκασαν ἐκστρέφειν τὰ ἐντὸς ἔξω τῆς ψυχῆς, ἰλυαπωλύτους παρὰ φύσιν, καὶ ἅμα καμπτομένας, ὥσπερ αἱ θαλάττιαι σκολόπενδραι, κατατιθέασι τὸ ἄγκιστρον, ἐκστρέψαντες ἑαυτάς. idem vult nos mente ac cogitatione facere, cùm ad corpus animum adjecerimus.

Πορνεῦσαι] vitioſum videtur. forſan ὑποπεῦσαι fuerat. ut *l.* 9. *c.* 2. ὑποπεῦσαι. corpus, inqit, conſidera, qale fiat, vel morbo languidum, vel ſenectute emarcidum, vel ab anima jam derelictum.

Βραχύειον ἢ καὶ ὁ ἐπαινῶν] Annotator Lugd. qo codice uſus, neſcio. βραχὺς ὁ βίος καὶ ὁ ἐπαινῶν &c. ſed fortè, inqit, βραχύβιον. qæ Marci vox eſt. Certè ſiqa exemplaria eam lectionem adfirmarent, legerem libens, βραχὺς ὁ βίος· βραχύβιον ἢ καὶ ὁ ἐπαινῶν, &c. vide *lib.* 4. § 16, & 33. & *l.* 7. § 5.

Ἐν γωνίᾳ] vide *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 3.

Ἡ γῆ σιγμή] vide *l.* 4. § 3.

§ 22. Περίεχε] Poteſt hæc perioche non uno modo intelligi. Poteſt enim ſumi qaſi moneat Marcus, qodnam debeat eſſe τῆς προσοχῆς ſive ἐπιστροφῆς, ut *lib.* 4. § 26. loqitur, i. e. conſiderationis ſubjectum: idqe qotuplex eſſe velit: Nimirum vel ſubjectæ rei cujusqe materiam, (nè pluris eam qis qàm par eſt faciat; (vide *l.* 5. § 10.) vel dogma ac decretum ſuum, ut ſit rationi rectæ conſentaneum. (vide *lib.* 7. § 2. & *ſupr.* § 1.) vel actionem ſuam, ut utrique illi reſpondeat. (vide *l.* 6. § 22.) vel vocabuli ſignificationem: ubi dicentem attendere oportebit. (vide *l.* 7. § 4. & *l.* 10. § 8.) atqe huc inclinare videtur Xyl. nec abſcedit Caſ. Verùm poteſt & in aliam, qam mox dabimus, mentem ſumi. Lugd. Editor ad tria membra reſtringit, dum τῷ ὑποκειμένῳ δόγματι conjungit, vertítqe *ſubjectæ opinioni*, de diſtinctione accedo, qia disjunctivam Marcus τῷ ὑποκειμένῳ non præfixit. Verùm ecqid ſibi vult *opinio ſubjecta?* Verto itaqe, *adverte*, vel *attende*, *præſenti*, aut *decreto*, aut *actioni*, aut *ſignificato*. Τὸ ὑποκείμενον, *præſens*, qod *adeſt*. Polyb. *l.* 3. Πῶς δ' ἂν ἐνδεκάμηνοι τοῖς ὑποκειμένοις, τοῦ βεβαιώσασθαι τὴν αὐτῶν προαίρεσιν, καὶ διαφυλάξοντας τὴν κατέστασιν, παροξυνθέντων πρὸς ἐκδίκησιν ἀδίκως, εἰ μηδὲν ἐδεῖτο τῆς τῶν παρεγγενόντων πρὸς ἐκείνους ὑπομνήσεως. qi præſentibus acqieſcit, τὰ ὑποκείμενα τοῖς παρεγγενόσιν opponuntur. Plutarch. *Publicol. collat. cum Solon.* Δεῖ δὲ πρὸς τὸν ὑποκειμένους καιρὸς τὰς πράξεις θεωρεῖν. *Sunt res ex temporibus præſentibus perpendæ.* ſic *l.* 6. § 4. πάντα τὰ ὑποκείμενα. *præſentia cuncta.* & *l.* 10. § 18. ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων. Monet ut ad id qod præ manibus eſt, ſive decretum illud, ſive factum, ſive dictum ſit, animum ſedulò advertamus. ut & *l.* 2. § 5. & *l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 32. & *l.* 9. § 6.

Δικαίως ταῦτα πάσχεις] ſeparat iſta à præcedentibus

dentibus M. Casavb. possunt tamen ad idem argumentum pertinere. Meritò multa pateris, qia ad id quod præ manibus est non attendis, sed de rebus futuris anxius, animíque suspensus es, & quod præcipuè te spectat differs. vide *lib.* 9. § 25. & *lib.* 12. § 1.

Μᾶλλον ὃ θέλεις] Havd integra satis videntur ista; forsan scribendum fuerit [ὅτι] μᾶλλον δὴ &c. ut ratio reddatur, qare tot molestiis conflictetur; qia nimirum sui emendationem de die in diem infrunitus differt. Legi possunt tamen & ἐρωτηματικῶς, [τί] μᾶλλον ὃ &c. qasi dicat. *Cur craftino die malis bonus fieri, qàm hodie esse?* vide *l.* 2. § 4. Pers. *sat.* 5.

Cras hoc fiet. idem cras fiet. Quid? qasi magnum
Nempe diem donas. Sed cùm lux altera venit;
Jam cras hesternum consumpsimus, ecce, aliud cras
Egerit hos annos, & semper paulùm erit ultrà.

Naso *remed. l.* 1.

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non est hodie, cras minùs aptus erit.

Nam quod sequitur,

Dicimus assiduè, cras quoque fiet idem;

non de instituti mutatione in meliùs; quod Casavb. *in Persium*, sensisse videtur, dum memoriâ fisus codicem non consulit; sed de perseverantia in cœpta vitæ mollioris ac dulcioris usura dictum est. Petron. Arb. *satyr.* *Quod hodie non est, cras erit: sic vita truditur.* Quod tamen eruditissimus ille vir, etiam cum duplici negatione exhibet; *Quod hodie non est, cras non erit.* Certè quod Naso suprà verbo monuerat, idem fusiùs Epictet. *disert. l.* 4. *c.* 12. Ὅτι παρὰ τὸ σήμερον ἁμαρτήσεν, εἰς τἄλλα χεῖρον ἀνάγκη σοι τὰ πράγματα ἔχειν. πρῶτον μὲν, τὸ χαλεπώτατον, ἐθ' ἃ μὴ προσέχειν ἐγκίνεται. εἶτα ἔθος τῷ ἀναβάλλεσθαι τὸν προσοχὸν, καὶ δ' εἰς ἄλλον καὶ ἄλλον χρόνον ἀπωθεῖν, (ita Casavb. restituit quod ἐᾶσθαι legebatur) ὑφαιρούμενον τὸ συμφοεῖν, τὸ συμμιμνεῖν. εἰ μὲν ἦν λυσιτελὴς ἡ ὑφαίρεσις ὅζη, ἦ παντελὴς ἀπόστασις αὐτῆς ὅζη λυσιτελεστέρα· εἰ δ' ἃ λυσιτελεῖ, τί ἀχὶ διλωσχῖ τὸν προσοχὸν φυλάσσειν; Verùm Marci verbis gemina prorsus sunt, & ad ea fortean respexit etiam, qæ in fine dissertationis illius Epictetus disceptat. νῦν δ' ὅταν εἴπῃς, ἀπ' αὔριον προσέξω, ἴσθι ὅτι τοῦτο λέγεις, σήμερον ἔσομαι ἀναίσχυντος, ἄκαιρος, ταπεινός, ἐπ' ἄλλοις ἕξῃ τὸ λυπεῖν με· ἐρριζώθησομαι σήμερον, φθονήσω· βλέπε ὅσα κακὰ σεαυτῷ ἐπισχέπεις. ἀλλ' εἰς αὔριον καλῶς ἔχει· πόσῳ κρεῖττον, σήμερον; εἰ αὔριον συμφέρει, πολὺ μᾶλλον σήμερον, ἵνα καὶ αὔριον δυνηθῇς, καὶ μὴ πάλιν ἀναβάλῃ εἰς τὸν τρίτον. Joan. Chrysostom. *de statuis orat.* 19. Μή μοι λέγε, ὅτι κατ' μικρὸν, μηδὲ εἰς τὸν αὔριον ἀναβάλλε. ἢ γὰρ αὔριον ἐλεύσεται λαμβάνει τέλος. vide ad *l.* 3. § 4, 6.

§ 23. Ἐπ' ἀνθρώπων ὑπονοίαν] Hoc est, τὸ κοινωνικὸν καὶ εὐδιαγνωστικόν· quod passim inculcat. καὶ γὰρ ἄδεν καταρθωμα σφόδρα μεγα ἔχει δύναται ἄν, ὅταν μὴ τὸ κέρδος εἰς ἑτέρους διαλίδωται. Joan. Chrysost. *in ep.* 1. *ad Cor. c.* 10. *v.* 33. *orat.* 25.

Δέχομαι, ὅτι τοῦ Θεοῦ ἀναφέρων] Ità pii passim, Deo adscribunt, qæcunqe ipsis obtigerint, universa. Job. *c.* 1, 21. *Psal.* 18. *v.* 39, 40. & *Psal.* 44. *v.* 1, 8. vide *l.* 12. § 36.

Ἀφ' ἧς πάντα] Ità *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 18. *Omnia à Deo sunt.* vide & *Thren. c.* 3. *v.* 37, 38. & Marc. *l.* 2. § 3. & *l.* 4. § 23, 33. & *infr.* § 27.

§ 24. Ὀπίσον σοι φαίνεται] vilitatem rerum humanarum externarúmqe omnium, de materiæ, ex qa consistit, ignobilitate perspiciendam proponit. (qod idem agit & *l* 5. § 10. & *l.* 6. § 13. & *l.* 9. § 14.) Illa siqidem, πίθον πᾶν μέρος τοῦ βίου, καὶ πᾶν ὑποκείμενον, malim ad priora de *lotione*, cum G. Xyland. & M. Casavb. referre, qàm periochæ seqenti cum Cl. Salmas. connectere. Sene. *epist.* 107. *Eadem vitæ conditio est, qæ balnei.* Sed aliò ille respexit, qàm Marcus istic. vide *ad* § 43.

§ 25. Λούκιλλα Οὐήρου· εἶτα Λούκιλλα] Rectè distinxit ista, priùs confusa, explicavítqe, à Xylandro parùm intellecta, Cl. Salmasius *ad Capitol. Marc. Lucilla*, inqit, *Verum extulit, post & ipsa fatis concessit.* Itaqe in singulis subavdienda verba illa ἐξήνεγκε & ἐξωλέσθη. *Lucilla* Marci filia L. Vero imperii consorti nuptui data, eidémqe superstes. Capitol. *Ver.*

Σέκουνδα Μάξιμον] de qo *l.* 1. § 15.

Ἐπιτύγχανον Διότιμον] *Epitynchani* nomen ex inscriptionibus sepulcralibus Salmas. *ibidem* exhibet. Verùm qis iste *Epitynchanus*, vel *Diotimus*, cui is supervixerit, & successerit. nescire me fateor. *Diotimi* tamen ut Adriano superstitis mentio fit rursus, *infr.* § 37.

Φαυστῖναν Ἀντωνῖνον] Ἀντωνῖνον φαυστῖναν. Salm. *Annia Faustina Antonini Pii uxor.* Capitol. *Pio.*

Κέλερ Ἀδριανοῦ] *Caninius Celer* orator sive Rhetor qem & Marcus & Lucius avdiêrant. Capitol. *Marc.* & *Ver.* ab Adriano forsan eidem in disciplinam traditi. Nam qòd Mavssac. in *dissert. critic.* qam Harpocrationi à se edito attexuit, *Caninium* & *Celerem*, qasi duos, recenset, qorum Marcus Caninius alter sit dictus, neminem (puto) σύμφηρον habet. post illa verò, εἶτα Κέλερ, subjungi postulat item Salmas. ταῦτα πάντα qod suo loco morum fuerat.

Δειμεῖς] *austeri.* Xyl. sed & Casavb. qi tamen de ingenii acumine expostulaverat, aptiùs *lib.* 5. § 5. vide *ibi adnotata.* & *ad l.* 6. § 44.

Χιέραξ] depravatum opinor. forsan Ἱέραξ fuit. *Hieracis* certè apud Stobæum reperiuntur fragmenta ex *lib. de justitia.* vel χάραξ etiam, siqidem

Charax

Charax Philosophus Pergamenus Svidæ memoratur. & Lugd. edit. Χάραξ habet.

Δημήτριος ὁ Πλατωνικὸς] *Phalereum*, puto, vult è familia Platonica, Theophrasti avditorem; de qo Laërt. *l.* 5. Svidas, Marc. ipse *l.* 9. § 29. qanqam potest etiam *Demetrius* Byzantinus Peripateticus, cujus & Laërtius *ibidem* meminit, Marco dictus intelligi. Verùm illum potiùs existimem designatum, qia inter homines acuminis & subtilitatis lavde insignes hîc à Marco proferatur. De eodem avtem Cicero *offic. l.* 1. *Demetrius Phalareus in hoc numero haberi potest, disputator subtilis, orator parùm vehemens, sed dulcis; ut Theophrasti discipulum possis agnoscere.* Itaqe de eodem idem in *Bruto* § 37. *delectabat magis Athenienses qàm inflammabat, & svavis maluit videri qàm gravis; sed svavitate câ qâ perfunderet animos, non qâ perfringeret.* Eandémqe illi svavitatis lavdem tribuit in *oratore*. § 92.

Εὐδαίμων] *Evdæmon* inter Astrologos celebriores recensetur à Vitruvio. *l.* 9. *c.* 7. qo tamen loco Æmar. Ranconetus *Evthemon* legendum credebat. Turneb. *advers. l.* 11. *c.* 3.

Πάντα ἐφήμερος] vide *ad lib.* 4. § 35, 48. & *l.* 9. § 14.

Οὐδ' ἐπ' ὀλίγον μνημονεύθεντες] vide *lib.* 4. § 33. & *l.* 5. § 33. & *l.* 12. § 27.

Ἥτοι σκεδασθῆναι] vide *ad l.* 4. § 21. & *l.* 5. § 33.

§ 26. Εὐφροσύνη ἀνθρώπῳ] ἀνθρώπῳ, malim. vide *ad l.* 5. § 1. & *l.* 6. § 7, 33. *Lætitia est homini facere qæ sunt hominis*: verùm lætitia est homini Christiano, facere qæ sunt Dei. Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 3. *Psal.* 112. *v.* 1. Esai. *c.* 58. *v.* 13. Joan. *Evang. c.* 4. *v.* 34. Job *c.* 23. *v.* 12, 13. Cæterùm, qæ sunt hominis, qà hominis, ad creatoris imaginem conditi, ejusdémqe legi conformis, eadem sunt itidem & Dei. vide Marc. *l.* 3. § 13.

Ἴδιον ὁ ἀνθρώπῳ εὐνοια] Lætitia, inqit, homini & voluptas esse debet facere qæ officii sunt sui. Nihil avtem magis humani est officii, qàm erga genus humanum humanitatem exercere. Hoc itaqe læto animo lubentiqe faciendum est, Naso *Pont. l.* 2. & 9.

Conveniens homini est hominem servare voluptas. & vera benefaciendi cupido utilitates relinqit, ipso benefaciendi opere lætissima. Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 14. vide *ad l.* 3. § 6.

Ἐπιθεώρησις τῆς τῶν ὅλων φύσεως] Ex Stoicorum sententia Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Γεγονέναι ὑπὸ τῆς φύσεως ἐπίτηδες τὸ λογικὸν ζῷον πρὸς θεωρεῖν καὶ πρᾶξιν· τὸν γὰρ ἐνάρετον, θεωρητικὸν εἶ, καὶ πρακτικὸν τῶν ποιητέων. ità enim ex Svida leg. *ibid.* Unde & illud apud Plutarchum *de placit. Philosoph. l.* 1. *præfat.* Peripateticorum qorundam esse, Ἄνθρωπον τέλειον, τῶν μὲν ὄντων θεωρητικόν, τῶν δὲ γενητῶν πρακτικόν. vide *ad l.* 7. § 48. Epictet. *l.* 1. *c.* 6. Τὸν ἄνθρωπον θεατὴν εἰσήγαγεν (ὁ Θεὸς) αὐτῆς τε καὶ τῶν ἔργων τῶν αὐτοῦ· καὶ οὐ μόνον θεατὴν, ἀλλὰ καὶ ἐξηγητὴν αὐτῶν· ὁρᾶτε οὖν μὴ ἀθέατοι τούτων ὑποδύνητε. vise sis & qæ sequntur lectu dignissima.

§ 27. Τρεῖς σχέσεις] vide *ad l.* 1. § 12.

Ἄπτον περικείμενον] corpus *ambiens* te, sive amictûs instar circumjectum tibi, cingénsqe te. vide *l.* 10. § 1. sed & *ibid.* § 38. qo loco, τὸ περικείμενον ἀγγεῖδες, dicit, qatenus *organi* sive *vasis* instar animæ est usui; qod hîc τὸ ἅπτον περικείμενον, qatenus ea ab isto afficitur. de eodem, περικείμενα πρόβλα. *l.* 12. § 2. & περικείμενον σωμάτιον. *ibid.* § 3. qi locus hunc illustrat plané.

Ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσιν πάλη] vide *supr.* § 23. & *l* 2. § 3.

§ 28. Ἀληθείαν καὶ γαλήνην] Translatio duplex; altera à cœli facie, unde ἀπαυθεάζειν dixit, *l.* 2. *c.* 4. altera à maris statu, unde ἐγγαληνίζειν τῷ βίῳ; Epicuro dictum, *epist. ad Herodot.* apud Laërt. *l.* 10. qod γαληνισμὸν ποιεῖν postea exponit. Ità γαλήνην καὶ εὐδίαν Epictet. *l.* 2. *c.* 18. vide ad *l.* 7. § 68. Sed & de argumento isto *infrà.* § 40. 47. & *supr. l.* 7. § 14, 16, 33. & *l.* 12. § 22.

Πᾶσα γὰρ κίνησις, καὶ ὁρμὴ, καὶ ὄρεξις, καὶ ἔκκλισις ἐνδον.] Epictet. *enchir. c.* 1. ἐφ' ἡμῖν ὑπόληψις, ὁρμὴ, ὄρεξις, ἔκκλισις.

Οὐδὲν κακὸν ᾧδε ἀναβαίνει] vid. *infr.* § 48.

§ 29. Ἐξάλειφε] vide *l.* 7. § 29.

Χρῶμαι ἐκάστῳ κατ' ἀξίαν] vide *ad l.* 3. § 11. & *infr.* § 43.

§ 30. Μὴ περιττάνως ὑγιεῖ λόγῳ χρῆσθαι.] *Sanâ oratione non est apertè semper utendum.* Xyl. qem & Casavb. scqitur. atqi sanam orationem nusqam non adhibendam, Marcus censuerit. qi τὸ ἀληθεύειν simpliciter apud omnes passim exigit. vide *l.* 3. § 12, & 16. & *l.* 6. § 43. Alia ergò lectio istîc qærenda; Marci mens alia eruenda. ego malim κοσμίως, μὴ περιττάνως· ὑγιεῖ [ὦ] λόγῳ χρῆσθαι. *Et publicè in Senatu & apud unumqemqe privatim, eam sermonis rationem habeas, ut non tam disertè & eleganter, qàm modestè & decenter loqaris. Oratione verò sanâ & salubri semper utaris.* vide *ad l.* 1. § 7. εὐτελοφία. & *l.* 3. § 5. κομψεία. Siqidem κομψὸν περίττωμα, φίλαλον. Svid. Antigonus *narrat. mirab.* 52. de Callimacho Ægyptio, περίττωμα εἰ βελόμενος. cùm *disertus videri vellet.* & Etymolog. Στωμύλλεσθαι, τὸ περιττάνως λέγειν. Alioqi τραγὲς, σαφὲς, i. e. *clarum & perspicuum* denotare, docet Svidas adductis hisce inter alia testimoniis, ex avtoribus, qorum nomina subticet.

Ἴσμεν γὰρ ἃ δεῖν τραγὲς, ἀλλ' ἀλώμεθα.

Incerti erramus, nec certi qid novimus.

(Est ex Sophoclis *Ajace*) &, τραγὲς ἐστὶν ἢ

ὄψις τῆς ἀκοῆς. *visus auditu clarior* sive *certior est.* quod Joan. Chrysost. *in Evang. Joan. orat.* 75. τῷ μὲν ἀπίστων πραγοτέρα ἐστὶν ἡ ὄψις. at Philo *de confus. ling.* ὡς τὸν σαφῆ τῆς ἀληθείας κατέλιπεν μαρτύρα ὅσον ὄψεως ὑστερίζει ἀκοή. Et, post Herodotum, Julian. *epist.* 22. ὅτου ἐρθαλμῶν ἀπιστότερα. & πρανὸς, φανὸς, Etymolog. Tùm ex consequenti, qia veritate nihil clarius certiúlque; hinc fit ut πρανὲς καὶ τρανὸν etiam ἀληθὲς *verum* significet, Hesychio monente; & Sophoclis etiam Scholiaste. ὥστε τρανὸν ⊙ etiam eodem sensu Synesias *de regno*, τάτων τοι καλοδαὶ δ' ἀνοήματα καὶ ῥήματα τῆς ἀκοῆς ὑμῖν ἐπιρρόζεται μᾶλλον, ἢ νῦς ἂν φιλοσοφίας ἐν γλώττῃ τε καὶ τροπύλῃ. verùm pro *diserto* plerumque sumitur, eâque significatione apud Hellenistas, qi dici solent saltem, etiam simplex τρανὸς reperitur. Avtor *sap. Solom. c.* 10. *v.* 21. ἡ σοφία ἤνοιξε στόματα κωφῶν, καὶ γλώσσας νηπίων ἔθηκε τρανάς. *linguas infantium disertas reddit.* Jun. Interpretes Græci, Esai. *c.* 35. *v.* 6. καὶ τρανὴ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων. *disertus erit.* Philo item *de vit. Mos. l.* 1. τὸ μέλλοντα ῥηθήσ δηγγέλλετο τρανωτέρα φωνῆς ἡσυχίᾳ. *silentio quàm voce diserviore.* Turneb. Qanqam nec illud inficias iverim, videri Epictetum consilium dare, nè fanâ apud insanos, qales illi plerosqe reputabant, oratione semper utamur: & dissimulationem qandam hac in parte, cum vulgo hominum agentibus, non concedere tantùm, sed præcipere & probare. Etenim sic *l.* 1. *c.* 29. πῶ ἂν ἔλεγεν εἰκῆ ταῦτα πρὸς τοὺς πολλούς; ἵνα τί; ἐ γὰρ ἀρκεῖ, τὸ αὐτὸν πεῖθεσθαι τοῖς γε πολλοῖς, ὅταν προσελθόντα κρύπτῃ, καὶ λέγῃ, Σήμερον Σατορνάλια ἀγαθὰ, λέγεται, οὐκ ἔστιν ἀγαθὰ ταῦτα; ἐδαμῶς. ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς ἐπικρυπτέσθω. καὶ σὺ πίνων, ὅταν μέλαθεῖσά τινα ἐ δύνῃ, γίνωσκε, ὅτι πολλὸν δεῖ, καὶ ἐπικρύπτειν αὐτό. ἐὰν δὲ μὴ τοῦτο θέλῃς, σιώπα λοιπόν. cibus addas licet qæ ad finem capitis ejusdem habet eadem. Verùm Marci mens hoc in loco videtur, sanè potiùs, moribúsque congrui sermonis, qàm nitidæ elegantísque dictionis, rationem jugiter habendam. Cæterùm D. Boot. qamvis sensum usúmque istum τῶ ὥστερόνως vocabuli istîc probet, proxima tamen illa, ὑμεῖ λόγῳ χρῆσθε ad periocham seqentem pertinere censet; qam ab illis ordiri opinatur. qasi dicat, *ut qod verum sanúmqe est dicatur; avlam Augusti totam*, &c. *mors occupavit.*

Τῷ ὑμεῖ λόγῳ] *Sermone sano*, i. e. *vero.* ὑγιὴς λόγος, *verus, sincerus, simplex sermo.* cui opponitur proverbiale illud ex Evripidis *Andromach.*

—— ἑλικτὰ πάντα, κ' οὐδὲν ὑγιές. i. e. ut Lucil. *Pergula pictoris; veri nihil, omnia ficta.*

& νοσῶν λόγος apud eundem in *Phœniss.* vide *ad l.* 12. § 1. Sed & apud Sophoclem in *Trachin.* (sic restituente H. Stephano) τὸ γὰρ νοσῶν τι λυπεῖν φιλεῖ καὶ σώφρονα. νοσῶν τι, i. e. νοσώντα τινα λόγον, ut Evripides.

§ 31. Αὐλὴ Αὐγούστου] observes nominativa ista absolutè posita.

Πέριοικοι] *posteri* Xyl. ἔπίγονοι forsan, *privigni.* ità enim in jure qandoqe dicuntur.

Ἄρειος ⊙] *Arei* Philosophi, cujus contubernio usus est Augustus; meminit Sveton. *l.* 2. *c.* 89. ad qem locum Casavb. Augusti & Arei amicitiam & συμβίωσιν celebrant plurimi scriptores. Strabo, *lib.* 14. Senec. *ad Marc. c.* 4. Plutarch in *Anton.* & *apoph.* Dion. Cass. *l.* 51. Themist. *orat. ad Jovian.* 12. & *qinqen.* 17. Julian. in *Cæsarib.* & in *epist. ad Alexandrin.* avtores ille nominat, ipse loca indicavi. Cæterùm qòd Themistius in *qinqenn.* ait, Antoninos duos, Pium scil. nostrúmqe, Epictetum, pari modo evexisse, qò Arium Augustus, Thrasylum Tiberius, Dionem Trajanus; unde constare, avt qî esse possit, nullus assequor: etiamsi Svidas etiam ad Marci principatum pertigisse scribat: qum à Neronis imperio (sub qo Epictetum non vixisse tantùm, sed in existimatione magna extitisse, ex ipsius disceptationibus ab Arriano editis clarissimè liqet) ad Marci regnum anni ferè centum intercedant. Accedit qòd nec apud Marcum ipsum, nec apud eorum qenqam, qi Marci res gestas scripto consignârunt; Epicteti ulla mentio comparet inter eos, qos is in honore habuerit, Philosophos: cùm sedulò tamen hos recenseant. Deniqe cur Junio Rustico tantam gratiam agnoscat, qòd Epicteti commentariorum copiam sibi fecerit, qi ab Epictero ipso, qem familiariter habebat, nullo negotio comparare sibi poterat? vide *l.* 1. § 7. & *l.* 7. § 19.

Μαικήνας] Mæcenatis cum Augusto familiaritas, præterqam qòd Scriptores iidem commemorant, ex Maronis & Flacci scriptis etiam pueris nota est.

Θύται] *sacerdotes.* Xyl. *aruspices.* Cas. *victimarii, popæ.* Θύτης Æolicè φύτας *popa*; ut θύλλις, φύλλις *follis.* Salmas. ad Solin.

Πομπηίων] gentem sive familiam dicit; cujus dignitatem si spectemus, princeps & primarius Pompejus ille magnus; de qo *l.* 3. § 3. non urbem, de qa *l.* 4. § 48.

Πόσα ἐκαυδήσατο] vide Abramum; qàm solicitus ageret, qòd prolem successuram non haberet. *Genes. c.* 15. *v.* 2. Jephthem, qàm anxius, cùm habiturus non esset. *Judic. c.* 11. *v.* 35. 37. Menander apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 75.

Ὀδυνηρόν ἐστιν εὐτυχεῖν τῷ βίῳ,
Ἔχειν ἔρημον διαδόχον τοῖς οἰκίοις.
Instructa inopiâ miserâqe est felicitas,
Divitiæ hæredem cùm non inveniunt suum. Grot.

Et Pindar. *olymp.* 10. Παῖς ἐξ ἀλόχου ποτὲ θνατοῖς ἦνυτο νεότατι φάλιν ἤδη. μᾶλλα δέ τι θεῖ μαίνει φιλότατι νόον· ἐπεὶ πάντ⊙ ὁ λαχὼν δαπάνᾳ ἐπάκτῳ ἀλλόγλωσσον δυάσκιον συγερωτάλ⊙. Clemens deniqe Alex. *strom. l.* 2. Ὁ ἄτεκν⊙, φασὶ, τῆς κατὰ φύσιν τελειότητος ἀπολείπεται, ἅτε μὴ ἀνα-

κτ

χαλασήσας τῇ χώρᾳ τὸν οἰκεῖον διάδοχον· τέλειος, ὁ πεποιηκὼς ἐξ αὑτοῦ τὸν ὅμοιον· καὶ μᾶλλον ἐπειδὰν κἀκεῖνον τὸ αὐτὸ πεποιηκότα ὁπίσθι. vide Euripidis *Ionem*.

Ἵνα διάδοχόν τινα] scil. hac ratione homines immortalitatem qandam moliuntur, ſpondéntqe ſibi. Juſtinian. *novell. conſtit.* 22. Ὁ γάμος ὅτι δεῖ σεμνὸν, ὡς τῇ ἀνθρωπίνῳ γένει δοθεῖν ἀθανασίαν ἐπιτεχνητὴν εἰσηγεῖται. καὶ ὅτι τῆς παιδοποιίας ἀναγκαῖόν τὰ γένη μένει διηνεκῆ, ἡ τοῦ θεοῦ φιλανθρωπία, καθ' ὅσον δεῖ δυνατὸν, τῇ καθ' ἡμᾶς τὸ ἀδύνατον χαριζομένη φύσει. Auguſtus apud Dionem *l.* 56. τὸ γοῦν ἄλλον τρόπον τινὰ καὶ τὸ ἄνητον ἀφαιρεῖσθαι· καὶ τὸ ἄνητον τῆς φύσεως ἡμῶν ἀϊδίῳ διαδοχῇ γιγνῶν, ὥσπερ τινῶν λαμπάδων παραμυθεῖται. *Clem. Strom. l.* 2. Πλάτων ἐν τοῖς ἐπὶ τοὺς ἀγαθοὺς τάττει τὸν γάμον, ὑποσκάσας τῷ ἀθανασίαν τὸ γένος ἡμῶν, καὶ διονεὶ διαμοιρῶν τινα παισὶ παίδων μεταλαμπαδευομένων. Locus quem cùm Auguſtus, tum & Clemens, in animo habuiſſe videtur, eſt Platonis *de leg. l.* 6. χρὴ τῆς ἀειγενοῦς φύσεως ἀντέχεσθαι, τῷ πάσης παίδων καταλείποντι [--- οὗτα Steph.] ἀεὶ τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνθ' αὑτοῦ παραδιδόναι. Idem *ibid. l.* 3. Ὡς ἔστιν ἡ τὸ ἀνθρώπινον γένος φύσει τινὶ μετείληφεν ἀθανασίας· ἣ καὶ πέφυκεν ἐπιθυμίαν ἴσχειν πᾶς πᾶσαν. τὸ γὰρ γενέσεως κλεινὸν καὶ μὴ ἀνώνυμον κεῖσθαι τετελευτηκότα, τοῦτο ἐστὶν ἐπιθυμία. γένος ἓν ἀνθρώπων ἐστί τι ξυμφυὲς τοῦτο παντὸς χρόνου. ὃ διὰ τέλους αὐτῷ συνέπεται καὶ συνέψεται, τοῦτο τῷ πρόσω ἀδύνατον ὄν, τῷ παῖδας παίδων καλλειπόμενον, ταυτὸν καὶ ἓν ὂν ἀεὶ γενέσει τῆς ἀθανασίας μετειληφέναι. τότε δὴ δυσερεῖν ἑκόντα ἑαυτὸν, ἀδέκητε ὅσιον. & in *Sympoſ.* Τέτῳ τῷ τρόπῳ πᾶν τὸ θνητὸν σώζεται, καὶ ἀθανασίας πρὸς τυγχάνει. ἐκ τῷ παντάπασι τὸ αὐτὸ ἀεὶ εἶ ὥσπερ τὸ θεῖον, ἀλλὰ τῷ τὸ ἀπὸν καὶ παλαιούμενον ἕτερον νέον ἐγκαταλείπειν, οἷον αὐτὸ ἦν. Ariſtot. *œconom. l.* 1. *c.* 3. ταύτῃ τῇ ὁρμῇ ἡ φύσις ἀναπληροῖ τὸ ἀεὶ εἶναι, ἐκεῖ κατ' ἀριθμὸν ἐ δύναται, ἀλλά γε κατὰ τὸ εἶδος. Ariſtides *hymn. in Jov.* Θνητὸν ὂν γένος ἡμᾶς, καὶ μέρος ἀθάνατον τῇ διαδοχῇ γίνεται. & in *Æſculap.* ἀθάνατον ποιήσεις τὸ γένος ἡμῶν διαδοχῇ.

Ἕρματος τοῦ ἰδίου γένους] Annot. Lugd. vult ἕρματον legi, ut ad ὁπλογίζεσθαι referatur. quod membrum ſuperius non clavdit, ſed orditur proximum.

Ἀνάγκη ἕρματίν τινα γηγένος] Moliuntur qidem immortalitatem qandam hac ratione mortales: verùm fruſtrà ſæpenumero, inqit Marcus noſter, & Marco σύμφωνος Pſaltes Θεσπέσιος. *Pſal.* 49. *v.* 11, 14.

Πάλιν ὧδε ὅλα γένος θάνατον] Θάνατον hîc deleri poſtulat Annot. Lugd. ut illa, πάλιν ὧδε ὅλα γένος cum prioribus illis continuentur. *Neceſſe eſt aliqem ultimum exiſtere rurſus iſtîc totius gentis.* Editor. Lugd. cum ſeqentibus nullo ſenſu commiſit. Xyl. tanqam mutilum avt alienum prorſus omiſit. M. Caſavb. clavſulam perioches hujus totius facit. *Hîc rurſus conſidera, gentis totius mortem.* ut ὁπλογίζεσθαι ſuperius hîc denuo ſuppleatur. Atqe hæc genuina, puto, Marci mens.

§ 32. Κατὰ μίαν πρᾶξιν] vide *l.* 2. § 5. & *l.* 4. § 26. & *ſupr.* § 2.

Ἀρκεῖσθαι] vide *l.* 6. § 2. & *l.* 9. § 6.

Ἐνδυμπικὸν κωλυθήσεται] vide *l.* 5. § 20. & *l.* 4. § 1. & *l.* 6. § 50. & *infr.* § 47.

§ 33. Ἀπόφως μὴ λαβεῖν] Ità accipere externa iſta, ſive opes, ſive honores, & conſimilia à rerum omnium avtore tributa, nè acceptis, qod pleriqe ſolent, inſoleſcas. μωρὸς γὰρ, ὁ ἐν τούτοις φυσιούμενος. *l.* 5. § 23. Apoſtol. *ad Timoth. epiſt.* 1. *c.* 6. *v.* 17. τοῖς πλουσίοις παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν. *Primus vermis, & peculiaris morbus divitiarum eſt ſuperbia. Difficile eſt, ut ſuperbus non ſit, qi dives eſt.* Avg. *ſerm. ſolenn.* 205, & 212. & *de verb. Dom.* 5. & *homil.* 13. Itaqe Iſidor. Peluſ. *l.* 3. *ep.* 322. τὸν πλοῦτον indigitat, τὸν τῆς ὑπερηφανίας πατέρα, τὸν τῆς ὑπερφυΐας χορηγόν. Atqi, ut Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 3. Πλοῦτος ἄδειος, ἢ τῆς ἐπιθυμιῶν πενία. καὶ ἡ μεγαλοφροσύνη ἢ ἀληθὴς, ἐ τὸ ὀπὶ πλούτῳ μεγαλοφρονεῖν, τότε δὲ καταφρονεῖν. Argumentum ſumit ad faſtum hunc ſupprimendum ab illo ipſo τοῦ λαβεῖν vocabulo Apoſtol. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 7. τί δ ἔχεις, ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι, ὡς μὴ λαβών; Sed & Senec. *ad Marc. c.* 10. *Non eſt quòd nos ſuſpiciamus, tanqam inter noſtra poſiti: mutuò accepimus. uſusfructus noſter eſt; cujus tempora ille arbiter muneris ſui temperat.* Optimè Avguſt. *epiſt.* 205. *Animum virilem & Chriſtianum nec debent hæc, ſi accedunt extollere, nec debent frangere, ſi recedunt.*

Εὐλύτως ὁ ἀφεῖναι] vide Senec. *ad lib.* 7. § 26. vide & *ad l.* 3. § 5. Gregor. Rom. *in gob. l.* 2. *c.* 42. *Tunc verè oſtendimus, qia accepta rectè tenuimus, cùm æqanimiter ad momentum ſublata toleramus.* Epictet. *diſſert. l.* 3. *c.* 26. Μή τι θέλεις ἡσυχιτεύσει σοι ἡ ἐδωδὴ, μή τι ὀδυνήσει ἀποκωμῳδῶν. Ità Baſil. Cæſar. *orat.* 7. Περισσεύουσί σοι τὰ χρήματα πλέον ἢ τὰ μέλη τοῦ σώματος· καὶ λυπεῖ αὐτὸν ὁ χωρισμὸς, ὡς ἀκρωτηριασμὸς ἢ καυστῆρ. Heſiod. *oper.*

Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
Sunt miſeris animæ ipſius mortalibus inſtar
Divitiæ——

Et Antiphanes:

Ἀργύριόν ἐστιν αἷμα καὶ ψυχὴ βροτοῖς.
Anima eſt & ſanguis argentum mortalibus.

Itaqe qod Antipho apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 10. Ἐρραζόμηνοι μὲν καὶ φειδόμενοι καὶ ταλαιπωροῦντες καὶ περιττὸν

φερομένης ἥδονται, διὰ δὴ τί ἂν ἐνδοιεν ἥδεσι ἀφαιρῶντες ὃ ἧ χρήμασι ἀλγοῦσιν, ὥσπερ ἀπὸ σαρκῶν ἀφαιρέμασι. sed & ἀφαιρεμάτων multò magis. Senec. *de beat. c.* 22. *Mihi divitiæ si effluxerint, nihil auferent nisi semetipsas: tu stupebis, & videberis tibi sine te relictus, si illæ à te recesserint. utpote cui pecunia sua obhæsit, nec sine sensu avelli potest.* Idem *de tranq. c.* 8. Bonum igitur ejusdem monitum *epist.* 74. *Omnia ista nobis accedant, non hæreant; ut si abducantur, sine ulla nostri laceratione discedant.*

§ 34. Ὁ ἀποχίζων ἑαυτόν] vide *l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 23. Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 12. *v.* 25. ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν τῷ σώματι.

Ἔξεστί σοι πάλιν ἐνῶσαι σεαυτόν] Ità Apost. *ad Rom. c.* 11. *v.* 20, 23. Τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν ἐκεῖνοι· σὺ δὲ τῇ πίστει ἑστηκας, κἀκεῖνοι δέ, ἐὰν μὴ ἐπιμείνωσι τῇ ἀπιστίᾳ πάλιν ἐγκεντρισθήσονται. Senec. *epist.* 98. *licet reverti in viam: licet in integrum restitui.*

Ἄλλῳ μέρει ἥδεται] Plutarch. *de amor. frat.* Λησταὶ μὲν τὰ φίλοι καὶ συμπόται, κλοπεῖ δὲ καὶ ἁρπάζει καὶ συλᾶ δεῖς, ἧς πρώτων, ὥσπερ ὅπλων ἢ ὀργάνων, διαφθαρέντων. ἀδελφὸς δὲ ἀνάκτησις ἂν ἔσχε, ὥσπερ ἥδε χειρὸς ἀφαιρεθείσης, ἥδε ὄψεως ἐκκοπείσης. Itaque Hegesistratus πόδα ξύλινον coactus est sibi comparare, τῇ οἰκείᾳ στερηθείς. Herodot. *l.* 9.

Ἵνα δ' αὖτῷ ἐποίησε] Et erat hoc revera in hominis potestate à primordio positum, nè à sui ac universi totius hujus conditore, cui inhærebat tunc, sese, ni vellet ipse, divelleret. vide *l.* 2. § 11.

Συμφωνεῖ] quod Apost. *ad Rom. cap.* 6. *v.* 5. σύμφυτον γενέσθαι.

§ 35. Ἡ τῆς λογικῶν φύσεως] Xyl. τῆς τῶν λογικῶν φύσεως legisse videtur, cùm vertit, *quemadmodum singulæ ferè rationis compotes naturæ ab cæteras facultates acceperunt.* Ego malim τῆς τῶν ὅλων φύσεως. & verterim, *sicut cæteras facultates ratione præditorum unusquisque ab universi natura accepit.* etenim τὸ λογικῶν illud ex priore parte sententiæ huc translatum videtur.

Πᾶν τὸ ἐνεδρεῦον καὶ ἀντιβαῖνον ἐπιστρέφει] Natura, inqit, universi, i. e. numen ipsum, sive potentia ac providentia divina, obstantia & renitentia, ac opponentia sese quæque *circumducit* quodammodo *& in suum usum convertit.* Hoc est enim τὸ ἐπιστρέφειν, sensuum prægnans vocabulum, cujusque vim circumlocutione etiam prolixiore vix satis exprimas. vide *ad l.* 6. § 42. sed & Esajam Prophet. *c.* 10. *v.* 5, 19. & Michæam *c.* 4. *v.* 11, 12, 13. Petrum Apost. apud Lucam. *Act. c.* 2. *v.* 23. & *c.* 3. *v.* 14, 15, 17, 18. & Paulum *ad Rom. c.* 9. *v.* 17, 22. & *ad Phil. c.* 1. *v.* 12, 13, 14.

Πᾶν κώλυμα ὕλιμι] vide *supr.* § 32. & *l.* 4. § 1. & *l.* 7. § 68.

§ 36. Μή σε συνέχειτω ἡ τῆς ὅλης βία φαντασία] vide *ad lib.* 7. § 8, 27. & *l.* 9. § 6. Flacc. *carm. lib.* 3. *od.* 29.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosâ nocte premit Deus,
Ridétque, si mortalis ultra
Fas trepidat.——

Μὴ συμπαθεινόει ἐπίπονα διὰ ἧ ὅσα πιθανὸν ἐπαγωνιᾶν] *Neque animum adverte eis, quæ multa dolorem videntur posse afferre.* Xyl. dilutè & restrictè nimis. sed nec minùs laxè nimis Casaubonus. *neque animus huc illuc divagetur & in cogitationibus suis coacervet unà molestias multas eas gravésque calamitates; qibus tu æquè ac alius qivis obnoxius es.* Neque enim tam communis ex æquo cum reliqis omnibus conditionis consideratio mentes mortalium conturbare solet, quàm eorum malorum, quæ nobis ipsis obventura esse suspicamur, cogitatio, & per præmeditationem quædam quasi præsensio. Itaque verto. *Noli animo complecti, quales quantásque molestias superventuras tibi fore,* πιθανὸν ὄν, scil. *probabile aut verisimile est.* Monitum idem est cum eo quod *l.* 7. § 8. dederat ὡσεὶ μὴ μελλόντων. itaque in futuro ἐπαγωνιᾶν malim quàm in præterito ἐπαγωνιᾶσαι. Neque enim præterita jam ampliùs perturbare solent mala etiam molestissima: imò ejusmodi jam elapsorũ dulcis est memoria & recogitatio; eóque dulcior recordatio, qò sensus & perpessio molestior graviórque fuerit.

——*Olim hæc meminisse juvabit,*

inqit, ad tolerantiam suos hortando, Heros ille Maronianus. *Æn. l.* 1. Libanius idem *tom.* 2. *orat.* 21. *in Ellebich.* hoc negare videtur. Ἀνδὲς μὲν ἔφη, inqit, παρελθόντων μεμνῆσθαι κακῶν ἃ γὰ μηδὲ συμβλῦσαι τῷ ἀρχῇ ἔδει, σιγᾶσθαι φαίη τις ἄν. Attestatur tamen ipsa populi vox, & senarius ille proverbialis, qem inter incerti Tragici an Comici in excerptis suis posuit Cl. Grotius; sed Evripidis esse docet Cicero *de fin. l.* 2. *Quid si etiam,* inqit, *jucunda memoria est præteritorum malorum? ut proverbia nonnulla veriora sint, quàm vestra dogmata. vulgò enim dicitur,*

Jucundi acti labores. ——*Nec malè Evripides,*
Suavis est laborum præteritorum memoria.

Et ex ejusdem *Andromeda* Stobæus. *tom.* 2. *tit.* 29.

Ἀλλ' ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων.

Aristoteles item *rhetor. l.* 1. *c.* 11. Τὰ μὲν μεμνῆσθαι ἡδέα δεῖν, ἃ μόνον ὅσα ἐν τῷ παρόντι, ὅτε παρῆν, ἡδέα ἦν, ἀλλὰ ἔνια καὶ ὧν ἡδέα ἔδοξεν καὶ τοῦτο εἴρηται, Ἀλλ' ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων. καὶ —— μᾶλ γάρ τε καὶ ἄλγεα τέρπει ἀνῆρα,

Μνήσω δ', ὅσις πολλὰ πάθῃ, καὶ πολλὰ ἐόργῃ. Est ex *Odyss. o'. v.* 400. qod tamen in Homeri codicibus pavlò seciùs legitur,

Ὅστις δὴ μάλα πολλὰ πάθῃ, καὶ πολλ' ἐπαλήθῃ. Plutarch. *sympos. l.* 2. *c.* 1. Καὶ μὴν ἀρξάμενόν γε τὸν λόγον ὁ Οἰδίπους (in Sophoclis *Oedip. Colon.*)

Δεινὸν

Δεινὸν μὲν τὸ πάλαι κέμβρον ἦδη κακὸν,
Ὦ ξεῖν', ἐπεγείρειν. ὁ δ' Εὐριπίδης τἀναντίον,
Ὡς ἡδύ τι τὸν σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων.

Ex qo Macrob. *Saturn. l. 7. c. 2.* Ὡς ἡδύτι. Nam qòd Gnomologus vetus exhibet Ὡς ἡδὺ τοῖς σοφοῖσι, librariorum culpâ contigisse avtumo, qi σοφοῖσι pro σωθεῖσι scripserat. Antonius avtem *Melissæi l. 1. c. 54.* Epicteto dictum geminum tribuit, qi ex poeta forsan mutuatus fuerit. Ὡς ἡδὺ τὸν Σάλαμινα ἀπὸ γῆς ὁρᾶν; ὅπως ἡδὺ τῷ σωθέντι μεμνῆσθαι πόνων. qæ poetæ esse alicujus liqet satis. possúntqe levi operâ numeris suis restitui, si τῷ γῆς articulum addideris, τῷ πόνων sustuleris, & pro ὅπως, ὡς, qod idem valet, substitueris. Claret ex his justam cavsam subesse, cur futurum istîc in præteritum defingamus.

Ὅτι βαρεῖ σε ἀεὶ τὸ παρὸν] Senec. *ep. 66. Non potest ferre sententiam sensus nisi in rem præsentem adductus est: Nec futuri providus est, nec præteriti memor; qid fit consequens nescit.* Et *ep. 74. Et qæ præterierunt, & qæ futura sunt, absuntia neutra sentimus. non est avtem nisi ex eo qod sentias dolor.* Cic. *de finib. l. 1. § 35. Corpore nihil nisi qod præsens est, & adest, sentire possumus.* Et § 107. *Corpore præsentia sola sentiuntur.* Aristot. *de memor. & remin: c. 1.* Ἔστι γὰρ τὸ μὲν παρὸν ἢ αἴσθησις· τὸ δ' μέλλον ἐλπίς· τῷ δ' γενομένῳ μνήμη. & *rhetor. l. 1. c. 11.* Διαδέχονται μὲν τὰ παρόντα· μεμνῆνται δὲ τὰ γεγενημένα· ἐλπίζουσι δὲ τὰ μέλλοντα. Porphyr. *de abstinent. l. 1.* φύσει γὰρ ἀνεπίγνωμον τὸ ἀπόν & τὸ ἄλογον. Qòd avtem βαρεῖ istîc Marcus dixit, Grammaticorum ferulam vix evasit. Sic enim Thomas Magister: βαρύνειν χρήσιμον· βαρεῖν δ' ἄχρηστον παρὰ τοῖς δοκιμωτάτοις ἀεὶ παλαιῶν, πλὴν ὅτι τὸ παρακειμένου εἰς παθητικὴν σημασίαν. negat τὸ βαρεῖν apud antiqorum probatissimos usurpari, nisi in præterito tantùm, patiendi sensu; prout Aristidæ *orat. sacr. 4.* Οἱ δ' ἦκον οἴνῳ βεβαρημένοι οἱ ναῦται. *Accessere vino gravati nautæ.* vide tamen *infr. ad* § 44.

§ 37. Τῇ τῆ κωφῇ σορῷ Πένθεια ἢ Πέργαμος] *Domini tumulo.* Xyl. *Domini sui.* Cas. ego mendum cùm subolfacere viderer, pro κωφῇ Κύρᾳ rescribendum opinabar. qod & annotatorem Lugd. monuisse postea deprehendi. Memineram nimirum *Panthcam* Abradatæ uxorem à Xenophonte prædicari. *pæd. l. 5.* qæ cùm Cyro majori in prædam cessisset, marito postea in prælio, dum Cyro militat, cæso, sese insuper extracto acinace interfecerat. Memineram & Parisam Evnuchum narrare Plut. in *Artaxerx.* Cyri minoris in pugna occisi corpori assidentem ab Artasyra deprehensum. Marcum itaqe suspicabar memoriâ lapsum historias hasce confudisse, & Pantheam pro Parisca posuisse: Sed & Pergamum de qo Marcus istîc, ex Evnuchis forsitan eis fuisse, qi occumbenti Cyro adderant. Plures enim perhibentur extitisse. Verùm suspicionem, simul ac errorem hunc, exemit mihi V. D. Cl. Salmasius, qi Οὐήρᾳ legi postulat, cujus Panthea liberta, Pergamus libertus fuerit; cui ego calculum eò proniùs contribuo, qia Veri scortillum à Luciano in *imaginibus* depingi, D. Bootio facem præferente, deprehendo; cui cum Abradatæ illius conjuge celebri, nomen commune fuerit. ὁμώνυμος γὰρ ὅτι (Lucianum avdis) τῇ τῆ Ἀβραδάτα ἐκείνη τῇ καλῇ.

Παρακάθηται] ritum alludit sepulcris eorum, qos defunctos conditósqe lugebant, assidendi. Indè illud Hermogenis *de invent. l. 3. c. 8.* εἰ ἐθάκρυες, ὁκ ἂν ἐφεῖν σοι· εἰ παρεκαθέζῃ τῷ τάφῳ, ὁκ ἂν ἐμήνιον. Ex Ctesiæ *Persicis*, Photius *cod. 70.* Ὁ Βαγαπάτης τὸ σῶμα Δαρείου παρακαθίσας ἐπὶ ζ', ἐτελεύτησε. De Niobe Æschylus ab Hesychio lavdatus, ἐφημένην

Τάφῳ, τέκνοις ἔπωξε τοῖς τεθνηκόσιν.

—— *tumulo insidens,*
Natis, ut ovis, incubabat mortuis.

idqe donec lapidis instar, cui insidebat, obrigescens cum illis pariter defungeretur. Respexit eódem Tacitus *ad l. 4. § 48.* adhibitus, ubi *urbis sepultæ ruinis assidere*, dixit. De canibus etiam, qi dominorum suorum, vel sepulcris, vel cadaveribus insepultis pertinaciter, sive astando, sive assidendo, perstiterint, videantur, Ælian. *hist. animal. l. 6. c. 35. & l. 7. c. 10.* Plut. in. *collat. aqat. & terrestr.* & Plin. *hist. nat. l. 8. c. 40.*

Χαυείας] nomen dubio procul depravatum. χαβείας Xyl. & Cas. reponunt.

Διὰπμῷ] *suprà* § 23.

Γεῖσον] vide *ad l. 5. § 28.* qanqam γεῖσος hîc malim. ut *l. 9. § 3.*

Λίθεσιν] vide *ad l. 2. § 2.*

Ἐν Σύλακῳ] Epictetus à Stobæo lavdatus; Νάπλῳ τινὶ τὸν Σύλακον. vide *ad l. 3. § 3.* Isocrates *ad Dionys.* ὃν ἡμεῖς μὴ τῆς τύχης τῶν φύσιν· ἐπὶ τὸν Σύλακον ἔχεις ἁρμάτιον. Anaxarchus cùm Nicocreontis Tyranni Cyprii jussu pistillis ferreis in mortario ad necem usqe cæderetur, Πίσσε τὸν Ἀναξάρχου Σύλακον· Ἀνάξαρχον ἢ τὸ πλήθειος. *Tunde*, inqit, *Anaxarchi sacculum, Anaxarchum etenim non tundis.* Tangunt strictim, Cicer. *Tusc. l. 2.* Ovid. *in Ibin. v. 57.* Gregor. Naz. *in Julian. 1.* Plutarch. *de virt. moral.* Narrant plenius, Clem. *strom. l. 4.* Gregor. Naz. *orat. 17. ad Eudox.* Origen. *adv. Cels. l. 7.* qi tamen pro Nicocreonte Aristocreontem exhibet. Tertullian. *apolog. c. 50.* qi *Anaxarchi follem* reddidit. (vide *ad l. 9. § 3.*) Philo *de viri boni libert.* qi ἀσκὸν, i. e. *utrem* pro Σύλακον posuit. Laërt. *l. 9.* adjecto epigrammate suo.

Πίσσετε μᾶλλον ἔτι, καὶ μᾶλλον· Σύλακός ἐστι·
Πίσσε· Ἀνάξαρχος δ' οὐκ ἔστι πάλαι.

Dio Prus. *orat. 37.* qi & subjungit; αὐτὸς δὲ ἔφη πίσσειν.

πλίσκεσθαι, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν ὄνον ἔτυχε φορικεύμενον ὥσπερ φασὶ Πρόδικον τοὺς ὁμοπάμονας λαμβάνειν πληγὰς ἀντὶ τοῦ σώματος τὸν κάνδηλον· Πέρσαι μὲν ἕν, ὅτι τοσοῦτο δυσφορῶσιν. Ἕλλην δ' ἀνὴρ παρέσχε πύπτειν τὸ σῶμα, ὡς κάνδηλον, ὡς ἰμάτιον. qo loco rescribendum videtur pro τὸν αὐτὸν, τὸ αὐτὸ. pro ὅτι τοσοῦτο, ὅτι τούτῳ. qo modo Simocat. *ep.* 25. ὅτι τῷ πάθει δυσφορεῖν· pro κάνδηλον, κάνδων· κάνδυς enim non κάνδηλος dicitur. Sed & inversione mutari postulat, qòd Σύλακον *arculam* vertit Naogeorgus; cùm *saccum* aut *sacculum* debuerit. Nisi cum Erasmo *Apoph. l.* 7. *manticam* qis maluerit. Synes. *epist.* 133. Δεῖσαν δ' ὑποδύησεκειν, ἐνταῦθα τὸ φιλοσοφίας ὄφελος, τὸ μηδὲν ἡγεῖσθαι δεινὸν, ἀναχωρῆσαι τοῦ Σύλακος τοῦ κρευλλίου. Augustini Nom. *manual. c.* 24. & Bern. *medit. c.* 3. *Nihil aliud est homo, quàm sperma fœtidum, saccus stercorum, cibus vermium.* Aliâ ratione de homine bibace, & qi in hoc tantùm vivit ut bibat, Senec. *epist.* 77. *Nihil interest centum per vesicam tuam, an mille amphoræ transeant; Saccus es.* Indè natum proverbium, cujus meminit in *Hesione* Alexis referente Athenæo l. 11. ubi Herculis bibacitatem simul ac edacitatem notat.

——κατά τε τὴν παροιμίαν,
Ἀεί ποτ' αὖ μὴ δοκὸς, αὖ ὁ Σύλακος,
Ἄνθρωπός ἐστιν. —— *vulgò qòd dici solet,*
Homo semper aliàs saccus est, aliàs uter. Grot. *Saccum* opinor, edacitatis nomine dixit, bibacitatis *utrem*. Nam qod *saccum* Seneca dixit, *saccos vinarios* (ità Plin. vocat. *l.* 24. *c.* 1.) respexit, qibus *vina* (cum eodem *l.* 19. *c.* 4. *coqor*) *castrabantur*, i. e. colabantur, qò leniora mitioráqe, sed & defœcatiora ac puriora, fierent. indè Lucil. apud Cic. *de fin. l.* 2. *vinum cui saccus abstulerit nil.* & Mart. *l.* 12. *epig.* 61. —— *Ut liqidum potet Alavda merum,*
Turbida sollicito transmittere cœcuba sacco.
Verùm eâdem planè, qâ Marcus hîc Σύλακον, Lucilius, qod códem redit, *folliculum*. Nonius: *Folliculum Lucilius posuit pro corpore, l.* 26. *Ego qis sim, & qo folliculo nunc sum indutus, non qæro.* Arnobius item *adv. Gentes, l.* 2. *Nihil enim est nobis permissum ad hanc vitam; nec in caruncul æ hujus folliculo constitutis, qis aliqid sponsum est auxiliíqe decretum.* Idémqe *ibidem*, *corpora* nuncupat, *stercoris utres*, & *saccati obscœnissimas serias*.

§ 38. Βλέπε κέϊνων, φησι, σοφωτάτου] Locus valde depravatus mihíqe absqe codicum ope, conclamatus planè. Xyl. σοφώτατα legisse videtur, cùm vertit; *qàm sapientissimè judica, inqit ille.* Cas. [ὦ] σοφωτάτου, *in rebus judicii, discretionísqe maximæ.* D. Boot. φησὶν ὁ σοφώτατος, *ait vir sapientissimus.* Mihi aliqid ejusmodi dixisse videtur, qale *l.* 10. § 12. reperitur. Si acuè inrueri potes, rerúmqe naturam penitiùs introspicere; id facias sedulò, oculis ad id usus [illegible] qo minùs hoc vales, sapientissimos qosqe ad eam rem in consilium adhibeas tibi. D. Salmasius locum vitiatum potiùs qàm mutilum censet. Lego, inqit, εἰ δικάσαι ὀξὺ βλέπειν, βλέπε· Κείνων φησὶ σοφώτατος, Athenienfis ille philosophus, Socratis discipulus, qi & *apologiam* pro Socrate scripsit, cujus verba hîc usurpat Marcus. sed fortasse aliter distingvendum. εἰ δικάσαι ὀξὺ βλέπειν, βλέπε, Κείνων φησὶ σοφώτατος, δικαιοσύνης κατεξανασκιλῶ ἀρετῶ ἀχόρῶ. &c. ut ista potiùs sint Critonis. Possit & legi, Ζήνων φησὶ σοφώτατος, Si nobis constaret esse Zenonis. Hæc ille. vir avtem tantus ubi δικάζει, mihi certius aliqid decernere temerarium nimìs foret.

§ 39. Ἡδονῆς δ' ὁρῶ] Vide *lib.* 5. § 15. & *lib.* 6. § 34. & *supr.* § 8. voluptatem non esse bonum probat, qia bonum bono non adversatur; qum adversus voluptatem tamen continentia, qæ virtus est, ac per consequens bonum, se accingat. Senec. pariter *de vit. beat. c.* 10. *Hæc omnia virtus discutit, & avrem pervellit, & voluptates æstimat, antequam admittat; nec qas probavit, magni pendit; nec usu earum, sed temperantiâ læta est. temperantia avtem cùm voluptates minuat, summi boni injuria est. Tu voluptatem complecteris, ego compesco.* Cic. *Academ. l.* 4. *Tu, cùm honestas in voluptate contemnenda consistat, honestatem cum voluptate tanqam hominem cum bellua copulabis?*

Τῷ ἐγκρατείαν] sed & τῷ σωφροσύνῃ. siqidem ὁ σώφρων φεύγει τὰς ἡδονάς. Aristot. *ethic. l.* 7. *c.* 11. ὅτε γὰρ ἥδεται, δῆς μάλιστα ὁ ἀκόλαστος, ἀλλὰ μᾶλλον δυσχεραίνει. *ibid. l.* 3. *c.* 11.

§ 40. Ἐὰν ἀφέλῃς τῷ ὑπόληψιν] vide *l.* 7. § 14, 16. & *sup.* § 28. & *infrà* 41, 47.

§ 41. Ἐμποδισμὸς αἰσθήσεως] *cùm impeditur somnus, aut appetitus.* Lugd. *Somnus*, illud unde sit nescio. nam Xyl. Basil. *Sensus*, rectè.

Ἐμποδισμὸς ὁρμῆς ὁμοίως κακὸν ζωικῆς φύσεως] Repugnare sibi primâ facie potest Marcus videri. Siqidem *l.* 5. § 20. concedit qidem τῷ ἐνέργειαν ἐμποδίζεσθαι, *actum* sive *effectum impediri posse*; negat verò dari ab externis ulla τῆς ὁρμῆς, καὶ διαθέσεως ἐμπόδια, *appetitûs sive impetûs ac dispositionis impedimenta:* cùm hoc loco etiam ὁρμῆς ἐμποδισμὸν admittat, cúmqe parti non λογικῇ, sed ζωικῇ adscribat. verùm facilè conciliari poterunt ista, si ὁρμὴν distingvamus in internam externámqe, qarum illa ab externis impediri neqeat, hæc possit. vel etiam in ὁρμὴν ἄλογον, sive *appetitionem à ratione alienam*, qæ cùm sit, ut Marcus hîc loqitur, ἀνυπεξαίρετος, *citra exceptionem ullam concepta*, est idcirco impedimento obnoxia; & eandem *rationi consentaneam*, qæ est μεθ' ὑπεξαιρέσεως, *cum exceptione. l.* 4. § 1. & *l.* 6. § 50. atqe ideo nevtiqam avt frustratur, avt à re ulla externa impeditur, qò minùs, qod sibi proposuerit, assequatur. *l.* 5. § 20.

Ὅλως τε

Ὄψεται ἡ αὔθησις] *Viderit ſenſus.* Ità Cicer. *ad Attic. l. 6. ep. 4. Sed hoc fortuna viderit: qoniam conſilio non multùm uti licet.* Florens *apologet. c. 16. Viderit habitus, dum materiæ qalitas eadem ſit; viderit forma, dum idipſum Dei corpus ſit.* & *c. 42. Viderint, qi per capillum odorantur.* q. d. illis iſtud curæ eſto.: nos ex illis non ſumus. *Act. Apoſt. c. 18. v. 15.* Judæis Gallio, Εἰ ζήτημά ἐστι περὶ λόγου καὶ ὀνομάτων, καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί. κριτὴς γὰρ ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι). Vide *l. 5. § 10* 25. & *l. 11. § 13.*

Ἀνυπεξαιρέτως] vide, *l. 4. § 1.* & *l. 5. § 20.* & *l. 6. § 50.*

Εἰ ὄν τὸ κοινὸν λαμβάνῃς] *Si id qod communiter fieri ſolet, tibi propoſueris.* nempe poſſe aliqid intervenire, qod rei propoſitæ tibi proſecutionem impediat. Senec. *ad Marc. c. 9. Qicqam tu putas non futurum, qod multis ſcis poſſe fieri, qod multis eveniſſe? Cuivis poteſt accidere, qod cuiqam poteſt.* Vide eund. *de tranqil. c. 11. ad l. 7. § 58.* & *epiſt.* 91. *ibid. ad § 68.* vide & *infrà § 46.*

Τὰ μὴτι τοῦ νοῦ ἴδια ἀδεὴς ἄλλῳ ἐωδὲν ἐμποδίζειν] Epictet. *diſſert. l. 2. c. 23.* Τῇ ὀρεπτικῇ δυνάμει τίνα πέφυκεν ἐμποδίζειν; καὶ προαίρεσις, καὶ προαιρετὸ τῇ ἀνθρωπίνῃ τοιαύτῃ τῇ φύσει καθ' αὐτόν. προαίρεσιν δὲ τί ἐμποδίζειν πέφυκεν; ἀπροαίρετον ἄδεν· αὐτὴ δ' ἑαυτὴν διαφθεῖσα. ἃ γὰρ ἐνδέχεται τὸ φύσει ἐλεύθερον ἀπ' ἄλλα τινὸς παρεμποδίζεσθαι ἢ κωλυθῆναι, πλὴν ὑφ' ἑαυτοῦ. Idem. *l. 1. c. 19.* vide *l. 2. § 9.* & *l. 5. §* 20. & *l. 7. § 55.* & *l. 12. § 8.*

Οὐ πῦρ ἃ σίδηρος] vide *l. 4. § 39.* & *l. 7. § 68.* & *supr. § 18.* Epict. *l. 1. c. 29.* Τὴν προαίρεσιν ἐδὲν ἄλλο νικᾶται δύναται, πλὴν αὐτὴ αὑτήν. Hercules in Evripidis *Sylco.* apud Philon. *de allegor. de Joſeph. & de boni viri libert.* & apud Evſeb. *præpar. Evang. l. 6. c. 6.* & apud Grotium in *excerptis*, ubi verſus primus deeſt, ex illis reſtituendus, qi etiam in *Phœniſſ.* ejuſdem reperitur *v. 524.*

Πρὸς ταῦτ', ἴτω μοι πῦρ, ἴτω δὴ φάσγανον.

* τέμνον, Evſeb. * Πίμπρα, κάτασθε σάρκας, ἐμπλήσθητί μου

Πίνων κελαινὸν αἷμα· πρόσθε γὰρ κάτω

Ἧῆς εἶσιν ἄρρα, ἧῆ δ' ἀνεῖσ' εἰς αἰθέρα

Πελὴν ἐξ ἐμοῦ σοι θῶπ' ἀκαμπῆσαι λόγον.

Ad hæc, adeſto ferrum & ignis inſuper;
Ure, (ſive, ſeca) hæc cremaqe membra, & impletor mei
Potans rubentem ſanguinem: in terram priùs
Deſcendet æther, terra ſe in cœlum feret,
Qàm blanda de me veniet ad te oratio. Grot.

Indi Philoſophi Alexandro; Σώματα μὲν μετάξεις ἐκ τόπου εἰς τόπον· ψυχὰς δ' ἡμετέρας, ἃς ἀναγκάσεις ποιεῖν ἃ μὴ βούλονται· πῶρ ἀνθρώποις μέγιστον κολαστήριον· τούτου ἡμᾶς καταφρονοῦντας. Clem. ſtrom. *l. 4.* & Philo pleniùs ex Calani *ad Alexandrum epiſt. lib. de libert.* ex Clemente tamen ſupplendus. φίλοι πείθουσι χεῖρας καὶ ἀνάγκαν φερομένην Ἰνδῶν φιλοσόφοις, ἀλλ' ἐν ὕπνῳ ἐωρακότες ἡμέτερα ἔργα· σώματα γὰρ μετοίσεις ἐκ τόπου εἰς τόπον· ψυχὰς δ' ὁ δυνάμενος [ἀναγκάζειν] ποιεῖν ἃ μὴ βούλονται, ἢ μᾶλλον πλίνθους καὶ ξύλα φωνὴν ἀφεῖναι. πῶρ μείζους τοῖς ζῶσι σώμασι πόνους καὶ φθορὰν ἐργάζεται· τοῦτο γὰρ φοβούμεθα ἡμεῖς γινόμενοι, ζῶντες καμόμενοι· ἐκ ἔστι βασιλεὺς, ὃς ἀναγκάσει ἡμᾶς ποιεῖν ἃ μὴ θελήσομεν. vide *ad l. 5. § 10.*

Οὐ τύραννος] ὁ λῃστής. *l. 11. § 36.*

Ὅταν γένηται σφαῖρος, κυκλοτερὴς μὴν] Alludit ad dictum qoddam Empedoclis, an Parmenidis, qod apud Stob. in *eclog. phyſic. l. 1. tit. 11.* ſed corruptè, ſic legitur,

Σφαῖρος κυκλοτερὴς μεμάης, &c. unde ſubit animum, locum iſtum mendo non vacare prorſus, & μὴν illud avt irreptitium eſſe, avt vitio nevtiqam immune. Verùm de dicto ipſo ampliùs videbitur *ad l. 12. § 3.* qòd avtem à ſuperioribus iſta divellunt Lugd. editor. & interpres Anglic. mihi minùs commodè factum videtur. idem enim planè argumentum ſpectare, etiamſi eo modo ſumatur, qo ipſi & legunt & vertunt, qivis facilè perſpexerit. Qanqam ego malim dictionis ſerie continuatâ legere; τότε γὰρ —— ἀδ' ὅπου ἅπλετον, ὅταν γένηται σφαῖρος κυκλοτερὴς, &c. vide *infr. § 48.*

§ 42. Ἑαυτὸν λυπεῖν] vide *l. 7. § 16.* & *infrà § 47.*

Οὐδὲ γὰρ ἄλλον πώποτε ἐκὼν ἐλύπησα] Vide de Marco *l. 1. § 15.* ad illud, *συγγνωμονικόν.* Cæterùm de Platone Diogenes, cùm is à qodam lavdaretur; Τί δ' ἐκεῖνος ἔχει σεμνὸν, ὃς τοσοῦτον χρόνον φιλοσοφῶν οὐδένα ἐλύπησεν; ſed & Chatilaum eo nomine notatum deprehendes *ad l. 9. § 5.* Ὅπ οὐδὲ τοῖς πονηροῖς πικρὸς, οὐδὲ τοῖς κακοῖς χαλεπὸς ὦν. Epictetus ipſe *diſſert. l. 3. c. 23.* Ἰατρεῖόν ἐστι τὸ τοῦ φιλοσόφου σχολεῖον· οὐ δεῖ πάσχοντας ἐξελθεῖν, ἀλλ' ἀλγήσαντας. qomodo à Petri concione illi, *Act. c. 2. v. 37* κατανυγέντες τῇ καρδίᾳ. à Chriſto etiam adoleſcens ille, Matth. *c. 19. v. 22.* ἀπῆλθε λυπούμενος. Verbis nimirum Domini contriſtatus. Addas licèt his, nec Elium ſacerdotem, nec Davidem regèm, notâ aliqâ immunes habitos, qòd ſuos perperam etiam agentes, contriſtare detrectarint. *Hiſtor. Reg. Iſrael. l. 1. c. 2. v. 29.* & *c. 3. v. 13.* & *l. 3. c. 1. v. 6.* Qomodo ergò Marcum, vel qà σκηπτοῦχος βασιλεὺς, vel qà ἐν βασιλεῦσι φιλόσοφος, culpâ liberabimus, ſi is neminem unqam qenqam contriſtavit? Forſan τὸ ἑκὼν, ſive ſponte, illud adjectum ſatisfecerit ad Marcum à cenſura omni hac in parte vindicandum. Neqe enim ultrò ſive ſponte triſtitiâ pœniſve alios

afficit, qi lege mandante, moribus ipſorum exigentibus, id facit, ſed coactus qodammodo ἀέκοντί γε θυμῷ, ad ſupplicia etiam juſtiſſima ac meritiſſima deſcendere. Talem nobis Deum depingit Jeremias vates, *Thren. c. 3. v. 33.* *Qi non affligit ex animo ſuo, mœſtitiáqe afficit mortales.* *De ſuo optimum; de noſtro juſtum: optimum ex naturæ proprietate; juſtum ex cauſſæ neceſſitate.* Tertull. *de reſurr. carn. c. 14.* Unde Salvian. *de provid. l. 5. c. 8.* *Nos vim Deo facimus iniqitatibus noſtris.* *Nos nolentem ulciſci cogimus.* *Nos parcere volentem non permittimus.* & *l. 8. c. 2.* *Nos calamitatum noſtrarum avtores ſumus.* *Deus enim pius & miſericors eſt, & qi neminem velit perire vel lædere.* *Nos verò nos Deo nolente cruciamus.* *A Deo qidem punimur, ſed ipſi facimus ut puniamur.* *Cùm avtem punire nos ipſi facimus; cui dubium eſt, qin ipſi nos noſtris criminibus puniamus? qia qicunqe dat cauſſam qà puniatur, ipſe ſe punit.* Talem principem ſuum Naſo *Pont. l. 1. eleg. 3.*

Eſt piger ad pœnas princeps; ad præmia velox;
Qiqe dolet, qoties cogitur eſſe ferox:
Multa metu pœnæ, pœnâ qi pauca coërcet,
Et jacit invitâ fulmina rara manu.

Et l. 2. eleg. 2.

Qi cùm triſte aliqid ſtatuit, fit triſtis & ipſe:
Cuiqe ferè pœnam ſumere, pœna ſua eſt.
Victa tamen vitio eſt hujus clementia noſtro:
Venit & ad vires ira coacta ſuas.

Et Triſt. l. 4. el. 8.

Ergò illum demens in me ſævire coëgi,
Mitius immenſus qo nihil orbis habet.

Talem & Marcus ipſe ſe profiteri videtur.

§ 43. Εὐφραίνει ἄλλον ἄλλο] Hoc eſt qod Flaccus *epiſt. 1.* —*alios aliis rebus ſtudiisqe tenerí.* & *l. 2. epiſt. 2.*

Denige non omnes eadem mirantur amántqe.

Pyndar. *Pyth. 10.*

Καὶ γὰ ἕτερόισιν ἑτέρων ἔρως ἔκνιξε φρένας

Namqe aliis aliarum rerum cupido pungit pectora. & Petron. —*non omnibus unum eſt,* *Qod placet.* — Hom. *odyſſ. ξ. v. 228.*

Ἄλλος γὰ τ' ἄλλοισιν ἀνὴρ ἐπιτέρπεται ἔργοις.

Namqe homines aliis alii rebus capiuntur.

Et Archilochus apud Sextum Empir. *adverſ. ethic. c. 3.*

Ἄλλῳ ἄλλο ἐπ' ἔργῳ κραδίλιν ἰαίνεται.

qod σωτομώτερον Clemens Alex. qi & ex Homero mutuatum vult, ſic extulit, *ſtrom. l. 6.*

Ἀλλ' ἄλλῳ ἄλλο καρδίλιν ἰαίνεται.

Aſt alia res alius cor juvat magis.

Evripid. *Hippolyt.*

Ἄλλοισιν ἄλλα θεῶν τε κ' ἀνθρώπων μέλει.

Cordi alia hominibus aliis ſunt ſtudia, & Deis.

Idémqe Oeneo apud Clement.

Ἀλλ' ἄλλῳ ἄλλοις μᾶλλον ἥδεται τρόπος.

At aliius aliis moribus capitur magis.

Indè illa Tragici incerti apud Sext. Empir. *Pyrrhon. l. 1. c. 14. § 2.*

Δεινόν γε ταὐτὸν τοῖς μ' ἀνιάσειν βροτῶν,
Τοῖς δ' ἐμοὶ ξύν.—

Miſerum, qòd eadem ſæpe res, hominum bis placet,
Illis in odio eſt. —

Prout de ſe Lucilius; *Qod tibi magnopere cordi eſt, mihi vehementer diſplicet.* Cicer. *Tuſcul. l. 5. § 63.* *Sic ſe res habet, te tua, me delectant mea.* Siqidem, qòd ex Evripidis *Phœniſſ.* Sextus *ibid.*

Εἰ πᾶσι ταὐτὸν ἤλθον ἔφυ σοφὸν δ' ἅμα,
Οὐκ ἦν ἂν ἀμφίλεκτ' ἀνθρώποις ἔρις.
Si idem probarent omnes, ſi ſaperent idem,
Diſſidia generi nulla mortali forent.
Νῦν δ' ἓν τόδ' ὅμοιον οὐδὲν, ὅτ' ἴσον βροτοῖς.
Diſſimillima nunc ſunt ingenia mortalibus.

Perſ. *ſat. 5. v. 52.*

Mille hominum ſpecies, & rerum diſcolor uſus.
Velle ſuum cuiqe eſt, nec voto vivitur uno.

Scil. qòd Terent. *Phorm. 2.* —*ità eſt:*

Qot homines, tot ſententiæ; ſuus cuiqe mos.

Vide Flaccum *carm. l. 1. od. 1.* & Marc. *l. 10. § 10.* ſed &, Athanaſii qi nomen præfert, avtorem in *definition.* inter hominum θέλημα φυσικὸν, qod in omnibus idem ſit, & γνωμικὸν, qod in aliis aliud, diſtingventem, apud Caſavb. *in Perſ. ſat. 5.*

Ἐμὲ δ', ἐὰν ὑγιὲς ἔχω τὸ ἡγεμονικὸν] Conſimilis hùic locus apud Epictetum *diſſert. l. 3. c. 5.* ubi ex perſona Socratis; Ὥσπερ ἄλλῳ τις χαίρει ἐπ' ἀγρὸν τὸν αὑτοῦ πιεῖν κρείσσονα, ἄλλῳ τὸν ἵππον· ὅτου ἐγὼ κατ' ἡμέραν χαίρω περιπατῶν ἐμαυτῷ βελτίονι γινομένῳ. vide *ſupr. § 26. & l. 10. § 35.*

Μήτε τοῖς ἀνθρώποις συμβαινόντων] Annot. Lugd. μήτε τ. ἀνθρώπ. σ. vide *infr. § 46.*

Ἀλλὰ πᾶν ἐυμβήσιν ὀφθαλμοῖς ὁρῶντα] Syntaxis poſcit ὁρῶν. qia præceſſerat τὸ ἡγεμονικόν.

Χρώμενον ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν] vide *l. 3. § 11. & ſupr. § 29.*

§ 44. Τὸν ἴδιον τὸν χρόνον] ità Baſ. & Lugd. ego ἤδη malim. qòd, *l. 4. § 26.* κερδαντέον τὸ παρόν.

Τῷ ὑστεροφημίᾳ] vide *l. 2. § 17. & l. 4. § 19.*

Οὓς βαρῦνται] *qos ægrè ferunt.* Schol. ad illud Thucydidis *l. 2.* ἐβαρύνοντο δὲ καὶ ἐπὶ τῷ χαλεπῶς ἐφέρειν. ὃ δεῖ, inqit, λέγειν, ὅτι ἐβαρῦντο, οὐ βαρῶμαι, ἀλλὰ βαρύνομαι, &c. hoc nimirum ſenſu, opinor, negat τὸ βαρεῖσθαι uſurpari. Alioqi Plato etiam in *Sympoſ.* dixit, Ὁ δὲ Ἡφαιστος μεθυσθεὶς τὸ νέκταρος, εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον εἰσελθὼν, βεβαρημένῳ ἐυδεν. vino, an ſomno, *gravatus dormichat.* Marcus *ſuprà § 36.* βαρεῖ σε ἀεὶ τὸ παρόν. Cæterùm τὸ βαρεῖσθαι μεταβατικῶς, prout Marco iſtic, uſurpatum, havd temerè alibi deprehendes. Herodianus tamen *lib.* . ἐβαρύνετό τε αὐτῷ πως ἐυγένειαν. *Eorúmqe nobilitatem ægrè*, ſive *gravatim, ferebant.*

Τί δ' ὅλως σοὶ σὲ] ità *l. 4. § 19.* τί ἐν τούτῳ σοὶ σέ;

Ἀπηχῶσιν] ità *l. 4. § 3.* τὸν κενὸν τ' ἀπηχήσεως.

§ 45.

§ 45. Ἄεἰν με, ἢ βάλλε ὅπου θέλεις] vide Calani *ad Alex. epist. supr. ad* § 41. In Senec. *excerpt. Exulabis. Non patria mihi interdicitur, sed locus. in quamcunque terram venio, in meam venio. Nulla terra exilium est. Altera patria est. Patria est, ubicunque bene est. illud autem per quod bene est, in homine, non in loco est. In ipsius potestate est, quæ sit illi fortuna. Si sapiens est, peregrinatur; si stultus, exulat.* vide *l.* 5. § 16.

Ἐκεῖ γὰρ ἔξω τὸν ἐμὸν δαίμονα ἴλεων] Locus non faciet, qin mentem in statu recto & erecto custodiam. Philemon exul, interrogantibus, ὡς ἐυκμέρηκε, *quàm prosperè ageret*, respondit, ὑμεῖς μὲν οὐκ οἴεσθε ὅπω πεθεαμμένοι. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀεὶ ἀγαθὸς ὢν διατελῶ. *Vos minùs opinamini, qi in hoc statu me videtis. Ego enim semper bonus esse persisto.* pro ὅν, ὃ vel οὐκ lego, ut sensus constet. Refert ex Telete *de exilio* Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. Epictet. *lib.* 4. *c.* 7. Ἀλλ' ἐξοείζω σε. ὅπῃ ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ μοι καλῶς ἔσται· ἢ γὰρ ἐνθάδε, ὃ διὰ τὸν τόπον μοι καλῶς, ἀλλὰ διὰ τὰ δόγματα, ἃ μέλλω μετ' ἐμαυτῆ ἀποφέρειν. οὐδὲ γὰρ δύναταί τις ἀφελέσθαι αὐτά. ἀλλὰ ταῦτα μόνα ἐμά ἐστι καὶ ἀναφαίρετα, καὶ ἀρκεῖ μοι παρόντα, ὅπῃ ἂν ὦ, καὶ ὅπερ ἂν ποιῶ. Senec. *ad Helv. c.* 5. *Adversus ipsam mutationem locorum, satis hoc remedii putat Varro, quòd quocunque venimus, eâdem rerum naturâ utendum est. M. Brutus, quòd licet in exilium cuntibus virtutes suas ferre secum. utraque in unum collata plurimùm possunt. quantulum enim est, quod perdidimus? duo, quæ pulcerrima sunt, quocunque nos moverimus, sequentur; Natura communis, & propria virtus.* vide *l.* 7. § 53.

Συνδυασμὸν] *anxia.* Xyl. *confusa* Cas. ut συγχεασμὸν, vel συσχυασμὸν legisse videatur. qid si συνδεσμὸν legatur? *unà cum corpore constricta*, & vinculis qodammodo obnoxia. Apostol. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 9. ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι δεσμοῦ· ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ θεοῦ οὐ δέδεται. Epictet. *lib.* 1. *c.* 18. Ἀλλ' ὁ τύραννος δύσει· τί; τὸ σκέλος· ἀλλ' ἀφελεῖ· τί; τὸν τράχηλον. τί ἔστιν ὃ δύσει, ὅλ' ἀφελεῖ; πᾶσι προαιρέσιν. Vel *curis anxietatéque constricta, ac vincta.* ut Boëth. *consol. l.* . *c.* . *Nubila mens est, vinctáque frænis, hæc ubi regnant.* Verùm illud, opinor, potiùs fuerit, qod Cas. secutus videtur. ità Epictet. *enchir. c.* 28. Εἰ μὲν τὸ σῶμά σε τις ἐπέτρεπε τῷ ἀπαντήσαντι, ἠγανάκλεις ἄν· ἐπὶ σὺ τῷ γνώμῃ τῇ σαυτοῦ ἐπιτρέπεις τῷ τυχόντι, ἵνα ἐάν σοι λοιδορήσηται σοι, ταραχθῇ ἐκείνη καὶ συγχυθῇ, οὐκ ἀπορύνῃ; Marc. ipso *lib.* 5. § 32. Διὰ τί συγχέεσιν ἀτεχνοι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαὶ ἔντεχνον καὶ ἐπιστήμονας;

Ἀρα τοῦτο ἄξιον] Simmach. *l* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens negitia est, ut motu meo digna sit. qid enim indignius, quàm sapientis affectum ex aliena pendere negitia?* Senec. *de ira l.* 2. *c.* 6. Epictet. *enchir. c.* 11. Ὅταν καλῇς τὸν παῖδα, ἐνδυμᾷ ὅπῃ δύναται μὴ μεταλλᾶσαι, καὶ μεταλλᾶσας, μηδὲν ποιεῖδε ὡς θέλεις. ἀλλ' ἔχ ὅπως ὄξιν ἀυτῷ καλῶς, ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ τὸ μὴ ταραχθῆναι. Vitium subesse Volphio suboluit. itaque pro τὸ μὴ, τό σε substituit. & pro ὄξιν, ἔστω vel εἴη mavult. at rectiùs Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ τὸ ἐμὲ ταραχθῆναι· qanqam perperam apud Stob. ὅπως pro ὅπως legitur. Meliùs pro ἐνδυμᾷ περιεπύθει. Nam qare pro ἀλλ', καὶ, Volf. pro ἀυτῷ, αὐτὸς Gesner. nihil erat. *Hoc*, inqit, *tecum cogita, non tam feliciter agitur cum servulo meo, ut me perturbari in illo sit situm.* Vide *supr.* § 42.

§ 46. Ἀνθρώπῳ οὐδενὶ συμβαίνειν τι δύναται ὃ οὐκ ἔστιν ἀνθρώπινον] Senec. *ep.* 71. *Nihil eorum quæ ferenda sunt displicet. Nam qicqid cadere in hominem potest, in se incidisse non qeritur. vires suas novit; scit se esse oneri ferendo.* vide & *lib.* 5. § 11. & *l.* 6. § 19. & *lib.* 7. § 2. Eviipid. *Oreste.*

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν δεινὸν, ὥσθ' εἱπεῖν ἔπος
Οὐδὲ πάθος, οὐδὲ ξυμφορᾷ θέλατός,
Ἥς οὐκ ἂν ἄραιτ' ἄχθος ἀνθρώπου φύσις.
Nulla adeò fando terribilis oratio est,
Vel fors, vel irâ cœlitum invectum malum,
Natura qin humana patiundo id ferat. Gron.

Epictet. *l.* 1. *c.* 2. τῷ λογικῷ ζώῳ μόνον ἀφόρητόν ἐστι τὸ ἄλογον. vide *ad* § 15. Isocasii dictum.

Καὶ εἴωθεν, καὶ πέφυκεν] vide *suprà* § 41. τὸ κοινόν. & *l.* 4. § 33, 46. & *l.* 7. § 58. Senec. *epist.* 107. *Nihil horum insolitum, nihil inexpectatum est. offendi rebus istis tam ridiculum est, quàm qeri, qòd spargaris in publico, aut inqineris in luto. eadem vitæ conditio est, quæ balnei, turbæ, itineris: quædam immittentur, quædam incident. Non est delicata res vivere. Longam viam ingressus es. & labaris oportet, & arietes, & cadas, & lasseris, & exclames, O mors, id est, mentiaris. Alio loco comitem relinques, alio efferes, alio timebis: per ejusmodi offensas emetiendum est confragosum hoc iter.* Et mox: --*Qicqid dixeris, multis accidit.* ——*Nihil miremur eorum, ad quæ nati sumus: quæ ideo nulli qerenda, qia paria sunt omnibus. ità dico, paria sunt. Nam etiam qod effugit aliqis, pati potuit. aqum autem jus est, non qo omnes usi sunt, sed qod omnibus latum est. impetretur æqitas animo, & sine qerela mortalitatis tributa pendamus.*

§ 47. Οὐκ ἐκεῖνό σε ἐσοχλεῖ, ἀλλὰ τὸ σὸν περὶ αὐτῶ κρίμα] vide *sup.* § 40. Epictet. *enchir. c.* 5. ταράσσει τοὺς ἀνθρώπους, οὐ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ περὶ τῶν πραγμάτων δόγματα. & *dissert. l.* 3. *c.* 19. Οὐδὲν ἄλλο ταραχῆς, ἢ ἀκαταστασίας αἰτίον ἔστιν ἢ δόγμα. Οὐδὲν γὰρ ἔστιν αὐτῷ δεινὸν, ἀλλὰ τοῦτο τῆς δόξης καὶ τῆς ἀδυνεσίας τῆς ἡμετέρας γίνεται πιστὸν. Dio. Prus. *orat.* 16. Senec. *de sap. constant. c.* 4. *Ad tantas inceptias perventum est, ut non dolore tantùm, sed doloris opinione vexemur, more furiorum qibus me-

tus incutit umbra, & personarum deformitas, & depravata facies; lacrymas verò evocant nomina parùm grata auribus, & digitorum motus, & alia quæ impetu quodam erroris improvidi refugiunt.

Ἐξαλεῖψαι ὀπί σοι ὄξιν] Ità Clem. in hortator. ἐξὸν ὑπομάξασζ τὸ ἐμποδὼν τῇ σωτηρίᾳ. vide l. 5. § 2. & supr. § 29.

Οὐ γὰ περὶ σε ἡ αἰτία τῦ μὴ ἐυδοκεῖσζ] Nè contristeris, inqit, si honesta molienti objectum fuerit, quod effectum & successum impediat; cùm tu quod in te est, quodque tui est officii feceris; nec à te sit quod effectu successúque caruerit. Hoc ipso argumento pii homines, Dei ministri cumprimis, solari sese solent, ubi conatus suos advertunt, fructu, optato etiam magis quàm sperato forsan, destitui. Esajas. c. 49. v. 4. *Etiamsi frustrà laboraverim, & inaniter, atque incassum vires meas consumpserim; officium tamen meum penes Jovam est, opus meum penes Deum meum.* Joan. Chrysost. in Joan. Evang. orat. 13. Οὐ γὰ διὰ τὴν γιπόνων, τιμᾶντα καὶ τὰ τὴν διδασκόντων ὄξιν. ὁ μὲν γὰ γεωργὸς μὴ τὸν ἐνιαυσίας πολλάκις μόχθυς, καὶ τὸν ταλαιπωρίαν ἐκείνυν, καὶ τὸν ἱδρῶτας, ἂν μηδὲν ἐξενέγκῃ τὴν πόνων ἄξιον ἡ γῆ, παρ' ὑδενὸς ἑτέρυ δύναται τὴν πόνυ τινὰ παραμυθίαν εὑρεῖν, ἀλλ' ὑποτρέφει μετ' αἰσχύνης καὶ καταφείας ὑπὸ τῆς ἄλλω πρὸς τὸν οἰκίαν, καὶ τὸν γυναῖκα, καὶ τὰ παιδία, ὑδένα ἔχων ἀπαντῆσαι τῆς φιλοπονίας τῆς μακρᾶς τὸν ἀντίδοσιν. ὀπὶ δὲ ἡμῖν ὑδὲν τοιῦτόν ὄξι. κἂν γὰ ἡ γεωργκμένη γῆ μηδένα ἐξενέγκῃ καρπὸν, ἡμῖν πάντα ὑπεδεξαμένων πόνον, ὁ καὶ ταύτης καὶ ἡμῖν κύριος ὢ φιλόψετα κενᾶς ἡμᾶς ἀφροχμένυς ἐλπίσιν, ἀλλὰ δώσει τὰς ἀμοιβάς. Ἔχασος γὰ, φησὶ, τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον. (Apostoli sunt ad Cor. ep. 1. c. 3. v. 8.) κατὰ τὸν κόπον, ὃ κατὰ τὸ τῶν πραγμάτων τέλος. Et Bern. ad Eugen. de consider. l. 4. *Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum laborem suum, non secundum proventum. Fac quod tuum est: Deus quod suum est, absque tua solicitudine atque anxietate curabit. Planta, riga, fer curam, & tuas explicuisti partes: incrementum, ubi voluerit, dabit Deus, non tu. ubi fortè noluerit, tibi deperit nihil. Securus labor, quem nullus valet evacuare defectus.* Quod & ibidem aliâ imagine non minùs idoneâ illustrat. *En plagam. tibi incumbit curatio. rides me forsan, fore incurabilem persuasus. Noli diffidere: curam exigeris non curationem. Audisti, Curam illius habe.* (Luc. c. 10. v. 35.) *Et non cura, vel sana illum.*

Non est in medico semper relevetur ut æger. Cui adjici poterit, & illud Hieronymi in epist. ad Pammach. & Ocean. *Qui Æthiopem invitat ad balneas; etsi nigredinem non auferat illi, certè vel pecuniam accipit sibi: & licèt in illius candore non gaudeat, certè vel suo in lucro Lætatur. Ità sine dubio inobedientem qi divinis sermonibus monet, qamvis refragantis peccata non tollat, mercedem tamen de ministerio veræ caritatis sibi acquirit.* Itaqe istîc non Æthiops fruſtrà lavatur, nec operam ludit perditve, qi in eo etiam laborem impenderit. Siqidem ut Apostol. ad Cor. ep. 2. c. 2. v. 15. Εὐωδία ἐσμὲν τῷ θεῷ ἐν τοῖς σωζομένοις, καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις. Καὶ ὁ κόπος ἡμῶν ὐκ ἔστι κενὸς ἐν Κυρίῳ. Idem ad eosdem ep. 1. c. 15. v. 58. Neqe tamen consideratio hæc, è piorum animis omnem prorsus anxietatem, ac tristitiam eximit. Sicut enim χαρὰν καὶ στέφανον καυχήσεως suum ducunt suorum profectus. ad Thes. ep. 1. c. 2. v. 19. ità contrà, etiamsi non inutile planè, triste tamen & cordolium gravissimum est ipsis, ubi conatus hac in parte suos fruſtratos adspiciunt. ad Hebr. c. 13. v. 17. & Jerem. c. 13. v. 17. Ideo Bern. in Cant. 42. *Animam meam liberavi. non capio consolationem, dum mortem filii intueor. Quæ enim mater, etiamsi omnem qam potuit curam & diligentiam ægrotanti adhibuisse se sciat, si demum fruſtratam se viderit, & omnes labores suos esse penitus ineffi caces, illo nihilominus moriente, propterea unqam à fletibus temperavit?* Verùm hæc rigidior justò Stoica disciplina non admittit.

Οὐκ ἄξιον ζῆν μὴ ἐυδοκιμῦντα τάτε] Hoc est qod Clem. strom. l. 4. de Philosophis qibusdam: Αὐτίκα ἔυλογον ἐξαγωγὼ τῷ παιδαίῳ συγχωρῆσαι, εἴ τις τὸ περάσειν ὕτω τιμήσειεν αὐτὸν, ὡς μηκέτι ὑπολειφθῆναι αὐτῷ μηδὲ ἐλπίδα τῆς πρόξεως.

Ἅπαντι ἔν ἐκ τῦ ζῆν] Ità l. 5. § 29. τῦ ζῆν ἔξοδον. de Constantio Ammian. l. 22. *Abiit è vita.* & de Theodosio Ambros. epitaph. *Abiit non obiit.* Cicer. Tuscul. l. 5. *Mihi qidem in vita servanda videtur illa lex, qæ in Græcorum convivio obtinetur, Aut bibat, inqit, aut abeat (ἢ πίνειν, ἢ ἀπιέναι) aut enim fruatur aliqis cum aliis voluptate potandi, aut nè sobrius in vinolentiam vinolentorum incidat, antè discedat. Sic injurias fortunæ, qas ferre neqeas, diffugiendo relinqas.* Et subjungit: *hæc eadem, qæ Epicurus, cotidem verbis dicit Hieronymus.* Non soli ergò Stoici istiusmodi dictabant. Senec. epist. 91. *In eum mundum intravimus, in qo his legibus vivitur. Placet? pare. Non placet? qacunqe vis, exi.* & epist. 70. *Hoc est unum, cur de vita non possimus qeri. bono loco res humanæ sunt, qòd nemo nisi vitio suo miser est. Placet? vive. Non placet? licet eò reverti, unde venisti.* Epictet. l. 1. c. 24. τὸ δ' κεφάλαιον, μέμνησο, ὅτι ἡ δύρα ἤνοικται· μὴ γίνε δὴν παιδίων δειλότερος· ἀλλ' ὡς ἐκεῖνα, ὅταν αὐτοῖς μὴ ἀρέσκῃ τὸ φαγμα, λέγει, ὅτι ὐκ ἔτι παίζω. καὶ σὺ, ὅταν σοι φαίνηταί τινα ἔτι παιδιὰν, εἰπὼν, ὐκ ἔτι παίζω, ἀπαλλάσσ· μένων δ', μὴ θρήνει. sed vide ad l. 3. § 1.

Ἡ καὶ ὁ ἐνεργῶν] Xyl. aut Cas. qid hîc legerint,

t, havd eſt facile conjectu. Neqe enim verba, out habentur, exhibere poſſunt, qod avt iſte avt e reddidit. Ego opinor legendum, ἢ κ̀ ὁ ἐνεργῶν. ſcedas è vita εὐμαρῶς. i. e. *placido animo*, qo-odo & *is ſolet diſcedere, qi id qod volebat aſſecutus ſ; ſimúlqe propitio etiam adverſus illud qodcunqe fuerit, qod obſtiterat tibi, qò minùs id qod vo-bas efficeres.*

§ 48. ἀκλαμέκτον γένεται τὸ ἡγεμονικὸν] de *ſupr.* § 41. Flaccus. *carm. l. 2. od. 1.*

Et cuncta terrarum ſubacta,
Præter atrocem animum Catonis.

è qò viro verè viro Senec. ampliùs *de conſtant. ap. c. 1. & 2.* qi & *ibidem c. 6. Bona viri ſapi-ntis ſolidis & inexpugnabilibus munimentis præ-incta ſunt. Non Babylonis illi muros contulerìs, os Alexander intravit. Non Carthaginis avt Nu-antiæ mœnia, non unâ manu capta; non Capitolium rcémve. Habent illa hoſtile veſtigium: illa qæ ſapi-ntem tuentur, à flamma & ab incurſu, tuta ſunt: ullum introitum præbent, excelſa, inexpugnabilia, Diis æqa.* Philo *de viri boni libert.* ex Xenonis ententia, ὅτι σοφὸν ἀσκὸν βαπτίσαι τις πλήρη πνεύματος, ἢ βιάσαιτο τὸν σπουδαῖον ὑπνῶν ἀκοντα δρᾶσαί τι τῶν ἀξιλήπτων. ἀνένδοτον δὲ κ̀ ἀήττητος ψυχὴ, λιμὸν ὀρθὸς λόγος δόγμασι παγίοις ἐνεύρωσε. Senec. *de ſap. conſtant. cap. 4.* Quid igi-tur? *non erit aliqis qi ſapienti facere tentet injuri-am? tentabit, ſed non perventuram ad eum. Majore enim intervallo à contactu inferiorum abductus eſt, qàm ut ulla vis noxia uſqe ad illum vires ſuas per-ferat. Etiam cùm potentes, & imperio editi, & conſenſu ſervientium validi, nocere ei tentent; tam citra ſapientem omnes eorum impetus deficient, qàm qæ nervo, tormentíſve in altum exprimuntur, cùm extra viſum exiluerunt, citra cœlum tamen flectun-tur.* Quid tu putas, *cùm ſtolidus ille rex multitudine telorum diem obſcurâſſet, ullam ſagittam in ſolem incidiſſe? avt demiſſis in profundum catenis Neptu-num potuiſſe contingi? Ut cœleſtia humanas manus effugiant, & ab his qi templa diruunt, avt ſimula-cra conflant, nihil divinitati nocetur: ità qicqid ſit in ſapientem proterviè, petulanter, ſuperbè, fruſtrà tentatur.* qia ſcil. mens inconcuſſa manet, nec ani-mum iſtorum qicqam attingit; ut Philo ſuprà, & Marcus iſtic. Ità Epictet. differt. *l. 4. c. 5* Δύ-ναταί τις τὴν προαίρεσιν τὴν σὴν βιάσασθαι; κάλυ-μμῶς. τί ἔτι; ταράσσῃ ὑμᾶς ὁ παρελθὼν εἰς μέ-σον; κ̀ ἐπείνων κήλωνας, ὅσοι σε βλάπτειν δυ-νῶσι, κηρύσσεις; Ἀνδράποδα ταῦτα ἐκ ὅ ἴσθι, ἃ-δὲ τίς εἰμι, ἔδε πῶ μὲ τὸ ἀγαθὸν, κ̀ τὸ κακόν· ὅτι ὁ προσιὼν αὐτοῖς πρὸς τὰ ἐμὰ. ὅτω κ̀ ὀρθὴν πόλιν διέπειν κήλαγελῶσι τὴν πολιορκήσαντα γ̀ Νῦν ὅτι τί πράγμα ἔχεσιν ὑπὸ τῷ μισθῷ; ἀσφαλές ὅτιν ἡμῖν τὸ τεῖχος· προσὸς ἔχομεν ὅτι πάμπαλαι χρόνον, τῶν ἄλλων ἁπάντων παρεσκευῶν. ταῦτα ὅτι τὰ πόλιν ὀχυρὸν κ̀ ἀνάλωτον ποιοῦντα. ἀνθρώ-πε ἢ ψυχὴ ἄδεν ἄλλο ἢ δόγματα· πῶν γ̀ τεῖχος ὅτως ὀχυρόν; ἢ ποῖον σῶμα ὅτως ἀδαμάντι-νον; ἢ πόα κλῆσις ἀναφαίρετος; ἢ ποῖον ἀξίωμα ὅτως ἀνεπιβούλευτον; πάντα παλαχῆ ὄντα, εὐ-άλωτα, ὅιστισι τὸν ὁπωσῶν φερσεχόντα, πᾶσα ἀνάγκη ταραχθῆναι, κακοπαθεῖν, φοβεῖσθαι, πεν-θεῖν, ‖ ἀτελεῖς ἔχειν τὰς ὀρέξεις, ἁμαρτωτικὰς ἔ-χειν τὰς ἐκκλίσεις. εἶτα ἃ θέλομεν τῷ μόνῳ ἀσφάλειαν διδομένῳ ἡμῖν ὀχυρὸν ποιεῖν; ἃ δ' ὑποζύντες σῴζ ὄνοσῴζ κ̀ ἄλλων, τὰ ἀθάνατα κ̀ φύσει ἐλεύθερα ὑπονοεῖν; divina plà-nè hæc.

Εἰς ἑαυτὸ συγγράφειν] vide *l. 7. § 28.*

Ἀρκεῖσθαι ἑαυτῷ] Senec. *ep. 87. Nunqam ma-jor eſt animus, qàm ubi aliena ſepoſuit; & fecit ſibi pacem nihil timendo; fecit ſibi divitias nihil concupiſcendo.* vide *ſuprà § 6. & l. 5. § 14.*

Κ̀ ἀλόγως παραπάσχηται] vide *l. 5. § 18. & l. 11. § 3.* Epictet. *l. 4. c. 7.* εἶτα ὑπὸ μανίας μὲ δύναταί τις ὅτω διατεθῆναι πρὸς ταῦτα, κ̀ ὑπὸ ἔθους οἱ Γαλιλαῖοι· ὑπὸ λόγε ἢ κ̀ ἀποδείξεως ὁ δύναται; qod avtem παραπάσχηται Marcus hìc, idem Epictet. *l. 2. c. 1.* ἀνυπτάπτως dixit. ἐν ἢ κα-ταχθεὶς, ὑποθέξεις, τίνα δύναται λογικὸν ἡγε-μονικὸν, πρὸς τὰς ἀπροαιρέτους δυνάμεις ἀνυ-πταξάμενον.

Ἀκρόπολίς ὅτιν] Mens, inqit, cujuſqe ratione munita eſt *arx tutiſſima*, ad qam ubi ſe qis recepe-rit, in ſecuro jam conſiſtit, verùm tutior nobis & inexpugnabilis revera, ad qam in omni diſcrimine confugere liceat, *arx* eſt, de qa Solomon *Proverb. c. 18. v. 10. Turris robuſtiſſima eſt nomen Jovæ; eò recipit ſe juſtus, & in tuto collocatur.* Et Mar-cus eremit. *de leg. ſpirit. § 2.* Ἡ βεβαία πίστις, πυρός ὅτιν ὀχυρός. Epictet. *l. 3. c. 26.* Πῶς ἂν ἀκρόπολις κραλύεται; ὁ σιδήρῳ, ἔδὲ πυελ, ἀλλὰ δόγμασιν.

§ 49. Μισὲν αὐτὸς ἔνδοθεν ἐπίλεγε] Vide *l. 4. § 7. & l. 5. § 36. & ſuprà § 40. & l. 11. § 37.* Epictet. *diſſert. l. 3. c. 8.* Ὁ υἱὸς ἀπέθανεν· ἄλλο ἔδεν; ἔδέν. τὸ πλοῖον ἀπώλετο. εἰς φυλακὴν ἀπῆχθη. Τί γέγονε; [τὸ πλοῖον ἀπώλετο.] εἰς φυλακὴν ἀπῆχθη. τὸ ἢ, ὅτι κακῶς πέπραχεν, ἐξ αὐτῆ ἔκας ὁ προσίθησιν. & *c. 17.* Ἀλλ' ἡ γυνή μοι κακῶς χρῆται· κακῶς. ἂν τις σωφρονῇ, τί ὅτι τοῦτο; λέγε, ἡ γυνή μοι κακῶς χρῆται. ἄλλο ἢ ἔδεν; ἔδέν. ὁ πατήρ μοι ἔδεν δίδωσιν. [τί ὅτι τοῦτο, ὁ πατὴς μοι ἔδεν δίδωσιν. ἄλλο ἔδεν; ἔδέν.] ὅτι ἢ κακὸν ὅτι τοῦτο, [τί] ἐξωθεν αὐτὸ δεῖ προσδέχεσθαι κ̀ προσκαλεῖσθαι; Ità enim reſtau-randus locus ille videtur. Atqe hoc eſt qod προσ-δέχεσθαι Marcus dixit, *l. 7. § 64.* προσαποδέχε-σθαι Epictetus. Hoc enim ex Epicteti ejuſdem διαλέξεων ab Arriano digeſtarum *l. 5.* qi jam inter-cidiſſe videtur, tanqam Stoicis familiare, & peculia-

ve vocabulum, adducit Gellius *l.* 19. *c.* 1. ubi ſapientem dicit objectis viſis terrificis ὑ συγκαταπίπτοντος, ὐδὲ προσεπιδοξάζειν, nec adſentiri, nec ulteriùs aliqid adjicere, & opinari, qàm qod viſum ipſum renunciat. Neqe enim duo iſta, qod Gellius feciſſe videtur, confundenda prorſus & pro eodem habenda exiſtimem. In hanc eandem ſententiam Philemon Com. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 108.

Μείζω τὰ κακὰ ποιοῦσι πολλοὶ, ἢ σοφοὶ,
Αὐτοὶ δι' αὐτοὺς, ἢ πέφυκε τῇ φύσει.
Οἷον, τέθνηκεν υἱὸς, ἢ μήτηρ τινὶ,
Ἢ, νὴ Δί', ἄλλων τῶν ἀναγκαίων γέ τις.
Εἰ μὴ λάβῃ τοῦτ', Ἀπέθανε, ἀνθρωπος γὰρ ἦν,
Τοσοῦτον γέγονε τὸ κακὸν, ἡλίκον ἦν.
Ἐὰν δ' ἀβίωτος ὁ βίος, ἐκ ἔτ' ὄλομαι,
Ἀπόλωλεν, ἐν ἑαυτῷ ἐὰν τοῦτο σκοπῇ,
Πρὸς τοῖς κακοῖς οὓς ἔτερα συλλέγει κακά.
Ὁ δὲ τῷ λογισμῷ πάντα παρ' ἑαυτῷ σκοπῶν,
Τὸ κακὸν ἀφαιρεῖται, ἀγαθὸν ἢ λαμβάνει.
Here, perſæpe homines graviora efficiunt mala
Ipſi ſibi ipſis, qàm ea ſunt naturâ ſuâ.
Exceſſit vitâ natus, aut mater puta,
Aut proxima aliqûs ex neceſſitudine.
Id ſi qis ſic accipiat; Nempe obiit diem
Homo natus; qantum fuerat, tantundem eſt malum.
Qòd ſi ſic; Periit, non tuebor ampliùs;
Hev vita invita: qi iſta ſecum deputat,
Is ad malum alia ſibi conſarcinat mala.
At qi rationis cuncta ad arbitrium vocat;
Is qod dolet deducit, retinet qod juvat. Grot.

Senec. *ep.* 78. *Levis dolor eſt, ſi nihil illi opinio adjeccrit.*

Γνωρίζων] vide *l.* 4. § 6. & *l.* 6 § 3. & *l.* 7. § 29.

§ 50. Τί δὴ καὶ ἐγίνετο ταῦτα;] Vide *l.* 6. § 36. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 6. Ἀλλὰ μύζει μοι ῥῆκος. τίνος ἕνεκα χείρας ἔχεις, ἀνδράποδον; ἵνα μὴ σαπρύσῃς σεαυτόν; τοῦτο ἦν εὔλογον μύξας γίνεσθαι ἐν τῷ κόσμῳ καὶ πόσῳ κρεῖττον σαπρύξασθαί σε, ἢ ἐγκαλεῖν; vide qæ ſequuntur. Chryſoſtom. *orat. de ſtat.* 1. Μὴ λέγωμεν, τίνος ἕνεκεν συνεχώρησεν ὁ Θεὸς τὰ κωλύματα; διὰ τοῦτο γὰρ συνεχώρησεν, ἵνα σε πολὺ φρονιμίαν τοῖς πολλοῖς δείξῃ μᾶλλον.

Ἔξω ὐδὲν ἔχει] Hoc eſt qod Seneca *ep.* 93. *Omnia qæ uſqam erant, cluſit; & ſeipſum ſui finem fecit.* de natura principali. Et Empedocles pariter à Plutarcho lavdatus, *de placit. Philoſoph. l.* 1. *c.* 18. à Theodoreto *therapevt. l.* 4 & à Stobæo *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 2. de mundo ſive univerſo,

Οὐδέ τι τοῦ παντὸς κενεὸν πέλει, οὐδὲ περιττόν.
Nil eſt in toto vacuúmve ſupervacuúmve. Grot.

Εἰς ἑαυτὸν μεταβάλλει] vide *l.* 7. § 23, 25.

§ 51. Μήτε ἐν ταῖς πράξεσιν ὀπισύρειν] *Fluctuari*, Xyl. *tardum & remiſſum eſſe*, Caſ. havd malè. ὀπισύρειν, langvidè agere: tractum ab eqis, qi apud Medicos veterinarios ὀπισύρειν dicuntur, cùm ilia *trahentes langvidè incedunt*, τὰ ὀπίσθια ἑφέλκοντες ἐπὶ τὰ ἐμπρόσθια, καὶ ὑποφέροντες, ὥστε ἀλλήλοις συγκρούειν. utì Ariſtot. *hiſtor. animal. l.* 8. *cap.* 14.

Κλείνοσι, κρεανομῶσι.] Τὸ κρεανομεῖν propriè de *viſceratione* uſurpatur, in qa κρέα νέμουσι, *carnes diſtribuuntur*. Homer. *Il.* 1. *v.* 216.

Πάτροκλ' ἦ μάλα δή τι ἑλὼν ἐπένευσε τραπέζῃ
Καλοῖς ἐν κηνέοισιν· ἅτερ κρέα νεῖμεν Ἀχιλλεύς.

i. e. ἐπρεανόμει, indè enim κρεανόμος. Evſtath. *ibid.* Verùm Marcus noſter iſtic aliter accipit, de immanium atqe efferatorum hominum truculentia, qi congeneres ſibi mactant, oſſáqe eorum *diſſringunt tanqam ad ollam, carnes in fruſta ſecant, velut ad lebetem:* ut Micheas loqitur, *c.* 3. *v.* 3. qod Cleoni minatur ille in Ariſtoph. *eqit.*

Περικόμματ' ἐκ σε σκεύσω. i. e. κατὰ μέρος κοπτὸν τὸ σῶμα. *Schol.* Ità vocabulum uſurpavit Conſtant. Manaſſes in *breviario hiſtorico de Domitiano*,

Διφῶν αἵματος καὶ σφαγῶν, καὶ μάγειρος ἀνθρώπων
Κρεανομῶν ἀσυμπαθῶς.---

Sed & Clemens Alex. in *hortat.* ubi Penthei diſcerptionem Διὸς ἄγγον κρεανομίαν appellat: Idémqe de Bacchicis orgiis *ibid.* & ex eodem Evſebius *præpar. l.* 2. *c.* 5. ex Clementis codicibus emendandus. Διόνυσον μανόλλῃ ὀργιάζοντι Βάκχοι, ὠμοφαγίᾳ τῇ ἱερομανίαν ἄγοντες, καὶ τελίσκοντες τὰς κρεανομίας τῶν φόνων. Eodem ſenſu τὸ κατακρεουργεῖν ab Herodoto uſurpatur, *l.* 7. ubi de Pytheo Iſchenoi filio, ὃς ἐς τοῦτο ἀντεῖχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεκρεουργήθη ἅπας. *donec velut in laniena, fruſtratim conciſus eſt:* κατακερματίθη.

Οἷον εἴ τις παραστὰς πηγῇ διαγεῖ, καὶ γλυκεῖ, βλασφημοίη αὐτῇ] Senec. *de benefic. l.* 7. *c.* 31. *Non eſt mihi relata gratia. qid faciam? qod dii omnium rerum optimi avtores: qi beneficia ignorantibus dare incipiunt, ingratis perſeverant. Alius illis objicit negligentiam noſtri, alius iniqitatem, alius illos extra mundum ſuum projicit. & ignavos, hebetésqe, ſine luce, ſine ullo opere, deſtituit: Alius ſolem, cui debemus, qòd inter laborem qietémqe tempus diviſimus, qòd non tenebris immerſi, confuſionem æternæ noctis effugimus, qòd annum curſu ſuo temperat, & corpora alit, fata evocat, percoqit fructus, ſaxum aliqod, avt fortuitorum ignium globum, & qidvis potiùs qàm deum, appellat. Nihilominus tamen more optimorum parentum, qi maledictis ſuorum infantium arrident, non ceſſant dii beneficia congerere de beneficiorum avtore dubitantibus: ſed æqali tenore bona ſua per gentes populósqe diſtribuunt, unam potentiam ſortiti, prodeſſe. Spargunt opportunis imbribus terras, maria flatu movent, ſiderum curſu notant tempora, hyemes æſtatésqe interventu lenioris ſpiritûs molliunt; errorem labentium animorum placidi, atqe propitii*

propitii ferunt. imitemur illos. Meliúsq; multò Dominus Chriſtus. Mat. c. 5. v. 44,45. Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς· ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν, τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Sive ut Luc. c. 6. v. 35. καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. vide *l.* 7. § 14, 69. Minus eſt quod de lapide Epictet. *l.* 1. *c.* 25. qàm quod Marcus hîc de fonte; Πηγὴν ἀέναον] fontem perennem; qi non fallat, ut torrentes Temæ, Job. *c.* 6. *v.* 14, 20. Naſo *remed. l.* 2.

Flumine perpetuo torrens ſolet altiùs ire:
Sed tamen hæc brevis eſt, illa perennis aqua.

Cotys, apud Anton. *Meliſſ. l.* 2. *c.* 1. ἐώρακα χειμάρρους πολλοὺς μείζους σοῦ ἀενάους, ἀλλ' ὀλίγον χρόνον. Senec. *ep.* 95. *Non promittet talem in perpetuum, qi caſu bonus eſt.* facit huc quod de gratia divina, qa ſuos is imbuit, Chriſtus. Joan. *c.* 4. *v.* 14. γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Φύε σεαυτὸν] *compone te*, Xyl. *gigne te*, Caſ. phraſis duriuſcula, & ſyntaxis inſolens. itaqe ſuſpecta mihi lectio. qam tamen ſi retinere libuerit, qia alia commoda non occurrit, malim vertere, *congenitam & qaſi nativam fac tibi uſu atqe induſtriâ jugi libertatem.* In hoc te aſſiduò exerce, ut virtus qaſi in naturam tranſeat tibi. qod Clemens *ſtrom. l.* 7. τῷ ἀεὶ ἀναπέλαστον τοῦ ἀρετοῦ ἀσκήσει γνωστικῇ πεπιωμένῳ, φυσᾶται ἡ ἕξις· καὶ καθάπερ τῷ λίθῳ τὸ βάρος, ὅπως τοῦ δὲ ἡ ὀπτικὴ ἀναπόβλητος.

§ 52. Τίς ἔν φαίνεταί σοι ὁ τὸν σὺν κρεττόντων ἔπαινον φεύγων ἡδιόν· ἢ οὐδ' ἁδ'] Ità Baſil. qod Xyl. & Lugd. in ἥδιον verterunt, Xyl. ſic reddidit, *uter verò tibi elegantior videtur, is qi plaudentium fugit laudem, an illi, qi neqe ubi, neqe qi ſint, cognoſcunt?* ergò juxta Xylandrum etiam tranſponenda fuerint verba; legendúmqe τίς ἔν ἥδιον φ. στι. vel τίς ἔν φ. σ. ἡδίων &c. Caſavb. qid legerit, havd eſt conjectu proclive. cæterùm, ἢ illud in clavſula noviſſima excludit. Sic enim vertit; *Qalem ergò cenſes illum eſſe, qi tanqam rem momenti alicujus proponit ſibi ſtrepitum plauſúmqe hominum, qi nec ubi ſint, nec qi ſint, ipſi norint.* Forſan, φεύγων ἢ διώκων fuerit. ut *l.* 11. § 10. ὅτε φεύγων ὅτε διώκων ἐφθάσεν. ità legendo vel ſic poteſt concipi; *Qalis ergò tibi is videtur, qi vanos hominum plauſus vel averſatur, vel aucupatur;* (ſiqidem is ad qid natus ſit non videtur attendere.) *vel ii etiam, qi nec ubi ſint, nec qi ipſi ſint, nôrunt?* vel etiam Caſavbonum ſeqendo, qi v. h. p. v. av. v. avc. qi nec ubi ſint, &c. Liceat bona cum lectoris venia, aliam inſuper de loco iſto ſuſpicionem meam proponere. Fieri poteſt, ut Marcus ſcripſerit, ὁ τὸν σὺν κρεττόντων ἔπαινον ἢ εὐφημίαν διώκων, ut ex' ἢ εὐφημίαν, illud φεύγων ἢ enatum ſit: vel etiam ὁ τὸν σὺν κρεττόνων ἢ [λόγον] φεύγων, ἢ ἔπαινον διώκων, ut λόγον interciderit, ἢ alterum in proximam clavſulam tranſierit, per excriptoris oſcitantiam. Siqidem ἔπαινον φεύγειν, ſive lavdem vanorum hominum fugere, res eſt lavdis potiùs qàm vituperii. vide *l.* 10. § 13. Cæterùm alii viderint. τίς autem, ἀντὶ τοῦ ποῖός τις freqentius eſt, qàm ut multis moneri opus ſit.

§ 53. Ὃς ἂν ἀρέσκει ἑαυτῷ] vide *ad l.* 3. § 4. Senec. *de tranqill. c.* 2. *Innumerabiles proprietates ſunt, ſed unus effectus vitii, diſplicere ſibi.* Διαφέρονται γὰρ ἑαυτοῖς (οἱ φαῦλοι) καὶ ἕτερον μὲν ἐπιθυμοῦσιν, ἄλλα δὲ βούλονται. Ariſtot. *eth. l.* 9. *c.* 4. Senec. idem *ep.* 102. *Putas tu poſſe ſententiam unam omnium eſſe? Non eſt unius una.* Flaccus *epiſt.* 1.

Iidem eadem poſſunt horam durare probantes?

qaſi dicat, non poſſunt.

§ 54. Συμπνεῖν] Arnob. *l.* 2. *Auras accipiunt naribus & per anhelitum reciprocatas reddunt; & nos ſpiritum conſimiliter, & reſpiramus commeatibus crebris.* vid. *l.* 9. § 8.

Συμφέρεσθαι τῷ ἀμείχοντι πάντα νόερῷ] i. e. Deo ſive numini divino, conſentire; qod ὁμογνώμονα εἶ dixit, *l.* 9. § 1. συνερᾷν. *l.* 10. § 21.

Πάντη κέχυται καὶ διαπεφοίτηκε] animam mundi, ſive mentem, vult in omnia diffuſam, & permeantem univerſa; de qa *ad l.* 4. § 40. cam Deum eſſe agnoſcunt Stoici ipſi; qem & Jeremias *c.* 23. *v.* 24. ait, *cælum & terram implere; intra* nimirum *omnia, nec incluſum; extra omnia, nec excluſum;* ut Hildebertus *in ſymbol.* Unde dictum Empedocli, *Deum eſſe ſphæram intelligibilem, cujus centrum ubique, circumferentia nuſqam.* Trithem *ad Cæſar. q.* 1. qanqam Jo. Gerſon *ſuper Magnificat. conc.* 3. ſupplendum monet; *niſi in ſeipſo.* Cæterùm Jul. Scalig. *de ſubtil. exerc.* 363. *Triſmegiſtum, ſed peſſimè, dixiſſe, Deum eſſe, cujus medium in centro, circumferentia ubiqe.* Optimè Hieron. *ad Marcell. q.* 5. *In omnibus infuſus, & circumfuſus, ut cuncta penetret interior, & contineat exterior.*

§ 55. Οὐδὲν βλάπτει τὸν κόσμον] ità *l.* 5. § 35. τίς ἂν βλάβη τὰ κοινά;

Οὐδὲν βλάπτει τὸν ἕτερον] vide *ad l.* 2. § 1.

Μόνῳ δὲ βλαβερόν ἐστι] Malitia ſive vitium, habenti

habenti ſolummodo malum eſt, & domino ſuo duntaxat nocet. Hierax Pythagoricus in *lib. de juſtitia* apud Stob. *tom. 2. tit. 10.* Ὁ κατέρχων αὐτὸς πρὸς σφᾶς ἀδικεῖσθαι μελλόντων ἑαυτὸν ἀγνοεῖν ἀδικεῖ. ἓν μὲν γὰρ μόνον ὅτι τὸ ἀδικούμενον ἐν πάντως ἡ ψυχή· τὸ δὲ ἀδικεῖν, καὶ ὑπιβυλεύειν ἡ κακία, καὶ ἐν τῷ ἀδικοῦντι, καὶ κατὰ τὸ ἀδικούμενον· ἀλλὰ τὸ μὲν ἔλαττον, (βλάπτει,) τὸ δὲ πλεῖστον· ἔλαττον μὲν τὸ ἀδικεῖσθαι μέλλον, πλεῖστον δὲ τὸ ἀδικεῖν διανοούμενον. ἐπεὶ καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς κίνησιν λαμβανούσης καὶ τὸ ἔπαφον ἐνίοτε πάνυ, τὸ τεκόντα πρῶτον ἀνάπτῃ, καὶ πολὺ τεκεῖν ἐν πᾶσι φλέγει, καὶ διῆσα λυμαίνεται, καὶ τὰ ἐπ' αὐτῆς ἰῷ χρῶνται δυσποιῷ τῇ βαφῇ. ὥστε γὰρ τὰ πυρὶ πλὴν τοῦτον ὕλαν διελθεῖν δυνατὸν [φασὶ] πάντων ὑλῶν διελθεῖν παντελῶς αὐτὸν ἀναλῶσαι. ὅτω καὶ πᾶς ἄδικος, αὐτὸς τῆς κακίας πρῶτος γεύεται, πολὺ εἰς ἄλλους ἀφιέναι. Itaque efferos hoſce animi affectus, ſive πάθη, Themiſtius *orat. quinquen.* confert σκληρῆς νοσήμασιν, ὡς αὐτὸν πρώτον πιμπράμενα καὶ δαπανῶντα τὸν ψυχὴν, ἢ ἐντέτηκε. ità ſiquidem Pantinus locum corruptum dubio procul cenſet reſtituendum. cætera forſan feliciter latis: ultimum illud ἢ ἐντέτηκε, quod ille vertit, *cui intabuit*, minùs placet, malim ἢ ἐντέτηκε, *cui innaſcitur*; quemadmodum Ariſtoph. *veſp.* νόσον ἀρχαίαν ἐν τῷ πρωΐ ἐντετηκυῖαν. Senec. *epiſt.* 81. *Minimum ex nequitia leviſſimúmque ad alios redundat: quod peſſimum ex illa eſt, & (ut ità dicam) ſpiſſiſſimum, domi remanet, & premit habentem. quemadmodum Attalus noſter dicere ſolebat, Malitia ipſa maximam partem veneni ſui bibit. Illud venenum, quod ſerpentes in alienam perniciem proferunt, ſine ſua continent, non eſt huic ſimile: hoc habentibus peſſimum eſt.* Verùm ulteriùs iſtis Marcus noſter progreditur. Maleficus quisque ſe primùm, ſe præcipuè lædit, inquiunt illi: ſe ſolùm, iſte. Veneni ſui maximam partem exorbet ipſe, aiunt illi, totum prorſus, iſte. vide *infrà* § 59.

Ὁπόταν πρῶτος ὕτως θελήσῃ] In ipſius, inquit, eſt arbitrio, quamprimum ipſe voluerit, malitiam ſuam deponere. vide *lib.* 2. § 11. & *l.* 7. § 71. Senec. *Hippolyt.* 1. 2.

Pars ſanitatis, velle ſanari fuit.

Ità Jacſonus noſter *in ſymbol. part.* 2. *lib.* 2. *c.* 6. § 3. *pars eſt morbi nolle ſanari: pars ſanitatis, velle ſanari.* Secùs nimirum, quàm in corporis affectibus. ἃ γὰρ, εἰ βάλοντα ὑγιαίνειν, ὑγιαίνουσιν. Ariſtot. *eth. Eudem. l.* 7. *c.* 2. Joan. Chryſoſt. *in Gen. orat.* 19. ἃ γὰρ διαφέρει ὅτι πρὸς σωματικῶν πραγμάτων ὄρεξιν ἰδεῖν, ὅτω καὶ ὅτι τῆς προαιρέσεως. ὅτι μὲν γὰρ πρὸς σωματικῶν, ἀκίνητά ὄρη πολλάκις τὰ τῆς φύσεως πάθη· ὅτι δὲ τῆς προαιρέσεως οὐδὲν τοιοῦτον. ἀλλ' ἔστι πολλάκις διελθόντα καὶ τὸν φοῦλον μεταβαλόντι αὐτομολῆσαι καὶ γλυκὺς ἁλὸν, καὶ τὸν ἁλὸν ῥαδιουμένοντα πρὸς τὸν γλυκὺν ἐξολισθῆσαι. ἐπεὶ ἓν αὐτεξούσιον ἡμῖν τὸν φύσιν εἰργάσατο ὁ πρὸς ὅλων θεὸς, —— ὃν ἀναγκῶν ὑπιδῆσαι, ἀλλὰ τὰ φάρμακα καταλλήλα ὑπιθεὶς, ἀφῆσαι ἐν γνώμῃ τὰ κάμνοντος κεῖσθαι τὸ πᾶν. vide *ad l.* 10. § 13.

§ 56. Ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν] vide *l.* 2. § 1. & *infr.* § 59.

Ἡ τῶν πλησίον κακία ἐμὸν κακόν] vide *ſuprà* § 50. & *l.* 4. § 43. Epictet. *l.* 3. *c.* 18. Τί σοι καὶ τῇ ἀλλοτρίᾳ κακίᾳ; & *c.* 24. πῶς δ' ὅσιον τὸν κινδυνεύειν ἡμῖν καὶ παρακινῶς περιεσάμενον, ἐν τοῖς ἰδίοις. ubi reſtituenda vocula una quæ intercidit, θεὸς, ut τῷ θεῷ, quod præceſſerat, reſpondeat, & ἐν τῷ κοινῷ ſupplendum ὁ θεός.

Οὐκ ἔδοξε τῷ θεῷ] vide *l.* 2. § 11.

Ἵνα μὴ ἐπ' ἄλλῳ ἢ τὸ ἐμὲ ἀτυχεῖν] Epictet. *enchir. c.* 25. ὃ δυνάσαι ἐν κακῷ εἶναι δι' ἄλλον, ὃ μᾶλλον ἢ ἐν αἰσχρῷ. Senec. *epiſt.* 70. *Bono loco res humanæ ſunt, quòd nemo niſi vitio ſuo miſer eſt.* Jo. Chryſoſt. *de ſtatuis orat.* 18. Οὐδεὶς γὰρ ἡμᾶς ἀθλίως ποιῆσαι δυνήσεται, ἐὰν μὴ ἑαυτοὺς ποιήσωμεν· ὥσπερ οὖν οὐδὲ μακαρίως, ἐὰν μὴ ἑαυτοὺς ἐργασώμεθα μετὰ τοῦ θεοῦ χάριν. vide *l.* 10. § 13.

§ 57. Ὁ ἥλιος κατακεχύσθαι δοκεῖ] Simile quiddam de Deo & mente humana, Senec. *de beat. vit. c.* 8. *Mundus cuncta complectens, rectórque univerſi Deus, in exteriora quidem tendit, ſed tamen in totum undique in ſe redit. idem noſtra mens faciat: cùm ſecuta ſenſus ſuos, per illos ſe ad externa porrexerit, & illorum & ſui potens ſit, & in ſeſe revertatur.* Et *epiſt.* 41. *Quemadmodum radii ſolis contingunt quidem terram, ſed ibi ſunt unde mittuntur: ſic animus magnus, & ſacer, & in hoc demiſſus ut propiùs divina noſcêmus, converſatur quidem nobiſcum, ſed hæret origini ſuæ: illinc pendet, illuc ſpectat, ac nititur: noſtris tanquam melior intereſt.* Minut. in *Octav. Deo cuncta plena ſunt: ubique non tantùm nobis proximus, ſed infuſus eſt. in ſolem adeò rurſus intende. Cœlo affixus eſt; ſed terris omnibus ſparſus eſt, pariter præſens ubique intereſt, & miſcetur omnibus.*

Οὐ μὴν ἐκλέλοιπεν] De ſole itidem Julian. *orat.* 2. Τὸ φῶς ἢ οὐδεὶς αὐτὸν ἀφαιρεῖται. ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸς αὐτὸν ἀφαιρεῖται φωτὸς, τῷ σελεύκῳ ἐξ ἐναντίας ἰσαμένῳ πελλάμπον, καὶ μεταδιδοὺς αὐτῇ τῆς αὐτῆς φύσεως. οὐδὲ τὸν μέγαν καὶ θαυμαστὸν τοῦτον κόσμον ἐμπλήσας * αὐτῆς [αὐτῷ vulg. αὐτῇ emendant perperam.] καὶ ἡμέρας. ἀκμὴν οὐδὲ ἀνὴρ ἀγαθὸς ἀρετῆς μεταδιδοὺς ἄλλῳ, τῷ μεταδιδόντι μεῖον ἔχων ἐφάνη ποτέ. De face pariter Tatian. ad Græc. Ἀπὸ μιᾶς δᾳδὸς ἀναπίπτει μὲν πυρὰ πολλὰ, τῆς δὲ πρώτης δᾳδὸς διὰ τὸν ἔξαψιν οὐδὲν πολλῶν δᾳδῶν ἐκ ἐλαττοῦται τὸ φῶς. Quod Ennius apud Cicer. *offic. l.* 1.

Homo,

Homo, qi erranti comiter monſtrat viam,
Quaſi lumen de ſuo lumine accendat, facit:
Nihilo minùs ipſi lucet, cùm illi accenderit.

Ἀκτῖνες ἀπὸ τοῦ ἐκτείνεσθαι λέγονται] In notationibus ludere, & conatu parùm felici, Chryſippo Stoicísque ſolenne fuit. Marcus iſtîc *ἀκτῖνας* dici vult ſolis radios *παρὰ τὸ ἐκτείνεσθαι* ab *extendendo*; minùs probabiliter. Neqe enim ſolent præpoſitiones in deductis hac ratione immutari. Meliùs Grammatici *παρὰ τὸ ἄγειν* deducunt: *ἄγω, ἄξω, ἦχα, ἦγμαι, ἠχθην, ἀκτίς.* Neqe enim Etymologo accedo derivanti *παρὰ τὸ ἄγω, τὸ φέρω, ὅτι πάντα ἀντεπαίρῃ* (qod & Marcus iſtîc) *πάντα φέρεται.* Malim *παρὰ τὸ ἄγειν ἤτοι ἀγνύειν, τὸ κλᾶσαι.* i. e. frangere: unde & *ἀκτὶ* litus, ad qod undæ alliſæ franguntur, & *ἀκτῖνες* ſolis radii, qòd *πρὸς τὸ στερέμνιον* ut Marcus loqitur, i. e. *ad corpora ſolida refringantur.*

Πρὸς τὰ ἀπαντῶντα κωλύματα] Senec. *epiſt.* 92. *Sed qædam ſoli qoqe obſtant. At ſolis vis & lux integra eſt etiam inter oppoſita: & qamvìs aliqid interjaceat, qod nos prohibeat ejus aſpectu, in opere eſt, curſu ſuo fertur. qoties inter nubila luxit, non eſt ſereno minor, nec tardior qidem; qoniam multùm interceſſit, utrùm aliqid obſtet tantùm, an impediat. Eodem modo virtuti oppoſita nihil detrahunt. non eſt minor, ſed minùs fulget: nobis forſitan non æqè apparet ac nitet; ſibi eadem eſt, & more ſolis obſcuri, in occulto vim ſuam exercet. hoc itaqe adverſus virtutem poſſunt calamitates, & damna, & injuriæ, qod adverſus ſolem poteſt nebula.*

Ἐπιλάμπει τὸ λεχθῆναι] Tren. *adv. hæreſ. l.* 4 *c.* 28. *qi in lumine ſunt, non ipſi lumen illuminant, ſed illuminantur & illuſtrantur ab eo.*

Αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ στερήσει] Corpus opacum ſolis radios non admittendo, lucis beneficio ſeſe privat; ſoli nihil detrahit. ità qi officium ſuum præſtanti ſe opponunt, bono, qo frui poterant, ſe privant, avtori ſive actori nihil obſunt.

§ 58. Ἤτοι ἀναισθησίαν φοβεῖται, ἢ ἀθάνατον ἐπιθυμίαν] Frigidum ſanè, frivolúmqe nimis adverſus mortis metum ſolamen; *aut nullum ea poſt mortem ſenſum habituras, aut aliusmodi qàm nunc habes.* Hoc eſt, qòd Senec. *epiſt.* 82. *adverſus mortem minuta jaculari; ſubulâ leonem excipere.* poteſt enim & ſenſus, qi nunc eſt, manere, manebitqe in improbis, ut tamen aliusmodi cruciatus perſentiſcant, qàm dum hîc viverent, unqam experti fuerint.

Ἀλλοῖον ζῷον ἔσῃ] nihil hoc eſt neceſſe.

Τοῦ ζῆν ἡ πάυση] Atqi hoc eſt ipſum miſeriarum omnium cumulus & culmen; qòd improbis ἅπαξ ἀποθανεῖν δόκησις. *ad Hebr. c.* 9. *v.* 27. ſemel tantùm mortem obire liceat. qod Sophocl. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 120.

Θανεῖν γὰρ ἅπαξ ἔξεστι τοῖς αὐτοῖσι δίς.
Namqe homini eidem bis datum non eſt mori.

Poſt mortem ſemel obitam, in morte ſecunda, qæ ſic dicitur *Apoc. c.* 20. *v.* 14. qâ Ζῶντες ἐβλήθησαν εἰς λίμνην τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην ἐν θείῳ, *ibid. c.* 19. *v.* 20. iteratò mori non detur. Bern. *ad Eugen. de conſider. l.* 5. alludens ad illud Eſajæ *c.* 66. *v.* 24. & Marci *c.* 9. *v.* 44. *Ubi vermis nunqam moritur; nec ignis unqam extingvitur. Horreo vermem mordacem, & ignem vivacem. Horreo incidere in manus mortis viventis, & vitæ morientis. Hæc eſt ſecunda mors, qæ ſemper occidit, nunqam peroccidit. qis det illis ſemel mori, ut non moriantur in æternum? qi dicunt montibus, Cadite ſuper nos, & collibus, Operite nos.* (Luc, *c.* 23. *v.* 30. & *Apoc. c.* 6. *v.* 16.) *qid niſi mortem mortis beneficio, aut finire, aut evadere volunt?* denique, *invocabunt mortem,* ait, *& non veniet.* Apoc. *c.* 9. *v.* 6. *Qàm miſerum eſt avtem,* ut Adrianus Imper. olim, *mortem optare, & mori non poſſe?* ſive, ut chorus apud Senec. *Agamem.* 3. 2.

O qàm miſerum eſt neſcire mori!

Imò, *qid miſerius, qàm,* qod Bern. *ibid. ſemper velle qod nunqam erit, & ſemper nolle qod nunqam non erit? Non eſt dubium multò fore deterius his qi ſic erunt, qàm his qi omninò non erunt.* Idem *in Cant. ſerm.* 35. ſiqidem *anima in eo ſtatu poſita, & beatâ eſſe perdit, & eſſe non perdit. qa ex re cogitur ſemper, ut & mortem ſine morte, & defectum ſine defectu, & finem ſine fine patiatur: qatenus ei & mors immortalis eſt, & defectus indeficiens, & finis infinitus.* Gregor. Rom. *dialog. l.* 4. *c.* 45. ſive, ut idem, ſi utriuſqe avtor idem, *in Job. l.* 9. *c.* 48. *Fit ergò miſeris mors ſine morte, finis ſine fine, defectus ſine defectu; qia & mors ſemper vivit, & finis ſemper incipit, & defectus deficere neſcit.* Ità, *erunt illîc homines ſemper in morte, ac per hoc nunqam viventes; nunqam mortui, ſed ſine fine morientes; vitæ morituri, & morti ſine fine victuri. Nunqam avtem erit homini pejus in morte, qàm ubi erit mors ipſa ſine morte.* Avguſt. *de civit. dei l.* 13. *c.* 11. & *homil.* 16. Atqe hoc Joan. Chryſoſtomus opinatus eſt voluiſſe Apoſtolum, *ad Cor. epiſt.* 1. *c.* 3. *v.* 15. cùm diceret, Σωθήσεται, οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός. ac ſi σώζεσθαι ὡς διὰ πυρός, idem ſit qod ἐν πυρὶ σώζεσθαι. Verùm aliud prorſus illud eſt, de qo videatur Joſ. Scaliger. *notis ad N. T.* Cæterùm hinc querelæ illæ apud Jobum *c.* 3. *v.* 18. *Cur arumnoſo lux amplius datur, & vita amaris animo protrahitur? qibus mortem poſtulantibus non adeſt illa, qamvìs eam præ theſauris abditiſſimis reqirant: qi lætarentur ac præ gavdio exultarent, ſi ſepulcrum adire avt repetere liceret.* Et Avſon. *idyl.* 15.

—*Futurna reclamat,*
Qò vitam dedit æternam? cur mortis adempta eſt
Conditio? ſic Caucaſca ſub rupe Prometheus
Teſtatur Saturnigenam, nec nomine ceſſat
Incuſare Jovem, data ſit qòd vita perennis.

Ità

Ità, qòd Plin. *l.* 25. *c.* 3. *Ea vitæ conditio est, ut mori etiam optimi portus sit*; siquidem ut Philemon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

Θανεῖν ἄμεινόν ἐστιν, ἢ ζῆν ἀθλίως.
Satius mori, quàm vivere infeliciter.

Et Sophocl.

Τὸ μὴ γὰρ εἶναι κρεῖσσον, ἢ τὸ ζῆν κακῶς.
Non esse præstat quippe quàm malè vivere.

Et Æschylus *Ixione*:

Ζωῆς πονηρᾶς θάνατος εὐπορώτερος·
Τὸ μὴ γενέσθαι δ' ἐστίν, ἢ πεφυκέναι
Κρεῖσσον, κακῶς πράσσοντα.——
Laboriosâ ætate mors felicior:
Natúmque non fuisse, quàm esse existimo
Melius viro illi, sæva cui toleranda sunt.

quantò magìs ea si æterna fuerint, & in æternum subeunda: quomodo idem in *Prometh.*

——κρεῖσσον εἰσάπαξ θανεῖν,
Ἢ τὰς ἀπάσας ἡμέρας πάσχειν κακῶς.
——*satius est semel mori,*
Quàm trahere miseros, vita quot numerat, dies.

Hoc est, quod Christus Dominus, Matth. *c.* 26. *v.* 24. Καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. Cui ego credere malim, quàm viro eruditissimo, qi in contrarium contendit, deterioris conditionis esse, omnino non esse, quàm esse in miseria pœnæ interminatæ. Rectiùs solidiúsque Lysias *adv. Phaniam* ab Athenæo *l.* 12. laudatus: ubi Cinesiam acerbissimè perstrinxerat, Ὡς ἀσεβέστατον ἁπάντων καὶ παρανομώτατον ἀνθρώπων γεγονότα, καὶ τοιαῦτα οἷος θεὸς ἐξαμαρτόντα, ἃ τοῖς ἄλλοις αἰσχρὸν ὄζι καὶ λέγειν. Nec non congerrones illius Ἀντὶ Νεμιωιασῶν Καλλιμωνιστὴς σφισιν αὐτοῖς τάνομα θεμένος, ὡς ὑπ' θεῶν καταγελῶντας: subjicit statim, Ἐκείνων μὲν ἕν ἕκαστος ἀπόλετο, ὥσπερ εἰκὸς καὶ τοιούτους· τοῦτον δὲ τὸν πλείστων γινωσκόμενον ὅτι θεοὶ ὅτως διέθεσαν, ὥστε τοὺς ἐχθροὺς αὐτὸν βέλεσι ζῆν μᾶλλον ἢ τεθνάναι, παράδειγμα τοῖς ἄλλοις. ——Τὸ μὲν γὰρ ἀποθνῄσκειν, ἢ κάμνειν νεμίμως, κοινὸν ἅπασιν ἡμῖν ἐστιν· τὸ δ' ὅτως ἔχοντα τοσοῦτον χρόνον διατελεῖν, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποθνῄσκοντα μὴ διὰ παντὸς τελευτᾶν τὸν βίον, τούτοις μόνοις φορήσῃκε τοῖς τὰ τοιαῦτα, ἅπερ ἔτοι, ἐξημαρτηκόσιν. Spectant horsum illa Senecæ *Medeâ* 5.

Jas. *Infesta memet perime.* Med. *Misereri jube.*

Et *Agamemn.* 5. 3.

E. *Concede mortem.* C. *Si recusares, darem:*
Rudis est tyrannus morte qi pœnam exigit.

E. *Mortem aliqid ultra est?* C. *Vita, si cupias mori.*

Sed & Svetonii illa de Tiberio *l.* 3. *c.* 61. *Mori volentibus vis adhibita vivendi. Nam mortem adeò leve supplicium putabat, ut cùm audisset unum ex reis, Carnubium nomine, anticipâsse eam; exclamaverit, Carnubius me evasit. Et in recognoscendis custodiis, precanti cuidam pœnæ maturitatem, respondit*; *Non dum tecum in gratiam redii.* Deus certè cum morti æternæ addictis nunqam in gratiam est deinceps rediturus, utpote qibus interminetur (nec vanæ sunt minæ Dominicæ) *& memoriam certissimam damnandorum, & oblivionem plenissimam damnatorum*; utì disertè Ruffinus; videndus *comment. in Oseam l.* 1. *ad c.* 1. *v.* 6. Frigidum ergò solamen, vitam non desituram, ubi morte ipsâ potest esse vita millies multò acerbior.

§ 59. Ἀλλήλων ἕνεκεν] vide *ad l.* 2. § 1. & *suprà* § 56.

Δίδασκε ἢ φέρε] vide *l.* 5. § 28. & *l.* 6. § 25. Varro *satyr. Menipp.* de mariti officio; referente Gellio *l.* 1. *c.* 17. *Vitium uxoris aut tollendum, aut ferendum est. qi tollit vitium, uxorem commodiorem præstat: qi fert, sese meliorem facit.* Malè autem Xyl. *Dissasce discc*: imò, *doce, corrige, evince, redargue.*

§ 60. Καὶ ὅταν ἐυλαβῆται, καὶ ὅταν περὶ τὸ σκέψιν τρέφηται] Xyl. & Cas. τὸ ἐυλαβεῖσθαι καὶ περὶ τὸ σκέψιν τρέφεσθαι, eódem referunt. cùm diversas & disparatas mentis operationes designari, καὶ ὅταν illud bis positum clarè satìs ostendat. Non est itaque istic τὸ ἐυλαβεῖσθαι *cautum esse*, qod neqe simpliciter unqam, opinor, significat; sed *cautè agere*, sive *cautè in re aliqa versari*: hoc autem in loco potiùs, *declinare*, sive *cautè defugere*. Sicut Latinis *metuere*, pro, *cavendo fugere & effugere*. Flaccus *carm. l.* 2. *od.* 2.

Illum aget pennâ metuente solvi
Fama superstes.

i. e. solvì cavente, & cavendo effugiente, nè solvatur. & *l.* 3. *od.* 11.

Quæ velut latis eqa trima campis,
Ludit exultim, metuítqe tangi.

i. e. tactum declinat. ità Græcis: τὸ ἐυλαβεῖσθαι, *cautè declinare, aversari, fugere.* Isocrat. *ad Demon.* § 9. ἐυλαβοῦ τὰς διαβολὰς, καὶν ψευδεῖς ὦσιν. i. e *aversare, declina.* Plato *polit. l.* 2. ἐυλαβούμενοι πενίαν ἢ πόλεμον. *Fugientes pavpertatem aut bellum. Mens*, inqit, *secus qàm sagitta aut jaculum fertur.* Sagitta namqe non rectà fertur ubi à solidiore materia, in qam inciderit, resilit; sed nec cùm scopum petit remotiorem, qàm ut rectà permeando assequi possit. Mens autem *& cùm declinat aliqid, & cùm in rei alicujus consideratione volutatur*, ad qam ea necessariò requiritur, etiam tunc qoqe *ad scopum sibi propositum rectà fertur* nihilo minùs, qàm cùm aut prosequitur aliqid, aut cum consideratione vel omissa, vel peracta, jam rem ipsam aggreditur.

Φέρεται κατ' ἰυθὺ] vide *l.* 6. § 16. & *l.* 10. § 11. *rectà* scil. *mens* utrobiqe *fertur*, tum qia *rationis rectæ ductum* utrobiqe *sequitur. l.* 7. § 55. & *l.* 5. § 14. tum qia *viâ brevissimâ & expeditissimâ* etiam tunc qoqe *procedit. l.* 4. § 51.

Οὐδὲν ἧττον, καὶ ἐπὶ τὸ προκείμενον εἰσίσιν εἰ,

Τὸ ἡγεμονικὸν] ità Baſ. & Lugd. qod Xyl. réddidit, *rectà tamen fertur ingredi in principem cujuſvis partem.* Verùm nec grammaticam ſyntaxin iſta ſatìs ſuſtinent, nec contextûs verbis, prout exhibentur, reſpondent. Ego Marci verba & luxata & mutilata ſuſpicor; legendúmque exiſtimo: φέρεται καὶ ἐνθὰ οὐδὲν ἧττον ὅτι τὸ προκείμενον· καὶ εἰσιέναι [πέρυσιν] εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἑτέρου &c. Cæterùm D. Boot. & M. Caſ. poſtrema iſta à ſuperioribus ſejungunt, & ab εἰσιέναι novam ordiuntur periocham, qæ monitum contineat, inſpiciendi, ac conſiderandi mentes aliorum, qale & illud eſt. *l.* 7. § 62. & *l.* 9. § 17. hoc ſi admittere libuerit, leg. παρέχειν, non παρέχει, in clavſa ultima, qod & Bootio viſum eſt.

Παρέχει ὃ καὶ ἑτέρῳ παντὶ εἰσιέναι] Hoc eſt qod *l.* 3. § 8. dixerat; οὐδὲν ἐμφωλεῦον· & *l.* 10. § 9. οὐχὶ κρυπτόμενον. Iſtorum avtem, qorum proximè mentionem feceram, de loci iſtius conſtitutione, in ſententiam jam deſcendo prorſus: ductus nimirum Epicteti iſtis, qæ Marci mentem apprime explicant. *ex diſſert. l.* 3. *c.* 9. εἶτ' ἐρεῖς, Σωκράλον Ἐπικλήτῳ, ὡς λίθῳ, ὡς ἀνδριαντὶ· εἶδες γάρ με, καὶ πλέον οὐδέν. ἀνθρώπῳ δ' ὡς ἀνθρώπῳ συμβάλλει, ὁ τὰ δόγματα αὐτῶν καλαμενθάνων, καὶ ὃν πρέπει τὰ ἴδια δεικνύων. καθάπαξ δέ με τὰ δόγματα, δεῖξόν μοι τοὺς· καὶ ὅπως λέγω συμβεβηκέναι μοι. ἐλέγξωμέν ἀλλήλους· εἴ τι ἔχω κακὸν δόγμα, ἄφελε αὐτό· εἴ τι ἔχεις, δὸς εἰς τὸ μέσον. Hoc eſt qod Marcus εἰσιέναι εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἐχώσιν· παρέχειν δ' καὶ ἑτέρῳ παντὶ εἰσιέναι εἰς τὸ ἑαυτῶν ἡγεμονικόν. Aliud eſt qod Heſychius in *aſceticis cap.* 1. § 23. Ὥσπερ ὁ κεραμεὺς ἐσπαρμένον ἐν χειρὶ, μέσον ὄν, εἰ τύχοι, πολλῶν ἰσόμυδον, ἀτενίζων τῷ ἑσπαρμένῳ, βλέπει μὲν τὸ ἴδιον πρόσωπον ὁποῖον, βλέπει δὲ καὶ τὰς ἄλλων τῶν ἐγκυπλόντων ἐν τῷ ἐνὶ ἑσπαρμένῳ· ὅτως ὁ δοῦλος ἐγκύπτων εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, βλέπει μὲν τὴν ἑαυτοῦ κατάσκησιν ἐν αὐτῇ, βλέπει δὲ καὶ τὰ μέλαθρα τοῦ ἑτέρου τῆς γειτνιάσεως. Aliud & qod Ambroſ. *offic. l.* 3. *c.* 16. de amicis: *oſtendamus illi nos pectus noſtrum, & ille nobis aperiat ſuum.*

Ad Librum IX.

§ 1. Ὁ Ἀδικῶν ἀσεβεῖ] Nihil hoc axiomate eſt paginæ ſacræ, pietatíqe Chriſtianæ magìs conſentaneum. Siqidem ut Joannes Apoſt. *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 21. Ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, (τοῦ Θεοῦ) ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν, ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Et Chriſtus Dominus apud eundem *Evang. c.* 13. *v.* 34. Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. Unde Pavlus *ad Theſſ. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 9. Θεοδίδακτοί ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους. Proinde caritatis juſtitiæqe qiſqis legem violat, pietatis etiam læſæ eodem nomine tenetur, qia voluntatem divinam tranſgreſſus deprehenditur. Optimè Dio Pruſ. *orat.* 3. abſqe hoc, qòd Deos pro Deo dixerit. Εἶναι γὰρ ἀναγεῖς καὶ ἀλιτηρίους, ὃ μόνον τοὺς ἱερὰ συλῶντας, ἢ λέγοντάς τι βλάσφημον περὶ τῆς θεοῦ· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τούς τε δειλοὺς, καὶ ἀδίκους, καὶ ἀκρατεῖς, καὶ ἀνοήτους, καὶ καθόλου τὸν ὁπωσοῦν τι παράπονον τῇ τε δυνάμει καὶ βουλήσει τῆς θεοῦ. Poteſt his adjici, qod cumprimis huc facit, & Philonis illud *de decalog.* 1. *ad leg.* 7. Ὁ κτείνων τινὰ, ἴσως καὶ ἱεροσυλίᾳ ἔσχες ὤφ, τὸ ἱερώτατον τῆς τοῦ θεοῦ ἀναθημάτων στοιχικώς. τί γὰρ σεμνότερον ἢ ἀνώτερον ἀνάθημα ἀνθρώπου; Et *de legib. ſpecial. orat.* 2. ὄνομα μὲν ἀνδροφονία, κατὰ τὸ κλεινὸν ἄνθρωπον ὀπτημίζειν· τὸ δ' ἀληθὲς ἔργον ἔστιν ἱεροσυλία, καὶ ἱεροσυλιῶν ἡ μεγίστη· δίοτι τῆς ἐν κόσμῳ κτημάτων καὶ κειμηλίων οὐδὲν ὅτε ἱερωτέρτερον, ὅτε θεοειδέστερόν ἐστιν ἀνθρώπου, παγκάλλιστον εἰκόνος πάγκαλον ἐπιμαγεῖον, ἀρχετύπα λογικῆς ἰδέας παράδειγμα τυπωθέν. τὸν ἂν ἀνδροφόνον εὐθὺς ἀσεβῆ, καὶ ἀνοσιουργὸν ὑποληπτέον. Qod & latiùs cum Marco protelat Solomon, *Proverb. c.* 14. *v.* 31. *Qi opprimit egenum, probro afficit opificem ejus.* & *c.* 17. *v.* 5. *Qi ſubſannat pauperem, probro afficit opificem ejus.* & ulteriùs adhuc *c.* 14. *v.* 21. *Qi contemnit proximum ſuum, peccator futurus eſt.* hoc eſt, Qi hominem qemvis facto, dicto, cogitato, manu, lingvâ, mente læſerit: is coram Deo, & adverſus Deum ipſum admiſſi peccati reatu obſtrictus tenebitur. Evmæus Ulyſſi odyſſ. ξ.

Ξεῖν' ἔ μοι θέμις ἐστὶ κακὸν εἰπέμεν, οὐδ' εἰ καμπὸν σέθεν ἔλθοι,
Ξεῖνον ἀπημῦσαι· πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες
Ξεῖνοί τε πτωχοί τε.——

Sed & Clem. Roman. *recogn. l.* 5. ubi ſimulacrorum cultores introduxerat impietati ſuæ velamentum iſtud prætexentes; *Nos ad honorem inviſibilis Dei imagines viſibiles adoramus.* Reſpondet: *Falſiſſimum. ſi enim verè velitis Dei imaginem colere, homini benefacientes, veram in eo Dei imaginem colretis, in omni enim homine eſt imago Dei.* Mox ubi varia caritatis ac miſericordiæ opera recenſuerat; *Hæc in tantum ad honorem Dei imaginis cedunt, ut qi iſta non fecerit, contumeliam imagini divinæ intuliſſe credatur.* Clemens Alex. ad *Hortatorii* exitum, ipſiſſimis ferè Marci verbis; ὃ γὰρ

ἀπὸ τρόπου φιλοσόφων παῖδες, πάντα ὅσα πράττουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀνοσιουργεῖν καὶ ἀσεβῶν νομίζουσιν.

Ἕνεκεν ἀλλήλων] vide *l.* 2. § 1. & *l.* 5. § 30.

Τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν θεῶν] τῷ τῶν ὅλων φύσει. vide *ad l.* 4. § 23. qam & τὴν ἀλήθειαν posteà indigitat. καὶ τῶν ἄλλων ἀληθῶν ἁπάντων πρώτην αἰτίαν. prout avtem *natura naturans*, (ut scholæ lingvâ loqvamur) ità & *prima veritas* Deus est. אֱלֹהִים אֱמֶת i. e. *Deus veritas*, dictus Jeremiæ. *c.* 10. *v.* 10. non אֵל אֱמֶת duntaxat i. e. *Deus veritatis*. *Psalm.* 31. *v.* 5. cujus itidem *lex* & *sermo*, אֱמֶת *Psal.* 119. *v.* 142. non λόγος ἀληθείας tantùm, Jacob. *c.* 1. *v.* 18. sed ἀλήθεια qoqe, *veritas* ipsa. Joan. *Evang. c.* 17. *v.* 17.

Τὰ δέ γε ὅλα πρὸς τὰ ὑπάρχοντα πάντα] *Hæc avtem omnia inter se.* Xyl. ut idem prorsus valeat utrumqe, τὰ ὅλα καὶ τὰ ὑπάρχοντα. at Cas. *qicqid nunc est ad id qod priùs fuerat, initiúmqe illi dedit.* ut τὸ ὑπάρχον hîc idem sit qod τὸ ὑπάρξαν. Sicut & τὸ ὑπάρχειν in illis usurpatur, qæ *ad l.* 2. § 10. laudavimus. Utrumvis conferre potest. illud simplicius videtur.

Ὁ ψευδόμενος ἀσεβεῖ] *Falsa*, inqit, *qisqis loqitur, impietatis est reus*; sive volens id, sive nolens fecerit. Si volens sciénsqe; qia fallere vult. Fallere avtem est injustitiæ pars. si nolens, qia rerum naturæ veritatíqe adversatur. Videantur Avgustini *de mendacio*, & *contra mendacium, ad Consentium*, scripti libelli.

Ἀφορμὰς] *occasiones.* Xyl. *instinctus & opportunitates.* Cas. Malim, *subsidia. Subsidia & adminicula à natura accepit*; ità usurpavit Xenoph. œcon. ὁρᾷς δὲ ὅπως ἡμᾶς παντὸς ἐχούσης καὶ ἀφορμὰς, ἀφ' ὧν δύναμαι αὔξειν τὰς οἰκίας. *& adminicula qædam unde rem familiarem avgere possint.* Demosth. χρήματα ἃ ἔχουσι παρ' ὑμῶν, καὶ ἀφορμὴν καὶ βοήθειαν τῷ πολέμῳ. *Nec subsidium ullum ad bellum.*

Ὁ τὰς ἡδονὰς ὡς ἀγαθὰς διώκων, τοῦ μὴ πόνους ὡς κακὰ φεύγων, ἀσεβεῖ.] Senec. *epist.* 74. *Ab hoc discede judicio*, (ut ullum præter virtutem bonum putes.) *non pietas constabit, non fides. Multa utramqe præstare cupienti patienda sunt, ex his qæ mala appellantur*; *Multa impendenda ex his qibus indulgemus, tanqam bonis.* & *epist.* 76. *Si hanc opinionem receperis, aliqid bonum esse præter honestum, nulla non virtus laborabit. nulla enim obtineri poterit, si qidqam extra se respexerit.*

Μέμφεσθαι πολλοῖς τῇ κοινῇ φύσει] vide *l.* 6. § 6. 40. vide & piorum etiam hac in parte querelas. *Psalm.* 73. & Jerem. *c.* 12. Sed & querelis istiusmodi occurrentes; Seneca *de provid. c.* 2. & Salvian. *de gubernat. Dei. l.* 1. *c.* 2. Πῶς γὰρ οὐ κρεῖττον ἀπαυχήσῃ τὸ βουλήσει θεῷ γενόμενον; Apollon. Tyan. *epist.* 66. Itaqe qod Epictet. *l.* 1. *c.* 27. τὸ σύνολον, ἐκείνῳ μεμπτὸς, ὅτι ἐὰν μὴ ἐν τῷ αὐτῷ ᾖ τὸ εὐσεβὲς καὶ συμφέρον, ἃ δύναται σωθῆναι τὸ εὐσεβές. Idémqe *enchir. c.* 30. ὅπου γὰρ τὸ συμφέρον, ἐκεῖ καὶ τὸ εὐσεβές. ὥστε ὅστις ἐπιμελεῖται τοῦ ὀρέγεσθαι ὡς δεῖ, καὶ ἐκκλίνειν, ἐν τῷ αὐτῷ καὶ εὐσεβείας ἐπιμελεῖται. & ibid. τῆς περὶ τοὺς θεοὺς εὐσεβείας, ἴσθι ὅτι τὸ κυριώτατον ἐκείνό ἐστιν, ὀρθὰς ὑπολήψεις περὶ αὐτῶν ἔχειν, ὡς ὄντων καὶ διοικούντων τὸ ὅλον κόσμον καὶ δικαίως· καὶ σαυτὸν εἰς τοῦτο κατατεταχέναι, τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς, καὶ εἴκειν πᾶσι τοῖς γινομένοις, καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα ὡς ὑπὸ τῆς ἀρίστης γνώμης ἐπιτελουμένοις. ὅπου γὰρ ὅστε μέμψη ποτὲ τοῖς θείοις, ὅτε ἐγκαλέσεις, ὡς ἀμελοῦσιν. ἄλλως τε οὐκ οἶδέ τε τοῦτο γίνεσθαι, ἐὰν μὴ δώσῃς αὐτῷ σὺ ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν μόνοις δεῖ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ὡς οὐκ ἔστι γε τί ἐκείνων ὑποληπτέον ἀγαθὸν ἢ κακὸν, πῶσι ἀνάγκη ὅταν ὑποτυγχάνῃς ὧν θέλεις, καὶ ἀπαίτῃς ὅτι μὴ θέλεις, μέμφεσθαί σε καὶ μισεῖν τοὺς αἰτίους.

Ὁμογνώμονας ὄντας] Qod *l.* 8. § 54. συμφερεῖν & *l.* 10. § 21. σωφρῶν dixit.

Οἷς ἔπεσθαι] vide *l.* 2. § 11.

Ὁρμῇ τινι ἀρχικῇ τῆς φρονήσεως] Vide *ad lib.* 7. § 75.

§ 2. Ἄγνωστον ψευδολογίας] ità Origen. *adv. Celsi. l.* 1. τῆς κακίας ἀγνῶτος. Sed de Christo. At malitiæ & pravitatis expertem prorsus excedere qî detur, cùm eâ intincti etiam, & qidem δευσοπηφῇ βαφῇ, καὶ ἀνεκπλύτῳ, non δυσεκπλύτῳ tantummodo, ex utero in lucem prodeamus. *Psal.* 51. *v.* 5. & 58. *v.* 3. Job. *c.* 14. *v.* 4. Esai. *c.* 48. *v.* 8.

Τὸ δ' ὃν κορεσθέντα γε πάντων] vide *infrà* § 37. & *ad l.* 5. § 29. ità Lucret. *l.* 3.

Cur non ut plenus vitæ conviva recedis?
Flaccus *sat.* 1.
Rarus, qi exacto contentus tempore vitæ
Cedit, utì conviva satur.——

Talem tamen profitetur se Seneca. *ep.* 61. *Vixi qantùm satis erat: mortem plenus expecto.* Et Cicer. *de senect. Omnino rerum omnium satietas vitæ facit satietatem. Vitæ avtem satietas tempus maturum mortis affert. Habet enim natura, ut aliarum omnium rerum, sic vivendi modum.* Verùm *vitæ satietatem* loquuntur illi, *vitii & malitiæ saturitatem* Marcus hîc. Nec minùs istâ qàm illâ expleri patitur, anima pravitate penitiùs infecta. de qa Bernardi illud usurpari potest, *de consider. l.* 5. *Peccatum in anima, atramentum in charta bibula. faciliùs charta detcritur qàm litura eraditur.* qæqe ut Moses *lib.* 5. *cap.* 29. *v.* 19. *ebrietati sitim adjicere* solet: temulentorum in morem; de qibus Simocat. *epist.* 52. Διψῶσιν οἱ μέθυσοι ὅταν κορε-

σθῶσι

ζῶσι τὸ ὄινε, ἢ σοφίζονται τῇ μέθῃ μέθης ἐπίτασιν. Διὰ γὰ τοῦτο εἰς ἄκρον ἐυεξίαν περὶς τὸ ἐναντίον διάθεσιν μεταπίπτουσι, περιγινόμενος τὸ ὄινε τοῦ οἰνόφλυγας ἢ ἐκπαίοντος. Ità de M. Antonio verba habens Plin. major *l.* 14. *c.* 22. *Ebrius jam sanguine civium, & tantò magìs cum sitiens. Namque & hæc necessitas vitium comitatur, ut bibendi consuetudo augeat aviditatem: Scitúmque est Scytharum legati, quantò plus biberint tantò magìs sitire Parthos.* Ab hac peccandi, qæ improborum animos occupat, aviditate inexplebili justè fit qod Gregor. *dialog. l.* 4. *c.* 44. *ut culpa qæ cum fine perpetrata est sine fine puniatur. Quoniam iniqi, qi ideo cum fine deliquerunt, qia cum fine vixerunt, voluissent utique, si potuissent, sine fine vivere, ut potuissent sine fine peccare.*

Ἀποπνεῦσαι] Vide *ad lib.* 5. § 4. Cypriani nomine *de dupl. martyr. part.* 1. Qamdiu pulmonis officio attrahitur viciſſim ac redditur halitus, certum vitæ indicium est: unde loqendi consvetudine *spirare* dicuntur, qi vivunt; & *expirâsse* qi vitam finierunt. id qod ibi Ἀποπνεῦσαι, *lib.* 4. § 33. ἐκπνεῦσαι dicitur. eodem sensu Lucian. in *votis.* Ἀποφυσήσας τὸ ψυχάριον ἄπεισιν. Et Homer. *Il.* δ'. *v.* 524.

——Θυμὸν ἀποπνεύων.

Δάπτερος πλοῦς] formula proverbialis; à navtis desumpta: φορτικὸς πλοῦς dicitur, ὁ ἄνευ θεᾶς, ἢ τοι ἐξ οὐρίας cùm *vento favente & adspirante*, navigatio instituitur. Δάπτερος πλοῦς, ὅταν ἐρέσσοντες, κώπαις πλέωσι· *qando vento destituti, ad remigium se conferunt*, ut docet ex Pavsania Evstath. *ad* extremum *Odyss.* β'. utrinsqe simul meminit Synes. *ep.* 148. ἤλκετο ναῦς, περὶ ἧσον αὖτη, κώπαις ἐκείνη. Usurpavit Plato in *Phileb.* Καμὲν μοὶ, τὸ ξύμπαντα γνώσεσθαι τῷ σοφωτέρῳ δάπτερος δ' ἐὰν πλοῦς δοκεῖ, μὴ λανθάνειν αὐτὸν αὐτόν. Aristot. *ethic. lib.* 6. *c.* 9. Ἐπεὶ ἐν τῷ μέσῳ τυχεῖν ἄκρος χαλεπὸν, καὶ τὸν δάπτερον φασὶ πλεῖν, τὸ ἐλάχιστα λυπεῖσθαι τῶν κακῶν. Synes. in *Dione:* Οἱ δὲ ἢ πλείους δὴ ὄκνησαν ἐκινήθησαν, ἀλλ' ἥδε, τὸν δάπτερον λεγόμενον πλοῦν. Ἐκ τῆς ἁλῶς εἰς τοῦτο διεγείροντο. Usum paroemiæ docet Niceph. Gregoras *hist. Rom. lib.* 8. *c.* 11. Ἐπεύδειν εἰς παρεσκευὴν καὶ ὁ δάπτερος πλοῦς ἐξενήνεκλοι· καὶ δὴ φορτίων ἐκποιούμενοι δὴ δάπτερον ἀπλώσεσθαι, καὶ τέλεον ἴσως· ἰδοὺ γὰρ καὶ λαμπάσι καὶ πυρσοῖς κεχρήμεθα, ἕως ἐν ἑρπύσει τῆς τοῦ πάνυ βυσκύσης λαμπάδος ὑπάρχομεν, οἵᾳ δὴ τινα δάπτερον ἐκ μιᾶς ἥλιον τεφόντες τῇ νυκτί. Et qæ sequntur. Eodem sensu Ignatio Martyri *epist.* 1. δάπτερος λιμὸς dicitur. Κρείττων μὲν γὰ χειμῶνος ὅλος πλοῦς δάπτερός φασι λιμοῦ καὶ ὁ δὴ χειμῶνος τρόπος. Ubi notanda paroemia à paroemiographis, qòd memini, nusqam observata.

Ἡ περιῤῥοῦς περισκεδὴς τῇ κακίᾳ] *ante miserare è vita, qàm illa vitia probare.* Xyl. *Imò mortem potiùs optare, qàm moram in malo.* itaqe Lugd. rectè restituit, si distinctionem tantùm adjecisset, περιῤῥοῦς ἢ περισκεδὴς. Spectat horsum qeribunda illa Apostoli exclamatio *ad Rom. c.* 7. *v.* 24. Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου. Possunt & huc trahi si de malis istiusmodi morum mentisqe accipiantur, qæ referente Stobæo, *tom.* 1. *tit.* 122. suprà adducta sunt *ad l.* 8. § 5. ex Philemone Com. & Æschylo Tragic. cujus & illud *ibidem* est.

Βίᾳ πονηρᾷ θάνατος εὐκλεέστερος
Vitâ notatâ labe mors illustrior.

Et Evripid. *Erecth.*

——ἐγὼ δ' οὐ τοὺ καλῶς τεθνηκότας
Ζῆν φημι μᾶλλον τοὺ βλέποντος μὴ καλῶς
——*Mihi illi morte qi pulcrâ jacent,*
Qàm vita qorum turpis est, vivunt magis. Grot.

Et Democrates (teste Porphyrio *de abstin. à carnib. lib.* 4.) dicere solebat, τὸ καλῶς ζῆν καὶ μὴ φρονίμως καὶ σωφρόνως καὶ ὁσίως, ἃ κακῶς ζῆν ἐστί, ἀλλὰ πολὺν χρόνον ἀποθνήσκειν. Socrates itaqe apud Xenophontem in *Apolog.* Αἱρήσομαι τελευτᾶν μᾶλλον, ἢ ἀνελευθέρως τὸ ζῆν ἐπὶ πρόσκαιρον, κερδάνας τὸν πολὺ χείρω βίον ἀντὶ θανάτου. Xenophon ipse in *Lacedæm. polit.* Αἱρετώτερον ἐστὶ τὸν κλεινὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου. Sed & Plato *de leg. l.* 9. ad Marci mentem planissimè, ubi homini scelesto remedia qædam præscripserat: ἐὰν μὲν σοί φρονῇ ταῦτα λωφᾷ τι τὸ νόσημα. *Siqidem his adhibitis auxiliis morbus remiserit*, bene habebit. (id enim supplendum, estqe ellipsis Atticis familiaris, qalis Lucæ *c.* 13. *v.* 9. & alibi passim vide Evstath. ad *Il.* α'.) εἰ δὲ μὴ, κρεῖττον θάνατον σεσφαλμένου, ἀπολλάξαι τοῦ βίου. Et *ibid.* Τοῖς ἀνιάτως εἰς τὸ κακὸν ἔχουσι, καὶ αὐτοῖς ἔτι ζῆν ἄμεινον. Et in *Timæo*, Ξυνέβαλλε τὸ πλέον βίου, φαυλοτέρου ὄντων ἐλάττονα ὄντα * πάντη [* πανταχῇ, al.] πάντως περαιτέρω. Itaqe Justin. *dialog. cum Tryph.* Ἑρμῶν οὖν ὡς ἀληθῶς τοῖς κακοῖς τὸ ἀποθνήσκειν. In hanc eandem sententiam & Themist. in *orat. qinqenn.* Πλοῦτον ἐπαινῶ τὸν ποιητὴν, ὡς ὅμοια ἅπασιν ἀνθρώποις ὁμοίως ἐν ἀγαθῇ μοίρᾳ, τὸ περιελθεῖν εἰς χρόνον πλείω τὸν βίον, ἀλλὰ μόνοις τοῖς ζῆν μὴ δικαιοσύνης προσαιρουμένοις· καὶ τούτοις ἐλπὶς γλυκεῖα σωθησομένοις καὶ ἀγαθῇ γηροτρόφῳ περιπέμψασι μετ' εὐφροσύνης εἰς τὸ τῆς φύσεως καταγώγιον. ἢ δὲ τῆς κακίας ἀπαλλαγὴ, ὅσῳπερ ἂν θᾶττον ὑπάρξῃ, τοσούτῳ μᾶλλον τοῖς καταληφθεῖσιν ὑπ' αὐτῆς σωτηρίου ἐστίν. ἡ γὰ ἐξ πλείους περιποιεῖν πλημμελήμασιν. At Chrysippum in hac parte notat Plutarchus *de Stoic. contradict. c.* 10. & *de commun. notit. c.* 12. ut varium, minúsqe sibi constantem; dum in *libr.* περὶ τῆς περιῤῥοῦς, modò Antisthenem lavdat, qi dixerit, δεῖν πλοῦν νεῶν ἢ βρόχον, parandum avt *mentem*,

Aut laqueum. Et Theognidem taxat, qi dixerat,

Χρὴ πενίαν, cùm dicere debuiſſet,

Χρὴ κακίαν φεύγοντα, κ᾽ ἐς βαθυκήτεα πόντον
Ῥίπτειν, κ᾽ πετρῶν, Κύρνε, δ᾽ ἠλιβάτων.

Modò è diverſo Platonem ſugillat, qi dixerit, ὅτι τῷ μηδὲ μαθόντι, μηδ᾽ ὑπομνήσαντι ζῆν, λυσιτελεῖ μὴ ζῆν. ſtatuítque ipſe, ὅτι κ᾽ τοῖς φαύλοις ἀφεκτέον μένειν ἐν τῷ ζῆν. & *de natura lib.* 3. ὅτι λυσιτελεῖ ζῆν ἄφρονα, ἢ μὴ βίᾳν, κἂν μηδέποτε μέλλῃ φρονήσειν. At contrà Marcus & iſtic, & alibi. vide *l.* 10. § 8.

Οὔπω τε ἁδὲ ἡ πεῖρα πείθει φεύγειν ἐκ τοῦ λοιμοῦ.] Diodor. Sicul. *hiſt. lib.* 12. ἡ κακία κ᾽ ἡ φαυλότης, καθάπερ λοιμικὴ νόσος, ὑπονέμεται τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων, κ᾽ νοσοποιεῖ τὰς ψυχὰς τῶν ἀεί τινων. Joan. Chryſoſt. *in Joan. orat.* 57. Δεινὸν γὰρ, δεινὸν, ἡ τῶν πονηρῶν συνήθεια. ἐκ ὅτω ταχέως λοιμὸς ἅπλετος, κ᾽ ψώρα διαφθείρει, ὡς ἡ τῶν πονηρῶν κακία ἀνδρῶν· φθείρασα γὰρ ἤδη πολλοὺς ὁμιλίαν κακὴ· qod & Apoſtol *ad Cor. epiſt.* 1. *c.* 15. *v.* 33. adducit ex Menandri *Thaide*, uti Schol. Græc. adnotavit. Itaque qod Gregor. Naz. in opulentis, qoad pauperes, vitio vertit, de omnibus in univerſum, qoad peſte correptos, reſpectu corporis, de pietatis, virtutíſque ſtudioſis, qoad improbitatem, impuritatem, impietatem, palàm præferentes, animi reſpectu, non incommodè uſurpatur; & qoad illos qidem nullâ mutatione factâ. τῶν ἡμετέρων σωμάτων ἀσφάλειαν, τίνι τέτων φυλακὴν νομίζομεν; ὅτι κ᾽ τὸν αὐτὸν σῶμα ἀέρα, μικρᾷ διαφραίνοντες· qoad iſtos, voculâ unâ immutatâ, & ψυχῶν vocabulo pro σωμάτων ſubſtituto. Atqe in eam mentem Senec. *de tranq. c.* 7. *Serpunt vitia & in proximum qemqe tranſiliunt. Itaque ut in peſtilentia cavendum eſt, nè corruptis jam corporibus, & morbo flagrantibus aſſideamus, qia pericula habemus, afflatúqe ipſo laborabimus: ità in amicorum legendis ingentis, dabimus operam, ut qàm minimè inqinatos aſſumamus.* Adjicere lubet Marci ipſius verba ferè noviſſima ad amicos, moribundum deflentes; *Qid me fletis, & non magìs de peſtilentia & communi morte cogitatis?* qod *res humanas ridendo protuliſſe* eum dicit Capitolinus, cùm *deplorando* potiùs dicere debuerit: qod & Joſ. Scaliger obſervavit.

Λοιμὸς γάρ] Philo *de provident:* apud Evſeb. *præpar. lib.* 8. *c. ult.* κατασάσεως ἢ λοιμικῆς μᾶλλον, ἢ ἐκ ἔπεσεν, φθοροποιὸς ἔξις ἡ κακία.

Διαφθορὰ διανοίας] Ità Pavlus *ad Tim. epiſt.* 1. *c.* 6. *v.* 5. διεφθαρμένων τὸν νοῦν. & Petr. *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 4. ὑποδυόντες τῆς ἐν κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς. Sed & ψυχῆς διαφθορὰν, ἀδικίαν dixit Plato apud Plut. de *Stoic. contradict. c.* 12. Τῷ γὰρ δικαίῳ μὴ αὔξεται, κ᾽ σώζεται, τῷ δ᾽ ἀδίκῳ μενεῖ κ᾽ ἀπόλλυται. Epictet. *l.* 4 *c.* 1.

§ 3. Μὴ καταφρόνει θανάτε] Mortem contemni vetat. Unde & Scaliger Capitolinum notat, qòd Marcum illa qæ ſuperiùs retulimus *mortem contemnentem* dixiſſe aſſerit. Verùm qid dicemus ergò creberrimis illis philoſophorum, cùm exterorum, tum & noſtrorum, diſſertationibus, qibus ad *mortis contemptum* mortales cohortantur, animántqe? Reſponſio proclivis ſatis videtur; *contemnendam* eſſe *mortem*, qaſi bonis ſaltem qicqam obeſſe poſſit; *Non contemnendam*, qatenus eſt naturæ munus, qod Marcus iſtic, vel qà divinæ diſpoſitionis, & diſpenſationis effectus.

Ἐναφέσει αὐτῷ] Vide *l.* 2. § 3. & *infr.* § 6.

Ἑνὸς ὄντος, ὧν ἡ φύσις ἐθέλει] Vide *lib.* 2. § § 17. & *l.* 3. § 7. & *l.* 6. § 2.

Λελογισμένον] Hominem *conſideratum*, qomodo Cicero *pro Cæcin. Illud conſiderati hominis eſſe putavit, qa de re jure decertare oportebat, armis non contendere.* Porphyr. *de abſtinent. l.* 1. ταύτην διενθυμοχάρακα φαίνεται ὁ σοφὸς τὸ φαῦλον ὅτι ὁ μὲν πανταχῆ τὸν λογισμὸν ἔχει παρεσῶτα κ᾽ κρατοῦντα κ᾽ ἡνιοχοῦντα τὸ ἄλογον· ὁ δὲ πολλὰ πρόπεσεν παρεὶς τῷ λογισμῷ, κ᾽ σὺν τούτῳ πρόσταττον ἃ πρόπεσε· διὸ κ᾽ ὁ μὲν ἀλόγιστος λέγεται, ὁ δὲ λελογισμένος. qi locus parùm integer videtur; ità forſan reſtituendus ὁ δὲ π. πρόπεσε π. τὸν λογισμὸν κ᾽ σ. τ. πράττει ἃ π. *multa facit ratione neglectâ, & cum iſta* (parte ſcil. irrationali) *facit qæ facit.*

Μὴ ὁλοχερῶς, μηδὲ ἀσκῶς, μηδὲ ἀφηνιάσως πρὸς τὸν θάνατον ἔχειν] Vide *lib.* 3. § 7. Senec. *epiſt.* 30. *Vides qosdam optantes mortem, & qidem magìs qàm rogari ſolet vita. Neſcio utros exiſtimem majorem nobis animum dare, qi depoſcunt mortem, an qi hilares eam, qietíqe opperiuntur: qoniam illud ex rabie interdum ac repentina indignatione fit; hæc ex judicio certo tranqillitas eſt. Venit aliqis ad mortem iratus morti: venientem nemo hilaris excipit, niſi qi ſe ad illam diu compoſucrat. Multos ſpectavi abrumpentes vitam; ſed plus momenti apud me habent, qi ad mortem veniunt ſine odio vitæ, & admittunt illam, non attrahunt.* Idem *epiſt.* 24. *Objurgat Epicurus non minùs eos qi mortem concupiſcunt, qàm eos qi timent; & ait; Ridiculum eſt, currere ad mortem tædio vitæ, cùm, genere vitæ, ut currendum eſſet ad mortem, effeceris. Item alio loco dixit: Qid tam ridiculum, qàm appetere mortem, cùm vitam tibi inqietam feceris, metu mortis? His adjicias & illud ejusdem notæ lecti; Tantam hominum imprudentiam eſſe imò dementiam, ut qidam timore mortis ad mortem cogantur.* Ità Arceſilaus apud Plutarch. *ad Apollon.* Πολλοὶ δὲ τῶν ἐθέλειν, κ᾽ τῷ πρὸς τὸν θάνατον διαβολῷ, ὑποθήσκουσιν, ἵνα μὴ ὑποθάνωσι. Atqe ut Diogenes; Οἱ μὲν ἐν νηὶ χειμαζόμενοι, ἐ θεμένοι ναῦς καταδῦσαι τῷ ναῦν, φεύγειν ἑαυτοὺς ἐπέσφαξαν. Lucret. *l.* 3.

Et ſæpe uſque adeò mortis formidine, vitæ
Percipit humanos odium, lucíſque videndæ,
Ut ſibi conſciſcant mœrenti pectore letum.

Atqe, ut Martial. *l.* 2. *epig.* 80.

Hoc, rogo, non furor eſt, nè moriare, mori?

vel etiam metu mortis mortem precari? ut Plin. *l.* 6. *epiſt.* 20. Senec. *epiſt.* 70. *Stultitia eſt, timore mortis, mori. venit qi occidat. expecta. qid occupas? qare ſuſcipis alienæ crudelitatis procurationem? Vtrùm invides carnifici tuo, an parcis? Scribonia Druſi Libonis amita, conſilium habenti, utrùm conſciſceret ſibi mortem, an expectaret, Quid te, inqit, delectat alienum negotium agere?* Sed pergit idem *ep.* 24. *Confirmes animum vel ad mortis vel ad vitæ patientiam. In utrumqe monendi ac firmandi ſumus, & nè nimìs amemus vitam, & nè nimìs oderimus. Etiam cùm ratio ſvadet finire, non temerè nec cum procurſu capiendus eſt impetus. Vir fortis ac ſapiens non fugere debet è vita, ſed exire.* (qanqam de Catone qid *ibidem* dicat, vide *ad l.* 2. § 17.) *& ante omnia ille qoqe vitetur affectus, libido moriendi. Eſt enim ut ad alia, ſic etiam ad moriendum inconſulta animi inclinatio: qæ ſæpe generoſos atqe acerrimæ indolis viros corripit, ſæpe ignavos jacentésqe: illi contemnunt vitam, hi gravantur.* Vide ampliùs *ad l.* 6. § 46. Plinius min. *lib.* 1. *ep.* 22. de T. Ariſtone agens. *Nam impetu qodam & inſtinctu præcurrere ad mortem, cummune cum multis: deliberare verò, & cauſſas ejus expendere, ítqe ſvaſerit ratio, vitæ mortísqe conſilium ſuſcipere vel ponere, ingentis eſt animi.* Elegantiſſimè avtor libri *de duplici martyrio* qod Cypriani nomen præfert, ſive Eraſmus is, ſive alius qis fuerit: *Plurimùm intereſt inter barbaricam immanitatem & Martyrum modeſtiſſimam conſtantiam, in ſe imbecillem, in Chriſto fortem. Sunt qi certis artibus corpus ſtupefaciunt, nè ſentiant cruciatus: Sunt & affectus impotentes, qi ſenſum adimunt animo, ità ut vel mortem impavidi perferant. Sed placidum illud ac manſvetum; illud humiliter ſublime, & ſublimiter humile, non videmus niſi in Chriſti martyribus.*

Μὴ ὁλοχερῶς] Xyl. iſtìc à Marci tum mente, tum & verbis, longiſſimè receſſit: Acceſſit propiùs Mer. ſed ὁλοχερῶς iſtud prorſus omiſit; de vocabuli ſenſu incertus forſitan. Mihi hoc loco ἀντὶ τοῦ προπετῶς, *temerè*, poſitum videtur. de qo vide *ad l.* 5. § 36.

Μηδὲ ὡσικῶς] Svid. ὡσικῶς, τὸ μὴ βίᾳ καὶ ὠθισμῷ. μηδὲ ὡσικῶς καὶ μὴ βίᾳ προὸς θάνατον ἔχειν. Hunc Marci locum dubio procul adduxit, verùm id καὶ μὴ βίᾳ, à Lexicographo, opinor eſſe, non ab avtore. Svidam ex parte ſecutus Mer. *violentè* vertit. Ego, impetuoſè, malim: qando cum impetu qis ad aliqid impellitur. Ità nec temerè vult hominem in mortem proſilire, priuſqam apud ſe ſeriò ac ſeduló perpenderit, juſta necne ſuppetat vitam exponendi avt excludendi occaſio, de qo vide *ad l.* 3. § 1. nec etiam ubi juſta cauſſa id faciendi ſuberit, cum impetu qodam ad mortem obeundam ferri. Tractum ab eis, qi dum ad rem aliqam qam avidè expetunt, potiundam confertim ruunt, alii alios protrudere, & propellere ſolent: hoc eſt qod Svidas, μὴ ὠθισμῷ ferri, cùm, utì illi Adonia ſpectatum in avlam regiam confluentes,

Ὦ δεῦρ' ὥστε ὗες.

Theocrit. *idyl.* 15. ſive ut Philoſophiæ nomen ementiti, avri accipiendi ſpe impulſi, εἰς ἀκρόπολιν ὠθίζουσαι. in Luciani *piſcatore*. vel etiam ut cives Athenienſes in Pnycem

Ἀλλήλοις ὡσικῶντο καὶ πρώτῃ ξύλῃ,

atqe Εἰς τὼ σφεδλείαν πᾶς ἀνὴρ ὠθίζεται. Ariſtoph. *Acharnan.* ὡσικῶς itaqe πρὸς τὸν θάνατον ἔχουσι, qi ſpiritum, non placidè emittunt, ſed *cum impetu ejiciunt*, ut de Catone ipſo Seneca, *ep.* 25. vide *ad l.* 2. § 17. Poteſt & à belluis ferisqe tractum videri, qæ in ferrum, qo impetuntur, ſponte ipſæ ac cum impetu obviam feruntur. Ὥσπερ οἱ κάπροι, οἱ πρὸς τὸ πλησίον ὁμόσε ὠθούμενοι. Marci mentem expreſſit optimè Gregor. Nazian. *in Julian. orat.* 2. Ἐπὶ Πέρσας σπεύδει, θεάσεις ἀλογίᾳ μᾶλλον ἢ ῥώμης ἀσφαλείᾳ, πρὸς θύσας καὶ ἑαυτὸν σωισθεὶς ἀνωτέλῳ ὁ σοφώτατος, ὅτι θήρσος καὶ θεάσος, κἂν εἰ τοῖς ἐνόμοις πλησιάζοι, πλεῖστον ἀλλήλων τῇ δυνάμει κεχώρισται, ἀνδρείᾳ τε καὶ φαυλότητι καὶ ἀναισθησίᾳ. Τὸ μὲν γὰρ ἐν τοῖς πολεμίοις θαρρεῖν, ἀνδρείας ἔστιν, ὥσπερ τὸ ὑφίεσθαι, δειλίας· ἃ δὲ πλέον ὁ κίνδυνος, ὁμόσε χωρεῖν καὶ ὠθίζεσθαι, ἀλλὰ μὴ κατέχεσθαι, θεάσεως· ὥσπερ τὸ ὑποχωρεῖν, ἀσφαλείας. qod & ferinum potiùs qàm humanum idem cenſet, καθάπερ συῶν τὸν θρασυτέρας πρὸς τὸ ξίφος ὠθίζεσθαι. Vide *l.* 11. § 3. Senec. *de ira l.* 3. *c.* 3. *Hic barbaris fortè ruentibus in bella exitus eſt. aguntur, qà dolor traxit, incompoſiti, interriti, incauti, pericula appetentes ſua: gaudent feriri, & inſtare ferro, & tela corpore urgere, & per ſuum vulnus exire.*

Μηδὲ ὑποφάσεως] hoc eſt, qod Senec. *ep.* 70. *Qid eſt ſtultius qàm faſtidioſè mori?* Aliud eſt enim qod Tertullianus *ad nation. l.* 1. *c.* 19. *faſtidium mortis, eſt ſpes reſurrectionis.* Siqidem huic *faſtidium mortis*, non navſeatio ad mortem, ſed mortis cum faſtu qodam, ſed pio illo, deſpectus. Vide *l.* 3. § 7

Πεσεῖν] Vide *ad l.* 5. § 10.

Πότε ἔμβρυον ἐν τῇ γαστρὶ] Senec. *ep.* 102. *Qemadmodum novem menſibus nos tenet maternus uterus, & præparat non ſibi, ſed illi loco, in qem videmur emitti, jam idonei ſpiritum trahere, & in aperto durare: Sic per hoc ſpatium, qod ab infantia patet in ſenectutem, in alium naturæ ſumimur partum: alia origo nos expectat, alius rerum ſtatus.* vide ulteriùs *ad l.* 4. § 21.

Τῷ ἐλύτρῳ τούτῳ ἐκπεσόντι] Ἔλυτρα dicuntur *folliculi* illi, qibus semina continentur & involvuntur nonnulla, nec omnia tamen: sunt enim & γυμνόσπερμα. Theophrast. *hist.* l. 1. c. 18. & Plin. l. 19. c. 7. qod Basil. hexaem. *orat.* 5. Τινὰ μὲν γυμνὰ, τινὰ δὲ ἐν ἐλύτροις κεκαλυμμένα. Plinio *tuniculæ*, Varroni l. 1. c. 3. *vaginæ*, dicuntur. Hesych. ἔλυτρον, δέρμα, δήκη, λέπυρον, ἐπείλημα, κάλυμμα, σκέπασμα. de seminibus usurpat etiam Dioscorides, l. 2. c. 111. & l. 4. c. 167. his avzem dehiscentibus semina jam matura prorsus, ipsa sponte suâ decidunt. Unde illud Plinii l. 18, c. 30. *Oraculum verò, biduo celeriùs messem potiùs facere, quàm biduo seriùs.* Et de leguminibus Theophrast. l. 8. c. 10. Θερίζουσι δ' ἐυχυλότερα τὰ χέδροπα, πρὸς τὸ μᾶλλον καὶ ῥᾷον συλλέξαι ταχὺ γὰρ καταῤῥεῖ. Ἐλύτρῳ, sive *integumento*, & *involucro* istiusmodi corpus humanum confert Marcus noster, qòd eô anima qasi involvatur. tempúsqe nos præstolari monet, qo tanqam semen maturum jam, ea folliculo isti excidat. Eodémqe in eundem sensum vocabulo usus est Admetus poëta qidam ignobilis, in versiculo isto, qem cippo suò inscribendum destinaverat; (τὸς

Γαῖα λάβ' Ἀδμήτου ἔλυτρον· ζῶν δ' εἰς θεὸν αὖ-

Refert Lucianus in *vita Demonactis*. Arnobius pariter corpus, nunc *folliculum*, nunc *pelliculam* nuncupat. *lib.* 2. extremo. *nec in caruncula hujus folliculo constitutis, opis aliqid sponsum est.* & mox: *Non vitam eripitis nobis, sed pelliculis revelatis & cutibus nos.* Itaqe qod vir spiritûs ingentis Basilius Valenti mortem minitanti referente Sozom. *histor. eccles.* l. 6. c. 16. Μείζω δώσειν κλέος, ὡς (ὃς leg.) ἐν τάχει τοῦ δεσμοῦ τὸ σῶμα τοῦτο ἀπαλλάξειεν. id Gildas noster in *epist. suorum increpatoria* sic reddidit; *qi maturiùs Basilium de nodo-follis hujus solveret.* Qin & Tertullian. in *apolog.* c. 50. *Anaxarchi follem* dixit, qod Græci, θύλακον alii, alii ἀσκόν. vide *ad* l. 3. § 5; 7. & l. 8. § 37. & l. 10. § 36. Qanqam & corpus animæ ἔλυτρον dici potest, qatenus *thecæ* sive *vaginæ* generaliùs sumptæ significationem habet. vide Plutarchum *sympos.* l. 4. c. 2. *infr. ad* § 9. ἐυρέθη. siqidem in lingva Aramæa corpus etiam נִדְנָה dicitur Daniel c. 7. v. 15. qæ vox *vaginam* significat; *annal. sacr.* l. 1. c. 21. v. 27. atqe ità Tertull. *de resurr.* c. 9. corpus humanum, *afflatûs divini vaginam* nuncupat. Plinius l. 7. c. 52. de Hermotimo Clazomenio: *cremato corpore inimici remeanti animæ qasi vaginam ademerunt.* Verúmqe hîc qod Theodoret. *therapeut.* l. 9. ὡς τὰ πολλὰ τῆς ψυχῆς τιμιωτάτων ἐλύτροις ἐντελέσι καλύπτεται. Nec aliter ferè Senec. *epist.* 92. *Quis unqam vestimenta æstimavit arculâ? Nec bonum, nec malum vagina gladium facit. de corpore idem existima me dicere.* Prout autem corpus ἔλυτρον Marcus ità κέλυφος Epictetus dixit: l. 1. c. 20. τὸ κοχλίδιον ἀγαθὸν, ἓν εἰκὸς, εἰ ἐν τῷ κελύφει τὸ ὂν τὸ ἀνθρώπῳ, εἰκός; & c. 23. de Epicuro, ἐν τῷ κελύφει δεῖς τὸ ἀγαθὸν ἡμῶν. Ità ridet Anacharsis Æsopum in Plutarchi *symposio.* ὡς κοχλίαν ὑγιαίνοντα τὸ κέλυφος, ἀλλὰ μὴ τὸ ζῶον. qanqam potuit & Marcus respexisse ἔλυτρα, sive χρεία, *involucra* illa, & *impedimenta*, uti Tertullianus appellat, *de carn. Christ.* c. 4. qibus infans, & dum in utero continetur, involvitur, & qibus exutus atqe evolutus excidit qodammodo, cùm in lucem hanc prodit. *Sapientiæ Solomonis* Avtor, de se matris utero edito. c. 7. v. 1. ἐγὼ εἰς γῆν καταπεσών.

Εἰ δ' ἢ ἰδιωτικὸν παράπτωμα ἀψικάρδιον δέλεις] Citat ista bis Svidas, in παράπτωμα, & in ἀψικάρδιον, & avctiora qàm codices nostri exhibent, utrobiqe; illîc adjectis his, πρὸς τὸν Δάνατον εἶπω, istîc hîc-ce, ἐρώτησιν ἂν ταχέως τῆς καρδίας ἀπλόμυον. qæ tamen postrema forsan Svidæ ipsius fuerint, τὸ ἀψικάρδιον exponentis. Idem παράπτωμα interpretatur κανόνα canonem, *regulam*, addítqe esse & εἶδός τι ἐργάνου ἀστρονομικοῦ. qo modo usurpavit Vitruvius. l. 9. c. 7. de qo videri poterit Turneb. *adverss.* l. 11. c. 3. hoc loco, *documentum* Xyl. reddidit. *remedium* Casavb. atqe ità Marcus ipse l. 4. § 44. βοήθημα. qanqam vim vocabuli si respicias, *machinamentum* potiùs, sive *adminiculum*, dixeris. nam qod priore Svidæ loco παράπλημα legitur; & Portas *dementiæ facinus* vertit, παράρρημα est γραφικὸν ex posteriore corrigendum. ἰδιωτικὸν qod dicit vide *ad* l. 4. § 44.

Οὐκέτ' ἔσαι ἡ ἐμπεφυρμένη] deest substantivum. ἡ ψυχὴ forsan. Nam qòd Annot. Lugd. articulum ἡ delet, ut ad ὑπίσασις participium referatur, minùs placet.

Οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων ὁμολογουμένων] Menander *Philadelph.* Stobæo referente *tom.* 2 *tit.* 122.

Ὡς ἡδὺ τὸ ζῆν εἰ μεθ' ὧν κρίνει τις ἂν
Τοῦτ' ἔστι τὸ ζῆν· ἡδὺ δ' ἀποθνήσκειν, ὅτῳ
Ζῆν μὴ πάρεδ', ὡς βούλεται ——

Quàm dulce vita est, si qibuscum discupis
Transigere ætatem detur: at dulce est mori,
Cui vivere non est ex animi sententia.

Et Apollodor. *Adelph.*

Ἀπραγμόνως ζῆν ἡδὺ μαχάρι' εἰσ'
Καὶ σεμνὸς, ἂν ᾖ μεθ' ἑτέρων ἀπραγμόνων.
Ἐν ξενείοις ᾗ κἀπὶ ξήκοις ὄντα δεῖ
Ἥκιστ' ἐπήκοον· ὦ ταλαιπώρου βία.

Vita otiosa plena beatitudinis;
Si cùm otiosis aliis vitam transigas.
Cum similis ferisqe agentem similem
Fieri necesse est, ô vitam ærumnabilem. Grot. vide l. 4. § 50. & l. 5 § 36. & l. 10. § 36.

Τὰ τ' ἰδιῶτα δόγματα] forsan τὰ αὐτὰ δ. *eadem dogmata colentes, eadem sentientes.* qod suprà ἓν δόγμα.

δογματεῦλας dixit. atqe ità interpres uterqe accepit.

Μή πε ϗ αὐτὸς ἐπιλάθωμαι ἐμαυτοῦ] Nè dum inter tot ingeniorum atqe institutorum dissidia versor, ipse proprii, meique etiam ipsius qodammodo oblitus, ab eodem deficiam & descisam tandem. Vide *ad l.* 6. § 29. Est avtem proverbialis formula ista, de iis qi à nativa indole degenerant. qâ & Seneca usus est *de clem. l.* 1. *c.* 1. *Nec enim periculum est, nè te subita tui capiat oblivio.* Cicer. *ad famil. l.* 9. *ep.* 12. *Gratulor Baiis nostris: siqidem, ut scribis, salubres repentè factæ sunt: Nisi fortè te amant, & tibi assentantur; & tam diu, dum tu ades, sunt oblitæ sui.* Menander *gubernatoribus*, à Prisciano *l.* 18. laydatus.

Ἐπελάθετ' αὐτὸν, ὅστις εἶη.
Oblitus est se ipse qi siet.

De viro probo pióqe, sive Enocho, ut pluribus placet, Avtor *sapientiæ Solomonis c.* 4. *v.* 10. Ζῶν μεταξὺ ἁμαρτωλῶν μετετέθη· ἥρπαγη, μὴ κακία ἀλλάξῃ σωίσειν αὐτὸν, ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ. βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλά· ϗ ῥεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἄκακον. Alluserit fortean hîc Marcus ad historiam Messalæ Corvini oratoris, qem *nominis etiam sui oblitum* ferunt. Plin. *hist. nat. l.* 7. *c.* 24.

§ 4. Ἑαυτῷ ἁμαρτάνει] Ità Avgustinus *post collat. cum Donat. c.* 6. de verbis Apostoli *ad Cor. ep.* 1. *c.* 11. *v.* 29. agens. *Judicium manducat & bibit sibi ipsi, non alteri.* vide *l.* 5. § 25, 35.

Ἑαυτὸν κακοῖ] vide *l.* 2. § 1. & *l.* 8. §. 55. Epictet. *l.* 4. *c.* 5. Μεγάλη βλάβη τῷ ἀδικοῦντι, αὐτὴ ἡ ἀδικία. Dio Prus. *orat.* 74. Ὧτε κακίας ἕκαστος αὑτὸς αὑτῷ βλαβερός. & *orat.* 75. Τὸν νόμον ὃς ἐς ὅίός τ' ὄξιν ἀδικῆσαι. ὥστ ϗ παραβαινόντων τὸν νόμον ἕκαστος, οὐκ ἐκεῖνον, ἀλλ' ἑαυτὸν βλάπτει. Clem. Alex. *paed. l.* 2. *c.* 10. Πᾶς ὃς ἁμαρτάνει, ϗ ἀδικεῖ, οὐχ ὅπως τὸν πέλας βλάπτει, ὡς ἑαυτόν· ὅτι πάντως ἑαυτὸν χείρονα ἀποφαίνει· ὁ γὰρ ἁμαρτάνων, παρ' ὅσον ἁμαρτάνει, χείρων ϗ αὐτὸς αὑτοῦ· vide de novissimo hoc Epicteti *dissertationem* insignem apud Arrianum, *l.* 2. *c.* 18. Festivè Simocat. *epist.* 40. Ἀδικεῖται μὲν ὑφ' ὑμῶν ἀδικοῦσι δὲ πάντες, αὐτομάτως ἕκαστος ἑαυτὸν ἀδικῶν· ἀρετῆς γὰρ ϗ κακίας ἐσμὲν αὐτοκράτορες· οὐκοῦν ἀδικοῦσιν, οὐκ ἀδικοῦνται οἱ ἄνθρωποι. ϗ τὸν Ὁμηρικὸν παθαίνακα Κύκλωπα· ἀδίνα γὰρ βλάπτειν, ἀδικούμενος ἔφασκε· ϗ ὦ τῷ ποιμένι ὑπόφασις, ἢ τῆς ἀληθείας κατάφασις. Chrysippus in *demonstrat. de justit.* ἀδικεῖσθαί φησιν ὑφ' ἑαυτοῦ τὸν ἀδικοῦντα, ϗ αὐτὸν ἀδικεῖν, ὅταν ἄλλον ἀδικεῖ, ψυχόμενον ἑαυτῷ τῷ παρανομεῖν ἄπορον, βλάπτοντα παρ' ἀξίαν ἑαυτόν. qi tamen idem in hoc repugnans sibi, in libris *adversus Platonem* scriptis, ἀπόπως φησὶ λέγειν τὸ ἀδικεῖν ἑαυτόν· εἰ γὰρ πρὸς ἕτερον, οὐ πρὸς ἑαυτὸν τὸ ἀδικεῖν. Plut. *de Stoic. contradict. cap.* 12. vide Aristot. *ethic. lib.* 5. *c.* 11.

§ 5. Ἀδικεῖ πολλάκις ὁ μὴ ποιῶν τι] Robert. Capito Lincoln. Episc. *Pontificum Romanorum malleus* nuncupatus, *epist.* 48. *Æqè iniqitas est non punire nocentes, ac punire innocentes.* Et Bern. *ad Eugen. de consider. lib.* 2. *Non eris innocens, si aut punias eum, cui parcendum esset, aut parcas ei, qi fuerat puniendus.* Georg. Godvin. in *epitaph. D. Jacob. Mauritii,*

Nec faciendo nocens, nec patiendo fui.

In mente forsan habuit illud Publ. Syri;

Bonis nocet, qisqis pepercerit malis.

Qem & Avson. imitatus in *sap. lud.* sub Cleobuli persona dixit; *Parcit qisqe bonis, perdere vult malos.* Cato apud Salust. in *Catilin. Dum pauci scelerati parcunt, bonos omnes perditum eunt.* Et hisce omnibus prior longè Pythagoras, referente *tom.* 2. *tit.* 46. Stobæo: Οἱ μὴ κολάζοντες τοὺς κακοὺς, βάλλονται ἀδικεῖσθαι τοὺς ἀγαθούς. Agapet. παραινέσ. § 28. Ἴσον τῷ πλημμελεῖν, τὸ μὴ κωλύειν τοὺς πλημμελοῦντας λογίζε. καὶ γὰρ τῆς πολιτείας μὴ ἐνθέσμως, ἀνέχηται ὁ ἧσσον βιάνται ἀθέσμως, συμβαίνει ἧσσον κακῶν παρὰ θεῷ κρίνεται. Hoc est qod Cato Censor. referente Plut. in *apophth.* τοὺ δυναμένους κωλύειν τοὺς κακῶς ποιοῦντας, ἐὰν μὴ κωλύωσι, κατακελεύειν. id est, ut Seneca *Troad.* 2. 2.

Qi non vetat peccare, cùm possit, jubet.

Vel ut τὸ κωλύειν illud disertiùs exprimatur,

Peccare qi non prohibet, cùm possit, jubet.

Narrat Plut. in Lycurgo, Archelaum Spartanum cuidam regni sibi consortem Charilaum tanqam virum apprimè bonum probúmqe collavdanti, regessisse; Πῶς δ' [οὐκ] ἂν εἴη Χαρίλαος ἀνὴρ ἀγαθὸς, ὃς οὐδὲ πονηροῖς χαλεπὸς ὄξι. *Qi verò potest esse vir bonus Charilaus, qi nè malis qidem durus & asper est?* Expungendam enim esse negativam priorem, qòd Erasmus in *apophth.* monet, avt ἃ loco saltem οὐ (qod non disconvenit) substituendum, clarè docet non uno loco Plutarchus ipse. qi in *apophth.* ubi Archidamidæ dictum hoc tribuitur, & Charilas alter dicitur, eo nomine prædicatus, ὡς πρὸς ἅπαντας ὁμοίως πρᾷος, sic extulit; Καὶ πῶς τις δικαίως ἂν ἐπαινοῖτο, εἰ ϗ πρὸς τοὺς πονηροὺς πρᾷος εἴη; Idémqe in *lib. de amic. & adulat.* de Charillo Laconem dixisse; Πῶς χρηστὸς, ὃς οὐδὲ τοῖς πονηροῖς πικρός; Eodémqe prorsus modo in *frag. de invid. & odio*, nisi qòd pro Lacone τὸν συνάρχοντα, pro πικρὸς, ut suprà, χαλεπὸς posuit. Qod avtem ἀεὶ τὸ ἀδικεῖν Marcus, idem ἀεὶ τὸ ἀσεβεῖν, Andocides *de myster.* Νομίσατε πίνυνα ἀσέβημα οὐδὲν ἔλαττον εἶναι, τοὺ μηδὲν ἠδικηκότας ἀσεβεῖν καταγνῶναι, ἢ τοὺ ἠσεβηκότας μὴ τιμωρεῖσθαι. Doctores Hebræi הַחֹמֶלֶת עַל־הָרְשָׁעִים הִיא אַכְזְרִיוּת *Improbis parcere crudelitas est.*

§ 6. Ἀρκεῖ ἡ παρθένα] vide *l.* 6. § 2, 32. & *l.* 8. § 7, 26, 32, 36. Huc conclusio illa apud Lucianum *dissertationis Menippi cum Chirone* de vitæ tædio. τί ἂν οὖν πάθοι τις; Ὅσῳ δίμοιρ, καὶ φασι, σωστὸν ὄντα, ἀρέσκειν ἢ ἀγαπᾶν τοῖς παροῦσι, ἢ μηδὲν αὐτῷ ἀφόρητον οἴεσθαι. Sed & Epicteti illud *l.* 4. *c.* 5. τέτων μεμνημένος, χαίρε τοῖς παροῦσι, ἢ ἀγάπα ταῦτα, ὧν χορηγὸς εἶ. de se Æschines. *epist.* 5. ἐφαγιαπῶ τὰ παρόντα.

Εὐαρεστικὴ πρὸς πᾶν τὸ παρὰ τὸ ἐπὶ τῆς αὐτῆς συμβαῖνον] leg. vel πρὸς πᾶν τὸ παρὸν, vel τὸ παρὰ τῆς, expunctis particulis illis τὸ ἐπι. illud prætulerim. Xyl. & Cas. qid legi vetuerint, incertum est. Verba ipsa certè nevter expressit. expressit Lugd. vertendo, *ut boni consulat omnia qæ accidunt, præter id qod est à causſa profectum.* qæ verba qid sibi velint, ipse viderit: Ego nullus assequor. ἐδέν γὰρ ἀναιτίως πέφυκε γίνεσθαι· ut Plut. *de Isid. & Osir.* ἢ τὸ ἀναίτιον ἄλογς ἀνύπαρκτον. Idem *de Stoic. contradict. c.* 20.

§ 7. Ἐξαμβλῦναι φαντασίαν] vide *l.* 7. § 29. Ista superioribus attexit Xyl. pro privo monito habet M. Casavb. & hoc, opinor, potius fuerit.

§ 8. Μία ψυχὴ] Vide *ad lib.* 4. § 4, 29, 46.

Ἑνὶ φωτὶ ὁρῶμεν] Vide *lib.* 12. § 30. Τὸν ἥλιον ὁρῶ πάντων τὸν αὐτόν. Tatian. *adv. Græc.* Ἕνα ἀέρα ἀναπνέομεν] Vide *lib.* 8. § 54. Gregor. Naz. *orat.* 16. de opulentis pavperes aversantibus; ὅτι καὶ τὸν αὐτὸν κόσμον ἀέρα, μικρὰ δὴ φρονοῦντες. Apud Philemonem, Comic. fastuosum aliqem nescio qis sic compellat,

Σὺ γάρ τις ἐσσὶ εἰπέ μοι παρρησίᾳ.
Σὺ λαμβάνεις ἐν ἀνθρώποισιν, ἢ οὐκ ἄνθρωπος ὤν;
Τὸν δ' ὅλον περιπατεῖς ἢ τὸν αὐτὸν ἀέρα
Ἕτερος σιωπέλκυσ', εἰπέ μοι, τοιῶτος ὤν;

i. e. vertente, qi & affectis medelam adhibuit, Grotio.

Effare nobis liberè, qem te putas?
Loqerisne hominibus ipse non homo, sed tenens
Orbem sub pedibus? an communi vesceris
Auvâ nobiscum, qi te tam magni facis?

qæ cur Stob. *c.* 6. sub Ἀκολασίας *titulo* collocarit, non video. De se Solomon rex in *Sapient. c.* 7. *v.* 3. Καὶ ἐγὼ ἐθυμώθην ὅσασα τὸν κοινὸν ἀέρα. Menander apud Plutarch. *ad Apollon.*

——ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς νόμοις
Ἐφ' ὅις περ ἡμεῖς, ἔσασας τὸν ἀέρα
Τὸν κοινόν.—— *— lege tu*
Communem câdem nobiscum aërem trahis.

§ 9. Πρὸς τὸ ὁμογενὲς σπεύδει] Macrob. *Saturnal. lib.* 7. *c.* 5. *Singula autem similitudinem sui rapere testis est Empedocles, qi ait;*

Ὡς γλυκὺ μὲν γλυκὺ μάρπτε· πικρὸν δ' ὑπὸ πικρὸν ὄρουσεν·
Ὀξὺ δ' ἐπ' ὀξὺ ἔβη· θερμὸν δ' ἐποχεῖτο θερμῷ.

Quæ sunt ex Plutar. *sympos. lib.* 4. *c.* 1. mutuata, ubi corruptiora habentur. qòd autem ibi pro θερμὸν ἁλυκὸν legitur, Leopard. μελιερὸν rescribi posse opinatur, *emend. lib.* 8. *cap.* 10. qod est ignis epitheton apud Homerum. *Il. φ'. v.* 316. & *v.* 375. Et Hesiod. *apud. v.* 18. Cicer. *de amic. Nihil est appetentius simillimum sui, nihil rapacius, qàm natura.* Insignem in hanc mentem Democriti φιλοσοφίαν exhibet nobis Sextus *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. Πάντες, inqit, περὶ τοῖς φυσικοῖς κυλίεται δόξα φεὶ τῷ τὸ ὅμοια τῷ ὁμοίων εἶναι γνωριστικὸν· ὁ δὲ Δημόκριτος ὅτι τε τῷ ἐμψύχων καὶ ἀψύχων ἴσην τὸν λόγον. Καὶ γὰρ ζῶα, φησὶν, ὁμογνώμονα ζώοις συναγελάζεται, ὡς φερετραὶ φερετραῖς, καὶ γεράνοις γεράνοις, καὶ ὅτι τῷ ἀλόγων ἀλόγως· ὡσαύτως καὶ ὅτι τῷ ἀψύχων· καθάπερ ὁρᾷν πάρεστιν· ὅτι τε τῷ κοσκινευομένων σπερμάτων, καὶ ὅτι τῷ παρὰ τῆς κυματωγῆς ψηφίδων· ὅπερ μὲν γὰρ ἐπὶ τὸν τῆς κοσκίνου δίτρυον διαπιπτόντα φασὶ μὴ φασκόντων τοῦτο ποιεῖν, καὶ κριθαὶ μὲν κριθῶν, καὶ πυροὶ μὲν πυρῶν· ὅπερ δὲ ἐπὶ τῶν τῆς κύματος κίνησιν αἱ μὲν ὀπτηκυεῖς ψηφίδες εἰς τὸν αὐτὸν τόπον τῆς ὀπτηκυσιν ἀθροίζονται, αἱ δὲ ὠμοφερεῖς τῆς ὠμοφερέσιν, ὡς ἂν συναγωγόν τι ἐχούσης τῆς προσπιπτούσης τοῖς ἐν τούτοις ὁμοιότητος. Qibus adjicias licet Hippocratis illud ex *lib. de natura pueri:* Ἐοικότως αὐλίσκον ποιήσαντα τῇ κύσει, καὶ διὰ τῶν αὐλίσκων ἐμβεβηκέναι ἐς τὴν κύστιν γλίσχρην τε καὶ ψάμμον καὶ μολίβδου κόνιν λεπτὴν, καὶ ὕδωρ ὀπίσω, φυσῆν διὰ τῶν αὐλίσκων πρῶτον μὲν εἰκῆ ἀναμεμίχθαι τῷ ὕδατι· ἔπειτα δὲ, χρόνῳ φυσήματα ἐλάσσονα, τὸν μόλιβδον ὡς τὸν μόλιβδον, καὶ τὴν ψάμμον ὡς τὴν ψάμμον, καὶ τὴν γῆν ὡς τὴν γῆν· καὶ οὕτω πως αὐτὰ ἀναδῦναι ἐάσαι καὶ ἀφρήξαντα τὴν κύστιν σκέλητον, εὑρόντα αὐτῷ τὸ ὅμοιον ἐς τὸ ὅμοιον ἐληλυθός. ὥστε δὴ καὶ ἡ γονὴ καὶ ἡ σὰρξ διαφθείρεται, καὶ ἔρχεται ἕκαστον ἐν αὐτῇ τὸ ὅμοιον ὡς τὸ ὅμοιον.

Τὸ γεῶδες πᾶν] Huic ex parte contradicere videtur Philosophus *de cœlo l.* 4. *c.* 3. τὸ δ' εἰς τὸν αὐτὸν τόπον φέρεσθαι ἕκαστον, τὸ εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος ἕκαστ φέρεσθαι· καὶ ταύτῃ μᾶλλον ἄν τις ὑπολάβοι, ὃ ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, ὅτι τὸ ὅμοιον φέρεται πρὸς τὸ ὅμοιον· οὕτω γὰρ ἡ συμβαίνει πάντως· ἡ γὰρ ἐάν τις μεταθῇ τῶν γῆν, ἢ νῦν ἡ σελήνη, διαθήσεται οὐκ ἐοικέναι ἕκαστον πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ὅσα καὶ νῦν. Verùm conciliat ipse verbis proximis. ὅτι πέφυκεν ἕν τι φέρεσθαι μόριον, καὶ τὸ πᾶν. *Eódem & terræ moles integra, & particula ejusdem qælibet, fertur.*

Τὸ ὑγρὸν πᾶν σύῤῥεον] lego, ὑπὸ τὸν ῥᾶν. inqit Annot. Lugd. sed nihil mutandum. nam & σύῤῥεον mox denno habetur: qod & ipse agnoscit.

Τὸ ὀλίγῳ ξηρότερον ἐυέξαπτον] Virgil. *Æn. lib.* 1.

Suscepitqe ignem foliis, atqe arida circùm
Nutrimenta dedit, rapuitqe in fomite flammam.

Gregor.

Gregor. Naz. in *apolog.* Δύσληπτον μὲν τὸ ἀγαθὸν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει· ὥσπερ καὶ πῦρ ὕλῃ τῇ ὑγροτέρᾳ· ἕτοιμοι δὲ πρὸς τὰ κακὰ μετουσίαν οἱ πολῖται καὶ ἐπιτήδειοι· καλάμῃ τις πρὸς ἀνιαθῆναι, δίκαιος, καὶ ἄνεμον ἐξαπλομένῃ, καὶ διαπνοωμένῃ διὰ ξηρότητα. Et Syneſ. *de provident.* 1. Ὅσῳ δὴ πάλαι ἄνθρακες ὑπὸ δαδῶν· ῥᾷον γὰρ ἐξάπτονται διὰ τὴν ἤδη πρὸς τὸ πῦρ ἐπιτηδειότητα. Contrà tamen de igne cœleſti Plut. *ſympoſ. l.* 4. *c.* 2. ξύλων εὖον ἁψασα διενδεῖ, τὸ δὲ χλωρὸν καίει· rationem ab ipſo petas, licet.

Σμίνη καὶ ἀγέλαι] Ariſtot. *hiſt. animal. lib.* 1. *c.* 1. Τῶν ζώων τὸ μὲν ὄσην ἀγελαῖα· τὸ δὲ μοναδικόν· τὸ δ' ἐπαμφοτερίζει· καὶ τὸ μὲν πολιτικὰ, τὸ δὲ ἀποδημικόν ὄσην. ἀγελαῖα μὲν, οἷον ἐν τοῖς πλωτοῖς τὸ πλῆθος πετεινῶν γένος, καὶ γέρανος, καὶ κύκνος· καὶ πλῆθος πλωτῶν, πολλὰ γένη πλὴν ἰχθύων· ὁ δ' ἄνθρωπος ἐπαμφοτερίζει· πολιτικὰ δ' ἐστὶν, ὧν ἕν τι καὶ κοινὸν γίνεται πάντων τὸ ἔργον. ὅσπερ ἃ πάντα ποιεῖ τὰ ἀγελαῖα· ἔστι δὲ τοιοῦτον ἄνθρωπος, μέλιττα, σφὴξ, μύρμηξ, γέρανος. De apibus Plin. *lib.* 17. *c.* 5. *Illæ ad uſus vitæ laborem tolerant, opera conficiunt, rempublicam habent, conſilia privatim, ac duces gregatim.* Vide Plutarch. in *Lycurg.* de republ. Spartana *ad lib.* 1. § 16. κοινονομοσύνη.

Εὑρέθη] *Inventa, reperta ſunt*, id eſt, exiſtunt. & mox; ἐυείσκετο. *reperitur.* i. e. exiſtit. uti pavlò pòſt, ὑπάρξη. formula Hebræis admodum familiaris, qibus in ſacra pagina הִמָּצֵא *inveniri*, pro *eſſe*; & in ſcriptis Doctorum נִמְצָא τὸ ὄν, *ens. Hiſtor. Eſter. c.* 1. *v.* 5. *qi inventi ſunt.* id eſt, qi fuerunt, *Suſan. Annal. lib.* 2. *cap.* 19. *v.* 3. *bona in te inveniuntur.* id eſt, ſunt. Helleniſtæ pariter qi dicuntur, Lucas *Evang. c.* 17. *v.* 18. οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες. *Non inventi ſunt*, i. e. non extitêre, *qi reverterentur* & *Act. c.* 5. *v.* 39. μήποτε καὶ θεομάχοι εὑρεθῆτε. *ne Deo adverſemini.* Pavlus *ad Cor. epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 1. Ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. *ut fidelis ſit. ad Phil. c.* 2. *v.* 7. Ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος. Ubi γενόμενος & εὑρεθεὶς idem valent. *Ad Hebr. c.* 11. *v.* 5. ex Græcis interpretibus, de Henocho dicitur, Οὐχ ἐυείσκετο· quod Moſes *l.* 1. *c.* 5. *v.* 24. dixerat אֵינֶנּוּ *non erat.* Petrus *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 22. Ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. quod vates dixerat, Eſajæ *c.* 53. *v.* 9. *& in ore ejus dolus non extitit.* Eâdem formulâ uſus eſt & Joannes *Apoc. c.* 14. *v.* 5. qi & *c.* 16. *v.* 20. καὶ ὄρη οὐχ εὑρέθησαν. *Montésqe non extiterunt.* & *c.* 18. *v.* 21. de Babylone myſtica, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἔτι. *Nec extabit ampliùs.* Ignat. *ad Roman.* exhibitus *ad l.* 4. § 16. Ἵνα μὴ κοιμηθεὶς βαρύς εὑρεθήσωμαι. *Nè cui poſt mortem moleſtus ſim.* & *ibid. ad l.* 10. § 3. exhibendus, Ἵνα καθαρὸς ἄρτος θεοῦ εὑρεθῶ. *ut purus Dei panis fiam.* Plut. *ſympoſ. lib.* 4. *c.* 2. καὶ λυχνίων ἀργυρῶν ξυλίνοις ἐγκειμένοις (leg. ἐγκειμένων) ἐλύχνοις, τὸν μὲν ἄργυρον σωιζῆσαι τακέντα, τὸ δὲ ξύλον ἀθικτον, καὶ ἀπαθὲς εὑρεθῆναι· *intactum illæſumqe extitiſſe.* Clemens *ſtrom. lib.* 1. Ἀρκεῖ δὲ τῷ γνωστικῷ, κἂν εἷς μόνος ἀκροατὴς εὑρεθῇ. *Si unum duntaxat auditorem habuerit.* Denique elogium illud, qod Ezechiæ regi tribuitur, *Regum hiſtor. l.* 2. *c.* 18. *v.* 5. & Joſiæ *ibid. c.* 23. *v.* 25. *Non fuit ſimilis illi in regibus qi præceſſerant.* Obſervat Nic. Liran. in *Hymnis Eccleſiaſticis*, ubi de ſanctis qibuſdam enunciatur, hâc formulâ exprimi, *Non eſt inventus ſimilis illi.* Qin & τὸ ἐξευρεθῆναι eodem ſenſu uſurpavit Marcus *infr.* § 35. pro *extitiſſe.*

Καὶ οἱ ἔρωτες] Ex Stoicorum ſententia, qi brutis animantibus affectus veros negabant, *qaſi affectus* neſcio qos concedebant. Senec. *de ira l.* 1. *c.* 3. *Muta animalia humanis affectibus carent; habent autem ſimiles illis qoſdam impulſus. Alioqi ſi amor in illis eſſet, & odium eſſet; ſi amicitia, & ſimultas; ſi diſſenſio & concordia; qorum aliqa in illis qoqe extant veſtigia. Cæterùm humanorum pectorum propria bona maláqe ſunt. Ibid. Dicendum eſt, feras irâ carere, & omnia præter hominem. nuſqam ea naſcitur, niſi ubi rationi locus eſt. impetus habent feræ, rabiem, feritatem, incurſum; iram qidem non magìs qàm luxuriam. iraſci non magìs ſciunt, qàm ignoſcere.* Eandem Stoicorum ferè omnium ſententiam fuiſſe monet & Galenus *de dogm. Hip. & Plat. l.* 3. *c.* 3. qam & operis ejuſdem *libro primo*, qi maxima ex parte jam intercidit, refutâſſe ſe dicit. Cæterùm, hoc non tam refellens, qàm ridens, Plutarchus in *collat. animal.* & ex Plut. Porphyrius *de abſtinent. l.* 3. Ex qo Plutarchi codices reficiendi & ſupplendi. Οἱ δὲ περὶ τῶν ἀβελτέρως λέγοντες, μήτε ἥδεσθαι, μήτε θυμοῦσθαι, μήτε φοβεῖσθαι, μήτε παροξυνθάζεσθαι, μήτε μνημονεύειν, ἀλλ' ὥσπερ ἡ μνημονεύειν τὴν μέλιτταν, καὶ ὥσπερ ἡ παροξυνθάζεσθαι τὴν χελιδόνα, καὶ ὥσπερ θυμοῦσθαι τὸν λέοντα, καὶ ὥσπερ φοβεῖσθαι τὴν ἔλαφον· ὅπερ δοκεῖ τί χρῆσον), τοῖς λέγουσι, μηδὲ βλέπειν, μηδὲ ἀκούειν, ἀλλ' ὥσπερ βλέπειν, καὶ ὥσπερ ἀκούειν. μηδὲ φωνεῖν ἀλλ' ὥσπερ φωνεῖν· μηδὲ ὅλως ζῆν, ἀλλ' ὥσπερ ζῆν. ταῦτα γὰρ ἐνέστων ἃ μᾶλλον ὄζει λεγόμενα καὶ παρὰ τὸν ἐνάργειαν.

Ἐν τῷ κρείττονι] *Apud præſtantiorem partem.* Xyl. qaſi diceretur, propenſionem ad ſocietatem apud animalia iſta in parte præſtantiore, h. e. anima, deprehendi. cùm hoc potiùs Marcus velit, in iſtis, utpote præſtantioribus, qia ſunt animata, propenſionem illam intenſiorem exiſtere. hoc eſt enim ὑπερνόμιον· quod ille omiſit.

Ἐπὶ

Ἐπὶ δὲ τῶν λογικῶν ζώων πολιτεῖαι] Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 2. φανερὸν, ὅτι φύσει ἡ πόλις ἐστὶ, καὶ ὅτι ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῶον. καὶ ὁ ἄπολις διὰ φύσιν, καὶ ἢ διὰ τύχην, ἢ τοι φαῦλός ἐστιν, ἢ κρείττων ἢ ἄνθρωπος· διὸ δὲ πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῶον, πᾶσης μελίττης καὶ παντὸς ἀγελαίου ζώου μᾶλλον. δῆλον. Οὐδὲν γὰρ, ὡς φαμὲν, μάτην ἡ φύσις ποιεῖ. λόγον δὲ μόνον ἄνθρωπος ἔχει τῶν ζώων. quod suprà Marcus. Πᾶν τὸ νοερᾶς ψυχῆς μέτοχον, ἢ καὶ μᾶλλον. Juvenal. inter alia huc spectantia, *sat.* 15.

Sensum à cœlesti demissum traximus arce;
Cujus egent prona, & terram spectantia: mundi
Principio indulsit communis conditor illis
Tantùm animas, nobis animum quoq; mutuus ut nos
Affectus petere auxilium, & præstare juberet,
Diversos trahere in populum. —— &c.

Cicer. *de amicit.* Quòd si hoc apparet in bestiis, volucribus, natantibus, agrestibus, cicuribus, feris, ut requirant atque appetant, ad quas se applicent, ejusdem generis animantes, idque faciunt cum desiderio, & cum quadam similitudine amoris humani; quantò id magis in homine fit naturâ? quocirca à natura, quæ solitarium nihil amat, mihi videtur potius, quàm ab imbecillitate aut indigentia orta amicitia. quæ enim potest esse sine hac vita vitalis, ut ait Ennius? Quod Evripid. *Orest.* ——Τί χρὴ ζῆν ἔτι μείας ἄτερ; Ἐπὶ γὰρ τῶν ἀνθρώπων οἴχεται τὸ ζῆν ἀρθείσης τῆς κοινωνίας. Porphyr. *de abstin. animal. l.* 3. siquidem, ut Senec. *ep.* 6. *Nullius boni sine socio jucunda possessio est.* & Cicer. *ibid. Societate sublatâ, omnis est è vita sublata jucunditas. aufert enim fructus voluptatum omnium solitudo. Nec sine societate illi potest esse jucunditas.* Idem *pro Planc.* Proinde Aristot. *Eudem. l.* 7. *c.* 1. Δεινότατον ἡ ἐρημία. Ἀνὰ γὰρ φίλων ἥδεως ἂν ἕλοιτο ζῆν, ἔχων τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ ἅπαντα. Idem *ethic. Nicom. l.* 8. *c.* 1. *Nec in cœlo etiam jucundè satis sine socio aliquo adfuturum* se dicere solebat, Archytas Tarentinus, referente Cicerone. Porrò, *quemadmodum solitudo in odio est, sic in dulcedine appetitio societatis,* Senec. *epist.* 9. Avgust. *de bon. conjug. c.* 1. *Sociale quiddam est humana natura. Nihilque est homini amicum sine homine amico.* Idem *epist.* 121. *c.* 2. Vide *l.* 5. § 16.

Ἐπὶ τῶν ἄστρων] vide *l.* 6. § 43. & *l.* 11. § 27.

Καὶ ἐκδεσμικότων τρόπον τινὰ] *etiam ex diversis modis.* Xyl. quasi disjunctim legerit, ἐκ δεσμικότων, quod Lugd. ἐκδεσμικότων conjunctim legit. Et hoc malim. ut τὸ ἐκ vel redundet, ut in ἐκνεῦν, ἐκκενεῖν. atque ità Marcus mox, ἐκ διεσῶσι. quomodo & *l.* 7. § 13. vel intendat, ut in ἐκμαίνεσθαι, ἐκπαθαίνεσθαι, quod Clemens usurpavit *strom. l.* 2. atque ità Casavb. cepit, qi, *naturâ longè à se invicem distantia,* vertit. Ego simpliciter, *loco dissita,* sive *distantia,* dixerim. Hesych. Διέσεις, διαχωρίσεις. Διεστήκασιν, διεχωρίσθησαν, ἐμέρισαν τόπῳ. Certè quæ noster istic ἐκδεσμικότα, eadem Sextus Empir. *adv. Physic. l.* 1. *c.* 2. nunc διεστῶτα vocat, nunc ἐκκεχωρισμένα. Unde τὸ ἐκχωρίζειν verbi exemplum sumere poterat Lexicographorum princeps ille. Ex qo *ad l.* 7. § 13. aliisque ibidem laudatis, lux loco isti luculentissima dabitur. Astra autem qæ hîc διεστῶτα, eadem *l.* 6. § 43. διάφορα dicuntur. Verùm ibi forsitan affectionum effectuúmque differentiam; hîc sitûs locíq; distantiam designatam volebat. Hoc certè utrobiq; voluit. *exercitum* illum, (prout nuncupat sacra pagina) sive *instructuram* cœlestem, licèt astris conster innumeris, eisdémque loco dissitis, affectione disparatis, ad munus tamen suum obeundum pulcrè ac concorditer conspirare. ut in eis verè censeri possit, de qibus Senec. *epist.* 102. *Quædam ex distantibus constant, quorum adhuc membra separata sunt, tanquam exercitus, populus, senatus. Illi enim, per quos ista corpora efficiuntur, jure aut officio cohærent, naturâ diducti & singuli sunt.*

Μόνα τὰ νοερὰ νῦν ἐπιλείπουσι τῆς πρὸς ἄλληλα στοργῆς] Lacrymarum non imbre sed fonte uberrimo & perennante, deplorari dignissima querimonia de naturæ humanæ pravitate insignissima, ab institutione primæva solitariè degenerantis. Homo, inqit, solus, ex omnibus creaturis originis officiíque oblitus est sui. Joan. Chrysost. *in Genes. orat.* 12. ubi docuisset creaturas cæteras creatori suo debitum obsequium jugiter præstare. Ὁ δὲ ἄνθρωπος, inqit, τὸ ἥμερον ζῶον, τὸ λογικὸν, τὸ ἐπιεικὲς, τὰ ἐναντία τῇ οἰκείᾳ φύσει διαπράττεται, καὶ διὰ τοῦ ῥᾳδιμίαν εἰς τὸ τῶν θηρίων * ὠμότητα [* ὁμοιότητα, f.] ἑαυτὸν ἐξάγει. Idem deplorat Basil. Cæsar. *in Psal.* 49. *v.* 12. & *in Esai c.* 2. *v.* 9. Verùm hoc ipso in genere, de qo Marcus istîc, hominem plus feris ipsis naturæ legem transgredi, moner Juvenal. *sat.* 15.

Sed jam serpentum major concordia: parcit
Cognatis maculis similis fera. Quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore unquam
Expiravit aper majoris dentibus apri?
Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
Perpetuam: sævis inter se convenit ursis.
Ast homini ferrum lethale incude nefandâ
Produxisse parum est. &c.---

Objurgat Seneca *epist.* 95. *Non pudet homines mitissimum genus, gaudere sanguine alterno, bella gerere, gerendáque liberis tradere, cùm inter se etiam mutis ac feris pax sit?* & *epist.* 103. *Nunquam illas ad nocendum nisi necessitas inigit: aut fame, aut timore coguntur ad pugnam: Homini perdere hominem libet.*

Ἀλλ' ὅμως καί τι εὐξυνέτως ἀναλαλαμβάνουσι] Hoc est quod Cicer. *de amicit.* Quæ etiam si quis à asperitate est, & immanitate naturæ, ut congressus

greſſus & ſocietatem hominum fugiat atque oderit, qualem fuiſſe Athenis Timonem neſcio quem accepimus, tamen is pati non poſſit, ut non acquirat aliquem, apud quem evomat virus acerbitatis ſuæ. Sed inſigniſſimè Epictet. *l.* 2. *c.* 20. adverſus Epicureos agens, qi dogmatibus ſuis ſocietatem tollebant, cùm ad proprium commodum cuncta referrent. Ὡς ἰσχυρόν τι ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη; πῶς γὰρ δύναται ἄμπελον μὴ ἀμπελικῶς κινεῖσθαι, ἀλλ' ἐλαικῶς; ἢ ἐλαίαν πάλιν μὴ ἐλαικῶς, ἀλλ' ἀμπελικῶς; ἀμήχανον, ἀδιανόητον. ἃ τοίνυν ἔδωκεν ἀνθρώπῳ ὁ θεὸν τοσοῦτον ἐπὶ κακῷ ἐποίησε τὰς κινήσεις τὰς ἀνθρωπικάς. καὶ οἱ ἀποκυνικόμυθοι, τὰς γε φροντίδας τὰς περὶ ἀνθρώπων ἀποκόψαντες ἃ δύνανται· ὅτου καὶ Ἐπίκουρος, τὰ μὲν ἀνθρώπου πάντ' ἀπεκόψατο, καὶ τὸν οἰκειότατον, καὶ πολίτην, καὶ φίλον· τὰς δὲ φροντίδας τὰς ἀνθρωπικὰς οὐκ ἀπεκόψατο. ἃ γὰρ ἔδυνατο, ἃ μᾶλλον ἢ οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ τὰς αἰσθήσεις τὰς ἀνθρώπου προβαλεῖν ἢ ἀπατυφλῶσαι δύνανται, καὶ τοῦτο μάλιστα πάντων ἐσπουδακότες. Cæterùm & Stoicis idem dici poterit, qi affectus humanos à natura inditos, exuere & extirpare incaſſum conati & connixi ſunt. Huc facit Varronis illud, *longè fugit, qi ſuos fugit.* de qo videndi Avſ. Popma. & Turneb. *adverſ. l.* 15. *c.* 5.

§ 10. Φέρει καρπόν] vide *l.* 8. § 19. Nihil eſt in rerum natura otioſum, infructuoſum nihil. Vide *Eccleſ. c.* 11. *v.* 1, 2, 3. *ad Philip. c.* 2. *v.* 11. *Galat. c.* 5. *v.* 22. *Matth. c.* 7. *v.* 15, 20. & *c.* 12. *v.* 33, 35.

Ἐν τοῖς οἰκείοις ὥραις ἔκαστα] qod Pſaltes *Pſal.* 1. *v.* 3. בעתו ἐν τελαγμῷ ὥρᾳ. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Indè illud Marci *c.* 11. *v.* 13. ἐδὲν ἔυρεν εἰ μὴ φύλλα· ἃ γὰρ ἦν, καιρὸς σύκων. *Ubi enim erat, tempus erat ficuum.* vel *tempeſtivæ & maturæ erant ficus.* qod ipſe eruditis expendendum cenſendúmqe dimitto.

Εἰ δὲ ἡ σωφροσύνη κυρίως τέτροφεν] Ità Baſil. ſed Lugd. meliùs τέτριγεν, *trivit.* Sic Cicer. *de fin. l.* 3. *Rerum nomina novarum, qæ nunc conſuetudo diuturna trivit.* Xyl. autem iſta non cepiſſe nil mirum; cùm ſcripturam veram non animadverterit.

Ὁ λόγος καὶ κοινὸν καὶ ἴδιον καρπὸν φέρει] qia nimirum, τὸν καρπὸν, ὃν φέρει, αὐτὴ καρπῶται. *l.* 12. § 1.

§ 11. Εἰ μὴ δύνασαι; παιδάριον] Vide *l.* 5. § 28. & *l.* 8. § 59.

Πρὸς τοῦτο ἡ εὐμάρεια] Ità *infrà* § 42. ἀντιφάρμακον ἡ πρᾳότης.

Καὶ ὁ θεὸς δὲ συμφωνεῖ τοῖς τοιούτοις] Vide *l.* 7. § 70. Eodem utitur argumento apud principem Poetarum Phœnix Achillem alloquendo, *Iliad. l.* v. 492. (καὶ

Ἀλλ', Ἀχιλεῦ, δάμασον θυμὸν μέγαν· οὐδέ τι σε
Νηλεὲς ἦτορ ἔχειν, σρεσβοὶ δέ τε καὶ θεοὶ αὐτοὶ,
Τῶν περ καὶ μείζων ἀρετὴ, τιμή τε, βίη τε.

Οὕτως εἰσὶ χρηστοί] τῷ τὸ θεῖ χρηστότητα iſtam prædicat Apoſtolus *ad Rom. c.* 2. *v.* 4. & *c.* 11. *v.* 22. & *ad Tit. c.* 3. *v.* 4. ſed cumprimis *ad Rom. c.* 5. *v.* 6, 10.

Ἔξεστι δὲ καὶ σοι] qia nimirum πρὸς τοῦτο ἡ εὐμάρειά σοι δέδοται, qod *ſuprà* dixerit. ſic Matth. *c.* 5. *v. ult.*

Εἰ εἶπε, τίς ὁ κωλύων] lege ἢ εἶπε· qod & Caſ. vidit.

§ 12. Πόνει] Lepida illa Cratetis *epiſtola* ordine 4. Εἶτ' αἱρετὸν ὁ πόνος, πόνει· εἴτε φαῦλον, πόνει, ἵνα μὴ πονῇς. διὰ γὰρ τοῦ μὴ πονεῖν ἃ φεύγεις πόνος, τῷ δὲ ἐναντίῳ καὶ διάκειται. forſan, τὸ δὲ ἐναντίον.

Μὴ ὡς ἀθλίῳ] ſiquidem πόνος οὐδὲ ἀδιαφόρων ἐστί. *l.* 3. § 4. neqe itaqe miſerum facere poteſt. De Hercule Dio Priſ. *orat.* 8. Πονοῦντα μὲν καὶ ἀγωνιζόμενον ἤλεων, καὶ ἔφασαν αὐτὸν ἄνθρωπον ἀθλιώτατον· καὶ διὰ τοῦτο ἄθλιος ἐκάλουν τοὺς πόνους αὐτοῦ καὶ τοὺς ἔργα, ὡς τὸν ἐπίπονον βίον ἄθλιον ὄντα. Verùm iſtos objicienti Lyco apud Senecam in *Hero. furen.* 2. 2. reſpondet Megara;

Quemcunqe fortem videris, miſerum neges.

vide *l.* 1. § 15. ὁ σκυτέως κατεργαστικὸν δεῖ σκεπτικόν.

Μηδὲ ὡς ἐλεεινὸς ἢ θαυμάζεσθαι θέλων] qod vitium in Diogene notavit Plato, qi cùm is frigidâ perfuſus aliqando, aliqandiu conſiſteret, qò aditantium oculos ad ſe intuendum converteret, illi autem hominis qaſi frigore rigentis miſereri præ ſe ferrent, εἰ βέλεσθε αὐτὸν ἐλεῆσαι, ἀπόστητε, *ſi miſereri hominis vultis, diſcedite,* inqiebat. ἐνδεικνύμενος φιλοδοξίαν αὐτῷ, inqit Laërt, *l.* 6. *vanitatem gloriolæqe cupidinem arguens in homine:* utpote qi nemine inſpectante ipſe ſponte ſuâ ſe vexare deſineret. Vide *l.* 1. § 7.

§ 13. Ἐξῆλθον πάσης φαντασίας] Vide *ad lib.* 1. § 12, & 15. φαντασίας autem vocabulum, etiamſi laxiùs acceptum circumſtantiis qascunqe caſúsve emergentes citra diſcrimen comprehendat, utì obſervant Sext. Empiric. *Pyrrh. hypotheſ. l.* 1. *c.* 14. Hermogen. *art. rhet. l.* 3. *c.* 3. & Fabius *inſtitut. l.* 3. *c.* 5. & *l.* 5. *c.* 10. atqe ità Democritus apud Athenæum *l.* 10. uſurpavit, ubi de Alcæo dixit; καὶ πᾶσαν ὥραν, καὶ πᾶσαν φαντασίαν,

πίνων

πίνων ὁ ποιητὴς ἔτος ἐυείσκεται· hoc est; vertente, qò Dalechampium corrigat, Casavbono; *Quacunque anni tempestate, & quocunque rerum suarum statu*, sive tristi, sive læto, *poëta hic potans reperitur.* & *ad Apollon. consol.* Plut. Ὥσπερ γὰρ ἐν φυτοῖς, ποτὲ μὲν πολυκαρπίαι γίνονται, ποτὲ δ' ἀκαρπίαι, καὶ ἐν ζώοις ποτὲ μὲν πολυγονίαι, ποτὲ δὲ καὶ ἀγονίαι, καὶ ἐν θαλάττῃ, εὐδίαι τε καὶ χειμῶνες· ὕπνος καὶ ἐν βίῳ πολλαὶ καὶ ποικίλαι φορίσεων μεταβολαί, ἀφ' ὧν τὰς ἐναντίας φορίσασθαι τοῦ ἀνθρώπου πάρεστι. Eâ tamen, qâ hic Marcus adhibuit, loquendi formulâ, in sequiorem partem sumitur; pro ejusmodi casibus qi molestiam nobis aliqam faceſſunt. qod & frequenter fieri Budæus monet. Irà Svidas. Συμφορὰν Θεμιστοκλέους τὴν ἀπὸ φρονήσεων δυσχέρειαν, καὶ οὐκ ἐξ οἰκείας ἀβουλίας κακοπραγίαν. Et Phrynich. Πεῖσις ἡ συμφορά· Stoicis familiare esse eo sensu adnotans. Maxim. Tyr. in *titulo dissert.* 35. Ὅτι ἔξεστι καὶ ἐκ τῶν φορισέων ὠφελεῖσθαι. Huc generosa illa gnostici vox apud Clem. *strom. lib.* 4. Ὦ κύριε, δὸς πεῖσιν, καὶ λάβε ἀπόδειξιν. qod latiùs pavlò extusit Epictet. apud Arrian. *dissert. lib.* 1. *c.* 6. Φέρε γάρ, ὦ Ζεῦ, καὶ σὺ θέλεις, πεῖσιν· ἔχω γὰρ παρασκευὴν ἐκ σοῦ μοι δεδομένην καὶ ἀφορμὰς πρὸς τὸ κοσμῆσαι καὶ ἀπὸ σοῦ ἐπιδεικνύσθαι ἐμαυτόν· & *ibid. c.* 24. cujus & *titulus*, Πῶς πρὸς πειρασμοὺς ἀγωνιστέον. Αἱ πειρασμοὶ εἰσὶν, αἱ τοὺς ἄνδρας δεικνύουσι· qod Naso *trist. l.* 4. *eleg.* 3.

Quæ latet, inque bonis cessat non cognita rebus,
Apparet virtus arguiturque malis.

Et Senec. *Herc. fur.* 2. 2.

Imperia dura tolle, quid virtus erit?

sed pergit Epictet. Λοιπὸν, ὅταν ἐμπέσῃ πεῖσις, μέμνησο, ὅτι ὁ Θεός σε, ὡς ἀλείπτης, τραχεῖ νεανίσκῳ βέβληκεν· ἵνα τίς φησιν ἵνα ὀλυμπονίκης γένῃ· δίκαια δ' ἱδρῶτος ἃ γίνεται. *Ibidémque l.* 2 *c.* 6. Ἡμῖν δ' ἄδηλός θέλει, ἄδηλε δ' ἀνάγκης καλύσης ἐυλύτως ἀπαλλάττεσθαι αὐτῆς· ἀλλὰ κλαίοντες καὶ στένοντες πάσχομεν, ἃ πάσχομεν, καὶ φορισάσεις αὐτὰ καλοῦνται. ποίας φορισάσεις, ἄνθρωπε; εἰ φορισάσεις λέγεις τὰ φορισκόμενα, πάντα φορισάσεις εἰσίν· εἰ δ' ὡς δύσκολα καλεῖς, ποίαν δυσκολίαν ἔχει, τὸ γλυκύμυρον φθαρῆναι; Clemens item *strom. l.* 7. Ταύτῃ ἀδέσποτε, πειρασέως γλυκυμόρου, τῆς ἰδίας ἕξεως ὁ γνωστικὸς ἐξίσωται. ἔμπεδος γὰρ καὶ ἀμετάβλητος ἡ τῶν ἀγαθῶν ἐπιστημονικὴ κλῆσις. Plura adjici poterant: verùm ista sufficerint, & vocabuli rationem explicando, & usum apud Stoicos hoc sensu frequentem comprobando.

Ἐξέδραν] Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 8. § 40. & *l.* 12. § 22, 25.

Ἔξω γὰρ οὐκ ἦν] Vide *l.* 7. § 16. & *l.* 8. § 47. & *l.* 10. § 38.

§ 14. Πάντα ταῦτα] forsan potiùs πάντα τ' αὐτά· *omnia eadem sunt*, qæ priùs fuerant. vide *l.* 4. § 42, & *l.* 7. § 1.

Σωπάσθω μὲν τῷ πείρᾳ] Vide *l.* 4. § 44.

Ἐφήμερα ἦ τῷ χρόνῳ] irà *l.* 4. § 35. Πᾶν ἐφήμερον. & § 44. τὰ ἀνθρώπινα ὡς ἐφήμερα, id est, *diurna, non diuturna*; sive *brevis ævi.* ὀλιγοχρόνια. ut *l.* 7. § 1. enim τὸ ἐφήμερον usurpatur. Clem. *pædag. l.* 2. *c.* 8. Αὐτίκα δὲ μάλα καὶ διαλέγεται τὸ ἐφήμερον αὐτῷ· ἄμφω γὰρ μαραίνεσθον, καὶ τὸ ἄνθος καὶ τὸ κάλλος. & Timæus *de anim.* Θνατά τε καὶ ἐφαμέρια ζῶα.

Ῥυπαρὰ] Vide *l.* 5. § 10. & *l.* 8. § 14.

§ 15. Τὰ παράγματα ἔξω θυρῶν ἕστηκεν] Irà *lib.* 4. § 3. Ἔξω ἕστηκεν ἀσπασόμενα. & *lib.* 5. § 19.

Τὸ ἡγεμονικὸν] Vide *l.* 4. § 39.

§ 16. Οὐκ ἐν πείσει, ἀλλ' ἐνεργείᾳ] Vide *l.* 6. § 51. & *l.* 8. § 12.

§ 17. Τῷ ἀνυπρίφθεντι λίθῳ] Idem de pila *l.* 8. § 20.

§ 18. Δίελθε ἕως εἰς τὸ ἡγεμονικὸ αὐτοῦ] Vide *l.* 4. § 38. & *l.* 7. § 34.

Τίνας κριτὰς φοβῇ] Pythagor. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 46. Ποίει δὲ κρίνεις εἶναι καλὰ, καὶ ποιῶν μέλλῃς ἀδόξειν· φαῦλος γὰρ κριτὴς παντὸς καλοῦ παράγματος, ὅχλος· δόκιμον οὖν ἂν σοῦ ἐπαίνων καταφρονῆς, καὶ τοῦ ψόγων καταφρονήσει. Cleanthes apud Clementem *strom. l.* 5.

Μὴ πρὸς δόξαν ὅρα, ἐθέλων σοφὸς εἶναι γνώμῃς·
Μηδὲ φοβοῦ πολλῶν ἄκριτον καὶ ἀνοσίαν δόξαν.
Οὐ γὰρ πλῆθος ἔχει σωφρονεῖν κρίσιν, ὅστε δικαίαν,
Οὔτε καλεῖν· ὀλίγοις δ' παρ' ἀνδράσι τοῦτό κεν εὕροις.

qod is à Comico γνωμικώτερον ἐν βραχεῖ conceptum asserit his verbis,

Ἄμεινον ἦ κρίνειν τὰ καλὰ τοῦ πολλοῦ ψόφου.

ità enim qidam legi postulant, & cum Clementis scopo probè congruit. Cæterùm lectio recepta,

Ἄμεινόν ἦ κρίνειν τὰ καλὰ τῷ πολλῷ ψόφῳ,

aliud sonare videtur, eôque respicere, qod à Demosthene dictum est, ὡς τοῦ μὲν ὑποκριτὴς ἐπικρατεῖ τῆς φωνῆς, τοῦ δὲ ῥήτορος ἐν τῇ γνώμῃ δεῖ κρίνειν. Seciùs planè qàm Philisco Marci nostri filius, referente Philostrato, τὸν μὲν ἄνδρα δεινὸν ἡ κόμη, τὸν δὲ ῥήτορα ἡ φωνή. Sed & qod Caphesias tibicen, cùm μεγαλοδόξας τις prædicaretur, & post Capheſiam Zeno ac Demosthenes, ἐκ ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ εὖ κεῖσθαι, ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα. Referunt hoc Laërt. *lib.* 7. Athen. *l.* 14. Eustath. *in odyss.* 1. prius illud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. Svidas. Plut. in *vita* 10. *rhet.* Qanqam & πολὺς λόγος ille ad acclamantium, καὶ εὐφημεῖν δοκοῦντων ψόφον, cui opponitur illud τὸ εὐσημον ἀφεῖναι *lib.* 1. § 9. non incommodè referri potest. de ea vide sis Plinium min. *l.* 2. *ep.* 14. ubi inter cætera; *si quando transibis per basilicam, & voles scire quomodo qisque dicat, nihil est quòd tribunal ascendas, nihil quòd præbeas aurem, facilis divinatio; scito cum pessimè dicere, qi laudabitur maximè.* In Senecæ *excerptis*

Malè

Malè de te loquuntur homines. Sed mali. Moverer ſi de me M. Cato, ſi Lælius, ſi alter Cato, ſi duo Scipiones iſta loquerentur. Nunc malis diſplicere laudari eſt. Non poteſt ullam autoritatem habere ſententia, ubi qi damnandus eſt, damnat. Malè de te loquuntur: moverer, ſi judicio hoc facerent; nunc morbo faciunt. benè neſciunt loqi. faciunt, non qòd mercor, ſed qòd ſolent. qibuſdam enim canibus ſic innatum eſt, ut non pro feritate, ſed pro conſuetudine latrent. vide *ad l. 3. § 4. & l. 4. § 3.* Τὸ ἄκριτον ὡς εὐφημεῖν δοκοῦντων.

Ὅτις ἡ πρὸ αὐτῆς] *Lib. 3. § 4.* & *lib. 8. § 53.*

§ 19. Πάντα ἐν μελαγχολῇ] Ità *lib. 4. § 3.* & *l. § 23.* vide & Ariſtot. *de gen. & cor. l. 1. c. 3. ad l. 7. § 15.*

Αὐτὶς σὺ] Vide *infr. § 21.*

Ὁ κόσμῳ ὅλῳ] *Lib. 4. § 3.* Ὁ κόσμος ἐλλοίωσις.

§ 20. Ἐκεῖ δεῖ καταλιπεῖν] Idem *lib. 7. § 29.* vide & *infr. § 38.* cum ſequentibus avtem iſta Xyl. abſurdè connectit.

§ 21. Ὁρμῆς, χωλήψεως παῦλα καὶ οὗ θάνατος ἀδὲν κακόν] forſan ὁρμῆς καὶ χωλήψεως παῦλα, οὗ θάνατος. *Actionis finis & motûs, ſive externi, ſive interni, ceſſatio actionis* ſive *motûs*, illius *quaſi mors eſt. Nihil* tamen *mali* ſubeſt. ut mox, Τέτων πᾶσα μεταβολὴ θάνατος· μήτι δεινόν; poteſt tamen ſententiâ continuatâ legi, ὁρμῆς, χωλήψεως παῦλα, καὶ οὗ θάνατος, ἀδὲν κακόν. *actionis, motûs, orinationis ceſſatio & quaſi mors, nihil mali in ſe habet.* illud Caſ. hoc Xyl. ſecutus eſt. vide *l. 12. § 23.* Diverſa pavlò ratione de aqa & aëre mortis vocabulum uſurpavit Philo *de mundo.* Εἰ μὴ φορὰς ἀνέμων ῥιπίζοιτο τὸ ὕδωρ, ἐπίπτον ἑαδὲν, ὑφ' ἡσυχίας νεκρῶτ' μεταβάλλει γᾶν, καὶ τὸ δυσωδέστατον γίνεται, ὅια ψυχὴν ἀφημαδύον ζῴων. ἀὴρ μὲν ἀέρος φθοραὶ, πανὶ τῷ δῆλον. νοσεῖν γὰρ καὶ φθίνειν καὶ τρόπον τινὰ ἀποθνήσκειν πέφυκεν· ἔπειτί ἄν τις, μὴ σοχαζόμενος ὀνομάτων ἐυπρεπείας, ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ, εἴπαι μοι λοιμὸν εἶδ, πλὴν ἀέρος θάνατον, τὸ οἰκεῖον πάθος ἀναχέαντας ὅπῃ φθορᾷ ἀπὸ ἐντὸς, ὅτα ψυχῆς μεμοίραται. Cæterùm ad Marci mentem planè Auguſtinus *in Joan. tract. 38. Res qælibet, ſi mutabilis eſt, non verè eſt: non enim eſt ibi verum eſſe, ubi eſt & non eſſe. qicqid autem mutari poteſt, mutatum, non eſt qod erat. Si non eſt qod erat, mors qædam ibi facta eſt: peremptum ibi aliqid, qod erat & non eſt. nigredo mortua eſt in capite albeſcentis ſenis; pulcritudo in corpore feſſi & incurvi: mortuæ ſunt vires in corpore languentis: mortua eſt ſtatio in corpore ambulantis; mortua ambulatio in corpore ſtantis; mortua & ambulatio & ſtatio in corpore jacentis, mortua locutio in lingva tacentis, qicqid mutatur, & eſt qod non erat, video ibi vitam qandam in eo qod eſt; & mortem in eo qod fuit.* vide *l. 10. § 18.*

Τέτων πᾶσα μεταβολὴ, θάνατος] Plut. *de EI Delph.* Οὐ μόνον, ὡς Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος ἀέρι γένεσις, καὶ ἀέρος θάνατος ὕδατι γένεσις· ἀλλ' ἐπ σαφέστερον ἐπ' αὐτῆς ἰδοις ἄν· φθείρεται μὲν ἀκμάζων γηρασθὰ γέροντος· ἐφθάρη δ' ὁ νέος εἰς τ ἀκμάζοντα, καὶ ὁ παῖς εἰς τ νέον, εἰς ὃ τ παῖδα τὸ νήπιον· ὅ τε χθὲς εἰς τ σήμερον τέθνηκεν, ὁ δ σήμερον εἰς τὸν αὔριον ἀποθνήσκει· μιᾷ δ ἥδεῖς, ἁδ' ἔστιν ἕως. qæ tamen ipſe tanqam arguta magìs, qàm ſolida notat, in *lib. de tranqill. & de tarda Num. vindict.* Senec. *ad Marc. c. 20. Ex illo qo primùm lucem vidit, iter mortis aggreſſus eſt: & illi ipſi qi adjiciebantur adoleſcentiæ anni, vitæ detrahebantur. in hoc omnes errore verſamur, ut non putemus ad mortem niſi ſenes inclinatósqe jam vergere: cùm illò infantia ſtatim, & juventa, omnísqe ætas ferat. agunt opus ſuum fata: nobis ſenſum noſtræ necis auferunt: qóqe faciliùs obrepat mors, ſub ipſo vitæ nomine latet. Infantiam in ſe pueritia convertit, pueritiam pubertas: juventutem ſenectus abſtulit. incrementa ipſa, ſi bene computes, damna ſunt.* vide *ad l. 3. § 1.* Hæc avtem luculentiſſimè explicantem Naſonem, ab anni tempeſtatibus ad ætates hominis traductâ imagine, habes *metamorph. l. 15, à v. 199, ad 234.* de ſe, & de Chriſtianis ſui temporis, Clemens *ſtrom. l. 4.* Καθάπερ ἡλικίας μεταβολὴ, ὅτω ἡ καὶ βίου ἀναλλαγὴ γινομένοις.

Οὐδὲ ἡ τῆ ὅλα σα βίᾳ λῆξις] Plut. ubi *ſupr.* Ἀλλ' ἡμεῖς ἕνα φοβέμεθα γελοίως θάνατον, ἧδη πσέτοι τεθνηκότες καὶ θνήσκοντες. Πότε γὰρ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἐσ ἔστιν ὁ θάνατος; Idem *ad Apollon.* Itaqe, *ſi timenda mors eſt, ſemper timenda eſt. qod enim tempus morti exemptum eſt?* Senec. *epiſt. 30.*

§ 22. Τιέχε ἐπὶ τὸ ἡγεμονικὸν] Videntur iſta eódem ſpectare, qó illud *periochæ 19.* & fortaſſe primò cohæſerant. Vult enim ut in offenſis injuriisqe ab alio nobis illatis, reſpiciamus ad *mentem triplicem*; ad *mentem propriam*, qò eam in juſtitiæ tenore contineamus, nec *nocentis odio innocentiam perdere* velimus. prout *l. 7. § 15.* & *l. 8. § 51.* ad *mentem univerſi*; cujus cùm pars ſimus, æqo animo ferre debemus, qicqid illâ diſpenſante nobis obtigerit, & in illius etiam uſum bonúmqe ceſſerit. *l. 2. § 3.* & *l. 5. § 8.* & *l. 6. § 8, 44.* & *l. 8. § 5.* & *l. 10. § 6.* Ad *mentem injuriam inferentis*, ut conſideremus, πότερον ἀγνοίᾳ ἢ γνώμῃ (ità enim legendum avtumo) *utrum per ignorantiam meram, an de induſtria*, pravo aliqo affectu, qi ex dogmate perverſo provenire ſoler, ſeductus, peccaverit: in utroqe ſiqidem caſu eſt leniter habendus *l. 2. § 1.* & *l. 3 § 11.* & *l. 6. § 27.* & *l. 7. § 16.* & *l. 11. § 18.* ſubjicit item de *cognatione communi* monitum, qam & locis eiſdem ſeduló inculcat.

§ 23. Ἧης ἐὰν ἦν πρᾶξίς σα] Edit. Lugd.

ἥπερ ἐὰν τῶν π. σ. corrupté. itaque *Annot. lego*, ἐὰν ἡ π. σ. *dcleo* ἥπερ & τῶν. avdacter pariter ac infeliciter; ex formula loqendi non animadversa, ἥπερ ἐὰν pro ἤπερ ἂν, *qacunqe.* ſicut *Levit. c.* 20. *v.* 2⁷. ἀνὴρ ὃς ἐὰν λάβῃ γυναῖκα. & Matth. *c.* 11. *v.* 36. πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν, &c.

Ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν τέλος] vide *l.* 1. § 16. κοινονοήμοσύνη. & *l.* 2. § 2. ὁρμὴ ἀκοινώνητον. vide & *l.* 8. § 7. & *infrà* § 31. ἐπ' αὐτὸ τὸ κοινωνικῶς προῆξαι.

Στάσιώδης] vide *l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 29.

Ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμφωνίας] Aſteriſco iſta, tanqam mutila, notavit in verſione Xylander. D. Salmaſius pro συμφωνίας ἀσυμφωνίας legi vult. & cum ſeqentibus, qæ ad argumentum ſuperius pertinere cenſet, ità committit, ut poſt ὁ διεσάμενος ſententiam clavdat antegreſſam. Sic enim ille. *Nihil magìs ſibi diſcordans, qàm animus puerilis. Ludunt, iraſcuntur; & paulo momento huc illuc impelluntur: tales, inqit, ſunt & homines, qi actiones ſuas non referunt πρὸς τὸ κοινωνικὸν τέλος, & revera ſunt.* Mihi tamen ſuperioribus potiùs annectenda videntur; ut ſit, ὁ διεσάμενος ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμφωνίας: qæ ſequntur, aliò ſpectare exiſtimo: eódem nempe, qò illa, qæ recenſuerat itidem *l.* 5. § 33. ad vanitatem vilitatémqe inſignem rerum omnium ferè humanarum deſignandam.

§ 24. Παιδίων ὀργαὶ] ἔργα mavult D. Bootius, qia παίγνια ſeqitur. Ego nihil mutarim. præſertim cùm παιδία φιλόνεικα legam loco ſuperiùs indicato; ubi argumentum idem prorſus tangi videtur.

Πνεύματα νεκρὰς βαστάζοντα] *Spiritus qi cadavera geſtant.* Xyl. *animulæ miſeræ cadavera ſuſtinentes.* M. Caſavb. qomodo ex Epicteto Marcus, *l.* 4. § 35. Ψυχάριον εἰ βαστάζον νεκρόν. qò & D. Salmaſ. inclinat. Sed ut huc irrepſiſſe iſta ex ſuperioribus ſuſpicetur. D. Boot. vult ὀχήματα *v. β.* qod ſi admittere placuerit, ὀχημάπα malim.

Ὥστε ἐνδοτέρου προσπεσεῖν τὸ τῆς νεκύας] *Ut nè tam citò cadant: ſicut in nœnia vulgari dicitur.* ſive. *ut mortuorum numerus tardiùs compleatur.* Caſ. *ut eò efficacius accidat id qod in Necya.* Xyl. atqe hoc malim. ut ſenſus ſit: *qò ea qæ in Necyæ*, ſive *eorum qæ apud inferos haberi exiſtimantur*, (unde *Odyſſeæ lib.* 11. Νεκύας nomen adhæſit) *repræſentatione aguntur, efficaciùs peragantur*, ſpectantiúmq; mentes vehementiùs afficiant. (ità Platoni *de legib. l.* προσέπεσε πρὸς τὰς ψυχάς) vel *qò Necyæ*, ſive *magicæ animarum evocationis opus efficacius procedat.* ut Νεκύας nomine *mortuorum evocatio* ope magicâ procurata intelligatur. (qomodo Herodianus *l.* 4. uſurpavit, ubi de Antonino Severi filio, Materniano eum mandâſſe, νεκύαν κατασκήψαι, μαθεῖν πρὸς τὸ τέλος τοῦ βίου αὐτοῦ) & πνεύματα qod præceſſerat, ad *ſpiritus* impuros ſive *damonas* referatur. Verùm illud malim, eò magìs, qia feſti ſive ſolennitatis cujusdam à Græcis celebrari ſolitæ meminit Svidas, qæ Νεκύα dicta fuerit, in qa ſpectacula forſan iſtiusmodi exhibebantur. Νεκύα, inqit, ἡ τῶν νεκρῶν ἑορτή. cur enim Νεκύσια legat Caſtellan. de Græc. feſtis ego neſcio. Sed nec qa ratione Heſych. Γενέσια & Νεκύσια pro eiſdem habeat: fieri tamen poteſt, ut utroqe illo nomine, & Νεκύα & Νεκύσια celebritas eadem dicta fuerit. Res itaqe humanas & occupationes mortalium, partim puerulorum luſibus diſſidiiſqe, partim ſpectaculis vanis, qæ ſimpliciorum animos afficere conſveverùnt, conſimiles, imò pares planè, pronunciat.

§ 25. Ἴδιον ὂν τῷ ποιότητα τοῦ αὐτοῦ] Vult in re qaqe conſiderari, formam & materiam: vel formam ſeorſim à materia abſtractam, & durabilitatem ejus. Vide *l.* 4. § 21. & *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 31. & *l.* 12. § 18.

Τοῦτο τὸ ἰδίως πιόν] Vide *l.* 10. § 7.

§ 26. Διὸ τὸ μὴ ἀρκούντως τῷ σῷ ἡγεμονικῷ] vide *l* 6. § 41. & *l.* 8. § 48. Senec. *epiſt.* 20. *Hæc ergò cogitationes tuæ tendant. hoc opta, omnia alia vota Deo remiſſurus, ut contentus ſis temetipſo, & ex te naſcentibus bonis. Nullum enim bonum manſurum eſt, niſi qod ex ſe ſibi invenit.* Idem *epiſt.* 27. Epictet. *l.* 4. *c.* 6. Πῶς ἔτι ὀρθὰ δόγματα ἔχω. μὴ ἀρκούμενον εἶναι ὃς εἰμὶ, ἀλλ' ἐπιτιμέντα τῷ ἔθικεῖν;

Ποιόν τι τοῦτο ὅτι κατασκάζετε] Argentinenſ. editio, qâ uſus D. Salmaſ. ποιῷ τινὶ τοῦτο ὅτι κατασκάζετε· qod ipſe reddit, *qalia hæc ex qalifiunt!* ut ſit exclamatio; πῖον habes ἡγεμονικὸν, ex qo ὅτι ortiuntur? qalis illa vulgaris, ὅτι ἐξ ὅτων; ſed & Marci iſta *l.* 10. § 25. ἐξ ὅτι ὅτι· verùm malim qod & Lugdunenſem exhibere video, ποιῶντι τοῦτο, vel etiam τοιοῦτο, ὅτι κατασκάζετε, ποιεῖν utiqe ex membro priori ſupplendum; vel τοῦτο εἰς ἃ κ. eódem utrumqe recidit: *non es contentus ἡγεμονικῷ tuo ea faciente ad qæ natum eſt.* Lectionem hanc firmat, qod *l.* 8. § 45. habetur, ἀρκούμενον εἰ ἔχοι, ᾗ ἐνδρεία χρῆται τὸ ἐξῆς τῇ ἰδίᾳ καλαισκαδῇ.

Ἀλλὰ ἄλις] Locus defectus; forſan & depravatus. Hoc D. Boot. ſuſpicatur, legítqe ἀλλ' ἀλλοῖα. indè multas tibi faceſſis moleſtias, qia non acqieſcis mentis tuæ operatione ea ad qæ nata eſt, *ſed alina molientis.* meam addo conjecturam, fuiſſe ἀλλὰ ἄλις ἔχω. *Verùm ſufficiat*, qòd hactenus hac in parte tibi ipſi injurius fueris. qemadmodum *infrà* § 37. ἄλις τῆς ἀθλίας βίου. vel etiam, ἀλλὰ ἄλις, *ſed hæc ſatis.* Putat tamen Salmaſ. cum ſeqentibus jungenda iſta, & ſcribendum, ἀλλ' ὅταν ἀλλοῖα φέρῃ σε &c. & expungendum illud ἄλις.

§ 27. Ἡ τοιαῦτά τινα ἐπιφωνῶσιν] leg. forſan ἐπιφωνήσῃ,

ἐκφωνήσῃ, ut priùs φέρῃ ἢ μισῇ dixerat. alioqi erit tranſitio dura ſatis à numero ad numerum. vel qid ſi τοιοῦτά τινες ἐκφωνῶσιν, legerimus?

Δίελθε] ut *ſuprà* § 18.

Οὐ δεῖ σε παῦσαι, ἵνα τούτοις τί ποτε πρὸς σὲ ἔχῃ] Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 53. Evphrates apud Epictet. *l.* 4. *c.* 8. Τί κακὸν, ἐν ὅις μὲν ἐπίσην ὑπιμνώσκεσθε τὸν φιλόσοφον, ἐν δὲ τοῖς συμβούλοις μοί; βλέπε πῶς ἐσθίω, πῶς πίνω, πῶς καθεύδω, πῶς ἀνέχομαι, πῶς ἀπέχομαι, πῶς σωφρονῶ, πῶς ὀρέξει χρώμαι, πῶς ἐκκλίσει, πῶς πρὸς τὰς ὄψεις τὰς φυσικὰς, ἢ ὑπηρέτης, ὡς ἀσυγχύτως, ὡς ἀπερισπάστως· ἐκεῖθέν με κεῖνε, εἰ δύνασαι· εἰ δ' ὅτω κωφὸς εἶ καὶ τυφλὸς, ἵνα μηδὲ τὸν Ἡρακλέα τὸν Ὀλυμπίου καλὸν Χθονίαν, ἂν μὴ τὸ πλέον ἴδῃς πρὸς τὴν κεφαλὴν προσκείμενον, τί κακὸν ὑφ' ὅτου ἠλιθίᾳ κεντεῖ ἀγνοεῖς; vide & *ad l.* 5. § 32. Cicero *de finib. l.* 2. *Nihil eſt turpius quàm ſapientis vitam ab inſipientium ſermone pendere.* vide *l.* 6. § 20.

Ἠνιοῦν μὲν τι οὐτὸς δεῖ] vide *ad l.* 6. § 47. & *l.* 7. § 22.

Φύσει γὰρ φίλοι] vide *l.* 11. § 9. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Πάντα φίλων μεστὰ, πρῶτον μὲν θεῶν, εἶτα καὶ ἀνθρώπων, φύσει πρὸς ἀλλήλους ὠκειωμένων.

Καὶ δὶ θεοὶ ὦ] vide *ſuprà* § 11.

Δι' ὀνείρων, διὰ μαντείων] vide *ad l.* 1. § 17. prope finem. Hermogenes apud Xenoph. *in ſympoſ.* Οὗτοι τοίνυν οἱ πάντα μὲν εἰδότες, πάντα δὲ δυνάμενοι θεοὶ, ἅτε μοι φίλοι εἰσὶν, ὥστε διὰ τὸ ὑπερβαλλόντως με, ἅπτε λίθου αὐτοῦ ὄντα νυκτὸς ἔτι ἡμέρας, ἔτι ὅπου ἂν ὁρμῶμαι, ἔτι ὅτι ἂν μέλλω πράττειν. διὸ καὶ τὸ προειδέναι, καὶ ὅ, τι ἐξ ἐκάστου ἀποβήσεται, σημαίνειν μοι, πέμποντες ἀγγέλους, σύμβολα καὶ ἐνύπνια, καὶ οἰωνοὺς, ἅτε δεῖ, καὶ ὃ δεῖ ποιεῖν. ὅτις ἐγὼ, ὅταν μὲν πείθωμαι, ἀδέκοτέ μοι μέλαμέλη· ἤδη δέ ποτε καὶ ἀπισήσας ἐκολάσθην. Ammianus *l.* 21. *Amat enim benignitas numinis, ſeu quòd merentur homines, ſeu quòd tangitur eorum affectione, his quoque artibus prodere quæ impendent.*

Περὶ ταῦτα μέν τοι, περὶ ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται] Cum ſequentibus iſta conjungit Xyl. dum ſic vertit. *Hæc quidem, de quibus ii certant, circulus ſunt rerum mundanarum.* Videtur autem πρὸ ὧν legiſſe, vel etiam ὥσπερ ὧν· quomodo in argumento havd diſpari Dio Pruſ. *orat.* 30. ubi vitam humanam ſympoſio contulerat, in hoc ait convivio, ἑτέρους μὲν πεπαῦσθαι, τοὺς δ' ἀσταθμάλοις παίζειν· εἰ δὲ τοὺς πεπαῦσθαι τε καὶ ἀσταθμᾶλαι, οὐχ ὅτως ἡμεῖς ἀνομάζομεν, ἀλλὰ τοὺς μὲν χρυσοῦς, τοὺς δ' ἀργυροῦς, ὃ δὴ νόμισμα καλοῦμεν ἡμεῖς, ὑπὲρ ὃ διαφέρειν καὶ ζημιοῦν ἔχειν πλουσιεῖν. Quanquam & πρὸ ἢ διαφέρειν dicitur. Clemens *ſtrom. l.* 5. Διαφέρομαι δὲ ἡμῶν περὶ τὰς ἀρχάς. Verùm ibi διαφέρειν eſt *diſſentire*, & *diſſidere* potiùs, quàm *litigare* avt *contendere*: quod iſtîc locum non habet. neque enim de rebus iſtis ſecum invicem tantopere contenderent, niſi de iiſdem gemina ſentirent: qin & par mendum habuimus *l.* 4. § 43. ἃ συμπαρόντων, pro ὧν. Porro poſſet & Xylandri verſio hactenus defendi, ſi τὸ πρὸς hîc ἀντὶ τοῦ ſumatur. qomodo Thucydides aliqoties uſurpâſſe deprehenditur. *l.* 1. πρὸς τοῦτο, *propterea.* &, μή τι πρὸς τὰ παρόντα νεωτερίσωσιν, *nè qid novi propter præſentem rerum ſtatum molirentur.* & *l.* 8. πρὸς γὰρ τὰς τοῦ Πεδουκαίτου ὑποψίας ἐπώκειλον αὐτὸν, *ob Pedariti epiſtolas ſuſpectum illum habebant.* Cæterùm nè ſic qidem cum textu verſioni convenerit. qid enim fiet priori πρὸς? nam geminum exhibet lectio vulgata. Revera ab interpunctione laborantem ſecutus eſt codicem Xylander. indè factum, ut & conjungenda divulſerit, & dirimenda commiſerit. Ad antegreſſa ſiqidem pertinent iſta, & cum eis planè cohærent; αὐτοῖς βοηθῶσι--- πρὸς ταῦτα μέντοι, πρὸς ἃ, &c. *opem illis dii ferunt--- ad illa utique ad quæ;* &c. idem enim eſt iſtîc πρὸς ταῦτα βοηθεῖν. qod *infrà* § 38. εἰς ταῦτα συλλαμβάνειν. & *ſuprà* § 11. εἰς ἕνια συνεργεῖν, qalia ibi commemorat, de qibus & iſtîc. Sequentia novam ordiuntur periochen. qod & Merico viſum.

Περὶ ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται] *qæ ab eis* (Deis nempe) *tanqam momenti alicujus ſint, expetunt.* Mer. Caſ. verùm ſignificationis hujus, verbi τὸ διαφέρειν exemplum reqiro: nec occurrit. Malim itaque *ad qæ* (conſequenda ſcil.) *illi*, avt ſimpliciter *feruntur*; (qomodo *l.* 5. § 1. de eiſdem dixit, πρὸς ἃ φέρονται) avt, ſi præpoſitio iſtîc emphaſin aliqam habere cenſebitur; *tanqam in ſalo jactatî temerè feruntur*; (qomodo Lucas *Act. c.* 27. *v.* 27. Διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ, *cùm in Adria huc illuc jactarcmur*) vel etiam, *cùm animi ſolicitudine anxiâ & diſtractione feruntur*, & qaſi *differuntur*: ſicut Plavtus, *amore differri*, dixit *Milit.* 4. 4. idémqe, *cupidine differri*, *Pœnul.* 1. 1. hâc enim mente uſurpatum Marco τὸ διαφέρεσθαι deprehendas; cùm in loco huic gemino *infrà* § 40. tum & *l.* 11. § 10. unde & διαφορὰ eidem, *l.* 6. § 41.

§ 28. Ταῦτά δέ] Leg. Τ' αὐτὰ, vel Τὰ αὐτὰ, *Eadem ſunt.* ſicut *l.* 2. § 14. & *l.* 6. § 46. Par mendum notarimus & ſuſtulimus, *ſupr.* § 14. & *l.* 4. § 32. & *l.* 10. § 7.

Τὰ τε κάτω ἑλκόμενα] *qæ ſurſum deorſum rotantur, & in orbem qendam eunt redeúntqe, mundana iſta. Circulos mundanos* dixit Arnob. *lib.* 2. Vide *ad l.* 2. § 14. Ἀναπυκλώματα. Qanqam aliâ etiam ratione iſtîc, qàm qâ illîc, ἄνω κάτω κυκλεῖσθαι mundana iſta dici videntur: qia dominos nimirum permutare ſolent, & ab iſtis ad illos per vices qaſdam, ſed incertas eas, transire; unde fit, ut homines qoqe ipſi eiſdem nunc accedentibus, nunc

&c.

& recedentibus denuo, qasi rotæ cuidam versatili alligati modò in sublime attollantur, modò ad infima rursus devolvantur. Adagii instar celebratur illud, Τροχὸς τὰ ἀνθρώπινα· ἤγαν ἐυμεταβόλα. Apostasius *proverb.* 1863. Phocylides.

Κοινὰ πάντα πάντων, ὁ βίος τροχὸς, ἄσυτος ὄλεθρος.
Fors eadem omnibus; vita rota; instabilis status omnis.

Cyro Crœsus apud Herodotum *lib.* 1. citante itidem Stobæo *tom.* 2. *tit.* 102. ὡς κύκλῳ τῶν ἀνθρωπίνων ὄζει τροπημάτων. ἀσυμφερόμενος ἢ ὐκ ἐᾷ αἰεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχεῖν. Et priscus nescio qis apud Plut. ad Apollon.

Τροχῷ ἀσυμέχοντος ἄλλοθ' ἥτερα
Ἀμὶς ὕπερθε γίγνετ', ἄλλοθ ἥτερα.

Qò facit, qod Sesostri Ægyptio, è regibus subactis, qos jumentorum loco currum sibi trahere qandoqe cogebat, qidam regessisse fertur, rotam cur tam crebrò respiceret, à tyranno requisitus, Ἐκπλήττομαι ὁρῶν ἀσάτως φερόμενον τὸν τροχὸν, καὶ ἄλλοτε ἄλλως κυλιόμενον· καὶ ποτὲ μὲν ταπεινοῦντα τὰ ὑψηλὰ, αὖθις δὲ τὰ ταπεινὰ ὑψοῦντα. Historiam eam Chagani Abarm. regi priscum Romanum recitâsse tradit Nicephorus *Callisti l.* 18. *c.* 29. eâqe relatione Chaganis ferociam mitigatam; prout & responsione ipsâ primitus Sesostrem inductum, nè reges deinceps jungeret. Imaginis ejusdem consideratione, Regis Franci, cujus in potestate tunc fuerat, delinivit animum Agarenorum Imperator. qum enim per biennium integrum ridere nunqam fuisset conspectus, in risum erupisse tandem aliqando accepto, accersiri hominem rex jussit. qi risûs cavssam scisciranti, his verbis respondit; utì Zonaras ea retulit *annal. tom.* 3. in *Basilii* historia: Τροχὺς ἀμάξης ἑώρων, ὧν τὸ μὲν πρόσγειον ἦν, τὸ δ' ἦρτο μετέωρον· εἶτα τὸ μὲν μετέωρον κατῆκτο πρὸς γῆν, τὸ δὲ πρόσγειον μετεώριζε· ὅτω δ' εἰκάσας καὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα κινεῖσθαι καὶ μεταφέρεσθαι, ἐξεγέλασεν· λογισάμενος, ὡς ὐκ ἀδύνατον, ὅτω διατεθῆναι καὶ τὸ κατ' ἐμαυτὸν, καὶ ὥσπερ ἐξ ὕψους καταληχθὲν εἰς ταπεινότητα, ὅτως αὖθις ἴσως ἐκ χθαμαλότητος εἰς ὕψος ἐπαρθῆναι καὶ γενέσθαι μετάρσιον. Apud Sophoclem Menelaus, lavdante in *Demetrii vita* Plutarcho;

Ἀλλ' ἡμῖν αἰεὶ πότμος ἐν πυκνῷ θεῷ
Τροχῷ κυκλεῖται, καὶ μεταλλάσσει φύσιν.
Ὥσπερ σελήνης δ' ὄψις ἐυφεγγὴς δύο
Στῆναι δοκεῖ τ' ἂν ἓ πω τ' ἐν μορφῇ μιᾷ,
Ἀλλ' ἐξ ἀδήλου τῶν ἔρχεται νέα
Πρόσωπα καλλιώσα καὶ πληρεμβίῃ·
Χὠταν δὲ αὐτῆς ἐυγλυφεσθῇ φανῇ,
Πάλιν διαῤῥεῖ, καὶπὶ μηδὲν ἔρχεται.

Lunæ confert, mutabilitatis nomine, sublunaria ista omnia qomodo & Joannes in *Apocal. c.* 12. *v.* 1. Gregor. Naz. *ad suos ob Præsidis offensionem dejectos*. Κύκλῳ πως ὄζει τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· ἀσυχωρεῖ γὰρ τὰ πάντα ῥᾳδίως, καὶ μεταχάρεῖ, καὶ ἀνταναδίδοται· ὡς αὖραις δὲ μᾶλλον πεδύειν, καὶ χειμερίοις τοῖς κατ' ὕδατος, ἢ ἀνθρώπων ἐυημερίᾳ. Et *ad Sophron. epist.* 51. Ὁρᾷς ὅτα τὰ ἡμέτερα, καὶ ὅπως κύκλῳ πως τῶν ἀνθρωπίνων φροντίζει πραγμάτων, νυῦ μὲν τῶν, νυῦ δὲ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀνωανθρώπων, καὶ ὅτε τὰ ὑπερφέρειν ἑαυτοῦ ἡμῶν, ὅτε τὰ ὑστερεῖν, ἀλλὰ τύχας μετακυκλῶν, καὶ μεταπίπτων· ὡς αὖραις &c. ut *suprà*. & in *orat. pro pauper.* Οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον, οὐδὲ ὁμαλὸν, οὐδὲ ὅπῃ τῶν αὐτῶν ἰσάμενον· ἀλλὰ κύκλῳ πως τῶν ἡμετέρων φροντίζει πραγμάτων, ἄλλοτε ἄλλως ὅπῃ μιᾶς ἡμέρας πλάκας, ἔστι δ' ὅτε καὶ ὥρας, φέρων μεταβολάς· & qæ sequntur. & mox: τὰ μὲν γὰρ ὄζει πάντα ῥᾳδιῶς, καὶ προσκαιρα, καὶ ὥσπερ ἐν παιδιᾷ ψήφων, ἄλλοτε εἰς ἄλλας μεταῤῥιπτούμενα καὶ μεταπηδώμενα. Agapet. *parœnes.* § 11. Κύκλῳ πως τῶν ἀνθρωπίνων φροντίζει πραγμάτων, ἄλλοτε ἄλλως ἄνω τὰ καὶ φερόμενον. Diodor. Sicul. *histor. lib.* 18. Ὁ κοινὸς βίος, ὥσπερ ὑπὸ θεῶν τινος διακιζόμενος, ἐναλλὰξ ἀγαθοῖς τε καὶ κακοῖς τε κυκλεῖται πάντα τὸν αἰῶνα. Trahit horsum Clemens *strom. lib.* 5. ex Dionys. Thracis Grammatici in *libro* qo *trochiscorum* sive *rotularum mysticarum significationem* explicat; τὴν τε τροχὴν, τὸν τροφόμυον ἐν τοῖς τῶν θεῶν τελεταῖς, καὶ τὸ τῶν θαλλῶν τῶν διδομένων τοῖς προσκυνοῦσιν. allatis in eam mentem Orphei versibus illis:

Θνητῶν δ' ὅσα βροτοῖσιν ἐπὶ χθονὸς ἔργα μέμηλεν,
Οὐδὲν ἔχει μίαν αἶσαν ἐπὶ φρεσὶν, ἀλλὰ κυκλεῖται
Πάντα πέλεν· ζῆναι δὲ καθ' ἓν μέρος ἠδὲ θανεῖν.
Ἀλλ' ἔχει, ὡς ἤρξαντο, θορὼν μέρος ἶσον ἕκαστος.

Hinc & celebris ille *fortunæ rotâ*, de qa Cicero (qanqam à Fabio, an Tacito, in *dialogo de caus. corrupt. eloqent.* eo nomine notatus) *orat. in Pison.* Nè tum qidem, cùm illum suum saltatorium versaret orbem, fortunæ rotam pertimescebat. Sed & alii non pavci. Senec. *Hippolyt.* 4. 2.

Quanti casus humana rotant?

Et Tibull. *l.* 1. *eleg.* 5.

Versatur celeri fors levis orbe rotæ.

Plavtus item (si Dion. Lambino, & Joan. Gulielmo *verisimil. lib.* 2. *cap.* 17. credimus) in *Trucul.* 2. 1.

Vertit sese rota vicissim; stultus est qi id admiretur.

Boëth. *consol. lib.* 2. *c.* 1, & 2. *Hunc continuum ludum ludimus; rotam volubili orbe versamus; infima summis, summa infimis mutare gavdemus. Tu verò volventis rotæ impetum retinere conaris.* Ammian. *hist. lib.* 26. *Qivis beatus versâ rotâ fortunæ ante vesperam potest esse miserrimus.* Vide *ad lib.* 4. § 42. ἐφήμερα. Qod avtem illi rotam, Seneca etiam, avdaciùs pavlò, *petavrum* nuncupavit. Sic enim ille *epist.* 98. *oblitus hujusce petavri, qo humana jactantur; sibi uni fortuitorum constantiam*

spondet

ſpondet (unusqiſqe.) & Plutarch. in *frag. de vitioſorum miſeria*; πεπιεσχθεὶς ὑπ σκοτοδινιάσας πρὸς τὸν τῆς τύχης πεταυεισμόν. vide *lib.* 8. § 5. Mericus avtem noſter ἐξώκλια iſtîc *ordinaria* vertit. havd incommodè prorſus, ſiqidem ἐξώκλια dicuntur *vulgaria, communia, obvia qæqe.* Heſych. Ἐξώκλιον, τὸ παιλαχῶς κυκλῶν. Et, Ἔξωκλα, ὑ ἐξωκλέμβια πρὸς βίω ὑ σωμῆθι. Nec malè igitur Cœl. Secundus *theſ. Ordinarius*, ἐξώκλιος, *qi in orbem redit-vulgaris.* Ità Ariſtoteles *polit. l.* 2. *c.* 3. διακονίας ἐγκυκλίας dixit, *operas obvias & vulgares qasvis.* Ἐπ ὧ ἧσ δεσπότων τότοις μάλιστα προσκρόυομ, ὅις πολλὰ προσχρώμεδα πρὸς τὰς διακονίας τὰς ἐξωκλίους. qæ & ἐγκύκλια διακονήματα, *ibid. lib.* 1. *c.* 4. λαμβάνων τις μισδὸν, ἐδίδασκε τὰ ἐγκύκλια διακονήματα τοῦ παιδὸς. & unicâ voce ἐγκυκλήματα, *œconom. lib.* 2. *c.* 1. ſed & ἐξώκλια ſimpliciter, *polit. lib.* 2. *c.* 7. ubi pronunciat, τὼ θρασύτατα πρὸς ἀδὲν ἧσ ἐγκυκλίων χρήσιμον εἶ; ἀλλ' εἰσὶ πρὸς τὸν πόλεμον. Unde & ἐγκύκλιοι dicuntur Iſocrati *de pace*, ὁι τυχόντες ἤτοι ὀπιτυχόντες ἄνθρωποι, *plebeii qivis.* Πλὴν ἀλλὰ τότων ἧσ ἐγκυκλίων ταφὰς ποιῆσ καθ' ἕκασον ἐνιαυτόν. &, Ἐκκυκλεῖν τὸ μυσήριον, *mysterium divulgare & in profanorum avres ſive notitiam efferre.* Clemens *ſtrom. lib.* 7. ὁ γὸ ἐκκυκλεῖν λεγὸ τὸ μυσήριον. qod ἐξορχεῖσδ freqentiùs dicitur. nec eſt verò vero abſimile Marcum eò magìs hoc vocabulo uſum qò rerum iſtarum, qas tanti faciunt miſeri morſales, non ſolùm τὸ σωμῆθι ὑ τὸ γνώσιμον, ut alibi loqitur, ſed & τὸ ἐυτελὲς ſubindicaret. vide *l.* 4. § 38, 42.

Ἄνω κάτω] Ità Plato *Phileb.* Ἀεὶ γὸ ἄπαυλα ἄνω τε ὑ κάτω ῥεῖ. Greg. Naz. *orat. pro pauperibus*; Πολλῶς ἡμᾶς ἐν τοῖς ὁρωμένοις, ἄλλοτ' ἄλλως μεταβαλλομένοις ὑ μεταβάλλοσι, ὑ ἄνω ὑ κάτω φερομένοις τε, ὑ περιτρεπομένοις. & Philo in *vit. Moſis*: τύχης γὸ ἀσταθμότερον ἀδὲν, ἄνω ὑ κάτω τὰ ἀνθρώπεια περιδίνης. Indè qæſitus Diogeni jocus, qi cùm ὀπὶ πρόσωπον deversâ facie, ſepeliri ſe mandâſſet; cavſſam qærentibus, reſpondit, ὅτι μετ' ὀλίγον μέλλει τὰ κάτω ἀναστρέφειν, qia pavlò pòſt futurum eſt, ut qæ deorſum ſita ſunt, ſurſum vertantur. qo loco malim ἄνω στρέφειν legere. qomodo & Cambyſes minatus eſt, Αἰγύπτῳ τὰ μὴ ἄνω, κάτω θήσειν· τὰ δὲ κάτω, ἄνω. Herodot. *lib.* 3. Qanqam potuit & alluſiſſe Marcus ad Heracliti illud, qô τὼ μεταβολὼ dixit eſſe ὁδὸν ἄνω κάτω. Habes *ad lib.* 4. § 40. indè Tertullianus *adv. Marc. l.* 2. *c.* 28. *Qòd enim ait Heraclitus ille tenebroſus, eadem via ſurſum & deorſum.* vide *lib.* 6. § 44.

Ἐξ αἰῶνϑ εἰς αἰῶνα] qod Hebræi dicere ſolent, עוֹלָם עַד־עוֹלָם à *ſeculo in ſeculum. Pſal.* 90. *v.* 2. & *Pſal.* 103. *v.* 17. & עַד־דָּר וָדֹר *in ſeculum & ſeculum Pſal.* 90. *v.* 1. & *Pſal.* 100. *v.* 5. id eſt, *per ſecula qæqe.* Tertull. *de ſpectac. c.* 25. *Qale eſt, ex ore qo Amen in ſanctum protuleris, gladiatori teſtimonium reddere?* εἰς αἰῶνας ἀπ' αἰῶνϑ, *alii omnino dicere niſi Deo & Chriſto?* doxologiæ formulas ſolennes reſpexit; ſimul alluſum & ad illud Commodo pugilem agenti acclamatum, referente *lib.* 72. Dione. Νίκας νικήσεις ἀπ' αἰῶνϑ. qod & Rigaltius obſervavit. Vult itaqe rerum iſtarum ſemper & eſſe & fuiſſe ſortem & naturam eandem; ut mutationibus & viciſſitudinibus eſſent obnoxiæ, & vertigine perpetuâ ſurſum deorſum ferrentur; talémqe eſſe earum conditionem, ut, qòd de *Forte* ille cecinit, *triſt. l.* 5. *el.* 8.

Sit tantùm conſtans in levitate ſua.

Gregor. Naz. *ad cives ſuos in auguſt. conſtitut.* Οὐδὲν ἀπίνητον, ὐδὲ ὁμαλὸν, ὐδ' εἰς τέλϑ ὅμοιον, ὐ τὸ παρὸν, ὐ τὸ μέλλον, ὐ τὸ ἡμέτερον, ὐ τὸ ἀλλότριον, ὐ μικρὸν, ὐ μεῖζον, ὐχ ὅ, τι ἂν εἴποι τις· ὑ τοῦτο ἶσον ἢ ἀνισότης ἔχει, πλὴν σεῖ πάντα μεταβολῆ.

Καὶ ἤτοι ἐφ' ἕκασον ὁρμᾷ] vide *ad l.* 6. § 36. & *l.* 7. § 75. & *ſupr.* § 1. Hinc avtem Lugd. novam orditur, ſed abſurdiſſimè, ut aliàs ſæpe, perjocham.

Ἡ ἄπαξ ὥρμησε] ἢ leg. eſt enim alterum diſtributionis membrum.

Καὶ τί ἓν τίνι· πρόπον γάρ πινα ἄτομοι ἢ ἀμερῆ] *& qid unum alicui. qodam enim modo atomi.* Xyl. qi & locum, ut mendoſum, aſteriſco appoſito notavit. *cuncta indivisè qodammodo & inſeparabiliter à ſe invicem pendent.* M. Caſ. qi qid legerit ex verſione ariolari non poſſum. D. Salmaſ. ὑ τί ἓν τινὶ. *ſi ſemel*, inqit, *omnia ab æterno direxit*, τὰ λοιπὰ κατ' ἀκολούθησιν, *reliqa ab illo ſemel conſtituto ordine pendent, & indiſſolubili ſerie invicem connexa ſunt, & ſemper aliqid in aliqo eſt. qia qod ſeqitur ab eo qod præcedit generatur, & cavſsa prior ſeqentem producit; qia ſic Deus ab initio omnia ordinavit, ſic qodammodo atomi ſunt, non illi Democriti, & Epicuri, ſed alii: qia nimirum inſecabilis ille eſt atqe indiviſibilis ordo rerum ac concatenatio cavſſarum, in qa ſemper ſeqens à priore dependet, ut divelli non poſſint nec ſeparari.* Mavult itaqe ἄτομα, qàm ἄτομοι. Adjicere liceat & conjecturam noſtram. πρόπον γάρ πινα ἀεὶ τὶ ἐν τινὶ, vel, ὑ ἓν τι πρόπον τινὰ γίνεται, ἢ ἄτομοι ὑ ἀμερῆ. *vel reliqa à primis illis pendent, atqe ex ſerie hac continua unum qid conſit, avt atomi atqe inſecabilia corpora pro rerum initiis ſubſtituenda erunt.* In hanc ſuſpicionem eò magìs propendeo, qia diſtributio iſta Marco ſolens eſt. vide *infr.* § 37. & *l.* 4. § 3. ἤτοι προόντα ἢ ἄτομοι. & *l.* 10. § 6. D. Boot. καὶ τι ἓν γίνεται, legit. *& unum qiddam fit, ſicut catena ſcil. una conſtat ex annulis qamplurimis ſibi invicem annexis.* ità de genere humano generationis

vi virtutéque perennante, Plato *de leg. lib. 3.* τ' ωὐτὸν ϰ) ἓν ὂν ἀεὶ ῥυέσει.

Τρόπον γάρ πνα] ità *l. 6. § 38.* τρόπον γάρ πνα πάντα ἀλλήλοις ὑπιπλέϰτων.

Ἐι τις θεὸς, ἓν ἔχει πάντα] vide *ad l. 2. § 11.*

Ἐι ὴ εἰϰῇ μὴ ϰ) σὺ εἰϰῇ] vide *l. 6. § 44.* atqui contrà planè Jocasta in Sophoclis *Oedip. Reg.*

Τί δ' ἂν φρονοῖτ' ἄνθρωπος, ᾧ τὰ τῆς τύχης
Κρατεῖ, πρόνοια δ' ὄϛιν ἀδηνὸς σαφής;
Εἰϰῇ ϰρέμασον ζῆν, ὅπως δύναιτό τις.

Quid quisque curet, quando fortuna omnia
Versat, nec ulla superæ est providentiæ
Nota? optimum est ergò vivere ut casus tulit.

Ἥδη πάντας ἡμᾶς γῆ ϰαλύψει] Ità *l. 6. § 59.* ὃ εἰδὼν πάντα ϰαλύψει] Hesiod. aliqoties.

Αὐτὰρ ἐπεὶ ϰ) τοῦτο γένῳτο ϰτ' ἐπὶ γαῖα ϰάλυψε.

Hinc Nicoclis dictum, ἐυτυχεῖς ἦ) τοὺ ἰατρὸς, *felices esse medicos*, ὅτι τοὺς μὲν ἐπιτυχίας αὐθῶν ὁ ἥλιος ὁρᾷ, τοὺς δ' ἀποτυχίας ἡ γῆ ϰαλύπτει. Antonius *collect. l. 1. c. 56.*

Τὰς ἐπιτυμπάσεις] vide *ad l. 7. § 34.* Flaccus *l. 2. ep. 2.*

— *Perpetuus nulli datur usus, & hæres*
Hæredem alterius, velut unda supervenit undam.

vide Nason. *ad l. 6. § 15.*

§ 19. Χειμάῤῥους ἡ πᾶν ὅλων αἰτία, πάντα φέρει] vide *ad l. 2. § 17. & l. 4. § 43. & l. 5. § 23. & l. 7. § 19.* Pertinent avtem huc imagines illæ apud Homer. *Iliad. ε'. v. 87.*

— ποταμῷ πλήθοντι ἐοιϰὼς
Χειμάῤῥῳ, ὅς' ὦϰα ῥέων, ἐϰδιδώσϰει ϰελεύθους.
Τὸν δ' ἔτ' ἄρ τε γέφυραι ἐεργμέναι ἰσχανόωσιν,
Οὐδ' ἄρα ἔρϰεα ἶσχει ἀλωάων ἐριθηλέων,
Ἐλθόντ' ἐξαπίνης, ὅτ' ἐπιῤῥήσῃ Διὸς ὄμβρος.
Πολλὰ δ' ὑπ' αὐτοῦ ἔργα ϰαταῤῥίπτει ϰαλὰ ἀΐζηων.

& *Il. λ'. v. 492.*

Ὡς δ' ὁπότε πλήθων ποταμὸς πεδίονδε ϰάτῃσι
Χειμάῤῥους, ϰατ' ὄρεσφιν ὀπαζόμενος Διὸς ὄμβρῳ·
Πολλὰς ἢ δρῦς ἀζαλέας, πολλὰς δέ τε πεύϰας
Εἰσφέρεται, πολλὸν δέ τ' ἀϕύσσετον εἰς ἅλα βάλλει. Et Mar. Æneid *l. 2.*

Non sic aggeribus ruptis cùm spumeus amnis
Exiit, oppositásque evicit gurgite moles;
Fertur in arva furens cumulo; campósque per omnes
Cum stabulis armenta trahit. —

& *lib. 12.*

Aut ubi decursu rapido de montibus altis
Dant sonitum spumosi amnes, & in æquora currunt
Quisque suum populatus iter. — —

Τὰ πολιτιϰὰ τοῦτα, ϰ) ὡς ὄιεται, φιλοσόφως πραγματιϰὰ] *Philosophicè agentes.* Xyl. rectè sicut *l. 2 § 10.* φιλοσόφως ὁ Θεόφραστος. Certè tam ratione caret, qòd istic φιλοσόφως, qàm qòd illìc φιλόσοφοι, legi postulat Annot. Lugd. nec Xylandrum tamen probo, qòd ista à se invicem divellit, quæ conjungenda potiùs fuerant, cùm de eisdem eferantur: probo, qòd ex commate prægresso τὸ ὡς ὀιεται τῶ ϰοινῶ repetat, ut plenius expressum sic legatur, ϰ), ὡς ὄιεται, φιλοσόφως πραγματιϰὰ ἀνθρώπια, ὡς μυξῶν μεστά. *Sophistas* scil. Marcus hìc perstringere videtur, de qibus Julian. Imper. *epist.* 42. βέλονται γὰρ πρὸς τοὺς ἄλλους, ὁ λέξεων μόνον, ἠθῶν ὃ ἦ) διδάσϰαλοι ϰ) τὸ ϰτ' σοφὰς εἶναί φασι πρὸς τὴν πολιτιϰὴν φιλοσοφίαν. εἰ μὲν οὖν ἦν ἀληθὲς ἢ μὴ, πάνυ ἀφείδω νυνί. vel (qod magìs reor) *politicos* illos, qi sapientiæ nomine lavdari solent, qosque ideo à *Sophistis* distingvi vult Dio Prus. *de regn. orat. 4.* Ξεναγοὶ γὰρ ϰ) σοφισταὶ ϰ) δημαγωγοί. λέγω δ' διαϰρίνων ϛρατηγούς τε ϰ) σοφιστὰς, ϰ) πολιτιϰοὺς ἄνδρας, ἀπὸ τῆς εἰρημένων. locum eò magìs, qò expurgem, adduxi. qis enim non videt, (nec vidit interpres tamen) vocabulum σοφιστὰς istinc furcillandum? qomodo enim *Sophistas* à *Sophistis* discreverit? vel hos certè qos Prodicus, referente in *Euthydemo* Platone, μεθόεια φιλοσόφου τε ἀνδρὸς ϰ) πολιτιϰοῦ, *viri philosophici ac politici conterminos* dixerat. ὄιονται δ' ἦ), inqit ille, πάντων σοφώτατοι ἀνθρώπων· πρὸς ὃ τῷ ἦ), ϰ) δοϰεῖν πάνυ παρὰ πολλοῖς. *Putant se omnium hominum sapientissimos esse, atqe ità à plerisque etiam existimari.* ideo avtem & Philosophos & Sophistas etiam infensos habebant, qòd utrumqe genus hoc, si in existimatione foret, luminibus suis obfecturum videretur. istis verò in ordinem redactis, ἀναμφισβήτως ἦπ παρὰ πᾶσι τὰ νιϰητήρια εἰς δόξαν ὀιοστισοῦν σοφίας πέρι· ἦ) μὲν γὰ τῇ ἀληθείᾳ σοφὰς στεφανοῦσι, &c. habes μύξων de qa Marcus. Et mox Σοφοὶ ὃ ἡγοῦνται ἦ), πάνυ εἰϰότως. μεστοὶς μὲν γὰ φιλοσοφίας ἔχειν, μεστοὶς ὃ πολιτιϰῶν, πάνυ ἐξ εἰϰότ' λόγω· μετέχειν γὰ ἀμφοτέρων ὄσον ἔδει, ἐϰτὸς ὃ ὄντες ϰινδύνων ϰ) ἀγώνων ϰαρπωδῶς τῶν σοφίαν. Itaqe illud ὡς ὄιεται, ut videtur, duplici ratione potest intelligi; vel, *ut ipsi de se opinantur*, aliósqe volunt opinari, vel etiam, *ut alii*s havd pavcis, falsò tamen, videtur. Neqe enim revera *Philosophos vivunt*; sed *Philosophos agunt:* hoc est philosophos simulant, & simiarum more imitantur, cùm nihil sint minús. Ideo Plato in *Sophist.* τὴν σοφιϰὴν definivit: μιμητιϰὴ τῆ σοφῆ· qasi *philosophi* sive *sapientis simiam* dixisset. qomodo Regulus ille *omnium bipedum* ipse *neqissimus*, Rusticum, hominem verè integerrimum, malitiosè insectatus, *Stoicorum simiam* appellavit. Plin. Min. *l 1. ep. 5.* sed & Lucianus istiusmodi homines vocat πιθήϰους, ἀπ' ἄϰρου χείλους φιλοσοφοῦντας, ϰ) ἕτερον μὲν ἐνὶ φρενὶ νεύοντας, ἄλλο ὃ λέγοντας· qos cosdem & Greg. Nyss. *orat. de profess. Christ.* πιθηϰίζειν ψυχὰς appellat, ὅι δὰ μιμήσεως ἐμπαιπαρμένης τὸν χριστιανισμὸν ὑποϰρίνονται. μόρφωσιν ἔχοντες εὐσεβείας· τῆς ὃ δύναμιν αὐτῆς ἀρνούμενοι· uti Apost. *ad Timoth. ep. 2. c. 3. v. 5.* vide *ad l. 10. § 8.* Tales D. Christus in Pharisæis ὑποϰριτὰς etiam

etiam nuncupavit Matth. *c.* 6. *v.* 2. & *c.* 23. *v.* 23, 25, 27. id eſt, *hiſtriones, ſcenicos.* Baſil. Cæſ. *orat.* 1. Ὑποκριτὴς, ὁ ἐν θεάτρῳ, ἀλλότριον προσωπεῖον ὑποκαθάπτων. ἀθλιώτερον οὖν πολλάκις τὸ τῶν ἀνθρώπων, ἢ ἰδιώτης τοῦ τῶν βασιλέων. & Iſidor. Pel. *lib.* 1. *ep.* 427. εἴ τις τῆς μὲν πάθοι ζῇ, τῶν δὲ τοῦτο νεκρώσαντος τὰ ὅπλα φορεῖ, ἔοικε τοῖς ἐν σκηνῇ ἀλλότρια παίζουσι σχήματα, ὅτε ἐπαγγελῶσιν οἱ θεατὴ ὡς ἀρνυμένοις τὴν σχημάτων τὰ προσήκοντα. Quod & Lucian. in *apolog.* Οἱ τραγικοὶ ὑποκριταὶ, ὅτε μὲν τῆς σκηνῆς, Ἀγαμέμνων ἕκαστος αὐτῶν ἢ Κλέων, ἢ αὐτὸς Ἡρακλῆς εἶσιν. ἔξω Πῶλος, ἢ Ἀνεισόδημος, ἀποθέμενοι τὰ προσωπεῖα, γίγνονται ὑποκριτὰὶ τραγῳδοῦντες, ἐκπίπτοντες, καὶ συνεστραμμένοι, ἐνίοτε δὲ μαστιγούμενοι, ὡς ἂν τῷ θεάτρῳ δοκῇ. & Joan. Chryſoſt. *in Matth. orat.* 20. rationem reddens nuncupationis Dominicæ; ὁ μὲν ὑποκριτὴς μέχρι τότε φαίνεται λαμπρὸς, ἕως ἂν τὸ θέατρον κάθηται· μᾶλλον δὲ οὐδὲ τότε πρὸ πάσιν. ἴσασι γὰρ οἱ πλείους τὴν φαινομένων, τίς ἐν τίνα ὑποκείνεται· πλὴν ἀλλὰ τῶν θεάτρου λυθέντος, σαφέστερον ἅπασιν ἀνακαλύπτεται. quod Senec. *ep.* 76. *Hi, qibus ſceptrum & chlamydem in ſcena fabulæ aſſignant, cùm præſente populo elati inceſſerunt, & cothurnati, ſimul exierunt, excalceantur, & ad ſtaturam ſuam redeunt.* Dio. Pruſ. qi & *Chryſoſt. orat.* 38. ἐν ταῖς θέαις τίς ὑμῖν ἀληθῶς ἔδοξεν εἶναι βασιλεὺς, ἢ τύραννος ἢ θεός; καὶ τοι τοῦτα πάντα καλεῖνται, καὶ ἐκ ὀνόματα μόνον ἔχουσι θεῶν, ἀλλὰ καὶ προσώπα, καὶ σολάς· καὶ κελεύσι πολλὰ, ὡς ἐκείνοι· τὸ δὲ ποιήματος σωτελεσθέντος, ἅπασα τὸ μηδὲν ὄντες. Hiſtriones igitur reges agunt, cùm nihil in ſe regium habeant; at Sophiſtæ etiam βασιλεύειν διδάσκειν, alios *artem regendi edocturos* ſe profitentur, (qemadmodum & Protagoras Platonicus *politicam*, ὅπως τὰ τῆς πόλεως δυνατώτατος ἂν εἴη πρᾶττειν, καὶ λέγειν.) οἱ ἔχ ὅπως βασιλεύειν, ἀλλ' οὐδὲ ζῆν ἴσασιν, *cùm ipſi interim nec vivere, nedum regnare nôrint.* Qîn & qod Petrus Apoſt. *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 19. de Pſeudonymis doctoribus; ἐλευθερίαν ἄλλοις ἐπαγγελλόμενοι, αὐτὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς. *Aliis libertatem pollicori, cùm ſint ipſi vitiorum mancipia.* ità ſapientiam pollicebantur ſophiſtæ iſti, cujus ipſi nè micam qidem penes ſe habebant; & eò minus, qò plus habere ſe opinabantur. qod rex ſapientiſſimus monuit, *Prov. c.* 26. *v.* 12. ὅσοι γὰρ ἂν ἁμαθεῖς ὦσιν, πεδῶσι σοφοὶ εἶναι, ὅτι πολὺ εἰσὶν ἀθλιώτεροι τῶν ἄλλων ἁπάντων· καὶ ὅδε πίθου τὸ τῶν σοφιστῶν γένος. Dio. *orat.* 10. tales erant, talésqe faciebant illos, qi in diſciplinam eis ſeſe dabant. vide *ad l.* 1. § 16.

Ἀνθρώπεια] *homunciones.* Xyl. rectè. leg. ergò ἀνθρώπια. nam ἀνθρώπεια, *humana*

Μυξῶν μεστὸ] *Muci pleni.* Xyl. *gravitatis affectatæ pleni.* M. Caſ. ut alluſerit Marcus ad proverbium illud, Βαβαὶ μύξα, πρὸς τὸν κομπάζοντα τῶν καὶ μεγαλαυχέντων, uſurpatum; Svid. de qo Salmaſ. *ad Tertull. Pall. deducunt perperam* (Svidam notat) *à Myxo Cereris ſacerdote.* at μύξα eſt μυξώδης· & μύξα, βλέννα, κόρυζα· κορύζαν *pro tumore, ſuperbiâ, jactantiâ dixere.* Sed & μύξαν *pro eodem. inde* μύξα, ἀλαζών. itaqe *arrogantiæ* ac *faſtûs*, malim reddere, ſicut Marcus alibi, καὶ μεθ' ὕδατος τύφε *lib.* 11. § 18. qàm *gravitatis affectatæ*, pleni! qanqam σεμνοπροσία, qod ſeqitur horſum ſpectare videatur. Cæterùm habere locum hîc poſſit alter vocabuli iſtius uſus etiam proverbialis, qo μυξώδεις καὶ βλεννώδεις, & μύξης ſive κορύζης μεστοὶ, fatui ſtupidique dicuntur; & μύξα ſive κόρυζα pro ſtuporis indicio habetur. Ità apud Platonem. *polit. l.* 1. Thraſymachus Socrati ſtuporem objiciens, percontatur illum, nutricem habeat necne, ὅπως τοι, inqit, σὲ κορυζῶντα φορήσῃ, καὶ ἐκ ἀπομύττει δέοντος. In Luciani item *votis.* Timolaum ſubſannus Lucianus: Καίτοι ἐνὸς τοῦ ἀναισθητοτάτου προσδεῖ, ὅς σε παύσει μωραίνοντα, πλὴν πολλοῦ ταύτῃ κόρυζαν ἀποξύσας. Idémqe in *Pſeudomant.* Τοῖς ἰδιώταις καὶ κορύζης μεστοῖς τὸν βίον τερψίστον. Et in *Philopſeud.* Εἰ μὴ πάνυ τὸν βίον κορύζης μεστὸς εἶην. Nec ſecùs ferè Epictetus, *lib.* 2. *c.* 21. dixit; κορύζης μεστὸς εἰς τὸν σχολὴν εἰσέρχομαι, μόνον τὸν ἰσχίαν μαθησόμενος. Latinis pariter *mucidus* pro *ſtupido, ſtolido, fatuo.* Plavt. *Epid.* 3. 4. —*homo es,*

Qi me emunxiſti mucidum, minimi preti.

Fruſtrà enim eſt Pareus, cùm de *opulento* dici cenſet, *cui mucus* ſcil. *æs eſt.* imò, tanqam de homuncione, cui *mucoris plenus naſus*, qiqe *conſilii omnis expers eſt*, ut rectè Lambinus. prægreſſa docent.

Senex, tibi os eſt ſublitum planè & probè.

nec aliâ ratione ejuſmodi hominem *blennum* dixere. Feſtus,

Blennos ſtultos eſſe Plautus indicat.

(*Bacchid.* 3. 1.)

Stulti, ſtolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, bucconcs. Lucil. *ſat.* 30. citante Nonio, apud qem *plenus*, pro *blennus* corruptè legitur;

Debluterat blennus.——

nam Βλέννα, μύξα· Βλεννὸς, νωθὴς, μωρός. Heſych. Cùm igitur pituitæ craſſæ, qâ nares obſtrui ſolent, copia nimia mentis aciem obtundere ſenſibúsqe officere cenſeatur, indè natum; ut ſicut *emunctæ naris* hominem, qod de Lucilio Flaccus, *ſerm lib.* 1. *ſat.* 4. pro acris ingenii, exactíqe judicii dicebant: ità contrà *naris obeſæ*, qod idem *epod.* 12. uſurpavit, pro ſtolido ſtupidóqe in uſu eſſet. Verùm contextûs ſeries illò potiùs inclinat, codémqe ipſe. Reſpexerit avtem forſan Marcus ad illud Epicteti, qi *diſſert. l.* 3. *c.* 22. de Cynicam profeſſionem ementito, cùm revera nihil minùs præſtaret, Μύξα γίνεται, ἄνοσ ὐδέν.

Τί ποτε πάσχων, ὦ νοῦν σε φύσις ἀπωτεῖ] Post τί ποτε distingvit Interpres Anglicanus, & erotematicè legit, π' ποτε; *O homo, qid negotii facessis tibi?* Xylandrum forsan secutus, qi sic prior reddidit; *Qid faciendum? qod nunc natura poscit, cô contende*, &c. Verùm contextûs series ista vix admittit, & distinctiones à Xyl. ipso in contextu positæ respuunt omnino. Verto itaqe, *Facias tandem, ô homo, eorum aliqod, qæ natura nunc à te exigit.* De mente vide *l.* 6. § 2. & *l.* 7. § 54, 55. & *supr.* § 6. & *infr.* § 41. & *l.* 10. § 12, 33. nè eadem identidem appositа denuo navseam pariant.

Μὴ θελήσωσιν εἴ τις ἐάσειεν] Vide *lib.* 1. § 7, 9. & *l.* 7. § 58, 67. & *l.* 8. § 1. Epictet. *lib.* 3. *c.* 24. Μόνον μὴ πόμπευε αὐτοῦ· μηδ' ἀλαζονεύου ἐπ' αὐτῇ· ἀλλ' ἔργῳ δείκνυε· κἂν μηδεὶς αἰσθάνηται, ἀρκεῖ αὐτὸς ὑγιαίνων καὶ εὐδαιμονῶν. Senec. *epist.* 79. *Hæc nos oportet agere, & in hoc ire impetu toto, licèt pauci sciant, licèt nemo videat.* Et, *epist.* 113. *nihil ad rem pertinet, qàm multi agitatem tuam noverint.* Optimè Plut. *de perfect. indic.* Εἰ γὰρ ἀληθινὸς ἔρως παιδὸς ἢ γυναικὸς, ἐ ζητεῖ μάρτυρας, ἀλλὰ καρπεῖται τὸ ἡδύ, κἂν κρύφα κατεργάσηται τὸν πόθον· ἐπ μᾶλλον εἰκὸς ὄζι τὸν φιλόκαλον, καὶ φιλόσοφον σωιόντα διὰ τὴν πρόξεων τῇ ἀρετῇ καὶ χρώμενον, αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ σωφροσύνῃ μέγα φρονεῖν, ἐπαινεσθῆ καὶ ἀκροᾶσθῆ μηδὲν δέομενον. ὥσπερ ἓν ὁ κεκλῶν ἀκούειν ὁμοι τῶν θεάτων ἰδίᾳ, καὶ βοῶν, Θέασαι, Διονυσία, πέπαυμαι πεπυφωκὼς, ὅτως ὁ ποιήσας τὸ χαίρειν καὶ ἀσθένον, εἶτα τοῦτο διηγούμενος, καὶ ἀφιέρων παντάχῃ, δῆλός ὄζιν ἔξω βλέπων ἐπ, πρὸς δόξαν ἐλκόμενος, ἅπω ἢ τῆς ἀρετῆς γεγενὼς θεατὴς, ἀλλ' ὕπαφ, ἀλλ' ὄναρ αὐτῆς ἐν εἰδώλοις καὶ σκιαῖς ῥεμβόμενος, εἶδ' ὥσπερ ζωγράφημα πεφιδεὶς ὑπὸ θέαν τὸ πεπεφαγμένον. qemadmodum avtem Plut. ab amantibus iconem traxit; ità Aristid. *in Eteon.* à sitientibus. ὥσπερ οἱ διψῶντες σιωπῇ πίνουσιν. qod & Dio Prus. *orat.* 27. Οἱ διψῶντες ἧττ ὑδροποτῶν ἐπειδὰν ἔλθωσιν ἐπὶ κρήνην τινὰ, πίνουσιν ἐπισύροντες· ἐμπηδήσαντες ἢ, καὶ τὸ διψῶν ὑποβύσαντες, ἡσυχῇ ἀπαλλάττονται, ὅτε καθίσαντες, ὅτε ἑστῶντες π. vide Epictet. *l.* 3. *c.* 12. *ad l.* 1. § 7. qi & istos vanæ gloriæ inhiantes, &. famæ popularis avcupes avidos, scenicis confert; qi nisi turbâ inspectante non cantant, non agunt. *l.* 3. *c.* 14. Ὡς οἱ καλοὶ τραγῳδοὶ μόνοι ᾄδουσι καὶ διάγουσι, ἀλλὰ μᾶλλον πολλῶν. ubi, *mali Tragœdi*, Volfius cur redderet, nihil video.

Μηδὲ τὴν Πλάτωνος πολιτείαν ἔλπιζε] De Catone Cicero, *ad Attic. l.* 2. *ep.* 1. *Dicit tangam in Platonis politia, non tanqam in Romuli fœce, sententiam.* Qod Plutarchus in *Phocione* sic reddit, ὥσπερ ἐν τῇ Πλάτωνος πολιτείᾳ καὶ ἐκ ἐν τῇ Ῥωμύλου πολιτεύομενον ἐσκεψάμην. Plato certè qam finxit politiæ ideam, nusqam unqam reperta est, avt repertam usqam unqam iri spes est. Theodoret. *therapevt. l.* 9. Ἀλλ' ὁ μὲν φιλόσοφος τοιάσδε νόμους ξυνέγραψε· καὶ οὐδένα πέπεικε τῆς ἀνθρώπων ἢ πολιτείαν, ἢ ξένον, ἢκ οἰκεῖον, ἢ χωρητὸν, ἢχ ἕλληνα, ἢ βάρβαρον, ἢ ἄθλιον, ἢκ ἐλεύθερον, ἢκ ἄνδρα, ἢ γυναῖκα, ἢ νέον, ἢ πρεσβύτην, ἢ λόγοις ἐντεθραμμένον, ἢ λόγων ἀμύητον, καὶ τοιάδε βιῶναι τοὺς νόμους. Hinc apud Athenæum ille *dipnosoph. l.* 11. Ἔοικεν ἄρ' ὁ Πλάτων μὴ τοῖς οὖσιν ἀνθρώποις γεγράφθαι τοὺς νόμους, ἀλλὰ τοῖς ἐν αὐτῇ διαπλαττομένοις· ὅστε καὶ ζητεῖσθαι τοὺς χρησομένους· ἐγὼ μὲν οὖν, ἃ πείσει λέγων, ταῦτα καὶ γεγράφειν, καὶ μὴ ταὐτὰ ποιεῖν τοῖς εὐνομουμένοις, ἀλλὰ τοῖς τῆς ἐναντιομένων ἀντεχομένοις. qæ postrema eruditus interpres minimè assecutus est. *debuit*, inqit, *Plato imitari non vota facientes, qi impossibilia sæpe optant sibi, sed eos, qi res perfici possibiles suscipiunt, ac moliuntur.* Qanqam iniqior forsan hoc nomine Platoni atqe aliis rerum publicarum ideas delineantibus Gregorius Naz. (non solus tamen is) qi *in Julian. invect.* 1. Πῶς δὲ θαυμάζειν ἄξιον τόντες, οἳ λόγῳ πλέκουσι πόλεις τοῖς ἔργοις συζῆναι μὴ δυναμένους; Non possum avtem erudito interpreti Anglic. assentiri, qi ista cum seqentibus tanqam ex aliena persona à Marco prolata existimat. Sunt enim Marci ipsius, eum qem alloqitur invitantis ad id qod est naturæ ipsius consentaneum agendum & conandum, qantum in se est: monentisqe simul animum nè despondeat, etiamsi non possit hominum mores ità refingere, ut reipub. Platonicæ inducendæ spes detur, avt eam hominum in bono promovendo conspirationem experiri, qæ in ea, qam Plato sibi finxit, republica expectari poterat; sed successibus etiam leviusculis & processibus perexiguis contentus agat, pergátqe nihilominus in instituto. qod idem & de se, profectúqe suo, cuiqe svadere conatur, *l.* 5. § 9.

Ὡς ἀ μικρόν τι δεῖ] Non est parum, inqit, si vel parum studio tuo proficere poteris, in tam ampla validáqe hominum morúmqe corruptela; si vel supprimere saltem valeas, qod corrigere non datur. Siqidem dogmata tenaciùs animi medullis infixa, imis de pulmonibus revellere prorsus, plus qàm Herculeus labor fuerit; qod tamen nisi fiat, nihil liberè ac lubenter, sed servo fucatóqe affectu peragitur, qicqid à talibus præstatur. Malè ista cepit accepítqe Xyl. dum legit Δόξμα γὰρ αὐτῷ τις μεταβάλλει; vertítqe, *Mutat aliqis illorum suum placitum?* sed & Xylandri vestigiis insistens Anglus. cùm τὸ illud sit ἐρωτηματικὸν. *Ecqis enim dogma, sive judicium, illorum mutaverit?* Senec. *de ira l.* 2. *c.* 10. *Numqid ille cujus navigium multam, undiqe laxatis compagibus, aqam trahit, navtis ipsíqe navigio iratscitur? Occurrit potiùs, & aliam excludit undam, aliam egerit, manifesta foramina perclu-*

dit,

dit, latentibus, & ex occulto ſentinam ducentibus labore continuo reſiſtit: nec ideo intermittit, qia quantum exhauſtum eſt, ſubnaſcitur. Lento adjutorio opus eſt contra mala continua & fœcunda; non ut deſinant, ſed nè vincant.

Δειλέα ϛενόντων ϰ) πειθοῦς ϕευϛοπιμπλόων] Hoc eſt qod unico verbo Hebræi כחשׁ i. e. *mentiri*, pro, *fictè ac mendaciter in obſequium ſe dedere.* Ità vates rex, *Pſal.* 18. *v.* 44, --46. *Populus priùs ignotus mihi, ignarúsqe mei, ſerviunt mihi: ad ipſum mei avditum obediunt mihi: alienigenæ mentiuntur* (i.e. ut rectè Jun. *mendaciter dedunt ſe*) *mihi; dum decidente eis* (qaſi in talos) *animo, è conclavibus ſuis coborreſcunt.* & *Pſal.* 66. *v.* 3.) *Propter amplitudinem roboris tui, mendaciter ſe dedunt tibi inimici tui.* & *Pſal.* 81. *v.* 16. *Oſores Jovæ mendaciter ſe dediſſent ei.* ſed & vate rege prior Moſes, regis inſtar & ipſe, *Deut. c.* 33. *v.* 5. in ſolenni illa *benedictione* populi ſui, *ibid. v.* 29. *Hoſtes tui mendaciter ſe dedent tibi.*

Καὶ Δημήτριον τὸν Φαληρέα] Vide *ad l.* 8. § 25. Hunc avtem, etſi Philoſophiam profeſſum, Alexandro ac Philippo adjungit, qia & ipſe reipub. regimen glorioſè ſatis Athenis tractaverat, ubi & ſtatuæ æreæ 360. eidem publico populi ſuffragio erectæ ſunt; qæ tamen havd longo pòſt intervallo omnes, unicâ duntaxat exceptâ, dejectæ, confractæ, conflatæ ſunt. Vide Laërt. *l.* 5 & Diodor. Sicul. *l.* 18. ſed & Cicer. *de offic. l.* 1.

Ἐι εἶδον, τί ἡ κοινὴ φύσις ἤθελε] Vide *l.* 8. § 3.

Οὐδείς με καλαϰέχρικε μιμεῖϖς] Vide *l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 58.

Ἁπλῶν ὄϑι ϰ) αἰδήμων τὸ φιλοσοφίας ἔργον] *Simplex ac modeſtum.* Adverſus illud peccant, poſt Philoſophos qoſdam, qi ſubtilitate nimiâ philoſophiam totam deartuârunt & delumbârunt; Scholaſtici noſtri, qi argutiis, tricis, & qæſtiunculis ſpinoſis Theologiam totam implexam & involutam nobis dederunt: adverſus iſtud cùm Sophiſtæ ἀλαζόνες, tum & Cynici ἀναιδεῖς.

Σεμνοτυφίαν] Σεμνοτυφία, vocabulum vix alibi lectum, ἡ μὴ τύφῳ πνὸς σεμνότης. Philo in *Flaccum*: Ἃ ϑ λαμπροτέρων ϰ) βασιλικὴν ἐδήλα φύσιν, μὴ πλείονϕ παῤῥησίας ἐπιδεικνυτο· ϖῶς, σεμνότερον ἦγεν αὐτὸν· ἀρχοντι ϑ λυσιτελέϛατον ὁ τύφϕ. *Gravitatem faſtuoſam*, ſive σεμνοτυφίαν in Conſtantio his verbis depingit Ammian. *l.* 16. *Inſidebat aurco ſolus ipſe carpento; Auguſtúsqe fauſtis vocibus appellatus, vocum litvorúmqe intonante fragore, talem ſe, támqe immobilem, qalis in provinciis ſuis viſebatur, oſtendit. nam & corpus perhumile curvabat portas ingrediens celſas, & velut collo munito rectam aciem luminum tendens, nec dextrâ vultum, nec lævâ flectebat, tanqam figmentum hominis: non cùm rota concuteret nutans, nec ſpuens, avt os avt naſum tergens vel fricans, manúmve agitans eſt viſus unqam.* Qæ eadem per totam vitam obſervâſſe, avthor eſt idem *l.* 21.

§ 30. Ἄνωθεν ὀπιθεωρεῖν] Vide *l.* 7. § 48. Eſt avtem iſtud argumentum totius *dialogi* Lucianici illius, qem ὑποσκοπῆς ea de cavſa inſcripſit. Sed & *ſomnii Scipionis* Ciceroniani partis non contemnendæ.

Καὶ πλοῦν παντοῖον] *Omnis generis divitias.* Xyl. πλοῦτον. ſed ſeqentia refutant, ἐν χειμῶνι, ἐν γαλήναις.

Ἐπηνόει ϑ ϰ) τὸν ὑϖ' ἄλλων πάλαι βεβιωμένον βίον] vide *l.* 7. § 49. Hoc avtem hiſtoriæ beneficio cumprimis datur; de qa Nicet. Chon. operis hiſtorici initio. Βίβλϕ ζώντων, ἡ ἱϛορία· ϰ) σάλπιγξ περίϕανϕ, τοὺ ϖάλαι τεθνεῶϑας ϖῇ σημάτων ἐξανιϛῶϖα, ϰ) ὑϖ' ὄψιν ϖιθεῖϖα τοῖς βελομένοις. Verùm Marcus hìc potiùs vult nos animo complecti, qàm immenſum temporis ſpatium nos anteceſſerit, qod transactum ſit illis, qi & nobis prorſus ignoti, rerúmqe noſtrarum itidem ignari fuerint. vide *ad l.* 4. § 3. τὸ χάος, ſed & *l.* 6. § 18.

Ὅσοι μὴν ἐϛὲ ὄνομά ϖω] vide Boëth. *conſol. l.* 2. *c.* 7. *ad l.* 4. § 3. vide & *l.* 8. § 21.

Τάχιϛα ἐπιλήσονται] vide *ibid.* & *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 19.

Τάχιϛα ϕύξοι] vide *l.* 4. § 3. τὸ ἐυμετάβολον.

Οὔτε ἡ μνήμη ἀξιόλογον] vide *ibid.* τὸ κενόν.

§ 31. Ἀταραξία] Idem *l.* 7. § 54. & *ſuprà* § 6.

Καϑαλήγουϖα ἐϖ' αὐτὸ] ut nihil aliud reqirat, qàm rectè feciſſe. vide *l.* 3. § 6. & *l.* 5. § 34. & *l.* 6. § 7, 50. & *l.* 7. § 73. & *infrà* § 42. καϑαληλικῶς διδόναι.

§ 32. Ὅλα ἐπὶ τῇ ὑϖοληψει κείμενα] vide *ad l.* 8. § 40, 47.

Καὶ πολλῷ εὐρυχωρείαν ϖεριποιήσεις ἤδη ϖεαυτῷ τὸν ὅλον κόσμον ϖεριειληφέναι τῇ γνώμῃ] Iſta peſſimè divellit & delumbat Lugd. dum ab illis ἤδη ϖεαυτῷ novam orditur ſententiam, cùm ſuperioribus adnecti mens avtoris liqidò poſtular. Meliùs Angl. à ſegentibus, τὸν ὅλον κόσμον. Nevtri tamen aſſentior. articulum, qi deperiſſe videtur, interſerendo, dictionis ſeriem continuandam ſic ſentio. π. εὐρ' περιποιήσεις ἤδη ϖεαυτῷ [τῷ] τὸν ὅλον κόσμον ϖεριειληφέναι, &c. vide Platon. *polit. l.* 6. à Marco lavdatum *l.* 7. § 35.

Πολλῷ εὐρυχωρείαν] *qaſi ex anguſtiis educere te poteris, & in patente te collocare.* Ità Pſalt. *Pſ.* 18. *v.* 20. *Eduxit me in locum patentem.* εἰς πλατυσμόν. Græc. *in latum.* & *Pſal* 31 *v.* 9. *Non concluſiſti me in manibus inimicorum meorum; ſed in patente*, ſive, *in lato, poſuiſti pedes meos.* ἐν εὐρυχώρῳ, Græc. cui opponitur ϛενοχωρία. ad *Rom. c.* 2. *v.* 9. Θλῖψις ϰ) ϛενοχωρία. Epict. *l.* 1

c. 25. Ὁρᾷς, ὅτι σὺ σαυτῷ στενοχωρίαν παρέχεις, σὺ σαυτὸν θλίβεις; & mox, Καθόλου γὰρ ἐκεῖνο μέμνησο, ὅτι ἑαυτοῦ θλίβομαι, ἑαυτοῦ στενοχωρεῖμαι· τετέσι, τὰ δόγματα ἡμᾶς θλίβει καὶ στενοχωρεῖ. Talem sibi procuraverat στενοχωρίαν Pellæus ille, qi

Æstuat infelix angusto limite mundi,
Ut Gyari clausus scopulis, parvâque Scripho.

Juvenal. *sat.* 10. atque hoc est verè στενοχωρεῖν τὸν κόσμον, utì Epictetus idem, sed sensu pavlò diverso dixit *l.* 3. *c.* 26.

Τὸν ὅλον κόσμον περιπεφέρεται τῇ γνώμῃ] qod ævum animo percurrere, Senecæ *ep.* 71. vide *l.* 7. § 47. & *l.* 11. § 1.

Ἀχανὲς ὂν τὸ μετὰ τῆς γενέσεως] vide *l.* 4. § 3, 50. Greg. Rom. *in Job. l.* 7. *c.* 20. *& immensum est, quod sine termino sequitur; & parum est, qicqid finitur. Longum qippe nobis videri non debet, quod cursu sui temporis tendit ut non sit: quod dum per momenta ducitur, ipso hoc momenta sua quæ differunt, impellunt. atque unde teneri cernitur, indè agitur, ut non teneatur.*

§ 33 Πάντα ὅσα ὁρᾷς, ταχέως φθαρήσονται] vide *ad l* 2. § 12. & *l.* 4 § 48. & *l.* 7. § 15. Senec. *epist.* 71. *Omne humanum genus, quòque est, quòque erit, morte damnatum est. Omnes quæ usquam rerum potiuntur urbes, quæque alienorum imperiorum magna sunt decora, ubi fuerint, aliquando quæretur, & vario exitii genere tollentur. alias destruent bella, alias desidia paxque ad inertiam versa consumet, &, magnis opibus exitiosa res, luxus. Omnes hos fertiles campos repentina maris inundatio absondet, aut in subitam cavernam concidentis soli lapsus abducet. qid est ergò gàre indigner, aut delcam, si exiguo momento publica fata præcedo?*

Ὁ ἕβδομήκοντος ἐποδωνὸν] Vide *ad l.* 2, § 14. & *l.* 4. § 50. Hieron. *in Nepot. Si nongentos excederemus annos, & Methusalæ tempora nobis donarentur, tamen nihil esset præterita longitudo, quæ esse desiisset. etenim inter eum qi decem vixit annos, & eum qi mille, postqam idem vitæ finis advenerit, & irrecusabilis mortis necessitas, transactum omne tantundem est.* Augustin. *de verb. Dom. serm.* 42. & *homil.* 1. & 28. & *de* 10. *chord. c.* 2. *Tota vita brevis est; à prima infantia usqe ad decrepitam senectutem, spatium breve est. Qòd tam diu vixerat, qid Adæ profuisset, si hodie mortuus esset? Si adhuc viveret, & hodie moreretur, qid illi vitæ longitudo profuisset? qid enim diu est, ubi finis est? qantum est in hac vita, qod erit aliqando finitum? qicqid fuit futurum, ubi præteritum factum est, jam tale habetur, ac si non fuerit.* Gregor. *in Job. l.* 15. *c.* 2. *Si ab ipso humani generis exortu usqe ad hoc tempus, in qo sumus, mentis oculos ducimus, omne qod finiri potuit, qàm breve fuerit videmus. Ponamus enim qemlibet hominem à primo die mundi conditum, usqe ad hodiernum diem vitam ducere, hodie tamen eandem vitam, qam qasi longam ducere videbatur, finire: ecce finis adest, præterita jam nulla sunt, qia cuncta transierunt. futurum in hoc mundo nihil est, qia nullum ad vitam vel brevissimum restat momentum. Ubi est ergò longum tempus, qod inter initium finémqe deprehensum ità consumitur, ac si nec breve unqam fuisset.* Senec. *epist.* 49. *Modò amisisse te videor: qid enim non modò est, si recorderis? modò apud Sotionem philosophum puer sedi: modò caussas agere cepi; modò desii velle agere, modò posse. Infinita est velocitas temporis, quæ magis apparet respicientibus. Nam ad præsentia intentos fallit; adeò præcipitis fugæ transitus levis est. Caussam hujus rei qæris? qicqid temporis transit, eodem loco est: pariter adspicitur; unà jacet: omnia indè in profundum cadunt. & alioqi non possunt longa intervalla esse in ea re; quæ tota brevis est.* Idémqe *ep.* 99. *Omnes qantùm ad brevitatem ævi, si universo compares, & juvenes, & senes, in æqo sumus. minus enim ad nos ex omni ætate venit, qàm qod minimum esse qis dixerit. qoniam qidem minimum aliqa pars est; hoc qod vivimus, proximum nihilo est.*

§ 34. Δι' ὅια φιλῶσι] *quæ amant.* Xyl. imò, *propter quæ amant,* alios scil. atque ità Casaubonus at Lugd. χαλῶσι, qasi mens esset, *propter quæ succensent aliis.* qod χαλῶσι potiùs diceretur.

Γυμνὰ νόμιζε τὰ ψυχάρια αὐτῶν] vide *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. & *l.* 7. § 62. Senec. *ep.* 47. (qam transcripsit, more suo, tacito avtoris nomine, Macrob. *Saturn. l.* 1. *c.* 11.) *Qemadmodum stultus est, qi emturus equm, non ipsum inspicit, sed stratum ejus & frænum: sic est, qi hominem ex veste, aut conditione, quæ vestis modo nobis circumdata est, æstimandum putat.* Ἔστε γὰρ ἵππος εὐγενὴς κρίνοιτ' ἄν, ὁ πολυτελῆ σκεύη ἔχων, ἀλλ' ὁ τῇ φύσει λαμπρός. ἔστε ἀνὴρ σπουδαῖος, ὁ πλούσιον ἔσω κεκτημένος, ἀλλ' ὁ τῶν ψυχῶν γενναῖος. Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. qod Plutarchi nomine exhibet, Anton. *melis. l.* 1. *c.* 31. Senec. idem *ep.* 41. *Qid est stultius, qàm in homine aliena laudare? non faciunt meliorem equm aurei fræni.* Et *epist.* 92. *Qod de veste dixi, idem de corpore me existima dicere. Nam hoc qoqe natura, ut qandam vestem, animo circumdedit. Velamentum ejus est. qis autem unqam vestimenta æstimavit arculâ? nec bonum, nec malum vagina gladium facit.* Itaqe ut idem *epist.* 80. *Omnium istorum persona felicitas est. contemnes illos, si despoliaveris. Equm emturus, solvè jubes stratum, detrahis vestimenta venalibus, nè qa vitia corporis lateant. Hominem involutum æstimas? Mangones qicqid est qod displicoat, aliqo lenocinio absondunt. atqe ementibus ornamenta ipsa suspecta sunt. sive crus alligatum, sive brachium aspiceres, nudum jubebas & ipsum tibi corpus ostendi. Vides illum Scythiæ, Sarmatiæve regem, insigni capitis decorum?*

decorum? Si vis illum æstimare, totúmque scire qualis sit, fasciam solve. Si perpendere te voles, sepone pecuniam, domum, dignitatem, intus teipsum considera. Quid ad rem pertinent mulæ saginatæ, unius omnes coloris? quid ista vehicula cælata?

-instrati ostro alipedes, pictísque tapetis;
Aurea pectoribus demissa monilia pendent:
Tecti auro fulvum mandunt sub dentibus aurum.

Ista nec dominum meliorem facere possunt, nec mulam. Idem ep. 87. qod Flaccus, *serm. l. 1. sat. 2.*

Regibus hic mos est ubi equos mercantur,
* Ità Lipſ. apertos, vulg. perperam. * *apertos*
Inspiciunt: nè si facies, ut sæpe, decora
Molli fulta pede est, emptorem inducat hiantem,
Quòd pulcræ clunes, breve qòd caput, ardua cervix.

Hoc illi rectè, nè corporis optima Lynceis
Contemplere oculis; Hypsæâ cæcior, illa
Quæ mala sunt spectes.—

qæ verè mala, qæ mentis mala; hæc enim sola verè mala Stoæ. Nec dissentiunt nostri. Joan. Chrysost. edit. *Savil. tom. 7. orat. 2.* τί πολ' ὄζειν ἵππε ἀρετή; ἆρα τὸ χρυσᾶν ἔχειν χαλινὸν, καὶ τελαμῶνας τοιούτους, καὶ φωμάτων δεσμὸν ἐκ σηρικῶν νημάτων συγκειμένον, καὶ τάπητας ποικίλους καὶ χρυσοπάσεις καὶ φάλαρα λιθοκόλλητα, καὶ πλουσίους χρυσοῦς χαμαίζηλος συμπεπλεγμένους· ἢ τὸ δρομικὸν εἶναι, καὶ εὐσκελῆ, καὶ βαδίζειν εὐρυθμα, καὶ ὁπλὰς ἔχειν ἵππῳ πρεπούσας γυναίκι, καὶ ἀνδρείαν κεκτῆσθαι τὴν ἐν Σποδημίαις μαχὰς, τὴν ἐν πολέμοις ἀρμόζουσαν, καὶ δύναδιν καὶ ἐν παρατάξει μὴ πυλλὰ φαίνεσθαι τῷ παρεσήματι; καὶ τερπῆς ψυχρίμης σώζειν τὸν ἀναβάτην; ἐκ εὐδηλον ὅτι τούτων ἵππῳ ἀρετὴ, ἐκ ἐκείνων; τί δὲ; ὄνων καὶ ἡμιόνων ποίαν φαίης ἀρετὴν εἶναι; ἢ τὸ δύνασθαι μετ' εὐκολίας ἀχθοφορεῖν, καὶ ῥᾳδίως τὰς ὁδοὺς διανύειν, καὶ πόδας ἔχειν στερρότητι πέτρας μιμουμένους; μὴ τὸ ἔξωθεν αὐτοῖς περικείμενον σωτελεῖν τι πρὸς τὴν οἰκείαν ἀρετὴν αὐτῶν φύσιν; ἀδήλως. ἄμεινον ἢ πᾶσαν φαίνεσθαι ἐπὶ τῷ τοῖς φύλλοις κομᾶσαι, καὶ τοῖς κλήμασιν, ἢ τὸν τῷ καρπῷ βεβριθέναι; ποίαν ἢ ἀρετὴν ἐλαίας εἶναί φαμεν; ὅταν μεγάλας ἔχῃ τὰς κλάδους καὶ πολλὴν τὴν ὑπὸ τῶν φύλλων κόμην, ἢ ὅταν τὸν οἰκεῖον καρπὸν ἀναφαίνῃ καὶ παλαχῇ διεσπαρμένον ἐμφαίνῃ; ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ποιῶμεν. διανεινήσωμεν τὴν ἀρετὴν τὴν τῶν ἀνθρώπων, καὶ βλέπειν ἐθέλειν νομίσωμεν, τὴν αὐτῶν λυμαινομένην· τί ἐν ὄζειν ἀρετὴ ἀνθρώπου; χεῖμαλα, ἵνα πενίαν δείσῃς· ὑγιὲς σώματος, ἵνα φοβηθῇς νόσον· εὐδὲ ἡ τῶν πολλῶν ὑποδοχὴ, ἵνα ὑποίδῃς δόξαν πονηράν· εὐδὲ τὸ ζῆν ἁπλῶς καὶ εἰκῇ, ἵνα φοβερός σοι γένηται ὁ θάνατος· εὐδὲ ἀλήθεια, ἵνα διαλέλαθα φύγῃς· ἀλλὰ ἢ τῶν ἀληθῶν δογμάτων ἀκρίβεια, καὶ ἡ κατὰ τὸν βίον ὀρθότης. vide *ad lib. 6. § 40.*

Ὅση ὄησις] *quæ est illa opinio?* Xyl. imò, qòd *l. 11. § 17.* μεθ' ὅλης πύφυ; *quanto cum fastu?* & *l. 12. § 27.* μετ' ὀιήσεως. grande scil. ac grave qippiam, & qod magni faciendum sit, feciſſe ſeſe opinantur ac præ ſe ferunt, ubi aliqem vel perſtrinxerint, vel collavdârint. atqe hoc eſt, qod Marcus *l. 10. § 13.* dicit, hos in aliorum lavdibus vituperiiſqe φρυάτλεσθαι. Evripid. *Glavco*, referente Stob. *tom. 2. tit. 22.*

Βαρὺ τὸ φόρημ', ὄησις ἀνθρώπε κακῆ.
Fastus mali hominis, res est intolerabilis.

§ 35. Ἡ σποδολὴ ἐδὲν ἄλλο ὄζειν, ἢ μεταβολή] Senec. *ep. 71. Quicqid est, non erit; nec peribit, sed dissolvetur. Nobis solvi, perire est. proxima enim intuemur: ad ulteriora non perspicit mens hebes.* vide *lib. 7. § 18. 23, 25. & lib. 8. § 18.*

Καθ' ἣν πάντα καλῶς γίνεται] vide *ad l. 3. § 4.* ἀγαθὰ εἰ πίστευσας.

Ὁ καὶ πάντα] ὁ illud Lugd. ejecit. ego retineo & expleo; ſed & in locum ſuum, unde excidit, reſtituo, legendo, καὶ ὅτι πᾶ.

Ἐν τοσούτοις θεοῖς] *inter tot Deos.* Atqi Stoicis *μία νοερὰ ψυχὴ, una anima universalis intellectu prædita. l. 4. § 40. & l. 6. § 14. & l. 9. § 8.* i. e. *Deus unus.* Vide Epiphan. *ad l. 4. § 18.* Ità diſertè Laërt. *l. 7. Zenon.* ſi Lipſii diſtinctionem *de Stoic. Physiolog. l. 1. c. 9.* Ambroſii Camald. verſionem ſeqimur; ἕν τε εἶναι θεὸν, καὶ νῆν, καὶ εἱμαρμένην, καὶ Δία, πολλοῖς τε ἑτέραις ὀνομασίαις προσονομάζεσθαι. Verùm ego, cur interpunctio recepta ſoliciteretur, nihil video. ἕν τε εἶναι θεὸν, καὶ νῆν, &c. ſin moveatur, ἕνα potiùs legerim. Ad manum interim adeſt conciliatrix ratio. Deum ſummum unicum agnoſcebant, qem & Δία ſive *Jovem* nuncupabant, mundi iſtius conditorem, πάντων δημιοργὸν, καὶ ἄφθαρτον μόνον. alios interim Deos inferiorès ſtatuebant φθαρτὲς, corruptelæ obnoxios, ſive (ut Plut. *de commun. notit.* eoſdem deridens) πηλοὺς *fuſiles*, ὥσπερ κηρίνους ἢ κατ' ἰτρείους, *tanqam ſi cerei aut ſtannei exiſterent.* in his & aſtra ponebant. Ità Plut. *de Philoſoph. placit. l. 1. c. 7.* Θεὸν ἢ καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην, τὸν δ' ἀνωτάτω πάντων νῶν ἐν αἰθέρι. Verùm Epiphan. *hæreſ. lib. 1. hæreſ. 5.* Deum aſſerit Stoicos in hæc qaſi membra qædam diſpertitos. Μερίζουσι ἢ τὴν μίαν θεότητα εἰς πολλὰς μερίδας ἑαυτῶν, εἰς ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ ἄστρα, εἰς ψυχὴν, καὶ ἄέρα, καὶ τὰ ἄλλα. vide *l. 8. § 19. & l. 12. § 28.* vide & Athenag. *in legat. pro Christian.*

Ἐξευρέθη] *reperta est, extitit.* ut *supr. § 8.*

§ 36. Τὸ σωφρὸν] Vide *supr. § 14. & l. 8. § 24.*

Γράσος] Ità *l. 8. § 37.* χράσος πᾶν πᾶπ.

Πῶρρι γῆς τὸ μάρμαρος] *nuclei terræ. Caſ. calli.* Xyl. Aliâ ratione Philo *de provid.* γῆς εἶσιν ὄγκοι

(*terræ tubera sunt*) ἀεὶ ὧν συνεχὴς καὶ ἀδιάλειπτος πόλεμος. Theodor. Prodrom. *in provident.*

Πύρπνοα κυνὸς ἡ σεβασὴ πορφύρα·
Ὁ μάρτυρες κύπνα φαῦλον ὄρνεον·
Λίθοι τὸ σύμπαν, οἱ χνοάζοντες λίθοι.
Ὁ λαμπρὸς ὄπος ἐκ πτάνα καὶ ξύλων,
Ὁπλῶν τε πλίνθων, καὶ λίθων ἐξεσμένων.
Πᾶς πίναξ, γῆς ξύλα, γῆς πάντες λίθοι.
Τὴν γλῶ ἢ τιμῶν, καὶ σέων, ἢν αἰσχύνῃ
Augusti hominis purpura, inventum est canis;
Libido, margarita, vilis ostrei:
Summa est lapillis, quòd glabella saxa sunt.
Ex calce, lignis, splendida ornatu domus,
Coctóque latere, fossilique marmore est.
Calx nata terrâ, ligna, lapides terra sunt.
An terram honorans, erubescere haud velis? Svart.

Ὑποσάθμαι ὁ χυσὸς, ὁ ἀργυρος] f. ὁ χρ. [καὶ] ὁ ἄργυρος. *fæces* autem sive *sedimentum terræ* ista vocat, qia inter liqandum subsidit, qod est purissimum metalli atqe pretiosissimum; qomodo in vino & urina solet τὸ ὑπόσημα, sive ἡ ὑποσάθμη, vocabulum Henrici Stephani thesavro adjiciendum, cùm ex Marco; tum ex Hesychio, apud qem reperias. Ὑποσάθμη, τρυγία, τρύξ. & Σκωρία, ἡ χαλκοῦ ἐν [τῇ χυτῇ] ὑποσάθμη. ità enim locum illum defectum integrandum sentio. Sed & ex Laert *l.* 7. qi in Zenon. ait Stoicos eâdem ratione dixisse ὑποσάθμην πάντων τὴν γλῆ. qanqam nec hi soli. nam & Porphyr. *de abstinent. l.* 3. nos ait mundi inferioris ὑποσάθμην οἰκεῖν. & Synes. *de provident. l.* 1. τὴν ὑποσάθμην τῶν ὄντων, mundi inferiora ista appellat. Levcippus item apud Hermiam *in Philos. irris.* τὰ παχυμερῆ κάτω ὑποστάντα ὕδωρ καὶ γλῆν γενέσθαι. & Theodoret. qi *therap. l.* 1. pravos improbósqe homines ait, ὑποσάθμην τινὰ παχεῖαν ἐοικέναι, τῷ τὸ διυλισθὲν ἀφιέντι διὰ παχύτητα. de Cynico Julian *de cynism. orat.* 2. ἐκεῖνο τὸ χρυσίον ἂν ἔστι χρυσίον, ἂν μὴ ψάμμου ψάμμου, εἰ τοῦτο ἀμοιβαίως τις αὐτὰ ἐξετάζοι, καὶ τῆς ἀξίας αὐτῷ ὑπερφέρειν αὐτὸ τιμᾶσθαι· γλῆν γὰρ αὐτὸ εἶναι ἀμφότερα· τὸ ἀσυνιέτως ἢ καὶ τὸ ῥᾴδιον, ἀνθρώπων τῷ κενοδοξίας ταῦτα καὶ ἀμαθίας νενόμικεν ἔρμα. Qin & ideo potest metalla ista γῆς ὑποσάθμην dixisse, qia in infimas terræ partes, qasi demersæ jacent, qomodo ad ima fæces, ac sedimenta subsidunt. unde Senec. *ep.* 1. *In imo pessimum.* & epist. 108. *gravissimum qódqe turbidúmqe subsidit.* Ità enim de his avtor idem *ep.* 90. *aurum & argentum, qasi malè nobis committerentur, natura abscondit. nos in lucem, propter qæ pugnaremus, extulimus. Nec erubescimus summa apud nos haberi, qæ fuerant ima terrarum. vis scire, qàm falsus oculos tuos decipit fulgor? nihil est istis, qamdiu immersa & involuta cœno sue jacent, fœdius; nihil obscurius.* & *de benef. l.* 7. *c.* 10. *Laminas utriusqe materiæ, ad qas cupiditas nostra caligat, terra, qæ qicqid utile futurum nobis erat protulit, istas defodit & mersit; & ut noxiis rebus, ac malo gentium in medium prodituris, toto pondere incubuit.* Qod Plinius *nat. hist. l.* 33. *præfat. Hæc summâ sui parte tribuit, qæ prosunt. illa nos premunt, illa nos ad inferos agunt, qæ occultavit atqe demersit.* Sed non altè satis, si Senecæ credimus, qi mox *ibidem. Possum de rerum natura qeri, qòd aurum argentúmqe, non interiùs absconderit, qòd non majus, qàm qod detrahi posset, pondus injecerit.* Idem denique *ep.* 92. de viro bono: *Aurum argentúmqe illis, in qibus jacuere tenebris dignissima, non ad hunc æstimat splendorem, qò imperitorum verberant oculos: scit erui è cœno, ex qo illa secrevit cupiditas nostra, & effodit.* In sacris literis, divitiæ, qæ istis cumprimis constant, עִבְטִים voce composita id est, *densum lutum* sive *cœnum* dicuntur. Abacuc. *c.* 2. *v.* 5. sed & שְׁמָרִים i. e. *fæces*, sive ὑποσάθμαι, ut Marcus istic, Sophoniæ *c.* 1. *v.* 12. si Drusio fidos: *proverb. class. l.* 1. *l.* 2. *prov.* 58. qanqam eò loci, *concretum esse super fæces:* vel de securitate ac fiducia, cum Piscatore; vel de obstinatione in malis, cum Junio, è pace tranqilitatéqe jugi natâ, malim intelligere: ex gemina ferè formula, qæ Jeremiæ *c.* 48. *v.* 11. reperitur.

Τειχία ἡ ἑδὼς] vide *ad l.* 6. § 12.

Τὸ πνευματικὸν] *etiam qæ spiritu constant.* Xyl. *etiam vita tua.* Cas. i. e. *anima*, qasi πνεύματον legerit. τὸ πνευματικὸν, est *formale*, sive *qod formæ rationem obtinet:* Opponitur enim τῇ ὑποκειμένῃ ὕλῃ τὸ πνευματικὸν, sicut τῷ ὑλικῷ τὸ ἀπῴδες, *l.* 4. § 16. & *l.* 5. § 13. ubi idem planè qod istic argumentum tractatur; & *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 9. qod *l.* 12. § 10. ὕλιον καὶ ἄπνουν dixit. & *ibid.* § 18. ἄπνουν καὶ ὑλικόν. πνεύματα verò *formæ* sunt. *l.* 12. § 30. πνεύματα καὶ ὑποκείμενα.

Ἐκ τούτων εἰς ταῦτα μεταβάλλον] qia nimirum elementa, ex qibus & spiritus ipse sive anima juxta Stoicos conflatur, in se invicem transmutantur. vide *l.* 4. § 21, 46.

§ 37. Ἄλις τῶν ἀθλίων βίων καὶ γογγυσμῶν] Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. τοῖς παιδίοις μικρὰ παίγνια εἰς τὸ κλαίειν ἱκανά. Apost. *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 10. Μηδὲ γογγύζετε, καθάπερ καί τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν.] de Israëlitis loqitur in eremo subinde ex occasione qavis murmurantibus.

Παθητισμῶν] *imitationis.* Xyl. *dissimulationis* Cas. at Svidæ παθητισμοὶ sunt ἀσάτου καὶ κολακευόμενα. (apud qem pro μανικᾶς, μὲ νικᾶς leg.) ex Aristoph. in *Eqit.* ubi Cleon. adversario suo;

Οἱ μοὶ τάλας, ὅσοις παθητισμοῖς μὲ παιελαύνεις

& mox: Ἀλλ' οὐχ ὑπαλεῖς με δωπίοις.---

Et

Et apud eundem in *Vesp.*

Τοῦτα ἰδὼν, ὑπό τ μικρὸν ὑπθήκισα· pavlulum adulatus ſum. Verùm Marco πθηκίζειν videtur eſſe *ſimiarum more*, qæ geſticulationibus vanis ludos faciunt, *nugari*. qod Apollodor. in Adelph. dixit

--ἐν πιθήκοις ὄντα δεῖν Πίθηκον εἶ.---

hoc eſt, *inter nugaces nugacem eſſe*, ſive pariter nugas meras agere. habes *ſupr. ad l. 9. § 3.* ſiqidem ſimia risûs lusûsque ſolius gratiâ in ædibus habetur. Plutarch. in *adulat.* ὁρᾷς τὸν πίθηκον; ὃ δύναται πρὸς οἰκίαν φυλάττειν, ὡς ὁ κύων, ἢ δὲ βαστάζειν, ὡς ὁ ἵππος, ἢ ἀρὲν πρὸς γλῶ, ὡς οἱ βόες· ὕδειν ἔν φέρει ἢ βωμολοχίαν, ἢ παιδιᾶς ἀνέχεται, γέλωτ⊙ ὄργανον ἐμπαρέχων. facere tamen pro Xylandri verſione videri poſſit Epicteti illud *enchir. c. 35.* qod idem totidem ferè verbis habetur & *diſſert. l. 3. c. 15.* ταῦτα πάντα ὑπισχνεῖται ⊙ ἔρχα ὑπὸ τὸ ἀθλεῖν· εἰ ἢ μὴ, ὡς τὰ παιδία, ἀναστραφήσῃ, ἃ νῦν μὲν παίζεις, νῦν ἢ αὐλητὴς, νῦν ἢ μονομάχος, εἶτα σαλπίζεις, εἶτα τραγῳδεῖς· ὅτω ἢ σὺ νῦν μὲν ἀθλητὴς, νῦν ἢ μονομάχος, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα φιλόσοφ⊙, ὅλῃ ἢ τῇ ψυχῇ κάδεν, ἀλλ' ὡς πίθηκος, πᾶσαν θέαν, ἣν ἂν ἴδῃς, μιμῇ, ἢ ἄλλο ἐξ ἄλλου σοι ἀρέσκει, τὸ σύνηθες δ' ἀπαρέσκει. verùm qid eſt hoc vago & deſultorio vitæ inſtituto nugaciu? vide *l. 4. § 16.* Idem *l. 2. c. 4.* de philoſophiam profeſſo, ſed vitæ inqinatiſſimæ homuncione: Ἀρχάδημον τίνων νοῶν ἴδῃ, ἢ ἄπιφος, ἢ αὐτὴ ἀνθρώπα λύκος ἢ πίθηκος. τί γὰ διαφέρει; Diogenes *epiſt. 17.* cujus initium, an inſcriptio, cùm intercideritjità poteſt reſtitui. [Ὁ Κύων τοῖς Ἕλλησιν ὀνομαζομένοις ὁμοιάζειν.] ὑπάρχει δὲ τῷθ' ὑμῖν, κἂν ἐγὼ μὴ λέγω. ὄντες γὰ τοῖς μὲν ὄψεσιν ἀνθρωποι, ταῖς ἢ ψυχαῖς πίθηκοι, περιπατεῖτε πάντα, μνώσκετε ἢ ἐδέν. reliqâ ferè totâ epiſtolâ πθηκισμὸν illorum graphicè deſcribit.

Τί τόπων χωνόν] *ad l. 7. § 1.*

Τί σε ἐξίστησι] *qid terret te?* Xyl. *ad qid obſtupeſcis?* Caſ. Malim, *qid te percellit?* ſive *de mentis ſtatu dimovet?*

Ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς ἁπλούστερος καὶ χρηστότερος γένη] *Qin & jam erga deos ſimplicior & melior es factus.* Xyl. qaſi ἐγένω legeretur. at Lugd. γνῶ. rectè. qem. & Caſ. ſecutus eſt, *eſto jam tandem erga Deos ſimpliciùs ac benigniùs affectus.*

Ἴσον τὸ ἑκατὸν ἔτη] vide *ad l. 3. § 7. & l. 6. § 23. & l. 12. § 35.* poteſt autem hæc clavſula fuiſſe à prægreſſis ſejuncta; & hoc velle, opera naturæ luſtres breviore ſpatio an prolixiore, nihil intereſſe; cùm eadem viſurus ſis.

§ 38. Ἐκεῖ τὸ κακὸν] vide *ſupr. § 4. & 20.*

§ 39. Ἀπὸ μιᾶς πηγῆς νοερᾶς πάντα] vide *l. 6. § 36.*

Ὡς ἑνὶ σώματι] vide *ad l. 4. § 40.*

Ἐπισυμβαίνει] vide *ad l. 5. § 8.*

Τί οὖν ταράσσῃ; τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, τέθνηκας, ἐφθάρσαι, ὑποκείνῃ, σωαγελάζῃ, βόσκῃ;] *Qid ergò perturbaris? menti tuæ dicis, mortuus es, periiſti, efferatus es, ſimulas, es in cœtu, aleris?* Xyl. illud advertit vocabulum θνείωσαι, qod in periocha ſeqenti inſertum ſenſum facit exſenſum, iſtûc eſſe retrahendum. & eſt prorſus. ſed τεθνείωσαι leg. &, me avtore, ultimo loco potiùs collocandum. At Caſ. (qi à præcedentibus, illa τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις &c. divellit, tanqam aliò ſpectantia) *Dicis parti illi ratione præditæ, mortua es, corruptio apprehendit te? num & hæc excrementa egerit? num pecudum ritu depaſcitur?* ut nimirum corporis inſtar morti obnoxia ſit. Ità τὸ φθείρεσθ vult eâ eſſe *corruptelâ affectum*, qæ interitum rei corruptæ afferat: qum de mente aliâ ratione τὸ φθείρεσθ dicatur Marco *ſupr. § 2.* vult legi, ὑποκρίνει, βόσκει; (nam τὸ σωαγελάζῃ rationem nullam habuiſſe videtur) & novum iſta conficere ἐρώτημα. vult deniqe τὸ ὑποκρίνειν illud *excernendi* ſignificatum habere. D. Boot. avtem aliter iſta interſtingvit. ſiqidem argumentum ſuperius ad τῷ ἡγεμονικῷ clavdit. tanqam ſi ſcriptum eſſet, τί ὖν ταράσσῃ τῷ ἡγεμονικῷ; *Qid mente tuâ conturbaris?* indè avtumat & ipſe novam ſeqi materiam, cujus verba ſic concipienda ſint. Λέγεις, τεθεώρηκα· ἐφθάρσαι, ὑποκρίνῃ, &c. *Dicis contemplatum*, ſive, *in contemplatione verſatum te, verùm corruptus es, ſimulas, pecudum ritu degis, efferatus es.* ὑποκρίνεσθ certè iſtîc *hiſtrionem agere* mihi ſignificare videtur; eo ſenſu nimirum qo ex carmine Petron. Joan. Sarisber. dixit, *policrat. l. 3. c. 8. totum ferè mundum hiſtrioniam exercere.* qanqam nec ſpreverim ipſe prorſus, qod Caſ. ſubindicat, ut ὑποκρίνῃ in media forma ſignificatu activo legatur. eò magìs qia Marcus ipſe *l. 6. § 14.* τίμιον, inqit, ὅτε τὸ συναγελάζεσθ, ὅτε τὸ τρέφεσθ· τοῦτο γὰ ὅμοιον τῷ ὑποκρίνειν τὰ σωτικὰ τῆς πρόφης. qod avtem τεθνειώσαι dicit, Epictetus forſan explicabit, qi de evidentias rerum oppugnantibus, ait, *diſſert. l. 1. c. 5.* ἐνστέτμηται τὸ αἰσθητὸν αὐτῷ, καὶ σκεπτικόν· καὶ τὸ λογικὸν ὃν ὑποστέτμηται, ἀλλ' ὑποτεθνείωται. Vel Crantor etiam apud Plut. *ad Apollon.* nam τεθνειῶσθ τῷ ἡγεμονικῷ eſt idem Marco, qod Crantori τεθνειῶσθ τῷ ψυχῷ, in illis; τεθνειῶσθ γὰ εἰκὸς, ἐκεῖ μὲν σῶμα τιθέναι, ἐνταῦθα δὲ ψυχήν. Verùm locus inſigniter depravatus videtur. Nec certi qid ſtatuere avſim. D. Salmaſ. de hoc loco per literas conſultus, de θνείωσαι huc retrahendo conſentit: periodum totum ſic concinnandam cenſet. Τί ὖν ταράσσῃ; μή τι τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, τέθνηκας, ἐφθάρσαι, ὑποκρίνῃ, σωαγελάζῃ, βόσκῃ, θνείωσαι; *numqid ἡγεμονικῷ tuo dicis; qòd mortuum eſt, qòd corruptum, qòd aliud agit, aliud ſimulat, qòd congregetur, paſcat,*

efferetur. vel ſic etiam, Τί ἔν παρέσται; τί λέγεις; τῷ ὑγιαινοντι τέθνηκε, ἐφθάρται, &c. *an* τῷ ὑγιαινοντι *mortua es, corrupta es?* &c. hæc omnia non ſunt τῶν ὑγιεινῶν, ac divinæ particulæ, quæ nobis inſita eſt, ſed brutæ materiæ.

§ 40. Ἢ τι δὲν δύναται θεοί, ἢ διδόναι δύνανται] *Aut nihil omnino pro nobis Dei poſſunt, aut animi diſtractiones & intemperies ſopire & lenire poſſunt.* M. Caſ. qi ſtoco τῶν διδόναι qid legerit ignoro. Ego Xylandrum ſeqor hîc furcillantem prorſus. Vide ad periochæ præcedentis clavſulam. *Vel nihil*, inqit, *poſſunt dii, vel poſſunt aliqid*. Sequentia liqidò comprobant. Annot. Lugd. ἢτι δύνασθαι δύνανται. qod idem valet.

Μᾶλλον τῷ μὴ παρεῖναί τι τέτων, ἢ τῷ παρεῖναι] *Cur non magis etiam petis, ut dent tibi nè qid horum metuas, aut expetas, neqe magis doleas, ſi abſit, qàm ſi adſit?* Xyl. Ego malim. τῶ μὴ π. τ. τ. ἢ τῶ π. *Cur non hoc potiùs poſcis, nè iſtorum aliqid metuas, aut nè iſtorum aliqid cupias, qàm nè iſtorum aliqid abſit, vel adſit tibi.* in verſionem ſuam Caſ. utrumqe admiſit. Hoc eſt qod Diogenes olim in parentibus notabat. ὁπ τῷ ἰὸν ψυχῶν, τοῖς θεοῖς δύνεται· πρὸ ἢ τῶ πλάτος ἐκεῖ, ἢ δύναται. *Filium*, inqit, *ut habeatis, victimâ cæſâ deos poſcitis: verùm de hoc, qalis futurus ſit, parum penſi habetis, nec ut bonus, probúsqe evadat, Deis ſupplices eſtis.* Laërt. *l.* 5. ità Marcus, Deos, inqit, oratis ut hoc vobis obtingat, illud non obtingat; at cur non potiùs oratis, ut nihil vos iſtiusmodi afficiat? cur non potiùs ut nè expetas, qàm ut re expetitâ potiaris? cur non potiùs ut nè metuas, qàm ut id qod metuis nè eveniat? illud enim, non iſtud verè felicem facit. Vide *l.* 4. § 49. finitimum huic Marci monito Menándri illud:

Ἄνθρωπε ὧν μηδέποτε τῶ ἀλυπίαν
Αἰτῶ παρὰ θεοῦ, ἀλλὰ μακροθυμίαν.
Nè poſce homo natus, à Deo indolentiam,
Sed potiùs animum æqanimem, & tolerantem mali.

Gror. Nec abludit reprehenſio apud Petronium Eumolpiana illa; *Qis unqam venit in templum & votum fecit, ſi ad eloqentiam perveniſſet? qis, ſi Philoſophiæ fontem inveniſſet? ac nè bonam qidem mentem, aut bonam valetudinem petunt; ſed ſtatim atqe limen Capitolii tangunt, alius donum promittit, ſi propinqum divitem exulerit, alius ſi theſaurum effoderit, alius ſi ad trecenties HS pervenerit.*

Μὴ παρεῖναι] Dio Pruſ. *orat.* 16. Τοιέτων ἔν δυσκόλων ὄντων ὑπὸ τῆ σωμάτῳ ἀρχομένοις τί δεῖ προσδοκᾶν; ἢ πῶς ἔνεστιν ἐκφυγεῖν τέτων αὐθαδέστερον καὶ ῥᾳδίως ἐνδιδόντα, μὴ κακοδαιμονέσατον ἁπάντων εἶναι προσδοκῶντα τοῖς θεοῖς, ὅπως μὴ τῶτο, μηδὲ τῶτο συμβῇ καθάπερ εἰ τις ἐν ὄμβρῳ παραβαλῶ, σκέπασμα μὴ ἔχοι μηδὲν, ἔυχοιτο ἢ μόνον, ἔνεστιν ἢ ἐν σαλαγμῷ διαφυγεῖν· ἢ εἴ τις πλέων, ἀντὶ τῆ πῆξαι σχοινίον προέχειν, καὶ τὸ περισπάσιον δέλεαρ κακῶς, ἔυχοιτο μηδὲν ἅψαι κυμάτων καὶ τῶν ναῶν ψυχῆς.

Καὶ εἰς ταῦτα σωφρονεῖν] Stoicos hîc Plut. conſtrictos tenere ſe avtumat, *de Stoic. contradict. c.* 27. Ἔτερος ὁ θεὸς, inqit, ἀρετὴν ἢ δίδωσιν ἀνθρώποις, ἀλλὰ τὸ καλὸν αὐθαίρετόν ἔῃ· πλῆτον δὲ καὶ ὑγίειαν χαλεὶς ἀρετῆς δίδωσιν, ἐκ ἔν χρησομένοις δίδωσιν, ἀλλὰ κακῶς, τετέστι βλαβερῶς καὶ αἰσχρῶς καὶ ὀλεθρίως· καὶ τοι εἰ μὴ δώσαντος τῶ ἀρετῶ παρέχειν ὁι θεοὶ, ἐκ ἔστι χρηστοὶ μὴ παρέχοντες· εἰ ἢ μὴ δώσαντα ποιεῖν ἀγαθὸς, ἢδὲ ὠφελεῖν δώσαντα, μηδενὸς ἧσσ ἄλλων ὄντος ἀγαθῆ, μηδὲ ὠφελίμα.

Ἐπ' ἐμοὶ αὐτὰ ὁι θεοὶ ἐποίησαν] Ità *l.* 2. § 11. ἐπ' ὠμῶ· τὸ πᾶν ἔδυντο.

Οὐ χρεῖον χεῖρας τοῖς ἐπί σοι] Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ἔτα λέγεις, Κύριε ὁ θεὸς, πῶς μὴ ἀγωνιῶ; μωρὲ, χεῖρας ἐκ ἔχεις; ἐκ ἐποίησέ σοι αὐτὰς ὁ θεός; ἔυχε νυῖ καθήμενος, ὅπως αἱ μυξαί σε μὴ ῥέωσιν· ἀπόμυξαι μᾶλλον, καὶ μὴ ἐλέγχει. τί ἔν; ἐταῦθά σοι δὲν δέδωκεν; ἢ δέδωκέ σοι χαρτείαν, μεγαλοψυχίαν, ἀνδρείαν; πηλικαύτας ἔχων χεῖρας, ἔτι ζητεῖς τὸν ἀπομύξοιλα; Objurgat hoc nomine Græcos Demoſthenes *Philip.* 3. Ταῦθ' ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες ἀλίσκονται καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ οἱ τῶ χάλαζαν, ἐμοίγε δοκῶσι θεραπεῖν, εὐχόμενοι μὴ καθ' ἑαυτὸς ἕκαστοι γενέσθ' ἀγαθόν· καλύειν ἢ ἀδύς ἐπιχειρῶν. Xenoph. *Pæd. l.* 1. Ὡς δὲ δεῖται εἴη αὐτοῖς παρὰ τῶν θεῶν, ἔτε ἐπαινῶν μὴ μαθόντας, ἐπαμαχῆναι νικᾶν· ἔτε μὴ ἐπισαμένους πιλεῖν, πιλοῦντας κρατεῖν τῶν ἐπισαμένων πιλεῖν· ἔτε μὴ ἐπισαμένους κυβερνᾶν, σώζειν ἔυχεσθαι ναῦς κυβερνῶντας, ἀλλὰ μὴ ἀπειρηκότας γε αὐτοῦ, ἔυχεσθαι καλὸν αὐτοῖς εἶναι φύεσθαι· ἀλλὰ μὴ φυλαττομένους γε ἐν πολέμῳ, σωτηρίαν αὐτοῖς παρὰ τῶ τῶν θεῶν δεήσεσθαι πάντα τὰ τοιαῦτα ἔῃ· τῶ ἢ ἀδήμητα ἔυχομένους ὁμοίως εἶναι παρὰ θεῶν ἀπαντᾶν, ὥσπερ καὶ παρὰ ἀνθρώπων ἀφαιρεῖσθαι τῶ παρόντα δοκοῦσι. Et agendi peritia ergò feliciter agere cupienti nanſciſcenda; & peritiæ actio inſuper adjicienda. neqe enim nandi peritiſſimus etiam in navfragio artis ope incolumis futurus eſt, ſi brachiis implexis, crutibus cancellatis, fluctibus ferendum ſeſe permiſerit. Ariſtides *de concord. ad Rhod.* Ἄτοπον τῶ θεὸς ἐπαινεῖν, αὐτῶ ἢ μὴ βέλεσθαι πράττειν, ἀλλ' ἐῶ ἡμῖν ἔῃ δοκεῖ τοῖς θεοῖς αὐτοῖς. Tertull. *exhort. caſtit. c.* 12. *Tantâ ſolicitudine petere audebis, qod in te poſitum recuſabis?*

Ἡ διαφέρεσ πρὸς τὰ μὴ ὅπ σοι] *qàm de eis, qæ non ſunt in tua manu poſita, ſolicitum eſſe.* Xyl. *Ea, qæ in tua poteſtate non ſunt ſita, affectare,* Caſ. Malim, *ad ea cum animi qodam cruciatu & diſtractione ferri, & qaſi differri.* vide *ſupr.* § 26.

Μετὰ δουλείας] *cum ſervitute*, i. e. animo addicto & mancipato. Ità *l.* 8. § 3. καὶ δουλεία πίσων.

&

& *suprà* § 27. δελέα ξενόντων. Sic nimirum servi & mancipia fiunt, súntque revera earum rerum, quas tanta cum anxietate requirunt, & quibus ὅπως θεραπεύσουσιν, ut Marcus noster, *l.* 5. § 1. Flaccus *l.* 1. *epist.* 10.

Imperat aut servit collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potiùs, quàm ducere funem.

Hoc est quod Seneca *epist.* 8. ex persona fortunæ munera enixè anxiéque avcupantium. *Hoc miserrimi fallimur: habere, nos putamus; habemur.* i. e. putamus res esse in nostra potestate; cùm nos potiùs in illarum potestate simus; dum illarum servi & quasi mancipia sumus.

Καὶ εἰς τὸ ἐφ' ἡμῖν ὁι θεοὶ συλλαμβάνουσιν] Aug. *de grat. Christ. l.* 1. *c.* 15. *Cur petitur, quod ad nostram pertinet potestatem, si Deus non adjuvat voluntatem?* & *de pecc. merit. & remiss. l.* 2. *c.* 6. *Quis optat, quod in potestate sic habet, ut ad faciendum nullo indigeat adjumento?* Τῷ γὰρ ὄντι, ὃ ἐξ αὐτοῦ τις ἔχει, πλειόνος ἔτι ἢ μάταιος παρ' ἄλλου λαμβάνων. Epictet. *l.* 1. *c.* 9.

Οἱ θεοὶ συλλαμβάνουσι] Indè *l.* 1. § 17. συλλήψεις θεόθεν ἡγούμενοι. Sed disertiùs pavlò Marco Pavlus noster *ad Rom. c.* 8. *v.* 26. τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται. *vicissim auxiliatur*; quasi mutuas confert operas. Ità & nos Deo σωθγεῖν oportet: Ap. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 1. & nobis operantibus σωθγεῖ Deus. Marc. *Evang. c.* 16. *v.* 20. unde & Apost. de se *ad Cor. epist.* 1. *c.* 15. *v.* 10. Περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα· οὐκ ἐγὼ δέ· *quanquam non tam ego*; vel, *non solus ego* (quomodo *ad Gal. c.* 2. *v.* 20. Ζῶ δ', οὐκέτι ἐγὼ, quanquam de loci istius interpunctione ambigi meritò potest) ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ θεοῦ, ἡ σὺν ἐμοί. nec gratia Dei sola, nec ipse solus; sed ipse cum gratia, gratia cum ipso est cooperata. Bern. *de grat. & lib. arb.* Ità *nec gratiæ divinæ quam agnoscit, ingratus, nec ope fretus divinâ, extitit otiosus: verùm & opis gratiam numini tribuit, & huic etiam operam suam contribuit.* Huc Epicharmi illud:

Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν θάντα τἀγαθ' οἱ θεοί.
Dii suas labore dotes esse venales volunt. Grot.
Καί τ' ἐργάζ' ἀθύρω πολὺ φίλτερον ἀθανάτοισιν·
Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἀνέρες, ὅς κεν ἀεργός·
Ipsi sudantem & clementiùs aspiciunt Dii:
Ignavum oderunt pariter superique hominesque.

Hesiod. *oper. l.* 1. Sed & Æschyl. *Pers.*

Ἀλλ' ὅταν σπεύδῃ τις αὐτὸς, καὶ θεὸς συνάπτεται.
Qui sibi ultrò properat, illuc adjuvat cursum Deus.

Idémque, Φιλεῖ γὰρ τῷ κάμνοντι συσπεύδειν Θεός.
Habet laborans collaborantem Deum.

Et, Τῷ δ' οὖ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει.
Adesse gaudet, sed laboranti, Deus.

quod Euripidi tribuit Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Et Clem. *strom. l.* 6. & post Clementem Theodoretus Clementis compilator, *therap. l.* 1. Verùm ille ex Euripp. *Hippolyto*, hic ex *Eclimeno* (sive ut Grotius avtumat ex *Clymene*) esse vult: qi & illud Socratis in *Minoe* eódem refert:

Οὐκ ἔστι τοῖς μὴ δρῶσι σύμμαχος τύχη·
Fortuna non est socia nil conantibus.

Indè proverbium apud Laconas, τὰν χεῖρα ποτιφέροντα δεῖ τὸν τοῖχον ἐπικαλεῖν. Plut. in *apoph. Lacon.* sed & apud alios Græcos, referente Svidâ,

Τῷ χεῖρα προσφέροντα τὸν θεὸν καλεῖν.

Et, Αὐτὸς τ' ἀνὴρ δρῶν, εἶτα τοὺς θεοὺς καλεῖ.
Deum invocare oportet admotâ manu.

Et, *Molire primus ipse, mox Deum invoca.*

Ἀρχὸς γὰρ ἀθεὶς, θεὸς ἕρχων ἀνὰ τόμα
Βίον δώσαιτ' ἂν ξυλλέγειν ἀπὸ πόνου.

Eurip. *Electr.*

Expers laboris atque inops nemo potest
Rem facere, quamvis sæpe compellet Deos. Grot.

Synes. denique *de providen.* 1. Καὶ τοῦτο προνοίας, ὃ δ' ἦν ἔξεσι μὴ ῥαθυμοῦντας, ἀλλὰ χρωμένους οἷς παρ' αὐτῆς ἔχομεν, πάντα πάντως εὐδαίμονα εἶ). ἃ γὰρ ἔστιν ἡ πρόνοια κατὰ τὴν μητέρα τὴν νοερὰν βρέφος, ἣν δεῖ πράγματα ἔχειν, ὑποσοβοῦσαν τὸ προσπεσούμενον καὶ λυποῦσαν· ἐκείνου γὰρ ἀτελὲς ἔτι καὶ διχόθεν ἀβοήθητον. ἀλλὰ κατ' ἐκείνην ἥτις αὐξήσασά γε αὐτὸ καὶ ὁπλίσασα, χρῆσθαι κελεύει, καὶ τοῖς κακοῖς ἀφυκέναι. ταῦτα τοῖς παυτὶς ἄξια ἀνθρώποις εἰδέναι καὶ δὴ προνοίαν νομίσαι, καὶ ἑαυτῷ φρονῆσαι, εὐσεβεῖς τε καὶ ἐπιμελεῖς ἅμα γενόμενον· καὶ ἄχ ἡγήσασθαι θεῷ τε ἐπιστρέφειν καὶ χεῖρον ἀρετῆς σωσιάζειν τοῖς ἄλλοις. Pulcerrimè.

Ὅλως ὧδε ἐπίτρεψον τὰς εὐχὰς, καὶ θεάσει τί γίνεται] *Posce deum*, inqit, *bonam mentem, & videbis qid futurum sit*, qod Dominus Christus Luc. *c.* 11. *v.* 13. Πόσῳ μᾶλλον δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. *quanto magis gratiam spiritûs cam poscentibus concedet?* scil. qod Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 14. Ἐάν τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀκούει ἡμῶν· καὶ ἐὰν οἴδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν, οἴδαμεν ὅτι ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἡμῶν. Epictet. *lib.* 2. *c.* 18.

Μέγιον τέλας μὴ συναρπασθῇς. μέγας ὁ ἀγὼν ἔστι, θεῖον τὸ ἔργον, ὑπὲρ βασιλείας, ὑπὲρ ἐλευθερείας, ὑπὲρ εὐροίας, ὑπὲρ ἀταραξίας. τοῦ θεοῦ μέμνησο· ἐκείνου ἐπικαλοῦ βοηθὸν καὶ παραστάτην, ὡς τοὺς Δοσκόρους ἐν χειμῶνι πλέοντες. Videatur & Menandrianum illud superiùs pavlò exhibitum.

§ 41. Τὰ προηγούμενα φυσιολογῶν] *Quæ de rerum natura priùs fueram meditatus.* Ità se explicat ipse apud Laërt. in *epist.* de qo Marcus istic, Epicurus; τὴν γεγενόπονα ἡμῖν διδασκαλίαν. vide *infr.* at Cas. προηγούμενα, *præstantiora*; cùm *præterita, præcedentia*, prægressa, priora, Epicurus vellet.

Πῶς ἡ διάνοια] etiam Epicurus inter decumbendum animi priùs potiúsqe qàm corporis, spiritûs qàm carnis, rationem habet curámqe gerit? qid Chrysippum? qid Christianum facere oportebit? Ità Psaltes. *Psal.* 41. *vers.* 4, 10. animæ sanitatem

tatem primo loco, tum corporis Deum poscit. Καλαφρόπλεως] Xyl. καλαπλάπλεως legisse videtur. qasi Pindaricum illud voluerit, γύοις πεπάπλων πάντοθεν φάρμακα. *Pyth. od.* 3. idémque medicum adhibitum omnino negare Epicurum frustrà avtumat; cùm negat duntaxat eo animo adhibitum, ac si magni momenti haberet illud, qod à medico præstaretur. Ego verò existimabam τὸ καταφρόπλεως istic esse *munire corpus* adversus vim morbi. Somnia nimirum mera commiscimur nobis, ubi genuina non occurrit scriptura. Verùm somnium istud excussit planè mihi Vir clariss. Salmasius, dum legendum suggerit, καταφρυάπλεως. qo verbo usus est & Marcus *l.* 7. § 3. & *l.* 10. § 13. unde & φρύαγμα pro *fastu.* μετὰ δεινῆς φρυάγματος, *l.* 4. § 42. *non medicùs*, inqit, *præbebam me, ut de me magnos spiritus sumere possent, qasi aliqid operæ pretium facturi, in sanitate mihi restituta.* Nihil certius. Qod avtem Marcus hìc καταφρυάπλεως, id in eodem planè argumento ὀφρῦν ἐπῆραι Epictetus dixit, *dissert. l.* 3. *c.* 10. τί ἂν κολακεύοις τὸν ἰατρόν; τί λέγεις, ἐὰν θέλῃς, κύριε, καλῶς ἔξω; τί παρέχεις αὐτῷ ἀφορμὴν τοῦ ἐπᾶραι ὀφρῦς; hoc est, τὸ καλαφρυάπλεως. de eisdem sensu diverso Marcus, τὰς ὀφρῦς ὑπὲρ τῆς ἀρρώστων συστάσεως dixit. *l.* 4. § 42. Certè ὀφρῦν & καλαφρύαγμα conjunxit & pro eodem usurpavit Epictetus *l.* 3. *c.* 26. *ad l.* 10. § 19. repræsentandus. καλαφρυάπλεως optimè exprimit qod Hebræi dicunt הִתְפָּאֵר i. e. inqit Jairus *ad Judic. cap.* 7. *vers.* 2. ווענטיר *vauntir*, **to vaunt.**

Ἀλλ' ὁ βίος ἤρετο ἕως καλῶς] M. Casavb. ἤρέσκετο, legisse videtur. D. Boot. (cui accedo) ἤνετο mavult. Senec. *ep.* 92. *Epicurus, cùm illum hinc urinæ difficultas torqueret, hinc insanabilis exulcerati dolor ventris, beatissimum, inqit, hunc & ultimum diem ago.* qod idem & *ep.* 66. tangit. Epicuri verba ipsa habes ex *epist. ad Idomeneum* apud Laërt. *l.* 10. τῷ μακαρίαν ἄγοντες καὶ ἅμα τελευτῶντες ἡμέραν τὸν βίον ἐγράφομεν ὑμῖν τωτὶ τραγῳδίας τε παρακολουθήκει, καὶ συσσιτικὰ πάθη, ὑφ' ὧν ὀλιγωρεῖν οὐκ ἐπολείπετο τὰ ἐν ἑαυτοῖς μεγέθους· ἀντιπαρετάττετο δ' τούτοις τὸ κατὰ ψυχὴν χάιρειν, ὑπὸ τῆς τῶν γεγονότων ἡμῖν διαλογισμῶν μνήμης. Eam Cicero, qi *ad Hermachum* scriptam asserit, sic vertit, *Tuscul. l.* 3. *cùm ageremus vitæ beatum, & eundem supremum diem, scribebamus hæc. tanti avtem morbi aderant vesicæ & visceru, ut nihil ad eorum magnitudinem posset accedere. compensabatur tamen cum his omnibus animi lætitia, qam capiebam memoriâ rationum inventorúmqe nostrorum.* Meminit & Epictetus *dissert. l.* 2. *c.* 23.

Ταῦτα] Leg. τ' αὐτὰ. τ' αὐτὰ ἐκείνῳ, *eadem qæ ille.* qod non advertens Xyl. sententiam mutilavit.

Μὴ ἀφιέντως φιλοσοφίας ἐν ὅις ἄν ποτε τύχῃς πράττουσι] Qod de Theoderico Gotho aleam tractante, Sidon. *l.* 1. *ep.* 2. *In bonis jactibus tacet, in malis ridet, in nevtris iracscitur, in utrisqe philosophatur.*

Μήτε τῷ ἰδιώτῃ καὶ φυσιολόγῳ συμφλυαφεῖν] at Epicurum suprà ajebat dixisse, ὅτι τὰ περιγράμματα φυσιολογῶν διετέλει. & *l.* 10. § 30. monet Marcus ipse, φυσιολόγως ὁρᾶν τὰ ἐν τῷ βίῳ. itaqe illud καὶ φυσιολόγῳ Xyl. prorsus omisit. Verùm potuit ibi speculationes naturales designâsse; qæ ad rem præsentem mentémqe firmandam faciebant, istìc vanas, futiles, curiosas, inutiles, notare, qæ ad mores formandos nihil conducerent. Suspicio tamen havd prorsus spernenda forsan fuerit, scripsisse Marcum καὶ μὴ φυσιολόγῳ, vel καὶ ἀφυσιολόγῳ, & rerum naturæ imperito. vide *l.* 10. § 9. μὴ συμφλυαφεῖν avtem dixit, qomodo συνεπθρηνεῖν. *l.* 7. § 43.

Πρὸς μόνῳ τῷ νῦν πραγματικῷ εἶ] Vult nos, qod vulgò dicitur, *hoc agere.* Flaccus in *art.*

Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici.

Ità Marcus, ut jam nunc facias, jam nunc fieri debentia. vide *ad l.* 6. § 2. & *suprà* § 6, 29. & *l.* 10. § 1.

§ 42. Οὐ δύναντω] itaqe ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν ὀφείλομεν, ut Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 10. *è mundo emigrare nos oportet*, si ejusmodi vitare velimus homines, qales in mundo non possunt non esse freqentes. Verùm necessitatem illam, qam somniabant Stoici, qasi citra malum bonum nè consistere qidem posset, Christiani nevtiqam agnoscimus. vide *ad l.* 6. § 41. & *l.* 8. § 15.

Οὐς ἀνάγκη ἐν τῷ κόσμῳ εἶ] Tertull. *adv. Prax. c.* 10. *Oportebit enim & milvos esse & hæreticos.* Allusit ad illud Apostoli, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 11. *v.* 19. Δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις εἶναι] sed & D. Christus, Matt. *cap.* 18. *v.* 7. ἀνάγκη γὰρ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα.

Τίνα ἔδωκεν ἡ φύσις ἀρετὴν πρὸς τοῦτο] Vide *supr.* § 11. Epictet. *enchir. c.* 9. ἐφ' ἑκάστου τῶν προσπιπτόντων, μέμνησο ἐπιστρέφειν ἐπὶ σεαυτὸν καὶ ζητεῖν, τίνα δύναμιν ἔχεις πρὸς τὸ χρῆσιν αὐτοῦ· ἐὰν καλὸν ἴδῃς ἢ καλὸν, εὑρήσεις δύναμιν πρὸς ταῦτα ἐγκράτειαν. ἐὰν πόνος προσφέρηται, εὑρήσεις καρτερίαν· ἂν λοιδορία, εὑρήσεις ἀνεξικακίαν, καὶ οὕτως ἐθιζόμενον σε, οὐ συναρπάσουσιν αἱ φαντασίαι.

Πρὸς μὲν τὸν ἀγνώμονα τοῦ πρόσπλα] Ità Apost. *ad Titum c.* 3. *v.* 1. πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραότητα πρὸς πάντας. & qia objici poterat, multos esse ἀγνώμονας καὶ αὐθάδας, mox subjicit, *v.* 3. Ἦμέν ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, &c.

Μεταδιδάσκειν τὸν πεπλανημένον] qod Jacob. Apost. *ep. c.* 5. *v.* 19. τὸν ἀπὸ τῆς ἀληθείας πλανηθέντα

Σένια ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτὸν ἐπιστρέψαι. vide *ſuprà* § 11. & *ad l.* 8. § 59. Hoc eſt autem quod ipſa naturæ lex júxqe poſtulat. Cicer. *offic. l.* 1. *Omnium communia hominum videntur ea, qæ ſunt generis ejusdem, qòd ab Ennio eſt poſitum;*

Homo qi erranti comiter monſtrat viam,
Qaſi lumen de ſuo lumine accendat, facit;
Ut nihilominùs ipſi luceat, cùm illi accenderit.

Huc præceptio Moſaica *Deut. c.* 22. *v.* 1. de vicini pecude jumentóqe ubi erraverit, reducendo. De qa Tertull. *adv. Marc. l.* 4. *c.* 35. *Pecora qoqe fratris tui, ſi errantia in via inveneris, prohibet deſpicias, qò minùs ea reducas fratri tuo; nedum ipſum ſibi.*

Ἁμαρτάνει τὸ φρονεῖν μόνον] Bonum enim ſibi qiſqe ſuum etiam in eo qod peccat, proponit; qum tamen peccando malum qiqe attrahant ſibi ſuum. Hoc eſt qod Avguſtin. paſſim inculcat *ep.* 121. *c.* 4. *Beatam vitam habere omnes homines volunt. etiam qi peſſimè & perditè vivunt, nullo modo ità viverent, niſi eodem modo ſe eſſe vel poſſe fieri beatos putarent. Hoc eſt ergò qod cupiunt & boni & mali; ſed ad qod perveniunt non niſi boni.* Et *ibid. c.* 5. *Dicunt nonnulli, beatum eſſe, qi ſecundum ſuam vivit voluntatem. abſit verum credamus, qid ſi enim neqiter velit vivere? nonne tanto miſerior eſſe convincitur, qanto faciliùs mala ejus voluntas impletur?* Mox, poſt adducta ex Ciceronis *Hortenſio* iſta, (qæ lavdat etiam *de Trinit. l.* 13. *c.* 5.) *Omnes aiunt, beatos eſſe qi vivunt ut ipſi velint, falſum id qidem. Velle enim qod non deceat idem ipſum miſerrimum: nec tam miſerum eſt non adipiſci qod velis, qàm aliqid velle qod non oporteat. Teſtimonium,* inqit, *hoc verum eſt. ille igitur beatus eſt, qi qicqid vult habet, & nihil vult qod non debet.* & *in Pſal.* 118. *conc.* 1. *beatum eſſe tam magnum eſt bonum, ut hoc & boni velint & mali. nec mirum eſt, qòd boni propterea ſunt boni; ſed illud eſt mirum, qòd etiam mali propterea ſunt mali, ut ſint beati. Nam qisqis libidinibus deditus, luxuriâ ſtupríſqe corrumpitur, in hoc malo beatitudinem qærit, & ſe miſerum putat, cùm ad concupiſcentiæ ſuæ effectum non pervenit, & beatum jactat, cùm jam pervenit. Sic avarus ad hoc opes congregat, ut beatus ſit; & ſceleratus qiſqe in ſceleribus beatitudinem qærit. ità omnes beatitudinem concupiſcunt: ſed qomodo ad eam perveniatur, plurimi, dum neſciunt, per itinera ea currunt, qæ miſera ſunt, & ad majorem miſeriam ducunt.* His gemina apud eundem, *de lib. arb. l.* 1. *c.* 14. *de trinit. l.* 13. *c.* 3, 8. *de natura & grat. c.* 49. *de Stoïc. & Epicur. c.* 3. & alibi. Sed & apud Salvian. *de provid. divin. l.* 1. & *ad Eccleſ. Cathol. l.* 3.

Πεπλάνηται] Ità *l.* 6. § 10. πεπλανημένα καὶ τῶν ὁδὸν ἀγνοούντων. De ſe David, *Pſal.* 119. *v.* 176. ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλός. Eſajas, *c.* 53. *v.* 6. πάντες, ὡς πρόβατα, ἐπλανήθημεν. & Pet. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 25. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενα. alludunt ad ovium naturam, de qarum ſimplicitate & proclivitate ad deerrandum, videri poterit Ariſtot. *hiſtor. animal. l.* 9. *c.* 3.

Ἐξ ὧν ἡ ἀφροσύνη σου χείρων] Vide *lib.* 7. § 22.

Ἐι ὁ ἀπαίδευτος τὰ τῶν ἀπαιδεύτων πράττει] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 31. *Aut ignorantia nos rerum, aut inſolentia iracundos facit. ignorantia. qid enim mirum eſt malos mala facinora edere? qid novi eſt, ſi inimicus nocet, amicus offendit, filius labitur, ſervus peccat?* Terent. *Andr.* 4. 5. *Mirum verò, impudenter mulier ſi facit meretrix?* vide *ad l.* 4. § 6. & *l.* 12. § 16.

Σαυτῷ μᾶλλον ἐγκαλεῖν, ὅτι ἠ φροντίδωκησας] & pavlò poſt, σὸν τὸ ἁμάρτημα] Ità Martia marito inſimulanti, qòd à ſe accepta Cæſaris arcana in exitium ſuum imperatrici prodiderat. Δικαίως, inqit, *hæc pateris;* Ὅτι μοι τοσοῦτον σωφρονῶν χρόνον, οὐκ ἔγνως, οὐδ' ἐφυλάξω πρὸ ἀκρασίαν· qòd *cùm tam diu mecum vitam exegeris, incontinentiam linguæ, vel non adverteris, vel non caveris.* Verùm apud Plutarch. *Fulvium* perperam pro *Fabio* legi docent, Lipſ. *ad Tacit. annal. l.* 1. & Muret. *var. lect. l.* 11. *c.* 2. Plutarch. *de ira cohib.* Ἐκπαλαιόν ἐστι τὸ ἄφρων καὶ τὸ ἀφροντίδωκητον· δεῖ δὲ, ὡς τις Παναίτιος ἔφη, χρῆσθαι τῷ Ἀναξαγόρᾳ, καθάπερ ἰατρῷ ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ παιδὸς εἰπεῖν, ἤδειν ὅτι θνητὸν ἐγέννησα, τοῦτο τοῖς παροξύνουσιν ἕκαστον ἐπιφωνεῖν ἁμαρτάνειν, ἤδειν ὅτι συφορὸν ἐκ ἐπεπάμην ἔλον, ἤδειν ὅτι ἀπαιτεῖ τὸν φίλον ἐκ ἐλήπαμεν, ἤδειν ὅτι ἡ γυνὴ γυναῖκα εἶχεν Senec. loco proximè memorato. *Turpiſſimam aiebat Fabius imperatori excuſationem eſſe, Non putavi ego turpiſſimam homini puto. Omnia puta; expecta. etiam in bonis moribus aliqid exiſtit aſperius. Semper futurum aliqid qod te offendat, exiſtima.*

Μὴ καλλωπιστικῶς ἐδόκησεν] phraſis notanda; qam & ſuprà reſtituimus, *l.* 7. § 13. καλλωπιστικῶς δοθέναι qis dicitur, qando *actio dandi,* ſive *doni collatio,* ἐπ' αὐτὸ τὸ δεδωκέναι, ἤτοι κοινωνικῶς τι πρᾶξαι, καλαλῆσαι. ut *ſuprà* § 32. καὶ ἐνταῦθα ἡ ὄρεξις ἀπολήγει. ut *l.* 5. § 34. *Nihil aliud ſpectat, nec ullum finem ulteriorem habet præfixum ac propoſitum ſibi, niſi ut datum ac largitum ſit.* (qomodo Seneca, *de benef. l.* 1. *c.* 2. *dedi ut darem.* & *l.* 4. *c.* 13. *dat, nè non dederit*) ὡς πᾶσα τὸν καρπὸν ἀπειληφέναι; ità ut omnem prorſus fructum donationis in eo ipſo qòd dederit, & poſuerit, qi dat, & accepiſſe ſe exiſtimet. utì Marcus mox. de qo modo largiendi vide plura, *l.* 5. § 6. & *l.* 7. § 72, 73. Senec. *epiſt.* 115, *Pecunia ex qo in honore eſſe cepit, verus rerum honor cecidit: mercatoréſqe & venales invicem facti, qærimus non qale ſit qid, ſed qanti. ad mercedem pii ſumus, ad mercedem impii: honeſta qamdiu aliqa illis ſpes inest, ſequimur; in contrarium transituri, ſi plus ſcelera promittant.* qod Juvenal. *ſat.* 10.

-qis

——*qis enim virtutem amplectitur ipſam*
Præmia ſi tollas?—— Sed pergit Seneca. *Quid eſt autem turpius, quàm aliqem computare quanti vir bonus ſit? cùm virtus nec lucro invitetur, nec abſterreatur damno; adeóque neminem ſpe ac pollicatione corrumpi, ut contra ſe impendere jubeat, ac ſæpius in ultro-tributis ſit. Quid conſequor, inqit, ſi hoc fortiter, ſi hoc gratè fecero? quod feceris. nihil tibi extrà promittitur: ſi quid fortè obvenerit inter acceſſiones numerabis. rerum honeſtarum pretium in ipſis eſt.* Idem *de benef. l. 4. c. 1.* ad qæ Lipſ. *factum ipſum facti merces.* Idem *epiſt. 113. Sacra res eſt juſtitia, alienum bonum ſpectans; nihil ex ſe petens, niſi uſum ſui. me juſtum eſſe gratis oportet. parùm eſt. me in hanc pulcerrimam virtutem ultro etiam impendere juvet. non eſt quòd ſpectes, quod ſit juſtæ rei præmium majus, quàm juſtum eſſe.* Sed &, *de clem. l. 1. c. 1. Rectè factorum verus fructus, feciſſe. nec ullum virtutum pretium dignum illis extra ipſas eſt.* Et *de vit. beat. c. 9. Interrogas, qid petam ex virtute? ipſam: nihil enim eſt melius; ipſa pretium ſui eſt.* Silius *bell. Pun. l. 13.*

Ipſa qidem virtus ſibimet pulcerrima merces.

& breviùs adhuc Clavdian: *de Mallii coſſ.*

Ipſa qidem virtus pretium ſibi.—.

& Tragicus neſcio qis latiùs, apud Clem. *ſtrom. lib. 4.*

Ὅσ' ἕνεκ' ἀρετὴ ἔφυ ἐν ἀνθρώποις μόνη
Οὐκ ἐν θυραίων τἀπίχειρα λαμβάνει·
Αὐτὴ δ' ἑαυτῇ ἆθλα τῶν πόνων ἔχει.

Hoc in tot una rebus humanis habet
Virtus, qòd extrà præmium non accipit;
Dignum laboris ipſa, ſed pretium ſui eſt. Grot.

Epictet. *l. 3. c. 24.* Τί ἓν ὄφελος αὐτῇ τὸ πρᾶξαι καλῶς; τὸ πρᾶξαι. ἔπαθλον ἓν ἀρκεῖ; σὺ δὲ ζητεῖς ἔπαθλον ἀνθ' ἑαυτῆ ἀγαθῷ μεῖζον τοῦ καλὰ καὶ δίκαια πρᾶττειν; vide *l. 1. § 16.* Spectat huc planè illud Pavli Apoſt. *ad Philip. c. 1. v. 21.* Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς, καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος· qo in loco (præſiſcini dictum ſit) ſolus interpretum reverendus D. Airæus noſter Apoſtoli mentem aſſecutus videtur. *Parùm*, inqit, *penſi habeo, qid de me fiat, modò ſive vitâ ſive morte meâ Chriſto honos ullus accreſcat. mihi ſiqidem, cùm in vita, tum & in morte, qæſtus eſt Chriſtus.* hoc eſt, qæſtus omnis, ſive merces omnis, qem ego mihi vel vivendo vel moriendo propono expetóq; Chriſtus eſt; ſive is eſt, ut Chriſto deſerviam. vide *l. 8. § 2.* Malè autem hîc Annot. Lugd. qi καλλιπτωσὰς δοῦναι exponit, *ità dare, ut in accipiente deſinat.* pejùs qòd καταλιπωσᾶς, reſcribi poſtulat. peſſimè qòd hoc ità ſumi vult, ut ſignificet, *ſeipſum ſpectando*: qod eſt Marci menti ex diametro adverſum.

Τέτε μισθὸν ζητεῖς] Θαυμάζεται γὰρ ἐν τοῖς διάφοροις, (inqit Plut. *de amore prolis*) τὸ,

Μισθῷ γὰρ ἀνθρώπων τις ἄνθρωπον φιλεῖ;

Ergò hominem homo mercede qisqam diligit?

magna ſcil. laus eſt, ſi homo manſvetus homini eſt. Senec. *epiſt. 95.* Cicero *de legib. l. 1. Id enim ipſum injuſtiſſimum eſt, juſtitiæ mercedem qærere.* & *ibid. Qi non ipſo honeſto movemur, ut boni viri ſimus, ſed utilitate aliqâ atqe fructu, callidi ſumus, non boni.* Et mox: *Qid liberalitas? gratuitáne eſt an mercenaria? ſi ſine præmio benigna eſt, gratuita; ſi cum mercede, conducta: nec eſt dubium, qin is qi liberalis benignúsqe dicitur, officium, non fructum ſequatur. Ergò item juſtitia nihil expetit præmii, nihil pretii. per ſe igitur expetitur. Eadémqe omnium virtutum cauſſa atqe ſententia eſt.* Idem *academ. l. 4. charitas, amicitia, juſtitia, reliqa virtus eſſe nulla poteſt, niſi erit gratuita: nam qæ mercede aliqâ ad officium impellitur, ea non eſt virtus, ſed fallax imitatio ſimulatióqe virtutis.* Ἄμισθος γὰρ ἡ ἀρετὴ ἵνα ᾖ ἀρετὴ μένῃ, πρὸς τὸ καλὸν μόνον βλέπουσα. Gregor. Naz. *ad Epiſc.* 150.

Ὡς εἰ οἱ ὀφθαλμοὶ] vide *ad l. 2. § 1.* de corporis membris, Ambroſ. *hexam. l. 6. c. 9. Videas ſuis ſingula gratuito ſtipendio militare.*

Ἀπέχει τὸ ἴδιον] Inſignis Annotatorem Lugd. non emendandi, ſed in deterius demutandi pruritus tenuit, qi proverbii planè immemor, κακὸν ἓν κείμηλον ἃ χρεῖν monentis, etiam καλὰ ἓν κείμηλα paſſim ſolicitat, nec ſolicitat tantùm, ſed ſedibus ſuis pellit prorſus. Is hoc loco, *Lego*, inqit, ἔχεσι ἴδιον. qi idem tamen libro 11. ἀπέχω pro ἔχω poſitum vult. Locus is eſt, *l. 11. § 1.* ἐγὼ ἀπέχω τὸ ἐμόν. ſed & *l. 4. § 49.* ἡ φύσις ἡ τοῦ ἀνθρώπε ἀπέχει τὰ ἴδια. ad qem locum qæ adnotavimus ſi conſulere libuerit, Marci ſenſui mutatione iſtâ nervos plurimùm acciſos facilè deprehendes. nam numerum mutari, ubi nevtra ſunt nomina, docere poterant eum & ſub Orbilii ferula adhuc agentes. Conſultiùs feciſſet ſi pro ἅσσα legiſſet ὅσα. neqe enim relativum illud ad ταῦτα, h. e. membra operantium, ſed ad τόδε τι, ſive opus; ad qod condita ſunt, reſpicit.

Ad

Ad Librum X.

§ 1.

Σὴ ποτὲ] *Erìs, ſpero, aliqando:* Caſ. Ego malim ἐρωτηματικῶς legere. *Erìsne tandem aliquando?* expoſtulare ſiqidem videtur cum anima ſua, qòd iſta nondum aſſecuta ſit. prout & *l.* 4. § 37. & *infrà* § 9. ut receptam lectionem ſeqamur. ſic Jerem. *c.* 13. *v.* 27. *non mundabis te? qando tandem futurum eſt?*

Ἁπλῆ καὶ μία] vide *ad l.* 6. § 30. τὸ ὁμαλές.

Γυμνή] vide *lib.* 11. § 27. Flacc. *carm. lib.* 1. *od.* 24

Incorrupta fides, nudáque veritas.

Et Naſo *amor. l.* 1. *el.* 3. *Nudáque ſimplicitas.*—

Φανερωτέρα τὸ ψευκεκμὺν σώματος] vide *infr.* § 37. & *l.* 12. § 2, 3. At Epictet. *l.* 3. *c.* 22. τὸ ἱλαρὸν καθαρώτερον ἡγεμονικὸν, ait. & Joan. Chryſoſt. *in ep.* 1. *ad Cor. orat.* 40. τῷ τὸ βαπτιδείτου ψυχῷ αὐτῆς τῆς ἡλιακῶν ἀκτίνων καθαρωτέραν.

Πεεικεκμὺν] Ità Dio Pruſ. *orat.* 37. de Anacharco: ὅσῳ δὲ ψευκεκμὺνος. viſe *ad l.* 8. § 34. corpus veſti, ſive indumento, confert; qomodo & Apoſt. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5 *v.* 4. Joan. Chryſoſt. *de ſtatuis orat.* 5. τί πολ' ἂν δοι δύναιτο; ὅσῳ ἐστὶν ἱμάτιον ὑποδύτης. καθάπερ γὰρ ἱμάτιον, τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ πεῖκειται· καὶ τοῦτο πρὸς βραχὺ διὰ τῆς τελευτῆς ὑποδύμενοι, λαμπρότερον ἀπολήψόμεθα πάλιν. Lucret. *l.* 3. *Si immortalis*, inqit, *noſtra foret mens*, (qod eſſe nos novimus) *veſtem relingere, ut anguis, gauderet.* At Tertull. *de reſurrect. c.* 7. *carnis tunicam*, curem dicit. *carnem*, inqit, *pelliceæ tunicæ, i. e. cutes ſuperductæ veſticrunt. uſqe adeò ſi detraxeris cutem, nudaveris carnem.* Porphyr. *de abſtinent. l.* 1. Ἀπολυτέον ἄρα τοὺς πολλοὺς ἡμῖν χιτῶνας, τόν τε ὀρατὸν τοῦτον καὶ σαρκινον, καὶ ἐς ἐσωθεν ἐμφιέσμεθα, περιεχοῦς ὄντας τοῖς θερματίνοις. & *l.* 2. Ἐν ᾧ πρὸ ναοῦ τοῦ παιδὸς, πρὸ κόσμου τούτου, τὸν ἔξωτον καὶ ἑαυτὸς ἡμῶν χιτῶνα τὸν δερμάτινον, ὐχ ἁγνὸν περιήκει διαπρεῖν; Certè Origenes *tunicas pelliceas*, qibus protoplaſtas Deus induiſſe Moſi dicitur *Gen. c.* 3. *v.* 21. corpora vult eſſe, qibus animæ amiciuntur. Verùm delirium hoc refutat Methodius apud Epiphan. *hær.* 64. § 23. Ambroſ. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Caro hodie ſumitur, cras deponitur. non igitur caro tu es. caro amictus eſt animæ, qæ ſe induit qodam corporis veſtimento. non igitur tu veſtimentum es, ſed qi veſtimento uteris.* Gregor. Roman. *in Job, l.* 9. *c.* 29. *veſtimentum eſt corpus terrenum, qò induta anima tegitur, nè in ſubtilitate ſubſtantiæ ſuæ nuda videatur.* Senec. *ep.* 92. *Qod de veſte dixi, idem de corpore me exiſtima dicere. nam hoc qoqe natura, ut qandam veſtem, animo circumdedit. velamentum ejus eſt.*

Τῆς φιλητικῆς καὶ στερητικῆς] στερητικῆς iſtud iſtic non concoqo. Xyl. omiſit, Caſ. de affectibus & deſideriis ab exterioribus iſtis penitus abſtractis expoſuit. Sed leviculâ mutatione, lectio recta reſtituatur, στερητικῆς reſcribendo. dilectionem talem commendat ſibi, qalis eſt στοργὴ, ſive *naturalis affectio*, qâ prolem ſuam parentes diligunt; hoc. eſt, veram, ſimplicem, gratuitam, non mercenariam, non fucatam, non effictam. de qa videatur Plut. περὶ τῆς εἰς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας.

Πλήρης καὶ ἀνενδεής] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 3. § 5, 7, 8. *Apoſtol. ad Phil. c.* 4. *v.* 18. ἀπέχω πάντα καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι. Clem. *ſtrom. l.* 7. de Gnoſtico. Αὐτάρκης μὲν γὰρ ὁμοίως, ἀνενδεὴς δὲ τῶν ἄλλων, Epictet. *l.* 3. *c.* 24. ἐξὸν ποτε δ' ὀξὺν ὀδόντα εἰς τὸ ἄλλο ἐλθεῖν, εὐδαιμονίαν καὶ πόδον τῶν ὄντων. τὸ γὰρ εὐδαιμονεῖν ἀπέχειν δεῖ πάντα ἃ θέλει, πεπληρωμένῳ πνὶ ἐοικέναι· ἐλίψος δεῖ περιεῖναι αὐτῷ, ἃ λιμόν. vide *l.* 11. § 1.

Οὐδὲν ὑπολοθῶσι] Vide *l.* 11. § 37.

Ἀρκεθήσῃ τῇ παρούσῃ] Vide *l.* 7. § 54. & *l.* 8. § 2. & *l.* 9. § 6. Apoſt. *ad Philip. c.* 4. *v.* 14. Ἐμαθον ἐν οἷς εἰμι αὐτάρκης εἶναι. Clemens *ſtrom. l.* 7. ὁ γνωστικὸς ἀεὶ ὀρέγεταί τινος τῶν ἀπόντων, ἀρκούμενος τοῖς παροῦσι· eleganti imagine illuſtrat hoc Epictetus *enchir. c.* 15. ubi convivio vitam confert his verbis. Μέμνησο, ὅτι, ὡς ἐν συμποσίῳ δεῖ σε ἀναστρέφεσθαι· περιφερόμενον γὰρ ἐπὶ καταὶ σὲ ὑπτείνας τὴν χεῖρα, κοσμίως μεταλαβε· παρέρχεται; μὴ κάτεχε· ἔπι ἦκει; μὴ ὀπίσαλε πέρρω τὸν ὄρεξιν, ἀλλὰ προσέμενε, μέχρις ἂν γένηται κατά σε. οὕτω πρὸς τέκνα, οὕτω πρὸς γυναῖκα, οὕτω πρὸς ἀρχάς, οὕτω πρὸς πλοῦτον· καὶ ἔσῃ ποτὲ ἄξιος τῶν θεῶν συμπότης. ἐὰν δὲ καὶ παρατεθέντων σοι μὴ λάβῃς ἀλλ' ὑπερίδῃς, τότε οὐ μόνον συμπότης τῶν θεῶν ἔσῃ, ἀλλὰ καὶ συνάρχων. ità leg. ex Simplicii commentario; non παρατεθέντων, qod codices impreſſi proferunt. Hunc imitatus ex Charidemi persona Dio Pruſ. *orat.* 30. Παρελθόντες εἰς τὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπου ἑορτάσοντας, ἔπ' εὐωχίαν πνὰ καὶ θοίνην λαμπρὰν κεπλημένους. tum de convivarum variis moribus differens, inter alia, πνὰς μὲν αὐτῶν, μὴ ἀρκεῖσθαι τοῖς παροῦσιν, ἀλλὰ ὑπὲ τὰ πρόσωτερω διατείνειν τὰς χεῖρας· οἳ μεσογείους ὄντας, ἰχθύων ὀρέγεσθαι, καὶ φαγμαλα ἔχειν. Talis, monſtrum id hominis, Heliogabalus, qi ad mare piſcem nunqam comedit; *in longiſſimis à mari locis omnia marina ſemper exhibuit.* Lamprid. Syneſius *de provident.* 1. Αὐθίς τε καὶ πολλάκις εἰρῆσθαι ἄξιον· ἀνθρώποις ἀπιδεύ-

σίας

σίας καινὸν, μὴ πεπλυμένον βίον, ὥσπερ ἐν γραπτῇ μεσίδι, ἵνα ἀνελώμεθα· ἀλλ' αὐτὸν ἓν τὸν πεφυκότα καὶ ὑφαιρούμενον· τυχὸν γὰρ ὁ τοιοῦτος καθαλέκαιος ἔσῃ, συμποτὴς ὢν ἄκοσμος, καὶ τῷ παύοντι τὸ συμπόσιον ἀπεχθήσεται, πόρρω ἑφ' ἑαυτῷ παράσων ἀνελεύθερίαν τὴν τάξιν· μὴ τυχὼν δὲ, ταῦτά τε, καὶ πρόσθεν καλούσεται παιδιᾶς ἕνεκεν, τῆς φρενεχθείσης μεσίδος, καὶ εἰς τὸν πλησίον ἐλθούσης, αὐτὸς ἐξεχόμενος.

Ἠθήσῃ τοῖς παροῦσι πᾶσι] Vide *l.* 3. § 4. & *lib.* 4. § 23. Clem. Alex. *ſtrom. l.* 7. ἔστι ὁ πιστὸς, ὁ πεπεισμένος ἀεὶ συ διοικεῖσθαι τὸν τοῦ κόσμου, ἀμέλει πᾶσιν εὐαρεστῶν τοῖς συμβαίνουσιν.

Πάντα σοι πάρεστι] Apoſt. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 10. ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες. qua ut Marc. *leg. ſpirit.* § 2. Ὁ Χριστὸς τὰ πάντα τῷ πεσόντι γίνεται· quod Pyladi Oreſtes Evripideus,

——πάντα γὰρ τάδ' ἔστι σύ μοι.

Πάντα σοι ἔξεστιν] Vide *l.* 4. § 39. Apoſt. *ad Rom. c.* 8. *v.* 28. πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν. *Julian. orat.* 8.

Οὐδὲν μέλει μοι· πάντα καὶ καλῶς ἔχει. ubi pro καὶ malim γὰρ qæ in compendioſa ſcriptura facilè commutantur.

Παρὰ τῷ θεῷ πάρεστι] Vide *ad lib.* 3. § 11.

Ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν τελείων ζώων] Mundi ſcil. ſive Dei Vide *lib.* 4. § 40. & *lib.* 5. § 8. Laërt. *Zenon. l.* 7. Θεὸν ὃ ἔστι ζῷον ἀθάνατον, λογικὸν, τέλειον, νοερὸν, ἐν εὐδαιμονίᾳ, κακῆ παντὸς ἀνεπίδεκτον, προνοητικὸν κόσμου τε καὶ τῶν ἐν κόσμῳ.

Γεννῶντος πάντα] Vide *l.* 4. § 23.

Καὶ σωτηρίαν τοῦ παντὸς] Vide *lib.* 12. § 30. De Chriſtianis idem Juſtin. *epiſt. ad Diognet.* ὅσῳ δέ ἐστιν ἐν σώματι ψυχὴ, τοσοῦτόν εἰσιν ἐν κόσμῳ χριστιανοί· ἐσπαρ. κται κατὰ πάντων τῶν τοῦ σώματος μελῶν ἡ ψυχὴ, καὶ χριστιανοὶ κατὰ τὰς τοῦ κόσμου πόλεις. οἰκεῖ μὲν ἐν τῷ σώματι ψυχὴ, οὐκ ἔστι δὲ ἐκ τοῦ σώματος· καὶ χριστιανοὶ ἐν κόσμῳ οἰκοῦσιν, οὐκ εἰσὶ δὲ ἐκ τοῦ κόσμου· ἀόρατος μὲν ἡ ψυχὴ ἐν ὁρατῷ φρουρεῖται τῷ σώματι· καὶ χριστιανοὶ γινώσκονται μένοντες (leg. diviſim μὲν ὄντες) ἐν τῷ κόσμῳ, ἀόρατος δὲ αὖθις ἡ θεοσέβεια μένει· ἐγκέκλεισται μὲν ἡ ψυχὴ τῷ σώματι, σωέχει δὲ αὐτὸ τὸ σῶμα· καὶ χριστιανοὶ κατέχονται μὲν ὡς ἐν φρουρᾷ τῷ κόσμῳ, αὐτοὶ δὲ σωέχουσι τὸν κόσμον. vide reliqua: ſunt enim elegantia.

Διαθύμιον εἰς γένεσιν ἑτέρων] Vide *lib.* 4. § 21. & *l.* 7. § 23, 25.

Θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις συμπολιτευτέος] Ità mundus, ex Stoicorum ſententia θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἅτε κοινὸν συνωμοσιωμένων μετὰ δίκης καὶ ἀρετῆς ὁμολογουμένως καὶ μακαρίως. à Deo conditus, dicitur. Plut. *de commun. notit. c.* 13. & Cicer. *de nat. Deorum l.* 2. *Mundum eſſe conſent qaſi communem urbem & civitatem hominum & Deorum,* & Senec. *ad Marc. c.* 18. *urbem diis hominibúsque communem.* Diodorus à Scalig. *ad Manil. lib.* 5. adductus. ὁ κόσμος δεῖ σύστημα ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων· ὡς εἴ τις λέγοι, πόλις ἐστὶν ἐξ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων. Verùm clariſſimè Cicer. *de leg. l.* 1. *Quid eſt, non dicam, in homine, ſed in omni cælo, atque terrâ, ratione divinius? qæ cùm adolevit atque perfecta eſt, nominatur ritè ſapientia. Eſt igitur, quoniam nihil eſt ratione melius, eáque & in homine & in Deo, prima homini cum Deo rationis ſocietas. inter qos autem ratio, inter eoſdem recta ratio communis eſt. qæ cùm ſit lex, lege qoque conſociati homines cum Diis putandi ſumus. inter qos porrò eſt communio legis, inter eos communio juris eſt. qibus autem hæc ſunt inter eos communia, & civitatis ejusdem habendi ſunt. unde etiam univerſus hic mundus una civitas communis deorum atque hominum exiſtimanda eſt.* Vide Chryſipp. *de finib. ad l.* 2. § 16.

Θεοῖς συμπολιτευτέος] De Chriſtianis Paulus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20. ἡμῶν γὰρ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς. Et Juſtin. *ad Diognet.* ἐπὶ γῆς διατρίβουσιν, ἀλλ' ἐν οὐρανῷ πολιτεύονται. & *ibid.* τότε θεάσῃ πτοηθέντων ἐπὶ γῆς, ὅτι θεὸς ἐν οὐρανοῖς πολιτεύεται. qo loco Sylburg. mavult, ὅτι θεὸς ἐν ἀνθρώποις πολιτεύεται· at qid ſi legamus, ὅτι πτοηθέντων ἐπὶ γῆς ἄνθρωπος, ἐν οὐρανοῖς πολιτεύεται; alii viderint. Clemens Alex. in *protrept.* Ὦ τῆς ἀρίας καὶ μακαρίας ταύτης δυνάμεως, (pietatem ac religionem veram vult) δι' ἧς ἄνθρωπος συμπολιτεύεται θεοῖς. Qi & *pædag. lib.* 2. *c.* 10. Joannem Baptiſtam ait in eremo χριστὸν γαλιλαίων πρὸς θεὸν πολιτεύεσθαι. vide *l.* 5. § 27. συζῆν θεοῖς.

Ὡς μήτε μέμφεσθαί τι αὐτοῖς] qod Epicter. *l.* 2. *c.* 19. ὁμολογωμονῆσαι τῷ θεῷ καὶ μικρὰ, μήτε θεὸν, μήτ' ἄνθρωπον μέμφεσθαι. vide *lib.* 12. § 12, 24.

Μήτε καταγινώσκειν αὐτῶν] hoc eſt qod Apoſt. *ad Rom. c.* 14. *v.* 18. εὐάρεστος τῷ θεῷ, καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις.

§ 2. Τί σε ἡ φύσις ὀπίζεται, ὡς κατὰ φύσεως μόνον διοικεῖσθαι] *Obſerva qid natura tua regirat, qippe qi tantùm à natura guberneris.* Xyl. nec abſcedit multùm Caſ. ego malim, *qatenus guberneris à natura mera.* i. e. anima vegetativa, qam φύσιν meram appellat ſæpius Marcus. hoc eſt qatenus nec ſenſu, ut bruta animantia, nec ratione, ut homo, ducitur. Sic *infr.* § 33. ὅσα κατὰ φύσεως ἡ ψυχὴς ἀλόγως διοικεῖται. De Stoicis Galenus *lib. qo animam diſſerit corporis craſin ſeqi. c.* 4. πνεῦμά τι τὴν ψυχὴν εἶναι βέλονται, καθάρᾳ καὶ τὴν φύσιν· ἀλλ' ὑγρότερον μὲν καὶ ψυχρότερον τὸ τῆς φύσεως, ξηρότερον δὲ καὶ θερμότερον τὸ τῆς ψυχῆς· ὥστε καθ' ὅλα μέν πως οἰκεία τῆς ψυχῆς ἐστι τὸ πνεῦμα, τὸ δὲ ὕλης εἶδος. Hæc ergo Marci genuina. *permitte tibi,* inqit, *& admitte in te ea qæ natura*

tura tua poſcere videtur, qà eſt vegetativâ facultate prædita; niſi, ſi id tibi qà animal, id eſt, vitæ tuæ ſenſitivæ, adverſari videbitur. tum qod natura tua, qà es animal, expetere viſa fuerit, niſi id tibi qà es homo, & virtuti rationali, minùs conſentaneum extiterit. Ità nihil vult admitti, qod natura hominis, avt qà vitam meram cum ſtirpibus, avt qà ſenſum cum animantibus communem habet, ſi rationi rectæ, cujus imprimìs ratio habenda eſt, repugnaverit: vide *l.* 12. § 3. Marco Seneca lucem fœnerabit *epiſt.* 92. *Qid ergò*, inqit, *ſi virtutem nihil impeditura ſit bona valetudo, & qies, & dolorum vacatio, non petes illa? qidni petam? non qia bona ſunt, ſed qia ſecundum naturam ſunt, & qia bono à me judicio ſumuntur.* Et luculentiorem adhuc Ariſtoteles, *ethic. ad Eudem. l.* 7. *c.* 15. Δεῖ πρὸς τὸ ἄρχον ζῆν, καὶ πρὸς τοῦτο ἕξιν καὶ τὴν ἐνέργειαν τοῦ τοῦ ἄρχοντος· οὗ δ' ἕνεκα πρὸς ἕκαστα. ἐπεὶ οὖν καὶ ἀνθρώπου φύσει συνέστηκεν ἐξ ἀρχοντος καὶ ἀρχομένου, καὶ ἔχομεν δὴ δέοι πρὸς τοῦ ἑαυτοῦ ἀρχὴν ζῆν. Et mox. Εἰ τις ἓν αἵρεσις καὶ κλῆσις τῆς φύσει ἀγαθῶν ποιήσει τοῦ τοῦ θεοῦ μᾶλιστα θεοειδίαν, ἢ σώματος, ἢ χρημάτων, ἢ φίλων, ἢ τῆς ἄλλων ἀγαθῶν, αὕτη ἀείση, καὶ ἔτος ὁ ὄρος κάλλιστος· εἴ πε, ἢ δι' ἐνδειαν, ἢ δι' ὑποβολὴν κωλύει τὸν θεὸν θεραπεύειν καὶ θεωρεῖν, αὕτη ἡ φαύλη.

Μηδὲν ἀφελεῖ] Nihil ages ſupervacaneum. Xyl. at verba monentis ſunt, non promittentis. itaqe Caſ. *rebus otioſis nè faceſſas negotium tibi.* Malim ſimpliciter, *nihil ſatage*, vel, *nihil ſategeris*; de re nulla ulteriùs ſolicitus ſis.

§ 3. Φθερίσει γάρ σε ἐπαναλῶσαι] vide *ad l.* 7. § 33, 64. & *l.* 8. § 46.

Ἐπὶ τῇ ὑπολήψει δεῖ τῇ σῇ φορητὸν ποιῆσαι] Senec. *epiſt.* 78. *Levem illum, dum putas, facies.*

Τὸ συμφέρειν] qid enim valetudinis & ſanitatis cavſâ non ſuſtineas? vide *ad l.* 5. § 8.

Ἢ τὸ καθήκειν] *officii cavſâ* qid non debeas? vide Apoſtolum *ad Roman. cap.* 8. *verſ.* 35, 36. *ad Hebr. cap.* 11. *verſ.* 35, 36, 37. *ad Phil. c.* 1. *v.* 20, 21. & *c.* 2. *v.* 17. Lucam *Act. c.* 20. *v.* 23, 24. & *c.* 21. *v.* 13. vide & *lib.* 3. § 6.

§ 4. Σεαυτὸν ἀπαίδευς, ἢ μηδὲ σεαυτόν.] *Te* (inqit) *accuſa*, qi ſuccenſeas alteri ob illud, qod corrigere in ipſo non vales: *vel etiam nec te accuſaveris*, qòd corrigere neqeas; ſed feras qod corrigere non potes. Poteſt tamen aliter intelligi. Tuam agnoſce imbecillitatem, qi non potueris erroris illum convincere. qanqam nec hoc qidem vitio tibi vertendum fuerit. *curam* enim *exegeris*, *non curationem*; ut ſcitè Bern. *ad Eugen. de conſider. l.* 4. Cavtè itaqe Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ἐγὼ τὸ μὲν ἐμὸν πάσω ἐξ ἁπαντὸς· ἐπ' ἐμοὶ γὰρ ἔστι. τὸ δ' ἀνεπίστιον πειράσομαι καὶ δυύμην ἐξ ἁπαντὸς δ' ἃ πειράσομαι. qi etiam in eandem cum Marco ſententiam. *l.* 2. *c.* 24. Δεῖξον μάγλω, καὶ ἴσχυσεται· ἂν δὲ μὴ δεικνύῃς, αὐτὸς αὐτῷ μᾶλλον ἐγκαλεῖ, ἢ τῷ μὴ πειθομένῳ. Et *lib. eod. c.* 12. Δεῖξον αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὄψει ὅτι ἀκολουθεῖ. μέχρι δ' ἂν δεικνύῃς, μὴ ἐκείνα καλαγέλα, ἀλλὰ μᾶλλον αἰσθάνα τῆς ἀσθενείας τῆς σαυτοῦ. Eundem vide & *l.* 4. *c.* 5. hoc idem diſſerentem. vide *ad l.* 8. § 59. & *l.* 9. § 11, 42.

§ 5. Ἐξ αἰῶνος] ità *l.* 5. § 8. ἐκ προσβυτέρων αἰῶν. vide *lib.* 4. § 26. & *lib.* 8. § 20, 23.

Περιπατεσκιάζετο] vide *ad l.* 7. § 31. Apoſtol. apud Luc. *Act. c.* 4. *v.* 28. Ὅσα ἡ βουλή σε προώρισε γενέσθαι. Et Petr. *ibid. c.* 2. *v.* 23. Τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ θεοῦ. Et Jacob. *ib. c.* 15. *v.* 17. Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα πάντα, ἃ ὅτι γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος αὐτῷ. Sive, ut alii codices exhibent; Γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ὅτι τῷ θεῷ πάντα ἔργα αὐτοῦ. Gregor. *in Job. l.* 12. *c.* 1. *Nulla, qæ in hoc mundo hominibus fiunt, abſqe omnipotentis Dei conſilio occulto veniunt; nam cuncta Deus ſecutura præſciens, ante ſecula decrevit, qaliter per ſecula diſponantur.*

Ἡ ἐπιπλοκὴ τῶν αἰτίων] i. e. *Series implexa cauſſarum:* ut Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. ſive *immutabilis cauſarum cohærentium ſeries*, ut *ad Helv. c.* 8. Idem *de provident. c.* 5. *Cauſa pendet ex cauſa; privata ac publica longus ordo rerum trahit.* ſed & Cicero *de divinat. l.* 1. Εἱμαρμένην i. e. *fatum* definit *ordinem ſeriémqe cauſarum, cùm cauſa cauſæ nexa rem ex ſe gignit.* Et latiùs adhuc *de Nat. Deor. lib.* 1. *fatalem qandam neceſſitatem, qâ qicqid accidit, id ex æterna veritate cauſſarúmqe continuatione fluxiſſe dicatur.* Idémqe eódem reſpiciens *de Fato*: *Niſi ex æternitate cauſſa cauſſam ferens hoc erit effectura.* ut ſit qaſi εἱμαρμένη τις αἰτίων ſic dicta. Nec conſultè ſatìs H. Stephanus, cùm in Lexic. Ciceron. aliam eſſe Græcè, aliam Latinè vocis notationem affirmat. *ſero* enim Latinum, unde *ſeries* & *ſertum* eſt, omnino εἴρω Græcum. vide *ad l.* 7. § 9, 49, 75. Trahit avtem huc Iſ. Caſavb. Perſii illud, *ſat* 3. *v.* 66.

Diſcite, ô miſeri, & cauſſas cognoſcite rerum:

i. e. *cauſſas eorum*, inqit, *qæ homini eveniunt; qæ Stoici referebant ad legem fatorum.* qibus & Marci iſta ſubjicit.

Συνέκλωσε] Vide *l.* 3. § 11. & *l.* 4. § 26.

§ 6. Εἰ ἄτομοι, εἴτε φύσεις] Malim φύσις. ut *l.* 11. § 18. Εἰ μὴ ἄτομοι, φύσις ἡ τὰ ὅλα διοικοῦσα. at Xyl. φύσει legiſſe videtur. *Sive naturâ conſtat mundus.*

Μέρος εἰμὶ τοῦ ὅλου] vide *ad l.* 2. § 3. & Caſavb. *ad Perſ. ſat.* 3. *v.* 73.

Οὐδὲν βλαβερὸν τῷ μέρει] vide *l.* 5. § 22. & *l.* 6. § 45. Τὸ αὐτὸ συμφέρει τῷ μέρει καὶ τῷ ὅλῳ. Ariſtot. *polit. l.* 1. *c.* 4. Siqidem in toto pars

eſt. itaque Perſarum regi Ageſilai amicitiam ambienti, reſpondit is, Ὅτι ὁ δυνατὸν φίλον αὐτὸν Ἀγησιλάῳ ἰδίᾳ ἔῃ· εἰ δὲ εἴη Λακεδαιμονίοις κοινῇ φίλος, δῆλον ὅτι αὐτῷ ἔσται· ἐφ' ἅπασι γὰρ καὶ ἐκεῖνον ἀειθαλεῖς. Ælian. *l.* 10. *c.* 20. Qin &, ut Plato *Charm.* τὸ ὅλως ὃ καλῶς ἔχον ἐστὶν, ἀλυσιτελὲς ἔῃ τὸ μέρος ἓν ἔχειν. *Poteſt quod inutile reipub. ſit id cuiquam utile eſſe?* Cicer. *offic. l.* 3. Qi & *ibid. Ergò unum debet eſſe omnibus propoſitum, ut eadem ſit utilitas uniuscujusque & univerſorum; quam ſi ad ſe quiſque rapiat, diſſolvetur omnis humana conſociatio.*

Τῆς δὲ τὸ κόσμου περιεκτικῆς] *Inſuper acceperit*, i. e. inſuper habeat, inſitum atque innatum habeat. *accepiſſe*, pro *habere*. Sic Joan. *Apoc. c.* 11. *v.* 17. de Deo; εἴληφας δύναμιν μεγάλην. *potentiam magnam accepiſti*, i. e. *habes, exerces, exeris*. Sic *Pſal.* 24. *v.* 4. Græc. ὃς οὐκ ἔλαβεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Vulgat. *Non accepit in vanum animam ſuam.* i. e. *non vanè habet.* Hebr. *ad vanitatem non effert.* ut Junius i. e. *vanitati non addixit.*

Τὸ μηδὲν ὑπό τινος ἔξωθεν αἰτίας ἀναγκάζεσθαι] Probat hinc, nihil in mundo admitti, qod univerſo, ſive primæ cauſſæ damnoſum ſit. Hoc enim naturæ cujusque eſſe commune, ut nihil in ſe habeat, qod non conducat ſibi; qod damnoſum ſit, multò minùs: primam autem cauſſam à nulla alia cogi poſſe, nec omnino igitur iſtiusmodi aliqid admiſſuram; qia nec à ſe habeat, nec aliunde admittat. vide *l.* 5. § 35. & *l.* 8. § 56.

Οὐδὲν παράξω ἀκοινώνητον] Vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 9. § 21.

Στοχάσομαι δὲ ὁμογενῶν] Non animadverterunt interpretes uſum vocabuli hujus apud Marcum noſtrum. itaque alter clavſulam hanc prorſus omiſit, alter de *deliberationibus* interpretatus eſt. at συγχάζεσθαι Marco eſt *rationem habere*. Vide *ad l.* 1. § 9.

Ἐυγενῆν] vide *l.* 2. § 5. & *l.* 5. § 34.

Πολίτου βίον] vide *l.* 5. § 22. & *l.* 12. § 16.

§. 7. Σημαίνικὸς τὸ ἀλλοιοῦσθαι] *alterationem* potiùs eſſe vult, qam *corruptionem* vulgariter dicimus. rationem petas licet ex *l.* 5. § 13. & *l.* 8. § 18. & *l.* 9. § 34. Idem planè Hippocrates *de diæta l.* 1. Ἀπόλυται μὲν ἕκαστον ἀπάντων χρημάτων, ἕκαστα γίνεται ὅτι μὴ πρόσθεν ἦν· ξυμμισγόμενα δὲ καὶ διαλυόμενα, ἀλλοιοῦται. νομίζεται δὲ παρὰ τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ μὲν ἐξ ἐόντος εἰς φῶς αὐξηθὲν γενέσθαι· τὸ δὲ ἐν τῷ φανερῷ ἐς ἐὸν μειωθὲν ἀπολέσθαι. sed & è priſcis philoſophis havd pavcis viſum, τὸν γένεσιν καὶ τὸν φθορὸν, ἀλλοίωσιν εἶναι, monet Ariſtot. *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 1. ἀεὶ γὰρ μένειν τὸ ὑποκείμενον ταὐτὸ καὶ ἕν. τὸ δὲ τοιοῦτον ἀλλοιοῦσθαί φαμεν· ἔστι γὰρ ἀλλοίωσις, ὅταν ὑποδύοντος τοῦ ὑποκειμένου, αἰσθητὸν ὄντες, μεταβάλλῃ ἐν τοῖς αὐτοῦ πάθεσιν. Ibid. *c.* 4. Itaque Caſayb. *ad Baronii annal. appar. exerc.* 1. § 10. *Fuit opinio vetuſtiſſimorum Græcorum, nihil è rebus creatis perire, ſed mutari duntaxat. mortem inane eſſe nomen ſine re: nam revera mutationem eſſe, qam vulgus dicit mortem: qippe nihil creatum interire, ſed formam aliam aſſumere.* (vide *ad l.* 9. § 35.) *hoc eſt, utì illi dicere ſolebant,* ἀλλοιοῦσθαι. Hoc avtem Joan. Philoponus *ad Ariſtot. de gener. & corrupt. l.* 1. ab Homerico illo *Odyſſ. π. v.* 181. ſumptum exiſtimat.

Ἀλλοῖός μοι, ξεῖν', ἐφάνης νέον, ἠὲ πάρoιθεν.

Ἀλλοῖον, inqit, non ἄλλον· ad qem locum Evſtathium ex Grammaticis qibusdam inter ἀλλοίωσιν, ἑτεροίωσιν, & μεταμόρφωσιν diſtingventem viſe ſis. nam qòd ad illa Ariſtotelis *phyſic. l.* 5. *c.* 2. Ἡ μὲν ἓν κατὰ ποιὸν κίνησις ἀλλοίωσις ἔστω. Simplicius; Ἔοικε τὸ τῆς ἀλλοιώσεως ὄνομα αὐτὸς ἐπιθεῖναι τῇ κατὰ ποιὸν κινήσει. non erat qòd Nogarola falſitatis argueret, adductis ex Ocello Lucano, Timæo Locro, & Platone, (nam planum illum Hermetis titulo indutum, cui larvam Caſayb. *ad Baron. appar. exerc.* 1. § 10. detraxit, nihil moramur) locis qibusdam, qibus illi τὴν κατὰ ποιὸν κίνησιν, ἀλλοιώσεως nomine deſignant. Neqe enim hoc voluit Simplicius, neminem Ariſtotele priorem de iſta motûs ſpecie vocabulum illud uſurpâſſe: ſed confuſâ generaliqe magìs notione τὸ ἀλλοιώσεως ῥῆμα priſcos illos uſurpâſſe, dum non τὴν κατ' οὐσίαν tantùm, qam φθορὰν dicimus, ſed & τὴν κατὰ ποσὸν etiam, eodem hoc nomine comprehendebant; qod Ariſtoteles accuratiùs iſta diſtingvens, ad τὴν κατὰ ποιὸν κίνησιν duntaxat reſtrinxit. itaqe in locis ipſis à Nogarola adductis Plato duo tantùm motûs genera ſtatuit, τὴν ἀλλοίωσιν, καὶ τὴν περιφορὰν, & τὸ κινούμενον πᾶν ἢ φέρεσθαι, ἢ ἀλλοιοῦσθαι· αὗται γὰρ, inqit, μόναι κινήσεις· ità ἀλλοιώσεως nomine, cum Marco iſtîc, φύσιν τε καὶ φθορὰν etiam comprehendit. *Corruptionem* itaqe nihil vult Marcus aliud eſſe, qàm *alterationem* qandam. Accedit Apollonius Tyan. *epiſt.* 66. ſed adhuc παραδοξότερος, tam nec γένεσιν, qàm φθορὰν inficiatus. Θάνατος δέ ἐστιν οὐδενὸς, ἢ μόνον ἐμφάσει, καθάπερ ἡ τῆς γενέσεως οὐδενός, ἢ μόνον ἐμφάσει. τὸ μὲν γὰρ ἐξ οὐσίας ἤρανεν εἰς φύσιν ἔδοξε γένεσις· τὸ δὲ φύσεως εἰς οὐσίαν καὶ ταῦτα θάνατος, ὅτε γιγνομένῳ κατ' ἀλήθειάν τινος ὅτε φθειρομένῳ ποτε. μόνον δ' ἐμφανῶς ὄντες, ἀορίστε τε ὕστερον, τὸ μὲν διὰ παχύτητα ἢ ὕλης, τὸ δὲ διὰ λεπτότητα τῆς οὐσίας, ὅσης μὲν ἀεὶ τῆς αὐτῆς, κινήσει δ' διαφερούσης καὶ στάσει. At è diverſo Tertull. *adv. Prax. c.* 27. *Tranſiguratio interemptio eſt priſtini. omne enim qodcunqe transfiguratur in aliud, deſinit eſſe qod fuerat, & incipit eſſe qod non erat.* & clariùs adhuc *de reſurr. carnis c.* 55. *Interpretabimur itaqe plenius & vim & rationem demutationis, qæ fermè ſubminiſtrat alterius carnis reſurrecturæ præſumptionem, qaſi demutari, deſinere ſit in totum, & de priſtino perire.*

Di ſcer-

Diſcernenda eſt demutatio ab omni argumento perditionis. Aliud enim demutatio, aliud perditio. porrò non aliud, ſi ità demutabitur caro, ut pereat. peribit autem demutata, ſi non ipſa permanſerit in demutatione. Servius *ad Æneid. l. 6. Elementorum perire, mutari eſt.*

Εἰς ἀλλοιώσιν ὄντων] ἀλλοίωσιν Xyl., rectè. qia ἀλλοιώσις præceſſerat.

Τὰ ἑαυτῆς μέρη κακῶν] Ratiocinatio gemina ſuperiori; niſi quòd ibi ab impotentia, iſtic ab ignorantia, qarum nevtra univerſi naturæ competat, argumentatio inſtituitur. *Malum & damnoſum aliqid, illa nec nolens, nec neſciens admiſerit.* vide *ad l. 6. § 41. & l. 8. § 15. & l. 9. § 34.*

Εἰ δέ τις καὶ ἀφέρλπος] Havd rectè ſatìs iſta interpretes cepiſſe videntur. Ex aliorum qaſi mente iſta ſupponit: *Si qis*, inqit, *miſsâ naturæ illius univerſalis ordinatione*, qam ipſe forſan non agnoſcit, ità res eſſe ex ſuapte natura conſtitutas dicat, ut eâ ratione corruptioni & murationi ſint obnoxiæ, is ſanè ex ſuis ipſius rationibus ſtultitiæ redarguetur, qòd miretur & indigneturmutari qippiam qod mutari natum ſit. Vis avtem conſeqentiæ minùs claret, niſi primum illud ex aliena ſententia præſumptum & ſubſtratum intelligatur. vide *ad l. 4. § 5.*

Θαυμάζειν] Senec. *ep.* 101. *Qid eſt ſtultius, qàm mirari id ullo die factum, qod omni poteſt fieri?* vide *l. 8. § 13.*

Τῆς διαλύσεως εἰς ταὐτὸ] forſan, εἰς ταὐτὰ, *in eadem.* vide *l. 4. § 5.* Epictet. *l. 3. c. 13.* Εἰς οὐδὲν διαφέρει, ἀλλ' ὅθεν ἐγένετο, εἰς τὰ φίλα καὶ συγγενῆ, εἰς τὰ στοιχεῖα. ὅσον μὲν οὖν ἐν σοὶ πῦρ, εἰς πῦρ ἀπῆισιν· ὅσον μὲν γῆδιον, εἰς γῆδιον· ὅσον πνεῦμα τὸ εἰς πνεῦμάπον· ὅσον ὑδάτιον, εἰς ὑδάτιον. Ἄπαντα γὰρ ἀθέρετα εἰς ταὐτ' ἐξ ὧν ὄζιν. Aristot. *metaphyſ. l. 2. c. 4.* Ità Gregor. Nyſſ. *de homin. opific. c. 26.* Ὁμολογῶμεν τῷ διαλυσιν τὸ σῶμα, εἰς τὰ ἐξ ὧν συνέστηκε γίνεσθαι καὶ ἑκάτερον τῶν γῆν εἰς τὴν γῆν ἀναλύεσθαι· ἀλλὰ καὶ τὸν ἀέρα, καὶ τὸ ὑγρὸν χωρεῖν τῷ ὁμοφύλῳ· καὶ ἐκάστῳ δὲ ἐν ἡμῖν χωρὶς τὸ συγγενὲς τῶν μεταχώρησιν γίγνεσθαι.

Ἤτοι γὰρ σκεδασμὸς] vide *l. 7. § 32. & 49.*

Εἰς τὴν ὅλην λόγον] vide *ad l. 4. § 14, 21.*

Κατὰ περίοδον ἐκπυρωσίν] vide *l. 3. § 3. & l. 5. § 13, 32.*

Ἐχθὲς καὶ τείτην ἡμέραν] *Heri & nudiuſtertius.* i. e. nuperrimè. proverbialis formula, de re havd ità pridem geſta. Sed uſitatiùs pro eadem χθὲς καὶ πρώην dicitur Ariſtophan. *ranis:*

-γεγώμεθα τέτριτις τῆς πανηρεῖς χθιζίοις
Χθές τε καὶ πρώην κομεῖσι τῷ κακίστῳ κόμμάλι.

Plato *de legib. l. 3.* Τὰ δ' ἄλλα ἄλλοις παμπολλα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, χθὲς καὶ πρώην γεγονότα. Idémqi *Alcib. 2.* Οἶμαι δέ σε οὐκ ἀνήκοον εἶναι, ἐνί ἄγε χθιζά τε καὶ πρωϊζὰ γεγενημένα. qomodo Jobi 8. v. 9. χθιζοὶ ἐσμὲν. vide *ad l. 4. § 42.* Strabo *l. 1.* de ſydere Canopo: Κεῖται τὸν Κάνωβον, ἐχθὲς καὶ πρώην κατονομασθέντα. Plut. *de igne & aqa:* Ὕδωρ μὲν, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτε οὐκ ἦν ἀνθρώποις· ἀδέ τις εὑρετὴς λέγεται θεῶν ἢ ἀνθρώπων· ἡ δὲ πυρὸς χρῆσις ἐχθὲς φασι καὶ πρώην τοῦ Προμηθέως [εὑρηται· πρὸ δὲ τότε] βίᾳ [ἀπὸ] πυρὸς, οὐκ ἄνευ ὕδατος ἦν. ità enim locum illum ſupplendum avtumo. De Conſtantino Calamano Nicet. Chon. in *Manuel. l. 4. c. 5.* Ὡς τὸ γένος ἀπεσθεσμένος, καὶ χθὲς καὶ πρώην, εἰ ἔστιν ὅλως, ἐγνώσθη. *nuper natus, nuper notus.* Pro eodem νυῦ καὶ χθὲς dixit Sophoc. in *Antigon.*

Οὐ γάρ τοι νυῦ τε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, κοὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.
Hæc namqe jura non hodie ac herì vigent.
Sed ævo ab omni: initia in occulto latent. Grot.

Ex qo emendandi Plutarchi codices, qi in *ſympoſ. l. 8. c. 9.* & *de commun. not. c. 27.* eódem alluſit. & χθὲς καὶ τήμερον, Heliodor. *l. 7.* Τὸ ξένον μειράκιον προστετίμηται ἤδη, χθὲς καὶ τήμερον παρεισδεδυκός. Expreſſit hoc Catull. in *epithalam.*

Sordebant tibi villicæ
Concubinæ hodie atqe herí.

νυῦ καὶ νεωστὶ, Ariſtot. *polit. l. 7. c. 10.* Ἔοικε δ' ἐ νυῦ, ὅδε νεωστὶ, τοῦτ' εἶδ γνώσιμον τοῖς περὶ φιλοσοφίας φιλοσοφοῦσιν. Hebræi dicunt, תמול שלשום ſive אתמול ושלשום qod Græci vertunt, cum Marco noſtro, χθὲς, ſive ἐχθὲς καὶ τείτην, & τρίτην ἡμέραν. *Geneſ. c. 31. v. 2, 5. Deut. c. 19. v. 6. Reg. l. 1. c. 4. v. 7. & c. 10. v. 11. & c. 21. v. 5. & lib. 2. c. 5. v. 2. Annal. l. 1. c. 11. v. 2.* aliqando etiam ἐχθὲς καὶ τείτης. *Reg. l. 4. c. 13. v. 5.* qanqam laxiùs iſti, non pro *nuper* tantùm, ſed pro *jam olim* etiam uſurpant. Moſes *Exod. c. 4. v. 10,* גם מתעול גם משלשם qod Græc. πρὸ τῆς χθὲς, & πρὸ τῆς τείτης ἡμέρας. Lat. *ab heri & nudiuſtertius.* ſenſus eſt, *unqam antehac.* Cæterùm à priore illa formula havd multùm abludit Platonis illud in *Euthydem:* πέρυσι ἢ πρεπέρυσι. Πέρυσι γὰ ἢ πρεπέρυσι οὐδέπω ἤκουσα σοφώ. Poſteriore Xenophontis illud *Hellen. l. 3.* Νῦν τε καὶ πέρυσι. ἐσμὲν οἱ αὐτοὶ νῦν τε καὶ πέρυσι. *& nunc & olim iidem ſumus.*

Τοῦτο ἦν ὃ ἔλαβε, μεταβάλλει, ἔχ ὃ ἡ μήτηρ ἔτεκεν] *Aliud*, inqit, *eſt qod nunc geris corpus, ſed & anima* (cùm aëreum qiddam hoc ſtatuat) *ab cis, qæ mater tua enixa eſt:* cùm à cibo, qo veſceris, aëre, qem attrahis, maximam ſui partem, ex qa ea nunc conſtant, acceperint. vide *ad l. 9. § 20.*

Ὑπόθες δ' ὅτι ἐκεῖνό σε λίαν πρὸς πολέμει τῷ ἰδίῳ ποιῷ, ὡδὲν ὄντι, δῆμε, πρὸς τὸ νυῦ λεγόμενον.] Iſtis, ut vitii ſuſpectis, Xyl. notam adfixit. Caſ. qid ſecutus fuerit, non poſſum ex verſione aſ-

seqi. mihi aqam hærere agnosco. interim observo verbum προσπλέκειν qod Stephani Thesavrus ille luculentissimus non exhibet, Marco hîc usurpatum; & in forma passiva qam vocant, Galeno, *de sect. opt. c.* 20. verbis illis; ἵνα μὴ δικαίῳ τῇ λέξει προσπλέκηται. *Nè videamur vocabulo ipsi addicti esse; avt ei pertinaciter adhærere.* Forsan ergò Marci mens fuerit. *Suppone verò, illud qod à matre traxisti, isti ipsi qod nunc geris, & peculiares suas affectiones habet, te valdè addicere, eidémqe qasi implicitum tenere, cùm nihil hoc faciat ad id qod nunc dicitur, nec propterea obstet, qò minùs verum id sit.* Sed ἐπέχω. locum certè vel vitiatum vel mutilatum suspicor.

Τῷ ἰδίῳ ποιῷ] Vide *l.* 9. § 24.

§ 8. Ὀνόματα θέμενος] Flaccus *l.* 1. *ep.* 16. *Tu rectè vivis, si curas esse qod audis.* Et mox:

Cùm pateris sapiens emendatúsqe vocari,
Respondénne tuo, dic sodes, nomine? —— &c.

Vide Epictetum *dissert. l.* 2. *c.* 10. De clerico, Hieron. *ad Nepot. Interpretur primò vocabulum suum, & nitatur esse qod dicitur.* Plato *epist.* 4. φανερὸς ἦν διὰ ἡμᾶς γενόμενος, ὅτι ἐσμὲν τοιοῦτοι οἷοις φαμὲν. Synes. *de regn.* χρῆσαι δικαίως τῇ σεμνῇ προσηγορίᾳ τοῦ σεμνοῦ προσώπου. ὁ γὰρ ὀνόματα πίστις ἦν πραγμάτων ὄντι, τὰ δ' πράγματα καὶ τῶν ὀνομάτων. Dio Prus. *orat.* 38. Præclarè Gregor. Nyss. *de profess. Christ.* "Ωσπερ γὰρ εἴ τις ἰατρὸς, ἢ ῥήτωρ, ἢ γεωμέτρης καλοῖτο ποθήσειεν, ἂν ἂν δέξαιτο τὴν ἀπειροδύναμον τοῦ ἐπωνυμίαν ἐλέγχεσθαι, μὴ εὐεισόμενον ὅτι τῆς πείρας ὁ ὀνομάζεται· ἀλλ' ὁ καθ' ἀλήθειάν τι τέκτων προσαγορεύοιτο θέλων, ὡς ἂν μὴ ψευδώνυμον ἡ κλῆσις ἐλέγχοιτο, αὐτὸ ἐπιτηδεύματι τοῦ προσηγορίαν πιστώσηται. τὸν αὐτὸν καὶ ἡμεῖς τρόπον, εἴ ὅ τὴν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς χριστανῆς ἐπαγγέλματος ἐξετάζοντες εὑρεθῶμεν, ἂν ἂν ἐλοίμεθα μὴ εἶναι τοῦτο, ὅπερ τὸ ὄνομα ὑπὲρ ἡμῶν ἐπαγγέλλεται; ὡς ἂν μὴ τὸ πρεῖ τῆς πιθήκε δίψημα καὶ ἡμῖν ἐφαρμόσειε· πανδεύζοιμεν ἢ ἀληθῶς, ὅπερ ὀνομαζόμεθα, τοῦτο καὶ εἶναι δὲ τῆς ὑφηλῆς πολιτείας. subjungit mox de simia Alexandrina, apologum: qem & Lucianus *in apologia* narrat: at concludit deniqe: εἰ μὴ ἦν τὸ μὴ ὄνομά τις τὸ Χειρὸ ὑποδύοιτο, ὅσα ἂ τῷ ὀνόματι τούτῳ συνδεωρεῖται, μὴ δεικνύοι τῷ βίῳ, καταψεύδεται τοῦ ὀνόματος ὁ τοιοῦτος, καὶ τὸ προτεθὲν ἡμῖν ὑπόδειγμα, προσωπεῖον. ἀψυχον, ἀνθρωπίνῳ μορφῇ πεποιημένον. ἀνθεθὲν τῷ πιθήκῳ. Idémqe *de perfect. Christ.* ubi etiam fusiùs hoc idem prosequitur: ἐκεῖνο, ἐπειδὴν τὸ μεγίστε τε καὶ θειοτάτε καὶ προτέτε τοῦ ὀνομάτων γένονε παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ δεσπότε ἡμῖν κοινωνία, ὥστε τοὺ τῇ ἐπωνυμίᾳ τοῦ Χριστοῦ τιμηθέντας Χριστιανὸς ὀνομάζεσθαι· ἀναγκαῖον ἂν εἴη, πάντα τὰ ἑρμηνευτικὰ τῆς τοιαύτης φωνῆς ὀνόματα καὶ ἐν ἡμῖν καθορᾶσθαι· ὡς μὴ ψευδώνυμον ἐφ' ἡμῖν ἦ τὸ καλῆσθαι τὸν, ἀλλ' ὂν τῷ βίῳ τοῦ μυστηρίου ἔχειν. ἐ γὰρ ἐν τῷ καλεῖσθαί τι τὸ εἶ γίνεται· ἀλλ' ἡ ὑποκειμένη φύσις, οἷα δ' ἂν ᾖ ἐσα τύχῃ, διὰ τῆς προσφυοῦς τοῦ ὀνόματος σημασίας γνωρίζεται. Ignat. *ad Magnes.* Πρέπον ἐστὶ μὴ μόνον καλεῖσθαι χριστιανὸς, ἀλλὰ καὶ εἶναι· ὁ γὰρ τὸ λέγεσθαι, ἀλλὰ τὸ εἶναι, μακάριον ποιεῖ. Ambros. *de dignit. Sacerd. c.* 3. *Qod sumus professione, actione potiùs qàm nomine demonstremus: ut nomen congruat actioni, & actio respondeat nomini; nè sit nomen inane, & crimen immane.* Nomen inane; qia ut Salvian. *adversᵗ. avar. l.* 4. *Parùm sunt vocabula, res ipsas non habentia.* Idémqe *de provid. l.* 4. *c.* 1. *Nomen sine actu atqe officio suo, nihil est.* Ubi & mox subdit denuo, *Vocabula nihil esse sine rebus. Crimen immane.* qia ut idem *ibid. c.* 7. *Atrociùs sub sancti nominis professione peccatur.* & *, c.* 11. *magìs damnabilis est malitia, qam titulus bonitatis accusat; & reatus impii est pium nomen.*

Μήποτε μετονομάζῃ ἢ ἀπολλύεις] *nè qando ista nomina amittas.* Xyl. ut legendum sit ἀπολλύοις. alioqi vertendum, *num aliqando amittis*, &c. Xenoph. œconom. φυλάττῃ δ' ἐμμελῶς, μὴ ἀποβάλῃς τοῦ ἐπωνυμίαν τὸ ἀνὴρ καλὸς κἀγαθὸς κεκλῆσθαι. Cassiodor. *l.* 8. *ep.* 18. *Sumpsisti nomen ex meritis: custodi, ut semper lætèris veritate vocabuli. nam cùm omnis appellatio ad declarandas res videtur imposita, nimis absurdum est portare nomen alienum, aliud dici, qàm possit in moribus inveniri.* vide *l.* 3. § 6. & *l.* 4. § 16. & *l.* 6. § 38. & Epictet. *ad l.* 9. § 37. μετονομάζεσθαι, *transnominari.* Sveton. *de claris Gram. c.* 18. *L. Crassitius cognomine Pasides, mox Pansam se transnominavit.*

Ἐβέλετό σοι σημαίνειν] *significare volebat.* id est, significat. Galenus pariter *de affect. dignosc. & cur. c.* 1. πότε βέλεται σημαίνειν. Et Arist. *Soph. elench. l.* 1. *c.* 13. Θέλει τὸ μεταξὺ σημαίνειν. *significare vult.* i. e. significat, σημαίνει. τὸ βέλεσθαι sæpenumero παρέλκει. Sic Arist. *polit. l.* 2. *c.* 2. Καὶ βέλεταί γ' ἤδη ποτὲ εἶναι, πόλις, ὅταν αὐτάρκη συμβαίνει τῷ κοινωνίαν εἶναι τὸ πλήθος. εἶναι βέλεται. i. e. ἀληθῶς ὄζι, &c. est revera *sollétque dici.* Sylburg. & *l.* 5. *c.* 10. βέλεται δ' ὁ βασιλεὺς εἶναι φύλαξ, ὅπως οἱ κεκτημένοι τὰς οὐσίας, μηδὲν ἄδικον πάσχωσιν, ὁ δ' δῆμος μὴ ὑβρίζηται μηδέν. *vult* esse. i. e. est. Liban. *orat.* 3. καὶ κρείττονας φανεῖσθαι τῆς παρεισμίας, ἢ τοῖς ὀχθηροῖς δείξειν τῶν αὐτῶν βέλεται. *definire vult.* i. e. definit. Jacob. *epist. c.* 4. *v.* 4. ὃς ἂν οὖν βουληθῇ φίλος εἶ τοῦ κόσμε, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται. *qicunqe esse voluerit.* i. e. qicunqe fuerit. τὸ θέλειν pariter usurpatum reperias, ut *suprà*. sic Plato in *Sympos.* ἐὰν ἐθέλῃ παύεσθαι ἢ λυγξ. *si cessare voluerit.* i. e. cessaverit singultus. *Troad.* Ἐρημία γὰρ πόλιν ὅταν λάβῃ κακὴ, νοσεῖ τὰ τῶν θεῶν, κοὐδὲ πηγαῖος θέλει, sic Homer. *Il. δ.* *v.* 91. εὔχεται εἶναι).

est.

eſt. Epiphan. *hæreſ. 66.* § 9. πλοῖα γὰ θέλει λέγειν ἥλιόν τε κὴ σελήνην. *Navigia dicit Solem & Lunam.* Joan. *Evang. c. 7. v. 17.* Ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτῦ ποιεῖν. *Si quis voluerit facere.* i. e. Si quis fecerit. ità pro eo quod Matth. *c. 20. v. 26, 27.* & Marc. *c. 10. v. 43, 44.* ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι &, ὃς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι. Luc. *c. 22. v. 26.* habet. ὁ μείζων ἐν ὑμῖν, & ὁ ἡγούμενος. Diſertiſſimè *Act. c. 2. v. 12.* τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι; *Quid hoc eſſe velit? Quid hoc ſibi vult?* ſive, *Iſtud, quid eſt?* nos diceremus **What may this be.** Senec. *de ira. l. 2. c. 9. quid ſi quis iraſcatur?* & mox, *quid ſi iraſci velit?* & *c. 10. quid ſi mirari velit.* i. e. *quid ſi miretur?* utì mox ibidem. vide *ad l. 4.* § 6. & *l. 5.* § 22.

Διαληπτικὴ ἐπίσασιν] *ſcientiam de ſingulis rebus percipiendi.* Xyl. *percipiendis*, forſan ſcripſerat. meliùs Caſ. *objecti cujuſvis enixam & intelligentem conſiderationem.* ἐπίσασιν, non ἐπιστήμην malim tamen *διαληπτικὴν diſceptativam* reddere. qomodo *διάληψιν* pro *diſceptatione* Marcus uſurpavit, *l. 1.* § 10. ἐν τῷ ὅπῳ συνδιαλήψεως.

Ἀπαρενθύμητον] *Sine diſtractione.* Caſ. *qi cogitationibus alienis non occupatur.* Xyl. imò, *animadverſionem ſedulam, à negligentia & inadvertentia immunem.* id eſt, ut nihil negligat, & minùs animadverſum tranſmittat, ità *l. 5.* § 5. μὴ παρενθυμούμενον. *non negligens, non neglectim habens.* & *l. 6.* § 50. γίνεσθαι ἀπαρενθυμήτως. *ſedulò attendere, atque animum adhibere.* Sunt autem vocabula iſta porticûs peculiaria, qæque vix alibi reperias. aliud pavlò videtur, quod *l. 7.* § 54. μήτε ἀκατάληπτον παῤῥησίᾳ.

Σύμφωνον] *Prudens*, Xyl. *Concors*, potiùs, ſive *conſentiens*, quod & explicatio adjuncta docet.

Τὸ ὑπέρφρον] in ſeqiorem partem vocabulum hoc ſæpius uſurpatur. ità ὑπέρφρων, ὁ ἀλαζών, *inſolens, arrogans.* Ὑπέρφρων ὢν ὕτως ὁ Πολέμων, ὡς πόλεσιν ὑπὸ τῦ φρονοῦντος, δυνάσθαι ὢ ὑπὸ τῦ μὴ ὑφεσθαι, θεῖς ὢ ὑπὸ τῦ ἴσα διαλέγεσθαι. Philoſtrat. *in vit. Sophiſt.* qo loco & qàm inſolenter erga Antoninum Pium ſe geſſerit, narrat. Et indè ὑπερφρονεῖν, ὑπερφρῶν καταφρονεῖν. *contemnere deſpectui habere.* Thucyd. *l. 3.* in *Cleon. orat.* Πέφυκε γὰ κὴ ἄλλως ἄνθρωπος τὸ μὴ δεδραπευον ὑπερφρονεῖν, τὸ ὢ μὴ ὑπεῖκον θαυμάζειν. verùm hîc cùm de voluptatum, dolorum, mortis ipſius contemptu ac qaſi conculcatione, ſuperatione ſaltem agatur, qomodo & Plut. *in Lacon. inſtit.* ἡδονῶν ὑπερφρονεῖν *voluptates deſpicere;* & τὸ ὑπέρφρον pro *animi ſublimitate.* Thucydid. *l. 2.* dicitur: laudis ac decoris potiùs ſignificatum obtinet. nec diverſo ſenſu τὸ καταφρόνημα κὴ ἡ καταφρόνησις apud eundem Thucyd. eodem *lib.* in *Pericl. orat.* uſurpatur: ubi ſuos hortatur, ἥκειν τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν, μὴ φρονήματι μόνον, ἀλλὰ καταφρονήματι· ἀθύμημα μὲν γὰ κὴ ἀπὸ ἀμαθίας εὐτυχῆσ κὴ δειλῷ τινι ἐγγίνεται· καταφρόνησιν δὲ, ὃς ἂν κὴ γνώμῃ πιστὴ τῆ ἐναντίων περέχειν.

Τῇ ὑπεράρσει τῆ φρονήματος μοίᾳ ὑπὲρ λείαν ἢ τραχεῖαν κίνησιν] *Evectionem*, ſive *elevationem mentis ſupra omnem voluptatem & dolorem.* uſitata enim eſt Marco periphraſis illa hoc ſenſu, λείας κὴ τραχείας κινήσεως. vide *l. 4.* § 3. & *l. 5.* § 26. ὑπέρτασις vocabulum ſatìs infreqens. Verùm verbum ipſum ὑπερτείνειν crebriùs uſurpatur, eodem ipſo ſenſu, qo nomen hîc ſumitur. Sic enim Ariſtot. *ethic. l. 3. c. 1.* ἃ κὴ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὑπερτείνει, κὴ μηδεὶς ἂν ὑπομείναι· *qæ naturam humanam tranſcendunt, nec ſuſtinere giſqam poſſit.* Et Thucyd. *lib. 2.* ἀπὸ κεραιῶν δύο ὑπερτεινόντων ὑπὲρ τὸ τεῖχος. *Ex duabus antennis murum tranſcendentibus*, ſive *ſupra murum ſe attollentibus.* & indè ὑπερτενὲς, τὸ ὑπεραῖρον. Svid.

Μὴ γλιχόμενος τῆ ὑπ' ἄλλων κὴ τοῦτο ἐπαινέσθαι] Flaccus pariter *l. 1. epiſt. 16.*

Vir bonus ac prudens dici delector, ego ac tu.
Qi dedit hoc hodie, cras, ſi volet, auferet; ut ſi
Detulerit faſces indigno, detrahit idem.
Pone, meum eſt, ingit: pono, triſtisque recedo.
Idem ſi clamet furem, neget eſſe pudicum,
Contendat laqeo collum preſsiſſe paternum,
Mordear opprobriis falſis? mutémve colores?
Falſus honor juvat, & mendax infamia terret,
Qem niſi mendoſum & mendacem?——

Senec. *ep. 59. Illud præcipuè impedit, qòd citò nobis placemus: ſi invenimus, qi nos bonos viros dicat, qi prudentes, qi ſanctos, agnoſcimus. nec ſumus modicâ laudatione contenti: qicqid in nos adulatio ſine pudore congeſsit, tanqam debitum prendimus. optimos nos eſſe, ſapientiſsimos, affirmantibus aſſentimur; cùm ſciamus illos ſæpe mentiri. adcóqe indulgemus nobis, ut laudari velimus in id, cui contraria qàm maximè facimus.* Lipſ. *cent. 1. epiſt. 77. Mihi ſententia de me, niſi apud me, non fertur; nec qis ſim, alios rogo.* hoc eſt qod Apoſt. ad *Cor. ep. 1. c. 4. v. 2.* Ἐμοὶ δ' ἐλάχιστόν ἐστιν, ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ, κὴ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας.

Φιλοψύχως κὴ ὁμοίως τοῖς ἡμιθρώτοις θηριομάχοις] Alluſit eodem Seneca, qó Marcus iſtîc *epiſt. 94.* videndus *ad l. 4.* § 47. Verùm ille moræ tantùm brevitatem notans in mortis dilationem enixiùs expetentibus; Marcus miſeram fœdámqe vitæ ſortem ipsâ morte etiam minùs tolerabilem. de qa & Senec. *epiſt. 101.* Indè illud *Mæcenatis turpiſſimum votum, qo & debilitatem non recuſat, & deformitatem, & noviſſimè acutam crucem, dummodo inter hæc mala ſpiritus prorogetur.*

Debilem facito manu,
Debilem pede, coxâ:
Tuber aſtrue gibberum;
Lubricos qatc dentes.

Vita dum ſupereſt, bene eſt.
Hanc mihi; vel acutam
Subde ſuſtineo crucem.

(ità reſtituit, Lipſio feliciùs, puto, Acidalius, qæ corruptiſſima priùs proſtabant) *qod miſerrimum erat, ſi incidiſſet, optatur; & tanqam vita petitur, ſupplicii mora: contemptiſſimum putares, ſi vivere vellet uſqe ad crucem. Tu verò, inqit, me debilites licet, dum ſpiritus in corpore fracto & inutili maneat: depraves licet, dum monſtroſo & diſtorto temporis aliqid accedat: ſuſſigas licet, & acutam ſeſſuro crucem ſubdas. eſt tanti, vulnus ſuum premere, & patibulo pendere diſtrictum, dum differat id qod eſt in malis optimum, ſupplicii finem. eſt tanti, habere animam, ut agam. qid huic optes, niſi deos faciles? qid ſibi vult iſta carminis effœminata turpitudo? qid timoris dementiſſimi pactio? qid tam fœda vitæ mendicatio? huic putas unqam recitâſſe Virgilium,*

Uſqe adcóne mori miſerum eſt?——

optit ultima malorum, & qæ pati graviſſimum eſt, extendi & ſuſtineri cupit: qâ mercede? ſcilicet, vitæ longioris. qid autem hujus vivere eſt? diu mori. invenitur aliqis qi malit inter ſupplicia tabeſcere, & perire membratim, & totiens per ſtillicidia amittere animam, qàm ſemel exhalare? invenitur qi velit adactus ad illud infelix lignum, jam debilis, jam pravus, & in fœdum ſcapularum ad pectoris tuber cliſus, cui multæ moriendi cauſſæ etiam citra crucem fuerant, trahere animam tot tormenta tracturam? nega nunc magnum beneficium eſſe naturæ, qòd neceſſe eſt mori. Multi pejora paciſci adhuc parati ſunt: etiam amicum prodere, ut diutiùs vivant, & liberos ad ſtuprum manu ſuâ tradere, ut contingat lucem videre tot conſciam ſcelerum. Excutienda vitæ cupido eſt: diſcendúmqe nihil intereſſe, qando patiaris, qod qandóqe patiendum eſt, qàm bene vivas referre, non qamdiu. ſæpe autem in hoc eſſe bene, nè diu. Vide *ad l. 4. § 40. & lib. 8. § 58. & l. 9. § 2.* Auguſtin. *ep. 45. Qantis laboribus agitur, ut longiore tempore laboretur, & mors cùm impendere ceperit, ideò cavetur, ut diutiùs timeatur? qibus excruciantur doloribus, qi curantur à medicis, & ſecantur? nunqid ut non moriantur? non, ſed ut aliqanto ſeriùs moriantur. multi cruciatus ſuſcipiuntur certi, ut pauci dies adjiciantur incerti. Et nonnunqam ipſis doloribus victi continuò moriuntur, qos mortis timore ſuſcipiunt. Et cùm omnino non eligant vitam finire nè doleant, ſed dolere nè finiant, accidit eis ut doleant & finiant: non ſolùm, qia & ſanati utiqe vitam finiunt poſt dolores, qæ tantis comparata, nec ſempiterna eſſe poteſt, qia mortalis eſt; nec diuturna, qia tota brevis eſt; nec de ipſo brevi ſpatio ſui ſecura, qia ſemper incerta eſt: verùm etiam, qòd aliqando eam dolore finierunt, qam nè finirent, dolerè voluerunt.* Sophocl. *Ajace:*

Αἰσχὺν γὰρ ἀνδρὶ τῷ μακρᾷ χρόνῳ βίᾳ,
Κακοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξαμαίνεται.
Τί γὰρ παρ' ἦμαρ ἡμέρᾳ τέρπειν ἔχει
Προθεῖσα, κἀναθεῖσα τὸ μὴ καταθανεῖν;
Οὐκ ἂν πεισθείην ἀθλίου λόγῳ βροτὸν,
Ὅστις * καναῖσιν ἐλπίσιν θερμαί- * καλαῖσιν
νεται. H. Steph.
Ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν, ἢ καλῶς τεθνηκέναι
Τὸν εὐγενῆ χρή· πανταχοῦ δ' ἀκήκοας λόγον.
Optare vitæ ſpatia longævæ viro
Deforme, nullum cui levamentum eſt mali.
Nam qid dici rurſus & rurſus dies
Adjecta prodeſt, amplians ſemper mori?
Me judice ille nullius pretii eſt homo,
Cui ſpes inanis credulam mentem fovet.
Pulcram agere vitam, nobilem, aut pulcrè decet
Obire. habes qodcunqe dicendum fuit. Grot.

Idémqe *Electrâ*:

Τί γὰρ βροτὸν ἂν τοῖς κακοῖς μεμιγμένον,
Θνήσκειν ὁ μέλλων τὸν χρόνον κέρδος φέροι;
Morte appetente, qem cingunt hominem mala,
Dil tio brevicula qid lucri ferat? Grot.
Οὐκοῦν τὸ μὴ ζῆν κρεῖσσον ἐς· ἢ ζῆν καλῶς.
Indecorè vitâ ſatius eſt non vivere.

Evripid. Pirithoo, apud Stob. *tom. 2. tit. 122.* contrà planè qàm apud eundem Iphigenia *in Aulide*,

——μαίνεται δ' ὅστις εὔχεται
Θανεῖν· κακῶς ζῆν κρεῖσσον, ἢ θανεῖν καλῶς.
——*Deſipit qi vult mori:*
Melíusqe vivere malè, qàm mori bene. Lipſ.

Sive ut Grot. ——*qi mori properat, furit.*
Moleſta vita melior, qàm pulcrè mori.

ubi *modeſta* pro *moleſta* perperam proſtat. Senec. *epiſt. 77. Cæſar, cùm illum tranſeuntem per Latinam viam, unus ex cuſtodiarum agmine, demiſſâ uſqe in pectus vetere barbâ, rogaret mortem, Numqid enim, inqit, vivis?* Et de Herodico Plato *polit. lib. 3.* Et ex Platone Plut. *de tard. numin. vind.* qi cùm in morbum inſanabilem incidiſſet, γυμναστικὴν ἰατρικῇ primus hominum adjunxit, eâqe ratione vitam diutiùs ſuſtinuit, ὅτι μακρὸν ἐποίησε τὸν θάνατον αὐτῷ καὶ τοῖς ὁμοίως νοσοῦσιν. *non vitam illum ſed mortem ſibi, ſimilitérqe laborantibus diuturniorem reddidiſſe. Plurimum* autem *refert, vitam aliqis extendat, an mortem.* Senec. *epiſt. 68.* Hinc Oedipi querela illa de filiæ pietate importuna in Senecæ, ſi Senecæ ſaltem, *Thebaid.*

——*Qid me, nata, peſtifero tenes*
Amore vivum? funus extendis meum,
Longásqe vivi ducis exequias patris.
Aliqando terrâ corpus inviſum tege.
Peccas honeſtâ mente, pietatem voças
Patrem inſepultum trahere. qi cogit mori
Nolentem, in æqo eſt, qiqe properantem impedit.
Occidere eſt, vetare cupientem mori.
Non tamen in æqo eſt: alterum gravius reor.
Malo imperari, qàm eripi mortem mihi.

Gregor.

Gregor. Nyſſen. *orat. catech. c.* 8. Τὸ ζῆν δὲ τῆς κατὰ δυμάων ἀπολαυσιν αἱρετὸν δεῖ τοῖς τὸ βίᾳ μετέχεσι· ὡς εἴγέ τις ἐν ὀδυσσίας διαιτώη, παρὰ πολὺ τῷ τοιούτῳ τὸ μὴ εἶ τὸ ἀληθινῶς εἶ ἄσπιμώτερον κρίνεται.

Θηριομάχοις] qi cum beſtiis depugnaturi committebantur, vel eiſdem laniandi objiciebantur, *beſtiariis*. indè θηριομαχεῖν Pavlo Apoſt. uſurpatum, *ad Corinth. epiſt. 1. cap.* 15. *v.* 32. ſed ſenſu, puto, diverſo. de qo alibi, cum Deo bono dicturi ſumus.

Τοῖς αὐτοῖς ὄνυξι καὶ δήγμασι] Micyllus apud Lucian. in *cataplo.* πρῶτον μὲν πύματον ὁι αὐτοὶ ὀδόντες κατιμῶσιν. vide *ad l.* 4. § 47.

Ἐμβίβασον ἓν σαυτὸν εἰς τὰ ὀλίγα ταῦτα ἀιόματα.] M. Caſ. metaphoram eſſe aytumat *à navem conſcendentibus* ductam. atqe ità τὸ ἐμβιβάζειν qandoqe uſurpatur. Libanius *de ſervit. orat.* 31. ὥσπερ τῆς μοίρας εἰς ναῦν ἐμβιβασθείς, ἀντὶ τῆς ἀρέρας πάλαρος τέμνει. Plato ἐμβιβάζω σε εἰς πλοῖον. Eò magìs forſan, qia de *inſulis* ſubjunctum eſt. poteſt tamen & ab *aqis*, ſive *balnearibus*, ſive *tinctoriis* tractum videri. de his enim τὸ ἐμβιβάζειν qoqe dicitur. Dioſcorid. *lib.* 1. *c.* 189. ἐμβιβάδω ἐν βαλανείῳ. & Galen. *ad Glavcon. lib.* 1. *c.* ἐμβιβάζω σε τῷ ὕδατι. ut ſit ſenſus, *inde, immitte, ingere, immerge te penitus in iſtas; ut eis, qaſi totus tinctus ſis.* Sicut δικαιοσύνη βεβάμμενον dixit *l.* 3. § 4. Ità Iſchomachus apud Xenophont. in οἰκονομ. πειρῶμαι ἐμβιβάζειν εἰς τὸν δικαιοσύνην τοὺς οἰκέτας. Syneſ. *de regn.* Αὐτὸς ἑαυτὸν ἐμβιβάσεις τῷ τοιούτῳ τῆς ζωῆς εἴδει. Eligat qivis qod arriſerit magìs.

Εἰς μακάρων τινὰς νήσους μετοικισμένῳ] Ità Ariſtides *orat. ſacr.* ἤδη μού τις καὶ ἄλλῳ ξυνεβή τινῳ αὐτῷ συμβάντος, καὶ βαλιζόμῳ ἐνδείξαθαι τὸν ἥδονὸν, εἶπεν, ὡς ἄρα εἴη πάλιν ἢ δηλάσιος γεγονώς· ἄλλος δέ τις, ὡς ἐν μακάρων νήσοις εἶ δοκοίη. Senem forſan Ariſtophaneum in animo habuit, qi in *Veſpis*

—ἔγωγ'
Ἡυξανόμην ἂν ἡδέως·
Κἂν μακάρων δικάζειν
Αὐτὸς ἔδοξα νήσοις,
Ἡδέως λέγοντι.

Liban. *Nænia in Daphn. Apoll. incend.* τίς δ' ἂν ἐπόθησε τὰς τῶν μακάρων νήσους; *qis non beatorum inſulis locum illum præoptâſſet?* Alluſit uterqe ad *inſulas* illas, μακάρων Græcis dictas, *fortunatas*, & *fortunatorum*, Latinis: de qibus Strabo *geograph. lib.* 1. & 3. & ex eodem Eviſtath. *ad Odyſſ. δ.* & Caſavb. *ad eund.* Diodor. Sicul. *lib.* 5. extremo. Philoſtrat. *vit. Apollon. lib.* 5. *c.* 1. Plut. in *Sertor.* Plin. *hiſtor. nat. l.* 6. *c.* 32. Mela *l.* 2. *c.* 7. Plavt. *Trinumm. act.* 2. *ſc.* 4. Eas depingit nobis Flaccus *epod.* 16. & Muret. *var. lect. lib.* 5. *c.* 1. Eò poſt mortem migrare credebant, an fingebant, animas eorum, qi hìc piè probèqe degerant, qa de re viſendi Heſiodus *lib.* 1. *v.* 169. Pindar. *olymp.* 2. Plato in *Gorg.* & ex horum utroqe Plut. *ad Apollon.* & Clem. *ſtrom. l.* 4.

Ἅπτου θαρρῶν εἰς γωνίαν τινὰ] Simile qiddam Epictetus *lib.* 2. *c.* 13. Philoſophiæ nomen ambienti cuidam, qi qod profiteri volebat, præſtare non poterat: Σὺ δ' ἐπὶ τὰς αὐτὰς βάδιζε, καὶ ἐκείνων ὑπεξῆς μηδέποτε· εἰς τὴν γωνίαν ἀπελθὼν κάθησον, καὶ πλέκε συλλογισμὸς, καὶ ἄλλῳ φοίτεινε· ἐκ ἔστι δ' ἐν σοὶ πόλεως ἡγεμόνα εἶναι. Ἐξίστω τὸ βίᾳ] vide *ad lib.* 9. § 2. Diogenes cuidam excuſanti ſe, tanqam πρὸς φιλοσοφίαν ἀνεπιτήδειον, *Philoſophiæ ſtudio inidoneum*, Τί οὖν ζῇς, εἰ τὸ καλῶς ζῆν σοὶ μέλει; *Qid igitur*, inqit, *vivis, ſi bene vivere non curas?* Laert. *lib.* 6. *Diogeni* ex parte accedit Ariſtot. *ethic. lib.* 3. *c.* 9. ὅσῳ ἂν μᾶλλόν τις τὴν ἀρετὴν ἔχῃ πᾶσαν, καὶ εὐδαιμονέστερος ᾖ, τῷ τοιούτῳ μάλιστα ζῆν ἄξιον. Cynicus idem humerum ſavcius, cur è vita non excederet ſciſcitanti, reſpondit, ὅτι εἰδότας ἃ δεῖ πράττειν ἐν τῷ βίῳ, καὶ ἃ δεῖ λέγειν, τούτους γε ζῆν προσήκειν· τοὺς δ' ἐκ εἰδότι τά τε λεκτέα καὶ τὰ πρακτέα, ἀποθανεῖν ἐν καλῷ εἶ. Ælian. *l.* 10. *c.* 11. id qod Flaccus *l.* 2. *epiſt.* 2.

Vivere ſi rectè neſcis, diſcede peritis.

Ἓν γε μόνον τοῦτο περάξας] *cùm id unum in vita egeris, ut eo modo diſcedas.* Xyl. atqi nihil minùs in vita egit, qi ignavè prorſus inſipientérqe ſe geſſerit. meliùs itaqe Caſ. (qi Xylandri tamen illud etiam in contextum ſuum admiſit) *cùm hoc unicum in vita laude dignum geſſeris, qòd hoc modo è vita exieris.* id qod Othoni Sylvio competere poſſit; de qo Dio Caſ. *lib.* 64. Κάλιστά γε μὴν ἀνθρώπων ζήσας, κάλλιστα ἀπέθανε· καὶ κακῶς πάλαι τὴν ἀρχὴν ἀρπάσας, ἄριστα αὐτὴν ἀπηλλάγη. Itaqe ut Plut. in *Othon.* Ἀπέθανε δὲ, ἁπλοῦν μὲν χειρώνας, μικρὸν ἐλάττονας, ἀλλὰ τὸν βίον αὐτῶν ὑφέξοντων, καὶ ἐπενδύτας τὸν θάνατον. βιώσας γὰρ ἥδιον ἐπιεικέστερον Νέρωνος, ἀπέθανεν εὐγνώμονέστερον. *Per qæ factum putem* (inqit Sveton. *l.* 8. *c.* 12.) *ut mors ejus minimè congruens vitæ, majori miraculo fuerit.*

Οὐ κολακεύεσθαι θεὸν θέλουσιν] Deus à mortalibus non adulationem, ſed imitationem & obſeqium poſcit. Hinc reprehenſiones illæ, *Pſal.* 50. *v.* 16, 17. & *Pſal.* 78. *v.* 36, 37. Eſaj. *c.* 1. *v.* 11, -16. &, *c.* 66. *v.* 3. Jerem. *c.* 7. *v.* 9, 10, 21, 24. Ezech. *c.* 20. *v.* 39. Luc. *c.* 6. *v.* 46. Non poſſum continère me, qin ſubjiciam inſignes illos è ſcena, qi cothurnum certè, non ſoccum reſipiunt, verſus; qorum meminere Porphyr. *de non edend. animant. l.* 2. & Clem. *ſtrom. l.* 7. & Cyrill. *adverſ. Julian. l.* 9.

Τίς ὧδε μωρὸς καὶ λίαν ἀνεπιμῴως
Εὐπις ἀνδρῶν, ὅστις ἐλπίζει θεὸς

Οσῶν ἀσάρκων, ἢ χολῆς πυρωδέος,
Ἃ ἢ κυσὶν πεινῶσιν ἀχὶ βρώσιμα,
Χαίρειν ἀπαρχῇ, ἢ γέρας λαχεῖν τό δε,
Τέκνων τε τοῖσι δρῶσιν ἐμπίνειν χάειν,
Κἂν λησταὶ, κἂν πέρσαι, κἂν τύραννοι δὴ
Τύχωσιν ὄντες; ——
Qis gente in hominum tam ſupinè credulus,
Aut ſtultus adeò eſt, qi deos exiſtimet,
Seu bilis uſtæ, ſive nudorum oſſium,
Projecta qæ vix tangat eſuriens canis,
Gaudere donis, idqe honori ducere,
Facientibúsqe gratiam reponere,
Sive ii latrones, ſive piratæ ſient,
Sive & tyranni?

Εὐπιῶς ex Porphyrio repoſui, qod apud alios ἀπῶς legitur. ἄυπις, qi Ebræis פֹּתִי *credulus, fatuus.* de qo Solomon, *Prov. c.* 14. *v.* 15. ἀκακος πιστεύει παντὶ λόγῳ. Extrema, qæ reliqi omiſerunt, ſed cumprimis ad rem præſentem faciunt, ex Clemente attexui.

Ἐξομοιῶσις ἑαυτοῖς] Marcus à Juliano in *Cæſarib.* inducitur Sileno percontanti, τί χάλλιστον τῶν βίῳ τέλος; reſpondens, τὸ μιμεῖσθαι τὸν θεόν. verùm ampliùs aliqid ſonare videtur τὸ ἐξομοιοῦσθαι. hoc eſt enim qod Apoſtolus, *ad Cor. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 18. εἰς τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφοῦσθαι ὥστε συμμόρφους γίνεσθαι. *ad Rom. c.* 8. *v.* 29. ἁγίας, καθὼς ἐκεῖνος ἅγιός ἐστιν. *Levit. c.* 19. *v.* 1. & Pet, *ep.* 1. *c.* 1. *v.* 16. ἅγιοι, καθὼς ἐκεῖνος ἅγιός. *Joan. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 3. δίκαιος, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν. *ibid. v.* 17. ἐλεήμονας καθὼς ἐκεῖνος ἐλεήμων. Luc. *c.* 6. *v.* 36. τέλειος, denique, ὡσπερ ἐκεῖνος τέλειος. Matth. *c.* 5. *v.* 48. Gregor. Nyſſ. *de profeſſ. Chriſt.* Χειστιανισμός ἐστι τῆς θείας φύσεως μίμησις. Juſtin. *ad Diognet.* Καὶ μὴ θαυμάσῃς εἰ δύναται μιμητὴς ἄνθρωπος γενέσθαι θεοῦ. ὅστις γὰρ τὸ τοῦ πλησίον ἀναλέγεται βάρος· ὃς ἐν ᾧ κρείττων ἐστὶν, ἕτερον ἐλαττόμενον εὐεργετεῖν ἐθέλει, ὅσα παρὰ τοῦ θεοῦ λαβὼν ἔχει, θεὸς γίνεται τῶν λαμβανόντων· οὗτος μιμητής ἐστι θεοῦ. Sed & Plato, cujus verba forſan reſpexit hîc Marcus, *leg.* 4. Τίς πρόξις φίλη καὶ ἀπόλυσις θεῷ μία καὶ ἕνα λόγον ἔχουσα ἀρχαῖον, ὅτι τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον φίλον ἂν εἴη. unde colligit Clemens *ſtrom. l.* 5. Philoſophiæ finem à Platone ſtatui, ὁμοίωσιν θεῷ, *Deo ſimilem fieri.* Idémqe de eodem *l.* 2. beatitudinem collocâſſe, ἐν ἐπιστήμῃ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ἐν ἐξομοιώσει τῇ πρὸς τὸν θεόν. Similitudinem autem hanc in eo conſiſtere, ut qis juſtus, piúsqe cum prudentia exiſtat. qod & dogmati noſtro eſſe conſentaneum, qippe qibusdam è noſtris, Moſis illud *Geneſ. c.* 1. *v.* 26, 27. ità ſumi, ac ſi dictum ſit, Τὸ μὲν κατ' εἰκόνα, εὐθέως ἐν τῇ γενέσει εἰληφέναι τὸν ἄνθρωπον. τὸ κατ' ὁμοίωσιν δὲ ὕστερον ἐν τῇ τελείωσιν μέλλειν ἀπολαμβάνειν. Verùm argutum nimis hoc, nec qod poſſit admitti; cùm utrumqe hominii primitus condito diſcrètè tribuatur.

Εἶναι τῷ συκῇ τὸ συκῆς ποιῆσαι] Chriſtus Dominus Matth. *c.* 7. *v.* 16. ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς· μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; &c. vide *l.* 9. § 9.

Μέλιτταν τὰ μελίσσης] ἴσμεν γὰρ πώποτε κηφῆνα εἶδεν ἀπὸ γήρως γλυκάζοντα μέλιτταν. Plut. *de ſene politic.*

Τὸν ὄνον κύνα, τὰ κυνὸς] Eliſæo, qàm atrocia perpetraturus is eſſet, prædicanti, Hazael Syrus, *Num tu ſervum tuum canem eſſe autumas, qi ejusmodi in me admittam? hiſt. Regum l.* 4. *c.* 8. *v.* 13. Ità *canem* eſſe non diffitetur, havd hominem, qi ejusmodi faciat. Vide *ad l.* 5. § 11.

Τὸν ὄν ἄνθρωπον τὰ ἀνθρώπε] vide *l.* 5. § 1. & *l.* 8. § 23. & *infrà* § 15. ἄνθρωπον ἀληθινόν, *verum hominem, qi facit* ſcil. *qæ hominis ſunt.* Epictetus *l.* 1. *c.* 16. Εἰ ἀνδρῶν ἡμῖν, ἐποίουν τὰ τῆς ἀνδρὸς· εἰ κύκνου, τὰ τοῦ κύκνου· νῦν ὄν λογικὸς εἰμὶ· ὑμνεῖν με δεῖ τὸν θεόν· ποιῶ αὐτό. vide *ad l.* 6. § 7. Idem *l.* 2. *c.* 9. Οὐκ ἔστι τὸ τυχὸν αὐτὸ μόνον, ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληρῶσαι. τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; ζῶον, φησὶ, λογικὸν θνητόν· ἐνδοὺς ἐν τῷ λογικῷ τίνων χωρεῖ ὁμοιοῦσθαι τῷ θείῳ· καὶ τίνων ἄλλων; τῷ φρονίμῳ, καὶ τῷ ὁμοίῳ. ὅρα τίνων, μή τι πως ὡς θεῖα πεποίηκε· εἰ ὄν μὴ, ἀπώλεσας τὸν ἄνθρωπον· οὐκ ἐπλήρωσας τῶν ἐπαγγελίαν. ὅρα μή τι ὡς φρόνιμον· εἰ ὄν μὴ, καὶ ἔστιν ἀπόλετο ὁ ἄνθρωπος. τίνα ἔν ποιῶμεν ὡς φρόνιμα; ὅταν τῆς γαστρὸς ἕνεκα, ὅταν τῶν ἀιδίων, ὅταν εἰκῇ, ὅταν ῥυπαρῶς, ὅταν ἀνεπισκέπτως· ποῦ ἀπεκλίναμεν; ἐπὶ τὰ φρόνιμα· τί ἀπωλέσαμεν; τὸ λογικόν. ὅταν μαχίμως, καὶ βλασφήμως, καὶ θυμικῶς, καὶ ὠμῶς, ποῦ ἀπεκλίναμεν; ἐπὶ τὰ θεῖα· λοιπὸν οἱ μὲν ἡμῶν μεγάλα θεῖα εἰσὶν, οἱ δὲ θειόδια κακοήθη καὶ μικρὰ, ἀφ' ὧν ὄζειν εὐωδίαν, λέων με καὶ φαγέτω. διὰ πάντων ὄν τούτων ἀπόλυται ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἐπαγγελία. πότε γὰρ σώζεται συμπεπλεγμένους; ὅταν τῷ ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. πότε ἐλεήμονα; ὅταν τῷ ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. πότε αὐλοί; πότε λύρα; πότε ἵππος; πότε κύων; (f. πότε αὐλοί· πότε &c.) τί ἂν θαυμασθῇ, εἰ καὶ ἄνθρωπος ὡσαύτως μὲν σώζεται, ὡσαύτως δὲ ἀπόλυται. Ità de Chriſtiano homine Salvian. *de provident. l.* 4. *c.* 1. *Cùm hoc ſit hominis Chriſtiani fides, fideliter Chriſti mandata ſervare; ſit abſqe dubio, ut nec fidem habeat, qi infidelis eſt, nec Chriſtum credat qi Chriſti mandata conculcat. ac per hoc totum in id revolvitur, ut qi Chriſtiani nominis opus non agit, Chriſtianus non eſſe videatur.* Itaqe Ambroſ. *ſerm. de Abr.* apud Gratian. *c.* 22. *q.* 2. *c.* 20. *Mendacium eſt, ſe Chriſtianum dicere, & opera Chriſti non facere.*

§ 9. Μίμος, πόλεμος, φόλοι] Xyl. Λοιμὸς cur pro Μίμος inferciat, nihil video. in πόλεμος τὸ τ. ex ſequenti vocabulo irrepſit: iſtud autem cum ſe-

quentibus

qentibus ad illud ἀπαλείφεται, Xylandrum ſecutus, referre malim, qàm pro abſolutè poſitis, avt ad δυλεία relatis cum Caſavbono habere; qi & ἀπαλείφεται illud paſſivè ſumit; qod ego nolim.

Ὁπόσα ὁ φυσιολογικὸς φαντάζη καὶ παραπέμπεις] *Qàm multa ſunt, qæ cùm tanqam phyſicus merus, ſecundum naturam earum nudè ſpeculatus fueris, citra uſum ulteriorem transmittis?* Caſ. qi pro ὁπόσα, πόσα legiſſe videtur: & per interrogationem extuliſſe. at Xyl. *hæc qotidie delebunt ſacra illa tua placita, qæ è contemplatione naturæ rerum hauſta circumfers.* cui accedo potiùs, niſi qòd τὸ παραπέμπειν, *circumferre*, vertit: cùm ſit, prout Caſavb. rectè, *tranſmittere*. Cæterùm *tranſmiſſionem* intelligo, qalem Maxim. Tyr. *diſſert.* 28. verbis illis delineat; Ἅτε ἂν ἐν προθύροις τῆς ψυχῆς αὐ αἰσθήσεως ἱδρυμένοι, ἐπεισάγουσι τινὰς ἐφάπτονται ἀρχῆς, καὶ παραδῶσι τῷ νῷ, ὁπαλοῦσι ταύτης, δορυφοροῦσι τὰ λοιπὰ καὶ διεξέρχεται ὅπῃ τὸ ἀκόλουθα. qi in conſeqentibus τὸ παραπέμπειν etiam vocabulo, in hac eadem re illuſtranda atqe explicanda, utitur. ut ſit, *decreta illa, qæ ex rerum natura ſeriò ſedulóqe conſiderata in mentem transmittis, atqe ibi recondis.* ità Hermogen. *de invent.* Σὺ δὲ παράπεμπε τῷ νῷ τὰς θεωρίας. Scopus tamen forſan is fuerit planè, qem Caſavb. voluit; *Speculationem naturæ, nè praxin conjunctam habeat, otioſam fore; faciléqe abolitam iri, niſi cautio jugis adhibeatur, qicqid indidem hauſeris.* Epictet. *l.* 3. *c.* 21. Ὅτι τὰ θεωρήματα ἀναλαβόντες φιλᾶ, εὐδὺς αὐτὰ ἐξεμέτω θέλουσιν ὡσεὶ σοφιστικοὶ τῷ τροφῷ. πρῶτον αὐτὸ πέπον εἶδ' ὕτω μὴ ἐξεμέσῃς· εἰ δὲ μὴ, ἐμετὸς τῷ ὄντι γίνεται, πράγμα ἀκάθαρτον καὶ ἄδρωτον. ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν ἀναδοθέντων δεῖξόν τινα ἡμῖν μεταβολὴν τῶ ἡγεμονικῶ τῶ σεαυτῦ, ὡς οἱ ἀθλητοὶ τῶν ὤμων ἀφ' ὧν ἐγυμνάσθησαν καὶ ἔφαγον, ὡς οἱ τὰς τέχνας ἀναλαβόντες ἀφ' ὧν ἐμαθον. ἢν ἔρχεται ὁ τεκτόνων καὶ λέγει, ἀκούσατέ μου διδεκαμήνου ἀπὸ τῆς ἀρχιτεκτονικῶν· ἀλλ' ἐπιδεδώκαμέν σοι οἰκίαν, ταύτην κατασκεύασον δεῖκνυσιν ὅτι ἔχει τὴν τέχνην τοιαύτην τινὰ καὶ σὺ πίπτεις. φύγε ὡς ἄνθρωπος, πίε ὡς ἄνθρωπος, κοσμοῦ ὕπνα, γάμησον, παιδοποίησον, πολίτευσαι, ὀνάγκα λοιδορίας, ἔνεγκαι ἀδελφὸν ἀγυώμονα, ἔνεγκαι πατέρα, ἔνεγκαι υἱὸν, γείτονα, σωίσθω. Ταῦτα ἡμῖν δείξον, ἵν' ἴδωμέν ὅτι μεμάθηκας τὰς ἀληθείας τι τῆς φιλοσόφων. Addam tamen, qæ ſe ingerit impræſentiarum; conjecturam. Qid ſi ἀφυσιολογήτως legerimus? qomodo & *l.* 9. § 41. ἀφυσιολογήτῳ. ut ſit mens Marci, *qæ abſqe naturæ ipſius contemplatione ſeria ac conſiderata, temerè imaginaris, & citra examen juſtum admittis.* hoc enim paſſim inculcat Marcus, ut rei cujusqe naturam ſedulò inveſtigemus, eámqe probè perſpectam habeamus, priusqam de ea ſententiam cenſurámve ullam feramus. Ità *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 7, 13. & *l.* 7. § 29, 66. *l.* 8. § 13. (qo loco & de viſo qovis primo loco φυσιολογεῖν præcipit.) & *l.* 10. § 11, 17, 18. & *l.* 11. § 2. 16. & *l.* 12. § 8. Nec mirum videri debet, ſi dogmata ea, qæ in rei ipſius, de qa ſtatuitur, natura penitius perſpecta, fundamentum non habent, occaſione qavis occurrente, aboleantur facillimé. Trahit horſum, qòd πρὸς τὸ γνωρίζειν, *de natura rei cujusvis excutienda & dignoſcenda*, ſtatim iſtîc ſubjungitur: in qam mentem & τὴν ἐπιθεώρησιν τῆς ὅλων φύσεως commendat, *l.* 8. § 26. & *l.* 10. § 31. λόγον ἐωρακότα ἀκριβῶς καὶ φυσιολογῶς τὸν ἐν τῷ βίῳ. qin & bene-vivendi fundamentum unicum ſtatuit, ἐν θεωρήμασι περὶ τῆς τῶν ὅλων φύσεως, καὶ τῆς ἰδίας τῶν ἀνθρώπων κατασκευῆς, *l.* 11. § 5. *In ſpeculationibus illis ſive theorematibus indè deductis, qæ vel univerſi naturam, vel ſuam cujuſqe conditionem ſtatúmqe nos edocent.* Vide Athenagoram *ad l.* 3. § 6. laudatum.

Καὶ τὸ φειδωλικὸν ἅμα συνελεῖν] Apud Laert. *l.* 7. Zenos τὰ μὲν εἶδη καθήκοντα ἀνόμασε πράξεις· τὰ δὲ φειδωλικὰ· καὶ ἄνομα μὲν φειδώσεως τάξις, ὑγείας ἐπιμελεῖσθαι καὶ αἰσθητηρίων, καὶ τὰ ὅμοια· χρῆσθαι δὲ, τὸ πρὸς ἑαυτὸν, καὶ τῶν κλίσιν διαφέρειν. ut τὰ φειδωλικὰ ſint *officia ea, qæ moleſtiam aliqam adjunctam habeant.* Verùm Marcus iſtîc laxiùs uſurpat pro qolibet negotio, qod muneris noſtri exiſtat. vide *ad l.* 9. § 13. & *l.* 8. § 25, 26.

Καὶ τὸ ἐπὶ τῆς πρὸς ἑκάστων ὑποτίμησιν αὐθάδες σώζεσθαι] αὐθάδες, ſicut ὑπερφέρειν, *ſupr.* § 8. in meliorem partem iſtîc ſumi videtur, (qod rariùs opinor deprehendas) vel pro *certa animi fiducia* ex rerum naturalium contemplatione orta, de qa *l.* 3. § 11. & *infr.* § 11. vel pro *animi affectu ſibi placentis, acquieſcentiſqe*, in veritatis, qam adeptus eſt, cognitione. qod vocabuli notio, per ſe media; deſignat. ſiqidem ut Arift. *ethic. Mag. l.* 1. *c.* 29. ὁ αὐθάδης αὐτοάδης τῇ ὄξει, ὑπὸ τὰ αὐτὰ αὐτῷ ἀρέσκει. ità Senec. *ep.* 59. *Ipſe te conſule, ſi per dies noctésqe par & æqalis animi tenor, erecti & placentis ſibi eſt: perveniſti ad humani boni ſummam.* Ortum vocabuli ſenſúmqe, non uſum, ſecutus eſt Marcus. nec aliter forſan uſurpatur, *l.* 6. § 47. qin & Iſocrates in Archidamo, ubi αὐθαδείας καὶ σεμνότητας conjungit, in dexteriorem itidē partem ſumpſiſſe videtur.

Λανθάνον] qod Apoſt. *ad Rom. c.* 14. *v.* 22. Πίστιν ἔχεις; κατὰ σεαυτὸν ἔχε. hoc eſt: ut Chryſoſt. μὴ δείκνυε, ἀλλ' ἀρκέτω σοι τὸ συνειδός. vide *ad l.* 7. § 58.

Οὐχὶ κρυπτόμενον] qòd *l.* 3. § 8. dixit, ἔδει ἐμφωλεῦον. Senec. *ep.* 43. *tegant, non abſcondant te parietes tui.* Cicer. *offic. l.* 3. *Honeſta enim bonis viris, non occulta, qæruntur.* Galen. *de affectib. curand. c.* 5. Ἀνεῳγότα σε τοῖς θύραις διαπαντὸς τῆς οἰκήσεως· ἐξέστω τοῖς συνήθεσιν εἰσιέναι πάντα καιρὸν, ὃν ὅτως ἧς παρεσκευασμένος. ità legend. pro

eo qod vulgati codices ἀνεφύχθη & ἔξεσι, confirmat avtor ipſe, qi ſic pavlò póſt. τῆς δυσης ἓν ἀνεφυγμένης σε διαπαντὸς, ὡς ἔπον, ἐξεσία, τοῖς συνήθεσιν ἔχω χρῆσθαι πάντα καιρὸν εἰσίναι· δεῖ ἓν διαβρεῖν, ὡς ἂν ἦν εἰσίόντων ἐυρίσκεσθαι μηδενὶ πρὸς μεγάλων ἁμαρτημάτων ἰσχυρῶς κατειλημμένον. (ità leg. pro eo, qod nullo ſenſu, ſano ſaltem, καταλημμένον legitur.) ὡς δ' ἄλλοι πάντες ἂν οἱ ἀφεστεληθότες εἰς τὸ δημόσιον, ἅπαντα πειρῶνται φράττειν κόσμια, ὅτω σὺ χρῆ τὴν ἰδίαν οἰκίαν φράττεις. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν αἰδήμονες τοῦ ἄλλως, ἁμαρτόντες τι φανερὸν εἶναι, μόνας ἑαυτὰς ἐκ αἰδοῦνται· σὺ δ' σεαυτὸν αἰσχύνῃ μάλιστα, πειθόμενος τῷ φάντι,

—— πάντων δ' μάλις' αἰσχύνεο σεαυτόν.

vide *ad l.* 3. § 4.

Πότε γὰρ ἀπόστητον ὑπολαύσεις] poteſt eſſe expoſtulatio, qalem obſervavimus *ſuprà* § 1. ego tamen τότε legere malim; & hîc, & in ſeqentibus clavſulis; qod ſemel immutatum deinceps immutari neceſſe habuit. *cùm eò*, inqit, *proceſſeris, atque ità mentem pariter vitámque tuam inſtitueris, tunc fruaris ſimplicitatéque gravitatéque* &c. vide *l.* 12. § 28. ὑπολαύειν τῆς ζωῆς.

§ 10. Ἀεσχύνιον μῦαν θηρᾶσαι] Studia hominum, qibus ſeſe efferunt, acſi magni aut eximii aliqid confeciſſent, elevat; cum viliſſimorum animalculorum artibus, qibus illi prædas ſibi comparare captant, conferendo.

Τὴν τοχῆ] Τοχὴ, *genus retis.* Vet. lex H. Steph. Sed ſine exemplo, qod hinc licet petatur. Sed & ex Oppiano ἁλιευτικῶν. *l.* 3. *v.* 81. qo loco retium genera nominâqe varia recenſens, inter cætera & horum meminit.

Τῶν τὰ μὲν ἀμφίβληστρα, τὰ δ' ἕρκεα καλέουσι, Γάγγαμά τ', ἠδ' ὑποχαὶ πεφυγμέναι, ἠδὲ σαγῆναι.

unde figuræ rotundæ fuiſſe videntur τοχαὶ iſtæ: cujuſmodi ſunt, qas nos appellamus **purſe-nets.**

Ἄλλῳ Σαρμάτας] qibuſcum tunc Romanis cumprimis res ſuit. Itaqe in Marci vita mentio fit Sarmatarum inter gentes cæteras à Marco debellatas. horum aliqos in excurſionibus qi trucidaverant, avt ceperant, egregium facinus executos ſe avtumabant. Nec tacendum hîc, qo & alluſerit fortean Marcus, qod de Avidio Caſſio refert Vulcatius: *Cùm exercitum duceret, & inſcio ipſo manus auxiliaria, centurionibus ſuis avtoribus, tria millia Sarmatarum negligentiùs agentium in Danubii ripis occidiſſent, & cum præda ingenti ad eum rediſſent, ſperantibus centurionibus præmium, qòd præparvâ manu tantum hoſtium, ſegniùs agentibus tribunis & ignorantibus, occidiſſent, rapi eos juſſit & in crucem tolli, ſervilíque ſupplicio affici; qòd exemplum non extabat: dicens, evenire potuiſſe, ut eſſent inſidiæ, ac periret Romani imperii reverentia.*

Οὗτοι γὰρ ἁ λῃσταί] qinam iſti qos *latrones* dicit? num *Sarmatæ*? ſicut Pavli Feſtus; *Cimbri lingvâ Gallicâ latrones dicuntur.* ad qem locum Scalig. *Cimbri* λῃστικοὶ ſanè καὶ πλάνητες fuerunt. *Sed non magìs Cimber latronem ſignificat, qàm Iſaurus piratam*; *Ambro, diſſolutum ac voracem*; *Opicus, obſcœnum*; *ſed qia tales fuerunt eæ nationes, de earum nomine vocamus, qi tales ſunt.* ità iſtic Xyl. nec ſecius de barbaris patriam ſuam incurſantibus ſuósqe diripientibus, qos *abigeos* & *latrones* avt *fures* magìs qàm *hoſtes* dici poſtulat, Syneſius *epiſt.* 132. τὰ χρὴ τοὺς ἀπελάτας τότες ἅπαντα πολυπραγμονῶ. ἐγὼ γὰρ ἄξιον καλεῖν αὐτοὺς πολεμίους, ἀλλὰ λῃστὰς, ἢ λωποδύτας, ἤ τι τοιοῦτον ὄνομα μικροπρεπέστατον, οἳ μηδένα ἐφ' ὁμολόγου ὑπαφεσμένων ὑφίστανται, ἀλλὰ μόνους τοὺς καλαπλίγας ὑποσφάττουσιν, ὥσπερ ἱερεῖα, καὶ πειδύσει. Verùm videndum, an non illos potiùs hoc titulo indigitet, Marcus, qi Sarmatis captis, tanqam re pulcrè ſtrenuéqe geſtâ, ſemetipſos efferebant. ut tranſitus ſit factus à numero ad numerum. qaſi dicat, *qid à latronibus etiam iſti qi Sarmatas capiunt, magìs qàm ipſi qos capiunt Sarmatæ, diſtant?* Qod Alexandro Scythæ apud Q. Curtium *l.* 7. *c.* 8. *Tu, qi te gloriaris ad latrones perſeqendos venire, omnium gentium, qas adiſti, latro es.* Avt qid à prædonibus vulgariter ſic habitis diſtant viri iſti, prout ipſi ſe haberi volunt, militares? Notum eſt illud piratæ, qi Alexandro eidem qærenti, qo ſcelere impulſus, mare haberet infeſtum; *Eodem*, inqit, *qo tu orbem terræ. Sed qia id ego exiguo navigio facio, latro vocor; qia tu magnâ claſſe, imperator.* Cicer. *de repub. l.* 3. lavdante Nonio. & Avguſt. *de civit. Dei l.* 4. *c.* 4. qi & ſubjicit. *Sanè remotâ juſtitiâ, qid ſunt regna, niſi magna latrocinia?* unde Pythia, Adraſtum Sicyoniorum βασιλέα, Cliſthenem verò λῃστὴν dixit. Herodot. *l.* 5. & Dio Pruſ. *orat.* 2. Sed & Lucan. *l.* 10. Alexandrum *felicem terrarum prædonem* appellat. Déqe eodem Senec. *de benefic. l.* 1. *c.* 13. *A pueritia latro, gentiúmqe vaſtator. & qæſt. nat. l.* 3. *præfat.* Qantò potius *deorum opera celebrare, qàm Philippi avt Alexandri latrocinia?*

Ἐὰν τὰ δόγματα ἐξετάζῃς] malè divulſit iſta à ſuperioribus Xyl. & Lugd. Editor. *Mentes*, inqit, *ſi militarium iſtorum ſpectes, prædonibus ſupparas facilè deprehendes.* prædæ ſiqidem duntaxat inhiant utriqe.

§ 11. Κτῆσαι] *acqiras*, non *acqirere.* eſt enim aoriſti imperativi medii non infinitivi activi, utì interpres Angl. opinatus, dictionis ſeriem duriorem reddidit.

Οὐδὲν γὰρ ὅτω μεγαλοφροσύνης ποιητικὸν] vide *ad l.* 3. § 11.

Ἐξεδύσατο τὸ σῶμα] *corpus exuit*, ſive *è corpore ſubduxit ſe*; is nimirum, qi conſideratione iſtâ animum jugiter exercitatum probéqe ſubactum habuerit. neqe enim à prioribus iſta diſſociata oportuit.

tuit. vide Platonis locum insignem, qi huc spectat, ex *Theæteto*, *ad l.* 11. § 1.

Ἀνῆκεν ὅλον ἑαυτὸν] Vide *ad l.* 4. § 34. & *infrà*, § 14. Evrip. *Phœniss.*

Ἀλλ' εἰς Θεὸν χρὴ ταῦτ' ἀναφτίσαι]' ἔχειν.

Rejecta oportet ista ad numen omnia.

Senec. *de otio sap. c.* 32. *Ego secundum naturam vivo, si totum me illi dedo.* Annot. Lugd. ἀνῆκα mavult, imperandi formulâ, sive monendi. frustrà. cùm enunciativè ponantur & antegressa proxima, & sequentia itidem.

Οὐδ' εἰς νῦν βάλλεται] Africanus apud Ciceron. *l.* 6. *de repub.* in *somnio*: *Neque sermonibus vulgi dederis te, nec in præmiis humanis spem posueris rerum tuarum. Suis te illecebris oportet ipsa virtus trahat ad verum decus. qid de te alii loquantur, ipsi videant.* Bion Borysthenita inter cætera profectûs in virtute insignioris indicia, hoc cumprimis statuit, ubi qis eodem loco convicia hominum atqe vota habet: sive ut ille loqebatur, ὅταν ὑπὸ λοιδορούντων ὅτως ἀκούῃ τις, ὡς λεγόντων,

Ὦ ξέν', ἐπεὶ ὅστε κακῶ, ὅτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,

Οὐλέ τε καὶ μέγα χαῖρε· θεοί νύ τοι ὄλβια δοῖεν.

Plut. *de profect.* Talis Cato, de qo Senec. *de ira l.* 2. *c.* 32. *M. Catonem in balneo in ore quidam percussit imprudens: qis enim illi sciens faceret injuriam? postea satisfaciens, Cato, Non memini, inqit, percussum me. majore animo non agnovit, qàm ignovisset.* Idem, *de constant. sap. c.* 14. Phocion pariter cùm qidam uxorem ipsius contumeliosè habuisset, pòst apud ipsum pœnas commeritas metuens sese purgitaret, ignarum se Phocionis conjugem fuisse, Ἀλλ' ἦγ' ἐμὴ γυνὴ τοιόδε σε ἔδρην πέπυσται. *at verò mea*, inqit, *uxor nihil à te perpessa est. alia forsan fuerit, qam tu læseris: nec mihi itaqe qòd satisfacias, aut excuses te, opus est.* Narrat ex Musonio *orat. qâ disceptat philosophum an deccat injuriarum agere*, Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. qi idem, qomodo inter concionandum conviciis impetentem nihil qicqam attenderit, apud Plut. legas licet, in *præcept. polit.* & *infrà ad l.* 11. § 14. Archelaus itidem ab obvio qodam aqâ conspersus, cùm ab amicis ad pœnas de homine sumendas instigaretur; Ἀλλ' οὐκ ἐμὲ, ἀλλ' ἐκεῖνε κατεσκέδασεν, ὃν ἔδοξεν ἐμὲ εἶναι. *Atqi non me*, inqit, *conspersit, sed illum qem esse me est opinatus.* Plut. in *apophth.* Socrates etiam dicere solebat, τοῖς κωμικοῖς δεῖν ὑπήνδες ἑαυτὸν διδόναι, εἰ μὴ γάρ τι ἦν πρὸς τοιούτους λέξειαν, διορθώσαιντ' εἰ δ' ἔ, ἔδεν πρὸς ἡμᾶς. *Expedire, ut Comicis perstringendos sese homines præbeant: siqid enim veri de nobis dixerint, corrigendi ansam dabunt:* (qomodo Philippus demagogis Athenienſibus gratiam debere se dictitabat, ὅτι λοιδοροῦντες βελτίονα ποιοῦσιν ἡμᾶς τῷ λόγῳ καὶ τῷ ἤθει· πειρώμεθα γάρ, inqiebat, αὐτὲς ἅμα καὶ τοῖς λόγοις, καὶ τοῖς ἔργοις ψευδομένους ἐλέγχειν. Plut. apophth.) *sin falsi qid dixerint, nihil ad nos pertinebit illud.* idémqe dicenti, ὦ σοὶ λοιδορεῖται ὁ δεῖνα; *An non tibi iste conviciatur?* respondit. ἐχί· ἐμοὶ γὰρ ἃ προσήκει ταῦτα. *Neqaqam; mihi enim ista non competunt.* Laërt. *l.* 2. Diogenes dicenti, Πολλοί σε καταγελῶσι· *derident te multi, ô Diogenes.* Ἐγὼ δ' ἃ καταγελῶμαι. *At ego*, inqit, *non derideor.* Alii etiam cuidam idem monenti; Κἀκείνων τυχὸν οἱ ὄνοι. ἀλλ' ὅτ' ἐκεῖνοι μὴ ὄνων ἐπιστρέφονται, ὅτε ἐγὼ ἐκείνων. *Et illos forsan derident asini; verùm nec asinos advertunt ipsi, nec ego illos.* Laërt. *l.* 6. Hoc est, qod de Hercule Epicus qidam apud Plutarch. *de util. ex inimic.*

Οὐδ' ὅσον μίας συγερῶν ἐμπάζετο μύθων.

Nec muscam qanti faciebat dicta maligna.

vel qod David potiùs, *Psal.* 38. *v.* 13. *Ego verò instar surdi fueram, qi nullus audit; instar muti, qi nihil regerere possit.* vide *lib.* 6. § 2.

Τὸ νῦν προσοῦμβρον] vide *lib.* 7. § 54. & *l.* 9. § 6.

Φιλεῖν τὸ νῦν ὑπονεμόμβρον] vide *l.* 3. § 16. & *lib.* 6. § 43. & *supr.* § 6. & *infrà* § 21. & *lib.* 12. § 1.

Εὐθεῖαν φαίνειν] vide *l.* 8. § 59.

Εὐθεῖαν περαίνοντι ἔπεσι τὸν θεὸν] Plato *de legibus l.* 4. à Plut. etiam lavdatus *adv. Colot.* Ὁ μὲν δὴ θεὸς ἀρχὴν τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, εὐθεῖαν περαίνει, κατὰ φύσιν περιπορεύμενος· τῇ δ' ἀεὶ ξυνέπεται δίκη τῶν ἀπολειπομένων τὸν θεῖον νόμον τιμωρός, ἧς ὁ μέλλων εὐδαιμονήσειν μέλλων ἐγγὺς ἥξει, &c. qem Platonis locum cùm Marcus ob oculos habuit, qum hæc scriberet; tum & avtor *libri de mundo*, qi Aristotelis nomen præfert. eodem opus illud suum clavsit; qige illum doctione Latinâ μεταφράζει καὶ παραφράζει, Apulcius.

§ 12. Τίς ὑπονοίας χρεία, περὶν σκοπεῖν τί δεῖ προσχθῆναι] Xylandri versionem etsi minùs perspicuam immeritò induxit Editor Lugd. cùm loco ejus depravatissimam dederit. Interpres Angl. frustrà in duo membra sententiam, continuari postulantem, dissecuit. *Qid*, inqit Marcus, *est suspicione opus?* sive, *cur tibi res aliqa suspecta sit*, avt scrupulum animo ac trepidationem injecerit, *cùm considerare liceat*, vel *præstò sit intueri, qid factò opus sit?* hoc est enim παρὸν σκοπεῖν, ut ἔξὸν ποιεῖν, & similia. Senec. *epist.* 74. *Non potest qisqam beatus esse, qi huic se opinioni credidit,* (externis subesse mali aliqid.) *Non enim beatum est nisi qod intrepidum. inter suspecta malè vivitur.*

Κἂν μὲν σωφρὼν ᾖς, εὐμενῶς ἀμεταστρεπτὶ τούτῳ χωρεῖν] Forsan legi debeat κἂν μὲν σωφρὼν ᾖς εὐκρινῶς, sublatâ distinctione, *& si clarè perspexeris.* εὐκρινῶς, *clarè, distinctè.* Plato: ἵνα εὐκρινέστερον ἴδωμεν, ὃ βελόμεθα. indè διακρινεῖν, σαφηνίζειν, διαιρεῖν. Hesych. de dialectica Laërt. *l.* 7. in

Zenone:

Zenon. Τότε ἀληθὴς καὶ τὸ ψεῦδος διαγινώσκεσθαι ὑπ' αὐτῆς, καὶ τὸ πιθανὸν τότε ἀμφιβόλως λεγόμενον διακρινεῖσθαι. Cicer. *ad Atticum lib. 7. epist. 10. simul hoc διακρινήσεις πρόβλημα.* & *epist. 3. sed id φιλοσοφώτερον διακρινήσομεν.* verùm accedo potiùs D. Bootio nihil mutanti, sed copulativâ tantùm interjectâ, legenti, καὶ μὲν σωφρὼν, ἐυμενῶς καὶ ἀμεταπτώτως τ. χ. ità opponitur τὸ ἐυμενῶς, τῷ μετ' ὑπονοίας.

Ἀμεταπτώτως τούτῳ χωρεῖν] vide *lib. 8. § 5.*

Ἐχόμενον τῶν φαινομένων δικαίων] Epictet. *l. 1. c. 2.* Ταῦτα εἶδε Πείσων Ἑλλάδι, καὶ ἰδὼν ἐπίνησε· προσπέμψαντος δὲ αὐτῷ Ουεσπασιανοῦ, ἵνα μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὸν σύγκλητον, ἀπεκρίνατο, ὅτι σοὶ δοκῇ μὴ ἐάσαι με ἕξειν συγκλητικόν· μέχρι δ' ἂν ὦ, δεῖ με εἰσέρχεσθαι. ἄγε, ἀλλ' εἰσελθών, φησὶ, πάππησον· μὴ μ' ἐξέταζε, καὶ σιωπήσω· ἀλλὰ δεῖ με ἐξετάσαι· κἀμὲ εἰπεῖν τὸ φαινόμενον δίκαιον· ἀλλ' ἐὰν εἴπῃς, ἀποκτενῶ σε· πότε δὲν σοι εἶπον, ὅτι ἀθάνατός εἰμι; καὶ σὺ τὸ σὸν ποιήσεις, κἀγὼ τὸ ἐμόν· σὸν δόξει ἀποκτεῖναι· ἐμὸν ἀποθανεῖν μὴ τρέμοντα· σὸν, ταραχθῆναι· ἐμὸν, ἐξελθεῖν μὴ λυπούμενον. vide *l. 3. § 6, 7. & l. 4. § 12.*

Ἄειον γὰρ καταντυχάνειν τότε] *optimum enim est eum attingere scopum.* Xyl. hoc est, ut id facias, qod justum & æqum est, qodcunqe tibi indè obvenerit.

Ἥγε ἀπόπλωσις ἀπὸ τότε ἔσω] Mutila hæc suspicatur Xyland. Editor Lugd. in versione prorsus resecuit. pro ἔσω D. Boot. legit ὄξύ. *ab hoc*, inqit, justo scil. utiqe & æqo *aberrare, lapsûs nomen meretur*, non autem ob justè factum odium incurrere, aut molestum aliqid perpeti, aut etiam, qò minùs qod conaris, effectum des, impediri. ego siqis id exhiberet codex, ἀπόπλοιν qàm ἀπόπλωσιν malim; prout Marcus *l. 4. § 43.* ἀπόπλουμα dixit.

Σχολαῖόν τι καὶ ἄμα ἐυκίνητον] hoc est, qod *l. 7. § 69.* Μήτε σφύζει, μήτε ναρκᾷ. M. Cas. ista à superioribus divellit, atqe erotematicè effert; acsi legeret, τί σχολαῖόν τε καὶ ἐυκίνητόν ὄξει; viderint alii. Ego nullus assentior.

Ἐυκίνητον] non, *mobile*; qod τὸ τῆς γνώμης ἐυκίνητον, in plebe, Romanâ cumprimis, Herodiano *lib. 7.* notatum, designet; unde & *mobile vulgus*, Statio *Sylv. lib. 2. poem. 2.* sed *agile*, ad id qod est officium suum aggrediendum agendúmqe promptum ac proclive; qodqe in eisdem perseqendis modo justo debitóqe moveatur. Stoici siqidem in dictionibus istiusmodi ἐνέργειαν & ἔμφασιν qandam, ultra usum communem qi vulgare, affectabant. vide *infrà ad § 21.*

Φαῦλον ἅμα καὶ σωεσηκὸς] non qalis stultorum risus, qem ejusmodi esse ait Solomon *Eccles. c. 7. v. 6.* qalis est *spinarum sub olla crepitus*;

——Magno veluti cùm flamma sonore
Virgea suggeritur costis undantis aheni.

ut Maro. *Æn. lib. 7.* sive ut Apul. in *apolog. flammæ* instar *stipulâ accensæ, claro strepitu, largo fulgore, cito incremento; sed enim materiâ levi, caduco incendio, nullis reliqiis.* icon aptissima vitulationis stolidorum, qâ illi, *non gaudent, sed gestiunt*, ut Avg. de *serm. Dom. in mont. l. 1.* itaqe *risum & lætitiam* istiusmodi pro *insania* mera, Solomon habet. *ibid. c. 2. v. 3.* tanqam ἔξεσηκὸς, non σωεσηκός *π.* Senec. *ep. 23. Animus debet esse altior & fidens, & super omnia erectus. Res severa est verum gaudium. ceteræ hilaritates non implent pectus, sed frontem remittunt; leves sunt: nisi fortè tu illum judicas gaudere, qi ridet.* vide *ad l. 4. § 26.* νῆφε ἀνεπαχθῶς.

Ὁ τῷ λόγῳ χρῶ πᾶν ἐπέρχου.] *Dei, naturæ, rationis, dictamen ductúmqe seqi*, pro eodem Stoicis habetur. vide *ad l. 3. § 16. & lib. 7. § 31. & supr. § 11. & lib. 4. § 12. & l. 12. § 31.* Plato *epist. 2.* Νῶν ὃ μέγας ἐγώ εἰμι, ἐμαυτὸν παρέχων τῷ ἐμῷ λόγῳ ἑπόμενον.

§. 13. Ἐὰν ὑπὸ ἄλλε γένηται] *in aliorum sint potestate.* Xyl. potiùs, *ab aliis fiant*, cùm ipse neqeas, vel necesse non habeas. Epictet. *lib. 1. c. 27.* ἀπελθὼν, ἢ αὐτὸς ἀναγκάσαι θέλω, ἢ ἄλλῳ παρασχεῖν ἀφορμὴν τοῦ ἀναγκάσαι· εἰ μὴ ἄρα ὠλιγωρῶ κατορθῶσαί τι αὐτὸς, ἐ φθονήσω ἄλλῳ τοῦ ποιῆσαί τι χρηστόν.

Οὐ δοῦναι] qia alienæ vel mentes vel actiones mihi sunt res mediæ. *lib. 6. § 32. & lib. 8. § 55.*

Οἱ ἐν τοῖς περὶ ἄλλων ἐπαίνοις ἢ ψόγοις φρυαπλάμβοι] id est, ἐπαιρόμβοι. *translatio ab eqis petita, cùm in altum pedibus sublatis anterioribus, & jubâ concussâ, φρυάπτουσι.* Salmas. indè & καταφρυάπτειν. *supr. l. 9. § 41.* frustrà autem interpretes de eis intelligunt, qi alienis sermonibus & lavdibus se jactant; ut alter, qi ψόγοις illud insuper habuit: vel qi aliorum lavdibus ac vituperiis tantum tribuunt; ut alter, qi τὸ φρυάπτειν signi-ficatum non attendit. qomodo enim qis eô possit φρυάπτειν καὶ ἐπαίρειν, qòd ab aliis vituperio afficiatur? non eos loqitur qi lavdantur, vel vituperantur, aliorúmqe vel lavdibus elati animos sibi sumunt, vel vituperiis perculsi abjiciunt: sed eos, qi alios lavdibus, aut vituperiis prosequntur, ídqe faciendo attolluntur, & efferunt se, acsi magni qippiam egissent. hæc enim est istorum οἴησις illa, de qa Marcus *l. 9. § 32.*

Τοιοῦτοι μὲν ἐπὶ τῆς κλίνης εἰσὶ] Hinc apud Lucianum in *Cataple*, Κλίνη, sive *lectus*, ad testimonium adversus Tyrannum dominum suum ferendum apud inferos accersitus, ἐγὼ μέν τοι ταῦτα εἰπεῖν ἀλγύνομαι· τοιαῦτα ἦν ἃ ἐπ' ἐμοῦ διεπράττετο. vide *ad lib. 3. § 4. & lib. 11. § 18.* ἐπὶ τῆ κλινιδίῳ.

Οἷα ὃ ποιῶσιν] vide *ad l. 6. § 59.*

Ἀλλὰ

Ἀλλὰ τῷ πρωτάτῳ ἑαυτῶ μέρει] non corpore, tantùm, ſed animo etiam coguntur, qi aliorum favorem, famámve avcupantur, uſque ad conſcientiam læſam, eis obſeqi, qibus placere ambiunt.

Ὅταν θέλῃ [Epictet. *lib.* 4. *c.* 9. ἡδὺν ἔζιν εὐαγωγότερον ἀνθρωπίνης ψυχῆς· θελῆσαι δεῖ, ἡ γέγονε, διόρθωται· ὡς πάλιν, ὑπονυσάξαι, ἡ ἀπόλωλεν. Syneſ. *de inſomn.* Καθαρμὸς τὸ μέγιστον μέρος, ἡ βέλτιστος, Sen. *ep.* 34. *Pars magna bonitatis eſt, velle fieri bonum.* & *ep.* 80. *Quid tibi opus eſt, ut ſis bonus? velle.* Fabius *inſtit. l.* 12. *c.* 11. *ut boni viri ſimus, voluntate maximè conſtat.* Gregor. Naz. *de ſacr. bapt.* ἄριστον τοῦτο τῶ θελῆσαι μόνον, τὸ ἀγαθόν. qanqam idem *de theolog.* 1. exagitat illos, Οἷς ἀρκεῖ τὸ θελῆσαι μόνον πρὸς τὸ εὖ σοφοῖς. Joan Chryſoſt. *in Matth. hom.* 49. Ἀρκεῖ θελῆσαι, ἡ τὸ πᾶν ἤνυστα. Liban. *orat.* 4. Βελῆσαι μόνον, ἡ πάντα ἔφερεν. vide *ad l.* 8. § 35.

§ 14. Τῇ πάντα διδούσῃ ἡ ἀπολαμβανούσῃ φύσει] qod de *natura*, qi & Stoæ *Deus*, de Deo, Job. *c.* 1. *v.* 21. *Dominus dedit, Dominus abſtulit.*

Ἀπολαμβανούσῃ] Epictet. *enchir. c.* 10. Μηδέποτε ὅτι μικροῦ εἶπας, ὅτι ἀπώλεσα αὐτό, ἀλλ' ὅτι ἀπέδωκα· τὸ χωρίον ἀφῃρέθη; ἔκλεψ ἡ τοῦτο ἀπεδόθη; ἀλλὰ κακὸς ὁ ἀφελόμενος. τί δέ σοι μέλει διὰ τίνος σε ὁ δὸς ἀπήτησε; Idémque *diſſert. l.* 3. *c.* 26. Εἶτα σύμπαντα ἐλήφθης παρ' ἄλλε (τοῦ Θεοῦ δηλονότι) ἡ αὐτὸν σεαυτὸν, ἀγαναιδείας, ἡ μέμφη δίκαια, ἂν σε τὶ ἀφέληται; ὅτι τί ἔλαβες τοῦτα; χρησόμενος. μέχρι τίνος; μέχρις ἂν ὁ χρήσας θέλῃ. Et *l.* 4. *c.* 1. Ἀπαίτησιν τῷ δόντι, ὃ δέδωκεν, ἂκ αἰδήσῃ; vitiata ſcriptura. qod & Volſius videt; cui ſic reſtituere viſum eſt. ἐκὼν ἂκ ἀποδώσεις; ἂκ αἰδήσῃ. Verùm interpolatione tam laciniosâ, qæ nec ſenſum admittit commodum, nec vitium tollit, nihil opus. literulâ immutata ſufficiet. leg. ἐχ ἡδήσῃ; Stoicus eſt Laconiſmus. *non Deo, qi dederat, repetente oblectaris?* q. d. dans placet. repetens qidni placeat? vide eund. *ad l.* 2. § 3. vide & *l.* 12. § 26.

Δὸς ὃ θέλεις] hoc eſt, qod Rufus apud Epictetum *diſſert. l.* 1. *c.* 1. ἀρκεῖσθαι τῷ δεδομένῳ. vide *ad l.* 4. § 31, 34. & *l.* 5. § 25. & *l.* 7. § 57.

Ἀπόλαβε ὃ θέλεις] Vide voces Demetrii Cynici magnanimas ex Senec. *de provident. c.* 5. ad *l.* 4. § 34. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Χάριν ἔχω, ὧν ἔδωκας. ἐφόσον ἀχρηπέμην τοῖς σοῖς, ἀρκεῖ μοι. πάλιν αὐτὰ ἀπόλαβε, ἡ κατάταξον εἰς ἣν θέλεις χώραν. σὰ γὰρ ἦν πάντα· σύ μοι αὐτὰ δέδωκας. vide *l.* 12. § 26. Senec. *de tranqill c.* 11. *Sapiens non mancipia tantùm poſſeſſionésqe & dignitates, ſed corpus qoqe ſuum & oculos & manus & qicqid eſt chariorem vitam facturum, ſéqe ipſum inter precaria numerat; vivítqe ut commodatus ſibi, & repoſcentibus ſine triſtitia redditurus. qandocunqe ergò reddere jubebitur, non qeretur cum fortuna: ſed dicet; Gratias ago, qòd poſſedi, habuíqe.* Idem, *epiſt.* 64. *Fac qod æqitatem tuam decet. deſine naturæ beneficium malè interpretari. abſtulit; ſed dedit.* & *ad Polyb. c.* 29. *Gaude, qòd talem habuiſti; & uſum fructum ejus, qamvis brevior voto tuo fuerit, boni conſule.* Item *ad Marc. c.* 12. *Si magnas ex filio percepiſti voluptates, oportet te, non de eo, qod detractum eſt, qeri; ſed de eo gratias agere, qod collegiſti.* Noſtri: Baſil. Cæſar. *homil.* 5. Συγγνώμονός ἐζι διανοίας, ἂκ ὀπὶ τῷ χωεισμῷ δυσφόρως ἔχειν· ἀλλ' ὀπὶ τῇ ἐξ ἀρχῆς συναφείᾳ χάριν ἔχειν τῷ συγκληρώσαντι. Hieron. *in Nepot.* *Nè doleas qòd talem amiſeris: ſed gaudeas qòd talem habueris.* Idem *in Paul.* *Non mœremus, qòd talem amiſimus; ſed gratias agimus, qòd habuimus, imò habemus.* Et *ad Julian.* *Tuliſti liberos, qos ipſe dederas. recepiſti ancillam, qam mihi ob breve ſolatium commodaveras. non contriſtor, qòd accepiſti; ſed ago gratias, qòd dediſti.* Bern. *de Humbert. ſerm.* 110. *Tuliſti qoniam tuus erat, nec pro nobis, qibus ille ſublatus eſt, murmurandum: magìs gratias agendum, qòd tam diu conceſſus eſt nobis.* Et *in Cant. conc.* 26. *Etſi dolemus ablatum, non obliviſcimur tamen, qòd datus fuit; & gratias agimus, qòd habere illum meruimus.* Veriſſimè Gregor. Rom. *in Job. l.* 2. *c.* 42. *Tunc verè oſtendimus, qòd accepta rectè tenuimus, cùm æqanimiter ad momentum ſublata toleramus.*

Οὐ καταθρασυνόμενος, ἀλλὰ πεισθαρχῶν μόνον ἡ εὐνοῶν] De morte pariter *l.* 9. § 3. Ità Apoſt. *ad Philip. c.* 2. *v.* 17. Χαίρων ἡ συγχαίρω πᾶσι δμαι. & *ad Cor. ep.* 2. *c.* 12. *v.* 15. Ἥδιςα δαπανήσω, ἡ ἐκδαπανηθήσομαι. Tertull. *de patient. c.* 2. *Nobis excrcendæ patientiæ autoritatem non affectio humana caninæ æqanimitatis ſtupore formata, ſed viva ac cœleſtis diſciplinæ divinæ diſpoſitio delegat.* Cyprian. *de eadem:* *Apparet non eſſe illîc veram patientiam, ubi ſit inſolens affectatæ libertatis audacia, & exerti ac ſeminudi pectoris invereconda jactantia.*

§ 15. Ζῆσον ὡς ἐν ὄρει] vide *infrà* § 22, 23. & *l.* 8. § 45.

Ὡς ἐν πόλει τῷ κόσμῳ] vide *ad l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 34.

Ἄνθρωπον ἀληθινόν] qi enim ſecus qàm oportat, degit, qidvis potiùs qàm homo eſt. Vide *ſuprà ad* § 8. & *l.* 5. § 11. Stilpo, cùm turba ad ipſum contemplandum confluereț, dicenti cuidam, Θαυμάζουσί σε ὡς θεῖον, *tanqam feram qandam; ô Stilpo, admirantur te.* Οὐ μᾶν, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπον ἀληθινόν· *Negaqam verò*, inqit, *ſed ut hominem verum.* Laërt. *l.* 2. Flacc. *arte.* --*Fiet homo.* Demonacti Proteus cùm diceret, ἃ κυνᾷς, regeſſit ille, ἂκ ἀνθρωπίζεις, *non vivis hominem.*

Κρεῖττον γὰρ ἢ ἅπαξ ζῆν] vide *ad l.* 9. § 2.

§ 16. Μηκέτ' ὄλως διαλέγεσθαι] forſan ὀλίγα. Senec. *ep.* 16. *Philoſophia non in verbis, ſed in rebus*

bus est. & ep. 20. *Illud te rogo atque hortor, ut philosophiam in præcordia ima demittas, & experimentum tui profectûs capias, non oratione, nec scripto, sed animi firmitate, & cupiditatum diminutione, verba rebus proba. facere doces Philosophia, non dicere: & hoc exigit ut ad legem suam quisque vivat, ut verbis opera concordent, nè orationi vita dissentiat.* Et ep. 108. *Sic ista tractemus, ut quæ fuerunt verba, sint opera: ut voces mox in rem transferantur.* & ep. 24. *Hæc in animo voluta, quæ sæpe audîsti, sæpe dixisti: sed an verè audieris, an verè dixeris, effectu proba. hoc enim turpissimum est, quod nobis objici solet, verba nos philosophiæ, non opera tractare.* hoc est, *philosophos esse ἀνὴρ τῷ πράττειν, μέχρι τῦ λέγειν, factis procul, verbis tenus.* ut Epictetus apud Gellium *l. 17. c. 19. homines* scil. *ignavâ operâ, & philosophâ sententiâ.* qos odisse se profitebatur Pacuvius. cujus verba in eam sententiam Macedo qidam Philosophus præ templorum omnium foribus scribenda censebat. filihil enim fieri posse indignius, neqe intolerantius, qàm qòd *homines ignavi ac desides, ornati barbâ & pallio, mores & emolumenta philosophiæ in linguæ verborúmqe artes converterent; & vitia facundissimè accusarent, intercutibus ipsi vitiis madentes.* Refert Gellius *l. 13. c. 8.* Ità (inter alia qæ indè profluxerunt in vitam mala) *qæ philosophia fuit, facta philologia est.* Senec. *ep. 108.* &, *de vita semper disputatur, nunqam vivitur.* Idem *epist.* Vitium istûd in Stoicis suis, ut familiare nimis, notat idem Epictet. *dissert. l. 3. c. 7.* Ἀλλα λέγομαι, inqit, ἀλλα ποιῶμαι. λέγομαι τὰ καλὰ ποιῶμαι τὰ αἰσχρά. ἀσυμπαθεῖς πρὸς τὸν λόγον μακρὰν ἀπὸ τοῦ χρῆσθαι τούτοις ἃ λέγομεν, ἐφ' οἷς ὡς εἰδότες αὐτὰ ἐπαιρόμεθα. Idem *l. 2. c. 9.* & *c. 10.* Τοιγαροῦν μέχρι λογείων προκόπτομεν· ἔξω δ' αὐτῶν, ὅδε τὸ ἐλάχιστον. eundem vide sis ejusmodi homunculos fusissimè simul ac acerrimè exagitantem, *enchir. c. 51.* & *dissert. l. 3. c. 26.* imò passim eosdem insectantem. siqidem invectivam istam singulis ferè subjectis fecit intercalarem. Qin & elegantissimâ usus imagine idem *enchir. c. 44.* Μηδαμῶ σαυτὸν εἴπῃς φιλόσοφον· μηδὲ λάλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις περὶ τῶν θεωρημάτων. μέγας γὰρ ὁ κίνδυνος, ἐνδὺς ἐξεμίσαι, ὃ ὃν ἔπεφας. ἐπεὶ καὶ τὰ προβάλλα, ἃ χόρτον φέρουσα τοῖς πίμπλησιν ὑποδεικνύει, πόσον ἔφαγον· ἀλλὰ τῷ νομεῖ ὅσα πίναλα, ἔριον ἔξω φέρει καὶ γάλα. καὶ οὐ τοίνυν, μὴ ταχέως ῥήματα τοῖς ἰδιώταις ὑποδείκνυον, ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν πραττόμενον τὸ ἔργον. Senec. *epist. 108. Omnia qæ dicunt, qæ turbâ audiente jactant, aliena sunt. qomodo probare possint sua esse, monstrabo. faciant qæ dixerint.* qi & *epist. 117.* clavdit vocibus illis profectûs indicium proferentibus clarissimum, *Si fecero omne qod disco.* sive utì Lipsius ex MS^um vestigiis. *si vixero.* Præclarè Gregor. Naz. *orat. 15.* Οὐ γὰρ ὁ ἐν λόγῳ σοφὸς, οὗτος ἐμοὶ σοφός· ἀλλ' ὅστις γλῶσαν εὐγροφον ἔχει, φυχλῶ δ' ἄσαπον καὶ ἐπταύδατον· ἀλλ' ὅστις ὀλίγα μὲν αἱρετῆς φθέγξεται, πολλὰ δ' ὅις ἐνεργεῖ παραδείκνυσι, καὶ τὸ ἀξιόπιστον τοῦ λόγου διὰ τοῦ βίου περιτίθησιν. Verùm qod Aristot. *ethic. l. 2. c. 4.* Οἱ πολλοὶ τοῦτο μὲν οὐ πράττουσιν· ὀπὶ δὲ τὸν λόγον καταφεύγοντες οἴονται φιλοσοφεῖν, καὶ οὕτως ἐσεσθε σπουδαῖοι· ὅμοιόν τι ποιοῦντες τοῖς κάμνουσιν, οἱ μὲν ἰατρῶν ἀκούουσι μὲν ὑπμελῶς, ποιοῦσι δ' οὐδὲν οὐδὲ περιτίθουσιν. ὥσπερ οὖν οὐδ' ἐκεῖνοι εὖ ἕξουσι τὸ σῶμα, οὕτω θεραπεύομενοι, οὐδ' οὗτοι τὴν ψυχὴν, οὕτω φιλοσοφοῦντες. Itaqe verè Demosthenes: Ὡς ἅπας ὁ λόγος, ἂν ἀπῇ τὰ πράγματα, μάταιόν τι καὶ κενὸν φαίνεται. Præclarè siqidem Basil. Cæsar. *orat. 24.* & ex eodem Simeon Cancellar. *orat. 1.* Ὁ μὲν γὰρ τὴν ἄκρα ῥήματων παρὰ τοῖς ἄλλοις φιλοσοφίαν ἔχει βεβαίων,

Οἱ δὲ πάντη, τὴ δ' σκιαὶ ἀίσσουσιν.

ἐπεὶ τό γε λαμπρῶς μὲν ἐπαινέσαι τὴν ἀρετὴν εἰς τὸ μέσον, καὶ μακρὰς ὑπὲρ αὐτῆς ὑποτείνειν λόγους· ἰδίᾳ δ' τὸ ἡδὺ πρὸ τῆς σωφροσύνης, καὶ τὸ πλέον ἔχειν πρὸ τῦ δικαίου τιμᾶν· ἑοικέναι φαίην ἂν ἔγωγε τοῖς ὑπὸ σκηνῆς ὑποκρινομένοις τὰ δράματα, οἳ ὡς βασιλεῖς πολλάκις καὶ δικαίως εἰσέρχονται, ὅτε βασιλεῖς ὄντες, ὧδε μὲν τυχὸν ἐλαθάνουσι τὸ παράπαν.

§ 17. Ὡς μὲν πρὸς ὕσιον, κεγχρεμίς] qod de terra *l. 4. § 3.* σιγμή. de pelago. *l. 6. § 36.* σαγήν. sunt avtem κεγχρεμίδες *ficuum granula.* pro qo κεχεμίδες apud Svidam vitiosè habetur.

Ὡς δ' πρὸς χένον, τρυπάνη περιτροφή] *tangam pistilli circumvolutio.* M. Cas. & sanè ὑπέρα περιτροφὴ, sive περιτρομή. i. e. *pistilli circumvolutio,* proverbialiter usurpatur, à Platone philosopho in *Theætet.* Platone comic. in *Adonid.* & Philem. in *Heroib.* ὀπὶ δὲ τὰ αὐτὰ ποιέντων, καὶ μηδὲν παρανόντων. utì Hesych. Svid. Zenodot. Apost. Verùm τρυπάνη περιτροφή. i e. *terebræ vertigo,* sive *circumversio,* ut Xyl. Marco istîc de spatio temporis brevissimo: qemadmodum, ῥιπὴ ὀφθαλμῦ *oculi jactus,* ut Beza, potiùs qàm *ictus.* ut vulg. Apostolo *ad Cor. ep. 2. c. 15. v. 51.* qò pertinet illud poetæ nescio cujus apud Svidam,

Τρύπανα δ' ὑπλίνητα, καὶ ὠκύεγλα τέρετρα.

citiùs enim terebra circumvertitur, qàm animadverti ferè potest.

§ 18. Εἰς ἕκαστον δὲ ὑποκειμένων] *De singulis rebus indaga.* Xyl. *Objecto cuique animum advertе.* Cas. non improbo. potest tamen, *rerum præsentium unamqamqe considera,* &c. τὰ ὑποκείμενα, *præsentia.* Vide *l. 8. § 22.*

Ἕκαστον πέφυκεν ὥσπερ ἀνθίσκειν] vide *l. 4. § 48.* & *l. 9. § 21. Qæ nata sunt, ea omnia denasci aiunt.* Cassius Hemina *annal. l. 2.* i. e. ἀπογίνεσθαι, *defungi, mori,* non *decrescere,* ut Nonnius explicat. Senec. *ep. 99. Cui nasci contigit, restat mori.* Tertull.

tull. *de Carn. Chriſt. c. 6. Mutuum debitum eſt inter ſe nativitati, cum mortalitate. forma moriendi, cauſſa naſcendi eſt. non enim mori ſolet, niſi quod naſcitur, id autem moritur, quod & naſcitur.* Idem. *de reſur. c. 12. Dies moritur in noctem, & tenebris uſqeqaqe ſepelitur: & tamen rurſus cum ſuo cultu, cum dote, cum ſole, eadem & integra, & tota, univerſo orbi reviviſcit; interficiens mortem ſuam, noctem; reſcindens ſepulturam ſuam, tenebras; hæres ſibimet exiſtens, donec & nox reviviſcat, cum ſuo & illa ſuggeſtu.* Et latiùs progreſſus Petrus Ravennas *in ſymbol ſerm. 59. crede homo, de morte reſurgere te poſſe, cùm tibi totum qod in rebus eſt, ſic qotidie reſurgat. Sol occidit & reſurgit. Dies ſepelitur & redit. Menſes, anni, tempora, fructus, ſemina, cùm tranſeunt, ipſa moriuntur; cùm redeunt, ſuâ ipsâ morte revivi ſcunt.* Ità qod Tertull. *ibid. Totus hic ordo revolubilis rerum, teſtatio eſt reſurrectionis mortuorum.*

§ 19. Οἱοί εἰσιν ἐδίοντες, καθεύδοντες, ὀχεύοντες, ὑποπατοῦντες] Hæc enim & ſummis cum imis qibúsqe communia ſunt; & conditionis mortalis ac caducæ cumprimis nos admonent. Notum eſt, Menecratem medicum, qi Jovis ſibi nomen adſciverat, Philippus Macedo qomodo exceperit, eduliorum loco appoſitis thure cum acerra. Narrat Ælian. *var. hiſt. l. 12. c. 57.* Qin & Alexander ex duabus præcipuè rebus, τὸ θνητὸν καὶ φθαρτὸν, ſive mortalitatem ſuam, agnoſcere ſe profeſſus eſt, ἐκ τοῦ καθεύδειν καὶ τοῦ σωφρονίζειν, *ſomno* nimirum *ac coitu.* Plut. in *Alex.* & de *adulat. & in ſympoſ. l. 8. c. 1.* Antigonus itidem major, cùm Hermodotus qidam ipſum in carmine per adulationem *Solis* (non *Jovis*, ut Eraſm. *apophth. l. 4.*) *filium, Deúmque* indigitâſſet, ὁ ταῦτά μοι σύνοιδεν ὁ λασανοφόρος, *At verò*, inqit, *latent iſta prorſus cum, qi matulam mihi porrigit.* Plut. *in apophth. & de Iſid. & Oſirid.*

Εἶτα δῆλοι ἀνδρονομούμενοι, καὶ γαυρούμενοι] *Qanto ſe cum faſtu efferant*, acſi nè homines qidem avt mortali ſemine creti ſint, *ubi gloriantur, indignantur, interminantur &c.* vide ad *l. 6. § 28.* illud ἀνδρονομούμενοι mihi ſuſpectum habetur. ἀνδρονομεῖν certè alibi legiſſe non memini. Xyl. *aliis imperare*, vertit. ut ſit *hominibus leges ac jura præſcribere.* Caſ. *exultare.* ità qid is legerit, havd ſatis liqet. niſi forſan ἀδρυνόμενοι, *turgeſcentes, grandeſcentes*; qod de ſtirpibus uſurpatur. forſan ἀνδρονομεῖν idem qod ἀνδρολογεῖν fuerit, qod de *delectu militari* uſurpatur: vel etiam qod κρεανομεῖν, qod de *viſcerationibus*, ſive de *carnibus viritim diſtributis* adhibetur. in iſtis avtem non ſine faſtu gerere ſe ſolent, qi eas exhibent. vide *l. 9. § 34.* ὅση ὄψησις.

Ἐδήλουν πόσοις] *qot illis inſervire & obſeqi* acceſſe *fuit*, ídqe ὠλίγῳ, *havd ità dudum*; qò poſſent dignitatis honoríſqe gradum illum, in qo tanto cum ſupercilio ſe gerunt, adſeqi. vide *l. 8. § 3.* Epictet. *l. 3. c. 26.* ἐγὼ μὲν οὐδὲ ζῆν ἤθελον, εἰ διὰ φιλιππίνα ἔδει ζῆσαι, τῆς ὀφρύος αὐτῆς καὶ τῆς δηλικῆς καταφρονήματος ἀναγόμενον. ὅιδα γὰρ τί ἐστι δῆλος· εὐτυχὴν ὡς δοκεῖ, καὶ τεπυρωμένος. qo tamen loco ego τεπυφωμένος malim. ſcil. ut Clavdian. *in Eutrop. l. 1.*

Aſperius nihil eſt humili, cùm ſurgit in altum.
——nec bellua tetrior ulla eſt,
Quàm ſervi rabies in libera colla frementis.

Ruſſus Vibius apud M. Senecam *controverſ. 9.*

Divite novitio nihil eſt inſolentius. &,
Pediſſeqa honoris eſt novi arrogantia. Salvian. *epiſt. 2.*

Ἅπας ὁ τραχὺς, ὅστις ἂν νέον κρατῇ.

Æſchyl. *Prometh.* præ cæteris verò

Ἀφόρητός ἐστιν εὐτυχὴν μαστιγίας.

Comicus, apud Dion. Cocc. *l. 60.* Qod & Iſidor. Peluſ. ubi adduxerat *l. 2. ep. 297.* qi ὑπερηφάνων habet, pro eo qod εὐτυχὴν Dio, ſubjungit; Καὶ τὸ εὐπαρήγλειν παρὰ τῶν ἀξίων, ἀφορμὴ τοῖς κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται. Avr. Victor. in *Dioclet. Quantum ingenium eſt, comptum habeo, humillimos qoſqe maximè, ubi alta acceſſerint, ſuperbiâ atqe ambitione immodicos eſſe.* Agur ſapiens Ebræus *v. 20. Tria ſunt, ſub qibus commovetur terra: imò qatuor ſunt, qæ ea ferre non poteſt. ſervus, cùm regnat; ſtultus, cùm ſatur eſt; exoſa, cùm maritatur; ancilla, cùm heræ ſuæ hæres evaſcrit.* ſiqidem, ut Solon,

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅτ' ἂν πολὺς ὄλβος ἕπηται.
E nimiis opibus petulantia naſcitur ingens.

Sive ut Theognis; (qod Homero tamen tribuit Schol. *ad* illud *Pindari olym. 13.* ὕβριν κόρα μητέρα.)

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅτ' ἂν κακῷ ὄλβος ἕπηται.

Idémqe,

Πόλλους τοι κόρος ἄνδρας ἀπώλεσεν ἀφραίνοντας.
Γνῶναι γὰρ χαλεπὸν μέτρον, ὅτ' ἐσθλὰ παρῇ.
Naſcitur ex nimiis opibus petulantia ſtultis:
Nec pavcos ſatias evertit mentis egenos.
Difficile eſt, adſunt cùm bona, nôſſe modum.

Ariſtot. apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* πίκτει γὰρ, ὥσπερ φησὶν, ἡ περιουσία, κόρος μὲν ὕβριν, ἀπαιδευσία δ' μετ' ἐξουσίας ἄνοιαν. Philiſtus apud Clem. *ſtrom. l. 6.* εἰώθασι γὰρ μᾶλιστα, οἱ παρὰ δόξαν ἀπροσδοκήτως ἐν πράσσοντες εἰς ὕβριν τρέπεσθαι. qod illum Clem. à Thucydide mutuatum aſſerit, qi dixerit; Εἰώθασι δ' οἱ πολλοὶ τὴν ἀνθρώπων, ὅταν ἂν μᾶλιστα καὶ δι' ἐλαχίστου ἀπροσδοκήτως εὐπραγία ἔλθῃ, εἰς ὕβριν τρέπεσθαι. locus eſt in *Cleonis orat. l. 2.* ubi tamen legitur, εἰώθασι δὲ τὴν πόλεων, αἷς ἂν, &c. Qò reſpexit tamen & Iſidor. Pel. *l. 2. ep. 296.* εἰώθασιν γὰρ ἄνθρωποι, ὅταν ἀδοκήτως μᾶλιστα εὐπραγία ἐπιπέσῃ, εἰς ὕβριν χωρεῖν. de Largio Macedone

cedone qid Plin. min. *l.* 3. *ep.* 14, vide *ad l.* 6. § 38. vide & qæ de Gallo Cæsare Ammian. *lib.* 14. initio.

Δι' ὅια] ἀφειμνόμενα, scil. ut *l.* 6. § 59. *ob qæ adipiscenda*, sive, *qâ mercede.*

Καὶ μέ' ὀλίγον, ἐν τιάτοις ἔσονται, Legend. ὀπυίοις ἔσονται. vide *Psal.* 82. *v.* 6, 7. Esai. *c.* 14. *v.* 9, 10. & Ezech. *c.* 32. *v.* 18, 30. Verùm qod Maro *Æn. l.* 10.

Nescia mens hominum fati sortisque futuræ,
Nec servare modum rebus sublata secundis.

Sosiphanes apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 22.

Ἂν δ' εὐτυχεῖτε, μηδὲν ὄντες, εὐθέως
Ἴσ' ἀρανῶ φρονεῖτε· τὸν ὃ κύκλον
Ἀδην παρεξῶν' ὑφ' ὁρᾶτε πλησίον.
Si favorit fortuna, cùm sitis nihil,
Cœlo levatis capita; nec de proximo
Respicitis orcum, regna qi in reges habet. Grot.

Plutarch. *de Isid. & Osir.* Ἔι δέ τινες ἐξαιρεθέντες ὑπὸ μεγαλαυχίας, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, ἅμα τέκτηι καὶ ἀγνοίᾳ φλεγόμενοι τῶι ψυχῶι, μεθ' ὕβρεως ἐδέξαντο θεῶν ἐπωνυμίας, καὶ ναῶν ἱδρύσεις, βραχὺν ἤνθησεν ἢ δόξα χρόνον· εἶτα κενότητα καὶ ἀλαζονείαν μὴ ἀσεβείας καὶ παρανομίας φεύγοντες,

Ὠκύμοροι καμπυὸν δίκλων ἀρθέντες ἀπέπλαν·
καὶ νῦν ὥσπερ ἀγώνιμοι δραπέται, ἀπὸ ἱερῶν καὶ ἀπὸ βωμῶν ὑποσπασθέντες, ἄδην ἀλλ' ἢ τὰ μνήματα καὶ τοὺ τάφους ἔχουσιν. vid. *lib.* 6. § 24. & *infr. ad* § 31.

§ 20. Συμφέρει ἑκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ τοῦ ὅλων φύσις] Præclara gnome. de qa vide ampliùs *ad l.* 2. § 3. & *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 23, 29. & *l.* 7. § 27. Apollon Tyan. *ep.* 66. εἰ πέφυκε τοῦ ὄντων, ἔστι ὃ, καὶ θεὸς ὑπισατεῖ ταύτης, ὁ δίκαιος ὁ βελήσεται τὰ ἀγαθά· πλεονεκτικὸν γὰρ καὶ περὶ τέλειν· ἡγήσεται ὃ τὰ μάθησα συμφέρειν. ubi tamen pro ἀγαθὰ malim ἀγαπητὰ, *qæ ipsi sunt cordi.* Siquidem vir bonus τὰ ἑαυτῷ ἐκ τοῦ ὅλων συγκλωθόμενα ἀγαθὰ εἰ) πέπεισται, ut Marcus noster *l.* 3. § 4.

Καὶ τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει] vide *ad l.* 4. § 23. τὸ εὐκαιρον. Aug. *in Psal.* 145. *v.* 15. *Prorsus, tanqam ægrotum reficiens medicus, & qod opus est, hoc dat; & qando opus est, tunc dat.*

§ 21. Ἐρᾷ μὲν ὄμβρος γαῖαν] Evripidis versus sunt ab Aristotele lavdati, *ethic. Nicom. l.* 8. *c.* 1. *Eudem. l.* 7. *c.* 1. & *magn. l.* 2. *c.* 11. ab Athen. *dipnosoph. l.* 13. à Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 12. apud qos duos novissimos integri habentur.

Ἐρᾷ μὲν ὄμβρος γαῖ', ὅτ' ἂν ξηρὸν πέδον
Ἀναφτον αὐχμῶι, νοτίδι ἐνδεὼς ἔχει.
Ἐρᾷ δ' ὁ σεμνὸς οὐρανὸς πλησθεὶς ὑμῶι
Ὄμβρου πεσεῖν εἰς γαῖαν ἀφεσθέντος ὕπο.
Ὅταν δ' συμμιχθῶσιν εἰς τ' αὐτὸν δύο,
Τίκτουσιν ἡμῖν πάντα, καὶ τρέφουσ' ἅμα·
Ὅθεν βέβηκεν ζῆι τε καὶ θάλλει γένος.

Cerne, amat ut imbrem terra, cùm sterili solum
Squallore lugens poscit humectas opes.
Rursum amat & æther ipse, Venerisque impetu
Fœtos madoris explet in terram sinus.
Qæ fœderata mutuis amplexibus,
Quod ubique rerum est proferunt, ac nutriunt.
Hinc vita visque seculis mortalibus. Grot.

Eis avtem gemina adducit etiam Athenæus ex Æschyli *Danaidibus* ista:

Ἐρᾷ μὲν ἀγνὸς οὐρανὸς γῆσαι χθόνα·
Ἔρως δ' γαῖαν λαμβάνει γάμου τυχεῖν·
Ὄμβρος δ' ἀπ' εὐνοοῦντος οὐρανοῦ πεσὼν
Ἔκυσε γαῖαν· ἡ δ' τίκτεται βροτοῖς
Μίλων τε βόσκας καὶ βίον Δημήτριον.
Δένδρων δέ θ' ὥρα ἐκ νοτίζοντος γάμου
Τέλειος ὄζει· τῶν δ' ἐγὼ παραίτιος.
Penetrare terram purus ille æther cupit:
Cupit vicissim terra conjugio frui.
Ab amante cœlo defluens terram simul
Fœcundat imber: illa mortali parit
Cereale generi germen, & pastus gregum:
Maturitatem dat suam arboribus coqe
Mador maritus. caussa at his cunctis ego. Grot.

Proinde cùm apud plures ista reperiantur, Plutarchus in *amatorio*, non poetæ huic vel illi, sed *poetis* tribuit. Ἐρᾶν οἱ ποιηταὶ λέγουσι καὶ γῆς ἔρασθαι· ἥλιον ὃ σελήνης, ἐρᾶν οἱ φυσικοὶ, καὶ συγγενεῖς καὶ κοινῆς· καὶ γλῶ ὃ ἀνθρώπων μητέρα καὶ ζώων καὶ φυτῶν, ἐκ ἀναγκαῖον ὑπολείπει ποτὲ καὶ σβεσθῆναι πανταπασιν, ὅταν ὁ δεινὸς ἔρως ἢ ἴυγξ τὸ θεῖ τῶν ὕλην ὑπολίπωι, καὶ παύσηται πυθέσθαι καὶ διώκειν τὴν ἐκεῖθεν ἀρχὴν καὶ κίνησιν; ità enim per interrogationem si proferantur novissima illa, Xylandri asteriscо nihil opus erit. Indè Maronis illa *georg. l.* 2.

Vere tument terræ, & genitalia semina poscunt:
Tum Pater omnipotens fœcundis imbribus æther
Conjugis in gremium lætæ descendit, & omnes
Magnus alit magno commistus corpore fœtus.

Et Statii *sylv. l.* 1. in *epithalam.*

——Ipsum in connubia terræ
Æthera, cùm pluviis rarescunt nubila, solvo.
Sic verum series mundique revertitur ætas.

Adjicias licet & Lucretii illa *l.* 1.

Postremò percunt imbres, ubi eos pater æther
In gremium matris terrai præcipitavit.
At nitidæ surgunt fruges, ramique virescunt
Arboribus; crescunt ipsæ, fœtúque gravantur.
Hinc alitur porrò nostrum genus atqe ferarum.

Qin & Scythæ τῶ γλῶ νομίζουσι τᾶ Διὸς εἶ) γυναῖκα. Herodot. *l.* 4. Qod avtem de amore illi, de potu festivè, suo more Anacreon, *ode* 19.

Ἡ γῆ μέλαινα πίνει·
Πίνει δ' δένδρε' αὐτήν·
Πίνει θάλασσα δ' αὔρας·
Ὁ δ' ἥλιος θάλασσαν·
Τὸν δ' ἥλιον σελήνη.

Fœcunda

Fœcunda terra potat:
Hanc arborēsque potant:
Et potat aqor auras:
Phœbúsque potat aqor:
Ipsúmque Luna Phœbum.

Ὅτι σοι συνερῶ] Epictet. *l.* 2. *c.* 16. τέλμισσον, ἀναζλέψας πρὸς τὸν θεὸν, εἰπεῖν, ὅτι χρῶ μοι λοιπὸν εἰς ὃ ἂν θέλῃς· ὁμογνωμονῶ σοι· ἐδὲν παραιτοῦμαι ἧς σοι δοκοῦντος. & *l.* 4. *c.* 7. πρόσκειμαι διάκονος, καὶ ἀκόλουθος ἐκείνῳ· συνορμῶ, συνορέγομαι, ἁπλῶς συνθέλω. ità enim lego, qod vulgò ὀρέγομαι tantùm langvidè legitur, ut dictioni vis conflet sua. Sen. *ep.* 96. *Non pareo Deo, sed assentior. ex animo illum, non qia necesse est, sequor.* vide *ad l.* 4. § 33. & *sup.* § 1.

Ὅτι φιλεῖ τοῦτο γίνεσθαι] à vulgari sermonis usu argumentatur, argutiùs pavlò Marcus, ut alibi, *l.* 5. § 8. in verbis συμβαίνειν & φέρειν, ità istîc in verbo φιλεῖν· qod ἀντὶ τοῦ πεφυκέναι ἢ τοι εἰωθέναι usurpatur; qomodo & Latinis *amat*, pro *solet*; qod à Græcis tractum monuisse videtur Fabius, *instit. l.* 9. *c.* 3. Qanqam diversum est pavlò Salustianum illud, qod ibi Fabius adduxit; *Vulgus amat fieri.* sicut & ejusdem illud, in *Jugurth. Quæ ira fieri amat.* & *ibid.* rursus; *ea quæ secundæ res amant.* In istis enim sensus est, *quæ amant*, i. e. *quæ cupiunt & qibus delectantur*, vel; *quæ lubenter admittunt.* Saltem Syntaxis diversa est. neqe enim, *ira fieri solet*; vel, *vulgus fieri solet*; sed *per iram*; &, *vulgò*, vel *à vulgo*, dixeris. qod viris magnis non est animadversum. Cæterùm sic Flaccus *carm. l.* 3. *ode* 16.

Avrum per medios ire satellites
Et perrumpere amat saxa potentiùs
Ictu fulmíneo.——

Ammian. *hist. l.* 16. *ut in rebus amat fieri dubiis.* & *l.* 17. *ut rebus fieri amat dubiis & turbatis.* qomodo Herodot. *l.* 8. Ὅια φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ. & Plato *polit. lib.* 5. Ὅια δὴ ἐν πολέμῳ φιλεῖ. & Polyb. *lib.* 6. Ὃ δὴ φιλεῖ γενέσθαι. Qin & τὸ ἐρᾷν pari modo usurpatum invenias. Ità enim Herodian. *lib.* 1. Ἐρᾷ γὰρ τὸ βάρβαρον καὶ ὑπὸ πᾶσι τυχόσας ἀφορμῆς ῥᾴστα κινεῖσθαι. Tacit. *annal. l.* 4. *ut ferè amat posterior adulatio.* Apul. *florid.* 3. *Qod genus in comœdia fieri amat.*

§ 22. Ἥκει ἐνταῦθα] Avt in eo vitæ genere manes, cui jam es assvetus; avt institûtum mutas, qod nisi velis ipse non cogeris; avt è vita discedis, munere defunctus: in his avtem omnibus nihil est qòd ægrè te habeas. Geminâ ferè argumentatione utitur ad Lucilium suum Seneca *epist.* 42. *Hoc perituram est. nempe adventitium est. tam facilè sine isto vives, qàm vixisti. Si diu illud habuisti, perdis postqam satiatus es. Si non diu, perdis antequam assvescas.*

Καὶ ἥδη εἰδικῶς] Notum est Pythagoræ monitum illud: ἕλῃ βίον τὸν ἄριστον. ἡδυνεῖ δ' αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει. Referunt Galen. *de affect. cur. c.* 6. Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Anton. *Melliss. l.* 2. *c.* 80. Plut. in *præcept. salubr.* & *de exil.* qi idcirco *lib. de profect.* hoc insigne facit Δίλημμα πρεσκοπῆς, τὸ μηκέτι πρεσβύτην, μηδ' ὀρθὸν ἄγαν, ἀλλὰ ῥᾳδίαν καὶ λείαν καὶ δ' ὑπτείας ἕξιν τῷ τῆς ἀρετῆς ὁδῷ, οὗ ἐκλεαινομένῳ τῇ ἀσκήσει. Qod Hieron. an Pavlin. *ad Celant. Asperam nobis & insvavem virtutum viam nimia facit vitiorum consvetudo; qæ si in alteram partem transferatur, invenitur semiba justitiæ levis.* Qanqam Plut. idem in tract. *de trangill.* qasi Pythagoricum illud corrigens: οὐκ ἡ συνήθεια ποιεῖ τοὺς ἑλομένους τὸν ἄριστον βίον ἡδύν, ὡς τις εἶπεν· ἀλλὰ τὸ φρονεῖν ἅμα τὸν αὐτὸν βίον ποιεῖ καὶ ἄριστον καὶ ἥδιστον. Nec diffitendum tamen, multùm conducere assvetudinem, ad vitæ, qæcunqe ea tandem fuerit, molestias allevandas. Plut. *de audiend.* Τῶν ἐγγεγραμμένων εἰς τὰς πολιτείας, οἱ μὲν ἀλλοδαποὶ καὶ ξένοι κομιδῇ πολλὰ μέμφονται καὶ δυσκολαίνουσι πρὸς γινομένους· οἱ δ' ἐκ μετοίκων συντροφοι καὶ συνήθεις ὄντες πρὸς νόμων, ὃ χαλεπῶς περιέχονται τὰ ὑπεναντία καὶ στέργουσιν. & *ibid.* Ἐν γεφύραις, καὶ περὶ λύρας, καὶ παλαίστρας, εὖ περὶς μαθήσεις ἀρχαὶ πολὺ ἔχουσι θόρυβον, καὶ πόνον, καὶ ἀσάφειαν· εἶτα προϊόντι χρόνῳ μικρὸν, ὥσπερ περὶς ἀνθρώπους, συνήθεια πολλὴ καὶ γνῶσις ἐγγινομένη, πάντα φίλα καὶ χαρεῖσθαι καὶ ῥᾴδια λέγειν τε καὶ περαίνειν παρέχει. Aristoteles *rhet. l.* 1. *c.* 10. Ἔστι δὲ καὶ τὸ σύνηθες, καὶ τὸ ἐθιστὸν, ἐν τοῖς ἡδέσι· πολλὰ γὰρ καὶ τῇ φύσει μὴ ἡδέα, ὅταν ἐθισθῶσι, ἡδέως ποιοῦσιν. Jo. Chrysost. *in epist.* 2. *ad Tim. orat.* 6. Μεγάλη γὰρ, καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ ἐν τοῖς κακοῖς, τῆς συνηθείας ἡ τυραννίς. ἃ δεησόμεθα πόνῳ λοιπὸν, αὐτῆς ἐλκύσης ἡμᾶς. vide & qæ sequuntur. Naso. *Artis. l.* 3.

Fac tibi consvescat. nihil assvetudine majus.
Et, *Qod malè fers, assvesce; feres bene. multa vetustas*
Lenit.——

Arnob. *lib.* 2. *Fiet familiaris, & more in naturam versa consvetudo.* Cicer. in *Lælio. Magna vis est vetustatis & consvetudinis. nemo est, si nulla res impediat, qi non eo, qo consvevit, ego libentiùs utatur, qàm intractato & novo. nec modò in hoc qod est animal, sed in eis etiam qæ sunt inanimata consvetudo valet; cum locis etiam ipsis montosis delectemur & sylvestribus, in qibus diutiùs commorati sumus. Sic veteres inqilinos indulgentia loci & consvetudo etiam inter injurias detinet.* Senec. *epist.* 70. Plinius minor *l.* 6. *epist.* 2. *Mihi & gratiora sunt bona (* domestica, *) qòd perseverant; & leviora incommoda, qòd assvevi.* Indè illud Campánorum apud Livium *l.* 23. *Notissimum qodqe malum maximè esse tolerabile.* Et Philoctetes Evripideus, referente Dione Prus. *orat.* 53.

Καί τοι πολ' ἦν τῷ χρόνῳ λώφησέ μοι
Νόσος· κατ' ἀρχὰς δ' ἀδαμῶς ἀνεκτὸς ἦν.

De vi doloris jam remisit tempore
Morbus, qi initio fuerat intolerabilis.

Plavt. *Trinumm.* 1, 2.

Habeas, ut nactus: nota mala res, optima est.
Nam ego nunc si ignotum capiam, qid agam nesciã.

De Christi Domini jugo veterum nescio qis.

Grave dum tollis, suave cùm tuleris.

Ἔξω ἁπάγεις] Vitæ genus mutas: è privato in publicum prodis: negotiis te immisces. allusit forsan ad proverbium, qod à Zenodoto refertur. Ἀνδρὶ Λύδῳ πρόγματα οὐκ ἦν, ἀλλ' αὐτὸς ἐξελθὼν ἐπείατο.

Ἀπολειτέργησας] Vitam hanc λειτουργίαν τινὰ esse vult. qomodo Paulus ὑπηρεσίαν in concione ad Antiochenses apud Lucam *Act. c.* 13. *v.* 36. Δαβὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας, τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη. Cicer. *de senect. dum sumus in his inclusi compagibus corporis, munere qodam necessitatis & gravi opere perfungimur.* Indè, *vitæ munera*, &, *defunctos mortuos*, dicimus, utpote qi vitæ officia jam compleverint. Servius *ad Æn. lib.* 6. Pulcrè avtem & ad Marci mentem Apostolus apud Lucam. *Act. c.* 20. *v.* 24. Ἀλλ' οὐδενὸς λόγον ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου. qasi dicat, *cur non lubens vitam ponam, ubi cursum absolverim, muneráque ac ministerium à Christo Domino assignatum executus planè fuerim.* διακονίαν dixit, qod Marcus λειτουργίαν. ὑπολειτουργῆται (qod alibi havd temerè reperias) *muncre defunctum esse*: ut ὑποβιῶσαι, *vitam obiisse*: & ab eodem jam liberum & immunem fieri: qod Joannes in *Apocal. c.* 14. *v.* 13. dixit, ἀπὸ τῶν κόπων ἀναπαύσωνται.

§ 23. Ὅτι τοῦτο ἐκεῖνο ὁ ἀγρὸς ὄζει] *hoc esse ægrum.* Xyl. *hoc vel illud esse.* Cas. f. τοῦτο [οὖ] ἐκεῖνο, *tale qid, qale illud.* nihil à loco alio distare, animi tranqillitatem qod attinet. vide *l.* 4. § 3.

Πάντα ὅσα ἐνθάδε ταὐτὰ τοῖς ἐν ἄλλῳ τῷ ὄρει] Vide *supr.* § 15. Sed & *ad l.* 4. § 3. ἀναχωρήσεις αὐτοῖς ζητήσουσιν. & *l.* 8. § 45. Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Ὅπου γ' ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ ἥλιος, ἐκεῖ σελήνη, ἐκεῖ ἄστρα, ἐνύπνια, οἰωνοί, ἡ θεοῦ ὁμιλία.

Τὰ τοῦ Πλάτωνος] Ex *Theæteto*: lavdata etiam à Theodoreto *therapevt. l.* 1. & *l.* 12.

Σπουδὴν ἐν ὄρει περιβαλλόμενος] ἀγροῖκον καὶ ἀπαίδευτον ἀπὸ ἀσχολίας, οὐδὲν ἧττον τῶν νομέων τὸν τοῖχον ἀναγκαῖον ἡγούμενος σπουδὴν ἐν ὄρει τὸ τεῖχος περιβεβλημένου. Plat. de sapiente sermo est, Philosophiæ studiis prorsus dedito, qi non secus in urbe conversatur, qàm si in monte aligo ab hominum commercio sejunctus ageret, murísque civitatis, perinde ac cavlæ alicujus septo pastor rusticus, inclusus tenetur. Theodoretus cum Marco περιβαλλόμενον legit. Sed Platonis mentem seciùs cepit, cùm opinaretur Platonem hoc voluisse, verum Philosophum ἐν ὄρει σπουδὴν δεμόμενον οἰκήσειν, *in tuguriolo aliqo, sive stabulo in monte sibi extructo esse habitaturum*: qod Plato nullus hîc dicit.

Καὶ βάλλειν βλήματα] ista qò pertineant, ego planè sum nescius. Xyl. *& balare.* qasi βληχᾶσθαι & βληχήματα legerit. qo fundo, qóve sensu, nullus video. Annot. Lugd. *propriè*, inqit, *est jaccre jacula.* Sed jacula istîc qid faciant, nullus idem nos docet. M. Cas. seqentibus adfigit; & περιβάλλειν περιβλήματα legisse videtur; *& problemata tibi proponere ista, qidnam est mihi nunc mens mea*, &c. verùm D. Salmas. expungenda censet; utpote qæ nec sensum ullum efficiant, nec in melius reformari possint. Vetat avtem Medicorum princeps τοῖς ἀνιήτοις ἐγχειρέειν.

§ 24. Τί δέ μοι τὸ ἡγεμονικόν μου] Epictet. *lib.* 1. *c.* 26. Αὕτη ἦν ἀρχὴ τοῦ φιλοσοφεῖν, ἀνάπτωσις τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ, πῶς ἔχει. Vide *l.* 12. § 33.

Μήτε ἀπόλυτον καὶ ἀπεσπασμένον κοινωνίας] Vide *ad l.* 4. § 29. & *l.* 8. § 34.

Μήτε περφερητικὸς] à metallis translatum, qæ ubi liqefacta jam, affusa fuerint rei alicui, in unum idémqe cum ea corpus coalescere videntur. Ità Epict. *l.* 1. *c.* 3. Τί τούτοις περφέρηται; vide *ad l.* 12. § 19.

Ὥστε τούτῳ συμπεφύσθαι.] Plato *Phædon* Ἐκείνη ἡδονὴ καὶ λύπη, ὥσπερ ἧλον ἔχουσα, προσηλοῖ τὴν ψυχὴν πρὸς τὸ σῶμα, καὶ προσπερονᾷ, καὶ ποιεῖ σωματοειδῆ, δοξάζουσαν ταῦτα ἀληθῆ εἶναι, ἅπερ ἂν καὶ τὸ σῶμα φῇ· qanqam negat passim Marcus corpus de istis qicqam pronunciare: vide *lib.* 7. § 14, 16, 33, & *lib.* 8. § 25, 37.

Καὶ ἀνακεκραμένου τῷ σαρκιδίῳ] ità *lib.* 7. § 57. ἡ φύσις ἐκ τοῦ ὅτου συνεκέρασε τῷ συγκρίματι. &c. & *l.* 5. § 26. μὴ συγκρινέσθω.

§ 25. Κύριος ὁ νόμος] Pavsanias Plistanactis filius, qærenti qare legum priscarum nullam abrogare apud suos liceret, respondit: ὅτι τοὺς νόμους τῶν ἀνδρῶν, ἢ τοὺς ἀνδρεῖς τῶν νόμων κυρίους εἶναι δεῖ. Pittacus item Crœso percontanti, τίς ἀρχὴ μεγίστη; respondit, ἡ τῶν ποικίλων ξύλων. leges designans, qæ codicibus insculpebantur. Indè Chilonis monitum; Νόμοις πείθεσθαι. Laërt. *l.* 1. qod Spartanis religiosissimum semper fuerat. Archidamus Zevxidami filius, scisciranti qinam Spartæ rerum potirentur, οἱ νόμοι, inqit; καὶ τὰ ἀρχεῖα καὶ τοὺς νόμους. Agesilaus in *epist.* ad suos à bello ipsum revocantes, qod cùm bene succedere videretur ægrè qidem, reliqit tamen; Ἄρχω γὰρ οὐκ ἐμαυτῷ ἀρχάν, ἀλλὰ τῇ πόλει, καὶ τοῖς συμμάχοις· καὶ τότε ἄρχων ἄρχει ἀλαθέως καὶ δίκαν, ὅταν καὶ ἄρχηται ὑπὸ τῶν νόμων καὶ ἐφόρων, ἢ ὅτι οἱ ἄλλοι ἐν πόλει ἄρχοντες ὦσιν. Demaratus, qærenti, qare patriâ exularet, cùm rex ibi fuisset, ὅτι κρείσσονες, inqit, αὐτῆς οἱ νόμοι εἰσίν. Plut. in *præcept. polit.* Δεῖ γὰρ οὐκ ἄχρι τοῦ βωμοῦ φίλον εἶναι τῷ μὴ συνεπορκεῖν, ὡς ποτε Πεισιλῖς εἶπεν, ἀλλ' ἄχρι παντὸς νόμου καὶ δικαίου.

δικαίε. Verùm legem univerſi ſive naturæ Marcus hîc vult, de qa *l.* 2. § 16. & *l.* 4 § 10. de qa & Dionyſius major dixit, τοῦ μὲν τῆς πόλεως νόμου δύναδος, τοῦ δὲ τῆς φύσεως μὴ δύναδος βιάσαδος. & Ariſtot. nomine, *de mund. c.* 6. Νόμος γὰρ ἡμῖν ἰσοχλινὴς, ὁ θεὸς, ἀδρείαν ὑποδεχόμενος δόρθωσιν, ἢ μεδάθεσιν· κρείτδων δ', ὅτιμαι, καὶ βεβαιότερος ἢ ἐν κύρδεσιν ἀναδεγραμμένων. & Philo *de bon. hom. libert.* Νόμος δ' ἀψευδὴς, ὁ ὀρθὸς λόγος, ἐκ ὢν τῶ δείνος ἢ τῶ δεῖνος ἀνηρῶ φθαρτὸς ἐν χαρπδίοις ἢ σήλαις ἄψυχος ἀψύχοις, ἀλλ' ὑπ' ἀθανάτου φύσεως ἄφθαρτος ἐν ἀθανάτῳ διανοίᾳ πεπωθείς. Clemens deniqe *ſtrom. lib.* 1. ἐν ᾧ τῷ Πέρσῃ κηρύγματι ἔυεσις ἐν νόμον καὶ λόγον τὸν κύειον ποδαγορεύομενον. vide & *l.* 11. § 1.

Ὁ παρανομῶν δραπέτης] Ità *l* 4. § 29. φυγάς. & *l.* 11. § 9. λειποτάκτης. vide ſis apud Platonem Socratis diſceptationem cum *Critone* fugam ſuadente.

Ἅμα καὶ ὁ λυπέμενος] *At dolorem aliqis concipit*, &c. Xyl. imò *ſimul*, vel *ſimiliter*, havd minùs is qoqe, qi *dolet, contriſtatur*, &c.

Ὅ βέλεταί τι] *propter aliqid eorum qod factum eſt, vel fit, vel fiet ſecundum voluntatem ejus, qi univerſum gubernat.* Xyl. ut legiſſe videatur, ὅτι βέλεταί τι γεγονέναι. Xylandri veſtigia premit Caſaubonus. Verùm dictionis ſic reconcinnatæ ſeries interpretationem iſtam nulla videtur admittere, niſi trajectionem duram ſatis conſtituamus; ut illud ὃ βέλεταί τι, vel ὅτι βέλεται, ſenſu ſaltem, ſubjiciatur verbis illis, τοῦ τὰ πάντα διοικοῦντος. Negativa forſan particula intercidit; ut reſcribendum ſit ὃ [μὴ] βέλεταί τι γεγονέναι &c. *qi contriſtatur, iraſcitur, vel metuit, qòd præter voluntatem ſuam aliqid factum ſit, fiat, vel futurum ſit: ſive, qòd qicqam, qod ipſe nolit, factum ſit, fiat, vel futurum ſit, ex eis qæ ab eo qi univerſa diſponit conſtituta ſunt.* viderint alii.

Ὃς ὅτι νόμος νέμων ὅσα ἐκάσῳ ἐπιβάλλει] vide *l.* 7. § 32. πάντα νομίσει. Plut. *de Homer.* ὁ νόμος λέγεσδαι ἔοικεν ἀπὸ τοῦ νέμειν τὰ ἴσα πᾶσιν, ἢ τὸ κατ' ἀξίαν ἑκάσῳ. vide *l.* 8. § 67.

Ὅσα ἑκάσῳ ἐπιβάλλει] ſive, τὸ ἐπιβάλλον, ut *l.* 7. § 7. *qæ cuiqe conveniunt, & ad unumqemqe pertinent.* Ariſt. *polit. l.* 1. *c.* 13. Δεῖ μὲν μετέχειν πάντας, ἀλλ' ἀ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ὅσον ἑκάσῳ πρὸς τὸ αὐτῆς ἔργον. διὸ τὸν μὲν ἄρχοντα τελέαν ἔχειν δεῖ ἠδικὴν ἀρετήν. ἅπ δ' ἄλλον ἕκασδον, ὅσον ἐπιβάλλει αὐτοῖς. *qantum ipſis convenit*, vel *ad ipſos pertinet.* & *l.* 2. *c.* 3. Ἥκισδα γὰρ ἐπιμελείας τυγχάνει τὸ πλείσων κοινόν. ἅπ γὰρ ἰδίων μάλισδα φερονίζει· ἅπ δ' τοῦ κοινοῦ ἥκισδον, ἢ ὅσον ἑκάσῳ ἐπιβάλλει. *qantum ad unumqemqe attinet.* & *l.* 7. *c.* 1. Ἑκάσῳ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιβάλλει τοσοῦδον, ὅσονπερ ἀρεδῆς καὶ φρονήσεως, καὶ τοῦ πρᾴδειν κατ' ταύτας· *tantum unicuiqe felicitatis contingit, qantum virtutis & prudentiæ.* Baſil. Cæſ. *ep.* 167. *ad Diodor.* εἴπερ ὅλως ἐπιβάλλει ἡμῖν διαβάλλειν ἀνθρώπους, ἅπ πραγμάτων ἀφειμένους. *ſi rebus ipſis miſſis perſonas perſtringere nobis convenit.* Avtor *l.* 2. *Maccab. c.* 9. *v.* 24. τὰς ἐπιβαλλούσας πρὸς τὰς θυσίας προσόδους. *convenientes ad ſacrificia ſumptus.* Jun. *pertinentes.* Leo. Jud. & Vatabl. Porphyr. *de abſtinent. l.* 4. Καὶ οὐδέπω τοσοῦδον ἄν τις μανείη, ὡς μὴ πᾶσιν ἐπιβάλλειν ἡγεῖδαι ἀπαδεῖ ὀίεσδαι προσῆκον. *nemo ità inſaniverit, ut non exiſtimet ad unumqemqe pertinere, bonum eſſe lubenter velle.* Malim itaqe cum Xyl. *qod ſuum eſt.* qàm cum Caſ. *qæ unicuiqe eveniunt.*

§ 26. Σπέρμα] *Semen* pro *genitura virili* dixit. qam à *femine* tamen diſtingvit Ariſtot. *de gener. animal. l.* 1. *c.* 18. Γονὴ μὲν τὸ ἀπὸ τοῦ ἡγυωῶντος καλεῖται ἅπαν, ὅσα συνδυάζεως πέφυκε, τὸ πρῶτον ἔχον ἀρχὴν ἡγύσεως· σπέρμα δ', τὸ ἐξ ἀμφοτέρων τὰς ἀρχὰς ἔχον ἅπ συνδυαδέντων. verùm diſtinctionem hanc nec uſus communis obſervat, nec ſacræ paginæ ſcriptores. vide *Geneſ. c.* 38. *v.* 9. & *Levit. c.* 15, *v.* 16. vide *l.* 12. § 24.

Εἰς μήτραν ἀφεὶς ἀπεχώρησε] Perinde de ſemine in terram miſſo Chriſtus Dominus. Marc. *c.* 4. *v.* 26. ὡς ἐὰν ἄνδρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ καθεύδῃ, καὶ ἐγείρηται νύκδα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστάνῃ, καὶ μηκύνηται, ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. αὐτομάτη γὰρ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἶτα σάχυν, εἶτα πλήρη σῖτον ἐν τῷ σάχυϊ. sive ut Apoſtolus, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 15. *v.* 38. ἃ σπείρεις, ὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον· ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ δίδωσι σῶμα, καθὼς ἠθέλησε, καὶ ἑκάσῳ τῶν σπερμάτων τὸ ἴδιον σῶμα. De homine pariter dictum ſit. *Ego te*, inqit, *formavi in utero.* Jerem. *c.* 1. *v.* 5. *Manus qaſdam avtoris tui in utero hominem formantis advertis.* Ambroſ. *in Luc. l.* 1. *c.* 6. *Qi primvm hominem fecit ex pulvere, omnes homines fabricatur ex ſemine.* Avguſt. *adv. Jul. lib.* 3. *c.* 17. *& de nupt. & concupiſc. l.* 2. *c.* 13. *Idémqe de verbo, Ap. conc.* 11. *qi primò creavit hominem ſine homine, modò creat hominem ex homine.* Ità David, *Pſal.* 119. *v.* 73. *Manus tuæ fecerunt & formârunt me. & Pſal.* 139. 13--16. *Tu obtegebas me in utero matris meæ: maſſam meam viderunt oculi tui: & in libro tuo deſcripta erant membra omnia mea, qæ de die in diem artificiosè confecta fabricabantur, cùm nulla priùs exiſterent.* Job item, *c.* 10. *v.* 8--12. *Manus tuæ figurârunt & fecerunt me, ſicut argillam, efformâſti me; ſicut lac, fudiſti me: tanqam caſeum coagulâſti me: cute & carne induiſti me: oſſibus & nervis contexuiſti me:* Mater illa pia filiis ſuis. *Maccab. hiſt. l.* 2. *c.* 7. *v.* 22. *Neſcio ipſa, qomodo in utero meo comparueritis: neqe enim ego ſpiritum vitámqe largita ſum vobis, neqe primaviam cujusqe informationem ego coaptavi; ſed condi-*

ter ille mundi, qi finxit hominum ortum, omniúmqe naturam invenit. Qod Prudent. Stephan. od. 10.

Quánam arte nobis vivere intus ceperis,
Nihilúmqe & illud unde corpus neſcio;
Novit animator ſolus & factor tui.
Impendere ipſi, cujus ortus munere es:
Bene in datorem, qod dedit, refuderis.

Hermes Pæmand.

Ὅταν ἡ γένεσις ἀποθησαυρίζει γόνον,
Συμβαίνει πως εἰσπέσειν ἐπὶ τὸ σῶμα τῷ
Ὅλης μελῶν θείαν πνοὴν, καὶ θείαν ἐνέργειαν,
Ὡς τὸ αὐτὸ ἀνθρώπῳ γινομένῳ.

Dei igitur opus iſtud, qo corporis fabrica conficitur: ſed ad qod perficiendum ille animæ miniſterio utitur; qam hîc Marcus deſignavit. vide Jul. Scal. *ad l.* 11. § 1. Minùs enim placet, qod Tertullian. *de anima c.* 26. *omnem hominis in utero ſerendi, ſtruendi, fingendi paraturam aliqa utique poteſtas divinæ voluntatis miniſtra modulatur*; qamcunqe illam *rationem agitare ſortita.* Angelorum ſcilicet miniſterio peragi vult iſta: ſubjungit enim; *Nos officia divina Angelos credimus:* qos & exterorum, *Alemonæ, Partulæ, Lucinæ* ſubſtituit. At Philo *naturæ* hoc tribuit, *de mundi immortal.* ἐξ ἀνθρώπων βλαστάνουσιν ἄνθρωποι, σπείροντος μὲν εἰς μήτραν ἀνδρὸς, ὡσεὶ ἄρουραν, γυναικὸς δ' ὑποδεχομένης τὰ σπερμάτια σωτηρίως, τῆς δ' φύσεως ἀοράτως ἕκαστα καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τῷ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς διαπλαττούσης μερῶν. *naturam* vult vel animam vegetatricem, vel vim ac facultatem ſemini à primordio divinitus inditam.

Ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα] vide Galenum *de natural. potent. ſive facultat. l.* 1. *c.* 3. Philo *de creat.* τὸ σπέρμα ἀφ' ζώων ἡδύσεως ἀρχὴν δὲ συμβέβηκε. τοῦθ' ὡς ἔστι φαυλότατον, ἐοικὸς ἀρρᾳ θεωρεῖται. ἀλλ' ὅταν εἰς τὴν μήτραν κριλαβηθὲν ἐνστείσῃ, κίνησιν λυθὺς λαβὸν, εἰς φύσιν τρέπεται. (qod Galen. utì *ſuprà, l.* 2. *c.* 3. ὃ γὰρ ἦν πρότερον σπέρμα, τοῦθ' ὅταν ἀρξῃ φύειν τε καὶ διαπλάττειν τὸ ζῷον, φύσις τις γίνεται) φύσις δ' βελτίων σπέρματος ἐπεὶ καὶ κίνησις ἐμψυχίας ἐν ἡδυποῖς. ἢ δ' ὅλα τεχνῖτις, ἢ κυριώτερον εἰπεῖν, ἀνεπίληπτος τέχνη, ζωοπλαστεῖ, τὴν μὲν ὑγρὰν θείαν, εἰς τὰ τοῦ σώματος μέλη καὶ μέρη διανέμουσα, τὴν δ' πνευματικὴν, εἰς τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις, τήν τε θρεπτικὴν καὶ τὴν αἰσθητικήν. -- ἢ γὰρ λογισμῷ τοιούτῳ ὑφηθέτεον, διὰ τοῦ φάσκοντας δύεσθαι οὕτω ἐπεισένας, θείαν καὶ ἀΐδιον ὄντα. ἐκεῖν ἤρξατο μὲν ἀπὸ σπέρματος ἐντελοῦς ἡ φύσις· ἔληξε δ' εἰς τὸ τιμιώτατον, τὴν τοῦ ζῴου καὶ ἀνθρώπου κρᾶσιν. Vide & Clem. Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 6. *ad lib.* 4. § 16.

Ἐξ ὅτου δή] herì μυξάριον. *l.* 4. § 48. & *l.* 6. § 13. mox μέγα θαῦμα, ut Hermes ſuppoſititius Ἀσκληπιὸν θεῖον θαῦμα, ut Plato *de leg. l.* 1. unde Pſaltæ illud *Pſal.* 139. *v.* 14. *Mirum in modum.* & Avg. *homil.* 32. *Videt homo inſolita & miratur; miratur alia, cùm ſit ipſe mirator magnum miraculum. Omni enim miraculo qod ſit per hominem majus miraculum eſt ipſe homo.* Idem *de civit. Dei l.* 10. *c.* 12. Similis illa Iphicratis vox, qò & Marcus forſan alluſerit, fortunas evectionémqe ſuam admirabundi, cùm obſcuriſſimis natalibus ortus fuiſſet. Ἐξ ὅτου εἰς ὅτε; Ariſt. *rhet. l.* 1. *c.* 9. atqe ut *ibid. c.* 7. ἐξ ὧν ὑπῆρχε ταῦτα; Sicut avtem eleganter hîc Marcus, ἐξ ὅτου δή, ità Sophocles *Ajace*, ſed de demutatione in ſeqiorem partem factâ, Ὅτου ἐξ ὅτε; Longus *Paſtoral. l.* 4. Μαθέτω ὁ μαθὼν, ὅτου ὢν ὅτου ἐρᾷ. Porphyr. *de abſtinent. l.* 1. ἀφ' ὅτου εἰς ὅτε. Pſallúsque ἐκ δεκέτους ἐνεργείας, ἀφ' ὅτου ὅτε; ſic mox denuo, ὅσα καὶ ὅτε; ſcilicet, ex *minimis ſeminibus naſcuntur ingentia.* Senec. *de provid. c.* 1. Polyb. *hiſt. l.* 3. φύεται δὲ ἐκ τυχόντων πολλάκις τὰ μέγιστα τῶν πραγμάτων. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 31. τὴν γὰρ φύσιν ὁρῶμεν πᾶσι ζώοις καὶ φυτοῖς [ἡμέρεσί τε] καὶ ἀγρίοις ἀρχὰς τὰ μικρὰ καὶ γλίσχρα καὶ μόλις ὀφθαλμῶν ἁπτὰ τῶν ἐκ μεγίστων γενέσεως λαμβάνουσαν. ἐ γὰρ ἐκ πυρὸς σάκχυρ, οὐδὲ ἄμπελον ἐκ μηλέας μόνον, ἀλλὰ ἐκ πυρῆνος ἢ βαλάνου πύξος ὄρνεον διαφυγόσης, ὥσπερ ἐκ μικρᾶς πινακίδος, ἐξάλασα, καὶ διπήσασα τὴν γένεσιν, ἔρνος ἢ βάτος, ἢ δρυὸς, ἢ φοίνικος, ἢ πάνυ πελιμήκιστον ἀναβλάστησιν. Plin. *hiſt. nat. l.* 17. *c.* 10. *Minimis id* (cupreſſi ſemen) *granis conſtat, ut vix perfici qædam poſſint; non omittendo naturæ miraculo, etiam parvo gigni arbores: his principiis reſpuentem ſecures materiem naſci, indomita ponderibus immenſis prela, arbores velis, turribus murisqe impellendis arietes. hæc eſt naturæ vis, hæc potentia.* Et Senec. *qæſt. natur. lib.* 2. *c.* 6. *Conſideremus, qàm ingentem vim per occultum agant parvula admodum ſemina; & qorum exilitas in commiſſura lapidum vix locum inveniat, in tantum convaleſcunt, ut ingentia ſaxa detrahant, & in momenta diſſolvant ſcopulos rupésqe.* De frumento Pavlus *ad Cor. ep. i. c.* 15. *v.* 37. qod ſuprà retulimus. unde Tertull. *de reſurr. c.* 52. *Scritur ſolummodo granum, ſine folliculi veſte, ſine fundamento ſpicæ, ſine munimento ariſtæ, ſine ſuperbia culmi. Exurgit avtem copiâ fœneratum, compagine ædificatum, ordine ſtructum, cultu munitum, & uſqeqaqe veſtitum.* Avguſt. *epiſt.* 3. *Ipſa vis ſeminum qos numeros habeat, & qàm vivaces, qàm efficaces, qàm latenter potentes, qàm in parvis magna molientes, qis adeat animo, qis promat eloqio?* De ſinapi videatur & qod Dominus Chriſtus Matth. *c.* 13. *v.* 32. Et Marc. *c.* 4. *v.* 31, 32. At de homine qantò majora dici poſſunt, & miranda magis?

Ἐν τοιαύτῃ ἐσκαλύφει γινόμενα] *in abdito facta.* David, *Pſal.* 139. *v.* 15. Et Solomon. *Eccleſ. c.* 11. *v.* 5. *neſcis oſſa in gravidæ utero qomodo fingantur.* Optimè Lactant. *de opific. c.* 19. *legem rationémqe*

rationémque naſcendi tenet Deus ſolus; ſiquidem ſolus efficit.

Τὸ βεῖθρον] τὸ βεῖθον. *l.* 12. § 30. (cui τὸ ἀνωφερῆ opponit) hoc eſt, *vim deprimentem*, ſive *devergentem*; formam ſive principium internum, cujus vi deorſum qædam feruntur, ſicut ſurſum alia: ſiqa tamen corpora vi ſuâ ſurſum ferantur, qod negat Lucret, cujus hæc ſunt, *l.* 2

——*nullam rem poſſe ſuâ vi*
Corpoream ſurſum ferri, ſurſúmve meare.

Nam qod *externam* neſcio qam *depreſſionis & elevationis cauſſam efficientem*, interpres Angl. opinatus eſt hîc intelligi, qæ oculis corporeis objecta ſit, qomodo illa altera efformationis & nutritionis mentis conſpectui, & ab avthoris mente, & à rei ipſius veritate alienum eſt. Ità uſurpavit Philo *de mundo*: τὸ μὲν ὃ πῦρ σωματέλκον γλῶ, κατὰ τὸ ἀεὶ αὐτῷ νόσημα, βεῖθρον ἀναζητέτω. & Ariſtot. *problem. l.* 16, *q.* 11. Ὅταν ὃ βεῖον ὑπὸ θάτερον μέρος.

Οὐχὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' ἐγὼ ἧττον ἐναργῶς] Ambroſ. *de ſacram. l.* 1, *c.* 2. *Meliùs videntur, qæ non videntur, qàm qæ videntur.* Siqidem ut Joan. Chryſoſt. *Geneſ. orat.* 10. Οὐχ ὅτως οἱ σωματικοὶ ἔτοι ὀφθαλμοὶ τὸ ὁρώμενα βλέπειν δυνάσται, ὡς οἱ τῆ πνεύματ& ὀφθαλμοὶ τὰ μὴ ὁρώμενα, μηδὲ ὑφεστῶτα. Qin & Plut. *de commun. notic. c.* 19. Ἄγαθὰ μὲν καὶ, αἱρετά τε καὶ φίλητὰ, οἰκεῖά τε καὶ ἀλλότρια,] ταῦτα μᾶλλον ἔδει θερμῶτε καὶ ψυχρῶν, λευκῶντε καὶ μελάνων, σαφεστέρων ἔχειν τὴν ἐνάργειαν. ἐκείνων μὲν γὰ ἐξωθέν εἰσιν αἱ φαντασίαι τοῖς αἰσθήσεσιν ἐπεισόδιον· ταῦτα δ' ἐκ τῆ ἀγαθῶν τῆ ἐν ἡμῖν σύμφυτον ἔχει τὴν γένεσιν. vide *l.* 3. § 15. & *l.* 11. § 12.

§ 27. Πάντα τοιαῦτα] vide *l.* 4. § 32. & *l.* 7. § 1, 49. & *l.* 9. § 28.

Ὅλα δράματα καὶ σκηνικὴς ὁμοφυΐας] Vide *l.* 6. § 44, 46. & *l.* 11. § 6. Pro fabulæ ſive dramatis, qæ in ſcena agitur, vitæ hujuſce actus habet. Sic & Apul. *metamorph. l.* 8. de Tlepolemi cæde, Thraſillâ avtore, per viſum nocturnum patefactâ; *omnémque ſcenam ſceleris illuminat.* De rebus Cæſaris ac Pompeii, Cælius *Ciceroni l.* 8. *ep.* 11. *Scena rei totius hæc.* ubi qi *ſumma* legi poſtulant, dicti elegantiæ detrahunt. Vult enim Cælius nihil inter ambitioſos illos ſeriò, ſed ſimulatè, ac velut in ſcena peragi. Cicero ipſe *Bruto epiſt.* 9. *Tibi nunc populo, & ſcenæ* (*ut dicitur*) *ſerviendum.* De Domitiano Dio Caſſius à Joan. Xiphilino in compendium redactus, hiſtor. Roman. *l.* 67. Καίτοι καὶ σκηνικὴν τινα ἕοικὸς ἐγένετο· αὐτός τε γὰ καὶ φιλεῖν τὸν ἀδελφὸν καὶ πενθεῖν προσεπαιτεῖτο, καὶ τοὺ ἐπαίνους τοὺ ἐπ' αὐτῷ μὴ διαρρύων ἔλεξε, πάντα τὰ ἐναντιώτατα, ὧν ἠβούλετο, σκηνικῶ&. vide eundem de Tiberio, *ad l.* 1. § 11, 14. Elegantiſſimè avtem lingvâ noſtrate expreſſit iſtud Tho. Morus noſter ſub finem *hiſtoriolæ Edvardi V.* qo loco, ubi perſonatam Ducis Buckingamii & Richardi Proregis actionem deſcripſerat; illius qaſi procerum plebisque nomine, qi nihil minùs volebant, huic tanqam negotii totius ignaro, diadema regium deferentis, hujus tanqam qi id nollet, obſtinatè reſpuentis, nec niſi prece improbâ & importunâ, ut admitteret, adacti: *Multus*, inqit, *erat inter homines his de rebus ultrò citróque ſermo habitus; mirari pleróſque, ità utringe actitatum, acſi neutra pars ſua alteri communicaſſet conſilia, cùm nemo interim tam hebeti eſſet ingenio, qi ex compoſito rem geri non liqidò ſatìs perviderct. verùm ex adverſo reſpondere alios; Negotia iſtiusmodi à viris politicis, ſpectante populo, qaſi fabulam in ſcena, peragi. in dramate verò, etiamſi nórint ſatìs ſpectatores, ſutorem eſſe qi tyranni partes agit, tamen ſi qis adeò boni moris expers fuerit, ut in majeſtatis ſede jam ſitum, pro ſodalitate priſca familiariter compellare velit hominem, futurum forſan, ut ſatellitii manu caput comminutum meritò referat, qia ſcenæ faciem conturbatum ierit.* Videatur & Petronius, & Joannes Sarisber. *policrat. l.* 3. *c.* 8. *ad l.* 11. § 6. ὑπὸ τῆς μείζον& σκιᾶς, repræſentandus uterqe.

Αὐλαῖ ὅλαι Ἀδριανῆ] vide *l.* 8. § 23, 31.

Μόνον δ' ἕτερον] *Eadem planè*, inqit, *& iſta & illa omnia, niſi qòd alios actores habucrunt.* q.d. fabula eadem utrobiqe fuit: hiſtriones tantùm ſubindè mutabantur. deeſſe videtur vocula aliqa περιῦμμα vel tale qid. Chriſt. Colerus *epiſt. de ſtud. politic. Eadem fabula nunc luditur, qæ olim; tantùm perſonæ mutatæ ſunt.* Rectè avtem M. Caſ. iſta prioribus attexuit; qæ Xyl. nullo ſenſu cum ſeqentibus commiſerat.

§ 28. Ὅμοιον τῷ θυμῷ χρεισθῆ λακίζοντι καὶ κακεργάτι] Elegans imago. talis Tyrannus ille Lucianeus in *cataplo*, qi fato trahente, Παρ' ὅλην τὴν ὁδὸν ἀντέτεινε, καὶ ἀντέσπα, καὶ τῷ πόδε ἀντερείδων πρὸς τέθριππ&, ἅ πανταλῶς ἐυάγωγος ἦν. Talis Flaccus de qo Philo: Περὶς βίαν ἕλκεν ἀφιλαίζονία καὶ κεκραγότα, καὶ διαπαλαίοντα· ὧν καὶ σύμπαν κατεργάθη τὸ σῶμα, ὡς ἰσχεία τρόπον κρεουργηθῆναι.

Τὴν ἔνδεσιν ἡμῶν] *Miſerias mortalis vitæ hujus.* Caſ. *alligationem noſtram.* Xyl. malim, *illigationem* (niſi ſi vocabulum vitiatum ſit, qod qis forſan ſuſpicetur) ut indicetur neceſſitas illa, qæ fato nos illigatos & obſtrictos habeat, Siqidem *fatum* Stoici definiunt *neceſſitatem rerum omnium actionúmque, qam nulla vis rumpat.* Senec. *qæſt nat. l.* 2. *c.* 36. Idémque *epiſt.* 77. *Series invicta & nullâ mutabilis ope illigat & trahit cuncta.* Habes diſertè ἔνδεσιν noſtri. Eódem reſpexiſſe videtur Homerus *Iliad. β. v.* 111. & *l. v.* 18.

Ζεὺς μεγάλα Κρονίδης ἔπηε ἐκέδησε βαρείη·

Sed & apud Dionem Pruſ. *orat.* 30. ille neſcio qis, μιᾷ πάλῃ ἁλύσει δεδέσθαι, contendit, qem viſe

sis id argumenti latiùs ibi prosecutum. Posset forsan & animæ in corpore, cui *illigata* qodammodo hæret, ut testæ piscículus incola, *innexio*; qam, dum in malis agit, moræ longioris impatiens, lugeat qis, designari. Ἔνδεσις enim ista qoqe dici potest, & solet. De Pythagoreis Clemens *Strom. l.* 3. ἐνσωματοῦσθαι, καὶ μελετᾶσθαι, καὶ μάλα χλιαίνεσθαι τὰς ψυχὰς ἀξιοῦσιν, qi & *l.* 7. τὴν μετένδεσιν dixit. Et in eandem mentem Plato *Timæo*: τὰς τῆς ἀθανάτου ψυχῆς περιόδους ἐνέδησεν εἰς ἐμφερὲς σῶμα καὶ ῥευστόν. qod Cicero *lib. de universo* sic reddidit: *In eo* (corpore scil.) *influente atqe effluente animo divino ambitus illigabant.* ut vel aliam scripturam secutus fuerit Tullius, vel (qod magìs avtumo) apud hunc vitiata sint verba, legendúmqe *animi divini ambitus*. nam *divinum* dixit qod ἀθάνατον Plato. Et mox: Αἱ δὲ, εἰς πλαμὸν ἐνδεδεῖσαι πολυὶ, ἕτ' ἐμφύτευ, ἕτ' ἐμφατνύλο, &c. qod Cicero ab imagine Platonica illa discedens; *Itaqe illi in flumen immersi, neqe tenebant neqe tenebantur. immersos* scil. qod Senec. 107. polt Cleanthis illa; *illigatos* Plato, ad imaginem præsentem aptiùs atq; accommodatiùs; sicut & in antegressis ubi corporis ex elementis primis structura depingitur, qod Plato, Εἰς ταυτὸ ξυνεκόλλων, ἃ τοῖς ἀλύπις δὶς αὐτοὶ ξυείχοντο δεσμοῖς, ἀλλὰ δὰ σμικρότητα ἀοράτοις γόμφοις ξυπήκοντες. Cicero: *Eas inter se copulabant, haud iisdem vinculis qibus ipsi erant colligati, sed talibus qæ cerni non possent propter parvitatem, crebris qasi cuneolis injectis*, &c. ξυπήκοντες illud insuper habuisse videtur, qod ad aliam imaginem spectaret, nec cum *vinculis* & *clavis* sive *cuneolis colligefactio* aptè satìs convenire videretur. Cæterùm ista accuratiùs pensitanti dictionis mutilatæ subit animum suspicio. Siqidem illud τὸ ἕνδεσιν ἡμῖν, non ad superiora pertinere videtur, sed sententiam novam inchoare; ad qam pleniùs concipiendam verbum aliqod desideretur, puta ὑπονόησον, vel ejusdem significatûs aliud qidpiam. ὑπονόησον δὲ τὸ ἕνδεσιν ἡμῖν, καὶ ὅτι μόνῳ τῷ λογικῷ ζώῳ δέδοται τὸ ἑκουσίως ἕπεσθαι, &c. *Considera autem qomodo necessitate fatali illigati sumus, dum*

Ducunt volentem fata; nolentem trahunt:

& qòd sponte seqi creaturæ ratione præditæ soli conceditur. Certè nisi sic concipiatur, dictionis series hiabit; & copulativa planè superflua & otiosa est futura. Illustrabit autem locum hunc imprimis Persæ dictum ab Herodoto *l.* 9. literis consignatum; Ξεῖνε, ὅ, τι δεῖ γενέσθαι ἐν τῷ Θεοῦ, ἀμήχανον ἀνθρώπῳ ἀποτρέψαι ἀνθρώπων. Ταῦτα δὴ Πέρσεων συχνοὶ ἀπεσάλμενοι, ἐπῄνεσάν μιν ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένοι. *Mardonium*, inqit, *seqimur, fatali qâdam necessitate illigati.* Subjungit idem, tanqam ἔνδεσιν istam deplorans; ἐχθίστη δὲ ὁδὸς αὕτη ἀνθρώποισι ἄνευ, πολλὰ φρενέοντα, μηδενὸς χρατέειν· *hoc autem in rebus humanis acerbissimum est, qòd nulla prudentia potestatem dat cuigam extricandi se necessitate istâ, qâ constrictus tenetur.*

Ἑκουσίως ἕπεσθαι] vide *l.* 4. § 34. sponte seqi, ideo solius hominis proprium est, qia solus habet τὸ αὐτεξούσιον, & *liberam electionem* solus obtinuit: ad bona & honesta, hominis solius probè institituti; qia huic soli & ad bene agendum propendet animus & volupe est rectà incedere. Galen. *de affect. curand. c.* 6. Οὕτω γοῦν καὶ αὐτὸς ἡμᾶς ἀνθρώπων ἑρῶμεν ἐπιμύθους τοῖς βελτίοσι τοῦ χείρους, ἢ μὴ ἀκούειν βιαζομένους, ὥσπερ τὰ παιδία καὶ τοὺς ἀκμῆτας ἢ πειθένταις ἑκόντας, ὥσπερ τοὺς ἀμαθεῖς φύσει.

Ἕπεσθαι ἀναγκαῖον, πᾶσιν εὐαγκαῖον] vide *ad l.* 3. § 4. & *ad l.* 6. § 42. Cleanthes; (qem vide *ad l.* 3. § 4)

Ὡς ἕψομαί γ' ἄοκνος· ἢν δὲ μὴ θέλω,
Κακὸς γενόμενος, οὐδὲν ἧσσον ἕψομαι.
Sequar impiger: fac nolle; factus improbus,
Cogente restitantem vi, sequar tamen.

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt.

Et *epist.* 77. *Puta te nolle seqi, duceris.* (eo scil. sensu, qo ad supplicium rapti *duci* dicuntur) *sac tui juris, qod alieni est.* Allusit eódem & *qæst. natur. l.* 2. *c.* 59. *In omnes constitutum est capitale supplicium; & qidem constitutione justissimâ. nam, qod maximum solet esse solatium extrema passuris, omnium causa eadem est. seqeremur traditi à judice aut magistratu, & carnifici nostro præstaremus obseqium. qid interest utrùm ad mortem jussi eamus, an ultronei? Qisqis autem qeritur, & plorat, & gemit, imperata facere vi cogitur, & invitus rapitur ad jussa nihilominus. qæ autem dementia est potiùs trahi qàm seqi?* Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ταῦτα (λύπην, φόβον, φθόνον, ἐπιθυμίαν, μαλακίαν, ἀκρασίαν) ἐκ ἔστιν ἄλλως ἐκβαλεῖν, εἰ μὴ θεοῖς μόνον τὸν θεὸν ἐπιβλέπουσι, ἐκείνῳ μόνῳ θεραπεύοντι, τοῖς ἐκείνου θεραπεύμασι καθωσιωμένον· ἂν δ' ἄλλο τι θέλῃς, ὁμοιοῦσθαι καὶ γένου ἀκολουθήσεις τοῖς ἰσχυροτέροις, ἕξω ζητῶν δὲι καὶ τὴν εὕρεσιν, καὶ μηδέποτε εὑρεῖν δυνάμενον· ἐκεῖ γὰρ ζητεῖς, ὃ μὴ ἔστιν, ἀφεὶς ἐκεῖ ζητεῖν ὅπου δεῖ. Pia sanè, & cœlitùs illapsa sententia. In eandem mentem Greenhamus noster. *oper. tom.* 2. *c.* 31. § 15. *O si Deum homines sponte seqerentur. omnino siqidem seqendum est; aut sicut ovis pastorem ad cavlam ducentem, aut sicut porcus lanium ad macellum trahentem: qodsi ad macellum malimus qàm ad cavlam, bestiæ sumus, aut bestiis ipsis etiam pejores.*

§ 29. Διὰ τὸ τέτε φέρεσθαι] vide *l.* 12. § 31.

§ 30. Τί παράλογον ἁμαρτάνεις] Ità Dion Syracusanus, qi cùm à Dionysio tyranno patriâ pulsus Megaram petiisset & ad Theodorum urbis illius principem, qem convenire cupiebat, non sine difficultate admitteretur, indignantibus, qi aderant illi, familiaribus, τί τοῦτον, inqit, μεμφόμεθα; καὶ γὰρ αὐτὸς

αὐτοὶ πάντες ἐν Συρακόσαις ὅμοια τούτοις ἐποιῆμεν. *Patienter hoc ferendum eſt: forſitan enim & nos, cùm Syracuſis ageremus, in gradu dignitatis alicujus conſtituti, aliquid tale fecimus.* Narrant Plut. in *Dion.* & Val. Max. *lib.* 4. *c.* 1. niſi qòd ille Πτοιόδωρον vocat, quem iſte Theodorum. Plut. *de utilit. ex inimic.* Ὁ Πλάτων ὁσάκις ἀχθομένοιν ἀνθρώποις παρῄνεσεν, ὡς πρὸς αὑτὸν ἀποβλέποντες λέγειν, Μή πω ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος; & *de audiend.* Τὸ τοῦ Πλάτωνος οὐκ ὀκνητέον ἀεὶ πρὸς αὑτὸν ἐπιφθέγγεσθαι, μή πω ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος; Meminit & ejuſdem idem, in *monit. ſalubr.* &, *de irac. cohibend.* quod Flaccus ſic, *ſatyr.* 4.

——*Hoc qidam non belle: numqid ego illi*
Imprudens olim faciam ſimile? hæc ego mecum
Compreſſis agito labris.——

Idémque *ſat.* 3. ——*qid tu?*
Nullane habes vitia? imò alia, havd fortaſſe minora.

Et mox;

——*denique teipſum*
Concute, numqa tibi vitiorum inſeverit olim
Natura, aut etiam conſuetudo mala.

Epictet. *lib.* 4. *c.* 4. Προσέχω τοῖς ἀνθρώποις τίνα φασὶ, τίνα κινοῦνται, ἵ κακοήθως, ἀλλ' ἵνα ἐγὼ φέρειν ἢ καταγελᾶν· ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν ἐπιστρέφω, εἰ τοῦτο κἀγὼ ἁμαρτάνω. πῶς οὖν παύσομαι; τότε κἀγὼ ἡμάρτανον· νῦν δ' ἐκεῖ, χάρις τῷ θεῷ. Vix Chriſtianum magìs dici poterat. Gemina certè ſunt noviſſima iſta Apoſtoli illis, de Romanis, *ad ipſos epiſt. c.* 6. *v.* 17. forſan autem legendum, ἁμαρτάνω, ὅπως οὖν παύσωμαι. *qo modo*, ſive *ut, id ulteriùs facere deſiſtam.* vide & *ad lib.* 7. § 26. & *lib.* 11. § 18.

Ὅτι βιάζεται] & *lib.* 8. § 14. ἀναλοῖζεται. Ità Clemens *ſtrom. l.* 1. Στέργουσι τῆς ἀληθείας, ἢ χλαπέντες, ἢ γοητευθέντες, ἢ βιασθέντες. Et mox: βιάζεται πολλάκις ὀλιγωρίᾳ τε καὶ ἀμελείᾳ, φιλονεικίᾳ τε αὖ καὶ θυμός. & rurſus: Αἱ λέξεις αὐτοῦ τῶν σοφιστῶν, ἃ μόνον γοητεύσασαι, κλέπτουσι τοὺς πολλούς. βιαζόμεναι ἢ ἔστ' ὅτε. Apud Galenum, *de affect. digneſc. & corrigend. c.* 4. ὑπὸ τοῦ καταρρέοντος θυμοῦ βιασθεὶς ἔπαιξε. vide *l.* 7. § 62. & 63.

§ 31. Σατύρωνα ἰδὼν Σωκρατικὸν, φαντάζει ἢ Εὐτυχίῳ, ἢ Ὑτυρίᾳ] Confuſè nimìs iſta. Xyl. reddidit. diſtinctiùs Caſ. falſus tamen, opinor, uterque, qòd *Socraticum* pro nomine proprio habeat, cùm ſit ſectæ denominativum, & ad *Satyronem* an *Satyrionem* potiùs, qod magis ſuſpicor, referatur.

Καὶ Εὐφράτην ἰδὼν] *Euphrates* philoſophus Ægyptius, qem lavdat Plinius min. *lib.* 1. *ep.* 10. Commemorat, nec ſine lavde, & Epictet. *enchir. c.* 35. & *diſſert. lib.* 2. *c.* 15. & *l.* 4. *c.* 8. & Evnap. in *vitar. proœm.* vide *ad lib.* 7. § 57. perſtringere tamen videtur Philoſtrat. in *vit. Apollon. lib.* 5. *c.* 11. & 14. & *lib.* 6. *c.* 7. De morte hujus ità Dio. *lib.* 69. Ἐν τῷ ἔτει ἐκείνῳ καὶ Εὐφράτης ὁ φιλόσοφος ἀπήγαγεν ἑαυτὸν, ὑπηρέτας μὲν τοὺς αὐτοὺς καὶ τὸν Ἀδριανὸν κάνειον, καὶ διὰ τὸ γῆρας, καὶ διὰ τὴν νόσον, πεῖν. ubi fruſtrà Leunclav. poſcit legi Εὐφρήδης· cùm *Euphratis* nomen agnoſcant præter ſuprà memoratos, etiam Evſeb. in *Chron.* qi Stoicum fuiſſe tradit; & Sidon. *lib.* 4. *epiſt.* 3. qi Aſtronomiæ etiam peritiam tribuit.

Εὐτυχίωνα] *Eutychio Proculo Siccenſi, Grammatico* uſum Marcum, monet Capitolinus. Verùm Eutychio iſte, qem hìc Marcus, an is exiſtat, ambigo; cùm inflexione levi diſcrepent nomina, *Eutychius* & *Eutychio*; eò magìs, qia Grammaticum cum Philoſopho componi, havd ſatìs congruum videatur.

Σιλβανὸν] *Sylvanum.* is fortè fuerit qem & Σιλβανὸν Svidas. Σιλβανὸς, φιλόσοφος, ὃς ὑπειλῆς μὲν ἦν τὰ ἄλλα καὶ ἱερὸς, ἁπλέστερος δὲ τὰ ἤθη καὶ ὑπόλαιος.

Καὶ Ἀλκίφρονα] deeſt ἰδὼν (qod Xyl. in fravdem induxit) vel librarii culpâ deperditum; vel ἐκ τῆς κοινῆς ſupplendum. *Alciphronis philoſophi Magneſii* meminit Svidas. ſub ejus nomine epiſtolæ qædam, qæ ſophiſtam magìs qàm philoſophum ſapiunt, ab Aldo aliiſque ſunt editæ.

Τροφιμοφόρον] *Trophœophorus* iſte qis extiterit, ariolari non poſſum. ſed nec nomen ipſum alibi legiſſe memini.

Καὶ Ξενοφῶντα ἰδὼν] apparet hinc τὸ ἰδὼν, *conſiderandi*, non *conſpiciendi*, ſignificatum iſtìc obtinere; cùm *Xenophon*, qi ſeculis aliqot Marcum antecefferat, inter cæteros contemplandus proponatur.

Κρίτωνα] *Crito* Socratis familiaris amicus; ut patet ex Platonis *dialogo*. Sed & Xenophontis; qod liqet ex *epiſtola ad eundem* Xenophontis; unde excerpta qædam habemus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 83.

Σεβῆρον] fortè Σεβῆρον potiùs, ut *lib.* 1. § 14. *Severus* Philoſophus Marco cumprimis charus. de qo ad locum illum diximus.

Πῇ ἦν ἐκεῖνος; ἀδαμῇ, ἢ ὁπωδήποτε] *nuſqam aut ubicunqe.* Xyl. *nuſqam aut ubilibet.* Caſ. verùm leg. diſtinctim, ὅπῃ δή; *nuſqam, aut ubi tandem?* ſic *lib.* 7. § 57. Νῦν ἦν ἐκεῖνος ποῦ; ἀδαμῇ.

Καπνὸν] Ità *l.* 12. § 27, 33. qod *lib.* 2. § 17. πῦρ. Empedocles apud Plut. *de Iſid. & Oſir.* & Sext. Empir. *adv. logic. lib.* 1. *c.* 2.

Παῦρον ἢ ζωῆσι βίου μέρος ἀθρήσαντες,
Ὠκύμοροι, κάπνοιο δίκην ἀναδέντες, ἀπέπταν.

verſus prior havd ſatìs integer videtur. H. Stephanus, Παύρου ἢ ζώης ἀΐδι, legendum avtumat. Hervet. Π. ἢ ζωῆσι. ego Π. δ' ἐν ζωῆσι, utrique præferrem. Hoc idem in ſacra pagina, *Pſal.* 37. *v.* 20. Οἱ δὲ ἐχθροὶ τοῦ Κυρίου, ἅμα τῷ δοξασθῆναι αὐτοὺς καὶ ὑψωθῆναι, ἐκλείποντες ὡσεὶ καπνὸς ἐξέλιπον.

λιπον. Interpres Græcus ſic extulit, qo tamen in loco veritas Hebraica ſic potiùs habet: *Improbi peribunt; & inimici Dei, tanqam agnorum, ſive arietum, adeps, conſumentur, & in fumum abibunt.* alluſione factâ ad victimarum immolatarum rationem. de qibus *Il. α'. v.* 317.

Κνίσῃ δ' ἀργὸν ἦκεν ἐλιστομένη περὶ καπνῷ. *Ibid. Pſ.* 102. *v.* 3. ἐξέλιπον, ὡσεὶ καπνὸς, οἱ ἡμέραι μου. Jacob. *epiſt. c.* 4. *v.* 14. Ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς γάρ ἐστιν, ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα δὲ καὶ ἀφανιζομένη.

——Ψυχὴ δέ τε, ἠΰτε καπνὸς,
Ὤχατο τετριγυῖα—— *Iliad. ψ. v.* 100.

Senec. Troad. *chor.* 2.

Hæc omnes petimus fata: nec ampliùs,
Furatos ſuperis qi tetigit lacus,
Uſqam eſt, ut calidis fumus ab ignibus
Vancſcit ſpatium per breve ſordidus;
Ut nubes, gravidas qas modò vidimus,
Arctoi borcæ disjicit impetus:
Sic hic qo regimur, ſpiritus effluet.
Poſt mortem nihil eſt: ipſâqe mors nihil.

Καὶ τὸ μηδὲν] Evripides (*Meleagro*, opinor) apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

Τὸν ζῶντα ἓν δρᾷν· κἂν θανὼν ᾖ πᾶς ἀνὴρ
Γῆ καὶ σκιὰ τὸ μηδὲν εἰς ἂδὲν ῥέπει.
Vivcntibus te impende: nam qi eſt mortuus,
Humus eſt & umbra: nil qod crat in nil abit. Grot.

unde refingenda ſuſpicor qæ apud eundem ex eodem, ſed vitiata, puto, *tit.* 98. ſic exhibentur:

Τὸν ζῶντα ἓν δρᾷ· κατθανὼν ὐδεὶς ἀνήρ.
Γῆ καὶ σκιὰ, τὸ μηδὲν εἰς ἂδὲν βλέπει.

Etſi nôrim ab interpretibus hæc aliò trahi. Sophocl. *Ajac.*

Ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς ἂδὲν ὄντας ἄλλο πλὴν
Εἴδωλ', ὅσοιπερ ζῶμεν, ἢ κοῦφον σκιάν.
Nam video nil nos eſſe mortales, niſi
Imaginoſa ſomnia, aut umbram levem. Grot.

Evripid. *Medeâ.*

Τὰ θνητὰ δ' ἃ νῦν πρῶτον ἡγοῦμαι σκιάν.
Humana nil niſi umbram ego nûram priùs.

E noſtris qidam:

Bulla eſt omnis homo, flos, vapor, umbra, nihil.

Hoc eſt qod Ebræi. הֶבֶל & כָּזָב *vanitas & falſitas*, ſive *mendacium. Pſal.* 39. *v.* 6. & *Pſ.* 62. *v.* 9.

Σὺ δ' ἐν τίνι] *tu autem in qo tempore es?* Xyl. ut χρόνῳ ſubintelligatur. *qàm brevis es ævi?* vide *ad l.* 4. § 33.

Ὅταν ὕλην καὶ ὑποθέσιν φεύγεις;] Plut. *de tranqill.* Ἀλλ' ὥσπερ ἐν μουσικῇ βαρεῖς φθόγγοι καὶ ὀξεῖς, ἐν ᾗ γραμματικῇ φωνήεντα καὶ ἄφωνα γράμματα· μουσικὸς δ' καὶ γραμματικὸς, οὐχ ὁ διὰτερα λυχνέων καὶ ὑποφαύγων, ἀλλ' ὁ πᾶσι χρῆσθαι καὶ μιγνύναι πρὸς τὸ οἰκεῖον ὑποκρινόμενος· ὕτω καὶ τὸν πραγμάτων ἀντιστοιχίας ἐχόντων, ἃ δεῖ τοῖς ἑτέροις ἐξαυτομολεῖν, ἃ δ' ἀπορροθεῖν, ἀλλ' ὥσπερ ἁρμονικὸς, ἀμελλύοντας ἀεὶ τοῖς κρείττοσι τὰ χείρονα, καὶ τὰ φαῦλα τοῖς χρησοῖς ἐμπεριλαμβάνοντας, ἐμμελὲς τὸ τοῦ βίου μίγμα ποιεῖν καὶ οἰκεῖον αὐτοῖς. Hoc eſt qod Marcus hîc ὕλην καὶ ὑποθέσιν, *materiam ſubjectam* hæc facere, in qa ſe exerceat, & artis ſuæ ſpecimen edat exerátqe.

Γυμνάσματα] vide *ad lib.* 6. § 20. & *infrà* § 33. Crevſa apud Evripidem *Ione*;

Πρὸς τίν' ἀγῶνα πρέμνων' ἀρετῆς;
Οὐ πόσις ἡμῖν προθότης γένετο;
Στέρομαι δ' ὄνων, στέρομαι πώλων·
Φροῦδαι δ' ἐλπίδες, ὡς διαθέσῃ
Χρήζουσα καλῶς, οὐκ ἐδυνάσθην.
Virtutis ſtadium qale patet mihi?
Vir nonne ipſe mihi proditor extitit?
Expulſa ædibus (hcu) orbáqe liberis:
Vanæ ſpes etiam, qas bene ponere
Cùm valdè cupiam, non datur exeqi.

Joan. Chryſoſt. *in Act. orat.* 15. Ἔστω σοι πάλαισρα καὶ γυμνάσιον ἡ γυνή. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, γυμνάσια μὲν ἀναλέγεσθαι ὧδε κἀνθάδε ἔχουσα, ἐνθα θλίβομαι τὸ σῶμα, γυμνάσια δὲ μὴ ποιεῖν οἰκεῖα καὶ πρὸς τοὺς ἀγῶνας σε, οἵους ἡμῖν παρέχυται; Epictet. *l.* 3 *c.* 24. Ἐπὶ τούτοις ὁ θεός με νῦν μὲν ἐνταῦθα ἄγει, νῦν δ' ἐκεῖ πέμπει, πέννητα δείκνυσι τοῖς ἀνθρώποις, δίχα ἀρχῆς, νοσοῦντα, εἰς γύαρα πέμπει, εἰς δεσμωτήριον εἰσάγει. ἀ μισῶν· μὴ γέννοιτο· τίς δὲ μισεῖ τὸν ἄξιον τοῦ ὑπερτοῦ ἑαυτοῦ; ὀλίγων· ὅς γε ὀλίγα τοῦ μικροτάτων τινὸς ἀμελεῖ· ἀλλὰ γυμνάζων, καὶ μάρτυρι χρώμενος. vide *ad lib.* 6. § 42.

Μέχρι ἐξοικειώσῃς σαυτῷ] Senec. *de ira. lib.* 2. *c.* 13. *Nihil eſt tam difficile, & arduum, qod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat.*

Ὡς ἐρρωμένον σύμαχος πάντα ἐξοικειοῖ] Eadem imago, *infrà* § 35. τὸ συμάχειν ῥωμαλέον τοῦτο, in animantibus qibusdam ad miraculum uſqe ſtupendum obſervârunt avtores celeberrimi. utpote in ſturnis, coturnicibus, cervis, capreis. Ariſtotel. *de plantis lib.* 1. *c.* 5. Ὁ νοσκύαμος, καὶ ὁ ἑλλέβορος ἀνθρώποις μὲν διηπτήσιον, τροφὴ δὲ τοῖς ὄρτυξι. Sext. Empir. *Pyrrhon. hypoth. lib.* 1. *c.* 14. § 1. Τὸ γὰρ κώνειον πολλοὺς μὲν ὀρτυγας καὶ ὁ νοσκύαμος τοὺς ὗς. οἷς δὴ χαίρει καὶ συλλαμβάνεται ἑκάτερα· ὡσπερὰν ἔλαφος τὰ ἰοβόλα ζῶα, καὶ αἱ χελιδόνες καὶ δρακοντίδας. Alex. Aphrodiſi. *problem. præfat.* ὄρτυγες τε σπεύδουσι τὸν ἑλλέβορον, τοῖς ἀνθρώποις διηπτήσιον ὄντα· φάρος δὲ τὸ κώνειον. Baſil. *in hexam. orat.* 5. Τὸ μὲν κώνειον οἱ φάρες βόσκοντες, διὰ τῶν καπνοδόχων τοῦ σώματος τοῦ ἐκ τοῦ διηπτηείου βλάβους ἀποδιδράσκοντες. ἑλλέβορος δὲ ὀρτύγων ὅτι τροφὴ, ἰδίοτητι κράσεως τοῦ βλάβους ἀποφεύγοντων. qæ eadem apud Evſtathium Antioch. *in Hexam.* leguntur. uter ab utro acceperit,

rit, alii viderint. Ambroſ. *hexam. l. 3. c. 9.* ſic reddidit. *Sturni veſcuntur conio: nec fraudi eſt eis qoniam qalitate ſui corporis venenum ſucci letalis evadunt. Helleborum avtem plerique loquuntur eſcam eſſe & alimoniam coturnicum, eò qòd naturali qodam temperamentò ſui corporis vim pabuli nocentis evitant.* denique, *cervis cibus venenum eſt.* Plin. *hiſt. nat. lib. 10. c. 23. coturnicibus veratri ſemen gratiſſimus cibus. & c. 72. Capreæ & coturnices venenis pinguescunt, placidiſſima animalia.* Lucret. *de rer. nat. lib. 4.*

Tantáque in his rebus diſtantia differitásque eſt,
Ut qod alîs cibus eſt, aliis fuat acre venenum;
Sic etenim nobis veratrum eſt acre venenum;
At capreis adipes & coturnicibus auget.

Et *l. 5. Qippe videre licet, pingueſcere ſæpe cicutâ*
Barbigeras pecudes, homini qæ eſt acre venenum.

Tum ſtruthio ferrum, oſſa, ſaxa, qidlibet ferè, comedit, concoqit, conficit. Plin. *lib. 10. c. 1. concoqendi ſine delectu devorata mirâ natura.* Alex. Aphrod. *probl. præfat.* Στρουθοκάμηλος ἰδιότητί τινι σίδηρον πέπεπται. Ælian. *de animal. l. 14. c. 7.* Λίθους καταπίνουσι ἡ στρουθός, ἐν τῷ ἐχίνῳ φυλάττει, καὶ πέπεπται τῷ χρόνῳ. Qin & de hominibus ac gentibus etiam nonnullis, prioribus illis gemina prodidere. Sext. Empir. *Pyrrhon. hyp. l. 1. c. 14. § 2.* Ἀλλὰ καὶ Ἀιδιόπων οἱ ἀνυπαίθρων τῆς Μερσῆς παρὰ τὸν Ὑδάσσωνα ποταμὸν οἰκοῦντες, σκορπίους καὶ ὄφεις, καὶ τὰ παραπλήσια ἀκινδύνως ἐσθίουσιν. Refert & Idem *ibidem* de Rufino qodam Chalcidenſe, ὅτι ἐλλέβορον εἴς τι τῶν σωτηρίων προσεφέρετο καὶ ἐπέσατο. da anu qâdam Attica qæ κωνείου τριάκοντα ὅλκας ἀκινδύνως. de Lyſide, qi μικωνίου τέσσαρας ἀλύπως ἐλάμβανε.

Ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ] Vide *ad l. 4. § 1.*

§ 32. Μηδενὶ ἐξέσω εἰπεῖν ἀληθοῦντι πρός σε] Feſtivè Ariſtippus oratori, qi in judicio cavſſam ipſius egerat, poſtqam jam obtinuerat, interroganti qid Socrates illi profuiſſet, reſpondit, τοῦτο, τοὺς λόγους, ὃς εἶπας ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀληθεῖς εἶ). Laërt. *l. 2.* ſed & Pindarus cuidam, qi qò gratiam ſibi ab eo deberi innueret, ſe aiebat ubique locorum apud cunctos illum collavdare, regêſſit, eidem ſeſe prædicationis gratiam referre; faciendo nempe ut vera loqatur. Κἀγώ σοι χάριν ὁμολογῶ. ποιῶ γάρ σε ἀληθεύειν. Plut. *de laud. propria.*

Ἀλλὰ ψεύδεσθαι] D. Chriſtus ſuis, Matth. *c. 5. v. 11.* Μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν, ψευδόμενοι, &c. neqe enim, ſi ἀληθεύοντες. Cato *orat. de Coſſ. ſuo*, apud Chariſ. *lib. 2. Ei rei do operam, ut mihi falsò male dicatur.* vide Philipp. Maced. qid de ſe, *ſupr. ad § 11.*

Ὅσις τούτων τι πρός σε ὑπολήψεται] Ergò & in mente, non in lingva tantùm, mendacium eſt.

Πάνυ γὰ τοῦτο ἐπὶ σοι] Plavt. *Trinum. 1. 2.* M. *Omnes bonos bonáſqe accuratè addecet,*
Suſpicionem & culpam, ut ab ſe ſegregent.
C. *Non poteſt utrumqe fieri.* M. *Quapropter* C. *Rogas?*
Nè admittam culpam, ego meo ſum promus pectori:
Suſpicio eſt in pectore alieno ſita.

Lipſ. *Cent. 1. ep. 77. Qalis ſim, in me ſitum eſt. qalis audiam, in vano eſt vulgo.* Eraſm. *epiſt. Innocentiam præſtare poſſum: qid homines de me loqantur, non poſſum.* vide *l. 11. § 14.*

Τίς ὁ κωλύων] Vid *l. 2. § 9. & l. 3. § 12. & l. 8. § 32.*

Κρεῖττον μηκέτι ζῆν] Vide *ſupr. ad § 8.* Τί ἂν ἔτι ζῆν θέλοις, τοιοῦτος ὤν; Epictet. *l. 3. c. 26.*

Οὐδὲ γὰρ αἱρεῖ λόγος] *Neqe enim patitur ratio te niſi talem.* Xyl. *neqe enim rationi conſentaneum eſt, ut vivat, qi talis non ſit.* Caſ. ad verbum, *neqe enim poſcit, poſtulat, exigit ratio,* (ut vivas, ſcil.) *nî hujuſmodi ſis.* Sic Plato *Phileb.* Διαφῆν ἄρα τὸ σῶμα ὑμῶν ἢ πανὸν, ἢ τι τοιοῦτον πάσχειν, οὐδαμῇ ὁ λόγος αἱρεῖ. *Ratio non poſcit,* vel *non patitur* etiam. Epictet. *lib. 1. c. 29.* Μέχρι τίνος μέχρις ἂν ὁ λόγος αἱρῇ σωθῆναί με τῷ σωματίῳ· ὅταν δὲ μὴ αἱρῇ, λάβετε αὐτό. *Quouſque iſta perpetieris? qamdiu me corpuſculo huic converſari ratio exegerit. Ubi avtem hoc ratio non exegerit amplius, tollite illud ſultis à me.* vide *ad l. 4. § 24.*

§ 33. Τί δέ τι τὸ ὑπὸ ταύτης τῆς ὕλης] vide *ad l. 9. § 27. & ſupr. § 11, 12, 31. & l. 12. § 1.*

Οὐ πρότερον παύσῃ γέρων] Ità *l. 9. § 26.* διαλεία γενόμενον.

Ἀπόλαυσιν χὴ δεῖ ὑπολαμβάνειν] Ità *lib. 8. § 26.* εὐφροσύνην. & *l. 11. § 16.* χαρὰν. & *l. 3. § 6.* ἀπόλαυσιν. *Pſal. 112. v. 1. Beatus vir qi deum timet, delectatur in præceptis ejus.* exeqendis, ſcil. D. Chriſtus; *Mihi cibus & potus eſt, voluntatem paternam exeqi.* Joan. *c. 4. v. 34.* & Job *c. 23. v. 12. Non receſſi à mandatis ejus: verba oris illius demenſo meo pratuli.* Scitum, tritúmqe eſt Laconis illud, qi interrogatus, τί παρέχει παιδαγωγῶν, *qidnam inſtitutione pucrorum ſuâ præſtaret;* reſpondit, τὰ καθ' ἡδονὴν τοῖς παισὶν ἥδεα ποιῶ. *Facio ut honeſta illis jucunda fiant.* Plut. *virt. docer.* ſive, ut idem, *de virt. mor.* ὅτι ποιήσει τὸν παῖδα τοῖς καλοῖς ἥδεσθαι, καὶ ἀληθῶς τοῖς αἰσχροῖς· *facturum ſe, ut honeſtis delectentur, turpia verò exoſa habeant.* ἢ μεῖζον ἄδειν, ἢ δὲ κάλλιον, *qo nihil majus meliúsve, ſive præſtantius:* inqit ille. Liban. *orat. 11.* de Antiochenis ſuis, ἡδονὴ, ἢ μόχθου, τὸ τῆς δικαίας προκρῖναι τέθειντα· τὴν μὲν ἀπαλλαγὴν τῶν πόνων ἢ δεξάμενοι, τὸ δ' ἐπ' αὐτῆς μένειν ἀγαπήσαντες.

Παντα χῆ ἡ ἕξεσι] Vide *ad lib. 5. § 16. & lib. 12. § 1.* Senec. *epiſt. 28. Qid tam turbidum fieri poteſt qàm forum? ibi qoqe licet qietè vivere ſi neceſſe ſit.*

Τῷ μὲ ἓν κυλίνδρῳ] Vide *l. 8. § 57, 60.*

Ὅσα-

Ὅσα ὑπὸ φύσεως ἢ ψυχῆς ἀλόγου διοικεῖται] vide *supra* § 2. & *l.* 6. § 14.

Νῦς ἢ ἀ λόγος] vide *l.* 8. § 32, 41.

Τὸ σωματικὸν τὸ νεκρὸν] vide *l.* 4. § 45.

Οὐδὲ ποιεῖ κακὸν] vide *l.* 4. § 7. & *l.* 9. § 41.

Κρείττων γίνεται ὁ ἄνθρωπος] Malis externis melior fit homo, qia sunt ἀρετῆς ἀ λόγε γυμνάσματα. *supr.* § 30. Gregor. Naz. *adv. Julian. orat.* 1. φιλεῖ γὰ τὰ γενναῖα φρονήματα ποιεῖς τὸ βία κρεῖττον αὐθαδίζεσθαι· καθάπερ φλὸξ ὑπὸ ἀνέμε ῥιπζομένη, τοσέτῳ μᾶλλον ἀνάπτεται, ὅσῳ ἂν σφοδρότερον καταπνέηται. Qod Naso *amor. l.* 1. *eleg.* 1.

Vidi ego jactatas motâ face, crescere flammas:
Et vidi nullo concutiente mori.

Et mox: οἱ διωγμοὶ πιμότερον τὸν χριστιανισμὸν πεποιήκασι θᾶττον ἢ ἀδενέστερον, ῥώσαντες τὰς ψυχὰς εἰς ἐυσέβειαν, ἀ ὥσπερ σίδηρον θερμὸν ὕδασι, τοῖς κινδύνοις σομώσαντες. Idémque *orat.* 28. ἔστι πε μύθῳ φυτὸν, ὃ θάλλει τεμνόμενον, ἀ ποιὸς τὸν σίδηρον ἀγωνίζεται, ἀ εἰ δεῖ παραδόξως εἰπεῖν περὶ παραδόξε πράγματος, θανάτῳ, ἀ τομῇ φύεται, ἀ αὔξεται θρεπανόσαι. τοιᾶτόν πε ἢ φιλοσοφία. Qod Flaccus *carm. l.* 4. *ode* 4.

Duris ut ilex tunsa bipennibus,
Per damna, per cædes, ab ipso
Ducit opes animúmque ferro.

Et Epictet. *enchir. c.* 24. ὅ,τι γὰ ἂν τύτων ὑποβαίνῃ, ἐπ' ἐμοί ὄζιν ὠφεληθῆναι ὑπὸ αὐτῶ. & *l.* 3. *c.* 20. Καὶ ὑπὸ νόσε ὄζιν ὠφεληθῆναι· (ità Antigonus, qi à morbo revalescens, ᾄδεν χεῖρον· inqit: ὑπέμνησε γὰ ἡμᾶς ἢ νόσος ἃ μέχα φρονεῖν, ὡς ὄντας θνητάς. Plut. *Apoph.*) ἔστιν ὑπὸ πιρώσεως· ἔστιν ὑπὸ θανάτε. Hinc professiones illæ de se Davidicæ, *Psal.* 119. *v.* 67, 71. Hinc *catino*, in qo avrum argentúmque expurgari solet, piorum perpessiones atqe ærumnæ conferuntur. *Psal.* 66. *v.* 10. Esaiæ *cap.* 1. *v.* 25, &c. 48. *v.* 10. Job. *c.* 23. *v.* 10. Dan. *c.* 11. *v.* 35. Malac. *c.* 3. *v.* 23. *ad Rom. c.* 5. *v.* 2, 3, 4. Jacob. *c.* 1. *v.* 2, 3. Petr. *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Avtor *Sap. Solom. c.* 3. *v.* 6. Jasoni Siracid. *c.* 2. *v.* 4. Sed & avtor *ad Ebr. cap.* 12. *v.* 11. καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δ' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ὑποδίδωσι δικαιοσύνης. vide *l.* 7. § 58.

Ἐπανεπότερος] vide *l.* 5. § 15.

Τὸν φύσει πολίτην ἀδὲν βλάπτει] vide *ad l.* 5. § 22. & *supr.* § 6.

Τῶν καλαμῶν ἀκληρημάτων] ἀκληρήματα, συμφοραὶ, δυσχίαι. Svidas: apud qem ἀκληρώμασι perperam legitur pro ἀκληρήμασι, cùm in vocabulo ipso, qod literarum series docet; tum & in scriptoris nescio cujus verbis his *ibidem* adductis, διὰ τῦτο δοκεῖ μοι μάλιστα πεπιστεῦσθαι τοῖς ἀκληρήμασι, διὰ τὸ πάντων βάλεσθαι τοχάζεσθαι καὶ μεδίζεσθαι εἰς διαφορᾶ. à verbo ἀκληρεῖν. unde mox apud eundem, συμπάσχοντες τῇ τῆς ἀκληρόντων ὑποφυΐᾳ. & Diodor. *l.* 16. De Philippo bello superatis insultante; ὑβρίζων διὰ λόγων τὰς τῆς ἀκληρόντων δυσχίας. & de Thebis à Macedonibus direptis; ὐκ ἦν, ὅστις ἰδὼν, ὐκ ἂν, ἠλέησε τὰς τύχας τῆς ἀκληρόντων. & mox: τὴν ἰδίαν ἔχθραν ἐν τοῖς τῆς ἀτυχηκότων ἀκληρήμασιν ἐναπεδείκνυτο.

§ 34. Τῷ δεδεγμένῳ ὑπὸ τῆς ἀληθῶν δογμάτων] Ità Basil. at Lugd. δεδογμένῳ. Xyl. *qi morsus est à veris dogmatibus. tangam qi à canerabioso,* &c. inqit M. Cas. Verùm ego ista concoqere non possum. Lego igitur, τῷ δεδιδυμένῳ, ei qi veris dogmatibus imbutus est. Sicut βεβαμμένον dixerat, *l.* 3. § 4. atqe eodem sensu Plato dixit, *de leg. lib.* 4. ἵνα διδύσποιὸς αὐτῆς ἢ δόξα γίγνοιτο πρὸς δεινῶν τε ἀ πρὸς ἄλλων.

Ἀρκεῖ ἀ τὸ βραχύταλον] Hoc est qod vulgò dicitur; *verbum*, sive, ut Terent. extulit, *Phorm.* 3. 3. *Dictum sapienti sat est.* Maxim. Tyr. *dissert.* 27. Ὥσπερ γὰ ὅπ μαχρῶν ἀ λεπτῶν δορέμενον, ὁ τὸν τύραννα κινήσας, παρέπεμψε τὰ κίνησιν ἐπ' παντὸς τᾶ δόρατος μέχρι τῆς ἀκμῆς· ἀ ὥσπερ τῆς μακρῶν ἀ διατεταμένων κάλων, ὁ διασείσας τὰ ἀρχὰ, παραδίδωσι τὰ κίνησιν τῷ ὅλῳ, βαδίζοσαν ὅπ τὸ πέρας· ὕτω ἀ τῷ νῷ βραχείας ἀρχῆς δεῖ πρὸς ἔννοιαν τῆς πραγμάτων ὅλων· ὁ μὴ δὲ ἓν παρυκὼς ἀνὴρ, ἀ πρὸς ἀρετὰ εὐδρομώτατος, αὐτός τε παρ' αὐτᾶ τὰ ἀρχὰ λαβὼν, πορεύεται, ἀ ἐφοδεύει, ἀ ξυλλαμβάνει, ἀ ἀναπεμπάζεται τῇ μνήμῃ τὰ νᾶ δεόμενα. Joan. Lencicus in *præfat. ad observat. polit.* Ut *semen, qamvis sit exiguum, cùm occupavit idoneum locum, vires suas explicat, & ex minimo in maximos actus diffunditur: sic tametsi pauca sunt & angusta qæ dicuntur, tamen si illa animus bene cultus exceperit, radices agunt, exurgúntqe altiùs, & undeqaqe se expandunt.*

Φύλλα τὰ μὴ] Ista non integra, sed concisa; nec tam versus ipsos, qàm versuum ὑπαυτσμάτια duo, repræsentat hîc editio Lugdunensis; & in versione sua reddidit Xylander; cùm in Marci contexta tamen integros exhibuisset: nempe,

Φύλλα τὰ μὴ τ' ἄνεμος χαμάδις χέει. ---
Et, Ὡς ἀνδρῶν γενεή. ---

Nec est ab vero simile, Marcum ista duntaxat, posuisse, qia τὸ βραχύτατον priùs dixerat; alium aliqem, Xylandrum forsan ipsum, reliqa suppleviſſe. Sunt avtem Homeri ex *Il.* ζ. *v.* 147. unde & primum imaginis istius, pulcherrimæ sanè, libet adjicere versiculum,

Οἵη περ φύλλων γενεὴ, τοίηδε ἀ ἀνδρῶν.

Lavdatum à Zenone apud Laërt. *l* 7. à Pyrrhone *ibid. l.* 9. à Strabone *l.* 14. à Schol. Apollon. *ad l.* 1. à Plutarcho *ad Apollon.* & *de tard. num. vindict.* qi & subjungit, Φύλλοις εἰκάζει τὸν βίον, ὑπομεθυομένοις παντάπασιν ἐν ὀλίγῳ. à Luciano in *speculantib.* à Simonide (referente Stobæo

bæo *tom.* 2. *tit.* 98) qi & ἓν τόδε κάλλιστον dixiſſe Chium Poetam aſſerit, ſed qod pavci admodum ſeriò cogitant. à Clemente *ſtrom. l.* 6. qi Homerum contendit & iſta, & illa, *Il. φ. v.* 464.

——Βροτῶν ἕνεκα πολεμίζω
Δειλῶν, οἱ φύλλοισιν ἐοίκοτες, ἄλλοτε μέν τε
Ζαφλεγέες τελέθουσιν ἀρούρης καρπὸν ἔδοντες,
Ἄλλοτε δ' αὖ θνητοὶ τελέθουσιν ἀκμήεντες.——

à Muſæo acceppiſſe; qi eadem prior ſic extulerat.

Ὡς δ' αὔτως καὶ φύλλα φύει ζείδωρος ἄρουρα·
Ἄλλα μὲν ἐν μελίῃσιν ὑποφθίνει, ἄλλα δ' ἔφυσε.
Ὡς ἢ ἀνθρώπων γένεὴ καὶ φῦλον ἐλίσσει.

ubi obſervanda παρονομασία in φύλλον & φῦλον. eiſdem gemina ferè habet & Mimnermus apud Stob. itidem.

Ἡμεῖς δ' ὅιάτε φύλλα φύει πολυάνθεμος ὥρη
Ἔαρος, ὅτ' αἶψ' αὐγὴ αὔξεται ἠελίου·
Τοῖς ἴκελοι, πήχυιον ὑπὲ χρόνον ἄνθεσιν ἥβης
Τερπόμεθα, πρὸς Θεῶν, εἰδότες ὔτε κακὸν
Οὔτ' ἀγαθόν· κῆρες δὲ παρεστήκασι μελαῖναι,
Ἡ μὲν ἔχουσα τέλος γήραος ἀργαλέου,
Ἡ δ' ἑτέρη θανάτοιο. &c.

ubi verſu 2. pro αἶψ' Andr. Schott. *obſerv. l.* 2. *c.* 52: ἄλφ legi vult, ut de Solis recurſu qi ab hyeme vere fit, intelligatur. ego qarto pro πρὸς Θεῶν, qod nec locum hîc habet, & metrum corrumpit, πρόσθεν legerim, ut infantiæ puritiæqe tempora reſpiciantur, qibus boni maliſqe diſcrimen vix innoteſcit. unde his hominem, ὡς βουίν τι, καὶ φρονεῖν ait Æſchylus *Inferiis*; ſenſu carere, Plin. *l.* 7. *c.* 52. *teneros, rudes, inutiles annos*, appellat Senec. *epiſt.* 99. & Ariſtophanes apud Clem. *ſtrom. l.* 5.

Ἄνδρες ἀμαυρόβιοι, φύλλων γένεῇ προσόμοιοι.

Plut. adv. Epicur. Τὸ δὲ ἐφήμερα καλεῖν καὶ ἐλέβαια καὶ ἀσάθμητα, φύλλοις τε γινομένοις ἔτος ὥρᾳ καὶ φθίνουσιν εἰκάζειν τὸν βίον, τί παρέχειν ἄλλο τοῖς ποιηταῖς, ἢ τὸ τῆς σαρκὸς ὀπίκιπον καὶ πολυκλαυτὲς καὶ νοσῶδες; Qin & Jaſon Siracid. *ſap. c.* 14. *v.* 19. Ὡς φύλλον θάλλον ἐπὶ δένδρῳ δασεῖ, τὸ μὲν καταβάλλει, ἄλλα δὲ φύει ὕτως γενεὰ σαρκὸς καὶ αἵματος, ἡ μὲν τελευτᾷ, ἑτέρα δὲ γεννᾶται. Nec eſt huic abſimile, qod Doctores Talmudici in עירובין ſive *Mixtorum tractatu.* בני האדם רומים לעשבי השדה הללן נוצצין והללי נובלין *Filii hominum ſimiles ſunt herbis agri; qarum aliæ florent, aliæ marceſcunt.* Auguſt. in *Pſalm.* 101. *conc.* 2. ubi adduxerat Solomonis illud ex *Eccleſ. c.* 1. *v.* 4. *Generatio vadit una, venit altera. Videtis generationes hominum ſic eſſe in terra, tanqam in arbore folia; ſed in arbore olivæ, vel lauri, vel cujuscunqe alterius, qæ toto tempore frondc veſtita eſt. Sic tanqam folia, genus humanum terra portat. plena eſt hominibus, ſed cùm aliis morientibus, alii naſcendo ſuccedunt. Semper enim arbor illâ veſte viridi ornata eſt. Sed ſubter attende qàm multa calces arida folia.* Vide Flaccum *ad lib.* 4. § 33. Ab hominibus ad montes etiam tranſtulit Philo *de mundo.* ὅτι Νένδρων ὄντων αἱ φύσεις τῶν ὀρῶν διαφέρουσιν· ἀλλὰ καθάπερ ἐκεῖνα, καιροῖς μὲν πυκνὰ φυλλορροεῖ, καιροῖς δὲ πάλιν ἀνιεῖται. δὸ καὶ τὸ ποιητικὸν ἓν εἴρηται, φύλλα, τὰ μὲν τ' &c. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῶν ὀρῶν, τὰ μὲν θαυμάσεται, τὰ δὲ περιφύεται. Cæterùm dicto Homerico illo Stratonicus pro more ſuo jocularitcr eſt abuſus. cùm enim Cavnum (Cariæ id opidum eſt) appulſus, incolas à loci inſalubritate vultu pallido admodum lividóve incedere pleroſqe conſpiceret, poeticum illud protuliſſe fertur,

Ὅιη περ φύλλων γένεὴ, τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν.

reprehenſus verò, qaſi locum inſalubritatis notâſſet, ſcommate etiam acerbiore adjecto perſtringens, Μή ποτ', inqit, θαρρῆσαι μὲ ἂν λέγειν νοσερὸν, ὅπου καὶ οἱ νεκροὶ περιπατοῦσι; *An ego ſuſtinearn, inqit, civitatem morbidam, aut inſalubrem dicere, in qa mortui qoqe ambulent?* Refert Strabo. *l.* 14.

Φυλλάεια ἢ καὶ τεχνία σε] Hinc Epictetus, δύσφημον exiſtimanti de puerulo dicere, Ἄνειον ἀποθανεῖν, *cras forſitan morietur*; Λέγε δύσφημον εἶ καὶ τὸ φυλλορροεῖν. vide *ad l.* 11. § 33, 34. & apud nos in patria lingua, *infantes floſculos* eſſe, vulgari diverbio dicitur. Cæterùm qo modo φυλλάεια Marcus iſtîc, ità βολβάεια ἢ κοχλίδια uxorem *libcrósqe* dixit Epictetus *enchirid. c.* 12. vel 7. potiús. Lucian. in ſpeculant. Ἐκεῖνο μὲν ὁ χάρων, ὅτι ἁρρένα παῖδα ἔτεκεν αὐτῷ ἡ γυνὴ, καὶ φίλως δὲ τοῦτο ἔσεσθαι, καὶ τέκνωμα τὸ παιδίον τιθέμενος, εἰ ἠπίστατο, ὡς ἐπίπονος γενόμενος ὁ παῖς τιθήξεται, ἆρα ἂν σοι δοκεῖ χαίρειν ἐπ' αὐτῷ γενομένῳ; ἀλλὰ τὸ αἴτιον, ὅτι τὸν μὲν εὐτυχοῦντα ὁρᾷ, τὴν τῶν ἀθλητῶν πατέρα, τὸν Ὀλύμπια νενικηκότος· τὸν γείτονα ἢ, τὸν ἐπικομιζόμενα τὸ παιδίον ἐχ ὁρᾷ, ὑπὲ ὄιδεν, ἀφ' ὅσα αὐτῷ κρύπτει ἐμπρόσθεν. Senec. *ad Marc. c.* 9. *Tot præter domum noſtram ducuntur exeqiæ de morte non cogitamus: tot acerba funera; nos togam noſtrorum infantium, nos militiam, & paternæ hæreditatis ſucceſſionem animo agitamus. tot divitum ſubita paupertas in oculos incidit: & nobis nunqam in mentem venit, noſtras qoqe opes æqè in lubrico poſitas. Acerba* cùm dixit, *poma* alludebat, qibus poeta ignobilis in fictitio *Hadriani & Epicteti collogio*, prout *foliis* Homerus & ex Homero Marcus iſtîc, nos contulit *diſtichо illo*;

Poma ut in arboribus pendent; ſic corpora noſtra,
Aut matura cadunt, aut citò acerba ruunt.

Καὶ ταῦτα τὰ ὀπωρίσια] ἀνθρώπια ſcil. ut *l.* 9. § 29. ἀνθρώπια μιξοῦν μεσά.

Σὺ πάντα ὡς αἰώνια] ἐσόμενα] Senec. *epiſt.* 120. *At nos corpus tam putre ſortiti, nihilominus æterna proponimus, & qantum poteſt ætas humana protendi, tantum ſpe occupamus, nullâ contenti pecuniâ, nullâ potentiâ, nihil ſatis eſt moriturîs, imò*

mori-

morientibus. quotidie enim propiùs ab ultimo ſtamus, & illò unde nobis cadendum eſt omnis hora impellit.

Μικρὸν ἢ καταμύσεις] *Paulò pòſt morieris.* καταμύειν, *connivere, oculos clavdere,* pro, *mori.* qia moribundis viſus deficit, mortuis oculi clavduntur. indè formulæ illæ *Il.* ε. *v.* 82. & alibi freqenter;

——τὸν δ' κατ' ὄσσε
Ἐλλαβε πορφύρεος θάνατος. —— & *ibid. v.* 47.
——συγερὸς δ' ἄρα μιν σκότος εἶλε.——

Item *Il.* ω. *v.* 350.

——θανάτῳ δὲ μέλαν νέφος ἀμφεκάλυψεν·

Sed & apud Maron. *Æn. l.* 10.

——*lætho cancntia lumina ſolvit.*

&, *Olli dura qies oculos, & ferreus urget Somnus; in æternam clavduntur lumina noctem.*

Contrà, βλέπειν, ſive, *videre,* pro *vivere*; & βλέποντες *videntes,* pro, *viventibus.* Evripid. *Troad.*

Οὐ ταυτὸν, ὦ παῖ, τῷ βλέπειν τὸ κατθανεῖν.
Τῷ μὲν γὰρ ἁδὲν, τῷ δ' ἐνεισιν ἐλπίδες.

quod Theocrit. *idyll.* 4.

Ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν· ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.

Idem *Ipbigen. Tauric.*

Θανόντα μᾶλλον ἢ βλέποντ' ἔξω φίλον.

Qod idem alibi:

Οὐκ ἂν φοβοίμην καὶ σφ' ἀψυχον φίλον.

&, ἥλιον ὁρᾶν, φῶς ὁρᾶν, pro eodem. Evripid. *Troad.*

——ἆρά μοι ἀέλιον λιάσεις;

& *Ione:* Ἥδιον ἂν θανοίμην, ἢ δ' ὁρᾶν φάος.

Syntaxis inſolens, ſed qalis illa (ut obiter adnotem) *Here. fur.*

Παραινέσαιμ' ἂν μᾶλλον, ἢ πάσχειν κακῶς.

Idem. *Iph. Taur.*

Οὐ ἁδὲν ἦν ἦμον ἢ μὲ φῶς ὁρᾶν θέλω.

&, Αἰσχρὸν θανόντας σε βλέπειν ἡμᾶς φάος.

Itémque, *Alceſt.*

Χαίρεις ὁρῶν φῶς; πατέρα δ' ἃ χαίρειν δοκεῖς;

Cui ſubjungit Epictet. *l.* 2. *c.* 22.

Θέλεις βλέπειν φῶς; πατέρα δ' ἃ θέλειν δοκεῖς;

Ità Naſo, *triſt. l.* 5. *eleg.* 4.

Sive diem videat, ſive tegatur humo.

§ 35. Τὰ χλωρὰ θέλω] viridia enim oculis grata ſunt, viſúmque reficiunt. Plut. *de tranqill.* τοὺς ὄμμασι τοῦ νοῦ ἄγαν λαμπρῶν πεφωσκομένους, ταῖς ἀνθρωπείαις καὶ πολίτικαις παρηγορίαις. Et Baſil. Cæſ. *ep.* 5. Τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἐπειδάν ποτε συντόνως τὰ λαμπρὰ καταβλέψωσι, φέρει πρὸς ῥᾳστώνην πρὸς τὰ χλοάζοντα τοῦ χρωμάτων ἐπανελθεῖν. Plut. idem *de amor. frat.* Ὀφθαλμιῶντες διόμεθα δεῖν ὑποφέρειν, ὅπη τὰ μὴ πονηρὰ πλησίον μηδὲ ἀντιτυπίαν, τοῦ ὄψιν.

Καὶ τοῦ ὑγιαίνοντος ἀκοῦσαι] Ad *aurem* retulit, ſed animi, non corporis, ἠθικῶς & φυσικῶς conſideratam, qod hîc Marcus, de *ſtomacho,* Joannes ὁ Χρυσορρήμων *in Act. Apoſtol. orat.* 55. qo loco laydans Apoſtoli illa *ad Cor. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 2. Γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, καὶ ὐ βρῶμα· οὔπω γὰρ ἠδύνασθε. & *ad Heb. c.* 5. *v* 11, 12. Γάλακτος ἐν χρείᾳ κατέστητε, καὶ ὐ στερεᾶς τροφῆς· ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. Sed & avditorum Chriſti illud, Joan. *c.* 6. 60. Σκληρός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; qibus adjici poterant, cùm Chriſti ipſius ad ſuos illa, Joan. *c.* 16. *v.* 12. Πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν· ἀλλ' ὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. tum & Apoſtol. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 3. iſta, τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας ὐκ ἀνέξονται, κνηθόμενοι τὰς ἀκοάς. qànqam in illis avris infirmior, in iſtis inqination notari videtur. Ἔστι γάρ, inqit, ἕστιν ἀσθενεια καὶ ἀκοῆς· καθάπερ γὰρ σώματος, ὐκ ἂν δέξαιτο ὑγιεινὰ σιτία καὶ δυσκατέργαστα, ἀδενὴς ἄν, ὕστω καὶ ψυχὴ ὀγκωθεῖσα, καὶ φλεγμήνασα, ἄτονος γενομένη καὶ ἔκλυτος, ὐκ ἂν δυνηθείη δέξασθαι τῶν πνευματικῶν λόγων· ἀν δ' ἰσχυρὰ καὶ ὑγιεινὴ, πάντα ῥᾴστα, πάντα εὐκολα. Eódem retulit & Lactant. *inſtit. l.* 5. *c.* 4. *Sicut infans ſolidi ac fortis cibi capere vim non poteſt, ob ſtomachi teneritudinem, ſed liqore lactis ac mollitudine alitur, donec firmatis viribus veſci fortioribus poſſit: ità & huic, oportebat, qia nondum poterat capere divina, priùs humana teſtimonia offerri.*

Τὸν ὑγιαίνοντα σώματος πρὸς πάντα τροφιμα ὁμοίως ἔχειν] vide *ſuprà* § 31. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 4. Μὴ γίνου δυσάρεστος, μηδὲ κακοστόμαχος πρὸς τὰ μνόμενα. Plut. *de tranqill.* ex Evrip. *Oreſt.*

Δυσάρεστον ὁι νοσοῦντες ἰατρείας ὕπο,
καὶ γὰρ ἡ γυνὴ λυπεῖ, καὶ τὸν ἰατρὸν αἰτιῶνται
καὶ δυσκραίνουσι τὸ κλινίδιον,
Φίλων δ' ὅ,τ' ἐλθὼν * λυπρὸς, * λυπρὸς.
ἄκρ' ἀπιὼν βαρὺς,

Ὡς ὁ Ἰων φησὶν· εἶτα τῆς νόσου μαλυθείσης, καὶ κράσεως ἑτέρας γενομένης, ἵλαδεν ἡ ὑγεία φίλα πάντα ποιοῦσα καὶ προσίλωτ· ὁ γὰρ χρὸς ὠὰ καὶ ἁμύλια καὶ * σταίνειον [σίπνον H. Steph.] ἄρτον δυσκόνυων, τήμερον αὐτόπυρον ἐσ' ἐλαίους ἢ καρδαμίδι στεῖται προσφιλῶς καὶ προθύμως. Nec multò pòſt: Ἐν τῷ πυρέτειν πικρὸν πάντα καὶ ἀηδῆ. φαίνεται γενομένοις· ἀλλ' ὅταν ἴδωμεν ἑτέρους τὰ αὐτὰ προσφερομένους καὶ μὴ δυσκραίνοντας, ἀκέτι τὸ σίπον, ὅτε τὸ ποτὸν, ἀλλ' ἐυτονῶ αἰτιώμεθα καὶ τῷ νόσῳ· ὕτω καὶ τοῖς πράγμασι παυσώμεθα μεμφόμενοι καὶ δυσκραίνοντες, ὰν ἑτέρους τὰ αὐτὰ προσφερομένους ἀλύπως καὶ ἱλαρῶς ὁρῶμεν. Idem *de utilit. ex inimic.* Ὡσπερ γὰρ τὰ ῥωμαλέα τοῖς σωματικοῖς καὶ ὑγιεινοτάτοις σῶν ὄφεις ἐδίσυλα καθαπτεται καὶ σκορπίος· ἔστι δ' ἃ καὶ λίθοις καὶ ὀστράκοις πρόσφατα, μεταβάλλουσι δ' ἐντονίαν καὶ θερμότητα συμμαχοῦσι· οἱ δ' σικχοὶ καὶ νοσώδεις ἄρτιν καὶ δίνον προσφερόμενοι νοσοποιοῦσιν· ὕτως οἱ μὲν ἀνόητοι καὶ πρὸς φιλίας διαφθείρουσιν, οἱ δὲ φρόνιμοι καὶ πρὸς ἔχθρας ἐμμελῶς χρῆσθαι δύνανται. Accedit huc

huc, qod de Tantalo Pindarus, *Olymp. od.* 1. Ἀλλὰ γὰρ καλαπέψαι μέγαν ὄλβον ἐκ ἐδυνήθη· κόρῳ δ' ἔλεν ἄτᾳ ὑπέροπλον.

Ὀφθαλμὸς ὅζι] *oculus est.* i. e. instar oculi, vel sicut oculus. Sic Flaccus *l.* 1. *epist.* 2.

——*qi rectè vivendi prorogat horam,*
Rusticus expectans, dum defluat amnis.——

i. e. instar ruſtici expectantis. & in *arte:*
Nec verbum verbo curabit reddere, fidus
Interpres.— i. e. instar fidi interpretis.

§ 36. Ἀναπνεύσω μὴ ποτε ἀπὸ τότε τοῦ παιδαγωγοῦ] forſan ἀναπνεύσωμεν ποτε. *reſpirabimus aliquando.* vel, ut ſcripturæ receptæ nec literulam mutemus, ἀναπνεύσωμεν, *reſpiremus.* qia ſequitur ἡμῖν. nè τὸ μὴ illud ſit ſuperfluum. Feſtivè Annibal, referente Plutarcho, τὸν μὲν Φάβιον, ὡς παιδαγωγὸν, φοβεῖσθαι τὸν δὲ Μάρκελλον, ὡς καταγωνιστὴν. ὑφ' ἕ μὲν γὰρ κωλύεσθαι κακόν τι ποιεῖν· ὑφ' ἕ δὲ μάχειν. Vide noſtrum ſuprà *l.* 5. § 9. De Henrico 5. Imp. Lambertus Schafnaburg. *Is* (Herimannus Archiep. Colon.) *ubi ſe in ſua recepit; Rex tanqam ſeveriſſimo pædagogo liberatus, ſtatim in omnia flagitiorum genera præcipitem ſe dedit.* De Avreliano Vopiſcus: *Senatus mortem ejus graviter tulit: graviùs tamen Populus Romanus, qi vulgò dicebat, Avrelianum pædagogum eſſe Senatorum.*

Ἡσυχῇ καλαμινώσκει ἡμῶν] Avtor *ſap. Solom. c.* 2. *v.* 14, 15. Ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐνθυμήσεων· καὶ ἐναντίωται τοῖς ἔργοις ἡμῶν· βαρύς ἐστιν ἡμῖν καὶ ἐπόμοιος τοῖς ἄλλοις ὁ βίος αὐτοῦ. Iſidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 50. Ἔλεγχον τῶν οἰκείων βίων τὴν ἐκείνων πολιτείαν ἡγοῦνται. & *l.* 4. *ep.* 220. ἔλεγχον ἡγοῦνται τῆς σφῶν κακίας τὰς τῶν πέλας ἀρετάς. Itaqe qod idem *l.* 3. *ep.* 211. Παντὶ τρόπῳ οἱ ἄκεισοι παρὰ τῶν φαύλων μισοῦνται. Dion Pruſ. *orat.* 72. Οὐ δυνάνται ἡδέως ὁρᾶν τὸν φιλοσόφου ζῆλον ἔγκλησις, ὅτι νουθετήσειν καὶ ἐξελέγξειν παρεσκευασμένος λογίζονται), ἀλλὰ προσκρούσει καὶ διαμάχονται. ὥσπερ ὰδὲ οἱ παῖδες ἡδέως ὁρᾶν δύνανται, ἐς ἂν * ἴσωσι [* ἴδωσι f.] παιδαγωγοῦ ζῆλον ἔχοντας, καὶ παρεσκευασμένους ὅπως ὡς ὁπλίζονται αὐτοῦ, καὶ ἐκ ὁπισθέφονται ἁμαρτάνειν, ὰδὲ ῥᾳδυμεῖν. Cyprian. *epiſt. ad Donat. Malos qiſqis non imitatur, offendit.* &, *caſtigare videtur, qicunqe diſſentit.* Lactant. *inſtit. l.* 5. *c.* 9. Petron. *ſatyr. Non dubiè ità eſt. Si qis vitiorum omnium inimicus rectum iter vitæ inſiſtere cœpit, primùm propter morum differentiam odium habet. qis enim poteſt probare diverſa? deinde qi ſolas extruere divitias curant, nihil volunt inter homines melius credi, qàm qod ipſi tenent.*

Ἐκ τούτου βίου ἀπέρχομαι] vide *ad l.* 9. § 3.

Μὴ ἀποσπώμενος] *Non avulſum vitæ.* Senec. *epiſt.* 30.

Ὥσπερ ὁπὶ τῶ εὐθανατοῦντος] De Avguſto Sveton. *l.* 2. *c.* 99. *Sortitus eſt exitum facilem, & qalem ſemper optaverat. nam ferè qoties audiſſet citò ac nullo cruciatu defunctum qempiam, ſibi & ſuis εὐθανασίαν* ſimilem (*hoc enim & verbo uti ſolebat*) *precabatur. Sortitus exitum facilem.* hoc eſt, εὐθανατήσας. cui contrarium eſt τὸ δυσθανατεῖν, qod eſt apud Hippocratem, ut declarat Galenus, τὸ βραδέως καὶ σὺν ὀδυνῇ θνήσκειν· & τὸ ψυχομαχεῖν apud avtorem *qæſtionum* ſub nomine Athanaſii *ad Antiochum.* Caſavb. *ad Svet.*

Εὐκόλως τὸ ψυχάριον ἀπὸ τῶ σώματος ἐξειλεῖται] Ità *l.* 9. § 3. τὸ ψυχάριον τοῦ ἐλύτρου τότε ἐκπεσεῖται.

Σωθῆναι καὶ σωθέντες] Ità Epicharmus *ad l.* 7. § 50. Σωθεκείθη. Tertull. *de reſurrect. c.* 14. *totum porrò hominem ex utriuſqe ſubſtantiæ concretione parcre.* vide *l.* 7. § 67.

Ἀλλὰ νῦν ἀλύει] vide *l.* 8. § 18 Carneades moribundus; Ἡ συνήσασα φύσις καὶ ἀλυθεῖσα. Laert. *l.* 5.

Οὐ μὴ ἀνθελκόμενος] qod priùs ἀποσπώμενος. vide *l.* 3. § 5.

§ 37. Οὗτος τοῦτο ὁπὶ πᾶσι φέρει] vide *ad l.* 2. § 16. & *l.* 11. § 21. Caſavb. *ad Perſ. ſat.* 3. *Scopus eſt qi petitur; ſagittæ & tela ſunt actiones vitæ.* Philo Jud. *de confuſ. lingu.* Πλεῖστον ἢ δεῖται ἕκαστος αὐτῶν σκοπὸν περιεσκεμμένος, ὁπὶ τοῦτον ὥσπερ βέλη, τὰς τοῦ βίου πράξεις ἀπάσας ἀφίησι.

Σεαυτὸν πρῶτον ἐξέταζε] de Socrate Epicter. *l.* 2. *c.* 1. ἑαυτὸν ἤλεγχε καὶ ἐξέταζε. Ità Sophon. *c.* 2. *v.* 1. *Excutite vos, excutite vos, inqam.* ſive ut R. Camius explicat, *Inqirite in voſmetipſos, tum in alios.* Jerem. *Thren. c.* 3. *v.* 40. *Scrutemur & excutiamus vias noſtras.* Pavlus *ad Cor. ep.* 2. *c.* 13. *v.* 5. Ἑαυτοὺς πειράζετε· ἑαυτοὺς δοκιμάζετε. & *ep.* 1. *c.* 11. *v.* 28. Δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν. & *ad Gal. c.* 6. *v.* 4. Τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος. Gregor. Naz. in *Iamb.*

Σαυτὸν δ' ἐρόμενα πλεῖον, ἢ τὰ τῶν πέλας·
Τὰ μὲν γὰρ αὐτὸς κερδανεῖς, τὸ δ' ὁι πέλας.

Gregor. Rom. *in Job. l.* 14. *c.* 15. *Ordo erectionis in bono, ut primùm contra nos, tum contra alios erigamur.* Sen *ep.* 66. *Me priùs ſcrutor; deinde hunc mundum.* Spectat huc Heracliti illud, qi interrogatus, qid ageret, reſpondit, ἐδιζησάμην ἐμαυτόν· *meipſum exqirebam* i. e. excutiebam. Refert Plutarch. *adv. Colot.* & Julian *de cyniſm. orat.* 1. Laërt. etiam *l.* 9. ſed qem Philoſophii mentem non aſſecutum, docet Caſavb. *in not.* Cæterùm hoc illecum pavcis. Perſius *ſat.* 4.

Ut nemo in ſeſe tentat deſcendere, nemo?
Sed præcedenti ſpectatur mantica tergo.

§ 38. Τὸ νυθρασσῶν ὄζιν ὀμεῖνο] de vocabulo iſto vide ſis *ad l.* 2. § 2. & *l.* 7. § 3. If. Caſavb. *ad* illud *Perſ. ſat.* 5. *v.* 129.

——ſed ſi intus & in jecore ægro
Naſcuntur domini.—— &c.

Si exteriorem dominum non habes, interiorem verò circumfers, non unum ſed plures, qâ fronte libcrum te dices? hi ſunt domini, qi domi naſcuntur, & nervos intus agitant. ait Marcus ſanè qàm ἐμφαντάζεσθαι, illud occultum qod intus nos movet, id eſſe φυτοσίαν, ζωὴν, ἄνθρωπον, hoc eſt, qod faciat nos hoc aut illud ſtudiosè proſeqi; exempli cauſsâ, eloqentiam, id eſſe per qod vivimus; qia ità vivimus, ut illud eſt, qod nos impellit: libidinosè, ſi libido urget; meticulosè, ſi metus; iracundè ſi ira. denique hic velut alius qidam homo eſt, dominus illius intra qem habitat. hæc mens optimi imperatoris; qi ſic alium hominem intra hominem collocat, ut Perſius ait hîc, intus naſci dominos. idem eſt enim. Hæc ille. Ego tamen Mer. filio potiùs accedo, qi τὸ νοεραυτοῦ iſtîc interpretatur *opiniones*, ſive *dogmata in pectore ſive mente deliteſcentia*, unde non actiones tantùm, ſed & affectiones illæ ortum ſuum habent. hoc enim paſſim inculcat Marcus. τὸ ἡγεμονικὸν ſive mentem illud ipſum eſſe, qod qocunqe velit hominem impellit, qodqe omnem prorſus cuiq; moleſtiam faceſſit. vide *ad l. 7. § 15.* Qanqam conciliari poſſunt iſta, ſi illud adverterimus, Stoicis affectus nihil aliud videri qàm δόξας ψευδεῖς καὶ κρίσεις πονηρὰς, ſive *opiniones falſas ac depravatas*, utì ex Chryſippo docet Galenus paſſim. in *libr. de dogmat. Hippocr. ac Plat.* Plut. *de virt. moral.* & Cicer. *Tuſcul. l. 4.* Verùm Marci mentem expreſſit optimè, eâdem planè abuſus imagine, Tertullianus *de anima c. 6.* his verbis: *Anima movet corpus, & conatus ejus extrinſecùs foris parent. ab illa eſt enim impingi, & pedes in inceſſum, & manus in contactum, & oculos in conſpectum, & linguam in effatum, velut ſigillario motu, ſuperficiem intus agitante.* vide *l. 2. § 3.* Nec abſceſſit longè Varro, qi in *ſatyra*, cui titulus, *Mutuum muli, animam grallatori, corporis artus grallis contulit.* dictionem peſſimè habitam, poſt aliorum conatus havd infelices prorſus, nos ſic reconcinnare tentavimus. *Grallatores qêis gradiuntur, pericæ lignææ, ab hominis vi, qi inſtat, agitantur. ſic illi animi noſtri ſunt grallæ, crura ac pedes noſtri; ex ſe ἀκίνητοι, ſed ab animo moventur.*

Ἐκεῖνο ἄνθρωπος] vide *lib. 12. § 30. 33.* R. Judas in *Cozrao l. 1. c. 49. Anima revera ipſa eſt homo. illud enim ex Moſe qod nobiſcum loqitur, & intelligit, & dirigit, non eſt lingua, vel cor, vel cerebrum ejus. Verùm iſta ſunt Moſis organa tantùm; anima autem ipſe Moſes eſt.* Philo *de agricult.* Ἄνθρωπος ὁ ἐν ἑκάστῳ ἡμῶν τίς ἂν εἴη πλὴν ὁ νοῦς ὁ τὰς ἀπὸ τῶν ἀσωμάτων καὶ φιλαθένων ὠφελείας ἑωθεν καρπωσάμενος. Et *de hæred. divin.* Ὥστε ὁ μὲν καθ' ἕκαστον ἡμῶν νοῦς κυρίως καὶ πρὸς ἀλήθειαν ἄνθρωπός ἐστι. & Plato *in Alcib. 1.* ὅτε τὸ σῶμα, ὅτε σωματοφόρητέον ἐστὶν ἄνθρωπον. & mox; λείπεται μηδὲν ἄλλο τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἢ ψυχήν. qod ibi fuſiùs differitur. τὸ νοῦν ἕκαστος εἶναι δοκεῖ. Ariſtot. *ethic. l. 9. c. 4.* Cicer. *ſomn. Scip. mens cujuſqe, is eſt qiſque, non ea figura, qa digito demonſtrari poteſt.* Idem. *Academ. l. 4. Ariſtippus, qaſi animum nullum habeamus, corpus ſolùm tuetur: Zeno, qaſi corporis ſimus expertes, animum ſolùm complectitur.* Macrob. *l. 1. c. 13.* Ergò, *qi videtur, non ipſe verus homo eſt; ſed verus ille eſt, à qo regitur qod videtur.* atqi Tertullianus *de reſurr. c. 33. tam corpus homo, qàm & anima.* Et fidentiùs pavlò ex Moſis verbis *Geneſ. c. 2. v. 7. adv. Marcion. l. 1, c. 24. qid eſt homo aliud qàm caro? Siqidem nomen hominis, materia corporalis, non animalis à creatore ſortita eſt. Et fecit hominem Deus, inqit, limum de terra; non animam; anima enim ab afflatu.*

Μηδέποτε] Annecti poſſunt ſuperioribus iſta: qanqam à Marco, tanqam ſeorſim habita, ponuntur.

Συμφαντάζῃ] compoſitum Stoici commatis vocabulum ſatìs inſolens. *Nè ſolicitus ſis de his.* Caſ. *Nè animo tibi proponas.* Xyl. *nè junctim cum principali illo contemplare & intuere iſta.* φαντάζεσθαι contemplari. Gregor. Naz. *orat. de bapt. de Deo;* φῶς, ὅσον ἂν καθαιρώμεθα, φαιδρύνομενον καὶ ὅσον ἂν φαιδρυνώμεθα, ἀγαπώμενον.

Τὸ περικείμενον ἀγγειῶδες] Corpus nimirum, qod & ἀγγεῖον dixit, *l. 3. c. 3.* & τὸ περικείμενον, *ſuprà § 1. & l. 12. § 2, 3.*

Τὰ ὀργάνια ταῦτα] *inſtrumenta mentis* corporis membra: ea enim eſt, qæ eis omnibus utitur. qâ ratione & ὅπλα eadem dicuntur Apoſtolo *ad Rom. c. 6. v. 13.* vide *ad l. 5. § 21. & l. 7. § 35.* Ità Alex. Aphrodiſſ. *de beatit.* τὸ σῶμα ἡμῖν ὄργανον ὂν ὑπὸ τῆς φύσεως δέδοται πρὸς τὰς κατὰ φύσιν πράξεις. Nemeſ. *de natur. hom. c. 6.* ἡ δύναμις ψυχῆς, τὸ δὲ ὄργανον σώματος. & Gregor. Nyſſ. *de homin. opific. c. 12.* Καθάπερ τι μεσικὸν ὄργανον ἅπαν τὸ σῶμα δεδημιούργηται. Plutarchi nomine avtor *Platonic. qæſt. q. 7.* vult Platoni dicta in *Timæo* ψυχῆς ὄργανα, τὰ τῶν ζώων σώματα· atqe indè animam σώματος φυσικοῦ ὀργανικὴν ἐντελέχειαν finitam Ariſtoteli, *de anim. lib. 2. c. 1.* Plut. ipſe in *ſympoſ.* ψυχῆς γὰρ ὄργανον τὸ σῶμα, θεοῦ δὲ νοῦ καὶ ψυχή. & *de Pyth. orac.* Σῶμα μὲν ὀργάνοις χρῆται πολλοῖς, αὐτῷ δὲ σώματι ψυχὴ καὶ μέρεσι τοῦ σώματος· ψυχὴ δὲ ὄργανον θεοῦ γέγονεν. Plin. *Hiſt. nat. lib. 11. c. 37. Animo videmus, animo cernimus; oculi, ceu vaſa qædam, viſibilem ejus partem accipiunt, atqe tranſmittunt.* Add *Perſ. ſat. 3.* Caſavbon. *Stoicorum eſt illud ſcitum,* τὸν ἄνθρωπον ἐσωθὲν καὶ τῷ λογικῷ ζῴῳ, σώματι δὲ χρῆσθαι ὡς ὀργάνῳ. *qod multis locis illuſtrat Simplicius in enchiridium ſapientiſſimi ſenis.*

Μόνα δὲ διαφέρῃ, καθάπερ φέρεσθαι] Hoc tantùm, inqit, intereſt inter membra corporis & inſtrumenta externa; qòd *adgnata* ſint illa, iſta non item.

item. contrà, qàm de ſervis Ariſtot. *polit. l. 1. c. 4.* ὁ γὰρ δοῦλος ὄργανον ἔμψυχον, καὶ μέρος τι τοῦ δεσπότου, οἷον ἔμψυχόν τι τοῦ σώματος, κεχωρισμένον δὲ μέρος. Atqi Simplicius in *præfat. comment. in Epict. enchir.* τὸν ἀληθῶς ἄνθρωπον, aſſerit, τῷ σώματι, οὐχ ὡς μορίῳ συμφυεῖ, ἀλλ' ὡς ὀργάνῳ χρῆσις. ad qem locum vide ſis qæ in *annot.* Hieron. Volſius adverſus Simplicium differit. Hoc avtem argumento etiam, Tertulliano referente, *de reſurr. carn. c. 16.* corpus excuſatum qidam ibant, nè avt reatûs in crimine, avt in judicio ſupplicii cum anima particeps cenſeri deberet. *carnem nihil ſapientem, nihil ſentientem per ſemetipſam, non velle, non nolle de ſuo habentem, vice potiùs vaſculi apparere animæ, ut inſtrumentum, non ut miniſterium. itaqe animæ ſolius judicium præſidere, qaliter uſa ſit vaſculo carnis: vaſculum verò ipſum non eſſe ſententiæ obnoxium.* verùm iſta ille fuſiſſimè in ſeqentibus refutat; qæ tranſcribere integra moleſtum nimìs foret. inter alia, qod ſuffecerit, hoc præſcribitur: *Ab exemplo vacare diverſitatem rerum. Omne enim vas, inqit, vel inſtrumentum aliunde in uſus venit, extranea omnino materia à ſubſtantia hominis: caro avtem ab exordio uteri conſata, conformata, congenita animæ, etiam in omni operatione miſcetur illi. nam etſi vas apud Apoſtolum vocatur (ad Theſſ. ep. 1. c. 4. v. 4.) eadem tamen ab eodem homo exterior appellatur: ille ſcil. limus, qi prior titulo hominis inciſus eſt. (Gen. c. 2. v. 7.) non calicis, avt gladii, avt vaſculi ullius. Vas enim capacitatis nomine dicta eſt, qà animam capit & continet. homo verò de communione naturæ, qæ eam non inſtrumentum in operationibus præſtat, ſed miniſterium. ità & miniſterium tenebitur judicio, etſi de ſuo nihil ſapiat; qia portio eſt ejus qæ ſapit, non ſupellex.* Qanqam idem, *de anim. cap. 40. Res eſt caro alterius planè ſubſtantiæ, & alterius conditionis: addicta tamen animæ, ut ſupellex, ut inſtrumentum, in officia vitæ. Neqe enim de proprio ſapit qid, avt ſentit, ad ſvadendam vel imperandam peccatelam. qidni, qæ miniſterium eſt? & miniſterium, non qale ſervus, vel minor amicus, animalia nomina; ſed qale calix, vel qid aliud ejuſmodi corpus, non anima.*

Ad Librum XI.

§ 1. Αὐτῷ ὁρᾷ] Theodoric. de S. Victor. *ad fratr. Mont. Dei. Egregium inſtrumentum corporis eſt oculus, ſi ſicut cætera, ſic videre poſſet ſemetipſum. qod cùm interiori oculo conceſſum ſit: ſi ad exterioris exemplum ſeipſum negligens, vacat circa aliena, etiam cùm vult, ad ſeipſum redire non valet.* Avguſt. *de Trinit. l. 9. c. 3. Mens ipſa ſe novit. neqe enim ut oculus corporis videt alios oculos & ſe non videt; ità mens novit alias mentes, & ignorat ſemetipſam. per oculos enim corporis corpora videmus, qia radios qi per eos emicant, & qicqid cernimus tangunt, refringere & retorqere in ipſos non poſſumus, niſi cùm ſpecula intuemur. mens verò ipſa ſicut corporearum rerum notitias per ſenſus corporis colligit; ſic incorporearum rerum per ſemetipſam: ergò & ſemetipſam per ſemetipſam novit.* Nec adverſatur, qod Baſil. Cæſar. *orat. 3.* τῷ ὄντι χαλεπώτατόν ἐστιν ἑαυτὸν ἐπιγνῶναι· ὃ γὰρ μόνον ὁ ὀφθαλμὸς τὰ ἔξω βλέπων, ἐφ' ἑαυτὸν ἃ κέκληται τοῦ ὁρᾶν· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἡμῶν ὁ νοῦς ὀξέως τὸ ἀλλότριον ἁμάρτημα βλέπων, βραδύς ἐστι πρὸς τὰ ἴδια ἐπιγνῶναι ἁμαρτήματα. Sed nec qod ex Cicer. *Tuſc. l. 1.* Joan. Sarisber. *Metalog. l. 4. c. 20. Non valet tantum animus ut plenè ſeipſum videat; ſed ut oculus, ſic animus ſe non videns, alia cernit.* Ille enim de tarditate mentis humanæ ad errata ſua advertenda; iſte de plena ac perfecta, qæ revera iſtîc non datur, ſui cognitione loqitur.

Ἑαυτῷ διαθρεῖ] ſeſe *artat*, inqit, & fingit mens. qod de fortuna Plavtus *Capt. 2. 2.*

Fortuna humana fingit artâtqe ut lubet.

Non ità ſe corpus. iſtud format & articulatim effingit anima, non ipſum ſe. Siqidem ut ex Themiſtio *de anim. l. 1.* Jul. Scaliger. *de ſubtil. exerc. 6. § 9. Anima ſui eſt domicilii architecta.* vide *l. 10. § 26.* Verùm de parte animæ principante Marcus iſtîc.

Ἑαυτῷ ὁπόταν ἂν βέλτιστα ποιεῖ] vide *l. 6. § 8. & l. 8. § 55. & l. 10. § 13.*

Τὸν καρπὸν, ὃν φέρει, αὐτὴ καρπώσεται] vide *l. 9. § 9.* Ità Joan. *c. 4. v. 36.* συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον. & *ad Rom. c. 6. v. 22.* ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμὸν, καὶ τὸ τέλος ζωὴν αἰώνιον. Epictet. *l. 1. c. 29.* ἕνα νόμον ὁ θεὸς τέθεικε, εἰ τι ἀγαθὸν θέλεις, παρὰ σεαυτοῦ λάβε. &, *c. 19.* τὸ ζῷον αὐτὸ ἕνεκα πάντα ποιεῖ· καὶ τὸ λυμηρὸν, αὐτὸς ὁ Ζεύς. vide *infr. § 4.*

Τὸ ἀνάλογον ὅτι καὶ ζώων] qaſi καρπὸς de animalibus dici inſolens ſit. Verùm Hebræis nihil uſitatius, qàm פְּרִי i. e. καρπὸν שֶׁגֶל fœtum animantium atqe adeò hominis etiam nominare. ità Moſes

Moſes *l.* 5. *c.* 28. *v.* 4. *fructus uteri tui, & fructus jumentorum tuorum.* & Pſalt. *Pſal.* 132. *v.* 11. *ex fructu ventris tui.* Lucæ item *evang. c.* 1. *v.* 42. Eliſabetha Mariæ Θεοφόρῳ, εὐλογητὸς ἡ ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου.

Οὐχ ὥσπερ ὑπ' ὀρχήστεως] Vide *ad l.* 3. § 8. & *l.* 8. § 32. & *l.* 12. § 36.

Εἰπ ἐγκόψῃ] *Siqid offendatur*, Xyl. *ſiqid interruperit*, Caſ. meliús. malim tamen, *inciderit*, ut Flaccus *lib.* 1. *ep.* 14. dixit, *incidere ludum.* & Senec. *ep.* 101. *quam premimus horam, caſus incidit.*

Ἀλλ' ὑπ' παντὸς μέρους πλῆρες] Senec. *ep.* 61. *Id ago, ut inſtar totius vitæ ſit dies.*

Ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά] Vide *lib.* 4. § 29, 49. & *l.* 9. § 42. *in fine.* & *lib.* 10. § 1. hinc Biantis ſapientis illud, cujus Cicero meminit, in *paradox.* 1. *omnia mea mecum porto.* Et Stilponis itidem apud Senecam *epiſt.* 9. & *de conſtant. ſap. c.* 5. (licèt aliter pavlò referant alii. vide *infr. ad* § 36.) *omnia mea mecum ſunt.* qò alluſit Senarii illius avtor,

* Σοφὸς παρ' αὑτ. — * Ὁ σοφὸς ἐν αὑτῷ φορέει τὸν ὄσιον. — Grot. *Sapiens opes ſecum ipſe circumfert ſuas.*

Et quod de Jobo Avg. *de diverſ.* 12. *omnia perdiderat, & plenus erat.* vide Epictet. ex *lib.* 3. *c.* 24. *ad l.* 10. § 1.

Περιέρχεται τὸν ὅλον κόσμον] Vide *lib.* 7. § 47, 48. vide & Platon. *ibid.* § 35. ex *polit. lib.* 6. Idem in *Theætet.* de philoſopho genuino: Τῷ ὄντι τὸ σῶμα μόνον ἐν τῇ πόλει κεῖται αὐτοῦ καὶ ἐπιδημεῖ· ἡ δὲ διάνοια παντοχῇ φέρεται, κατὰ Πίνδαρον, τάτε γῆς ὑπένερθε, καὶ τὰ ἐπίπαν γεωμετροῦσα, ἔρανόν τε ὕπερ ἀστρονομοῦσα, καὶ πάσην πάντη φύσιν ἐρευνωμένη ἧ ἕκαστον ὅλη, εἰς τε ἧ ἐγγὺς ἐδὲν αὐτῷ συλλογιζομένη. qem Platonis locum laudat & Porphyr. *de abſtinent. anim. lib.* 1. ſed & Clem. Alex. *ſtrom. lib.* 5. & ex Clem. Evſeb. *præpar. lib.* 13. *c.* 13. & Theodoret. *therap. lib.* 12. niſi qòd Clem. & Evſeb. pro ἡ δὲ διάνοια παντοχῇ φέρεται, legunt αὐτὸς ἢ πέπαται. at Theod. Ἡ δὲ διάνοια παντοχῇ πέπαται. Alluſit eodem, ſed in alio argumento Marcus noſter *lib.* 2. § 13, in eodem planè & Galen. *hortator. c.* 1. Philo Jud. *de monarch.* Τόπων γὰρ (philoſophus loquitur) ὁ λογισμὸς ὑπὸ τῆς γῆς ἄνω μετέωρος ἀρθεὶς αἰθερεύεται, καὶ συμπεριπολεῖ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τῇ σύμπαντι ἔρανῷ, τοῖς πάντα γλιχόμενος ἰδεῖν. Idémque *de malor. inſid.* Πῶς ἂν ὄντι φύσει μόνον ἅμα καὶ ὑποδημεῖν ἤδυνατο; ἢ καὶ τὰ ἐνταῦθα καὶ τὰ ἑτέρωθι κατοπτᾶν; ἢ διάλειψαν μὲν ἀφειπεῖν, ἅπασαν γῆν ἢ ἄχει περάτων ἐπέρχεσθαι; ἢ δίχα ἧς ὑπογείων καὶ τὰ μετάρσια καταλαμβάνειν, ἀέρα, καὶ τροπὰς αὐτοῦ, καὶ κυμάτων ἰδιότητας, καὶ ὅσα τοῖς ἑτησίοις ὥραις, καυσαγκύκλῳ τε καὶ ξύλῳ, ὑποτελεῖται; ἢ πάλιν δ' ἀέρος εἰς ἔρανὸν ὑπὸ γῆς ἀνίπλασθαι, καὶ τὰς ἐν ἔρανῷ φύσεις ἐξετάζειν, ὡς ἔχουσιν, ὡς κινοῦνται, τίνες ὅροι τῆς κινήσεως ἀρχῆς καὶ τέλους αὐταῖς, πῶς ἀλλήλαις τε καὶ τῷ παντὶ κατὰ τὴν συγγενείας λόγον ἁρμόζονται; μόνον γὰρ αὐτὸς παρ' ἡμῖν ὁ νοῦς, ὅτε πάντων ὠκυδρομώτατος καὶ τὸν χρόνον ἐν ᾧ γίγνεται δοκεῖ, φθάνει καὶ παραμείβεται, κατὰ τὰς ἀοράτους δυνάμεις, ἀχρόνως τότε πάντὸς καὶ μερῶν, καὶ πᾶν τοιούτων αἰτίων ὑπολαμβάνων· ἤδη δ' ὁ μόνον ἄχει τῆς γῆς καὶ θαλάσσης, ἀλλὰ καὶ ἀέρος καὶ ἔρανὸ περάτων ἐλθὼν, ἐκ' ἐνταῦθα ἔστη, βεβαίως μέσην τὴν σωτηρίας καὶ ἀπαύστε δέσμην νομίσας τὸν κόσμον εἶ· πρεσβυτέρῳ δ' ἐχώρησε, γλιχόμενος καὶ τῶν ἀκατάληπτον θεᾶς φύσιν, ὅτι μὴ πρὸς τὸ εἶ μόνον καταλαβεῖν, ἀν δύηται. Sicut avtem hoc argumento animi immortalitatem præſtruit Philo; ità gemino ejuſdem ortum cœleſtem & divinitatem etiam qandam adſtruit Manilius *aſtronom. l.* 2.

Qis dubitet poſthæc hominem conjungere cœlo,
Cui eximiam natura dedit linguámque, capáxque
Ingenium, volucremque animum? qem denique in unum
Deſcendit Deus atque habitat, ipſúmque requirit?
*Qis cœlum poſſit, niſi * cœli munere, * ità lego, nôſſe;* * quod vulgò,
Et reperire Deum, niſi qi pars ipſa Deorum eſt? cœli munera nôſſet,
Atque hanc convexi molem ſine fine perennis,
Signorúmque choros, ac mundi flammea tecta,
Æternum & ſtellis adverſus ſidera bellum,
Atque fretum & terras cœlo, ſubjectáque utriſque,
Cernere, & anguſto ſub pectore claudere poſſit;
Nî tantos animis oculos natura dediſſet,
*Cognatúmque ſibi mentem vertiſſet ad * ipſam.* * ipſum, Jun.
Et tantum ditâſſet opus; cœlóque veniret,
Qod vocat in cœlum, ſacra ad commercia rerum,
*Et * primas qas dant leges naſcentibus aſtra?* * privas. Scal.

Cicero *de nat. Deor. lib.* 2. § 153. *Qid verò? homo non in cœlum uſque penetravit? ſoli enim ex animantibus nos aſtrorum ortus, obitus curſúsque cognovimus. ab hominum genere finitus eſt dies, menſis, annus: defectiones Solis & Lunæ cognitæ, prædictæque in omne poſterum tempus, qæ, quantæ futuræ ſint. qæ continens animus accipit ab his cognitionem Deorum.*

rum. Senec. *epist.* 102. *Magna & generosa res est humanus animus: in immensum se extendit: nec ullos sibi poni nisi communes & cum Deo terminos patitur.* Hermes etiam Trismeg. ab animi vi ista ad divinam transcendens *Pœmandr. c.* 11. § 18. Νόησον τὸν ἀφιέχοντα τὰ πάντα· καὶ νόησον, ὅτι τῷ ἀσωμάτῳ ἐδὲν ὅτι ἀφοριστικόν, ἐδὲ ταχύτερον, ἐδὲ δυνατώτερον, αὐτὸ ἢ πάντων ἀφόρισεν, καὶ ταχύτατον, καὶ δυνατώτατον. Καὶ ὅτω νόησον ἀπὸ σεαυτοῦ· κέλευσόν σε τῇ ψυχῇ εἰς * ἣν [* γῆν ἢν. *Scr.*, vel γλῶ ἐφάτλω π. f.] δὲ καὶ πορευθῆναι· καὶ ταχύτερόν σε ἡ κελεύσεως ἐκεῖ ἔσῃ· μετελθεῖν ἢ αὐτῇ κέλευσον ἐπὶ τὸν ὠκεανόν· ὅπως ἐκεῖ πάλιν ταχέως ἔσῃ. ἐχ ὡς μεταβᾶσα ἀπό τίπα εἰς τόπον ἀλλ' ὡς ἐκεῖ ὄσα. κέλευσον ἢ αὐτῇ καὶ εἰς τὸ ἐρυθρὸν ἀναπῆναι· καὶ ὐδὲ πλεροῦν δεινθήσῃ· ἀλλ' ὐδὲ αὐτῇ ὐδὲν ἐμπόδιον, ὐ τὸ τὸ ἡλίκ πῦρ, ὐχ ὁ αἰθὴρ, ὐχ ἡ δίνη, ὐχὶ τὰ ἅλλων ἀστέρων σώματα· πάντα ἢ διατμᾶσα ἀναβήσεται μέχρι τοῦ ἑαυτοῦ σώματος. εἰ ἢ βουληθείας καὶ αὐτὸ ὅλον διαρρήξαι, καὶ τὰ ἐκτὸς, εἶγε τι ἐκτὸς τοῦ κόσμου θεάσασθαι, ἔξεσί σοι. Ἴδε ὅσων δυνάμεν, ὅσον τείχος ἔχεις· εἶτα σὺ μὴ δυνάσει ταῦτα, ὁ θεὸς δὲ ὑ;

Καὶ τὸ περὶ αὐτὴν κενὸν] *Et vanitatem ejus.* Casavb. meliùs Xyl. *eique inane circundatum.* hoc est quod Hermes, καὶ τὰ ἐκτὸς, εἶγε τι ἐκτός. Ex Chrysipp. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 42. ὅτι τὸ κόσμου κενὸν ἐκτὸς ἄπειρόν ὅτι. contrà quàm Aristot. qi *de cœlo. lib.* 1. *c.* 9. Δῆλον ὅτι οὐδὲ τόπος, οὐδὲ κενὸν, οὐδὲ χρόνος ὅτιν ἔξω τοῦ οὐρανοῦ. Dionysius Longinus *de Oratione sublimi, an grandi, c.* 31. Τῇ θειοτέρᾳ καὶ διανοίᾳ τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιζολῆς, οὐδ' ὁ σύμπας κόσμος ἀρκεῖ· ἀλλὰ καὶ πολὺ τοῦ περιέχοντος πολλάκις ὅρος ἐκβαίνουσιν αἱ φρένοιαι. καὶ εἴ τις ἀφιβλέψαιτο εἰς κύκλῳ τὸν βίον, ὃς πλέον ἔχει τὸ ἀφιπτὸν ἐν πᾶσι καὶ μέγα, ταχέως εἴσεται ποῖος ἀ γεγόναμεν.

Καὶ τὸ σχῆμα αὐτοῦ] *Et speciem meram externam substantiâ soliditatêque inanem* Cas. ut sit σχῆμα idem hîc Marco, qod Apostolo ferè *ad Cor. epist.* 1. *c.* 7. *v.* 31. Verùm rectiùs Xyl. *figuram illius.* qomodo Plut. *de placit. philos. l.* 2. *c.* 2. περὶ σχήματος.

Εἰς τὸν ἀπειρίαν τοῦ αἰῶνος ἐκλείνεται.] Seneca *epist.* 102. *Artâm sibi ætatem dari non sinit. omnes, inqit, anni mei sunt. nullum seculum magnis ingeniis clusum est: nullum non cogitationi proprium tempus.*

Τὸν περιοδικὸν παλιγγενεσίαν] Vide *lib.* 5. § 13, 32. & *lib.* 10. § 7. Aristocles *de philosoph. l.* 7. apud Eusebium. *præpar. lib.* 15. *c.* 11. ex Stoicorum sententia; κατά τινας εἱμαρμένας καὶ ὡρισμένους χρόνους ἐκπυρώσει τὸν σύμπαντα κόσμον. *per certa præstituta definitáque temporis intervalla mundum universum conflagrare.* Et *ibid. c.* 16. Numen. *de bono lib.* 1. ex eorundem mente, post ἀνάκαυσιν sive *eversionem rerum* omnium ejusmodi, ἀποκατάστασιν πάλιν γίνεσθαι, *fieri denuo restitutionem,* sive *restaurationem*; quam & τῶν ὅλων παλιγγενεσίαν, *universi regenerationem* Eusebius *ibidem* nuncupat. eodem vocabulo de re eadem, ut Stoicis familiari, usus est & Philo Jud. *de mund. immort.* Δυοῖν ὄντοιν, inqit, καὶ Στωικοὶ, ὁ μὲν τις κόσμος ἀΐδιος, ὁ δὲ τις φθαρτὸς λέγουσι· φθαρτὸς μὲν, ὁ καὶ διακόσμησιν· ἀΐδιος ὄν, ὁ μὴ ἐκπυρώσεως περιγγενεσίας καὶ ἀφορίσεως ἀθανατιζόμενος ὐδέποτε λήγουσας. & rursus; Καὶ μὴν ὅτι τε τὰς ἐκπυρώσεις καὶ τὰς παλιγγενεσίας εἰσηγέμενοι τῷ κόσμῳ, νομίζουσι καὶ ὁμολογοῦσι τοῦ ἀϊδίου θεοῦ ἔργα, ὡς τῷ λόγῳ διαφθείρειν ὐκ ἐρυθριῶσιν. & ex eorundem sententia, πῶς ἐν τοῖς ὅσι πυρὸς δυνάμιν, χρόνων μακρῶν ἀφορίσεις ἀναλύειν τὰ πάντα εἰς ἑαυτό· ἐξ ἧς πάλιν αὖ ἀναγέννησιν κόσμου ἴσασι ἀφομοιδείᾳ τῆς τεχνίτου. Basilius Cæsar. *in Hexam. orat.* 3. de eisdem: ὅτι τὸ πᾶν ἐκπυρώσεις λέγοντες, καὶ ἀναβιώσεις πάλιν ἐκ τῶν σπερματικῶν λόγων τῶν ἐναποκειμένων τοῖς ἐκπυρωθεῖσιν· ὅθεν καὶ ἀπείρους φθορὰς κόσμου καὶ παλιγγενεσίας εἰσάγουσιν. Nec abhorrent ab utraque voce etiam nostri. Siquidem *renovationem mundi* illam, quam post resurrectionis universalis & judicii novissimi diem expectamus, Petrus apud Luc. *Act.* 3. *v.* 21. Τῆν τῶν πάντων ἀποκατάστασιν. & Dom. Christus apud Matth. *c.* 19. *v.* 28. Τὴν παλιγγενεσίαν, adstipulantibus veteribus plerisque, eandem appellat. Aug. certè *ad Pelag. epist. l.* 3. *c.* 3. *Regenerationem hoc loco, ambigente nullo, novissimam resurrectionem vocat.* Nec desunt tamen qi ambigunt. Verùm hæc alterius sunt loci. Interim ità Basilius ipse usurpavit *de creat. orat.* 1. ubi alludens, opinor, ad illud qod narrat Lucas *Act. c.* 17. *v.* 18. de Pauli prædicatione Athenis sannis exceptâ; οἱ δὲ πλατὺ γέλωτα κατάχειν ἡμῖν περὶ σωτηρίας τῆς κόσμου τότε καὶ παλιγγενεσίας αἰῶνος ἀπαγγελλόντων. Dionysius item personatus, ille *de Hierarch. Eccles. c.* 7. Αἱ μὲν γὰρ ἱεραὶ ψυχαὶ περὶς τὸ ὅπη τὰ χείρω καὶ τὸν τῇδε βίον διωκάμναι καταπίπλειν προπλῶ, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ τῶν ὅπη τὸ ἄμεινον ἕξουσι θεοειδεστάτῳ μεταστοχίᾳ. Epiphan. *l.* 1. *tom.* 3. *hær.* 37. Ἵνα αὖθις ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ ἀνακαλάσῃ τὸ ἄγγος ἐν τῇ ἀνακτίσει εἰς τὸν ἀρχαῖον φαιδρότητα.

Οὐδὲν νεώτερον ὀφονται] Vide *ad l.* 6. § 37. & *l.* 7. § 1.

Ὁ τετραρχοντότης] Vide *ad l.* 2. § 14. & *l.* 7. § 50. & *l.* 12. § 35.

Τὸ μηδὲν ἑαυτῆς φροπμᾶν] Ità Epictet. *l.* 1. *c.* 14. αὐτοῦ ἀπάντων φροπμᾶν. nihil in rebus creatis animâ carius habere, Christiana etiam disciplina docet. Τί γὰρ τῆς ψυχῆς ἀντάλλαγμα; Matth. *c.* 16. *v.* 26. & Mar. *c.* 8. *v.* 36.

Ψυχῆς γὰρ ὅτιν ὐδὲν πιμώτερον.

Evripid. *Alcest.* & Greg. Naz. *in Julian. orat.* 1.

τῆς ψυχῆς ἐδὲν ἥδιον πρωΐτερον. vide *l.* 3. § 9. & *l.* 5. § 21.

Ὅσα ἴδιον ἢ νόμε] siquidem lex exigit, ut ad ipsius normam exigantur omnia. Vide *ad l.* 10. § 25.

§ 2. Ἐπὶ τὰ ΧΠ μέρη τρέχειν] Monet, omnia quæ nos abducunt, tanqam res momenti alicujus, membratim qasi divulsa considerare; & de singulis partibus qærere, qid sit qod in eis æstimatione dignum offendatur. Siqidem qod Tiberius dicere solebat, *Omnia eadem habere, qæ totum.* Svet. *l.* 3. *c.* 34. nec qicqam in toto esse, qod in partibus, qibus totum illud constat, non exiſtit. Vide *l.* 3. § 11. & *l.* 9. § 36. & *l.* 10. § 18. pariavtem ratione Alcibiadem in concionem prodire trepidantem ad multitudinis contemptum animavit Socrates, seorsim singulorum consideratione propositâ. *An tu*, inqit, *sutorem illum, Micyllum puta, vereris? an scrutarium istum? an pellionem illum? an coriarium istum?* neganti, ἔκεινν, inqit, ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων ἐκ τούτων ἠθροισται; εἰ δὲ μή, καθ' ἕνα καταφρονεῖς, καταφρονητέον ἐστὶ καὶ τῆς ἠθροισμένων. *An non istis constat populus Atheniensis? singulos autem si parvi pendis, cur non & confertos nihili facias?* Narrat Ælian. *l.* 2. *c.* 1. Eódem spectat & illud ejusdem, in eos qi vulgi scita & sententias admitterent, probarénteqe; Ὅμοιον ἦν εἴ τις τετράδραχμον ἐν ὑποδημάζων, τὸν ἐκ τῆς πίστεως σωρὸν, ὡς δόκιμον, ὑποδέχοιτο. *perinde eos facere, acsi qis cùm nummum unum tanqam adulterinum rejecerit, eorundem planè acervum integrum tanqam probum ac legitimum admitteret.* Laërt. *l* 2.

§ 3. Ἢ ἕτοιμος, ἐὰν ἤδη ὑπολυθῶσι λέγῃ τῷ σώματι] malim, ἢ ἕτοιμος, ἐὰν ἤδη λέγῃ, ὑπ. vel, ἢ ἕτοιμος, ἐὰν λέγῃ, ἤδη ὑπ. ut ἕτοιμος ad ὑπολυθῶσι saltem, vel etiam ad ἤδη ὑπολυθῶσι, referatur. *qæ promta*, sive *parata est, si oporteat, jam statim discedere, & è corpore emigrare.* ὑπολυθῶσι *discedere* Polyb. *l.* 6. καὶ λαβὼν τὸ ὑπολειφθὲν, αὖθις ἀπελύετο. *discessit rursus.* Lucas *Act. c.* 28. *v.* 25. ἀσύμφωνοι ὄντες πρὸς ἀλλήλους ἀπελύοντο. *discesserunt.* indè ὑπόλυσις, *discessus.* unde ποιήσασθαι τὴν ὑπόλυσιν, *discessionem facere*, Polyb. eidem non semel, *l.* 4. qod & de *morte* usurpatur, perinde ac ὑπολυθῶσι hîc Marco. apud Laert. *l.* 1 Lyco in testamento, μὴ τὴν ἐμὴν ὑπόλυσιν. *post decessum meum.* Heraclit. *ad Amphid. epist.* 1. Τάχα καὶ ψυχὴ ταλαίπωρα ὑπόλυσιν ἐκ τῆς ἥδη ποτὲ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τότε καὶ σκιώδει τῷ σώματι ἐκκύψασα, ἀναμιμησκέσθω τὰ πάτρια χωρία, ἔνθεν κατελθοῦσα πρεσβύτερον ῥέον σῶμα τεθνηὸς τότο. facit huc & Simeonis senis verendi illud, Lucæ *evang. c.* 2. *v.* 29. Κύριε, νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σε. *Domine, dimitte nunc servum tuum*, sive *discedendi da copiam servo tuo.* Præclarè Clemens, *strom. l.* 4. Τί γὰρ καὶ ἀδικήσωμεν, ὡς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, θανάτῳ ὑπολυόμενοι πρὸς τὸν κύριον; εἰδ' ἦν φρονοῖμεν, χαίρειν εἰσόμεθα τοῖς τῶν ἀφορμῶν τῆς ταχείας ὑποδημίας παρεγνωμένοις. ὑποδημίαν dicit. i. e. *profectionem*, sive *migrationem*; qod ὑπόλυσιν priùs dixerat. nec alio sensu τὸ ἀναλῦσαι, & ἀναλύεσθαι, ἡ ἀνάλυσις etiam, de obitu usurpantur. Epictet. *l.* 1. *c.* 9. Ὅταν ὁ θεὸς ὑπολύσῃ ὑμᾶς τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, τότε ἀναλύεσθε πρὸς αὐτόν. *tunc ad illum migrate.* Pavl. *ad Philipp. c.* 1. *v.* 23. Τὸν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι. qod *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 8. dixerat, εὐδοκοῦμεν μᾶλλον, ἐκδημῆσαι τῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. Idem *ad Tim. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 6. Ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκα. *Instat tempus migrationis meæ.* Photius de Pamphilo *in biblioth. cod.* 118. ἀνέλυσε πρὸς ὃν ἐπόθει θεόν. & de Meletio Greg. Nyss. Ἡ πρὸς Χριστὸν ἀνάλυσις· *migratio ad Christum.* vide *ad l.* 2. § 11. & *l.* 3. § 5. & *l.* 5. § 29. & *l.* 7. § 56, 69. & *l.* 8. § 47.

Ἤτοι σκεδιῶται] vide *ad l.* 7. § 33.

Κατὰ μίλιν παράταξιν] Ità *l.* 8. § 48. κατὰ λόγος παρατάττεται. παράταξις, πόλεμος ἐμπαράσκευος. Svid. Estqe iste vocabuli usus frequentissimus. Verùm istîc pro *obstinatione*, prout & Xyl. optimè vertit, singulariter à Marco usurpatur.

Ὡς οἱ Χριστιανοί] *obstinationem* meam judicio inanem in perpessionibus suis, *Christianis* Marcus affingit; qemadmodum eisdem, sed *Galilæorum* nomine designatis, *amentiam* (qod & Plinius mox dandus) *animique obfirmationem usu solo acquisitam*, Epictetus *l.* 4. *c.* 7. videndus *ad l.* 8. § 45. cùm tamen nulli hominum validioribus rationum momentis ducti, aut firmioribus dogmatum fundamentis nisi, ad mortem strenuè ac intrepidè excipiendam se accingant. Verùm Marci in fidei nostræ rationibus ac fundamentis insciliæ ista fuerint condonanda. qi nec solus etiam hunc errorem erravit, sed cum suis plerisqe communem, ac solennem habuit. Plinius Min. *l.* 10. ad Trajan. *ep.* 97. etiamsi Christianos crimine omni (qantum qæstione etiam per tormenta habitâ indagare poterat) immunes prorsus pronunciet; tamen, *non dubitandum*, inqit, *qalecunqe esset, qod faterentur, pervicaciam certè & inflexibilem obstinationem debere puniri. fuerunt alii similis amentiæ*, &c. Qod lavdans Tertullianus *apolog. c.* 2. *Plinius*, inqit, *Secundus, cùm provinciam regeret, de Christianis qid ageret Trajanum Imperatorem consuluit, allegans, præter obstinationem non sacrificandi, nihil aliud de sacramentis illorum comperisse*, &c. Ità cùm nihil aliud, Christianis qod objicere poterant, haberent, *obstinationem* & *amentiam* objiciebant. Hinc illa apud Tertull. *de spectac. c.* 1. *Sunt qi existiment Christianum, expeditum morti genus, ad hanc obstinationem abdicatione*

voluptа-

voluptatum erudiri. Idémque *apologet. c.* 27. *Sed quidam dementiam existimant, qòd cùm possimus & sacrificare in præsenti, & illæsi abire, manente apud animum proposito, obstinationem saluti præferamus.* Et mox: *Cùm erumpunt adversùs nos, ingratis resistimus, ut æquales; & repugnamus, perseverantes in eo qod oppugnant, & illos nunqam magis detriumphamus, qàm cùm pro fidei obstinatione damnamur.* & *ibidem c. ult. Illa ipsa obstinatio, qam exprobratis, magistra est.* item *ad nation. l.* 1. *c.* 17. *De obstinationibus verò & præsumptionibus, siqa proponitis,* &c. &, *c.* 18. *Reliqum obstinationis in illo capitulo collocatis. qòd neqe gladios, neqe cruces, neqe bestias vestras, non ignem, non tormenta, ob duritatem & contemptum mortis animo recusemus.* & *c.* 19. *Hucusqe, opinor, horrenda obstinationum Christianarum. qanqam de persvasionibus omnis obstinatio nostra præstruitur.* Non est itaqe, qod Marcus hîc, Ψιλὴ παρέτυξις. Videndus idem, *de patient. c.* 2. *ad l.* 10. § 14. De Judæis paria pronunciat Tacitus *histor. l.* 5. *Apud ipsos fides obstinata.* qi obstinationem tamen in meliorem partem usurpâsse videtur, in oratione Thraseana, *annal. l.* 15. *Qæ imò virtutes odio sunt, severitas obstinata, invictus apud gratiam animus.* Verbo autem παρατείνω, unde παρέτυξις vocabulum Marco hîc usurpatum, sed composito, de sancto Confessore & Martyre abusi sunt Viennenses & Lugdunenses in *ep. ad Asiatic.* apud Evseb. *hist. eccles. l.* 5. *c.* 1. Τοσαύτη ὑπερέσχεν ἀνυπαρεκτάξατο αὐτοῖς, ὥστε μήτε τὸ ἴδιον καλεισπεῖν ὄνομα. Non est autem vero absimile, qod M. Casavb. avtumat, respexisse Marcum ad fervorem sui temporis Christianorum, qi tantâ animi aviditate sese ad qæstiones & supplicia offerebant, vel ingerebant potiùs, ut Arrius Antoninus turbam, an turmam, eorum intuitus, qi manu factâ ante tribunalia coierant: exclamaverit, Ὦ δειλοί, εἰ θέλετε ἀποθνήσκειν, κρημνὸς ἢ βρόχος ἔχετε. *O miseri, siqidem mortem vultis, præcipitiorum, ac laqeorum abundè habetis,* Refert Tertull. *ad Scapul.* Verùm Clemens *strom. l.* 4. negat id fuisse è disciplina Christiana, & hæreticis imputat; qorum alii pro nomine Christiano mortem obire omnino detrectent; alii cædibus ultrò se dedant. Τινὲς, inqit, τὴν αἵρεσικὴν, ἀσεβῶς ἅμα καὶ δειλῶς φιλοξωῆσι· μαρτυρίαν λέγοντες ἀληθῆ εἶ) τὴν τοῦ ὄντως ὄντος γνῶσιν θεοῦ· φονέα δὲ εἶ) αὐτὸν ἑαυτοῦ καὶ αὐθέντην τὸν διὰ θανάτου ὁμολογήσαντα. λέγομεν δὲ [leg. ἡγούμεθα δὲ] καὶ ὑμεῖς τοὺς ἐπιτηδήσαντας τῷ θανάτῳ εἶναι μέν τινες, οὐχ ὑμέτεροι, μόνῳ τῷ ἐνδυμάτῳ κοινωνοῦντες, οἱ δὲ ἑαυτοὺς παραδόντες. --τότε ἐξάγειν αὐτοὺς ἀμυρίτρως λέγομεν, καὶν δημοσίᾳ κολάζοντες. θανάτῳ δὲ ἑαυτοὺς ἐπιδιδόασι κενῷ, καθάπερ καὶ οἱ τῶν Ἰνδῶν γυμνοσοφισταὶ ματαίῳ πνεῖ. Vide *ad l.* 3. § 1. & *l.* 9. § 3.

Λελογισμένως, σεμνῶς]. Apud Senecam *epist.* 77. Stoicus qidam. *Non est res magna vivere. Omnes servi vivunt, omnia animalia. Magna est res honestè mori, prudenter, fortiter.* Vide *l.* 9. § 3.

Ὥστε καὶ ἄλλον πεῖσαι ἀπαγωγῶς] In eandem sententiam, & ab eadem mente, Epictet. *l.* 4. *c.* 11. Δεῖ γὰρ μηδὲ κατὰ τὸ σῶμα ἔμφασιν ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας ἀπροσδεῆ τοῦ πολλοῦ· ἀλλ' ὥσπερ τὰ ἄλλα, εὐσυμον καὶ ἀπαρέγκλητον ἐπιδεικνύειν αὑτὸν, ἕτω καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος· ἴδετε, ὦ ἄνθρωποι, ὅτι ἄδενδς δέομαι· ἴδετε, πῶς ἄοικος ὢν, ἄπολις καὶ φυγὰς, ἂν ἕτω τύχῃ, καὶ ἀνέστω, πάντων ἧσσ' εὐπαρεδρότερον καὶ πλουσίων ἀπαρεγκλητότερον ἕλαγον καὶ εὐρέστερον· ἀλλὰ καὶ τὸ ἰμάτιον ὁρᾶτε, ὅτι ἐκ κακῆς) ὕλης τῆς ἀυσηρᾶς διαπτης· ἂν δέ μοι ταῦτα λέγῃ τις ἀνδρώπων ἧττον καλαλίκια ἔχων καὶ περίσωπον, τίς με πείσει θεῶν περιελθεῖν φιλοσοφίᾳ, * ὥστε [ἵππις f.] τοιότους πιεῖ;

§ 4. Οὐκοῦν ὠφέλημαι] vide *l.* 7. § 13, 74. Solomon, *Prov. c.* 11. *v.* 17. *Benefacit sibiipsi vir beneficus.* Vide *suprà* § 1. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 19. Ὁ Ζεὺς καθόλε τοιαύτην φύσιν τὸ λογικὸν ζῶν κατεσκεύασεν, ἵνα μηδενὸς ἧσσ' ἰδίων ἀγαθῶν δύνηται τυγχάνειν, εἰ μή τι εἰς τὸ κοινὸν ὠφέλιμον περισφέρηται· ὅτως ἐκεῖ ἀκοινώνητον γίνεται, τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἔνεκα ποιεῖν. Senec. *ep.* 48. *Non potest beatè degere, qi se tantùm intuetur, qi omnia ad utilitates suas convertit: alteri vivas oportet, si vis tibi vivere.*

Τοῦτο ἵνα ἀεὶ πρόχειρον ἀπαντᾷ] τοῦτο [ὄφελος] ἵνα, &c. aliqid enim tale supplendum videtur.

§ 5. Τίς σοῦ ἡ τέχνη; ἀγαθὸν εἶ).] Seneca *ep.* 9. *Ars est, bonum fieri. ad hoc, sed non cum hoc nascimur.* Augustin. *de civit. Dei. l.* 4. *c.* 21. *Virtus ars est bene vivendi. Neqe enim dat natura virtutem, neqe contingit ea animo nisi instituto, & edocto, & ad summum assiduâ exercitatione perducto.* Sen. *ibid.* & Clem. *strom. l.* 1. Οὐ γὰρ φύσει, μαθήσει δέ, ὅτε καλοὶ καγαθοὶ γίνονται, καθάπερ ἰατροὶ καὶ κυβερνῆται.

Ἐκ θεωρημάτων] Plut. *sympos. l.* 1. *c.* 1. Βίε τέχνης φιλοσοφία. sive, ut Epictet. *l.* 3. *c.* 26. ἐπιστήμη τοῦ βίου. i. e. *ars vitæ.* Cicer. *Tusc. l.* 2. *ars bene vivendi.* Senec. *epist.* 90. vel, *vitæ rectè agendæ.* idem, *ep.* 94. Τί οὖν ἐλπίζεις; ὅτι τῶν μικίστων τέχνων ὑπὸ ὀλίγων ὄντων ἀναλαβεῖν; Epictet. *l.* 1. *c.* 20.

§ 6. Πρῶτον αἱ τραγῳδίαι] Tragœdiam ex dramaticis primam dicit extitisse. Nec secus Avtor *libell. de Tragœd.* & *Comœd.* qi Donato tribuitur. Indè itaqe orditur & Horat. *art. poet.*

Ignotum tragicæ genus invenisse Camœnæ,
Dicitur, & plavstris vexisse poemata, Thespis,
Qæ canerent agerentqe peruncti fœcibus ora.]

Et mox:

Carmine qi Tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudavit.---

qo loco ad duplicem τῆς τραγῳδίας notationem reſpectum habuit; vel ἀπὸ τῆς τρυγὸς, vel ἀπὸ τοῦ τράγου. de qo videri poſſunt, Athen. *dipnoſoph. l.* 2. Euſtath. *ad odyſſ.* ξ'. Serv. *ad Virgil. eclog.* 3. Avtor *lib. de comœd. & trag.* &c. Qanqam de *tragœdiæ* primatu ac principatu ambigere licet: ſi *tragœdiæ* vocabulum ſtrictiùs ſumatur, qatenùs ea *comœdiæ* opponitur. Etenim ab origine commune utriuſque nomen id fuerat. Iſa. Caſavbon. *de ſatyr. poeſ. l.* 1. *c.* 1. *Conſtat ſanè primis temporibus ignoratum fuiſſe diſcrimen inter tragœdiam & comœdiam; cùm qidem communi nomine omnes ejus generis ſpamatikai mimhsei⁀ vocarentur τραγῳδίαι ſive τραγῳδίαι. Athen. l.* 2. Ἀπὸ μέθης καὶ ἡ κωμῳδίας καὶ ἡ τῆς τραγῳδίας εὕρεσις ἐν Ἰκαρίῳ τῇ Ἀττικῆς εὑρέθη, καὶ κλῆσιν αὐτὸν τὸν τῆς τρύγης καιρὸν ἀφ' ἧς δὴ καὶ τραγῳδία τὸ ποιητὸν ἐκλήθη καὶ κωμῳδία· lego, ἐκλήθη καὶ ἡ τραγῳδία, καὶ ἡ κωμῳδία. Idem: τραγῳδία τὸ παλαιὸν ἦν ὄνομα κοινὸν καὶ ποιητῶν κωμῳδίαν· ὕστερον δὲ τὸ μὲν κοινὸν ὄνομα ἔσχεν ἡ τραγῳδία, ἡ δὲ κωμῳδία ἴδιον. Hæc ille. Sanè à ſalibus illis agreſtibus & Feſcenninis inconditis, à qibus dramaticæ actiones illæ initium ſumpſerunt, ad levitatem comicam, qàm ad tragicam gravitatem proclivior multò deflexio fuit. vide Ariſtot. *poetic. lib.* 1. *c.* 4. Ideo & apud Plut. ille *ſympoſ. l.* 7. *c.* 8. à menſis epuliſque tragœdiam amandat, ὡς ἂ πάνυ τι συμπεπτικὸν, ἀλλὰ σεμνότερον βοῶσιν. Neqè verò Straboni magis crediderim *geogr. l.* 1. aſſerenti, τὸ κωμῳδίαν λαβεῖν τὸ σύστασιν ἀπὸ τῆς τραγῳδίας, τὸ καθ' αὐτὸ ὕψος καθαιρεθεῖσαν εἰς τὸ λογοειδὲς νυνὶ καλουμένου· qàm eidem, orationem metro vinctam ſolutâ antiqiorem ſtatuenti; atqe indè λόγον πεζὸν, ſive hunc ſermonem pedeſtrem dictum, ὡς τὸν ἀπὸ ὕψους τινὸς καθαίρεσιν καὶ ὀγκώματος εἰς τὸ ἄδολον. Siqidem, ut rectè Ariſtides *orat. in Sarap.* Κατὰ φύσιν γε μᾶλλον ὅτι ἀνθρώπῳ πρέπει λόγῳ χρῆσθαι· ὥσπερ γε καὶ βαδίζειν, οἶμαι, μᾶλλον, ἢ ὀχεῖσθαι φέρεσθαι. qem & ulteriùs vide ſis, delirium iſtud ibidem refutantem. Jul. Scalig. *poetic. l.* 1. *c.* 5. *Tragœdiam eſſe rem antiqam, conſtat ex hiſtoria. non tamen, qod tradunt, tragœdiam comœdiâ vetuſtiorem. nam & res latæ in cantionibus qæſitæ priùs; & priùs nuptiæ qàm interitus; & potationes, qàm ſobrietates; & communis ſermo, qàm ampullatus; & paſtoralis vita qàm regia.*

Ὑποψιθυρίσαι τοῦ συμβαίνοντος] Inſigniter locum hunc illuſtrant Timoclis illa ex *Bacchanalia agentibus*, ab Athenæo *dipnoſoph. l.* 6. adducta, à Stobæo *collect. tom.* 2. *tit.* 125. repetita:

Ὦ τὴν ἄκεσον, ἤν τι σοι δοκῶ λέγειν·
Ἄνθρωπός ὅστι ζῶον ὑπόπονον φύσει,
Καὶ πολλὰ λυπεῖ ὁ βίος ἐν ἑαυτῷ φέρει.
Παραψυχὰς ἂν φροντίδων ἀνεύρατο
Ταύτας· ὁ γὰρ νῦς τοῦ ἰδίων λήθῃ λαβὼν,
Πρὸς ἀλλοτρίῳ τε ψυχαγωγηθεὶς πάθει,
Μεθ' ἡδονῆς ἀπῆλθε, πεισθεὶς ἅμα.
Τὰς γὰρ τραγῳδὰς σκόπει εἰ βάλει σκότος,
Ὡς ὠφελοῦσι πάντας· ὧν μὴ γὰρ πένης
Πτωχότερον αὑτῷ καταμαθὼν τὸν Τήλεφον
Γενόμενον, ἔπειτα πενίαν ῥᾷον φέρει.
Ὁ νοσῶν τε μανικοῖς Ἀλκμαίων' ἐσκέψατο.
Ὀφθαλμιᾷ τις; εἰσὶ Φινεῖδαι τυφλοί.
Τέθνηκε παῖς; ἡ Νιόβη κεκήδευκε.
Χωλός τις ὤν; τὸν Φιλοκτήτην ὁρᾷ.
Γέρων τις ἀπυχεῖ; καταμαθὼν τὸν Οἰνέα.
Ἄπαντα γὰρ τὰ μείζον' ἢ πέπονθέ τις
Ἀτυχήματ' ἄλλοις γεγονότ' ἐννοούμενος,
Τὰς αὐτὸς αὑτῷ συμφορὰς ἧττον φέρει.
Adverte ſodes, num qid ex uſu loqar:
Miſerum ſuâpte naturâ animal eſt homo,
Et vita qanta qanta eſt ſcatet incommodis:
Lenimenta ideo curis & ſolatia
Sibi ipſa reperit. namqe mens proprii mali
Oblita, alienis dum ſe mulcet miſeriis,
Doctrinam pariter cum voluptate imbibit.
Primùm Tragœdos, ſi placet, conſidera,
Qàm pulcra dent documenta. nam qi pauper eſt,
Ubi pauperiorem ſe cognovit Telephum,
Ibi paupertatem fert ſuam patientiùs.
Lymfatur aliqis? Alcmæonem conſpicit.
Oculis laborans cæcos Phinidas videt.
Natum effert alius? Niobe lugentem levat.
Dolet hic ſe claudum? ſed Philoctetem videt.
Miſer in ſenecta eſt? intuetur Oeneum.
Ità qiſqe, dum evenìſſe majores ſuis
Olim aliis calamitates ſecum cogitat,
Animo æqiore fert fortunæ injurias. Grot.

Liban. itidem *orat.* 19. ὁ ἄνθρωπος πέζεται μᾶλιστα παίδων θυμάτοις. τοῦτο πῶς ἂν ἐν ἐγκοι, πεντήκοντα παῖδας ὁρῶμεν (leg. ὁρῶν ἐν) ὀφθαλμοῖς πατέρων κειμένους, καὶ θυγατέρα σφαττομένην ἀνθ' ἱερείᾳ πρὸς τάφον· καὶ πάλιν ἑτέρους ὑπὸ τῆς χειρῶν τῆς μητρὸς, πρὶν μὲν μανείσης, πρὶν ὀπτωμένης; qo loco, & τὸ τῆς τραγῳδοποιῶν ἔθνος, κοινὰς τῆς λύπων διδασκάλους, nuncupat. Eodem nomine hiſtoriam commendari ſolitam, monet Polybius in operis ingreſſu: ἐναργεστάτην καὶ μόνην διδάσκαλον φάσκουσι, τὰς δυνατὰς τῆς τύχης μεταβολὰς γυμναίως ὑποφέρειν, τὴν τῆς ἀλλοτρίων ἀτυχημάτων ὑπόμνησιν. Hinc Choricius rhetor Gazenſis in *orat. epitaph.* Procop. Gaz. à Caſavb. *ad Polyb.* laudatus. Ἰδιώτην μὲν φάρμακον ἔστω λύπης ὁ χρόνος. ὁ δὲ διὰ μύσους ἐλθὼν, καὶ θείων γλυκάσμάτων ἀκεσμάτων, μή μοι τοιοῦτον θεραπείαν ἀναμενέτω· δεῖ γὰρ τῆς ἰατρείας τὸ χρόνῳ τὸ λογισμῷ φάρμακα προσηγόσασθαι, ἢ τι πλέον ἡμῖν οἱ λόγοι δωρήσονται; τάδε χαίρειν παρήμῳ τοὺς τῆς παλαιῶν ἐπιμανθάνοντες τύχας· ἃ γὰρ ἴσα τὸν χρόνον ἀνύπνιλα διαπωλῶσι, ἀλλ' ὅπως οἶμαι τοῦτο. ἄλλως ἐκεῖθεν ἀφέλειαν δρεψώμεθα, καὶ τοιοῦτο συμβαίνοντος.

συμβάντῳ καιρῷ, πρὸς ἄνδρας ἴσα πεπονθότας ἡμῖν, ἢ πικρότερα πάθη, νῦν ἀναφέρηλες, ὅπως ῥᾴσωμεν ῥᾷον. Siquidem, ut Cicer. *ad familiar. l. 5. ep. 16. Est consolatio pervulgata illa quidem maximè, quam semper in ore atque in animo habere debemus; homines nos ut esse meminerimus, eâ lege natos, ut omnibus telis fortunæ proposita sit vita nostra: neque esse recusandum, quò minùs eâ, quâ nati sumus, conditione vivamus: nève tam graviter eos casus feramus, quos nullo consilio vitare possumus: eventisque aliorum memoriâ repetendis, nihil accidisse nobis novi cogitemus. Levat enim dolorem communis quasi legis & humanæ conditionis recordatio.* Ibid. *l. 6. ep. 6.* In quam mentem Liban. *orat. 19.* βέλει μαθεῖν, ὅπως ἰσχύει ψυχὴν λύπῃ βεβασπισμένην ἀνενεγκεῖν καὶ ῥᾴω καθίστασθαι; λαβὼν ἄνθρωπον ἐσχηκότα φιλτάτων, ἢ χρημάτων, ἢ πρωτοκλισμοῦ, ἢ πεπληγμένον, ἄγε πρὸς τὸ θέατρον· δεῖξον αὐτῷ δ' ὀρχηστὴν παλαιὰς βασιλείας καθηρημένας, καὶ κωφίσεις. Hoc argumento Hippoclem suum in liberorum obitu solatur Crantor, & ex Crantore Apollonium suum Plutarchus: ὅτι καινὸν ἀπυχεῖν οὐδὲν ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ πάντες ταὐτὸ πεπόνθαμεν. Hoc Nicophontem ille apud Philemonem in *Corinthia.*

Εἰ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοισιν εἰδόσης κακὰ
Ἀσμενῶν ἔχοις ἂν, Νικοφῶν, ἃ νῦν ἔχεις.
Si mala novisses, quæ alios implicitos tenent,
Libens haberes, Nicophon, quæ nunc habes. Grot.

Egeriam Virbius apud Naſonem *metam. l. 15.*

—— Similes aliorum respice casus,
Mitiùs ista feres.—— vide *ad l. 7. § 5. 58.*

Ἐπὶ τῆς μείζονος σκηνῆς] A Neoptolemo Tragico ſumptum, qi interrogantibus, qid ab Æſchylo, Sophocle, Evripide prolatum admiraretur, reſpondit iſtorum nihil, ſed qod ipſe ἐπὶ μείζονος σκηνῆς *in ſcena majori* vidiſſet; Philippum, cùm pridie, dum Cleopatræ filiæ ſuæ nuptias magnificè celebrat, Deus tertius decimus dictus eſſet, in theatro poſtridie jugulatum ac projectum. Refert Stob. *tom. 2. tit. 95.* Hoc avtem eò magìs in mente atqe admiratione habere Tragicus is poterat, qòd Philippi fatum hoc tanqam vaticinandi ſpiritu correptus, dum Perſas, adverſus qos Rex expeditionem tunc moliebatur, perſtringit, futuri tamen ignarus ipſe, carmine iſto, qod iſtic inſeratur ſanè dignisſimo, qodammodo prædicere viſus eſt. φρονεῖτε νῦν αἰθέρος ὑψιλότερον, καὶ μεγάλων πεδίων ἀφέρεις· φρονεῖτε ὑπερβαλόμβοι δόμων δόμους· ἀφρασιῶν πρόσω βιοτὰν τεκμαιρόμενοι· ὁ δ' ἀμφιδάνει ταχύπους κέλαδον ἔργῳ σκιπᾶν, ἄφνω δ' ἄφαντος πρεσβεία, μακρᾶς ἀφαιρεθεὶς ἐλπίδας Δανάτῳ, πολύμοχθος αἶσα. historiam narrat Diodor. Sic. *l. 16.* extremo, ubi Δανάτων malè pro Δανάτῳ legitur. Uterqe, & Neoptolemus, & Marcus noſter, mundum hunc *ſcenam majorem* dixit; *mimo* ſev *fabulæ* vitam hanc aſſimilavit. Ità Græcis παροιμιαδῶς, Μίμου ὁ βίος dicitur. Plato *Phileb.* Μηνύει ἡ νῦν ὁ λόγος ἡμῖν ἐν θρήνοις τε καὶ ἐν τραγῳδίαις, μὴ τοῖς δράμασι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τοῦ βίου ξυμπάσῃ τραγῳδίᾳ καὶ κωμῳδίᾳ, λύπας ἡδοναῖς ἅμα κεραννυούσας. Palladas in *antholog. l. 1. c. 13.*

Σκηνὴ πᾶς ὁ βίος, καὶ παίγνιον· ἢ μάθε παίζειν,
Τὼ παιδὶν μεταθεὶς, ἢ φέρε τὰς ὀδύνας.
Scena est hæc vita & mimus: vel ludere discas,
Posthabitis curis, vel cruciére miser.

Senec. *de tranqill. c. 15.* emendante Pinciano. *Nihil magnum, nihil severum, nè serium qidem ex tanto apparatu. Singula, propter qæ læti ac tristes sumus, sibi qisqe proponat, & sciat verum esse qod Bion dixit, omnia hominum negotia similia mimicis esse.* Petron. in *satyr.*

Grex agit in scena mimum. pater ille vocatur,
Filius hic, nomen divitis ille tenet.
Mox ubi ridendas inclusit pagina partes,
Vera redit facies, dissimulata perit.

Qæ ex Petronio ubi lavdaverat Joan. Sarisberiensis, *policratic. lib. 3. c. 7.* subjungit ipſe *c. 8. & qidem eleganti utitur similitudine; qia ferè qicqid in turba profanæ multitudinis agitur, comœdiæ qàm rei gestæ similis est. Militia, inqit, est vita hominis super terram.* (Job. *c. 7. v. 1.*) *at si nostra tempora propheticus spiritus concepisset, dicetur egregiè, qia comœdia est vita hominis super terram. ubi qisqe sui oblitus, personam exprimit alicnam.* Et mox: *Ferè totus mundus ex Arbitri nostri sententia mimum videtur implere, ad comœdiam suam qodammodo respiciens; & qod deterius est, eò usqe comœdiæ suæ insistunt, ut in se, cùm opus fuerit, redire non possint. In eo tamen vita hominum tragœdiæ qàm comœdiæ videtur esse similior, qòd omnium ferè tristis est exitus, dum extrema gaudii luctus occupat. aut si nomen comœdiæ gratiosius est, non duco contentionis funem, dùm constet inter nos, qòd ferè totus mundus, juxta Petronium, exercet histrioniam. Hujus itaque tam immensæ, tam mirabilis & inenarrabilis tragœdiæ vel comœdiæ theatrum, qo peragi possit, ci mirabiliter coæqatur. tanta est area ejus, qantus & orbis. difficillimum est, ut qisqam vel admittatur exclusus, vel emittatur inclusus, dum carnis gerit luteum indumentum.* Ubi tamen, qod obiter adnotem, fruſtrà ſunt, qi qaſi teſſellas Petronianas inter Arbitri fragmenta extrudunt, & obtrudunt nobis iſta, *Totus ferè mundus numerum* (ità illi legunt) *implet:* &, *Ferè totus mundus exercet histrionem.* neqe enim Petronii iſta ſunt, ſed Sarisberienſis ex Petronii carmine ſenſus iſtos elicientis. Lipſius item ipſe, *de constant. lib. 1. c. 8. Mundus universus exercet histrioniam, ait Arbiter. certè hîc.* Cavtiùs Bavdius, *de induc. Belg. lib. 2. Totum orbis terrarum exercet histrioniam, ait faccus qidam scriptor. certè nusqam magìs scenæ &*

populo ſervitur quàm in actionibus Magnatum, ubi qò plùs pompæ & oſtentationis apparet, eò minùs ſolidæ veritatis ſubeſt. Potuit *faceti ſcriptoris* nomine Joannem noſtrum intelligere, qi *policraticon* ſuum, *de nugis curialium*, inſcripſit. Rem ipſam Polybius planè ſuggerit *hiſtor. lib.* 3. Πρὸς μὲν γὰρ τὸ παρὸν αἰεί πως ἁρμοζόμενοι καὶ συνυποκρινόμενοι, τοιαῦτα καὶ λέγουσι καὶ πράττουσι πάντες· ὥστε δυσθεώρητον εἶναι τῷ ἐκὰς τὴν αἵρεσιν, καὶ λίαν ἐν πολλοῖς ἐπισκοτεῖσθαι τὴν ἀλήθειαν. *Ferè enim mortales rebus præſentibus ſeſe accommodantes, mimúmque unà cum aliis agentes, ea dicunt faciúntque, ut ex factis diſtisve ſingulorum mentem animúmque cognoſcere apprimè ſit difficile, veritáſque plerúmque tenebris obtecta deliteſcat*, perſonâ nimirum, qam gerit unuſqiſque, obvelata. qò & illud P. Syri,

Hæredis fletus ſub perſona riſus eſt.

Lucian. in *Necyomant.* Δοκεῖ μοι ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος καὶ πομπῇ τινι μακρᾷ προεξοικέναι· χρηγεῖν γὰρ ἑκάστοις ἢ τύχη, διαφορὰ καὶ ποικίλα τοῖς πομπεύσι σχήματα προσάψασα. τὸν μὲν γὰρ λαβοῦσα βασιλικῶς διεσκεύασε, πέραν τε ὀπισθεῖσα καὶ ῥοῦφόρους παραδοῦσα, καὶ τῷ καρδίῳ σέλασα τὴν διαδήματι· τῷ δὲ οἰκέτῃ σχῆμα προσέδησε. τὸν δέ τινα κλῶν ἔλαβεν ἐκόσμησε, τὸν δὲ ἄμορφον καὶ γελοῖον παρεσκεύασε. παντοδαπῶν γὰρ, οἶμαι, δεῖν ἡμῶν τῷ θεάτρῳ. πολλάκις γὰρ διὰ μέσης τῆς πομπῆς μετέβαλε τὰ ἑνίων σχήματα, ἐκ ἐσθῆτος ἐς τέλος διαπομπεύσας, ὡς ἐπῆλθεν· ἀλλὰ μεταμφίεσασα, τὸν μὲν Κροῖσον ὑπάγκασε τῷ τοῦ οἰκέτου καὶ αἴχμαλώτου σκάλῳ ἀνδραβεῖν, τὸν δὲ Μαιάνδριον, τέως ἐν τοῖς οἰκέταις πομπεύοντα, τῷ Πολυκράτει συμφυῖδα μετενέδυσε· καὶ μέχρι μὲν πύλης ἔλασε χρῆσθαι τῷ σχήματι· ἐπειδὴν δ' ὁ πομπὸς καιρὸς παρέλθῃ, τὸν οἰκεῖον ἕκαστος ἀποδὺς τῷ σκάλῳ, καὶ ἀποδυσάμενος τὸ σῶμα μὴ τοῦ σώματος, ὥσπερ ἦν πρόσθεν γέγνεται, οὐδὲν τοῦ πλησίον διαφέρων. ἔνιοι δ' ὑπ' ἀγνωμοσύνης, ἐπειδὰν ἀπαιτῇ τὸν κόσμον ἐπισῶσα ἡ τύχη, ἄχθονταί γε καὶ ἀγανακτοῦσιν, ὥσπερ οἰκείων τινῶν στεισκόμενοι, καὶ ἐκ ὡς ἀ πρὸς ὀλίγον ἐχρήσαντο ἀποδιδόντες. vide *l.* 6. § 22. Senec. *epiſt.* 80. *Horum qi felices vocantur, hilaritas ficta eſt, aut gravis & ſuppurata triſtitia: & qidem gravior, qia interdum non licet palàm eſſe miſeros, ſed inter ærumnas cor ipſum exedentes, neceſſe eſt agere felicem. ſapiùs hoc exemplo mihi utendum eſt. Nec enim ullo efficaciùs exprimitur hic humanæ vitæ mimus, qi nobis partes has, qas malè agimus, aſſignat.* Apud Vopiſcum Probus de munere Imperatorio, *Agenda eſt perſona, qam mihi miles impoſuit.* qod idem & Auguſtus unà cum vita jam depoſiturus, amicos admiſſus percontatus eſt, *Ecqid iis videretur mimum vitæ commodè transegiſſe*; adjecítqe clavſulam,

Δότε κρότον, καὶ πάντες ὑμεῖς μὴ χαρῆς κλπ. πάντα. Sveton. *lib.* 2. *c.* 99. qod Dio hiſt. *l.* 56. Κρότον δή τινα παρ' αὐτῷ ὁμοίως τοῖς γελωτοποιοῖς, ὡς καὶ ἐπὶ μίμῳ τινὸς τελευτῆς, αἰτήσας, καὶ παύσας πάντα τὸν ἐν ἀνθρώποις βίον διέκωμψεν. vide ampliùs *ad l.* 12. § 2, 36. ſed & *l.* 10. § 27. & *l.* 7. § 3.

Φέρουσιν αὐτὰ καὶ κεκραγότες, Ἰω Κιθαιρὼν] Epictet. *lib.* 1. *c.* 24. Μέμνησο, ὅτι ἐν τοῖς πλουσίοις καὶ βασιλεῦσι καὶ τυράννοις αἱ τραγῳδίαι τόπον ἔχουσιν· ὑδεὶς ἢ πένης τραγῳδίαν συμπληροῖ, εἰ μὴ ὡς χορδυτής. οἱ δὲ βασιλεῖς, ἄρχουσι μὲν ἀπ' ἀγαθῶν, πέφατε δώματα· εἶτα ἐκεῖ πρῶτον ἢ τέταρτον μέρος, Ἰω Κιθαιρών, τί μ' ἐδέχου; Oedipodis verba ſunt ex Sophoclis *Oedipo Rege.* Hoc vult ergò Marcus, vel iſtiuſmodi perpeti reges & tyrannos, non plebeios duntaxat; imò illos ipſos multò magis. in qam mentem Libanii verba videre licet ex *orat.* 19. ſuperiùs pavlò adducta. Vel (qod potiùs opinor) eos qoqe, qi cum indignatione animi ejulatioñéqe ea ferunt, perferre tamen nihilominùs, neceſſitate cogente, ad qæ tantopere indignantur. vide *lib.* 7. § 57. *Citharon* Bœotiæ mons Oedipo expoſito, Pentheo diſcerpto, aliiſqe id genus facinoribus illuſtris, an infamis. Solin. *polyhiſt. c.* 13. *Apud Thebas Heliſon lucus erat, Citharon ſaltus, amnis Iſmenus, fontes Aganippe & Hippocrene.* Et Mela *de ſit. orb. l.* 2. *c.* 3. *Citharon fabulis carminibúſque celeberrimus.* Sed & Clemens Alex. in *hortat.* de monte Sinæ, an Sione, an eccleſiâ potiùs iſto deſignatâ *ad Hebr. c.* 12. *v.* 23. Ὅρος δὲ τὸ θεῷ προσιλημμένον, ἃ τραγῳδίᾳ, ὡς Κιθαιρὼν, ὑποκείμενον, ἀλλὰ τῆς ἀληθείας ἀνακείμενον διέμασαν.

Λέγεται δέ τινα ὑπὸ τῶν δεσμάτων ποιήσεων χρησίμως] Dio Pruſ. *orat.* 18. Πολὺ δ' ἂν ἔργον εἴη τὸ λέγειν, ὅσα ἀπὸ τέχνων χρήσιμα. De Epicharmo Theocritus *epigr.* 17.

Πολλὰ δὲ παίδων ζωὰν τοῖς παισὶν εἶπε χρήσιμα·
Μεγάλα χρείων ὠπτῷ.——

Flaccus *lib.* 2. *ep.* 1.

Os tenerum pueri balbúmque poeta figurat:
Torqet ab obſcœnis jam nunc ſermonibus aurem:
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Aſperitatis, & invidiæ corrector, & iræ.
Rectè facta refert: orientia tempora notis
Inſtruit exemplis; inopem ſolatur, & agrum.

Idem in Arte:

Sic etiam fidibus voces crevere ſeveris,
Et tulit eloqium inſolitum facundia præceps:
Utiliúmqe ſagax rerum, & divina futuri
Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.

Et rurſus:

Omne tulit punctum qi miſcuit utile dulci,
Lectorem delectando paritérqe monendo.

Deniqe;

Aut prodeſſe volunt, aut delectare poetæ,
Aut ſimul & jucunda & idonea dicere vitæ.

vide

vide Plutarch. *de leg. Poet.* & Hug. Grotii *prolegom. ad dicta Poet. Stobæana.*

Ἐι δ' ἡμελήθη] Vide *ad l.* 7. § 41.

Τοῖς περάγμ.] *Ibid.* § 38.

Βίᾳ δεῖζιν] *Ibid.* § 40.

Μετὰ τὴν τραγῳδίαν ἡ ἀρχαία κωμῳδία παρήχθη] Flaccus *art. poet.*

Successit vetus his comœdia, non sine multa
Laude.——

Παιδαγωγικὴν παῤῥησίαν ἔσχεν] Fabius, *lib.* 10 *c.* 1. *Antiqua illa comœdia, fœcundissimæ libertatis, insectandis vitiis præcipua.* & *l.* 12. *c.* 2. *Liberrimum genus hominum Comici veteres.*

——Sed in vitium libertas excidit & vim
Dignam lege regi.—— Flaccus *arte.*

qem & vide *epist.* 1. *l.* 2. Vis illius ideam? habeas à Jul. Scalig. *poetic. l.* 3. *c.* 97. *veteris comœdiæ argumenta omnia falsa, festiva, mordacia, maledica: ut quocunque verbo pronunciato, illico capiatur occasio ad aliqid subsannandum.*

Δι' αὐτῆς τῆς ἐυδυῤῥημοσωίνης] dum non obliqè, sed disertâ, directâ, exertâ oratione usa, homines palàm perstringebat.

Μετὰ ταῦτα τὶς ἡ μέση κωμῳδία, ἢ λοιπὸν ἡ νέα] De *media comœdia*, qæ choro duntaxat amoto, qi libertati, an licentiæ potiùs, mordaci ac maledicæ præcipuè attributus fuerat, à veteri, qam proximè est secuta, distabat maximè: unde Flaccus,

——lex est accepta, chorúsque
Turpiter obticuit, sublato jure nocendi.

déqe nova, qæ huic successit eâdémqe multò castigatior extitit, videri poterit Jul. Scaliger *poetic. l.* 1. *c.* 7.

Ἡ κατ' ὀλίγον ὑπὸ τῶν ὀν μιμήσεως φιλοτεχνίαν ἀπερρύη] Vitiosa scriptura non animadversa, interpretationum portenta qædam hoc loco procudit. præcedentia illa, τὶς ἡ μέση, (qam lectionem editio utraqe agnovit, sed interpres nevter expressit) & ἀφὴς τί ποτε, satìs monere poterant, continuandam esse sententiæ seriem ac tenorem ad illud usqe ἐπίσησον, qo ea clavditur. Verùm obturbabat ἢ istud, qod spiritu tantùm mutato, vel adscito, si ἢ extuleris, tam proclivia deinceps futura sunt omnia, qàm est imber ipse cùm pluit. *Post ista*, inqit, *qænam media fuerit comœdia, & nova qo fine introducta sit; qæ paulatim ad mimicum artificium deflexit, consideres. nam & istîc utilia etiam deprehendi posse nemo nescit.* Julius Scaliger *poet. lib.* 1. *c.* 10. *Sublato choro, introducti qi modos facerent, qòd omnia gesticulatione imitarentur, Mimi nominati. tantùm potuit aptior atqe expressior actio, ut generis nomen, qod erat pocseos universæ, ipsi soli sibi vendicarent. hoc in lusu cùm postea qædam impensiùs populo placuissent, avsi sunt seorsim suis auspiciis qam commoverant expectationem sustinere, atqe in eo laudem qærere, & artificis propterea nomen vendicare.* Hos *Latini Mimos vocant ex Publio & Laberio, qi in eo genere excelluere: & planipedes ob eam cavßam, qòd cothurno tragici, socco autem comœdi pedes induchant; ipsi autem nudis pedibus agebant. Hujus definitio proportionem habet cum comœdia, qæ ipsius parens exstitit, cui inter actus apponi cùm esset solita, ex ea extractâ atqe assertâ servitute, justum sibi poema fecere. Est igitur Mimus, poema qodvis genus actionis imitans, ità ut ridiculum faciat. Cicero tamen Ethologos cùm vocat à moribus qos exprimerent, ridiculi rationem non admiscuit. Sunto igitur duo genera, qæ etiam vicatim & oppidatim per universam Galliam mirificis artificibus circumferuntur, Morale & Ridiculum. Horatius negat esse pulcra poemata, nam & veri Mimi proprium est, qædam sordida ut affectet.* hæc ille. Salmas. *ad Solin.* ubi *Mimos* peculiariter sic dictos à *fabulis comœdiâ* scil. *& tragœdiâ* disterminat (qo modo & *Mimos* à *comicis fabulis* & *tragicis historiis* distingvit Lactant. *l.* 6. *c.* 20.) ad hunc locum respiciens; *Mimos*, inqit, *in locum comœdiæ successisse scribit Marcus. & sanè qas hodie agunt, & vocant Itali comœdias, Mimi sunt & Planipedes veriùs qàm comœdiæ. personas tantùm habent ex comœdia.* Apul. *florid.* 1. *Cumprimis hoc spectandum, qid in theatro deprehendas. nam si Mimus est, riseris; si funirepus, timueris; si comœdia, faveris; si Philosophus, didiceris. Mimi* ergò *ridiculi.* habent affatim qod rideas. sed & qod discas, exhibent: qod Marcus mox monuit. Neqe verò ego cum illustrissimo viro *ethologum* & *ridiculum Mimi genera duo* constituerim, sed pro affectionibus *Mimi* duabus habuerim: cùm *ridiculum* in *Mimis* perpetuum fuerit. qod & Horatius ipso illo, qem is attigit, loco subindicat, *serm. lib.* 1. *sat.* 10. qi ubi dixerat, *——nam sic*

Et Laberi mimos, ut pulcra poemata mirer.

Subjunxit.

Ergò non satìs est risu diducere rictum
Auditoris.——

qod est *Mimorum* scilicet. unde & Arbiter *partes ridendas Mimis* tribuit. Qin nec id Cicero ipse siluit: cujus hæc sunt, *de oratore l.* 2. verba; *Atqe ità est totum hoc ipso genere ridiculum, ut acutissimè tractandum sit. Mimorum est enim ethologorum, si nimia est imitatio, sicut obscœnitas.* Hinc est qod Naso, *trist. l.* 2. dixit,

—— imitantes turpia Mimos.

Et,

Mimos obscœna jocantes.

Cærerùm aliud est ab eo qod Marcus hîc, illud Maximi Tyrii orat. 21. Ἡ μὲν παλαιὰ μοῦσα, χορεῖ παίδων ἦσα καὶ ἀνδρῶν, χῆς ἐργάτας καὶ δημιουργοὺς σωισαμένη, ἄρτι ἀμπὸ καὶ ἀρτὶ καὶ κακοτυχοῦσα, ἄθλια ἄδουσα αὐτοκάβδια· μεταπεσοῦσα δὲ ἡ ψυχὴ ὑπὸ τέχνην ἀκαρῆ καὶ κενὴν καὶ διά-

τροις, ἀρχὴ τῆς περὶ πολιτείαν αὐτοῖς πλημμελείας ἐγένετο. Malo tamen aſcribitur, qod uterqe dixit. Illud tantùm adjicere liceat poſſe apud noſtrum conjunctim legi, πὼ ἐμμιμήσεως φιλοτεχνίαν nam & ἐμμιμεῖσθαι dici ſolet, qod *actione mimicâ repræſentatur.*

Λέγεται καὶ ὑπό τέτων τινὰ χρήσιμα] Ità Senec. *epiſt.* 8. *Quàm multa poetæ dicunt, qæ à Philoſophis aut dicta ſunt, aut dicenda? non attingam tragicos, aut togatas noſtras; habent enim hæ qoqe aliqid ſeveritatis, & ſunt inter comœdias & tragœdias mediæ: qantum diſertiſſimorum verſuum inter Mimos jacet? qàm multa Publii non excalceatis, ſed cothurnatis dicenda ſunt?* & *de tranqill. c.* 11. *Publius tragicis comicisqe vehementior ingeniis, qoties mimicas inептias, & verba ad ſummam caveam ſpectantia reliqit, multa habet cothurno, non tantùm ſpariis, fortiora.*

Πρὸς τίνα ποτὲ] *qemnam finem reſpicit?* Xyl. *Ad qem alium ſcopum, qàm qem diximus?* Caſ. ut πρὸς τίνα [ἄλλον] legiſſe videatur. mihi non erotematicè, ſed enunciativè efferri videtur, & ſententia prior continuari; conſidera qem finem totum hoc ſcenicum inſtitutum aſpiciat.

§ 7. Τὸ μὴ ἐν ἄλλῳ βίῳ ὑπόθεσιν] De qonam vitæ genere loqatur hoc loco Marcus, havd ſatis liqet. forſan & nullum certum vitæ inſtitutum deſignatum volebat, ſed hoc monitum duntaxat, ſtatum præſentem, qicunqe tandem is exiſtat, eſſe cuiq; ad Philoſophiæ vel ſtudium vel exercitium eidem maximè idoneum.

§ 8. Οὐ διώκεται μὴ τῆ ὅλῃ φυτῆ ἀποκλάσθω] Ramus à ramo cui adnaſcitur avulſus, à toto plantæ corpore divellitur. ità qi à Chriſti corpore divellitur, *nec caput ipſum tenet*, ut Apoſt. loqitur *ad Col. c.* 2. *v.* 19. *Non poteſt concordiam habere cum Chriſto, qi diſcordare voluerit cum Chriſtiano.* Avg. *de verb. Dom. conc.* 57.

Ἄνθρωπος ὃ ἑαυτὸν χωείζει] Ità *l.* 4. § 29. Ὁ τὼ ἰδίαν ψυχὼ ἀποζῶν. & *l.* 8. § 34. Ὁ ἀποζῶν ἑαυτόν. & Judas Apoſt. *ep. v.* 19. Οἱ ἀποδιοείζοντες ἑαυτές. de qibus Avtor *ad Hebr. c.* 10. *v.* 39. Ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν. alioqi τίς χωείσει; Apoſt. *ad Rom. c.* 8. *v.* 35. ἢ τις κτίσις ἑτέρα, *ibid. v.* 39.

Ἔξεστι γὰρ πάλιν ἡμῖν συμφῶναι] Vide *ad l.* 8. § 34.

Καὶ πάλιν τῆ ὅλῃ συμπληρωτικοῖς μέλεσι] D. Jun. συμπληρώματος mavult. utrumvis conſtare poterit. Epicur. *epiſt. ad Menæc.* Τὸ σωιεθίζειν ἐν ταῖς ἁπλαῖς καὶ ἃ πολυτελέσι διαίταις, ὑγιείας ὄζει συμπληρωτικόν. Marcus ipſe *l.* 9. § 23. Ὡσαὐτὸς σὺ πολίτικῆ συσήματος συμπληρωτικὸς εἶ· ἔτω καὶ πᾶσα πρᾶξις σε συμπληρωτικὴ ἔστω ζωῆς πολιτικῆς.

Δυσέρωτον καὶ δυσαποκλίσιτον] vocabulum hoc poſterius more Stoico coagmentatum, parùm frequens & durioris analogiæ. Illuſtrat avtem locum hunc Plutarchi illud *de frat. dilect.* Μεγάλαι μὲν γὰρ αἱ πάσαι μεγάλῳ διαλύσιν ἴσωσιαν καὶ φιλίαν. ὅθεν οὐδὲ ῥᾳδίως αὖθις ἐνδέχονται διαλύσεις· ὥσπερ γὰρ τὰ συμπαγέντα, κἂν χαλάσῃ τὸ ἐχόμενον, ἐνδέχεται πάλιν διεθῆναι καὶ σωιελθεῖν· συμφυῆς δ' σώματος ῥαγέντος ἢ διαθέντος, ἔργον ὄζιν κόλλησιν εὑρεῖν καὶ σύμφυσιν· ὅπως αἱ μὲν ὑπὸ χρείας σωιμμφαι φιλίαι, κἂν διασῶσιν ὑ χαλεπῶς αὖθις ἀναλαμβάνυσιν. ἀδελφοὶ δὲ τῆ φύσιν ἐμπεσόντες ὑ τι ῥᾳδίως σώιερχονται· κἂν σωέλθωσι, ῥυπαρὸν καὶ ὕποπλον ἀλλὰ αἱ διαλύσεις ἐφέλκον· quod Medius Sycophanta dicere ſolebat, κἂν θεραπθῆ τὸ ἕλκος, ἡ ἀλὴ μένει.. *etiamſi vulnus coierit, manet tamen cicatrix*, qaſi veſtigium qoddam vulneris etiam jam coaliti. ἐχ ὅμοιος ὁ κλάδος, inqit Marcus iſtîc. Qod avtem de fratribus ac cognatis Plut. idem de omnibus in univerſum hominibus Marcus; qia συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν. *l.* 3. § 4. & *infr.* § 9.

Ὁμοδαμνεῖν μὲ μὴ ὁμοδγματεῖν δύ.] Non poſſum Xylandro iſtîc aſſentiri, qi verbis illis, ὅπ λέγυσιν αἱ φυτερυαὶ, omiſſis, reddidit; *Oportet igitur in eadem arbore eſſe, etſi non idem cum omnibus ſentias.* ſed nec Caſavbono, qi contrà qàm editor etiam Lugd. clavſulam hanc ab antegreſſis divulſam, periochæ inſeqenti præfixit. Ruſticorum dictum vulgare, ſed depravatum, opinor. qid enim ὁμοδγματεῖν fuerit ad plantas tranſlatum? nam de hominibus, prout Marcus ipſe *l.* 9. § 3, uſurpatum, qid velit, qis neſcit? D. Boot. ſuſpicatur poſſe ὁμοαυξεῖν, vel ὁμοιοπαθεῖν legi, ut ſit *ſimul fruticari, ſed non ſimul creſcere*; vel *ſimiliter affici.* D. Salmaſ. ὁμοσωμαθεῖν mavult. *Ramus*, inqit, *qi corpore ſuæ arboris avulſus aut reciſus, ut inſeratur in aliam, nunqam unum corpus facit cum illa arbore cui inſeritur, qamvis partem faciat fruticis, & ſimul cum eo fruticet.* In re ferè deſperata tentemus & nos aliqid; etiamſi Hippocrates in arte vetet, περὶ ἧβ' ἀνηκέστων ὐκ ἔτι περιξωιέναι. Ego nihil ſcripturam vulgatam propius comminiſci poſſum, qàm ὁμοχμαθεῖν· ut ſit, *pariter fruticari, ſed non configurari*; non figuram ſpeciémqe eandem cum ramis reliqis obtinere. ſiqidem inſitorum cum ſtirpe reliqa coalitio non ſine cicatrice fieri ſolet. τὸ ὁμοχμαθεῖν eâdem analogiâ, qâ τὸ ὁμοδγματεῖν dictum; eâdem ſententiâ, qâ ὁμοιοχημονεῖν, Ariſtoteli *problem. l.* 2. *q.* 5. Si qis probabilius aliqid afferre poterit, ei ego lubens conceſſerim.

§ 9. Εὐσεθὴς κρίσεως καὶ πρᾶξεως] vide *ad l.* 5. § 18. & *l.* 6. § 10.

Πρόσωπον] vide *ad l.* 9. § 11. 42.

Καὶ γὰρ τῆτο ἀδυνες τὸ χαλεπαίνειν] ità *infra* § 18. ὑχὶ τὸ δυμῶδες ἀνδρικόν.

Λιποτάκτης] & *deſertor. l.* 10. § 25.

§ 10. Οὐκ

§ 10. Οὐκ ἔστι χείρων ἀδεμία φύσις τέχνης] Arte ſiquidem nullâ natura vincitur. Ariſtot. *ethic. lib.* 2. *c.* 11. Οὐδὲν γὰρ φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται· οὐδ' ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος, ἂν ἐθισθείη ἄνω φέρεσθαι· οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω· οὐδ' ἄλλο οὐδὲν φύσει ἄλλως πεφυκότων, ἄλλως ἂν ἐθισθείη· Senec. *epiſt.* 11. *Rerum naturam ſapientia ſub imperio non habet. quæcunque attribuit conditio naſcendi, & corporis temperatura, cùm multùm diúque ſe animus compoſuerit, hærebunt.* ſcil.

—culturâ natura potentior omni.

Quam licèt expellas furcâ tamen uſque recurret.

utì Flaccus *l.* 1. *ep.* 10. utpote quæ ſit *fixa, & mutari neſcia.* Juvenal. *ſat.* 13. Proinde, *Repugnante naturâ, quælibet cedit induſtria.* Caſſiodor. *l.* 4. *ep.* 38. Nec fortior ergò ars naturâ; nec præſtantior etiam; cùm illa ſit Creatoris opus, iſta creaturæ.

Αἱ τέχναι τὰς φύσεις μιμοῦνται] Theophr. *de cauſſ. plant. l.* 2. *c.* 25. ἡ τέχνη μιμεῖται τὴν φύσιν. & Aphrodiſſ. *problem. l.* 1. *q.* 90. Sen. *ep.* 65. *Omnis ars imitatio eſt naturæ.* ſed & ἰατρὸν medicum, τῆς φύσεως ὑπηρέτην καὶ μιμητὴν, *naturæ miniſtrum ac imitatorem* dixit Hippocrates, teſte Galeno *de dogm. Hip. & Plat. l.* 9. *c.* 8.

Τῶν χρειττόνων ἕνεκεν τοῦ χείρονος] vide *l.* 5. § 16. & *l.* 7. § 55.

Ἔνδεν μὲν γένεσις δικαιοσύνης] Hoc enim jus fásque exigere videtur, ut præſtantioribus deteriora inſerviant. Καὶ δίκαιον, καὶ δεῖ τὸ μὲν ἄρχειν, τὸ δ' ἄρχειν, ἣν πεφύκασιν ἀρχάς· Ariſtot. *polit. l.* 1. *c.* 4. quem viſe prolixiùs iſtud ibidem diſceptantem. ſed & *ad l.* 7. § 55.

Ἀπὸ δὲ τῆς ταύτης αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ ὑφίσανται] Polus Pythagoricus *de juſtit.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 9. Δοκεῖ μοι τὴν δικαιοσύνην μητέρα τε καὶ τιθήνην εἶναι ἁπασῶν ἀρετῶν· ἄτερ γὰρ ταύτης οὔτε σώφρονα, οὔτε ἀνδρεῖον, οὔτε φρόνιμον οἷόντε εἶναι. Julian. Imp. *orat in Conſtant.* 2. etiam *pietatis matrem* vult eſſe *juſtitiam.* Ἔστι γὰρ ὁσιότης τις δικαιοσύνης ἔκγονος. Jamblych. *ep. ad Anatol.* Τὴν δικαιοσύνην, αὐτὸ τὸ εἶναι ὅλων ἀρετῶν τέλος, καὶ ἣν σωτηρίαν αὐτῶν συμπασῶν, ἐν ᾗ δὴ πᾶσαι ἔνεισι συλλήβδην καὶ τὸν παλαιὸν λόγον. παλαιὸν λόγον illum exhibet nobis Ariſtot. de juſtitia *ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 1. Ἡ δικαιοσύνη ἀρετή μέν ἐστι τελεία, ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον· καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις δοκεῖ κρατίστη εἶναι ἀρετῶν εἶναι ἡ δικαιοσύνη, καὶ οὔτε ἕσπερος, οὔτε ἑῷος οὕτω θαυμαστός· καὶ παροιμιαζόμενοι φαμέν.

Ἐν ᾗ δικαιοσύνη συλλήβδην πᾶσ' ἀρετή ἐστι. καὶ τελεία μάλιστα ἀρετή, ὅτι ὁ ἔχων αὐτὴν καὶ πρὸς ἕτερον δύναται τὴν ἀρετὴν χρῆσθαι, ἀλλ' ὁ μόνον καθ' αὑτόν. Quod ipſum & aliâ ratione adfirmat, *ethic. magn. l.* 1. *c.* 34. & *Eudem. l.* 4. *c.* 1. Δοκεῖ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετὴ εἶναι· εἰ γὰρ δίκαια μηδέ ἐστιν ἃ ὁ νόμος κελεύει πρᾶξαι· ὁ δὲ νόμος τὰ περὶ παίδευσις ἀρετὰς πρόσταττει· ὁ δὲ ἔστι τοῖς κατὰ νόμον δικαίοις ἐμμένων, τελείως πανδήμῳ ἀνδρὶ ὧστε ὁ δίκαιος καὶ ἡ δικαιοσύνη, τελεία τις ἀρετή ἐστιν. qi locus in mendo non uno cubare videtur. Legendúmque opinor. Ὁ δὲ νόμος τὰ κατὰ π. ἀ. κελεύει. vel πρόσταξιν κελεύει. neque enim lex ipſa facit, ſed facere jubet. tum noviſſima illa ſic reſtituenda videntur. Ὥστε τελείως πανδήμῳ ὁ δίκαιος· καὶ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετή ἐστιν. Vide *infrà ad* § 20.

Ἐὰν ἦτοι διαφερώμεθα πρὸς τὰ μέσα] *Si vel rebus iis nimiùm tribuamus.* Xyl. *Si vel mentes & affectus in iſtis figamus.* Caſ. neverter vocabuli vim ſatis expreſſit. Verto, *Si ad iſta temerè anxiéque feramur.* vide *ad l.* 9. § 27.

Εὐεξαπάτητοι καὶ πρόπλωτικοὶ καὶ μαλακωλίκοι] vide *l.* 3. § 9. & *l.* 5. § 10.

§ 11. Οὐκ ἔρχεται ὅτι σε τὰ πράγματα] vide *ad l* 4. § 3, 39. & *l.* 9. §. 15.

Κἀκεῖνα ἀπρεμνίλα μύει] iſta poſt ἔρχῃ interſerenda avtumo: qò dictionis ſeries feliciùs ac faciliùs fluat. Vide *infrà* § 16.

Οὔτε διώκων, ὅτε φεύγων ὀφθήσῃ] *nec proſequens, nec fugiens videberis.* i. e. nec proſeqeris ampliùs, nec fugies.

§ 12. Σφᾶς ψυχῆς αὐτεξουσίας] vide *ad l.* 8. § 48. & *ad l.* 12. § 3.

Μήτε ἐλλείπηται ὅτι τι, μήτε ἔσω συνηχέχηκε] Membrum alterum omiſit Xyl. *neque ad aliquid ſe extendit, neque ſe contrahit.* Caſ. verùm τὸ συνηχέχειν nuſquam, opinor, in eo ſignificatu reperitur, & hîc aliud planè ſonat. *nec ad exteriora prominet, nec cum eis intus concurrit,* ſive *conſentit.* qomodo Philo dixit, *de vita Moſ. l.* 2. Συνηχέχοντα τοῖς πράγμασιν ὀνόματα ἐξεδρεν· *nomina rebus concurrentia & conſentanea.* & Plut. in *Fabio,* Συνδραμεῖν ἅπαν λογίων πρὸς τὰς τύχας καὶ τὰς πράξεις· *oracula cum rebus concurriſſe.* Et Cicer. *Tuſcul. l.* 1. concurrant *omnes plebeii philoſophi.* ut ſit iſtîc τὸ συνηχέχειν, idem qod τὸ συνηκέναι. *l.* 5 § 26. cum exterioribus ſive ſenſibus. ſive rerum ſpecie & pompa concurrere & conſentire. vide *l.* 2. § 12. & *l.* 6. § 13. & *l.* 7. § 56. *extremâ.*

Μήτε σωιζάνῃ] *neque ſubſidit.* Caſ. qod eſt ὑφιζάνειν potiùs. qanqam & σωιζάνειν eo ſenſu qandoqe ſumitur. Ità enim Lucian. *ver. hiſtor. l* 1. μαλακῶς ἐνδιδόν καὶ τῷ πνεύματος καὶ σωιζάνοντος, *languente ac ſubſidente vento.* qemadmodum Propert. dixit *eleg.* 8. *ſubſidere ventos.* malim tamen cum Xyl. *contrahit ſe,* vel, ſi hoc mavis, *conſidit ac comprimitur.* qomodo σωίζειν καὶ συνδλίβεσθαι conjunxit Philo *de mund. immort. ad l.* 4. § 46. adductus. & Galenus, Budæo referente, τὸ συνιζηκὸς καὶ πόρων ἀναπεπταννύειν. i. e. poros compreſſos aperire, dixit. & Aphrodiſſ. *probl. l.* 2. *q.* 22.

Ἡ λύπη συμίζησιν ποιεῖ ψυχῆς τ σωμάτων, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς εἴσω ῥοπὴν. *dolor corporis contractionem sive compressionem producit, dum anima ad interiora se subtrahit.* quod *l.* 1. *q.* 31. dixerat. ἡ λύπη πύκνωσιν ἐργάζεται τῆς πόρων. Clem. *pædag. lib.* 2. *c.* 2. συμίζησιν τῆς καρδίας εἰς τὸ σῶμα *compressio in pectus capite.* Plut. *Publicol.* de figulino opere: ὡς ἔπαθεν, ἀ σφυρὰ πάχος πολὺ ἐν πυρὶ, πυκνοῦται καὶ συμίζανεν· *non est passum & constrictum.* nec obstat, quòd τῷ αἴρειν, τὸ συμίζειν opponitur ab Aristot. *de respir. c.* 4. ubi de insectis agens, ἐν αὐτῷ, inquit, τῷ ἀποζώματι, τῷ ἐμφύτῳ πνεύματι αἴροντι καὶ συμίζοντι, συμβαίνει σφῆς τὸν ὑμένα γίνεσθαι τρίγωνον. siquidem *compressionem* quandam & ibi designari, manifestum est. Zeno autem referente Galeno, *de dogm. Hip. & Plat. l.* 5. *c.* 1. τὰ πάθη dixit esse ὀπτηγνωμένας τῆς κρίσεσι συστολὰς καὶ λύσεις, ἐπάρσεις τε, καὶ πλώσεις τῆς ψυχῆς. quod nostri mentem clarissimè explicat.

Φωτὶ λάμποντι] lumine illo, de qo Joan. *Evang. c.* 1. *v.* 9. ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον. sed alios magis, alios minùs. illuminabat illud & Marcum, etiamsi sui nescium; sicut & Cyrum, etiamsi sui ignarum robore idem accingebat. Esaiæ *c.* 44. *v.* 5. Ὦ, τὸ ἀλήθειαν ὁρᾷ.] vide *l.* 3. § 14. & *l.* 10. § 26.

§ 13. Ὄψεται] *viderit ipse.* qasi dicat, qid ad me? nihil ad me. illius, non meâ id interest. ità Senec. *de benefic. l.* 2. *c.* 14. *Scio hoc illi non profuturum. sed qid faciam? rogat. resistere precibus ejus non possum. viderit. de se, non de me, qeretur.* vide *l.* 5. § 25. & *l.* 9. § 27. Sen. idem. *ep.* 71. *Si vis beatus esse, si fide bonâ vir bonus, sine contemnat te aliqis.* & *ep.* 76. *Ad honesta vadenti contemnendus est contemptus iste.*

Ἐγὼ ὃ ὄψομαι, ἵνα μή τι καταφρονήσεως ἄξιον] Ità capiendum, qod Apostolus *Tito c.* 2. *v.* 15. μηδείς σε περιφρονείτω· & Timotheo *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. μηδείς σε τῆς νεότητος καταφρονείτω· qo loco sic accipiendum seqentia docent; qibus monet ut conditionis suæ locíqe avtoritatem, vitæ ac conversationis puritate gravitatéqe tueatur. vide *l.* 10. § 32.

Μισήσει; ὄψεται.] Epictet. *l.* 3. *c.* 18. φέρει σε ὁ δεῖνα· ὄψεται, πῶς ποιεῖ ἴδιον ἔργον. & *c.* 10. ἐκ ἔδει ἵνα μοι περιενεχθῶσι τὸν ἀδελφόν· ἀ· ἀλλὰ τοῦτο μὴ ἐκείνου ὄψεται· ἐγὼ δ' ὡς ἂν περιενεχθῇ αὐτὸς, ὡς δεῖ χρήσομαι τοῖς περὶ ἐκεῖνον· τοῦτο γὰρ ἐμόν ἐστιν· ἐκεῖνο δ' ἀλλότριον· τοῦτο ἀδεὶς κωλύσαι δύναται· ἐκεῖνο κωλύει.

Οὐκ ἐνειδίσεως] vide *infr.* § 18. Ambros. *de offic. l.* 3. *c.* 16. *Nege monitio aspera sit, neqe objurgatio contumeliosa.* Epictet. *l.* 2. *c.* 12. ὁ ὀδηγὸς ὅταν λάβῃ τινὰ πλανώμενον, ἤγαγεν ὅτι ὀδὸν τὸν δεῦρο· ἦχε καὶ ἀγελάσας, ἢ λοιδορησάμενος· ἀπῆλθε. καὶ σὺ δεῖξον αὐτῷ τὸν ἀληθειαν, καὶ ὄψει ὅτι εὐκολωθεὶς· μίχρι δ' ἂν ᾖ δεινὸς, μὴ ὀνείνυε καθαγέλα, ἀλλὰ μᾶλλον αἰδάνε τῆς ἀδυναμίας τῆς σωτῆ.

Οὐδὲ ὡς ὑπιδεικνύμενος ὅτι ἀνέχομαι] nè leviſſimum qidem præ me ferens offensionis sensum avt significationem. vel etiam, qasi patientiam ostentans meam. vide *infr. ad* § 18. ὡς ἐν σχολῇ.

Ὁ δὲ Φωκίων] De *Phocione* tria potiſſimùm, qæ huc faciunt, memorabilia reperiuntur. qòd rabulam qendam, qi pro concione dicentem interpellaverat, oratione prolixâ in se debacchantem placidiſſimè ſuſtinuit, ad dictionis seriem qam priùs inchoaverat ità reversus, acsi nihil qicqam vel ab illo dictum, vel à se avditum, animadversúmve fuisset. refert Plut. in *præcept. polit.* qòd cùm ad mortem duceretur, obviúsqe qidam, post convitia multa frustrà effusa, cùm ipse nullus attenderet, etiam in faciem ei tandem expuisset, ad magistratus conversus, illud tantummodo dixerit, ἆ παύσει τις τοῦτον ἀσχημονοῦντα; *Non compescet istum aliqis indecorè se gerentem?* Plut. in *apophth.* & in *Phoc.* qòd filio morti jam proximus, illud unicum in mandatis dedit, μηδὲν Ἀθηναίοις μνησικακεῖν. *nè qid eorum meminisset, qæ adversus ipsum Athenienses iniqè egerant.* Plut. *ibid.* id qod Ælianus havd pavlò ἐμφανικώτερον extulisse perhibet. *l.* 12. § 49. per amicos, qi morienti aderant, filio mandâsse, μηδὲν Ἀθηναίοις μνησικακήσειν ἕνεκα τῆς παρ' αὐτῷ φιλοτησίας, ἧς νῦν πίνω· qasi poculum illud cicutâ temperatum, non alio loco haberet, qàm poculum qod in amicitiæ societatisqe mutuæ argumentum propinari atqe exhiberi solet. Unde Theodoreto lucem fœnerari havd piguerit: qi *therapevt. lib.* 3. Platonem ait in rebus religionem spectantibus ad ritus receptos se attemperâsse, τὸν Ἀθηναίων φιλοτησίαν ἐῤῥωδηκέναι, καὶ τὸ τοῦ Σωκράτει περιενεχθὲν ὑφοσάμβυον κώνειον. in qo loco vertendo Acciaolus interpres dictionis venustatem corrupit planè, dum sic reddit; *timens nè Athenienſium gratiâ benevolentiâqe excideret;* dum φιλοτησίας significatum non animadvertit. id avtem optimè explicabit nobis Gregor. Naz. qi *ad Evdox. ep.* 57. Socratem ait temperaturæ ejusdem poculum hilariter admodum excepisse, ὥσπερ ἂν ὅτι δυνατὸν ἡδύσμυον, ἀλλὰ φιλοτησίας περινύμβυον. Qin & Socratem eâ ipsâ voce usum, morti jam propinqum, refert Ælianus. *l.* 1. *c.* 16. cùm enim ab Apollodoro missas, in qibus honorificentiùs efferetur, vestes pretiosas recusâsset: Falli multùm aiebat Apollodorum, εἴγε αὐτὸς πιπ:δύκειν, ὅτι μὴ τὴν ἐξ Ἀθηναίων φιλοτησίαν, καὶ τὸ τοῦ φαρμάκυ πόμα, ἐπ ὄντως ὄψεται Σωκράτης. Adjici potest his illud, non Socratis apud Platonem, utì memoriâ lapsus Cœlius Secund. in *thesavro* prodidit, sed Theramenis apud Ciceronem *Tusc. l.* 1. qi *cùm conjectus*

jectus in carcerem triginta juſſu tyrannorum, venenum ut ſitiens obbibiſſet, reliquum ſic è poculo ejecit, ut id reſonaret; qo ſonitu reddito, ridens, Propino, inqit, hoc pulcro Critiæ; qi in eum fuit teterrimus. Græci enim in conviviis ſolent nominare, cui poculum tradituri ſint. (habes, Cicerone clariſſimè exponente, qid ſit ἡ φιλοτησία.) *luſit vir egregius extremo ſpiritu, verèqe ei, qi venenum præbuerat, mortem eſt auguratus, qæ brevi conſecuta eſt.* Secius pavlò Xenophon retulit *Hellenic. l. 2.* τὸ λειπόμενον (τῆς κωνείας) ὑποκαθίσαντα εἰσεῖν Κριτίᾳ τῷ ἑαυτοῦ ἑταίρῳ. falſus interim Eraſmus *apophth. l. 6. var. miſt. dict.* 238. qi Æliani relationem *hiſt. var. l. 9. c. 21.* dum negligentiùs percurrit, Theramenem è triginta tyrannis fuiſſe ratus eſt. Sed ut ad Phocionem redeamus. noviſſimum hujus illud, opinor, reſpexit Marcus; eò magis qia ſubjicit, εἰ γε μὴ προσεποιεῖτο. ſicut & *infr.* § 18. ἐὰν γνήσιον ᾖ καὶ μὴ σεσυρές. ambigua eſt enim illa Phocionis dictio: potéſtqe etiam σαρκασμὸν ſatis aculeatum & mordacem continere, Athenienſem populum ejuſmodi poculis amicos ſuos excipientem, & indiciis ejuſmodi ſuam erga illos benevolentiam obſignantem notantis. qomodo Theopompus *hiſt. l.* 38. de Clearcho Heracleotarum tyranno, ὃς τοῖς πλείστοις ἐδίδου κώνειον πίειν, qi cicutâ propinatâ qamplurimos ſuſtulerat, Ἐπειδὴ δὲ πάντες ἔγνωσαν τὸ τοῦ φαρμάκου τοῦτο φιλοτησίαν, ὑποφήσαν δεῖν οἰκείων, πρὶν φαγεῖν πίνειν. Athen. *dipnoſoph. l.* 3. Luſit pariter Libanius emaculandus obiter, *declamat.* 11. ubi paraſitus, fratre ad vitam philoſophicam deſciſcente, vitæ pertæſus, Δότε μοι, inqit, προτεῖναι φιλοτησίαν ἡ τύχη. leg. Δότε μοι, προπίνειν φιλοτησίαν τῇ τύχῃ· *concedite mihi, ut liceat fortunæ benevolentiæ poculum propinare.* hoc eſt, ut cicutam bibere licitum ſit, qo me vitâ eximem. vide *ad l.* 10. § 11. De Phocione verò præclarum ac diſertum habetur Val. Maximi elogium, qo ſuſpicionem iſtam, qam Marci verba ſuſcitare poſſint, ab eodem amolitur. *l.* 3. *c.* 8. *Placidi & miſericordes, & liberales, omniqe ſuavitate temperati mores Phocionis, qos optimè profectò conſenſus omnium bonitatis cognomine decorandos cenſuit. itaq; conſtantia, qæ naturâ rigidior videbatur, lenis è manſueto pectore fluxit.*

Ἐσω γὰρ δεῖ τοιοῦτο εἶδος] qod Pſaltes *Pſal.* 51. *v.* 6. *in præcordiis.* Apoſt. *ad Rom. c.* 2. *v.* 28. ἐν τῷ φανερῷ, ἀλλ' ἐν τῷ κρυπτῷ. contrà qàm hypocritis ſolenne eſt, qi μόρφωσιν pietatis & patientiæ externam gerunt, cùm δύναμιν utriuſqe internam nullam habeant. Idem *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 5.

Καὶ ἔσω θεῶν βλέπειν] Intus oportet iſtiuſmodi eſſe, ubi Deus ipſe, qalis ſis, videt; qi non ſpeciem externam, ſed cordis habitum intuetur. *Hiſt. Reg. l.* 1. *c.* 16. *v.* 7. ὁ θεὸς ὃς ἀγνοεῖ δὴ πῶς τὸν ἐκάστου διάθεσιν καὶ φύσιν, ἅτε δὴ ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος αἰσθανόμενος πρωτικός. Plut. *de tard. num. vindict.* Hoc eſt, qod in pagina ſacra toties occurrit, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. Ad qod Lucæ *evang. c.* 1. *v.* 6. de Zacharia ſacerdote ac conjuge illius uſurpatum, Ambroſ. *Multi hominibus juſti videntur; pauci Deo. aliter enim hominibus, & aliter Deo: hominibus ſecundum faciem & ſpeciem externam; Deo ſecundum veritatem & virtutem internam.* Epictet. *l.* 2. *c.* 13. Θέλησον ἀρέσαι αὐτὸς ποτε σεαυτῷ· θέλησον καλὸς φανῆναι τῷ θεῷ· ὑπόμνησον καθαρὸς μὴ καθαρᾶ σωτῆς γενέσθαι, καὶ μετὰ τοῦ θεοῦ.

Τί γάρ σοι κακὸν, εἰ αὐτὸς νῦν ποιεῖ τὸ ὑπὲ τῆς φύσεως σοι οἰκεῖον] τὸ ὑπὲ illud forſan inducendum fuerit. aſſentior autem M. Caſavbono ποιεῖς legenti. *qid tibi indè mali accedit, ſi qod naturæ tuæ eſt conſentaneum ipſe facis?*

Τῇ τῶν ὅλων φύσει ἐυκαιρον] vide *l* 4. § 23.

Τεταγμένῳ πρὸς τὸ γίνεσθαι δ' ὅτε δὴ τὸ κοινῇ συμφέρον] duriuſcula ſyntaxis, qam interpretes vix aſſecuti videntur. *eo deſtinatus, ut communi utilitati inſervias.* Xyl. *deſignatus eſſe qod & qomodo poſtulabit commune bonum.* Caſ. ut orationem defectam opinatus videatur. Verùm non hoc eſt qod Marcus voluit. *homo*, inqit, *ad hoc compoſitus & aptus, ut id fiat, qocunqe tandem modo, qod in commune expedit.* ità τὸ πάπλεσθαι & τετάχθαι uſurpant creberrimè & Marcus & Epictetus. aliter tamen pavlò Caſ. ὁ μαχαίτης *ad Perſ. ſat.* 3. *v.* 72. qi τεταγμένῳ hîc vult eſſe qod Perſio *locatus.* idem γενέσθαι legit pro γίνεσθαι. Verùm id ſenſum nihil mutat.

§ 14. Ἀλλήλων καταφερόμενοι] notat diverſa & inconſtantia hominum ingenia, qi ſe invicem modò deſpiciunt, modò ſuſpiciunt, modò ſibi invicem arrogantiſſimè imperant, modò rurſus abjectiſſimè inſerviunt. vide *ad lib.* 4. § 32.

Ἀρεσκεύοντες] ἀρεσκεύειν qid ſit vide *ad l.* 5. § 5.

Ὑποκαλλίνονται] hoc eſt Svidâ interprete, ὑποκάτω κάθηνται *inferiùs conſident, accumbunt.* metaphora ab eis qi ad menſam aliis priorem ac ſuperiorem locum concedunt. Subjungit Svidas ex avtore incerto: Κληθεὶς εἰς ἑστίασιν ὑποκατακλίνεται πάντων καταφερόμενος, ὡς παῖς ἐπὶ τὸν ἡλικίαν. at Plato *polit. l.* 1. ὑποκατακλίνεσθαι ἀλλήλοις, utì Marcus iſtîc, ſignificatu laxiore dixit, ἀντὶ τοῦ ὑπείκειν ἀλλήλοις, pro *ſibi invicem concedere*, utì ipſe *ibidem* ſe explicat, vel *ſubmittere ſe* potiùs, ſi Marci mentem attendamus.

§ 15. Αὐτὸ φανήσεται] *res ipſa indicabit.* Xyl. ad verbum, *ibi apparebit.* ubi ſcil. ad rem ipſam ventum fuerit. qod Architecton Athenienſis, ὡς ἔστιν εἰρηκεν, ἐγὼ ποιήσω. & Evripid.

Φεῦ

Φεῦ φεῦ τὸ μὴ τὰ πράγματ' ἀνθρώποις ἔχειν
Φανλῶς. —

Heu, qòd res ipſæ vocem neutiqam obtinent.

Plut. in *præcept. polit.* vel qid ſi αὐτῷ iſtîc pro αὐτόθι, hoc eſt, *illico, confeſtim* ſumatur? affectus iſtiuſmodi ſtatim ſe prodet. Verùm ſubit animum ſuſpicio, fuiſſe, αὐτὸ φανήσεται· *illud ipſum apparebit*; citra ſermonem ullum ſe prodet. qod & ſequentia confirmare videntur. Alluſum videtur ad proverbium, qod σωτέμως καὶ ἐλλειπλιῶς (in adagiis nimirum uſu communi tritis ſolenne hoc) efferri ſolet, Αὐτὸ δείξει. atqe ità Plato in *Theæteto* deprehenditur extuliſſe: Et ex Platone Ariſtænetus (ſi avtoris nomen id, qod M. Mercerus ambigit) *lib.* 1. *epiſt.* 4. cæterùm Ariſtophanes in Lyſiſtrata integrum exhibuit,

Τ' ἔργον τάχ' αὐτὸ δείξει.

Atqe hoc eſt qod Svidas voluit, ubi dixit, Αὐτὸ δείξει. παροιμία. ἐλλείπει τὸ ἔργον. *deeſt*, ſupplenda ſcil. *vox* ἔργον. nam qod Mavſſacus in *diſſert. critic.* ἔργον cenſet apud Svidam eò loci idem eſſe, qod eſt Heſychio in *præfat.* ὑποθέσις· qo loco Diogenianum ait τὰς πλείους τῶν παροιμιῶν ὑλῶς καὶ ἄνευ τῶν ὑποθέσεων τεθεικέναι· à Svidæ mente dubio procul qàm longiſſimè aberravit. Idem forſan & cum Svida voluit Heſychius, ubi αὐτὸ δείξει dixit eſſe παροιμίαν ἄξιον τὸ ἐπίλογον εἰρημένην· *parœmiam qæ ſine epilogo*, ſive *extrema parte ſui enunciatur.* qanqam neſcius non ſum, poſſe *epilogi* nomine ſubjunctam ſive adjectam orationem aliqam intelligi, qæ parœmiæ rationem explicationémqe contineat. Verùm τὸ ἔργον apud Svidam pro *hypotheſi* ſumi, nemo qiſqam, opinor, καὶ τῶν ὅλων χαρῶς μόνον ἀφεινοήσας, (ut cum Marco noſtro loqar) Mavſſaco conceſſerit.

Ἐπὶ τῶν μετώπων γεγράφθαι] ὡς ἐνδὺς σωμφαίνειν τὴν τῆς ψυχῆς διάθεσιν δ' αὐτῶν. ut Galen. loqitur *hortator. c.* 2. *Frons hominis triſtitiæ, hilaritatis, clementiæ, ſeveritatis index.* Plin. *lib.* 11. *c.* 37. Cicero *Antonio* inter eas *ad Atticum lib.* 14. *epiſt.* 15. *Qid mecum per literas agis? unam ob cauſſam mallem coram egiſſes. non enim ſolùm ex oratione, ſed etiam ex vultu, & oculis, & fronte (ut aiunt) meum erga te amorem perſpicere potuiſſes.* Achilles an Neoptolemus Ennianus à Gellio *lib.* 19. *cap.* 8. laudatus, *Eo ingenio natus ſum; amicitiam atqe inimicitiam in fronte* (ſive, *in fronte*, ut Nonius) *promptam gero.* vide *l.* 1. § 14. & *l.* 7. § 60.

Τοιοῦτον ἔχει ἐνδὺς ἐν τοῖς ὄμμασιν ἐξέχει] Ità continuatim exhibet Lugd. nam Baſ. poſt ἔχει comma interſerit. interpretes qî legerint, avt qid ſecuti fuerint, havd eſt facilè conjectu, forſan ὁποῖον ἔχει, ἐνδὺς ἐν τ. ὀ. ἑ. *qomodo ſe habeat, ſtatim in oculis extat.* vel, τοιοῦτον ἔχει; ἐνδὺς, &c. *ità ſe habet? in oculis extat ſtatim.* forſan avtem, τοιοῦτον ἔχειν, ſive εἶ, ἐνδὺς &c. *talem eſſe*, ſive, *ſic affectum eſſe, in oculis ſe ſtatim prodit.*

—in vultu pignora mentis habet.

ut Naſo *art. l.* 2. & apud Æſchylum Clytemneſtræ Agamemnon, ſed ſpecie falsâ deceptus,

Εὖ γὼ φρονέσης ὄμμα σε κατηρεφὲς,

Nam prodit oculus eſſe te affectum probè.

oculi enim *ſunt animi indices.* Cicer. *de orat. perfect. ut imago eſt animi vultus, ſic indices oculi.* Idémqe *de leg. lib.* 1. *Natura ſpeciem ità formavit oris, ut in ea penitus reconditos mores effingeret. nam & oculi nimis arguti, qemadmodum animis affecti ſimus, loquuntur. & is, qi appellatur vultus, qi nullo in animante eſſe præter hominem poteſt, indicat mores.* Ambroſ. *hexam. lib.* 6. *c.* 9. *Imago qædam animi logitur in vultu.* Evnap. in *Maximo.* Τὰς δ' ὁρμὰς τῆς ψυχῆς δεδήλκε τὰ ὄμματα· unde & qidam *oculos animi portas* qaſdam dixere. Adamantius *phyſiognom. lib.* 1. *c.* 1. ὥσπερ διὰ πυλῶν τίνων ἡ ψυχὴ διαφαίνεται. Alii *feneſtras* per qas mens non proſpicit tantùm, ſed ſe prodit qoqe; & per qas motus atqe affectus animi tranſlucent qodammodo. Lactant. *de opific. Dei c.* 8. *Mens eſt qæ per oculos ea, qæ ſunt oppoſita tranſpicit, qaſi per feneſtras lucente vitro avt ſpeculari lapide obductas. Et idcircò mens & voluntas ex oculis ſæpe dignoſcitur.* & *c* 9. *Mens oculis tanqam feneſtris utitur.* & Salvian. *de providen. l.* 3. *c.* 7. *Sciens feneſtras qodammodo eſſe noſtrarum mentium lumen oculorum.* Senec. *de benefic. lib.* 2. *c.* 2. *Qi tam parate fecit, non eſt dubium qin libenter faciat. itaqe lætus facit, & induit ſibi animi ſui vultum.* atqe hoc eſt φαιδρύνειν ἑαυτὸν ἁπλότητι· ut Marcus *l.* 7. § 31.

Ὡς δ' ἔρασσῶν ἐν τῷ βλέμματι] Tibull. *l.* 1. *eleg.* 9.

Non ego celari poſſim, qid nutus amantis,
Qidve ferant miti lenia verba ſono.

Qò ſpectant & illa Æſchyli in *Toxotid.* apud Plutarch. *de profect. indic.* & in *amator.* & apud Antigon. *mirab. narrat.* 127. reſtituente Salmaſio *in Solin.*

Ἄλλῳ μὲν ἀγναῖς παρθένοις γαμηλίων
Λάκτιζεν ἀπρέπλη βλεμμάτων ῥέπει βολή·
Νέας γυναικὸς δ' ἔμε μὴ λάθῃ φλέγων
Ὀφθαλμὸς, ὅστις ἀνδρὸς ἢ μεμαθήκει
Ἔχω δ' ὑπόγυιον θυμὸν ἐπποτρώμονα.

Ritu puellis nuptiali expertibus
Immotus oculus in terram defigitur.
Nec me puellæ lumina exardentia
Fallant, experta ſiqa jam fuerit virum.
Animus mihi iſta diſcernendi gnarus eſt.

Nec feſellerunt, qi *amorem* dixere non magìs qàm vinum avt ignem poſſe celari. Antiphanes apud Athenæum *l.* 2.

—κρύβειν

--κρύψαι, Φειδία,
Ἅπαντα τἄλλα τἄ τις ἄμεινα' ἂν πλὼ δυοῖν,
Οἴνου τε πίνων, εἰς ἔρωτά τ' ἐμπεσών·
Ἀμφότερα μιμεῖται γὰρ ἀπὸ τοῦ βλεμμάτων,
Καὶ τοῦ λόγων τ' οὐ ῥᾴστε τοὺς ἀρνουμένους
Μάλιστα ταῦτα κρύπτειν πολλοῖς ποιεῖν.

[ubi nihil opus cùm Casavbono in senario penultimo pro τ' ἄμ, ταῦτ' rescribere.]

--celare, *Phidia*,
Præter duo aliqua reliqua possit omnia,
Amore [illegible]*tus si sit, aut sit ebrius.*
Oculis ab ipsis etenim utrunque proditur,
Itémque verbis; ut negare qi volunt,
Illa evidenter arguant mendacii. H. Steph.

Cui affine est, quod Petr. Victorius *var. lect. l.* 18. *c.* 23. pervulgatam esse apud suos vocem, *Amorem tussimque celari non posse*, de igne idem Naso *epist.* 12. ubi Medea Jasoni amorem suum exprobans;

Perfide, sensisti. qis enim bene celet amorem?
Eminet indicio prodita flamma suo.

Et Helenæ Paris *epist.* 15.

Sed malè dissimulo. qis enim celaverit ignem,
Lumine qi semper proditur ipse suo?

Et ibid.

Quà licet & possim luctor celare furorem:
Sed tamen apparet dissimulatus amor.

Statius *Achill. lib.* 1.

Nec latet haustus amor; sed fax vibrata medullis,
In vultus atque ora redit, lucémque genarum
Tingit.--

Τερέτισμα] Vide *ad lib.* 5. § 28.

Ἐπιπλόκη ἢ ἁπλότης] *Affectatio simplicitatis*, quâ qis simplex aliis videri studet, sive pro simplici se venditat. Dionys. Halic. in *arte.* Ὁ γὰρ ὄγκος καὶ τὸ ἐξ ὑπονοίας ἄπαν, ἀνηθοποίητον. Gregor. Naz. *epist.* 16. ad Evseb. Οὐ φίλον μοι τὸ τεχνικόν. ἡ γὰρ φιλεῖ συγγένεια φαντασία τε καὶ ἀλήθεια. Synes. *de regno.* Itaqe Tatianus *adv. Græc. c.* 46. ait scriptis propheticis fidem habuisse, διά τε τῆς λέξεων τοῦ ἀπυφου, καὶ τῆς εἰπόντων τὸ ἀνεπιτήδευτον, καὶ ἁ τὸ παντὸς πειθοῦς τὸ συγκαταλυπηρὸν. &c.

Σκαλμοῦ ὄζει] obturbat istud σκαλμοῦ. Σκαλμοῦ Polluci *lib.* 10. *c.* 38. ex Sophocle, *cnsis* nomen barbarum; *Thracum* scil. *peculiaris*: quod ex Hesychio discimus. Verùm id istîc qid velit, nullus assequor. Xyl. σκάλλω, qomodo Plut. δόλον σκαλλεύω vocat. vertítqe, *insidiæ tectæ*. Sed & alicubi Epiphanius, μηδὲν ὀρθὸν, ἀλλὰ πάντα σκαληνὰ· *rectum nihil, sed obliqua cuncta.* D. Boot. vult σκαιὰ, *scæva, sinistra.* M. Casavb. *nullo modo laudabilis.* ità qid legerit, incertum est. Verùm clarissimus Salmas. *Omnino*, inqit, *rescribendum*; σκαμβὴ ὄζει. Proverbium est Græcum, σκαμβὸν ξύλον ἀνόρθωτον ὀρθόν. (Habes apud Svidam, & Apostasium proverb. 1801.) Latini hoc nomen etiam suum usu fecerunt, unde apud Sveton. *Otho. c.* 12. *Scambus*, & *malè pedatus.* Rem nimirùm ipsam acu tetigit. nec qæsitu ulteriùs opus. Σκαμβὴ, διεστραμμένη. Svid. qid si locum hunc Marci ob oculos habuit?

Οὐδὲν ὄζειν ἄλλον λυκοφιλίας] λυκοφιλία qid sit, nescium se fatetur Xyl. Explicabit ex Ælio Dionysio Evstathius *ad Il.* κ'. ex Menandro Dionysius. Λυκοδιλίως, ἀντὶ τοῦ ὑποπλέως, ὑφύλως· *suspectè subdolè.* Menander,

Λυκοφίλιοι μὲν εἰσιν αἱ διδαγαί.

Suspecta pax hæc, tanqam amicitia est lupi. Grot. Explicabit Plato, in *epist.* 2. *ad Dionysium datâ*: Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, inqit, ταύτῃ ᾠκόμεθα πρὸς ἐμοῦ καὶ σοῦ λυκοφιλίαν καὶ ἀκοινωνησίαν διὰ σὲ ἀπειργάσατο. *Hæc autem sic gesta, tuam mecum amicitiam lupinam diremit, nósque tuâ culpâ dissociabiles reddidit.* Et Platonem imitatus, Cornelius Episc. Romanus, *epist. ad Fabium Antioch.* apud Evsebium *lib.* 6. *c.* 43. de Novato. Ἔτοι δὲ ἄνδρες κατανοήσαντες αὐτὸν, καὶ καταφορήσαντες πρὸς ἀνθρωπίαν τε καὶ παλιμβολίαν, πρός τε ὑποροκίας καὶ ψιθολογίας, καὶ πρὸς ἀκοινωνησίαν αὐτὸς καὶ λυκοφιλίαν. *Viri isti illum observantes, & deprehensâ hominis astutiâ & versutiâ, perjuriisque & mendaciis, affectu dissociabili, & lupinâ, sive veteratoriâ, amicitiâ.* Λυκοφιλίαν καὶ ἀκοινωνησίαν conjunxit; qemadmodum & Plato, cujus codices hinc corrigendi: & pro ἀκοινωνίαν, qod est κόμματος φαύλε, legendum ἀκοινωνησίαν· qa voce usus est & Aristoteles *polit. lib.* 2. *c.* 3. Alluditur hoc vocabuli ad apologum de induciis sive fœderibus, qæ cum ovibus lupi aliqando inire volebant, canibus gregis custodibus ol fidum loco sibi traditis, qorum loco scil. catulos suos ipsi darent, qò liberiùs deinceps grassarentur in greges. Eum Samiis natrâsse primò Æsopum, cùm is à Crœso poscueretur, avtor est Max. Planudes in *vit. Æsop.* recitâsse denuo Athenienssibus Demosthenem, cùm ab Alexandro (non ut Svidas, ab Antipatro) ipse cum oratoribus aliis deposceretur, refert Plutarchus in *Demosth.* eundem παρφρασικῶς extulit exhibuitqe Libanius in *progymnasm. fab.* 14. pro eo avtem qod λυκοφιλίαν Marcus, ἀλωπεκῶν φιλίαν dixit. Leo Imperator sapientissimus dictus in *oraculis* suis.

Ἀλωπεκῶν ὑποκριθεὶς πρὸς φιλίαν,
Καὶ μακροθύμως χαλινώσας τὸν φρένα,
Ὡς πρέσβυς ἄγαν καὶ πολιὸς τὴς ἐχέφρων·
Vulpinâ amicum mente simulans subdolè,
Patienter ingenium cohibens, ut fræno institum;
Sicut senex valde & canus sapientiâ.

vide Joan. Rutgers. *var. lect. l.* 5. *c.* 8.

§ 16. Κάλλιστα ἢ ζῆν] f. διαζῆν. est enim novi argumenti exordium.

Ἐὰν ἕκαστον αὐτῶν θεωρῇ διημεκέως] vide *supra* § 2. & *l.* 3. § 11.

Οὐδὲν αὐτῷ ὑπολιπεῖν πρὸς αὐτὸς ἡμῖν ἐμπιεῖ]

ποιεῖ] Vide *supra* § 11. & *lib.* 9. § 15.

Εὐθὺς ἐξαλεῖψαι] Vide *l.* 8. § 47.

Ὀλίγῳ χρόνῳ ἔσῃ] Vide *l.* 10. § 11, 15.

Χαῖρε αὐτοῖς καὶ ῥᾴδια ἔσῃ σοι] ἔσῃ forsan. Ità Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 3. Αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν. Vide *l.* 8. § 26. & *l.* 10. § 33.

Ἐπὶ τοῦτο ἀφορᾷς, καὶν ἄδοξον ᾖ] Hoc est quod Pythagoras, καὶν ποιῶν μέλλῃς ἀδοξεῖν. Vide *ad l.* 9. § 18. Basil. Cæsar. *orat.* 24. & ex eodem Simeon Magist. *orat.* 1. Οὐκ ἔστιν ὁ μᾶλλον φαιδρὸν εἴη τῷ σωφρονοῦντι; τῷ πρὸς δόξαν ζῆν, καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα πρεσκοπεῖν, καὶ μὴ τὸν ὀρθὸν λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου, ὥστε καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀνυπόληπτον, καὶν ἀδόξειν, καὶ κινδυνῶδες ὥσπερ τὸ καλὸν δέη, μηδὲν αἰρεῖσθαι τῆς ὀρθῶς ἐγνωσμένων παρεκνεῖν. Epictet. item *enchir. c.* 34. Ὅταν τι διαγνῷς ὅτι ποιητέον ὄξι, ποιῇς, μηδέποτε φύγῃς ὀφθῆναι πρᾶγμασιν αὐτὸ, καὶν ἀλλοῖόν τι οἱ πολλοὶ μέλλωσι περὶ αὐτοῦ ὑπολαμβάνειν· εἰ μὲν οὐκ ὀρθῶς ποιεῖς, αὐτὸ φεῦγε· εἰ δ' ὀρθῶς, τί φοβῇ τοὺς ἐπιπλήττοντας οὐκ ὀρθῶς; Ità Apostolus ad cœlestia contendit, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 8. Plut. *de audiend.* Οὐ γὰρ μόνον, ὡς φησιν Φωκυλίδης,

Πολλ' ἀπιστηθῆναι δίζηται ἔμμεναι ἔσθλον.
ἀλλὰ καὶ γελασθῆναι δεῖ πολλὰ καὶ ἀδοξῆσαι. Ubi obiter adnotâsse haud pigebit, versum illum, quem Plutarchus Phocylidæ vindicat, paulò aliter à Clemente *strom. l.* 5 *prope finem* concipi,

——πολλὰ πλανηθῆναι--&c.

eâ nempe notione qâ Ulysses πολυπλανὴς, & πολύπλαγκτος dicitur, *odyss. p. v.* 511. Epictet. *enchir. c.* 12. Ἐι προκόπτειν θέλεις, ἀφίεμενον, ἕνεκα τοῦ ἐντὸς ἄνους δόξαι καὶ ἠλίθιος. quod Anaxagoræ obtigisse refert Laërt. *l.* 2. Οἷον γὰρ ὄξι τὸ ἀνόητον ὄντως ἀπολειφθῆναι, διὰ τὸ μὴ νομισθῆναι τοῖς ἀνοήτοις ἀνόητον; *Quæ enim ratio est in amentia persistere, nè amentibus amens videare?* Simplic. *comment. in Epictet. ibid.* Socrates apud Senecam *ep.* 71. *Ut sis beatus, & te alicui stultum videri sinc.* Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 14. *Non potest quisquam justus esse, qod est cum vera sapientia conjunctum, nisi idem stultus esse videatur.* Dionys. *de divin. nomin. c.* 7. Ἐυ ὄιδεν ὁ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐνωθεὶς, ὅτι ἓν ἔχει, καὶν οἱ πολλοὶ μωθετῶσιν αὐτὸν ὡς ἐξεστηκότα. Ità de Domino Christo ipsi propinqui ejus dicebant, ὅτι ἐξέστη. Marc. *c.* 3. *v.* 21. Æschyl. *Prometh.*

Κέρδιστον ἓυ φρονοῦντα μὴ δοκεῖν φρονεῖν.
——*Utilissimum est,*
Minimè videri sapere, cùm sapias tamen.

Siquidem ut Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 14. Τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ, μωρία τῷ ψυχικῷ ὄξι. & *c.* 1. *v.* 18. Ὁ τοῦ σταυροῦ λόγος τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία· τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν θεοῦ & quod Plato *epist.* 2. Σχεδὸν γὰρ οὐκ ἔστι τούτων πρὸς τοὺς πολλοὺς καταγελαστότερα ἀκούσματα· διὰ οὓς πρὸς τοὺς εὐφυεῖς (εὐσεβεῖς, potiùs) θαυμαστότερά τε καὶ εὐθουσιαστικώτερα. Vide Epictet. *enchir. c.* 23. *ad l.* 4. § 12. Vide & *l.* 5. § 3. & *l.* 6. § 2.

Παυλὶ γὰρ συγγνώμη τὸ ἴδιον ἀγαθὸν ζητοῦντι] Vide *ad l.* 6. § 27. Cato Uticensis, referente Plutarcho; Τί γὰρ θαυμαστὸν, εἰ ὅ τις νομίζει τῆς ἀγαθῶν μέτεισον, ἑτέρῳ μὴ παίσῃ;

§ 17 Πόθεν ἐλήλυθεν] vide *l.* 8. § 3: & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 36.

Οἷον ἔσῃ μεταβάλλον] vide *l.* 8. § 21.

Οὐδὲν κακὸν πείσεται] Vide *l.* 4. § 42. & *l.* 7. § 23.

§ 18. Καὶ παρῆπται μοι] Καὶ illud παράλογον videtur, quomodo Hebræis in scriptorum exordiis crebertimè. Proponit varias considerationes, quibus animi impetus ad offensationem & iracundiam in injuriis illatis proclivis, reprimatur, & in affectione placida & tranquilla contineatur. eas alibi sæpe priùs inculcatas, prout ex locorum collatione videre est, hoc loco simul uno quasi fasciculo comprehensas, veluti per synopsin quandam, ob oculos constituere visum est.

Τίς ἡ πρὸς αὐτούς μοι σχέσις] Vide *l.* 8. § 27. & *l.* 9. § 22.

Ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν] Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 8. § 56, 59.

Περισσόμοι & αὐτοῦ γόνατα] Hoccine Marcus, ut imperator, an ut philosophiæ studiosus? utrovis enim modo accipere licet. Plato *Dionysio ep.* 4. Νῶν ἓν δῆλον μοὶ ὄξιν ὃ λέγω, ἀναμιμνήσκειν ὑμᾶς δεῖ ἡμῶς αὐτούς, ὅτι πρῴην, πλέον ἢ παίδων, τοῦ ἄλλων ἀνθρώπων διαφέρειν, sed illâ potiùs ratione, opinor; ὡς ἄρχων *l.* 3. § 5. quanquam potest & utroque.

Ὡς κριὸς ποίμνης] Ὁ μὲν τῆς αἰγῶν ἡγεμὼν, τράγος· ὁ δὲ οἰῶν, κριὸς καὶ κλίαξ· τῆς δὲ βοῶν, ταῦρος. Pollux. *l.* 2. *c.* 12 § 29. de Ulysse Priamus *iliad.* γ'. *v.* 196.

Αὐτὸς δέ, κλίαξ ὡς, ὅτι πολεῖ στίχας ἀνδρῶν,
Ὅστ' οἰῶν μέγα πῶυ διέρχεται ἀργυφέων.

quod in Cleanthem detorsit Timon, uti Laërt *l.* 7. & de Ænea poeta *il. v. v.* 492.

Λαοὶ ἕπονθ', ὡσεί τε μὴ κλίλον ἕσπετο μῆλα.

Ἡ ταῦρος ἀγέλης] Achill. Tatius Leucip. *l.* 7. Βαδίζει ταῦρος ὑλαυχενῶν, καὶ ὥσπερ ἐπιδεικνύμενος, ὅτι τῆς ἄλλων βοῶν ὄξι βασιλεύς. De Agamemnone *il. β. v.* 480.

Ἠύτε βοῦς ἀγέλῃφι μεγ' ἔξοχος ἕπλετο πάντων
Ταῦρος· ὁ γάρ τε βόεσσι μεταπρέπει ἀγερωχήσι.

Et Flaccus *sat.* 3. *Viribus editior,* ——*ut in grege taurus.* Polyb. *hist. l.* 6. Καθάπερ ἐπὶ τῆς ἄλλων ζώων, καὶ ἐπὶ τούτων (πλήθους ἀνθρώπων) συναθροιζομένων, ὥσπερ εἰκὸς καὶ τοῦτο τὸ ὁμόφυλον συναγελά-

γελάζειν, διὰ τὸ τῆς φύσεως ἀσθένειαν· ἀνάγκη τὸν τῇ σωματικῇ ῥᾳμῃ καὶ τῇ ψυχικῇ πλημμ. διαφέρειν, τούτων ἡγεῖσθαι καὶ κρατεῖν· καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων θεωροῦμεν· τοῦτο χρὴ φύσεως ἔργον ἀληθινώτατον νομίζειν· παρ' οἷς ὁμολογουμένως τὰς ἡγεμονίας ἀφαιροῦμεν ἡγεμόνες. λέγω δὲ ταύρους, κάπρους, ἀλεκτρυόνας, τὰ τοιαῦτα παραπλήσια. Videtur autem Marcus hîc ob mentem habuiſſe Epicteti illa, *diſſert. l. 3. c. 1.* Σὺ δὲ τίς εἶ ἐνταῦθα; μέγα δέος εἰπεῖν, ὅτι ἔτός εἰμι, ᾧ δεῖ μέλειν ἀνθρώπων· ἀδὲ γὰ λέοντι τὸ τυχὸν βοΐδιον τολμᾷ ἀντιστῆναι αὐτῷ. ἂν δ' ὁ ταῦρος προσελθὼν ἀνδήσηται; λέγε αὐτῷ, ἄν σοι δόξῃ, συ δὲ τίς εἶ; ἄνθρωπε, ἐν παντὶ γένει φύεταί τι ἐξαίρετον, ἐν βουσὶν, ἐν κυσὶν, ἐν μελίτταις, ἐν ἵπποις. μὴ δὴ λέγε πρὸς ἐξαιρέτῳ, Σὺ δὲ τίς εἶ; εἰ δὲ μὴ, ἐρεῖ σοι φωνὴν λαβὼν, ἐγὼ εἰμι τοιοῦτον, οἷς ἐν ἱματίῳ πορφύρα μὴ μὲ ἄξια ὅμοιον εἶδος τοῖς ἄλλοις· ἢ τῇ φύσει μὲ μέμφῃ, ὅτι με διαφέροντα παρὰ τοὺς ἄλλους ἐποίησε. Idem *l. 1. c. 2.* Σὺ ἑαυτὸν ἡγῇ μίαν τινὰ εἶδος χρόνιλω δὴ ἐν τῷ χαρακτῆρι τί δεῖ σε ἄδει φρονεῖν, πῶς ἂν ὅμοιος ἦς τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις; ὥσπερ ἀδὲ ἡ κρόκη φησὶ τὰς ἄλλας κρόκας δεῖλει τι ἔχειν ἐξαίρετον· ἐγὼ δὲ πορφύρα εἶδος βάλομαι, τὸ ὀλίγον ἐκεῖνο, καὶ σιλφιὸν, καὶ τοῖς ἄλλοις ἄριστον τῷ ἐυφρεπῆ φαίνεσθαι καὶ καλά. τί δὲν μοι λέγεις, ὅτι ἐξομοιώθητι τοῖς πολλοῖς; καὶ πῶς ἔτι πορφύρα ἔσομαι· qem locum eò lubentior adduxi, qò ab interpunctione laborantem, qod interpreti impoſuit, reſtituerem. Et pavlò pòſt ibid. Ὁ ταῦρος, λέοντος ἐπελθόντος, μόνος αἰθάνεται τῆς αὐτοῦ παρασκευῆς, καὶ προβέβλημαι ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς ἀγέλης.

Εἰ μὴ ἄτομοι, φύσις ἢ τὰ ὅλα διοικοῦσα] vide *l. 9. § 39. & l. 10. § 6.*

Τὰ χείρονα τῶν κρειττόνων ἕνεκεν] vide *ſuprà § 10. & l. 5. § 30.*

Ὁποῖοί τινές εἰσιν] vide *l. 3. § 4. & l. 10. § 13.*

Οἷας ἀνάγκας δογμάτων] vide *l. 8. § 14.*

Μετ' ὄγκου τύφου] qod *l. 9. § 34.* ὅσον ὄγκος. qanqam hîc malim *prudentiæ opinionem*, qàm faſtum vertere: qanqam & iſta faſtu ſufflat. Vide *ad lib. 2. § 15.*

Ἀκοντες] vide *l. 7. § 61.* Πάσας ἀκουσίας ἁμαρτάνειν, dogma Stoicum. Epictet. *l. 1. c. 18.* nec horum duntaxat, ſed ſapientum omnium ſi Platoni credimus; ſic enim is in *Protagor.* Ἐγὼ γὰρ ἥδομαι δίκαιος εἶναι, καὶ οὐδένα ἀνθρώπων ἑκόντα ἐξαμαρτάνειν, ἀλλὰ αἰσχρά τε καὶ κακὰ ἑκόντα κατεργάζεσθαι. ἀλλ' ἔυ ἴσασιν, ὅτι πάντες οἱ τὰ αἰσχρὰ καὶ τὰ κακὰ ποιοῦντες, ἀκόντες ποιοῦσι. qi & idem in *Hipp. maj.* Καὶ δὴ γε πολὺ πλείω ποιοῦσιν ἢ ἀγαθὰ πάντες ἄνθρωποι, ἀρξάμενοι ἐκ παίδων· καὶ ἐξαμαρτάνοντες ἄκοντες.

Ἄκοντες καὶ ἀγνοοῦντες] Itaqe hoc utroqs nomine (ſi verum iſtud) veniâ ac miſericordiâ digniores; vt *l. 2. § 13.* Οἷς πολλὴ δοκεῖ συγγνώμη εἶναι, ἐὰν μὴ εἰδὼς τις ἀδικήσῃ, ἢ ψεύσηται, ἢ ἄλλό τι κακὸν ποιήσῃ· καὶ οἱ νόμοι δὴ πολὺ χαλεπώτεροί εἰσι τοῖς ἐκ τῶν κακῶ ἐργαζομένοις, καὶ ψευδομένοις, ἢ τοῖς ἄκουσιν. Plato *Hipp. & Demoſth. adv. Midiam.* Οἱ μὲν τῆς βλάβης νόμοι πάντες, ἂν μὲν ἑκὼν βλάψῃ, διπλῆν· ἂν δ' ἄκων, ἁπλῆν τὸ βλάβος καλοῦσιν ἐκτίνειν· ὁ μὲν γὰ παθὼν, παντα χῆ βοηθείας δίκαιός ἐστι τυγχάνειν· τῷ δρασαντι δ' ἐκ ἴσων τὸν ὀργὴν, ἂν δ' ἑκὼν, ἄντ' ἄκων, ἔταξεν ὁ νόμος· οἱ δὲ φονικοὶ, τοῦ μὲ ἐκ προνοίας ἀποκτιννύναι, θανάτῳ καὶ ἀειφυγίᾳ καὶ δημόσει τῆς ὑπαρχόντων, ζημιοῦσι· τοῦ δ' ἀκουσίου, ἀνέσεως καὶ φιλανθρωπίας πολλῆς ἠξίωσαν.

Ἄκουσα φέρεται τῆς ἀληθοῦς] Ex Platone. Vide *l. 7. §. 63.*

Αὐτὸς πολλὰ ἁμαρτάνεις] Hoc eſt qod primo loco cogitandum propoſuit Antonius Epicureus in ſcripto ſuo περὶ τῆς τοῖς ἰδίοις πάθεσιν ἐφεδρείας, cujus meminit Galenus *de affectib. dignoſcend. & curand. c. 1.* ὅτι καὶ αὐτοὶ πολλὰ παραπλησίως τοῖς ἄλλοις ἁμαρτάνομεν. Senec *de ira l. 1. c. 14. Cogitet, qàm multa contra bonum morem faciat; qàm multa ex his qæ egit, veniam deſiderent. jam iraſcetur etiam ſibi. nunqam enim æqus judex aliam de ſua, aliam de aliena cauſſa ſententiam fert. nemo inveniatur, qi ſe poſſit abſolvere: & innocentem qiſqe ſe dicit reſpiciens teſtem, non conſcientiam.* Æſchylus apud Stob. *tom. 2. tit. 3.*

Ἁμαρτάνει τι καὶ σοφὸς σοφώτερος.

Peccat aliqando, ſapiente & qi plus ſapit.

Et ad Marcum propiùs accedens Jacob. *ep. c. 3. v. 1.* Πολλὰ γὰ πταίομεν ἅπαντες. *In multis offendimus omnes.* Ad qem locum Beda noſter; *Non dixit offenditis, ſed offendimus, inqit: & in multis, præmiſit; omnes, ſubjunxit.* Et Avg. *epiſt. 29. Non in uno, ſed in multis; nec qoſdam, ſed omnes dicit.* Vide *ad l. 7. § 26.*

Καὶ ἄλλος τοιοῦτος εἶ] qod *l. 7. § 79.* ἕως ἂν δὴ φαύλων· *alius* ejuſmodi. qomodo in parœmia dicitur, ἄλλος ὁδὶ Ἡρακλῆς. *alius*, ſive, *alter, iſte Hercules eſt.* i. e. alter ejuſmodi qalis Hercules. de Titorno uſurpatum. Ælian. *l. 12. c. 22.* qò facit Platonis illud adductum *ſuprà ad l. 10. § 30.* fortean tamen, ἄλλως legendum. *aliàs*, ſive *aliis in rebus, ipſe paria peccas.* ἄλλο τι ὁμοιοῖς. *l. 7. § 26.* παρόμοιόν τι. *l. 10. § 30.*

Vitia habes alia, etiam haud fortaſſe minora.

Flaccus *ſat. 3.*

Ἀλλὰ πώγε ἔξιν πονηρὰν ἔχεις] Malim, ἔχεις. atqe ità reddidit interpres utrqe. *habes dogmata gemina* ut *l 7. § 26.* vel *affectus pariter vitioſos.* & paria itaqe nî aliud obſtaret, puta ſupplicii

plicii vel opprobrii formido, admitteres, vel admittere aliquando poteris. quod Apostolus innuit, *ad Gal. c. 6. v. 1.* verbis illis, σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. Aristot. *de rhetor. ad Alex. c. 37.* ὑπῆρξέ τε καὶ δίκαιον καὶ συμφέρον ὄζιν συγγράμμιν ἔχειν. τὸ γὰρ ἁμαρτάνειν κοινὸν πάντων ἀνθρώπων· καὶ ἐδεῖς ὅιδεν, εἴ τι τοιοῦτον αὐτῷ συνεμπίπτει. Optimè Plin. min. *l. 6. ep. 22. Optimum & emendatissimum existimo, qi cæteris ità ignoscit, tanqam ipse qotidie peccet; ità peccatis abstinet, tanqam nemini ignoscat.*

Διὰ δειλίαν] scil. qod Naso *amor. l. 1. eleg. 4.*

Siqa metu dempto casta est, ea denique casta est:
Quæ qia non potuit-- (metu nimirum coercita)
——non facit, illa facit. Itaqe Plautus *stich. 1, 2.*
Ubi facillimè spectatur mulier qàm ingenio est bono?

* Cùm, Acidal. * *Cui malefaciendi est potestas, qæ, nè faciat id, temperat.*

Vacat enim abstinentiæ testimonium, cùm licentia eripitur. Tertull. *adverss. Marc. l. 1. c. 29.* & ut Flaccus *l. 1. ep. 17.*

Oderunt peccare (etiam) mali formidine pœnæ.

ὥσπερ ὑπὸ πλαγγὼν λόφῳ κίων ἢ * γαλῇ, [* γαλεὸς perper. vulg.] ἥδ' ἡδονῶν ὑποτρεπόμενοι, καὶ φεύγοντες τὸ δεινὸν ἀποκλείοντες. Plut. *de virt. moral.*

——tolle periclum,
Jam vaga prosiliet frænis natura remotis.
Flacc. *l. 2. sat. 7.*

Ἡ δοξοκοπίαν] vide *l. 12. c. 4.* apud Stob. *tom. 2. tit. 9.* Philiscus, an Philemon. tribuit illi Grotii editio: huic Gesneri: huic item Anton. *Meliss. l. 1. c. 13.* & Maxim. *c. 5.*

Ἀνὴρ δίκαιός ὄζιν, ὃς ὁ μὴ ἀδικῶν,
Ἀλλ' ὄζις ἀδικεῖν δυνάμενος μὴ βέλεται·
Οὐδ' ὃς τὰ μικρὰ λαμβάνειν ἀπέχεται,
Ἀλλ' ὃς τὰ μεγάλα καρτερεῖ μὴ λαμβάνων,
Ἔχειν δυνάμενος καὶ κρατεῖν ἀζημίως·
Οὐδ' ὃς γε ταῦτα πάντα διατηρεῖ μόνον,
Ἀλλ' ὄζις ἄδολον γνησίαν τ' ἔχων φύσιν
Εἶναι δίκαιός, κ' ὁ δοκεῖν ἐθέλει.
Non justus, omnis abstinens injuriæ est,
Sed qi nocere cùm potest, tum abstinet:
Nec qi recusat parva, sed qi maximis
Tentatus, animi robur invictum gerit.
Nec qisqis ista qolibet præstat modo;
Sed qi doloi nescius fuci, integrâ
Probitate, justus esse, non credi, studet.
Grot. Allusit ad Æschyli illud in *Theb.*
Οὐ γὰρ δοκεῖν δίκαιός, ἀλλ' εἶναι θέλει.
vide *l. 8. § 1.*

Πολλὰ γὰρ κατ' οἰκονομίαν γίνεται] *Multa*, inqit, *per dispensationem qandam fiunt.* Non *divinam* qidem eam, de qa Xylander intellexisse videtur; cùm vertit, *Qædam enim fato fiunt.* siqidem non *qædam*, sed *omnia* in universum, *fato fieri*, statuebant Stoici. sed *humanam*, prout & Anglus recte cepit. in qem eundem sensum Epictetus pariter *l. 3. c. 14.* ἐγὼ προπολλῶν, τὰ μὲν φεύγομένως φεύγομεν, τὰ δὲ κατ' ἀνάγκην, τὰ δὲ κατ' οἰκονομίαν, τὰ δὲ κατὰ συμπεφορὰν, τὰ δὲ καθ' ὑπόκρισιν. qo de loco videri poterit Hieron. Volfius in *Annot.* Membrum illud qod attinet, qod hîc Marcus attingit: κατ' οἰκονομίαν fieri aliqid dicitur, cùm aliud qidpiam specie tenus geritur, qàm qod vel intenditur, vel revera subest. Indè fit, ut qædam mali speciem præ se ferant, qæ tamen, cùm alio fine, aliâqe ratione peragantur, qàm primo aspectu videri possit, culpâ omni prorsus carere censentur. *Oeconomia* istiusmodi fuit, qòd copiæ Israeliticæ, qasi formidine perculsæ ad Ajensium incursum in fugam sese dabant, qò ab urbe sua istos longiùs electarent. Jos. *hist. c. 8. v. 15.* vide Origen. *adv. Cels. l. 1. ad l. 3. § 4.* qòd Jehu rex Israelis, Baalis colendi cupidum simulabat sese, cùm ejusdem cultores comprehendendi & pessundandi consilia apud se coqeret. *Reg. hist. l. 4. c. 10. v. 19.* qòd Solomon de infante dissecando sententiam tulit. *Reg. l. 3. c. 3. v. 25.* cui non absimile Claudii imperatoris illud, qi fœminæ filium suum non agnoscenti, matrimonium juvenis indixit. Sveton. *l. 5. c. 15.* qòd Carolus magnus patrem & filium maleficii reos habitos, cùm sontem alterum, alterum insontem esse compertum haberet, utrosqe duci jussit, qò alter se prodendo alterum liberaret. And. Isern. *de feud.* qòd Archimandrita qidam Ægyptius, qi qò monachum juvenem à libidinis flammis, qibus ustulari se conqestus est, liberaret, suboïnavit qi conviciis hominem insectaretur, & post injuriam illatam, innocentem insuper apud sese deferret. Hieron. *ad Rustic.* qòd Davus Terentianus Mysin cum puerulo in viam provoluturum se minatur. *Andr. 4. 5.* Nec desunt ex antiqis, qi patriarcharum piorúmqe aliorum lapsus in sacris literis proditos, hoc *œconomiæ* prætextu eant excusatum. Origenes *stromat. l. 6.* qò Jacobi mendacium excuset Esavum sese profitentis. *Genes. c. 27. v. 19.* post adducta Platonis illa ex *polit. l. 3.* τῷ ὄντι θεοῖς μὲν ἀχρηστον ψεῦδος, ἀνθρώποις δὲ χρήσιμον, ὡς ἐν φαρμάκου εἴδει. *Considerandum est*, inqit, *qomodo Philosophus cavitè dixerit, Deo indecens & inutile esse mendacium, hominibus non interdum inutile; & qòd nè per dispensationem qidem* (hoc est, κατ' οἰκονομίαν, & ità prorsus Orig. scripserat) *putandus sit Deus aliqando mentiri.* qod *homini* tamen *per dispensationem* qandam *licere* concedit, allatis exemplis Judithæ *c. 11. v. 2.* Holofernæ mentitæ; Esteræ *c. 5. v. 8.* Hamanem convivam poscentis; ubi nulla tamen mendacii vestigia comparent. Qòd autem Plato, ἐν φαρμάκου εἴδει, Clemens Alex. ἐν θεραπείας μέρει dixit. sic enim iste, *strom. lib. 7.* de Gnostico agens, ἀληθῆ τε φθέγγεται ἅμα καὶ ἀληθεύει· πάλιν εἰ μήποτε

ἐν

ἐν διορθώσεως μέρει, καθάπερ ἰατρὸς πρὸς νοσοῦντας ὑπὲρ σωτηρίας τῆς κομιζόντων, ψεύσεται, ἢ ψευδὸς ἐρεῖ καὶ τοῦ σοφιστοῦ. *non tam*, inqit, *mentietur, quàm mendacium dicet, utì subtilitatum periti distinguere solent.* Eódem trahit Origenes *operis dicti lib.* 10. ejusdémque *œconomiæ*, sive *dispensationis*, speciem vult esse disceptationem, vel increpationem potiùs, illam, qâ adversus Petrum Pavlus Antiochiæ usum se profitetur, *ad Galat. c.* 2. *v.* 11. eundémque secutus, cùm Joan. Chrysostom. in *Gal.* 10 *expos.* ὁ μάχης ἦν τὰ ῥήματα, ἀλλὰ οἰκονομίας. εἰ γὰρ ὄντως ἐμάχοντο, οὐκ ἂν ὑπὸ τῆς μαθητοῦ ἀλλήλοις ἐπεπίμησαν. σφόδρα γὰρ ἐν αὐτοῖς ἐσκανδάλισαν. νυνὶ δὲ λυσιτελοῦσα ἦν ἡ ἐν τῷ φανερῷ μάχη. tum & Hieron. *in comment.* Nouâ *bellator*, inqit, *usus est arte pugnandi, ut dispensationem Petri, qâ Judæos salvari cupiebat, novâ ipse conditionis dispensatione corrigeret; & resisteret ei in faciem, non arguens propositum, sed qasi in publico contradiceys.* qi & *rabulis forensibus* Apostolos comparat, qi pari 20 ratione, *omissis sæpe negotiis in proprias contumelias vertuntur, & joculari se invicem dente mordent, ut populum circumstantem fallant, & apud reos prævaricationis suspicionem effugiant.* Idémque *ad Augustin. ep.* 1. *Bene utrque finxit, nec tamen defendimus officiosum mendacium; sed ostendimus honestam dispensationem.* Verùm Apostolum à nota hac uberrimè vindicat Augustinus *epist. ad Hieron.* ea de re scriptâ. & in *lib. de mendac.* qi tamen & ipse ibidem Jacobi dictum, qo Esavum esse se affirma- 30 bat, vult mendacium videri, non esse; & dispensationis ratione non absimili excusat. οἰκονομίας revera rationem habuit, eodémque refert, qi & συμφέροντ appellat, Clemens dictus, Timothei circumcisionem à Pavlo procurâtam, *Act. c.* 16. *v.* 3. cùm tamen ἀκροποίητον ἔδει ἀφελεῖν prædicaret, *Rom. c.* 2. *v.* 28. *Galat. c.* 5. *v.* 6. & *c.* 6. *v.* 15. συμπεριφερόμενος Ἰουδαίοις. sed & qod de se Apostolus idem *ad Cor. ep.* 1. *c.* 9. *v.* 19. 22. Ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων, πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω· καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος Θεοῦ, ἀλλ' ἔννομος Χριστοῦ, ἵνα κερδήσω ἀνόμους· ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀσθενὴς, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω. Nec illud minùs, qod Chrysippus habet in *lib. de rhetoric.* referente Plut. *de contradict. Stoic. c.* 1. ὅτω ῥητρεύσειν καὶ πολιτεύσεσθαι τὸν σοφὸν, ὡς καὶ τῶν πλέτε ὄντα ἀγαθῶν καὶ τῆς δόξης καὶ τῆς ὑγείας· cùm tamen ipse secus omnino censeat. Qod Epictet. *enchir. c.* 16. de homine in mœstitia luctúque agenti ob infortunium aliqod, qod eidem obtigerit, μέχρι μύθου λόγος μὴ ὄκνει συμπεριφέρεσθαι αὐτῷ, κἂν ὅτου τύχῃ, συνεπισενάξαι· πρόσεχε μήπου, μὴ καὶ ἔσωθεν συνεπισενάξῃς. qem vide & *ad l.* 8. § 27. Idem & Senec. *epist.* 5. *Intus omnia dissimilia sint: frons nostra populo conveniat.* & *ep.* 103. *Non abhorreat à publicis moribus; nec hoc agat, ut qicqid non facit, damnare videatur.* qi & idem, Lactantio *instit. l.* 3. *c.* 15. referente, unde dispensationis hujusce usum Stoicis frequentem satis familiarémque fuisse liqet. *Facict*, inqit, *sapiens, & qæ non probabit, ut etiam ad majora transitum inveniat: nec relinqet bonos mores, sed tempori se aptabit: ut qibus alii utuntur in gloriam aut voluptatem, utatur agendæ rei caussâ.* &, ut qàm latè pateat, avtoribus illis, dispensatio ista videatur; *Omnia*, inqit, *qæ luxuriosi faciunt, qaqe imperiti, facict & sapiens, sed non eodem modo, eodémque proposito.* Horum itaqe exemplo dogmatéq; Fabius *instit. l.* 12. *c.* 1. cavssarum minùs honestarum defensionem in oratoribus excusat. *Nè hoc qidem*, inqit, *est nudum intuendum, qalem cavssam vir bonus, sed etiam qare, & qâ mente defendat. ac primùm concedant mihi omnes oportet, qod Stoicorum qoqe asperrimi confitentur, facturum aliqando virum bonum, ut mendacium dicat. & qidem nonnunqam levioribus cavssis; ut in pueris ægrotantibus utilitatis eorum gratiâ multa fingimus; multa non facturi promittimus; nedum si ab homine occidendo grassator avertendus sit, aut hostis pro salute patriæ fallendus, ut hoc, qod aliàs in servis qoqe reprehendendum est, sit aliàs in ipso sapiente laudandum.* qi & concludit, *licere qandoqe uti arte dicendi, bonâ qidem, sed qæ malis artibus simillima sit.* Certè qòd *mendacium* qandoqe dicturum virum bonum sapientémque ex Stoicorum sententia, affirmavit, id diserte Strobæus *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. Λέγουσι δὲ, μὴ ψεύδεσθαι τὸν σοφόν. —— τῷ μύθου ψεύδει ποτὲ συγχρήσεσθαι νομίζουσιν αὐτὸν καὶ πολλὰς πρόσεις, καὶ γραπτέαν τῷ ἀντιπάλων, καὶ καὶ τοῦ τὸ συμφέροντος σκοπήσειν, καὶ κατ' ἄλλας οἰκονομίας τὸ βίου πολλάς. Vide *ad l.* 4. § 49. Plura istiusmodi adjici poterant: sed ista sufficerint ad Marci mentem explicandam. vide & *l.* 4. § 19.

Πολλὰ δεῖ σκέπτεσθαι μαθεῖν] De alienis factis non est temerè pronunciandum. Gregor. Naz. περὶ εὐταξίας. Πολλὰ δεῖ γραφῆναι καὶ παθεῖν πρὶν ἄλλα καλαγνῶναι δυσσέβειαν.

Ἀκμαιοῦ ὁ ἀνθρώπου βίος] *puncto* minùs. Senec. *ep.* 49. vide *l.* 5. § 24.

Μετ' ὀλίγον πάντες ἐξεπαίδημεν] qod *l.* 7. § 21. μετ' ὀλίγον ἀμφότεροι τεθνήξεσθε. vide *l.* 4. § 3. & 48. ἐκτέταμαι. In eandem ferè cum Marco sententiam Evripid. *Supplic.*

—— ὦ ταλαίπωροι βροτοὶ,
Τί κτᾶσθε λόγχας, καὶ κατ' ἀλλήλων φόνους
Τίθεσθε; παύσασθ'· ἀλλὰ λήξαντες πόνων,
Ἄσκ φυλάσσεθ', ἥσυχοι μεθ' ἡσύχων·
Σμικρὸν τὸ χεῖμα τοῦ βίου τοῦτον ὃ χρὴ

Ὡς ῥᾷστα, καὶ μὴ σὺν πόνοις διεκπεραῦν.
—*Misera gens mortalium,*
Quid arma, quid vos mutuæ cædes juvant?
Quin abstinete. liberas urbes metu,
Vacuas malorum, placida tutetur quies.
Humana vita res brevis. cura optima est,
Ut absque cura mollis ac facilis fluat. Grot.

Οὐκ αἰ πράξεις.] vide *l.* 7. § 16. & *l.* 8. § 40. & *l.* 9. § 13. & *supr.* § 11. 16.

Οὐκ ἀγαθόν] Vide *lib.* 2. § 1. Musonius in *orat.* qâ differit, *an Philosophus debeat injuriarum agere*; apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. Ὁ μὲν ἁμαρτάνων ἐυδὺς καὶ ἐν αἰσχύνῃ ὄξιν, ὁ δὲ πάσχων, ὥσπερ ἔχ. ἁμαρτάνει, καθόσον πάσχει, ὅτως δὲ ἐν αἰσχεῷ ἕξιν γίνεται.

Χαλεπώτερα ὑπφέρουσιν αἱ ὀργαὶ] Graviora ab affectu suo patiuntur, qàm ab eis ipsis qibus irascuntur. Τὰ γὰρ ἐνδοθεν μᾶλλον βαρύνει, ὅταν ἐν τοῖς ἠπάλοις καὶ πυρετοῖς τὸ βιγῶν ἢ κατακαίειν τοῦ ἔξωθεν κρύος ἢ καύματος. Plut. *de tranquill.* vide Senecam *de ira. lib.* 2. *cap.* 35, 36. & Joan. Chrysost. *infr.* Theognis,

Οὐδὲν, Κύρν', ὀργῆς ἀδικώτερον, ἢ τὸν ἔχοντα
Πημαίνει, θυμῷ δειλὰ χαριζόμενον.
Irâ, Cyrne, nihil crudelius; ipsum ea habentem
Ladit, & excruciat cor miserabiliter.

Τὸ ξυμφὲς ἀνίκητον] Apost *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ. vide *lib.* 6. § 6, 26. & *l.* 7. § 22.

Καὶ μὴ σοφοὶς] *adscititia.* Xyl. *affectata.* Casaub. *personata.* quemadmodum ille dixit, *Haredis fletus sub persona risus est.* ab eis tractum qi vultu renident, dum animus tamen interim angitur & exæstuat: ut ille qi Æn. *l.* 1.

Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem.

ut illi de qibus Apost. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 12. Οἱ ἐν προσώπῳ καυχώμενοι, καὶ οὐ καρδίᾳ. vide *lib.* 1. § 15. & *supr.* § 13. Expressit vim vocabuli Ammianus, cùm de Juliano dixit, *lib.* 21. *amarum subridens.*

Τί γάρ σοι πείσει ὁ ὑβριστικώτατος] Τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς; &c. Petr. *ep.* 1. *c.* 3. *v.* 13.

Ἐὰν δικαιοῖς δυνῇς αὐτῷ] Dio Siracusanus, referente Plutarcho. Ἀνδρώπε ἢ καλὸν, εἰ καὶ χαλεπὸν ὄξιν, οὐχ ὅτως ἄξιον ἐστὶ παντάπασι καὶ δύσκολον, ὥστε μὴ μεταβάλλειν χάριτι νικηθέσαν ὑπὸ τῆς πολλάκις ἐν πόνοις. *Vincit malos pertinax bonitas.* Senec. *de benef. lib.* 7. *c.* 31. Idémque *de ira l.* 2. *c.* 34. *Irascitur aliqis? tu contrà beneficiis provoca. Cadit statim simultas ab altera parte deserta. nisi par non pugnat. si utringe certabitur, ille est melior, qi prior pedem retulit; victus est qi vicit.* νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν. *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. *Quàm pulchra ars, vincere in bono malum?* Cic. *Tusc. lib.* 4. *c.* 25. *Medic.* 15. Et Val. Maxim. *lib.* 4. *c.* 2. *Speciosiùs aliquanto injuriæ beneficiis vincuntur, quàm multi odii pertinaciâ pensantur.* Et, *Bono vinci satius est, quàm malo more injuriam vincere.* Salust. *Jugurth.* Præclarè Joan. Chrysost. *in Matth. orat.* 18. Εἰ καὶ μεγάλα ἠδίκησαι, καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα ἐυεργέτησον, ἵνα καὶ σαυτῷ λαμπροτέρεν ποιήσῃς τὸν στέφανον, καὶ τὸν ἀδελφὸν τῆς ἐξάπης ἀπαλλάξῃς ἀῤῥωστίας· ἐπεὶ καὶ οἱ ἰατροὶ, ὅταν καὶ λακτίζωντα καὶ ὑβρίζωντα παρὰ τῶν μαινομένων, τότε μάλιστα αὐτοὺς ἐλεῦσι καὶ περισκοπάζουσι περὶ τὰ ἐκείνων διόρθωσιν, εἰδότες ὅτι τῆς ὑπερβολῆς τὸ νοσήματος ἡ ὕβρις ἐστί. καὶ σὺ πίνυ ταύτῳ περὶ τὸν ἐπιβαλόντων ἔχε τὸν γνώμην, καὶ ὅτω κέχρησο τοῖς ἀδικοῦσιν· ἐκεῖνοι γὰρ εἰσι μάλιστα οἱ νοσοῦντες, καὶ τῷ βίαν ὑπομένοντες. ἀπάλλαξον πίνυ αὐτοὺ τῆς χαλεπῆς ταύτης ἐπηρείας, καὶ δὸς ἀφεῖναι τῷ ὀργῷ, καὶ δαιμονᾷ ἐλάθερωσον χάριτι, τὸ δυμᾶ· καὶ γὰρ δαιμονῶντας ἐὰν ἴδωμεν, δακρύομεν· οὐχὶ καὶ αὐτοὶ ὄντες δαιμονᾶν τοῦτο καὶ νῦν ποιῶμεν ὑπὸ τῆς ὀργιζομένων. καὶ γὰρ ἐκείνοις ἐοίκασιν οἱ θυμούμενοι, μᾶλλον ἢ κἀκείνων εἰσὶν ἀθλιώτεροι, μὴ αἰδήσεως μοιρόμενοι· διὸ καὶ ἀσύγγνωστος αὐτῷ ἡ παροξυνξία. μὴ πίνυν ἐπέμβαινε κεκμηκότι, ἀλλὰ καὶ ἐλέει· καὶ γὰρ ἂν ὑπὸ χολῆς πνα ἐνοχλέμενον καὶ σκιρτιδιῶντα ἐμέσαι ἐπεγειρόμενον τὸν πονηρὸν τοῦτον χυμὸν ἴδωμεν, χεῖρα ὀρέγομεν καὶ διαβαστάζομεν ἀπαραπόμπρον, κἂν τὸ ἱμάτιον μολιώμεθα, οὐκ ὑποφερόμενοι· ἀλλ' ἐν μόνον ζητῶμεν, ὅπως ἐκεῖνον ἀπαλλάξωμεν τῆς χαλεπῆς ταύτης ξενοχαλείας· τοῦτο πίνυ ὅτι τύπτων ποιῶμεν, καὶ διαβαστάζωμεν ἐμέντες καὶ ἀπαραπόμπους· μὴ δὴ πρόσεχε ἀφῶμεν, ἕως ἂν ὕπασιν ὑποθῆται τὴν πικρίαν. καὶ τότε σοι χάριν εἴσεται μεγίστην, ἐπειδὰν παύσηται, τότε γνώσεται σαφῶς ὅσης αὐτὸν ἀπήλλαξας ταραχῆς. καὶ τί λέγω τὴν παρ' ἐκείνε χάριν; ὁ δὲ Θεός σε εὐθέως στεφανώσει, καὶ μυρίοις ἀμείψεται κρείττοις ὅτι σὺ τὸν ἀδελφὸν νοσήματος ἠλάθερώσας χαλεπῆς· καὶ κἂν ἐκεῖνος ἢ ὡς δεσπότην τιμήσει, διὰ πάντος αἰδήμονός σε τῷ ὑπείκειαν. οὐχ ὁρᾷς τὰς πικτύσας γυναῖκας, πῶς δάκνυσι τὰς παρεστώσας, καὶ οὐκ ἀλγῶσιν ἐκείνας; μᾶλλον ἢ ἀλγῶσι μὴν, φέρουσι ἢ χαιρούσας, καὶ σωφρονῶσι ταῖς ὀδυνωμένας καὶ διακοπτομένους ὑπὸ τῆς ὠδῖνος. ταῦτα καὶ σὺ ζήλωσον, καὶ μὴ γίνε μαλακώτερος γυναικῶν. ἐπειδὰν δὲ τέκωσιν αἱ γυναῖκες αὖται (γυναικῶν γὰρ εἰσι μικροψυχότεροι) τότε σε τὸν ἄνδρα ἕσονται. Adeò sanè præclara & eximia verba sunt ista, ut nec ipse describere gravatus sim, nec lectori pio tædium sperem legendo, prolixiora licèt, oboriturum.

Πρᾴως παρεμῆς] Ità Plato *politic. lib.* 9. Πείθωμεν πίνυν αὐτὸν πρᾴως· ἃ δὲ ἐκὼν ἁμαρτάνει ἐρασθέντες, &c. Pari modo qo Marcus istic. Isidor. Pelus. *lib.* 3. *epist.* 397. χρὴ τῇ παῤῥησίᾳ μιγνύναι τὸ σεσοφισμένον· & rursus: πῶς παῤῥησιασόμεθα ; ὃν ἀκράτῳ τῇ παῤῥησίᾳ χρησάμενοι, ἀλλὰ κεκρασμένοις αὐτὸ σεσοφισμένῳ. Evripid. *Bellerophont.* apud Suidam:

Ὃς

Οἴ μοι, τὸ μὲν νοσοῦντι συμβῆναι κακόν.
Hev, fateor, huic qi ægrotat iraſci, malum eſt. Senec. *de conſtant. ſap. c.* 13. *Quis phrenetico medicus iraſcitur? qis febricitantis, & frigida prohibiti maledicta in malam partem accipit? hunc affectum adverſus omnes habet ſapiens, qem adverſus ægros ſuos medicus: qorum nec obſcœna, ſi remedio egent, contrectare, nec reliquias & effuſa intueri dedignatur, nec per furorem ſævientium excipere convicia. ſcit ſapiens, omnes hos, qi togati purpuratique incedunt, valentes coloratósque, malè ſanos eſſe: qos non aliter videt, qàm ægros intemperantes. Itaque nè ſuccenſet qidem, ſi qid in morbo petulantiùs avſi ſunt adverſus medentem.* vide *Aug. ad lib.* 7. § 22.

Μελαδιδάσκης] vide *lib.* 5. § 28. & *lib.* 9. § 11. Δεῖξον τὸν πλάτωνα καὶ ὄνει, πῶς ἀφίσαντα τὴν ἁμαρτημάτων. Epictet. *l.* 1. *c.* 18.

Εὐκολῶς] *Vacans huic rei.* Xyl. imò, *placidè, imperturbatè te habens.* Epictet. *lib.* 3. *c.* 2. Εὐκολῶ, ἡσυχίαν ἄγω. & *c.* 9. εὐκολῶ· ἢ ἀφειμαῦται μου ἡ διάνοια. Marcus ipſe *lib.* 4. § 19. εὐκολώτερος καὶ ἀταραχότερος ἔσῃ. vide & *lib.* 12. § 2.

Πρὸς ἄλλο πεφύκαμεν] πρὸς συνεργίαν. *lib.* 2. § 1.

Οὐ μὴ βλαβῶ] vide *lib.* 2. § 1. & *lib.* 10. § 33.

Σὺ δὲ βλάπτῃ] vide *l.* 9 § 4.

Εὐαφῶς] *efficaciter* Caſ. *apertè.* Xyl. *aptè, ſcitè, dexterè, affabrè,* malim. Lucian. ἐπιδάλλειν τὸν δακτύλες εὐαφῶς. *ſcitè digitos ſubjicere.* tractum à praxi Chirurgica; in qa multùm refert, qa manu vulnera colligenda, vel oſſa reſtituenda, tractentur. Pindar. *Pyth.* 4. Χρὴ μαλακὰν χέρα πρόσφατα πρόμαν ἕλκος ἀμφιπολεῖν. Ab eadem arte tractum eſt, & Apoſtoli illud *ad Galat. c.* 6. *v.* 1. ubi de fratre in peccatum prolapſo, καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότητος. eſt enim τὸ καταρτίζειν (qod & Beza & Strigelius adnotârunt) *membrum luxatum reconcinnare*, ſive, *loco ſuo reponere, & adaptando rurſus componere.* & καταρτισμὸς, μεταγωγὴ τῆς ὀστῶν ἐπὶ τὸ παρὰ φύσιν πάλιν εἰς τὴν κατὰ φύσιν. Galen. reſpexit eódem & Plutarch. in *Catone minore*, ubi Catoni Statylium juvenem nimis ſervidum & præcipitem, Apollinidi Stoico ac Demetrio Peripatetico curandum tradenti hæc verba tribuit: Ὑμέτερον ἔργον διδάντα τοῦτον μαλάξαι, καὶ καταρτίσαι πρὸς τὸ συμφέρον. Siqidem, ut Gregor. in *paſtore lib.* 2. *c.* 6. *Sæpenumero deteriùs frangitur, cùm fractura incautè colligitur, ità graviùs qis ſciſſuram ſentit, ſi hanc immoderatiùs ligamenta conſtringent.* & qod Rad. Ardens, *orat. Dom. poſt Trin.* 6. *Manſueta correctio peccatores emendat, intemperans etiam emendandos perturbat.* Certè, qod Seneca *de clement. l.* 1. *c.* 17. *Nullum animal eſt moroſius, nullam majori arte tractandum, qàm homo.*

Οὐδὲ μέλιτται αὐτὸ πιέσαι, οὐδὲ ὅσα σιταγελαστικά] Porphyr. *de abſtinent. ab animal. lib.* 3. Τὰ δὲ σιταγελαστικὰ ὅπως πρεῖ τὸ δίκαιον τὸ πρὸς ἄλληλα, τίς ἀγνοεῖ; τοῦτο μὲν μυρμήκων ἔκγονον, τοῦτο δὲ καὶ μελιττῶν, καὶ τῶν ὁμοίων.

Μήτε ὀνειδίσῃς] vide *lib.* 1. § 10. De Evphrate Philoſopho, Plin. min. *lib.* 1. *ep.* 10. *Inſectatur vitia, non homines: nec caſtigat errantes, ſed emendat.* Senec. *de clement. lib.* 1. *c.* 17. *Agat princeps curam, non tantùm ſalutis, ſed & honeſtæ cicatricis.* Et Avguſtin. *epiſt.* 159. *Sic ſuccenſe iniqitati, ut conſulere memineris humanitati.* vide & *lib.* 5. § 22. & *ſupr.* § 13.

Ἀδήκτως τῇ ψυχῇ] *atque ità nè cor mordeatur.* Xyl. *citra ſermonis aſperitatem.* Caſ. δάκνειν τὸν ψυχὴν, τὴν καρδίαν, τὸν θυμὸν, dicunt Græci, qod *mordere & pungere cor alicui*, id eſt, *angere, divexare, cruciare*, Latini. & δακνεδὼν τὸν θυμὸν, ἢ τὴν καρδίαν, *corde morderi.* i. e. *angi, cruciari.* Syneſ. *de regno.* Οἱ δ' ἔτως ἀεὶ ἀστεμφῶς ἔχοντες, ὥστε, οὐδὲ φασιν αὐτοῖς ὑποχήσειν, εἰ τις ξυγχωρήσει μὴ πάντα ἐκ πάντων ἐπαινεῖν τὰ βασιλέως καὶ βασιλέα· ἀλλ' εἶπη παρέικοι, καὶ λυπήσειν ἀναπείνοντας, καὶ ἀπειλῶσι δήξεσθαι τὴν καρδίαν, οὐκ ἐν χερῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ μέσων, εἰ ἄρα ὠφελήσοιεν. Idémqe *de calvitic.* μέσην αὐτὴν δήξεσθαι τὴν καρδίαν. Liban. *orat. de pacif.* οὐ δακνομένῳ ἐπέρχεται τις τὴν καρδίαν, εἰ ὁ χθὲς μαθητὴς, σήμερον ἑτέρᾳ γέγηται; Ariſtoph. *Acharn.*

Ὅσα δὴ δέδηγμαι τὴν ἐμαυτοῦ καρδίαν.
Et in *Nubib.* —ὅμως ὀδὼν τὸν θυμὸν δακεῖν.
Indè θυμοδακὲς, qod *cor mordeat.* Julian. *orat.* 2. Ποταπὸν δὲ χρῆμα λοιδορία; ὡς θυμοδακὲς ἀληθῶς, καὶ ἀμύητον ψυχὴν μᾶλλον, ἢ σίδηρος κρῶτα; Sed & δάκνειν & δακνεδὼν, & *mordere*, ac *morderi*, iidem ſimpliciter dicunt. Evrip. *Theſ.*

Μή μοι νεαρὸν πρόσπεσον μᾶλλον δάκοι.
Plut. *de Stoic. contradict. c.* 9. Καί τοι πικρῶς ἐν τῷ γάνει τούτῳ καὶ Πλάτωνα καὶ τοὺς ἄλλους τὸ Χρυσίππου δάκνουσι. Cicer. *ad Attic. lib.* 13. *ep.* 12. *Valdè me momorderunt epiſtolæ tuæ: eædem tamen ſanaverunt.* Flacc. *l.* 1. *ep.* 16.

—*Mordear opprobriis falſis?*

Terent. *cunuch.* 3. 1.

--*Par pari referto, qod eam mordeat.*

Sidon. *lib.* 5. *ep.* 8. *vel pupugiſſe verſu gemello, vel mordiſſe diſtichо.* qi & *ibidem*, piperatam facundiam, pro *mordaci* dixit. & *lib.* 8. *ep.* 11. *epigrammata piperata.* i. e. *mordacia*, ut exponit ipſe; qæ *melleis* opponit: Hieronymum imitatus, qi in *epiſt. ad* Evſtoch. *ut te aliqid & piperis mordeat.* ſed & *acetum mordax*, câdem mente Perſ. *ſat.* 1. Indè δάκνις λόγος, *mordax oratio.* Plutarch. *de amic. & adul.* λόγῳ δάκτυ καὶ παῤῥησίᾳ κηδεμονικῇ καθαπτόμενον. Item δῆγμα, δηγμὸς, δῆξις. Idem *ſympoſ. lib.* 2. *c.* 1. Δῆγμά τι περίεστι ἀυτῷ τῆς

τῷ σκώμματι & mox: τὰ σκώμματα μᾶλλον δάκνει, καθάπερ τὰ παρηγορήματα βέλη, πλείονα χρόνον ἐμμένοντα, καὶ λυπεῖ τοὺς σκωφθέντας. ità enim rescribendum pro eo quod μέλη sensu nullo codices exhibent. Idem *de amic. & adul.* ἐλέγχω καὶ λόγῳ δηλοῦν ἐμπειρῶν καὶ μετάνοιαν. & *in Lycurg.* Αἱ τῶν παιδῶν καὶ σκωμμάτων δίκαι, οὐδὲν ἀμβλύτερον τοῦ μὴ ἀπαιδεύτου παιδεύματος. Alia, nec pavca, suppeditabit Hadr. Junius *cent. 2. adag 58.* Indè ἀδήκτου, *morsu immunis*; qi oratione, sive sermone ejusmodi mordaci perstrictus non est. Evnap. *in Liban.* ἅδεις τοῦ συλλεγέντων Λιβανίῳ, καὶ σωθέντας ἀξιωθέντων ἀπῆλθεν ἀδήκτου. *nemo omnium qi Libaniâ allecti & in familiaritatem accepti fuerunt, abiit à morsu immunis.* ità legunt vertúntqe, cùm Hadr. Junius, tum & Fed. Morellius. sed vera lectio, ἄδηλου, non ἀδήκτου. sequentia firmant. ἀλλὰ πάντ' ἦθος ἐυθὺς δίος τις ἦν ἔγνωσο &c. *sed statim, qâ esset indole, dignoscebatur.* Verùm indè ἀδήκτως apud Plut. in *Pomp.* ubi Flora narrâsse dicitur, ὡς ἂν ἐμοὶ σύνοιδε παπαπαμβύλου ἀδήκτως ἀπελθεῖν. *nunqam qivisse se à Pompeji consuetudine sine morsu aliqo discedere.* h. e. ut non aculeum qasi aliqem in animo residuum persentisceret. qomodo Periclis dictio ità avdientium animos affecisse perhibetur ὡς τὸ κέντρον ἐγκαλιπεῖν, ut Evpolis *Tribubus.* Cæterùm hoc loco ego, qid ἀδήκτως τῇ ψυχῇ velit, non satìs assequor. malim ἀδήκτῳ τῇ ψυχῇ. nec de reprehensi, sed de reprehendentis animo acceperim. nè ità vel redarguat, vel admoneat, ut animi injuriæ illatæ apprehensione attacti & exulcerati indicium præ se ferat. hoc est enim qod postea de *succensente* dicit, τέτρωται, *vulneratus est, vulnus accepit.* Qanqam potest & ἀδήκτῳ τῇ ψυχῇ exponi, *animo non mordaci.* qomodo Dioscoridi *l. 1. c. 28.* ἔλαιον ἄδηκτον dicitur, i. e. *qod non mordeat*, ut Plin. *l. 23. c. 4.* & Plutarch. *de adulat.* πῶς οὖν συνεχῶς τοῖς ἡδυνεῖς, καὶ τῷ πρὸς χάριν, ἀκριβὲς ἀεὶ καὶ ἄδηκτον ὁμιλίαν ὑφαίνοεῖν. ἄδηκτον ὁμιλίαν dicit, qæ nihil mordax habeat. verùm prius illud arridet magis.

Μηδὲ ὡς ἐν σχολῇ] *neve otio abuti videaris.* Xyl. forsan, qia priùs εὐσχολῶν dixerat. Ego simpliciter malim, tanqam in schola, hoc est, vel ὡς παιδαγωγός τις, *pædagogi cujusdam instar*, qi imperiosè cùm agat, molestus esse solet, & gravis habetur. *l. 5. § 9.* & *l. 10. § 35.* unde παῤῥησία παιδαγωγικὴ *suprà § 6.* vel etiam *tanqam in schola*, ubi ingenii exercendi ostentandíqe caussâ fieri assolent oratiunculæ. hóc est enim qod seqitur, μηδὲ ἵνα ἄλλος παρασὰς θαυμάσῃ. & *suprà § 13.* ὡς ἐπιδεικνύμενος. vide *ad l. 1. § 16.* σχολαστικός. *qasi exercitationis caussâ.* Cas. Ambros. *offic. lib. 3. c. 16. objurget, non jactantiæ studio, sed affectu charitatis.* qod Marcus hìc φιλοσόφως. Talia avtem, qalia Marcus hìc notat, Senecæ scripta Cajus Cæsar esse volebat. cùm *commissiones meras* esse diceret, referente Svetonio, *l. 4. c. 53.* i. c. λόγους ψυχρὰς ἐπιδείξεις καὶ ἀγῶνας γεγραμμένους, ut ex Isocrate *in eum locum* clariss. Casavb. vel etiam αὐτολεξεὶ, ἀγωνίσματα. utì idem ex Thucyd. *l. 1.* & Aristot. *Poet. c. 9.* sed & Polybio; cujus avreum dictum dignissimúmqe qod ubiqe, non ibi tantùm, legatur (ejusdem habes τὸ μακρεῖτε elogium) illud *l. 3.* è codicibus Polybianis à vitio typotharum incuriâ contracto sic repurgatum. Ἰσυείας γὰρ ἐὰν ὠφέλῃ τις τὸ δὲ τί, καὶ πῶς, καὶ τίνος χάριν ἐπεξέλθῃ, καὶ τὸ ψυχρὸν ἐν τούτοις πότερον εὔλογον ἔχῃ τὸ τέλος, τὸ καταλειπόμενον αὐτῆς, ἀγώνισμα μὲν, μάθημα δ' οὐ γίνεται. Qod Plinius *l. 7. epist. 17. Historia non ostentationi, sed fidei veritatiqe componitur.* Nec multò secius Fabius, *l. 10. c. 1.* in viri clarissimi commentariis fœdè depravatus: *Totum opus historiæ, non ad intuitum rei pugnámqe præsentem, sed ad memoriam posteritatis & ingenii famam componitur.*

Ἀλλ' ἤτοι ψυχῆς μόνον] qod Christus Matth. *c. 18. v. 15.* ὕπαγε, καὶ ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου. Socrates in mensa cùm familiarem qendam vehementiùs pavlò increpuisset, Plato, ἐκ ἐμοῦ ἦν ἰδίᾳ ταῦτα λελέχθαι; *Annon*, inqit, *hæc privatim dicta, præstiterat?* cui ille vicissim, Σὺ γὰρ ἐκ ἐμοῦ ἀν ἐπαίνεσας, ἰδίᾳ ψυχῇ ἐμὲ ταῦτα εἰπών; *Annon & à te mihi privatim hoc dictum præstiterat?* deesse avrem videtur disjunctionis membrum alterum, si recepta lectio admittatur, *vel solùm convenias, vel ut solus advertat*, (avt ejusmodi qippiam) etiamsi plures adstiterint. *sed ut cum solo ità loqi debes.* Xyl. acsi esset, ἀλλ' ὡς ψυχῆς μόνου, sive, ἀλλ' ὅπως ὡς ψυχῆς μόνου. disjunctivæ certè rationem nullam habuit: sed nec Cas. qi vertit, *sed ità semper ut solus consciat.* ἀλλ' ἀεί τοι. qod mihi valde comprobatur. Optimè Plut. *de amic. & adul.* Δεῖ γὰρ, ὡς νοσήματος ἐκ εὐπρεπείας, τῆς ἀμαρτίας τοὺ ψυθέσιν καὶ ἀπολόγυμν ἀπόῤῥητον εἶναι, καὶ μὴ παρηγορικὴν, μηδ' ἐπιδεικτικὴν, μηδὲ μάρτυρας καὶ θεατὰς συνάγουσαν· ἃ γὰρ φιλικὸν, ἀλλὰ σοφιστικὸν, ἀλλοτρίοις ἐυδοκιμεῖν σφάλμασι, καλλωπιζόμενον πρὸς τοὺ παρόντας, ὥσπερ οἱ χειρουργοῦντες ἐν τοῖς θεάτροις ἰατροὶ πρὸς ἐργολαβίαν.

Ὡς παρὰ τῶν Μουσῶν] qia pro numero Musarum, monita *novem*. vide Plut. *Sympos. l. 9. c. 14.* de numero Musarum.

Ἄρξαι ποτὲ ἀνθρώπου εἶναι] *humanitatem colamus, dum inter homines sumus.* Senec. *de ira l. 3. c. 43.* vide *l. 7. § 22.* & *l. 10. § 8.*

Τὸ κολακεύειν] qod *l. 4. § 31.* μήτε τύραννος, μήτε δῆλος. De Antonio Niceph. Callist. *l. 8. c. 40.* Πάσι δ' ἦν κεχαρισμένον ἑωυτὸν παρέχων, ἐπιμέλετο μήτ' ἀγροικίᾳ καὶ κόλακα εἶναι δοκεῖν, μήτε πρὸς τύχον ἐξάγεσθαι τῷ δι' ἁπάντων τιμᾶσθαι, καὶ

ὅις ἂν καλῶσι φείθεσθαι. Isidor. Pel. *l.* 3. *epist.* 121. Ὥσπερ δεῖ μὴ ἢ βαρὺ κομιδῇ φθέγξασθαι ῥᾴδιον, τὸ δὲ μέσον τυχεῖν, μεσότητος ὄντι ἔργον· ὅταν καὶ περὶ τὸ παρρησιάσασθαι, καὶ μὴ, λογιστέον· οἱ μὲν γὰρ ἃ τοῦ ὠφελῆσαι, ἀλλὰ τοῦ ὑβρίσαι χάριν τι μόνον· οἱ δὲ τοῦ κολακεύειν, καὶ τὸ μὴ περιόντα ἐγκώμια ὑφαίνειν· οἱ δὲ μέτρῳ ἀείσῳ χρώμενοι, ὅτε ὑβρίζουσιν, ὅτε δωροδοκοῦσιν, ἀλλὰ κεράσαντες τῇ παῤῥησίᾳ τὸν αἰδῶ καὶ τῇ ἐπιμελείᾳ τὴν περιττὴν, ὅπως ἐπὶ τὸ ἰατρεύειν τοὺς ἑαυτοῦ ἀγνοίας ἔρχωνται.

Τὸ πρᾶον καὶ ἥμερον, ὡς ἄν ἀνθρωπικώτερον, ὅτι καὶ ἀρρενικώτερον] Naſo, *art. l.* 3.

Candida pax homines, trux decet ira feras.

& *triſt. l.* 3. *eleg.* 5.

Quò quiſque eſt major, magis eſt placabilis iræ;
Et faciles motus mens generoſa capit.

Ὥσπερ τε ἡ λύπη ἀδενές, ὅτω καὶ ἡ ὀργὴ] *Iram dolorémque* copulat. ἡ γὰρ ὀργὴ μὴ ἄνους· καὶ ὁ ὀργιζόμενος πᾶς λυπεῖται. Ariſtot. *rhet. l.* 2. *c.* 4. Utrumque facit imbecillitatis indicium. Ità & Senec. *de ira l.* 1. *c.* 16. *tantùm abeſt à magnitudine animi ira, quantùm à fortitudine audacia, à fiducia inſolentia, ab auſteritate triſtitia, à ſeveritate crudelitas. mihi videtur veternoſi & infelicis animi imbecillitatis ſibi conſcii, ſæpe indoleſcere. ut exulcerata & agra corpora ad ictus leviſſimos gemunt; ità muliebre maximè & puerile vitium eſt. at incidit & in viros. nam viris quoque pueriliа ac muliebria ingenia ſunt.* &, *de vit. beat. c.* 3. *omnis ex infirmitate feritas eſt.* Menander apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 20.

Τὸ δ' ὀξύθυμον τοῦτο καὶ λίαν μικρὸν,
Δεῖγμ' ἐστὶν εὐθὺς παῖδα μικροψυχίας.
Iraſci prompta amarulentáque indoles
Indicium infirmi pectoris cunctis facit.

Muſonius apud Stob. Μικρόψυχον γὰρ τὸ ἀγανακτεῖν καὶ ἐπιτείνεσθαι θᾶττον τοιούτων. Juvenal. *ſat.* 13. —— *minuti*

Semper & infirmi eſt animi exiguique voluptas,
Ultio. continuò ſic collige, quòd vindictâ
Nemo magis gaudet quàm fœmina. ——

Ammianus *hiſt. l.* 27. *c.* 6. *Iram definiunt eſſe ulcus animi, naſci ex mentis mollitie conſuetum; id aſſerente argumento probabili, quòd iracundiores ſunt incolumibus languidi, & fœminæ maribus, & juvenibus ſenes, & felicibus ærumnoſi.* Ariſtot. *rhetor. l.* 2. *c.* 2. Κάμνοντες, πενόμενοι, ἐρῶντες, δηλοῦντες, ὅλως ἐπιθυμοῦντες, καὶ μὴ καλοῦντες, ὀργίλοι εἰσὶ καὶ εὐπαρόρμητοι Plut. *de irac. cohib.* Ὡς γὰρ ὄδυμα μεγάλης ἐστὶν ἐν σαρκὶ πληγῆς πάθος, ὅταν ἐν ταῖς μαλακωτάταις ψυχαῖς ἡ ὀργὴ τὸ * λυπῆσαι * [λυπῆσαι] ἔνδοσιν ἐνέφερε μείζονα θυμὸν ἢ μείζονος ἀδενείας. διὸ καὶ γυναῖκες ἀνδρῶν ὀργιλώτεραι, καὶ νοσοῦντες ὑγιαινόντων, καὶ γέροντες ἀκμαζόντων, καὶ κακῶς πράττοντες εὐτυχούντων. ὅτων ὁπόταν τοῦ λυπεῖσθαι μάλιστα τῆς ψυχῆς καὶ παθητικοῦ ἀνίσωται μάλιστα δ' ἀδένειαν ὁ θυμὸς, οὐχὶ νόσος, ὥς τις εἶπε, τῆς ψυχῆς ἐοικὼς, ἀλλὰ ἐπιτήμασι καὶ σπέρμασιν ἐν τοῖς ἀμυητικοῖς ὁρμαῖς σφοδρότερον ἐξανισαμένης. qod autem dicit ὥς τις εἶπε, Platonem tangit, qi ſicut Plutarch. idem, *de virt. mor.* refert, νεῦρα τῆς ψυχῆς τὸν θυμὸν προσεῖπεν.

Ἀδενεῖς] τὸ γὰρ ἀδενὲς εὐπαθέστερον. Theophr. *de cauſſ. plant. l.* 4. *c.* 6. non ἀπαθέστερον, ut codices vulgati, etiam Hejnſii editio, exhibent. ſic enim ipſe lib. eodem *c.* 13. τὰ γὰρ ἀδενέστερα δῆλον [ὡς] εὐπαθέστερα. & rurſus *c.* 14. τὸ ἀδενὲς παθητικώτερον.

Ἀμφότερα γὰρ τέτρωται καὶ ἐνδιδώκασιν] *Uterque vulnus accepit & herbam porrexit.* Xyl. optimè. ſive, *manus dedit, & victus eſt uterque,* & qi iraſcitur, & qi dolet. Dio Pruſ. *orat.* 16. Ἀλλὰ διανοίας ἰσχυρᾶς ὄντι χρεία, μάλιστα μὲν ἀτρώτου καὶ παντὸς μισθοῦ εἰκάσαι· εἰ δὲ, μήγε ῥᾳδίως, μισθοῦ γοῦν τοῦ τυχόντος πεπωκόσι μόνον. ubi in membro poſteriori, defectus ſubeſſe videtur; ſupplendus hoc modo; εἰ δὲ [μὴ,] μήγε ῥ' &c. negativa iterata librarium vel oſcitantem, vel feſtinantem fefellit. Liban. *in vita ſua:* ἐπεὶν δ' ἄδην αὐτοῦ δεῖσθαι τετρωμένου τοῦ σπερμάτων. ὅπως ἂν ἐπιτρέψω.

Παρὰ τοῦ μουηγέτου] *à duce ſive præſide Muſarum.* qia *decimum* addiderat. at qis iſte Marco *Muſarum ductor?* M. Caſavb. *Herculem* vult. Herculem certè Evmenius in *oratione de ſcholis inſtaurandis, Muſageten, hoc eſt, comitem ducémque Muſarum eſſe, accepiſſe* ait *Fulvium illum nobiliorem; qi ædem Herculis Muſarum in circo Flaminio ex pecunia Cenſoria fecit, cùm in Græcia eſſet imperator.* Qin & Sveton. *l.* 2. *c.* 29. *Ædis Herculis Muſarum à Marcio Philippo* ſub *Auguſto extructæ* meminit. Nam qod *Herculis & Muſarum,* legebatur, H. Caſavbonus, codicum veterum ſtudio ſecutus, cópulativam ſuſtulit. qanqam Plut. in *qaſt. Rom.* communem fuiſſe aram qandam *Herculis ac Muſarum* apud Romanos, eſt avtor; inſtitutæ cavſſam, ex Jubæ traditione, fuiſſe, qòd Evandrum literas Herculem docuiſſet. Cæterùm Evmenius idem, *Herculem Muſarum tutorem potiùs & defenſorem,* qàm *ductorem & præcentorem* habitum innuit, cùm ſubjicit, *Camœnarum ſigna novem ſub tutela numinis fortiſſimi ab eodem Fulvio conſecrata, qò mutuis operis pramiisque jucari ornaríque ſignificaret, Muſarum qietem defenſione Herculis, & virtutem Herculis voce Muſarum.* De hoc *Herculis Muſarum,* an *Herculis Muſarúmque* templo, Naſo *artis l.* 3.

Nec rubor eſt emiſſe palám: venire videmus
Herculis ante oculos virgineúmque chorum;

& *Faſtor. l.* 6. *extremo.*

Dicite Pierides, qis vos addixerit iſti,
Cui dedit invitas victa noverca manus.
Sic ego, ſic Clio: clari monumenta Philippi
Aſpicis, unde trahit Martia caſta genus. &c.

Sic cecinit Clio. doctæ assensêre sorores,
Annuit Alcides, increpuitque lyrâ.

Verùm apud Græcos Apollinis potiùs, *Musagetæ* titulus iste; hoc munus est, *Musarum chorum ducere eisdémque præcinere.* qod & ex Lutatii *histor. commun. l.* 1. Probus Grammat. asserit. Syncs. *Dione*, de philosopho, Περσεῖναι ἢ δεῖ τὸ κῆ ἔχειν αὐτὸν ἴδιον ἔργον ὑπερκείμενον τῶ χορῶ, ὥσπερ τὸν Ἀπόλλω λόγω ἔχει, νυῖ μὲν τοὺς Μούσας συμπέμπειν αὐτὸν ἐξάρχοντα, κῆ ἐνδιδόντα ῥυθμὸν τῆ συσκήνῳ, νυῖ δ' αὐτὸν κῆ μόνας ᾄδειν. Cornutus an Phurnutus, *de deis*, c. 32. Ἀπ' αὐτῆς ἢ τῆς ἀρχῆς κῆ μουσηγέτης ἐκλήθη, κῆ παίζειν μὲ ἢ μετὰ Μουσῶν ἐνόμιζεν.

Ἐκ γὲ Μουσῶν κῆ ἑκηβόλε Ἀπόλλων.

Ἄνδρες ἀοιδοὶ ἔασιν, ὁπόσσοι βασιλῆες.

φησὶν ὁ Ἡσίοδος. διὰ τοῦτο κῆ ἱερὸς αὐτῶ ὁ κύκνος, τῆ μουσικώτατον κῆ λευκότατον ἅμα ἔῃ ἢ ὀρνέων. Pausan. *Eliac. l.* 1. in Junonis templo, qod est Elide, Πεποίηται Μοῦσαι μὲν ᾄδουσαι, κῆ Ἀπόλλων ἐξάρχων τῆς ᾠδῆς. Idémque in *Attic.* diserte, Ἀπόλλωνα μουσηγέτην καλοῦσι. *Musarum ducem sive præsidem vocant Apollinem.* cujus appellationis Apollini tributæ meminit & Plato, *de leg. l.* 2. Plutarch. *sympos. l.* 9. *c.* 14. & *cur Pyth. metro oracula edere desierit.* & Aristides, *orat. Platonic.* 1. sed & Orpheus *hymno in Apollinem.* Julianus item, *orat. in solem.* Apollinem cùm *μουσηγέτην*, tum & *μουσῶν ἡγεμόνα* non semel nuncupat: Maximus Tyrius *orat.* 21. Τῶ ἀληθῆ ἁρμονίαν, ᾄδει μὲν ὁ Μουσῶν χορεὺς, ἐξάρχει ἢ αὐτῆς ὁ Ἀπόλλων ὁ μουσηγέτης. Liban. denique *orat.* 2. Μὴ ποιεῖς τὸ μουσηγέτε τὸ πάντα ἐφορῶντ, &c. Cæterùm Herculem, an Apollinem volucrit Marcus, parùm refert. Clemens verò noster *strom. l.* 6. etiam Domino Deo nostro appellationem hanc tribuit. Sed & Philostratus Antonino illi, cui *vitas sophistarum* inscripsit; & Galliarum Regi Francisco Magno. Cl. Casaubonus in *notis ad Marci nostri vitam.*

Τὸ μὴ ἀξιῶν ἁμαρτάνειν τὸν φαῦλον, μανικόν] transponendæ sunt voces primores. Τὸ ἀξιῶν μὴ ἁμαρτ. sensus exigit. idem prorsus habet *lib.* 5. § 17.

Τυραννικόν] ità *l.* 6. § 27. ὠμόν πως. Verùm istic tyrannicum potiùs, qia velle se solum lege communi exemptum, *tyrannidem* sapit.

§ 19. Ἀπελευθέρου] vide *suprà* § 16.

Τὸ μὴ ἀφ' ἑαυτῶ λέγειν ἐν τοῖς ἀποπατοῦσι] Ex Marci mente, non à se loqitur, qi non ab animo, non à mente sua. Ὅταν τοιοῦτόν τι, κῆ ὁπωσοῦν πράσσῃ κῆ ἀναλίσκῃ τὶ ποιῆ ἢ λέγῃ τις. *l.* 2. § 16. qæ huic loco commentarii vicem præbent. nam aliud est ἀφ' ἑαυτῶ λέγειν. *Joan. c.* 18. *v.* 34.

Καὶ σεαυτῶ ὀνειδίζεις] *tibi ipsi exprobra.* Xyl. *tibi ipsi exprobrabis.* Cas. τῶ καὶ neuter rationem ullam habuit. ego malim σωνειδήσεις, *secundum qod*, yel *in qo, conscius tibi futurus es.*

Ὑποκλακλιομένῳ τοῦ θειοτέρου] Vide *l.* 7. § 55.

§ 20. Πειθόμενα τῆ τοῦ ὅλων διατάξει] Plut. *sympos. l.* 1. *c.* 2. Καὶ τὴν Θεὸν ὁρᾶς, ὃν ἀειστέγναν ἡμῖν ὁ Πίνδαρος προσεῖπεν, ὑ παλαχῆ τὸ πῦρ ἄνω τάττοντα, κῆ κάτω τῶ γῆῖ, ἀλλ' ὡς ἂν αἱ χρεῖαι τοῦ σωμάτων ἀπαιτῶσι,

Τοῦτο μὲν ἐν κόγχαισι θαλασσονόμοις βαφωιδοῖς,
Καὶ μὲ κηρύκων τε λιθορρίνων χελύωντε,
φησὶν Ἐμπεδοκλῆς.

Ἔνθ' ὅλα χθόνα χεῶλὸς ὑφέρταται ναιετάουσαν,
ἐχ ἣν ἡ φύσις δίδωσι χώρην, ἀλλ' ἣν ἡ πρὸς τὸ κοινὸν ἔργον ποθεῖ σώταξις. Idémque pavlò secius, *de facie Lunar.* Οὐδὲν ἔοικεν ὅλα μέρος αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τάξιν ἢ θέσιν ἢ κίνησιν ἰδίαν ἔχειν, ἣν ἁπλῶς ἡ φύσιν προσαπορδίσειεν· ἀλλ' ὅταν ἔκφυσον ὑ χάος γένηε, κῆ πρὸς ὃ πέφυκεν, ἢ πεπίπτῃ, τοῦτο παρέχῃ χρησίμως κῆ οἰκείως κινούμενον ἑαυτὸ, κῆ πάσχῃ, ἢ ποιῆι, ἢ διακείμενον, ὡς ἐκείνῳ πρὸς σωτηρίαν ἢ κάλλος ἢ διώασιν ὁπτηδειότατον ἔστιν, τότε δοκεῖ τῶ χῖ φύσιν χώραν ἔχειν κῆ κίνησιν κῆ διάθεσιν. ὁ γῆν ἄνθρωπος, ὡς εἰ πᾶσι ἄλλοις ἕτερον, χῖ φύσιν γεγονὼς, ἄνω μὲν ἔχει τὸ ἐμβρυῶδη κῆ γεώδη μάλιστα πρὸς τῶ καφαλῶ· ἐν ᾧ πῖς μέσοις τὸ θερμὸν κῆ πυρώδη· ὑδὲ τὰ πυρὸς τὸ μὲ ἄνω πρὸς τὸ ὁμμάτα ἀποχλοῦν χῖ φύσιν ἔῃ, τὸ δ' ἐν κοιλίᾳ κῆ καρδίᾳ παρὰ φύσιν· ἀλλ' ἔκφυσον οἰκείως κῆ χρησίμως τέτακται.

Ναὶ μὲν κηρύκεσσιν λιθορρίνοις χελύεσσι,
κῆ πασὶν ὀρέων φύσιν, ὡς φησιν, ὁ Ἐμπεδοκλῆς χαλκαμαρυγάνων,

Ἔνθ' ὅλα χθόνα χεῶτὸς ὑφέρταλα ναιετάουσαν·
κῆ ὑ πέζει τὸ λιθώδες τῶ ἔξυν (τῶ νοτίδι, f. *humidum*, Xyl.) ἐπικείμενον, ὑδέγε πάλιν τὸ θερμὸν ὑπὸ κεφότητι εἰς τὸ ἄνω χώρην ἀποπλάμενον ὄιχεται· μέμικται δέ πως πρὸς ἄλληλα, κῆ συντέτακται χῖ τῶ ἐκόσμῳ φύσιν. ὅπως ἂν εἰκὸς ἔχειν κῆ τὸν κόσμον, εἰγε δὴ ζῶόν ἔστι πολλαχῆ γῆῖ ἔχοντα, πολλαχῆ ἢ πῦρ κῆ ὕδωρ κῆ πνεῦμα, ὃν ἐξ ἀνάγκης καλατεθλιμμένον, ἀλλὰ λόγῳ διακεκοσμημένον. & *ibid.* Ὅρα κῆ σκόπει, ὦ δαιμόνιε, μὴ μεδιτὰς κῆ ἀπάγων ἕκαστον ὅπῃ πέφυκεν ἕῃ, διάλυσίν τινα κόσμου ἐπάγῃς. Mox; post ea qæ superiùs posita sunt, de partibus corporis, oculo præsertim & corde: ὑδὲ γὲ ὀφθαλμὸς ἐνταῦθα τῆ σώματός ἔστιν ὑπὸ κεφότητι ἐκπεσοῦσα, ὑδὲ ἡ καρδία τοῦ βάρει ὀλισθῆσα πέπλωκεν εἰς τὸ σῆθος, ἀλλ' ὅπ βέλτιον ἦν ὅπως ἑκάτερον τετύχθαι· μὴ τοίνυν νομίζωμεν, μήτε γῆν ἐνταῦθα κεῖσθαι συμπεσοῦσαν διὰ βάρος, μήτε τὸν ἥλιον εἰς τὸ ἄνω χώρην, ἀσκῆ φέρεσθαι, ὑδὲ κεφότητος ἐκτεθλίφθαι, μήτε τοὺς ἄλλους ἀστέρας, ὥσπερ ἐν ζυλοσκάμμῳ διαφορᾷ ῥᾳδιουργίας, ἐν οἷς εἰσι γεγονέναι τόποις, ἀλλὰ τῶ χῖ λόγον κρατοῦντος. Vise sis qæ sequntur. Denique de anima ipsa idem *ibidem*: Αὐτὴ ἢ ἡ ψυχὴ ὑ παρὰ φύσιν τῶ σώματι

μαπ σωῆρηται, βεβαδεῖ ταχεῖα, ἢ ψυχρῷ πυρώσης, ἢ ἀόρατ☉ ἀδηπτῳ ;

Παρεκρατεῖται ἐντυῦθα ὅτι τῶ συλλείμαλ☉] ὅλη γὰρ ἴσως ἡ σύστασις τῶν ζώων ἐκ τοιούτων συνέστηκεν, ἃ διαφέρει τοῖς οἰκείοις τόποις. ὅθεν γὰρ τῶν μερῶν ἔχει τὴν αὐτῶν χώραν. Aristot. *de cœlo l.* 2. *c.* 6.

Τὸ ἐνδέσιμον τῆς διαλύσεως σημεῖον] Ἐνδέσιμον, vel à re *muſica*, vel à re *nautica*, vel à re *militari* etiam forſan tranſlatum videri qeat : In re muſica uſurpatur pro *modulationis exordio*, qo præcentor ſive chori præfectus cantandi reliqis auſpicium facit. Heſych. Ἐνδέσιμον, τὸ περὶ τῆς ᾠδῆς κιθάρισμα. & apud Svidam neſcio qis ; Ὁ δὲ Φλήμων, ὅτος ἐνδέσιμος ἦν τῆς ᾠδῆς. Eò alluſit Ariſtot. *polit. l.* 8. *c.* 5. Περὶ δὲ μουσικῆς ἔνια, ---ἵνα ὥσπερ ἐνδέσιμον γένηται τοῖς λόγοις, ἐκ ἂν τις εἴποιεν ἀποφαινόμενος περὶ αὐτῆς. Ejuſdem nomine, *de mundo c.* 6. Μία μὲν ἐκ πάντων ἁρμονία σωμάτων ἢ χορδῶν τῶν ὑφανῶν, ἐξ ἑνός τε γίνεται ἢ εἰς ἓν ἀπολήγει· καθάπερ ὁ ἐν χορῷ κορυφαῖος κατάρξαντος, συνεπιχεῖ πᾶς ὁ χορὸς ἀνδρῶν, ἐὰν ὅτε ἢ γυναικῶν, ἐν διαφορεῖς φωνᾶις, ὀξυτέραις ἢ βαρυτέραις, μίαν ἁρμονίαν ἐμμελῆ κεραννυώτων· ὥτως ἔχει ἢ ὅπῃ τῶ τὸ αἴμπαν διέπονλος θεῖ· καὶ γὰρ τὸ ἀνωθὲν ἐνδόσιμον ὑπὸ τῶ φερωνύμως ἂν κορυφαίᾳ προσαγορευθέντος, κινεῖ μὲ τὰ ἄστρα ἀεὶ, ἢ ὁ σύμπας ὠρανός. &c. hoc eſt, ut Plato *Euthyd.* Ὥσπερ ὑπὸ διδασκάλε χορὸς ὑπομιμήσαυλος. Julian. item Imp. *ad Iamblych. ep.* 42. Ἐπεὶ δ' αὐτὸς ἡμῖν τὸ μέλος τὸ ἐνδόσιμον μηνύσθεις, ἢ οἷς Ἑρμῆ βάδδω κινεῖς ἢ διεγείρεις καθάδδοντας, φέρε σοι, καθάπερ οἱ τῷ Διονύσῳ τὸν Διόνυσον κρούσαντι πρὸς τὴν χορείαν ἄνετοι φέρονται, ὥτω ἢ ἡμεῖς ὑπὸ τῷ σῷ πλήκτρῳ τὸ εἰκὸς ἀντηχήσομεν, ὥσπερ οἱ τῷ χορευτῇ πρὸς τὸ ἀνάκλιμα τὸ ῥυθμὸν συμπαραβάντες. Et Liban. *orat.* 3. *in Conſtantium & Conſtantem* : Ὅτι νῦν τὸ συμφερόντα τῆς οἰκουμένης γένη, καθάπερ ἐν χορῷ, μίαν ἁρμονίαν ἐκλεκτόμενα, σωμεῖσι, δύο κορυφαίων ἐνδιδόντων τὸ μέλ☉. *In re nautica*, pro *Celeuſmate*, ſive *carmine*, incondito plerumqe ſatis illo, qo *celeuſta*, i. e. *hortator*, ſive *portiſculus*, remigibus præit, eoſd émqe ad opus ſuum exeqendum inſtigat. Philoſtrat. min. *imag. l.* 1. in *Argo*. Ὁ δὲ δὴ τὸ ἐνδόσιμον τοῖς ἐρέταις ᾄδει. Avtor innominatus à Svida laudatus : Οἱ γὰρ κελευσταὶ τοῖς ἐρέταις τὸ ἐνδόσιμον ἐνέδοσαν· οἱ δὲ ὑπὸ τῇ ἐνδόσει ἀθρόοι τῷ ῥοθίῳ ἐπιλάλαξαν. In re *militari*, etiam ſi nondum occurrat exemplum uſurpationis iſtius, poteſt idem tamen eodem ſenſu uſurpari, qo ἀναπληπικὸν Svidæ exponitur, τὸ εἰς ἔφοδον ſcil. ut Pollux, *l.* 1. *c.* 10. § 19. *claſſicum* illud, qo prælii ineundi ſignum datur. (ſiqidem & τὸ ἀνάκλιμα τῶ ῥυθμῶ Julianus illud ἀπεφαίνει) qâ etiam ſtatim poſt ſuperiorem illam uſus eſt imagine, avtor ille *de mundo*. Ὅταν ἓν ὁ πάντων ἡγεμών τε ἢ γενέτωρ, ἢ ἀόρατος ὢν ἄλλως πλὴν λογισμῷ, σημήνῃ πάσῃ φύσει μέλαξὺ ἀέρατε τε ἢ γῆς φερομένῃ, κινεῖται πᾶσα ἐναλεχῶς ἐν κύκλοις ἢ πέρασιν ἰδίοις· ἔοικε δ' κομιδῇ τὸ δρώμενον, τοῖς ἐν πολέμῳ χορεῖς μάλιστα γινομένοις, ἐπειδὴν ἡ σάλπιγξ σημήνῃ τῷ στρατοπέδῳ· τότε γὰρ τῆς φωνῆς ἕνεκτος βακέσας, ὁ μὲν ἀσπίδα ἀναιρεῖται, ὁ δὲ δώρατα ἐνδύεται, ὁ δὲ κνημίδας, ἢ κράνο☉, ἢ ζωστῆρα περιπέτ☉· ἢ ὁ μὲν ἵππον χαλινοῖ, ὁ δὲ συνωρίδα ἀναβαίνει· πάντα δὲ ὑφ' ἕνα σημάντορα κινεῖται καὶ περίπλεξιν τὰ τε κέρατα ἔχοντ☉ ἡγεμόν☉. ὕτω χρὴ ἢ περὶ τὸ σύμπαντος φρονεῖν. ὑπὸ γὰρ μιᾶς ῥοπῆς ὀρθωθέντων ἁπάντων, γίνεται τὰ οἰκεῖα. ad qod vocabuli ſignificatum alluſit forſitan Lucian. in *Lapithis*, cùm ait Cleodemo, qi Stoicos inceſſere avebat, ἐνδέσιμον præbuiſſe Hetæmoclis epiſtolam, qæ pugnis tum bisqe mox conſecutis claſſicum qoddam præcinebat. Poteſt & Marco videri (qia διαλύσεως, i. e. *diſſolutionis* ſignum dicitur) eſſe τὸ ἐνδόσιμον hoc loco, qod τὸ ἀνακλητικὸν (prout & conſtanter id uſurpatur) eidem *l.* 3. § 5. idem enim planè utrobiqe argumentum agitur; atqe ità cùm Xyl. tum & Caſaubonus acceperunt. Marci avtem mentem eximiè illuſtrant, qæ ex avtore illo *de mundo* adduximus : ex qo & iſta, cùm eódem faciant cumprimis, ſubjunxiſſe non pigebit; Καθόλε γὰρ, ὥσπερ ἐν νηῒ κυβερνήτης, ἐν ἅρματι ἡνίοχος, ἐν χορῷ ὁ κορυφαῖ☉, ἐν πόλει ὁ νόμος, ἐν στρατοπέδῳ ὁ ἡγεμών· τῶτο θεὸς ἐν κόσμῳ. πλὴν καθόσον, τοῖς μὲν καματηρὸν τὸ ἄρχειν, πολυκήδεμόν τε ἢ πολυμέριμνον· τῷ δ' ἄλυπον, ἀπόνον τε, πάσης κεχαρισμένον σωμελικῆς ἀδυνείας. ἐν ἀκινήτῳ γὰρ ἱδρυμέν☉, πάντα κινεῖ, ἢ πεδάγει ὅπῃ βάλεται ἢ ὅπως· ---ἡγεμὼν δ' ἀκινήτως αὐτὸς, ἢ ἐμμελῶς ὁ σύμπας διοικονομεῖται διάκοσμ☉ ὠρανῶ ἢ γῆς.

Οὐ δεινὸν τὸ νοερὸν ἀπειθὲς εἶ] de qerimonia iſta, vide *ad l.* 9. § 9.

Οὐδέν γε βίαιον τῶτο ὑπομένετται] Nihil à Deo creaturæ rationali violentum injungitur, nihil qod naturæ ipſius adverſum, nihil qod non eidem conſentaneum planè ſit. annon hoc eſt qod dominus Chriſtus, Matth. *c.* 11. *v.* 30. Ὁ γὰρ ζυγός μ☉ χρηστὸς, ἢ τὸ φορτίον μ☉ ἐλαφρόν ὄτι;

Ἀλλὰ μόνα, καὶ φύσιν ὄτιν αὐτῷ] leg. vel ἀλλ' ἃ μόνα κ. φ. vel, ἀλλὰ μόνα ἃ. κ. φ. vide Fabium ex *inſtit. l.* 12. *c.* 11 *ad l.* 12. § 32.

Οὐ μὴν τοι ἀνέχεται, ἀλλὰ τῶν ἐναντίαν φέρε☉] *tamen ea non ſuſtinet, ſed in contrarium fertur.* Xyl. rectè. Et hoc eſt, qod Apoſt. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 25. ἀνθισταίθετο, ſive ἐναντίθετο. qem vide & *ad Rom. c.* 8. *v.* 7. nam qòd interpres Angl. τὸ ἀνέχεσθ☉ hîc *ſurſum ferri* reddidit, cùm ab uſu vocabuli, tum & ab avtoris mente aberravit, & difficultatibus ſe ſupervacaneis implicuit.

Ἀφιλανθρώπου τῆς φύσεως] ista enim omnia sunt humanitati, adeoqe humanæ ipsi naturæ repugnantia.

Καὶ λαλείπει καὶ τότε τὸν ἑαυτῆ χώρην] itaqe λιποτάκτης γίνεται. ut *supr.* § 9. certè enim *stationem suam* deserit, cum spiritibus illis desertoribus, Judæ, v. 6. qi non per omnia divinæ sponte se subjicit voluntati. vide *lib.* 10 § 25.

Πρὸς ἰσότιμα δὲ καὶ δεισιδαιμονίαν κατεσκάφαται] non ad *justitiam* magìs, inqit, qàm ad *pietatem* conditus est homo; imò ad istam etiam multò magìs. vide Pavlum apud Luc. in *Act. c.* 17. *v.* 26, 27.

Τῆς ἐυκοινωνησίας] ἐυκοινωνησία (sicut *lib.* 1. § 16. κοινονομοσωΐη) vocabulum, qod havd temerè alibi reperias, affectionem illam designans propriè, qâ qis est ἐυκοινώνητος, ut Aristot. *ethic. lib.* 4. *c.* 1. sive ἐυμετάδοτος καὶ κοινωνικὸς, ut Pavl. *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 58. *Communicare ac largire sua proclivis.* Verùm Marco istìc passivitatis significatum magìs obtinet, affectúmqe eum denotat, qo *promptus qis est ad communem fatorum legem subeundam,* eaqe omnia æqo animo perpetienda, qæ ad universi rationes condùcere videbuntur. vide *supr.* § 13.

Πρεσβυτέρα τῶν δικαιοπραγημάτων] *antiqior*, inqit, *justitiâ* ipsâ est *pietas* & δεισιδαιμονία. vide *l.* 6. § 30. qomodo ergò antiquissima omnium justitia, ex qa reliqæ virtutes universæ procedunt? *supr.* § 10. Verùm ibi justitiam latiori sensu accepit, prout eam virtutem designat, qâ suum cuiqe, sive Deo, sive homini, tribuitur; istìc strictiore, qâ homini qod est suum elargitur, & pietati, qæ erga Deum est, ἀνταπαιρεῖται. utriusqe vocabuli hujus usûs & significatûs creberrima in sacris etiam codicibus occurrunt exempla. Vide *ad lib.* 12. § 1.

§. 21. Ὦ μὴ ἔις, καὶ ὁ αὐτὸς ὅδιν ἀεὶ τῆ βίᾳ σκοπὸς] Casavb. *ad Pers. sat.* 3. *v.* 60.

Est aliqid qò tendis?
ἔχεις πρὸ προβδεὶς στι τῆ βίᾳ σκοπὸν; finis ille ultimus est scopus ad qem totâ vitâ collineandum: singulæ verò actiones instar sagittarum sunt, qas eódem jacimus. Philo de sacrific. Cain & Abel. Σκοπῶ μὲν τὸ κεφάλαιον, βέλεσιν δ' ἑοικεν ἡ κατασκευή. *ità intellige sequentia Persii verba;*
--& in qod dirigis arcum.
Aptiùs tamen & singula facta & dicta sagittis assimilaveris qàm arcui. Virgil. *in culice*
- huc mittit, & omnes
Dirigit huc sensus,--
Vide *ad lib.* 2. § 16. & *l.* 10. § 37. *Collineandi* autem verbum, qo est usus ille, rei de qa agitur, eximiè competere videtur. oportet enim omnes vitæ totius actiones in fine illo unico ultimóqe concurrere, qemadmodum lineæ undiqaqe à circuli peripheria profectæ in centro desinunt ac conveniunt universæ. Marcus alter, Eremita, non Imperator, ἐν τῆ συμβολῆ, ἕνα σκοπὸν ὀφείλομεν ἔχειν ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ, καὶ πράγματι. Mirum interim qòd Chrysippum Plutarchus asserit, *plures fines sive scopos* statuisse. qanqam, prout codices exhibent, Plutarchi hoc ipsius, non Chrysippi videatur. locum, qò restituam, altiùs repetam. sic itaqe legitur, *de commun. notion. c.* 20. & 21. Καὶ γὰ ἄλλων ἕνεκα τῶν ἐπὶ τῆ ἀνδρὸς ἐυρεσιολογίαν ἀξίον ἱστορῆσαι, πάντων ἁπλῶς πραγμάτων καὶ δογμάτων οἰκείων ὁμῆ καὶ ἀλλοτρίων ἀποδῶναι περὶ τῶν ἐννοιαν. ἔστι δύο τέλη καὶ σκοπὸς πρακτικὸς τῆ βίᾳ, καὶ μὴ πάντων ὅσα προσπίπτει ἐφ' ἕν τι γίνεσθαι τῶν ἀναφορῶν· ubi pro ἀποδῶναι legendum, vel ἀφειδῆσαι, *nulli aut rei aut dogmati suo an alieno parcentem*; vel cum Turnebo ἀποδῆσαι, *à rebus omnibus dogmatibúsqe, cùm suis, tum alienis, dissonantem, sive dissidentem.* tum periodi consummatæ notula ibidem figenda, ut illa παρὰ τῶν ἐννοιῶν ὄζι, novam periochen ordiantur. alioqi qod tanqam absurdum & à notione communi alienum notat, & Chrysippo appingit Plutarchus, Plutarchus ipse dixerit.

Οὗτος ἔις καὶ ὁ αὐτὸς δ' ὅλε τῆ βίᾳ ἔῃ ὁ δύνατα] Senec. *epist.* 20. *Vitium est hæc vitæ diversitas, & signum vacillantis animi, ac nondum habentis tenorem suum. Etiamnum dicam unde sit ista inconstantia, & dissimilitudo rerum consiliorúmqe. nemo proponit sibi qid velit; nec si proposuit, perseverat in eo, sed transilit: nec tantùm mutat, sed redit, & in ea qæ desciuit & damnavit, revolvitur.*

Τὸν σκοπὸν δεῖ τὸν κοινωνικὸν] vide *lib.* 5. § 8, 16. & *l.* 9. § 23.

Ἀεὶ ὁ αὐτὸς] vide *ad lib.* 1. § 8, 16. Τὸ ἀεὶ ὅμοιον. & *infr.* § 27. Elizabethæ nostræ, piæ ac beatæ beandæqe æternùm memoriæ, notum est nobile ac tantâ dignissimum heroinâ elogium, *Semper eadem.*

§ 22. Τὸν μυῖ, τὸν ἀγρεῖον καὶ τὸν καπικίδιον] Fabulam Æsopicam de *mure urbano* ad *agrestem* aliqando excurrente, & illo vicissìm in urbem divertente, habes ab Horatio festivissimè descriptam, *serm. l.* 2. *sat.* 6.

Καὶ τῶν πλοίων] Allusit eódem & *lib.* 7. § 3. μυϊκίων ἐπλοπμβίων διαδρομαί.

§ 23. Τὰ μὴ πολλῶν δόγματα λαμβάνειν, παιδίων δείματα] Socrates certè apud Platonem in *Critone* multis ostendit, τὰς μὴ πολλῶν δόξας, esse nihili faciendas. Idémqe in *Phædone*, plerósqe τὸν θάνατον φοβεῖσθαι, ὥσπερ οἱ παῖδες τὰ μορμολύκεια. & Epictetus eódem, opinor, respiciens, *dissert. lib.* 2. *c.* 1. Οὐ γὰ θανάτου, ἢ πνεύμονος φοβερὸν, ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι πόνον ἢ θάνατον. --ἔδει μὲν οὖν [ἐ] φεύγειν μὲν τὸν θάνατον, τῶν φυγικῶν ὄντα, ὃ τὸ μὴ ἁμαρτάνειν δόγμα, τῶν ἀνεπιφθονίαν, καὶ τὸ ἀφελὲς, καὶ ἀδιαφόρητον. Ταῦτα δὲ ὁ Σωκράτης καλῶς

λῶς ποιῶν μορμολύκεια ἐκάλει· ὡς γὰρ τοῖς παιδίοις τὰ φοβερὰ φαίνεται δεινὰ, ἢ φοβεροὶ δ' ἀπειλαὶ, τοιοῦτόν τι καὶ ἡμεῖς πάσχομεν πρὸς τὰ φάσματα, δι' ἃ δὲν ἄλλο, ἢ ὥσπερ καὶ τὰ παιδία πρὸς τὰς μορμολυκείας· τί γὰρ ὄντι παιδίον; ἄγνοια, ἀμαθία. θάνατος τί ὄντι; μορμολύκειον. Socrates itaque non *plebis dogmata lamiis larvisque* conferebat, sed *idiotas* eorúmque *dogmata pueruli*s, *externa* ista, qæ illos terrere solent, *larvis*. Epictetus ipse pariter *lib.* 3. *c.* 21. ὅταν ἴν τις δὰ τέτων αὐτὸν ἐμφοβῇ, λέγει αὐτῷ, Ὑπαγε, ζήτει τὰ παιδία· ἐκεῖνοις τὰ φοβερὰ φοβερά. ὄξιν· ἐγὼ δ' ὄιδα, ὅτι ὀφόκινά ὄξιν, ἔσωθεν δι' ἀδὲν ἔχει. vide *ad l.* 2. § 12.

§ 24. Λακεδαιμόνιοι τοῖς μὲν ξένοις ἐν τοῖς θεωρίοις ἐπὶ τῇ σκιᾷ τὰ βάθρα] Scilicet peregrinis advenísque indulgebant ea Spartani, qæ concessa nolebant suis. Ideo, cùm Chii qidam Spartæ aliqando agentes, dum à cœna redeunt ebriati, in Ephorio vomuissent, & in Ephororum sellis etiam ventris onus deposuissent, comperto non cives suos, sed Chios contumeliæ illius avtores extitisse, præconis ministerio publico denunciabant, τοῖς Χίοις ἐφιέναι ἀσελγαίνειν. *Chiis* sese, *ut* lasciviant, *permittere*. Plut. in *apoph. Lacon.* Cæterùm Ælian. *lib.* 2. *c.* 15. pro *Chiis Clazomenios* habet, & *sellas fuligine tinctas* refert, edictúmque ab Ephoris in hæc verba; ἐξέστω Κλαζομενίοις ἀγνωσεῖν. *Clazomeniis licitum esto indecorè se gerere*. Advenis itidem, qi ad ludos solennes spectandi gratiâ Spartam convenerant, in umbra sedes collocabant; qod suis qos ad duritiem omnem sustinendam exercitatos volebant, nevtiqam permittebant. Verùm istud ævi inferioris fuisse videtur. siqidem primis reipublicæ illius temporibus advenas minimè admisisse videntur. Plut in *instit. Lacon.* Ξενηλασίαι δ' οὐκ εἰσηγήσατο; (de Lycurgo sermo habetur) ὅπως οἱ παρεισρέοντες μὴ διδάσκαλοι κακῶν τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς πολίταις καταστῶσι. de Lacedæmoniis interim Tertull. *apologet. c.* 6. *primos* eos *penulam ludis* excogitâsse, *nè vel hyeme voluptas impudica* (qæ in theatris scil. exercetur) *frigeret*. qod tamen ridendo dixisse Tertullianum contendit Rigaltius.

§ 25. Τῷ Περδίκκᾳ ὁ Σωκράτης] De Socrate Laërt. *l.* 2. Ὑπεφέρησε δ' ἂν καὶ Ἀρχελάῳ τῷ Μακεδόνι, καὶ Σκώπᾳ τῷ Κρανωνίτῃ, καὶ Εὐρυλόχῳ τῷ Λαεισαίῳ, μήτε χρήματα προσιεμένῳ αὐτῶν, μήτε παρ' αὐτοῦ ἀπολαύων. De Perdicca nihil. Imò, qod de Perdicca Marcus, de Archelao Seneca, *de benef. l.* 5. *c.* 6. *Archelaus rex Socratem rogavit, ut ad se veniret: dixisse Socrates traditur, Nolle se ad eum venire, à qo acciperet beneficiia, cùm reddere illi paria non posset*. Verùm subjcit Seneca: *Primùm in ipsius potestate erat non accipere, deinde ipse dare beneficium prior incipiebat. Venichat enim rogatus, & id dabat qod utique ille non erat Socrati redditurus. Etiamnum Archelaus daturus erat aurum & argentum; recepturus contemptum auri & argenti. non poterat ergò Archelao referre Socrates gratiam? & qid tandem erat accepturus, qantum dabat?* &c.

§ 26. Ἐν τοῖς τῶν Ἐφεσίων γράμμασι] Qænam ista *Ephesia scripta?* avt *literæ* etiam *Ephesiæ?* nam Magicos nescio qos characteres, & vocabula barbara sub hoc titulo etiam proverbio celebrata, discimus ex Diogeniano in *paræmiarum collectaneis*; Hesychio; Svidâ; Evstath. *ad Iliad.* π. Clemente Alex. qi & *strom. l.* 6. recenset & explicat: & *lib.* 1. ad *Dactylos Idæos* avtores & inventores refert. Verùm nihil illis videtur cum præceptis istiusmodi, qæ ad mores componendos spectant, commune fuisse. forsan Marcus scripserat ἐν τοῖς τῶν Ἐπικούρου, sive τῶν Ἐπικούρου γράμμασιν. Indè enim istiusmodi aliqid Seneca, uti mox videbitur, adducit. Et *Epicurum* suprà lavdaverat Marcus ipse, *l.* 9. § 41.

Σωφρόνως ὑπομιμνήσκεσθαι τῶν παλαιῶν τινος τῶν ἀρετῇ χρησαμένων] Senec. *epist.* 11. *Aliqis vir bonus nobis eligendus est, ac semper ante oculos habendus, ut sic tanqam illo spectante vivamus, & omnia tanqam illo vidente faciamus. Hoc Epicurus præcepit: custodem nobis & pædagogum dedit: nec immeritò. magna pars peccatorum tollitur si peccaturis testis assistat. aliqem habeat animus, qem vereatur, cujus avtoritate etiam secretum suum sanctius faciat. O felicem illum, qi non aspectus tantùm, sed etiam cogitatus cingat! O felicem, qi sic aliqem vereri potest, ut ad memoriam qoqe ejus se componat atqe ordinet! qi sic aliqem vereri potest, citò erit verendus. Elige igitur Catonem. si hic videtur tibi nimis rigidus, elige remissioris animi virum, Lælium: elige eum, cujus tibi placuit & vita & oratio: & ipsius animum ante te ferens, & vultum; illum semper tibi ostende vel custodem, vel exemplum. opus est, inqam, aliqo ad qem mores nostri se ipsi exigant. nisi ad regulam, prava non corriges*. Idem *ep.* 25. *Sic fac, inqit Epicurus, omnia, tanqam spectet Epicurus. Prodest sine dubio custodem sibi imposuisse, & habere qem respicias, qem intersse cogitationibus tuis judices. hoc qidem longè magnificentius est, sic vivere, tanqam sub alicujus boni viri, ac semper præsentis, oculis. sed ego etiam hoc contentus sum, ut sic facias qæcunqe facis tanqam spectet aliqis. omnia nobis mala solitudo persuadet. cùm jam profeceris tantùm, ut sit tibi etiam tui reverentia, licebit dimittas pædagogum. Interim te aliqorum avtoritate custodi. avt Cato ille sit avt Lælius, avt cujus intervento perditi qoqe homines vitia supprimerent, dum te efficis eum coram qo peccare non audeas. cùm hæc effeceris, & aliqa cœperit apud te tui esse dignatio, incipiam tibi te permittere*. Idem. *epist.* 102. *Scias magnorum virorum, non minùs præsentiâ esse utilem memoriam*. Gemina habet his Theodoric. à S. Victore

Victore in *epist.* qæ *Bernardi* nomen præfert, *ad Carthus. fratr. de Mont. Dei. Elige tibi tu ipse hominem consilio meo, cujus vitæ exemplar sic cordi tuo inhæserit, reverentia infederit, ut quoties recordatus fueris, ad reverentiam cogitati assurgas, vitam ordines, mores componas. hic præsens tibi sit quandocunque volueris: occurrat sæpe & cùm nolueris. Omnia facta, cogitata tua ab eo videri cogitabis; ac si videat, ac si arguat, emendare cogêris.* Epictet. *dissert. l. 2. c. 18.* Θέλησον ἀρέσαι αὐτὸς ποτε σεαυτῷ· θέλησον καθὸς φαίνεται τῷ Θεῷ· ἐπιθύμησον καθαρὸς μὴ καθαρῶ σαυτῷ χρώμενος, ἢ μὴ τῷ Θεῷ. εἶτ' ὅταν προσέρχῃ σοι τις φαντασία τοιαύτη, Ἤλιτον μοῦ, ὅτι * ἴδιᾳ ἐπὶ τοὺς ἀποδοκιμασίας, ἴδιᾳ ἐπὶ Θεῶν ὑποτροπαίων ἱερὰ ἱκέτης· ἀρᾶν κρὴ ἐπὶ τοὺς ἧσσ καλῶν ἢ ἀγαθῶν ἀνδρῶν σωτηρίας ὑποχωρήσας πρὸς τοῦτο γίνῃ ἀντεξετάζων, ἂν τε ἧσσ ζώντων τινὰ ἔχῃς ἂν τε ἧσσ ἀποθανόντων. Vide & Isidor. Pelus. *l. 3. ep. 91.* Cæterùm, quod Clemens præclarissimè *strom. l. 7.* εἰ ἢ ἡ παρεία τινὸς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, διὰ τῶν ὑπτοσωλῶν ἢ τῶν αἰδῶ, πρὸς τὸ κρεῖττον ἀεὶ γυμνάζει τὸν ἐπιγιγάντιον, πῶς ἃ μᾶλλον ὁ συμπαιὼν ἀεὶ ἀδιαλείπτως τῷ Θεῷ, ἐκ ἐυλόγως ἂν ἑαυτὸν παρ' ἕκαστα κρείττων ἂν εἰς πάντα, ἢ τὰ ἔργα ἢ τοὺ λόγους, ἢ τῶν διάθεσιν; τοιοῦτος ἢ ὁ πάντη παρεῖναι τὸν Θεὸν πεπεισμένος· πάντη τοίνυν παρεῖναι τὸν Θεὸν πεπεισμένοι, πάντη τὸν βίον ἑορτὴν ἄγοντες, γεωργοῦμεν ἀνῆκες, πλέοντες ὑμεῖς, ἢ τῶν ἄλλων πολιτείαν ἐντέχνως ἀναγραφόμεθα. vide *ad l. 6. § 28.*

§ 27. Ἔωθεν εἰς τὸν ἀέρα ἀφορᾶν] Monitum illud Pythagoricum cœlum singulis matutinis suspiciendi, non abhorret à Platonico illo forsan, *l. 7. § 47.*

Ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἢ ὡσαύτως] vide *sup. § 21. & l. 6. § 30.* τὸ ὁμαλὲς παντα χοῦ. Plinius minor. *l. 3. epist. 1. Me ut certus siderum cursus; ita vita hominum disposita delectat.* Aristot. nom. *de mundo c. 6.* Τῶν αἰδιωτῶν τὰ πιμώτατα, τὸν αὐτὸν ἐπέχει τόπον, ἄστρα τε, ἢ ἥλιον ἢ σελήνη, πάντα τε ἀέρια. διὰ τοῦτο ἀεὶ τὰ αὐτὰ σώζοντα τάξιν διακεκόσμηται, ἢ ὅποτε ἀλλοιωθέντα μεταπίπτει. De motûs avtem solaris cœlestisque constantia, nullâ ratione avt creaturæ vi interrumpenda, Deus ipse per Jerem *c. 31. v. 35, 36. & c. 33. v. 20, 23.* cui constantiam in recto justóque havd imparem à Pyrrho tributam Fabritio Romano, avtor est apud Svidam avtor innominatus; ὃν δυσχερῶς ἔφερον ἄν τις ἀποστέρησαι, τῆς δικαίας ἀρετῆς, ἢ τῆς συνήθους παρείας τὸν ἥλιον. in vero, à Fr. Bonaventura Ingolstad. Pontifici Romano, avtor est Petr. Marnixius, *de P. R. c. 8. Papa solis instar in eodem veritatis cursu permanet; neque ab ea magis dimoveri potest, quàm terra à centro suo.* Cæterùm de hoc ipse viderit. ἡμεῖς δέ τοι ὃ ταχυπτῶς. Talem certè sapientem suum Stoici prædicabant. Ad hoc, quantum humana ferebat conditio, eniti suos Pythagoras volebat. Sed & Senec. *ep. 77. virtutem non flamma, non ruina inferius abducet; hæc una majestas deprimi nescit: nec proferri ultrà, nec referri potest. sic hujus, ut cœlestium, stata magnitudo est. ad hanc nos conemur educere.* Optimè Clem. *strom. lib. 4.* Αὐτη γὰρ ἡ κατ' ἀνάμνησις ἐξομοίωσις πρὸς Θεὸν, τὸ φυλάττειν τὸν νοῦν ἐν τῇ κατὰ τὰ αὐτὰ ὁρᾶσει. αὕτη ἡ ἕξις φύσις, ὡς νοῦ· ἡ δὲ ποικίλη διάθεσις, γίνεται τῇ πρὸς τὰ ὑλικὰ προσπαθείᾳ. Idémque *l. 2.* Ἡ πίστις ἕν καὶ ἡ γνῶσις τῆς ἀληθείας, ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν καλασκευάζουσα τὴν ἕλομφιλῆ αὐτὰς ψυχήν.

Καὶ τῆς γυμνότητος] vide *l. 10. § 1.* Aliâ ratione, de Deo, Senec. *epist. 31. Deus nihil habet; nudus est.*

Οὐδὲν γὰρ περικάλυμμα ἄστρα] *Astris enim nullum est velamentum.* Xyl. *Nullum astrum velamentum aliquod habet.* Cas. havd incommodè uterque. ἄστρον tamen ille legisse videtur. *

§ 28. Οἱ δὲ ὁ Σωκράτης τὸ κώδιον ὑποζωσμένος] Idem patravit, uti videtur, Xanthippe, quod à mulieribus Athenienfibus factum fingit Aristophanes in Ἐκκλησιαζούσαις, sive *concionem habentibus fœminis.* Historiam nusqam legisse memini. At contrà Ælianus *hist. var. l. 7. c. 9, 10.* Phocionis uxorem narrat mariti veste solâ indutam, nullo alio vel amictu, vel ornatu adjecto, in publicum sæpe prodiisse. qod & ille σωφροσύνης μεγάλης indicium facit. Xanthippen verò Socratis, ad pompam spectandam viri veste amictam prodire recusâsse; illúmq; dixisse, Ὁρᾷς, ὡς ἃ θεωρήσουσι, θεωρησομένη ἢ μᾶλλον βελτίζεις. *vides te non tam spectaturam, quàm spectandam, proficisci.* Ea interim videtur sors fuisse Socratis, qæ & Epaminondæ fuerat; qem *l. 5. c. 5.* narrat Ælianus, ἕνα τρίβωνα, *unum* tantummodo *pallium* habuisse: qod cùm ad fullonem opus esset mundandum mittere, domi interim coactum sese continere. refert & Joan. Chrysost. *adv. vituperat. vit. monach. l. 2.* Eadem. scil. Imperatoris illius magni sors, qæ subulcorum Ithacensium, *Odyss. ξ.*

Οἷς ἃ πολλαὶ χλαῖναι, ἐπμοιβοίτε χιτῶνες·
——μία δ' οἴη φωτὶ ἑκάστῳ.

qanqam institutiòr pavlò Epaminondæ pavpertas, qàm sophistarum paris illius, Procercsii & Hephæstionis, de qibus Evnapius, ἓν μὲν αὐτοῖς ὑπῆν ἱμάτιον καὶ τριβώνιον, καὶ πλέον οὐδέν. *unicam tantùm utrique penulam communem fuisse:* itaque alter cùm eâ indutus foras prodiret, alterum necessariò stragulis involutum in ædibus delituisse. qod avtem in Epaminonda pavpertatis fuit, id parcitati sordidæ in qibusdam adscribit Theophrastus, cùm inter alios τὸ ἀνελεύθερον *characteras* hunc ponat, ἐνδὺν μένειν, ὅταν ἐνδῶ δυμάτιον ἐκπλύναι. Penuriæ extremæ,

extremæ, incertum, an parcitati, tribuentem, de Telavge neſcio qo retuliſſe Æſchinem, avtor eſt apud Athen. *l.* 5. Maſurius *in dialogo*, cui id nominis indidit, ἰματίᾳ φορήσεως καθ' ἡμέραν ἡμοβόλιον κυάφει τελέσαι μιδὸν, κωδίῳ ἐζωσμένον. qomodo de Socrate Marçus iſtîc.

Καὶ ἃ εἶπεν ὁ Σωκράτης τοῖς ἑταίροις ἀνδεδεῖσι] Socrati nimirum ſolenne fuit, feſtivo aliqo commento eludere, qas alii ægrè ferebant, uxoris ſuæ in ſe admiſſas procacitates & protervias. Ejuſmodi enim fuerat, qod qærenti qomodo Xanthippæ rixas & convitia ſuſtinere poſſet, Καὶ σὺ μὲν χηνῶν βοώντων ἀνέχῃ· *qomodo tu*, inqit, *anſerum tuorum ſtrepitus*: illóqe ſubjiciente, *at illi mihi ova pulcóſqe pariunt*, regeſſit Socrates, *& illa mihi liberos*. Laërt. *l.* 2. ubi cur *gallinas* Eraſmus pro *anſeribus* ſubſtituerit, neſcio. Nec abſimile, qòd Evthydemo, qem ad cœnam domum ſecum duxerat, indignanti, qòd illa per bilis æſtum, poſt contumeliosè dicta non pavca, menſam tandem evertiſſet, Περὶ σοῦ ἢ ἃ περὶ τῶν ὄρνις τις εἰσελθοῦσα ταυτὶ τἄστὶ ἐποίησεν; ἡμεῖς ἢ ἂν ἠνανακτήσαμεν. *Annon*, inqit, *nuper, cùm apud te eſſemus, gallina qædam involans idem ipſum fecerat? nec nos id moleſtè ferebamus*. Habet Plut. *de irac. cohib.* qi & geminum ferè qiddam de Pittaco refert, *lib. de tranqill.* ejuſdem avtem κόμματος qippiam videtur fuiſſe, & qod iſtâ occaſione protulerat. Socratem certè à Xanthippe peſſimè ac procaciſſimè habitum, moderatè ac æqanimiter omnia tuliſſe, docent nos avtores havd pavci. Syneſ. in *Dione*, ut cæteros taceam, Αὐτὴ μὲν γὰρ ἡ Ξανθίππη, φεῦ τῆς ὀλιγωρίας, ὡς ἐχρῆτο Σωκράτει· ἀλλ' οὐδὲν ἐκώλυσε Σωκράτην εὐθυμεῖσθαι καὶ καταφρονεῖσθαι.

§ 29. Ἐν τῷ γεάφειν καὶ ἀναγινώσκειν] Hieron. *ad Paulin. de ſtud. ſacr. liter. Taceo de grammaticis, rhetoricis, philoſophis, geometris, dialecticis, muſicis, aſtronomis, aſtrologis, medicis; ad minores artes veniam, & qæ non tam linguâ, qàm manu adminiſtrantur: agricolæ, cæmentarii, fabri, metallorum lignorúmve cæſores, lanarii qoqe & fullones, & cæteri qi variam ſupellectilem & vilia opera fabricantur, abſqe doctore non poſſunt eſſe qod cupiunt*. Gregor. Naz. *ad Epiſcop.* 150. Τάξις γὰρ ἂν εἴη, διδάσκειν πρότερον εἶτα μανθάνειν, μὴ ὅτι τὰ θεῖα καὶ πηλικαῦτα τὸ μέγεθος, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλο τι τῶν μικρῶν καὶ τῶν μισθοῦ ἀξίων. Idem *in Apologet.* 1. ἀλλ' οὐδὲ ξένον τι καὶ ὑπὸ τρίπτυχοις πολλοῖς τὰ θεῖα φιλοσοφεῖσθαι, ὅτι τὸ ἄρχειν ἀναβαίνειν ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, οὐδὲ ἔξω τῆς γενομισμένων τῆς φιλοσοφίας ὁρῶν, καὶ φέρον εἰς ὄνειδος, ὥσπερ οὐδὲ ναύτην τῆς εὐδοκίμων τὸ πρωρατεῦσαι, καὶ πρωρεῖ καλῶς τὸν ἀνέμους τηρήσαντι τὸ πιθέσθαι τοῖς ὀιακοῦς· εἰ δὲ βάλει, τραπώτῃ γυναίῳ τὸ ταξιαρχῆσαι, καὶ ταξιάρχῃ καλῷ, τὸ τραπῆναί τε καὶ πολέμια πάντος ἡγεμονίαν ἐγχειρισθῆναι. Qod avtem de navtis hîc dixit pleniùs expoſuit *orat. in Baſil.* ἐπαινῶ δ' τὸν νηΐτιον νόμον· ὃς τῷ κώπῃ πρότερον ἐγχειρήσας τῷ νεῶ κυβερνήτην, κἀκεῖθεν ἐπὶ τὸν πρῷραν ἀγαγὼν, καὶ πιθόμενος τὰ ἔμπροσθεν, ὅτου ἐπὶ τῆς διώκων καθίζει, μὴ τῷ πολλῷ τυφθεῖσαν θάλασσαν, καὶ τῷ τῆς ἀνέμων διάσεψιν. qam imaginem ab Ariſtophaneis in *Equitib.* illis mutuatam cenſet Muret. *var. lect. l.* 18. *c.* 16. (qæ tanqam Comici incerti in *excerptis* ſuis ex parte Grotius exhibet)

Ἐρέτην χρῆναι πρῶτα γενέσθ', πρὶν πηδαλίοις ἐπιχειρεῖν·

Κἄτ' ἐντεῦθεν πρόρρατεῦσαι, καὶ τοὺς ἀνέμους διαθρῆσαι

Κἄτα κυβερνῆν αὐτὸν αὐτῆς.

qod de militibus, havd multùm abludit ab eo qod Evpolis in *Amicis*;

Οὐκ ἐσωφρόνησας, ὦ πρεσβύτα, τῷ κατάσασιν

Τήνδε λαμβάνων ἄφνω, πρὶν καὶ μαθεῖν τὸν ἱππικόν.

Huc pertinet & Antiſthenis illud, qi Athenienſibus conſuluit, τοὺς ὄνους ἵππους ψηφίσασθαι. qod nec Ambroſius Laërtii interpres, nec Eraſmus in *apophthegmatum collectaneis* ritè cepit. cùm ille vertit, *aſinos ut eqos deligerent*; iſte reddidit, *aſinos æqè ac eqos ad agriculturam deligerent*: cùm potiùs dicendum eſſet, *ut aſinos eqos fieri decernerent*. i. e. pſephiſmate, ſive decreto ſancirent, ut aſini fiant eqi. qod cùm illi ἄλογον, abſurdum, & rationi contrarium eſſe dicerent; regeſſit, Ἀλλὰ μὴν καὶ στρατηγοὶ γίνονται παρ' ἡμῖν, μηδὲν μαθόντες, μόνον δὲ χειροτονηθέντες. *Atqi imperatores veſtro ſolo ſuffragio fiunt, qi artis imperatoriæ nihil qicqam didicerunt*. q. d. tam decreto veſtro poſſunt ex aſinis eqi, qàm ex imperitis hominibus imperatores fieri. verùm non magìs illi ſuffragiis ſuis id ſi ſciſcerent, efficere qibant ut imperatores homines iſtiuſmodi exiſterent, etiamſi imperatoris nomen eis decernerent, qàm perficere poterant, avt ut *aſinus equs*, avt *ut ſimia leo fieret*. qod Gregor. Rom. 1. *in regeſt. l.* 1. *ep.* 5. *ecce ſereniſſimus Dominus imperator fieri ſimiam leonem juſſit, & qidem proviſione illius vocari poteſt, fieri avtem leo non poteſt*. Iraqe ſkitè Gregor. Naz. *orat. à reditu*, qem & Gregor. ille alter forſan legerat, τὸ δὲ τέταρτον τῆς εὐηθείας γένος τότε ἀξιῶσω λόγου τὸ ἐν γράμμασι καὶ σχολάσμασι, ὅταν καὶ κάλλος ἐπιδείξωμαι τὸ ἐν γράμμασι, καὶ πίθηκον εὐδοκιμῶ λέοντα εἶναι κεκαλλωπισμένον. Poterat & pro *ſimia canem* dixiſſe; cùm, ut Epiphan. etiam *haer.* 57. §. 6. κακῶς κυνὶ ὄνομα λέγων havd infreqenter inditur.

Οὐ πρότερον ἄρξεις πρὶν ἄρχθῆς] Nihil hoc axiomate apud omnes omne genus avtores tritius. Solon apud Laërt. *l.* 1. & Strob. *tom.* 2. *tit.* 46. Ἄρχε, πρῶτον μαθὼν ἄρχεσθαι· ἄρχεσθαι γὰρ μαθὼν, ἄρχειν ἐπιστήσῃ. Et Clitarchus apud Anton. *meliſſ.*

melisſ. *l.* 2. *c.* 1. Ἄρχειν μὴ μαθὼν, ἄρχειν μὴ ἐπιχείρει. Iſocrat. in *Nicocl.* Ἐὰν ἄρχειν μαθῶσι πολλῷ μᾶλλον ἄρχειν δυνήσονται. De ſe Tullius rex apud Dionyſium Halicarn. *l.* 4. Πειράσομαι πολίτας φανερὸν ὅτι καὶ ἄρχειν ἐπίσταμαι καλῶς, καὶ ἄρχεσθαι σωφρόνως δυνάμαι. Plato *de legib. l.* 6. Δεῖ δὴ πάντ' ἄνδρα δικαιοῦν τὸν ἀπάντων ἀνθρώπων, ὡς ὁ μὲν δικαίως ἐθ' ἂν διαπάντης γένοιτο ἄξιος ἐπαινεῖν καὶ καλλωπίζεσθαι χρὴ τῷ καλῶς δεδεῦσθαι μᾶ ον ἢ τῷ καλῶς ἄρξαι. Ariſtot. *polit. l.* 3. *c.* 4. Διὸ καὶ λέγεται τοῦτο καλῶς, ὡς ὃν ἔστιν ἓν ἄρξαι μὴ ἀρχθέντα. & ex eodem Joan. Climach. *ad Paſtor.* Οὐκ ἔστιν ἓν ἄρξειν, ἐὰν μὴ ἀρχθέντα. Idem *ibid. l.* 7. *c.* 14. Τόν τε γὰρ μέλλοντα καλῶς ἄρχειν, ἀρχθῆναί φασι δεῖν πρῶτον. Senec. *de ira l.* 2. *c.* 15. *Nemo regere poteſt, qi non & regi.* Itaque de Ageſilao Plut. hoc illi profuiſſe ad rem in imperio bene gerendam, Τὸ ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ ἄρχειν, μὴ ἀπαίδευτον τὸ ἄρχειν. Joſeph. *antiq.* Πάντες οἱ ἄρχειν καλῶς μεμαθηκότες, καὶ ἄρχειν εἰσόντες, παρελθόντες εἰς ἕξιν. Philo Jud. Ὁ μαθὼν ἄρχειν, καὶ ἄρχθῆναι ἐπίδοξος μανθάνει· ἅδε γὰρ εἰ πάσης γῆς καὶ θαλάσσης τὸ κράτος ἀνάψαιτό τις, ἄρχων ἂν εἴη πρὸς ἀλήθειαν, εἰ μὴ μάθοι καὶ πεπαιδεῦσθαι τὸ ἄρχεσθαι. Utrumqe exhibet Maxim. *collect. c.* 46. Cicer. *de legib. l.* 3. *Qi bene imperat, parucrit aliqando neceſſe eſt: & qi modeſtè parct, videtur, qi aliqando imperet, dignus eſſe.* Iſidor. Peluſ. *l.* 5. *ep.* 455. Οὐδὲν ὥσω ποιεῖ νομίμως ἄρχειν, ὡς τὸ νομίμως ἄρχθαι· Ὁ γὰρ ἀπαίδευτος ἐν ὑπηκόοις, ἀπαίδευτος ἔσται καὶ ἐν ἡγεμόσι· οἱ δ' ἐν τῷ ἰδιωτεύειν, καὶ πρωτοστατεῖν πεφύκασι, καὶ πρὸς τὸ ἄρχεσθαι ἀνεπιτήδειοι, ἔτοι καὶ εἰς ἀρχὰς ἀνεπιτηδειότατοι. qam ſententiam claram ſatis ſanè, & concinnè conceptam, interpres fœdiſſimè ut multas alias ejuſdem avtoris, depravavit. Vide eundem & *epiſt.* 225. & 275. Ab alia mente, nec vera tamen certâve minùs, Plut. *ad princip. inerud.* Δεῖ γὰρ, ὥσπερ ὁ κανὼν, αὐτὸς ἀστρεβὴς γνώμων καὶ ἀδιάστροφος, ἅπασι ἀπαθὴς τὰ λοιπὰ τῇ πρὸς αὐτὸν ἐφαρμογῇ καὶ παραθέσει σωφρονιῶν, παρεπλησίως τὸν ἄρχοντα πρῶτον αὐτὸν ἀρχὴ κτησάμενον ἐν ἑαυτῷ, καὶ κατανοήσαντα τὸν ψυχὴν, καὶ καλασκησάμενον τὸ ἦθος, ὅπως συναρμόσῃ τὸ ὑπήκοον· ἅτε γὰρ πιστοῦται ὄζειν ὀρθὸν, ἅτε διδάσκειν ἀγνοοῦντες, ἅτε κοσμεῖν ἀκοσμοῦντα, ἢ τάττειν ἀτακτοῦντες, ἢ ἄρχειν μὴ ἀρχόμενα. ubi non poſſum probare quod Hen. Stephan. pro ὀρθὸν vult πρέπειν ſubſtitui: qem tamen M. Bernard. ſequitur *var. lect. l.* 3. *c.* 17. hoc avtem fit, ut Plato *polit. l.* 9. Ὅταν ἑαυτῷ τις ὢν ἀκράτωρ, ἄλλον ἐπιχειρήσῃ ἄρχειν. *Nege enim exercitum continere poteſt imperator,* (avt populum princeps) *qi ſe ipſe non continet.* Cicer. *ad Quint. frat. Tunc incipiet aliis imperare, cùm ipſe improbiſſimis dominis, dedecori & turpitudini ſervire deſierit.* Idem *parad.* 5. vide *l.* 1. § 15, 16. & *l.* 2. § 2.

Πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ βίῳ] ſiqidem, *Ars eſt artium regimen vitæ.* Joan Gerſon *de recidiv.* vide *ſuprà ad* § 5.

§ 30. Δεῦλος πέφυκας] Iambus eſt τρίμετρος, à Philone adductus in *lib. de libert. viri boni:* Ὅτιν, inqit, καὶ τὰ τρία μέτρα φιλοσόφως ἐπῄνεσάν φασιν εἰρῆσθαι.

Οὐ γὰρ μέλειναι τῆσδ' νόμων δοῦλοις ἔφη· καὶ πάλιν

Δοῦλος πέφυκας, ὦ μέτεστί σοι λόγου.

tria dixerat, ſed ubinam tertium? nuſqam comparet. legas, me avtore, τὰ τέλμετρα, non τρία μέτρα. Qòd avtem præfixâ cavſali ſuperioribus annectit iſta M. Caſ. qaſi ab ortûs nativi ratione argumentum duxerit Marcus; ideo ſcil. diſciplinâ cuique ad virturem opus eſſe, qia ſervus qiſqe natus ſit, hoc eſt, ſenſibus brutísqe affectibus addictus, cognitione avtem ſolidâ, rationéqe rectâ deſtitutus; probare non poſſum. Primò ſiqidem Stoicis iſtud havd placet, vitia à natura, ſive ingenita, eſſe; non magìs qàm virtutes. Tum non omnes in univerſum mortales, ſed ſervos ſolos ſpectare qod à poeta hìc dicitur, ex Philone liqet: & ſervos qidem ἀγυρωνήτους τε καὶ αἰχμαλώτους, æqè ac vernas οἰκογενεῖς. Itaque τὸ πεφυκέναι, hoc loco, non *natum eſſe* ſignificare videtur, ſed eodem ſumi ſenſu, qo in eodem ferè argumento, ab Evripide in *Hecuba*, ubi dixit;

Αἰ αἰ, τὸ δοῦλον ὡς κακὸν πέφυκ' ἀεί;

& à Theognide in illis;

Οὔποτε δουλείῃ κεφαλὴ εὐθεῖα πέφυκεν,

Ἀλλ' αἰεὶ σκολιὴ, κ' αὐχένα λοξὸν ἔχει.

δοῦλος πέφυκας, i. e. δοῦλος εἶ, *ſervus es.* Ubi nec ſpernendam planè duxerim Caroli filii conjecturam, qi inter iſta deſcribendum animadvertit ipſe, in priore verſiculo vocabulum idem hoc forſan reponendum, ut legatur,

Οὐ γὰρ μετεῖναι τῆσδ' νόμων δοῦλοις ἔφυ.

Οὐκ ἔφυ μετεῖναι, ἀντὶ τοῦ, ὃ μέτεστιν, ἢ μεῖναι ἐκ ἔστιν.

qomodo Evenus apud Ariſtot *ethic. Eudem. l.* 2. *c.* 7.

Πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον πρᾶγμ' ἀνιηρὸν ἔφυ.

Ingratum eſt qicqid neceſſarium eſt.

Et apud Herodotum *l.* 7. Theſſali; δαμᾷ γὰρ ἀδυωσίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ. *Nunqam impotentiâ potior eſt neceſſitas.* Evripid. *Oreſt.*

M. Ἄπτωρε δυγατρὸς φάσγανον. O. Ψαῦσαι φυγὼν ἔφυς.

M. Ἀλλὰ κλαυσεῖς μοῦ πάτερ; O. Οὐ ψαῦσαι γ' ἔφυς.

Idem valet ἔφυς & εἶς. Denique λόγου iſtìc *rationem* non ſignificat; qaſi de *ſervis* dicatur, qod Hom. *Odyſſ. ρ. υ.* 322. & ex Homero Plato *de leg. l.* 6. & Athen. *dipnoſ. l.* 6.

Ἥμισυ γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυ(σι) εὐρύοπα Ζεὺς

Ἀνέρος, ἐὺτ' ἂν μιν κὴν δοῦλιον ἦμαρ ἕλησιν.

sed

ſed *ſermonem*, ſive *orationem* deſignat, utì & Philo ipſe nos docet, qi verbis verſibúsque illis ait νόμων μετεσίαν, qod priora ſpectant, ἢ ἰσηγορίαν, qod poſteriora reſpiciunt, i. e. *lege agendi facultatem, & liberam ſuffragii cum reliqis ferendi poteſtatem*, vel etiam, latiùs ſumendo, *ſermonis libertatem*, eſſe ſervis denegatam. qomodo παῤῥησίαν eiſdem interdictam, Julianus *de cyniſm. orat.* 2. Τῷ δήλῳ γὰρ ὁ νόμος ἃ μέλλησιν παῤῥησίας. qanqam ἰσονομίαν qam cum ἰσηγορίᾳ is confundere videtur, à παῤῥησίᾳ, ſed ſecius ſumptâ, diſpeſcit Iſocrates, in *Areopag.* ubi ait, Ὥσθ' ἡγεῖτο τὴν μὲν ἀκολασίαν, δημοκρατίαν· τὴν δ' παρανομίαν, ἐλευθερίαν· τὴν δ' παῤῥησίαν, ἰσονομίαν. Vult nimirum ſenarius ille, verum eſſe de *ſervis*, qod de *egenis* Theognis,

Πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδμημένος, οὐδὲν ἀείπειν
Οὐδ' ἔρδειν δίκαια· γλῶσσα δὲ δεῖται.
Nam cui pavpertas eſt addita, nil facere audet,
Nil fari. lingvam vincula ſæva premunt.

Hinc apud Longinum ὦ θεὸ ὕψος neſcio qis, δουλείαν ἅπασαν, ψυχῆς γλωσσόκομον καὶ δεσμωτήριον, διὰ τὸν περικείμενον τοῖς σώμασι δεσμὸν, ſervitutem omnem, cùm ori ſiſcellam obducat, eſſe animæ capſulam ac carcerem qendam. itaque δοῦλον μισθνᾶ γίνεσθαι ῥήτορα, *ſervum neminem unqam rhetorem extitiſſe*; cùm aliæ tamen artes atqe inſtituta humaniora etiam in ſervos cadant. Verùm Svidas ubi Sibynnium qendam Theodectæ ſervum, οἰκετῶν πρῶτον ῥητορεῦσαι, è *ſervis primum omnium rhetoricam profeſſum* ait, plures deinceps idem factitâſſe ſubindicat. Meminit & Lucii Otacilii in *rhetoribus clariſ.* Svetonius, qem *cùm ſerviiſſet, etiam oſtiarius in catena, à patrono, cui orationem ſcripſerat, manumiſſum, Cn: Pompeium docuiſſe, teſtatur.* Certè philoſophis eſſe ſervis licuit; qod multis exemplis docet Gellius, *l.* 2. *c.* 18. cur non rhetoribus licuerit? De parreſia interim iſtis negata occurrunt Tragicorum illa, Sophoclis *Acriſio* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40.

Δοῦλον γὰρ ὃν δεσμοῖσι δραπέτης ἀνὴρ
Κῶλον πεδιάδες, πᾶν πρὸς ἡδονὴν λέγει.
Fugitivus arctis vinculis coercitus
Serviles artus, ſola fatur qæ placent.

Evripidis in *Buſiride* apud Stob. itidem.

Δοῦλῳ γὰρ οὐχ ὅσιόν τἀληθῆ λέγειν
Εἰ δεσπόταισι μὴ τερπνὰ τυγχάνοι.
Servo profari qàmlibet verum nefas,
Vſus heriles ferre ſi verum negant.

In *Phœniſſis*, ubi Polynices de exilii malis à matre reqiſitus, ait;

Ἓν μὲν μέγιστον, ἓκ ἔχει παῤῥησίαν.
Primùm, loqendi nulla libertas adeſt.

Illa; Δοῦλα τάδ' εἶπας, μὴ λέγειν ἃ πυ φρονεῖ.
Servile certè hoc, non loqi qid ſentias.

Idémqe *Ione*;

Καθαρὸν γὰρ ἄν τις εἰς πόλιν πόσιν ξένον,
Κἂν τοῖς λόγοισιν αὐτὸς ᾖ, τύχῃ στέγα
Δοῦλον πέφανται, κοὐκ ἔχει παῤῥησίαν.
Hanc puram in urbem qiſqis externus venit
Qamvis vocetur civis, os ſervum tamen
Gerit, & loqendi non habet fiduciam.

qæ refutatum tamen eunt, Plutarch. *de exilio*, & Muſon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. ſed & Xenophon in *Athenienſium repub.* Ἰσηγορίαν, inqit, καὶ τοῖς δούλοις πρὸς τοὺς ἐλευθέρους ἐποιήσαμεν, καὶ τοῖς μετοίκοις πρὸς τοὺς ἀστούς. Cæterùm in eandem cum illis ſententiam conveniunt & Plavtina illa; *Epidic.* 1. 1.

——*plus ſcire ſatius eſt qàm loqi*
Servum hominem, ea ſapientia eſt.——

Et *milite* 2. 5.

——*plus oportet ſcire ſervum qàm loqi.*

& *ibid. ſc.* 6.

——*namqe hominem ſervum ſuos*
Domitos habere oportet oculos & manus
Orationémqe——

Qin & Apoſtolus ipſe *ad Titum epiſt. c.* 2. *v.* 9. ſervis interdicit, nè ſint τοῖς δεσπόταις ἀντιλέγοντες. Qod Socrates itidem apud Platonem *in Criton.* ὅ δίκαιον πρὸς δεσπότου ἢ πατέρα κακῶς ἀκούοντα ἀντιλέγειν. negat *juſtum eſſe adverſus herum patrémve, cum qi ab utrovis malè audierit, obloqi.* At Ariſtoteles *polit. l.* 1. *c.* 13. illos redarguit, qi ſive rationis exercitium, ſive orationis etiam libertatem ſervis abjudicant, & juſſa herilia duntaxat excipere atqe exeqi, citra diſceptationem ullam omnino volunt. Λέγουσιν, inqit, ὅ καλῶς οἱ λόγοι τοῦ δούλου ἀποστεροῦντες, καὶ φάσκοντες ἐπιτάξει χρῆσθαι μόνον. Et videri poſſet trimetron illud, qod hîc Marcus poſuit, reſpexiſſe, niſi aliò potiùs ſpectare ex Philone diſceremus. cujus ex his qæ dicta ſunt mens, opinor, genuina liqidò ſatìs comparebit. Marcum autem exiſtimo hæc ſeparatim poſuiſſe, & confuſanè poetica qædam fragmenta congeſſiſſe, qæ animadverſione aliqâ digna cenſebat; qemadmodum idem *ſuprà* fecerat *l.* 7. § 38, 43. & § 50.

§ 31. ——ἐμὸν δ' ἐγέλασσε φίλον κῆρ] Ex *odyſſ.* 1. *v.* 413. Ulyſſis ſunt verba narrantis, ut corditiùs riſerit, ſecum animo reputans,

Ὡς ὄνομ' ἐξαπάτησεν ἐμὸν, καὶ μῆτις ἀμύμων
qam felici aſtu, nomine confiſo, Cyclopem illum immanem fefelliſſet. Illa autem ſegmenta in uſum ſuum chartis ſuis illeviſſe videtur Marcus, qòd utilius, ac ſublimius aliqid meditandi avt commentandi anſam atqe occaſionem dare poſſe viderentur. qa de re etiam ſuperiùs monitum dederat, *l.* 10. § 33.

§ 32. Μέμφονται δὲ ἀρετῶ] Heſiodi videtur, ex *op. l.* 1. *v.* 184. verùm ibi legitur,

Μέμφονται δ' ἄρα τοὺ —— τοκῆας ſcil. de qibus & verſu præcedente,

Αἶψα γηρήσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας.

de hominibus ſeculi qinti loqitur impiis & nefariis. Avt exſcriptor itaqe Marci ſcripturam depravavit, cùm

cùm ſenſum idoneum è verbis elicere neqiret, avt Marcus ipſe παφῳδήσας, cum inflexione aliqa extulit; qod non exiſtimo. Interim ex Marco Heſiodi noviſſima illa emaculari poſſe avtumo, qæ in codicibus vulgatis ſic leguntur, ——χαλεποῖς βάζοντ' ἐπέεσσιν· cùm emendatius meliúsqe videatur, qod Marcus hîc exhibet, ——βάζοντες ἔπεσσιν· iſtius enim formæ & qæ anteceſſerunt, & qæ ſequuntur, ſunt omnia.

§ 33. Σῦκον χειμῶνι ζητεῖν] Ex Epicteto decerptum videtur, cujus hæc ſunt *diſſert. lib. 3. c. 24.* Ὅταν τινὶ προσπάρῃς, ὡς ἐδεῖ τὴν ἀναφαιρέτων, ἀλλὰ τοιοῦτῳ γίνει, οἷόν ἐστι χύτρα, μὴ ὑάλινον ποτήριον· ἵν' ὅταν καταγῇ, μεμνημένος μὴ, μὴ ταραχθῇς· ἔτω καὶ ἐνθάδε, ἐὰν ἀδελφόν, ἐὰν φίλον, μηδέποτε ὑπὲρ ὡς τοῦ φαντασίαν εἰς ἅπαν, μηδὲ τοῦ διάχυσιν ἐάσῃς προελθεῖν ἐφόσον αὐτὴ θέλει, ἀλλ' ἀντίπασον, κώλυσον, ὡς τοῖς διαμβάλλουσιν ἐφεξῆς ὑπάδειν καὶ καταμιμήσκοντες, ὅτι ἄνθρωποί εἰσι· τοιοῦτόν τι καὶ σὺ καταμίμησαι σεαυτὸν, ὅτι θνητὸν φίλεις, οὐδὲν ἧττον σαυτῷ φίλεις· ὑπὲρ τῶν παρόντων σοι λέγεται, ἐκ ἀναφαίρετον, ἐν εἰσάπαν, ἀλλ' ὡς σῦκον, ὡς σαφυλὴ, τῇ τελαγμένῃ ὥρᾳ τοῦ ἔτους· ἂν ἢ χειμῶνι ὑποπίπτῃς, μωρὸς εἶ. ἔτω καὶ τὸν υἱὸν ἢ τὸν φίλον πότε ποθῇς, ὅτε ἐ δέδοται σοι, ἴδι ὅτι χειμῶνι σῦκον ὑποπίπτεις. οὐ γὰρ ὅτι χειμὼν ἐστὶ σῦκον, τοιοῦτόν ἐστι ἢ ὅλως ἀφίσασα ἡ φύσις τὰ κατ' αὐτὴν ἀναῤῥάμβια. qibus gemina monet & *enchirid. c. 3.* Qod avtem de *fico* Epictetus, idem de *roſa* ferè Seneca *epiſt. 122. Non vivunt contra naturam, qi expectant ut pueritia ſplendeat tempore alieno? non vivunt contra naturam, qi hyeme concupiſcunt roſam? fomentóqe agarum calentium, & calorum aptâ mutatione, brumâ lilium florem vernum exprimunt?* Gregor. item Naz. *adv. Eunom. orat. 1. bonum intempeſtivum* eſſe ait, ὥσπερ ἄνθος ἐν χειμῶνι, παντελῶς ἄωρον. Sed & Nicetas Chon. de Alex. Com. *lib. 1. c. 8.* qi miſerrimis tempeſtatibus ſplendidiſſimè ornatus procedebat, ait illum, χειμῶνος μέσον χάεσλας ἐαρινὰς ἀρέπτος. Boethius *conſolat. l. 1. c. 6.*

Nunqam purpureum nemus,
Lecturus violas, petas,
Cùm ſævis aquilonibus
Stridens campus inhorruit.

Παιδίον ζητεῖν, ὅτε ἐκέτι θέλεται] *pueritiam qærere præteritam.* Xyl. minùs ſanè. παιδίον *puerulus*, non *pueritia*. Sed nec minùs lapſus interpres Anglus, qi reddidit, *Pueros deſiderare, priusqam dentur.* imò, *poſtqam ſublati ampliùs jam non exiſtunt.* Hoc eſt avtem qod proverbialiter dici ſolitum obſervat Schol. *ad Ariſtophan. Plut.* ab Hercule amiſſum Hylam deſiderante & inclamante tractum:

Ποθεῖν τὸν ἁ παῖδα, κ μάτην κυλεῖν.

Deſideras abſentem & hunc fruſtrà invocas.
Plavtus *Perſ. act. 4. ſc. 4.*

——*qid illum qæras, qi fuit?*

Vetatur idem & proverbio illo altero,

Ῥόδον παρελθὸν, μηκέτι ζήτει πάλιν.
Nè qæras iterum præteritam ſemel roſam.

Meminere Zenobius in *collect. adag. 702.* Svidas *adag. 58.* Apoſtolius *adag. 1621.* Scaliger *ſtromat. adag. 827.* Verùm apud Svidam & Apoſtolium vitiosè legitur, Ῥόδον παρελθών· qod ſecuti Schottus in verſione *ſtromatei* Scaligeriani,

Nè qære, qando præteriſti, iterum roſam.

Pantinus apud Apoſtolium,

Qam præteriſti, nè ampliùs qæras roſam.

Et Portas apud Svidam,

Roſam, qam præteriris, nè ampliùs qære denuo.

qæ à proverbii mente abeunt procul. In ejuſdem expoſitione Svidæ codices mutilati videntur. ὑπὲρ τῶν κινδυνόντων τινὰ, inqit. deeſt, ἤδη ἀπελθόντα, ἢ ἀπολωλότα, ἢ ἀποθανόντα. *de eis qi celebrant aliqem, qi utiqe jam abiit, vel obiit, avt aliud* ejuſmodi. Zenobius, Ἐπὶ τῶν μεταμελομένων ὑφ' ἑαυτῶν, καὶ μὴ δυναμένων τι ἀνύσαι. qod Pantinus, apud Apoſtolium, qi utrumqe & Svidam & Zenobium tranſcripſit, ſic reddidit; *de negligentibus circa aliqid, qiqe nihil efficere poſſunt.* ἀμελομένων legiſſe exiſtimarem, niſi τὸ μεταμέλεσθαι alibi pariter vertiſſe deprehendiſſem. vertendum potiùs, *de eis qi circa rem aliqam pœnitentiâ fruſtrà tanguntur, cùm nihil proficiant.* De *roſa* diſtichon apud eundem in notis.

Τὸ ῥόδον ἀκμάζει βραχὺ χρόνον· ἦν ἢ παρέλθῃ,
Ζητῶν ἐυρήσεις, ἁ ῥόδον, ἀλλὰ βάτον.
Verna brevi roſa flore nitet: ſimul ille receſſit,
Non roſa qærenti, ſed rubus aſper erit.

Proinde, qi rerum iſtiuſmodi deſiderio intempeſtivo ſe torqet, miſeriam ſibi meram creat.

Ὃς γὰρ ἀπολαύειν βούλεται, ὧν ἀπολέλαυται
Διὰ τὸν χρόνον, πῶς ἔτις οὐκ ἐς ἄθλιος;
Nam qi ea potiri concupiſcit, à qibus
Arcetur horis, qomodo non ſit miſer?

Menander ἐν Ἀνεψιᾷ, referente Stobæo *tom. 2. tit. 117.*

§ 34. Καταφιλεῖσθαι, τὸ παιδίον] Ex eodem Epicteti loco & iſta deſumpta ſunt. Τί κακόν ἐστι μεταξὺ, καταφιλεῖσθαι τὸ παιδίον, ὑπὲρ ἐλλίζεσθαι λέγειν, Ἄνετον ἀποδώσῃς τῷ φίλῳ ὡσαύτως, Ἄνετον ἀποδημήσεις, ἢ σὺ, ἢ ἐγὼ, κ ἀκέτι ἐφόμεθα ἀλλήλους; ἀλλὰ δύσημά ἐστι ταῦτα. κ γὰρ ἐπαοιδῶν ἔνια· ἀλλ' ὅτι ὠφελεῖσιν, ἵνα ὑπερφόμαι μόνον ὠφελήσω. σὺ δὲ δύσημα κυλεῖς ἄλλα, ἢ τὰ κακὰ τινῶν σημαντικά; δύσημον δέ μοι λέγεις ὄνομα φυσικῶν τινῶν προγμάτων σημαντικόν; λέγω δύσημον εἶ), κ τὸ δειλιᾶναι τὸν ταῦρον· ἀπώλειαν γὰρ σημαίνει τοῦ ταύρου, ἀλλ' ἃ τὸ κόσμου. Ista avtem diſſertatio enata eſt forſan ex occaſione illius

illius qod ab eodem dictum refertur, *enchirid. c* 3. Ἂν πωλίον σωτῆ καταφιλῆς ἢ γυναῖκα, μέμνησο ὑπολέγειν, ὅτι ἄνθρωπον καταφιλεῖς· ἀποθανόντος γὰρ αὐτῆ ἀ ταραχθήσῃ· qod astanti forsan alicui minùs gratum avditu, maliqe ominis esse visum est. vide *l.* 9. § 3. & *l.* 10. § 34.

Τὰς σάχας θεωδῆναι] vide *ad lib.* 7. § 40. at Angl. interpres, σαφυλὰς legisse videtur; (contrà quàm ipse Epictetus habet) qas θεώζεθζ, i.e. *meti* vix dixeris. fefellit illum forsan qod de *uvis* seqitur.

Δύσφημα ταῦτα] ità Senec. *ad Marc. c.* 9. *qis non tanqam dirum omen refpuit?*

§ 35. Ὀμφαξ, σαφυλὴ] Et ista indidem, sed magis accisa. Pergit Epictet. Λέγε δύσφημον ἐστὶ τὸ φυλλορρεῖν, ἢ τὸ ἰσχάδα γίνεθζ ἀντὶ σύκου, ἢ ἀσαφίδας ἐκ τῆς σαφυλῆς. (qod Theocritus, an qis alius, *Idyl.* 27. Ἁ σαφυλὶς σαφὶς ὄζι.) πάντα γὰρ ταῦτα ἥθ' προτέρων εἰσὶν εἰς ἕτερα μεταβολαὶ, ἀκ ἀπώλεια, ἀλλὰ τεταγμένη τις οἰκονομία ἢ διοίκησις. τετέρτη ἀποδημία, ἢ μεταβολὴ μικρά· τοῦτο θάνατΘ, μεταβολὴ μείζων, ἀκ ἐκ τοῦ νῦν ὄντΘ εἰς τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' εἰς τὸ νῦν μὴ ὄν. Apollon. Tyan. *ep.* 66. Τὸ γὰρ ὂν ἀκ ἀπόλυται· διὰ τοῦτο ὄν, ὅτι ἔστι διαπαντός· ἢ ἢ τὸ μὴ ὂν γίνεθζ· πῶς δ' ἂν γένοιτο, μὴ ἀπολυμένου τοῦ ὄντΘ; vide *ad l.* 4. § 4. & *l.* 5. § 13.

§ 36. Λῃστὴς προαιρέσεως ἐ γίνεται] Epictet. αὐτολεξεὶ, *l.* 3. *c.* 22. Λῃστὴς π. ἀ. γ. τύραννΘ ἄ. γ. Idem, *lib.* 1. *c.* 18. Ἀλλ' ὁ τύραννΘ δήσει τί; τὸ σκέλΘ. ἀλλ' ἀφελεῖ. τί; τὸν τράχηλον. τί ἕν, ἀ δήσει, ἀδ' ἀφελεῖ; τῇ προαιρέσει. vel, τί ἕν; ἀ δήσει, ἀδ' ἀφελεῖ τῇ προαιρέσει. Et Clemens *strom. l.* 4. τῇ ἀρετῇ ἀκ ἐπ' ἄλλοις ποιν εἶναί φαμεν, ἢ πάντων μάλιστα ἐφ' ἡμῖν. τὰ μὲν ἕν ἄλλα εἰρῆσθαι δύναταί τις προπολεμῶν· τὸ δ' ἐφ' ἡμῖν ἀδαμῶς ἀδ' ἂν μάλιστα ἐνίστατο· δεόσδοτον γὰρ τὸ δῶρον, ἢ ἀκ ὑποσύπτον ἄλλῳ τινί. vide Apostolum *ad Rom. c.* 8. *v.* 35, 39. Stilpo cùm Megarâ captâ à Demetrio rogaretur, numqis rerum ipsius qicqam abstulisset, qò restitutio posset fieri, respondisse fertur, ἀνθρ' ἀδένα γὰρ εἶδον ἐπισάμαν ἀποφέρονΘα. *Nemo qisqam: neqe enim qenqam vidi, qi scientiam asportaret.* Plut. in *Demetr.* vel ut idem *de puer. instit.* numqid amisisset qærenti, ἀ δῆτα· πόλεμος γὰρ ἀ λαφυραγωγεῖ ἀρετῇ. *Nihil*, inqit, *qicqam: neqe enim bellum virtutem unqam deprædatur.* Laërt. item *l.* 2. ait jussum à rege catalogum sive indicem eorum qæ amiserat exhibere, dixisse, μηδὲν τῶν οἰκείων ἀπολωλέναι παιδείαν γὰρ μηδένα ἐξηνεγκέναι· τόν τε λίθον ἔχειν ἢ τῷ ὑπερήμῳ. *Nihil rerum suarum amisisse se: neqe enim eruditionem qendam extulisse: rationémqe ac scientiam superesse sibi.* deniqe ut Plut. *de tranqil.* μηδένα ἰδεῖν τὰμὰ φέροντα. *neminem*, inqit, *vidi, qi meum aliqid ferret.* qibus Stilponis verbis optimè subjungit idem *ibid.* Καὶ τοίνυν ἢ πόλις πάντα τἄλλα λελατύσης ἢ θεωρυμένης, ἔχουσά τι τοιοῦτον ἐν ἑαυτῇ, *Iliad.* ε'. *v.* 484.

Οἷον κ' ἔτι φόροιεν Ἀχαιοὶ, ἔτ' ἂν ἄροιεν.

qi & mox, δόξας χρησὰς, ἢ μαθήματα, ἢ λόγους εἰς ἀρετὴν τελεύθζτας, ἀναφαίρετον ὄσιαν ἢ ἀδιάφθορον appellat. In casu consimili Stiponiani illius, post rei familiaris direptionem Æneas Gaz. ad suos *epist.* 5. Νῦν βεβαιότερον γνώσεθε, ὅτι χρυσὸς ἢ ἄργυρος ἢ θεσαυροὶ ἐδῆτες τοῖς μὴ πολλοῖς θεμιάχητον, ἀβέβαιον δέ τι χρῆμα, ἢ ἐκ ἐσηκὸς, ἀδὲ τὰ ὀχυρὰ ὡς ἀληθῶς, εἴγε τῷ βουλομένῳ διαπάζειν ἔξεστι· τὰ δ' μαθήματα, ἢ ἡ σοφία, τοῖς μὴ ἀνοήτοις καλαγέλαστον, βέβαιον δέ τι κτῆμα, ἢ πιστὸν, ἢ ἀνάλωτον, ἢ τὸ ὅλον χρήσιμον λησείας. qi idcirco optimè subinfert; τούτου μᾶλλον ἀντέχεσθε· ἢ ἐκεῖ θεὸς φυλακὴν δήσεθαι, ἢ τείχης, ἢχ ὅπλων, ἀ φυλακτόν τον φάλαγΘ.

§ 37. Τέχνων ἢ ἔφη θεὲ τὸ συγκαταθεθζ ἐυρεῖν] Epictet. *enchir. c.* 7. Ἄρχου πρὸ ἐκκλισιν ἀπὸ πάντων τῶν ἐκ ἐφ' ἡμῖν, ἢ μετάθες ἐπὶ τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐφ' ἡμῖν. πρὸ ὄρεξιν δὲ παντελῶς ἐπὶ τοῦ παρόντος ἄνελε· μόνῳ ἢ τῷ ὁρμᾶν ἢ ἀφορμᾶν χρῶ, κόφως μέτοι, ἢ μεθ' ὑποχωρέσεως, ἢ ἀνειμένως. Habes pleraqe hîc à Marco posita; habes & apud Marcum sparsim *artis* hujus regulas in locis ad marginem adnotatis. & cumprimis *lib.* 8. § 7. verùm θεὶ τὸ συγκαταθεθζ peculiariter *artem* qam dicit voluisse videtur qod proposuit idem *differt. lib.* 3. *c.* 8. Ὡς πρὸς τὰ ἐρωτήματα τὸ σοφιστικὸ γυμνάζομεθα· ἅτω ἢ πρὸς τὰς φαντασίας καθ' ἡμέραν ἔθει γυμνάζεθζ· προτέτακται γὰρ ἡμῖν ἢ αὐτοῦ ἐρωτήματα. ὁ υἱὸς ἀπέθανε τοῦ δεῖνΘ· ἀπόκριναι, ἀπροαίρετον, ἀ κακόν. ὁ πατὴρ τὸν δεῖνα ἀποκληρόνομον κατέλιπε· τί σοι δοκεῖ; ἀπροαίρετον, ἀ κακόν. ἐλυπήθη ὅτι τοῦτο· προαιρετικὸν, κακόν. γνναίως ὑπέμεινε· προαιρετικὸν, ἀγαθόν. κἂν ὅπως ἐθιζώμεθα, προχόμου· ἀδέποτε γὰρ ἄλλῳ συγκαθαθσόμεθα, ἢ ἃ ἡ φαντασία καλαληπτικὴ γίνεται. *nihil enim aliud statuemus qàm qod phantasia ipsa renunciat.* ità enim restituendus est locus ille illustris, qi vitiosè vulgò legitur ἢ ἕν φ. κ. γ. clarissimâ notissimâ etiam à reliqo corpore divulsâ. Hæc est *assensûs cohibendi ars*, de qa Marcus istîc. vide amplius *ad l.* 8. § 49.

Ὀρέξεως μὲν παντάπασιν ἀπέχεθζ] Epictet. *lib.* 3. *c.* 12. è Marco istîc emendandus. τίς γὰρ δύναται ἀσκητής; ὁ πελεθῆ ὀρέξει μὲν χρῆσθζ, ὁρμήσει ἢ πρὸς μόνα τὰ προαιρετικὰ χρῆσθζ. lege meo periculo, ὀρέξει μὲν μὴ χρῆσθζ· hîc enim ipse suprà, παντελῶς ἄφελε. & *enchir. c.* 2. § 2. παντελῶς ἄνελε.

§ 38. Περὶ τῶν μαίνεσθζ εἰ μὴ] Vitiosa scriptura, qæ & Xylandro imposuit, relegendum (qod & Casavb. vidit.) ἢ μή. *de hoc*, inqit, *agitur utrùm insaniamus necne.* Hoc est, scil. Stoicorum placitum, Ὅτι πάντες οἱ μοχθηροὶ μαίνονται. Cicero *paradox.* 4. & Laërt. *lib.* 7. *Zenon.* Παῦλος τοὺ

ἄφρονας

ἀφρονας μαίνεσθαι, hoc est, ut Cicero *Tusc. lib.* 4. *Omnes stultos insanire.* Siquidem, ut idem *lib.* 3. *omnes perturbationes animi morbos esse. stultúmque neminem his morbis vacare. unde sic concludunt: qi in morbo sunt, sani non sunt. omnium autem insipientium animi, in morbis sunt. omnes insipientes igitur insaniunt.* Epictetus *lib.* 1. *c.* 28. τίνες λέγουσιν οἱ παντὶ τῷ φαινομένῳ ἀκολουθοῦντες; μανόμενοι. ἡμεῖς ἓν τι ἄλλο ποιοῦμεν; qem locum interpres doctissimus perperam reddidit, dum avtoris mentem non attendit. Flaccus (qem & vise sis fusiùs ista prosecutum *serm. l.* 2. *sat.* 3.)

Qem mala stultitia, & qemcunqe insscitia veri
Cæcum agit, insanũ hunc Chrysippi porticus & grex
Autumat.—— vide & Epictet. *l.* 1. *c.* 22.

§ 39. Ὁ Σωκράτης ἔλεγε] ubi ista Socratis reperiantur ignoro. nec possum certò statuere, an scriptum fuerit [ὡς] ὁ Σωκράτης ἔλεγε; & priora illa istud respiciat. Socrates certè in Plat. *Alcib.* 2. Πολλοὺς ἂν ἓν φαίνοις ἀφρονας μαίνεσθαι, ὀρθῶς ἂν φαίμην. Τί ἓν ζητεῖτε] leg. τί ἓν ἃ ζητεῖτε; ità & uterqe interpres.

Ὅπ ἔχρηζε] Nemo scil. id qærere & acqirere satagit, cujus compotem jam sese credit. In hanc mentem Dio Prus. *orat.* 69. Ὁ μὲν ἀργυρίου δεόμενος, ἢ ἱματίων, ἢ οἰκίας, ἢ ἄλλου τινός, καὶ ἐπίσταται καὶ ζητεῖ παρ' ἡμῶν ἐχόντων λαβεῖν· ὁ δ' οὐκ ἔχων, οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο ἐπίσταται, ὅτι οὐκ ἔχει νῦν. Dionysodorus apud Platon. in *Euthydem.* ἡμῶν λαμβανόντων εἰσὶν οἱ μανθάνοντες, ἀλλ' οὐ παρ' ἡμῶν ἐχόντων. In eandem mentem & ex Platonis *Alcibiad.* 1. qædam lavdat Theodoret. *therapeut. l.* 1. cujus hæc sunt verba. Ὅτω τὸν Ἀλκιβιάδην πείθει ὁ Σωκράτης μαθεῖν, τῷ τῆς γνώσεως ὄντως φείσασθαι τῆς ἐξουσίας· φείσασθαι μὲν γὰρ αὐτὴν ἐξῆλεγξεν οὐκ εἰδότα. εἶτ' εἰκότως ἐρωτᾷ· Ἀλλ' οὐκ ἂν εὑρεῖν με ἠγῇ ἐπιμελῶς, καὶ μάλα γε, εἰ ζητήσειας· εἰκότως δ' αὖ φάσκων, εἶτα ζητῆσαί με οὐκ ἂν οἴει; ὑπολαβὼν ἔφη, ἔγωγε, εἰ δυνθείης γε μὴ εἰδέναι· ἀρχὴ ἄρα γνώσεως, τῆς ἀγνοίας ἡ γνῶσις. Plato certè in *Sophist.* μαθεῖν ἐθέλοντ' ἂν ἐθέλειν τὸν ὑιόμενον σοφὸν εἶναι. Idémque apud Anton. *melliss. lib.* 2. *c.* 74. Δεῖ ἡμῖν νέαν ἐπινοήματος [μᾶλλον] τὸ ὄνειμα καὶ τὸν τύφον, ἢ ἡμῖν ἀσπᾶν τὸν ἀέρα, τοῦ ἐγκεῖσθαι τὴ βελομένῃ χρήσιμον. (ità enim legendum, supplendum ex Plutarcho *de audiendo*; non avtem τῷ ἢ loco cum Gesnero ὡς substituendum.) εἰ δ' μὴ, γέμοντες ὄγκε καὶ φυσήματος, ὰ φερεσθέχοντες. Siquidem ut Socrates *ibid.* τοῦ μὲν ἀσπὸς, τὸ πνεῦμα εἶναι· τοῦ δ' ἀνθρώπου τὸ ὄνειμα. nec tam φυσικὴ ἡ γνῶσις, ut Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 8. *v.* 1. qàm ἡ τῆς γνώσεως ὄνησις, καὶ ἡ φυσιώνυμος γνῶσις, utì idem loqitur *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 20. Facit huc & illud Domini Matt. *c.* 9. *v.* 12. Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. opinione sua, non revera, sanos alloqitur. Clem. *pæd. l.* 1. *c.* 1. τοῖς νοσοῦσι τὸ σῶμα ἰατροῦ χρήζειν τοῖς ἀδυνάτοις τὴν ψυχὴν παιδαγωγοῦ δεῖ· ἵνα γὰρ ὑγίεια καὶ νόσος· ἀλλ' ἡ μὲν μαθήσει, ἣ δ' ἰάσει ἀφανίσεται. Naso *Ponti l.* 3. *el.* 4.

Firma valent per se, nullúmque Machaona qærunt.
Ad medicam dubius confugit æger opem.

Optatus, *de schism l.* 1. *Sanitas non flagitat medicinam. ægroti est remedia qærere.* Cæsarius Arelat. *serm.* 37. *Non reqirit medicum, qi se non sentit agrotum.* itaqe Gregor. Rom. *in Psal. pœnitent.* 4. *Nemo est insanibilior illo, qi sibi sanus videtur.* Siqidem, ut Joan. Chrysost. *edit. Savil. tom.* 6. *orat.* 67. ὁ τῷ νόσον ἀγνοῶν, ἀδυμίαν ποιήσεται τῆς ἀρρωστίας ἐπιμέλειαν. Et Isidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 238. τὸ ἐν νόσῳ χαλεπωτάτῳ τυγχάνοντα νομίζειν ὑγιαίνειν, μανία λαμπρὰ καὶ ἀνήκεστος· πῶς γὰρ ὁ τοιοῦτος ἰατρὸν ζητήσει, μιᾷ αὐτὸ τοῦτο ὂν νοσεῖ ἐπισάμενος; vide Pharisæorum arrogantiam, Luc. *c.* 18. *v.* 9. & Joan. *c.* 9. *v.* 40. sed & typum consimilium, typhum ecclesiæ Laodicenæ fatuosum illum apud Joannem *Apocal. c.* 3. *v.* 17. scitè Bio, ut Laert. *l.* 4. τῷ ὄνησιν, φερεσκωπῆς ἐγκοπήν. *Opinionem* dicebat esse *profectûs impedimentum.* & de philosophis Clemens *strom. l.* 1. ἡ φρόλησις τῆς διήσεως ἀπιστεῖν ἀναπείθει. sed & Greg. Naz. *apolog.* τὸ οἰεσθαι τὸ ἓν τὸ πλεῖστον ἀφαιρεῖται· καὶ μέγα τοῖς ἀνθρώποις ἡ κενοδοξία πρὸς ἀρετὴν ἐμπόδιον. Senec. *epist.* 69. *Illud præcipuè salutem impedit, qòd citò nobis placemus. ideo mutari nolumus, qia nos optimos esse credimus.* & *epist.* 50. De Harpaste fatua. *Incredibilem tibi narrovem, sed veram. subitò videre desiit, & nescit se esse cæcam. hoc qod in illa ridemus, omnibus nobis accidere liqeat tibi. nemo se esse avarum intelligit, nemo cupidum. cæci tamen ducem qærunt: nos sine duce erramus; & ideo difficulter ad sanitatem pervenimus, qia nos agrotare nescimus. nec qærimus qidem medicum; erubescimus discere bonam mentem.* Optimè ergò Epictet. *l.* 2. *c.* 11. Ἀρχὴ φιλοσοφίας, παρά γε τοῖς ὡς δεῖ, καὶ κατ' ἀρχὰς αὐτῆς, συναίσθησις τῆς αὑτοῦ ἀσθενείας καὶ ἀδυναμίας πρὸς τὰ ἀναγκαῖα. & mox: τῷ ὄνησιν προσειληφέναι· δ' ἀγαθὸν, φησὶν, οὐκ οἶδα ἐγὼ τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν; οὐκ ἔχω ἔννοιαν αὐτοῦ &c. & *ibid. c.* 17. τὸ πρῶτόν ἐστιν ἔργον τῶν φιλοσοφούντων, ὑποβαλεῖν ὄνησιν. ἀνώμαλον γὰρ, ἃ τις εἰδέναι οἴεται, ταῦτα ἄρξασθαι μανθάνειν. & in *fine dissertationis*: ταύτῃ οὖν τῷ ὄνησιν τοῦ τὰ δοκεῖν εἰδέναι τι ἡμῶν ὑποβάλλοντας ἔρχεσθαι δεῖ πρὸς τὸν λόγον. εἰ δ' μὴ, ἐφ' ἑαυτοὺς ἐσόμεθα τῇ προκόψει, κἂν πάσας τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς συντάξεις διέλθωμεν. Qod Apostol. *ad Cor. ep. c.* 3. *v.* 18. Εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι, μωρὸς γινέσθω, ἵνα γένηται σοφός. siqidem, ut Seneca, *de tranqill. c.* 1. *Multi ad sapientiam potuerant pervenire, nisi se putássent jam pervenisse.* vide *l.* 1. § 7.

Τί ἓν μάχεσθε καὶ διαφέρεσθε] Sunt enim ista animi parùm sani indicia. vide *Jacob. cap.* 4. *v.* 1.

Ad

Ad Librum XII.

§ 1. 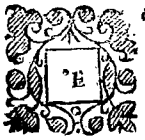 Φ' ἃ διὰ πειόδιν ἔυχη ἐλθεῖν] διὰ πειόδ', *posthac*, Casavb. *per circuitus temporum*, Xyl. Malim, *per ambages* περιελθών. Flaccus *lib.* [illegible] *epist.* 11.

Strenua nos exercet inertia: navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere. quod petis, hîc est,
Est Ulubris; animus si te non deficit æqus.

Senec. *ep.* 28. *Non peregrinaris, sed erras, & ageris, ac locum ex loco mutas; cùm illud quod quæris, bene vivere, omni loco positum sit.* Idémque *ep.* 31. *Quomodo, inquis, istò pervenitur? non per Peninum Graiúmve montem, nec per deserta Candaviæ: nec Syrtes tibi, nec Scylla, nec Charybdis, adeundæ sunt; quæ tamen omnia transisti procuratiunculæ pretio. tutum iter est, jucundum est, ad quod natura te instruxit. Licet ad Philosophiam etiam sine viatico pervenire.* Idem. *ep.* 17 vide Mosem, *Deut. c.* 30. *v.* 11. — 14. & ex Mose Pavlum, *ad Rom. c.* 10. *v.* 6, 8. Non est itaque necesse, quod ille apud Clem. *Strom. l.* 5.

Πολλὰ πλανηθῆναι διζήμενον ἔμμεναι ἐσθλόν·

vel εὐδαίμονα etiam. vide *ad l.* 11. & 16. & *l.* 5. § 16. & *l.* 10. § 33.

Τὸ μέλλον ὀπιζέψης τῇ περνοίᾳ] Idem suos monet Dom. Christus. Matth. *c.* 6. *v.* 34. Μὴ μεριμνήσητε εἰς τὸ αὔριον. vide *l.* 4. § 33, 34. & *l.* 7. § 8. & *l.* 10. § 11.

Τὸ παρὸν μόνον ἀπροδύνης] vide *l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 2. & *l.* 8. § 44. Pindar. *Pyth. od.* 3. τὸν δ' ἀμφέπουσ' ἀεὶ φρεσὶ δύμον' ἀσκήσω, κατ' ἐμὰν θεραπάδων μαχανάν. & *ibid.* 8. περὶ ποδὶ γὰρ ἄρειον αἰεὶ χεῖμα πᾶν· φερέμεν ἢ τὸ παρακείμενον. idem Nem. 3. Μὴ πίνυ πολυπραγμόνει τὸ μέλλον· ἀλλὰ τὰ παρόντα πρὸς τὸ χρήσιμον διαπίθεσο. τί γὰρ ὄφελος ἐκ τᾶ περολαβεῖν τὰ γνῶσιν; εἰ μὴ ἀγαθὸν ἔστι τὸ ἐσόμενον, ἥξει κἄν μὴ περγνῶς· εἰ ἢ λυπρὸν, τί σοι τὸ κέρδος περδικαπάθῃ τᾷ λύπᾳ. Basil. Cæsar. *in Esai.* & apud Simeon. Logoth. *orat.* 21. vide *l.* 7. § 7.

Περὶς ὁσιότητα καὶ δικαιοσύνην] Ità Zacharias Luc. *c.* 1. *v.* 35. ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ. & Paulus *ad Ephes. c.* 4. *v.* 34. ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι. quarum altera Deum spectat, altera hominem. cùm tamen δικαιοσύνη laxiùs sumpta quandoque utramque comprehendat. ut Matth. *c.* 5. *v.* 20. & *c.* 6. *v.* 33. & *Luc. c.* 1. *v.* 6. vide *ad l.* 11. § 10, & 20.

Ἵνα φιλῆς τὸ ὑπονεμόμενον] vide *l.* 3. § 15. & *l.* 10. § 11, 20.

Σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε] Vide *ad l.* 3. § 4. συνεμφέρεται τε καὶ συνεμφέρει. & *l.* 5. § 8.

Χωεὶς περιπλοκῆς] Siquidem, ut Æschyl. *armor. judic.* à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 11. laudatus;

Ἁπλᾶ γὰρ ὄτι τῆς ἀληθείας ἔπη.
Simplicia verba veritas simplex amat. Grot.

Et Evripid. *Phœniss.*

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ,
Κ' οὐ ποικίλων δεῖτ' ἐν δίκῃ ἑρμηνευμάτων·
Ἔχει γὰρ αὐτὰ καιρόν· ὁ δ' ἄδικος λόγος
Νοσῶν ἐν αὐτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν.
Simplex & infucata veri oratio est;
Nil indiget res æqa sermonum ambitu,
Manifesta per se causa sed juris sui
Vitio laborans, garit à verbis opem. Grot.

Julian. Imp. *orat.* 7. Λέγεται γὰρ ὑπ' Εὐριπίδου καλῶς,

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ.
σκαιότροπος γὰρ φησι τὸν ψευδῆ καὶ ἄδικον δεῖσθαι. & Theodoret. *therap. l.* 1.

Ἀληθῶς ἄρα ὁ τραγικὸς λόγος ἐκεῖνος
— ὁ δ' ἄδικος λόγος
Νοσῶν ἐν αὐτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν.

Basil. Cæsar. *orat.* 14. & Simeon Cancellar. *orat.* 1. Ὁ μὲν γὰρ ἀληθὴς λόγος, καὶ ὑπὸ τῆς διανοίας θεωρούμενος, ἁπλοῦς ὄντως καὶ μονότροπος· ὁ δὲ ποικίλος καὶ ἐντεχνος, πολὺ τὸ ἐπίπλοκον καὶ ἐγκαλάστευον ἔχων, μυεία καλλωπιζόμενος, καὶ φέρεται τροφὰς ἀμυθήτους· ὅταν γὰρ ἄλλως μὲν φύσεως ἔχῃ τὰ πράγματα, ἄλλως δ' ὁ λόγος περὶ αὐτῶν ἀναπείθωσι, τροφὴ τῆς ὄντως, μᾶλλον δὲ διαστροφὴ, τοῦτο τῆς λόγου περὶ τῶν ἀληθειῶν γινομένης· καὶ ὁ μὲν φανόμενος, ἄλλος δὲ ὢν κατ' ἀλήθειαν τροφαῖς κέχρηται λόγων, ἀπατῶν τοὺς συνόντας, ὥσπερ τοὺς κύνας λαγωοὶ καὶ ἀλώπεκες, ἑτέραν δεικνύοντες, καὶ ἑτέραν παραπέμπουσι.

Περιτεθραμμένοι σοι σαρκιδίοις] *altilis massæ*, vel *molis carneæ*. Cas. ità περὶ vacabit. nisi fortè intentionis vim habere censeatur. *circumdatæ tibi carni.* Xyl. ut περιτεθραμμένοις legisse videatur. Illa scriptura si retineatur, malim vertere *concretæ & coagmentatæ circum te carni.* siquidem τὸ πήγνυσθαι grammatici volunt aliquando significare τὸ πηγνυσθαι. & indè Hesych. Περιπήγετο, περιεπήγετο. habetur illud Ξ. *v.* 477. ubi de nive, quæ scutis adhærebat, conglaciatâ,

— αὐτὰρ ἔπειτα χιὼν γένετ' ἴσον τε πάχυνε,
Ψυχεὴ, καὶ σακέεσσι περιπέπαγετο κρύσταλλος.

Sed & *Iliad.* ε. *v.* 903. de lacte in caseum coagulivi concrescente, (πήξεν,

Ὡς δ' ὅτ' ὀπὸς γάλα λευκὸν ἐπήρυτος συνέ-
Ὑγρὸν ἐὸν, μάλα δ' ὦκα περιπέπαται κυκόωντι.

Eam enim scripturam Herodianus restituit, & Eustathius approbat; & tum ad rem ipsam, unde imaginem eam mutuatus est poeta, tum & ad quam transtulit & accommodavit, vulneris scil. celerrimam coalitionem & curationem magis quadrat, quàm

περιτρέφεται illud, quod priùs legebatur. accedit, quòd & τροφαλὶς indè deducta ὅτι τυρῷ, de caſeo, & pro caſeo uſurpatur, quod docent & Herodianus ab Evſtathio adductus, & ex Antiphane atque Ariſtophane aliiſque Athenæus *lib.* 10. & *l.* 14. Firmant inſuper apud Marcum explicationem iſtam, cùm quòd Jobus etiam *c.* 10. *v.* 10. de humani corporis in utero compoſitione agens, à *lactis in caſeum coagulatione* ſimilitudinem adhibuit, ad id negotii illuſtrandum: vide *ad l.* 10. § 26. tum quod Marcus ipſe *l.* 7. § 68. eo loco hoc eodem vocabulo utitur; ſed εὕρεμα appellat quod iſtîc σαρκίδιον. Cæterùm, ſiquis, qua περιτρέφομαι iſtud merè poeticum videtur, ad ſcripturam alteram illam potiùs inclinare voluerit, redditum malim, *quæ circum te mutationibus obnoxia eſt, carnis.* ut ſit τὸ περιμαμμῶν, τὸ ἐν τοῖς τροποῖς σωιεχῶς ὄν. quod *corpori* cumprimis competit. vide *l.* 7. § 15.

Ὄψεται γὰρ τὸ πάθος] *viderit id quod patitur.* vide *ad l.* 11. § 13. ſic *l.* 7. § 14. μέμψεται. & § 16. μεριμνάτω, λεγέτω. & *l.* 8. § 28. ἀποφανέσθω. & § 40. ἐπιλαβέτω.

Τὸ πάθος] *id quod patitur.* corpuſculum vult, τὸ σαρκίδιον. verùm Cleanthes, referente Gregorio Nyſſ. *de anima*, etiam animam unà cum corpore pati contendit. Συμπάσχει, inquit, ἡ ψυχὴ τῷ σώματι νοσοῦντι καὶ τεμνομένῳ, καὶ τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ. ſed ψυχῆς nomine τὸ πνευμάτιον intelligit, quod ἀπὸ τοῦ νοῦ diſtingvit Marcus *infr.* § 3.

Τὸ ἔνι σοι θεῖον πνεῦμα] vide *lib.* 5. § 21. & *infr.* § 18. 26. Cicero *offic. l.* 3. *Mente nihil homini dedit Deus ipſe divinius.* Ariſtot. *de gener. animal. l.* 2. *c.* 3. Λείπεται ἡ τὸν νοῦν μόνον θύραθεν ἐπεισιέναι, καὶ θεῖον εἶναι μόνον. Generaliùs Heraclit. *ad Amphid. ep.* 1. Θεῖόν τι ἡ ψυχή.

Καὶ τὸ μὴ παύεσθαί ποτε ζῶν φοβηθῇς] tranſpoſitis voculis leg. καὶ μὴ τὸ π. eſt autem monitum præclarum. *Nè timeas, nè quando vivere deſinas;* ſed illud metuas, nè dum de die in diem differs, fiat ut rectè vivere nunquam incipias. hoc eſt, malè vivere magis, quàm mori formides. Ἀλλ' ἡμεῖς πυθόμενόν τινα φοβούμεθα φόβον, θάνατον μὲν δεδοικότες, ἀμαρτίαν δὲ μὴ δεδοικότες. καὶ γὰρ τὰ παιδία τὰ μικρὰ, περιπατεῖα μὲν δέδοικε, πῶρ δὲ ἃ δέδοικεν· ἀλλ' ἐὰν βασιζόμενα τύχῃ περὶ λυχνίαν λύχνον ἔχουσαν, ἀφροντίστως πῶς χεῖρα ἐπαίρουσι τῇ λυχνίᾳ καὶ τῇ φλογί· καὶ τὸ μὲν ἐυκαταφρόνητον φείδεται περιπατεῖν· τὸ δ' ἀληθῶς φοβερὸν ἃ δέδοικε, τὸ πῦρ. ὅτω δὴ καὶ ἡμεῖς, θάνατον μὲν δεδοίκαμεν, ὅσῳ δοκεῖ περιπατεῖν ἐυκαταφρόνητον· ἁμαρτίαν δὲ ἃ δεδοίκαμεν, ὅσῳ δοκεῖν ἀληθῶς φοβερὸν, καὶ πυρὸς δίκην καταδίει τὸ σωιεῖδος. Joan. Chryſoſt. *edit. Savil. tom.* 6. *orat.* 43. qibus gemina habet & Iſidor. Peluſ. *l.* 2. *ep.* 257.

Ἄξιος τοῦ γεννήσαντος κόσμου] *dignus mundo qui te genuit*, i. e. Deo. vid. *l.* 4. § 23.

Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν.

Aratus in *Phænom.* à Paulo lavdatus *Act. c.* 17. *verſ.* 28.

Aude, hoſpes, contemnere opes, & te quoque dignum
Finge Deo. —

Nemo alius eſt Deo dignus quàm qi opes contempſit. Sen. *epiſt.* 18. quàm qi mortem quoque. Marcus hîc. Idémque *epiſt.* 31. *ſubſilire ad cœlum ex angulo licet: exurge modò & te quoque dignum finge Deo.* Huc phraſes illæ in ſacro codice frequentes: de eis qi Chriſto qicquam anteponunt, propinqos, parentes, victum, vitam; οὐκ ἔστι μου ἄξιος. Matth. *c.* 10. *v.* 37, 38. de iis, qi ſe à ſeculi ſui inquinamentis intaminatos cuſtodierint, περιπατήσουσι μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς· ὅτι ἄξιοί εἰσιν. *Apoc. c.* 3. *v.* 4. & de vita inſtituenda monita Apoſtolica; ἀξίως τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ κυρίου, καὶ τῆς κλήσεως, περιπατῆσαι. *ad Theſſ. epiſt.* 1. *c.* 2. *v.* 12. *Col. c.* 1. *v.* 10. *Eph. c.* 4. *v.* 1. & ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου Χριστοῦ πολιτεύεσθε. *ad Philip. c.* 1. *v.* 27. Agapetus *paræneſ.* § 3. Ὁ ἑαυτὸν γνοὺς, γνώσεται θεόν· Ὁ δὲ θεὸν γνοὺς, ὁμοιωθήσεται θεῷ· ὁμοιωθήσεται δὲ θεῷ, ὁ ἄξιος γεύμενος θεοῦ· ἄξιος δὲ γένεται θεοῦ, ὁ μηδὲν ἀνάξιον περάσας θεοῦ, ἀλλὰ φρονῶν μὲν τὰ αὐτοῦ· λαλῶν δὲ ἃ φρονεῖ· ποιῶν δὲ ἃ λαλεῖ. ubi in colo tertio vitium ſubeſſe videtur ſcribendúmque, τὸ membra ſibi invicem nexu gemino cohæreant; ὁμοιωθεὶς δὲ θεῷ, ἄξιος θεοῦ γενήσεται.

Παύσῃ ξένον ὢν τῆς πατρίδος] vide *ad l.* 4. § 29. & *l.* 8. § 14, 15.

Τῆς πατρίδος] i. e. *mundi.* vide *ad l.* 4. § 44. πόλις καὶ παροικίς.

Καὶ χρεμάμενον ἐκ τοῦδε καὶ τοῦδε] quod Plato in *Epitaph.* dixit; καὶ μὴ ἐν ἄλλοις αἰωρεῖται. *nec ſuſpenſa aliorum aut bono caſu aut contrario, pendere ex aliorum eventis cogitur.* Cicer. *Tuſc. l.* 5. Galen. in *hortator. c.* 2. ἐξ ἐλπίδων ὀχεῖσθαι, eodem ferè ſenſu dixit.

§ 2. Ὁ θεὸς πάντα τὰ ἡγεμονικὰ] indè καρδιογνώστης dictus Petro *Act. c.* 15. *v.* 8. & πάντων καρδιογνώστης *ibid. c.* 1. *v.* 24. ὅτι μανθάνεις ὅδε πως καρδίαν πάντων ἀνθρώπων. ut Solomon rex. *Hiſtor. Reg. l.* 3. *c.* 8. *v.* 39. Idémque in *Proverb. c.* 15. *v.* 11. Ἅιδης καὶ ἀπώλεια φανερὰ παρὰ κυρίῳ· πῶς οὐχὶ καὶ αἱ καρδίαι τῶν ἀνθρώπων; *Solus itaque perfectè novit qid ſit in homine, videns in eo & qod in ſe ipſe non videt.* Bern. *in Pſal.* 90. *conc.* 15. Sed ἐμφανεστάτη Apoſtol. *ad Hebr. c.* 4. *v.* 12, 13. Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, καὶ ἐνεργὴς, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διικνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας· καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ· πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος. Ad qem locum Schol. Πάντα γυμνὰ πρὸ αὐτοῦ.

αὐτῷ· καὶ ὑδενὶ περιαλύμματι ἢ περισωτείῳ τε ἑαυτὸν ὠφελέσθαι δύναται πρὸ ὀφθαλμῶν ὑπείνων. τετραχηλισμένα ἢ, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν περβάτων τῶν ἐπὶ τῶν τραχήλων ἠρτημένων καὶ γεγυμνωμένων τῆς δορᾶς. qibus gemina ferè Jo. Chryſoſt. habet. Tractum, inquiunt *ab ovibus, quarum, pelle detracta, corpora nudantur.* qò facit lepidiſſimus ille de lepore inſigniter macilento jocus, apùd Ælian. *ruſtic. epiſt.* 11. ἐπεὶ γὰρ ἐδάρη, καὶ τὸ δέρμα ἀπεδύσατο, φανερὸς τότε ἐγένετο μᾶλλον ἢ (ἃ γὰρ ὀρθῶς λέγω) ἀφανὴς ὅτι νεκρὸς ἐπὶ πλέον. verùm ampliùs aliqod inſinuare videntur verba illa Apoſtoli. Eſt enim proculdubio in tota illa dictione allegoria diſertiſſima *à lanionum ſive victimariorum ritu* ducta, à qibus *animalia immolanda τραχηλίζειν* dicuntur, *cùm non ſolùm à collo ſuſpenſa excoriantur, ſed per dorſi ſpinam etiam reſupinata finduntur, ut tota foris & intus oculis pateant*; uti optimè Beza qò pertinet, qod Varin. Favorin. habet, τραχηλίζειν, τὸ διχοτομεῖν, ἢ γοῦν τὸ διὰ τῆς ῥάχεως σχίζειν. vide ampliùs *ad l.* 1. § 3. & *l.* 11. § 13.

Καὶ φλοιῶν] *corticum* nomine non externa tantùm, puta veſtem, pompam, reliqum vitæ apparatum, ſed & corpus ipſum, καὶ τὰ κρεάδια, (uti mox loqitur) & hæc præcipuè comprehendit. Varro pariter in *Tithono*; *ſic invitata matura anima corporeum corticem facilè relingit.* Qin & *corticem* Nicander tam de *hominis cute*, qàm & de *angvis exuvio*, uſurpavit. ſic enim in Alexiphar. *v.* 302. de Marſya,

—— Φοῖβος ἀπὸ φλοὸς λύσατο γυίων.

& in Theriac. *v.* 355.

Ἐξότε γυμνωθὲν μὲν ἀπὸ φλοὸν ἕρπετὰ βάλλει.

& *v.* 392.

Ἔνθ' ἂν ἀπ' ἠελίοιο θέρει φλοὸν ἄφεα βάλλῃ.

vide *infr.* § 8.

Τῶν ἐξ ἑαυτῶν εἰς ταῦτα ἐρρυπακότων καὶ ἀπωχετδυμένων] *Animam* ſcil. *mentem* ſaltem, θεῷ ἀπόῤῥοιάν τινα opinabantur Stoici. Vide *ad lib.* 2. § 1. Cicero *Tuſc. lib.* 4 *Humanus animus deceptus ex mente divina.* Et hanc igitur magìs attendit & intuetur potiùs qàm corpus, qod eſt iſtius integumentum tantùm & involucrum. Plut. *de tardit. vindict. divin.* Ἀλλ' ὁ θεὸς ὥσπερ ἀγνοεῖ δι' ὧν τὸ ἐμὸν διάδηλον, ὅτε δι' ὑγιῶς μᾶλλον ἢ σώματος αἰσθήσεως πεφυκώς. &c. & Samueli Deus ipſe, *Regum hiſtor. l.* 1. *c.* 16. *v.* 8. *Non ſpecto, qod ſpectare ſolet homo. homo enim ſpectat qod eſt ob oculos: ſed Deus ſpectat qod eſt in animo.* γυμνὸν ἐνορᾶν τὸν ψυχὸν βλέπων, ut Clemens *ſtrom. l.* 6. ſive, αὐτῇ τῇ ψυχῇ, αὐτὸν τὸν ψυχὸν γυμνὸν, γυμνὸς αὐτὸς θεωρῶν· uti Plato in *Gorgia.*

Τὸν πλοῦτον θεραπευτὸν σεαυτῷ ποιήσεις] qò ſcil. μεριμνᾷς, καὶ τυρβάζῃ περὶ πολλά. ut Martha Jeſus Luc. *c.* 10. *v* 41. Vide *l.* 2. § 7. & *l.* 6. § 22. & *l.* 9. § 31. Interpres neuter commodè ſatis reddidiſſe videtur. De Diogene, Julian. *de cyniſm. orat.* 1. Τὸν δὲ ἐν τῷ σώματι ἐμπεπλεγμένον τῇ ψυχῇ θορύβους, ὅτι πολλάκις ἡμᾶς ἀναπλήθει τοῦ περικειμένου αὐτῷ χάους πολυπραγμονεῖν, οὐδὲ ἐν μέρει ποιεῖσθαι.

Ὁ γὰρ μὴ τὰ περικείμενα κρεάδια ὁρῶν, ἅπερ ἐσθῆτα, καὶ οἰκίαν, καὶ δόξαν, καὶ τῶν τοιούτων περιεσκοπῶν καὶ σκοπῶν διατρίβοντα, ἀσχολήσεται] Locus vitiatus: qemqe Lugdunenſis editor corrupit ampliùs, ἀσχολήσεις, exhibendo. prout in Baſilienſi concipitur, contrarium planè avtoris menti ſenſum nobis repreſentat: *cum* ſcil. *qi circumjectum ſibi corpus non intuetur, veſtitum, domicilium, cæteráque ad corporis uſum ſpectantia reſpiciendo, moleſtiam negotiúmque ſibi comparaturum.* At Marci mens aliorſum abit. eum nimirum qi corporis curam non habet iſta multò minùs moraturum. Caſ. ἅπερ legiſſe videtur, atqe ἢ illud disjunctivæ loco habuiſſe. vertit enim; *ſiqidem qi nec corpus ſuum, nec veſtitum ſuum, nec ejuſmodi adminicula ulla reſpicit, multum qictis otiíqe eum procurare ſibi neceſſe eſt.* Οἰκίαν καὶ δόξαν, prorſus omiſit. iſtam avtem interpretationem ſi admiſerimus, pro ἀσχολήσεται, legendum erit, εὐσχολήσεται. qòd *l.* 4. § 19. εὐσχολώτερος ἔσῃ dixit. tum ἐν τῷ κοινῷ in poſteriore membro μὴ ſubintelgendum, qaſi μὴ θεάμασι diceretur. Ità *Pſal.* 9. *v.* 18. *Non enim oblivioni in æternum tradetur egenus; expectatio pauperum in perpetuum peritura eſt.* pro, *neqe expectatio pauperum in perpetuum peritura eſt.* & Pindar. *Pyth.* 10. Ναυσὶ δ', ὅτε πεζὸς ἰών. i. e. *nec navi, nec pedes iter faciens.* At Xyl. erotematicè legit, ἅπτεται ---ἀσχολήσεται, *Qi enim non aſpicit carnem circumjectam, ſine occupetur, in veſte, domo gloriáqe reliqisqe exterioribus, ac qaſi tabernaculo contemplando?* forſan μὴ ἅπτεται qod vel negandi vel interrogandi vim habeat. *neutiqam occupabitur:* vel, *nuncubi occupabitur:* i. e. *negotium faceſſet ſibi.* Vide Epictetum *l.* 3. *c.* 2. & 9. *ad l.* 11. § 18. Qi idem & qod Marcus iſtic vult, ſcitâ ſatis imagine nobis depinxit, *l.* 3. *c.* 26. dum *corpus aſello*, reliqa *vitæ inſtrumenta aſelli* hujus *inſtructui* confert. Ὅλον, inqit, τὸ σῶμα ὅπως ἔχειν σε δεῖ, ὡς ὀνάριον ὑπογυμνοῦν· ἐφ' ὅσον ἂν ἕλκῃ τε ἢ, ἐφ' ὅσον ἂν δίδηται· ἂν δ' ἀγωγιᾶται ἢ, καὶ φρεντιώσῃς ὑπλάβῃται, ἄφες, μὴ ἀνάπτυε, μηδὲ γόγγυζε. ὅταν ἢ πρὸς τὸ σῶμα ὅπως ἔχειν σε δεῖ, ὅσα τὸ σῶμα ἐστὶ ἀναγκαῖα παρασκεύαζεται· ὅταν ἐκεῖνο ὀνάριον ἢ, πάλλα γίνεται χαλινάρια τοῦ ὀναρίου, σαγμάτια, ἐπιδημάτια, κριδῶν, χόρτος. ἄφες καὶ ἐκεῖνα· ἐπόλυσε θᾶττον καὶ εὐκολώτερον ἢ τὸ ὀνάριον.

Τὰ περικείμενα κρεάδια] vide *l.* 10. § 1. 38. & *infrà* § 3. ſed & Julian. *ſuprà* Ambroſ. *Hexam. l.* 6. *c.* 6. *Non igitur caro tu es. caro enim amictus eſt animæ.* & Varro *Andabatis*, citante Priſciano, *l.* 6. *ſed qidvis potiùs, ô homo, qàm carunculâ.*

Τῷ τοιούτῳ περιβολῷ] περιβολῆς nomine comprehendit, *qicqid extrinsecùs nos circundat*, sive munimenti, sive ornamenti nomine; metaphorâ ab *amictu* ductâ. Ità Herodian. *l.* 1. Οὔτε τοὺς γένους μακρᾶς διαδοχᾶς ἐυπατρίδας, ἔτε τοὺς πλούτου περιβολαῖς λαμπρούς. Xenophon. *œconom.* Τὰ μὲν ἐμὰ ἱκανὰ ὄζιν ἐμοὶ παρέχειν τὰ ἐμοὶ ἀρκοῦντα· εἰς ἃ τὸ σὸν χρῆμα ἃ σὺ περιβέβλησαι, καὶ τοῦ σοῦ δόξαν, καὶ εἰ τελς ὅσα τοῦ κέκτησαι προσγένοιτό μοι, καὶ ὡς ἂν ἱκανά μοι δοκεῖ εἶ). Procop. *Gothic. l.* 4. Τὰς γὰρ Ἰώαννην περιεβεβλημένους μεγάλων, καὶ βραχέων πάνυ ὄχ ὁσίᾳ κλίσει ἀφαιρεῖσθαι πολλάκις τὰ παρόντα αὐτοῖς ἴσχυσεν.

Καὶ σκηνοῦ] *tabernaculum*. Xyl. *scenam*, malim. Basil. *in hexam. orat.* 5. Ὁ δεῖνα περίβλεπτος ὑπὸ χρημάτων πλειότης· καὶ πλῆθος σωμάτων ἀμφὶ αὐτὸν κολάκων· δορυφορεῖα φίλων προσποιητῶν· πλοῦτος συγχύσεως καὶ ταύτης καλλιχρωμάτισμένης· ἔσμὸς ἡδυπαθῶν μυρεῖων, ἡδύ τε ὑπὸ σίτων καὶ ἡδὺ κατ' ἄλλας χρείας ὥστε προσεδρεύοντων, ὃς καὶ προϊὼν, καὶ πάλιν ἐπανιὼν ὑπουργοῦσθαι ὑπὸ θρύπτου ὄζι τοῖς ἐντυγχάνουσι. προέρχεται τῷ πλάτει καὶ τῷ πολιτικῷ πανὶ δωρεῖσθαι, ἢ καὶ τὰς ὑπὸ βασιλέων τιμάς· ἐδηδῶν ὑπερβολειαν· ἢ στρατοπέδων ἡγεμονίαν· τὸν κήρυκα μέγα βοῶντα περὶ αὐτοῦ· τοῦ βασιλέως ἕνθεν καὶ ἐνθεν βαρυτάτῳ καταπλήξιν τοῖς ἀρχομένοις ἐμβάλλοντας· τὰς πλαγὰς, τὰς δημεύσεις, τὰς ἀπαγωγὰς, τὰ δεσμωτήρια, ἐξ ὧν ἀφορμῆ ὁ περὶ τὴν ὑποχείριον ἀθροίζεται φόβος. καὶ τί μὴ τέτε; μία νύξ, ἢ γυρετὸς εἷς, ἢ σαλεύτης, ἢ περιπνευμονία, ἀνάρπαστον ἐξ ἀνθρώπων ἀπάγουσα τὸν ἄνθρωπον ὑπερβαίνει, πᾶσαν τῷ κατ' αὐτὸν σκηνῷ ἐξαπίνης ὑπογυμνώσασα. Habes liberaliter delineatam *scenam* illam, de qa Marcus ibi. Sed & Senec. *ad Marc. c.* 10. *Qicqid est hoc, quod circa nos ex adventitio fulget, liberi, honores, opes, ampla atria, & exclusorum clientium turbâ referta vestibula, clara, nobilis, aut formosa conjux, cæteráque ex incerta & mobili sorte pendentia, alieni commodatique apparatus sunt. nihil horum dono datur: collatitia, & ad dominos redituri, instrumentis scena adornatur.* Idémque *de beneficiis, l.* 6. *c.* 3[illegible] *Ingentia super se & suos regna fregerunt, nec intexerunt in illa scena, & vanis & citò diffluentibus bonis refulgente, ex eo tempore ipsos nihil non adversi expectare debuisse, ex qo nihil veri audire potuerunt.* Vide *l.* 11. § 6. *scena* pro *apparatu*. Synes. *de regno*. Τῷ μὲν τὸ βασιλικὸν σῶμα σκηνῷ καὶ θεραπείαν. De *corpore* Simocat. *epist.* 25. Οὕτως ἐλύσει τὸν φιλόσοφον τὸ δυητὸν τῦτο περισκήνιον. qod & σκῆνος ὑπόγειον, Paul. Apost. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 1. & σκήνωμα, Petr. *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 13.

§ 3. Τέλα ὄζιν ἐξ ὧν συνέστηκα] Vide *l.* 2. § 2. & *l.* 3. § 16.

Τάλλα μέχρι τῦ ὀπωπελεῖδς δεῖν, σὺ ὄζι] μέχρι τῦ ὀπωπελεῖδς. hoc est quod eleganter Synes. *ep.* 11. τοσῦτον ὁμιλήσας φρονῆσιν, ὅσον ἀδυνατώσαιδς τῷ μὴ σώματος βίῳ. neque enim corporis, aut animæ etiam, qà rationis est expers, cura omnis abjicienda est. Vide *l.* 10. § 2. Crates Cynic. *epist.* 3. Μελέτω ὑμῖν τῆς ψυχῆς· τὸ δὲ σώματος, ὅσον ἀνάγκη· ἧσσον δὲ ἔξω, μᾶλλον ὅσον. Ex Platon. *polit. l.* 3. Clem. *strom. l.* 4. Ἐπιμελεῖδς σώματος δεῖν, ψυχῆς ἕνεκα ἁρμονίας, δι' ἣ βιῶντές ὄζι, καὶ ὀρθῶς βιῶν. & mox de externis illis: τύτων ἂν ἀνθεκτέον, ἃ δι' αὐτὰ, ἀλλὰ διὰ τὸ σῶμα· ἢ ᾗ τῷ σώματος ὀπωπελεία διὰ τὴν ψυχὴν γίνεται, ἐφ' ἣν ἡ ἀναφορά. Gregor. itidem Nyssen. *de anim.* Χρεία καὶ τῇ ψυχῇ τῆς ὀπωπελείας τῦ σώματος, ἵνα καταστήσῃ αὐτὸ ὄργανον ὑπηδειον ἑαυτῇ. Et Tertull. *de anim. c.* 38. *Certè domus animæ caro est, & inquilinus carnis anima: desiderabit itaque inquilinus ex cavissa & necessitate hujus nominis, profutura domui, toto inquilinatûs sui tempore: non ut ipse substruendus, nec ut ipse loricandus, nec ut ipse tibicinandus, sed tantummodo continendus: qiâ non aliter continci possit qàm domo fultâ.* Senec. *ep.* 92. de viro bono: *Corporis qoqe, velut oneris necessarii, non amator, sed procurator est: nec se illi, cui impositus est, subjicit.*

Τὸ ᾗ τέτον μόνον χρεῖος σὸν] vide *l.* 8. § 56. & *l.* 10. § 38. Ambros. *hexam. l.* 6. *c.* 7. *Aliud enim sumus nos; alia sunt nostra; alia qæ circa nos sunt. nos sumus, hoc est anima & mens. nostra sunt corporis membra & sensus ejus. circa nos pecunia est, servi sunt, & vitæ istius apparatus.*

Ὃ ἐὰν χωρίσῃς ἀπὸ σεαυτῦ] lege δι'ὁ. & mox, pro ὅσα ἄλλα, ὅσα ἄλλοι: pro παρέσεις, παρέσαι σε. nihil mutavit editor Lugd. cùm ex Xylandri versione tamen satìs advertere potuisset.

Τῦ περιεκεκμένῳ σοι σωματίῳ] ut *suprà* § 2. & *l.* 10. § 1.

Τῦ συμφύτῳ πνεύματίῳ] vide *l.* 2. § 2. & *l.* 5. § 4. & *l.* 6. § 15.

Ἡ ἔξωθεν περιῤῥέουσα δίνη] vide *l.* 4. § 43. & *l.* 2. § 14. ἀναχωλύμενα. ad *vertiginem* interim illam respexisse videtur, qâ raptari videntur corpora cœlestia, à qibus pendent inferiora ista.

Καθαρὸν τὸν νοερὸν δύναμιν ἀπόλυτον] desiderari videtur copula [καὶ] ἀπόλυτον. Ità de Domino Christo, qem Christianis imitandum proponit Clemens Alexand. *pædag. l.* 1. *c.* 2. Ἀπόλυτος εἰς τὸ παντελὲς ἀνθρωπίνων παθῶν.

Ἐφ' ἑαυτῇ ζῆν] i. e. ἑαυτῇ ἀρκυμένῃ, *sibi contentam*; qod felicitatem suam attinet. Πάντα ἔχουσιν παρ' ἑαυτῆς τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. *l.* 4. § 23. non ut sibi soli vivat. *necesse est enim ut vivat & alteri qi vult sibi.* Senec *epist.* 48. & τὸ ἀκοινώνητον nusqam non damnat Marcus. Vide *l.* 8. § 48. & *l.* 9. § 6. & *l.* 10. § 1. & *l.* 11. § 1.

Τὰ προσπιπτόμενα ὑπὸ προσπαθείας] *qæ ei* (*menti*

ti ſcil.) *conſenſu quodam naturæ adhærent.* Xyl. *qicqid per ſympathiam ei poſſit adhærere.* Caſ. ut προπάθεια idem hîc ſit, quod συμπάθεια, de qa *l.* 5. § 26. Verùm nec συμπάθεια illa excuti prorſus qeat, ut ibi oſtenſum eſt; & aliud quidam ſonat ἡ προπάθεια, *affectionem* nimirum eam, *qâ rei alicui addicti ſumus, eámque quodammodo deperimus.* hoc eſt enim τὸ προπάσχειν. Ità qod Baſil. Cæſ. an Evſtath. Sebaſt. in *aſcetic.* Λυθῆναι δεῖ τῆς δεσμῶν τῆς προπαθείας τῆ βίᾳ, τὸν γε ἀληθινῶς ἀκολουθεῖν μέλλοντα τῷ θεῷ. Id Dionyſ. Areopag. citante Budæo; Ὅσοι γὰρ ἂν ὀφείλουσι τοῖς γνίοις προπάσχειν. Idémque *epiſt.* 10. ἐπειδὴ ἀληθείας ὄντες ἐρασταὶ, τῆς προπαθείας ἀναχωρῆσαι τῆς ὑλικῶν ἀγγελοπρεπῶς ἐν μέσῳ ἀνθρώπων πολιτευόμενοι σὺν ἀπαθείᾳ πάσῃ. Syneſ. *Dione:* Καὶ δῆτα τῆς ἀρετῆς ὄναιτο ἄν τις, τὸ ἀπιλλάχθαι τῆς ὑλικῆς προπαθείας. Obiter aſteriſcum tollo minùs neceſſarium ex Socratis *hiſtoriæ editionis Stephanianæ, lib.* 1. *c.* 10. πολλὰ παραλείπουσιν, ἢ οἷς * πάσχοντες ποιν, ἢ προσώποις χαριζόμενοι. lege meo periculo, defectûs notâ furcillatâ, προπαθόντες ποιν. Cicero *ad Attic. l.* 2. *ep.* 19. ſe nimium τῷ καλῷ προπεποθέναι profiteturˑ. Iſidor. Peluſ. *l.* 1. *ep.* 310. Προπάθεια μὲ ἐκ ὀξυδορκεῖ· ἀνλιπάθεια ἢ ὅλως ἐχ ὁρᾷ. *Affectus addictus cæcutit; adverſus planè cæcus eſt.* Evſtath. *ad Il.* β'. Ἐπώδαμεν ἄνθρωποι ἐν ὕπνοις ἐκεῖνα ὡς ὑπαλυ φαντάζεσθαι, * ὡς [ὅις f.] προπαθῶς πως ἐχομεν. Epictetus etiam *l.* 3. *c.* 24. *ad l.* 11. § 31. adductus: Ὅταν τινὶ προπάσχῃς, ὡς ἐδενὶ ἧττον ἀναφαιρέτων. Idémque *l.* 2. *c.* 16. *ad lib.* 10. § 27. repræſentatus; προὸς μόνον τὸν θεὸν ὑποβλέποντα, ἐκείνῳ μόνῳ προπαπονθότα. Reſtituenda Athenagoræ eadem vox *de reſur. mort. in fine.* Κἂν οἱ πολλοὶ τῆς ἀνθρώπων ἐμπαθέστερον καὶ σφοδρότερον τοῖς τῇδε προπαπονθότες, (perperam vulgati; προπεπ.) ἄσοχοι τέτε διατελῶσιν. Clement. Alex. *ſtrom. lib.* 1. Μὴ προπαθείᾳ νικᾶσθε, μὴ φόβῳ δουλᾶσθε, μὴ ἡδονῇ ἑπαίρεσθε. Idémque *l.* 7. explicans illa D. Chriſti, Lucæ *evang. c.* 14. *v.* 26. Ἐὰν μὴ μισήσητε τὸν πατέρα, καὶ τὴν μητέρα, προσέτι δὲ καὶ τὴν ἰδίαν ψυχήν. τάς τε γὰρ, inqit, προπαθείας τὰς σαρκικὰς, πολὺ τῆς ἡδονῆς τὸ φίλτρον ἐχούσας, μεμίσηκεν. &c. qi & *lib.* 2. de affectibus iſtiuſmodi, Προπαπαυλοῖ τῷ σώματι τὴν ψυχὴν, τάχα μὴ ἀφοελίζοντες καὶ ὑποχωρεῖν ἑαυτὸν τῆς παθῶν. qod *lib.* 4. vocat ἀπροπαθῶς βιῶν. Et rurſus ἀπροπαθῶς ὑπολιπεῖν. Vide *ad. l.* 2. § 3. Itaque Syneſ. *de inſomn.* ἰατρικὰς συγκαταθέσεις, καὶ προπαθείας conjungit. ἐπὰ γὰ ἀπαθῶς διακείμεθα περὶ τὰ θεάματα· ἀλλὰ ἰατρικὴ μὲν ἡ συγκατάθεσις τε καὶ προπάθεια· ὑποχωρεῖν δὲ ἐχ ἵπται. ubi vides etiam opponi ſibi invicem τὸ προπάσχειν καὶ τὸ ὑποχωρεῖν. qemadmodum Evagrius, τὴν προπάθειαν καὶ τὴν ἀνλιπάθειαν, *hiſt. Eccleſ. lib.* 1. *c.* 15. ὡς καὶ παρὰ χριστιανῶν θαυμαζομένην, τῆς μὴ προπαθείᾳ, ἢ ἀνπαθείᾳ κρινόντων τὸ ὁρώμενον. i. e. vertente Joanne Chriſtophorſono, *qi nec amore, nec odio ducti, &c.* De Syneſio loqitur, qi & idem *epiſt.* 57. εἰ δύνατον ἦν ἀγγέλῳ σωφρονεῖν ἀνθρωπόσωτι μηδὲν ὑπολαῦσαι τῆς ὕλης κακὸν εἰς προπάθειαν. qod mox explicans. Ἀλλ' ἔστι φρισία δυνάμεως, ὁμιλοῦντα τοῖς χείροσι μηδένα τρόπον παθαίνεσθαι. Et rurſus: τὸ προσεστηκέναι δὲ ὅτι τὸ δεινόν. ità τὸ προπαπονθέναι eſt παθαίνεσθαι καὶ προσεστηκέναι. prout & Marcus *lib.* 5. § 1. ὅταν προπαθῶσιν, συγκατατίθου τοῖς κατ' αὐτὰς ἔρροις. Nec illud prætereundum qod Plutarch. prout in *Pompejo*, τοῖς μεγίστοις προσπαθοῦσι· ità in *amator.* idem τοῖς ἐρασταῖς προπεποθέναι, pro *addictum eſſe & affectû adhæreſcere* dixit. Sunt itaque τὰ προσπιπτώματα ἐν προπαθείᾳ ea, *qibus ex affectû; propenſione nimia animus adhæreſcit.* Epictet. *lib.* 3. *c.* 28. Μή τι προσπίπτει σοι ψυχῆς ἢ σῶν, μήτι προσαέφυκε, μήτι ὀδυνᾶσαι σ' ὑποκώφιον. Qin & affectus ipſos, τὰ πάθη, προσαπώματα nuncupare, Baſilidæ ejusqe aſſeclis ſolenne fuiſſe, docet Clemens *ſtrom. lib.* 2. adducto ex Iſidori περὶ προσφυοῦς ψυχῆς inſigni teſtimonio; qod ad Marci mentem illuſtrandam etiam non parùm conduxerit. Qin & (ut H. Stephani Theſauro avctarium leviuſculum ſaltem contribuamus) τὸ προσάπτημα gemino ferè ſenſu uſurpavit Galenus *de Hipp. & Plat. placit. lib.* 4. *c.* 10. Cæterùm neqe τὸ ἁπλῶς προσπῆδος ταῦτα, de qibus Marcus hîc, in vitio habetur; iſtud enim à natura eſt: verùm τὸ προσπιπτώμοις προαπεπονθέναι. Itaque de Diogene Epictetus *lib.* 3. *c.* 26. Πάντα εὐλυτα εἶχε, πάντα μόνον προσπιπτώματα. non & προσαπεφυκότα· qod *ſuprà* dixerat. vide *l.* 3. § 5. & *lib.* 4. § 44. & *l.* 8. § 30. Adjici poſſunt his Porphyrii illa, *de abſtinent. lib.* 1. Ἃ μὴ ἐκ τῆς ἀνπῆς προσειλήφαμεν φύσεως, ὑπαθέσι πάντα μετὰ τῆς περὶ αὐτὰ προσπαθείας. Et mox: μὴ δῆτα ἔργον ὑποστατέον καὶ τῆς περὶ αὐτὰ προσπαθείας, καὶ πάθος· τί γὰ ὄφελος δῆτα ἔργα, ἀφιστάμενον, ταῖς αἰτίαις, ἀφ' ὧν. καὶ τὰ ἔργα, προσπλῶσι. ubi vides τὴν προπάθειαν etiam ὑπὸ τοῦ πάθους diſtingvi. Ponantur ergò diſtinctionis cauſsâ, tanqam gradus qidam, qibus ὑπὸ τῆς ἀπαθείας in partem ſeqiorem fiat declinatio, προπάθεια, πάθος, προσπάθεια. Eſt itaque ἀπάθεια *integra & abſoluta ab omni affectione vitioſa immunitas*; qod pro *ſummo bono* habebant Stoici. προπάθεια *laviſſima ab hac declinatio, & affectûs* vitioſi qaſi *præludium* qoddam. πάθος *affectus vitioſus*, ſive *morbus ipſe.* Hieron. *in Matth. c.* 5. *v.* 28. *Inter* πάθος & προπάθειαν, i. e. *inter paſſionem & propaſſionem, hoc intereſt; qòd paſſio reputatur in vitium, propaſſio licèt vitii culpam habeat, non tenetur in crimine. Ergò qi viderit mulierem, & animæ ejus fuerit titillata, hic propaſſione percuſſus eſt. Si verò conſenſerit,*

ſerit, & de cogitatione affectum fecerit, de propaſſione tranſivit ad paſſionem. προπάθεια denique *ubi morbus invaluerit, & affectus radices adeò altas egerit, ut nec ex animo evelli facilè queat, nec avelli à re deſiderata, cui* περιπλέξαι qodammodo videtur.

Καὶ χρόνῳ τὰ ἐπίκεινα] *qæ ultrà ſunt.* qod ſuprà dixerat, ὅσα ὡς μέλλοντα παρέσεται σε. Flaccus, *carm. l.* 1, *ode* 16.

Lætus in præſens animus, qod ultrà eſt
Oderit curare. vide *l.* 6. § 32. & *l.* 7. § 7.

Τὰ ἐπίκεινα ἢ τὰ παρωχημότα] Senec. *epiſt.* 78. *circumcidenda ergò duo ſunt, & futuri timor & veteris incommodi memoria. hoc ad me jam non pertinet, illud nondum.*

Οἱ δὲ ὁ Ἐμπεδόκλειος, σφαῖρος κυκλοτερὴς μονῇ ἐφιπθεῖ χαίων] Ad verſum qendam, qem Empedoclis eſſe vult, alluſit. ut & antè non ſemel *l.* 8. § 44. & *lib.* 11. § 12. Eum Parmenidæ videtur tribuere Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 18. Stobæanorum excerptor Grotius ſaltem. Sub cujus nomine iſta apud hunc repræſentantur:

Ἀλλ' οὔτε πανλοθεν ἴσος ἐὼν, ἢ πάμπαν ἀπείρων,
Σφαῖρος κυκλοτερὴς, μιμλὶς περιτέθθε χείρων.

poſteriorem verſum & ibi, & apud Marcum, iſtic fœdiſſimè depravatum nemo non viderit, medelam Grotius conatus eſt, reſcribendo, χερσ.

Σφαίρης κυκλοτερὲς μιμήμαθ' ὑπέρλαλα χαί- Verùm hæc à ſcripturæ veteris veſtigiis longiuſculè abſcedunt. Salmaſius feliciùs refinxiſſe videtur in *exercit. Plinian.* ad Marci codices propiùs ſic accedens:

Σφαῖρος κυκλοτερὴς δίνῃ φορεμένη χαίων.

Τὸ σφαῖρος autem vocabulum cùm non alibi, niſi in Marci iſtis bis, legatur, qanqam poſſit, inqit Salmaſius, dici *σφαῖρα* & *σφαῖρος*, ut *σκύφα* & *σκύφος*· poſſit & *σφαιρὴς* pro *σφαιρόεις*, *rotundus ut ſphæra.* hæc tamen ſi minùs placuerint, forſitan non diſplicebit, qod aliqando mihi venit in mentem ſcribendùm, Σφαῖρ' ὡς κυκλοτερὴς, &c. ſic Λέων ὡς, apud poetam & alia multa. ex illo, Σφαῖρ' ὡς, inepti librarii fecerunt Σφαῖρος. idem igitur valet ac *κυκλοτερὴς ὡς σφαῖρα*. Mihi verò iſtud perplacet. Sic de *Echino* qem alluſiſſe Marcum diximus *l.* 7. § 28. Euſtathius Antioch. (ſi is ſaltem) *in hexaemer.* ὡς σφαῖρα δὲ τὸ σῶμα, ἢ ὁ νῶτος ἔστιν αὐτῷ ὁλόκυκλος. ὡς σφαῖρα dixit, qod *σφαιρηδὸν* Clemens *ſtrom. l.* 5. ὥσπερ οἱ ἐγγὺς σφαιρηδὸν εἰλέμενοι. hanc autem ſcripturam ſi admiſerimus, in illis δὲ ὁ Ἐμπεδόκλειος ſubintelligendum erit *κόσμος*. qalem orbem ſive mundum deſcribit Empedocles; & Parmenides itidem utì eſt ſuprà indicatum. De *viro bono* pariter Auſonius *idyll.* 16.

Securus, mundi inſtar habens, teres atqe rotundus,
Externæ nè qid labis per lævia fidat.

Horatium imitatus; qi de *ſapiente* dixit; *ſerm. lib.* 2. *ſat.* 7.

In ſeipſo totus teres atqe rotundus.

Vide *l.* 8. § 48. Cæterùm Viri cl. primum illud ipſe omnino admittendum exiſtimaverim, qia apud Euſtathium Homeri εἰσηγητὴν *ad odyſſ.* ζ. *σφαῖρον* Ἐμπεδόκλειον reperio in uſu communi olim freqentem extitiſſe. Παρὰ τὸν σφαῖραν, inqit, ἢ παρώνυμον ὁ Ἐμπεδόκλειος σφαῖρος, &c. qod & Arati Scholiaſtes confirmat, qi iſtud tamen Heſiodo tribuit, dum *σφαῖρον* huic τὸν σφαῖραν dictam ait, ſicut Homero ἔσπερον ἢ ἑσπέριον. idem pro eo qod μονῇ Marci codex, & δίνῃ Salmaſius, μονῇ exhibet, & μωνῇ. Verùm iſta qia alibi latiùs excuſſimus, actum hîc agere ulteriùs nolumus.

Μόνον τε ζῆν ὁ ζῆς] vide *lib.* 2. § 14 & *infrà* § 26. Senec. *epiſt.* 101. *ſi vita noſtra non prominebit, ſi in ſe colligetur.*

§ 4. Πολλάκις ἐθαύμασα] Eis maximè placere & approbare nos ſtudemus, qos imprimìs diligimus ac ſuſpicimus. mirum igitur Marco, nec immeritò, videtur, homines, cùm ſemetipſos maximè diligant, aliis potiùs qàm ſibimetipſis approbatos ſe velle.

Ἑαυτὸν μὲν ἕκαστος μᾶλλον πάντων φιλεῖ] Evripides *Creſphonte* à Schol. *ad* ejuſdem *Medeam* lavdatus:

Ἐκεῖνο γὰρ πέπονθ' ὅσοι πάντες βροτοί·
Φιλῶν μάλιστ' ἐμαυτὸν, οὐκ αἰσχύνομαι.
Mihi hoc, qod cunctis inſitum eſt mortalibus
Amare meipſum maximè, non me pudet.

Siqidem, qi φίλων legunt, qod codices vulgò exhibent, ſenſum corrumpunt prorſus; qod nec Grotius advertit, cùm vertit,

Minimùm, inter omnes, qos amo, noceo mihi.
— τίς γὰρ ἐσθλὸς ὔχ αὑτῷ φίλος;
— *namqe qis bonus neqam ſibi?*

Sophocl. *Oedip. Colon.*

Οὐδ' ἔστιν ὅστις, ὅστις οὐχ αὑτὸν φιλεῖ.
Nemo eſt, amicus ipſe qi non ſit ſibi.

Et Evrip. *Med.*

Τίς δ' οἶδε δυσσεβὲς ἄρτι γινώσκει τόδε·
Ὡς πᾶς τις αὑτὸν μᾶλλον ἢ πέλας φιλεῖ;
Qis iſtud nempe non novit mortalium,
Diligere ſeſe cæteris plus qemlibet?
Φιλεῖ δ' ἑαυτὸν πλεῖον οὐδεὶς οὐδένα.
Nec qiſqam charior alteri qàm ipſe eſt ſibi.

Τῷ ἑαυτοῦ πρὸς αὐτὸν ὑπολήψιν ἐν ἐλαττόνι λόγῳ τίθεται] *Nam qoto cuiqe eadem hominſtatis cura ſecretò, qæ palàm? multi famam, conſcientiam pauci verentur.* Plin. min. *l.* 3. *ep.* 20. Hinc & illa Pelagii *ad Demetriam* qerela. *Non cogitamus qid ipſi ſimus, ſed qid alteris eſſe videmur. unde eò perducta res eſt, ut neglectâ veritate meriti, de ſola opinione curemus, qi teſtimonium vitæ noſtræ, non à conſcientia noſtra, ſed à fama petimus.* Nec diſſimilis Bernardi qerimonia, *de gradibus humil. & ſuperb. part.* 2. *gr.* 6. *Qi de omni alia re plus ſibi credit,*

credit, qàm aliis; de se solo plùs aliis credit, qàm sibi. Adversus morem morbúmque malum hunc, salutare monitum ab Apostolo habemus, *ad Galat. c. 6. v. 4.* τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος· καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἕξει, καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον. De se Cicero, verè, necne, ipse viderit, *ad Attic. l. 12. ep. 27. Mea mihi conscientia pluris est, qàm omnium sermo.*

Ὁ μὴ ἅμαχε γινώσκων ἐξοίσει] Vide *ad lib. 3. § 4.*

Τὰς πέλας μᾶλλον αἰδέμεθα] contrà nimirum monitum illud Pythagoricum in *aur. carm.*

— Πάντων δὲ μάλιστ' αἰδοῦεο σαυτόν.

Tu plùs qàm cunctos alios te disce vereri.

cui consonat Democriticum illud monitum, quod *suprà* cum aliis ejusdem notæ attulimus *ad l. 2. § 6.* vide & *ad l. 11. § 16. & l. 10. § 9.*

§ 5. Ἐπειδὰν ἅπαξ ἀποθάνωσι, μηκέτι αὖθις ἥξουσι] Ità de animæ statu post mortem incertus fluctuat passim Marcus. de corporis resurrectione multò magìs ascensionem cohibiturus. quod, nihil est itaque mirum, si δόγμα ξένον nec παράδοξον, tantùm, sed, παράλογον etiam, Stoicis Atheniensibus est visum, prædicante Pavlo, *Actor. c. 17. v. 18, 19.* Nos meliùs edocti, eâ bonitate prædìtum novimus esse Deum nostrum, universi conditorem, ut nolit servorum suorum, qi fidele ipsi obsequium in hac vita præstiterint, vel animas, vel corpora in morte prorsus intercidere, sed præmiis futuris utrumque reservari.

Εἰ γὰρ δίκαιον ὧν] καὶ δίκαιον τὴν, sacra attestatur Scriptura. Ἐνώπιον παρὰ Θεῷ Apostol. *ad Thess. epist. 2. c. 1. v. 6. &,* δικαιοσύνης στέφανον ἀποδώσει ὁ δίκαιος κριτὴς. *ad Tim. ep. 2. c. 4. v. 8. &,* ἃ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν, καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης. *ad Hebr. c. 6. v. 10.* Nec tamen hinc sequitur, quod Pontificii statuunt, hominum opera bona dignitatis suæ ratione vitam æternam, gloriámque cœlestem ità promereri, ut Deus injustus futurus sit nisi eam illis rependat. prout Rhemens. nostri *annot. in Luc. c. 21. v. 35. ad Thess. ep. 2. c. 1. v. 5. & Hebr. c. 6. v. 10.* Ut omittam enim τὸ ἀξίως, quod illi tantopere urgent, aliud planè sonare, prout nôrunt qi lingvam Græcam vel primoribus tantùm labiis degustârunt. Rectè Durand. *in sent. l. 2. dist. 27. q. 2. Meritum de condigno strictè & propriè sumptum, videlicet pro actione voluntaria, propter quam operanti debetur merces ex justitia sic, qòd si non reddatur, ille ad quem pertinet reddere, injustè facit, & est simpliciter & propriè injustus, non est hominis ad Deum.* qod ille cùm multis argumentis confirmâsset, concludit tandem, *sentire & dicere oppositum esse temerarium seu blasphemum. Qòd si qid,* inqit, *pro bonis operibus nostris datur vel redditur, potiùs & principaliùs est ex liberalitate Dei dantis, qàm ex merito nostri operis. Etsi dicatur, qòd qamvis Deus non constituatur nobis debitor ex aliqo nostro opere, constituitur tamen debitor ex sua promissione: sciendum est, qia qod redditur ex promissione præcedente, non redditur ex merito operis de condigno, sed solùm vel principaliter ex promisso.* Unde patet responsio ad id qod justum esse dicitur. Siqidem ut piè pariter ac præclarè Bernard. *de grat. & lib. arb. Justum apud Deum est ut reddat qod debet; debet autem qod pollicitus est. promissum qidem ex misericordia, sed ex justitia jam præstandum. justè enim & ex debito requiritur, qodcunqe vel gratis promittitur.* Et Bellarm. ipse *de pœnit. l. 3. c. 4.* explicans Joannis verba illa ex *epist. 1. c. 1. v. 9.* πιστὸς ὅτι καὶ δίκαιος. *Verba illa,* inqit, *fidelis est & justus, referuntur ad promissionem divinam. ideo enim Deus justus & fidelis dicitur, qia stat promissis, nec fidem fallit.* qod & *de justific. l. 5. c. 15.* confirmat ex illis Nehem. *c. 9. v. 8.* verbis, *Implèsti verba tua, qoniam justus es.* Siqidem *veritas* sive *veracitas pars* est *justitiæ.* ut ex Cicer. *de invent.* Thom. Aqin. *sum. part. 2ª 2æ q. 109. art. 3.* Denique potest aliqid justo atqe æqo consentaneum esse, qia justitiæ nullâ ratione repugnat, qod tamen nihil injusti, si non fiat, inducat. justum fuit qòd Solomon rex à Shimeio mandati violati de Hierosolymis continendo se, pœnas exegit: *Regum hist. l. 3. c. 2. v. 46.* qibus tamen remissis, nihil injusti admisisset. justum & æqum, qòd Abiatharo læsæ majestatis reo, patris cavsâ vitam condonavit. *ibid. v. 26.* qem tamen si sustulisset, adversus justitiam nihil peccâsset.

Ἦν ἂν καὶ δυνατόν] τί ἄπιστον κεῖνε, εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ἐγείρει; Paulus, *Act. c. 26. v. 8.* Athenagoras *de resurrect.* ἢ ὅτι ἀδύνατον, ἢ ὅτι ἀβέλτιστον. ἀλλ' ὅτε ἀδύνατον, ὅτε ἀβέλτιστον. εἰ ἀδύνατον, ἢ ἐπὶ τῷ μὴ γινώσκειν τὸ γνωσόμενον, ἢ ἐπὶ τῷ δύναμιν ἀρκέσαι μὴ ἔχειν πρὸς τὸ ποιῆσαι τὸ ἐγνωσμένον· ἀλλ' ὅτ' ἀγνοεῖν τι τὸν Θεὸν δυνατόν· καὶ πῶ δύναμιν, ὡς ἔξιν ἀρκέσαι πρὸς πᾶν σωμάτων ἀνάστασιν, δείκνυσιν ἡ τύπων αὐτῆν γένεσις. οὐκ ἀδύνατον ἄρα. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀβέλτιστον. εἰ γὰρ ἀβέλτιστον, ἢ ὡς ἄδικον, ἢ ὡς ἀνάξιον. ἀλλ' οὐκ ἄδικον. δίκαιον γὰρ συναμφότερον, τὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνθρώπων πάντων γένεσιν πρὸς πρεσγενῶν ἐπόδικον, πῶ τε ἐπὶ τέκνοις δέκεσθαι παιδί, ἢ τιμωρίαν. ἔτε ἀνάξιον· εἰ γὰρ τὸ χείρων οὐκ ἀνάξιον, τυτέστι, τὸ φθαρτὸν ποιῆσαι σῶμα, καὶ παθητόν· πολὺ μᾶλλον τὸ κρεῖττον οὐκ ἀνάξιον, ὅ ἐστιν ἄφθαρτον καὶ ἀπαθές. εὔδηλον ἓν ὅτι καὶ δυνατὸν, καὶ βέλτιον, καὶ δίκαιον, καὶ ἄξιον, ἡ τῶν θνητῶν σωμάτων ἀνάστασις. verùm de mente sola satagit Marcus; de corpore nihil solicitus, qod nec se, nec suum, nec sui qicqam à qoqam censeri volebant Stoici.

Ἐκ δὲ τοῦ μὴ ὅτως ἔχειν] Æqior certè erga numen divinum Marcus, licèt Ethnicus, qi nihil in-

justi avt iniqi Deo vult imputari, etiamsi viros bonos in morte prorsus intercidere pateretur, qàm Papicolæ, qi Deum injustitiæ diserè κ) χυμνῆ κακαλῆ, qòd aiunt, incusatum eunt, nisi ipsis ob labores miserellos in hac vita decurtatissima exantlatos, tanqam probissimè plenissiméqe commeritis, præmia æterna retribuat.

Πισεύω σοι ὅτι μὴ δεήσει] Idem hoc, cum illo à Marco cumprimis lavdato, *l.* 11. § 6. ἔχει λόγον κ) τοῦτο.

Διαμολογῆ πρὸς τὸν Θεὸν] Hoc est qod Apost. *ad Rom. c.* 9. *v.* 20. Μενοῦνγε, ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ, ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ; vult [πρὸς ἅπαντων τῷ Θεῷ (i. e. ὡς τῷ Θεῷ) ὁμολογεῖσθαι, cum Epicteto *l.* 2. *c.* 16. πρὸς μηδενὸς δικαίου ὁμολογεῖσθαι πρὸς τὸν Θεόν. Ità pii prisci, etiamsi conturbabantur nonnunqam, cùm bonis hîc malè esse, malis bene, animadverterent; illud tamen pro certo ac immoto statuunt fundamento; *Attamen Deus corde rectis bonus est. Psal.* 73. *v.* 1. &, *Tu certè, Domine, justus es.* Jerem. *c.* 12. *v.* 1. & Apost. *ad Rom. c.* 9. *v.* 14. Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ; μὴ γένοιτο. & *ibid. c.* 3. *v.* 4, 5. Μὴ ἄδικος ὁ Θεός; μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ Θεὸς ἀληθὴς, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται, ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σε, κ) νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. ex *Psal.* 51. *v.* 4. vide *infrà* § 12.

Οὐκ ἂν δ' ὅτω διελεγόμεθα τοῖς Θεοῖς] *non ἀvderes ità cum eis disserere.* Cas. malim, *non ità dissereres*, & de æqo justóq; cum eis ageres, nisi optimos justissimósque esse præsumeres.

§ 6. Ἔδιζε κ) ὅτα ἀπομνώσεις] qid est enim qod usus & industria non possit? Horsum spectant tot poetarum illustrium monita. Menandri, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 29.

——πάντα γὰ
Ταῖς ἐντελεχείαις καλαπονεῖται πεφυκότα.
——*rerum omnium*
Nihil est qod non conficiat assidua labor.

Alexandridis,

Τὸ συνεχὲς ἔργον, παντὸς ἐυείσκει τέλος.
Ubiqe finem assequitur continuus labor.

Philemonis,

Ἐκ τοῦ φιλοπονεῖν γίγνεται, ὧν θέλεις, κρατεῖν.
Datur laboris cupido qidvis assequi.

Antiphanis,

Τῆς ἐπιμελείας πάντα πάντα γίγνεται.
Labori assiduo, nihil est qod non cesserit.

Sophoclis *Oedip. rege.* à Plut. lavdatum *de fortun.* & à Clement. *strom. lib.* 5.

---πᾶν δὲ τὸ ζητούμενον
Ἁλωτὸν ἐκφέρει τ' ἀμελούμενον.
---*qicqid qæritur,*
Spes deprehendi est. omne neglectum perit.

& huic vicinum incerti aliqjus:

Ἁλωτὰ γίγνετ' ἐπιμελείᾳ κ) πόνῳ
Ἅπαντα.——

Laboriosæ diligentiæ assequi
Nihil est negatum.----

& ad Marci verba proximè, Menandri in *moroso*,

---ἀδενὸς χρὴ περίγμαλον,
Τὸν ἓν πονοῦντ' ὅλως ἀπογνῶναί ποτε.
---*qem laborum non piget,*
Nihil arbitrari is debet inspérabile.

Socrates Alcibiadi miranti, qî posset Xanthippen tam rixosam sustinere, & intolerandam esse dictitanti, Ἀλλ' ἔγωγε συνήθισμαι· καθάπερ τροχιλίας ἀκούων συνεχές. *At ego*, inqit, *assvetus ei sum: nec me magis offendit, qàm rotæ stridor aqam educentis eos qi assiduè audiunt.* Nec fileri dignum hîc Æschyli illud, à Plut. *de legend. poet.* & *de perfect. indic.* à Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. & *tit.* 117. à Cæl. Rhodig. *antiq. lect. l.* 8. *c.* 7. Lil. Gyrald. *de poet. l.* 6. Erasm. *apoph. l.* 6. relatum: qi dùm in Isthmiis pugilum certamen spectabat, cùm altero eorum frontem percusso, corona tota exclamaret; Ioni Chio, qi proximè assidebat, latus fodiens, Ὀρᾷς, ὦ ξεῖνε; ὁ παλαιὸς σιωπᾷ· οἱ δὲ θεώμενοι βοῶσιν. *Vide*, inqit, *qanta sit vis exercitationis? ictus ipse silet: spectatores verò vociferantur.* ubi πύξας malui, *latus fodiens*, Flaccum imitatus, *epist.* 7. vertere; qàm, *aurem vellicans*, cum Paul. Leopardo; qi *emend. l.* 2. *c.* 21. & 22. Strobæum hîc emaculat, Cælium, Lilium, Erasmum castigat. De Cyro Xenophon *lib.* 1. Οὐκ ἀπεδίδρασκεν ἐκ τῶν πόνων, εἰς τὸ μὴ ποιεῖν ἃ πάσχων· ἀλλ' ἐκυλινδεῖτο, ἐν τῷ πεδίῳ αὖθις ἄμεινον ποιεῖν. Verùm Marco gemina prorsus Plut. *de tranqill.* Δεῖ μηδὲν ἀπογινώσκειν, μηδὲ ἀπιστεῖν, ἀλλὰ θαυμάζοντα κ) ζηλοῦντα κ) σωιεθιζόμενα, πεῖραν ὅμα λαμβάνειν ἑαυτοῦ κ) καλανόησιν, ἐν τοῖς ἐλάττοσι πρὸς τὰ μείζονα, μὴ φθονοῦντα, μηδὲ ἀπωθούμενα τῆς ψυχῆς τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν, μηδὲ διαθρόσκοντα· τάχα γὰ ῥᾴδιον ἔσαι συγκρέσερον. ἀνίαν γὰ ἐμποιεῖ κ) μαλακίαν ἀγύμναστον ἢ ἄθλ τὸ ῥᾷστον ἀεὶ διαπείθουσα, κ) πρὸς τὸ ἥδιστον ἐκ τῆς ἀσκήσεως ἀναχωρεῖσα γαλυκυθυμίαν τῆς ψυχῆς. ἡ δὲ κ) νόσε, κ) πόνε, κ) φυγῆς μελετῶσα φαντασίαν ὑφίσαται, κ) περιθιαζομένη τῷ κόσμῳ πρὸς ἕκασον, εὑρήσει πολὺ τὸ καλεφθαρμένον κ) δάκνον κ) σαθρὸν ἐν τοῖς δοκοῦσι χαλεποῖς κ) φοβεροῖς. Diogenes denique referente Laërtio, *l.* 6. Διττὴν ἔλεγεν εἶναι τὴν ἄσκησιν· ἥ μὲν ψυχικὴν, τὴν δὲ σωματικήν. ταύτην καθ' ἣν ἐν γυμνασίᾳ συνεχεῖς γενόμενοι φαντασίαι, εὐλυσίαν πρὸς τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα παρέχουσι. παρεκελεύετο δὲ τελειοῦσθαι τῇ ῥᾳδίως ἀπὸ τῆς γυμνασίας ἐν τῇ ἀρετῇ καλαίνεσθαι· ὁρᾷν τε γὰ ἔνια τῶν τέχνας, τῶν βαναύσους κ) τοὺς ἀλλαις ὑ τὴν τυχοῦσαν ὀξυχειρίαν τοὺ τεχνίτας ἀπὸ τῆς μελέτης πεποιημένους. τές τε αὐλητὰς κ) τοὺ ἀθλητὰς, ὅσον ἐπιφέρουσιν ἑκάτερα τῇ ἰδίᾳ πονήσει τῇ σωματικῇ. κ) ὡς ἔτι, εἰ μετιόεσαν τὴν ἄσκησιν κ) ἐπὶ τὴν ψυχὴν, ἐκ ἂν ἀνωφελῶς κ) ἀτελῶς

ἀτελῶς ἐμόχθην. ἢδέν γε μὴν ἔλεξε τὸ παρόπαν ἐν τῷ βίῳ χωλὸς ἀσκήσεως καλοσθένης σωματικῆς ἢ ταύτῃ πᾶν ἀνυκῶσα. Vide *ad l.* 3. § 6. Senec. *ep.* 50. *Nihil eſt, quod non expugnet pertinax opera, & intenta ac diligens cura: robora in rectum quamvis flexa, revocabis; curvatas trabes calor explicat; & aliter natæ in id finguntur, quod uſus noſter exigit. quantò facilius animus accipit formam, flexibilis & omni humore obſequentior?* & *ep.* 80. de athletis agens. *Illud maximè revolvo mecum, ſi corpus perduci exercitatione ad hanc patientiam poteſt, quâ & pugnos pariter & calces non unius hominis ferat, quâ ſolem ardentiſſimum in ferventiſſimo pulvere ſuſtinens aliquis, & ſanguine ſuo madens, diem ducat: quantò facilius animus corroborari poſſit, ut fortunæ ictus invictus excipiat, ut projectus & conculcatus exurgat?* Idem *de ira l.* 2. *c.* 12. *Nihil eſt tam difficile & arduum, quod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat aſſidua meditatio: nullique ſunt tam feri & ſui juris affectus, ut non diſciplinâ perdomentur.* Mox, ubi varia hujus rei exempla protulerat; *Mille ſunt alia, in quibus pertinacia impedimentum omne tranſcendit, oſtenditque nihil eſſe difficile, cujus ſibi ipſa mens patientiam indiceret.*

Ἡ χεὶρ ἡ ἀριστερὰ] Τῷ δεξιὰν τῆς ἀριστερᾶς φύσει κρείττονα εἶναι, multis locis inculcat, multisque rationibus contendit Ariſtoteles *de partib. animal. l.* 3. *c.* 4. & *l.* 4. *c.* 8. *de animal. inceſſ. c.* 4. *ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 7. & *Eudem. l.* 4. *c.* 5. & *in problem. l.* 21. *q.* 12, & 13. & 19. & 31. Idem tamen, Καί τι, inquit, ἐνδέχεται πάντας ἀμφιδεξίους γενέσθαι. Εἰ γὰρ πάντες τῇ ἀριστερᾷ μελετῶμεν ἀεὶ βάλλειν, γνοίμεθα ἂν ἀμφιδέξιοι· ἀλλὰ φύσει γε ἀριστερὸν ὄντι οὐ τὰ δεξιὰ ἅπαντα πεποίηκε τῇ ἀριστερᾷ, καθάπερ τὴν δεξιάν. Vultomnino dextra naturâ fortiora ac validiora ſiniſtris eſſe. At Plato, (quem & hoc nomine is notat, *polit. l.* 2. *c.* 10) *de legib. l.* 7. hoc tanquam delirium exagitat, Ὡς ἄρα τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ διαφέροντά ἐστ' οὐδὲν φύσει πρὸς τὰς χρείας εἰς ἕκαστα τῶν πράξεων, τὰ χεῖρε. quod & refutare conatur primò membrorum reliquorum exemplo, ἐπεὶ τάγε πρὸς πόδας τε καὶ τὰ κάτω τῶν μελῶν οὐδὲν διαφέροντα εἰς τοὺς πόνους φαίνεται. quod idem de oculis avribúsque dici poterat; & nutricum matrúmque maximè inſcitiæ uſuíque pravo adſcribit. Τὰ δὲ χεῖρας *ἀνοίᾳ [* ἀλλοίᾳ alii] τεφρῶν καὶ μητέρων οἷς χωλοὶ γεγόναμεν ἕκαστοι. τῆς φύσεως γὰρ ἑκάτερον τῶν μελῶν ἰσορροπάσης, αὐτοὶ διὰ τὰ * ἤθη [* ἔθη forſan] διάφορα αὐτὰ πεποιήκαμεν, οὐκ ὀρθῶς χρώμενοι. Dein rejicit etiam operum quorundam inſtantiis: ἐν ὅσοις μὲν γὰρ τῶν ἔργων μὴ μέγα διαφέρει, λύρᾳ μὲν ἐν ἀριστερᾷ χρώμενον, πλήκτρῳ δ' ἐν δεξιᾷ, παράγματα ἄδειν, καὶ ὅσα τοιαῦτα· τέτοις δὲ παραδείγμασι χρώμενον, καὶ εἰς ἄλλα, μὴ, δέον, ὥσπερ χεῖρας χρῆσθαι ἄνοια. *Siquidem in quibuſque operibus utrâ utamur nihil refert, ſicut inter lyram tangendam, lyram ſiniſtrâ, plectrum dextrâ, an è converſo teneamus, nullius momenti res eſt. aliáque ejuſdem rationis, quicunque animadverterit, is his exemplis edoctus, ni ad alia etiam negotia, ubi oportebit utrâque pariter citra diſcrimen uſus fuerit, inſano certè parùm diſtabit.* qæ verba ideò lubentior verto, cùm qia Serranus ità reddidit, ut ſenſum avtoris haud clarè ſatis expreſſerit; tum ut locum ab interpunctione priùs laborantem reſtituam explicémque. demum ratiocinatur à ritu gentium qarundam. Δείκνυσι δὲ ταῦτα ὁ τῶν Σκυθῶν νόμος, ὃς ἐν ἀριστερᾷ μὲν τόξον ἀπάγων, ἐν δεξιᾷ δ' οὐδὲν προσαγόμενος μόνον· ἀλλ' ὁμοίως ἑκατέρας ἐπ' ἀμφότερα χρώμενος. qibus accenſeri poſſunt & Benjamitæ illi funditores ἀμφιδέξιοι, inſigni in eo genere artificio prædíti. *Judic. c.* 20. *v.* 16.

Διὰ τὸ ἀνέθιστον] ità Plato ſuprà, διὰ τὰ ἤθη, vel ἔθη, potiús.

Τῇ χαλινῷ ἐρρωμένεστερον ἢ ἡ δεξιὰ κρατεῖ] Neque hoc Plato penitus tacuit. Πάμπολλα δ' ἕτερα τοιαῦτα παραδείγματα ἐν ἱππικείας τέ ὅτι οὐκ ἐν ἑτέροις· ἐν ὅσοι μαθεῖν δυνατὸν, ὅτι παρὰ φύσιν καλασκευάζουσιν οἱ ἀριστερὰ δεξιῶν ἀδυνέστερα καλασκευάζοντες.

Τοῦτο γὰρ εἴδησε] Itaque Plato, διαφέρει δὲ πάμπολυ μαθὼν μὴ μαθόντος, καὶ ὁ γυμνασάμενος μὴ γεγυμνασμένου. *Multum intereſt inter eum, qi utrâque manu uti didicerit, afuæveritque, & eum qi alterutri tantúm.* qod & à re *athletica*, & à *militari*, mox comprobat. Ideo avtem uſus obtinuit, ut *ad frænum ſiniſtra* adhibeatur, qò dextra vel virgæ, qâ equs regitur, vel armis, qæ geſtanda ac utendafuerint, putà enſi haſtæve exerendis, exercendísque immunis relinqatur. Xenophon *de re eqeſtri.* Ὁ ἱππεὺς τῇ μὲν ἀριστερᾷ ἄγει τὸν ἵππον, τῇ δὲ δεξιᾷ τὸ δόρυ ἔχει. qanqam poſſet & alia aſſignari ratio, cur frænum fortiùs ſiniſtrâ teneatur; ſi verum foret, qod Solinus habet, *polyhiſt. c.* 1. *Parti dextræ habilior aſcribitur motus, lævæ firmitas major.* Verùm in hoc Solinum rejicit meritò Cl. Salmaſius. qem viſe ſis in *exercitationum* theſavro illo ποθυμεδεσάτῳ.

§ 7. Ὁποῖον δεῖ καλαληφθῆναι ὑπὸ τοῦ θανάτου] qalem ipſe ſe velit à morte deprehendi. Vide *l.* 6. § 30. *ad finem.* eſtque hæc lectio ſatìs commoda. non celabo tamen ſuſpicionem meam; legi poſſe non minùs commodè καταλειφθῆναι, *qalem te à morte relinqi oporteat*; ſive *neceſſe ſit, & qod animum, & qod corpus attinet.* ſiqidem qales nos, qoad corporis ſtatum, mors deprehenſura ſit, τῷ ἐφ' ἡμῖν οὐκ ἔστιν, ut cum Stoicis loqamur.

Τῶν βραχύτατα τοῦ βίου] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 26. & *l.* 5. § 24.

Τῶν ἀχάνων] vide *ad l.* 4. § 3. 50.

§ 8. Τυμπὰ

§ 8. Γυμνὰ ἅπ' ἀλλήλων] vide *lib.* 3. § 11. & *supr.* § 2. Mat. Casimirus Lyric. *l.* 3. *od.* 12.

Si primum vacuis demere corticem
Rebus, Fusce, velis; cætera diffluunt,
Vernæ more nivis, quæ modò nubium
Leni tabuit halitu.

Τίς ὁ ἑαυτῷ ἀφελίας αὐτῷ] Forsan [πῶς πῶς] πῆς, vel [ὅπ πᾶς] πῆς. qia sequitur, πῶς δεῖς ὑπ' ἄλλης ἐμποδίζεται. (de qo vide *l.* 5. § 34.) hoc est, qod ille apud Plut. *de tranqill.*

Οὐτὶς ἐμοὶ ἅπ' ἄλλῳ ἐπαίτιος, ἀλλ' ἐγὼ αὐτός. ità enim legendum, non ἄλλων. vide *lib.* 7. § 16.

§ 9. Παγκρατιαστῇ, ἀγὼ μονομάχῳ] *pugili*, sive *pancratiastæ*, *non gladiatori*. qia alter armis nativis χ) φυσικοῖς, *lib.* 10. § 38. alter dépugnat adscititiis. itaque alter gladium si deposuerit, statim occiditur; alter manum præstò semper habet; nec qicqam ampliùs, nisi ut dextrè utatur, est opus.

Ἀεὶ ἔχει] De virtute pariter Antisthenes, Ὅπλον ἀναφαίρετον, ἀρετή. Laërt. *l.* 6. at qod de *baculo* Aristot. *de motu animal. c.* 8. idem de ense, vel alio qovis telo, dici potest. Γίνεται ὥσαρ ἀφαίρετον μέσος, ἡ βακτηρία. vide *lib.* 11. § 36. sed & Cleanthis placitum *ibid. lib.* 7. in *Zenon.* διαπαντὸς χρῆσθαι τῇ ἀρετῇ ἀναπόβλητον γὰρ εἶναι καὶ πάντοτε τὴν ψυχὴν χρῆται ὡσὴ τελείᾳ ὁ σπουδαῖος.

§ 10. Τοιαῦτα τὰ πράγματα] leg. ποῖα αὐτὰ τὰ πράγματα. *qalia sint ipsa per se nuda.* ut *supr.* § 8. & *l.* 8. § 11.

Διανομήν] de *distributione* ista, vide *lib.* 2. § 12. & *l.* 4. § 21.

§ 11. Ἡλίκλῳ ἐξουσίαν] Vide *lib.* 7. § 53, 54.

§ 12. Τὸ ἐξῆς τῇ φύσει μήτε θεοῖς μεμπτέον] τὸ illud D. Boot. vult esse casûs primi. ut sit τὸ ἐξῆς τῇ φύσει, clavsula, superioribus periocham istam annectens, sensúmque hunc exhibeat; *Qod ex rei natura ad ea qæ suprà posita sunt consequitur.* At interpres uterque in casu qarto accepit. *Qod ad naturam consequitur.* Xyl. *Qicqid in serie ac sequela eventuum naturalium ordinaria contingit.* Casaub. Ego malim, *qicqid contingit naturæ consentaneum, de eo nec Dii culpandi nec homines.* hoc est, nulla de re. πάντα γὰρ κατὰ τὸν ὅλον φύσιν. τὸ ἐξῆς τῇ φύσει, sicut *lib.* 7. § 54. τὸ ἐξῆς τῇ καλοκἀγαθίᾳ. Idem qod *lib.* 2. § 9. τὸ ἀκόλουθον τῇ φύσει. Syntaxis avtem est, qalis apud Gregor. Naz. *in Basil.* Τί τοῦτο ἂν ἐπαινετέον μᾶλλον, ἢ μεμπτέον; vide *supr.* § 5.

Ἀκοντες] Vide *lib.* 11. § 18. *consid.* 3. Δεῖ δ' ὃς ἂν κακικρατῇ ἄκων, συγγνώμων ἔχειν. Hippias apud Platon.

Οὐδενὶ μεμπτέον] Epictet. *lib.* 3. *c.* 26. Οὐ δεῖ μέμφεσθαι οὐδενὶ, ἐγκαλεῖν οὐδενὶ, πρᾳοπαθεῖς ὑπὸ τῇ διοικήσει τῇ ὅλων. ità enim legend. non πρᾳοπαθεῖς. Et *ibid. c.* 10. Μὴ θεὸν μέμφεσθαι, μὴ ἄνθρωπον. Idémqe *enchir. c.* 5. Ἀπαιδεύτου ἔργον τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν, ἐφ' οἷς αὐτὸς πράσσει κακῶς· ἡγεμόνος παιδευθέντος, τὸ ἑαυτῷ μεμπτικὸν εἶναι, μηδὲ ἑαυτῷ.

§ 13. Πῶς γελοῖον] Plavt. Trucul. 2. 1.

Vertit sese rota vicissim: stultus est, qi id admiretur.

Ξένον] Vide *lib.* 4. § 29. & *lib.* 8. § 15. Antisthenes apud Laërt. *lib.* 6. τῷ σοφῷ ξένον οὐδὲν, οὐδ' ἄπορ. locus mendi manifestus, in qo tollendo frustrà operam posuerunt viri magni. Ambros. Camald. *novum* qasi καινὸν legerit. qidam, οὐδ' ἀξιέργαστον. qod Henr. Stephan. non probat. ἄπορ tolerari posse putat; sed suspectum tamen habet. Is. Casaub. qid si ἀπὸν legatur? ut sapienti *nihil deesse velit.* verùm hoc, ut aliqid videatur, non satisfacere tamen ipse profitetur. havd infelicior istis saltem forsan futura est conjectura nostra, si οὐδ' ἀπεργαστέον rescribamus. conjunxit hæc certè Marcus noster *supr.* § 1. Ξένον ὧν τῆς παιδείας χ) θαυμάζων, ὡς ἀπεργαστέον, τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα.

§ 14. Ἢτοι ἀνάγκη εἱμαρμένη ἀπαρέβατος τάξις, ἢ πρόνοια ἱλάσιμος] Casaub. *aut fatum, (idqe vel necessitas absoluta, & decretum inevitabile, vel placabilis flexibilisqe providentia.) aut confusio fortuita:* &c. ut videatur legisse, ἢ τοι εἱμαρμένη, [χ) ἢ] ἀνάγκη [χ)] ἀπ. τ. &c. At Xyl. *aut necessitas fatalis, atqe ordo inevitabilis,* ut [χ)] alterum tantùm insertum voluerit, cui accedo potiùs, qanqam malim ἀπαρέβατον *inviolabilem*, qàm *inevitabilem* reddere. Certè fato τὸ ἱλάσιμον nullo modo convenit. Maro Æn. *l.* 6.

Desine fata Deûm flecti sperare precando.

ad qem locum Servius: *locutus est secundum Epicureos qi dicunt;*

Nec bene promeritis capitur, nec tangitur irâ.

Est Lucretii *lib.* 1. qanqam & Stoicos adjicere potuerat, & hos magis, qia fata illi nulla agnoscebant.

Φυρμὸς εἰκαιότητος] *confusio inanis.* Xyl. *confusio merè fortuita.* Casaub. sive *temeraria.* φυρμὸς εἰκαιότητος, *confusio temeritatis*; qo vocabulo usus est Marcus & *lib.* 2. § 13. ἀντὶ τοῦ εἰκῆ· *temeraria, fortuita.* Lugd. edit. φυρμὸς ἀκαιότατος· pro qo Annot. ἀκαιότατος substituit; vertírqe *confusio durissima.* Hesych. certè, Ἀκαιόταται, ἄστηθοι. κἀκ γὰρ θεαὶ γένοντο. ex Hesiodi. *oper. l.* 1. *v.* 433.

Δαφνῆς δ' ἢ πλατάνης ἀκαιότατοι ἰσοβόαι.

Verùm τὸ ἄκαιον istîc non magìs locum habet, qàm οἱ κάκες, avt etiam θείπες χ) ἴπες, vermiculi illi scil. à qibus vocabulum id desumptum est. *confusio* nimirum *dura* planè, *qam corrodere cossi nequeunt.* Ego sicid mutandum (qod nihil est necesse) videretur, εἰκαιόταται mallem. qod optimè convenit cum eo qod sequitur, ἀπεργαστῆται· siqidem, qæ rectore carent, temerè feruntur.

Ἀπρε-

Ἀπερρύπτῳ] id est, χωρὶς τῦ περιττῦ, sive ἀνηγεμόνῳ· utì ipse se mox explicat. Hesych. ἀπερρύπτωτος, ὁ μὴ ἔχων περιουσίαν τινός. *cui nemo præest*; vel etiam, *qi nulli*. utrovis enim modo sumi possunt Hesychii verba. verùm istìc ἀπερρύπτητος passivè sumitur; qomodo eidem ἀνεπισκόπητον est ἀφύλακτον, ἀνεπίσκοπον, *cui curator & inspector nullus est*.

Εἰ μὴ ἀπαρέβλητος ἀνάγκη] Senec. *epist.* 16. *Qid mihi prodest philosophia, si fatum est? qid prodest, si Deus rector est? qid prodest, si casus imperat? nam & mutari certa non possunt: & nihil præparari potest adversus incerta, si aut consilium meum Deus occupavit, decrevitque qid facerem, aut consilio meo nil fortuna permittit. Qicqid est ex his, vel si omnia hæc sunt, philosophandum est. sive nos inexorabili lege fata constringunt, sive arbiter Deus universi cuncta disponit, sive casus res humanas sine ordine impellit & jactat, philosophia nos tueri debet. hæc adhortabitur, ut Deo libenter parcamus, ut fortunæ contumaciter resistamus: hæc docebit, ut Deum sequaris, feras casum.*

Ἄξιον αὐτὸν ποίησον τῆς ἐκ τῦ θείυ βοηθείας] vide *supr. ad* § 1. & *l.* 9. § 28.

Ἀσμένιζε] *gratum habe, gratulare tibi.* Cas. *contentus esto.* Xyl, *sat habeas.* vide *l.* 5. § 9. ἀσμενίζειν εἰς τὰ πλείω.

Κἂν ἀφιφέρῃ σε ὁ κλύδων] Melius saniúsque consilium, qàm Marcus hìc, suggerit nobis Augustinus *de diversf. serm.* 19. *Transeunt omnia cum diebus; noli tu transire cum illis. est qò te tenceas, ut non transeas. res humana tanqam fluvius decurrit, tene te ad lignum nè trabaris. qo me teneo? verbo Dei, qod manet in æternum.* Petr. *epist.* 1. *c.* 1. *v.* 23, 25. & *ibid. serm.* 24. *Vis comprehendere verbum manens? noli seqi flumen carnis. qis comprehendat verbum manens, nisi qi in ipso manet?* Idémqe *de verb. Apost.* 4. *In Deo spem pone. si posueris spem in ipso spiritu, qo homo es,* (qod Marcus hìc monet) *iterum spiritus tuus in carnem relabitur, qia non dedisti cum illi à qo suspendatur. ut contineas te, noli remanere in te, transcende te; in illo te pone, qi fecit te.*

§ 15. Τὸ μὴ τῆ λύχνυ φῶς] collatio gemina Christi illi, Matth. *c.* 6. *v.* 22, 23.

§ 16. Ὅτι ἥμαρτε] forsan, ὅτι ἡμαρτέ τις. ut τις excriptori minùs cavto exciderit, dum in τί, qod proximè sequebatur, oculum intendit.

Τί δαὶ οἶδα, εἰ τῦτο ἁμάρτημα] Vide *l.* 11. § 18. *considerat.* 5.

Εἰ ὃ μὴ ἥμαρτεν] etiamsi peccârit qis, pœnitentiam satisfactionis justæ loco haberi postulat. vide l. 1. § 7. Arrian. *de gest. Alex. l.* 7. Μόνη γὰρ ἐμοί γε δοκεῖ ἴαπις ἁμαρτίας ὁμολογεῖν τε ἁμαρτάνοντα, καὶ δίκην ἐπ' αὐτῷ μέλαγχνώσκοντα. ὡς τοῖς παθοῦσίν τι ἄχεα, ἃ πάντα χαλεπὰ τὰ παθήματα φαινόμενα, εἰ ὁ δράσας αὐτὰ ξυγχωρεῖν, ὅτι ἃ καλὰ ἔδρασεν. Petron. *satyr. Sævi qoqe implacabilésqe domini crudelitatem fuam impediunt, qando pœnitentia fugitivos reduxit; & deditiiis hostibus parcimus.*

Κατέκρινεν αὐτὸς ἑαυτὸν] qod Galen. *de affect. corrig. c.* 4. κολαγνὰς ἑαυτῦ. vide *lib.* 8. § 10. Juvenal *sat.* 13.

Exemplo qodcunqe malo committitur, ipsi
Displicet autori prima est hæc ultio, qòd se
Judice, nemo nocens absolvitur.--

Ὅμοιον τῦτο τῷ καθαρύπτειν τὰ ἑαυτῦ ὄψιν] Plut. *de sanit. conserv.* Ὁ γὰρ ἐκ τοιούτων ἀναλογισμῶν δυσμὰς αἰμάσσει τὰ ψυχικά. Et *de tranqill.*

Ἡ σωφροσύνη, ὅτι σωφρονικὰ δεῖν' εἰργασμένος, (ex Evripid. *Orest.* i. e. τὸ σωφρονεῖν, ut Stob. explicat *tom.* 2. *tit.* 24.) ὥς ἕλκος ἐν σαρκὶ, τῇ ψυχῇ. τὰ καταμέλειαν, αἰμάσσουσιν ἀεὶ καὶ νύσσουσιν ἀναπολείπτως. Senec. *de ira lib.* 3. *c* 26. *Maxima est factæ injuriæ pœna, fecisse: nec qisqam gravius afficitur, qàm qi ad supplicium pœnitentiæ traditur. Nulla major pœna nequitiæ est, qàm qòd sibi displicet.* Idem *epist.* 42. Est autem δρύπτειν καὶ καθαρύπτειν de arboribus propriè dictum, ὅτι τῶν ὀπωροφορουμένων δρυῶν, ut Grammatici volunt, qibus *cortex dilacerando detrahitur.* nam qod Etymologus addit, de hominibus victûs gratiâ, cùm glandibus primò vescerentur, ad mutuam usque sui dilacerationem secum invicem depugnantibus, qod verbo originem dederit, merum est nugamentum. Indè ad homines traductum & ὅτι θρύπτα plurimùm usurpatum. ὅταν τις ἑαυτὸν κατατίλλῃ ὅτι θρύπτα. Hesych. De athletis usurpavit Marcus *l.* 6. § 19. & Apollonius ibi relatus. de hastâ vulnerato, Homer. *Il.* π'. *v.* 324.

--πρυμνὸν ὃ βεβαχίονα δουρὸς ἀκωκὴ
Δρύψ' ὑπὸ μυώνων. ———

de navfravgo ad scopulum allisso, *odyss.* ε'. *v.* 426.

Ἐν δ' ὑπὸ ῥινός τε δρύφθη.

de aqilis, sese invicem, an eos, qorum ora involaverant incertum, lacerantibus; *odyss.* β'. *v.* 153.

Δρυφαλιχθὼ δ' ὀνύχεσσι παρειὰς ἀμφί τε δειράς.

de mulieribus luctu & mœrore correptis, Hesiod. in *scut. Herc. v.* 243.

——χεῖ δ' ἐδρύπτοντο παρειάς.

de Hecuba Evripides;

——δρύπτεταί τε παρειὰν,
Δίαιμον ὄνυχα πέπλοις ἀπαρξαμένη.
--*dilaniátqe genas,*
Unguem cruentum lacerationibus adhibens.

Et in *epigram. anthol.* --κἀδρύψασα παρειάς. Indè, ἀμφιδρυφὴς ἄλοχος, sive χωὴ. *Il.* β'. *v.* 700. cui --ἀμφίδρυφοί εἰσι παρειαί. *Il.* λ'. *v.* 393. *Utraque lacerata,* sive *laniata, genas.* ut Maro Æn. *l.* 12. *Et roseas laniata genas.*

κἀλα-

Κολαφρύπλειν itaque τῷ ἴδιον est, quod Silius *bell. Pun. l.* 8. *Ora manu lacerans.* ---
Et Naso *metam. l.* 11.

Ora, comam, vestem lacerans. ---

qæ omnia in luctu fieri assolent. sed nec in pœnitentiæ remorsu, ubi acriùs is urget, minùs. Sic enim de Alexandro post Clitum interfectum, Curtius *l.* 8. *c.* 2. *laniare deinde os ungvibus.* havd inepte ergò Marcus pariter ait habere se, si pœnituerit, ac si id feciſſet, qod per doloris vim à pœnitentia obortam, fieri etiam non rarò solet.

Τῷ μὴ θέλοντι τῷ συκῷ ὀπὸν ἐν τοῖς σύκοις φέρειν] Ità *l.* 4. § 6. θέλει τῷ συκῷ ὀπὸν μὴ ἔχειν. Ad Marci mentem Senec. *de ira l.* 2. *c.* 10. *Non irascetur sapiens peccantibus. quare? qia scit neminem sapientem nasci, sed fieri. scit pavcissimos omni ævo sapientes evadere. qia conditionem humanæ naturæ perspectam habet: nemo autem naturæ sanus irascitur. qid enim si mirari velit, non in sylvestribus dumis poma pendere? qid si miretur, spinetvm scntésque non utili aliqâ fruge compleri? nemo irascitur, ubi vitium natura defendit.* Illud verò ἐν σύκοις suspectum forsan alicui esse possit, tanqam ab interpolatoris cujusqiam manu, non à Marco ipso extiterit. cùm non tam in fructu ficûs ὀπὸς iste, qàm in frondibus & stirpe ipsâ deprehendatur. Syneſ. *de provident.* 2. Καὶ τῆς συκῆς ὁρῶμεν γλυκύτητον μὲν τὸν καρπὸν φύλλα δὲ καὶ φλοιὸν καὶ ῥίζαν καὶ κέμενον, ἄπαντα ὀπωδέστερα. Plutarch. item *sympoſ. l.* 5. *c.* 9. Γλυκὺς ὅπως καρπὸς ἀπὸ δένδρου φύεται πικρότατα. τῆς γὰρ συκῆς τὸ ξύλον ὀπῶδές ἐστιν· ὥστε καμόμυλον μὲν ἐκλιθόναι δριμύτατον καπνὸν, καλλακανθεῖναι δὲ τῷ ἐκ τῆς τέφρας κονίαν ῥυπτικωτάτην παρέχειν ὑπὸ δριμύτητος. verùm nec fructus qoqe lacteo isto humore, anteqam maturitatem conseqatur, immunis est; qem ideo *pomi infantiam* vocat Plinius. *l.* 15. *c.* 19. Idémqe *ibid. c.* 28. *succus lacteus in capite ficis, in corpore non item.* & *l.* 23. *c.* 7. *Exprimitur ante maturitatem pomi.* Plutarch. ipse *ibid. lib.* 6. *c.* 10. τὸ φυτὸν ἁπάντων ὀπωδέστατον· ὥστε καὶ τὸ σῦκον αὐτὸ, καὶ τὸ ξύλον, καὶ τὸ ἔρνον ἀναπιπλῆσαι. leg. καὶ τὸ φλοιὸν, vel καὶ τὸ δρῖον ἀναπιπλᾶσι.

Ἡ τοῦ βρέφους κλαυθμυρίζεσις] Senec. *de ira. l.* 2. *c.* 9. *Si irasceris juvenibus senibúsqe qòd peccant; irascere infantibus, qòd peccaturi sunt. Nam qis irascitur pueris, qorum ætas nondum novit rerum discrimina? major est excusatio, & justior hominem esse qàm puerum.* qod avtem *de infantium vagitu* Marcus, idem de *gruum clangore* Liban. *orat.* 12. Ὥσπερ ἂν εἰ ἐκέλευε γερανοὺς διὰ τοῦ κλαγγῆν· ὅτου δὲ ἕνεκα [διὰ τοῦτο] καὶ τοῦ ὕδειν.]

Τί γὰρ πάθῃ] qod *lib.* 10. § 30. τί γὰρ ποιήσει; *qid enim faciat?* Lucian. *ad eum qi dixerat, Prometheus es.* τί γὰρ πάθοιμι; ἐμμενετέον γὰρ ὅτι ἄπαξ ὡμολόγηκα. *qid enim faciam?* &c. Idémqe in *speculantib.* τί γὰρ ἂν πάθοι τις, ὅποτε φίλος ἀνὴρ βιάζοιτο; *qid enim faciat qis, ubi vir amicus urserit?* Laco apud Ælianum *l.* 9. *c.* 27. qòd lacrymas mitteret, reprehendenti, τί πάθω; ἐγὼ γὰρ ἐγὼ ἀπὸ τούτου. ἡ φύσις δέ με βιᾷ. Joan. Chryſoſt. *in* 2. *ep. Cor. orat.* 1. Καὶ τί πάθω, ὅτι μάρτυρίαι καιρὸς οὐ παρέστι νῦν; *qid faciam, cùm martyrii jam tempus non sit?* Galen. *method. l.* 10. τί ἂν ἔν τις πάθοι πρὸς ἀνθρώπους μήτε ἔργῳ μήτε λόγῳ πειθῆναι δυναμένους; Terent. *Heautontim.* 4. 1.

Qid cum illis agas, qi neqe jus, neqe bonum atqe æqum sciunt?

Εἰ ἓν τραχὺς εἶ] *si igitur trux es.* Xyl. imò, *si acer ipse validúsqe es.*

§ 17. Εἰ μὴ καθῆκον] vide *ad l.* 3. § 6, 7. sed & Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 2.

Ἡ γὰρ ὁρμή σε ἔχει εἰς τὸ πᾶν ἀεὶ ὁρᾶν] Sententia defecta. Caſ. *Teneas semper propositum tuum ab omni necessitate ac coactione liberum.* acſi scriberetur. ἡ ὁρμή σε ἀβίαστος ἔχει. At Xyl. hæc seqentibus conglutinat. *Tui animi motus ità sint compositi, ut omnia circumspicias.* mihi nec istud placet, nec, qod censeam sentiámve, probabile aliqid impræsentiarum occurrit. forsan ἡ γὰρ ὁρμή σε ἔχει [τάδε] πάντη. *etenim conatus tuus ad ista, τὸ καθῆκον* scil. ἢ τὸ ἀληθὲς, *omnino tendat.* ut τὸ ἀεὶ ὁρᾶν ad seqentia pertineat. vel etiam si ἀβίαστος illud admittere libuerit; ἡ ὁρμή σε ἀβίαστος εἰς τὸ πᾶν. *impetus enim*, sive *conatus tuus non est coactioni aut ut ulla ex parte obnoxius*, qò minùs ab eis abstinere te possis; vel qæ officio tuo adversantur, agendis, vel qæ veritati repugnant, dicendis. vide *l.* 10 § 33.

§ 18. Τὸ τῷ φαντασίαν σοι ποιῆσαι] *qod se objicit tibi.* Casavb. *qod cogitationem tuam commoveat.* Xyl. imò, *qod phantasiam tibi afficit.* ut *lib.* 3. § 11.

Ἀναπλάσσειν δεήσεις] vide *supr.* § 8. 10.

§ 19. Κρεῖττόν τι καὶ δαιμονιώτερον] τὸ ἔν σοι θεῖον. *supr.* § 1. & *l.* 11. § 19. τὸ ἐν σοι δαιμονιώτερον μέρος. vide Julian. *infrà ad* § 16. Epictet. *l.* 1. *c.* 3. τί γάρ εἰμι; ταλαίπωρον ἀνθρωπάριον καὶ τοῦ δύσηνά με σαρκίδια. ἀλλ' ἔχεις τι καὶ κρεῖττον τῆς σαρκίων; τί οὖν ἀφεὶς ἐκεῖνο, τούτοις προσπέπηγας; leg. προσπέπηγες. de qa voce vide Syneſ. *epist.* 57. *supra ad* § 3. & Marcum l. 10. § 24.

Τῶν ἀφειδησάντων σε] vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 10. § 38. Clemens *strom. l.* 4. Δεῖ γὰρ κύειν ἐν τῷ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην· καὶ νευρασθένουν, ἀψύχων δίκην ὀργάνων, ἀφορμὰς ἴσως μόνον παρὰ τῆς ἔξωθεν αἰτίας λαμβάνοντα.

Τί μοι νῦν ὄφελος ἡ διάνοια] vide *l.* 5. § 11. & *l.* 10 § 24.

§ 20. Τὸ μὴ εἰκῇ] vide *l.* 2. § 16. & *infrà* § 24.

Ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν] vide *l.* 5. § 16. & *l.* 7. § 55. & *l.* 8. § 34. & *l.* 11. § 21.

§ 21.

§ 21. Μετ' ὀ πολὺ] vide *l.* 9. § 28. 32. & *l.* 11. § 18. *confider.* 6.

Ἵνα ἕτερα ἐφεξῆς γίνηται] vide *l.* 7. § 23. 25. & *infrà* § 23. Auguſt. *confeſſ. l.* 4. *c.* 11. *ecce illa diſcedunt, ut alia ſuccedant, & omnibus ſuis partibus conſtet infima univerſitas.*

§ 22. Παύλα ἡ ὑπόλειψις] vide *ad l.* 2. § 15. & *l.* 3. § 9.

Καὶ αὐτὴ ἐπί σοι] ἐφ' ἡμῖν ὑπόλειψις. Epictet. *enchir. c.* 1.

Ὡσαὐτῶς κάμψαντι τὸν ἄκρον] ἄκραν κάμπτειν, qod Plut. in *collat. terr. & aqat.* ἀκρωτήριον κάμπτειν. *promontorium prætervehi.* nos dicimus, **to double the cape.** ſolent avtem prominentia loca iſtiuſmodi plùs aliis eſſe undis infeſta, ventis expoſita, procellis obnoxia, eóqe nomine magis periculoſa: indè proverbium de *Malco*, ſive *Maleis* Laconico promontorio,

Μαλέας ὃ κάμψας, ἐπιλάθοι ὅτου ἂν οἰκοῖ.
Malcas legens, qæ ſunt domi obliviſcere.

Evſtath. *ad odyſſ.* γ'. Ulyſſes *Odyſſ.* ι'. *v.* 80.

Ἀλλά με κῦμα ῥόος τε φέρων ἀπέκαμψε Μάλειαν
Καὶ βορέης ἀπέωσε. ——

Et Neſtor de eodem *ibid.* γ'. *v.* 288. juxta Maleam navigantes habuiſſe ſe συγερὼ ὁδόν.

—— λιγέων τ' ἀνέμων αὖτμήν ——

Κύματα τε τρῳόεντα, πελώρια, ἴσα ὄρεσσιν.
Liban. *orat.* 31. inter cætera navtis moleſta, καὶ πέτρην περιβεβληκυῖαν, οἷς ἦν δεῖ κάμψαντας ὅρμου τυχεῖν. & *orat.* 3. καὶ τοῦτο συνέβαινε, ὅταν ὑπὸ τῆς προβόλου, ἐπειδὰν ἡ θάλαττα ποικίλοις ἐλαυνομένη πνεύμασιν εἰς συνέχειαν ἐγείρηται κυμάτων· ἐκεῖ γὰρ αὖ μάλιστα καθαρῶς τὸ πρῶτον κῦμα περὶ τὴν προβόλου ῥαγῆναι, τὸ δεύτερον ἐγκαταλαμβάνει, καὶ τὸ τρίτον αὖθις· καὶ τοῦτο διατελεῖ γινόμενον, ἕως ἂν λήξῃ τὰ πνεύματα.

Γαλήνη] Ità *l.* 5. § 2. ἐν πάσῃ γαλήνῃ. & *l.* 8. § 25. αἴθριαν καὶ γαλήνην. qalem animi ſtatum delineat. Plut. *de virt. mor.* verbis illis Homericis ex *Odyſſ.* ε'. *v.* 391.

Δὴ τότ' ἔπειτ' ἄνεμος μὲν ἐπαύσατο· ἡ δ' ὑπὸ γαλήνη

Ἔστετο νηνεμίη· κοίμησε δ' κύματα θάλασσαν.
Eodémqe alludens Sextus *adv. ethic. c.* 5. Εὐθύμων ὄξιν ὁ ἀπαρέγχως διεξάγων, καὶ, ὡς ἔλεγεν ὁ Τίμων, ἐν ἡσυχίᾳ καὶ γαληνότητι καθεστώς.

—— πάντῃ γὰρ ἔπειχε γαλήνη.

Τὸν δ' ὡς ἓν ἐνόησ' ἐν νηνεμίῃσι γαλήνης.
v de *ad l.* 2. § 4.

Σταθερὰ πάντα] vide *ad l.* 6. § 10. Lucian. in *Scytha extremo.* ἦν γὰρ τῷθ' ὑπάρξῃ, εὐθὺς πάντα, καὶ πλοῦς ἄνεσις, καὶ λειμῶνες ἡ θάλασσα, καὶ ὁ λιμὴν πλησίον.

Καὶ κόλπος ἀκύμων] qod Dio Pruſ. *orat.* 74. ἄκλυστον λιμένα. qal is Maronianus ille dixit, *Æn. l.* 1.

—— *ubi omnis ab alto*
Frangitur, inqe ſinus ſcindit ſeſe unda reductos.

ex poeta avtem aliqo traducta hæc, M. Caſ. nec fruſtrà, opinor, avtumat. etiam βίον ἀκύμονα dixit Plut. in *Galba.* &, ἵλεων καὶ ἀκύμαντον τῆς ψυχῆς διάθεσιν, Syneſ. alicubi, Idémqe *de regn.* αἰδίως ἀκύμονα διάθεσιν.

§ 23. Μία καὶ ἥπισθεν ἐνέργεια] idem planè argumentum habetur. *l.* 9. § 21.

Τὸν ὃ κεκρὸν καὶ τὸν ὅρον διέλωσιν ἡ φύσις] ſic *l.* 6. § 49. ἀφώρισται. hoc eſt, qod Solomon *Eccleſ. c.* 3. *v.* 1. לְכֹל זְמָן וְעֵת τοῖς πᾶσιν ὁ χρόνος, καὶ καιρὸς παντὶ πράγματι. ubi rectè זְמָן *tempus determinatum*, ſive, *præſtitutum*, ex Eſt. *c.* 9. *v.* 26, 31. Ezræ *c.* 10. *v.* 14 & Nehem. *cap.* 10. *v.* 34. reddit Piſcator; & exponit, prout & Jun. prior, *determinatum à Deo.* etſi locus ille à pleriſqe aliter, ſed perperam, accipitur. hoc eſt etiam, qod Job *c.* 7. *v.* 1. צָבָא לָאֱנוֹשׁ *tempus præfinitum eſt homini ſuper terram.* ità enim malim cum Pagnino & Mercero, qàm, cum vulgatæ avctore, *militiam*, vertere. atqe ità etiam *ibid. c.* 14. *v.* 14. Junius & Tremel. verterunt, ubi de vita humana uſurpatur. nec de verſione ambigere patitur Job ipſe. qi *c.* 14. *v.* 5. *Præciſi ſunt dies ejus, terminos ſive limites illius ſtatuiſti, qos tranſgredi non datur.* Jaſon Siracid. *cap.* 18. *v.* 8. *præfinitum cuiqe eſt obdormiendi tempus.* Indè & Æſchyli illud apud Plut. de Homero.

Ἀλλ' ὅτε πολλὰ τραύματ' ἐν στέρνοις λαβὼν,
Θνήσκει τις, εἰ μὴ τέρμα συντέχῃ βίου.
Οὐτ' ἐν στέγῃ τις ἥλιος παρ' ἑστίᾳ,
Φεύγει τι μᾶλλον τὸν πεπρωμένον μόρον.
Non tela ſiqis pectus intra acceperit,
Moricetur, nvi fata niſi dent terminum:
Nec ſi larem qis ſervet, aſſiduus foco,
Effugiet horam, Parca qam decreverit. Grot.

Et Phalaris *epiſt.* 147. Ἴσθι γὰρ, ὡς μηδεὶς πυρφυκλονήσει τὸν Φάλαριν ἔξω τῆς ἰδίας μοίρας, ἣν ὑπὸ νεότητος ἐχρῆν καθ' ἑαυτὸν· forſan καθειμαρμένην. arqe ità interpres, *definitum & conſtitutum.* Solon. item apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 9.

—— τὰ δ' μόρσιμα πάντως
Οὔτε τις οἰωνὸς φύσεται, οὐθ' ἱερεύς,
Οὐθ' ὁ Παιῶν· πολυφαρμάκου ἔργον ἔχοντες
Ἰατροὶ, καὶ πῆς οὐδὲν ἔπεσι τέλος.
Πολλάκι δ' ἐξ ὀλίγης ὀδύνης μέγα γίγνεται ἄλγος·
Κοὐκ ἄν τις λύσαιτ' ἥπια φάρμακα δῖος.
Τὸν δ' κακαῖς νόσοισι κυκώμενον ἀρταλέαισι,
Ἀμφὶ μολὼν χερσὶν, αἶψα τίθησ' ὑγιῆ.
Μοῖρα δέ τοι ὀπτῆσι κακὸν φέρει, οὐδὲ κεδνόν.
Δῶρα δ' ἄφυκτα θεῶν γίνεται ἀθανάτων.

--- fato qæcunqe manet ſors,
Non hanc avertet victima; ſed nec aves;

Nec

Nec qi Paonias ægris mortalibus herbas
Sæpe erraturam ferre laborat opem.
Sæpe dolor tenuis morbos produxit acerbos,
Tollere qos nullis sit medicaminibus:
Sæpe diu sævo jactatum corporis æstu,
Contactu sanum reddidit una manus.
Sic fato fors læta venit, contraria fato:
Nec vitare datur, qæ placuêre Deis. Grot.

Indè Propertio *l.* 3. *eleg.* 3. *mortis dies parca*, hoc est, πάροδος, ut rectè Scaliger. vide ad *l.* 2. § 4. & *ad l.* 4. § 23. & *ad l.* 8. § 20. & *infr.* § 36.

Ποτὲ μὲν καὶ ἡ ἰδία] Datur hinc conciliatio dictorum illorum, qæ adversari superioribus videri poterant: *homines violentiæ deditos, non dimidiaturos dies suos*; hoc est, nè dimidium quidem dierum suorum exacturos esse, Psal. 55. *v.* 23 qosdam etiam *defungi* בלא יומן Job. *c.* 15. *v.* 32. hoc est, ἐν ἀκαιρίᾳ ἡμέρᾳ Sept. *in die non sua*. Vatabl. & Pagn. & בלא עת Job. *c.* 22. *v.* 16. i. e. ἀώρως, Sept. *ante tempus suum*. Vulg. siquidem si naturæ propriæ rationem habemus,

Quota pars moritur tempore fati?

Sen. *Herc. Oet.* 2. 2. qia, *pauci ad senectutem perveniunt*. Cic. *de sen.* pavci eum vitæ terminum assequntur, qem constitutionis nativæ virtute poterant, si finitori nihil interveniſſet. verùm, si *naturæ communis*, utì Marcus loqitur, hoc est, numinis divini dispositionem ac dispensationem spectamus, *nemo nisi suo die moritur*. Sen. *ep.* 69. etiam qi immaturus maximè obiisse videtur,

tulit suum, --- metásqe dati pervenit ad ævi.

Idem *ad Marc. c.* 20. ex *Æn. l.* 10. Itaqe non fuit necesse, ut Servius qò Virgiliana duo illa conciliaret, *Æn. l.* 10. -- *Stat sua cuiq; dies*, --. & de Didone *l.* 4.

--- nec fato, meritâ nec morte peribat,
Sed misera ante diem; ---

ad illud confugeret, *poetas secundum Sectas varias loqi; illud ex Stoicorum, hoc ex Epicureorum sententia protulisse*. Videmus enim, Marco avctore, utrumqe etiam Stoicorum placitis esse satìs consentaneum. alia Servii conciliatio videri poterit *ad l.* 4. qam qia prolixior est, nec ad nostri mentem, omitto.

Νεαρὸς ἀεὶ] vide *supr.* § 21. & *l.* 7. § 25.

Καλὸν ἦ ἀεὶ πᾶν καὶ ὡραῖον] vide *l.* 4. § 23. & *l.* 10. § 20.

Οὐδὲ ἀλγεῖν] vide *l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 3. & *l.* 8. § 1.

Συμφέρον καὶ συμφερόμενον] vide *l.* 2 § 11. & *l.* 3. § 4. συνεμφέρεται καὶ συνεμφέρει. verto avtem istìc, *conducens, & congruum*. συμφέρειν *convenire, congruum esse*. Liban. *orat.* 11. Θαῦμα πίνων ἕτερον ὅτι τῆς αὐτῆς βασιλείας παραπλήσιόν τε καὶ οὐ παραπλήσιον τῷ φερτέρῳ· τῷ μὲν γὰρ ἓξ) φῶς Θεὸς συμφέρεται· τῇ ἦ δὲ ξένον δεῦρο μέλαθρόν τε καὶ δέσποινα. *aliud sub eodem regno miraculum contigit, priori geminum, nec geminum tamen. in hoc enim convenit, qòd circa Deos fiebat: in hoc discrepat, qòd in Deis peregrinis ifsuc transfatis:* cùm prius nimirum in patriis restitutis exhibeatur. at Fed. Morellius hìc, ut alibi sæpenumero, non dormitavit, sed altum dormivit; cùm vertit, *Regi enim circa Deos, ad cultum confert hospitum: huic autem est, qod peregrinarum migratione distet.*

Θεοφόρητος ὁ φερόμενος καὶ ταὐτὰ θεῷ] ista cum seqentibus Xyl. vertere neglexit; vitiata suspicatus, an de sensu ambiguus, incertum. Θεοφόρητος, qemadmodum & Θεόληπτος in seqiorem partem sumitur havd rarò, pro *arreptitio*, sive *lymphatico*. itaqe apud Plut. Adulator, qò eum cui se accommodat, δεισιδαίμονα ὄντα, *superstitionibus constrictum*, hac etiam in parte superare videatur, Θεοφόρητον, sive *arreptitium* se simulat. ut τὸ Θεοφόρητον, sit etiam τῷ δεισιδαίμονι excessus, avt affectus saltem illo vehementior. Verùm à Marco accipitur in meliorem partem, pro eo, *qi numini ferendum agendum se totum permiserit*. nec aliter ferè à Philone Judæo, & Dionysio illo, qi Areopagitæ titulum præfert, usurpatur. est avtem tralatio ab eis desumpta, qi instinctu qodam divino agitantur; cujusmodi vates sunt, καὶ οἱ ἐνθεοι. ità de Æschine Philostratus: τὸ θεῖον λέγειν, ὅπως μὲν ἐπεχωρίασε σοφισταῖς παιδιὰ· ἀπὸ Αἰσχίνου δὲ ἤρξατο, Θεοφορήτῳ ὁρμῇ αὐτοσχεδιάζοντι, ὥσπερ οἱ τοὺς θεοὺς ἐνανήοντες. Indè Θεοφορία. de Scopa Callistratus in *imagin.* 2. Οὐ ποιητὴν ἢ καὶ λογοποιὸν μόνον νέονται τέχνας ἐπὶ γλώττῃ ἐκ θεῶν θειασμὸν θεσπίζοντα· ἀλλὰ καὶ ἢν δημιουργὸν αἱ χεῖρες ἔτυπον ἔργοις ληφθεῖσαι, κἀτοχὰ καὶ μετὰ μανίας θεοφορήτου τὸ ποίημα. ὁ γὰρ δὴ Σκόπας ὥσπερ ἔκ τινος ἐπιπνοίας κινηθεὶς, εἰς τὸν τῆς ἀγάλματος δημιουργίαν πᾶν θεοφορίαν ἐφῆκε. Θεοφόρητος perinde Marco, qi non lingvam tantùm, sed & manum mentémqe suam ad nutum numinis divini per omnia prorsus ità contradidit regendam dirigendámqe, ut nihil aliud agat, dicat, cupiat, cogitet, qàm qod Deo ipsi visum fuerit. Indè Clementi *Strom. l.* 7. Θεῖος ἄρα ὁ γνωστικὸς καὶ ἤδη ἅγιος θεοφορῶν καὶ θεοφορούμενος.

Ὁ φερόμενος καὶ ταὐτὰ τῷ θεῷ] *qi viâ eâdem qâ Deus fertur*. i. qi Deo consentit, convenit. Epiphan. *l.* 1. *tom.* 3. *hæres.* 38. τὰ μὲν καὶ τὰ αὐτὰ φερομένους, τὰ δὲ διαλαγιζομένους. *partim cum illis convenientem, partim ab eis discrepantem.*

Ἐπὶ ταὐτὰ τῇ γνώμῃ φερόμενος] qod Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Deum ipsum alloqendo, ὁμογνωμονῶ σοι. vide *l.* 10 § 21.

§ 24. Ὡς ἂν ἡ δίκη αὐτὴ εἰσήσῃ] *neqid aliter qàm justitia æqitásqe exigit*. Casavb. minùs plenè. melius Xyl. *neqid secius qàm justitia ipsa egisset*. formula diserta, & ἀκριβοδίκαιόν τι insinuans.

Οὔτε

Οὔτε ἐξ τῆ ἀπιλυχία μείπλέον] vide *l.* 8. § 17.

Ὁποῖον ἔκασον ἀπὸ σερήμαΘ] *Quale unumquodlibet à privatione fuerit.* Xyl. ut idem sit τὸ σέρημα, quod ἡ σέρησις. cujus exemplum fruſtrà quæro. Caſ. *cujuſmodi corpora noſtra ſint adhuc rudia, & imperfecta.* unde qid legerit havd ſatis liqet. ego σπέρμαΘ omnino legendum cenſeo: vel, ſi cui id minùs arridet, σπειρήμαΘ. qod propiùs accedit ad ſcripturam priorem, & apud Nicandrum reperitur (ſi pro *ſemine* ibi ſumi, qod qidam cenſent, compertum haberetur) vel ἀποβόμαΘ etiam, ſive σπερματώσεως (ut τῇ ψυχώσει reſpondeat ἡ σπερμάτωσις) qæ *actum ipſum ſeminandi* deſignant. ſenſus patet; idémqe eſt, qodcunqe ex iſtis legere libuerit, qod Tertull. ex *ſeminis ſparſione* dixit, *apologet. c.* 9. Nec ſilentio prætereundum videtur, qod Plut. nos docet *de commun. notit. c.* 31. Stoicis avtoribus, qi in notationibus plùs ſatìs ineptire ſolebant, τὸ μὲν σπέρμα πᾶσι ὅτι μικρὸν ὄγκον ἐν πολλῷ σπέρεσιν ὠνομάσθαι· πᾶσι δ' φύσιν ἐμψύσησιν οὖσαν, καὶ διάχυσιν τοῦ ὑπ' αὐτῆς ἀναιρουμένων καὶ λυομένων λόγων καὶ ἀειθμῶν. qo loco miror ego, qid Lipſium impulerit, ut pro ἐμφύσησιν ἐν φύσεσιν legi voluerit, &, *in ſpiritibus & inflationibus*, verterit. *Stoic. phyſiolog. l.* 3. *c.* 6. cùm locus ſincerus ſit, ſenſúsqe proclivis ſatis. *Semen ideo dictum, qòd in eo qaſi conſpiratione & colligatione qadam in exiguam molem vis virtutíſqe multum compingatur; naturam verò, qòd ejus ope operâqe, qaſi inſufflatione qadam, vis virtúsqe illius excitetur, diffundatur, & ex potentia in actum producatur & prodeat.* verùm hoc ἐν παφέργῳ. *A ſemine*, inqit Marcus, *ſive ſeminatione*, uſqe *ad animationem.* σπέρμα itaqe ſive σπερμάτωσις (id ſi ſcripſerat) idem eſt hic Marco, qod σπέρμαΘ καλεῖ Apoſtolo, *ad Hebr. c.* 11. *v.* 11. Vide *ad l.* 4. § 36. & *l.* 10. § 26.

Μέχει ψυχώσεως] qod in ipſo partu fieri avtumabant Stoici. qi & fœtum ad partum uſqe animal eſſe negabant, ſed utero muliebri, tanqam plantam telluri, adfixum, vel potiùs tanqam arbori fructum, aqvatum, veluti partem ejuſdem, ab eo cúmqe eo nutriri cenſebant. Plut. *de placit philoſ. l.* 5. *c.* 15. Οἱ Στωικοὶ μέχρι τῆ αὐτὸ τῆς μητρὸς, ὡ ζῶον. (contra planè qàm Plato, *ibid.*) ὥσπερ γὰ τοῦ καρπὸν, μέρη τῆς φυτῆς ὄντας, πεπαυομένης διορρεῖν, ὅτω καὶ τὸ ἔμβρυον. Idémqe *de Stoic. contradict. c.* 38. de Chryſippo locutus; Τὸ βρέφΘ ἐν τῇ μητρὶ φύσει τηρεῖσθαι νομίζει, καθάπερ φυτόν· ὅταν δ' τεχθῇ ψυχούμενον ὑπὸ τοῦ ἀέρος καὶ σκληρύνηται, τὸ πνεῦμα * μεταβάλλειν [* μεταλαβεῖν Salmaſ. *ad Epict. & Simpl.*] καὶ γίγνεσθαι ζῶον. ὅθεν ἂν ἀπὸ τρόπου τοῦ ψυχοῦ ὠνομάσθαι παρὰ τὸν ψύξιν. Et Philo eódem reſpiciens, *lib. de inſomn.* Γεννάμενον ἐυθὺς, ἢ ἐξωθεῖν εἰσκείνεται; ἢ ὑπὸ τοῦ περιέχονΘ ἀέρος ἢ ἐνδεθρμΘ ἐν ἡμῖν φύσις, ὅια αἰσθησις, ὃν χαλκοῦς πεπυρωμένΘ ὕδατι ψυχεῖ· πρὸς τὸ κρατιώτερον σωμάτων; λόγῳ καὶ παρὰ τὴν ψύξιν ὠνομάσθαι δοκεῖ ψυχή. Vide *ad l.* 6. § 16. Tertull. *de anim. c.* 25. *Sunt qi præſumunt, non in utero concipi animam, nec cum carnis figulatione compingi atque produci; ſed & effuſo jam partu, nondum vivo infanti extrinſecùs imprimi. Cæterùm ſemen ex concubitu, muliebribus locis ſeqeſtratum, compingveſcere in ſolam ſubſtantiam carnis; eam editam, & de uteri fornace fumantem, & calore ſolutam, ut ferrum ignitum, & ibidem frigidæ immerſum, ità aeris rigore percuſſam, & vim animalem rapere, & vocalem ſonum reddere. hæc Stoici cum Æneſidemo.* Addit idem ex medicis idem ſenſiſſe *Hiceſium, & naturæ & artis ſuæ prævaricatorem.* Sed & *Platonem alicubi dixiſſe. Perinde animam extraneam aliàs, & extorrem uteri, primâ adſpiratione naſcentis infantis adduci, ſicut expiratione noviſſimâ educi. incertum tamen, an ex ſententia fixerit,* (ità legit Rigalt) *an ex alterius perſona id protulerit.* Abſurda ſanè ſententia qæqe pluribus refutetur, indigna. Itaqe Septimius, dogmatis iſtius patronos, παραδόξου τι, & à ſenſu communi diſſitum, in eo affectâſſe, contendit; ſed qod à mulierculis qibusvis poſſit refelli. *Puduit*, inqit, *opinor, illos hoc ſtatuere qod fœminæ agnoſcerent. at qanto ruboratior exitus à fœminis revinci, qàm probari?* Lactant. *de opific. c.* 17. *Anima non eſt* (qod Varro dixerat) *aer ore conceptus; qia multò priùs gignitur anima, qàm concipi aer poſſit. non enim poſt partum inſinuatur in corpus, ut qibusdam philoſophis* (Stoicis ſcil.) *videtur, ſed poſt conceptum protinus, cùm fœtum in utero neceſſitas divina formavit.* Verùm varias noſtrorum hac de re ſententias videas licèt apud Hieron. *adv. Ruffin. apolog.* 2. Ruffin. *in apolog.* Pamphili nom. pro Origen. vide & *l.* 2. § 2.

Ἄνω μετέωρος ἐξαρθεὶς] vide *l.* 7. § 49. & *l.* 9. § 28. nam de *ſurſum elato animo*, Xyl. fruſtrà hæc accepit.

Τῷ πολυτερπάν, ὅτι] qod *l.* 7. § 48. τὸ συμμιγές.

Ὅσον τὸ θεϊκὸν ἐναέριον καὶ ἐνυδρεῖον] ſcil. univerſas mundi totius regiones ætheriam, aeriam, aqatilem, terreſtrem, incolis ſuis refertas cenſebant, cùm Stoici, tum & Platonici. Alcinous, *de doctrin. Platon.* Εἰσὶ δ καὶ ἄλλοι δαίμονες, ὡς καὶ καλοῖεν ἂν τὴς γυμνητὰς θεὰς, καὶ ἕκαστον τῆς στοιχείων, οἱ μὲν ὁρατοὶ, οἱ δ' ἀόρατοι, ἐν τε αἰθέρι καὶ πνεῖ, ἀέρι τε, καὶ ὕδατι· ὡς μηδὲν κόσμε μέρος ψυχῆς ἄμοιρον εἶναι, μηδὲ ζωῆς κρεῖττον καὶ θειοτέρας φύσεως. Apul. *de deo Socrat.* *Quid igitur? tanta vis aeris, qæ ab humillimis Lunæ anfractibus uſqe ad ſummum Olympi verticem interjacet, vacabítne animalibus ſuis atque erit iſta naturæ pars mortua ac debilis? & nè volucres cogites, qi aerem pervolant. ipſæ enim, inqit, aves, ſi ſedulò advertas, terreſtre animal, non aereum, rectiùs perhibeantur. eſt enim ſemper illis omnis*

victus

victus in terra. ibidem pabulum, ibidem cubile. tantùm quod aëra proximum terræ volitando transverberant. Cæterùm cùm illis fessa sunt remigia pennarum, terra ceu portus est. Itaque aëri dæmonas attribuit, tertia quædam, ut loquitur, animalia, neque tam bruta, quàm terrea, neque tam levia quàm æthereа. Porphyr. item *de abstinent. l. 3.* ζῶα λογικὰ distribuit in quatuor classes, ἐναιθέρια, ἐναέρια, ἔνυδρα, ὀπίγεια.

Καὶ ὅτι ὀφείλει] καὶ illud παρέλκει, & inducendum videtur. nam ὅτι, ad τεῖτον refertur. quam dictionis seriem non advertentes interpretes, alter Marci mentem pervertit, alter ad rem minùs pertinentia infercit.

Τοῦτα ὄψει] *eâque te visurum.* Xyl. *eadem te visurum.* ταὐτὰ, non ταῦτα.

Ἐπὶ τούτοις ὁ τύφῳ] Lugd. erotematicè legit. ἐπὶ τούτοις ὁ τύφῳ; *hisne superbimus?* Cas. enunciativè. rectiùs, opinor. *hæc sunt, de qibus tantoperè superbimus.* forsan tamen deest aliqid. Ὁρῶ ὁ τύφῳ. ut ὅσον τὸ ἀφιοπιῶν. ut vel de rebus ipsis intelligatur, sítque idem hîc ὁ τύφῳ qod *l. 6. § 13.* ἡ ἰσοτεία ἐφ' ἧ σεμνύνεται, qam & τύφον *ibidem* nuncupat. ità Xyl. *tum qîs in eis fastus.* vel de hominibus, qi istorum ratione insolescunt. qod *lib. 11. § 18.* μεθ' ὅτι τύφε. & *l. 9. § 34.* ὅση ὕπνοις. Sed illud mavelim. Apud Stobæum *tom. 2. tit. 4.* Socrates: τῷ ἤδη ἀπαιδεύτων βίῳ καθάπερ ἀσκριτῇ, πολλὰ τύφε μεπεδύμεπα ἀφίκεται. leg. ἐπενδύματα, vel etiam μετενδύματα. Sic enim Luciani. *necyomant.* τὼ τυραννίδα μετενέδυσε. qo loco tamen in vulgatis μετενέδυσε perperam editur. ésque qod Synes. *de provident.* μεταμφίεσασθαι dixit. vide *ad l. 4. § 1.*

§ 25. Βαδὲ ἔξω πὼ ἀπόλυψιν] Vide *supr. § 22. & l. 4. § 7. & l. 8. § 40.*

§ 26. Ἐπλάδε] Ità Avtor *ad Hebr. c. 12. v. 5.* ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως. Scilicet, qod Bern. *de consider. lib. 2. Sic se habent corda mortalium. qod scimus cùm necesse non est, in necessitate nescimus.*

Πάντα κατὰ πὼ σφῶν ὅλων φύσιν] Vide *l. 5. § 8, 10. & l. 8. § 4.*

Τὸ ἀμαρτανόμενον ἀλλότριον] vide *l. 9. § 38.*

Πᾶν τὸ γινόμενον ἕτως ἀεὶ ἐγίνετο] vide *lib 7. § 1. & l. 8. § 46.*

Ὅση ἡ συγγένεια] Ἄνθρωπος γὰρ ἀνθρώπῳ καὶ ἐκὼν καὶ ἄκων πᾶς ὅτι συγγενής. Julian. Imp. in *epist.* ἀκεφάλῳ. vide *ad l. 2. § 1. & l. 3. § 4.*

Ὁ ἔχθρε τὼς θεὸς] Hermes *Pœmand. c. 12.* ὁ νῶς ἐν ἀνθρώποις, θεός ὅτιν. Atque indè Synes. in *calvit. encom.* de capite. ἐκεῖ νόμιζε κατεσκευάσθαι τὸν νῶν· ἐκείνῳ πὼ κεφαλὼ ἦγε νεὼν τὸ θεῖον. *Dei templum caput*, qia mentis sedes. Cicer. *offic. l. 3. § 44.* à Lactantio lavdatus *inflit. l. 7. c. 24. cùm verò jurato dicenda sententia sit, meminerit Deum adhibere testem; id est, ut ego arbitror, mentem suam.* Evripid. apud Theon. Soph. in *progymn.*

Ὁ νῶς γὰρ ἡμῖν ὅτιν ἐν ἑκάστῳ Θεός.
Mortalium cuique sua mens est Deus.

qod Panegyrista Constantinianus vertit,

Sua cuique prudentia Deus est.

Menand. apud Plut. in *Platon. quæst. 1.*

Ὁ νῶς γὰρ ἡμῶν ὁ θεός.--
Mens qippe nostra Deus est.

Idémque in *Adelph.* citante Justin. *de Monarch.*

--Θεός ὅτι τοῖς χρηστοῖς ἀεὶ
Ὁ νῶς ἄρ', ὡς ἔοικε τοῖς σοφωτάτοις.
--*Numen est verè bonis mens ipsa.*

Hinc Nemes. *de natur. homin. c. 44.* Εὐριπίδης γὰρ καὶ Μένανδρος ἐν ἑνίοις τὸν νῶν τὸν ἐν ἑκάστῳ φασὶ πρεσβεύειν ἑκάστῳ, θεὸν ἢ μανδένα. Verùm plus forsan Nemesius affingit & affigit illis qàm volebant ipsi: qi nihil aliud, opinor, innuebant, qàm qod Senarius ille,

Βεβαῖος ἅπασιν ἡ συνείδησις θεός.

Dei instar habere mentem & conscientiam in homine debere, ejusdémque dictamen bonum qemque tanqam oraculum qoddam seqi. At Epictet. *l. 2 c. 8.* Οὐκ οἶδας ὅτι θεὸν πρέφεις; θεὸν γυμνάζεις; θεὸν ἀφιφέρεις, πάλας, καὶ ἀγνοεῖς; δοκεῖς με λέγειν ἀργυρᾶν πνὰ ἢ χρυσῆν ἔξωθεν. ἐν σαυτῷ φέρεις αὐτὸν, καὶ μολύνων ἃς αἰδάνῃ, ἀναθάρτιος μὲν διανοήμασι, ῥυπαραῖς ἢ πρόξεσι. καὶ ἀγάλματος ἂν τῷ θεῷ παρόντος, οὐκ ἂν τολμήσας τι τάτων ποιεῖν, ὧν ποιεῖς. ὡσπὲ ἢ θεῷ παρόντι ἔσωθεν, καὶ ἐφορῶντι πάντα, καὶ ἐπακόντι, οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ἐνθυμούμενος καὶ ποιῶν, ἀνεύθικος τῆς σαυτὲ φύσεως, καὶ στοχάλητε. vide *lib. 2. § 2. & l. 3. § 5. & Apul. ad l. 7. § 17.*

Ἐκεῖθεν ἐρρύηκε] vide *supr. § 2. & lib. 2. § 4.* Cur avtem ἐκ τέτε potiùs qàm ἐκεῖθεν legi velit Annot. Lugd. nec ego qicqam video, nec ipse (puto) facilè dixerit. Naso, *art. l. 3.*

Est Deus in nobis; sunt & commercia cœli:
Sedibus æthereis spiritus ille venit.

Et Fastor. *l. 6.*

Est Deus in nobis, agitante calescimus ipso:
Impetus hic sacræ semina mentis habet.

hoc est qod Synes. *epist. 101.* τὸ θεῖον ἀπόρρητον ὁ νῶς εἰς ἀνθρώπους ἥκει. Julian. *de Cynism. orat. 1.* ὅτι τῷ λόγῳ καὶ τῷ ἐν ἡμῖν θεῷ, τέτ' ὄζει, τῷ νόῳ, ταῦτά ὅτιν ὁμόῤῥητα. mox tamen qasi corrigens qod priùs dixerat; τέτο δαιμόσωλὸ τὸ θεῖον (affectum vult) καὶ πείσωλὸ ὑπακέσται τῷ πυρ' ἡμῖν θεῷ, μᾶλλον ἢ θείῳ. vide *supr. § 19.* Cæterùm de Stoicis Laërt. *lib. 7. in Zen.* Θεός τε ἐξ ἧ τοῦ σοφὸς· ἔχειν γὰρ ἐν ἑαυτοῖς θεόν· τὸν ἢ φαῦλον, οὐθεον. qod de Ephesiis in statu naturali constitutis Apostolus, *ad eosdem c. 2. v. 12.*

Οὐδὲν ἴδιον ἀνθρώπε] Lucil. *l 27. cùm sciam nihil esse in vita proprium mortali datum.* Piè Tertull.

tull. *de patient. c. 7. & quod noſtrum videtur, alienum eſt. nihil enim noſtrum; quia Dei omnia, cujus ipſi quoque nos.* Expreſſit nimirum pavcis, qod pluribus Rex David, *Paralip. lib. 1. c. 29. v. 11, -16.* vide *l. 5. § 33. & l. 10. § 14.* Præclarè etiam Evripid. *Phœniſſ.*

Οὗτοι τὰ χρήματ' ἴδια κέκτηνται βροτοί.
Τὰ τῆς Θεοῦ δ' ἔχοντες ὀφειλόμεθα·
Ὅταν δ' χρήζωσ' αὖτ', ἀφαιρῶνται πάλιν.
Non poſſidemus propria mortales bona
Sed jus Deorum, noſtra diſpenſatio eſt;
Et commodata, cùm volunt, repetunt Dei. Grot.

Pulcrè in eandem ſententiam & Senec. *ad Marc. c. 10. Quicqid eſt hoc qod circa nos ex adventitio fulget, liberi, honores, opes, ampla atria, & excluſorum clientum turbâ veſtibula, clara, nobilis, aut formoſa conjux, cæteráqe ex incerta mobilique ſorte pendentia, alieni commodatique apparatus ſunt. nihil horum dono datur. collatitiis, & ad dominos redituris ſcena adornatur. Alia ex his primo die, alia ſecundo referentur: pauca uſque ad finem perſeverabunt. Usufructus noſter eſt; cujus tempus ille arbiter muneris ſui temperat. nos oportet in promptu habere, qæ in incertum diem data ſunt, & appellatos, ſine querela reddere. peſſimi eſt debitoris, creditori facere convitium. omnes ergo noſtros, & qos ſuperſtites lege naſcendi optamus, & qos præcedere juſtiſſimum ipſorum votum eſt, ſic amare debemus, tanqam nihil nobis de perpetuitate, imò nihil de diuturnitate eorum promiſſum ſit. Sæpe admonendus eſt animus, amet ut receſſura, imò tanqam recedentia, qicqid à fortuna datum eſt, tanqam extemplò abiturum poſſideat.* Verùm illa à diſpenſatoris officio ducta collatio cùm in ſcripturis ſacris tum in exoticis etiam eſt freqentiſſima. Siqidem eò ſpectat parabola illa, ὥσει τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας, Lucæ *c. 16. v. 1, 9.* Petri monitum illud, *ep. 1. c. 4. v. 10.* ἕκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος Θεοῦ. Indè Marcus Eremit. *de leg. ſpirit.* § 158. Πᾶν ἀγαθὸν παρὰ κυρίου οἰκονομικῶς ἐπέρχεται· καὶ οἱ φέροντες αὐτὸ, εἰσὶν ἀγαθοὶ διάκονοι. Indè Hieroni Pindar. *Pyth. 1.* Πολλῶν ἔοσι ταμίαι. Et Alex. Severus Imper. *diſpenſatorem publicum* ſe profitebatur. Lamprid.

Ἐκεῖθεν ἐλήλυθεν] Ità *lib. 6. § 36.* πάντα ἐκεῖθεν ἔρχεται. vide *l. 4. § 23. & l. 10. § 14.* Πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ. *ad Cor. ep. 2. c. 5. v. 18.* *Ate omnia.* David *Paral. l. 1. c. 29. v. 14.*

Πάνθ' ὑφώλην] *ſupr. § 8. 22.*

Τὸ παρὸν μόνον] Vide *lib. 2. § 14. & ſupr. § 3.*

§ 27. Πᾶ νυῦ τὰ πάντα ἐκεῖνα] Vide *l. 3. § 3. & l. 4. § 3. & l. 6. § 47. & 59. & l. 10. § 31.*

Καπνὸς καὶ σποδός] Alluſum ad ritum corpora defunctorum cremandi. vide *ad l. 4. § 48.*

Μῦθος] *cinis & ſermo.* Xyl. *fabula*, malim Perſ. *ſat. 5. v 132.*

--cinis, & manes, & fabula fies.

qod mutuatum illum vult, Cl. Caſavb. ab Horat. *carm. l. 1. ode. 6.*

Fam te premet nox, fabulæqe manes.

Verùm ibi, *fabulæ manes*, ſunt *manes fabuloſi*, ſive *manes*, qi *fabulæ* merè ſunt. qomodo Juvenal. *ſat. 2. v. 149.* *Eſſe aliqos manes,--*

Nec pueri credunt.——

Joan. Chryſoſt. *in Matth. orat. 17.* de mortuis ὑδὲν ὀφῶ πλοῦ ὀστέον, ἢ σποδὸς, ἢ ἀεράχνης. πάντα ἐκεῖνα γῆ. πάντα ἐκεῖνα μῦθος. πάντα ὄναρ καὶ σκιὰ, καὶ ἀτμὸς ψιλὸν, καὶ χαφή. Itaqe Gregor. Naz. *adv. Arian.* Ἐγὼ σι ἀφίημι τοῖς τάφοις μεγαλοφρονεῖν, ἢ τοῖς μύθοις. ad eos qi de majoribus ſuis gloriabantur.

Ἡ δὲ μῦθος] Vide *lib. 4. § 33. & lib. 8. § 25.*

Φάβιος Κατυλλῖνος ἐπ' ἀρχῆ] *Q. Fabius Catullinus* ſub Adriano Conſul reperitur in *Faſtis* ad annum U. C. 883. qanqàm in Græcis à Scaligero editis, non Κατυλλῖνος ſed Κατυλῖνος. *Catulinus* non *Catullinus* is dicitur.

Λύκιος Λύκος] *Lucius Lupus.* Xyl. & Caſ. ut ſit legendum, Λύκιος. Xyl. *Lucius Lupus in hortis obiit.* ἐν κήποις. at Caſ. *Lucius Lupus & Stertinius Baiis.* nec neceſſarium eſt iſtîc illud, *obiit.* Cæterùm lectionem receptam adſerit Iſa. Caſ. *ad Spartiani Hadrian.* (ubi mentio *Luſii* cujuſdam Senatûs juſſu, vel Hadriani etiam, ut Dio vult, in itinere occiſi) ſed ità, ut de *Luſio Lupo* iſto parùm ſibi liqere profiteatur.

Στερτίνιος ἐν Βαίαις] *Stertinii*, qi per Tiberii tempora ſub Germanico copias duxit, meminit Tacitus *annal. lib. 2.* verùm utrùm is ſit qem Marcus velit, avt qid is Baiis, mihi planè incompertum. *Stertinius* item Philoſophus Stoicus Horatii temporibus ſub Avguſto floruit. meminit hujus Flaccus *l. 2. ep. 12. --an Stertinii deliret acumen.* & *ſerm. lib. 2. ſat. 3. ſapientum octavum*, ludibundus appellat. verùm nec iſtum iſtîc deſignatum crediderim.

Τιβέριος ἐν Καπρέαις] Καπρέαις potiùs, *Capreis. Capreæ inſula, trium millium freto ab extremis Surrentini promontorii disjuncta.* Tacit. *Annal. lib. 4. Tiberii principis arce nobilis*; Plin. *hiſt. nat. lib. 3. c. 6.* qi eò ſeceſſerat, qò libidinibus ſuis indulgeret liberiùs. unde & palàm ac vulgò ab inſulæ illius nomine *Capreius* dicebatur. Sveton. *l. 3. c. 42, 43.* ità enim, malim, qàm *Caprium*, vel *Caprinum*; qorum alterum ſaltem pro *Caprineo* repoſitum vult Caſavb.

Οὐήλιος Ῥοῦφος] *Ruſi Helvii*, qi miles gregarius cùm eſſet, coronam civicam ſub Tiberio meruit, meminit Tacit. *Annal. lib. 3. Vettii* etiam *Ruſi*,

qi sub Marco ad annum U. C. 931. consulatum gessit, *Fasti* meminere. Verùm *Velius Rufus* iste qis exiſtat, mihi nondum occurrit. Sed nec locus satis integer videtur, cùm nec ubi *Stertinius* aut *Rufus* iste egerint, qod in reliqis disertè expressum est, qicqam dicitur.

Ἡ περὶ ὅπλων διαφορά] διαφορὰ, *eminentia, excellentia, discrepantia* ab aliis *insignior*, sive *studium in re aliqa diligentiùs positum*, qàm ab aliis poni solet. Ità Plato *epist.* de Athenis; εἰσὶ γὰρ καὶ ἐκεῖ πάντων ἀνθρώπων διαφέροντες περὶ ἀρετήν. Terent. *Andr.* 1, 1.

Horum nihil illo egregiè præter cætera
Studebat, & tamen omnia hæc mediocriter.

hoc est ἐδὲν μετ' διαφορᾶς.

Μετ' ὀλίσεως] qod *l.* 11. § 18. μετὰ τύφου. vide *suprà* §. 24. malè enim, *opinionis caussâ*, Xyl. Apud Theodoretum *therap. l.* 2. Timon in *fillis*;

Ἄνθρωπε κενεῖς ὀλίσι ἐμπλεον ἀσκόν.

Πᾶν τὸ καταντενόμενον] vide *lib.* 4. § 2. μὴ καταντεῖν.

Τὰ ἐπὶ τῆς δοξαστικῆς ὕλης] vide *l.* 4. § 1. & *l.* 7. § 58. 67.

Θεοῖς ἐπόμενον] vide *l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 28. & *infrà* § 31.

Ὁ τοῦ ἀπυρία τύφος τυφόμενος] leg. vel τοῦ ἀπυφίας, vel potiùs ἐπὶ ἀπυρία. par mendum sustulimus *l.* 6. § 12. ubi ὑφ' ἧ σεμνύεται scriptum fuerat: cùm σεμνύεσθαι τοῦτο πνι Græcum non sit. Est autem gnome ista notatu dignissima, pessimum esse fastûs genus illud omniúmque minimè tolerandum, qando *è fastu sprecto fastus* enascitur, & de hoc ipse superbit sesége effert animus, qòd superbiam conculcâsse videatur. Augustin. *confess. l.* 10. *c.* 38. *Sæpe homo de ipso vanæ gloriæ contemptu vaniùs gloriatur; ideóque non jam de ipso gloriæ contemptu gloriatur, non enim eam contemnit, cùm gloriatur intùs.* Idémque *epist.* 59. *qæst.* 7. *Fit enim miris modis in anima hominis, ut de falsa humilitate magis inflctur, qàm si apertiùs superbiret.* Notavit vitium hoc Socrates in Antisthene: qem tamen ἐν τῇ ἀπυρίᾳ *summum bonum* statuisse vult Theodoret. *therap. l.* 11. qíqe Platonem ὡς τετυφωμένον ἐσκωψεν. unde & ægrotum invisens, cùm pelvim conspicaretur, in qem Plato vomuerat, χολὴν μὲν ὁρῶ ἐνταῦθα, τύφον δ' οὐχ ὁρῶ. *Bilem qidem*, inqit, istîc *video*, *fastum verò non video.* qasi bile se liberâsset, fastu non item. Cæterùm ipse cùm lâceram pallii partem ad obviorum conspectum obverteret, Ὁρῶ σε διὰ τρίβωνος κενοδοξίαν. *Per pallii scissuras*, ajebat Socrates sese *Antisthenis vanitatem intueri.* Laërt. *l.* 2. & *l.* 6. sive ut Ælianus refert *lib.* 9. *c.* 35. ἡ σαυτὸν ἐγκαλλωπίζομεν ἡμῖν. *Annon desines*, inqit, *ostentare te nobis?* latet argutia, qam latinè vix commodè expresseris, in voce καλλωπίζειν, qæ *ornatûs* significationem habet; qamqe in eodem argumento usurpavit Epictet. *enchir. c.* 45. ὅταν ἐυτελῶς ἠρμοσμένον ἧς κατὰ τὸ σῶμα, μὴ καλλωπίζου ἐπὶ τούτῳ. Notavit & Plato in Diogene, qi cùm Platonis ædes ingressus, stragula pretiosiora conculcaret, adjecto, Πατῶ τὸ Πλάτωνος κενοδοξίαν. *Calco Platonis vanitatem* sive *studium inane*; regessit Plato, Ὅσον, ὦ Διόγενες, τὸ τύφον διαφαίνεις, δοκῶν μὴ τετυφῶσθαι; *qantum fastûs, ô Diogenes, ostendis ipse, dum minimè fastuosus ambis videri?* Sive, ut alii referunt; Πατῶ τὸν Πλάτωνος τύφον. *Calco Platonis fastum*; ille: Ἕτερῳ γε τύφῳ. *Calcas, sed alio fastu*; iste. Laert. *l.* 6. Non erat itaqe qòd Julianus orationem *de Cynismo* suam tam atrociter ordiretur. Ἄνωθεν, τοῦτο δὴ τῆς παρρησίας. Ἀνὴρ Κυνικὸς Διογένης ἐπὶ κενόδοξον. Neqe enim *Diogenes vanitatis arcessitus*, novum adeò avt inavditum. qi & qærenti πῶς ἂν τις ἔνδοξος γένοιτο, respondit (ut Lucian. *pro imag.* refert) εἰ δόξης καταφρονήσειε. *per gloriæ contemptum ad gloriam muniendam viam* aliis monstravit, eandémqe ipse ingressus est. Qin & Flaccus Aristippum inducit sic Diogenem alloqentem, *l.* 1. *epist.* 17.

Scurror ego ipse mihi, populo tu.

havd fruſtrà sané. scurram enim agebat ille, improbum admodum sæpenumero & impurum, nec ab obscœnitate havd sermonis duntaxat, sed actûs etiam ipsius, alienum. vitium idem hoc in Lacedæmoniis qoqe Cynicus idem notavit; siqidem in Olympia cùm Rhodios qosdam splendidè vestitos videret, τύφος τοῦτό ἐστι. *Hoc fastus est*, dixit mox, ubi in Laconas tunicis vilibus sordidisqe amictos incidérat, Ἄλλος ἔστι τύφος. *Alius*, inqit, *iste fastus est.* Ælian. *l.* 9. *c.* 34. Suum ipsius utiqe in illis morbum animi deprehendit, atróqe carbone notavit imprudens. Qem itaqe non immeritò taxans Petrus Blesens. in *invectiv.* *melior*, inqit, *est purpurata humilitas qàm pannosa superbia.* Optimè Plut. *de profectûs indicatura.* Ἀγαθὸν μὲν ἐστὶ τὸ ὑπεξαιρούμενον ῥύπον ἢ κηλῖδα χιτῶνος, ἢ ἀνερρωγὸς ὑπόδημα, καλλωπίζεται πρὸς τοὺς ἐντὸς, ἀτυφίᾳ κενῇ διασκώπτων αὐτὸς ἑαυτὸν ὡς μικρὸν, ἢ ὡς κυρτὸν, ὅτε μεγαυχεῖ, τὸ δ' ἐντὸς οὐκ ἐν τῆς ψυχῆς, καὶ τὸ πρὸς τὸν βίον ἐγκρέμμαλα, καὶ φθόνος, καὶ κακοηθείας, καὶ μικρολογίας, καὶ φιληδονίας, ὡς ἔφην, περιελὼν καὶ ὑποκρύψων, οὐδένα λέγειν, οὐδὲ περιορᾶν ἐᾷ, ἀλλὰ τὸν ἔλεγχον, ὀλίγον αὐτοῦ πρόκωπος μέτεστι, μᾶλλον δ' οὐδέν. qo loco (ut id obiter adnotem) etiamsi Stephanus ἐγκρέμμαλα legat, qod exponit, cùm in aliqem excremus; suspicor tamen ἐγκλήματα potiùs fuisse, qod *offensiones* & *incursationes* designat: siqidem κρημνοὶ, ἐνορμίσματα, & ἐγκρημνίζειν est ἐμπίπτειν. Hesych. qod avtem ait Plut. διασκώπτων ἑαυτὸν, ὡς κυρτὸν, ad Cratetem respexit, cujus & vitam conscripsit, teste Juliano. illi etenim istud solenne fuit.

fuit. Laërt. *l.* 6. & Julian. *de Cynism.* cui tamen Tatianus etiam ἐντυφον γλωσσομανίαν non veretur objicere. Adjicere non abs re fuerit, qod de Pyrrhone Sceptico Aristocles *de philosoph. l.* 8. ab Evseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. lavdatus: Αὐτὸς ὁ τῦφον τὸν τύφον ἀφιβαλόμενος, *fastûs immunem jactitabat se cùm totus fastu amictus esset.* Ἐμοὶ γὰρ inqit, μόνοι τετυφῶσθαι, μᾶλλον ὁ μεμηνέναι μανίαν ἐρρωμένην δοκοῦσιν, ὅτι τοιαῦτα λυροῦσιν. Scitè Jo. Climac. *scalæ grad.* 21. de typho isto, ab Antonio adductus. χαλεπὸν διαφυγεῖν ἢ ἁ κενοδοξίας δαίμονα. ὁ γὰρ ποιήσει τις χαριζόμενον αὐτῷ, τοῦτο ἀρχὴ κενοδοξίας ἑτέρας γενήσεται. νηστεύων, κενοδοξῶ. κοπιάω, ἵνα μὴ γνωσθῶ ὡς φιλόπονος, πάλιν κενοδοξῶ. λαμπρὰ φορῶ ἐσθήματα, ἵππῳ καὶ ταύτῃ· ἐν δυσελεῖ ἐξαλλάσσων, πάλιν κενοδοξῶ· ὡς ἂν βίψῃς τὸν τρίβολον ταύτῃ, ὀρθὸν τὸ κέντρον ἵσταται. Nec immeritò itaqe Plato, referentibus Evagr. *hist. eccles. l.* 1. *c.* 21. & Niceph. Callist. *l.* 14. *c.* 50. τὸν κενοδοξίαν, ὡς τελαυτῶν χιτῶνα, ἢ ψυχὴ πέφυκεν ἀποτίθεσθαι. Unde Athen. *dipnosoph. l.* 11. ἦν ὁ Πλάτων ἐν κενοδόξοις, ὅστις ἐφησεν ἔφασαν τὸν τῆς δόξης χιτῶνα ἐν τῷ θανάτῳ ἀποδύσεσθαι. Philo etiam ab Antonio itidem lavdatus. φασί τινες, ὅτι ὕστατον ἀποδύεται τὸν τῆς κενοδοξίας χιτῶνα ὁ σοφός. i. e. vertente Tacito, *histor. l.* 4. *etiam sapientibus gloriæ cupido novissima exuitur.* Crates certè in sectæ suæ institutum ludens ipse de *pera Cynica* sic παρῳδῶν, referente Laërtio *l.* 6.

Πόρη τις πόλις ἔστι μέσῳ ἐνὶ ὄργασι τύφου·

vel ut Demetrii Phalarei nomen qi præfert, exhiber,

Πήρη τις γαῖ ἔστι μέσῳ ἐνὶ ὄργασι τύφου· Atqe ità Homerus, qem is imitatus est. *Odyss. τ. v.* 172.

Κρήτη τις γαῖ ἔστι μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ.

qanqam is *peram Cynicam*, vel *urbem*, vel *insulam* esse voluit, qæ ipsa ἀτύφῳ *fastu pompâqe omni destituta* existeret; cùm illis tamen tanqam aqis marinis omni ex parte cingeretur.

§ 28. Καὶ ὅπῃ ὁρατὴ]. Dii nimirum Stoicorùm sunt visui etiam corporeo obvii. siqidem *Mundum* ipsum pro *Deo* habebant. vide *ad l.* 4. § 23. *corpora cælestia* etiam in *Deorum* numero ponebant. *v. l.* 8. § 19. & *ad l.* 9. § 33. qò spectat & Menandri illud apud Clem. Alex. in *hortat.*

Ἥλιε, σὲ γὰρ δεῖ πρεσβυγενῶν πρῶτον θεῶν,
Δι' ὃν θεωρεῖν ἔστι τοὺς ἄλλους θεούς.
Sol, namqe Deorum colere te primùm decet,
Cujus beneficio alios spectamus Deos. Grot.

Qin & Apul. *de Deo Socratis*, Deos in ordines duos dispertitur, *visibiles* & *invisibiles. Deos cælites partim visu usurpamus; alios intellectu vestigamus. ac visu qidem cernimus clarissima mundi lumina, Solem, Lunam, Stellas, Sydera. Est aliud genus Deorum, qod natura visibus nostris denegavit; nec non tamen intellectu eos rimabundi contemplamur, acie mentis acriùs contemplantes.* & rursus: *Pars eorum obtutu hebeti visuntur, ut sydera. Cæteri solo intellectu, neqe prompto, noscuntur.* Verùm Deus noster, Deus verus, vivus, ὁ φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, is est, ὃν οὐδεὶς εἶδεν ἀνθρώπων, οὐδὲ ἰδεῖν δύναται. Paulus *ad Timoth. ep. c.* 6. *v.* 16. & Joan. *Evang. c.* 1. *v.* 18. & *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται. unde & ἀόρατος Paulo dicitur *ep. eâdem c.* 2. *v.* 17. Rectè itaqe hac ratione Avg. *de diver. serm.* 12. dicentibus Ethnicis, *Ostendite nobis Deum vestrum*, respondet; *si ostendi posset, Deus non esset.* Tertull. *apolog. c.* 17. *Invisibilis est, etsi videatur; incomprehensibilis, etsi per gratiam repræsentetur; inæstimabilis, etsi humanis sensibus æstimetur: ideo verus & tantus est. cæterùm qod videri communiter, qod comprehendi, qod æstimari potest, minus est, & oculis qibus usurpatur, & manibus qibus contaminatur, & sensibus qibus invenitur.* Et Minut. Fælix: *Hic nec videri potest, visu clarior est; nec comprehendi, tactu purior est; nec æstimari, sensibus major est: infinitus, immensus, & soli sibi tantus, qantus est notus. nobis verò ad intellectum pectus angustum est, & ideo sic eum dignè æstimamus, dum inæstimabilem dicimus. Magnitudinem Dei qi se putat nôsse, minuit: qi non vult minuere, non novit.* & postea: *At enim qem colimus Deum, nec ostendimus, nec videmus. Imò ex hoc Deum credimus, qòd eum sentire possumus, videre non possumus. in operibus enim ejus, & in mundi omnibus motibus, virtutem ejus semper præsentem adspicimus; cùm tonat, fulgurat, fulminat, cùm serenat.* Theophilus item *ad Autolyc. l.* 1. ἐρεῖς ἂν μοι, Σὺ δὲ βλέπων, δήγησαί μοι τὸ εἶδος τοῦ θεοῦ. ἄκουε, ὦ ἄνθρωπε· τὸ μὲν εἶδος τοῦ θεοῦ ἄρρητον καὶ ἀνέκφραστον, καὶ μὴ δυνάμενον ὀφθαλμοῖς σαρκίνοις ὁρᾶσθαι· δόξῃ γὰρ ἔστιν ἀχώρητος, μεγάθει ἐκπαλαι, ὕψει ἀπειρόβυθος, ἐγγὺς ἀσύγκριτος, σοφίᾳ ἀσυμβίβαστος, ἀγαθωσύνῃ ἀμίμητος, καλοποιΐᾳ ἀνεκδιήγητος. Qin & à nostra qoqe religione extranei, *Dei invisibilitatem* agnovere nobiscum. Hinc illud Evripidis, ut Clem. in *hortat.* an Philemonis, ut Justin *de Monarch.*

Θεὸν γὰρ πάντες, ἔπη μοι, * νοητέον; * νομιστέον Just.
Τὸν πάνθ' ὁρῶντα, κ' αὐτὸν ὢν ὁρώμενον.
Dic, qæso, qalem fas putas credi Deum?
Qi cuncta spectat, ipse non spectabilis.

Orpheus item à Justino *ibidem* lavdatus:

—— οὐδέ τις αὐτὸν
Εἰσορόᾳ θνητῶν, αὐτὸς γὰρ πάντας ὁρᾷται.
—— *conspicit ipse*
Cunctos mortales, nec qisqam conspicit ipsum.

Aristotelis nom. Avtor *de mund. c.* 6. ἀόρατος ἐν ἄλλοις, πλὴν λογισμῷ. hoc est, qod Senec. *qæst. nat. l.* 7. *c.* 30. *Effugit oculos: cogitatione visendus est.* Non est ergò prorsus inconspicabilis tamen; siqidem ut Apost. *ad Rom. c.* 1. *v.* 20. τὰ ἀόρατα αὐτοῦ

ἀυτῦ. Sed κλίσεως κόσμε τοῖς πτώμασι νόμῳ, καθορᾶτε, ἢ τε ἀιδιότης ἀυτῦ δυνάμις καὶ θειότης. unde non inscitè Calvin. *institut. lib.* 1. *c.* 5. § 1. *Deum mundum condendo, invisibilis cùm esset, visibili quodam ornatu insignem in conspectum prodiisse.* Et Senec. *de benefic. lib.* 4. *c.* 8. *Quocunque te flexeris, ibi illum videbis occurrentem tibi; nihil ab illo vacat, opus suum ipse implet.* Sed & nobis in Christo suo cumprimis conspiciendum se præbet: ὃς ἔστιν εἰκὼν τῦ θεοῦ τῦ ἀοράτε. *ad Colos. c.* 1. *v.* 15. qiqe ideo Philippo; Ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα. Joan. *c.* 14. *v.* 9. Verùm fidei oculo, non corporis; sed nec mentis aut intelligentiæ nativæ mero, salubriter videtur alteruter.

Οὐδὲ τῷ ψυχῷ τῷ ἐμαυτῦ ἑώρακα] Si anima invisibilis, animæ conditor multò magis. Minut. in Octav. *Deum oculis carnalibus vis videre, cùm ipsam animam tuam, qâ vivificaris, & loqeris, nec aspicere possis, nec tueri?* vide & Avg. *de Trinit. lib.* 5. *c.* 1. vide *l.* 10. § 26.

Ἐξ ὧν τῆς δυνάμεώς αὐτῦ ἐνέσοτε πειρῶμαι] Theophil. *ad Autolyc. lib.* 1. χαθάπερ γὰρ ψυχὴ ἐν ἀνθρώπῳ ἐ βλέπεται, ἀόρατος ἔσα ἀνθρώποις, διὰ δὲ τῆς κινήσεως τῦ σώματος νοεῖται ἡ ψυχὴ ὅτως ἔχει ἀν, καὶ τὸν θεὸν μὴ δυνάμενοι ὁρᾶσθαι ἀπὸ τῆς προνοίας καὶ τῶν ἔργων ἀυτῦ βλέπειν καὶ νοεῖν. Avtor *de mundo c.* 6. Ἡ ψυχὴ δι' ἧς ζῶμέν τε, καὶ πόλεις καὶ οἴκους ἐχόμεν, ἀόρατος ἔσα, τοῖς ἔργοις αὐτῆς ὁρᾶται. πᾶς γὰρ ὁ τὸν βίον διάκοσμος ὑπὸ ταύτης ἔυρηται, καὶ διατέτακται, καὶ σωέχεται. ταῦτα χρὴ καὶ περὶ θεοῦ διανοεῖσθαι, δυνάμει μὲν ὄντα ἰσχυροτάτῳ, κράτει δὲ ἀνεπιτεύκτῳ, ζωῇ δὲ ἀθανάτῳ, ἀρετῇ δὲ κρατίστῳ. διότι πάσῃ φύσει χορηγὸς ἀθεώρητος, ἀπ' αὐτῦ τῦ ἔργων θεωρεῖται. i. e. ut Apul. paraphrasticè reddidit. (nam merus paraphrastes iste illius est) *De inferiore licet imagine capiamus exempla: Anima in homine non videtur: & tamen fateamur omnes necesse est, hujus operâ omnia, quæ per hominem præclara fiunt, provenire: neque animæ ipsius qualitatem ac figuram oculis occurrere, sed momentis ab ea gestarum rerum intelligi qualis & quanta sit. omne quippe humanæ vitæ præsidium ingenio ejus est paratum. Nisi fortè tam injustus rerum æstimator potest esse, qi hæc eadem de Deo neget, qem videat esse viribus exuperantissimis, augustissima specie, immortalis ævi, genitorem virtutum ipsamque virtutem. Unde nihil mirum est si mortales oculi ejus non capiunt aspectum, qando divinorum operum vestigiis sit perspicuus atqe manifestus.* Minut. *Nec miraris, si Deum non videas, vento & flatibus omnia impelluntur, vibrantur, agitantur; & sub oculis tamen non venit ventus & flatus.* Apul. *Florid.* 2. *Deum forma invisitata, vis cognita: qorum potestates licet sentire, non datur cernere.* Epictet. *lib.* 1. *c.* 6. Ἀφ' ἑκάστε τῶν ἐν κόσμῳ γινομένων ῥᾴδιόν ἐστιν ἐγνωμικέναι τινὶ περὶ θεοῦ, ἂν δύο τινὰ ἔχῃ ταῦτα ἐν ἑαυτῷ, διάνοιάν τε συμφερομένην τῇ γεγονόσιν ἑκάστῳ, καὶ τὸ ἐυχάριστον. & qæ sequntur. vide & eundem *lib.* 1. *c.* 16.

§ 29. Σωτηρία βίε] qod *lib.* 4. § 19. *extrem.* ἰσοτία τῆς ἀληθείας. Plato Protag. Τίς ἂν ἡμῖν σωτηρία ἐφάνη τῦ βίε. Et mox; ἡ ἐπιστήμη ἀληθῶσα τὸ ἀληθὲς, ἔσωσεν ἂν τὸν βίον.

Ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς] Vide *ad lib.* 3. § 4.

Ἀπολαῦσιν τῦ ζῆν] *Vitâ frui.* Ità Martial. *l.* 10. *ep.* 61.

Vivere bis, vitâ est posse priore frui.

Senec. *epist.* 61. *Paratus exire sum; & ideo fruor vitâ, qia qamdiu futurum hoc sit, non nimis pendeo.* ubi Lipsi. *fruor vitâ, securus, & lætus.* vide *ad lib.* 3. § 6. & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 33.

Σωιάσλοντα ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ] Vide *ad lib.* 5. § 6. & *l.* 6. § 6. & *l.* 3. § 13. Varro περὶ ἐυτεμείας. Legendo & scribendo vitam procudit*q.* i. e. producito. Nonius.

§ 30. Ἐν φῶς ἥλιε] Vide *l.* 8. § 57. & *l.* 9. § 8.

Μία ἰσία] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 7. § 9.

Μία ψυχὴ] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 9. § 8.

Μία νοερὰ ψυχὴ] vide *lib.* 7. § 9. & *lib.* 9. § 8.

Πνεύματα καὶ ὑποκείμενα, ἀναίδητα καὶ ἀνοικείωτα] πνεύματα καὶ ὑποκείμενα, sunt *formæ & materiæ formis qasi subtstratæ & subjectæ.* interpres Angl. ἀναίδητα legisse videtur: cui accedere non possum. verùm ab interpunctione locum laborare opinor; & post ἀναίδητα collocandam distinctionem, ut series dictionis sic procedat; *reliqæ dictarum rerum partes, formæ* scil. *& materiæ sensûs expertes, sunt etiam à necessitudine mutua alienæ. Spiritus* pro *forma*, ut Marco, ità Pomponio *ad lib.* 9. § 8. exhibito. qi *corpus continuum* definit, *qod continetur uno spiritu,* (i. e. unâ formâ) *ut homo, tignum, lapis.* ex subjectis speciebus *tigni lapidisqe*, non *animal*, sed *formam, spiritûs* nomine denotâsse, liqidò patet. vide *ad l.* 6. § 13. & *ad lib.* 10. § 2. sic *l.* 9. § 36. ἡ ὑποκειμένη ὕλη & τὸ πνευματικὸν Marco ἀντιδιαιρῦνται. Hoc idem videtur, qod πνεῦμα ὑλικὸν Tatianus *adv. Græc.* nuncupat; nec *stellis* tantùm, aut *animantibus stirpibúsqe*, sed *agris* etiam ineſſe vult.

Καλεῖνα τὸν νῶν σωέχει, καὶ τὸ ἑπεῖνα αὐτὸ βεῖδον] leg. καλεῖνα τὸ νοῦν σωέχει, καὶ τὸ ὀπὶ τὸ αὐτὸ βεῖδον. *& tamen ista etiam* (licet sensûs ac rationis expertia) *mens* (universi scil.) *continet, & facultas interior*, sive *forma illa, cujus vi eódem loci feruntur.* Vide *l.* 10. § 26. Τῶ βείδεσαν. & *l.* 4. § 16. Τὸ αὐτῶ νῶς. τὸ νοῦν ἀντὶ τῦ ὁ νῆς: sicut & Aristoteli *ethic. l.* 9. *c.* 4. δόξειε δ' ἂν τὸ νοῦν ἕκαστος εἶ), ἢ μάλιστα. vide *l.* 10. § 38. Verùm τὸ νοῦν istis est, ἡ νοερὰ ψυχὴ, de qa *supra*: i. e.

Deus

Deus ipſe. de qo & *l.* 10. § 1. σωέχει πάντα. ſive, *ſpiritus Dei*, τὸ σωέχον τὰ πάντα Sap. Solom. *c.* 1. *v.* 7. Laërt. *Zenon. l.* 7. ἕν τε εἶ θεὸν καὶ νόον καὶ εἱμαρμένην καὶ Δία. Apoſt. *ad Coloſſ. c.* 1. *v.* 16, 17. ὦσι λόγω. τὰ πάντα δι' αὐτῦ ἔκτισαι καὶ τὰ πάντα δι' αὐτῦ σωέστηκε. Clemens *ſtromat. l.* 5. Σφίγξ ἔχ ἡ σῦ ὅλων σωύδεσις, ἢ τῶ κόσμε καὶ τῶν πάντων Ἄρρητον φωτορὰ, ἄλλα τάχα μὴ ὁ διήκων σνδμαλικὸς τόνος, καὶ σωέχων τὸν κόσμον. Cicero *de natura deorum. l.* 2. *Natura eſt, quæ continet mundum omnem, atque ea qidem, non ſine ſenſu & ratione.* & rurſus: *Mundum & eius partes naturâ ſentiente teneri, in qa ratio perfecta inſit. qam vim animum eſſe dicunt mundi, eandémqe eſſe mentem ſapientiámqe divinam.* Habes hîc apertè Marci τὸ θεῖον. Idem *de divinat. l.* 2. *Hæc ità fieri omnibus inter ſe convenientibus mundi partibus profectò non poſſent, niſi ea uno divino ac continuato ſpiritu continerentur. Totam mundi hujus molem*, inqit, *mens divina continet, ut anima corpus.*

Διάνοια ἢ ἰδίως ὀπὶ τὸ ὁμόφυλον] Homo magis ad ſibi congenerem fertur, tum qia liberam habet electionem, tum qia τὸ νοῦν illud peculiarem in homine operationem exercet, exeritqe. Laërt. *Zenon.* Εἰς ἅπαν τὸ κόσμε μέρος διήκει ὁ νῦς, καθάπερ ἐν ἡμῖν ἡ ψυχή· ἀλλ' ἦδη δι' ὧν μᾶλλον, δι' ὧν ἧττον. δι' ὧν μὲν γὰρ, ὡς ἕξις χωρεῖται, ὡς διὰ τῶν ὀστῶν, καὶ τῶν νεύρων· δι' ὧν ἢ ὡς νῦς, ὡς διὰ τῦ ἡγεμονικῦ.

§ 31. Ἑπεται τῷ λόγῳ καὶ τῷ θεῷ] Plut. *de audiend.* Ταὐτόν ὅτι τὸ ἕπεσθαι θεῷ καὶ τὸ πείθεσθαι λόγῳ. Et Apul. *de philoſoph. Sapientem pediſequum & imitatorem Dei dicimus, & ſegi arbitramur Deum, id eſt, λόγον.* At de Juliano Gregor. Naz. *ſtelitevt.* 1. Ὀδηγῷ λόγῳ, καὶ μὴ θεῷ χρώμενος· qaſi iſta ſejuncta à ſe invicem exiſtant. Et Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. Μόνῳ τῷ λόγῳ, καθάπερ ἐπιτρόπῳ σώφρονι, πιστευθέντες τὸν βίον. ità ſolam rationem vult ducem adhiberi ad vitam inſtituendam. verùm proclivis ſatis eſt ſolutio. rationis rectæ, qalis eſt initio condita, ductus, à religionis Deíqe regulis nuſpiam deviat. Cæterùm qâ jam corrupta & vitiata eſt, à legis divinæ tramite in qamplurimis abſcedit, ſuíqe ſeqaces ut plurimùm abducit. vide ampliùs *ad l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 11, 12.

Τὸ ἄχθεσθαι, ἢ διὰ τῦ τεθνηκέναι] leg. εἰ διὰ τῦ τ. ſenſus exigit. vide *l.* 9. § 1.

§ 32. Πόσον μέρος ἀνθρώπε καὶ ἀχανῦς αἰῶνος] vide *l.* 4. § 50. & *l.* 5. § 24.

Πόσον μέρος ὅλης οὐσίας] Epictet. *l.* 1. *c.* 12. Οὐκ οἶσθα, ἡλίκον μέρος εἶ πρὸς τὸ ὅλον; Lucret. *l.* 6. *Et gota pars homo ſit terrai totius unus.*

Τῆς ὅλης ψυχῆς] vide *ſuprà* § 30.

Ἐν πόσῳ ἢ βωλαρίῳ γῆς ὅλης ἕρπεις] ità *l.* 6. § 36. Ἄθως βωλάριον. at *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 3. in eodem argumento γωνίδιον dixit. Plato *Phædon.* Ἔτι δὲ καὶ πάμμεγά τι εἶ) αὐτὸ (τὸ ὅλον) καὶ ἡμεῖς οἰκεῖν καὶ μέχεις Ἡρακλείων σηλῶν ἀπὸ Φάσιδος ἐν σμικρῷ τινι μοείῳ, ὥσπερ περὶ τέλμα μύρμηκας, ἢ βαρτράχυς, περὶ θάλασσαν οἰκεῖν ἡμᾶς.

Ὡς ἡ σὴ φύσις ἄγει] Fabius *inſtit. l.* 12. *c.* 11. *Natura nos ad mentem optimam genuit: adeóq; diſcere meliora volentibus promptum eſt, ut verè intuenti mirum ſit illud, magis malos eſſe tam multos. nam ut aqa piſcibus, ut ſicca terrenis, circumfuſus nobis ſpiritus volucribus convenit: ità certè facilius eſſe oportebat ſecundum naturam, qàm contra eam vivere.* Nihil ſcil. iſtis de nativo vitio ſuboluerat.

Ὡς ἡ κοινὴ φύσις φέρει] vide *l.* 3. § 4. & *l.* 5. § 8.

§ 33. Πῶς ἑαυτῷ χρῆται τὸ ἡγεμονικὸν] vide *l.* 5. § 11. & *l.* 10. § 23. & *ſuprà* § 19.

Ἐν γὰρ τούτῳ τὸ πᾶν] vide *l.* 3. § 9. & *l.* 7. § 38. Ex Rufo *de amicit.* Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 7. Τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἔθετο ὁ θεὸς, τὰ δ' οὐκ. ἐφ' ἡμῖν μὲ, τὸ κάλλιστον, καὶ ἀνεμπόδιστον, ᾧ δὴ καὶ αὐτὸς εὐδαίμων ὄζι, τῷ χρῆσιν τῶν φαντασιῶν. τοῦτο γὰρ ὀρθῶς γινόμενον, ἐλευθερία ὄζι, εὐροια, εὐθυμία, εὐταξία. τοῦτο δ' καὶ δίκη ὄζι, καὶ νόμος, καὶ σωφροσύνη, καὶ σύμπασα ἀρετή.

Τὰ δὲ λοιπὰ εἰ προαιρετά ὄζιν, ἢ ἀπροαί] leg. εἴτε, *ſive.*

Νεκρὸς] vide *l.* 2. § 12.

Καὶ καπνός] Ità *l.* 10. § 31. κηπὸς καὶ τὸ μηδέν.

§. 34. Οἱ τῷ ἡδονῷ ἀγαθὸν] Epicureos notat, qi ſummum bonum etiamſi in voluptate, ſummum malum in dolore conſtituerant, mortis tamen contemptum profitebantur, & prædicabant. Vide Epicurum ipſum, *ſuprà l.* 9. § 41. cujus & illa dogmata ſunt apud Laërt. *l.* 10. ex *epiſt ad Menaceum.* Μηδὲν πρὸς ἡμᾶς εἶ) τὸν θάνατον· ἐπεὶ πᾶν ἀγαθὸν καὶ κακὸν ἐν αἰσθήσει. στέρησις δέ ὄζιν αἴσθησις ὁ θάνατος· ὅθεν γνῶσις ὀρθὴ τῦ μηδὲν εἶ) πρὸς ἡμᾶς τὸν θάνατον, ἀπολαυστὸν ποιεῖ τὸ τῆς ζωῆς ἀθνητόν. οὐθὲν γὰρ ὄζιν ἐν τῷ ζῆν δεινὸν, τῷ καταληφθῆναι γνῶσιν, τὸ μηδὲν ὑπάρχειν ἐν τῷ μὴ ζῆν δεινόν. τὸ φεικρὸν οὖν τῶν κακῶν ὁ θάνατος, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· ἐπειδὴ ὅταν μὲ ἡμεῖς ὦμεν, ὁ θάνατος οὐ πάρεστιν· ὅταν δ' ὁ θάνατος παρῇ, τότ' ἡμεῖς οὐκ ἐσμέν. ὅτε οὖν πρὸς τοὺς ζῶντάς ὄζιν, οὔτε πρὸς τοὺς τετελευτηκότας· ἐπειδὴ οὐδὲ πρὸς ἃς μὲ οὐκ εἰσιν, οὐδ' οὐκ ἐπ' εἰσίν. Lucret. *l.* 3.

Nil igitur mors eſt, ad nos neqe pertinet hilum.

& mox:

Multò igitur mortem minus ad nos eſſe putandum,
Si minus eſſe poteſt, qàm qod nihil eſſe videmus.

Qo etiam telo pugnat & Cicero. *Tuſcul. l.* 1. *Natura verò ſic ſe habet, ut qomodò initium nobis rerum omnium ortus noſter afferat: ſic exitum mors: qæ*

ut nihil pertinuit ad nos ante ortum, sic nihil post mortem pertinebit. in qo qid potest esse mali, cùm mors nec ad vivos pertineat, nec ad mortuos? alteri nulli sunt, alteros non attingit. Senec. ep. 70. *plus à se ipsque exiget, si viderit hanc rem etiam à contemptissimis posse contemni.* & epist. 4. *Difficile est, inquis, animum perducere ad contemptum animæ. non vides, qàm ex frivolis cavssis contemnatur? alius ante amicæ fores laqeo pependit, alius se præcipit tuit à tecto, nè dominum stomachantem diutiùs audiret; alius nè reduceretur è fuga, ferrum adegit in visceri. non putas virtutem hoc effecturam, qod efficit nimia formido?*

§ 35. Τὸ ἔυκαιρον μόνον ἀγαθὸν] Pindar. *Pyth.* 9. —— ὁ καιρὸς πάντὸς ἔχει κορυφάν. Gregor. Naz. *ad Eunom. orat.* 1. Καιρὸς τῷ παντὶ σχῆμα, ὡς Σολομῶντι κἀμοὶ δοκεῖ. καὶ τὸ καλὸν, μὴ καλὸν, ὅταν μὴ καλῶς γένηται, ὥσπερ ἄνθος ἐν χειμῶνι παντελῶς ἄωρον, καὶ γυναικὶ κάσμιος ἀνδρεῖος, ἢ γυναικεῖος ἀνδράσι, καὶ πένθει γαμετρία, καὶ πότῳ δάκρυον. Calliſtratus in *tabul. explicat. imag.* 6. ὡρεῖον πᾶν τὸ ἔυκαιρον· καὶ μόλις κάλλος ἀμιμητὸς ὁ καιρός· ἅπαν δ' ἀπαυθηκὸς ἔξω τῆς καιρῦ φύσεως. Verùm Marcus iſtic τὸ ἔυκαιρον accipit eo ſenſu, qo & Solomonem locutum monuimus, *ſuprà ad* § 23. vide *l.* 4 § 23. Plut. ad Apollon. πῶ γὰ ἐυκαιρίαν μᾶλλον ἢ τὸν ἐυγνωσίαν παντα χῦ καθορᾶσθαι προσῆκεν.

Τὸ πλεῖσς χῆ λόγον ὀρθὸν προξεις] vide *ad l.* 3. § 7, 8. & *l.* 8. § 32. & *l.* 11. § 1.

Τὸν κόσμον θεωρῆσαι πλείονι ἢ ἐλάσσονι χρόνῳ] vide Menandrum *in ſuppoſititio ad l.* 2. § 14.

§ 36. Ἐπολιτεύσω ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει] vide *ad l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 42.

Τὸ γὰ χῆ πᾶ νόμις ἶσον ἑκάστῳ] vide *lib.* 7. § 31. & *l.* 8. § 5, 6. & *l.* 10. § 6.

Ἀποπέμψει σε, ὦ τύραννε, οὐδὲ δικάσης ἄδικος] *Emittit te,* inqit, *ex hac vita, non tyrannus, aut judex iniqus aliqis,* etſi occidat te ille, addicat iſte, *ſed* per illum iſtúmve, *natura,* ſive *Deus* ipſe, *qi & in vitam te prior miſerat.* Hoc eſt qod Job. *c.* 1. *v.* 21. *Dominus dedit, Dominus tulit.* cùm junctis operis Chaldæi Sabæique ſervos trucidâſſent, armenta & jumenta abegiſſent, Diabolus etiam liberos ædium ruinâ oppreſſiſſet. *Non dixit, Dominus dedit, Diabolus abſtulit. ſed Dominus dedit, Dominus abſtulit. qia nihil abſtuliſſet Diabolus niſi permiſiſſet Dominus. noluit etiam gloriam diabolo dare, ut aliqid potuiſſet tollere, qod Dominus non permiſſiſſet auferre.* Avg. *in Pſalm.* 31. & 90. & *in ſerm. ſolenn.* 241. *non tentatori tribuit, ſed autori.* Gregor. Rom. in *Job. l.* 18. *c.* 1. *non abſtulerat diabolus, qi nocendi habuit voluntatem; ſed Dominus, qi dederat poteſtatem.* Hugo Victorin. an qis alius, ſub Avg. nom. *de patient. cap.* 13. vide *lib.* 8. § 20, 23.

Οἷον εἰ καμψόδον ἀπολύει τῆς σκηνῆς] *Vitam dramati* confert, & iſtic, & alibi. *l.* 10. § 27. & *l.* 11. § 6. Epictet. *enchir. c.* 17. Μέμνησο, ὅτι ὑποκριτὴς εἶ δράματος, ὅτι ἂν θέλῃ ὁ διδάσκαλος· ἂν βραχύ, βραχέος· ἂν μακρόν, μακροῦ· ἂν πλουτὸν ὑποκρίνεσθαί σε θέλῃ, ἵνα καὶ τοῦτον εὐτυῶς ὑποκρίνῃ· ἂν χωλὸν, ἂν ἄρχοντα, ἂν ἰδιώτην· σὸν γὰ τοῦτ' ἐστὶ, τὸ δοθὲν ὑποκρίνεσθαι πρόσωπον καλῶς· ἐκλέξασθαι δ' αὐτὸ, ἄλλε. qibus paria habet & *diſſert. l.* 4. *c.* 7. Sed & Ariſto Chius apud Laërt. *l.* 7. in Zenon. εἴ) ὅμοιον τῷ ἀγαθῷ ὑποκριτῇ τὸν σοφὸν, ὃς ἄντε Θερσίτου, ἄντε Ἀγαμέμνονος προσωπον ἀναλάβῃ, ἑκάτερον ὑποκρινεῖται πρεπόντως. Contrà planè qàm Philippus Macedo, qem poſt inſignem de Athenienſibus parram victoriam, victorum captivis cùm per ebrietatem contumelioſiùs illuderet, liberâ voce Demades verbis iſtis increpuit; Βασιλεῦ, τῆς τύχης σοι παρεθείσης πρόσωπον Ἀγαμέμνονος, αὐτὸς οὐκ αἰσχύνῃ φράσιν ἔργα Θερσίτου; Diodor. Sic. *l.* 16. *c.* 44. Teles item Pythagoricus lib. περὶ αὐταρκείας, (pro qo perperam apud Læl. Biſciolam *horar. ſubſeciv. l.* 1. *c.* 1. ἀναρχίας habetur.) à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 5. laudatus. Δεῖ ὥσπερ τὸν ἀγαθὸν ὑποκριτὴν, ὅ,τι ἂν ὁ ποιητὴς παρεθῇ πρόσωπον, τοῦτο ἀγωνίζεσθαι καλῶς· ἕτω καὶ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, ὅ,τι ἂν παρεθῇ ἡ τύχη· καὶ γὰ αὖτη, φησὶν ὁ Βίων, ὥσπερ ποιήτρια, ὅτε μὲν πρόσωπον λόγχης, ὅτε ὑστερόλογχε παρέθηκε πρόσωπον· καὶ ὅτε μὲν βασιλέως, ὅτε δ' ἀλήτε· μὴ ἂν βάλῃ δ' ὑστερόλογχος ὤν, τὸ πρόσωπον παρέστηκε. εἰ δ' μὴ, ἀνάρμοσόν τι ποιήσεις. Idémq; in *lib.* περὶ παιήσεως apud eund. *ibid. tit.* 105. ἡ τύχη, ὥσπερ ποιήτρια τις ὖσα, παντοδαπὰ ποιεῖ πρόσωπα, ναυκλήρε, πλουτοῦ, φυγάδος, ἐνδόξε, ἀδόξε. δεῖ ἂν τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, πᾶν ὅ,τι ἂν αὐτὴ παρθῇ, καλῶς ἀγωνίζεσθαι. *Ibidem. tit.* 1. Muſonius, opinor: Ὥσπερ ἀγαθὸς ὑποκριτὴς, ἓν καὶ τὸν παρόλογον, ἓν καὶ τὰ μέσα, ἓν καὶ τὸν καλαχορῶ· ἕτω καὶ ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ἓν καὶ τὰ παρῶτα τοῦ βίε, ἓν καὶ τὰ μέσα, ἓν καὶ τὸν τελευτῶ. & *tit.* 92. ex Arriani *protreptico*, Socrates Archelao: Εἰ γε μὴ ἱκανὰ τὰ ὕλα ἐμοὶ, ἀλλ' ἐγὼ τοιοῦτος ἱκανὸς, καὶ ἕτω καὶκεῖνα ἐμοί. ἢ οὐχ ὁρᾷς, ὅτι ὑκ εὐφωνότερον ᾄδει, δι' ὧν ὁ Πῶλος τὸν τύραννον Ὀιδίπεδα ὑποκρίνατο, ἢ ὅτι Κολωνῷ ἀλήτην καὶ πλωχὸν; εἶτα χείρων Πῶλος ὁ γυναῖκα ἀνὴρ φανεῖται, ὡς μὴ πᾶν τὸ προσῆκον ἐν τῷ δαιμονίῳ προσώπῳ ὑποκρίνασθαι καλῶς; ὑδὲ τὸν Ὀδυσσέα μιμήσεται, ὃς καὶ ἐν τοῖς ῥάκεσιν οὐδὲν μεῖον διέφερεν, ἢ ἐν τῇ ἁλῇ χλαίνῃ τῇ πορφυρᾷ; Synes. *de provident. l.* 1. Ἅπας γὰ βίος ἀρετῆς ὕλη. καθάπερ δὴ ὅτι σκηνῆς ὁρᾷμεν τὸν τραγῳδίας ὑποκριτὴς, ὅτις καλῶς ἐξέσκηνε τὸν φωνὴν, ὁμοίως ὑποκρινεῖται, τύντε Κρέοντα καὶ τὸν Τήλεφον· καὶ οὐδὲν τ' ἀλυρῷ τῷ ῥακίων διοίσει, πρὸς τὸ μέγα καὶ καλὸν ἐμβῆσαι, καὶ καταλαβεῖν ἠχοῖ τὸ μέλος τὸ θεάτρου· ἀλλὰ καὶ τὸν θεράπναν, καὶ τὸν

τῶν Ἀσσυρίων μὴ τῆς αὐτῆς ὑπολείξεται μοίρας· καὶ ὅπερ ἂν προσδοκήσαι τις, τὸ καλῶς αὐτὸν ὁ χρησὸς τὸ δρέπεσθαι ἀπαιτεῖ· ὅτως ἡμῖν θεὸς καὶ τύχη προσπέφυκεν, ὥσπερ σωφροσύνη, τοῦ βίου ἐν τῷ μεγάλῳ τῷ κόσμῳ δρέπεται· καὶ οὐδὲν τι μᾶλλον ἕτερος ἑτέρου βίος ἐλπίων ἢ χείρων· χρῆται γὰρ, ὡς ἕκαστος βούλεται. δύναται γὰρ ὁ σπουδαῖος ἀπαλλαχθῆναι καλῶς διαγενέσθαι, κἂν τὸν πλοῦτον, κἂν τὴν μοναρχίαν ὑποκείνεται· διόπερ γὰρ οὐδὲν περὶ τὴν προσωπείαν· ἐπεὶ καὶ ὁ τραγῳδὸς γελοῖος ἂν γένοιτο, τὸ μὲν φεύγων, τὸ δὲ αἱρούμενος· καὶ δὴ ἐν τῷ τῆς γελοίας εὐδοκιμῶν, σεμνύνεται τε καὶ κηρύττεται, καὶ ἐν τῷ τῶν βασιλέων ἀγωνιῶν, κλάζεται, καὶ συρίττεται. Dio denique Prus. *orat.* 38. *ad Nicomedienses*, Ἤδη ποτὲ θεὰς μετελάβετε, μᾶλλον δὲ μονονουχὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν θεᾶσθε. ὅρα δὲ ἂν ἐκεῖ τὰς ὑμῶν ἀληθῶς εἶναι δοκεῖ βασιλεὺς, ἢ τύραννος, ἢ θεός; καί τι σεμνὰ ταῦτα καλοῦνται· καὶ οὐκ ὀνόματα μόνα ἔχουσι θεῶν, ἀλλὰ καὶ πρόσωπα, καὶ στολὰς, καὶ κελεύουσι πολλὰ ὡς ἐκεῖνοι· τὰ δὲ ποιήματα συντελεθέντος, ἀπάσας τὰς μηδὲν ὄντες. Vide ampliùs *ad l.* 4. § 1. videatur & Aristides *in Encon. ad l.* 6. § 46. Petron. item aliósque *ad l.* 11. § 6. Verùm illi de agendi modo maximè, Marcus de termino præcipuè hìc agit.

Οὐκ εἶπεν τὰ πέντε] Alluſit ad actuum in dramatibus numerum, de qo, Flaccus in *art.*

Neve minor, neu ſit quinto productior actu,
Fabula, quæ poſci vult, & ſpectata reponi.

Nam qod Donatus, *perſonam eandem* negat *plùs quinquies prodire in proſcenium:* refutat id Jul. Scalig. *poet. l.* 1. *c.* 9.

Ἐν μύθῳ τοῦ βίου τὰ τρία ὅλον τὸ δρᾶμα] vide *l.* 3. § 8. & *l.* 11. § 1. Senec. *epiſt.* 77. *Eam viam ingreſſi ſumus, quam peragere non eſt neceſſe. iter imperfectum erit, ſi in media parte, aut citra petitum locum ſteteris. vita non eſt imperfecta, ſi honeſta eſt. Ubicunque deſines, ſi bene deſinis, tota eſt.* &. *ibid. non finitur officiorum certus numerus, quem debeas implere.*

Τὸ δὲ τέλειον ἐκεῖνο δεῖξαι] qod *ſupr.* § 23. καιρὸν καὶ ὅρον δίδωσι. Ità Job. *c.* 14. *v.* 4. χρόνον ἔθου, ὃν οὐ μὴ ὑπερβῇ· ὅρα melius reddidiſſent. nam Hebr. חָקָּיו idem hoc loco valet qod גְּבוּל de mari uſurpatum, *Pſal.* 104. *v.* 9. *terminos, limites deſcriptos.* Scil. qod Senec. *ad Marc. c.* 10. *Tempus ille arbiter muneris ſui temperat.*

Ὁ τότε ὠδὶς τῆς συγκρίσεως] Hoc eſt, qod Solomon *Eccles. c.* 3. *v.* 2. Tam *naſcendi*, qàm *denaſcendi tempus, cuique* eſſe *à Deo præſtitutum.* vide *ſupr.* § 23.

Σὺ δὲ ἀναίτιος ἀμφοτέρων] Non es, inqit, mortis tuæ arbiter magis, qàm ortûs tui fueras. David, *Pſalm.* 31. *v.* 16. בְּיָדְךָ עִתֹּתָי *In manu tua ſunt tempora mea.* & *Pſal.* 68. *v.* 20 *Domini Dei* לַמָּוֶת תּוֹצָאוֹת *mortis ſunt exitus*, nec poteſt qiſqam avt ſibi ipſi, avt alteri, citra ipſius permiſſionem ac voluntatem, vitam eripere. Poteſt interim tamen mortis, vel ſibi, vel alteri conſciæ homo ipſe havd ἀναίτιος. i. e. *inſons* eſſe. qod nec Marcus ipſe diffitebitur.

Ὁ ἀπολύων ἵλεως] vide *l.* 2. § 3.

Ἀπὸ ἧν ἵλεως] imò non ſemper ἵλεως, hoc eſt, *propitius, placatus. placidus* ſanè ſemper in ſe Deus, qia immotus, & immutabilis; non qoad illos tamen ſemper, qos hinc abripit, *propitius.* neceſſe eſt ergò, dum hìc vivunt, ſibi concilient ipſum mortales, ſi in morte propitium experiri voluerint. neqe enim ἵλεως ipſe i. e. *placidus lætúsqe* defungi poterit, niſi qi Deum ſibi ἵλεον i. e. *propitium*, qia in Chriſto ſuo reconciliatum, habuerit. τοῦτο ἂν εὐσωπεύσαιτό μοι (ut Marci noſtri verbis utar, ex *l.* 6. § 30.) ὅπως ἡ τελευταία ὥρα. *mihi itaqe ſic affecto, idqe mihi probè conſcio, ſupervenit hora noviſſima. hora*, inqam, *illa decretoria*, (utì Seneca vocat *epiſt.* 102) qam ſenio jam confectus ferè, cum Jobo, *cap.* 14. *verſ.* 14. *qotidie expecto.* Et tu, Domine Jeſu, ὁ Ἀμὼς, voto ſervuli tui, inutilis licèt, *Amen* tuum ſubjicere nè dedigneris.

FINIS.

In Commentario admissa & omissa momenti alicujus nonnulla (qæ etiam alicui fortasse leviſsima viderentur) reſtitui ac ſuppleri ſic poterunt.

Pag. 10 col. 2 *lin.* 17 Bayfius
p. 22 *c.* 1. *l.* 11. qid ni
p. 24 *c.* 2 *l.* 15 Agapetus
p. 26 *c.* 1 *l.* 3 *lib.* 67
c. 2 *l.* 5 *impetum*
p. 34 *c.* 2. *l.* 9 ἀδίκως
p. 43 *c.* 2. *lin. ult. l.* 5 §
p. 53 *c.* 2. *l.* 38 συλλωβόμφα
p. 57 *c.* 1 *l.* 9 עבא
p. 67 *c.* 1 *l.* 19 σπερείδοντας
p. 73 *c.* 1 *l.* 40 ξηροὶ
p. 77 *c.* 1 *l.* 36 reſpexiſſe
p. 82 *c.* 1 *l.* 4 ἔυπνες
p. 83 *c.* 1 *l.* 26 Sentia
p. 90 *c.* 1 *l.* 43 celerrimè
p. 92 *c.* 2 *l.* 24 vamiloqia
p. 96 *c.* 2 *l.* 15 Hugo
p. 101 *c.* 2 *l.* 44 aliorſum
p. 115 *c.* 1 *l.* 36 præpoſita
p. 116 *c.* 2 *l.* 31 Caſav.
p. 118 *c.* 2 *l.* 16 abſint
p. 122 *c.* 2 *l.* 10 ſolicitudinum
p. 128 *c.* 1 *l.* 20 ἐνδιαι-
p. 129 *c.* 2 *l.* 36 *ut in*
p. 147 *c.* 2 *l.* 7 ὀικεῖα
p. 150 *c.* 2 *l.* 33 ταδιστάζ
p. 152 *c.* 1 *l.* 3 Antonius
p. 156 *c.* 1 *l.* 46 *malleum*
l. 48 emend.
p. 159 *c.* 1 *l.* 43 *eſt in rebus*
p. 164 *c.* 2 *l.* 40 Pythagoræ
p. 171 *c.* 2 *l.* 33 nemine
p. 175 *c.* 1 *l.* 11 Et cum
p. 187 *c.* 2 *l.* 15 Is *lib.*
ib. *l.* 52 κείαις
p. 192 *c.* 2 *l.* 1 deſignaret
ibid. verto
p. 193 *c.* 1 *l.* 44 non è
p. 196 *c.* 1 *l.* 1 σμικρῷ
p. 199 *c.* 1 *l.* 25 ἀποβαλεῖν
l. 41 ἐλάδιον
p. 203 *c.* 2 *l.* 33 βάλλειν ἢ ἀπ
p. 205 *c.* 2 *l.* 32 ἄφυ-
p. 211 *c.* 2 *l.* 33 τέμνεται
p. 212 *c.* 2 *l.* 15 qi iſtud?
p. 214 *c.* 1 *l.* 2 *epigr.*
p. 215 *c.* 1 *l.* 21 reſediſſe
p. 220 *c.* 1 *l.* 5 4. § 20
p. 226 *c.* 2 *l.* 25 ἔσπν. & ἑσπλὼ
p. 230 *c.* 1 *l.* 4 εἴτε δῆτ'
p. 234 *c.* 1 *l.* 31 Grat.
p. 238 *c.* 1 *l.* 31 novè dictum
p. 252 *c.* 1 *l.* 46 poſteris
p. 253 *c.* 2 *l.* 37 *Necyo-*
p. 256 *c.* 2 *l.* 50 Infantes
p. 263 *c.* 1 *l.* 24 *de pace* 1.
p. 284 *c.* 2 *l.* 38 στουξημίον
p. 285 *c.* 1 *l.* 2 ἐπισκοπῆται
p. 286 *c.* 2 *l.* 13 exiſtit
p. 296 *c.* 1 *l.* 40 familiæ
p. 306 *c.* 1 *l.* 32 κεφῆν
p. 307 *c.* 2 *l.* 40 *in Job*
p. 308 *c.* 2 *l.* 30 qidem
p. 309 *c.* 1 *l.* 7 ſcripſerant
l. 8 -ſæ *lib.* 1.
c. 2 *l.* 18 ἔπωζε
p. 310 *c.* 1 *l.* 9 in verſione
l. 32 loqor
p. 313 *c.* 1 *l.* 49 ipſe
p. 317 *c.* 1 *l.* 32 Iren.
p. 325 *c.* 1 *l.* 4 Atqi
p. 326 *c.* 2 *l.* 30 Portus
p. 328 *c.* 2 *l.* 31 ὅτε
p. 331 *c.* 2 *l.* 17 dixerat
p. 333 *c.* 1 *l.* 14. *l.* 7. §
c. 2. *l.* 32 τοιῦτοι
l. 36 *periochæ* 18
p. 336 *c.* 1 *l.* 5 Apoſtolius
l. 22 Abarum regi Pr
p. 337 *c.* 2 *l.* 16 *anguſt.*
p. 339 *c.* 2 *l.* 19 ſubſannans
p. 344 *c.* 2 *l.* 18 עַבְטִ'ט
p. 345 *c.* 1 *l.* 5 variis
p. 346 *c.* 1 *l.* 30 afficiant
p. 352 *c.* 2 *l.* 55 Marci mens gen
p. 356 *c.* 1 *l.* 43 ac concl.
c. 2 *l.* 54 Evripid. Troad
p. 364 *c.* 1 *l.* 50 ac Vulgarem
p. 367 *c.* 2 *l.* 24 *compertum*
p. 372 *c.* 2 *l.* 14 Pſellúsqe
p. 377 *c.* 1 *l.* 31 ἔπιωσε
p. 381 *c.* 1 *l.* 40 ἴδωσι
p. 384 *c.* 1 *l.* 46 philoſophos
p. 390 *c.* 1 *l.* 52 admiſſos
p. 395 *c.* 1 *l.* 37 eximam
p. 396 *c.* 1 *l.* 14 Joſ. Mercerus
l. 23 φιλῶς
p. 397 *c.* 1 *l.* 55 Apoſtolium.
p. 400 *c.* 1 *l.* 43 *tunc*
p. 423 *c.* 1 *l.* 21 aſſentionem

In calce Præloqii, lege Rotherithienſi.

Syllabus Locorum Scripturæ Sacræ, quæ in Commentario isto vel explicantur, vel illustrantur.

Genesis.

Cap. 1 vers. 2 *pag.* 151 *col.* 2 *lin.* 41 v. 11 p. 360 c. 1 l. 31 v. 26, 27 p. 119 c. 1 l. 8 p. 360 c. 1 l. 51 C. 2 v. 7 p. 289 c. 1 l. 46 p. 382 c. 1 l. 10 p. 383 c. 2 l. 7 v. 24. p. 185 c. 1 l. 24. C. 3 v. 19 p. 222 c. 1 l. 18 v. 21 p. 351 c. 1 l. 42 v. 22 p. 148 c. 1 l. 6 C. 4 v. 9 p. 97 c. 2 l. 2 C. 5 v. 24 p. 211 c. 1 l. 31 C. 9 v. 4. p. 227 c. 2 l. 23 C. 11 v. 4 p. 148 c. 1 l. 6 C. 15 v. 2 p. 306 c. 2 l. 44 C. 17 v. 13 p. 35 c 1 l. 13 C. 20 v. 6 p. 42 c. 2 l. 26 C. 27 v. 19 p. 400 c. 2 l. 41 C. 31 v. 2, 5 p. 355 c. 2 l. 31 C. 38 v. 9 p. 371 c. 2 l. 21 C. 42 v. 4 p. 148 c. 1 l. 7 C. 47 v. 9 p. 78 c. 1 l. 14 C. 49 v. 11 p. 224 c. 2 l. 2 C. 50 v. 2 p. 175. c. 1 l. 55

Exodus.

Cap. 1 vers. 5 *pag.* 214 *col.* 2 *lin.* 19 C. 4. v. 10 p. 352 c. 2. l. 38 C. 20 v. 10 p. 104 c. 2 l. 32 C. 34 v. 10 p. 104 c. 2 l. 35

Levit.

Cap. 15 vers. 16 *pag.* 371 *col.* 2 l. 22 C. 17 v. 11, 14 p. 227 c. 2 l. 23 C. 19 v. 2 p. 360 c. 1 l. 38

Num.

Cap. 16 vers. 3, 7 p. 178 *col.* 2. l. 39 C. 23 v. 10 p. 242 c. 2 l. 47

Deut.

Cap. 2 vers. 27 *pag.* 137 *col.* 2 *lin.* 10 C. 5 v. 8 p. 104 c. 2 l. 40 v. 52 p. 137 c. 2 l. 10 C. 6 v. 5 p. 157 c. 1 l. 14 v. 13 p. 48 c. 1 l. 8. C. 10 v. 4 p. 123 c. 1 l. 53 C. 12 v. 8 p. 254 c. 1 l. 38 C. 17 v. 11 p. 98 c. 2 l. 25 v. 11, 20 p. 137 c. 2 l. 11 C. 19 v. 6 p. 353 c. 2 l. 32 C. 22 v. 1 p. 349 c. 1 l. 9 C. 28 v. 4. p. 384 c. 1 l. 1 v. 14 p. 137 c. 2 l. 11 C. 29 v. 19 p. 322 c. 2 l. 54 C. 30 v. 11 p. 417 c. 1. l. 18 C. 32 v 14 p. 224 c. 2 l. 3 C. 33 v. 5, 29 p. 341 c. 1 l. 18, 19

Josh.

Cap. 1 vers. 7 *pag.* 137 *col.* 2 *lin.* 12 C. 8 v. 15 p. 400 c. 2 l. 17 C. 23 v. 6 p. 137 c. 2 l. 12 C. 24 v. 14, 15 p. 254 c. 1 l. 18 p. 263 c. 2 l. 54

Judic.

Cap. 7 vers. 2 *pag.* 348 *col.* 1 *lin.* 31 C. 11 v. 35, 37 p. 306 c. 2 l. 45

Regum.

Lib. 1 Cap. 2 v. 29 p. 311 c. 2 l. 49 C. 3 v. 13 p. 311 c. 2 l. 50 v. 17 p. 161 c. 1 l. 12 C. 6 v. 12 p. 137 c. 2 l. 12 C. 10 v. 11 p. 352 c. 2 l. 32 C. 16 v. 7 p. 395 c. 1 l. 56 p. 419 c. 1 l. 47 C. 25 v. 31, 33 p. 45 c. 2. l. 52

Lib. 2 Cap. 2 v. 19, 21 p. 137 *col.* 2 l. 13 C. 3 v. 36 p. 27 c. 2 l. 11 C. 10 v. 12 p. 161 c. 1 l. 14 C. 13 v. 15 p. 33 c. 2 l. 46 C. 15 v. 26 p. 156 c. 2 l. 54 C. 16. v. 12 p. 114 c. 1 l. 44 p. 210 c. 1 l. 20 p. 233 c. 2 l. 5

Lib. 3 Cap. 1 v. 6 *pag.* 311 c. 2 l. 50 C. 3 v. 25 p. 400 c. 2 l. 22 C. 4 v. 5 p. 22 c. 2 l. 29 C. 8 v. 39 p. 418 c. 2 l. 3 C. 12 v. 9 p. 296 c. 1 l. 28 v. 24 p. 114 c. 1 l. 33 C. 19 v. 4 p. 201 c. 1 l. 37

Lib. 4 Cap. 5 v. 13 p. 154 c. 2 l. 41 C. 8 v. 13 p. 360 c. 2 l 13 C. 10 v. 19 p. 400 c. 2 l. 21 C. 13 v. 5 p. 352 c. 1 l. 35 C. 22 v. 2 p. 137 c. 2 l. 14

Annal.

Lib. 1 Cap. 11 ver. 2. p. 352 c. 2 l. 34 C. 29 v. 11, 16 p. 433 c. 1 l. 4 v. 14 ibid. l. 43

Lib. 2 Cap. 1 vers. 11 p. 157 c. 2 l. 26 C. 19 v. 3 p. 329 c. 1 l. 33 C. 34 v. 2 p. 137 c. 2 l. 14

Esdr.

Cap. 7 vers. 27 *pag.* 45 *col.* 1 *lin.* 56

Nehem.

Cap. 2 vers. 12 *pag.* 45 *col.* 2 *lin.* 1 C. 7 v. 5 ibid.

Ester.

Cap. 1 vers. 5 *pag.* 329 *col.* 1 *lin.* 32 C. 5 v. 8 p. 400 c. 1 l. 51

Job.

Cap. 1 vers. 21 *pag.* 114 *col.* 1 *lin.* 37 p. 304 c. 2 l. 7 p. 365 c. 1 l. 20 p. 438 c. 1 l. 41 C. 2 v. 10 p. 114 c. 1 l. 41 C. 3 v. 18 p. 319 c. 2 l. 46 C. 6 v. 15, 20 p. 317 c. 1 l. 20 C. 7 v. 1 p. 57 c. 1 l. 9 p. 77 c. 2 l. 44 p. 429 c. 2 l. 20 C. 10 v. 4 p. 322 c. 2 l. 34 p. 439 c. 2 l. 1 v. 5 p. 429 c. 2 l. 26 v. 5, 14 p. 57 c. 1 l. 10, 11 v. 8, 12 p. 371 c. 2 l. 49 v. 9 p. 289 c. 1 l. 47 C. 15 v. 21 p. 242 c. 1 l. 25 v. 32 p. 430 c. 1 l. 17 v. 33 p. 180 c. 1 l. 36 C. 22 v. 16 p. 430 c. 2 l. 19 C. 23 v. 12, 13 p. 305 c. 1. l. 35 p. 377 c. 2 l. 36 C. 24 v. 13, 17 p. 105 c. 2 l. 42 C. 28 v. 28 p. 240 c. 1 l. 29 C. 30 v. 23. p. 251 c. 2 l. 44 C. 38 v. 25, 26, 34, 37 p. 191 c. 1. l. 48

Psalm.

Psal. 1 vers. 3 *pag.* 331 *col.* 1 *lin.* 32 Ps. 8 v. 1, 3 p. 302 c. 1 l. 23 Ps. 12 v. 1 Ps. 14 v. 2 p. 300 c. 1 l. 48 Ps. 16 v. 12 p. 254 c. 1 l. 39 Ps. 18 v. 20 p. 341 c. 2 l. 50 v. 32, 35 p. 254 c. 1 l. 39 v. 39, 40 p. 304 c. 2 l. 7 v. 44, 46 p. 341 c. 1 l. 8 Ps. 19 v. 1, 2, 6 p. 302 c. 1 l. 4 Ps. 22 v. 15 p. 222 c. 1 l. 20 Ps. 31 v. 5 p. 321 c. 1 l. 12 v. 9 p. 341 c. 2 l. 52 v. 16 p. 439 c. 2 l. 14 Ps. 34 v. 1 p. 221 c. 2 l. 50 Ps. 36 v. 3 p. 189 c. 1 l. 54 Ps. 37 v. 5 p. 156 c. 2 l. 56 v. 10 p. 297 c. 1 l. 10 v. 20 p. 220 c. 2 l. 24 Ps. 38

v.13,14 p. 233 c.1 l.4 v.13 p. 363 c.2 l.16 Pſ.39 v.6 p. 159 c.1 l.47 p.376 c.1 l.45 v.9 p. 114 c. 1 l. 46 Pſ. 41 v. 4,10 p. 347 c. 2 l. 56 Pſ. 44 v. 1, 8 p.304 c.2 l.8 Pſ. 49 v.11, 14 p.307 c.1 l.32 v.12,20 p. 202 c 1 l.34,52 c.2 l.45 v.18 p.283 c.2 l.5 Pſ 50 v. 16,17 p. 359 c.2 l.56 Pſ. 51 v.4 p.424 c. 1 l.37 v.5 p. 322 c.2 l. 34 v. 10 p.219 c.1 l.43 Pſ.55 v.6,7 p. 181 c.1 l. 35 v. 22 p. 157 c.1 l.1 v.23 p. 430 c.1 l.16 Pſ.57 v.4 p.181 c.1 l. 35 Pſ. 58 v.3 p.322 c. 2 l. 34 Pſ. 62 v.9 p. 376 c.1 l.45 v.12 p. 227 c.1 l. 32 Pſ. 65 v.10,12 p. 191 c. 1 l. 56 Pſ. 66 v.3 p.341 c.1 l.14 v.10 p.378 c.1 l.37 Pſ.68 v. 20 p. 439 c.2 l. 15 Pſ. 73 v. 1 p. 424 c.1 l. 20 v.3 p. 322 c. 1 l. 55 Pſ. 74 v.16,17 p.300 c.1 l.24 Pſ.77 v.1,2 p.254 c.1 l.39 Pſ.78 v.36,37 p. 359 c.2 l.47 Pſ.81 v.16 p. 341 c.1 l.16 Pſ. 82 v.6,7 p.235 c.2 l.38 p. 368 c.2 l.7 Pſ. 87 v.3 p. 147 c. 1 l.27 Pſ. 90 v.1 p.337 c.1 l.56 v.2 ibid. l. 55 Pſ. 100 v.5 p. 337 c.2 l.1 Pſ. 103 v 17 p.337 c.1 l. 55 Pſ. 104 v.9 p.439 c.2 l.4 v.19 p.300 c.1 l.25 Pſ.109 v. 18,19 p. 49 c.1 l.7 Pſ 112 v.1 p.305 c.1 l. 34 p.377 c.2 l.33 v.7 p.222 c.2 l.14 Pſ.116 v.1 p.253 c.2 l.53 Pſ. 118 v. 23 p. 114 c 1 l.31 Pſ.119 v. 18 p.117 c.2 l.43 v.67 p.378 c.1 l.35 v.71 ibid. v.73 p.371 c.2 l.43 v.75 p.133 c.1 l 37 v.139 p.133 c.1 l. 36 v. 142 p. 322 c.1 l.13 v. 176 p. 349 c. 1 l.53 Pſ. 120 v 5,6 p. 181 c.1 l.35 Pſ. 127 v.5 p.56 c. 2 l.21 Pſ.132 v.11 p. 384 c.1 l.2 Pſ.139 v.5 p.119 c.1 l.9 v.13, 16 p.371 c.2 l.44 v.14 p.372 c.1 l. 55 v.15 p.372 c.2 l.54 Pſ.140 v.3 p.202 c.1 l. 55 v.9 p.56 c.2 l.24 Pſ.144 v.4 p.159 c.2 l.47 Pſ. 145 v.15 p. 368 c.1 l.42 v.17 p. 133 c. 1 l. 39 p.421 c. 2 l. 51 Pſ. 146 v. 4 p.222 c. 1 l.22 Pſ.147 v.4 p. 252 c.1 l.46 v.20 p. 104 c.2 l.37

Parœm.

Cap.1 verſ.7 *pag.*240 *col.*1 *lin.*28 v.22 p.189 c.1 l.53 C.4 v.22 p.284 c. 1 l.9 v.25,27 p. 137 c.2 l.11 C.6 v.6,7 p.183. c.1 l. 23 C.9 v.10 p.240 c.1 l.27 C.10 v.1 p.273 c.1 l.34 C.11 v.17 p. 387 c. 2 l. 19 C. 13 v.1 p. 154 c.2 l.27 C.14 v.15 p.169 c.1 l.34 p.360 c 1 l. 17 v.21 p.321 c.1 l.29 v.31 p.321 c.2 l.26 C.15 v.11 p.418 c.2 l. 44 v.20 p.275 c.1 l.34 C.16 v. 3 p.157 c.1 l.3 v.32 p.26 c.2 l.6 C.17 v.5 p.321 c.2 l. 27 v. 21 p. 273 c. 1 l. 43 C. 18. v.10 p.315 c.2 l. 33 C.19 v. 11 p.233 c.2 l.7 C.23 v.5 p. 227 c.1 l.27 v.15,16 p.275 c.1 l.30 C.24 v.24 p.56 c.2 l. 17 C.25 v.22 p.221 c.1 l.23 C.26 v.19 p.134 c.1 l.24 C.27 v.11 p. 273 c.1 l.30 C. 30 v 16 p. 121 c.2 l. 30 v. 20 p.367 c. 2 l.27 v 27 p.183 c.1 l.44

Eccleſ.

Cap.1 verſ.2 *pag.*159 *col.*1 *lin.*36 v.4 p.379 c.1 l. 48 v 9 p. 257 c. 1 l. 56 v. 11 p. 78 c. 1 l 43 v.13 p 60 c.2 l.52 C.2 v.2 p. 61 c. 2 l.23 v.3 p.364 c.2 l.8 v 17 p.61 c.2 l 24 C.3 v.2 p. 429 c.2 l 11 v.1 p.439 c.2 l.9 C.4 v 5 p.220 c.1 l. 1 v.9 p. 296 c.1 l.22 C. 7 v. 6 p.363 c.1 l.53 v. 21 p. 233 c. 1 l.56 v.26 p.61 c.2 l.36 C.9 v.2 p. 86 c.1 l.29 p. 297 c.1 l.46 v. 11 p.46 c.2 l.50 C.10 v.14 p. 112 c.2 l.38 C.11 v.1,3 p.331 c.1 l. 28 v. 5 p. 372 c. 2 l.55 C.12 v.7 p.51 c.1 l.48 p. 136 c.1 l.14 p.222 c. 1 l.19 v. 8 p. 159 c.1 l. 36 v. 13 p.294 c.2 l.33

Eſaj.

Cap.1 verſ.11,16 p 359 *col.*2 l.47 v.25 p.378 c.1 l.38 C.2 v.22 p.227 c.2 l.27 C.6 v. 9,10 p. 71 c. 1 l. 34 p. 147 c. 2 l. 52 C.10 v.5,7 p.246 c.1 l.45 v.5, 19 p.308 c.1 l.49 v.6,11 p.246 c.2 l.22 C.14 v.9.10 p.368 c.1 l.7 C. 30 v.21 p.137 c.2 l.15 C.33 v.22 p.133 c.2 l.44 C. 35 v.6 p. 306 c. 1 l.20 C. 39 v.8 p.96 c.1 l.16 C.40 v.15 p. 242 c.1 l.42 C.42 v.18,19 p.71 c.1 l.35 C.44 v.5 p.394 c.1 l.25 v.6 p.248 c. 1 l.7 C. 45 v.7 p.114 c.1 l.23 p.219 c. 1 l.37 C.46 v.8 p.129 c.1 l.8 C.48 v.8 p.322 c.2 l.35 v.10 p.378 c.1 l.38 C.49 v.4 p 314 c. 1 l.16 C.53 v.6 p.349 c. 1 l.55 C.56 v.10 p.202 c.1 l.50 C. 58 v. 13 p. 305 c.1 l. 34 C.64 v.8 p. 289 c.2 l.28 C. 66 v.24 p.319. c.2 l.6

Jerem.

Cap.1 verſ.5 *pag.*371 *col.*2 *lin.*36 C.2 v.14 p.35 c.2 l.9 C. 4 v.14 p.148 c.2 l.16 v.22 p. 191 c.1 l.47 C. 5 v.8 p.202 c.1 l.34, 51 C.7 v.9, 10,21, 29 p.359 c.2 l.48 C.9 v.2,3 p.181 c. 1 l.36 p.300 c.1 l.49 C. 10 v.10 p. 322 c. 1 l. 11 C.12 v.1 p. 133 c. 1 l.41 p. 424 c. 1 l.21 v.1,2 p.322 c. 1 l.55 C.13 v.17 p. 314 c.2 l.17 C.23 v.23 p.299 c.2 l.56 v.24 p.165 c.1 l.30 p.317 c.2 l.39 C.31 v.35, 36,&c. C.33 v.20,23 p.410 c. 1 l.46 C.44 v.17 p.169 c.1 l.2

Thren.

Cap.3 verſ.33 *pag.*312 *col.*1 *lin.*5 v.37,38 p.114 c.1 l.26 p.300 c.2 l.10 v.40 p.371 c.2 l.33

Ezek.

Cap.18 verſ.11,13 p.104 c.2 l.15 C.20 v.39 p.359 c.2 l.49 C. 32 v.18,30 p. 368 c.1 l.8

Dan.

Cap.7 verſ.15 *pag.*326 c. 1 *lin.*45 C.11 v.35 p.378 c.1 l.39

Hoſh.

Cap.1 verſ.6 *pag.*320 *col.*2 *lin.*7

Amos.

Cap.3 verſ.6 *pag.*114 *col.*1 *lin.*29 p. 219 c.1 l. 38

Jon.

Jon.

Cap.4 verſ.3,9 *pag.*201 *col.*1 *l.*39

Mic.

Cap.3 verſ.3 *pag.*316 *col.*2 *lin.*16 C.4 v. 11, 13 *p.* 308 *c.*1 *l.*50 C.7 v.1 *p.*300 *c.*1 *l.*49

Habbak.

Cap.2 verſ.5 *pag.*344 *col.*2 *lin.*19

Zephan.

Cap.1 verſ.12 *pag.*344 *col.*2 *lin.*21 C.2 v.1 *p.*381 *c.*2 *l.*30

Zacar.

Cap.10 verſ.1 *pag.*191 *c.*1 *lin.*49

Malac.

Cap.3 verſ.3 *pag.*378 *col.*1 *lin.*39

Matth.

Cap.3 verſ.7 *pag.*202 *col.*1 *lin.*3 C.4 v.10 *p.*48 *c.*1 *l.* 5 C.5 v. 11 *p.* 377 *c.*1 *l.*47 v.20 *p.*417 *c.*1 *l.*46 v.28 *p.*88 *c.*1 *l.*41 v. 44,45 *p.*317 *c.*1 *l.*2 v.44 *p.*267 *c.*2 *l.*21 v.45 *p.* 291 *c.*2 *l.* 24 v.48 *p.*360 *c.*1 *l.*37 C.6 v.2,5 *p.*178 *c.* 2 *l.*27 *p.* 339 *c.*1 *l.*1 v.2 *p.* 190 *c.*1 *l.* 36 v.6 *p.*190 *c.*1 *l.*1 v.10 *p.* 161 *c.*1 *l.*24 v. 16 *p.* 268 *c.*2. *l.* 44 v. 22, 23 *p.*427 *c.*1 *l.*26 C.7 v.12 *p.*230 *c.*2 *l.*32 v.15, 20 *p.* 331 *c.*1 *l.* 29,33 v.16 *p* 360 *c.*2 *l.*2 v.26 *p.*300 v.1 *l.*23 v.27 *p.* 233 *c.*1 *l.*22 C.10 v.29,30 *p.*220 *c.*1 *l.*3 *p.*256 *c.*1 *l.*45 *p.*272 *c.*1. *l.* 38 *p.*300 *c.*2 *l.*31 v.37,38 *p.* 418 *c.*2 *l.*13 C.11 v.30 *p.*405 *c.*2 *l.*44 C.12 v.33,35 *p.* 331 *c.*1 *l.*30 v.34 *p.*148 *c.* 2 *l.* 22 v. 36 ibid. *l.*15 v.43 *p.*61 *c.*1 *l.*1 C.13 v.13,15 *p.*71 *c.*1 *l.* 34 v. 13 *p.* 147 *c.* 2 *l.* 49 v. 32 *p.*172 *c.* 2. *l.* 50 C. 15 v. 14 *p.* 71 *c.* 1 *l.* 35 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 33 v.19 *p.*148 *c.* 2 *l.* 23 C. 16 v. 4. *p.* 61 *c.* 1 *l.* 3 v. 17 *p.* 143 *c.* 2 *l.* 47 v. 26 *p.* 381 *c.* 2. *l.* 53 C.18 v.7 *p.* 348 *c.* 2 *l.* 38 v. 15 *p.*212 *c.*2 *l.* 5 *p.* 404 *c.* 2 *l.* 22 C. 19 v.5 *p.* 185 *c.* 1 *l.* 24 v. 17 *p.* 63. *c.* 2 *l.*15 v.22 *p.* 311 *c.*2 *l.*44 v. 28 *p.*385 *c.*2 *l.*27 C. 20 v.26, 27 *p.* 257 *c.* 1 *l.*5 C.21 v.25 *p.* 161 *c.*1 *l.* 20 C.22 v. 37 *p.* 157 *c.*1 *l.*20 v.45 *p.*289 *c.*2. *l.*36 C.23 v.23,25, 27 *p.*339 *c.*1 *l.*1 C.25 v.9 *p.* 148 *c.*1 *l.*7 C.26 v.24 *p.* 320 *c.* 1 *l.* 22 v.39 *p.* 161 *c.* 1 *l.*27 C. 27 v. 50 *p.* 186 *c.*2 *l.*27 *p.* 228 *c.*1 *l.*23

Marc.

Cap.3 verſ.21 *pag.*398 *col.*1 *lin.*48 C.4 v.26 *p.*371 *c.*2 *l.*24 v.31, 32 *p.*372 *c.*2 *l.*50 C.7 v.33 *p.* 125 *c.*1 *l.*29 C.8 v.36 *p.* 385 *c.*2 *l.*54 C.9 v.21 *p.*7 *c.*1 *l.*47 v.44 *p.*319 *c.*2. *l.*6 C.10 v.43, 44 *p.* 357 *c.* 1 *l.*6 C. 11 v. 13 *p.* 331 *c.* 1 *l.*33 C. 12 v. 30 *p.* 157 *c.*1 *l.* 19 C. 14 v.36 *p.* 161 *c.*1 *l.* 27 v.41 *p.* 178 *c.*2 *l.* 34 C. 15 v. 37, 39 *p.* 186 *c.*2 *l.* 26 *p.* 228 *c.* 1 *l.* 25 C. 16 v. 19 *p.*136 *c.*1 *l.*4 v. 20 *p.* 347 *c.* 1 *l.* 28

Luc.

Cap.1 verſ.3 *pag.*188 *col.*2 *lin.*50 v.6 *p.*417 *c.*1 *l.*47 v.42 *p.* 384 *c.*1 *l.* 3 v.75 *p.*417 *c.*1 *l.*42 C. 2 v.29 *p.* 386 *c.*1 *l.* 53 C. 4 v.2 *p.*61 *c.*1 *l.*6 C.6 v.24 *p.*178 *c.*2 *l.*28 v.34,35 *p.*189 *c.*2 *l.*47, 48 *p.* 291 *c.*1 *l.*31 *p.*317 *c.*1 *l.* 9 v.36 *p.*360 *c.*1 *l.*3 2 v.44 *p.* 300 *c.*1 *l.*38 v.46 *p.*359 *c.*2 *l.*44 C.7 v.25 *p.*44 *c.*1 *l.*5 C.9 v. 31 *p.*63 *c.*1 *l.*47 v.51 *p.*136 *c.* 1 *l.*7 C.10 v.27 *p.*157 *c.*1 *l.*19 v.29,37 *p.*97 *c.*1 *l.*16 v.41 *p.* 419 *c.* 1 *l.*55 C.11 v.2 *p.*161 *c.*1 *l.*24 C.12 v.17 *p.*203 *c.*1 *l.*53 C.15 v.21 *p.*161 *c.*1 *l.*20 C. 17 v. 3,4 *p.*11 *c.* 1 *l.* 33 v. 3 *p.* 283 *c.* 2 *l.* 43 v. 18 *p.*329 *c.*1 *l.*35 C.20 v.19 *p.*61 *c.*1 *l.*9 C.21 v.16,18 *p.*48 *c.*2 *l.*40, 45 v.34 *p.*283 *c.*2 *l.*43 v. 35 *p.*423 *c.*1 *l.*41 C.22 v.20 *p.* 92 *c.*1 *l.*28 v.40 *p.*291 *c.*2 *l.*56 C.23 v.30 *p.*319 *c.*2 *l.*15 v.36 *p.*186 *c.*2 *l.*26 v.46 *p.*228 *c.*1 *l.* 25 C.24 v.18 *p.* 154 *c.*1 *l.*5

Joan.

Cap.1 verſ.9 *pag.*394 *col.*1 *lin.*20 v.14 *p.*92 *c.*1 *l.*34 v.18 *p.*143 *c.* 2 *l.*48 *p.*435 *c.*2 *l.*6 C.3 v.20 *p.*107 *c.*2 *l.*13 C.4 v.14 *p.*317 *c.*1 *l.*28 *p.*377 *c.*2 *l.*35 v.36 *p.* 383 *c.*2 *l.*38 C.6 v.60 *p.*231 *c.* 1 *l.*1 *p.*380 *c.*1 *l.*5 C.7 v.17 *p.* 357 *c.*1 *l.*3 C.9 v.34,40 *p.*71 *c.*1 *l.*35 C.12 v.40 *p.*71 *c.*1 *l.*36 C.13 v.1 *p.*63 *c.*1 *l.*45 v.34 *p.* 321 *c.*1 *l.*28 C.14 v.9 *p.*436 *c.* 1 *l.*11 C.15 v.18 *p.*154 *c.*1 *l.* 11 C.16 v.12 *p.*380 *c.*2 *l.*8 v. 33 *p.*154 *c.*1 *l.*11 C.17 v.17 *p.* 322 *c.*1 *l.*18 C.19 v.10 *p.*170 *c.*1 *l.*48 v.30 *p.*228 *c.*1 *l.*24 v. 39 *p.*175 *c.*1 *l.*55 C.21 v.19 *p.* 195 *c.*2 *l.*7

Act.

Cap.1 verſ.1,2,22 *pag.*136 *col.*1 *l.*5 v.3,4 *p.*154 *c.*1 *l.*40 v.24 *p.*438 *c.*2 *l.*41 C.2 v.12 *p.*357 *c.*1 *l.* 9 v.23 *p.*273 *c.*1 *l.*40 *p.*308 *c.* 1 *l.*51 v.25 *p.*1 *c.*1 *l.*25 C.3 v. 14,18 *p.*308 *c.*1 *l.*51 v.21 *p.*385 *c.*2 *l.*26 C.4 v.13 *p.*17 *c.*1 *l.*49 v.28 *p.*273 *c.*1 *l.*40 C. 5 v.39 *p.*148 *c.*1 *l.*8 *p.*329 *l.*39 v.41 *p.* 284 *c.*2 *l.*52 C.7 v.14 *p.*214 *c.* 2 *l.*22 v.35 *p.*283 *c.*1 *l.*44 v.39 *p.*148 *c.*1 *l.*8 v.42 *p.*61 *c.*1 *l.*12 v.54 *p.*297 *c.*1 *l.*2 C.13 v.36 *p.*370 *c.*1 *l.*15 v.50 *p.*2 *c.*1 *l.*42 C.14 v.10 *p.*136 *c.*2 *l.*8 v.14, 15 *p.*291 *c.* 2 *l.*32 v.14 *p.*300 *c.* 1 *l.*25 v.15 *p.*231 *c.*2. *l.*20 C. 15 v.8 *p.*418 *c.*2 *l.*40 C.16 v. 1 *p.* 2 *c.*1 *l.*39 v.3 *p.*401 *c.* 1 *l.* 35 v.11 *p.*137 *c.*2 *l.*3 C. 17 v.2,3 *p.*254 *c.*1 *l.*40 v.18,19 *p.* 385 *c.*2 *l.*34 *p.*423 *c.*1 *l.*24 v. 26 *p.*47 *c.*2 *l.*22 v.28 *p.* 208 *c.* 1 *l.*6 *p.*211 *c.*1 *l.*36 *p.*418 *c.*2 *l.*1 C.20 v.23,24 *p.*353 *c.*1 *l.* 42 *p.* 370 *c.*1 *l.*23 v.28 *p.*383 *c.* 2 *l.*44 v.35 *p.*46 *c.*1 *l.*12 C.21 v.1 *p.*137 *c.*2 *l.*3 v.13 *p.*253 *c.* 1 *l.*42 v.14 *p.*161 *c.*1 *l.*21 C. 25 v.23 *p.*8 *c.*1 *l.*45 C.26 v.8 *p.*423 *c.*2 *l.*33 C. 27 v. 27 *p.* 335 *c.*2 *l.*36 v.37 *p.*214 *c.*2 *l.* 24 C. 28 v.4,6 *p.*136 *c.*2 *l.*14 v.18 *p.*117 *c.*2 *l.*44 v.25 *p.*386 *c.*1 *l.*40 v. 26, 27 *p.*71 *c.* 1 *l.* 45

Roman.

Cap.1 verſ.20 *pag.*277 *col.*2 *lin.*41 *p.*435

p.435 c.2 l.56 C.2 v.9 p.341 c.2 l.56 v.17 p.156 c.2 l.47 v.19 p. 134 c. 1 l.35 v.28 p. 395 c.1 l.47 C. 3 v.4,5 p.424 c.1 l.2 C.4 v.9 p.48 c.1 l.9 C.5 v. 2,4 p.378 c.1 l.40 v.5 p.143 c.2 l.53 v.15 p.254 c.1 l.91 C.6 v.5 p.308 c.1 l. 32 v.13 p.382 c.2 l.31 v.17 p.375 c. 1 l.30 C.7 v.24 p.323 c.2 l.5 C.8 v.1,4,8 p.254 c.1 l.41 v.7 p.407 c.2 l.53 v.24 p.143 c.2 l.53 v.28 p.96 c.1 l.13 p. 246 c.1 l.2 v.29 p.360 c.1 l. 27 v.35, 36 p.352 c.1 l.39 v. 36539 p. 392 c.1 l.44 C.9 v. 14 p.424 c.1 l.22 v. 17, 22 p. 308 c.1 l.52 v.20 p.424 c.1 l. 12 v.21 p.209 c.1 l.37 v.22 p. 308 c.1 l.52 C.10 v.6 p.417 c.1 l.19 C.11 v.20,23 p.308 c.1 l. 16 v.36 p 53 c.2 l.44 p.146 c.2 l. 53 C.12 v.5 p.264 c.1 l.15 v.16 p.32 c.1 l.52 v. 19 p.104 c.1 l.24 v.20 p.221 c.1 l.24 v.21 p.236 c.2 l.52 p.402 c.1 l.27, 33 C. 13 v.1 p.214 c.2 l.25 v.12 p.105 c.2 l.39 v.14 p.296 c.1 l.15 C.14 v.18 p. 352 c.2 l.39 v.21 p.233 c.1 l.16 p.361 c.2 l.46 v. 22 p.283 c.2 l.13

1 Corinth.

Cap.1 verſ.14 pag.298 col.1 lin.54 v.15 p.436 c.1 l.10 v.18 p.298 c.1 l.55 C. 2 v.10 p 143 c.2 l. 49 C.3 v.8 p.314 c.1 l.35 v. 13 p.120 c.2 l.31 v.15 p.319 c.2 l.41 C.4 v.1 p.154 c.2 l.10 v.2 p.357 c.2 l.4 v.7 p.307 c.2 l.30 C.5 v.7,10 p.292 c.1 l.8 p.329 c.1 l.40 v.18 p. 348 c.2 l. 27 C. 6 v.19 p.120 c.2 l.14 C.7 v.1 p.45 c.2 l.3 v.20,24 p.154 c.1 l.25 v.23 p. 157 c. 1 l. 30 v.31 p.227 c.1 l.23 v.35 p.104 c.1 l.32 C. 9 v.19, 22 p.401 c.1 l.39 v.20 p.17 c.2 l.43 p. 292 c.2 l.29 C. 10 v. 6, 7 p. 254 c.1 l.41 v.9,10 ibid. v.17 p.264 c.2 l. 17 v.31,32 p.116 c. 2 l.38 v. 33 p. 304 c. 2 l.4 C. 11 v.19 p.348 c.2 l.36 v.28 p.381 c.2 l.36 v. 29 p. 327 c.1 l.29 C.12 v.12 p.264 c.2 l.18 v.25 p.308 c.1 l.13 v.27 p.264 c.2 l.25 C. 13 v.4 p.188 c. 1 l.24 v.5 p. 31 c.2 l.20 C. 15 v.10 p.347 c.1 l.25 v.38 p.371 c.2 l.30 v.58 p.314 c.2 l.9 C. 16 v.13 p. 128 c.1 l.10

2 Corinth.

Cap.2 verſ.15 pag.314 col.2 lin.6 C.3 v.18 p.363 c.1 l.25 C.4 v.4 p.154 c.1 l.30 v. 7 p. 289 c. 2 l.38 C.5 v.1 p.420 c.1 l. 53 v.4 p.351 c.1 l. 24 v. 6, 8 p.78 c.1 l. 31 p. 386 c.2 l. 12 v.12 p.4 c.1 l.36 v.18 p.53 c. 2 l.45 p.304 c.2 l.9 p.433 c.1 l. 48 C. 6 v. 1 p. 246 c. 1 l. 1 p. 347 c.1 l.27 v.8 p. 298 c. 1 l.24 C.9 v.10 p.162 c.2 l.10 p.352 c.1 l.15 C. 12 v. 15 p. 365 c.2 l.31 C. 13 v.5 p.381 c.2 l.34

Galat.

Cap.2 verſ.11 pag.401 col.1 lin.9 v.14 p. 137 c. 2 l. 1 v. 20 p. 347 c.1 l. 32 C.3 v.16 p.264 c. 2 l. 23 C.4 v. 26 p. 113 c.2 l.30 C.5 v.6 p.241 c. 1 l. 41 v.22 p.331 c.1 l. 29 C.6 v. 1 p. 154 c.2 l.14 p.403 c.2 l. 37 v. 4 p. 381 c.2 l. 37 v. 9 p. 292 c.1 l.47 v.10 p.97 c.1 l 13 p.137 c.1 l.41

Epheſ.

Cap.1 verſ.18 pag.117 col.2 l.45 p.154 c.1 l.29 C.2 v.10 p.219 c.1 l.43 v.12 p. 430 c. 2 l. 54 C. 4 v.1 p.418 c.2 l. 18 v. 4 p. 264 c.2 l.14 v. 14 p.13 c.1 l.28 v.17 p.13 c.1 l.4 v. 18 p. 71 c.1 l. 36 v.24 p. 417 c.1 l. 43 v.26 p.45 c.2 l.54 v.27 p. 104 c.1 l.20 C.5 v.11 p.105 c.2 l.40 v.12,13 ibid. l. 19 p. 119 c. 2 l.44 v. 14 p. 258 c.1 l.52 v.16 p. 150 c.1 l. 9 v.31 p. 185 c. 1 l. 25 v. 31 p.1 c. 1 l. 26 C. 6 v. 11, 12, 13 p. 77 c.2 l.47 p.285 c.1 l.5.

Philip.

Cap.1 v.12,13 pag.207 col.2 l.15 v.14 p.308 c.1 l.53 v.20 p.195 c. 2 l.8 p. 353 c. 1 l.41 v.21, 22 p. 241 c.1 l. 44 p.350 c. 1 l.38 v.23 p.176 c.1 l.34 p.201 c.1 l.40 p. 386 c. 2 l.46 v.27 p.418 c.2 l.18 C.2 v.7 p. 329 c.1 l. 42 v.11 p. 331 c. 1 l.28 v.17 p.365 c.2 l.30 v.21 p.31 c.2 l.18 C.3 v.14 p.92 c.2 l.1 v.19, 20 p.278 c.2 l.16 p.352 c.2 l.21 C.4 v. 11 p. 298 c.2 l. 18 v. 12 p. 42 c.1 l.2 v.14 p.251 c.2 l.25 v.18 p. 179 c.1 l.13 p.351 c.2 l.14 v.22 p.205 c.1 l.40

Coloſ.

Cap.1 verſ.10 pag.418 col.2 l.18 C. 2 v.19 p.392 c.1 l.36 C.3 v.1,2 p.278 c.2 l.16 v.16 p.92 c.1 l.39

1 Theſſal.

Cap.2 verſ.12 pag.418 col.2 lin.18 v.19 p.314 c.2 l.13 C. 4 v. 4 p. 157 c. 1 l. 27 p.383 c.2 l. 4 v.9 p.321 c.1 l.31 C.5 v.6 p. 34 c.2 l.42 v.6, 7 p.105 c.2 l. 41 v.21 p.106 c.2 l.19

2 Theſſal.

Cap.1 verſ.5 pag.423 col.1 lin.42 v.6 ibid. l. 43 C.2 v. 4 p.104 c. 2 l. 10 C.3 v.11 p.292 c. 1 l. 48

1 Timoth.

Cap.1 verſ.1 pag.192 col.1 lin.54 v.17 p.435 c.2 l. 9 C.2 v.15 p.56 c. 2 l.29 C.4 v. 6 p.2 c. 1 l.40 p.189 c. 1 l.4 v.7 p.92 c.2 l. 29 v. 10 p.1 c.2 l.14 v. 12 p.394 c. 1 l. 39 C. 5 v.21 p.239 c.2 l.54 C.6 v.5 p.324 c.1 l. 49 v. 12 p. 94 c. 1 l. 52 p. 240 c.1 l.14 v.16 p.435 c.2 l. 6 v.17 p.239 c.2 l.29 p.307 c. 2 l. 17 v. 18 p.2 c.1 l.50 p. 408 c.1 l.19 v. 19 p. 153 c. 1 l. 34

2 Timoth.

Cap. 1 verſ. 5 p. 2 c. 1 l. 41 v. 6 p. 258 c. 1 l. 20 C.2 v.16 p. 92 c. 2 l. 8 v. 23 ibid. l.29 v. 25 p. 147 c. 2 l. 41 p. 407 c. 2 l.52 v. 26 p. 243 c.1 l.32 C. 3 v. 5 p. 338 c. 2 l. 55 p. 395 c. 1 l. 51 v. 10 p. 189 c. 1 l. 5 v. 15 p. 2 c. 1 l. 41

p. 7 *c.* 1 *l.* 48 C. 4 v. 3 *p.* 380 *c.* 2 *l.* 10 v. 5 *p.* 34 *c.* 2 *l.* 42 v. 6 *p.* 386 *c.* 2. *l.* 12 v. 7 *p.* 94 *c.* 1 *l.* 54 *p.* 240 *c.* 1 *l.* 15 v. 8 *p.* 423 *c.* 1 *l.* 34

Titus

Cap. 2 ver. 15 *p.* 394 *c.* 1 *l.* 38 C. 3 v. 2 *p.* 348 *c.* 2 *l.* 50 v. 9 *p.* 92 *c.* 2 *l.* 11

Hebr.

Cap. 4 ver. 12, 13 *p.* 418 *c.* 1 *l.* 49 C. 5 v. 11, 12 *p.* 380 *c.* 2 *l.* 3 C. 6. v. 10 *p.* 423 *c.* 1 *l.* 36, 43 C. 9 v. 27. *p.* 319 *c.* 1 *l.* 53 C. 10 v. 34 *p.* 205 *c.* 1 *l.* 1 v. 39 *p.* 392 *c.* 1 *l.* 42 C. 11 v. 1 *p.* 143 *c.* 2 *l.* 54 v. 5 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 46 v. 11 *p.* 162 *c.* 2 *l.* 25 *p.* 431 *c.* 1 *l.* 35 v. 13 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 18 v. 35 -37 *p.* 253 *c.* 1 *l.* 40 C. 12 v. 4 *p.* 94 *c.* 1 *l.* 7 v. 5 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 53 *p.* 432 *c.* 1 *l.* 36 v. 9-11 *p.* 195 *c.* 1 *l.* 1 *p.* 378 *c.* 1 *l.* 42 v. 22 *p.* 113 *c.* 2 *l.* 30 v. 32 *p.* 240 *c.* 1 *l.* 32 Cap. 13 vers. 17 *p.* 314 *c.* 2 *l.* 26

Jacob.

Cap. 1 v. 2, 3 *p.* 378 *c.* 1 *l.* 40 v. 11 *p.* 268 *c.* 2 *l.* 23 v. 13 *p.* 64 *c.* 1 *l.* 1 *p.* 219 *c.* 2 *l.* 35 v. 14 *p.* 98 *c.* 2 *l.* 38 v. 18 *p.* 323 *c.* 1 *l.* 13 v. 25 *p.* 122 *c.* 2 *l.* 42 v. 27 *p.* 239 *c.* 2 *l.* 55 C. 2 v. 8 *p.* 133 *c.* 2 *l.* 45 C. 3 v. 1 *p.* 399 *c.* 2 *l.* 25 v. 12 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 21 C. 4 v. 1 *p.* 77 *c.* 2 *l.* 48 C. 5 v. 17 *p.* 231 *c.* 2 *l.* 21 v. 19 *p.* 348 *c.* 2 *l.* 56

1 Petr.

C. 1 v. 16 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 29 v. 18 *p.* 168 *c.* 2 *l.* 54 v. 23, 25 *p.* 427 *c.* 1 *l.* 34 C. 2 v. 5-9 *p.* 93 *c.* 2 *l.* 37 v. 8 *p.* 233 *c.* 1 *l.* 17 v. 11 *p.* 77 *c.* 2 *l.* 47 *p.* 18 *c.* 1 *l.* 29 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 19 v. 22 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 48 v. 23 *p.* 236 *c.* 2. *l.* 50 v. 25 *p.* 349 *c.* 1 *l.* 56 C. 3. v. 13 *p.* 402 *c.* 1 *l.* 41 C. 4 v. 10 *p.* 433 *c.* 1 *l.* 18 v. 12 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 7 *p.* 390 *c.* 1 *l.* 13 *p.* 378 *c.* 1 *l.* 40 v. 14 *p.* 195 *c.* 1 *l.* 9 v. 15 *p.* 61 *c.* 2 *l.* 42 C. 5 v. 7 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 4

2 Petr.

C. 1 v. 4 *p.* 324 *c.* 1 *l.* 50 v. 9 *p.* 71 *c.* 1 *l.* 37 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 31 v. 15 *p.* 63 *c.* 1 *l.* 48 v. 19 *p.* 143 *c.* 2 *l.* 45 C. 2 v. 13 *p.* 241 *c.* 1 *l.* 37 v. 14 *p.* 88 *c.* 1 *l.* 39 C. 3 v. 1 *p.* 56 *c.* 2 *l.* 42 v. 7, 10, 12 *p.* 89 *c.* 1 *l.* 46

1 Joan.

C. 1 v. 9 *p.* 423 *c.* 2 *l.* 14 C. 2 v. 17 *p.* 227 *c.* 1 *l.* 33 C. 3 v. 3 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 30 v. 10 ibid. *l.* 31 C. 4 v. 2 *p.* 117 *c.* 1 *l.* 3 v. 12 *p.* 435 *c.* 2 *l.* 7 v. 21 *p.* 321 *c.* 1 *l.* 26 C. 5 v. 3 *p.* 305 *c.* 1 *l.* 33 v. 18 *p.* 239 *c.* 2 *l.* 56

2 Joan.

V. 2 *p.* 297 *c.* 2 *l.* 14 v. 8 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 43

Jud.

V. 16 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 42

Apoc.

C. 1 v. 5 *p.* 92 *c.* 1 *l.* 30 v. 6 *p.* 93 *c.* 2 *l.* 35 v. 17 *p.* 248 *c.* 1 *l.* 8 C. 2 v. 8 *p.* 248 *c.* 1 *l.* 8 C. 3 v. 4 *p.* 418 *c.* 2 *l.* 15 v. 12 *p.* 147 *c.* 1 *l.* 28 v. 17 *p.* 71 *c.* 1 *l.* 38 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 37, 47 C. 5 v. 10 *p.* 93 *c.* 2 *l.* 35 C. 6 v. 16 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 15 C. 12 v. 1 *p.* 336 *c.* 1 *l.* 53 v. 11 *p.* 277 *c.* 1 *l.* 24 C. 14 v. 5 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 52 v. 13 *p.* 270 *c.* 1 *l.* 33 C. 16 v. 20 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 53 C. 17 v. 21 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 54 C. 19 v. 20 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 4 C. 20 v. 6 *p.* 93 *c.* 2 *l.* 36 *p.* 258 *c.* 1 *l.* 55 v. 14 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 2 C. 22 v. 13 *p.* 248 *c.* 1 *l.* 9

Syllabus Avtorum, qorum ſcripta obiter in hoc opere *explicantur, ſupplentur, emendantur.*

Ælianus emend. *pag.* 131. *col.* 2. *lin.* 54
Æneas Gaz. em. *p.* 172. *c.* 1. *l.* 37
Agapetus em. *p.* 408. *c.* 1. *l.* 27
Anaxagoras apud Laert. em. *p.* 125. *c.* 2. *l.* 50
Antonius Abbas em. *p.* 309. *c.* 1. *l.* 12
Apollon. Tyan. em. *p.* 368 *c.* 1. *l.* 37
Apulejus explic. *p.* 244. *c.* 1. *l.* 4
Ariſtoteles explic. *p.* 186. *c.* 2. *l.* 1. ſuppler. *p.* 129. *c.* 1. *l.* 12. *p.* 183. *c.* 1. *l.* 38. *p.* 250. *c.* 2. *l.* 6. emend. *p.* 245. *c.* 2. *l.* 41. *p.* 250. *c.* 2. *l.* 4. *p.* 392. *c.* 2. *l.* 5. *p.* 425. *c.* 2. *l.* 47, 50
Athenæus expl. *p.* 156. *c.* 1. *l.* 45
Athenagoras em. *p.* 236. *c.* 1. *l.* 51. *p.* 421. *c.* 2. *l.* 26
Auguſtinus em. *p.* 277. *c.* 2. *l.* 47

Bio apud Laert. em. *p.* 124. *c.* 2. *l.* 25

Cicero em. *p.* 175. *c.* 1. *l.* 31. *p.* 374. *c.* 1. *l.* 15
Clemens Alexandr. expl. *p.* 83. *c.* 2. *l.* 2. *p.* 95. *c.* 2. *l.* 39. ſuppl. *p.* 13. *c.* 2. *l.* 48. emend. *p.* 2. *c.* 2. *l.* 49. *p.* 83. *c.* 2. *l.* 9. *p.* 168. *c.* 1. *l.* 6. *p.* 172. *c.* 1. *l.* 36. *p.* 229. *c.* 2. *l.* 27. *p.* 332. *c.* 2. *l.* 34
Cydonius ſuppl. *p.* 194. *c.* 2. *l.* 25

Dio Caſſ. expl. *p.* 173. *c.* 2. *l.* 47
Dio Pruſ. expl. *p.* 197. *c.* 1. *l.* 47. emend. *p.* 310. *c.* 1. *l.* 6. *p.* 338. *c.* 2. *l.* 14. *p.* 381. *c.* 1. *l.* 40. *p.* 405. *c.* 2. *l.* 20
Diodorus Sic. emen. *p.* 389. *c.* 1 *l.* 53
Diogenes Cyn. ſuppl. *p.* 345. *c.* 1. *l.* 31

Empedocles emend. *p.* 375. *c.* 2. *l.* 53. *p.* 423. *c.* 2. *l.* 33, 40
Ennius apud Gel. em. *p.* 147. *c.* 2. *l.* 22
Epicharmus apud Plut. em. *p.* 280. *c.* 1. *l.* 4. *p.* 281. *c.* 1. *l.* 26
Epictetus expl. *p.* 91. *c.* 1. *l.* 45. *p.* 121. *c.* 1. *l.* 6. *p.* 267. *c.* 1. *l.* 23. expl. & emend. *p.* 9. *c.* 1. *l.* 7. *p.* 293. *c.* 1. *l.* 36, 44. expl. & ſuppl. *p.* 318. *c.* 2. *l.* 14. emend. *p.* 8. *c.* 2 *l.* 51. *p.* 94. *c.* 1. *l.* 23. *p.* 100. *c.* 1. *l.* 5. *p.* 104. *c.* 1. *l.* 51. *p.* 105. *c.* 1. *l.* 14. *p.* 196. *c.* 2. *l.* 44. *p.* 213. *c.* 1. *l.* 13. *p.* 216. *c.* 1. *l.* 34. *p.* 217. *c.* 1. *l.* 8, 12, 27. *p.* 233. *c.* 2. *l.* 26. *p.* 237. *c.* 1. *l.* 47. *p.* 277. *c.* 1. *l.* 13. *p.* 294. *c.* 1. *l.* 36. *p.* 304. *c.* 1. *l.* 38. *p.* 313. *c.* 2. *l.* 6. *p.* 315. *c.* 2. *l.* 50. *p.* 365. *c.* 1. *l.* 37. *p.* 367. *c.* 2. *l.* 7. *p.* 369. *c.* 1. *l.* 11. *p.* 375. *c.* 1. *l.* 30. *p.* 399. *c.* 1. *l.* 21. *p.* 408. *c.* 2. *l.* 54. *p.* 413. *c.* 2. *l.* 38. *p.* 426. *c.* 1. *l.* 54. *p.* 428. *c.* 2. *l.* 45
Epicurus apud Laert. emend. *p.* 33. *c.* 1. *l.* 20. *p.* 52. *c.* 2. *l.* 11
Epigrammatar. exp. *p.* 155. *c.* 1. *l.* 46
Epiphanius em. *p.* 155. *c.* 2. *l.* 34.
Evnapius em. *p.* 404. *c.* 1. *l.* 17
Evripides apud Plut. Gell. Grot. expl. & emend. *p.* 174. *c.* 2. *l.* 23. 52. *apud Plut. Clem. Stob.* em. *p.* 275. *c.* 1. *l.* 3 44. *apud Clem. & Phil.* em. *p.* 279. *c.* 2. *l.* 27, 31. em. & expl. *p.* 280. *c.* 2. *l.* 5. em. *p.* 376. *c.* 1. *l.* 31
Euſtathius em. *p.* 275. *c.* 1. *l.* 16. *p.* 421. *c.* 1. *l.* 28.
Etymologus em. *p.* 127. *c.* 1. *l.* 25

Favorinus apud Stob. expl. *p.* 172. *c.* 2. *l.* 53.
Frontinus em. *p.* 259. *c.* 1. *l.* 14

Galenus em. *p.* 286. *c.* 2. *l.* 58. *p.* 361. *c.* 2. *l.* 56. *p.* 362. *c.* 1. *l.* 6
Gnomologus em. *p.* 309. *c.* 1. *l.* 5
Gregor. Naz. em. *p.* 324. *c.* 1. *l.* 30

Heraclco em. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 33
Hermes em. *p.* 385. *c.* 1. *l.* 10
Heſiodus expl. *p.* 133. *c.* 1. *l.* 3. em. *p.* 134. *c.* 1. *l.* 2, 53
Heſychius em. *p.* 268. *c.* 2. *l.* 14
Hierocles ap. Stob. em. *p.* 49. *c.* 2. *l.* 49
Hippocrates expl. *p.* 43. *c.* 1.
Homerus expl. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 28
Horatius em. *p.* 189. *c.* 1. *l.* 48

Io trag. apud Athen. expl. *p.* 271. *c.* 1. *l.* 56
Juſtinus em. *p.* 352. *c.* 1. *l.* 42
Juvenalis em. *p.* 300. *c.* 2. *l.* 5

Laertius expl. *p.* 112. *c.* 1. *l.* 23. *p.* 197. *c.* 2. *l.* 1. em. & expl. *p.* 187. *c.* 2. *l.* 15. *p.* 197. *c.* 2. *l.* 17, 31. em. *p.* 199. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 305. *c.* 1. *l.* 53. *p.* 343. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 426. *c.* 2. *l.* 18
Libanius expl. *p.* 295. *c.* 2. *l.* 49. em. *p.* 388. *c.* 2. *l.* 36. *p.* 395. *c.* 1. *l.* 33
Lucianus em. & exp. *p.* 175. *c.* 2. *l.* 4. 35. em. *p.* 432. *c.* 1. *l.* 30

Manilius em. *p.* 211. *c.* 2. *l.* 23. *p.* 384. *c.* 2. *l.* 15, 24, 48
Maxim. Tyr. ſuppl. *p.* 287. *c.* 2. *l.* 37
Menander expl. *p.* 89. *c.* 1. *l.* 28. em. & exp. *p.* 74. *c.* 1. *l.* 9
Mimnermus em. *p.* 379. *c.* 1. *l.* 16

Pacuvius apud Non. em. *p.* 56. *c.* 1. *l.* 49
Palaphatus em. *p.* 257. *c.* 2. *l.* 39
Philo ſuppl. *p.* 311. *c.* 2. *l.* 3. em. *p.* 130. *c.* 2. *l.* 9. *p.* 411. *c.* 2. *l.* 13
Plato em. *p.* 186. *c.* 2. *l.* 42. *p.* 307. *c.* 1. *l.* 23. *p.* 323. *c.* 2. *l.* 33. *p.* 416. *c.* 1. *l.* 43
Plinius expl. *p.* 238. *c.* 2. *l.* 38. ſuppl. *p.* 172. *c.* 1. *l.* 18. em. *p.* 74. *c.* 1. *l.* 12. *p.* 110. *c.* 1. *l.* 54
Plutarchus expl. *p.* 180. *c.* 1. *l.* 29. em. & exp. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 20. em. *p.* 31. *c.* 1. *l.* 9. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 41. *p.* 111. *c.* 1. *l.* 7. *p.* 199. *c.* 2. *l.* 50. *p.* 215. *c.* 2. *l.* 15. *p.* 222. *c.* 1. *l.* 28. *p.* 239. *c.* 1. *l.* 1. *p.* 248. *c.* 1. *l.* 11. *p.* 270. *c.* 2. *l.* 25. *p.* 298. *c.* 2. *l.* 44. *p.* 327. *c.* 2. *l.* 37. *p.* 355. *c.* 2. *l.* 18. *p.* 380. *c.* 2. *l.* 39. *p.* 404. *c.* 1. *l.* 2. *p.* 405. *c.* 1. *l.* 51. *p.* 406. *c.* 2. *l.* 33. *p.* 408. *c.* 2. *l.* 14. *p.* 431. *c.* 1. *l.* 50. *p.* 434. *c.* 2. *l.* 51.
Polybius expl. *p.* 236. *c.* 1. *l.* 26, 40. em. *apud Suid. p.* 239. *c.* 1. *l.* 33.
Porph. ap. Stob. em. *p.* 63. *c.* 1. *l.* 8. em. *p.* 226. *c.* 2. *l.* 15. *p.* 324 *c.* 2. *l.* 25
Procopius expl. *p.* 259. *c.* 1. *l.* 3 2. em. ibid. *l.* 37
Prudentius em. *p.* 87. *c.* 1. *l.* 50

Seneca phil. expl. *p.* 173. *c.* 2. *l.* 46. em. *p.* 22. *c.* 1. *l.* 8. *p.* 61. *c.* 1. *l.* 42. *p.* 93. *c.* 1. *l.* 48. *p.* 132. *c.* 1. *l.* 52. *p.* 134. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 142. *c.* 2. *l.* 33. *p.* 168.

p. 168. c. 1. l. 37. p. 198. c. 2. l. 47. p. 251. c. 1. l. 47. p. 358. c. 1. l. 1. p. 366. c. 1 l. 55
Senec. trag. em. p. 52. c. 1. l. 3. p. 117. c. 1. l. 43
Sextus empir. expl. p. 103. c. 1. l 7
Socrates hist. em. p 421. c. 1. l. 22
Sophocles expl. p. 248. c. 2 l. 22. em. p. 306. c. 1. l 54. p. 358. c. 2 l 5
Stobæus em. p. 140. c. 2. l. 34. p. 207. c. 2. l. 30. p. 298. c. 2. l. 31. p. 313. c. 1. l. 16. p. 328. c. 1. l. 48
Suetonius em. p. 433. c. 2. l. 50
Suidas em. p. 12. c. 1. l. 15. p. 66. c. 1. l. 9. p. 71. c. 2. l. 18. p. 366. c. 2. l. 30. p. 414. c. 2. l. 10, 26
Synesius em. p. 277. c. 2. l. 9

Tacitus em. p. 175. c. 1. l 54
Tatianus em. p. 141. c. 2. l. 42
Tertullianus expl. p. 174. c. 1. l. 21. em. p. 170. c. 2. l. 48. p. 174. c. 2. l. 31. p. 431. c. 2. l. 18
Themistius em. p. 242. c. 1. l. 56. c. 2. l. 1. p. 318. c. 1. l. 21
Theophrastus em. p. 73. c. 1. l. 41. p. 86. c. 1. l. 51. p. 405. c. 1. l. 7
Tragicus apud Clem. & Cyril. em. p 360. c. 1. l. 15. apud Porph. & Cyril. supp. ibid. l. 18

Varro apud Non. em. p. 85. c. 2. l. 43. em. p. 261. c. 1. l. 1

Syllabus vocum Græcarum (Hebræis Latinisqe pavcis interfitis) qæ in hoc opere explicantur.

Ἀγαπᾶν אהב pag. 253 col. 2 lin. 33, 53
Ἀγαπητήν p. 197 c. 1 l. 50
Ἀδυρκτὶς Ops p. 186 c. 2 l. 51
ἄδηλ(ος) ἀδήκτως p. 404 c. 1 l. 10, 20
ἀδιάπλωτον p. 112 c. 1 l. 38
ἀδιάφορ(ος) p. 29 c. 1 l. 22
ἀδιαφρεσία p. 29 c. 1 l. 40 p. 30 c. 1 l. 41
ἀδιάφορα p. 243 c. 1 l. 52
ἀδιάλυσον p. 178 c. 1 l. 45
ἀθαύμαστον p. 27 c. 2 l. 14
ἀθεώρητος p. 17 c. 2 l. 39
αἲ, γαῖα p. 222 c. 1 l. 16
αἰθρία p. 305 c. 2 l. 18
αἰρεῖ p. 147 c. 1 l. 26
αἴρων λόγος p. 58 c. 2 l. 46
αἰτεῖν p. 180 c. 1 l. 5
αἰτιᾶσθαι p. 147 c. 1 l. 48
ἀκαταληψία p. 198 c. 1 l. 40
ἀκμειαῖον, ἀκαρὲς *insecabile* p. 72 c. 1 l. 4 p. 112 c. 2 l. 55
ἀκενόδοξον p. 30 c. 2 l. 24
ἀκενόπαθον p. 5 c. 2 l. 49
ἄκιοι p. 426 c. 2 l. 46
ἀκλήρημα, ἀκληρεῖν p. 378 c. 1 l. 48, 55
ἀκοινώνητος p. 53 c. 1 l. 4 p. 98 c. 1 l. 49
ἄκριτον p. 76 c. 2 l. 41 & 52 p. 125 c. 1 l. 53
ἀκτῖνες p. 319 c. 1 l. 4
ἀκύδωτος p. 12 c. 2 l. 42
ἀλλοιῶς, ἀλλοίωσις p. 354 c. 1 l. 15, 39
ἀμελὲς p. 24 c. 1 l. 15
ἀμετάπλωτος p. 200 c. 2 l. 6
ἀμμιγαίειν p. 28 c. 1 l. 2
ἀναζιῶναι p. 258 c. 1 l. 50
ἀναζωπυρεῖν p. 258 c. 1 l. 15
ἀναγκαλεῶς p. 243 c. 1 l. 33
ἀνακλητικόν p. 11 c. 2 l. 9 p. 99 c. 2 l. 5
ἀναλῦσαι p. 176 c. 1 l. 33
ἀνάλυσις p. 386 c. 2 l. 6
ἀναληφθῆναι, ἀνάληψις p. 136 c. 1 l. 3, 5, 7, 11
ἀνανεῦν, *recentare* p. 123 c. 1 l. 22, 29 p. 124 c. 2 l. 46
ἀναπήσειν p. 243 c. 1 l. 27
ἀναπνοή p. 81 c. 2 l. 40
ἀνατάσεως p. 99 c. 2 l. 4
ἀνδρίζεσθαι התאושש p. 129 c. 1 l. 89
ἀνδρόγυν(ος) p. 118 c. 2 l. 41
ἀνδιεγνωμεῖν p. 367 c. 1 l. 48
ἀνδρωθῆναι p. 43 c. 1 l. 43
ἄνεμος, *anima* p. 51 c. 1 l. 41
ἀνεξέταστος p. 98 c. 2 l. 4 p. 102 c. 2 l. 25
ἀνεπίκρυπτον p. 25 c. 2 l. 6
ἀνεπίπληκτον p. 19 c. 1 l. 25 p. 27 c. 2 l. 14
ἀνεπιστάτως, -στάτως p. 246 c. 1 l. 8, 9
ἀνεπφάντως p. 19 c. 2 l. 10
ἀνέχεσθ(αι) p. 407 c. 2 l. 50
ἀνθέλκεσθ(αι) p. 98 c. 2 l. 36
ἀνόδυρτος p. 280 c. 2 l. 36
ἀντικαθῆσθ(αι) p. 104 c. 2 l. 2
ἀντλεῖν & ἐξαντλεῖν p. 181 c. 1 l. 37 *exanclare, exantlare* ibid. c. 2 l. 16
ἄνω κάτω p. 337 c. 1 l. 23
ἀξία, *æstimatio* p. 115 c. 1 l. 40
ἀξιῶσις p. 423 c. 1 l. 23
ἀπαυθρίζειν p. 57 c. 1 l. 27
ἀπειτεῖν p. 88 c. 2 l. 34 p. 180 c. 1 l. 6 p. 190 c. 2 l. 7
ἀπαρακολουθήτως p. 75 c. 1 l. 12
ἀπαρενδύμητον p. 189 c. 2 l. 30
-μήτως p. 255 c. 1 l. 4 p. 357 c. 1 l. 23
ἀπειπλωτον p. 112 c. 1 l. 30
ἀπεπιλάλητος p. 12 c. 1 l. 25
ἀπερισπάστως p. 104 c. 1 l. 31
ἀπέχειν p. 178 c. 2 l. 22
ἀπέχει ibid. l. 35
ἀπεψιλικός p. 6 c. 1 l. 30
ἀπένθητ(ος) p. 283 c. 1 l. 9
ἀπό p. 238 c. 1 l. 32
ἀποκαθῆσθαι p. 46 c. 2 l. 32
ἀποκαισαρεῖς p. 238 c. 1 l. 4
ἀποκλύσαι p. 123 c. 2 l. 11
ἀποκολοκυίδωσις p. 238 c. 2 l. 4
ἀπολαβεῖν p. 125 c. 1 l. 27
ἀπολαύειν p. 102 c. 1 l. 41
ἀπολαυστικός p. 21 c. 2 l. 39
ἀπολειτουργεῖν p. 370 c. 1 l. 14
ἀπολυθῆναι, ἀπόλυσις p. 385 c. 2 l. 38, 42
ἀπονεμόμφα p. 297 c. 1 l. 43
ἀπονοεῖσθ(αι) p. 52 c. 1 l. 40
ἀποπνεῦσαι p. 323 c. 1 l. 16
ἀποπεμπτὴ p. 6 c. 2 l. 17
ἀπόστ(α)γμα p. 177 c. 2 l. 56 p. 178 c. 1 l. 3, 29
ἀπρεῖξ p. 104 c. 1 l. 37
ἀπερίπλωτον p. 112 c. 1 l. 15, 28
ἀπερισπασία p. 111 c. 2 l. 36
ἀπερισπάστ(ος) p. 427 c. 1 l. 1

ἄπλ(ους)

ἄπλεως p. 45 c. 2 l. 32
ἀρέσκειος, ἀρεσκόρειος p. 187 c. 1 l. 46, 49
ἀρεσκία p. 188 c. 1 l. 6
ἀειθμοὶ p. 82 c. 2 l. 37 p. 83 c. 1 l. 10 p. 236 c. 2. l. 46
ἀστειολογία p. 9 c. 2 l. 48
ἄτοργ☉ p. 21 c. 1 l. 14
ἄχολ☉ p. 21 c. 1 l. 51.
ἄτυφ☉ p. 106 c. 2 l. 41
αὐτόχημα p. 179 c. 1 l. 23
αὐδαδεις p. 252 c. 2 l. 25
αὐδαδις p. 361 c. 2 l. 30
αὐθαδιζεως p. 157 c. 2 l. 18
αὐταρκὶς p. 34 c. 1 l. 13
αὐταρκεια p. 114 c. 1 l. 8
αὐτὸ δεῖξει p. 346 c. 1 l. 12
αὐτιργεῖν p. 4 c. 2 l. 14
ἀφ' ἑαυτῦ λέγειν p. 406 c. 1 l. 50
ἀφιλοξενον p. 326 c. 2 l. 20
ἀφίκεσθαι p. 34 c. 1 l. 3
ἀφοφιτὶ p. 19 c. 1 l. 25

Βάπλεως p. 230 c. 2 l. 41 tingi p. 131 c. 1 l. 7
βαρεῖν p. 309 c. 1 l. 33
βαρεῖως p. 312 c. 2 l. 45
βαρῦς ibid. l. 42, 51
βενεπανδι Veneta factio p. 3 c. 2 l. 51
βλεννὸς p. 339 c. 2 l. 44
βλέπειν p. 380 c. 1. l. 17
βρενθύειν p. 288 c. 1 l. 33
βύλεως, παρύλκον p. 356 c. 2. l. 38

Γαλιὼν p. 305 c. 2 l. 18
γάλλοι p. 129 c. 1 l. 29
γεφυείζειν p. 29 c. 2 l. 42
γλισχύεως p. 187 c. 2 l. 10
γλισχῶς p. 179 c. 1 l. 54
γλῶσαι, γλωσσήματα p. 158 c. 1 l. 48, 50
γραμμὴ, linea p. 137 c. 1 l. 46
γρόσος, γρόσων p. 211 c. 2 l. 36
γύμνασμα p. 376 c. 2 l. 9
γυφῶσαι p. 175 c. 2 l. 21

Δαίρα, terra אֶרֶץ p. 186 c. 2 l. 55 p. 187 c. 1 l. 1
δάκνειν, δάκνεως p. 403 c. 2. l. 15, 35
δεξαμεναὶ p. 259 c. 1 l. 11
δδὺς p. 19 c. 1 l. 26
δδοσποιὸς p. 95 c. 1 l. 3
δδῦτερος πλοῦς p. 323 c. 1 l. 26
δῆγμα, δηγμὸς, δῆξις, δήκλης p. 403 c. 2 l. 53, 55
δημοσικὸν p. 34 c. 2 l. 18
διαβεβαιῶν p. 124 c. 1 l. 4
---εσπαμὸι p. 258 c. 2 l. 25
διαπνεῖσθαι, διαπνοὴ, perflari p. 81. c. 1 l. 5, 33 p. 82 c. 1 l. 2 p. 228 c. 1 l. 31 p. 229 c. 2 l. 34
διορθῶν p. 83 c. 1 l. 45
διαρραγῆναι p. 295 c. 2 l. 25
διαφέρεως, διαφορὰ p. 245 c. 2 l. 43, 47, 52 p. 393 c. 2 l. 15 p. 434 c. 1 l. 7
διδασκαλίαι p. 45 c. 2 l. 3
διερρίμμαι☉ p. 137 c. 2 l. 5
διοικεῖν p. 363 c. 2 l. 55
δικαιοσυνὴ p. 417 c. 1 l. 45
δεμὸς p. 287 c. 1 l. 6
δρύπτειν, κολαδρύπτειν p. 427 c. 2 l. 24
δρυπεπεῖς & δρυπελεῖς, drupæ p. 86 c. 1 l. 39, 42, 46
δυσαναλεῖν p. 381 c. 2 l. 5
δυσκατάληπτα p. 200 c. 1 l. 1
δυσοδεῖν p. 130 c. 2 l. 18
δυσπαρακολούθητος p. 188 c. 2 l. 29
δυσρεῖν p. 216 c. 1 l. 54

Ἐγκατάκλεως p. 185 c. 1 l. 4
ἐγκωδισᾶν p. 12 c. 2 l. 55
ἐγκύπτειν p. 122 c. 2 l. 43
ἐγχειρίδιον, manuale p. 116 c. 2 l. 55
ἐγχείμματα, ἐγχείπλεως p. 434 c. 2 l. 51, 53
εἰς & ἐς, & ad, pro de p. 1 c. 1 l. 24, 28, 39 præter c. 2 l. 9
εἰμαρμένη p. 353 c. 2 l. 29
εἶρω, fero, ferics p. 353 c. 2 l. 41
ἐκδιεσικὰς p. 330 c. 1 l. 50
ἐκδυμάδες p. 220 c. 1 l. 19
ἐκτρέφαι p. 303 c. 1 l. 34
ἐκμιεῖς p. 382 c. 1 l. 5
ἐκλαθῶναι p. 124 c. 1 l. 51 p. 174 c. 1 l. 28
ἐκλικὸς p. 225 c. 1 l. 56 p. 226 c. 1 l. 16
ἐλατῆρες p. 217 c. 2 l. 7
ἔλυτρα p. 326 c. 1 l. 1
ἐμβαίνειν p. 30 c. 1 l. 47
ἐμβιβάζειν p. 359 c. 1 l. 17
ἔμβολοι, -λα, rostra p. 218 c. 1 l. 9
ἔμφασις p. 19 c. 1 l. 1
ἐμφαυλαζόμενα p. 66 c. 2 l. 55
ἐμφιλησδνῶν p. 189 c. 1 l. 50
ἐμφιλοτεχνεῖν p. 282 c. 2 l. 4
ἔνδυσις p. 374 c. 1 l. 5
ἐνδοσιμιν p. 407 c. 1 l. 8
ἐνεργητικὸς p. 2 c. 2 l. 39
ἐνκαρτερεῖν p. 42 c. 1 l. 8
ἐνκύκλια p. 337 c. 1 l. 4
ἐν πυδὶ p. 7 c. 1 l. 27
ἐντυγχάνειν p. 12 c. 1 l. 33
ἐν χερσὶ p. 58 c. 1 l. 39
ἐξαμάτωσις p. 145 c. 1 l. 13
ἐξάπλεως p. 140 c. 2 l. 20
ἐξελθεῖν p. 212 c. 2 l. 41
ἔξεσι p. 298 c. 1 l. 49
ἕξις p. 225 c. 2 l. 54 p. 226 c. 1 l. 3, 8 c. 2 l. 8
ἐξορμοιεῖος p. 360 c. 1 l. 24
ἔξωμις, ἐξωμίας p. 155 c. 2 l. 50, 53
ἐπαγγέλλεως p. 111 c. 2 l. 34
ἔπαυλις p. 40 c. 1 l. 29
ἐπιβάλλειν p. 204 c. 1 l. 40
ἐπιβάλλον p. 262 c. 1 l. 51.
ἐπιθυμήματα, ἐπιθυμίαι p. 85 c. 2 l. 9 p. 244 c. 2 l. 31
ἐπιγεφαὶ p. 157 c. 2 l. 48
ἐπιθήματα p. 38 c. 1 l. 38
ἐπίκοτον p. 268 c. 2 l. 9
ἐπικωμματώσεις p. 274 c. 1 l. 50
ἐπλαβεῖν p. 43 c. 2 l. 50
ἐπινοεῖος p. 51 c. 1 l. 40
ἐπίνοια, ἐπινοῶ☉ p. 39 c. 1 l. 50 p. 45 c. 1 l. 35
ἐπισφιγγέπειν p. 308 c. 1 l. 42
ἐπίπνοια p. 45 c. 1 l. 36
ἐπισημαίνεως p. 232 c. 2 l. 43.
ἐπισημασία p. 233 c. 1 l. 5
ἐπισκιώτιον, supercilium p. 86 c. 2 l. 45 p. 87 c. 1 l. 2
ἐπισῆσαι p. 20 c. 1 l. 24
ἐπιστροφὴ p. 157 c. 2 l. 48
ἐπισύρειν p 316 c. 1 l. 14
ἐπίσχαν☉ p. 305 c. 2 l. 48
ἐρᾶν p. 369 c. 1 l. 39
ἑτοιμότητες p. 133 c. 2 l. 36
ἐυαναχλήτως p. 11 c. 1 l. 5, 15
ἐυάρμοσον p. 17 c. 2 l. 41
ἐυαφῶς p. 403 c. 1 l. 29
ἐυδαιμονία p. 266 c. 2 l. 16
ἐυδιαλλάκτως p. 11 c. 1 l. 28
ἔυδι☉ p. 241 c. 2 l. 39
ἐυεργετικὸς p. 9 c. 1 l. 39
ἐυλαβεῖσθαι, cautè agere, cavere p. 320 c. 2 l. 14
ἐυζωεῖν p. 116 c. 1 l. 43
ἐυδαναλεῖν p. 231 c. 2 l. 4
ἐυδυσδεσμεῖν p. 137 c. 2 l. 3
ἔυκαιρον p. 438 c. 1 l. 25
ἐυχρηστον p. 27 c. 1 l. 14

ἑυλυλ☉ p. 100 c. 1 l. 14 p. 109 c. 2 l. 47
ἐυμάρεια p. 123 c. 1 l. 9
ἔυμοιρ☉ p. 218 c. 2 l. 47 p. 219 c. 2 l. 4
ἐυκοινωνησία p. 408 c. 1 l. 14
ἐυνᾶς, ἐυνοικῶς p. 115 c. 1 l. 1
ἐυκεινᾶς p. 363 c. 2 l. 54
ἐυοδεῖν, ἐυοδία p. 230 c. 2 l. 15 p. 297 c. 2 l. 10
ἐυόμιλ☉ p. 37 c. 1 l. 48
ἐυπατείδαι p. 21 c. 1 l. 14
ἐυπειθὴς p. 219 c. 1 l. 12
ἔυπτος p. 360 c. 1 l. 16
ἐυρέθη p. 329 c. 1 l. 28
ἔυρως p. 59 c. 1 l. 20
ἐυρεῖν p. 216 c. 1 l. 52
ἐυρυχωρία p. 341 c. 2 l. 49
ἐυσωθεῖν p. 206 c. 2 l. 53 p. 222 c. 2 l. 21
ἐυσχολία p. 137 c. 1 l. 7 ἐυσχόλως p. 148 c. 2 l. 6
ἐυσχολεῖν p. 403 c. 1 l. 18
ἔυτακ☉ p. 281 c. 2 l. 29
ἐυτρεπὴς p. 299 c. 1 l. 12
ἐφήμερον p. 161 c. 2 l. 3 p. 332 c. 2 l. 1
ἐφήμερα, *animalculum* p. 161 c. 2 l. 8 *planta* p. 174 c. 1 l. 4 *venenata* ibid. l. 53
ἔχετω p. 178 c. 2 l. 39
ἑχθὲς *heri* p. 174 c. 2 l. 8

Ζητητικὸν p. 33 c. 1 l. 48 c. 2 l. 8

Ἤ, *nisi* p. 197 c. 2 l. 40
ἡμερόβιοι p. 162 c. 1 l. 3
ἡμίγυμν☉ p. 155 c. 2 l. 30

Θέλειν παρέλκον p. 336 c. 2 l. 51
Θεσπὶς p. 59 c. 1 l. 39
Θεοφόρητ☉, Θεοφορία p. 430 c. 2 l. 11, 30
Θηειμαχεῖν p. 359 c. 1 l. 8
Θῆσειν p. 45 c. 2 l. 42
Θύλακος p. 309 c. 2 l. 36
Θύται p. 306 c. 2 l. 35

Ἰδιῶται p. 17 c. 1 l. 47 p. 243 c. 2 l. 41
ἰδιωτικὸν p. 122 c. 2 l. 18
ἰσόνομ☉, ἰσονομία p. 23 c. 2 l. 9, 33

Καββαλικὸς p. 280 c. 2 l. 56 p. 281 c. 1 l. 28
καθαιρότης p. 16 c. 2 l. 37
κᾆ, pro ἀλλὰ p. 60 c. 2 l. 56 p. 61 c. 1 l. 1
κμερὸς p. 43 c. 1 l. 29
κνηΐας p. 256 c. 1 l. 31
καλλωπίζειν p. 434 c. 1 l. 56
καρπὸς p. 146 c. 2 l. 34 p. 241 c. 1 l. 11 p. 383 c. 2 l. 45
καταύνησις p. 197 c. 1 l. 25
καλακρεουργεῖν p. 316 c. 2 l. 30
καλαμύνειν p. 380 c. 1 l. 4
καλάλληλον p. 192 c. 1 l. 35
καπυληκικῶς δεδόναι p. 149 c. 2 l. 38
καλαλύσαι p. 176 c. 1 l. 33
καπύπλασμα 197 c. 1 l. 15
καταρπίζειν p. 403 c. 1 l. 39 καλαρπισμὸς ibid. l. 42
καλαφρόνημα, καλαφρόνησις p. 357 c. 1 l. 53
καλαφρυάπλεδος, התפאר p. 348 c. 1 l. 13, 30
καπεντεινεῖδος p. 128 c. 2 l. 37 p. 157 c. 2 l. 37 p. 236 c. 1 l. 32
καπεργασικὸν p. 27 c. 1 l. 32
καπορθώσεις, καπορθώματα p. 204 c. 1 l. 35, 36
κεκολασμῷ☉ p. 110 c. 1 l. 34
κενοσπουδία p. 258 c. 2 l. 3
κεγχεσμίδες p. 366 c. 2 l. 29
κηδεμονικῶς p. 17 c. 1 l. 32
κηρῶσαι p. 175 c. 1 l. 30
κοινονομοσυνη p. 31 c. 2 l. 9 p. 32 c. 1 l. 20 *senſus communis* ibid. l. 27
κολάζειδος p. 110 c. 1 l. 48, 51, 52
κομψεία p. 98 c. 2 l. 52 p. 182 c. 2 l. 4
κόσμ☉ p. 183 c. 2 l. 24
χραΐεῖν ἑαυτῷ p. 26 c. 1 l. 42
χρεανομεῖν p. 316 c. 2 l. 6, 12
χρίμα p. 123 c. 2 l. 17, 20
χροκύφαντον *reticulum* p. 51 c. 1 l. 17

Λελογισμῷ☉, *conſideratus* p. 324 c. 2 l. 15
λοιπὸν p. 139 c. 1 l. 4, 8
λύθρον, λύθρ☉ p. 51 c. 1 l. 2, 7
λυκοφιλία p. 397 c. 2 l. 5
λυσόδηκτοι p. 256 c. 1. l. 3

Μαγγάνδμα p. 280 c. 2 l. 5
μακάρων νῆσοι p. 359 c. 1 l. 48
μέλ☉ p. 264 c. 2 l. 47, 50
μέμψεται p. 265 c. 2 l. 11
μέρος p. 264 c. 2 l. 48, 50
μελαβαλεῖν p. 252 c. 2 l. 39
μελαπίδεδος p. 300 c. 2 l. 13
μετονομάζειδος, *transnominari* p. 356 c. 1 l. 31
μετεωρότεροι p. 226 c. 2 l. 30
μόνον, ἐλλείπει p. 8 c. 1 l. 1
μύζειν, μυγμὸς p. 33 c. 1 l. 43, 45
μύξ☉ p. 339 c. 1 l. 54
μυξάριον p. 174 c. 2 l. 13 p. 225 c. 1 l. 56

Νάπειν p. 91 c. 1 l. 46
νεκρᾶν p. 258 c. 1 l. 10
νεκῦα p. 334 c. 1 l. 41
νδεφασαι p. 53 c. 1 l. 48
νδεφασάσθαι p. 260 c. 1 l. 9
νδεφασάσεια p. 237 c. 2 l. 22
νδεφασασεῖδος p. 53 c. 1 l. 20, 54 p. 118 c. 2 l. 39 p. 229 c. 2 l. 48
νδεφασασμὸς p. 260 c. 1 l. 7
νδεφασασᾶν p. 382 c. 1 l. 15
νήφειν p. 34 c. 2 l. 41 νήψις ib. l. 45
νόσιμον p. 74 c. 1 l. 46
νωῖ χ᾽ χθὲς p. 355 c. 2 l. 13
νωῖ χ᾽ νεωτ ibid. l. 25

Ὁλῷ p. 18 c. 2. 33
Ὁικοδενὴς יְרֵבִית p. 35 c. 2 l. 8, 9
οἰκονομία p. 138 c. 1 l. 35 c. 2 l. 38 p. 182 c. 2 l. 29 p. 400 c. 2 l. 8
οἰκονομικὸς p. 187 c. 2 l. 33
ὀιόμφοι p. 17 c. 2 l. 25
ὀλιγόχρονα p. 200 c. 2 l. 37
ὁλοχερῶς p. 11 c. 2 l. 5, 12 p. 217 c. 1 l. 37 p. 325 c. 1 l. 42
ὁμότονον p. 24 c. 1 l. 24
ὀνειδιστικῶς p. 19 c. 2 l. 28
ὄργια p. 108 c. 1 l. 24
ὀρεχθλῶαι p. 124 c. 1 l. 29
ὀρθὸς p. 101 c. 2 l. 55 p. 258 c. 1 l. 28
ὀρτυγοτροφεῖν, ὀρτυγοκοπεῖν p. 6 c. 2 l. 35
ὄσαμὲ p. 294 c. 2 l. 7
ὀσπράκλος, *vernaculus, verna* p. 35 c. 2 l. 8, 17 *vernilitas* ib. l. 41
ὀφρὺς, *frons* p. 87 c. 2 l. 39
ὄψεται *viderit* p. 210 c. 1 l. 8 p. 311 c. 1 l. 1 p. 394 c. 1 l. 28

Πάχος, πάχνη p. 287 c. 2 l. 42
παῖς p. 7 c. 1 l. 39 παιδόθεν ibid. l. 47
παλιγγενεσία p. 385 c. 2. l. 5

παρμαλάριος, *Parmularius* p. 4 c. 1 l. 16 *Parma* ibid. l. 26 c. 2 l. 40
παμμιγὴς 278 c. 2 l. 25
πάν. כל *ullum, qiqam* p. 104 c. 2 l. 24
παρακελευτικὸν p. 99 c. l. 20
παρακινδύνως p. 309 c. 2 l. 11
παρακολουθεῖν p. 61 c. 2 l. 49 p. 75 c. 1 l. 11 p. 88 c. 2 l. 37 p. 189 c. 1 l. 6, 7
παρακύπτειν p 122 c. 2 l. 43
παραλόγως p. 43 c. 2 l. 1
παραπέμπειν p. 78 c. 1 l. 46 p. 361 c. 1 l. 12
παράπηγμα p. 326 c. 2 l. 16
παράσασις, παρασήμαλα p. 113 c. 1 l. 28, 34
παρόταξις p. 386 c. 2 l. 23
παρόφορος p. 26 c. 2 l. 48
παρπεῖν p. 186 c. 1 l. 26
παρεμπόρημα p. 115 c. 2 l. 1
παρενδυμεῖος p. 189 c. 1 l. 24 p. 233 c. 1 l. 52
παρυπόμνησις p. 19 c. 2 l. 40
πασχὼ, ὀπάσα p. 197 c. 1 l. 21
πεῖσις p. 102 c. 2 l. 41, 44 p. 254 c. 2 l. 23 p. 210 c. 1 l. 55
πείσμη, πείσμαλα p. 103 c. 1 l. 36, 38
περιδάλλειν p. 59 c. 1 l. 5
περιβολὴ p. 420 c. 1 l. 1
περιίνεος p. 256 c. 1 l. 51
περιῆναι p. 91 c. 2 l. 35
περιεργάζεος p. 353 c. 1 l. 29
περιέχον p. 163 c. 1 l. 15 c. 2 l. 11
περιίσως p. 92 c. 2 l. 8
περικεφάλαιον p. 305 c. 2 l. 8
περιλαλεῖν p. 12 c. 1 l. 6
περισκελὴς p. 153 c. 2 l. 10, 30
περισσῶν p. 267 c. 2 l. 2
περισσότεις, περισσικὰ, περιεσῶτα p. 21 c. 2 l. 17 p. 27 c. 1 l. 9 p. 223 c. 2 l. 39 p. 331 c. 2 l. 49
περίφορον, περιφέρεος p. 26 c. 1 l. 55 p. 27 c. 1 l. 1
πέρπερος, περπερία, περπρόεος p. 188 c. 1 l. 21 c. 2
πεφυκέναι p. 412 c. 2 l. 26
πηλοπλάστων p. 21 c. 1 l. 31
πηδαλὸν, πηδαλολογία p. 88 c. 2 l. 2
πηνικίζειν p. 345 c. 1 l. 3
πηὰ p. 197 c. 1 l. 20
πλησιακὸς p. 2 c. 2 l. 52 p. 3 c. 1 l. 3
πνεῦμα ὑποπνεῖον, ἀφίεναι p. 186 c. 2 l. 11
πνεύμαλικὸν p. 244 c. 2 l. 30
πονηρὸς p. 276 c. 2 l. 17
ποδῆγμα p. 181 c. 2 l. 22 p. 213 c. 2 l. 12
ποδήγμαλα p. 21 c. 2 l. 19, 44
πρασιανὸς. *Prasina* factio p. 3 c. 2 l. 51
προηγυμένα, *producta, promota* p. 115 c. 1 l. 19 p. 121 c. 1 l. 14
προίσως p. 92. c. 2 l. 7
προνοια p. 296 c. 1 l. 13
προπίπλω, προπετῶς p. 42 c. 2 l. 53 p. 112 c. 1 l. 1
πρὸ ποδὸς p. 58 c. 1 l. 51 ἔργε, ὁδῷ p. 207 c. 2 l. 21
πρὸς p. 73 c. 2 l. 1 p. 282 c. 1 l. 14
πρὸς pro διὰ p. 335 c. 2 l. 7
προσώρημα p. 421 c. 2 l. 27
προσδοξάζειν p. 287 c. 1 l. 9
προσεπιδοξάζειν p. 315 c. 2 l. 53
προσίσως p. 250 c. 1 l. 28, 48
προσχώρειν p. 233 c. 1 l. 13
προσλαμδάνειν p. 354 c. 1 l. 39
προσπάθεια, προσπάθειν p. 186 c. 1 l. 7 p. 421 c. 1 l. 6, 8 ὑπὸ τῶ πάθος distingvitur ibid. c. 2 l. 42, 51
προσπλέκειν p. 346 c. 1 l. 2
προστέσηρὸς p. 28 c. 1 l. 5
προσσυνοικίζεος p. 141 c. 2 l. 35, 37
προστετικέναι p. 185 c. 1 l. 4
πρόχημα p. 268 c. 2 l. 22
πρωπεσδεῖν p. 282 c. 1 l. 14
πυῶδες p. 110 c. 2 l. 18

Ῥαικεντάτον, *recentatum* p. 123 c. 1 l. 40
ῥαίκτωρ, *rector* ibid. 42
ῥεμδὸς, p. 61 c. 1 l. 53 p. 76 c. 2 l. 11
ῥέμδεος, ὑπορρέμδεος p. 61 c. 1 l. 26 p. 145 c. 2 l. 19
ῥόμδος p. 217 c. 2 l. 47
ῥήγνυος, διαῤῥαγῆναι, *rumpi* p. 295 c. 2 l. 26, 41
ῥοπὴ *momentum* p. 75 c. 2 l. 50

Σεκυτόριος, *ſecutorianus, ſecutor* p. 4 c. 2 l. 42
σεμνοτυφία p. 341 c. 1 l. 42
στομπρέναι, *ringi, renidere* p. 28 c. 1 l. 10
στερεὸς p. 402 c. 1 l. 30
σημεῖον p. 126 c. 2 l. 32
σημειωτοὶ, & σημειώδεις ἐδῶντες p. 44 c. 1 l. 2
σιγιλλάεια p. 260 c. 1 l. 7
σκάμμη p. 397 c. 1 l. 42
σκαμδὴ p. 397 c. 2 l. 2
σκελετὸς p. 214 c. 2 l. 41
σκίμπους p. 7 c. 2 l. 12 *ſcimpodium*, ib. l. 26
σκύδαλα p. 258 c. 2 l. 39
σκυῖον, *cinum, cilium* p. 87 c. 1 l. 44
σοφισὴ p. 35 c. 1 l. 9 p. 338 c. 2 l. 4
σπᾶδος p. 50 c. 2 l. 13
σπέρμα p. 162 c. 1 l. 45 c. 2 l. 23 p. 226 c. 2 l. 2 p. 371 c. 2 l. 14
σπερμαλικὸς λόγος p. 141 c. 1 l. 24
σπόδειν p. 241 c. 2 l. 45
σποδὸς p. 214 c. 2 l. 41
σταγὼν, στάγμη p. 266 c. 2 l. 28
στέλεος p. 34 c. 1 l. 34
στενοχωρεία p 341 c. 2 l. 55
στέργειν p. 195 c. 2 l. 14 p. 248 c. 2 l. 3 p. 253 c. 2 l. 31
στιγμὴ p. 75 c. 2 l. 37
στοιχεῖον, στοιχεῶδες p. 123 c. 1 l. 48, 55
στολὴ, *ſtola* p. 10 c. 1 l. 27 στόλιον ib. c. 2 l. 28
στοργὴ p. 22 c. 1 l. 51
στοχάζεος, στοχαστικὸν p. 16 c. 2 l. 51 p. 17 c. 1 l. 2 p. 302 c. 1 l. 46 p. 354 c. 1 l. 37
συγγνωμονικὸν p. 28 c. 1 l. 42
συγκλῶσαι p. 161 c. 1 l. 47
συγκολλᾶος רבק p. 185 c. 1 l. 23, 24
συγκρίνειν p. 393 c. 2 l. 41
συζὴν θεῷ p. 211 c. 1 l. 28
συμδαίνειν p. 192 c. 2 l. 42
συμμυρῦσαι p. 161 c. 1 l. 47
συμφωνὴ p. 195 c. 2 l. 10
συμπολιτᾶεος θεοῖς p. 352 c. 2 l. 22
συμφέρεος p. 430 c. 1 l. 52
σωαίδησις p. 269 c. 1 l. 53
σωεῖναι p. 191 c. 1 l. 4
σωεμφέρειν, σωεμφέρεος p. 96 c. 1 l. 23
σωιζάνειν p. 393 c. 2 l. 46
σωίσεως, & διασωίσεως p. 87 c. 2 l. 24
σωνεφεῖν p. 57 c. 1 l. 30
συννῆσαι p. 161 c. 1 l. 47

σω-

σωτύλειν p. 192 c. 1 l. 50
σωτετηκένεια p. 285 c. 1 l. 13 רבכ ibid. l. 22
συστρέχειν p. 393 c. 2 l. 31
σύρμα, *Syrma* p. 10 c. 1 l. 33
συστηκάζειν p. 215 c. 1 l. 46
σφύζειν, σφυγμὸς p. 276 c. 2 l. 17 p. 290 c. 2 l. 40
σχέσεις p. 21 c. 2 l. 1 p. 305 c. 2 l. 7
σῶμα p. 385 c. 1 l. 39
σχολαστικὸς p. 36 c. 1 l. 16 c. 2. p. 37 c. 1 l. 1
σώματα p. 39 c. 2 l. 4 p. 214 c. 2 l. 18

Τάτλειν p. 395 c. 2 l. 28
τεθνήκω, τεθνήξομαι p. 72 c. 2 l. 51 p. 73 c. 1 l. 4
τέφρα p. 174 c. 2 l. 50
τεφρᾶν, *cineficri* p. 124 c. 2 l. 13
τόπον διδόναι p. 104 c. 1 l. 20
τοὺ θεός σοι p. 267 c. 1 l. 4
τραγῳδεῖν p. 108 c. 1 l. 27 p. 212 c. 2 l. 33
τραγῳδία p. 388 c. 1 l. 1
τρανὲς, & πεπερασμένος p. 305 c. 2 l. 40 p. 306 c. 1 l. 8, 14
τραχηλίζειν p. 419 c. 1 l. 15
τρέφειν p. 417 c. 2 l. 38
τριγερλύιον p. 182 c. 1 l. 22
τροπὴ p. 110 c. 1 l. 28
τυπᾶν p. 118 c. 1 l. 10 p. 229 c. 2 l. 35
τύφον p. 73 c. 2 l. 43 p. 77 c. 2 l. 18 p. 225 c. 2 l. 12

τύχη פגע p. 46 c. 2 l. 46, 51
τῷ, διὰ τὸ p. 85 c. 1 l. 20

Ὑγιὴς λόγον p. 306 c. 1 l. 48
ὗις, ὕων, ὑέτιον p. 191 c. 1 l. 26
ὑπάρχον p. 322 c. 1 l. 23
ὑπεξαίρεσις, *exceptio* p. 120 c. 2 l. 27
ὑπέρτασις, ὑπερτάνειν p. 357 c. 2 l. 9, 10
ὑπερτενὲς ibid. l. 18
ὑπερφρονεῖν, ὑπερφρων p. 357 c. 1 l. 36, 42
ὑπιδὲς p. 76 c. 2 l. 42
ὑποδεὴς p. 53 c. 2 l. 15
ὑποκαλακλίνειν p. 395 c. 2 l. 45
ὑποκέμβυον p. 303 c. 2 l. 40
ὑποκρίνεσθαι 345 c. 2 l. 31
ὑποκριτὴς p. 338 c. 2 l. 56
ὑπομνήσεις p. 45 c. 2 l. 3
ὑποστάθμη p. 344 c. 1 l. 21
ὑποχὴ p. 362 c. 1 l. 29
ὕπτιον p. 110 c. 2 l. 34

Φαιδρὸν p. 34 c. 1 l. 23
φαντάζεσθαι p. 8 c. 2 l. 12 p. 382 c. 2 l. 22
φαντασία p. 8 c. 1 l. 44 p. 258 c. 1 l. 4
φαντασιαστικὸς p. 8 c. 2 l. 8
φαντασιοπλήκτως p. 8 c. 1 l. 38
φαντασικῶς p. 118 c. 1 l. 10
φάρμακα p. 38 c. 1 l. 30 p. 197 c. 2 l. 16
φελώνη, *penula* p. 40 c. 2 l. 33, 38
φθείρεσθαι p. 345 c. 2 l. 16

φιλεῖν p. 369 c. 1 l. 19
φιλάλληδες p. 22 c. 2 l. 53
φιλοδίκαιον p. 23 c. 1 l. 23
φίλοικειον p. 23 c. 2 l. 41
φιλοσοφεῖσθαι p. 5 c. 2 l. 40
φιλόσοφος p. 19 c. 1 l. 4
φιλοτιμία p. 394 c. 2 l. 42
φιλόψοφον p. 19 c. 1 l. 34
φιλοψυχεῖν p. 277 c. 1 l. 18
φρυάττεσθαι p. 364 c. 1 l. 32
φύσκαλα p. 74 c. 2 l. 3 *vomicæ, tubera* l. 3 4
φύραμα p. 289 c. 1 l. 35
φύρεσθαι p. 97 c. 2 l. 39
φύσις p. 226 c. 1 l. 44

Χαριεντίζεσθαι, χαριεντισμὸς, *cariniri* p. 29 c. 2 l. 9. 22, 28, 49
χθὲς καὶ πρώην, χθὲς καὶ σήμερον p. 355. c. 1 l. 20, 50
χθιζοὶ p. 174 c. 2 l. 9
χρεὼν p. 136 c. 2 l. 55
χώραν διδόναι p. 104 c. 1 l. 5
χωρεῖν p. 148 c. 2 l. 41

Ψῆφοι p. 236 c. 2 l. 40
ψόφον p. 332 c. 2 l. 48
ψοφοδὴς p. 242 c. 1 l. 15
ψυχαὶ p. 214 c. 2 l. 15 p. 226 c. 1 l. 48 c. 2 l. 4
ψυχομαχεῖν p. 381 c. 2 l. 7

Ὦρα p. 43 c. 1 l. 12, 27 p. 51 c. 2 l. 56
ὡσπὲρ p. 325 c. 1 l. 48

Syllabus rerum præcipuarum, qæ hoc ſcripto continentur.

Prior numerus paginam denotat, ſecundus columnam, tertius lineam.

Abſceſſus inſidè habet, qi fatum, qi fratrem averſatur pag. 34 col. 1 lin. 50 pag. 154 col. 1 lin. 55.

Abſentia, amiſſa, præterita reqirere fatuum 414 1 10, -2 40

Accommodatio commoda non vituperanda 17 2 41. 18 1 *qantum expediat* ib. 2. *qando & qomodo devergat* ib.

Adulatio nec adhibenda, nec admittenda 34 1 32

Adulator qalis 18 1 16. 2 1. *vermiculis compar* 90 1 9.

Adverſa invicem ad univerſi bonum conſpirant 54 1 10.

Æqualitas æqitatis pars prima 23 2 17. *hac qandoqe nihil iniqius* ib. 20

Aer ambiens fata, animantia qàm variè afficiat 163 1, 16 2

Æſtimationis juſtæ ratio in rerum uſu habenda 21 2 1. 31 1 55. 2 3. 115 1 9. 158 1 7. 297 2 27. 352 1 41. 353 1 26

Ætatis flos, res lubrica 43 1 20.

Ævum rapidè decurrens, ſecum omnia abripit, in ſe abſorbet 165 2 49. 167 2 56. 209 1 3. 2 1. 267 1 44. 278 1 34. 338 1 26. 341 2 4. 342 1 12,23. 433 1 46. 434 1 19

Affectionibus naturalibus fruſtrà obnitimur 210 2 1

Affectus animum miſerè diſtrahunt 53 1 30. 103 1 53. 2 1. 104 1 31. 381 2 13. 382 1 49 428 2 47. *vim faciunt* 299 2 31. *rationem extrudunt* 223 1 52. 224 1 18. *his abripi non oportet* 92 2 36

Affectus tenerrimi, prudenter, ſed difficulter, haberi poſſunt 19 1 4,24

Alia aliis placent 313 1 33

Alicnis intendens animus ſe negligit 61 2 40. 68 2 50. *negotium fruſtrà faceſſit ſibi* 137 1 7,10

Alteratio eſt, qam corruptionem dicimus 355 1 46. 415 1 14

Amat maximè ſe qiſqe 422 2 23

Amicitiæ nec temerè contrahendæ, nec facilè diſſolvendæ 33 2 5,44

Amicorum abſentium etiam ratio habenda 33 1 1

Amor celari non poteſt 356 1 50. *amorem conciliat* 25 2 5. 397 1 30

Ἀναπόλυθα & στλοιχοφανῆ, in avtoribus probatiſſimis deprehenſa 92 1 6. 174 1 4

Androgynum hominem conditum, fabula 129 1 1

Anima flatus 51 1 41. 227 2 24. 228 1 20. 323 1 17. *exhalatio à ſangvine* 51 1 43. 215 2 38. *ſangvis qâ ratione dictus* 52 1 20 *de eadem variæ veterum ſententiæ* 140 2 5. 141 2 56

Animus contumelioſè qibus modis ſe habeat 59 2 1,7. 74 1 48. 93 2 50. *de animi immortalitate qam ambiguè ſenſerint philoſophi pleriqe* 68 1 50. 2 1. 90 2 3. 138 2 21. 140 1 1, 27. 2 1 20. 141 2 10,49. 143 2 44. 215 2 38. 423 1 18. 424 1 19

Antoninus Pius Imp. qalis 31 1 15. 40 1 20

Apum induſtria 183 2 3

Aqam pavent λυσσόφωβοι 256 1 3

Araneæ indoles 183 1 44

Ars naturam imitatur 393 1 19

Ars hominis bonum eſſe 387 2 31. *ea niſi diſcatur, non habetur* 412 2 3. *in qibus conſiſtat* 415 2 18

Artem ut nôrit qis, diſcat oportet 411 1 35. 2 52. *qam nôrit, exerceat, & intra fines ejus ſe contineat* 156 1 16,28. c. 2 1. 248 1 15 261 1 15.

Artifex qiſqe artem ſuam diligit, & enixè affectatur 184 2 28. 185 1 27. 186 1 20. *adverſus qoſvis tuetur* 243 2 46. 244 1 1. *imperitorum judicia non moratur* 214 1 32

Artificia ſtudiáqe inania reprehenſa 5 2 50. 6 1 1

Aſtrorum contemplatio, qatenus uſui 277 2 4. 410 1 32. *qatenus inutilis* 9 2 40

Avlica vita, mores qales 205 1 30. 238 1 8. *inficere ſolent* 230 2 40. 231 2 50. *in avla tamen rectè vivere eſt* 205 1 38. 298 2 3

Αὐτεργία probata & collavdata 4 2. 5 1

Auxilia non ſpernenda 261 2 9. 263 1 24 269 1 26

Beatitudinem mens bona ſola facit 266 2 16 *citra externa aut alienа nulla* 65 1 15. 2 41. 79 2 3. 102 1 6,32. 254 2 19,27. 334 2 22. 419 2 53. 422 2 44. *at Deum qi excludunt, impiè faciunt* 65 1 40. 2 44. *qo ſine nec vir bonus, nec mens bona* 65 2 21. 347 1 15. 2 31. *ad eam via recta compendioſiſſima* 180 1 28

Benefacere juvat 265 1 11. *benefacienti ipſi prodeſt* ibid. 29. 292 1 41. -2 28. 387 2 18. *jugiter benefaciendo vitâ fruimur* 436 2 5. *benefacientem malè avdire regium* 274 2 14

Beneficii dandi ratio genuina 189 1 29. 190 1, 191 1 23. *minùs proba* 189 1 1. *dextrè tam accipiendi, qàm largiendi, ars eſt* 15 1 7. 307 2 13

Beneficium nullum niſi gratuitum, qod in ſe deſinat 167 1 7. 349 2 37. 350 2 48

Benignitas re exhibenda, non ſpecie aut voce ſolâ 395 2 53.

2 53. 396 1 35. *benignitas & beneficentia divina nobis in exemplum data* 291 2 28. 292 1 1. 316 2 35. 317 1. 331 2 5. 335 1 27
Bona non sunt, quæ bonos non faciunt 66 1 27. 202 2 41. 294 2 41. *quæ nimia esse possunt* 204 2 34,40. *quæ contemnere, quorum damna libenter sustinere, laudem habet* 204 2 20,34,40
Bono malum vincere præclarum 402 1 43. 2 48
Bonum nihil, nisi honestum 47 2 6. 49 1 11. *nisi tempestivum* 438 1 14
Bonus verè est, qi conditioni suæ respondet 245 1 31. *qi intus talis* 395 1 46. *sacerdos is & servus Dei* 93 2 30.40. *athleta* 94 1 10. *pancratiasta* 428 1 13. *aspera multa exercitii caussâ, citra offensionem, subiturus* 232 1. 233 2 36. *virtute altè intinctus* 94 2 12. *nec mutatu facilis* 95 2 14. *rupis instar, immotus* 176 1 46. 177 2 18. *mentis curam antiquissimam habet* 225 2 41. 226 2 41. *hac bonâ oblectatur* 312 2 27. *rectè factis contentus, lætus, agit* 102 1 40. 135 2 3. 288 1 46. 292 1 25. 294 1 3. 305 1 30,39. 384 1 14. *Deo se probat* 394 1 53. *sponte obsequitur* 369 1 13. *huic regendum, agendum totum se dat, suáqe dispensanda permittit universa* 103 2 14. 133 1 10. 153 2 44. 156 2 49. 159 1 34. 161 1 46. 280 2 35. 288 1 50. 430 2 21. *præsentibus, concessis, destinatis acquiescit* 34 1 12. 53 2 4. 57 2 47. 79 2 8. 95 2 56. 96 1 2. 120 1 13. 253 1 37. 270 1 41. 271 1 37. 328 1 1. 351 2 24. 352 1 14. *ut necessariis* 54 1 1. 153 1 19. 159 2 19. *justis* 133 1 27. *bonis* 96 1 8. 248 1 24. *congruis* 145 2 24. 192 2 10,41. 245 1 28. *commodis* 146 2 30. *tempestivis* ibid. 24. *divinitùs dispensatis* 159 2 38. 281 2 52. *rationi consentaneis* 276 1 9. *in eisqe rectè excipiendis ac exequendis virtutem exercet suam* 58 1 39. 115 1 47. 147 1 43. 210 1 23. 220 1 13. 248 2 18. 274 2 7. 348 2 40. 417 1 29. 422 1 7. *nec lege indiget* 100 2 56. 101 1 1. *nec teste* 101 1 53. 286 1 53. 288 2 32. 340 1 14. *nèc juramento* 27 1 31. 100 2 5. 101 1 16. *nihil numen poscit, quod alios latere velit* 107 2 45. *nihil clàm agit, quod palàm innotescere nolit* 361 2 50. 362 1. *& solus, & cum aliis pariter se gerit* 108 1 38. *vitam, ut Deo consors, divinam agit* 59 1 39. 211 1 28. 352 1 50 c. 2 40. 418 1 45. 2 18. *aliorum de se judicia, dicta, nihil moratur* 363 1 12. 2 16. *sereno, placido, composito semper est animo* 57 1 27. 101 2 18. 429 1 37,50. *nec numen incusat, nec homines* 426 1 13. *de vita vel productiore vel contractiore nihil satagit* 109 2 44. 110 2 51. 118 2 24. *mortem nec metuit, nec optat* 108 2 15. *nihil purulentum minúsve sincerum in pectore fovet* 110 2 18,34. *malis est pædagogi instar* 381 1 11. *qia vita illis censura est.* ibid. 28.
Calamitas virtutis exerendæ, exercendæ, occasio 122 1 11. 283 1 51. 287 2 18. 316 1 41. 332 1 20. *rectè ferre, virtutis & felicitatis est* 177 2 23,55. 179 1 42
Calumniatores aversandi 5 1 50. 52 1. *pediculis, vermiculis, viperis pares* 89 2 55
Censura examen sedulum sequatur 33 1 48. 401 1 1,42
Circulus est rerum omnium 72 1 42. 2 1. *cujus particulæ sibi invicem innexæ,* 245 1 51. *orbis instar rotantur* 335 2 48. 337 2 21
Civilitas in magnatibus laude dignâ 32 1 23. c. 2 44 2 1,21
Cœlum civitas, patria nostra 119 2 13. 130 1 41
Coactum nihil gratum 98 1 31. 341 1 6
Cogitatorum ratio habenda 2 2 9. 148 2 37. *Deo reddenda, qem non latent* 2 2 18. *reos faciunt* ibid. *l.* 4. *animum tingunt* 105 1 16 24. *facti crimen habent* 2 2 14. *affectuum, sermonum, actuum fontes, radices* 148 2 18. 205 1 16. *vitanda vana* 92 2 4. *recidenda non necessaria* 148 2 11. *cogitandum nihil, qod proloqi pudeat.* 92 2 38. 93 2 11
Comitas severitati juncta qantum valeat 18 2 20,30
Comœdia vetus, media, nova; qatenus utilis 391 1 6,36
Conatus etiam effectu destitutus, inanis non est 314 1 8. c. 2 26
Conscientia sua cuique maximè verenda 62 2 10. 92 1 34. *famæ (cum pavcis, 402 2 46) perferenda* 39 1 14. *huic qò consulas sustinenda infamia* 186 1 20,36. 220 1 4. 234 2 22. 398 1 8. *hac contentum agere oportet* 135 2 45.
Constantia in bono tenenda 154 1 9. 265 2 52. 297 1 19. *aliud ea à pervicacia* 29 1 22. 30 1 39. c. 2 3. 236 2 41. *hac nihil fœdius, nocentius* 133 1 12. 134 2 26
Continentia sui, virtus eximia 26 1 42. 42 1 1.
Corpus, è luto effictum 289 1 49. *ex se cadaver merum* 165 2 23. *terra & sanies* 91 2 45. *sæculus, utris, folliculus* 309 2 36. 310 1 46. *animæ amictus* 305 2 8. *qalis* 51 1 17. *vagina* 326 2 40. *vasculum* 92 1 49. *qale* 383 2 8. *membra organa* 282 2 29. *nullius præ anima præstantiæ* 50 2 3. 51 2 56. *huic ergò inservire natum* 91 2 14,43. *hanc qatenus afficiat* 163 2 18
Corporis habitus & gestus gravis & fixus 284 1 25. *nec affectatus tamen* ibid. 43. *ut speculum mentis sit* ibid. 2 5. *restitutio non impossibilis Deo* 423 2 32
Cunctatio, & dilatio, in vita rite instituenda damnosa 55 2 15. 93 2 21. 117 1 43. 136 2 38,50. 137 1 3. 304 1 12. 351 1 1
Deus summè bonus 63 2 14. *à qo nihil mali qi dicatur*

catur, quam tamen corrigendo & puniendo aspera infligat 62 2 24. 64 1 3. *mala ordinat, non facit* 219 1 34,46. *natura prima* 146 2 49. *mens incorporea* 164 2 41. *corpus prisca quâ notione dictus* 165 1 18. *visibilis, invisibilis quatenus* 435 1 40. 436 1 14. *unde innotescant* 436 1 15. -2 4. *mundi quasi anima* 145 2 16. 146 1 2. 164 2 35. *omnia permeat* 207 2 40. 317 2 40. 318 2 28. *temperat* 207 2 39. *ubique adest, omnia intuens,* 119 2 47. 120 1. *nudas etiam mentes ipsas* 418 2 39. 419 1 52. *res humanas curat* 64 1 16. c. 2 1. *singulorum etiam* 65 1 1. 248 1 25. *ab ipso, per ipsum, in ipso, ad ipsum omnia* 146 2 41. 147 1 1. 144 2 14. *ipsius providentiâ, ab initio designata,* 149 1 5. *dispensantur,* 114 1 13. 220 1 1. 272 1 50. 273 1 48. 302 1 43. -2 47. 433 1 46. *eidémque inserviunt universa* 245 2 55. 247 2 56. *præ omnibus verendus* 240 1 24. -2 17. *pro omnia tam minoris, quàm majoris momenti negotia, cogitandus,* 221 2 25,52. 222 1 1. *& respiciendus* 116 2 43. *quounque ducit, sequendus* 112 1 44. 272 1 43. *statio, quam ille assignaverit, tuenda, tenenda* 277 1 1. *ad omnia advocandus* 234 2 44. 235 1 48. *in omnibus agnoscendus* 42 2 12. 46 2 42. 304 2 5. *de omnibus celebrandus* 221 2 27. 245 2 22. *huic, qò salvi simus, ut medico, gubernatori, ausculandum jugiter* 255 1 14. -2 1. *hunc non admittentes, sibi, non ipsi, nocent* 319 1 2. *patiens est, ad pœnas tardus* 312 1 4. *malis & ingratis benignus* 291 2 28. 316 2 35. 331 2 5. *non adulationem, sed imitationem exigit* 359 2 4. 360 1 56. *injustè nihil agit* 424 1 11

Dispensatio qualis licita 178 2 6. 182 2 29. 400 1 52. 401 2 41

Documenta pauca sufficient 58 2 54. 59 1. *brevia & summaria* 123 1 44,48. *in promptu modò sint* 116 1 49. c. 2 18. 122 2 36. 133 2 36

Dolor, longus, levis; gravis, brevis 273 2 28. 274 1 38

Ellipsis frequens 147 2 40

Emendatione opus habere se, non emendatur, qi non credit 7 1 43. *nemo quærit, quod jam nactum se putat* 416 1 24

Epistolæ quales esse debeant 10 2 45

Error multiplex 263 1 2. 264 1 4. *erroris admonitus, corrigere sit promptus* 233 2 36. 234 2 21. 300 2 32. 306 2 15. *errantem reducere conandum* 348 2 55. 349 2 3. *sed placidè* 403 1 14. 404 2 45. *errata nec leviora negligenda* 15 1 56. c. 2 l. 1

Examen sui, primitùs, sedulum, juge prodest 370 2 16. 381 2 29. 437 2 16

Exempla quantum prosint 231 2 40. *viva valeant* 14 1 13

Externa quæque bonis, malis pariter obveniunt 66 1 27 200 2 41. *Media ergò* 66 1 54, &c. *vilia* 200 2 39. 304 2 12. 309 2 32,34. *caduca* 66 2 38. 200 2 36. *diurna, non diutina* 161 2 3. 174 1 36. c. 2 50. 332 2 1. *ad ævum retrò, porrò, angustissima* 181 2 40. *ut perituris utendum* 414 2 44. *tragica larva, scenica instructura eis demenda* 66 2 33. 67 1 2. 225 2 3. 289 2 54. 303 1 29. 420 1 15. *modestè habenda, placidè linquenda* 307 2 2,39. *in pretio habere, invidentiæ, injustitiæ, impietatis est radix* 230 1 31,33. 245 2 10. 322 1 53

Fama, extra nos 254 2 18. *alienum, non nostrum* 292 2 29. *inane quiddam* 125 1 41. 159 1 34. c. 2 10. 229 2 55. 230 1 1. *judicii expers* 76 2 51. 77 1 1. 125 1 33. *inconstans* 125 2 46. *sectari stolidum* 19 1 26. 135 2 50. 292 1 26. *superstes, res nihili* 113 1 10. *quàm angusta* 126 1 19. *evanida* 78 1 40. 125 1 35. 132 2 15. 159 1 23. *de ea solicitum agere, quatenus futile* 137 2 24. 138 1 3,19. *aveupantium iniquitas, vanitas* 230 2 29

Fatum quid 193 1 33. 195 2 20. 353 2 25. *an philosophiæ studium inane faciat* 427 1 9

Festivitas quatenus adhiberi queat 9 2 49. 10 1 98 2 43. 99 1

Fides habita fidelem facit 25 2 1. 428 1 12,23. *fidem fallere nihil adigat* 107 1 14

Filius sapiens, parenti res læta 275 1 33

Fluxa istic universa; consistens nihil 75 2 54. 76 1. 77 1 6. 209 1 19,23. 227 1 21. *fumi instar evanida* 72 2 17. *his ergò affici sapientis non est* 209 2 3. 227 2 36. *sed quærere, inter fluctuantia hæc, qò se contineat* 427 1 28

Fors incerta 76 2 37. *fortuita divinitus diriguntur* 53 2 20. *fortunam fingit quisque sibi* 218 2 46.

Fratres dissidia non decent 50 1 48

Frons animi index esse debet 25 2 13. 396 1 36

Fructum nihil non fert, & suum quodque 331 1 37. *his onusta speciosissima* 86 2 9. *fugientia gratissima* ibid. 1.

Futuri ut nihil certum, 112 2 38. *præsagiri tamen multa possunt* 279 1 42. *frustra torgent* 262 2 35. 308 1 56. 309 1 39. *aut solicitos habent* 417 1 25

Gloriam de spreta gloria aucupari vanissimum 434 1 26. 435 1 39

Gravitate affectatâ, fastuosâ, nihil gravius 16 2 22. 58 1 56. 341 1 42

Homo corpore, animâ, mente constat 52 2 3. 118 1 5. 420 1 34. *homines omnes cognati* 47 2 17. 69 2 1. 267 2 40. 335 1 24. 432 1 46. *semine cœlesti pariter oriundi* 48 1 16. 130 1 28,43,48. 155 1 4. *rationis ejusdem participes*

pes 96 2 46. *luce communi fruentes, aere ſpirantes* 328 1 26, 28, *corporis ejuſdem membra* 264 2 47, 50. *ad opem mutuam nati* 48 2 7. 49 2 7. 50 1. 123. c. 2 25. *quæ ſit omnibus præſtanda* 96 2 52. 97 1. 103 2 23. 123 1 29. 344 2 43. *ut in commune boni ſint* 53 1 10. 98 1 49. 133 1 50. 200 2 19. *homo neminem odiſſe debet.* 49 1 50. *nec peccantes* 267 2 13. *ſed mitis eſſe etiam immitibus* 287 2 8. *non ad otium natus eſt* 182 1 47. *nec ad voluptatem* 183 1 4. *ſed ad opus* 182 1 36. 183 2 49. 299 1 5. *prout & alia univerſa.* 302 1 6. *hominis munus, Numen venerari, celebrare, homines juvare, ſervare* 215 2 44. 240 2 20. 241 1 7. *opus, cœleſtia contemplari* 277 2 42. 278 1 9. 305 1 49. *humanitatem colere* 404 2 49. *ars, bonum fieri* 387 2 3. *hæc qi non præſtat, nec hominis nomine dignus eſt.* 182 2 50. 360 2 13, 15. 361 1 41. *hominem enim internum, exteris exutum, conſiderare oportet* 342 2 48. 343 1. *nec ab homine aliud, qàm quod eſt hominis, exigitur* 204 1 49. *nihilque homini deſpondendum poſſe, quod homo potuit* 189 1 10, 34. 230 2 42. 424 1 32. *aut perferre, quod homo pertulit* 206 1 12. 207 1 30. *nec impotentia ignaviæ prætexenda* 187 2 6, 34. c. 2 1. 188 2 24. 189 1 20. 231 1 3. c. 2 54. *cum voluntas in cauſſa eſt* 51 2 30. *nec affectui huic indulgendum* 189 1 10. *ſed uſu & induſtriâ contrà pro viribus obnitendum* ib. 34. *homo animal ephemeron.* 161 2 4. 262 1 20. *anima cadaver geſtans* 165 2 23. *ipſe, & humana omnia, vanitas mera* 77 2 34. 78 1 45. 294 2 1. *bullarum inſtar* 303 1 5. *mortales natos* 131 1 48. *pacem invicem colere, non diſſidia fovere, nedum iras & inimicitias immortales gerere decet* 132 1 37. c. 2. 400 2 46. 402 1 9. *divulſus à corpore, cui coaluerat, reſtitui poteſt* 362 1 36, 46

Ictericis mel amarum 255 2 33

Ignis natura 121 2 19. *principibus prælatus* 44 1 19

Imaginativa vis qalis 118 1 10. 229 2 25

Imitatio dextra rerum ingratarum, grata 87 2 31

Impatientia malorum omnium mater 216 1 3. 287 1 21

Imperiti peritis ferendi 17 1 55

Imperceptibilia qibus omnia habeantur 198 1 40. 199 2 52. *perceptu difficilia pleráqe qibus* ibid. 46. 200 2 35

Impius omnis injuſtus, mendax, laſcivus, mollis 321 1 21. 322 2 22

Impoſſibilia ſectari, velle, inſanum 205 2 17. 206 1 8.

Ingenii tecti amicitia anxia 25 2 20

Inimicorum laudes perniciosæ 21 1 11

Injuriæ fructus in læſi ſenſu 133 2 28

Injuſtitia, jus non exequi 327 2 2

Inſani, ſtulti qiqe 415 2 55

Invidia æmulationis proles 38 1 32

Ira iræ non reponenda 236 1 40. 237 1 13. *injuriâ plus lædit* 402 1 15. *vincere iram, res virilis* 405 1 12

Iraſci an liceat 267 1 28, 34. *rebus ſtolidum* 279. 1 1.

Juſtitia, virtutum omnium genetrix 393 2 34. *ad ſuperos hinc abiit* 215 1 2. *rediſſe qando habita* ibid. 50 2

Juſtum eſt, bonis rependi bona 413 1 31

Labori aſſvescendum 331 2 21

Lædere qenqam, niſi ipſe ſe, nemo poteſt 48 2 22

Laus à bonis, non à qibuſvis 97 1 19. c. 2 44. 98 1. *aliena qid ad nos?* 138 1 30. *nihil eâ melius ſit* 139 1 14

Lectio accurata prodeſt 11 1 42. *varia diſtrahit* 54 2 36

Lege certâ obveniunt omnia 119 2 14. 429 2 9.

Legi parendum 370 2 35. 371 1 19

Liberalitas profuſione diſtat 281 1 8

Libido & voluptas non minùs qam labor & dolor moleſtæ 90 2 31

Librorum ſupellex citra uſum rectum inutilis 117 2 19

Literaturæ profeſſoribus ſalaria liberaliter aſſignanda 3 1 29 c. 2.

Loco nullo non bene vivere licet 43 2 56. 44 1 1. 122 1 26. 205 1 47. 281 2 46. 313 1 1. 370 1 39. 417 1 1

Lotio intempeſtiva, noxia 39 1 25

Magnates ἀσωρότεροι 21 1 14. 22 1 53

Mali ſemper fucrunt, ſemper erunt 257 1 24. *miſeratione magìs qàm indignatione digni* 69 2 4. 208 2 30. 252 1 8, 37, 50. *juvandi & ſuſtinendi* 207 1 39

Malum nihil niſi inhoneſtum 48 2 6. 49 1 12. *habenti ſoli noxium* 317 2 56. 318 1 38. *nihil ergò lædit, qod verè bono non deſtituit* 46 2 22. 49 1 4. 133 1 15. 162 2 41. *malo abſtinere, ubi nil obſtat, virtutis eſt; ex motu mero, non eſt,* 400 1 1

Malus an volens qis 286 1 56. c. 2 53. *ſe non diligit* 184 2 5. *malum qenqam nemo, nec Deus, fecerit* 49 1 4. 63 2 9.

Mare guttula 244 1 22

Materia univerſi qalis 219 1 12. *varias ſubinde formas induit* 267 2 51. 268 1.

Mediocritas in cunctis obſervanda 31 2 1. 33 2 40. 34 1 1. c. 2 41. 37 1 54. c. 2 5. 41 1 10. 44 2 50. 45 1 17. 241 2 43. 290 2 37

Mendacio ſapiens qatenus immunis 178 1 45. c. 2 17

Mens

Mens divinitùs derivata 48 1 42. 141 2 25. 211 1 47. 414 1 24. *hanc præter noſtrum nihil* 210 1 10. *eſt ipſe qiſque* 265 2 18. 382 1 44. *ſola eſt in homine æſtimatione digna* 228 1 28. 230 1 43. *principatum obtinens* 120 1 26. 207 2 30. 281 1 14. *ſervire corpori aut cupidini non debet* 52 2 17. 79 1 5. *hac Deum attingimus* 67 2 54. 68 1. 420 2 25. *numinis ſeu dæmonis inſtar habet* 65 1 30. 69 1 25. 79 1 44. 99 1 44. 200 1 55. 207 2 46. 266 2 38. *fons vitæ* 284 1 4. *affectuum, dogmatum* 305 2 26. *hæc inprimis curanda, colenda* 69 1 38. 78 1 43. 115 2 52. 120 2 2. 207 2 42. 208 2 12. 230 1 43. 300 1 16. *pura ſervanda* 239 2 53. *huic ſanandæ aſperum nihil non ſuſtinendum* 193 1 53. 195 1 5. *huic nihil præferendum* 385 2 50. *hanc contra nihil admittendum* 104 1 52 c. 2 *hanc potiùs quàm vultum componere par eſt* 278 2 18. *huic nihil impervium* 68 2 18. 384 1 29. 385 1 48. *omnia permeat & perluſtrat* 278 1 15, 51. c. 2 l. 1 *vaga nè ſit* 61 1 24 c. 2 117 1 13. *alia ſcrutando ſæpe ſe negligit* 68 2 30. *viſis temerè nè concedat* 210 2 42. 211 1 37. *rectè ſemper fertur* 230 2 1. *nec impeditur* 62 1 17. 207 2 1. 216 2 21. 313 2 48. *quia cum exceptione aggreditur* 120 2 37. *& obſtantia quæque in rem ſuam vertit* ibid. 1 36. 131 1 10, 20. c. 2 l. 30. 207 2 6. 316 1 41. *motu levi aut aſpero non afficitur* 125 1 14. 210 1 33. *invicta ſit, ubi aliis ſubducta, ſuâ ſe virtute involverit* 271 1 38. c. 2 l. 32. 211 1 22. c. 2 l. 31. 393 2 27. 420 2 31. 422 2 16. *ſe intuetur, ſe pro libitu artat, ſe fruitur* 383 1 23. c. 2 l. 26, 35, 37. *moleſtiam ſola ſibi faceſſit* 426 1 7. *mente bonâ nil melius* 103 2 26. *hujus morbi graviſſimi* 71 1 28. *cæcitas* ibid. l. 34. 154 1 27. 324 1 10. *penuria* 156 1 56. *de mentis ſede ſenſa varia* 126 2 37. 128 2 34

Methodus recta plurimi in cunctis habenda 18 2 24

Migratio freqens minùs commoda 38 2 20

Mimica quæ, nec inutilis ea 391 1 35. 392 1 2

Minima non negligenda 34 1 24. 75 1 33. 104 2 44. 106 1 51. 122 1 30, 34

Mirari, philoſophiæ initium 27 2 32

Mirum ſapienti nihil ibid. 16 56. c. 2 l. 51. 57 1. 355 1 26. *qi miratur ſtultus eſt* 426 2 5

Miſericordiam ſapienti qatenus negent Stoici 69 2 40 70 2 56

Mores, candidi 153 1 6. *nigri* ibid. 22. *præfracti* ibid. 2 l. 10. *morоſi* ibid. l. 20. *ferini, pecuini* ibid. l. 54. 201 2 50. 202 2 53. *puerilcs* 153 2 55 201 2 48. *muliebres* ibid. l. 49

Moroſitas, & in docente, & in diſcente, officit 15 1 52, 57

Mors non eſt malum 66 1 54. 333 1 26. *ſed malè mori* 179 1 30. *vitâ turpi melior* 323 2 2. 324 1 10. *naturæ opus* 67 2 19. 79 2 46. 99 2 51. 131 1 20. *debitum* 136 2 55. *non timenda* 67 2 23. *nec erubeſcenda* 131 1 43. *nec contemnenda, id qatenus* 324 1 56 c. 2 9 437 2 31. *nec faſtuoſè*, 325 2 41. *nec faſtidioſè*, ib. 42. *nec negligenter*, ib. 1 42. *nec præcipitanter*, ibid. l. 17 48. *nec rabidè*, 324 1 35. c. 2 l. 10. *nec jactanter*, 365 2 28. *nec diſcupienter*, 323 1 31. *nec reluctanter*, 373 2 34 *ſed conſideratè*, 324 2 14. *compoſitè*, 110 1 20. *facilè*, 100 1 4. 109 1 47. 381 1 51. *placidè*, 79 2 16. *lubenter*, 260 2 20. *qod pavci faciunt* 179 1 54. 180 1 50. 222 2 40. *decenter*, 109 2 52. 110 1 21. *gratulatoriè obeunda*, 176 1 38. *expectanda* 215 2 33. 225 2 48. *excipienda* 55 1 34. 176 1 34. *admittenda* 260 2 20. *conſciſcenda* 213 1 43. *qod qibus de cauſis permittebant Stoici* 83 2 53. 85 1 19. 211 2 49. 213 2 20. 314 2 26, 32. *ſed jure rejicitur & refellitur dogma iſtud* 84 1 20. c. 2 l. 50. *ritè mori, res magna* 387 2 2. *mori non poſſe, volenti miſerum* 319 1 31. 320 2 9. *mors migratio* 63 1 19, 21. c. 2 l. 2. 314 2 32. 386 1 38 c. 2 *reditus rei ad principium ſuum* 136 1 11. *compagis diſſolutio* 79 2 26. 381 2 17. *reſolutio in clementa prima* 131 1 24. 186 1 12, 32. 279 2 34. 280 1 18. 289 2 5. 435 1 29. *in eodem ſtatu ponere, qo retro fucramus, nonnullis (ſed falſò) viſum* 142 2 32. 303 1 21. *portus* 90 1 21. 213 2 16. *reqiem dat* 90 2 12. 91 1. 186 2 15. *meſſis* 275 1 54. 276 1 51. 415 1 7. *imperatores, magnates, medicos, mathematicos, philoſophos, poetas, artifices, pariter tollit* 88 2 46. 89 1, 2. 152 2 29, 46. 158 2 38. 159 1. 170 1 9. c. 2 l. 4. 251 2 29. 252 2 54. 267 2 15. 304 2 23. 305 1 29. 306 2 20. 307 2 8. *omnes æqat* 255 4 12. 256 1 46. *hanc nemo ratione ullâ effugerit* 222 1 35. 223 2 2. 277 1 18, 35. *mortis dilatio, res ferè nihili* 169 2 12, 23. 178 1 20, 22. 181 2 25. 357 2 44. 359 2 1. *mors verè nulla nonnullis* 131 1 6. *rerum omnium aliis* 333 1 22, 26. c. 2 l. 34. *urbium etiam* 172 2 11. *ortus unius, mors alterius* 167 1 5. c. 2 l. 1. 274 1 50

Multis immiſcere ſe haud expedit 99 1 26. 147 1 29. 280 1 39. *ſupervacuis præſertim, minùsqe neceſſariis* 148 1 9. 150 1

Mundus qaſi animal, 147 1 19. 249 1 50 c. 2 *unum qodammodo*, 163 2 56. 164 1 2. *corpore uno, animâ unâ prædito, conſtans*, ibid. 2 10, 14 *licèt, cinni inſtar*, 278 2 25. *ex natura ſua diſcordibus*, 152 1 14. c. 2. 278 2 48. 279 1 40 *ſcitè admodum compacto & concinnato* 151 c. 1, 2. *cujus membra ad congenera ſibi ſponte feruntur* 436 2 38. 437 1 39. *cum lubentia ſibi invicem inſerviunt* 368 2 45. 369 1 43.

cedunt sibi invicem in totius usum 406 2 3. 407 2 37. *homo solus ex omnibus hîc officio suo deest* ibid. 38 49. *mundus civitas quædam* 75 1 45. 113 1 43. 125 1 3. 130 1 32. 147 1 19. 249 1 50. *scenæ instar* 388 1 32. 90 2 5. *malis moribus fœtus* 300 1 53. *mutationibus obnoxius* 129 2 39, 53. 132 1. 269 2 16. 297 1 25. *eisdémque consistens* 54 2 5. 67 2 48. 79 2 36. 161 1 31. 226 2 45. 227 1 5. 267 1 39. 269 2 41. *mundana omnia qàm nihili* 366 2 27. *percuntia & peritura* 66 2 38. *mundi conflagrationes* 89 1 39. 204 1 2. 385 1 48. c. 2 45

Nihil ex nihilo, in nihilum 150 1 51. c. 2 16, 22. 203 2 7. 301 1 45. 343 2 12

Nominibus quæ gerimus, reſpondendum 356 1 16. c. 2 29

Novum insolénsve nihil 72 1 33. c. 2 16. 154 1 1. 166 1 48. 250 1 44. 257 1 23. 313 2 27. *sapienti fortive* 159 2 20. 205 2 14. 290 2 11. *stultis secùs* 167 2 52. 268 1 47

Obstinatio mera Christianis immeritò objecta 386 1 28. 387 1 54

Occupationes fingere, ineptum 9 1 40. 21 1 51, 55

Oculorum continentia 88 1 18

Officia pro relationibus & personis præstanda 21 2 1. *officii divini humanique ratio pariter in qibusque habenda* 116 2 32. 117 1. 305 2 7, 50

Opinio quantum valeat 73 1 30. c. 2 34. 111 2 16. 130 1 26. 256 2 3, 38. 265 2 23. 353 1 35. *ea nos, non res ipsæ, turbat* 129 2 24, 29. 133 1 51. 287 1 7. 313 2 6. 315 2 39. 316 1 32

Orbi quibus ministeriis demereantur 256 2 4. 257 2 13

Ostentatio vitanda, hujusque vanitas 8 2 21. 9 1 19. c. 2 10. 30 2 24. 38 2 13. 39 1 8. 283 2 13.

Otium, uti nescîis, negotio molestius 147 2 11. 287 1 13, 40

Parentum virtus ad eandem proli calcar 2 1 27. 241 1 48. *horum vestigiis, citra examen, non insistendum* 168 2 38. 169 2 11

Parcere prius quam imperare 411 2 52. 412 2 1

Παρρησία *ferenda* 6 2 45

Parsimonia justa, etiam in principe, probanda 39 1 42. *Vide Publica.*

Paterfamilias quare dicatur; qualis esse debeat 15 1 41. 16 1 44

Patria sapienti nulla non terra 313 2 25

Pax subdola qualis 397 2 5

Peccandi malis satietas nulla 322 2 49. 323 1

Peccantes citra iracundiam aut asperitatem corrigere conandum 212 1 8. c. 2 30. 237 1 18. c. 2 14. 304 1 52. 402 2 49. 403 1 14. *juvandi & sustinendi* 215 2 47. *vel corrigendi, vel ferendi* 320 2 12. *peccant nescii, inviti, quatenus* 399 1 46. c. 2 1. *peccare nemo cogerit* 200 2 8. 318 2 17

Peccata Stoicis paria 62 1 55. *graviora, quæ à libidine, quam quæ ab ira.* ibid. 2 4. *aliena placidè sustinenda* 47 1 12. *nobis non obsunt* 148 2 55. 210 1 1. 272 1 24. 318 2 8

Peccati abstinentia à procuratione divinâ 42 2 22. 43 1 12. c. 2 32 52

Peritia verè bonum aut sapientem non facit, nec plurimi ex se habenda 14 2 9. 19 2 25, 30

Perseverantia jugis in vita rectè instituenda 22 1 4. 240 1 10

Pertinacia fastûs, insciliæ, stultitiæ proprium 30 1 41, 47

Philosophiæ studio ætas nulla non incumbere debet 52 1 44. c. 2 13. *huic aliis missis vacandum.* 112 1 45. 292 1 9. 2 41. *nec aliud qicqam præ principali hoc intendendum* 115 1 54. *senectæ occupato præcipuè* 52 1 49. *in actione ea, non in sermone consistit* 365 2 55. 366 1 10. *hanc professi plerique titulo, non re tales* 37 1 22. 293 1 6. 338 1 50. 339 1 51. 366 1 11. *hujus partes quæ* 299 2 2

Philosophari licet, sine tunica, 155 1 7. *sine libro* c. 2 8. *seminudo* ibid. 30. *sine commeatu* 156 1 41

Phocionis indoles qualis 394 2 9. 395 1 45

Pietas justitiæ juncta 417 1 41. *hac antiqior etiam* 408 1 26

Platonis politia 340 1 51. c. 2 38

Plausus nec aucupandus, nec importunè exhibendus 19 1 51

Præceptoribus quantum debeamus 22 1 6

Præsentem imaginari, quem vereare, prodest 409 2 20. 410 1 31

Præstantioribus viliora concedere & inservire nata sunt & debent 205 2 30. 207 2 56

Præstantissima quæque eligenda, prosequenda, tenenda 104 1 39. 106 1 52. c. 2

Prævisa minùs afficiunt 285 1 4

Prece nil à Deo petendum, quod homines latere velis 93 1 7. *verè bona inprimìs petenda* 346 1 55. 347 1 14. c. 2 31. *preces liberaliter, simpliciter concipiendæ* 291 1 25, 50. 292 1 49. *precibus praxis pro viribus jungenda* 346 2 7. 347 1 14. c. 2 30

Principia duo, caussa & materia 145 1 48. c. 2 5

Progressus in bono perpetes 104 2 44. *quos faciamus, observandum* ibid. 40. *modici non spernendi, sed fovendi* 340 2 39

Proprium qicqam quatenus nemo habeat 432 2 54. 433 1 45

Publica privatis, cum paucis, præferenda 31 1 9. 32 1 15. *publici sumtus moderandi* 32 2 18. 34 1 45. 52 2 1. 38 2 37, 42

Rectâ semper accuratè, qasi ad lineam ductam, progrediendum 137 1 46, 53. c. 2 5 145 2 19. 185 1 26, 49
Redeundum properè, ubi deviâsse senseris 196 1 9, 13. 224 1 35. *reditus is firmabit magis* ibid. 19
Refectiones necessariæ, sed modicè & sobriè habendæ 150 1 20. c. 2 56. 184 1 1. c. 2 4
Regere qî qeat alios, qi se non regit? 450 1 39
Regibus philosophantibus beantur regna 24 1 30. 25 1 54. *ejusmodi subditis patrum instar* 15 2 21. *libera satis sub iisdem servitus* 23 2 45. 24 1 14
Regnum ipsum servitus 295 2 26. 296 2 16
Religio citra superstitionem 242 2 21
Res ipsæ, formis & apparatu sepositis, perpendendæ 128 2 45.
Romana, gravitas, strenuitas 58 1 24, 36
Sapere se solum qi putat, desipit 31 1 9
Sapientiæ gradus qis, lapsum moneri velle 133 2 45. 135 1 50
Scelera lucem aversantur 107 2 13. 108 1 4
Secessus per se parum prodest 121 1 42. c. 2 46. *in se secedere prosit* 122 2 21, 48. 123 1 15. *secessus amœnus conscientia proba* 122 2 38 *horridus mala* ibid. 52. 123 1 1
Semina accepta vis occulta effingit 371 2 14. 373 1 33
Seni ab actu non desistendum 237 2 28. 238 1 4
Sententia temerè non ferenda 242 1 9. *alicnæ meliori cedendum* 30 2 40. 31 1. 242 1 44
Servi fors qalis 412 2 6. 413 2 35. *servitia speciosa* 39 2 11
Soboles solicitè requisita, & ipsa decessura 303 2 42
Socrates unde magnus 287 2 17. 288 2 3
Somnus, cum pecude nobis communis, actionem intercipit 299 1
Somno, aut somnio similis plurium vita 168 1 48. c. 2 1. *somniorum spectra mera sunt, qæ nos perturbant* 77 1 41. c. 2 16. 243 1 39. 256 1 50
Sophistæ qales 8 1. 35 1 9, 20
Sors communis non recusanda 282 2 32. 283 1 39
Spes Christiana qalis 143 2 55
Temerè nihil admittendum, agendum 98 2 4. 102 2 24. 106 2 21. 123 1 30. 128 2 45. 169 1 1. 216 2 35. 217 1 1. 260 2 41
Temperamentum probum animi, morum, motuum, laude dignum 18 2 20, 30. 19 1 4. 27 2 56. 31 1 55. c. 2 2
Tempus præsens, qo solo utimur, fruimur, sedulò advertendum, ritè disponendum 58 1 39. 115 1 47. 147 1 41. *temporis opportunitas, res magni momenti* 42 1 29
Terra tota ad universum punctî instar 126 1 8
Tragœdiæ qũ usus 388 1 48. 391 1 31. *an cœmœdiâ antiqior* 387 2 47. c. 2 47. 388 1 47
Tranquillitas benè agendo, non nihil agendo, acquiritur 148 1 40
Transitio à numero ad numerum 56 1 45. 154 2 4. 254 2 35. *à persona ad personam* ibid. 36. 300 1 10
Tyranni iidem aliis, aliis servi 157 1 39. c. 2 1. *fastuosissimi, qi è servitio emerserint* 367 2 9. *tyrannorum hypocrisis* 20 1 55. c. 2 27. *invidentia* ibid. c. 2 6. *tyrannum regémqe quantum interest* 20 1 55
Unionis genera varia 264 1 12
Urbes integræ qasi morte sublatæ & sepultæ 170 2 14. 174 1 23
Usus qantum valeat 424 1 32. 425 2 24. *gravia primitus levia, ingrata grata facit.* 369 1 55. 370 1 7.
Utile nihil, nisi honestum 115 2 28. 298 2 41. 299 1 14
Varietas juvat 250 1 55. 251 2 28
Velle sanari sufficit 318 1 40. 365 1 5
Veniam qatenus admittant Stoici 28 2 27. *peccantibus haud difficulter habenda* 11 1 30. 28 1 43. c. 2 1. 270 1 19. *ab eis præsertim, qi ipsi eâ opus habent* ibid. & 399 2 20. *invitè delinqentibus debetur* 98 1 33. 285 1 54. 426 1 51. *ignaris qatenus* 70 2 52. 71 1 24. 426 2
Venter qàm vorax 144 1 3. c. 2 30. 145 1 12
Verbositas vitanda 99 1 32
Veritas una 263 1 38. 264 1 7. *res divina* 322 1 5. *hujus sermo simplex* 417 1 55. c. 2 32. *eâ nemo volens destituitur* 286 1 55. c. 2 53
Vernularum dicacitate delectantur domini 35 2 24. 36 1
Vestis familiaris à forensi alia 10 1 43. *citra splendidam in aula agere licet* 43 1 2. 44 2 1
Victûs ratio valetudini conducit; tenuis potior 2 2 39. 5 1 39
Vindictæ modus optimus 220 2 44. 221 2 20
Vir verè qis 128 2 54. 129 2 23
Viribus majora non molienda 261 1 4
Virtus sola in pretio habenda, & studiosè assectanda 103 2 26. 104 2 22. 159 2 15. 230 1 14 252 2 55. 253 1 15. *sola permanet immota* 103 2 41. *sola ad posteros, ad superos transmittit* 78 1 46. 79 1 47. *rectà semper fertur* 230 2 1. *viâ per se, vitii viâ minùs arduâ, minùs molestâ* 198 1 9. *masculæ* 58 1 24. 99 1 50 128 2 44. *nisi gratuitas, nulla* 135 2 5. *ipsa sibi sufficit* 271 2 27. *ipsa pretium & præmium est sibi* 39 1 13. 296 1 30. 350 1 20. *virtutes in aliis agnoscere & suspicere, candoris est* p. 153 c. 1 l. 20
Vita brevis p. 60 2 4. 136 1 21. 149 1 43. 182 1 1. *incerta* 295 1 28. *punctî instar ad ævum*

209 2 40. 342 1 15, 36. c. 2 l. 33. *præsens tantùm vivitur, & hoc punctum insecabile* 71 1 19. 72 1 6. 79 2 33. 112 2 6, 53. 149 2 1. 422 1 4. *fugit* 57 2 14. 149 2 48. *nec redit denuò* 57 2 34. 59 2 20. 60 1 55. *indies diminuitur* 80 1 48. 81 1 52 85 1 19. c. 2 l. 8. *peregrinatio* 78 1 11. *navigatio* 85 1 53. 90 1 19. *militia* 77 2 43. *lucta* 285 1 4. *molestiis referta* 180 2 27. 181 1 40. *cum dissentientibus transigenda* 326 2 27. *fabula* 389 1 56. 390 1 3. *in qa personam & terminum assignat choragus deus* 438 1 37. 439 2 10. *non quàm longa, sed quàm bene acta interest* 111 1 37. *sibi per omnia debet esse consentanea* 13 2 6. 18 1 48. 24 1 24. 32 2 47. 41 1 42. 42 2 47. *sibi, naturæ, rationi, legi, numini consentanea, eadem* 16 1 47. c. 2 l. 21. 61 1 6. 97 1 36. 111 2 23. 115 1 51. 186 1 51, 53. 197 2 4. 241 1 9. c. 2 l. 14. 264 1 11. 437 1 30. *vitæ scopus certus aliquis proponendus, nè vaga sit* 74 2 17. 75 1 3, 16. 157 2 27. 381 2 23. 408 1 37. c. 2 l. 48. *fructus qis verus* 241 1 11. *præterita ad examen revocanda* 233 1 55. 234 2 10. *probè acta in senecta, morte, solamen* 142 2 43. 436 2 10. *malè, morte pejor* 418 1 40. *vitæ spatium à deo præstitutum* 57 1 7. 58 1. 429 2 20. 430 1 44. *eo contentus agere qisqe debet* 251 1 37. c. 2 l. 29. *dies ultimus jugiter cogitandus* 58 2 25. 63 1 5. 116 1 6. 271 2 41. *tanqam ultimus qisqe habendus* 212 2 35. 272 1 1. 282 1 55. c. 2 l. 20. 290 2 32. 384 1 13. 385 1 33. *qalem in eo deprehendi oporteat* 243 1 4. *vitæ satietas* 322 2 36

Vitii contages 324 1 12, 46, 49. *inconstantia* 98 1 23. 317 1 19

Vocabula olim usitata, post obsoleta 158 1 37

Voluptas bonum qare non sit 243 2 21. 299 1 16. 310 2 15. *inescat* 191 1 24. *æqè ac dolor differt, distrahit* 90 2 31. *câ pessimi etiam fruuntur* 243 2 20

Vulgus inconstans, mutabile 125 1 46. 136 1 47. c. 2 35. *judicii expers* ibid. 1 53. *hujus censura nihili habenda* 135 2 8, 53. 332 2 20. 335 1 5

Vultus species affectata, genuinâ exterminat 268 2 40

FINIS.